ORTVS
MEDICINA

A
XXX
III
L

23,267/B

A.xxxiii.i

86048 D

ORTVS MEDICINÆ.

ID EST,

INITIA PHYSICÆ INAVDITA.

Progreſſus medicinæ novus,

IN

MORBORUM ULTIONEM,

AD

VITAM LONGAM.

AVTHORE

IOANNE BAPTISTA VAN HELMONT,
Toparchâ in Merode, Royenborch, Oorſchot, Pellines, &c.

Edente AUTHORIS *Filio*,

FRANCISCO MERCVRIO VAN HELMONT,
Cum ejus PRÆFATIONE ex Belgico tranſlatâ.

AMSTERODAMI,
Apud Ludovicum Elzevirium,
CIↃ IↃC XLVIII.

WELLCOME HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

יהוה

VERBO INEFFABILI,

Holocauſtum vernaculum litat Author.

OMnipotens, Æternum & Incomprehenſibile Ens! Omnis Boni Origo. Concredidiſti mihi Talentum, quod fœnori in forum profero : Verùm agnoſco & confiteor impotentiam meam nauci, vilem & abutentem inutilitatem. Sic demerſus in abyſſum Nihili mei, Te precor, Omne providens Bonum, clementer ſuſcipias librum hunc, Æternum Initium ac Finis omnis Sapientiæ. Fiat Domine, ſalvifica Tua Voluntas, in Tui Amoris gratiâ, per lignum hoc aridum, vermium eſcam, incendii pabulum, ſervum tuum inutilem, filium ancillæ tuæ. Niſi denuò me perficias, cuſtodiasque cuncta Tua dona, in me peribunt æternùm. Hoc ingenuè fateor ex meditullii mei notitiâ, coram Te Domine, cui omnia in veritate percognita ſunt : & coram Mundo, cui pleraque præſtantiſſima latent vera. Stupeſco Largitatem, & Magnitudinem beneficiorum Tuorum erga floccitatem meam. Ita proſtratus celebro Nomen Tuum prægorioſum, illudque deſuper invoco, Fideliſſime Amator hominum, JEHOVAH! O Sanctum & Incomprehenſibile Nomen! omni tempore, & ſolum ſanctificandum, ſolumque gratis ſanctificans ſolos ſuos Sanctos. Clementer intueâre de throno Omnipotentiæ Tuæ viventium miſerias, auxiliâre liberis hominum, cùm ſit Tibi volupe illis adeſſe. Recordare verbi Tui promiſſionis, non amplius Deus Patrum noſtrorum, ſicut olim, at nunc ut Deus declaratus Pater noſter : Non ampliùs Deus Abrahami, Deus Iſaaci, & Deus Iſraëlis; ſed ut Deus JESUS, Deus MARIÆ matris noſtræ, & qui factus Frater noſter in amore Gratiæ Tuæ. Omnium deſideriorum

meorum finis & ſcopus eò tendit, ut incomprehenſibile Nomen Tuum ſanctificetur, non quoniam vocâris Ter-Optimus-Maximus; verùm etiam, quia ſolus es Omne, cui propriè competit Omne ſanctificantis Amoris votum, quandoquidem non indiges nobis, neque aliud quicquam tibi devovere poſſumus. Excipiebat Propheta, A, A, A, Domine, fari nequeo; Ecce infans ſum: Ego verò huic repono O, O, O, Domine, cogitationes meæ deficiunt, liqueſcuntque in nudo Amoris voto Sanctificationis Nominis Tui; Ecce enim Domine, non niſi Nihilum ſum, nec quicquam præterea, quàm quatenus Tibi placuit, ut ad Te pertineam. O Omne, Omnis, & Omne meum votum, meritò videor vernaculâ linguâ tibi offerre, nec non vovere Feudum meæ Eſſentiæ, & Proprii, quibus â Te inveſtitus auxilio proximi mei utor fruor. Quamvis enim primus animæ conceptus extra verba conſiſtat, atque ſic abſque propriâ linguâ: ſentio tamen adhuc eſſe crudum, neque ſequeſtratum, quouſque non limetur ac menti junctus in cogitationes, verba, ſcripturamque abeat. Hancce cruditatem percipio mihi facere primi conceptus objectum infirmum & inſtabile, citoque rurſus obfuſcare. Ea propter Æterna Tua Sapientia eam porrò ad mentem uſque evehi conceſſit.

Verum quidem, quod velis adorari in Spiritu ab hominibus, non autem eo modo, ut maneat in primi objecti indiſtinctione. Quin imò Angeli, puri ſimplicesque Spiritus, cogitatione licet Te nudè adorent, ceu Spiritus; certâ tamen, nobisque ignotâ cantilenâ ſatagunt Sanctificans Tuum Nomen ſine intermiſſione ſanctificare. Propterea quoque non ſolum ex totâ animâ, totoque Spiritu Te amari præcipis; ſed etiam è toto corde, cunctisque viribus: ita ut Oratio ſpiritualiter inſtituta, & nuda adoratio, ſaltem excludant oralem, animi attentionis expertem.

Largire, dilectiſſime Domine, proximis meis ſervis Tuis illud per ſimilitudines ſuggeram: Organiſta novam cantilenam inaudiens, eam mox in principio non ſine difficultate ludit; Ipſius anima ex parte quidem ſonum percipit, verùm ejus digiti (ceu ſtructores ſonorum, prout alia membra verborum fictores ſunt) ita concinnè non ſequuntur,

nec

nec abſolutam cantilenæ perfectionem adeò celeriter, citò, ac diſtinctè aſſequi illis conceſſum eſt. Conſpiciens quidem organi tabulaturam, ſtatim ludit; ſcilicet captu ejus primo tabulaturæ intuitu eam verſus digitos mittere ſolito; At cantione iſtâ juxta Muſices leges conſtructâ, non verò in tabulaturam verſâ, ceu minus ei aſſuetus, difficiliùs ludit: cùm prius è Muſicâ componenda ſit tabulatura Spiritui ejus conſueta, antequam ludat. Majori adhuc difficultate ac raritate teſtudinis tabulatura ex tempore in organo, vel organi in chely exprimitur.

Ratio non diſpar mihi viſa eſt primi animæ conceptûs, ceu crudi adhuc ſoni, mensque in verba vel ſcripturas redigi cupit: cujus defectu non pauci hærent in bono objecto, quod propter mentem indiſtinctam ſine fructu evaneſcit. Cæterùm ſentio, primam animæ ideam ſequi conſuetum animi inſtinctum, quò inibi limatus verbis vel ſcriptis percipiatur: Sed verò, quùm homo vernaculæ proprietate ab initio imbutus, eam incorporatam vel inſpiratam obtineat; & præterea ſuas cogitationes, in meditationes, linguas vel ſcripta abeuntes, menti & vernaculæ communicare ſoleat, animæ inconveniens & mirum videtur, primi conceptûs objectum, in mente vernaculâ linguâ verbis depictum, præter conſuetudinem ingenitam peregrino idiomate donare. In quo intellectus laborans, vertendo ſemet obumbrat, debilitat, ac fatigat, nec non primi objecti purum & planè ſpiritualem conceptum alienat. Verùm enimverò, omnis primæ cogitationis objectum in verba abiens, in vernaculâ prius ſemper haberi, compertus ſum in homine, non niſi Hiſpanico idiomate utente, qui & Hiſpanus audiebat; is lethaliter vulneratus, mentis impos, multa ſed Italicè loquebatur, vixque intelligebat Hiſpanicè compellatus. Vidi pariter Germanum ægrotantem, ſedentem, vel jacentem, prout ipſum collocarent, ſculptilis ad inſtar, qui nunquam ad interrogata reponere compos erat, nec intelligebat, quæ vel ejus uxor vel natorum quis aliâ quàm propriâ Germanicâ linguâ pronunciarent, cum tamen intra domeſticos parietes jugiter uteretur Italicâ linguâ & Gallicâ: Quin imò paulò poſt ab hoc Comate vigili liberatus vix perſuadebatur, idem ut crederet.

Atque ſic, o Domine, libri mei dedicatiunculam in vernaculâ coràm altiſſimo Tuo Solio depoſui, ſcilicet cantilenam mei objecti, quod incommodum proximi mei in me demittere non faſtidîſti. Tibi ſit omnis honos! Pergo nunc ſignificare proximo miſeram Ethnicorum inſcitiam, quâ Tui hactenus ægroti ab Academiis fuêre ſeducti, atque ſic miſerè peremti, non obſtante Prophetico præcepto, nomine Tuo edito; Hoc dicit Dominus; Nolite docere, ad inſtar gentium.

Qua propter, o Domine! fac retineat anima mea conceſſa ſibi dona in Tui honorem, quò Bonitatem Tuam debiti mei partem in hâc viâ Mortis, proximo imprimam. Sis mihi Domine omnis Polus, qui ſolus es Via, Veritas, & Vita. Hoc unicum eſt, quod diligere nos decet. Tu, mi Angele, Tutor, ac Interceſſor, qui adſpicis Bonum Omnipotens, impetrato meo nomine id quod mihi deeſt, inſiſte veſtigiis Raphaëlis, (Medici Divini) qui opera ſepelitionis, mortuorum noctu præſtita ferebat ad Deum; Ad Deum ferto præſens nocte mearum tenebrarum factum opus, ſtudioſe curans, ne homo poſthac ita interimatur, neque tam citò ſubeat mortem: Offerto hocce opus meum coram Sacro-ſanctâ Trinitate; cui dedico! Sic age, in DEI Gloriam!

AMI-

Helmont
Ranſt
Bauw
Vilain
Joannes Baptista Van Helmont
Franciscus Mercurius van Helmont
Staßart
Halmale
Renialme
Merode

AMICO LECTORI
S. D.
FR. MERCURIUS VAN HELMONT,
Philoſophus per Unum in quo Omnia, Eremita peregrinans.

COnſtitueram aliquando, præ multis vagis cogitationibus, ægrè à me impetratum iri, ſcribere quidpiam proximi mei uſu præſenti ſeculo edendum; quandoquidem odi ficta, variegata, vana & fallacia verba, quæ Mundani ſitiunt. Jam verò coactus rationibus ac literis æquorum multorum Sapientum, diverſis hinc inde ex Regnis Statibusque, qui Salutis pignore adhortabantur, me teneri cuncta piè defuncti parentis mei ſcripta prelo ſubjicere; Iisque annectere, quando, & quomodo obierit diem ſuum; quoque in ſtatu ſcripta præfata reliquerit; Inſuper ac ſupplere ea quæ deſiderarentur, humano generi multis ab erroribus, cruciatibus, exitioque in vitam vindicando. Id quod mihi extorſit, ut cætera cuncta relinquerem, prædictaque Scripta perluſtrarem; quo peracto, ipſum memet in eorum ſuffragia damnabam, propoſitum ſuſpendebam, inſequentem narratiunculam planis ac ſimpliciſſimis verbis, maternâ linguâ, differens, juxta tenorem præcedentis Dedicationis paternæ, quam eâdemque ipſâ illius intentione ſuccinendo imitor.

Incidit Genitoris mei obitus in triceſimum Decembris diem, anni ſupra milleſimum ſexcenteſimi, quadrageſimi quarti, ad veſpertinam ſextam, cùm plenâ adhuc ratione uteretur, priusque omnia ejus Sacra ſolemnia & Juſta ipſus poſtulâſſet, nactusque eſſet. Morbus ſibi fuit ejus ipſa vita, qui ipſi permanſit ſeptimanis ſeptem, hunc in modum ordiens; Aliquando gelidâ fœtentique nebula ad meridiem ſubito pedes domum revertebatur, quod ipſi fuit in cauſa, ut cùm epiſtolium quindecim circiter linearum exarare conaretur, aut longiori nimis diſcurſui indulgeret, reſpiratio in tantum ſibi deficeret, exſurgere cogeretur, perque feneſtram proximam ſpiritum haurire, quo binis diverſis vicibus Pleuritis ipſi accerſebatur, à quâ tamen omnino incolumem ſe reſtituebat; Imò pridiè exitus

ſui erectus adhuc ſcribebat amico cuidam Pariſios, inter cætera hæc inſequentia verba; *Deo laus & gloria in ſempiternum, cui placitum eſt hoc me mundo evocare; ac prout conjicio, non ultra viginti quatuor horarum ſpatium vita ſuppetet; hodiè ſiquidem primum Febris inſultum ſuſtineo præ imbecillitate vitæ, ejusque defectu, quibus mihi finiendum.* Quod ita inſecutum, poſtquam ſpecialem mihi benedictionem impertiviſſet, quam ingens legatum duco. Morbi ejus proprietatem hîc prolixiùs non extendo, ob temporis anguſtiam; cùm præterea mentio illius mihi facienda ſit in Compendio meo de Omnibus ad Unum, quod, volente Deo, brevi edendum molior.

Paucis diebus obitum ejus præcedentibus, inquiebat mihi; *Cape omnia mea ſcripta, tam cruda & incorrecta, quàm penitùs expurgata, eaque conjunge; tuæ curæ nunc illa committo; omnia ad arbitrium tuum peragito. Omnipotenti Domino ita placuit, qui omnia fortiter aggreditur, omniaque benignè dirigit.* Idcircò, Lector attente, rogo, ne primo intuitu iniquè me judices, quòd crudiora ſcripta maturioribus permixta excudi curaverim, illis non reſtitutis, correctisve. Scito, magnum & laborioſum hoc opus provehendi deſiderium cauſam fuiſſe: Nihilo ſeciùs tandem experiâre, avidum Lectorem in hoc & prædictis omnimodò exſatiatum iri, tumque probè ac fideliter omnia me peregiſſe judicabis, nihil proprio lucro quærens, quod pleniùs ex hac mea præfatione eluceſcet. Teſtor Deum, cui cognitum votum meum in proximi auxilium tendere. Quapropter lege ac relege ſcriptum hoc, & in perpetuum non pœnitebit: in ſumma enim veritate tibi dico, ſolâ ex miſericordiâ hæc me protuliſſe, animadvertens hominibus præ imaginibus propriis, æternæ ac temporalis vitæ ſalvationem adeò parum cordi eſſe.

Siſtite intrinſeco-externos gradus veſtros antiquos, ingredimini regiam viam æternam; mittite avia illa innumera, quæ permagno labore ac difficultate ipſus pertrivi, quærendo, quò pervenirem ad veritatis cognitionem, interea annitens reperire ordinationem cunctorum creatorum, eorumque harmoniam, idque omnibus interioribus exterioribusque mediis, quæ imaginari poteram. Omnes tunc ſenſus intendebam, quò innoteſcerem Sapientibus ſic nominatis, ſperans tandem invenire Sapientem aliquem dedoctum, ubicunque locorum degerem, quas nationes appellerem, cujuſque eſſent profeſſionis, aut conditionis, juxta appetitum eorum loquebar, ut colloquio illos devincirem, ac pro viribus totam diſpertiebam cauſam: hoc, aliisque modis perſpicuas plures attingebam cognitiones fundamentales, artesque, quas omnes conſultò hîc prætereo: Cumque eas ſingulas ac univerſas intelligerem, ſolum magni æſtimatum hominis opificium deprehendebam, quò magis alienum, vanum, ac futile, eò magis

gis

gis evehi atque coli; quam ſervitutem agnoſcens, ſpontè averſabar, ut qui proſequebar ſimplicitatem planam.

Deſcendens aſcendebam ad proprietates eſſentiales & occultas, meoque auxilio librorum quorundam latinorum intellectus deſiderari videbatur, huic fini Teſtamentum Novum idiomate Latino ſimul ac Germano aliquoties perlegebam, ut eo pacto diebus paucis ſtylum Latinum non modò intelligerem, verùm etiam præfato in Teſtamento comperirem perfectam, diuque optatam, ſimplicem ac æternam veritatem, vitamque Unicam, quod Unum (ſcil. Deus) Unum tantum flagitat, & omni Dualitati vel Pluralitati adverſatur; ſic quoque quicquid creavit Deus, omne in eo Uno, & per illud Unum creavit, alioqui non ſervâſſet ordinem; Et quò amabile, liberum ac unicum hoc Unum in cunctis magis cognoſcerem, eoque fruerer, tranquillo ſtudio accingebam me, exteriùs ſimplici induebar veſtitu, animoque meo interiùs magis contrahendo, nec non medendo, multa agebam ſoli Deo cognita, ſic & ſanitati conſervandæ, adaugendisque viribus, complures annos ſobriè victitabam, abſtinebam quoque carnibus juxta & piſcibus, vino ac cereviſiâ, intantum idque, ut propinquorum contemtum & faſtidium incurrerem, (bono ut conjicio zelo) exprobrantium; Quid inſoliti ceptitat rurſus? omni ſtatui ac functioni inhabilem ſe reddit, tam Eccleſiaſtico, quàm ſeculari: ad inſaniam tandem redigetur, cùm nil novi amplius ſuo delectamento inveniet, aut magicis artibus ſe addicet, novamve molietur hæreſin: cum ipſo comparatum eſt, ut cum cæteris Sapientum liberis, ut in pervicaciâ perſiſtant. Alii ingeminabant deſuper: Parens ejus in culpa eſt, omnes quippe liberos ſuos perperam educavit, à teneris ipſos Pyrotechniæ adhibebat, hic nunc moroſus effectus, felicitatis anſam perdidit, cum Hiſpaniarum Infans Iſabella Clara Eugenia eum ſuſciperet, ac nobili ſervitio penes Nepotem ſuum Principem Cardinalem deſtinaret, reſtitit: præſtaret fratrum loco ipſum deceſſiſſe, ab illis boni quid exſpectari potuiſſet, hic nulli uſui inſervit; ſi ſtudiis inhiat, Doctoribus ſe ſubmittat, ut reliquis mos eſt; vel uxorem ducat adigendus, quæ peregrina hæc ipſi excutiat. E contra alii regerebant, hoc ſerum nimis, per ludibrium reponentes; Philoſophatur, pertinax nimis eſt, nullibi præterquam cum omnivariis peregrinis, & perſonis heteroclitis, cujuſque profeſſionis ac negotii conſpicitur: infortunium adhuc incurret; ſimulare enim neſcit, nemini parcit, nec majoribus, nec minoribus, quum iniquum deprehendit; Omni nunc dejicimur ſpe, ad incitas illum redactum oportet: omne enim patrimonium, & quod poſſidebat, & quod eveniendum eſſet, ſorori ceſſit: lætusque inſuper peregrè abiit hinc, referens, nunquam

 ſe

ſe reverſurum: Quis unquam talia meminit! Aliud quippiam vices ſubeat oportet, de quo tamen nobis haud conſtat, adeò fatuus non habendus, veteres ut abjiciat exuvias, niſi ſuppeterent meliora, certioraque. Deſtituunt nos conjecturæ, quandoquidem hæc inconſultis nobis iniit: de fine quoque ſibi proſpiciat; cùm indiguerit nobis, alienus habetor.

Poſtquam hos, pluresque cæteros caſus tranquillus ac lætus ſuperavi, confeſtim Conſcientiæ exonerandæ ſubſequentem ſeriem contexui, quam me inſtante mihi retulit vir mundo ignotus, timens Deum, cujus præcipua compendio abſolvam, per Interrogata & Reſponſa, quorum ſubſequentes quæſtiones quandoque plura indigitabunt, quàm in reſponſionibus præcedentibus manifeſtè declaratum: quod ſtudio factum, ut Lector interea ſimiliter aliquantum anniteretur, ipſique conſtaret Reſponſa prædicta abundare.

Tempore quodam dictus meus amicus viſitatum me veniebat, quem inter alia interrogabam, An promiſſorum ſuorum mihi præſtitorum adhuc recordaretur, de ſubminiſtrandis quibusdam parentis mei Operi jungendis, ad ulteriorem benevoli Lectoris inſtructionem? Cui reſpondebat; Attende, Frater, præteritâ nocte jugiter perpendens & ruminans verba tua, novamque ſimul ac inauditam Mercurii Trismegiſti Poimandri Commentationem, lampade extinctâ, corporique priùs alimento naturali ſubducto ad tempus quoddam, quò totus interiori vacarem: exhinc grave cùm ſuſtinuiſſem deliquium, videns fio, ſuſpenſo oculorum uſu, à Luce quadam, diaphana, gravia, opaca, compactaque creata in eorum principio, medio, & fine, memetque ipſum ſimul penetrante; Ipſoque viſionis momento me conſtitutum reperiebam in pellucido, viventi, orbiculari, duplici ſuggeſtu, baſi carente, in principium ſuum per-amplexo, ab aſtris irradiato, undequaque circulari literâ perſcripto, quam zenith alii vocant, alii Nadir, quæ adſpectu ſuo ſimul mihi loquebatur: *Audi, cerne, intellige, ac alloquere Vnum in Omnibus, & Omnia in Vno; tempus apparuit, ut omnes cæci videant, videntesque maneant cæci: Me ſequimini, & luminaria mea illuminata vobis patefaciam; Cor meum ſtabiliſſimum vetus ac novum eſt creatum, quod cuique hominum in brabium eſt ſuſpenſum, expreſſâ qualitate tanquam res ignota, progredimini, annitimini, fundum pertingere poteſtis corporis mei neceſſarii, cum omnibus durabilibus, quieſcentibus, agentibusque ejus membris, quæ Partes integræ ſunt, ſingulatim & univerſim per effectus eorum Creatorem ſuum laudantes, qui me condidit perfectum, tibi tuique ſimilibus ut opitularer neceſſitatis momento: tibi enim ſubſum, & præterea nihil.* Hæc audiens, vera eſſe conſtabat, eoque ipſo nutu ſuſpenſum cernebam brabium, quo ſuper quaſiveſanus hæc proferebam;

Iuvenis

Iuvenis es, ut liberi tui, qui naſcentur ex te: tui enim ſimiles ſunt fratres, qui ætate te exæquant, corpus tuum lucidiſſimum, ponderoſiſſimum, ſummè compactum & conſpicuum eſt creatum, uni bini tui colores ſunt cœruleus ac ruber, qui omnes Vniverſi colores continent, & qui atras in tenebras te transmutarit, candidarubraque exſiſtens virgo, ſingulis vicibus aduſque decem ei paries liberos, illæſâ virginitate tuâ, ſiquidem tu, liberique tui conſtituitis Lumen, cujus partes ſunt integræ, nec calor nec frigus, nullusque acutiſſimus gladius vinculum tuum ſolvet; Sol enim pater tibi, materque Luna: idcirco omnia audi non videns, ac vide non audiens, & fare interius in ſilentio Omnia in Vno; tum cognoſces duplex, coadunatum Vnum in Omnibus; nec non æternum nexum ſolvere poteris, ac nectere, abſque temporis jacturâ.

His dictis, ingens me pervadebat horror, moxque ad mei ſimiles me convertens, innumeros ibidem cernebam homines omnigenûm gentium doctos & indoctos Sapientes, nobilès ignobilesque, juvenes cum ſenibus, qui omnes ad certamen invicem diviſi erant, propter cognitionem, ſcientiamque veritatis; Ego, hujus Diviſionis fundum perſpiciens, voto tentabam me parare inſertioni mutuæ Concordiæ. Advertebam primò, libellum quendam, partem alîus ſubſecuturi, inſignitum, *Opuſcula Medica inaudita*, diſſidium hoc ex parte ciëviſſe, qui juniores pios ſtudioſos, aliosque veritatis cultores ex prolixa caliginoſâque nocte in diluculum revocârat, ut crederent magis perfectam nec doctam hactenus lucem reſtare, unde illis diluculum hoc coruſcaret, & quò penitiùs præfatum libellum inſpiciebant, eò magis lætabantur, quod in eo reperirent pollicita adventus deſideratæ Lucis perfectioris, id quod adeò animum illis adaugebat, ut eorum quis non vereretur quibusdam Academiarum Profeſſoribus, præmiſſis celebribus, Chriſtianisque, ingratis tamen, Interrogatis & Monitis, parabolam hanc clarâ voce in publicum proponere; Haud mirum, hæc verba noſtra Carni duriora videri, cùm ſpiritualia ſint, de quibus caro judicium ferre nequit; prout loquebatur ille, qui lucem nunquam adſpexerat, propter viſûs ægritudinem: cùmque minimum Lucis cerneret, illam deteſtabatur, inter cætera referens, peſſimum illam venenum eſſe, quia intolerabilem ſibi dolorem afferret, ut ea propter permaneret incurabilis, qui pertinaciâ ſuâ nullam curationis mentionem ſufferre poterat, cùm præ luce tenebras amaret, & ſic factus eſſet filius earundem tenebrarum, Profeſſorum quidam animadvertebant hoc ſimile de ſe prolatum eſſe, ſibi temperare neſcientes, furore correpti ingerebant; Vos novitii ſeditioſique hæreſium ſeminatores, deceret vos cum aſſeclis vivos comburere. His dictis, ferocientes verſùs domum Profeſſorum Senioris proruebant, ibidemque cœtum de nocte convocabant, ut ſibi proſpicerent, quid inchoandum

dum foret, quò nova hæc Doctrina ſubverteretur: Patronus hujus familiæ Senex erat avariſſimus, utque ætate maximus, prior ſermonem ordiebatur, poſtquam cunctos ſalutatione excepiſſet ſolenni, inquiens; Confratres, filiique mei Profeſſionis noſtræ jurati, vobis pernotum eſt, Doctrinam noſtram firmiter eſſe ſtabilitam; de quâ nihil ambigendum, cùm tam antiqua ſit, nec unquam gentium ullam ſuſtinuerit adverſitatem, quæ ipſi labem inurere poſſet. Noſtris diebus minimè concedendum eſt, ut per Doctrinam hanc ſchiſmaticam peſſumeat, aut gloria, æſtimatio, & à nobis ſuggeſta typis proſtantia omninò pereant, iis conſervandis totis viribus annitamur: quo facto, nos ipſos poſteris noſtris immortales reddemus, auferemusque ſolenne præmium egregiis noſtris factis; Simus concordes, tum præſtabimus multa; prius meam ſententiam expromam: Si noſtrum quis adverſabitur propoſito noſtro, ei ſuffragiorum pluralitate mulcta irrogetur, cujuſque facultatibus conveniens; Ego, ut prior, apographo me huic obſtringam; Ac quàm mox quis mulctandus veniet, argentum hinc reſultans deponatur uſui ad ſupprimendos hoſtes: Deinceps, ne diſſidium inter nos gliſcat, utque commodè pertingamus Concluſionem opportunam, neceſſe eſt, ut omnia concionentur ſcriptis, quæ hic peragentur. Cui omni ſtatim parebant, idque effectui mandabant; præterea, incitabant ipſum, quò pergeret ſicuti cœpiſſet, dicentes, Binæ hæ propoſitiones juſtæ & aquæ ſunt; ſiquidem hâc doctrinâ noſtrâ cuncti opes acquiſivimus: ita conveniens ac juſtum quoque eſt, ut exinde parta ad Doctrinam noſtram ſpectent, eamque defendant, quò opulentiores adhuc perveniamus. Præfatus Senior, hæc audiens, gratabundo ſuavique vultu ac geſtu ſubjungebat; Maximè neceſſum duco, & cæteras Scholarum Facultates conciliare, ut ſe nobis jungant, mutuumque fœdus ineant, quoniam & ipſas res tangit; quo obtento, Magiſtratum mox implorabimus, libellum illum ſeditioſum igni condemnare, ulteriori ſub interdicto, ut qui uterentur eo, facultatum corporiſque ſupplicium luant: Secundò ſatagendum foret, ut ſtatim aſtu imponentes unico authoris filio prædicti libelli, qui reliqua ſcripta hæreditario jure poſſidet, certam pecuniæ ſummam polliceremur, intercedente aliquo tertio, in redhoſtimentum patris ſui librorum, quos typis mandandos perhiberemus, à partibus parentis ſui ſtare fingentes, ut hoc pacto ad minimum reſciſceremus, ubinam illos occultos aſſervaret, quo potiremur iiſdem, igne exurendis: Nam cùm hi lucem adſpicient, majora perpetiemur; nec aliud ſuppeteret remedium, quàm ſub authoris nomine edi curare librum, perverſam doctrinam complectentem, aut ſtygias artes, eumque totum per orbem diſſipare: quo-

que

que melius hoc ſuccederet, dictus hæres è medio tollendus eſſet, ne inſtituto noſtro officeret; Quæ omnia liberè ſine peccato perpetrare licet, quandoquidem hæc demonſtrare ac firmare poſſumus, recepto uſu & doctrinâ plurimorum Scriptorum celebrium Ordinis cujusdam prædominantis. His finitis, primarium poſt ſe rogabat Doctorem, non minùs ſummis viribus niti, refragantem adeò doctrinam intervertere, proficuamque conſervare; Quibus ille, à primo ſecundus, obtemperabat.

Erat alioqui vir probus & ſincerus, quæ multos ſecretim miſeros ab orco revocârat, integritate ſuâ, quâ caſtigabat, quoties concederetur opportunitas, remediorum formulas à quantitate & violentia, Collegarum ſuorum dictorum. Hic quoque callebat, exſpectabatque præſentem adventum Eliæ Artiſtæ, quem deſiderabat efflictim, multisque abhinc annis didicerat à quodam fratrum, ſuæ Profeſſionis ſtudioſo; cæteroqui ratione pollebat, firmâque valetudine, qui moriens, ultra communem hominum ſortem aliquid ſcire videbatur.

Quondam ante obitum ſuum, pauperibus charitate gratis miniſtratum ibat, multa miſericordiæ opera in Noſocomiis & Carceribus operabatur, donec morbum communem reportaret, qui mox Profeſſores ejus accerſebat, exſultantes ipſum illum experiri profeſſæ ſuæ theoriæ fructus: hi habitâ Conſultatione ſuetâ, largiter ipſi ſanguinem ſubtrahebant, propinabant Cathartica, adeóque ejus vires planè peſſumdabant; At commodum accidebat, ut reſiduus vigor, ejusque Iuventus morbum ſuperarent: apparebat vires amiſſas recepiſſe, quo firmabatur, Profeſſores ac Licentiatos veros eſſe Medicos, reputans ex relatu eorum, mortem ſe meruiſſe, illorumque tormentis ſe debere vitam: hinc duplicem auferebant mercedem, non autem juxta eorum merita; Iuvenis priſtina pia veſtigia repetens, eo ipſo malo ſecundò premebat, illorumque operâ rurſus eandem evadere carnificinam ſperabat; Sed, eheu, ſpiritus ſibi deficiebat, ac ratione ſanâ, cognitioneque veri ad hunc ſuum fratrem exclamabat; Actum eſt mecum, ut cum ſingulis; tamque durabit diu, donec Medici ſic appellati præſens hocce in æternum reverâ ſentiant, videant; nunc autem præteriti obliviſcuntur, credentes poſſidere præſens, futurum negant cùm illud cernere nequeunt, & ſic longioris vitæ nullam curam gerunt: eâ enim nunquam fuêre deſtituti, uti alio bono caduco, cujus datur reparatio, aſt unicam ſaltem vitam poſſidentes, eamque amittentes, actum erit. Inanis res eſt, neceſſitate nullâ premente ſtudiis incumbere. Victus eſt ſervus, qui nobis inſerviat oportet, perpetuò vocans omnibus qualitatibus ſuis, hunc qui Dominum ſuum nominârit, inſcius ejus mancipium erit, quamvis cuncti

homi-

homines, exceptis paucis, hâc obſtricti ſint ſervitute, quæ maximæ parti pro nunc & inpoſterum vitam adimit: Deſpero de vita temporaneâ: qui enim dicuntur laturi auxilium, ejus notitiâ carent, eâque prius potiri coguntur altercationibus ac diſſidiis, quæ eos inter orientur, odio, invidiâque, quibus dicti Doctores nunquam laborârunt, cùm ſint pauci, dies noctesque curſitando opibus præpollentes, quo nummorum vim corradunt, tam apud ſanos, ægros, ac mortuos: ſicque frequentare concordes potuerunt, quod eò perſiſtet, donec appareant tempora extrema, quæ dignoſces ex eo, cùm videris, adeò increſcere juniorum Medicinæ Doctorum Licentiatorumque numerum, ut vix quid agant ſuppetat; Seniores infenſi erunt Iunioribus ac novitiis, quòd cenſus ſuus quotidianus imminuetur, quódque comperient adventitios juniores, victui comparando certiora diſcere coacti, quosdam curare ægros, quibus ſimiles ſub illorum curâ necem ſubibant, cui invidebunt Seniores, voto expetentes interire omnes ægrotos, quibus juniores accerſerentur; Denique conviciabuntur illos publicè coram omni Populo, inquientes; Hi Iuvenes ſceleſti incantamentis medicantur, Praxi interdicatur ipſis neceſſe foret. His & ſimilibus illos ſubvertere laborabunt, Deumque offendent, ut Iunioribus aliisque piis ac induſtriis addat animum, ut perficiant id, quod Senioribus verbis his proponent; Cùm vos invitavimus, nobis permittere publicè quosdam ex noſocomio ægros ſanare, pauperum lucro brabium ſtatuentes, ſollicitantesque vos ad vicem verſam, & qui effectui non ſuffeciſſent, præmium lucrent, illud recuſaſtis: Non quæritis egenos, ſed redditis, mendicos in eo exprimitis, qui conſimiles faſtidiunt, noluntque eorum numerum increbreſcere: perſuaſas enim ſe habent divitum quorundam ædes, locaque, ubi largior ſtips eveniebat eorum impoſtoriis verbis, ritibusque, ut ita artes, ædesque has liberis ſuis doti relinquant; Quod ipſum & vos animo fovetis, at malè ſuccedet: quia publicâ hâc diſcordiâ, quæ ex avaritia pronaſcetur, Mundo fraus innoteſcet illa diutina, ſuſcipientque ſolos Doctores veros, qui ex bonis eorum fructibus dijudicentur, quique Samaritani veſtigia imitabuntur. His abſolutis, vitam deficere ſentiebat: ergo oculis ſurſum flexis, ſubjungebat mœſtus; Miſericors Domine, abbreviato terminum Salutis humanæ, & immutato Doctorum caducam doctrinam carnis, in genuinum amorem Spiritûs, ut in tui gloriam vitam abſolvant inſontes; precor te, ô Salvator mi, necem meam Doctoribus piaculo poſthac non imputes: ſiquidem ignorant quid perpetrent; ſed viſum aperire digneris, ut veritati adſtipulentur, utque Populus prædicet ea de ipſis, quæ olim de Divo Paulo. Quo finito, ſe totum Divinæ voluntati

tati permittebat, extremumque effundebat ſpiritum in amplexibus hujus ſui fratris, qui prædicta hæc verba jugiter ruminabatur.

Hic ſuâ vice proferebat ſequentia: Tenemur omnes, in Chriſto fratres, veritati patrocinari; quod non meliùs perficitur, quàm oppugnando ac defendendo: hinc exſequemur bina, unum, ut hoſtium noſtrorum vires nobis innoteſcant; alterum, ut noſtris majus addamus robur, ſicque magis in noſtro confirmemur inſtituto. Poſtquam omnia hæc audiviſſent, cogebant ipſum hanc provinciam ſubire mulctæ comminatione, in tantum ut hoc munus voluntarium ſibi capeſſendum eſſet. Inferebatque; Ego Seniorum ſecundus, à quocunque erudiri cupidus hâc in re arduâ, Ego veritatis miniſter, quandantenùs concedo priores propoſitiones binas; tertiæ verò neutiquam adſtipulari poſſum, videlicet interdictis ac cenſurarum ſtigmatibus præfatos libros ſubvertere: illud enim ſi niteremur, omnino præpoſterè ageremus, opinantes uno loco eos extinguere, aliiſque mille denuò illos reſuſcitaremus. Non ita rudes & incauti ampliùs ſunt homines, ut olim, cùm cuncta exemplaria litandæ obedientiæ gratiâ proferebant, quod apprimè conſtat Typographis atq; Bibliopolis, iis hinc inde quæſtum facientibus, ac vetari & impediri nequit; Nonne res ipſa paſſim id loquitur? haud longè abeundum. Is ipſus Author Diſſertationem edidit, inſcriptam De Magneticâ vulnerum Curatione, quæ ipſi fuit ſurrepta, & quinquagenæ circiter ab inimicis ejus typis exſcriptæ, ad quam diverſos tres libros, totius Europæ Theologorum atque Medicinæ Doctorum, Atheiſmum eorum colentium, blaſphemantibus cenſuris conſtantes, ingenti numero evulgârunt, quas cenſuras facilè conquiſiêrant, eo quod in ſingulis regionibus omnigeno ſub habitu religioniſque vultu degant, ubi nummus vel merx ſcatet: haſque cenſorias notas ubique in templis & aliis locis publicis diſſeminabant, quo libellus innoteſcebat; venabaturque à quolibet; plures novi illum caro ambientes pretio, nec potiri eo valebant: nullus enim Chalcographorum quidquam de eo compertum habebat, quandoquidem ſibi ſolis ſervabant, conquirendis cenſorum vibicibus toties ſaltem exſcriptus, quò Authorem ejus everterent, ultra quinquagies millenorum Imperialium jacturam ipſi creantes; Quoniam porrò prædictus libellus, vel Diſceptatio; quibusvis Sapientibus Doctis & æquis probabatur, ingens authori fiebat injuria: Deus alibi proſpiciebat, ac benedicebat ipſi, ne ex deſiderio illorum ſupprimeretur; Et ecce, in detentione hoc deſuper perpeſſâ alterum prodromi loco libellum ſuperedidit, ſubſequendumque alium hunc præcipuum, ut liquidò conſtet, ejuſcemodi ſcripta cenſoriam virgam minùs reformidare.

Ut quartò autographum libri, ſcriptorumve, penes hæredem aſtu vel pretio deprehendatur, igne abolendum priusquam excudatur, fieri nequit: nam cognitum habeo, faſtuoſos quosdam præminato hæredi millenos coronatos præſentes, per quempiam Bibliopolam præ ſe ferentem, obtuliſſe; aliorumque millenorum vadimonium præterea licitantes, hâc lege, ut cuncta parentis ſui Scripta traderet, quæ poſſideret, nullo exemplo retento; ſubolfaciebat fraudem hæres, nummi libidinis expers: auſcultabat illum, multa interrogabat, inquirebat in omnia, ac planè eum conturbabat, ut imprudenter denique in convicia erumperet, irrito itinere domum veſtigia relegens. Hæc, taliaque geſta plura, quæ hæres fuit expertus, diffidentiam ipſi pariunt, ut ab eo, qui adſpirat ad illa, præſidii tantum poſtulet, ut decipi non poſſit. Intellexi præterea, ſin rectè memini, interim ipſum curaſſe ea imprimi per virum probum ac fidum, qui ubiq; terrarum ea divendere ſataget. Quintò, ſpurios Authori libros ſubornare, alienam & falſam Doctrinam complectentes, palàm fieret; Inventionis enim ratio nunc ubique patet, inſuper eo hæredum expergefaceremus, ac juxta nominis ſui ſignificationem tam altum exclamaret, ut ab omnibus perciperetur, cui non deficerent media, quanquam patrimonio caret; (ſiquidem perhibetur, & veritas ipſa, ſe reperiſſe Eliam Artiſtam, eumque familiarem ſibi reddidiſſe, cujus ope Pythagoræ Philoſophiam propagabit, cujus ultimas tabulas indigitatione Parentis metallicæ virgæ indefeſſo labore effodit) Re ſic ſe habente, ne ipſum laceſſamus, operæ parcamus, conſervemusque impenſas; Nam ſiquid Doctrina hæc malum præ ſe ferat ſcopum, ſponte ſuâ citiùs corruet, ſique divinitùs deſcendat, eique refragemur, inſtituto non ſufficeremus, irritosque labores & ſumtus impenderemus, pronunc & impoſterùm exitium nobis accerſentes. Cùm omnes jam Doctores reliqui ſolidas haſce rationes inaudiviſſent, magnas ipſi perſolvebant grates, atque hanc Confutationem pro deciſo colebant; Excepto Seniore prædicto, hic exaudiens illa, præ dolore ac pavore Apoplexià corripiebatur, adeò valdè repentinam obibat mortem; ejus filii ejulatibus perſonabant, expergiſcebantur vicini, illucque verſus confluebant, geſtarum ignari, omnem hancce familiam maximè conſternatam reperibant. Quò ſimiliter appropinquabat ſtudioſus, qui turbam hanc obſervârat, ſtatim commodo ſuo litabat: cùm enim cerneret omnia illorum ſcripta ibidem hinc inde disjacentia & relicta, ea tollens ſub pallium abſcondebat, moxque ſe ſubtrahebat; quam primùm illuxiſſet dies, amicorum fautorumque cuilibet ea legendi faciebat poteſtatem, qui paſſim id dilatabant, notumque reddebant; hinc ulteriùs emanabat, Te fodiendo Pythagoræ

goræ Teſtamento potitum eſſe, referebaturque Supremo occultorum theſaurorum Domino, hic confeſtim cuſtodiæ te mandabat, quia repertum Pythagoræ Teſtamentum in medium non protuleras, quod haud furto ſed dono acquiri debet; Dominus tres Sapientum ſuorum, genuinæ Scientiæ cultores, quos omnigenûm gentium ac conditionum multi, imò Mundi magnates ſtipabant, eo deſtinabat, ubi retinebâris, ſic te alloquentes:

Bono animo eſto, ſubeunda tibi erit Sententia hæc, quam Dominus noſter in te tulit, quæ hunc in modum exorditur; Mandato ſupremi Domini tui, cui certò conſtat, te Mercurium van Helmont fodiendo theſaurum inveniſſe, quem ſuis ſubditis inquirendum præceperat, à quibus accuſatus, & certis plenisque probationibus convictus, morti damnâris, niſi illud ipſum Pythagoræ Teſtamentum ſartum tectumque edideris, itidemque aperueris pleniſſimè, quâ viâ notitiâque illud repereris: his præſtitis, per omne ejus Imperium libertas tibi adjudicabitur.

Triſti hæc animo auſcultans, denuóque alacritate ſublevatus, certò ſciebas, inficias eundo mortem te non evaſurum, quapropter Delegatis reſpondebas, inſequenti modo: Vos oro, Domini Sapientes juxta ac prudentes, ſi quicquam in vos valeo, gratum meum animum apud Dominum noſtrum conteſtamini, ob ſententiam adeò clementem, quâ me dignatus eſt proſequi; eique demonſtrate, quod Teſtamentum illud imprudens retinuerim, ignorans tradi oportere: id nunc præſtare paro, omni cum experientiâ Scientiâque, quibus illud nactus ſum, & quidem, cui Dominum libuerit, modò Bonitas ejus mihi concedat ſpatium integræ Septimanæ, intra quod Domino ſatisfacturus ſum, quo libertatem juxta Sententiæ tenorem redipiſcar, id ſperans non recuſatum iri; Etenim reverâ, juxtaque legitimam computationem, binis diebus indigeo, Saturni videlicet cum eo Solis, quò mecum omnem telam incipiam atque perficiam, vel ut ordine ſingula diſponam, quæ die Lunæ futuro, & ſic deinceps inſequenti tota hebdomade diſtinctè ſignificabo. Ad quod Sapientes reſpondebant: Mercuri, nos pleno mandato à Domino noſtro inſtructi, cujus authoritate petito tuo æquitati ſubnixo deferimus, ex ſententiâ propriâ cuncta præſtabis, ut Domini Sapientes dedocti æquanimes nullum in te delictum inveniant, cum dicto te die audient, examinive ſubjiciant, proprio utique & amplo dierum termino definito, te ipſum cuſtodiæ ſervandæ obſtrinxiſti, donec promiſſa adimpleantur, continuò tecum perſiſtemus conceptibus tuis inquirendis, quos biduo hoc præcedenti formabis. De conſortio illo gaudebas: quivis enim illos qui intuebatur, ex habitu & geſtibus illorum pios eos colligebat; ſiquidem vultus eorum divinam præ ſe ferebat lætitiam,

 illisque

illisque dicebas: Quandoquidem dies cedit, cui lucrandæ, nec minùs obedientiæ meæ conteſtandæ, ſcitote, Mei Sapientes, nullum recolligendæ memoriæ tempus me præfiniſſe, nec cuipiam ſimili, quoniam mihi non eſt opus; verùm, conſiderans, hodiernum primum eſſe hebdomadis diem, craſtinum autem poſtremum, diem Dominicum, ſeptimum, in quo omnia perfecerat, quoque quieviſſet; opportunum mihi viſum fuit, Scientiam meam pro ratâ dierum Septimanæ diſtribuere atque complecti, auſpicans futuro die Lunæ, ſexto hebdomadis die, mortalium conſuetudine (coram Deo enim omnia æterna ſunt atque præſentia) Ita ut nobis, tanquam caducis, primus dies habeatur ultimus, & à Saturni die incipiens retrorſum numerare, implendæ toti Septimanæ, diebus quadraginta duobus opus habeam, id quod compluribus tædium excitaret, ob temporis amplitudinem: interea breviter omnia commemorabo.

Ego Mercurius, à teneris in ſegregatâ Schola Hermeticâ à Genitore meo enutritus, ibidemque aliquo modo imbutus, eo ſpiritus meus inquietus non erat contentus, voto expetens univerſam Artem ſacram, vel Arborem vitæ pernoſcere, eâque frui: nec manus operi admovere volebam, niſi hanc à capite ad calcem certò callerem; præterea animo inſtitueram, comprobatione veri, eò ad extremum perveniri poſſe, absque adminiculo inſtitutionis externæ. Creaturas omnes mecum diſpertiebam, primùm externas & corporeas, (ut ita dicam:) deinde internas ſpirituales & corporificantes, quas partes iterùm versùs inque Unum ſimul referebam: dictas Corporeas, ſine ſpiritualium corporificantium adjunctione ſubdividere ac cognoſcere nequibam, inſueto illas vultu intuebar, ſicuti pro arbitrio conſequenter omnes ſuo quolibet ordine collocâram, tanquam immunis à præoccupatis, falſis, & obſtinatis Ethnicorum opinionibus, qui nunquam Academias frequentârim, ut ex ſtylo hoc meo inculto ſatis apparet. Verumtamen probè advertite, nullum dictum fruſtraneum profero, quin aliquid ſignificet, atque totum pertineat.

Spiritus meus nullam in rebus temporariis & caducis delectationem aut ſtudium percipere poterat: perpetuò ſitiebam atque anhelabam perfectas, æternas, à momentaneis neceſſariis creatis in me ipſum ſuſpiciebam, & abhinc in Deum, qui Cœlum atque Terram creavit ſimul, quod Philoſophi profani apprehendere nequeunt, quique huc pervenire deſiderant, Deum adorare eos oportet, per firmam Fidem, humili cum Spe, inque Amore vero: tum perfectam ſui ipſius cognitionem adipiſcentur, aliarumque creaturarum omnium, ante eorum principium, in eorum Eſſe, ſive eſſentiâ, & poſt eorum transmutationem, quod latiùs & apertiùs eloquar,

quar, quantum verbis fieri poteſt, ad Animæ Corporisque ſanationem ac conſervationem temporalem atque æternam, juxta menſuram cujusque captûs, qui omnibus haud eſt par, nec erat; utque ulteriùs ad Salutem adjuvarentur, Deus bonitate ſuâ ex Prophetis Moyſen ſuſcitavit, qui ipſis Typo (quod Belgicè etiam ſonat Biblia) ſcriptis ſuis inſerviret, priori nempe Creationum libro, qui omne complectitur quicquid deſiderari poteſt, quod nunc partim ut totum magis ediſſeram (ſecundùm Hieronymi verſionem) ſiquidem cuncta comprehendit, quæ homo in ejus Suitate, Egoitate, Meitate, ſimilibusque appropriationibus intelligere nequit: quicquid enim Deus creavit, per Unum, & in Uno, liberum ac ſolutum creavit; quique id ſibi arrogat, ipſummet ſe proprium reddit, à Deo ſe ſegregat, inque ſe ipſo extremas versùs tenebras viam ingreditur. Ac ſicuti Deus eſt incomprehenſibilis, æternus, penetrans, adimplensque Ignis, Lux, & Gloria, carens principio & fine, talis eſt hominibus ſanctis (Belgicè ſonat, Hy-lichten/quaſi Ipſe lucet) in coadunato Amore Gloriaque, & in Piis (exprimit Belgicè Sal-lichten/lucere debet) erit, juxta magis & minus; malis verò æternum tenebroſis, ſegregatisque hominibus quoque æternùm urens Ignis eſt; prout dictum. Quemadmodum igitur Deus eſt æternum Bonum (belgico Idiomate Deum exprimit,) ita quoque omne Bonum creavit, quicquid creatum eſt. Primus homo in Lucem & Bonum conſtitutus eſt, tanquam à Deo creatus, non tamen Unitus in æterna Quiete ac Gloriâ, ſed ut creatus ad Imaginem Dei arbitrio libero; quod jam in nobis proprium eſt factum, ſeductione, atque transgreſſione Interdicti, Admonitionisque Dei, in Mortis attactu & eſu, ſeu vetitæ Arboris fructus, quos mater omnium Heva tetigit, comeditque.

Sapientes dicti, tibi loquebantur; Ne tam longè excurras, priusquam percipiamus, numquid te ipſum noveris, quidque te eſſe dixeris.

Mercurius; Homo ſum, à Deo Omnipotenti creatus ad Imaginem & ſimilitudinem ſui, ex Terræ limo corpus (idiomate belgico Licht-aem/quaſi Lucis vas) poſſidens, Spiritum & Animam ab illo adeptus; Unumque horum fieri oportet, Corpus, Spiritus & Anima debent Sanctificari (Hy-licht zijn / ipſe lucet) vel Beati (Sal-licht zijn / lucens erit;) ſin minùs, vas & Spiritum damnari neceſſe eſt.

Sapientes; Animadvertimus, te conari exprimere, te triplicem eſſe, non verò Unitum, Spiritumque tuum tenebroſum vel lucidum fore, offuſcationem ſui ex Carne proventuram, quæ eſt terreſtris, mortifera & obſcura, Illuminationem ſui acquiret per Spiritum irradiando, explendo, & ſubigendo tenebras. Verùm audire avemus, utrum ſit tertium; quoniam

Lucem vaſis & Animam appellas; num duæ diverſæ ſint Luces, ſive unam ſaltem una conſtituant?

Mercurius; Unica Lux æterna eſt in omnibus partibus integrè & æternè, externè atque internè, utpote vita æterna, æternaque tota pars à Deo Omnipotenti inſpirata homini; ſicuti teſtatur Moyſes, Libri Geneſeos capite ſecundo; *Factus eſt homo in Animam viventem:* quæ Anima conſtituit diem ſeptimum, ut demonſtratur eo ipſo capite: *Igitur perfecti ſunt Cœli & Terra, & omnis ornatus eorum. Complevitque Deus die ſeptimo opus ſuum, quod fecerat: & requievit die ſeptimo ab univerſo opere, quod patrârat. Et benedixit diei ſeptimo; & ſanctificavit illum: quia in ipſo ceſſaverat ab omni opere ſuo, quod creavit Deus, ut faceret.* (*Scil. hominem in animam viventem.*)

Sapientes; Si Lux hæc eſt dies ſeptimus; quid de diebus ſex præcedentibus ſentis, deque eo qui exſtat Eccleſiaſtici capite decimo octavo; *Qui vivit in æternum, creavit omnia ſimul?*

Mercurius; In principio creavit Deus omnia, Cœlum & Terram, & quicquid creatum eſt: quod Moyſes ad introitum Geneſeos in primum diem comprehendit, ubi fieri dierum quinque reliquorum indigitat, inquiens; *In principio creavit Deus Cœlum & Terram; Terra autem erat inanis & & vacua; ac tenebræ erant ſuper faciem Abyſſi: & Spiritus Dei ferebatur ſuper aquas. Dixitque Deus: Fiat Lux. Et facta eſt Lux. Et vidit Deus Lucem, quod eſſet bona; & diviſit lucem à tenebris. Appellavitque lucem Diem, & tenebras Noctem. Factumque eſt veſpere & manè, dies Vnus.*

In tantum ut Homo conſtituat ſextum diem, qui dies invicem diſtincti ſunt, quò ſe ipſum Homo cognoſcat, quid ſit, quid ei agendum, quamque potentiam habeat, vel habere poſſit per Spiritum ejus, quà homo, (non itidem quà Anima) in præcedentes dies vel creata; ſicuti in præfato Geneſeos capite habetur; *Et ait Deus: Faciamus Hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram: & præſit piſcibus Maris, & volatilibus Cœli, & beſtiis univerſæ terræ, omnique reptili, quod movetur in terra.*

Sapientes; Nobis ſatisfacis, ac præterea ſuperque ſignificas, Hominem diem ſextum eſſe, & Lucem, & tenebras in primum diem ſeparavit, quam Lucem ſive ſpiritum vocavit diem, ejusque Sanguinem, Carnem vel tenebras Noctem, quæ veſpera ac mane ſextum diem conſtituêre, & ita deinceps reliqui quinque, quamvis juxta peculiarem cujusque naturam. At nullam Septimi diei mentionem facis?

Mercurius; Septimum mane, Lux, aut vita, Spiritus Dei ipſus eſt, prout dictum; Ideóque in ſeptimi diei deſcriptione Moyſis non exprimitur, ex veſpera & mane ſeptimum diem factum fuiſſe, ſicuti præcedentibus ſex diebus;

diebus; idque hanc ob cauſam, quòd non detur principium aut veſpera in Deo Patre, quippe qui *Eſt, qui eſt*: Sed habetur, quòd ſeptimo die Homini in faciem ejus inſpiravit ſpiraculum vitæ; & hic Homo factus eſt in Animam viventem, ita ut ex homine & ſpiraculo Dei dies ſeptimus factus ſit.

Sapientes; Ex relatione tua ad ſatiem intelleximus, principium ac finem diei primi, inſequentisque ſexti, cum ſeptimo die infecto conjunctim hominem eſſe factum in Animam viventem. At inaudire expetimus, quid velit Moyſes vocabulo, *In Principio*?

Mercurius; Principium eſt Deus Filius, per quem, in quo, & à quo Cœlum & Terra creata ſunt; uti teſtatur quam evidentiſſimè Euangeliſta Joannes, primo capite, his verbis: *In principio erat Verbum*, (quod Belgis quoque ſonat woozt, id eſt, Fiat) *& Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipſum facta ſunt: & ſine ipſo factum eſt nihil, quod factum eſt: in ipſo vita erat, & vita erat lux hominum: & Lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. Fuit Homo miſſus à Deo, cui nomen erat Ioannes. Hic venit in teſtimonium, ut teſtimonium perhiberet de Lumine, ut omnes crederent per illum. Non erat ille Lux, ſed ut teſtimonium perhiberet de Lumine. Erat Lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. In mundo erat, & Mundus per ipſum factus eſt; & Mundus eum non cognovit. In propria venit, & ſui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis poteſtatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine ejus: qui non ex ſanguinibus, neque ex voluntate Carnis, neque ex voluntate viri, ſed ex Deo nati ſunt. Et verbum Caro factum eſt, & habitavit in nobis: & vidimus gloriam ejus; gloriam quaſi Vnigeniti à Patre, plenum gratiæ & veritatis. Ioannes teſtimonium perhibet de Ipſo, & clamat dicens; Hic erat, quem dixi: qui poſt me venturus eſt, ante me factus eſt: quia prior me erat. Et de plenitudine ejus nos omnes accepimus, & gratiam pro gratiâ. Quia Lex per Moyſen data eſt, Gratia & veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt. Deum nemo vidit unquam: Vnigenitus Filius, qui eſt in ſinu Patris, ipſe enarravit.*

Sapientes; Jam hoc divi Joannis teſtimonium percepimus, quod omne perfectioni inſerviens contineat: verùm tuam ſententiam nobis expedias; Quomodo Adami ſimilis ſis? & quâ ratione in & ab eo proceſſeris?

Mercurius; Antequam Homo factus ſit in Animam viventem, Deus ipſi dicebat, teſtante Geneſeos capite priori; *Et Creavit Deus hominem, ad Imaginem ſuam*, (quæ Imago eſt Deus Filius) *ad Imaginem Dei creavit illum, maſculum & fœminam creavit eos. Benedixitque illis Deus, & ait; Creſcite & multiplicamini.*

Quod mandatum Adamo injungebatur, quoad Spiritum & Humanitatem; non autem quoad Animam; hæc enim æterna atque immutabilis

eſt.

eſt. Sic etiam omnes ejus partes ei ſimiles ſunt, quarum & ego totam poſſideo; Quemadmodum nunc à limo humi Homo factus eſt, ita ut reliqua animantia terreſtria, per accretionem & unitionem, eſum creatorum viventium, creſcere oportet, qui cibus, in ventriculo emoriantur & immutentur ab illorum Subſtantia, requiruntur, ſi à viliori in præſtantius converti debeant, vel per Hominis Spiritum ad vitam Unitam provehi, à quâ coalitione & adauctione meum vas aut corpus, & ſubſtantiam, ſicut Adam teneo; quia ex eo proceſſi, poſtquam factus eſt in Animam viventem, ut in Capite ſecundo Geneſeos habetur; *Adæ verò non inveniebatur Adjutor ſimilis ejus. Immiſit ergo Dominus Deus ſoporem in Adam: cúmque obdormiſſet, tulit unam de coſtis ejus, & replevit carnem pro eâ. Et ædificavit Dominus Deus coſtam, quam tulerat de Adam, in Mulierem: & adduxit eam ad Adam. Dixitque Adam: Hoc nunc, Os ex oſſibus meis, & Caro de carne mea: hæc vocabitur virago, quoniam de viro ſumta eſt. Quamobrem relinquet Homo patrem ſuum, & matrem ſuam, & adhærebit uxori ſuæ: & erunt duo in carne una.*

Sapientes; Explicaſti nobis, quî fueris Totus in Adamo ſecundùm ſpiritum & Animam, & in Heva juxta Corpus: Item, quòd vas ſpiritum, ſpiritusque Animam ſuſceperit; Jam inaudire cuperemus, quâ ratione Heva ex Adamo per Deum producta fuerit, quidque Somnus Adamo à Deo immiſſus indigitet, priusquam eam conderet?

Mercurius; Ab initio Adam in Eſſentia ſua perfectus erat, tanquam primùs Homo à Deo creatus, ita Spiritus ejus carnem & vas perlucebat, illuſtrabatque: ſicuti nunc Lux tenebras ejus illuminabat, ac ſubigere poterat, ita tenebras præcellere ac ſuperare debebat: quoniam interna, ſtabilis, æterna, & bona in Eſſentia ſua erat; quo exſiſtente, Adam absque ſomno immiſſo ſui ſimile ſponte ſuâ producere non poterat: perſiſtens enim in Eſſentia ejus inſomnis, & quoniam ipſum ſe diviſerat, omnes partes ejus ipſi propriæ permanſiſſent, rurſusque in unum ad Totum rediiſſent, quamprimùm libuiſſet, eo quòd per Spiritum ipſius prædominantem ſubjectum Corpus ſibimet diviſiſſet, quæ partes intrinſecus & extrinſecus irradiatæ erant, ab Unâ ejus Luce, quæ quibusque membris Eſſentiam tribuit.

Sed quis quæret; Quomodo denique cum Adamo comparatum fuiſſet, ſi virus ab Heva non comediſſet? Reſpondetur, Perpetuò ipſi dimicandum fuiſſet Spiritu vel Luce ſuâ adverſus ejus tenebras, quæ primo die Deus dividebat, ex quibus duobus ſimul Homo condebatur: uti perhibet dictum caput, quod explanatur ulteriùs ad finem ejusdem capitis, die ſexto, his verbis; *Et replete terram, & ſubjicite eam:* Cúmque ad extremum pugnâſſent,

pugnâſſent, terram & tenebras eorum Spiritu vel Luce eorum implevisſent, ſicque ſubegiſſent, ut priores tenebræ abſorptæ atque coalitæ fuiſſent; quod erat ipſius proprium, unicumque Opus, jugiter agendum & perficiendum.

At quis porrò quæret; Cùm in Adamo dicta Lux à tenebris disgregata tenebras ſuperâſſet, ſicut relatum, per eandem ipſam lucem; numquid juxta ſpirituale redditum Corpus Unitum, integer & æternus in ſingulis ſuis partibus ac membris fuiſſet? Hoc exſiſtente, eâ ratione dividi potuiſſet in innumeros, æternos, infinitosque homines, ſine præfato ſomno præcedente? Reſpondeo; Conſtat, hunc Deificatum hominem in cunctis ejus partibus infinitis integrum fore, ſimiliter omnes illæ partes iterùm Unum integrum unà conſtituere; Ita ſe habente, Unus ſaltem Homo Deificatus futurus fuiſſet, huc redactus neceſſariâ ſuâ luctâ, eadem cum Chriſto ſalvatore noſtro poſt ejus reſurrectionem Gratiâ in ſuâ vitâ gauderet. Quo jam plures ejuſcemodi homines progenerarentur, quoque omnes etiam eâ ipſâ fruerentur Gratiâ, ad quam Adam procreatus erat, & quo per eam ipſam luctam eam acquirerent, Deo Domino immittere placuit prædictum ſomnum, ne Adam, altùm dormiens, ſtructioni Hevæ quidpiam contribuiſſet; Nunc autem hoc ſomno per Deum fundata fuit.

Quæritarent porrò Curioſi; Cur Heva condita ſit ex Coſtâ Adami, non autem ex ejus Carne? Reſponſum reddo; Prior Homo Adam erat, alter Heva, illius in auxilium & procreationem conjunctam ſtructa, Jam propagatio conſiſtit partim in homine, ſicut in cæteris Animantibus, Conjunctione, aut Alimentatione, uti dictum, ulteriusque obſervandum in omni accretione creatorum in hoc Mundo, antequam ſuccreſcere valeant, (quia conſtant ex duobus: Unum prius interire oportere, videlicet Corpus & Formam, quæ ex aquis & terra conſiſtunt, oriunturq; ex Lunæ luce, ſtellarumque, tanquam Noctis Luminarium, unaquæque pro naturâ illarum differenti, nullis exceptis; Ut & hoc in Adamo perficeretur, Dominus Deus Adamo coſtam eximebat, quæ eſt os, ſecundùm Fieri in Adamo, progenies venarum (quod Belgis quoque ſonat viperarum,) quod à Luna regitur, uti comperietur, accreſcente Luna oſſium medullam itidem increſcere, inſtar aquarum, & cum illâ decreſcere; Comperietur porrò, quando igne crematur Caro, eam perdere formam, non item os, imò adeò ſtabile eſt, ut monetæ probitatis examinatores crucibula ſua exinde conficiant, in quibus Aurum, Argentumque liquefaciunt & explorant; Ut ita Os, ſeu Coſta, præter terram Humanam nihil ſit ac retineat, quatenùs ſecunda in Homine productio eſt, inſtar Terræ ex Aquis, catenus à pri-

mo & Uno diſtat. Propterea Heva, utique hinc procreata, quid Secundi ac Minoris eſt, juxta Corpus, non item juxta Spiritum & Animam: has enim ab Adamo tenet, quæ æternæ ac permanentes ſunt, quarumque Heva partem poſſidet, eamque totam, veluti cunctæ partes æternæ ſunt; prout dictum. Præmiſſis nunc ulterius aſſerendis, Comperies fœminas ideò menſtrua pati, progenerationi inſervientia, quoniam Hominem quoad Corpus progignere debent ratione eâ, quâ dictum.

Sapientes; Acquieſcimus, inſuperque duorum vocabulorum occaſione, quæ Belgico idiomate conſideratè protuliſti, bina Scripturæ loca nobis in memoriam revocas, commemorata unum ab Euangeliſtâ Matthæo 12 capite, ubi Chriſtus inquit Phariſæis; *Qui non eſt mecum, contra me eſt: & qui non congregat mecum, ſpargit. Ideò dico vobis: Omne peccatum & blaſphemia remittetur hominibus* (Carni) *Spiritus autem blaſphemia non remittetur. Et quicunque dixerit verbum contra Filium Hominis, remittetur ei: qui autem dixerit contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei, neque in hoc ſeculo, neque in futuro. Aut facite Arborem bonam, & fructum ejus bonum: aut facite Arborem malam, & fructum ejus malum: ſiquidem ex fructu Arbor agnoſcitur. Progenies viperarum, quomodo poteſtis bona loqui, cum ſitis mali? ex abundantia enim cordis os loquitur.* Alterum à Lucâ capite tertio, poſt citatum Ieſaiæ Prophetæ locum, qui dixit; *Et videbit omnis caro Salutare Dei. Dicebat ergò* (ſcil. Joannes Baptiſta) *ad turbas, quæ exibant ut baptizarentur ab ipſo: Genimina viperarum, quis oſtendit vobis fugere à venturâ irâ? Facite ergo fructus dignos pœnitentiâ, & ne cœperitis dicere: Patrem habemus Abraham. Dico enim vobis, quia potens eſt Deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ.* Quæ duo vocabula binis hiſce textibus quoque recitantur, ſermonis Belgici ſignificatione haud malè congruentia, omnique demonſtratione tuâ nobis indicans, ſic vocatam Serpentem, quæ Hevam ſeduxit, ejusque Spiritum, certè fuiſſe Carnem ipſius propriam, Sanguinemque, Arboris vetitæ fructus appetentes, Spiritumque ſuum ea propter alloquentes; ut ita Serpentis nomen ſerpens non habeatur, verum æquè ſerpens Animal, ac Homo, juxta Carnem, quod ſuperque cernitur in Hominis infantiâ vel ſenectâ, aut cum ſpiritus debilitatur, ipſum eſſe fierique ſerpentem.

Qua propter, poſtquam Deus Homini dominium irrogaſſet in Animalia, in omnem Terram, & in omne Animal ſerpens, quod movetur in terrâ, poſtremum hocce dominium maximum eſt, quo beatitudinem ſuam operari debebat, id quod liquidius ex textu patefacies, quam primum otium ſuppetet: jam enim properamus, ſiquidem ſecundi præfinitorum diei dimidium mox ceſſit; progredere igitur, & feſtina, nobisque differentiam

inter

inter te atque Adamum ediſſerito, cum adverſùs caliginem ſuam ipſi luctandum erat, quo æquè ac tu eam ſubigeret.

Mercurius; Alia nulla, præter quod tenebræ in homine auctæ ſunt, per attactum fructuum, comeſtionemque, Arboris prohibitæ in tantum ut Tenebræ primas in lucem teneant, eamque nunc poſſideant, quemadmodum in Adamo Lux tenebras ejus poſſidebat, & ante lapſum ejus illuminabat.

Sapientes; Quî hoc factum?

Mercurius; Factum eſt hoc comeſtione fermentanti, contagioſa, caliginoſâ, & mortiferâ.

Sapientes; Quid eo vis innuere, per Similia te explica.

Mercurius; Sicut erant tenebræ in facie Abyſſi, priusquam Spiritus Dei ferebatur ſuper aquas, ſimili modò comperies, vas aliquod, locumve concluſum & mucidum, omne id, quod tantillo ſaltem temporis infertur, æquè rancidum reddere, ulteriusque inficere, nec quicquam de fermento & mucore primo principaliori decedere; Inſuper ut demonſtretur, locum hunc mucidum etiam eſſe tenebroſum, à doliariis addiſcitur, qui cupientes reſcire & experiri, utrum dolium ſit mucidum nec ne, orificium ejus aperiunt, perque umbilicum accenſam candelam immittunt, cumque vas erit mundum, nulloque mucore infectum, lucerna transverſim immiſſa ardens permanebit, donec vapore ſuo progignente ſemet ipſam prefocet; dolio verò exſiſtente mucido, flamma aut lucerna per dolii orificium ad ſpiſſitudinem ligni penetrare nequit. Manifeſtè igitur apparet, caliginem quoque ſeſe exſerere; aliasque res caliginoſas efficere, perinde ac Lux operatur, idque cùm caligo Lucem, aut caliginem Lux ſuperat; Hæ, ſimilesque tenebræ, ante omnem Lucem ſint, oportet; & quò ſunt ſtabiliores, eò ſtabilius etiam eſt corpus inde exortum. Ulteriùs nunc animadvertendum, ſicuti Lux temporalis extra ſe illuſtrat, alia aliâ longiùs, juxta earum ſtabilitatem, magnitudinem, aut coalitionem, ſimili proportione ac modo tenebræ extra ſe radios effundunt, ut relatum; ſicuti quoque ignis ardens & conſumens per lumen ſuum poteſt accendere, comburere, & excitare plura ſemina in Creſcentiam, pro ratâ ſtabilioris eorum naturæ; id quod noto hoc experimento evidenter percipies; cernitur atque ſentitur, quò propius Ignis accenditur, eò magis fulget, calefacitque: hic nunc Calor & Fulgor una eademque res eſt, quam diu eſt, in Igne, uti per collectionem radiorum illorum calidorum, adminiculo ſpeculi cujusdam uſtorii probari poteſt, quo congregantur rurſus calidi radii, ſimilesq; fiunt illis in igne exſiſtentibus, nimirum calidi & urentes; Jam cum Ignem temporalem, ſparſum & ca-

ducum liberè ardere permittimus, deprehendemus, lumine, quod per ignem effulget, diverſis diſtantiis abhinc alia creata aduri, in proximo videlicet magis ſtabili ac combuſtili, & quatenus radii diffunduntur, eatenus quoque Calor minuitur, minúsque ſtabilia creata accendet; Ratio eſt, quod citò fit, citò quoq; perire neceſſe habet; propterea Regiones frigidæ ac uvidæ, majores proferunt fructus, præ fervidis & aridis ditionibus, minùs tamen durabiles quàm alii minores calidiores, quoniam eorum Lux, quę ipſis ineſt, magis eſt diviſa, idque tam in brutis quàm hominibus, udarum plagarum homines rudes & magni ſunt, nec tantum Caloris ſufferre poſſunt, ut Homines in editis, aridis, fervidisque regionibus degentes, ut ſuperque res ipſa teſtatur, imò adusque cadavera violenta morte peremta comperies, prout Hiſtoriæ narrant, & quotidie adhuc experiri poſſumus, cùm ſtrages edita fuit, edeturve, hominum qui ex tractibus frigidis & aquoſis illos calidiorum provinciarum adverſus belligeratum proceſſerant, utrinque cæſos diu poſt dignoſci potuiſſe, quia illi frigidiorum regionum citò putreſcebant, hi areſcebant atque ſuperſtites manebant, in fervore integri hi prædurabant, quod balſamus eorum durabilior eſt cæterorum, prout magis minusvè materiæ humidæ continent, vel magis minusve de Luce nocturnâ participant, quique eâ magis deſtituuntur, ii magis diurnâ Luce gaudent; Quemadmodum nunc Sol perfectum ac majus eſt luminare diurnum, ita Luna, Planeta nobis proximus, perfectum Luminare Nocturnum eſt, quæ perennia ſunt in eorum Eſſentia, corporaque ea itidem perennia & durabilia præſtant, quæ ope eorum naſcuntur & renaſcuntur. Præterea ut Unicus eſt Sol, ac Unica Luna, eorum creata haud aliter quam ipſis ſimilia, comparata eſſe poſſunt, unica etiam & perfecta, ut Aurum quod Philoſophi Solem appellârunt, & Argentum Lunam cæteraq; quinque metalla ſimiliter pro re natâ, ſecundùm cæteros Planetas; quo ritè egerunt, perhibueruntq; veritatem, quia unica corpora perfecta ſunt, Ignis illis nocere nequit, in eo ſtabilia permanent, in Igne Aurum vivit, ideò Philoſophi Salamandræ nomine illud inſigniverunt, quæ falsò nunc pro Animali habetur; Ignis temporaneus atque caducus ignem ſuum ſolummodo ex parte poſſidet, ut dictum, Sol autem Ignis & vita perennis eſt, ſolummodoque in ſibi ſimili vivere poteſt, quod etiam ſtabile corpus ſit oportet; Ac ſicuti Corpus eſt temporaneum in rebus omnibus, duobus exceptis his prædictis, quæ eorum ſimilia ſunt, & ab illis omnino participant, quâ ratione Corpora in primam eorum Eſſentiam, eâ Lux itidem ad Originem ſuam reverti debet; Caducum enim perenne non poteſt attingere; Præterea Caligo ſtabilis ante Lucem adſit oportet, in quâ Lux ſuſcitetur, quod ſi

tenebræ

tenebræ hæ perennes ſunt, Lux etiam perennis in eo habitare poteſt, primò juxta Spiritum, deinceps juxta Animam, qui ſpiritus, cùm ſit æternus, æternas illuminat tenebras, coaleſcuntque tenebræ in Lucem, & fit Argentum, quod eſt duplex, conſtituens Corpus in Carne Oſſibusque Auri, quod triplex eſt; Sicuti jam Sol magnum eſt Lumen diurnum, ita Lunam vincit, Argentumque omnino in Aurum convertitur, per id cæteri Planetæ quinque terreſtres transmutari, ac ad eorum ſimilem perfectionem perduci poſſunt, quoniam & illi ſunt Luminaria nocturna. Ulteriùs ſciendum, innumera Mineralia multa eſſe, ſtellarum ad inſtar mutuò differentia, quæ cuncta perfectionem ſuam exſpectant, horum quædam cæteris faciliùs & citiùs ad perfectionem poſtremam pervenire poſſunt: Aurum & Argentum, quàm minutim dividantur, ſine jacturâ reduniri queunt, eo quod omnes partes minimæ integræ ſint & perennes: veruntamen caducæ reddi poſſunt, quia nondum in unum coiere, hic autem interitus ex & ab ipſis incipere nequit, neque Auri, neque Argenti ratione, quia ſtabilia ſunt.

Jam quidam Amatores interrogarent, quo pacto contingeret? Replico; Eodem quo evenit in omnibus creatis, quo & in Heva accidit, adauctione tenebrarum, quæ ducunt originem ex principio eorum corporum, uti relatum; Imò tenebræ adeò excreſcere poſſunt, ut integrum ſpiritum in tenebras converterent: verùm quod ſi Luna ſeu ſpiritus Solis Animam aut calorem in auxilium vocat, antequam ſubjugetur & vincatur, Spiritus corroborabitur, non ut ante corruptionem ejus erat, ſed hâc lucta & victoria tam fortis erit, Spiritusque ejus tantum multiplicabitur, ut imperfectorum fratrum decem ſtabiles reddere valeat; non autem hic libertatem vel integram æternamque Unionem hoc certamine acquiſivit, ſed toties conflictum hunc repetere debet, qui jugè magis magisque accreſcet, ſecundùm Spiritus adauctionem, & caliginis, donec ad extremum pervenerit, nec ampliùs patiatur, Corpusque aquoſum vel tenebræ planè conſumtæ erunt, ac tum eſt purum, ſempiternum, unitum & duplex Lumen, quod omnia illuſtrabit, absque detrimento & imminutione, omnesq; fratres ipſius in ſui ſimiles perficere poterit, virtute propriâ retenta; Cúmq; hoc in Sole contingit, Lunæ lumen immutatur, abſorbeturque in Solem, ut æquè Sol æternus, unitus & trinus fiat, id quod eſt poſtremum in æternitate (extra hominem;) Et hinc demonſtrari poteſt, quòd Euangeliſta Joannes, Apocalypſeos tertio capite, ſimilitudine utatur eâdem, inquiens; *Suadeo tibi emere à me Aurum ignitum probatum, ut locuples fias, & veſtimentis albis induâris, & non appareat confuſio nuditatis tuæ: & collyrio inunge oculos*

 tuos,

tuos, ut videas. Ego quos amo, arguo & caſtigo. Æmulare ergo, & pœnitentiam age. Ecce, ſto ad oſtium, & pulſo: ſi quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi januam, intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ipſe mecum. Qui vicerit, dabo ei ſedere mecum in throno meo: ſicut & ego vici, & ſedi cum patre meo in throno ejus. Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat Eccleſiis.

Sapientes; Gaudemus, quod intelligimus à te cognoſcimusque Lucem elucentem ac vivificantem; effluentes pariter, agentes, fermentales, contagioſas, caducasq; tenebras; per quæ reſciſcimus, quomodo Heva fructus tenebrarum tetigerit atque comederit; & quòd exinde tenebroſa & contagioſa devenerit; per effluentem ejus caliginem, tradebat id quod comederat, ut quæ id ipſum facta erat, Adamo, qui eodem veſcebatur: Similiter per diverſitatem Lucis elucentis à tenebris exſerentibus ſe intelligimus, quomodo Dei miniſtri per Lucem externa & ſempiterna opera patrare poſſunt, ut montes translocare, cæcis viſum reddere, ſurdis auditum, mortuos reſuſcitare: & viciſſim, malos caliginoſosque homines extra ſeipſos ſolummodò operibus ſegregatis ac lethalibus deſignandis eſſe potes, emanenti eorum caligine. Percepimus quoque vitæ arborem in medio horti locatam fuiſſe, pariterque fuiſſe arborem Scientiæ boni atque mali, quod colligere licet ex Moyſis capite ſecundo, inſequentique tertio. Apprehendimus item, arborem bonam, fructus verò malos fuiſſe, præterea jam Arborem hanc cum Paradiſo cognoſcimus ex verbis tuis, idemque Moyſis, ſecundo capite; *Plantaverat autem Dominus Deus Paradiſum voluptatis à principio: in quo poſuit hominem, quem formaverat. Produxitque Dominus Deus de humo omne lignum pulchrum viſu, & ad veſcendum ſuave: Lignum etiam vitæ in medio Paradiſi lignumque Scientiæ boni & mali. Et fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum Paradiſum, qui inde dividitur in quatuor capita. Nomen uni Phiſon; ipſe eſt qui circum omnem terram Hevilat, ubi naſcitur Aurum: Et Aurum terræ illius optimum eſt*: Porrò capimus & hoc, quod habetur cap. tertio; *Et cùm audiviſſent vocem Domini deambulantis in Paradiſo ad auram poſt meridiem*; id quod explanatur ulteriùs 18 Pſalmo Davidis, qui inquit; *Cœli enarrant gloriam DEI, & opera manuum ejus annunciat Firmamentum. Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat Scientiam. Non ſunt loquelæ, neque ſermones, quorum non audiantur voces eorum. In omnem terram exivit ſonus eorum; & in fines orbis terræ verba eorum. In Sole poſuit tabernaculum ſuùm: & ipſe tanquam ſponſus procedens de thalamo ſuo: Exultavit ut Gigas ad currendum viam, à ſummo Cœlo egreſſio ejus, & occurſus ejus uſque ad ſummum ejus: nec eſt, qui ſe abſcondat à calore ejus. Lex Domini immaculata convertens animas: teſtimonium Domini fidele, ſapientiam præſtans parvulis. Iuſtitiæ Domini rectæ, lætificantes corda: præceptum Domini lucidum,*

cidum, illuminans oculos. Timor Domini ſanctus, permanens in ſeculum ſeculi: Iudicia Domini vera, juſtificata in ſemet ipſa. Deſiderabilia ſuper aurum & lapidem pretioſum multùm: & dulciora ſuper mel & favum. Etenim ſervus tuus cuſtodit ea, in cuſtodiendis illis retributio multa. Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me: & ab alienis parce ſervo tuo. Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero: & emundabor à delicto maximo. Et erunt ut complaceant eloquia oris mei: & meditatio cordis mei in conſpectu tuo ſemper. Domine adjutor meus, & Redemtor meus. Cognitum quoque habemus, mortalem hominem Arborem vitæ, attingere poſſe, eâque frui, cùm fuerit Cherub, isque fieri poteſt, teſtante Moyſe, 3. cap: Geneſeos; *Et ait; Ecce Adam quaſi unus ex nobis factus eſt, ſciens bonum & malum: nunc ergò, ne fortè mittat manum ſuam, & ſumat etiam de ligno vitæ, & comedat, & vivat in æternum. Et emiſit eum Dominus Deus de Paradiſo voluptatis, ut operaretur Terram, de quâ ſumtus eſt, Ejecitque Adamum: & collocavit ante Paradiſum voluptatis Cherubim, & flammeum gladium, atque verſatilem, ad cuſtodiendam viam Ligni vitæ.*

Quandoquidem nunc determinatum illud biduum effluxum, quódque brevi à nobis ſis relinquendus, prius inaudire avemus, quia initiatus es 4 Ordinibus minoribus, an cæteros tres ſimiliter ambias, ſive in Doctorem Medicinæ promoveri.

Mercurius; Sacerdotium magnum eſt munus, multaque requirit, nunc præſertim, de multis reſpondeant, ſintque perfecti oportet, cùm ritè defungi velint, quod capeſſere neutiquam auderem, niſi coactus. Doctoratum Medicæ Artis meritò defugio, quoniam ejusdem Profeſſores plerumque alienas fovent opiniones, minúsque veritatem ſectantur; At Deum orabo, ſibi placeat, in dies mihi concedere, voluntatem ejus exſequi totis viribus, adusque deſtituere vitam.

Sapientes fauſtæ noctis voto te beabant, adhortantes; Perge tuo in inſtituto, & agito, ut tibi ipſi, mediante die Saturni, in die Lunæ, per Diem Solis, libertatem procures, ut dictum; Demumque te commendamus poſtulationi ſubſequentium nos, qui te inſimulârunt, accuſârunt, atque convicerunt, ut omnia præfata Luci ederes: eos alloquere & exaudi, ut cuncta exſequâre obſervabunt, pro hôc biduo noſtræ Delegationi ſtetimus.

Adhæc, erga Dominos & Magiſtros hos Sapientes tuis gratiis defunctis, illorum ſectatoribus inquiebas; Veritatis amatores, ſummè honorati, cum minùs honoratis, nobiles ignobiles, quique adeſtis, neminem veſtrum ſeorſim novi (quamvis à vobis inſtimulatus fuerim) quia vultu jam mihi velato eſtis; Scitote, demiſsè me vobis omnibus ſupplicare notis, ignotisque, promtam meam opellam, benevolumq; affectum haud gravatè ſuſcipere,

omnibus

omnibus ac ſingulis vobis ex cunctis viribus inſervire ſe devoventem. Quibus auditis, acceptum ſibi eminùs teſtabantur, ac notorum numerus ingens vela levare incipiebat, quidam literas tibi exaratas legebant, alii perſonabant Hymnis in honorem parentis tui, ejusque ſcriptorum, tibi miſſis, quo paterno præfigerentur operi; Ceſſante hoc applauſu, poſt gratias tuas abſolutiſſimè peractas, perſequebâris; Multos veſtrum novi, aliquos viſu & alloquio, cæteros celebritate magnâ, literis, & carminibus, à Gilinii Comite mihi ereptis, cùm abſente me ſpoliâſſet caſtrum, ubi inter reliquam meam ſupellectilem libros, ſcripta, & hymnos prædictos deprehenderat, quæ omnia ille cum Medicaſtro ſuo Galenico ſuperſtites non ſufferre poterant; hunc lugeo interitum, cauſam unicam, quod nullatenus lucem cernere potuerint. Quo precabare illis omnia proſpera ac ſalutaria in Domino, inquiens; Veſtræ flagitationi commemorata cuncta typis mandabo.

Quæ omnia, poſtquam meus Intimus ad inſtantiam mihi narrâſſet, paucis complectebar, eique monſtrabam; quibus viſis, typis vulgare monebat, ſubjungens: Si quis plura deſideraverit, modò ſit aptus, nunquam deero, quin pleniùs cuilibet pro re natâ inſerviam: Me ſequere, univerſum perambulo Orbem.

INDEX TRACTATUUM,

à Joanne Baptista van Helmont editorum.

1	*VAticinium de Authore, poëmate expreſſum.*	pag. 1
2	*Promiſſa Authoris.*	6
	Columna I.	7
	Columna II.	10
	Columna III.	11
3	*Confeſſio Authoris.*	13
4	*Studia Authoris.*	16
5	*Venatio ſcientiarum.*	19
6	*Cauſæ, & initia naturalium.*	32
7	*Archeus faber.*	40
8	*Logica inutilis.*	41
9	*Phyſica Ariſtotelis & Galeni ignara.*	45
10	*Elementa.*	51
11	*Terra.*	54
12	*Aqua.*	57
13	*Aër.*	60
14	*Progymnaſma meteori.*	66
15	*Gas aquæ.*	73
16	*Blas meteoron.*	81
17	*Vacuum naturæ.*	83
18	*Meteoron anomalum.*	87
19	*Terræ tremor.*	92
20	*Complexionum atque miſtionum elementalium figmentum.*	104
21	*Imago fermenti imprægnat maſſam ſemine.*	111
22	*Aſtra neceſſitant, non inclinant, nec ſignificant de vita, corpore, vel fortunis nati.*	117
23	*Formarum ortus.*	128
24	*Magnum oportet.*	149
25	*Natura Contrariorum neſcia.*	164
26	*Blas humanum.*	178
27	*Endemica.*	192

28 *Spiritus vitæ.* 195
29 *Calor efficienter non digerit, ſed tantum excitativè.* 201
30 *Triplex Scholarum digeſtio.* 207
31 *Sextuplex digeſtio alimenti humani.* 208
32 *Pylorus rector.* 225
33 *Tartari hiſtoria.* 233
34 *Tartari vini hiſtoria.* 235
35 *Inventio Tartari, in morbis temeraria.* 238
36 *Alimenta Tartari inſontia.* 244
37 *Tartarus non in potu.* 253
38 *Cuſtos errans.* 258
39 *Imago mentis.* 267
40 *Demens Idea.* 277
41 *Sedes Animæ.* 288
42 *A ſede Animæ ad morbos.* 293
43 *Ius Duumviratus.* 300
44 *Mentis Complementum.* 315
45 *Scabies & ulcera Scholarum.* 320
46 *Ignota actio regiminis.* 329
47 *Duumviratus.* 345
48 *Tractatus de Anima.* 349
49 *Diſtinctio mentis à ſenſitiva anima.* 352
50 *De Animæ noſtræ immortalitate.* 353
51 *Nexus ſenſitivæ & mentis.* 359
52 *Aſthma & Tuſſis.* 463
53 *Latex humor neglectus.* 381
54 *Cauterium.* 382
55 *Volupe viventium morbus antiquitus putatus.* 383
56 *Pleura furens.* 390
57 *Tria prima Chymicorum principia, neque eorundem eſſentias, de morborum exercitu eſſe.* 398
58 *De flatibus.* 413
59 *Catarrhi deliramenta.* 426
60 *Victus ratio.* 447
61 *Pharmacopolium ac Diſpenſatorium modernorum.* 452
62 *Poteſtas medicaminum.* 470
63 *Præfatio.* 483

64 *Igno-*

64 *Ignotus hoſpes morbus.* 486
65 *Ignotus hydrops.* 508
66 *Puerilis Humoriſtarum vindicta.* 522
67 *Reſpondet Author.* 524

TRACTATVS DE MORBIS.

1 *Introductio diagnoſtica.* 529
2 *In puncto vitæ ſubjectum inhæſionis morborum.* 532
3 *Progreditur ad morborum cognitionem.* 535
4 *De Ideis morboſis.* 539
5 *De morbis Archealibus.* 545
6 *Ortus imaginis morboſæ.* 550
7 *Aditus præcluſus ad Condum viſcerum.* 556
8 *Confirmatur morborum ſedes in anima ſenſitiva.* 560
9 *Morborum phalanx, & diviſio.* 566
10 *Recepta injecta.* 568
11 *Quædam imperfectiora.* 573
12 *In Verbis, herbis, & lapidibus eſt magna virtus.* 575
13 *Butler.* 584
14 *De Injectis materialibus.* 596
15 *Injaculatorum modus intrandi.* 603
16 *De Conceptis.* 604
17 *Vis magnetica.* 612
18 *De ſympatheticis mediis.* 614
19 *De Inſpiratis.* 615
20 *Suſcepta.* 617
21 *Retenta.* *ibidem*
22 *Præfatio.* 629
23 *De Tempore.* 630
24 *Vita longa, Ars brevis.* 642
25 *Mortis introitus in naturam humanam decus Virginum.* 644
26 *Theſis.* 647
27 *Demonſtratur theſis.* 656

SVPPLEMENTVM.

1 *De ſpadanis fontibus. Paradoxum primum.* 685
Paradoxum ſecundum. 688
tertium. 690
quartum. 693
quintum. 695
ſextum. 697
2 *Supplementorum Paradoxum numero criticum.* 699
3 *Intellectus Adamicus.* 705
4 *Imago Dei.* 708
5 *Externorum proprietas.* 718
6 *Humidum radicale.* 719
7 *Aura vitalis.* 724
8 *Vita multiplex in homine.* 729
9 *Fluxus ad generationem.* ibid.
10 *Lunare tributum.* 732
11 *Vita.* 736
12 *Vita brevis.* 738
13 *Vita æterna.* 741
14 *Mortis occaſiones.* 743
15 *De magnetica vulnerum curatione.* 746
16 *In Sole tabernaculum.* 780
17 *Infantis nutritio ad vitam longam.* 783
18 *Arcana Paracelſi.* 785
19 *Mons Domini.* 791
20 *Arbor Vitæ.* 793

OPVSCVLA MEDICA INAVDITA.

1 *De Lithiaſi.* 1
2 *De Febribus.* 1
3 *Scholarum Humoriſtarum paſſiva deceptio ac ignorantia.* 69
4 *Tumulus Peſtis.* 1

VATI-

VATICINIUM DE AUTHORE, POEMATE EXPRESSUM.

1. MEdicina ante Hippocratem nuda apparuit, & vagabunda. 2. Dictum Hippocratis, invitans eam ad urbes. 3. Admirata reſpondet Hippocrati. 4. Laus ippocrati debita. 5. Hippocrates Medentum primus, qualiter coluerit Medicinam. 6. Galenus ornatum linguæ dedit, non aluit, nec proinde illa crevit. 7. Idem Arabes fecere. 8. Sequaces utriusque hujus ſectæ, idem fecere hactenus. 9. Paracelſus titulum Monarchæ arcanorum & Principis medendi ambivit infeliciter. 10. Medicina cultum paganicum ſpernit. 11. Optat ſpeculum, ut reflexo lumine clarior evadat. 12. Liber Authoris, poſteris pro ſpeculo inſerviet. 13. Medicina ſui, & authoris deſtinationes, explicat per vatem. 14. Laudat Medicina Authoris ſtudia. 15. Vates explicat laborum optatos fructus. 16. Cenſura Medicinæ de libro Authoris.

FOrte Latogigenæ mæſtiſſima filia prolis, Medicina. 1.
Percurrit rigidis hoſpita rura feris.
Et votis inimica ſuis, tum fata volutans
Arguit immites, numina ſæva deos.
Arguit: & nimia turbatis ſenſibus ira
Errat, & erroris cauſa, doloris erat.
Sic duplex clades: miſerum nam vindice fratrem, Æſculapium.
Flamma iracundi ſcit periiſſe Iovis.
Ferrea ternarum dum fregit jura ſororum,
Dicitur Æthereis hic periiſſe focis.
Provenit hinc dubiis incertus paſſibus error
Provenit hinc mæſtis lacrima multa genis.
Errantem vidit, mox viſam, Cous amavit. Hippocratis. 2.
Nempe placet niveis æmula forma roſis.
Alloquitur. Dryades reor, heic mea Nympha, puellæ
Sunt, & Cornigeri turba petulca Dii.
Hos tua nam campos ſacrat præſentia, ſacrat
Quæ decet Argolicam forma ſuperba deam.
Quid te montanas delectat viſere valles?
Quid juga ſaxoſis aſſimilata jugis?
Nonne placent altis urbana palatia tectis?
Nonne placent clari civica turba viri?
Nonne placet teneræ magis apta habitatio vitæ?
Et magis eximia conditione frui?

 Vileſcant

Vileſcant humiles, pubes indocta, coloni:
Vileſcant parvæ ruſtica tecta caſæ.
3. *Obſtupuit vultum, Majeſtatemque loquentis,*
Et geſtum magni Nympha decora viri.
Omnis purpureo mox lacryma ceſſit ab ore,
Et ſonuit mœſto nulla querela ſono.
Siderea in viridem dimiſit lumina terram,
Edidit & læſis gaudia certa notis.
Dicta ſibi exiguo meditata eſt verba momento,
Reddidit & Coo, talia dicta ſeni.
Hæc tua verba placent, unus mortalibus es tu,
Quem cupio: oblatum, muneris inſtar erit.
4. *Tecum habito: per te pellam Peſteſque, lueſque:*
Quin Morbus dum te viderit, æger erit.
Lucidus Eois, qua ſurgit Cinthius undis,
Occiduoque ſuos gurgite mergit equos.
Altius in quovis ſcandet tua gloria regno:
Quin lambent laudes ſidera ſumma tuæ.
Vnum poſteritas te clamatura magiſtrum,
Nec fomes quo laus creſcere poſſit, erit.
Te vivax patulum celebrabit fama per orbem,
Rumpent fatales dum tua fata Deæ.
5. *Cous agens meritas tanto pro munere grates,*
Largitur nudæ talia dona Deæ.
Intacta niveam circumdat ſindone Nympham,
Quæ ſuperat cana lilia ſparſa nive.
Nil ſimile auricomus vidit, ſeu ſurgat Apollo,
Seu lavet occiduo fervida plauſtra mari.
Comta diu tali manſit Medicina decore,
Illam primævi ſic coluere Patres.
6. *Donec ſurrexit poſt ſæcula quinque Galenus,*
Totus in ornatum, nec dedit ore cibos.
Nempe dedit Tyrio ſaturatas murice veſtes,
Quas ornat multis fimbria torta nodis.

Diſtin-

Diſtinguunt nitidæ fulgentia cingula bullæ:
Virgineum ditant carbaſa pulcra caput.
Venit Avicennas Panchææ gloria gentis: 7.
Fertur & ornandis conſenuiſſe togis.
Innumero plures numero venere ſuorum, 8.
Nil niſi qui tunicas excoluere datas.
Maximus Helveticis tandem Paracelſus ab oris 9.
Oſtentans, dixit, ſe genus eſſe Deæ.
Illa tamen nitidas pretioſa monilia gemmas 10.
Contemnit: divas nil juvat iſtud, ait.
Ornamenta nihil veterem ſpirantia faſtum,
Et magis opprobrio, quod magis artis erit.
Quorſum mille togæ? mille oſtentacula luxus?
Non decet hic vanus numina noſtra labor.
Quæſiſſe innumeros ſola ornamenta per annos,
Vah! pudeat nugis invigilaſſe reis.
Atque utinam liceat, quam ſim formoſa videre! 11.
Nec non Iudicio pulchrior eſſe meo?
Noſtraque judicibus ſpectetur forma Deabus?
Atque probent omnes numina noſtra viri?
Sed fors, Nympha, timent, faciem ſi conſpicis, omnes
Temnas, ac forma vivere ſola voles.
Si non vidiſſes propriam Narciſſe figuram,
Non foret inſpectæ mors tibi crimen aquæ.
Mortalis fuit ille, Dei ſum filia, Diva,
Quæ cupio facio, is, quæ voluere Deæ.
Quis mihi dat ſpeculum? ſpeculum peto, clarior illo
Reddar, & ex toto corpore nævus erit.
Quis mihi dat ſpeculum? Iuſtos Dea deſine luctus. 12.
Nam parat en iſtud quod reget ora vitrum.
Ioannes Baptiſta dabit, cui nomen ab Helmont,
Quem Bruxella ſuo nutrit amœna ſinu.
Vaſe vel abſcedens ſi ſpiritus introit in vas
Hunc genium juro, maxime Coe, tuum.

Iſto imitatam ſpeculo mirabere formam,
Cui morbus, cui mors, cui male Parca, ſubeſt.
Non rapiet ſolitum damnoſa ſenecta decorem,
Ruga nec antiqua fronte, ſenilis erit.
Nec labyrintæo poſt impediere reflexu,
Nam patet ex omni tramite recta via,
13. *Nympha inquit Vati. ſtatuit moderator Olympi*
Inſolitis mundus vapulet orbe malis.
Vt poßit, Medicæ; quam magna inſcitia plebis
Noviſſe humanum turba miſella genus.
Scilicet electos voluit clareſcere, contra
Morborum numerum, barbariemque novam.
Et contra; voluit, propria rude ſponte fatiſcat
Vulgus, multorum trux homicida virûm.
Hærens quiſque ſui trita inter verba magiſtri:
Quod medicæ tactus ſit, putat artis apex.
Dum per circuitus vadunt, & ſenſa parentum
In nova reſtaurant, centuriaſque novas.
Inde nec à Coo ſunt auſi pergere greſſum,
Amplius haud artem quærere poſſe putant.
Sed quid aget mortale genus, jam lege medendi
Aſſuetum? propria cunctaque pelle pati?
Fixa premens veterum ſemper veſtigia patrum
Occidit heu proprio credula turba dolo.
14. *Depoſita urbanæ nondum prætexta ſaluti*
Nec fuerat patrio bulla ſacrata foro,
Dum noſtros juvenis thalamos expoſceret Author,
Percurrens veterum devia teſqua patrum.
Scilicet is ſuperos ſibi conciliarat amicos,
Qui fudere alto plurima vota Deo.
Nudaque ſupplicibus videat quò corpora verbis,
Viderat ut Cous, per ſua vota ſenex.
Permultos variis tranſegit ſumtibus annos,
Improbus afflixit ſedula membra labor.

Clarus

Clarus luciferas ſeu vexit Apollo quadrigas,
Seu micuit rutilo Cinthia clara polo.
Abſtruſi famulæ noſcens penetralia cordis
Secreta Alchimiæ, non latuiſſe mei.
Illius ingentem per plurima dona favorem,
Perque humili fuſas quæſiit ore preces.
Vt tandem noſtrum ſibi conciliaret amorem,
Et coleret grati ſacra marita tori.
Effudit mæſtos inſomni pectore queſtus,
Ac maduit triſtes imbre tepente genas.
Noluit ætherei ſummus moderator Olympi,
Mitteret ut ſurdis irrita vota notis.
Hæcque refer vates: ſponde, & majora ſequentur.
Quisquis morbus erit, pondere & unus erit.
Deſtinor Authori pretium dotale laboris
Vt jungar thalamo fœmina digna viro.
Binaque ſacrato ſociabit corpora vinclo.
Tu refer humano nuncia tanta gregi.
Triſtia nullius reperis contagia morbi:
Tradita quin tanto, ſitque medela viro.
Morborum fugiet Peſtis Regina, Podagra,
Calculus, Aſcites, ac macilenta Phthiſis,
Et quæcunque audax recluſit fœmina, poſtquam Pandora.
Inſcia in humanum ſumſerat arma genus.
Nunc igitur ſpeculi mea ſit cenſura libello, ut
Conjugii ſigno, ſic paranympha toro.
Latinum. ER. *Græcum.* RO. *Ebræum.* RES. *R. notat Auſonium Veterum, notat Rque Pelasgon,*
R notat Ebræum Dædalicosque ſinus.

Sic luſit fauſto poemate.
D. S. d' A.
ſuo avunculo.

PROMISSA AUTHORIS.

DIcam errores Scholarum circa res, quas temerè fundamenta naturæ cenſuere; dein in Naturæ decidentia, oſtendam defectus, ſive morbos, ab Anterioribus ignotos. Non oriri videlicet ex elementorum commiſtione, pugna, contrarietate, vel ametria, nec item ex qualitatibus, quas elementorum primas, & genuinas fingunt. Quocirca vanas eſſe complexionum, tam in temperatis, quam intemperatis meditationes. Docebo quoque nugaces eſſe humores quatuor, & quicquid illis hactenus eſt tributum, in perniciem humani generis, ab ethnicis, horumque cacodæmone excogitatum. Nimirum humorum compoſitionem, connexionem, qualitates, effectus, & inde ſomniatos morbos, eſſe mera figmenta; falſa quoque eſſe laxativorum documenta, electiones, ſubductiones, & minorationes humorum, ſupponentia. Spes nimirum vanas, ſanationes incertas, experimenta in tanta ignorantiæ ignavia, periculoſa, artem conſtituiſſe non medicam: ſed conjecturas incertas, ſubterfugiis ſtudentes, ac humo, ſuos errores tegentes. Tandem ſpes vanas non minus, quam pernicioſas, pro veris venumdediſſe, Phlebotomiam verò nuſquam juvare, niſi per accidens, defectu ſcilicet artis, & pharmaci benignioris: ſemper verò, venæ ſectiones, vitæ longæ demere. Cauteria quoque, abſque fundamento introducta, poſtquam jam. effectu, remediorum ſuorum incertam, & languidam opem, fruſtra exploraſſent. Denique neque Tartaros, eſſe patratores infirmitatum, propalabo. Pariter neque morbos tribus initiis oriri, ut neque ex eſſentialibus, quas Chemeia jactitat. Vanitates quoque ſive figmenta catarrhi detegam, ut non ſit morbus, qui hoc parente gignatur. Errores tandem circa ventos edoceri, fundabo. Cœlum denique immune, indemneve vindicabo, à morbis ſeminalibus. Cenſus medicaminum, ſimulque medentum abuſus, utrobique charitatis ergo, exponam. Interim morborum anatomen, per veras illorum radices inſtituam, ac nonnullos ſubinde, ſubter argumenti occaſionem, è communi errore ſequeſtrando, enucleabo. Nimirum Apoplexiam, Lepram, Aſthma, Aſciten, Podagram, Lapideſcentiam, Uteri ſquallores, Venenorum tandem, atque Peſtis tragœdias repræſentavi. Ut non per contraria, neque per ſimilia: ſed duntaxat per dotata, & appropriata, inſtituantur medelæ, & ſanationes. Quorſum ſanè opus fuit, totam antiquorum Phyſiologiam deſtruere, atque innovare Scholarum Phyſices documenta. Poſtremo de vitæ radice (de quo nemo) agam. Rogo Dominum Deum, ut ſua

ſua chariſmata, in palæſtram Medicam immiſſa, dignetur illuſtrare robuſtioribus ingeniis, largo roris imbre fecundare, tandemque tanti cauſam, maturare properè, hoc ærumnoſo ſeculo.

INDEX COLUMNÆ PRIMÆ.

1. *INtentio Authoris.* 2. *Ortus Medicinæ, atque inde ſuccedens continua depravatio.* 3. *Scholarum & Sectarum ortus.* 4. *Majoris ſucceſſi Europæorum, credula ignavia.* 5. *Medicina quæ per Galenum introivit, poſt in circulum, ad molam eſt circumducta.* 6. *Perniroſæ Scholarum cæcitates.* 7. *Conſtructus incurabilium pudibundus Catalogus.* 8. *Contra Phlebotomiam, ab ejus Indicatione.* 9. *Errores ſolutivorum.* 10. *Nebulonum in medicinam introitus.* 11. *Galeni aliquot impoſturæ.* 12. *Qua facilitate Galenus Principatum medendi acquiſiverit.* 13. *Nil valuiſſe acumen Ingenii, ut nec Scholas ethnicas.* 14. *Quantum quis in Scholis ethnicis poſſit proficere.* 15. *Medicina, cur ſuprema, & obſcuriſſima ſcientiarum ſit.* 16. *Finis Medicinæ, ſtetit neglectus.* 17. *Demonſtrantur errores finium.*

COLUMNA I.

1. QUanquam Philautia plerum-
que excludit cognitionem ve-
ritatis, quaque tamen homini
nil datum ſit pretioſius, atta-
men Chriſtianæ pietatis ple-
num cenſui, docere quantum mihi traditæ
profecerint diſciplinæ. Deliberavi itaque
rem plane inſolitam, nimirum vertiginis
& ſocordiæ pocula, evertere, quibus Scholæ
hactenus inebriatæ, mundum ineſcarunt,
2. & impoſuere viginti & uno ſeculis. Pri-
mus Hippocrates, rariſſimi doni vir, & Ad-
eptorum particeps, ſua experientiæ ali-
quot tædia, ſine fuco edidit. Quoniam
ejus pauciſſima exſtant genuina, eaque ad-
huc alienis deinceps placitis, & commenta-
riis ſervire coacta: quamvis pleraque ejus
3. opera, ſint quiſquiliæ adulteræ. Hanc illius
itaque Induſtriam, non tulerunt alii, ea
nempe eſt dierum caries, ut virtus, & veri-
tas, ſuos ab ortu, habeant mox comites æ-
mulos: unde humana quævis, ſemper rui-
nis fuere obnoxia. Etenim quæ rudiori-
bus, ſed, ſincerioribus ſeculis, charitatis er-
go amplectebantur, mox in lucro, commo-
ditates, luxum, & gloriam invenere. Suc-
ceſſit ergo dein charitati, pietatis oſtenta-
tio: & ex lucro vanitas, commiſerationem
delevit. Sic nempe medendi puritas, in
linguas, jactantias, controverſias, rixas, &
conjecturas migravit, relictaque fide fide-
li priorum obſervationum, theoremata ere-
xerunt, ſocordiæ atq; vertigini molliter ac-
commodata. Galenus dein quingentis annis
junior, hypotheſes exſtruxit, complexionum
humorum, & graduum: promittens facili
methodo, demonſtrationes mathematicas
earum rerum, quas ſola Natura metiri po-
teſt, quæ ſibi in occultis eadem reſervavit,
ac tandem nonnulla ſolis Spagyris patefe-
cit. Galenus interim ſua theoremata in in-
gens diſperſit, quæ poſtea Græcorum gar-
rulitas, adauxit in immenſum, quæq; Scho-
læ, in hunc usque diem, ſuperſtitioſè co-
lunt, quia alienis laboribus ſibi tropæos
fecere. Hinc itaque ſtudium, in profeſſio-
nem, & Academias tranſiit. Quandoqui-
dem Romanos (quos Græci Barbaros vo-
cant) Galeni poſteros, non piguit hunc ſi-
bi authorem proponere. A medendo nam-
que tranſilierunt in Medicos, & Medici-
nam erexerunt: adeoque in limine erra-
runt, in hunc quoque diem uſque, omen ſi-
bi in nomine ſcripſere. Quod ſcilicet non
ab opere medendi, Medicinam colerent,
ac Medici eſſent, ſed à dicendo ſolum, Me-
dici dicendi eſſent, & profeſſio eorum Me-
dicina, totaque medicatrix ars, propria con-
feſſione, duntaxat eſſet ſermocinalis futu-
ra. Nec decus ex arte, qui tantum à dicen-
do nomen acquiſivere, ſperare ſe, præſago
Etymo denotarunt. Mauritani poſtea pal-
mam pollicebantur, ubi pænè hellenismus
ſtudiis defloruiſſet. Europæi verò deſpe- 4.
rantes, velut tota animi vis ſibi effeta eſ-
ſet, barbaris inventis ſtare, & peregrina ex-
coluiſſe,

coluiſſe,ſibi duxerunt ſatis. Illorum autem
commenta, in novas indies centurias rede-
giſſe,nedum non ingeneroſum putarunt:
ſed honori duxere,ſapere, ex commentario
duntaxat. Hinc ſocordiæ poculum, Scho-
las veterno imbuit, quiſque aſſentiri,quam
5. indagare mallens. Inde nec ab Hippocra-
te, Medicina progreſſum uſque fecit: Sed
quæ per Galenum adhuc retroivit, dein-
ceps in circulum circumacta eſt; unde
Scholæ vertiginem concepere; & Galeni
præſtigiæ, cantum cuculi imitantes, in
eundem ſemper circulum rotarunt. Dum
enim ſtudia in lucrum erecta ſunt, medi-
6. cina circum molam rotata eſt. Siquidem
cum præter venæ ſectionem, & laxativo-
rum ſupellectilem, vix alia Scholæ remedia
adhuc hodiè agnoſcant, ſitque omnis illa-
rum conatus, ut ſanguine, ſtercoribus,bal-
neo,cauterio,ſudore,adeoque non niſi cor-
poris viriumque diminutione, itemque
cruoris putrefactione, (quam appellant
purgationem) miſeraque laniena, omnes
corporis languores tollere præſumant:
7. Hinc factum eſt,quod ipſemet,evanidos ef-
fectus admirantes, copioſam erexerint in-
curabilium cohortem, velut deſperatione
adactæ, de illis morbis, non niſi pudibun-
dam mentionem faciant, ac curam pallia-
tivam introduxerint, calamitate, atque de-
8. ſperatione plenam. Sola inquam Plętho-
ra, Phlebotomiæ dicitur indicatrix, quæ
de cætero ut nocet: ita initiantis morbi
acuti inedia, & ciborum averſio, cum
depopulante morbo, omnem Plethoram
primis diebus facile deplent. Neque in-
ane revulſionis, atque derivationis com-
mentum, magnopere profuiſſe, ſuo quan-
doque themate, ſub febribus demonſtra-
9. vi. Laxativa verò, cum ſaltem novellum
cruorem, è Mezaraicis venis emungant,
illumque pro veneni illorum indole, di-
verſimode putrefaciendo, transmutent,
profectò, non niſi languidam ſpem ſanan-
di,per eventum, confuſione, anxietatibus,
& incertitudine plenam, dedere hactenus.
Itaque cæci ſumus, niſi magno animo,
tantæ mortalium cladi,ægrorum,orphano-
rum, ac viduarum ſuſpiriis, & mortuo-
rum tandem commiſeratione ducti, ea-
mus obviam. Etenim præterquam quod
tam incerta, ac infida ſint ſcholarum ægris
auxilia, humanam quæſo ſortem mecum
commiſeremur, quæ vitam,& fortunas,arti
conjecturis, & incertitudine refertæ, ſup-
poſuit, ut omne quoque nebulonum, ac
meretricum genus admiſerit, quò in no-
ſtros cognatos impune ſæviat. Tantam 10.
ſcholarum, & ſæculorum ignaviam, & cæ-
citatem, cum mecum perpendo, laudo
Deum ter glorioſum, quod parvulis in ſe-
ipſo, multam veritatem patefecerit, quam
magnatibus & cathedris occultavit. Ideo-
que Judiciorum Dei abyſſum, admirans,
ſanctè adoro. Cæterum Galenus, præde- 11.
ceſſorum gloriam in ſe rapiens, artem
ſuam paucis contentam Regulis, in im-
menſa volumina dilatavit. Placuit nimi-
rum, ex quatuor Elementis, corpora quæ-
vis inſtitui, & ſuam inde integram quiddi-
tatem rapere. Adeoque ad horum nor-
mam, quatuor qualitates, totidemq; com-
plexiones ſimplices, mox totidem qualita-
tum complexarum binarios, ac inde quo-
que humores quatuor, noſtri conſtituti-
vos, antè ab aliis ſomniatos, confirmavit.
Dein, ex illorum lucta, & diſcordia, tam
ſimplici, quam ſuis fictis humoribus ſocia-
ta,omnes propemodum morbos, & ſanan-
di ſcopos, ſive indicationes, prout ex illo-
rum ſymmetria, ſanitatem derivare ſtatuit.
Morbum quoque omnem, eſſe meram
qualitate diatheſin. Quapropter, contra-
riorum duntaxat contraria eſſe remedia.
Qua tandem neceſſitate compulſus, vires
ſimplicium, verbotenus è Dioſcoride, gra-
duſque elementarios diſtinguens, exſcri-
pſit,ſeminalem, & ſpecificam illorum pote-
ſtatem,utrobique negligens,quia neſciens.
Qua quidem artis facilitate, ſibi principa- 12.
tum medendi conciliavit, obtinuit, & alle-
cta poſteritas tanto compendio, veternus
ſopor,per fores ignaviæ,in Scholas irrepſit.
Cui excitando, utinam Deus ſuum hono-
rem,

rem, & mortales, uſumfructum quem o-
13. pto, meis ex laboribus capiant! Obgannient, ſat ſcio, plerique, ſibi, ſuiſque lectionum fatigationibus detractum iri dolentes, ſi ſolidam ſcientiæ Medicæ veritatem, in ſolius Dei glorioſi donationem reſignavero, minimum verò in acumine ingeniorum ſperavero.

Sed utut ringantur, homo raſa & inanis tabula eſt, debetque aliunde, & à Magiſtro unico, ſuam acquirere doctrinam. De quo dicitur, quod nunquam diſcipulus illum Magiſtrum ſuperaverit, quia tantum unicus Pater, & unicus Magiſter, qui in cœlis habitat. A quo omne bonum, omnis lux, & Intellectus claritas. Chriſtiani ſanè, profitemur Dominum Jeſum, unicam Patris ſapientiam, omnis eſſentiæ, veritatis, & cognitionis α & ω. Adeoque cum omne donum bonum, nedum virtutum, ſed & cognitionum, deſcendat à Patre luminum; quis poterit à Scholis gentilitiis, ſcientiæ Medicæ teſſeram ediſcere? Dominus etenim creavit Medicum, non
14. Scholæ. Poſſunt equidem Scholæ paganicæ habere ſcientiam hiſtoricam, obſervatricem rerum contingentium, regularium, & neceſſariarum. Quæ eſt ſcientia memorativa facti. Poſſuntque & Matheſin adipiſci: quæ eſt ſcientia applicationis rerum ad menſuram. Poſſunt & demum rationalem ſpondere, quæ ex alterutra harum, per diſcurſus adaptationem, deducta eſt. atque utinam, quantum per illa media poterant, ſolidè atque ſincerè præſtitiſſent! Poſſunt inquam hiſtoricè noviſſe aſtrorum & maris refluxus, quod aqua ad planum & deorſum tendat, varias inde ſequelas derivare, ac in axiomata ſtabilire. Noverint inquam panificium, & cauſarum neceſſitates aliquatenus connexas, ratiocinio adaptare. Aſt ab ipſa ſcaturigine, ſive à priori iſtæc intelligere, & ſapere, nulli, ſine Chriſti Domini pecu-
15. liari favore, conceditur. Eſt ergo ſcientia medendi omnium poſtrema, maximéque occulta, adeo, ut nec mirum, hodie etiamnum ejus prima deſiderari è typis initia. Solertiores adhuc ethnicorum, mundum ſua lege conſtare, reſque, radices ſuas, in toto, ac ſpeciebus habere, quibus vi propria, in æternum conſervatum iri ſpoſponderunt, adeoque independentiam, ſive deitatem, rebus ineſſe. Eheu! inde à vera Philoſophia, & Medicinæ veritate, velut ebrii, circa luridas deitates, & cœcitates, ceſpitarunt in tenebris: atque idcirco creata, horumque ſemina, radices, & cognitionem, neceſſariò neſcivere. Naturæ cognitio itaque, per conjecturas pueriles, tentata quidem ab Ethnicis eſt: at minimè unquam adepta. Dolui ergo, cum commiſeratione, quod hactenus non aliunde initia phyſica ſint depromta. Quæ uti hoc labore detegere ſtatui: Ita humiliter oro, faxit Deus, ne ſuum mihi talentum ceſſerit in retributionem pœnæ, etſi in hoc labore non, quantum volui, potuerim. Etenim tota facultas Phyſica, apud 16.
hominem delata eſt; Ideoque debuit hæc utique immediate ejus vitam, hujuſque defectus omnes reſpicere. Terminatur ergo Phyſica tota in uſum vitæ, inventionem cauſarum, morbi & remediorum. In quo poſtremo cardine, hactenus ſudatum parum, ſcitum nihil, multum vero promiſſum, plurimumque neglectum, exſpectatum dudum, & erratum ubique invenio.
Siquidem morborum cognitio, continet 17.
ſcientiam cauſarum, dependentiæ, & appropriationis earundem, ad poteſtates tutrices noſtri. In quibus hactenus toto cœlo eſt erratum. Inventio autem remedii, præſupponit præfatas cognitiones, atque inſuper poteſtatum, & virium, modum, inquam, & agendi media, eorum autem remediorum applicationem, præparationem, & deductionem, juxta partium clientelas, & ſcopos. Continet quoq; neceſſario ſimplicium cognitionem, poteſtates, actiones, mutationes, defectus, alterationes, alteritates, & connexiones, ſive dependentias, tam invicē quam reſpectu poteſtatū vitalium. Singulæ vero deſiderant

donum Dei peculiare; Intellectum nempe, & experientiam ſelectionis, ſequeſtrationis, præparationis, & graduationis. De quibus nondum per Scholas tractatum eſſe demonſtrabo.

INDEX COLUMNÆ SECUNDÆ.

1. INſolitum requiri doctrinæ genus. 2. Artem ſtetiſſe per conjecturas hactenus. 3. Auctor ſuas excuſat rotunditates. 4. Nullum lumen ſibi à præceſſoribus. 5. Cur nova, ac inaudita omnia. 6. Prærogativa Medentum, præ aliis Artiſtis, & profeſſionibus. 7. Signa veri Medici. 8. Prærogativa Medicorum è Sacris. 9. Authoris reſignata libertas.

COLUMNA II.

1. AB ovo, Philoſophiam aggredi prorſus
debui. Rem inquam, nunquam theoricè indagatam, & minus exercitio
attentatam aut cognitam. Id eſt, inauditam veritatem palam facere ſtatui. Nam
niſi perinde cum morbis egerimus, atque
agunt cæteræ artes, cum ſuis objectis. Et
niſi prævifum, indubiumque morborum
exitum polliceri & prænoſcere quiverimus, ægrorum optatui plerumque, more
2. aliorum Artificum, reſpondendo; ſignum
eſt, media, & finem, Arti conjecturali, &
incertæ, commiſſa ſtare: ubi inſcitia ductrix, & via, trames incertitudinis, tandem
tenebræ euntem, & ducentem, per calles
ignotos, appræhendunt. Multos mihi ſuc-
3. cenſos fore ſcio. Inprimis qui meam ruditatem. & ſeveritatem in repræhendendo, jactantiæ intolerabili aſcribent. Dein,
tam illi, quibus cuncta, quæ ſuo non ſunt
parta arbitrio, diſplicent, nova omnia irrident, & horrent; quam qui ſe omnia ſcire
autumantes, diſcere recuſant. Non potui tamen oſorum ergo, talentum meum
defodere, zelumque meum proximo non
patefacere. Itaque donata cognitionis
chariſmata, ſine invidia, fuco, lucri ſpe, aut
vana ambitionis gloriola, proximo detexam, & quantum meæ ſatisfecerint experientiæ, lubens oſtendam. Sperans oſtenta ſemel veritate, facile, ditiori talento
præditos, Reipub. me futuros utiliores.
Sic namque decet, diſciplinas, per additamenta procedendo, indies ditari. Eruntque hactenus proin poſteriores prioribus 4.
obligati. Equidem magni creditur ſubſidii, multorum ante me, libros evolviſſe:
quia facile eſt, aliorum inventis, ſua addidiſſe. Aſt in negotio, quod aſſumſi, debile fuit è Scholaribus, omne auxilii genus, laxumque mihi ideo avorum conſilium, & ſubſidium. Utpote ubi diſſero,
quod ipſus omnium ſcribentum calamus
fuerit ignarus, & morbidus, perfacile diſcernere eſt, nullius mihi prorſus arbitrium profuiſſe, obfuiſſe vero inſigniter.
Mecum proinde, ſcripta avorum pugnaſſe, per aliquot annos, pro veritatis gloria;
ſincere, & candide proteſtor, atque profiteor. Verùm nova, & inaudita omnia 5.
cum depromam, inventa aliorum non interpretabor, ut neque auctoritatibus certavero: & viſus ſum mihi novus Medicinæ author, hactenus duntaxat nomine tenus, cognitæ. Ideoque dona, pro quibus Creditor DEUS, me miſellum debitorem, ſuo inſculpſit libro, in fœnus
locavi. Paradoxa ſunt omnia. Fateor.
Etenim ſi alibi exſtarent, inutilem me
rixatorem, dierum meorum prodigum,
& iteratorem inutilem, præſumtuoſum,
æſtimarem. Quocirca ſi beneplacitum
Patri luminum, Avorum diebus, morborum auxiſſe numerum, & nequitiam:
credam pariter, non inconcinnum ſperare, Bonitatem ſuos aperuiſſe theſauros, ut cito, tuto, atque glorioſe demum, ungat ſtigmata, & vulnera, quæ Pa-
ter Miſericordiarum inflixit. Scilicet is 6.
ille, qui Medicum ab initio, ceu Mediatorem inter Deum, & hominem, conſtituit: Imo ſibi in deliciis poſuit, à Medico
vinci velle, nimirum, ad hoc ſe creaſſe, peculiari elogio, & elegiſſe teſtatur. Ita eſt
ſane. Non enim citiùs hominem punit
Deus, infirmat, aut interimere minatur,

ſibi

ſibi quam optet opponentem Medicum, ut ſe omnipotentem, etiam meritas immittendo pœnas, vincat propriis clementiæ ſuæ donis. Hæc eſt Charitas Altiſſimi, ſuper caduca quævis, æſtimabilis, quam electis à ſe Medicis, à ſæculo eſt elargitus. Ille, ille incompræhenſibilis, diſponens omnia ſuaviter. Ejuſmodi autem
7. Medici ſunt, in ventre matris præparati (hoc namque, verbum, *creavit ipſum Altiſſimus*, importat) ſuo fungentes munere, nullius lucri intuitu, nudeque reflectuntur ſuper beneplacitum (imo mandatum) Illius, qui ſolus, verè miſericors, nos jubet, ſub indictione pœnæ infernalis, fore
8. Patri ſuo ſimiles. *Obedite præpoſitis*, præceptum quidem: *ſed honora parentes, honora Medicum*, anguſtius eſt, quam obedite, cum cogamur etiam obedire minoribus. Medicus enim Mediator, inter vitæ Principem, & mortem. Deſiſto, maturè ſat, conſiderans beneficia mihi immerito præſtita. Porro nec Lectorem benivolum requiro, nec Momum timeo. Liceat enim utrique diſplicere, cui eſt licitum, omnem
9. vituperare laborem, & ſcientiam. Sic namque Deo ſtatutum eſt, ut nova, ſuos continuo nanciſcantur duros cenſores, & ingratos, ut plurimum. Renunciavi namque magno conatu, Aulis placere, & Magnatibus, etiam pendere ex arbitriis alienis, ſemper hoc æſtimans ſervile, prout ècontra, liberum plane, non ſubeſſe cum illo ente, quod nemini, niſi Deo, eſt ſubjectum: Nam etſi initio arduum eſſet: ſolitum tamen mihi, id auſteritatis genus elegi, geniale dein feci per aſſuetudinem, ac dulce inveni. Atque utinam, id mihi non tam ex arrogantia, quam curatioris ſcientiæ poſſeſſione inoleverit! Subinde enim interim memor verbi. *Deus diſperſit oſſa eorum, qui hominibus placent: confuſi ſunt, quoniam Dominus ſprevit eos.* Certo itaque ſcio, ſi largitoris ferat placitum, ſuper ſata rorabit, incrementum dabit, eruntque ſic conceptus mei Reipub. humanæ proficui, ſi adſit dierum plenitudo. Sin minus. Novit is ſaltem, interiora mei, & Clementiæ ſuæ exſpectabo retributiones. Sit ergo Deus; inter me, & mundum, qui utrumque eſt judicaturus. Sit nomen ejus ter glorioſè ſanctificatum, fiatque ejus ſola, in omnibus ſanctificans voluntas. Amen.

COLUMNÆ TERTIÆ.

1. *Quibus mediis detur Intellectus.* 2. *Author quomodo falſitates depræhenderit.* 3. *Inſcitia medentum capitalis.* 4. *Difficultates Authoris, adhuc junioris, cum aliis Medicis.* 5. *Libros omnes deſeruit.* 6. *Quid peregrinando, ac quam parum didicerit.* 7. *Putavit dudum, Medicinam, eſſe Græcorum impoſturam.* 8. *Quantum ex Paracelſo profecerit.* 9. *Ingenuitas Authoris.* 10. *Unde Scholæ excuſationem mendicaturæ.*

COLUMNA III.

CHaritas orat, deſiderium quærit; & 1.
neceſſitates, ex commiſeratione, in anima pulſant. Sic datur intellectus; Sane puduit me, vel ab adoleſcente, quod operarius, vocatus ad opus, illud promitteret, ſtaretque promiſſis. Ego vero ad in- 2.
firmum, initio morbi, & conſtantibus adhuc ſibi viribus, vocatus, eundem interire permitterem. Formidinis enim plenus credidi, non ſat fore, dicere: *Non eſt in Medico ſemper relevetur ut æger.* Et nata inde licentia, temerè progredi, atque continuare in opere medico, dicendo: Excuſabor, quia feci quantum potui, juxta artis theoremata: Si ſcire meum, undequaque defectuoſum, ipſæque artis hypotheſes, in radice ſui, ſint carioſæ. Eſt nimirum 3.
Medentum inſcitia, pergens male medendo, ferè capitalis: Quippe nec impianda apud Deum; ubi pellem pro pelle dabit homo. Signum eſt namque, ejuſmodi Medicum, non per fores; ſed per feneſtras intraſſe, falſumque nomen ſibi arrogaſſe. Ego quidem, à teneris adhuc oſſibus, ſcientiam ante divitias habui. Sciſcitabantur 4.
nempe medentes, cur minus juxta Galenum curarem, illoſque, ceu antecedentium gregem, ſequi recuſarem? Spondebant quoque annuè plures ducatos mihi

 in

in luctum ceſſuros, quam multis ſuorum
ſimul: ſed poſtquam illorum theorema-
ta, apud me, ſuſpectæ eſſent fidei, anxius
inquiſivi ſecuriorem tramitem. Plus enim
ſcire anhelavi, quam ditari. Atque utinam
id pure, in me, propter Deum! Saltem ſuf-
ficientes divitiæ venerunt ſimul cum ali-
quali ſcientia. Mox didici, dubitare ma-
gis, de conſtantia Theorematum Galeni,
poſtquam conſpexeram ipſamet Schola-
rum axiomata, eſſe ulceroſa; tum demum
paulatim, hunc conceptum, diſcurſu, &
experientia, magis magisque confirmavi;
nimirum utrobique ignorantiæ ſemina,
eodem contagio in radicem medendi, &
5. medentum animos uſque penetraſſe. De-
ſerui itaque confeſtim, omnes omnium
libros, acribologias, atque inanes Schola-
rum pollicitationes, credens firmiter, o-
mne donum bonum, de ſurſum venire à
patre luminum, magisque adhuc, Medici-
6. næ Adeptæ. Peregrinas aliquot Nationes
perluſtravi; & apud omnes eandem pænè
ignaviam & ignorantiam inveni. Quæ au-
tem erant curioſiores ſciendi, etiam pro-
poſiti tenaciores, & præſumtione circum-
ſpectiores, quidem inveni: ſed æquè, imo
amplius, ignaras reliquis. Tædebat inte-
rim ingenuè, laboris anteacti, & anxieta-
tis, diſcendo perpeſſæ. In librorum autem
multitudine, nuſquam ſolamen erat, aut
ſcientia: ſed promiſſa vana, abuſus, & er-
7. rores plurimi. Itaque dudum mecum re-
putavi, artem Medendi, meram impoſtu-
ram, à Græcis introductam, donec tan-
dem Sacra melius me inſtruerent; Pe-
ſtem, cõſiderabam morborum calamitoſiſ-
ſimum, in quo, ægrum quiſq; deſereret, &
infidi auxiliatores, arti ſuæ diffidentes,
ocius fugerent, quam indocta plebs, ru-
deſque Peſtis curatores. Propoſui itaque
avum unum, dicare miſeris contagio im-
butis. Quanquam tum nullum, præter tri-
vialia, medicamen, mihi enotuerat; Deus
tamen, à tam atroci hoſte, meam præſer-
vavit innocentiam. Non accerſitus enim,
illos ſponte inviſebam, non tam juvatu-
rus, quam diſcendi cupidus: omnes tamen
me viſo, refici videbantur, ſpe, & gaudio.
Ipſe fretusque ſpe, me aliquando ex mera
Dei gratuitate, potiturum ſcientia Ade-
pti, mihi perſuaſi. Poſt decennium autem
peregrinationis, & ſtudiorum, à promo-
tione in arte medendi, habita Lovanii,
tandem Anno 1609, jam conjugatus, me
Gilvordiam ſubduxi è vulgo, ut minus di-
ſtrictus, pergerem perluſtrando regna ve-
getabilium, animalium, ac mineralium,
curioſa analyſi, corpora aperiendo, ſepa-
randoque univerſa, per ſolidum ſepten-
nium indagaturus. Libros Paracelſi deri-
ſa obſcuritate obſitos, inveſtigavi, illum-
que hominem admiratus ſum, & nimio
honore proſecutus: Donec tandem da- 8.
retur Intellectus operum, & errorum
ſuorum. Non enim me amicus, dierum
fur, nunquam bacchus, aut ſynpoſia deti-
nebant, qui vina tunc nondum ferrem:
ſed cõtinuus labor, per inſomnes ex ordi-
ne noctes, comitabatur mea deſideria. Ac
tandem edoctus, vires corporeas alligari
ſuis principiis, easque non dignè cogno-
ſci, absque repagulorum reſeratione, hym-
num cecini Domino meo, quod ætatis, la-
borum, impenſarum, & lucri neglecti, me
nondum pœniteret, dulcedine ſcientiæ
Adeptæ, compenſatus. Interim indignor 9.
mecum Lector, quod vix liceat, conce-
ptus meos in veritate aperire, ſine lęſione
æſtimationis Authorum prægreſſorum.
At priorum me ſeculorum licentia erexit,
quæ Galenum fecit impunem, imo lauda-
tum, quamvis Eroſtratum, Aſclepiadem,
Protagoram, Eriſiſtratum, Herophilum
(Moſen hic non commemoro) pluresque
anteriores, erroris frequenter reos fece-
rit. Imo & Quintium Præceptorem ſuum,
carpſerit ſæpius, quem tamen (licet em-
piricum) in pleriſque ſe ſecutum teſtatur.
Sed quid erit illis detrimento, tritam viam
calcatis, ſecurum autem medendi trami-
tem ignorantibus? Quis enim intelle- 10.
ctum habet, quem non accepit gratis? fa-
teor quidem, errores Scholarum, impru-
dentiæ

dentiæ culpa, non veniſſe, ſi dona ſemper pendeant ex datoris voluntate libera, illaque non emergant ante juſtam dierum, atque maturam plenitudinem. At ſemel propoſitos errores noluiſſe agnoſcere, hoc tum ſaltem in reatum cadit. Hippocrates noverat certo, depopulantem curare Peſtem, & cum illo iſta ſcientia obdormivit, ſic volente Altiſſimo. An poſteri proin culpandi ſunt? non eſt enim volentis, neque currentis; ſed duntaxat miſerentis Dei: prout ſpernentis culpa eſt, veritati propoſitæ non acquieviſſe, & manum attuliſſe illi.

CONFESSIO AUTHORIS.

1. Murmur Authoris. 2. Medici in Hybernia præferuntur Italis. 3. Romani citra Medicos, vixere melius. 4. Somnium oſtendit ſuam animam Authori. 5. Modus mentis in intelligendo. 6. Qualis vicariatus mentis. 7. Qualis animæ apparentia. 8. Mens petiit ab Authore intentionem habitam in ſcribendo hunc librum. 9. Subterfugium Egoitatis in Authore. 10. Reſponſio mentis. 11. Confeſſio vanitatis incidentalis. 12. Quod Author viderit poſt pœnitentiam. 13. Altera viſio intellectualis. 14. Pœnitentia Authoris.

1. CUm perlegiſſem hunc meum laborem, contentumque libri, uno velut puncto, compræhendiſſem in Intellectu abſtracto, dixi, cum ſuſpirio: O *curas hominum! O quantum eſt in rebus inane!* Quorſum convenit errores Scholarum perſequi? Quidve utilitatis ſentiet Chriſtianus orbis? ſive noverimus morbos prodire ab entibus conceptis; ſive demum à caloribus, fictisve humoribus ſcaturire? miſer enim, an non in vanum laboraſti? Quorſum enim tantus Theoriæ nitor? nonne hæc cuncta fomitem præ-
2. ſumtionis habent? Memini namque magnates Hyberniæ, dare agrum domeſtico medenti, non quidem qui ab Academiis inſtitutus rediiſſet: ſed ſanaret ægros. Habet nempe is librum, ab Atavis ſibi relictum, remediis refertum. Adeoque libri hæres, ſemper agri illius hæres eſt. codex iſte, ſigna morborum depingit, ac remedia vernacula. feliciuſque ſanantur infirmi Hyberni, ac longe fortiores ſunt, quam Itali, qui pagis ſingulis, ſuos habent Medicaſtros, è cruore miſerorum viventes. Dixi ergo mihi, Quis te vanus abduxit error? quod magni momenti futurum proximò ſis meditatus, ſi tuas diſputatiunculas Academiæ irriſerint, & pedibus calcaverint? Et licet non in finem gloriolæ tuæ ſcripſeris, vana tamen ſunt omnia, in manibus hominum. Putaſti quidem, ſi ſecus faceres, quod talentum conceſſum ſepeliiſſes. Equidem nonne 3.
Romani, per quingentos annos abſque medicis, & longe feliciori ſanitate vixerunt, quam poſtmodum Græcis devictis? unde Medicos clanculum receperunt? felix nonne ætas eſſet, ſi aculei theoriæ, una cum tribulis & ſpinis terræ, cremarentur, relictiſque pone zizaniis, ſolo tritico veſceremur? Certe neſcio, an fatigatione legendi, an verò obrepente ſomno, hæ veritatis injuriæ, reſponſo indignæ, animum meum terrerent. Saltem magna 4.
mox quies me invaſit, & incidi in ſomnium intellectuale, ſatiſque memorabile. Vidi enim animam meam ſatis exiguam, ſpecie humana, ſexus tam diſcrimine liberam. Confeſtim in ſpectaculo admiratus hæſi, neſciens quænam in me eſſet Egoitas, quæ animam à ſe diſtinctam cerneret, intelligeretq; intellectum extra ſe? ac tum ſubiit in animam lux quædam, cujus comparatione, lux viſibilis hujus mundi, viſa eſt continere feculentas tenebras. Nec enim lux iſta diverſa erat ab ipſa anima. Ideoque non habebat aliquid ſui 5.
ſimile, in ſublunaribus. Tunc ſtatim compræhendi, quod qui nunc unà cum carne ſumus, per eandem, à vero lucidoque intellectu, abſtrahamur: quodque anima intelligat in pace, ac quiete, non ambi-

guo, extortæque rationis ductu, cœcas veri Imagines, intricatas fallacias, ac veri perſuaſiones, infauſtas plerumque, ſibi inducens: nec excurſu ad ſimilia gaudens, ſimilitudines, atque harum proportiones, per relationes defæcans, adæquaret, nec deorſum ad ſubſtratas facultates, in analyſin, atque ſynthesin pronas, ſe demitteret: neque diverſis certitudinum afflatibus, paſſionibus, & infirmitatum confuſioni-
6. bus, agitata, cuncta ponderaret. Sed notavi, quod caſſa jam, mentis priori Majeſtate, oborta eſſet generatio altera. In qua, anima ſenſitiva, mentis vicariatum ageret. Quæ cum cognitione confuſanea, determinationum, atque diſciplinarum excitamento indigeret, veri intellectus locum jam complet, ſibi arrogat omnem Egoitatem. Hinc namque didici, contingere, quod ipſi non percipiamus, nos aliquid intelligere, quamdiu principale agens, hujus miſeræ, atque caducæ intellectionis, vim ſuam, usque ad ſenſus limites, non traduxit. Quare etiam, nec reminiſcimur nos intelligere, niſi per œconomiam ſenſivum, ejuſmodi actio in nos propagetur. Nec enim idcirco advertimus nos ſcire, niſi quando facultatum fit mutua quædam traductio, ac velut actionum anguli, adverſis agentibus ſcenicis, circa medium complicentur. In hac igitur intelligentiæ dualitate conſtituto mihi, ob animam verſata eſt comminatio Domini, Ju-
1. *Eccl.* ſtitias noſtras judicaturi. Quod propo-
13. ſueram inveſtigare omnes res, quæ ſub ſole ſunt; Quodque Deus ter glorioſus, filiis hominum, ſingulis occupationem
7. ſuam dediſſet, ut ſeipſos exerceant. Statuit igitur anima ſeipſam examinare, in propoſita ſui Imagine. Juxta illud. *Quis enim ſcit, quæ ſunt hominis, niſi ſpiritus hominis, qui in ipſo eſt?* Poſtmodum aperuit tum anima palpebram oculi dexteri. Erat enim non quidem ſpecie oculi humani, tunicis, prunella, & liquorum diverſitate diſtinctus: Sed oculus, erat unicus glebulus, lucidus, quale videtur aſtrum Veneris, eminus. Qui oculus, licet eſſet longè fulgore pulcherrimus: ſua tamen inſuetudine, me perculſit. Lucebat autem tam intro, verſus fundum animæ, quam extra per totam animam. Dimiſitque radium, in ſplendorem intelligentiæ illius, occultæ prius, quæ ſibi Egoitatem diſcretam fabri-
caverat. Petebat autem ab animæ ſenſiti- 8.
væ thymoſi, ſive animoſitate, computum. An videlicet in hujus libri compoſitione, ſemper reſignata voluntate, cuncta nudè obtuliſſet, in placidiſſimam Dei bonitatem, atque nutum? An nimirum, unquam quippiam de ſe præſumſiſſet, inſtar occupatorum, tota ſui vita, de titulo ſepulchri cogitantium? quidve de ſe ſenſura eſſet
poſteritas? Aſt Egoitas, tanquam Intelle- 9.
ctus diſcutientis lumen, tolerare recuſans, ſe conabatur intra corpus demergere, examen contemplativæ veritatis ſubterfugiendo. Sed in ejuſmodi viſionibus, quibus Intellectus appræhendit Egoitatem: hæc ſtat, velut præter corpus. Quapropter non potens ſe abdere, à radio animæ, qui illam tranſlucebat, inſueto prorſus modo, diverticulum quæſiit: quaſi præ verecundia rei, ac loci novitate, petiit inducias perendinas, ſperans uno fortaſſis craſtino, Intellectum, cœpti forè im-
memorem. Aſt dixit anima. Quæque dies 10.
ſuum onus habet, ſuumque deſiderat computum. dilatione non eſt opus, ad veritatis confeſſionem, cras quoque nil ſuppetiarum eſt daturum. Sic itaque ſubductio,
atque mora ſunt ſublata. Tunc igitur faſſa 11.
eſt Egoitas; Fateor, lubenſque deteſtor, quod me ſubinde contaminaverit, generalis hominum fragilitas, ad conſuetudinem compoſita, credens, quod honos, omnes merito, & ex condigno, aleret artes, juxta Gentilium dictamen. Quo dicto, ipſa Egoitas, ſenſit ſuam turpitudinem. Atque inde adhuc magis, Intellectus, mœrore confectus quaſi ſuſpiravit; cognoſcens meam intelligendi, & nimis ærumnoſam egeſtatem, in corpore, quæ adhuc nihilominus geſtiret applauſu hominum, & vana glorio-

gloriola potitus dubia. Enimvero ſpeciali privilegio, ſoli Deo, competit omnis honor,& gloria. Cognovi ergo quod bellum indixiſſem Deo, & induxiſſem alienationem in univerſum,vano conatu. Siquidem ordo rerum univerſalis, eſt, ut omnia primario, ultimato fine, atque totaliter,ſint in honorem Dei. Itaque ut labor meus,non eſſet omnino reprobus,(procul adhuc àbonitate)neceſſe fuit penitus,hanc mei notam,piari ſerio. Quocirca huc ſpectabat, exſpectabaturque pœnitentia ſupernè,cum efflagitatione. Qua advenien-
12. te,alter tandem oculorum ſe pandit. Vidi enim tum, quod omnium rerum, quæ ſub ſole ſunt, indagatio, eſſet donum bonum, deſcendens à Patre luminum, in filios hominum, ad occupationem, ſeriamque aliquam emendationem præteritæ inſcitiæ, alias periculum inanis complacentiæ, à latere ſubinde infeſtare. Quamobrem,rogavi ſupplex Dominum, pro ſuæ pietatis complacentia, cum vanitatis meæ omnimoda diſplicentia, quod mei parceret, atque egoitatem ſemper in me, reflexam,
13. mortificare dignaretur. Interim reſoluto animo decrevi,hunc librum igni ſepelire: quod ipſum quoque præſtitiſſem, & exſequi paratus jam eram. niſi altera intellectualis viſio,ſe mihi obtuliſſet: Vidi enim coram, arborem longe pulcherrimam, quaſi per totum horizontem expanſam, cujus magnitudo, & amplitudo, me inſigniter ſtupefecit. Erat conſperſa floribus innumeris,odoriferis,coloriſque placidiſſimi, ac luminoſi: quorumque ſinguli, gemmam à tergo habebant, fructus vadem. Unum igitur de tot myriadibus,mihi decerpſi, Et ecce odor,color, totaq; gratia floris, confeſtim periere. Eodem inſtanti, datus eſt mihi viſionis intellectus. Nimirum dona Dei ſingula, eſſe florum inſtar, & glorioſiora, quam Salomon in ſuo throno: magnarum ſcilicet exſpectationum,ſi in arbore remanſerint. At ſi homo, donum ſibi appropriet, aut à ſua origine decerpere auſit, quanquam ſibi evaneſcat flos; manet tamen carptor, debitor ſponſi fructus. Donum ergo Dei, decreveram 14.
deinceps relinquere in ſua arbore, nec quicquam mihi arrogare decerpendo. fateorque lubens, meam præteritam ingratitudinem erga arborem. Quia quidquid ejus habeo, gratis elargitum eſt, & ad tempus, mihi conditionaliter conceſſum. Cæterum ex fundo animæ, deteſtor vanam ſtultamque ignorantiam meam,quod donum iſtud, peregrino radio in me cadens, in me reflectere, primitus putaverim. Nam ut ex fimo,fumus putidus: Ita ex literis, faſtus lituræ aſcendit. Delectabar nempe ente rationis potius, quam veritate ſolida: putans fore, poſt mortem honorificum, quod nemo merito magnifaciet. honorem nempe fore, applauſum multorum; judicio errantium. Horreo igitur, repudio ex nunc, atque renuncio laudibus, quaſcunque unquam aliquis, mihi daturus eſt. Nunc demum ſentio, quas labes habeat vanæ gloriolæ amor, qui bellum apertè eidem indixi: Sciens, imo ſentiens, ex præterita viſione, quanquam facile ſit laudem non capere, dum non datur: attamen difficile eſſe, eadem non delectari, dum offertur. Quia expertus ſum quam horridum ſit, in futuro ſeculo, gloriam totam Deo debitam, aliqua ratione frivola, ſibi ex parte attribuiſſe. Deſiderabam ergo, ut liber hic,pro communi bono emergeret,ſuppreſſo nomine, ut auram vulgarem teſtarer me contemnere poſthac. Sed obſtat Poteſtatum decretum. *Omnis anima ſubjecta eſt poteſtatibus.* Juvet me Deus, fons omnis luminis boni, ut pergam ſerio meipſum irridere, dum quandoque à tergo, ac ſubinde à latere, antehac vana præſumtio irrepſit,ne poſthac amplius me infeſtet quoquam modo. Irrorabit ſuper ſata,ſi fortaſſis ipſi placuerit,creſcitura,quæ in uſum proximi ſeminavi. Opto interim, Chriſti fideles, me indignum,malum, neſcium, atque temerarium judicari, modò proximus indè non ſenſerit detrimentum in medendo.

Non

Non enim inutilem, atque inſcium me æſtimaverit fruſtra. Imo ſi hæc mihi non ceſſerint in reatum, id abyſſalis clementiæ tribuo, quæ omnia vertit in bonum, ſe diligentibus, propter ſui immenſam bonitatem. Cui meas vanas laudes, ſuppliciter, ex meæ confeſſionis, & depreſſionis infirmitate offero, retribuo, atque ſuppono.

STUDIA AUTHORIS.

1. ORtus, & vita Authoris. 2. Author riſit larvatas Profeſſorum induſtrias. 3. Nuditas Authoris. 4. Solidiores ſcientias in otio proſecutus. 5. Vileſcebat Aſtrologia. 6. Canonicatum ſprevit. 7. Quis profectus ſtudiorum Lovanii, apud Jeſuitas. 8. Diſplicuit Stoiciſmus. 9. Stoiciſmum ſpernendum ex mandato. 10. Caſu velut in Medecinam raptus Author. 11. Defectus herbariorum. 12. Medecinam tantum ſupernè defluere, Ideoque non poſſe tradi per regulas. 13. Non doceri per Authores, ſcientia infuſa instructos. 14. Impoſtura cujuſdam Profeſſoris Medeci. 15. Cur ſtudium Juris reliquerit. 16. Quanta authori ariditas, & nuditas à ſtudiis. 17. Quid egerit pro ſtudiorum initio. 18. Praxis detexit nuditatem medentum. 19. Oratio pro Scholarum erroribus. 20. Promiſſus Raphael in ſomnio.

1. ANno 1580, totius Belgii ca-
lamitoſiſſimo, Parens meus
obiit: fratrum ac ſororum
poſtremus, & viliſſimus ego.
In ſtudiis enim educabar.
Anno autem 1594 curſum Philoſophiæ
abſolveram, qui erat mihi decimusſepti-
mus. Itaque cum ſolam matrem haberem,
videbar Lovanii, totus mei juris & arbi-
trii factus. Quocirca videbam neminem
ad examina admitti, niſi tunica talari, &
cuculla larvatum, quaſi veſtis doctrinam
2. ſponderet; cœpi cognoſcere, quod Profeſ-
ſores, ab olim, juvenes, in artibus propo-
nendos, ludibrio exponerent: delirii
quoddam genus in profeſſoribus, adeo-
que in toto mundo admirabar, ut & ſim-
plicitatem credulitatis Juvenum. Contra-
xi me in calculum, ut ſaltem meo judicio
cognoſcerem, quantus eſſem Philoſo-
phus; an veritatem, an ſcientiam adeptus,
3. ipſe examinabam. Comperi, me litera in-
flatum, & velut manducato pomo vetito,
plane nudum, præterquam quod artificio-
ſe altercari didiceram. Tum prius enotui
mihi, quod nihil ſcirem, & ſcirem, quod
nihili. Sphæra namque in Phyſicis aliquid
ſcientiæ promittere videbatur, cui idcirco
Aſtrolabium, uſum annuli, & theoricas
Planetarum adjunxeram; Logiſticen ſi-
mul & Algebram, loco oblectationis,
quoties aliorum lectio tædia adduxerat,
colebam: Quibus elementa Euclidis ne- 4.
ctebam. hancque doctrinam, ſocialem fe-
ceram genio meo, eo quod veritatem con-
tineret. fortuito autem, ars Cyclognomica
Cornelii Gemmæ, velut altera Metaphyſi-
ca in manus venit. Quæ cum Nicolaum
Copernicum unicè commendaret, non
deſtiti, donec eundem mihi familiarem
feciſſem. Unde didici vanas excentricita-
tes, alium cœlorum gyrum, adeoque non
impenſo tempore dignum, quidquid de
cœlis magnis laboribus acquiſiiſſe præſu-
mebam. Cœpit itaque vileſcere ſtudium 5.
Aſtronomicum penes me, quod parum
certitudinis ac veritatis polliceretur, In-
ania vero plurima. Peracto ergo curſu,
cum nil ſolidi, nil veri ſcirem, titulum
Magiſtri artium recuſavi; nolens, ut me-
cum morionem profeſſores agerent, Ma-
giſtrum ſeptem artium declararent, qui
nondum eſſem diſcipulus. Quærens ita-
que veritatem, & ſcientiam, non autem
apparentiam, me ſcholis ſubduxi. Cano- 6.
nicatus opimus mihi promittebatur, mo-
do Theologiæ me emanciparem; ſed de-
terrebat me S. Bernardus, quod peccata
populi comederem. rogavi autem Do-
minum Jeſum, me dignaretur eo vocare,
ubi maxime ipſi placerem. Annus enim
erat, quo Jeſuitæ Lovanii cœperant do-
cere

cere philoſophiam, Rege, Proceribus, & Univerſitate, invitis; Idq; cum illis à Clemente VIII vetitum eſſet, diſcipuli vero illorum, ad gradum aſpirantes, ad Pedagogia confluxiſſent, cæteros verò, ac ditiores, plauſibili ſtudio alliciebant Geographico: alterque Profeſſorum Martinus del Rio, qui prius Judex Turmæ Hiſpanicæ, ac dein in Senatu Brabantico feſſus, ad Societatem allectus, confluxerat, Diſquiſitiones magicas exponebat. Utramque lectionem ſuſcepi avide. Ac tandem pro meſſe, ſolas ſtipulas inanes, rapſodiaque pauperrima collegi, judicio priva.

7. Interim ne hora abſque fruge evaneſceret, trini L. Annæum Senecam, qui mihi impensè placuit, ac præſertim Epictetus. Videbar itaque in morali Philoſophia, veritatis ſuccum reperiſſe: ſtatim dein cogitavi, hanc eſſe, pro qua Pythagoras, tot annorum ſtricta exigeret ſilentia, judicium excellens, ac propterea obedientiam inſignem. Tandem paucis mutatis, videbam Capuccinum, eſſe Stoicum Chriſtianum. Arriſit quidem ſtudium pro æternitate: ſed pro tanta auſteritate, obſtabat valetudo tenerior. Oravi Principem vitæ aliquoties, vires daret, quibus nudam veritatem contemplarer, immediatéque amarem; auxit hoc mihi deſiderium Thomas à Kempis, ac deinde Taulerus. Cumque per Stoiciſmum, me proficere in perfectione Chriſtiana præſumerem, & certo fiderem, tandem poſt aliqualem in iſto exercitio moram, & fatigationem, in-

8. cidi in ſomnium. Videbar factus Bulla inanis, cujus diameter, à terra, in cœlum usque vergeret: ſupernè enim immineret ſarcophagus, infernè vero, loco terræ, abyſſus erat obſcuritatis. horrui immenſum, ſimulque excidi extra omnem rerum meique notitiam. Ad me vero rediens, intellexi unico conceptu: Quod in Chriſto Jeſu vivimus, movemur, & ſumus. Quod nemo, vel nomen Jeſu, ad ſalutem dicere, ſine peculiari gratia Dei, poſſit. Quod continuo orandum ſit; *& ne nos inducas in tentationem*, &c. Datus eſt mihi nimirum intellectus, quod ſine peculiari gratia, ad quaslibet actiones, nil niſi peccatū nos exſpectet. Quo cōſpecto, & ſaporabiliter cognito, admiratus ſum priores meas ignorantias; & cognovi, quod Stoiciſmus me, inanem & tumidam bullam, inter abyſſum inferni, & mortis imminentis neceſſitatē, detineret. Cognovi inquam hoc ſtudio, ſpecie mediocritatis, fieri me arrogantiſſimum: quaſi libertatis arbitrii fretus, gratiæ divinæ renunciarem, ac quaſi, quæ vellemus, per nosmetipſos efficeremus. Abſit tale nefas, dixi. Quapropter iſtam blaſphemiam, Paganiſmo quidem indulgendam; at Chriſtianum dedecere cenſui, adeoque Philoſophiam Stoicam, hoc titulo, odibilem cenſui. Interim cum nimia re- 9.
rum aliarum lectione, tædio afficerer, ac fatigarer, recreationis ergo, Mathiolum, ac Dioſcoridem volvebam, ducens mecum, nil mortalibus æquè neceſſarium, quam Dei gratiam, in vegetabilibus admi- 10.
rando, propriis miniſtrare neceſſitatibus, fructusque eorundem carpere. Mox dein comperi, à diebus Dioſcoridis, nil artem herbariam increviſſe; quinimo hodiè ab ipſo traditis herbarum iconibus, nominibus atque faciebus, plantarum, utrimque duntaxat diſputari: nil verò virtutum, proprietatum, ac uſuum, eſſe adjectum priori inventioni, atque hiſtoriis: Præterquam quod poſteri, confinxerint gradus qualitatum elementariarum, quibus tota herbæ craſis tribuenda eſt. At cum ducentas fortè herbas, unius qualitatis & gradus, diverſas habere proprietates comperiſſem, atque aliquot diverſarum qualitatum, ac graduum, ſymphoniam (puta in potionibus vulnerariis, habere, in productione ejuſdem effectus, cœpere mecum viléſcere, non quidem herbæ, (pertacula divini amoris,) ſed ipſi Herbarii: cumque cauſam inſtabilitatis effectuum, tantæque obſcuritatis, in applicando, ac medendo, mirarer: Inquiſivi, num eſſet 11.
liber aliquis, tradens axiomata, & Regulas

Medecinæ ? Rebar namque medecinam doceri, ac per diſciplinam tradi poſſe, inſtar artium, & ſcientiarum, adeoque eſſe traditivam: Non autem, quod eſſet me-
12. rum donum. Saltem cum Medecina ſit ſcientia, donum bonum deſcendens à Patre luminum, cogitabam, quod haberet ſua theoremata, ſuoſque Principes Authores, ſcientia infuſa inſtructos, quibus, tanquam Beſaliel & Ooliab, Spiritus Domini inſpiraſſet morborum omnium cauſas, & cognitionem, ſimulque ſcientiam proprietatum rerum. Cogitabam itaque hos illuſtratos, eſſe anteſignanos Profeſſores medendi. Inquiſivi inquam, an non eſſet alter, qui deſcripſiſſet vegetabilium dona, proprietates, applicationes, & convenientias, ab hyſſopo uſque ad Cedrum Liba-
13. ni? Reſpondit mihi profeſſor quidam Medicinæ, nil horum in Galeno, vel Avicenna deſiderari poſſe. At cum non eſſem credulus, nec apud ſcriptores reperirem certitudinem quæſitam, illam ſuſpicatus ſum juxta veritatem, quod dator Medicinæ, maneret continuus ejuſdem diſpenſator. Itaque anxius, & incertus, cui profeſſioni me reſignarem, reſpexi ad populi mores, leges, ac Principum placita; vidi jus, eſſe traditiones humanas, incertas
14. proinde, inſtabiles, & veritatis expertes: Quippe quod in humanis nulla eſſet ſtabilitas, nullaque ſcientiæ medulla; videbar inutilem vitam tranſigere, ſi in placitis hominum illam traducerem. Cognovi denique, meipſius gubernationem mihi ſat fore difficilem, judicium verò de bonis, ac vita aliorum, eſſe obſcurum, & mille ſpinis obnoxium: Quapropter prorſus ſtudium juris, aliorumque regimen, abnegavi. Ex altera parte inſtabat vitæ humanæ ærumna, & Dei voluntas, qua quiſque ſe tueri debet, quam poteſt longiſſimè; propendebam autem ſingulari aviditate, in rerum placidiſſimam naturalium cognitionem: & pro-ut anima, ſerva advenit ſuis inclinationibus, omnino in ſcientiam naturalium, inſenſibiliter lapſus ſum. Legi itaque Inſtitutiones Fuchſii, & Fernelii, quibus totam Medendi ſcientiam, velut per Epitomen, me inſpexiſſe cognovi, & ſubriſi mecum. Siccine ſcientia medendi traditur, abſque theoremate, & doctore, qui ex Adepto medendi donum hauſerit? Itane tota naturalium proprietatum hiſtoria, clauditur qualitatibus elementariis? Itaque legi opera Galeni bis, ſemel Hippocratem (cujus Aphoriſmos pænè memoriter didici) totumque Avicennam,
& tam Græcos, Arabes, quam modernos 15.
forte ſexcentos ſeriò, & attentè perlegi, ac per locos communes annotans, quidquid ſingulare mihi in iis, & calamo dignum videretur. Tandem collectam ſupellectilem relegens, cognovi meam egeſtatem, piguitque me inſumti laboris, atque annorum. Cum ſcilicet libros omnes, eandem cum inſtitutionibus cantilenam canentes, animadverterem, ſolidi nihil, ni-
hil quod ſcientiam veritatis, aut veritatem 16.
ſcientiæ ſponderet. Interim vel ab initio, comparaveram à Mercatore, omnia ſimplicia, ut tantillum ſingulorum penes me ſervarem, deinde ab Amanuenſe officinarum, ſive ſimplicium collectore, habui omnes plantas uſuales patriæ noſtræ: ſicque plurium cognitionem, per vultum eorundem, didici. Simulque perpendi mecum, quod faciem quidem ſimplicium, & nomina agnoſcerem: nil minus autem,
quam eorundem proprietates. Volui ita- 17.
que comitari practicantem Medicum; mox inſufficientiæ, incertitudinis, & conjecturarum medendi, me etiam atque etiam pœnituit. Noveram quidem problematicè diſputare, de quovis morbo; at ne dolorem dentium, radicitus curare ſciebam, vel ſcabiem. Vidi denique febres, morboſque obvios, nec certo, nec ſcienter, nec tutò curari: Graviores autem, & qui non ſponte ceſſant, plerumque incurabilium in catalogum deſtitui. Subiit mihi tum in mentem, quod ars medendi, inventum eſſet impoſtura plenum, citra quod Romani feliciter quingentos egerant

egerant annos. Reputavi, artem medendi Græcorum, falſam eſſe: remedia vero ipſa, aliquot velut experimenta, juvare abſque methodo non minus: quam quod eadem remedia, cum methodo, pleroſque fallerent. Utrobique, canonum medendi, in complexionum diverſitatibus fundatorum; fallaciam, atque incertitudinem depræhendens, dixi, corde mœſto, Bone
18. Deus! quo-usque eris mortalibus ſuccenſus? qui hactenus ne unam veritatem, medendo tuis Scholis recluſiſti? quousque populo te confitenti, veritatem denegabis? hiſce diebus pluſquam præteritis neceſſariam? An tibi placet holocauſtum Moloch? vis tibi vitas pauperum, viduarum, & pupillorum, ſub miſerrima morborum incurabilium tortura, & deſperatione, conſecrari? Quomodo ergo non ceſſas, tot familias perdere, per medentium incertitudinē & ignorantiam? Concidi in faciem, & dixi. Domine, ignoſce: ſi favor in proximum, me extra limites abripuit. Condona, condona Domine, indiſcretæ charitati meæ; nam tu es radicale bonum ipſiusmet bonitatis. Noſti ſuſpiria mea, & quod fatear, quod nihil ſim, ſciam, valeam, poſſim, & habeam, ſim egenus, nudus, vacuus, inanis: da Domine, da, ſcientiam creaturæ, ut creaturam tuam intimè noſcat, ſe primum, cætera præter ſe, propter mandatum tuum Charitatis, ulti-
19. mo in te, omnia, & ſuper omnia. Quod cum à multo tædio, & animi fatigatione, intensè oraſſem, forte in ſomnium deductus ſum, & vidi totum univerſum, in conſpectu veritatis, tanquam aliquod informe chaos, quod merum penè nihil eſſet. Et hauſi inde conceptum unius verbi; Qui ſignificabat mihi, quæ ſequuntur. *Ecce tu, & quæ vides, ſunt nil. quidquid urges, minus quam ipſum nihilum, in conſpectu Altiſsimi. Ipſe ſcit fines omnes rerum agendarum; tu, tuæ ſaluti ſaltem intendas.* Imo in iſto conceptu, erat preceptum intrinſecum, quod fierem Medicus, & quod mihi daretur quandoque ipſum Raphael. Actutum ergo, ac deinceps per triginta ſolidos annos, ſubſequentesq; ordine noctes laboravi, meis impenſis, ac vitæ detrimentis, ut vegetabilium & mineralium naturas, atque proprietatum cognitiones, adipiſcerer: interim non ſine oratione, lectione, ſcrutinio rerum, errorum meorum trutina, & experientiis diurnalibus conſcriptis vixi. Tandem cum Salomone cognovi, me, fruſtra adhuc plerumque ſpiritum meum torſiſſe, vanamque eſſe ſcientiam omnium, quæ ſub ſole ſunt, vanas curioſitatum indagationes. Et quem Dominus Jeſus vocaverit ad ſapientiam, ille, & non alius, venturus eſt, Imo qui ad faſtigium pervenerit, minimum adhuc poterit, niſi Domini favor benignus affulſerit. En ſic adolevi, factus vir, & nunc quoque ſenex inutilis, & ingratus Deo, cui omnis honor.

VENATIO SCIENTIARUM.

1. M*Ens non eſt rationalis; ſi Dei imago.* 2. *Scholarum opinio de Ratione.* 3. *Viſio ſomnialis de Ratione.* 4. *Mentis dialogus cum ratione.* 5. *Prima impoſtura Rationis.* 6. *Mens elegit intellectum.* 7. *Suſpecta evadit Ratio, propter impoſturas:* 8. *Tædium mentis, de ratione.* 9. *Ratio à peccato incœpit.* 10. *Animæ ſeparatæ à corpore, qualis ſit ſcientia.* 11. *Mens, veſtes Rationi detraxit in aufugio.* 12. *Ex abuſu, Ratio intrat in conſilium mentis.* 13. *Ratio gravat mentem.* 14. *Ratio ad ſe ipſam reflexa, multos parit errores.* 15. *Ars magna Lullii ventilatur.* 16. *Modus ſeparandi Rationem à ſe.* 17. *Ineffabile lumen intellectuale.* 18. *Senſus immortalitatis animæ.* 19. *Ratio non eſt lucerna, de qua Salomon.* 20. *In qua parte habitet ſyllogiſmus.* 21. *Ratio generat caliginoſam ſcientiam.* 22 *Scientiæ præmiſſarum, ſunt à lumine lucernæ.* 23. *Mens non fallitur, niſi à ſua ratione.* 24. *Ratio ſepelit intellectum.* 25. *Ratio noſcitur in pauperrima ſui nuditate.* 26. *Intellectus recuſat uſum Rationis.* 27. *Ratio & veritas, ſunt diſparata in ſuis radicibus.* 28. *Ratio non convenit cum cognitione concluſionis.* 29. *Rationis definitio.* 30. *Defæcatiſſima Ratio, eſt adhuc fallax.* 31. *Quid Rationalitas & Ratiocinatio.* 32. *Quid veritas intellectualis.* 33. *Imaginatio eſt modus intelligendi obliquus.* 34. *Bruta eſſe ratiocinalia.* 35. *Vituperoſum rationale, pro homine.*

mine. 36. *Vera definitio pro homine.* 37. *Scholæ plus Ariſtoteli, quam Paulo auſcultant.* 38. *Animal, in definitione hominis, eſt naturæ corruptæ.* 39. *Quale Rationis ſceleton.* 40. *Progreſſus ad ſcientias venandas.* 41. *Duplices imagines in anima.* 42. *Vbi ſiſtatur mentis progreſſus.* 43. *Progreſſus verior quomodo fiat.* 44. *Nova Intellectio, ſive labor Sophiæ.* 45. *Intellectum coincidere cum intellectis, & quomodo iſtud fiat.* 46. *Quare fiat transmigratio intellectus.* 47. *Memoria, & voluntas abſorbentur.* 48. *Quidditas cogitationis Intellectualis.* 49. *Quomodo Dei Imago fulgurat.* 50. *Qui mens intuetur intellectum ſub forma arrepta.* 51. *Rabbinorum error, de hoc ſtatu animæ.* 52. *Qualitas intellectus, dum ſtat in iſto lumine.* 53. *Quare, & quomodo Intellectus ſe transformat.* 54. *Quomodo intellectus ſeipſum aſpicit.* 55. *Qualis ſit intelligibilitas.* 56. *Quomodo anima ſeipſam intelligens, intelliget quælibet alia.* 57. *Vnde iſta intelligendi difficultas.* 58. *Accidentia cur non comprehendantur per Intellectum.* 59. *Errores Scholarum circa diviſionem Intellectus.* 60. *In intellectualibus, pati, nobilius eſſe quam agere.* 61. *Ariſtoteles non cognovit verum intellectum.* 62. *Fantaſia non penetrat res, nec viciſſim res intrant in eam.* 63. *Octo axiomata de Intellectu, quæ neſcivit Ariſtoteles.* 64. *Diviſio Prædicamenti Subſtantiæ.*

VENATIO SCIENTIARUM, INCIPIT à NOSCE TE IPSUM.

1. Ratio putatur vita animæ, ſive vita vitæ noſtræ. Ego autem credo, quod omnipotens, ſit ſolus via, veritas, vita, lux, viventium, & rerum omnium; non hoc eſt autem Ratio. Atque ideo quod mens noſtra debeat eſſe Intellectualis; non autem rationalis, ſi Dei ſimulacrum proximum referre debeat. Paradoxon iſtud elucidandum, ad ſcibilium cunctorum, Adeptorumque in primis inveſtigationem. Voto meo, omnis Philoſophia incipit, & procedit à cognitione ſui ipſius: ſive phyſica illa fuerit, ſive moralis. Intellectum itaque, atque noſtri co-
2. gnitionem abſtruſam, proponam, quantum mea aſſequor tenuitate. Fert enim opinio Scholarum indubia, quod Deus nil pretioſius largitus ſit homini Ratione, per quam ſolam à brutis diſtinguimur, cum Angelis vero ſymbolizamus. Sic quoque & ego, à teneris annis perſuaſus, credidi. Sed poſtquam diſcretio adoleviſſet, & animam meam ſemel intuitus eram, prorſus aliter ſenſi: fateor interim, me malle ſapere in occulto, quam velle videri ſapere; plus autem ſemper diſcere avidum, quam docere anniſum. Attamen debui quædam docere, ne talentum ſuſ-
ceptum defodiſſe, reperiar. Quamobrem 3.
Ratio ſemel ſe oſtendit, in quadam viſione, animæ meæ, in forma ſpiſſioris, & caliginoſæ nebulæ: & proponebat, ſe eſſe nutricem, ductricem, & tutricem mentis, à Deo ſic ordinatam, ad omnis, etiam ſolidi boni, conſecutionem. Imò proteſtabatur, ſe eſſe clavum curſus vitalis, proram, & puppim mentis, atque adeo inventricem omnium ſcientiarum. Primo enim intuitu, gratulabunda anima Rationem ſuſcepit, penes ſe quieſcere optavit, cum beneplacito, in gaudio, & jubilo. Quia ſic olim
mens ſibi perſuaſerat, ſic edocta. Attamen 4.
mox, ne credulitatis lenitate peccaret, adorſa eſt Rationem propriis armis, dicens. Si itaque ratio, in mei ſervitium, es deſtinata, non ego te; ſed tu me, ſequi debes: Quippe, quæ nil affirmas, vel demonſtras per diſcurſum, quin ego id tibi prius ingenuerim. Quo pacto ergo jam diſcipula, ſupra magiſtram, filia ſupra parentem, tutelam prætendis? Argumentum iſtud primum ex mea arrogantia, docuit me, nil ſuperbiâ, animæ eſſe vicinius: quam tamen elationem, ex inobedientia oriundam, pallio virtutis texit. ne ſcilicet credulitate abduceretur. Reſpondit autem Ratio; non quidem categoricè: verùm duntaxat, ut formidinem in mente generaret, & ſic ſcrupuloſitate, illam in vota ſua traheret. Dixit nimirum, Salutem animæ
nullam, abſque ratione acquiri; Peritu- 5.
ros videlicet mortales, ſub ſenſuum illecebris, niſi per Rationis habenas vitia coercerentur. Cui indignabunda mens, ait: Apage! nil horum ex te, aut per te: quorum cognitionem ex fide, & exſecutionem,

nem,ex clementia,ſuſcipio. Imo fides jubet, quod pro ſe, te deſeramus. Centum namque ſectiones, & rimas in fide,tua peperit flexilis impoſtura, etiam defecatioribus viris. Quælibet autem ſectio, ſuam habet ſophiſmatis rationalem inductionem. Quia Ratio, parit utrobique,tantum putationem, loco fidei. fides autem, ex gratia eſt: non ex te ſubdola. Quæ ſagaciſſimos quoſque, in te confidentes,deludis, atque miſerè abducis, ad barathrum miſeriarum. Finaliter conſideravit mens mea, per fidem, quod veritatis tantum unica eſſet forma,& eſſentia: & quod omnis intellectus, ſemper, tantum eſſet ve-
6. rorum. Quocirca in electione, rata eſt mens mea, intellectum præ Ratione,magnifacere. Ideoque cœpit vereri, ne Ratio, quæ tot hominum myriades, ſpecie pietatis,veritatis,& Religionis, ſub multiplicate errandi, vafrè falleret, tanquam placida adulatrix, & callida ſeductrix, ipſam ſeduceret. Suſpicataque eſt ergo
7. mens, quod Ratio, nedum in fallaciam,& ſuiipſius obſequium, fingeret ſuadelas, quoties mens, eam in Judicem, ſive Aſſeſſorem, deligeret: verum etiam, quod Ratio, plane ſe in paraſitam, & in ſervitutem daret deſideriis, etiam ſummè religioſorum: pluſque putationis, temeritatis, & ſtoliditatis, quam ſcientiæ,ac veritatis,ſecum adduceret. Quippe quæ facile per linguas, nunc ad unum, nunc vero ad alterum extremorum, nutabunda flecteretur: rationesque ubique inveniret,fingeret,& ſubſterneret,juxta placita deſideriorum. Imo non raro ratiocinando procedat, quod extra rationabile excidat, maneatque indefinitè indiſtincta, & in inſcitiis incerta, quas tamen enodare pollicebatur.Subinde quoque, Ratio,animas dementavit, quæ ſuis perſuaſionibus ni-
8. mium confiſæ, ſe illi emancipaverant. Aliis demum, per inſulſas, importunas, indiſcretas, & fruſtraneas ſolicitudines, filum vitæ præcidit. Hauſit ergo mens tædium, ab rationis Imperio, magiſque, quod ſciret rationem,ſuæ œconomiæ domeſticam, præſumeret vero pediſſequa, totum mox animæ dominium. Recordataque mens verbi divini, quod *domeſtici ejus* ſint *inimici ejus*, nauſeam ſuper Ratione concepit. Et utrimque averſio, nondum ſat fundata eſſet, tamen vires acquiſivit eundo. Inde ergo, initio cœpit anima Rationem,non amplius ut partem,aut poteſtatem ſui, contemplari; ſed velut peregrinam hoſpitem, ab eſſe mentis, plane deciſam,atque neutram. Idque poſtquam anima,per fidem ſciret, ſe à corpore ſemel ſeparatam, non amplius rationis indigam:
hanc proinde eſſe caducam, mortalem- 9.
que; imo & cum morte nobis adveniſſe,in
naturæ corruptione. Scit nempe mens,ſe 10.
poſt mortem, habituram omnem ſuam cognitionem ſimul,plenam, nudam,non ſucceſſivam, non vi præmiſſarum extortam, non expugnatam, non fallacem, diſputabilem, aut dubiam. Nec ſe à morte, facturam demonſtrationes, ut unum ex altero concludat,trahat,cogat,diducat, vel reflectat, ſive id fuerit ad concipiendum, ſive
vero ad notificandum. Rationem ergo ca- 11.
ducam, etiam ab anima fugitivam, mens apprehendit chlamyde, illamque omni veſte,in nuditatem usque,ſpoliavit: Atqui tum menti confirmatum eſt,quod Ratio, nobis relicta, adveniſſet, tanquam ſtigma à tortore,in calamitatum,caſusque noſtri memoriam. Et quod ſcientia boni & mali, eſu pomi acquiſita, eſſet ipſiſſima Ratio, tantopere à mortalibus adorata. Deinceps itaque, anniſa eſt mens recedere,non quidem contra, ſed ab Rationis
uſu: abſtinendo ſcilicet ab omni diſcurſu, 12.
in contemplatione rei,ut res eſt,bona, vera,& ens in actu. Id autem non potui mox obtinere, eo quod invitam animam, ut umbra corpus, continuo comitaretur Ratio, quæ injuſſa, in mentis concilium advenit, ex veteri poſſeſſione, & non ſat accurata clauſura noſtri concilii. Hocque titulo,adhuc oneroſior,triſtior, tædioſior, & nebuloſior mihi fuit deinceps Rationis

13. converſatio. Tum ſiquidem cœpi ſentire, quod Ratio animam angebat multiplicitate, inani complacentia ſcientiarum, & virtutum ridicula disquiſitione tentabat; vitæ ornatum promittens, coram mundo, deaſtram Rationem adorante. Quapropter intellectum, & voluntatem, in ſui placita miſerè trahebat, & memoriam ſic onerabat, ut mox in virilitate mea, memoria, ut aſinus, ſub ſarcina caderet, & defectum acquireret. Mens ergo, Rationem pro-
14. ſcripſerat ſæpè: ſed de novo, invitis mentis conatibus, ſemper ſubintravit, hypocriſin doctam detexit, ſuoſque arietes ad debiliſſimum mentis murum admovit. Auram vulgarem nempe pollicita eſt, ambitionis ſtulta præmia, ſub ſe foveri oſtentans. Rigiditatem verò vitæ, cui tetricam Philoſophiam, tunc primum adorſa eſt, illamque ut moroſitates diſſuadebat, multa paſſim illicita, fraudulenter excuſabat, juventutis, vel receptæ jam paſſim conſuetudinis privilegiis: docta induſtria, adulationi mentis usque inſerviens, velut pediſſequa inſequebatur, fingens rationes
15. ad lubitum mentis, jam inclinatum. Tandem mens rogavit, quam Scientiam Ratio dare poſſet? cui mox illa reſpondit, ſe poſſe per artem magnam Lullii efficere, ut de quoquo ſcibili, homo, tanquam omniſcius, diſcurrere poſſit, cum totius mundi admiratione. Tum indignata eſt mens, ac dixit Rationi: Apage, garrula nequam, Sermocinalia enim inprimis deteſtor. Itaque certo cognovi, quod Ratio ſemper animam deſerat, cum ariditatis diſſuavitate, in tenebris, inquietudine, incertitudine, & amaritudine ceſpitantem. Poſtre-
16. mò, ut cognovi nullum mihi in natura ſublevamen, neque ſeparationem à tam moleſto ac tædioſo hoſpite, abdidi me in orationem ſilentii, adeo, ut quandoque prorſus, & ſubinde pro parte, me denudarem à Ratione, omnibusque ejus appendicibus. Accidit itaque, quod extra, vel ſaltem præter illa, quæ per Rationem cognoſci, aut ſuo adminiculo ullatenus concipi poſſunt, devenerim velut per ſomnium, ſubter ineffabile lumen. De quo nil 17.
habeo, quod dicam ulterius: eo quod invida Ratio, me confeſtim ab inde abſtraxerit. Quippe, ſimulatque nondum mortificata Ratio, ſubter luminis inſuetudinem, caligans, cum mente intraſſet, admirationem in me ſuſcitavit, quis, unde, quomodo, & cur eo deveniſſem: ſicque cecidi extra lumen, in obſcuritates miſeras, ſubter diem. Meo autem judicio cunctabatur iſtud lumen, vix ſpatium, quo quis tractum, quatuor ſyllabas pronunciaret. Ab- 18.
inde attamen ſenſi me mutatum ab eo, qui pridem eram. ſaltem enim deguſtavi immortalitatem animæ meæ, baſim fidei, & Religionis, cunctis bonis caducis anteponendam ſcientiam. Perrexi itaque majore ſtudio, à Ratione abire: utpote quæ me nunquam nuda; ſed fallaciter tecta, cum pugna, & impoſturis, adorſa erat: deſeruerat me verè nunquam, niſi cum incertitudine. Salomon, vocat ſpiritum hominis, lucernam Dei. Non enim quod Deus ſit in tenebris, vel humani ſpiritus ſplendore opus habeat. Sed prorſus, quod occultæ rerum ſcientiæ, à Patre luminum, infundantur in nos, medio hujus lucernæ. Apprehendi quotidiè certius, quod Ratio non eſſet ſpiritus ille hominis, ideoque 19.
neque iſta lucerna Dei. Imo, neque lumen iſtius lucernæ: Sed quod lucernæ ineſſet longe aliud lumen, cujus vigore, penetraret ſcibile ſibi permiſſum, Perſpexi nimirum, quod anima non eſſet indiga, imo nec formatrix ſyllogiſmi, eo quod illo uti nolit, ſemel à corpore ſequeſtrata. Siquidem ejus cognitio nativa, longè nobilior atque certior eſſet, quavis demonſtratione, Rationis apice. Tum denique 20.
cognovi, quod neque ſenſus ſyllogiſmum conderet: ſed quod Ratio, demonſtrationum formatrix, poſſideret animalem intellectum, ſive imaginationem, mediam inter ſenſus, & intellectum. Interrogabis, quare lux luceat? aqua ſit humida? cedat intranti digito? &c. ac reperies, quod

quod quo res quæque clarior eſt , eo ejus
Ratio ſit ſtupidior, remotior, ac hebetior.
Tum itaque clarè conſpexi , quod Ratio
volutetur inter obſcuras caligines. Dein,
quod ubicunque nullus eſt diſcurſus, nul-
læ præmiſſæ ; etiam nulla reperiatur con-
cluſio,conſecutio,ſive Ratio. Attamen ſci-
entia præmiſſarum eſt certior concluſio-
ne, (ſiquidem cum è primo veris ſupponatur,
tur, atque illa ſcientia , eſt in anima , abs-
que Ratione : quia ante Demonſtratio-
21. nem. Unde mecum concluſi primùm,
quod Ratio non generet niſi caliginoſam
ſcientiam , ſive putationem. Tum deni-
que : Quod ſcientiæ veritatis, rerum, ac
præmiſſarum, prodeant, non quidem à
Ratione ; ſed ab alio longe initio,intelle-
22. ctuali videlicet lucernæ lumine. Quocirca
mox obſervavi , quod Rationis diſcurſus,
extenuet, obumbret, præpediat , & ſuffo-
cet, nobilem illum intelligendi actum,
quo præmiſſarum ſcientiæ, nobis inſertæ,
cognoſcuntur. Magis , magiſque didici,
quod Ratio , procul dein & extra lumen
veritatis ; eo quod tantum lumen , inſtar
veſpertilionum, tolerare nequeat , ſuo ni-
tedulæ ſplendore , mutuato , contenta.
Quippe quæ nil aliud propriè eſt , quam
diſcurrendi ſermocinalis facultas , nobis,
ut mortalibus,à peccato connata. Plus in-
quam,ut ſequacem animam, operando fa-
tiget , caniſque capillis cranium tegat ,
quam ut intra nos , veri veram ſcientiam
23. producat. Quandoquidem reperi , quod
anima, optans ſcire, per Rationis venatio-
nem , ut plurimum amplectatur media
mendacia , & falſas ſatisfactiones, pro ve-
ritate,in laboris præmium. Sic enim mens
decepta , aſpicit mendacium,fucum,frau-
dem , ac in ſumma putationem , in vicem
veritatis , quamdiu de Rationis impoſtu-
ris nil adhuc ambigit. Hactenus namque
contigit, quod tot ſint impoſturæ,& falſæ
doctrinæ , tam in Religione quam in arte
medendi,ut ne ullum angulum Scholarum
perluſtrem , unde veritas ſcopis Rationis
24. non ſit everſa. Nudam itaque vidi Ratio-
nem, & didici, quod in omnem eventum
Ratio non pareret , niſi putationem veri :
quo medio, ſepeliret intellectum intelle-
ctualem. Eo quod mens non poſſit ſimul
amplecti, & ſequi duo lumina, tam diver-
ſa. Putationibus autem , miſerè mundus
ubique abducitur , atque deluditur. Ac
primò quidem,quod quilibet putet Ratio-
nem;Iconem Dei, & optimum noſtri the-
ſaurum,&c. Amabo. Petatur Ratio,ſuper
dubia quæſtione,à decem viris ſagacibus,
ſeparatum : & attende quantum ab invi-
cem diſcedant , ſua quisque Ratione delu-
datur, & qualiter quiſque ſua ſtrenuè pro
putatione pugnet. Enimvero cum mens
mea Rationem ſua veſte ſpoliaret, obſer-
vavi mundum decipi inprimis , propria
putatione. Quod inquiſitionem , cogni- 25.
tionis rerum per cauſas , vocet indagatio-
nem , ſive inventionem Rationis. In eo
enim primum detexi fucum , ac miſerri-
mam Rationis conditionem , nuditatem-
que pauperrimam ; quippe apparere eru-
beſcit , niſi ſub falſi Etymi operculo , ac
mendicato pallio. Siquidem Ratio nulla-
tenus eſt cauſa,pars , aut eſſentia cauſati.
multo minus facultas Rationalis in ho-
mine res attingit. Nam res eſt id in ſe,
quod eſt abſque reflexione ſui , ad ali-
quem humanæ Rationis diſcurſum , in-
ventionemque. Extima ergo veſtis Ra-
tionis,larva eſto. Cauſa nimirum, eſt ini-
tium , & origo cauſati. Ratio autem, nil
tale eſt. Animadverti denique,quod Scho-
læ Rationi locum darent, in medio eſſen-
tiæ mentis , hancque abinde animam ra-
tionalem, velut eſſentiali proprietate , de-
nominarent. tanquam Ratio,pro lucerna,
illi data foret in intima ejus eſſentia. Cum
alioqui, revera in mente,ſive proximo Dei
ſimulacro , nullus ſit rationi locus. Eo
quod anima, à corpore ſeparata, non uta-
tur diſcurſu Rationis. Imo cum anima,ad-
huc corporis inquilina, quidquam intelle-
ctualiter intelligit , plane recuſat omnem
Rationis uſum. Quia quando Ratione uti- 26.
tur , plane ſaporem corporei fundi refert.
Cum

Cum rationalis poteſtas ſit in parte inferiore animæ, quatenus corporeis compedibus vinctæ.

Mox demum ſub Rationis denudatione, confeſtim, æquè frivolum involucrum ſeſe obtulit, ex rationis putatione. Quod ſcilicet, quidquid veritati affine eſt, hoc Ratio judicet Rationabile, & Rationi
27. conſonum. Cum tamen Ratio, & veritas, ſint diſparata, in ſuis radicibus. Nam veritas, eſt ens reale, verum: Ratio verò, eſt ens mentale, problematicum, duntaxat apparens. hinc enim ens Rationis, Non-ens, putatione matre oriundum. Facultas enim rationalis, atque inde deducta Ratio, ſæpè falſa, pro veris amplectitur, & vera
28. pro falſis rident. Unde tandem ſeriò inſpexi, quod Ratio non conveniret cum conformitate rei, per diſcurſum propoſitæ, & cognitione concluſionis, per nos repertæ. Utpote Ratio propriè non eſt judicium externi hominis, aut ſuæ imaginationis, quo apparentem ſibi veritatem, confricat ad ſpecies ſcientiarum, quas homini rentur innatas. Unde devium, imaginatio, tum prius fabricat cognitionem
29. ſibi conſentaneam. Aſt Ratio, magni iſte reputatus condus in mente, nil eſt aliud, quam habitudo prædictæ conformitatis, per diſcurſum repertæ, cum ſpeciebus, ſive ideis connatis, in phantaſia. Quæ demum conformitas, prout in ſe confuſa, obſcura, mobilis: ita inſtabilis neceſſario eſſe debet, ex natura ſubjecti inhærentiæ. Sic enim, etiam defecatiſſima Ratio, poteſt in ſe eſſe fallax: nec neceſſe eſt, ut ullam intra ſe certitudinem cogat, contineat, aut
30. concludat: excepta Matheſi. eo quod hæc planè conſiſtat in menſuris commenſurabilium. Convertuntur enim ideo plures hæretici, per exempla vitæ chriſtianæ, quam per ratiocinia diſputationum. Aptitudo demum illius habitudinis, ad ſpecies in imaginatione connatas, cenſeatur
31. rationalitas, vel rationabilitas. Ratiocinatio autem, ſive logiſmus (unde ſyllogiſmus) eſt actus, quo appropinquatur ejuſmodi habitudinis conformitas, ad ſpecies in imaginatione congenitas, vel (ut mea fert ſententia, ſuſcitatas finaliter. exuendo calceos rationis, ut reperi in natura plurima; quæ intellectus judicat neceſſaria, quæ Ratio recuſat ut impoſſibilia. Scivi exinde, Rationem non habitare penes intellectum verum: ſed extra eundem. Eo quod in intellectu, immediatè ſit veritas: quia veritas intellecta, nihil eſt 32.
aliud, quam adæquatio intellectus, ad res ipſas. Cognoſcit nempe intellectus, res prout ſunt; ideoque viciſſim verificatur intellectus, de rebus ipſis, per res ipſas: Quandoquidem eſſe rerum, de ſe, eſt ſemper verum: & eſſentia illarum, eſt ipſamet veritas. Ideoque intellectus, qui ſuper eas fertur, ſemper directè eſt verus.
Sed cum imaginatio, ejuſve Ratio, ſit mo- 33.
dus quidam intelligendi, obliquus, procedens per rationes, & diſcurſus: non autem per adæquationis transformationem: Idcirco, modus iſte rationalis, eſt intellectus abuſivus, & fallax. Bonum autem, rectum, unum, & verum, ſemper uno, & eodem modo, ſe habent in intellectu. Quia in intellectu, ſtant in puncto adæquationis: ſed malum, curvum, obliquum, falſum, atque multiplex, fiunt pluribus modis, per Rationem, in parte Imaginativa.
Certò itaque cognovi, Rationem, in non 34.
tam ſublimi pretio habendam, ac fuit hactenus. Magisque, quod in brutis Ratio, & diſcurſus, nõ obſcurè vigerent: Nam quod annoſa vulpes, callidior ſit juniore, per diſcurſum rationalem, experientiæ reminiſcentia confirmatum, accidit. Imo Apes numerant. Quoniam ſi ſint 30 alvearia, ex ordine locata; Apicula mane evolans, numerat quoto alveari ſit egreſſa, dein non redit, nec intrat, niſi prius renumeret ordinem. quod facile probatur. Nam ſi quintum, aut ſextum, transponatur ſeptimo, aut alio loco, numeroque inverſo: apes, quæ melle, aut cera onuſtæ redeunt, putantes in ſuam Rempubl. lectam deponere ſarcinam, quintum, aut ſextum numera-

meratum alveare repetunt: Cujus cives, cum ſint peregrini, illi advenienti apiculæ, eandem occidunt. Et hoc modo fures deſtruunt una nocte, cuncta alvearia. Serpens namq; cæteris animantibus callidior erat. Unoque exemplo, mille inſtar, diſcurſum rationalem in beſtiis conformabo. Villicus vicinus, canem venaticum alebat, cuſtodiæ nocturnæ prædii præfectum. Accidit autem, quod in plenilunio, lupus circa villam diſcurreret, cui canis ille confeſtim allatrabat, & ſequebatur fugientem lupum. Hic vero, famis impatiens, ſe retorſit in canem, illumque inſequitur. At canis aufugiens, inſiliensq; ſuper furvum, ſe in tutum recepit, indeq; continuo latravit, herum excitans, lupi præſentiam docuit. Sequenti verò die rediit lupus, quem canis, ut pridie, latrando adorſus eſt. Lupus enim fugam fingens, donec comitem, quem ſecum adduxerat lupum, conjectura ſciret, ſe ſubter furvum occultaſſe. Cum itaq; ſe convertit ad canem, qui profugus, ab inſequente lupo, putans ad furvum, velut tutiſſimum caſtrum, refugere, prodiit occultatus alter, qui canem rictu apprehendit, ſaltumque ſuper furvum præpedivit. Itaque inſignem ſolertiam in brutis cun-
35. ctis notavi, etiam in inſectis plurimis. Vituperoſam itaque definitionem exiſtimo, qua homo, animal rationale, velut ex eſſentiæ deſcriptione, depingitur. Siquidem ex ultimato fine, deſtinationum proprietatibus in creando, definiendus erat, ſi finis ſit cauſarum prima, ex Ariſtotele. Quapropter nec hominis definitio, è fonte paganiſmi, mendicanda erat, qui creationem, ejuſque fines, plane ignoravit. Etenim ut mea Philoſophia, gentibus ignota; ita viciſſim illorum, eſt mihi nauci. Equidem ſcribo pro Chriſtianis, quibus turpe eſt, ſequi ethnicos, contra veritatem Euangelicam. Nec etiam cenſeri volo nominum rixator, quoties de finibus, prærogativis, electione, dignitateque imaginis divinæ, agitur. Rejicio inprimis inſulſitates paganiſmi, in definitionibus, præſertim hominis perpetratas. Siquidem teſtimonio S. Anthonii, per B. Hieronymum deſcripto, Paulus Anachoretarum primus, in divorum numerum eſt relatus. Ejusdem quoque relatu, Faunus, legitur animal loquens, rationale: imo Deum naturæ, & Chriſtianorum, cognoſcens, colens, & ſupplicans, Antonium, ut pro ſe, atque ſuis, Deum oraret. Conſtat inprimis, hunc Faunum non fuiſſe hominem, ex Antonii aſſertione, & monſtroſa figura. Denique neque fuiſſe Cacodæmonem, colligitur; quod hic adeo ſuperbiat, ut ne quidem ſi ſciret ſe ſalvari poſſe prece, vellet rogare, ut aliquis pro ſe oraret, neque ſe proſternere pro impetranda venia. B. Hieron. enim, Faunum vocat, non hominem, ut neque Cacodæmonem. Faunus ergo neutrum horum eſt, eodem teſte, quo Paulus ille, inter Anachoretas, primum ſortitus eſt locum, atque inter Sanctos relatus. Ergo Faunus eſt animal ut ens ratione, loquens idioma patrium: non autem homo. Sic Satyrus olim vivus, ac dein ſale conditus, pro ære oſtenſus, per Ægyptum, Phrygiam, & Græciam portatus. In Scotia, & Zelandia, demum, atq; alibi, piſcata monſtra; ſemihumanis figuris, ratione utentia, imo artes mechanicas exercentia, Homo nimirum ad Dei imaginē ſolus factus, cum excluſione omnium. Hæc autem rationalia bruta, in ſuis Elementis, etiam diverſa inter ſe: ſunt tamen 36.
ſimulacra noſtri, & non imagines Dei. Homo ergo, eſt Creatura vivens in corpore, per animam immortalem, ad honorem Dei, ſecundum lumen, & ad imaginem verbi, primi exemplaris omnium cauſarum, ſigillata. Dies namque, & ſuum lumen, fuerunt quandoque absque Sole: & Sol erit aliquando ſine luce. Sed anima hominis, ſine imagine divina conſiderari nequit, dum Regnum Dei, cum omnibus ſuis chariſmatibus, ſit intimius animæ, quam eſt ipſamet ſibi intima. Indignor ergo merito, quod Scholæ, Philoſophia

ethnica, adoleſcentes male imbuant, ob-
lectenturque etiamnum glandibus, reper-
tis jam primæ veritatis epulis. Domine
lumen vultus tui, impreſſum eſt ſuper
nos. nemo enim novit perfectè imagi-
nem,& an bene ſuo reſpondeat typo,ſi ty-
pum prius non agnoverit. Quocirca quot-
quot hominem male definiunt,Deum non
agnoſcunt, ut neque ſeipſos in eſſentiali-
37. bus. Plus itaque Scholæ Philoſophicæ,do-
cumentis Gentilium, quam Pauli acquie-
vere. Hinc illas contemplor, hominem,
duntaxat juxta ejus cadaver, meditatas;
non autem juxta creatoris, ſive efficien-
tis intentionem, hominisq; deſtinationes
finales. Alioquin enim omnipotens,à ſco-
po ſuo declinaſſet, ſi finis ſit cauſarum pri-
ma, in creando,ſitq; aliquid conſiderabile
ut primum,in rerum adorabili Authore.E-
rat itaq; creatura definienda,& intentione
efficientis Creatoris.Ille enim in ſuis fini-
bus non errat,qui ipſas proprietates fabri-
cat, fluẽtes ex ipſis deſtinationum finibus.
Quapropter homo,quamvis ex corpore,a-
nimales aliquot,& corporeas conditiones
habeat: attamen ex intentione divina,
creatus eſt in imaginem Dei viventem, in
ſubſtantia immortali,ut Deum cognoſcat,
amet, & adoret, ſecundum lumen typi, ſi-
bi impreſſum. At poſtquam homo vixit
in carne, ut animal, dixit Deus, *Spiritus*
meus non permanebit cum homine, quia caro
38. *eſt.* Genus enim definiti proprium,in defi-
nitione hominis, quod Scholæ nominant
animal: idipſum Deus nominat degene-
rationem,averſionem viarum,naturæ cor-
ruptionem, atque deſtructionem inten-
tionis ſuæ, in creando. Differentiam au-
tem conſtitutivam hominis, ſive rationa-
le,competere brutis, extra dubium eſt. ſi-
mulque penuriam logices, omni prorſus
definitione, & differentia conſtitutiva de-
ſtitutæ. Cæterum, Ratione,in nuditatem
uſque, jam deveſtita, omnimodam acqui-
ſivi ejus diſplicentiam, eo quod inane ſce-
leton mihi videretur, ablatis larvis, & to-
39. gis. Denique pauperiem ejus anguſtam,&
inquietam fœditatem aſpexi, dum præci-
puè confuſionum, & incertitudinum me-
mor eſſem, quibus me pro ſolito intrica-
verat. Cœpi ergo deinceps contueri,quod 40.
meus intellectus plus proficeret per figu-
ras, imagines, & viſiones phantaſiæ ſom-
niales,quam per Rationis diſcurſus. Imo
potius diſcurſus frequentes, ſuum homi-
nem ordinario moroſum reddere, ira-
cundum, amentem, procelloſum judicio
ſuo,& mobilem,ſive imbecillum,adeoque
& teneræ valetudinis. At tandem intro-
ſpexi penitius, figurarum atque idearum
progreſſum: & inveni tum, illas adhuc
cinctas miſeriis, & anxietatibus. eo quod
imagines alienatæ eſſent (propter alteri-
tatem, ab ipſa rei veritate, & eſſentiæ per
ſimilitudinis cujusque inexcuſabilem dif-
formitatem,remotam ab idẽtitate. Et tum
ſic judicavi, quia nondum enotuerat mihi
diſtinctio inter imagines Phantaſiæ, &
imagines intellectuales: quæ poſt abſtru- 41.
ctiones,manent in ipſo animæ centro. fa-
tigabar enim plerumque tota die, circa
aliquod ſcibile; quod etſi mihi in baſim,
atque modum,eſſet incognitum, attamen
per imagines, mihi eruendum ſtatuebam.
Tandem cum ulterius progredi, me ſen-
tirem impeditum; quia ſtupefactum: fa-
bricavi intus, rei nondum perfectè cogni-
tæ, aliquam imaginem, adornatam poſſi-
bili adjacentia quidditatis. Sub qua,ſemel 42.
dein, dudum illam in Phantaſia aſpiciens,
ac velut eandem alloquens, tandem ſtu-
dio inſigniter fatigatus, obdormivi, ut
ejus ſomnialem ſaltem viſionem excita-
rem, per quam eruerem deſiderabile il-
lius ſcibile. Juxta illud: *Nox nocti indicat*
ſcientiam: Ac mirum ſane, quantum lu-
minis,ejusmodi viſiones,mihi recluſerint,
præcipuè non bene dudum antea paſto
corpore.Non enim diffiteor,quin rei quę-
ſitæ quidditates, plerumque ſub ænigma-
tis pallio tectas, vel confuſas, plurimum-
que adhuc pluralitatibus, ac alteritatibus
obnoxias, pluries acquiſiverim hoc pul-
ſandi medio,prægreſſis præcipue quæren-
di

di adminiculis, adnexisque orandi ſubſi-
diis & alis. Dixitque ad me vir ſanctus
(cui omnem conſcientiæ angulum, labo-
rumque, & annorum tædia, per inſomnes
noctes, operueram) Ah! utinam ego
tantundem laboraſſem, & in amando
Deum impendiſſem, quantum tu miſer, in
disquiſitione ſcibilium, quorum rationem
ſive computum, noviſſimus dies à te non
exiget.! Laudabam equidem Dominum
tunc, quod mihi propinquius aliquod no-
ſcendi, diſcendique medium, gratis largi-
tus eſſet, quam Ratio foret. quæ nunquam
ad prius, raroque ad poſterius idque cum
multa adhuc incertitudine, penetraret.
Credebam enim tum, originalem corru-
ruptæ naturæ ærumnam, ulterius progre-
di non poſſe, ad ſemel deguſtatum lumen,
quam per præfatas Phantaſiæ imagines.
43. Suaſu ergo illius viri, deſtiti anguſtius
aliquid optare, quærere, & inveſtigare,
denudavi me omni curioſitate, & appeti-
tu ſciendi, ad quietem, ſive paupertatem
ſpiritus, me recepi, reſignans me in ama-
biliſſimam Dei voluntatem, in quaſi non
eſſe, non operari, in merum nil deſiderare,
nil intelligere. Maximopere, quod ſcirem
multiplices imperfectiones, in cognitio-
nibus meis hauriens inſignem indigna-
tionem mecum, quod pro caduca ſcien-
tia, tot tantosque labores inſumſiſſem.
Ipſe itaque mirum in modum mihi diſ-
plicui; Rogavi itaque Dominum, ut o-
mne prorſus ſcibile, ejusque deſideria
profana, everreret è mente mea; quam
hoc titulo, totam obtuli ſæpius in ſui be-
neplacitum. Interim poſt duos menſes, in
hac ſcientiarum renunciatione, atq; nuda
pauperie, ſemel mihi iterum ſupervenit,
44. quod intelligerem intellectualiter. Sede-
bam ſecus Athanar meum. Redii autem
mox in me, nec ſcivi quantum illud lumen
duraſſet. Iſtud quidem novi, quod rei in-
ſolitæ novitas, ſtupor, & jubilus, tum ſub-
ripuerint iſtud lumen, & excidere me fe-
cerint, in priſtinas meas tenebrarum con-
fuſiones, eo quod Ratio, nondum morti-
ficata eſſet. Ariſtoteles, quanquam hujus
luminis totus expers: viſus eſt tamen
aliunde deſcripſiſſe alterius ſenſationem
de labore Sophiæ, ſive Adeptis. Βιλτίον
διακείμενος ἢ ἐν ἐπιγραφῇ εἰδώς. Surda ni-
mirum alterius ſuggeſtione, vocat me-
lius diſpoſitos, quam ſi eſſent ſcientes. Id
eſt, ope demonſtrationis. Cujus ſolius
medio, omnem in homine ſcientiam oriri
alioqui ſemper jactitat. Saltem agnovi
valedicendum Rationi, & Imaginationi:
tanquam facultatibus brutalibus (idque
propter caſus noſtri ærumnam) ſi ad ſoli-
dam veritatis cognitionem ſpe trahamur
in profundum. Cognovi pariter, quod re- 45.
quireretur facilis traductio intellectus, at-
que transmutatio placida, ſuiipſius, in for-
mam rei intelligibilis; Quo puncto ſcili-
cet intellectus pro momento, fiat velut
ipſum intelligibile. Cum autem intelle-
ctus perficiatur intelligendo, nihilque
perficiatur, niſi ab eo, quod ſymbolum ſe-
cum habet, in ſui natura; idcirco collegi
intellectum, & intellecta, ut talia, debere
eſſe, aut fieri, ejusdem naturæ. debere au-
tem hoc fieri, extra laborem, inquietudi-
nem: ſed cum otio, in lumine ſibi pro-
prio, cum abſtractione, orbatione, & ca-
rentia alterius, cujuscunque auxilii crea-
ti. Verùm ſi concurrat alienum auxilium,
jam erit cum labore, deſiderii ſuſcitati,
extra intellectum. Porro iſtam intellectus
transmigrationem, & transfigurationem,
illi naturalem alioqui, Poetas quandoque
ſubordinatos, Prothei nomen, non ſecus
atque fabula, ſignificant. Ego vero, eo cla-
rius jam cognovi, iſtam transmutationem
intellectus, fieri debere, eo quod intelle-
ctus, in ſe, ſit totus purus, ſimplex, unicus,
& indiviſus. Quamobrem eatenus quo- 46.
que, illi competeret, unicus, ſimplex, uni-
formis, & univocus aliquis actus, ab ipſo-
met intellectu plane indiviſus. Alioquin
intellectus amitteret ſuæ unitatis homo-
geneam ſimplicitatem, per alteritatis dua-
litatem. Veruntamen comperi ſat, non eſ-
ſe de plena, atque libera noſtræ volunta-

tis poteſtate, ſuo ſic intellectu nunc frui.
Et quod ad iſtud, requiratur plus, quam
putare, anniti, optare, velle. &c. Idque ne-
dum propter inſuetudinem, qua à puero,
per actus animales, continuo aſſuevimus
parere imaginationi : Verum multo ma-
gis, quia ipſa voluntas, cum Memoriâ,
penitus pro illo ſpatio motus, debet ab-
ſorberi, ac velut annihilari in intellectu.
Quod ſane ingentis eſt myſterii pondus.
47. Alias namque quam cito quis cogitat de
anima ſua, aut de re quapiam, tanquam de
tertio, cum alteritate ſeparata, extra in-
tellectum, eo ipſo, nondum eſt cogitatio,
48. aut operatio puri, ac ſolius intellectus. Aſt
cum anima cogitat ſeipſam, aut aliud
quidquam, tanquam ſeipſum, ſine alteri-
tate cogitantis, & rei cogitatæ ſine appen-
dentiâ, extraverſione, vel relatione ad du-
rationem, locum, & circumſtantias. Tum
ſcilicet, ejusmodi cogitatio, eſt intelle-
ctualis. At nondum adhuc proin illuſtra-
ta : licet iſta jam intellectio, ſit longe no-
bilior cogitatio, quam quæ per inciden-
tias irruit : ſive illæ, per imagines, ſine ſe-
quela adveniant, tanquam infuſæ : ſive
demum, ab experientiis, & obſervationi-
bus hauſtæ, influendo, velut ſponte afflu-
ant. Utpote anima, in illo luminis ſtatu,
ſic apprehendit interiorem & anteriorem
rei intellectæ eſſentiam, quod ipſe intel-
lectus, transmigrando ſeſe transformet,
in rem intellectam. hinc videlicet ſequi-
tur. Si notitia intellectualis, ſit cum ſimi-
litudine rei intellectæ, in ipſo intellectu :
quod etiam Regnum Dei, nobis velut ad-
veniat, atque renaſcatur, quoties in fide,
intellectualiter, & præſentialiter, Dei Bo-
nitatem, Poteſtatem, Infinitudinem, Glo-
riam, Veritatem, &c. in ſpiritu adoramus.
Sicque Deo in deliciis eſt, cum filiis ho-
minum eſſe. Certe ita eſt. Intellectus no-
ſter, novo velut perfectionis rore perfun-
ditur, quoties intellectualiter contempla-
tur aliquid ſupercœleſte : eo quod pro
momento, tranſmigrat in illud, illudque
49. deguſtat. Tum nimirum intus fulgurat
imago Dei, & evadit glorioſa. (Bone
Deus, quouſque deducis mortales) Aſt ſa-
ne, non fit ejusmodi intellectualis cogita-
tio, cum diſcretione verborum, aut idio-
matum : neque cum ſenſuum, aut Ratio-
nis præcinctu ; neque cum celeriori quo-
dam totius logiſmi conceptu affatim hau-
ſto ; neque cum dependentia, ac ſequela
prius cogitatorum : neque circumſtantiis
circumſepta, de hic, nunc, albo, magno, a-
maro, ſimili, placido, &c. Sed unum, non
eſt in intellectu, ſine altero: neque cum al-
tero, ſub alteritate: nec etiam prout poteſt
per Rationem, aut imaginationem cõcipi,
aut per imaginationes, ideaſve, cogitari.
Verum in illo ſtatu, nunc, hic, ſenſus, Ra-
tio, imaginatio, memoria, & velle, ſunt
ſimul in merum intellectum liquata, ſtant-
que ſub tenebris, lumine intellectus ob-
fuſcata. Tum, tum inquam, lumen quod-
dam, cadit ſuper Animam. Atque id to-
tum eſt (meo judicio) quidquid verbo,
cogitato, locuto, ſcriptoque, dici potuit
unquam. Iſtud lumen verò ſive ſit pror-
ſus ſupernaturale, ſive quod intellectus
ſui natura ſic accendatur, malim experiri,
quam determinare. Iſtud unicum ſaltem
ſcio, quod non contingat abſque gratiâ.
Quamobrem, ſive intellectus transfor-
metur, vel ſive ſeipſum transformet in
ſimulacrum rei intellectæ, ſane divino au-
xilio opus habet, & quidem ſingulari. quia 50.
ſaltem tunc Anima intuetur ſuum intel-
lectum, ſub forma arrepta, in dicto lumi-
ne : Atque in iſto ſui ſpeculo, ſpeculatur
ſeipſam intellectualiter, abſque reflexio-
ne alteritatis : ſicque concipit rem ſcibi-
lem, una cum omni ſuo eſſe, & proprieta-
tibus. Eo quod hoc cognitionis lumen,
non ſit emanativum extra intellectum :
ſed manet intus reflexum, ſuper intelle-
ctum, in omni veritate, & certitudine per-
fecta, perfectivum. Equidem Rabbini ali- 51.
quot, hunc animæ ſtatum metuunt, ut pe-
riculoſum. Schola etiam myſtica, peri-
culum arrogantiæ, & adulterii ſpiritua-
lis formidat. Ambo autem ut nocuum de-
vitant.

vitant, putantque Adepti, ſi ſæpius invaderet, aut longius perſeveraret, allaturum indubiam mortem, cum ægritudine, quam Binſicam Rabbini vocant. Quæ propriè eſt organi Phantaſiæ Atrophia. Veruntamen quæſo ignoſcant, ſi ſecus ſenſero. Primo, quia organa Phantaſiæ in hoc non laborant. dormiunt vero immota, tanquam ſi non eſſent. Igitur viciſſim nil patiuntur. Tum, quia actus iſte non eſt in noſtra poteſtate: Credo namque principalem illum actum, eſſe clementiæ. Quæ nunquam inordinatum dat, facit, cauſat, admittit. Itaque etſi Clementia afflueret ſæpius, aut diutius, nec proinde tamen inordinationem contineret, aut arguere poſſet. Obſecro ergo, Pater luminum dignetur præcedere, & ſubſequi ſua claritate, ut me ducat ad vocationem, in ſua gratia ſibi placentem. Itaque lumen, cadens supernè ſuper animam (quando minus eſt adſtricta, & obligata organis corporis, quæque impaſſibilis, & immortalis in ſe eſt) vitæ quoque nocere nequit. Siquidem poſt receptionem tantilli luminis, comperio hominem triduano jejunio, vix quicquam pati. Quocirca mihi in mentem venit, potuiſſe abſque cibo & potu, toto novenario, amicos Jobo comites aſtitiſſe. Porro juxta meam opinionem, lumen iſtud, citra opem, operam, & laborem intellectus, ſic diſponit de intellectu, quod deveniat in libertatem ſui: qui alias per ſervitûtem corporis, eſt plane mobilis, obſcurus, atque confuſus. Alioquin intellectus organis non utitur, præter, aut extra ſe. Ideoque nec fatigatur, ut Phantaſia: nec morbis, mutationibus, perturbationibus, alterationibus, alienationibus, alteritatibus, aut commiſtionibus, ex
52. ſeipſo ſubjacet. In intellectum enim, dum ſtat in illo lumine, non cadit error, impoſtura, mendacium, aut dolus. Nec enim torpor, ſomnus, aut defectus illi inhabitant; Neque auxilium ſuſcipit ab ullo creato, ut neque à corpore, Ratione, aut poteſtate ulla Phantaſtica: ſed portat nativum ſuum lumen, ſuper omnem Rationis ambitum. Imo quod magis eſt, non laceſſitur tum intellectus ab ulla poteſtate ſe inferiore, neque à rebus ipſis, prout ſunt cognitæ, fraudi, impoſturæ, mendacio, obnoxiæ: quippe quæ ſtant in nuditate ſui eſſe, coram intellectu, ut quaſi ab hoc informentur, & transmigrando vivificentur. Sunt igitur omnia, in ſuo intellectu, tali modo, ut omnia animæ ſint ſuus intellectus. Sic tamen, ut licet intellectus, actu intellectuali, ſe transformet in ſpeciem rei intellectæ; ſervet tamen impermiſtam ſuam proprietatem, & eſſentiam, in quam iterum redit, mox atque ab illo actu ceſſaverit: Hanc nempe prærogativam poſſidet animam ex clementia, ut ſit imago Dei: atque ideo ſimplex lumen creatum, incognitum. Ita ut quoties 53.
aliquid peregrini in ſe concipit, debeat neceſſario deſiſtere ab eſſe ſimpliciſſimi luminis, imaginis divinæ, aut ſe transformare in figuram rei conceptæ. Sic quidem, ut rei conceptæ eſſentia, ſit nuda eſſentia, & tamen eſſentialiter in intellectu, ſicut in nucleo pomi, pomus. Fit itaque hinc, quod intellectualis cognitio, ſit omnis erroris expers. Quia abeſt Ratio, quæ nos ubique ceſpitare facit. Stant nempe in conceptu intellectuali, eſſentiæ nudæ, & denudatæ: quas ut tales, anima in illo nunc, aſpicit in ſpeculo proprii intellectus, ſicut dum oculus ſeipſum intuetur, in ſpeculo, in radio reflexo ſuiipſius.
Idcirco eum nullum eſſe, reputatur pro 54.
vero, niſi quatenus pro tali, conceptum eſt in intellectu. Quapropter Ariſtoteles coactus eſt fateri, principia eſſentiæ, & principia Intellectus eſſe prorſus eadem. hoc eſt dicere. Quod veritas eſſentiæ, & veritas intellectualis cognitionis, ſint unum & idem. Atque ideo, ut ens, ſive eſſe, verum, bonum, & unum, ſint convertibilia: ita invicem, eſſentia, bonitas, & veritas, debent in unitate intellectus colliquari in formam entis. Siquidem in intellectione intellectus, non eſt ulla alteritas intelligen-

tis intellectus, & rei intellectæ: eo quod ante intellectionem, primum annihilata eſt omnis relatio reciproca, repercuſſio,
55. atque reflexio in invicem. Cum ipſa rei intelligibilitas, non ſit niſi adventus, & approximatio unitatis, intellectus, & intellecti: ſive alteritatum in relatione deſtructio. Quod ut clarius exemplo fiat; Intelligens intellectus, non eſt diverſus ab intellecto, aliter, quam ſicut radius lucis directus, à ſeipſo reflexo. Itaque rei intellectæ eſſentia, in lumine intellectus, fit ſplendor ſpiritualis, & eſſentialis. Imo fit per commigrationem ad unitatem, quodammodo ipſum lumen intellectuale. Id quod animabus brutorum advenire ne-
56. quit. Ideo etiam anima noſtra, ſeipſam intelligens, quodammodo intelligit omnia alia utpote univerſa alia; ſunt intellectuali modo, in anima, ut in Dei imagine. Propterea nimirum, intellectio noſtri, cæterarum eſt longe difficillima, ultima, optima, utiliſſima. Cognoſcens namque animæ divinitatem, non poteſt non anteferre eandem voluptatibus quibusque labili-
57. bus, fœdis, & nullius pretii. Difficultas autem præfatæ intellectionis, inprimis conſiſtit in eo, quod ſit imago Dei, quæ & ipſa, tam in ſe, quam reſpectu typi, quem refert, eſt propemodum intelligendo impoſſibilis. Deinde, anima non habens in ſe ullam imaginem ſuiipſius, à ſeipſa diſtinctam, prorſus nequit ſeipſam, per ideas intelligere. Cum vero ſimplex, atque uniformis, nec ſeipſam intelligat in imagine: nec ſit etiam conſonum, aut conveniens, quod propter ſummam, aut homogeneam animæ ſimplicitatem, uteretur diverſis modis, atque mediis intellectionum, in intelligendo, reſpectu ſuiipſius, atque iterum aliis modis, ac mediis, reſpectu aliorum intellectorum. hinc neceſſario anima, ad conſervationem homogeneæ ſuæ ſimplicitatis, imagini Dei debitæ, habet omnia alia intelligere, ſine ſpecie, à rebus ipſis diſtincta. Sed cum anima careat ſui propria ſpecie imaginis divinæ, ut ſeipſam transformet intellectualiter in ſeipſam. Idcirco nequit proprie ſeipſam intelligere, modo intellectuali, niſi in lumine, & teſtimonio fideli ejus, cujus eſt imago. Cognitio enim, quam de Deo habemus, traditionis, fidei, adeoque meriti eſt. Quamquam plane negativa, quatenus non hoc, aut illud eſt, quod ſenſu, aut mente concipi poteſt. Ac proinde cognitio animæ, velut imaginis divinæ, adjunctam habet abſtractionem negativam aliorum, quæ dicit non ens: non entis autem nullus reſpondet conceptus, nulla figura, nullusque intellectus. Id eſt abſtractionis negativæ, cum ſit comes privatio; negativa autem, & privativa, deſtituantur idea, ſive ſpecie æquivalente: idcirco lumen cognitionis, quod anima de ſeipſa habet, eſt clementiæ, gratuitum, nec unquam in hoc ſeculo plenarium. Sin autem felix quandoque conceperit in ſe Deum, per viſionem beatificam, tum eodem luminis radio, intus Deum, ſe, & omnia alia intuebitur, & cognoſcet. Idcirco enim, quantum anima, intellectualiter intelligit ſui; In tantum proficit in cognitione utiliſſima, quæ de creatis in hac vita haberi poſſit. Quia in lumine ſui luminis, quodammodo intuetur omnium proprietates, eſſentias, effectus, alteritates, diſtinctiones, atque defectus. Quo igitur ſemel appulit iſta cognitio, ibidem flacceſcit omnis Rationis nubilior ſpeculatio, & ſubſidium; prout vice verſa, ſupprimitur verus intellectus in nobis, ſub Rationis placitis. Qua- 58.
propter cum objectum proprium intellectus, ſit ipſa rerum eſſentia, ea propter, accidentia, velut abſtracta, atque diſciſſa à rebus, quibus inſunt, debent concipi ab imaginatione, idque per ſpecies, & imagines: neutiquam verò, per intellectum. In quo alioqui reperio omnia accidentia, connexa ſimul in puncto, ſub eſſentia rerum intellectarum. Quippe accidentia proprie non ſunt entia: ſed entium à quibus dependent. proinde accidentia non habent eſſentiam, quæ ad unitatem intel-

lectus

lectus commigret, aut in quam intellectus
59. ſeſe transformet. Cæterum Scholæ par-
tiuntur intellectum, in Agentem, & Pa-
tientem. Illum enim volunt verſari, circa
inventionem mediorum, ac præmiſſas de-
monſtrationis; ut ſcilicet, terminorum
notas ſigillares, imprimat in Patientem
intellectum, velut in ſubſtratam ſibi ce-
ram. Agentem ideo vocant maſculinum,
nobilem, atque formalem. Patientem ve-
rò aſſimulant fœminæ, atque materiæ
ignobili. hæcque ſua ſomnia perſuadent
tironibus; quatenus natura ubique ope-
ratur ad ſui perfectionem: operatio au-
tem ſemper ſit paſſione nobilior. Aſt ego,
tantam ariditatem ubique miſeror. Pri-
mo. quia demonſtratio non eſt effectus,
vel proles intellectus, nec ſuppeditat ul-
latenus media, ad ſcientias. Ut jam ſat
probavi. Secundo. Æthiopem vidi rotare
celeriter harundinem, in foramine aſſeris,
cum interpoſito linteolo. ac non multo
poſt, arundo cum linteo ignem concepe-
re. Dein, ego abdidi arundinem in cliba-
num candentem, citiusque, clarius, atque
perfectius accenſa harundo ſplenduit.
Cum tamen in hoc nil ageret arundo: ſed
ſaltem pateretur accenſionem. Uſque ad-
eo quamquam principium agens, ſubin-
de poſſit eſſe nobilius patiente, dum effe-
60. ctus tendit ad perfectionem: vel dum pa-
tiens, ab agente debet perfici: Attamen
dum unio ſub ſterquilinio putrefit, non
facile credam agens eſſe patiente perfe-
ctius. Oſtendi ſat alias, in tota natura, in-
anem Ariſtotelis doctrinam, merasque
nugas: quanto ergo minus ille ſubſiſteret
in area intellectus? cujus eſſe, & operarii,
pendent ex ſola anima? Cogimur nam-
que Chriſtiani credere, quod intellectus
noſter, ſit ſpiritus immortalis, lumen, &
imago omnipotentis, cujus exordium ut
ſuperat naturam; Ita ejus Regulis aptari
nequit. cum habeat eſſe ſimpliciſſimum,
nequaquam partibile in luctas agentis, &
patientis, ſive in heterogenea. Cum et-
iam, quod dependeat immediate, totali-
ter, & continuo, à ſuo originali typo: ad-
eoque ut ſine Gratia particulari, nequeat
quicquam intelligere. eo quod intelle-
ctus objectum, ſit ipſa veritas. Quare nec
intelligit intellectione perfecta, niſi reci-
piendo. Quod autem tantum recipit, id
patitur, non autem in eo agit: nec enim
intellectui proprium illud eſt, quod per
Gratiam illi advenit. Voluntas quoque
dum patitur, nobilior eſt, quam dum vult.
puta dum regitur à voluntate ſuperiorum.
Imaginatio quidem cognoſcit agendo, id-
eoque laſſatur. hancque Ariſtoteles co-
gnovit: minimè vero intellectum. Quip-
pe qui tantum illuminativè intelligendo
patitur. Eſt namque moleſtius, ſervilius,
& obſcurius, intelligendo operari, quam
pati. eo quod patiendo, recipiat lumen
nobilius, gratis collatum. Denique, cum
intelligendo, tranſmigret ſemper in for-
mam rei intellectæ: ergo participans de
lumine interminato, perficitur abſque tæ-
dio, moleſtia, & labore intelligendi, lucet-
que intellectum lumen, intelligendo, in
ipſo intellectus lumine. Sic ut res ipſæ,
nos alloqui videantur ſine verbis, eaſque
penetrat intellectus clauſas, non ſecus ac
ſi diſſectæ eſſent, & apertæ. Ergo ſemper 61.
perficitur intellectus, patiendo, recipien-
doque. Imaginativa vero, ſive intellectus
animalis, Ariſtoteli cognitus, tantum res
extrinſecus adſpicit, earumque ſibi for-
mat imagines, juxta ſuam putationem:
cumque omni laborum tædio, currit cir-
cum eas in circulum. Cernit nimi-
rum cortices, & ſiliquas: ad nucleum au- 62.
tem attingit nunquam, Quia Phantaſia,
res non intrat; ut nec viciſſim res in-
trant, ſatiantque imaginativam. Ad ſum-
mum enim, imaginativa ſibi ſatisfacit per
imagines, ſi externum ſignatum ſit dudum
admirata. cujus tamen internum ſigilla-
torem, minimè agnoſcit. Quam enim in- 63.
juſte quadrat, quod Scholæ agnoſcant
animam, Deum proximum ſimulacrum:
& ſecent intellectum in duo ſuppoſita, mu-
niis, & effectibus diſcrepantia? Siquidem
ipſa

ipſa dualitas in intellectu, diſcrepat cum ſimplicitate ejus, cujus imaginem in ſe condit per totum ſui eſſe. Ego credo inprimis, nil ad veritatis cognitionem pertingere, niſi fidem, & intellectum. 2. Omnem veritatem emanare ex veritate unica, ideoque primitiva. 3. Omnem intellectum ex unico, infinitoque intellectu derivare. 4. prout omne lumen, ex unico lumine. 5. Veritatis ideo eſſentiam, nil diſcrepare ab eſſentia intellectus. 6. Quod intellectus noſter ſit inanis, vacuus, pauper, & obſcurus. 7. Quod omnis ejus claritas, nobilitas, plenitudo, lumen, veritasque, illi adveniant, recipiendo, & patiendo. 8. Quod eo plus nobilitetur, quo plus patitur à lumine, quod eſt ſupra omnem naturam. Finaliter Scholæ Ethnicæ defecerunt à cognitione veri intellectus. Ideo- 64.
que homo, non eſt animal rationale. Sed prædicamentum ſubſtantiæ dividendum eſt in Spiritum, & corpus. Spiritus eſt abstractus, vel concretus. Homo ſolus eſt ſpiritus concretus, non autem inter corpora locandus. Si à potiori parte deſumenda ſit denominatio: & à famoſiori ſignificato, eſſentialis determinatio. Ergo homo à ſpiritu, intellectualique lumine, denominandus, & definiendus erat.

CAUSÆ, ET INITIA NATURALIUM.

1. *EXcuſat ſe Author, cur paradoxus.* 2. *Quædam corpora carent cauſis in natura.* 3. *Quaternarius cauſarum, patefacit ignorantiam naturæ in Ariſtotele.* 4. *Errores aliquot Ariſtotelis.* 5. *Formam, efficientem; & finem Ariſtotelica, non eſſe cauſas naturalium.* 6. *Forma non eſt Actus.* 7. *Falſum axioma Ariſtotelicum.* 8. *Errat in attributis formæ.* 9. *Non cognovit veram efficientem.* 10. *Pater non eſt cauſa efficiens filii.* 11. *Duas tantum eſſe cauſas in natura.* 12. *Finis nullam habet rationem cauſæ in natura.* 13. *Tria Paracelſi corporum initia, non habere naturam cauſarum.* 14. *Unde petenda definitio quorumcumque naturalium.* 15. *Definitio equi.* 16. *Diviſio ſublunarium apud veteres eſt pernicioſa.* 17. *Definitio animantum, plantarum, & mineralium.* 18. *Nomen ſubjecti, ſonat impropriè in Philoſophia: cur dicendum coagens.* 19. *Producta non vitalia, quomodo recipiant fines.* 20. *Quare vis ſeminalis, terræ ſit tributa.* 21. *Elementorum non eſſe congreſſum.* 22. *Chimicorum principia, non habere vim principiandi.* 23. *Duo tantum corporum eſſe principia, nempe ex quo, & per quod.* 24. *Rerum fermentum, quid.* 25. *Quid fermenta in ſpecie.* 26. *Quid immediatè inſit locis.* 27. *Fermenta aëris, & aquæ.* 28. *Fermenti, & cauſæ efficientis, tantum theorica diſtinctio.* 29. *Fermentum origo ſeminum quorundam.* 30. *Fermentum principians quale, & ubi.* 31. *Fermenta immediatè in locis, in rebus ipſis tanquam locis.* 32. *Materiæ nomen, eſt theoricum; aquæ verò, eſt practicum.* 33. *Quid cauſa efficiens interna.* 34. *Falſum axioma Ariſtotelis.* 35. *Explicatur efficiens in naturalibus.* 36. *Ignis non eſt de cenſu efficientium ſeminalium; ut decepit Ariſtotelicos. nec influxus cœlorum, eſt inter efficientia.* 37. *Diverſitas cauſæ efficientis, & effectivæ.* 38. *Ambitioſum, & ignavum, Ariſtotelis ingenium.* 39. *Falſum axioma Ariſtotelis.* 40. *Ariſtoteles in Matheſi potior, quam in natura.* 41. *Quanta Scholarum ignorantia in naturalibus hactenus.* 42. *Ariſtoteles in Phyſicis ridiculus, ſibique contradictorius.*

IN domum deſertam venio, 1.
ſordes everrendas mihi reliquere. Plurima indaganda ſunt, & docenda quæ ignota; ſubvertenda quæ malè tradita; abſtergenda quæ immunda, & quæ falſa, abjicienda erunt: omnia vero, atque ſingula, debitè confirmanda. hæc autem premonuiſſe ſat eſto, ad ſubmovendum tædia, ſi forte nova atque paradoxa infeſtent magis, quam vera oblectent. Naturæ cognitio, duntaxat ex eo deſumitur, quod actu, & reipſa eſt: quippe quæ fictis nuſpiam meditationibus conſiſtit. Eſt nimirum tota naturæ compages, individua, reipſa, actu, & in aliquo corpore defixa, excepto ſpirituum abſtractorum numero.
Denique, & inprimis ſeriò moneo, quo- 2.
ties de cauſis naturalium loquor, nequicquam hæc ſumenda, pro elementis, vel pro Cœlo: eo quod, titulo creationis, ſuper-

ſupernaturaliter inceperint, & hodiè conſtanter quoque maneant eadem, quæ ab initio fuerunt. Cauſas ergo rerum naturalium, intelligo viciſſitudinem præſupponere. Ac licet Elementorum corpora, ſubter naturam venerint, heteroclita tamen eorundem eſt ſpeculatio, & aliena Philo-
3. ſophia. Qui enim ante me quatuor elementa, ad ſingulas corporum generationes, per miſturam confluere, ſunt opinati: Elementa ethnico more aſpexerunt, ſuisque tentarunt commentis, elementa nubere, & obedire. Omne itaque corpus naturale, non alia requirit, quam corporea initia, plerumque mutationi, ac viciſſitudini obnoxia dierum. non autem natura conſtat hyle indefinita, ac impoſſibili, neque opus habet principio tali, ut nec privatione: ſed ordo, & vita, inſunt efficienti, de neceſſitate. Resque omnis, inanis, vacua eſt, mortua, ac deſes, niſi vitali, aut ſeminali adeſſe principio, fuerit conſtituta, aut quandoque conſtituatur. Quinimo adhuc corruerēt iſtæ leges, niſi ordo quidam rebus ineſſet, & intercederet, qui propria flecteret, ad communis boni ſuſtentationem, ſive neceſſitates. Ariſtoteles quatuor cauſas, rerum conſtitutivas dictavit, quæ ſuum Authorem quoque fecere naturæ ignarum. Quippe inprimis, principium, cum cauſa materiali, confundit. Primam ſcilicet cauſam, vocans materiam indefinitam, ſive corpoream molem ſubſtratam, determinationis formalis indigam. Alteram dein cauſam, etiam internam eſſentiam, ſive rei formam, cum altero ſuorum principiorum confundit. Tertiam denique externam, efficientem vocat: Ac quartam tandem nominat finem, ad quem videlicet res quæque dirigitur.
4. hanc autem, in efficientis mente, voluit cauſarum trium priorum eſſe primam: adeoque nedum res naturales principiari, per ens Rationis, ac mentale: verum etiam, quaſi inanimata, in mente efficientis cauſæ, laterent per finem. Quod ſi ergo, cauſas naturales malè inquirat; longè pejus, ſupernaturalem finem, in mente primi Motoris, pro naturali cauſa ſubſtituit, vel mentalem finis conceptum, in non animatis requirit. Ego ſane, qui non 5.
aſſuevi, conſentiendi ignavia, aliorum auſibus, ſine præponderatione inſervire; tres poſteriores cauſas, in cognitione naturali, mendoſas, imo & damnoſas, plurimum offendi. Primam verò de quatuor, fabuloſam oſtendam ſubinde. Nam in primis cum omnis cauſa, ſecundum naturam, & dierum ſucceſſionem, cauſato ſuo ſit prior: certè, forma compoſiti, cauſa eſſe nequit producti: ſed potius Entelechia ultima generationis, ipſiſſimaque generati eſſentia, atque perfectio: propter cujus aſſecutionem, cætera cuncta diriguntur. Itaque formam, potius tanquam effectum, quam ut cauſam rei meditor. Imo amplius. For- 6.
ma enim, cum ſit generationis finis, non eſt merè actus generationis: ſed generati. ac potius potentia, poſſibilis in generatione: materia verò, ſive generationis ſubjectum, ut actu eſt; ita quoque actus ipſius, eſt internum agens, efficiens, ſive Archeus. Falſum eſt idcirco, quod quanto res magis habet de forma, tanto magis habet de actu, de entitate, virtute ac operatione. Quoniam forma non acquiri- 7.
tur, vel poſſidetur, per partes, vel gradus: neque idcirco entia, ſunt ſuſceptiva plus, minuſve, de forma. Imo, etſi ſuſceptiva eſſent, tamen activitas agentis, non eſt ipſius formæ; ſed Archei. de quo mox. forma 8.
igitur eſt indiviſibilis. Quidquid enim Ariſtoteles tribuit formæ, ſive perfectioni poſtremæ, in ſcena rerum, id propriè, directivè, & exſecutivè competit illi agenti, ſive Archeo ſeminali. Denique, cum 9.
cauſa efficiens Ariſtot: ſit externa (qualem ait fabrum, ferri intuitu) facile cognovi, illum ſua figmenta, pro veris fundamentis, venum dediſſe, ejusque omnem ſpeculationem, circa artificialia, & externa naturæ, vagari. Tota alioqui cauſa efficiens, eſt interna, eſſentialis, in natura. Et 10.
licet generans pater, ſit effectivus; in ordine

dine tamen ad patratum, non eſt niſi cau-
ſa efficiens ſeminis, tota externa, in rela-
tione ad ens, quod per generationem de
ſemine conſtituitur. Etenim in ſemine,
quod totam efficientis immediati quiddi-
tatem complet, atque continet, non eſt
ipſe pater: ſed Archeus. Eo quod pater
reſpectu generati, non niſi cauſæ externæ,
& occaſionaliter producentis, rationem
habet: ſiquidem per accidens tantum ge-
nerationis effectus ſubſequitur, licet tota
intentione, generationi incumbat pa-
trans. Itaque conſtitutivum efficienter
conſtituens, cauſans intrinſecè, perfectivè,
atque per ſe, eſt ipſe Archeus ſeminalis, à
patre realiter diſtinctus in eſſe, & proprie-
tatibus. Pariter ut in vegetabilibus. Her-
bæ quidem ſunt ſeminum productrices:
at herbarum è ſemine iſto naſcentium,
non niſi cauſæ occaſionales, & remotæ, at-
que idcirco, etſi ſint cauſæ naturales, non
tamen ſufficientes, & neceſſariæ: neque
enim è quovis ſemine proinde planta
conſurget. Eſt ergo ens ſeminale in ſemi-
ne, cauſa immediata efficiens efficienter,
interna, ut eſſentialis, herbæ inde pro-
deuntis. Plantæ autem præcedens illius
ſeminis, eſt cauſa remota, occaſio natura-
lis, ſeminis quidem, quod per ſe, ac imme-
diatè plantam fabricat, & efficit, cum ad-
jutorio excitantis. Alioquin enim ſi herba
patrans, eſſet efficiens herbæ productæ,
non poſſet patrans cauſa comburi, quin
producta ſimul periret. Eſt ergo ſemen,
cauſa efficiens, interna, immediata herbæ
productæ. Quapropter poſt ſedulam o-
mnium rerum inveſtigationem, non in-
veni corporis naturalis ullam dependen-
tiam, niſi duntaxat ad duas cauſas, ad ma-
11. teriam, & efficiens, internas (quibus ple-
rumque externa quædam excitans aſſo-
ciatur) ſcilicet. Quippe quod hæc duo, ſi-
bi, & aliis, ſint abunde ſatis, contineantque
totam rerum compaginem, ordinem, mo-
tum, ortum, notiones ſigillares, proprie-
tates, ac quidquid denique ad rei conſti-
tutionem & propagationem requiritur.
Continet namque efficiens ſeminalis cau-
ſa, rerum ſibi agendarum typos, figuram,
motus, horam, reſpectus, inclinationes,
aptitudines, adequationes, proportiones,
alienationem, defectum, ac quidquid ſub
dierum ſequelam incidit, tam in genera-
tionis, quam regiminis negotio. Fines de- 12.
nique cum omnes efficiens in ſe conti-
neat, tanquam rerum à ſe agendarum in-
ſtructiones, ideo finalis cauſa Scholarum
externa, quæ duntaxat in artificialibus
locum habet, vana prorſus eſt in natura.
Saltem non diſtincta quidditate, ab ipſo
efficiente, eſt conſiderabilis. Quæ namque
in mente Artificis, ens rationis eſt: ne-
quaquam poteſt cauſæ realis, & naturalis
pondus obtinere. Eo quod cauſæ efficien-
ti naturali, ſua à Deo naturaliter ſit infuſa
finium & habitudinum ſcientia. Res ni-
mirum ſingulæ, in natura, ſuccum aliquem
genericum deſiderant, pro materia; ac
denique ſeminale, efficiens, diſpoſitivum,
dirigens principium, internum generatio-
nis. His namque duobus, neque pluribus,
opus habent res corporeæ ſingulæ. Tria 13.
vero corporum principia, Paracelſo tanto-
pere jactata, etiamſi reperirentur in ſin-
gulis conſtitutivis: attamen non proinde
ſequeretur, illa vim habere principiandi:
ſiquidem illa tria, cum ſint fructus ſemi-
num, ſortiuntur diverſitatem quaſi ſpeci-
ficam: quam neceſſario neſcirent, ſi vera
eſſent principia: Id eſt, ſi ante ſpeciei con-
ſtitutionem adeſſent. nec etiam unum mi-
grare poſſet in aliud, quod tamen tribus
primis Paracelſi eſt vernaculum. Porro, 14.
cum materia, ſimul & efficiens, ſufficiant
ad omne productum, ſequitur, omnem de-
finitionem naturalem, non ex genere, &
differentia (mortalibus plerumque in-
cognita) petendam: ſed ex ambarum
cauſarum connexione, eo quod ambæ ſi-
mul, totam rei eſſentiam concludant. De-
inde etiam ſequitur, ipſummet produ-
ctum, ſive effectum, nil eſſe, præter ambas
cauſas connexas.

Quod profecto eſt intelligendum de 15.
non

non animatis, animatis alioqui ſuperaddenda eſt vita, ſive anima viventis. Sic enim equus fit filius ſuorum parentum quadrupedum, in animam viventem equinam, creatum virtute verbi. Sublunaria vulgo dividuntur in Elementa, & elementata: ego vero, divido in elementa, & pro-
16. ducta ſeminalia. hæc rurſus, in vegetabilia, animalia, atque mineralia. Sic ut ſingula, peculiarem claudant monarchiam, ab aliis duobus ſecretam. Mineralia ergo, & vegetabilia, ſi qua ſorte vivere videantur,
17. cum tantum vivant per poteſtatem; & non per formam viventem, in lumine animato; aptè quoque definiri poſſunt per ſolam materiam, & efficiens internum. Siquidem omnis effectus producitur, vel ab agente externo, & eſt productum artificiale: vel à ſuſcitante, ac fovente externo, quod eſt cauſa occaſionalis, & externa: quæ tamen intus habet cauſam efficientem, & ſeminalem, quæque permanet efficiens, in ultimam uſque producti periodum. Cauſa tamen occaſionalis, non eſt
18. agens verum: ſed mediatum. Subjectum verò, quod Scholæ patiens dixere, ego coagens voco. In relatione vero amborum terminorum, ſive in habitudine mo-
19. tus agentis ad coagens, reſultat actio. Producta ergo non vitalia, non recipiunt formas, per diſpoſitionem termini agentis, factibilem, ſed tantum acquirunt deſtinationum ac digeſtionum fines, ſive maturitates. Etenim dum è cauſis mineralium, reſultat lapis, aut metallum, vel è ſemine plantæ, dum fit planta: non fit aliquid ens novum, quod poteſtativè non eſſet præſens in ſemine: ſed acquirit tantum maturitatis deſtinatæ complementum. Ideoque terræ datur poteſtas producendi herbas: non autem aquæ producendi piſces. Quia in vitalibus animantatis, nō ita fit, prout in plantis. Ut enim Monarchiæ ſunt planè diſparatæ, ita & generationis,
20. & generandi modi. Ideo namque dos propagandi ſemina, in ſecula durabilis, legitur tributa terræ, non item animantibus. quanquam hæc interim propagare debeant. Proinde ſemina non animantatorum propagantur quidem, non ſecus ac lumen de lumine ſumtum. In cujus tamen illuminationis participatione, neceſſario Creator efficiēs principale eſt. Solus autem Creator, creat ubique novum lumen, ſive ſit formale, ſive etiam vitale, individui producti: nec enim lumen iſtud antea erat, ne quidem ex parte, licet ex habitudine potentiali, ſive diſpoſitione aptitudinali, ad conſequendam formam, quodammodo, inanimantatorum ſemina, vitalia ſic cenſeantur: non tamen tam propinquè ut in plantis vis formalis inplantata eſt. Animæ namque, & vitæ, ut gradus, ita & partes, neſciunt. Et quanquam ſemen animantis, diſpoſitionem ad vitam habeat; vitam tamen nec habet, neque ex ſe habere, aut efficere poteſt, ob rationes de ortu formarū deductas. Quamobrem mox docebo, non eſſe elementa 21.
quatuor, nec trium reſiduorum, imo nec duorum, eſſe cōgreſſum, ut inde corpora, (quæ mixta creduntur) conflentur: ſed quod ad horum conſtitutionem duæ ſaltem abunde ſufficiant cauſæ naturales: materia nempe eſt ipſiſſima effectus ſubſtantia; efficiens verò, ipſius internum, atque ſeminale agens: & prout in animantibus, duos tantum ſexus agnoſco; Ita quoque duo ſaltem, nec plura ſunt corpora, quorumcunque initia; prout duo tantum luminaria magna. Nam quæ chymi- 22.
ci, ſalem, ſulphur, & mercurium, ſive ſalem, liquorem, & balſamum, tria vocant corporum initia, oſtendam ſuo loco, non poſſe initiorum ſortiri dignitates, quæ non in omnibus poſſunt reperiri, quæque ipſamet, ſunt primordialiter, ex aquæ elemento prognata, & in aquam rurſus diſſoluta fatiſcunt (ut quandoque conſtare faciam, Siquidem initiorum ſtabilis ſit natura oportet, ſi nomen ac proprietatem principii ſuſtinere debeant. Duo igitur, 23.
nec plura, ſunt corporum, & cauſarum corporalium prima initia. Elementum

aquæ nimirum, ſive initium ex quo: &
fermentum, ſive initium ſeminale, per
quod, id eſt diſpoſitivum, unde mox pro-
ducitur ſemen, in materia: Quæ acquiſito
ſemine, fit eo ipſo vita, ſive materia illius
entis, media, diſcurrens in rei uſque pe-
24. riodum, ſive materiam ultimam. Eſt au-
tem fermentum, ens creatum formale,
quod neque ſubſtantia, neque accidens:
ſed neutrum, per modum lucis, ignis, ma-
gnalis, formarum, &c. conditum à mundi
principio, in locis ſuæ Monarchiæ, ut ſe-
mina præparet, excitet, & præcedat. hoc
eſt nempe fermentum in genere. Quæ au-
tem hic ſuppono, ſuo tandem ſingula loco
demonſtrabo. non agam de fabulis, rebuſ-
que non exſiſtentibus: verùm de princi-
piis, ac cauſis, in ordine ad fines, actiones,
& generationes: Conſidero fermenta ve-
rè, actuque exſiſtentia, & individualiter
25. per ſpecies diſtincta. Sunt itaque fermen-
ta, dona, ac radices, à Creatore Domino
ſtabilitæ, in ſeculorum conſummationem,
continua propagatione ſufficientes, atque
durabiles, quæ ex aqua, ſemina ſibi propria
excitent, atque faciant. Nimirum quo de-
dit terræ, ex ſe germinandi virtutem, de-
dit fermenta totidem, quot fructuum ex-
ſpectationes: ut etiam, ſine ſemine præce-
dentis plantæ, poſſint ex aqua ſuos liquo-
res, & fructus prolificare. Proferunt ita-
que fermenta, ſemina ſua, nec aliena. Id
eſt ſingula, juxta ſui naturam, & proprieta-
tes: Quod dicit Poëta: *Quippe ſolo natura*
26. *ſubeſt. Nec omnis fert omnia tellus.* Ineſt
quippe locis, ordo quidam divinitus indi-
tus, ratio quædam, & radix immutabilis,
producendi ſtatutos quoſdam effectus, ſi-
ve fructus, nec quidem duntaxat vegeta-
bilium: ſed & mineralium, & inſectarum.
Differunt namque terrarum fundi, & pro-
prietates, idque propter aliquam cauſam,
terræ iſti connatalem, & coævam. hanc
nempe fermento formali, inibi creato, at-
tribuo. Unde conſequenter diverſi fru-
ctus, diverſis locis pullulant, & ſponte
erumpunt: quorum ſemina alio transla-
ta, plerumque imbecillius provenire vi-
demus, ceu fœtus ſuppoſititios. Quod au- 27.
tem de fermento, terræ indito, dixi, id-
ipſum pariter in aëre, & aqua reperies.
Neq; enim Radicibus, Donis, Rationibus
fermentalibus carent, quæ ſtabiles, lo-
cis, & provinciis dicatos fructus profe-
runt, idque perſeverantia fructuum, ne-
dum convincit: ſed & ſpontanea, abun-
danſque injuſſorum ſeminum profuſio.
Fermentum igitur principii veri naturam 28.
tenet, à cauſa efficiente, in hoc diverſi:
quod cauſa efficiens, conſideretur tan-
quam immediatum principium activum
in re, quod eſt ſemen, ac velut principium
motivum ad generationem, ſive initium
rei conſtitutivum. fermentum verò, ſemi-
ne ſæpè prius, & hoc de ſe generat. Eſtque 29.
fermentum, originale rerum initium, vis
indita terræ, vel locis, non autem rebus ſe-
minalibus conſtitutis. Fermentum au-
tem, quod rebus conſtitutis, cum ſemi-
num proprietatibus inoleſcit, ſe habet per
modum efficientis, ad ſemen rerum. Aſt
ſeminale fermentum, non eſt illud, quod
alterum duorum originalium principio-
rum: ſed productum ejuſdem, & effectus
ſeminis individualis, ideoque caducum,
& interiens. Ubi alias fermentum princi- 30.
pians, in elementorum finibus conditum,
immutabile, & conſtans perſeverat, nec
viciſſitudini, aut morti ſubjectum. Eſt er-
go vis locis inſita, à Creatore Domino,
ibidem locata, ad fines in ſucceſſione die-
rum ſibi ordinatos. Dum aliàs, ſemen in
rebus, ejuſque vis fermentalis, eſt res, quæ
exoleta ſuæ tragœdiæ ſcena, deſinit in in-
dividualem Epilogum. Res enim, licet de
ſe ſucceſſivè prolificet: id non niſi virtute
hauſti ſemel fermenti evenit, quod pro-
inde non deſinit ſuis locis, ſpontaneos, ſi-
ve priorum parentum ſemine, feliciores
fructus inceſſanter edere. Hæc facilia ſunt
cognita, in mineralibus ſpontè natis: at
in plantis, & animalibus, ſucceſſiva ſemi-
nis fœcunditate generantibus, non æquè
id obvium eſt, ut neque in animantatis,
pro-

promiſcuum putredine ſexum mentientibus quidem: at mox mutuo etiam congreſſu prolificantibus. Verum eadem ubique eſt ratio fermenti. Adeoque fermentum utrobique principium idem eſt. Etenim in ſemine, à parente inditur, & cum eodem identitatem ſubit, vel aliunde, à cauſis externis, materiæ imprimitur. ſaltemque utrobique veri efficientis interni
31. locum tenet. Quippe rerum Conditor, quibuſdam fermentis, loca deſignavit propria, ac ſtabilia, in elementorum condo, tanquam ſeminum promtuario, id eo efficientium prototypos. Aliis vero rebus per individua, & ſpecies, ac ſi eſſent loca, diſperſit: Alibi enim ſtabilia, pro natura corporum quibus inſunt, hæc initia voluit: aliàs verò, ut de manu in manum tranſirent, in rerum continuationes. In hoc autem differre voluit, quod fermenta ſtabilia locorum, tanquam prima, univerſalia, ſimplicia, atque inchoativa initia ſeminum, ſive cauſarum naturalium efficientia, eſſent: quæ ſcilicet elementum aquæ in ſe, in aëre, vel in terra impregnarent. Caducorum vero fermenta labilia, & à parentibus hauſta, materiam præparatam dumtaxat concernerent, & in ſeminum ſinu immediatè ſederent. Ideoque & inteſtinam mortis neceſſitatem continerent. Alterum pariter initium corporum univerſale, quod aqua eſt, eſt unica rerum cauſa materialis, quatenus aqua initii naturam in ſe habet, in modo, puritate, ſimplicitate, ac progreſſu, initiandi, pro ut & in termino diſſolutionis, ad quem cuncta corpora, per materiæ ultimæ reductio-
32. nem redeunt. Quod mox ſuo loco demonſtrabo typice. Initium itaque, à cauſa, tantum theoricè diſtat; ut illud ſit ens actuale initians, atque hactenus cauſans: Cauſa verò, ſit terminus relationis ad cauſatum, ſive effectum, enti theorico fortè propinquius. Vel diſtingue illa ut lubet. Ego ſaltem intelligo, cauſas initiare, & initia cauſare, eodem nomine, ſive ſit in elementorum ſinu, ſive in ipſa ſeminum materialium familia. In rerum itaque naturalium hiſtoria, conſidero materiam plerumque ſemine impregnatam, prima ſui vita decurrentem, ad ultimum illius concreti terminum: non autem materiam primam Ariſtotelicam, ſive illud non-ens, impoſſibile. Sed conceptæ cauſæ efficien- 33.
tis, conſidero initia realia, entium omnium dona prima, radices, theſauros, & fermenta impregnantia. Vel ſi malit Lector cauſam efficientem confundere cum rerum fermento; & materiam corporum, cum aquæ elemento, diſtinctus eſſe deſino lubens, modo ſciatur, qualiter iſta ſe habeant, in luce naturæ. Saltem ſic de corporum initiis, & cauſis diſſerui, ut ſentio, & expertum habeo; multam lucem quoq; ſpondeo iis, qui hanc ſemel theoricam fecerit ſuam. Falſum itaq; imprimis 34.
comperiēt Ariſtotelis axioma. *Quod* videlicet *generans, nequeat eſſe pars generati.* Cum ſemper generationis principium effectivum, ſit internum agens, internus patrator, & generans. Quod ſatis clarè conſtat in iis, quæ ſola matre putredine prodeunt vitalia. In quibus nullū univocum eſt generans externum: ſed ipſa maſſa ſeminalis, ſive ſemen generativum, cuſtodit in ſe univerſa, quibus ad generationis œconomiam opus habet. At ſane nec cauſarum binarium admonuiſſe ſat eſt: quin potius juverit efficientem, ſive coſmocraticem præcipuam, planius deduxiſſe. Quocirca 35.
hoc loco ſuppono, quæ alibi demonſtrabo, nimirum in tota rerum naturalium ſerie, de novo nil ſurgere, quod non è ſemine ortum ducat, nihilq; fieri, quod non è ſeminis neceſſitate fiat. Tragœdiam vero defunctam in meta finis, nō eſſe niſi exantlatorum ſeminum periodum, ſive epilogum: niſi forte violenter abſcedere cogantur. Quocirca ignem excipio. Utpote 36.
non ad generationē, ſed ad deſtructionem dato. Maximè, quod ejus ſit peculiaris origo, & non ſeminalis. Eſt nempe res inter creata univerſa, ſingularis, & impar (ut ſuo quandoque loco) Excipio denique

Cœlorum influxus,qui ob generaliſſimam ſui deſtinationem,nullam in ſe habent poteſtatem ſeminalem. Eo quod à generabilium ſorte nimis procul ſint diſtincti: Ideoque influentiæ, leguntur *in Signa, tempora, dies, & annos* à Creatore, nec alio deſtinatæ: non autem ad cauſas ſeminales
37. rerum. Cauſarum porro efficientium, & ſeminalium in natura, quædam ſunt efficienter efficientes: aliæ vero effectivè. Prioris nempe claſſis,ſunt ipſa ſemina,horumque diſpenſatores ſpiritus: ſuntque cauſæ iſtæ de proſapiâ eſſentiarum, per ſui multam activitatem, à cauſa materiali meritò diremtæ. Effectivè autem efficientes, ſunt ipſa hoſpitia, atque organa ſeminum proxima: qualia ſunt fermenta externa, materiæ diſpoſitiva, in alteritatem tranſmigrationis. Spectant & huc poteſtates diſpoſitivæ circumſtantiarum, fomentantes item, excitantes,ac promoventes. Quia dato ſemine, non tamen quævis
38. promiſcuè inde proveniunt. Diſcet præterea tyro noſter, Ariſtotelis ingenium,in fundanda axiomata pronum, ut quoties aliquid ſuis reperiret conceptibus congruum, confeſtim in Regulas id traheret, ſub univerſale, ſtringendo debilioris authoritatis tranſſumtas radices. Quæ ſanè ejus axiomata, mirata eſt ſubſequens ætas, in ignaviam ſcilicet prona, ideoque illum,& illa,facile adorans. Subinde quoque matheſin, in naturam, violenta interpretatione introduxit,ut cauſas naturales, numeris,lineis, & literis Alphabeti, prorſus obedire voluerit, temeritate prorſus ridicula.Per exemplum: Advertens,quod ignis, celerius lignum ſiccum ambureret, quam madidum,extemplo inde axioma u-
39. niverſale meditatus,voluit. *Quod actus activorum, tantum eſſent in materiam diſpoſitam.* Quod tamen multis eſt ſeptum inſcitiis. Primo namque, ut ignem, externum agens, vidit concurrere ad materiam combuſtibilem: Indicavit hinc quoque,omne aliud agens, in natura, debere agere per modum ignis, neſciens, ignem non agere per modum agentis ſeminalis,eſſeque peculiarem creaturam. Cenſuit ergo pari inſcitia, cauſam efficientem omnem, inſtar ignis,neceſſario eſſe externam. In hoc etiam deceptus, quod ſtatueret omne agens naturale, exigere materiam diſpoſitam. Cum alioqui agens in natura,diſponat ſibi ſubſtratam materiam. Neque enim omne agentis naturalis conſilium alio fine agit, quam ut diſponat materiam ſibi ſubſtratam,ad ſcopos ſibi cognitos, ſaltem deſtinatos pro generatione. Ex unico nimirum terræ ſucco, unicoque horto,quadringentæ plantæ creſcunt,& fructificant. Si enim diſpoſitionem amicam, in materia, Agens reperiat, benè quidem: ſin minus, facili negotio, eandem ſibi parat. Quid ſi poſtmodum,ex unico aquæ elemento, immediatè,omnia corpora tangibilia, provenire demonſtravero. qua neceſſitate quæſo, agens exiget præexſiſtentem materiæ diſpoſitionem: vel ſi præexſiſtat diſpoſita, quis fuit ille diſpoſitor, aut præcurſor Agentis? Per ſe,alioqui ad diſpoſitionem cujuſcunque materiæ, cui ineſt,ſufficientis? At ſi fermentum dicas. Saltem noviſſe debes rurſus, cauſas ambas, à producto non differre in natura, niſi maturitate; nec Agens à fermento diſtingui. Quæ ſi Scholæ, melioris ſucci diſciplina imbutæ: ſcirent, utique & cognoſcerent ſuum Ariſtotelem à ſuis Regulis defecturum, quas in ſcientificarum demonſtrationum præmiſſas, primo veras, erexit. Ipſus vel dementaſſet, ſuper monſtruoſas, lapidum in
nobis generationes.Et licet ante nata Eu- 40.
clidis elementa,Matheſis rudior eſſet? tamen Ariſtoteles in hac, quam in natura, longe peritior, naturam ſubter illius ſcientiæ Regulas, ſubigere anniſus eſt. Noverat enim circulum, figurarum in plano capaciſſimam. Subito igitur in axioma cogit univerſale,etiam ulcera,ac vulnera rotunda, cæteris quibuſque, in extentione paribus, eſſe curatu difficiliora. At ſane difficilius eſt vulnus lato pugione penetrans,quam rotundum in carne. In ulceribus

bus vero, fiſtula avi, vel lacrymalis, ſanando ſunt operoſiores, quovis ulcere tibiarum in circuitum extento. Putavit nimirum, Regularum pronitate deceptus, vulneris incarnationem ab externo tantum agente emplaſtro proficiſci, eamque exterioritatem, nedum eſſe relatu ſuperficiei noſtri corporis: ſed reſpectu figurali, diſtantiæ labiorum vulneris, in ordine ad ejus centrum. Hiſtoriam referam. Auriga militaris, uxorem lue Veneris inficit. hæc vero, remedii penuria, in ulcus exedens ſeſe diſtendit. Unum ſaltem vidi, ab aure in cervicem, humerum, & cubitum, ponè per homoplatas, totum latus coſtarum, & thoracem, devaſtans carnoſam membranam. Quæ ut obeſior eſt mulieribus, ita altiorem profunditatem continebat. Plura alia, at minora, per abdomen, in crura ſe habere dicebat, & humanum corpus ferè ſine cute exhibebat. Mulier authoritate mea, in hoſpitale Vilvordiæ deportata, renuentibus monialibus: ſed mars prævalens, etiam quandoq; monialibus aliquantiſper imperat. Chirurgus præſidialis, Chryſulcam, madefacta ſtuppa, dolore incredibili, vivis muſculis intingit, & miſerando ejulatu domum incutit. Tranſiens autem rogavi, cur id feciſſet. Inquit, eſſe Carcinoma ulceratum, ac totale, & quo citius interiret, eo eſſet felicior. Id querula monialis audiens, dixit, ſe per Regulas ſuæ domus non teneri, ad hoſpitandum Cancrum, lepram, vel luem, &c. Illico ergo ante crepuſcula, mulierem ad ſuburbia deferunt, & in ſterquilinio deponunt. Pauper ruſticus verò, ignotam mulierem commiſerans, ex ramis, caſulam contra pluviam fabricat, folia vero aliquot braſſicæ, diffluendi puri, & aëris inclementiæ arcendæ, applicat. Is caſum mihi narrat. Exhibeo Corallatum Paracelſi, per albumen ovi paratum, & 26 diebus tota convaluit. Ingentia enim ulcera, feſtinato impetu, pelle tegebantur, minutulis aliquot, ab initio rimis, perpetuitatem diuturniorem ſervantibus. Mox moriens affinis quidam, huic pauperrimæ domum & agrum legat. Maritus ejus, pone ſentes perit: Illa ſecundò nubit, jam armento, grege, & arvis dives. Ego enim in marito, & Chirurgo, latrones: In monialibus levitatẽ; in ruſtico Samaritanum, & in muliere, Iobum admiratus, cognovi Deum Iob., eundem eſſe univerſi, & perpetuum Rectorem omnipotentem. A quo, licet homo ſit ſuffuratus titulos majeſtatis, Celſitudinis, excellentiæ, clementiæ, & dominationis, unicum ſaltẽ ſibi perpetuum reſervaverit. Quod eſt, æternitatis. Cujus reſpectu, homo eſt fungus unius noctis, cras putridus. Sciant ergo Scholæ, Regulas 41.
Matheſeos malè naturæ quadrare. homo enim non naturam metitur: ſed ipſa ſe. Neq; enim ethnicus, viarum ignarus, vias magis oſtendet, quam cæcus colores, antea non viſos. Ergo præter ignorantiam naturæ, in ſui radice, ac quidditate; Scholæ neſcivere rerum cauſas, numerum, exigentiam, denique maturitatum, tarditatum, & celeritatum fluxiones. Itemque ignorarunt compoſitiones, & reſolutiones corporum, tam natura, quam arte factas: Seminum quoque, fermentorum item neceſſitates, fines, diſpoſitiones, defectus, reſtaurationes, interitus, ſubſecutiones, quoque contiguitates, & dependentias, eo quod Agẽs naturale, rebus exoticum, atq; peregrinum edocerẽt. Conſecutivè etiam ignorarunt formarum nativitates, ut & inde prodeũtes proprietates. Quorum loco 42.
fortunam, caſum, tempus, vacuum, & infinitum expoſuerunt, licet naturæ aliena, quæque diſciplinas continerent ridiculas. Imo ſecutæ ſunt Authorem, qui credidit, mundum ab æterno, in æternum, propriis viribus explicatum iri, ſibique contradicit negando infinitum. Cum primus Motor, æternum duraturus, omnia facturus, in poteſtate æterna, infinitum neceſſario includat.

ARCHEUS FABER.

1. ARcheus eſt cauſa efficiens. 2. Qualis in ſeminibus. 3. Proprietates, & differentiæ ejuſdem. 4. Compoſitio auræ genialis. 5. Nativitas idearum ſeminalium. 6. Veſtis ſeminalis Archei. 7. Hoſpitia, cum curatoribus deſignata ſemini. 8. Syzygia aſtrorum imitata in ſeminibus. 9. Primum mobile non habet vicariatum in viro.

1. TEtigi ortum & cauſas natu-
ralium, ac, ne cauſam effici-
entem, gratis internam po-
ſuiſſe videar, opportunius
fabrum, generationum Vul-
2. canum explicabo. Quidquid igitur in
mundum venit per naturam, neceſſe eſt
habeat ſuorum motuum initium, excita-
torem, & directorem internum genera-
tionis. Singula ergo, utut dura & opaca,
tamen ante ſui iſtam ſoliditatem, clau-
dunt in ſe auram, quæ ante generatio-
nem, ſemini (hactenus fœcundo, inter-
nam, futuram generationem adumbrat,&
generatum ad finem ſcenæ uſque comita-
3. tur. Quæ aura,licet in aliquibus luculen-
tior ſit: in vegetabilibus tamen, ſucci ſpe-
cie comprimitur, ut & in metallis denſiſſi-
ma homogeneitate inſpiſſatur: ſingulis
tamen hoc donum obtigit, quod Archeus
vocatur, generationum & ſeminum fœ-
cunditatem continens, tanquam cauſa ef-
ficiens interna. Ille inquam faber,genera-
ti imaginem habet, ad cujus initium, de-
ſtinationes rerum agendarum componit.
4. Conſtat Archeus verò,ex connexione vi-
talis auræ,velut materiæ, cum imagine ſe-
minali; quæ eſt interior nucleus ſpiritua-
lis,fœcunditatem ſeminis continens; eſt
autem ſemen viſibile, hujus tantum ſili-
qua. Imago hæc Archei, ex prædeceſſoris
idea defluens, vel eandem è condo exter-
norum arripiens, non eſt demortuum
quoddam ſimulacrum: ſed plena inſigni-
tum ſcientia, poteſtatibuſque neceſſariis,
rerum, in ſua deſtinatione agendarum,
ornatum; adeoque eſt vitæ,& ſenſationis
primarium organum. Per exemplum. Prægnans enim, ceraſum ſuo appetitu, in fœ-
tu fingit, illa parte, qua manum appeten-
do admovet. Ceraſum, inquam, in carne 5.
verum, virens, pallidum, flavum, & ru-
bens, juxta ſtationes, quibus arbores, ſua
ceraſa promovent. Citiuſque in Hiſpania,
idem in eodem fœtu ceraſum rubet,quam
in Belgio. Fit ergo ceraſum per imagina-
tionem: Ita per libidinis imaginatio-
nem in ſpiritum ſeminis, traducitur vita-
lis imago animantum, per curſum gene-
rationis, ſeipſam explicatura. At cum o- 6.
mnis actus corporeus, in corpus termine-
tur, hinc fit, quod Archeus, generationis
Faber, ac Rector, ſeipſum veſtiat ſtatim
corporali amictu; In animantatis enim,
perambulat ſui ſeminis latebras omnes, &
receſſus,incipitque materiam transforma-
re, juxta imaginis ſuæ entelechiam. Hic
enim cor locat, ibi vero cerebrum deſi-
gnat, atque ubique immobilem habitato-
rem præſidem, ex univerſali ſui monar-
chia determinat,juxta exigentiæ,partium,
& deſtinationum fines. Præſes demum 7.
ille,manet curator, rectorque internus fi-
nium, in obitum uſque. Alter vero flu-
ctuans, nulli aſſignatus membro,intuitum
ſervat, ſuper particulares membrorum
naucleros, lucidus, at ferians nunquam.
Inſuper ut ſublunaria, ſuperiorum in ſe 8.
analogiam exprimunt: ſic unumquod-
que, quo eſt vitalius, eo perfectius aſtra
æmulatur, adeo ut ægri, Ephemerides
ſenſibiles in ſe ferre videantur, futurarum
tempeſtatum gnari. In viſceribus nimi-
rum planetarii ſpiritus elucent maximè,
prout & in univerſali Archeo influo, fir-
mamenti vices vireſque apparent. Pri- 9.
mum autem mobile, in viris nuſquam
membrum habuit: ſed duntaxat ſub Ar-
cheo uteri,analoga meditatione occurrit,
tanquam in poſtremo creatorum com-
plemento. Forte enim mulier,primis pro-
inde

inde conceptibus turbatior, cæteroſque orbes, primis motibus ſecum ducit. Quoties uterus, aſcendentali imaginationis regimine turgidus, thymoſin patitur, particulares viſcerum Archeos, in ſui obſequium rapit, infirmitates viriles æmulando, plerumque miſerè deludit medentes, ficta imagine. Propemodum brutorum Archei, ſe habent inſtar humani. Nec inutilem ſimplicium ſupellectilis cognitionem hauriemus, ex plantarum diſcrimine, & ſexubus ſuis. Quippe nec ſine myſterio, in ſola corruptione natis reptilibus & inſectis, nil æque natura ludendo variè, intendit ſeriò, quam analoga ſexuum utrobique diſcrimina. Quocirca, neque eadem in plantis neglexiſſe autumandum, licet promiſcuo ſexu, unicum ſemen, & fœcundiſſima prole, faciant beatum. Potiſſima autem effectrix majorum virium, dignoſcitur ſub Veneris ſignaturis, eluceſcens ſexuum ſolicitudo, ſubinde & hermaphroditica promiſcuitas. Quæ enim plantæ ſunt fœmineæ, primi mobilis raptum conciliant. Naturalis ergo Aſtrologia ſeminis humani, ſuas directiones juxta univerſalem cœli motum componit; non autem de foris mendicat: etenim ſi omne vegetabile, ſemen ſuum edere poterat, ante ſtellarum creationem, certè hominem decebat non minore privilégio gaudere, ex innato nimirum ſemine, ſubſiſtentiam, motum, ſupernamque lationem habere, non autem ex aſtris; libro de vita longa, ad longum elucidantur, quæ hic deſiderantur de Archeo vitali.

LOGICA INUTILIS.

1. PRoteſtatio Authoris. 2. Omen hujus libri. 3. Quibus mediis in condenda Philoſophia ſit uſus. 4. Author ſcribit, velut ex mandato. 5. Diſtributio Logices per membra. 6. Ridicula penuria differentiarum pro definitione. 7. Miſeria Diviſionis. 8. Dividendi methodus, non meretur nomen Philoſophiæ. 9. Vana jactantia argumentationis. 10. Logica parit tantum opinionem. 11. Cur novemdecim Syllogiſmi, non pariant ſcientiam. 12. Examinatur ſtentoria pompa Syllogiſtica. 13. Cur omnis concluſio, ſit annexa dubio. 14. Cur concluſio Syllogiſmorum ſit neceſſaria. 15. In veris præmiſſis falſas concluſiones, & contra. 16. Scientiam demonſtrationis non generari in diſcente. 17. Syllogiſmus cur non pariat ſcientiam. 18. Veræ ſcientiæ ſunt indemonſtrabiles. 19. Scientia principiorum non eſt in Ratione. 20. Quid inveniatur per Logicen. 21. Scholæ Logices, ſe opponunt ſacris. 22. Per Logicam, reſumitur tantum, quod ante ſcitum eſt. 23. Duplex, & pene inutilis finis Logices. 24. Nulla ſcientia niſi de ſurſum. 25. Logicam pro Philoſophia vendere continet impoſturam.

1. VOcabor præſumtuoſus rixator, cuique anteriorum ſcire diſplicet, inſtar apri, vineam funditus evertentis. At ſcio, quod malè mecum ageretur, ſi anima ſubjecta ſtaret judiciis humanis. A viro namque cœpi ambitionem aſpicere ex obliquo, ceu rerum vaniſſimam, pendentem ex inſtabili hominum arbitrio. Oculus meus in directum 2.
ſemper aſpiciebat vocationem, quam invita Parente, meam feceram. Nunc ſcio autem, me veritatem docere, compulſum; ideoque hujus libri doctrinam, etſi dierum numero ſiderit, permanſuram tamen, in mundi finem uſque. Quid ſi oſtendero inſcitiam, ignaviam, impietates, & inclementias medentum, circa res ſummo pretio habendas, quarumque jactura eſt irreparabilis, animabus denique periculoſiſſima, mihique cum deſpectu reſpondeatur, ludibrio, & ſarcaſmo: profecto vel ex nunc mihi gratulor, vivoque contentus, ſpe illius retributionis. Etenim mihi ne- 3.
ceſſe fuit, in condenda nova Philoſophia, omnia pænè reſcindere, à prioribus tradita, multaque inſtitui, & reſtitui debere, quæ pari animo, non recipiet quilibet. Nec ignoro, perpetuam benemerentes manere ſortem, ut aſperum, & ignarum plerumque cenſorem tolerent. At, ſi utilia doceam, præcepti eſt, acceptum non defodere talentum. Poſſem cum Hieron.

(in prologo Iſaiæ) dicere, *legant prius, & poſtea deſpiciant, ne videantur non ex judicio,*
4. *ſed ex odii præſumtione, ignorata damnare.* At ego nil moror, ſive legar, & reprehendar, ſive non. Sat eſt, me ſatisdediſſe præcepto. Neque enim fuit mihi aliqua ambitionis enoteſcendi thymoſis, qui lubens fateor, me nil boni habere quod imitandum. Imo abſque nomine, prelo ſubditus fuiſſet liber, ſi id ſine offendiculo fieri potuiſſet. Cœpi ab adoleſcentulo, cum pruritu aſſueſcere, quod Medicis, Chirurgis, atque Seplaſiis obloquentibus, cætera plebs, me ut Spagyrum & Philoſophum ſperneret, paucis ſolum mihi faventibus, quorumque favori me, adhuc quantum potui, ſubtraxi: Certè multum ætatis ac laboris inſumſi, multumque utilioris otii mihi detraxi, ut præcepto hujus ſtudii ſatisfacerem. Sit primæ veritati laus, cui ſoli benefactorum retributio. Cujus in ſpeculo vidi, & ratum ſervavi, hominum judicia, plerumque è diametro diſtare à divinis. Auram vulgarem ſtultam, mendoſam, probroſam, & nocuam ſemper: Judicem vero univerſalem, erroris neſcium eſſe.

5. A ſermocinalibus ergo exordiar. Conſtat Logica tribus membris, Definitione nempe, Diviſione, & Argumentatione. Inprimis, definitionem conſtare docent genere definiti, & differentia conſtituti-
6. va. At, cum vix alia differentia, ſpeciei conſtitutiva, nota ſit, præter rationale, & irrationale, quæ ſit ſpecifica, & individuis proxima, harumque duarum altera adhuc ſit negativa: priorem verò quandoque frivolam probavero: Quare uno pede ſublato, abs tripode, neceſſe eſt, ruat Logi-
7. cus, tali ſedi confiſus. Præcipuè quod diviſio, etiam ſit adeo miſerum membrum Logices, quod dubitari queat merito, an ridicula ſterilitate manſerit à Scholis ipſis fere neglectum. Prior quippe, eſt cognitio totius, & integri, quam ſuarum partium. Et de eſſentia univerſalis eſt, eſſe unum in multis, & ideo eſt magis ſcibile. Qui enim novit unum, & utile; is novit plura, & particularia: non autem èconverſo. Eo quod unum, & utile, eſt in intellectu: pluralitas vero, ſive diviſio in ſenſu. Nam quanto aliquid magis dividitur in partes, tanto magis appropinquat infinitis, eſtque ideo minus ſcibile, labens ad irregularitatem, magiſque mutationi & oppoſitioni obnoxium. At cum logica agat de univerſalibus, dicaturque 1. Poſterior. *quod minus erramus in univerſalibus, quam in particularibus*: Certè logica, nos ducens per Diviſionem ad ſingularia, tantum abeſt, quod nos duceret ad ſcientiam, juxta illorum Ariſtot. quod potius detrudat in errores. Profecto, ſi penitius diviſionis 8.
membrum attendamus, nullam Philoſophiæ partem complere poteſt, nuda quædam dividendi methodus, tam rudis, ac cruda, quod ejus una vix adoleſcentibus dictetur hypòtheſis, axioma, proprietas, modus, proceſſuſque.

Sterilis ergo, & utroque pede tripodis orba Logica, apud me ruinam dudum fecit. Penurioſa quippe, & commiſeratione digna eſt Philoſophia, quæ tam anguſta ſupellectile, utenſilibus quoque tam parvis, ac defectuoſis, ſcientias patrare ſe jactitat. Aſt tertium logices membrum, in 9.
ſublime ſublatum, magni apud ſermocinales ponderis habetur: licet veris naturæ uſibus æque inconveniens. Utpote quæ rixas odit, nec lubens diſcordias fert. Mundus quidem paſſus eſt ſe circumveniri per Ariſtot. quod jactitet logicen, matrem ſcientiarum, nec alias nos ſcire, quam per demonſtrationem. Ac ne Idiotæ, Stentoris rideant hanc jactantiam (quorum plerique, Logicis aſtutiores, peritiores, & plura norunt) Logicen nobis, velut per naturam, facit nativam, ac genuinam. Bellè ergo, diſputandi methodum, à ſe inventam, multis extollat præconiis, omnemque ſcientiam ab homine, ceu raſa tollat tabula, niſi Logicæ ſe erudiendum tradiderit. Ego ſane hanc vanitatem uſque admiror, ut & mundi credulitates. Præſertim quod ratiocinium, ſive natura-

lem

lem logicam, compulſus fuerit, nativa dote hominibus concedere. Adeoque ſuam Philoſophiam, ſuam ſcientiarum omnium repertricem, non amplius abſtruſam aliquam ſcientiam, ſed nativum quoddam rixandi jurgium, & ad hoc compoſitam methodum æſtimet. Itaque hoc loco inquirendum, quantum veritatis, poteſtatis, atque utilitatis habeat.
10. Ad me quod attinet, ſcio, quod omnis diſputatio tandem concluſionem pariat; omnis autem concluſio duntaxat opinionem inducat. Imo quod fortiſſimum Ratiocinium, (Syllogiſmum vocant) nullam prorſus unquam ſcientiam dederit, aut dare ſit aptum. Quare minus ex alia quacunque argumenti formula, exſpectanda erit ſcientia.
11. Inter XIX ſyllogiſmorum formulas, XII concludunt negativè: Nulla autem negatio unquam ſcientiam peperit, cum aliquid privativè contineat, nihilque doceat eſſe: quod negat aliquid eſſe. Scientia verò, poſitiva ſit neceſſe eſt; cum ſit
12. poſitivi, & de poſitivo duntaxat. Denique cum omnis Syllogiſmi baſis, ſita ſit in eo, Quod, ſi duo conveniant ſimul, eadem debeant convenire in aliquo tertio, cujus convenientiæ conformitas, debet apparere in ipſa concluſione. Neceſſario itaque, in nobis præexſiſtit cognitio illius conformitatis ante concluſionem: adeo ut in generali præſciverim omnino id, quod per concluſionem demonſtratur. Id enim latet in nobis, tanquam ignis ſub cinere: ſeſeque in apricum prodit, per nativam diſcurſus poteſtatem, quoties uſu venerit, non minus, quam per regulas Logices. quod nec ipſus Ariſtot. auſus fuit negare. Alias namque qui ſic per Logicen quæreret ſcientiam, quodammodo, atque aliquatenus novit, quod quærit. nam ſi non noviſſet id, & ſciret; quomodo noſceret, dum inveniſſet? Niſi malint logici, ſcientiam per demonſtrationes quæſitam, caſu
13. repertam. Ad ſummum, cognitio, quam per demonſtrationem haurimus, jam prius in nobis erat, & tantum ſit per Syllogiſmum paulo diſtinctior: ſed tamen remanet, utante, dubio annexa. Eo quod omnis concluſio neceſſario ſequatur debiliorem partem præmiſſarum. hinc fit, quod conſcribatur dubio contrarii. Imo concluſio Syllogiſmi plerumque particulariter neget, cujus præmiſſa fuit negativa univerſalis, nec auſit affirmativè quicquam inferre, ubi aliquid in præmiſſis eſt negativi. In ſignum, quod nil doceat per aſſertionem, ſed libentiſſime neget. Porrò cum ſcientia lateat ſub cinere, in intellectu: hic, poteſt quoties ſibi opus videtur, cinerem diſcutere, nec opus ad hoc habet modis, & formis ſyllogiſticis. Imò cum juxta Ariſtot. non ſit diſputandum, niſi cum admittentibus principia, quæque putat primò vera; fit, quod ex diſſimilibus principiis, non raro ſequatur aliena concluſio. Puta, ex falſis præmiſſis. Nullum adorabile eſt Creator: & omne ſimulacrum debet adorari: ſequitur hæc vera concluſio: ergo, nullum ſimulacrum eſt Creator. 14.
Æſtimari igitur non poteſt, quod concluſio Syllogiſmorum de neceſſitate cogat. Nam ex mendacio alioqui ſequitur neceſſario falſum, in vero intellectu, ac vera ſcientia. De impoſſibili ſequitur impoſſibile, & de abſurdo nil aliud, quam aliud abſurdum. Quod tota probat Matheſis. Itaque, prout in mendacio non continetur, aut latet veritas, ejuſque cognitio: Ita conſequens eſt, quod in præmiſſis non claudatur neceſſario concluſionis cognitio. Vel enim falſum eſt, quod nulla arbor mendacii facit bonum fructum veritatis: vel falſum eſt, quod ex præmiſſis falſis, ut principiis, naſcatur concluſio vera. Imo cum exin conſtet, non eſſe neceſſariam concluſionis dependentiam, ex præmiſſis; facile quoque intelligitur, cur anima, tam penurioſum progreſſum huc uſque fecerit ex demonſtratione. Quocirca B. Auguſtinus 15.
ait: *Sicut in falſis ſcientiis veras: ſic in veris ſcientiis, falſas concluſiones eſſe poſſe.* Quinimo 16.
ubi penitiùs naturam demonſtrationum trutinavi, reperi demonſtrationem, ejuſque

que cognitionem, eſſe in docente, non autem in diſcente: adeoque non tam ad inveniendum ſcientiam, quam ad oſtendandum jam inventam. In diſcente autem Syllogiſmus, cinerem difflat ab igne. Quoniam quicunque ſyllogizat, jam ante diſtinctè novit id, quod per concluſionem ſibi concedi nititur. Novit nempe terminos, medium, & modum. Neque enim aliquis ſyllogizat incognitis terminis. Itaque viſa mihi demonſtratio eſt, ſervire ludi magiſtris, tyrones excitantibus ad attendendum ea quæ ipſi ſciunt. Qui certè hactenus paucas invenere, & utiles ſcientias, utcunque ſe demonſtrationibus, media venari, & ſcientias acquirere jactitent. Omnis enim ſyllogiſmus, prius concepit opinionem rei, eamque ſibi certam perſuadet: quam ut dein pro ſe, vel diſcentibus ſtabiliat, quærit terminos, medium, atque modum, ut in formam cogat ſuam demonſtrationem. Non eſt igitur Syllogiſmus, ad inveniendas ſcientias, ſed potius, ut inventas opiniones aliis demonſtret. Cumque Syllogiſmus in diſcente, quandam reminiſcentiam faciat ejus, quod ſcit, & non aliud: ſcientiæ vero non acquirantur per reminiſcentiam, quaſi in nobis omnes omnium præexſtitiſſent
17. ſcientiæ: Hinc Syllogiſmus nequit parere, aut invenire ſcientias, qui inventas, & ſcitas cognitiones, tantum clariores facit.
18. Ego autem ſcio, & fateor, quod ſcientia mei intellectus, habitet immediatè in intellectu, & (juxta Ariſtot.) cum ſcientiæ illæ immediatæ (id eſt intellectuales) ſint indemonſtrabiles: ſequitur quoq; quamcunque veram, ſive intellectualem ſcientiam, eſſe indemonſtrabilem. Id eſt, veras ſcientias, non poſſe proficiſci à demonſtratione. Siquidem omnis demonſtratio conſiſtit in diſcurſu, & ratione. Eſt nempe ſimplex, ac perfectum ratiocinium:
19. Sed (juxta Ariſtot.) ſcientia principiorum non eſt in Ratione: at omnino ſupra eam. Ergo ſcire per Syllogiſmum, non poteſt eſſe intellectuale, eſſentiale, ut neque principiativum, aut à priori: ſed tantum à poſitis hypotheſibus, prædicamentorum, vel regularum, eſt deducta putata opinio, ſyllogizantis (Plura, & ſufficientia ad hanc rem, ſcripſi alibi.) Non immerito itaque beatus Hieron. artem ſyllogizandi, comparat plagis Ægypti: & demonſtrationes Logices, vocat Cyniphes Dialecticæs. Illas autem Apoſtolus, prorſus vitandas voluit. *Nil per contentionem agentes. verbiſque contendere, ad nil aliud utile, niſi ad ſubverſionem audiëtium: Quippe, quæ fidem, & fidei merita extinguant.* At inquiunt. Logica eſt inventrix mediorum. Eſt nempe ad inventionem mediorum, & formæ, pro demonſtratione. Putaſne fortaſſis Apoſtolum neſciviſſe quid, quantumque Logica poſſit? Illum loqui extra, præter & contra ſpiritum veritatis, dum Logicam vitandam jubet? An plus tam flaccido argumento ſit tribuendum, quam Apoſtoli mandato? At ſane logica non invenit media ad eſſendum, habendum, faciendum aut ſciendum: ſed duntaxat, ad compendioſius oſtendendum putationem aliquam: adeoque ad oppugnandum etiam veritatem; rixas compoſitas invenit. Ideo namque Apoſtolus Logicen vocat deſpecto ſatis titulo, contentiones. Quod non ſanè feciſſet, ſi mater eſſet ſcientiarum, inventrix mediorum utilium, vel ſi Chriſtianis eſſet proficua. Scholæ ergo, ſecus docentes, facientes, logicen, ut neceſſariam, ſupponentes, & quotidiè uſurpantes, opponunt ſe Apoſtoli præcepto. Inventio itaque in Logica, non eſt propriè inventio, ut neque ſcientia demonſtrabilis, eſt vera, & intellectualis. Quia non propriè invenimus, quæ quomodolibet ſcimus, ut non invenimus quæ jam habemus, in manu vel in arca; ſed non ſcita ante, proprie inveniuntur, prout & non habita, non poſſeſſa, acquiruntur per inventionem, aut donationem. Etenim dum quis mihi oſtendit lapidem calaminarem, Cadmiæ præparationem, contentum, Cupri, miſcellam, & Aurichalci uſus, quæ antea

In Pſal. 140. & 143.

20.

21.

anteà neſciebam, is docet, demonſtrat, datque ſcientiam ejus, quod ante ignorabatur. Similia vero nunquam docuit Logica. Eſt itaque logicalis inventio mera
22. reſumtio ejus, quod prius erat ſcitum. Neſcitumque, ideo neſcit Logica. Siquidem ſpiritus noſter, jam ante, erat in poſſeſſione ejus, quod per logicen reperiri auguſtum ſpondent. Quoniam eſt impoſſibile noſcere, an præmiſſæ ſint veræ, apparentes, vel falſæ, niſi terminorum cognitio prius in nobis fuerit, cum omni notitia adæquationis, & confirmationis illorum. Conſiſtit ergo totum miniſterium, munus, & utilitas logices in duobus tan-
23. tum. Ut nimirum, docens queat ſuam putationē imprimere diſtinctè, in audiente: & ut audiens, reminiſcentiam, vel recordationem excitet, per connexionem, adaptationem, adæquationem, & conformitatem terminorum. Quod ſanè non eſt munus inventivum ſcientiarum: ſed poſtera quędam diſcurſus conſecutio, ad id, quod inventum erat. Denique nec quidquid ſic fit, ullatenus ad ſcientias ſpectat: ſed tan-
24. tum ad dictiones. Scientias autem, ſola dat ſapientia, filius ſempiterni Patris luminum. Media autem acquirendi ſcientias, ſunt duntaxat orare, quærere, & pulſare. Demiror interim, utrobique tantam Scholarum cæcitatem, Logicen tantopere extollendo, & magnifaciendo. Optarem ſanè, dicant Scholæ, quam ſcientiam unquam in medium Logica protulerit? An forte Geometriam? Muſicen? Vitrariam? Typographicam? Agriculturam? Medicam? hydrauliſin? Mineralem? Bellicam? Arithmeticam? fabrilem? vel utilem quampiam? Non ſane. Itaque cum rubore tandem fatendum eſt Scholis logicis; Logicæ idem contigiſſe, quod hactenus doctrinæ Galenicæ. Nempe per jactantiam impoſturas & inſcitias, fefelliſſe mundum credulum. Gentiles vero, proſtituendo demonſtrationes, & ſcientias venales, non aliam habuere lucem, quam quæ ex corrupta natura, obſcuris putationibus ſeducta, fluxit in ataxiam, & inordinationes, mutationibus circumſtantiarum, & hinc natis putationibus ſerviliter obedientes. Hæc ego quandoque cum viris doctis communefeci, qui tandem faſſi ſunt, Logicen adoleſcētibus propinari, ætate illa, qua aliud ſolidius ferculum ferre nequirent, adeoque ſervire illis in acumen ingenii. (Utinam Logica non inſerviret in varios abuſus, ſemelque hauſta in adoleſcentia, non daret ſeculum perniciosorum ingeniorum, & Logicarum deceptionum ferax). Quibus ego. Quod 25.
impoſtura non vacat, ſi Logicen commendent interim pro vera Philoſophia, pro repertrice Scientiarum. Dicunt, at ſaltem Theologis ſummè eſt neceſſaria Dialectica, quo hæreſeos acumina refellant. Id ego judicavi velle ſapere ſupra Apoſtolum, adeoque Scholarum abuſus, ſupra ſacra commendare. Non enim Euangelica veritas Logicen petit, aut contentiones: ſed vitæ pietatem in fide, vivendi exemplum, incorruptam converſationem, abſtinentiam à concupiſcentiis & ſuperbia vitæ, exigit, ut verbum Domini frugiferum fiat. Sat jam ab initio Eccleſiæ, ab illuminatis Doctoribus diſputatum, multi mecum teſtantur.

PHYSICA ARISTOTELIS ET GALENI IGNARA.

1. Ariſtoteles prorſus naturæ ignarus. 2. Id probatur. 3. Quid ſit natura apud Chriſtianos. 4. Idem rurſus per alias 13 rationes confirmatur. 5. In natura, agens, materia, organorum diſpoſitio, & effectus, ſive productum. 6. Quod calor non ſit agens in generatione ſeminali. 7. Cur Ariſtoteles veritatem naturæ neſciverit. 8. Libri Phyſices continent tantum nugas. 9. Quomodo Adoleſcentes inſtruendi loco Philoſophiæ ſcholaſticæ. 10. In quantos Apollines evaderent Adoleſcentes. 11. Prærogativa ignis.

12. Quid ſic inſtructus juvenis cenſeret. 13. Privationes non ſuccedere in fluxu ſeminum ad generationem. 14. Nulla eſt forma cadaveris. 15. Generationem, & corruptionem non ſe invicem ſuſcipere. 16. Vulcanus vitæ evaneſcit, abſque corruptione ſui. 17. Mors non eſt vitæ corruptio. 18. Privationis, & corruptionis diſtinctio. 19. Formarum nulla eſt corruptio. 20. Ignorantia Galeni. 21. Ridicula ejus volumina de placitis Hippocratis & Platonis. 22. Libri ejus de valetudine conſervanda, fatui.

1. SCholæ ita conſtantiam ac finem jurarunt ſuo Ariſtoteli, quod etiam hodiè ipſum, per Antonomaſiam, Philoſophum dicant. Quem attamen prorſus naturæ ignarum competio, & cauſas aliquot, quæ me ad hoc impulere, deſcribere non piget, idque non alio fine, quam ut poſthac credulitate, ac aſſentiendi conſuetudine, tam Profeſſores, quam Tirones, non fiant devii, nec à cæco ſe ſinant in foveam deinceps duci. Alioqui namque neminis Apologum ago; nec Ariſtoteli magis, quam non enti, ſum in-
2. fenſus. In primis itaque Ariſtoteles naturam definit. *Principium motus, ut quietis, in corporibus, quibus per ſe, & non per accidens ineſt.* In quo plures errores, & inſcitias definitoris invenio, quam verba. Primum ergo ſe loqui de corpore realiter exſiſtente: non autem de hyle ſua impoſſibili, verbum (ineſt) oſtendit. 2. Denotat ejuſmodi corpora, non eſſe de cenſu, aut ſuppoſitis naturæ. Siquidem, corporum non eſt, per ſe, & non per accidens ineſſe corporibus. 3. Aufert accidentia quælibet, de catalogo naturæ, quaſi extra, præter, aut ſupra naturam eſſent. Eo quod accidentia inſunt per accidens. 4. Corpora, quæ per accidens, motum aut quietem habent, pariter extra naturam conſcribit. 5. Eſſe rerum, eſt in natura, ipſa natura, ante diem, aut motum earundem, aut quietem. Neceſſe eſt quippe, ut aliquid prius ſit, antequam moveat, moveatur, aut quieſcat. Adeoque principium eſſendi, præcedit initium movendi, aut quieſcendi: non poteſt tamen natura eſſe, ante ſui exſiſtentiam. Nam ſi initium motus, vel quietis, eſſet poſterius, ad eſſe: natura eſſet poſtera, ad eſſe naturale. 6. Quid ſi Deus poſt Creationem, nec motum, nec quietem, injunxiſſet (quies nimirum apud Ariſtot. præſupponit terminum motus) jam creatura fuiſſet, & non natura. Principio namque Deus creavit cœlum, & terram. Jam natura erat non intellecta ab Ariſtot. fuit nimirum aliquando Creatura, actuque exſtitit, ante, vel citra naturam, hic definitam. 7. Corpora, in quibus initium motus eſt externum, & per accidens (puta, dum calor Solis movet ſemen, ad creſcendum, aut prægnans, per accidens, ſui imaginatione transformat Embryonem) non ſubeſſent naturæ, ut neque iſtud accidentale initium. 8. Quieſcere, non eſt non moveri: ſed à motu ſuperſedere, adeoque non moveri eſt quiete generalius. Ergo natura abſolutè ſumta, eſſet poſt naturæ duntaxat exſiſtentiam. 9. Si initium motus in mobili, ſit natura; & cauſa efficiens, ſit propriè dictum, motus initium, (quale ait eſſe calorem non elementalem) ergo neceſſe eſt, quod cauſa efficiens ſit interna (quod eſt contra Ariſtot.) vel quod natura, in quantum initium motus, non inſit corporibus intime ac per ſe. 10. Omnis cauſa efficiens externa, ſit initium motus in re, per accidens: Cauſa autem omnis efficiens, juxta Ariſtot. eſt externa: ergo nulla cauſa efficiens externa, eſt naturalis, quod eſt contra 2. Phyſicor. 11. Quæcunque per Matheſin moventur, itemque mola per ventum aut rivum mota, non mo-
veretur per naturam. Ego vero credo, *Naturā* 3.
juſſum Dei, quo res eſt id quod eſt, & agit, quod agere juſſa eſt. Hæc eſt definitio Chriſtiana, è Sacris petita. 12. Ariſtot. verò, contra ſua præcepta definitionis, pro genere definiti naturæ, ſumit differentiam, quam putat conſtitutivam. Nimirum formale initium motus, & quietis. Pro differentia vero conſtitutiva, materiam, ſive corpus, in quo dictum motus initium ineſt, ſumit. Chriſtiani autem tenentur cre-

credere, naturam eſſe omnem creaturam, corpus nimirum, & accidentia non minus, quam ipſum motus initium. 13. Mortem quoque, etſi ſit initium per ſe, quietis in cadavere, tamen Chriſtiani credunt non creaturam, non creatam à Domino, adeoque nec naturam eſſe: & licet naturaliter incidat, id tamen non ratione mortis, ſed cauſarum naturalium ejus, accidere.

4. Ariſtoteles vero alibi, æque titubanter naturam attingens, dicit: *Omnis animæ poteſtas, alterius cujuſdam corporis particeps* (neque enim audet poſitivè, & ſimpliciter affirmare) *eſſe videtur, quam quæ elementa vocantur. Quemadmodum enim animæ differunt; ita & natura ejus corporis differt: Semen continet fœcunditatis cauſam, nempe calorem. qui igneus non eſt, ſed ſpiritus in ſpumoſo corpore ſeminis, & natura quæ in eo eſt ſpiritu, proportione correſpondet elemento ſtellarum.* Tot errores propemodum quot ſyllabas continet, hæc laudata à Scholis parænesis. Atque tandem valde anxius, neſcit quid vocet, aut vocare debeat naturam, naturalis auſcultationis Scriptor. Primo namque ait, poteſtatem animæ corpoream: Ideoque intellectum, extra animæ poteſtates proſcribit. 2. Poteſtatem animæ, quam poſtmodum vocat calorem, dicit alterius corporis eſſe participem, quam quæ elementa vocantur. Quaſi ſit particeps ſolius corporis ſupra elementati, atque cœleſtis. 3. Abſolutè falſum eſt, & ignarum, quod ulla poteſtas animæ, ſit corporis particeps, etſi ſit alligata corpori. Nam omnis poteſtas, eſt accidens; & nullum accidens, aut qualitas poteſt eſſe particeps corporis: ſed contra, Corpus eſt accidentium particeps. 4. Animas non differre, niſi reſpectu illius corporis, (quod tandem vocat merum calorem) Attamen animas omnes, poteſtatem, participem corporis cœleſtis eſſe: ergo animæ non differunt ratione corporis illius, in quo omnes convenire dixit: aut ſi ullum, inter animas ſit diſcrimen, eſto ratione corporis materiæ, ſive clientis innominati, neglecti, & Ariſtoteli plane incogniti. Adeoque tanto verborum apparatu, nil niſi nugas dixit. 5. Si animæ tantum differant, gratia illius corporis. Jam determinabitur actus, à potentiâ, ſpecies à materiâ, & non à forma. 6. Semen continet fœcunditatis cauſam. Puerile eſt, & nugatorium. Siquidem, ſemen definit eſſe ſemen, ſi ſit abſque cauſa fœcunditatis. 7. Omnis animæ poteſtas, alterius corporis eſt particeps, quam quæ elementa vocantur. Vult tamen omnium animatorum Corpora, miſta neceſſariò, non niſi ex elementis actualibus. 8. Semen non eſt fœcundum, niſi per calorem. Quaſi piſces, quadrupedibus non fertiliores. & quaſi piſces actualiter non frigerent. 9. Non novit, alium calorem moderatum, è carbonibus, qui ova foveat in pullum uſque. Ignoratque, quod omnis calor ſit in unica ſpecie ſpecialiſſima qualitatis, ſolo gradu diſtinctus. 10. Ignorat, quod calor tantum calefaciat per ſe, & per accidens fœcundaret. Ideoque, licet ille calor ſit principium motus, & animæ poteſtas, (id eſt natura) per ſe; attamen quatenus per accidens fœcundaret ſemina, eſſet initium motus, per accidens. Ergo ejuſdem naturæ reſpectu, initium per ſe, & per accidens, ſive, relatione ejuſdem naturæ, eſſet natura, & non natura. 11. Confundit calorum qualitatem, cum ſpiritu, & aura ſpumoſi ſeminis; Quæ tamen non minus, quam prædicamentis diſtant. 12. Calor eſt ſpiritus ſpumoſi corporis, & natura, quæ in eo eſt ſpiritu, eſt calor. Ergo ſpiritus erit in ſpiritu. 13. Natura eſt in illo ſpiritu; & ille ſpiritus non eſt natura, ab Ariſt. definita, pro ſubjecto Phyſices (iſte tamen ſpiritus eſt principium motus in ſemine, & vitæ, in animantibus) negatque multo ſtrictius, ſpumoſum corpus ſeminis, eſſe de cenſu naturæ (quaſi rerum ſemen ſpuma eſſet, & non interior nucleus inviſibilis, in ſemine corporeo) ſed quod ſola poteſtas animarum (quæ ipſi nil niſi calor eſt) eſſet natura. 14. Quod

omnis

omnis poteſtas animæ, circumſcribatur calore, excludit è cenſu naturæ, cætera corpora, & accidentia quævis. 15. Poteſtas illa animarum, cujus ergo, animæ diſferunt, eſt ſolus calor, non quidem igneus: ſed proportione correſpondens elemento ſtellarum. Id eſt non intellectus ab Ariſtot. neque à Scholis intelligibilis ullatenus, quomodo calor correſpondeat Corpori, & Elemento. Quæ correſpondentia ſit, inter tam varios prædicamentorum clientes. 16. Negat hanc animarum poteſtatem, eſſe de proſapia elementorum. Pluralis ille numerus, non unum tantum elementum; ſed pro fortitudine negativorum, rejicit omnia. 17. Omnis animæ poteſtas, eſt merus calor, non quidem reſpondens calori elementi ſtellarum: ſed ipſi prorſus elemento. 18. Non agnoſcit ſiquidem alium calorem, quam ignis: nec ignis elementum quam culinarium (eo quod calorem elementalem diſtinguat ab elemento ſtellarum) ſua tamen authoritate, ignem, inter cœlum & aëra, ſepſit, non culinarium. 19. Tandem quoties poſitivè dicendum erat, quid eſſet natura, ſubterfugus dicit, nunc eſſe poteſtatem animæ, nunc fœcunditatem ſeminis: & tandem calorem non igneum, qualem nec ſenſit, nec novit unquam, de firmamento ſtellarum, quintum facit elementum, poſtquam quatuor alia negando, abjecerit. Itaque per ambages negando, circumcurrit, ac ne apprehendatur, negat naturam eſſe de proſapia elementorum. Quaſi ſat eſſet, dixiſſe, eſt chymera, non ex elementis: ſed ex elemento quinto ſtellarum. Non eſt corpus, non accidens: ſed calor reſpondens elemento cœlorum, non calori eorundem. 20. Atque hæc non diceret quidem ſic eſſe, ſed quod ipſi videantur ſic eſſe. Cum juxta eundem, multa videantur, quæ tamen non ſunt. 21. Idque ſi non credideris, vade viſum, vel exſpecta in infinitum. 22. Quaſi tota actio naturæ conſcriberetur calore. 23. Metalla quoque, quæ alias ſolo frigore condenſari ſcribit, eo quod calore fluant, nunc extra naturam eſſent. 24. Et quaſi vegetabilium ſemina, quia non ſpumoſa, non eſſent dotata fertilitatibus, vel naturam in ſe non continerent! 25. Negat ergo animalium actu calidorum, calorem eſſe elementalem (quod ſuo tamen quandoque loco, verum probabo) immemor ſui axiomatis; Quod cauſa ſit ejuſdem ſpeciei, cum ſuo cauſato. Neſcit, inquam, quod calor noſter calefaciat alia quævis, nudo calore elementali. Et viciſſim, quod cum nedum elementalis calor (quem in igne ſublunari, à culinario diſtinctum collocat) ſed & culinarius, nos calefaciant gradu nobis adæquato. Debeant ergo eſſe unius, & ejuſdem ſpeciei. 26. Tandem, temere aſtruit, nil eſſe naturam, aut animæ poteſtatem, aut veritates ſeminales, præter illum calorem cœleſtem. 27. Agnoſcit ergo calorem, actualiter frigidum in piſce, eſſe fœcunditatis cauſam, cum de omni animæ poteſtate diſtribuat. Id enim eſt nugas pro Philoſophia vendidiſſe. Ac quoties timet ſuas ineptias, non fore venales, nos provocat ad elementum ſtellarum. Poſtquam per unum (videtur) multaſque negationum nugas, ad proportionem elementi ſtellarum, provocaſſet. Turpe ſanè Chriſtianis, iſtum in Phyſicis patronum adhuc ſequi; cum fide credamus, ante natas ſtellas, germinaſſe plantas, vi ſeminali. Sem- 5.
per enim in natura reperitur agens, materia, & productum, ſive effectus, inſtrumentum & diſpoſitio. Omne autem agens, menſurat ſuum inſtrumentum, & adaptat diſpoſitiones, ad finem producti.
Calor autem, ſive elementalem velis, ſive 6.
cœleſtem; poteſt quidem eſſe diſpoſitio, producta à ſemine, itemque ejus inſtrumentum: at nullo modo, poteſt eſſe agens ſeminale, metiens, & adaptans ſua inſtrumenta diſpoſitiva. Neque enim operatio caloris, alia eſt, quam calefacere, ſive iſtud dicatur elementaliter, ſive firmamentaliter. Operatio ergo caloris, in generatione non eſt ordinata ad finem diſpoſi-

poſitionum ſpecificarum, multò minus directa ad introductionem quidditatis ſpecificæ. Nam ſi iſte calor, eſſet hoc agens ſeminale, ſive natura ſeminum, præterquam quod habet totidem ſpecificas unus differentias, quot ſunt generatorum ſpecies in natura; deberet habere extra ſe, inſtrumentum (cùm non detur eſſe, ſine proprietatibus eſſentialibus) menſuratum, & manifeſtè determinatum, ad introductionem cujuslibet quidditatis ſpecificæ: ſed nullum tale inſtrumentum, vel medium adeſt calori: ergo commenſuratio omnis inſtrumenti, ſecundum quantitatem, qualitatem, modum, motum, figuram, durationem, atque operationum quarumcunque deſtinationes, pendet ab agente ſeminali, cui inſunt ejuſmodi proportionum commenſurantes ſcientiæ; & nullatenus à calore. Etenim cum cognitio veritatis naturalis pendeat neceſſario
7. à natura, & eſſentia ejus; Ariſtot. qui naturæ quidditatem ignoravit, etiam ejus veritatem neſcivit, adeoque non niſi ſua ſomnia in Scholis edocenda proſtituit. Equidem operatio generationis, pendet à natura, & organis propriis. qui ergo calorem aſpicit, pro omni inſtrumento naturæ, ipſumque inſtrumentum hoc, habet pro natura ſeminali, atque vitali: Is retur ſatellitem eſſe Regem, vel limam eſſe fabrum. Imo calor, ut calor, ne quidem eſt inſtrumentum proprium naturæ: ſed commune adjacens, in calidis tantum, concomitans, ac productum accidentale:. Cognitio autem naturæ, & eſſentiæ, non ſumitur ab effectibus impropriis, adjacentibus, & accidentalibus: ſed à cognitione principiorum, quæ hactenus (prout palam eſt) Schola Peripatetica ignoravit. Principia inquam naturæ, ſunt materia, & agens. Principia autem Corporum, ſunt aqua, & ſemen, ſive Vulcanus, duobus reſpondentia ſexubus. Quod mox docebo ſuo loco. Quapropter cum Ariſtoteles neſciat naturam, proprietates, itemque generationum cauſas, ac quidditatem; quis non indicaverit, ex aridis ciſternis Scholarum aquas Philoſophiç hauſtas hactenus? octo enim libri auſcultationum 8.
Phyſicarum, ſomnia & privationes, pro naturæ cognitione exponunt. Materiam inquam ſive corporeitatem impoſſibilem, cum Mathematica abſtractione, pro naturæ principio, fulcro, atque ſeminario ſupponunt. Quæ ut nunquam exſiſtet: ita nec initiandi, vel cauſandi energiam habebit. Privatio pariter, pro altero principio propinatur, quam merum non-ens ipſæ Scholæ temerè fatentur. Ac demum formam, generationis finem, apicem, atque deſtinationis ultimatum ſcopum, ipſumque productum, pro naturæ initio, præpoſtero ſane delirio, edocent. Effectum nempe pro initio ſupponunt. Cauſas vero naturæ, alio libro, pro principiis, materiam nempe, & formam, omiſſa privatione, venundat. Ut de cauſis aliquando dicam. Quaſi principia naturæ, ſive cauſalitate principiarent. Fortuna vero, & caſus, tanquam ſi propriæ paſſiones naturæ forent, tractantur peculiari libro. Eventus enim, locum in naturæ contemplatione, & doctrina, non merentur. Vacuum denique & infinitum, ad naturæ cognitionem impertinentia, & propemodum privativa, vel planè negativa, ſuos nacta ſunt tractatus. Tempus vero, & locum, ignoranter non minus, quam impertinenter inter naturæ documenta, Scholæ æſtimant. Ac poſtremo motum localem, quatenus Matheſi inſeruit, in naturam æque futiliter, atque indiſtincta indiſcretione introducunt. Optarem certe in tam brevi vitæ 9.
ſpatio, ver adoleſcentum, ejuſmodi nugis poſthac, & ſophiſmate mendaci non amplius imbui. Diſcerent nempe inutili iſto triennio, totoque ſeptennio, Arithmeticam, Algebram, Euclidis elementa, Geographiam deinceps, cum circumſtantiis marium, fluminum, fontium, montium, Provinciarum, & Mineralium. Itemque proprietates, & conſuetudines nationum aquarum, plantarum, animalium, minera-

lium,& locorum. Inſuper uſum annuli,&
Aſtrolabii. Dein accedant ad naturæ ſtu-
dium, diſcant prima corporum initia no-
ſcere,& ſeparare. Fixitatem, inquam, vo-
latilitatem, cum ſeparatione, vita, morte,
alteritate, defectibus,alteratione, infirmi-
tate,corruptione,transplantatione, ſolu-
tione, coagulatione, reſolutione, operan-
do noviſſe. Hiſtoria addatur extractio-
num,diviſionum,connexionum, maturita-
tum, promotionum, impedimentorum,
conſequentiarum, damni denique, atque
utilitatis. Doceantur ſimul ſeminum, fer-
mentorum,ſpirituum,ac tincturarum pri-
mordia, cum omnifluxu,digeſtione, com-
mutatione, motu, & perturbatione alte-
10. rabilium. Eaque omnia, non quidem nu-
da Logiſmi deſcriptione, ſed demonſtra-
tione Ignis mechanica. Natura ſiquidem,
ſua opera metitur diſtillando, irrigando,
ſiccando, calcinando, reſolvendo, iiſdem
planè mediis, quibus vitra, ejuſmodi ope-
rationes abſolvunt. Adeoque Artifex, na-
turæ operationes mutando, ejuſdem pro-
11. prietates, & ſcientiam nanciſcitur. Nam
utut naturale ingenium, & acumen judi-
cii, Philoſophus habeat; nunquam ta-
men ad rerum natutalium radicem, aut
radicalem ſcientiam admittitur, ſine igne.
Adeoque mille putationibus deluditur
quiſque, quas non niſi ignis adminiculo,
ſibi explicat. Fateor itaque, nil hominem
ſciendi avidum, penitius ducere ad o-
mnium ſcibilium cognitiones, quam i-
gnem. Itaque juvenis tandem ex Scholis
iſtis rediens, mirum ſane, quantum ſupra
Academiæ Philoſophos, & inanem Scho-
larum logiſmum, aſcenderit. Turpe in-
12. primis cenſebit, Scholas neſcire, (per ex-
emplum) ovo, interim, dum ad avem
fluit, mille in via diſpoſitiones ſuperveni-
re, omneſque eſſe externas, & accidenta-
rias ſemini: nec ceſſare tamen interim,de-
currere ad ſcopos ſuæ deſtinationis. Ete-
nim figura vitelli, cum invicem ſucceden-
tibus diſpoſitionibus accidentariis, præ-
13. tereunt quidem: non tamen nova, ad ſin-
gulam diſpoſitionem putrefactionis,adeſt
formæ putridi generatio. Unica nimirum
forma pulli vitali, excepta, nulla advenit
alia. quæ ſenſim per prævias diſpoſitio-
nes excitatur, ac tandem acquiſita diſpo-
ſitionum maturitate, influit. Nec enim
dum avis moritur, eſt quædam cadaveris
forma eſſentialis,aut generatio. Omnis ſi- 14.
quidem generatio in natura, clauditur
forma eſſentiali, qua cadaver caret, prout
& ſemine, ac moderatore Archeo (ut ſuo
loco. Sicut eum eſſentia cum Vulcano ſe-
minis incipit, & cum producto, ſive gene-
rato, eadem perſeverat: ita eodem fati-
ſcēte,eadem perit. Pereunte autem eſſen-
tia, ruit & forma illius Præſes. Vulcano
nempe deferente corpus, incipiunt caro,
cor, venæ, &c. putrere, eo quod jam du-
ctore vitali balſamo, ſint orbata. Sub vita
enim, caro diſtinguebantur, & os, &c. In
ſpecie, & forma propria, caro erat caro,&
ab oſſe formaliter diſcreta erat, in qua
forma in cadavere illico apparent. Adeo-
que per mortem in toto, aut in ſingulis,
nulla cadaveri forma,vel eſſentialis quid-
ditas, ſupervenit. Duntaxat quod vitale
erat,eſt ſeparatum.Erroneum itaque eſto, 15.
quod unius corruptio, alterius ſit genera-
tio. Siquidem vitæ corruptio ſolum ad-
venit, per exſtinctionem vitalis balſami,
vel formæ, ſive nova proinde creaturæ ge-
neratione. Nulla itaque privatio, contin-
git in vitalibus, adeoque nec privatio
ibidem poteſt habere vim principii. Cum
à ſemine,uſq; in ens vitale, nō ſit niſi unus
progreſſus, promotio, & maturitas, ſub
cujus finem forma datur. Reciprocè ergo
quoq; generatio advenit, ſine ulla corru-
ptione, quoties materia, jam ad maturita-
tem ſuæ deſtinationis deducta, per Vulca-
num ſeminalem, formam impetraverit a-
liunde advenientem. Imo iſte Vulcanus, 16.
per diſceſſum vitæ abit, evolat, vel evane-
ſcit, ſine ulla ſui corruptione, non ſecus
atque lumen, perit ſine ſui corruptione.
Nimirum vita evaneſcit, per modum lu-
minis pereuntis. Et Vulcanus, cum ſit
quæ-

quædam vitalis aura, evolat. Utrumque
ſine corruptione ſui, & corpus, quod vita
deſtituitur, propriè eo ipſo non corrum-
pitur, licet defectu vitalis balſami, mox
corruptio ſubſequatur. Quod ſatis appa-
ret in mumiis, itemque in vegetabilibus,
quæ ſicca, & vitâ privata, in uſus aſſer-
vantur, imo perſæpe omnem corruptio-
nem arcent. Tantum abeſt, quod pereun-
te illorum vita, eo ipſo eſſent corrupta.
17. Ideoque mors in vitalibus, propriæ non
eſt corruptio vitæ, ut nec viventis: ſed vi-
tæ exſtinctio. Ac licet in quibuſdam, cor-
ruptio corporis ſubſequatur: Id ſanè eſt
vitæ & Corpori per accidens. Quod pa-
tet. Siquidem arte præſervantur cadave-
18. ra à corruptione. Itaque jam Ariſtoteles,
privationem, cum corruptione confun-
dit, ſuumque principium nonens, ab ente,
19. corruptione, non diſtinguit. Denique
formæ rerum, non ſunt corruptioni obno-
xiæ, ideoque nec corrumpuntur: ſed an-
nihilantur. Quocirca nec ablatio, vel extin-
ctio formæ, ullam corruptionem ex parte
formæ, involvere poteſt. Odi præterea
metaphoras, in hiſtoria naturæ, & eſſen-
tialium familia. Quippe quæ Scholarum
errores, diſputandi rixas, & latriam Ari-
ſtoteli exhibitam, introduxere. Cæte-
rum, ſi Ariſtoteles naturæ ſit ignarus, &
totius Phyſices neſcius, profecto Gale-
nus, majorem adhuc ignorantiam ubique
manifeſtavit. Nam inprimis conſtare fa- 20.
ciam, non eſſe quaternarium elemento-
rum, nec horum congreſſum pro corpori-
bus, quæ miſta creduntur: multo minus
luctam, aut qualitatum, vel complexio-
num pugnam, aut in morborum cauſas.
Adeoque nec elementorum tractatum
proprie ſpectare Medicinam. Ego ſane
reperio Galenum, opinionum ſedulum, &
jactantioſum deſcriptorem ſine judicio,
vel diſcretione. Neque enim de Natura,
morbis, cauſis, atque defectibus, meliùs
ſenſiſſe, quam de placitis Hippocratis &
Platonis. Bis enim ex profeſſo illa Galeni 21.
volumina, cum attentione perlegi, at re-
peri Galeni pauperiem, & indiſtinctam
ignorantiam, cum ejus temeritate pugna-
re. Siquidem illi libri, nil minus, quam
Hippocratis, aut Platonis doctrinam at-
tingunt. Neque etiam Hippocratis quic-
quam, cum Platone commune habet. Ad-
eoque non inveni quenquam, qui illos,
commentario dignos, ut neque ſcriptos
de conſervanda valetudine, cenſuerit. Hoc 22.
unum in Galeno perpetuum eſt, quod ſup-
preſſis authorum nominibus, aliorum in-
venta, lubens ad ſe rapuerit: totus Judi-
cio penurioſus, quoties proprii arbitrii
ſenſa expreſſit. Hæc de duobus Phyſices
Anteſignanis, ſic debui declarare, ut Scho-
læ abſtineant, hos Magiſtros adorare.

ELEMENTA.

1. Elementorum doctrina, in medendo, impertinens tota, adeo & in Galeno, ridiculus tantus librorum illorum acervus. 2. Vanæ putationes Scholarum de elementis. 3. Vera ſcientiæ naturalis initia traduntur. 4. Sex Concluſiones è Sacris. 5. Tria tantum eſſe elementa. 6. Contentum Cœlorum. 7. Duo eſſe elementa primigenia. 8. Ignis non eſſe elemenmentum. 9. Error Paracelſi, de materia Cœli. 10. Concidit quaternarius, pro miſtionibus Corporum, & morbis. 11. Propoſitio. Quod omnia quæ creduntur miſta, ſint materialiter ex ſola aqua, cum mechanica demonſtratione. 12. Quid terra elementalis, virgineaque. 13. Unde elementa dicantur duo primigenia. 14. Objectio ex artificialibus. 15. Vis ignis Gehennæ artificialis. 16. Altera objectio ab Artibus. 17. Cur aqua reputetur elementum primigenium.

OBtutus meus fertur in bonum
uſuale, non autem in inanem
logiſmum. Quapropter cum 1.
Veteres naturam, ejuſque o-
perationes quaslibet, revo-
cent ad calculum elementorum, qualita-
tum, & complexionum, in miſtione reſul-
tantium, hancque doctrinam Scholæ, per
manum, Medicinæ Tironibus adhuc ho-
die tradant, in humanam perniciem: et-
iam

iam atque etiam elementorum Anato-
miam aggrediar, quò conſtet, in cauſis
2. morborum erratum hactenus. Paradoxa
ubique, & inſueta Scholis referam, du-
rumque erit à doctrina imbibita, deſciſce-
re illis, qui totam in Galenum veritatem
fluxiſſe, credunt. Omne corpus, terra, a-
qua, aëre & igni exceptis, multis volumi-
nibus, tædioſaque Græcorum jactantia,
Galenus tradidit conſtare horum qua-
tuor coadunatorum conjugio, adeoque
hinc corpus dici mixtum. Inſuper, quod
Corporum paritas, diverſitaſque tota, ex
impari quatuor elementorum confluxu,
ac pugna continua, conſurgat. Scholæ au-
tem poſteræ, adhuc indeciſum diſputant,
utrum elementa cum ſuis formis perſtent
in miſto; an vero in ſingula miſtione, or-
bentur ſuis formis eſſentialibus, quaſque,
peculiari indulto, à ſeparatione & formæ
generali miſti privatione, reaſſumant. De-
mum ex imparitate, & duello elemento-
rum, omnes infirmitates, & fomenta pri-
migenia noſtræ mortalitatis, deſcendere
jubent. Mirum ſanè, quantum in his ri-
xatum, & ſcriptum ſit: ac miſerandum,
quantum hæc laxa nugarum ſomnia, mun-
dum hactenus circumvenerint, inanes, &
pernicioſas nænias in Scholarum nundi-
nis, pro ſcientia medica proſtituerint, ad-
eoque tam damnoſa inde deluſio, obedi-
3. entiam ægrorum medendo fefellerit. Poſt-
habitis itaque Paganorum impoſturis,
juxta Sacrorum Authoritatem, meas ex-
perientias, & donatum lumen, dirigo, in
cujus luminis conſpectu, noctuæ aves fu-
giunt. Summè itaque dolendum, Scholis
Chriſtianorum adhuc doceri tenebras,
habito lumine veritatis. In principio ita-
que creavit Omnipotens, Cœlum, & ter-
ram, antequam dies primus eluxiſſet. Pri-
mo deinceps die, creavit lucem, eamque à
tenebris diviſit. Secundò, creavit firma-
mentum, quod ſepararet aquas ſuperio-
res ab aquis, quæ ſupra ſe erant. & nomi-
navit illud, Cœlum. Conſpicuum hinc
eſt itaque, quod ante primum diem, jam
aquæ ab initio eſſent creatæ, cœleſtis cu-
juſdam indolis participes, eo quod ſub
cœli etymo occultarentur. Cognatæ ta-
men eſſent hiſce aquis inferioribus, qui-
bus ſemel conjugatæ fuerant, ante earum
ſeparationem. Denique quod tenebræ co-
operirent faciem abyſſi, quodq; iſta abyſ-
ſus aquas denotaret: eo quod tum ad-
huc, omnes ſupercœleſtes aquæ, noſtris
connexæ, ſuper terram, incomprehenſibi-
lis profunditatis abyſſum facerent, ſuper
quam Spiritus (cui nomen æternus) fere- 4.
batur, ut ſua benedictione recentem a-
quæ creaturam repleret. Liquet ergo,
quod creatio Cœli, aquæ, & terræ, eſſet
ante diem, nec annumeretur ſextiduo
creationis, deinceps deſcripto. Quod Æ-
terno placuerit, etiam quieſcere ſeptimo,
qui reſpectu prædictæ creationis, eſſet o-
ctavus, ſi dies fuiſſet. Ideoque non in die-
rum numerum relatus, quod ante natam
lucem, materiæ elementalis creatio fieret.
Denique hoc textu, firmamentum eſt ne-
dum cœlum octavum ſtelliferum: ſed ſi-
mul & illud, quod noſtra authoritate, in
ſeptem errones orbes diſtinguimus. Quod
gentium doctor, cum octavo, in unum
complecti viſus eſt. Cryſtallinum vero,
& primum mobile, pro altero, & tandem,
immenſum Cœlum, incomprehenſibilis
magnitudinis, & luminis, in quo juſtus
quiſque, Solis inſtar ſplendet, pro tertio.
Quamquam Empyreum illud cum duo-
bus ſociis junctum, pro altero ſumtum,
aliud fortè pro tertio ſuperſit. Quod ſit
abyſſalis receſſus fontani luminis, divinæ
Majeſtatis torus, inſcrutabilis. Saltem fir-
mamentum, à Luna, in connexum ſtellati
Cœli uſq;, attingit, & aquam ſupra ſe, ab
hiſce inferioribus diſterminat, ideoque
Cœlum Ebreis (ubi ſunt aquæ) ſonat.
Magna autem luminaria, & ſtellæ quarto 5.
die incœpere, & in firmamentum digeſtæ.
Initio ergo, Cœlum, terra, & aqua, omni-
um corporum deinceps naſcendorum ma-
teria, creata eſt. In Cœlo autem contine-
bantur aquæ, non autem in terra; hinc
aquas,

6. aquas, nobiliores terrâ exiſtimo: Imo
aquam, eſſe puriorem, ſimpliciorem, indi-
viſibiliorem, conſtantiorem, principio vi-
ciniorem, fortiſque cœleſtis magis parti-
cipem, quam ſit terra. Æternus itaque,
voluit Cœlum continere aquas ſupra ſe,
& aliquid adhuc amplius, (propter quod
Cœlum vocatur) quod aërem, æthera, ſi-
ve vitalem auram dicimus. Ideo nec enim
7. ſit mentio creationis aquæ, & aëris, eo
quod Cœli etymon, utrumque include-
ret. Hæcque ideo duo elementa, dico
8. primigenia, reſpectu terræ. At nuſquam
aliquid de creatione ignis legitur: nec
igitur illum inter elementa agnoſco, no-
menque meum, paganiſmo recuſo. Nec
9. item cum Paracelſo, licet luminarium &
ſtellarum nomine, ignem, ſupralunare
elementum agnoſcere, ut neque ab initio
conditum: quod tamen eſſet neceſſarium,
ſi elementi ſortem referre debebat. Nego
itaque, Deum creaſſe quatuor elementa:
quia non ignem, quartum. Ideoque va-
num eſt, ignem confluere materialiter ad
10. corporum miſturam. Concidit ergo ele-
mentorum quaternarius, qualitatum, tem-
peramentorum, ſive complexionum, &
11. morborum fundamentum. Noſtra nam-
que mechanica mihi patefecit, omne cor-
pus (puta ſaxum) lapidem, gemmam, ſi-
licem, arenam, marcaſitam, argillam, ter-
ram, lapides coctos, vitrum, calcem, ſul-
fur, &c. tranſmutari in ſalem actualem, æ-
quiponderantem ſuo corpori, unde factus
eſt. & quod ſal iſte, aliquoties cogobatus,
cum ſale circulato Paracelſi, ſuam omnino
fixitatem amittat, tandem tranſmutetur in
liquorem, qui etiam tandem in aquam
inſipidam tranſit. & quod aqua iſta, æqui-
ponderet ſali ſuo, unde manavit. Plantam
verò, carnes, oſſa, piſces, & quidquid ſi-
milium eſt, novi redigere in mera ſua
tria, unde poſtmodum aquam inſipidam
confeci. Metallum autem propter ſui ſe-
minis anaticam commiſtionem, & arena
(*quellem*) difficillimè in ſalem reducun-
12. tur. Didici ergo per ignem, quod Deus,
ante diem, creaverit aquam, & aërem, &
ex aqua terram elementalem, quæ eſt are-
na *Quellem*. Eo quod eſſet futura baſis,
creaturarum anteſignano homini, ideo-
que ipſo initio, creari debebat, licet ſui na-
tura, non eſſet vere primigenium. Quam-
obrem duo primitiva duntaxat, reperio
elementa, licet neutrius in Sacris ſit facta
mentio, quia Cœli titulo comprehenſa.
Cum duobus verò, creavit terram ſimul.
Quocirca duo creavit luminaria magna,
ut Luna, ac minus, lucendo, gubernet a-
quam: majus verò, luceret ſuper terram.
Primigenia vero hæc, nunquam invi- 13.
cem tranſmutari, mox docebo. In terra
nimirum fraceſcens aqua, ſemen locale,
vel inſitum acquirit. Ideoque vel in liquo-
rem, (Leffas) ad omnem plantam, vel in
ſuccum (Bur) mineralem, tranſit, juxta
ſpecies, per directionem ſeminum electas.
Quæ ſemina, ex terræ fermento, primum
inanis & vacuæ, dein mox, benedictione
Spiritus, ſuper aquas lati, replentur. Mea 14.
autem me docuit ignis experientia, tria
prima nempe, Sal, Sulfur, & Mercurium
aquæ, ſemper manere indiviſa, ſive inte-
rim aqua vaporetenus elevetur, nubis
ſpecie, vel ad inviſibilia rarefiat, vel tan-
dem etiam, priſtina aquæ forma fluctuet.
Nam quod Paracelſus velit aquam, eva- 15.
porando, prorſus annihilari, Idiotiſmus
ſuus eſto, non connivendus ſaltem naſuto
diſtillatori. equidem comperi, aquam in
nubium atomos ſublatam, permanere ta-
men ſemper eandem, in numero; atque
ſpecie aquam, quam atomi mercurii a-
quæ, imagine nubis, nobis oſtendunt.
Nunquam autem in aqua fieri trium pri-
morum ſeparationem, multoque minus
eſſentialem tranſmutationem ullam. Si- 16.
quidem eſt ſimplex partium internarum
per ignem extraverſio, quæ rurſus intro
remeant, quoties vapor in guttas conden-
ſatur. Cur autem terram, non inter pri-
maria elemēta, licet initio ſimul creatam,
exiſtimem; cauſa eſt, quod tandem ſit con-
vertibilis in aquam, per privationem ſuæ

17. eſſentiæ. Ideoque credo aquam, corpus prius, atque ſimplicius; cum illa nunquam in terram recedat, niſi virtute ſeminum, adeoque vices compoſiti, aqua aſſumat, antequam terra, ſive ſabulum *quellem* fiat. Quod poſtea latius demonſtrabo.

TERRA.

1. IGnem nec elementum, nec materialiter corporibus commiſceri, nec materiam eſſe, nec in ſe habere. 2. Terra non eſt pars miſti. 3. Terra virgo per mechanicam demonſtratur. 4. Fundi in terra diſtinguuntur. 5. Aqua intra terram, ſuperat plus quam millies, aquam maris, & fluminum. 6. Vera origo fontium. 7. Quomodo aquæ ſua ſponte aſcendant. 8. Fili continuitas probatur in aquis. 9. Quo caſu terra adveniat corporibus, quæ creduntur miſta. 10. Elementorum numerus, & temperamenta, ſunt nugæ pernicioſiſſimæ, poſtquam ejuſmodi, in medendi artem ſunt tranſlata. 11. Terra matrix, non autem mater corporum, idque multis demonſtratur. 12. Aqua & aër, nil aliud quicquam in ſe convertunt. 13. Qualis miſtio, qualiſque ſit corporum appoſitio. 14. Objectiones de vitro & latere, ſolvuntur. 15. Operationes Gehennæ ignis. 16. Quomodo à vitro, ſeparetur arena ſoſpes ab alcali. 17. Centrum Mundi, quandoque mutatum.

1. IGitur nec Ignis eſt elementum, nec materialiter corporibus commiſcetur; Quia ignem, nec materiam eſſe oſtendam, nec illam in ſe ha-
2. bere. Imo terra nuſquam occurrit, præter ſe, ulli corpori commiſta naturali, quæ inde, ullo labore repetatur. Indolui ergo, mecumque indignatus ſum, quod medendi baſis, nugis ſit referta, & tantis ludibriis,
3. ægri obedire cogerentur. Terram autem originalem, elementi virginei, ipſum conſtans ſabuli corpus nomino: reliquam autem omnigenam terram, terræ fructum, de ſobole minerali. Quod per Pyrotechniam ſat ſuperque probatur. Sabulum enim, terram eſſe originalem, inprimis ejus difficilis reductio in aquam, probat; eo quod citius arena è ſilice, vel Adamante, in aquam reducatur, quam arena (*quel-*
4. *lem.*) Deinde, id etiam ligo probat; Quoniam fodiendo, obveniunt quidem prope lucem, varii fundi, coloribus & ſpiſſitudine quidem variegati) quique etſi ruſtico Scholarum etymo, etiam terræ credantur nigræ, albæ, fulvæ, rubræ, &c. fructus tamen ſunt terræ, & ſemine conſtant: ſubter quas, arena eſt, ſuis etiam fundorum alibi varietatibus multiplex, tam unico, quam diverſis locis, tandem ſubter illas, ſabulum ſedet, quod noſtri (*Keybergh*) ſive montem ſiliceum vocant, unde rupium, montium origo, ac primæ minarum fluunt divitiæ. Poſtremum tandem omnium, ſabulum album, ſive bulliens (*quellem*) in fundo vivo, ac vitali, ſeſe oſtendit, quem ligo penetrat nunquam. Nam quantumcunq; inde arenæ, & aquæ demſeris, totidem ſuccedit in vicem ablati, ejuſdem locum replens. Hoc inquam ſabulum impermiſtum, ſetaceum quoddam, vel cribrum, atque fundamentum naturæ eſt, per quod, aquæ omnes tranſcolantur, ut invicem omnes communionem ſervent, ab initio creationis, in finem, & à ſuperficie terræ, in centrum uſque. Quinimo a- 5.
qua, in hoc ſabuli fundo detenta, actu forte, millecuplo major eſt, quam marium & fluminum in terræ ſuperficie fluctuantium, tota congeries. Idque facile verificatur, ſupponendo totam adhuc terræ ſuperficiem, aquis contegi, ad 600 paſſuum profunditatem. Sequitur ergo, relatione ad terræ diametrum habita, facile millies plus aquæ, ſubter, quam ſuper terram eſſe. Siquidem arena ſicca, ad minimum combibit aquæ ſubquadruplum, in eadē loci extenſione. Non volo tamen, etſi *quellem* ultimus fodienti ſit fundus, utrobique omnes ex ordine fundos ſubſtratos reperiri. Etenim præfata arena, quæ quandoque ad mille fortaſſis paſſus, infra horizontem ſeſe ſubmerſit, alias ſubdiu, propediem, imo & non raro in montium cacumine, ebullit. Cujus rei ignaræ Scholæ, cum ſuo 6.
Ariſtot.

Ariſtot. mordicus tenent, omnes fontes
veros, ex aëre, in aquam condenſato, ſuæ
perpetuitatis cauſam debere. Attamen
cum iſtud cuſtodire nequeant; eo quod
in altiſſimorum montium faſtigiis, non ra-
ro fontes proſiliant, ubi mons alter, paris
altitudinis, non eſt vicinus, nec canalis u-
trimque ad hoc extentus: Ideo elato ſu-
percilio tacent, ſilentque ad miraculum
7. rei inſolitum. Sane quamdiu aquæ in
vivo, vitalique terræ fundo oberrant, at-
que in ſabulo *quellem* detinentur, tamdiu
inquam, legibus ſituum hydraulicis parê-
re non coguntur. Non ſecus ac ſanguis,
dum in venis vita fovetur, tamdiu quoque
ſupra atque infra neſcit, eſtque tam in
fronte, quam in pedibus. Sed momento,
quo ſemel è venis excidit, vel aquæ extra
quellem egurgitant, non deſinunt, legibus
poſitionum obediendo, defluere. Mare
igitur in ſui fundo, in cribro ſabuli virgi-
nis, receptas ſorbet aquas, ita nempe juxta
Sapientem, utut omnes aquæ in mare flu-
8. ant, nunquam tamen regurgitat. Quia
unico filo, ductus eſt continuus, ex ſabulo
virgine, in fontes, rivos, flumina, & mare,
ad humectandam terram, eamque minera-
libus ditandam inſtitutus. Quo rurſus ap-
pulſæ aquæ, partim à *quellem*, in fundo ab-
ſorbentur, partemque aëra rapiunt. Sic
nempe univerſus, ſuas diſtribuit aquas, &
in fructus varios deponit. Adeoque cum
admiratione meditatus ſum, omnipoten-
tem, neceſſitates ingratorum immorta-
9. lium, ſibi præfixiſſe, ut ſcopos rerum. Ad
terram redeo. Originalem terram nuſ-
quam ad fructuum miſtiones concurrere
ſponte, caſu allabi, nec aſſumi à natura,
neque aſſumtam, naturæ, aut artis opera,
10. reperiri, certum inveni. Ideoque miſtio-
num ratio tabeſcit, numerus elemento-
rum, qualitatum, & temperamentorum
ceſſat; atque adeo mendaces ſunt futili-
tates, à Scholis pertinaciter, aut inſcitè ex-
cultæ hactenus. Etenim ex homine, lig-
no, *&c.* eſto, pulvis, cinisve per ignem re-
linquatur, nunquam tamen terra elicitur,
alias namque mox noſtra intumeſcerent
cœmiteria. Terra ergo, ſaltem permanens 11.
matrix eſt, non autem mater. Quæ ſi
quandoque ad fructus, ſive corpora miſta,
conflueret: vel in iiſdem perſiſteret, & ſic
per artis, vel naturæ analyſin, quandoque
reperiretur, atque inde rediret (quod fal-
ſum eſt) vel plane ad miſtum aſſumeretur,
atque in eo deſineret eſſe terra, in aliud
tranſmutata jam. & ſic alibi minueretur
(quod æque oſtendam mox eſſe falſum)
vel per mortem, ac rei diſſolutionem, rur-
ſus in terram rediret, eſſetque quotidia-
nus, ac repetitus regreſſus, à privatione
ad habitum, unius & ejuſdem elementi.
Vel ſi non rediret in terram hæc, tranſ-
mutata maneret in fructus, adeoque jam-
dudum tota terra in fructum abiiſſet, con-
ſtantiamque ſuam natura amiſiſſet, &
Creatoris primos ſcopos illuſiſſet, vel ter-
ra in aliud elementum, à diſſoluto miſto,
rediiſſet. Cujus impertinens ceſſat. Siqui- 12.
dem non eſt geniale aquæ aut aëri, alie-
num elementum, in ſuam convertere ſub-
ſtantiam. Hinc demonſtrabo mox, nun-
quam unicam guttam aquæ, in aërem ver-
ſam, aut viciſſim aërem, in aquam muta-
tum. Quæ tamen mutationes, apparent
minus operoſiores, quam terræ in aquam,
vel in aërem. Ideoque ſi faciliores tranſ-
mutationes, nondum natura attentaverit;
quo pacto difficiliores præſumet? Alias
namque terra, ab aquis, & aëre, tanto am-
plioribus, contiguis, magiſque activis, ab-
ſorpta, & annihilata eſſet. Aſt Pater uni-
verſi, concordiæ amans, diſcordiam & ri-
xas odit, maximéque in elementis, quæ ut
eſſent ſtabilia naturæ fulcra, non pugnan-
tia eadem creavit. Direxit nempe elemen-
ta quoque ad deſtinatos ſibi fines, & dura-
tionis leges. Ut nempe ſuos edat, & fo-
veat fructus, in ſui honorem, & hominis
uſum. Veruntamen nec Dei honos, nec
humana exigentia, uſpiam, aut ullatenus
requirebant, prælia elementorum, voraci-
tates, luctas; peſſumdationem, ut neque
unius ex altero commutationem, aut nu-
tritio-

tritionem. Nec demum finis elementi eſt, ſeipſum per avaritiam, famem, luxum, aut neceſſitatem augere, cum alterius deſtructione. Non enim avaritiæ, vel odii, criminis rea ſunt, ut nec ali optant. Denique neque ad iſtam tranſmutationem faciendam, Archeum obtinuerunt elementa, culinam, aut proprietates. Tota ergo de bello elementali, Scholarum doctrina, anilis fabula eſt.

13. Terra itaque, nunquam aſſumitur, vel ſponte materialiter accurrit, in corporum conſtitutionem extra ſe. Nullaque in natura fit ritè miſtio, quæ ſubter unitatem formæ compoſiti naturalis, firmiter coaleſcat, niſi inter ſuccos, & ſpiritus. Econtra, nulla pulveroſa commiſtio, ad generationem tendit: ſed tantum eſt appoſitio, mox ſponte, atque iterum cito fatiſcens. Omnis proinde terra, lutum, ac omne corpus tangibile, verè, & materialiter, eſt ſolius aquæ progenies, & in aquam iterum reducitur, per naturam & artem.

14. Nec obſtat, quod ex luto & arena, later coquatur; ut ex arena & cinere, vitrum. Siquidem quidquid luti eſt, ſponte in ſalem reſolvitur tandem, permanente eodem ſabulo, quod lutum in ſe contraxerat. Vitrum quoque, ut arte, ac ſine ſemine, in compoſitum artificiale tranſivit: ita per artem denuo, reſoluto vinculo, ad priſtina redit initia; adeo ut eadem numero, & pondere arena inde prorſus eliciatur, quæ per fluxum fornacis, cum alcali coaluerat in lapidem pellucidum, ſive vitrum. Hinc namque liquet, nunquam arenam, ſive elementum terræ, confluere ad generationes naturales, atque ſeminales. Et quoties artificiis ſervit, toties ſemper arenam, perſiſtere immutatam in vitro, candenti, fluxu ſalis occultatam, ac in vitrum tranſparens aſſumtam. Non enim argentum, eſſe amiſit, cum per Chryſulcam eſt ſolutum, licet amiſerit illud oculus, & diaphaneitatem nactum ſit. Cum igitur arena, ſive terra originalis, tam arti, quam naturæ reſiſtat, 15.
nec queat ullis adminiculis (unico duntaxat Gehennæ artificialis igni excepto) naturæ, vel artis, à primæva ſui conſtantia recedere (ſub quo igne artificiali, arena ſal fit, ac tandem aqua, quia vim habet agendi ſuper ſublunaria quævis, abſque reactione) ſequitur quoque, terram originalem, nunquam ad generationes naturæ ſeminales, ullo modo aſſumi. Nec arguit, quod imperitus aliquis, vitrum eſſe 16.
ultimum artis ſubjectum velit, quodque nec arte, nec igni deleri idcirco queat. Erudietur namque, ſi vitri pollinem, pluri alcal icolliquaverit, ac humido loco expoſuerit; reperiet mox totum vitrum, reſolvi in aquam: cui ſi affundatur Chryſulca, addito, quantum ſaturando alcali ſufficit, inveniet ſtatim in fundo, arenam ſidere, eodem pondere, quæ prius, faciundo vitro aptabatur. Terra ergo immutata perſiſtit, quamquam ipſa toto orbe mobilis, ac mota fuiſſe videatur. Imo talpa, aggerem 17.
transfodiendo, inundationem magni tractus facit, adeoque abjectum animal, terram centro, mundumque loco, dimovere poteſt, ſi centrum æquilibrii locum tenere credamus, & Maria dorſo terræ, recenter incumbere videamus. In Rekem, prope Trajectum Moſæ; Navis maritima, ſub arenoſo colle reperta eſt, anno 1594. In tractu Peele, Pini, ſeriatim ſub terra repertæ. Quæ non niſi in montibus libenter proveniunt. In Hingſene prope Scaldim, 12 pedes ſubter horizontem, humido prato, repertus dens elephantis, cum tota maxilla, cujus tertiam partem, duorum pedum longitudinis, mecum aſſervo. Adeoque vivi elephanti quandoque fuere hoc tractu. Nuperrime autem deſiit reperiri tota Groenlandia ſalo ſubverſa. Unde neceſſario centrum terræ transferri debuit.

A Q U A.

1. SItus terræ & aquæ ante diluvium. 2. Meditatio Authoris. 3. Vorago aquarum, ſive Barathrum. 4. Diſtributio illius voraginis. 5. Sectio venarum, illius voraginis. 6. Fructus Peroledi mineralis. 7. Salia migrant in Bur. 8. Progreſſus mineralium ad ſuas maturitates. 9. Unde piſces foſſiles. 10. Ius venarum, in liquorem contentum. 11. Locus jejunus Sapientis Coheleth. 12. Fontium ortus Ariſtoteli neſcitus. 13. Mundum rotundum ab ortu in ortum. Ab Auſtro autem ad Auſtrum, eſſe teretem. 14. Occupatio objectionum. 15. Centuralis proprietas ſuam accipit determinationem à neceſſitate. 16. Ratio à fontibus. 17. A motu Solis. 18. A juſta figura Cœli. 19. Ab authoritate Sacrorum. 20. Ab umbris, & diei quantitate. 21. A viſo Sole navigantibus.

1. SAltem, poſtquam firmamentum ſepararet aquas ab aquis Æternus, congregavit ſublunares, earumque collectionem, mare vocavit. Ex oppoſito diametri, Arida eminebat, quam terram nominavit; & ambo, unum conſtituebant globum, qui in terræ medio, paululum eſſet eminentior ideo, quod in medietate terræ, immenſo gurgite hiaret, unde fons erumperet, humectandæ terræ deſtinatus. Nec enim ſi præter aſſuetam globi rotunditatem, qua omnes lineæ in circumferentiam, æqualiter à centro diſtant, terra in ſui medio, non fuiſſet longe altior, non potuiſſet inde fons ad declivius mare decurrere: ſed ſtagnaſſet mox à ſui origine. Unde concipio. Terram in initio fuiſſe continuam ac indiviſam. Quippe quæ unico tota fonte irrigari debebat. Denique, nec Inſulas habuiſſe: ſed totum globum, una parte mare, atque altera terram oſtendiſſe. Hæc nempe facies erat mundi, ante diluvium. Sub quo deinceps, terra varias in ſectiones hiſcebat, & ex rimarum abyſſo, affatim erupere undæ. Cataractæ tam abyſſi inferioris, quam cœlorum apertæ ſunt, ut globum univer-
2. ſum terræ, penitus ſubmergerent. Magnè Deus! vineam tuam ab inutili palmite reſecare intendis, mundumque pro exigentia plectere, at nondum abſtinere potes, quin paterni affectus memor, in medio juſtiſſimæ iræ, terram ſepares, & divellas in majorem utilitatem, neceſſitatem, & commoditatem eorum. Mare quod unicum, toto duntaxat ſtabat globi latere, tranſmittis in varias terræ oras, nec ceſſas à nova benedictione, ſuper ingratum opus manuum tuarum. Super terram enim in conſpectu tuo ream, abunde effundis vitales ſupercœleſtium aquarum vortices, quæ longè rorem fœcunditate ſuperant. Terra verò, iis ſat inebriata, rurſus emicuit, ac ad ſolita opificia, indeſinenter rediit. Unicus demum fons, & aquarum ſcaturigo, quam in terræ meditullio atq; cacumine collocaveras, eſt deinceps in venas mille diffuſus, quæ ubique ferè, terræ globum terebrant, ad longe meliores uſus. Quinimò & mare in omnem terræ ſinum pænè alluiſti, ut major inde mortalium eſſet ſocietas. Benedicta igitur ſi ſit, ac felix tua punitio; quid erunt tua benedictionum Chariſmata? Domine, cuſtodi nos pro immenſitate bonitatis tuæ, intra numerum, qui tuas magnificentias laudabunt in æternum, in ſanctificatione nominis tui.

Quamvis autem modo unicus fons ille 3.
deſierit, nec diſciſſis jam terris, unicus haud ſatis eſſet, permanſit tamen aquarum fortè idem introitus. Quippe in mari dulci, inter Roeſt, & Loeffelt, juxta tabulam Gothiæ, aquarum ab Olao deſcribitur vorago, in quam naves, invitis nautis, irritiſque illorum conatibus, abſorbentur. Os eſt nimirum, in quod aquæ illius Oceani cadunt, unicoque inde ductu, ante diluvium ferebantur ad præfatum fontem. Poſt autem, inſtar venæ cavæ, ductus il- 4.
le, variè diſtributus fuit, ſaxoque ſeptus, per aliquot mille venas, ſuper vultum *quellem*, deſinentes, à quo deinceps imbibitæ aquæ, feſtinant peregrè ad deſtinata munia.

munia. Porro vorago iſta, ſive barathrum, ſi alicubi eſſe debeat, veruſque ſit Scriptor Olaus, ſive non, ſaltem opportunè eſt in mari, tam propter maris dulcedinem, quam figuram orbis teretem, à me mox probandam. Denique ſi fons unicus, humectandæ erat terræ, ſatis erit præfata vorago, præſertim quod maris fundus, longè lateque arenam *quellem*, patulam habeat, quæ combibendæ aquæ foret ſatis. Magiſque quod mare, terram nunc circumquaque, & per intervenia plura, alluat, & perluat. Abſorptum itaque mare, in dicta voragine, paulatim per canales lapideos, hincque per minores fiſtulas ducitur, per magnam terrarum partem: veruntamen vix infra fundum (*Keyberch*)
5. merguntur: quoties autem venæ voraginis ſecant, vel attingunt, aſſurgens per media loca, *quellem*, proruens in fontem, pereunt quidem dulces venæ, & proferuntur venæ ſalis marini. Alioqui muria, ſi qua mari Gothico adhuc ineſt, ſenſim per vividum terræ Archeum, ſalium naturam amittit: vel ſi ſalium in locis, fermen-
6. ta, alicubi exiſtant, ipſæ aquæ, ſemina tam diverſorum ſalium, quam lapidum, ac metallorum induunt, ac tranſmutantur in ejuſmodi fructus. Sic namque ſalia boaria, gemmea, nitrea, aluminoſa, vitriolata, marina, ex aqua creſcunt, tanquam primo-
7. genituram aquæ ſibi ſpõdentia. Hinc dein, in Bur, ſive primam mineralium ſobolem fatiſcunt, atque ſeminum ductu, degenerant. Sic quidam aquæ fructus, obſtipant ſui fontis conductus, ultimaque maturitate, acquirunt illius mineralis perfectionem, cujus deſtinationes, ſemina præ ſe ferebant, in fermentis locorum hoſpitata.
8. Porro ut vorago illa borealis, etiam piſces intro ſorbet, ſic eoſdem minutulos ſorbet, majoribus detentis inter canales. Ubi non raro vel petrificantur, vel putrilagine ſordent, vel etiam fundorum balſa-
9. mo condiuntur, ut non raro etiam piſces foſſiles reperiantur, quos Agricola, atque alii, in ſtuporem ducti, quaſi indebitis locis, & abſque ſemine natos, autumant. Porro ſive conductus, aquam conceperint, ſive demum *quellem* illam combiberint: ſaltem aquæ, dotantur ibi vivida, atque ſeminali proprietate. Non ſecus enim 10.
atque vena, etiam in cadavere, contentum ſibi cruorem, à coagulatione (quæ primi gradus eſt corruptio) præſervat: potiori profecto ratione, jus id, venis terræ nondum defunctæ competit. Aqua itaque, intra vividum terræ fundum ſorbetur, & trahitur, unde communem nacta vitam (*Regem, cui omnia vivunt, venite adoremus*) locorum ſitus neſcit, ad cacumina montium, ſine moleſtia facile adſcendit, una cum *quellem*, ut indeſinentes inde fontes evertat. Quę ſane à Scholis neſcita, locum 11.
Sapientis Coheleth, in facris jejunium reliquerunt. Ubi dicit. *Omnia flumina verſus mare properant: quod tamen ideo non regurgitat. Siquidem flumina redeunt ad locum unde ſunt egreſſa, ut iterum fluant.* Quæ verba antehac variis modificationibus, adulterata ſunt. Eo quod fontes, in montium 12.
faſtigiis, ex mari, quorſum tandem rûunt, prodire non videbantur. Ex condenſato itaque aëre, vi frigoris, intra montium cavernas, ſibi invicem ſucciduo, fontes à Scholis hactenus falſo æſtimati ſunt, ſua ſumere initia, & cauſas. Quæ libello de fontibus ſpadanis anno 1624. Leodii impreſſo, oſtendi, ſe habere per modum, jam hoc loco traditum. Manifeſtata igitur, verorum fontium vera origine, hactenus Scholis incognita, manet. Scripturæ textus integer, & lucidatus. Aſt cum ejuſmodi lex, curſus, recurſuſque aquarum à *quellem* in fontes, & à fontibus tandem in mare, ſervaretur, non minus in diebus, quibus per annos tres, & amplius, non pluit, quam dum annus totus continuo imbre, ferè ſterileſcit: ſciendum, terræ ſatis, non ita beneficos fontes, per tubos ſuos, ac torrentes defluos, quam communem roris atque pluviæ aſperſionem. Porro antequam ad aquæ impermutabilem ſubſtantiam, qua aërem in aquam, & hanc, viciſſim,

viciſſim, permutari facile ſpondent Scholæ, devenero, prius aliud paradoxon eluci-
13. dabo. Globum videlicet ex terra & aqua compoſitum, rotundum quidem eſſe ab ortu per occaſum, in ortum: non tamen ab Aquilone in Auſtrum: ſed teretem, ſive ovalis figuræ. Quod inprimis navigantes fefellit multum. Eo quod citatiori curſu, aquæ à Borea in Auſtrum labantur, quam alioquin ab ortu, in occaſum. Semper namque plurimæ aquæ, ab Aquilone per flumina deſcendunt, quæ non recurrunt unquam ad ſeptemtrionem. Sic Danubius in Archipelagus, cum aliis multis labitur, per Helleſpontum, deſcendunt aquæ, nec aliquid à Mediterraneo remeat. Quidquid ſemel in mediterraneum decidit, nunquam in Oceanum ſpargitur. Nilus enim, recta à montibus lunæ ſemper deſcendens, in Zebenuticum mergitur, totus cum ſuis mitris: interim nec mediterraneum creſcit, nec ſalſius evadit. Quod tamen prorſus eſſet neceſſarium, ſi nudo vapore tenus; infuſæ exhalarent è mari aquæ. Sed Sapientia æterna, mediterraneum pleriſque locis Oceano fecit profundius, ut ſabulum virgineum, inſtar cribri, aquas ſimul cum ſuis ſalibus combiberet. Neceſſitates humanæ namque (quæ Deo legem dictaſſe videntur, ex ſua bonitate) requirebant fontes, atque flumina, è ſummis apicibus decidentia. everſæ denique è *quellem* aquæ, per fontes, poſt ſe, continuitate trahunt ſequentes, ideoque & in fundo, marium aquas, ſorbendo combibunt. Proprietates itaque locis ſunt additæ, ex divina Providentia, propter neceſſitates. Borealis maris fluxus, ſub Angliæ Kentonia, ferè per horæ dimidium, anticipat fluxum maris occidui. Unde conjicio, terram, atque mare, boreali plaga aſcendere. Scandia namque à ſcandendo, tota borealis terra nominatur. Et mare boreale non glaciaretur, ſi ſalſum eſſet. Si dulce; denotat Oceani ſalem, non poſſe aſcendendo commiſceri ſibi, ſed quod aquæ boreales, inceſſanter in declive ruant. Veriſimile eſt namque, tam in prima abyſſi miſtione, quam in Cataclyſmatis diluvio, omnes aquas ſemel, atque iterum commiſtas, harumque commiſtionem mare vocatam ideo. Quæ ergo initio ſemel ſalſæ, atque mox dein dulces fuere: certum eſt, illas continuo deorſum defluxiſſe, quia dulces ſunt hodie: adeoque Scandiam Ægypto longe ſublimiorem in ſitu. Sed fingamus modo. terram decem pedes, labrum mari, utrobique conſtituiſſe in litoribus, ſervemuſque rotunditatem æquabilem: ſaltem Nilus, qui recta ab Auſtro in mediterraneum mare, per mille leucas, fertur præceps, ſi præter ſphæræ rotunditatem, quæ non eſt declivis uſpiam, imo ſe habet per modum plani, relatione centri, tantum haberet à ſui ortu, in mare uſque, decem pedum caſum ad ſummum. Quod eſt, Nilum quietum ſtagnum dicere, non autem decurrens flumen. Etenim dum Gaudavo Brugas fovea meditaretur, inventa eſt 18 pedum altitudo decidens, ſumta dimenſione noctu, ſuper flammam candelæ, idque detracta ſphæræ rotunditate. Si ergo tarde volvulo, 18 pedes decidentiæ, ſunt octo leucis, Nilus æque tardè fluens, opus habebit ad minimum 2230 pedum altitudine, in ſui initio. Sin autem per modum Nili fluxerit, opus quadruplo neceſſe habebit; ad minimum: ſive novem pedum millibus. hanc autem terræ altitudinem ſi 15 gradibus, à Tropico Auſtrali, ad mare mediterraneum, Nilus metiatur, ubi figura adhuc ſphærica globi eſt, quam ergo non conjicere licet à Montibus lunæ, ad Auſtrum uſque? Caſus indefeſſus aquarum ab Aquilone, promittit inſignem terræ elevationem: Sic eſt. At inde colligere non 14.
datur, omnes confeſtim aquas, eo poſito, Aquilonem deſerturas; Quippe ſilent leges ſituum, ubi aqua circa mundi centrum decidit circumquaque. Adeoque univerſi 15.
neceſſitas, & proprietatum regula fuit. Fingo enim ſublunarē locum, ſine palpabili corpore, ſilicem vero teretem, de Cœ-

lo decidere,illumque quieſcere in centro:
erit tamen ejus longitudo verſus aliquam
Cœli partem inclinata. Quid ſi hoc ſit
verſus polos, nobis mundi figuram expri-
met. Fingamus rotundum lapidem,extra
ſupremum Cœlum. Is enim proinde pri-
ſtinum pondus non amiſit ; attamen non
caderet Cœlum verſus, quod id ſit con-
tra ponderis cujuſque naturam: neque
caderet obliquè, cum ſic caderet in infini-
tum, nullumque habiturus eſſet motus
terminum. Quod æquè eſt abſurdum. Er-
go lapis iſte, cum ſua gravitate, ſiſteretur
ibi in loco, quo poſitus eſſet. Id autem
cum ſub luna non contingat; neceſſe eſt,
ut præter rerum pondus, aliqua ſit in loco
proprietas, cujus obtutu moveatur, re-
ſpectuſque ſuperi & inferi faciat. Ergo ſi
iſtud ſuperum, & inferum, non ſit niſi re-
ſpectu corporum,& forte duntaxat ſublu-
narium, ejuſmodi reſpectus toti ſubſiſtent
ex intentione Creatoris, quæ originalis
eſt cauſa, omnis quietis ac motus. Quare
ſi ejus intentio fuerit, univerſi figuram te-
retem facere, (quod ea eſſet commodior
habitatio mortalium,ob Solis fomenta ne-
ceſſaria) feceritque ſemper, quod eſt lon-
ge optimum in omnibus. Etiam aquis fi-
guram limitavit ovalem, eundemque re-
ſpectum ad centrum.Sive ut ovalis figura,
propemodum ſervaret, eandem intentio-
nem ad centrum, qualem habet rotunda.
16. Quid ſi fontes ad montium aſcendant ca-
cumina ; poterunt & aquæ polares, ra-
tionem ſitus ovalis ſervare, non ſecus at-
que rotundi : Alioqui ſi Cœlum, velut
terræ maritus adæquatus, ſit planè ſphæ-
17. ricum, 1. Sequeretur, Solem ſub æqui-
noctiis majorem circulum facere, quam
ſub Tropicis. 2. Solem adeo citius ſub
æquinoctio moveri, quam ſub tropi-
cis. 3. Solis motum inordinatum, ac
quotidie inæqualem ſibi eſſe. 4. Clepſ-
ydræ, quæ motum Solis, in ordine ad tar-
ditatem metiuntur, & gnomona ſolaria,
quæ motum metiuntur, in ordine ad ſi-
tum orbis ſolaris, non reſponderent ſibi 18.
invicem. 5. Si iſta organa ſub æquinoctiis
conſentirent: variarent ſaltem ſub ſolſti-
tiis. Cœlum quoque, quod eſt tanquam
terræ theca, juxta polos, profundius eſt,
quam ſub Solis orbita; ſi enim Lucifer ſe-
dem ſupra Septentrionem ſtatuere vo-
lens, crimen ſuperbiæ ſubiiſſe intelliga-
tur. Profecto, ſi ibidem excelſius non eſ-
ſet,non id imputatum eſſet in ſignum ar- 19.
rogantiæ: præſertim cum locis,ubi Sacra
ſunt ſcripta, ſtella polaris, viſa ſit ſemper
Horizonti contigua, nec Cœlum quid-
quam excelſi ibidem quoad viſum ſpon- 20.
deat: In noſtro autem horizonte,vidi to-
tum corpus ſolare, in gnomone umbram
dediſſe, paulo poſt novam in Junio; mane
vero vidi totum corpus Solis ſupra hori-
zontem circa horam quartam: nondum
enim dabat umbram, propter aeris & va-
porum denſitatem. Ergo breviſſima nox,
eſt tantum ad ſummum 7 horarum. In ſol-
ſtitio autem hyemali ſol oritur 15 minu-
tis ante octavam, occidit vero 27 minutis
ante quartam. Ergo dies breviſſimus, ſal- 21.
tem eſt horarum 7 & minut. 42. Derogat
autem rotunditati ſphæræ, plus lucis ha-
bere, quam tenebrarum. Tandem neo-
tericæ navigationes, Solem ſub ſepten-
trione, per menſem viderunt, ante-
quam perfecta cœli rotunditas id per-
miſiſſet.

A E R.

1. Scholarum ſomnia de humiditate aëris. 2. Inſulſa objectio. 3. Præſupponunt impoſſibilia. 4. Aër nunquam ſit aqua per ſuarum partium condenſationem. 5. Petunt principium. 6. Ridiculum Scholarum, de aëris calore nativo. 7. Antiperiſtaſeos anile figmentum. 8. Deteguntur profundæ Scholarum ſtupiditates. 9. Argumenta. 10. Aliud æque ſtupidum. 11. Aërem eſſe nive frigidiorem. 12. Exhortatio Authoris ad Tirones.

Demon-

Demonſtratio Mathematica, quod Aër & aqua ſint elementa primigenia, & impermutabilia, frigore, vel calore unquam in ſe invicem.

1\. SCholæ adhuc cum ſuo Ariſtotele, aërem ad octo gradus, id eſt, ſumme humidum; ad quatuor vero, ſive ad mediocritatem, calidum. Frigiditatem vero ſummam aquæ donant, cum humiditate remiſſa ſive mediocri. Adeoque aërem aqua duplo humidiorem mandant, ex eo, quod aër, ſui compreſſione, ac congreſſu, aquam generet. Sed ſodes; quid iſtud eſt aliud, quam ſomnia, pro veritate vendidiſſe? Nam ſi aër condenſetur, ejus humiditas quoque denſior, major, ac palpabilior erit in aqua, quam erat prius in aere: cum condenſatio nequeat facere novam formam eſſentialem, nec ſit principium generationum, quid iſtud eſt aliud quam impertinenter nugari? Saltem aqua, non eſſet niſi aer, ad decuplum (vel potius centuplum) in humiditate condenſatus, magiſque activus, ideoque centuplo, ac confeſtim plus humectaret, & fortius, quam aer. Tantum
18\. abeſt quod proinde aqua, minus humida eſſet, quam aer. Sin vero nuda condenſatio, aerem diſponat ad novam formam; cum eadem diſpoſitio efficientis interni, ſit cauſa illius generati neceſſaria, neceſſe eſt, eandem permanere in producto; Adeoque, ſi aer condenſatus, ſit aqua; jam non erunt niſi duo elementa, aqua nempe, & terra. Dum aqua erit tam humida, atque dum prius eſſet aer, In quo nempe ſola interceſſit condenſatio. Quæ eſt partium adunitio: non autem formalis rei in rem tranſmutatio. Siquidem omnifariam, forma reſultans ex humiditate aeris condenſati in centuplum, ſaltem centuplo erit humidior, & plus humectabit, quam priſtinus aer. At ſanè non humectat aqua, ob denſitatem: (alioqui namque terra adhuc plus humectaret) eo quod ſola humiditas humectet, & non denſitas. Alias namque plus argentum vivum humectaret lanam, aut manum, quam aqua. Quidquid enim plus humectat, idipſum quoque humidius eſt; & vice verſa, quidquid in natura elementali eſt humidius, id etiam plus humectat. Ridet Natura, fidem pro ſenſu notis, ex ſomnio poſcere, & pudenda Ariſtotelis commenta pro veritate etiamnum docere. At dicunt Scholæ. Sic 2.
docendum propter axioma: *Propter quod unumquodque eſt tale, illud ipſum eſt magis tale.* (quaſi propter axiomatis honorem, mentiendum Deo!) Sed aqua non eſt humida niſi propter aerem, ergo aer debet eſſe humidior quam aqua. At ſudabunt plus ſatis, antequam ſubſumtum probaverint: Sed aer in ſe nec humidus eſt nec calidus: ac quidquid ipſi humiditatis ineſt, id ipſi peregrinum contentum eſt, aeris naturam non attingens unquam, licet in aeris poroſitatibus vapores contineantur. Quid enim vitri naturam attinet, ſi aquam in ſe clauſerit? docebo namque mox, eſſe impoſſibile, aerem & aquam viciſſim commutari. Adeoque per abſurditates, Scho- 3.
læ prorſus impoſſibilia theoremata ſupponunt. Abſurdum namque, & impoſſibile continet etiam, aerem condenſatum, aquam fieri, ac eſſe fontium materiam perpetuam. Aerem enim, in canna ferrea, unius ulnæ, compreſſi fere ad quindecim digitorum ſpatium, qui dein ſui exploſione, inſtar ſclopeti, pyrio pulvere acti, ſphærulam trans aſſerem miſit. Quod utique 4.
non fieret, ſi aer, compreſſione, in aquam, vi adigi poſſet. Maximè, quod illud experimentum non minus ſuccederet hyemis intenſiſſimo frigore, atque calore æſtatis. Quid ſi ergo aer, vi compreſſus, canna ac tempeſtate frigidis, non mutetur in aquam, qua tandem authoritate ſua Scholæ figmenta, de condenſatione aeris, pro fontium ſcaturigine, & continuatione ſtabilient? frigus enim in natura, non habet

generandi initia, cauſas, ac proprietates.
Imo nequicquam humiditatis, reperitur
in præfata canna; quinimo, madefactum
corium in fine piſtilli truſorii, areſcit illi-
5. co. Ridiculum eſt quoq;, aerem probare
humidum, per fontium originem: & vi-
ciſſim fontium ortum probare, ex ſuppo-
ſita aëris humiditate. Argumentum u-
trumque Scholarum, ex veri penuria eſt,
& petitio puerilis principii. Utque qua-
tuor elementa qualitatibus adornent, ſin-
gulis unam eximiam, alteram vero remiſ-
ſam tribuunt; mandantque Scholæ, Na-
6. turam obedire ſuis figmentis. Aerem er-
gò remiſsè calidum ajunt. Quia vicinum
volunt ficto elemento igneo: Id eſt, vel
quia à vicino, illam qualitatem remiſſam
mutuat: Mutatque propriam ac nativam
indolem, pro nutu vicini; Idque imperti-
nenter, dum de nativis proprietatibus ſer-
mo eſt. Vel quia illam ex ſui indole ha-
bet, & licet remiſſam, attamen ideo, & ta-
lem vicinum habuerit. Quod æque imper-
7. tinens, & infelix eſt. Utque aeris modera-
tam probent caliditatem, Antiperiſtaſis
æquè futile inventum invehunt. Videli-
cèt, aerem, ſuprema ſui parte, calidum, ob
ignis propinquitatem (adeoque non eſ-
ſentialem, ſed per accidens mendicatam,
& impropriam fingunt caliditatem) &
prope terram pariter calere, ex ſolarium
radiorum reflexione. Qui calor, eſt adve-
na per accidens, pro tantillo ſpatio: ideo
& ficta aeris proprietas. Mediam vero
aeris regionem, volunt mirabiliter frige-
re, propter Antiperiſtaſin. Nempe quia
utrimque circumſtant partes aeris calidæ.
Cujus ſimile accidere ajunt, profundis
puteis, æſtate frigidis, ac hyeme tota te-
8. pentibus. At ego demiror Scholarum pro-
fundas ſtupiditates, & veterum Cato-
chum. 1. Quia ex tota illarum hac ſtrue
apparet, aerem generaliter frigere, non
autem mediocriter calere. 2. Siquidem
ignis non eſt elementum in natura, mul-
toque minus ſub cavo lunæ, nec ideo po-
teſt ſupremum aera, niſi ſomnialiter cale-
facere. 3. Si enim aer per ſe, & ex proprie-
tate elementali, calet: Tunc ſemper, &
ubique, etiam profundis puteis calet. 4.
Si vero calet per aliud aliquid ſibi genia-
le, calefaciens: tunc præterquam quod
præter ſe haberet aliquid commiſtum, un-
de deſineret elementalis ſui corporis ſim-
plicitas, etiam ſemper, & ubique actu ca-
leret; aut denique caleret propter ali-
quod appoſitum, agens, per accidens.
Quod impertinens eſt, quoties de eſſen-
tialibus probandum aſſumtum eſt. Ergo
ſi aer per ſe non calet, per ſe frigere eſt ne-
ceſſe. Cum illa duo ſe mutuo in natura
ſubſequenter excludant. 5. Si ignis nun-
quam eſt frigidus, aut humidus, & nun-
quam aqua eſt ſicca: ſic aer nunquam po-
teſt eſſe minus quam intensè humidus, &
calidus remiſſe, ſi verum dicant Scholæ. 6.
Mediam volunt aeris regionem, quæ vix
ſemimilliari à nobis diſtat, ſuæ doctrinæ
immemores. Nimirum diametrum aeris,
decuplo ſuperare diametrum aquæ: hanc
vero, decuplo, diametro terræ majorem.
Quo figmento conceſſo, ſemidiameter
aeris, 570000 milliaribus eſiet profun-
dior. Itaque ſemimilliare, quaſi nihilum
eſſet, reſpectu medii aeris. Scholæ quæſo
expergiſcamini! Nam ſi aer ſpontè, atque
ſui natura caleret, qua demum de cauſa
frigeret ſui medio? An enim quia utrim-
que vicinus calet? At tunc, non indigna-
tionem, verum potius gaudium, ſibi aer
proponeret, ex naturæ vicinæ conformi-
tate. Cur enim aer, nativam exuat pro-
prietatem, eo quod utrimque tepentem
aerem, ſibi conformem attingeret? Quo-
modo enim tepida tepidæ affuſa frige-
ſcet, eo quod teporem utrimque reperiat?
Vel ſi frigida, inter duas frigidas colloce-
tur, anne proinde, ſui in medio, caleſcet.
Mirari non ſat poſſum Scholarum impoli-
tam ruditatem, Antiperiſtaſis doctrinam
tradentium, quæ credulitatem tantam
optat, non judicium. Nam etſi figmentum
iſtud placeret, dum aer circa terram calet,
at certe nullatenus poſſet hybernis frigo-
ribus,

ribus. Siquidem nec tunc quidem media illa aeris regio, nativo tunc calore eſt ornata. 9. Mirum inquam, tam abſurdam falſitatem, ac doctrinam, in Alpibus nondum exſpiraſſe. Adeoque hinc liquet, vel ſtudio pertinaciæ, Peripateticis cognitas falſitates, docere, ne non jurent ſub verbo Ariſtot. vel nequicquam ſibi judicii reliquum fore, ut ingenuè fungantur ſuo munere: ſatiſque exiſtiment factum, ſi antecedentium armenta ſequantur. Antiperiſtaſis itaque, ſomnium eſt ejus, qui cum ne minimum in natura ſciret, omnia tamen ſciviſſe videri voluit, ac pro Anteſignano adorari, à ſequacibus Scholis. Quod autem Ariſtot. ad puteorum calorem hyeme, fugiat, ad Antiperiſtaſis demonſtrationem, id per organum; quo ambientis juſtam metimur temperiem, mox ruet. In quo, mechanica demonſtratione videmus, quod aer in profundis puteis, & cellariis, eodem caloris puncto ſit ſtabilis, ſive hyeme vel denique maximis æſtatis caloribus, metiri placuerit. 10. Sed poſito, quod puteis non æqua eſſet temperies: at ſane ſtultum eſſet, aerem genialiter moderatè calidum alioqui, nunc frigere, nunc denuo calere, velut per deſpectum, ob circumſtantis aeris alterationem appoſitam. 11. Sacra nivem, aqua frigidiorem, (utpote nix eſt aqua, in qua ultima frigoris poteſtas impreſſa eſt) & aerem, ſuperare nivem frigore, hinc legitur, *Qui nivem & lanam ſpargit*, ut triticum ſub nive, à frigidi aeris immanitate, incolume ſervetur. Tanquam ſub laneo operculo. Mechanicè namq; videmus, membrum ferè congelatum, ſub nive recaleſcere, & à ſideratione præſervari; quod alias aer, mox totaliter congelare pergeret, vel ſi repentè ad ignem ſit delatum, moritur propter extremi alterius feſtinam actionem. Eſt ergo per media iſſe, ſi ab aere frigido, per nivem, aquam, ac dein in teporem remiſſum, ſit itum. Ergo, nix eſt aere minus frigida. 12. Sed cur ad humiditatem aquæ, ejus denſitatem, ad humectandum implorant (quod eſt ridiculum) ſaltem eandem denſitatem aquæ, non aſſumit præ frigore? Etenim ſic ſaltem aliquid dixiſſent veroſimile. Attende ergo, quiſquis me- 9.
dendo, animæ ſalutem operari conaris, qualem Scholæ patronum, uſque tueantur. Quo conſilio elementa, complexiones, graduſque qualitatum, baſim medendi fecerint, qui elementorum numerum, eſſentiam, uſum, proprietates, fructus, & paſſiones, non niſi torpida credulitate ſeducti, ſua paganicæ cæcitati dedere nomina. Adſpice quam ſerviliter Scholæ, mutuatæ ſint qualitates elementales, eaſque ad ſomniorum voluptates obedire voluerint, combinarint, auxerint, retuderint, & diviſerint, tanquam lurida commenta, ad naturalium rerum cauſas morborum cognitiones, ſanationes, & templorum S. Spiritus devaſtationes, uſque tranſmiſerint. Aer itaque, aqua, & terra, ex creatio- 10.
ne ſunt frigida, quia ſine lumine, calore, & vitæ participatione. Calor ergo ipſis eſt peregrinus, radici elementali externus. Aer vero, & terra, per ſe, ſunt ſicca: ſola aqua madida eſt. Hæ ſunt illorum corporum qualitates, quas nemo pro lubitu variet. Aer vero vacuitates habet (ut ſuo loco alibi) quibus vapores combibit, & detinet. Hic eſt elementorum ſtatus, ordo, complexio. Quæque medicam profeſſionem non niſi ex obliquo attingit. Adeoque in Scholis, quod minime confert, tanquam maximi momenti, plurimum indagatum eſt, & quod maximi eſt momenti, hactenus neglectum fuiſſe oſtendam. Eo quod ludibriis, & inutilibus rixis, totus medentum ceſſerit labor. Ergo 11.
ſi elementa non ingrediantur miſta, vana eſt Scholarum doctrina, de numero, compoſitione, temperamentis, de inæquali concurſu, de contrarietate, proportione, lucta, & gradu elementorum: gradus namque, ſimplicium ſeminibus alligantur, non elemento. Vanæ ſunt nugæ, an permaneant in miſto formæ elementorum, quippe quæ non inſunt; ut elemen-

tum

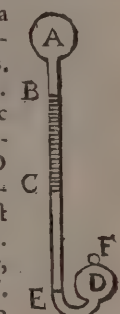
tum nunquam deſinit, à quo ſemel incœpit eſſe, excepta aqua, dum ſcilicet ſeminibus deſponſata, abit in corpus, quod mixtum creditum eſt hactenus. Vana ergo pugna, alteritas, victoria, & quod hinc omnis morbus pendeat, diſſolutio, ruina, ſanitas, & reſtitutio. Vana quoque methodus, quæ per contraria, hinc petita, inſtituitur. Senſim enim Scholæ, mendaciorum iſtorum, malè ſartorum conſciæ, utut longum de complexionibus garriant, tandem deficiunt, & fictis humoribus contentæ, vix quicquam de elementorum pugna, amplius decernunt. præterquam in ſex rebus præter naturam, & diætæ mandatis frivolis.

I. Aërem, & Aquam, eſſe corpora impermutabilia in invicem.

QUamquam in præſentia plurium demonſtraverim, quod Heer, in ſuo Apologo contra meum libellum de Spadanis, impertinenter uſus eſſet meo inſtrumento: attamen non deſiit me ſuis ſtupiditatibus immiſcere. Dicit namque, Me voluiſſe edere motum perpetuum. Nec cognovit quidem in eo, ſe ſibi contradicere. Nam in inſtrumento ceſſat motus, poſtquam aqua adſcenderit, aut deſcenderit juxta temperamentum ambientis. Neque enim plus iſte motus dici poteſt perpetuus, quam velum templi, ventorum mutationi deſtinatum. Detegit ergo Heer, ſe neſcire, quid ſit motus perpetuus. Divulgaveram enim meum organum, ut juxta doctrinam meam de fontibus Spadanis probarem, quod aer ſuſtineret vulgatam rarefactionem, & compreſſionem citra muta-
12. tionem ſui elementi. Dicit enim Heer: Spiritum vitrioli, penetraſſe ſubſtantiam vitri; quod nemo concedet, qui longe ſubtiliores liquores norunt ſervari, etiam in igne. Nec juvit, quod ipſi affirmaveram, quod Clavius in Collegio Societatis Rom. ante annos 60 aquam in vitro recluſerat, hujus figuræ, cujus ne minima gutta perierat. Id quod linea, per adamantem ibidem ſignata, oſtendit. Heer autem apud Idiotas oſtentabat, ſe quandoque Patavii fuiſſe Matheſeos Profeſſorem.

Quare volui in charta demonſtrare, ipſius omnimodam ignorantiam Matheſeos. Sed factus eſt coram mutus. Ad demonſtationem vero ſic proceſſi. Delineata enim figura vitri, in quo A & D ſunt duæ ſphæræ, repletæ aere. A autem & ſuperior, eſt exterius undequaque clauſa. D vero eſt globus inferior, apertus in fine Canalis F. Sunt autem A & D ex unico vitro connexa per canalem B C E. in quo eſt liquor vitrioli, ne fraceſceret, quem dixeram percontanti Heer, rubificatum maceratione roſarum, ut viſibilior eſſet. Rubens ergo ille liquor, eſto B C. Super hanc ergo figuram conſtitui hoc problema.

Liquor B C non poteſt ſe movere per temperamentum ambientis, in canali, niſi unus globorum ſit apertus, alter vero clauſus. Explicatio dati. Sit vitrum cum liquore, ut ſupra deſcriptum. Explicatio requiſiti. Oſtendendum. Quod liquor B C non poſſit moveri in canali per temperamentum ambientis, ſine apertione F. Præparatio demonſtrationis. Eſt maxima, quod aer patiatur dilationem, & conſtructionem, juxta qualitates caloris, & frigoris, & quod juſta extenſio quantitatis in aere non habeatur, niſi cum eſt temperatus.

Demonſtratio. Aer qui eſt in A rarefactus per calorem ambientis, accreſcit per augmentum dimenſionum, & ideo occupat plus loci, quam antea. Quod tamen eſſe nequit, niſi propellat liquorem B C, in C E. (alioquin admitteretur poroſitas vaſi,

vaſis, aut ruptura A. quod contradicit hypotheſi Heer) & ſucceſſive aer, qui erat in C E, in vas D. Sed D nequit iſtum aerem recipere, niſi tantundem aeris propellat, per foramen canalis F.

Concluſio. Ergo ſine apertura in F, liquor B C non fuiſſet motus à loco. Non mirum ergo, liquorē vitrioli ſponte paulatim exhalaſſe, per neceſſariam aperturam in F. Stupiditas ergo. N palam fit, cui cum plura ejuſmodi inſtrumenta donaſſem, nunquam tamen aperturam in F obſervarat. Imo quanquam illi hæc multis præſentibus demonſtraſſem, antequam ſuum ridiculum Apologum edidiſſet, finxit tamen ſe deinceps mirari. Quod is liquor ſenſim periiſſet. Dicit eum totum vas perfectiſſime clauſum reperiſſe (nec enim quod non exquiſitè eſt clauſum, clauſum dici meretur) admittit tamen motum liquoris factum. Qui oſtendiſſet temperiem aeris. Et quod liquor ſit mutatus in aerem, clauſo vitro. Suppoſitis ergo falſis obſervationibus, ejus detegam miſerias.

13. Datum. Quod vas D ſit æque clauſum, atq; eſt vas A juxta ſuam hypotheſin. Requiſitum. Demonſtrandum. Quod aqua B C nequeat moveri. Item quod nequeat docere temperiem aeris. Item quod non potuerit exſiccari, vel exhalare. Item quod non potuerit converti in aerem. Præparatio abſurdi. Etenim ſi admittit motum, & ſiccitatem aquæ, debet admittere abſurda, & contradictoria, vel errores ſuos fateri. Præparatio demonſtrationis. Applicetur vaſi A aliquis calor, excedens temperiem ambientis: tunc enim aer incluſus, ſe dilatabit, ſecundum plus aut minus caloris, ac juxta, atque excedit veram aeris temperiem clauſi in vaſe D. contra quem propellens aquam B C deſtruet æquilibrium, per nimiam actionem. Ita quod in D erit compreſſus, & condenſatus aer, per reſtrictionem: ut cedat dilatationi factæ in A.

Demonſtratio. Itaque juxta hypotheſin Heer (quod aer compreſſus, convertatur in aquam) liquor nunquam defuiſſet in vaſe. Attamen ſua ipſius obſervatio vult: quod vitro undique exquiſitè clauſo, aqua nihilominus ſit exſiccata, & facta ſit aer. Non poteſt autem ſiccitatem admittere, in vitro exquiſite clauſo, niſi ſua hypotheſis deſtruatur (nimirum quod aer compreſſus, mutetur in aquam) nec iterum iſta hypotheſis ſubſiſtere poteſt, niſi admiſerit continuationem liquoris. Quod tamen contradicit ſuæ obſervationi. Item non poteſt admittere motum liquoris B. C. niſi admiſerit vitrum apertum in F. & per conſequens. fateatur, ſe erraſſe in obſervatione. Quodque, licet vi demonſtrationum fuerit coactus fateri, antequam Apologiam omni calumniarum genere contra me evomuerit, perſeveravit tamen in illa, ſuas detegere inſcitias.

Concluſio. Ergo neceſſe eſt, ſi aqua B C moveatur per aliquod aeris temperamentum, quod ambo vaſa A & D non ſint clauſa. Aliàs namque inſtrumentum non eſſet conveniens menſuræ temperiei aeris (quod eſt contra ejus ſuppoſitionem) etenim cum aer ſit ejuſdem caloris circum A, atque circum D, neceſſario quoque liquor B C quieſcet. Quia qualitas ambientis, eſt cauſa motrix aquæ B C, agens æquali robore, & donans æquilibrium. Jam per ſuppoſitionem falſi, demonſtrabo, quid illius ſequatur ignorantiam. Sit inquam aqua B C, juxta ſuam obſervationem, in aerem mutata. In primis, nequit hæc obſervatio admitti, abſque rarefactione, cauſata per calorem. Nec poteſt admitti iſta rarefactio, abſque augmento loci, præter calorem. Et augmentum loci nequit ſubſiſtere citra dilatationem vaſis, aut rupturam. Eo quod fateatur vitrum, ſine ruina, aut poroſitate, optime clauſum, continuitate vitri. 2. non poteſt admitti tranſmutatio aquæ in aerem, ſine condenſatione, & reſtrictione: & reſtrictio non datur, abſque additione

partium per compreſſionem, intra eandem actu magnitudinem. Quæ omnino nominari debet aëris condenſatio, quæ hoc loco, non niſi ſolo frigore fieri poteſt; quod ſupponit convertere aërem in aquam: ergo non aquam in aerem. Cum igitur neque calor, neque frigus, poſſint convertere aquam in aerem, multo minus id faciet temperatum. Eo quod hoc non generet alterationem in iſtis elementis. Pariter, aer non convertitur in aquam, quia non poteſt admitti hæc converſio, facta per rarefactionem, eo quod aeris rarefactio, non contingat hoc loco, niſi mediante calore. Sed Heer vult, quod aer condenſetur in aquam, per frigus. Ergo aqua non generabitur ex aere, per calorem. 2. Iſta tranſmutatio aeris in aquam, nequit admitti, niſi per condenſationem & reſtrictionem. Quæ in vitro perfectè clauſo, non poteſt accidere, niſi per frigus. Quod agens ſuper aerem, occluſum intra vaſa A. & D. illum tranſmutaret in aquam, juxta hypotheſin Heer. Sic namque aqua, aucta fuiſſet per generationem in vaſis perfectè clauſis. Quod ſuis verbis contradicit. *Pretioſus hic liquor periit. non eſt amplius. deſiit eſſe. & quidem furente hyeme.* Ergo, cum neque calor, neque frigus, poſſint condenſare aerem in aquam: multo minus id faciet temperatum. Ergo nunquam. mirum eſt itaque, cur non impediverit arefactionem liquoris in vaſis. Cum juxta ſuum garritum, ipſa tantum eſſent ſepelienda ſubter nivem, ut aqua repleantur. Non jam pluvia poſt hac opus erit, ſi ſpecus perfectè clauſa, & frigida, ciſternæ fierent perpetuæ. Itemque cum aqua præponderet aeri, cadet illa in fundum magni vaſis, optimè clauſi, unde quoties luberet, aqua depromeretur. Adeoque vas illud, in fontem hybernum tranſmutaretur. Nam ut inquit Heer, *vas erat optimè clauſum, carebat poroſitatibus, nec opus habuit apertura, tam ad introitum, quam tranſpirationem aeris.* Si autem eadem via, ac modo, quibus aqua clauſo vitro, mutata in aerem, evolavit, poterit novus deinceps aer ingredi. Poſthac ergo non defutura aqua dulcis, nautis in mari, ſi frigore noctis, aer in aquam guttatim concreſcat. Venetiæ & Antwerpiæ, fontes formabunt in ventre galli ænei, qui in ædis pinnaculo ventos docet. Nam frigore nocturno, aerem in aquas verſum plorabit. Et quamquam fiſtula fidicinis intus madeat, non id ex aere: ſed vapore aerē comitante. Alioquin & fiſtulæ organorum, maderent intus. Quod falſum. Aer enim tonum edit, & vapor ſalinaris ſtillat è fiſtula aquam. Aerem unius ulnæ, compreſſi in bombarda, ad 14 digitorum ſpatium, etiam ſub hyberno frigore: & tantum abeſt, quod aer ſic compreſſus, in excellenti frigore, mutatus ſit in aquam: ejiciebat ſphærulam plumbeam trans aſſerem quernum, ſclopeto fortius. Nunc pergam id poſituris probare rationibus. Siquidem putatio appoſita, multiplici utrobique abſurdo Scholas obumbravit.

PROGYMNASMA
METEORI.

1. VApor aquæ à calore ſuſcitatus, differt ab eo, qui per frigus fit. 2. Aërem non ex aqua fieri. 3. Aerem, non poſſe per artem, aut naturam, deduci in aquam. 4. Aerem, non ſubſiſtere abſque vacuo actuali. 5. Probatur per mechanicam, quod ſubtiliatio Artis, utcunque exquiſita, non ſit niſi trituratio. 6. Per mechanicam idem in auri trituratione. 7. Examinatur aqua per tria analogica. & datur doctrina neceſſitatis, in aeris mediæ regionis frigoribus excelſis. 8. Mercurii cum aqua ſimilitudo. 9. Natura Mercurii. 10. Veterum Chymicorum incogitantia de Mercurio. 11. Terram & aquam, nunquam fieri unum, per ullam commiſtionem. 12. Quomodo Ars ſuperat naturam. 13. Terra eſt proprie fructus duorum primariorum. 14. Propinqua ratio indeſtructibilitatis in Mercurio. 15. Aquæ fortes, non operantur ſuper Mercurii centrum. 16. Nec ſpiritus ſalis marini, ſuper illius corpus. 17. Sulfur internum Mercurii.

18. Quo-

18. Quomodo aqua det pondus, ſe ponderoſius. 19. Corporum penetratio qualiter ordinaria, in via naturæ. 20. In aqua non ſunt tria prima: licet in ſui ſimplicitate, ſit conceptibilis heterogeneitas, ſuſceptiva ſeminum. 21. Fuligo, eſt mera aqua. 22. Quare nubes fœteant. 23. Quid Ros. 24. Quid nebula. 25. Quare aerem in media aeris regione frigere oportuit. 26. In hoc frigore, cuncta per atomos ſegregata, moriuntur ſemina, reditque ideo aqua in ſimplicitatem elementi ſui: in terra vero & aqua, ſi res ſpolientur ſemine, non redeunt ad iſtam ſimplicitatem: ſed novum concipiunt ſemen. 27. Per Mechanicam patefit error Paracelſi. 28. Error Galeniſtarum, circa ſapores elementatorum. 29. Gas aquæ quid. 30. Paracelſi inconſtantia de ſeparatione elementorum ex elementis.

1. IAm ſat conſtat, aquam, vi caloris, vaporetenus elevari, qui vapor nihilominus nil niſi aqua extenuata eſt, & permanet ut ante, ideoque per Alembicum repercuſſus; redit in priſtinum aquæ pondus. Suſpicari tamen licet, an aqua, per aeris frigus abſumta, non in naturam, atque proprietates aeris mutetur. Quia poſt Diluvium, Omnipotens, miſit ventos, ut ſiccarent faciem terræ. Et hodie etiamnum, ſub frigidiſſimo Aquilone, citius abſorbetur aqua, quam æſtivis caloribus. Fons etiam, algidiſſimo ſub frigore, in abacum, continuo cadens gurgite, aquam quidem à congelatione, impedit motus fontis decidui: attamen cernitur quidam vapor adſcendere, qui mox inviſibilis, in aere abripitur. Præſumtio eſt, omnimodam ae-
2. ris naturam, ſaltem frigore abſumi, ſi non calore. Imprimis reſpondeo. Illo dato abſurdo, Scholas, imprimis exinde nequicquam pro ſe habere, ut proinde aer per ſe humidus eſſet: tantum abeſt, quod aer ille (uti ſtatuunt) longe humidior eſſet, quam aqua. Quin ſaltem ſit exſiccata aqua. Tranſmutatum enim, ſemper proprietates amittit, quas in termino à quo, habebat, mutuaturque qualitates tranſmutantis. Ut enim aut totus aer, aliquando fuiſſet, aqua, aut ille dumtaxat humidus eſſet, qui ex aqua naſceretur: primigenius vero alter, eſſet ſiccus, à creatione. Et ſic duo aeres, eſſentialiter diverſi. Quod autem aer in puritate ſui, ſit ſiccus interna proprietate, patet ex objectione, præfati frigoris. Quoniam ſi aer, ex ſui radice, eſſet humidus, venti non fuiſſent miſſi ad deſiccandum terram; Quod ſi verò per ventos, aquæ diluvii, verè in aerem eſſent mutatæ, multo plus aeris eſſet à diluvio deinceps, quam ante. Conſequenter, vel aliqua mundi pars vacua fuiſſet, aut certe, jam ob compreſſionem, & denſitatem, à novo tantæ molis aere cauſatam, ſuffocaremur (quod poſtea per mechanicam candelæ patefiet) aut aeris æqua pars, debuiſſet ſucceſſive annihilari, ſub generatione tanti novi aeris. Siquidem Textus vult, tam profundas aquas, totamque terræ ſuperficiem, ſimul per ventos ſiccatam. Vel, ſi ante diluvium, æquæ fuiſſent aer, in cataractis cœli, ergo ſaltem toto diluvio, vacuum fuiſſet in Cataractis illis cœli: Si nempe centuplo (ad minimum) aqua ſit aere ſpiſſior, & compreſſior. In theſin itaque pono. *A-* 3.
quam, nunquam, nequidem per frigus, perire, aut in aerem, ullis naturæ, aut artis conatibus mutari poſſe, & viciſſim, aerem, nullis ſæculis, aut diſpoſitionibus, (ne quidem pro guttula unica) in aquam reduci poſſe. Aqua enim vacuum non tolerat, ut neque ſui compreſſionem, per aliquod movens comprimendo. Duntaxat inſpiſſatione ſeminali comprimitur, per ſui tranſmutationem for-
malem. Ex oppoſito autem, aer, ſine va- 4.
cuo ſubſiſtere nequit (quod ſuo capite probabo) ideoq; ſui compreſſionem, atq; dilatationem tolerat. Sunt ergo duo ſtabilia elementa, invicem diſcrepantia natura, & proprietatibus, quod impoſſibile ſit, illa in invicem mutari. fateor quidem, ex abaco fontis, halitum aquoſum aſcendere, nebulæ inſtar, ex minimis aquæ atomis, qui halitus, quamvis parum inde recedens, fiat prorſus inviſibilis, non proin, datam doctrinam vitiat. Unius ſiquidem,

æqualis agentis, unica tantum, & æqualis eſt actio. Quocirca, ſi frigus aquam primum commutat, in halitum glacialem, idem frigus deinceps aliam nequit habere actionem, ſuper illum halitum, quam eundem plus extenuandi, & diſpergendi, ſic ut mox, ob ſubtilitatem, fiat inviſibilis. Ac dein magis, magiſque ſubtilietur. Nec enim centeſima ejuſdem halitus extenuatio, plus poterit aquam tranſmutare,
5. quam prima. Quia eſt elementum, & corpus, ſui deſtinatione in majorem ſimplicitatem reducendi, impoſſibile. Cum ſubtiliatio per partium diviſionem facta, non ſit niſi quædam ſimplex trituratio. Per ex-
6. emplum. Contunde aurum in laminas, dein in tenuiſſimas bracteas, inde verò, in aurum pictorum, mox iterum in marmore leviga. Deinde cum cinnabari, & ſale, in alcool impalpabile fingas, ſepara cinnabarim per ignem, & aqua ſalem ablue, idque pro lubitu ſæpius repete. Tandem cum ſale armeniaco, ſtibio, & mercurio ſublimato, & per retortam pelle. Idque ſepties repete, ut totum aurum, in forma olei punicei volatilis, redigatur. Eſt enim ſummè levigatum, imo & durum, ſolidum, malleabile, ac fixiſſimum corpus, quod jam olei in naturam verſum videtur. At ſane mentitus ille liquor, in priſtinum auri pondus, & corpus, facile redigitur. Quid ſi ergo aurum, priſtinam naturam, per tot lanienas, non variet, nec ſemen ſuum ullatenus perdat; multo minus aqua, in ſimplex elementum, à rerum Domino, ad
7. conſtantiam univerſi, deſtinatum. Etſi aqua, polleret tribus vulgatis initiis, vereque conſtaret ſale, ſulfure, & Mercurio commiſtis. attamen non patitur ullum eorundem ſeparationem, propter exquiſitiſſimam naturæ ſuæ ſimplicitatem, & ſtabiliſſimam conſtantiæ ſuæ perpetuitatem. Corpora enim dum ad ſummum ſubtiliantur, ut amplius non poſſint, ſi perſeveretur ſubtiliando, tandem abeunt in aliam ſubſtantiam, cum retentione proprietatum ſemunalium. Et hactenus Alcaheſt Paracelſi, cuncta naturæ corpora penetrando, ſubtiliando tranſmutat. Quod in elementis, aqua, & aere, non contingit, eo quod ob ſummam ſui ſimplicitatem, & deſtinationis prioritatem, recuſet in aliquid prius, aut ſimplicius migrare, aut tranſmutari. Dum itaque ab inferioribus, ad mediam aeris regionem, tranferuntur halitus, odoribus, atque ſeminibus concretorum imprægnati: ibidem, propter ſubtiliſſimam vaporum diviſionem à frigore, quantum naturæ eſt poſſibile, reducuntur quidem in aquæ elementalis ſimpliciſſimam & primitivam puritatem: ſed in iſta ultima ſui ſubtilitatum, & atomorum ſubdiviſione, cuncta ſemina, odores, & fermenta, quæ ſecum attulerunt ſurſum, commoriuntur, ac in primum aquæ elementum (unde materialiter formata ſunt) redeunt. Hinc nubes, quamdiu nubes, fœtent in montibus: ſed non poſtquam ibidem ſummis frigoribus extenuatæ, in ultimam ſubtilitatis diviſionem. Hæcque fuit in natura neceſſitas, ut non procul à nobis, regio aeris eſſet algidiſſima. Aqua ſemper enim ideo, tota manet ut eſt, vel ſine ulla trium diviſione, tranſformatur in fructus, vaditque, quo illam vocant, & abducunt ſemina. Artificioſa quippe indagatio, mihi oſtendit quidem, quodammodo tria prima, analogoque ſenſu, aquæ ineſſe, nulla tamen arte, aut dierum carie, ab invicem diviſibilia. Deſineret namque elementum, eſſe corpus ſimplex, ſi in aliquod prius, aut ſimplicius, ſit ſeparabile. At nil in corporalibus datur elemento prius, aut ſimplicius.
Aqua itaque, eſt interno metallorum 8.
Mercurio ſimillima, qui cum omni prorſus, metallici ſulfuris labe, jam eſt exutus, tam ſibi undequaque indiſſolubili nexu cohæret, ut radicaliter omnem diviſionem, arte, aut natura poſſibilem, reſpuat. Hinc data Gebro occaſio dicendi, nullam in rerum ſerie, humiditatem, Mercurio ſimilem, propter homogeneam ſimplicitatem, in ignis tormento, ſibi perpetuo conſtantem.

ſtantem. Siquidem vel totus,in ſui natura
immutatus,ab igne evolat: vel totus,per
ſeminis tranſmutationem, in igne perſe-
verat. Fateor equidem, me non alias,na-
turam elementi aquæ didiciſſe, quam ſub
ferula, ex caduceo Mercurii parata. Hinc
autem, cum per triginta ſolidos annos,in-
genti labore, & ſumtu, perluſtraverim, &
aquæ, Mercurium adæquatum invene-
rim, ejus ideo naturam,quantum præſens
ſermo exigit, & judicii mei tenuitas fert,
9. conabor explicare. Spagyri inprimis fa-
tentur,Mercurii ſubſtantiam, omnis peni-
tus intrinſecæ diviſionis intolerabilem,
redduntque cauſam: quod homogenea,ac
onatica proportione, partes aqueæ ejus,
ſint æqua temperie, conjugatæ partibus
terreis (aereis, igneiſque ſub ſilentio
preſſis, eo quod hæ avolarent, ſi ineſſent,
nec conſtantiæ cauſam, hic requiſitam
continent) atque eatenus has ambas ſe
mutuo deſerere non poſſe, ob juſtam tem-
10. periem,invito igne, ſe amplectentes. De-
luſit eos, inprimis veterum error, de qua-
tuor elementorum, in corporum miſto-
rum miſtionem,neceſſaria confluentia. At
certè is error, Spagyris non erat indul-
gendus: quippe qui non auſi fuerunt, ae-
rem & ignem Mercurii adducere, ubi de
ejus conſtantia agebatur. Deinde, quo-
niam experiri, illis erat perfacile,aquam,
quocunque modo, arte vel naturali pro-
portione, fuerit terræ nupta, nunquam
tamen conſtantiam in igne acquirere, ut
neque verè,unquam terræ radicaliter jun-
gi. Eo quod aqua, quocunque modo ter-
11. ræ commiſta,non deſinat eſſe aqua. Neque
enim unquam modus, aut proportio, fa-
cient aquam à ſua eſſentia degenerare;
ut neque poterit id, ejus impetrare ulla
cum terra connexio. Aqua autem ma-
nens aqua, nata eſt ſemper ab igne evola-
re. Ridiculum ſanè, quod aqua diligeret
magis, proportionatum terræ pondus,
quam inæquale, atque ejus dilectionis er-
go,invita magis deſereret iſtam terrę tem-
periem. Siquidem, dum de commiſtione
quatuor elementorum ſermo eſt, intelli-
gitur de elementis puris, & plane incom-
miſtis; adeoque nulla miſtionis labe in-
quinatis, aut alioqui diſpoſitione ulla
præventis. Neque enim aqua, ſtateram
ſecum fert,nec reſpectum gerit, ad libran-
dam terram,ſibi commiſcendam,ut eidem
tenacius connectatur. Demiror valde, in
omnes Scholas, receptum commiſtionis
elementorum luridum errorem, tam ſtu-
pidas abſurditates peperiſſe, eaſque illo
ſolo abſurdo, obſeraſſe januam inventio-
nis ſcientiarum,& cauſarum. Mercurius,
ne minimum quidem terræ, in ſe admit-
tit,aut continet, qui ſolius ſemper aquæ
eſt filius. Imo terra,& aqua,nunquam poſ-
ſunt in aliquod corpus naturale cogi, aut
in identitatem formæ ſubigi, quocunque
id artificio ſit tentatum. Lateres enim, ſi
è terra madida, coquantur in lapidem te-
ſtaceum, aquam non capiunt, niſi propter
luti ductibilitatem: Cæterum, terra, ſe-
men in ſale ſuo habet, unde lutum lapi-
deſcat, per coctionem vitrificationis. A-
quæ igitur & terræ eſt tantum affuſio, &
partium appoſitio; non autem coalitus
admiſtio. Quidquid enim in compoſitum
abire, & ex diverſis, in hoc aliquid, con-
verti oportet, neceſſe, hoc fiat ſpirituum
agentium opera, & eatenus ſe comple-
ctentium, quatenus materiam, in novam
generationem tranſmutando,promovent.
Elementa vero, ſunt corpora, non autem
ſpiritus,multo minus adhuc in ſe invicem
agunt. Terra itaque, deberet prius ſuum
eſſe amittere, atque in ſuccum redigi,
priuſquam aquæ nuberet, ut hanc ſemine
imprægnatam,amplectendo traduceret in
fructum concepto ſemini deſtinatum.
Quodnam verò agens eſſet, quod terram
in ſuccum, & non in aquam potius tradu-
ceret? cum terra ſimplex non niſi in vici-
num ſimplex tranſmutaretur? Non ſane
id cauſaret, aliud elementum compar:
cum nil ejuſmodi, aquæ vel aeri compe-
tere,ſit viſum hactenus. Nec demum à ſe- 12.
metipſo, terra ſui corruptionem intende-

ret, cum hoc creationis conſtantiæ repugnet. Itaque licet terræ pars homogenealiter reducatur in aquam, per artem: per naturam tamen ſolam, id fieri recuſo; cum in natura agens deficiat, mediante quo ſolo duntaxat, terra virgo, ſive vera terra, in ſalem, atque inde in aquam reducitur.
13. Chymicis ſit in documentum, Terram, licet prima conſtitutione creatam, propriè tamen, ſaltem fructum eſſe aquæ. Itaque nec unquam in natura, generationes, aut commiſtiones contingunt, quam per aquæ imprægnationem. Adeoque, quamdiu aqua, ſemine prima eſt, nunquam ulla inde provenit generatio. Multo igitur minus, inde exſpectandum eſt fluens compoſitum, quod fertilitati ignis reſiſtat. Idque omnium minimè, quoties aqua, & terra, ſuis connectuntur viciſſim corporibus. Eſt ergo corporum, ſola in igne conſtantia, in mineralium familia, & quidem in metallis puriſſimus, perfectiſſima.
14. Eo quod Æternus, non creaverit humiditatem, conſtantia ſui, mercurio metallico aſſimilandam. Eſtque ideo in ipſo Mercurio, pro ut in elementis, ratio propinqua indeſtructibilitatis. Siquidem, in Mercurio deprehendi quoddam ſulphur externum, originalem metalli labem continens. Quæ quia originalis, ideo & difficulter ab eo tollitur. Qua tandem nihilominus per artem ſeparata, ajunt periti, Mercurium ſuperfluo ſulfure, & humido ſuperfluo mundatum. Quippe deinceps nullo igni, poteſt in formam terræ præcipitari, ob ſimplicitatem ſui maximam, qua aquæ elemento comparatur. Amiſit namque terram (id eſt, ſulfur) quæ terra in centro ſuæ eſſentiæ, non minus eſt ex elemento aquæ, quam reſiduus ejus deputatus Mercurius, quam licet terram prius ab origine, ſibi profundiſſime commiſtam habebat. Si ergo in priſtino ſtatu, Mercurius, habebat adæquatam, terræ & aquæ temperiem: ergo ſaltem poſt ablationem illius terræ ſulfureæ, priſtinam indiviſibilitatem amiſiſſet; quam potius, contraria relationis habitudine, longè firmiorem, deinceps ſibi in æternum confirmavit. Reperitur namque Mercurius, poſtquam eſt ſpoliatus iſto ſulfure, nullo igne mutabilis. Quia eſt Mercurius de Mercurio. Sulfur vero, eſt mors & vita, ſive vitæ habitaculum in rebus. In ſulfure nempe, ſunt fermenta, fracedines, odores, ſapores ſpecifici ſeminum, ad quaſvis tranſmutationes. Mercurius ergo originali labe mundatus, atque virgo, non ſinit ſe amplius à ſulfuribus, aut ſeminibus apprehendi, quin hæc confeſtim conſumat, ac velut conficiat, excepto ſuo compari. Sunt namque alia ſublunaria, nimis debilia, ut tanti Mercurium, ſubigant, penetrent, commutent, aut defœdent. Prout bene in aliis corporibus contingit, ubi ſemen, quod in ſulfure deliteſcit, ſe in aquam mittit. Sal vero, & Mercurius rerum, tanquam ſucci muliebres, ſequuntur ſulfuris conceptus. 15. Non enim aqua fortis, operatur ſuper metalla, vel mercurium, niſi intuitu ſulfuris. 16. Spiritus enim ſalis marini, abſque ſulfuris embryonati alicujus connexione, ne quidem mercurium vulgi, ideo diſſolvit. Solum ergo ſulfur, per adjuncta, proximè diſſolvitur, atque igne mutatur, quam viciſſitudinem dein aliæ partes compoſiti tolerant, non niſi propter ſulfur; Mercurius ergo de Mercurio, vel in Mercurio, ſoſpes manet, tam ignibus, quam liquore aeri. Alioqui ſi corroſiva, illum Mercurium attingeret, forte multorum labor compenſaretur. Quippe tota radix tranſmutationum, eſt in ſulfure. 17. Alterum ergo ſulfur metallorum, eſt internum ipſi Mercurio, ideoque intactum ab omni corroſivo, non minus, quam à deſtructionibus ignis, & aeris. Imo totalis rerum ruina ſequeretur, ſi omne diſſolvens, in intimam diſſolvendi radicem penetraret. Et licet argentum, in Chriſulca diſſolutum, periiſſe, quatenus aquæformè, videatur: permanet tamen in priſtina ſui eſſentia. Prout ſal in aqua ſolutum, ſal eſt, manet, & inde repetitur, ſine

ſalis

ſalis mutatione. Quod ſanè ſic non fieret,
ſi diſſolvens jungeretur diſſolvendo, per
minima: & non ſiſteretur à Mercurio il-
lius concreti. Ergo interior Mercurii Nu-
cleus, à diſſolventibus non attingitur,
18. multo minus terebratur. Sed paradoxi
novitate perculſi, inſtabunt ignari: ſi a-
qua non comprimatur, nec ejus partes
concidant, ſitque aurum, ex ſola aqua, un-
de ergo auro, aut plumbo, ſuum pondus?
Siquidem aqua, poros non habet, tota
aqua decuplo majores. Inprimis hoc du-
bium, ut dubia non tollit, ita nil arguit
contra materiam auri; ex aqua ſola ſum-
tam. Siquidem ſi aurum ex quatuor eſſet
elementis proportionatis: ſintque aer &
ignis, levia: ergo, objiciam pariter, unde
auro ſuum pondus? Sin vero ex ſola ter-
ra, & aqua, unde auro ſuum decuplum
pondus? Argumentum igitur quod à ſe
non propellit difficultates, nil premit ad-
verſarios. At cum naturæ interpretem, pa-
ratum eſſe oporteat, ad naturæ cauſas in-
veſtigandas, & reddendas, dicam ex præ-
miſſis: Semen auri, poteſtatem habet
tranſmutandi aquam, in hoc aliquid, ab
aqua longè diverſum. Quocirca, naturæ,
& rationi conſonum eſt, quod in tranſ-
mutatione, aqua in ſui corpore, tantam
compreſſionem, concidentiam, & aduna-
tionem ſuſtineat, quantum ſaxa, vel metal-
la, aquæ præponderant, quantumq; ſemi-
nis neceſſitas exigit. Utpote ex nihilo nihil
fit. Pondus ergo, ex alio corpore, tantun-
dem ponderante, fit. In quo, ut materiæ,
ita & totius eſſentiæ, fit tranſmutatio. Ita-
que aqua, dum ſubit leges ſeminis, etiam
ſui ponderis, condenſationis, & conciden-
tiæ, dimenſionum præceptis, obligatur. Si
enim aqua ſpeciei vaporis, centuplo ſei-
pſa levior, ſponte evolet, oculos effugiat,
& tamen maneat aqua: quidni dum fit
hoc aliquid, neque formaliter amplius eſt
aqua, etiam denſitates, decuplo majores
ſolito, ſuſcipiet? Utrobique nimirum,
materia proprietates ſeminum ſequitur.
Libertas ergo naturæ, eſt perpetua, ſpontè
facere, & pati corporis aquei compreſſio-
nes, eaſque ullo artificis ductu, nolle ſub-
ire, imo montes citius everti pulvere py-
rio. Erunt ergo ſedecim aquæ partes, in u-
nius locum compreſſe, ubi ex aqua, aurum
conſtituitur. Quocirca tantum abeſt, quod
dimenſionum ſit impoſſibilis penetratio, 19.
ſi naturæ nil ſit magis vernaculum, quam
corpus aquæ condeſare, enimvero quam- 20.
vis in aqua appareat, aliquid tribus primis
ſimile, illudque tamen à ſe invicem divelli,
nulla ſit ſpes, eo quod in omnimoda aquæ
ſimplicitate, occultetur adæquatum quo-
dammodo ſulfur, quod ab aliis nequit ſe-
parari, quin ſimul comitentur omnia. Non
ſunt vera tria prima, quæ tantum per
phantaſiam abſtracta ſunt. Aqua igitur,
cum utrobique proles, pro ſeminum ſuo-
rum diverſitate variet; Ita tot diverſa
terrarum, mineralium, ſalium, liquorum,
lapidum, plantarum, animalium, & meteo-
rorum genera, per ſpecies exſurgunt, ab
afflatu ſeminum. Aqua enim in terra fra-
ceſcit, ſuccus terræ fit, gummi, oleum, re-
ſina, lignum, baccæ, &c. & quod nuper nil
niſi aqua materialiter erat, jam ardet, &
fimum emittit. Non quidem quod fimus 21.
ille, ſit aer: ſed vel halitus, vel ſicca exha-
latio, novuſque aquæ fructus, nondum
totaliter ſemine ſui converti deſtitutus.
Probatur. Nam corpus aeris, non poteſt
in aere facere umbram; Quidquid verò è
carbone exhalat, in ſole facit umbram.
Aer enim, cum determinatam, ac ſuæ ſim-
plicitati conformem habeat conſiſten-
tiam, & craſſitudinem: ſequitur, quod
quidquid aere denſius eſt, id aer non ſit.
Inſuper, quod per ignis calorem, exte-
nuatum jam exhalat, aere adhuc eſt den-
ſius, adeoque ob id facit umbram: Id ſane
longè ſpiſſius fiet in frigore, & in nubi-
bus fiet viſibile; Quæcunque ergo exha- 22.
lationes à terra ſurſum ſcandunt, nubi-
bus junguntur, hactenus etiam nubes fœ-
tent, non ſecus atque aqua, ſub æquino-
ctiali: ibique conſumto concreti ſui fer-
mento, atque ſemine, in aquam puram
ver-

vertuntur, non aliter, quam aqua, poſtquam limites putrefactionis, quos ſub
23. linea conceperat, evaſit, & ſuperavit. Eſt itaque ros, verna nubes, nondum putida, decidens antequam locum frigoris attingat.
24. Sic nebula, nubes eſt fœtida, nondum depurata, per fermenti putrefactionem. Norunt quippe, quotquot Alpes mecum transgreſſi ſunt, quantum nubes, manu apprehenſæ, fœteant, aqua vero pluvia inde collecta, quam ſuavis & inſipida ſit, ac penè incorruptibilis. Etenim dum quid exhalat, ſive aquæ, ſive olei, ſive fuliginis, vel exhalationis ſpecie, id ſit; ſemina quidem concreti, ſecum licet non auferat, ſaltem fermenta ſurſum aſportat; quæ ut
25. plenè aboleantur inde, utque materia reſidua, in aquam remigret, oportet, quod in culina aeris frigidiſſimi, prius in ſubtile Gas attollantur, ac tranſeant in aliam ſuperiorem regionem, & aſſumant conditionem, ſpecie atomorum minimarum. Utque fermenta, ibidem, tam loci frigore, quam atomorum ſubtilitate, moriantur, velut ſuffocatione, & extinctione. Eſt quippe frigus, proinde principium, non quidem vitale: ſed extinctionis. Quatenus videlicet partes atomorum, adhuc magis ſubtiliando, ſubdividit, prout ſupra docui. Adeoque ſub frigore, ligna, velut ac ſi flatu agitarentur, citius etiam conſumuntur igni. Qua utique neceſſitate, locus iſte, continuo frigore, ſemper ab initio alſit. Author quippe Naturæ, ne ſuæ creaturæ neceſſitatibus, defuiſſe videatur, ubique deſtinationes aptavit juxta neceſſitates. Frigus ergo, iſti eſt loco nativum, atque vernaculum: non autem ex poſtera Antiperiſtaſis chymera. Materia nimirum fructuum, eo delata, in ſui primum eſſe, redeat oportuit, & fermentorum infectiones, ergo prius amovendæ, per frigoris mortificationes, ſubdiviſiones, ſubtilitates, penetrationes, ſuffoca-
26. tiones, & extinctiones. Aer ergo, locus eſt, ubi omnia eo deducta, conſumuntur, & in priſtinum aquæ elementum, retrocedunt. In terra ſiquidem & aqua, quamquam corpora ſeminibus orta, paulatim putreant, inque ſuccum abeant: non tamen ita propinque, in ſimplicis aquæ progeniem, ut neque in Gas, rediguntur. Mox enim in terra, aliam fracedinem, fermentum, & ſemen hauriunt effœta corpora. Unde ad ſecundas nuptias advolant, & in fructus ſuccedentes, iterum de novo propagantur. Ignis vero, rerum mors, ſeminibus caret, arbitrio Artificis ſubditus, ſeminalia cuncta abſumit, illorum vero conflagrabiles materias, in Gas
traducit. Aſſerit Paracelſus, tria initia, ita 27.
in ſingulis principiis unita, ut nulla artis ope, unum prorſus ab altero liberetur. Salva enim viri authoritate, contrarium ſuæ aſſertioni, per vini ſpiritum, in aquam inſipidam converſum, aſtruxit noſtra mechanica, complectens ſuum arcanum Samech. Adeoque nec ignorantiam vir ille prætexere poteſt. Vini nempe ſpiritus, totus cremabilis, deflegmatus, & oleoſus, ſemper pro ſui dimidio, in aquam ſimplicē, inſipidam, & elementalem, tranſit, attactu ſalis tartari. Iterum idem fit per repetitionem, pro parte reliqua. Ignoravit nempe vir ille, quidditatem Gas, (meum ſcil. inventum) frigoris demum proprietates in aere; Imo putavit, aquæ vaporem, plane annihilari. Quæ idiotiſmi ſtupiditas, tanto Diſtillatori minime eſt connivenda. Præſertim, quod velit potius elementa, ab elementis ficticiis, quam tria prima, à tribus primis, ſeparabilia. Quapropter ex tradita aquæ anatomia, jam ſat liquet, quod aqua ſimplex, non ſit cruda; quodque ignis, non demat illi cruditatem, quam non habet. Quod tota ignis actio, non ſit in aquam, ſed in illud, quod ſibi
per accidens eſt commiſtum. Galenus, 28.
Dioſcoridem, verbotenus pro ſuo more exſcribens, volenſque ſimplicium gradus elementales metiri, id per linguæ diſcretionem non eſt aggreſſus: adeoque plus ignis, in miſtionem confluxiſſe, eſt auguratus, ubi plus acrimoniæ vel amaritudinis

nis reperiret. Quod Scholæ etiamnum modo ratum habent, quamquam obſtet amarum opium,& flammula, concluſo vitro acrimoniam deponat, ut & hydropiper,atque ſimilia. Quæque madida urunt, exſiccata autem adſtringunt. Nec facile viam invenient Galeniſtæ, qua ſubter cœnum ignem pro hydropipere adducant. Neſcitum eſt namque in Scholis, proprietates omnes nedum occultas, quas vocant,ſed & quaslibet alias,fluere è gremio ſeminum, quaſque formales omnes, & ipſæ licet Scholæ vocent. Ego ſane, quatuor qualitates elementales, velut externo in rerum cortice,experior,perniciores ſecundas: Intimas vero, in Archeo immediatè premi. Omnes tamen, eſſe de ſinu ſeminis, & formarum. Nullam autem de materia prima, ut neque de elementorum connubio egredi, utpote ficticiis matribus,ambabus. Verùm quia aqua in vaporem, per frigus delata, alterius ſortis, quam vapor,per calorem ſuſcitatus; Ideo paradoxi licentia, in nominis egeſtate,halitum illum,Gas vocavi,non longe à Chao
29. veterum ſecretum. Sat mihi interim,ſciri, quod Gas, vapore, fuligine, & ſtillatis oleoſitatibus, longe ſit ſubtilius, quamquam multoties aere adhuc denſius. Ma-
30. terialiter verò ipſum Gas, aquam eſſe,fermento concretorum larvatam adhuc. Porro Paracelſus totus ſerius fuit, ſeparando quatuor elementa, è terra, aqua, aere, & igne, adeoque ex ipſis ſuis elementis, quam tamen ſeparationem, negat poſſibilem,ex tribus primis: quaſi tria illa prima, elementis ſimpliciora, atque priora eſſent. Immemor doctrinæ multoties ab ipſo repetitæ. Nimirum, quod corpus unumquodlibet, tribus tantum conſtet principiis; non autem elementis: Eo quod elementa non eſſent corpora: ſed loca, & inanes matrices corporum, ſive principiorum, corporis omnis expertes. Etenim etſi vulgo non credantur, apud nos elementa impolluta,illa tamen ſic vocat Paracelſus, quæ ex pollutis docet ſequeſtrari per artem. Recipit autem ejus deſcriptio, aerem uno vitro, aquam communem in alio, terram vero ſive horti, ſive agri, in tertio, ac tandem ignis flammam in quarto. Vaſa autem claudit ſigillo Hermetis,liquatione colli. Et continuo aquam bullire, per menſem ſuo vaſe. Quaſi id poſſibile foret, & non diſſiliret vitrum citius. maxime, quod jubeat aquam, ad ſummum vaſis labrum, abſque aere claudi (vitrumque cum aqua ſcilicet liquari) denique flammam, vitro concipit, momentoque quo deſinit; non ignis amplius: ſed fuligo eſt aerea: Nec ignis eſt ſubſtantia. Denique nec ignis, uſque in clauſulam vaſis detineri poteſt. Alibi, ignis elementum negat præter cœlum; nunc vero rei combuſtæ Gas,ignem vocat. Haſque ſuas nugas, ad magni momenti cauſas exaltat, quas tamen nominare non eſt auſus. Quia anxius ſua ſomnia mundo extruſit, ſub ſpe, inde nomen Monarchæ Arcanorum promerendi.

GAS AQUÆ.

1. GAs aquæ differt à vapore. 2. Demonſtratio à Creatione. 3. Aerem in Geneſi, deſignari per Cœlum. 4. In firmamento eſt operativum principium diviſionis aquarum. 5. Poteſtates ſeparatrices aquarum,in aere. 6. Hiſtoria halitus. 7. Differt Gas ab exhalatione veterum. 8. Suppoſitio principiorum. 9. Modus fiendi in vapore. 10. Gas aquæ. 11. Exemplum in auro. 12. Gas aquæ oſtenditur Tyroni. 13. Incruſtatio aquæ. 14. Alpium calor magnus, tamen inſenſilis. 15. Frigus, non eſſe caloris abſentiam,aut privationem. 16. Cur Gas ſit inviſibile. 17. Cur ſtellæ nictent. 18. Unde Cœlo color Lazureus. 19. Aer ignorat motum raptus. 20. Super omnes nubes, non caret aer omni motu. 21. Qualis iſti loco ſit tranquillitas. 22. Gas,meteori mater. 23. Gas, & Blas, totam ſtatuunt meteori rempub. 24. Sol calet per ſe. 25. Peroledi aeris, valvæ Cœli. 26. Quare venti quidam laterales, alii vero perpendiculares. 27. Unde aeris Blas concitetur originaliter. 28. Ambæ cauſæ cujuslibet meteori. 29. Aqua eadem modo, quæ ab ini-

tio. 30. Stabilitas Peroledo tranquillo, unde. 31. Probantur Peroledi. 32. Objectionis ſolutio. 33. Aqua occaſionaliter à ſeipſa glaciatur, non autem effectivè à frigore. 34. Cur glacies ſit levior aqua. 35. Proportio levitatis in glacie, per mechanicam. 36. Conſtantia, & ſimplicitas aquæ. 37. Entia quælibet, quodammodo ſentire. 38. Vapor facilius redit in aquam, quam Gas. 39. Mutatio in vaporem, reſpectu Separatoris aeris, eſt obliqua. 40. Aer eſt ſiccus, & frigidus per ſe. 41. In corpore elementato, non eſt ſimplex, & omnimoda homogeneitas. 42. Extenuatio ſulfuris aquæ, dat levitatem glaciei: non autem peregrini in aeris immiſtio. 43. In patiente differt reactio, à renitentia. 44. Per 17 rationes probatur, aerem in aquam, aut viciſſim nunquam tranſmutari.

GAs, & Blas nova quidem ſunt
nomina, à me introducta, eo
quod illorum cognitio veteribus
fuerit ignota: Attamen
inter initia phyſica, Gas
& Blas, neceſſarium locum obtinent. Igitur,
hoc paradoxum amplius dilatandum
1. eſt. Ac primò, quo pacto, ex aqua, Gas
fiat, & quam ſit alius modus ab illo, quo
calor aquam in vaporem elevat. Itemque
quo pacto hæc contingunt, ex aquæ ana-
2. tomia ſciendum eſt. Repetam ergo. Deum
ter glorioſum, in principio, creaſſe cœlum
& terram, & abyſſum aquarum. Abyſſus
autem incipiebat à concavo Cœli, & terminabatur
ſuper globulum terræ. Nil ibi
legitur de creatione aeris, qui tamen corpus
eſt, & in elementum creatus; non
quidem poſt ſex dierum creationem, ut
3. repleret locum, ubi aer nunc eſt. Itaque
Cœlum aerem deſignat, eſtque Cœlorum
materia, alias hactenus incognita. Dein
creavit Æternus firmamentum, ut ſepararet
aquas, quæ ſub ſe manere debebant,
ab iis quæ ſupra ſe manſuræ erant.
4. Non erat autem firmamentum, velut cataracta
aut tanquam otioſum interſtitium
aquarum: ſed potius operativum illius
ſeparationis principium. Prout Sol,
non eſt interſtitium inter diem, & noctem;
licet ſit factus, ut ſeparet diem à
nocte: ſed Sol eſt ipſius diei factor. Cœlum
ergo, ſive aer, eſt conſtitutus ſeparator
aquarum, duraturus, quamdiu ipſemet
mundus. Cujus ergo duas obtinuit
inſignes poteſtates. Excelſum nempe fri- 5.
gus, eique proportionatam ſiccitatem.
Habet quidem ingentia in ſe lumina, quæ
in eo volvuntur, quæque ingenitum frigus,
utcunque mitigent; non tamen aer
deficit ab eo munere Separatoris. Et qua
parte ejuſmodi ſeparatio contingere debebat
(quæ nobis eſt vicina) nulla prorſus
ſunt lumina; imo nec etiam multum
eminus. Quo propius autem aer ille, Bea- 6.
torum cœnacula attingit, pluribus ſcatet
luminibus. Sic ſe habet aeris diſpoſitio.
Nunc vero halitus hiſtoriam aggrediar.
Qui vaporem, ſimul & Gas continet, adeoque
contentum aeris, eſt examinandum.
Nec eſt enim Gas ſiccum, & oleo- 7.
ſum corpus, quod exhalationem veteres
dixere: ſed complectitur inſuper & aqueum
aliud, præter vapores, unde meteorôn
corpus, modus, & progreſſus cognoſcentur.
Conſidero corpus Aquæ, 8.
continere elementalem ſibi, atque genialem
mercurium, liquidum, atque ſimpliciſſimum:
ſalem denique inſipidum, æque
ſimplicem. Quæ ambo, intra ſe amplectuntur
uniformè, homogeneum, ſimplex,
& inſeparabile ſulfur. Hæc ſuppono,
pro ut Aſtronomi ſuos excentricos, ut
intelligendi imbecillitati noſtræ, eatur
obviam. Sal igitur aquæ, ut à minimo te- 9.
pore movetur, & caleſcit, caloris impatiens,
illico in altum, tanquam ad quietis
atque refrigerii locum, ſcandit, cum proportionata
Mercurii ſui parte. Atque eatenus
& ſulfur, ab ambobus inſeparabile,
comitari debet. Tria ſic connexa, ſunt vapor,
qui in aerem deductus tepidum, propter
eaſdem rationes, feſtinat aſcendere,
donec refrigerii loca, à Creatore parata,
attigerit. Quo jam perductus vapor, ſtatim
infeſto ſibi calore depoſito, ſal fugæ
ſuæ velut pœnitens, optaret ſuo in Mercurio
rurſus reſolutionem accipere, ac in
priſtinum aquæ ſtatum redire. Sed obſtat
excelſum, infeſtumque loci frigus. Cujus 10.
occa-

occaſione, Mercurius aquæ, ſic conglaciatur, ut ad reſolutionem ſui ſalis ſit inhabilis. Quapropter ſtatim vapor ille in Gas mutatur, & Gas ſpecie, ſuſpenſus, vagatur. Adeo ut niſi frigus, ſulfur aquæ, in cortice exſiccaret, & hactenus divideret, quamprimum vapor omnis (prout in noſtris vitreis vaſis) atque nubes, quatenus aere gravior, deorſum rueret. Hinc videmus, vaporibus ſubinde extra metam delapſis (uti mox à magnis frigoribus, ubi auſter inopinus afflat) deglaciato aquæ mercurio, ſalem denuò facile reſolvi, intra ſuum Mercurium. Frigoris nempe & caloris importunitates, imperant aquæ initiis, ut intro, vel extra vertantur. Sic nempe pluviæ minores, & ros, minimis atomis decidunt, quaſi deſcendentes, ac reſoluti vapores. Non eſt itaque nova, ac ſubſtantialis generatio, dum ex aqua vapor elevatur, cum ſit tantum extenuatio, propter partium extraverſionem. Ut neque etiam, dum Mercurius aquæ, reſolvit ſalem, quem intra ſe rurſus claudit, & in pluviam mutatur. Quæ non eſt, niſi priorum atomorum, aquæ reſolutio, & coadunatio in guttas majores. Non intercedit enim eſſentiæ mutatio, ubi ſola eſt loca-
11. lis diviſio, & partium extraverſio. Per exemplum. Aurum flavum, & malleabile, non mutat eſſentiam, dum per aquam regiam ſolutum, colorem ferreæ rubiginis habet, neque dum in Chryſulca nigreſcit, & in minimum pulverem, comminutum
12. eſt. Porro ut Gas cognoſcas; Primò meditare, aerem eſſe ſeparatorem, denique in ſui radice ſimplicem, ita ſimpliciter frigidum, & ſiccum. Cum igitur calor, & frigus, ſint activiora humiditate, & ſiccitate: Ideo Mercurii humiditas, primum patitur ab aeris frigiditate: cumque Mercurius, & ſal aquæ, ſuo ſint ſulfure frigidiora, ideo ab aeris frigiditate, celerius afficiuntur, ac primò quidem mercurius, quia duorum ſociorum frigidiſſimus. Atqui cum unumquodque optet manere, ſive mutatione viciſſitudinum, in quiete, & oporteat elementa, ſive deſtructione manere; Ideo Mercurius, & ſal aquæ, properant ſeipſos cuſtodire ab aeris frigore.
Sicque condenſant, loricant, atque glacie 13.
ſeipſos incruſtant, ut magis reſiſtant in ſoliditate, qui alias in Gas mutati attolluntur (proprium eſt quippe aeri ſemper, aquas ab aquis ſeparare) vel alias retardant iſtam mutationem, & fugam. Quod ſi vero aqua, agitata non glaciatur: tum frigus, & ſiccitas aeris, tria prima aquæ apprehendunt, ſic ut mercurius aquæ fiat incapax reſolvendo ſali, in ſua humiditate. Adeoque ſal, ſub frigore quodammodo grumeſcit, in mercurio, & ſulfure. Ita quod ſulfur, cæteris duobus ſiccius, etiam facilius à frigiditate, quam ſocii, patiatur, magiſque à ſiccitate aeris, quam ejus frigiditate. Quocirca dilatatur ſulfur, in minimas partes, quarum ſingularum mercurii, & ſales grumefacti, exponunt extrinſecè ſuum ſulfur, ut ab aeris ſiccitate toleret. Quocirca cum ſulfur, ſit æquale, amborum alterutro, neceſſe eſt, duo reliqua dividi, atque dilatari, ad menſuram ſulfuris. Unde facillimo negotio quoque, frigore aeris, Mercurius cum ſale aquæ glaciantur intra ſulfur. Quapropter cum ſal & Mercurius, humectando ſulfuri ſint inidonei, neceſſariò in Gas mutantur pariter, ac magis magiſque ſubtiliata, ſubdividuntur in extremam & poſſibilem elementi ſubtilitatem uſque. Gas ergo, non ſubſtantia, aut eſſentia: ſed alteratione tenus, duntaxat variat. In vapore enim, ſal caloris impatiens, cum Mercurio aſſurgit, habentque ſibi ſulfur incluſum. Et Gas, ſulfur aquæ extra vertit, exſiccat, atque ſubdividit. Vapor enim, dum locum refrigerii attingit, plerumque nubis ſpecie oberrat ſemicongelatus, nec aſcendit: ſed adveniente frigore brumæ, cum jam illa aeris regio, ſupra modum inalgeſcit, mox aer ſerenus fit, nubes diſparent, & in Gas mutantur. In montibus Helvetiæ, & Sabaudiæ nubes ſub pedibus fluctant, per earum foramina, mundum deorſum aſpicimus,

cimus, propter frigus loci immane: quidquid verò ſupra nubes eſt, ſine nube eſt, quia totus ille halitus, paulatim in Gas extenuatur, & videri deſinit. Sol quidem ea parte (niſi ningat) ſerenus ſplendet: ſed calor ejus non eſt perceptibilis, licet
14 viderim ſodalem, in latere, quo Solis radii illum directe, toto ſemiſſe diei feriérant, vultum & cervicem ambuſſiſſe, non ſecus atque ſi cantharides applicuiſſet. Idque ſine caloris & doloris ſenſu. Neque enim hoc fit ob nimiam aeris, & caloris ſubtilitatem. Siquidem caloris gradus, non autem ſubtilitas, aut puritas urunt. Imo corpus denſius, ut ferrum, carbone rariore, ferventius urit. Multoque minus, propter reflexionem radiorum: Siquidem urebatur parte, qua ſol, non autem adverſa qua montis reflexio, feriebat. Frigus enim loci, facit, quo minus,
15. Solis calor ſentiatur. Hinc nimirum conſtat, frigus non eſſe meram caloris abſentiam, ſive privationem, aut non ens. Siquidem hic utrumque ſtat, operatur ſimul, diſtinctim, & quidem gradu intenſo. Facitque aerem, ſui contemperatione, totius fere mundi ſuaviſſimum. Nix tamen in monte non liquatur illo Solis ardore. Eo quod frigus nivis, & loci ſimul adæquata ſunt calori Solis. Quanto autem homo nive eſt calidior, tanto nimirum ardor Solis ſuperat, atque potenter urit, eo quod humanus tepor, loci frigus ferè totum excludat, Soliſque ardor penè ſolitarius a-
16. gat. Dum halitus, & nubes, Gas fiunt, ſubtiliantur, ac quo ſubtiliores, eo quoque altius ſubdividendo ſcandunt, magiſque viſum fugiunt. Alioquin enim Sol, ob nubium multitudinem, ac denſitatem, nunquam nobis luceret, multoque minus terram calefaceret. Nictant ideo ſtellæ, totumque cœlum, coloris expers, ſplendi-
17. dum: Lazureum tamen refert. Nam quamquam Gas ſubtiliſſimum, & inviſibile ſit in ſuo corpore: quia verò adhuc ab aeris omnimoda diſtat perſpicuitate, ideo in tanta ſui profunditate, cœruleum colorem mentitur. Gas enim, quod 18.
prima ſui diviſione, umbram dare dixi, in ſubdiviſionibus mille ſui non apparet, niſi in multa quod profunditate, ſaltem colorem præfatum referat. Frivolum quoque, aerem, raptu primi mobilis ferri. Quia nubes ventorum du- 19.
ctum ſequuntur. Ventorum autem motus ſunt irregulares, eo quod ſint Blas ſtellarum; non autem motus orbium. Quinetiam longè ſupra nives, aer penè immotus eſt. Mercator ſiquidem Belga, in 20.
Canariis montem aſcendit, qui hodie exiſtimatur totius orbis altiſſimus. Erat autem conductor unus, duo heri, totidem famuli, Cameli 5. quorum unus annonæ, & pabulo deſtinatus. Menſe Junio, ac multo mane aſcenderunt. Vix autem per horam iverant, cum frigus offenderent, ac tota die, conqueſti ſunt, quod ſub noctem eſſet ita inſolitum, ut veſtes augere debuerint. Tertio mane, tribus ab ortu Solis, circiter horis, ad montis faſtigium eſt perventum. Ibi enim arena, veſtigia camelorum, ante annum impreſſa, tanquam recentia, & nomina quorundam, humi inſcripta, velut heſterno digito. Præter enim aerem longe ſuaviſſimum, nullum repererunt vegetabile, ob defectum pluviarum. Igitur feſtinarunt deſcendere, Camelis toto quintiduo nil quieſcentibus, excepto tantillo, quo pabulum ſumerent. Totum autem triduo, forte Italicis milliaribus quindecim, ab horizonte diſtabant. At quanquam hæc tranquilli aeris regio, tempeſtates ventorum, non ita ſentiret, verumtamen ſuavem auram fluentem, & Blas alterativum habere eſt neceſſe, nedum, quia diem & noctem, frigus atque calorem patitur: ſed & ſtellarum Blas tranſmittit, Gas inferum admittit, aliaque inde conſequentia patitur. Et ut iſta regio, ſtellarum tranſmittit alterationes, ita & concipit, atque participat. Sol enim (idem eſto judicium de aliis ſtellis) non poteſt non calere, qui in frigidiſſimis montibus urit veſicas,

veſicas, hunceque diurnis horis calorem ibidem eſſe, requiritur. Quippe & hoc fervore, nox illic caret. Iſtas igitur ibidem viciſſitudines, hoſpitari eſt neceſſe. Eodem modo & ſtellarum radii, plenis viribus, vaſtam aeris monarchiam tranſmeant, & illa, ſuas alteritates ſeminant. Neque enim, etſi proprios effectus non producant, niſi in termino ſcopi, in quem diriguntur ad uſum mortalium: non deſinunt tamen, per metas, qua tranſeunt, aerem alterando, imbuere ſuis impreſſionibus. Magiſque adhuc, quod hac in parte ſint Cœlorum cataractæ. Id eſt. In immenſo aeris tranquilli ſpatio ipſomet, eſt Gas aquæ, quod exquiſitiſſima ſub diviſionis ſubtiliatione, multoties recuſum, atque ſubdiviſum eſt, per frigora, per quæ tranſivit. Hoc Gas ſaltem nunquam ſponte in aquam priſtinam rediret, nec deſcenderet ad loca frigidiſſima, per quæ ſurſum ſcandendo evaſit, niſi Blas ſtellarum ſuperum, deſcenſum cogeret. Adeoque non

21. non eſt tranquilli aeris regio, viciſſitudinum expers, niſi quod pluvia, ibi ſolum humectet, nec ventorum turbo commovendis undis ſerviat. Etenim cum Gas, quod in ſe cuſtodit, jam ad tantam ſui ſubtilitatem ſit redactum, atque ſinguli ejus atomi, velut fervoribus aſſati, in exteriore ſulfuris ſuperficie, nequeunt ſanè in pluviam redire, niſi vento ſuavi, deſcendant ad mediam regionem, ubi coagulandi initia, ſub tepido auræ afflatu reaſſumunt. Oppoſita nempe alteratio quædam illi, à quo Gas abiit, debet Gas in aquam reducere. Tepor nempe ſuavis, in aere tranquillo, atomos Gas decidere facit, ſuo ſulfure contectos, qui velut pelle diſrupta, aut vitri inſtar, à tepido, in frigus repente delati frangitur; Atque ſic Mercurius aquæ, ſalem ſuum reſolvit, ad cujus reſolutionem, ipſum ſulfur liquatur in priſtinam aquam.

22. Eſtque ejuſmodi corporis aquæ inverſio, & per frigoris examen, tortura iſta, neceſſaria, ut omnis prorſus fermenti vis, è nubibus tollatur. Alias namque, multa corruptio, multuſque nebularum fœtor, mortales mox deleret. Ut in liquato argento, minutulæ atomi auri, ad fundum labuntur: ſic ſidunt atomi Gas, labendoque increſcunt, quę alias præ frigore aeris, infirmæ rurſus attolluntur, niſi propitius tepor, loco frigidiſſimo ſubinde obſtaret. Sic nimirum pluviæ, imbres, nimbi, ſic grando, nix, nebula & pruina, pro alteratione, per accidens, à Blas tam motivo, quam alterativo, locis frigidiſſimis, obortæ. Adeoque Gas, & Blas, totam rempub. meteori, in colonias diviſere. Sal- 23.
tem ex citatis exemplis didici, Solem non per Accidens, ſed per ſe, atque immediate fervere. Caloremque ipſi tam 24.
intimum, atque proprium eſſe, quam eſt ipſi ſua lux. Habet ergo aer ſuos, non minus quam terra, fundos, quos Adepti vocant Peroledos. Inviſibile itaque Gas, 25.
variis aeris ſtratis hoſpitatur, ſi aquæ ſua ſint barathra, ſuæ voragines, ſuæ portæ ſunt in Peroledis, quas periti Cataractas Cœli, & valvas dixere. Neque enim Gas, ex profunditate Cœli, decidens in locum nubium, ſine directore Blas fertur. Imo non niſi per ſtratas, atq; ordinatas valvas decidit. Planetis nempe non promiſcuè 26.
omnes valvæ patent: ſed ſinguli per ſuum Blas clavigeri ſunt ſui Peroledi. Quod Aſtrologis meteororum indiciariis examinandum ſuppono, & ſpondeo divitem ſupellectilem inventuros. Sic nempe venti, quandoq; perpẽdiculariter deorſum properant, terramq; feriunt, alias vero lateraliter valvas egrediuntur, ædes, & arbores diruunt, ut etiam miſerandam navigiis cladem inferunt. Tepidior autem aura, ventum ex profundo aeris venturum, ac Gas, ſecum deorſum ducturum, Blas Cœli prænunciat. Unde Gas, mox in vaporẽ rurſus reſolvitur, ac dein in pluviam. Nubes ſcilicet tunc apparent, non dudum ante, quæ ad nullũ mundi angulum ſpectabantur. Eo quod ex profundo aeris ſuperni, deorſum delabatur inviſibile Gas, quod in vapores,

atque inde guttatim concreſcit. Iſta nempe eſt deſtinatio aeris, ut continuo aquas
ab aquis ſeparet. At quandoquidem una
pars aquæ, ad minimum in centuplum ſuæ
dimenſionis extenditur dum halitus fit,
tantoque ſubtilior, quo ejus Gas minutius ſubdividitur, ſitque is ordo, atque ea
lex univerſi, ut ſingula, ad neceſſitatem
humanam, & mundi conſervationem fe-
27. rantur. Hactenus nimirum gravia ſurſum
tendant, atque levia deorſum trahantur:
Hinc mihi viſum fuit, Blas ſtellarum, in
pluviam cieri, atq; in ſerenitates, aliaſque
tempeſtates ferri: quoties pluralitates
ipſius Gas, in Peroledo aeris tranquillo,
propemodum ſuffocationes, nimiaſque in
aere compreſſiones, minari videtur. Non
ſum tamen adeo de cauſis occaſionalibus
meteori anxius, ſat mihi noviſſe, halitum,
infernè ſurgentem, nimirum vaporem, &
Gas, eſſe cauſam materialem omnis me-
28. teori. Cauſam effectricem, ſufficit Blas
noviſſe, authoritate Sacrorum. *Erunt vobis
ſtellæ in tempora, dies, & annos.* Hæc igitur eſt
aquæ irrequieta deſtinatio, ut continuo,
ſurſum atque deorſum pergendo, non ſecus atque venti, inordinato, ac irregulari
motu, Blas ſuo ſtellarum reſpondeant.
29. Sicque eadem, & non imminuta aqua
quæ ab initio univerſi, exſtitit, eſt; eritque in ejus finem. Cæterum meditor Peroledos aeris, tanquam lagenas ſtellarum,
per quas ſuum Blas, trans determinata ſaltem loca, explicant, ad uſus, & alteritates
temporum requiſitum. Maximeque quod
ſuperior, ac ferè tranquillus Peroledus,
cauſam contineat, quare ſint venti, fru-
30. ctus, rores, maximeque provincialia. Etenim cum ventus ſit fluens aer, adeoque
inſtabilitatem in ſe habeat, neceſſe eſt in
Peroledo tranquilliori, cauſam ſtabilitatis localem invenire. Valvæ ergo, ſunt in
Peroledo, clauſæ, vel patentes, juxta Blas
ſtellarum cui parent. Nec mirum, eſſe limites, ſive terminos inviſibiles in aere,
tantæ potentiæ, & molis cohibitivos; nam
viſibilis mundus, vix alteram rerum, &
minimam poteſtatum rempub. continet.
Quis namq; neget ſub ſaxo Scotiæ, quod 31.
vix 12 pedes latum, altumque 30 non eſſe Peroledi aliquam diviſionem (ut interim de linea Æquinoctiali, ejuſque proprietatibus miris ſileam) tormento bellico exploſo, uno latere, ne quicquam toni,
aut tremoris, altero ſaxi (quod ideo mutum vocatur) latere, ſubaudiri? Sic quoque valvas, ſive januas Peroledorum, in
aere, neceſſe eſt conſiderare laterales, eo
quod venti plerumq; laterali motu egreſſi, conformiter quoque à Blas ſtellarum
ferantur, in tranſverſum ſuorum terminorum. Ex præfata doctrina Gas, tandem 32.
mihi objicio. Si aqua à frigore glaciatur,
in nives, grandinem, atque glaciem: ergo
aqua non diſſolvetur à frigore, in Gas: ſi
uniformis agentis & patientis, eadem debeat eſſe actio, atque effectus. Ubi ſerio
notandum. Quod aqua ſeipſam glaciet;
non autem glacietur efficienter ab alio.
frigus enim etſi congelare hactenus pu- 33.
tetur, id tantum eſt occaſionaliter, non effectivè. Aqua ergo, ſenſu ſui modi, percipit frigus aeris, non quidem caloris aliquam nudam abſentiam, aut privationem
(prout ante jam demonſtravi per exemplum, in Helvetia ordinarium) ſed ut
cauſam, in naturali qualitate poſitivam.
Siquidem inprimis, eſt indubium, & viſu
conſtat, quod aer frigidus, ſenſim conſumat aquam, nivem & glaciem: has duas
tamen ſegnius: illam vero ocius. Denique obvium eſt, quod quidquid ſic ſuffuratur aer, id ſtatim eo ipſo in Gas inviſibile transferat. Si ergo frigus aeris induraret aquam in glaciem, ceſſaret etiam
continuo ulterior aeris actio, facta jam
glacie: ſed conſequens eſt falſum: ergo
& Antecedens. Nam ſulfur aquæ, à frigore, facilè areſcit, & dividitur, quocirca
Mercurius, & ſal aquæ, ſentientes gelu
aeris, volentis ſeparare aquas ab aquis, &
quod deberent tolerare extenſionem, &
exſiccationem ſui ſulfuris, adeoque omnino violentam impreſſionem Separatoris,
deſide-

deſiderentque manere ut ſunt. Hinc tota
aqua ſimul, ſe per cruſtam loricat, ut Se-
paratori reſiſtat. Quod quidem perficere
non valet, quin & in glacie, jam aliqua
ſulfuris pars, extenuationem ſui, ſit paſſa:
adeoque & hactenus glacies, aquæ ſuper-
34. natat. Quod autem ſulfur aquæ, in glacie,
licet extenuatum ſit, non tamen aquæ na-
turam depoſuerit. Probatur per mecha-
35. nicam. Imple lagenam vitream & ma-
gnam, fruſtis glaciei, collum vero clauda-
tur ſigillo Hermetis, id eſt, per vitri ibi-
dem liquationem. Ponatur hæc tum lage-
na, in bilance, adjecto pondere, in oppoſi-
tum, & videbis quod propemodum octa-
va ſui parte, aqua, poſt reſolutam glaciem,
erit ponderoſior ſeipſa glacie. Quod cum
milleſies ex eadem aqua fieri poſſit, re-
ſervante ſemper idem pondus, dici non
poteſt, quod ejus pars aliqua in aerem ſit
36. verſa. Ita nempe eſt elementorum peren-
nitas, & conſtantia, ut, quamquam aqua in
vaporem, in Gas, in glaciem, imo in cor-
pora concreta abeat; materialiter tamen
ſemper maneat priſtina aqua, alibi fer-
mentis, atque ſeminibus ſupervenienti-
bus larvata, atque alias, ſolis primarum
qualitatum importunitatibus, in Relol-
leo Paracelſi, id eſt, abſque ſemine, varia-
tis. Ex prædictis autem oriuntur aliquod
notabilia. 1. Quod aqua aliqualem ſen-
ſum habeat, & electionem, adeoque omnia
entia quodammodo vitam participent.
37. Regem cui omnia vivunt, venite adore-
mus. 2. Quandoquidem aqua, ſe non in-
cruſtat in vaporis fabrica; vaporem ideo
tam in cauſa, quam modo, eſſe gratiorem
aquæ, quam ſit Gas. Atque id in aqua, ar-
38. guat aliquid electioni ſimile. 3. Quodque
ideo vapor, propinquius in aquam rede-
39. at, quam in Gas. 4. Quod mutatio aquæ
in vaporem, ſit Separatoris reſpectu, obli-
qua, ac velut per accidens: Gas vero con-
ſiſtat ex propria aeris deſtinatione, qua
40. aer ſeparat aquas ab aquis. 5. Quod aer ſit
longe frigidior in ſe, quam aqua. 6. Quod
ſit ſiccus per ſe. 7. Quod unitas, ſive con-
nexio integralium, ſit naturæ tam grata,
quantum eſt oppoſitis earundem diviſio.
8. Quod fabrica Gas, afferet aliud inti- 41.
mum aquæ principium (cum non habeat
initium compoſitivum) ſive partem he-
terogeneitatis aliquantillæ cauſam, quam
quæ in vaporis ortu à calore attingitur.
9. Quod creata ſingula, quo ſimpliciora,
eo magis ſunt homogenea: omnimodam
tamen homogeneitatem ſimpliciſſimam
non reperiri in corporibus. 10. Quod ſul- 42.
fur aquæ, in glacie extenuatum, ſit cauſa
lenitatis in congelatis, non autem aeris
peregrini incluſio. Quippe ſemper & ubi-
que aqua excludit aeris connubium. 11.
Quod frigus, & ſiccitas aeris, nil aliud poſ-
ſint in aquam, quam ejus ſulfur extenua-
re. Ipſa autem congelatio, ſive induratio,
ſit actio aquæ propria, qua impedimen-
tum ponit Separatori. 12. Quod aer agat
ſuper aquam, abſque hujus reactione, &
aeris paſſione. Cum ſit Separator aqua-
rum divino jure conſtitutus. 13. Quod
etiam in naturalibus inſenſitivis, differat
reactio, à renitentia. Siquidem aquæ nul-
la eſt reactio in aerem, & tamen aqua ſit
cum renitentia. 14. Scholas erraſſe, quod 43.
omnem actionem naturæ dictaverint
cum patientis reactione, & paſſione agen-
tis, fieri. 15. Impoſſibilem eſſe tranſmuta-
tionem Gas, in aerem. 1. Nam alioquin 44.
aer in immenſum creſceret ſemper, & per
conſequens, omnis aqua jam dudum de-
ſiiſſet. 2. Quippe præterquam quod alibi
demonſtraverim, aerem nullo modo ite-
rum in aquam redire poſſe, ex præfatis
jam ſatis liquet idem. 3. Siquidem aquæ
proprium eſt, pati ab aere, & non viciſſim
in aerem reagere. Ergo aer, ſemel ab aqua
factus, ſemper maneret aer: cum deſit a-
gens reciprocum, quod aerem in aquam
tranſmutet. 4. Aerem vero, per ſe in a-
quam redire, pugnat cum generali axio-
mate. Quod unumquodque, quantum eſt
in ſe, deſideret manere in eſſe. 5. Præci-
puè, quod aer careat in ſe, principio ſui
diſſolutivo, ex carie, & alteritate partium,

cau-

cauſato. 6. Si aer unquam fieret aqua: Id præcipue eſſet, dum aer infra aquam premitur. Et, ſi aqua foret actio aquæ, in illum tunc maxime ſuum ſortiretur effectum. Imple ergo lagenam vitream ad dimidium, aqua, ejuſque os ſubere, ne quid exſpiret, claudito, tum fortiter milleſies concute vas ſurſum, deorſum, ut omnis aqua velut in bullas ſpumeſcat. Tandem utut labores, non invenies, aerem in aquam aut viciſſim abiiſſe. 7. Si ergo aqua aerem in ſe non mutet: agens alioqui naturale ad hoc agat, ut patiens reddat ſibi ſimile: non eſt aliud deinceps, per quod aer fiat aqua. Ubi quaſi per parentheſin notandum venit, Prędictum axioma ſuam amittere univerſalitatem, & veritatem, nedum in elementis, ubi contingit actio in invicem mutua, ſine optatu mutandi unum in ſe: ſed & in Cœlis: Imo & in concretis plurimis. Neque enim Mercurius, tota, atque indiviſibili ſui ſubſtantia, ideo pediculos necat, ut ſui reddat ſimiles. Sic neque ſuccinum trahit paleas, ut inde ſuccinum faciat. Stramineo ergo argumento, cadit axioma Scholarum, quod aliàs levi vento difflatur. 8. Si enim aer in aquam mutaretur, id potiſſimum contingeret, ubi duo iſta elementa, in minimis partibus ſibi commiſcentur, id eſt enim in nubibus. Atqui in nubibus hoc non fit: Quia quacunque loco, gradu, modo, & qualitate, aer aquæ ſuperficiem attigerit, ſemper aqua ab aere minuitur, neutiquam unquam augetur. Nulla eſt igitur actio aquæ in aerem: nam ſi qua eſſet, ea eſſet in ſuperficie concava aeris, ubi vis elementi aquæ, reſidentis in loco nativo, eſt robuſtiſſima, maximéque conjuncta: ſed ibi aer conſumit aquam; quia dividit in vaporem: Ergo aer in aquam non abit unquam. 10. Cum igitur nullum elementum, in ſe, habeat radicem, per quam, velut tœdio affectum, ſeipſum tranſmutet in aliud: omnis ſiquidem tranſmutatio, aliunde à dualitate procedit, non autem ſpontanea eſt in elemento libido, moriendi, & in aliud convertendi, deeſtque appetitus, deſtinatio, & neceſſitas ſe augendi, alendi, permutandi, aut naturam, in qua à Deo eſt creatum, mutandi. 11. Vana eſt igitur lucta elementorum commiſtio in concretis corporibus; nugaxque tranſmutatio unius in aliud. cum nullum elementorum, ab alio, neq; à ſeipſo, in tranſmigrationem ſui eſſe, ſollicitetur. Quocirca primus mecum concluſi, Aquam, & Aerem, eſſe elementa primaria, neque retrogreſſum unquam facere poſſe. 12. Non voluit enim benedictus Naturæ Parens, quod elementa hoſtiliter eſſent oppoſita & appoſita, mutuam perniciem, & voracitatem perpetuo anhelarent, totieſque fierent, deficerent, & cum totidem quotidie formalibus privationibus interjectis, reſurgerent ab interitu, ad priſtinum, ſine medii ſimplicioris interceſſione. Quod medium ſanè alioquin optaretur, tam aeris, quam aquæ particeps, deberetque eſſe tamen horum neutrum. 13. Idcirco Sacra, aerem Separatorem: non autem deſtructorem, vel annihilatorem aquarum nominant. Nec fas eſt, aerem ad alia traduxiſſe numina, quam quæ ipſi ſunt à rerum opifice, atque Domino injuncta. 14. Finaliter, rarefactio, aut condenſatio, formam eſſentialem aquæ non mutant: quia ſunt diſpoſitiones materiales, Archeo deſtitutæ. 15. Porro, ſi aqua, arrepto fermento, ac ſemine, in corpus concretum tranſmutatur. Id tamen elementali privilegio ipſi eſt perpetuum, ut nec proinde aquæ elementalis materiam unquam deponat. 16. Seminibus quidem conceſſum eſt, ex aqua, ſua fingere concreta, ſuamque tragœdiam per formarum defluxum ad interitum ludere. At non proinde formæ concretorum, aquæ ſimplicitatem, & formæ ſuæ identitatem deſtruunt. Multo minus, quam anima ſuperveniens, formam carnis deſtruit. 17. Compatiuntur nempe ſubordinatæ formæ, ſe invicem ubique in concretis. Ergo multo magis forma concreti, elementi

ſui

ſui formam, compatitur intactam. Poſtremo. Quamquam Aer ſumma ſua frigiditate aquam in Gas mutet, nunquam tamen deſiſtit ab officio Separatoris aquarum. Adeo ut ſi ejus frigus compeſcatur, ſua ſaltem ſiccitate, non deſinat vaporem, ex aqua ſuſcitare. Inceſſata nempe eſt actio Cœlorum in ſuo rotatu, aeris demum & aquæ obedientia continua, imo ſeminalium omnium, eſt interruptum agendo filum. Creata nimirum perpetim reſpiciunt voluntatem ſui Creatoris, quam ſolus homo negligit.

BLAS METEORON.

1. QUid Blas. 2. Stellæ blas, per localem motum, quam per lumen operatur auguſtius. 3. Blas motivum ſtellarum quid. 4. Ventus quid, & unde moveatur. 5. Stellas pro nobis factas. 6. Diverſæ activitates in Blas. 7. Stellarum activitates, deferri per Blas, executivum motuum. 8. Paracelſi error. 9. Duo luminaria magna operantur ſuas proprietates. 10. Influxus ſtellarum, quomodo ſub duo referantur luminaria. 11. Pluviarum & meteororum nativitates. 12. Fracedines oriuntur, mox à dilapſis aquis, unde fermenta rerum, & ſemina. 13. Hiſtoria Cyprica. 14. Reſolutio quæſtionis, de quiete aeris æſtivi, & continuo aeris ſpiraculo hyberni.

1. STellæ ſunt nobis in ſigna, tempora, dies, & annos. Ergo patrant temporum mutationes, tempeſtates, atque viciſſitudines. Quorſum opus habent duplici motu, locali ſcilicet, & alterativo. Utrumque autem, novo nomine Blas ſignifico. Ac potius motu per lo-
2. cum, quam ſuo lumine, Blas excitant. Obſcura nempe nocte, ſæpe flantem boream, Auſter ſequitur, ac viciſſim. Blas ergo, quod tepidum ſpirat ventum, non ipſius cœli calore, aut lumine: ſed loco, directione & connexu opus habet. Quorſum cum ſtellarum lumen devenerit, valvæ ſeſe pandunt, aut claudunt. Valvarum ergo claviger, eſto aſtrorum motus. Qui ſimul
3. Peroledos, ſive ſtrata aeris, movet. Non igitur omnis calor, è præexiſtente igne, aut lumine fit, nec frigus, caloris nudam dicit abſentiam. Sed Blas motivum ſtellarum, eſt virtus pulſiva, ratione itineris, per loca & ſecundum aſpectus. Quæ circumſtantiæ in ſtellis, qualitates primas in hæc inferiora cauſant: non ſecus atque in hominibus verecundia, ira, timor, &c. frigus & calorem concitant. Idque ſtellæ
ex dono creationis habent. Ventus Hyp- 4.
pocrati aeris fluens unda eſt: ego verò per cauſas definiens, ventum dico, fluentem aerem, motum per Blas ſtellarum. Idque pro vento naturali: aliàs verò cacodœmoni non raro datum, ut etiam ſine Blas ventos cieat, vel Blas tempeſtuoſum augeat. Aer ergo, niſi Blas habeat, quietus manet, nec motus principium, à ſeipſo, habet: ſed aliunde ipſi advenit. Blas ergo motivum, concitat ventos, tempeſtates, exundationes, per diverſos aeris Peroledos nunc in altum, nunc deorſum, tranſverſum, in longum, lateraliter, in omnes terræ oras tranſcurrendo. quamquam elementa, non habeant opus motu: humana tamen neceſſitas, illum poſtulat.
Cumque autem nihil ſeipſum eſſet mo- 5.
vendo (excepto ſeminibus dato Archeo) complacuit ſibi Æternus, collocare in ſtellis, enormonticam motivam vim, mandato oris noſtri, non valde abſimilem. Ita ut Blas, teſtimonio nobis ſit, Deum, ſua præpollenti Bonitate, elementa, ac ſtellas, pro nobis feciſſe, horum fines, juxta commoditates noſtras, dimetiendo. Blas itaque movet non tam lumine, radiis ac motu ut motu: ſed quatenus ad loca quædam, ſtellæ devenere, quibus hæ, ſua debent officia. Locis ergo proprietates inſunt ſtabiles; Sin vero non ſtabiles ſint, id aliorum aſtrorum reſpectu, ſecum analogo motu delatorum, pro durationis alteritatibus, advenit. Blas ergo, ut maſculum in ſtellis, eſt motus initium generale: non

minus terram quam aerem, atque aquam
6. ſpectare videtur. Luna etenim regit noctem juxta Sacra, ut Sol diem: quamvis luna, pro medietate, non currat ſubter noctem. Partitur nempe globum terræ, in quartas, in acceſſus, & receſſus Oceani binos, indies. In eoque, fere horas conſumit. 28. Tantundem minus, quantum interea Sol, & Luna, ab invicem defecerint, aut appropinquaverint. Blas ergo, & in aquis æſtum, ſilente vento, cit. Blas autem alterativum, in productione caloris, atque frigoris, conſiſtit; idque præcipuè, cum ventorum mutationibus. Sed ſtellæ, humidi-
7. tatem, aut ſiccitatem ex ſe non habent, aut dant. Neque enim humiditas citra materiam, ut qualitas nuda, eſt conſiderabilis in natura, ideoque nec ex ſtellis, ad nos defertur. Omnis enim humiditas ex aqua
8. eſt, quæ ante natas ſtellas fuit. Errat ergo Paracelſus, qui pluvias, nivem, &c. ſtellarum fructus ita ait, ut in aſtris, velut utribus, coquantur ad maturitatem. Siccitas quoque in aere aquarum ſeparatore, erat ante ſtellas: nec eſt extra corpus,
9. qualitatis more conſiderabilis. Calor autem & frigus, ſunt qualitates magis abſtractæ à corpore. Duo ergo tantum ſunt luminaria magna, duæ proin ſaltem illorum qualitates, in aerem ſparguntur, unde meteora cuncta moventur. Calor nempè vitæ eſt proprietas Solaris; frigus verò eſt alterius aſtri. Stellæ etiam reliquæ, ſua his duobus luminaribus dedere no-
10. mina. Quoties ergo ſtellæ, de naturæ lunæ feruntur per loca ſolaria, tepor fit in aere; ſin autem ſolares, ſubter eadem loca decurrant, fit æſtus, ad quas aeris qualitates, Gas aeris quoque diverſimode al-
11. teratur. Calet hinc ſcilicet pariformiter Blas, per fundos aeris. Ideo & Gas, vel in ſuis ſtratis detinetur, vel deorſum ad nos defertur. Sic ut atomi Gas, ob nimiam exiguitatem inviſibiles, amittentes ſui conſtrictionem, ac frigoris exceſſum, in minimas rurſus guttulas concidant, atque deorſum properent. Quod ſi verò tepor, Peroledos inferiores afficit, cum deorſum oberret Gas, proritatum per Blas: nimbi fiunt æſtivales. Gas nimirum per gelu, concretum, oborto ſtatim tepore, liquatur, ac præceps deorſum ruit. Mercu- 12.
rius enim aquæ, ſuum ſal reſolvit, & ſulfur hæc duo velut obvolvit. Sicque in pluviam decidunt. Quod ſi vero iſtud accidat ſuperiori Peroledo: guttæ decidentes, in mediis ſtratis algentibus, glaciantur: ſicque in nivem & grandines præcipitantur. Sin autem tepor, per aliquot continuos Peroledos aeris dominatur: diuturnæ comitantur pluviæ. Hinc etiam patet, quod inæquale Blas, in diverſis aeris fundis, diverſos effectus pariat. Sæpè enim infimi Peroledi tepent, eſtque dies plane nubilus, atque nubes plurimæ. Aliàs verò, alter, & tertius Peroledus, tepent, algente infero. Unde nives. Sicque reliqua meteoron cohors, nobis cauſatur. Per Gas itaque materialiter, & per Blas operativè & motivè, cauſas & modum, clarius conſtare jam confido, quam antehac. Unde Aſtrologi atque Medentes, ſolidiori fundamento, aliqua præſagire poterunt. Intactas interim præſagiorum materias relinquo, quas Deus per miniſtros ſpiritus, in portenta recondit. Referam tantum quæ frater Stephanus de Luſignan, ultimus de Cypriorum Regum familia, Ord. S. Dominici, in Cypri deſcri- 13.
ptione, Pariſiis impreſſa, anno 1580. fol. 212. Gallicè in hunc ſenſum recitat. *Sub finem, terræ motus ſubiit Famaguſtæ, qui octiduum duravit. Poſt vero, exorti ſunt ventorum turbines, tranſeuntes ſuper Inſulam, intranteſque Famaguſtam emporium: magnum enim ibi palatium mox ædes plurimas diruendo auferunt, cum aliquot hominibus. Uſque adeo niſi nautæ quidam, fortè fortuna ſuperveniſſent. Actum fuiſſet de Famaguſta. Sciat itaque lector, nautis orientalibus conſuetum eſſe, quod diem ejuſmodi ventos animadvertunt, ſumunt cultrum, quo faciunt ſignum Crucis in aere, proferuntque hæc verba: In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum.*

bum. Et repentè omnis turbo, & tempeſtas ſeſe ſeparat, & ceſſat. Vidi enim bis hoc experimentum. Ac ſecunda vice, dum è Cypro in Italiam redirem. Nec enim in eo quicquam ſuperſtitionis reperio, niſi quod oporteat cultrum eſſe capulo nigro. Adeoque certi nihil determinare valeo. Hæc ille. Saltem mirum. Hanc tempeſtatem diabolicam ceſſare, & diabolum toti urbi parcere, ob peccatum forte u-
14. nius peccatoris. Porro circa Blas adhuc conſiderabile. Si magno æſtatis æſtu, candelam ardentem, circa foramen feneſtræ teneas, nullum plerumque ſentiri moti aeris veſtigium: per totam vero hyemem, ut ut exile ſit foramen, continuo ac moleſtum ſpirat ventum. At cum non major ſit conſtricti aeris, (ponamus aerem nunc pro ejus Magnali) præ frigore, quam rarefacti præ calore, videtur non potior hujus, quam illius ratio, ad ſuſcitandum ventum. Duplex ergo eſt Blas motivum locale in aere: Unum quidem, quod ventos concitat, adeoque violentiam, & celeritatem includit; ex nativa poteſtate motuvè. Aliud verò, quod conſequitur ad Blas alterativum, propter condenſationem, aut rarefactionem in aere. Hoc autem cum propemodum ſit univerſale, propter æſtatem & hyemem, lentum quoq; quendam aeris fluxum edit. Ac licet frigus magnale æqualiter condenſet, & hactenus aer immotus, ratione Blas alterativi, & violenti ventalis: attamen cum oppoſita ſpæhræ plaga, magnale in aere tantum rarefiat generaliter propter æſtatem; neceſſe eſt aerem in plaga ſeptentrionali partim recedere conſtringi, atque adeo minorem occupare locum, partimque à rarefiente, & rarefacto magnali aeris, ſibi contiguo, ex altera orbis medietate, propelli leniter. Atque hæc eſt cauſa quæſtionis propoſitæ. Tardi nempè & inceſſati fluxus, in aere hyemali, quam per rimam, quantumlibet exiguam, experimur, etiam ceſſante vento. At non ſic ſub æſtu. Rarefacto namque ſemel magnali per æſtatem, immotus apud nos ſtat aer.

VACUUM NATURÆ.

1. Vera definitio venti. 2. Primorum ſeculorum indiſtincta ſinceritas. 3. Quorſum facit Authoris inventum. 4. Examen aeris per machinam ſclopeto ſimilem. 5. Probatur vacuum in aere. 6. Facilius creditur vacuum, quam penetratio corporum. 7. Mechanica demonſtratio, per ignem, pro vacuo, & 5. ejus notabilia. 8. Mechanica de lychnio ſulfurato. 9. Collectiones ſubſequentes, ex utraque mechanica. 10. Aeris pori demonſtrantur. 11. Tolluntur ſuſpiciones oppoſitæ. 12. Calor vitro internus, & ignis internus, ut agunt diverſimodè in aerem concluſus. 13. Fortius agere fuliginis per compreſſionem, quam per calorem dilatando. 14. Senſus aeris, qualis. 15. Novus finis aeris. 16. Ignem non vivere ex aere, ſed tantum ſuffocari præ penuria. 17. Vacuitates in aere, neceſſariæ. 18. Vnumquodque odiſſe compreſſionem, ab hoſpite factam, legibus philautiæ. 19. Impoſſibile vacuum Ariſtoteli, evaſit jam requiſitum naturæ. 20. Dari in vacuo aeris, medium inter corpus & accidens, adeoque neutralitatem. 21. Quid ſit Magnale magnum. 22. Blas aſtrorum ut communicetur abſque ſpeciebus. 23. Nugæ Ariſtotelicorum, de vento. 24. Ridicula multitudo, & copia exhalationum apud Ariſtot. 25. Exploditur opinio Galeni, de ventis. 26. Galeni opinio de argento vivo, male à Dioſcoride, & pejus exſcripto. 27. Natura aeris rarefacti, pro confirmatione vacui. 28. Dum aer vulgo putatur rarefieri, revera comprimitur, propter Magnalis, ſive thecæ extenſionem. 29. Corpus aeris, juſtam ſui extenſionem habet ſub frigore. 30. Cur calidiore climate, Cœli favores ſint majores. 31. Probatur Magnale augeri, ac minui: non autem aerem rarefieri propriè, aut condenſari.

IN limite Blas meteori, definivi ventum, vera, id eſt, per cauſas conſtitutivas, defini-
tione. Cum res, extra vel 1.
præter cauſarum complexum, ſit nihil, dicatque naturaliter omne productum, originalem & eſſentialem reſpectum, ad ſui producens ſibi internum. Idcirco *ventus naturalis, eſt fluens aer, à Blas ſtellarum motus.* Idque ad diſtinctionem venti prodigioſi, à malitia Cacodæmonum

num ſuſcitati. Hippocrates ventum, flatum vocat, omnes morbos à flatibus eſſe, ſuum τὸ ἐνορμῶν recenſet inter primarias morborum cauſas. Seculi nempe iſta fuit planities, & candor, quibus, utpote beatioribus, nondum tanta morborum cognitio, nec crudelitas, nec frequentia. Non enim Hippocrati omnia ſunt data. Complacuit ſibi namque omnipotens, poſt Hippocratem, ſuos quoque creaſſe
2. medicos. Enotuit quidem Hippocrati, in nobis eſſe ſpiritum, ſuo Blas, cuncta concitantem, quem dein analogia microcoſmica, mundi flatibus comparavit, ac in flatus ſeriem reſtrinxit, ſive vitæ participes eſſent, ſive vero mortis, atque interitus cauſas continerent. Sive denique excitati cœlitus, orbis cœleſtis analogiſmos referrent, vel demum, ſublunari lege concitati eſſent, indeciſum reliquit. Nondum enim plane eno-
3. tuerat ſpirituum vitalium proſapia. Nemo enim antehac, materiam Gas, aquam eſſe experimento didicerat, adeoque ventos mundi, à ſpiritu vitali penitus diſcrepare, nondum ſcitum erat. A ventorum cognitione, per me, in præcedentibus propinata, nunc demum ad aeris
4. examen procedo. Dixi namque idcirco per mechanicam, probari, aquam, non eſſe ex compreſſione aeris, utcunque frigidi: adeoque in elementorum miſtione, fontium origine, &c. erratum hactenus. Mechanicam autem eſſe veram: Quod aer in canna ferrea unius ulnæ poſſit comprimi ad digitos circiter quindecim, cujus compreſſi aeris expanſione contingeret, ſpeculæ per aſſerem tranſmiſſio, non minus, quam ſi è
5. Sclopeto propelleretur. Quod ſanè haud ita fieret, ſi tanta ſui compreſſione, aer ſub ferri hiemalis frigore, in aquam mutabilis eſſet. Inde enim inprimis didici, materiam, & conditiones aeris; quandoque facillimè compreſſionem, & dilatationem ſui ſuſtineret, quantum indidicat viſus. Unde conſequens ratus ſum, omnino neceſſe, in aere dilatato, juxta ſibi geminam extenſionem, aliquod eſſe ſpatium liberum, & vacuum. Puta ſi ex ſpatio 28. digitorum, ſine ulla aeris perditione, aer recludatur ſubter cannam quinque digitorum, conſequitur fere digitos, ac fere aeris dimidium, eſſe corporis expers. Alterutrum nempè, eſt neceſſarium, ſub hac mechanica proba; vel abſolutè, in natura aeris, ordinariè dari vacuum; aut corporum penetrationem in aere (ut dictum eſt) compreſſo. Plures 6.
ſanè mecum, tolerabilius vacuum admittent, quam corporum diverſorum exiſtentiam, eodem loco. Cum vacuum non diſtet longe à nihilo: ſitque actio nihili, imbecillior, actione entis duplati. Cumque Natura ex nihilo incœperit, eſt propinquior nihilo, quam duplo, Adeoque contra duplum plus velitat Natura. Siquidem montes, fodinas, atque urbes, pulvis pyrius evertit. Nuſquam autem æquipollens paradigma pro vacuo offertur. Cœterum, vacuum in Natura ordinarium in aere ſic probo iterum. In me- 7.
dio fundi patinæ ſtatuatur fruſtum candelæ, ſuo ſævo alliquatum in fundo. Ardeat, & circumaffundatur aqua, ad 2 aut 3 digitos invertatur vero profunda cucurbita vitrea, ſupra flammam ad 3 digitos eminente flamma, ex aqua, ita ut os inverſi vitri, ſtet ſuper patinæ fundum. Videbis mox, aeris locum, in præfato vitro immuni, aquam vero quadam ſuctione, ſurſum trahi, & aſcendere in vitrum, loco aeris diminuti: atque tandem, flammam ſuffocari. In quo plura occurrunt. Primò-vera. 1. Atque inprimis indubium eſt, quin flamma ſit fumus accenſus. 2. Quod, fumus ſit corpus Gas. 3. Quod fuligo, ex apice combuſti fumi, aſcendat. 4 Quod una pars ſævi, vel ceræ, facile indecies millecuplum ſui extendatur. Unde concludo, aeris locum, per flammam non debere imminui: ſed augeri neceſſario, niſi aliquid loci in aere fuerit vacuum, quod minuitur. Nec alioqui abſurdo

abſurdo caret, quod elementum annihilaretur, ſive conſumeretur. Enimvero bombarda, vel cuniculi ignei, non illa noſtri ſæculi portenta operarentur, neque ſaxorum duriſſimorum, & maximorum diſruptiones, in fodinis, niſi pauculus pulvis, unico quaſi momento accenſus, ſui millecuplum decies, ſaltem flammæ ederet, quæ flamma, cum priori loco pulveris ſiſti nequeat, cuncta diffringit potius, quam quod fumus fumum, ſive flamma flammam penetret.
8. 5. Quibus accedit, extenſio aeris, per calorem flammæ, & non compreſſio, ut alias vulgo apparet. Denique accendatur lychnium ſulfuratum, in lagena vitrea, ſuſpenſum filo; lagenæ autem inſit aliquantulum aquæ, ſitque lagena optimè, ſuberis cortice obſignata, ne quid reſpiret. Videbis flammam, fumumq; ſulfuris, totam lagenæ aream, qua aer eſt, implere atq; tan-
9. dem ignem extingui. Non fieri tamen aeris imminutionem nec ſuctum aquæ ſurſum, eo quod in locum aeris, deberet aqua ſubſtitui, adeo ſuctus non faceret hic lucrum, nec compenſaret defectum in aere. Bene quidem, quod aperto operculo, ſuctus deprehendatur. Flamma autem non tam tenaciter candelæ inhæret ut ſit attollendo tanto aquæ ponderi, quæ flamma, minimo flatu, ab lychnio ejus diſperditur. Adeoque flamma, immediatè non elevat aquam: ſed ſuctus, conſumta aliqua parte in aere, cauſatus, aquam attollit, manetq; per multos dies, ſublata aqua poſt flammę
10. adhuc extinctionem. Quapropter, aerem meditatus ſum, poros habere, qui violentam conſtrictionem, aeris in canna, ac naturalem aliquam annihilationem, in pati-
11. na, paterentur. Quod autem aer in vitro condenſaretur, præ calore, flamma, & fuligine, id Matheſi repugnat. Monſtratq; inſtrumentum, quo gradus ambientis menſurantur, calorem expandere, non vero contrahere aerem. Oppugnat itaq; præfata objectio theſin ſuppoſitam, qua conceditur fieri additamentum materiæ in aere, per novam flammæ ac fuliginis materiam. Sin vero dicatur, aliquid in aere eſſe inflammabile, quod per flammam candelæ conſumitur. Jam novum abſurdum oritur. Nempe, aliquod corpus vel planè annihilari, vel per flammam comburi & comburendo non dilatari. Denique, ſupponendo aliquid abſumi. Saltem neceſſe eſt, vel in nihilum iſtud inflammabile converti, vel in aliquid: Atqui igni proprium eſt, quod comburendo, extendat omne inflammabile, non autem comprimat illud. Ut ante per pulverem pyrium docui. Sin autem dicamus, aerem in vitro, per flammam imminui: jam habeo intentum. In aere videlicet aliquid eſſe, minus quam corpus, quod aeris vacuitates implet, & per ignem prorſus annihilatur. Nec id quidem, tanquam ac ſi eſſet ipſius ignis nutrimentum. Nam licet iſtud, huic quæſtioni, & loco, ſit impertinens: attamen, id quod verè non eſt corpus, nil poteſt nutrire. Deinde cum neque corpus ſit, neque pingue, non poteſt inflammari, accendi, aut igne terreri, vel abſumi. Tum etiam demonſtrabo cap. de formis, quod ignis non ſit ſubſtantia: Quod autem non eſt ſubſtantia, non requirit nutriri. Denique cum aer ſit elementum, & ſimplex, non poteſt in natura ſui, admittere compoſitionem, aut connexionem diverſorum. Nec ſunt in eſſentiali aeris ſubſtantia, diverſitates partium, quarum aliæ, per ignem conſumantur, aliquæ vero minimè. Idcirco namque, ſi ignis, repeririſſet inflammabilem partem in aere, vel unica candelâ, totus aer accenſus dudum periiſſet. Neque enim ceſſaſſet ignis, ſi nutrimento opus habens, illud in aere, ſibi vicinum innoviſſet. Imo ſi aer ab igne combureretur, tranſiret aer, ad aliquod ſimplicius & anterius & deſineret eſſe elementum. Flamma nempe candelæ, eſſet elemento aeris prior, & ſimplicior. Liquet ergo, quod flamma in præfato vitro, licet ratione caloris, aeris quantitatem dilatet, naturaliter tamen vult ſuas fuligines ho-

ſpitari, in aeris cavitatibus, tantum abeſt, quod aer ſe extendat: & hæc eſt unica cauſa diminuti ſpatii in aere, unde flamma
12. etiam conſecutivè ſuffocatur. Calor quippe, vitro externus, aerem in vitro dilatare videtur: ſed ignis intus, ob ſuas fuligines, aeris ſuffocationem, compreſſionemque actu proritat. Calor ergo, per ſe aerem dilatat, ut patet per machinam, ambientis gradus dimetientem: ſed ignis ob ſuas
13. fuligines comprimit. Adeoque ſequitur fortius agere fuligines, per compreſſionem, quam calorem in dilatando. Deinde etiam fuligines, aeri eſſe importuniores, quam ſuum naturale vacuum, imo quam ſui vacui ſit dilatatio. Cum dilatatio ſpatii aeris, per calorem facta, ſit ipſi voluptuaria, reſpectu compreſſionis, cauſatæ per fuligines. Hinc enim conjicio membra univerſi ſingula, ſenſum quendam
14. ſympateticum habere. Adeoque cum eſſentialiter aer poroſitates habeat, dolet ſibi illas impleri, & nimium gravari, per Gas alienum. Attamen niſi poroſitates inanes haberet aer (cadit ſaltem doctrina Phyſices, ſuper vacuum fundata negativè) nequaquam corpora dilatationem ſui, aut alienum Gas admitterent. Siquidem per ſui commutationem in Gas, millenas capacitates majores exigerent, & ſic locus
15. deficeret exſpirandis efflatibus. Aer ergo creatus eſt, ut ſit receptaculum exhalatum; quare etiam vacuum in poris habeat, eſt neceſſe: Recipit tamen exhalatus illos, per taxam, & juſtam ſui proportionem: atque ubi vacuitates ad menſuram juſtam habet oppletas, aufugit aer, ſuaque fuga, flammam omnem in pyramidem cogit. Sin vero aer, à fuga detentus, nimia fuligine oneratur, ſeſe coarctat extinguitq; ignem, qui ſe ſupra meri-
16. tum fuligine implet. Hæc nondum à Scholis perpenſa ſunt, ideoq; putarunt, ignem vivere, & ali aere, nec probationem pro hoc habent, niſi à contrario ſenſu, eo quod ignis, aere præcluſus, mox ſuffocetur. Ad Idiotiſmus ille Scholarum, ſat pateſcit.

Cum ignis non ſit corpus, in quantum eſt ignis, nec creatura primæ conſtitutionis: nec enim vivit, nec nutritur, qui mortis inſtar eſt. Prout manifeſtabitur de ortu formarum. Aer verò, eſt elementum ſimplex. Neque enim ſuffocatio ignis, vitam neceſſariam, ut nec nutritionem præſupponit, nec ignis augmentum eſt proinde, etſi aperto affatim aere ſtructus ſit: Neque etiam ignis, conſumit vel aeris tantillum, aut in ſui ſubſtantiam (quam nullam habet) convertit, veluti ſui alimentum. fabulæ ſunt. Nam ignis aere privatus perit, non quidem alimenti denegati, aut vitæ participatæ reſpectu: ſed loci defectu, nequeuntis fuliginem continere, cujus compreſſione, ſuffocatus ignis extinguitur. A nimio nempe, raptimque ſufflato aere, flamma confeſtim perit aliter; cum flamma minus tenaciter lychnio affixa flatu auferatur, & ablata ſemel à lychnio, non habeat deinceps in aere ſubſiſtentiam, ut nec ſubſtantiam habens in ſeipſa. Pori ergo aeris, fuligine repleti, avolant, locumque cedunt aeri advenienti alteri, ut ſuam etiam de Gas ſuccinam ſuſcipiant. Quæ aeris fuga ventum ſuſcitat, ut & requirit. In Salinis Burgundiæ, teſta plana, repleta aquâ, juxta cratem fornacis poſita, longe citius conglaciatur, quam alia quæpiam, ſub diu & gelu expoſita, propter aeris continuum affluxum, & tranſitum, quem ad flammæ vitam, ſive alimentum affluere, à Scholis perperam putatum eſt. Aeris ergo vacuitates implentur moderatè: ſin ſupra onerantur, mox ſpatium aeris ſeſe coarctat, anguſtiorique loco claudit, conſumtis poroſitatibus vacuis, ut ignem exhalantem ſuffocando, ab incepto avertat. Iſtud eſt omnibus creatis per philautiam ingenitum. Neque enim ſecus, aqua ſe glacie incruſtat, quam ne ab frigore aeris in Gas abripiatur. Sunt ergo in aere vacuitates neceſſa- 17.
riæ, ut pro capacitate, hoſpitarentur aporrheæ evaporabiles, ob quarum finem, aer compreſſionem, atque dilatationem ſuſti-
nere

nere viſus eſt. Aliàs namque ſublato aeris vacuo, minimus motus, totum ferè univerſum, ſui continuate moveret, ſuffocarique mortales propinqui, conciderent, mox obortis exhalatibus, non ſecus atque in cuniculis fodinarum perſæpe fit. Ubi ſuffocantur metallarii, non defectu aeris abundantis, nec etiam ſemper ob venenum ſuffocans: ſed potiſſimum eo quod aer in cuniculis, repletus per Gas mineralium, non renovetur. Adeoque hinc etiam contingit, lucernas, atque lampades, mox ſponte extingui, una cum foſſoribus.

18. Quapropter cuniculos pertundunt, variiſque machinis aerem exhalatione repletum exhauriunt, novumque affundunt, atque inſpirant. Verum aer non ſecus exhalationem nimiam reſpuit, quam aqua aerem, & aliud quidlibet, eodem ſecum diverſorio violenter copulatum. Sit lagena ænea: in cujus fundo ſit aqua, A. aer, B. Robineta C. foramen lagenæ D. per quod cum ſyphone, ſive clyſteri, fortiter inſuffletur aer. Tunc autem volvatur robineta, ut aerem ſub ſe detineat violenlenter. Dico igitur, quod dum Robineta iterum celeriter volvetur, ut aeri exitum det. Nedum enim aerem B. compreſſum exſufflabit, ſed & ſimul cum illo, A. magno impetu, totum ſurſum evolabit. Aer ergo, invitam ſuæ vacuitatis compreſſionem ſuſtinet; idcirco etiam aquam A. ſecum effert, quod ſane, vacuum oſtendit eſſe plauſibilius, quam aeris compreſſionem, utpotè quæ ad corporis invitam penetrationem appropinquat. Nunc igitur de vacuo Ariſtotelis impoſſibili, eſt factum naturæ requiſitum ordinarium.

19. Verumtamen aeris illę poroſitates, utcunq; ſint actualiter, omni materia expertes: habent nihilominus in ſe ens creaturam, id eſt, aliquid reale, nõ figmentum, nec ſolum locum nudũ:

20. ſed quod eſt inter materiam, & ſpiritum, incorporeum, plane medium, atque neutrum, de numero, inquam, eorum, quæ limite de formis, negavi ſubſtantiam, vel Accidens eſſe. Magnale eſt, quod cum in creatis ſui ſimile non habeat, ideo per ſibi ſimile manifeſtari recuſat. Magnale 21.
quidem non eſt lux: ſed forma quædam aſſiſtens aeri, ejuſq; velut ſocia, ipſiq; certo connubio velut conjugalis. Aſſiſtens inquam, non conjuncta eſſentiæ ejus; ideoque in poris aſſidens. Per hanc videlicet, Blas aſtrorum, immediatè, ac ſine impedimento, quaqua verſus & inſtantaneo motu extenditur: non autem per mille- 22.
nas millium ſpecierum generationes, unico velut momento peractas, quoties lux, vel influentiæ cœleſtes, inferiora feriunt. Scholarum iſthæc ſunt fabellæ, ne videlicet, unum Accidens, migrare cogantur concedere, de ſubjecto in ſubjectum, malunt millenas millium generationes ſpecierum luminis, in inſtanti fieri, dum Sol tam eminus, ſuos ad nos vibrat radios. Quod enim Scholæ hac in parte, ceu Adynaton ſtatuunt, docebo curſum Naturæ eſſe ordinarium limite, de Magno oportet. Jam ergo Naturæ Gas, & Blas, ſat conſtant, & qua via Blas ad nos deſcendat. De vento addendæ ſunt Scholarum doctrinæ. Inprimis Ariſtot. Scholæ do- 23.
cent, ventum eſſe exhalationem ſiccam (non autem aerem) à terris, virtute caloris elevatam, quæ cum à nube præpediatur ſurſum ſcandere, lateraliter velut furioſa diſcurrit, tantæque molis robora efficit. Quaſi levitatem priſtinam amiſiſſet, per primam nubium repulſam, ideoque furens diſcurrat lateraliter! quaſi nubium eſſet contextura continua, nec uſquam ſcandenti exhalationi, à tantilla nube, ſemel repulſæ, nullus deinceps per nubes introitus nulluſque tranſitus daretur! quaſi lagena aere repleta, & ſubter aquam depreſſa, aſcendens autem reperiret ſibi manum obviam, proinde lateraliter per aquam diſcurreret! & perdidiſſet priorem niſum ſurſum deinceps, ſic ut oblita ſurſum ſcandere, tametſi non continuam nubem reperiret, optaret deinceps lateraliter potius ferri. Neque enim conſiderarunt, ventorum lateralem motum, debere

bere eſſe refractum ac neceſſario etiam debiliorem, motu ſuo furſum: adeoque magis valeat ventus, celſas dirimere turres, quam vaporalem ſupra ſe nubem diſcutere. In ſingulis ſanè demiror Scholarum ignaviam, aſſentiendi aſſuetudine
24. ſubſcriptam. Ariſtoteles enim ſalem maris (quem tamen coæternum mundo putavit) ſcribit originem habere ab exhalatione (exhalationem ne in minimo agnovit: quippe quæ volatilis eſt, & ſal maris fixum: neque enim poteſt aqua maris, alioqui dulcis, volatilitatem exhalationis fixare, quam ipſum ſalem armeniacum) omnia quoque meteora, & ventos præcipuè imo terræ motum, & cometas (quorum ille anni 1618 milleſies terra erat major) itemque lapides, rupes, ſaxa, ſolis dicavit exhalationibus. Defuit ſuis ſomniis adæquatum promtuarium, unde tantæ exhalationes prodirent. Et nihilominus iſtis nugis Scholæ ſubſcribunt, nec expergiſcuntur à Catocho, niſi dum ex-
25. preſsè Ariſtoteles in fidem impingit. Galenus vero, ventum, ſive flatum, putat vapores, ex aqua, & lacubus, vi caloris ſublatos: ſubinde vero eſſe aerem, è corpore miſto reſolutum. Utrumque vero, ait frigidum, ætati decrepitæ, deficienti calido innato, & affectibus frigidis, aſſimilatum. Ceſpitans nimirum in omnibus, atque ſingulis, puerilia ſomnia, pro veritate, in immenſum dilatavit. Nondum enim ſub Galeno, ars ſtillandi enotuerat, qui nunquam roſaceam vidit, ut neque
26. argentum vivum. Quippe male Dioſcoridem legerat, cum Plinio, ſcribens, argentum vivum, ob ingens pondus, non corio, non ligneis thecis detineri poſſe, ſed ſolis capſis metallicis, aſſervari. Quaſi unica uncia ejus, plus ponderaret, quam uncia plumbi. Quamobrem Galenus, altè atque intimè neſcire debuit altiſſima Philoſophiæ, & intima Naturæ principia, proprietatum quarumcunque ſeminales reſolutiones & exaltationes. Tandem ad oſtendendam in aere vacuitatem, rarefactionis & condenſationis quidditatem ejus altius indagare convenit. Inprimis enim, quidquid de rarefactione aeris hactenus dixi, id pro captu vulgi factum fateor: alioqui propriè loquendo, etſi aer comprimi, atque expandi in ſpatio loci videatur: attamen ipſa rarefactio non eſt 27.
ipſius aeris, id eſt, quod ipſum corpus aeris ſeipſo fiat rarius, eo modo, quo ex aqua fit halitus. Quoniam jam aliquoties oſtendi, quod halitus ſit nubes atomorum aquæ, invicem diremtorum, per partes aeris medias intercedentes, & quod ideo aqua, in halitu, ac ſemper maneat aqua, neque aliud patiatur, præter ſui extenſionem, ac diviſionem in atomos, à Separatore ſuo factam. Etenim ſi corpus aeris ergo, rarefiat: hoc eſſet, vel quatenus mutaretur in aliud corpus, ſe tenuius, rarius & ſimplicius, quod eſt fingere novum elementum, & inauditum, actu frigidum, aliis tenuius, & aere ſimplicius. Aut aer rarefieret per ſeparationem atomorum, & interceſſionem alterius corporis incogniti; & tunc corpus intercedens, admitteret gradus raritatis; Ideoque ipſa rarefactio, non tam in aerem, quam in corpus incognitum intercedens, eſſet referenda. Eſt tamen rarefactio, non aeris: ſed in aere; idque nedum ob admiſſas fuligines (ut in mechanica patinæ) verum ob nudam qualitatem caloris (ut patet per organum dimetiens qualitates ambientis) ergo quoties apparet in aere rarefactio, omnino neceſſe eſt, eam per augmentum Magnalis contingere. Quod ſonat vacuum in aere auctum, aeris poros dilatatos, & extentos. Adeoque tantum abeſt, quod propter calorem, aer per ſe & in ſuo corpore ſuſtineat rarefactionem, muteturque elementi corpus: Quod potius coaguletur, comprimatur ſaltem, atque poroſitates vacui ſe extendant, ſive ipſum Magnale, in aere multiplicetur. Quocirca 28.
& impropria locutio, dum aerem indicamus per ſe rarefieri, quando potius per ſe inſpiſſatur, ſive comprimitur: Magnale vero

vero ſibi connatum, ideo extenditur. Ex præfatis autem deducitur aeris corpus, ad juſtam ſui extenſionem, duci ſub frigore. Atque iterum inde conſequens; frigus eſſe aeri geniale. Magnale verò, ſub frigore contrahi. Quoties autem magnale coarctatur, vix aſtrorum ad nos coarctantur. Atque hinc obvium eſt, cur terra promiſſionis, valde calida: id eſt, cur zona calidiore, feliciores ſint Cœli cum terra conſanguinitates, fructus uberiores, & ſapidiores. Magnale ergo, inſtar lucis, fit, & annihilatur facile. Nam quod in ſe eſt aeris vacuum, penè nihil eſt, in reſpectu corporum. Ex nihilo enim prodiit, in nihilum quoque redigi poteſt. At non niſi invito aere: eo quod hoc vacuo opus ſibi ſit. Eheu! quam propè nihil, tota eſt natura, quæ ex nihilo incepit. In organo præfato, dimetiente ambientem, calore vel frigore Solis, cernitur locus aeris major, minorve; ad rarefactionem autem contenti, expelli aerem ſentimus. Cujus ſpiraculum, ſi tum occludatur, aeris defectu ſuctus ſentitur. Ergo penitus inſpiciendo, vacuum aeris, ſive Magnale, augetur & minuitur; non autem aer rarefit. Sic & condenſatio, ſive compreſſio aeris, non eſt reſpectu corporis ejus: ſed tantum magnalis.

METEORON ANOMALUM.

1. IRidis & pareliæ myſteria. 2. Ante diluvium non fuiſſe Iridem. 3. Iris data in ſignum fœderis: nondum tamen ſciri ejus cauſam. 4. Iris tamen quotidie ſuum fœdus rememorat. 5. Iridi myſterium fœderis adhuc ſubeſſe. 6. In quo Iris deſignet finem mundi. 7. Deliramenta Scholarum de Iride. 8. Requiſita à Scholis. 9. Iridem non ſuos habere colores immediate in nube, ſed in loco. 10. Iridem de natura luminis. 11. Probatur exſiſtentia colorum, immediatè in loco. 12. Objectus viſus immediatè in loco: objectum auditus immediatè in corpore medii. 13. Creaturæ neutralitatis ſubſiſtunt immediate in loco, extra corpus. 14. Refutatur Paracelſus de Iride. 15. Frequentia miraculi, non redigit illud in numerum naturæ. 16. Quædam ſupernaturalia, ſunt ordinaria. 17. Athea, & ludicra opinio Scholarum de Tonitru, & fulgure. 18. Viſiones mirabiles in montibus altis. 19. Fragor ſpiritale Blas Cacodæmonis. 20. Hiſtoria Tonitrui. 21. Vox tonitrui, ut putrefaciat. 22. Sal externus præſervat.

1. MEteora conſtare dixi materia Gas, & efficiente Blas, tàm motivo, quam alterante. Sed anomalum eſt Iris, myſterium ſua origine divinum. De Parelia, qua duo meridie Soles, vel tres apparent, ſimul æquè lucidi, idem ſentio. At Tonitrui non myſterium æque, ac portentum includit. Iridem, per Sacra admoniti, fide credimus, in ſignum fœderis, inter Deum, & mortales, datam, quod mundus, deinceps aquis non amplius eſſet periturus. Primum enim inde 2.
deduco, Iridem ante diluvium nunquam viſam. Mortales alioqui jure conqueſti fuiſſent. Jàm enim ſæpe ante vidimus Iridem, & tamen mundus Cataclyſmate periit. Quam ergo nobis ſecuritatem per Iridem polliceris aſſuetam? Suſpectum hoc nobis fœdus, pavorem non tollit. Nova ergo mundo Iris fuit, dum in ſignum fœderis primò apparuit. Quapropter ad inſolitum ens, obſtupuere mortales, fidemque adhibuere alias increduli. Secun- 3.
do, hinc diſco, Iridem, datam in merum ſignum, quocirca neque hodie etiamnum, ullam cauſæ rationem, relatione alicujus effectus, habere. Tertiò, cumjam mundus ante diluvium, circiter bis mille annos conſenuiſſet, fuerantque tamen cauſæ in natura, quas hodie Iridi attribuunt Scholæ; non tamen Iris: Id ſane convincit falſitatem illarum cauſarum. Unde tandem quarto ſequitur. Quod niſi Iris, & hodie in ſignum fœderis, & primæ ſuæ conſtitutionis ergo, irrito alias ſcopo, appareat. Igitur & ictum olim fœdus, Iris 4.
nobis ſubinde rememorat, ut credamus, atque perpetuo memores ſimus, Deum peccatorum vindicem, aliquando aquas

miſiſſe, ut omnem animam, in terra viventem perderent, eundem fore peccati noſtri conſcium vindicem, & Judicem. Etenim omnis caro corruperat viam ſuam per luxuriam: quam per aquas ſuffocari oportuit. Per Iridem itaque, nos comminatarum pœnarum perpetuos memores vult Deus, qui hoc ſigno, ſe naturæ præſidem & vindicem continuum denotat. Ut autem Iris ſignificaret, quod mundus non amplius aquis ſubmergeretur, decebat eam præ ſe ferre, non quidem inſolitum aliquod in aere ſpectrum, indifferens ad
5. quodlibet aliud: ſed in Iride myſterium promiſſi fœderis ſubeſſe debebat, quod ſponſionem, atque promiſſi fidem ſigno panderet. Videor ſane mihi cum Noha in Iride tres colores, ſplendoreſq; placidos admirari, trium ſulfurum, in mineralibus
6. concrematis, eluceſcentes. Adeoque colores dant teſtimonium, quod terra mineralium matrix, tandem extrema ſulfurum ſuorum uſtulationis liquefactione, iram Dei ſit luitura. Iris ergo, non amplius aquam: ſed ignem præſagit. Demiror Scholas, Sacrorum auſcultare veritati traditæ, nolle; ſed etiamnum hodie pergere ethnicis deliramentis adoleſcentes
7. inebriare. Propinant nempe, Iridem duplici nube conſtare, profundiore, atque ſpiſſiore una nempe, altera vero tenuiore, illi inſuper extenſa, ut ſpeculi vice, Solem ex adverſo referat. Inane utique commentum, anili ſomnio ſimile. Nam ego Iridis infimam partem, pedibus quandoque calcavi, & manibus tetigi: Idque non ſolum in montibus nubiloſis; ſed aperto, & aprico campo. Adeoque oculis, manibus, & pedibus, cognovi illius ſuppoſiti falſitatem. Cum ne quidem ſimplex nubes, eſſet in loco Iridis. Neque enim etſi mane, Iridem finderem, eamque per Iridis colores ducerem, ſenſi quippiam, quod non ubique, circumquaque in aere vicino. Imo non proin colores Iridis turbabantur, aut confuſionem tolerabant.
8. Deberent Scholæ ſaltem explicare, cur ſemper arcus, aut ſemicirculi figuram, nunquam vero ſpeculi ſpeciem haberet? Cur ſi ſit Solis reflexi imago, in medio ſui non luceat: Cum Parelia, Solis inſtar, indiſtincto, rutiloque lumine fulgeat? Cur duæ iſtæ nubes, ſemper pari arcus forma, & colorum varietate, complicarentur? Cur ſpeculum, ex adverſo Solis, non illos colores repræſentet, ſi duplex iſta nubes, ſit vice ſpeculi? Cur duplicata iſta nubes, ſaltem exteriore, & connexa parte, latitudinem vagam nubium non mutetur, ſi concava, penetretur exuberanti luce Solis occidui? Cur Sole, ſubter nubes occultato & nuſquam micante, etiam Iris appareat? Quare inquam Sol, uniformes ſemper, & varios iſtos, tamque prope conſitos colores, & non unicum duntaxat, juxta luminis ſui ſimplicitatem, depingat? Quare plures ſubinde uno campo Irides, ſimul appareant? Siquidem in tam vaſto aeris circulo horizontis, non cadit reflexio in uno atque altero milliari: ſed nubes Soli oppoſita, non habet directè ſuam reflexionem niſi in oppoſitam partem, ſibi in horizonte reſpondentem, non autem in ſuo lateri vicinam. Demum abſurdum eſt, quod ſuperior & rarior nubes coloris expers, & quam lumen Solis facile penetrat, in denſiore altera, colores fingeret, quos nec Sol, nec utraque illarum nubium in ſe habent. Has ſanè Scholarum inanes theſes, plurimum admiratus ſum, dum Iridem manu contrectarem, nullamque prorſus nubem circum viderem.
Quocirca Iridem peculiari privilegio notavi, ſuos colores habere immediatè in lo- 9.
co, in aere autem mediante loco. Adeoque notavi iſtos colores, & figuram Iridis, in modo exſiſtendi, eſſe de natura luminis. Id eſt, flante vento colores, qui im- 10.
mediatè inſunt medio, ſimul cum medio ambulant, atque diſſipantur, juxta ac medium, in quo ſunt. Colores vero ſive lu- 11.
mina, quæ inſunt immediatè loco, non mutantur, etſi aer, vel medium in quo apparent,

parent, mutet locum, & fluat. Sic nec flan-
12. te vento, Iris perit, ambulatve. Hinc nempe objectum viſus, unico inſtanti ad oculum defertur: Auditus vero objectum, quia immediatè non in loco, ſed in aere eſt locato, durationem & motum præſupponit. Quocirca Iris, nedum non eſt in nube: quinimo nequidem in aere: ſed immediatè in loco. Sic namque lumen Solis inſtanti celerius, à Sole, in terram uſque ferit, eo quod ſit immediate in loco; in aere vero mediatè, quatenus ſcilicet hic eſt in loco. Quod autem Sol ſit cauſa Iridis, id naturale credo, ſed quod à Sole, immediatè in loco, arcus taliter coloratus ſtatuatur, nullatenus autem in aere, id ſigni vim habet. Scholæ enim hactenus ignorarunt lumen, & colores poſſe ſubſiſtere, niſi ſubſtantiæ alicui inhæreant. At nec mirum. Siquidem neſcivere, Creaturas quaſdam, quarum aliquas retulerunt in ſubſtantiam (puta ignem, formas ſubſtantiales, *&c.* alias vero, in mera accidentia (ut Iris, lumen, magnale, *&c.*) reſigna-
13. runt. Quæ tamen eſſe creata neutra, ſuo loco demonſtravero. Hic autem dixiſſe ſat eſto. Quod ſi Iris, immediatè in aere eſſet, & non in loco; Neceſſario, quolibet ventulo, mox difflueret, & una cum nube, vel aere, difflaretur. Quod falſum eſt in Iride, quæ ſub ventis etiam dudum conſtat, abſque ulla nubium præſentia ſubinde, & tamen in eadem conſtante arcus, ſeu ſemicirculi figura: ergo Iris cum ſit immediate in loco, eſt nova luminis colorati figura. Incepit quidem Iris ſupernaturaliter, in ſignum, atque myſterium, icti fœderis, cum mortalibus: Cumque hodiè in aere, ſine materia ulla radicem habeat, per modum tamen naturalium, ejus cauſam efficientem, illiuſque præſentiam veneror, & in ſignum fœderis Iridem mihi commemoro, datam hodie,
14. prout olim. Paracelſus Iridem, Solis retur eveſtrum. Eveſtrum vero, hominum manes vocat. Quæ ſola ſui abſurditate, ut ſat rejecta, tranſeo. Siquidem Sol, nec animam, nec poſt funera (adhuc vivens) eveſtrum habet. Sunt, qui ridebunt me, propter hæc quotidiana miracula. At 15.
certè dum res intueor penitius, video divinam Bonitatem actualiter, ſemper, ubique & immediate præſidem: utpote, *Quæ revera à fine uſque ad finem attingit omnia fortiter, & diſponit omnia ſuaviter. In Deo enim vivimus, ſumus, & movemur*, revera, & actu: non autem per analogon, aut ſimilitudinem. Siquidem dum Dominus Salvator dixit, *Ego ſum*; Nempe per quem eſtis, vivitis & movemini, ſubtraxit tantum eam ſui poteſtatem, qua movebantur, & confeſtim ceciderunt milites omnes in terram. Et quanquam ſit ordinarium in natura organum, quo moveamur: Eſt tamen altera principalis, totalis & independens cauſa noſtri motus, & concurrit ejus origo, miraculoſa manus in ſin-
gulo motu. Sic quoque in Iride concur- 16.
runt Sol, & locus velut cauſæ ſecundæ. Eſt tamen altera independens cauſa totalis, miraculoſa & immediata, quæ Iridem direxit ad gloriam ſuæ Bonitatis, & icti fœderis, non ſolum quidem cum Noha, & familia ſua: ſed cum poſteris filiis hominum, uſque in finem mundi. Adeoque eadem origine, & fine, quibus incepit Iris, ſpondetur duratura quamdiu erunt mortales: & cum ſit ſignum fœderis cum filiis hominum, non autem cum ſolis filiis Nohæ, quoddam etiam pactum includit. Miraculoſum ergo in Iride eſt, quod colores ſui non ſint aliquo in corpore: ſed immediatè in loco ipſo, inſtar luminis, idque immediate à manu Dei, ſine concurſu cauſæ ſecundæ. Neque mirum eſt, ex conditione pacti, intervenire effectum ſupernaturalem. Quippe quod multis locis occurrunt miracula perpetua.

Itaque, ut Iris ſignum eſt fœderis ſem- 17.
piterni, & Nuncium divinæ Bonitatis; ita Tonitru potentiæ Dei admirationem, atque adorationem cauſat. Nihil enim eſt in rerum catalogo, cujus habenas præpotens Conditor non immediatè regat. In-

 culcat

culcat nimirum ubique amorem, & timorem ſui, adeoque ſuæ poteſtatis hominem ordinario admonitum vult. Juxta illud: *Vox tonitru verberavit terram.* Subitaneum Blas enim, & portentoſum, in aere concitatur. Cœlum ſubinde ſerenum, mox etiam citra ventum, nube atra repentè conſpurcatur. Sæpius enim ſereno cœlo, citra nubeculam ullam tonat. Adeoque tonitru, nubem non exigit; ſin autem repentè concitet: fit, quatenus fragor Peroledos concutit, ſiditque Gas deorſum, in ſpiſſam nubem, frigore loci contractum. Frivola igitur Scholarum de Tonitru doctrina, ſtatuens exhalationem intra nubium thecam accendi, elidere fulgur, ejuſque nubis tot eſſe rupturas, quot tonos & fragores. Vidi nempe in montibus vagantes nubes, & frigidiſſimas attactu, nullas tamen alicujus firmitudinis, aut roboris, ut diſcontinuatæ, tanti fragorem edant, vel fulmen tantæ potentiæ, motu deorſum, adeoque violento, & præ-
19. ter naturam ignis aſcendentis disjiciant. Vidi, inquam, circa me fulmina, & tonitrua etiam ſubter meos pedes audivi. Attamen illas nubium firmitudines, & Tonitru nugas, vel minimum deprehendi. Vidi inquam ſubter pedes meos, fulgura & tonitrua variè ludere, ubi primum nulla eſſet nubes, nubemque deſcendere, quaſi voce Tonitrui advocatam. Adeoque fulgur & Tonitru, cum magnificentia Poteſtatis divinæ, non autem cum formidine, ſum intuitus, licet bis fuerim in domo, percuſſa à Tonitru. Magnificentias enim Domini, eo magis admirando laudavi, quo mihi eſſent viciniores effectus ejus. Vidi quoque ſemel prope Vilvordiam, atque iterum Bellis, in Flandria, thecam quandam nigram, quaſi longa eſſet equitis ocrea, inter querceta, magno fragore volare, habentem à tergo flammam velut accenſi ſtraminis. Succedebat vero ingens nimbus. Itaque cum Tonitru cauſam non habeat planè naturalem, in nubibus meteori, credo prorſus cauſam omnem habere non ſupra, ſed præter naturam: adeoque eſſe effectum portentoſum. Inprimis namque credere tenemur, Cacodæmonem, eſſe principem mundi hujus, ejuſque principatum inter fideles non eluceſcere, niſi ſolo tentatoris officio. Sic nempe dicitur, *Adverſarius tanquam Leo rugiens circuire, quærens quem devoret*: Id autem non ex officio principatus. Obtinuit ergo principatum mundi hujus, ut ſit pro judiciis ſummi Monarchæ, exſecutor aliquis, adeoque ut ſit arbiter tonitrui, & fulguris, ſub ſtipulatis tamen conditionibus. Etenim niſi rejectis repagulis, à divina Bonitate, frenaretur illius potentia, terram unico quateret ictu, & mortales perderet. Fragor ergo, ſive vox Tonitrui, 20.
eſt Blas ſpiritale Cacodæmonis, ingentis ſanè roboris effectus. Non eſt autem Tonitrui, miraculo conjunctum: ſed portentum in natura continet. Adeo etſi ignis fulminis, ſit naturalis: modus tamen, & medium, ſunt potentiæ diabolicæ. Deus enim ut pater amantiſſimus, amari vult primariò: per ſe autem, immediate formidines non lubens incutit: eo quod ex timore, & formidine pœnæ, aut ſupplicii, amari, non eſt ſuæ Bonitatis. Ergo ſuæ potentiæ terrores, & indignatæ Majeſtatis formidines, non niſi per appropriatos Apparitores ſpirituales ſibi miniſtros incutit. id eſt, per ſpiritum terribilem. Idque tota mecum cenſuit ſemper Antiquitas, quæ Jovem, vel Jova (quaſi cum Hebræis Jehova diceret) Deum Tonitruum dictavit. Cum rerum Dominus, & parens, per tortoris ligatam manum, tonitru explicat, voluit exin Cacodæmon, non quidem principis mundi titulo contentus: ſed ſibi nomen Jehova competere. Tonitru ergo, & fulgur, etſi concurrentes cauſas naturales habeant: Illorum tamen motor, ſpiritus eſt incorporeus. Rideant Athei meam philoſophiam, nullum Numen, nullumque ſpiritum abſtractum, credentes. At ſaltem non poſſunt non admirari effectus Tonitrui, & ſeſe igno-

21. ignorantiæ cauſarum ejus, accuſare. Unam ſaltem hiſtoriam, mille inſtar narrabo. Anno 1554 in tractu Leodienſi, turris Curingiæ per Tonitru ablata, nuſquam apparuit: tandem poſt quindenam, in herboſo Cœmiterii gramine, foſſa aperitur, qua ſutor ſepeliretur, & ecce ſub ceſpite immoto, ac viridi, primum gallus æneus, cum cruce ferrea apparet, dein turris pinnaculum, ac tandem tota turris effoditur. Vidi ego unico fragoris tono, me præſente, aliquot myriades quercuum, & corylorum combuſtas, primo germine, & foliis, tota nempè ſylva, loco, dicta, prope Vilvordiam, ubi interim frequens Betula, Fagus, & Alanus, denſa confuſione aliis commiſtæ, à Tonitru illæſæ permanſerant. Aliàs vero, unico ictu, multa, longè diſtantia, ſimul ferit. Quis enim mille artificis varias technas, & ludibria ſatis explicet? Sufficit plures concurrere actiones ſpirituales, à natura ordinario curſu alienas, in diſtans quoque, atque in propinquum, potentes æqualiter.

22. Vox ergo illa terribilis Tonitrui, terram verberat, bombices necat, cereviſiam concutit, & areſcere cogit, carnes mactati bovis ſuſpenſas, flaccidas facit, lac coagulat ſubito aciditatis fermento, &c. Sal autem extra, ad cadi, vel teſtæ labrum, de foris appoſitus, avertit ejuſmodi effectus. Debile ſanè reſiſtens tanto agenti, ſi in natura reſiſtens agenti debeat prævalere.

23. At quid? Cacodæmon ſalem odit, ideoque in ſuis ſcropharum ſabbathis, ſal perpetuo deficere dicitur: ſat gnarus quod ſal exorziſetur pro aqua luſtrali, quandoque ſale baptizans utatur. Sal etiam non benedictus; imperia ſua peſſumdet. Si ergo ex fructibus arbor, ex operibus, itaque author cognoſcendus eſt, eoque magis, quod tam debilia remedia, tanto reſiſtant robori. Nec ſanè facit in contrarium. Quod Deus apparens Moyſi in monte, fulgure, & tonitruo perpetuo, coram Iſrael montem cinxerit. Quinimò exin confirmatur, fragorem, tonitru, fulgura, eſſe miniſtrorum ſpirituum; ſpirituum inquam Tortorum & exſecutorum: ſiquidem ſub indictione mortis, Iſrael ab aſcenſu montis arcebatur. Nec enim ideo in apice montis erant tonitrua; ſed infra circum montem. Nec etiam omnipotens Heliæ apparuit in turbine, aut forti vento: ſed in aura ſuavi. Pro corollario huc referam decretum Eccleſiæ: Quæ in benedictione campanæ certas præſcribit formulas, quibus confirmat præſidentiam in Tonitruo, eandem, quam hoc capite præſcripſi. In verbis enim, habent exorciſmi ſui, *Procul pellantur omnes inſidiæ inimici, fragor grandinum, procella turbinum, impetus tempeſtatum: temperentur infeſta tonitrua, ventorum flamina, &c. Proſternat aereas poteſtates dextera tuæ virtutis, & hoc audientis tintinnabulum, contremiſcant, & fugiant. Ante ſonitum ejus, longius effugentur ignita jacula inimici, percuſſio fulminum, impetus lapidum, læſio tempeſtatum, &c.* Quorſum nimirum conſpirant omnes exorciſmi contra tempeſtates. Nam grando, ventus, pluviæ, nubes, &c. ſunt meteora naturæ: ſed jaculatio tempeſtuoſa, ſuperans caſum corporis granis, aut venti fluxum, à poteſtatibus malignis, facta intelliguntur. Hæc quidem de tempeſtatibus aeris, grandinis, & maris ita confirmantur: ſed in Tonitru; nedum ipſa fulgetri, aut lapidum jaculatio: verum inſuper fragor tonitrui, à poteſtatibus aeris, ac hoſtibus pendet: utpote, quod nulla nubium, aut aeris laceratio, poſſit ejuſmodi fragores, horumque effectus edere naturaliter: niſi portentoſæ & hoſtiles poteſtates ſeſe immiſceant, & colludant.

TERRÆ TREMOR.

1. NOmen terræ motus improprium. 2. Copernici opinio. 3. Facti ſpecies. 4. Conſonant Scholæ omnes in cauſis, cum Ariſtot. per XXI *ſæcula hactenus 5. Demonſtratur Scholarum opinio impoſſibilis, à defectu loci. 6. Idem à ſuppoſita vi exhalationum, quomodocunque ſumatur. 7. Item per regulas proportionis ac motuum. 8. Exhalationum ortus, quantitas, poteſtas, progreſſus, modus fiendi, hoſpitium, & celeritas, ridicula omnia. 9. Impoſſibilia demonſtrantur hæc omnia. 10. Deeſt cauſa ortus. 11. Probatur per regulas falſi, & abſurdorum. 12. Quod ſuppoſitis ad lubitum Scholarum nugis, modus adhuc ſit impoſſibilis. 13. Data exhalatione ad optatum: attamen inde tremorem terræ impoſſibilem. 14. Diſruptiones præ pavore penetrationis corporum, differunt ab ea, quæ præ exhalationum ſuppoſita lenitate contingeret. 15. Probatur impoſſibile, ex natura compoſitionis exhalationum. 16. Impugnantur, quæ ex conniventia falſi conceſſa erant. 17. Putei, & ſpecus, toto anno, in ſui profundo, æqualis ſunt temperamenti. 18. Exhalationem non eſſe, ut nec Gas igneum. 19. Exhalatio nequit terram elevare ſui levitate. 20. Veſica aere repleta, non emergit efficienter ex aqua, propter ſui levitatem: ſed occaſionaliter. 21. Gravitas, qualitas activa: levitas autem cum nullum pondus habeat, nihilum ſignificat. 22. Tria inde deducta notabilia. 23. Modum Tremoris terræ, à Scholis datum, eſſe impoſſivilem. 24. Ignorantia Scholarum, de proprietatibus levitatis. 25. Elenchus Scholarum, ex ignorantia. 26. Qualiter in hoc deluſæ Scholæ. 27. Novum ob errores ſophiſma. 28. Terræ tremor, portenta dicit. 29. Terra tremit concuſſa divinitus. 30. Unica Tremoris terræ cauſa. 31. Solvitur objectio cujuſdam. 32. Terra non ſentit modo animali. 33. Tremor terræ quid propriè portendat. 34. Piacula differunt juxta peccata. 35. Propria incitatrix cauſa. 36. Quid tremor terræ deſignarit in reſurrectione Domini. 37. Reſponſio ad objectionem amicam.*

1. DE terræ tremore, ejuſque cauſis, atque finibus dicturo mihi, ante omnia de nomine incipiam. Motus ſolet vocari, at nomen nimis generale mihi viſum, ac valde improprium; Siquidem dum terra, vel aliud corpus grave deorſum properat, dicitur ſeipſum movere, adeo ut aqua fluens, rotam movet activè; In terræ vero tremore, videtur eſſe motus paſſivus, adeoque per accidens, ſibi improprius. Nicolaus Copernicus, per 2.
plurima phænomena, contendit terram circulariter moveri, cum orbe lunę, cumq; nullus motus globo ſit proprius, niſi ſphæricus, atque is terræ non conveniat, juxta decretum Eccleſiæ; ideo nomen motus, à terra ſuſtuli, ac mutavi, ut nempè potius pavida, tremere dicatur. Siquidem paſſivè, à vi quadam immenſa, percuſſa terra, ſive comminata, metu, atque horrore veluti ſuccutitur, non autem gaudio ſubſilit; Siquidem aliquid funeſti, ac præter conſuetum naturæ curſum horridi, tolerare videatur. Itaque primum ſtabilito tremoris 3.
nomine, deinde occurrit facti ſpecies. Enimvero nox erat, inter diem tertiam, & quartam Aprilis, anno 1640 quadrans vero poſt horam tertiam, à nocte media. Luna poſt biduum inde, plena, & dies Mercurii ante Paſcha, quando Mechlinia (ubi tunc eram propter cauſas) inſigniter tremuit, & ſubſiliit tribus repetitim acceſſibus, ſingulaque invaſione tremor duravit, paulo minus quam eſſet ſpatium ſymboli Apoſtolorum; Acceſſum vero quemlibet, immediatè præceſſit mugitus quidam in aere, & quaſi rotarum actio, qua majora tormenta bellica per plateas vehuntur, terram ſuccuteret. Nox inquam ſerena, clara, ventis expers erat. Siquidem propter cauſam reviſionis tum ventilatam, paulo ante mediam noctem, domum redibam. Cubabam autem juxta Diliam in Commendataria Teutonica, vulgo Pitzenborch, pro more, & humanitate Illuſtris viri Domini Wernheri Spies à Bullensheim ord. Teut. Commendatoris provincialis Bulliniæ confluentiæ, ac Commendatoris Pitzenburgici, Toparchæ in Elſon, Herren nolheum, &c. exceptus, remotus autem à plateis, per 70 paſſus. Deinde didici ab amicis, iiſdem penè momentis, iiſdemque tribus repetitim vicibus, pari intervallo diremtis, ſimilique

milique cõmitante mugitu, tremuiſſe Bruxellam, Antverpiam, Liram, Gaudanum, Montes Hannoniæ, Namurcum, Cameracum. Deinceps audivimus idem accidiſſe in Hollandia, Zelandia, Friſia, Luxemburgo, & Gelria, imo Francofurtum ad Mœnum uſque, non minus tremuiſſe. Metziis aliquot turres dirutas, & nova ædificia, prope Theonpolin corruiſſe. Tremuiſſe quoque Weſtphaliam, imo Ambiavum, & Galliæ finitimas oras. Univerſa iſthæc nimirum tremuiſſe eodem nunc, licet propter ſphæræ globum, horologia dierum nunciâ, neceſſario diſcreparent. Tractus eſt ad minimum ter centum, ſexaginta leucarum, ſingulis ejus circuli minimis locis, æquali ubique formidine trepidabat ſolum. Neque enim cuſtos in vaſtiſſima turri ædis Mechlinienſis, ſecus ſuccutiebatur, quam humili caſa cubans quilibet. Non aliter inquam accóla Scaldis, inſularum incola, & pratorum civis, quam qui editiore colle morabantur. Par omnium, ac ſingulorum tum fortuna. Denique intellexi, Naves in portubus Hollandiæ, atque Zelandiæ, malis, atque antennis concuſſas, abſque vento. De cauſis proximis tanti effectus, eſt Scriptorum

4. multa conformitas. Moderni, inquam, Ariſtotelis monita ſorbentes, ne latum inde unguem receſſerunt hactenus. Quanquam ſua inventa, antiquorum præceptis addiderint. Scholæ itaque, docent terram tremere propter aerem, ventum, vel exhalationem ſubter, & in cavernis ac poris terræ congregatam, quæ foras exitum quærens, ac faciens ſubinde ſibi, terram ſubſilire faciat. Hinc namque non rarò, per hiatus, atque fiſſuras, mox erumpens, exitialibus morbis ortum dederit. Hæc eſt Scholarum traditio, à viginti & uno ſeculis, toto orbe recepta. Quæ, ſi mihi viſa eſſet finibus divini numinis conſentanea, à ſcripto deſtitiſſem. Viſa nimirum eſt mihi conſita ponderoſis anxietatibus, & inevitabili abſurditate, adeo ut non parum anilis figmenti contineat. Tam ſcilicet humanum genus ſponte in torporem vergit, ut quaſi detruncata ſpe diſcendi, omnes ſcientiarum theſauros, uno in Ariſtot. exhauſtos, ab ulteriore indagine, velut ceſſandum eſſe juſſerit. Ego itaque, primùm impoſſibilitatem oſtendam illius doctrinæ, ac dein meam opinionem, non ethnicis ſomniis ſtabilitam, ſed altioris authoritatis doctrina confirmatam edocebo.

Inprimis enim, terra eſt actualiter, certis ſtratis, ſoleis, ſive fundis diſtincta. 5. Externus ſiquidem terræ fundus, conſpicuo arenoſus eſt, argilloſus, lutens alibi, fimoſus, griſeus, albus, flavus, niger, rubeus, &c. variis ludens diverſitatibus. Subter quem, plerumque eſt ſabulum, & hoc ipſum, magna ubique varietate diſcriminatum. Subter hunc vero fundum tandem mons ſiliceus (quem Keyberch vocant) rupium ſtratum, & origo, atque mineralium prima radix. Ac tandem ubique hunc fundum ſubter, eſt arena vivens, ſabulum bulliens, *Dref, ſive quellem.* quod in centrum mundi uſque, ſui continuitate aquis perlutum, extenditur. Ac quanquam non ubique omnes ex ordine fundi præfati ſibi invicem ſuccedant; attamen *quellem* utrobique eſt ſtratum mundi poſtremum, licet non raro immediate aeri expoſitum, ac conſpicuum. (Ut de fontium origine, libro de fontibus Spadanis) Hoc itaque ſemel ſuppoſito, dico, quod locus, ubi exhalatio eſſet, quæ tremoris terræ cauſa creditur, deberet ſtatui in aliquo, vel inter aliquem dictorum fundorum, cum in terra non ſit locus, extra prædicta ſtrata. Ad ſubverſionem autem illius doctrinæ, requiritur demonſtratio, quæ ex ſufficienti enumeratione ſtratorum, oſtendat impoſſibilem ejuſmodi exhalationem, in aliquo dictorum fundorum contineri, aut ſuſcitari poſſe, aut ibidem ſi eſſet ſuſcitata, non habere poteſtatem formandi tremorem terræ. Quo ad trium membrorum primum (nempe non poſſe contineri aliquam exhalationem ſub terra,

ra, quæ ejus tremorem faciat activè) pro-
bo. Non imprimis ſubter extimam, lu-
team, ſive primam terræ ſolvam, aeri vici-
nam, mortalium habitationi deſignatam.
Quia ſic non trepidaſſet turris S. Rumol-
di, ut nec ædificia, immediatè ſuper *quel-*
len ſtructa. Ut nec naves, ſine ventorum
turbine, in profundis aquis, longe à fun-
do ſabuli, remotæ. Nam dato, quod fun-
dus Maris, æque atque alias terra habita-
ta tremeret: non tamen abſque vento, &
procella, aquæ ſuperficies, ejuſdem tre-
mentis ſabuli tenorem ſervaret. Quod
tamen falſum eſſe deprehenditur, nam &
volantes aves, terræ ſentito tremore, non
deciderent, velut perculſæ in ſignum,
quod etiam aer ipſe tremat. Colliqueſ-
cent nempè in conſpectu Judicis, quando-
que elementa. Ergo ſi aqua non minus,
quam ipſamet quieta terra tremat, deſi-
gnatur, ejus cauſa eſſe in globo, ſive quod
terra & aqua, eodem percuſſionis ictu,
una cum aere, ſentiant pavorem, ſive ma-
num Percutientis teſtentur. Demum, ne-
que exhalatio, cauſa tremoris terræ, po-
teſt in ullis arenarum fundis habitare:
quia tunc paludes, prata, & loca, quibus
infra lutum immediatè *quellem* ſubſterni-
tur, non trepidaſſent. Quod æque ac præ-
cedens, à veritate facti eſt alienum. Ter-
tio denique, nec poteſt ejuſmodi exhala-
tio, ſubter *Keyberch* occultari. Nam toto
circulo, paucis locis exceptis, quo terra
tum tremuit, pari momento, fundus *Key-*
berch non extat. Tandem nec intra *quellen*,
oriri aut detineri poſſet exhalatio, ſuffici-
ens tantæ moli, pari furore ſuccutiendæ.
Utpote *quellen* (vicinum aeri non raro)
6. & in centrum univerſi uſque, continua ſui
unitate, & aquarum permiſtione conne-
xum, facile ejuſmodi exhalationem exſuf-
flaret, priuſquam tantam ſimul molem
pariter attolleret. Inexcuſabilis nempe eſt
néceſſitatis, eo quod exhalatio ejuſmodi
erumperet, parte magis debili, minus gra-
vi, minuſque reſiſtente: Id eſt, loco mini-
mè ponderoſo. Adeoque ſub theſi datæ
exhalationis, non poſſet omnium locorum
eſſe par tremor. Quod repugnat facto.
nam antequam tam ingentia pondera, per
tam vaſta, variaque Soli, & aquarum ſpa-
tia, ſimul, unoque momento attolleret ex-
halatio, quæſiiſſet atque inveniſſet ſequa-
cia, atque debiliora loca, per quæ, ſibi
viam erumpendi feciſſet. Alioqui nam-
que, pugnaret exhalatio, contra naturæ,
proportionis, & motuum regulas, quæ æ-
qualiter, & ſimul omns Belgii, magnam- 7.
que Germaniæ partes elevaret. Maximè
ubi non æqua cujuſque loci capacitas, qua
exhalatio hoſpitaretur, non æqua incum-
bentis oneris ſarcina, aut reſiſtentia pon-
deris, ſicut nec poſſibilis eſt æqua illius
exhalationis ſuſcitatio, ut ſimul, unicoque
ferè momento, per tot tractus, pariter age-
ret. Quod eſt dicere, impoſſibilem, poſita
exhalatione, motrice tremoris terræ, æ-
qualitatem in ſimultate, & poteſtate mo-
tus, per tam ingens ſpatium, per tantam
Soli, Cœlique differentiam, renitentiam,
& ponderis heteroclitatem: cum agens
ejuſmodi exhalatio, locorum varietate,
moventis differentia, magnitudine, acti-
vitate, celeritate, ſuam dimetiens effica-
ciam, neceſſario impar, locorum etiam im-
paritatibus obedire deberet. Ridicula er- 8.
go eſto exhalationum quantitas, ortus,
poteſtas, hoſpitium, & celeritas, quæ tot
urbes, montes, valles, colles, aquoſa, pra-
ta, flumina, maria, inſulas, tamque vaſtam
molem, longè latéque diſſitam, uno ſimul
momento, pariformiter, ac repetitim ſuc-
cuteret, citiuſque quam ſibi exitum quæ-
reret, inveniret, faceret. Nunc vero ad ſe- 9.
cundum probationis membrum acce-
dens: nempè quod in præfatis terræ ſtra-
tis, impoſſibilis ſit ſuſcitatio exhalationis,
quæ ſit cauſa tremoris terræ: Aporrhea
qualiſcunque ſtatuatur naturalis, & per
ſui cauſas examinetur. Exhalatio, quæ
ſupponi poteſt motrix terræ, non eſt im-
primis vapor, ſive aquoſus halitus, eo
quod ille, ociſſimè rurſus in aquam, per
compreſſionem, quotidie redeat, ultro in
noſtris

noſtris alembicis: ſed exhalatio Ariſtoteli, præcipuè his neceſſaria terminis, eſt effluvium è corporibus calidum, & ſiccum (plerumque etiam oleoſum) è partibus ſiccis, acri calore, in formam aeris, eleva-
10. ta, aut ſurgens fumus. Sed optarem, Scholæ reſpondeant, quis igitur demum erit iſte actualis, æqualis, & connexus calor, ſub mari, fluminibus, ſtagnis, pratis, ac ſubter *quellem*? Siquidem oportet calorem, & ſiccitatem, actuales & fortes eſſe, quæ ibidem effectui tam inſigni ſat ſint: non autem qualitates potentiales, nudas, remotas, poſſibiles, ſive ſomniarias. Quis calor ille, à quo, & unde ſuſcitatus, in profundiori frigore? Quis calor ille tam brevis, tam fortis, tamque interruptus, qui poſt pauculos rigores trepidationum ceſſat: neque de novo terram trepidando quatit? Nam ſi in calore eſt cauſa tanti motus, non erit ſaltem poſt motum, in calore, cauſa tam ſubitæ quietis. Quæ demum eſt ſiccitas, igni connexa, quæ è veſtigio ſubter terram & aquas, uniformiter per totum Belgium, exſiccatis aquis, ſuccendat ignem, patronum tantarum exha-
11. lationum? Sed agedum, fingamus ludendo, donemuſque, calorem actu, ſubter aquam & terram, qui ſit accendendo: ſaltem magnus ille, ac pervicax, inſolitaque ejus actio, quæ ante rei ſiccitatem exhalationes ſuſcitet? Anomalus utique effectus, hactenus inter pyrotechnicos nondum viſus. Iterum fingamus & alia abſurda, ignem actualem, violentum in aqua, vel ſubter aquoſa, poſſe ſine fomite ibidem naſci, & ſine pabulo ſuſtentari, pergere, dudumque perſiſtere: at ſaltem, non poterit is vapores, multoque minus exhalationes concluſas, excitare arctoque loco detinere, quæ iſtum ignem extemplo non ſuffocent; irritamque faciant exhalationum iſtarum ſufficientiam, vires, ac ſucceſſivam generationem. Siquidem in cuniculis mineralium, ſi ſubinde ſupernè, novo aeris afflatu non recreentur, ſtatim lucernæ extinguuntur, ſimulque foſſores flatu atque vita privantur. Sin autem ut ignis, utque exhalatio ſubſiſtant, donec ſatis, donetur reſpiratio. Jam eo ipſo, ſua proles exhalatio motrix, iſthac primò exſpirabit; vel ſi non ſufficienti reſpirationi ſit locus, neceſſario utique ignis ſuffocabitur, nec locus erit pro tanta ſucceſſiva exhalatione, ſive, pro repetito acceſſu tremoris terræ. Fingamus iterum, non quidem ignem, aut actualem calorem, præfatis terræ ſoleis, hoſpitari ſubter aquas: ſed totum Belgium habuiſſe omnibus locis aliquid, pulveri tormentario ſimile, quod tandem ſubter aquas propria maturitate, vel occulta aſtrorum conſpiratione, accendatur ſimul, & ubique, atque eatenus extemporaneam exhalationem, ubique locorum æqualem, ſubminiſtret. At nec quidem ſub tot nugis, 12.
tunc totum Belgium, alias quam ſemel ſubſiliret, atque id locis tenerioribus, minuſque profundis, & ponderantibus hiaſſet, ejuſque aliquot fruſta in altum diſſiliiſſent, & ſequeretur ibidem caminus illius flammæ exhalantis. Non autem Belgium & pars Germaniæ, proinde tremuiſſent. Simul enim atque ſemel alicubi terra in faſtigium ſurrexiſſet, qua hiaſſet; non autem ſæpius, velut rigore febrili trepidaſſet. Siquidem actio accenſionis ſuppoſita, fieret duntaxat, ut impediretur corporum penetratio. Igitur quoad tertium punctum. Quod nempè etiam data 13.
exhalatione ſufficienti, ſubter terram, nihilominus ſit impoſſibilis terræ tremor. Incœpi quidem jam probare, per conceſſa quædam figmenta. Alioqui quomodocunque ſumatur exhalatio, & ubicunque ſtratorum illa ſupponatur, non tremeret inde terra: ſed alibi, ubi minimæ eſſent reſiſtentiæ, ſurgeret in cumulum vel gibbum, donec hiaſſet, ſibique exhalatio, per ingentem voraginem exſpirando, iter feciſſet. Quæ cum non reperiantur accidiſſe. Ruit etiam hactenus Scholarum traditio. Inprimis namque, ut clarius conſtet, 14.
aliam eſſe actionem, & actionis mo-

dum, quando propter metum penetrationis corporum, res diſſilit, atque aliter operari naturam, propter ſuppoſitam exhalationum levitatem, erumpere nitentium, adverte mechanicam. Sit lagena vitrea capax, ſpiſſa & fortis, infunde illi uncias quatuor aquæ fortis, paratæ, ex ſale-petræ, alumine, & vitriolo, ſiccatis ſeparatim. Illi autem aquæ injice pulveris ſalis armeniaci unciam unam, ac confeſtim claudatur collum vitri, per liquationem. Quod dicitur ſigillum Hermetis. Quamprimum incipiet ſpontanea actio, & copioſa (inviſibili tamen) exhalatione vas impletur, ac utut fingatur ferro fortius, tamen mox in fragmenta periculosè diſſilit, propter metum penetrationis, non autem ratione levitatis multarum exhalationum. Siquidem etſi diſſiliat, propter multitudinem, & compreſſionem leviſſimarum, & inviſibilium exhalationum; levitas tamen earundem, in hoc nequicquam momenti habet. Quoniam ſi horum aliquid, levitatis ergo, contingeret, ipſum vas vitreum ante ſui diſruptionem, ſponte in auras attolleretur, & ſurſum avolaret. Quia minoris operæ eſt, pondus 3 aut 4 librarum attollere, quam diffringere vas fortiſſimum. Ergo exhalationes quæ diffringunt vitrum, multo potentius vitrum elevarent, ſi non inane levitatis ſubſidium, Scholæ ab exhalationibus mendicarent, pro terræ tremore. Si ergo exhalationes non valeant ſui levitate, vas in quo clauduntur, attollere, multo minus tantam terram vaſtamque molem.

15. Denique omnis exhalatio, cum ſit corporis alicujus, omneque corpus ſi ſeparabile ſit, dividitur in ſalem, ſulfur, & mercurium: ſitque pars mercurialis, pars aquoſa corporis: ergo neceſſe eſt, omnem exhalationem eſſe de materia ſalſa & oleoſa. Eamque prius ſuſcitari ante partem aquoſam. Quod in vitris noſtris nondum ſic contigit, æquabili caloris actione. Si igitur exhalatio ſalſa eſt, facile in terram imbibitur; quod videre eſt in omnibus prorſus aquis, & exhalationibus quorumcumque ſalium: quæ agendo ſuper terram, coagulantur in ea, & activitatem omnem amittunt. Ergo ſi in terra excitarentur, deſiiſſent, antequam eſſent, ſive in fieri eſſe finiiſſent. Sin vero eſt oleoſa exhalatio, illa ſanè in terram depoſita, olei priſtinam ſpeciem reaſſumit, & ſic concreſcit. Quod cum facile fiat, non poteſt cogitari, quomodo exhalatio, ſui levitate, tantam terræ ac immenſi ponderis molem titubare faciat citius quam coagulandi conſilium ineat. Atque in omnem eventum, non eſſet locus, niſi uni elevationi terræ, ejuſdemque ſubſidentiæ unicæ, poſt repertum aliquem hiatum: non autem excitandi tremulam trepidationem. At hæc ſunto ſomnia in aquoſis, pratis, lutoſis, ſtagnis, mari, fluminibus, *&c.*

Itaque abſurda, quæ conceſſi antè, ludendo, ſeriò nunc impugnabo. Inprimis 16.
cedo, quis calor iſte tam inſolitus, qui ab anno 1580 uſque in annum 1640 non viſus Mechliniæ? ut neque terræ tremor? quare non quotannis? quare in Aprilis, ſub nocte frigidiſſima, dum pridie multum ninxerat? ſub continuo borea? Et non ſub canicula? An quia tum terræ interiora calent? Quare ergo non quotannis in Januario? At ceſſat hoc argumentum Veterum, poſt repertum inſtrumentum, ambientis gradus dimetiens. Nam 17.
reperiuntur putei, & ſpecus, æqualis toto anno caloris, & frigoris. Iterum, Quare tantus calor, exhalationum excitator, ceſſat tam repentè? præcipuè ubi exhalationem tantæ molis motricem excitet? quo fomite ſub aqua accenditur? quo pabulo vivit, & ſubſiſtit? qua lege ibidem non ſuffocatur? quo privilegio deſpicit reſpectus corporum, locorum, & ponderum? qua demum prærogativa, exhalationem tantæ vaſtitatis, citra humidos vapores, ſuſcitat è corporibus udis: Aut ſi vapores, pro more ordinario ſimul elicit, cur hi, tanti calorem non mitigant? extinguunt? ſuffo-

ſuffocant ſimul; cum ſororibus, ac ſubſequentibus exhalationibus? Quæve iſta eſt exhalatio, quæ vaſtam turrim Mechliniæ, non majori reſpectu ſuccutit, quam humilem caſam? nec ullam reſpicit immanis ponderis renitentiam? quæ vel pariter in propinquum, ac in diſtans operatur? vel ſimul, ubique & pariter, per totam ſuperficiem reperit ſui centri collectam potētiam, ut ſimul ubiq; pariter uno momento, æqualiter, & æquè fortiter operetur? Cur per neceſſitatem cauſarum naturalium, filum non frangitur parte debiliori: ſed cuncta ſimul eandem violentiæ legem ſubeunt, imo & ſuſtinent? Certè ſi ritè hæc cogitentur, reperitur in terræ tremore, vis quædam operativa, infinitæ poteſtatis, quæ montes turreſque elevat, ſine reſpectu levitatis, aut ponderis, quaſi nihil potens ſit, reſiſtere virtuti motrici huic.

18. Cæterum probavi exhalationem ſi qua ſit, terræ tremoris efficiens motrix, nec eſſe de ſalium proſapia, nec de ſulfurum, ut neque mercuriorum (quippe quod hæc non ſit exhalatio, ſed vapor aquoſarum partium.) Reſtat ergo, ut non ſit exhalatio: ſed ipſum Gas, non ſuſcitatum effluvium corporum à calore: ſed potius effectivum reſiduum poſt ignem. Nimirum Gas ſolius flammæ ignis, vel natæ ab hoc fuliginis. Sed neutra etiam harum exhalationum poteſt eſſe cauſa effectrix terræ tremoris. Ergo ſi nulla harum exhalationum ſit motrix terræ, nulla prorſus erit (cum non reperiatur alia) & per conſequens eſt inane figmentum Scholarum, quod in tremore terræ ſibi credi volunt. Quod ſi vero aufugium meditantes, dicant, non exhalationem calore excitatam, nec ſiccitate partam: at cauſis ſuis conſtitutam, anonymam aporrheam, ſe intelligere. Qualiter nimirum Ariſtoteles cuncta ſaxa, lapides, mineralia, itemque ſal maris, cometas licet globo terræ centuplo majores, & ventos omnes, quibuſdam anomalis, nonque explicatis exhalationibus, prodire ſcribit, ventos in eo contra aerem diſtinguens. hoc, inquam, eſt cum Ariſtotele delirare velle, & ignarum phyſices, cum eodem, remanere. Denique, impertinens eſt, Ariſtotelem citaſſe, & per ſuam authoritatem tueri velle ſuos errores. Attamen contra Scholas ratione agam: ut cum ſe tam rationales prædicent, rationi arma tradant. Dico ergo; 19.
Nulla exhalatio poteſt eſſe aere levior, ſimplicior, aut ſubtilior: eo quod hic ſit corpus elementi ſimplex: illa vero ſit corpus concretum; adeoque ut ut ſit, habet in ſe corpus grave, quo aer caret. Non eſt tamen aer, levior corpore quod abſque pondere eſt, Id eſt, aer non eſt levior ſeipſo, nec poteſt quicquam præter ſe elevare, niſi per motum flatus, aut fluxus, Id eſt, per Blas. Quo ceſſante, etiam corpus quod ſuſtulit, ſidit. Unde concludo, quod aer vel ventus, ſive concluſus ſit, ſive liber, nequeat terram attollere ratione ſuæ levitatis ſolius. Niſi fortè externo movente violentoque feriatur: atqui hoc caſu ceſſat vis exhalationis, cum ſit vis impellens, quæ moveat: non autem ipſa exhalatio. Quippe quæ tali caſu, eſt tantum medium, ſive organum motus, non autem vis motiva principalis. Multoque minus id congruum eſt exhalationi; quippe quæ aere eſt craſſior, & ponderoſior, quatenus aquam continet. Probo per 20.
Mechanicam. Veſica aere diſtenta, emergit extra aquam, non primariò: quia aer levior ſit aquâ: ſed quia aqua eſt corpus grave ac fluidum; ideoque non patitur ſe extra ſuum pelli locum, à corpore leviore. Primarius nempè niſus aquæ eſt, ſe jungere aquæ, unde eſt ſeparata: ſecundarius ac velut per accidens, exprimere per ſui concidentiam, quidquid ſe levius eſt. Gravitas ergo, non levitas, in hoc operatur, ob rationem mox dicendam. Sit veſica capax ℔ iij. aquæ, ponatur in foſſula; tegatur terra. Profectò, ne ſemiunciam ſuperfuſi pulveris à ſe diſcutiet. Imo nec veſica cupiet extra arenam ſiccam ponde-

roſiorem eminere. Ridiculum ſit ideo, quod veſica, pendens ſemiunciam, ab ulla aeris levitate ſponte in aerem unquam evolet. Si ergo non veſicam multus aer attollat, multo certè minus aer aſſurget, ſub immenſo Belgii pondere depreſſus. Elementa nimirum, ſeipſa primariò, ac tantum, reſpiciunt; univerſa vero agunt, ſui ergo. Ideoq; lagena vitrea, aere repleta, & ſepulta, nequicquam è terra emergere conatur; eo quod aer ſit ubiq; in ſuo loco naturali, quoties ſpatium eſt, non alio corpore repletum, nec pro exitu ſollicitat. Ergo ſi infra terram ſpecus ſint, aer in iis naturaliter ab omni motu locali quieſcit. In locis vero, ubi arena concidit, tanquam corpus fluidum, ibi quia pulvis vacuum opplet, ſuique gravitate concidit, & per accidens aerem exprimit. At non propterea, iſte motus terræ aut aquæ, ſit efficienter ab aeris levitate: ſive quod aer, proprio ſuæ levitatis motu, ſeſe ſurſum moveat, ac
21. ſcandat. Sed (Nota) in hoc ipſa gravitas, eſt cauſa efficiens, activa, primaria, ac totalis: cum gravitas habeat reale pondus, ſitque qualitas activa: ex oppoſito vero levitas aeris nullius rei eſt effectiva, cum nullum pondus habeat, dicit neceſſario nihilum: neque ullam agendi energiam habere poteſt. Unde eſt conſequens 1. levitatem aeris operari nihil: nec veſica, quæ ingens eſſet, & tantum grana ſex penderet, ab incluſo aere quantumvis magno, ſponte attolli poſſe, alioqui (quod falſum eſt) aer levior eſſet, quam id, quod nullum pondus habet. 2. Aerem non eminere extra aquam ob ſui levitatem, tanquam qualitatem actricem, ſive motricem natationis: ſed gravitatem eſſe qualitatem realem, quæ aerem expellit. 3. Ideoque abſurdum eſſe Scholarum thema, quo aer, vel exhalatio, in tremoris terræ cauſam efficientem ſtatuitur, ob ſui levitatem, quaſi ter-
22. ram attollendo ſuccuteret. Quamobrem cum jam ſat probatum ſit, 1. non eſſe locum in ſtratis, ſive ſoleis terræ, quo hoſpitetur aliquod corpus aereum, ſive id ventus ſit, ſive aerea exhalatio: ſed quo profundius is locus fuerit quæſitus, eo majores inſurgunt difficultates, tam propter aquæ majorem abundantiam, quam graviorem terræ ſarcinam deſuper, adeo ut infinitæ ſit velut poteſtatis, quod terræ tremorem faceret. 2. Deinde, nullum eſſe poſſe ignem, calorem, ſiccitatem, alumine excitatorem exhalationis tantæ poteſtatis; ſive correlativum ejus. Nullam ejuſmodi exhalationis in natura ibidem ſubſiſtere poſſibilitatem. Ac tertio tandem. Exhalationem nullam, ratione levitatis, aliquid operari, aut corpus grave attollere, multo minus tam vaſtam terræ regionem. Concludo igitur, vacuum eſſe Scholarum figmentum, quidquid de terræ tremore edoctum eſt hactenus. Quod iterum ex abundanti fortius confirmandum eſt.
Quocirca edocebo, modum tremoris terræ à Scholis edoctum, eſſe prorſus impoſſibilem. Fingamus ergo iterum abſurda, ut tanquam ex regula falſi, Scholarum error detegatur. Donemus nimirum veſicam, è materia ductili, omni ferro millies fortiorem, ſubſtratam (neſcitur quo fundo) per totum Belgium & Germaniam, ſubter montium, urbium, marium, & fluminum baſim. Mille vero ingentes folles, circumquaque firmiſſimè, ac optimè, annexos. Ut ergo attollere queant totum Belgium ſimul, neceſſe eſt, illos folles, horumque poſtes, & axes, tam fortes eſſe, quantum ponderi attollendo ſatis forent. Deinde requireretur manus, vel agens, tanti roboris, ut totum Belgium, ſua palma queat attollere, vel aliàs iſtos folles vento plenos comprimere non poſſet. At tale agens non eſt in rerum natura ſublunari: etſi cætera data abſurda adeſſent. ergo frivola eſt aeris, vel exhalationis inanis levitas, & innata erumpendi cupido. Ideo nequicquam ambigo, negare cauſam naturalem à Scholis datam, à diabolo inventam, ut ſuus Deo meo obnubiletur
honos. Scholæ, quia hactenus ignorarunt, 24.
quod levitas non ſit qualitas activa, adeoque

que multo minus eſſet montium everſiva: conſiderarunt verò quandoque, fodinam, antea coopertam, mox à tremore terræ, fœtidum virus eructaſſe, ac hiatum ſibi
25. feciſſe: ſunt ideo per incogitantiam, & inſcitiam auſæ, hunc effectum per accidens, in cauſam per ſe; tremoris terræ referre. Quæ ut lucidius appareant, fingamus iterum præfatam veſicam, ſubter Belgium, ſua ſponte, vel aſtrorum influxu, (quando nempe ratio deficit, ſemper ignari, ad Aſtra, cauſaſque longinquas, & in teſtes non citabiles, recurrunt) corpore aereo diſtenſam, nec eſſe folles, ut neque foramina circumquaq;. Tum ſaltem corpus Belgii totius, incumbens, ſuo pondere præfatam veſicam, ſic premeret, ut, ſi non diſſiliat, ſaltem in parte infirmiore, minuſque ponderoſa, contentum ſuum eructaret. Quo nacto, jam quidem adeſt cauſa, compreſſionis veſicæ, & caſus Belgii, cum apertione alicujus hiatus. At nondum ſublationis cauſa illius veſicæ eſt reperibilis, multoq; minus ſucceſſionis iteratæ trepidationis, atq; tremoris. Denique nec ejuſmodi veſica, ejuſq; ſubſtantia eſt poſſibilis, ſine qua, etſi locus eſſet in terra, non eſt tamen aptus, alendæ, aut ſuſcipiendæ illius exhalationis. Imo poſitis terminis veſicæ præfatæ: ſaltem aer, aut exhalatio nil operatur, ut ſui levitate attollat terram: ſed ſi terra concidat, non reperit ſibi adhoc cauſam in levitate detenti aeris: cum totalem cauſam in pugno ſuæ gravitatis claudat: & ad menſuram incumbentis ponderis, expreſſio aeris ſit metienda. Itaq; ſuppoſita iterum veſica, ſi aer vel ventus aliquis flaret de foris in præfatam veſicam, compreſſam, humi jacentem, omniq; corpore vacuam. utut fortiſſimè flaret, nequicquam tamen veſicam inflaret, ſiquidem incumbens Belgium, illam comprimeret. Quod ſi vero, loco venti, aut aeris, quæratur exhalatio ignea; Jam ante impoſſibilem ignem, tantique effectus, per totum Belgium exhalationem fabuloſam, demonſtravi. Tandem deficit, & iſta veſica continua, tam fortis ductiliſque, quæ dorſo ſuo Belgium, maria, flumina, & longè amplius ſuſtineat. Nam etſi eandem conceſſerim: non eſt quod putem eam eſſe: ſed quod ea ſuppoſita, adhuc tanta abſurda conſequantur, ac tandem ad adynaton Scholæ colliſæ ſint.

Hujus ſomnii initia, ruſticis dedere 26.
(unde Scholæ habent) loca montana, ſulfurea, minerarumque domicilia. Ah! miſerandus ubique torpor, indagandis effectuum cauſis? Mons Soma, ſive Veſuvius, prope Neapolim, aliquot jam ſecula arſit ſulfure, & marcaſitis. Habebat autem hiatum in cacumine, qua fumi atque flamma exſpirarent, ſatis amplum. Nimirum ad trium arpentorum forte amplitudinem. Camera autem, flammæ proxima, ut jam ſat toſta, rimarumque plena, tandem circa 16 Decembris anni 1631, uno repente caſu, in flammæ voraginem decidit. Eſt autem quibuſdam tam metallis, quam marcaſitis candentibus, inter liquandum, proprium, ut ſi quicquam aquæ inciderit, cuncta diſſiliant: liquata ergo ſulfura, cum marcaſitis, in viſceribus Veſuvii, non ſine ingenti cataclyſmate tolerabant decidens rupis toſtum fragmentum: quin totum flamma evomeret, quidquid ſupernè illapſum erat, & amplius. Nec hoc ſuffecit. Quin inſuper aliquot fontes, ſuperne in caminum ignis ſoluti ſunt. Sed quid liquata ſulfura, quidve turbines fuliginum, commune habent cum terræ tremore? Adeone in Belgio, per totum ardent ſulfura? Etenim terræ tremor Neapolis præceſſerat, & comitabatur iſtud Sodomæ periculum. Ac licet co- 27.
inciderint, non proinde unicam ſortiuntur radicem, quæ diverſis cauſis obediunt. terræ ille tremor, prænuncians prodigium, & portentum in ſe claudebat, & claudit ſemper aliquod. Eructatio vero venarum metallicarum, ſuis ſtat cauſis naturalibus. Miſerum ſanè ſophiſma, argumentari de non cauſa, in cauſam.

Nec enim exhalationes concluſas, credi in iſto terræ tremore, patitur caminus, exhalationibus viam apertam jamdudum habens.
28. Utinam Scholæ ſuum Plinium attendiſſent, quod ſæpe inſtante tremore terræ, Aves ſilente vento, velut metu perculſæ, ex aura decidant: portu tranquillo, triremes ſubſileant. At quid conſortii intercedit aeri & mari, cum exhalatione infra terram concluſa? An enim aer tremit, quando terra? An aeris tantillus tremor, eſt dejiciendo volucres, quæ quolibet vento volitant? An enim quia maris ſabulum (& quidem abſque hiatu) per altitudinem ſemipedis ſubſiliret, proinde Maris profundi ſuperficies, vento expers, cum navibus trepidare debet? Oſtenſum eſt autographum Curati S. Mariæ trans Dilcam Mechliniæ quo ſcripſerat, anno 1540, per triduum, quotidie ſemel, terram tremuiſſe, antequam fulmen portam ejus Arenariam, ſimulque in ea contentum pulverem pyrium, accenderet. Unde urbs inauſpicata clade penè funditus colliſa ruit. Denique anno 1580 hora 2 à meridie ceſſante ventorum furore, urbs contremuit, biduo antequam Angli Mechliniam invaderent, & in prædam raperent. Sed quid eventus iſti, contingentes ex fatali neceſſitate, in cauſarum nexu, commune habent cum ſomniata exhalatione ſubterranea? Quid enim ſuppoſita exhalatio portendere poſſet, præter aut extra ſe? Quare enim clauderet ſignificationem invaſionis bellicæ futuram? vel fulmen venturum, accenſurumque vaſa pulveris pyrii ibidemque ſervata, turrim quatiens arenaceam, totamque urbem disjiciens? Priuſquam enim mons Veſuvius ſua eructaret viſcera, plurimaque oppidula tegeret gleba minerali, ſpemque in futurum colono denegaret, ſubter Solem, denſæ præibant tenebræ, in aere lugubres ejulatus, ac terra tremuit, poſtulatam gentis devotionem excitantia. Terra quidem tremuit, ſua de cauſa, in prognoſin minitatæ futuræ cladis. Clades autem ipſa, ſuis ſecuta eſt cauſis naturalibus. At nequaquam ſigna præcedentia, quicquam commune habent cum eventu futuri ignis.

Cum ergo jam conſtet, inter ſtrata terræ non eſſe locum, nec ſubeſſe exhalationem; & quæ ſi ſubeſſet, impoſſibile tamen eſſet, tremorem terræ cauſare: Indubium tamen ſit, terram verè actualiterque tremere, ſive ſtratorum diſcontinuitate, aut alicujus hiatus apertione: Conſideravi illum in terra tremorem eſſe, non ſecus atque in ære, dum batillum campanam feriit. Quamdiu enim campana citra fiſſuram tremit, tamdiu dat tonum. Terra quoque dum ſuo concutitur batillo ſupernaturali, ſurdum tonum edit, quia corpus ejus contiguum quidem ex ſabulo & aqua, uſque in ſui centrum: non tamen continuum continuitate unitatis. Poteſtque tremere ſine diſcontinuitate contiguitatis, tanto quidem liberalius, ſi metallum flectatur, ſine continui divulſione; Terra quoque in tremore, batillum habet intrinſecum ſuum voce tonitrui auguſtiorem. At quia ſabulo, & aqua ſurdeſcit ictus, ideo cum quodam tono concutitur, dum tremuit: mugitus tamen qui ſubinde auditur, non eſt terræ, ſed alienus: non tremori terræ proprius, ſed accidentarius ſpirituum ejulatus: qui Italis Baleno vocatur. Tandem tremoris terræ cauſam ponderans, ſcio, in aere inprimis eſſe vim motivam, qua aer conceptum ab aſtris calcar, in exſecutionem demandat. *Erunt nempe vobis aſtra, in ſigna, tempora, dies, & annos.* Scio inſuper, in mari, & profundis lacubus ſuam eſſe vim motivam, quo citra ventos æſtum patiuntur, quo inquam oceanus noſter, ſex horis, & alibi, ſex conſtantibus volvitur menſibus, unico fluxu. Scio denique, terram quieſcere, nec vim activè motivam ſibi propriam habere. Credo igitur terram tremere & pavere, quoties Angelus Domini illam ferit. 30.
Ecce terræ motus magnus factus eſt: Angelus enim Domini, deſcendit de Cœlo. (Matth. 18.)

Vox

Vox (*enim*) apud Ebræos, cauſam continet, tanquam (quia) diceret. Hæc eſt nempè tremoris terræ cauſa unica, qua cuncta, abſque renitentia, æqualiter contremiſcunt, tanquam levis harundo. In Apoc. perit mortalium, arborum, vel piſcium pars tertia, eo ipſo, quo Angelus lagenam effudit. Etenim ſpiritus abſtracti, agunt poteſtate divina, nihilque iis reſiſtere poteſt. Etiam Cacodæmones, quoties datum eſt agere poteſtate libera, agunt ſine corporum reſiſtentia, vel reactione renitentiæ. Materia enim, eſt alterius monarchiæ cliens, non poteſt reagere in ſpiritum, quem nullo modo tangit, nulloque objecto affectat. Angelus, prout utitur effuſo lagenæ liquore, ad internecionem præfatam: ſic ad terræ tremorem, plerumque tonum uſurpat. Audiebatur enim in aere oberrans tonus, non ſecus atque rotarum actarum crocitatio. ſucceſſit inde tanquam venti tempeſtuoſum murmur (ſine vento tamen) & eo ipſo totus ſimul tantarum Provinciarum tractus, immenſo tremuit horrore. Qui idem tonus, ſingulis tribus vicibus, terræ trepidationem eſt comitatus. Idem propemodum contingit in fulmine. Fulmen quidem cremat, & liquefacit: & ſanè non icit. Juxta illud: *Vox tonitrui verberabit* terram, quia icit. Moriuntur nempe bombices, lac coagulatur, cereviſia aceſcit, bos mactatus pendens, carnes flaccidas retinet, ſali ineptas, idque ſolo tono tonitrui, innocuo ibi fulmine. Vox ergo tonitrui, & vox tremoris terræ, miniſtrorum ſpirituum toni ſunto. Aſtra verò non concitant vim motivam, & alterativam aeris, vel aquæ, per tonum: ſed ſolo agunt adſpectu, quem influentiam vocant. Habetque actionem & directionem in momento, prout lumen, viſus, &c. Alioquin enim multis opus foret annis, antequam ſpecies audibiles, à Saturno, ad loca Meteori devenirent. Dein tonus, etſi magnus, tamen ſenſim in via deficit. Quod autem tremat terra, cum ventorum tempeſtate, vel quandoque ſucceſſive per vicos, urbes, ac quaſi plateatim, rotando tranſcurrat. Id totum eſt per accidens, & pro voluntate ejus qui terram in prodigium quatit. Item, quod alibi ſæpius tremat, in Belgio vivo rariſſimè: Id cauſam motricem non mutat. Stat nempè arbitrio ejus, qui univerſum pugno claudit, terram pro nutu ſuo quatere, & mirabilia ſolus facere poteſt. Cujus adſpectu, terra quandoque fumigabit, & ruent liquati montes. Quod autem aliàs hiatus, poſt terræ tremorem, quandoque apparuerint, fœdum virus, & arſenicalium fumi exſpiraverint, Id totum ſuis cauſis eſt nexum naturalibus. Nec ſunt effectus terræ tremoris, niſi per accidens, non autem cauſæ. Fuit autem hæc cæcitas cauſarum, terræ tremoris, diabolo authore inventa, quo omnem Numinis pavorem mortales ſeponerent, adeoque fines, quos Deus ſibi ſtatuit (ad ſuæ Majeſtatis poteſtatem ſerio venerandam, ut anteactæ vitæ criminum memores reſipiſcant) anteverterent, ſi non ex toto negligerent.

Deh! qual poſſente man con forzze ignote
Il terreno à crollar ſi ſpeſſo riede
non é chiuſo vapor como altro crede
ne ſognato ſtridente il ſuol percuote:

Certo, la terra ſi riſſente, & ſcuote,
Perche del peccator ſa aggrava il piede:
Et i noſtri corpi impatiente chiede,
per riempir ſe ſue ſpelonche vuote.

E linquaggio del ciel, che l'huom riprende
Il turbo, il tuono, il fulmine, il baleno,
hor parla anco la terra in note horrende,
perche l' huom ch' eſſer vuol tutto terreno,
ne del cielo il parlar ſtraniero intende:
il parlar della terra, intenda al meno.

His nihil obſtantibus, non defuit, qui dixit, ſe è profundiſſimo puteo caſtri Lovanienſis, certo præſagio prænunciaſſe, propediem futurum terræ tremorem, eo quod aqua ejuſdem, triduo ante, fœtebat ſulfuris nidorem, ejuſque contagium, fla- 31.

vedo,

vedo, cum turbulentia aquæ proderent. Sed bonus vir ille ſciat, puteum illum eſſe 115 pedum profunditatis, eo quod ad caſtrum ſcandatur per 93 gradus à platea contigua. Adeoque ille puteus ab una parte, non eſt vicinis puteis profundior, licet altera parte, qua colli caſtri eſt contiguus, ſit profundus, ut dixi. At cum in colle non ſubſit vena ſulfuris, non potuit aqua ſulfur ſpiraſſe, quod non erat. Sin autem ſulfur redoluerit: potuit ſignum præceſſiſſe, monente Deo: at non habuit ſulfur, quod ibidem nec eſt, nec accenſum fuit, ergo neque potuit cauſaſſe terræ tremorem toto Belgio. Itaque non eſt ratio naturalis, cur aqua iſto puteo, plus turbaretur à ſulfure, quam vicinis, quibus nil tale eſt viſum. Denique ſciendum: quod non fiat terræ tremor, longinqua cauſarum præparatione à triduo ante. Quia tunc non poſſet uniformiter ſimul elevari terra. Imo ſi ſulfuris aliquis halitus jam triduo ante, ſibi exitum præmaturè feciſſet, eo ipſo, jam ſibi exitum inveniſſet, & citius per iſtum puteum exſpiraſſet iſthac, antequam tantam circumquaque molem elevaſſet. Imo reperto exitu, aquam flatu ſuo, atque ebullitione ſonare bulliendo feciſſet, multoque felicius in plateis tanto inferioribus, & exhalatio in vicinioribus, erupiſſet, collemque ipſum diſrupiſſet facilius, ſurgendo in cumulum: non autem tremuiſſet terra. Exemplum ergo facti rejicio, quamdiu rationes ſibi à me oppoſitas de impoſſibili non evincuntur.

32. Tremit igitur terra, non quod ſentiat animali more, aut paveat: ſed aliquid ſimile nobis denunciat, nobiſque velut loquitur, ictum Angeli, ſive manum Dei irati, accuſans.

33. Percutitur autem tremitque terra mandato Dei, denotantis, à terra adſcendiſſe peccatum in Cœlum, vindictam clamans, ante thronum ſuum. Percuſſio nimirum indignationem, & indignatio præſupponit peccati accumulatam menſuram. Finis vero terræ tremoris eſt, ut peccator ſe emendet, & juſtus ſibi caveat tam à peccando, quam peccati pœna comminata. Terræ ergo tremor, ſemper ſupplicia comminatur. Habent autem ſingula 34.
delicta, conformes ſibi caſtigationes. Luxuria nempe, & immundicies, piacula habent & pœnas, peſtes morboſque. Adulteria vero, per morbos, carcerem, infamias, paupertates, prolium quoque ſterilitates, præcocem mortem, vel ſimilia, ſuas luunt pœnas. Juxta illud. *Qui ſeminat in carne, in corruptione metet.* Punitur autem ſuperbia vitæ, per paupertates, ſterilitates, bella, devaſtationes, mortem ſubitaneam, calamitoſam amicorum privationem, *&c.* Avaritia ſua tandem luit ſupplicia, per fraudes, furta, impoſturas, membri alicujus incommoda, *&c.* Sin autem duo vel tria ſimul peccata, in populo luxurient, Tunc commiſcentur quoque ſupplicia. Nempe inclementiæ, tyrannides, voti vel jurisjurandi fractiones, impoſturæ, extorſiones, peſtes, ſterilitates, bella, *&c.* At ſi peccata connectantur in poteſtatibus, ſive principibus, tam Eccleſiæ quam ſecularibus, & Judicibus. Plenæ ſunt prophetiæ, quod *propter* eorundem *injuſtitiam*, *regna transferantur de gente in gentem.* Quæ ſi contingant cum ortu hæreſiarcharum, ſcandalis, & altarium ſubverſionibus, & præcipue ubi compatiuntur unà pauperes: ſignum eſt hæc mala provenire ex ſordibus, inclementiis, ambitione, avaratia, voti infractionibus, crapuliſque. Etenim ſcatent prophetiæ minis, quod *Hieruſalem tanquam ager arabitur: urbs tanquam cumulus lapidum fiet: peſtis, & inimicus auferent omnem prædam, vinctoſque ducet principes Eccleſiæ: locus ſacer contaminabitur, ut ſint in deriſionem nationum.* Quod ſi bella non tangant religionem, notantur tantum peccata Principum & Judicum. Aſt terra tre- 35.
mit percuſſa præcipuè propter peccata ſanguinum, quæ cœlum vindex clamant. Ergo poſt terræ tremorem, exſpectanda ſunt ſupplicia, quæ immanitati, crudelitati, atque injuſtitiæ debentur, ex condigno,

digno. Terræ ergo tremor, non niſi Dei judicia ultoris denotat. Bonum nempe ex mala cauſa. Quatenus continet animadverſionem in inpœnitentes. A reſurrectione ergo Dominica tremuit terra, ſignificans deſolationem urbis, & Monarchiæ Judaicæ, quam Euangelium cum Domini lacrymis prædixit, & Joſephus præſcribit ad longum. Non enim calamitates ullæ ſine permiſſu Domini, nihil ſine cauſa ſua, nec dolor, ſine ærumna naſcitur de terra. *Iob.*5. *Iſai.*45. Nec calamitates fortuito nobis adveniunt unquam.

36. Rariſſimum ſcelus hominum fuit, Dei filium inſontem, pro ſuis beneficiis mactaſſe: quocirca & rariſſimum piaculi genus ſuper iſtam gentem, tanto favore educatam, pluere debuit, ad internecionem hominum, & Reipubl. duraturum interitum. Ut prævifum eſt à Daniele, Iſaia, & Pſal. 10. Dum autem terræ tremor, velut plateatim diſcurrit, ſignificatur urbis contra urbem tumultus, & pagos deſertos fore. Vidit enim amicus hoc caput, adhuc in albis. ſtatim percepit, cauſam naturalem defuiſſe, & conſenſit:

37. ſed indignabatur, quod modum depinxiſſem, quodque terra percuſſa eſſet, non quidem baculo, ſed per tonum, riſitque conjecturam. Quidni (inquit) Deus per pulverem pyrium, per ventum, exhalationem, & vaporem iſta egit? Quare non ipſe dixit, & mota eſt terra? cum Deo ſint mille modi, nec conſtet, quonam medio ſit uſus. Inprimis ſi rationem dederim, cur terra tremens non neceſſario dehiſcat, exemplo campanæ, poſt ictum trementis, certè mihi ſuccenſere non debebat. Nec enim intendi, ut qui omnem ſuperat modum, ſe obliget ad modum & media. Quod autem interjiciat media naturalia amicus ille: ut ſunt ventus, vapor, exhalatio, pulvis pyrius Belgio ſubſtratus. Jam in ſcriptis hæc erant ſat refutata, tanquam in natura poſſibilia, quocirca importunè iterum allegantur, tanquam Deus iis mediis opus haberet. Utpote cum Deus utitur operando miraculosè, ſæpè etiam rebus utitur naturalibus, ſed tum non utitur rebus, quæ putantur concauſæ: Etenim illa media myſteria potius ſunt, ac continent, quam cauſalitatis alicujus vigorem. Utitur ergo Deus illis mediis, ex mero beneplacito, ut myſterium aliquod deſignet. Conjecturam itaque toni percutientis deſumſi (non quod conſilii divini ſum conſcius, aut curioſus indagator) ex verbo. *Vox tonitrui verberabit terram. Moſes percuſſit aquas Ægypti, & converſæ fuerunt in ſanguinem, & terram Ægypti cooperuerunt ranæ: percuſſit virga mare, & ſteterunt aquæ. Percuſſit rupem, & peperit fontem. Iuſſit Eliſæus Regi, ut feriret terram, eique eſt indignatus, quod non percuſſiſſet pluries, eo quod numerus arbitralium percuſſionum, numerum victoriarum, & vices hoſtis adhuc cædendi, continebat.* Salva ergo pace amici, me explicui. Fateor inquam lubens, me nolle ſcrutari divina myſteria. Modum autem atque media, quibus Deus utitur in terræ tremore, tantum conjectura aſſecutus ſum. Nec tandem hæc autem enoteſcere cupivi, non ut enoteſcerem tanquam rixator: ſed ut timor Domini, qui initium eſt Sapientiæ, ex tremore terræ conſurgat. D. Streithagen Canonicus Hemsbergenſis in floro germanico hujus Tremoris terreni chronographicum deſcripſit, propter ejus inſolentiam, & locorum amplitudinem

qVarta erat aprILIs teLLVs tota ICta tVMVLtV eſt:
eX ſtrage InſoLIta Corpora teCta Labant.

A facie Domini mota eſt terra: A facie Dei Jacob.

O COM-

COMPLEXIONUM ATQUE MISTIONUM ELEMENTALIUM FIGMENTUM.

1. Cur terra viſa ſit non eſſe primarium elementum. 2. Ignem, nec elementum, nec ſubſtantiam eſſe. 3. Cuncta viſibilia, materialiter ex ſola eſſe aqua. 4. Cur aeris locus, qui dicitur media regio, ſit frigidus. 5. Quæ ſint tria prima chymicorum. 6. Quædam corpora non reducuntur in tria prima. 7. Paracelſi inconſtantia. 8. Chymicorum error. 9. Demonſtratur reductio trium primorum, in aquam nubis. 10. Sal volatile ſimplicium, fixatur per colliquationem. 11. Tria prima non erant ante: ſed in ſeparando fiunt, & quidem nova creatura. 12. Oleum rerum non niſi aqua eſt, ablato concreti ſemine. 13. Idem probatur in carbone. 14. Quid Gas ſylveſtre rerum. 15. Quomodo Gas naſcatur in uva. 16. Vinorum Gas. 17. Cur multa uva noceat. 18. Gas muſti, non eſſe ſpiritum vini. 19. Opinio Paracelſi erronea. 20. Duplex ſulfur in ſtanno: unde ejuſdem levitas. 21. Pulvis pyrius probat Gas. 22. Quædam ſe mutuo transmutant in Gas. 23. Incompatibilitas quorundam colliquatorum. 24. Quod Gas materialiter non ſit terra, aut aer. 25. Idem per ſuppoſitionem falſi, & abſurda ſeptem. 26. Miſtum non converti in elementum, vi elementi victoris. 27. Mechanica liquoris Alkaheſt. 28. Totum Gas ex elemento aquæ. 29. Probatur per mechanicam carbonis. 30. Per mechanicam, quod omne vegetabile totaliter, & materialiter ſit ex aqua ſola. 31. Sic totus lapis eſt ex aqua. 32. Piſces, & omnis pinguedo, ex ſola ſunt aqua. 33. Omnis fuligo ex ſola eſt aqua. 34. Sulfura cuncta reducuntur in fuliginem, & Gas; hæc autem in aquam reducuntur. 35. Quare ignis nequeat ex aqua facere aerem. 36. Cinis, & vitrum, ex ſola ſunt aqua. 37. Gas ſalium, nil niſi inſipida aqua. 38. Gas fructuum, nil niſi aqua. 39. Commenta Scholarium de exhalationibus. 40. Phyſica in tenebris, abſque Pyrotechnia. 41. Spiritus vitæ, materialiter eſt Gas aquæ. 42. Sudor ante mortem, non ſudor eſt; ſed liquamen liquoris. 43. A Gas eudemico facile corripimur.

1. DUo dixi primitiva elementa, aerem & aquam, eo quod non in invicem recedant: terram autem, velut aqua ortam; eo quod in aquam reducatur. Sin autem aqua in terreum corpus mutetur, id vi ſeminis accidit, adeoque elementi ſimplicitatem tunc exuit. Ex aqua nempe ſilex, qui in arenam diffringitur. At ſanè arena iſta minus reſiſtit in reductione ad aquam, quam arena, quæ eſt terra virgo. Itaque arena marmoris, gemmæ, vel ſilicis, ſeminis præſentiam produnt. Sin autem terra virgo, in aquam tandem multo labore ducatur, ſitque initio creata ut elementum: attamen videtur ad aliquid, tum ſe ſimplicius, deveniſſe; ideoque primaria iſta duo vocavi. Ignem negavi elementum, & ſubſtantiam:
ſed mortem in manu artificis, ad grandes 2.
uſus datam. Artificialem pro Artibus inquam mortem, quam creavit omnipotens, non autem naturalem. Corpora verò
quæ creduntur miſta, materialiter ſolius 3.
aquæ fructus eſſe, neque alterius elementi conjugio opus habere, nunc demonſtrare aſſumo: Corpora nimirum, ſive opaca, ſive diaphana, ſolida, ſive fluxilia, homogenea, ſive diſſimilia. Puta lapides, ſulfura, metalla, mel, ceram, olea, os, cerebrum, cartilaginem, lignum, corticem, frondes, tandem cuncta, atque ſingula, in aquam omnino inſipidam totaliter reduci, adeoque ſola aqua ſimplici conſtare, & contenta eſſe. Enimvero pleraque illorum per ignem deſtruuntur, & partem aquæ mox ſponte dant. Quæ licet quodammodo concreti naturam referat, tandem ſaltem ablata ſeminis illius concreti contagione, aqua illa, ſive rerum mercurius, in ſimplicem atque inſipidam aquam pluviæ remigrat. Sic demum olea, & pinguedines, per ignem ſeparata, adjecto pauco ſale alcali, ſaponis naturam aſſumunt, atque in aquam elementalem abeunt. Imo, quæcunque aperto igne conflagrantur, in ipſo nubium hoſpitio, ſponte in aquam
reducuntur. Illa nempe fuit frigoris il- 4.
lius loci (ut jam ſupra docui) neceſſitas, ut quæcunque ab inferioribus eo aſſurgerent, mortali ibidem frigore, atque ſui diviſione, in ferè infinitorum atomorum Gas, ſeminum obliviſcerentur. Sunt nempe

pe ſal, ſulfur, & mercurius, ſive ſal, liquor & pingue, in ſpeciebus ſpecialiſſimis: non quidem ut corpora quædam univer-
5. ſalia, quæ cunctis ſpeciebus ſunt communia; ſed partes ſunt ſimulares, in concretis corporibus, varietate triplici, pro ſeminum exigentia diſtinctæ. Itaque ſi proprietates ſeminales, tenacius in tribus ſeparatis jam, permanſerint: tum per admiſta, proprietatum impreſſiones tolluntur, & alienantur. Unde deinceps in a-
6. quæ elementum migrant. Quædam autem corpora, in tria dividi recuſant, in ſalem, adjuncto liquore Alkaheſt Paracelſi, tandem fatiſcunt, & ſal, in aquam inſipidam migrando, deſtruitur. Hæc, in Scholis, ſpreta Pyrotechnia ignorari fecit. At nedum mihi bellum cum naturæ ignaris, Philoſophiæ indagatricis ſpretoribus, ſed & cum Paracelſo Anteſignano Chymico:
7. cui cum arduum eſſet, à conſueto itinere deflexiſſe, Tria illa ſubinde voluit conſtare elementorum commiſtione, & quandoque ipſa mundi elementa, non corpora, ſed inania loca, ſive matrices rerum putavit. Alibi vero totum, quidquid eſt corporeum, negat elementale: ſed maſſam tantum trium primorum. Atque rurſus alibi, ipſa elementa (imo ignis flammam) per methodum, docuit in elementa quatuor reducere. Adeoque deſinunt elementa eſſe nuda, loco trium principiorum. Ipſa autem flamma (quæ non eſt niſi accenſa fuligo) vitro incluſa, mox perit in nihilum ipſo inſtanti. Adeo ut vitrum in fornace vitrea factum, candenti igne, & clauſum, nil continere unquam potuerit,
8. præter aerem. Inconſtans ſibi, ſe fecit ridiculum, eaque ſingula locis aptis à me ſunt refellenda. Credidere enim Chymici hactenus, elementa in tribus primis latere. Viderant nempe aerem, & ignem, ardente cera, ſimul evolare, partimque aquam ſibi aerem, & ignem inde putarunt vendicare ſuam. Terram vero cum fuligine evolare autumarunt. Quod ſimiliter de iis, quæ poſt ſe carbonem & cinerem relinquunt, rati ſunt: Cinerem, pro terra ſubſtituentes. Fructus autem terræ, & mineralia, velut aquæ quidem pignora agnata; ſed trium aliorum elementorum conjugio, concitata credidere. Sed venio ad manum. Sit optimè deflegmata aqua vi- 9.
tæ, quæ tota ſui homogeneitate ardet oleoſa: illa enim, per tartari ſalem, ſibi cognatum, pro 16 parte mutatur ſtatim in ſalem, & totum reliquum fit aqua ſimplex elementalis. Fitque unica pars ſal, quamquam homogenea alteri, adeoque æque reductibilis in aquam, eo quod in actionibus corporum ac ſpirituum, ſubter diſſolvendum, fiant variæ diſſolventis coagulationes. Similiter quoque in operatione 10.
ignis, ſalia, quæ ante erant volatilia, partim in alcali fixum, colliquantur, non ſecus atque ſal-petræ, & arſenicum; ambo volatilia, per colliquationem fixantur. Tria prima itaque nedum ſeparantur, ſed acuuntur, mutantur, concreti naturam variant, adeoque per ignem nova creatura fiunt; non quidem de novo creata: ſed per ignem producta. Sic tegula non amplius terra figuli eſt: ſed lapis jam. Sic cinis, & fumus, non ſunt amplius lignum, nec alcali nec arena, vitrum. Quia vis ignis non producit ſemina, ſed abſumendo illa tranſmutat, & ſeparando alterat ſingula corpora. Porro nemo auſit dicere, 11.
quod Sal tartari, in caſu propoſito, producat elementum, ex non elemento, quaſi ſal elementi aquæ pater eſſet: ſed ſulfur vini, ablato ſemine, deſerit materiam aquæ vitæ talem, qualis eſt. Pars vero, quæ in ſale tartari fixatur, ſalis conditionem aſſumſit, erat pinguis. Ante tota cremabilis, volatilis, atque ejuſdem cum ſociis conditionis. Immediate ergo, deſtructo ſemine ſulfuris vinoſi, nil niſi aqua elementalis eſt. Sic omne oleum, materiali- 12.
ter, aqua ſimplex eſt, quam pauculum ſeminis in maſſam conflagrabilem transfert, luditque larvam ſulfuris. Eſtque omne ſemen, ſui corporis (juxta Chymicum Coſmopolitam) vix 8200 pars, quam ſi ignis in

in familias mutarit , non difficile fuerit quoque in aquam redire. Ignis nempe, cremans pinguedinem , in aerem , totum ad nubes evolat, ibique in aquam, frigore loci,quandoque concreſcit. Piſces enim, innati ſeminis vi , aquam ſimplicem , in pinguedinem, oſſa, carneſque ſuas tranſmutant : non mirum itaque, piſces materialiter, nil niſi aquam tranſmutatam eſſe, & in aquam redire per artem. Vegetabilia omnia quoque , & carnes , ſola aqua conſtare , per mechanicam demonſtrabo. Omnia verò ſi non immediate , ſaltem cum adjutorio , rurſus aquæ naturam aſſumunt. Omnis quoque lapis , ſaxum , lutumque,in ſal alcali ſponte , vel per adjuncta migrat (eſt enim alcali, quod ante ſal non erat , tamen combuſtione peracta, ſal reſiduum eſt.) Sic cinis proprio ſuo alcali fit ſal merum. Omne autem alcali, addita pinguedine , in aqueum liquorem, qui tandem mera & ſimplex aqua fit, reducitur, (ut videre eſt in ſapone , lazurio lapidis , &c.) quoties per adjuncta fixa, ſemen pinguedinis deponit. Alioquin enim non igni proprium , aquam facere (potius flammam) ſed duntaxat ſeparare heterogenea. Ergo ſi è ſulfuribus fiat aqua, & non per ignis propriam tranſmutationem , neceſſe eſt ſulfura ex mera aqua gigni. Siquidem nec ſeparatur aqua ab oleis : ſed illa vere fit ex his : quia aqua actu non inerat formali : ſed dumtaxat materialiter : detracta nimirum ſeminum
13. larva. Porro omnis carbo (qui fit ex colliquatione ſulfuris & ſalis, agentium in ſe invicem, ſubter cremandum) etiamſi ad noviſſimum uſq; diem candenti fornace, torreatur, vaſe clauſo,ignitur quidem,ſed verus in vaſe eſt ignis, non ſecus atque in carbone non concluſo , nil tamen ejus abſumitur , non potens conſumi , impedito ſui effluvio. Carbo ergo, & univerſaliter corpora , quæcunque immediatè non abeunt in aquam,nec tamen ſunt fixa, neceſſario eructant ſpiritum ſilveſtrem. Puta ex 62 ℔ , carbonis querni , una libra cineris conflatur. Ergo 61 ℔ reſiduæ, ſunt ille ſpiritus ſilveſter, qui etiam ignitus, abſcedere nequit clauſo vaſe. Hunc ſpiritum, 14.
incognitum hactenus , novo nomine Gas, voco, qui nec vaſis cogi , nec in corpus viſibile reduci , niſi extincto prius ſemine, poteſt. Corpora verò continent hunc ſpiritum, & quandoque tota , in ejuſmodi ſpiritum abſcedunt , non quidem quod actu in ipſis ſit (ſiquidem detineri non poſſet,imo totum concretum ſimul evolaret) ſed eſt ſpiritus concretus, & corporis more coagulatus , excitaturque acquiſito fermento,ut in vino, omphacio, pane,hydro- 15.
melite , &c. Vel additamento peregrino, ut quandoque de ſale dicam armeniaco, vel tandem per aliquam diſpoſitionem alterativam. Qualis eſt aſſatio , reſpectu pomi. Uva enim illæſa aſſervatur , & ſiccatur : ſed ſemel pelle ejus diſrupta, & vulnerata , illa mox fermentum ebullitionis,concipit, hincque tranſmutationis initium. Vina ergo uvarum, pomorum,baccarum , mellis, itemque flores & frondes contuſa, fermento arrepto , bullire ac fervere incipiunt , unde Gas : è paſſis vero contuſis , ac uſitatis fermenti penuria ſtatim non datur Gas. Gas vinorum, ſi mul- 16.
ta vi intra cados coerceatur, vina furioſa, muta,atque nociva reddit. Quapropter & morbidum Gas , uva affatim comeſta , pluries peperit. Siquidem fermenti ſpiri- 17.
tus tumultuatur , & cum digeſtioni noſtræ inobediens fit, ſpiritui vitali , ſe per vim aſſociat , imo ſi quid ſudore tenus excerni paratum eſt , id ſua fermenti aciditate pervicaci grumeſcit, atque inſignes parit moleſtias , tormina , diarrhæas , atque dyſenteriam. Aliquando in Tyroci- 18.
niis , authoritate Scriptorum ignorantum deluſus, credidi Gas uvarum eſſe vini ſpiritum in muſto. Sed caſſa tentamina, docuerunt me eſſe Gas uvarum & muſti, in via ad vinum , non autem vini ſpiritum. Differt namque ſuccus uvarum , à vino , non aliàs, quam puls , ex aqua & farina, à cereviſia. Intercedens enim inter utrum-

que

que fermentalis diſpoſitio, rem præcedentem diſponit in ſui tranſmutationem,
19. ut inde aliud ens fiat. Siquidem quandoque docebo, omnem tranſmutationem formalem, præſupponere fermentum corruptivum. Emunctiores alii, putarunt Gas eſſe ventum rebus incluſum, ſive aerem, qui in commiſtionem elementalem ad iſtam generationem confluxerat. Sicque Paracelſus, ratus eſt, aerem, ſub tribus aliis elementis, in quoquo corpore inviſibiliter delitere: in ſolo autem ſtanno, aerem eſſe viſibilem: ſed ipſum, ſua redarguit inconſtantia: utpote cum multis alibi oſtendat, corpora mixta eſſe ex tribus primis; Elementa vero non eſſe corpora: ſed
20. meras rerum matrices. Ceterũ non advertit, duplex in ſtanno ſulfur (ideoq; cæteris metallis eſt levius) quorum tantum alterum eſt coagulabile, ob ſui ſalis peregrinam proprietatem, qua Jupiter omne metallum facit frangibile, & friabile, ſolo illius odore tantillum contaminatum. Alte-
21. rum vero ſulfur, oleoſum fit. Hiſtoriam n. Gas, exprimit proximè pulvis tormentarius. Conſtat enim ſale petrę (quem perperam nitrum putant veterum, quod & hodie copioſum adfertur, exſiccatum ab inundatione Nili) ſulfure & carbone, quia juncta, ſi accēdantur, vas non eſt in natura, quod occluſum, non diſſiliat, propter Gas. Etenim ſi clauſo vaſe carbo accēdatur, nil ejus perit. Sulfur vero, ſi clauſo vitro ſublimetur, ſine ſuæ ſpeciei mutatione, totũ à fundo aſcendit. Salpetrę etiam, clauſo liquatum vaſe, acidum liquorem, pro parte dat aqueum, pro altera vero parte in fi-
22. xum alcali mutatur. Ignis ergo, aerem vel potius Gas ex ſingulis, quem alias è tribus connexis ederet, ſi aer ineſſet. Ergo illa appoſita ſe mutuo in Gas convertunt, per deſtructionem. Eſt autem ſulfuris & ſaliſpetræ illa intolerantia, non quidem ex frigidi cum calido, potentialium connubio (ut creditur) ſed propter incompatibilem fluxum olei bullientis, & vini, nōn minus quàm aquæ: vel cupri & ſtanni liquatorum cum vino. In tanto enim calore, cum ſe mutuo per minima contingunt, vel in Gas vertuntur, vel diſſiliunt.
Sic namque plumbum, cum mercurio & 23.
ſulfure toſtum, ſubitam in flammam abit, relicta fecula, nullius ponderis ferè, ad plumbi tamen extenſionem dilatata. Quo- 24.
circa ſi Gas eſſet aer, totus pyrius pulvis eſſet aer, & ipſum plumbum totum aer eſſet. Non eſt autem igni poſſibile, ut ex fructu elementali eodem, nunc aerem, nunc aquam, ultimata reductione pariat, niſi ignis uniformitatem ſuam agendi perdat ſimul, ipſi à Creatore inditam. Deniq; jam ſupra ſat eſt manifeſtatum, aerem & aquam, in ſe invicem, non poſſe unquam traduci. Ergo, ſi per ignem, vel aliud quodcunque medium, pulvis pyrius, & Salpetræ notanter in aquam reducantur elementalem, non eſt poſſibilis ejus tranſmutatio in aerem. Aliquot autem millenæ ℔ pulveris pyrii, quandoq; ſimul accenſæ, nequicquam præter Gas inflammatum dedere. Quod in nubibus, tandem in aquam rediens, coaluit. Porro carbo, quibuſdam fontibus reducitur in ſaxum. Novi item modos, quibus totum Salpetræ in terram convertitur, totumq; ſulfur, ſemel diſſolutum fixetur in pulverem terreum. Quid ſi igitur tria vel quatuor elementa, hæ tres terræ continerent: potiſſimam ſaltem partem terra occuparet, nec in Gas priſtinum reductibilem: nec ſit rationi cõſonum, corpus, quod totum in Gas aereum avolat, converti in aerem, vel in terram, pro lubitu hominis. Deniq; cum tres præfati pulveres, tandem ſub Artifice fiant aqua, quæ deinceps nequit amplius per artificium humanum, in terram vel aerem redire. Conſequitur etiam, quod ſulfuris carbonis, & ſaliſpetræ converſiones in Gas, vel in terram, non ſint ultimatæ, ut nec vera aeris & terræ elementa. Me-
tiamur denique ruſtico hæc ſenſu. Quaſi 25.
præfata ſimplicia nunc in aerẽ, nunc vero in terram verterentur, eo quod eſſet elemẽtorum mutua in invicem tranſmutatio.

At ſaltem Scholarum placitum his, repu-
gnat ſtatutis , nempe quod corpus mi-
ſtum, in ſui corruptione, debeat reddere
elementa, unde eſt conflatum in genera-
tione. 2. Quod corpus miſtum ferè to-
tum, conſtans aeris elemento, idem to-
tum ferè non conſtet terræ elemento. 3.
Quod converſio elementorum, fiat per
actionem unius elementi, & ſuperiorita-
tem ſuper aliud. 4. Non autem quod for-
mæ mixtorum, ſive fructus, patientes ab
internis elementis, vim habeant conver-
tendi unum elementorum in aliud. 5. De-
nique, quod ignis nequeat diſponere mi-
ſtum, ut nunc in aerem convertatur, poſt
inflammationem, alias vero totum in ter-
ræ ſpeciem. 6. Tandem, quod non ſit im-
mediata, in corruptione miſtorum, ele-
menti unius in aliud converſio. 7. Poſtre-
mo, quod miſti convertendi in elementa
varietas non pendeat ex hominis arbitrio,
potentis duntaxat jungere activa paſſivis:
quorum nempe activitas eſt in ipſa ſupe-
26. rioris elementi victoria. Quale elemen-
tum homo nec adhibet, neque in manu
ſua habet. Pro theſi hic ſtet, contra quod
cap. de formarum ortu ſat demonſtratum
ſit. Ignem videlicet, nec elementum nec
ſubſtantiam quidem eſſe. Quibus ſuppoſi-
tis,ſequitur, præfata tria ſimplicia, in pul-
vere pyrio, non ab aere reduci in aerem,
dum in Gas evolant, neque à terra reduci
in terram,dum ſalpetræ per quoddam ſul-
fur in terram vergit: carbo vero & ſul-
fur, per aquas in ſaxum, & in terram mu-
tantur. Adeoque non per actionem pro-
prii, & victoris elementi, patiens miſtum
convertitur in naturam elementalem, ut
putatum eſt. Quocirca cum jam ſit de-
monſtratum ſufficienter,aerem,& aquam,
nulla naturæ,ſæculorum vel artis poſſibi-
litate, in invicem tranſmutabilia. Sequi-
tur omnino, dum tria illa ſimplicia, nunc
in terræ ſpeciem, nunc vero in aeris for-
mam, tota concedunt, non eſſe veram ter-
ram,aut verum aera: ſed terram talem,ta-
leque Gas quæ ultimata reductione in
aquam redeunt, ludentia alienam larvam,
qualiſper ſeminum peregrinorum ſequũ-
tur ductum. Novi enim aquam (quam 27.
manifeſtare non libet) cujus medio o-
mnia vegetabilia in ſuccum diſtillabilem,
ſine ulla ſui in fundo vitri fæcum reſiden-
tia,commutantur. Qui ſuccus diſtillatus,
adjunctis alcalibus, totus in aquam ele-
mentalem reducitur inſipidam. Neque ſa-
ne id mirum. Quippe oſtendam ſuo loco,
omnia prorſus vegetabilia, ex ſolo aquæ
elemento,materialiter conſurgere. Si er- 28.
go omne corpus miſtum redeat tandem
in meram aquam pluviam: neceſſe eſt,
quod Gas omne, è corporibus miſtis pro-
diens, ſit materialiter ex elemento aquæ.
Gas ergo, quod per ignem è carbone ex-
halat,etſi accendatur; materialiter tamen
non niſi aqua eſt, quod ipſum de aqua vi-
tæ ſuperius oſtendi in mechanica. 2 Ma-
chab. 1. nec alibi in ſacris fit mentio aquæ
craſſæ, quæ eſſet ignis perpetuus. fortè
non abſimilis noſtræ. Poſui namque car- 29.
bonis quemi, & aquæ cujuſdam, partes
æquas in vitro, Hermeticè clauſo, ſpatio
tridui, totus carbo verſus eſt tepore bal-
nei,in duos liquores diaphanos, fundo &
colore varios. Quibus ſimul per arenam
diſtillatis, ſecundo caloris gradu, vitri
fundus tam purus apparuit, ac ſi recens è
clibano vitriario allatus. Mox duo liquo-
res per balneum primo aſcendunt, ambo
æquiponderantes maſſæ carbonis. Li-
quor vero diſſolvens manet in fundo, pa-
ris ponderis ſibi,& virium. Porro duo iſti
liquores pauculæ cretæ admiſti, tertia di-
ſtillatione adſcendunt priſtino ferè pon-
dere,omnemque qualitatem aquæ pluviæ
habentes. Ergo Gas carbonis, quod non
niſi aperto ignitoque aliàs vaſe exhalat,
ſimul cum ſuo cinere non ſunt niſi mera
aqua materialiter. Seminalis enim con-
creti proprietas, quæ in Gas perſeverat, vi
frigoris, & dierum maturitate moritur, &
in priſtinam aquam Gas redit. Omnia ve- 30.
ro vegetabilia immediatè, & materiali-
ter, ex ſolo aquæ elemento prodire hac
mecha-

mechanica didici. Cæpi enim vas terreum,
in quo poſui terræ in clibano arefactæ ℔
200,quam madefeci aqua pluvia, illique
implantavi truncum ſalicis, ponderantem
℔5. ac tandem exacto quinquennio, arbor inde prognata, pendebat 169 ℔, &
circiter uncias tres. Vas autem terreum,
ſola aqua pluvia, vel diſtillata, ſemper
(ubi opus erat) maduit,eratque amplum,
& terræ implantatum, & ne pulvis obvolitans terræ commiſceretur, lamina ferrea, ſtanno obducta, multoque foramine
pervia,labrum vaſis tegebat. Non computavi pondus foliorum quaterno autumno
deciduorum. Tandem iterum ſiccavi terram vaſis, & repertæ ſunt eædem libræ
200 duabus circiter unciis minus. Libræ
ergo 164 ligni, corticum, & radicum, ex
31. ſola aqua ſurrexerant. Carbo ergo, cum
totus ſit ex aqua, ſi reducatur in fonte aliquo in lapidem; non poterit per aquam
commutari in lapidem, niſi etiam totus
32. iſte lapis ſit materialiter mera aqua. Piſces enim ut ex aquis multam axungiam
faciunt: ita viciſſim omnis pinguedo
cum ſale alcali, fit ſapo, qui dein diſtillatus, pænè totus in aquam remeat: quæ
ubi per adjuncta, ſemine ſaponis ſpolia-
33. tur,fit aqua inſipida. Fuligo omnis vero,
partim eſt ſal volatile concreti, præſervatum ab inflammatione,propter aquæ evolantis commiſtionem; partimque eſt oleum, quod evolandi celeritate combuſtionem præterfugit. Sic namque acidus
ſulfuris liquor per campanam elicitus,
oſtendit magnam ſulfuris partem, per
flammam intacti, ſurſum aſcendiſſe,quod
rurſus ſoſpes ſequeſtratur ab liquore illo
34. per rectificationem. Sulfura enim, ſive
pinguedines,etſi pluries diſtillentur quovis gradu ignis: attamen ſemper pinguia
manent, & naturam ſui uſque retinent,
quamdiu illius concreti ſemine potiuntur. Quæ, ubi flamma,ſive mors artificialis, attigerit, mox in Gas, non autem in
aquam,tranſvolant. Eo quod Gas omne,
adhuc aliquam ſui concreti conditionem
retinet. Differunt nempe fuligines flammæ per genera,ac ſpecies: quod ſanè non
eſſet,ſi immediatè in primum elementum
abirent. Ignis quidem deſtruit ſimpliciter,nil autem generat: quippe cum ſeminis poteſtate careat; quæque non poteſt
deſtruere illa, vel ſaltem ſeparat, vel intacta relinquit; & hactenus fixa vocantur.
Non valet autem ignis id, quod in ſe ma- 35.
terialiter aqua eſt, commutare in aerem.
Haberet namque alias ſemen aeris. Et-
iam ante ſat liquet, nulla artis aut naturæ 36.
ope, aquam fieri aerem; aut viciſſim. Lignum ergo, cum ſit totum ex aqua, cinis
ſuus, & vitrum pariter, ex aqua erunt.
Quod autem Gas ſalium non niſi aqua ſit, 37.
probat ſubſequens mechanica. Accipe ſalis petræ, vitrioli, & alumnis partes æquas: exſiccato ſingula,& connexis ſimul,
diſtilla aquam. Quæ nil aliud eſt, quam
merum ſal volatile. Hujus accipe uncias
quatuor, & Salis armeniaci unciam junge,
in forti vitro,alembico,per cæmentum(ex
cera colophonia, & vitri pulvere) calidiſſimè affuſum, firmato; mox,etiam in frigore, Gas excitatur, & vas,utut forte,diſſilit cum fragore. Quod ſi vero rimam in
junctura recipientis vaſis reliqueris, ac
poſt ſpontaneas ebullitiones reſiduum diſtillaveris, reperies aquam ſubacidam,
quæ in aquam pluviam, repetita diſtillatione, & cretæ additamento, convertitur.
Pars ſalium ergo una in aquam,altera vero in Gas conceſſit. Sed ſalia, per Gas
evolata, homogeneæ ſunt naturæ cum redactis in aquam: Ergo,materialiter, Gas 38.
ſalium nil niſi aqua eſt. Gas fructuum vero, ſimiliter non niſi aquam, ut ex aqua
immediatè oriundum, jam oſtendi. Sic
uva paſſa diſtillata, in elementalem aquam tota reducitur per artem: qua tamen recente, ſemel vulnerata, muſtum &
Gas multum elicitur. Si ergo tota uva,ante fermentum, in ſimplicem aquam vertitur: adhibito autem fermento, Gas excitetur, neceſſe eſt, & Gas hoc fore aquam.
Cum diſpoſitio fermenti nequeat ex eo,
quod

quod materialiter, nil niſi aqua eſt, formare aerem. Gas ergo, vaſis incoercibile, foras in aera prorumpit, donec ſat rarificatum, locique frigore, & proprietatibus concreti ſpoliatum, in primam ſui tranſeat materiam, atque in aere, aquarum ſeparatore, priſtinam elementi aquæ, ac plenam indolem recuperet.

39. Exhalationes autem, quæ penes Scholas ſunt Ventorum, Nebularum, Cometarum, Mineralium, Saxorum, Salſedinis maris, Terræ motuum, omniumq; Meteororum materia quotidiana, cum pennarium in natura non habeant, nec materiam tantis quotidie rebus, tantæque molis ſufficienter, mira ſunt ſomnia, ac imperitæ ſuis effectibus proportionata. Ideoque has Scholarum inſulſitates, miſerando tranſeo. Saltem eſt conſequens, ſi ſaxa, ſi mineralia cuncta, ab exhalationibus procedant, jamque fixata reſiſtant agenti, quod illas denuo in exhalatum deduceret, non fore in reſidua terra, materiam novis exhalationibus, tanti momenti effectus producendis. Maximè quod è maris ſalſedine, vix quicquam exhalet, caloriſque ea ſit proclivitas, ut vix exhalationes proritet, niſi omnem prius

40. aquam ſuſtulerit per vapores. Quæ ergo materia, vel ſolis quotidianis ventis ſufficiens erit? Quippe naturam, itemque corporum differentias, cauſas, atque proprietates noviſſe, eſt prorſus Scholis impoſſibile, quotquot ſine Pyrotechnia, Philoſophiam aggreſſæ, paganicis hactenus inſtitutis fuere deluſæ. Scripſi tandem de vita longa, ſpiritum vitæ noſtræ, arteria-

41. lem, de natura Gas eſſe. Quod in palpitatione, ſyncope, ac hypothymia cernitur. Etenim quantum colori vivido, lumini vitali, tumidoque carnis habitui deperit, vultuſque ipſe quam ſtatim rugoſior concidit, mox à præfatis paſſionibus? ſpiritus enim qui antea placido rubore, velut omnia unificabat, evolat mox atque aliena aura ſubactus mutatur. Siquidem cum Archeus in ſe ſit Gas, de natura ſalis balſamici, ſi auram alterius ſalis obviam repererit, (prout ſal armeniacus, dum obviat ſpiritui ſaliſpetræ) facilè per poros, atque confeſtim difflabilis, munium agendorum atque familiæ oblitus. Neq; enim in guttas cogitur: eo quod ex ſanguineo arteriali paratur. Si quid, ſub deliquiis & 42.
morte, ſudoris exhalat, id cruoris eſt liquamen, non ſanguinis arterialis. Gas ergo vitale, quia lumen eſt, atque balſamus, præſervans à corruptione, ab primordiali genituræ adumbratione, incepit ſolari lumini adæquari. Poſt deliquia vero præfata, cæterorum membrorum innati ſpiritus, velut fumigantes, rurſus à ſolari cordis lumine accenduntur, prout fumus candelæ extinctæ, alterius flammam attingens, hanc ad extinctum lychnium per medium deportat. quandoquidem ſpiritus 43.
vitæ noſtræ, cum Gas ſit, potentiſſimè atque celerrimè à quovis alio Gas, afficitur, propter illorum nempe contactus immediatos. Nec enim ideo aliquod proinde, velocius in nos operatur, quam Gas. Ut patet in Crypta canis Siculorum, peſte, carbonibus ſuffocatis, & ſuffitibus. Confeſtim namque ſæpè pluries, in cuniculis mineralibus interemti. Imo in cellariis, ubi potens cereviſia ſuum Gas eructat, facilis mors ſubita erumpit, & ſuffocatio. Quocirca immenſum dolui, ſortemque humanam miſeratus, tam craſſa Scholarum negligentia ſuffituum remedia altiora penè ſupprimi, quibus nedum recreantur lypothymici; ſed etiam plurimorum morborum fiunt ſanationes. Quod quandoque de odoribus in re medica explicatis, facilius mecum quiſque indicaverit. Neglecta ſunt nimirum medicamina pænè cuncta, quæ reſtaurant vires, ſoliſque diminutionibus corporum, per cruoris ablationes, & ſolutivas ſcammoneatas potiones, perque canteria, balnea, clyſteres, ſudores, & cantharides, eſt inſudatum. Penitius enim inſeritur Gas, & cum ſpiritibus vitalibus contactum immediatum ſervant odores, quam liquores, ſi non venenata labe, ſaltem, ſecundarum qualitatum

tum obtuſis proprietatibus, participes: quaſque qualitates vel præcipuè ſublimem primæ digeſtionis, tanquam luto obductas ſoleas, deponunt, ſi non ingenti adhuc Archei averſione ſint receptæ, vel cum anxietate, viribus digeſtivis rebelles, & contumaces reſiſtunt. Poſſet tamen mihi opponi Scriptura, quæ dicit de homine: *Terra es, & in terram ibis.* Quomodo ergo caro, os, *&c.* erunt materialiter ex ſola aqua? Sed ego hoc dicam ejuſdem argumenti vigore. Si homo terra eſt, quomodo ergo Scholæ aſſerunt hominem materialiter eſſe non unicam terram: ſed quatuor elementa? confirmantur ergo ex illo Textu, quæ dixi ſuperius. Nimirum quod terra non ſit in Sacris primarium elementum: ſed quodvis coagulatum ex aqua terra dicitur, eo quod plus per ſui conſiſtentiam, terræ aſſimiletur quam aquæ. Adeoque ipſiſſima terra naturæ fulcrum, ex aqua eſt, non minus quam homo, lignum, cinis, lapis, *&c.*

IMAGO FERMENTI IMPRÆGNAT MASSAM SEMINE.

1. NUlla rerum ſeminalis viciſſitudo citra fermentum. 2. Mechanica in circulum per cereviſiam deducta. 3. Fermentum volatilizat, quod alias in carbonem mutatur. 4. Probatur per mechanicam in cruore. 5. Cruor acquirit ſua atque varia fermenta, in culinis membrorum. 6. Notatur Paracelſi inconſtantia. 7. Initia Paracelſica fiunt per ignem: non autem inſunt. 8. Duplicia fermenta, unde rerum ſemina. 9. Ortus inſectarum. 10. Non ſat eſt dixiſſe, inſectas è putredine naſci. 11. Duplex generationis modus. 12. Quomodo ſemina fiant. 13. Odor qualiter fermentum, & ſemen patret. 14. Scorpio è Baſilicone. 15. Fermentum in ſpontaneis ſeminibus, attingit horizontem vitæ. 16. Fermentum morborum, & ſanationum. 17. Pharmaca ferè cuncta agunt ſolo odore tenus. 18. Ideo ſemina ſolo odore ſpecifico pollent. 19. Odor & lux, penetrant ſpiritus. 20. Odores peſtem varioſque morbos cient, & ſanant. 21. Ars ſuffitum oblita, in dulomaniam tranſlata. 22. Dolores implacabiles, ſtatim odore appoſiti externi placantur. 23. Fermentum, parens tranſmutationum. 24. Fermentum ſtomachi quale. 25. Cur plurimi caſeum horrent. 26. Fermentale acidum, differt ab acetoſis. 27. Ructus unde. 28. Labor Sophiæ. 29. Ex ſola aqua & fermento, cuncta, quæ creduntur miſta. 30. Fermentum lineæ Æquinoctialis. 31. Progreſſus ſeminum & fermentorum, ad propagationem. 32. Origo & progreſſus vegetabilium. 33. Fermenta quandoque operantur potentius igne. 34. Paracelſus notatur.

1. NOtitia fermenti, ut nulla in Scholis jejunior, ita nulla utilior. Fermenti nomen, ignotum hactenus, niſi in panificio: Cum attamen nulla in rebus fiat viciſſitudo, aut tranſmutatio, per ſomniatum appetitum hyles: ſed duntaxat ſolius fermenti opera; Olim fermentum, atque fermentata univerſa, erant vetita, ac myſterium in litera occultatum, tunc jure ad literam fuit interpretatum. Etenim ut fermenta omnino ad omnem rei tranſmutationem prævia, atque neceſſaria; ita corruptionem, inconſtantiam, & impuritatem deſignabant: Ideoque fuga à fermento injuncta. Rem ſanè in phyſicis adeo paradoxam, primum per exempla explanabo: Cereviſiarum 2.
meraciſſima (quæ ſumen, liquamen, aut conſummatum jus granorum, merito eſt) tantundem granorum expoſcit, quanta eſt vaſis capacitas, vel cadi amplitudo. Ita ſanè, ut demto furfure, tota farina liqueſcat in cereviſiam, & aqua locum furfuris tantùm occupet. Cereviſia iſta, per adhibitum fermenti tantillum, ebullit fermentando in cellariis, ſenſim clareſcit, deciditque fex ad fundum: demum nonnihil fermentaliter aceſcit, quo acore conſumit omnem ſuam fecem. Dein acrem, ſive pungentem aciditatem, perdit magis indies. Tandem guſtu, viribus, & corpore farinæ orbatur. Ac poſtremo, ſpontè in aquam redit. Cereviſia iſta, recens diſtillata, plurimam in fundo reſidentiam, in- 3.
ſtar ſyrupi, deponit, quæ tandem pergen-

 do,

do, in carbonem mutatur. Sed ſi illa eadem, per fermenti gradus, in aquam tranſierit, non plus fæcum inter diſtillandum in fundo relinquit, quam alioquin aqua, unde coquebatur, continebat. Eo quod aquarum natale ſedimen non ſit ſubnoxium fermento granorum, cum ejus non ſit objectum: ſed alterius Monarchiæ cliens. Grana itaque redeunt ad primam materiam, ex qua, quæ aqua eſt, idque ſolius fermenti virtute. Denique, quiſque
4. noſtrûm 7 aut 10 uncias ſanguinis, quotidie ſibi fabricat: atqui, (ſaltem in ætate conſiſtente, neceſſe eſt, tantundem ſanguinis indies conſumi, quantum de novo generatur. Alias namque homo mox immenſum timeret. Dein, ſanguis ſenſim mutatur in vitalem mucilaginem, nutrimentum verum, immediatum membrorum. De quo dici ſolet; Nutrimur iiſdem, quibus conſtamus. Hoc autem alimentum, volunt roris modo inſpergi in ſingula membra, (ego vero in ſingulis partium culinis minimis fabricari credo) quo eadem humectet, atque eatenus ab ſiccitate, ſenectutis calamitate, quantum, ac quamdiu poteſt, tueatur. Tandem ros ille, inperceptibiliter, per cutis poros tranſvolat, nec poſt ſe quicquam ſolidi ſediminis ſuperſtes relinquit. Sic nempe alimenta, tandem per cutim, vaporis ſpecie & aquæ inſtar, exſpirant. Volunt autem Scholæ, hunc humorem ſecundarium, poſtquam roris inſtar in partes lapſus ſit, aſſimilari & ab anima informari. Ego vero, aſſimilari tantum ſub accretione adoleſcentiæ, permitto: non autem deinceps amplius, cum neque in ſimilarium ſubſtantiam amplius vertatur. Quorſum namque ros ille oſſi aſſimilaretur in robore, duritie, ſiccitate, *&c.* ſi oſſa incrementum jam amplius non ſuſcipiant? Idem de cæteris eſto judicium. Habent nempe ſingula in natura, ortum, incrementum, ſtatum, declinationem, atque interitum. Hæc eſt igitur ſanguinis tragœ-
5. dia, & metamorphoſis, virtute fermenti.

Cæterum alioqui ſanguis diſtillatus, tandem multum ſalſi carbonis deponit, neque volatilitatem omnimodam habet, quam operatio fermenti ſubter alias digeſtiones conſecutivè ipſi concedit. Eo quod calor, cum careat fermento rerum tranſmutativo, ſeparat ſaltem partes, non autem tranſmutat. Itaque ſanguis ſua præfata fermenta acquirit, in ipſis corporis noſtri coquinis, fitque inde adeo volatilis, ut nil porro de ſe reſidui relinquat. Ad- 6.
miror Paracelſum, quod doceat ſanguinem corporis univerſalem mercurium, ut & ciborum: attamen ſudorem velit eſſe excrementoſum ſulfur. Cum ſanguis totus per cutim exhalet, ſin autem una cum aquoſo ſudoris latice, pinguedinis tantillum effluat. Non proin ex mercurio confeſtim ſulfur fit. Niſi ſuæ ſit ille doctrinæ immemor. Etſi aliquid pinguedinis, noſtras veſtes inficiat ſudore tenus. axungiæ enim non ſunt immutabiles, quin pereant quotidie, uti accreſcunt. Ego ſanè, 7.
analogon odi principiorum Paracelſicorum, in principia tria naturæ relatorum. Quippe quæ nec inſunt actualiter in corporibus, nec adſunt, nec ſeparantur, niſi prius, velut per ignem commutando, ſive per liquationis reductionē parentur velut nova. Ego ſiquidem nudam lubens phyſicam aſpicio ubiq;, non ſanè figuras; aut vires moventes in matheſi applico naturæ. Analogon devito quantum poſſum, ut & locutiones metaphoricas. Omnem naturæ neceſſitatem ſeminibus dicavi; multorum vero ſemina, non tam è parentibus, quam fermentis peto. Sunt ergo duplicia fermenta in natura. Unum 8.
quidem continet in ſe auram fluxibilem, Archeum ſeminalem, qui ſuo fluxu in animam viventem aſpirat. Alterum verò ſaltem continet initium motus, ſive generationis rei in rem. Quod quidem, licet ſui initio, non haberet auram ſeminalem, quæ ſcopos rerum agendarum complectatur; mox tamen vapore potitur, quem fermenta tam localia, quam quæ ipſamet

materiæ diſpoſitio externis fomentis acquirit, ſuſcitant. Unde Archeo aliquid ſimile fit, quod ſe, ſuumque ſenſum hoſpitium tranſmutat, aptat, adaugetque, agit porro deinceps reliqua ad proportionem perfectionis & requiſitum auræ illius. Hoc nempe ſemen, quadam primùm & generica amplitudine, luxuriat. Nam tametſi gaudeat, ſubſtratam ſibi maſſam, ad fermenti concepti ſcopum direxiſſe; non raro tamen aliunde fomites occultioris luminis ſuſcipit, ſumtoque temerario auſu, etiam in animam viventem adſpirat.

9. Hinc enim nedum pediculi, cimices, pulices, & lumbrici, hoſpites ac vicini noſtræ fiunt miſeriæ, noſtriſque velut naſcuntur è penetralibus, & excrementis; ſed etiam ſi induſium ſordidum intra os vaſis, in quo ſit triticum, comprimatur: Intra paucos dies (puta 21) fermentum induſio hauſtum, & odore granorum mutatum, ipſum triticum, ſua pelle incruſtatum, in mures tranſmutat: eoque magis admirandum, quod ejuſmodi inſectæ, ſexuum ſignaturis diſtinctæ, prolificent cum iis, quæ parentum è ſemine natæ ſunt. Ut & hinc, amborum ſeminum paritas, & fermentorum vitale par robur, conſpicuum evadat. Quod mirabilius eſt, è frumento, & induſio, mures, non quidem parvuli aut lactentes, nec minutuli, aut abortivi: ſed prorſus formati exſiliunt. In nobis ſubinde phthiriaſis oritur, & pediculus, aperta epidemide humana egreditur, aliàs quoque in poris generatur, non quidem ovi putamine lendis incluſus: ſed exiguus ac vix conſpicuus. Pulex vero, ſemper non niſi exterius, deſumto fermento, generatur. Neque ſat fuit, in Scholis dixiſſe, ejuſmodi inſectas è putridis

10. prodire. Nam & ova avium inſigniter putrent, fœtentque immenſum, ante pulli conſtitutionem. Vita ergo ineſt iſtis putridis rebus, non minus quam ovis. Nec ſat eſt dubitaſſe, unde ejuſmodi inſectæ vitalem ſpiritum uniformem, & ſpecificum, è noſtro deſumant, cum naturalis generatio præſupponat impreſſum ſimilitudinis ſigillum. Siquidem in generatione, anomala, ſufficit Archeus, non quidem humanus, ſed qui in excrementis, virtute fermentali, & identitatis ergo, ſemper generat ejuſmodi inſectas pariformes. Adeoque licet ſit monſtroſa, & anomala generatio, reſpectu noſtri: eſt tamen naturalis, atque ordinaria, in ordine ad cauſas, nobis videlicet tantùm fermentum, & fotum dantibus. fermentum itaque induſii, tritico inſperſum, per retroitionem reſolvit materiam, & formatur ſic mus adoleſcens, non autem recens natus. Eò quod reſpectum habeat ad alium fiendi modum. In prioribus ergo, & 11.
vitalibus ſeminibus, generans inſpirat Archeum, cum ſui ſimilitudine, & auram vitalem, una cum ſeminis maſſa. In poſterioribus verò, inſufflatur tantum fermenti odor, à vaſis continentibus, aut ambientis contagio. Quæ ubi ritè coaptata fuerint, mox in plantam vel inſectam formantur, excitata nimirum aura, ab odore, & fermento fracedinis, quæ dein in Archeum rectorem exaltatur. Prout de formis alibi. Fiunt itaque ſemina, à con- 12.
ceptu generantis, facientis imaginem ſui, per libidinem, vel ab odore fermenti, quod materiam diſponit ad ideam rei poſſibilis. Etenim prout ab odore, materia haurit tranſmutationis diſpoſitionem: ſic ab imagine deinceps fit materiæ diſpoſitio, quæ fermentum ſpecificum procuret, atque promoveat. In hoc autem fermentum à ſemine diſtat: quod illud ſit odor, vel qualitas alicujus fracedinis diſpoſitiva ad alteritatem, & corruptionem maſſæ. Semen autem ſit ſubſtantia, in qua jam Archeus ineſt, qui eſt Gas ſpirituale, continens in ſe fermentum, imaginem rei, atque inſuper notitiam diſpoſitivam rerum agendarum. Odore itaque, 13.
quæcunque ſitum aut fracedinem contrahunt, etiam vermes mox concipiunt. Ideoque & balſama putrere, aut vermeſcere neſciunt. Odor enim baſiliconis ſe-

mini incluſus, herbam illam producit, cum aura illi inexſiſtente, qui ſi per fracedinem immutetur, ſcorpiones veros producit. Nec enim figmentum eſt: ſed revera, herba contuſa, atque inter lateres
14. depreſſa, Solique expoſita, poſt aliquot dies, Aquitania nobis ſcorpiones edidit. At dicet curioſior. Quod ad odorem, & paſtum herbæ, forinſecus ſcorpio advenerit. Præventum eſt enim iſti dubio. Lateres ſiquidem bini, invicem contriti, adæquatè ſe contingebant, adeo ut ingreſſum ſcorpionis, tam planitie contigua, quam pondere, impedirent. Foſſula autem in medio, herbam continebat. Fermentum itaque in ſemine ſpontaneo, horizontem vitæ, propinquo modo attingit. Neque enim unum in aliud mutatur,
15. abſque fermento & ſemine. Quæ ut neglecta ſtetere hactenus, cuncta nudis caloribus adſcripta ſunt, pluriumque morborum ſanationes deſperatæ manſerunt. Siquidem hactenus tantùm inſudatum eſt, circa correctionem qualitatum primarum, & ablationem ficti humoris, vel ſolitarii, vel una cum ſanguine: nequicquam autem cogitatum eſt, Quod unuſquiſque morbus ſit venenoſus, ſi non toti, ſaltem parti ſuæ: adeoque licet non contagioſus cuivis; tamen non deſinit, ſui de ſe odorem fermentalem inurere parti cui
16. inſidet. Plurimum itaq; ſanatio odoribus perficitur, ut & impreſſa pelli contagia odoribus ſubinde recedunt. Etenim quia odor, ſymbolum fermenti, & hinc ſeminariam tranſmutationis cauſam continet, concludo, rerum vires, ac robur maſculum, ex odoribus eſſe (prout de magno
17. Oportet, ſuo loco) Imo ſi penitiùs res ipſa ſpectetur, etiam interna pharmaca, tam ſolutiva, quam correctiva, ſolo odore tenus, agunt. Fit enim hinc, quod odore pharmaci, ſemel exuto, vires pereant ejuſdem. Vidi nempe ſæpius quartanam, uteri exundationes, melancholiam, dolores colicos, &c. ſolis unguentis ſeparata. Certum eſt autem, non ipſum unguentum; ſed ejus ſaltem odores, intro ſerpere, & agere. Sic namque epilepticus odore cadit, imo cerebrum in epilepſia, quod non audit, non ſentit, nec ſi in ignem ceciderit, ſe retrahit; ſolis paret odoribus. Sic namque eryſipelas, odore lintei leporino cruore tincti ſanatur, ſi ſiccum alligetur. Sic vulnera, ulcera, & apoſtemata, odoribus, per inuncta applicatis; miteſcunt, vel exaſperantur. Igitur ſi 18.
ſpontaneorum animalium ſemina, ex odoribus atque fracedine ſint nativa, nec ſpecie differant ab aliis, quæ congreſſu procreantur ſexuum: neceſſe eſt omnium animalium ſemina, ſuos habeant & ſpecificos odores, quibus Archei ad materiam fiunt adaptationes, facilioreſque ad tranſmutandum obedientiæ. Unde tandem fiunt impreſſionum in quævis viſcera, & organa, fortitudines, in robore, atque vita, diverſitates. Afficiunt nimirum ſpecifici odores, materiam, eamque in ſui clientelam ſubigunt: oriturque ex ſpecifico inclinatio, & philautia. Ex aſſueto demum, facilis receptio, perfectior adaptatio: ac tandem amor, raptus in omnem ſui libidinem. Oblectant ideo fragrantia. Perinde ut lux placet bonis geniis: ſic diſplicet reprobis. Idque non, quia ſine, vel cum luce, uterque æquè bene cernat, aut aeris ſereni uſura opus habeat, vel non: ſed ob abſtractum, & Omnipotens lumen, cujus imago, diei lux eſt. Odore enim, & lumine, delectantur ſpiritus: eo quod lux & odor illos 19.
immediatè attingant, ac penetrent. Etenim ſpiritus ſanguinis, in lipothymico, plus toſtæ carnis odore, quam aromate refici deberet, niſi fragrantia, quatenus cito attingit vitam, in hac puritatem & ſuavitatem præpararet. Videntur ergo odores, etiam ſpiritus abſtractos attingere, pro-ut peſtilens odor, naribus non perceptus, Archeum hor- 20.
rore quatit. Sunt nempe odores, qui dolores capitis, nauſeas, vomitum, tuſſes,

ſes,

ſes, ſingultum, vertiginem, epilepſiam, apoplexiam, dyſenteriam, &c. movent, atque ſui contagio inurunt. Suntque idcirco & alii, qui conſimili modo eadem ſanant, aut ſaltem mitigant, ſi radicem fixiorem habent. Suntque odores ſuffocantes, ſive perceptibili materiæ adſtrictione, ſuntque & convulſivi: ſuntque qui ſaltem infatuant, ut in
21. uteri affectibus perſæpe occurrit. Veteres enim, ſuos ſuffitus in ſuperſtitionem uſque coluerunt, quibus hominem velut in exſtaſin adigerent, atque inde ſe excitatos profeciſſe rebantur. Cubiculum enim, veſtes, caput, & utenſilia, ſuis inficiebant odoribus, quo mentem ad ſua ſtudia proritarent. Quibus cum Satan ſua apocrypha nexuiſſet, ars ſuffituum ſuſpecta primùm, mox dein tota inculta manſit. Odora thymiamata ſuperis placere, in lege didicerant; Et tenebatur Iſraelita, ſua quotidie in caſtris excrementa humo obtegere, ne Angelum caſtra nocturna
22. obire tæderet. Memini enim, quendam gravi dolore ſtomachi propemodum contabuiſſe. Horis nempe quatuor à paſtu plangebat, ejulabat, & contrahebatur, niſi locum incumbens menſæ fortiter premeret. Credulitate enim deceptus, cum Paracelſo, carcinoma ſtomachi tum autumavi incurabile. Locus enim erat, ubi coſtæ nothæ os ventriculi appropinquant. Hunc inquam paucis horis curatum vidi, fragranti emplaſtro, ad pal-
23. mæ vix latitudinem extento. Quomodo fermentum tranſmutationum parens ſit, non melius, quam per Pyrotechniam inveni. *Cognovi enim, quoties corpus dividitur in ſubtiliores atomos, quam ſuæ ſubſtantiæ ferat exigentia, continuo etiam ſequi corporis illius transmutationem, excepto elemento.* Quatenus hauſtum fermentum, arripiens præfatos atomos, eos alieno ſui charactere imbuit, in cujus ſuſceptione fiunt diviſiones partium, quas partium heterogeneitates, & diviſiones, reſolutio materiæ conſequitur. Hactenus nimirum Chymia digerit, ac putrefactiones præmittit, ut accepto fermento partes dehiſcant in minima. Et ſic cibi in ſtomacho reſolvuntur, loci fermento condîto qualitate acidula. In jecinore verò, & aliis locis, continuò aliis fermentis. Sic nempe multo licet paſti ſaccha- 24.
ro, mox tamen quandoque acidum evomunt. Nec tamen ſtomachi fermentum, ut acidum, eſt fermentum. Neque enim ideo acetum, aut ribes, fermentant, licet acida & auſtera: ſed acidum ſtomachi, eſt proprium ſpecificum ejus medium; verum etiam in una ſpecie, multam ſubit latitudinem. Hic enim olera, legumina alter, quidam piſces, aut vinum ægrè fert; quia nec digerit. Plurimi non
veſcuntur caſeo: non quidem quia tar- 25.
tarus merus, aut merum ſal (utrumque alternatim, ſic jubet Paracelſus;) Sed recens, ponticè aceſcit, qui facile in acido ſtomacho tormina cit. Vetus vero putrilaginem redolet, quam à mortuo coagulo, antea in ſe excrementoſo, habet. Ideo vermineſcit, putret facile, quia partem ſtercorei fermenti, ſub aciditate lactis, occultat, in multis manifeſtatur, atque in gradum ſurgit. Ideoque multis ſolo odore diſplicet. Latitudo ergo fermenti acidi, in ſtomacho, etſi ſpecifici, provenit; eo quod fabricantis, & recipientis, variæ ſint alterationes in agendo. In hoc autem fer-
mentale acidum ab acetoſis differt. Quod 26.
illud, quæ penetrat, eâdem etiam volatilizet operâ. Omnis autem ſpiritus acetoſus, diſſolvendo coagulatur ipſemet, juxta axioma chymicum. Unius panis ab homine, cane, equo, vacca, ove, ave, piſce, adeoque genere diſtinctis, conteritur totidem fermentis ſpecificis, & acidis. Pueri, paſſeres ajunt mirabiliter in gutture aceſcere, ideoque & voraces ſunt. Contingit namque, exſertam linguam pueri, paſſerem arripuiſſe, & deglutire conatum; quo modo, aciditatem gutturis ſe guſtaſſe ajunt. Sic nem-

pe plura animalia, compeſcendæ aciditatis ergo, cretam, calcem, lateres, vel
27. argillam edere coguntur. Subtiliores ergo, & volatiles ciborum atomi, facile per fermentum ſtomachi, in Gas ventoſum mutantur ubi pars reliqua, duntaxat; in ſuccum reſolvi, contenta eſt. Chymia enim indagando ſollicita eſt corpori, quæ tantæ puritatis ſymphonia colluderet nobiſcum, ut à corrumpente nequirent diſſipari. Ac tandem ſtupefacta eſt reli-
28. gio, reperto latice, qui ad minimos redactus atomos, naturæ poſſibiles, cœlebs omnis fermenti connubia ſperneret. Deſperata ideo eſt ejus tranſmutatio, dignius ſe, corpus non reperiens, cui nuberet: Sed labor Sophiæ, anomalum in natura fecit, quod abſque fermento commiſcibili, à ſe diverſo, ſurrexit. Serpens ſeipſum iſte momordit, à veneno revixit, ac
29. mori deinceps neſcit. Enimvero quia Scholæ fermenta neſcierunt, etiam corpora ſolida conſtitui ex ſola aqua & fermento, ignorare debuerunt. Vegetabilia namque & grana, ac quæcunque iis nutriuntur corpora, ex aqua ſola prodire docui: nunquam enim piſcator, in ſtomacho Sulmonis, aliquid cibi invenit. Si ergo ſola aqua, (etiam fluminum) fit Sulmo, & nutritur. Sic Sturio ore caret, ſoloque foramine puſillo, in gutture infra patet, qua præter aquam, totus piſcis haurit nihil. Nutritur ergo & fit ex aqua pariter omnis piſcis: ſi non immediatè; at ſaltem ſeminibus, atque fermentis ſi ſit gravida. Ex ſalſo mari, piſcis ferè omnis dulcis trahitur. Ergo ſalem, in non ſalem vel ſaltem aquam in ſe, non in aquam convertit. Conchylia denique oſſium loco, ſibi lapideas teſtas ex aqua fingunt, prout & limacum genus omne; Sal igitur maris, qui vix candenti cedit igni, fermento in piſcibus dulceſcit, eorum volatilis fit caro, & ſub nutritione etiam totus diſſipatur, abſque reſidentia, aut fece. Sic etiam ſal in primævum aquæ elementũ tranſit. Sicq; mare, licet rivos ſalſos recipiat, nõ tamen indies ſalſius. Nam aqua 30.
puriſſima, quanquam omni inquinamento libera, nihilominus ſub linea æquinoctii mucida fit, fœtet; mox gilveſcit, dein virideſcit, atque ultimo rubeſcit horrore inſigni. Quæ dein ſponte in ſe redintegro redit. Concepto nimirum loci fermento, hæc adveniunt; eoque conſumto, ceſ-
ſant. Puriſſima ſic aqua fontis, fracido va- 31.
ſis fermento, mucceſcit, vermes concipit, cyniphes parit, imo pelle tegitur. Paludes ex fundo fraceſcunt: hinc ranæ, conchylia, limaces, hirudines, herbæ, &c. Quin etiam natantes herbæ, aquam tegant ſolo aquæ fracidæ potu contentæ. Et prout lapides è fontibus, quibus ſemen atque fermentum ſaxoſum ineſt: Sic terra, fermentis metallicis fœta, ex aqua, Bur, metallicum, vel minerale efficit. Aqua verò alibi, concluſa terræ, ſi prope aerem eſt, & caloris momento agitata, fraceſcit, qui non amplius aqua: ſed ſuccus Leſſas eſt, vigore cujus, fracidi fermenti, poteſtas terræ collata eſt, germinandi herbas. Succus enim ille terræ fracidus, puſilli caloris ſtimulo, aſcendit in fumum, fungoſus fit, ac pelle circumdatur, pro fermentorum inibi latentium requiſito. Vices itaque fermenti, ac vires ſeminis, fracedo iſta habet, ſenſim in Archeos, per virtutes ſeminales, in vitam quantam properans. Succus igitur terræ fracidæ, Leſſas eſt. Unde ſurgit omne plantarum genus, viſibili carens ſemine, ſataque ſemina promoventur in deſtinationes. Tot ideo fracedinum rancidi odores, quot rerum ſapores proprii: eo quod odores, ſaporum nedum ſint nuncii: ſed & parentes promiſcui. Palleſcit initio fumus leſſas, jam coactus, dein ſubflaveſcit, mox ſubcandide virideſcit. Atque tandem ſaturatè viret. Explicataque ſpeciei poteſtate, varios colores, & ſignata aſſumit. In quo fluxu, ductum aquæ ſub æquinoctio imitatur. In hoc tamen differt, Quod fermentum, ſpirituale nimis, ab Aſtro & loco, mutuarint aquæ, ſine corporali fracedine,

cedine) ideoque caduco nimium ſemine, mox in ſe redeunt: Leſſas autem, concepti ſeminis tragœdiam perficere cogatur.
32. Pluvia itaque, in terra fermentum fracidum concipiens, leſſas facta, in radices ſtomachos, trahitur ſuctu quodam. Experiturque intra hanc culinam, novam fermenti inquilini fracedinem. Mox inde ad corticem, ſive hepar defertur, ubi novo illius viſceris fermento ditatur, fitque ſuccus herbaceus, vel ligneus, ac tandem concepta maturitate ligneſcit, herbaſcit, vel in fructus abit. Caudex vero, ſi ſub terra citius fraceſcat, quam cortex ſicceſcat, proprio dehiſcit fermento, fumum trans corticem emittit, qui ſui initio fungus eſt, ac tandem in veram radicem dureſcit, ſicque plantati rami, arboreſcunt artis compendio. Evidens jam ergo, quod nul-
33. la ſit elementorum mixtio: Corpora cuncta primitivè, atque materialiter ex aqua ſola fiant. acquiſito per fermentum ſemine, quodque exantlatis ſeminibus, corpora tandem in priſtinum aquæ hoſpitium retrocedant. Imo quod fermenta, igne potentius, ſubinde operentur. Saxa quippe in calcem; & ligna, vertuntur quidem in cineres, ibique ſiſtit ignis, quæ tamen, aſſumto in terra fermento, ſpontè in ſuccum leſſas, adeoque & tandem in ſimplicem aquam redeunt. Alias namque lapides, atque lateres, ſpontè in ſalem petræ deficiunt. Vitrum denique, igni invictum, aere incorruptum, paucis annis, ſub terra fraceſcit, putreſcit, & leges aquæ ſubit. Quæ enim liquantur in aqua, ſubinde in aquam redeunt; alia verò, per fermenta volatilizantur, quæq; compacta atq; impermiſcibilia erant, per fermenta fracedinum, in tranſmutationis neceſſitatem adducta, aperiuntur, & ſeparandi concilium arripiunt. Fontes vero limpidiſſimi, licet ex inſipido naturæ fundo, ſive *quellem*, per ſcopulos, & arenam ſcandant, longè à contagio luti, fermenti, & labe depurati, nec caſu quoque decidant: ſed in magnos uſus ſint deſtinati: attamen cum occultos ſaxi odores ſaltem contrahant, nobis inperceptibiles, in fines alios properant. Rivi ergo, fontes, flumina, paludes, ſtagna, maria, & quæcunque aquæ alveo continentur, ſaltem vel à fontium nativitate, ſua mox ſemina concipiunt, laſciviendoque, per curſum maturant. Nimbi quoque, tonitrui fracedine decuſſi, fertiles; Pluviæ verò rore, vel concepto exhalatu gravidæ. Rorem nempè, dulci ſaccharo eſſe divitem, edoctus ſum per ignem. In nive, vermes naſci tradunt boreales; montes ideo, longa nive coopertos, gramen etſi parcum, tamen ſaginandis pecoribus aptiſſimum; adeo ut niſi tempeſtivè è paſcuis abigantur, pinguedine præfocatum iri. Aquas autem, quæ liquamen 34.
continent, Paracelſus corporales vocat, negatque inſcitè, elementum in ſe continere. Univerſam ergo in mundo ſcenam, fermenta, per ſemina, uno ſub aquæ elemento ludunt.

ASTRA NECESSITANT; NON INCLINANT, NEC SIGNIFICANT DE VITA, CORPORE VEL FORTUNIS NATI.

1. Phyſica extra Medicinam ſuo caret fine. 2. Objecta aſtrorum. 3. Admiſſiones Ephemeridum, quo argumento nitantur. 4. Error in admittendo. 5. Utcunque ſumantur influentiæ, ſemper includunt neceſſitatem. 6. Quænam ſint opera Domini in Pſal. XIV. 7. Dei præſcientia, tam infallibilis in contingentibus liberis, quam neceſſariis. 8. Hannibali prædicitur mors. 9. Futura quomodo diabolus præſciat. 10. Confeſſio Authoris. 11. Quanta, & unde ſit futurerum præcognitio Cacodæmoni. 12. Quorſum fiant ſigna prænuncia, quæ vix ullus intelligit. 13. Determinata ſtellarum prænuncia è Sacris. 14. Quomodo, quidve ſtellæ agant. 15. Actio regiminis. 16. Oſtenditur diverſitas regiminis, à motu, & à lumine.

17. Ægri

17. Ægri prænunciant futura. 18. Cur inſectæ melius futura noverint, quam homines. 19. Cur morbidi præſentiant tempeſtates. 20. Prænunciatio non tollit arbitrandi libertatem. 21. In Cœlo deſcripti ventorum typi. 22. Scientia ſignificationis ſtellarum, homini ignota. 23. Magi Eoi. 24. E muſto, Dei augures. 25. Prophetia è muſto, erat Bacchantium. 26. Donum inebriecatum Paracelſi, enotuiſſe Ebræis. 27. Tres hiſtoriæ prædictionum. 28. Aſtra tantum inclinare, repugnat Sacris. 29. Inclinatio ſiderum quouſque pertingat. 30. Præconia Dei Aſtra, non neceſſitant tanquam cauſæ: ſed ut ſigna, prodentia velle Domini. 31. Solutio objectionis. 32. Trita proverbii explicatio derogat Gratiæ Dei. 33. Cœlum non inclinare. 34. Semen humanum ſpontè defluit in animam viventem, animalem, & diſcurrentem. 35. Proprietates inclinationum ſeminales quæ. 36. Quadruplex inclinatio. 37. Inclinatio vocationis, à ſolo Deo eſt; non autem ab aſtris. 38. Inclinatio moralis, à ſemine, & educatione. 39. Inclinatio vitalis, à ſemine, & educatione eſt. 40. Inanis ac faſtuoſa Aſtrologorum præſumtio. 41. Inclinatio fortunarum, immediatè à manu Domini. 42. Seductæ Scholæ à Paganiſmi Cacodæmone. 43. Supina Aſtrologorum negligentia. 44. Senſitiva humana, ut differt ab anima bruti. 45. Conſuetudo, quomodo pariat inclinationem. 46. Quomodo ſapiens dominabitur Aſtris. 47. Prædictiones ex Aſtris, cur fundamentaliter vanæ. 48. Error Authoris. 49. Aſtrologi fatentur ſuas deceptiones. 49. Supponunt non-entibus cauſis effectus aſtrales.

1\. HActenus de elementis, illorum qualitatibus, complexionibus, & contrarietatibus in ordine ad ſcientiam medicam; extra quam nempe, ſtudium Phyſices, tanquam ſuo fine carere putavi, non ſecus ac ſi de ſtatu politico, aut belli negotiis, tractaverit Clerus. Utpote S. Paulus arcet omnem Sacrificatorem à ſimilibus. *Nemo militans Chriſto* (inquit) *implicat ſe negotiis ſecularibus.* Studia ergo Phyſices, ad ulteriorem finem, utilitatem nempe hominum, direxi: non autem ad oblectationem legentium. Hactenus quoque de Aſtris declamo, quia putantur quorumcunque morborum, inclinationum, ac fortunarum patratores. Et quidem Paracelſus tandem in hoc conſenſit, quamvis ſtudio, in cæteris omnibus veterum ſit refractarius. Inprimis
aſſumam textum: *Cœli enarrant gloriam* 2.
Dei: & opera manuum ejus annunciat firmentum. Id enim ſonat: Quod Cœli ſint primariò creati, ut enarrent immenſam Dei Majeſtatem, Potentiam, Bonitatem, & Sapientiam: quibus nempe quatuor columnis totus ſtat, & innititur univerſi globus. Stelligerum autem Cœlum, tanquam præco, annunciet admiranda opera manuum Domini, creaturis intellectualibus. Hactenus namque Eccleſia admittit 3.
prædictiones meteoricas, annorum ſterilitates, & fecunditates, ſationum ſtationes, navigantium pericula, Primatum mortes, Peſtes, inundationes, imo quæcunque à directione arbitrii noſtri non dependent. Quatenus nimirum omnia iſta creduntur primis elementorum qualitatibus connexa eſſe, contingenti conſequentia. Uſque-adeo, licet magnatum mortes, bellorum tumultus, atque incendia, in ephemeridibus admittat prognoſticari: Illa tamen aſpici vult, non ut contingentia libera ſive arbitralia, multoque minus ut neceſſaria: ſed nuditer tan- 4.
quam effectus primarum qualitatum, & complexionum. In quo, quantum ſit erratum, jam in præmiſſis demonſtravi. Porro & quam procul in hoc ſit à Sacris receſſum, hic oſtendam. Si cœleſtes influxus obtinent cauſæ rationem, ſanè illorum effectus de neceſſitate erunt connexi ſuis cauſis, adeoque & hactenus ſaltem neceſſarii, per modum aliarum cauſarum ſecundarum, quarum effectus ſuccedant neceſſariò poſitis cauſis: niſi ſupernaturaliter impediantur, aut mutentur. Quod æqualiter omnibus cauſis eſt 5.
proprium, nec ſingularitatem pro Cœlis involvit. Sin vero influentiæ cœleſtes tantum per modum ſigni, & prænuncii ſint: utique neque minorem importabunt neceſſitatem: quinimo longè arctiorem, ſi divinæ providentiæ certam credamus præſcientiam, & opera manuum Domini per ſtellas præſignata credamus. Quocunque ergo modo ſumatur,

Aſtra neceſſitant. *Stellæ erunt vobis in ſi-*
6. *gna, tempora, dies, & annos.* Non ſunt au-
tem hæc opera Domini, per ſtellas neceſ-
ſitate, & per firmamentum annunciata,
opera ſex primorum dierum. Neque enim
aſtra, aut ſe, aut quæ mox ſecum erant
creata, annunciare poterant, ſine locutio-
nis ſolœciſmo. Deniq; aſtra hyemem, &
æſtatem non debebant prænunciare, quas
per ſuum Blas cauſant de facto, quaſ-
que ordinario ſcimus, & ingruere ſen-
ſim percipimus. Sed indefinitè prænun-
ciare debebant opera manum Domini,
& magis illa, quæ contingentia dicuntur,
quam alioqui neceſſarias, & ordinarias
revolutiones. Quæ contingentia non ſpe-
ctant ideo fertilitates annonæ, quas cau-
ſant: ſed pro Creatoris Majeſtate, Sa-
pientia, & Bonitate, opera manuum Do-
7. mini futura, prænunciare debebant ſtel-
læ illa, unde ſibi nomen ſumſit Deus ex-
ercituum, per quem Reges regnant, ze-
lotes, vindex, propter injuſtitiam regna
de gente in gentem transferens. Qua-
lia opera continentur in vita, ortu, vir-
tute, duratione, viciſſitudine, ſucceſſio-
ne, motibus, atque alteritatibus ſucceſ-
ſivorum. Adeoque ſceptrorum tranſmi-
gratione: & per conſequens, in medio-
rum prænuncio, per quæ illa, tanquam
per cauſas ſecundas, fiunt, fabricantur,
dependent, atque ſubſequuntur, neceſ-
ſe eſt præconia aſtrorum, locum habere.
Nam ejuſmodi effectus, non niſi per
blaſphemiam, à numero operum manus
Domini eximendi ſunt. Hujus claſſis
ſunt ergo, quoque tempeſtates, terræ tre-
mores, cataclyſmata ſolita & inſueta. Et-
enim Dominus exercituum, dat ſceptra
paſtori, quæ à Rege aufert, transfertque,
propter injuſtitiam Regum, Cleri, & Ju-
dicum. Ergo & hanc, ex conſequenti,
aſtra prænunciant. Si coronarum tranſ-
lationes ſint opera Domini, ſi ſortes o-
mnium in manibus Domini ſtent. Ne-
que enim alibi fortunam, & infortu-
nium, aut aliunde exſpectandum eſſe, fi-
des permittit. Princeps enim vitæ, &
mortis eſt, Rerum omnium α & ω. dat,
tollitque victorias, bella, famem, peſteſ-
que, etiam comitantibus cauſis ſecundis,
partialibus, etiam liberis, mediatricibus,
concauſis, & occaſionalibus: quibus tamen
univerſis præſidet Deus, ut cauſa totalis,
immediata, & independens. Ideo horum
operum omnium præco, eſt firmamen-
tum. Neq; enim Deus errat magis in hiſce
contingentibus liberis, quam animalibus,
conſuetis, atq; neceſſariis, ſi à Deo, omni-
um motore & conſcio, ſit firmamentum
conditum ad prænunciandum. *Terra Libyſ-* 8.
ſa cooperiet cadaver Hannibalis, ut refert Ap-
pianus, prædictum Cacodæmonis oracu-
lo. *Sperabat* (ait) *Hannibal, ſe ideo moriturum*
in Libia, qui obiit in Bithynia, prope flumen Li-
biſſum. Diabolus enim, non poterat præ-
cognoſcere ſortes, ſive eventus futuro-
rum bellorum, qui ſunt in manu Dei ex-
ercituum, & futuro adhuc arbitrio hu-
mano, niſi depicta legerit prius in aſtro 9.
prænunciante. Quam picturam aſtrorum,
dum nuſquam commemoratam inveni-
ant, nequeant vero negare, quin Diabolus
prædicat futura; ſubterfugium meditati
ſunt, dicuntque, Angelis, connatas futuro-
rum ſcientias, adeoque ſibi connaturales:
differre autem juxta choros, unde expulſi
ſunt. Ita ut qui de ſuprema Angelorum
Hierarchia deciderunt, multo clariorē ha-
berent cunctorū futurorum intelligētiam,
quam, utpotè naturalem, Deus non ab-
ſtuliſſet à Cacodæmone: Neque enim
naturalius eſt Dæmoni, noviſſe futuro-
rum illuminationes, quam noviſſe natu-
ras, & nomina animalium, non antea vi-
ſorum, inſtar Adami. Ego vero, ſentio 10.
cum S. Dionyſio, inferiores Angelos, à ſu-
perioribus illuminari: hoc autem lumen,
continuo diradiare à Sapientia Patris, ne-
quaquam Angelis eſſe naturale: ſed do-
num gratuitum, & beatificum. Denique
omne donum bonum, deſcendere à Patre
luminum, donum conſiliorum Dei, ac fu-
turorum operum ſuorum, eſſe creaturis,

per ſua dona naturæ imperſcrutabile. Aliàs ſcientia naturalis cacodæmonum pænè eſſet infinita, ſi in ſe clauderet venturorum mortalium fortunas, diſtinctas in ſuis cauſis ſecundis. Imo ſi cacodæmon, aliàs habuiſſet naturalem hanc conſilii divini participationem, non ignoraſſet effectus futuros, quos ipſemet, velut omnium malorum titio, ſuſcitaturus, & paſſurus eſſet: adeoque vix potuiſſet peccare.

11. Contingentia ergo, depicta credere, tutius eſt aſtris, non quidem omnia: ſed fortè unius ſeculi; itemque tragœdiam cujuſque hominis in ſuo Aſtro pictam: Cujus pictura ceſſet, cum vitæ ſuæ epilogo. Dicent, Hannibal ſumſit venenum, ſuadente ſatana. Sed hoc non certo ſciebat, ut nec prædicere poterat, ſi homo liberum habeat arbitrium, ideoque nec ſciebat Hannibalem certo ſuis ſuaſibus obediturum. Neque Hannibal moritur, ſtulto ſatanæ ſuaſu, qui ſuis non eſſet nexus cauſis, à divina voluntate pendentibus. Neque enim veneno moritur, niſi prius ex prœliis multis adverſis profugus. Dominus vero, Deus ſolus exercituum, in ſua manu victorias habet, nec Cacodæmon prœliis præeſt. Ergo bellorum exitum prænoviſſe, idem eſt, atq; liberorum contingentium. Siquidem victoria occaſionaliter plerumque manat, ex contingenti non præmeditato. Concludo ergo, quod hoſtis infernalis, legat ſtellarum picturas, quibus firmamentum dicitur prænunciare opera manuum Domini.

12. Sed dices, quorſum faciunt prænuncia Cœli, quæ nemo mortalium novit, quæque à Cacodæmone ſciri nefas? Inprimis ſat eſſet, quod prænuncia futurorum enarrent gloriam Dei primariò, & infinitudinem Sapientiæ, & præſcientiæ ſuæ. Ut nempè non maneat non ſignificata. Deinde, *Non fecit Dominus verbum, quod non ſignificant ſervis ſuis Prophetis.* Denique, ſi mortalium numerus vix ſit centeſimus Angelorum eudæmonum: ſufficit, quod hi ſaltem prænuncia futurorum legant, & proinde de novo laudent Dominum. Lucifer quidem, multâ cognitione rerum, tum exſiſtentium, & mox futurarum, ſuperbivit, eratque naturalis illi, quæ ſine gratia inflat. Sed non proinde ſequitur, ipſum cognoviſſe omnes mortales venturos, eorumque fortunas, vitia, defectus, peccata, gratiam, & quæcunque, cauſæ ſecundæ inſtar, futura eſſent, ut neque Dei ſecreta myſteria, ſucceſſione dierum pandita, cauſarum connexioni addita. Cæterum ſive peſtes oriantur, & ſæviant, ſive tyrannides, bella, devaſtationes, tumultus, vel hæreſiarcharum exordia, permittente Domino, Saltem erunt iſta tam connexa ſuis cauſis neceſſariis & ſecundis, licet arbitralibus & occaſionalibus, quàm ſunt alioqui meteora ſuis. Neq; enim munus prænunciandi opera manuum Domini, ad ſolas aeris mutationes coarctandum eſt: verùm abſolutè, ad omnia opera manuum Domini. Quoniam ſi Aſtra præcones eſſe queant minatorum effectuum iræ Dei, quæ abſque cauſis ſecundis, Angelo percutienti eſſent commiſſi: quidni & pariter annunciabunt opera Domini, cauſis ſecundis, & liberis deputata? Siquidem quæcunque præſcit Deus, illa etiam ſi volet, per ſua organa annunciare poteſt: atqui ejuſmodi propria organa Dei ſunt firmamentum, & ejus lumina, teſte ſcriptura. Enimvero, quamquam auſus fui 13.
Cœlo plus authoritatis tribuere, quam quantum ipſi à Sacris inolevit. Nimirum, ut *ſtellæ ſint nobis in ſigna* prænuntia, *Tempora*, ſive aeris mutationes, *dies* denique, & *annos*. Quare Textus adimit ſtellis omnem cauſarum poteſtatem, præterquam in ſupradictis temporum, dierum, & annorum revolutionibus. Nec agunt, in- 14.
quam, niſi per Blas motivum, & alterativum. Dicuntur autem ſtellæ agere, per motum duntaxat, & lumen: motus verò, tantum agere in Scholis dicitur, propter luminis aſpectus diverſos, nam quod motus Cœlorum, etiam velociſſimus, tam à nobis remotus, calorem produceret, ut motus:

motus: commentum eſt. Siquidem, pæ-
nè æqualis cœlorum eſt motus diurnus;
ergo & calor, par ſemper eſſet.' Luminis
vero proprietas, cum per ſe, non ſit, niſi il-
luminare, per accidens verò, ob ſui con-
junctionem, calefacere, vel frigefacere:
ſuntque ſubinde dies frigidi, & nubili no-
15. bis, ſub ſolſtitio æſtivo. Hinc ſanè, alias
cauſas à Blas cœli mutuare debui. Actio
eſt nimirum quædam hactenus Scholis
ignorata, quam Regiminis, proprio limite
docui, quæ ſpirituum abſtractorum inſtar,
propemodum in ſibi ſubſtrata objecta o-
peratur. Ac velut anima ſua movet, & al-
terat organa. Influentiam voces, per me
licet, modo intelligatur connexitas, dein
ſtellarum, concitandi Gas inferum, juxta
leges directionum ab omnipotente datas,
16. & fixas. Alioqui namque, cum luminis
radius tecto impediri poſſit, ceſſaret quo-
que omne Blas ſtellarum in nos, ſi lumi-
ne, & motu tantum, agerent in nos: imo
& cœlo obnubilo, nulla actio in aquas, &
in terræ fata, conſpiceretur. Etenim mor-
bidi, analogon motum lunæ perſentiunt,
& hactenus venturas prædicunt tempe-
17. ſtates. Quippe ipſis rerum ſeminibus in-
ſunt connata, & cognata cœli lumina.
Quæ ſeſe ad proximorũ luminarium mo-
tum, adeoque ad univerſaliſſimum aſtro-
rum Blas, componunt. Ideo namque clau-
ſis hypocauſtis, ſentiuntur concentrati
ejuſmodi effectus. Non quidem, quod fo-
rinſecus in nos incidant: ſed cœlum intus
gerimus, in initiis vitalibus, illoque pen-
taculo, animantata ſignavit omnipotens.
Attamen concentratio, & conformitas,
adaptationis nexum cum ſuperiore la-
18. tiore ſignificant. Quinimo, facile credam,
ſi Inſectæ, prænuncia temporum ſigna e-
dant, nos potuiſſe etiam ſub ſanitate o-
mnia prænoviſſe, niſi prævaricatio totam
naturam in fundo conſpurcaſſet, noſque
adeo beſtiolis illis, naturaliter ſtupidio-
res, atque ærumnoſiores reliquiſſet. Cœ-
leſtes namque collocutionum familiarita-
19. tes nobis peccatum ademit, In morbidis
tantum, ſua priſtinæ prænunciationis ſti-
gmata, reliquit. Quo ſciamus, nobis, non
niſi ex miſeria naturæ corruptæ, relicta fu-
turorum ſtigmata. Quæ aliàs, in ſui puri-
tate, veros cœli augures feciſſet, non mi-
nus quam Adam cognovit animalium na-
turas. Et quamquam aſtra prænuncient
effectus, è cauſis liberis, & contingenti-
bus dependentes; nolim tamen intelligi,
aſtris tributum munus, futurorum intro-
ducendæ cauſalitatis. Sufficit enim, quod
præconis officium in hoc agant, tanquam
media dependentia à præſcientia divina.
Sicut enim præcognitio divina, non tollit
ab homine arbitrandi libertatem, ejuſque
nodus cum præſcientia non tollit even-
tuum infallibilitatem: inevitabilitatem
nihilominus minimè continet: multo mi- 20.
nus firmamenti prænunciatio, ullam in-
ducit contingentiæ neceſſitatem, ex parte
arbitrii: quamvis ea omnino cadat ex par-
te eventuum, copulatorum ſuis cauſis li-
beris. Equidem ſępius ſum admiratus, Re-
cuſantes aſtrorum denunciationem, in
cauſis liberis, quaſi proin neceſſitarent,
atque tollerent arbitrandi libertatem: ubi
interim divinam præſcientiam, non cauſa-
re quicquam contra liberum arbitrium:
ſed denunciare poſſe, admittunt. Cum
longè major ſit neceſſitatis ratio, in præ-
ſcientia humanæ glorificationis, penes
Deum, quam in aſtrorum prænunciatione
ex ſui natura, mutationi obligata, propter
peccantium reſipiſcentiam, & labilem na-
turam. Contigit namque, quod aliquan-
do aſtra, ſolas minas prænunciaverint,
quo avii mortales terrore ſupplicii, in
viam redeant, tanquam Ninivitæ. Quo
caſu, quantumvis aſtra multum de ſua
certitudine, & robore amittant, propter
præſcientiam futuræ pœnitentiæ: non ta-
men neceſſitatis certitudinem deferunt,
quoties ſigna, eventuum prænuncia exhi- 21.
bent. Quapropter mecum reputo, in cœ-
lis, tanquam tabulis, deſcriptos typos, re-
rum per ſecula ſucceſſivarum (quos ty-
pos leges fati nominant) idque non qui-

Q 2 dem

dem per Alphabetum Ebræum (ut Rabbinorum aliqui ſomniant) ſed quod Provinciis, Regnis & hominibus ſuæ ſint ſtellæ, quibus depicta ſit ſcena, ſuo ſubjecto rerum contingentium, in revolutionibus dierum, unicuique iſtorum ſtatutarum. Proinde nec mirum eſt, ſi Cacodæmones noverint horum multa prædicere. Eoque minus, ſi ſingulis noſtrum, ſui ſint deputati cuſtodes eudæmones. Prout montis Gargani, Regnorum, ac Rerumpubl. ſui ſint rectores ſpiritus, & protectores. Sic enim nedum aſcenſionis, atque periodi regnorum, depicta inibi ſunt prænuncia: ſed & hominum ſingulorum decurſus, atque exitus, ſuo aſtro peculiari, hiſtoricè figurantur, quæ ſimul typicè depingun-
22. tur. Quam quidem ſcientiam, licet ſpiritibus notam, naturaliter homini vetitam, multoties legam, augurum cœli etymo, Solis tamen ſervis Dei, ſive Prophetis conceſſam, pro ejus beneplacito, reperio. *Senes enim veſtri ſomniabunt ſomnia; Iuvenes vero habebunt viſiones, ac prophetabunt. Hoc enim quod continet omnia, vim vocis habet.* aperit futura contingentia, per ſuas ſtellas annunciata, duntaxat quibus,
23. & quando vult. Quibuſdam interim typicam largitur aſtrorum notionem, prout Magis eoicis: aliis verò dat ſomnia, ut Joſepho, atque iiſdem Magis, eademque poſſe verè interpretari, ut Joſepho, & viro deſideriorum Daniali. Sunt & hodie aliqui, velut amentes, & ebrii, prædicentes futura, neſcienteſque quid, cui, quomodo, aut quare ominentur. Sic enim apud Joſephum, Jeſus quidam, excidium Sanctæ urbis continuo clamore prædixit, eaque de cauſa vapulavit. Sed Apoſtoli loquebantur ex Paracleto, linguis omnium nationum; quæ tunc ſub ſole erant; ab Ebræis verò, & paganis, habiti ſunt pro ebriis muſto. Licet tum in Palæſtina, nullum muſtum reperibile eſſet. Prophetantes enim glorificabant Dominum Jeſum. Neque enim tunc concionatos, ut neque converſos aliquot, fuiſſe legitur. Reputati itaque ebrii muſto, non autem vino, eo quod ebrietas ex muſto, apud gentiles, Bacchantes, ad prædictiones concitaret. Videtur ergo 25.
Prophetia ex muſto, vel alioqui prædictio, quibuſdam hominibus penè fatuis, at ſi ebrii eſſent, familiaris, quam conſtitutionem Paracelſus vocat donum inebriecatum, Judæis enotuiſſe, ideoque 26.
falſo Apoſtolis tributum. Porro ut demonſtrem, in Aſtris, deſcriptos hominum eventus, pro mille, tria ſaltem narrabo diabolicarum prædictionum exempla. Nec aliunde, quam ex aſtrorum de- 27.
picto typo, eruta per Cacodæmonem. Primum. Regnante Roderico IV. Gothorum rege ultimo, caſtrum Toletanum, quod jam inde à diebus Regis Bambæ clauſum ſteterat, curioſitate Roderici aperiebatur; in eo autem præter unicam 28.
arcam, nil fuit repertum. In arca verò, linteum bombacinum, obvolutam, Africanorum veſtes, & perſonas referens. Erat autem in eo ſic ſcriptum. Quando hoc caſtrum, & arca reſerabuntur, in Hiſpaniam irrumpet Gens, hujus ſimilitudinis & amictus, & potietur victoria ſuper Hiſpanos. Erant autem depicti Mauri amictu, qualis infra annos 200 poſt futurus eſſet. Duo alia ſunt moderna. Dux Bironius læſæ Majeſtatis ob crimen, à ſuo Rege apprehenſus, mox ſciſcitabatur, qua de gente oriundus eſſet tortor Pariſienſis: quem cum intelligeret Burgundum, ingemuit pavens, dixitque. Eheu perii! Siquidem ab augure quandoque ſciverat, duntaxat ſibi cavendum à mortali ictu, quem Burgundus, illi venturis diebus daturus eſſet. Comes de Loniguii, in duello propè Bruxellam cæſus, in monomachias pruriens, & audacior, quod à ſortilegis ſciviſſet, à lupo mortaliter ſe vulneratum iri. Fuit autem adoleſcens, comiti de Sancto amore, ſocius duelli, cui cognomen Loup. Qui lethaliter punctus, Loniguium transfodit. Eſto diabolus harum prædictionum Autor.

Autor. At ſaltem de fide eſt, omnis vi-
ctoriæ ſortes in manu Domini eſſe. De-
mus, diabolum concitaſſe Rodericum, ad
aperiendam arcam, ſimulque plurimos
Maurorum Reges ſtimulaſſe, ut invade-
rent Hiſpaniam. Attamen non potuit
ſcire, ſe hoc potiturum, ſuper arbitrio tot
perſonarum: multo minus Arabes vi-
ctoria potituros (quam Dominus ſolus
dat cui vult) niſi conſenſum Domini in
aſtris depictum prius legiſſet. Nec e-
nim cacodæmon hoc noviſſe poterat ex
motu, & lumine aſtrorum futuris, per bi-
na abinde ſecula. In duabus aliis hiſto-
riis, jam diabolus, præter horam & lo-
cum: etiam occiſoris gentem, & nomen
prædixerat. At ſaltem nomen non indi-
28. tur à Planetis. Porro vulgata Regula.
Aſtra inclinant, non autem neceſſitant,
viſa mihi eſt contradictoria textui ſacro.
*Erunt vobis ſtellæ in ſigna, tempora, dies, &
annos.* Utpote nulli mortalium licitum eſt,
extendere fines, effectus, aut deſtinatio-
nes ſtellarum, ſupra, extra, vel præter in-
tentionem Creatoris. Sive ergo ſint in ſi-
gna prænuncia tantum, ſive demum in
cauſas temporum, dierum & annorum:
cum in utrumq; finem ſint media, quibus
Deus utitur, ut cauſis ſecundis: debent re-
lationem neceſſitatis habere, propter po-
tentiam, certitudinem & independentiam
29 ejus, cujus ſunt media. Quantum verò
ſpectat ad inclinationem, quam Scholæ
Aſtris concedunt: nuſquam in Sacris ap-
paret, ſtellas nobis eſſe cauſatrices incli-
nationum: ſed quoties ſtellæ ſunt cauſæ
cauſarum, toties quoque ſunt cauſati cau-
ſæ neceſſitantes, per modum aliarum ſe-
cundarum. Etenim Sol non minori neceſ-
ſitate, diem atque æſtatem advehit, quam
flagrans ſtramen ſubter ſiccum faſcem,
hunc accendit. Aſt ubi ſtellæ ſortiuntur
naturam ſigni, præconis, vel nuncii: tum
quoque non excedunt conditiones præſa-
gii, nec ullatenus vicem cauſæ aſſumunt.
At ſaltem tunc prænunciant, ex infallibili
præſcientia divina, adeoque & neceſſita-
tem, quantum eſt ex ſe, & ex libero homi-
nis arbitrio important, tanquam ſigna præ-
nuncia operum manus Domini. Ac tametſi 30.
non neceſſitent cauſativè futura: neceſſi-
tant tamen, quatenus velle Domini, ſi-
gnant. Etenim contingentia libera, depen-
dent à ſuis cauſis, etiam primariò ſubinde,
non intendentibus ejuſmodi effectus, qui
permiſſione divina inauſpicati inde pro-
cedunt. Neque enim interim, quæ à cauſis
liberis immediatè fiunt, intelliguntur ullo
reſpectu, ab aſtris (licet tantum prænun-
ciantibus) inclinari, ad producendos ſuos
effectus. Siquidē inclinatio fortis, nativa,
cōtinua ſollicitans, repetita, &c. neceſſita-
tē quodammodo importat, ſuper arbitriū
liberum, quod ego, ne quidem in minimo 31.
puncto ſui, ab aſtris inclinari, permitto.
Perinde n. ut amicus non eſt belli cauſa in-
clinativa, aut incitativa, ſi Principi per epi-
ſtolam ſecretè annunciat, hoſtem parare
arma, & machinari invaſionem caſtri. Tu-
entur autem ſe Scholæ per illud: *Sapiens
dominabitur Aſtris.* Tanquam ſi aſtra quen-
quam proritarent, in cædes, furta, homici-
dia, adulteria, ſeditiones, ebrietatē, &c. ſa-
piens tamen, libertate ſui arbitrii queat ir-
ritas facere ejuſmodi inclinationes, hocq;
vocant aſtris dominari. At ſanè malè intel-
lecta Sacrorum authoritas, perverſas parit 32.
conſequentias. Nam inprimis non eſt ſa-
pientis, reſiſtere malis inclinationibus: ſed
eſt gratiæ. Adeoq; ſapiens non intelligitur
hoc loco, qui ſufficienti gratia ſit munitus.
Quoniam ſi dominabitur aſtris, non eſt
quod formidet à victis inclinationibus,
prout verbum (dominari) præ ſe fert. Hoc
tamen tota vita falſum eſt. Denique etiam
præſupponunt falſum. Quia nullatenus
de ſtellarum deſtinatione eſt, ut nobis
cauſent inclinationes: ſed tantum ut ſint 33.
in ſigna, tempora, dies, & annos: nec am-
plius. Cœlum denique ſine labe creatum.
Abſonūm ergo, ut nobis ſit vice diaboli
tentatoris, & quod amplius eſt, inclinato-
ris. Quod nobis infunderet continuum fo-
mitē ad vitia, & præcipitem inclinationē.

Abſit de divina bonitate hæc ſentire. Omnis prava inclinatio, non foris aliunde nobis advenit: ſed intus à peccato inolevit. *A corde homicidia, adulteria, & cogitationes malæ*: non ſanè ab aſtris. Sub humili itaque tenuitatis meæ proteſtatione, abrenuncio opinioni, docenti ſtellas habere
34. vim indendi inclinationem. Continebar enim initio, per diverſos effectus, quod ſemē belluinum ſponte flueret in animam viventem, & non obſcurè diſcurrentem: & quanquam in concepto embryone, primùm eluceſcat poteſtas aliqua, tanquam ac ſi eſſet quædam anima vegetatrix eadem tamen; tandem perficitur, & ſurgit in gradum ſenſitivæ. Cumque ſemen humanum belluino non ſit imperfectius, rebar & illud pari paſſu fluere, & tandem perfici in animam ſenſitivam. Non tamen ſic, quod hæc ſenſitiva pariter tranſeat in naturam mentis humanæ. Nam cùm duobus ſimul dominis, non invicem ſubordinatis, nemo inſervire poſſit, quin alterutrum odio habeat, eo quod incompatibiliter ſint oppoſiti. Ita in natura, unicum corpus nequit duabus inſervire animabus determinatis: ſitque ſenſitiva anima, non ſubſtantia, non denique accidens (ut de formis docebo) mens vero humana ſit ſpiritus, etiam vivens, ſubſtantia in abſtracto, & immortalis hinc nimirum fit, ut ſuperſtite ſenſitiva, natura etiam lubens ſuſcipiat animam humanam; ceu actum ejus perfectè ultimatum, ſeſeque intus
35. ambæ pacificè compatiantur. Quibus præmiſſis cœpi conſiderare, canem eſſe animal vorax, mordax, invidum, vigilans, latrans, venaticum, & unicam ob buccellam omnium beneficiorum immemor, ingratum, adulativum, &c. quæ cuncta, velut proprietates ſeminales, & ſpecificas, ſemini canino ineſſe, non autem ab aſtris impreſſas: illarum verò plurimas, ſpeciei proprias cognovi: aliquas verò à parentibus inſuper peculiares. Uſque-adeo hinc canum proſapiam, pretio differre. Cognovi ergo, conſimiles conditiones cani eſſe de ſtirpe ſeminis, & non aſtrales, adeoque ubi conſimiles inclinationes in homine contuitus ſum, ſtatim quoque has ex proprietate aliqua canina, in ſemine humano, delituiſſe exiſtimavi. Denique notavi animantia quædam conjugalia, alia vero promiſcuo & inceſtuoſo congreſſu nata. Sic notavi cicura, ferina, callida, doctrinæ incapacia, furtiva, crudelia, fugitiva, pavida, mitia, &c. Quas conditiones, quatenus toti ſpeciei communes, vel per familias, diſperſas, didici non ab Aſtris, aut ab Almuten nativitatis: ſed prorſus, & duntaxat ex ſemine oriundas. Idcirco & pariter exiſtimavi ejuſmodi inclinationes hominum, ex brutali aliqua proprietate ſeminum, nato inoleſcere. Reperi quoque inter homines, integras non raro familias furioſas, ſtupidas, callidas, inſolentes, petulcas, &c. Unde quidam dicuntur, *natio viperina*. Item: *Dicite* (Herodi) *vulpi*. Quocirca cœpi ingenium, judicium, memoriam, mores, inclinationes, imo mortis ac fortunæ diſpoſitiones, omnino ab aſtris removere. Denique & in patrantis manu, eſt generare maſculum vel femellam: ſunt autem maſculæ conditiones, inclinationes, ingenia, proprietates, longè diſtinctæ, à femininis. Orat namque Eccleſia *pro devoto femineo ſexu*: quocirca inclinatio, ſive devotio moralis, ſexui debetur, non aſtris. Equi enim, ex colore pilorum judicantur: colores autem, in conceptu, ex arte variantur. Inſuper conditiones & inclinationes mutantur per ætates. Pueri nimirum rebus aliis oblectantur, quam viri. Sobrius enim juvenis, quandoque fit potator ſenex, vel vice verſa. Adoleſcens liberalis, ſæpè avarus eſt, dum ſeneſcit. Avaritia quoque ſeminum (quod minus indiget, minuſque appetere deberet) ſæpè comitatur. Quæ certè non ex Aſtrorum directione pendent, ſi idem Almuten totam moderatur vitam. Enimvero diſtinxi inclinationes? 36.
ut una videlicet ſit, qua naturaliter propendet quis in profeſſiones, religiones, artes,

artes, ſcientias, mercaturam, vel negotia
exercenda. Hanc nuncupo inclinationem
vocationis. Altera vero inclinatio con-
cernit mores, virtutes, vitia; quam voco
moralem, ſive ethicam. Tertia autem ſpe-
ctat, ſanitatem, morbos, vitam longam, vel
brevem. Hancque ideo inclinationem, vi-
talem nomino. Tandem quarta eſt fortu-
narum. Quantum autem ad primam atti-
net, de fide credimus, Deum immediatè
creare mentem humanam; eamque diri-
gere ad certam ſui vocationem, in qua ſibi
placere poſſit maximè; quorſum illi por-
rigit condigna talenta 5. 2. vel unicum.
37. Itaque inclinatio vocationis, qua quis fit
Medicus, Geometra, Muſicus, &c. datur
animæ ab ipſo Creatore, à quo omne bo-
num donum de ſurſum venit: nequic-
quam vero horum ab aſtris. Ideo omnes
vocationis inclinationes, eo ipſo ſunt bo-
38. næ. Inclinatio vero moralis, ut eſt merè
belluina; ita jam antè demonſtravi de-
pendere eam ex ente ſeminis. Mala ſiqui-
dem ſimpliciter aſtra eſſent; ſi inclina-
rent hominem ad vitia. Erraſſetque Crea-
tor in judicio. Quod viderat, quæcunque
fecerat eſſent bona. Inclinatio itaque ad
malum, ex corrupta natura in ſui radice,
ac ſemine, emanat. A corde manant malæ
cogitationes, juxta lucem euangelicam, &
ab anima conſenſus, prout à conſuetudi-
ne peccandi fortis inclinatio. Bonum ve-
ro ex gratia, voluntate & exercitio. Neu-
tiquam ſanè ex ſtellis nobis eſt advena.
Prima nempe noſtri conſtituentia à pre-
varicatione fuere inquinata æqualiter:
inæqualiter vero diſtributa, atque parti-
cipata, ex bonitate ſeminis, matris conce-
39. ptu, educatione, &c. vel contra. Ideoque
inclinationes omnes ſeminales, creſcunt,
augentur, vel decreſcunt, juxta proprieta-
tes fluxuum ſeminis, ad augem, & decli-
40. nationem. Tertiam autem inclinatio-
nem ex debilitate vel robore ſeminum
eſſe, totamque ſubeſſe directori Archeo,
in natura, nemo niſi Aſtrologus contro-
vertit, qui male accinctus, cuncta, in idolo-
latriam uſque, ſtellarum motibus refert,
ſibique jus explicandi attribuit, imprimis
non diſtinguens poteſtatem nunciandi, à
virtute effectiva: neque ſciens, ſeptem er-
rones tantum eſſe, ut præſideant Blas ele-
mentorum. Fixas verò, continere tragœ-
dias particulares. Ideoque cum præter
ſolitum naturæ, ſigna erunt in ſole & lu-
na, portenta ſignificant futuræ ruinæ u-
niverſi. Sed illa increbuit ſtoliditas vul-
go, ut putatum ſit, cuique in arte ſua cre-
dendum. Rectè hoc quidem. Quod Aſtro-
nomus didicerit metiri motus & diſtan-
tias ſtellarum. At non proinde illi cre-
dendum, tanquam vati ſtellarum, niſi li-
teras valde authenticas contulerit, quibus
illi credatur, tanquam Ooliab, & Beſeliel.
Ego itaque pro vitali inclinatione, laudo
proverbium: *fortes creantur fortibus, & bo-
nis.* Porro quantum concernit inclinatio- 41.
nem fortunarum. Illa, ipſo etymo, ex-
ceſſit catalogum inclinationum. Exiſtimo
itaque omnes omnium fortunas, tam pro-
ſperas, quam adverſas, concernere diſpo-
ſitionem divinam, non autem inclinatio-
nem, multoque minus ab aſtris depende-
re, licet in firmamento ſint præſignatæ.
Siquidem & hæc præſignatio demonſtrat, 42
pendere illas immediate à voluntate Si-
gnantis. *Sortes enim noſtræ in manibus tuis,
Domine.* Credo itaque omnes omnium
ſortes, bonas eſſe in ſe, & plenariè eſſe in
manu Domini. Credo inſuper, quod
quantum quiſque ab hac opinione eſt re-
motior: tantum ſit gentilitati vicinior.
Scholæ ethnicæ videbant quidem, ani-
mantia, per ſpeciem, conſimiles inclina-
tiones habere; ſtupefactæ tamen, plurali-
tate inclinationum moralium in ſpecie
humana, unica, exprimente omnium be-
ſtiarum inclinationes omnes, neſcientes-
que ideo cui cauſæ, tantum inclinationum
numerum ſiderent, ſuadente Cacodæmo-
ne, per augures cœli, confusè ad aſtrorum
incertam, momentaneamque copulatio-
nem, & elongationem confugêre. Ne- 43.
quicquam indagantes, cur plurium beſtia-
lium

lium inclinationum humana ſpecies ſit capax. Neglexerunt enim conſiderare, Quod bruta ſpecificas haberent inclinationes ex ente ſeminis, nec brutis horoſcopum deberi. Quod homo ſuas pariter haberet inclinationes brutalium ſimiles. Quocirca ſaltem pro moralibus inclinationibus hominum, nativitates non eſſe indagandas. Etenim nec aliunde homini naturaliter adveniunt, niſi ex parte ſui corporis, quod totum, quidquid eſt, enti debet ſeminali, non aliter quam brutorum corpora. Anima ſiquidem immortalis, tota ſimplex & uniformis eſt; & cum ſit immortalis, nequit à caduco, labilique ſtellarum motu, ſuam habere inclinationem: ſed tantum auſcultat naturæ, in Adamo, & poſteris corruptæ, à peccato. Quocirca in ſero nepote, non raro reſurgunt mores, geſtus, & inclinationes avi, non antea viſi. Has quidem tum enti ſeminis dari contentæ ſunt Scholæ, non aſtris. Sed aſſentiendi conſuetudine, & Aſtrologorum importunitatibus ſoporatæ neglexerunt perpendere præfatas inclinationes avi, non eſſe alterius dignitatis, nec à cœtu cæterarum inclinationum ſeparatas: ac proinde eadem lege teneri, enti ſeminis. Neſcio itaque, quo merito hodie adhuc doceant, hominem Aſtris ita ſubjectum, ut continuo ab iis tentetur. Morales, vitiorum nempe, & bonitatum inclinationes, ab hora nativitatis deſumi: At ſanè, *conſtituit Deus hominem in manu arbitrii ſui.* Anima enim ſenſitiva, mentis vicaria, majore ſanè libertate gaudet, quam animæ brutorum, propter ſigilla à mente
44. ſibi ſuggeſta. Verùm animæ brutales, ſuæ ſpeciei inclinationibus, ſub pauca latitudine, contentæ vivunt: humana verò ſenſitiva, ad omnes exſpatiatur. Etenim ut fœtus humanus, ſimul atque nutriri propria quadra incipit, non alicujus ſpeciei planta eſt, prout neque alicujus ſpeciei brutum, dum ſenſitiva ſimul cum rationali affluit. Ita ſenſitiva humana, non ad ſpeciem brutalem alligata, per omnem brutalium inclinationum latitudinem vagatur, ac facile auſcultat alienis inclinationibus mentis immortalis proprio lubitu ſibi inductis. Mens enim, incorruptam naturam labens, facilè hujus motibus & illecebris cadit, ſemperque per effrenem appetitum diſcuſſa loco, ſervit ut pediſſequa perturbationi, quæ illam loco pepulit.
Unde inclinatio aliena. Cujus frequenti 45.
uſu, vel deſiderio, fit conſuetudo fortis, quæ tandem mentem incarcerat. Patet ſaltem, inclinationem moralem eſſe de intimis animæ ſenſitivæ proprietatibus, ex ente ſeminis diſpoſitivè labentibus. Quodque Aſtra, nullam cauſandi poteſtatem in nos, ſint ſortita, præterquam per Blas meteorum. Cæterum quanquam inclinatio vocationis, vel moralis, vitalem mutent. Ut dum putator fit podagricus; rixator vulneratur vel occiditur: Sic deaurator miſerè tremit; foſſor mineralium, itemque Chymicus, aſthmate perit. Illa tamen fiunt duntaxat occaſionaliter. Nec quidquam juris Aſtrologo deferunt. Apage ergo, credere ſtellas ad tentandum, inclinandum, perdendum, felicitandum, ſcientias infundendum, creatas, aut acquiſito deinceps jure, valere. Tollitur enim ſic vis meriti, ac ſupplicii, aperitur quoque via ad Atheiſmum, & deſtinationum fatalitates. Itaque ſapiens dominabi- 46.
tur Aſtris. Non quidem, quod queat impedire, mutare, ſuſpendere, & invertere aſtrorum curſus, aut lumina: ut neque viciſſitudines temporum, dierum, & annorum inde conſequentium. Sequitur ergo, quod Sapiens non dominabitur effectibus, qui ſunt copulati ad aſtrorum revolutiones, tanquam cauſas; neque dominabitur aſtris, tanquam ſignis, ut videlicet illa queat mutare, pro ſuo lubitu: ſed tantum prævidens, quod ſeptem errones, Blas motivum, vel alterativum concitaturi, unde ſterilitates, frigora, calores, annonæ caritates vel ſimilia, neceſſariò conſequuntur, poterit ſibi de neceſſariis providere, adeoque aſtrorum fluxu natis in-

co m-

commoditatibus obviando & à poſteriori quodammodo dominari. Hoc nomine Aſtrologus, non excedens meteori limites, à Sacris inter Sapientes refertur. Quam teſſeram ſi prædictiones aſtrologicæ temerario auſu exceſſerint, nedum vanæ ſunt, ac conjecturales: ſed utrâque Sacrorum pagina exploſæ, nomine *Augurum Cæli*. Adeo ut rectè S. Ambroſius illas comparet telis aranearum, quæ quidem muſcis & culicibus, ſeipſas irretientibus, captandis inſerviunt, à robuſtiori vero animali, facillimè diffringuntur. Sic nempe hæ prædictiones, credulos minuſque
47. firmatos in fide, tantum captant. Quod autem in ſe ſint vanæ, & conjecturalibus regulis formatæ, probo. Quia nituntur duplici fundamento, Nullo nempè, & falſo. Ex parte nullitatis eſt. Quod velint ſeptem Planetis attribui figuram, inclinatio-
48. nes, fortitudinem, ingenium, fortunas, & mortem nati, Cum Deus ſtellas tantum in ſigna, tempora, dies, & annos, non autem in cauſas prædictorum, deſtinaverit. Adeoque ſi contradicant ejuſmodi prædictiones, deſtinationi divinæ, eo ipſo nullæ ſunt, & falſæ. Secundo. Quia hactenus nondum inter Aſtrologos conſtat, de Schemate, ſive ordine cœlorum. Videlicet an Mercurius, & Venus, ferantur orbibus ſingularibus infra Solem, juxta Ptolemæum, & omnes judiciarios veteres. An vero rotentur parius circulis, circumcirca Solem. Quod nuper tubus opticus ſic exploravit. Concidunt ergo Aphoriſmi prædictionum, illo fundamento nitentes, quod illi duo planetæ ſemper ſint Sole inferiores. Deinde, ſi duo ex planetis, (Venus) maximum præter Solem ſidus circum Solem feruntur, ſintque tantæ poteſtatis in Judiciis, & tam vicini nobis, ſaltem illæ maculæ, ſive ſtellæ in Sole, vel illi propinquiſſimæ, erunt longè majoris authoritatis, ad refellendum omnes veterum aphoriſmos. Et ſtellæ, quæ circum Jovem, nuper volvi ſunt repertæ, Almageſti regulas, ſive fundamento ſcriptas, conjecturaliter convincent. Ut interim ſileam de Copernica opinione, quæ hodie ſuis non caret aſſeclis, & non parvæ authoritatis, licet ſub ſilentio premant ſuum conſenſum. Qua tamen ſemel erumpente, abſque dubio, omnia phænomena & prædictiones ruent. Quarto, incertum eſt punctum nativitatis. Cumque aſtra ſingulo puncto varient, Neceſſario omnis prædictio eſt incerta. Ego aliquando junioribus annis deceptus, plurimum tribui aſtrorum ſignificationibus: ſed cum mihi ſatisfacere non poſſem, ut per notabilia accidentia nati, punctum nativitatis invenirem. Quod eſt planè neceſſarium, ſi ex aſtris illa accidentia procedant, quomodolibet: Tandem ex parte magni Herois, deſcripſi accidentia ſua, nimirum quod anno ætatis ſuæ x I uxor ſex annorum ipſi eſſet nupta, equitis gradum nactus, peregrè profectus uſque in annum 19 in duello vulnus accepiſſet, femur dextrum, caſu in rhæda fractum ſibi, adjunctis horis præciſis, cum plurimarum rerum obſervationibus. Addita patria ubi natus, die 9 Junii, & hora inter 7 & 10, ante meridiem anni 1604 adivi ipſe peritiſſimos judiciarios, dimiſſa quoque quæſtione in alias regiones, cum pollicitatione 600 aureorum, qui punctum (nobis notum) nativitatis ariolari, ex præfatis accidentibus poſſet. Tandem nemo punctum verum attigit, ſed ille qui propius acceſſit, adhuc per ſeptem puncta, ſuper ſemihoram diſtabat inde, Erant interim anteſignani, qui negabant inter 7 & 10 horam tale punctum eſſe, per quod ejuſmodi accidentia eſſent ſignificata: ſed quidem illud punctum reperiri, mox ante quintam mane. In rei tamen veritate, natus erat Londini me præſente, ſeptem punctis poſt horam nonam ſolarem, & non horologialem. Inſigni deinceps ergo pœnitentia, luxi meas credulitates. Porro de falſitate fundamenti prædictionum, clarius adhuc conſtat. Siquidem ipſi- 49.
met fatentur eccentricos ſuos, &c. eſſe

mera figmenta, & penè impoſſibilia, ad
ſalvandum ſuas theoricas. Quod ſonat.
Ignorari cœlorum orbes, & aſtrorum la-
tiones. Adeoque poſitis his abſurdis fig-
mentis, non mirum, conſequi plura iis
affinia. Novi remedium, quo fœtus alio-
qui per diem & horas in partu ſtaret, eo-
que potu ſumto, mox infra horæ qua-
drantem, mulier parturit: ſicque eluditur
punctum nativitatis, itemque Trutina
Hermetis de empſychoſi; hoc autem re-
medium, in jecore, & felle anguillæ, ſic-
catis & pulveratis, conſiſtere ſcripſi alibi:
falſitas denique magis apparet. Nam di-
50. cunt, Saturnum frigidum, & ſiccum me-
lancholicum, ideo invidum, & ad furta ac
proditiones incitantẽ, plane malum, quia
de natura terræ. Martem vero, quia cali-
dum & ſiccum (non Solem) malum eſſe,
cholericum, bellatorem, homicidam & fe-
rum, quia de natura elementi ignis. De
aeris verò natura atque hilares Jovem at-
que Venerem ſanguineos, bonos, pro ut
Lunam atque Mercurium frigidos, & hu-
midos de natura aquæ & phlegmatis. Ad-
eoq; & ideo mediocres. Soli vero calidiſ-
ſimo, mediocritas competit, non humor
nec elementum. Quocirca vel Sol langue-
bit præ injuria, vel male attribuuntur po-
teſtates elementorum fictitiæ, in cauſas
proprietatum ſtellarum, quibus proprium
eſt, non mutare: ſed dare Blas alterati-
vum his inferioribus. In quo occurrunt
multæ falſitates. Nam inprimis, malum
intra cœlum, cauſativè demergunt. 2. Ter-
ræ qualitates eſſe pravas. 3. Ignem inter
corpora elementalia collocant. 4. Non
aſtra, non ſaltem quoque duo elementa,
quæ Deus fecerat, erant bona. 5. Falsò
comparant ſtellas in proprietate cauſati-
va, ad qualitates elementales. 6. Falsò
ergo attribuunt ſtellis, cauſalem vim for-
tunæ, ingenii, &c. ad primarum qualita- 51.
tum relationem. Quare cum in judiciaria
Aſtrologia tantæ ſint nuditates, falſitates,
vanitates, & in ſumma non niſi conjectu-
ræ, meris mendacibus regulis ſuffultæ,
non eſt mirum, quod mille Artifex ſe illis
immiſceat, ut habeat nunc iterum ſuos
quadringentos prophetas, uni Micheæ op-
poſitos. Quiſquis ergo es Lector, meo ex-
emplo, noli altum ſapere. Cœlum autem,
tam ſitu, quam profunda ignorantiæ no-
ſtræ cæcitate, altum nemo addubitat.
Quapropter certè nolui inquirere cœle-
ſtia arcana, qui terreſtria, ne puſillum qui-
dem novi. Sin autem ultro Deus revelet,
canta ipſi gratias corde grato. Certus
nil revelaturum, niſi quod ad ſui gloriam,
& hominum uſumfructum ſpectaverit;
Plura de Epidemicis, tractatu de Peſte
ſcripſi.

FORMARUM ORTUS.

1. ABuſivè docent Scholæ, ortum formarum è Cœlo eſſe. 2. Fides Authoris. 3. Probatur. 4. Quid deceperit Scholas. 5. Error circa patrantia lumina Solis. 6. Inconſtantia Scholarum. 7. Tandem maluere, formas oriri ex potentia materiæ, non autem ex patrante lumine Cœlorum. 8. Opinio S. Thomæ refutatur. 9. Ejuſdem contradictio. 10. Opinio Scoti refutatur. 11. Scholæ aliorum hebes dogma refutatur. 12. Incipiens Atheiſmus. 13. Concludunt Scholæ contra ſeipſas. 14. Optimè ſenſit Auguſtinus. 15. Scholæ quoties ceſpitant, facile ambiguitate mutant. 16. Theſes Authoris ſeptem. 17. Quantum creatura ad productionem formæ tribuat. 18. Quale ſit ſemen fæcundum. 19. Progreſſus ſeminis, ad optatum lumen. 20. Mineralium ſimiles fluxus. 21. Probatur vis aliqualiter ſenſitiva in mineralibus. 22. Iſtos heroes ambos, ſeduxit paganicus error, in quinque abſurda. 23. Itemque ſcienter didiciſſent novem notabilia. 24. Ignem nec ſubſtantiam eſſe, nec Accidens. 25. Propoſitionis demonſtratio. 26. Probatio ſubſumti per mechanicam. 27. Lumen migrare de ſubjecto in ſubjectum. 28. Quid flamma. 29. Probatur definitio per mechanicam. 30. Ignis eſt mors artificialis poſitiva. 31. Theſes aliquot, ignis naturam docentes. 32. Concluſio è præmiſſis, & theſibus. 33. Demonſtratio Mathematica. 34. Scholæ ſibi contradicunt reſpondendo. 35. Probationes inſuper aliquot. 36. Scholæ ſibi implicant. 37. Contradicunt ſacris. 38. Igniculus vitalis quis. 39. Solare lumen, quî differat à lunari. 40. Solare lumen, planè mutatur in ſtellis.

41. Cur

41. Cur luna, etſi aliis ſtellis minor, dicatur luminare magnum. 42. Luna, luce nocturna regit noctes, etiam dum ſolem comitatur ſuper horizontem oppoſitum. 43. Luna, nedum eſt ſpeculum recipiens, & reflectens. 44. Probatur ipſi lumen proprium. 45. Blas frigidum lunæ, eſt de proprietate proprii luminis ſui. 46. Demonſtrationes ſuper illo lumine. 47. Differentia radiorum Solis & Lunæ. 48. Differunt regere diem & noctem, ſeparare lumen à tenebris, & diem ſeparare à nocte. 49. Luna per mutuatum à Sole lumen, non regit noctem. 50. Animalia noctivaga, quomodo perfecte cernant ſub denſiſſimis tenebris. 51. Non emittunt lumen extra ſe. 52. Quid ſint tenebræ tangibiles, & exteriores in ſuperlativo. 53. Cur mali ſpiritus, opaca nocte lubentius tumultuentur. 54. Hiſtoria Noctambulonis. 55. Vulnus difficile curatur, ſi radius lunæ illuxerit. 56. Excreſcentias curat lumen lunare. 57. Rana tota, per lunare Blas, & frigus, redit in Criſtallinam mucilaginem. 58. Commendatur gluten de Aquatico. 59. Quare luna reſpiciat plantationes. 60. Cur effodiantur, & decerpantur plantæ ante Solis ortum. 61. Sufficere duo luminaria magna. 62. Germinandi modus, & progreſſus. 63. Tandem nitens fulgur in Archeo. 64. Fœcunditas mineralium unde. 65. Splendor, non eſt ipſa forma, ut neque candelæ ſplendor, eſt forma flammæ. 66. Natura, per ſe, nec continet, nec attingit formam. 67. Progreſſus in brutis calidis. 68. Quadruplex rerum forma. 69. Nullam ſubſtantiam jure eſſe annihilabilem. 70. Scholæ ſuam impugnant doctrinam per axioma. 71. Myſterium creationis humanæ. 72. Plures luminum ſpecies, quam rerum materialium. 73. Splendor ſeminum, ut differt à Lumine formali. 74. Lumen formale, toto genere diſtat ab igne. 75. Poteſtas condendi formas, infinitæ eſt Sapientiæ, & poteſtatis. 76. Qualiter mens penetrat alias formas, juxta & ſuam ſenſitivam. 77. Proprietates innaſcuntur à contactu formali. 78. Deus tanget, & penetrat omnes formas: à nulla autem contingitur, niſi à mente bona. 79. Innocentiæ Ariſtotelis, ſunt blaſphemiæ Chriſtianorum. 80. Animam, nil deſtructivè pati à caducis. 81. Senſitiva in nobis, non eſt ſpecifica bruti. 82. Quomodo ſenſitiva determinetur à mente. 83. Vegetans forma in bruto, non eſt de ſpecie plantarum. 84. Ignis fit igne calidior. 85. Anima vegetabilis, vitalis quidem, at non propriè dicenda eſt vivens. 86. Functiones unius animæ exſtinguuntur, illæſis alterius. 87. Archei diſcrimina. 88. Solare Lumen in ave, & quadrupede; lunare vero, in piſce. 89. Scholæ ignorant ſimplicium gradus, quamdiu luminum formalium poteſtates. 90. Ignis Gehennæ ſeparat ens Archeale. 91. Deceptus Quercetanus in glacie. 92. Paracelſi error in gradibus ſimplicium. 93. Solis lumen, non eſt conſtitutivum entis. 94. Semina Solarium, & lunarium, viſu diſtinguuntur. 95. Duo luminaria magna, reſpondent duobus elementis primariis. 96. Lumen trahitur in ſilicem, extra corpus luminoſum Solis, & conſervatur aliquamdiu in tenebris. 97. Uſus anhelitus, veteribus aſſignatus, fallax.

CEntilitas uſque perſeverat 1.
nobiſcum, quod in Scholis edocti, etiamnum credamus, totam ſublunarium moderationem, & viciſſitudinem, pendere ex certo (id eſt, innominato, incognito, conjecturali, & incerto) cœlorum motu, aſtrorum ſitu, lumine & aſpectu. Non conſiderantes ex oppoſito, donum multiplicationis aut generationis, effuſum, ante natas ſtellas: atque eatenus, fruſtraneam quodammodo fore benedictionem generationis, & viciſſitudinum inde ſequentium, ſi totalis gubernatio inferiorum eſſet cœleſtis, verumque imo foret, *Quod homo hominem generet & Sol.* Protoplaſtus enim ex limo factus, & inſpiratione divini flatus, eſt animatus: Cœlos vero, nec eſſe, nec mores, nec ſcientiam, nec fortunas conferre, ſatis jam ſupra probavi. Nunc porro, nec quidem vitam, nec formam dare poſſe, probabo. Enimvero ſic hæc olim infatuarunt dogmata Scholarum: quod inter Chriſtianos creditum ſteterit, ipſam mentem immortalem, è ſemine humano, & cœlorum influxu, naturaliter produci: & quamquam id Eccleſia vetuerit: Scholæ attamen, gentilium erroribus etiamnum imbutæ, docent, præter mentem humanam, omnes omnium formas, eſſentias, origines, & conſequenter vitam, inclinationes, proprietatumque perfectiones, proprietates, & fortunas noſtras, è ſiderum motu, lumine, (& forte inſuper influentia) proficiſci. Aſt longè aliud credo. Profiteor 2.
nempe illum, qui ſolo verbulo beneplaciti, univerſum ex nihilo fecit, eſſe omnia in omnibus, & hodie quoque cunctorum viam, originem, vitam, & perfectionem. Adeo ut quamquam cauſæ ſecundæ, ſint & operentur, tanquam cauſæ partiales, motuum directiones, & diſpoſitiones

omnes, ad generationem neceſſarias. Quod proinde nihilo magis, omnipotens ſuum honorem ulli tribuet creaturæ. Quin ſemper, ut cauſa totalis maneat, jugis rerum Parens, naturæ conditor & Rector, creando perſeverans. Profiteor itaque, quod ſicut in initio ſine ipſo factum eſt nihil. Ita & hodiè, formæ cujuſvis creatio, ſit res ex nihilo, per ipſum eundem facta. Quod non ſolum dico, pro materia, ſemel olim creata: ſed & de formis quibuslibet. Quod ſicut forma eſt rei quoddam velut lumen, & iſtius luminis apex: ita nemo formas rerum patret, niſi Pater luminum, qui omnia dat omnibus, nec longè abeſt àb unoquoque creato. Nec credam, cœlos ex nihilo condere rerum formas naturales, aut rerum ſemina animaſve dare, quas nullo modo habent. Quia fides, ſimul & religio me docent: Deum eſſe & hodie rerum immediatum principium, ubique præſens, operans omnem omnium perfectionem. Ideoque quidquid uſpiam eſt eſſentialiter, id totum, quantum eſt, poteſt, ſcit, atque habet,
5. debere Deo. Etenim creatio reſpicit & dicit habitudinem, ad rem exſiſtentem in perfectione: rei autem perfectio eſt ſua cujuſque interna eſſentialis forma. Ergo ejus immediata origo, non aliunde, quam ex creatione eſſe poteſt. Atque ideo, immediatè ex unico rerum Creatore ineffa-
4. bili. Scholæ ergo, oppoſitum ſentientes, deceptæ ſunt, cum cernerent lumen, per ſe, facere verum ignem trans vitrum. Lumen inquam, putarunt accidẽs: Ignem verò eſſe ſubſtantiam, atque in utroq; putan-
6. tes ceſpitarunt. Ideoq; ad lumen naturale Solis cæcutientes, tanquam ad ſubſtantiæ ignis creatorem confugiunt, retrocedendo dubitantes, An cœlum, adhuc formam ignis conderet, an vero aliud quodvis lumen artificiale, in hoc opere æquivalens? Etenim ſemper iſta perennat Scholarum ignavia, quod nacto exemplo (erroneo & putaticio) confeſtim ad generalitatem ſint lapſæ: ne indagando, per ſpecies, fatigarentur & aliquid reperirent, quod illas, ex poſſeſſione putatæ notitiæ, cogeret recedere. Intelligere inquam non potuerunt, Solis lumen, quin ſimul & formarum omnium eſſentialium, crederent eſſe creatorem. Sed in paleſtra ceſpitant, cadunt, & inconſtantes aufugiunt. Nam cum 6.
unam formam eſſentialem ignis putarent generari immediatè à calore, putredine, frictione: & jam ſumi de alio lumine, abſque cœlorum reſpectu, cooperationeque, palinodiam cecinere: cœlos, ſuamq; priorem opinionem oppugnarunt, & ab his, formarum creationem repetendam volunt, quam tamen liberaliter, atq; creduliter, ipſis ſubinde cedunt, incertæ, cuinam Authori, formarum nativitas debeatur. Quocirca, cum ignem de igne ſumi cernerent, adeoq; in objecto cremabili eſſe potentialiter ignem. Confeſtim quoque eo- 7.
dem jure, ſemina cuncta, continere potentialem formam, atq; eatenus ſcilicet, quod actualis forma tandem ducatur, atq; procreetur ex potentiali diſpoſitione, quam vocant materiæ (ac ridiculam ſanè) potentiam. Initio enim ſunt arbitratæ, cunctorum ſeminum generationibus, idem evenire, quod jam in lumine, & igne expertæ fuerant. Mordicus itaque aſtruere cœperunt deinceps, quod omnis ſubſtanlis forma (ego vero, eſſentialem formam, rebus quibuslibet concedo: ſubſtantialem tamen, nulli, niſi homini, propter mentem immortalem) ſive actus educeretur ſine medio, è potentia materiæ. Id eſt, à Solis crearetur diſpoſitionibus materiæ (quod eſt dicere) accidentibus. Utque ex cerebro, hæc illarum ſcientia parta erat; tanquam Minerva Jovis filia: fuit quoque pro ſubjecto inhærentiæ anxia, inconſtans, ſine ſenſu, atque in varias mox ſe- 8.
ctas diſciſſa. Ac inprimis quidem S. Thomas. Docet, *Accidentia, revera quidem, generare ſubſtantiam: ſed id tantum, reſpectu ſubſtantialis formæ, cujus ſunt inſtrumenta.* Inprimis, hic S. Thomas ſuum deſerit Ariſtotelem, vultque cauſam efficientem,

tem eſſe internam, è ſinu formæ labentem, dependentem, & hactenus ejus prolificatricem efficientem. 2. Dicit hæc implicantia. *Vna forma ſubſtantialis, non facit alteram, ex ſeipſa: ſed ejus accidentia id revera faciunt.* Item, *Accidentia, ex ſeipſis revera non faciunt formas ſubſtantiales: ſed eſt virtus ſubſtantialium formarum, quarum inſtrumenta duntaxat ſunt ipſa accidentia.* Sive ut alibi dicit. Quod Accidentia, ſint proprietates formarum ſubſtantialium, & quidquid operantur, id virtute formarum fieri. At ſanè pace tanti viri, non eſt in rebus naturæ, prout eſt in negotiis humanis, ubi Judex, vel Sacerdos, operatur nomine officii, & non ut Joannes. Ejuſmodi enim reſpectus, natura ignorat, iiſq; lubens huc uſque caruit. Penes eam res enim quæque agit, id quod agit, ſine relatione authorizationis. Accidens nempe, agit quantum, & quale eſt in ſeipſo: non autem quatenus ex commiſſione ejus, cujus eſt organum. Natura quippe, ignara eſt ſubſtitutionum, omniſque fallaciæ Juris. Res enim operatur, quantum quæq; poteſt, abſq; diplomate. Quid enim ad effectum productionis formarum attinet, accidentia agere in quantum ſunt organa formæ ſubſtantialis, vel alio reſpectu, ſi interim formæ eſſentiales, revera & actualiter conſtituantur ab ipſis accidentibus? At ſanè inſtrumentum, etſi in Matheſi aliquid generet, nullo tamen intellectu vero, eſt generans in natura, eo quod ſit rei generatæ, & ſingulariter ejus formæ externum, nec quidem continens Idæam eſſentialem formæ, multo minus Archeum ejus. Siquidem Accidentia, quatenus procedunt à generante ad intentionem generandi, debent continere quidditatem atque proprietates ſeminales, ad generationem requiſitas: quibus accidentia, ut talia ſunt orbata. Eo quod ad ſummum, ſint tantum media diſpoſitiva materiæ, ad ſuſcipiendam formam, non autem ad procreandam eam. Videtur itaque juxta D. Thomam, quod accidentia, ut inſtrumenta formæ, eſſent velut canales inſtrumentales, per quos forma generantis, ſpiraret formam in generatum, ſi materia hujus prius, per alia accidentia, ſit benè diſpoſita. Atqui tunc generatio formæ immediata, non competeret accidentibus. Ut ſanè accidentia nunquam ſub Intellectu inſtrumenti, ſunt productiva ſubſtantialia. *Scotus* vero, iiſdem inſiſtens deluſionibus, ex productione Ignis deſumtis, declarat *Accidentia, nullo modo generare formas ſubſtantiales, ſed unam formam ſubſtantialem, revera actualiter producere ex ſeipſa alteram.* Hic ſermo, ſaltem cœlo & Soli, demit generationem formarum. Secundo facit omne ſemen, actu animatum, vita & forma dotatum ſubſtantiali, cum delirante Thoma Fieno Medico Lovanienſe. Tertius eſt, qui tenet propriâ virtute, & ſine concurſu formæ ſubſtantialis accidentia, immediatè producere formam ſubſtantialem. Hic enim (ut dixi) ab ignis, & luminis præſentia maximè occæcatus, inſtar veſpertilionum, cogitur fateri magnæ benedictionis ſolemne mandatum: *Creſcite, & multiplicamini.* datum ſolis accidentibus. Alii enim inſtar Africæ, ſemper nova monſtra ex ſcientiæ humanæ præſumtione, adferunt. Adeo tametſi præcedentes opiniones eſſent abſurdæ. Hi tamen adhuc, ſuperlativè abſurdiora heic ſtatuunt. Enimvero ſi natura requirat (ut Phyſici ſupponunt) ſeminalem quandam ſucceſſionem, & continentiam unius fluxus, ab altero, velut principio conſubſtantiali, & conjuncto, cum principiato. Quomodo erga poterunt accidentia, quocunque modo accepta, procreare aut continere formam ſubſtantialem? fatentur formam quamlibet, eſſe internam rei perfectionem, eſſentiam, ſubſtantiam ac originem accidentium ſui concreti; Attamen volunt illam naſci, produci, & velut ex nihilo creari, ab accidentibus, tanquam dependentiis formæ eſſentialis, ſui prædeceſſoris.

Atqui cum omnia naturalia, producant
ſui ſimile in ſpecie. Sequitur ergo, quod
velint formam eſſentialem, ejuſdem eſſe
ſpeciei, cum formis accidentalibus. Imo
accidentia, ſubſtantiis iſtam eripuiſſe præ-
rogativam, quod accidentia producerent
accidentia, atque inſuper formas eſſen-
tiales ſubſtantiarum. Formæ autem ſub-
ſtantiales, velut otio torpentes, feriaren-
tur, ac ſuis vicariis accidentibus, totum
negotii pondus tradidiſſent, ut falſifica-
rent proprium ſuum, & Ariſtotelis axio-
ma: *Quod omne agens, naturaliter natum ſit
producere ſui ſimile.* Cum accidentia non
ſolum accidentales, ſed etiam ſubſtantia-
les formas, quaſque docent eſſe etiam
12. ſubſtantias, eſſent producendo. Falſum
itaque, & Atheiſmi aliquid continere vi-
ſum eſt mihi, axioma Scholarum. Quod
omne agens, quod diſponit ad formam,
etiam det ipſam formam. Quoniam ſi ſub-
ſtantia, prædicamento differat ab acci-
dentibus: principia illorum non debent
minus differre. Principium nempe acti-
vum, motivum, diſpoſitivum, & eſſentiale,
generationum, eſt ipſa cauſa efficiens, &
Archeus faber. Deus itaque glorioſus,
tandem creat formas ſubſtantiarum. *Quo-
rum ergo principia ſunt genere & prædicamen-
to diverſa, illorum effectus æquè diſtant: pro ut
cauſæ eædem ſimiles, ſunt ſimiles ſimilibus cau-
ſatis.* Sequitur autem à jam dictis. Quod
calor, producat calorem, non ignem:
multo longè minus formam pulli: Non
aliud denique quicquam præter calorem.
Quia cum cauſa efficiens ſit interna, & de
eſſentia cauſati (quod poſtmodum contra
Ariſtotelem demonſtrabo) ideo unum
& idem non poteſt conſtitui à cauſis pro-
pinquis ſpecie diverſis. Multoque minus
toto prædicamento diverſis. Neque enim
datur eſſe, ſine proprietatibus eſſentiali-
bus, ut nec agens, ſive organo, & medio.
Quo igitur medio, quave demum pro-
prietate, extra ſe, calor erit agens in pro-
ductione formæ, aut ullius ſubſtantiæ? &
quo contactu, calor tanget formam, ut
hanc in altero objecto generali, de parti-
cipatione ſui eſſe, producat? Siquidem 13.
apud Scholas, gentilitio errore imbutas,
omnis forma ſubſtantiarum eſt ſubſtan-
tia. Unde Chriſtiani ſubſumere debent.
Quod cœlum, ut neque accidentia diſpo-
ſitiva ad formam, poſſint condere ullam
ſubſtantiam ex nihilo. Quod creatio ſub-
ſtantiæ, ſoli ſit Creatori propria. Rectè
ergo ſenſit B. Auguſtinus: *Si Deus in æ-* 14.
*terna intelligentia ſpecies omnes contineat (imo
& individua earum) quomodo non cuncta con-
deret? An aliquorum Artifex eſſe nollet? quo-
rum efficiendorum artem, & ſcientiam, ineffa-
biliter laudabilis mens ejus haberet?* Idcirco
quamquam ſemen contineat patrantis
imaginem, Archeum ſibi proprium, cum
omnibus ad generationem requiſitis: at-
tamen niſi eſſentiale eſſe formæ, origina-
liter, totaliter, exemplariter, perfectivè,
emanativè, & immediatè, penderet ex
Deo, natura nunquam operaretur quic-
quam, ad acquirendum formam, quia po-
teſtate activa planè careret, ſi orba eſſet
reſpectu illo relativo. Itaque inprimis
cœlum vel aſtra, nullo intellectus modo,
per motum, lumen, influentiam, concur-
rentiam, cooperationem, aut copulatio-
nem, producunt efficienter & immediatè
formas eſſentiales rerum. Quæ duntaxat
tantum videlicet nobis, *ſunt in ſigna, tempo-
ra, dies, & annos*, quorumque munia nemi-
ni licet in novas ſervitutes compellere.
Hierem. *Iuxta vias gentium nolite diſcere, &
à ſignis Cœli nolite timere*; quæ timent gen-
tes. Si non ſigna, multo minus aſtra, quia
non habent rationem cauſarum, niſi ut
ſint in tempora, dies, & annos. Nec poteſt
Chriſtianus, ſine ſcelere, illis alia dare of-
ficia. Eſt nempe juxta Greg: *Terræ collata
poteſtas ex ſe germinandi*, perinde ut & ani-
malibus creſcendi, & multiplicandi, quam
cœlo tribuere, nefas æſtimo. Sed Scholæ 15.
facilè recedunt à Cœlo, ad accidentia di-
ſpoſitiva. Ego vero, contra, pro theſi po-
no! Accidentia nec per ſe, neque ut ſunt
formarum organa, producere ſubſtantia- 16.
rum

rum formas: neque unius ſubſtantiæ formam producere aliam. Cum generantis forma ſit localiter extra ſemen. 2. Terra quoque, licet poteſtatem germinandi, & fœcundandi ſemina receperit, extra cœli ſeminis, aut alterius cauſæ interventum: non tamen eſt productiva, ſive effectiva formarum. 3. Suppono itaq; Deum eſſe veram, perfectam, & actualiter omnem omnium eſſentiam. 4. Eſſe autem quod res habent, eſt entis, ſive ipſius creaturæ: Non autem Deus. 5. Licet enim pro pignore, dono, feudo, vel talento, ens habeat ſuum eſſe, à Deo, dependenter: eſt tamen illis ex creatione proprium. 6. Convenit autem enti cum ſuo eſſe, ut aliquid agat, & operetur in ſui propagationem, juxta benedictionem: *Creſcite, & multiplicamini*. Hinc nempè cauſæ ſecundæ habet. 7. Deus ergo, ad generationem entis, concurrit ut cauſa univerſalis, independens, totalis, eſſentialis, & efficienter efficiens: ſed ens creatum concurrit, ut cauſa dependens, partialis, particularis, & diſpoſitivè efficiens. Quid autem ad formæ productionem tribuat creatura; No-
17. ta. Quod cum entia, ad generandum nihil habeant ex ſe; ſed ex mutuo & gratis cuncta poſſideant: fatentur eo ipſo, Deum omnia operari, mediatè, & immediate, ſed animal non generat animal, at benè ſemen ad animal. Ea propter, non generat formam ejus. Semen autem ad formam animalis, eſt tanquam Architectus diſponens: non autem ut formæ factor, Archeum quidem à generante mutuat: non formam, imo nec lumen vitæ,
18. quo forma ſplendet. Non eſt itaque initio generationis, Archeus adhuc luminoſus: ſed eſt aura, in quam forma, vita, vel anima ſenſitiva generantis, parumper nituit, donec ſufficienter ſui fulgoris ſigil-
19. lum aliquod umbratile impreſſiſſet. Quæ aura, avida ſplēdoris, ſenſati in generante, ſemel ac umbratiliter in ſe concepti, intendit via omni ſibi poſſibili, corpus organizare, ad receptionem illius luminis, & actionum, à lumine illo dependentium. Quorſum ergo deſiderando anhelans, ſeipſam magis magiſque accendit, (hoc in typo metaphorico, eſt naturam per philautiæ deſiderium orare, quærere, & pulſare) curritque perfectiſſimè, ut ſuſcipiat iſtud lumen, formam, ſive vitam. Quam tandem non aliunde acquirit, niſi ab eo, qui via eſt, veritas, & lumen vitale. Quorſum ergo, cū Archeus devenerit, nec interim ultra progredi valeat, ſiſtiturque tandem formas, de manu Patris luminum recipit, poſtquam plenè ſuis eſt functus muniis. Hæc ſic dictat Chriſtiana Philoſophia, quæ in animalibus, & plantis, ſit facilis intellectu: Aſt in lapidibus, minera- 20.
libus, metallis, adeoque in fructibus aquæ non vitalibus, eadem accommodatè ſunt interpretanda. Non enim, etſi hæc familia non propaget vi ſeminis, nec extra ſe edat poſteros, proinde deficit ens in ea, quod illam, ad deſtinatos maturitatis fines perducat. Enimvero cum nihil uſpiam ſemetipſum diſponat, aut moveat, niſi ſemen ſit: neceſſe eſt, quidquid generatur, Id habere intus diſpoſitorem, qui in aura molli, aquoſa, ſalſa, lutoſa, &c. ſedeat. Non quidem quod heic fluat, aut oberret per iſtam maſſam, perinde atque in brutis; aut quod proinde, in perpetuo ſucco habitet: ſed aura eſt per totum incorporata; nec varians ab indole fructus producti. Imo in mineralium claſſe, iſte 21.
diſpoſitor eſt fermè vitalis, ac ſenſitivus. Quoniam Adepti Chymici, univocè tradunt, ſi ſemen lapidis Chryſopæi, ſemel in ovo illorum, fotum, poſtmodum infrigidetur tantillum, deinceps deſperatum fore conceptum & progreſſum ad lapidem. Id quod ovis avium cum ſit ſimile, etiam proin ſine vita ſenſitiva ſubſiſtere nequit. Mirandum profecto, quod Scholæ agnoſcant materiam omnem ſecundam, fluere ex quadam univerſali materia: non admittant tamen omnem vitam, ſive omnes formas, immediatè derivare à vita primitiva, & actu omnium primo. Omnem nimirum

rum rerum perfectionem, derivare ex univerſali ſupereſſentialique perfectionis eſſentia. Imo potius hodie derideant Platonem, cum ſuo deorum principio, & Avicennam cum Cholcodea Pantomorphe. Qui tamen longe vicinius veritatem in hoc ſalutarunt, quam Chriſtiani: qui cœlorum aſpiratu, accidentium opera & diſpoſitionum materialium favore, ipſas rerum vitas, formas ſubſtantiales, quidditateſque produci aſtruunt. Propono cæcitatem rariſſimorum virorum, ſub lumi-
22. ne factam. Putant enim ignem, ſubſtantiam, & lumen, tantum eſſe accidens. Bona fide credulitatis, in gentilium errores conſenſerunt, & ſeducti ſunt in multas abſurditates. 1. Coacti ſunt, formas rerum negare abſolute, eſſe lumina. 2. Vitas, ſive formas, atque lumina, locari inter ſubſtantias: cum inter accidens, & ſubſtantiam, medium ens non agnoſcerent. 3. Materiam quamvis eſſe ſubſtantiam, ſubſtantem, & perennem; formas vero eſſe ſubſtantias privativas, tamen annihilabiles inſtar accidentium. 4. Materiam mutuare ſuum eſſe ſubſtantiale, à forma non ſubſtante; ſed annihilabili. 5. Quod formæ cedant materiæ, in ſubſtando, &
23. ſubſiſtendo. Quas abſurditates, retroſpiciendo notaſſent, niſi creduli. 1. enim ſciviſſent ſolam mentem inter formas, eſſe ſubſtantiam. 2. alias autem formas omnes, eſſe de claſſe vitæ, extra accidens & ſubſtantiam. 3. Quod impoſſibile ſit unquam, materiam fieri accidens. 4. Eo quod materia non ſit annihilabilis. 5. Quod impoſſibile ſit, accidens mutari in ſubſtantiam. 6. Quod accidens aſſumat gradus, non autem ſubſtantia. 7. Quodque ideo accidens, utrimque graduatum, nequeat gradualitatem deponere, ut fiat ſubſtantia. 8. Quod etſi lumen reputetur accidens, nunquam faciet de ſe ignem, niſi ignis ſubſtantia eſſe deſinat. 9. Quod frivola ſit quæſtio, quomodo accidens faciat ſubſtantiam, cum præſupponat impoſſibile. Ergo accidens non producet ſubſtantiam ex ſe, cum hoc ſit impoſſibile: Neq; accidens, ex ſubſtantia faciat ſubſtantiam. Nam & quæſtio non inculcat, quomodo è ſubſtantia fiat ſubſtantia. Sed quomodo accidẽs producat ſubſtantiam. Nam etſi operatio diſpoſitiva & accidẽtalis intercurrat in productione rei ſubſtantialis: Non tamen ipſa ſubſtantiæ productio, ullatenus accidens aſpicit, tanquam ſui principium productivum. Porro cum Scholarum duo præcipui ductores, cæcutientes, ſub aſpectu luminis & ignis, à vero devii facti ſint, opere pretium cenſui, me, Pyrotechniæ tyronem, demonſtraſſe, ignem nec ſubſtantiam, nec accidens eſſe: 24.
ſed peculiarem, & ſeparatam ab ambobus creaturam, quæ ſibi ſimilem nuſquam habet. Quod autem ignis culinarius non ſit Subſtantia. Siquidem elementalis nullus eſt, imo ſi eſſet, nullius foret uſus (ut ſuo oſtendam loco) Non enim poſſunt congredi quatuor elementa, ad compoſitionem corporum, quæ miſta creduntur. Quia non deſcendit ſubſtantia elementalis ignis, à tot mille leucis, ut ſe jungat cõſociis elementis, in conſtitutionem miſtorum illorum, idq; raptim, ſtatimq; ad placitum ſeminum. Nec ignis eſt proprium deſcendere, ut nec proprietas eſt aquæ, vocare ad ſe ignem, pro miſtura in futurum facienda. Sunt enim commiſtiones illæ elementorum ethnicorum ſomnia, atque ridicula ludibria, quibus Scholæ, abſque controverſia hactenus ſe circumveniri paſſæ ſunt. Quippe ſi prope lunam eſſet ignis elementalis; ut verus eſſet ignis, deberet habere eaſdem planè proprietates, quas habet culinarius: vel hic ſaltem non eſſet ignis, & proprietates hujus non eſſent eſſentialiter communes igni elementario. Cœleſtis enim, ſive elementalis ignis, deberet conſumere actu; atque habere alimentum, non quidem exterius circa ſe: ſed intra ſe, penitus permiſtum: cum una pars ignis, tam nutriri deberet quam altera. Imo niſi hoc enim ſic contingeret, ignis aeri, tanquam alimen-

alimento, vicinus, voraſſet, atque con-
ſumſiſſet iſtud ſui alimentum, ac interea,
Ignis Cœlo propinquus, alimento ſine,
periiſſet ante. Ridiculum quoque oſtendi
ſuo loco, aerem fore ignis illius alimen-
tum, eoque, adhuc conceſſo defuiſſe du-
dum omnem aerem, ignem non poſſe ex
aere excrementum facere, nec aliquid
purius, ſimplicius, prius, aut ſubtilius:
Quinimo, ſi ex aere ignem faceret, nec
deinceps ſit elementum igni vicinum,
quod ex igne demum producat aliud:
Neceſſariò jam dudum non eſſet amplius
aer, ſed quidquid eſſet aereæ formæ, tan-
tum ignis eſſet. Vel, ſi ignis elementalis
non debeat nutriri, licet qualitates ha-
beat maximopere vorantes, deberent ſal-
tem Scholæ oſtendiſſe, cur ignis minus
alatur, aut vicinum ſibi hoſpitem in ſe
convertat, quam reliqua id elementa age-
re ſupponunt. Itemque cur ignis culinæ,
hanc alimoniæ, pro ſui ſuſtentatione, vel
intercidentia, neceſſitatem adjunctam ha-
beat, cum verus ſit ignis, atque eadem or-
betur ipſum primarium elementum i-
gnis. Non conſiderarunt enim, quod
ignis verus ſtet in lubitu Artificis, & ad
ſuos uſus ducatur, remittatur, & intenda-
tur. Suſcitat enim pro nutu ſuo, ignem è
rebus, quibus virtualiter ineſt: neque et-
iam ex omnibus promiſcuè. Aliòquin ho-
mo eſſet ignis creator, qui duntaxat eſt
excitator ejus. Porro voco accidentia,
omnes rerum proprietates, poteſtates, &
qualitates. Entia vero, quæ in ſe habent
ejuſmodi qualitates, præter ſuum eſſe,
non ſunt accidentia: ſed horum origo,
vel hoſpitium. Sic calor ignis, eſt ejus
proprietas, & accidens: Neque ignis eſt
magis calor, quam ignis eſt ſiccitas: ut
nec ſiccitas eſt calor. Cumque horum ſit
diſtincta dualitas, non poſſunt illa duo
eſſe ſimul in igne, ut hujus ſint immedia-
ta eſſentia. Sed ignis differt ſic ab utro-
que, ut rectè negari poſſit ignem eſſe ca-
lorem, vel eſſe ſiccitatem. Ignis ergo ſuas,
& multas habet proprietates, & qualitates
primas. Puta calorem & ſiccitatem. Item-
que alias, ut eſt vis ſeparandi, deſtruendi,
comburendi, faciendi ex non vitro, vi-
trum, promovendi, maturandi, &c. Tertio
ineſt igni lumen, tanquam proprietas ipſi
magis intima, & formalis. Primæ autem
& ſecundæ prædictarum qualitatum in
igne, ſunt mera accidentia, in ſe ſepara-
tim diſtincta ab igne, quarum videlicet
ſubjectum inhæſionis ſit ignis ipſe. Lu-
men vero parum ab igne in eſſentia dif-
fert, quamquam in penetratione congreſ-
ſuque formali gradum accipiat lumen, ad
entitatem ignis requiſitum. Itaque oſten-
dam, ignem non eſſe ſubſtantiam aut ma-
teriam: attamen eſt ſubjectum inhæſionis
illorum accidentium, ſive ſuarum proprie-
tatum præfatarum. Eſt ignis proinde
quoddam ens verum, ſubſiſtenſque, quod
tamen ut non eſt ſubſtantia; ita neque
eſt accidens: ſed creatura neutra à Do-
mino in hominum uſus deſtinata, & ſub-
ter nutum ejuſdem data. Admiror ſal-
tem, quod rem tam obviam, hactenus
Scholæ non agnoverint, non inſpexerint,
non indagarint: ſed elementum eſſe, cre-
diderint, & ignis ſolo obtuitu, quartum
elementum finxerint, totque abſurditati-
bus ejus ſubſiſtentiam fulciverint. Nec ſe-
mel ſaltem attenderint, ſi ſummus calor
eſſet ignis: Ille calor haberet in ſe com-
plicata cætera ignis accidentia, ac proin-
de calor ignis deſineret eſſe ſimplex.
Ignorantia ergo ignis, quodque S. Tho-
mas, & Scotus ſubſcripſerint paganorum
inventis ludicris, cauſam errorum dedit
initio capitis deſcriptorum. Propoſitio 25.
ergo mea eſt, quod omnes formæ ſubſtan-
tiarum, (demta anima humana) Item
ignis, lux, locus, magnale, vita, &c. ſint
creaturæ neutræ, inter ſubſtantiam & ac-
cidens. De Magnali enim partim limite de
vacuo tractavi. Propoſitionem meam au-
tem ſic probo. Quia ſunt actualiter ali-
quid, & ens: Item agunt, habentque or-
gana, & proprietates: non ſunt tamen
ſubſtantiæ, ut neque Accidentia. Ergo

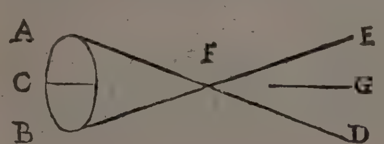
S crea-

creaturæ neutræ. Quæ pro inſtituto tanti paradoxi, liberalius explanari deſiderantur.
26. Quocirca vitrum, quod omnes conceptos luminis ſolaris radios tranſmittit, atque in punctum coni, in aere colligit: docet, quod hoc unitum lumen, ſit verus & actualis ignis, nequicquam tamen à ſeipſo lumine diverſus, quam ſola congregatione. Sed lumen non eſt ſubſtantia, juxta Scholas: ergo neque ignis iſte. Quin etiam ignis ille in aere, non eſt diverſus ab eo, qui in flamma eſt. Nam quod habeat combuſtibile in flamma, in aere vero non, id igni eſt per accidens: prout eſt nutriri & non nutriri. Probatur major, quod ſit verus ignis. Quia omnia agit, per modum ignis, calefaciendo, ſiccando, accendendo, cremando, liquando, &c. habetque eadem media, atque proprietates, quas habet verus ignis: nullum vero accidens agit per alia media, aut proprietates alias, extra ſe: Atqui lumen connexum, eſt agens, per proprietates, & media alia, extra ſe. Quippe luminis eſt proprium, tantum illuminare. Ergo lumen, non eſt Accidens. Nec refert etſi collectum in cono lumen, vivat abſque alimonia: quia ſat eſt, quod lumen Solis aut flammæ, iſtud lumen in cono ſuſtentet, abſque corporali alio cibo. Adeoque in in cono vivat & ſubſiſtat, eodem Solis, aut flammæ privilegio. Equidem ali vel non, eſt accidentarium, & poſterius ad eſſe: adeoque quæſtio nutrimenti, impertinens eſt in quæſtione an ſit. In puncto coni ergo, eſt verus ignis, cum omnibus ſuis proprietatibus, parum autem ſupra, vel infra conum, lumen eſt ſaltem, nec amplius comburens ignis. Atqui cum eadem res nequeat eſſe uno in loco, ſubſtantia, in altero vero accidens: & jam ſit repertus ignis, qui nil aliud eſt, quam merum lumen connexum. Ergo jam eſt reperta creatura, quæ non eſt ſubſtantia, neque accidens. Cum unius & ejuſdem rei, nequeant eſſe, eſſentiæ tota prædicamento diverſæ. Idque loquendo abſolutè, & ſine ulla relatione, ſic eſt verum. Ergo repertus eſt merus actualis ignis, qui aliud nil eſt, quam merum lumen actuale connexum. Ergo omnis prorſus ignis, eſt eſſentialiter, nil niſi lumen. Nec putationi locus eſt. Quod lumen in ſui connexione, fiat compoſitum, à ſeipſo non connexo diverſum: eo enim attruderemur propter ſolam differentiam ignis, nutritione indigentis, eamque reſpuentis. Quapropter penitius introſpiciendo. Profecto culinarius ignis nullo modo nutritur. Nutritio namque in ſe, & propter ſe, convertit comeſtibile, ut illud propter ſui ſubſiſten iam vel augmentum convertat; quod aſſumit. Id enim igni non accidit, qui tantum agit ob neceſſarios fines ſuæ deſtinationis. Qui ſunt ſeparare heterogenea ſeparabilia, commutare per flammam, quæque alioqui ſi non accendantur, duntaxat ſeparat. Sin autem ignis aere opus habeat, ne ſuffocetur. Id ſanè inprimis non fit, ut alatur aere, aut eodem ſuſtentetur, aut aliquatenus aerem in ſe convertat, ſed ſolummodo ut explodat ſuas fuligines in aerem, quas inflammando combuſtibile paravit. Nuſquam autem invenitur ignis, qui unquam aliquid de corpore cremabili appropriaverit ſibi, eoque ſit alitus vel auctus, quod tamen Scholæ hucuſque abſque ulla controverſia putarunt. Nimirum ignem neceſſario veſci, nedum lignis, carbonibus; ſed & aere, adeoque duplici cibo ali, ſemper neceſſario. Quia infra patebit, radios in connexo cono, ſervare adhuc impermiſtam ſui proprietatem & eſſentiam. Denique ſi connexio mutaret eſſe luminis, equidem à cono progrediens, non eſſet ſimile ſibi, dum ad conum tenderet. Ideoque hic notandum, quod lumen inſit immediate loco, non autem aeri, vel medio.
Denique nedum radii proficiſcantur recta linea, à luce in objectum: verum etiam lateraliter, & obliquè colligantur, & congrediantur, migrentque de ſubjecto in ſubjectum: ſive locum ſuppoſueris, ſive 27.

ſive aerem. *Ex fructibus ergo & operibus co-*
gnoſcetis eos. Id eſt, opera ignis, probant
ignem verum. Sunt autem illa, calor, ex-
ſiccatio, vaporum excitatio, & exhalatio-
num, combuſtio, liquatio, accenſio, ſive
alterius de ſe ignis productio, generatio
28. ſui ſimilis, cum illuminatione. Flamma
quidem eſt exhalationis pinguis, fumus
accenſus & illuminatus, eſto: ſed quate-
nus flamma eſt talis & verus ignis, non
eſt alia materia accenſa, & nondum ac-
cenſa; nec à ſeipſa differt, niſi quod uni-
tum in centro lumen, pingui exhalationi
ſupervenerit. Quod idem eſt. atque eſſe
29. inflammatum. Ponantur duæ candelæ,
quæ prius dudum arſerint, una quidem
ſpitamo inferior altera. ſuperior autem ſit
parum obliquo ſitu: tum exſuffletur flam-
ma candelæ inferioris. Cujus fumus, ſi-
mul atque tetigerit flammam ſuperioris
candelæ, ecce fumus aſcendens illumina-
tur, comburitur in Gas fuliginoſum, &
deſcendit flamma per fumum, uſque in
lychnium fumigans. Eſt nimirum ibi pro-
ductio novi entis, ignis nimirum, flam-
mæ, ſive luminis connexi. Non tamen eſt
novæ alicujus materiæ, aut ſubſtantiæ
30. procreatio. Eſt nempe ignis, mors artifi-
cialis, poſitiva, non autem privativa, plus
quam accidens & minus quam ſubſtan-
tia. Quod cum Scholæ adhuc ignorent,
amplius declarandum, tam quia parado-
xon eſt, ſpectetque ad formarum cogni-
tionem, quam quod ex ejus inſcitia, gra-
viſſimi errores in rem medecam irrepſe-
31. rint. Quare, ut ignis heteroclitam natu-
ram edoceam, aliquot theſes ſupponam.
1. Ignem in corpore phlegiſto, ita uniri
materiæ inflammabili, ut illi ſit inſtar for-
mæ eſſentialis, cum tamen ſit ejuſdem de-
ſtructor. 2. Quod materia inflammata,
convertatur in Gas fuliginoſum, quod
nondum aqua eſt; quia licet ignis con-
ſumſerit vires ſeminales rei: tamen per-
manent primæ fermentales aliquot con-
creti notæ. Quibus tandem in aere con-
ſumtis & enectis, redit iſtud Gas in ele-
mentum aquæ. 3. Quod omnis forma eſ-
ſentialis ſit ad eſſe rei, cui per ſe ineſt.
Quodque ignis deſtruat etiam fumum
pinguem, vel carbonem, quos inflammat,
convertitque in Gas ſilveſtre (de quo ſuo
loco.) 4. Quod omnis forma eſſentialis,
ita uniatur ſuæ materiæ, quod ſemel inde
ſeparata, per extinctionem, vel ablatio-
nem, non redeat amplius ad eundem ha-
bitum, ſive actum formalem. Quod in
igne, non ita contingit. 5. Quod omnis ſu-
perveniens forma, ſit impatiens alterius
formæ totalis. Metallum verò, vel aliud
corpus fixum, ignitum, ablata ignis can-
deſcentis præſentia, redit ſemper in ſta-
tum priſtinum. 6. Quod omnis forma
ſubſtantiæ habeat ſpecificam materiam,
in qua eſt: Ignis vero habet lignum, ce-
ram, navam, & tot ſubjecta, quot ſunt ſpe-
cies ignificabiles. 7. Quod omnis forma
ſubſtantialis, tandem emergat in materia,
per prævium ſemen diſpoſita. Ignis vero
caret ſemine, imo ſi quæ ſint abſumit. 8.
Quod formæ ſubſtantiarum non habeant
gradus: Ignis autem per folles gradum
admittat. E quibus concludo, quod ignis 32.
non ſit ſubſtantia, nec forma eſſentialis
ſubſtantiarum: ſed rerum poſitiva mors,
& deſtructor, creatura ſingularis, nulli al-
teri ſecunda. Unde ſic ad demonſtrandum 33.
procedo. Indubium eſt, quin carbo ſit lon-
gè poroſior ferro, minuſque ſolidi ha-
beat, ſed tamen ferrum ignitum plus urit
carbone. Ergo neceſſario, ferrum plus de
igne continet, in materia & forma; ſed
conſequens eſt falſum. Ergo ignis non
eſt compoſitum ſubſtantiale, conſtans ex
materia & forma ignis: quia alias, ſi qua
ſubſtantia eſſet igni propria, penetraret
dimenſiones corporis ferri. Scholæ ad 34.
hoc, contra ſe reſpondent. Nempe com-
pactiorem ferro eſſe materiam, quam ſit
carboni; atque eatenus potentius urere,
quatenus ferrum pluris ignis capax. Id
enim aſſumebam, ut hoc nempè argu-
mentum traherem inde. Si ignis eſſet ſub-
ſtantia, ſubſiſtens ex materia, & forma

ignita, per modum alterius cujuſque ſubſtantiæ ; neceſſario ferrum paucioris ignis capax eſſet, quam carbo, eo quod carbone ponderoſius ſit, & minores paucioreſque poros habeat, quibus ignis hoſpitari poſſit. Quod ſi ergo ferrum paucioris materiæ ignis ſit capax, minus urere deberet. Sed conſequens eſt falſum: ergo & antecedens. Nequeunt quippe duæ materiæ vel corpora, ut neque horum formæ eſſentiales, totales, & ultimatæ, in eodem loco & ſubjecto ſeſe ſimul compati. Quapropter ferrum & ignis (ſi hic eſſet ſubſtantia) non poſſent ſimul hoſpitari in eodem ſubjecto. At ſi evadere conentur Scholæ, & dicant; ferrum quidem igneſcere, nequaquam tamen mutari in ignem, Reſpondeo: Quidquid potitur omni proprietate ignis, eſt ignis: vel ignis non habet proprias, ſed communes paſſiones, cum alio ente alterius ſpeciei. Proprietates autem ignis ſunt, accendere, urere, ſeparare heterogenea, liquefacere plumbum, ſtannum, ceram, ardere in materia combuſtibili, & conſumere. Sed hæc omnia ferrum ignitum potentius præſtat quam carbo: ergo in ferro ignito eſt ignis, & tanto plus ignis, quo fortius urit carbone. Denique, ſi ferrum ignitum non habeat in ſe ignem verum, ſed proprietates ignis abſque igne; Illæ ergo fuerunt introductæ, & relictæ in ferro per ignem. Unde ſequitur, formales proprietates ignis deſeruiſſe propriam ignis formam, in qua erant (puta in carbonibus, aut flamma) & migraſſe in ſubſtantiam ferri, à ſe alienam. Siquidem volunt ignem non dici, niſi ut corpus inflammabile accenſum. Adde his, quod ſi ignis ſit ſubſtantia materialis: quod ſubſtantia vitri (quæ nullos poros habere, docet ſubtiliſſimorum ſpirituum Chymicorum detentio) & ſubſtantia ignis, ſe mutuo penetrarent, ad lubitum Artificis. quod ipſe Scholæ penitus negant. Atqui præter præfata abſurda, comitatur aliud. Nimirum quod calor in igne tantum calefaciat, ſiccitas verò ejus exſiccet, & nil aliud: ſic & poteſtas accenſiva, illuminativa accendit & illuminat; ſeparativa ſeparat, deſtructiva deſtruit, &c. Quæ cunctæ proprietates, nedum generatæ eſſent à forma ignis, in materia aliena ferri: ſed etiam ibidem ſubſiſterent, ſine proprio ſubjecto inhærentiæ. Quamobrem ignis in ferro ignito eſt verus ignis. Non ſubſtantia, ut neque accidens: ſed creatura neutra, habens in ſe proprietates diverſas, Per modum entium ſubſtantialium. Hoc,
inquam, ſi noviſſent Scholæ, ſciviſſent lu- 35.
men generare lumen & ignem, non quidem ut ſpecie differentia: ſed ſola unitione, diſperſione, adeoque ſolo gradu diverſa. Nec proinde ulla relatione, accidens producere ſubſtantiam. Putant nimirum fumum pinguem, eſſe ignis materiam, flammam vero formam ignis, atque illa putatione, fingunt compoſitum, per modum aliorum. Sed obſtant tot abſurda, quot antea retuli. ferrum itaque manens ferrum, ſuſcipit in ſe verum ignem, cum ſua forma. Sic aer manens aer, ſuſcipit in cono radiorum coëuntium, verum ignem, cum forma & omnibus proprietatibus. Non poteſt autem ferrum, retinens formam priſtinam ferri, ſimul informari à forma ignis: ſi forma ignis eſſet ullo modo ſubſtantialis. Id eſt, niſi forma ignis relinquat ſuam materiam, ut ſit tantum forma aſſiſtens ferri: non autem informans. Neque enim aer, manens aer, poteſt ſimul eſſe etiam aliud corpus; ut unum, non poteſt eſſe duo, realiter diſtincta. Sed ſodes, ſi ferrum non ſit per ſui totum, ignibile, carbo autem prorſus: quid moveret ignem, ut deſerta ſui materia, migraret in corpus ferri, incapax ignis? ergo ſanè ferrum ignitur, eſtque capax ignis per totum, adeoque, ut partes denſiores habet carbone, ita pluris ignis ipſum capax eſt: Liquet ergo, ignem non eſſe materiam. Denique elementorum proprietas non eſt, cætera mox vorare, & conſumere, (ut alibi latè docui.) Ignis

vero machinatur deſtructionem rei, cui ineſt: ergo non eſt elementum, non materia, ſive ſubſtantia: ſed creatura deſtructiva, ac mors artificiis inſerviens, & ad magnos mortalium uſus data. Nemo unquam lumen inter ſubſtantias repoſuit: ergo neque connexum lumen: ſiquidem connecti, vel non, eſt accidentarium, quod ab accidentario (ut putant) ente, non
36. generatur ſubſtantiale. Simplicitas eſſet quoque Scholarum, admittentium (quamquam falsò) lumen ſimplex eſſe accidens, connexum verò eſſe ſubſtantiam. Cum connexio ſaltem gradum dicat, qui ſubſtantiis eſt alienus. Maximè, quod radii, in cono luminis connexi, ulterius in decuſſem provecti, ad ſui ſimplicitatem ac diſperſionem redeant. Imo radii luminis, ſunt quidem connexi in cono: non tamen penitus uniuntur, nec penetrant ſe mutuo: ſed ſinguli, ſervant impermixtum ſui eſſe. Finge planum vitrum circulare, una cujus medietas ſit colorata; altera vero clarà, inſtar cryſtalli non infectæ. Pars clara vitri, ſit ab A in C, & à C in B. ſit vitrum coloratum. Dico ergo. Quod radii ab A in C, erunt clari & luminoſi. à C vero in D, erunt luminoſi colorati. Et omnes coibunt in cono F, eruntque rurſus ſeparati: nempe à F in G, erunt colorati, & ab G in D erunt luminoſi, coloris expertes. Si ergo radiorum connexio, in cono F, (ubi fuit ignis) non eſt unitio:

ſed tantum accidentaria, velut in faſcem compreſſio. Ergo iſtud lumen Solare eſt in ſe merè igneum, in ſola ſui verò connexione ab igne, ſive gradu completo, illius creaturæ differens. Denique in igne ce-
37. ſpitarunt Scholæ. Siquidem per fidem credunt, primo die lumen nec aliud ſecus creatum: creationem tamen non eſſe accidentium: quæ nempe non ſunt proprio nomine creaturæ: ſed creaturarum. Denique, in principio creavit omnipotens elementa; lumen verò cum illis, non eſt creatum. Ergo neque pro elemento. Si ergo creatio luminis, non fuerit accidentis creatio, neque elementi, neque corporis; multo minus corporis concreti. Ergo lumen à Deo opifice, non fuit directum, ut ſit ſubſtantia, vél accidens. Lumen enim vitale principium (non autem materia erat) primo die, ut initium motivum creatur: cum illa tamen proprietate, ut quoties per ſui connexionem in gradum ſurgeret, ignis urens fieret. Eſtque itaque ignis, creatus ſimul cum lumine. Non eſt autem ignis aliquod accidens, quod alia accidentia, ſpecie varia, in ſe habeat, (id enim repugnat accidentibus aliis.) Non eſt etiam accidens accidentis, cum accidens à forma ſubſtantiali immediatè fluat, ordinario, non autem ab unius accidentis forma, plura ac diverſa accidentia, ut prioris accidentis tributa. Nequit nimirum unum accidens, eſſe ſubjectum inhæſionis, aliis & diverſis accidentibus. Cæterum 38.
ignis conſiſtens in remiſſio gradu luminis, eſt plerumque vitæ comes. Unito autem lumine, comburit vitalia. Artium vulcanus, humanis neceſſitatibus dicatus. Accelerat nempe maturitates, promovet ſemina ad fines, feſtinat quoque rerum ſeparationes, quarum alioquin epilogum, vitæ brevitas, ſine gravi incommodo, exſpectare non poſſet. Hactenus enim aperit, docet recludere arcana, properare naturæ operationes, ſæpè alioqui deſides, ſomnolentas, & ſepultas. Separat denique, expellitque ſuperflua, ſubmovet virtute adjuncti fermenti, vitam rerum mediam, unde alacritates, & virium augmenta. Separat quoque purum ab impuro, pretioſum à vili, nocuum ab utili, & crudum à maturo, imo maturat ipſas cruditates. Ignis dein præparat artium organa, quibus vita noſtra indiget. Sit igitur Pater

luminum, luminis Creator ſuperexaltatus in ſecula, qui in Sole poſuit tabernaculum, ut cunctis neceſſitatibus per lumen Solare ſoletur. Concludam jam ex prædictis 1. Quod ignis & lumen calidum, non differant, niſi per accidens. Connexione ſcilicet & gradu. 2. Quod radii luminares, ſe mutuo penetrent. 3. Quod penetrando, tamen ſervent impermiſtam eſſentiam, ac proprietates. 4. Quod lumen ſit primario, in loco: ergo & ignis. 5. Quod lumen & ignis, penetrent medium. 6. Quod corpus opacum, cum à lumine nequeat penetrari, à lumine primum afficiatur in ſui ſuperficie, hæc dein calefacit ſubſequentes partes, uſque ad ſuperficiem oppoſitam. 7. Quod calor intendatur per gradus, in objecto, & ſingulo gradu, habeat ſingulares operationes. 8. Quod quidquid ignis afficit, ſit ratione loci, quem occupat locatum, adeoque per accidens. Cum prima ignis intentio, ſit illuminando calefacere. 9. Quod tandem victor ignis, ſuperet difficultates, ab opaco corpore ſibi interjectas. 10. Quod ignis, cum immediatè agat, ac primario agat in locum, cremet indifferenter omnia, ſine reſpectu corporum interjectorum, tanquam impedimenta removens. 11. Quod corpus opacum, fixum, ac reſiſtens accenſioni tandem illuminetur ab igne. 12. Quod ignis ſive lumen connexum, reperiens combuſtibile, maneat in gradu connexitatis concentratus, nec ſeparentur radii luminares: eo quod propaget continuo novum ignem, qui pergit conſumendo; vetus autem ignis, indeſinenter etiam perit, quamdiu perſeverat aſcenſio. Sub finem cujus, to-
39. tum lumen perit, cum non habeat lucem unde illuminetur. Quidquid ergo de u-
40. nito lumine hactenus eſt dictum, id de Solari duntaxat intelligo. Siquidem lunare lumen, vitro tranſmiſſum, tantum abeſt, quod in cono ignem habeat, quod etiam frigidius ſentiatur, cætero ambiente in cono. Itaque appello 41.
ad tactum Judicem. Idque eo mirabilius, quod ſplendor Solis calidus, reflexus in ſpeculo lunæ, actu frigeat. Creavit enim 42.
Omnipotens duo luminaria magna. Ac licet ſtellæ pleræque ſunt luna majores, non tamen magnæ reputantur; eo quod omnes illarum activitates, ſub duobus luminaribus comprehendantur. Creavit ergo illa 1. *Vt ſeparent diem à nocte.* 2. *Vt luceant ſuper terram.* 3. *Vt diem* 43.
ac noctem regerent. 4. *Vt majus diem regeret, & minus noctem.* Diſcimus tamen ex theoricis Planetarum lunam totidem horis, lucere ſuper horizontem, de die, quot noctu. Conſtituit tamen Omnipotens lunam, ut luceat, & ſolum regat in nocte. Cumque Creator nequeat errare, neceſſe eſt ſingularium noctium lumen atque moderamen totum, pendere à Luna, quantum dies à Sole dependet. Luna ergo, creata eſt ad lucen- 44.
dum, tam in Cœlo quam ſuper terram, omnibus omnino noctibus. Idcirco luna, non eſt tantum inſtar ſpeculi recipientis, reflectentis lumen Solare, propriique luminis expers. Licet enim o- 45.
culus noſter, nullum proprium in Luna lumen reperiat, parum eſto. Plus fidei namque Scripturę, quam oculis dandum, juxta Textum: *Sol obſcurabitur, & luna non dabit lumen ſuum.* Aliunde hæc veritas mox apparebit. Inprimis conſtat per præfatam vitri mechanicam, lumen Solis unitum, fieri merum ignem, cum omni requiſito. Deinde, quod idem Solis lumen, cadens ſuper ſpeculum glaciale lunæ, fervoris ſui proprietatem amittat, fiatque lumen frigidum. Quod non fit, ſi ceciderit ſuper gla- 46.
ciem, ſpeculum, aquam, parietem album, &c. Habet ergo luna vires, quibus alterat radios ſolares. Debetque iſtud frigidum Blas, eſſe de natura ſui luminis, ſi inter agens & patiens debeat intercedere ſymbolum. Siquidem aliud objectum frigidum, repercutiens

Solis radios, non proinde hos mutet in frigidos. Non equidem calor, frigus, aſperum, friabile, dulce, aut amarum, agunt in lumen: ſed ſola objecta viſibilia, & opaca. Luna ergo, ex ſe habet vim luminoſam, quæ ut talis, agit ſuper calidum lumen, mutatque in proprietatem oppoſitam. Quid ſi Aſtrologus, futuros eclipſium colores prædicat, nonne colores illi, aliquid proprium lunæ lumen ſpondent? Siquidem non ex medio, aut vaporibus conjiciuntur quod color, ex quantitate vaporum, prædici nequeat, in calculo futuræ Eclipſis. Colores ergo delinquentis Lunæ, ſunto in-
47. dicia proprii luminis. Et in hoc, amborum luminarium radii differunt. Quod Sol, recta per radios, feriat ſuum lumen: At luna nunquam reſpicit recta centrum mundi, ſive terram: ſed ſemper centrum ſuum eccentricum. Etenim non niſi per accidens, reſpicit mundi centrum. Id eſt, cum eſt concentrica mundo. Ideoque quoties eſt concentrica in plenilunio, & novilunio, eſt Eclipſis. Caput ergo, & cauda draconis, ſint nocturna puncta, in quibus tantum Sol directè opponitur lunæ in diametro eccentrico. Ideo radii lunares, non recta terram feriunt; ſed diffunduntur in ſpatium eccentricum, adeoque influentialiter, ſive per actionem regiminis (de qua ſuo loco) expandit ſuas vires, in noctem, ſive nadir; ſive illa comitetur Solem, ſive vero ab hoc, elongetur tota diametro. Ita eſt nempe lunæ deſtinatio, quam exundationes maris confirmant, non minus ſub latente luna, quam ejuſdem plenitudine ſolitæ. Alius itaque luminarium finis eſt, regere diem & noctem, alius denique ſeparare lucem à tenebris, & alius, ſeparare diem à nocte. Nec ſolœciſmo imputanda eſt iſta repetitio; Siquidem, lucente Sole, vel luna reddente receptum Solis lumen, lux quidem ſufficienter, à tenebris ſeparatur: Sed nunquam Solis lumen, regit noctem, ut nec lucet in nocte; ergo ut luna pariter ſuæ ſatisdet deſtinationi, non poteſt unquam noctem regere, per mutuatum 48.
lumen à Sole. Quod ſatis apparet, ſaltem dum die, juxta atque noctu, cum Sole currit. Itaque ſi tum etiam, luna divinæ intentioni debeat ſatisfacere, neceſſe eſt, habeat & aliam omnino lucem, qua ſingulis noctibus luceat, noctemque regat atque longè alium, effundendi ſui luminis modum, quam quo Solis lumen reflectit. Luna nimirum dimittit expanſum lumen proprium, ultra non minus, quam citra hemiſphærium aëris, aquæ, & terræ. Quorſum facit ſuppoſitio centri univerſi, juxta opinionem Tychonis. Ita tamen ut actio ſui regiminis lucis, atque influentiæ, potentius operetur in nocte, unde Sol abeſt. Qui ut diem à nocte ſeparet, proprietates lunares ſeparare debet à ſuis, etiam luna ipſi eſt conjuncta. Probant id morbi lunares, qui ſub noctem, etiam noviluvii, exaſperantur. Adeoque trans oſſa & medullas agit eorum, qui cubiculo clauſi ſunt. Quod non ita Soli eſt vernaculum. Ergo luna, ſubinde in oppoſitam ſibi ſphæræ partem, fortius influit, quam in ſuppoſitam. Hoc lumen, veteribus ignotum influentia dictum. Ego vero malim reſervare ſenſum Sacrorum. Quod dicitur, lunam, ad luminandum noctu, perinde ut Sol lucet de die (id eſt, noctibus ſingulis indifferenter) eſſe creatam. Proprietas ergo eſt lunaris luminis, quod influentiam dixere, idque non eſt rem ab effectu; ſed à cauſis nominaſſe. Veſpertilio, glis, mus, 49.
bubo, & quæcunque in nocte, ſub denſiſſimis tenebris, eminus objecta ſua diſtinguunt, & celerrimos objectorum motus notant, quos noſtri ſub meridie oculi vix obſervent; quorum licet quædam glaucum nitorem præ ſe ferant, nequeat tamen illo nitore medium illuminare, ut per illum eminus perfectè cernant.

Ergo

Ergo neceſſe eſt, denſiſſima nocte & recluſo antro, aliquod continuo lumen ſit, cujus ergo ejuſmodi animalia perfectè cernunt. Quod ſi nobis ſit inperceptum, & tamen revera exſiſtit, non mirum eſt, ſi lu-
50. næ lumen proprium oculos fefellerit. Ut autem enoteſcat noctivaga animalia, nullum extra oculos lumen mittere, quod ſit illuminando medio, ad diſtinctè noſcendum objectum eminus poſitum; atque adeo illa videre, ſolius lunaris luminis ergo. ſtatuatur ſpeculum inter oculum animalis, & objectum ſuum, idque ſpiſſis ſub tenebris: & ſanè ne minimum luminis in ſpeculo reflexum invenies. Attamen ſi amplæ aulæ extremitate poſueris candelam tenuem, in altera autem extremitate aulæ ſit foramen, per quod debile iſtud lumen in obſcuram alteram tranſeat aulam, in cujus fine ſit ſpeculum; profectò iſtud debile lumen, radio flammæ candelæ illius directo vibratum, recipitur ſpeculo, & apparebit. Attamen homini non ſufficiens, ad diſcernendum aliquod objectum. Multo ergo minus oculorum nitor, cujus radius non cadit & apparet in ſpeculo propinquo, aptus fuerit ad illuſtrandum medium, ut perfecte diſcernan-
51. tur omnia. Eſt namque ſubter terram, etiam media nocte, lumen, per quod plures oculi vident, In Sacris teſtatum, & per ejuſmodi bruta proditum, quod niſi lunæ ſuum debet ortum. Proinde enim tenebræ tangibiles, quæ noſtras, quantumlibet denſas, longè ſuperarent, eo quod omni lunæ auxilio privatæ eſſent. Neque mirum, tenebras ſuos habere gradus. Cum infernus exteriores, ſive extremas habeat (eo quod Ebraiſmus ſuperlativo careat) abſque lunæ favore. Fortè enim ſpiritus abſtracti, aliquid habent, quod ad videndum reſpondeat oculis noſtris, ut nõ totus per totum, quidquid eſt ſui, videat: & horũ ſpirituum aliquot nyctalopes, alii vero muti, veſpertilioni ſimiles, velut
52. ſub ſole caligent: lubentius idcirco in opaca & media nocte ſuis apparent. Hiſtoriam hujus ergo ſubnectam. In claſſibus literariis, mihi ſodalis erat in cubiculo, honeſtis civibus ortus. Hic clauſis oculis, 53.
noctu plerumque ſurgebat & oberrabat; clavem vero ſecum deferebat, ſeramque poſt ſe clauſam, rediens aperiebat. Veſpere itaque ſurgo & clavem clanculum ſubter pulvinar abſcondo; Ille vero in ſomno ſurgens, abditam clavem (velut ſibi viſam) capit, & abit. Sequor illum arrepta tunica. Ille vero ſcandebat antiquum parietem, terminum Collegii, muſco ac fœno obſitum. Arcus enim erat, quo trans flumen, ſuſtinebat paries, murum horti vicini. Plenilunium erat & nox pruinoſa. Ad ſpectaculum horrui, & præ frigore redii. Sodalis vero mox revertens, tam inhæſitanter, clavem in foramen clauſtri abdidit, quod vix ullus videns, & ſub meridiem æquè incunctanter id faceret. At manè omnium immemor erat. Palpebris enim clauſis ambulones iſti, clarè ſub denſis tenebris vident, abſque vertigine, ſecuri ſcandunt, eo quod lunari lumine fruantur. Sæpè modicum vulnus curatu 54.
difficile fit, quod inflictum ſit membro luna exſiſtente. Sub linea æquinoctii, cito putrent omnia, non quidem ob caloris exceſſum (qui alibi major, & conſtantior ſubinde eſt: ſiquidem ſub linea, indies pluit aliquoties) at benè ob lunæ continuam propinquitatem, & teretem globi figuram, (ut ſuo loco probabo.) Si Homo, vel brutum, una ſaltem nocte, ſub luna (pleno namque ibi radio, icit vicina) mortuum pernoctarit, ſequenti mane, cadaver putrilagine diffluit. Cujus occaſione inter experimenta relatum eſt. Si quis 55.
Verrucas, Melicerides, Nattas, ſimileſque excreſcentias, collecto in conum lunæ lumine, per vitrum ſuperradiet, donec frigus intro ſenſerint: facile deinceps ſua ſponte evaneſcant. Nec mirum id, quippe ejuſmodi defectus, creſcenti auſcultant Lunæ. Hinc etiam ejus decremento facilius peritura. Scio equidem, ſi luna ſuper vulnus ſplenduerit, mox labra liveſce-
re,

56. re, ac ſanationi reſiſtere. Denique ſi rana ſub plenilunio atrociſſimo hyemis Borea, effodiatur, abluatur, & baculo alligetur in agro, ſequenti mane reperitur alba quædam, ac transparens mucilago, liquatum tragacantum referens, & figuram ranæ. Iſtud enim non eſt frigoris opificium (quod per ſe, tantum frigefacit, & occaſionaliter glaciat) plenilunium aliàs non requireretur. Quocirca tranſitum in ma-
57. teriam primam tribuo. Porro iſta prima ranæ materia plurimum valet in cancri medela, & à Paracelſo vocatur ſub ænigmate, gluten de aquatico. Ergo Sol provocat fluxum ſeminum, ad terminum vitæ ultimæ. Luna vero trahit in adverſum,
58. ad materiam rei primam. Etenim cum ideo luna, aquas, & altilia in ſuccum Leſſas trahat, proficua plantationis & ſtercorationis obſervatio, in lunam refertur. Noctu quoque plantas, non minus quam die proficere, oſtendit fungorum & pe-
59. ponum familia. Neque ſuperſtitioſa eſt plantarum, ante Solis ortum, collectio: non quidem quod natura noctu ferietur ab opere, inſtar ſerpentum: ſed quod per noctem uberius nutritæ ante Solis ortum, plena ſint nutritione potitæ. Luna ergo, præeſt nocti, tenebris, quieti, morti & aquis. Quatenus omnia ad mortem, quietem & aquam redeunt. Atq; eatenus luna tranſitum ad tranſmutationem inducit. Aſpicit nimirum & afficit primario, potius poteſtates ſeminales, quam earundem materiam. Enimvero quia lunæ lumen, potiſſimum ſeminalia retrotrahit ad vitam, ſive materiam primam: Ideo aliquot Adepti, laborem Sophiæ inſtituunt, cum lunæ lumine. Juxta illud: *Nox nocti*
60. *indicat ſcientiam* quærentibus. Sufficiunt itaque duo luminaria magna, ad omnes motus, & ſeminum progreſſiones, à prima in ultimam vitam, & viciſſim. Etenim quia in uſufructum naturæ, abunde ſufficiunt, hinc ſtellas cæteras, in ſuas cohortes aſcribunt. Ideoque duorum tantum majorum Luminarium, Scriptura meminit.

Hactenus de Igne & lumine. Nunc de ortu formarum dicturus, repetam ſeminum maſſam, recipere in ſe, corporalem auram, Vulcanum, quem Archeum nomino. Li- 61.
gnorum ſemina aliquot, ſive nuclei vel oleum inſe continent, ut amigdala, pineoli, piſtacci, & multorum olerum ſemina: vel ſunt farinacea, ut glandes, caſtaneæ, & cerealia: vel lacteam fundunt mucilaginem fecundam. Inhabitat omnibus quippe, Archeus ſopitus, & coagulo ſeminum obdormiens, ſua contentus ſorte, quamdiu propaginis eſt incurius. Aſt ubi ſemel ſemen ſuum terræ concreditur, non poteſt non ejus humorem imbibere, & turgidum fieri, ſitum dein contrahere, & mox fracidum fermentum arripere. Qui odor & ſapor, etſi fracidus, tamen in ſingulo fit ſpecificus ſemine, alteratque ideo ſuo fermento acquiſito proprium ſeminis ſaporem, & conſequenter, inde in ſui tranſmutationem diſponitur. Etenim per fracedinem, natale iſtud humidum ſive ſpermaticum, quam primum meditatur ſui reſolutionem, unde vapor quidam, dein & exhalatio. Gas (quæ nimirum facilè è putrentibus aſcendit) concitatur, oriturque ex illis, ſub iſta qualicunque putredine, calor, qualis palam fit in lignis ſub terra fraceſcentibus, quæque fungoſam illico fuliginem extrudunt. Quia iſta fuligo caloris & corporis diſſoluti Index, minatur heterogeneorum ſeparationem, adeoque è ſeminalibus liquoribus, aura illa vitalis, licet profundius ſubinde concluſa, minatur eruptionem, prius tamen laxatis habenis, vagatur intus. Sic recens madidumque fœnum, inſperata fecit ædium incendia: profectò caloris non remiſſi, ſed in gradum ſurgentis indicia. Aura itaque, moderatum ſemel calorem nacta, ſenſim Archei perfectionem meditatur, aſpirat, & ſubſtitutam ſibi corporis molem, provocat ad diſpoſitiones formarum impetrativas. Quod jam autem de vegetabilibus, id apertius liquet in ovis piſcium, volatilium, atque repti-

lium,omniumque apertiſſimè, in quadru-
62. pedum ſeminibus eluceſcit. Tandem ita-
que tenue, ſplendens, nitenſque lumen,
præfatam Archei auram accendit, ſic ut
63. inde vitalis fiat. Porro ut mineralia, pro-
lium ſubſtitutione, multiplicique propa-
gine, non emacientur, nec gravantur;
Quia tamen in ſe, ſui primordia conti-
nent, unde crevere, & ſunt: Idcirco fe-
cunditate prolifica, licèt non beentur:
ſunt tamen in ſua monarchia, ſui conſti-
tutiva, radicalia intus, & ſeminalia initia.
Dixi jam in rerum-ſeminibus, ſuſcitari ex
apta materia auram hanc dein, interni
caloris fœtu, ſuſceptæ fracedinis ergo,
concipere calorem, atque tandem nito-
64. rem, ut in piſcibus vel ſplendorem (ut in
actualiter calidis) non quidem quod ille
ſplendor ſit anima aut forma plantæ, bru-
ti, &c. (eſſet enim alioqui cujuſque plan-
tæ eadem ſpecie forma) veruntamen in
ipſo ſplendore eſt alia quidditas ſpecifi-
ca, odore ſpecifico prægnans, nec à ſplen-
dore longè aliena, quæ ipſum lumen de-
terminat, ad hoc aliquid eſſentiale. Adeò
ſanè, ut quamvis ſplendor ille, vi ſolius
naturæ, excitetur, (ut docent ligna putri-
da, ſalita, & ſalum ipſum) nunquam ta-
men vitalis efficitur, niſi per Creatorem,
ſibi addita ſpecifica, cujuſddam luminis
65. forma, quidditatis effectrice. Quæ ſola
videlicet, odorem, ſplendorem, omneſque
proprietates auræ illuminatæ, in ſui uni-
tatem ſimul trahit. Hæc eſt nempe rei vi-
ta, ſive forma, cujus ſupplementi defectu
fœtus in molam, monſtrum, vel putredi-
nem degenerat. Et quamvis adſit aura vi-
talis & ſplendor ejus, accreſcatque: quia
tamen deficit lumen formale, & vitale,
trahens ſub unitatem, proprietates & di-
verſitates ſubalternas; fœtus corrumpi-
tur, & mox putreſcit. Quapropter ſolus
Pater luminum, formarum lumina, & lu-
minum formas, immediatè condit, *qui vi-
tam & omnia, dat omnibus, nec longè abeſt ab
66. unoquoque noſtrum.* Porro progreſſus gene-
rationis in ſeminibus calidis, facilioris eſt
conceptus. Quippe calore mox fraceſcunt
ſemina, exin Archeus illorum, facilè
ſplendorem mutuat, ut majoris luminis
deſponſatus heres. Nondum enim con-
tentus, acquiſita vegetatrice ſuæ ſpeciei,
ulterius anhelat, progrediturque ad com-
promiſſum ſuo ſemini lumen, ſiſtitque, &
quieſcit, in anima ſenſitiva, ultra ſcandere
non valens. Atqui prout in rerum 67.
ſiſtemate, quatuor ſaltem ſunt gra-
dus: ſic quadruplex quoque illa-
rum eſt forma. Una quidem eo-
rum eſt, quæ vix ullam vitæ manifeſta-
tionem promittunt, ut Cœlum, ſaxum,
metallum, marcaſita, ſal, ſulfur, liquores,
terræ, Item vegetabilia effœta, oſſa ari-
da, &c. Quorum forma eſt lumen quod-
dam materiale, forma continens, & tribu-
ens rei eſſe, Ideoque & meritò eſſentialis
dicta eſt. Altera vero rerum ſeries
vigore alimenti atque incrementi,
vitale initium, & animæ characte-
rem continere videtur. Ut ſunt plantæ,
quarum forma à præcedenti varians, titu-
lo vitæ decora, ideo forma vitalis appel-
landa eſt. Non quidem, quod ſit ejuſmodi
forma anima vivens, ſed vitalis duntaxat,
quatenus ſenſitivæ & viventis animæ
præludia geſtat. Tertia demum
claſſis rerum, formam viventem,
non per ſimilitudinem; ſed verè
motivam, atque ſenſitivam obti-
net. Ideoque pariter dicitur forma ſub-
ſtantialis, non quidem abſoluto nomine
ſubſtantia: ſed ſubſtantialis duntaxat,
quaſi per modum abſtractæ cujuſdam ſpi-
ritalis ſubſtantiæ ſe gereret. Ac
tandem eſt quarta, atque unica in-
ter omnes, verè ſubſtantia: Ita ſo-
la vocari debet ſubſtantia forma-
lis, nunquam interitura, durationis infini-
tudine. Cæterum demonſtravi lumen &
ignem, creaturam eſſe neutram, inter ſub-
ſtantiam & accidens. Idem hoc loco, de
omni forma naturali, eſſentiali ſcilicet,
vitali & ſubſtantiali, quatenus ſunt de
luminis proſapia, venit intelligendum.
Quod

1. *Forma eſſentialis.*

2. *Forma vitalis.*

3. *Forma ſubſtantialis.*

4. *Subſtantia formalis.*

Quod autem Angelus, & mens humana, ſint ſubſtantiæ formales, ac verè ſpirituales; illorum abſtractus exſiſtendi modus arguit. Qui aliis formis denegatus eſt, quæ per modum omnis luminis ſubſi-
68. ſtunt, & intereunt. Unde colligo in Theſin novam, pro Scholis. *Nullam ſubſtantiam eſſe annihilabilem, vi naturæ, aut artis.* Abſurdum mihi viſum ſemper fuit, quod materia in ſe imperfecta, ſterilis, & impura eſſet æterna deinceps à creatione, & quod formæ, per mortem annihilabiles, eſſent ſubſtantiæ veræ; Subſtantiæ inquam eſſent tanto vivaciores materia, & tamen momentaneæ. Quare jam patet, quod ignis conſideratio, per Phyſiologiam, reſeret naturæ januam, totamque illuminet Philoſophiam, omneſque excluſerit Pyrotechniæ deſpectores. Conſiderabam olim, cum moleſtia. Si forma rei ſit maximè & principaliſſimè ſubſtantia, adeoque actus per quem materia ſit hoc aliquid ſubſiſtens: Equidem forma principaliſſimè ſubſiſtere, atque ſubſtare debe-
69. bit, vel falſum eſt axioma. *Per quod unumquodque eſt tale, illud ipſum eſt magis tale.* Sed conſequens, ſimul cum axiomate, eſt falſum. Quippe omnes animæ belluarum, omneſque formæ ſunt caducæ. Ergo & antecedens mihi falſum reputavi. Creata nimirum univerſa ex nihilo facta ſunt, adeoque iſtius principii indolem ſervant, atque ideo inprimis formæ & eſſe rerum, redit ſpontè in priſtinum nihil. Verumtamen Deus hominem non immediatè ex nihilo, ſed ex limo terræ creavit, fuitque ejus creatio ideo longè aliud, quam reliquorum. Etenim omnipotens limum de terra ſumſit, non quidem in pondere adæquatum homini, inſtar ſtatuarii (quippe ex unica coſta, integrum corpus muliebre plaſmavit (ut manifeſtaret myſterium hujus anomalæ creationis, non eſſe per modum aliorum: ſed ſubſtantiale, quo ad
70. formam. Myſterium inquam totum, ad fines, ſive ad animam directum, manifeſtans animam hominis, nedum eſſe exlegem, unicamque inter formas cæteras, ſubſtantiam: ſed etiam, quod ex imparitate limi vel coſtæ ad integram perſonam, cerneremus animam noſtram, eſſe ſubſtantiam formalem, non quantam, ſed merè ſpiritualem. Et quæ, per modum verè ſubſtantis entis, quandoque abſtracta, æternum, ex dono creationis, deinceps permaneret. Eſt itaque omnis forma creata à Patre luminum in propriam ſpeciem, eſtque lumen quoddam ſui corporis: Diſtinctæ autem ſunt formæ, inter ſe, ne- 71.
dum luminis gradu; ſed tota ſpecie. Ideoque tot luminum ſpecies in natura, quot rerum. Cumque inter res etiam Angeli numerentur; ſequitur longè plures eſſe luminum ſpecies, quam rerum materialium. Sed meritò rememorandum eſt, in ſeminum Archeo, nitorem, vel ſplendorem, adeoque lumini formali ſimile, aliquid contineri, quod materiam ducit ad fines ſpeciei ſuæ congruos: longè tamen à formali lumine, iſtum ſplendorem recedere; ſiquidem ilico, immediatè conditur à Patre luminum: ſplendor vero procedit ex naturæ gremio. Eſt- 72.
que differentiæ & diſſimilitudinis amplitudo in hoc ſita: quod inter, ſive ad ſummum, ſplendor ſeminum ſit effectus Archei fabri; lumen formale vero, ſit cauſa, & actus vitalis. Denique ſplendor differt ab Archeo, tanquam lumen à materia, adeoque totum ſplendoris eſſe, terminatur in ſplendendo: lumen autem formæ, eſt ita ipſius quidditati annexum, quod ſint formaliter unum, & idem, ſola relatione diſtincta. Adeoque etſi lumen formale luceat; tamen actus ejus non in lucendo terminatur; ſed in eſſentifica quidditate. Ideoque nitor, atque ſplendor, ſunt qui- 73.
dem gradum initia, ad lumen ignibile, & calores ejus: ubi lumen formale toto genere à lumine ignibili differt, ideoque gradus neſcit: ſed ſpecies habet in ſui formalitate diſtinctas, atque diſtinctivas, tam in eſſentia ſpecifica, quam in eſſe individuo. Ideoque natura debet recipere

 diſtin-

diſtinctiones ſpecificas, à formali lumine, non valens alioqui ſeipſum diſtinguere à ſeipſa, niſi per aliquid prius, quod actum diſtinctionis contineat. Ut neque ſeipſam per ſe perficere, niſi id recipiat ab aliquo priore, efficienter perficiente. Et cum formæ res ipſas activè diſtinguant, atq; perficiant, conſideratur in illis Poteſtas, præcognoſcens à fine uſq; in finem, infinitæ Sapientiæ. Docui jam ante, quod lumen Solis, cadens in terram, obvians lumini
75. lunari, ſeſe mutuo penetrent. Ita lumen animæ noſtræ, attingere, & immediate penetrare poſſe, omnes omnium formas, modo ſemel corporis ſui contagia amiſerit. Quamdiu autem corporis ſocia eſt, formas ſibi ſubordinatas penetrat. Quod ſignificatur in verbo. *Subſtituit pedibus ejus volucres cœli, pecora campi, & piſces maris.* Etenim quidquid anima immortalis (de ſenſitiva non loquor) emanativè cogitat, idipſum quoq; attingit, prout tractatu de venatione ſcientiarũ, & in phalange morborum. Sic pariter & ſuam ſenſitivam, mens penetrat. Sicq; animæ cogitata, in corpus derivant. Vice verſa, animæ ſenſitivæ conceptus (puta dũ dormiens ſitit, eſurit, &c.) aſcendunt in cor, & non raro immortalem
76. feriunt mentem. Hinc ergo, conſequens, omnes rerum proprietates, tam occultas, quam manifeſtas inuri corporibus, ratione contactus formalis, adeo, ut tandem etiam contaminent, ſaltem deliberationes ſubſtantiæ formalis. Ut dum rabidus, dente cutim, vel leviter ſanciat, mox inde rabiei ſymbolũ, in lumine, quo ſe ſenſitiva & mens contingunt, propagatur. Deus ve-
77. ro, quamvis habeat immediatum omnium contactũ: non tamen viciſſim ab ulla forma attingitur: niſi ab anima, actualiter mediante, in Boni ſymbolo: Idq; quatenus ſui imago, in Deum ſeſe reflectit. Formæ autem reliquæ, ut caducæ ſunt, nil in lumen infinitum, ſubſtantiale, ter glorioſum, agendi juris habent. Ex præfatis ergo conſtat, quod quæ in Ariſtot. ſunt innocentiæ, Scholarum ſint blaſphemiæ, dicẽdo: Quod

ſi Deus aliquid immediatè ageret, deberet 78.
& quoq; pati reactionem. Quodq; Deus immaterialis utatur inſtrumentis immaterialibus, ut aliquid operetur aut agat. Porro ſiquidem mens humana imaginem Dei proximè refert, immortalis, & ideo ſit impaſſibilis, non potui mihi perſuadere, quod legibus corporis coërceatur, ſic ut ab hoc patiatur. Hoc eſt, ſcio, ſtante valetudine, nõ raro turbari principes mentis poteſtates. Aliam idcirco agnoſco ſanitatem in ente, atq; aliam in mente: non poſſum tamen comprehendere immortalem ſubſtantiam ſpiritualem, ab infami excremento, quod illam neutiquam attingit, pati poſſe. Quidquid namq; patitur, id à fortio-
ri agente fit, eiq; ſubjacet. At caducum a- 79.
gens, in horas labile, atq; determinatum omnifariam, nõ poteſt eſſe fortius ente immortali, & ſpirituali, cum quo nec ſymbolum nec contactum habet. Mens ergo immortalis non furit, non delirat, nõ dormit per opiata, non alienatur hypochondrii exorbitatione, non lunaticiſmo variat, nec vino ceſpitat, ut nec rabidi aut tarantulę ictu, rabiem ſentit. Furores ergo, & alienationes Rationis, non ſunt menti propriæ. Sed hęc deinceps à corrupta natura, tædio corporis afflicta, delegavit ſuccenturiatum ſuum animæ ſenſitivæ, quam radio ſolo vitali penetrat, ut ſit, & vivat, hoſpitetur in ea & obvolvatur: de reliquo autem, non
niſi ex obliquo, ſquallidè aſpicit. Non eſt 80.
autem ſenſitiva in homine, alicujus bruti forma ſpecifica, multoq; minus individualis, ut brutum ſit, antequam homo. Anxii in hoc fuerunt, quotquot ante me, brutorum formas, ſubſtantias putarunt & deſumi immediatè ex ipſa ſubſtantia materiæ; nec deduci deſuper lumen novimà Creatore, quod non ſit ſubſtantia: ſed lumen, quod unitatis ſpecificæ ſit ſyndeſmon. Sine quo, irriti omnes naturæ niſus, corporũ diſpenſationes, auræ excitationes & ſplendores, adeoq; inanes, atq; ſteriles ſunt ſeminũ conatus, quicunq; è naturæ gremio eliciuntur. Archeus namque dare nequit,

quod non habet,nec habet quod ſua natura eſt longè anguſtius. Creator ergo,luce quidditatis ſpecificæ Archeum modo ineffabili illuſtrat & ſimul in unitatem concreti connectit. Eſtq; in ſenſitivis anima, ſive vita ſenſitiva. Suus ergo maturitatis momentis,& deſtinationis periodo,brutalis conceptus animatur ſpecifico lumine formali. Sed cum ſemen humanum nõ habeat ſpecificam determinationem, ad diſpoſitiones brutales, (niſi prægnans fortè per fantaſiam alienet humani ſeminis typum) noveritq; Omnipotens, quorſum ac quouſq; ſingula fluant ſemina, dum jam ad vitam ventum eſt in homine, recipit animam ſenſitivam indiſtinctam, quo ad brutalitatem in ſplendore, ſola vita potiẽtem,ſimulq; eodem inſtanti,cum vita,mẽ-
81. tem immortalem copulat Conditor: ut per hunc actum ultimatũ, ſenſitiva determinetur ad ſpeciem, per individuum humanum: peritura tamen unà cum hominis vita, eo quod ſubſtantiæ formali,atq; immortali copuletur quidem; ſed non uniatur, nẽq; eandem penetret: aſt dumtaxat attingat irregulariter,prout de vita longa. Senſitiva ergo, determinatur ſpecificè à mente, tanquam lumẽ à ſubſtantia lucida, alias unioni corporis eſſet inepta. Adeoq; ſubordinatio ejus,ad ulteriorem actum,in conceptu Creatoris, tollit à ſenſitiva, determinationem ſpecificam.Eo quod forma ſubordinata eſſe, nomen aut ſpeciem rei, non determinet,licet in individuo actuali-
82. ter exſiſtat.Idq; etiàm,quod anima ſenſitiva,non ſit ſubſtantia aut accidẽs:ſed luminoſa natura neutra:Nec eſt n.vegetans forma in bruto,dum ſolum vegetatur & nondũ ſentit: quia eſt ſubordinata animæ ſenſitivæ. Multi idcirco putarunt,duos actus formales non ſe compati, eo quod cenſerent, eſſe duas ſubſtantias: & ſibi in igne contradixerũt,dum lumen viderent penetrare lumen,ignem ferrum, imo & ignẽ i-
83. gne adjuncto,per follem penetrari.Deniq; ſenſitiva in brutis, non eſt vegetativæ animæ nuda promotio, ſive tranſitus, ad perfectiorem ſui ſtatum: ut illa adveniente, hæc fatiſcat, aut in illam hæc cõmutetur. Nemo n.animas plantarum accidẽs dixit: ſed omnes fatẽtur eas eſſe, ens vitale, ſubſiſtens.Sunt namq; animæ vitales: ſed non 84.
propriæ viventes: Sic n.areſcente planta, vitale lumen ejus cum anima perit, plerumq;,perſtite tamẽ illius ſimplicis virtute.Dixi,plerumq;,eo quod radix floris Anemones,in rugas planè areſacta,adhuc revireſcat,&c.Itaq; animarum operationes, & effectus,permanẽt diſcreta.Ita ut unius 85.
animæ functiones extinguantur,illæſis alterius. Sunt ergo animæ diſcreta lumina, & ſubordinata ad terminum deſtinatæ durationis,in motu determinata. In quo termino, niſi à ſuperveniente lumine penetrẽtur,mox deſinunt eſſe. Itaq; diſtat hoc vitale lumẽ,ab igneo (ut dixi) fine,mediis, organo, effectibus & proprietatibus. Utpote lumen igneũ, in gradu remiſſo,non eſt vivum unquam,nec vitale,niſi occaſionaliter,ſive quatenus excitat.In gradu autem intenſo,per ſui complicationem redactum, eſt deſtructor, & artificialis mors, & ſimplex creatura: ubi alias lumina formarum,per omnes rerum ſpecies, ſunt diſſecta.Cum res non aliunde ſuam quidditatẽ trahant, quam à formis luminoſis. Poſſumuſq; luminum diverſitates facilè demetiri, ſi idem Solare lumen, à luna repercuſſum, tam facile à ſuis proprietatibus tranſmigret. Poſtremo mineralium Ar- 86.
cheus,planè materialis eſt,ſub ſpiſſitudine liquidus, occultum, & torpidum tegens nitorem, qui vegetior atq; liquidior eſt in plantis,in quadrupede vero apertè fluctuat atq; ſplendet, adeo ut defungente animali,mox in oculis,ſplendor deficiens cõſpiciatur. Finge n.bovem 800 ℔ pendentem,qui extincto vitæ lumine mox friget. Ergo lumen iſtud calidum, neceſſe eſt, ſit tanti, ut totidem libras in frigus ruentes, continuo ſui fomento, à frigore præſervet. Calidum ergo lumen quadrupedum, 87.
ac volucrum, Solare eſt, non ſecus atque piſcium,lunarem ſplendorem arguit.

Exemplum enim luminis frigidi piſcium, noctu non rarum eſt in myricis, terris, inquam, cremabilibus. Etenim lumen eſt, & accenſum, exhalatio ſplendens abſque igne & calore. Nam ſubinde, ſub denſiſſimæ noctis caligine, potui manum lineas diſtinguere ſub lumine præfato. Finge eodem quoque modo, vegetabilia duplicem lucem ſortiri, ex natura lucis, non autem elementi, eo quod unico conſtent omnia elemento. Cum ergo Scholæ luminum proprietates ignoraverint, non mirum in gradibus eas ſimplicium ceſpitaſ-
88. ſe. Adeoque aliud poſthac judicium eſt dandum de gradibus ſimplicium, juxta pluris, aut paucioris participationem luminis, de ſuo luminari regente. Id quod Pyrotechnia declarat, ſeductione luminaris entis, à reliquo concreto. Quod pluribus ſat jejunum eſt: ſed Adeptis perfaci-
89. le. Quippe per ignem Gehennæ, qui eſt liquor Alkaheſt, Paracelſi, ſciri poteſt, quantam alterutrius luminaris partem, vegetabile (etiam incognitum, contuſum, ac ſitu obductum) poſſideat, non minus quam qua figura ornatum fuerit. Id-
90. que non Quercetani ſuaſu, qui cum vidiſſet debile lixivium congelari, putavit urticæ ens ſeminale, poſt incinerationem, in ſale cinerum permanſiſſe: Eo quod incipiens glacies, ſtirias ſuas acuminatim
91. contrahat. Fallitur quoque Paracelſus, quod, omnia vegetabilia; primi gradus calorem, non poſſe ſuperare ſcribat. Luſerunt nempe mirabiliter luminaria magna, in ſimplicibus; ſeminaque ad graduum amplitudinem pro decore Univerſi aſcendunt, habentque ideo quævis formæ, eſſenſificantis quidditatis lumen. Ad alterutrius luminaris ſyzygiam redactum. Non tamen luminarium lumina, formæ
92. ſunt conſtitutivæ ſimplicium: Eo quod Solis lumen, vel in ſui ſimplicitate, ſit combuſtivum. Turpe ergo, quod homo hominem generet, & Sol, Quippè quod gentilitatis Idiotiſmo ſit refertum. Denique volucrum, & quadrupedum ſemina, primum ſunt muccoſa, quia puſilla Solaris luminis ope perficiuntur. Cogun- 93.
tur autem atq; denſantur ſenſim, ut ad ſui generati conſiſtentiam ſufficiant. Interim piſcium ova, primum ſunt duriora, & mox lunæ auxiliante lumine, in muccaginem tenereſcunt. Duo igitur ſunt, & 94.
ſufficiunt luminaria magna, ut totidem primitiva elementa. Sol, aeri præſidet, ut luna, matricibus aquis. Quocirca animal Solis lumine fœtum, continuo aeris ſuctu opus habet, ut & piſces, indeſinenter aquas trahere coguntur, ad ſui ſuſtentationem, luminiſque ſui refocillationem. Novi quidem, lumen Solis, in ſilicem 95.
recipere (ſola nempe ſilicis præparatione) ut extra Solis præſentiam, ſub denſiſſimis tenebris, lumen illud acquiſitum aliquantiſper permaneat, iterumque hauritur lumen, nova expoſitione ſilicis, ad Solem diurnum, licet obnubilum. Hæc itaque 96.
nobis fuit inſpirationis non contemnenda neceſſitas; ut luminarium videlicet, in ſeminibus, quadam conſanguinitate contentorum, reſtauratio contingat: non autem ſola, ſolius frigoris deſiderata temperies. Teſte piſce. Sufficit ergo, nullam naturalium formam, produci à Cœlo, à Sole, ex ſomniato materiæ appetitu aut qualicunque ſeminum diſpoſitione; Utpote quod hæc cuncta claudantur accidentium Syndrome, nec viam ad creationem ex nihilo noverint. Nam natura non valet unquam ex ſe, ad vitalis luminis procreationem aſcendere. Sed Chriſtus, Dominus Univerſi, ſolus eſt vita omnium rerum, & parens: nec hunc honorem dabit ulli creaturæ. Pater luminum ergo, ſolus Deus. Non autem ſic vocatur, quia ſtellas fecit. Nam ut non dicitur Pater lapidum, aut rerum non viventium: ita neque aſtrorum. Imo nec proinde dicitur vegetabilium Pater, tametſi lumen aliquod vitale in ſe habeant. Pater itaque univerſorum luminum, ſolus is eſt, cui ſoli competit Patris nomen. Quique ſolus eſt Pater vocandus, & in cœlis eſt.

Nam

Nam etiamſi pater carnalis, de ſuo det, unde paternitatis nomen ipſi tribuitur. Quia tamen non eſt luminum vitalium dator, ſive formarum Creator, vetitum eſt nomen paternitatis vitalis dari creaturæ. Eſt ergo Pater luminum, ſive formarum vitalium Deus. Suntque totidem diverſa ejuſmodi lumina, quot formarum vitalium. Etenim quia animæ, non cognoſcuntur notione à priori, ideo univerſali etymo vocantur lumina, cum proprietate filiali, cujus correlativum eſt Pater. Ita tamen ut iſta paternitas ſit analoga. Nam licet verè creet omnes animas viventes: non tamen belluæ, proin filiationem proprii nominis, aſſumunt: quia nec ſimilitudinem ſui illius Patris. Pereunt namque illarum animæ, cum vita illarum, per modum flammæ candelæ. Sola itaque mens hominum, immortalis eſt ſubſtantia, imaginem Patris luminum referens: ideoque data eſt illi poteſtas fiendi filius Dei. Quæ cum de fide credamus, indignatus ſum, etiamnum hodie à Chriſtianis doceri, formas rerum & animas brutales eſſe ſubſtantias veras & ſpirituales: per conſequens non eſſe lumina vitalia, nec creari à Patre luminum univerſorum: ſed à Sole dari ac fieri, itemque ſuſcitari ex potentia ſeminali. Quaſi ſubſtantia ſpiritualis crearetur à potentia materiæ. Id enim inter quiſquilias Gentilitii, retentum in Scholis æſtimo: at non citra læſionem divinæ majeſtatis. Cui debetur omnis amor filialis.

MAGNUM OPORTET.

1. PAracelſi inconſtantia. 2. Ortus ſpontaneorum per genera. 3. Archeorum diſſonantia. 4. Accidentia plurima manent in novo generato. 5. Speciebus addi, vel minui per Oportet, contra Ariſtotelem. 6. Error Paracelſi in ipſo Oportet. 7. Accidentia mutant ſua formalia objecta propria. 8. Contraria perſuaſio Phyſicam hactenus evertit. 9. Quomodo idem accidens migret, cum rei vita media. 10. Unde naturarum tot diverſitates in homine. 11. Fictus ille appetitus materiæ meretricems. 12. Demonſtratio erroris. 13. Rerum neceſſitudo, unde realiter, & principiative. 14. Scholæ non docuere vera initia. 15. Quædam in aere corrumpuntur, alia vero conſervantur. 16. Unde rerum corruptio. 17. Corruptio eſt ſolius materiæ. 18. Quid corruptio. 19. Corruptio non eſt de privativis, contra Ariſtotelem. 20. Corruptio & generatio, non reciprocè ſubſequuntur. 21. Scholarum inadvertentia. 22. Quid ſit magnum Oportet. 23. Terra, non autem aqua proferet Tribulos & Spinas. 24. Ante peccatum, qualis digeſtio. 25. Tribulorum ærumna qualis. 26. Odores & ſapores, fermenta fundamentalia. 27. Error de octo guſtibus. 28. Tres vitæ, earum fluxus, & receſſus, per tres rerum monarchias. 29. Verrucæ cur attactu pomi pereant. 30. Baſis ſympathiæ. 31. Retroceſſus vitæ. 32. Triplex vita mineralium. 33. Proprietates in loco, & locato. 34. Quid duplex nihil, in verbis, Terra inanis & vacua. *35. Lumen, ens extra lucem; per ſilicis mechanicam probatur. 36. Senſationes in ſenſuum organis. 37. Quorſum inſerviat Magnale. 38. Immediati locorum cives, quinam. 39. Origo, & progreſſus metallorum. 40. Vitæ in metallis, progreſſus manifeſtior. 41. Unde mineralia tantæ ſint efficaciæ. 42. Dignitas Archei ante peccatum. 43. Quæ ſint qualitates ambulatoriæ. 44. Quod Scholæ clamant impoſſibile, eſt in natura neceſſarium. 45. Unde iſte error. 46. Abſurda aliquot inde ſequentia. 47. Axioma frivolum. 48. Scholarum miſerandæ tenebræ. 49. Objecta viſus, cur magis operentur in prægnante. 50. Adepti ambulant per objecta viſus. 51. Speculationes aliquot in themate de ſpirituum apparentiis. 52. Diſtinctio qualitatum à modernis. 53. Morborum occaſiones. 54. Modus quo fit hydrorphobia. 55. Idem de aliis venenis. 56. Venenorum alteritates. 57. Modus quo venena agunt. 58. Conſiderationes circa venenorum activitatem. 59. Exſufflatio vitæ, qualiter contingat.*

INadvertenter ſic paulatim e- 1.
nim cecidi, ab elementis in ortum formarum, ibidemque diſtinxi quadruplicem formam, genere à ſe invicem diverſam. 1. *Formam nempe eſſentialem.* 2. *Formam vitalem.* 3. *Formam denique ſubſtantialem.* 4. *Atque tandem excellentiam Subſtantiæ formalis*, pro colophone Naturæ addidi. Cum enim de elementis meam

meam doctrinam explicuiſſem, ſenſim decidi in hiſtoriam vitalium, ac conſecutivè quoque, in morborum mortiſque neceſſitates, me devolutum ſenſi, ut ſcilicet phyſicalia initia, ad finem deſtinationis humanæ applicarem. Itaque ad magnum Oportet perveni. Ad vitæ nimirum fluxus, atque refluxus, adeoque ad mortis inteſtinam calamitatem deveni. Quapropter omnis conſideratio noſtra phyſica, Medeca poſthac fiet. Enimvero Paracelſus, non ſat ſibi conſtans, in inventione cauſæ morbificæ, ceſpitavit in medio ac modo, quibus res quæque in occaſum vergit. Ad cujus elucidationem jam ante docui, fructus, quos vetuſtas credidit elementorum congeriem, unius aquæ eſſe proles, imprægnatæ à ſemine, quod in locis, tanquam uteris, aquam diſponit ad generandum. Etenim ubicunque aqua odorem acquirit, mox quoque in eo ipſo fermentum, atque deinde ſemen, in materiæ diſpoſitæ per fermentum, incæpta diſpoſitione, concipit. Plurima ſiquidem ſolius odoris fine, fiunt. Sæpe enim radix caulis, medulla, frondes, & plantæ integræ hiſtoria, propter odoris florem, vel floris odorem naſcitur, eſtque odor multarum ſpecierum finis ultimatus, tam in
2. condimentis, quam pharmacis. Utpote ex arena, ſeu terra ſimplici, & aqua, creſcit nil niſi ſitum prius, fracedinem, ſive odores contrahant. Procul enim ſubter terram nil fraceſcit, nec creſcit planta in arena. At ferè prope diem, odor, fracidus eſt, & Leffas ſuas profert plantas. Puta ſi fimi pars una putreat in terra, quintuplo ſui pondere, aquam imprægnare poteſt & fructum edere. Etenim aqua omnis odoris expers, niſi in ſui ſulfure, fermentum odoris conceperit, certè in priſtina ſimplicitate, ſine fructu permanet, ut aqua pluvia. In profundis ideo terræ ſtratis, ubi longè à ſitu, putredine, & corruptione eſt receſſus, licet leſſas nullum ſit, tamen aquæ, occulto odore loci imprægnantur, primùm, ſalis cujuſdam contagio imperceptibili, ad ditiores mox fructuum colonias properant, & extra prorumpunt. Habitat nempè ſuus ubique peregrinus odor fermentaceus, qui ſulfur aquæ ingravidet, inibique ſopitus, tandem concreſcat. Ut in mineralibus. Vel concretus, atque denſiori aura ſaltem perfuſus, vegetet; ut in plantis, &
oviparis. Vel prorſus ab initio, forma 3.
auræ, gliſcit. Prout parturientibus vivam prolem. Archeus ergo jam conceptus, ubique vitæ cuſtos & tranſmutationum promotor manet, ejuſque mutationem, illico vitæ ſuæ mutatio, à prima nempe vita & materia ſui, uſque in ultimam ſequitur. In hoc nempe, Archei rerum conſonant, quatenus vitales ſplendorem aliquem poſſident: variant tamen, quatenus diſſimiles formæ præcurſores, & œconomi. Attamen non ſe mutuo recipiunt, ne illorum turbetur regimen quin ordinis (quem malè philautiæ titulo explicant) ergo, herus maneat, qui potior fuerit. Quorſum ſanè fermenti ſui impreſſiones liberaliter expendunt, ut conſortis Archei, alienas inquietudines compeſcat, illumque ſubigat. Etenim pro ut ſub immortali mente non pereunt formæ ſubordinatæ oſſis membranæ, &c. Ita & rerum contingit tranſmutationibus; ſic quidem, tametſi cibus, omnimoda tranſ-
mutatione, formam ſanguinis acquirat, 4.
hic tamen conſervet, non obſcura accidentia cibi prioris, quæ ideo ambulant de una materia in aliam. Durus ſanè, & paradoxus hic ſermo in Scholis. Quæ ſtatim facti exemplo probabo. Propè Montes ad Zomam, porcus, recedente mari, ſquillis, conchilibus, &c. veſcitur. Caro ejus ſapit axungiam piſcis, eſt tamen porcina, E-
bræis vetita. Vanum ergo, quod ſpecies 5.
rerum, ſint tanquam ſpecies numerorum, quibus ne unitas additur, vel ſubtrahitur, quin continuo ipſa mutetur ſpecies. Unica nempe animalis caro, ſapores alienos, pro ciborum varietate, ſuſcipit. Quercus Hiberniæ, ita antidoti proprietates retinet,

net, quod noſtris ædificiis araneas fuget. Qua proprietare quercus noſtras caret. Non enim contingunt accidentium migrationes in cibis, defectu, perfectæ, atque eſſentialis tranſmutationis. Nec etiam lotium redolet therebintinam, macim, vel aſparagum, quatenus aliqua pars excrementoſa cibi cum cruore permaneat in carne. Id enim minus repugnat perfectæ tranſmutationi, ſeparationi, & electioni, Archeo debitis, cui nempe ineſt vis perfectè tranſmutativa materiæ, diſpoſitiva in figuras, odores, colores, o-
6. mnemque accidentium proprietatem. Paracelſus enim, ſubinde vitæ, ac materiæ mediæ mentionem fecit: ſed non ſibi appropriavit, in maxima neceſſitate, qua de tartaris ſomniavit. Etenim rem ſibi in ſecuro collocaſſe viſus, exemplo tartari vivi, ſi conſimilem tartarum, obliquè cibis ac potibus immiſcuiſſet, ad morborum materiam atque originem inveniendas, ante ſe nondum detectas. Nec enim explicuit, unde ſapores inſignes, poſt ciborum veras tranſmutationes, maneant ſu-
7. perſtites. Quocirca neceſſe eſt, idem numero accidens, migrare de ſubjecto, eſſe inquam, in formali tranſmutato, quod prius erat in tranſmutabili, licet forma ſubjecti inhæſionis plenè perierit. Eo
8. quod, etſi non maneat materia, permanet tamen vita media, de qua in Scholis nil auditum eſt hactenus. Manet nimirum vita media, in Archeo tranſmutato, non ſecus atque forma oſſis, defuncto homi-
9. ne. Nam licet ſtomacho inſit vis fermentalis, quæ ſibi ingeſta reſolvat, ac deinde in aliis officinis perfectè eadem tranſmutentur: non poteſt tamen modo, quicquam tam perfectè in nobis, immediato digeſtionum fluxu, aſſimulando tranſmutari, quin de cætero non ſuperſint prioris concreti obtuſiores vitæ mediæ qualita-
10. tes. Qua nimirum neceſſitate, aſſueta alimonia diverſorum climatum, imprimit in partes ſolidas peregrina admodum contagia proprietatum. Unde tot, unius naturæ humanæ, difformitatum diſſimilitudines contingunt: quas certè, nunquam potui vanis qualitatum complexionibus dedicare. Suilla nempe eſt ſuilla, licet horridus axungiæ piſcium guſtus remanſerit in vita ſui media. Quæ res nunquam ante conſiderata, totam naturæ contemplationem effecit ſterilem. Siquidem hic cardo naturæ, eſt neglectus in Scholis. *Oportet* namque, prorſus eſt neceſſarium, quo vitæ mediæ qualitates remanent in tranſmutatis. Eo namque niſi conceſſo, nulla erit medicaminum poteſtas, ut neque morborum occaſio. Nil enim felicius operatur ad ſanandum, quam quod per ſui tranſmutationem penitiſſimè intravit, & proximè eſt unitum illi, quod ſanari debet. Granum ſic in terra moritur, ut per vitam mediam ſuam, novas proles excitet in fœnus. In cibis quoque, licet priſtinæ ciborum formæ prorſus perierint, manſere tamen operativæ proprietates, prioris vitæ mediæ: idque in ſecundam, & tertiam ſubinde generati tranſmutationem. Senſim nempe fatiſcente nativa, vitæ mediæ proprietate, ſub adſcendentis Archei dominio, cujus videlicet fermenti ſubacta eſt materia. Iſtud nempe eſt *magnum Oportet* 11.
in hac viciſſitudinum valle: non autem eſt meritricius appetitus impoſſibilis hyles. Finxit namque Ariſtot. materiam, omni accidente, ut & forma eſſentiali, privam, hancque ſibi chymeram, in naturæ initium ſtatuit. Adeoque pro principio materiali conſtituit, non quidem ens phyſicum, actu exiſtens, aut potentia poſſibile: ſed corporalitatem mathematicam; non vero hoc aliquid; aut principians initium. Etenim figuris, atque menſuris, imaginario lubitui, naturam auſcultaturam putavit. Interim ut iſta materia foret principians, finxit illi competere principium quoddam motivum, appetitum nempe univerſalem, ad quaſvis ſibi ignotas formas. Quæ ſomnia, etſi ridicula, nulli fini, uſui, aut neceſſitati conformia, multaſque de ſe abſurditates parturientia; adoran-

tur hodie tamen à Scholis. Quæ ſeipſas inde fecere ridiculas. Cum illius corporeitatis nullus poſſit eſſe appetitus, ſpirans ad ullam perfectionem, quam ante in ſe non haberet. Nempe ut ſit figurarum atque formarum poſſibiliter capax.

12. Alioquin enim in conſideratione naturæ, & quidem in eſſe principiante, omnis entis appetitus fertur in perfectionem, non quamlibet: ſed ſeminis, in diſpoſitione fermentorum præexſiſtentis, adeoque etiam operantis. Semen autem non adſpirat, niſi ad determinationem, in Archei diſpoſitione adumbratam. Enimvero ut matheſis ſibi proponit corpus, ſive omni accidente, omnium figurarum capax: Ita Ariſtot. hanc ſpeculationem pro lubitu in naturam ſibi ignotam invexit, ac huic materiæ appetitum, viciſſitudinis amantem, & unicam cauſam introduxit. Uſque adeo materiam primam cenſuit omni qualitate & forma vacuam: ſolo autem appetitu meretricio, ad omnes & quaſlibet formas, dotatam. Neſciens inprimis viciſſitudinem, non appetitu materiæ: ſed inſtructione ſeminum, provenire. Nec Scholæ ſemel retroſpexere, quod deſiderium permanendi, antiquius, fortius, & naturalius ſit, appetitu per mutabilitatis; ſuoque ipſæ Scholæ contradicant Ariſtoteli, volenti, ens unumquodq; proprio naturæ niſu, deſiderare permanere. Cum res neceſſario ſit, antequam de mutatione queat cogitare, aut optare. Itaque materia, prius eſſe perfectum nanciſci debuiſſet, quam vetus eſſe faſtidiret, & viciſſitudinem appeteret. Prius eſt namque eſſe, quam placere: & placere prius, quam diſplicere; nihilque diſplicere poteſt, aut viciſſitudinem optare, quam quatenus adepto cognitoque placito, indicatur perfectius aliquid, poſſibiliter & melius. In crudioribus enim ſeminibus, quæ ex odoribus, prima ſui fermenta concepere; odor præcedit complacentiam, hæc autem generat ſui, & permanentis, deſiderium. In poſſibilibus verò, deſiderium facit eundem appetitum permanendi, non autem pereundi, per mutationem ſui eſſe. Quod ſi verò, ob inteſtina mortis impedimenta, non ſit conceſſa permanentia: fit in corporibus diſſolutio, inde vero tædium; à tædio autem proceditur ad averſionem, ſenſim labente vi rectrice, unde tandem deſtructio non intenta: ſed ſubſequens per neceſſitates. Scholarum erat noviſſe, quod eſſe ſemper præcedat tædium, ad non eſſe. Quod hoc tædium non ſit intentionis naturæ, ſed imaginaria metaphora potius, ad defectus rerum ſubſequens. Saltem quod hoc tædium, deberet præcedere appetitum, ad non eſſe. Multoque magis, appetitum ad novum ſibique incognitum eſſe. Cum novum eſſe non detur, ante interitum præſentis eſſe. Breviter quod & tædia diſplicentiæ appetitus, non niſi ſomnialiter conveniant nonenti. Tandemque, quod ex ſomniariis principiis, tam abſurdis, nil exſpectandum præter errores, confuſionis plenos.

13. Viciſſitudo ergo in natura, non ex appetitu materiæ: ſed ex poteſtate efficientis Vulcani eſt. In quo odor, & ſapor vitæ mediæ, generant ſeminalem imaginem tranſmutationis originem. Neque enim adhuc ſatis ſibi Scholæ conſtant, in illo materiæ appetitu; imo principia naturæ theorica, non videntur Scholæ in uſum docuiſſe veritatis.

14. Cum ſiquidem ad res ipſas deſcendunt, non illum appetitum materiæ, amplius incuſant, pro rei corruptione: ſed aerem, corruptionum quarumcunque effectivum culpant. At ego plura ſub aere ſiccari ſcio, quæ alias ſub terra, vel aqua putrent illico.

15. Siquidem vitrum putrefactibilium ultimum, in aere manet velut æternum. Sepultum vero poſt annos, fracedinem admittit, cruſta obvolvitur, ſal ejus diſſolutum, fatiſcit: & arena ſui conſtitutiva permanet. Aer capſa eſt, in cujus poroſitatibus quædam ſe diſponunt in alteritates, quædam ſubter aquas, & multa quoque ſub terra, juxta ſeminum diſpoſitiones.

16. Siquidem quæ odorem de ſe ſpar-

ſpargunt, eundem fluente & raptore vento amittunt, vel concluſo vaſe, eundem intus retinent. Si enim prius: inanes corporum deinceps pori, aerem recipiunt, qui ibidem concluſus, fraceſcit cum odorabili, unde odoris reſiduum recipit fermentum, ab dicta fracedine ſitum trahit, rancidum, vel mucidum evadit. Sin autem poſterius fiat: Tunc aer ibidem detentus, fraceſcit, & ad corruptionem deducit concretum, niſi odorabile, balſami proprietates habeat: eo quod fermentum novum meditetur viciſſitudinem. Volatilia ſive exhalabilia & profuga, facile fatiſcunt (quia ut plurimum heterogeneitates habent quarum defectu, vix diſtillata corrumpuntur) quorum unum alterum fermentat, ab elemento vero, velut ſuffocantur & fraceſcunt, vel aerem concipiunt, ut ante. Fermentum itaque rem mutat, quatenus ejus alienat odorem, juxta eſſentiam rei inprimentis, vaſis loci, vel adjuncti. Quæ hac mechanica probo. Siquidem jura carnium, fructuum, pro ut & decocta quævis, cito alioqui putreſcibilia, præſervo à putredine per annos, modo aeri fermentum balſamicum infu-
17. dero, & continuatum cohibuero. Apud
me ergo ſic ſe habet corruptio, ut dixi. Formæ non corrumpuntur unquam: intereunt quidem. Mens humana dumtaxat abſcedit ſoſpes, reliquæ autem formæ omnes pereunt. Materia vero nec abſcedit, nec interit: at corrumpitur. Adeoque corruptio ſolius eſt materiæ. Eſt ergo corruptio, diſpoſitio quædam materiæ, à fatiſcente rectore Vulcano, dereli-
18. ctæ. Quatenus enim corpus rectore bene
valente navigat, felix non auſcultat fer-
19. mentis alienis. Nec eſt proinde corru-
ptio annumeranda privativis, ſi cauſis conſtet, poſitivis. Quocirca ruit Ariſtotelis alterum in natura initium. Siquidem non tollitur, diſſipatur, mutatur, aut alienatur Archeus ſponte, niſi infeſtante novo, ſub altero fermento. Fermenta igitur aliena præficiuntur corruptionibus cunctis, perque fermentorum alteritates, omnis inchoat corruptio, ad gradum ſenſim, atque faſtigium aſcendit, ac tandem adepta periodo terminatur. Quædam enim ſunt, quibus propria ſeminum libido, læna eſt, avocatque à conſtantiæ tenore, ad ſubeundas viciſſitudinum tranſmutationes, non quidem ob appetitum ad aliam formam: verùm quod inſitus naturæ balſamus, facile diffletur, & pereat, ut ſunt carnes & piſces. Alia verò, non niſi prius excitata putredine, torum mutant, induuntque novorum ſeminum ſollicita imperia. Qualia ſunt ligna, lapides, atque igne conſtantiſſimum vitrum. Inter quæ, medio intercedunt gradu, quibus loci attactus, ſuperficiem fracedine, aut mucore obducunt. Unde diſperſi odores, antiquorum ſeminum connubia diſſociant, ac novum generationem diſſolutione meditantur. Aeri eſt geniale ſymbolum, aquas ab aquis indeſinenter ſeparare: ſuntque multa, quæ ejuſmodi alteritatem ſine labe non tolerant, hinc proinde ſubitam in ataxiam proximè labuntur. Corruptio itaque, ut genialis balſami exſtinctionem includit: ita illius continuationem deſiderat rei conſtantia. Etenim, quibus balſamus ſponte diffluit vel exſpirat, fixis imbutus rebus aſſociatus, hæret, ſiccitatis repagulis coërcetur, vel ſaltem prædominante fermento, à balſami indole non alieno, fovetur. Sic namque dulcia, fumus, ſal, piper, aqua vitæ, acetum, olea diſtillata, præſervant carnes. At ſaltem ſub vitæ interitum, magna utrobique eſt confuſio rei, opulentaque virium jactura. Adeo, ut ſemina, inferiori compagini inſervientia, non raro ſimul intereant, unde rerum aſſiſtentes Vulcani, velut metu perterriti, & ut mercenarii, primi
aufugiunt. Corruptio itaque licet tranſ- 20.
mutationem inducat, cum alterius interitu, non eſt privatio, nec proinde generationem neceſſario, ut neque viciſſim ſubſequitur. Prout quæ alterna præſentia, ſe invicem excludunt, ut lux alioqui & tenebræ.

bræ. Subſiſtit inprimis noſter interitus, abſque formæ defectu, citra materiæ neceſſitatam deſtructionem, ſi mumia perſeveret; licet vitæ ſive formæ ſeparationem includat. Etenim id præſentem corruptionem non indicat, licet mox ſequatur ſponte, & arte præſervetur. Sufficit ſaltem, quod corruptio non ſit hæres immediata, rei conſtitutæ, nec ab inteſtato ſuccedat neceſſariò. Sic neque dum è ſemine res prodit, non præcedit; aut comitatur ulla ſeminum corruptio. Solœciſmus enim eſt, in verbo, & re, ſeminum promotiones, perfectiones, & maturitates, corruptionem æſtimaſſe. Error incogitantiæ colitur in Scholis, principiorum naturalium, præ ignorantia. Ut quæ opera ſunt naturæ, putentur non-entia; in Matheſeos abſ-
21. tractas conſiderationes releganda. Equidem dum lato vocabulo, privationem inter ens & ens, intercedere, Ariſtoteli conniveretur, cœpit corruptionem, privationis loco, aſſumta licentia ſubſtituere. Privatio enim illa, ut non ens erat, adeoque ens rationis ſomniatum, tranſſumtiva libertate concedebatur, ſine attentione. At non idem jus competere debere proinde corruptioni, intellexiſſent Scholæ, ſi diſtinctas eſſe, ignavia illarum aſſentiendi permitteret. Quare tota naturæ Scena neglecta ſtetit, gentilium putationibus. Neglectis ſiquidem ſeminum fermentis, Vulcanis, & fluxibus, omnis naturæ energia, in calorum & frigorum fabellas, diſſidia, odia, velitationes, &c. contrarietates, per demeritas privationum claſſes, diſtorta eſt, ridiculamque
22. Phyſices fecere indagationem. Porro vocavi *magnum Oportet*, neceſſariam remanentiam proprietatum vitæ mediæ, in alito, & conſtituto. Unde conſequens eſt, eandem vitæ mediæ reſiduitatem, de cibis & potibus, eſſe tribulos & ſpinas, quæ terra à prævaricatione erat proferendo. Alioqui tribuli, & ſpinæ, quatenus plantæ, ſunt creaturæ, ad uſum, & ornatum Mundi, ante lapſum facta.

Fruſtra quoque putavi aliquando, tartaros ciborum, & potuum, eſſe ejuſmodi tribulos, & ſpinas. Quoniam ſubſiſtente vita media (ſubſiſtit autem actu reali, & vero) fruſtra fuit fingere peregrinos tartaros, ut ſuo loco dicetur. Notanter autem non tegitur, quod aqua proferet tribulos & ſpinas, licet ſuas pariat incommoditates. Carnes enim hominum, ac brutorum, in terris viventium, referunt præfatos tribulos. Piſces verò, intus & extra aluntur, & alluuntur ſale; dulces tamen ſunt illorum carnes. Qui autem limo inhabitant, non ex aqua; ſed ex terra, tribulos in carnium ſapore exprimunt. Ante peccatum Archeus noſter, non ſolum more hodierno, cibos perfectè tranſmutaſſet: ſed integras vitæ mediæ proprietates, in ſui ditionem abſorbuiſſet, tanquam earum hęrus. Siquidem mens immortalis, tum adhuc, ſine medio vitæ ſenſitivæ, erat ipſamet immortalis, & impaſſibilis vita ſuo corpori. Prout de vita longa ſuo loco. Paradiſus enim, hac parte mortem, quia viciſſitudinem noſtri excluſerat. Sola autem arbor, ſcientiæ boni & mali, retinuerat ſibi proprium, dualitates nempe, Archeo noſtro, è rebus deſumtas, poſſe imprimere. Quippe facile adhærent conſortes vitæ mediæ invicem. Unde Janua in dualitates, alteritates, viciſſitudinem, & ataxiam, patuit. Tandem apſonia, conſonantiæ ruptrix, ſic pomum diſcordiæ intulit. Sentimus enim deinceps Tribulorum, atque ſpinarum perpetuam tyrannidem, & multiplicitatem. Nam quot ſunt ſapores, & odores in rebus, ſpecifici: totidem quoque vitæ mediæ proprietates peregrinæ, quotidie per alimenta ſuggeruntur. Hæc namque ſunt fermenta aliena, quorum alteritate fatigamur. Siquidem nulla uſpiam generatio contingit, quam non præcedens diſpoſitio in materia ſuſcitaverit: fermentum itaque ejuſmodi, innatum rebus ſaporem,

porem, & odorem alterat, unde Archei ſenſim ab obedientia ſeminum abducuntur, & peregrini fermenti auſcultant illuſionibus. Breviter. Reſiduitates poteſtatum vitæ mediæ, tam in alimentis, quam excrementis, ſunt ægritudinum ferè omnium occaſionale initium, & hactenus nobis Tribuli & ſpinæ.
26. Odores namque & ſapores, in corporibus ſeminum, appetitum, averſionem, vel neutralitatem pariunt. Appetitus autem ſic motus, imaginem in Archeo, non ſecus pingit, quam in fœtu prægnantis. Quæ imago eſt eſſentia inviſibilis ſeminum, concitans ad complectendum vel abhorrendum. Odor autem neuter, inſervit ſtatui, & quieti. Si ergo ſapores, in vita media adhuc in
27. tranſmutatis ſuperſunt. Frivolum ex octo guſtibus materialibus, & non ſpecificis, res, earum vires, & eſſentias, ponderare velle. Porro, cum vita media ſit dicta, reſpectu duarum extremarum. Prima erit recepti, & operantis ſeminis, ſita in Archeo, rerum agendarum poteſtate dotato. Quæ cum nacta eſt maturitatem aliquam, ut dum ſemen corpus eſt, habens carnem, & oſſa tenella, juxta ſpeciei requiſitum: tum adeſt rei vita media. Ex Archeo namque, tanquam mediatore, vitæ organo, ipſam vitam metiri convenit. In ſeminibus ergo, gliſcit vita prima; in embryone vero, vita media. Ultima verò, cum totalis perfectio conſtituti, adeſt. Quæ quidem etſi ſit vita ultima rei: eſt tamen Archei media, ſi vita prima rei inchoet, cum ultima ſeminum. In herbis enim, licet videantur, ſemina vitam inchoare dum turgent, & hiſcunt; attamen tunc potius moriuntur in vita ultima ſui, ut germinaſcant in vita prima
28. rei conſtituendæ. Prima ergo vita fructus, eſt ultima ſeminis. In media vita, herbæ, radices, & caules, accreſcunt. Flores verò, & fructus, vitæ ultimæ minantur periodum. Hanc nimirum in rebus mori neceſſe eſt, ſi utilitas ex alimento & medicamine ſperanda ſit. Periapta, appenſa, & quæ vi regiminis (de qua aliquando) agunt, excipio. Debent nimirum vitæ ultimæ rerum retrogradi, ut res in ſucco, cui Archeus ab initio nupſit, virtutes explicet, deponendo nempe nomen, & proprietatem vitæ ultimæ, ut ad medium reſurgat. Quæ mors non eſt extinctio, & vera mors rei: ſed potius tranſmutatio. Quod mox in pomo conſtabit. Granum enim comeditur. Equidem eo momento intus moritur grani vita ultima, reducitur in vitam ſui, quam ſuperveniens Archeus noſter inumbrat, & vitam mediam, in ſui primam ducit, per tranſſumtionem, reſiduis, ſed hebetatis proprietatibus grani prioris. In morte grani, ſive ultima ſeminis vita, novæ creaturæ vita prima, conſurgit. Breviter. Quoties Archeus rei tranſplantatur, ſub ductore alieno, toties fit vitæ mutatio, ab ultimo ad primum. Quod primum tranſſumitur in vitam novam rei, & Archei victoris mediam, remanente tantum obtuſa vitæ mediæ proprietate, per quam eſt factus retroceſſus. Eſto pomum tranſſciſ- 29.
ſum, cujus pulpa interna ſit affricta verrucis, donec intepuerit, & religatis medietatibus per filum, donec pomum putruerit: tum enim videbis verrucas attactas diſparuiſſe. Simul atque enim vita pomi ultima perit, cui verrucarum impreſſio fuit conglutinata, perit verrucarum vita ultima, retrocedendo per mediam. Non enim hic verba, fides, aut confidentia requiruntur. Quoniam ſi iſtud pomum, à ſue, vel mure editur: verrucæ non pereũt. Eo quod ſtomachus, vitam ultimam pomi velut conſervet, in retroceſſione vitæ mediæ, quam ſibi Archeus aſſumit. Sed in morte, & vitæ ultimæ extinctione pomi per putredinem, non eſt conſervatio, nec retroceſſus in vitam mediam. Adeoque cum morte, & extinctione vitæ ultimæ pomi, pereunt unà verrucæ abſentes, per actionem regiminis ſympatheticam.
Symbolum namque ſymphatiæ, in hoc eſt 30.
ſitum. Eo quod pulpa pomi, quæ veſtit

nucleum, eſt velut fungus ſui rami; non ſecus atque verrucæ, ſuæ ſunt carnis fungi. Impreſſio ergo verrucarum tranſlata & ſigillata in conſymbolizantem fructum, cum vitæ pomi ultimæ morte, moritur unà ſigillum, & id, cujus eſt ſigillum. Non minori ratione enim effluvium cum ſuo corpore, unde deſumtum eſt, ſymbolizat, quam tonus cum ſuo inſtrumento muſico, non ita cominus poſito. In uniſono nempe, manifeſtè geſtit & exſultat, appenſo ad fidem annulo, in cæteris autem tonis, etiam longè majoribus, & altioribus aliàs, quieſcit. Etenim ubi cernitur ſenſus ſubfultus, & lætitiæ, ibidem eſt & triſtitiæ, & mortis ſenſus poſſibilis. Itaque ſuperſtitione carere mihi viſum eſt, ſi verruca naturali triſtitiæ ſenſu tabeſcat, in morte vitæ ultimæ, impreſſo ſui effluvii ſenſu. Eoque magis, quod pomum ſit velut fungus primariæ intentionis naturæ, & fortioris effectus: verruca autem, nec primariæ eſt intentionis, nec radicem in Archeo totali habet. Non enim intervenit mors pomi, ſi edatur à glire; ut neque interitus impreſſionis additæ, quippe conſervatur vita media, ſub cōſervato Archeo pomi tranſplantata in Archeum animalis. Quocirca etſi Scholæ unius tantum meminerint corruptionis generatim: Sunt tamen variæ

31. deſtructiones. Quædam enim à vita ultima in primam redeunt; alia verò, quæ ad vitam mediam recedunt. Quę verò non ad vitam recedunt ullam. Exſpectant ultimam ſui reſolutionem, ut tranſeant in novam generationem ſeminalem: at in adventum novi ſeminis, ex fraceſcente fermento, reſurgunt per primam vitam. Ejuſmodi ſunt quæ per venenum vitæ, vel per mortem ignis, pereunt. Sic namque pomum, ſponte putrefactum & cadavera quæque, vel herbaſcunt, cum ſucco

32. leſſas, vel prius verminaſcunt. Tandem mineralia & tres vitas, diſtincta ſerie oſtendunt. Ita eſt. Mineralia quidem, non habent ſemen, cum imagine prædeceſſoris, per modum animantatorum. Quod tamen multos fefellit, analogo ſeminum fluxu, non rite perpenſo. Mineralia enim, non minus quam reliqua, alligantur ſuis cauſis conſtitutivis: adeoque procedunt ex neceſſitate, & fluxu ſuorum ſeminum. Ideoque carere nequeunt triplici vitæ ſeminalis diſcrimine. Quidquid enim abſque genitore, ad hoc aliquid procedit (uti mineralia) ſemen ſuum, in locorum diverſorio reperit. Quocirca quædam immediatè ſunt in loco, alia vero in corpore locato. Ventus quidem in- 33.
ceſſanter fluit in loco: Eſt tamen quibuſque locis ſua proprietas ſtabilis; certi Provinciis venti, & ſtatæ tempeſtates. Quæ loco tribuo, non aeri, aut inſtabilibus aquis. Deus ergo, nedum corpora virtutibus dotavit: ſed & loca replevit immediatè, ſeminum incomprehenſibili theſauro, in mundi terminum duraturo: Divitiis nempe accumulavit loca, ſtata dierum maturitate, in lucem prodituris, veſtemque aquæ induturis. Terra enim 34.
erat primum inanis & vacua: dupliciter nempe inanis, quia ſpoliata viribus dotalibus, tam in ſuo corpore, quam in locis receſſuum ejus. Quod ſic cernes. Nam etſi fluat aer, ſub Blas ventorum: lumen tamen, (quia immediatè in loco, & mediatè in aere) manet ſtabile. Si enim putetur lumen, cum aere ſimul fluere, vel per unumquodque inſtans in fluxu aeris, lumen de novo generari. Scias lumen, eſſe 35.
revera ens extra lucem. Nam penes me aſſervo ſilicem, quem ſi ad aerem, ſole exſiſtente ſupra horizontem expoſuero, ad ſpatium trium vel quatuor ſaltem pauſarum (nec etiam refert, ſive dies ſerenus, ſive obnubilus fuerit) ac inde ad obſcurum locum detulero, ſervat conceptum ſolis lumen, ad aliquod ſimile fortaſſis ſpatium. Idque fit, quoties repetitur præfata illuminatio. Adeoque hinc palam fit, lumen eſſe ens, ſubſiſtens in loco immediatè, nec habens aliud ens inhærentiæ, præter ſui ipſius locatum eſſe, ſeparabile à

crea-

creatura lucida. Adeoque ſi de aere mi-
gret in lapidem, poſſet etiam de aere in
proximum aerem migrare,ſi ejus exſiſten-
tia immediata eſſet in aere & non in lo-
co. Siquidem eſt lumini perinde migrare
ex loco (ſubjecto immediato) in aerem,
vel in ſilicem: in eo tantum eſt differen-
tia: quod eſſe luminis,in aere non ſubſi-
ſtat,præter fotum lucis continuum, ut ne-
que flamma extra fumum cremabilem.
Sin autem ſilicem aptum ſibi retinaculum
habeat (ut fit,quando ignis ferrum poſſi-
det) perſiſtit in eo aliquamdiu. Fit enim
hinc, quod viſus uno inſtanti ſuum perci-
piat objectum,quia immediatè in loco eſt,
tam lumen quam color; In corpore me-
dii vero, velut per accidens & ſecundario.
Etenim cum locus ſit ſubjectum ejus,non
36. reperit reſiſtentiam, in corporibus locatis
diaphanis, quin unico momento, ab octa-
vo Cœlo, in terram uſque, lumen vibre-
tur. Sonus verò, ſive objectum auditus,
immediatè eſt in capſa medii, & ambulat
ſine fluxu aeris, de ſubjecto in ſubjectum.
Etſi in hoc Scholæ ſurdaſtræ fiant. Odor
vero non diſpergitur ſine odorabili, quod
eſt Gas rei. Quod per vacuitates, ſive ma-
gnale aeris diſpergitur. Eſtque magnale
37. capſa, in qua Gas omne reducitur in pri-
38. mam aquæ materiam. Inhabitant ergo
locis, nedum lumina & colores, tanquam
immediati hoſpites: ſed fermenta,Ratio-
nes. Ideoque, à Conditore verbo locata,
ut ſint radices ſeminum ſucceſſivorum, in
mundi uſque finem. Mineralia ergo, non
promiſcua ubique: ſed certa, ſtatis annis,
& locis. Tam enim Suevia cupro dives,
quam olim potuit eſſe Cyprus. Inſons er-
go frigus, ut vanus calor ad conſtitutio-
39. nes illorum ſeminum. Siquidem, & in
montibus frigus, & mineralia comitantur
plerumq;. Loca enim quæ fodinis caruere
olim,ſua quandoq; die, maturato ſemine,
fœnora reddent, ditioribus non imparia.
Quia radices, ſive fermenta mineralium
ſedent in loco immediatè, ac in dierum
plenitudinẽ ſine faſtidio anhelant. Quam
ubi ſemen complevit, tum Gas, obſidens
aquam ibidem,ſemen à loco ſuſcipit,quod
aquæ ſulfur dein imprægnat, aquam con-
denſat, atque ſenſim in aquam mineralem
tranſplantat. Non raro n. contingit, quod
Metallarius in fodinis,ſaxa diffringẽs, de-
hiſcat paries & rimam det, unde tantillum
aquæ, ſubalbidæ vireſcentis, manavit,
quod mox concrevit inſtar ſaponis liqui-
di (Bur voco) mutatoque deinceps pallo-
re ſubviridi, flaveſcit, vel albeſcit, vel
ſaturatius virideſcit. Sic enim viſum eſt,
quod alias intus, abſque ſaxi vulnere fit.
Quia ſuccus ille interno efficiente perfi-
citur. Eſt ergo prima ſeminis metallici
vita, in condo,ſive promtuario loci,homi-
ni planè incognita. At ubi ſemen in lu-
cem, liquore veſtitum prodit & Gas,
incœpit ſulfur aquæ, inquinare, vita eſt
ſeminis media. Ultima verò, cum jam
indureſcit. Eſt autem ultima ſeminis me-
tallici vita, prima metallorum vel illi ſal-
tem proximè conjuncta. Dum vero iſta
maſſa ſulfur ſpirat, ſuumque intus clau-
dit Mercurium: tum inquam, vita metal-
lorum media. Ultima vero, ubi fixitatem, 40.
venæque ſtabilitatem propriam, acquiſi-
vit. Quocirca eſt vitæ, & ſeminis, in me-
tallicis manifeſtior progreſſus, & diſtin-
ctio, quam in duabus Monarchiis ſociis.
Eo quod metalla non exigant figuram,
nec totum tam exquiſitum. Imo ſi ſemi-
num imago, in vitalibus, profluat à ſuo
genitore; certè mineralium typicæ ima-
gines, ex promtuariis Divinæ largitatis,
ſunt petendæ. Hinc quoque mineralium 41.
ſemina non ſunt inquinata, genitorum
turpitudine & laſcivia, nec monſtroſa
ſeſe ideo offerunt. Sed quia illibata, an-
guſtæ ideo ſunt poteſtatis, in medendo.
Ergo mineralia, non magis quam cæteræ
res, à vitæ ultimæ poſſeſſione ſpolianda
ſunt, ſi ab illis obſequium ſanando exſpe-
ctemus. Languidam alias allatura opem,
& quaſi ſe fruſtra veniſſe plorabunt, quod
fines deſtinationum ſint aſſecuta: ſed in
ſtuprorum & luxuum prævia dirigantur.

Repe-

Repetam quæ ſupra. In Eden poterat Archeus noſter, plenariè omnis Archeos tam venenorum quam alimentorum, in
42. ſui incrementum ſubigere, abſque ulla ſui laſſatione, aut eorundem reactione. Poterat nimirum abſque difficultate, omnem vitæ mediæ impreſſionem tollere, & ſuperare. Erat enim Archeus, immediate ab anima immortali rectus, adeoque & ideo impaſſibilis. Non enim Deus fecit mortem in Paradiſo non ſolum: quinimo neque pro homine creatum fuit medicamentum exterminii (id eſt venenum) in terris. Sed mox homo ejectus in terram, hæc Tribulos & ſpinas innexit. Id eſt. Licet Archeus noſter victor, ciborum Archeos ſibi ſubigat: peregrinarum tamen proprietatum reliquiæ ſuperſtites manent. Ultima nempè ciborum vita quidem abit: ſuperſtite media. Quapropter ſtomachus debilior, majus gravamen, ſub finem digeſtionis ſentit, quam mox à paſtu: quaſi Archeus, dignitatis priſtinæ
43. amiſſæ memor. Has igitur qualitates vitæ mediæ ſuperſtites, ambulatorias voco.
44. Adeoque quod Scholæ clamant impoſſibile, eſt iter commune, ac neceſſarium in natura. Quaſi neceſſarium foret, materiam generationis denudari omni prorſus accidente, prioris ſui eſſe, nec diſpoſitiones prævias ſupereſſe poſſe, & quaſi uni cuilibet generationi præcederet corruptio, vel privatio. Adeoque neceſſum eſſet, materiam primam, ſive hylen ſummariam, actualiter ſubſterni, atque immediate præcedere generationi, quam tamen volunt in inſtanti contingere. Etenim niſi præviæ diſpoſitiones, & fermenta earum generandarum, præexſiſterent in fieri, indifferenter quidlibet generaretur ex
45. quolibet. Compulit eum Scholas ad hunc ſcopulum, malè intellecta principiorum authoritas, putantes omnia accidentia, immediatè, & originaliter dependere ex forma totali rei. Quaſi forma, in puncto
46. generationis adveniens, omnes characteres ſui ſeminis in ſe haberet, & antequam eſſet, illis infudiſſet. Sin autem à forma generantis immiſſæ ſint proprietates diſpoſitivæ in Archeum: ſaltem toto individuo ſuppoſiti differunt, nec ad generati formam ſpectabunt. Neglexerunt Scholæ, ſeminum & Archei entelechian, ut & formarum ſubordinatarum actualitates. Neſciveruntque à generationis initio, uſque in finem generati ſpontaneum, non eſſe niſi unius ſeminis fluxum, nequicquam attingentem formas generatorum. Ergo in Archei vita media celatæ ſunt ſeminum poteſtates, ad vitalitatem ſurgentes, & vitæ, ſive formæ rei viventis ſubſtratæ. Igitur cum Archeo ciborum tranſmutato migrant, & tranſplantantur 47.
in dictionem Archei humani, proprietates vitæ mediæ, ſeipſis tamen multo obtuſiores. Idcirco frivolum eſt, nullum accidens in genito eſſe, quod prius in ſemine (quod malè vocant corruptum) fuit. Pariter etiam, quod ex rei forma, omnis accidentium ſit progenies. Sic namque ex univoca, ſimplici, atque homogenea mente immortali, malè peterentur tot hominum proprietates, & inclinationes. Sin vero menti aſtra adjunxeris. Hæc cito te deſerent. Longéque petitum ſubſidium, flacceſcit in itinere, & ante appulſum, deficit. Malè quoque cum ſeminibus agereтur, ſi à forma rei vitalis, quæ tantum poſtea advenit, omnis ſeminum proprietas, & efficacia, mutuanda eſſet. Inconcinnum ergo Scholarum do- 48.
gma fert, generationem præſupponere corruptionem; & vice verſa. Alioqui ſi poteſtas media, in forma totali, atq; vita rei ultima, conſiſtat: certè Medentes imponunt ægris, dum ſublata vitali forma, è plantis, atque animalibus, his utuntur in ſolamen infirmorum. Vident quidem ſæpè in urina lactentis pueri, ſubſiſtere odores rerum quas nutrix ſumſit, puta oleum aniſi, macis, &c. quod nutrix ſumſit, redolet in urina pueri ſugentis, adeoque ad illum finem nutrici propinantur: vetant tamen idem accidens permanere ſoſpes in genito,

genito, quod antè erat in corrupto. Veruntamen potius, in quolibet motus & alterationis puncto phyſico, ſive, inter unum & aliud inſtans, accidentia cuncta renovari. Malunt nimirum Scholæ, lumen à firmamento, in terram uſq; , ſingulo locorum & motuum inſtanti, producere actu infinitas ſpecies luminis, ſe invicem, filo continuo, propagantes, in quolibet medii puncto mathematico, quam quod permittant, lumen immediatè, per lucum ferri, radii vibratione. Malunt inquam, odorem aſparagi, à ſpecifica forma lotii, quam à vita media aſparagi manare. Non enim cognoverunt aliud ens, niſi ſubſtantiam & accidens, nec lumen ſubſiſtens, niſi immediatè intra ſubſtantiam medii. Objecta viſus, neſciverunt immediatè tranſire per locum, cui inſunt immediatè. Nec advertunt ſe agnoſcere æquivocam accidentium generationem, dum unum ex accidente, aliud vero è forma ſpecifica pro-
49. gnatum. Rationes autem, quare objecta viſus fortius moveant, prægnantium imaginationem, quam cæterorum ſenſuum objecta, magis corporea. Prima eſt. Quia objectum viſibile eſt in loco immediatè, adeoque magis affectat, propiuſq; attingit, & penetrat animam, propter ſimilem exſiſtendi modum. Attingunt nempe ſe mutuo per attactum intimum. 2. Cæteri ſenſus inſerviunt viſui. Puta, prægnans, Sulmone viſo, fertur in edendi deſiderium. Tum enim quidquid ſumſerit, præbet illi quidem actualiter guſtum Sulmonis, ſervitq; guſtatus viſui ut hero: ſed decidens in ſtomachum, nec habens Sulmonem realiter in objecto viſibili, fraudem ſuam percipit, quam appetitus ſibi facit, ideoq; nauſeat, atque infirmatur mulier, corde palpitans. Appetitus enim fingit Sulmonis guſtum, at falſum indignatur uterus: ſed nequit cibum transformare in Sulmonem. Imo licet alium piſcem eſitaverit, ſitq; facilis tranſitus, in habentibus ſymbolum: non poteſt tamen inde formare optatum Sulmonem: quia eſt objectum guſtus, non autem viſus. Ubi alias per objectum repentè Sulmonem vel anatem, fœtum facile tranſmutat, in ejuſmodi monſtrum. Quippe objecta guſtus, ſedentia immediate in corpore aliquo, non poſſunt ob ſui corpoream craſſitudinem, formare imaginem tranſmutativam. Idcirco 50.
qui ſtudent adeptis, contendunt laborem Sophiæ promovere per objecta viſus, & quidem per lumen lunæ. Ut ſcilicet anima attingatur à lumine formali & nox nocti indicet ſcientiam. Quoad fœtum, certè illum conſidero ut ramulum peregrinum trunco arboris inſertum, qui licet liquore materno alatur: propria tamen mox intus quadra vivit. Neque enim ut pars integralis ineſt: ſed tanquam hoſpitatus miles, rapit omnia in lubitum, ipſumque vas dilatat pro ſui imperio. Uterum vero conſidero, ut domum vacuam, à peregrino poſſeſſam, & ampliatam, in quam proinde facilius picturæ incidunt, quam in exquiſitè concluſam. 3. Objectum viſus eſt magis ſpirituale, & ideo imago ejus nudior, ſpiritualior, & magis activa. Quarta. Pater luminum, in hoc per ſimilitudinem, manifeſtat ſola luminis cogitatione, ſe ex nihilo creaſſe omnia. Species inquam rerum, quas ab æterno in ſe complectebatur, ſola cogitatione, in eſſe creatum produxit. Sic & imaginatio libidinis animarum, per objectum viſus, profundit ſui imaginem in ſemina, fœcunda ut ſic eſſent ex juſſu Dei. Dici 51.
hic poſſet, quomodo fiant ſpirituum apparitiones immediatè in loco, colore, figura, & lumine, non autem in corpore: & per conſequens quare videantur ab uno, & non à viciniore altero. Qua via, lumina & colores ſe mutuo in loco tranſſecent, immutata nihilominus ſingulorum exſiſtentia, quo pacto ſe penetrent & optices regulas fallant. Id eſt, effaſcinatio fiat. Quomodo color ſplendorem habeat opacum, inviſibilem in medio, viſibilem in termino repercutiente: licet ille nitor non minus ſit in medio, quam in dicto termino, nec

in ullo radio, niſi directo dumtaxat. At hæc aliis relinquo, ſub theſibus à me formatis. Ego Phyſicen magis tracto. Moderni diſtinxerunt qualitates per claſſes: ut primæ ſcilicet referrent elementalem vultum caloris, frigoris, humiditatis, & ſiccitatis (quarum duarum poſteriorum cenſuram alibi demonſtravi) Secundæ vero qualitates continerent leve, grave, molle, durum, aſperum, glabrum, friabile, tenax, album, nigrum; itemque odores & ſapores, ut dulce, amarum, ſalſum, acre, ponticum, acidum: quippè quos putant ex elementorum miſtione proximè reſultare. Quod falſum eſt: cum elementa nunquam miſta fuerint: ſequuntur ergo præfatæ qualitates, tanquam dona ſua ſeminum formalia initia, habentque ſe per modum fracedinis fermentalis. Ut patet in fungorum ſpeciebus. Tertias dein qualitates vocant ſpecificas & formales, iiſq; adhuc quartas ceu magis abſtractas addidere. Tertia ergo qualitas eſt ſpecialis ſapor aromaticus in cinnamomo, croco, cariophillis, &c. ſingulariter ſuæ ſpecici ſervans. Quartæ ergo, ſunt magis formales, magiſque à corpore remotæ. Qualis eſt venenoſa in venenis, ſolutiva in laxantibus, attractiva ferri in magnete, productiva lactis in fœniculo, &c. Saltem tres priores claſſes operantur corporaliter vi ſeminum, quatenus ſibi materiam deſponſarunt. Sed duæ deinceps ſunt planè formales, aguntque per vim luminarem, & abſtractam, concreto ſuo alligatam habentque ideo imprimere ſuas actiones in formas vitales. Tres priores ſcilicet, vix penetrant alia corpora, multoque minus commiſcentur illis radicaliter: Ideoque tranſmutantur ab Archeo noſtro. Ita ut quamvis vitæ mediæ ſuæ obſcuram proprietatem à tranſmutato eſſe ſui adhuc ſecum ferant: ſubiguntur tamen in noſtri clientelam, fiuntque cives noſtri: Plura licet inter tranſmutandum, inſigniter cum Archeo diſſideant, quia fortitudinem indomitam atque alias incapacitates habeant, ſordes inquam, & impedimenta. Incorporantur videlicet 53.
nobis, cum nota vitæ ſuæ mediæ, quam difficulter exuunt: ſubiguntur tamen. Sin minus: rejiciuntur poſt relictum in nobis ſui contagium. Ideoq; degenerant in ſordes morborum occaſiones: quibus Archeus diverſimodè commotus, indignatuſque format deinceps morbos. Sed proprietates formales, & prorſus abſtractæ emanant è formis, ſuntque luminares ideo & igniculi ipſiuſmet formæ, vim habent penetrandi Archeum, per totum ejus 54.
lumen, vitam item & partium formas. Cogitabam ergo pridem, an morſus rabidi deferret in ſaliva quandam ſigillarem fantaſiam, quæ noſtram velut ſuum patiens in ſe converteret, formaretque ſibi propriam luminarem proprietatem, effectricem Hydrophobiæ? An vero noſter Archeus ſibi fabricaret imaginem virulentam propria ſpontè. At tandem iſta diſputatio, ſolius nominis eſt mihi viſa. Quippè inveni in hujuſmodi actionibus luminoſis, connexionem unitatis in puncto, cauſæ ſcilicet occaſionalis, & efficientis noſtri Archei, eo quod per modum luminum ſe penetrent, & uniant radicaliter abſque alia diſtinctione, quam terminorum relativorum. Quod nunc de ex- 55.
terno rabidi veneno; idem de carcinomate atque aliis eſto judicium. Lumen namque formale virulentum, ſubnatum in vita noſtra, ſit ipſum vivens, adeoque prout Archeus rabidus fermentaliter contagium externum ſuſcipit; ita & in cancro, aberrans, ſe tranſplantat in furores, quibus carnem topicè infeſtat. Nam ſive deferantur intro, per accidens externum; ſive vero intus ſuſcitentur, adeoque hactenus aliqualiter differant, quoad initium principiativum: Interim tamen per applicationem idem eſt, luminis tamen virulenti, ſervato modo propagandi & penetrandi juxta proprietates ſeminum, ſervataque ſphæra activitatis veneno cui- 56.
que propria. Nam quædam ſubito ſe propagant

pagant in totum,& necem mox inferunt: alia vero topicum venenum exercent, eo quod horum proprietas, etſi penetret ex natura veneni, ſe dilatat tantum juxta præſcriptum ſui veneni. Hæc nimirum eſt immediata actio formarum in formas, per penetrationem unitionis fermentalis,
57. cum tranſmutatione noſtri. Itaque non propriè ſuſcitatur novum venenum in Archeo, ut ſibi formet venenum. Pro ut alioqui alibi (ut in febri) occaſionalis materia Archeum in furorem concitat, non quidem ad fabricandum alias materias occaſionales febriles: ſed Ideas nudas furoris, ad expellendum dicatas, quas in ſuimet ſubſtantia depingit. Aſt lumina formalia venenorum, penetrant lumen vitale, commutando efficienter & potenter, propter venenum occaſionale ſibi inſertum, præſens & radicaliter penetrans vitam mediam noſtram, eamq; in ultimam diſponit, per primam vitam veneni. Igniculi quippe ſunt formales, animantati, vel non, perinde eſto. Quoniam agunt licentia & libertate formali, qua ſe in puncto penetrant & inſinuant in inſtanti. Aguntque quod agere juſſa ſunt à Domino. Cõſiderandum dein, quo pacto vitam
58. noſtram tam facile peſſumdent. 1. An videlicet noſtram tranſmutent in ſuam. 2. An vero Archeum in furorem agant, ut ſeipſum amens perdat, & per totum ſe diffundat. 3. An vero per privationem luminis mortificent, exſufflando ſcilicet igniculi noſtri lumen in Archeo. 4. An tandem Archeum ſub ſe comprimant, per ſui exaltationem virulentam? Certum eſt imprimis, hoc non fieri per contrarietatem, quam in naturam intraſſe nunquam, demonſtratur alibi. 2. Certum eſt, fieri per dona divinitus veneno collata, quæ proprietates dicuntur. 3. Certumque eſt, venena diverſimodè in nos agere, atque modum quadruplicem venenorum ſtatuiſſe differentias. 4. Certumque eſt tandem: Quod Deus non creaverit mortem, ut nec venena, hominum exterminium, quem immortalitate donaverat: attamen corrupta illius integritate illi evaſerunt lethalia, quæ venena ipſi prius non erant. Sunt interim venena quædam fermentalia, quæ non tam vi luminaris igniculi & proprietate formali nos perdunt: quam fermento quodam penè odorabili. Adeoque unica vita multos ſibi hoſtes undequaque timet. Etenim fermenta ejuſmodi magis accedunt ad naturam corporum. Vides illud in lychnio ſulfurato, quod ac- 59.
cenſum & ſuſpenſum in vaſe vitreo, ardebit quidem, & implebit vas ſublimata ſulfuris fuligine: quam etſi exſpirare feceris, atque iterum lychnium ardens impoſueris, momento ipſo quo intrat, extinguitur. Non quidem à fumo ſulfureo (qui cum ſit ipſe adhuc ſulfur, deberet potius accendi) ſed à Gas ſylveſtri, cujus ſolus odor novam flammam extinguit: non quidem materiali flatu, ſed odore ſui: Imo nedum lychnium ſulfuratum, ſed etiam flammam extinguit candelæ. Idque probatur. Qua ſi in cadum ſpatioſum miſeris flammam, tantiſper atque fracedinem vas redolet, vel alioqui fracidæ fecis aliquantillum continet, exſufflat flammam lychnii aut candelæ. Idem proportionaliter ergo in vitalibus igniculis formalibus intellige. Sic nimirum in cryptis & fodinis facilè necantur homines, odore, & Gas loci. Sic & venenum peſtilens, ſæpè abſque mora vitale lumen perimit. Quia venena ejuſmodi, ſunt poſitiva & exſufflativa, mortalia, non autem privativa. Neque enim alio etymo donari poſſunt, quam quod ſuo Gas virulento efficienter exſufflant, lumen formale, animam ſenſitivam, ſive formam ſubſtantialem vitæ noſtræ. Ideoque inter entia realia locum habent, & quidem potentiſſima.

NATURA CONTRARIORUM NESCIA.

1. BRuta non erant in Paradiſo, ne homo brutalem copulam videret: ſed maneret innocens pudoris. 2. Ducta ſunt bruta aliunde ad Protoplaſtum in Eden, ut illa nominaret, inde Deum laudaret, & ſe agnoſceret. 3. Qualis ibidem eſſent arbores. 4. Plura individua in ſpeciebus ſingulis creata, non autem in homine. 5. Homo ſemper comedit carnes & de ſacrificiis ipſis, præter Turcas & Calviniſtas. 6. Contemplativa Philoſophia prima flentis Adami. 7. Artium prima Agricultura. 8. Zooſophia altera. 9. Aſtrologia meteorica, Agriculturæ pediſſequa. 10. Introitus Medicinæ fuit poſtremus. 11. In primis adhuc ſtatur principiis. Galenus introduxit methodum nimis facilem, ideoque ſuſpectam. 12. Indicationem unicam naturalem finxit Galenus, nempè per contraria. 13. Detegitur fraus illius axiomatis. 14. Irriſit Paracelſus, Galenum, ſibi malè conſtans. 15. Malè cenſuit omnem medelam per ſimilia fieri. 16. Semina non operari per contrarietatem: ſed per juſſum, cognitum à priori, ſoli rerum Domino. 17. Neſciunt ſeminum neceſſitates, quorſum dirigantur. 18. Occultatur in contrarietatum axiomate ethniciſmi cæcitas. Notatur Ariſtotelis futilitas, de materia prima. 20. Argumentum ex Ariſtotele, retorquetur in Galenum. 21. Argumenta aliquot idem concludentia. 22. Scholæ deceptæ, per metaphoram, & hyperbolem introductam naturam. 23. In elementis, non dari contraria. 24. Summum frigus cum ſummo calore, eodem puncto aeris combinari pacificè, & abſque contrarietate. 25. Rololleum quid. 26. Aqua non fervet per ignem, ratione introductæ contrarietatis. 27. Aqua non extinguit ignem, propter contrarietatem. 28. Ignem non eſſe ſubſtantiam, probatur de elementis. 29. Humiditas & ſiccitas, qualitates vix intelligibiles, in abſtracto. 30. Nec ſunt Rolollea, per modum caloris & frigoris. 31. Humidi cum ſicco, non eſſe radicalem commiſtionem. 32. Unica quæſtio Authoris, propoſita omnibus Doctis, temperiem elementorum in miſto credentibus. 33. Elementa, non eſſe invicem contraria. 34. Elementa non ſe invicem abſumere. 35. Elementa non pugnare. 36. Res inanimes, non habere contrarietatem. 37. Actio Naturæ contrarietatis expers, probatur de fide: dein per aliquot argumenta. 38. Idem oſtenditur in aliis rebus. 39. Quid ſit Natura. 40. Nomen Criſeos impertinens. 41. Notatur Paracelſus, quod remedium velit operari propter ſimilitudinem. 42. In quo ſit ſita vis medicaminis. 43. Quare necat fames. 44. Quæ requiruntur pro medela. 45. Refutatur Paracelſi doctrina. 46. Objecto futilis. 47. Peccatum non opponitur virtuti, ſimpliciter, privativo modo. 48. Venenum rabientis, ſerpentum, tauri, &c. non habere contrarietatem amplius cauſarum, unde fiunt. 49. Declaratio præcedentium.

INtegritatem Naturæ jam ſat contemplatus, dein paulatim deſcendi in ejuſdem defectus, & alteritates, dum rem medicam attingo. Oſtendi nimirum, non eſſe elementa quatuor, in natura, atque inprimis Ignem, nec accidentis, imo nec ſubſtantiæ quidditatem habere, multominus elementi naturam. Quocirca elementorum ac complexionum quaternarium diſruptum, & fruſtraneum: Ideoque quatuor humorum coactam adaptationem. Adeo ut quanquam hinc ſatis manifeſtum ſit, morborum cauſas & eſſentiam in Scholis intacta fuiſſe: Idipſum tamen ex illarum theſibus, peculiari capite alibi demonſtrare volui. Hoc loco autem demonſtrabo, quod natura neſciat, itemque nec admittat ſuo voto contraria. Initio creavit 1.
Deus cœlum & terram, ac quicquid univerſo continetur. Virum autem conſtituit in Paradiſo, poſtquam eſſet creatus. Nec etenim leonem habebat ſecum, ovem, Tigremve ſibi contrariam, aut lupum comitem: nec demum aliud animal, quod ſibi aut fructibus Eden inſidiaretur. Imo, nec voluit Omnipotens, quod homo ſexualem brutorum copulam cerneret, quem in puritatis innocentia vivere optabat (ut alibi de vita longa) Sed adduxit Deus de animantibus ſingulis ad Adam, unum ſaltem de quaque ſpecie, etiam è remotiſſimis Terræ oris (ſiquidem Rangifer non niſi ſuo climate ſuperſtes remanet) ut Adam propria illis nomina daret. Aſt non tanti erat nomen dare brutis, ut Deus, abſque ulteriori fine, hæc Adamo nominando ſubſterneret. Sed iſtud eſt 2.
factum, ut noſceret ſcientiam rerum cunctarum

ctarum ſibi gratis divinitus datam, utque tantæ molis arbitrium, pro tot beneficiis, conſtanter in ſpiritu adoraret. Nam ex quo bruta omnia, juxta propriam cujuſque naturam nominabat, ſua ipſius cognitio quoque includebatur. Quæ apex eſt Sapientiæ. Noverat namque ſe penitus (non brutum quidem ſe) divinitatis non inconcinnam atque immortalem imaginem. Igitur primariò propter Dei honorem, allata ſunt illi undecunque bruta: ac dein propter ſui utilitatem, ut per abnegationem brutorum, quæ antè non viderat, ſuiipſius cognitionem hauriret, ſicque Tentatoris ludibriis cederet. Bruta nomenclaturis carere poterant, ubi præſertim, ſe invicem nominare non debebant unum, quoque alterum ex nomine cognoſcere aut cognationem æſtimare, non requirebatur. Sunt ergo denuo poſt appellationem, ſingula reſtituta ſuis natalibus locis. Deerat enim homini cruentum ex cæſis animantibus epulum: ſed beneplacitum creatoris tulit, illi concede-
3. re fructus lignorum. Ibi tunc arbor quæque, perpetua fronde virebat florem, ſucceſſivum gerebat, fructum denique perpetuum, non verminoſum nec ante maturitatem deciduum, uti neque florem effœtum proferebat. Iſta nempe in Paradiſo, quotidiana erat vegetabilium propago, voluptas, luxuria, ac felix ubertas. Prout enim herbæ cibis aptæ, nobis ſunt cerealia, legumina, olera, & aromata: Ibi arbores quoque unum ex iſtis, ſi non quatuor ſimul, aut aliquot connexa proferebant. Multiplex ſiquidem glans ibidem cerealia referebat diverſa. Oliva & nuces totidem notabant legumina. Prout & poma, totidem olera. Arbores quoque aromatum matres, herbas condimentis aptas exhibebant. Atque tandem, multa ſtabant connexa, ſub ſpecie unica, prout & nunc pomum, oleoſo nucleo ſubinde conſtat. Cuncta nimirum ſenſibus humanis adulabantur. At poſtquam hominis Majeſtas, ob prævaricationem, caſſa, ipſique natura jam eſſet polluta, debebat eadem die mori; ſtetiſſetque latæ ſententiæ vigor, niſi is, per quem facta ſunt omnia, ſe vadem oppignoraſſet coram eo, qui fecit omnia, ſe in temporum plenitudine, oppetiturum pro homine, ut ſui juſtitiam amor oſcularetur. Unde pax. Ejiciendus extra Paradiſum homo in terram, ubi ligna occurrerunt ſteriliora, nec ciborum continuæ neceſſitati ſufficientia. Sed priuſquam abigendus erat, cum ipſum jam ſuæ nuditatis puderet, Deus utrumque induit tunicis pelliceis. Magnus nimirum ille Sacerdos & Agnus, hoſtia immaculata immolatus, ab origine ſuæ ſponſionis amoroſæ, in myſterium, Qui ideo duos ſine labe agnos, Patri æterno immolavit coram homine. Unum quidem in holocauſtum ſuæ futuræ paſſionis. Alterum quoque ſine oſſium comminutione, partim ſacrificandum, partimque edendum, in hoſtiam pacis, utrique dedit homini, ut à condito mundo Agnus in juge Sacrificium, hoſtia, atque ferculum foret, unus & idem. Quorum Agnorum pellibus amicti ſunt parentes. Quem primum litandi tenorem, deinceps imitata eſt gentilitas. Quamvis in Arcam, duo 4.
ſaltem ſexus cujuſque ſpeciei, conjuges ingrederentur: non tamen per annum jejunavit Leo, ut primam gregis ſpem, ſimul cum pardo, atque lupo divideret; iterumque deinceps per annum abſtinuiſſet. Terram enim ſufficienti numero replevit Dominus, quæ antè inanis & vacua. Neque enim quicquam defectuoſum eſſe voluit. Prout mare, individuorum multitudine, ita & terram pluralitate brutorum individuorum ditavit. Etenim quanquam ſpontè bina tantum intrarent animalia: aſſumſit tamen Noah ex mandato Domini cibos pro ſe, & aliis neceſſarios. Futilis ergo quæſtio, cur hodiè plures oves, quam lupi: Habuit ergo homo ab initio 5.
carnes, quibus veſceretur & ſacrificaret: fuitque vel ab exordio mundi, ſacrificandi ritus, ut de immolato ederent

ſacrificantes. Deficiuntque hodiè ſoli Mahometani, & Calviniſtæ, tanquam Sacrificio deſtituti. Cedant ideo qui ſcribunt, mortales ante diluvium carnibus veſci inſolitos: quia ſcriptum eſſet. *Carnes deinceps olerum inſtar erunt.* Fruſtra alioqui namque Abel gregem & armenta duxiſſet, nec cecidiſſet alter in venatione ferarum, & Nemroth nomen vanum haberet. Credam itaque, mortales beſtiis tam domeſticis, quam feris uſos: vix tamen piſcibus, ante diluvium. Eo quod tum unicus fons totam irrigaret terram, ſtaretque mare, altera parte globi, cujus altera medietas dicebatur arida. Adeoque piſces ſolius maris erant, dum totus mundus indiviſum erat continens: in cujus meditullio, unicus fons totam irrigabat terram in quatuor diviſus flumina. Nondum ideo Lintres aut Scaphæ enotuerant, ſic piſcatio in mari inſueta. Nec etiam habitatio hominum litora colebat. Nam Agricolis unicum terrarum, vaſtumque continens, ſat voluptatum dabat, ut ſterile pelagus mille tempeſtatibus horridum deteſtarentur. 1. *Geneſ. cap. v.* 28. Homini primum datum maris dominium legitur, dein ſuper volucres cœli, ac tertio ſuper omnia animantia, quæ ſe movent ſuper terram. Tamen ubi de cibis ſermo eſt. 1. *c. v.* 29. Omnis herba & arbor, in cibum data eſt. Et 1. *c. v.* 30. Omnia animantia terræ & volucres cœli, & quidquid movetur ſuper terram, habens animam viventem, datur hominibus, ut haberent quod ederent. Nuſquam tamen piſces leguntur conceſſi, ut neque piſces maris ad Adamum tranſlatos, ſua ut ſortirentur nomina. E quibus ſtatim obvium eſt, non fuiſſe herbas, arbores, aut reptilia ulla, homini contraria, aut in medicamentum exterminii. Reſtrictio item pro volucribus, & quæ ſe movent ſuper terram, piſces excludit. Quapropter ut à diluvio, ſectione unius continentis, fontes, & cataractæ, ſeſe ex imo fundo diffuderunt, piſces, delabentium aquarum dulcedine allecti, aliquot in fluviis & paluſtribus manſere: Aliis interim nova diluvii permiſtione & licentia è mari adſcendentibus. Piſces itaque carnes ſunto: licet homini antè inuſitatæ. Carnes inquam, quæ olerum inſtar deinceps à diluvio forent. Alioqui caro volatilium non olerum, ſed cerealium vices rependebat, ut quadrupedia jam dudum ab initio leguminum locum ſuppleverant. Pro- 6.
toplaſtus itaque in terram proſcriptus ærumnarum, tædii ac pœnitentiæ plenis, ampliſſimorum ſæculorum otio, ſenſit naturam ſuam, jam corruptione defœdatam, atque conſervationis indigam: Denique ut eſt neceſſitas ingeniorum ac inventionum mater, meditari cœpit, qua ratione inteſtinis vitæ calamitatibus, atque imprimis meteori injuriis occurri poſſet. In quo labore, filiorum ſuorum natu major, cœpit frugum nativitates, felices, atque infauſtos proventus perpendere. Unde prima Philoſophia, Agricultura 7.
fuit. Alter quoque, proprietates & ſocietates animalium notavit, gregis unde indubitata ſpe, tranquilla vita ducitur. Hæc fuit ſcilicet zooſophia. At deinceps 8.
uberiorem progreſſum facientes poſteri, decreta ſiderum, cum priorum obſervationibus, nectentes, denunciatas rerum viciſſitudinis utili, & jucunda admiratione adnotarunt. Pediſſequa ergo Agricul- 9.
turæ ſic ſurrexit Aſtrologia. Veruntamen 10.
naturalium diſpenſationes prorſus obſcuræ manſerunt; uti & inter omnes, ſuiipſius notitia, cunctarum eſt poſtrema atque difficillima. Morborum verò generationes, remedia & ſanationes (quæ adhuc tum erant rariſſima) longè erant obſcuriora. Primum namque, quiſque remedia, quæ ſibi profuerant ſine invidia, in medium adferebat. Primus autem Hippocrates ſuas obſervationes in calamum depoſuit: in quo labore divinam, quam non noverat, opem ſenſit. Galenus autem, vanas amorum nubes, tanquam aquilo, ſibi diſperſiſſe viſus, multaque undecunq; ſuffu-

ſuffuratus, Theoremata elementorum, primarum qualitatum, complexionum, & humorum erexiſſe, gloriatus eſt. Hiſque cuncta naturæ tam ſanæ, quam invalidæ opera & fortunas dicavit. Quæ poſt Græca Gens opulenter adauxit. Quibus hypotheſibus, Mauritani, ad palmam contendentes, laxa ſuperſtruxerunt
11. experimenta. Hæc itaque fuit naſcentis Medicinæ origo & ſors; hique inventores. In his demum ſtatum, nec progreſſum eſt deinceps. Galenus ab Antiquioribus admonitus, advertens ignem per aquam extingui,& aquam igne calefactam evaneſcere,leporē ſe auribus tenere ratus, omnes propemodum morbos, eorundemque remedia, in primis iſtis corporibus, eorumque qualitatibus audenter conſtituit. Dixit namque ignem aquæ hoſtilem & viciſſim. Unde decreto univerſali ſanxit, in nobis congreſſum quatuor elementorum, invicem continuo in nobis bello pugnantium & contrariorum in nobis continuam. Atque inexcuſabilem velitari luctam. Quare etſi foris laceſſeret nihil, fore tamen, ut quandoque intemperies, ſive morbus atque ruina, ſpontè adveniant. Mors inquam, ex compoſitionis elementalis neceſſitate, erumperet. Hoc in Galeno quidem fuit connivendum. At non in Chriſtianis: ſi non doceant, in Adamo parem compoſitionis neceſſitatem fuiſſe antè,quæ fuit poſt peccatum. Si nempè Adami compoſitio, è quatuor dimicantibus elementis connexa ſtaret. Statuunt itaque Scholæ omnes, ſola contraria contrariorum fore remedia. Quibus videlicet omnis exceſſus (nomine morbi inſignitus) in ſymmetriam redigeretur. Plauſibilis iſta & ſtupida doctrina placuit facilè omnibus, in ignaviam ſubſcribendi pronis. Quippè, quæ ſenſu ruſtico, magno compendio, & paſſim à quolibet facilè conciperetur: atque hinc ideo avidiſſimè eſt imbibita. Galenus interim, quantumvis amputationem, vel reſectionem noſceret enti nato, privativè oppoſitam: attamen non addubitavit partium vel humorum ablationem; reſpectu membrorum, redigere ad ſeriem contrariorum. Neglexitque privationum familiam, ceu adultero congreſſu natam. Hinc univerſum quæcunque numero,ſitu, magnitudine,proportione,affluxu, vel effluxu,diſſentirent,à debito ordine aſſumſit, tanquam ſi eſſent contraria, ut fatuæ ſuæ Regulæ ſtabilitatem faceret. Quaſi Medicina non operaretur phyſicè; ſed per ſolam ſtaret Matheſin. Hinc tan- 12.
dem abſurdo generaliſſimo, indicationes naturales morborum,per ſolas contrariorum oppoſitiones fieri dictavit. Axiomatibus enim ſuis neceſſitates ſubſervire voluit: non autem axiomata,neceſſitatibus conformia erexit. Quæ ruinam proinde facere jubentur, quotquot ad tantæ ignorantiæ lubitum, efficta propinantur. Manet itaque hactenus à Scholis & vulgo adorata maxima,univerſalis velut medendi apex,quæ per contrarietates, Id eſt,per rixas, lites, bella, pugnam, criſeſque, ſanandi tritam orbitam conſignant. Sic enim creditum, ſic factum, fictumque eſt hactenus, atque id tam extra controverſiam: quod nil æquè cenſeatur plauſibile & ſubſcribendo pronum, ſuaque intelligendi facilitate, oblectando & abripiendo incautum quemlibet decipiat. At cogni- 13.
tio cauſarum atque ſanandi radices, longè occultiori ſtipite creſcunt, quam quod vulgus ruſtico ſenſu flores earundem decerpat. Nec conſideravit Galenus, quod unum contrariorum, toties prædicari oporteret, (juxta Ariſtotelem) quoties alterum, eo quod utrumque ſtaret ſub eodem genere, paríliq; privilegio gauderet. Quocirca neque inveſtigavit unquam, quodnam eſſet illud genus, ſub quo ſtaret poſitiva frigiditas, ſive frigus, contrarium calori putrido tam multiplici, quot febrium finxit ſpecies. Nimirum ubi reperiret frigus, maligno, putridó, hecticoque calori contrarium. Totidemque paſſuum exceſſibus calori repugnans. Quæve iſta eſſet

eſſet ſingularis, & individua frigoris actio, tam diverſorum graduum, atque ſpecierum, quibus totidem calores ſubjugati, ad ſymmetriam cogerentur. Quod ſanè quamdiu neglectum à Galenicis fuit: etiam remedium cuique febri juſtum, manſit ignoratum, adhibitaque fuerunt remedia, à conjectura & caſu præſcripta.

14. Anguſtiis nempè Galenicis, utrobique ſua ſubjacent mendacia in mortalium necem conſpirantia. Irriſit quidem Galenum Paracelſus, helvetico ſarcaſmo, licet ſubinde ad eandem methodum coactus recurrat, ſuæ increpationis continuæ immemor. Coagulata nempe, non raro reſolutis, & reſolventibus contraria, eſſe voluit: imo multoties ad exploſas intemperies elementales, incoactus recurrit. Tandem fervore contradicendi, omnium medelam conſtituit in ſimilitudine tam naturæ, quam cauſarum morbificarum, cum ipſo remedio. Indiſtinctionis ſcil. plenus ubiq;.

15. Ego vero ſub libertate Philoſophica, nemini addictus magiſtro, ſentio: quod ſi ablatione cauſarum, omnis inde affectuum connexitas amputetur; omnem morborum ſanationem, eadem quoque cauſarum lege, definiri debere. Adeo quod correctio, ablatio, extinctioque efficientis immediati (quæ privationem effectus inde conſequentis, intra ſe adæquatè claudant) potiſſimum in medendo carnem continerent. Non autem ſimilitudines, ut neque remediorum contrarietates. Inprimis morborum producta (puta calculum, uti in ſe, ſuum agens, in ſe coagulatum, retinent: ita quoque ablatione ſolius effectus, perſæpè ſanari. Quia ſimul quandoque tollitur connexio cauſæ internæ, ſive immediati efficientis, cum materia ſua. Adde his, quod ſola ſolutio connexitatis, efficientis ad materiam: adeoque luxata, vel laxata adaptio, extinctioque, & pacatio privitivæ perturbationis in Archeo (quæ in ſe nonnunquam meram privationem includunt) totam non raro ſanandi hiſtoriam compleant, abſque ulla contrarietate, vel ſimilitudine remedii, ad cauſas occaſionales. Quod ipſum meminiſſe debuiſſet Paracelſus, ſi ad ſua ſemel reſpexiſſet arcana. Animadvertiſſet namque citò, unum aliquod iſtorum, omnes propemodum morbos ex æquo profligare, citra relationem ullam ſimilitudinis, aut contrarietatis: at ſolius tincturæ vitalis irroratione, dono, arcano, id eſt ſuper affluentia bonitatis. Enimvero quicquid in natura fit, aut naſcitur, fit ex neceſſitate ſeminum efficientium.

Semina autem ipſa nullatenus operantur ob ſcopum ſimilitudinis, aut contrarietatis (ut alioqui vulgo putatur) ſed duntaxat, quia ſic ſunt juſſa operari à rerum Domino, qui ſolus ſcientias, fines, ſeminibus dedit, ſibi ſoli cognitos à priori. 16.

Alioqui ſemina vadunt, & quorſum, neſciunt: ſeſeque dirigunt quidem, tanquam ſcientia pollerent, ſed tendunt per media ſibi conceſſa, ad fines ſibi ignotos. Vocamus namque impropriè medicaminum intentiones, aut naturæ ſcopos: non quod ſibi ab initio ſcopum præfixerint, tanquam ſi mente & præſcientia pollerent: Verum quod ex dono creato, nata ſint ſua directione ſpontè ac naturaliter defluere, ad ejuſmodi fines, Deo cognitos. Hoc namque ſic dictat Chriſtiana Philoſophia, ignorat autem Schola ethnica. 17.

Itaque vel in lumine, admiror Scholarum auſum, quæ entia naturæ ſeminalia, non agnovere in morbis: qualitateſque entium per ſe ſubſiſtentium, & morboſorum loco ſubſtituere, æſtimandas nihilominus voluere, per modum arbitrii, ſenſuum, ac thymoſis, quatenus antipathias, ac contrarietates, proprio impetu poſſiderent. Equidem ſic aſſuevi philoſophari, ut res ipſas, ex radicali fundamento, juxta cotem ſacræ veritatis, quam proximè liceret humanis ingeniis, dimetiri cuperem. Ut ergo oſtendam contrarietatis theſes, meros continere in naturam ſolœciſmos, prius advertendum eſt: 18.

futile Ariſtotelis tuliſſe inventum, materiam pro gene- 19.

generationis ſubjecto proſtituere; tam in natura integra, quam corruptâ (ſcilicet ægritudine morbi) omni prorſus accidente privam (feliciter ſic nempe incipit à duplici accidentium, & formarum omnimoda privatione, pro rerum primordiali initio.) Omne idcirco accidens, tam innatum, quam ſuperveniens, conſequenter quoque dependere, atque profluere
20. è formarum gremio. Sic quidem ut à forma ejuſque præludio, in Archeo omnis activitas, tam materiæ quam accidentium, dependeat neceſſariò: interim Scholæ ab hoc Ariſtotele edoctæ (ſuſtinent etiamnum hodiè) ſubſtantiis tam materialibus, quam formalibus, nil eſſe poſſe contrarium. Non video ergo, unde accidentia ſuam ſibi contrarietatem mendicabunt, præcipuè quæ ſunt nuda, immediata, atque mera formarum ſuarum organa? Unde enim hauſiſſent ſuam contrarietatem, quorum materia & forma, (totalia nimirum accidentium principia) omnem à ſe procul contrarietatem repellunt. Potiſſimum, quod accidentia in ſe conſiderata, non tam ſunt entia, quam entium; adeoque ex ſe ſint nihil, nihil
21. operentur aut valeant. Neceſſe eſt ergo, ſi in natura aliqua ſit contrarietatis intentio, eam primariò eſſe, in principio activo, id eſt, in ſinu formarum. Adeo quod vel hactenus formæ ipſæ (quas tamen abſque controverſia in numerum ſubſtantiarum relegarunt) ſibi invicem eſſent actualiter & potentialiter contrariæ primitivo jure. Conſequenter quoque falſum eſſe Scholarum axioma, Quod Subſtantiis nihil ſit contrarium. Vel oportet accidentia eandem contrarietatem habere independentem à formis: atque ex ſui propria natura, extra & contra poſſibilitatem formarum. Id eſt, non eſſe media immediata, producta, & organa formarum: ſed ex ſe oriri, ſtare, perſeverare & agere, etiam invitis formis, extra & præter formas. Eſſe inquam entia independentia, & non amplius entium. Vel tertio tandem fatendum mecum, nullam eſſe in natura contrarietatem, præterquam inter agentia libera & electiva. Addo. Si contrariorum paritas ſubſiſtat, juxta præfatum axioma: neceſſe eſt, relationem fundandæ relationis, inter contraria, dependere à radice ſubſtantiali, ſive à radicali contrarietatum reſpectu, & intima proportionis adæquatione penitiſſimè præſente. Quod eſt dixiſſe. Eſſentiam fundandæ relationis contrarietatum (priorem alioqui quam ſit ipſa formarum exſiſtentia) ſitam omnino, in ipſo penitiſſimo ſubſtantiali formarum principio, contrarietatis omnino incapace. Idque ſive Deum ipſum, ſive aliam ſubſtantiam creatam ſpectes. Adeoque eſt neceſſum, contrarietatem in natura includere contradictionem, in ſuis & Philoſophiæ initiis. Sin autem hæc, prout ſupernaturaliter, & in Deo conſideres, non idcirco contrariantur etiam. Adeoque nec à Deo in naturam fluent ut contraria. Et hoc ipſum dico. Urgeo & ulterius. Si unum contrariorum dicatur totidem modis, quoties & alterum: neque formis ſubſtantialibus quicquam ſit contrarium. Ergo nulla quoque eſt amicitia, ſymbolizatio vel ſimilitudo inter formas. Quod eſt falſum. Siquidem hinc conſtat indelebilis character rerum, quod à Deo pacis amatore creata ſint univerſa. Etenim poſtquam melioribus initiis me erudiendum ſubjeci, ſeriò cognovi, ſive ſubſtantias, ſive demum accidentia intuerer, nullam in natura eſſe contrarietatem, niſi inter entia iraſcibilia & motiva viventia. Tantum abeſt, quod cujuſlibet agentis actio in patiens, tantum procederet à termino relationis, contrarii ad contrarium. Solam itaque reperi contrarietatem, in poteſtate iraſcibili ſenſitivorum, neque alibi. Unde fortaſſis per 22.
metaphoram; ſive hyperbolem impropriam, contrarietas ad cuncta mundi individua contorta fuit. Num Scholæ, propriam ſentientes diſputandi thymoſin, meditatæ ſunt, & reliqua ſeminum pro-

 ducta,

ducta, pariter non niſi per Iram, actionem nimirum majoris ad minus, victoris ad victum, robuſtioriſque ad debilius, propter contrarietatis relationes concitari. Axiomatis ergo negativi ſenſus, quo dicitur Subſtantiis nil eſſe contrarium, æquivalet theſi in titulo hujus capitis præpoſitæ. Nempè Naturam neſcire contraria. Si vis aliqua contrarietatis eſſet in natura, præterquam in iraſcibili ſenſitivorum (de terminis namque, & relationibus appoſitis Logices, non loquor) illa certè eſſet in manifeſtis atque primariis elementorum qualitatibus: ſed in his nul-
23. la eſt contrarietas. Ergo nuſquam alibi. Probatur aſſumtum. Eo quod Scholæ primarias contrarietates in miſtis deſumant, ex ipſis componentium elementorum contrarietatibus. Subſumtum verò probavi alibi hic repetendum: Vir Juvenis deſcendens manè ex Alpibus, continua nivè tectis, latere tamen ſolem reſpiciente, tota cervix, ſibi in ampullas, ſive veſicas fuit cremata. Eſtque ibidem aer ſummè delectabilis, ac novo velut æthere perfuſus (diſce interim hinc primum, frigus non eſſe caloris privativam abſentiam; ſed ens verum.) Ergo ibidem frigus, & calor, intenſa ſimul in eodem loco, tempore, & ſubjecto aeris, ſeſe compatiuntur. Quod Scholæ non admittent, eſſe poſſi-
24. bile in contrariis; Siquidem quæ ſe mutuo debellare, frangere, expellere, interimere, & ad medium, neutrumque ſtatum ducere volunt. Notandum hic obiter. Ibidem, intenſum frigus hoſpitari immediatè in aere: intenſum vero & veſicantem calorem, ibidem eſſe ex parte luminis: adeoque immediate in loco ipſo aeris: in aere autem mediate. Sed cum iſte locus penetret aerem, per totam ſui ſubſtantiam: & locus illuminatus, calefaciat ſimul ipſum aerem, quem ideo lumen ſimul penetrat: Idcirco in eodem aeris puncto, eſt intenſus calor, ſimul cum intenſo frigore. Quorum amborum nexus, gratum, & ſenſui amicabilem teporem profert, illuſorium tamen. Quia effectus utriuſque qualitatis connexæ, prodit intenſionem magnam, ſub illo tepore. Ideoque nec tepor cauſatur, quatenus ambæ qualitates, æqualiter intenſæ, per pugnam contrarietatis ſeſe confringant, atque reducant in mediam, plauſibilemque ſymmetriam: Sed ſunt ſenſus, & Scholæ (quæ ſe juxta ſenſualitates, ubique abſque interiore indagine labi ſinunt) rerum naturalium improprii & ruſtici nimis Judices. Pariter, fervens aqua, infuſa frigidæ, pari proportione, quanquam ſtatim in commiſto teporem excitent: Utraque tamen qualitas, intenſo gradu, eſt in iſto tepore, non ſecus atque in præfato aere Alpeſtri: tametſi ſenſus illas non diſtinguat. Non eſt enim alias poſſibile, calorem illum aquæ, per graduum momenta acquiſitum, perire in inſtanti. Imo, nec eſt pugna contrariorum, quæ iſtum teporem ſtatim generavit, ut neque victoria frigoris calorem excellentis, dum prior calor remittitur: Sed calor in aqua eſt Relollæum tranſiens, quia violenter introductum. Ideo namque ceſſante igne, à quo eſt productus, ſua ſponte, ſtatim minuitur, ceſſatque non fotus amplius. Id eſt, Calor in aqua fervida per minimos ſubjecti ſui atomos diviſus, ſua perit ſponte, non autem à contrarietate victus, expulſivè. Quia Relollæum eſt qualitas efficiens, 25.
non procedens ex fermentis & ſeminibus rerum. Eſtque duplex. Unum videlicet in corpore proprio. Alterum vero in alieno. Inter Relollæa propria ſunt quædam ſeparabilia. Ut frigus in aere & aqua. Alia vero inſeparabilia. Ut calor in lumine Solis, candelæ, & ignis. Quæ nunquam frigere poſſunt. Relollæum alienum eſt violentum, quod ſi non foveatur, perit ideo per ſua momenta & gradus. Ideoque dicitur tranſiens; ut eſt calor in aqua. Ergo 25.
aer & aqua non calefiunt ab igne, per contrarietatem: ſed per generationem Relollæi alieni; quatenus agit, quod ipſi agere eſt juſſum, heteroclito cum ſeminibus agendi

27. agendi modo. Ideoq; nec agit ad, aut propter formam. Pariter, dum aqua ignem extinguit, vel ignis aquam in vaporem ſuſtollit, id nequaquam contingit vi contrarietatis. Quia totus univerſi ignis, ab unica aquæ gutta, ne vel minimam humiditatem delere aut minuere poteſt. Quapropter irrita foret ignis, atque ſtulta contrarietas, ſive pugna vana ac invalida. Non poſſe autem ullis ſæculis, per artem aut naturam, aerem in aquam, aut hanc viciſſim in aerem converti, per Matheſin, ac ſufficienter aliis modis alibi ſat demonſtravi. Neque etenim ignis ab aqua extinguitur, propter frigoris contrarii præſentiam in aqua. Nam ſic aqua fervens ignem non extingueret. Crematque ignis fortius ſub flatu & frigore boreæ, quam auſtri: folliumq; frigidiſſimus flatus, ignem magis accendit. Aqua ergo ignem perimit: non autem ignis aquam. Ignis etiam non frigore victus cedit, ſed perit ſuffocatus. Sicque oleum fervens, primam can-
28. dentem extinguit. Si ergo contraria debeant eſſe ſub eodem genere: non poteſt ignis eſſe aquæ contrarius. Cum ignis non ſit ſubſtantia, pro ut alibi ſat demonſtravi. Denique ſi eſſent contraria: eſſent primario, per ſe ſubſtantialiter & immediatè contraria tanquam ſimplicia: eoque dato, deberet eſſe illorum actio par & æqualis pugna. Quod jam ante falſum oſtendi, prout & quod ſubſtantiis nil eſt contrarium. Quorum nempe duorum, ignis nempe & aquæ, intuitu, Scholæ omnem miſtionum, & complexionum cōtrarietatem, finxere in univerſo. Quid igitur mirum, contrarietatem naturæ, in Scholis ſomniatam, haberi jam ſuſpectam, cum privativa ſua contraria ſint abſque contrarietate, paritate, congreſſu, commiſtione, viriumque conſertione?

29. Porro humiditas & ſiccitas, qualitates ſunt vix intelligibiles in abſtracto (pro ut alioqui calor conſideratur in manu, præter aut extra ignem: imo in ſubjecto ſui in proprio quale eſt aqua) ſed humiditas, ſiccitaſque, ſunt potius ipſamet corpora qualitata. Nec ideo acquiruntur per partes & gradus (ſub pace Scholarum) per modum qualitatum. Non enim propriè producitur humiditas: ſed addito corpore humido ad ſiccum, apponitur plus humidi, atque ſic improprie humiditas grandeſcit. Id eſt: Humiditatis increſcit quantitative: non autem qualitative. Aqua autem ſicceſcit nunquam, licet oculos fallat evaneſcendo. Pro ut de Gas alibi. Denique ſiccum, ſonat proprie exſuccum, continetque negationem duntaxat humidi. Ac licet admiſtione ſicci, aqua videatur minui in luto, aqua tamen ſemper ſuam ſervat intrinſecam humiditatem. Ut & corpus ſiccum pariter ſuam ſiccitatem. Quippe illorum non eſt in radice commiſtio penetrativa: at ſola partium appoſitio. Humiditas ergo & ſiccitas ſic obligantur corpori, ut nullatenus
ab illo queant diſtingui. Ac proinde non 10.
ſunt Relollea per modum caloris & frigoris, quæ gradatim introducuntur. Aqua tota in halitum quidem evaneſcit: nunquam tamen vel minutum ſiccitatis aſſumit. Sin autem ex farina & aqua, puls aut panis fiant, ac tandem concepta fermentalis ſeminis natura in lapidem tranſeant: coagulata tamen ſunt quidem iſthæc, quæ humiditatem aquæ priſtinam tegunt & obvelant: At tandem priſtina aqua inde repetitur. Non eſt enim exſiccata, nec periit: licet ſit coagulata à ſemine rerum. Alibi namque demonſtravi mechanice & mathematice, omnia corpora ſolida ex ſola aqua eſſe, nec congreſſum aliorum elementorum admittere. Sive: Omne corpus tangibile reſolvi tandem in aquam ſimplicem elementalem, qualis per pluviam decidit, imo ſuo corpori prius ſolido æquiponderantem. Quod unicum caput omnem deſtruit elementorum compaginem, temperiem, qualitatumque inteſtinum atque indeſinens bellum in nobis. Quapropter oportet Scholas, alias omnino morborum cauſas inda-

indagare. Quæ per inaudita Phyſices initia declaravi. Admirandæ ergo ſtoliditatis eſt, humiditatem per gradus advenire, remiſſamq; item humiditatem & ſiccitatem in elementis ſomniaſſe. Atque adeo immane eſt figmentum, hujuſmodi ſtupida ſomnia in morborum ac ſanationum familias introduxiſſe, iiſque fidenter totam ſuperſtruxiſſe Medendi baſin. Adeo ut per claſſes integras humiditatum ſiccitatumque, tam per agnationem mutuam, quam per caloris atque frigoris lenocinia nupſiſſe invicem. Unicam videlicet ob culpam, ut ſuis temperamentorum vanitatibus ſupellectilem ſubminiſtrarent

31. luge proximi. Ignaræ penitus, quod humidi cum ſicco nulla ſit in natura penetratio, unio radicalis commiſtio, vel radicalis temperies qua ſe invicem interſecēt

32. in ſinu formali. Unamque ſaltem quæſtionē, per me alibi reſolutam, omnibus, quotquot hactenus contraria elementa confluere, in corporum (quæ miſta creduntur) conſtitutionem rentur propono. Scilicet cum ſupponant duo gravia, aquam ſc. & terram, ac duo levia; Itemq; ſupponant impoſſibilem in natura corporū penetrationem: Tertio quoq; ſupponant, Aurum, abſque controverſia eſſe corpus miſtum, à præfatorum elementorum reali connubio: quomodo fieri poſſit, ut aurum præponderet aquæ ad minimum deciesſexies? Nam ſi in auro ſint partes aeris & ignis, anatica & æquali temperie miſtæ: (Id namque prorſus neceſſarium aſſerunt, cum ex æqua elementorum quatuor miſtura, auri perpetuam permanentiam in ſumma ignium tortura collocent) Ergo aqua & terra, in auro conſtituto, ad minimum præponderabunt trigeſies bis ſuæ materiæ, unde aurum conſurgit. Ergone terra ſeipſam penetrabit, ad minimum trigeſies bis, dum ex illa aurum fit? Itaq; cum infallibiliter ipſum pondus prodat corpus ponderoſum, nec pondus prorſus conſiſtat ex nihilo, oportet mihi reſolvant hanc quæſtionem, priuſquam me ad ſuam contraxerint opinionem, de elementorum miſtionibus. Mihi interim locus erit oſtēdere mechanicè, corpora ſolida & ponderoſa dare ex ſe æquiponderantem aquam, omnimodo guſtu orbatam, Nec in natura eſſe elementum, ut nec elementa ullo unquam artificio aut naturæ conatu, poſſe in unitatem formalem connecti. Hæc jam ſupra fuſius. Surdum eſt ergo doctrinæ genus, quod elementa quatuor ſint contra- 33.
ria; quæ confluant ad aliorum (quæ miſta hactenus fallaciter ſunt putata) compoſitionem; pugnentque etiam in talibus miſtis, quibus clauduntur, non ſecus ac in ſui ſimplicitate, ob contrarietates: quodq; ideo ſe mutuo conficiant bello inceſſanti, totieſq; à privatione reſurgant immediate, ſe mutuò devorent, atque rurſus evomant. Non tolerandus eſt iſte Scholarum ſtupor, quo ſibi invicem in his nugis abſ- 34.
que ſcrupulo ſubſcribunt, non inquirentium, quiſnam ille appetitus eſſet in elemento, ſeipſum ampliandi? quiſve motus, ſupra terminum à Creatore ſibi ſemel cōſtitutum? Nam inprimis non eſt ulla fames, ſitis, penuria, vel ſimile aliquid defectuoſum, cui à creatione ſubeſſent. Nec etiam patiūtur defectus, multo minus ſenſationem defectuum. Cum unumquodq; in ſe ſit primum & ſimplex, nec admittat connubia, nec abſumatur per alimentationes, perq; ſui commutationem excremēta habeat aut ejiciat, nec rubiginem patiatur, nec degeneret fatiſcendo in aliquod corpus ſe purius, ſe prius, ſe ſimplicius. Deeſt itaq; neceſſitas, qua elementa ſe hoſtiliter conſumant. Nam vidit Deus, quęcunq; fecerat, erant bona. Si ergo duo bona pugna- 35.
rent invicem: ſaltem iſta pugna nō poſſet non eſſe magnum & continuum malum, cujus Author eſſet Creator ipſe. Sequeretur enim inde, quod talis elementorū proprietas non eſſet ex Deo, neque ex peccato: ergo ex aliquo majore, quam ſit Deus. Sin autē dicantur elementa ſic à Deo creata, ut unum continuo aliud commutaret in ſui naturam: non quidem ob hoſtilitatem mu-

mutuam; ſed propter neceſſitatem nutritionis. Quanquam ridiculũ præſuppoñat; habeo tamen optatum: nempè contrariorum ablationem. Itaq; vanum eſt ſubterfugium & falſum commentum. Siquidem iſta ſuppoſitio nequit ſimul ſubſiſtere cum ipſa theſi. Nam ſuppoſita illa excuſatione, neceſſe eſſet fore pugnam, & reſiſtentiam. Alioqui unum elementum, ſtatim totum ſibi contiguũ aliud in ſe cõverteret. Quoniam nõ eſt ſuperandi difficultas, ubi nulla pugnæ aut reſiſtentiæ eſt neceſſitas. Quoniam unaquælibet pars elementi, haberet eandem paſſionem, motum, & deſiderium, ad conſumendũ ſibi vicinum, qualia in partibus ſibi agnatis ſupponuntur. Atq; adeo proinde intenderentur in immenſum iſtæ activitates, ut facili negotio ſtatimq; ſubſtratum ſibi elementum, abſq; reactione in ſui naturam converteret: Hæcq; ſic cõverſa, deinceps inceſſanter alia atq; alia ſubſequenter. Saltem aer ille ſupremus, quiq; longiſſimè ab aqua diſtat remotus, tædioſiſſima & longiſſima ſiti preſſus, periiſſet jamdudum, aut ſaltem tædio langueret, alimento naturali orbatus. Itaq; utut hæc excuſentur: ſaltẽ creaturæ eſſent ordinatę à Deo, cum appetitu turbandi ordinem, atque harmoniam univerſi & primæ ſuæ conſtitutionis; introducendi ſcil. diſſolutionem, & diſproportionem primam, ſuperando, perimẽdo, & in ſe tranſmutando vicinũ. Profectò fragilitates humanæ ſunt harum fabularum inventrices, introductæ
36. à Scholis paganicis. Quia per ignorantiam ipſius naturę, vulgus introduxit leges confuſiones, contrarietates, pugnas, hoſtilitates, reductiones, atq; iteratas reſurrectiones, ut homines ſuam iraſcibilem excuſarent & accommodarent rebus illa carentibus. Æſtimarunt nimirum Scholæ, ſimulq; ab his fallaciter edoctũ vulgus, in natura, majus, glorioſius, & melius eſſe vincere, quam vinci: pares ſubigere, quam ſubigi. Deus verò aliter nos docuit. In natuæ ſc. apice, glorioſius eſſe pati, quam inferre injuriam: vinci à fortiori eſſe beatius, quam dejeciſſe infirmiorẽ. Cumq; Deus in ſuis ęſtimationibus errare nequeat, Hinc Scholarum & vulgi æſtimationes, non à veritate naturæ: at ſanè à thymoſi ac fragilitate noſtra dimanarunt. Ideoq; erroneæ & abuſivæ ſunt, quatenus oppoſitæ Divinis judiciis. Nec etiam, quæ in homine contẽſit Deus, poterit in legis ſimplicitate, & naturæ neceſſitate, tanquam glorioſa laudare. Verùm ſi ulla, in rebus ſenſu carentibus, eſſet vera contrarietas: rectè cenſuiſſent, quod illa neceſſario ſurgat, ac præſupponat cõceptum odii & hoſtilitatis, in primis ſuis atq; formalibus initiis radicaliter ſigillatum: ratione cujus, Agens, ex propria philautia, ſibi concitaret odiũ in patiens: vel iſtud odium haberet ſibi ſingulariter à natura inditam (propter repugnantiam) diſſimilitudinem & alteritatis niſum. Idq; quoquo modo ſumatur, eſt fateri in formis ſubſtantialibus radicales, ſeminales, atq; medullares contrarietates. Adeoq; ſubſtantias ipſas eſſe immediatè ſibi invicem contrarias: niſi malint negare, formas eſſe ſubſtantias. Ego vero paratus 37.
ſum docere, naturam agere univerſa, per medias ſuas proprietates: nullo ſibi propoſito ſcopo contrarietatis, odii, aut pugnæ. Siquidem ex fide primò verum credimus, Deum eſſe Authorem & Rectorem aſſiduum naturæ: ſuamq; creaturam ubique in bonitate, quantum poteſt, exprimere, atq; teſtari. Denique, Deum eſſe fontale initium amoris, concordiæ atq; pacis: odiſſe quoq; diſcordias & contrarietates adeo, ut ſi potuerit univerſum condere abſque rixis & contrarietatibus; id feciſſe extra dubium ſit. Atqui idipſum potuit aptiſſimè: quia Omnipotens eſt, & fecit omnia ut voluit: ergo etiam fecit. Subſumtum patet: quia nil ipſi reluctari potuit, niſi quod voluit liberum facere: ſed rerum ſemina, ſive agentia naturæ, non donavit libertate volendi: Ergo neque agentia naturæ, reluctari DEO non potuerunt. Et per conſequens fecit agentia naturæ juxta beneplacitum ſui amoris,

bonitatis, & pacis. Sic namque dum cibum ſumo, nunquam invenio in me contrarietatem, ut neque in cibis. Sin vero copia aut qualitas me offenderint; defectum quidem in me experior: non autem contrarietatem. Si quis averſatur caſeum, non arguit contrarietatem: ſed ſeminalem diſpoſitionem, nocuum quiddam operantem: vi ſeminali, à Deo directa. Etenim propter neceſſarias in rebus viciſſitudines, haud lubet nobis qualitates quaſlibet nocuas, vocare hoſtilitates, atque inimicitias rerũ. Quippè in Philoſophia propriè loquendum eſt: ubi verba alias ſenſum mutant, rerumque eſſentias alienant: atque potiſſimum ubi inde tota medendi craſis, in perniciem humanam diſtorta eſt. Contrarietas namque, nedum vultum naturæ, totidem vitiis conſpurcat, quot ſunt rerum Agentia & proprietates: verum etiam ipſum naturæ Parentem videtur accuſaſſe, quaſi odii rixarumque factorem, fautoremque: Adeoque totus Univerſus, tantum eſſet hoſtilitatis hoſpitium, perpetuum duellum, ac vera erynnis, nuſpiam ſui Creatoris typum exprimens. Contrarietates ergo non ſunt à Creatore in natura, qui eas aſpernantur in electivis: multo amplius in iis, quæ ipſe condidit, juxta Archetypi exemplar. Creatura denique, cum ex nihilo venerit, ex ſe nullam præ ſe fert proprietatem. Quod ſi ergo contrarietates venirent ab errore ſolo, detortorum à conſueto ſeminum: ſaltem tunc non ſubſiſterent, niſi in effectibus monſtruoſis, atque ideo perperam in naturæ ſyntagma intruderentur: denique & hinc ſequitur, ſeminum contrarietates ex ſolo eſſe Deo: cujus aſſerti ineptitudinem judicet Chriſtianus. Nunquam enim hactenus Scholæ perpenderunt, quantum diſtarent invicem: Aliquid egiſſe conceptu contrarietatis: & aliquid operatum eſſe, per obediẽtiam ſeminum, debitam datis à Deo proprietatibus. Idcirco namque contraria admittere, eſt errores in Intentione, mediis & fine naturæ ſtatuere. Sciendum itaque penitus, naturam reſpuere contraria, ſi tonum ejus intimum aſſequi ſperemus. Quod autem Scholæ de calore radicali commentæ ſunt: ſaltem oblitæ ſunt, ipſi frigus radicale nubere, ſub eodem vitali principio, ut contraria ſuo pari gauderent jure. Solamque mortem ipſi oppoſuere extra genus. Quamobrem iſtam principalem qualitatem, abſque contrario cœlibem deſeruerunt. Falſumque ſuum axioma relinquentes, quod contraria ſub eodem genere ſint, & totidem utrimque prędicentur vicibus. Nam mors, cum ſit privatio & nonens, contrarii locum, Scholis dictantibus, ſupplere neutiquam poteſt. Ut vitæ aut calido radicali ſit oppoſitum. Cum id quod non eſt, quodque nil eſt, non ſtet ſub eodem genere, cum calore radicali. De cujus fabellis, & humidi primigeni figmentis, latiſſimè in tractatu De vita longa egi. Denique Scholæ ad ſcopulos colliſæ, ſubinde de calore & frigore potentialibus tractant: non tamen tanquam contrariis: ſequidem in unaqualibet guttula, vel atomo ſimplicium minimo, calorem & frigus connexa, & præpollentia ſtatuunt. In opio videlicet frigus intenſum & calorem quoque in ejus amaritudine explicant: adeoque & ſuam ſcientiam è ſaporibus deſumtam, de Relolleis, unico exemplo rediculam jam expoſui. Quia à Scholis perperam ſeminales & ſpecificæ poteſtates, traductæ ſunt in qualitates elementales, ſive Relollea. Frigus enim in opio, nullò licet ſenſuum judicio proditum, augurantur ab effectibus, quia ſeminalem dormitivam, ridiculo ſomnio ad frigus conſtrixerunt. Quaſi Altiſſimus, dum ſomnium in Adam mitteret, frigus in ipſo ſuſcitaſſet! Et quaſi à prandio, frigus nobis notabile in caput aſcenderet! Profectò Scholæ utrobique poſtulant intellectum, in obſequium fidei incomprehenſibilis. At flammula herba, quamquam ſe habeat univoco modo (quantum ex ſe eſt) ad cuncta

quibus apponitur : non tamen veſicat cadaver, prout corpus vivum. Eo quod cadaver non moveatur activè, ſive proprio motu, à fermento venenato flammulæ. Quia iſtæ qualitates potentiales non ſunt caloris aut frigoris, magis quam elementales : ſed propria, & formalis rerum energia ſpecifica. Quocirca futile eſt pro contrarietate commentum, & ruditatis teſtimonium, quidquid de calore & frigore, potẽtialibus in Scholis ad vota Gentilium ſubſcriptum eſt : cum potentialem calorem, caloris actualis ſocium, ſub eodẽ genere negent, ſub quo tamen colligunt contraria. Adeoque temeraria temperamentorum hiſtoria ad ſe traxit facultates vitales, atque ſeminales rerum. Eſt namque in Scholis neſcitum, quidquid ſalium ratione agit, non eſſe ex propria ſeminis potentia; ſed accidens, ratione objecti varians. Calcem enim, velut calidiſſimum ſimplex æſtimarunt. Eo quod per ſalia ſua moveret eſcharam : nec attenderunt, quod in calce viva, prout & in nive, oboriantur ſpontanei vermes. Quod hoc loco deſideratur, alibi de actionibus, prout & de cognitionibus morborum fuſiùs expoſui. Hactenus igitur docui,
38. qualitates in elementis eſſe, & operari abſque reſpectu contrarietatis. Nunc verò ad rerum ſyſtema deſcendo. Inprimis unitas, non eſt contraria binario, quanquam recedant diſcreta, per alteritates. Pariter nec ſurſum nec deorſum, oriens & occidens ſunt contraria : ſed ſituum oppoſitiones, quæ per reſpectus ſvariant. Adeoque quod ſurſum eſt, alterius relatione, eſt infra; nec ideo auris dextera ſiniſtræ eſt contraria, quanquam oppoſita. Etenim nec loquor de terminis contradictoriis, qui tantum in habitudine relativa contradicunt, non autem proprietates inimicas in rebus habent. Neque item de privativis mihi ſermo eſt. Imo neque nego contraria in vi iraſcibili : ſed dumtaxat hoc unicum conſtanter affirmo. Deum in natura non feciſſe contraria, quæ per hoſtilitatem ſe mutuo interimant, aut aggrediantur. Sive, nego in naturalibus proprietates contrarias. Id eſt, Nego contraria poſitiva atque realia, in ſerie actionum naturalium. Virtus etenim oppoſitum habet ſibi vitium, de indole privantis. Nec etiam volatile contrarium eſt reptili. Nam idem bombyx eſt utrumque. Nec generatio ipſamet, eſt contraria corruptioni : ſed unicus ſeminum fluxus, à puncto ad punctum, per laſſationem, ablationem, amiſſionem, extinctionemve virium. Similiter nec magnum parvo, neque rectum curvo eſt contrarium. Cum unum & idem nunc parvum, nunc magnum, rectum curvumque eſſe queat. Idem eſto de dulci & amaro; duro, & molli: aſpero, & glabro : gravi, & levi: acuto, & obtuſo : coagulato, & reſoluto : vel albo, & nigro. Sunt namque quælibet rerum poteſtates, in ſe abſolutæ, nec reſpiciunt alias à ſe diverſas. Quia unumquodq; eſt prout per ſe exſiſtit : quod autem opponantur à nobis, velut ac ſi invicem diſſentirent, id rebus eſt ignotum, atque planè per accidens, ſeu alienum. Interim ſecuris non ſecat ligna, aut culter ſcindit panem, propter contrarietates aut hoſtilitates : ſed unaquæque proprietas agit, ſine reflexione ad oppoſitam, quod agere eſt juſſa. Stultum eſt res contrariari velle, quibus nulla eſt odii, diſſidii, victoriæ, aut ſuperioritatis prætentio : ideoque nec ulla contrarietatis intentio in natura. Agit propterea res quæque, prout eſt agere juſſa. Non enim intra teſtam ovi, clauditur bellum contrarietatis, licet ſemen fluat per varias diſpoſitionum alteritates, longè ab invicem diſſimiles : Aſſervatur utrobique & permanet unitas, & concordia naturæ: quæ ſibi nuſquam contrariatur, imo horret omne contrarium, & quicquid unitatem turbat. Enimvero in ſemine vis eſt tranſmutativa aquæ, exſiſtentis in terra horti; atque ſic unicà aqua illa tranſit in herbas mille, calidas, acres, amaras, acidas, & frigi-

frigidas. Non enim, quod aliquod ſemen ſit contrarium ſucco ſive aquæ in terra: aut acido invideat aliud acre ſimplex, ſibi vicinum: quod ſibi minus reſpondeat in ſymbolo unitatis. Abſit. Procedunt enim indifferenter ab initio vitali ſuorum ſeminum, in quo non hoſpitantur contraria hoſtilia. Accidentia enim cum ſint diſpoſitiones ſeminum, ſive entium abſolutorum in ſe, nec relativorum; ideoque contrarietates neſcientium: ſequuntur etiam ductum ſuorum ſeminum, quorum ſunt organa, atque producta. Tabula ergo repugnantium, contraria tantum admittit in vi ſenſitiva, & iraſcibili, liberè agentium. Secundo admittit privativa. Tertio denique quæ contradicunt in terminis relativis. Cum igitur abſolutè in natura non ſint contraria, quam oſcitanter hactenus ſit itum, in complexionum figmentis & ægrorum ſanationibus, viderint illi, quos quandoque accuſabunt, viduarum atque pupillorum planctus, ob unicam ſcilicet ignaviam, quod ethnicis doctri-
39. nis ſtupidis ſubſcripſerint temerè. Adeoque naturæ definitionem ne quidem hactenus noverint. Quam ſic definio. Natura juſſus eſt ille Dei, quo res eſt id, quod eſt, & agit, quod agere juſſa eſt. Sed iſtud aptè. Quod Scholæ propria aſpernentur theoremata: artemque theoricam venumdare videantur; quam quoties lubet, non ſequuntur. Nam in Peſte, & Malignis, theriacam, aliaque non obſcurè calida, ut & ſudorifera propinant, neglecta caloris indicatione. Eryſipelas quoque Apoſtematum maximè igneum (ut ajunt) appo-
40. ſita optima aqua vitæ ſanant. Denique ſi natura ſui medicatrix morbos ſua bonitate ſuperet, non autem qualitate pugnace; oſtendant quæſo, quale frigus ſit in corpore febriente, quod calorem ejuſdem morbi ſtatis horis interimat. Quinimo ſi natura ſit ſui medicatrix, quid quæſo neceſſum eſt, morbum terminari per criſin ſive judicium? ubi nulla eſt lis, nec morbus ad judicium citatus, auditus aut admiſſus? ubi patiens in initio, ſeipſo, propè convaleſcentiam conſtituto, eſt pugnacior! poſt multos nempe labores, dolores, jejunia, vigilias, & evacuationes? Adeo nunc neceſſariò potius ſuccumbere, quam litem ſua vi ſuperare, atque vincere hoſtem deberet. Imo ſi vis ulla in limine cognita fuiſſet, de plano, ab initio judicari debuiſſet, ubi judicem & teſtes pro ſe habebat, cauſamque æquam contra proditorem morbum. Saltem iniquum eſt, atque cachinno dignum, quod ipſe judex ſit pars in criſi. Faceſſant ludicra in ſeriis. Nam ſi Natura ignoret contraria (ut oſtendi) hæc ſanè non poterunt pugnare in nobis, miniméque tantiſper, dum creatura eſt juvaminis indiga, atque fuit morbus. Univocum ſiquidem natura noſtra ſemper operatur, ſive res coagulatas reſolvat, ſive demum reſoluta coagulet. Non ſecus enim atque pulvis Chryſoplycius, qui plumbo duritiem, argento vivo & ſtanno, difficilem liquationem dat, quam utramque qualitatem ferro adimit. Non ſanè quod iſte pulvis ſit ſibi, & metallis, quæ perficit, in agendo contrarius: Hiſque addat, quod ipſis deeſt: unicus nimirum præbeat ſingulis ſuas & longè diverſas diſpoſitiones: quas credidere contrarias, ut eſt durities in auro, tene-
ritudini plumbi. Cedat item Paracelſus, 41.
quod ſolis ſimilibus clauſerit ſanationem omnem, contrariorum interim tempeſtates admittendo. Et quantumvis ſimilitudo involvat familiaritatem, facilem remedii ſuſceptionem, unionem, ingreſſum, penetrationem propter conformitatem ſymboli: attamen ignoravit bonus ille vir, quod iſta non ſint agentia ſufficienter ad ſanationem requiſita: at ſaltem media occaſionalia, externa, ſive concilia-
trices medelæ: Qualis etiam eſt phar-
maci puritas & ſubtilitas. Quapropter 42.
cenſeo, medicamen propriè, immediatè, atque efficienter, conſiſtere in Competenti, ſive Appropriato. Per quod nempe natura à ſuo caſu reſurgit. Sunt rebus ſiquidem

quidem natales dotes, quæ diſtant à ſimi-
43. li. Sint nempe illæ, in quibus Archeus noſter ſuas reperit delicias. Per exemplum. Fames eſt velut peracutus morbus, paucorum ſaltem dierum patientia; ſeriò necans. Sanatur autem non contrario cibo, non denique ſimili. Nec etiam fames arguit defectum cruoris abſumti. Alioqui dyſenteria, & phlebotomia famelicos neceſſario facerent. Sed in fame eſt devaſtatio nutrimenti, ipſius ſtomachi, à vigore fermenti digeſtivi, ſive eſurivi, ac depaſcentis: unde demum tuſſis ſenſatio famis. Quoties nimirum fermentum ſtomachi benè diſpoſitum, nec habens objectum in quod agat, conſumit proprium ſtomachi alimentum: Sedat ergo famem cibus, non in quantum fermento contrarius, nec quatenus ſimilis eidem: ſed
44. quia remedium appropriatum. Simile eſt in morborum quorumcunque medela, Requiri nempè adæquationem remedii, ad indiſpoſitionem Archei, & cauſæ occaſionalis ademtionem. Quæ remedii appropriata convenientia, ſive dos, præſupponit proportionem tam in gradu, quam quantitate, adaptationem, & applicationem, cum ſpecifica conformitatis adæquatione. Hactenus quoque includit indicationem & cognitionem finis: facultatum noſtrarum habitudinem & exigentiam, earumque cum remedio congruentias, quibus iterum ſupponitur doſis. Sic enim remedia, nedum reſpondeant paritati objectorum: ſed & fermentorum de-
45. terminationibus. Paracelſus quandoque ratus, nullum ſimplex medendo aptum, niſi primitus ipſum moriatur. Atque rurſus alibi. Quod non ſufficiat ſimplex proinde mori, niſi in tria prima (ſalem, ſulfur, & mercurium, ſic vocat) prius redigatur. Qui aſſerentis error, frequentem in authore ſuſcitavit inconſtantiam. Quod non pauca ſint ſimplicia, quæ formæ proprietatem explicant ſpecificam, ſoſpite ſubjecto cui inhærent. Qualia ad limen occurrunt Periapta; & Amuleta quamplurima, quæ ipſus appellat zenexton. Sic nempe palpitationes cordis, infamem hemorrhoidum dolorem, profluvia cruoris, epilepſias, uteri ſtrangulatus, ipſaſque febres, ſedari per appenſa, jucundè notavimus. Sic ex adverſo. Remedia diſtillata non pauca, vix mori ſciunt, aut in familiam humanam commigrare. Attamen ingens eſt illorum effectus in morbis. Condonet mihi quoq; Paracelſus; quod nunquam in noſtro corpore, fit illa ſimplicium remediorum Analyſis. Sat enim alibi docui, quod digeſtio nunquam, ad nupera illa tria prima tendat. Nec unquam hiſce nutriamur: ſed unico & eodem aut conſimili liquore, quo conſtamus. Multa quoque per primam ſui bullitionem vires deponunt priſtinas. Aſarum enim ſic de vomitivo, evadit diureticum. Ac plerumque rei deſtruitur proprietas ſpecifica, per diviſionem in tria illa prima. Nam etſi ſervent aliqualem concreti craſin: ſunt tamen nova creatura per ignem patrata. Felix quoque ille, qui crudis ſimplicibus, morbos tuto, atque promtè tollere novit. Eſt enim antiquior medendi methodus, in Sacris notata. Quod de terra medicinam creaverit Altiſſimus. Siquidem ens ſpecificum non poteſt non per ignem alterari. Ideo non infrequenter extracta, atque magiſteria debilitantur. Enimvero ut Spagyria deducit multa ad gradum majoris energiæ, quatenus ens novum ſuſcitat: ſic aliàs rurſus multa clam ſuffurando debilitat. Naturam ſcilicet ignaviæ atque imperfectionis accuſat, quiſquis eandem citra ignem nil expoliviſſe autumat. Sint rerum ſemina horum teſtes. Quædam namque ſponte pullulant propria; aliqua vero ſatione & occatione egent: pauciſſima verò artem præparationis indigent: nulla tandem ignem admittunt, aut analyſin. Poteſtates enim quæ immediatè in naturæ hærent gremio, agunt more influentiali, nec igni ſubmitti libenter volunt. Illæ verò, quæ formis non quidem ſimplicis;

plicis ; ſed partium heterogenearum immediatè inſunt : perſæpè in abſtracta magis parte ſui relucent. Sic etenim macis, therebintina, & Aſparagus,etiam ſui ſymbolum in lotio pingunt. Verùm poteſtates, quæ per ignem è rebus ſurgunt : licet aliquid ſuo debeant concreto, tanquam illius familiæ pignora : At certè ſunt nova, & tranſplantata germina, alterius Monarchiæ plerumque vaſalli : Prout alibi de facultatibus medicaminum. Semper enim magni feci deſtinationem Creatoris, in dote ſimplicium. Nam revera, ex mente ejus, plurimi morbi, cedunt per ſimplicia, tanquam antiquiſſimo cuneo pulſi. Quod autem Panegyrum ſimplicium agam, nolim recipi in vilipendium Pyrotechniæ : ſed loquor tantum iis, qui nil, præter tria illa prima, admittunt, ſudoreſque herbarum ſtillando eductos, longè præponunt, illarum cruentis ſuccis. Diſcant enim prius herbarum ſuccos, itemque jura carnium, abſque ſale, aceto, melle, ſaccharo, & igne condire, atque à putredine per annos vindicare. Tum demum ſpernent facilè ſtillatitias aquas herbarum, non minus quam ſyrupos. Aſt ubi morbus in gradum ſurrexit, nupſitque intimè, jacenti naturæ, altiora exiguntur remedia, quam quæ ſponte natura produxit.
46. Tandem apud multos cenſebor forſitan de lana caprina, ſoloque certaſſe nomine. Quodque Scholæ contrarium, ego oppoſiti etymo larvare contenderim. Sed hæc me manet ab ingratis ſolis pœna. Ego medentes & Scholas alloquor, quæ morborum tantum illa admittunt remedia, quæ hoſtili proprietate contraria, morbos cenſentur pugnando aggredi. Perq; intemperiem contrariam (ut ajunt) edocent temperiem duntaxat acquiri, qualia nulla demum hactenus in natura fuiſſe, atque demonſtraſſe, quieſco. Nec ſufficit, quod requirant in remedio vires ſuperiores, relatas ad morbum : verum etiam id fieri volunt, cum bello contrarietatis, litis, & criſeos ; ſi victoria inde ſit ſperanda. Oſtendi equidem, ejuſmodi poteſtates in natura non reperiri. Item remedia, nec ſemina rerum agere ſpe, aut niſu victoriæ, aut peſſumdandi patiens ſuum,tanquam ſibi contrarium. Nec imo ſuperandi activitatem patientis. Adeoque non eſſe ullam contrarietatem, luctam, odium, bellum, dimicationem, arrogantiæ aut ſuperioritatis in naturalibus prælaturam, Sed agere abſque intentione,& præcognitione finis. Quatenus à Deo, illarum Arbitro ſic creatæ, ſicque dotatæ ſunt : adeoque ſic agere juſſa. Clarum eſt itaque, quod contrarietas, qualis in Scholis, rebus quibuſvis inſita docetur, à tota exulet natura, præterquam à vi iraſcibili animantium : Adeoque licet Philautia,ſympathia,antipathia, electio, imo & ſenſus aliquis, rebus non animatis tribuantur. Eſto analogia quædam, potius in effectibus, & cauſis, quam in directione Creatoris, aut deſtinatione finium relucens : Eo quod proprio ſenſu, electione, intentione agendi,& præcognitione finium, ſint orbata. Sed cum quæpiam hujuſmodi luculenter teſtentur habere directorem, omnium fines uſque ad fines fortiter moventem, ac diſponentem ſuaviter : illarum proprietatum explicationes,teſtimonia ſunt, Deum ſummè glorioſum, rerum etiam vilium, habenas regere, per potentias ipſis neſcientibus datas. Atque adeo totaliter rectas, abſque cognitione finis. Id eſt citra impetum, iram, luctam, & odium illarum. Tantum igitur abeſt, quod actiones rerum, & remediorum, cenſeam fieri per oppoſita (loco contrariorum) quod æqualiter tam oppoſita, quam contraria relegaverim à natura : oppoſita autem admiſerim per modum relationis terminorum. Non autem in via, qua in invicem agunt. Semper enim à virili ætate, ratus ſum; Si contraria eſſent, aut agerent ut talia, quod natura, totaliter, exemplariter, formaliter, & dependenter, non reſpiceret ſuum creatorem. Quodque de tali creatura,non

aptè

aptè dictum eſſet: *Et vidit Deus, quæcunque fecerat, erant bona*: ſi ſibi inditas proprietates explicare non poſſet, niſi per odia hoſtiliter. Tandem, quantum oppoſita, quæ retuli inter repugnantia, diſtent à contrariis medicis, norunt, quicunque non ardent voluptate conviciandi. Advertant ergo tyrones, an de nudo mecum nomine agat, qui prima medēdi principia evertit ex creatoris intentione qui res voluit ſingulas operari, juxta dotem naturæ ſibi collatam, non per contrarietatem, aut appetitum ſe invicem deſtruēdi: ſed ob fines ſoli Deo præcognitos. Qui eſt amor & pax: non autem odium, lis, aut fomes contrarietatis. Ab intentione Creatoris ergo, Creata ponderanda ſunt. Scholas decepit lupus, ovem non unicam, ſed totum ſimul gregem, ſi poſſet, occidens. Contraria eſt in homine, & belluis, per poteſtatem thymoſis, quæ tam à regno
47. minerali, quam vegetabili exulat. In mortalibus tandem Peccata opponuntur virtutibus privativè, cum peccatum reputetur non ens. Ego putem virtutes habituales, non contrariari vitiis, quatenus adhuc reſident in intellectu: ſed tantum quando illarum emanatio ex intellectu, eſt in conſenſu, in quo opponitur thymoſi volendi aliud. Quæ in progreſſu prius iram, odia, ſimultates, id eſt, contraria, parit. Ex corde enim procedunt homicidia, adulteria, &c. Merum autem non ens non procedit, ut neque ſub conceptum cadit, cum non habeat ſui ſpeciem, qua ſe repreſentet. Ergo peccatum, non eſt ſola averſio à Creatore: ſed & actus mentalis, determinatæ malitiei: Actus autem mentalis, ſemper induit materiam, in quam ſui Ideam depingit, quam concipiendo ſeu imaginando formavit, & hactenus emanat juxta fundum animæ, in corporeas facultates. Hactenus diſſerui de facultatibus
48. creatis, ex intentione Creatoris. Nempe non eſſe data contrariorum, aut inimicitiarum incentiva, rebus ſine animoſitate ſenſualitatis exiſtentibus. At juverit hoc loco oſtendere, per eandem thymoſin, fieri quidem aliqua, quæ hoſtilitatem belluinam exprimunt, ut ſaliva rabientis, punctura ſerpentum, apum, &c. eadem tamen operantur per modum venenorum, plantarumque virulentarum: quas divina bonitas non ad nocendum, aut occidendum, ſive ad malum finem creavit: ſed ob fines alios, in gloria ſuæ majeſtatis directos. Aſt perdifficile erit aſſueto, contraria hoſtilitatis tribuere rebus inanimatis, poteſtatumque analogo laſcivienti, Rem (puta rabientis aut ſerpentum ſalivam) ex ira in hominem impreſſam, abſque contrarietate conſiderare illa, quam ultrò, in bruto unde manavit, concedimus. Aſt ſane mecum facilè ſentiet, ſi conſideret, quod venenum, ſive ſit creatum, ſive per animoſitatis contagium à bellua paratum, non proinde deſinat eſſe venenum, & agere pro natura veneni. Cujus proprietas eſt, agere vi naturali; imo quamquam ortum ab iræ impreſſione: hæc tamen qualitas, illi non eſt ira amplius; ſed productum quoddam naturale: adeoque in quo, eſt quidem ſtigma iræ & contrarietatis; non autem ipſa ira. Ac proinde non eſt ſimile aliquod productum amoris, quo homo ictus, aut unctus, in tantum proficiat: quantum ab altero producto lethaliter feritur. Unde manifeſtum fit, Quod iſtud venenum, utcunque ab ira ſit productum, & homini ſit lethale: Id tamen non evenire ob aliquam contrarietatem: quandoquidem ipſi ex oppoſito deeſt contrarium, quod æquivalenter aut pariter juvet, vitamque promoveat, prout hoc venenum nocet. Adeoque ſi venena hujuſmodi, ob contrarietatem agant, jam falſum eſt axioma: quod totidem modis unum contrariorum dicitur, quot modis alterum. Itaque jam ſat oſtenſum, quod venena quidem fiant à belluarum ira: at non proinde ſequitur, quod venenum plantæ ſi agat (ut oſtenſum ſuperius) ob naturalem ſui

dotem ipſi implantatam divinitus :-& non propter ullam contrarietatem, quod venenum brutorum plus capax ſit contrarietatis, quam ſimplicium aliorum. Alioquin idem prorſus eſt judicandum de venenis veneficorum, Sagarum, &c. etenim licet componantur, & potanti dentur, animo nocendi; illa tamen operantur, aut naturaliter, adeoq; abſq; intentione contrarietatis aut pugnæ: vel operantur vi dæmonis. Quæ eſt vel ſolitaria, adeoq; eſt effectus verè hoſtilis (quia à Cacodæmone inimico) vel naturalis. Et tunc non vi contrarietatis aut pugnæ: at ſolum per explicationem ſuæ naturalis dotis. Quam jam ſupra oſtendi expertem litigioſæ contra-
49. rietatis. Porro horum occaſione explananda eſt, veneni è thymoſi parati energia: Notum eſt vulgo, quod cruor tauri potantē ſtrangulet, non autem cruor bovis aut vaccæ. Idq; alibi retuli in furorem tauri cum cupidine vindictæ morientis, per ſerpentum modum. Porcus autem etſi cum ira pereat (forte proinde Deus animantum cruorem ſub pœna indignationis vetuit) fit tamen id cum metu mortis. Taurus autem, tanto furore percitus eſt, quod nullam mortis apprehenſionem patiatur. Adeoque ejus cruor, etſi venenoſus: non tamen ejus caro. Eo quod furor ejus, prope mortem adveniens, non ſat ſpatii habet, ut carnes inquinet. Rabidus vero, quia dudum ante mortem furit, ſuas etiam infectat carnes. Timida proinde animalia, ut mus, bufo, &c. carnes ſuas atque oſſa pavore quodam centraliter conſpergunt. Prout alibi in Peſtis tumulo demonſtravi. Atqui huc ſpectat illud axioma: *Morta ſa beſtia morto il veleno.* Quod ſanè locum habet in animante virulento; quia per intervalla, vindictæ furore ardet. In ſumma. Vires & dotes ſimplicium, ſi nobis adverſentur, Id ex ordinatione divina: non autem ex Idea vindictæ, aut hoſtilis contrarietatis provenit. Nam procul diſtant invicem eſſe alicui contrarium, & habere dotes in natura nocuas. Siquidem hoc ordinem Dei, & varietatem potentiarum, in natura conſtitutam arguit. Illud verò dicit hoſtilitatem, Deo & naturæ inimicam. Differunt itaque fine. Id eſt inſtituto ac directione Dei in natura. Quod eſt ordine, intentione, deſtinatione, adeoque toto ſcopo Divinæ mentis: Juxta quam conſidero contrarietates in brutis, & homine, & non in aliis ſimplicibus, omniumque minimè in elementis. Ac proin finaliter, non eſt hic quæſtio de nomine. Si elementorum contrarietates, & in falsò creditis miſtis, pugnas, complexionumque alternitates ſubvertam, non ſecus, ac quicquid ex his ſuppoſitis, pro vita, morbo, morte, & remediis garritum eſt hactenus.

BLAS HUMANUM.

1. ERror Scholarum circa primum motorem. 2. Ariſtoteles ſibi contradicit. 3. Blaſphemum in Chriſtiano. 4. Error fluxit è Matheſi malè appropriata. 5. Blas humanum imitatur Aſtrorum fluxus. 6. Blas noſtrum, quando præcedit, & quando ſequitur Blas ſtellarum. 7. Quare Blas brutorum præcedat. 8. Blas voluntarium, non eſt ſtellis annexum. 9. Duplex Blas in nobis. 10. Inſenſitiva unde moveantur. 11. Galenus repugnat Ariſtoteli in pulſibus. 12. Inquiſivit modificationes pulſuum, non autem efficientem. 13. Uſus pulſuum Galeno. 14. Tertius uſus Galeno ignotus. 15. Conſideratio Authoris. 16. Refrigerium, non eſſe finem pulſuum. 17. Suppoſitiones aliquot. 18. Nemo egit de vita. 19. Contradictoria de igne cordis. 20. An pulſus conciliandi frigoris ergo. 21. Pori in ſepto cordis, cur triangulares. 22. Cruor & ſanguis, in quo differant. 23. Anima ſenſitiva fabricatrix pulſuum. 24. Quorſum cordis motus. 25. Abſurda Scholarum de calore radicali. 26. Motus cordis, non poteſt refrigerii cauſa cenſeri. 27. Cur pulſus febrilis ſit citatus. 28. Spina in digito, docet ex celeritate pulſus, calorem augeri; non autem frigus. 29. Quinque ſcopi præcipui pulſuum. 30. Accenſio igneitatis, & illuminans, ut differunt. 31. Non eſſe ſpiritum cruoris jecorarium. 32. Carioſa doctrina, quæ fines pulſus cum anhelitus confundit. 33. Neceſſitates pulſuum antehac ignotæ. 34. Uſus pulſuum reſpicit fermentum digeſtivum. 35. Scholarum ignavia

via

via circa hæc. 36. Navigantes ſani, cur ſeipſis non navigantibus, edaciores. 37. Aer nequit alere ſpiritum vitæ. 38. Alkali formatur comburendo. 39. Mirabilis carbo mellis, & elucidantur varia Chymiæ theoremata. 40. *Reſpublica alcalium. 41. Balſami Samech Paracelſi fabrica. 42. Alcali volatilizatur, & viciſſim, ſub eadem proprietate formali concreti. 43. De labore Sophiæ. 44. Mechanica aceti diſtillati. 45. Reſumuntur aliquot mechanicæ Chymiæ, ad conſummationem cruoris abſque fece. 46. Uſus pulſuum novus & inauditus. 47. Dolente è ſpina parte, pulſus inſolitus. 48. Facto pure, cur miteſcant ſymptomata. 49. Durities arteriæ, unde ſtatim fiat. 50. Quid portendat durus pulſus. 51. Differre uſum pulſus, ab uſu anhelitus. 52. Dum pus fit, major labor. 53. Qualitas potionis vulnerariæ. 54. Falſum, quod ventres natura calidiores, hyeme. 55. Contradictio Scholarum. 56. Petitio principii. 57. Octuplex ſcopus pulſuum. 58. Ut non eſt ſpiritus jecorarius in cruore; ſic neque proprii nominis eſt pulſus animalis, in officina cerebri.*

EXpeditis jam elementis, complexionibus, compoſitionibus, cauſiſq; naturalium pro Phyſicis. Explicata ſcilicet, poſt formarum ortum ignorantia, quæ circa medendi initia mortales circumvenit: edoctis quoque fermentorum atque Magni Oportet neceſſitatibus.
1. jam ergo vitalia initia examinabo. Docuere Scholæ, in omni motu locali, de neceſſitate ſtatuendum Primum motorem immobilem. Quod nec per artem, nec per naturam verum invenio. In cujus demonſtrationem vadit ebrius, inſtabili mente, atque pede, in fluctuante navi, & appendit pondus horologio. In voluntariis ergo motibus, non eſt requiſitus primus motor inſtabilis. Item Sol, trans vitrum, ſuo radio accendit pulverem tormentarium. Primus hic motor, nequicquam penes ſe habet quod ſit immobile. Id jam in igne, ut anomalo ente, quoque patet. Tertio in natura, unumquodque ſemen, ſemel loco debito conceptum, non ceſſat deinceps proprio motu, ſubſtratam ſibi molem agitare. Verus ergo, ac primus ſeminum motor in natura, rerumque univerſarum opifex, ſeipſum primum movet, ſuoque motu ulteriorem motum non requirit. Et quidquid naturalem motorem quemvis excitat ad movendum, eſt ipſum proprium ſuum ac internum motus initium, cadenſque in loca impropria, moritur,
ceſſatque ejus motus. Ariſtotelici ideo, 2.
qui naturam vocant principium motus, ſive motorem primum, abſurda oblivione, expetunt in primo motore ut ſit immobilis. Et quamvis ſemina, externo fomento, ſive excitatore opus habeant: non tamen excitatio eſt motus internus, neque ejuſdem motus motor: ſed eſt dumtaxat alteratio, accidentaliter accelerans, vel maturans motuum propriorum poteſtatem, ſive activitatem primi moventis, alias debiliorem, quam qui materiam ſuam ſit movendo. Quæ activitas cum ſit quædam alteritas accidentalis, quæ revera in ſe non quieſcit (tantum abeſt quod eſſet immobilis) etiam nec in priſtino unoque ſtatu permanet. Nimirum confirmat Archeum, ut innatum ſibi movendi robur fortius explicet & ad ſuos fines dirigat. Quod ſi vero Scholæ, Ariſtotelem ſuum ineptè licet phyſicum, tamen in Phyſicis velint ad unum omnium primum & ſupernaturalem Motorem reſpexiſſe hoc loco, qui ſit omnis motus independens initium. Rejicio enim iſtud, ut impertinens extra Phyſicam. Etenim illeglorioſiſſimus Motor, dedit rebus poteſtates, quibus per ſe & abſoluta vi, ſe vel alia moveant. Impertinens ſcilicet, ad demonſtrandum motum naturalem corporum, recurrere ad Motorem Deum. Cæ- 3.
terum nec etiam toleranda eſt in Chriſtiano blaſphemia requirens, Deum, de neceſſitate immobilem, ut alia movere poſſit. Siquidem Deus non movet per attactum extremorum, perque rerum attractionem vel expulſionem, denique nec res mota acquirit vires ex primi Motoris immobilitate, ut hanc præexigat. Sed nutus divinus, à fine uſque in finem, attingit omnia fortiter: non autem coactus neceſſitate contactus extremorum, conſe-

quentia preſſus, modo ductus, aut legi ſubjectus: Sed prorſus liber, tam ſuo nutu & motu, quam quiete, indifferenter,& æquè potenter movet cuncta. Suum itaque eſſe immobile, non importat neceſſitatem Scholis requiſitam; ſed merum gloriæ ſuæ beneplacitum. Suum enim (fiat) in naturam abiit, quæ deinceps ſeipſam eſt movendo. Sic B. Gregorius terræ collatam poteſtatem dicit, qua plantas de ſe protrudat. Paganica itaque eſt doctrina, ex Matheſi deſumta, quæ primum motorem ad ſui perpetuam immobilitatem neceſſitat, ut indeſinenter omnia moveat.
4. Error Ariſtoteli indulgendus, non Scholis Chriſtianis, tyrones contaminantibus. Alioqui enim naturaliter nullus fit motus, niſi à principio motivo, quod cætera non movet, niſi per ſe ac in ſeipſo moveatur. Quinimo & artificialibus atque naturalibus, ſi quid ab externo motore moveatur, atque in eo motu, ipſe motor innitatur aliquo fundamento immobili, puta, dum Nauta navim à ripa immobili per baculum abstrudit, litus ſive ripa non movet navim, nec in ſe poteſtatem naturaliter motricem continet: ſed eſt medium dumtaxat, per quod motor ſuum motum modificat. In quod ſcilicet ipſe motor tanquam in fundum, ſe ſtabiliens, per pondus, & vires agentes Matheſeos, motum ſuum (qui alioqui eſt totus mobilis,& movetur activè) fabricat. Fortius ſic namque, bombarda, ſphæram explodit, ſi à tergo immobile reſiſtens corpus habeat. At ſane ut iſtud corpus non eſt motivum, ſic non niſi per abſurdum, motorem immobilem requirit, ac motori primo, ineptè æquiparatur. Imo in naturalibus terminis, motor primus, atque totalis, ſit accenſus pulvis pyrius, qui ut moveatur, nullam expoſcit immobilitatem, ſed ut modificatè moveat, modificato organo opus habet. Impertinens itaque eſt, putare omnes motus, fieri à Deo, primo motore, tanquam ſi baculo quodam, mota univerſa moveret. Inpertinens eſt quoque, dum inveſtigatur, Si motor ut talis, debeat neceſſariò eſſe immobilis, reſpondeatur, quod motor primus modificabit ſuum motum, & fortius movebit, ſi is ſit immobilis, vel nitatur contra immobile fundamentum. Eſtne iſtud Chriſtianam Philoſophiam docuiſſe? Enimvero indubium eſt, quin ſtellæ per ſuum aſpectum varium, quem à motibus mendicant, infundant Blas motivum aquæ, & aeris, *ut eſſent nobis in tempora, dies & annos.* Denique, quod terra acceperit internum initium propagandi plantas, ante natas ſtellas. Bruta ergo, licet ſtellis poſteriora; horum tamen ſemina non ſunt plantarum ſemine ignobiliora, majoriſve ſubjectionis vinculo, ſtellis annexa. Stellæ quippe 5.
erant ante ſenſitivorum creationem, ideo opportunùm fuit, quod hominum Blas non quidem ſequeretur ductum ſtellarum: at ſaltem imitetur motum illarum, non ut motricum: verùm non ſecus, atque motu libero, ſequimur veſtigia veredarii. Sic nempe viſcera, fortè ſuos delegerunt præcurſores planetas. Unumquodque nempè viſcus, ad typum ſui Aſtri, intus proprium ſibi Blas format, quod & hinc aſtrale dicitur. Eo quod imitetur cœli veſtigia, tam prioritate dierum, præcurſoris aſtri, quam legibus deſtinationum, in natura. Alioquin in infirmitatibus, ut 6.
naturæ omnis conatus, eſt ſymptomaticus: ſic tum Blas humanum præcedit, atque prænunciat, futuras tempeſtates: ubi alioquin in ſanitate, Blas humanum ſequitur ordinariò poſt inſignes temporum viciſſitudines. Bruta vero, ut ante hominem 7.
ſunt in die creata: ſic Blas illorum ſemper præcedit ac præcurrit ante Blas ſtellarum. Quare multa prognoſtica meteori, è belluis hauriuntur naturaliter. Et acceſſit ſuperſtitio, quæ auguria, & haruſpicia addidit credulis, & ſuperſtitioſis. Blas tamen quod voluntate anima- 8.
lium ad motum localem dirigitur, id ſanè nullo modo connexum eſt lationi ſuperæ.

ſuperæ. Omnis quippe carnalis genera-
tio fluit ex poteſtate ſeminis: & poteſtas
ſeminis, ex voluntate carnis: igitur car-
nalis generatio proprium Blas habet, in-
ſerviens uſibus ſuorum finium, fluentium
ex initiis ſui eſſe. Quæ ſunt voluntas car-
nis, & libido voluntatis virilis. Duplex ita-
9. que Blas in nobis. Unum nempè, quod na-
turali motu, alterum vero voluntarium,
quod per internũ velle ſibi motor exſiſtit.
Hinc igitur impoſſibile eſt, ſtellarum præ-
dictiones in nobis concludere rectè. Sat
nũc demonſtratũ, aliquid in ſublunaribus
eſſe, quod ſeipſum localiter & alterativè
moveat, abſq; cœlorũ Blas, & motore im-
mobili naturali. Voluntas inprimis eſt pri-
mum ejuſmodi movens, movetq; ſeipſum
quoque ens ſeminale, tam in ſeminibus,
quam horum conſtitutis. Porro ſicut Deus
voluit, ita ſunt facta omnia. A voluntate i-
10. gitur primũ ſunt mota. Hinc namq;, quæ-
cunque inſenſitiva moventur, per quan-
dam velut naturæ voluntatem, ſive pla-
citum, moventur; habentque naturales
ſuas neceſſitates, & fines. Prout videtur
in pulſu cordis, arteriarum, expulſione
11. multarum ſuperfluitatum, &c. Galenus
enim, ſat artificioſe pulſus diſtribuit; in
eo tamen ab Ariſtotele deluſus, qui fi-
nem, & efficientem, cauſas externas pu-
tavit, exiſtimavitque pulſuum fines, eſſe
cauſas totales. Prætereũs namq; proprium
Blas pulſuum, tantum inquiſivit fines
& neceſſitates naturæ, propter quæ non
quidem pulſus fierent, ſed potius mo-
12. dificarentur. Adeoque proinde differen-
tias pulſuum, non niſi per fines in ſchema
diſtribuit. Ideoque reſpectus potiores
& efficientes non attigit. Cauſas pulſuum
itaque, ad duo neceſſitatis capita con-
13. ſtruxit. Videlicet ad refrigerium cor-
dis, quorſum cor, & arteriæ, ſimul ſeſe
dilatarent: & ad explodendas fuligines,
à calore ſuſcitatas. Quapropter nimirum,
Cor, & arteria, ſimul ſe comprimerent,
& conciderent; metu præfocationis. Quæ
duo, juxta fortitudinem, celeritatem, de-
bilitatem, duritiem, & magnitudinem va-
riè intertexendo, cum ſuis correlativis,
differentias pulſuum artificioſa indagine
compilavit. Atq; utinam reliqua ſua ſcri-
pta nõ proderent, aliunde hæc eſſe deſcri-
pta. Veteres autem, non contenti duobus 14.
finibus, refrigerio, nempe & fuliginum
exploſione, tertium addidere, qui fuit ſpi-
ritus vitalis alimonia ex aere. Quaſi vero
aer, ſpiritus vitalis unquam fieret. Etenim
ſi aere ſibi adjuncto, ſpiritus augeatur, ſive
nutriatur (cum corpus ſimplex non ſit di-
geſtibile) jam ſola mixtione, ex aere fieret
ſpiritus vitalis; jamq; non ſingula amplius
nutrientur immediatè, quibus conſtant:
Fuit ergo veterum inſcitia, neſcientium
cõſtitutionem ſpiritus vitalis, putantium,
quod parum aquæ, commiſtum multo vi-
no, vel parum ſtanni, cõmiſtum multo au-
ro liquato, vinum, vel aurum fierent. Di-
cam hic, quid ſenſerim, poſtquam magis
diſcretione, quam aſſentiendi pigritia ſum
uſus. Cœpi itaq; primum conſiderare, ca- 15.
lorem primariò, & ex ſe, non ineſſe cordi,
ſed eſſe vitæ, & animæ ſocium, ſignum, &
medium operandi in calidis animantibus,
ex natura lucis ſolaris. In piſcibus vero,
vitam eſſe de natura luminis frigidi, &
ſubſiſtere ideo abſque actuali calore, id eſt
vero. Ideoq; quod pulſus non fiat in natu- 16.
ra ob refrigerium cordis, & fuliginum diſ-
flatum, diſſecta rana docebit. In viva rana
enim, videbis cor ejus, & arterias moveri,
cor ſingulo pulſu, ſive per diaſtolem rube-
ſcere, & per compreſſionem magis palle-
ſcere, etſi diaphanum nõ ſit. Veruntamen,
cum calorẽ, cauſam pulſuum veteres co-
gitarent, nemo tamen eſt, qui calorem iſtũ
ſuis caloribus depinxerit, qua via, ratione,
ac medio, calor ille excitetur, accendatur,
& perſeveret in nobis, eo quod vitam &
formas nemo meditatus eſt. Ac nemo id-
circo pulſuum cauſam efficientem. Equi- 17.
dem calorem à corde manare, nemo hac-
tenus ambigit, nemoq; controvertit, quin
fœtus calore materno primũ foveatur, do-
nec dierum maturitate, proprius in illo fo-
mes

18. mes accendatur. Sed quis ille fomes, & quare ſemel accenſus, mox non intereat, at uſque in finem perſeveret, nemo indagavit, eo quod vitam omnes prætererint. Scholæ quidem calorem igneum in nobis fingunt (contra Ariſtoteles, qui proportione reſpondere hunc vult calorem elemento ſtellarum, eumque ab elementali & igneo diſtinxit) vivere quoque depaſcendo, & conſumēdo humidum radicale. Unde ſequeretur, cor eſſe lychnium ignis conſumentis. Verumtamen cum ſubſtantia cordis & pericardii, ſimulque ſangui-
19. nis, non ſit apta igni: fateri coactæ ſunt, ignem non ignem, & calorem non igneum, depaſcentem tamen: fomitem vero, vel lychnium, ſive initium caloris, metaphoricè deſcripſiſſe, ſibi ſatis dixerunt. Quaſi natura metaphoras admitteret. Inprimis namque aliquot virgines ſyncopizatas, memini pulſu & anhelitu deſtitutas, quantum humano judicio conjiciebatur, adeoque per horas aliquot, inter mortuas, deploratas, revixiſſe tamen, & nuptas dein incolumes vixiſſe, & pepe-
20. riſſe quinquies vel ſexies. Gelidæ enim erant, mox atque pulſus defecerat. Unde dubius eſſe cœpi, an pulſus non potius, caloris efficiendi ergo, quam accerſendi frigoris occaſione fieret. Unde cauſas finales pulſuum nugaces habere cœpi, adeoque & præſagam medendi partem labefactatam ſuſpicatus ſum. Idque ſic probo. Etenim ſeptum, ſive interſtitium eſt, inter utrumque cordis ſinum, in ſe quoad vivitur, ita poroſum; ut attractu aurium cordis (auritum enim per analogon cenſetur utrimque, quia velut folles habet) ſanguis venalis ab vena cava (dextrum cordis ſinum formante, per ſuum tranſitum) tranſeat, atque migret in ſiniſtrum; non viciſſim hinc, ad dextrum.
21. Eo quod pori in ipſo ſepto ſint triangulares, cujus conus, deſinens in ſinu ſiniſtro, facilius conſtipatur; baſis autem trianguli illius, in dextero ſinu, nunquam, niſi à morte. Sanguis autem ſiniſtri ſinus, jam arterialis & veri nominis ſanguis eſt, à ſe ipſo adhuc cruore, in vena cava, diverſus colore, & ſubtilitate. Quare non abs re novam ſive quartam digeſtionem, in ſiniſtro ſtomacho cordis invenire mihi neceſſe fuit. Etenim non ſecus atque cruor venalis, à cremore & chylo differt, ſic & ſanguis arterialis à cruore, quanquam cognatione propinquiore, & cœlorum inveſtitura, quadantenus in unam familiam redegerint. In eo tamen eſt ſpe- 22.
cifica amborum differentia; quod ſanguis ab anima immortali informetur in ſiniſtro ſinu: cruor verò minimè, ſolaque luce, formæ ſenſitivæ participativè, non autem informativè illuſtretur. Cæteræ enim digeſtiones quietem exigunt. Quarta vero, indeſinenti motus continuitate perficitur. Non enim quod ipſe cordis motus ſit cauſa formalis tranſmutativa: ſed tantum diſpoſitivè concurrat. Scilicet in ſinu cordis ſiniſtro, tanquam ſtomacho, ſingulare fermentum maximè vitale & luminoſum habitat, quod tranſmutati cruoris in ſanguinem eſt cauſſa ſufficiens, prout ſanguinis in ſpiritum vitalem tranſmutationi præeſt. Quippe omnis cruor naturaliter tendit in finem ſuum, qui eſt nutritio; attamen ultimato, in vaporem, ſive in Gas, diſpergitur & evaneſcit, niſi per accretionis coagulum ſiſtatur. Sanguis vero arterialis, pro ſcopo habet, non quidem ut in fuliginem ſive excrementum vergat. Id enim ſi fiat, à morbo & per accidens, evenit illi. Proprium alioquin objectum ſanguinis eſt in ſpiritum vitalem traduci. Qui, ſi dein etiam evaneſcat, hoc illi præter intentum eſto. Cum omne ens naturaliter permanere deſideret. Eſt nempe ſpiritus vitalis, lux originaliter in fermento ſiniſtri ſinus habitans, quæ illuminat novos ſpiritus, à ſanguine arteriali partos, ob quam lucis continuitatem ſcilicet, arteria elevatur. Fiunt namque ſpiritus ſic vitæ participes & exſecutores illius, prout & Vulcani, continuati caloris. Vita ergo huma-

na eſt lux formalis, & modo & ipſa anima ſenſitiva lucida, adeoque hujus exſufflationem, mors eveſtigio ſequitur. Quia animæ ſenſitivæ involuta eſt mens immortalis hominum, quæ à morte avolat, pereunte altera. Abſit autem, quod lux iſta vitalis dicatur ignea, cremans, devaſtanſque humidum radicale, hujuſque continua fuliginum fœcunditate, cor & arterias inquinet. Sed eſt lux formalis (prout antè de formis dixi) neque enim vitæ eſſentiam intimam aliter unquam deſcribet, qui vitas rerum formales etiam in ecſtaſi vidiſſet. Quia verba deſunt, & nomina, quibus hæc dicantur, tanquam etymo à priori. Et licet Deus, alicui vitæ eſſentiam in concreto oſtendiſſet, ſuum tamen docendi honorem, nulli unquam tribuet creaturæ. Cum vita in abſtracto, ſit Deus ipſe incomprehenſibilis. Sic nempe paulatim, cibus & potus in chylum ſtomachi, chymum meſenterii, cruorem venalem ac tandem per ſanguinem arterialem, ad tenuiſſimum æthera, vitale ſpiritus, & animæ ſubſterniculum aſcendit. Quæ commutatio, motum cordis præſupponit. Neque enim ſat eſt, fermentum efficienter eſſe effectivum, ut ſanguis animetur & vertatur in ſpiritum, illumque in ſinu lævo cordis habitare: niſi motus concurrat pulſatilis, aſſimulatus motui, quo lac acidulum vera tranſmutatione in
24. butyrum mutatur. Per motum nempè fit ſanguinis non quidem acidi, ſed ſalſi extenuatio, neque ideo in pinguedinem ſive butyrum vertitur: ſed in ſpiritum vitalem, de ſalis, adeoque de balſami natura: ita nempe ſanguis, per motum, calorem, & fermentum, mutatur in ætheream ſobolem, luminis vitalis hoſpitium immediatum. *Quapropter ſanguis, aqua & ſpiritus idem ſunt.* Etenim ſi iſta lux ſit in ſpiritu, hic verò deferatur per arterias in totum corpus, debeatque lux iſta, ſibi utrobique eſſe continua, cum ſit luci proprium, alias extingui. Ideo arteriæ, apertæ debebant manere, ita quidem, ut nunquam compreſſæ dudum maneant. Quare & pulſum eaſdem dilatare conveniebat, nec ita comprimi, ut tota arteria in ſe prorſus concidat: duplici fortè, ac duriore, ideo tunica, non injuſtè veſtitur. Diſcontinuitas enim illius luminis in cauſa eſt, ut uno momento, ſuſpenſis pereat omnis facultas princeps cerebri. Non autem, quod tam cito ſpiritus è cerebro evanuiſſet. Denique ſi motus pulſatilis non fieret, frigus lethale mox oboriretur, & rana frigidores eſſemus. Adeo, etſi multa hyemis ſpatio, ſub luto, abſque reſpiratione victitent, non tamen citra pulſum. Fermentum quoque ſiniſtri ſinus, non niſi lenta tarditate, ſanguinem ſuum tranſmutat, pigréque nimis, tranſmitteret quoquo verſus, atque idcirco, importunis ſpirituum neceſſitatibus non ſatisfaceret. Fingamus enim, utrem odore imbutum, impleri autem liquore, ad ſui dimidium. Vix enim liquor ille rapiet lagenæ odorem: ſin vero concutiatur, confeſtim quoque odor ille per minima liquoris ſe ingerit. Sic nimirum, fermentum vitale ſiniſtri ſinus, per motum cordis, ſtatim ſanguini datur, eumque & ad feſtinam obedientiam ſuæ impreſſionis cogit. Lumen enim à lumine facilè accenditur: ideoque & ſanguis jam animatus, facilè ſolaris illius lampadis lumen arripit, & in ſobolem æthercam adſciſcitur. Eſt itaque Blas cordis, vitalis ſpiritus, & conſequenter ſui caloris fomes: ſpiritus verò ſic animatus, eſt cordis motor, in Scholis penè neglectus: Ex conſequenti quoque, motus iſte, fit propter neceſſarium in ſolaribus conſtitutis calorem, & ſpiritus fabricam. Non credam ergo, pulſum inſtitui, ob requiſitam cordis refrigerationem. Siquidem vitalia non militant ſub lethalibus frigoris inſigniis, nec intendunt frigus: ſed dumtaxat meditantur vitalia. Eſt nimirum frigus in nobis, mortis indicium, quia comes. Ideoque quidquid in fonte vitæ, frigus moliretur, ablationem vitæ intenderet, ut & monarchiæ eſſet de-

ſtructivum, tantum abeſt, quod frigus eſſet neceſſitatis, & contemperamenti ergo. Sine pulſu enim, non accenditur nimium calor: ſed confeſtim etiam perſtite vita, calor interit. Deceptæ enim Scholæ ſic decernunt, putantes, ignem elementalem, in compoſitionem corporum, & intenſo ſui gradu (extra quem ignis eſſe deſinit) ignem in corde conſiſtere, & quidem culinarium, cum alias longè petendus, à concavo lunæ ignis ridiculus, alioquin ad ſimplicium ordinarium conſtitutionem, laxo freno, pro lubitu inferiorum, & contra ſui indolem deorſum, per tot aeris

25. frigora, incolumis, non delaberetur. Adeoque ſi Scholæ, pro calore radicali, ignem, ſub lunæ circulo fictitium, intellexiſſent, impertinenter eundem dicerent in nobis, velut lychnio humidi radicalis, tantum ſubſiſtere: cum aliàs igneum elementum (quod fingunt temerè) æquè inſulsè, citra alimenti neceſſitatem, & conſumtionem vivere ſomniant. Ergo Scholæ ſubaudiunt in corde, eſſe accenſum ignem culinarium, & fuliginoſum, magnoque gradu fervere, adeoque niſi continuò novi aeris afflatu temperetur, & fuligo omnis ab hoc igne ſuſcitata eventiletur: periculum eſſe de ſuffocatione, combuſtione, & inflammatione. Sic nempe falſæ authoritates, falſa pariunt themata, & præ ignorantia cauſarum, perie-

26. runt medendi theoremata. Meo quidem judicio, debebant ſaltem Scholæ meminiſſe, ipſum flatum follium ignem non refrigerare: ſed magis accendere. Nec video, qua ratione, motus animalium ſit ſibi cauſa refrigerationis. Scio denique ignem nullatenus ſociari aliis elementis, per minima diſſectis, quin in inſtaini extinguatur. Scio quoque impoſſibile eſſe, ignem exſiſtere poſſe, qui non ſit verè ignis, & ſummè calidus. Adeoque ſi natura moliretur refrigerium per pulſum, conatum ejus eſſe ſtultum, vanum, & impoſſibilem. Unde horrendum ſequitur, Deum in finibus ſibi propoſitis, actualiter erraſ-
ſe. Reſipiſcant ergo Scholæ. Cæterum, debuit feſtinata eſſe tranſmutatio cruoris, in ſanguinem, & hujus in ſpiritum vitalem, ne poſt deliquia, palpitationeſque (ſub quibus celerrimæ illorum ſpirituum fiunt infectiones ac diſſipationes, adeo ut foſſulæ variolarum, antè non conſpicuæ confeſtim appareant) neceſſitata velut mors ingruat. Non itaque, è longinquo petendum, differendumque auxilium fuit, quod præſto exigitur. Hæc nempe eſt ra- 27.
tio, cur in febri ſit pulſus citatior, non autem fuliginis expulſio, nec refrigerii aviditas. Siquidem ponatur ſpina in apice 28.
digiti infixa, ſtatim pulſus durus, fortis, & citatior, pro pulſus autem augmento dein, ſtatim proportionaliter ubique caloris, non autem frigoris incrementum adeſt, & quidem tam ante, quam citra fuliginum nativitates. Dein, ſub febrium intermittentium initiis, per horas aliquot, ac quamdiu cunctatur frigus, pulſus eſt minutus, rarus, depreſſus. Adeſt tamen putredo, accenſa (ſi verum dixerint Scholæ) ideoque & fuligo præſens in Scholis, eſt cauſa paroxyſmi, ſitiuntq; magnopere in frigore, & flavum evomunt. Ergo & compreſſio pulſus deberet eſſe creberrima, totuſque pulſus longe celerrimus. Maxime quod plerique morientes, in febribus iſtis, pereant ſub acceſſum febrilem in frigore, ſpirituum penuria ac velut ſuffocati. In caloribus autem moleſtis, etiam in eryſipelate, pruno, igne perſico, &c. excandeſcit ſpiritus vitalis, à cauſa morbificà laceſſitus, ac velut in iram provocatus. Ut patet in præfatis accenſionibus topicis etiam cauſticis. Ubi alias accenſio luminoſa temperata, ſub harmonia vitali, quaqua verſus elucet. Imo ut ſub mortem, vel ſyncopen, oculi cornea membrana, lumine priva cernitur, non antea æſtuante igne. Porro quæ in corde incipitur, ſanguinis in ſpiritum tranſmutatio, in arteriarum decurſu, (ſeu cordis ſtomacho) maturatur. Nec mirum ideo, in liene, tot arteriis fecundo, ſtabiliri fermentum pro ſtomacho,

ſtomacho, primoſque motus cordis, mentales & animæ ſenſitivæ, Saturnia nempe regna. Eſt namque digeſtio cordis, cum integrali tranſmutatione ſanguinis, in ſpiritum, ſine fæce & fuligine. Quippe quæ nec ſordes continet, nec heterogeneitates admittit, nec propter calorem degenerat ſpiritus, filius caloris. Nimirum eſt animæ ſenſitivæ, immediata operatio, ſemper univoca, ſibi ſimilis, ac vitæ ad vitam eſſatam per motus vitales.

29. Præcipui ergo ſcopi pulſuum, ſunt 1. traductus cruoris, à ſinu venæ cavæ, ad cordis ſiniſtrum uterum. 2. caloris augmentum. 3. fabrica ſanguinis arterialis. 4. ac denique ſpiritus vitalis productio. 5. Alter dein pulſuum ſcopus fuit ultimus, ut ſcilicet vita participetur primordialis, reſidens in ſpiritu cordis inſito. Repetam ergo quæ aliàs. Nimirum, quod formæ quædam niteant, ut in lapidibus & mineralibus; quædam vero inſuper aucta luce ſplendeant, ut in plantis: aliæ vero ſunt etiam luminoſæ, ut in animantatis.

30. Adeoque vitalis luminoſitas datur ſpiritui vitali, per accenſionem, non quidem igneitatis: ſed illuminativam, & ſpecificam, ſive per ſpecies differentem. Sic quidem piſces non infelicius vivunt, fortius, vivaciuſque, & diutius moventur

31. quam bruta calida. Scholæ pro iis quæ jam demonſtravi, ſupponunt cruorem in hepate, ſuſcipere naturam ſpiritus, quem idcirco forte naturalem vocant. Qualis nimirum aura eſt in omnibus prorſus herbarum ſuccis, atque hinc demum immediate ſpiritum vitalem naſci, atque fieri volunt. Ego vero aliunde ſpiritum deduco, & proſapia longè nobiliore. An autem Scholæ, an ego, rectius philoſophemur, cenſeat Lector, qui utramque jam doctrinam combibit: memor ſaltem ejus, quod mox dicturus, nempe totum quandoque ſanguinem, atque inde creatum liquorem alimentalem, ſive proximum partium ſolidarum nutrimētum, diſpergi tandem per diapherеſin corporis abſq; omni fæce, aut reſiduo capitis mortui. Idque ideo, ut lector inde ſuſpicetur, ſanguinem per ſe inclinari, ut fiat quandoque ſpiritus; quod de halitu cruoris non æquè præſumitur. Idcirco nempè ignorarunt totum arteriarum ſanguinem, non rarò verti in ſpiritualem aporrheam, ſive ſpiritum vitalem: Aſt cruor, ſi in halitum in vitris noſtris leni tepore mutetur, craſſamentum, ac tandem carbonem, in fundo deponit. Longè eſt itaque doctrina Scholarum remota à cognitione ſpirituum, quæ à vapore, ſive halitu aqueo, putant ſpiritus vitales fabricari: Neglexerunt namque in hoc vapore cruoris, quomodo ex pane & aqua, indeque parato cruore ſuſcitetur, non quidem halitus aquoſus (ut putant) ſed ſpiritus ſalſus, & illuminatus, ejuſque calor nedum calefactus: ſed & calefaciens. Quippè Authorum hactenus nemo iſtud lumen indagavit vitale, quo ſpiritus illuminatur, & quodammodo fervet: ſic ut unum quaſi fiant, vita, lumen, forma, & anima ſenſitiva. Carioſa denique Scholarum doctri- 32.
na, fines pulſuum, & anhelitus, confundit. Nimirum, quod anhelitus fiat ob alimentum ſpiritus vitalis, vitam ignis (quem volunt nutriri aere) refrigerium cordis, & expulſionis fuliginum. Calorem nempe vitalem alere intendunt, & refrigerare, ſive minuere. Quæ qualiter ſimul combinari queant, dicant alii. Ego lubens neſcio. Saltem in maxima ſpiritus vitalis egeſtate, dumque ejus incrementum optatur potiſſimum, tum nimirum elevatio arteriæ eſt minima & rariſſima. Et vice verſa, dum ſpiritus abundat, elevatio arteriæ eſt maxima fateor quidem, anhelitum, per voluntatis frenos trahi, ſive per voluntarii motus organa: pulſum verò non item. Sed quandoquidem ſanum pectus ſatisfaciat ſuo anhelitu, finibus pulſuum, non eſſet ergo pulſus neceſſarius, quamdiu quis friget, ſatiſque anhelitus inſpirat. Atqui cum tamen interim non pauſet proinde pulſus, certe aliam

pulſuum, atque aliam reſpirationis cauſam eſſe, ſive neceſſitatem, oportet. Percipimus nempe anhelandi neceſſitates; anhelitum quoque pro nutu modificamus, & ſibi comprimere in totum poſſunt aliqui: Sed cur pulſuum neceſſitates magis vitales & non minus urgentes non ſentimus? maximè cum ſit vita, id eſt, origo ſenſibilitatis, quæ ſola ſcilicet ſentit omnem ſuam neceſſitatem, & ſola nos ab omni ſenſatione excludit. Quocirca hinc conjicio, alias eſſe neceſſitates, veteri-
33. bus ignotas. Scio quidem, à ſanguine arteriali, & à ſpiritu vitali, nullas explodi fæces, ſordes, aut ſuperfluitates (ut ſuo loco oſtendam) fuligines verò deeſſe, ubi non eſt aduſtio: ſed quod cruor in ſui abſumtione, ſpontaneo caloris ductu Gas producat ut aqua halitum. Illudque Gas, (quod Scholæ ſpiritum Jecoris, ſive naturalem cruoris indigetant) neceſſariò ſubſequenter expelli, ſtat extra controverſiam. Alioquin enim homo, propemodum præ frigore extinctus, citius recaleſceret, ſi per aliquot horas anhelitum contineret (intellige ſi anhelitus ob refrigerium duceretur) attamen nec illo quidem ſtatu, anhelitum notabiliter intermittit, ſub pœna mortis. Piſcis etiam pulmone caret, & anhelitu (bullæ enim, quas quandoque eructant, ſunt flatus, ſive ventoſitates digeſtionis, non autem anhelitus.) Ranæ vero, & monſtra maris, vocem edentia, folliculos habent, pulmonis officio fungentes, tametſi piſces non ſint ranis frigidiores: Imo ranæ, atque hirundines, tota hyeme ſub limo condiuntur; vivuntque ſine anhelitu, attamen non ſine pulſu. Alius ergo uſus pulſuum, aliuſque anhelitus, ac neuter ob ſolum calorem: etenim in acutiſſimis & calidiſſimis morbis, quoties nimirum anhelitus maximus, ac inſtar ſuſpirii ducitur, pulſus eſt parvus & celer, etiam conſtantibus viribus. Ergo non reſpondent, uſus anhelitus, & pulſus. Maximè quod aptius refrigeremur, magno hauſtu frigidæ affatim potæ, quam ſi eadem quantitas pluries pota ſit. Plus inquam refocillamur unico ſuſpirio, quam plurimis parvis & crebrioribus reſpirationibus. Perinde ac follis, magno atque continuo flatu, plus præſtat, quam minoribus accuratis, licet pluribus. Unde benè trutinanti, atque judicioſo viro, ſatis conſtare poteſt, alium eſſe majoris momenti uſum pulſuum: videlicet qui fermentum digeſtionum reſpicit. Quorſum mechanicam repeto. Scilicet, quod 34.
tandem ſub ultima digeſtione, totus ſanguis noſter pereat, exhaletque, nec poſt ſe fæcem ullam relinquat. Attamen, quidquid per ſolum calorem exhalat, id univerſum tam in vivis, quam in inanimatis fæcem poſt ſe relinquit (hanc periti, caput mortuum appellant) quæ tandem fæx ſic toſta, carbonem exhibet. Eſt quippe actio caloris, ubique ſimplex univoca & homogenea ex ſe, differens effectu ratione materiæ. Itaque ſi vitalis cruor totus debeat in nobis ſic diſponi, ut totus tandem, citra caput mortuum diffletur, neceſſe fuit omninò, id alio contingere medio, quam caloris. Aër vero ſemper, & ab initio ubique ſeparator aquarum fuit ab aquis. Hoc fuit in Scholis 35.
neſcitum. Nempe quod totus cruor, ut in Gas abeat, duobus alis ad volandum opus habeat, aere & fermento. Quocirca attende, quoties aliquid cruoris in externo corporis ineptum fit, aut non ſenſim diſponitur, graduſque ſubit, ut totum per totum fiat volatile, & tranſvolabile, eo momento jam ſcirrhi, nodi, & apoſtemata ſunt concepta: ſi vero parte interiori id contingat: plerumque febres, apoplexiæ, epilepſiæ, aſthmata, dolores item, & mortes ſubſequuntur. Videamus ergo, quid aer, quidve fermentum ad hoc conferat. Inprimis, omnis terræ mucilago, quæ alias facilè vertitur in vermes, Item amylum, carnes, piſces, &c. ſemel glaciata, eo ipſo muccaginem amittunt, & in aquam redeunt. Quatenus aer ſemel glaciei

glaciei fuit combinatus optimè (ut quandoque de glaciei pondere dixi) adeoque eſt primus gradus, quo aer, corpus tenax, in aquam reſolvit. Deinde, ſub maximis frigoribus, aereque puriſſimo, ſumus edaciores, ſudamus tamen, & è nobis difflatur minus, cum pauculo atque duriore ſeceſſu. Proinde navigans in mari, duplo, ſi non triplo, plus edit, (niſi ægrotet) minuſque excrementi laxat, ſeipſo, in terra degente. Unde proverbium. Aqua facit promotionem digeſtionis. Quaſi vero, navigans non in aere, ſed in aqua fluctuaret! fluctuatio autem, nobis aerem recentat, & hactenus fortior digeſtio. Itaque ſi fortius edimus, minuſque dejicimus, ſequitur neceſſariò, plus difflari ſive evaneſcere è corpore. Quod eſt dicere, aerem puriorem Boreæ, & marinum, facere ad diaphæreſin corporis, ſive diſponere cruorem, ad ſui perſpirationem inſenſilem. Nimirum ea de cauſſa fit reſpiratio, non quidem ut aer cedat in alimentum ſpiritui vitali, ſed ipſi connectatur, aſſuctus per venam arterialem, & arteriam venalem Pulmonum, & hactenus traductus aer in cor ſuſcipiat fermentum, quo comitante, ambo cruorem diſponant in totalem ſui diaphæreſin. Alioquin multa fiunt fixa, reſiſtuntque perſpirabilitati, ſi calore urgeantur, aliàs erant in ſe volatilia. Quare alkali non generatur in cinere, ab igne efficienter, quamquam effectivè inde procedat. Quippè officium ignis eſt quidem accendere, conſumere, & ſeparare, non tamen quippiam producere. Cum non ſit dives ſemine, ipſe deſtructor ſeminum, ignis: ex ſeminibus autem, procedat omnis generatio. Dum ergo alkali, fixum fit ex ſale antea volatili, non eſt productio rei nova: ſed rei alteratio ſaltem. Alkali enim materialiter quidem erat in concreto, ante cremationem, fluebatque unà cum mercurio, atque ſulfure. Veruntamen dum ignis tollit mercurium & ſulfur: ſal quidem, tanquam principium magis ſubſiſtens, in liquatione concremationis, arripit ſibi vicinam ſulfuris, ſive pinguedinis partem, eamque, dum ab ignis tortura, non ſat valet tueri, partim ſub larva Gas ſimul evolat, atque empyreumatis odorem acquirit, partimque apprehenſo ſulfuri colliquando incorporatur, & verus carbo fit. Quapropter ſulfur conjugio ſalis jam fixus, non celeriter è carbone in fuliginem tendit: ſed ſenſim, ac non niſi aperto vaſe: adeoque cum ſulfure priore (nam hinc ſulfur rei, plerumque acutum, ſalis volatilis ſaporem retinet) ac tandem cum ſulfure carbonitio, juſtum ſui ſalis volatilis pondus evolat. Quod ſanè nuſquam eſt manifeſtius, quam in carbone mellis. Hic enim, ſi vaſe clauſo urgeatur, candenti igne immutatus perſeverat; vaſe autem aperto, ita utrumq; abit, ut porro nil cinerum reſiduum unquam ſuperſit. Materialiter ergo, ſal alkali præexſiſtit in concreto, ante conflagrationem. Quoniam formaliter totum ſal, in concreto erat volatile, & non in forma fixioris alkali. Quod jam inprimis liquet in cruore, qui totus abſque reſidentia ulla, per poros inſenſiliter exhalat volatilis. Sin autem concremetur, plurimum ſalis fixi in cinere ſuo relinquit. Deniq; lignum pini, quod parū cineris, minuſq; ſalis, dat in cinerum clavellatorū præparatione, totum calcinando vertitur in alkali. Etenim è Scandia advehūtur nobis cineres clavellati, *Weedaſchen* dicti, è pino plerumq;, & quercu nonnulla, cōcremati, qui cum humidiore aere cados quibus vehuntur inficiant, ſale nimirum liquato: itaq; ligna cadorum, ſic ſalita, dum cremantur, liqueſcunt inſtar cornu, ac tota ferè in ſalem degenerant, etiam pars cinerum nempe, ſal fit, ratione contenti ſalis: quod dein *Potaſchen* nominant. Alioqui enim cineres ejuſdem ligni, ablato ſale manēt cineres, & non fiunt ſal. Unde nimirum conſtat, ſalem ex cinere, ſalem deinde per colliquationem ſibi ſimilem efficere, & quidem fixum. Ac proinde in concreto ratione ſalis & colliquationis, fixitatem, aliàs non exſiſtentem ſuboriri.

Ita dum vini tartarus crematur, vix unciæ ſedecim ejus, dant binas uncias cum dimidia, ſalis alkali, ergo 13 cum dimidia unciæ volatiles, calcinando periere. Hæ tamen ſi diſtillentur, ac demum imbibantur, in ſuo carbone reſiduo, adhuc quatuor uncias ſalis cum triente, dabunt per cohobationem. Ergo quod de quatuor & triente unciis, vides factum te arbitro, idem judica de duabus unciis & ſemiſſe prioris alkali. Huc facit quod alibi de aqua vitæ, fixata in alkali tartari, dixi, idemque aceto evenit diſtillato. Hinc itaque apparet, ſal volatile rei fixari in ſuo alkali fixato. Imo pariter totum cinerem antè fuiſſe volatilem, fixatumque, ſub prima colliquatione combuſtionis. Salia autem volatilia, quæ eſſentiis propinquiora erant, in prima ignis tortura, ſimul cum eſſentiis abſceſſiſſe. Nota tamen, quod tametſi alkali, è ſpiritu vini fiat, in tartari ſale fixo: nihilominus, quatenus ſal aquæ vitæ, connubio eſſentiæ mutatum ſit, in fixitate tamen univoca amborum, unum ab altero ſeparabile eſſe, atque diſtingui. Quatenus alkali è ſpiritu vini, affuſa aqua forti, ſit rubicundum: alkali vero tartari, non mutat colorem.

40. Quocirca etiam, eſt ſua inter alkalia, reſpublica & adulteratores monetæ, plurimum circa ſal tartari laborant, ſpreto alkali ſalis petræ. Etiam ſal alkali, paratum, ut dicitur heic è ſpiritu vini, per ſui ſociationem, mutat ſaporem lixivii tarta-

41. ri: ſic ut evadat balſamus Samech Paracelſi, aſtringens, qui antea ſaporem lixivii habebat, expers balſami erat, & cauſticum referebat. Tandem huc quadrat, quod ligna carioſa, atque putrida, vix ſalem in ſuis cineribus relinquant. Quippè ſal volatile, abſceſſit cum ſulfure per fermentum putredinis. Adeoque tantundem ſalis fuit volatile in re, ſive concreto, quantum ſaltem in cinere deficere reperitur. Id eſt, totum. Unde ſequitur, quod ſal volatile, tam à ſulfure quam abs mercurio repetitum, idem ſit materialiter cum al-

kalizato: ac proinde volatile alkalizatur, 42.
& viciſſim alkali volatilizatur, manente formali concreti proprietate. Sequitur denique. Quod ſulfur concreti, diſtillatum, & ſulfur carbonis, ſint ejuſdem ſpeciei, licet hoc carceratum, illud vero liberum ſit. Hæc quidem me docuit mecha- 43.
nica, poſtquam citra empyreuma, ſciverim ſeparare tria è concretis ordinariis. Didici nempe, quod omne corpus cremabile, in ſe habet ſal volatile, quod arreptione ſui ſulfuris fixatur in alkali. Interim plerumque abundat pars, quæ colliquantis ſulfuris volatilis amplexus aufugit. In qua colliquatione, viget actio in rei ſulfur. Quam intellige exemplo aceti ſtillatitii. Hoc inquam cum ſit aqua im- 44.
prægnata ſale acido volatili; ſi quicquam actione ſuæ aciditatis mordendo attigerit, coagulatur confeſtim, quod poſtea per combuſtionem reperitur fixatum alkali. Imo ſi ſpiritus vitrioli acidus & volatilis, corroſerit mercurium æquè volatilem, acidum vitrioli fixatur in verum alumen. Quas porro mechanicas, trahendo ad ſco- 45.
pum conſumtionis totalis in cruore, dico. Si aer, (arcanum capiat qui poteſt) imprimis volatizat ſulfur concreti cum omnimoda ſeparatione ſui ſalis, hoc ſal (quod alioquin in carbone fixaretur in alkali, per ignem) fit totum volatile, ac ſurſum ſcandit, in ſpecie liquida quandoque, & non raro in forma ſublimati: habetque totam concreti craſin. Hoc ſal, per mechanicam eſt demonſtratum; ejus autem demonſtratio eſt paucis cognita, nos licet eam tamen palàm facere. Saltem indè apparet veteribus, verum aeris uſum in pulſu, & anhelitu, non enotuiſſe, propter Spagyricæ artis ignorantiam. Saltem inde conſtat continua neceſſitate, aerem intro trahi, peculiari fine, ut cruorem venarum, (aliàs calore noſtro non difflabilem, ſed potius condenſabilem) planè volatilem, abſque reſidui capitis mortui memoria, efficiat. In piſcibus verò, ut cruor non à calore, at ſolis vitalibus partium fermen-

tis,

tis, agitatur: ita nec reſpiratione opus fuit. Siquidem anhelitu liberè egere poterant animalia, quorum cruor caloris timore caret. Eo quod à calore ſit inſeparabile, quod cruoris parte aquoſiore exhalata, reſiduum grumeſcat, ac tandem in ſiccam molem degeneret, niſi inceſſato aeris attractu & connubio in toro pulmonis & thoracis, ſulfuri cruoris ipſe aer commiſceretur, velut aquarum ſeparator, & ſulfur efferret, in ultimo ſui eſſe, mutatũ, unà cum aqueo vapore, per Gas inſenſile
46. tranſpiratum. Iſtud non fuit nudum refrigerii munus (quamquam ſit in Scholis ſic putatum, quæ cuncta calore & frigore metiri ſunt ſolitæ) ſed adjuncto arteriarum vitali fermento (hactenus fortè, ac potiſſimũ arteriæ, venis per totum corpus comitantur) fuit majoris momenti, atq; neceſſitatis opus. Adeoque nec pulſus, eſt plus ad difflandas fuligines cruoris quam ſanguinis, nec vice verſa; ſed merè potiſſimum inſervit, (præter fabricam, illuminationem, & continuitatem vitalis ſpiritus) ad preparandum ſanguinem in exſpirationem citra caput mortuum, quod quidem prorſus naturæ requiſitum. Non quidem ad fugandas fuligines calore partas (quanquam nulla fuligo ex udis exhalet propriè) ſed potius ad impediendum, ne caloris opera ordinaria, vapores, (quos vocant fuligines indiſtinctim) generentur. Aut proprius loquendo, ne vaporibus, è cruore diſcedentibus, cætera cruoris pars inſpiſſata, perniciem totalem faciat.
47. Quorſum aſpice, quod dolente, calente, & vulnerato digito, ſtatim inſolitus eo loci pulſus ſe proferat, eo quod aeri ingreſſus, ad extra venatum ibidem cruorem, & in labris detentum, ſit impeditus. timorque eſt, ne ſanguis concreſcat, &
48. in pus ſolideſcat. Facto autem pure, is timor minuitur, quia in facto ſiſtit. Ante vulnus enim, occcultus pulſus, mox violentus ibidem oboritur, etiam antequam calor, vel præſuppoſita fuligo adeſſent. Pariter quoque, mox atque internis membranis, nox aliqua ingruit, arteria ſtatim mirum in modum, toto indureſcit homine, pulſumque durum, tentum, vibratum, imo & ſerratilem effert. Nullatenus autem (ut Scholæ autumant) 49.
quod arteria ſiccetur ut in corde prænunciet; ac medenti aperiat, qualitatem ac naturam partis affectæ. (Quod ridiculum) natura namque ubique incumbit cauſis intentionaliter maturandis, promovendis, vel amovendis: nequaquam autem edendis ſignis pathologicis, diagnoſticis vel prognoſticis. Sunt enim hæc ſigna per accidens ac præter intentum naturæ à medente notata & obſervata. Si namque in progreſſu naturæ, contingens, trahatur in noſtram cognitionem, id illi eſt per accidens, & totum exoticum, quæ nil (exceptis aſtris,) cum intentione prænunciandi operatur. Sed quidquid facit, id ex juſſu eſt, qui eſt proprietas dotalis ejus. Non igitur arteria pulſum profert durũ, eo quod ipſa aridior, & ſiccior facta ſit; quoniam nulla ſpes eſſet, poſt ſiccitatem membranæ, mollioris unquam pulſus; ut nec rehumectationis partis ſemel exſiccatæ. Teſtis ſit ſenectus ipſa, arida & exſucca. Nec denique canalis aut tubus arteriæ, indureſcit in ſignum: ſed in cauſam, finem atque media, alterius intenti: Nimirum ſi verum eſt Scholarum documentum, quod arteriæ pulſent ob finem attrahendi aeris cor refrigerantis, certè ſi ſui illius documenti perpetuæ memores eſſent ut deberent, ſaltem illa tentionis duritie, commodius aerem inſpirarent arteriæ; cum alioqui mollis arteria attrahendo concidat, vermiculans, atque undoſa in ſe labatur, atque adeo, os ejus, quod in duritie hiat, in laxitate clauditur.
Induratus ergo pulſus, indicat cõtractam, 50.
non autem exſiccatam arteriam. Si etenim pulſus ad hoc ederetur, ut defectus ac partium qualitas proderentur, certè in apoplexia eſſet pulſus molliſſimus (quia cerebrum pars tota medullaris ſtatuetur offenſum) qui ibidem ſemper eſt durus, & for-

& fortis. Sic & oſſifragium, pulſum faceret omnium duriſſimum. Et pure jam facto, major & crebrior pulſus eſſet, quam
51. dum fit. Eo quod præcedens labor, ſpiritus egeſtatem peperit, & præſens pus ſive putredo difflatione celeri eget. Pariter in phlegmone, ſyſtole opportunior, longéque manifeſtior eſſet, quam diaſtole. Quæ cum in facti veritate non ſic ſe habeant, neceſſe eſt, Scholas in finibus pulſuum erraſſe. Quin etiam tunica arteriæ, in adventum ſudoris utut antea durior fuerit, iterum molleſcit, cum ſcilicet major eſſet explodendæ fuliginis neceſſitas, quam attrahendi aeris. Deberet inquam arteria tum patula eſſe, atque durior cum crebra compreſſione: non autem magno pulſu, undarum more, lentius concidere. In affectibus pulmonis demum, cordi vicini, tot venis, arteriis, & cartilaginibus undequaque referti, laxus & undoſus eſt pulſus, & in puris vomica, cum aliquali intermiſſione. Pulmo inquam, ſuis fuliginis exploſionibus, opportune importuniſſimus, indigeret pulſu duriſſimo, tenſiſſimo, & fortiſſimo. An forte duplex arteriæ tunica, ſudore futuro jam eſt imbuta? hactenus madore alieno molleſcit? alias madoris expers? An duritiem, poſt horam ſudoris reaſſumet? ſuique ſiccitatem alternata mollitie ad lubitum ferè compenſabit? Quam enim imbecillitatis plena ſunt medendi theoremata Scholarum? Siquidem in præfatis pulmoniacis, laxiſſima arteria & pulſus undoſus, nobis patefaciunt, in obſequium thoracis anhelitum dari. Natura enim conſcia eſt, non opus fore citato pulſu, ut neque tenta arteria, ubi pro pectore primum ac conſequenter, ſive ſecundariò, pro reliquo corpore, anhelitus ſuum munus ſuſcepit; eo ipſo nobis oſtenditur, uſus anhelitus alio fine, aliaque parte, quam quibus pulſus eſt præfectus. Quoties itaque plurimo aere, pro cruore per venas diſperſo, opus eſt, ut volatilizet id, quod minatur obduratum iri, toties ſe ſtringit, tendit, contrahitque arteria, non autem ſiccatur. Attrahitur autem aer ille, non pro nutrimento ſpirituum, vel fuliginum exploſione: at omnino ut qui in ſe eſt, ſeparator aquarum ab aquis, fermento digeſtionis ultimæ calcar addat, ut totum liquorem nutritium, poſt ſui munia expellat, citra ullam ſui reſidentiam. Igitur aer inſpiratus, inſervit huic fermento, non pro refrigerio, non pro cibo ſpiritus, ut neque pro fuliginum folle. Alioqui etiam laxitas arteriæ, in capax eſt ut ſat inſpiraret aeris. Futurus vero præparatuſque ſudor, cum jam in ſe ſit volatilis, & latice tenus præſto effluat, non requirit laboris plurimum, nec arteriæ indurationem. Labentibus enim viribus, ante vermiculantem undoſus eſt. Debilitata quippe natura, non meditatur amplius magnum laborem. Apoplecticus autem, eſt maxime & longe duriſſimus pulſuum: ac potiſſimum ſub mortem. Id volunt Scholæ fieri, quod pulſus & anhelitus eadem eſſet, ac individua neceſſitas, atque finis. Quatenus (ajunt) cor volet compenſare defectum anhelitus. At ſyncopes virginum uterinæ, quibus anhelitus eſt exſtinctus, vireſque validæ (nam inde reſurgunt plerumque) pulſus minimi ſunt, in redargutionē præcedentis doctrinæ. Sic pariter pulmonariorum pulſus, undoſus, & languidus, quibus tamen natura deberet ſatagere penuriæ anhelitus. In apoplexia autem, cur durus & magnus ſit pulſus, rimandum ex natura morbi. Quam ex profeſſo libro & lithiaſi ſemel attingam. Nunc rei propinquitate duos aphoriſmos exponam. Quorum primus 52.
eſt: *Dum pus fit, major labor & dolor, quam facto pure.* Omne apoſtema in pus deſinens, continet neceſſariò aciditatem, quæ cruorem in grumum cogit. Ideoque deinceps incapax eſt tranſpirationis: quocirca natura omnem movet lapidem, arteriaſque concitat & anhelitum, ut per aerem fermenta præpediant ejuſmodi effectum. Ac tandem nil proficiens, ceſſat ab iſto conatu.

natu. Etenim nedum cruor, quatenus grumeſcit, naturæ infeſtus, ſed quatenus extraneum continet aliquid, (aliàs namque non fieret apoſtema) Acidi enim proprium eſt omne alimentarium immediatum coagulare; Hinc pus. Rectius quam Galenus ergo Hippoc. dixit: *Non calidum aut frigidum*, &c. *ſunt morbi: ſed acidum, acre, amarum, & ponticum.* Vulnus namque ſimulatque corruptionem ſentit, labra tument ſua, & pus fit, niſi violentior vis pejus, ſive Ichor ſaniemve manare cogat. Pus autem Idiotis, bona vulneris digeſtio dicitur, id minus malum rectius cenſendum. Verum ſi vulnus ſit recens, ac balſamo à corruptione munitur, non advenit pus. At cum fundum, vel labra acor, putredinis index contrahit, fit pus. Sæpè enim vermes in vulneribus ob putredinem conſpicui. In culinis, ſi carnes corrumpi incipiant, illarum juſcula aceſcunt.

53. Quapropter omnis potio vulneraria, occultum alkali, & quidem volatile, in ſe contineat oportet, ſi accidentibus, ex corruptione acoris natis, reſiſtere debeat. Quatenus alkali quodvis omnem aciditatem, quam attingit, perimit. Sic nempe lapis cancrorum diureticus eſt, & vulnerarius, quod ſatis conſtat. Nam vino maceratus, poſt diem, ſapit lixivium.

54. Alter aphoriſmus dicit: *Ventres, natura hyeme calidiores, quam æſtate.* κοιλίαι enim cavitates ſonat, non ventres. Suppoſititius eſt, non conformis vicinis, nec genio ſenis congruus. Primario falſus eſt denique. Nam hyeme edo calida, bibo non ſaltem frigida. Attamen à paſtu frigeo intus. Quorum nullum æſtate ſentio. In tangibilibus enim tactum judicem ſumo. Excuſant Scholæ, ajuntque exterum frigus intropellere calorem noſtrum, unde felicior digeſtio. Inprimis ſat alibi docui, digeſtionem non à calore eſſe. Deinde à paſtu, hyeme magis intus frigus quam æſtate ſentitur.

55. Fateor equidem, omnem calorem eſſe à ſpiritu vitali ſanguinis. Si itaque per frigus, ſpiritus cum ſanguine intrò pellatur, periculum ſuffocationis erit, pulſuſque indicium daret, ſi fuligines expellendæ uſum pulſus importent. Item major & velocior pulſus eſſet hyeme quam æſtate, ſi vera ſit Scholarum hypotheſis. Sed conſequens eſt falſum: ergo & hypotheſis. Sin ſolitarium calorem, abſque ſpiritu, intrò fugere velint, Jam inviti admittent, idem accidens per ſubjecta migrare. Tandem quorſum calor ad ſuum fontem intro iret? Et quidem generaliter in omnibus id hyeme fieret? An enim Cor ſanum, quod præ caloris abundantia & fuliginum metu, continua neceſſitate pulſaret, non poterit ob hyemem ſibi de caloris ſufficientia providere? vel quare non ceſſat pulſando potius, quam quod calorem à ſe dimiſſum, præ egeſtate ordinaria repetat? Hæc levi pede pro more tranſiliunt Scholæ. 56. Dicunt enim, copioſius alimentum hyeme abſumi quam æſtate, propter abundantiam caloris. Et iterum, copioſiorem calorem hyeme augurantur, ex pluris alimenti indigentia. Idem nempe, & eodem reſpectu, eſſet cauſa & effectus ejuſdem. Pater & Filius, antè & poſt reſpectu ſui. Ego vero aerem incuſo. Qui quoties frigidior eſt, etiam eſt ſuæ naturali qualitati vicinior & ſeparator aquarum potior, adeoque cruorem magis in Gas volatilizat, quo aer eſt frigidior. Non ſecus atque de navigantibus eſt dictum. Alioqui ſomnia Scholarum evaneſcunt, quoad calorem, cavitatum, & puteorum per inſtrumentum, dimetiens ambientis qualitates. Quoad ventrem humanum autem, ſimiliter, ſi degat in hypocauſto ſubtepido. Senſus autem organa, nequeunt momenta caloris exquiſitè diſtinguere, ubi eſt ſemeſtre intervallum. Quia ſtant ipſamet tempeſtatum alterationibus obnoxia. Ideo & applicatio ſenſibilium, ad organum ſenſus, diverſa ſtatione fallax eſt. Videntur quoque ſtomachi hyeme calidiores, eo quod pluris alimenti egemus. Nec mirum, quia æſtate proinde liberalius bibitur.

57. tur. Nutrimur autem potu celerius, quam
cibis. Uſus ergo pulſuum ſunt. 1. Ut per
interſtitium traducatur cruor in ſinum ſi-
niſtrum. 2. Ut inibi, & clientibus in arte-
riis fiat ſpiritus vitæ ſanguine. 3. Ut fiat è
cruore, ſanguis arterialis ſubflavus. 4. Ut
à mente humana informetur. Sunt nimi-
rum arteriæ, ſtomachus cordis, ut meſe-
raicæ ſunt culina Jecoris. 5. Ut ſit conti-
nuatio luminis vitalis, per totum. 6. Blas
pulſuum, eſt ad fabricam caloris, non au-
tem frigoris. 7. Ut cruor in habitum cor-
poris pro alimento diſperſus, totus fiat
perſpirabilis, ſine fæcis memoria poſthu-
ma. 8. Anhelitus autem pro ſcopo habet,
hunc poſtremum duntaxat pulſus uſum.
Tandem & hoc addo. Non eſſe ſpiritum 58.
animalem in natura. Utpote mutatio,
quam ſpiritus vitalis recipit in cerebro,
nō eſt ad formalem tranſmutationem: ſed
eſt gradus perfectivus, ad deſtinationem
ſui. Nimirum ſpiritus innatus, intendit ex
vitali influo ſibi ſimile generare, idque in
ſingulis ſenſuum officinis, illique dat ſi-
gillum ſui organi. Sic nempe opticus ſpi-
ritus non guſtat, non ambo tamen proin-
dè ſpecie differunt, quanquam muniis.
Etenim in vitalitate cordis animatur ſe-
mel à mente, fitque ejus univerſale orga-
num vitæ.

ENDEMICA.

1. Scholæ ſteterunt undè incipiendum erat. 2. Aerem ambientis, non inſpirari in arterias. 3. Implicat, aerem vice ſingula inſpirare, & fuligines explodi. 4. Demonſtratur incompatibilitas. 5. Sequeretur inde, quod non elevetur arteria, niſi ut concidat. 6. Ceſſarent finis, modus, & poſſibilitas attracti aeris, per pulſus. 7. Endemica trahi per anhelitum. 8. Vapores non trahi intrò ab unguentis. 9. Spiritui vitali deeſt vis generativa ſui. 10. Paracelſi magnes humanus, eſt figmentum. 11. Non dari fuliginem in corde, & arteriis. 12. Totam Scholarum Tecmarſin, eſſe pollutam. 13. Endemicorum progreſſus.

1. NOn ſat eſt dicere, fodinæ eru-
ctant venarum, nocui realga-
ris Gas ſylveſtre, ac metalli-
cam malignitatem; paludes,
vaporem fœtidum; ſemiſalſa
flumina atque litora, nebulam morbi-
dam, atque ſoli fraceſcentis contagium.
Aſt propius eundo, adaptationes cauſa-
rum, ubique dant indagantibus intelle-
ctum, ignaris autem neglectum. Indu-
bium enim erat hominem in aere morari,
circumquaque aere allui, imo & veſci,
ejuſque impreſſionum violentæ tyrannidi,
viciſſitudinumque alteritatibus ſubjici,
qua aer continuus aquarum ſeparator
eſt. Aer itaque, per os, & nares promiſ-
cuè in pulmonem trahitur parte potiſſi-
ma. An vero aer, & per conſequens etiam
ens endemicum ab ambiente intro tra-
hatur per arterias, affirmant Scholæ; Ego 2.
verò primus, multa rationum magnaque
veritatis authoritate ſuffultus, dubitavi.
Conſequenter quoque irrita eſſe ad pul-
ſuum locos appoſita unguenta, ut intro
trahantur. Inprimis repugnant ſibi hæ
propoſitiones. Aer trahitur per cutim in
arterias. Et depreſſio pulſuum, eſt ad
depellendum fuligines, ſuſcitatas ſucceſ-
ſivè à corde. Quoniam ſi fervore conti- 3.
nuo continuæ ſuſcitentur fuligines, iiſ-
que expellendis indeſinenter cor cum ar-
teriis laboret: certè nullus locus nec ſpa-
tium motus erit, attractioni aeris de foris
intrò. Nam ſi è centro cordis, per arte- 4.
rias ſucceſſiva, continua, & indeſinens eſt
pulſuum expulſio, neceſſariò quoque to-
tus arteriarum canalis, continuo filo à
corde, ad pellem uſque, repletus erit fu-
ligine; Cujus fuliginis explodendæ, cum
major eſſet neceſſitas quam aeris attra-
hendi (citiſſimè namque ignis extingui-
tur fumis, non autem tam citò refrigerii
penuria conſumit totum) non eſt ergo
mora pro attractione aeris. Quin etiam,
citato pulſu attractus aer ac puſillo ſpatio
moræ, ſic in minutulis arteriarum ramis,
aer fuligini involutus imbueretur, quod
potius

potius expulſionis uſum augeret, quam refrigerio cordis ſatisfaceret. Stante ergo fuliginum hypotheſi, aer forinſecus nullatenus trahitur per arterias intro, adeoque Scholæ incircumſpectè ſua dictitant, & invicem ſibi tamen ſubſcribunt. Quin-
5. imo ex eadem hypotheſi ſequitur, quod per ſe non elevetur arteria atque primariò: ſed tantum principaliter elevetur ut concidat, ea denique opera ſarcinam deponat, pellatque ſuffocationis metum. Cum iſte finis pulſuum eſſet præcipuus, alter verò qui eſt refrigerii, ſit reſpectu prioris ſecundarius. Denique ſi arteriæ, aerem intro ſugerent, ad quem quæſo finem id fieret, cum magis noceret quam prodeſſet crudioris endemici aeris ſuctus? Etenim non propter refrigerium cordis: cum ſinguli pulſus vix tantillũ, minimis, & extremis arteriarum oſculis, de aere allicerent, quod tractu celerius, mox dein, per arteriæ depreſſionem non exploderetur? Imo citiſſimè, eo ipſo ſic fuligini eſſet counitum, & calefactum à ſanguine arteriali, ut nequicquam inde refrigerii cor in ſe ſentiret: cum præcipuè non unico attractu aer iſthac, à pelle ad cor pergeret, ſed multiplici arteriæ depreſſione intercedente ſic in via incaleſceret, ut omnem refrigerii ſpem eluderet. Quocirca, ſi arteriæ aerem forinſecus allicerent, neceſſariò ſemper elevatio arteriæ, longè depreſſionem ſuperaret velocitate & magnitudine: quod abuſivum eſt. Ut etiam, quod aer refrigerii qualitatem ſervaret impollutam, per tot anfractus arteriarum ſenſim introductus. Denique nec arteria traheret aerem, ut exinde ſpiritus vitalis augmentum ſumat. Quoniam, conſenſu Scholarum, ſpiritus vitalis non ex aere; ſed è vapore cruoris fit, in corde ad extremum elaborati, ac vitali facultate inſigniti. Hebeſque ſit affirmatio, quæ ſupponit, ſpiritum vitalem nutriri ſimplici elemento. Dum nutrimur iiſdem, quibus generamur. Quapropter cum aer introtractus, ſit corpus elementale, non habeat naturam ſpiritus ſanguinei, ut nec humana determinatione aer unquam poſſit individuari, non poterit nutrire corpus concretum. Ut ſuo loco docui. Quin ſemper univerſalis elementi proprietates ſervet, non autem Archei conditionem acquirat. Aer enim, nec nobis affinis nec vitalis eſt lucis capax. Ideoque arteria horrebit exoticum, nec prius debitis officinis elaboratum aera in ſui familiam adſciſcere: nec attentat natura aliquid fruſtra; ut neque aerem præparare, ut fiat id, quorſum planè poſſibilem non habet inclinationem. Fruſtra alioqui, per tot digeſtionum apparatus viſcerum diſpendia & officinas, ſpiritus vitalis fieret, ſi tam levi compendio, & citra uſuram de foris maturetur. Decepit enim Scholas, quod hactenus creditum ſit, Ignem neceſſariò aere nutriri: idcirco & ſpiritum vitalem, ut omnis caloris noſtri authorem, indigere pro ſui cibo, aeris elemento. Aſt, jam ſuperius elucidavi, Ignem nec ſubſtantiam eſſe, nec nutriri aere, imo neque re combuſtibili: niſi quod properando ad fines ſuæ deſtinationis, requirat inflammabile pro objecto: non autem pro nutrimento. Defectu quoque objecti, perit in inſtanti, dum ſuæ deſtinationis finem eſt aſſecutus. Quippè cum nec ſubſtantia ſit, nec accidens, perit quoque defectu objecti: eo quod ſuum objectum ſit quoque ejus ſubjectum. Adeoque & iſtud eſt ſibi ſingulariſſimum, & hactenus neſcitum. Ceſ- 6.
ſat ergo finis, ob quem traheretur aer externus, per pellem in arterias, ceſſat modus, ceſſatque poſſibilitas, ſtante fuliginum hypotheſi. Denique ſi arteria ſugat aerem per pulſum, indifferenter ſugeret, & endemica promiſcuè, adeoque nocua eſſet ejuſmodi attractio. Quod falſum frequenti experientiâ adnotavi. Præci- 7.
puè quod quoties peſtis peregrina deforis cõtrahitur per anhelitum, ejus adaptatio non fit, niſi juxta ſtomachum. Quod per ſenſum loci, anxietates, vomitum, ſuſpiria, Cephalalgias, & deliria palam fit.

Adeoq; pars in nobis, quæ primos motus apprehenſionum ſentit ac format, etiam primos peſtis inſultus ſentit. Concedo quidem, Peſtem contrahi, contractu rei contaminatæ, atq; illico ſentiri dolorem, velut pungentis acus. At hoc non arguit, fieri proin ſuctum aeris per arterias, ubi ipſum venenum aptum eſt, pellem inficere & confeſtim in eſcharam urere. Eſt nimirum longè aliud, peſtem intrò trahi per arterias, ſive per ſuctum allici: atq; aliud, per attactum, tanquam per ſerpentis ictũ intrò, vi ſuæ contagionis repere; emplaſtra enim, balnea & olea, pellem alterant, & conſecutivè vel pergunt alterare, vel trahunt è centro ad pellem: Non autem quod intro materialiter inde petiti vapo-
8. res trahantur. Tum demum, pulſus non eſt per modum reſpirationis, quæ uno ſuſpirio quidquid in thorace eſt aeris, efflat: ſed eſt pulſuum motus interruptus per oppoſitũ, & creberrimus proinde non minus exſpirans quam inſpirans, feſtinantq; alternativi illi motus tantũ, quod ſi quid aeris attraxiſſent, id fruſtrato fine intraret, cum in inſtanti iterum extunderetur. Siquidem quod oſculis eſt vicinius, id etiam primo efflaretur. Adeoq; ſpem non haberet aer, unquam penitius admitti, aut refrigerio
9. cordis ſe ſatisfacturum. Denique, ſpiritui vitali deeſt vis generativa, qua aerem in ſpiritum tranſmutatione formali deduceret. Cum illa vis competat fermento & officinis, ſine quibus non fit cruor. Neq; enim cruor poteſt generare cruorem, & dato chylo ſtomachi, in vena aut arteria; non proin fieret unquam inde cruor, aut ſanguis. Aer ergo, etſi corpus aptum eſſet, non poſſet fieri tamen alimentum ſpiritus vitalis, niſi primum in corde fuiſſet elaboratus, vividus, & illuminatus individualiter juxta ſpeciem humanam. Quorum ſingula elemento repugnant. Nugax
10. ergo eſt commentum irritum; fictumque eſt cordis refrigerium, attracto aere intrò, per arterias. Fictusq; eſt hominis Magnes à Paracelſo celebratus. Cum arteriæ nil intro ſugant: eſſetque aer ſic introductus, majori arteriis oneri quam ficta Scholarum fuligo. Si ergo arteriæ non trahant aerem, multo certè minus id faceret caro, cavitatis carens aeris inimica. Enimvero, ut aerem forinſecus trahi ad cor, per arterias, tam ad ejus refrigerium quam alimentum, atque augmentum ſpiritus Archei, non eſt niſi merum commentum: ſic 11.
æquè eſt frivolum Scholarum inventum, quod ſola neceſſitas explodendæ fuliginis, in corde natæ arterias deprimeret. Siquidem præcedenti jam limite alios pulſuum ſcopos ad longum oſtendi. Nam quidquid in corde fit aut purum ens eſt putumque defecatum, atque vitale. Non eſt enim ibi aduſtio empyreuma, ſiccitas, nec fuliginum cauſa efficiens. Inſulſum enim eſt vitæ fabricam, deſtruenti igni ſic comparaſſe, ut ſanguinem ibidem aduri, & fuligines fumoſas edere, fingendum ſit. Nam ſi quæ exoticæ aporrheæ, quandoque præter naturam cordis limites, inordinario attingunt; confeſtim arythmos palpitationum & procellarum intermittentium defectus ſentimus. Verùm ſi ordinaria eſſet cordi fabrica fuliginum, quomodo ſequeſtrarentur à ſpiritu vitali? & quo vallo, diremta ab invicem manerent? Quomodo poſſibilis eſſet fuliginum exploſio, quæ ſimul ſibi intimè permiſtum ſpiritum vitalem non profunderet affatim? Adeoné, uti Scholæ nil habent puræ doctrinæ, etiam nil impolluti, nil ſine excrementitia, & ſtercorea fuligine, infœdum patiuntur? Putantne eſſentialia vitæ munia, tam fuligini quam vitæ ſpiritui, competere indifferenter? Adeoque & hactenus commiſceri? Quomodo, depreſſio arteriæ, in finem bonum, & à Creatore deſtinatum, hactenus tenderet, quæ cum fuligine ſimul ſpiritum vitalem ſibi permiſtum, efflaret? Adeoque mortem, atque perniciem præſto adferret? Quomodo ipſe rerum arbiter, ſummè honorandus, vel à creato homine, per pulſuum ſyſtolen non feciſſet mortem? Denique

niquè ſi fuligo eſſet pulſuum modulamen (ut volunt) quis eſſet ille ſeparator, qui fuligines potius in carnis habitum foras quam per aortas, rectà in caput diſcedere cogeret? Aut ſi indifferenter cum ſpiritu vitali, in ſinus cerebri commiſta fuligo properat, cur non continuo ſenſuum turbant œconomiam? Quid ſi arteriæ compreſſio, fuliginum expulſioni ſit dicata, cum enim arteriæ ſint lateraliter pertuſæ, ſic ut locis per quæ tranſeunt, hactenus ſpiritum & vires vitales largiantur: ergo & iſthac ſimul fuligines expellerent. Quæ ſanè perniciosiores eſſent omnibus viſceribus, quam ipſis arteriis, eo quod hæ, cenſeantur recenti aere recreari, non autem viſcera. Si ergo velint, fuligines per arteriarum compreſſionem expelli, oſtendant nobis prius, fuligines non ſecus, quam per ultima arteriarum oſcula, purgari poſſe, idque ſoſpite ſemper ſpiritu, fuliginibus permiſto. Scholæ profectò, pollutam fuligine doctrinam ſuſtinent, cæcoque ignaviæ ſuaſu, ſuo ſubſcribunt

12. genio Galeno. Cum igitur materiam, calorem, reſidentiam, contentum, & circulum urinæ ignoraverint, pulſuum vero cauſam efficientem prætererint: ad calores verò, & frigora potiſſimum refugerint, veroſque fines neglexerint, tota Tecmarſis medendi polluta manſit. Scholæ igitur, velut ex tripode prophetatæ ſunt, tam in cognitione morborum, quam eorundem progreſſu, atque termino. Quod poſtmodum multò luculentius probabo.

13. Endemica ergo, qua & quorſum intrant, affectant omnia: caput videlicet, thoracem & horum clientes. Quantumq; valent, tantundem operantur atq; efficiunt. Quædam enim labem, in partem imprimunt, & deindè abſcedunt. Ut ſunt nebuloſa, fœtida, fracida, &c. Quædam vero ſpecie fumi intrant, ac inſpirantur mineralia, quæ intus denuo coagulantur diverſimodè. Nam aliqua cum ſcreatibus exſpuuntur, ſi noxia non ſint. Alia vero, parietibus cannarum pulmonum, tenaciter in vitam adhærent, ſuamque in hoſpitium tyrannidem exercent. Hujus generis eſt, quidquid è venis mineralium effumat. Quapropter & fumus mineralium ob ſui malignitatem & virus arſenicale, ſynonyma evaſerunt: Coincidunt nempe Arſenicum & fuligo, ſive fumus metallorum. Unde raucedines, cordis tremores, lipothymiæ, Aſthmata, pleuritides, peripneumoniæ, tuſſes, ſputa cruenta, tabes, vomicæ, &c. Interim non liquet, endemica per arterias trahi, neque eaſdem affici immediatè. Sin autem Mercurius tremores pariat, ſaltem id eſt arteriis impertinens. Nec etiam proinde tremunt, quibus mercurius per unguina intro adactus eſt: ſed veſicantur ore, gutture, uvula decidit, & ulcerantur, vacillant ac nigreſcunt dentes, tumet caput & immenſum ſalivant fœtida. Deauratores quoque, foſſores & ſeparatores Mercurii, quia inſpirant virus capiti lethale, atque nervaceis; efficiunt in nobis endemica quantum poſſunt.

SPIRITUS VITÆ.

1. Doctrina Veterum de triplici ſpiritu. 2. Steterunt, unde incipiendum. 3. Spiritus vini, continet duo tantum initia chymica, ad lubitum Artificis flexibilia. 4. Spiritus vitalis, è ſpiritu vini. 5. Ebrietas quomodo. 6. Spiritus vini, & aquæ vitæ quomodo differant. 7. Quidquid ſolo igne ſtillatur, recedit à viribus prioris concreti. 8. Differt fermentum ſtomachi & panis. 9. Fermentorum pluralitas. 10. Neſcitum Gas, peperit plura abſurda, in rerum diſtinctione. 11. Sanguini, & non cruori, ineſt anima. 12. Cruor, abſque ſpiritu jecorario. 13. Ebrietas. 14. Progreſſus ſpiritus vitalis, per munia. 15. Indoles eſſata, ipſius ſpiritus. 16. Quæ per ſenſum cenſentur unum, decernuntur in effectibus. 17. Unde ſpiritus vitæ, ſit balſamicus. 18. Spiritus aquæ vitæ, ſolo attactu, oleoſitatem amittit. 19. Statim fit ſal. 20. Totus

tus cruor vertitur in ſalem. 21. *De vita ſpiritus vitalis.* 22. *Lumen ſubinde extinguitur in materia ſpiritus.* 23. *Totidem luminum ſublunarium ſpecies, quot vitalium.* 24. *Definitio ſpiritus vitalis.* 25. *Calor vitæ, non eſt conſtitutivus ſui humidi.* 26. *Calorem eſſe vitæ adjacens.* 27. *Scholarum indiſtinctio, effectuum caloris, & fermenti.* 28. *Unde calor eſcharoticus in nobis.* 29. *An ſit ſpiritus animalis à vitali diſtinctus.*

DE Archeo tanquam fabro in
ſemine, jam antè diſſerui, &
qualiter cuncta diſponat tam
in generatione, quam tranſ-
mutationibus ciborum per
curſum vitæ; Quod munus propriè ſpe-
ctat ſpiritum inſitum : nunc autem quo-
modo atque unde conſtituatur ſpiritus
in arteriis fluctuans, occaſione Blas hu-
mani jam deſcripti, illorum officium &
proprietates conſequenter hoc tramite
1. explicare ſuſcepi. Scholæ docent alimen-
ta primùm in chylum, dein in chymum
ac cruorem mutari, adeoque in jecore
ſpiritum quendam naturalem fieri, qui re-
petita dein digeſtione cordis, in vitalem
mutetur, atque tandem in cerebro ani-
malis, ſive ſenſitivus fiat. Sic ut naturalis,
ſit alendis partibus; vitalis vero, conſer-
vandis iiſdem : atque animalis, ſenſus,
motus, animæque functionibus deſtina-
tus. Aſt autumo, longè aliter philoſo-
phandum atque ulterius progrediendum
fuiſſe : etenim ſpiritum quendam, ex Hip-
pocr. Noverant illud eſſe impetum fa-
ciens. At non ſufficiebat ſcire, quendam
eſſe ſpiritum, quibus organis fieret, quid-
ve ageret, dixiſſe, niſi ſimul ejuſdem indo-
lem, ſubſtantiam atque proprietates, cum
2. fiendi modo, explicarent. Alibi tradidi,
quod è qualibet planta, & fructu, appo-
ſito fermento, fiat aqua vitæ. Quod cum
vulgo ſcitum ſit, dum è granis, hydrome-
lite, & ſuccis aquam vitæ fabricat: De-
3. monſtrationis non indiget propoſitio. Eſt
autem aqua vitæ, liquor volatilis, oleo-
ſus, (quatenus totus inflammatur) to-
tuſque ſalſus (quatenus acris, mordax,
ſicut ore detentus diutius, epidermi-
da gingivarum ac labiorum urat) u-
numque & idem ſimplex, ſic duo tan-
tum, & non tria chymica initia continet.
Sic quidem, ut pro nutu artificis, tota a-
qua vitæ ſal fiat, vel oleum; Hoc eſt. Ejuſ-
modi initia non eſſe initia, non conſtan-
tia : ſed arbitrio humano mutabilia. Con- 4.
tinet autem vinum pro parte ſui vinoſa
ſpiritum, aquæ vitæ reſpondentem : hic
enim, abſque aliarum officinarum matu-
ritatibus, rapitur per ſtomachi arterias
ad caput. Sic, ut ſi plus juſto, (vini) inſit 5.
ſtomacho, ſequatur ebrietas, quatenus
ſpiritus vini largius in caput affluat, quam
commodo intervallo, queat commuta-
ri, determinatione individuante humana.
Hinc enim conſtat commutatio, itemque
fermenti operatio. Veruntamen in vino 6.
eſt iſte ſpiritus mitior, quam aqua vitæ,
quæ per diſtillationem elicitur. Quod à
pari ſpectatur in oleo olivarum. Diſtilla-
tum enim (quod vocant oleum lateri-
num, vel oleum philoſophorum) differt
longè ab oleoſitate, quæ elicitur ex oleo
ſimplici, per ſolam digeſtionem cum ſale
circulato Paracelſi; Separatur namque
ſal circulatum, idem in virtute, ac pon-
dere, poſtquam oleum olivarum in ſuas
heterogeneitates diviſit. Dulce enim &
duplex oleum ex oleo olivarum, pro ut
& ſuaviſſimus ſpiritus è vino ſeparatur,
longè ab aquæ vitæ acrimonia ſegrega-
tus. Unde conſequenter didici, quidquid 7.
ſolo igne diſtillatur, procul à viribus
concreti recedere. In nobis autem, etſi
cibus ſuo modo putreſcat, (ſi nempe pu-
tredo iſta ſit medium tranſmutandæ rei, 8.
in rem) attamen in digeſtionibus no-
ſtris per iſtam putrefactionem (actionem
inquam fermenti ſtomachici) non extra-
hitur aqua vitæ ex oleribus, granis, pomis,
aut leguminibus. Siquidem intentio na-
turæ, non eſt tunc procreare aquam vi-
tæ; eſtque aliud in nobis fermentum,
quo res reſolvuntur in chylum, atq; illud,
quo res dimittunt ex ſe aquam vitæ.
Nam herbæ, dum per fermentum in aqua
putre-

putreſcunt, pro extractione aquæ vitæ manent caudex, ſtipites & folia integra, in figurâ & duritie priſtinis: quæ à nobis manſa, in chylum vertuntur, primamq; ſui
9. faciem amittunt. Quocirca comprehendi, tot putrefactionum varietates, totque ſtercora unius panis ſpecie diverſa, quot ſpecies animalium pane nutriuntur. Imo præterea, longè plura panis fermenta, ſiquidem adhuc pluribus mediis, tam ſpontè, quam ex inſtituto panis putreſcit. Quod de pane enim, tantundem de aliis cibis, ſit dictum. Scholæ quidem ſciebant, nil nobis proficere, quod in ſui radice non contineret vitæ præludium (adeoque aerem idcirco, pro ſpiritus augmento admittunt, poëtarum deceptæ monitis, vitales auras dicentium) voluerunt nempe in cruore, ſpiritum hepaticum; naturalem,
10. actu eſſe, auræque inſtar gliſcere. Putarunt nempe eſſe vaporem; Neſciæ, quod vapor nunquam fiat Gas incoagulabile, aura, æther, vel exhalatio ſylveſtris: ſed maneat ſemper aqua. Putarunt itaque, quod vapor è cruore extravenato (prout è quolibet tepente liquore) exhalans, eſſet cruoris ille ſpiritus, unde materialiter ſpiritus vitalis fabrefieret. At ſanè cruor, quamdiu in vaſis Meſenterii & Portæ fluit, eſt ſpiritus expers. Quare & per laxativa evocatus, putidus excernitur, abſque notabili debilitatis indicio: quod non ita fit, ſi ad venam cavam ſemel pertigerit. Quoniam tum, homogenealiter, cruor eſt ſigillatus præludio, ut fiat ſanguis arteriæ & ſpiritus, ideoque indifferenter cum ſanguine, in Sacris vocatur
11. ſpiritus rubens, cui anima inhabitat. Quanquam id propriè de ſanguine intelligatur: utpotè, loquens Scriptura ibidem, de jugulatis vel enectis, quibus cruor ſimul cum ſanguine profunditur. Aliquando de digeſtionibus docebo, quidquid in ſtomacho conficitur, id à fermento ibidem (Etiam ipſum ſaccharum) aceſcere, non quidem aciditate aceti, omphacii, citri aut vitrioli; ſed ſuo fermento pari, & aciditate ſpecifica, quamvis cum aliis acidis, in acido ſymbolizet. Eſt tamen interna dynami, ab omnibus diverſus acor. Eſtque iſtud acidum ciborum perfectè volatile. Nec obſtat: quod chylus in adoleſcentibus, oſſis fixitatem aſſumat, ut & in fracturis oſſium. Eſt namque idem chylus ſtomachi, poſt accretionem, qui adoleſcenti erat. Ille vero totus tandem difflatur abſque ullo ſui reſiduo: rurſus oſſis naturam in Poro reſumit in fracturarum ſolidatura. Ideoque eo ipſo, chylus omnis eſt volatilis, & hactenus in cruore aliquando ſpiritus indolem aſſumet. Non quidem quod ſpiritus illi inſit naturalis, & à cruore diverſus: ſed potius, quod cruor totus ſpiritualem characterem in promiſſione adeptus ſit. Joan. 5. 12.
Aqua, ſanguis, & ſpiritus, unum ſunt. De digeſtionibus vero docebo, quo pacto iſtud acidum, in chylo tranſmutetur in ſalem volatilem, cujus pars excrementitia, cum urina, & ſudoribus, proſcribitur. Ipſa vero maſſa cruoris, virtute fermentali cordis, & pulſuum adjumento, tranſeat in ſanguinem, ex flavo rubicantem, unde ſpiritus vitalis efficitur. Adeoque non aer aut vapor cruoris: ſed ipſus cruor in ſanguinem, & inde demum in ſpiritum vitalem deducitur. Jecoris quippè munus eſt univocum, & dicitur ſangnificatio, non autem ſpiritus creatio: quæ procul invicem diſtant. Neque enim uni viſceri, totidem ac tam diverſa competũt munia; maximè quod cruoris rudis moles, nondum ſpiritibus ſeminarium aptum ſit. Sufficit enim jecori, tam paucis arteriis, & vitæ communione ditato, chyli in cruorem vera tranſmutatio, & novi entis vera generatio. At in corde, tanquam vitæ fonte, cogitatur primum de vitalibus initiis. Cruor enim ibidem, in ſanguinem atque auram vitalem extenuatur; quæ duo unica prorſus actione perficiuntur. Juxta promtiorem & tardiorem cruoris obedientiam. Cruor enim fit cum chyli ſive cremoris inſpiſſatione, liquidi ideo excrementi,

crementi, ſive lotii ſeparatione: ſed ſpiritus fit cum inſpiſſati attenuatione. Quæ actiones ambæ tam oppoſitæ, nec ideo uni competunt jecori. Quod ſi autem Scholæ velint ſpiritum naturalem in cibis præexſtitiſſe, in jecore vero perfectionem accepiſſe. Cæterum bullitis, coctis, & aſſis, facile exſpirat: & ſi quis reſtitet forte, ille noſtræ œconomiæ non eſt hepaticus. Fateor equidem, ſpiritum vini eſſe vegetabilium ſpiritum, faciléque rapi in arterias, tanquam ſimplex ſymbolyzans, præviè diſpoſitum, ut facilè in ſpiritum vitalem tranſcendat. Sed exin, Scholæ nil pro ſuo hepatico conficiunt. Nam ſpiritus vini citra digeſtionem è ſtomacho immediate rapitur in arterias, nec per gradum cruoris aſſumitur collega vitalis, facile quoque exin colligitur, vitalem ſpiritum non præſupponere naturalem. Patetque quod dixi. Siquidem qui deliquia vel tremorem cordis patiuntur, ſentiunt vini ſpiritum mox & immediatè, in conſortium vitæ admitti, neque enim tum etiam à multo affatim vino inebriantur.

13. Alioquin vino adhuc corporaliter exſiſtente intra ſtomachum, ebrietas non aliunde procedit, quam quod vinoſus ſpiritus, affatim in cor & caput raptus ſit, & præexſiſtentium ſpirituum ibidem confuſionem pariat, ipſe adhuc in cordis officina nondum politus advena. Cruor ergo ipſus, eſto ſpiritus hepaticus, corporalis, coagulatus in materiam, & vitali œconomiæ ſubſtratus. Per me licet, dummodo intelligamus rhetoricè. Nempe ipſum cruorem eſſe objectum capax, & materiam ut inde fiat ſpiritus. Et philoſophicè loquendo, ſive proprie, non ineſt cruori ſpiritus, ipſi à jecore factus. Eo quod hepati incumbat labor ſanguificationis, ſeparationis, laticis, urinæ, & ſudoris. Dum ſcilicet celerrimè iſthæc tranſeunt per exiles venularum cataractulas. Cruor nempe, etiamſi in meſeraicis præludia ſui ſuſceperit: vera tamen ejuſdem fit generatio, fibrarum item, atque coagulationis dotes, ſub celerrimo tranſitu, cum ſuo ſero, per capillaceæ tenuitatis tubulos. Quod ſi & hepati inſuper, incumbat generatio ſpiritus: præter enim fruſtraneam ejuſdem generationem, eſt hepar nimia ſarcina, atque officiorum pluralitate proſternere, aſini inſtar. Sufficitque cruori, quod civis venarum factus, partcipet de vita, vitalique lumine illuſtretur. Itaque prout à cordis fermento & labore cruor fit ſanguis & volatilis ſpiritus: Ita ab arteriis deſumto fermento, cordis vicario, fiuntque ita volatiles, ut nullam poſt ſui conſumtiones reſiduam amurcam relinquant: ſed totali ſui tranſpiratu egrediantur. Cor ergo fabricat 14.
è cruore ſanguinem quem eadem aptat extenuatque opera, ac tantundem ſpiritus vitalis in ſanguine facit, quantum cruoris groſſities, renitenſque ejuſdem ſubſtantia permittit tantulo ſpatio, quo intra ſinus cordis agitatur, atque concutitur. Enimvero, necdum ſatis eſt, noviſſe cruorem eſſe ſpiritum, itē traduci in ſanguinem arterialem, & dare ſpiritum vitalem, cujus favore à mente informetur, atque animatus fiat. Et hinc demum transferri in ſinus, ſive ſtomachos cerebri, ibidem variam ſuſcipere characterum determinationem. Ita ut motivus fiat in ſpinali medulla, viſimus in opticis officinis. Qui ſi aliquo errore ad linguam ducantur, guſtatui ſunt plane inutiles. Quapropter fieri, ut non raro digiti ſtupeſcant, pars aliqua mobilis, vel ſenſum vel motum, relicto ſenſu amittat, eo quod alieno ſpiritu & devio, partes irrorentur. Sunt 15.
nempe tactuum authores motui impares, & viciſſim. Quin inſuper indolem ſpiritus vitalis, noviſſe oportet. Enimvero quandoque ſat liquebit, ex chylo acido, partim cruorem, partimque urinam ſalſam & excrementa fieri: Salſedinem vero illam excrementoſam, eſſe ſpiritum volatilem & ſalſum, qui terræ confermentatus, tandem ſaliſpetræ naturam pro parte aſſumit. Cruor quoque per diſtilla- 16.
tionem,

tionem, dat hunc ſpiritum ſalſum, planè volatilem, ac ne-quicquam à ſpiritu urinæ diſtinguibilem. In eo tamen, eſſentiali ambos proprietate, differre conſideravi, quod ſpiritus ſalis cruoris, curet epilepſiam, etiam adultorum, non item ſpiritus ſalis urinæ. Ergo patet in cruore, ſpiritum ſalſum & volatilem contineri. At quo modo, totus abſque heterogeneitate cruor tranſmutetur à fermento cordis, in ſpiritum, quantum dici poteſt, explicui tract. de vita longa. Quia alioqui naturæ non ſunt à priori demonſtrabiles, ut nec fermentorum operationes, quia cauſæ ſunt eſſentiales, in rerum tranſmutatio-
17. nes. Eſt ergo ſpiritus vitalis, ſalinus, ideoque balſamicus, & cuſtos à corruptione, idque non tantum ratione ſalis, quantum reſpectu luminis concepti, in ſuo ſale. Adeoque nec poteſt aer, ejus additamentum aut alimentum fieri. Etenim quanquam aqua vitæ, facilè in ſpiritum vitalem aſſumatur, non eſt tamen hic oleoſus ac combuſtibilis; ſed ſpiritus vini, ſolo fermenti attactu, facilè totus in ſalinam naturam volatilem aſcendit, ut extemplo oleoſam, ſive accenſibilem pro-
18. prietatem, amittit. Prout per mechanicam docui, tract. de Duelech. Quomodo nempe, unico inſtanti, aqua vitæ tranſmutetur in offam albam, non inflammabilem quod aquæ vitæ evidentius contingit, per
19. fermentum vitale ſalinum. Igitur ſpiritus vini, ſine mora, vel ulteriori digeſtione, confeſtim rapitur in cor, per arterias ſtomachi, & vires reſtaurat, eo quod parvo labore in corde perficiatur. Non tamen eſt putandum, quod ſpiritus vitalis, ſit acidus, eo quod ſpiritus ſaliſpetræ ſit placide acidus, fiatque tandem ex ſpiritu urinæ. Quia ſpiritus unde ſalpetræ in terra coagulatur, non fuit acidus, dum eſſet ſpiritus urinæ. Eſt ergo ſpiritus vitalis ſalſus, non acidus, (Acidum enim extra ſtomachum, toti corpori eſt hoſtile) ſpiritui ruinæ vicinior, quam ſalipetræ, multoque adhuc magis alienus eſt à ſpiritu ſaliſpetræ, per adustionem, & commiſtionem adjuncti, extracto. Salſedinem autem ſpiritus vitalis facile percipiunt, qui membrum aliquod ſtupidum habuere, quod ſenſim tactum recipiens, punctiones & ſtimulationes patitur, quæ veræ ſunt ſalſedinis indicia. Salſedo quidem ſpiritus, cognoſci poteſt; ſed ejuſdem lumen, immediatè, & fontaliter à Patre luminum procedens, omnem arcet mortalium indagationem ulteriorem. Porro quod totus cruor ſit 20.
merus ſal, non fortius probari deſiderat quam quod totus cruor, homogenealiter in ulceribus, Aſcite, &c. Ichor fiat, per degenerationem immediatam. Cruor enim intenſe rubet, flaveſcit autem dum ſanguis fit: eo quod rubedo flaveſcat, ubi per ſalem volatilem velut diſſolvitur. Mortuum adhuc eſt, quicquid dixi hactenus. Spiritus vitalis, muniis vitæ fun- 21.
gitur. Non eſt autem liquori, aut exhalationi quatenus ſalſis, proprium, auguſtum vitæ faſtigium. Utque vivat, neceſſario lumen habere debet à Patre luminum, rerum vita. Ergo oportet, ut ſpiritus, ſive æther vitale, ſit illuminatum lumine ſimpliciter vitali, nec quidem univerſali: ſed ſpecifico, & individuante. Nec etiam lumine igneo, urente, inflammante, & concentratis radiis conſpicuo. Aſt, eſt lumen formale, de conditione animæ ſenſitivæ. In quo verbo ſiſtuntur deſcriptiones, & indagationes ulteriores mortalium. Quorſum finge, vermes Nitedulas lucem in ventre, ſub noctem habere, (ut & maris bullæ habent nocturnum nitorem, atque plurima, quæ per putredinem in ultimam pergunt ſalium materiam.) Vitalem tamen, & quæ cum vita illarum extinguitur. Par lumen aliquod finge in ſpiritu vitę, qui quo ad vivit, lucet, dumque morientis oculos deſerit, cornei apparent, & defœdati. Extinguiturque 22.
iſtud ſubinde lumen, adhuc ſpiritus vitalis ſoſpite materia, in Peſte, veneno, ſyncope, &c. nec putes tamen, parem lucis eſſentiam in nobis, & Nitedulis, ut ſcili-

cet lumina ſolo graduum tono diſcre-
23. pent. Sed revera totidem ſunt luminum vitalium ſpecies, quot vitalium creaturarum. Idque abundans divinæ largitatis eſt indicium, quod luminum, quæ nobis ſub unica comprehenduntur notione & vocabulo tot ſpecies, atque vitalis ſint differentiæ, quot ſunt ſpecies vitalium: utpote quod illæ luces ſint ipſæmet vitæ, animæ, atque formæ vitalium, (mentem immortalem, quanquam & ipſa ſit lux quædam incomprehenſibilis; excipio tamen, dum de luminibus caducis ago.) adeoque per ejuſmodi luces ipſas, eſt ſola, atque omnis ſpecierum diſtinctio. Pater luminum itaque, ludit abundantia ineffabili genericorum luminum multo majori largitate, quam in unico vultu humano, propemodum infinitas varietates effingens. Eſt quædam nempe apud ipſum ingens luminum reſp. & immemorabilium civium legio, cujus ſimilitudinem aliquam exprimit, per formas vitalium, in
24. mundo ſublunari. Eſt ergo ſpiritus vitalis, ſanguis, à fermento cordis reſolutus in auram ſalſam, & illuminatam à vita. Quod lumen in nobis eſt calidum, de natura Solis, frigetque in Piſce, neque unquam ad ullam caloris potentiam adſpirat. Quocirca calor noſter non eſt humidi primigenii conſumtivus, (ut de vita longa) cum piſces mortem non effugerint
25. hactenus. Nec potuerint primi, qui ante diluvium mille annos ſolares viderunt, decuplo plus humidi radicalis habuiſſe nobis, niſi decuplo extenſiora cuncta habuiſſent. Quod impertinens. Siquidem probabile eſt Adamum manu Dei plaſmatum, Domini Jeſu Chriſti ſtaturam longè perfectiſſimam nactum, nec eandem exceſſiſſe. Denique piſces, ſub mari glaciali eſſent naturaliter immortales, cum illorum humidum radicale à calore ibidem non effumaret. Religioſi aliquot noſtrates, per totum ferè annum, ita à pede in ventrem uſque frigent, ut non ſentiant ſe pedes habere. Quocirca ſaltem nobis eſſent longæviores, imo & crura illorum juvenilia eſſent, cum thorax totus, rugis ſenilibus criſpetur, ſi à calore humidum primigenium conſumtum, mortis daret neceſſitatem inevitabilem. Itemq; tam piſces, quam ejuſmodi Religioſi, deberent recuſare quotidianas alimēti refectiones, eo quod per poros vix quicquam exſpiret. Aut ſi calor eſſet de eſſentia vitæ noſtræ, certè pars, continuo frigore languens, vel
moreretur vel in piſcē ſaltem mutaretur. 26.
Unde eſt conſpicuum, calorē eſſe vitæ noſtræ dumtaxat adjacens, & comitans indi-
cium, non autem fundamentum primari- 27.
um. Videant ergo Scholę, quam ineptè totam naturę craſin calori circumſcripſerint hactenus. Abſit enim, tam ſtolidè poſt hac philoſophari, ac neſcire, aliam eſſe conſumtionem humidi à calore, quæ cum inſpiſſatione terminatur: atque aliam longè, quæ à fermento extenuante, tota promovetur ad tranſpirationem. Hæc namque nullam reſidentiam poſt ſe relinquit: illa vero tophum vel carbonem. 28.
Sin autem in nobis, quandoque calor auctus inſurgat, adeo qui membra velut adurit, gangrænat, & inſtar ignis, eſcharam facit, vel ſubinde gliris inſtar carnes erodit: Iſta nempe ſunt opera ſalium corroſivorum, degenerantium, exlegum, à vitali Republica proſcriptorum. Sic & per venena laxativa & diarrhæas, totus cruor in putrilaginem reſolvitur, & per venena alia in Ichor, ſynoniam, virus, Icteritium excrementum, &c. reſolutus cruor effluit, ſæpè acerrimus, ſæpè & ſive corroſivo æſtuans. Errores enim ejuſmodi in vita accidunt (in mortuo namque cadavere, ideo ceſſant) quatenus à vita, proprio Blas corruptæ naturæ thymoſin induunt, acceditque vita ferrum, quo ſe multipliciter lædit; pro ut de morbis ali-
quando. Tandem an ſit aliquis ſpiritus 29.
animalis, ſpecie diſtinguendus à vitali, an vero ejus diſputatio ſit vera nominis rixa. Dixi quid res ſit in ſe ipſa, cui nomen nil addit, vel demere poteſt. Spiritus vitalis, per

per Aortas arterias, in caput ſcandit. In cerebri autem meditullio, unicus eſt ſinus, qui ſupernè inſpectus, videtur duplex; ſed elevata ſurſum camera, unitatem oſtendit. Porro in hoc ſinu, arteriæ deſinunt in vas quoddam rugoſum, alterius planè texturæ, quam ſit cætera arteriarum compago. Hac nempe diffluit, & exſpirat ſpiritus vitalis in ſinum cerebri, pro miniſterio principũ facultatum, imaginationis nempe judicii & memoriæ. Hac etiam pergit diſtribui in oſcula nervorum, incipientium à cerebro. Adeo ut ſi ſit dicendus animalis, quatenus in cerebro determinationem partis ſuſcipiens, proprietates acquirit deſtinatæ functioni aptas; non videtur tamen proinde diverſus à vitali per materiam efficientemque. Siquidem in ſui luminis vitalis amplitudine, eſt omnium iſtarũ proprietatum capax, ſine nativæ eſſentiæ ſuæ permutatione. Qui namq; ad linguam detruditur, guſtatum exercet: Ille vero idem non guſtat in digitis: ſed utrobique particularem organorum characterem ſuſcipit, & proprietatem induit. Quem ſi proinde à vitali differre fert animus, tot erunt rurſus ſpiritus diviſiones eſſentiales, quot munia, quotque officiorum pluralitatibus diremta miniſteria. Interim rem intellige & voca ut lubet: Non enim Scholis ex animoſa paſſione contradictorius ſum: dumtaxat enim errores pandere, & neſcita docere, ſuperiori authoritate monitus, debui. Errata ipſæ mea pariter æquo detegant animo, gaudebo ſanè, ſi modo proximus utilitatem conſequatur, quam opto.

CALOR EFFICIENTER NON DIGERIT, SED TANTUM EXCITATIVE.

1. CAlorem, non eſſe proprium digeſtionis organum. 2. Quid in hoc Scholas deceperit. 3. Scholarum tuitiones. 4. Paracelſi incogitantia. 5. Anxietates Scholarum. 6. Oblitæ axiomatis ſui, de contrariis. 7. Calorem, igne potentiorem, coactè fecere, & caloris prædicamentum. 8. Digeſtio & elixatio differunt. 9. Indignantur fermenta, quod ſint poſthabita. 10. Actio caloris univoca, quæ. 11. Piſcis digerit citra calorem. 12. Potentiali calori, nullus in digerendis locus. 13. Boulimi argumentum. 14. Alterum, ab unitate ſpecifici caloris. 15. Tertium, ab axiomate. 16. Aliud. 17. Cur ructus acidus, poſt nidoroſos, bonum. 18. Cur carnes abhorreat febriens. 19. A ſcopo medendi. 20. Admiratio Paracelſi. 21. Ejuſdem error. 22. Vis digeſtiva gallinarum. 23. Author adhuc puer, didicit digeſtionis veram cauſam. 24. Cognovit reſolutionem ex acido eſſe. 25. Seneſcimus ſola fermentorum penuria. 26. Qualitas acidi fermentantis. 27. Averſatio quorundam ciborum, unde. 28. Fermentorum vires. 29. Mures accuſant Scholas erroris. 30. Fermentum ſtomachi cur ipſi ſit alienum. 31. Commendatio Splenis. 32. Gradus caloris & frigoris, variant. 33. Errores Scholarum, de gradibus elementorum. 34. Gradus caloris chymici. 35. Gradus diſtinctionis fecit Author. 36. Humiditas, & ſiccitas non conſiderabiles, tanquam qualitates. 37. Cur non admittant gradus. 38. Hinc nugæ in elementorum doctrinam introductæ à veteribus.

QUia totum naturæ fundamentum, in cardine caloris verſari putatur, ſintque jam procul ablegata elementa, miſtiones, & temperamenta; Igitur ad ſtabiliendam Archei ac ſpirituum vitalium progeniem, de digeſtionibus deinceps dicendum eſt. Quas quia calori Scholæ emanciparunt, oſtendam calorem, non eſſe proprium organum digeſtionum. Decepit quidem Scholas, digeſtionis metaphora, introducta nimirum poëtica libertate, à ruſtico ſenſu mutuata, concoctionem, ſynonymam digeſtionis, fecere. Utq; elixationem, ſciebant concoctionem, idcirco digeſtiones, ad bullitionem tranſtulere, atque utrobique calorem ſunt arbitratæ, cauſam illarum naturalem, totalem, atque unicam. Cernebant enim, per elixationem atque aſſationem, plurima tenereſcere, ac alterari: Ideo ab artificialibus tranſſumta licentia, culinam, in ſtupendas viſcerum & ciborum tranſmutationes, non quidem ſimili-

(right margin: 1. beside "Uia totum naturæ fundamen-"; 2. beside "geſtionis, fecere. Utq; elixationem, ſcie-")

militudinariè: ſed omnino propriè, proxi-
meque traduxere, perque putationem res
in fidem, ac dein in dogma verum, tranſ-
migravit, cunctaque naturæ noſtræ munia,
atque beneficia, in calores, temperamenta-
que, velut in cauſas totales, tranſtulere.
Potiſſimum quidem quod ventres homi-
num, ac quadrupedum, ſentirent, actu ca-
lere. Uſq; adeo deinceps, plus augendo ca-
lori, quam digeſtioni roborandæ, eſt inſu-
datum. Neque enim ulterius indagarunt,
tametſi eventus plerumque ſpem falleret.
Satis putantes, quod tam in elixatione,
quàm in naturali ventris digeſtione, calor
reperiretur, à quo abunde ſibi auxilium
exſpectantes obdormierunt. Hæſitarunt
interim, cum animadverterent, cibos, per
elixationes, non prorſus totali metamor-
phoſi, in ſuccum tranſmutari. Etenim
carnes, clauſo vaſe, in juſculum conſum-
matum, expreſſo vero, liquatoque jure
reſolverunt: at errorem animadverterunt
quidem, quia carnoſæ fibræ reſiduæ, te-
naces, atque duræ permanerent, & nun-
quam vera tranſmutatione, in chylum li-
3. queſcerent: attamen per credulitatem, er-
rorisque antiquitatem, ſibi paſſæ ſunt ocu-
los velari, quærentes ſubterfugia, atque
latibula, ſtatim ſe ſalvas arbitratæ ſunt,
dummodò diverſos caloris gradus, ſi non
etiam ſpecies, atque genera (ut eſt igneus,
elementalis, radicalis, correſpondens ele-
mento ſtellarum, &c.) imo & calorum
momenta, in auxilium excuſationem, im-
ploraſſent. Adeo ut unicuique, propemo-
dum graduum momento, ſua eſſet in di-
4. gerendo craſis. Cui ſtupiditati ſe Para-
celſus quoque involvit, volens unicum
panem, in tot animalium ſpeciebus, acci-
pere ſpecificam cruoris & ſtercorum di-
verſitatem, ob ſolius gradus momentum
in calore. Quaſi latitudo caloris, ſpeciem
5. conderet, aut variaret in ſubſtantia. Cæ-
terum dum Scholæ omnem in ſcirpo no-
dum ſuſtuliſſe præſumerent, cecidere de-
inde in caloris naturalis digeſtivi, item-
que in, præter, & contra naturam, fungo-
ſa diſcrimina. Atque tandem, ſubindè
invitæ, ad ſacram occultorum anchoram,
in digeſtionibus, refugere debuerunt.
Ita nimirum, ut eſſet aliquis calor dige-
ſtionis author, tam in morbis, quàm in ſa-
nitate. Oblitæ interim, quod ut contra- 6.
riorum unicum finxerant genus, atque
utrumque paribus dici modis, quod u-
triuſque, unica, & uniformis eſſet con-
ditio. Quapropter oblitæ ſunt, pares
comminiſci frigorum ſpecies, atque pro-
prietates. Nempe quale eſſet naturale,
digeſtivum, præter & contra naturam.
Itemque radicale, ac primigenium fri-
gus aliquod, docere debuerant. Adeo
ſi calidum radicale reſpondeat propor-
tione, elemento ſtellarum, totoque ge-
nere diſcrepet, à quovis alio tepore: et-
iam frigus radicale, totidem numeris,
atque viribus, à quovis alio frigore, diſ-
crepare debebat, niſi veritatis penu-
ria, ſuam ſophiam, ut ſterilem deſerant.
Ita quidem, licet calor non naturalis
in naturalem, ac vice verſa, per inaudi-
tam ſeminum licentiam, pergerent: na-
tivum tamen calorem & febrilem, in
diſtinctas ſpecies (imo etiam genera)
relegarunt, ut ſalvarent effectus, calo-
ri digeſtivo, tributos. Adeo ut dum cre- 7.
derent, volucres quædam conficere, quæ
ſe contra ignis furorem alioqui defen-
dunt; agnovere ignem aliquem, igne
potentiorem. Canis enim oſſa deglu-
tita conficit, quæ ignis nunquam in
Chylum auſit convertere. Quorum ita-
que effectuum diverſitates coegerunt
Scholas, calorem in prædicamenti lati-
tudinem erigere, neglectis interea op-
poſitis frigoribus. Cum interim caloris
ſit duntaxat ſpecifica diverſitas, quæ ſe,
ab aliorum numero eximere non valet.
Enimvero, quidquid in ſtomachum in- 8.
geritur, peracta tandem digeſtione, eſt
tranſmutatum, longeque ab elixatione,
cæteriſque cocturis, quocunq; gradu pa-
ratis, ſeparatum. Quia unica fermento- 9.
rum ignorantia, fecit digeſtiones, & ape-

pſiæ

pſiæ remedia neſciri, elenchumq; non cauſæ ut cauſæ, perpetrari. Quare non eſt otioſa, tanquam de nomine, rixa, dum effectus fermentales aſcribuntur calori. Quippè hujus quæſtionis reſolutio medendi intentiones mutat. Proindè ſoleo lubens cauſas proprias inquirere, ad quarum ſcilicet meditationem, utilitas ſequitur, morbi tremunt, vel vires vigorantur. Fermenta itaque indignantur merito, quod nolentia, ſub Relolleo, militare credantur. Quippe nunquam caloris fuit, rem in tranſmutationem formalem abducere. Cum calor per ſe, atque primariò, non niſi calefaciat, per accidens autem, ſeparet aquea à pertinacibus. Quæ caloris univoca actio,
10. nullatenus eſt digeſtio, tota tranſmutando conſcripta. Nam etſi in nobis digeſtio, comitante calore contingat, illa tamen non eſt calor; licet per accidens ſit calori connexa. Idcirco enim
11. in piſce, nullus actu calor eſt, nec tamen proinde calidis is animantibus in felicius digerit: nec ab in geſtis, maſè ſe habet, hominum more. Frivolum
12. eſt ideo confugere ad calorem potentialem, pro piſce. Nam in ſenſibilibus ſenſu notis, ſolus tactus Teſtis & Judex eſt: non autem ad ſomnia fugiēdum. Nam ſi digeſtio calori, non actualiter calido, ſed virtuali poteſtati, ſit tribuenda. Jam fruor optatu. Alioquin enim, quid id quæſo, quam ignoranter rixari, de calore ut tali? Atq; interim fateri, eſſe aliquid præter calorem ſenſibilem, quod ſit digeſtionis cauſa continens. Quid enim inſulſius dici poteſt, quam quod potentialis calor, actu calefaciat, hujuſque calefactionis ergo fiat
13. digeſtio? Res in potentia, jam actu agat? At ſaltem in canina fame eſt digeſtio celerrima, fameſque implacabilis. Ergo tum ſaltem deberet in calidis nobis, moleſtus, & infeſtus ſentiri calor, ſi calore actuali in nobis digeſtio fiat. Si enim parvam digeſtionem cauſat paucus calor, & mediocrem mediocris: Utique ad potentem, ac moleſtam digeſtionem, magnus quoque calor adeſſe deberet. Quod attamen, 14.
etſi aliquoties curioſius indagaverim, verum eſſe non inveni. Tum demum notabile. Quod digeſtio panis in homine, cane, equo, piſce, anate, ave, toto differt genere, non ſecus atque multiplex cruor, & ſordes inde prognata. Quapropter ab unica caloris digerentis ſpecie, ejuſmodi digeſtionum varietates provenire nequeunt. Igitur Scholæ totidem calorum & frigorum genera erigant, & defendant, antequam ſibi credi poſtulent. Ego proinde tantam cruoris differentiam à proprietatibus formalibus, & ſpecificis fermentis: nequaquam à calore, deſumo. Siquidem 15.
perfectè ſcio, quod quæcunque habent efficientia eſſentialia diverſa, habent etiam diverſa effecta & attributa. Ita videlicet, quod producta in genere diverſa, requirunt neceſſario ſuas cauſas efficientes genere diverſas. Alioqui namque quidlibet produceret quodlibet indifferenter. Prout nempe unum atque idem, conſurgit à cauſis propinquis iiſdem. Quam enim eſt frivolum, potentias vitales, atque formales, ſpecificaſque tranſmutationum parentes teporibus adjudicaſſe? Etenim ſi digeſtio caloris opus leſſet, ma- 16.
jorem calorem, continuo felicior, atque uberior digeſtio ſequeretur. Quo enim quæque cauſa eſt potentior in natura, eo effectum ſuum proprium, potentius quoque perficit. Per conſequens, febrientis in cauſo ſtomachus, potentius digereret, quam ſani. At ſanè, in febrientis ſtomacho nil ritè digeritur. Statim 17.
namque ova, piſces, carnes, & jura intus cadaverantur, ideoque ructus nidoroſos efficiunt, quos, ſi ructus acidi ſubſequantur bonum, tam ex ſigno, quam ex cauſa cenſuit Hippocrates. Eſt attamen in febriente, calor; etiam quandoque is calor, eſt temperatus, dum ſcilicet non moleſtus eſt, neque ſitim excitat: attamen caſſa eſt degeſtio. *Corpo-* 18.
ra impura quo potentius nutris, eo magis lædis.

Quod in febriente eſt manifeſtum. *In quo ſtatim tenuiſsimo, faciliſque digeſtionis cibo, utendum.* Abſtinendumque à potentioribus cibis, conſummatis ſcilicet, & juſculis: eo quod abſente fermento facilè putrent, nidorem contrahant, ac velut cadaverantur. Non ſecus atque caro cruda, carpio, pectori, plantis pedum, vel cervici ſuperligata, tantum abeſt, quod reſolveretur in chylum, quod mox ab aliquot inde horis putreant, & fœteant, etiamſi ſalſa ſint. Idem in corpore impuro, atque febriente, ubi calor adeſt, deeſt autem fermentum digerens. Nam ſi calor ſit digeſtionis cauſa, in febri alioqui deſit digeſtio, adſit autem calor, plus autem ſit incumbendum digeſtioni quam refrigerio: potiſſimum ſi non infeſtus admodum calor ad-
19. ſit. Ergo potius ſtudendum eſſet caloris augmento, quam refrigerio. Adeoque mutandus eſſet medentis ſcopus, dum in febri de caloris augmento pro digeſtione, nutritione, & virium augmento eſſet cogitandum. Neque etiam conducent acida, eſurina, ſulfuris, vitrioli, ſalis, nitri, citri atque ſimilium: ſed acribus eſſet calor excitandus & augendus. Amentiæ quid ſimile dicit, qui nivem frigefacere ait, quatenus eſt alba. Sic ridiculum eſt aſſerere, fermentum ſpecificum ſtomachi, digerere propter calorem vitalem, ipſi inexſiſtentem. Dolendum ſane, quod credulitas & pigritia eorum, quibus vitæ cura delata eſt, cœmiteria in merum ſumen commutaverint, deſperantes ab indagine proprietatum phyſicalium: unde tamen cogno-
20. men habent. Paracelſus quoque calore digeſtivo deluſus, fermentique ſtomachici ignarus, admiratur, quod res quædam duriſſimæ paucis horis in chylum commutentur, & os abſumatur in tepore ſtomachi canini. Qui ad Monarchiam medendi adſpirans, defecit, poſtquam hanc mirandam poteſtatem nominavit, ignora-
21. vit, & fermenta neſcivit. Etenim ſibi inconſtans, alibi hanc proprietatem digeſtivam, non minus ori clauſo, quam ſtomacho competere ſcripſit, adeoque & hinc Anachoretas abſque deglutito cibo ſuam triviſſe longam feliciter ætatem. At ſane idiotiſmus ille auſui ſuo relinquendus: dum interim quidquid intra dentium cavitates forſitan remanſit, cadaveratur mox fœtore horribili: non autem digeritur.
Memini enim vitrum album & opacum, è 22.
fornace mea disjectum, deglutitum à gallinis meis, per calorem lactis deluſis: atqui fractura vitri ſemper eſt acuminata, compertum vero eſt poſt paucos dies, occiſis aliquot gallinis, vitrum circumquaque imminutum punctatim, & acumina amiſiſſe, & globoſum fuiſſe effectum. Cæteræ autem ſuperſtites & convivæ, mox poſt paucos dies reliquum vitrum contriverant, etſi exemtos vitri globulos à prioribus mactatis etiam voraverant. Notabis interim vitrum reſiſtere aquis, reſolventibus quævis metalla. Pluribus nempe volucribus fermentum adeo potens eſt, ut niſi ſubinde lateribus, creta, argillave veſcantur: ex multitudine aciditatis, malè habeant. Contra vero febrientis ſtomachus, totus nidoroſus, cibos triduanos, non raro adhuc viſu diſtinctos, rejicit, vel quandoque in flavum, aut æruginoſum liquamen verſos, oberrante ſcili-
cet fermenti ſcopo. Hujus ſtomachici 23.
fermenti neceſſitatem didici, dum puer paſſeres alerem, exſerui linguam ſæpe, quam paſſer morſu apprehendebat, & ſibi deglutire conabatur, atque tum ſenſi ingentem aciditatem in gutture paſſeris. Unde extunc ſcivi, cur tam edaces & di-
gerentes. Dein vidi, quod acidum ſulfu- 24.
ris ſtagma, chirothecam meam imbuiſſet eamque in ſuccum, parte qua maduerat, ſtatim reſolveret. Quod mihi tyroni confirmavit, tranſmutari cibos ab acido, adeoque habitare in ſtomacho fermentum, quod omnia ingeſta licet dulcia, ſtatim in acidum commutaret. Quocirca eſſe quoque acida cuncta, quæ appetitui deſidi propinantur. Ut ſunt omphacium, acetum, ſuccus citri, aurantii, ſinapi, etiam

ſal

ſal & ſalpetræ, quatenus ſpiritum eſurinum in ſe habet, & placidiſſimè acidum. Itemque berberis, ribes, ceraſa, citonia, &c. Hactenus arrident ęgris apepticis. Eſt itaque hujus fermenti tam neceſſaria contemplatio, quod vitæ gubernaculo præſit; dolendumque ideo, ejus cognitionem hactenus in Scholis ſuppreſſam.
25. Et quanquam ſiccitas totius cum ſenectute invaleſcat: non ſeneſcimus tamen, niſi fermentorum aliquot penuria pauperie extinctione. Siquidem cervus, corvus, aquila, anſer, &c. Primis adoleſcentiæ annis, nobis longè ſunt aridiores, attamen in aliquot ſecula perennant, imo aquilæ, & cervo, ſponte renovatur inven-
26. tus. Non eſt autem fermentum iſtud digeſtivum in ſola aciditate aliquali ſitum. Neque enim acetum vel jus citri farinam fermentat: imo nec farina fermentata, eſt proinde fermentum ſtomachicum: Sed hoc eſt acidum eſurinum, ſtomachicum, ſpecificum, & humanum: ita quidem per ſingulas brutorum ſpecies, ſpecificè diſtinctum, quod ipſis ſit appropriatum. Mures namque, glires, & ſues, citius famè pereunt, quam phaſeolum edant. In homine verò plerumque ad generis ampli-
27. tudinem adſpirat. Interim plures caſeum horrent, vinum, lac, vel alia ſpernunt, quia non conficiunt. Ideoque quæcunque luctantur cum noſtra digeſtione, obverſantur fermenti illius proprietati ſpecificè, fermentumque conculcare nitun-
28. tur. Fermentum ergo digeſtivum, eſt proprietas eſſentialis, conſiſtens in vitali quadam aciditate, ad tranſmutationes potens: ideoque & ſpecificæ proprietatis. Falco enim antè moritur, quam panem eſitaverit. Dixi jam alias, quod ſi ſtilletur cruor, quolibetcunque caloris gradu, attamen ſemper inſpiſſatur, ſicceſcit, & carbonem poſt ſe relinquit. Ille tamen atque idem cruor, totus per fermenta noſtri inſenſili tranſpiratu exhalat. Cum itaque calor ſemper operetur univoce, non poteſt cibum, per digeſtionem in chylum mutare in ſanguinem, liquorem alimentarium ac tandem per inſenſile effluvium proſcribere, citra ullam ſui reſidentiam. Non poteſt inquam unicus calor, in adoleſcente, cruorem in oſſa mutare, itemque in oſſifragio, cruorem in porum conſtringere, qui in adultis, itemque in ſanis, totus in exhalationes avolat. Niſi præter calorem ſint aliæ potentiæ cognitiones, & ſenſationes, horum effectrices principales. Siquidem calori proprium eſt, & geniale, humidum conſumere & craſſius retinere exſiccando. Mures enim 29.
ſine potu, ſola farina veſcuntur, eamque in ſuccum ſive chylum ſuum reſolvunt. Quod ſanè, longè à ſcopo caloris eſt alienum. Non eſt ergo calor digeſtionis author, ſed eſt alia facultas quædam vitalis, quæ verè atque formaliter tranſmutat alimenta. Eamque fermentorum nomine 30.
deſignavi. Sunt autem plura fermenta in nobis, prout de digeſtionibus mox explicabo. Aſt cum fermentum ſubindè deſit ſtomacho, patet exinde, quod fermentum ipſius non ſit ipſi proprium, ſed aliunde eo affluat, & inſpiretur. Ideoque Lien ſtomacho incumbit ſic, ut gallinæ lienem circum ſtomachum unitiſſime congeſtum habeant, ideoque & potentius digerant. Summe admirandam, cruentiſque lachrimis deplorandam cæcitatem Scholarum hic aperio. Quæ viſcus iſtud nobile Sple- 31.
nis, in cloacam peſſimi excrementi attrabiliarii dedicarunt, cujus unius ſubſidio vivimus, vitamque, & regna aurea Saturnia poſſidemus. Acidum autem atque nigrum excrementum, quod ſubinde nimio fermento imbutum à Splene rejicitur, ob viſceris indiſpoſitionem, atram ideo bilem commentæ ſunt. Quæ poſtmodum in noſtro duumviratu: Itemque de digeſtionibus dilucidiora fient. Porrò ante 32.
concluſionem hujus quæſtionis notandum: apud Medicos quatuor tantum eſſe caloris gradus, totidemque frigoris in ſimplicibus, à temperato ſcilicet, uſque in cauſtica, & eſcharotica: eo quod de vir-

tuali

tuali tantum, atque potentiali qualitate agant, quam ſuo alibi loco perſtringam. Idcirco enim quartus caloris gradus, apud Medicos in rerum natura, & ad ta-
33. ctum eſt temperatus. Philoſophi verò calorem juxta ignem metiuntur, adeoque uſque ad ignem octo gradus fingunt: quorum adhuc quintum, ſextum & ſeptimum, nondum deſignarunt, quia poſitionibus ſuis credi aſſolet. Octavum tantum in elementis eſſe volunt, & in hoc elementorum tranſitum credidere; in igne enim, quaſi elementum eſſet culinarius ignis, aliquid probaſſe rati ſunt, & nuſpiam alibi. Totùm vero hoc dogma nihili eſſe, jam ante demonſtravi. Inprimis ridiculum, Quod gradum caloris in igne, æqualem frigori aquę, humiditati aeris, & ſiccitati terræ, fecere. In quo inſigniter deluſi, neque adeo eoſdem gradus tam violentos alibi quam in igne oſtentarunt. In hoc ſcilicet octavo gradu, elementa ſe invicem deſtruere, vorare, & conſumere aſſerunt, non ſecus
34. quam ignis ligna abſumit. Chymici deindè Medicorum ritu, in ipſo igne tantum quatuor gradus fecere, parum ſibi curæ aſſumentes, de reliquis qualitatibus elementariis: eo quod ſoli pyrotechniæ ſe emancipaſſent. Quos nempe gradus diſtinxerunt, ita ut primus ſit à tepore, ſub vaga latitudine, uſque in ignem ſublunationis ſpirituum oleoſorum. Alter vero abhinc, uſque in ſublunationem ſpirituum ſiccorum. Tertius dein uſque in obſcuram ignitionem. Ultimus verò, uſque in extremam flammæ reverberii potentiam.
35. Ego verò ad clariorem doctrinam, in chymicis gradus diſtinguo, ut primus ſit, ubi ſumma frigiditas eſt remiſſior. Ætenim qui chymiam, naturæ pediſſequam, & ſimiam æmulatricem fingo, atque ſubinde Magiſtram: totam naturam ſpeculationi chymicæ ſubdo. Secundus ergò gradus in natura, ſit calor, qualis eſt aquæ nondum glaciatæ. Tertius ubi remiſſe friget, prout eſt aqua putealis. Alioqui calor abſolutus ad tactum noſtrum (qui tepidus eſt) fallitur, frigereque putatur, quicquid ſe minus calet. Et cum plus minuſvè tactus caleat, inconſtans facit indicium caloris. Quartus demum gradus eſt teporis leviuſculi. Quintus jam tepet. Sextus eſt noſter. Septimus jam febricitat. Octavus, Solis majalis. Nonus diſtillatorius, & qui jam tactum ſuperat. 10. Diſtillat cum ebullitione. 11. Sublimat ſulfur, & ſpiritus ſiccos. 12. Liquefacit, & Pyritem ſublimat. 13. Eſt in ſubfuſca ignitione. 14. Eſt ignitio candens. 36.
15. Tandem, eſt follium & reverberii ultimatus vigor. Denique etſi calor & frigus ſint qualitates reales, & gradus ſuſcipiant: humiditas tamen & ſiccitas, non ſunt conſiderabiles, niſi in ſuo concreto: ideoque nec conſtituunt gradus qualitativos: ſed tantum quantitativos. Quia humidum in unica gutta, tam altè humidum eſt in ſicca argilla, atque in ſuo elemento; eo quod humidum & ſiccum, non ſeſe commiſceant in ſui radice, nec ſe mutuo intrent, aut penetrent: ideoque nec ſe mutuo diſponant, & afficiant formaliter. Nam ejuſmodi appropriata, competunt ſeminibus, non autem elementis. Humi- 37.
ditas ergo, & ſiccitas, gradus non admittunt, nec mutant ideo, ut neque alterant. Quia propriè non ſunt qualitates in abſtracto: ſed ipſamet corpora qualia. Calor vero & frigus, ſe mutuò penetrant, per minima, frangunt, & graduant. Ideoque nec mirum, Scholas tam mutas man- 38.
ſiſſe, in gradibus humiditatis, & ſiccitatis. Aeri enim humiditatem intenſam ad octo gradus, aquæ vero eandem remiſſam, ſive temperatam ad quartum ſcilicet gradum. Siccitatem denique terræ intenſam ad octo, Igni verò remiſſam ad 4 gradus. Sed hæ neniæ complexionum, tam in elementis quam corporibus, quæ falſo ex elementis miſta credidere hactenus, in rudera cecidere, multiplici ruendi neceſſitate, undique jam conquaſſatæ.

TRI-

TRIPLEX SCHOLARUM DIGESTIO.

1. Scopus univerſalis hujus libri. 2. Prima digeſtio in ſtomacho. 3. Prima corporis regio. 4. Duo admiranda in hoc opere. 5. Digeſtio altera, & ſecunda regio. 6. Tertia digeſtio. 7. Ultima corporis regio. 8. Oblivio Scholarum. 9. Status accretionis.

1. NOn ſatis eſt oſtendiſſe, non
eſſe quatuor elementa in na-
tura, ut nec illorum miſtio-
nes materiales atque inde
reſultantes complexiones &
luctas, non denique congreſſus, & com-
plexus humorum inde fictorum, horum-
que amentiam; contrarietates vero inde
natas, atque diſcraſian eſſe mera genti-
lium ſomnia in Medicinam adducta, & à
Scholis etiamnum adorata. Nec ſat eſt,
me oſtendiſſe alibi tria prima è morbo-
rum, ſanationumque claſſe releganda,
Aſtrorum item cauſalitatem in medendo
refutaſſe, ventos quoque exſibilaſſe, con-
ſumtiones humidi radicalis, ceu vanos
terrores rejeciſſe. Catharros demum, &
Tartarorum durum, novumque inven-
tum exploſiſſe, adeoque oſtendiſſe mor-
bum tam in genere, quam in particulari,
Scholas hactenus latuiſſe, ac conſequen-
ter mortales languere ſub arte conjectu-
rali, adhuc fundamentaliter ignota, niſi
ipſe proprias morborum cauſas detexero.
Cumque intimorum hoſtium cauſæ ple-
rumque ſint intimæ, ante omnia functio-
num hiſtoriam proponam; Poſt eam vero
aliquot principia naturæ, hactenus inau-
2. dita ſcitu neceſſaria demonſtrabo. Scho-
læ, cibum atque potum, perhibent in ſto-
macho, vi caloris tranſmutari in liquo-
rem, quem, ob ſimilitudinẽ cremoris hor-
dei, vel ptiſanæ, chylum dixere. Hunc autẽ
deinceps, à venis, ſtomacho, & inteſtino-
rum toto ductui inſertis, & comitantibus,
proinde mediante mezenterio adnexis
(quod vice tertiæ tunicæ, inteſtina veſtit,
circumdat, atque involvit) paulatim aſſu-
gi, & intro attrahi ajunt. Relinqui autem
reſiduum groſſius in inteſtinis, tanquam
inutilem ſcoriam, per anum abigendam.
Hanc nimirum coctionem, vocarunt di- 3.
geſtionum trium primam. Adeoque pri-
mam corporis regionem incipere ab ore:
terminari verò una parte in ano, altera au-
tem in cavo hepatis. Duo ſatis admiran- 4.
da in hoc concurrunt. Nimirum quod
paucis horis, durus cibus reſolvatur in
ſuccum, & quod venæ, extremis oſculis
terminentur in inteſtina, per hæc inquam
tranſſugant, quantum quotidiè liquoris
ingeſtum & factum eſt. Nequicquam
autem flatus illo cremore ſubtilioris aſ-
ſugant: attamen non reperiantur inteſtina
foraminata, in vita magis quam in morte.
Tranſit nihilominus totus chylus per ve- 5.
nas meſenterii in jecur. In quo, ajunt,
rurſus ſeparari ſerum cruoris pro lotio,
quod ad renes tranſmeat; corpulentio-
rem autem cremorem, volunt in hepate
mutari in cruorem. In prima nempe di-
geſtione, quod durius & opacum eſt,
excluditur. In altera vero opacum retine-
tur, ſecluſo diaphano. Secunda ergo cor-
poris regio & officina, incipit ab ipſo cor-
pore jecoris, & in ultimis ramis, venæ ca-
væ terminatur. Tertio dein, Sanguis 6.
decidens extra venas, raptuſque in ali-
mentum ſolidorum paulatim perficitur,
tranſmutaturq; in humorem, quem appel-
lant ſecundarium. Illumque in quatuor
affinitatis gradus ſecant. Antequam verè
informatus, in ſolidorum ſoliditatem ſit
admiſſus. In hoc igitur humore alimen-
tario, impenditur tertiæ atque ſupremæ
digeſtionis labos. Ideoque hæc ultima 7.
corporis officina, habitum corporis vo-
cant, obliviſcunturque viſcerum. Quæ
ſcilicet & ipſa, eodem jure coquunt ſibi, &
inde aluntur. Siquidem in hoc humore, 8.
pars quæque vivit proprio orbe. Et

 ſingu-

ſingularem in ſe, quæque ſibi coquinam
9. habet. Cæterum ad certam uſque ætatem, rerumque ſeminibus innatam menſuram, alimentum cedit in augmentum. Tum ſiſtit, & non amplius admiſcetur primis conſtituentibus. Atque idcirco, tantum retardandæ ſiccitati ſenii, opponitur hoc alimentum, uſque in vitæ epilogum. Hæc ſcilicet eſt diſtributio digeſtionum & regionum corporis apud veteres, & Scholas modernas. Quæ nequaquam eſt viſa mihi ſufficere: ſed plena ignorantiæ. Utpote, quæ præter rudes obſervationes, nil lucis arti medēdi attulerit.

SEXTUPLEX DIGESTIO ALIMENTI HUMANI.

1. MIſeræ Galenicorum jactantiæ. 2. Prima cibi diſſolutio, undè. 3. Acidum acquiſitum, ſtatim mutatur in ſalem ſalſum. 4. Uſus duodeni neglectus in Scholis. 5. Acidum extra ſtomachum, nobis nocere. 6. Fermentorum varietas, & incompatibilitas. 7. Promtæ commutationis iſtius exemplum. 8. Nil alibi occurrit, Fermento ſimile. 9. Volatilitas acidi, manet in producto ſalſo. 10. Latitudo in fermentis. 11. Undè ſciatur, quod fermentum primum, ſit extraneum ſtomacho. 12. Cur condimenta ſtent in acido. 13. Acor, non quidem ipſum: ſed ejuſdem eſt organum. 14. Nimius acor ſtomachi, à vitio eſt. 15. Receſſus à Scholis, in examine fellis. 16. Quod non fiat bilis è cibis. 17. Fel, non eſſe excrementum: ſed viſcus. 18. Uteri membrana, eſt viſcus, prout & ſtomachi. 19. Cur fel & jecur connexa ſint. 20. Quis ſit jecoris ſtomachus. 21. Cur præcedat fermentum fellis, ſitque ſecunda digeſtio. 22. Cur cruor in meſenterio adhuc careat fibris, nec ideo grumeſcat. 23. Uterus lotii, & uterus Duelech, diſtincti. 24. Stomachus fellis, ejuſque regio. 25. Carioſa opinio Scholarum, de ortu fellis, ejuſque uſu. 26. Natura plus fuiſſet ſollicita pro felle hoſte, quam pro amica pituita. 27. Separatio urinæ differt à ſeroſitatis ſeparatione è lacte. 28. Secunda & Tertia digeſtiones, inchoantur ſimul; quanquam tertia tardius perficiatur. 29. Stomachus fellis, quis. 30. Fel plus importat, quam excremento præſidere. 31. Aves rene, & lotio, non autem felle carent. 32. Piſces quoque, probant majoris fellis, quam ſordium neceſſitates. 33. Falli Scholas, in uſu fellis. 34. Liquor fellis cum ſua membrana, viſcus nobile, ſui ſuperfluum ſubinde proſcribit in duodenum. 35. Quomodo excrementa calorem fellis acquirant, non tamen proindè bilis ſunt, aut fel. 36. Sapor ſtercoris proprius, fel excludit, ac figmentum bilis. 37. Fellea videntur, quæ non ſunt. 38. Undè vena habeat, quod etiam à morte hominis, cruorem à coagulatione præſervet. 39. Extrema Scholarum incogitantia. 40. Objectionis ſolutio. 41. Venas ſtomachi, nequicquam ſibi attrahere è chylo, probatur multis argumentis. 42. Author à Scholis diſſentitur, quoad primæ regionis in corpore metas. 43. Vera officina cruoris, non eſt propriè in hepatis tranſitu. 44. Actio fermentalis, ſolo agit inſpiratu, nec indiget corporeo attactu. 45. Abſurda conſequentia ad Scholarum poſitiones de attactu, & fotu continuo. 46. Fellis & jecoris fermenta, per inſpiratum, ſua peragunt munia. 47. Cur flatus non penetrent inteſtinum. 48. Error Paracelſi circa veſicæ poros. 49. Prima digeſtio, nondum formaliter tranſmutat cibos. 50. Ubi ciborum compleatur abſoluta tranſmutatio. 51. Falſum, non dari alimentum abſque excremento. 52. Falſum, quod primum ſtomachus ſibi coquat, & ſecundario pro toto. 53. Fel habet balſami naturam. 54. Objectio miſera. 55. Fel pro balſamo in ſacris. 56. Contra fel icteri. 57. Bini Idiotiſmi in Paracelſo. 58. Quomodo ſeparetur ſal maris à ſalepetræ. 59. Ex aqua acetum. 60. Quarta digeſtio, & regio corporis. 61. Cur cor auritum. 62. Quinta digeſtio. 63. Vaporem eſſe in cruore, nondum ſpiritum æthereum. 64. Nutritio carnis & viſcerum diſtinguitur. 65. Animalem ſpiritum ſpecie non differre à vitali. 66. Quarta & quinta digeſtionum, carent excrementis. 67. Quæ ſexta digeſtio. 68. Morbi in ſexta, neglecti à Scholis, quia non intellecti. 69. In calinæ deſignatione, ac officina, errores aliquot Scholarum. 70. Cur venam comitetur plerumque arteria. 71. Notatur Paracelſus. 72. Error Fernelii de butyro. 73. Incogitantia Paracelſi de lacte. 74. Cenſura lactis. 75. Modus educendi cruoris hircini optimus. 76. Curatio Pleuritidis indubia, abſque venæ ſectione. 77. Lac aſinæ, cur præferendum reliquis. 78. Educatio pueri pro vita longa & incolumi. 79. Quædam notatu digna de lotio. 80. Cur hydropici ſiticuloſiores hecticis. 81. Locus proprius fermenti ſtercorei perindè quaſi in lupo. 81. Nidus proprius lumbricorum, eorundemque hiſtoria. 83. Differentia Aſcaridum à lumbricis. 84. Clyſterem ad nutriendum fruſtra injici.

OBſervavi inſignes abuſus, per 1.
totam paginam functionum, ſive de uſu partium, commiſſos. Quanquam nec alibi glorioſius triumphet Galenus, quam

quam, in tractatu de pulſibus, & in uſu partium, quas tamen moderni Anatomici, oſtendunt illum nunquam inſpexiſſe. Quapropter eſt prorſus probabile abſque cognitione & veritatis inveſtigatione, hos tractatus à Galeno deſcriptos, aliunde & pro ſuis proſtitutos coli, adhuc hodie in Scholis. Quapropter præmiſi digeſtiones, quas hactenus cognovit, & ſibi invicem ſubſcribendo confirmavit Antiquitas: & ſubjungam ea, quæ me mea docuit ſingularis experientia, ſub divina gratia:
2. Extra controverſiam, eſt cibos & potus, unà, pariterque diſſolvi in cremorem, planè diaphanum in cavo ſtomachi. Addo, id fieri vi fermenti primi, manifeſtè acidi à liene mutuati. Reperi namque totidem adæquatè fermenta, quot ſunt in nobis digeſtiones. Deniq; nec minoris eſt portenti, quod cremor ille ſpolietur omni prorſus hauſta aciditate fermenti, ſimul atque labitur è ſtomacho in inteſtinum, quam fuit mira fermenti illius poteſtas in ſtomacho? Inteſtinum iſtud, duodenum vocatur, à menſura 12 digitorum,
3. eſtque immediatè ſubter Pylorum. Equidem anatome conqueritur moleſtiæ, hoc loco propter glandium vaſorumque munerum, tam ſcilicet exiguo intervallo, tantorum uſuum organis diſtendi: adeoque in tota diſſectione, nil æque occurrere
4. difficile. Etenim nec fruſtra ſunt ibidem tot vaſa & organa: licet illorum uſus ne-
5. glectus ſteterit. Nam inprimis, conceptum in cremore fermentum ſtomachi, cum didicerim tam ipſis inteſtinis, quam aliis partibus, per multa tormina perni-
6. cioſum eſſe: notavi non ſegniter, quod partes ſingulæ, ſingula obtinuerint fermenta, cum horum ſit in transmutando inexcuſabilis neceſſitas. Adeoque & hinc inſuper concluſi, quod ſingula fermenta, horreant aliena ſibi ſocia, patronorumque peregrinorum imperia. Tanquam ſi ſint exotici fures, falcemque mittentes in alienem meſſem. Idque ſanè nullo zelotypiæ vitio, quaſi activitatibus alienis inviderent. Verum ſtudio exſequendi muneris, quod à rerum Domino ſibi eſt injunctum. Mirum dictu, quod acidus cremor in duodeno, ſalis ſaporem confeſtim acquirat, ſuumque ſalem acidum in ſalem ſalſum, adeo libenter commutet.
Non ſecus ferè, atque acetum acerrimum, 7.
per minium extemplo priſtinam aciditatem exuit, eamque in dulcedinem aluminoſam confeſtim mutet. Prout & acidum ſulfuris, extemplo mutatur in ſale Tartari: At longè tranſmutationis excellentiori vigore, acidus ille cremor, in nobis fit ſtatim ſalſus. Siquidem id fit abſq; 8.
Corporis ulla alicujus cõmiſtione, prout, dum acetum, plumbi additamento conſtrictum, dulceſcit. Vel acidum ſtagma, in ſale alkali combibitum. Quia revera nil uſpiam reperitur, quod vi fermentali, ex pleno reſpondeat: cum fermenta ſint cauſæ primitivæ tranſmutationum, & quidem à priori: atque ideo neceſſum eſt, illorum ſimilitudines, à poſteriore dumtaxat hauſtas, claudicare plurimum.
Cremor itaque noſter acidus, fit ſalſus, 9.
ſola fermentali, ac immutabili diſpoſitione. Quocirca etiam, volatilis aciditas illius cremoris manet in priſtina volatilitate, dum ſuam prius nactam aciditatem, cum ſalſedine commutat. Non enim ſic aceti ſtillatitia aciditas volatilis, dum litargyrum minium aut ceruſſam diſſolvit, permanet, ut antè, volatilis: quia diſſolvendo coagulatur, & formam fixioris ſalis aſſumit, ſeparabilis jam à liquido aceti ſtagmate, cui nuper nupſerat: ſed diſſolvendo coagulatur, & formam fixioris ſalis aſſumit. Quia eſt actio diſſolventis & diſſoluti: non autem tranſmutantis fermenti, quod ad novam utrobique formam continuò tendit. Enimvero quo- 10.
rundam ſtomachi facilius digerunt olera, legumina, vel cerealia: aliorum vero felicius conficiunt piſces, caſeum horrent, aquam vino præferunt; ubi aliorum interim ſtomachus, carnivorus, vel pomo addictus, propter ſpecificam ſcilicet, imo

& appropriatam fermenti illius proprietatem. Imo nec ſat eſt, gratis dixiſſe in ſtomacho, fermentum habitare acidum primæ digeſtionis, duriorumque ciborum liquationis cauſam totalem, niſi idipſum
11. planius explicetur. Stomachus inprimis non in ſe, aut à ſemetipſo, fermentum hoc habet. Digeſtio namque appetitus, & œconomia ſtomachi abeunt quandoque, & redeunt abſque extinctione: quia non ſunt ipſius ſtomachi. Quapropter dixi, membranam ſtomachi, omnem ſuæ digeſtionis energiam, illiuſque famulatum ex Splene habere; Splenem nimirum cum ſtomacho, ideo unicum in nobis conficere Duumviratum. Undè nempe aurea, ac felicia Saturni regna, Poëtæ, & in faſto, libera Saturnalia erexerunt. Veteres, aliquam veritatis antiquæ hiſtoriam ſubodorati. Sunt nempe guſtus acidi & odoris, quæcunque confectis cibis per vomitum ejiciuntur, imò, licet multo ſaccharo condîta eſſent. Ructus nempe acidi, judoroſis ſupervenientes in morbis, Hippocrati cenſentur bonum præſa-
12. gire. Hinc nempe ſalſaturæ omnes, atque ciborum condimenta, ad acuendum appetitum, acida ſunt. Ut ſuccus citri, aurantii, granati, omphacium, tartarus, acetum, berberis, pampini vitis, ſinapi, itemque ſal maris, quatenus ſpiritum acidum in ſe continet. Quo reſpectu commendantur quoque liquores ſulfuris, vitrioli, ſalis, ſaliſnitri, &c. Non enim volo, quod cujuſpiam illorum acidum, abſumatur in augmentum fermenti ſpecifici, & appropriati, in Splene habitantis. Abſit. Fermenta namque nil habent, præter, aut extra ſe, in natura, quod ſibi dignè queat aſſimilari: cum ſint dona ſpecifica naturæ vitalis. Idcirco enim fermentum qua parte fermentum eſt, vitale ac liberum eſt arcanum, nulli alteri qualitati jugale. Sufficit nempe pro condimentis: quod acida præparent cibos, ad faciliorem ſplenetici fermenti in-
13. greſſum. Denique quanquam fermentum ſtomachi, acorem habeat ſpecificum: non eſt tamen acor, ipſum fermentum vitale: ſed ſaltem organum ejus. Habet namque fermentum ſtomachi, aciditatem ſibi comitem ſingularem, per proprietates, per genera, atque ſpecies quoque diremtam: ſed digeſtio in ſe, eſt opus vitæ ipſius, cujus hac in officina inſtrumentum ſatellitium eſt acor. In aliis verò, quæ deinceps ſunt officinis vita, aliam utrobique aſſociat ſibi qualitatem ſecundariam, ſuæ intentionis miniſtram fermentali, atque vitali ſcopo adaptatam.
Hinc nempe in ſtomacho, non rarum eſt 14.
peccatum, è gradu aciditatis alienæ oriundum. Quapropter Orexis, atque ejuſmodi ſtomachi perplexitates, peccant in adultero acore. Hinc namque puncturæ in ſtomacho, difficiles concoctiones, ructus denique, atque vomitus peracidi. Quamobrem ſi in acido, fermentum conſiſteret, acetum, oleum vitrioli, atque ſimilia, fermentarent panis maſſam, noſtroſque cibos perfecta tranſmutatione conficerent. At nil horum. Fermentum itaque, arcanum liberum eſt, atque vitale, ideoque paſſim ſuis finibus coaptat ſibi clientem qualitatem. Quoniam cum fermenta, ſint de claſſe formalium & ſeminalium, ideo quoque ſe, è conſortio planè materialium qualitatum ſegregarunt. Sin autem aſſociaverint corpoream qualitatem miniſtram, quo faciliùs robur ſuum vitale diſpergant; id factum puta, in adjumentum, adeoque dualitatem non
poteſt non cum fermento continere. At- 15.
que ideo etiam, iſta qualitas peccare poteſt, tam in exceſſivo, quam imminuto ſui gradu. In eo enim immenſum à Scholis recedo. Quod doceant inprimis, fel non eſſe viſcus vitale. 2. Non eſſe membrum nobile. 3. Non eſſe, niſi ipſum recrementum inutile, proſcriptumque maſſa cruoris, ne ſcilicet cruorem infectet. 4. Eſſe productum ideo, præter intentionem naturæ. 5. Utile ſaltem, expellendo ſtercori, atque lotio. 6. Ideoque folliculum fellis,

fellis, non eſſe de ſubſtantia viſceris: ſed ſaccum, ſive cloacam ſordium & ſuperfluitatum. 7. Sanguificationem tandem in-
16. cipere, & compleri in jecore. Quæ ſanè mihi videntur ſomnia. Inprimis namque, cum non requiratur bilis ad conſtitutionem cruoris, non eſſet neceſſe è ſingulis cibis, procreari amarum iſtud, fel, ſive bilem, niſi à proprio agente, inque ſingulari officina ad utilem, vitalem, atque neceſſarium finem propagetur. Multo enim minus, fel, mihi excrementum fuit viſum,
17. quam aqua Pericardii. Mirum ſaltem, cur piſces ex aqua, & pecora ex gramine, ſemper nihilominus tam amarum liquorem quotidie conficiant. Profectò univoca illa fellis identitas, per tot ſpecies neceſſitatem aliquam, in vitæ opificio mihi arguere videbatur. Adeoque fel non habere neceſſitatem producti excrementi, ex quibuſcunque alimentis, quin potius ne-
18. ceſſarii viſceris conſtitutionem. Admirari enim deſivi, conſiderando quantas tragœdias dominij, uterus (qui nil niſi ſaccus, ac pellis eſt) concitaret, & viſceris principalis vicem obtineret conſiderando, inquam, quantam prærogativam, membrana ſtomachi ſibi vendicaret. Adeo ut cordis nomen, proprietateſque præ cæteris viſceribus, ad ſe rapuerit. Unde ſanè mirari deſtiti, quod folliculo fellis, & felli ipſi nomen viſceris donaretur: præcipuè, quod eidem à pleriſque, vis iraſcibilis in-
19. genita credatur. Ego ſanè, reperi in humanæ digeſtionis œconomia, duorum viſcerum, fellis & jecoris connexa corpora & fermenta, pro ſanguificatione. Fel nimirum in opere ſanguificationis præcedere, & hactenus ſtomacho atque inteſtinis propinquius, quam hepar. Fovetur nempe fel, in ſinu, atque gremio velut materno jecoris. Eſt enim jecoris, atque
20. ſanguinis balſamus. Etenim cum ſanguificatio, non ſit tranſmutatio, quæ per momentaneam diſpoſitionem, poſſit introduci, ſitque hepar, inſigni cavitate orbatum, qua intus queat ſuccum ſanguificandum in moram, ſive digeſtionis terminum, continere. Id eſt. Jecur in ſe, eſt corpus ſolidum paucas & exiles venas habens, adeoque totus cremor, concomitatus tanto lotii acervo, celeri tranſitu, per hepar tranſire debet: crudus autem cremor, nequeat ſolo tranſitu tam celeri, confeſtim in cruorem mutari. Quocirca nullatenus potuit perfecta ſanguificatio, fieri in ipſo jecore. Eo quod hepar non eſſet culina: ſed œconomus, ſuo fermento ſanguificativo: per quod tanquam per mandatum, inprimis per diſpoſitiones ſucceſſivas, exſequitur injunctum ſibi à Creatione munus. Igitur pluralitas venarum Meſenterii, eſt ipſius ſtomachus Jecoris, & officina præparativa cruoris. Ejuſque perfectionem jecur ſpirat in cruorem adhuc nudum, poſtquam in venam cavam eſt reconditus. Equidem ut ſanguificatio, eſt exquiſitior quædam digeſtio, tranſmutatioque rei manifeſtior, quam eſt liquatio cibi, in chylum: non potuit commode contingere, in amplo aliquo vaſe; ſed in multis anguſtioribus, quæ ſimul capacitatem aliquam inſignem adæquent. Quo ſcilicet, Archeus ille fermentalis, ſtrictiſſimè, arctiſſimè, & proximè attingat, comprehendatque ſingula, & ſuum jecur fermentum communicet, commutando, & inſpiret vim vitalem. Splen namque in ſtomachum, vas amplum, ſui fermentum inſpirat, neque enim Splen cibos immediatè attingit. Sic quoque hepar ſuæ ſpiraculo vitæ ſive fermento, in ſibi ſubſtratas venas, inſpirat actum ſanguificationis. Et prout cibus ab ore labitur in ſtomachum, ibique finem digeſtionis exſpectat: Sic ab inteſti- 21.
nis, immediatè cremor rapitur in ſtomachum hepatis. Sed cum ille cremor ſit multus, & magna ſui parte excrementitius (etenim in ſe adhuc urinam continet) debuit, ut convenientius ſanguificetur, prius ſuo excremento exonerari. Quippe is cremor, eſt adhuc totus indiſtinctus, nec ideo excrementum agnoſcit:

quid ergo aget jecur, univoca ſanguificationis actione? An enim ſegregatio excrementi, degeneratio cremoris, & cremoris ſanguificatio, una eademque opera fient, & abſolventur? minimè. Cremor ſanè, tranſmutatore fermento opus habuit, diſtincto à fermento ſanguificativo, quo ſcilicet pars ſui, minus idonea, commutatur in merum excrementum, non enim actio ſanguificationis, poterit facere ex non excremento excrementum. Diſtant enim nimium ambæ ab invicem. Actio enim, quæ è cremoris maxima parte parat excrementum, non fit per cruoris coagulationem, & ſeroſioris partis ſepara-

22. tionem. Cum cruor in meſeraicis nedum non coaguletur: ſed ne quidem adhuc coagulabilis ſit, quamdiu in illo ſtomacho verſatur. Ut patet in dyſenteria, fit ergo ſeparatio excrementi ſeroſi, à cruore, in ipſis meſeraicis, & quidem ab alio longe agente fermento, & viſcere, quam quod ſanguificationi incumbit. Eſt nempe actus quidam, qui cremoris partem condemnat in excrementum. Cruorem autem præſervat, & intactum relinquit. Præcedit ergo ſanguificationem,

23. productio ac ſeparatio excrementi. Adeoque uterus lotii, ante Meſeraicas incipit. Nondum tamen ibidem, eſt uterus Duelech, eo quod fermentum renis ſpiritum urinæ mutat, in jecore, & circumcirca. Fellis ergo fermento mutatur, quicquid in cremore fuit acidum, in ſa-

24. lem urinæ. Fellis autem ſtomachus eſt duodenum, & ſequens arundo inteſtini vicini, deſinitque in principiis venarum Meſenterii. At quia hic partium & fermentorum uſus, Scholis hactenus inauditus, longiori ſermone ideo dilatan-

25. dus eſt. Inprimis ſtante Scholarum doctrina, in jecore fit cruor: & cum cruore, ſimul fit fel: Ergo neceſſariò quoque fellis ſeparatio erit motu & natura, poſterior ſanguificatione. Quapropter deberet cyſtis fellis ſupra jecur, & non infra juxta venam portæ eſſe. Per ſuppoſitionem enim, nunc dono figmenta quatuor humorum. Saltem rem, longè commodius ſanguinem, à ſuperflua bile purgaſſet, quam cyſtis fellis (cum ſcilicet bilis immediatè urinæ adhuc immiſta eſſet) maximeque, quod doceant, urinam iterum felle (atque ideo fruſtra) debere tingi. Cur enim tam præciſe ſepararetur fel ab urina, ſi iterum illi mox addi debebat? In omnem eventum, fruſtranea & importuna ſarcina, jecur onuſtum conjicio, appenſo folliculo fellis. Folliculo inquam, abjecti tantum ſtercoris, ciendis urinis dicati. Tantoque infeliciore veſica, quippe quæ cum ſit membrana, primæ & ſpermaticæ conſtitutionis, debeat tamen nutriri ſolo felle, cum vena careat per veſiculam, tranſcurrendo propagata. Etenim cum nutriamur iiſdem, quibus conſtamus; ubi reperiet ſpermaticum alimentum folliculus iſte, ex felle? quod in ſe nil niſi excrementum eſſet? Quod ſi verò, abſtergendis alvi fecibus, fel in cyſtim ſubter hepar colligi dicatur: ſaltem Agens, quod procreat in lotio, ſalem ex non ſalibus ſui partem urinæ eluendis, detergendiſque inteſtinis, ac ciendis horum recrementis, commodius reliquiſſet, ut fœtido tædioſoque fellis onere, ac contubernio, jecur liberaſſet. De fide tamen eſt, corpus noſtrum, tam affabre à Deo conditum, ut nihil fruſtra, nihilque in eo diminutum ſit. Quin longe artificioſius atque commodius factum, quam noſter capiat intellectus. Ergo ſi fines fellis, à Scholis dati, eſſent veri, utique renes longe commodius ſatisfeciſſent illis (ut dixi) quam quod inutili ideo pondere, jecur gravaſſet rerum opifex. Sed conſequens convincit ſuum antecedens falſitatis: ergo tota doctrina eſt falſa. Si aves renibus, veſica, & urina careant, quo commodius volitent: fel vero duntaxat inſerviret emungendo cruori, ſaltem cruor depuratione fellis libentius caruiſſet, quam depu-

depuratione lotii. Id eſt. Si natura queat potum in ave, ſine urina ſequeſtrare, itemque proinde renibus, atque veſica carere: nonne multò illi facilius foret, aliquantillum fellis cum urina & alvi recrementis ſegregaſſe, quam quod nobile viſcus, oneraſſet cyſtide, adeoque inutili excrementi ſarcina, ſanguificationem moleſtaſſet? etiam in volu-
26. cribus? Certè natura plus ſaltem indulta cenſetur bili, quam pituitæ, quod illi peculiarem veſiculam condiderit. Inſulſum nempe, quod pro alvi & veſicæ fæcibus, fel, jecoris in gremio locaſſet; cum alioqui bilem cruori permiſceri abundè diſſimulaſſet natura. Quocirca penitius introſpiciens, obſervavi, cyſtim fellis eſſe velut hepatis nucleum in ejus cavo, curioſe ab injuriis ſervatum: Jecur verò, eſſe velut fellis corticem. Deindè, quod fel, tanto vicinius alligatum ſit duodeno, eo quod ejus digeſtio ac fermentum præcederent digeſtionem jeco-
27. ris, ſive ſanguificationem. A vivido nempe cremore, ſeparari debebat ſeroſa pars recrementitia. Quæ ſeparatio proinde, non eſt comparanda ſero, & lacti, quæ ab invicem non ſequeſtrantur, niſi cum lactis corruptione. Siquidem in cremore contingit ſeparatio ſeri, cum rectificatione, & præſervatione cruoris. Id eſt. Fermentũ fellis, eſt perfectivum cremoris, præſervativum cruoris & corruptivum ſeri; Quæ tria ſimul in puncto cõcurrunt, quo fel, acidum ſalem ſtomachi, (præterquam in ſtomacho noxium, & corruptivum) convertit in ſalem ſalſum. Porro quanquam dixerim, ſanguificationem eſſe poſteriorẽ, reſpectu ſeparationis lotii, & transmuta-
28. tionis acidi, in ſalſum: Attamen utrumq; fermentum, tam fellis ſcilicet quam hepatis, ſimul incipit, quia neutrum feriatur unquam. Hepatis enim, ut eſt majoris operæ atq; perfectionis: ita tardius, ſuum abſolvit penſum, quam fellis fermentum. Præcedere nempe debebat cremoris præfata tranſmutatio, ut ſublevatum inutili onere jecur, commodius incumberet ſanguificationi. Eſt itaque ſecunda, ſive fellis digeſtio, diſtincta à prima, & tertia, fermento, viſcere, utero, guſtu, effectu, & fine. Quam totam neſciunt Scholæ hactenus, quia errantes in uſu fellis. In prima namque ſtomachus eſt 29.
receptaculum, Splen vero fermentum de ſe inſpirat acidum in cibos, fitque inde cremor acidus. In altera verò, gracilia inteſtina, ſunt ſtomachus: fermentum vero à felle inſpiratur ad corruptionem & ſeparationem aqueæ partis: mutaturque acidum volatile in ſalſum volatile. Quod autem hoc fieri poſſet, celeri attactu, quandoque per aliquot mechanicas oſtendam. Quod ſcilicet oleum vitrioli, ſolo attactu Mercurii, convertatur in merum alumen, acetum & ſalem, *&c.* Sæpè etiam mox à potu, mictio fit aquoſa (ſalſa tamen) vixq; concepta primæ digeſtionis nota, quin elabatur notabilis pars potus, ſub errore Pylori, & per conſequens non facta fuit ſeparatio lotii, à cruore in hepate. Quippe nondum in hepate factus eſt cruor, ſi ipſe chylus, adhuc conficiatur è cibis in ſtomacho. Puta dum potatores, à paſtu mejunt ſæpiſſimè. Itaque etiam fit urina à potu aquoſo, imo è potu, unde non factus fuit cruor, adeoque ſanguificationem ibi præcedit generatio lotii. Tertiæ tandem digeſtionis, venæ ipſæ meſenterii ſunt ſtomachus, quorſum jecur, fermentum cruentum inſpirat, eſtque rubicundus ſalſus cruor, ejus effectus. Sunt enim fellis vulnera confeſtim 30.
mortalia, non autem ita hepatis. Si ergo fel ſaltem bilis eſſet, mors ſequeretur quamlibet fellis effuſionem de neceſſitate. Attamen icterus non eſt mortalis, licet fel (ut eædem Scholæ docent) nedum ſuper inteſtina: ſed per totum corpus, æqualiter, longè, latè, profundè, ac per minima ſit diffuſum. Ergo vel vulnus fellis plus importat, quam bilis effuſionem: vel icterus non eſt bilis effuſa. Vel utrumque eſt neceſſarium. Vulnera

veſicæ

veſicæ quoque, ſupra pubem inflicta (teſte felice Wurtz, Moderniorum chirurgorum meo judicio Anteſignano) curantur, tametſi urina cum ſuo (ut volunt) felle,
31. eo ipſo, non poſſit non eſſe effuſa. Ergo cyſtis fellis, habet vitæ alligatam neceſſitatem, integritatemque, ob repentinam mortem. Nec eſt ſolius recrementi fellei effenſio, quæ celerem mortem iſtam neceſſitat. Denique aves, ſive veſica & renibus vivunt felices, non tamen ſine felle. Quare conjunctior eſt neceſſitas fel-
32. lis, quam renum. Quippe quod petroſis, atque carioſis renibus, vita ſoſpes ſit. Deinde piſces (pro Scholarum doctrinâ) plurimo phlegmate abundant, & calore actuali deſtituuntur: ſanguine frigido, &
33. aqueo dumtaxat, aluntur victu: Tandem illorum excrementa, facile gliſcentia, non opus calcare felle habuerunt. Quapropter cum fellis fines, materia, & efficiens, per Scholas attributa, in piſce deficerent; fruſtra ſanè, falle, ac per naturæ, Imo & Creatoris errorem, fatigari jecur credemus, niſi malimus errores, in Scholis perpetuos agnoſcere, & in felle, viſceris neceſſarii, majus ali-
34. quod momentum contemplari. Hinc itaque ſtatuo, fel eſſe viſcus vitale, & ipſum corpus ejus eſſe liquorem amarum, ex optimo cruore paratum: balſamum jecoris, & ſanguinis continentem. Quicquid autem fortè ſui in duodenum inteſtinum rejicit, excrementum ſui eſt, &
35. liquamen jam à felle ſpretum. Hæc autem ſic ſe habere, quandoque ſub bilis impoſturis oſtendi, exemplo vituli, cui maternum, atque dulce lac, aceſcit, & coagulatur in ſtomacho, datque proin coagulum pro caſeis. Fit nempe lac, cremor aqueus, parum autem lactis coagulati. Cremor verò iſte, urinam & cruorem continet: coagulatum verò aliud, quod expallido flaveſcere incipit, ſtercus fit. Mox autem in duodenum cadens iſta ſarcina, pergit ad Ileon coagulatum, & citrineſcit, magis, quo longius à ſtomacho abierit, ac tandem virideſcit. Non eſt tamen in flavo amaror: ſed guſtus nitroſus. In viridi vero, jam fimi odor eluceſcit. Seroſus autem cremor, mox à venis meſeraicis avidè trahitur & ſorbetur, in uſum ſanguificationis. Lac pariter, in infantibus agitatur, undè & recentiores, flavum totum cacant, non ex copia bilis, neque ob cyſtis felleæ dominatum: At ſanè, quià fermentum ſtercoreum languet. Non igitur fellis fermentum, acidum ſtomachi, in amarum: ſed in ſalſum mutat; ob rationes de ſpiritu vitæ expoſitas. Parcite teneriores aures, quod de ſtercoribus agere debeam. Oſtendam ergo quod ſapor ſtercoris, fel excludat, uſum fellis à Scholis inventum eludat, bilemque convincat figmenti. Puer qua- 36.
driennius lectum cacaverat. Flagra autem extimeſcens, ſuum ſtercus comedit; ſigna tamen è linteis delere non poterat. Quocirca interrogatus per minas, tandem caſum narrat. De ſapore autem quæſitus: dixit eſſe fœtidi & ſubdulcis. Inter cætera enim, ex piſis olus commederat: conquerebatur autem indigeſta piſorum putamina, ſive furfures eſſe acidos inſigniter: Non enim eſt æqua vigilantia fermenti fellei, ſuper opaca, & ſtercorea indigeſta, quanta eſt ſuper tranſparentia, quæque in cruoris dignitatem præparanda ſunt. Caſu ſuperveni eodem die, & ſedulo ſciſcitatus ſum, addito etiam pretio, an quæ comederat, amara eſſent. Reſpondit negativè. Et idem quod ante. Item moniales alebant ſat ſobriè puellas nobiles commenſales; concionabantur autem jugiter, quod qui lautè comederent, cum divite epulone partes haberent: ſalvarentur autem ſoli, qui per omnimodam mortificationis abjectionem comederent viliſſima quæque. Nobilis ergo virguncula, ſalutis ſuæ avida, præfata perſuaſione commota, proprium ſtercus edit, & infirmabatur. A parentibus autem domum revocata eſt, ac tandem caſum narravit. Petitum fuit ab illo, cujus

jus ſaporis eſſet ac reſpondit eſſe fœtidi, & aquoſè dulcis. Tertio. Pictor Bruxellenſis, per intervalla furioſus: ſub furoris initio aufugit in nemus vicinum, ibique longe à conſpectu hominum, repertus eſt 23 dies, proprio ſtercore vixiſſe. Mox domum relatus eſt, inviſi illum, & ſanavit illum Dominus. Erat autem perfecte memor omnium ſub furore præteritorum. Interrogavi illum, an reminiſceretur, cujus ſaporis eſſet ſtercus. Ait, ſapit ut olet. Ac dein per guſtus capitales à me examinatus, reſpondit, non eſſe acidum, non amarum, acre, ſalſum, ſed aquose dulce. Imo dixit, quod quo ſæpius recomediſſet, eo ſemper dulcius fuiſſet. Interrogatus autem, qua de cauſa ſtercus mallet comedere quàm domum repetere? Dixit ſe toto furore homines horruiſſe, perſuaſus proprio furore, quod homines quærerent illum ut laqueo perderent. Patet ergo, ſtercori non ineſſe vel fellis guttulam: nam felle ſemel diſrupto, utcunque deinceps piſcis abluatur optimè, conceptus tamen ex tactu tantillo, fellis amaror nunquam de-
37. ponitur. Etenim ſi flavedo, fel proderet, Infantium ſtercus maximè felleum eſſet, quod à canibus tamen lingitur, quia lactis ſaporem aliqualem adhuc retinuit. Quicquid autem in ſtomacho non plenè ſubactum eſt: neque diaphani pulchritudinem aſſumſit, non ſperet in inteſtinis à fermento fellis digeri, quamvis tingitur colore flavo. Quia non itur ad ſecundum aut tertium, niſi per abſolutum primum. Quicquid ergo opacum, & calore tinctum, in Ileo eſt, id totum proſcribitur in excrementum, & ſub dulcedine quadam, putrilaginis ſaporem acquirit. Non ſecus atque fructus acidi, modico calore dulceſcunt. Quicquid autem antea acidum in ſtomacho, id in duodeno ſalſum fit, & ſequeſtratur à ſtercore: ſin verò acidum aliquid perſeveret, quod fellis fermento reſiſtat: ſtatim ſequuntur tormina, *&c.* Putreſcit autem humanum excrementum, quia iſti loco præſidet fermentum ſtercoreum. Indigeſtum autem, quod è ſtomacho elabitur, etiam in inteſtinis non digeritur. Integrum ejicitur, aciditatis autem partem, quam in ſtomacho aſſumſit, ſervat, ac ſubinde auget. Furfures enim hinc, in pane ſedem promovent, propter acorem: alia vero magis aceſcunt, atque tormina cieunt. A duodeno ergo mox incipit chylus, ſuum ſalem acidum volatilem commutare in ſalſuginem parem, reſolutam in cremore. Reſidua autem & corporalior Cremoris ſubſtantia, in venis meſenterii à jecoris inſpirato fermento ſanguificationem exſpectat. Latice interim ſalſo à renibus, trans hepar attracto, ipſe committitur renibus, & veſicæ ad expellendum. In vaſis ergo Meſenterii, incipit Tertia digeſtio, quæ in jecore terminatur. Cruor enim quamdiu in meſenterio eſt, nondum digeſtus, nondum fibroſus, aut perfectus. Cruor enim meſenterii, in dyſenteria non concreſcit ideo. Alias verò diſrupta ſtomachi vena, cruor protinus in ſtomacho grumeſcit. Fer- 38.
mentum enim hepatis, in tantum inclinatur ſanguificationi (eſt namque ejus munus univocum & unicum) quod venæ etiam jure feudi, illam ab hepate, proprioque inde inſito Archeo confirmante retineant: ita ut cadaveri, dudum à morte, non coaguletur cruor in venis: qui alias effuſus, illico grumeſcit. Cremor enim per inteſtina deinceps decurrēs, ſiccior evadit, aſſuctoq; in venas ſurſum ejus liquido. Inde verò reliquū magis, magiſque, putreſcit, adeo, ut cum ad fines Ilei devētum eſt propemodū, jam non parum liquidioris ſtercoris, ſit generatum, quod antequam ſaturate putruerit, ad meſenterium rapitur, ut lotio permiſceatur, ad ſuos fines utile. Prout alibi de febribus. Itemque de Duelech. Quod flavum ſter- 39.
cus. Scholæ bilem & fel credidere: adeoque è ſtercore, ſuam fundarunt demonſtrationem, pro uno è quatuor humoribus, & patuit oſtium inde, ad miſerandos

errores,& nefandas jugulationes. Parum enim referebat adhuc, ignorata tincturæ lotii ſubſtantia, falſam Tecmarſin exſtruxiſſe: At bilem & fel, feciſſe humores noſtri conſtitutivos, omnium morborum, patratores, flavam nimirum bilem, eamque parum digeſtiorem, finxiſſe aduſtam æruginoſam, atque inde aridam,& retorridam melancholiam: fel ipſum autem, eſſe cloacam bilis ſupervacaneæ; Cruorem verò, non niſi eſſe corpus artificiale, connexum è pluribus, quæ rurſus ſeparata, idem eſſent poſt mortem eorum, quod ante in vita: non autem corpus natura matre genitum, per veram tranſmutationem chyli in univocum cruorem: atque tandem ſanationes inſtituiſſe, circa remotiones cauſarum patratarum, quæ nunquam erunt, aut fuerunt in natura; Id ſane ſuperat opimam ignorantiam,& ſtertores facit inexcuſabiles Scholarum. Sed

40. mihi objicient forſitan. Venas (dicis) ſugere cremorem, è ſtomacho, in inteſtina lapſum: ergo idem munus competit venis ſtomachi, ut attrahant in ſe acidum illum cremorem, abſque interceſſione fermenti fellei, Id eſt,ſine mutatione acidi in ſalſum. Et per conſequens, ſomniarium tuum eſt fellis fermentum, ac inventum; Imo poterit juſculum enemate injectum, ad jecur penetrare inſcia felle (de jure enematis hanc quæſtionem libro de fe-

41. bribus diremſi) Reſpondeo: Veterem eſſe Scholarum abuſum, quæ ex æquo, eundem uſum cunctis tribuere venis. Quaſi venæ in brachiis diremtæ, trahendo cremori incumberent? Inprimis oſtendi jam cruorem in venis ſtomachi, eſſe coagulabilem: non item cruorem Meſenterii. Sciendum deinde, omnem cremorem acidum, eſſe venis hoſtilem, has vero nil hoſtile ad ſe trahere; unde ſequitur, venas ſtomachi nequicquam de cremore ſub ſe allicere: & cruorem omnem, antequam à venis meſenterii attrahatur, toleraſſe manum fermenti fellei, in ſuo inteſtinorum ſtomacho. Imo quanquam arteriæ, per ſtomachum diſperſæ, ſugant ſpiritum vini: ſuccum tamen nullum hauriunt. Nam quorſum traherent arteriæ ſuccum, cum indè nil boni faciant unquam? cum ſanguificatio non competat cordi: ſed hepati? cum attractus ſuccus, in arteria, neceſſariò impedimento eſſet, & corrumpi deberet? Si itaque arteriis dos ſit vitandi noxia, ac ſaltem trahendi ſibi vitalia, & à rerum Domino ſibi deſtinata: An venis iſta diſcretio denegata erit in ſtomacho? Etenim equis malè à natura conſultum foret, qui unico hauſtu contenti, manè, toto deinceps die, ſtramine, fœno, palea, avena, vel hordeo veſcuntur. Siquidem arida, vel exſucca, ſitum mox in ſtomacho contraherent, ſi venæ ſtomachi potum ad ſe haurirent. Sitirent toto die equi. Potus ergò neceſſario permanere debuit in ſtomacho tantiſper, quod finem digeſtionis futuræ ibidem exſpectet, ne acidus liquor in venas trahatur, planè hoſtilis, nevè ſemicoctus cremor, ante terminum, à venis ſorbeatur. Eſt ergò uſus venarum ſtomachi alius, quam qui eſt meſaraicarum. Ideoque ruit objectum argumentum. Quia meſaraicæ, ſunt ſtomachus jecoris, & non eſt alius præter illas: non item id ſunt venæ ſtomachi. Quæ ſaltem nutriendo ſtomacho dicantur. Denique ubicunque Pylorus non exactè clauditur (ut contingit longis potationibus) ut ſtomachus continuò fere, infernè filo, tanquam mictitet, ſtillando in inteſtinum: In febrientibus verò, quorum pylorus nimia errat ſtrictura, potus quandoque toto triduo perſeverat, atque tandem plus unico vomitu rejicitur, quam biduo ſit aſſumtum. Quod ſanè pugnat cum eo, quod venæ ſtomachicæ ſuccum attrahant. Sæpè mihi contingit, in rheda jacenti ſupino, quod audirem per viarum ſucceſſionem, ſtomachum, inſtar lagenæ ſemiplenæ, mihi fluctuantem, chylum continere: iviſſe autem frequenter cubitum deindè, abſque cæna ac potu: Imo, quod manè,

ut

ut pridiè, ſtomachum ſentirem. Quare curioſulus, proritavi mihi nauſeam, ac evomui cremorem acidulum, copioſum, diaphanum, ſic ut dentes mihi præ acido obſtupeſcerent, & licet gravamen non ſentirem ante vomitum: à vomitu tamen levamen percepi. Unde obſervavi primò, Quod ſi jam 20 horis, venæ ſtomachicæ ſuxiſſent chylum, non potueram tantundem, adhuc à moderato heſterno prandio, rejeciſſe. 2. Quod cremor acidus, à venis non alliciatur. 3. Quod acidulus ille cremor, nondum è ſtomacho, eſſet dimiſſus, non quidem vitio digeſtionis: ſed errore pylori. 4. Quod digeſtio differat ab expultrice, ſi una perficiatur, abſente altera, aut deficiente. 5. Quod ſubinde digeſtio inſontem culpam gerat expultricis, & viciſſim. 6. Quod ut ego peccabam minia clauſura pylori: ita potatores peccant nimis negligenti obice pylori. 7. Quin etiam initiis morborum, non rarò rejiciuntur, quæ triduo ante aſſumta ſunt. 8. Quod non ſit venarum ſtomachi, attrahere cremorem. 9. Quod nihilominus perſiſtat doctrina, quæ ſtultum fecit enema, per anum injici, ad alendum ægrum. 10. Quod ſupernum ſtomachi Orificium, in febribus peccet, nimia apertura, ac ſiti; Pylorus vero erret, ſtricta ſui clauſura. 11. Quod in febribus peccet digeſtio ſimul, & expulſio. 12. Quod clavis orificii ſtomachi ſit in ſplene, & Pylori, in felle, propter duplicis fermenti ſedes diverſas. 13. Quod ſitus ratio, pro ſplene, & felle, ſit ex ratione muneris. Enimvero

42. Scholæ ab uno extremo, ab ore, uſque in anum: alteroque extremo, uſque in cavum hepatis, primam corporis regionem extendunt. Ego vero, regiones, per digeſtiones conſcribo, cum extra has, alioquin ipſa regio ſit ens rationis. Quid enim digeſtionem attingit, excrementi exitus? quid attinet ad ſtomachum, quod ejus ſcoria ſecedat per anum? Non enim ſtercus inteſtini, plus eſt ſtomachi excrementum, quàm eſt ſudor: Itaq; ſi anus ſit primæ regionis propter excrementum ſtomachi: Ergo & cutis erit primæ regionis ob ſudorem, & veſica propter lotium. Non ergo excrementum, non denique exitus hujus: ſed ſola digeſtio, regioni conſcribit limitem. Atque proinde totidem ſunt Regiones, quot digeſtiones. Denique 43.
officina ſanguificationis, non ipſum hepar eſt in ſui ſubſtantia. Quia & jecur piſcium etiam illorum cruorem faceret: ſed cum tamen unumquodque generet ſibi ſimile: neceſſe eſſet, aut jecur piſcium rubeum eſſe, aut illorum cruorem eſſe album. Quorum utrumque eſt falſum. Unde diſcimus, ſanguificationem ipſam fieri in ſuo jecoris ſtomacho, qui eſt ipſum vas multiplex meſenterii. Alioquin hepar, paucas nimis & exiles habet, pro tantæ molis ſucco, debitè perficiendo. Extra ſe nempe, in venam cavam ultima cruori perfectio ſanguificationis inſpiratur à fermento jecorario. Putantque Scholæ, 44.
ſanguificationem fieri per totum actualem jecoris & cremoris: eò quod ignorent, alias actiones, quam quæ per attactum diutinum, ſive comprehenſionem contingunt. Ideoque & omne agens, ne- 45.
ceſſario pati debere, propter renitentiam, reactionem patientis: eamque noſtri interitus, eſſe cauſam inexcuſabilem, ac continentem, eo quod ſenſim radicalis calor, (univerſa nempe, caloribus & frigoribus attribuiſſe, ratum ducunt) reactione patientium fatigatus, extingueretur. Quæ duo Ariſtotelis axiomata, magis locum in Matheſi, quàm in natura habentia, fefellere Scholas. Quod alibi abunde probabo. Ad ſcopum redeundo, concludo 46.
fel & jecur perficere ſua munia, non quidem corporali contactu, congreſſu, aut commiſtione ſui, nec denique amplectendo, aut recipiendo intra ſuum gremium. Aſt fel dimittit ſuum fermentale Blas, in inteſtina, & jecur, in venas meſenterii. Quas actiones etſi in Scholis inſolitas, ſuo loco demonſtrabo. Porro ſtupent Scho- 47.
læ, cur venti non tranſeant inteſtinorum

tunicas in torminibus, dum tamen tanta affatim liquoris congluvies, quotidie trans inteſtina rapiatur in vaſa meſaraica, non cernantur tamen in inteſtino pori, per quos tot liquoris indies, in venas properet, imo nequidem quanquam à morte, inteſtinum vento turgidum, fortiter, & ad ſui crepaturam uſque comprimatur. Quoties nimirum per calores, & frigora, figuras, & artificiorum ſimilitudines (quæ Scholarum ſunt organorum, atque ſacræ Anchoræ) rem non aſſequuntur: ſtatim admiracula, vel ſaltem, ad occulta rerum myſteria confugiunt, rei ſtupefactæ magnitudine vel inſolentia deterritæ cum indaginis ignavia quieſcunt, in admira-
48. tione proprietatum occultarum. Paracelſus ad fabricam vitrioli medici, ex ære, jubet decrepitatum ſalem, veſica ſuilla ſuſpendi, in aheno aquæ fervidæ, totumque ſic mox ſalem, diſſolutum iri. Quo jubet æris laminas inungi, & naſciturum in aere ſpondet vitriolum. Eram quidem adhuc in Tyrociniis, ſciebam tamen ex Philoſophia, ſalem non poſſe in ſui pondere reſolvi in aquam, abſque ſui ſubſtantiali tranſmutatione: hanc vero non poſſe contingere per aquæ humectationem: attamen ex altera parte, ſuadebat oppoſitum, Paracelſi authoritas. Quod ſcilicet citra adjunctionem aquæ, (fruſtra namque alias eſſet veſica) ſal liqueſceret in aquam. Quapropter Tyro, temerarium tanti viri aſſertum portentum, experiri decrevi. At mox lento fervore, rex æri aquam in aheno, non multo minus ſalſam, illâ, quæ in veſica erat, cujus cervix anſæ cacabi eratalligata prominēs extra aquam; undè ſcivi aquam intra, & extra, veſicam penetrare: veſicam nempe, ſale, & aqua calente perviam: non autem aere. Aquæ pluviæ enim partes 77. reſolvunt ſalis ſiccati partes 23. ubi vero una de aquæ 77. partibus evolat, cruſta ſalis innatat muriæ. Fruſtra ergo per veſicam imperat Paracelſus, quæ commodius citra eam fiunt. Idque præter falſi ſuppoſitionem adhuc. Adverti itaque in fervoris gradu, veſicam poroſam: non autem in noſtræ œconomiæ calore. Collegi hinc ergo, per ductum venarum, inteſtina pluribus ſcatere & minutulis poris, quam alibi: quibus poris reſponderent alii, per ductum venarum pervii. Cremor ergo tranſit inteſtina, partim ſui imbibitione, prout aqua ſalſa veſicam, partimque proprio ſympathiæ ſuctu per præfatos poros, apertos quidem in vita (prout & in fervore, aquæ veſicam penetrant) clauſos vero in morte. At ventus, non humectando imbibitur ab inteſtinis, neque à venis fugitur: ideoque nec hactenus inteſtina penetrat. Idque potiſſimum, quod deficiat tractus congruentiæ, ac Blas motivum, quibus ventus trahatur repugnatque trahendorum diſcretor. Venæ ergo, inter duplicem tunicam ſtomachi diſperſæ, carent præfatis poris: poroſæ ſaltem, qua exteriore circumdatæ tunica cruorem tranſfudant alimentarium. Adeoque culina ſive digeſtio ſtomachi propria eſt ab extra introrſum: coquina vero, quæ in ejus cavo, univerſalis fit, ibidem quoque tota conſcribitur. Idque, ne amborum digeſtio confuſionem pariat. Coquus nimirum in ſtomacho duplex, unus ab liene, & alter ſibi proprius, diverſas digeſtiones edit. Porro acidum fermentum in ſtomacho, diſſolvit cibos in ſuccum: ſed fellis fermentum acidum chylum ſaliendo ſeparat chymum pro cruore, atque inde ſubtrahit laticem, urinam, ſudorem, ſtercus, flavum liquidum, & partes craſſioris ſaburræ. Nec eſt proinde digeſtio in ſto- 49.
macho, formalis ciborum tranſmutatio. Per exemplum: Magiſteria namque apud chymicos, corpus quidem rei liquefaciunt, aperiuntque cum quarundam fæcum etiam ſegregatione. Non tamen proinde involvunt ſui tranſmutationem. Prout neque ſal reſolutus à ſeipſo exſiccato, ſubſtantialiter differt. Eo quod idem Archeus ſeminalis, utrobique adhuc præſideat. Sic nec in ovo, eſt formalis tranſmuta-

mutatio, etſi ſub fotu, vitellum liquefiat & fœtorem contrahat: ſed ſunt materiales diſpoſitiones dumtaxat ad formalem tranſmutationem, indè tandem reſultantem, requiſitæ. Denique, nec fellis digeſtio, reſpectu vividi cremoris, adhuc cenſetur formalis tranſmutatio, licet reſpectu excrementorum, formaliter tranſmutet. Etenim diſſimilares partes cremoris, quarum non intenditur, alimentalis ſibi applicatio, putreſcunt per fermentum ſtercoreum, & privantur vita media, ut & Archeo. Aſt cremoris homogenei, ſola prætenditur tranſmutatio, ut & ejuſdem fruitio.

50. Cibi igitur, verè, & eſſentialiter non commutantur, niſi dum in una parte cruor, ac in altera parte ſtercus plenè putridum fiunt. Viſcus etiam, cruori faciendo deputatum, non poteſt vacare, parandis ſtercoribus flavis in Ileo & colo. Differtque ſtercus, à manſo cibo eſſentialiter: non autem ſolo calore putrefieri credendum, paucis horis, quod nec à calore, in cremorem aliqualem verſum eſt: ſed à fermentis propriis culinarum. Ergò cibus nondum plenè eſt tranſmutatus, niſi dum ſubacto ſuo Archeo, noſter vitalis eſt introductus, cum plena vaſallatione prioris. Sic namque totum vinum mutatur in acetum; totum argentum vivum in aurum, totum ovum in pullum, totuſque ſanguis in ultimum alimentum.

51. Undè falſum conjicio, non eſſe alimentum ſine excremento. Stercora enim meditatæ ſunt Scholæ: nec attenderunt, quod ad generationem tantum concurrant homogenea: Idcircò licet antè tranſmutationem cibi, fiant fecum ſeparationes: tamen deinceps, non fiant feces amplius in tranſmutando; nimirum poſt homogeneitatis adeptionem. Impoſſibilis nempe eſt ſeparatio fæcum ex homogeneo, in quo unum nil quicquam diſcrepat ab altero. In cibis verò, ſive ſub fermento primo, eſt heterogeneitas, propter ciborum partiumque eorundem differentiam, maſticationis inæqualitatem, & recepti fermenti imparem applicationem. Cibus enim, partim facilius auſcultat fermento, partimque rebellis reluctatur, unde etiam diſſona fermenti oritur capacitas.

Falſum eſt & illud Scholarum; Quod ſtomachus ſibi primario coquat: ſecundario tantum pro toto, adeoque verè alatur ipſe chylo acidulo. 52. Adeoque ſi non nutriretur ſuo chylo, nec velle coćturam incipere aut attingere. Eo quod ex Philautia naturæ, unumquodque pro ſe intentionaliter agat. 1. Id ſi locum habeat in agente totali: non ſanè, in partium ſingularum directione. 2. Quia nulla pars agit quicquam proprio nutu Philautiæ, in corpore: multoque minus, agunt officinæ, dicatæ miniſterio totius. Sed natura paret utrobique deſtinationibus Creatoris, quæ ex uſu, atque neceſſitate dimenſæ fuerunt, penes rerum Dominum. 3. Iiſdem nutrimur, quibus conſtamus: nullatenus autem conſtamus cremore. 4. Stomachus nutritur, non alia materia quam reliqua membranarum claſſis, quæ cremore deſtituitur. 5. Cremor non ſuſcipit vitam, niſi per gradus cruoris: ſtomachus autem nutriri nequit, alimento nondum vitali. 6. Cremor eſt cibus liquefactus, habens adhuc Archeum & proprietates cibi; nequeunt autem ſpermatica & primæ conſtitutionis ſimilaria nutriri liquore, nondum ad humanam ſpeciem determinato. 7. Venæ non diſperguntur in ſtomachum, ut cruorem fugant, ſed ut alimentum diffundant. Non continent autem cremorem. Ignorata igitur membrorum œconomia, paſſim elenchi in Scholis pullulant, à non cauſa, tanquam ad cauſam, pariuntque capitales errores, & ſurdas experientias, in pelle aliena piandas.

Fran. Alvares, teſtis oculatus, ſcribit Primates Abyſſinos delectari in epulis, carne cruda bovina, cum ſalſatura, 53.

 ſive

ſive condimento fellis proprii: ſunt tamen robuſtiſſimis Europæis nequicquam debiliores. Si ergo fel ſit excrementum, (ut Scholis placuit) tantæque truculentiæ (quod putent) ut in ſtomacho detentum fel, deliquium animi parere, imo paucos intra dies per morbum Choleram nos jugulare: Quomodo fel crudum, & cadaveroſum, ſanos & robuſtiores effi-
45. ciet? Objicient forte, ſi fel, viſcus adeò neceſſarium; columbæ illo carere non poſſent. At non ſciunt, quod membrorum & cordis ſitus, ſit inverſus in columba. Nam ſi formicæ ſua bilis ineſt, columbæ quoque fel ſuum habent; licet non amarum, nec folliculo diſtinctum, ut neque in formicis. Sufficit namque, Blas ſecundæ digeſtionis, ſtabulari in alia parte. Etenim cor columbæ ſedet in quatuor lobis, cavi hepatis ſurſum immerſis, ejuſque gibbus propendet deorſum. Columba pugnax uſque ad cruorem, fellis folliculo caret: Agnus verò, fel amplum habet, prout & piſcium quiſque minutiſſimus, & manſuetiſſimus. *Dederunt in eſcam meam fel; & in ſiti mea, me potaverunt aceto.* Erat vinum iſtud myrrhatum, cum felle miſtum, quod offerebant mundi Salvatori, jam doloribus inſolitæ paſſionis delinquenti, & pondere crucis propriæ exantlato, non quidem ut ſtatim ſyncopizaret,
55. prout alioqui Lipopſychin minatur iis, qui amaros vomitus (quos felleos falsò vocant Scholæ) tolerant. Igitur Judæi fel pro balſamo, vitam conſervante, agnoſcebant: & procul diſtat à flavo illo veneno, vomiturientibus rejecto. Itaque ſacrilegi offerebant fel, quo Dominum Jeſum diutius ſub pœnis ante mortem cruciarent. Fel ergò, ſi viſcus, ejuſque actio ſit vitalis prorſum, reſtaurari vix poteſt; nulloque ſaltem modo oblectatur, materialibus remediis, ut neque ſolitivis: ſed fermento æquivalente, de natura Blas. Eſt namque poteſtatum in poteſtates immediata, ac mutua quædam traductio, facilisque operatio: eo quod attactus invicem, & mutuus, in ſymbolo: ideoque & penetrans. Memini enim me vidiſſe diſſe- 56.
ctum cadaver, cujuſdam Computoris regii, & alterius Ludimagiſtri, Ictero extinctorum. Neutrius tamen emunctorium fellis, ad duodenum erat conſtipatum: ſed in quibuſdam meſaraicis erant globuli, quos cenſui ſtercus liquidum, ibi detentum, actionem fermenti fellis infeſtans. Triſtitia quoque non rarò Ictero dedit initium, fovetque inceptum. Si ergò triſtitia, in Splene, melancholicæ ſede, habitat (juxta Scholas) cur ergo oppilaretur ex mœſtitia fel? & non Splen? Ergo 1. triſtitia impedit digeſtionem nedum ſtomachi: ſed etiam fellis. Cujus errore ſtercus liquidum, quod potiſſimum fertur per anum, in venas immoderatè, atque intempeſtivè ſurgit. 2. Ergo fel, viſcus eſt nobile, ac vitale.

Tandem Cremor, è Pyloro in duodenum labens, confeſtim intra ſphæram activitatis, à fellis inſpiratione correptus, aciditatem ſui in ſalem commutat, & aquoſior ejus pars à meraciore fit ſegregabilis, quæ à renibus trahitur. Undè 57.
urina eſt ſalſa ſatis, cruor autem parum. Quod autem Paracelſus velit urinam, non per renes, atque ureteres; ſed per carnis habitum ferri in veſicam: Id ſuo indulgeatur Idiotiſmo. Prout & iſtud. Quod olea & emplaſtra ſint verus vulnerum cibus, adeo ut vulnus verè iis alatur: cujuſque nutritionis pus ſit excrementum. Cremoris ergo ſal acidus, cum deſtituatur objecto, qui cum per actionem diſſolventis migret in ſalem fixum (ut ante de ſpiritibus volatilibus docui) commutatur adæquatè in ſalem lotii volatilem. Idque non per actionem, ac reactionem aciditatis, in aliquod objectum: ſed per veram fermentalem metamorphoſin; Eſt namque ipſe ſpiritus vitæ, de natura ſalis volatilis, & ſalſi. Adeoque vel ex hinc ſolum, arguitur vitalis actio fellis. Etenim ſal marinus eſitatus, fere totus in excrementis manet. Quod ſaliſpetræ coctores, ſe 58.
invitis,

invitis, experiuntur. Nam è ruderibus latrinarum, ſeparare coguntur ſalem, quandoque comeſum à ſalepetræ, per iteratam ebullitionem, & infrigidationis coagulationem. Adhæret nempe ſal marinus, coagulatus ſpondilibus vaſorum, nequicquam mutatus à ſeipſo pridem eſitato. Idque antequam ſalpetræ, ſuæ coagulationis ſufficientem exſiccationem nactus ſit. Ideoque hinc ſcitur, ſalem marinum promtius coagulari, ſalepetræ. Humana idcirco excrementa, ſunt minus opportuna ſalipetræ, quàm alias caprarum, ovium, aut armentorum. Quantum tamen illius ſalis marini ſubigitur à fermento ſtomachi, tantundem quoque acidum eſt, ac volatile. Conſequenter quoque, etſi nullo quis ſale utatur, non proinde ejus urina ſale careret, quippe qui nova eſt creatura, atque productum novum, ex acido cremoris. Sal lotii ergò non habet ſibi, in toto naturæ ſyſtemate, ſimile. Non enim marinus, fontalis, rupeus, gemmeus, non nitrum, non petræ, aluminis, aut boracis: non denique naturalium ullius, ut neque ſal urinæ gregum, vel armentorum. Quibus etſi in modo fiendi conveniat: diſſentit tamen ſal urinæ humanæ ab illis, per genera & ſpecies: non minus quàm fimi, per ſpecies brutorum variant, licet communi paſcantur bruta pabulo, propter Archei nimirum, atque fermenti diverſitates. Ex cibis ergo, & potibus non acidis, aut ſalſis, fit ſal acidus, & demum ſalſus: faciliuſque eſt ex ſale acido fieri ſalſum, quam ex non ſale, ſalem acidum fieri.
59. Memini me chymicum vidiſſe, qui cadum aceti ad duas tertias quotannis implebat aqua Rhodani, exponebat Solis ardoribus, & ſic aquam, in ſe inſipidam, tranſmutabat in verum acetum, concepto è cado fermento. Hoc inquam ſic ſolitus facere, ob ſingularem aceti illius proprietatem. Siquidem è vini aceto, primum ſemper debilior pars ſtillat: meracior autem ſub finem, cum fæcibus aſſurgit: Hoc autem acetum factitium, ex mera aqua, ut fece caret, ita ſemper æquale ſtagma ab initio in finem uſque, miniſtrat. Quapropter ut fermentum vaſis, ſolo ſui odore, aquam in acetum mutat: Ita nimirum Splenis odore, in ſtomachum ſpirato, cibi fermentali, fiunt cremor acidus. Qui dein vertitur in ſalem urinaceum, imo & in vitalem. Hæc quia Scholæ nunquam ſomniarunt, nec earum ſequaces, in antecedentium lucubrationibus legerant: ideo ignorarunt fermentorum, & partium uſum, & tranſmutationum celebrationes, bilem verò utramque introduxerunt in ſanguinis maſſam, contenta urinæ demum, & lotii indicia, neſcivere. Tertia igitur digeſtio, fit præſide fermento hepatis, quod cæco Gas odore, ſanguificationem in ſuo meſenterii ſtomacho incipit, ac tandem in vena cava perficit.

Quarta porro digeſtio completur in 60.
corde, ejuſque arteria; In qua elaboratione, rubens, craſſiorque venæ cavæ cruor, elaboratur, fit flavior, & plane volatilis. Cor enim utrimque auritum dicitur, habetque ad ſiniſtrum ſinum, pulſantem arteriam unicam, magno ſibi trunco inſertam, ut duplici remigio fortius 61.
trahat cruorem transſeptum, quod inter utrumque ſinum, in medio cordis eſt. Huc refer quæ ſuperius adnotavi de poroſitate ſepti, quod ſinus cordis diſtinguit, & cur non remeet ſanguis à ſiniſtro ſinu, in dextrum; ſed tantum ſpiritus vitæ, tanquam per exile cribrum. Differt itaque cruor hepatis à ſanguine arteriali, per quartam digeſtionem, colore & conſiſtentia digeſti manifeſtam.

Quinta autem digeſtio tranſmutat ſan- 62.
guinem arterialem in ſpiritum vitalem Archei, de quo ſub Blas humano diſſerui, ut & ſub ſpiritu vitæ. Non potui mihi ſatisfacere, quod in cruore jecorario, (licet perfectionis ſuæ gradum acquiſiverit, poſtquam meſenterium ſuperarit) eſſet aliquis ſpiritus: ſed mihi ſemper viſus eſt cruor ille, tanquam maſſa quædam mumialis, & materia ex qua: At nondum

pro perfecto vitali ſanguine habenda.
63. Nam ſi cruor venæ cavæ à jecore ſpiritum mendicaſſet, fruſtra eſſet auris dextera cordis, quæ non alio fine operatur inceſſanter, quam ut à ſinu ſiniſtro, aliquid ſpiritus transſeptum cordis trahatur, ut cruor in vena cava, juxta cor, participatione illius ſpiritus, vivificari incipiat: Cum autem à ſiniſtris, ſit auris, & prætereà inſignis truncus arteriæ: hinc quoque fortior ſuctus fit à ſiniſtro ſinu. Hincque conſequenter quoque, parum ſpiritus vitalis cruori venali communicatur. Siquidem cruor hepaticus, ſemper per ſui totum nimio madet latice, quo orbari debuit, priuſquam fœcundum & dignum ſpiritus fiat ſubſterniculum. Neque demum jecur, cavitatem aptam in ſe habuit fabricando ſpiritui. Quare unicum dumtaxat, ut in ſemine fabricatorem & rectorem vitæ ſpirituum, vidi intellectualiter per totam generationis ſcenam: Ita & unicum duntaxat admitto ſpiritum, œconomiæ vitalis.
64. Cruor enim labitur quidem intra muſculorum ſtamina, & fit caro: ſed ad alenda viſcera, & fibras carnis, non facilè tranſcendit. Infirmus enim longo morbo extenuatus, etiam poſt adoleſcentiam, convaleſcens, facile priſtinum carnis ſtatum reſumit: at non proinde, qui vitio cujuſdam viſceris emaciatus eſt, ſimiliter ad priorem ſtatum reſurgit. Hæcque eſt tabis ſanandæ inteſtinorumque ulcerum medelæ difficultas. Ubi interim ulcera externa longè pejora, per pharmaca oretenus ſumta ſanantur: tametſi ab ore longius diſtent quam interna. Eo quod viſcera, atque membranæ internæ alantur ſanguine, plus quam cruore. Cæterum vita, à Deo ſuum accepit terminum; Ideo & quæcunque vitali aluntur ſanguine, certis dierum numeris, ſiſtunt ſuum incrementum. Ubi interim caro muſculorum (quæ cruore dumtaxat alitur, & fibræ muſculorum quæ ſanguine nutriuntur) indeſinenter creſcit, quoties deficit & in perniciem quorundam, immenſum excreſcit. Sic & oſſa fracta, poro oſſeo ſolidantur, quavis ætate. At cum viſcera creſcere ſiſtunt, ſiſtunt quoque creſcere fibræ omnes ſpermaticæ, atque primæ conſtitutionis. *Quis enim ex vobis, cubitum ſuæ ſtaturæ adjiciet?* Obſervavi enim prægnantes, inſigni mœrore dudum afflictas, fœtum dediſſe minorem. Inprimis ergò, non admitto ſpiritum hepaticum cruori ineſſe. Deinde, nec animalem à vitali diſtinguo. Siquidem in unica navi, unicus tantum clavo rector aſſiſtit, nec plures abſque confuſione ſeſe compatiuntur: neque in ſinu cerebri, novam digeſtionem, pro animali ſpiritu admitto. 65. Perinde ut ſpiritus non differt ſpecie à ſeipſo, in ſingulis ſenſuum organis, & motuum exſecutoribus: quanquam ſenſus inter ſe, ſpecie, ut & à motu, diſcrepent: Ita confuſum argumentum exiſtimo, quod plures Archeos in homine comminiſcitur. Gas enim, licet ab organo ſingularem diſpoſitionem hauſerit; non arguit hæc tamen ſpecificam diverſitatem. 66. In quarta ergò & quinta digeſtionibus, non ſunt, nec proveniunt excrementa, nec diſſimilaria. Ideoque falſum, quod in omni alimento ſit excrementum. Sanguis enim & ſpiritus, univoca, & vitali unitate conſonant. Verum, ſi qua è prioribus digeſtionibus recrementa, in arterias irruant vel innaſcantur; morboſum id eſto turbulentum atque confuſum imperium. Ego jam de digeſtionibus ordinariis loquor.

67. Sexta tandem atque ultima digeſtio, in culinis ſingulis membrorum perficitur. Suntque totidem ſtomachi, quot membra altilia. In hac nimirum, innatus cuique loco ſpiritus, ſuum ſibi coquit alimentum. Sub qua digeſtione, ut variæ incidunt diſpoſitiones, ita & diſpoſitionum iſtarum contingunt varii errores. Adeoque morbi, quos Scholæ quatuor fictis humoribus ſuis attribuunt, potius tranſmutatis deberentur. 68. Tranſmutata autem dico, diſpoſitiones, quæ in ſanguine deinceps,

uſque

uſque in verum nutrimentum ſolidorum conſecutivè ſuccedunt. Scholæ dividunt tranſmutata hæc, in quatuor ſubalternas diſpoſitiones & quaſi in his nunquam error obvenire poſſet, oblitæ ſunt morborum, quos hinc Claſſi tribuere debebant. Primam nimirum ajunt, quia cruor intra venarum extremitates, crudi ſeminis mucilaginoſam ſubſtantiam acquirit. Mox roris modo, in ſpatia inania carnis diffunditur vel excidit, tertiò, dum jam partibus ſolidis apponitur. Ac tandem cùm aſſimulatur alito. Et ab hoc verè informatur: partis ſolidæ naturam aſſumit. Quæ ſanè ſcoria Scholarum non vacant. Nam inprimis ſanguis vel cruor non albeſcunt in extremitatibus venarum, cum extremitates non alia polleant poteſtate officinæ, quam totus ſuus anterior venæ canalis non habeat. Adeoque vena, licet vas ſit alimenti præparati pro culinis ſolidorum: non tamen vena eſt culina ſolidorum. Solida ſcilicet ſingula, ſuam & propriam intus culinam fovent. Igitur cruor & ſanguis non alterantur, niſi appoſiti ſint ſolidis. Eo quod convertantur à proprietate ſolidorū, in crudum ſemen non autem propria ſpontè in extremitate venarum. Secundò, non irroratur mucilago ſpermatica, à venis in ſolido. Eſt quippè rori malè conſona mucilago. Sed tenuis allabitur, intra ſingulorum culinas, fluiduſque ſanguis & cruor, qui à fermento loci tantum tranſmutantur. Tertiò. Nec ſunt inania loca carnis, quæ comminiſcuntur roris avida. Quartò. Nec apponitur alimentum ſolidis, roris more, qui antea pauliſper mucilago erat. Quintò. Nec tandem unitur, & aſſimilatur hic ros ſolidis: ſed quicquid illis aſſimilatum cedit, hoc eſt intra annos accretionis: deinceps verò, ut cruor & ſanguis, in ſolida perreptarunt, ſuctu naturæ continuato: ita ibidem digeruntur, adaptanturque, atque tandem per diaphæreſin exploduntur. Quatuor ergo has diſpoſitiones, fictas à Scholis ac malè concinnatas, in numerum quaternarium (nam fortaſſis intercedunt centum diſpoſitiones, antequam ab ovo, pullus à ſanguine inquam, pars ſolida conſtituatur) digeſtas, meditor, cum labe Scotomiæ Scholarum. In qua nil rectum aut verum, ſed ipſam rei hiſtoriam maculoſam adſpiciunt, eſtque iis verum, quod nullum habeant veri nutrimentum, abſque fabularum excremento. Ergò, & ve- 70.
næ ipſæ, quatenus primæ conſtitutionis, nutriuntur ſolo ſanguine arteriali, adeoque & hactenus fortè, arteria venam paſſim comitatur. Fit enim hinc, quod per crudeliores ſanguinis miſſiones, tandem non cruor; at albugo effluat, ſive venarum proximum nutrimentum præ penuria cruoris. Cæterum Paracelſus natu- 71.
ram utrobique traducens ad ſuos lubitus, ait, in digeſtione ſtomachi, ſulfur putridum à duobus aliis initiis ſeparari. In jecore autem ſeparari ſalem à Mercurio. Cruorem verò eſſe mercurium, verumque totius integralis alimentum. Nec operæ pretium eſt, hunc virum irridendo, diutius in ſcenam trahi: dum ipſus hanc ſuam doctrinam infringat. Etenim originem ulcerum indagans, ait, totum cruorem nil præter ſalem eſſe, (mercurii jam non meminit, niſi mercurium cum ſale, nomine & re confundat) quanquam ulceroſorum urina ne micam ſalis minus contineat. Se ipſis non ulceratis. At ſanè turpe eſt, reputare tria prima cruoris, tanquam ſi eſſent excrementa, quorum ſanguis ſit unum è tribus. Comparat etiam ubique lac ſanguini. Neſciens, quod tranſmutatum non ſit ſibi non tranſmutato amplius ſimile, ut neque pullus ovo ſimilis eſt aut vitello. Butyroſam ſcilicet lactis partem, lacti ſupernatantem vocat lactis ſulfur (nuſpiam interim ſanguini, ne analogicè quidem ſupernatat pars butyroſa.) Caſeum verò, ſive grumos vocat ſalem lactis, ergo & lactis ſerum erit & lactis mercurius: & per conſequens, optima pars ejus optimumque lactis ali-

mentum. Ac ſerum lactis erit mercurius,
è mercurio ſanguinis. Ego lubens, ridenſ-
que, Paracelſo cedam ſerum, & mihi co-
loſtrum aſſumam. Quia butyrum refert
odorem florum, quibus vacca paſcitur:
72. non autem ſerum. Fernelius verò putat,
butyrum eſſe non niſi ſpumam agitati co-
loſtri, ignorans præſuppoſitionem fer-
menti acidi, in coloſtro, ut verè transmu-
tetur in butyrum, per concuſſiones. Hinc
namque ſi coloſtro, parum cineris, ſapo-
nis, ſacchari, aut illorum, quæ participant
de lixivio, immiſceatur, nunquam inde
fiet butyrum, propter alcali, omne fer-
mentum acidum interimens. Ideo enim
hyeme, tædioſior eſt coloſtri conquaſſa-
tio, ante natum butyrum: eo quod æſtus,
acida, & putrefactiones omnes, promove-
73. at. Paracelſus vero alibi, ſuæ doctrinæ im-
memor, præfert coloſtrum ſero, & caſeo,
tam ad ſanitatem, medelam, quam ad ci-
bi bonitatem. Galenicæ Scholæ autem, te-
nue & aquoſum lac, pinguiori antepo-
nunt. Hactenus ovillum viliſſimum, dein-
de vaccinum, tertio caprinum ſtatuunt.
Ac tandem aſininum reliquis anteferunt,
ob ejus tenuem ſubſtantiam, ac ſeroſita-
tem plurimam. Ego autem hoc unicum
ſcio, lac beſtiarum, ſiccis paſcuis paſtarum,
eſſe optimum: tam in medendo, quam
edendo, minimeq; ſeroſum. Hircum enim
(idem judicium de lacte ubi par ratio gli-
ſcit) cujus cruorem officinis Scholæ præ-
ſcribunt (& paſſim ovillus pro hircino
venundatur) jubent prius diureticis alen-
74. dum. Ergo vires lactis ſunt metiendæ ex
ſanitate beſtiæ, vita, & cibis: nequaquam
vero ex craſſitudine, aut pinguedine ejus.
Medenteſque, accerſiti ad dijudicationem
lactis, in nutrice, accedunt malè inſtructi,
nec ſecus quam judicaturi de cruore, per
phlebotomiam educto. Id eſt, animæ per
ignorantiam cæcæ, apertis non vident
oculis. Obſervavi quoque, quod ejuſdem
vaccæ, ex pari quantitate lactis, diſpar ſit
coloſtri quantitas, licet iiſdem paſcuis
gaudeat. Idque nempe juxta vaccæ diſpa-
rem ſanitatem. Ego verò, pro cruore, 75.
hircum ſuſpendo cornibus, & crura poſte-
riora reflecto ad cornua: teſtes abſcindo,
& recepto indè cruore, exſanguem dimit-
to, pro lanione. Hic cruor autem, ſicca-
tus, eſt inſtar vitri, difficillimæque tritu-
rationis, atque longiſſimè ab hircino ſan-
guine officinarum differens. Aſſumtus
autem drachmæ pondere, confeſtim ſo-
pit, & curat pleuritidem, &c. Abſque ve-
næ ſectione: nec te deſeret unquam. Aſi- 76.
ninum lac enim, plus reficit, & recreat,
imo & hactenus nutrit, non quatenus ſero-
ſius ſit. Id enim eſt cortice tenus, judicaſſe
de viribus nuclei, nunquam anteà viſi.
Aſt aſina, quatenus longæva, lac cæteris
quadrupedibus præſtantius habet. Ne- 77.
ceſſe eſt enim, quod & lac ejus, Archeum,
longæva vita dotatum, habeat. Et ob hoc
ſcilicet, non niſi longè poſt, ſuum ſeparat
coloſtrum: quia tardius corruptioni au-
ſcultat. Sequeſtratio nempe iſta, ad duali-
tatem, & deſtructionem tendit. Hinc pa-
tet, quod cum in pueritia, alimentum
convertatur in ipſa noſtri conſtitutiva;
aſininum lac pueris vitam longævam, at-
que ſaniorem, præ cibis cæteris conferat.
Quapropter etiam lac muliebre, quan- 78.
quam nobis ſit ſimillimum, proximum,
mumiale, & nutritium, attamen cædit aſi-
nino, ob longævitatem. Aſina autem pe-
ctenda eſt, inſtar equorum: adeoque ex
lactis guſtu, dignoſci poteſt, an aſina pexa
fuerit iſto manè, an non. Diſcant ergò 79.
Scholæ, melius de nutricibus, de lacte, &
diæta judicari, item de urinæ contentis
cenſere, nec bilem, aut fel, in lotio vel
ſtercore, agnoſcere. Sciant inquam, uri-
nam cruoris, ab urina potus, diſtinguere:
deindè, quod tractus laticis, è venis me-
ſenterii, cauſet ſitim naturalem, non au-
tem ab minorum venarum exhauſtione,
propter cruoris depauperationem. Alio- 80.
quin enim phtiſici ſemper ſitirent, & plus
quam hydropici; Iterataq; ſitis proderet
iteratam ſanguinis conſumtionem, paucis
intervallis diſtinctam. Sciendum etiam, ad 81.
finem

finem Ilei inteſtini, ſacculum eſſe, quem
inteſtinum cæcum dixere, in quo ſedet
fermentum ſtercoreum, quod cum ſit o-
pus corruptionis, & non nutritionis, ne-
quaquam ejus putrefactio, inter digeſtio-
nes alimentorum computanda eſt. Ster-
coreum enim fermentum, non procedit
ab aliquo viſcere, aut facultate vitali, at-
que ideo in hoc termino mutationis, ſecu-
riora contingunt tormina, dum ſtercoreo
fermento imbuta materia, retrocedit, aut
ſubitas inquinatæ putredinis labes con-
trahit. Eſt porro cæcum inteſtinum ex-
iguum, neceſſarium tamen receptaculum
omnis ſtercoris. Quod patet. Lupus ni-
mirum, infra medium inteſtini, duos
membraneos utres, ſive ſacculos rotundos
habet, qui ipſi ſunt in vicem cæci inteſti-
ni. Eſca enim ipſi cadit ab inteſtini longo
ductu, ad unum ſacculorum, mox vero in
alterum, ac tandem hinc in ſequens inte-
82. ſtinum ducitur. Lumbrici autem non ge-
nerantur in duodeno, multoque minus in
ſtomacho, Imo ſi diutius ibidem perſiſte-
rent, per modum cibi conficerentur. Quo
nempe fermentum fellis non attingit, ibi
lumbricorum eſt patria. Fiunt enim ex
alimento ſemidigeſto, quod dum ad loca
ſua delatum eſt tanquam lac tepidū, pel-
le incruſtatur, palpitatque, ac ſenſim vita
donatur. Vix enim lumbrici, extra vita-
lem nidum ereptant ſurſum, niſi ob ſibi
horridum, ac malæ contagionis obſtacu-
lum, adeoque vix bonum aliquod præſa-
giunt, qui ſponte ſurſum ejiciuntur.
Lumbrici autem præſupponunt fermen-
tum fellis. Alioquin enim in Cœliaca paſ-
ſione, continui vermes ſuſcitarentur. Pu- 85.
treret enim ſtatim cremor, ſtatim niſi fel
cremorem ſale ſuo condiret. In recto in-
teſtino, circa finem coli, proveniunt
Aſcarides, qui non ſunt lumbrici ex ſub-
ſtantia humana, aut cremore geniti: ſed
ex putridis quiſquiliis, pro-ut in carne, ca-
ſeo, piſcibus, atque ulceribus proveniunt
vermes. Cadaveroſi ergò ſunt Aſcari-
des, non item lumbrici. Denique lumbri-
ci ſunt in nobis abſque prolificatione.
Aſcarides vero ſua pariunt ova. Aqua
communis bullita, cum argento vivo,
pauco & innoxio potu, omnes interimit
vermes, tam in inteſtinis, quam alibi. In
ulceribus autem, ſi aqua iſta affundatur.
Tandem pro corollario addam. Cum in-
teſtina, quibus lumbrici naſcuntur, ne-
queant eoſdem digerere: conſequens in-
dè quoque eſt, clyſteres ad nutriendum
immiſſos ſpe fruſtrari, citiuſque clyſter,
lumbricos & aſcarides, quam hominem,
nutriet. Sex ergo conſtituit natura me- 48.
cum digeſtiones vitales. In ſeptimo au-
tem numero, ipſa Sabbatizat.

PYLORUS RECTOR.

1. USus Pylori à veteribus traditus. 2. Primi morbi Pylori. 3. Moderator primæ digeſtionis. 4. Clauſula Pylori qualis. 5. Imperium Pylori. 6. Qualiter contingat vomitus. 7. Blas Pylori. 8. Digeſtionis primæ clavus. 9. Pylori excentricitates. 10. Origines aliquot morborum, à Scholis neglectorum. 11. Theſes aliquot. 12. Diverſitas materiæ evomitæ, undè. 13. Quid ſit iſtud felleum, quod vomitu ejicitur. 14. Oſcitantia Scholarum. 15. Admonitio illarum ridicula. 16. Clauſura, & apertio Pylori. 17. Ratio ſitus fellis. 18. Undè Diarrhææ, tormina, Dyſenteriæ, hæmorrhoides, &c. 19. Error circa famem, & ſitim. 20. Aliquot abſurda, conſequentia, ad poſitiones Scholarum. 21. Demonſtratur ſenſus appetituum in Pyloro. 22. Remedium Dyſenteriæ, & Diarrhææ, aperuit Pylori officium. 23. Vertigines undè. 24. Exemplum in Gallo. 25. Porraceus liquor ſtomachi, non eſt fellis. 26. Sitis non dicit neceſſarium defectum humidi. 27. Unde vomitus flavus, & amarus, initiis Tertianæ. 28. Hiſtoriis quatuor confirmatur uſus Pylori. 29. Tredecim notabilia inde reſultantia.

QUa ſtomachus supernè patet, gulæque ſubjacet conjunctus, per antonomaſiam, ejus orificium dicitur. Infernus vero ejus exitus, Pylorus nominatur. In bene valentibus enim, Pylorus clauditur, dum ſtomachus cibos

potuſve recepit, donec peracta ſtomachi digeſtione chylus, ſive cremor factus eſt.
1. Tum enim, nec antè, Pylorus ſeſe pandit. Orificium autem ſtomachi clauditur, inſtante ſatietate ſaltem, (ſi non ſat ingeritur) dum ſtomachus incipit vacare ſuo muneri. Hæc ſunt, quæcunque hactenus comperi de pyloro à Scholis tradita. Ego vero deprehendi magnum ſanitatis, & infirmitatum cardinem, volvi in Pyloro.
2. Inprimis namque, vidi ſubindè in febribus, evomi hodiè indigeſta, quæ nudiuſtertius fuere ingeſta. Ex oppoſito verò, in Cœliaca paſſione, Pylorus numquam clauditur, Imò quidam, poſtquam cibis opiparè ſatiati ſunt, non deſiſtunt in totam noctem pergræcari, mejuntque ideò continuò. Neceſſe eſt ergo, Pylorum illorum, inſigniter pervium nedum guttatim; ſed per filum continuum ſtillare: nec exſpectare ullam coctionis metam: Mox enim vel ab initio, non adæquatè clauſum fuiſſe, vel ſaltem aliquatenus diductis rugis patere, poſtquam ſtomachus, intranti potui non fuit ſatis. In ſanis id nempè, quando defectus clauſuræ Pylori fuit. Sunt alii quoque, quibus Pylorus pertinacior cuſtos eſt, vomunt potus poſt ſemi confectos. Utpote digeſtiva non æquivalens aſſumtis potibus totum, laceſſita ejicit. Nimia nempè Pylori obſtinatio
3. eſt, ubi triduari cibi ejiciuntur. Quæ ſanè convincunt, Pylorum nedum Janitorem eſſe, ſed & moderari digeſtionem primam & evidentiſſimam: atque adeo ſomnolentam hac in parte Scholarum incuriam. Etenim ut inſufficientiæ illarum ſatisdem, dico, claudi inprimis Pylorum non quidem per muſculum, de more ani aut veſicæ: Non enim voluntarii motus cliens eſt. Nec deniq; clauditur per fibras contractas, inſtar Crampi, aut torminum.
4. Fungitur namq; ſuo janitoris munere, ſine ſenſu, & moleſtia. At non alias ac uterus, à conceptu, circumquaque Pylorus ſuum os inferum claudit, proprio Blas motivo: ita conſidero utrumq; orificium ſtomachi claudi. Ita tamen, ut orificium ſuperum, ſemel à paſtu clauſum in benevalente, ad unamquamq; boli importunitatem vel hauſtus pertinaciam, facile de integro ſeſe pandat, cum vix queat tolerare, quod ſibi quicquam ſuperne in gula impendeat. Quanquam in infirmis, & inediam paſſis, patefactio ejus, cum dolore, & magna anxietate, contingat: eo quod in iiſdem, iſta orificii clauſura ab inordinatione pendeat. Obſtinatior itaq; & accuratior eſt Pylori clauſura, quam orificii. Deniq; eſt indubium, motivam utriuſque partis non parere voluntati, adeoque eſſe naturalem vel morboſam. Pylorus, reten- 5.
tivæ ſubeſſe dicitur in Scholis. At certè potentiam oſtendit abſolutam, dum invita expulſiva, deficiente digeſtiva, nauſeante attractiva, adeoq; peſſumdatis aliis, Pertinax Pylorus non raro fit, tam in ſui clauſura (ut ſupra in febribus evenire dixi) quam in apertione (qualiter cœliacis evenit) Et- 6.
enim vomitus fit, dum clauſo Pyloro ſeſe ſurſum contrahit, non quidem per corrugationẽ ſtomachi ſed motu totali ſtomachi ſurſum ad gulam, adeoq; Pylorus vomitum imperat, & retentivæ nõ auſcultat. Cum ergo Pylori poteſtas nõ ſit aliarum facultatum pediſſequa, nec fibris ſubjecta: ſed Monarchalis, adeoque fibræ, ipſius nutui obſecũdare debeant. Neceſſe eſt, hanc poteſtatem abſolutam eſſe vitalem, & habere proprium Blas motivum inſtar uteri, independens ab arbitrio humano. Idque tanto potentius, quo duumviratus ſtomachi jam in lucem venerit. Et quamquam Pylorus laſſetur ſæpe à cauſis externis, & occaſionalibus (à pharmacis puta, venenis, aut ſordibus, attamẽ Blas eſt ipſi liberum, parti inſitum ſive Archeo ejus. In quo tamẽ admiror, vim quandam ſuperam, influentiis aſtrorum ſimilem. Blas enim Pylori, 7.
quam proxime exprimit Blas arbitrii: ſiquidem irruente externo concitante, ad clauſuram, vel apertionem, poſſit nihilominus pro lubitu, adverſum ire, ut quantiſper benè valet Pylorus, moveatur ob fines legi-

legitimos, vel ſibi ſaltem apparentes, adſtringendum vel laxandum exitum. Dum
8. tamē homo inordinatus, contra iſtos fines prævaricat; ſæpe Pylorus, ut ſolus digeſtionis moderator, hominem plectendo piare cogit. At cum in iſto Blas, quodammodo tanquam arbitrali poſſint eſſe defectus, nō ſolum à cauſis occaſionalibus: verum etiam in proprio principio motivo amente adeo ut præ furore ſeſe præpoſtere pandat aut claudat liberè, inſtar uteri: Certe mirum eſt, hæc à Scholis cum reliquis medendi initiis ſtetiſſe neglecta. Poteſtas quælibet, & potiſſimum motiva, facile extra-vagatur, concita tam à cauſis contingentibus, quam proprio amentiæ nutu, cum ſint liberæ ac velut independentes, in cujus motivæ errore, Pylorus, plerumque ac facile ceſpitat. Quemadmodum uterus non aliunde conquaſſatus, ſe præcipitat, adſcendit, vel furioſus in latera ſeſe torquet, guttur gulam, imo & nervos arbitrio inſervientes, contra officium alienat, ſtringit, pandit, contrahit motuſque atroces ſubinde exhibet, magicis vix abſimiles, quatenus excentricum Blas motivum, diverſas tempeſtatum ſcenas, eſt excitando. Hæcque à Medentibus attendenda ſunt ſedulo, ut quoties occaſione laceſſentis, Pylorus aberrat à ſcopis; confeſtim cauſæ remotioni ſtudeat. At ſi proprii Blas errore velut furore, Pylorus exorbitat, cogitet, ſibi cum poteſtatibus excentricis, & non cum materia dimicandum: minimeque evacuantibus eſſe fidendum. Cogitemus enim,
9. in ſtatu temperato, hominem mediocriter paſtum, Pylorum ejus adæquate clauſum, ne quid ſuis è rimis ſtillet; tandemque abſoluta digeſtione, Pylorū ſeſe pandere; Certè nec hoc fit, ab exotica chyli qualitate ſtimulante; ſed quia gnarus eſt Pylorus, rerum agendarum in ſtomacho, ideoque cenſendus eſt moderator digeſtionis, apud quem nempe ſunt fines regiminis, & claves cuſtodiuntur. Nam alioqui ſi juſto diutius, Pylorus claudatur; cum, quod ſat digeſtum erat, non proin ulteriorem ceſſet tolerare digeſtivi fermenti vim, ideoque juſto plus coquitur. Non quidem quod chylus inſtar vitri, in fornace proinde excellentius coquatur, quo diutius; ſed mora nimia alienetur & corrumpatur. Quod dein difficultates plurimas, tam in ſtomacho quam ſuis viciniis parere neceſſe eſt. Veruntamen ſi Pylorus, minus exquiſite claudatur, certe recens potus non poteſt non unà cum priſtinis ſuis cruditatibus, ferri in inteſtina, quibus ſane cum non incumbat digeſtio ſtomachalis, ſuſcepto fellis fermento, in alienam mutatur ſubſtantiam, varias tandem in venis infirmitates procreat. Quia itur ad ſecundam digeſtionem, omiſſa prima. Sic nempe tre- 10.
mores & jectigationes manuum, cordis palpitationes, deliquia, febres acutæ, Tumores, Arthritideſq; inſpiratæ proſiliunt. Sic vini acor, nondum prima digeſtionis maturitate correctus, venis alienus, cum ſibi innata aqua vitæ, venarum proprium alimentum ſecum degenerare facit, paritque anonymus & incognitus hoſpes inſolitas & incognitas infirmitates. Perinde ferè, ſi chylus bene maturus, in Duodenum elabatur, eodemq; inſtanti novus ingeritur victus ſupernè; certum eſto, Pylorum benè conſtitutum ſtatim claudi, nondum plane dimiſſa priore ſarcina. Pars ergo chyli detenta corrumpitur, plus juſto aceſcit, novumque victum fermento præmaturo contaminat. Fitq; totus exoticus, niſi ante exactam coctionem, à Pyloro proſcribatur, qui varias orexes, tormina, atq; Diarrhœas eſt excitando. Error itaq; Pylori, ſive proprius ſit, vel ab inordinatione concitatus, multas cauſat difficultates. Quod autem illabente novo victu, ſtatim claudatur Pylorus, patet; Alias namque novus cibus ac crudus, unà cum chylo elaberetur, qui in excremento appareret, tanquam ab affectu cœliaco partus. Quod alioquin in voraribus pueris quandoque ſpectatur, nondum Pyloro ſat potenti, ad

 ſuos

ſuos fines obtinendos. Conqueruntur itaque debiliores ſtomachi, ſibi oboriri magnas aciditates, quas manè, cum heſterno victu, ejiciunt, vel noctu, cum præcedentis meridiei chylo, ciborumque ultimorum quiſquiliis.
11. Porrò ad pleniorem horum cognitionem, repetendum, quod venarum ſtomachi non ſit, chylum in ſtomacho detentum ad ſe ſugere; quod item vomitus clauſo Pyloro fiat, totaque longitudo ſtomachi, ab inferis ſurſum, ad orificium contrahatur. Quod denique hic motus à Pyloro fiat, qui ſi aperiretur, minori certè moleſtia ſtomachum exoneraret: Sed cum non ſe aperiat, cenſet ſanitati eſſe inconveniens, infernè iſtas feces dimitti. Adeoque rector digeſtionis mihi viſus. Dupliciter autem iſte vomitus contingit. Scilicet proprio Pylori Blas. Atqui tum eſt indolens. Alter vero fit ab laceſſentibus; atque ille, etſi quoque per Pylorum fiat, non tamen proprio nutu. Ideo etiam eſt moleſtus, & anxius.
12. Saltem non fit vomitus, niſi clauſo Pyloro: Alioquin in Duodenum decideret, quod vomitu expellitur. Cum enim proprio Pylori motu, vomitus fit, primo vomitu totum abſcedit, quicquid ſibi obeſſe judicat. Sin autem laceſſatur Pylorus, repetito vomitu, ejiciuntur alia, quam quæ primo vomitu prodierunt. Flava nempe vitellina, dein, quæ magis diaphana flavedine inſtar olei ſeminum rapi, ſequuntur, créditaque fellea, propter amarorem: atque tandem ſubindè cœrulea, & viridia, quæ aſſumtis truculentioribus pharmacis,
13. mox ab initio veniunt. Fuit heic Pylorus apertus, inter primum, & ſequentes vomitus, adeò ut quicquid in jejuno, & viciniis latitat, ſurſum Pylorus ad ſe vellat, quò velut impreſſam à pharmaco notam, eluat. Amaricant autem iſta plerumque, cum quia iterato fellis fermentum, idque exorbitans, ac indignatum tolerarunt, tum etiam, quod præter conſuetum ſurſum rapiantur in alienam meſſem, ubi corrumpuntur in excrementum, inſignitum qualitate fermenti, quod immediatè hauſit. Chylus ergo, ibidem fit felleus, & amarus. Cæterum hoc loco cum admiratione Scholas intueor, præſcribere 14.
cibos facilioris digeſtionis, præmittendos iis, qui durioris ſunt coctura, immemores ſuæ doctrinæ, perhibentis, contenta omnia ſtomachi, verti in chylum univocum: Pylorum verò, ſic vel ab initio claudi, ut ne quicquam, vel guttatenus, ſinat elabi, ante peractam digeſtionem. Coctionem denique, fieri ab indeſinenti calore ſtomachi, adeóque hactenus etiam continuatam à principio digeſtionem incipere, nec unquam feriari, quamdiu ejus Vulcanus calor perſeverat. Singula autem contentorum, recipere iſtum calorem digeſtivum, per modum recipientis. Qua nempe doctrina ſtante, cum omnia reducantur in liquidum chylum, & exquiſitè in unica olla ſtomachi, permiſceantur: ſequitur, in paſtu, præmittenda, quæ durioris ſunt digeſtionis, eo quod tanto longiori caloris ſpatio coquantur.
Sorbilia (inquiunt Scholæ) & promtioris coctionis, ſi poſtremo ſumantur, putrerent, ſi metam ultimam exſpectent duriorum aſſumtorum. Quaſi vis digeſtiva, eſſet putredinis parens! nec fieret commiſtio comeſtorum! vel converſio, in chylum fluidum! ſed per fundos ſecreta jacerent, quæ ſunt buccellatim aſſumta. Quaſi, inquam, Pylorus ſe aperiret per ſtatas periodos, ſive vices, ut ordo ſervetur in dimittendo chylum, qui fuit accipiendis cibis. Quæ ſi crediderint Scholæ poſſibilia, ſaltem Pylorus, majori polleret diſcretione, prioritates ciborum obſervando, quam quod Scholæ tam ignaviter ejus munus negligerent. Cæterum clauſura Orificii, non conducit digeſtioni, nec regit appetitum. Pylorus autem utrique imperat. Quia ſatietas ſufficiens quidem adeſt plerumque: attamen inſuper adhuc edimus, & bibimus ex vitio. Ergo clauſura Orificii, non ab appetitu, ut neque à ſaturitate eſt. Verum tædia, nauſeæ, 15.

ſeæ, & averſio à carnibus, mox incipiunt
à febribus, ortuque morborum ſtomachi,
habentque orificium clauſum. Ergo ori-
16. ficium nec clauditur ob ſatietatem, nec ob
concoctionis neceſſitatem, ut neque con-
tinenter aperitur propter appetitum: ſi
nempe claudatur citra appetitum, ſatie-
tatem, & concoctionem: & apertum ma-
neat, poſt ſaturitatem inter coquen-
dum. Ructus namque eduntur mane, je-
juno, vacuo, & appetente ſtomacho: ru-
ctus tamen, orificii clauſuram denunciat.
Clauditur denique orificium in iis, qui
longa preſſi inedia, languent, & qui
diuturna abſtinentia à cibis infirmi fue-
runt. Quibus perdifficilis, anxia, dolenſ-
que eſt orificii recluſio. Si itaque à fame,
appetitu, ſatietate, & coctione, orificium
non neceſſariò claudatur, ergo orificii
clauſura vel apertio, non reſpicit coctio-
ne famulantium facultatum neceſſitates:
ſed orificium potiſſimum inſervit, ne de-
cumbenti chylus in fauces regurgitet.
Undè inprimis liquet, auguſtius eſſe Py-
17. lori, quam orificii miniſterium. Siqui-
dem eſt rector totius œconomiæ ſtoma-
chicæ, uſque in ultimum inteſtinorum
gyrum. In qua ſiquidem, cum fellis ope-
ratio perficitur, proindè quoque fel, Py-
loro ſuperſtrui, & incumbere debuit. Quo-
18. rum amborum, ſi non plenus ſit conſen-
ſus, oriuntur diarrhœæ, tormina. Dyſen-
teriæ, hæmorrhoides, atque varia abdo-
19. minis clades. Erroneum quoq; eſt in Ga-
leno, ſuiſque modernis Scholis, nos tan-
tum eſurire, & ſitire, ob cruoris penu-
riam, adeoque tot uncias cruoris debere
repleri, quot deplentur. Inprimis ſi iſtud
perpetuum, eligant ergo Scholæ, nimi-
rum, vel ſe facere vanas carnificinas in ve-
næ ſectione, vel appetitum non excitari
ex ſuctu venarum, defectum cruoris ac-
cuſantium. Quod inprimis ſub valetudi-
ne eſt indubium: nam ſi ob carentiam
cruoris, fames ſit: ergo male inſtitui-
tur phlebotomia in cruoris penuria. Sin
verò in morbis id conſideretur, puta in fe-
bri, ubi nullus eſt appetitus, etiam nullus
erit defectus cruoris. At ſi quotidie tot
unciæ cruoris ſuppeditentur, quot con-
ſumtæ ſint, cujus conſumtionis fames in-
dicium eſſet: Ergò in febri vel non eſt
conſumtio cruoris, vel fames non eſt
ſenſus conſumti cruoris. Sin autem cru-
or in febri quoque abſumatur, fruſtra
erit phlebotomia. In omnem ſaltem 20.
eventum, poſt biduum, triduumve, à fe-
bri, jam tantundem cruoris erit con-
ſumtum (cum plus febris conſumat &
extenuet, quam recta valetudo) quantum
plethora (phlebotomiæ unica indicatrix)
depleri juberet. Et per conſequens, po-
ſitis theſibus famis, phlebotomia fruſtra-
nea ubique erit. Supponunt namque
Scholæ, cruorem à vena cava, diſpenſari
in minores, (quaſi vena eſſet diſpenſatrix,
& non eſſet differentia inter ipſum vas &
diſpenſatorem, ſive vim proportionaliter
diſpenſantem) ac tandem in exiguos ra-
mulos, per quos, in habitum diſpergatur
ultimo. Atque ideo ex ſolo ſenſu inediæ,
ſugere ramulos poſtremos venarum, ma-
jorem truncum, hunc verò deinceps ſu-
gere venas ſtomachi, & meſenterii. Unde
tandem famem, & ſitim ſentiri. Quo po-
ſito, inprimis quorum venæ turgent, nul-
la fame premerentur, aut ſiti: deindè, non
eſſet ſuctus illius ſenſus, niſi prius venæ
majores ſint depletæ. Repugnat itidem
tertiò, hæc theſis, doctrinæ Scholarum,
docentium, ſtomachum, ſibi tantum co-
quere primariò; ſecundariò autem, ſive
per accidens, pro toto corpore: ut ſtoma-
chus communi philautiæ ſubſit. Nam eo
dato, ſtomachus non coquet, non appetet,
eſurietque pro corpore: ſed tantum pro
ſe: ergò neque ut penuriam venarum ſup-
pleat, ſentiet. Sed venæ primario ſitient,
ac eſurient: ſtomachus tantum per acci-
dens: nec pro ſe: ſed propter venas. Igno-
rantia enim veri, Scholas ubique præcipi-
tes fecit. Non noverunt inquam, famem à
Splene, in ſtomachum inſpirari: Splenem
nempe, noviſſe rerum agendarum ſco-
pum,

pum, ut viſcus regendis decoctionibus princeps: ideoque appetitibus præfectus, effective, cui tamen Pylorus aſſiſtit, Rector & Exſecutor. Pylorus nempe, adhuc placitum habet, Blas liberum, aperiendi ſe, vel claudendi. Quod ſub ſanitate movetur, ob cognitionem finium, cognitorum ſtomacho propter quos coctio, & appetitus creantur à Splene, tanquam Pylorus, conſcius ſit ſecretorum finium Splenis. In adverſa autem valetudine aperit ſe Pylorus, clauditque præpoſtere, atque inverſo ordine, tanquam furore percitus ſymptomatico. Enimvero emturus villam, obambulabam cum inſigni appetitu, tum fortuito diſtorſi pedem, lapſus ſum, rigor ſtatim obvenit, cum nauſea, vomitu, & ſuffocato edendi priore appetitu: mox vero diſtortum pedem, ac ſemidiſlocatum repoſui: atque eodem inſtanti, redditus eſt mihi appetitus priſtinus, ceſ-
21. ſataque eſt nauſea. Erat nempe orificium apertum, tam in appetitu quam in nauſea; Pylorum verò clauſum habui in appetitu & mox in nauſea apertum, & iterum in vomitu clauſum. Nam ut dixi, vomitus non fit niſi clauſo & ſurſum inverſo Pyloro: In ſingultu vero, fit inverſio ipſius ſtomachi ſurſum, quæ proinde à præfata inverſione Pylori vomiturientis longè diverſa eſt. Quod autem iſta ſic ſe habuerint, patet: quoniam cum ſtomachus ſub inſigni fame, non haberet quod vomeret, cibi avidus, Pylorus conſenſu ſuo, ſe illicò clauſit. Qui rurſus, velut ex diſtorſione ligamentorum pedis, velut furibundus ſe pandit, & ſordes ab duodeno ad ſe vocavit. Etenim ſub vomitu, ut conceptam ſaburram expelleret, clauſit ſe Pylorus, iterumque ſeſe aperuiſſet, ad novam ſordium accumulationem, niſi reſtituta diſlocatiuncula, furor Pylori ſopitus fuiſſet. Cum clauſura ergò Pylori, ſi mox ſublatus appetitus rediit, quis non videt appetitum à Splene ſuppeditatum, gubernari à Pyloro? Dixi, Pylorum, è Duodeno, ſurſum ſordes in ſtomachum rapere; ut qui anteà janitor ſoli detentioni & expulſioni putabatur dicatus, cogitet de attrahendis noxiis. Quæ tametſi vi communi accidant, qua cuncta ſemel proſcripta, characterem hoſtilem induunt, & inde mox deteriorantur: attamen furente Blas Pylori ad ſtomachum, inverſo ordine trahuntur. Deprehendi ſaltem in hoc, quod Pylorus, nedum appetitus nauſeæ, vomituſq; cauſa fit: ſed etiam choleræ, dyſenteriæ, diarrhœæ, patrator unicus: parvoq; ſæpe adhibito remedio furorem Pylori ſedari, præfataſque clades corrigi expertus ſum. Dolendum ſane à Scholis, nil quicquam hactenus de hiſce penſitatum: totumque illarum ſubſidium in enemate poſitum; nec ad nidum mali itum eſſe. Dumtaxat ad tranſitum producti, ſe converterunt inſtar canis, projectum lapidem mordentis. Vidi namque juvenem, optimè valentem & inſigni appetitu fretum, manè aliquot recentia mora matura, benè elota comediſſe, cum pane butyrato, moxque inde ſenſiſſe, ſuave in ſtomacho oblectamentum refrigerii. Dein conſternato fortè, inde à ſemihora appetitu cum dolore colico incidit in diarrhœam, habueratque indies fortè 70 ſeceſſus, coloris lactei. Statim enim à Medentibus exhibita reſtringentia cordialia tam intus quam extrà. Nimirum ſuccus cydoniorum cum confectionibus alkermes, diarrhodonis de Spodio exhilarantibus, diahiacinti atque ſimilibus. Interim plurima enemata, è ſero lactis chalibeato, paribuſque quiſquiliis injecta, & fruſtrà omnia. Tandem & opiata aliis adnexa ſunt, riſitque natura doctam ignorantiam ac ludicra tentamina, doluit verò æger vana
remedia. Ac tandem in ſupremum vitæ 22.
diſcrimen conſtitutum ſanavit Dominus. Exhibui nimirum, bina ovorum vitella dura, aceto roſaceo temperata. Pylori vitio diarrhœam obortam fuiſſe, teſtantur dejecta appetentia, & aſſumtis vitellis reſtitutio appetitus. Senſit namque apertum juvamen medela adhuc intra ſtoma-

chum

chum detentâ. Memini quoque frixis equorum ungulis in butyro, iiſdem dein pulveratis, ſedatum fuiſſe frequenter Pylori furorem, ſtetiſſe dyſenterias, atque medelæ benignitatem ſenſiſſe, olido illo remedio adhuc intra ſtomachum detento. Sin autem ungula jumenti laſcivientis luxuria ſit: dyſentericis certam perniciem allatura dicitur. Pylorus ergo, Rector clauſuræ digeſtionis & appetitus in ſtomacho: etiam gubernat per longum inteſtinorum iter, tam contenta quam venarum vicinarum exorbitationes. Teſtantur namque, ciborum excrementorumque indigeſtiones, corruptiones, celereſque tranſitus, indignationem ſolius Pylori, à remediis confirmatam. Sic enim heſterna crapula, non tam noctu quam manè, vacuo cibis ſtomacho, vertigines ſuſcitat, ceſſantque illæ plerumque mox aſſumto jentaculo. Eo quod tum Pylorus patet & ſorde obſitus: ac dein ſe clauſit adventu jentaculi, priorisque incommodi velut oblivifcitur. Gallus noſter biennio furfures & avenam mane pro more eſitat: ſub veſperum verò recuſat cubare conſuetis baculis, humi cubat ac cibum ſequenti manè averſatur: vertiginoſus lateratim decurrit ac retro ſæpè concidit. Tandem criſtam atq; frontē durius in terram quatit, moriturq; ante meridiem. Per diſſectionē vero, reperti ſunt aliquot minores ſilices, non quidem in priore ſacco, ſive ſtomacho: ſed in interiore atque vero ſtomacho. Major autem ſilex Pylorum clauſerat, qui ſilice minor ſpem tranſeundi obtruncarat. Etenim nec ulla alia cauſa tantæ vertiginis, ac inſolitæ mortis reperta fuit: niſi quod Pylorus, quia vi & ſe invito, clauſus loco coctionis, porraceum liquorem ſupra ſilicem majorem confecerat. Qui ſane non è felle veniſſe, eo potuit, cum è felle per duodenum, intra ſtomachum felli advenienti ſilex tranſitum præcluſiſſet. Ergo viridis porraceuſque ille liquor natus eſt in ſtomacho, vitio occluſi Pylori. De ſiti ſimiliter, obſervavi ſæpe febrientes ſiticuloſos, potum iterum, cum ejus quadruplo, evomuiſſe. Non ergo ſitis ob defectum humidi neceſſario: neque etiam ob penuriam ſanguinis. Ut eedem venæ eadem de cauſa nunc famis, nuncque ſitis cauſæ ſint, & nunciæ defectus cruoris, imo ſubinde utriuſque ſimul, tam famis quam ſitis. Sed viſcus fermentum ſtomacho inſpirans, famem & ſitim concitat. In febribus enim alkali ſatur cauſa febrilis; hinc nec ceſſat ſitis, licet potu proprio ſtomachus affluat: etenim nec ad iſtud alcali potus pervenit. Sic nempe ſalſa, piperataque, ſitim parant, non aliter atque alcalia putrida; eo quod excludant acidum è ſtomacho fermentum. Quatenus ſal impedit reſolutionem, & tranſmutationem cibi, id eſt, introitum fermenti digeſtivi à Splene ſpirati. Sic quantitas potus meracioris, piperata, dura & indigeſtibilia, ſiticuloſa ſunt: non enim quia calida, & ſicca ſunt, in mediis undis, ſtomacho detentis: ſed quia reſiſtunt prædicto Lienis fermento. Acida verò, ex oppoſito quatenus fermento Splenis vicina ſitim ſolantur. Sitis ergo in ſimilibus, non ob defectum humidi nutritivi: ſed ob impeditum lienis fermentum, quod tandem longiori ſomno ſuperans præfatas difficultates; tollit ſomnus ideo ſitim. Sitis etiam in febribus oritur propter nidoroſa putrida, coagulataque; non autem quod appetatur humidum nutritivum, & refrigerans (ut putant:) ſed reſolutivum nocui. Adeoque non tam nutrimentum indicat & expoſcit quam remedium. Ideoque nec ſitis ceſſat per potum niſi hic medium attulerit capeſſendo fermento conſymbolum. Cum ergo Pylorus coctionis ſit Rector, & ſitis non minus moderator, quam appetitus, tam cibi quam potus erunt ſenſationes quoque ejuſdem Rectoris, fines digeſtionum diſtinguentis. Initiis nempe Tertianarum, 27.
copioſus vomitus flavi excrementi, ſimul cum multa ſiti infeſtat, illaque duo concurrunt cum clauſura Pylori furentis, at-

que hactenus loco cremoris acidi fabricat flavum vel æruginoſum iſtud, quod in ſtomacho Galli detentum, mortem cauſavit. Quatuor inſuper hiſtorias addam, quæ energiam Pylori, in actione regiminis confirmabunt. Uxorius frater, Mechliniæ forte per octiduum malè ſe habuerat è convivio ſolenni & crapuloſo. Medicus urbis autem illi offert vomitorium,
28. vomuit indè bis quotidiè. Adeoque ſcripſerat pridiè, ſe Mechlinia, poſtridie Bruxellam ad nos venturum. Ocreatus itaque & itineri jam accinctus ſequenti die, ante meridiem extinctus eſt, poſtquam præcedenti ſub nocte malè ſe habuiſſet, vomuiſſetque ſæpius ut antè, liquorem ſubnigrum ſive cruorem illic corruptum. Diſſectum autem ejus cadaver, nullum oſtendit vitium, præterquam quod in ſtomacho liquamen ſubnigrum fluctuaret clauſo Pyloro. 2. Puella triennis & nobilis, à medico Italo ſtentante, vomitorium febrifugum, paucula grana cujuſdam pulveris capit. Altera etiam filiola nobilis, idem ſumpſit nondum bimatum excedens. Utraque verò mox à ſumtione vomuit, utrique enim oculus contortus dexter, totumque latus quaſi obſeſſum Paralyſi. Brachium quidem ex toto, crus vero non omninò. Major enim tota garrula, obleſa tamen lingua; Minor vero ſopore & vomitu, ſubinde interpellante, extinguntur ambæ. Advocor ad utramque, & fruſtra aliqua tentavi. Fortè enim quia ſero etiam deficiente vita. Aperitur autem utriuſque cadaver. Atque idem putidum liquamen ſtomacho detentum, occurrit homicidii cauſa, Pyloro exacte clauſo. 3. Gallina, cum granum carpere vellet humi, retorſit collum ad latus, & carpendo, in gyrum per latus ſiniſtrum volvebatur, ac labeſcentibus genibus, ſingulo hordei ſumto grano vel mica panis, in poſticam partem, ſuper caudam lapſa eſt. Idque ſic per octiduum fortè duraverat, priuſquam mihi denunciatum foret. Accurri ad inſolitum ſpectaculum. Deplumavi pectus macilentiſſimum, & novacula priorem ſive membranaceum ſtomachum, quædam vetula aperuit. Inveni autem, quod deglutiviſſet globulum ex cryſtallo rupea. Mulier autem illa, filo ſuit ſtomachum rurſus, ac deinde plena valetudine ſupervixit. 4. Famulorum meorum unus, circa diſtillationem acerrimo igne carbonum foſſilium, vitrum ludendo liquavit, aliquot vaſa formans, fragmenta & vaſa ipſa opaca erant & alba è vitro viridi, & mearum diſtillationum quiſquiliis. Fragmenta autem novorum vaſorum ſuorum, in angulum areæ projecta, Gallinæ voraverant deluſæ in albedine vitri. Benè valebant, contigit autem à quindena inde, duas pinguiores, occiſas pro menſa. Inventa vero fuiſſe in priore illarum ſtomacho præfata aliquot fragmenta, quæ facile conjiciebantur multos dies ibidem hæſiſſe. Erant autem imminuta (adeo cum vitrum non frangatur niſi punctatim) tam lateraliter, quam juxta angulos: fragmenta illa evaſerant undequaque obtuſa. Notabilia enim huic 29.
mihi collegi. 1. Quod clauſo Pyloro, ſemper vomeret frater meus. Siquidem & à morte reperiebatur fœtidum iſtud liquamen in ſtomacho clauſo, quod aliàs in inteſtinis abſque notabili damno fuiſſet. 2. Quod clauſura iſta Pylori, furioſa eſſet: alioqui ſe pandiſſet, non ita nocuiſſet. 3. Quod motus Pylori ſint alterius Reipubl. quam cæteri omnes. Contracturæ enim quævis cum morte ceſſant: non ita Pylori. 4. Quod in vomitorio, vis venefica indignationem, & contracturam Pylori concitaſſet. Non enim ſolum contrahebatur, ſed è venis ſtomachi prolicuit cruentum laticem, qui illicò ater & cadaveroſus factus eſt. 5. Quod idem contigerit in duabus puellulis. 6. Quod Pylori indignatio Paralyſes etiam pariat. 7. æruginoſus autem liquor necem. 8. In Gallo ſola pertinax præcluſio, à veſpere vertigines fecerit. 9. Fortius hoc probat Gallina, quæ cryſtallum deglutiverat, præ-

præterquam nil aliud in priori ſtomacho repertum fuit. 10. Quod detentio vitri in ſtomacho cum ſanitate perſiſteret; ſiquidem Pylorus non indè obſtiparetur. 11. Quod vitrum facilioris ſit digeſtionis cryſtallo rupea. 12. Quod æruginoſus, vel ater liquor, fieret ab indignatione, & clauſura Pylori. Non autem à detentione corporis præter naturam ſive vitri. 13. quod vitrum paulatim conſumeretur in ſtomacho Gallinarum.

TARTARI HISTORIA.

1. TRactatum de quatuor ficticiis humoribus, hoc loco jungendum eſſe, pro operis integritate. 2. Poſt qualitatem abjectam intemperiem elementalem, etiam dein agendum de Tartaro, ac tribus primis chymicorum. 3. Ortus & vita Paracelſi. 4. Is Tartarum, primus in morbum introduxit. 5. Ceſſit infeliciter lucta Humoriſtis cum Paracelſo. 6. Uſi ſunt deinceps remediis mutuatis, à ſervis noſtris fugitivis. 7. Humores obmutuere dudum, quos ego tandem nunquam in natura fuiſſe, demonſtravi, libro particulari. 8. Epitome eorum, quæ Paracelſus ſparſim de Tartaro ſcripſit.

1. DEcere mihi viſum, phyſicalia præmittere in ordine ad rem medicam; utpotè qui cognitionem naturæ totius non niſi pro humana ſpectare valetudine ſemper exiſtimaverim. Igitur tractavi de elementis dumtaxat, quo abigam Scholarum figmenta, de compoſitione quatuor elementorum in uno quolibet corpore, quod miſtum reputatur hactenus. Oſtendam inquam non eſſe miſtiones eorundem, nec luctas, nec intemperies, aut complexiones: prout nec morborum catalogum, ex fictis temperiebus qualitatum elemẽtariarum cum veritate ſtare poſſe. Id eſt. Scholas hactenus neſcire cauſas morborum, quos pænè omnes ejuſmodi qualitatibus inſcripſere. Idem porrò nunc ſupereſt labos mihi, de fictis quatuor falſiſque humoribus, horumque deviis corruptionibus ſcribendum erat, atque oſtendendum, nunquam fuiſſe ejuſmodi humores in natura: Idcirco & æquè perniciosè hactenus erratum, tam in doctrina, cognitione, ſubſcriptione cauſarum morbificarum, quam in deviis conſequenter remediis, horumque directionibus & applicationibus univerſis. Idque cum libro peculari jam à me ſit præſtitum, anno 1644. Impreſſo Coloniæ apud Jodocum Calchoven, directo in prodromum hujus operis ac juxta eundem ediderim alios duos, de Lithyaſi nimirum atque tumulum Peſtis, quibus oſtendi, hactenus in Scholis ignorari cauſas illorum morborum. Igitur hic id atteſtatum fuiſſe ſat eſt. Quanquam libri iſti, pro operis integritate huc transferendi ſint. Itaque cauſæ & eſſentiæ morborum, in hodiernum uſque diem, à Scholis ſtetere neglectæ, neglectique proin magis infirmis remediis juſtis deſtituti. Nunc demum, quia Paracelſus nuper eſt auſus, cauſam generalem pænè omnium morborum in Tartarum relegare; Ac quanquam primus Paracelſus id temerè ſatisfecerit: incertus tamen, & inconſtans manſit, an potius tria (quæ ſuo jure vocavit, tria rerum cunctarum corporalium principia) Salem ſcilicet, ſulfur, & Mercurium, in generalem cunctorum morborum cauſam quam ſuum adductum Tartarum, ſtatueret. Ideoque utramque aſſertionum præfatarum adhuc litigare reliquerit: attamen Medentum illuſtriores hodie ſe Tartaro dedere. Quapropter cum nec in neutro hodie ſit veritas cauſarum & remediorum morboſorum, operæ pretium ac pro bono proximi, duxi, utrumque Paracelſi errorem è Scholis everrere & averruncare. Ut medentes, qui jam dum in Tartari doctrinam inclinant, tandem ablegatis erroribus cunctis, ſeſe ad veram morborum atq; remediorum cognitionem recipiant, 2.

 atque

atq; inde proximus emolumentum(quod unicè optavi) recipiat. Rerum namque cognitio, juxta jam à me tradita principia, per definitionem hauritur: Definitio vero è cauſarum notitia ſumenda eſt. Ideoque in tantis undique tenebris, & rei medicæ inſcitiis conabor poſteros, imo & modernos Tyrones, ſaltem deducere in veram morborum, atque remediorum ſcientiam. Nam jamdudum ſpem amiſi, ſeniores diſcere recuſaturos, eo adducendos, tam præ ignavia aſſentiendi inventis paganorum jam potatis & in alimentum converſis ac laborandi circa fornaces: quam verecundia diſcendi à miſello me homuncione, Philoſophorum poſtremo.
3. Pater Paracelſi, Equitum Teutonicorum Magiſtri nothus, in medicum trivialem evaſit bibliotheca inſigni divitem. Qui filium Aureolum Philippum Theophraſtum à Bombaſt, Spanheimienſi Tritemio commiſit. Undè arcanorum ſupellectile opulentus, ad opera Spagyrica ſub Sigiſmundo Fuggero ivit. Non enim ibi Veneri deditus, (trivium nempe ſus caſtraverat) non denique ignaviæ, aut aſſentatione vitam ſuam trivit ſcientiæ avidus. Sub annum vigeſimum namque varias minerarum Germaniæ fodinas inquirens, in Moſcoviam tandem venit, in cujus finitimis à Tartaris captus ad Chamum, Sanuchus noſter deducitur. Inde cum Principe Chami filio Conſtantinopolim ablegatur. Tandem circa annum ætatis 28. lapide potitus chryſopœjo ſibi donato. Cujus ergo Baſilæam divertit, ubi cum jam multis morborum ſanationibus clarus eſſet, cathedram Medico-philoſophicam obtinuit, ut laboribus Spagyricis ſe totum daret. Equidem ut lapis chryſopœjus animum ſuum erexit, viditque auguſtam medentum ſupellectilem, vagoſque eorundem errores, jam dudum in principatum medendi aſpiraverat. Docuit nimirum Baſilææ toto triennio, expoſuitque librum de Tartaro, itemque de gradibus & compoſitionibus. Utrumque nimirum ſui inventi opus ac multis anxietatibus gravatum. Interim ut ſua quemque voluptas trahit, juſto nimis compotationibus indulgens, cœpit ſpernere cathedram, imo latinitatem; unde pæne exciderat, ratuſque eſt veritatem dumtaxat Germanicè loqui debere. Itaq; quanquam ingenio raro natus, tamen dono Azoth quam indagatione theoriæ felicior. Is, inquam, nobis Tartarum primus 4.
in omnium ferè morborum cauſam obtruſit, accuſavitque, cum nec in Scholis Veterum, ut neque in ſuis tribus primis ſibi ſat confidendum perſpiceret. Cui patrono, hodiernæ Scholæ ſubſcripſere. Ego quoque tanquam de reperto theſauro, mihi quandoque gratulatus totus conſenſi, donec Dominus me aliter inſtruxerit. Inprimis diſputarunt Galeni & 5.
Paracelſi aſſeclæ, an tartari & phlegmatis non eſſent eædem res, puraque tantum ſynonyma. At tandem coagula ſtupentes, nec unico phlegmati tantam morborum catervam audentes adſcribere, doctiores Galenici tartarum admiſerunt, & remediis, quæ à ſervis fugitivis mendicarunt, uti cœperunt. Quæ etſi vene- 6.
noſa omnia ſordida & adulterata eſſent, ſintque hodiè adhuc magis; tamen cognitionem cum thecis invenere, ut indies in uſus depromta ſint. Saltem oborto Tartaro, humores penes emunctiora ingenia, propemodum defecere. Itaque meden- 7.
tum ignominia ex infelicitate curandi, retroſpicere ad chymica remedia ſuaſit, neglectiſque artis ſuæ fundamentis, indifferenter tam remediis iſtis chymicis ac miſerrimis venenis, quam quæ deſcribunt illorum diſpenſatoria, uti promiſcuè cœptum eſt, tam ad deliniendos ardores, quam abradenda phlegmata ſtomachi; adeo ut ignavia remediorum & theorematum Galeni perſpecta, paulatim deflectant Galeniſtæ ad tartaros. Ex multis itaque libris, quos Paracelſus de Tartaris ſcribit, in breve ſyrma contraham quæ legi. Natura primum virgo venuſta à pec- 8.
cato

cato pollùta eſt; non quidem ſuo neque idcirco ipſi in ſupplicium, ſed cum in ingrati uſum creata eſſet, velut incolæ culpa fuit inquinata, ut ſaltem defectu naturæ, reatum aliquatenus piaret. Pœnituit quodammodo Creatorem, quod naturam inobedienti parere juſſiſſet. Itaque ſtatuit, quod terra deinceps tribulos atque ſpinas produceret; ſub quorum allegoria Tartarorum maledictio & ortus nobis deſignantur. Materia nimirum illorum, quæ nos pungerent quam acerrimè. Terræ nempe progeniem verba referunt, cujus uſu nobis tandem morbos incorporari ſignificant. Primò enim, cum cibis ac potibus proditoriè hoſtes Tartari intrant, penetrant in profundum, commiſcentur radicaliter & clauduntur ſigillo occulto. Itaque ſeſe, vel à puro alimento intus ſeparant aliqui ſtatim: alii verò unà cum alimento manent, quo abſumto, ſuperſtites coagulantur ſub forma mucilaginis, luti ſive boli, arenæ demumſivè lapidis. Quæ tum nedum incapacia, ut recipiant vitæ ſpiraculum: verum inſuper ſervantia agreſtem ſpinam, evaſere omnium morborum cauſæ intimæ proximæ, calamitatis mortalium nutrices quotidianæ. Etenim ſimul atque ſanguis, in ſubſtantiam aliti eſt converſus & conſumtus deinde, remanet ſæpe hæc ſpinarum proles, exotica ſanè coagulatione, ſi non quoque acrimoniis inepta. Indureſcit enim quotidie magis, & mille hoſtilitatibus ſuum hoſpitium maculat. In eo verò Tartarus, ab humanis ciborum excrementis, diſtat, quod hæc putreſcant: ille verò coaguletur. Felix ergo ſolus ille ſtomachus, & jecur, quæ Tartari quiſquilias à putidis excrementis, in limine, ablegare norunt. Ut ab antiquo hoſte tartareo, hæ nobis ſpinæ ſunt procuratæ: Ita lapis, cadorum vini ſpondilibus adhærens, propter manifeſtam ſui prærogativam, cæteris ſuccorum coagulabilium claſſibus dans nomen, Tartarus dicitur. Vino ſiquidem, in vaſe, quaqua verſus lapidoſo cortice incruſtatur, qui eſt Tartarus, à fæce diverſus. Hæc namque ad fundum decidit, coaguli neſcia; ille verò circumquaque diſtentus, vas loricat, & à putredine æternum intus præſervat. Hoſpes ille cæterum, per alimenta, advena, vocatur Tartarus peregrinus, ad diſtinctionem illius, qui intra nos, lege microcoſmica, concreſcit ſpectaculo fatali. Etenim quo violentum aliquod in nos irruit, eo ipſo humores alimentares vita deſtituti, hoſtiles evadunt, coagulantur, & cruoris Tartarus dicuntur. Unde apoſtemata, oppilationes atque calamitates cæteræ, juxta juvatam cujuſque Tartari proprietatem ac voluptatem. Adeoque Tartarus ab ore, uſque in ultimas oras harundinum ſe inſinuans, omnium quoque morborum eſt cauſa principalis. Hæc ſunt quæ de Tartaro, ex Paracelſo ſparſim in unum colligere potui.

TARTARI VINI HISTORIA.

1. PIſcatio Balenæ. 2. Spiritus vini deprimitur ad centrum vaſis propter frigus. 3. Acetum quî diſtet à vino. 4 Vinum in vaſis ſuperficie, cur minus bonum. 5. Modus fiendi Tartari in cadis. 6. Cur ſe affigat vaſis. 7. Coagulatur in affigendo. 8. Probantur præcedentia. 9. Error axiomatis chymici. 10. Coagulati vini in Tartaro, non eſt par hiſtoria, cum excrementorum in nobis coagulatorum. 11. Differentia Tartari & Duelech. 12. Tartarus non eſt prorſus aut vere recrementum vini. 13. Primus error Paracelſi. 14. Totaliter differt vini Tartarus, à coagulato recremento in morbis. 15. Alia temeritas ejuſdem. 16. Cur tartarus non incruſtetur ſuper fæcem fundi. 17. A tartaro diſtinguuntur vina. 18. Tartarus, nec vinum eſt, nec ejus fex. 19. Cur alkali è vino vel Tartaro, Tartarum diſſolvat. 20. Fex vini, pro parte, eſt materia ad Tartarum. 21. Quam malè quadret Tartarus noſtris coagulatis. 22. Tartarus eſt inter ſales coagulatos, non inter lapides, ut nec inter excrementa.

ANtequam rejecero neceſſitatem, quam ſibi Paracelſus finxit ad conſtituẽdum Tartarum, in omni alimento, pro cauſarum morbificarum inventione, utque commenti iſtius vanitas manifeſta fiat, juverit ante omnia modum exponere, quo Tartarus modo, in vino ſubnaſcitur, ſiquidem (prout credi cœptum eſt) inde morborum cauſæ omnes, familiam ſtabiliant atque nomen deſumant. Cantabi, quos Baſcones vocant, priuſquam noſtris aſſociarentur Batavis, in venatum Balenæ, ſæpe ſub Groenlandia (quæ hodie defeciſſe putatur) ſubter Syrtes (Atalayas vocant) frigore præventi, vina cocta, alias ſat generoſa, habe-
1. bant conglaciata. Circulis ideò à cado ademtis, nudam vini glaciem, forma vaſis priſtini, ſub dio expoſuerunt. Ut unica deinceps nocte, reſiduum penitus conge-
2. laretur. Quo facto, glaciem terebrabant, ac circa glaciei centrum occurrebat liquor colore Amethyſti, vini merus ſpiritus & igneus vitaliſque liquor glaciari neſcius. Glaciem itaque vini liquatam igni bibebant, reddito ſibi liquoris illius vitalis tantillo. Hiſtoria eo fine adducta, quo conſtet ſpiritum in vino, naturaliter fugere à frigore, ſeſeque è proprio domicilio, ad centrum vini ſenſim recipere. Contra vero, vina inſolantur ut aceſcunt, avolatque ſpiritus vini & relinquit inſo-
3. latum poſt ſe ſui cadaver acetum. At cum ſit longè optatius, ſpiritum in vini centrum concedere, quam evolando evaneſcere; Ideò neceſſitas, in vinorum conſervationem, frigida, atque profunda cellaria inveniri fecit. Auſtriaca quidem, continuo velut fermenti æſtu operantia, viſcida ſunt. Hinc namque Viennæ Cellaria, centum non minus gradibus plerumque profundantur. Hiſpanica vina idem tolerarent, niſi admiſto gypſo cautio adhibeatur, dum ſub torculari premuntur, quod *Hieſſo*, vocant. Itaque in cellariis frigidis, vini ſpiritus præ frigore ad vini penetrale recurrit, ſeſeque abdit. Vinum 4.
ergo, in cortice circumcirca quia frigus vas verberat, minus ſpiritus habet quam in ſui interioribus. Unde conſequẽs, quod uti vini ſpiritus defectu; vina inſolata aceſcunt: ita quoque proportionaliter, vini extimus cortex, in frigore penus, ſit acidior, quam in ſuis centralibus. Itaque 5.
dum muſta in penum ſunt allata, & dum deferbuerunt, mox ſpiritus illorum intro fugit, vitans frigora, atque ideo vini cortex, jam parum factus quoque acidulus, incipit agere, ſuper fæcem, turbido adhuc vino innatantem. Impoſſibile eſt ſiquidem aciditatem ullam eſſe, quin reperto ſibi proportionato objecto, etiam confeſtim non operetur in illud. Hæc nimirum eſt naturalium lex & neceſſitas. Per exemplum. Acetum, utcunque flaccidum, ſi reperiat lapidem Cancrorum, non poteſt ſe continere, quin confeſtim non operetur ad illius diſſolutionem, commutetque in liquorem diaphanum. Acidum ergo in vi- 6.
no, jam ſaturatum fæcula, & ſua activitate jam exutum, ad coagulandum ſe inclinat. Non poteſt autem coagulari, in mediis undis odore ſed parietis fermentante, opus habet, quo velut putreſcat. Ergo coagulatio fit ad vaſis latera, quibus ſe affigit. Juxta tritum Chymiæ axioma: *Omnis ſpiritus diſſolvens, eâdem actione qua corpora diſſolvit, coagulatur.* Acidius ergò vinum, in ſui cortice, fæcem diſſolvit: quia mox ſal acidus, diſſolventis ſpiritus acidi ſimul cum diſſoluta fece coagulatur, apponitque ſe, vicinari vaſis lateri ſive concavo. Idque ne ambo (diſſolvens nempe & diſſolutum) à coagulando impediantur: ſed ſaltem altero latere, à liquore nõ circumdetur. Affigitur ergo, nova coagulationis proles Tartarus. Intellige etiam 7.
priuſquam coaguletur, nondum eſſe coagulatum, atque ideo acidulum iſtud vinum, fæce jam à ſe diſſoluta, in inſtanti antequam coaguletur, vas arripit, ſeſeque ibi propria coaguli colla, affigit, & agglutinat. Alias ſideret ad fundum. Hoc ipſum,

ipſum vini eſt Tartarus, de quo noſter
8. ſermo. Hæc ſic ſe habere, probat acetum ipſum; Inſolatū enim vinum,& calefacto per ſolem vaſe, nunquam acetum, tartarum in vaſe habet. Eſt tamen eadem materia, ſolo frigore, vel calore differens. Illic quidem cum tartaro, heic verò abſ-
9. que illo. Inprimis notabile ex prædictis elucet, quod Chymiæ præfata Maxima in eo erret, quod diſſolutionem corporis, ſimul cum coagulatione ſpiritus, eadem numero actione, fieri velit. Etenim ſi non intercederent diverſa motuum momenta, ipſum coagulatum non adhæreret tenaciter cado agglutinatum, quaſi ex liquato, ibidem foret affuſum: ſed ſi coagularetur in ipſo motu diſſolutionis, decideret ad fundum, ſpecie coagulati,
10. non autem lateribus adhæreret. Vice verſa autem in regione fæcis non reperitur tartarus. Alterum, & majoris momenti notabile eſto; quod prorſus impertinenter vini tartarus, ad ſimilitudinem coagulatorum in nobis ſit aſſumtus. Quare impertinenter tartari vini nomen, hiſtoria, modus, atque finis, in cauſas morbificas ſunt introducta. Fientque iſthæc manifeſta, ubi tartari in cibis, atque potibus, commentum palam fecero. Saltem quod Tartarum vini attinet: is enim non eſt vino peregrinus advena, exotica matre materia productus, contra aut præter vinorum naturam: ut neque ad pianda ſcelera, à vino patrata, adjunctis in maledictionem. Deinde nec coagulatur tartarus vini unquam, coagulo ſibi proprio, (quanquam alias Paracelſus ſic ratus ſit) ſed coagulatur tartarus, poſtquam aciditas diſſolutiva vini, exantlata, & ſa-
11. turata eſt per fæcem. Id eſt. Aciditate, à diſſoluto contento ſuperata, meditatur coagulationem facere: non quidem verum efficere lapidem: ſed fictitium, utpote qui denuò in aqua fervida diſſolvitur, tanquam ſal acidus in liquore qui vulgò proin cremor tartari vocatur. Quæ cuncta ſanè noſtris coagulatis male quadrant. Quæque tamen per tartari ſimilem identitatem, in alimentis ſingulis, vinolento commento intruſa ſunt. Denique & iſtud violentum. Quod tarta- 12.
rus non ſit vini excrementum, niſi pro una parte, quæ eſt fex ſoluta; quod ſane Paracelſum quoque non latuit. Qui ſubinde vini tartarum, longè ſupra vinum extollit, ceu majorum virtutum hæredem. Quocirca malè accommodat tartarum vi- 13.
ni, per identitatem entis, & formationis, cum tartaris morboſis, quos excrementum, imo maledictionem è tribulis,& ſpinis conſurgentem, ſive hoſpitatum ens Caedonium, in puro Saphyrico ente rerum, vocat. Tartarus ergo vini, etſi quis eſſet alius, in morborum materiam erectus, male ſimul conſonarent, etiam juxta Paracelſi mentem, ſumendo morbóſos tartaros. Adeóque & morborum cauſam, non niſi impertinenter in tartarum retulit. Cum non conveniant ullatenus in 14.
materia, efficienti, modo, cauſa coagulationum, in coaguli termino, objecto, ut neque in principiis. Non enim arena aut calculus, elixando reſolvuntur, prout alioqui tartarus vini. Tota eſt ergò me- 15.
taphorica, nominis, & proprietatis tranſſumtio, frivola, & audax aſſerendi temeritas, conſpurcando omnia creata, maledicto, ſic ut totum per totum, nil niſi tartari eſſent: atque eò audacia eſt progreſſa, quod fingant tartarum, etiam in medullis, non tamen coagulabilem, quem nec vidit unquam Paracelſus: ſed ſolo auſu aſſeruit. Tartarum jam fabricat non tartarum nec coagulabilem. Adeoque ut omne nedum coagulabile, & ſoliditatem habens; ſed ut liquoroſum quodlibet: id eſt, univerſa creatura, nil niſi tartarus foret in peccati pœnam deſtinatus. Dum jam muſtum deferbuit, dulcedinem amiſit, & vini qualitates aſſumſit, fex tota in fundum cecidit: tuncque incipit transmutatio acidioris partis vini, in fecem agere. Siquidem ſenſim, quod magis ſpiritu vini fœcundum eſt, interiora petens, deſti-

deſtituit ſuperficiem cadi, hoc autem in-
dè aceſcere incipiens, nec reperiens obje-
ctum in quod agat ſibi vicinum: niſi tan-
tum in fundo, illud ibidem ſenſim diſſol-
vit, ſit nimirum aciditas ejus, ſenſim ſta-
bilitur magis. Atqui cum omne acidum
corrodendo velut ebulliat, hinc fit, quod
cum acidum quod circa fundum eſt, ſu-
per fæculam egerit, indè aſſurgat aliud-
16. que loco ſubſtituatur. Lenta proinde eſt
tartari generatio. Ac nequit ergo tarta-
rus affigi in fundo, ob inquietudinem
continuæ ebullitionis illius. Quapropter
generoſa, nec facile à fugiente ſpiritu
deſtituta vina, non promtè aceſcunt, nul-
17. lumque aut paucum edant tartarum. An-
noſa autem Rhenana, flaceſcunt quidem
in guſtus vinoſi gratitudine, quatenus il-
lorum acidum, in fæce combibitum eſt;
attamen fiunt ſtomachica, quippe quod
illorum ſpiritus non ſint abſumti, ad fæ-
cum & aciditatis proportionem. Rubea
vero gallica, niſi fæcem ſervaverint, quam-
que ideo matrem ſive nutricem ajunt,
propriam tincturam diſſolvunt, ſuaque
aciditate eam combibunt: atque ideo bi-
ma evadunt diſcolora, niſi valde generoſa.
Eſt ſiquidem vinorum tinctura quoddam
corpus ſeparabile. Generoſa autem rubea,
quia tardius aceſcunt, ad plures ſervantur
annos. Alba vero holigophora, niſi à fæce
ſequeſtrentur, mox flacceſcunt. Etenim
ablata fæce, cum illorum acidulum non
reperiat objectum quod diſſolvat, manet
vinum in priſtino ſuo ſtatu. Non eſt tar- 18.
tarus ergo vinum aut fex amplius; ſed ex
ambobus conſtitutum neutrum. Quod
autem ſic ſe res habeat, patet, quod tarta-
ri plus diſſolvatur in aquæ pluviæ unciis
decem, quam in vini unciis ducentis, ut-
cunque bullitione agitetur. Ob acidita- 19.
tem vini nempe, qua tartarus coagulatus
eſt. Denique unciæ ſex ſalis tartari, diſſol-
vunt uncias ſeptem crudi tartari, eo quod
lixivium ſalis iſtius combibat aciditatem
tartari. Quod autem tartarus conſtet fæ- 20.
ce vini & non ex ſolo vino, probant Ty-
pographi, qui vel fæcem vini vel tarta-
rum par ſibi atramentum parant. Et u-
trumque horum diſtillando, eructat ſimi-
lem omnino odorem atque par oleum.
Tartarus autem non diſſolvitur in aqua
frigida, eo quod fex vini in tartaro cingat
ſalem ſic, ut frigida nequeat penitius pe-
netrando diſſolvere. Itaque cum nativi- 21.
tas tartari non alibi conſiſtat, niſi in ſuc-
cis vinoſis, ſpiritu vini actualiter conſtan-
tibus & leviter aceſcentibus, propter fu-
gam ſpiritus intro! Cognoſcant hinc Pa-
racelſi Scholæ, quam malè quadret tarta-
ri ſpeculatio, morbis etiam iis, quorum
ergo eſt inventus. Siquidem calculus no-
ſter, nullatenus aquis bullientibus ſolvi-
tur. Eo quod Tartarus potius inter ſales, 22.
ſive ſuccos ſale coagulatos, quam inter la-
pides ſit annumerandus.

INVENTIO TARTARI, IN MORBIS TEMERARIA.

1. NUllum morbum oriri à tartaro. 2. Inſulſus Galenus circa Lithiaſis materiam. 3. Galenus in hoc ſæpè deceptus. 4. Putavit calculum in nobis, per elementum ignis indurari, in medio lotii. 5. Aliquot ejuſdem ignorantiæ. 6. Appellatur ad judicem neutrum. 7. Inexcuſabilis humoriſtarum torpor. 8. Explicatio dati. 9. Paracelſus acceſſit propinquius ad lapidum naturam. 10. Sed ceſpitando etiam lapſus. 11. Recantat Paracelſus. 12 Prorupit ejus temeritas, ex ambitione Monarchiæ. 13. Stoliditas comes ambitionis. 14. Paracelſi nutans inconſtantia. 15. Per Metaphoram microcoſmi, deceptus. 16. Occulta ejus jactantia. 17. Par Ariſtotelis auſus. 18. Microcoſmi metaphoram diſtare à veritate. 19. Paracelſus non ſat ſiſus invento tartari. 20. Duæ ejuſdem inſcitiæ demonſtrantur. 21. Ortus morbi hæreditarii. 22. Utroque extremo erratum eſſe in Scholis. 23. Agreſtis eſt Paracelſi Philoſophia de Tartaro. 24. Probatur error illius. 25. Incongruentiæ Paracelſi. 26. Paracelſus ignarus formalis tranſmutationis rerum. 27. Pergit ſtolidè.

Quan-

1. Quandoquidem Tartarus ad calculi conſiderationem primitus in Medicinam intraverit, tractatum de Lithiaſi expedivi, atque ſub prælo, oſtendi, Tartarum, à natura Lithiaſis eſſe alienum. Nunc demum patefaciam nullum planè morbum è Tartaro oriri: ſed ejus meditationem, in morbis, eſſe fruſtra-
2. neam. Cognoverat Galenus hominem in renibus & veſica, calculis & arenis gravari: neſcivit autem cui cauſæ tantam in nobis duritiem aſcriberet, tandem non reperi, quicquam condenſari poſſe, excepta unico excremento, quod muccum dico, ille vero phlegma vel pituitam indigetat. Cumque deprehenderet, calculum in remotis, adeoque in ultimis exitus oris ſuccreſcere, eoque nil præter ſuos humores acceſſum habere putaret; audacter affirmavit, idem in lotio accidere, atque ideò calculum non aliunde, quam ex undo phlegmate poſſe conſtitui.
3. Quod quia aquæ elemento, & proprietatibus aqueis inſignivit, ideò ad aquæductis in nobis concreſcere debuiſſe. Arriſit ipſi inventio, potiſſimum quod oblato in veſica calculo, continua mucci, ſimul cum urina eſſet excretio. Cogitavit
4. itaque ignem noſtrum, unum quippè de quatuor elementis, quæ in noſtri conſtitutionem concurrere credebat, neceſſarium pro calculoſæ materiæ induratione, & phlegma exſiccaturum, vel mediis in undis, cum alios præter calorem & fri-
5. gus, operatores in natura neſciret. Non enim ſcivit, quod univerſa quandóq; ex nihilo orta eſſent: nunc demum, neceſſitata continuitate in natura, ex quadam ſeminum genealogia deinceps res quæque profluerent; non autem caſuali elementorum confluxu, ſupervenientiſque caloris aut frigoris virtute, tam affabrè ornari poteſtatibus vitalibus. Neque conſideravit ejuſmodi qualitates primas ad ſummũ & extremum, nil quicquam generare poſſe, aut contribuere ad novum ens: ſed ſaltem occaſionaliter vitales ſeminum diſpoſitiones promovere vel retardare in ſui ſimplicitate, non autẽ quatenus combinarentur elementa. Me ſanè ſui laboris miſeret, & quod ſuę credulitatis pœnas luat omnis hactenus poſteritas ægrotorum, quod Lithiaſis cauſas nunquam excõdigno ſit mẽſus, aut à ſeipſo ſemel petiverit (ut alias debebat) antequam medẽdi methodũ erigeret. Anima ſic fit pediſſequa ſuorum appetitum, *plauſibileſq; ſibi fingit rationes juxta appetitum* perturbationis, quæ illam loco dimovit ad conſenſum ſui. Idcircò pere- 6.
grinus Judex, ad rationes à nobis inventas advocandus eſt, ne creduli noſtra adoremus figmenta, & tanquam filioasmemus ac pro iiſdem contra æquum, ut parentes pignemus. Ignis igitur, ſit iſte Ju- 7.
dex, rationum trutina. At ſub Galeno nondum Pyrotechnia nota, ſed inter ſynmiſtas, Pytagoræ ſilentio ſub ſacramento occultabatur. Nunquam enim Galenus, vel rhodoſtagma vidit. Igitur excuſabilis 8.
eſſet in tanta cognitionum egeſtate, ſua forte ambitio ad medendi principatum, ſi ſemel ſaltem muccaginem è naribus vel calculoſa veſica manantem ſub tepore noſtri ſimillimo, coxiſſet in urina, vel per ſe, citra lotium exſiccaſſet. Etenim reperiſſet haud dubiè phlegma iſtud quod rebatur in nobis ad lapidis conſiſtentiam indurari, nullo penitus gradu caloris, unquam aut uſpiam lapideſcere, muccaginem nullam (niſi alias lapidis ſemine gravidam) unquam indurari: ſed in levem tophum atque friabilem conſtringi, vel collæ inſtar iterum reſolvi. Sic enim oportuerat medicinæ monarcham proceſſiſſe, & non ſe ludibrio, poſteritatis & emunctæ naris coætaneis, expoſuiſſe, quod tam lurido contentus commento de morbis, de ægrorum ærumnis, vita & ſanatione ſua impleviſſet ingentia volumina. Non equi- 9.
dem inficior, quin aliqua mucilago, ſubinde lapideſcat: ſed conſtans nego, id fieri, inquantum viſcida, aut muccida eſt: at dumtaxat, ſi ſemine petroſo ſit gravida.

Nam ſaxa friabiliora non puro diapha-
noque liquore: ſed lutoſo, mucilagino-
ſoque conſtant. Quapropter Galeni do-
ctrina muccida tota ac pituitoſa, ſeminata
in petra exaruit, ſterilis ſine ſpica & fru-
ctu manſit in Scholis, ibidemque ſub Ca-
thedra ægrotavit, & jamjam mox diſcuſſa
in pulverem, friabilis evaneſcet. Equidem
ſequentes ætates ad credendum, quam
in veſtigandum proniores ſecutæ ſunt an-
tecedentium gregem, euntes non qua
eundum: ſed qua itum erat, avorumque
inſcitiis ſub ignaviæ ductu, faciles Scho-
læ ſubſcribunt hactenus tantæ ignoran-
10. tiæ. Quare Paracelſus ad novam venturi
Heliæ artiſtæ Monarchiam adſpirans, ſter-
tentium tepidis, torpidiſque ſomniis non
acquieſcens, firmiora quærens lapidum
principia, finaliter inter ſuas diſquiſitio-
nes admirans tartarum vini, animo ſpem
grandem concepit, fovitque; putans o-
mnem lapidem, tam in magno univerſo
quam in Microcoſmo, eſſe merum tarta-
11. rum. Temeritate audendi dein progreſ-
ſus cœpit affirmare; omne corpus ſuam
depromere ſoliditatem, eodem cum tar-
tari coagulo; ut quos anteà è maledi-
cto rebus ſuperveniſſe dixerat, nunc ſe-
12. minum deſtinatione ab exordio fuiſſe,
poſſit recantare. Hocce ſuum de Tartaro,
& ſat ingenioſum intentum deinceps tra-
ducens, ubertim collegit, quod prout tar-
tarus erat lapis è vino (lapis inquam
metaphoricus, quia reſolubilis aquis) ita
calculus, conſimili coagulo induraretur ex
potibus & cibis. Sic enim certa calculi ini-
tia ſe habuiſſe ratus, leporē auribus ſe te-
nere credidit. Placuit illi auſus, & ſpe Mo-
narchiæ indè erectus, cœpit omnes prope-
modum languores multis voluminibus
& Scholiis ſuo commendare Tartaro, ita
ut & Peſtem è Tartaro oriundam crede-
ret. Felicis, faciliſque hujus jubenti tanta
porrò fuit conſecutio, ut inde ſibi ſpon-
13. deret Monarchatum in medendo. Verum
cum ſatis perſpexiſſet elementa, comple-
xiones & humores defeciſſe, nec morbis
ſatisfacere, atque adeo nondum morbi
veram cauſam enotuiſſe in Scholis, quam-
que ſibi cum tartaro enucleaſſe pollice-
batur, tandem ut morborum cauſas ſtabi-
liret, aſſeruit cuncta ſolida aut merum eſ-
ſe tartarum, aut eundem pro magna ſui
parte, in noſtri perniciem continere. Qua-
ſi immenſa Bonitas, in creationis objecto,
morbi & morbis noſtris, ſollicita ſaltem
inhiaſſet. Labor Paracelſi & æmulatio in-
veniendi cauſam morbificam nobis grati-
ficando ſunt. Qui Scholarum ſciens ina-
nes nugas & turpia otia totus contendit
in bonum publicum. Ac credidero, ſi am-
bitionis fuiſſet negligentior, quod in ve-
ra medendi fundamenta per munificen-
tiſſimam Dei gratiam perveniſſet. Sed
ut ambitio eſt tumida, ſuſpenſaque ſem-
per ex alienis arbitriis, ideo Deus per-
mittit in incertum ſemper fluctuare am-
bitionem. Inconſtans ergò Paracelſus, 14.
nunquam potuit ſibimet ſatisfacere per
tartari inventum, quocirca nunc ad com-
plexiones dein ad Aſtra, tum verò ad tria
prima tranſcurrit, & ipſa elementa invò-
cat, ut morborum cauſas ſtabiliret. Ete-
nim accuſat nunc cryſtallum, in quarto
gradu caloris, ut ignis prolem; tum ve-
rò, ut aquæ filiam, ait ſummo frigore in-
duratam. Dein ingentem vitri cumulum,
continuo igne exuſtum, ac (frivole immi-
nutum) in beryllum tranſire affirmat, tar-
tari ſui oblitus, & primis qualitatum
complexionibus per gradus elementa-
les addictus, beryllum Cœli) & altio-
ris ignis prolem affirmat. Immemor ſe
in ſuis Helvetiorum rupibus vidiſſe, gla-
ciem immani frigore, forte à mille annis
conſtrictam jacere, non tamen cryſtallum
eſſe: ſed permanere glaciem, ut ab ini-
tio. Nondum ergò plena requie, in tar-
taris quievit, ſequacium oculos & cre-
dulitatem perſtrinxiſſe, ſibique glorio-
ſum nomen fabricaſſe, confidens ad aliam
anchoram, ſpei ſuæ poſtremam confugit.
Metaphoram microcoſmi, in ipſam nem- 15.
pe veritatem tranſſumſit. Volens nos
omni-

omnifariam & plene, totum ad amuſſim univerſum exprimere, atque reipſa continere in omnibus differentiis terrarum, montium, fontium, lapidum, fodinarum, plantarum, piſcium, avium, quadrupedum, reptilium, ſtellarum quoque, cum omnibus proprietatibus, motibus, tempeſtatibus, morbis, defectibus, & alteritatibus eorundum.
16. Aſſeverans, niſi hoc penitus funditusque ſciamus & credamus, ſcienter, perſpicaciter, diſtinctè, certiſſimè, profundiſſimè, propriiſſimeque, in unoquoque creatorum nos fore inhabiles ad Philoſophiam, ad exercendam medicinam, vel ad diſputandum contra ſuas hypotheſes. Quinimò hanc particulam indubiam, opticamque ſcientiam, decuplo facilius addiſci ait, quam inſalutiferum latinum. Quo elogio apud ſuos creditur, horum ſcientia præfulſiſſe, qui nupero orbis teſtimonio incurabiles
17. morbos ſolus expugnavit. Sic & Ariſtoteles, ad Philoſophi autonomaſiam aſpirans, ſprevit contradicentes ſuis & falſis quidem initiis. Non ſecus atque nigromantici ſibi fidem poſcunt, citra demon-
18. ſtrationem. Sit æterna Domino meo laus, & gloria in omni benedictione, qui nos non ad imaginem impuriſſimi mundi; ſed in typum divinæ ſuæ imaginis plaſmavit, in filios electionis & cohæredes, ſuæ idcirco gloriæ per gratiam adoptavit. Dolenda certe, atque nimium miſeranda illius ſimilitudinis eſſet conditio, quæ nos ſubter legem omnium calamitatum hactenus ſubegiſſet, à creatione uſque adeo & ante peccatum dumtaxat, ut tam abjectæ rei ſculptrum eſſemus: quaſi mundus pro ſeipſo, non autem pro nobis tanquam fine ultimo conditus eſſet: nos autem pro mundo, cujus nimirum tantum icones eſſemus! deberemus nimirum calculoſi fieri, ut ſaxa & rupes repræſentemus. Adeoque omnes omninò eſſemus calculoſi ex æquo, leproſi, &c. Vel non omnes æqualiter microcoſmi. Enimvero cum ſimus ex creatione, id quod ſumus, & calculus fieret, ut rupes repræeſntemus: Jam mors & morbus erant ante in nobis, quam eſſet prævaricatum. Faceſſant hæreſes. Neque enim caducum omnes patimur, nec qui eo laborant illum habent, ut quandoque tonitru vel terræ tremorem aut ſuæ inconſtantiæ ignotum aeris Lorind repræſentemus. Nunc autem ſi hujus ſaltem tantillum verum eſſet, utiq; ſecundum juſtitiam qui patitur damna, deberet quoque percipere utilitates Microcoſmi, uſque adeo, inprimis volare deberemus: cum rationabilius ſit, nos aves referre citius, quam ſaxa, aeriſque aut aquæ procellas. Faceſſant ergo è natura ſenſus allegorici & morales. Natura pertractat entia, qualia revera & actu ſubſiſtunt, in entitate ſubſtantiali, ac profluunt à radice ſeminis, uſq; in tragœdiæ epilogum. Nec aliam interpretationem admittit, quam per fieri & eſſe, ex cauſis
ordinatis. Adverto etiam, Paracelſum 19.
invento Tartaro, ac in morbos introducto, nondum ſat ſecurum ſtetiſſe: ſiquidem etiam Tartarum, primis noſtræ conſtitutionis initiis immiſcet, adeoque nec ipſa rerum ſemina, à tartaro eximit: ſed radicaliter intime, atque pœnitiſſime Tartarum ſeminibus immiſtum vult, quo morborum hereditariorum ſeminarium inveniat. Cujus denuo miſtionis oblitus,
ridiculum dicit. Mulierem inquit, à virili 20.
ſpermate conceptum tartarum ſeparare, in ſe rapere, recondere, & velut anatomizato ſemine, ſe tartari illius heredipetam conſtituere. E converſo, nunquam vini ſpiritum ſic per circulationes poſſibiles depurari, quin non adhuc in ſe ſuum contineat Tartarum. Quaſi Tartarus foret univerſi radix præcipua, vel illi immediatus comes. Ego vero ſcio, ſi quid peregrini materialiter in ſemine eſt, nullam ſequi generationem. Denique, quod ſemen Adami, materialiter in Paradiſo paratum, non generaſſet perfectiorem prolem, quam deinceps quod à lapſu factum fuit in illo. Probant id inprimis

Cain & Abel. Tandem ſi Tartarus, tam intimè ſeminibus inoleſceret, ut materialiter poſt multos à generatione annos, ſe à toto ſeparando, cauſaret morbos hæreditarios: non ſanè ille Tartarus, per Magnetum muliebrem tam citò ſeparabilis eſſet: cum ſiquid è ſemine ſepararetur Gas ſit, diametraliter Tartaro oppoſitum. Etenim ſi uterus, aliquid è ſemine ſeparâret id trahendo contingeret; trahentium autem ea eſt conditio, ut pro ſe, & ad ſe trahant, & tum ceſſent: ſin autem ad ſeparandum, uterus extraxerit, jam non erit metus de malo hereditario, ſiquidem uterus, ſequeſtrandi noxii vim habet. Denique, tametſi morbi ſenſim in paleſtram venerint, nunquam tamen ſemini permiſtos fuiſſe materialiter, per modum Tartari, non Tartarum, non cretam podagricam in ſemine præexſtitiſſe: ſed morbos à parentibus traductos, latêre
21. characteraliter, in vita media, Archei, cujus ſigillum, tandem ſua dierum ſub maturitate erumpit, corpuſque ſibi idoneum fabricat, adeoque fit Archeus morbi, cum omni proprietate requiſita ſeminum. Nàm & morbus, eſt naturale conſtitutum de ſemine provenienſ, Archeo
22. conſtans, ut efficiente cauſa. Ruſticè alioqui cenſum eſt in Scholis, corpora morboſa materialiter confluere, ad generationem hereditarii defectus. Idiotiſmum quoque continet morbum, extra numerum agentium naturalium, & entium corporalium excludere, cum & materia (quam ajunt morbificam) ſubindè ad digitum obvia ſit, ſi oculis luſtretur. Si ergò morbus, jam inter entia naturæ cenſus, quid ni proprii ſeminis neceſſitate ſtabiliretur? Agreſtis eſt Philoſophia, quod Tartarus ab initio in ſemine fuiſſet,
23. & triginta poſt ſolidos annos, inciperet prima coaguli principia, ſibique augmentum ac velut particularem Remp. meditaretur, Idque totum, abſque ſeminis directione. Deus non fecit mortem, nec ideo ſeminibus connexuit Tartarum, morborum materiam. Si enim Archeo ſeminali tam ſtupidi errores obvenirent, jam Rector naturæ habenas ejuſdem deſeruit, & genus humanum propediem ruet. Abſurdum quoque dictum Paracelſi, quod ne quidem vini ſpiritus ſuo careat Tartaro. Nam etſi per ſeculum circularetur, reverà nullum tamen unquam ſeponet Tartarum. Paracelſus e- 24.
nim, qui illum ſpiritus vini Tartarum nunquam vidit aut reperiit, bonæ ſuæ fidei idcirco credi vult, non ſecus atque alibi, ubi putat aquam quoties videri deſivit, omninò in nihilum abire & de novo aliquando creari. Non enim ſequitur: è ſpiritu vini fit ſal in ſale, Tartari coagulum ſuſcipit: ergo ſpiritus vini continet Tartarum. Quoniam etſi omne coagulatum, Tartarus eſſet. (Quod non) Non tamen corpora continent illa, quæ tandem ex iis fiunt. Puta ex gramine lac, ex lacte ſanguis, & ex hinc ſemen humanum fit. Non tamen gramen hominem in ſe continet, ut nec gramen lac vacci-
num. Prodit ergo idiotiſſimum ſuum, 25.
quod velit omne corpus, quomodocunque coagulabile, eſſe Tartarum. Id eſt totam naturam eſſe tartarum, ad introducendam morborum cauſam, etiam ex defecatiſſimis liquoribus. Perindè enim fuiſſet, dixiſſe materiam morbificam ſumi de corporibus creatis: at quid tum, præter ſe ridiculum feciſſet? nonne idem nunc? dum omne corpus tam coagulatum, quam unquam coagulabile, ſub Tartarum ſtringit, ad morbi cauſam inveniendam? Quid enim novi adfert, quod antè non ſciebatur, præter nomen Tartari? Nonnè Galenus ſcivit morborum cauſam materialem eſſe coagulatam, vel coagulabilem? Per nomen tartari ergo, ſaltem oculos perſtrinxit. Cum corpora coagulabilia, non aſſumant duritiem, aliunde, quam ex proprii ſeminis deſtinato: non autem per modum, quo vinum & fex, agendo ſe conſtringunt. Inprimis hec repugnant ſacris & ſuæ ipſius theſi

theſi quæ docent, morbos à peccato ad veniſſe in hominem, & theſis, eſſe virgini naturæ, inſperſum Tartarum. Ac per conſequens ante tranſgreſſionem, corpora in ſe habuiſſe coagula ſua, & non à Tartaro. Etenim in naturæ hiſtoria reperiſſet, ſi non Idiota, nullum liquorem ſubire coagulationem vi Tartari: ſed Creatoris intentione, in ſeminibus eluceſcente. Ideoque quicquid condenſatur eſt nova generatio: non autem præexiſtentis Tartari maturatio. Alias namq; Tartarus antè peccatum in cibis nedum fuiſſet: ſed tota natura nil niſi morbus fuiſſet, mortiſque cauſa ſupplicium ante offenſam, & mors

26. à creatore orta eſſent. Paracelſus enim, alibi perpendens, ſapores in tranſmutato permanere, longius adhuc aberrans, putavit, eſſentias non mori, non corrumpi, non denique tranſmutari: ſed in fimis animalium ſoſpites permanere, perſuaſitque ſibi, ubi ſaporum nulla vel tenuia fortè veſtigia remanerent, priſtinas quoq; eſſentias, ſoſpites ſupereſſe; malè à Scholis edoctus, quod idem accidens, non migraret de ſubjecto in ſubjectum. Adeoque & tranſmutationes rerum negaſſet, ſi preſſus fuiſſet. Voluit nempe ſtercoratos agros fertiles, quod in fimo, ſoſpites vegetabilium eſſentiæ, radices ſatorum ſubintrarent, interitus neſciæ. Suæ non amplius doctrinæ memor, qua fimum animantum omni proprietate concreti orbàtum, ſolamque eſſe ultimam materiam ſalium. Alibi vero vult, fimum, continere potiſſimam Tartari materiam, & hactenus non ſtercoratos Bohemiæ agros, fructus edere minus tartareos, quam qui fumine lapideo, ſive terreo, vel demum fimis animantum impinguati eſſent. Quibus nimirum ſub diu, longâ annorum ſerie, hoc ſumen terreum ſpontè liqueſcit. Quoniam hoc ſumen magis agreſtem atque petroſum Tartarum in herbis produceret, quam fimi toties recocti & depurati in ſalium materiam. Quorum reſpectu fimi aliquot inſtar ſaponis è linteis eluunt. Eoque inſolentiæ, cum ſuo Tartaro devenit Paracelſus, quod 27.
quoties aliquid veſicam roderet, aut ſtranguriam afferret, confeſtim id calcem Tartarum pruinoſum, vel ſimile quid nominet. Quaſi calx & tartarus, jam eſſent ſynonyma! quaſi in medio lotii aliquid abſque uſtione calcinaretur! quaſi calx non præſupponeret materiam ex qua, lapidum! Cum cinis non ſit, qui non anteà carbo. Tandem agnoſcit & Tartarum medullæ, non coagulabilem. Quomodo autem hunc novit, quem videre nunquam potuit? Sibi enim in cunctis credi vult qui microcoſmi entia, & proprietates omnes, perfectiſſimè novit. Sed cur Tartarum jam vocat ens non coagulabile! niſi ut omnes morbi velint nolint, ſuo obediant Tartari figmento? Etenim ſomnia microcoſmica, non potui chriſtianus admittere, ut à Paracelſo tradita ſunt. Id eſt literaliter, & non metaphoricè intelligendo, qui ſenſus à rerum naturalium hiſtoria ſemper exulat. Nec Tartaros ejus tolero: ſed juxta eundem Paracelſum dicam, *Nemini credendum, quod per ignem probare non poteſt.* Ideoque calcem, in nobis non conſentiam cremari, ut neque in nobis Tartarum naſci, qui non niſi in liquoribus vinoſis, Tartarum agnoſci: Materiam autem Tartari permanere de generatione in generationem, per digeſtionum officinas ceu fabulam rejicio.

ALIMENTA TARTARI INSONTIA.

1. *Medici hodierni paulatim aſſueſcunt doctrinæ Tartari.* 2. *Argumentum contra Tartarum.* 3. *Tartarus morboſus non eſſet creatura.* 4. *Tribulos & ſpinas non ſignificare Tartarum.* 5. *Duæ ſorores uterinæ in natura.* 6. *Quo medio fiant tranſmutationes ſolidorum.* 7. *Apiſticum.* 8. *Adynaton, impertinentia aliquot.* 9. *Inconſtantia Paracelſi.* 10. *Frivolum.* 11. *Abſurda, ad Tartari poſitionem conſequentia.* 12. *Archeus ſibi præparat materiam, dum eandem non reperit.* 13. *Error Paracelſi, circa microcoſmi Idæam in pane, circa anatomias eſſatas in cibis, & pharmacis.* 14. *Abſurda alia.* 15. *Notabilia aliquot contra Tartarum cibalem.* 16. *Virilis ætas minus obnoxia lumbricis.* 17. *Decepit Paracelſum, lapis denti adnatus.* 18. *Hinc natum aliud figmentum.* 19. *Probatur præfata aſſertio, & aliquot abſurda deteguntur.* 20. *De lapide dentali aliquot abſurda.* 21. *Frivolum Paracelſi.* 22. *Quid ſit lapis dentalis.* 23. *Ortus, & fiendi modus.* 24. *Oeconomia dentium.* 25. *Ætas ſua dentibus.* 26. *Frigida cur denti hoſtilis.* 27. *Error circa duritiem calculorum.* 28. *Cur renum calculus tandem pallidus oriatur.* 29. *Inconſtantia Paracelſi.* 30. *Ejuſdem neglectus.* 31. *Inſtantia axiomati illata.*

1. EMunctiores Medentum, paulatim ſic à Scholis humoriſtis recedunt, ut cum Paracelſo omnes propemodum jam morbos uni adſcribant Tartaro. Quarè oportuit, meæ depingere pœnitentiæ exordia, & quouſque me ſeduxerit olim juvenilis, & inconſiderata credulitas. Interim, cum judicii conſilium emanet ex intellectu per gratiam Dei, cum libera aſſentientis voluntatis electione, nolim quenquam cogere. Quiſque incoactus eligat, quantum recepta in intellectu chariſmata veri oſtenderint.

2. Ego ſaltem veritatis naturalis & avidus, licet hebes indagator meditari cœpi, ſi Tartarus aliquis ſit in nobis, cum proprietate ſubſiſtendi, neglecta nimirum atque peracta, omni in nobis digeſtione, à retenta poteſtate, reaſſumendi coagulum invitis nobis; ille vel erit miraculoſus, ſive ſupernaturalis, vel plane naturalis vel præſtigioſus, ſive diabolicus. Qui, licet non ſit ſupra naturam, propter inconſuetum tamen in natura ordinem, ſequeſtratur in claſſem peculiarem. Quicquid autem ſolum per artem ſubſiſtit, cum formæ eſſentiales ſint ſecluſæ ab Artificum poteſtate, ens artificiale inde oriens, non cadit ſubter conſiderationem medicam. Ergo à ſufficienti enumeratione partium commendatur præfata Tartari diviſio. Denique etſi Tartarus eſſet morboſus & hactenus præter intentum naturæ humanæ, non eſſet tamen in ſui entitate præter naturam; cum omne ens materiale gremio naturæ claudatur. Itaque ſive Tartarus ſit ſupernaturalis, ſivè merè naturalis, ſaltem eſſet creatura: creatus ergo Tartarus eſſet ab initio, cum nullus deinceps à peccato creatus legatur, neque materiâ ulla formaliter per maledictionem tranſmutata. Ergo Creator feciſſet ſupplicium ante culpam, &
mortem in materiâ. Quod repugnat veri- 3.
tati & Textui. Quomodocunque ergo ſumatur Tartarus, non fuit creatus à
Deo: ergo non eſt ullatenus. Semina 4.
quidem tribulorum & ſpinarum, Agricolis primis ſunt promiſſa, non quod exin per maledictionem nova creatura, ſingulis alimentis in Tartarum eſſet tranſmutata aut immiſta, quæ ante lapſum non fuiſſet: nam maledictio peccatum prægreſſa eſſet, & pœna illata ante reatum: Paracelſus enim noſcere debuiſſet, in natura duas ſorores uterinas inter
tangibilia. Reſolutionem nempe & co- 5.
agulationem; quæ alternatim ſe mutuo recipiant. Liquor namque ſolideſcit, & ſolida liqueſcunt viciſſim. Eo quod viciſſitudo ſit lex ſcripta in ære corpo-
rum. Siquidem nunquam corpus ſoli- 6.
dum tranſmutatur in aliud, quin prius per reſolutionem reducatur in primam ſui

ſui materiam, quæ liquor eſt, quam nempe habebat antequam coagularetur; Neç
7. credendum aliquod corpus eſſe hodie, cujus materia non ſit ab initio creata; nec poſt primum ſextiduum aliquid in corpore fuiſſe vacuum, quod nova deinceps Tartari creatione poſt peccatum, fuerit repletum. Multoq; minus, quod Deus Tartarum nobis in tribulos & ſpinas creaſſet, quem Protoplaſtus, & capitalis tranſgreſſor, non multo magis principaliter, originaliter, & capitaliter ſenſiſſet, & conſequenter omnes pariter morbos, quos inde oriundos comminiſcitur Paracelſus. Cum Deus non ſit perſonarum exceptor: ſed juſtus atque ſeverus vin-
8. dex, pro meritis uniuſcujuſque. Denique plurima me impediunt credere, Tartarum aliquem proditoriè in nos ingredi, quodque licet noſtra digeſtione rite ſit ſubactus & tranſmutatus, poſtea tamen ſuæ malignitatis memor, ſeſe à boni alimenti conſortio ſequeſtret, retineat antiquam ſuam nocendi inclinationem, & antiquas coagulandi hoſtilitates. Enimverò quantumvis Adam non peccaſſet, non tamen proin vinum abſque tartaro, lac abſque caſeo; fluvii citra lapides, & cibi abſque excrementis fuiſſent. Stercorum nimirum emunctoria erant antè peccatum nec deſtinata, ut ſaltem poſt prævaricationem ſuis uſibus ſervirent. Sanè ipſe vini tartarus, hunc inventorum tartarorum primus deluſit, neſcium, quod ille tartarus ex creatione, tanquam utilis atque bona creatura proveniſſet, habens proprios fines, juxta intentionem Dei. Quanto magis, quod hic tartari morboſi inventor fateatur tartarum, vino præſtantiorem: excrementum autem non ſunt præſtantiora corporibus, quorum ſunt recrementa. Saltem non eſt rationabile magnam virtutem poſſideat ens, quod à peccati maledictione emerſiſſet in natura. Sin autem corpus inquantum coagulabile tartarus ſit, jam totus univerſus ab hoc reatu non erit immunis, quin ſit filius maledictionis & non creationis. Denique vini tartarus, ebullitione aquæ reſolvitur, atque evaporata aqua, rurſus in pulverem concreſcit, qui tremor jam dicitur. Aſt ſemel noſtra ſubactus digeſtione, non amplius dein in pulverem coagulatur. Prout enim aquæ bullientis eſt diſſolvere: ita digeſtivæ opus eſt, tranſmutare. Impii 9.
ergo conſilii Medicus eſſet, qui tartarum potandum daret, ſi intus iterum coagulari poſſet, atque proditur vaſis adhæreret. Etenim ſi abſoluta digeſtione quicquam, retineret vim coagulandi priſtinam, atque eatenus aliquot morborum centurias pareret, id omni prærogativa ipſemet vini Tartarus eſſet, ſub cujus ſigno jam cæteri ſua dedere nomina, penes Paracelſum: Atqui vini tartarus, à digeſtione cæterum non coagulatur amplius in priſtinum, quinimò ſpem omnem indurationis ſeponit, adeò ut muccagines è ſtomacho detergat: ergo multo minus tartari ciborum id poterunt. Porrò, ſi quis è terra 10.
tartarus in cibos ingreſſus in nobis rurſum coaguli terreni hauſta concilia reſumeret, Is ſanè prius in herbis & pecoribus, adeoque in cibis ipſis eaſdem tranſmutationis leges ſubiens, aut tartari inſtar, ab iiſdem relegatus & ſeparatus fuiſſet, vel alioquin in illis agreſtem coagulandi naturam amiſiſſet: Atqui cum in cibis, iſtam indurandi proditionem, non exercuerit, neque tartari proprietates retinuerit aut habeat: quo pacto quæſo, eam potius in nobis reſumet, quam prius, dum herba, aut poſtea dum pecuina caro fieret? Quomodo enim ſuæ proditionis oblivíſcetur prima ſui tranſmutatione in herbam, & ſecunda dein in belluam, eamque tertia ſui tranſmutatione, prius repetet in nobis, cum olere, cum lacte? Verum ſi formaliter tranſmutatus fuerat, tartarique eſſe, atque proprietatem amiſerat, dum ſpiritum vitalem & ſubſtantiam braſſicæ, graminis, lactis & carnis indueret, vereque vitalis factus in hiſce,

depoſita

depoſita feritate Tartari, quomodo inquam, & unde coagulandi Tartari morboſi, inveniet in nobis ſua antiqua & immutata principia? vel ſi non depoſuerit Tartari proprietates, dum herba, dum chylus, cremor, ſanguis, ac tandem, lac fieret: quare ſe non oſtendit hoſtem palam? Nec enim Philoſophia permittet, quod & Tartarus ſimul & braſſica eſſet, aut tandem ſanguis vivens & ſimul Tar-
11 tarus. Quocircà, ſi Tartarus ſuam amiſit eſſentiam, atque in alienam abivit, non potuit ſuam retinuiſſe multoque minus, à privatione ad habitum, potius in nobis tranſiiſſe, quam in herbis, quam in brutis. Tandem ſi ſit Tartarus realis in rebus, certè is eſſet perſeverans, per omnes corporis tranſmutationes, nec à ſublunarium poteſtatibus quicquam patiens, qui tot ſibi invicem tranſmutationibus ſuccedentibus, nil prorſus pateretur, niſi à ſolis nobis ſumtus. Aſt hoc, eſt abſurdum, excrementis aliquid perpetuitatis donare, quod illorum enti puro non eſſet familiare. Imo vel ager, quarta vice rapis in eo natis, ſtercoratus fructus proferret, nullo prorſus Tartaro onuſtos, vel abſurdum eſt, quod tertia, aut quarta vice, ſaltem Tartarus ſe manifeſtaret, anteà occultus. Porro ſi unumquodvis creſcens proprium ac inſeparabilem in ſe Tartarum haberet, ut in nobis dumtaxat: non autem in brutorum lacte, & ſanguine, fieret Tartarus ex deſtinatione; neceſſe eſſet, Tartarum, à Creationis exordio & non ab increpatione peccati incœpiſſe. Sin autem Tartarus, non aliis creaturis, ſed nobis ſaltem Tartarus fieret: Jam eſſet ejus origo ſuper naturalis, nullusque morbus naturalis: ſed omnis morbus miraculo oriretur: eſſetque noſtra digeſtio vilior ac vita brevior quam viliſſimæ beſtiolæ. Cujus nempe digeſtio ad veram tranſmutationem eſt, illorumque reſpectu omnes Tartari ciborum permaneant miraculosè in prima materia immutati. Hoc inquam deſtruit Philoſophia, docens, nunquam fieri tranſmutationem abſque morte, & occaſu prioris entis, & termini à quo, deſtructione, ne ſcilicet unica res conſiſteret ſimul in duobus terminis eſſe. Ut enim herbæ ſuccus cruor fiat, neceſſe eſt, prius perire eſſentiam ſanguinis herbalis, cum proprietatibus Archei ſui, & hactenus etiam perire omnem Tartarum, in tranſmutatione rerum ſingula. Quid ſi lapides in ceraſis, perſicis, meſpilis, piris, &c. Sint fructuum illorum creati Tartari, ſanè debuiſſent potius deduci in tartarorum ſcenam, & in morborum cauſas, quam ipſemet vini Tartarus. Qui in aqua bulliente reſolvitur. Medicæ quoque Scholæ, nequam, & pernicioſæ eſſent, quæ ejuſmodi fructuum putamina, pulvere tenus, ſuis propinant ægris, quatenus quicquid per noſtras liqueſceret digeſtiones, tartarum contineret, noſtroſque calculos propterea neceſſario augeret. Quinimo, dato Tartaro in cauſam morborum, neceſſariò nucleus, ſine putamine in ceraſo, antè peccatum fuiſſet, adeòq; omne creatum à peccato deinceps eſſet immutatum, uſque ad ſcientias & ideas ſeminum, prioremque indolem, & figuram exuiſſet ac modo creſceret ex maledicto, non autem virtute benedictionis. *Creſcite & multiplicamini.* Fruſtra itaque ejuſmodi fructuum teſtæ, tanto decore ornantur, providentia ſignantur, ſervantque ſpecificam identitatem ubique, ſi excrementorum ſive Tartarorum ſint proles, atque reliquiæ ſi non ſint opera deſtinata ſeminum; ſed accidentales tartari ſtructuræ. Sic quoque trans ceraſi ſtipitem (exiguum ſanè filum) liquor mearet, tantæ indurationis futurus tartarus, qui in caudice, aut corpore ceraſi, ſui nequicquam concreviſſet, at ſaltem circa nucleum. Quinimo Naturæ deſtinatio potior eſt, & prior circa pellem, & putamen ceraſi, quam circa ſuccum vinalem ejus. Adeóque natura excrementum intenderet, antè rem ipſam. In nobis vero,

ſolo

ſolo dentium contactu, mox tartarus indureſceret. Inſigni quoque ſcientia tartarus polleret, quod nondum per plantam aſſumtus vagatur, nec etiam dum à bruto maſticatus conteritur; ſed penes ſolum hominem in tartarum formaretur, alibi verò coagulari nolit aut neſciat. Equidem ſi in fructibus, tartarus ſuas non ſequatur deſtinationes: ſed prius tantum in homine; vix credam, hoc mandatum ipſi divinitus injungi, dum cibo tenus in nos intrat. Sed potius, ſi quicquam ciborum, à proſcripto conſueti in natura intus degeneret, id vitium noſtrum eſto: non rerum tartaro gravidarum. Sin autem in rebus tartarus lateret, error eſſet in Archeo, ex inſcitia legum naturæ ſuæ.
12. Abſurdum id eſto. Negare videlicet per digeſtionem poſſe digeſtum atque tranſmutatum à priſtino vultu & propenſione ſui ſeminis mutari in naturam digerentis. Enimvero ex unico & homogeneo ſucco quadringentæ herbæ ac totidem diverſæ arbores opiparè nutriuntur. Non quidem quod ex ſimilari illo ſucco pro ligno ſeparetur id, quod plus reſinæ & fortioris coaguli continet, totidemque ex eodem ſucco terræ ſeparationes fiant, quot diverſitates in præfatis plantis. Abſit. Indignum id Archeo, qui plenariè novit minus vitæ ſuæ mediaque ſortitus eſt, ad perficiendum quæ ſibi ſunt agenda in materia ſibi ſubſtrata. Etenim ex ſeminibus nil quicquam ſeparatur pro radice, caudice, folio, carne, oſſe, cerebrove. Diverſitas membrorum non trahitur ex veritate univoci liquoris. Non enim Archeus indigus eſt pauculæ & imperceptibilis diverſitatis illius in ſeminibus, penes quem pendet omnis alteritas, & cujus videlicet præexſiſtentis diſpoſitionis ipſe Archeus principalis & unicus faber eſt. Ab eodem ſcilicet Vulcano dimanant rerum diverſitates, non minus quam diverſitatum proprietates. Alias namque Archeus non eſſet tranſmutator: ſed tantum maturator & coquus. Nonnè enim lignum fuit ſuccus in ſui initio? adeoque merus herbaceus liquor induruit vi ſeminali? non autem præexſiſtente duritie in materia. Abſurdum quoque 13.
iſtud Paracelſi, quod etſi non actualiter exſiſtant materiales diſpoſitiones membrorum heterogeneorum cauſæ, ſaltem inſit ſpiritualis idea humana pani, ſine qua cibus non verteretur in alimoniam. Hancque ideam vocat anatomiam eſſatam, eamque arte viſibilem jactitat. Arbitror in eodem pane ſic una fore, ideam paſſeris, carpionis, ſuis, bovis, canis, equi, ſimiæ, &c. Quæ ideæ penetrarent humanam in eadem buccella panis, adeò ut Paracelſus non oſtenderet ideam humanam ſemper, quin ſubindè ſuillam offerret: niſi ſpiritualis ſeparator adeſſet, qui ideas cæteras ab humana quoties vult, removeret, qui nempe ſe viſibilem in idea humana, quibus vult, patefacit. Apage cum ſeriis nugis in Medendo. Porro fabâ ſatâ ſub lucem mox prodit faba, nec amiſit partes heterogeneas in radicem, caulem, germen & folia propagandas. Sed dato quod in rerum ſeminibus fieret ſeparato, juxta conſtituendarum partium varietates, quanto ergo curioſius Archeus invigilavit ſeparandis Tartaris è cibo? Verumta- 14.
men ſi detur Tartarus aliquis in cibo, ille ſanè nunquam in venas intromittetur, niſi dum in verum chylum fuerit converſus, Id eſt, Poſtquam deſierit eſſe Tartarus. Ideoque ſublata coagulatione non eſt amplius materia tartarea: alioqui totus univerſus nil niſi Tartarus eſſet. Ado- 15.
leſcens enim quidam nobiſcum Caleto ſolvens, dies octodecim integros navigavit Bilbaum uſque, atque indies non minus edebat quantum ſex diebus in terra comediſſet: ſemel autem nono, atque iterum decimo octavo, ad exonerandam alvum ſeceſſit: excrementum autem vix ſuperabat duorum ovorum magnitudinem. Unde infero tantum ciborum molem mutatam, & conſumtam in ſuccum; Mox alendo difflabilem. Si itaque

cibi, Tartarum continerent, nec adoleſcens ille hunc excerneret; neceſſariò ægrotaſſet: cum nimirum Tartarus non digeratur aut vertatur in bonum ſanguinem: ſed prorſus juxta leges tartari, in venas raptus coagulari debuiſſet: attamen deinde ſupra quadriennium ſanus vixit. Concidunt igitur tartareæ nugæ. Iterum. Vir diuturniore morbo non parum emaciatus convaluit: non potuit autem à multo cibo abſtinere, quod valdè famelicus eſſet! nec tamen ſexageſimam ſumti cibi partem dejecit per inteſtina. Ita ut quicquid pridem per excrementa ſolet dejicere: tum ſibi in carnem reſarciebat: Sic namque robuſtior ſtomachus duriores etiam cibos facile coquit, abſque nocumento aut Tartari memoria, quos tamen ſeipſo pridem factus ignavior foras, ut verum excrementum ſecernit Archeus ſcilicet, quandoque intus luxuriat, dum minis ſibi volupe corrumpit ſuperflua, quæ alias ſibi ſunt innoxia, atque proſcribit, quicquid ſibi placet minus, licet enchymum. Nam quicquid ſuperare non vult, non id intentat, non aggreditur: ſed à ſe repellit & condemnat. Quantum autem non reſolvit, ſpecie liquoris diaphani: ſed turbidum, vel colore imbutum relinquit: id totum ut inutile decurrere deſinit. Plenè autem reſolutum, ſibi idoneum eligit, retinet, ac conformitate adaptat, intrò trahit, peneſque ſe hoſpitat, omnis tum coaguli propenſione exutum, eamque non niſi à membrorum alendorum Archeo mutuat. Quantum autem Archeus ſemel ſpreverit, aut eſt recrementum in ſe ipſo, aut tale evadit mox, propter repulſam. Quicquid verò ſemel repulerit, id poſtmodum nunquam aſſumtum iri ſperet. Patet igitur, ſi cibi non in bonum cruorem mutentur, id digeſtionis vitio; non autem alicujus Tartari ergò, evenire. Tardior, namque ac delicatior digeſtio, quæque multo velut mangonio nauſeat, parum ſibi ab enchymo cibo multo, reſervat: reliquum vero, non ſecus ac proprio indignata torpore exterrita per affluentiam contemnit. Memini enim gallum furfure triticeo ſaturatum, excreviſſe furfures integros, abſque farinæ flore, mox autem fame preſſum, egeſtos furfures iterato comediſſe, & in ſecundo fimo, omnem furfurem, in liquidum excrementum rediiſſe. Undè 16.
didici, ſi quicquam inter excrementa appareat minus comminutum, aut mutatum: id non eſſe vitio Tartari, ſed digeſtivæ errore. Quocirca etiam conjeci, virilem ætatem minus lumbricis obnoxiam, quam ſit ſenilis aut puerilis. Unicus enim panis, in hoc, totus ferè reducitur in cruorem, qui in illo in excrementum cedit. Cruor item fit os, caro, jecur,
cartilago, &c. Variaſque ſubit indura- 17.
tiones, non Tartari ergo: ſed tranſmutativæ virtutis Archei. Finaliter igitur nullum Tartarum in cibis admittere cogimur aut poſſumus. Paracelſum enim decepit, quod cerneret ſubflavum lapidem dentibus adnaſci, qui quanquam nec alibi in corpore, neque foris in mundo ſibi parem haberet; quia tamen calculo veſicæ in duritie quodammodo reſponderet, temerè affirmavit hunc dentium lapidem, eſſe ciborum Tartarum. Duriorem inſuper, quo propinquior cibis & ori eſſet: denique putans, nil cibalis tartari ad veſicam pertingere, dixit, renum, & veſicæ calculos, tantum eſſe tartaros potuum, non ciborum. Ejuſque apprimè proprietatis, ut durior eſſet, quo
longius ab ore pergeret. Commentum 18.
ſanè facetum, quod etiam eo durius illi impoſuit, quo diutius in eo perſeveravit. Nam patefecit in eo, ſe nec tartari, nec calculorum, imo neq; lapidis dentalis originem materiamque ſciviſſe. Ideoque & perperam tartarum, in morborum quorumvis genitorem attuliſſe. Quæ ſanè
heic largius explicanda ſunt. Inprimis 19.
ergo ſupponam, cereviſiam ex optima ſaluberrimaque aqua, (puta pluviali, & ab omni tartari ſuſpicione defecata) & gravis,

gravis, fieri ac bibi à calculoſo ſive in Lithiaſin prono, non utique tamen proinde hic erit à calculo immunis, eo quod ſuus potus non habeat niſi materiam cibalem, non autem tartarum potuum. Quocirca ſi Paracelſus fabulas non dictavit, nunquam illa cereviſia ſuppeditaret materiam calculo. Imo Tartarus (quem fingit) in granis cerealibus, amitteret ſuam proprietatem cibalem, coagulandi ſe procul, & aſſumeret proprietatem tartari potus, ſola ſui coctione. Et per conſequens, idem accideret pani ignem experto, ut & cibis reliquis, eſſetque regula præfata Paracelſi dumtaxat pro cibis crudis, Adeo ut qui ſolis coctis veſcitur, non eſſet aptus pro lapide dentali. Quaſi qui bibit aquam puram diſtillatam, non eſſet ſubnoxius calculo! Quod, de Imp. Frederico tartarum horrente, ipſe Paracelſus negat: vultque & aqua pura, coctaque potos, tartaris ſubnoxios, eo quod aqua bullita ſemel facilè putreſcat. Putredo ergo, cujus ratione Tartari fatiſcunt, jam tartari mater fiet, quæ unica alias ſolet coagulatorum eſſe inimica. Quaſi vero decocta ſive juſcula carnium, aut non eſſent putredini obnoxia! aut inſalubria quatenus bullita! aut Tartarus in aquis non coctis balſami loco eſſet. Cur ergo Paracelſus præſervativa præſcribit, paſtu ſingulo maſticanda, ne tartareſcat potus, ſi hic amiſerit tartarum per ebullitionem? vel ſi per ebullitionem, aqua nil paſſa fuerit, cur illam ait inſalubrem, cito putreſcibilem, & anhelitus fœtentis cauſam? Quod ſi lotium fiat è potu, ciborum miſtione ſaturato; quomodo ergo vult calculos renum, & veſicæ, ex ſolo potuũ tartaro, non item & ex promiſcuo tartaro cibali? An fortè dicere intendit, neminē mejere cibos ſolidos? At ſtultum id, ſi ſerio dicatur. Si vero, illam eſſe velit potui proprietatem, ut Tartarum, eo duriorem efficiat, quo longius delatus fuerit. Atqui ſaltem tum male contra ciborum tartaros diſtinguet Tartarum potuum. Cum cibalis, æquè benè immiſceretur, atqui innati potibus Tartari, ſi qui eſſent. Quid enim iter aut mora darent tartaro potus? aut quid hic acquiret decurrendo pro ſui induratione? Siquidem calculus non à calore, curſu aut digeſtione coagulatur (ut ſuo loco patefiet) ſed à ſeminali radice, interni ſui coaguli. Neceſſe ergo eſſet, quod Tartarus, minus exquiſite cibis, quam potui inhæreret: Inprimis huic contradicit cereviſia, quæ etſi aqua conſtet, non Tartaroſa: tamen non minus calculos, & lapidem dentium gignit, quam aqua ſimplex. Secundo contradicunt aquæ, quæ cadendo, mox ad obvia quæque lapideſcunt, eoque minus, quo longius, à ſui ſcaturigine deflexerint. Quapropter cum ſub digeſtione, contingant recrementorum ſeparationes, quæ digeſtio deeſt fluenti aquæ: potus certè ſub primo digeſtionis examine, omnem exueret calculum, longeque duriſſimum atque ſinceriſſimum. Ac nimium laxè Tartarus in cibis appenderet, qui ſola maſticatione, quamprimum dentibus ſe affigeret, ſeque è cibis ſegregaret, in quibus per tot annorum circulos, & formarum (in plantis, belluis, lacte, &c.) metamorphoſes, clanculum delituiſſet an-
tea. Sed ſodes, quænam vis ſeparatrix 20.
ineſt dentibus, quæ nuda molari contritione ciborum, nedum Tartarum in ſanis deſumeret extra cibos: ſed & ſimul groſſum à ſubtili & durum à minus ſolide indurabili ſit ſegregando? Quod ſi hoc non evenit, partium tartarearum ſequeſtratione & electione: ergo totus cibus ejuſdem eſſet conditionis, & quicquid ciborum eſt, id totum adæquatè eſſet tartareum. Hactenus ergo Deus fecit mortem, & non omnia quæcunque vidit, erant bona, ſi omnes cibi Tartari & excrementa ſint. Quare ſaltem ollæ culinariæ non affigunt dentalem tartarum, ad craſſitudinem aliquot digitorum? dumque fœtidum atque olidum pro more dentium? Quomodo enim Tartarus ciborum, ſolo

morſu à cibis ſeparatus, poterit affigi mordendo, ſi dentes mordendo ſeſe abſtergant & madent? Imo Tartarus iſte omnium dentibus æqualiter abſque exceptione adnaſceretur, eo quod concurrant æqualiter omnia; dentes, nimirum, cibus & maſticatio. Atqui plures etiam incurri ſuos dentes ab iſto lapide immunes habent, Etenim præter æthiopes, quorum gingivæ deſinunt in acutum cuſpidem ſuper dentem, hi inprimis non facilè lapidem dentibus affigunt. Contra verò, quibus gingivæ tument cruentæ in obtuſum finiunt, & malè dentibus aſſociantur, iis frequens coacervatur ejuſmodi lapis. Princeps Radzivilius narrat millenas mandibulas in Ægypto obſervaſſe cadaverum jam à bis mille annis balſamo mumiali conditorum. Et nullam reperiſſe, cui dens defecerit, carioſus aut denique ater eſſet. Ea eſt nempe climatis bonitas pro dentibus & nitore eorum: quæ ſanè luit aliunde. Quoniam ibidem vix tertius hominum caret lippitudine aut notabili oculorum vitio. Denique ſi dentium ea eſſet proprietas, ut Tartarum ejuſmodi à cibis ſegregaret. Jam omnium prorſus dentes æqualiter fœtido tartaro obliti eſſent. Itemque ſi aliqua ſeries dentium concatenata, & manu detenta per cibos contuſos duceretur, vel cibi cum illa ſerie, velut piſtillo contunderentur, abluereturque ſeries tantundem, quantum unicus hauſtus, ex profeſſo ſumtus, nobis dentes eluit, non tamen unquam ullus lapis iſtis dentibus adnaſceretur, multoque minus, qui fœteret inſtar lapidis dentalis; quippe qui anhelitum cadaverizat. Febricitanti dein, qui quatriduo nil edit aut maſticat, non deeſt ſua proin dentibus mucilago tandem lapideſcens. Imo ipſi copioſior eſt, quam benevalenti. Patet ergò quomodo mucilago lapideſcens, primum circa radices dentium, qua extra gingivam emicant, non ſit Tartarus ciborum. Deinde quod merus potus etiam cauſaret in propinquo eandem duritiem, quam fingit propriam Tartaro ciborum. Alius demum edens nihil, bibenſque per cannam ob defectum oris, palati, linguæ, faucium &c. maſticans ergo nihil, adeoque nequicquam alimenti ſuis attingens dentibus: attamen quotidiè lapidem dentibus affigit, non alias, quam comedens. Item à ſingulo paſtu, tametſi os atque dentes exquiſitè abluantur, tamen manè nova lapideſcens mucilago fœtenſque circa dentes verſatur, quæ ſaltem ex cibo remanſiſſe nequivit: quæque ſi Tartarus ciborum eſſet, toties hic etiam diverſus eſſet, quot ſunt ciborum alteritates. Quem Carthuſiani eundem & æquè olidum habent, ac carnivori: Item qui ſimplici pane & pomis veſcuntur, non alias quam qui caſeum ſaltem, atque panem edunt. Vel Hyberni illi, qui trifolio (quod Ciambroch vocant) loco panis & aqua vivunt, cum Norwegiis, crudo ſiccatoque piſce contentis. In eodem lapide conveniunt omnes. Exceptis paucis felicioris diſpoſitionis. Frivolum ergo inventio- 21.
nem Tartari pro morbis fundaſſe ex Tartaro ciborum, propter lapidem odontalem. Qui certe inprimis non ex microcoſmica ſomniata proprietate defluxit, quod Macrocoſmus nuſpiam fœtentem lapidem ſuis maſticando dentibus adfixerit. Si itaque non ex Tartaro ciborum lapis ſit, nec certè etiam ex Tartaro potuum erit, quippe qui rarò dentes attingit, celeriter transfluit citiuſque Tartarum eundem ablueret quam apponeret. Dicam ergo unde Lithodontos materiam & efficientem habeat. Utpote exinde adhuc conſtabit rationes Tartari eſſe vanas. Indubium eſt 22.
ergo linguam tunica fimbrioſa, inſtar Holoſerici veſtitam eſſe; & ſi quid de cibo aut potu in ore commaduerit, hoc intra fimbrias iſtas obtineri donec eodem madore ſint repletæ. Non eſt attamen iſtud ciborum ullus, aut potuum Tartarus, tanquam eſſet ſeparatum coagulabile, à non coagulabili: ſed eſt tota in ſolidum ſubſtantia cibi, quæ per ſalivam forte commadu-

maduit, detentaque eſt intra iſtud holoſericum. Quinimo deraſa iſta ſorde, abs lingua non acquirit tamen duritiem lapidis dentalis, quocunque demum tepore areſcat. Fœtet quidem nec tamen omnino pro odore cadaveroſo lapidis dentalis. Nam ſi mox à paſtu, lingua abradatur ſcalpro, vel duriore fricetur linteo: manè quidem minus mucilaginis, iterum abrades: ſed non proindè minus olidæ. Simile invenies de dentibus. Intellige ergò hanc linguæ ſaburram, non ex ſolis cibis, ſed ex ſaliva, linguæque recremento naſci. Si enim cavo dentis detentus cibus, idem cujus recrementum in linguæ tunica eſt imbibitum, pernoctaverit: fœtidiorem longè halitum exſpiravit, quam præfata linguæ abraſa mucilago. Sic quoque inter gingivas & maxillam, utut à cœna os ablueris, ſingulo mane, alba quædam mucilago coacervatur, quæ inde per linteum abſterſa, & aſſiccata, olet proprio fœtore. Obliquè ergo tranſeundo, annotabo, hanc linguæ mucilaginem, potiſſimum eſſe cauſam, difficultatum in faucibus orientium, conſequenter quoque, hiſce malis, ſubnoxios, ſe liberaſſe frequenti ſcalpro, ut à ſingulo paſtu videlicet atque mane linguam ſcabant. Partes ſiquidem teneræ atque vicinæ hanc horrentes mucilaginem dum putret, excandeſcunt, horrido ſibi contagio, ideo phlogoſin tenuem accendunt, ob præſentiam ſibi hoſpitis exotici. Non eſt autem dentalis ille lapis, filius ſalivæ, aut ciborum: cum neutra, nequidem utraque ſimul, unquam queant coagulari, in ejuſmodi duritiem, multoque minus in odorem adeo putidum, infectantem decies millies quotidie, totam oris putidique anhelitus auram. Dudum mecum admiratus, generationem tam frequentem, olidam manifeſtam per tot ſecula & virorum ingenia ignotam manſiſſe. Pavens itaque ingemui, quid ergò circa abſtruſiora, à Scholis actum eſſet! Dicam quid me rerum Magiſtra docuerit: In ore, nil verſatur

præter ſalivam, cibum & potum. Dentalis autem lapis ex nullo horum eſt; ſed primo ortu eſt albæ muccaginis inſtar, quæ cras flaveſcit pallida: inde tandem in duritiem lapidis veſicæ accreſcit dentibus, à quorum gingivis incipit lutea, & in dente non rarò nigris maculis manifeſta, imo & carioſum atque nigrum dentem efficit. Adeo quod totius corporis duriſſimum, atque ſicciſſimum (id eſt dens) citiſſime etiam putreat. Cognovi quidem, quod ciborum ac ſalivæ mucilago concreſceret: at nunquam in lapidis conſiſtentiam.
23.
Notandum ea propter dentem, nedum in ſui fundo ſive radice nutriri: ſed etiam lateraliter, ex ipſis gingivis. Teſtes ſunt ipſæ gingivæ cruentæ, vel minus ſanæ, dentibus non aptè cohærentes, quod caveas ſive foſſulas, ad dentem male nutritum, abinde ab ſuæ indiſpoſitionis exordio, relinquant, dentemque nigrore, extravenati ſui cruoris tingant. Tum poſtremo etiam, quod dens, ſubter gingivam, acutiſſimi ſit ſenſus, quo extra eam caret. In tanta ergo ſenſus vivacitate, dens vivit, ideoque & nutritur. Excrementum itaque gingivarum, ut erat ex præparato cruore, pro nutritione dentis; ita quoque aliqualem ſuſcepit determinationem ſive potentiam dentalis duritiei. Quod ſanè dentium excrementum, ubi muccaginem ciborum & potuum combibit, mox quoque feſtinat indureſcere ad deſtinatam duritiem. Quod enim libro de Lithiaſi, de ſemine petroſo, adeoque de petreſcentia, ſive modo fiendi in lapidibus dixi: Id quoque non incongruè denti, pro fabrica lapidis dentalis, totaliter convenit. Semel enim ſigillum coaguli, ſemenque lapideſcentiæ pro dente ſuſcepit, quod etſi recrementum jam factum eſſet, adhuc retinuit: non quidem ut Tartarus proinde eſſet; ſed à determinatione Archei, qua jam ad dentificationem deſtinatum fuerat.

Cuſpidalis gingiva autem optimæ ſanitatis ibidem ſignum eſt, ac ideo vix dentalem lapidem creat. Etenim uſque in ſui finem denti contigua gingiva non admittit dentem parere excrementa, ſed dentem conſervat. Prout detectus gingivis dens facile dolet, putret & lapidem affigit. Oculi enim ichor plorant, quod manè in palpebris ſuccinum refert, quodque hactenus Germanis Augſtein per ſimilitudinem dicitur. Aurium verò excrementum inſtar flavi unguenti nervorum punctionis magnum ſolamen. Non ergo inſolitum eſt, dentes proferre excrementum hocque olidum è putido cruore reſolutum cadaver. Siccatur namque muccago è cibis linguæ impacta, nec petreſcit niſi admiſta fuerit excremento, quod inter dentem & gingivam inſenſiliter prorumpit. Id enim ut eſt dentis excrementum, duritiei determinationem hauſit ab initio. Adeoque cruſtæ lapideæ ſpecie illudit denti adnatum. Obſervavi quoque dentem accreſcere uſque in annum quadrageſimum vera accretione. Nam qui oppoſitus eſt denti evulſo attritionis penuria ſuam ſeriem ſuperat, ac in oppoſitam intrat, uſque in præfatum terminum. Dens igitur, poſtquam creſcere deſinit, vix indigus alimento, vel pauculo (eo quod ſit ſubſtantia vix difflabilis) tum ergo gingiva pluris recrementi ferax eſt pluſculum alimenti rapit, cruenta fit, tumidaque mox minuitur, ac velut carioſa evadit. Hinc enim crebra Odontalgia, caries, cavitas atque putredo, præcipuè quibus in juventute mox tempeſtivè accretionem ſuſpendunt. Dentes ergò, ut peculiari vivunt œconomia, ita & ſuas habent ætates, quas
25. ſic notanter diſtinguo. Dens enim qui poſt octennium hominis candorem vitri opaci, (quod à colore lactis, *Lattimo* Artifices vocant) vel lapidis limacis refert, adoleſcens eſt. Splendidus & politus eſt color albus. Deinde ſenſim palleſcit: mox dein ſurdè albeſcit, tanquam ebur. Juventus eſt dentis. Tum poſtea obſcurè pallet, ut in ſyncopizatis & defunctis virginibus ſpectatur. Eſtque ejus ætas virilis. Atque tandem pallidè flaveſcit, oſſis inſtar priſtinumque amittit nitorem. Senilis tum ætas dentis incipit. Quantum enim diſtat cartilago à membrana, unguis à cornu tantundem quoque dens ab oſſe differt: frequens autem eſt odontalgia, dum decreſcit gingiva, & dens oſſicolor eſt. Poſtremò autem dens carioſus, cavus, niger, verminoſus & olidus eſt ætas caduca dentis. Proinde frigidum dentibus hoſtile. Nam ſenium eorum accele- 26.
rat. Pilorum canities ſenium eorundem arguit, etiam præter hominis ſenectutem, unuſque pilorum, dudum ante alium caneſcit. Sic & ſeneſcit dentium unus præ alio. Unde conſpicuum eſt. Dentium unumquemque propria vivere quadra. Auſtrales borealibus dentes habent nitidiores: fruuntur quippe aëre dentibus benigniore. Puerorum dentes ante ſeptennium facilè cariem ſentiunt, quia à ſuccreſcente alio propulſantur è fovea alimento privantur, & excremento dentali onerantur. Juxta tæſionem ergò gingivarum dentium tæſio; ab excrementi nempe pluralitate & feritate eſt æſtimanda. Non ſecus atque cerebrum oblæſum plurimum mucci & quævis alia pars incommodata, ſordes multas accumulat: ſic dentes horumque nutrices partes, ſi ſint oblæſæ, non modicum lapideſcentis, ac putidi recrementi obtrudunt. Quia vero iſtud excrementum non eſt tam ciborum exuvium, quam humanum excrementum: Ideo omnibus nationibus peræquè putidus lapis dentalis. Qui Paracelſum circumvenit, Tartarique ſuſpicionem in nobis auxit. Hinc igitur manifeſtum, cur ex 27.
eadem urina idem lapis in renibus primum friabilis concreſcat; & in veſica deinde longè duriſſimus. Non quidem quod in urina ſit Tartarus, qui quo longius delabitur, eo ſit durior. Puerile iſtud eſt. At ſanè quilibet ſuccus petrificabilis ſuam habet determinatam & non alienam duri-

duritiem, ex vi ſeminis proprii. Hic enim, ſæpe miſtus rei non petreſcenti, in immenſum dureſcit. Puta. Farina ſecalitia, non lapideſcit: ſed tandem reſoluta in fimum, cariem aut vermem fatiſcit. Veruntamen ſi calci, quæ ſuæ eſt arenæ conjungata, jungatur, lapideum, & non periturum cæmentum præbet. Sic pariter veſica, ſub calculo hoſpite, plorans ſui alimenti muccaginem, eamque lapidifico lotii ſucco commiſcet, durum dat veſicæ calculum, longè à renum lithiaſi ſecre-
28. tum. Quapropter & renes diutino calculo vexati, non amplius ſubruſum & ſabuloſum calculum proferunt: ſed ſubalbidum atque durum. Cum nempe abſumta renum parenchymatis ſuperficie, partes fibroſæ & ſtamina ſpermatica, conſimilem albam muccaginem, de ſucco ſpermatico alimentario ſuppeditant. In quo non minus erratum hactenus, quam ſi farinam ſecalitiam per ſe lapideam dixeris. Quæ ab adjuncto mutuat; quod ex ſe non habebat. Mucilago ergo in calculo non pituita eſt; ſed alimentum ſpermaticum, ſub onere ſecretum, non per ſe petrificabile: at ſolum ex adjuncto. Sic nempe cauſas per ſe, à cauſis per accidens, ſufficientes à coadjuvantibus, primitivas à tranſplantatis diſtinguendo, devenitur ad
29. cognitionem rei. Plerumque enim Paracelſus, corporum duritiem fictis Tartaris adſcribit, alibi verò duritiem omnem ex ſale eſſe, ſive ex uno de tribus. Utrumque ſimul ut ſtare nequit (cum unum de tribus primis non ſubſiſtat ut initium, nec abſque igne. Etiam ſi ſubſiſteret, differret à Tartaro, tanquam cauſa principians materialis, ab effectu formali, ita neutrum verum eſſe, jam ſat ſuperque probavi. Neſcitum eſt enim hactenus, omnia corpora materialiter ex ſola aqua eſſe. Viderat 30.
quidem Paracelſus metalla, & ligna lapideſcere, & immediatè in ſalem reduci: Neſcivit tamen duritiem rerum, ut & earundem ſoliditatem compactionem, atque pondus, non eſſe ex natura edoctorum principiorum (quippe quæ ſunt nonentia demonſtrata in natura principiandi) ut neq; ex virtute elementaliter materiali: ſed ex ſola ſeminum deſtinatione. Duo colligo ergo. Unum, quod ſibi ſit inconſtans Paracelſus de coagulo corporum & Tartaris. Alterum verò, quod axioma Ariſtotelis cadat. Nec perpetuo verum: *Propter quod unumquodque eſt tale, illud ipſum eſſe magis tale.* Non enim etſi durities proveniat è ſemine, & deſtinationibus ejus, ſemina proindè duriora eſſe debeant, rebus conſtitutis. Non enim Archeus, qui oſſa ad ſui duritiem diſponit, oſſibus proinde durior eſt; Imo nec media ad finem directa duriora, ſolidiora, aut compactiora ſunt rebus conſtitutis. Ariſtoteles enim proclivis in axiomata, ab artificialibus, traduxit ſuas experientias, in naturam. Proinde in natura ubique lapſus eſt, quia totus naturæ ignarus, miſer rixatur.

TARTARUS NON IN POTU.

1. Aliquot ſuppoſitiones anteà probatæ. 2. Rebus conſtitutis non ineſſe Tartaros. 3. Tres Monarchiæ rerum, unde lapis triplex. 4. Longè diſtat à Tartaro vini. 5. Duelech ex errore: non autem ex intentione naturæ fit. 6. Non valet argumentum à ſimili. 7. Argumenta aliquot tollentia Tartarum è potu. 8. Argumentum oppoſitum. 9. Inadvertentia Scholarum. 10. Hiſtoriæ duæ. 11. Jactantiæ Paracelſi. 12. Strumæ non ex Tartaro. 13. Vinum inſons Tartari humani. 14. An aquæ petroſæ contineant Tartarum. 15. Unde ſtrumæ in collo humano, & non brutorum. 16. Remedium contra ſtrumas. 17. Remedium contra ſcirros & Botia. 18. Præoccupatio. 19. Diſtinctio per axioma.

QUæcunque tollunt Tartarum è cibis, ſint præmiſſarum inſtar, hoc loco. Sed cum aquæ immediatè lapideſcant, fortiori ariete, propoſitio con- 1.

confirmanda eſt. Inprimis docui, quod omnis lapis ſit immediatè filius aquæ, non autem Tartari. Deindè, quod cujuslibet corporis concretio ſit ex ſemine, non autem ex lege Tartari. Tertiò, quod concretio deſtinata à ſemine ſit à naturæ integritate, adeoque ex dono creationis; non autem ex Tartaro, qui juxta Paracel-
2. ſum nil niſi rei excrementum eſt. Productum autem naturale eſt ex matre materia, non autem noverca: ac deinde ex ſeminali ſive efficiente initio, cui inſunt à Creatione omnes typi, Ideæ & ſcientiæ rerum agendarum. Tandem quod à Creatione, non inſint rebus typi Tartarorum, in noſtri perniciem conditi, ut neque medicamentum exterminii in terra. Quid ergò ad Tartari naturam, in morbos introducendam facit, quod lapis ſit fructus aquæ, ſi lapidi non inſit conditio tartari? Vel quod Tartarus ſit fructus vini, ſi nil tale in rebus aliis. Quid enim præjudicat naturæ, ſi phantaſia lapidem aut calculum nomine deludens, vocaverit Tartarum? satiſque impotenter ac ſine probatione affirmet, lapides & omne corpus ſolidum, cum tartaro vini, in omni proprietate ſimul convenire? ſiquidem iſta ſua aſſertio gratis eſt, abſque veritate & probabilitate. Calculus namque in nobis, alio ſemine medio atque progreſſu generatur, quam Tartarus è vino, aut lapis ex aqua.
3. Tres videlicet in univerſo, ſunt corporum Monarchiæ: Animalis, vegetabilis & mineralis. Lapis ideò triplex eſt, totaque Monarchia diſtinctus. Differt namque ſaxum, à capſa nuclei meſpilorum, perſicorum, &c. & utrumque iterum à lapide cancrorum, bezoar, limacum, piſcium, cal-
4. culo humano, &c. Tres iſti lapides longè iterum ſimul diſtant, à tartaro vini, qui non inter lapides eſt reponendus, cum ſit liquor ſalis concretus. Minerale enim, vel ſaxum eſt, quod in calcem verti poteſt: vel lapis, qui non calcinatur, ut gemmæ, marmora, ſilices. Utrumque autem unico nomine petræ nunc concluditur. Vegetabilis verò lapis, cum ſit cremabilis, ut gagates alioquin & petræ minerales ſulfuroſæ, potius nodoſum lignum eſt, quam petra. Animalis autem petra eſt potius ſaxeum os, (quia partim crematur) quam petra. Ad diſtinctionem quoque calculi humani à cæteris, ille à Paracelſo Duelech vocatur. Eo quod petræ, tam minerales, quam vegetabiles, ſint fructus naturales, neceſſarii, ac primæ intentionis in creando. Solum autem Duelech morbus eſt, monſtroque ſimile. In cæteris vero animantatis, deſtinationem proficuam lapis obtinuit. Unde palam fit, licet aquæ 5.
petram gignant; non tamen proinde eſſentiam, ſemen modumque generationis, è Tartaro vini ſequantur. Duelech enim, poſt peccatum excremento morboſo; non autem intentione naturæ, neque ex materia petroſa aut tartaroſa: ſed per accidens, errore videlicet facultatis, morboſum ſemen naſcitur, neceſſitate agentis connexi. Quare non admitto Tartarum potius in potu, quam in cibo: ſin autem ſit potentialiter in vino, id neceſſitate connexi, & per accidens fit, nec locum nec vires agendi, aut actuandi in nobis habere poteſt, ut à poteſtate videlicet, Tartarus potentialis, in nobis actuetur: adeoque non admitto tartaream in potu 6.
generationem, à Deo deſtinatam in noſtri interitum: quid enim ſi oſſa reperiantur in carne, & petræ mineralis ſemina in aquis ſtabiliantur, an proinde oſſium ſemen, & proxima materia erunt in fontibus? aut petræ minerales ſemen, & proxima materia, in carne, aut cruore? Si non 7.
in cruore, ergò neque in potu & cibo. Non eſt enim mors, opus manuum Dei. Viditque Deus quæcunque fecerat erant bona, tam in ſua bonitatis intentione, quam in creaturæ eſſe. Igitur nulla eſt in aquis materia, quæ ad Tartari vel Duelech tragœdiam in nobis concitandam, ſit creata. Si quid porrò mali nunc ſit, aut fiat, inter digeſtiones id ſanè non ex materiæ creatione, deſtinatione, proprietate, efficien-

efficiente & intentione finali Creatoris: ſed noſtri prorſus errore & naturæ corruptione defluit. Recepta nimirum peregrinorum ſeminum importunitate, defectuoſa altilium transmutatione aut non ſat ſevera nocuorum expulſione, ejuſmodi contingunt. Tartarus præexſiſtens, atque in potu ſolûtus, ſi eſſet, utique ſua deſtinatione in nobis confeſtim putreſceret, ante digeſtiones, putrefactiones & reſolutiones, neque coagulandi conſilia exſpectaret, in ultimum urinæ exitum. Idemque potius in omnibus æqualiter lapideſceret. Veruntamen cum calculus non ſuccreſcat in potu, ſed ſaltem in excrementis per admiſſionem ſalis urinæ: aliorumque cooperantium adjutorio (prout abundè libro de Lithiaſi) præſumitur Duelech non ex præexſiſtente tartaro potus conſiſtere. Quod palam fit per mechanicam ejus reſolutionem in igne. Diſtillatum enim Duelech, clauſis & vitreis vaſis profert oleum fœtidum, ſpiritum denique & cryſtallos ſalis urinæ, qualia ex urina humana diſtillando eliciuntur. Certum eſt namque, quod ſtomachus, inteſtina, venæ, jecur, & renes non generent Duelech ex natura ſui, multò minus eundem continuant, multòque adhuc minus ex præparato præexſiſtenteque in potibus Tartaro. Alioqui namque omnes pariter, quæ urinam humanam generant, & in quovis homine abſque exceptione, non ſecus atque in cancris abſque exceptione lapilli creſcunt, Duelech procrearent. Sed Duelech petreſcit ex ſemine, tandem in lotio, per materiæ tranſmutationem generato. Id ſemen adeo validum eſt, ut quamvis calculoſus non bibat niſi aquam diſtillatam, non proindè ceſſaret
8. Dulech generare. At ajunt. Vina rubea, plurimum ſabuli in calculoſis generant, ergo tartarum arenoſum continent. Ego inde inferrem. Si tartarum arenoſum continent, ergo nedum in calculoſis, ſed in omnibus prorſus ſabulum proderent: Atqui cum tantum id contingat in defectuoſis, hinc palam fit, quod non materia tenus; ſed aliunde ſabulum fiat. Siquidem defectuoſorum ſtomachus ſepararet arenas, antequam ad renes pervenirent. Ignorantia Scholarum exhinc nata eſt, 9.
quod neſciant, aut non perpendant, multa per tranſmutationem fieri, quæ nullatenus materialiter inerant. Siquidem non niſi ridiculus dixerit, oſſa ineſſe gramini. Ceſſabit hæc diſputatio, dum oſtendero Duelech formari è rebus, longe à coagulatione alienis; Nec ſequitur enim, Quædam vina plus ſpiritus urinæ, vel terræ volatilis continent: ergo continent tartarum lapidem, vel ergo Tartarus vini generat materialiter per ſui ſeparationem humanum Duelech. Zingiber profert multum ſudoris: ergo zingiber continet plurimum ſudorem materialiter. Scholæ enim ruſtico more de rebus naturæ judicium ferunt, Ignorantes, quod multa fiant opera efficientis tranſmutationem, ſemine inquam coagulantis, & inter tranſmutandum operantis. Quæ neutiquam materiæ debentur, nec illarum caloribus, fictiſque elementorum congreſſibus. Vidi enim duos gemellos, 10.
eadem quoque nutrice, ac cibis educatos, quorum major calculoſus, non item minor erat. Lac namque non plus tartari pro uno, quam pro altero continebat. Item puer cujuſdam Præſidis, parente utroque incolume editus, quatuor præ ſe fratres ac ſorores tres ſanas habebat? ſolo autem trimeſtri à calculoſa nutrice alitus, ſemel ſeptennis, dein iterum decennis, & tertio binis annis poſt, lithotomum toleravit. Ac ultima vice ſub novacula exſpiravit. Saltem hæ duæ hiſtoriæ non ex tartari peregrini adventu evenêre. Cum ergo non ſit 11.
materia in aſſumtis exſiſtentia, veritas, cognitio, neceſſitas, aut conſequentia; quæ tartaro quadrare poſſint: ſtentoriè nimis à Paracelſo gloriatum eſt, ſe omnem morborum cauſam primum inveniſſe, Monarcham arcanorum atque

medicinæ principem, cæteroſque ignorantiæ hac ſua inventione accuſaſſe. Quin etiam inſuper, ex Tartaris regionum, ſe depræhendere; quibus morbis incolæ ſint ſubnoxii. Etenim ſi Tartarus, neque ex creatione, neque ex maledictione fuerit unquam, qui ſit morborum origo: frivolum ſanè, ſe eundem inveſtigaſſe diſtillando, & reperiſſe, quod nunquam fuit. Viderat nempe ſaxa, in aquarum fundo generari. In Stiria quoque, Sabaudia, Valeſia, ſtrumas horribiles, miſerando ſpectaculo, humanam ſpeciem deformare. Deceptuſque hinc concluſit, ex Tartaro aquarum, calculos, ſtrumas, & conſequenter omne oppilans, eſſe. Malè enim, atque in ſequacium perniciem, neſcivit, cuncta ex agentibus ſeminalibus oriri, iiſque datum, materias ſibi ſubſtratas traducere, juxta ſeminum deſtinationes, ac fines. Enimverò tametſi potus aliquis, nocentior ſit calculoſis: ille tamen nec Tartarus eſt, nec hinc continet, nec tartari formæ quippiam condenſatur in Duelech (ut ſuo loco docui) ſed eſt opus operantis ad petram vel bolum, quicquid actuali ſemi-
12. ne aquis ineſt. In vino autem ſi quid ſit, ad fæcem erit per ſe, ad Tartarum verò per accidens; non autem ad Duelech. Fruſtra enim aquas diſtillando interrogabis, an potentialiter fiant petra. Id namque ſine labore, & expenſis, docent flumina, & fontes. Ex vino autem nunquam petra, Tartarus, multoque minus Duelech fit. Nec fæcum etiam pluralitas tartarum accuſabit. Ut nec calculum. Quia Duelech eſt alterius familiæ, quam Tartarus. Hinc quo vina tartaro ditiora ſunt, eo ſaniora contrà Duelech eſſe deberent, ſi Tartarus alioquin abſtergendis ſordibus propinetur.
13. Aſſentior quidem, petroſas aquas eſſe agreſtis indolis, conditionis mineralis, & factrices indigeſtionum, quatenus aliena continent. At non proinde materialiter Duelech continent in ſe, quanquam occaſionaliter deſtruant digeſtionem, imprimant petroſam vitam mediam, unde hominis vegetatrix enervata ſylveſtrem illam induit inclinationem. Atqui iſtud nil pro Authore tartarorum facit. Longè ſiquidem aliud eſt, calculoſum fieri occaſionaliter, ex vi petrifica vitæ mediæ rerum in Archeum introducta impreſſionaliter & ſigillariter: & calculoſum fieri ex tartaro liquato, & reſoluto in aquis, qui tandem dierum periodo priſtinam reaſſumat in potante coagulationem. Hoc namque poſterius in natura nego: prius verò, inter ordinaria aſſero. Quantum autem Strumas, 14.
ſive Botia attinet, plerique ex mineralibus aquis potis, Paracelſus quoque uſu cachimialium aquarum provenire putant. Ego vero optarem juxta ſuam viri doctrinam, per ignem iſtas cachimias in aquis oſtendat, quibus proprium ſit, duntaxat in ultima noſtri digeſtione, nec alibi quam circa jugulum coagulari. Scio autem ſe nunquam inventurum in aquis ejuſmodi Tartarum. Ergo propria lege damnetur. Qua cavet nemini credendum, niſi quantum per ignem demonſtrare id valeat. Fateor quidem aquæ ineſſe vitam mediam, cui ſit proprium Archeum excitare, & inficere in commutatione boni alimenti, (non autem tartari peregrini illi inexſiſtentis materialiter) in duritiem petroſam. Ad ſtrumas autem requiritur materia, quæ proprietate ſui Archei, nata ſit præcludere nobis fauces, ac quaſi præfocare, idque citra guſtum adſtrictionis aut terreſtris acerbitatis, (nam aliàs guſtus hic, hærens in ſinu materiæ, prima digeſtione maturatus, interit) tranſmutataque in alimentum, retinenſque priſtinas vires vitæ mediæ, perfungitur ſua poteſtate, circa guttur magis, quam alibi. Quæ poteſtas jure ſibi hæreditario in alimentis, & hinc in cruore relicta, convertit proximum ſolidorum alimentum in petroſum excre-

crementum ; quod directoris facultate ſtrangulante ad guttur concedit. Idque trutinans Seduni, reperi fungos præfato præfocandi veneno pollere: illoſque frequentes è radice Laricis, Abietis & Pinorum, in rupibus ad ſeptemtrionem declivibus ſuccreſcere, ubi niger Agaricus, ejuſdem criminis hæres, in trunco frequens. Didici ergò totum terræ Leſſas, fungoſa indole, ibidem contaminari. Credidi itaque Strumas naſci uſu herbarum & aquarum, quæ hujuſmodi Leſſas imbiberunt. Porrò, quod Archealis vitæ mediæ poteſtas in rebus gignat ſtrumas, non autem redivivus Tartarus cachimialis aquæ; res ipſa loquitur. Aliàs namque non minus in abdomine & jecore, Struma, nec ſegnius, quam in gutture prodiret. Non enim rivales aut cachimiales aquæ, guttur reſpiciunt,

15. aut tantam duritiem ſponderent. Nec ſanè liqueſceret Struma, aſtrictivo terreſtrique remedio, quo pluries unico menſe Strumas evanuiſſe prægrandes vidi, ac ſubitò præfocationem à venenoſo fungo illatam curari. Quod ſic habet: Recipe Spongiæ marinæ in carbonem combuſtæ uncias 3. Oſſis Sepiæ uſti, piperis longi, zingiberis, pirethri, gallarum, ſalis gemmæ, calcis teſtarum ovorum ana unc. 1. miſce cum aqua ſtillata ex præfatis ſpongiis. Et exſiccetur paulatim. Accipe hujus pulveris ſemidrachmam, cum ſacchari ſemiuncia, decreſcente luna, ut paulatim liquatus deglutiatur. Vel fac Illinctum. Et Bocium diſparebit. Alii defectu ſpongiæ ſumebant piloſam excreſcentiam ſilveſtribus roſetis innaſcentem, exteriori cortici caſtaneæ perſimilem, hirtam hiſpidamq;, cujus ſolius pulvere utebantur feliciter. Item uſus ſum unguine, in ſtru-

16. mis & ſcirrhis. Olei laurini (non per axungiam ſuillam adulterati) unc. 8. Olibani, maſticis, gummi arabici, reſinæ abiegnæ an. uncias 3. diſtilla: tum iterum diſtilla cum cineribus clavellatis. Si ergo ſtruma, vel durus alibi ſcirrhus, ex tartaro peregrino coaleſceret, calidis remediis magis induresceret, nec tam facile liquaretur. Eſt itaq; ſtruma defectus tranſmutatoris Archei & non coagulato tartari: prout de Duelech clariùs & abundè demonſtravi. Archeus namque omnem ſibi ſubſtratam tranſmutat maſſam, niſi à vita media potentiore victus ceſſerit. Struma itaque eſt ex bono cruore, cui ſtrangulans poteſtas vitæ mediæ eſt relicta. Peritque Bocium, aſſumto remedio, quod petroſam materiam non eſt diſſolvendo, ſi ex tartaro illuc traducto eſſet. Impoſſibile alioquin eſt prorſus, tartarum (ſi quis foret) vitæ noſtræ ſpiraculum concipere, vividum fieri, membris coaptari, & ad ultimam digeſtionem intro admitti, fermentum ſanguinis concipere, diſflari autem per inſenſilem tranſpirationem, ut & ſcirrhos, cruore vitali natos, adhibito præfato remedio. Cæte- 17.
rum rixa non eſt de aſini umbra: ſiquidem non eſt perinde negaſſe, tartarum ineſſe materialiter in eduliis & potibus, itemque permanere per digeſtionum officinas, atque proinde tandem coagulari in miſeris: & procul inde remotum eſt, admittere in nobis tranſmutatum ex bono cremore, chylo, vel cruore, in pravum virtute vitæ mediæ, tranſplantantis directiones Archei; Alius ut enim generationis; ita alius quoque præcautionis atque ſanationis ordo utrobique. Nullam ergo tartarizationis fundamentum, veritas, apparentia, vel neceſſitas. Quorſum namque conducit, Comminiſci tartarum, pertinacem coagulationum principē, qui ortum ſuum debet figmento? Siquidem rerum diſpoſitiones, coagulationes & reſolutiones ſuis pendent ſeminibus. Ex puriſſimis cibis & potibus, Duelech non fit minus, quam de minus exquiſitis, ſi vita media Archeum malè imbuat. Quorſum deinde convenit, cibos potuſq;, quos Dominus bonos cenſuit, tartaroſæ proditionis infames reddere? Reor ſanè è tartaro ſive inferno inventū eſſe, dum

Satan jam propediem conjiceret humorum exilium futurum è Scholis medicis.

18. Enimverò cum res unaquæque diſſolvatur per vinculorum rupturam, quæ eandem ſtringunt, juvat monuiſſe: coagulata in nobis non fieri per exſiccationem, (excepta creta podagrica) neque per tartarum, inexſiſtentem clam: multo ſanè minus, ex microcoſmi conditione ſaxoſa, aut calcinatoria. Creta nempe illa, poſt acquiſitam opacitatem ſynoniæ, deinceps paulatim exſiccatur. Prout alibi de podagra. Alioqui, ſui initio, prout & ſcirroſum quidlibet, itemque bolus, lutum, muccago, arena, & Duelech, ſeminalibus initiis coagulantur & reſolvuntur: atque longè aliter ſolvuntur & coagulantur, quam ſi pertinax & immutabilis rerum quarumlibet Tartarus, ſua ſponte in nobis, peregrinum coagulum dediſſet. Sophiſmus eſt non cauſam, in cauſam accuſaſſe, vel cauſam, ut non cauſam neglexiſſe. Qui ſophiſmus, ſi ſolet uſpiam magnas adferre anguſtias: in medendo ſanè quam maximas, periculis vitæ & damnationis, ut & damnis plenas. Etenim unus probè digerit, difficulterque ſeparat: Alter verò, feliciter excernit, ac moleſtè digerit. Tertius denique digerit ſuccinctè, & liquefacit: at vitioſè ſibi tranſmutat, ſub imperio ſeminis exotici. Aliud ergò eſt caſtigare alienigenam vitæ mediæ impreſſionem, (quæ in concretione digeſti conſiſtit) atque aliud eſt, excernere, quod aliàs retentum noceret. Idque diſſolvendo, & expellendo conſcribitur. Finaliter, ſi quis Tartarus in aſſumtis eſſet, deſinens in pertinacem tandem coagulationem, quam proditoriè ſecum attuliſſet intrò: utrobique ſaltem ſanationis deſperationem contineret: Et hactenus medicamentum exterminii in terra, à rerum Domino, in natura ab initio conditum eſſet. Poſtremò non eſt Tartarus in cibis, ut neque in potibus cibalibus. In aqua verò ineſt quidem ſemen lapidum: at lapis non eſt magis Tartarus, quam ſaxum eſt panis: quare etiam ex ſemine petrificante, nullatenus poteſt concludi præſentia aut potentia Tartari. Pariter, etſi in recrementis, vel cruore degenerato, ſit poteſtas ad Duelech, vel ſcirrum.
Non tamen ad Tartarum multòque mi- 19.
nus, quod naturaliter tam cruori quam recrementis inſit Tartarus. Quidquid enim peregrino è ſemine & alienato, per accidens naſcitur, & per metaphoram propter ſui coagulationem aſſimilatur, ſali coagulato in vinis: Abuſiva tantum alienatione, ad tartarum revocatur. Odit enim natura metaphoricas & poeticas libertates. Non eſt ergo Tartarus, morborum occaſionalis materia interna.

CUSTOS ERRANS.

1. Scholæ nutant de quatuor humoribus. 2. Anthoris reſipiſcentia. 3. Theſis, cum probationibus. 4. Quid muccus, & qua theca generetur. 5. Quis ſit cuſtos in terminis propoſitis. 6. Cuſtodis neceſſitates inexcuſabiles, hactenus neſcitæ. 7. Probatur, quod muccus non ſit cerebri excrementum. 8. Concluditur miſerrimum inde cerebrum. 9. Vanitas morborum Catarrho dicatorum. 10. Muccus non è cruore factus. 11. Argumentum, à ſimili adæquato. 12. A Corizza. 13. A paritate reliquorum viſcerum. 14. A ſuppoſita Scholarum doctrina. 15. Ab Archei identitate. 16. Ab Anatome. 17. Ab abſurdo. 18. A neceſſitate oppilationis. 19. A conſtitutione cerebri. 20. A Scopo. 21. Ab experientia. 22. Notatur Scholarum inadvertentia in re tanti momenti, & tam conſpicuâ. 23. Excrementum aurium per aporrhœam efferri. 24. Neceſſitas cuſtodum. 25. Probatur per Corizzam. 26. Per raucedinem. 20. Per tuſſes. 28. Cuſtos eſt inaudita poteſtas. 29. Utramque poteſtatem Scholæ putarunt quandam intemperiem in ſanis etiam. 30. Probatur diverſitas ab aliis poteſtatibus. 31. Teſtimonia Cuſtodum. 32. Gravedo nunquam ſana eſt. 33. Tuſſis examinatur. 34. Cuſtos errans. 35. Tuſſis ſicca. 36. Difficultas curandi, unde. 37. Remedia notantur. 38. Incogitantia Scholarum. 39. Remedia è ſulfure. 40. Duplex Aſthma. 41. Sanandi difficultates. 42. Cuſtodis uſus. 43. Perniicioſior eſt cuſtos errans Laryngis. 44. Muccus differt à ſcreatu.

45. Cuſto-

45. Custodem differre in cerebro, ab aliis facultatibus.
46. Diaphragma eſſe poroſum.

1. SCholæ, muccum è cerebro, ſputumque tuſſium, digito monſtrantes, dixere. Ecco phlegma, unus de quatuor humoribus, noſtri conſtitutivis. Atque deinceps ſemper ſucceſſive ſibi ſubſcripſerunt. Crevit iſte laſciviendo auſus, tot ſeculorum præſcriptionibus & Scholarum ſubſcriptis authoritatibus firmatus. Quaſi cerebrum, tres alios ſuppoſitos, fictosve humores in ſui alimoniam conſumſiſſet, excluſo ſolo phlegmate, ſibi licet ſimillimo, & alioqui juxta Galeni mentem, aptiſſimo ut in cruorem totaliter tranſmutetur. Nōnunquam quoque doctrinæ de quatuor humoribus oblitæ, eundem muccum, non amplius phlegma, vel pituitam propriè: ſed recrementum cerebri, velut proſcriptum hoſtem, à digeſtione reſultantem ſuperfluitatem relegarunt. Suæ illas illius doctrinæ meritò puduit: Quia muccum agnoverunt excrementum ultimæ digeſtionis: non autem humorem amplius in hepate productum, velut cruoris partem unam de quatuor. Repugnat quippe excrementum humori vitali. Nutant ergò ſæpius, atque vacillant, hæſitantque iterum, dum muccoſum hominem (ab iſto videlicet ſtercore, morboſoque affectu) phlegmaticum promiſcuè indigetant, ejuſque deinceps vires, ingenium, mores atque fortunam, inde metiuntur, & augurantur: Interim infauſta ſunt initia Scholarum, quæ ab excremento ſibi cognito, pituitæ eſſentiam, exſiſtentiam, proprietates, elementorum & humorum conſtitutivorum noſtri denominent. Phlegma enim quod ſub Goryzzæ initium, depluit è naribus aquoſum (ut ajunt) & tenue, poſt dies aliquot, ſpiſſius atque flavum fit, eo quod aſſiduata caloris coctura inſpiſſetur. Quaſi integro forte quadragenario abſque corruptione ſui, vacuo cranio, inſpiſſationem, ut ſummum bonum, exſpectaſſet! nec alioqui tenuius, ſat rimarum pro exitu reperiret! Hæc ſomnia non merentur redargutionem, niſi ſeria credulitate, medendi methodum, in mortalium perniciem tranſtuliſſent. Fateor equidem, me 2.
ſub tirociniis crediddiſſe, muccum, ſi non unus de quatuor humoribus oriundus, eſſet ſaltem excrementum digeſtionis cerebri. Aſt dein liberiore indagine à Scholis deſciſcens, cœpi contueri, quod æſtate mungam raro: hyeme verò frequentiſſimè. Attamen cerebro utraque ſtatione, ejuſque fructionibus ex Dei gratia, æquè validis potior. Conſideravi enim propterea, cruorem hyemalem, æque vividum, atque illum, quem æſtate conficio (vita nempe in ſanguine per Sacra locatur) & digeſtionem tam cerebri, quam aliarum partium, æque ſalubrem, quia completam, eſſe. Quæ non ſic ſe haberent, ſi cerebrum quatuor ad minimum uncias, quotidiè excrementi, ac proinde uncias ſedecim de cruore depromeret, pro ſolo ſui nutrimento, & tantæ pituitæ abundantia (præter illam nempe, quæ in alito remanſit pro alimenti pignore) quas uncias alioquin æſtate, in cruore relinqueret. Vel ſi id rentur fieri exquiſitiore digeſtione Cerebri: vel ſi malint, Cerebrum ob aeris hiberni injuriam, male diſpoſitum: ac quomodocunque ſumatur; neceſſe eſt ſaltem muccum cauſari ab indiſpoſitione aliqua: non ergo ab abundantia pituitæ, adeoque à vitio jecoris, ut neque ab exquiſitiore ſeparatione pituitæ hibernæ, & æſtivalis neglectu. Nec demum indiſpoſitio iſta obvenit cerebri vitio, ut neque cruoris. Quippe id repugnat propoſitæ theſi. Ergo aliunde idipſum manat. Etenim ſi iſta recrementa remanerent in cruore, vel cerebro per æſtatem, quæ ſecus hyeme excernuntur: Locus deficeret hoſpitandæ pituitæ, tota æſtate collectæ. Hinc in Theſin pono:
Muccus narium aquoſior, ac copioſus, & 3.
proinde continua ejuſdem emunctio in hyeme. Non autem in æſtate. Unde conſequens,

ſequens, id cauſari ob ſtationem intem-
peratam. Quæ ſi occaſionaliter lædat ce-
rebri digeſtionem: id erit, vel per totum
cerebrum, vel in inferiore ejus plano, quà
frigus ferit. Si per totum noxa ſit, læde-
rentur unà cunctæ cerebri functiones,
imaginatio diſcurſus, &c. Quod eſt fal-
ſum. Nam denotaret ambientis ſuperio-
ritatem ſuper ſpiritum, functionum o-
mnium fontem, atque rectorem. Debe-
retque tum muccus fieri & deſcendere
à cunctis intimis, connexis, minimiſque
cerebri particulis, & non tantum ab iis,
quæ immediatè ab intrante quatiantur
4. aere. Unde liquet; muccum eſſe dum-
taxat excrementum infernarum partium
cerebri, degeneratum ex totalitate ali-
menti, priuſquam aleret. Non autem
eſſe excrementum, digeſtionis ultimæ
ſuperſtes, quod roris modo, per minima
diſpergi in partes ſolidas aſſerunt. Nam
& hoc, à cerebro non minus, quam à toto,
æqualiter vapore tenus exhalat. Si ergo
muccus naturaliter à cauſis occaſionali-
bus externis & noxiis tempeſtatibus ſuſ-
citetur, habeatque cauſam ſui effectivam
circa planum cerebri, qua via aerem attin-
git. Non autem à frigore. Id namque ſo-
naret, cerebrum victum, ſuperatum, ejuſ-
que poteſtates velut extinctas: ergo con-
vertitur materia mucci (quam laticis, ſi-
mulque alimenti docebo ſuo loco) ob bo-
num & ordinarium finem. Quæ materiæ
illius converſio, cum naturalis ſit, obten-
ditur, tanquam lorica, parti à frigore per-
5. culſæ. Cumq; materia ſit vitiata, per aeris
injuriam, non ſanè adhæret: verum ut
continua aquæ gutta ſtillat. Hanc ergo
poteſtatem, mucci effectricem, cuſtodem
voco. Quod ſic jam ſuppoſuiſſe, ſat eſto.
Porro excrementa alvi, & veſicæ, ſunt to-
tius, & partium quibus fiunt & gliſcunt,
ſuperfluitates quidem, ab intrò ſui ſuper-
fluæ, atq; inutiles. Sudor vero & inſenſile
effluvium, ſunt recrementa, jam ultima di-
geſtione facta, expulſaque poſt extremam
finium ſuorum defunctionem. At muc-
cus, eſt generis neutrius, Fit enim à cuſto- 6.
de tantum; laceſſito quidem: ſed qui par-
tem ut defendat & obliniat, crudiorem la-
ticem & ſimul cruorem ſic commutat: eſt-
que ejuſdem illa commutatio planè natu-
ralis, ad bonum finem ordinata, quamdiu
à benè conſtituto cuſtode oriunda. Equi-
dem magnopere ſaltem demiror Schola-
rum per tot ſecula ſomnolentiam. Quod
quia cernerent muccum ſtillare per nares,
idcircò repente ſtatuto indubio decreve-
rint: eundem nil aliud, præter cerebri ex-
crementum eſſe. Imò quicquid per ſcrea-
tum, tuſſimque extruditur (quia colorum
paritas oculos illarum falleret) dictarunt,
nil niſi deciduum cerebri excrementum.
Nec enim ſemel obiter inquiſiverunt: Si
ſit excrementum cerebri: ergò debet eſſe
reſiduum ultimæ digeſtionis. Quando ſci-
licet ſanguis, poſtquam factus eſt humor
alimentarius, diſtributuſq; roris more, per
æqualem cerebri maſſam: ibidē non qui-
dem conſumeretur, jam prius licet aſſimi-
latus ſubſtantiæ cerebri, ac per inſenſilem
tranſpiratum, abſque omni ſui reſiduo ex-
pulſus per poros abiret: Sed labe prorſus
heteroclita, poſtquam muccilaginis ſper-
maticæ (iiſdem nempe nutrimur, quibus
conſtamus) ſortem induiſſet, quaſi revoca-
tus muccus, è longinquis heterogeneitatis
anfractibus, collectuſque tandem in aba-
cum propè nares expelleretur. Etenim
qui tantoperè de uſibus partium, ſibi oda-
xiſmum beneplaciti riſus concitarunt, ne
ſemel quidem attigerunt, quæ tanti abu-
ſus cauſa, in hac digeſtione eſſet. Quo-
niam ſi excrementum ſit ſuperflua pars di-
geſtionis: Cur ſenex, plus ſanguinis (quia 7.
plus excremēti emungit) quam dum eſſet
juvenis, conſumeret in ſuo cerebro? Ergo-
nè ſanguis jam ſemicoctus, ac vitalis, in ſi-
milarem ſpermatis ſubſtantiam, tum de-
mum corrumpitur? Indeque revocatus à
diſſitis, undecunq; cerebri, minimiſq; re-
liquiarum atomis colligitur? Itanè hæc
quotidie in ſanis peraguntur? eſtq; aliena-
ta ſanguinis corruptio, ſimul cum ſanitatis
frui-

fruitione? Quidni idem contigit reliquis viſceribus,quod capiti? Quid ſi unciæ tres dietim emungantur mucci, an fortaſſis ſanguinis boni decuplū (puta uncias quadraginta pro cerebro,totidemq; pro reliquis ad minimum partibus) remanſit, ut ibidē roris modo conſpergatur? Quo enim privilegio, quavè neceſſitate exlex cerebrum gaudet, viſcus adeò nobile, ut citra noxam, tantam toleret ſuæ Oeconomiæ quotidianam ſtragem? Confuſionem corruptionis & alienationis? Quo pacto in media tranſmutati cruoris via, ad ſpermaticam vitalemq; mucilaginem, tam ordinaria exorbitatione cerebrum deviabit,atque digeſtionis abundantis errore corrūperetur? Annon enim vel indè liquebat uſus alterius, nondumque ſciti neceſſitas, quæ non undecunque ex abditis (paritate nempe identitatis ſubſtantiæ ipſius cerebri & digeſtionis per totum æquabilis)minimiſque cellulis,ordinato motu,ſuum ac proprium alimentum corrumpentibus,retrorſum, eadē vi, qua intraverat, remearet, ut jam in excrementum abiens, intra abacum aduniretur? Id enim ſi medio digeſtionis, laboriſve metu,contingat: Jam id non poteſt non inexcuſabilem prodere corruptionem,cerebro natalem. Vel ſi in fine illius digeſtionis id accidat; præter enim heteroclitam, eandemq; & ordinariam tam alienatæ digeſtionis normam: jam quoq; curſus, tractuſq; cruoris in remotiſſima, ſimilariaq; cerebri, recurſuſq; excrementi, à ſanguinis relicto reſiduo: erunt vani prorſus labores, crudelis digeſtio, intolerabilis error, quotidianuſq; atque ſtultus cerebri labos.

8. Si enim quicquam horum ſit verum,reor cerebrum miſerrimam totius corporis tabernam: majore nimirum alimento egere, intentius moleſtias atq; labores cerebri augeri, quo minor tardior,ſegniorq; eſt capitis vis,efficacia & digeſtio. Quid enim cerebrum eò compuliſſet,quod dum viliores partes, ſuum ritè conficiunt alimentum, probéq; abſq; ulla reſiduitate, totū in aera diſpergunt:Solum verò miſerumque cerebrum, tam copioſa mucci alluvione, ſuum alienaſſet,vividumque alimentum?

Tranſeo 9. adhuc Catarrhorum nugas, depluentium tam largo continuatoque imbre in thoracem,totumq; corporis habitum. Quo pacto enim conſtabunt ſalvæ principes poteſtates, quas in capſa cerebri morari volunt; Dum tantus rumor,confuſio,digeſtioniſque tam abundans eſt diverſio, tumultus nimirum redeuntis mucilaginis & ſanguinis euntis expreſsè ad ſui corruptelam? At ne ſemel hucuſque cogitatum eſt, undè tanta prodiret mucci copia: ſed Epimenidis ſomnium dormiverunt Scholæ, velut loto paſtæ,modò lucellum è credito Catarrho theſaurizent.

Nec eſt enim or- 10. dinarius muccus è cruore. Idq; facilè notare potuiſſent Scholæ,ſi ſubſcribendo nugis non eſſent aſſuetæ. Siquidem à magna ſiti, largus potus ſtatim in gutture ſtagnantem parit, loco ſalivæ,muccaginem. Sicq; gutturis affectus morboſi, ſtatim omnem ſalivam inſpiſſant. Ideoq; facultates, quas à neceſſitatis ſuæ uſu, Cuſtodes voco, non mirum ſi à tota harundinum noſtrarum propagine, naturaliter ad ſe alium liquorem, præter cruorem (quem ideò primus laticem voco, & deſcribam particulari ſyrmate) allicere,ſuoſq; in fines adoptare: non infelicius nimirum 11. quàm renes, à cruore lotium ſeparant, & ad ſe trahunt. Lotium enim hic inculco, eo quod non ſit excrementum renum, quaſi reſiduum foret renis alimenti, vel ſuæ digeſtionis patratus error. Idem proinde judicium de mucco fero.

Itaque in 12. Corizza, quamdiu malum ſævit maximè eſtque ferocior boreas: eo quoq; muccus eſt aquoſior, ſub pari tamen cerebri digeſtione, ſenſuumq; tam internorum, quam externorum valetudine. Laudatùr igitur ſpiſſior,tenacior,parciorflaviorq; muccus ſub finē digeſtionis(ut ajūt.)Tum demum conſidero, è pauco cerebro noſtro tantum excrementi quotidie ſequeſtrari non poſſe,propter ineptitudinē cruoris nutritiū.

Maximè

13. Maxime quod hepar, nullum de ſe excre-
mentum, deque ſuo nutrimento proferat.
Nutritur tamen, deberetque par digeſtio-
num fortuna & excrementorum æquale
pondus proportionaliter gliſcere in cun-
14. cta viſcera. Tandem memini, ſolidorum
nutritionem fieri, cum totius cruoris
tranſmutatione in alimentum, citra ſe-
gregationem puri ab impuro (quippe
quæ nimis moleſta eſſet oſſibus, nervis,
viſceribus, &c.) nec ſolida proin aliud in
ſui alimentatione excrementum præbe-
re: niſi poſtquam fami partium, liquor
alimentarius ſatisfecerit, totus æquabili-
ter conſumitur, in perſpirabilem apor-
rhœam. Id eſt. Excrementum ſolidorum
omnium non fit, dum nutritio eſt in fieri:
ſed tantum in facto eſſe. Nimirum tum
exhalat totum, juxta Scholarum conſen-
ſum. Ergò ſiquidem cerebrum teneatur
legibus ſolidorum & viſcerum cuncto-
rum, quas præſcribit Archeus: Cerebri
non erit muccus, nec aliud edet loco ex-
crementi, quam quod per diaphæreſin,
15. totum aliorum more exhalat. Denique
excrementum eſt relativum ad digeſtio-
nem in alito factam: eo quod eandem
ſupponat. At nihilominus, muccus non
eſt præfatæ digeſtionis excrementum,
vel deſineret vitalis Archei univoca eſſe
16. in digeſtionibus ſimilarium opera. Quin
etiam ſi muccus eſſet excrementum cere-
bri, colligeretur à toto undequaque, & ad
ſimilem cellulam ſeſe reciperet; non au-
tem ad pelvim. Sed difficilis eſſet mucci
(id eſt, excrementi communis, & totius
cerebri) collectio ab imperceptibilibus
ac minimis partibus ſingulis cerebri, quin
plurimas poſt ſe relinqueret obſtructio-
nes, &c. quæ tamen nunquam obviam
veniunt: præſertim quod Cerebrum,
paucis & exilibus venis, per ſuum cor-
pus nutriatur, nec appareat ductus, vel
17. canales, quibus muccus deducatur. Si-
militer & medulla ſpinalis ſuum pari-
ter haberet muccum, eumque dum eva-
cuare niteretur, id fieri deberet vel ſu-
pernè per quartum cerebri ſinulum, vel
deorſum cadens (ut corpus alioqui flui-
dum vita orbatum, natum eſt decidere
ſemper) oppilaret nervorum moventi-
um commune principium, ac potiſſimum,
quia muccus lentorem mucilaginis ha-
bet, non eſſet ſequax, quin de ſe ſem-
per relinquat triſtem oppilationum for-
midinem. Denique muccus, quomodo- 18.
cunque ſumtus & tepore agitatus, nun-
quam citra reſiduam ſui fæcem totus avo-
lat aut inſenſiliter diſpergitur: ſed aſſum-
to ejus vapore, planè induratur in to-
phum. Adeóque eſt inutile, imò impoſſi-
bile excrementum ſolidi cerebri, ſive de
toto ſimilari ejus. Repugnat nempe 19.
prorſus denſitati cerebri, quod cum non
ſit canalibus apertum, undequaque de-
beret tamen tenaci excremento ubilibet
eſſe continuò refertum: Tandem ad fi-
nes reſpiciendo, quorum ergo res quæque
à Creatore eſt condita. Non apparet ſa- 20.
nè ſcopus ullus, quare cerebrum muccum,
ut ſuæ digeſtionis ſuperfluum excremen-
tum paret, & à reliquis viſceribus ſe ex-
legem faciat hactenus. Nam totus liquor
alimentarius tandem ſequeſtratur è toto
corpore per inſenſilem tranſpirationem,
abſque ullo ſui reſiduo. Cum ergò tam
conſpicua mucci ſit imparitas in hyeme
& æſtate: non potuit ea, ab interno mi-
ſtionis fundamento, ſed aliunde venire.
Adeóque muccus non eſt ſtercus cruoris,
multò minus cerebri. Contingit enim be- 21.
nè valenti & dormienti, per octo & am-
plius horas, nequicquam mucci ejicere:
ſub qua tamen periodo, cerebrum inte-
gram abſolvit digeſtionem: quantò ma-
gis, quod facultates naturales cerebri, ut
& totius corporis, nunquam ferientur.
Non ergo muccus eſt excrementum rei,
nec fit digeſtionis naturalis intento. Nec
excrementum peregrinum, ſparſim per
Cerebrum collectum, relatumque in pel-
vim, ſuum naturale emunctorium nec di-
geſtionis vitio fabricatum. Cum alioqui
morbum continuum, ac præſertim hieme,
Cere-

22. cerebrum pateretur. Ergo concidunt
Scholarum teſtimonia pro pituita, dein
Catarrhi fundamenta, atque tandem, quæ
à methodo medendi ab utroque præce-
dentium depromuntur ſubſidia. Erratum
ſcilicet in indicationibus cauſarum atque
remediorum de mucci materia, efficiente,
exordio, loco, ductu, lapſu ſive decubitu.
Quocirca opportunè notandum, inprimis
oculos ſanos nulla habere excrementa aut
23. ſordes. Amarum autem quod aures ſu-
dant, exiguum eſt benevalenti, eſtque ex-
halatum ultima digeſtionum periodo.
Quod ſatis obvium fit: ſiquidem quo
profundius intra aurem ſcalpſeris, eo
minus ſordium reperies; in ſignum, quod
fuligine tenus foras properet. Non ſe-
cus atque pedum digiti ſuum colligunt
diffluvium, pelli furfur adnaſcitur, &c.
24. Enimverò aër qualibet tempeſtatum pro-
cella & alternatione debebat immediatè
intro trahi, tam ad pulmonem quam ad
odoratus organum. Proindè rerum pa-
rens, fines atque diſpoſitiones accommo-
dans ſuis uſibus neceſſitatibuſque tan-
quam ſcopo directo ſtatuit infra, in confi-
niis ultimis cerebri cuſtodem unam atque
alteram in Larynge: Poteſtatem inquam
ante me neglectam, cui proprium eſſet,
quoties aëris inexcuſabilis injuria par-
tem utramque adoriretur, quod toties
è Latice & cruore crudiore muccum, tan-
quam veſtem utque interſtitiam objice-
ret: in quem aër ferociens partim depo-
ſita primi ictus inclementia miteſceret,
partimque conceptam ab aëre labem,
intra ſe conciperet: partumque ſtigma,
ſi quod forte parti impreſſum foret, ſuffi-
25. cienti mucco elueret. Idque inprimis Co-
rizzæ inſcriptum legitur. Nam offendi-
culum veſpertinæ auræ aut frigidioris
boreæ flatus ſuppono occaſionem dediſſe,
ut cuſtos objiceret ſuum muccum, qui ex-
orbitans os ſpongioſum, (per quod odo-
ratus organum ſuos odores recipit) obſi-
det. Quem errantem & aquoſum muc-
cum, primum copioſo latice eluere cu-
ſtos conatur. Dein ubi hoc ſibi irritum fit,
parit tenaciorem muccum, dum nimirum
alter in oſſe ethmoides glutinoſior factus
eſt. Pariter & raucedines objecto per cuſto-
dem mucco contingunt. Enim cuſtos pote- 26.
ſtas delegata, ut aëris injurias frangat, par-
temq; muniat à feritate per errorem, jam
laryngem afficit, eiq; affigit muccũ pro tu-
nica. Tum tanquam ſui erroris pœniteret,
primum aquoſa ac dein glutinoſa parit ex-
crementa, quibus eluere intendit ſordes
oppoſitas. Id autem quod de raucedine in
initio gutturis jam ſtatui, Idem cenſeatur
ſi demiſſius aſperæ arteriæ truncus ſit ob-
ſeſſus. Ubi nempe per tuſſes expectoratur, 27.
quod ante jam de raucedine dixi. Muccus
ergo narium supernè ſtillans, prout & is
qui per tuſſes excreatur, à cuſtode faculta-
te ortum capit, excrementum quidem in
ſe utile: at ab errore cuſtodis nocuum. Has
autem poteſtates ad utramque januarum
aëris valvam collocatas cuſtodes voco, &
errantes ſæpius dum ob frequentem cum
exteris injuriis luctam, non ritè exſequitur
ſua cuſtos. Non eſt tamen cuſtos ſub qua- 28.
ternione facultatum (attractiva nempe, di-
geſtiva, retentiva & expulſiva) numeranda.
Siquidem nedum ſua expellit: ſed & ſua fa-
bricat, & quidem ſola excrementa. Quæ
nec fiunt per digeſtionem: ſed per aborti-
vam vim. Propterea Scholæ hanc utram- 29.
que facultatem cerebro atque pulmoni
ante fores præfixam neglexerunt penitus,
& utramque ſoli cerebro dicarunt, hujuſq;
intemperiem etiam in optimè ſanis accu-
ſarunt duntaxat. Quamdiu; cuſtos rectè
valet, atrocitatis aëris victrix ſuperat: dum 30.
verò ob perfractum robur, primæ ſuæ deſti-
nationi ex voto ſatisfacere nequit: ſaltem
multum mucci fabricat, ut conceptam elu-
at labem, quam primitus non fuit ſeparan-
do. Cuſtos ergo differt à digeſtiva & œ-
conomica proprietate cerebri. Atq; unam
lædi contingit ſoſpite permanente altera.
Quam veritatem nobis ſternutatoria dete-
gunt, quæ ſtatim poſt expeditum vicinum
muccum concitant meras aquoſitates à cu-

ſtode irritata, partas celerrimè: adeò ut tandem, ſi acrius fuerit ſternutatorium, cum tenui mucco procidant cruoris fibræ, emungaturque aqua ſalſa è rubro palleſcens. Juxta proverbium, *Qui nimium emungit, tandem ſanguinem elicit.* Rubens enim cruor cœpit ſubpalleſcere, qui per ſternutationis moleſtiam præcociter
31. prolectus eſt, alioqui muccus fuiſſet. Cuſtos ergo inprimis teſtatur divinam providentiam utrique viſcerum proſpexiſſe, in tam promta atque frequenti neceſſitate. Effectus quoque produnt, non quidem digeſtionis cerebri ac pulmonum: ſed propriæ Poteſtatis, quæ nec morboſos
32. parit effectus, niſi à ſcopo deviet. Falſum eſt itaque, Corizzam ſanam dixiſſe: tanquam ſordium emunctricem. Jam enim cuſtodis utriuſq; officia, atque errores obiter tetigi; Nunc porrò in confirmationem datæ doctrinæ exorbitationes errantis cuſtodis explicabo: ut præcipuè propter atrocitates aeris occurſantis, cuſtos ſuam ſuſcepit præfecturam: ita eaſdem quoque moderatur: materiam aſſumens ſuis parentem functionibus, ex maſſa nempe totius, laticis videlicet, & cruoris. Quæ doctrina quantumvis novitatem dicat, & ob id difficultates ſecum gerat. Attamen ſeculorum ignorantia, nequaquam veritati præſcribere valet. Inprimis enim promta materiæ multiplicitas ſub errore cuſtodis, oſtendit eandem non eſſe excremētum cerebri, ſani alioquin & fortis. Aliunde ergò ſuſcitatur inſtinctus parandi muccos celeres, promtos, & diverſos. Sunt nimirum poteſtates, ad eluendum ſordes atomorum aeris, ideo ad fores, vel limen viſcerum, aeri perviorum, collocatæ. Bellè ſanè ac ordinatim ſingula procedunt, quamdiu cuſtos non ſuos excedit limites. At cum humana omnia ſint ruinis expoſita, ubi quotieſcunq; cuſtos deviat à ſcopo, ſtatim Coryzzæ, raucedines, tuſſes, &c. miſerum in modum nos invadunt. De gravedine Coryzzæ jam ſat dixi, nunc porro de tuſſi dicam.

Tuſſis oritur ex ſenſu noxii infeſtantis la- 33.
ryngem ab ſui initio, uſque in pulmonum profunditatem. Infeſtant nempe fumi, fuligines, exhalationes acres, minerales; itemque vapores uliginoſi, fœtidi, &c. Superat demum vim hoſpitii, frigus atrox: quaſi tendens ad exſtinctionem hoſpitis vitalis. Tuſſis ergò, effectus eſt ſenſationis: etenim mox atque ſpiritus, partibus illis inſitus, gravatur moleſtia forinſecus inſiliente, ſtatim cuſtos ſuo fungitur munere. Anonyma quippe iſta facultas, promtè è maſſa laticis advocat quantum ſibi opportunum videtur, idq; tranſmutat in muccum, quem roris more extundit ad Laryngem: quo minus injuria aeris ipſam partem ſolidam, nudè atque immediatè afficiat: verum frangat ſeſe ad præfatam
mucci tunicam. Sed ah! ubi vel externa 34.
injuria major eſt, quam quæ ſe ſinat ſic deliniri: altiuſve ferit ipſam laryngis, aut pulmonis ſubſtantiam: jam titubat cuſtos. Nec ſolum deſumit auxilium abs latice: ſed ipſam proximi alimenti ſubſtantiam alienat, deviatque in muccoſam collam: tantum ſcilicet viſceris proximo alimento viciniorem: quanto altius ad calorem ex flavo rutilantem, & rubedini vicinius acceſſerit, reditq; ab illo lapſa, in priſtinum, dum à rufo, ad flavedinem paleæ, atq; indè demum ad albuminis ovi ſimilitudinem propius appropinquarit. Hinc vice verſa in hecticis, cruentus evadit muccus, & cinerum obſcurorum colorem aſſumit. Dum ipſamet alimenti ſubſtantia abſcedit tranſmutata, deficientemque ibidem vitæ integritatem pandit. Tunc nimirum fœtidus cadaveris incipientis odor in anhelitu, deliquia prodit Archei pulmonarii. Muccus itaq; interſtitio inſervit inter adventans noxium & vires hoſpitii. Quare ſtimulum ſuæ expulſionis habet advexam ſalſedinem, ut ſenſationem laryngis pro-
ritet. Suntq; tuſſes ſiccæ, in paucitate muc- 35.
ci ſalſi. Quia autem ſenium æquiparatur 36.
defectui, eſtq; pulmo primum deficiens, (ut ſupra) hinc tuſſes ſenio, velut ex proprietate

37. prietate geniales, vixque ſilent, ceſſant,
aut compeſcuntur: reſtaurationem non
admittente natura exoleta. Hæc de Tuſſi.
De remedio illius, nil ſomniatum, quod
proficuum ſit. Primò namque decocta her-
barum, Tuſſilaginum propinarunt, at
quam infauſto eventu, quæque domus lu-
ge ſua propemodum deteſtatur. Decocta
demum minus feliciter uſurpata, Meden-
tem meditari fecit de tabulis ſaccharo
confectis: in ſyrupos denique atque illin-
ctus receſſerunt, ſperantes (ridiculum id
ſuo loco oſtendi) lentè deglutiendo, ſali-
vam cum eclegmate delabi per rimam vo-
cis, in laryngem. Nec retroſpicientes, ma-
joris fore ærumnæ ſtricturam anhelitus,
tuſſes, præfocationem, atque expectora-
tionem, ob alieni hoſpitis admiſſionem,
ipſa quam ſit tuſſis, proritans tam infau-
ſta juvaminis figmenta. Quæ alibi ex inſti-
tuto ad longum aperui. Ah! & miſerum
ſubiit remedium de pulmone vulpis, quo
38. animalculum diuturni ſui curſus poteſta-
tem quam vivum poſſidebat, ſaccharo poſt
ſuam mortem impertiatur. Neſciæ enim
penitus Scholæ, harumque diſpenſatoria,
quod pulmo ſit tantum æris cribrum, nec
quicquam prorſus adminiculi ferat, ad
motus diuturni inſpirationes. Neſciæ in-
quam quod claudicanti, vel paralytico, nil
tribuat ſolaminis, & ſi pedibus leporis aut
39. cervi veſceretur quotidiè. Succeſſit demum
turba Chymica, quæ dum cerneret ſolum
areſcere & ſterileſcere, ubi ſulfur vivum
creſcit, (vivum autem voco nudum, quod-
que non è pyrite, vel aliundè exigitur) ſpe-
ravit pariter muccum, cuſtodis prolem, ex-
ſiccari per ſulfur, quod Scholæ flore ſulfu-
ris peragere ſperarunt. Illud alii itaq; ſub-
limarunt ab Aloe, croco, myrrha, & toſto
vitrioli. Alii verò calce & alcalibus ſolvere
deinceps tentaverunt, quod lac ejus (fœ-
tidum ſanè) nominarunt: Sed id fidem a-
miſit, poſtquam lac, imò ſulfuris flavus li-
quor calce paratus, affuſo aceto rurſus ad
ſe priſtinum ſulfur rediret. Varia nempè
larva ſtomacho impoſuere, ut defectus cu-
ſtodis, in limine laryngis ſitæ, apprehen-
ſaſque nocuorum lituras reſtaurarent. Sic
nempè ægrorum ſpei, & crumenæ diver-
ſimodè deluſum eſt. Nō nego quidem ſul-
fur aptè reſolutū, Aſthmati ſubvenire. At
iſtud Aſthma, non eſt hoſpes pulmonis, ex 40.
ideopathica epilepſia ejus oriundū: quor-
ſum nempè iſta ſulfura non habent intro-
itum. Sed illius Aſthmatis nidus eſt circa
ſtomachum. (Quod infrà docebo) quor-
ſum quoque auxiliatori ſulfuri eſt introi-
tus. Porro ſulfuris flores venales, ex vena
æris. Lento quippe igne uſtulantur venæ,
ut ſulfur indè furtivum abigant. Nam alias
ſulfur magnam æris prædam raperet. Va-
lorem ergò ejuſmodi remedii quiſq; tru-
tinet, qui noverit, cur Arſenicum nomen
fumi metallorum adſciverit. Profectò pul- 41.
mo, feſtinus, in ſui perniciem auſcultat,
difficiliſq; eſt admodum labentis vitæ re-
ſtauratio. Pulmo quoque ab alimentis vix
opem nanciſcitur, quæ per tot digeſtionū
officinas, nativæ ſuæ indolis dotes dudum
depoſuere, antequam ad pulmonē intrent.
Parumq; eſt, etſi tantillum priſtini odoris,
è ſuo concreto, in vita ſui media, reſerva-
rint. Eſt nempe id ſat inefficax, & reſtau-
randæ debilitati impar. Idq; in pulmonis
potiſſimum diverſorio tantò eſt apertius:
ubi vis cuſtodis, pro lubitu, propria alimē-
ta proximè aſſimilanda retorquet, alienat,
& corrumpit. Quapropter ab hoc ſcopo
abdicavi mineralia (exceptis majoribus
arcanis) utpotè quæ nec aditū habent, nec
familiaritatem contraxere, cum pulmonū
Archeo inſito. Remedia alioqui per claſſes
examinavi ſingulas, & ſingularitates ſpo-
ponderunt vulneraria illa, quæ Archeum
pacant, à corruptione demum divertunt,
hincque furores vulneri ſolitos compe-
ſcunt. Non autem quod illa ſperem in pri-
ſtina ſui potentiâ, pertingere poſſe ad pul-
monem aut laryngem (prout alibi ex in-
ſtituto commodius propalabo.) Aſt ſaltem
meditabar, quod etſi tuſſium defectus,
non eſſent continui ſeparationes, ut neq;
ſputa eſſent pus. Attamē potio vulneraria,

quæ toti hoſpitio humano cederet in alimentum ejuſmodi, quod per ſe reſtaurandæ exorbitationi tam Archei quam cuſtodis materialiter & efficienter incumbe-
42. ret. Cuſtodis ergo utriuſque neceſſitas magna fuit ad detergendum inſpiratas ſordes, quæ alias intro adductæ, libenter ſe humidis coſtarum parietibus affigerent, totiſque thorax inde luto mox oppleretur. Quo circa tam in limine laryngis, quam ante olfactus organum, exſudare debuit muccus, qui ſordes illas oppoſitas exciperet. Muccus inquam, fuit neceſſarius & non aqua, quia mox guttatim in fundum properaret. Debebant autem partes internæ madere, ne continuo aëris inſpiratu dehiſcerent. Idcirco continuum madorem vis quædam diſtributiva, qualis eſt quæ ſalivam diſpenſat, adeſſe debuit. Madorem inquam moderatum ac lentum, è maſſa laticis mutuatum eſſe oportuit in ſanis: Sed ubi cuſtodes malè ſe habent; continuò plorant partem proprii alimenti, quod ſibi aſſimilare debebant. Id nempe diverſimodè alteratum in forma aquæ, vel etiam mucilaginis diaphanæ vel opacæ, juxta varietatem paſſionum, quibus auſcul-
43. tarunt cuſtodes. Difficillima eſt autem cuſtodum reſtitutio è debilitate pernicioſiorque laryngis quam narium, quia tabem minatur, ſemper hiat & cupioſo aëre infeſtatur. Tandem mihi nunquam ſatisfecit, quod muccus narium, quanquam colore, guſtu, & aſpectu à mucco tuſſium
44. non multum diſſimilis: idem eſſet, qualis ab internis pulmonum calamis expectoratur. Non potui enim mihi perſuadere, quod è duobus viſceribus tam diverſis, idem muccus prodiret (etenim ſi idem atq; conſimilis: ergo unicus muccus ille non amborum eſt recrementum) Itaque ut cuſtos bene ſe habens, vix aliquem producit muccum: illumque ſaltem juxta opportunitatem: ita laceſſita parit muccum ſecundum ſuam indignationem & recipientis viſceris proprietatem. Arrepto ſcilicet furore in ſuo mucco parit ſalſum, mordax, acre, virulentum in quali & quanto modum excedens! Hinc namque laryngis eroſiones atque inde Tabes, cruenta ſputa, &c. Etenim etſi vomica pariat varia apneumata & pectoris ſtricturas: vix tamen tuſſes tabidas. Has itaque ſuſpicatus ſum ex læſione aſperæ arteræ proſilire.
Quod autem cuſtos non attingat cerebri 45.
quidditatem; Conjicio ex juvene robuſto mihi noto, qui manè ac ſerò quotidiè miſeris ſubeſt ſcreatibus per annos aliquot: Interim cerebro, nervis & muſculis ſat validus. Ubi autem una facultatum eſt inſigniter læſa, altera verò nequicquam: neceſſe eſt ambas proprietate & eſſentiis diverſas. Quapropter ſaltem cuſtos laryn-
gis & capitis longè diſſident. Aër ergo 46.
poſtquam per pulmonem in thoracem deductus eſt, ipſumque ſeptem tranſverſum (quod diaphragma nominatur) deorſum in formam circularem detrudit, ejus poros penetrat tranſcolatque bibitum aërem diaphragma ideo. Quod ſat docent odores aliquot naribus hauſti, ac tandem per ructum redditi. Sic namque fumus carbonum vomitum citat, citiuſq; ſtomachum quam cor affectat. Imò odor cadaveris longè poſt ſentitur circa ſtomachum. Sic & prægnans fœtum mortuum geſtans, ipſum cadaver olet anhelitu. Odor enim ille per uterum atque diaphragma tranſiens, docet anhelitum, non ſolo cordis refrigerio; ſed toti inſervire. Sic quoque ex tabaci fumo ſtomachum flavedine tinctum propter fuligines oſtenderunt alii. Ita & laxantium perceptorum odores, licet ipſa pharmaca ſaccharo & aromate palliata ſint, horret ſtomachus, quia odoratu ſuo eoſdem odores percipit. Ergò ſi odor etiam aër ad ſtomachum recta pergit. Peſtis ipſa per inſpiratum anhelitum introducta, plerumq; circa ſtomachum cuditur, idcirco vomitus, dolor capitis, ſopor, &c. Stomachum affectum incuſant & oſtendunt.

IMAGO MENTIS.

1. TImor Domini, initium & Charitas eſt finis Sapientiæ. 2. Homo, ad Dei imaginem factus. 3. Tres Atheorum claſſes. 4. Optatus Authoris. 5. Intellectio mentis intellectualis. 6. Mentis integritas intima, à caducis tolerat abſq; paſſione extinctionis. 7. Actio Mentis vix ſentitur in nobis. 8. Imagini divinæ irriſores Athei primi. 9. Athei ſecundi, noviter ſurrexere. 10. Manifeſtatur Athea horum inſcitia. 11. Varietas luminum vitalium. 12. Mens ut differt ab Angelo. 13. Intellectualis viſio Authoris. 14. Vanus optatus omnis extra Deum. 15. Miſeria Authoris. 16. Viſio animæ ſeparatæ à corpore. 17. Mentem eſſe figuratam. 18. mens eſt ſubſtantia immortalis figurata figura Dei. 19. Error vulgaris, circa Dei Imaginem. 20. Error putantium Dei Imaginem in ternario poteſtatum ſitam. 21. Contra Tauleri opinionem. 22. Imago Dei in homine hactenus non deſignata, quia eſt incomprehenſibilis. 23. Mens damnatur per accidens. 24. A morte non eſt amplius memoria vel reminiſcentia. 25. Voluntas eſt menti ſuperaddita accidentaliter poſt creationem. 26. In Cœlo voluntas fruſtranea. 27. Voluntas in Cœlis apparet non quidem poteſtas: ſed ſubſtantialis eſſentia intellectualis. 28. Si Mens ſit Dei Imago, hæc fuit Platoni cognita. 29. Mentis definitio. 30. Rationem non eſſe Imaginem Dei. 31. Authoris opinio. 32. Deliteſcunt hæ duæ quidditates in anima per naturæ corruptionem. 33. Tantum per extaſin ſuſcitatur hic amor: nec alias in hujus naturæ ærumnis. 34. Præciſio Intellectus. 35 Solvitur objectio. 36. Triplicitas iſta, ſive ternarius in mente, in omni Mundi ſiſtemate explicatur. 37. Eſt alia longè, quam Ternarii ſimilitudo, pro Imagine Dei. 38. Deſcriptio iterata Mentis. 39. Mens quomodo ſeipſam intuetur. 40. Phantaſiæ ortus conſtitutivus. 41. Longè aliter Mens intelligit. 42. Mentis prærogativa. 43. Amoris vivi explicatio. 44. Diſcrepantiæ intellectionum in mortalibus. 45. Cur iſtud deſiderium non ceſſet in Cœlis. 46. Deſiderii deſcriptio. 47. Quomodo peccatum in deſiderio Mentis. 48. Amor Mentis ſubſtantia etiam in mortalibus. 49. Quantum tenebrarum obtentum Menti, ex naturæ corruptione. 50. Imago Dei peſſumdata in damnatis.

1. INitium Sapientiæ, timor Domini. Timor autem Domini incipit à meditatione mortis, & vitæ æternæ. Sapientiæ verò finem, modernorum plurimi, rentur cum Stoicis, eſſe cognitionem ſuiipſius. Ego, finem ultimatum Sapientiæ totiuſque vitæ noſtræ curſus bravium, voco charitatem, quæ nos comitatur, poſtquam cætera nos deſeruerint. Quapropter etiam cognitio ſuiipſius juxta me, eſt duntaxat medium ad timorem Domini. Et cognitio vitæ, cognitionem animæ præſupponit. Siqui- 2.
dem vita & anima ſunt velut ſynonyma. Enimvero de fide eſt, hominem ad imaginem Dei creatum, ex nihilo in creaturam viventem, ejuſque mentem nunquam perituram. Animas verò reliquas, cum vivere deſinunt, abire in nihilum. Cujus differentiæ pondera, alibi de ortu formarum. Aſt hactenus non ſat conſtat, in quo iſta ſimilitudo cum Deo, noſtri Archetypo conſiſtat. Dicam quæ ſentio, ſub humili ſubjectione Eccleſiæ. Nulla eſt cognitio oneroſior ea, qua anima ſeipſam comprehendit, licet nulla ſit utilior. Eo quod tota fides baſim ſtabiliat ſuper animæ indelebilem ſubſtantiam. Reperi quidem plures demonſtrationes, circa hanc veritatem libris divulgatas: at earum nullam prorſus propter quid reſpectu Atheorum, unicum & conſtans ab æterno numen negantium. Plato equidem tres 3.
ſtatuit Atheorum claſſes. Unam nimirum, quæ nullos credit deos: Alteram dein, quæ deos quidem admittit; noſtri tamen incurios, rerumque parvarum ſpretores, ideoque & neſcios. Tertiam tandem, quæ quamquam deos ac rerum minimarum gnaros credat; tamen minima precatiuncula flexiles atque indulgentes ſupponit. Creberrimum hoc genus Atheorum, inter Chriſtianos hodie, præſertim qui ſe profitentur perfectiſſimos. Audent nimirum quidlibet: Onera humeris aliorum gravatim imponunt, quæ ne digito attingunt; credentium loculos emungunt, ac morientibus cœlum venale exponunt, rebuſque ſecularibus atque ignotis politicis ſeſe ubique immiſcent, quatenus Religio-

 nem

4. nem rebus politicis nupſerunt. Seque ludimagiſtros,ut puerorum claſſibus inſtruendis præfectos cernunt: ita & Reipubl. clavo ſe aptos ingerunt neſcii, Supremus utique optatus mens eſſet. Ut Atheis permiſſum eſſet, unico ſaltem momento deguſtaſſe, quid ſit intellectualiter intelligere, quo mentis immortalitatem, velut tangendo, ſentiant. Ego ſaltem regulas, aut modum lubens ignoro,quibus poſſem intellectum alterius illuſtrare. Contriſtor tamen meritò, quod qui ſtudendo inquirunt ſemper veritatem; nunquam tamen ad ejus ſcientiam perveniant. Quia litera inflati, charitatem non habent: ſed avaritia & ambitio in illis occultat Atheiſmum. Jamdudum autem didici, quod mens noſtra nequicquam intelligat per imaginationem, nec demum per figuras,aut imagines, niſi miſer atque ærumnoſus vacillantis rationis diſcurſus
5. acceſſerit. Aſt ubi anima ſeipſam, vel in ſeipſa intellectualiter comprehendit, deficit ipſi ratio, & ſuiipſius imago, qua ſibi ſeipſam repræſentet. Id eſt, anima nequit ſeipſam apprehendere per rationem, ut neque per imagines. Poſtquam cognoviſſem, quod veritas eſſentiæ & veritas intellectus, ſe penetraverint in unitate & identitate: ſcivi intellectum eſſe rem quandam immortalem, procul à caducis ſeparatam. Equidem mens non ſentitur; credimus eam tamen eſſe intus, non
6. fatigari, nec morbis agitari. Somnus ergo, furor, ebrietaſque non ſunt mentis immortalis læſæ ſymptomata: ſed aſſeclæ vitæ, animæ ſenſitivæ paſſiones dumtaxat. Nam & bruta, ejuſmodi paſſiones etiam tolerant. Nec enim exiſtimo æquum, rem immortalem pati à caducis, hiſque ſubſterni, aut ſuperari: Etenim mens ſentit & tolerat cruciatus inferni: non tamen ſuperatur,ut neque exſtinguitur. Ita caduco lumini nexa, patitur à caducis. Verum ut mens eſt in nobis,nec tamen à nobis ſentitur: ita ejus continuæ & inconcuſſæ operationes, ſunt inſenſibiles. Nam quod in ſe eſt ſenſibile, nequit prorſus eſſe ſpirituale, ac merè abſtractum. Enimvero tamen etſi videatur nobis, nos nil intelligere per totalem diſcurſuum abſtractionem & ſequeſtrationem ab omnibus, quæ ſub ſenſum, ſub mentem intellectumque cadere poſſunt (idque ſubter initia contemplationum); agit tamen in iſtis mens, ſuo modo inſenſili, & efficacia ſpirituali. Quod ſic percepi. Confitens namque, 7.
ſæpè non ſentit contritionis effectus, doletque apprimè illius ſuæ inſenſilitatis. Interrogatus tamen, an peccare vellet: reſponderet fortaſſis, ſe malle mori. Eſt ergo confitendo, inſenſilis mentis operatio, ſupernaturalis fidei effectus. Quia actiones intellectuales, alterius ſunt Magiſtratus clientes. Proin nempe docent myſtici, in ſola fide, abſque diſcurſu & cogitatione, mentem plus operari, ac operando, etiam plus proficere: quam is, qui multis verbis orat & diſcurſibus, ſibi compunctiones excitat. At felix ille, cui permiſſum, iſtas inſenſiles mentis operationes percipere, eaſdemque reflectere in & ſuper poteſtates animæ ſenſitivæ: ſicut orditur fides operativa. Utpote hæc plerumque ſui veſtigia relinquunt in vitam deinceps, excitantque memoriam, in fide de cætero operantem, cum gratia. Athei & Chri- 8.
ſtianorum libertini, primi rident in nobis, ceu fictam Dei imaginem, vel nos ad Dei imaginem, creatos. Alii verò ſecun- 9.
dæ claſſis Athei, credunt non ſolum nos ad Dei imaginem creatos: ſed in nobis, identitatem cum immenſo atque increato numine fingunt. Nec hominem à Deo, in ſubſtantia alias differre, quàm partem à toto: quodque initium habuit cum non principiato. Non autem in eſſentia, aut proprietate interna. Id quod ſanè præter blaſphemiam, ſtoliditates habet plurimas. Siquidem quicquid in- 10.
cepit, eo ipſo eſt creatura. Involvit autem impoſſibilem imperfectionem in Deo,

Deo, poſſe aliquid præter ſe creare in ſubſtantia, aut eſſentia ſibi compar. Nam etiam per Philoſophiam conſtat, ſingulas partes infiniti, neceſſariò omnino eſſe infinitas: non poteſt autem creatura, ſecundum ſubſtantiam, eſſe magis infinita, quam fuit ſecundum eſſe, exſiſtere & durare, compar æterno enti. ſtultumque eſt ergo credere, animam eſſe partem ſubſtantiæ divinæ, aut illi eſſentialiter ſimilem, quæ poteſtate, magnitudine, duratione & gloria, ex nihilo incepit. Si ergo Deus, non potuit facere animam humanam, tanquam ſuæ divinitatis partem, cum infiniti nullæ ſint partes, aut minoritates: non eſt igitur anima ejuſmodi à Deo facta. Ergo ex nihilo ſponte effluxit, ſeſeque aliàs feciſſet antequam fuit. Immenſum ergo errant, credentes quidditatem imaginis divinæ, ſitam in mente, per ſubſtantiæ eſſentiæque identitates. Cum diſtent ab invicem undecunque, termino infinitudinis. Sponteque in nihilum mens humana laberetur, undè incepit, rediret, ac diſſolveretur iterum: niſi per divinam bonitatem in eſſe conſervaretur. Habetque mens permanentiam æternam deinceps, non à ſui eſſe: ſed ab eſſentia æternitatis, ſibi gratis donatæ, & conſervatæ. Itaque aliundè, & infinities ſe potentiore. Sat ergo. Quod mens ſit ſubſtantia ſpiritualis, vitalis,
31. & luminoſa creatura. Cumque luminum vitalium ſint plura genera, atque ſpecies: lumen iſtud mentis, in eo à cæteris vitalibus diſcrepat: quod ſit ſubſtantia ſpiritualis, ac immortalis: reliqua autem lumina vitalia, non ſint ſubſtantiæ formales: quanquam ſint formæ ſubſtantiales, ideoque per mortem in nihilum recedant, non ſecus
32. atque flamma candelæ. Mens autem ab Angelis differt. Quod ſit ad imaginem, ac DEI æterni ſimulacrum. Habet namque mens iſtud lumen, ſubſtantiamque luminoſam, ex dono creationis, cum ipſamet ſit lumen iſtud vitale. Aſt Angelus non eſt ipſum lumen, nec habet lumen geniale ſibi internum: ſed eſt ſpeculum luminis increati. Adeoque in eo deficit, à veræ imaginis divinæ perfectione. Alioqui namque, cum Angelus ſit ſpiritus incorporeus, ſi ex ſe eſſet luminoſus, perfectius DEI imaginem exprimeret, quam homo. Porro, quicquid DEUS plus diligit, id eo ipſo eſt nobilius: ſed DEUS dilexit plus hominem, quam Angelum, qui ad redimendum naturam Angelicam non eſt factus figura cacodæmonis: pro-ut Agnus ter glorioſus, Mundi Salvator, aſſumſit naturam ſervi, ut hominem redimeret. Nec etiam his obſtat, Quod minimus in regno Cœlorum, ſit major Johanne. Nam Filius hominis, non eſt minor in dignitate, & eſſentia, Angelo; etſi etiam paulo minus ab Angelo ſit minutus. Quoniam filius hominis, ſorte vivendi, minutus eſt paulo minus ab Angelis, dum homo eſt factus. Sic & Johannes. Idcircò etiam Angelus ſemper manet ſpiritus miniſtrans: nuſquam autem legitur amicus, aut filius Patris, deliciæ filii hominis, templumque Spiritus Sancti, in quo Terglorioſa Trinitas ſuam fecit manſionem. Iſta nempe eſt anguſta prærogativa imaginis divinæ, quam lux æterna imprimit in omnem hominem, venientem in hunc mundum. Anno 1610 poſt longam 33.
contemplationis laſſationem, ut aliquam mentis meæ cognitionem adipiſcerer; quodque tum adhuc putarem, cognitionem ſuiipſius eſſe Sapientiæ complementum aliquod: lapſus forſitan in ſomnum, extra rationis ſemitas raptus, videbar eſſe in aula ſatis obſcura. A manu læva menſa erat, in qua lagena, cui parum liquoris inerat, dixitque vox liquoris ad me. Viſne honores & opes? Obſtupui ad vocem inſolitam. Obambulavi, mecum penſitans, quid iſtud deſignaret.
Ad

Ad dexteram interim rima viſa eſt in pariete, per quam lux quædam inſolito ſplendore; oculos perſtrinxit, quæ me liquoris, vocis & prioris conſilii fecit immemorem. Quia vidi, quod ſuperat cogitatum verbo exprimibilem. Actutum dein rima illa diſparuit. Inde ad lagenam iterum ſed mœſtus rediens, hanc mecum abſtuli. Conabar autem liquorem deguſtare, longoque labore, phialam aperui, ac horrore perculſus, ſomno excidi. Remanſit autem præcedens ingenſque deſiderium cognoſcendi animam: quo deſiderio per 23 ſolidos annos anhelavi. Quia tandem anno 1633 in anxiis fortunarum afflictionibus, cum vitæ meæ tamen ſabbatiſmo ex inſontis vitæ ſecuritate propinato, vidi in viſione mentem meam figura humana. Erat autem lux, cujus homogeneum totum erat activè cerriens, ſpiritualis ſubſtantia, cryſtallina, proprio ſplendore lucens. Obvolvebatur autem in altera nubiloſa parte, tanquam ſui ſiliqua, quæ an ſplendorem aliquem ex ſe haberet, non potui diſcernere, propter fulgorem ſuperlativum ſpiritus cryſtallini intus contenti. Iſtud tamen facile adverti, quod nota ſexualis non eſſet niſi in ſiliqua. Cryſtalli autem ſigillum, erat lux ineffabilis ſic reflexa, ut ipſa cryſtallus fieret incomprehenſibilis. Idque non per negationem aliàs, quam quod verbo non ſolum nequeat exprimi: verum inſuper, quod neſcias quidditatem rei, quam cernis. Et tum ſcivi, quod iſta lux eſſet eadem, quam 23 annis ante, per rimam videram. Ego ſaltem inde comprehendi vanitatem longi deſiderii.
14. Nam utut pulchra eſſet viſio: attamen inde nequicquam perfectionis ſibi mens acquiſivit. Cognovi namque, quod mens in ſomniali viſione, velut perſonam tertii egiſſet, nec eſſet tanto optatui digna repræſentatio.
15. Quod autem ad Dei imaginem ſpectat, nil potui unquam concipere, ne quidem in abſtracta intellectus meditatione, quod non eâdẽ opera, aliquam præ ſe ferret figuram, ſub qua ſtaret in conſiderante. Nam ſive rem concipiam per ſui ideam imaginando, ſive verò intellectus ſeſe tranſmutet in rem intellectam; ſemper conceptus ſtetit ſub aliqua figura. Nec enim potui quidditatem mentis immortalis, cum exſiſtentia individuali, conſiderare omni orbatam figura; nec quin ſaltem reſponderet figuræ humanæ. Nam 16.
quoties anima ſeparata, videt aliam animam, Angelum vel cacodæmonem, fit iſtud cum ſcientia, hæc ſibi adeſſe, dum animam ab Angelo, itemque Petri animam, à Johannis diſtinguit. Siquidem ejuſmodi diſtinctio, ſola viſione animæ propria contingit, quæ viſio animæ alteritatem externam ideoque & figuralem includit. Siquidem Angelus ita eſt in loco, ut ſimul non ſit alibi. In quo neceſſario includitur tam localis quàm figuralis circumſcriptio. Dein. Corpus humanum, 17.
ut tale, nequit ſibi dare figuram humanam: ſculptore ergo opus habuit, qui intra materiam ſeminis, clauderetur atque in eam aliunde deſcendiſſet. Is tamen, in quantum ſortis eſſet materialis, non magis ex ſe quam ipſa corporis maſſa vim habet figurandi. Ergo præcedit aliquid in maſſa, quod immateriale planè, reale tamen, & effectivum initium eſſet, cuivis figurandi ineſſet per impreſſionem ſigillarem. Patrantis ergo anima, dum extrorſum labitur, luſtratque corpus ſeminis, in aura quadam, ſui ſigillum atque figuram adumbrat, quæ ſeminum fœcunditatis cauſa eſt. Alioqui, ſi anima non eſſet figurata, ſed figura ipſa corporis velut ſponte naſceretur: jam truncus aliquo membro, niſi truncum quoque generaret: eo quod corpus illius generantis non ſit integrum, at ſaltem in ſpiritu inſito illius membri deficiat. Si itaque figura ſemini inferatur: A vitali extra ſe initio & priore iſtam ſuſcipiet imaginem. Sin autem anima figuram ſemini imprimat, non mentietur exoticam, vel alienam faciem: ſed ſuiipſius depinget Iconem. Sic namq; bruto-

brutorum animæ ; ſpeciem ſuam ſervant generando. Mens autem, licet ſuæ originis ergo ſit ſupra naturæ leges: quo tamen pede ſemel eſt ingreſſa naturæ limen, alique incorporata, atque ſociata, deinceps quoque ſuis legibus coërcetur. Eo quod vitalium generationum ſervetur univocus progreſſus, aſcenſus, deſcenſus, limitatio, ac finis. Nec enim alioquin abſurditatibus caret, quod tanti operatio, (qualis eſt generatio humana, ac ſpeciei continuatio) citra Mentis cooperationem contingeret. Neceſſe eſt ergo, ſemini dari fecunditatē, per vitalium principiorum participationem, & determinationem ſpecificam. Quod ſanè non alias contingit, quàm per ſigillationem animæ, in ſpiritu ſeminis, unde materia requiſitam maturitatem & adumbratam figuram nanciſcitur: ut tandem à creatore formalem lucem vitæ, ſive animam ſuæ ſpeciei, cujus ſimilitudo in figura exprimitur, impetret. Porrò de
18. fide eſt, mentem noſtram eſſe ſubſtantiam nunquam interituram. Cujus ſubſtantiæ nova ex nihilo fabrica, ſoli competat creatori. Qui ſi ſibi complacuerit, ſolam mentem in ſui imaginem adoptare. Videtur etiam conſequens, immenſum & ineffabilem Deum eſſe figuræ humanæ, idque argumento à poſteriori, ſi argumen-
19. torum aliqua ſit vis hoc objecto. At quia corpus non rarò ſit defectuoſum: putatunt glorioſam Dei Archetypi imaginem, in Mente repræſentatam, conſiſtere duntaxat in poteſtate rationali. Neſcii, quod vis rationalis ſit intellectui ſerva, non autem de eſſentiâ, ut neque ſocia inſeparabilis. Quod jam Tractatu de venatione ſcientiarum expoſui. Alii verò tenent, animam, Dei imaginem proximè exprimere, per ſuæ ſubſtantiæ ſimplicitatem univocam, & ſuarum poteſtatum ternionem: Intellectus nempe, Voluntatis, & Memo-
20. riæ. Quæ ſimilitudo ſemper viſa mihi fuit anilis, ut Mens ſingulari valore eſſet Dei imago: Siquidem imago ſimilitudinem eſſentiæ, atque figuræ; non autem ſolam numeri paritatem, involvit. Imò ſi anima, in ſui ſubſtantia, repræſentet ipſum Deum, jam intellectus, voluntas, & memoria, non erunt poteſtates, proprietates, vel accidentia animæ. Adeoq; ceſſabit ſimilitudo ternionis, maléque quadrabit ejuſmodi imago Typo, cujus creditur imago. Deinde abſurdum, perſonas Trinitatis comparare memoriæ, aut voluntati. Cum nulla perſona Sacroſanctæ Trinitatis ſolam voluntatem, aut voluntas ſeparatam in Deo perſonam repræſentet. Tres etiam poteſtates in anima, nequeunt ullatenus imaginem, aut propinquius ſuppoſitum, exprimere, quam nudum ternionem accidentium, in ſubſtantiam animæ congeſtum. Quo ſenſu, anima minus Dei imaginem denotat, quam fruſtum quodlibet ligni. Quod nempe per ſui analyſim, ſalem, ſulfur, & liquorem exprimit: non autem (inſtar mentis, in præfata ſuarum poteſtatum, & perſonarum divinarum ſimilitudine) tres dumtaxat poteſtates, ſive nudum ternarium. Quodlibet lignum enim habet tres ſubſtantias, ſub concreti unitate concluſas, ſeparatas quidem in ſuppoſitis, quæ in ſui connexione unicam tantum ligni
ſubſtantiam faciunt. Taulerus verò ani- 21.
mam, non quidem in tres poteſtates: ſed in duas diſtinctas partes, ſecernit. Inferiorem ſcilicet, ſive exteriorem, quam peculiari nomine animam: atq; alteram ſuperiorem, interiorem, quamque fundum animæ ſive ſpiritum vocat. Qua parte ſola ſpecialiter Dei imaginem contineri ait. Ad quam Diabolo non eſt acceſſus: quia ibidem regnum Dei eſt. Utriq; autem parti longè diſpares actus, atque proprietates aſſignat, quibus utramque invicem diſtinguit. At ſaltem, ſanctus vir ille, animæ delet ſimplicem homogeneitatem, qua tamen potiſſimum Dei ſimilitudinem exprimere debet. Vel ſaltem, negat hactenus, Dei imaginem propagatam, per totam animam hominis. Certè non facilè credam animæ immortalis dualitatem, aut binarii alteritatem: ſi in ſui ipſius eſſentia

unitatem exhibere debeat. Quin potius, credam in ſimpliciſſima unitate, Indiviſibili homogeneitate ſpiritus, ſub immortalitatis, & indiſſolutionis, identitatiſque ſymbolo, extra omnem connexionem,
22. mentem Deo magis aſſimilari. Non eſt ergo glorioſa imago Dei,ſeparata ab anima, ut nec ſeparabilis: ſed ipſa mens eſt glorioſa imago, tam intima animæ,quàm ipſamet anima ſibi: Idcirco enim dici aut cogitari nequit ſimilitudo, inter mentem & Deum, cum Deus ipſe totus ſit incomprehenſibilis, nec unquam cogitari poſſit ideo identitatis unitatiſque character, in quo fundetur iſta ſimilitudo. Sat eſt, Quod mens ſit ſpiritus, Deo dilectus, homogeneus,ſimplex, immortalis,in Imaginem Dei creatus, ens unicum, cui mors nil addit, aut ab eo aufert, quod ſibi in
23. ſimplicitatis eſſentia ſit geniale. Et quia à ſui conſtitutione, & deſtinatione, eſt beatitudinis particeps: idcirco damnatio illi eſt per accidens ſuperveniens, præter inſtitutum nempe,propterque defectum poſterum. Ergo mens, ſeparata à corpore, non utitur plus memoria, neque inductione reminiſcentiæ, intuitu loci, aut durationis: ſed unicum nunc illi &
24. ibi continet omnia. Ideoque ſi qua ſuperſtes eſſet illi memoria, fruſtranea in æternum & oneroſa eſſet. Ut & reminiſcentia: quippe quæ non niſi per rationis diſcurſum jam mortuæ in actum deducitur. Adeoque in æternitate non amplius locum habent. Ubi ſcilicet nudæ veritatis aſpectu, ac fruitione, ſine occaſu, defatigatione, atque defectu, ſtat anima extra memorandi neceſſitates. Saltem ſtaret anima beata extra præfatum poteſtatum ternarium, ideoque nec amplius Dei imaginem repræſentaret: cujus ſolius ergo tamen eſt condita. Imo penitius inſpiciendo, non reperiò in homine mortali memoriam ſingularem, aut ſeparatam animæ poteſtatem; ſed nudum reminiſcendi modum: quo immemores, per ſubſidium imaginationis (quæ eſt intellectus vicaria) memoriam artificialem concinnant, longéque fortiorem, quam illorum aliàs memoria eſſet naturalis.
Quinimo cum vita,ſimul recedit voluntas 25.
ab anima: videturque ideo accidentaliter,velut animæ adjecta. Nam Deus,poſt creatum hominem, eandem conſtituit in manu arbitrii ſui. Quod denotat, nedum poſterioritatem: ſed etiam proprio modo, voluntatem non eſſe menti initialiter eſſentialem, quæ ex conceſſione, talenti inſtar, eſt adjecta. Ut homo viam, quam eligere mavult, ſequatur. Alioqui ſanè in tota rerum ſcena, nulla eſt homini poteſtas pernicioſior,voluntate libera, quippe quæ ſola omne parit diſſidium, inter Deum & hominem. Quapropter ejuſmodi facultas, in æternitatis beatitudine, locum ſaltem habere nequit. Sublata autem volendi libertate, perit quoque ipſamet voluntas, aut tormento erit fruſtranea. Voluntatem idcirco ajunt in Cœlis confirmatam; ſeu potius proinde ablatam. Id eſt,cœlites nõ poſſe velle,aut velle velle,niſi quod vult Deus. Quique ſunt in charitate & gloria, non poſſunt non velle quæ ſunt charitatis. Ceſſat itaque voluntas hominis, dum volendi libertas eſt liquata. Ac per conſequens, voluntas eſt poteſtas animæ caduca. Quia nequit
animæ beatæ inſervire aut prodeſſe. Dum 26.
nec amplius in actum deferri poteſt, poſſetque duntaxat optatio quæ in Cœlis non eſt, ubi optabilium eſt plena ſatietas & poſſeſſio cum omni abundantia. Eſſet ergo voluntas animæ beatæ, oneroſa appendentia. Sat eſto, in hac vita, poteſtate
volendi, theſaurizaſſe. Perit itaque cum 27.
vita, poteſtas volendi, ac ſe manifeſtat voluntas ſubſtantialis, ab intellectu, mentiſque eſſentia,nequicquam diſtincta, ideoque ab accidente volendi libero, diſtinctum habens eſſe. Nam ſicut vis phantaſtica, per deliria alienatur, delirat,& cum vita perit: ita ceſſat volendi poteſtas libera.
Platonis Parmenides, aliquouſque 28.
intellexit, quod in Deo non ſint accidentia,

tia, nec ſit dualitas, ab ejus eſſe diſtincta: quocirca concludo, ſi mens ejus imaginem referre debeat, ſaltem omnis mentis proprietas colliqueſcere debeat, in ſubſtantiam intellectivam ſimplicis lucis. Perinde ut fumus, per flammam accenſus, in figura materiaque, eſt idem cum flamma. Sic anima eſt nudus & purus intelle-
29. ctus, & imago increati luminis. Adeo ſicut oculus nil verius aut proprius aſpicit quam ſolem, cæteraque cuncta propter ipſum: ſic anima beata non intelligit quicquam verius quam lumen, quo intus illuſtratur & potitur, unde ſcilicet totaliter atque immediatè dependet. Sed ſicut oculus non fert Solis obtutum: ſic mens nequit intelligere Deum, niſi quantum Charitatis habuerit, ad cujus menſuram quoque Deum intus glorioſæ poſſidet. Intellectus enim ejus liber, intelligendo acquirit rei intellectæ uſurpationem, quatenus commigrando transformat ſe, in beneplacito complacendique ſtudio, ad unitatem lucis, quæ ipſum penetrat penetrandoque beatificat. Sic nimirum mens, principaliter atque primario, Deum contemplatur intelligendo, illuſtratur penetrativè, ſicque Dei imago, quam refert, eandem transformando, ſibi aſſimulat.
30. Qui verò imaginem Dei in ratione locarunt, argumentantur. Quod lex ſit imago Dei, lex autem ſit inſcripta animabus noſtris per Rationem: adeoque animam putant ſimulacrum Dei, quatenus rationalem. At non conſiderant, quod anima ſic contineret quidem Dei imaginem: ſed non proindè, ipſa mens eſſet eſſentialiter ipſamet lex. Non aliter quam lex & anima differunt eſſentiæ ſuppoſitionalitate. Nondum enim erat lex, dum anima hominis jam erat creata. Ego autem de venatione ſcientiarum oſtendi, blaſphemum eſſe, in Rationem imaginem Dei retuliſſe. Cum nulla ſit rationis ſimilitudo, vel comparatio facultatis incertæ & caducæ,
31. cum Deo. Dicam ergo mea. Intellectus etenim habet ſibi coæqualem & ſubſtantialiter colliquatam & unitam voluntatem intellectivam, non quidem quæ ſit poteſtas vel accidens; ſed ipſum lumen intellectuale, ſubſtantia ſpiritualis, eſſentia ſimplex, indiviſa: ab intellectu ſeparata, per ſuppoſitionalitatem ſui eſſe, incomprehenſibili modo; & non in eſſentia. In mente pariter eſt tertium, quod defectu ethymi, dico Amorem, ſive deſiderium perpetuum. Non quidem habendi, acquirendi, poſſidendi, aut fruendi: ſed amandi, ſeu complacendi: duobus præfatis æquale, æqualiter ſimplex in unitate ſubſtantiæ. Quæ tria, ſub unica animæ & indiviſibili ſubſtantia, in unitatem colliquata ſunt. Non eſt autem amor ille actus aliquis voluntatis: ſed procedit ſimul ab intellectu & voluntate ſubſtantialibus, tanquam diſtinctus, & glorioſus actus. Nec demum amor ille, eſt paſſio: ſed eſſentia dominans, & actus glorificans. Voluntas ergo & amor hujus loci, nequicquam commune habent, cum voluntate
viri, aut carnis: quia ſunt tituli eſſentia- 32.
les, quibus ſub egeſtate verborum, imaginem Dei quodammodo mens repreſentat. Eo quod intellectus Deum intelligit, intendit, ac omni mente amat, indiviſo amoris unicoque complacentiæ, ſeu deſiderii actu, in omnimoda ſimplicitate ſui. Ab initio autem creationis fuere hæc duo cum intellectu, nempe voluntas & Amor, intellectualia: nec putandum ab obitu eadem de novo ſuſcitata: cum ſint de eſſentia mentis ſive imaginis Dei. Sed mox ut intellectus ceſſit turbidus phantaſiæ ſenſitivæ: ſic & voluntas, & amor intellectualia, per corruptionem naturæ voluntatem atq; memoriam admiſerunt, quæ cum anima caduca in nihilum abibunt, perſtite integritate mentis. In ectaſi enim ſæpè obdormiunt, intellectus, voluntas & memoria, ſolo ſuperſtite amoris actu igneo, ſic autem à tribus illis diſtincto, ut tamen non ſit ſine intellectu & voluntate ſubſtantialibus, ſibique alioquin
adequatis. Amor ergo, ſopitis velut aliis, 32.

 ſtat

ſtat in ſuperficie, quamdiu alia in ſe ſorbuerit. In hac vita autem, amor eſt deſiderio prior, quia eſt paſſio facultatis amativæ, quæ ab illa mentis ſuppoſitionalitate (quæ ſubſtantialis amor eſt) procedit, atque corporeæ facultatis iconem refert in hac vita: Ideoque in ataxiam, atque in diſſolutionem, prona ruunt ſingula. Sed in cœlitibus, amor ille nec prioritatem, ut neque diſtinctionem, à deſiderio conſtituit, nec poteſtatis naturam habet, ut nec eſt habitus, aut actus volendi, nec ſub-
34. ſiſtit extra intellectum. Itaque intellectus eſt lumen formale, atque ipſamet animæ ſubſtantia, quæ intuitivè cognoſcit, abſque oculorum ope, prout & ſine oculis diſcernit, vult, amat, atque deſiderat in ſui unitate, quicquid in ſeipſo comprehendit, & volendo indicat. Nec enim tum amplius recordatur, per repetitionem ſpecierum, rei ſemel ſcitæ, in imagine: nec per circumſtantias inducitur amplius ad cognoſcendum. Sed omnium intellectorum eſt unica ſimul cognitio, & adſpectus intuitivus, intra ſe. Ita tamen, ut unum cognoſcat magis perſonaliter quàm aliud, dum intellectus ſuper intellecta ſe reflectit in veritatis diſtincta unitate. Non ſecus atque modo, in memoria artificiali, ubi recordativa illa memoria non eſt diſtinctus actus, ab inductivo judicio intellectus. Itaque iſtud eſt magis geniale menti, jam à turbulentiis phantaſticis intelligendi ſemel expedi-
35. tæ. Neque enim his obſtat, Quod in vivis memoria intercidat, ſoſpite judicio, vel contra. Sunt nempe heterogeneæ facultates animæ ſenſitivæ, diſtinctæ in corpore, quia per modum recipientis con-
36. ceptæ ſunt, per animam mortalem. Prout & non animatis ſurdam quandam objecti cognitionem competere annoto: ſenſum item & objecti affectionem. Quæque ideo ſympathetica dici cœperunt. Quæ ſurda objectorum perceptio, eſt illis inſtar viſus & intellectus. Nam ineſt illis præterea (etenim quæcunque à mentis ſimplicitate longius recedunt, eo ipſo in multiplicitates functionum, magis prona) virtus atque dos quædam vitalis, alicujus bonitatis, valoris & energiæ, ad fines à creatore deſtinatos. Prout eſt & tertia poteſtas, ex utraque præcedentium reſultans: quæ eſt jubili ad occurſum juvantium, aut averſionis à nocivis. In quibus ſpectatur quædam affectio erga abjecta, itemq; metus, fuga, &c. Qui triplex gradus, adhuc manifeſtior, in ſtupidioribus inſectis, & hominibus veſanis, quibus nullus præſidet intellectus, ſolaque viſualis luminis poteſtas, gubernatrix elucet. His tamen præterea adeſt actus virtutum ac functionum vitalium, propter quas exſiſtunt. Ac tertio ineſt illis longè clarior actus jubili, vel averſionis. Quæ in aliis ſenſitivis adhuc longè potentius explicantur. Quibus nimirum competit ſenſitiva quædam imaginatio, cum rationis aliquali diſcurſu, illis loco intellectus, plus minuſve in ſingulis eluceſcens. Adeo ut ſagacitas, voluntas, memoria, illis ſubter apprehenſionem intellectus cadant. Mutatis tamen continuò objectis & functionibus, juxta materiem, in diremtiones ac ſingularitates proclivem. Quæ ſcilicet recipientium diverſitates ideo accuſat. Eſt & his poteſtas bonitatis ac virtutum emanativa, qua animæ plus minuſve propendent, in ſuarum virtutum feritatumve exercitia. Eſtque tandem & illis ſua complacentia, tædium ac thymoſis, in objectorum conſiderationes: ita animabus ſenſitivis counita, quod vix ſit poſſibile, duas contueri perſonas, quin mox uni magis quam alteri addicamur. Hæcque in corporalibus, per modum recipientis, erunt ob id in homine
magis clarificata. Finaliter, nolim ita- 37.
que imaginem Dei in homine conſiderari, ob ternarium aliquem facultatum: qui aliis rebus in Mundi ſyſtemate hactenus competit. Quia dignitas imaginis Dei, non participatur ullatenus ab aliis creatis. Siquidem imago Dei eſt duntaxat

xat intima menti, tamque illi propria, quam eſt ipſi ſua ipſius eſſentia. Proprietates verò reliquæ, non ſunt ipſa mentis eſſentia: ſed eſſentiarum producta, ac poſteriora. Quia non eſt condignum majeſtate imaginis divinæ, ex qualitatibus deſumi. Nam aliarum rerum proprietates colliqueſcunt in animæ eſſentiam, ex vi imaginis divinæ. Sin autem tanquam attributa, vel producta cenſeantur: id propter miſerum vulgò intelligendi modum, aſſuetumque abuſum.
38. Siquidem mens eſt unus actus, purus, ſimplex, formalis, homogeneus, indiviſus, & immortalis, in quo, proximè DEI imago incomprehenſibilis incomprehenſibiliter eſſentialiterque conſiſtit, mentemque format. Adeo, ut in iſta imagine, etiam omnes poteſtates, nedum deponant naturam attributorum; verum etiam ſuas ſuppoſionalitates colligant in unitatem indiſtinctam. Eo quod anima ſit in ſe lux quædam ſubſtantialis: ſive ſubſtantia ita lucida, quod ſuppoſitis non ſit diſtincta ab ipſamet luce: Ejuſque intellectus, eſt ita lux mentis, ut ipſa mens ſit merus intellectus lucidus. In hac enim ſuiipſius luce mens, ſeparata à corpore tota
39. per totam ſe videt, intelligitque: quorſum nec cerebro, nec corde opus habet. In quibus nempe organis ſubſtantia mentis, proprietatum proſapiam tantum aſſumere videtur. In corpore nimirum, dum ipſe intellectus abſtractus, utitur corporalibus organis, quibus obligatur, & per ſuam ſedem animæ ſenſitivæ in profundum corruptæ illius naturæ, ut demerſus eſt, vim qualitativam repræſentet, ac aſſumat, quæ
40. Imaginatio dicitur. Quæ ex ſocietate poteſtatis phantaſticæ, ipſius animæ ſenſitivæ & intellectus ſplendore, in organis degenerato, quadam combinatione conſurgit, in poteſtatem qualitativam præfatam. Proinde iſta facultas laſſatur imaginando, ſuccumbit, non raro quoque demens fit, ac imaginando caneſcunt pili. Aſt mens ſemel ſeparata, intelligendo fatigatur nunquam. Quinimo imaginatio in vivis nedum laſſatur: ſed etiam à ſeipſo, non habet ſpecies intellectivas, quas non hauſit ab objectis ſenſibilibus. Ideoque vis intellectiva, quæ cum animæ ſenſitivæ functione phantaſtica concurrit, ſequitur organi indolem, atque vitæ ſenſitivæ arbitrium, non ſecus atque alibi in naturalibus effectus ſequitur debiliorem partem ſuarum cauſarum. Sed anima, quid- 41.
quid ad noſcendum volendumque, pro ſemel, aut pro ſæpius, requirit: id totum à ſeipſa, & non ab alieno extrinſeco, habet. Non enim animæ beatæ oritur voluntas bona ſubſtantialis, à re intellecta: ſed eſt ſua bonitas amoris, per quam mens beata ſubſtantialiter, & non qualitativè eſt bona. Quam prærogati- 42.
vam habet, quia typica imago divinitatis. Corpora verò, perpetua labuntur ſponte, in formarum attributa, hæterogeneitatem, viciſſitudines & diſſolutiones. Ergo Amor deſideriumve men- 43.
tis, non eſt functio poteſtatis appetitivæ: ſed eſt ipſa mens intellectualis & volens. Quæ ſub unitatem indiviſibiliter ſunt copulata, in identitate & ſimplicitate quam maxima. In mortalibus tamen ſeparata tam propter organorum neceſſitatem, functionum diſparitates, quàm animæ ſenſitivæ miſturam. Siqui- 44.
dem nunc ſæpè deſideramus, quæ intellectus judicat non deſideranda, & voluntas optaret non adventura. Neceſſe eſt autem res, quarum operationes ſunt diſcretæ, eaſdem in radice ſui eſſe diſtinctas per modum, quo ſingula ſeparantur. In mente quidem ſola ſuppoſitionalitate relativa: In anima ſenſitiva autem, juxta corpoream & qualitativam naturam. Ideoque mentis iſtud de- 45.
ſiderium amoroſum, eſt animæ ſubſtantia. Et licet in Cœlis ſit deſiderabilium plena ſatietas, fruitioque perpetua:

non ceſſat tamen proinde mentis deſiderium, quod eſt ſtudium complacentiæ, nec hoc paſſionem menti infert, pluſquam ipſa Charitas. Quippe quæ in radice, ſunt unum ac idem. Alioqui ceſſante præfato deſiderio, vel mox ſatietas, vel inſenſilitas fruitionis, oboriretur in cœle-
46. ſtibus. Eſt itaque iſtud deſiderium, ſive amor, fomes delectationis interminabilis. Patet ergo, in mente intellectum, voluntatem atque amorem, ſubſtantialiter counita. In anima verò ſenſitiva, operationes diſtingui, è radice facultatum diverſarum, dum intelligimus non deſiderata, deſideramus quoque quæ nollemus, nec planè noſcimus. Volumus denique (dum quis tendit ad ſupplicium) quæ non deſideramus: ſed nollemus. Unde contingit, deſiderium ſuperare voluntatem, ac viciſſim voluntatem cogere deſiderium: adeoque eſſe mutua atque pugnantia imperia. Quæ cuncta contingunt in mortalibus, quamdiu ſenſitiva trahit poteſtates ſuas, in multiplicem diviſionis ataxiam. Sic ſtultè deſiderantur impoſſibilia, præterita item, optantur præſentia, vel non
47. accidiſſe. Sed deſiderium, de quo loquor, occultatum cum mente, niſi de mentis eſſentia eſſet, non peccaret qui vidit mulierem ad concupiſcendum eam, ante voluntatis conſenſum. Deſideramus ergo nunc, per æmulas mentis facultates, in ſenſitiva, quorum effectus à voluntate & judicio recuſantur. In modo etiam, nunc aliter enim operatur deſiderium, ſive amor, atque aliter voluntas. Pariter in motu diei ſive duratione, deſiderium ſæpe præcedit, ſequiturve velle, ſuperatque unum viciſſim alterum, ut quid diſtinctum à ſe coerceat, idque totum in cadu-
48. cis: quia ex animæ ſenſitivæ thymoſi. In cœleſtibus verò reſurgit amor ille, tanquam mentis ſubſtantia: nil enim eſt ibi deſideratum, quod non volitum. Idque, tam quoad actum, quàm ſubſtantiam, in unitatem eſt collectum. Quamquam habeant ſuppoſita in radice diverſa. Quod planè ſuperat modum intelligendi in mortalibus. Quia in homine, Regnum Dei, nunc eſt quidem: ſed incomprehenſibili modo: Poſt mortem verò, idem Regnum cuncta in unitatem ſui colligit. Ergo primaria imago Dei eſt in mente, cujus ipſamet eſſentia eſt ipſiſſima Dei imago. Quæ imago nec corde cogitari, nec verbis in hac vita exprimi poteſt, quia Dei ſimilitudinem refert, extra quam non eſt alia in nobis imago; quæ conceptui offerri poſſit. Proin nempe ipſa mens & ſibi totaliter
ignota. Dein, in ſiliqua mentis, ſive ſenſitiva atque vitali forma, eſt eadem imago 49.
in poteſtatibus relucens, per modum recipientis: quia per brutalem generationem obumbrata eſt, caduca & deturpata per impuritatem. Corpus tandem, non tam Dei imaginem, quidditativam lucis; ſed ſolam figuram mutuavit. Aſt miſera 50.
mens, devoluta in tenebras exteriores, à lumine increato qua ſe ſeparavit, nativum lumen imaginis, ita amiſit propter appropriationem, quaſi ſibi ex condigno proprium: quo deinceps nil intelligat, velit aut amet, præter ſe, ac propter ſe. Ideoque imaginem Dei, in ſe ſuffocatam, reſurgendo non repreſentabit, niſi corporeo Adamicæ propagationis modo. Id eſt, figura tenus. Quapropter etiam cuncta deinceps intelligit, vult, amat, cæca apprehenſione, ſibi ſemper addicta. Novit enim ſuam immortalitatem, ſicut damnationem ſentit, eamque queritur ut injuſtitiam ſibi factam. Quia ſui amor tantum eſt ad excuſandas excuſationes in peccatis, velut patratis inſcitiæ, & innocentiæ diebus, cum multa fragilitate, hoſtium inſidiis, & gratiæ ſufficientis defectu. Nec deberi ex condigno æternum ſupplicium, pro tranſgreſſione momentanea. Furit itaque, Deumque odit, quod præſertim ſciat, damni arreſtum immutabile, & evadendi libertatem, præcluſam in æternum. Spe ergo truncata, in ultimam ac perſeverantem deſperationem, ab ipſo introitus initio, tranſit ad locum, ubi nulla pietas,

tas, compaſſio, conſolatio, aut revocatio. Et quia intellectus, naturaliter ſeſe transformat, in ideam rei intellectæ (quod ethnicis notum, Protheique figura depromtum) id eſt, in objectorum cacodæmonum ſimilitudinem. Hinc intus ſemper eſt præſens odium Dei, & beatorum; deſperatio, maledictio, damnatio, & furiales infernalium cruciatus. Omnipotens dignetur ſua bonitate, conterere laqueos, in via, nobis ex odio infernali extentos, Amen. Sufficiant hæc de anima, pro phyſica ſuiipſius cognitione. Nunc igitur ad naturam ingredior, ut animæ ſedem in corpore propalem.

DEMENS IDEA.

1. Dubium Authori circa toxica mortalia. 2. Inſcitia Authoris, ex ignorata Idea. 3. Idearum iſtarum præpotens vis. 4. Medentum dectrix ignorantia. 5. Alia inſcitia. 6. Authoris hæſitantia. 7. Confeſſio & agnitio ejuſdem. 8. Oratio Authoris. 9. Mentis exſiſtentia in nobis. 10. Fluctuatio Authoris. 11. Hiſtoria Authoris circa toxicorum examen. 12. Quid ad hanc Authorem incitaverit. 13. Quid inde didicerit. 14. Intellectum de eſſentia animæ eſſe. 15. Voluntatem & memoriam noſtram, habitare in vita caduca; & cur requiratur dilectio ex toto. 16. Intellectus quomodo vibret in caput. 17. Diſtinctio quorundam luminum. 18. Poteſtatum duumviratus quædam ſenſatio, & modus proprius animæ in ſuo luminum ſtatu. 19. Cognitionum differentia quoad locum. 20. Elucidatio remediorum Cephalicorum. 21. Quid circa hæc Scholæ benè, quidve defectuosè doceant. 22. Diverſitas intellectionis ſtatus innocentiæ, & nunc. 23. Difficultates Authoris. 24. Mentalium cognitio procul avia eſt, ab aliarum quarumcunque. 25. Difficultas indagandi pro amentia, & modus Authori propoſitus. 26. Colligatio Mentis, cum ſenſitiva. 27. Cur Mens non in Corde, ut nec ſit in Capite. 28. Quod ſit in duumviratu, probat dilemma. 29. Gloria miſerationis divinæ è noſtris luceſcit languoribus. 30. Primus Amentiæ gradus. 31. Secundus in ſopore eſt. 32. Senſitivæ interna obſtacula. 33. Primò memoria labaſcit. 34. Subſecutivi defectuum adventus. 35. Conceptus tam ſani, quam dementis, fiunt cum ideis. 36. Ideæ amentes quædam ſemper & ubique æquales: aliæ non. 37. Læſo ſpiritu inſito præcordiorum, dementiæ in vitam durant. 38. Notatu digna. 39. Amentium ſanatorum confeſſiones. 40. Ideæ conceptuales, quid patrent pro Amente. 41. Ideæ excentricæ & venenoſæ, in quo coincidant. 42. Vis in Amente, quæ ſuperat frigora. 43. Probatur hinc Mentis immortalitas. 44. Quorſum deferatur Tractatus de Amentia. 45. Ideæ Amentis extinctio intenditur. 46. Modus extinguendi connatam maculam, duplexque contra Amentiam. 47. Hiſtoriæ aliquot facti. 48. Remedium Hydrophorbiæ, & morſus rabidi ante Hydrophorbiam. 49. Iterata Amentis hiſtoria. 50. Submerſionis conſiderationes. 51. Ridiculum in remedio Galeni addito. 52. Miracula ſanatio rabiei.

DE Actione regiminis, itemque de Duumviratu, prout Phyſicum decet, ſcripſi, ut ſedem phantaſiæ detegerem, litemq; de facultatum mentalium diverſorio definirem. Attamen ſuſpenſus dudum neſcivi, quomodo intelligens degeneraret in amentem. Sciebam quidem, rebus ſordidis ac venenis ineſſe quaſdam poteſtates dotales, non quidem intelligentes: ſed quæ agnatione illis reſponderent: ſic ut noſtram nobis invitis intellectionem ſeducerent, in ſui obſequia. Ut morſus rabidi, ictus tarantulæ,
eſus ſolani, &c. Cogitabam etiam in ſor- 1
dibus febrilibus ſuas habitare conſimiles
facultates. In quo confeſtim me turbavit
caſus. Quod ſcilicet in eadem febri, atroces furiæ ridiculis ſucceſſiſſent. Perſuadens inde mihi, quod in Amentiæ concordia non eſſent diſcordes effectus. Neque enim prima fronte ſat attendebam venena, per maturationem miteſcere vel
exaſperari. Dein, reſpexi in Lunaticiſ- 2
mum, quod invaderet atque recederet, cum ſua aſtri ſyzygia, citra omnem veneni ſodalitatem. Maniam quoque repetere atque ſilere, citra ullum intercurrentis
vitæ vitium. Totus hæſi neſcius adhuc, 3
præter corporalia venena eſſe & virulentas imagines, impreſſiones, ſpirituum vitalium abſolutiſſimas & efficaciſſimas magiſtras; quibus tam lubenter, quàm promtè,

tè, obedirent poteſtates noſtræ intelle-
ctuales, quamdiu corporis carcere clau-
dimur. Interim per fidem ſcivi, mentem
eſſe immortalem, eoque jure intellectum
4. ſuum permanere impollutum à corporis
contagiis: quia non decebat, quod im-
mortale atque infinitum erat, minui aut
lædi à caducis. Ex una parte itaque, lu-
bens fatebar humiliter meam ignoran-
tiam. ex altera verò, contemplabar fu-
rioſi ærumnoſam, nec unquam indaga-
tam conditionem, & tam penurioſa reme-
dia in malis maximis, maximéque com-
miſerandis. Eò quod medentes, inani do-
ctoratu, mundo imponentes, perſuade-
rent ſe perluſtraſſe univerſa, nec mede-
5. lam tanto malo eſſe: quia cerebrum in-
temperiem inæqualem æqualiter induiſ-
ſet, quaſi veſtem. quam tamen primariam
qualitatum intemperiem, rogati, non po-
tuerunt condigno etymo, adhuc expri-
mere. Quapropter ſpretis Scholarum
ſuſurris ſterilibus, poſtquam annotaſſem,
Amentias hypochondriacas extra con-
troverſiam eſſe precordiales, dubitare pri-
mũ cœpi, an dirum illud virus per ſingu-
lares quaſdam arterias deferretur ad ce-
6. rebrum? At ſaltem ſtatim diſplicuit mihi
iſta ſuſpicio, quia quilibet inexcuſabili la-
boraret inſania, niſi fortè in ſapientibus
iſti canales perpetuò obturati manerent,
adeóque morbidi eſſent, ne tales evade-
rent. Saltem notavi differentiam inter de-
liria febrilia, & maniam; quod hæc ſcili-
cet, per longam ætatem perſæpè, abſque
ſanitatis diſpendio, etiam in ſeros nepo-
tes, citra ſeminis atque vitæ incommoda,
perſiſteret incolumis. Rem ſanè tum mihi
inſcrutabilem ſæpè deſerui, ſæpeque ite-
rum ex commiſeratione ad manus de-
7. ſumſi. Atq; tandem vidi clarè, falſis me
inniti principiis, abduci credulitate & au-
thoritatibus ethnicorum, deludique me,
morborum ignotis qualitatibus. Idq; pri-
mum ſic concepi, ſenſimq; magis confir-
matus, me denudavi doctrina, quam ſor-
bueram in Scholis, de anima & de morbis.
Dein, mentem meam à ſcrutinio functio-
num intellectualium, in quiete & pauper-
tate Domino commiſi: ut de me, quod ſi-
bi beneplacitum eſſet, perageret. Non ita
tamen eram indifferens, quin ſemper de-
ſiderarem, proximo prodeſſe. Rogavi ita- 8.
que Dominum, ut ego mihi innoteſce-
rem, nedum agnoſcendo meum abyſſale
nihil, moraliter: ſed tanquam Phyſicus,
ipſas mentis poteſtates intueri poſſem.
Nil ſiquidem æquè placidum, atque uti-
le rebar, poſt divinorum Sapientiam,
quàm ſemel intueri animam meam vel-
ut Dei imaginem. Quare ego revolvi 9.
quæſtionem de ſede, aut thoro animæ
immortalis, mecumque diſquirebam id-
eo, an ſic eſſet tota in toto, ut abſque de-
pendentia thori, vel centuralis throni, ex-
ſul vagaretur, certis non adſtricta laribus?
ſicque tota in digito, ut hoc amputato,
tota à toto decederet, vel feſtino metus
caſu, intrò recederet. Itaque reperi ani-
mam homogeneam, ſimplicem, & indi-
viſibilem: aliàs nec fore immortalem.
Dein cognovi, tantum radialiter totam
partibus ignobilibus affulgere, per mo-
dum luminis Solaris, quæ interim velut
in ſui throno deliteret, & inde luceret per
totum, penitus ignota animæ ſenſitivæ;
cujus tamen vita eſſet ipſamet mens.
Perinde quaſi, ut Deus omnium eſſen-
tia intimè cuique noſtrum adeſt, à no-
bis tamen naturaliter ignoratur, nec ſen-
titur. Dein ſubiit in animum diſcepta- 10.
tio, an plura eſſent centra, illaque, juxta
radicalium viſcerum vitales neceſſitates,
diremta. Sed tandem ſcivi mentem uni
plus adſtrictam viſceri, quam alteri, tam
quoad videndi, quam intelligendi mu-
nia. Ac tandem, ſemper ideo redactus
ſum ad unius viſceris thorum individu-
um. Dumque inquirerem caput & cor, au-
thorumque ambiguitates librarem, com-
peri ſtatim, me (quod ante adhuc deteſta-
tus) recidere in ethnicorum placita, qui-
bus ut fuit Dei veri cognitio denegata;
ita & cognitio divinæ imaginis, quæ me-

dendi

dendi tamen objectum eſt. Neſcivi itaque unde inchoarem tantæ molis arbitrium, authoritatibus &. ſodalibus deſtitutus.

11. Donec tandem, permittente Domino, humana ope & opera deſtitutus, ſub multorum annorum diſquiſitione & ſpe cognoſcendi totum animæ, caſus inſolitus mihi acciderit, cujus hiſtoriam narrabo. Invigilabam enim circa venena vegetabilium, credens, quod tanti toxica non eſſent Adamo noxia ante peccatum: cum nec mortem, nec medicamentum exterminii, creavit Omnipotens, adeoq; emiſiſſe tam atrocia, non quidem ut hominem interimerent: ſed quia in ſudore vultus cogebatur panem edere, quibus morbis obnoxius erat factus: etiam in ſudoribus, medicamenta pro morbis depromeret.

12. Ideoq; pollicebar mihi, toxicum iſtud, per modum cuſtodis & ſiliquæ, inſignem aliquam & virginem poteſtatem, in magnos uſus creatam tegere, quodq; per artem & ſudores toxica miteſcerent & evaneſcerent. Quapropter cœpi diverſimodè Napellum agitare. Ac ſemel, cum ejus radicem ruditer præparaſſem, deguſtavi in apice linguæ. Etenim quanquam nil deglutiveram, multumq; ſalivæ ſputitaveram, ſenſi tamen mox abinde, craneum velut zona forinſecus ſtringi. Tum demum præcipitanter aliquot mihi negotia familiæ obvenere, computum quendam ſolvi, per ædes oberravi, atque ſingula pro requiſito peregi. Tandem obvenit mihi (quod nunquam aliàs) quod ſentirem, me nil intelligere, concipere, ſapere vel imaginari in capite, pro more aliàs ſolito: Sed ſenſi (cum admiratione) apertè, dilucidè, diſcurſivè, atq; conſtanter, totum iſtud munus obiri in præcordiis, & expandi circa os ſtomachi, idque adeò ſenſibiliter & clarè ſenſi, imò attentè notavi, quod quamvis etiam ſentirem ſenſum & motum, ſoſpites, à capite in totum diſpenſari: quod tota diſcurſuum facultas notoriè & ſenſibiliter in præcordiis eſſet, cum excluſione capitis, quaſi tunc mens conſilia ſua ibidem meditaretur. Admirationis itaque & ſtuporis, inſolitæ illius ſenſationis plenus, notabam mecum meas notiones & examen earundem, atque meipſius, præciſiori modo, inſtituebam. Et luculenter inveni, ac trutinavi, me, illo toto ſpatio, intelligere & meditari, longè perſpicacius. Adeoque non poteſt ſenſus ille, quo percipiebam me intelligere vel imaginari in præcordiis, & non in capite, ullis exprimi verbis. Eratq; gaudium quoddam, in iſta intellectuali claritate. Etenim non erat res exiguæ durationis, nec mihi dormienti, aut ſomnianti, aut alioqui morbido, advenerat: ſed jejuno & benevalenti acciderat. Imò quamvis ecſtaſes aliquot antea expertus fueram: notavi tamen, illas nil commune habere cum hoc præcordiali diſcurſu & ſenſu intelligendi, omnem capitis cooperationem excludente. Quippe quod cum reflexione ſenſibili (tanquam antea præmonitus eſſem) caput prorſus feriari, reſpectu phantaſiæ, deprehendi: quia mirabar, quod phantaſia extra cerebrum, in præcordiis, ſenſibili operationis feſtivitate celebraretur. Interim quandoq; in gaudio illo ſuſpenſus timui, inſolitus ne caſus ad Amentiam duceret: eò quod à veneno incepiſſet: ſed præparatio veneni, & ejuſdem levicula tantū deguſtatio, aliud inſinuabant. Interim quanquam claritas, ſive illuminatio gaudioſa mei intellectus, inauſpicata, ſuſpectū illum intelligendi modum redderent, attamē reſignatio liberrima mei, in voluntatem divinam, me reſtituit in ſabbatiſmum priorē. Tandem, poſt binas circiter horas, levicula quædam vertigo, bis repetita, me invaſit. A priore enim rediiſſe intelligendi facultatem percepi: & altera, ſenſi me intelligere more ſolito. Deinde, tametſi poſtmodū aliquoties de eodem Napello deguſtaverim: attamen nunquam amplius quicquam tale mihi cōtigit. Perfectè enim multa exinde didici. 13.
Ac primum quidē, quod ſicut per ecſtaſes elluceſcunt animæ quædam præludia: ita per præfatam notionis normam apparet,

quod noſtra intellectio, quamdiu corpori alligamur, originaliter formetur in Duumviratu. 2. Tantoque id eſt inauſpicatius, quod ordinaria fabrica diſcurſuum ſit circa os ſtomachi, non autem in viſcere aliquo: ſed velut in membrana, ſive, in quaſi indiviſibili loco. Nec multò ſecus, habitat in uteri membrana, quædam totius Monarchia. Sic tamen, ut vulnus ſtomachi ſtatim vitam importet; non autem ita Uteri. 3. Quod per duas circiter horas, ſentirem inſperato modo, nil agi in capite: indicibilique modo, totam animam, clariſſimè cogitare in præcordiis. 4. Quod ſimile ferè contingat in oratione ſilentii: magiſque & manifeſtius, in extaſi. 5. Quodque ideo anima intellectualis centraliter hoſpitetur ibidem. 6. Tum etiam, quod ſicut Amentia eſt defectus intellectualis: ita proin ſuſcitetur ex hypochondrio. Cum eadem facultas, quæ ſanam functionem edit in ſanitate patizat ſub morbis, defectum ejuſdem. Quoties nempe, intellectio, in ſua
14. ſede eclypſatur. 7. Comperi quoque, in Corde habitare volendi poteſtatem. A Corde enim manant homicidia, adulteria &c. 8. In cerebro ſedere memoriam, ab anima ibidem impreſſam: ideoque facillimè præ cæteris, per morbum, & ſenium, oblædi. Imo ſi quis laboret, ut reminiſcatur rei oblitæ, ſenſibiliter percipit hunc ſibi laborem in ſincipite. 9. Denique cum voluntas & memoria, procul diſtent ab ſede animæ, ſive intellectus, concluſi me-
15. cum, intellectum eſſe de eſſentia animæ, inſeparabilemque: voluntatem verò ac memoriam, quatenus habentur in vita caduca, eſſe facultates caducas & vitæ ſenſitivæ. 10. Fieri nimirum peccata in Corde & voluntate, in carne peccati, in voluntate carnis & hominis. Dilectionem ideo requiri totalem ex tota mente, quæ (pro-
16. pter inſeparabilitatem) pro intellectu ſumitur, ex toto corde ſive velle: ex tota anima imaginativa, & poteſtatibus ejus per totum corpus diſperſis. 11. Inveni intellectum radiare luminaliter in caput, medio tamen corporalis connexionis, per ſpiritum aëreum, qui dum feriat capitis ſinus, vertiginem quandam, & nubiloſam intellectionem induceret. Sic quanquam pro ſenſu & metu, à Cerebro, ſpiritus opulenter diffunderentur, in illo ſtatu: viciſſim tamen opus fuit ſingulari lumine, quod à præcordiis aſcendens, illuminaret medium ſpiritum, per quem tranſibat. Qui luminoſus radius, non aliàs exprimibilis eſt, quàm quod ſit intellectualis, & ſuperans contextum ſublunarem. Quippe qui debet à ſola anima fabricari, quæ in ſe, non
niſi merus intellectus eſt, ſive lumen ſub- 17.
ſtantiale & intellectuale. 12. Quod, quia ſenſus, & motus, liberi ſtarent, ſuſpicabar, aliud lumen aliunde allatum; ſive denotabant liberum, in illo ſtatu fuiſſe tranſitum ſpirituum per nervos. Vertigines verò ſignificabant obſcuritatem quandam fuiſſe in capite, prius non perceptam, eamq; novo lumine, infernè luceſcente, in Cerebri finibus diſparuiſſe. 13. Quod jecur rectè vegetaret, Cor etiam ſpiritus indeſinenter efflaret in Cerebrum, itemque voluntas agendi requiſita, perſiſterent quidem: ſolæ autem poteſtates intellectuales, ſopitæ in Cerebro, velut dormirent, ſi non à præcordiis illuminarentur. Hoc autem lumen penetrat totum, quorſum radiat. Perinde atque lumen candelæ, trans oſſa digitorum, in junioribus, rubicundè ſplendet, tanquam ſi ipſa oſſa diaphana eſſent. 14. Quod ab illo tempore, ſoleo quoq; indicioſiora ſomnia habere, cũ diſcurſu formatiore, & clariore, quàm antea. Nam ſemel mens, velut munia ſui corporis reaſſumens, deinceps melius intelligit. Unde tum deinde aſſecutus ſum, quomodo dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat ſcientiam. 15. Certior factus ſum, alium tum fuiſſe ſtatum meum, alium verò inſaniæ, lethargi, Apoplexiæque. Etenim cum circumſpectione meipſum tum ſeriò expendi, an iſta eſſet via, qua ſtulteſcerent homines. Quandoquidem in ple-

no judicio mei tam expers eram omnis
metus, quod res meas, non ut meas con-
templarer. Reſpexi enim eas, ex obliquo,
velut in caput alterius ſeculi viri vibratas.
16. Didici etiam quod vita, intellectio,
ſomnus &c. Sint opera cujuſdam lucis, nō
requirentis canales: cum lux lucem vita-
18. lem penetret. Proinde etiam anima ſe re-
trahit, diffundit, ſubtrahitque motu ſibi
proprio, prorſuſque diverſimodè in ſom-
no, vigilia, contemplatione, extaſi, ſynco-
pe, mania, delirio, rabie, propriis pertur-
bationibus, ſpontaneis confuſionibus, imò
& ſimplicium quorundam violentis im-
preſſionibus. Quia mens integram Mo-
narchiam in ſpiritualibus complectitur
multis generibus atq; ſpeciebus diviſam;
non minus quàm ipſa corpora inter ſe dif-
19. ferrent, ita & luces. 16. Tandem, quod
intellectio orta per inventionem atque
judicium, cum reflectione ad loca, ad
circumſtantias, ad præterita, præfata,
præmiſſa, adeoque ad abſentia tan-
quam abſentia, fiat ultimatâ operâ in
Cerebro, per affluxum radii è præcor-
diis, quatenus memoriam præſupponit
ejuſmodi intellectio. Sed illa quæ eſſe de
futuris, vel abſtractis, citra reſpectum cir-
cumſtantiarum, tanquam præſentia eſſent:
tota cuditur in præcordiis. Atq; hactenus
amentes, cuncta, tanquam præſentia, aſpi-
ciunt, garriuntque; tanquam de præſenti-
bus. 17. Proinde venena, quæ vim habent
diſlocandi imaginationem, non afficiunt
primario Cerebrum: ſed duntaxat præ-
cordia. Quod ſat probat hiſtoria Cauſidici,
qui biberat ſemen hyoſciami, alibi à me re-
citata. Etenim quicquid ſtomachus con-
cipit, idipſum planè tranſmutatur, atque
prorſus in aliam eſſentiam migrat, priuſ-
quam inde tantillum ad Cerebrum per-
tingat, ac quicquid ejus eò pervenit, jam
eſt cruor, qui prioris ſortis qualitates
cunctas, in limine primarum officinarum,
exuit. Vel demum labitur extra-ſtoma-
chum, & cum ſcoriis, foras protruditur.
20. Adeoque nulla ſimplicia, quomodolibet
ſumta, materialiter applicantur Cerebro.
Falſum eſt ideo, quicquid de pillulis Ce-
phalicis, lucis, &c. Scholæ venditant. Si-
quidem nec pillulæ è capite quicquam eli-
ciunt, nec aliquid caput dat, quod non ha-
bet, præter muccum, quem ad ſuam pel-
vim, neque aliò mittit. Sin autem aliqua
capit feriant, alterent, juventque; ratione 21.
præcordiorum totum contingit, quibus eſt
inconcuſſa actio Regiminis in caput, pro-
ut jam ſat ante probatum eſt. Rectè qui-
dē docuere, vertigines, & commata, ob in-
feriorum conſenſum ſuſcitari: ſed nec gra-
num ſine palea. Nam vapores craſſos, fuli-
ginoſos, acreſque introduxerunt Scholæ.
Deinde, & plerumque in ejuſmodi, Cere-
brum primaria lue affici volunt. Stolidum-
que idcirco, capiti remedia applicuiſſe,
ſcopo inquam, & non ſagittario. Quia vi-
delicet, non noverint veram efficientem
internam, ejuſque connexiones, neque
modum fiendi, morbis ſolitum, quodque
actionem Regiminis, luciſque conſpira-
tiones planè neglexerint. 18. Intellexi &
hinc tandem, quod anima immortalis, &
infatigabilis, dum ante peccatum, ſuum
corpus gubernaret ex condigno, intelli-
geret cuncta intimè, opticè, citraque la-
borem, tædia, & laſſationem. Quia penes 22.
ſe, in ſui centro, & unitate, abſque orga-
norum adminiculo, cuncta intelligebat:
Nunc verò alieno hoſpitio detenta, tota
impedita velut, munium diverſitates tra-
didit ancillanti animæ ſenſitivæ. Hoc loco 23.
de cogitationibus aliorum, rationem red-
dere præſumo, qui de meis non ſat ſpon-
dere, aut dolere poſſum. De occultiori
nempe cogitationum fonte, deque abſtra-
ctiſſimis, philoſophandum propoſui, de
vitiis, & exorbitationibus fluctuantium
& incertarum cogitationum. Imò pro-
fundius penetrandum eſt, ubi ad ipſas
vitiatarum cogitationum poteſtates, col-
limandum, vitiorumque hujuſmodi fon-
tales & occaſionales cauſas veniendum.
Res eſt ſanè ardua, obſcura, & invia, in
qua ante limen, deficiunt Scholarum the-

oremata, adjumenta corporum, imò & morborum, quorum cauſæ & effectus ſub ſenſum cadunt, aut per cadaverum diſſectiones probantur. In qua inquam patiens imaginatio, ſeipſam pandit quidem: ſed occultatur agens. In aliis diſquiſitio-
24. nibus, ex integri notione, vitiatum cognoſcitur: ſed in mentalibus longè adhuc facilius conciperetur violatæ intellectionis cauſa & modus, quam ſanæ: quippe quod facultas ſana adſcendat ad DEI ſimilitudinem magis: defectuoſa verò, ad naturæ corruptæ meditationes ſe magis inclinet. Ideoque integrum in mentalibus, non demonſtratur à priori: deficiens verò, ex ruptura connexionis cauſarum, quodammodo enoteſcit.
25. Inſania quoq; ſemper eſt longè difficillimæ doctrinæ, quod negationem cum privatione in ſe complectatur. Quocirca alia via in propoſito caſu eundum cenſui. An fortè inveſtigato modo fiendi, in una quapiam de inſaniis, invenirem egreſſum pro aliis. Propoſui itaque Amentiam, quæ ex forti & aſſiduata contemplatione, metu, paſſioneque oritur. Exin deinceps concluſi agnoſcendam rei venenoſæ qualitatem, & diſpoſitiones organorum, quæ concurrerent ubi aliquod ſimplex aſſumtum, vel intus generatum, dementiam concitaſſet. Habita verò unius Amentiæ cognitione, facilius erit, earundem dein diverſitates metiri, in amplitudinem modorum, fortitudinis, appropinquationis, applicationis & varietatis ſpecierum, deſcendendo. Idcirco enim primum cenſui, inveſtigare ſedem animæ ſenſitivæ, cujus exorbitationes ſcilicet,
26. Amentias faciunt. Siquidem conſideravi, quod qua ſede moraretur forma animalis, eâdem quoque cohabitaret ipſi alligata mens immortalis, quæ dualitatem, diſcrepantiam & diverſitates manſionum recuſaret. Nec enim decebat, mentem iſtam, abſque medio, corpori alligari, ubi ſemen humanum, non minus quam belluinum, ſpontè defluendo, terminaretur uſque in animam viventem excluſivè. Adeoque condignum erat, mentem alligari ſociali formæ, formalique lumini, cum quo conveniret optimè, ut capite de formis, & lib. de vita longa de mortis introitu. Decrevi itaque inprimis, animam immortalem non ſibi elegiſſe domicilium in 27.
corde, viſcere nimirum tam inquieto, totque agitationibus & corporis diverſis muniis diſtento. Caput etiam non aptum mēti immortali hoſpitium indicavi, quod regendis motu & ſenſu occuparetur: Ac potiſſimum, quod præcluſa ab inferis conſpiratione, unico inſtanti, mentales facultates, velut abſciſſæ, pereant, nec minimum meditentur: atq; ideo non propriam inhabere mentis principis operationem. Imò potius, Duumviratum male diſpoſitum, bene diſpoſitum caput alioquin, in Amentias plerumq; conturbare vidi. Ideoq; Splenis quietem admiratus, itemq; abſtractionem ejus, à regimine corporeo, conſideravi intentè, hoc dilemma. Si mens 28.
Imago Dei, centraliter ſit in capite, erit vel in finibus, vel in ipſa cerebri ſubſtantia. Non enim in hac, quippè, quæ ſenſu & cruore caret, deſtituta commercio, per quod toti corpori, cui obligatur, præſens ſit. Regere quidem caput, per ſenſum & motum, à nemine eſt controverſum. At brutale illud minus & pecuinum regimen. Regi autem caput aliunde, in ſuſpenſionibus, & exorbitationibus mentalibus, per ataxias morborum edocti, credere cogimur. Hoſpitari autem animam in cavo cerebri, indecens cenſui, immortalem animam nupſiſſe vago & fluxili in momenta ſingula ſpiritui, è cruore indies ſurgenti. Quapropter ſtabilius diverſorium optabat & quietius, quam quod in horas labile foret. In centro corporis, ſive medio, in parenchymate viſceris potius quievit, undè cum omnibus colloqueretur pariter membris, ratione unitatis & continuitatis Archei inſiti. Sed cum corporea organa, reſpectu mentis, ſint ſordes & ſiliquæ, nucleum corporis ſibi delegit, leviculam nimirum igniculi lucem formalem, ſive animam ſenſitivam, cui videlicet mens nupſit

nupſit mandato Domini. Et quæ Deus conjunxit, homo non ſeparet abſq; reatu. Dolendus interim ærumnoſus mortalium ſtatus, quod Mens nimirum ſit alligata animæ ſenſitivæ. Enti nimirum impuro, concupiſcentiis, illecebris & voluptatibus dedito, eique tam facilè Mens immortalis aſſentiatur, quaſi propria ſui incuria jam
29. æternum dormiret. Aſt non. Tantò nempe major eſt gloria, miſerationis divinæ, quæ ſua dumtaxat gratia, gratis reſuſcitat, ſuſtinetque è veterno mortis, quos vult ſalvandos. Alioqui ſanè, anima ſenſitiva, morbis & Amentiis ſubnoxia, pro-
30. na ſemper in voluptates quaslibet. Primus enim Amentiæ gradus in ſomno elucet; naturalis attamen, dum honeſtæ recreationis & vacationis titulo, ſe immergit cum voluptate quietis, in proprium hoſpitium. Somni naturalis excentricitates porro, vitia, defectus, ac expreſſæ de-
31. mentiæ, ſunt ſopores omnes. Qui ſcilicet, jam non amplus, è propria ſenſitivæ libertate, & voluptate promanant: ſed excrementitiis ſordibus, velut febrilibus, oriuntur. Perinde enim, atque naturalis ſitis eſt ſenſus deficientis humidi: febrilis verò ſitis, ab impoſtoriis excrementi verſutiis: Sic ſopores non fiunt à naturali facultate, qua anima ſomnum ſibi concitat: ſed ab alienis impuritatum impoſturis ſeducta, vel ſuperata. Sopores ergo, itemque Apoplexia, Aphonia &c. non ſunt tam vitia animæ errantis, quam ejuſdem debilitates, organorum vitiatorum conjugio contractæ. Impuritatum namque collegia, ſtatum monarchicum quamprimum invadunt occaſionaliter. Non quidem, quod ſit neceſſum, ſeſe in lumen animatum, ejuſmodi impuritates materiales diffundant per connexionem. Sufficit namque, quod vim habeant narcoticam, venenoſam, animæ ſenſitivæ exitialem: quia imaginativam alienant perinde, qualis rabientis ſalivæ, in metu aquæ: ita quoque incuriæ Amentia introducitur, per illa ſoporifera. Vis iſta potentialiter, atque ſeminaliter ineſt ſordibus illis, ab initio, à ſeipſa, poſtquam maturuit, valde diſſimilis. Non ſecus atque glans à quercu. Exoticam ergo phantaſiam imprimunt ſordes invitæ animæ ſenſitivæ, quod manifeſtò apparet in opio, hyoſciamo &c. Quæque impurita- 32.
tum colluvies, obſidens animam ſenſitivam, in ſuo viſcere originali, ſopit actum intellectionis Mentis, non potens in ita obſeſſam ſenſitivam liberè lucere. Quapropter ſenſitiva, rectrice deſtituta, procellas movet tumultuarias, ſuamq; tempeſtatem ſenſim in voluntatis capſam attollit, undè & iraſcibilis, præcipiti atq; inverſo ordine, fertur. Caput demum, ſuas ſcitarum rerum imagines, præpoſtero nexu depromit. Unde fit, quod plerumq; conſumtis deliriis, nulla ſuperſit actorum recordatio; quod ſenſitiva, præcipitanter per obſeſſionem perculſa, cuncta præpoſterè moverit. Ubi aliàs maniæ, ſordium ejuſmodi expertes, plerumq; memores, ſunt actorũ.
Comperi namq; pluries, deliros præſen- 33.
ſiſſe, dimiſſas infernè imagines intellectuales, turbidas ſurſũ, atq; primum infirmari circa memoriam: adeoque & hinc collegi, vim intellectivam procul à capite ſitam. Nõ ſecus atq; partes à Corde remotæ, vitalis irrorationis defectum, omnium primæ ſentiunt. In deliriis ideo, obſervavi primam vacillare memoriam rerũ olim concepta- 34.
rum. Dein, in ejus vicem ſuboriri importunam unius rei & continuatam recordationẽ, quæ ſe habet per modũ repetiti ſomnii, cũ inverſione moleſtiſſima, & labore ſomni. Quẽ laborem mox vigiliæ ſequuntur, dum ſcilicet præcedentes imagines ſomniales, Cerebri memoriam labefactarunt: ſubit tũ ex præcordiis, vigilans quoddam ſomnium cum expreſſo delirio. Neq; enim delirium fit cum ceſſatione intellectuali, prout in Apoplexia, ſopore, ſyncope, &c. Sed eſt confuſa, indeſinens, ideatum in præcordiis formatarum propagatio, ſurſum vibrata. Cumque in ſanitate alioqui 35.
non fiat conceptus abſque ideis: neceſſariò, & in delirio, ſuæ ſunt amentes Ideæ:

Sed omnino ſub hac diſtinctione. Quod
Ideæ in ſanitate formentur à libertate
animæ. Inſanæ verò, ſint ſigillares notæ,
invitis nobis, in ſenſitivam delatæ, ideo-
que & hanc violenter extra orbitam ab-
ducunt. Tantum abeſt, quod inſanæ ideæ
formarentur à mente, ſtulteſcere neſcia.
36. Nam patet, quod ideæ ſequantur pertur-
bationes rerum, unde fiunt. Quod maxi-
mè clarum eſt in Rabiente & Tarantula:
quorum virus, propriam, determinatam,
æqualemque amentiam producit & ideas
ſibi perpetuo conſimiles. Sic quoque,
fortis perturbatio noſtræ imaginationis
imaginem cudit, eamque imprimit in ſor-
des aliquas, ſin minus in ipſum alimen-
tum, vel etiam in partem ſolidam & no-
ſtri conſtitutivam. Unde videlicet, conti-
nuata eſt idearum novarum propagatio,
ipſaque diverſitas & amplitudo, in mania-
cis. Siquidem à metu, Agonia, invidia,
ambitione, Amore, ſtudio, cura, pudore,
avaritia, aliiſque conſimilibus perturba-
tionibus, dementiæ fiunt. Tantoque mi-
ſeriores, quæ ſuſcitantur abſque excre-
mētorum infamia, quia vel continuo per-
ſeverant, vel ſtatis recurrunt recidivarum
periodis. Alioquin abſumtis ſpurcitiis,
ſponte ceſſant labes prognatæ. Sed inſa-
niæ, ſive continuò æſtu ferociant, vel per
intervalla repetant, ſaltem ſpiritum Du-
umviratus ſic inquinarunt, quod ſuſce-
ptam imaginum furioſarum procellam,
37. eodem modo radicitus impreſſerint, quaſi
macula fœtui, à prægnantis matris exor-
bitatione inuſta, in vitam durabilis. Per-
inde nimirum, ut ſtigma ceraſi in fœtu
quotannis viret, flavet, rubetque cum ar-
borum fructibus: ſic & ideæ maniacæ,
perturbationibus ortæ, habent in ſpiritu
præcordiorum, ſua incentiva repetitio-
num, periodorum acceſſuum, & exacer-
bationum intervalla: vel etiam conti-
nuationum fomenta indeſinentia. Quod
clarè nobis exprimit Lunaticiſmus, aſtri
videlicet illius ſyzygiam ſervans. Nec mi-
rum utique Amentias illas ſe habere per
modum maculæ in Duumviratu: nam
ſpiritus eſt viſivus in oculo, nec alibi in
toto. Proinde, cum Duumviratus, ex ra-
dicali ordinatione Domini, continuò in-
cumbat phantaſiis, ideo incidentiæ in il-
lum latæ, debent imaginationis œcono-
miam ita vitiare, ut recidivarum replan-
tationem ſuſcipiat conceptæ Ideæ. No- 38.
tandam interim Lunaticum ſanari non
potuiſſe, niſi ſimul ejecto ſpiritu immun-
do, ſive hic comes fuerit aſtri nocturni,
ſive demum principalis effector. Ego ſal-
tem in omni mania, reperio egregiam
arrogantiam, immortificatam aliquam
paſſionem aſſumendo ſocialem, quæ &
in vitam perſeverat, & in ſeros nepotes
traducta elucet. Quia Idea Amens pe-
netravit ſpiritum inſitum, unde demum
ſemen violat, ſibi genialis facta. Curio-
ſus enim inquiſivi plures Amentes, & non
paucos ſanavi, tam qui à magnis pertur-
bationibus, paſſionibus, aliiſque morbis,
quam qui aſſumtis dementes facti erant,
narraruntque mihi, ſe incidiſſe ſenſim in
Maniam, cum prævio ſenſu ex hypo-
chondrio illis aſcendere ſolitam, velut
obſcuram phantaſiam & nubilam tenta-
tionem amentiæ, quâ primùm velut in-
viti premebantur, donec Idea tandem, 39.
plenum ſibi dominium acquiſiviſſet. In
ſe autem reverſi, erant actorum omnium
memores. Fidenter enim conqueſti ſunt
de omnibus. Quod nimirum ſpoliaren-
tur primum omni diſcurſus conſecutio-
ne, ſeque manſiſſe in punctuali immer-
ſione unius conceptus: extra quem, nil
aliud cogitarent, cum mœrore, moleſtia,
& importunitate. Cogitarent enim non
ſecus, ac ſi in ſpeculo illum ſemper con-
ceptum fuiſſent intuiti. Imò nec ſciebant
ſe tum iſtud cogitare, vel ſuo conceptu
ſic aſpicere: quanquam ſic immobiliter
cogitarent, ut tandem ſub ingreſſum &
dominium maniæ, ſi contingeret illos ſta-
re, ſtetiſſent per dies aliquot, abſque laſ-
ſitudine nec ſcirent ſe ſtare. Contigit
enim ſic, quod fatuitatis illa Idea, quæ
diſcur-

diſcurſum abegerat (per quem alioquin ab immoderata & inordinata penſitatione, ſublevati fuiſſent) ſpiritui, intellectioni præfecto, cum dominio fuerit impreſſa. Imò quod hi,longa mora & continuata cogitatione, fecerunt in ſe ; aliis per ſubitam violentamque perturbationem acquiſitum fuit, brevi morula. Interim quidam conquerebantur inter fiendum, quod invita & importuna cogitationum turma, opprimerentur, velut ſuſcitato infernè fumo: quem, ſi per diſcurſum ſupprimerent, redibat tamen æquè moleſta & importuna conceptuum eorundem repetitio. Alii autem, qui ſui non erant juris; vel alioquin extra conſolationem, ſubindè à forti & fixa contemplatione avertebantur, quoties dormirent, aut aliàs vacarent, cum plauſibilitate, in vetitam ſpeculationem, prorſus tamen moleſtam, recurrerunt: ſolitudine ideo gaudentes, ſe abſtrahebant aliorum colloquiis.
40. Eo quod Ideæ conceptuales, adhuc carentes corpore, ſe habent & tenent ex parte lucis intellectualis, ideoque penetrant prima noſtri conſtitutiva: quod cibis, aliiſq; corporibus non item eſt licitum. Penetrant igitur & ſe veſtiunt aereo corpore ſpirituum, hujuſque medio inficiunt formas vitales partium.
41. Hac tamen ſub differentia, ut Ideæ, quæ ab excentricitate conceptuum cuſæ erant, potentius quidem ingrederentur & admitterentur; ſed tardius imprimerentur: Ubi alioqui venena dementifica, mediante morbo, ſuum fermentum, in objecta propria, ſenſim ſeminabant: ſed tandem pertinaciter imprimebant, velut in naturam ſigillata.
42. Eſtque ſingulare maniacis, quod utcunque nudus cubet humi, vel in marmore pernoctet, ſeveriſſimo Boreæ flatu: non glacietur, vel artus commoriantur ſibi, quorſum non ſufficit dixiſſe. Maniacus non ſentit frigus, nec ſcit ſe frigere. Siquidem privatio, vel negatio ſcientiæ, aut ſenſus, nil reale dat, multoque minus calefacit, vel frigori vires adimit, ut proinde deſineret carnem glaciare. Etenim etſi puer in cunis peſtem non timeat, nec ſciat eam adeſſe: non proinde Peſtis jus in illum amiſit. Eſt ergo vis aliqua, quæ frigora ſuperat, nec ſublunari tempeſtati ſubjacet. Et hinc maximè elucet, mentem in nobis eſſe immortalem ac impaſſibilem.
Nimirum advertens ipſa mens, quod anima ſenſitiva, non pro requiſito noſtræ 43.
ſpeciei hominem gubernet, velut ex commiſeratione inſontis cæcitatis, ſua virtute, qua elementis ſuperior eſt, diffluit radium inſenſibilem, qui corpus Amentis, mortali frigoris importunitate eximit. Porro, cum omnis Amentia oriatur 44.
ab efflorеſcente Idea, conceptuali, peregrina, inſerta in alienum agrum, ſitque tota hæc ſpeculatio, ad finem aliquem utilem, & nedum ad curioſitatem vel oſtentationem directa. Conſideravi quæque 45.
Ideam amentem, jam ſcilicet impreſſam, in radicalia vitæ principia (adeoque & hinc propagari in familias) non poſſe auferri, unà cum ſubjecto quod veſtivit: Idcirco inveniendum erat remedium, quod poſſet occidere, necare, tollere, ſive obliterare præfatam illam Amentiæ imaginem, ſive maculam jam characterizatam: non ſecus atque macula fœtui im- 46.
preſſa, admota manu cadaveris, longa tabe extincti, omnique vitæ proprietate exuti, donec frigus partem maculatam penetraverit (quod fit ſpatio unius miſerere) de cætero ſponte evaneſcit. Eodem modo & maniæ Ideam perire debere, ſoſpite interim ſubjecto immediato, cui inhæret. Sive id fiat introducendo mortem Ideæ, vel ingenerando æquivalentem Ideam, aut propollentem fatuæ Ideæ. Hinc factum eſt enim, quod hactenus Amentiæ ſit deſperatum remedium. Quod nemo hactenus Amentiæ naturam, vel proprietates, ſupra primarum qualitatum ametriam evexerit. Imo ipſe Paracelſus, alioquin in calores & frigora injurius, maniam calori, & Phlebotomiæ, totam emancipavit, ſeſeque in eo ridiculum

lum præbuit. Difficilis (fateor) viſus fuit ſanationis ſcopus, eo quod non ſolum in intimum intellectionis punctum introducta ſit, & impreſſa, corruptæ phantaſiæ Idea, notaque ſigillaris, & macula: verumetiam, quod reſtauratio ſpiritus innati reputetur planè impoſſibilis. Imploratum fuit quidem Arcanorum optatum auxilium : at lentus horum fuit progreſſus, quod hoſtis intus contumax reſiſteret. Sed adhibita ſunt medicamina, quibus inhabitat ſymbolum: id eſt, ſanioris judicii imaginatio fermentalis. Enimverò ut ſunt venena Mentis, alienativa pro ſpatio, vel in totam vitam : quæ ſcilicet propriam phantaſiam in nos introducunt. Ut rabioſus, Tarantula, &c. Ita ſunt ſui etiam fructus, ſcientiæ boni & mali, in ſimplicibus, prima quidem facie venenoſis : ſub quibus attamen cuſtodiuntur ditiores mentalium theſauri, & redintegrationes. Sed cum non tutum ſit, illa remedia in vulgus Medentum projicere, ob multiplicem abuſum ingeniorum hujus ſeculi. Denique nec ſit opportunum cuivis, adire Corinthum: itaque altera via, quæ eſt mortificationis ſtultarum imaginum, hoc
47. loco gradiendum cenſui. Conceptam verò conſiderationem confirmarunt mihi aliquot hiſtoriæ, quas ut imitandas hic recenſebo. Eſt caſtrum ad mare ſitum, quatuor leucis Gandavo diſtans, quod Cataractam vocant. Vidi tranſnatantem navem, & in ea ſenem nudum, funibus vinctum, habentem pondus in pedibus. Subter axillas zona cingebatur, qua ad antennam ligatus erat. Rogavi, quid ſibi vellet iſtud ſpectaculum. Unus è nautis dixit, ſenem illum jam hydrophobum, & à rabiente demorſum fuiſſe pridem. Petivi quorſum illum ad mare veherent ? an necem ſui intenderent ? Quinimò (ait nauta) mox ſanus rediturus. Illamque eſſe maris benedictionem, quod ejuſmodi rabiem extemplo ſanaret. Arrham obtuli, ut me ſocium & Teſtem aſſumerent. Navigatum itaque per milliare Italicum, cum nautæ panderent foramen in fundo, quo tota navis uſque ad marginem ferè ſubmergebatur. Utebantur ſcilicet illa muria, ad recoquendum ſalem Hiſpanicum. Cumque jam iſtud foramen exquiſitè iterum clauſum eſſet: duo viri ſubducta cauda antennæ, elevarunt ejus cuſpidem, & ſenem in altum ſuſtulerunt, inde verò in mare præcipitem dedere : eratque ſubter aquas, ad ſpatium Miſerere. Quem dein adhuc binies ſubmerſerunt, ad ſpatium Salutationis angelicæ. Tum verò collocarunt illum ſuper vas teres, ſupino dorſo, chlamyde tectum. Ego ſuſpicabar illum obiiſſe, ſed metum riſit nauta. Nam ſolutis vinculis, cœpit omnem muriam rejicere, quam inſpiraverat. Et mox revixit. Erat victor Gandavenſis, qui dein rabie liberatus, ſoſpes vixit. Hinc, ut anima noſtra eſt pediſſequa, ad inveniendas rationes, antea incognitas, ſtatim intellexi, ideam rabiei, & impreſſi veneni notam, tanquam maculam in fœtu mortificatam. Sciebam namque verrucas, itemque ulcera, & ſupervenientia exotica, poſtera, & peregrina primæ conſtitutioni, eſſe ſeparabilia, manente individui vitali radice. Referebat etiam nauta, Batavos 48.
cruda halece ſalſa, triduo renovata, & ad morſum rabientis applicata, omnem auferre metum rabiei. Ubi verò id negligentia impediviſſet, ſpectato ſaltem ſubmerſionis modo omnes ſanari. Qui enim aquas horrent, non mirum, per aquam ſanari. Manſit dein id mihi alta mente repoſtum: perſuadens id in aliis Amentiis non fore inutile. Contigit itaque Antver- 49.
piæ, quod faber lignarius, ſibi perſuadens, ſe noctu ſpectra horrida vidiſſe, quorum terrore eſt totus Amens factus. Miſſuſq; ad tumulum S. Dympnæ Virginis, ubi ſolent obſeſſi à Cacodæmone, liberari : Res inde in abuſum detorta, ut indifferenter Amentes omnes eò mitterentur. Quaſi obſeſſorum, & amentium eadem eſſet ſors. Faber ergo, toto anno alitur, & amens, utcunque ſolita implorarentur remedia:

media: cumque nummi non mitterentur Antverpia, pro ſemeſtri ultimo, remiſerunt maniacum in curru vinctum. Qui cum vincula ſibi ſolviſſet, è plauſtro diſſiliit, in ſtagnum profundum & vicinum. Tandem extractus, pro cadavere, in currum depoſitus. At deinceps per annos 18 à mania liber dixit. Quo exemplo, in ſpem erectus, cognovi, quod nedum rabies; ſed & mania, ſanaretur inveterata. Idque aliquoties deinceps tentavi, nec me fefellit eventus, niſi quoties formidine, præcociter Amentes ex aqua extraherem. Saltem fabri exemplo didici, perinde fore, ſive in aqua dulci, vel ſalſa præfata ſubmerſio, ſive Ideæ amentis ſuffotio, contingeret.
50. Mulier quædam mihi nota, multa probitate commendabilis, menſe Novembri, alto veſpere, præceps è ponte ruit in rivum, cum carro duarum rotarum. Cumque intenti eſſent circa equum, vetulam neglexerunt. Manſit autem ſubter aquam, donec currum exoneraſſent aliquot mercibus. Tandem memores illius vetulæ, illam, velut ſubmerſum cadaver, ad vicinum pagum detulerunt. In quo, uxor hoſpitis, illam mulierem in menſa, prono ſitu, & capite declivi poſuit. Factumque eſt, quod ſic aquam in pulmone hauſtam dimiſerit. Fabulæ inſtar mihi viſum, donec Montibus Hannoniæ adfertur adoleſcens natando ſubmerſus; ad nobilem matronam, itineris mei ſociam, quæ matri ejulanti, ſuper morte filii, juſſit bono eſſe animo. Extendit ergo adoleſcentem prono ſitu, ſuper genua ſua. Cumque flaccidus, ſic penderet prorſus nudus, cœpit tandem, rejecta aqua, reſpirare, & revixit nobis aſtantibus. Iterum memini, quod veſpere anno 1606 rediens è Caſtro de Perla, duabus leucis diſtante Antverpia, offendi turbam in ripa canalis Rotomagenſis, quia querebatur adoleſcens ſubmerſus, viduæ divitis unigenitus. Quæ accerſita eſt, & reperit cadaver, humi jacens in ſtramine, gremio excepit, oſculataque eſt flens amarè. Juſſi, inverteret corpus capite & humeris declivibus, ſupinoq; dorſo. Cœpitq; Adoleſcens poſt quadrantem horæ reſpirare. Didici itaq; non facilè mori ſubmerſos, cum uterq; adoleſcentum præfatorum, forte per dimidium horæ ſubter aquam delituerit. Nec ceſſandum ab oratione, mox atq; qui defunctus creditur, ceſſat reſpirare. Galenus, pro rabie, ante metum aquarum obnatum, calcinatos gambaros, vel cancros propinat, per dies quadraginta. Si tamen non ſtatim initio calx iſta 51.
detur, nil proficit, adeoque & ſic ejus uſus obſoletus manſit. Ridiculum interim, quod urendo cancros, addant myrrham, &c. Vel dum argentum pro Seplaſia liquant ut ſcyphum parent, quod Theriacam addant. Quorum antidotum vorax flamma abſumſit ante toſturam animalis. Paracelſus verò hydrophorbiam per ſolutiva acria curari affirmat. At ſanè ſuis promiſſis nō reſpondit eventus. Catholici ergo deſperantes, nec fidentes hujuſmodi remediis Academiarum, noſtrates ad S. Hubertum confugiunt, ubi per aliquot ritus ſanantur. Hoc 52.
tamen in eo eſt notabile. Quod ſi ritus non præciſe obſerventur, rabies, quæ alioquin adhuc dudum lateret, extemplo adoritur, & ſine ſpe deſeruntur hydrophorbi. Eſt ſtola S. Huberti, in arca ſex diverſis clavibus obſerata, à diverſis quoq; clavigeris cuſtodita. Quotannis autem præſcindunt ſtolæ illius partem, remanente interim ſtola ſemper integra, ab octingentis jam & amplius annis. Nec eſt impoſturę locus, quod neſciatur hodiè, an ſtola ſit ex byſſo, lana, lino, vel bombace, adeoq; nec poſſet quotannis nova ſubſtitui. Præſcindunt autem de ſtola partem, ut filamentum ſingulis demorſis à rabido, intra cutim frontis incarnent. Inde enim aliud miraculū. Quod qui ſemel ſuſcepto filamento è ſtola, per ritus ſuos convaluit, poteſt alteri demorſo differre terminum, & ſopire rabiem adventantem, per quadragenarias, idque in annos aliquot, dum tandem ſuo commodo adire queant Sanctum Hubertum.

Ea tamen conditione, ut tantillum, ſi quis ſupra quadraginta dies exſpectet, nec prorogationem termini (ut dictum eſt) ante impetraverit, confeſtim in rabiem incidat deſperatam. Longobardi enim ſic ad Sanctos Bellinum & Doninum confluunt. Adeoque præſervationem petunt. Et ſanationem poſtulant à Rabie à facto eſſe. At non pro Amentia hactenus, quod ſciam, patronum aliquem invocant cœlitem.

SEDES ANIMÆ.

1. LIs adhuc ſub Iudice. 2. Opinio tertia. 3. Mortuo capite ſupervixit quædam ſponſa ad octo horas ad minimum. 4. Percuſſum os ſtomachi repentinam, atque totalem mortem attulit. 5. Paradoxon Authoris de ſede Animæ. 6. Creatio hanc ſedem docet. 7. Medentes occultè conſentiunt ipſis inſciis. 8. Dominus confirmat Paradoxon Authoris. 9. Rationes aliquot. 10. Contra exſiſtentiam animæ vegetativæ. 11. Cor famulatur ſtomacho. 12. Sedes fixa manet. 13. Conceptuum primos impetus ſentiri in ore ſtomachi. 14. Inviti collocant concupiſcibilem facultatem in ſtomacho & hepate. 15. Quorſum tendat hæc ſpeculatio. 16. Inviti etiam, aſſenſi ſunt paradoxo Authoris. 17. Sedes mentis eſt eadem, quæ animæ ſenſitivæ. 18. Modus exſiſtendi in ſede. 19. Animarum penetratio. 20. Quid anima ſenſitiva. 21. Similitudo exſiſtentiæ. 22. Calor non eſt fons luminis vitæ: ſed vitæ Archealis, ſive producti lumen. 23. Quid mens. 24. Per adventum ſenſitivæ, mors intravit. 25. Comparatio dignitatis amiſſæ & acquiſitæ. 26. Splen, pro Duumviratu. 27. Dignitates officiorum. 28. Cunctæ Amentiæ hinc ortum ducunt. 29. Notabile de remediorum examine, negato ulteriori itinere. 30. Quomodo ſtabat immortalitas. 31. Status mutatio. 32. Corollarium dictorum. 33. Scholarum error.

DUumviratus nomenclatura,
Lectorem novitatis terrore
conſternat, quare primum e-
tymi rationem daturus ſum,
ac dein regimen exponam.
Ante omnia, ſedes animæ inquirenda eſt.
Nam etſi anima ſit ubique, ubi vita ejus
1. eſt. Attamen ſicut Sol propriè non eſt niſi
in ſuo loco, in cœlo, tametſi lumen ejus
ſit, quocunque adſpicit. Idem eſt prorſus
de loco centrali animæ judicium. Eſt au-
tem de animæ centro, ſive paleſtra in cor-
pore certamen: Atque Anteſignani, vel-
ut in aere ſuſpenſi, ſuper hac re digladi-
antur, non habentes baſim, quâ pedem fi-
gant. Plato enim certat pro corde, cui vi-
dentur Sacra ſuffragari, dum ex corde ho-
micidia, Adulteria, &c. manare docent.
Medentes autem caput reſpiciunt, tan-
quam diſcurſus atque intellectus hoſpi-
tium. Præſertim quod cor, tam indefeſſo
agitati pulſus motu, non poſſet non ani-
mam turbidam & inquietam efficere. Se-
quuntur Baptiſantes medentum opinio-
nem. Nec deſunt interim, qui mentem im- 2.
mortalem ita ubique & æqualiter in cor-
pore ſtatuunt, ut nuſpiam certa ſede mo-
rari velint, non magis quam à corpore
ſtringi, vel ligari poſſe. Adeoque rentur
animam vagam, gliſcentem, incerti laris
incolam, diſperſamque quoquo verſus vi-
ta præſens eſt. At non reſpiciunt, quod
partes quædam ſoſpite vita amputentur:
aliæ verò leviter percuſſæ ſtatim mortem
totius adferant. Sæpe aliquis conciſo
vultu, & capite velut imminuto, mortem
adeſſe ſibi teſtatur; cujus tamen cor, tepo-
re & pulſu ſuo, animam adhuc præſentem
promittit. Idque in dudum agonizanti-
bus eſt quotidianum. Sponſa quædam, 3.
volens ſuas nuptias celebrari in Opdorp,
prope Scaldim, quia ibidem Toparcha
eſſet, à clientibus ſalutatur bombardarum
ſtrepitu. Unus autem illorum, bombar-
dam ſphærula plumbea onuſtam exone-
rat, rhedam autem & tempora ſponſæ pe-
netrat. Statim concidit, & mortua cenſe-
tur. Diſtat autem Opdorp 7 leucis Vilvor-
dia, quò cum deducta eſt, pergens Bruxel-
lam. Caput ejus cadaver erat, tenue con-
ciſum, ac planè frigidum. Juxta cor ta-
men, teporem & pulſum notavi. Item:
Statua quædam cecidit è ſublimi, in verti-
cem mulieris, ſic ut ferè binis digitis, to-
tus cranei vertex, cerebrum depreſſerat.

Obiiſſe

Obiiſſe cenſa eſt: ſex tam horis inde,pulſus in utroque brachio exilis erat, fuitque à pluribus notatus. Studioſus quidam robuſtus,alterum menſæ aſſidentem, pugno percutit circa ſtomachi orificium, qui ſtatim corruit ſpumante ore, erectuſq; à nobis in ſedem, confeſtim pulſu orbatus & ante lectas litanias Lauretanas, toto corpore gelidus.Auriga pugione circa os ſtomachi transfoſſus, ſtatim ſpumante ore moritur, omni quoq; orbatur pulſu & ca-
4.
5. lore.Dicam ergo ſub humili Eccleſiæ cenſura novum Paradoxon: Quamvis vita ſit Index animæ,ſitque hæc, ubicunque vita; attamen ſicut abſciſſo digito,vel pede,non evolat anima,nec vita totius: neq; tamen anima, aut vita,in partes dirimi queat, ut anima in ſui toto integrali ſit ullatenus diviſibilis, videaturque mors propinqua læſo membro nobiliore. Certum interim, quod ſtatim pereat vita, in abſciſſo membro,licet à toto animæ pars non ſit proinde oblata. Ergo patet inde, quod non ſedeat anima centraliter, in quacunq; parte eſt operatio & præſentia vitæ. Eſtque neceſſe,alicubi ſedem animæ eſſe,velut proprium,atq; centrale domicilium ejus.Inde namq; dimittit radios luminares atq; vitales,per Archeum,vitalis lucis organum. Quippe anima ipſa eſt quædam lux, ſubſtantiaq; lucida in mente,in aliis verò animabus, eſt quidem lux, non tamen ſub-
6. ſtantia. Ut alibi de ortu formarum. Creator (cui ſit omnis honos) ſervavit quendam progreſſum à ſimili, qui nos animæ ſolium inſtruit, ut à craſſioribus conſideremus magis abſtracta.Etenim cernitur in arbore (argumentum ab arbore peculiariter deſumtum,ob prærogativam arboris vitæ) radix, initium vitale ſui. Siquidem in radice, velut culina, peregrinus ſuccus terrę coquitur,alteratur,à priſtina ſimplicitate aquæ alienatur,ſubitque diſpoſitionem fermenti vitalis, ibidem locati. Coctus autem inde diſtribuitur, ut magis magiſque cogatur,ſimilis evadat,juxta ulterioris cujuſque coquinæ neceſſitatem, quæ inhabitanti ſpiritui ſanxit leges. Sic in hominis medio corporis trunco,eſt ſtomachus qui nedum ſaccus vel pera eſt, aut ciborum olla: Sed in ſtomacho, præſertim ejus Orificio, tanquam centrali puncto, atq; radice, ſtabilitur evidentiſſimè principium vitæ, digeſtionis ciborum & diſpoſitionis eorundem ad vitam. Quic- 7.
quid enim Phyſici, de Corde, magni momenti pependere unquam; id totum,velint nolint,ſtomacho commune fecere. Ut Cardiogmus cordis morſus, Cardialgia, dolorve cordis, à ſtomacho, tranſmutativo atq; mutuato nomine ſeducta ſint. Itemque ſyncopes,deliquia,inſultuſq; epileptici, quæq; vitæ frenos geſtare videntur,ab ore ſtomachi originem ſumant. In phlebotomia enim id quotidianum eſt. In qua perſæpe ſtatim vena aperta vertigines,itemque viſus hebetudines & offuſcationes ſentiuntur manifeſtè, è ſtomacho manare, ceſſareq; iterum quoties digitus apertæ venæ impoſitus, atque inde remotus, iterum eadem ſentiuntur ſymptomata,è ſtomacho oriunda, atque inde ſuſcitata. Denique paradoxum meum in limine confirmat authoritas verbi, dum interrogat. *Quæ cogitationes aſcenderunt ad cor ve-* 8.
ſtrum? Non dicit, deſcendunt ad cor veſtrum. Ut neq;,quæ cogitationes naſcuntur, vel ſurgunt à corde veſtro. Nam & multoties ideo ſtomachus, cordis nomine vocatur, dum à corde adulteria & peccata oriri cenſentur. Nam cogitatio omnis, 9.
prima ſui origine,alibi quam in corde,naſci debet. Pulſus enim, motuſque vehemens cordis,atq; indeſinens,id vetare voluit.Quippe quod cogitatio,in quiete fieri debeat. Quoties ideo cogitatio cordi tribuitur, iſta locutio eſt juxta captum vulgi; Cor pro ſede animæ ſumendo. Et quamvis ſeminum neceſſitas in plantis, tendat ulterius ad multiplicitatem functionum,ac conſequenter etiam pergat in partium heterogeneitates; non tamen proin, vis vegetans, è priſtino vegetaliq; toto abſcedit, quo ſemel ſibi ſedem fixit,

nec migrat, dividitve ſe, propter diſperſio-
nem culinarum. Id longè formaliori ac
manifeſtiori modo contingit, poſtquam
ſeminis diſpoſitio belluinam figuram or-
navit, varietatemq; membrorum ordina-
vit. Tum enim anima ſenſitiva motivaq;
datur, eaque nec alibi ſtabulatur, quam in
radice, quâ omne ſibi deinceps fomen-
10. tum præparat. Propriè quidem loquendo,
& diſtinctim intelligendo, non eſt quæ-
dam anima vegetans in plantis, aut brutis:
ſed eſt poteſtas quædam vitalis, ac tan-
quam animæ prodromus. Anima autem
ſenſitiva, habenas illius poteſtatis Ar-
chealis in ſe ſumit, vitaliſque illa præcur-
rens poteſtas diſpoſitiva in Archeo lique-
ſcit, ac deinceps ſe ſubmittit animæ ſenſi-
tivæ. Non enim caput adhuc occupatur
diſcurſu animali, vel Cor pulſibus agita-
tum continuis, operanſque inceſſanter in
fabrica ſpirituum vitalium, cruoriſque in
ſanguinem tranſplantando apta ſunt or-
gana animæ belluinæ: Sed hæc ubi in ra-
dice reperit hoſpitium ſibi præparatum,
ibidem reſidet, permanet, nec inde aliò
11. migrat. Nam revera cor famulatur ſto-
macho, dum tota vita tantum incumbat
fabricæ ſpiritus vitalis. Etenim novelli
fœtus vitæ limen, à ſuctu & ſomno inci-
pit, atque aliquamdiu perſeverat. Quæ
ambo contingunt in ſtomacho: ubi nimi-
rum per animam ſtabiliuntur, ac conſer-
vantur vires vitales in radice, qua potiſſi-
mum nutriri, foveri, fomentari, atque in-
creſcere eadem, in poſterum, ſperat ani-
ma. Nec enim animæ ſtudium, vel officium
fuit unquam, vagari, aut migrare de loco
in locum, ut proprium ſibi torum deli-
12. gat, utpote quæ dirigitur ab intelligentia
non errante, ſua, & certa ſede, ſtabilitur
ab initio vitæ. Idque ab initio Creatio-
nis ſeminum origini eſt deſignatum cen-
trum, cum mandato & vinculo, ne ſedem
anima mutet, aut aliena loca inquirat, vel-
ut ſibi commodiora. Novit namque fines
deſtinationis cujuſque, qui regit omnia
fortiter, & diſponit ſuaviter. Eſt quidem
in animantis Cerebro vis motrix, & offi-
cina ſenſitiva. Non autem quod proinde
anima diſcuſſa originali primordialique
ſede, migraverit à radicali hoſpitio, ipſi
per Creatorem deputato, ad caput. Facul-
tates namque, & functiones animæ ſenſiti-
væ, in partium pluralitatem ſunt quidem
diſtributæ. Interim ipſa anima inconcuſ-
ſa manet priſtino loco, ubi vincta prius fu-
it, & alligata. Nec enim propter munium
diverſitates, diſcerpta eſt: quippe per mi-
niſtrum organum Archei cuncta perficit,
radioque illo vitali, ubivis velut præſens,
adſiſtit. Inprimis facile ſentitur, omnem 13.
primorum conceptuum impetum, om-
nemque perturbationum liminarem at-
que primitivam agitationem, contingere
circa ſtomachi initium. Etenim ſi ex im-
proviſo bombarda fragorem emittat, eo-
dem ictus rumore, circa os ſtomachi per-
cipitur concuſſio. Sic, ſi repentè, nuncium
triſte deferatur: nuſpiam ſentitur repen-
tina, accelerataque alteratio, quam centra-
li illo animæ hoſpitio. Adeo ut inviti atq; 14.
inadvertentes ante me, ibidem locaverint
concupiſcibile animæ diverſorium. Quod
quia eſt duratione prius, diſcurſu, motu,
atque ſenſatione externorum ſenſuum:
ita denotat, imò convincit, animæ primor-
diale hoſpitium ibidem eſſe. Idque ſum-
mopere viſum mihi fuit ſcitu neceſſarium
in morborum medelam, ut ſuo loco de
Morbis demonſtrabo. Manſere namque 15.
plurimi abſque ſpe emendationis: eo
quod remedia fuerint adpoſita membro
functionibus deputato, non autem radici,
undè error promanaret. Ignorata nempè
habitatione, & aula, ubi edicta formantur,
perperam ad loca exſecutionum adhibita
fuere pharmaca. Ignorato namque ani-
mæ ſenſitivæ loco, neſcitum fuit hactenus,
quod anima illa ibidem ſuſcipiat primiti-
vam morborum plurimorum labem, per-
turbationem, & contagium. Atque ibi-
dem deberi medelas appropriari: ſi à ra-
dice, morborum medicamen ſit inſtituen-
dum. In quo ſanè graviſſimè eſt erratum
hacte-

16. hactenus. Saltem primi motus, ſive impetus, qui in noſtra non ſunt poteſtate, jamdudum admittuntur contingere circa orificium ſtomachi, & ſurſum ad Caput ſcandere. Certum eſt autem omnem motum primum à centro incipere, adeoque centrum animæ eſſe, ubicunque ſentitur conceptuum initium. Dicuntur autem impetus qui non ſunt in noſtra poteſtate: eo quod ſint animæ ſenſitivæ primi conceptus, adhuc inordinati, nondumque Mentis imperio luſtrati. Id autem quod de ſede animæ ſenſitivæ ſcribo: in-
17. telligo etiam pro Mente immortali. Siquidem Mens non habet propinquius, aut ſimilius ſibi ſubjectum in quo hoſpitetur, quam illud lumen vitale, quod dicitur anima ſenſitiva, in qua ſcilicet Mens involvitur, & mandato divino ligatur vitæ vinculo. Pereunte autem ſenſitiva, per ſui annihilationem, non poteſt Mens diutius in corpore ſubſiſtere: Ideoque ad Ens entium properat, ut ad deputata ſibi loca
18. tranſeat. Itaque animæ ſenſitivæ radicalis torus, eſt in Archeo vitali ſtomachi, ſtatque manetque ibidem, tota vita. Non quidem quod ſenſitiva hoſpitetur in ſtomacho tanquam ſacco, pelle, membrana, olla, carcere, cellula, vel cortice: nec eſt in iſta ſede comprehenſa pro more clauſorum corporum, intra crumenam: ſed exorbitanti modo, ineſt in puncto centraliter, ac velut in atomo, unius membranæ ſpiſſitudinis meditullio: Eſtque in loco nihilo-
19. minus non planè localiter: Sed quia omnis anima eſt lumen, à Patre luminum, rerumque Creatore, datum: lumina autem, alibi probavi eſſe immediatè in loco, & mediatè in aere locato. Sic quoq; ſenſitiva eſt in loco, ſive ſede, de qua impræſentiarum ſcribo. Mens autem cum ſit ſubſtantia luminoſa, penetrat lumen creatum, quod anima ſenſitiva eſt, & viciſſim hoc penetrat Mentem, eamque obtundit ſua corruptelæ contagione Adami. De qua lib. de vita longa, de mortis introitu in homi-
20. nem. Eſt ergo anima ſenſitiva, caduca, mortalis, mera lux vitalis, data à Patre luminum, nec alio modo verbove explicabilis: cum in univerſo nil ſibi habeat ſimile, præter lucem candelæ: quæ quia urit, adhuc analogica tantum, ac multum diſpari ſimilitudine, ac velut per exteriorem ſiliquam, comparari igniculo poteſt. Idcirco 21.
nimirum ſenſitiva illa, quanquam in loco, localiter ſit præſens, atq; hoſpitetur; non comprehenditur tamē à loco aliter, quam ſicut eſt flamma candelæ in exhalatione accenſa, eſtq; lux, in illa flamma, tanquam vita, in præfata anima. Sunt tamen lumina vitalia nequaquam adurentia, ſed totidem diverſitatibus ſeparata, quot ſunt animarū differentiæ. Atq; inde à S. Jacobo vocatur 22.
Deus, Pater luminū. Calor itaq; animantum, non eſt fontalis luminis animæ: ſed vitæ vitalis lux calefaciens: adeoq; eſt productum vitæ: nō autem ipſa vita. Ideoq; & lucis ſolaris æmula: prout in piſce, lumen vitale friget actu, quia de natura lunæ. Atque ob id, duo tantum, & ſufficientia, fecit Deus lumina magna, ad vitam ſublunariū. Quorum tamen luminum luces, ſive ipſæ animæ, ſunt ſubjecta inhærentiæ. Atque prorſus creaturæ neutræ inter ſubſtantiam & accidens: quia de patria mundi intelligibilis. Ergo in anima ſenſitiva (neq; enim alibi uſpiam in caducis) tanquam luce ſpirituali, à Patre luminum facta, conjungitur mens immortalis, quæq; etiam per manum Omnipotentis, utrobiq; præſentis, vel per Angelū connectitur ſenſitivæ animæ per vinculum vitæ, id eſt, luminis vitalis. Quæ præfatæ lucis eſt inſeparabilis proprietas.
Ipſa autem Mens immortalis eſt ſubſtantia lucida, incorporea, immediatè Dei ſui 23.
imaginem referens, quia eandem in creando, ſive in ipſo empſychoſis inſtanti, ſibi inſculptam ſuſcepit. Utraq; namq; anima ſimul creatur, & conjungitur à Deo, qui ſuum Creatoris honorem nulli tribuet unquam creaturæ. Ante lapſum Adæ autem, non erat anima ſenſitiva in homine: quo modo autem illa, cum morte ſimul in naturam humanam deſcenderit, id ſuo loco.

24. Saltem per adventum ſenſitivæ animæ in-
travit mors & totius noſtræ naturæ cor-
ruptio, obliterataque eſt prioris naturæ
majeſtas & integritas. Siquidem dum
mens immediatè vitæ munia obibat,nec
ſenſitiva adhuc eſſet, etiam immortalitas
aderat, neque intellectum tenebræ bel-
25. luinæ adhuc occuparant. Adeoque nau-
fragium homo in natura ſua quidem paſ-
ſus eſt,atque irreſtaurabile: ſed per rena-
ſcentiam, ſubter tribulationum calamita-
tes, longè excellentiori modo exaltatus
eſt homo,dum ab imagine Dei aſſumitur
adoptatus pro filio ejus. Porro eſt pror-
ſus neceſſarium, quod omnis motus im-
petus primi, primique conceptus animæ,
contingat in cubiculo animæ: quod et-
iamſi maximè ſentiatur circa orificium
ſtomachi,ſitque Deus admirabilis in ope-
ribus ſuis, quod nimirum in membranis
ſtomachi, Uteri & Menyngum, ſibi com-
26. placuerit,diſponere adeo admirandas po-
teſtates, quod velut quandam Reip. ima-
ginem præ ſe ferant: attamen reperi Sple-
nem inſervire pro fermento ſtomachi,
ejuſque Sole,coctore & directore: Idcirco
amborum viſcerum conſpirationem de-
crevi vocare Duumviratum. Nam quan-
quam fermentum digeſtivum, atque ſimi-
lia ſubſidia,videantur famulatum referre.
In vitalibus tamen famulatus, ut poteſta-
tem atque vires continet: ita etiam digni-
tatem & authoritatem ſpondet. Adeo ut
ſicut in ſtomacho ſunt ſenſus, deliquia to-
tius, atque coctionum privilegia maximè
ſenſibilia,manifeſta & aperta: nihilomi-
nus ſpiraculum vitale, tam multiplicium
arteriarum,tamque potenter ſtomachi di-
geſtiones cauſans,juſſit abſque dualitate,
diſſidio aut præferentia potentiali, unam
utriuſque viſceris fieri debere œcono-
miam, diverſis quidem officiis, in unum
ſcopum conſpirantem, licet utrumque
ſingulariter operi ſuo attendat, idcirco &
loco ſeparatum. Unicus nimirum eſt Du-
umviratus niſus, concors conſertaque in-
tentionis chelys. Vicinus ergo Splen ſto-
macho foris incumbit, quaſi eundem fo-
veret vitali arteriarum contextu. Non 27.
quidem quod arteriæ omnem dent vim
Spleni: ſed ſe habent viſcera per modum
Aſtrorum. Nam quamvis Aſtra à Sole lu-
men mutuent; Ineſt tamen ſingulis pe-
culiaris ſua proprietas & agendi robur,
quod in luna eſt longè evidentiſſimum,
circa maris receſſus, æſtus & exundatio-
nes. Eſto ergo,quod arteriæ Splenis vices
Solis habeant. Ipſe tamen Splen gemi-
nam at natalem dignitatem ſibi peculia-
rem obtinuit, licet cordis famulitio in
præparatione ſanguinis & ſpiritus vitalis
gaudeat. Ergo Splen ſedes Archei eſt,qui
cum ſit organum immediatum animæ ſen-
ſitivæ,determinat actiones vitales animæ
in ſtomacho reſidentis. Vix enim anima
ſenſitiva meditatur quippiam, citra opem
Archei, quia non gaudet abſtracta, ſicut
mens, quæ in ſui receſſu, per ecſtaſin
quandoque, citraque Archei, corporaliſ-
que auræ adminiculis intellectualiter
multa & magna contemplatur. Submini-
ſtratur quoque in exorbitationibus Ar-
chei, averſio, confuſio, exorbitatio, indi-
gnatioque. Ipſaque ſenſitiva anima, tan- 28.
quam mentis ſiliqua, ſemper Archeo,ve-
lit nolit, utitur. Hinc nimirum Amentiæ
omnes, (quarum aliquot tantum enotue-
re) dictæ præcordiales, hypochondrioq;
adſcriptæ. Quæ tamen ab eadem ſede,ut
& eodem animæ fonte, velut unici puncti
læſione,promanant. Remedia quoque vix 29.
extra ſepta ſtomachi, materialiter exeunt.
Ideoque rara ſunt, quæ ad Lienem tradu-
cantur, quod in quartanæ difficultatibus
ſatis eſt obvium. Mens enim immortalis,
citraque conjugium animæ ſenſitivæ,
Adamo per omnipotentiam inſpirata le-
gitur. Illudque vitæ ſpiraculum ſubſtan-
tiam dicit: Ideoque nec illud brutis inſpi-
ratum reperitur: Mens ergo Archeo pri- 30.
mitus, ut organo ſuo alligatur immedia-
tè, quem proinde quotidie novum, pro
lubitu, è cibis ſufficienter ac ſemper ſub-
ſtituere poterat, ac perpetuò æquè vali-
dum.

31. dum. Atque hinc vitam immortalem, ſe
condignam, ſuſcitare. Siquidem, Mens
immortalis utrobiq; præſens, cuncta vitæ
munia immediatè per Archeum (quique
ideo à Mente ſuam mutuat vitalitatem)
peragebat, qui etiam proinde rebus mor-
talibus quodammodo ſuperior, excellen-
tioriſque monarchiæ, quàm ſublunaris
alumnus videbatur. Hæc ſic ante Adami
lapſum. At quandoquidem eadem tranſ-
greſſionis die facti fuere mortis rei, Ad-
venit anima morti ſubnoxia, Mentis vica-
ria, & ſocia. Cui videlicet ipſa Mens diſ-
poſitiones regiminis corporis mox tranſ-
tulit. Etenim primùm erat immediatum
connubium Mentis immortalis, cum Ar-
cheo. Mox à lapſu, & ſenſitivæ ſuſcitatio-
ne retraxit ſe Mens inſtar nuclei, in centrũ
animæ ſenſitivæ, cui per vinculum vitæ
alligata eſt. Mens non alitur cibis, pote-
rat cibos pro ſuo Archeo eligere, & præ-
parare: qui nunc indefeſſo ſtudio cogitur
pro ſuo vigilare alimoniæ ſuſtentaculo.
Idque ſenſim minus minuſque appoſitè
ſibi parat, & applicat, ob defecturam ani-
mæ ſenſitivæ durationem, & poteſtatem.
Sic ergo de Sede Mentis, de mortalitatis
occaſione materiali, morborum & ame-
triæ neceſſitatibus, primum dicere debui:
Siquidem quæ hic requiruntur, in Tracta-
tu, de mortis introitu in naturum huma-
nam, ad longum demonſtratur, cum expli-
catione Textus: *Ab aquilone pandetur ma-
lum ſuper omnes habitatores terræ.* Pro Corol- 32.
lario ergo. Locus animæ centralis, eſt Ori-
ficium ſtomachi, non ſecus atque radix
vegetabilium eſt locus vitalis eorundem.
Mens ſedet in anima ſenſitiva, cui vincta
eſt deinceps à lapſu. Cerebrum autem, eſt
membrum exſecutivum conceptuum ani-
mæ, quatenus præſidet nervis, & muſcu-
lis, quoad motum: ſed quoad ſenſum,
poſſidet in ſe facultates memoriæ volun-
tatis, & imaginationis. Deficiente ergo
ſtomacho, pallores, tremores, ſiccitates,
Atrophiæ, Tormina, Aſthma, icteri, para-
lyſes, contracturæ, vertigines, apople-
xiæ, &c. Mirantur quippe Medentum ce-
lebriores, quod ſæpè defectus extremi ſu-
perentur non aliàs, quam per remedia ſto-
machica, quodque malum ſtomachi pari-
at diſſitos procul à ſe morbos. Et Moder-
niores ſtupefacti, quod potiones vulnera-
riæ ſanarent feliciter vulnera artuum.
Quodque apud Paracelſum, Cancer, lu-
pus, ulcuſve eſthiomenum, per potum ſa-
nentur. Error ergo partes exteriores ma- 33.
lè affectas curantium, tanquam ſi eſſent
fundamentales, quique circa caput, ab in-
feris læſum, totam medelam transferunt,
provenit hactenus, propter inſcitiam Se-
dis animæ, vitæ, atque regiminis.

A SEDE ANIMÆ AD MORBOS.

1. PRobatur major ſenſus in ore ſtomachi, quam in oculo, aut digitis. 2. Ubique incoactæ Scholæ conſentiunt Paradoxo de Sede Animæ, licet apertè inde diſſentiant. 3. Planctus multa Venere exorbitantium. 4. Vita ſtomachi præſidet cæteris digeſtionibus. 5. Fermentum ſtomacho amicus, eſt hoſtile deinceps ſingulis digeſtionum officinis. 6. Diverſi morbi è transplantato fermento ſtomachi, ſuſcitantur. 7. Catarrhorum decipula. 8. Morborum baſis. 9. Probat id Arthritis. 10. Plurimi Morbi fluunt centraliter è ſtomacho, qui è capite metuuntur, & medicantur. 11. Commixtio characteris morborum quorundam qualis ſit. 12. Periapta quomodò operentur. 13. Probatur Sedes Animæ non eſſe in ipſo Corde. 14. Notabilia circa characterem morborum. 15. Effectus pavoris, cur varient effectus ſuos. 16. Idem conſideratur pro cauſa occaſionali venenoſa. 17. Appropriantur lumini vitali. 18. Objectio. 19. Intentio Authoris. 20. Dogma notabiliſſimum circa remediorum directionem, potentiam, progreſſum, &c. 21. Sanatio remoti vulneris, & notabilis vis alcalium, è ſtomacho, inhibentium acores remotos. 22. Deceptæ Scholæ circa remedia vulnerum. 23. Alcali, potentialiter latens in herbis, rebuſque aliis præſtat, quæ Alcali crematorum non ita facilè. 24. Vulneris & ulceris diverſitas in remedio, unde. 25. Examinatur vis diuretica, in vulnerario, potentiali Alcali.

Per-

1. PErſæpè Os ſtomachi non fert manum adpoſitam, licet coſtis utrimque inniſam, certo indicio, ibidem ſubeſſe ſenſum acutiſſimum ac præciſum, qui alioqui magis in digitorum extremis, ad diſtinguendum palpabilia requiri videbatur. At non poſſe pati incubantem manum, utut grato tepore obviam, neque ſuo pondere gravantem: idipſum prodit vitam ibidem omnis ſenſationis fontem: qui tamen ut primariò ſe ſic affectum accuſat: ita quoque palam facit, ſe eſſe animam ſenſitivam, primariò nocivis obviam, menti immortali
2. obvolutam. Sed ecce ad Scholas retroſpicio, quæ incoactæ fatentur Orificii ſtomachi teneritudinem, ſive nimis acutum, accuratum, ac præciſum ſenſum, cauſare omnem pænè animi ſyncopem. Hæcque ſic ajunt, nec interim ad ſua ſeſe reflectunt axiomata, de Corde ſtabilita, nec conſiderant quod acutus ille ſenſus, ſic ab illis nuncupatus, nil aliud arguat, præter vitalem promtitudinem: non autem quod uni magis, quam alteri, plures vel magis aperti nervi, contigerint. Non interim ſemel conſiderarunt, vitam, ſive animam illa ſede hoſpitari. Nolentes in ſacco, vel membrana, animam ſpeculari: eamque potius in aurium cordis follibus, deſideve cerebro, depoſitam credere maluere. Etenim etſi manus vinctas traderent, dum animadverterent in membrana uteri, vires totum turbantes, aut conſternantes: nondum tamen Scholis datum eſt, privilegium intuendi & fatendi, pariter id ſto-
3. macho conceſſum eſſe. Multorum quidem querelis, compellebantur ſtulta Venere laſcivientium: quod ſerotino ululatu ſe oppreſſos, anxiatoſque circa os ſtomachi plangerent. At non proin Scholæ revocarunt in dubium, ethnicorum tradita, nec ſaltem obiter compunctæ ambigere ratum duxere: An fortè ibidem vitalis initii lumen, ſive introitus eſſet, qui primariò laceſſentibus cauſis affectus, primus ſentiret ſui incommoda. Neque enim decernitur mandatum, niſi ex aula: ut neque vitæ poteſtas delegatur, quàm à vita præſide, id eſt, anima. Quippe exin primò manifeſtatur, qnod niſi character ab anima ſenſitiva conceſſus, imprimatur ſemini: idipſum ſterile ſit permanſurum, ac monſtroſum. Non ſecus atque Peponis flos, cui à tergo exiguus pepo non cernitur adnatus. Igitur ſi anima hoſpitaliter ſedeat, unde ſemina originaliter ſuæ fecunditatis characterem mutuant. Poteſtates tam vitales, quam propagativas, ibidem quoque latere, eſt indubium. Atque inſuper, quod 4.
animæ ſenſitivæ iſta ſedes, nedum moderetur ſtomachi digeſtivam facultatem, & ad hoc ſuſcitet fermenti ſtomachici anonymam aciditatem, eamque ſinat ſibi juxta legum naturæ vigorem præcidi, & termino accurtari. Verum, ipſa vita ſtomachi præſidet cunctis totius digeſtionibus, utcunque in abditas vel etiam remotas latebras diſperſis. Id nimirum animæ, ſingulari radiatione, vitæque ſuæ velut participatione, eſt proprium, tanquam ſi ſolo nudoque nutu, atque Duumviratus mandato, quoquoverſus obedientiam, & à quovis ſibi deberi cogeret. Undè pariter ſequitur, eundem vigorem vitalem dilatari quoquoverſus: erroneoque ductu, ejuſdem quoque exorbitationes tranſplantari morbificè, uſque ad ultimos digitos. Ita nimirum hoſtile illud 5.
acidum, quod licet ſtomacho ſit gratum, imò & peræquè requiſitum: jam tamen in fundis alienis evadat inimicum. Neq; enim eminus mutuanda eſt probatio hoſtilitatis illius. Siquidem in canicularibus ſat obvium, carnes, ſtatim atq; corruptionis initæ lumẽ ſubintrârunt; juſcula acida dare & colore inſueto tincta. Ergo delato ho- 6.
ſpite peregrino ſtomachi, per vitale initium, ad agrum peregrinũ, ſequitur eo ipſo ſtatim aliquis defectus peregrinus: qui ſui præſentiam, plerũq; etiam ſtatim prodit.

Morbus

Morbus eſt ſcilicet, qui ſi in venas delatus ſit, errore Duumviratus malè accenſi, febres parit. Sin verò in habitum corporis, vel ad artus deferatur aciditas hoſtilis, mox adſunt diverſa apoſtemata & Arthritidis errores. Apoſtemata inquam, quæ minima materia, non ſecus atque ſpinæ, aut ſpicula adacta, mordicant; in pus denique, ichor, ſaniemve properant.

7. Hæc nimirum eſt Catarrhorum fallax decipula, quæ Scholas uſque in modernum diem irretivit, per varios humorum non exſiſtentium decubitus, defluxiones, caſus & lapſus. Ac facilè fuit Satanæ, eò proclives mentes per paganiſmum ſeductas, præcipitaſſe: non ſecus ac Aſtrologi animadverterunt Lunæ ac planetarum inexplicabilem ſitum, finxere excentricos ſecundum quid, & ſimpliciter, quos quidem ſciebant eſſe vanos, atque fictos ad neceſſitatem ſituum, dimetiendo repertorum. At in medendo id propinquius fuit Satanæ, ſic decepiſſe ſuos, id eſt paganos, quod ſenſus ad manum eſſet ſuaſor induſtrius, & importunus. Cui obvenire neglectum eſt, dum ars ad lucrum feſtinans trahi cœpta eſt. Siquidem facilè è diductis, Tractatu de Catarrhis, concludi demonſtrativè, atque neceſſariò, eſt obvium cuivis, quod nulla ſit materia pro Catarrhis, non locus item culinarius, in quo, aut ubi pararentur, ut neque canalis, per quem tam diverſimodè defluerent, etiam ad diſtan-

8. tiſſimas corporis oras. Quin longè facilius ac propinquius ſit, (obſtat autem ſola ſemel manus tradita gentilitati, perque credulitatem ſibi præcluſiſſe viam inquirendi vera) meditari, à principio vitæ, vitam quoquo verſus continuari; à vitali quoque demum errore; ſpargi errores per totum, in totum quoque, vel in partem tam continentem, quam contentam. Hòc denique fundamento ſemel præterito, irritum fore quodlibet remedii genus, à poſteris Satanico aſtu deinceps deceptis, temerè ac frivolè excogitatum. Quod utinam Poſteri ſat mecum contemplarentur. Nam exin etiam magnam mortalium cæcitatem, tam in medentibus, quàm paſſim in medicatis, facilè cum lacrymis deprehenderent. Succen- 9.
turiantur enim primi podagrici, accuſarentque ſtomachum, ſeque ibidem primos ſentire motus, ac velut agitationes febriles tanquam præcurſores acceſſus; Solo nimirum adſpectu, vitaliſque luminis irradiatione conceptus, natuſque ibidem acor, erroneè transfertur in ſeminale gluten, quod Synoniam jam appellant, eſtque articulorum tranſparens ſemen nutritivum, ibique copioſius depoſitum, ob motuum frequentiam, & oſſium fortem compreſſionem. Siquidem aliàs, quamprimum oſſa mutuo confrictu æſtuarent, & ſiccarentur. At fœcundius quanquam multò, hæc ſint Capite de Podagra, delineata: juvat tamen me planius dilatare. 10.
Occurrunt nimirum diverſi morbi, qui ſuam originem centraliter è ſtomacho deſumunt, quorum ortus atque remedium infauſto hactenus omine ignorantur. Sunt namque in concavo ſtomachi, acidum, amarum, ſalſum, nidoroſum ſive putidum, virulentum, inſipidum, &c. Ac inprimis acidum, fermentale ac digeſtivum, ſive tranſmutativum, non eſt ſtomacho proprium, aut geniale: verum ipſi præparatur & inſpiratur à Splenis vicina ſibi ad hoc culina. Quo nimirum fermento deficiente, eo ipſo, eſt apepſia domi, bradypepſia, appetitus dejectus, ciborum nauſea, quæ febribus ſtatim conſpiciuntur vernacula atque ſtipata: quapropter dixit Senex: *Acidos ructus nidoroſis ſupervenientes, bonum.* Nonnunquam etiam contingit, parcum fermentum affluere ad ſtomachum: inde quoque atropſiam ſuſcitari, ciboſque evadere coctu difficiles. Imò ſtomachus, qui ordinario ſenſu orbatus videtur, nec ſentit niſi noxia, quotieſque afficitur indignè, à peregrinis intra ſe contentis: ſtatim ſub exiguitate fermenti, aquoſum liquamen parit, & cum nauſea extrudere ſatagit. Aquoſum au-

tem dico, quod ſubinde nil niſi mera aqua, viſcida item mucilago, etiam inſipida ſæpè, ac non rarò, peregrino acore imbuta, qui à fermento vitali ſic diſcrepat, ut mortuum à vivo. Adeo etſi participent in guſtu, longiſſimè tamen ab invicem diſtent, quod videre eſt in amaritudine abſynthii, quod cucumeris aſinini, vel colocynthidis. Etenim dum potus, ſimulque agglutinandum alimentum in ſtomacho, peccant penuria vividi fermenti, ſtatim fatiſcunt in amarum flavum liquamen, quod Scholæ hactenus fel viſcus, imò etiam unum de quatuor conſtitutivis cruoris falsò dictarunt, neſciæ interim, quo authore & ductore, bilis in Jecore ſepararetur mera à cruore ſibi connato, ac intimè permiſto, deferreturque ſolitaria iſta bilis (multum certè mutata à bile cruori innatante) ad ſtomachum. Cum non ſit iter ab hepate ad ſtomachum, niſi per tot devia, quæ hanc Scholarum inventionem ſtupiditatis meritò accuſent. Dum autem alimentum appropinquat ſtomacho, ut ipſi aſſimiletur, eumque alat, deficitque præ penuria fermenti, vel aliàs oborta in ſtomacho procella, ſtatim putret, & nidore infame fit. Nam tepido loco detentum, quod jam limen vitæ intravit, ſuſceptumque eſt in numerum mox vitalium: ſtatim quoque putret, nidoroſum fit, imò ſi mora acceſſerit, cadaveroſum evadit. Undè Colera, lienteria, Cœliaca, &c. ſubinde quoque Archeus ſtomachi, vel fermenti acidi paucitatem ſupplere volens, indignatur, paritque acidum acetoſum, crudele; indè Orexes, itemque tormina, tam in ſtomacho, quam ipſis inteſtinis, plerumque crudelia. Sin verò acidum moderatum affluat, & ſuperfluat cibi copia, vel aſperitas, tum cibus totus amaricat, flavum iſtud craſſumque excrementum per ejuſmodi degenerationem ſuccreſcit, ac varia inde malorum ſeges, in diarrhœam ſuccenſa oboritur, niſi totum ſimul ſtatim dejectum fit. Nonnunquam etiam Archeus ſtomachi concipit furorem, accenditurq; ſponte propria, ſic ut acor non in cibos feriat, ſed errabundè ipſum Archeum inficiat. Tum ſcilicet concepta eſt Arthritis, & Archeus per totum diffuſus, proximè tamen ſua aciditate afficit ſynoniam, ſive ſemen crudum, proximè aſſimilandis oſſibus adjudicatum, ideoque intra juncturas depoſitum. Contaminat verò ſynoniam partis debilioris in robore naturæ. Cenſeturque ideo Arthritis, pro lubitu, partem quam apprehendit, eligere. Et quia acor ille, in ſtomachi centro ſuſceptus, per Archeum ad remota diſpergitur: ideo falſum eſt, defluxiones à Capite, per nervos ac venas propagari. Sic nimirum ingentia ventris tormina, partium ſyntereſi, acorem in ſtomacho proritant nocuum, qui dein manus pedeſque, non raro portento, contractura vibrat, itemque mox dein quoq; paralyſi reſolvit. Indebitus itaque ſtomacho acor, ſi alimentum roridum, ſpermaticumque ejus ſumen apprehendat, utut tenuiter, vertigines proritat, eòque turbidiores, quo hæc magis poſticam ejus partem aſpiciunt. Apoplexia verò ſuboritur, dum alieno planè motu, ac hoſpitio, à cavo ſtomachi, in venas ejus intrat mucilago inſipida circa orificium, ſervatq; lateris ſui rectitudinem, magnamque à minori diſtinguit, carentia, vel præſentia virulentiæ. Eſt autem plerumque chronicis ejuſmodi morbis, character aliquis ſigillaris. Sic nimirum podagra profluit ſæpè à parentum initio, in prolem, ibidemq; plurimos patienter exſpectat annos, antequam illius fructus proprius ſuam nanciſcatur maturitatem. Ergo in initiis vitalibus, & radicalibus organis ſtomachi (quæ ſunt ipſe Archeus localis; ſive inſitus) hæret poſthumus ille tranſlatuſque hereditario jure character podagricus. Ac conſequenter pariterque etiam, qui per vitæ inordinationem ſollicitatus acquiritur, ſedet is in Archeo orificii ſtomachi, qui dum tœdio affectus, hoſpitis peregrini inſolentiâ, ſeſe acuit pro ejuſdem expulſione, atque inde etiam fructus Apoplexiæ emergit. 11.

Nec

Nec eſt enim character ille podagricus ſilens, materialiter aliquo intus depoſitus nido, ſegregatoque ſtabulo in plicis aut rugis ſtomachi exceptus, tanquam tartarus aliquis exoticus adhærens. Sed eſt in ipſo vitæ Archeo concreditus character. Fingamus nempe ſuppoſiti proprietatiſque unitatem, qua character ille, ad podagram, apoplexiam, vel Epilepſiam jacet tumulatus, excitaturque ſtatis ſtationibus maturitatis propriæ, vel commovetur quibuſdam aſſumtis cibis, vel odoribus. Dein conſideremus acorem naturalem ſtomachi) jam degenerem, itemque teneritudinem orificii ejus, ſyncopes, & epilepſias ſuſcitantem (quæ nil teſtatur, præter facilem ſenſum, læſionem, paſſionem, ac perturbationem vitæ, adeoque præſentem hoſtem, à rebus plurimis tumultuantem) itaque ſi excitetur acor præter naturam, qui commiſceatur Archeo, cumque hic præſit digeſtionibus ſingulis, radialiter defertur acor iſte ad peregrinos lares, quibus eſt totus hoſtilis: atque inde Arthritis proſilit. Sin verò cibo aut potui connectitur, adſunt dolores colici, tormina, aliæque partium exorbitationes occaſionaliter. Quod ſi verò acor ſtomachi degeneret, ſeque aſſociet veneno opiato, cum penetratione verſus ſedem animæ, ſtatim adeſt epilepſia. Sin autem ſuboriatur mucilago putida, ad amarorem prona, vertigo, & fortius inſurgens Apoplexiam ſuſcitat. Nec etenim opportunum eſt, præciſè illa invicem diſtinguere, dum materiam ſive occaſionem exhauriri præſtat.

12. Saltem quædam externa periapta cuſtodiunt à caſu, & acceſſu epileptico, quod ſigno eſt, vel impediri fructum characteris, vel applicationem occaſionis, ad Archeum: utroque ſcilicet modo præpediri, extingui, vel annihilari nocuum, ne Archeo commiſceatur. Quinimò ut vegetabilia plerumque ſolent hyeme dormire, ac velut excitari, ſub ver, ut gemmam, frondes, flores, aut fructus edant. Ita character podagricus, epilepticus &c. ſtata quoque periodo concitatur in maturitatem, niſi anticipet eam importunitas proritantium. Saltem vertigo, & Apoplexia, &c. quanquam intra occaſionales cauſas referantur: ſedent tamen proximè intra ipſum vitæ nidum, in Archeo, qui nimirum inſitus eſt ventriculi orificio. Quam facili enim compendio, per appenſa, Caducus ſuſpenditur, ac detinetur? Eò quod impeditur cauſæ noxiæ in animam ſenſitivam introitus, eſt nempe penetratio cauſæ noxiæ In Archeo latitantis, ad intrò, quæque idcirco Mentem prorſus tollit: Cordis ſci- 13.
licet pulſum quidem relinquit: at ſenſum, imaginationem, omnemque animæ principem poteſtatem ita peſſumdat, ut pro illo ſpatio planè ſublatæ videantur. Undè & ſtylo ferreo notandum, animam ita peſſumdatam non habitare in Corde, nequicquam titubante. Podagra autem, 14.
ſicut extrorſum tendit; ita character ejus non tam penetrale ſive ſedem animæ, quam Archeum digeſtionibus præſidem, affectat. Quæ ideo contingunt, eò quod character podagricus hereditarius, ab generationis initio, & dudum ante empſychoſin fœtui inuſtus eſt: Ideoque ſolum ſpectat Archeum; non autem animam, qui ſolus totum in ſe onus tum ſuſtulit. Ille verò, qui per vitæ exorbitationes, podagræ character acquiſitus eſt, tametſi annoſo viro advenerit, ſervat tamen naturam ſuæ proprietatis. Unde manifeſtum fit, cujuſvis morbi characterem eſſe promiſcuè, in animæ ſenſitivæ gremium admiſſibilem. Adeo ut ſicut 15.
pavor ingens plures fecit epilepticos in vitam: ita conſimilis pavor plures à podagra deinceps reddidit immunes. In uno ſcilicet pavor generavit in ſyndeſmo, vitæ, & animæ ſenſitivæ, characterem epilepticum: qui pavor necuit; uno vel altero gradu dimiſſior, & exterius, characterem podagræ, eumque reddidit vel congelatum à pavore, vel ſaltem oppreſſit ejus radicem. Atra bilis apud

Hippocratem (quæ cum nuſquam unquam exſtiterit, pro effectu, bili illi tributo, eſt ſumenda) in præcordiis ſubſiſtens (ſedem enim animæ ſive Duumviratum reſpexit, nondum notum) ſi in corpus ſpargatur, epilepſiam provocat: ſin vero in animam, dementiam. Fuit nempe iſta primi ſeculi planities, quæ res quidem candidè trutinabat: ſed defectu luminis
16. superni, non adivit ad rei fundos: ſunt quædam ſimplicia, quæ citra cenſualem abhorreſcentiam; quæ ſuo eſu pariunt veram dementiam, alia verò ſomnum faciunt; quædam quoque dementes in vitam, alia autem tantum deliria, velut ebrietates quaſdam proferunt; Ad quorum quoque paritates, velim characteres morbidos computari. Utpote nedum aſſumtis hoſtilibus ejuſmodi rebus, ſanitas, Mens, aut vita alienantur: ſed intus conceptis, partis procuratiſque materiebus noxiis, vel etiam ſolis characteribus, introducuntur in vitam, aut vitæ organum Archeum, diverſæ proprietates. Eæque nedum bonæ, patrum aut Avorum inclinationes, in ſemen propagatæ: ſed & morboſa quædam ſeminaria, qualia in ſimplicibus, velut nobis comminata, connaſcun-
17. tur. Quæ quidem ut animadverſionem ſeriam merentur: ita multò magis, quoties illud hoſtile ac morboſum virus diverſimodè copulatur, nunc fermento ſtomachico, nunc Archeo inſito, tum demum ſpiritui arteriali: non rarò quoque radialiter ipſi vitæ, quæ nimirum nil niſi lumen centrale eſt, à radiali quoque lumine quovis penetrabile. Sic videlicet, lumen vitale animæ ſenſitivæ, penetratur à copulato ſibi lumine peregrino, non ſecus atque lumen, trans vitrum coloratum, tingit lumen ſimplex in pariete. Equidem in monarchia vitalitia, quæque deſcendit à Patre luminum, ſunt lumina iſta viventia, quæ aliàs in ſimplici ſolari, aut in lumine colorato, lucent, tributæ prorſus caduco. Eſtque combinatio luminum viventium, planè viciſſim tolerabilis nedum: ſed & in invicem activa. Adeo ut hinc conſpicuum ſit, quod Pater luminum freno cohibeat vitæ, totiuſque naturæ. In arteriis itaque lienaribus, vel in ipſo parenchymate illius viſceris, jam inuſta eſt proprietas (quam characteriſticam morbi voco) vel demum in ipſa ſtomachi membrana, venis, nervis, ſive etiam in eorundem Archeo vitali, quæ proprietas ſeſe in animam ſenſitivam per intervalla propagat, vel continuo fomite tranſlucet, cogitque animam iſtam ſibi fore pediſſequam. Adeo ut anima ipſa, ejuſve vita, aut Archeus vitalis, per vices ſollicitata efferantur in aliquem motum furoris, amentiæ, ſyncopis, vertiginis, epilepſiæ, apoplexiæ, paralyſis, contracturæ, &c. Accuſabit 18.
(ſat ſcio) pars adverſa, diſcendi incupida, nebulam quam ſpargo, dum ad vitam, ad lumina vitalia, ſive ad mundum inviſibilem, ubi Pater luminum præſidet, hæc ſublunaria detorqueo. Sed quæſo reminiſcantur, hanc eſſe viam rectam, quæ aliàs à priori inveſtigari nequit. Sciantque, vitales motus non niſi cieri, & dependere à vita. Sive interim vitam noſtram contemplemur, ſive demum vitam, vitaleſque proprietates, quæ nobis morboſæ, mortales, ac exoſæ appareant. Equidem ubique 19.
non intueor niſi bonum commune proximi, aperire feneſtras, quibus lumen naturæ hactenus obſcuratum, adventare queat in Scholas, & feliciora me ingenia. Submovi propterea complexiones qualitatum elementariarum, itemque humores, tartaros, atque hujuſmodi ſomnia Scriptorum: optarem in vicem illorum, introduci veram naturæ cognitionem, noſtrique indaginem. Denique Catarrhos de medio ſuſtuli, ut vana figmenta, fractoſque baculos, quibus inniſi fuere mortales hactenus. Adeoque quicquid hos decepit, fraude doloque defluentis humoris, tanquam cauſæ morbificæ, id totum in fructum atque productum cauſæ vitalis referendum eſſe: quod-

quodque materialiter è capite defluere, putatum eſt in Scholis: id à ſede animæ vitali jaculari, ſagittari, radiari, & propagari, communi Archei ductu, vel vitæ participatione inſtillari. Bone Deus, quantum diſſentio ab Antiquorum traditis? Utinam ſint, vel ſaltem utinam facias, qui me capiant, & ditiore talento ſpem ægrorum foveant! Sed tu Deus, facies in his, juxta beneplacitum tuum, cui omnia & ſingula, quæ habeo, ſcio, video ac poſ-

20. ſum, totaliter refero & offero. Redeo ergo ad orbitam: Inprimis herbas vulnerarias operari virtute cujuſdam innati alcali, aliàs oſtendi. Docui nimirum Mercurium, tam præcipitatum, quam ſublimatum, facilè revivificari, imbibito per bullitionem ſucco clarificato vulnerarium. Undè conſequens, herbas excellentiores in hoc gradu eſſe, quarum ſuccus ille bullitus cum præcipitato, & dein ablutus, facilius atque copioſius Mercurium revivificaverit. Quapropter & in medendo præcellit lapis cancrorum, ſi cum vino, quam ſi in aqua potetur; eò quod is lapis in vino, facillimè vim atque ſaporem lixivii induat. Nec quæſo proinde horreat Medicus vini uſum in vulnère, febri,&c. Nam eo ipſo, ut ſapit alcali, vini vires atque proprietatem amittit. Sic nempe propinatur feliciter alcali è tilia, non ſecus atque pulvis ille cancrorum. Invitavit nos enim Dei bonitas, ut propter raritatem, qua pauco ſpatio lapis iſte ſubſiſtit, mortales trahantur in admirationem illius, atque inde etiam diſcant vires, trutinentque proprietatem æquè mirabilem, qua vulneratis, contuſis, ac ex alto præcipitatis proficit.

21. Mirumque hic eluceſcit ſtatim nondum explicatum. Quod nempe ſanatur vulnus in pede, etiam & crure, ſive in maximè remotis ab ore partibus: quorſum tamen nullum alcali acceſſum impetravit unquam. Quatenus ſcilicet alcali hujus lapidis corrigit acetoſitatem, quæ in membris extimis ſive habitu corporis accenſa eſt, & parata accendi. Neque enim à ſtomacho tranſit vis alcali, per venas, uſque in digitos pedum. Sed neque eo admittitur, & quanquam admitteretur, non tamen poſſet per prævias digeſtionum quæſtiones, atque examina, pergere libera, & infracta. Nemo enim eſt, qui hoc neſciat, mihique non permittat, quæ dixi. Er- 22.

go inde prorſus liquet, quod alcali iſtud, etſi non vadat materialiter uſque ad habitum corporis: attamen ſufficiat, ut ſui proprietatem radialiter eo uſque diſpergat, modo in ſtomacho, digeſtionum fonte, vitæque Archivo, aciditatem vetuerit. In quo manifeſtatur vis ſtomachi in omnes digeſtionum familias. Quapropter à contrario ſenſu, percepere quondam, quod vinum, quia facilè nobis intùs aceſcit, accendat atque pervertat vulnera, niſi adhibito vulnerario alcali, vis iſta acida vini miteſcat. Siquidem vulneris detrimentum, internus & fermentalis ſolus acor eſt; quo abſente, feſtinant labra continui concurrere. Quapropter Scholæ deceptæ, univerſaliter vinum vulneratis vetuere. Quod hodie uſus remedii vulnerarii, in Scholarum dedecus improbavit. Nec materialiter enim vadit alcali ad longinqua, ut acorem inhibeat: cum nec quidem ad lienem, quartanæ ſedem, penetrare queat. Sufficit itaque, quod in ſtomacho, digeſtionum omnium Rectore, acorem cohibeat. Non quidem quod fermentum acidum ſtomachi peſſumdet: ſed quatenus corrigitur, impediturque fermenti tranſlatio ad longinqua. Quod & ipſum confirmat præfatum paradoxon, nempe quod digeſtio ſtomachi præſideat mille culinarum digeſtioni particulari: Dein quod materialiter non fiat alcalium peregrinatio. 23.

Ac præſtet alcali horum lapidum potare, quam calcinata conchylia. Eò quod etſi juvent, ſitque alcali longè in calcinatis potentius; attamen quia ſub actuali vigore, fermentum ſtomachi vitiavit, vel ſaltem inclinant. Ubi lapis Cancrorum, non tam in fermentum, quam in fermenti productum feratur. Obvia quoque ratio, cur lapis iſte, illique herbæ ſimiles, ſanent ingentia etiam remota vulnera: ulcuſculis tamen in gula, larynge, aut veſica nequic-
21. quam opitulentur. Nam & hinc confirmatur, quod omne vulnus ſtatum aceſcat, ſi impediatur quoque acor è ſtomacho vitali digeſtione ad vulnus diradians, remedio eſſe. Sed quia ulcus non ſuboritur è ſtomachi acore: ſed ex proprio Archei partium vitio, & ſuſcepto contagio. Quod etiam proinde non ſedatur aſſumto alcali: & arcanis opus eſt, quoquo penetrantibus. Cibi namque, potus, & pharmaca, vim ſuam amittunt circa primam ſtomachi digeſtionem: nec altius vadunt aut feruntur, quia tantum nutriunt ſimpliciter, atque ideo omnem larvam nutritioni horridam, ibidem exuunt, & planè deſpuunt, vel alioquin in excrementa mutantur. Atque ſic etiam inutilia fiunt conceptæ ſa-
25. nationi. Quod ſi verò lapis Cancrorum ſit diureticus, non eſt quod proinde ſperandus ſit adventus ejus, uſque in veſicam, aut quod vis ejus maneat intacta, & infracta. Abſit. Sat enim eſto. Si lapis ille totum potum ſpoliet vi aceſcente. Quippe quæ ſola eſt, utut minimum ejus in lotio deferatur, pariendi ſtranguriam, dyſuriam, ardoreſque Lithiaſi familiares. Acor enim, tametſi à felle ſano optimè ſubigatur: attamen tantillum ejus, poteſt hoſtile eſſe in lotio, partibuſque illi ſubſervientibus, non minus reſiduæ toti digeſtionum familiæ. Nunc tandem redeo ad jus Duumviratus, ut conſtet, quo pacto anima in ſuo corpore ſua mandata diverſimodè exerceat, agatque per modum juſſus, moderaminis, regiminis, ut etiam truculentiæ, furoris, & tyrannidis, nec adhoc indigeat canalibus, ventis, vaporibus, fuligine, ac omnium minimè, ope calorum, frigorum, & defluxionum. Scholæ cernentes effectus Duumviratus, ſinguliſque cauſas nectere arbitrantes, cuncta in ardores, vel humores, horumque decubitus transtulere, quaſi ea quæ in nobis naturaliter obveniant, tantum per urgentem ponderum, calorum, humorumque imaginariorum neceſſitatem contingerent. Cumque ab anima, à viribus viventibus retroceſſerint ad artificilia vel demortua Matheſeos exempla, tandem fruſtra ſe operari cum admiratione, invita experientia, & ſolita vulgi obſervatione, pleroſque morbos in catalogum incurabilium, vel numerum ſponte ſub cura culinæ ſanari ſolitorum, quieverunt modo venam & alvum aliquoties uſque in necem, vel ſpontaneam laſſationem ægrorum deſeruiſſent. Ac poſtremò plerumque agyrta, vel annoſa anus curat, quos ipſæ Medentum experientiæ deſeruerant.

JUS DUUMVIRATUS.

1. *Illuſtratur Aphoriſmus Senis.* 2. *Epilepſia & Mania probantur è Duumviratu prodire.* 3. *Somnum è Duumviratu eſſe.* 4. *Argumentum contra Capitis prærogativam.* 5. *Idem confirmatur ab invito Galeno.* 6. *Subterfugium Scholarum pro Capite.* 7. *Quid ſexus ſinguli tribuant generato.* 8. *Vegetans poteſtas in & ex Duumviratu.* 9. *Fœtus diverſimodè vivit.* 10. *Phantaſia Cerebri ſtatim interit, niſi ab inferis foveatur.* 11. *Anima cur dicatur in ſanguine.* 12. *Conceptus aſcendentes ex hypochondrio cernuntur ſtatim in vultu.* 13. *Probantur primi conceptus, formari in ſede animæ.* 14. *Somnum & ſomnia eſſe ex Duumviratu.* 15. *Incubus eſt in ſtomacho: ergo ſomnus & ſomnia ſunt indè.* 16. *Odaxiſmus autem à Senſitiva tantum.* 17. *Scholarum opinio circa Incubum.* 18. *Notatur abſurditatis.* 19. *Aſinus Bileam, non eſt locutus verbum Angeli.* 20. *Hiſtoria præcipitis mei caſus.* 21. *Recenſentur aliquot Pylori dignitates, & ſtupenda propter facilitatem remedia.* 22. *De ſede animæ pro Duumviratu.* 23. *Hiſtoria amentiæ ex pharmaco adhuc exſiſtente in ſtomacho.* 24. *Idem per lipothymiam.* 25. *Ab axiomate Scholarum.* 26. *Ex-*

26. Ex tolerantia famis. 27. Perturbationes ſpectare Duumviratum, non Caput. 28. Studium nimium parit amentiam, ſenſibilem primum in ſtomacho. 29. Error Scholarum. 30. Per axioma Scholarum certatur in Scholas. 31. Somnum è præcordiis. 32. Remedium opiatorum. 33. Galenum carpit Veſalius. 34. Status innocentiæ qualis. 35. Primos conceptus malè vocari eſſe extra noſtram poteſtatem. 36. Memorandi poteſtas in Cranio, atque aliæ alibi. 37. Memoria Mentis, alia quam phantaſiæ. 38. Sedes concupiſcibilis & iraſcibilis Scholarum. 39. Splenis otia. 40. Caput ſequitur præcordia. 41. Vis narcotica. 42. Vaſa paraſtata. 43. Salacitas non reni, ſed ſtomacho tribuenda. 44. Vitam caducam intraſſe, & ſtabulari, ubi & anima. 45. Os ſtomachi eſt centrum totius trunci corporei. 46. Quid ſit Meſſiam in ſuis lumbis geſſiſſe. 47. Remedium enitenti mulieri. 48. Ruit Judiciaria Aſtrologia. 49. Exterius lien quam vim habeat. 50. Cur prægnantis tempore infeſtetur miris conceptibus. 51. Mens non fit amens. 52. Conceptus lienares. 53. Morbi ſanabiles & deſperati, qui ſint. 54. Simplicium dotes. 55. Concluſiones ab inſcitia præcedentium deductæ. 56. Soporifera non medentur amentiæ. 57. Cos Lydius pro medente amentiis. 58. Objectio ignarorum. 59. Obeſitas terminata. 60. Admiranda Duumviratus majeſtas. 61. Riſibilitas quid, & undè ſoli homini adveniat. 62. Dominium Duumviratus in Pulmonem. 63. Origo Sputorum. 64. Determinatur vis ſulfuris. 65. Cur ſtomachus imperet Pulmoni.

1. HIppocratis eſt. *Quibus vena fortiter in hypochondrio pulſat, iis mox mens ægrotat.* Frequentiſſima enim eſt arteria lienis: ejus tamen pulſus non eſt manifeſtus, quantiſper rectè valet & imaginatur. Dum autem perperam, mox forti pulſu, uſque in aurem ſiniſtram, non rarò etiam ab aſſidentibus audibili, amentiam denunciat. Id verò in ſpina digito impreſſa liquet, cujus pulſus antea ignotus, mox dein ante digiti tumorem moleſto duroque pulſu agitatur. Ergo è liene
2. ſpinoſo denotatur prodire amentia. Idem Senex atram bilem in præcordiis ſtatuit (nomen enim præcordiorum, ſonat ſtomachum cordis vicem ſubire) & inde præſagit Epilepſiam, ſi in corpus: Amentiam verò, ſi in animam ſubierit. Ergo utramque mentis impotentiam è præcordiis deſumit. Vigent autem potiſſimum, ubi earum cauſa occaſionalis præſto adeſt. Adeoque teſtantur Scholæ, ubi officina amentiæ latet, ibidem quoque in ſanitate, recti judicii eſſe ſedem, juxta axioma. *Eſt functio vitiata ejuſdem partis, cujus eſt in ſanis functio integra; & contra.* Etenim Amentiæ 3.
omnes, (exceptis ſoporum ſororibus) tollunt vigilias. Certo argumento, quod ſomnus, ſopor, vigilia, dementiaque eodem degant hoſpitio. Ut pote ſomnus, vigilia, phantaſia, ſomnium, ſunt poteſtates verſantes circa idem ſubjectum, fiuntque eodem organo, & hoſpitio. Fateor quidem ſomnum, vigiliâ poſteriorem: ſed iſtud non arguit ſubjecti hoſpitii varietatem. Indubium eſt namque, quod in momento ceſſet omnis Mentis operatio per ſuſpendium &c. Itaque ſi caput eſſet pro- 4.
prius imaginationis locus, perſeverarent Mentis operationes, quæ tamen intercidunt, ſtatim atque lux ab inferioribus eſt denegata. Galenus proponit cinerem, è 5.
combuſtis Cancris contra rabiem à cane profectam. Quæ rabies, in concupiſcibili, ſive metu liquidorum æſtuat; undè illi nomen Hydrophobiæ. Ergo rabies jacet in parte concupiſcibilis poteſtatis. Nec enim lixivium è cancris, ad Cerebrum deferri eſt aptum. Nihil enim eò vadit, quod prius in ſtomacho non ſit tranſmutatum; nec itur ad 5 aut 6, niſi per primum & ſecundum. Itaque eſt illa rabies per intervalla, oblato nempe poculo, in concupiſcibilem furit, nemo autem potuum concupiſcibilem cerebro dicavit. Ergo dum canis rabidus Doct. Baldi digitum momordit, iſtud virus à digito in ſtomachum ſerpſit, tanquam primum animæ ſenſitivæ organum. Ut etiam ad Splenem ſibi convexum: quorſum lixivii illius remedium, ut paſſioni hypochondriacæ ſubjectum ſit. At ne detrahant 6.
Scholæ dignitati Cerebri, concedunt iſtam amentiam habere quidem terminum à quo, in liene: terminum tamen ad quem, volunt eſſe intra cranium. In quo nil dicunt excuſabile. Nam ſaltem etſi

ceſſet

ceſſet pro tempore dubium : ſufficit, quod in termino à quo, ſit primus motus vitiatæ phantaſiæ. Reſpondebunt ocius : cauſam humoralem atque occaſionalem in liene, non accuſare, proinde fabricam imaginationum fieri debere extra caput. Sed mox plurium argumentorum robore id ſenſim propalabo. Petrus Bor Chriſtiani, in
7. annalibus Belgii, refert, anno 1564. Bruxellis ſuem peperiſſe ſex fœtus, quorum primus (qui generando enim ultimus, ſemper primus paritur à brutis) haberet caput, vultum, brachia, & crura humana, à collo verò totus corporis truncus ſuillus eſſet. Sus enim mater erat indubia. Ideoque Còr, Splen, & reliqua etiam vegetativæ organa, matri ſimilia. Ergo etſi caput hominis illi eſſet, ſolam dumtaxat habuit animam ſenſitivam. Eſt nimirum monſtrum Sodomiticum matri magis ſimile, quam patri. Sic ex ove matre, & patre hirco, prodit agnus, qui præter lanam, & caudam, cætera ovina habet. Sic mulus patre aſino, & matre jumento. Sicque equus è tauro & jumento. In cuniculis ſeptem demum, à patre glire, & cuniculo matre, nil præter caudam, patranti erat ſimile. Si ergo monſtrum iſtud ſuillam animam habuit : ſequitur ergo anima conditionem non quidem capitis, ſed inferiorum membrorum. Ipſaque prærogativa animæ phantaſticæ, habitat in Duumviratu, quanquam caput ſit pars conductrix conceptuum formatorum in inferioribus, ſit nimirum in corporis centro,
8. ac meditullio. Demonſtravi enim alibi, Splenem inſpirare fermentum digeſtivum ſtomacho : id eſt dicere, lienem vegetationis exordium. Potentiam vegetantem autem, eſſe animæ ſenſitivæ, id eſt, Duumviratus. Siquidem non eſt ſingulariter anima vegetans : ſed eſt poteſtas
9. vitalis, animæ æmula. Fœtus autem vegetatur ante empſychoſim, ſolo influxu participationis è matre. Quamdiu ejus velut eſt pars integralis : ſed mox ab animatione propria vivit culina. Ideoque ſola eſt anima ſenſitiva in brutis. Quæ quia eſt & in homine, illique eſt Mens alligata, idcirco conceptus animæ ſunt primi in ſede animæ, qui fortè etſi depurentur in capite, non tamen fontem negant ſuum. Imo tametſi in Cerebro recuderentur, non tamen adhoc motuum ſucceſſione, ab anima in caput, opus habent, tanquam peregrinatione. Nam voluntatis, quàm conceptuum ſunt craſſiora longè imperia: attamen concepto vix motus mandato fidicinis digitus celerrimè illud exſequitur. 10.
Itaque actiones Regiminis, non interrupta luce radiant in objecta ſua. Ideoque diſcurſus, ſuis officinis adæquatus, utrobique leges ſumit, ac viciſſim alias ſtatuit. Laxa alioquin ac confuſa ſunt Cerebri phantaſmata, ſi Splenis noxa intercurrat. Quod patet in ſuſpendio, delirio febrili, hypochondriacis, rabioſis, Apoplecticis, epilepticis, &c. Undè ſat liquet, Cerebrum obedire deliro Duumviratui. Veritati 11.
namque maximè eſt conſentaneum, quod ſapientia carnis & ſanguinis (quæ eſt animæ ſenſitivæ) ſitum ſuum habeat in viſcere omnium maximè ſanguineo. Idcirco in Sacris legitur, animam & vitam eſſe in ſanguine. Etenim ſi viſcus lienis, ejuſque ſubſtantiam attendas, cenſebis ejus parenchyma eſſe cruorem noviter grumefactum, pelle obductum, tamque multiplici venarum & arteriarum contextu locupletatum : ut non ſit aliud in toto viſcus, quod in ſubdecuplo totidem arteriis dives ſit. Cerebrum verò, in tota vix ſui mole, venam aut ſanguinem aut parcè habet. Menynges quidem, ſive Cerebri opercula, ſuas habent venulas. Ac licet in ſinu Cerebri, vas ſit arteriale, transſpirandis ſpiritibus in corde laboratis aptum : Cerebri tamen moles ferè tota eſt exſanguis. Non mirum eſt ergo, Splenem, ſub hoſpite exotico, peregrinas formare Ideas, & conceptus alienos. Cujus hoſpitis expulſionem dum lien meditatur, fortem pulſum excitat, prout adacta in digitum ſpina, præſentem exoſumque hoſpitem nunciat.

12. nunciat. Obſervavi enim ſeriò oculos, torvumque vultum hypochondriaci, ſtatim quoties ſtultos primoſque conceptus mihi referret: quem dum à delirio incepto interrumperem: ac ſtatim eo ipſo oculi ac vultus, in priſtinum ſanitatis redibant. Mirabar compatiendo, tam celerem totius vultus, toties repetitam, tantamque innovationem ab actione inferioris regiminis, in arcem Cerebri propagari. Porro neque enim dumtaxat rudes atque incompoſiti conceptus, ſplenis ſunt: ſed ſaltem & conſopita Cerebri intellectione ſubter ſomnia, non ſpernendum donorum lumen, Mentem attingit. *Et erit in*
Act. Ap. *noviſſimis diebus: effundam de ſpiri-*
cap.2, *tu meo, ſuper omnem carnem: & pro-*
vers.17. *phetabunt filii veſtri, & filiæ veſtræ.*
Et Iuvenes veſtri viſiones videbunt, & ſeniores veſtri ſomniabunt ſomnia. Nimirum ſignificativa. Nox nocti indicat ſcientiam, ſi vigil prædiſcat cogitata ſua à rebus, lo-
13. co, motuque ſubducere. Non etiam gratis aſſerui primos conceptus perturbationum ſentiri in præcordiis. Quandoquidem ſi eſurienti adfertur triſte nuncium, ſtatim perit appetitus. Ergo nuncium, & appetitus, in idem cadunt hoſpitium. Docui etiam alibi, ſtomachum hepatis, non eſſe inſignem aliquam cavitatem, intra ſuum viſcus patulam: ſed ipſas meſenterii venas, eſſe ſanguificationis thecam, in quam jecur prima ſanguificationis radiat ſpiracula. Lienis verò ſtomachum eſſe ipſum ſtomachum, quem ideo amplectendo fovet, ut digeſtionis Vulcanum illi inſpiret. Splenis tamen alius eſt & proprius ſtomachus, multiplici arteriarum tortuoſitate admirabilis, quo lien ſibi ſoli coquit. Sub qua digeſtione, minimus error ſi irruat, ſplen digerendo ceſſat, debitaque ſtomacho externo fermenta denegat. Quod in febri evidens eſt, dum loco acidæ digeſtionis, obveniunt teſtes ructus nidoroſi, putredinis cujuſpiam æmuli. Cerebrum quoque ſua inſenſibilitate, lienem, ut & Menynges Cerebri, ipſum ſtomachum hac in parte referunt. Actio namque ſtomachi poteſtativa eſt, & Cordis vicariatum in ſe habet, ejuſque munia, invitis Scholis, exſequitur. Nec enim ſplen inſi actuoſo, vitali, locupleteque arteriarum numero, ſuis floret conceptibus
fruſtra: ſed quoties ſuos conceptus alte- 14.
rius alimenti deliciis ſopit, dat ab opere inducias: id eſt, ſomnum. Quæ ſi minus perfectæ fuerint, vel nimia ſolicitudine ſtomachi turbatæ: ſomnia quoque pro-
fert confuſa. Nemo Medentum hactenus 15.
dubitavit, quin ephialtes, ſive incubus ſuſcitetur è præcordiis: Advenit enim plerumque, ſumta durioris cibi largiore cœna. Vel alias laborante ſtomacho: Ideoque id contingit, non quidem cubanti latere dextero: ſed tantum dormienti in lumbis ſupino, vel ſaltem latere ſiniſtro. Dum ſcilicet penè eſt dormitum ſatis. Sentiunt namque obſcurè, ratiocinantur, putant ſe manibus tangere, & oculis videre: non tamen ſe movere valent. Sentiuntur enim audiri, & ſentiri oppreſſiones. Alioqui dormiendo, alii (etiam ægroti) ſe movent liberè. Eſt nempe onuſtus, ac oneratus ſtomachus, ejuſque nondum abſoluta concoctio, ideoque contingit ſiniſtro latere cubantibus: quorſum nempe os ſtomachi contortum eſt. Unde inprimis obvium fit: & ſtomachum imperare motui, ac præcipuè in hoc ſomnum, ſomnia, ſimul & motum moderari. Sunt nempe ſomnia incubi ſemper ferè eadem, ut & movendi impotentia, quamdiu ſtomachus
ſic malè affectus, ſomno diſtenditur. Scho- 61.
læ enim cauſas incubi aſſignant, craſſos vapores medullam ſpinalem invadentes. Et quidem invehuntur in vapores, ob momentaneam noxæ illius ſolutionem. Nam ſi protinus expergeſiant ſomniatores: ſtatim quoque ceſſat incubus. Adeoque ad lubitum excitantis, vapores illi ceſſare deberent. Denique obaudio in pleriſque cauſis morborum accuſatos vapores craſ-
ſos: ego hactenus fateor, me nunquam 17.
50 ſolidis annis diſtillationum vidiſſe ad-

huc vaporem craſſum. Sunt quidem exhalationes corporeæ, in quibus res volatilis ſublimatur, ſcanditque ad latera vaſis. Sic nimirum è ſulfure, auripigmento, lignis, arſenico, ſale armoniaco, caphura, urina, itemque è Mercurio, plumbo, Cadmiâ, ære &c. craſſæ fuligines ſurſum aſcendunt; ſed vapores, aqueos ſcilicet, craſſos nondum vidi aut novi, niſi inter Academicos, vaporum ignaros. Imò utcunque craſſi eſſent, ſaltem ad excitatoris lubitum, aut craſſitiem amitterent, ſiſtereturque calor extemplo, qui ejuſmodi vapores excitaſſet. Utrumque ſanè ridiculum. Denique medullam conjiciunt affectam, ob denegatum in ſomnio motum. Adeóque ad excitantis lubitum, omnis affectus medullæ, omniſque oppilans vapor ceſſaret. Quod æquè frivola incogitantia plenum. Sed quomodo ſupinus jacens, vapores craſſos mittet è ſtomacho in lumbos, atque medullam, intra vertebras concluſam, & membranis tectam? quò nempe aliàs ne ventos tenuiores penetrare ajunt? Potiſſimum quod talis cubantis ſitus, ſui natura vapores è ſtomacho potius in Inteſtina proſcriberet, vel ſurſum trans ſtomachum in umbilicum efferret, quàm deorſum ad medullam clauſam, Inteſtiniſque oneratam? Quid commune intercedit loquelæ cum ſpinali medulla? Cúrve vapores craſſi è ſtomacho petent dumtaxat nervos recurrentes? Incubus enim nedum audire facit internos ſuſurros, & diſcurrere permittit, etiam pavere: ſed etiam audiuntur externa, vera, & apparentia. Linguam autem movere nequit, quantumcunque alii ſomnia inter loquantur. An fortè cogitant Scholæ, motus linguæ fieri à medulla ſpinali? Vapores craſſi illi longè diverſi ergo erunt à ſomnialibus, linguæ uſum & motum, imò totius corporis, non impedientibus. Etenim dum nervos intendunt, ut darent immobilitatis cauſas, ipſæ Scholæ evadent mutæ, & immobiles. Dum nunquam intelligent quæ dicunt, ut neque, qualiter iſti craſſi (id eſt, impoſſibiles vapores) penetrabunt ſtomachum, abdomen, venam cavam per dorſum cum pulſante comite arteria, extentam, itemq; ligamenta vertebrarum. Et quomodo iſta ad momentum ſilebunt, pacabuntur, atq; ceſſabunt, ſi fortè excitetur, qui Incubum patitur. Rectiùs ſanè didiciſſent actionem regiminis Duumviratus, impedimentum nempe ſtomacho oblatũ, ſolo ſui vitali regimine, abſq; vaporibus, aut tubis, turbare Cerebrum, nervos, conceptuſq; primos vitiare: quatenus interrumpit lienis ſolatia. Sic nempe accidit Apoplecticos, & paraliticos edere, audire, dormire, &c. non poſſe tamen loqui. Scholæ enim accuſant recurrentes nervos oppilatos. Cur ergo Incubus non potius hos nervos, quam ſpinalem medullam aſpexerit? Cur remedia pro Duumviratu, juvant apoplecticos, vertiginoſos, gradi & loqui neſcios, ipſis inquam pharmacis, in cavo ſtomachi adhuc præſentibus: nervis autem recurrentibus & capiti evanida? An fortè pica, ante ſermonem nervos iſtos habet conſtipatos? An vacca linguam exſerens mobilem in nares, habebit linguam ligatam? nerviſque caret recurrentibus? Vel aliàs, 18.
fruſtra habebit, ſi perpetuò & naturaliter obſtructos. Juſſus quidam voluntarius à capite defertur ad linguæ nervos. Id quadrupedi denegatum: non autem quibuſdam volucribus. Item illud non prima vice, ſed ſenſim conſueta itione. Hunc autem juſſum non dimittit Apoplecticus ad exſecutionem, quia ſtupet propemodum ut quadrupes. Equidem conceptus aſini, permittente Deo, ſemel ad ejus linguam tranſivit. Non quidem, quod aſinus eſſet Angeli organum. Nam tunc judicia Dei: non autem proprios conceptus locutus eſſet, nec eſſet de verberibus conqueſtus. Occaſione aſini, dicam mea. Sedebam an- 19.
no 1643. pridiè Kal. Januarii, ſcripturiens clauſo cubiculo, erat autem frigus ingens, & juſſi adferri teſtam prunis accenſis, ut quandoq; rigiditatem digitorum ſolarer.

larer. Advenit filiola, quę ſtatim ut redoluit noxam, teſtam abſtulit, & niſi ſuperveniſſet, ſuffocatus perieram. Nam ſtatim ſenſi circa os ſtomachi minitatam ſyncopen, ſurrexi è muſeo, dum foras pergerem, cecidi inſtar baculi recti, & pro mortuo ablatus ſum. Erat enim duplex affectus, unus, contuſi occipitii, qui ſuffurabatur guſtum & olfactum, auditum autem obtenebrabat. Alter erat ſyncopticus, è ſtomacho proritatus. Primis diebus enim rotabat vertigine caput, quoties in latus aſpicerem, multò magis ſi ſurſum. Putavi id mihi è concuſſione caſus, nudo occipite repentè & ex tota ſtatura in durum lapidem advenire. At paulatim certior factus ſum, multiſque diebus penes me cuncta revolvebam. Scivi itaque tandem, quod vertigo è ſtomacho prodiret, & ibidem eadem radice, qua ſyncope provenerat, ali. Nam aliquot cibi iſtam mihi vertiginem promovebant, & peculiariter circa veſperum, dum nempe nondum cocti eſſent, adeoque idem Incubo contingere, à concoctis propemodum cibis. Memineram quoque quoties mare transfretaſſem olim, etſi rectè valerem, & edaciſſimus eſſem: tamen multos dies poſtmodum rotabat, vacillabatque caput, donec leviculo vomitu abraſiſſem ſordes è ſtomacho, quibus Idea illa rotans, eſt impreſſa. Comperi enim quod vertigo comitaretur nedum cibos noxios, ſed inſuper horam fermè abſolutæ digeſtionis, quodque aſſumto cibo, & vino moderato, ſtatim ſemper mitigaretur vertigo. Quinimo dudum inde, quantumvis liber penitus evaſiſſem, nihilominus eſu quorundam ciborum, recidivam patiebar circa veſperum. Experto ergo (ut dici ſolet) credidi Roberto, omnem vertiginem ab inferis ſcandere, citra vaporem aut fumum: ſed per ſolum actionis regimen, caput auſcultare ſtomacho. Et quod amplius eſt, ſub vertigine quæ caſum minabatur, diſcurſus omnis rotare incipiebat, qui ſtatim aſſumto vino, reſtituebatur. Adeoque comprehendi non quidem cibum in ſtomacho relictum: ſed primarium ſyncopes fomitem ſuſcepiſſe, ab indignioris cibi labe, nocuam impreſſionem. Unde per ſulfur Vitrioli quoque immunis factus ſum. Alibi rectorem Pylorum cum 20.
ſuis dignitatibus expoſui, quò conſtet, ſtomachum undequaque omnique Angulo eſſe ſedem animæ. Ita tamen quod ſicut os ſtomachi præeſt, atque dominatur capiti, ac principibus facultatibus: ita & Pylorus inferioribus imperat. Obſervavi namque atrociorem colicam tranſire nunc in Paralyſim, aliàs verò contracturam manuum, pedum, brachiorum & crurum peperiſſe. Vidi quoque ſtomachi dolores, præ dolorum acerbitate, motum omnem abſtuliſſe, & affectum Tetano ſimilem cauſaſſe, quem ruſtici noſtrates injaculationem, tanquam à Sagis ſuſpectam & immiſſam, (Geſchot) vocarunt: Eaſque non rara paſſio Iſchiatica comitatur. Quorſum vidi venæſectiones, ſolutiva item, enemata, emplaſtra, unguenta, cauteria, atque ſimilia adhibita, & evanido eventu. Conatus enim obriſi illorum, qui ad poſteriora, ſive producta remedium ſancirent, præterirentque fontes è Pyloro ſcaturientes. Obſervavi namque ſemina minora calida plerumque procellam ſedaſſe. Eo quod Inteſtinorum Archeo intimo ac domeſtico remedio ſuccurrant, eumque indignatum pacent. Quocirca lectorem moneo, advertat Scholarum ceſpitationes, ſuis Catarrhis, ac pituitæ defluxionibus in ſacram inſcitiæ anchoram tribuentes. At certò notatu digna eſt Hiſtoria. Quinquagenarius hernioſus, vinculi incuria enterocelem paſſus, quæ ad capitis magnitudinem mox increvit, & induruit mirum in modum. Tota nocte lacte & ſtercore vaccino fomenta calida renovabat, ac reponere tentabant. At fruſtra. Siquidem unicum durum tuber, inſtar ollæ continuum evaſerat, tollebatque ſpem regredi

poſſe, per foramen decuplò minus. Obtulimus ergo hauſtum vini ſemel ebulliti cum ſeminibus contuſis (Aniſi nempe, Carni, feniculi & Coriandri ana) & ſtatim emollita eſt durities, & paſſa eſt hernia retro impelli. In quo ſtrenuè conſideranda eſt durities cum tanto tumore. Quæ nempe non vento, nec ſtercori ſuam exſiſtentiam debebant. Sed durities Pyloro ſubeſt. Ideoque non videbatur corpus contiguum, ex ductibus Ilei: ſed continuum unicum videbatur. Dein non cadebat Ileon decumbenti, nec proruebat ſpontè in tantam molem: ſed eò à vi regiminis potentiore protrudebatur. Denique non in mulieribus tanto tubere, tantaque duritie prominet. Quapropter Teſtis injuria, Pylorum in furorem concitat. Totumque ideo remedium in mitigatione furoris ejus conſiſtit. Vidi autem Magnates aliquot miſerè periiſſe, abductos ſpe, in Medentibus topice, juxta Galenicas ab-
21. ſurditates, collocata. Porro hinc redeo ad Duumviratum, in quo ſedet anima. Plato enim ſtatuit Cor ſedem animæ, tam in homine, quam in brutis. Scholæ Galenicæ verò, omnem intellectum, & amentiam ideo capiti tribuunt, putantque ſe confirmatas ab Eccleſia, quæ caput baptizat, non Cor. Nec retroſpiciunt Scholæ, quod à Corde homicidia & adulteria veniant. Mecum autem ſentit Vulgus, quod pro initio vitali, ſive animæ ſede, manu oſtendit orificium ſtomachi, quoties premuntur anguſtiis, tam ſcilicet corporis vitæq; anxietatibus, quàm afflictionibus mentalibus. Conſidero namq; in fœtu ſenſitivam primum occultam, in viſcere nutritioni dicato, eſſeque notionem juvantium atque nocentium. In infante demum & puero, ſenſim diſtinctiores conceptus formari, quibus motus obediant. Ideoq; cerebrum ſuique clientes ſenſum moventur, ut obediant conceptibus principiantibus. At non proin anima receſſit à viſcere, quod primò vegetationi præfectum fuit. Tota nempe ſpiritualitas ſpectat animam ſenſitivam. Caput namque baptiſatur, quia ſenſitiva brutalis, per organa, ibidem pro ſpectatore poſita, ibidem primam Evam fefellit, ac mors invaſit. Scholæ enim ex una parte irrident vocabula Cardialgiæ, & Cardiogmi, tanquam ruſtica, aut barbara: ſed dein ſpectarunt ex altera parte, Syncopen immediatè ab ore ſtomachi ſic manare, quaſi ibidem tota conſiſteret, inde nimirum proficiſceretur: ibidemque ſtatim quoque injectis liquoribus aromaticis reſtitueretur, in ſyncope autem animadverterunt intellectum, ſenſum, motum, & unà quoque pulſum concidere: adeoque è functionibus, quæ capiti & Cordi ſimul adſcribuntur, è ſtomacho repente ſcandere: Attamen abſque profundiori indagine, totam vitæ, intellectus, & animæ craſim capiti tribuerunt: Non potentes concipere principia vitæ Duumviratui competere, quanquam per ſubminiſtra organa traderentur in exſecutionem. Quaſi principium motus eſſet in muſculis, & oſſibus, quia moventur! Cauſidicus qui- 22.
dam acceperat binas drachmas ſeminis Hyoſciami contuſas, loco Anethi, quod in Colica ipſi præſcriptum erat. Confeſtim enim inde ſic inſanivit, quod ne verbum intelligibile proferret: atque ita inſanus, quod nil ſtolidius, magiſq; fatuum viderim: Sedebat quidem juxta focum erectus, ſed totus inſanus ac demens ſtolidus. Per vomitivum itaque infra ſemihoram convaluit. Fruſtraque fuiſſent errhinni, ſternutatoria, & cucufe capiti, ut & Cordi epithemata. Quinimò quicquid illius ſeminis per Seplaſiæ errorem biberat, adhuc erat in ſtomacho, totumque mucilagini involutum, mox per vomitum rejecit, nec quicquam ejus, inde vapore tenus, ad caput effumare valuit. Erat tamen totus innocens ac veſanus, quod nil prorſus intelligeret, motrices tamen capitis functiones ſtabant validæ. Unde collegi vires intellectuales in Duumviratu collidi. Habui autem convivam mecum
in prandio. Lipothymici enim aſſerunt 23.
ſe

ſe ſentire, omni vaporum activitate celerius, comminatum in præcordiis deliquium, citraque ſomnum ſuſpendi omnem conceptum. Undè quilibet non pertinax clarè cernet primordiales conceptus animæ formari in præcordiis, iiſque ademtis, ſtatim quoque intercidere intellectionis lumen. Sic quoque meticuloſus, ſubito in terrore, ſentit in ore ſtomachi pavoris indicium, ſi repentè magnus aliquis, ex improviſo (puta bombardæ ictum propinquum) fragor excitus ſit, qui omnem diſcurſus actionem præcedit, & præcîdit.

24. Itaque ſi verum ſit Scholarum axioma, quod ex læſione actionum enoteſcat pars læſa, reperiaturque tam amentiæ, quam ſyncopes, ac defectus cujuſque ſedes ſub diaphragmate.

25. Sunt nempe amentes proinde famis & ſitis tolerantiſſimi. Vidi enim anno 1615. Aloſti, puellam novennem, ſat petulantem, filiolam villici Xenodochii, quæ jam à triennio nil prorſus comederat, niſi quod fortè per octiduum, aut amplius biberet quatuor circiter cochlearia aquæ puræ. Etenim à Tonitru, primum inſigniter terrefacta, edere ceſſaverat. Eſt namque extra controverſiam, quin terror, triſtia, &c. primario præcordia afficiant, tollantq; confeſtim omnem eſuriem. Reflectunt ſe nimirum in ſtoma-

26. chum ſenſibiliter, nec poſſunt proin ad caput referri, eò quod nulla ejuſmodi perturbationum ſentiatur caput petere, neque Cor: niſi os ſtomachi pro Corde ſumatur. Nec eſt etiam veroſimile, quod ſi caput primitus apprehenderet, ac ſentiret triſtia, & repentinos pavores, eos in ſtomachum ſtatim dimitteret, & non potius ad nervos quibus intimius præeſt. Præter abſurdum, crudele enim eſſet, non ſubjectam ſibi partem torquere, & ſubjectam ſoſpitem relinquere. Spectatur nempe major authoritas ſtomachi in caput, quam capitis in ſtomachum: quod jam multis ſuperius demonſtravi. Siquidem ſopor, ſomnus, vigilia, deliria, & quæcunque ſymptomata, capiti ſolent tribui, remediis ſtomachicis, non autem cephalicis mitigantur, abolentur. Hinc enim adagium: O *caput helleboro dignum*. Etenim quanquam non deſint multiplicia vomitiva: attamen helleboro tribuitur vis peculiaris pro amente cerebro. Non quidem quod qualitas toxica, atque nocua ad caput pertingat; Siquidem præſente helleboro intra ſtomachum, illoque dein rejecto, contracturæ ſuperveniunt, quales è torminibus ſupra notavi. Sublevat ergo Amentias eò quod Helleborus niger, præ cæteris vomitivis, vulgò cognitis, veteres præcordiorum febres, atque lienem exoneret. Nam per arterias, aut vapores, nil caput ferire, jam ſupra ex pleno multiſque eſt demonſtratum. Præfati ergo morbi, eorumque remedia, Duumviratum aſpiciunt, nec Cerebrum afficiunt, niſi per regimen, ſive per deuteropathiam. Studentes enim inordinatè intrò ſentiunt ſa- 27.
tietatem, compoſitam ex vertigine, & anxietate cum ſuſpiriis, & manu os ſtomachi demonſtrant. Inde verò dolores capitis accuſant. Quod ſi demum perſeverando inſtent, percipiunt circa os ſtomachi, lipopſychin quandam, ac dein imaginationem ſibi inverti. Ideoque niſi promtè à ſtudendo deſiſtant, tota vita amentiam per intervalla recurrentem ſervant. Itaque ubi noxa ſentitur, ibidem labes intellectus eſt, & anima principaliter reſidet. Scholæ econtra, contendunt 28.
Splenem atræ bilis cloacam, eamque ſe in ſtomachum exonerare ſuis ſtercoribus. Quodque fermentum digeſtionis in ſtomachum inſpiratum voco: id Academiæ excrementum pernicioſi humoris volunt, adeoque ſtomachi digeſtionem, ab ejuſmodi ſcoriâ excitatam. Sed poſtquam certò ſcivi, non eſſe atram bilem in natura, facile fuit mihi, tam ab humoribus, quàm uſu partium à Galeno traditum, recedere, & atrabiliarias Scholas deſerere. Per axioma illorum concludens: Si amentiæ cauſa ſit in Splene: ergo 29.
eidem loco, debetur hoſpitium indicioſi

intellectus. Si ejuſdem facultatis,functio-
nis, & organi ſit actio læſa, cujus eſt ſana,
& viciſſim. Undè quoque ulterius con-
30. cluſi mecum. Poteſtatem ſomniferam,
locandam in parte,cujus munus fuit prius,
vigilia & fabricari inſomnia, ubi & vigi-
lando ſuſcitantur phantaſmata. Hinc
nempe eſuriens ſomniat de conviviis. Et
febres priuſquam in deliria deſinant, pri-
mum fiunt ſomni cum labore: dein ve-
niunt noctes inſomnes,ac tandem deliria.
Quæ teſtantur Duumviratum malè affe-
ctum, eumque eſſe ſomni & ſomniorum
fabrum. Senes enim quibus coctrix eſt
debilior, licet parcior ſit cruor: tamen ſo-
bria cœna melius dormiunt. Ac juniores,
ſub cœna parca ægerrimè quieſcunt. Ne-
mo tamen unquam putaverit, ſenes plu-
res ad caput mittere vapores, ſi exigua
31. cœna abſtemii ſint. Sopores tam mor-
boſi, quam artificiales ſive opiatorum,
optimè debellantur per lixivia, quæ ta-
men nullatenus agnoſcuntur pro remediis
cephalicis. Micturiens enim ſomniat ſe
veſicam laxare, & ad angulum mejere
(contingit namque quoſdam, eodem
conſenſu ſua perminxiſſe ſtragula) in-
hiberi tamen conſenſum in ſomno da-
tum. Nam etſi Cerebrum per omnium
ſenſuum organa plene dormiat, diſcre-
trix tamen animæ ſenſitivæ vis, non ſo-
pita eſt in hypochondrio. Sæpè nam-
que in oculis ſomnum ſentimus, nullum
autem circa ſtomachum, atque exin in-
ſomnes pene noctes labi. Duo etiam eo-
dem vino poti, & ebrii, diverſas tamen
conditiones explicant. Hic nempe devo-
tus ſit, alter tripudiat,tertius rixatur, &c.
etiam adhuc vino exſiſtente in repleto
ſtomacho. Eò quod phantaſia Duumvira-
tus, variat conditiones juxta animæ ſen-
32. ſitivæ peculiares affectus. Galenus finxit
arteriarum quendam plexum, ſive reticu-
lam in finibus Cerebri, quam Anatome
nondum reperiit.Ideoq; Veſalius convin-
cit pluries Galenum, nunquam cadaver
humanum diſſectum vidiſſe, utcunque in-
gentia volumina anatomica ediderit. Ac
idcirco ſuſpicandum eadem aliunde ver-
botenus deſcripſiſſe, qui ſimiam diſſe-
cuiſſet, ut probat idem Veſalius: quippe
quæ præfatum plexum in Cerebro ha-
bet. Utque ſaltem Galenus in plexu iſto,
temere deluſus eſt; tamen judicium in
Capite ſtatuit, propter illum plexum;
non exſiſtentem. Quid ni potius à plexu
arteriarum in Splene, à Saturno Splenis
(unde Saturnia optantur redire regna,
primorum innocentia conceptuum) phan-
taſiæ initia deſumenda ſunt? Ut ſua re-
ſcripta, Splen Cerebro communicet, per
influentiam regiminis, citra vapores &
tubos atque in inſtanti, prout ſupra per
fidicinis promtitudines demonſtravi.
Non enim erat Protoplaſtus, præſumen- 33.
dus neſcius ſtupiduſve ante lapſum: quip-
pe qui cunctis animantibus nomina pro-
pria, & eſſentialia indebat: ſed ſtatus
innocentiæ erat inſons circa luxuriam,
quæ neſcio nuditatis vocabulo, tegitur.
Etenim nondum erat ſenſitiva, adeoque
Mens immortalis, in Sede ſua cuncta
intuitivè intelligens, in ſeipſam reflexa
aſpiciebat, atque in Dei Imagine, ſub-
ſtituta ſub pedibus animalia, intimè in-
tra ſe cognoſcebat. Sed poſtquam viam
corruptionis homo eſt ingreſſus,tanquam
è ſilice ignis, ita poſt peccatum cooperan-
te Creatore prodiit anima ſenſitiva,hinc-
que conceptus Mentis ſunt obſcurati.
Quales autem conceptus ſint moderni: 34.
inprimis, dum primos conceptus ſive pri-
mos impetus, dico in præcordiis formari,
non intelligo impetus poteſtatis iraſcibi-
lis, quos falsò Scholæ negarunt eſſe in
noſtra poteſtate, quaſi criminis inſontes
plane eſſent. At conſidero ſubinde, per
diſcurſum, in conceptibus animæ rem
prorſus ponderoſam, qui formari ſen-
tiuntur, circa os ſtomachi atque interim,
Mens eoſdem conceptus ad caput, tan-
quam memoriæ thecam relegat in depo-
ſitum. Deinde memoria meminit qui-
dem conceptus aliquos ſibi concreditos:
ſed

ſed oblita eſt diſtinctionis eorundem. Proinde etiam anima in ſuo toro, non poteſt amplius formare eoſdem conceptus, quandoquidem memoria eoſdem amiſerit. Sunt ergo ejuſmodi primi conceptus, primi motus, motuumque impetus,& qui non amplius in noſtra ſunt poteſtate, nimirum quos anima non habet in lubitu, nec recudere eoſdem poteſt, ſi à memoria non iterum producantur ad conſpectum animæ. Adeoque hinc dicuntur primi, quod ſemel tantum cudantur, non ex lubitu voluntatis, ſed ſolius intellectus : qui niſi in Cerebro, ſive capſa memoriæ ſerventur, pereunt, donec fortaſſis anima quandoq; ſponte eoſdem conceptus ſibi formet. Tũ nimirum memoria, lapſus ſui memor, per reminiſcentiam in mente refricat, quaſi
35. diceret. Ecce hi ſunt conceptus, quos à me, memoria petebas, & eoſdem tunc amiſeram. Undè cerno, quanquam anima ſedeat in præcordiis, memorandi tamen poteſtatem in capite & volendi alteram in corde collocaſſe: adeoq; ambas has, eſſe in hac vita caducas, animęq; ſenſitivæ comites: quę licet centraliter ſit ſyndeſmon mentis in præcordiis: nil vetat tamen, ſuas poteſtates, per organa diſtributas, locataſve habere. Non ſecus atq; viſiva, eſt in oculo, guſtativa, in lingua, nec alibi; & tactiva ferè ubique. Quippe cum ſint caducæ, atq; belluinæ animæ poteſtates : ipſa, corporum
36. more ſe regulis corporeis ſubjecit. Alioqui Mens indiviſa tota eſt, ſuamq; memoriam atq; voluntatem, ſubter unitatem intellectus continet : at mirum in modũ obvolutas, & ſopitas ſubter vinculum animæ ſenſitivæ cui alligata & connexa Mens, legem ſentit, ubique repugnantem legi
37. ſuæ, id eſt Mentis. Scholæ enim concupiſcibilem jecori aſſignant : Iraſcibilem autem Cordi. Imò ſi plura reperirent viſcera, ſingulis Mentis perturbationibus, ſeparata dediſſent diverſoria, in ataxiam prona: Cum alioquin iſthæc ſentiantur in Duumviratu egregiè, primiſque motibus fervere. Abſonumq; eſt, concupiſcibilem & iraſcibilem ſedibus ſegregare. Nam dum concupitæ rei quis reſiſtit ſi quis iraſcatur: una ſaltem eademque eſt potentia. Nec enim abſq; injuria aliarum potentiarum duæ præfatæ viſceribus ſequeſtrantur. Non enim metus, amor, deſiderium, odium, torpor, gaudium, ſua habent diverſa ſtabula. Utpote ejuſmodi omnes potentiæ, ſunt unius animæ : non autem perturbationum quarumcunq; diſgregatæ famulæ. Siquidem dum anima iraſcitur, dumq; gaudet, vel amat, licet diverſimodè affectetur, variaſq; velut larvas in Ideis depingat: non hoc tamen organorum eſt munus vel fabrica: at unius & ſolius animæ paſſiones. Quæ quia ſunt opera carnis & alteritates conceptuum animę ſenſitivę, Duumviratus in ſede fabricantur ab anima. Splẽ ergo ſuis per intervalla intentus reflexionibus deliciis & laſſationum remediis, tertiam vitæ partem, nobis per ſomnum ſuffuratur; utq; ſomnia dormiendo parit: 38.
ita vigilans, paulò diſtinctiores, minuſque ſomnolentas cognitiones conceptus propagat. Profectò niſi Dominus ſua nos foveat gratia, per totam vitam confuſo conceptu prorſus ſomniamus, imò nec nos intelligere ſentimus, dum turbato ceſſanteque Splenis lumine, Cerebrũ primos Idearum conceptus vix amplius condignos, excipit. Somnus ergo in præcordiis ſuſci- 39.
tatur, & in capite notabiliter ſeipſũ manifeſtat, adeoq; caput ad conſenſum præcordiorum parere non erubeſcit. Suntq; ideo mentiti vaporũ, atq; frigoris conſtipationes ſomni parentes. Eſt namq; in ſulfure 40.
vitrioli Veneris, vis narcotica, ſoporifera calida, & melle dulcior, quæ in opio amara. Unde obvium fit, quod non ſit vis privativa, obſtipans & infrigidans (præſertim à paſtu potuq; vini) ſed facultas creata, ſupereminens vigiliæ, in Splene. Sic & quędam venena, Mentem alienant, ſuamque vim phantaſticam nativam, qua noſtram diſponunt, (ut in pomo Adæ, rabidi ſaliva, Tarantulæ punctura, juſquiamò, &c.) ad ſui placitum. Sic & narcotica

ſuſpen-

ſuſpendunt lienem ab operoſa phantaſmatum ſeriorum exercitatione, in Cerebrum præter memoriæ capſulam dimiſſa, vi lucis regiminis animati. Enimverò Deus ultimum creationis apicem formavit, non è pelle, ſanguine, aut axungia viri: at è coſta circa lienem.
41. Vas quoque Paraſtaton ſiniſtro latere non derivatur in teſtem virilem, pro ut dextero. Unum ſiquidem ſumitur è vena emulgente, ante renes, alterum verò ex ipſius venæ cavæ trunco. Non quidem (ut deceptus alioqui cenſuit Galenus) ad titillationem ſeminis è ſale lotii mendicandam, ſed ut vas renis ſemini geniale eſſet. Quis enim dubitat, quin ſal lotii, ſive excrementi, non tollat omnem ſeminis fecunditatem. Potiſſimum ſi ſetæ equinæ fruſtulum, utut exiguum, intra teſtam ovi intruſum, ſpem pulli extinguat? Totus excrementitius & ignarus Galenus, qui noſtri primordia titillatione indigere putavit, ab excrementis ultimumque complementum fertilitatis mendicavit. Paradoxon itaque hujus ignorantiæ intuitu,
42. ſuperaddam: Scholæ Venerem, ac ſalacitatem renibus nuncupant, ſubſcribitque Paracelſus, & tota Antiquitas. Quos omnes me tacente convincunt erroris ſtatim ipſi piſces, & volucres. Carent enim renibus. & urina volucres, ſuntque aves ſalaciſſimæ: ego ſaltem credo, Venerem eſſe animæ ſenſitivæ officium, adeoque in parte, quà primi motus, etiam dormientibus nobis, fiunt, collocandam. In nullo quippe natura plus ſolicita fuit, quam in ſexuum diſcrimine. Adeoque ab initio adumbrationis fœtus, confeſtim occupatur in organis Veneris. Adeoque & hoc fortè voluere Veteres, dum Saturno ſplenem, Deaſtrorum primo, primam aſcripſere paternitatem. Imò proin faunos, & Satyras (genus ſalaciſſimum atque ſcurrile) figura Saturni depinxere. Semper enim horrui, velut turpe, in rene, lotii cloaca, Venerem ſtatuiſſe, Aſtrum poſt Solem maximum. Profectò aves hac in parte longè eſſent nobis nobiliores. Pollutiones etiam non contingunt inter vigilandum: quia ſomnus eſt effectus ſplenis, huicque à deliciis. Alioqui ecquid renibus cum ſomno commune intercedit? An non frequentius vigilando, quam dormiendo mejitur? Quatenus (juxta Scholas) ſomnus ſuſpendit quaſvis excretiones, excepta ſudoris, & inutilis ſeminis? Certe vigili ſpontanea alioqui pollutio pronior, quam dormienti eſſet. Profluit autem ejuſmodi excretio, cum laſciviæ ſomno, ut pandat, ſomni, ſomniorum, & pollutionis idem eſſe organum, ut ſunt unius animæ opificia. Etenim ut ſanguificatio incipit in venis Meſenterii, tanquam jecoris ſtomacho: ſic ſpermatis coctio fit in teſtibus à ſplene. Memini namque calculoſos utroque rene: attamen ſalaces. Abſurdum eſſet autem, ſanam & petulcam poteſtatem, conſtare ſub morbo ſui radicalis organi. Non enim jecore malè affecto, proba emergit ſanguificatio; nec oculo arenis conſito, apta eſt viſio. Nec credam unquam, renes lotio continuo madentes, & expulſioni excrementi occupatos, & nunquam feriantes, luxuriæ intentos. Viſum eſt igitur dogma excrementoſum, ſpeciei propagandæ motus, citationes vitalium facultatum, & Mentis characterem, cudi in ſtabulo ſordium per-
egrinorum. Primi enim Veneris motus, 43.
ſentiuntur manifeſtè circa os ſtomachi, non ſecus atque ſalacitatis feræ pœnitentiæ. Nam ſi mors introiverit per primos motus: conſonum eſt, & vitam caducam, degenerem, iſthac radicitus initium duce-
re debuiſſe. Nam in corporis trunco, Ori- 44.
ficium ſtomachi, centri locum obtinet: undè radii tam ſurſum, quam deorſum commodiſſimè ſparguntur. Quod autem Abraham Meſſiam in lumbis geſſiſſe ſcri-
batur. Id ineptè à ſplene, ad renes abdu- 45.
ctum, à viſcere inquam maximè vitali, ad officinam, & cribrum excrementoſum. Notavi quoque plurimos, qui à quartana, ſplenem malè affectum retinuerant, in ſalaci-

46. lacitate admodum decurtatos. Mulieres quoque obſervavi, in partu difficili aliquot dies periculoſo oblato poculo, mox ad ſummum ante ſemihoræ ſpatium enixas. Idque ducenties, & amplius probatum. Pharmaco nimirum adhuc in ſtomacho exſiſtente, apertum ſit os pubis, & valvæ oſſis ſacri in lumbis, fœtuſque ſtatim propulſus. Notavi ſcilicet ſtomachum claves Uteri gerere. Hocque medicamen lubens in bonum proximi evulgavi, ne deinceps parturiens periculum vitæ ſubeat. Eſt autem Jecur ſimul cum felle anguillæ ſiccatum, pulveratumq; in vino potum, ad magnitudinem avellanæ. Do-
47. num Dei in hoc ſimplici. Ut cum mulier jam parere debuerit in dolore, propter ſerpentis invidiam. Deus, cujus Spiritus ſuper aquas latus, eas benedictione replevit. Anguillam ſive aquæ ſerpentem, viſceribus poteſtatis ſanguificandi, voluit pacare illius maledicti rigorem. Idem fortè atque melius hepar ſerpentum efficeret; ſed in Anguillæ experimento, nun-
48. quam fefellit eventus. Saltem ruit ex nunc judiciaria Aſtronomantia, Trutina Hermetis, ac quicquid nativitatis puncto innititur. Hujus autem occaſione paululum digrediar: qua parte fœtus nectitur Utero per Acetabula, & extra Secundinarum, ſive involucri fœtus tunicam habet ſubſtantiam lieniformem, teſte Veſalio:
49. adeoque velut externum lienem habet, in quo ſcilicet tanquam culinæ cruor, & ſanguis matris recoquitur (mihi ſuſpicionem exactioris ſanguificationis, quam hepatis lien hac in parte concitat, ut ſcilicet recoctus ibidem cruor, tantuplici arteriarum tortuoſitate, velut ſtomacho, ad Cor retrocedat. Perinde ut aves & ruminantia duplici gaudent ſtomacho) Saltem manifeſtum eſt, quod externus ille lien
50. imperet prægnantis conceptibus. Mirantur nempe ipſæ matres, tam inſuetis ſe conceptibus appetitibus, veſanis terroribus & turbationum procellis tunc affici. At non mihi mirum: cum nil ſit lienare, aut lieni ſimile, ſi non lienis proprietatibus turgeat. Sed iſtud mirum quod hæc lienaris caro, non ſit informata ab anima matris aut fœtus: ſed vita fruatur propria, utrimque participata. *Non eſt enim* ei ſenſitiva, cum etiam ſit dudum ante empſychoſim: ſed ſe habet per modum zoophyti. Quales ſunt Spongiæ atque etiam denſiores mucilagines, mari noſtro innatantes, quæ ſe dilatant, amplexantur, ſtringunt, ſugunt, & rara præſentis ſibi vitæ edunt teſtimonia. Porrò ſi virus rabidi aut Tarantulæ determinatam, ſibique parem faciat dementiam: non mirum eſt etiam, hanc lienarem molem, participativè illuminari, balſamicè vivere, ac mentem prægnantis diverſo motitare pathemate. Tam quia culinæ funguntur officio, quam quod rebus ipſis ſua inſunt phantaſmata.
Ut in rabido patet. Cæterum mens huma- 51.
na imago propinqua Altiſſimi, tota immortalis, ſenſitiva quidem, at non paſſibilis à puſillo liquore delirat. Quia paſſiones animæ ſenſitivæ, mentem affectant, quam intra ſe tegunt, obvolvunt & vinculo connectunt. Mens quidem propriè non ægrotat, quanquam animæ ſenſitivæ caducitati auſcultet. Unde manifeſtum fit, Quod cogitationes ſenſitivæ, à carne
& ſanguine ſint, juxta illud: *Non enim ca-* 52.
ro aut ſanguis hæc tibi revelarunt. Eſt itaque diſcurſus conceptuſque à Liene, tanquam viſcere omnium maximè ſanguineo, plurimiſque arteriis opulento. Probavi autem alibi, quod conceptus fœmineus, etſi formetur in Splene, recta tamen plerumque deferatur ad Uterum, ſive fœtus inſit, ſive non: ac proinde principatus uteri ſub peculiaribus inſigniis militat: nec ideo in ſui quiete conſpicuus: at duntaxat dum clientes, pro nefario lubitu atque furore ſtringit, torquet, hebetat, ſuffocat, reſolvit, laxat, cruorem profundit, &c. Sed Duumviratus, vitæ ſymmetriam utrobique cuſtodit, idque tam ſuavi vitæ modulamine, quod hactenus propterea, à Scholis ſit præteritus, Aſt ſimul atque ſuum

ſubtrahit regimen, extemplo partium (quantumcumque principum) eclipſantur vires. Sic namque deliquia, Apoplexiæ, Epilepſiæ, palpitationes, vertigines & Amentiæ. Sicque nimirum, ut defectuum quorum radix occaſionalis ſponte conſumitur & evaneſcit (prout in febribus mitioribus) eorundem circuitus & durationes, ſic etiam ſponte ſileant, ut redire obliviſcantur: utut medentum in
53. hoc varient jactantiæ. Etenim quorum radices contumacius adhærent, penitius contemperantur, alioqui proin ſpontaneæ reſolutioni omnino refragantur, illique idcirco conſeneſcunt, unà cum ſtomachi alimentis, ſuoſque in vitæ epilogum recidivos fructus exſpectant. Horumque non ſponte ceſſantium proinde incurabilitatis epitaphium jam ubiq; adſcriptum legitur. Quia condigno arcano, quo exſtirpentur, hactenus caruere. Horum autem morborum radices, quamdiu ſpiritum influum tantummodo affectant, proles producunt, ſemini ſuo, hoſpitioque proprios. Sic nempe Epilepſia, quia utrumque obſidet ſpiritum, collidit tam corporis, quam animæ ſenſitivæ facultates. Sicque magnam Apoplexiam à parva diſtinxit: quod minor, ſpiritum influum:
54. major verò, inſitum obſederit. Pariter in ſimplicibus ſunt, quę inebriant, ſomnum, ſoporem, oblivionem, ſtupiditatem, Amentiam, furores, veſaniam, vel deliria adducunt: quia in ſe continent. In pomo enim ſcientia boni & mali erat: ſuntque alia, quæ in amores, iras, imò erga certas tantum perſonas feruntur. Ita ut conſtante vitæ atque corporis monarchia, ſolas animæ turbent functiones. Suntque præterea & quæ gradus ſervant. Ut qui pridem conquerebantur de obverſantibus moleſtis, tædioſis & triſtibus invitis: tandem & dementiis obediant. Suntque ideo quæ puſillanimitates addant, ac terrores certorum duntaxat objectorum. Alii quoque cunctorum ſub furore actorum recordantur, ſolumque judicium mentis conquaſſatum cernitur. Hæc inquam ad caput cuncta ferire; non autem à capite oriunda, unica docet paſſio hypochondriaca. Procellam nempe, & acceſſum præſagit, ſi vena fortiter inſuetoque turbine pulſitet. Stetit autem hactenus neglecta actio regiminis, ipſaq; animata facultas Duumviratus peregrina oberravit, ſoliſq; atræ bilis mentitis purgationibus. Id eſt, virium liquationibus fruſtra eſt inſudatum. (Interea ſemper ſpem Scholarum, harumque jactantias riſit; & abtruncavit quartana) vaporibus itaque atrabilariis tributum eſt Amentiarum, morborumque reluctantium omne imperium. Igitur luce meridiana 55.
clarius eſt in Amentiis ſcitum nil, nil in actum in Apoplexia, nil in uteri præfocationibus, nilque demum in Epilepticis inſultibus cum fruge cogitatum, præter inanes corporis torturas, lanienas liquefactivas, & vanas virium jacturas. Sæpè 56.
namque per immania ſoporifera, maniæ ſuccurrere, & fruſtra eſt tentatum. In quadruplo ſui nempe vix ſomnum conciliant: ideoquę terrore plena eſt eorundem exhibitio. At non minuitur furor per ſopores, aut vincula. Narcotica namque dant ſomnum, ſomniaque moleſta. Nam dementia nil niſi vigil eſt ſomnium. Ideoq; opiata, ſomnum nocuum & cum labore adferunt. Quicunque enim non poteſt 57.
quartanæ cauſam occaſionalem è Splene reſolvere: is multò minùs ad ſanandum dementiam ſe convertat. Dementia namque abſq; materiali errore, in hypochondrio ſedet plerumque, & ob id tradux eſt in poſteros. In hoc nimirum differt ma- 58.
nia à Delirio: quod illa ſordibus careat. Ridebunt, diſcere recuſantes, quod unum, vel pauca arcana Paracelſi, in omnem morbum valere aſſeram. Quibus ſuo quandoque limite ſatisfaciam. Nunc autem ſat eſt repetiiſſe, unam in homine eſſe animam in ſtomacho, tanquam lecto ſuo, undè vitales uniuerſim poteſtates deſumendę ſunt. Ac quicquid hanc animam turbat;

turbat, laceſſitve: idipſum per remedii u-
nitatem recedere compellitur, ſi vires at-
que eſſentiam omnium membrorum in ſe
59. contineat. Quod ut tanto fiat manifeſtius,
hiſtoriam adducam. Vidi nempe obeſum
corpus, cujus tota pinguedo reſoluta fuit
in laticem, qui dein per lotium excretus
fuit. Non enim arbitrari potui, renes
ſuum habuiſſe munus tranſmutandi adi-
pem, ſub pelle diſtentum, in aquam: quin
potius credidi, id illi concedendum facul-
tati, quæ cruorem in adipem formavit. Ut
ſcilicet ejuſdem ſit facultatis læſæ, con-
vertere adipem in laticem: cujus antea
officium fuit, è cruore adipem conficere.
Non eſt autem iſta rerum dignitas, quod
nos pingues aut macilentos faciant. Dum
non rarò tabidis ac calculoſis renibus,
pingueſcant plures. Verum exin liquet
manifeſtò, ſtomachi principatus: quod-
que ut radix totam arborem, hujuſque di-
geſtionum comœdiam tam in frondibus,
fructibus & corticibus, quam in ligno,
medulla & ramulis gubernat: ita & idem
in nobis pariter contingat, vi Duumvira-
tus. Sæpè namque occurrit Capuccinus
longo jejunio gravatus, potuque pauco,
& parvæ cereviſiæ ſaturatus: craſſo ta-
men corporis habitu dotatus. Ex adverſo
autem, cernuntur edaces, lautoque man-
gonio educati, inſigniter macilenti: Sanè
utut utrumque hunc caſum rumino, re-
perio fontalem ſtomachi digeſtionem gu-
bernatricem cæterarum velut ſibi ſubal-
60. ternarum. At mirum ſaltem, quo pacto
reſolutus adeps oleoſus, in priſtinum a-
quoſum laticem retromigret, imò in ve-
nas, ac tandem ad renes per claſſicam re-
trahatur. Quod ſanè totum in ſe eſt te-
nebroſum: niſi unius vitæ, à ſede ſua, in
univerſum corpus ſit plena poteſtas, au-
thoritas, & facultas; qua Hippoc. totum
corpus ἄπνουν καὶ ἔκπνουν ὅλον dictavit. Cu-
jus contemplatione, alibi dixi homi-
nem, non niſi injurioſo nomine, vocari
animal. Etenim qui cunctis animanti-
bus indidit nomina propria: non au-
tem ſibimetipſi: eò quod ſua ſuiipſius de-
ficeret cognitio, quippe quæ intra ani-
mantum latitudinem non reperiretur,
nec eſſet: ſtatim conſpexit, etſi non re-
ſponderet aliquis character, qui ſe ſibi
repræſentaret: adeſſe aliquid, in natura
humana, quod ſupra animatorum ſor-
tem ſcanderet. Idque cum Adamo, Scho- 61.
læ ſat indagare potuiſſent, ſi ſaltem ſe-
mel conſideraſſent, cur ſolus homo ride-
at. Equidem non eſt riſus ex admiratio-
ne præſentium, aut præteritorum. Nam
infans ſæpè ſalutat ſuo riſu, alloquen-
tes. Itaque fit riſus ex nexu duplicis
animæ, quo belluæ carent. Anima quip-
pe ſenſitiva, primorum conceptuum fons
& origo, conſiderans aliquid ſibi pla-
cidum, illud unà cum brutis concipit in
gaudio: ſed dum mens in penetran-
ti lumine, ſentit ſe animæ ſenſitivæ ſo-
ciam, in jucundis conceptibus animæ ſen-
ſitivæ velut admirabunda condeſcendit:
quaſi admirans, aliquid eſſe, quod gau-
dio ſit dignum: atque inde riſus. Idem
quippe mens facit in riſu, quod alio-
qui ſola ſenſitiva, agit ſuo in corpore,
per titillationem odaxiſmi. Nam quis
quandoque ſubſilit, ſi ſaltem titillato-
rem minantem viderit. Intelligit ni-
mirum novitque anima, ſua in ſede
rem, cujus omnem perſæpe non po-
teſt reperire in capite, licet illud ali-
quoties diſtinctè noverit, pronunciave-
rit, & in thecam memoriæ reſulcave-
rit. Conſtat nempe Duumviratus in-
tellectu proprio, menti immortali, at-
que inſuper intellectu, ſive vi phantaſti-
ca animæ ſenſitivæ, utentis ſuis orga-
nis, diverſimodè diſtributis: quorum ta-
men collegium intra ſedem animæ ce-
lebratur.

Expoſui jam, quomodo Duumvira-
tus jura ſua in Inteſtina, in Cor, in caput,
nervos, vertigine, imò & in mentis prin-
cipes facultates exerceat: reſtat mo-
dò explanare, quantum in Pulmonem vi-
rium habeat. Ubi inprimis obvium eſt,

62. Quod qui propter vitam nimis ſedentariam anhelitus facilè ad quemvis motum interceptus eſt, eoſdem ſæpè & unico vomitorio liberavi: ita exinde confirmatus manſi, totam illius difficultatem ad ſtomachi contermina loca ſitam eſſe, ac inſontem pulmonem haberi. Quod autem tuſſes ſpectat, patet ſanè, licenter opiata quædam operari, atque mandare non ſolum ut melius longiuſque aut quietius dormiant; ſed memini, quod aſſumtum Paracelſi Laudanum, etſi inſomnes propemodum tuſſienti noctes præberet; ita tamen tuſſim pacaſſe, & copioſa flava, compactaque ſputa compeſcuiſſe: quod mox nedum in quanto, ſint imminuta: verumetiam in ſputa muccoſa ſubpallida, ac dein in alba ſint mutata. Potiſſimum etiam quod manè, per vomitum rediens opiatum ſerò aſſumtum, teſtaretur ſuſpenſam tuſſim, ſimulque generationem ſcreatuum, copia & colore horridorum ſtetiſſe.
63. Inprimis ejuſmodi ſputa, ſive ſcreatus, non è capite in laryngem deflua, alibi ſub deliramento catarrhi, à me demonſtratum abunde autumo. Ergo in ipſo aſperæ arteriæ ductu indeſinenter confici, ſatis eſt apertum. Ac per conſequens, pharmacum adhuc in ſtomacho, aliis cœnæ cibis permiſtum, compeſcere, ne liquor alimentarius laryngis degener evadat, atque in ejuſmodi muccum adeo copioſè recedat. In quo conſpicua eſt vis reſtaurans ſive fortificans, ſtomacho impreſſa, ad pulmonum œconomum jam deferri, atque inibi jus ſuum diſtendere. Quæ quidem ut primis annis cum jubilo & admiratione ſic evenire conſpexi: ita deinceps ſtudui vim iſtam reſtaurantem detinendo augere, ſuppreſſa interim vi o-
64. piata narcotica & nocua. Statim enim inde certior factus ſum, ſolutum ſulfuris florem efficere hoc caſu, quæ ab ipſo ſulfuris corpore pariter ſoluto, nequicquam contingunt. Idque totum ſcilicet non in quantum ſulfur ut tale, ad pulmonem intret, nec quidem florum ſub privilegio admitteretur, vel poſt omnem digeſtionum metam, conſtans, atque immutatum ad reſpirationis organa quoquo modo deveniret: ſed duntaxat, quatenus vis anodyna in ſulfure ſic aperto eluceſceret: quæ adhuc intra ſtomachum detenta, indè jure Duumviratus, ad pulmonis regimen ſpirituale contenderet. Felix itaque æger cujus auxiliator Medicus novit lethalia è papavere ſeparare, retento auxilio excitatore poteſtatis in Duumviratu. Alioqui ſanè nocuum cum proficuo ſimul aſſumuntur, unumque impedit alterius provectum. Itaque opiata non ſomnum inducant: at ſaltem cohibeant receſſum ſpermatici & alimentarii liquoris, in degenerem exſulemque, atque proſcribendum ſcreatum, ſputumque tam frequens atque horridum. Quod nimirum quo copioſius exſcreatur, expedirique videtur, eo quoque abundantius ſuccreſcit de novo. Quapropter cohibitio generationis degeneris, non niſi vi reſtaurante ſuſcitata intra Pulmonis cannas contingere ſat evidenter noſcitur. Scilicet vis opii noxia retunditur, ſic ut citra ſomnum (ſaltem non vi ſomnifera) in pace, quiete, & citra tuſſim, ſibilum & ſtertores, introducatur libertas reſpirandi. Valet autem ſtomachus com- 65.
peſcere productionem tot phlegmatum ſcreatu rejectorum, quatenus ejus digeſtiva vis præſidet digeſtionibus cæteris. Ideoque ſanant opiata præfata productarum mucilaginum, quamdiu defectus ille promanat vitio fermenti digeſtivi. At non ubi pendet è corruptione roboris innati. Nam tunc etiam invito ſtomacho in tabem properat: non ſecus atque ſtomacho eſt impoſſibile reſtaurare vitam jam in occaſum vergentem.

MEN-

MENTIS COMPLEMENTUM.

1. *CÆca de Mente notitia.* 2. *Quæ ſit potiſſima Mentis operatio.* 3. *Quidditas animæ ſenſitivæ.* 4. *Sagacitas, non eſt ſolius Mentis filia.* 5. *Probatur.* 6. *Ab animæ fructibus, petenda ejus notitia.* 7. *Propinquior Mentis notitia.* 8. *Differentia ſenſitivæ humanæ à brutali.* 9. *Fructuum ſenſitivæ, diſpenſatio.* 10. *Fluunt è præexſiſtente cognitione ſenſuum.* 11. *Hortatus.* 12. *Abſtractiores ſunt Mentis operationes.* 13. *Requiſita ad puritatem operationum mentalium.* 14. *Qualitas operationum mentalium.* 15. *Commendatur oratio ſilentii, pro Mentis notitia.* 16. *Additur ratio.* 17. *A Sapientia Patris diſcitur Mentis majeſtas.* 18. *Tres optatus explicantur.* 19. *Illorum excellentia.* 20. *Novum & inauditum eſt, quicquid claudit oratio Domini.* 21. *Optatus amoroſi faſtigium.* 22. *Locus ſenſibilis fomitis.* 23. *Sentiuntur, & non eſt verbum par ad exprimendum abſtracta arcana Mentis.* 24. *Illuſtratio amoroſæ Mentis.* 25. *Author, lubens fatetur ſuum nihil.* 26. *Nuperi directores Mentis, qui per feneſtras intrarunt, exploduntur.* 27. *Hi cadent in temporis maturitate.*

1. DE ortu, ac muniis animæ ſenſitivæ jam quædam dixi: at nondum ſatis, multóque minus de Mente immortali, ſat dictum: utpote quibus duobus verbis ferè explicantur, quæcunque de humana Mente ex fide habemus; nihilque eſt prorſus, quod nos in ejus apertam cognitionem deducat. Quapropter quicquid de illa ſcrutamur, adhuc obvolutum eſt tenebris, ac planè ignotum. Nec enim quicquam de Mentis quidditate commentari poſſumus, niſi quod operando didicimus, quodque nobis gratuitò datum noſcimus. Etenim jubemur, hominem ex operibus ejus noſcere atque di-
2. ſtinguere. Nec eſt autem potiſſima Mentis operatio iſta, quam poſt præmiſſarum hauſtam notionem ex concluſione humanum ſibi judicium format & concipit. Quia nec ipſum hominis judicium, propriè ad Mentem ſic ſpectat, ut hujus ſit immediata proles. Quippe tam arcto in nobis vinculo adhæret Mens animæ ſenſitivæ, ut eorundem diſtincta officia vix ab invicem hactenus ſeparent humanæ conſuetudinis commercia. Equidem abſtracta omnis ſpeculatio, ſolius hucuſque Mentis opificium creditur, ſub quo ſcilicet ſentiuntur labores in capite. Præſertim quod belluis peregrina iſthæc credantur. At jam alibi demonſtravi apes, numeros obſervare, & ſingulo mane ſuum diſtinguere alveare à vicinis, per numeros: itemque proin & redeundo renumerare, ne in ignotam, ingratamque Rempubl. ſuam deponant mellis aut ceræ ſarcinam. Nil eſt autem brutis tam exoticum, ac numerandi exercitium. Sic quoque in beſtiis quandam obſervamus phantaſiam, & non obſcuras diſcurſuum notas, & ut delectum, ſelectivè unius præ altero. Idq; nimirum etiam in contingentibus non aſſuetis, nec unquam antea viſis, multóque minus à genitore edoctis. *Serpens* namque *callidior cæteris animantibus erat.* Quare ſi inter bruta, ſagacitatum notentur differentiæ, locus relinquitur ſuſpicandi in homine, eaſdem operationes longè adhuc ſolertiores, potentiores, eminentiores, & frequentiores, quam in brutis, ho-
minumque animam ſenſitivam ſagacitate 3.
ſuperare animalia: niſi ſenſitiva hominibus eſſet advena, atque ſuæ naturæ prorſus exotica. Quippe qui totus in Dei imaginem dilectus, & erectus erat, non autem ut in ſpecificam brutalemque animam degeneraret, atque ſic imaginem Dei deturparet. Inanis ergo tabula manſit anima ſenſitiva in homine: quippe quæ à lapſu, corruptæque naturæ macula, ſuum deſumſit exordium, adeoque etiam vix ita propriam nacta eſt phantaſiæ dignitatem, quæ non undequaque à Mentis operationibus dependeat; ut
mox clarius patebit. Et quanquam ſaga- 4.
citas, filia judicii atque diſcurſus ſit. Non tamen propterea adhuc propria Mentis operatio vel fructus eſt. Etenim quæ jam à primo lapſu, animæ ſenſitivæ cuncta vitæ munia abdicavit, juſto quoque

merito judicium ſagacitatis ſuæ, ita animæ ſenſitivæ phantaſiæ complacuit, ut facultates, quæ in hoſpitio cerebri exercentur, hominumque differentiam in acumine, celeritate, & hebetudine judicii conſtituunt, non injuſto titulo credantur delegatæ, animæ ſenſitivæ, & huic velut propriæ, quia inquilinæ. Quamobrem quæcunque in nobis diſtinguunt Terræ climata, variant, patrantque ingeniorum inde diverſitates: non eſt ſanè veriſimile, eadem ex homogenea mentis immortalis ſimplicitate promanare. Ac ego in-
5. primis dudum in his hæſitavi, donec Amentias, deliria, ac fatuitates, vidiſſem introduci per ſimplicia, tam externa, quàm domeſticis laribus prognata. Utpote, quæ ſcirem non habere acceſſum, ad mentem, quam ne quidem attingunt, multoque minus penetrare valent, atque omnium minimè eandem ſuperare tentant. Certè in hoc itinere multæ occurrerunt ſalebræ, & nulla diſtinctionum ſubſidia. Quæ ſcilicet anteriorum ignavia, nos arcet à cognitione mentis, imò & ſuſpendit à vera notitia operationum ejus. Citra quas nimirum impoſſibile eſt judicare de vocatione, deſtinatione & directione mentis, in unoquoque noſtrûm. Adeoque iſta negligentia, nos brutis hactenus pares fecit, ſervatque in nobis ſpiſſas belluinas tenebras, ſi eas omnipotens boni-
6. tas per fidem non illuminaſſet. Quare nec mentis operationes propriæ, diſtinctius ante oculos proponere potui, quam per orationem ſilentii, utpote quæ propriiſſime genialis mentis operatio, planè abſtracta eſt & creditur. In cujus nempe ſplendore, eluceſcit diverſitas operationis mentalis, ab animæ ſenſitivæ judicio, diſcurſu & phantaſiæ decretis. Noſque, filios tenebrarum, judicioſiores, atque ſagaciores facit, inſtar Serpentis, ac filiis lucis hac in parte longè præponit. Vivit enim anima ſenſitiva in nobis, vitæque edit ſuæ non ſegnia teſtimonia: attamen quia brutali, ſpecificaque ſuppoſitionalitate caret: idcirco indiſtincta tantum luminis vita gaudet, & operationes mentis concipit in ſe vitales, eaſque appropriat ſuis poteſtatum exercitiis: non ſunt tamen veræ, atque propriæ functiones mentis. Quippe uti mens nunc à lapſu, obvolvitur lumine animæ caducæ, ac proin velut planè ab omni corporis regimine ceſſat, diradiatque ſuæ vitale lumen, in ſui vicariam Senſitivam. At non proinde ejus actiones ſunt ipſius mentis, quæ idcirco tantum functiones abſtractas, ſibique in hoc conſimiles edit.
De venatione ſcientiarum, aliqua ſum 7.
contemplatus circa mentis operationes, ac potiſſimum quæ concernerent Intellectus dignitates. At non ſat ſunt iſta, pro mentis aliquali cognitione. Quocirca ut ejus aliqualem cognitionem per abſtractas ſui operationes hauriamus, repetam quæ jam ſupra de divina in nobis imagine ſcripſi. Nimirum intellectum, voluntatem & amorem, deſiderium inquam vel optatum, eſſe poteſtates, menti tam intimas, ut ejuſdem deſignent ſubſtantiam. Amor inquam ille procedens ſubſtantialiter ex aliis duabus. Atque hinc omnem proximè, totamque mentis functionem ſentio inchoari in nobis. Cæterum demonſtravi quoque alibi, aliam nunc & corruptam eſſe vitam noſtram, poſtquam per carnem peccati ſuſcitata eſt anima ſenſitiva, terrena, mortalis, caduca, animalis & diabolica: cui mens immortalis alligata fuit à
peccato. Recordandum tamen, juxta 8.
doctrinam de ortu formarum traditam, quod ſenſitiva in brutis non ſit ſubſtantia formalis: ſed forma ſubſtantialis, vitalis, quæque in nihilum abit, non ſecus ac lumen candelæ. Eſſe nimirum lumen vitale à Patre luminum creatum, & creaturam neutram, inter ſubſtantiam & accidens. Quæ, nimirum in brutis ſubſiſtit in ſe, abſolutè, & determinata in ſpeciem brutalem. In homine verò, quia poſterius, advenit jam corrupta natura,

non

non eſt determinatæ ſpeciei brutalis: ſed lumen vitale duntaxat, & non vita ipſa, prout in brutis: quia vita, ipſi à mente, quam obvolvit, radialiter inſpiratur, ac velut mutuatur. Non ſecus atque Luna à Sole ſuam lucem ſuſcipit. Et quanquam hæc hominis ſenſitiva, ſagacitate animas brutorum longè ſuperet: nihil tamen agit abſque mente. A qua enim vitam deſumit; non poteſt non & inde vim cogitandi mutuare, cui tam intimè eſt alligata, quod mens ſenſitivam prorſus penetret. Cogitat quidem ſenſitiva humana, vi propria: ſed illuſtratur à mente. Ac propterea tota cogitatio noſtræ Senſitivæ, eſt totius hominis. Perinde enim accidit, prout in Luna & Sole. Illa quidem habet proprium ſibi lumen: at Solis reflexo lumine, ſplendet (prout alibi de meteoris) magis, ſuumque in Luna, lumen velut perit. Senſitiva igitur in nobis, diverſimodè cogitat, ac gradus amplitu-
9. dinis ſentiuntur cogitando. Nam inprimis in mania, amentia, fatuitate, delirio, furore, ebrietate, & ſomniis, ſunt quidem diverſæ cogitationes totius hominis: attamen cum tam exiguo mentis lumine, ut hæc, non niſi nitorem adferat, quem ſaltem recuſare nequit, propter arctam vinculi ſui neceſſitudinem. Igitur ipſa Senſitiva, quia mortalis, ab injuriis rerum caducarum impetita, illarum ſuccumbit importunitatibus, propemodum ſola cogitat, puſillo mentis lumine, ut vitæ adminiculo adjuta. Quapropter cogitata illa, ſunt peccati expertia. Eò quod mens in iis non cogitet: ſed à Senſitivæ contracto contagio obnubilatur. Porrò quantum cogitationes, ab inſonti illo contagio, recedunt magis ad diſcurſus abſtractos: tantum plus de vita mentis, quam de propria Senſitivæ vitalitate,
10. participant. Senſitiva nimirum omnis cogitatio, de neceſſitate, ſenſuum miniſterio adducta eſt, neque eam excedit, ut ut ſe ſplendidè ab iis abſtrahat. Quicquid namque ſenſibus percipi poteſt, id nondum ſolius mentis fundum attingit. Hæc itaque cogitandi varietas in Senſitiva, judiciorum noſtrorum tantam parit latitudinem, & varietates. Denique prout in luna, Solis lumen, ſuum amittit calorem manifeſtò, ac peregrinum ſibi frigus induit: Sic & in vitali Senſitiva, radius mentis, licet nuditer ſit intellectualis, tranſmigrat in dominium Senſitivæ: adeoque & invenit ibidem legem terrenam, legi mentis oppoſitam. Qua- 11.
re ſedulo procurandum, ut quantum eſt poſſibile, abſtrahamus nos ab omni eo, quod ſenſibus concipi poteſt. Sic namque ad montem Domini itur, quorſum noſtri itineris ſcopus eſt. Neque enim hoc dixiſſe ſic obiter, ſat docet nudas operationes mentis, nec via cernitur, qua mentis aliquam cognitionem acquiramus. Nam ſunt adhuc ejuſmodi 12.
cogitationes, totius hominis, quamdiu eſt aliqua egoitas, vel mens aliquid apprehendit extra ſe, cum dualitate, & nondum rem, ut ſeipſam transfiguratam intuetur. Proprietates ſcilicet hominis, vel rerum aliarum, ſic adſpicit totum ipſum: non autem eſt nudum intellectuale mentis lumen, quod tum operatur: ſed eſt combinatio amborum luminum vitalium, ſe mutuo penetrantium. In quo actu, eheu, ut facile, ita & plerumque mala aſſuetudine, lubenter paret mens immortalis, caducæ, Senſitivæ ſuæ pediſſequæ. Uſque adeo, ut ad optatam puritatem mentis, in abstracto purè ac nuditer cogitantis, deveniamus, aſſumenda primum eſt doctrina S. Dionyſ. ad Timoth. *Etenim ut di-* 13.
vina intelligantur, (divina enim ſunt, quæcunque imago Dei nuda intuetur) *& adhuc tenui modo, & ad inſpiciendum divina arcana, rejiciendi ſunt ſenſus, & quæ ſunt ſenſuum, & quicquid ſenſibus percipi poteſt. Rationem inſuper, actiones Rationis, & quicquid Ratione cognoſci ac percipi poteſt:*

poteſt: ſive id creatum ſit, ſive increatum; utque ex teipſo, & ex omni cognitione, omnium earum rerum exeas, & venias in unam unitatem ejus, qui eſt ſuper omnem naturam & ſcientiam. Hæc ille. Etenim mens, eſt proxima Imago Divinitatis: Idcircò ſicut oculus nil abſolutius aſpicit, quam ipſum Solem (cujus tamen luminis claritatem non tolerat) cætera verò cuncta, propter illum: ita mens, nil propriè, principaliter atque intimè cogitat, contemplaturque, præter illam unitatem, & reliqua
14. cuncta propter eandem. Undè manifeſtum evadit, quod quamdiu quippiam cogitatur, quod ſenſibus vel Ratione percipi poteſt, nondum ſit pura nudaque abſtractæ mentis cogitatio. Modus autem eò perveniendi, ſupra quidem deſcriptus legitur, at adhuc eſt procul remotus, & propemodum invius, propter omnimodam abſtractionem & proſcriptionem omnium rerum creatarum, imò & increati, omnem conſiderationem, Id eſt, abnegationem per ſequeſtrationem progredientem, uſque ad omnem mentis activitatem, quæ nempe proin excludit mentis omnem cogitationem & contemplationem, exſpectatque supernè influum lumen gratuitum, nihil agendo: ſed tantum tolerando poſt exhauſtam omnem egoitatem. At cum ſic liberari penitus, non omnino conſiſtat in noſtra poteſtate, adeoque potius gratiam raptus monefaciat, quam veras mentis, nudaſque, atque puras operationes, quas hoc capite ſpeculari intendo, pro complemento Tractatus de Anima: Idcirco juxta meam judicii
15. pauperiem, non propinquius, agendo ſcanditur ad ſupereminentem ſolius mentis & abſtractam lucis intellectualis denudationem, quam per Orationem ſilentii in ſpiritu, in quo deliciæ Dei ſunt adorari. Eò quod iſtam mentem, ut ſui denudatam imaginem, ſic in ſpeculo ſuæ divinitatis reflexam, illuſtret tum emanativè. Hoc eſt nimirum, quod glorioſiſſima Bonitas optat.

Ut autem fructus, ſive exercitia, pro- 16.
dant quidditatem Mentis, id potentius nec aliunde haberi putavi, quam ab exercitiis ſpiritualibus, quibus ipſa mens ſeſe extricat à connexis conceptibus rerum creatarum, cognitarumque ſenſuum miniſterio. Liquet enim, quid ſit ipſa mens, dum ſe abſtraxit à conceptibus, qui illam maculare ſolent, poſſentve, vel ſaltem impedire, ne ad nuditatem puritatemque ſui perveniat, in qua unitatem præfatam adorare queat. Dominus Jeſus 17.
itaque via eſt, veritas & vita. Via inquam ad ſe veritatem, & ad vitam Patris luminum. Via ergo dirigitur ad conſecutionem abſtractæ veritatis. Cujus optatus eſt, ut abſtruſa veritas, quam in mente ſui imagine depinxit, à nobis cognoſcatur, & adoretur in ſpiritu. Ubi ipſe eſt præſens Regnum Dei, cum omnibus ſuis chariſmatibus: Atque ideo non poteſt modus, mediumque adorandi in ſpiritu, propinquius ſciri, vel addiſci, quam à via & veritate ipſa, adeoque ab oratione quam nobis dictavit, in qua ſunt primum tres amoroſi optatus, ſive amoris deſideria, ac totidem petitiones. Optatus enim 18.
iſti, ſunt abſque omni egoitate, & nudi reſpectus in ipſum Deum, & puriſſimi idcirco eorum omnium, quæ optari ex amore & cogitari queunt. Ac primus illorum eſt, de quo veritas dicit: *Quærite primum Regnum Dei & Iuſtitiam ejus, & reliqua adjicientur vobis.* Non eſt autem Dei Juſtitia, ut nobis fiat Juſtitia (*nam non juſtificabitur in conſpectu Dei omnis vivens*). Sed ut nomen ejus ſanctificetur, quod nedum eſt ipſi debitum, adeoque juſtum: ſed optatus ille amoroſus nos juſtificat. Præſupponit enim primùm fidem ipſam Chriſtianam, dein & infinitam ejus bonitatem, qua dignatur eſſe Pater noſter. Ac quidem in verbo (*noſter*) egoitas pro Dei bonitate & obligatione noſtrorum omnium ponitur, quæ alioqui nuſquam in tribus cernitur optatibus. Ac tertiò, exhibet immenſam ejus majeſtatem, commen-

menſurandam ex habitaculo Cœlorum,
quod eſt opus manuum ſuarum. Adeoq;
iſtis talibus præmiſſis, accenditur in no-
bis optatus amoroſus. Qui non deſide-
rat, ut ſanctificetur ejus nomen ſolum-
modo per filium ejus unigenitum, & no-
ſtri mediatorem, ubi Abyſſus Abyſſum
invocat: nec etiam duntaxat, ut cœlites,
& tota militans Eccleſia, ineffabile ſuum
nomen adoret: nec etiam ideo ſenſus eſt,
ut ſanctificetur nomen ejus in terra, ſicut
in Cœlis; ſed ut ſanctificetur in nobis,
& per nos: renunciata tamen in hoc o-
mni egoitate & nihilitate. Utque ſit nu-
da & puriſſima reflexio honoris, & deli-
ciarum Dei, in eo, quod eſt eſſe nobis-
cum, & adorari in ſpiritu amoris. Ideo-
que & alter ſuccedens optatus, non pe-
tit ſibi Regnum Cœlorum; ſed Regnum
Dei, quod in nobis eſt, ut adveniat pro-
pinquius. Non quidem nudè atque ſim-
pliciter propter nos: ſed quia ſuæ eſt bo-
nitatis, eſſe cum filiis hominum in deli-
ciis. Quamobrem etiam optatur, ut ſua
voluntas fiat in nobis, ſuper nos, & per
nos, cum plenaria reſignatione noſtri vel-
le. Tres ergo optatus procedunt ex ani-
ma, citra hæccitatem, aut reflexionem in
nos, quia excedunt omnem creaturæ per-
ſonalitatem, ut Deus propter ſe adore-
19. tur. Ideoq; excellunt omnem vim oratio-
nis, petitionis, laudationis, gratiarum a-
ctionis, imò & ipſius glorificationis. Nam
agere gratias, beneficium notat, & compli-
cat recipientem. Glorificatio autem, lau-
datio, vel ipſamet ſanctificatio, quatenus
egoitatem meam ante Dei conſpectum
defert (quanquam interim ſit debita & ob-
ligatoria) procul recedit à puriſſimi & a-
moroſi optatus excellentia, quo deſidera-
tur ſanctificatio nominis divini in nobis,
in qua Abyſſus Abyſſum invocat. Nam
quis ſum ego, qui præſumam reſpectu in-
finiti, ſanctificare illud? qui nempe nõ niſi
vermis ſum, peccator miſerrimus? Ideoq;
optatus amoroſus ſanctificationis, tantum
excellit ſanctificetur nomẽ tuum per me,
quantũ miſer peccator diſtat à filio Dei-
paræ virginis. Laudes enim, & orationes, 20.
tam in lege Moſaica, quàm hodie, per
hymnos, pſalmos, & orationes fiebant. At
nunquam ante edoctam veritatem aſſe-
cutus eſt homo, vigorem, altitudinem &
profunditatem optatus amoroſi, ſanctifi-
candi incomprehenſibilem divinitatem in
nobis, in quo plus eſt excellentiæ, quam
omnes ſimul creaturæ queunt compre-
hendere. Non enim ſanctificatio iſta o-
ptatur, quia Deus eſt optimus, maximus,
liberalis, &c. nam iſta includunt laudantis
egoitatem, incompatibilem cum nomine
divino. Deſiderium itaq;, optatuſq; ani- 21
mæ amoroſæ ferventer deſiderantis, nudè
& ſimpliciter ſanctificationum nominis di-
vini, non fit quidem per creaturam infra
Deum, ſed per liquationem mentis, deſi-
derantis in amore Dei: minimum enim
quod in ſe continet, eſt cum reſignatione
ſui totius, ſe offerre Deo, itemque vel-
le agere & pati quidlibet, cum cordis,
animæ & virium totali oblatione amo-
roſa, in obſequium voluntatis divinæ. In
qua oblatione amoroſa, incompatibi-
liter excluduntur omnes cogitationes,
præter nudum amoris optatum. Eò
quod tranſcendat omnem reflexionem.
Etenim quia nudus eſt, veſtem omnem
ſpernit, quam Ratio ipſi poſſet ſubmini-
ſtrare. Amor enim iſte, tam nudus & ex- 22.
cellens, oritur in ſede mentis, ſentiturque
ibidem ubi omnis primus conceptus fit,
abſq; imagine & phantaſia. Quamdiu ve-
rò verbis exprimi poteſt, nondum eſt
mentis abſtracta cogitatio nuda, quæ ſci-
licet à B. Dionyſio deſcribitur, ſupra o-
mne id quod Ratione, ſenſu, ac verbis
concipi poteſt. Sentitur quidem, at citra
diſcurſum, & imaginationem. Quia nudo 23.
veritatis amoroſæ conceptu, ipſa veritas
inexprimibili tum mentis attactu feritur,
fruitur & appropinquat, imò mox pene-
trat. Alioqui quoties formantur Ideæ,
aut conceptus verbis exprimibiles, reti-
nent maternam Senſitivæ caducitatem,
incõſtantiæ fragilitatem, incertitudinem,
ac perturbationes, paſſionibus ſubjectas.

24. In vi igitur Intellectus, nativoque ſcilicet
Mentis vigore, & amantis animæ cupidi-
tate, generatur in nobis, tanquam in fœtu
appetentis gravidæ, ens quoddam Dei-
forme, ſive purificatur ipſa Mens, adeo-
que Mentem, ipſamque Dei imaginem re-
ctificat. Id enim non fit per viſum, ſen-
ſualemque appetitum, qualiter in præ-
gnante, nec concipitur corporeis latebris,
ut neque in alieno fœtu notatur: ſed om-
nem facultatem Mentis, animæ, Cordis
& virium, requirit: ideoque Ideale iſtud
ens, amoroſo optatu partum, manet in ip-
ſa Mente, quam ſic diſponit, ut ſeſe trans-
mutet in imaginem Deiformem, per gra-
25. tiam divinitus affluentem. Sed quis ſum
ego, qui hæc ſcribo? Profectò vereor ne
ſim campana, fideles ad Templum convo-
cans, quæ ipſamet manet in celſitudine
turris, foris. Sed tantum ſpero, ſi in præ-
fatis profecero optatibus, quod meipſum
ſim inventurus, quo magis meipſum hu-
26. miliando neglexero. Porrò ſurrexere
nuper directores conſcientiæ, in ſe tranſ-
ſumentes omnem Mentis libertatem, præ-
ſertim in ſexum devotum diſpenſandam,
hunc ſexum ad ſe intra vocarunt, dicentes
quod Chriſtus unctus nedum: ſed & Je-
ſus Salvator cum illis eſſet. Atqui hi ſta-
tim, primo errant limine. Nam convocant
ſuas devotas, in exercitia contemplativa,
gregatim facienda: quæ ipſa Veritas alio-
qui clauſo poſt ſe cubiculi oſtio, fieri com-
mendat. Dein ſibi honorem, reverentiam,
atque opes ſub obedientia, & voto multi-
plici, deberi poſtulant. Adeoque inimi-
cus homo ſua ſpargit ſemina pro zizaniis,
ut quæ erant etiam ſemina bona, ſuppri-
mat. Atque idcirco Vates Hildegardis 27.
prædixit, quod tandem ſecreta luxuria il-
lis commiſcebuntur, & cadent velut Simon
Magus, per orationem Apoſtolorum, ſive
Epiſcoporum & fidelium. Cæterum, dum
quis ſemel ſaltem in optatus illius vigo-
rem deductus fuit, ipſe propriis punctus
calcaribus feſtinabit eò redire, ac quaſi
jam factus viarum gnarus, facilior ipſi erit
aditus poſtmodum. Interim quia non
quilibet eò pertingit, fecit Deus varias uti
manſiones in ſuo palatio: ita quoque di-
verſa adhoc media ordinavit, per Chari-
tatem; quæ lubens omitto, eò quod non
ſint noſtræ facultatis Medicę objecta pro-
pria. Sufficit itaque mihi, propoſuiſſe
Mentis in agendo amplitudinem, & va-
gam formandarum Idearum potentiam,
tam ad conſiderationem morborum, & vi-
tæ ſanæ: quam ad virtutum exercitia.

SCABIES ET ULCERA SCHOLARUM.

1. Cur Author de ſcabie & lepra hoc loco. 2. Repetit dilucidius ſuæ pœnitentiæ exordia. 3. Error in cauſis, indicatione, & remedio. 4. Quæſtio Medentibus & Scholis propoſita. 5. Credulitates in Authore. 6. Seræ conſiderationes. 7. Ex mea hiſtoria xiiij Concluſiones. 8. Theoremata Scholarum eſſe ſcabioſa. 9. Scabies ſtetit in me, ante intemperiem hepatis. 10. Puſtulæ in Scabie, ſunt ſigna, & fructus Scabiei; non autem Scabies. 11. Notantur radices graminis in apozemate. 12. Cauſæ occaſionales ulcerum. 13. Scholarum ſomnia. 14. Galenus notatur ulceroſus. 15. Inconſideratio Scholarum & Galeni. 16. Abſurda aliquot. 17. Sanies, & Pus, non ſunt excrementa, quanquam ſordes. 18. Corruptor in ulcere, eſt ulcus. 19. Cruor non vitiatur in cavitate ulceris. 20. Inanis Scholarum labor. 21. Ulcerum radix. 22. Ulceris cavum non eſt ipſum ulcus. 23. Puris conſiderationes. 24. Puris & ſaniei differentiæ. 25. Inſcitiæ Galenicæ. 26. Dogmatis Galeni aliquot abſurda. 27. Cauſa occaſionalis in Corruptore. 28. Quàm ridiculus Catarrhus in ulcera antiqua, quamque ſtultè Cauteria eò applicata. 29. Fermentorum ignorantia quid pariat. 30. Quomodo tot ulcerum diverſitates in unico cruore. 31. Corroſiva ſi ſanent ulcera, magis tamen ſedata illorum corroſione. 32. Nugæ Paracelſicæ, de microcoſmico vulnerum ortu. 33. Urgetur Paracelſus cum Microcoſmi identitate actuali ac vera. 34. Idiotiſmus ejuſdem de alimonia vulnerum, ab extra. 35. Ulcerum medela arcana. 26. Vulnerum ſanatio.

Hacte-

1. HActenus oſtendi cauſas morborum, à Galeno & ſequacibus traditas, erroneas atque fallaces eſſe: deceret modò, tranſire ad doctrinam morborum veram, licet hucuſque ignotam, niſi quædam me detinerent, atque aliò diverterent, quæ præmittenda jure videntur. Poſtquam enim de morborum Regina Peſte, edito codice tractaverim, & ſimul de Lithiaſi, tanquam monſtro, tam in nobis, quàm in matulis extra nos genito, ſub prelo locutus eſſem: atque ibidem occaſionaliter de Lepra, Apoplexia, Paralyſi, Sopore, Spaſmo, atque cognatis morbis obiter egiſſem; nil verò penitus de cutaneis defectibus: operæ pretium æſtimavi, priuſquam de morborum eſſentia, tam in genere, quam in ſpecie, ex profeſſo hunc meum laborem abſolvam, quædam particularia præmittere, quæ fores, ad introitum cognitionis morborum, pandere putavi. Atque inprimis morbos pel-
2. lis, velut magis obvios attingam. Quamobrem libro de febribus, recitavi quidem pœnitentiæ meæ principia, quibus à Methodo atque doctrina Scholarum recedere ſum coactus, ut oſtendam axiomatum futilitates, quibus Mundus fallitur, tam à potu purgantium, quàm æſtimatione morbos fieri, atque liberari, per ejectionem liquorum, quos Scholæ perſuadent eſſe noſtri conſtitutivos, & errantes in debita ſui quantitate & qualitate. Idcirco eadem reſipiſcentiæ meæ primordia huc referre, atque repetere, non piguit: Adoleſcens cuidam domicellæ valedicturus, chirothecam, atque manum aliquantiſper detinui, occulta ſiccaque Scabie laborantem. Ego verò inde, non quidem ſiccam, at ſanioſam ſcabiem mox contraxi, ſolo nimirum ſobrioque attactu. Ac dein obſervavi pluries, mantilia ſcabioſorum pſoras; & tineoſorum pileos, tineas peperiſſe: ut & leproſorum, atque venereorum contagia, participato fermento, propagata. Idque ſonat Proverbium in Incorrigibiles relatum: Quod ſcilicet, unica avicula totum gregem ſua Scabie inficet. Etenim ejuſmodi vitia, virulento fomite tranſplantata, abſque diſtinctione tamen, cenſentur à Scholis, in reatu Jecinoris, deque ejuſdem intempeſtivo calore excitata. Quaſi unius ovinæ pellis contagium, hepata cæterarum ovium diſtemperet. Profectò hæc unica conſideratio, primum lucis adeptæ mihi fuit exordium. Unde nimirum maximæ Scholarum apud me Scabies fuit manifeſtata, meque aliò compulerunt, poſtquam cernerem remedia Scholarum vana eſſe, futileſque earundem maximas. Equidem accerſivi duos medicos noſtræ urbis celebriores, gaudens propemodum, quod in me jam reſcire poſſem, an ſtudia reſpondeant praxi. Medentes autem viſa Scabie, purulenta, illico cenſuerunt, in me abundare bilem aduſtam, cum phlegmate ſalſo; adeoque ſanguificationem in Jecore diſtemperatam eſſe. Gaudebam ſtatim, quod quæ mihi ceciniſſent Authores, confirmarentur ab expertiſſimis Dominis; Utpote qui in matheſi didiceram, cuncta theoremata eſſe longè veriſſima, credebam id pariter medendi regulis, ſive axiomatibus commune, atque inſeparabile: putans quod eſſent, id quod eſſe deberent, & ſpondebant. At ſtatim pro avita mihi curioſitate interrogabam: quænam iſta eſſet intemperies Jecoris, quæ uno & eodem actu, bilem flavam juſto iniquius accenderet, ſimulque plus juſto pituitæ progigneret: cum ejuſdem 4.
radicis, ejuſdemve ſanguificationis actus, non poſſet eſſe eodem tempore & viſcere, generatio bifurcata, atque adeo diſpar, quæ ſcilicet igneam bilem, ſimulque frigidam aqueam pituitam, abundanter ederet? Hæſitarunt expertiſſimi domini, & arcatis ciliis ſtupentes, ſeſe ſunt dudum intuiti, ac tandem illorum junior reſpondit, eandem igniti Jecoris intemperiem ideo non dare veram

pituitam; ſed ſalſam abundantem: ſalis autem temperiem, eſſe calidam & ſiccam. Cui ego. An ergo urinæ ſal, jecoris vitio, abundanteque igne fieret: juſcula autem carnium non ſalſarum, ſalem minime induerent, etſi calore bullirent? Reſpondit ſenior. Hæc in Scholis mihi proponenda, non autem practicis, quibus horas in lucrum familia de-
5. ſtinarat. Rogavit autem ſtatim, quos mihi Authores conſuluiſſem? quidve faciendum didiciſſem? Dixi ad hepatis, atque cruoris refrigerium, venam incidendam brachii dexteri ſubter Cephalicam: dein per apozemata refrigerantia, bilis torridæ reſpectu, progrediendum: ita tamen, quod incidentia, & extenuantia temperata eſſent miſcenda, propter ſalſedinem pituitæ. Oſtendi ex Rondeletio, Apozema, quod fortè 50 ingredientia contineret, in amborum finium ditiſſimam ſpem faciens. Et dum neſcirent, in lectionibus aſſiduum, atque impigrum omnium notatorem: voluerunt, ut ipſus mihi cuncta deſcriberem. Itaque poſt cruoris emiſſionem ſat opulentam, in vere Adoleſcentiæ & ſanitatis alioqui ſaturitate factam, ſumſi triduò præfatum apozema, cui quarto, quintoque mane, indidi Rhabarbari, atque Agarici, quantum ſatis: ut videlicet natura inciperet obedire vocanti pharmaco, ipſique peccantes ambo humores redderentur ſequaces. Laudarunt univerſa, ac potiſſimum, quod diſcendi & parendi avidus eſſem. Veſpere autem quintæ diei proferebam Catapotia de fumaria, eo quod Cordus (qui Codrus mihi fuit poſtmodum) utrique humori peccanti conducere ſcribat (nondum enim tum noveram ficto nomine pillulas ægris imponere: quaſi propter fumariam & non virulentorum ſolventium feritatem, ſedes movere) Sexto ergo die, habui quindecim ad minimum ſeceſſus. Laudabant interim providentiam meam, qua corpus adeo fluidum præparaſſem. Mox à biduo inde, quod Scabies nequicquam ferocitatis depoſuiſſet, idem pharmacum aſſumo, cum inſigni ſtomachi averſione; parque ſucceſſit ſeceſſus. Dicebant ætatem 18 annorum floridam, bili generandæ pronam. Cumque cernerent, nil quicquam ob id pruriginis & puſtularum minui: poſt biduum tertiò ſumendum purgans decreverunt. Tum enim, ſub veſperum, jam venæ mihi exhauſtæ erant, genæ conciderant, vox rauca, totus corporis habitus concidens tabuerat; deſcenſus quoque è cubiculo, atque greſſus, erant difficiles, quia genua me vix ſuſtinebant. Hæc ſano mihi, à contactu ſcabioſæ manus, contigerant. Primis enim vicibus, cum tam amplas ſordes, tamque putidas adverterem, gaviſus ſum: Sed ſero nimis 6.
conſideravi, me ante pharmaca bene valuiſſe viſceribus: nunc autem dejecta appetentia, & digeſtione, multam comparaſſe maciem: manſiſſe Scabiem verò ſoſpitem cum voce acuta & rauca. Denique ut cernerem quantum bilis, quantumque pituitæ ejicerem, minxeram in matula: & comperi, per aſſumtum ſolutivum, ternis vicibus duas penè ſitulas, putidæ atque cadaveroſæ bilis ejeciſſe, ramentis muccoſis conſperſæ ejectas: quæ Medentes aſſerebant eſſe illam pituitam ſalſam. Atque interim dum toto corpore ferè, potiſſimum in cruribus, purulentas, amplaſque puſtulas alerem: Interrogabam, an pus non deſignaret cruorem in reatu eſſe, non minus quàm bilem, & pituitam. Dixere, cum jam mihi vires flacceſcerent, ſilere ſe de iterata venæ ſectione, alioquin opportuna, in puris perſtite abundantia. Ego autem conſiderabam pœnitens, quod antea rectè valerem, excepto contagio pellis, aliunde hauſto, quodque ex nihilo, non fieret aliquid: nec aliquid corporeum, locaretur niſi in loco': tardè ergo inquiſivi, undè tanta mihi bilis copia profluxiſſet? & ubi-

ubinam latuiſſet? Venæ namque ſimul omnes, vix decimam ſordium partem continere potuiſſent, etiamſi nil boni cruoris continerent. Sciebam inſuper, tantum pondus nec in capite, nec in thorace, neque in abdomine, hoſpitari potuiſſe, quanquam viſceribus cunctis vacua fuiſſent. Igitur ſeria cum pœniten-
7. tia, meoque damno, ex Matheſi collegi, 1. Quod nomen purgationis, eſſet impoſtorium. 2. Quod ſelectio particularis, educendi talem, aut alium humorem, pariter eſſet falſa. 3. Quia humorum ortus, & exſiſtentia, etiam falſa eſſet. 4. Quod cauſa Scabiei eſſet mentita, pro bile aduſta, atque pituita falſa. 5. Quod jecur eſſet inſons, in contagionibus pellis. 6. Quod Scabies mea adhuc perſeverabat à purgationibus, licet non æquo furore. 7. Quod ejus furor non eſſet remiſſus, eò quod aliquis humorum aut plures putati, eſſent educti, & hactenus eorundem abundantia peccaſſet: Siquidem mox recuperato cruore perſtabat eadem Scabies. Adeoque defectu plethoræ Scabies parum minuta fuerat. Tandem poſt tres menſes fortaſſis, ſulfuris facili unctione, à Scabie convalui. 8. Quod Scabies ſit affectus ſolius pellis. 9. Quod Scholæ, tam bilem quam pituitam, malè affectos humores, tam in venis quam extra, tam noxios quam innocuos, nominarent. 10. Quod purgantia quævis, cruorem & carnem promiſcuè liquarent, reſolverent & putrefacerent, etiam dum in ſtomacho, & inteſtinis morabantur. 11. Quod falſum ſit, cruorem redire in humores, unde genitus eſſet. 12. Quod in hoc contingeret regreſſus impoſſibilis, à privatione ad habitum. 13. Quod impoſtorium ſit, humores illos tres remanere in cruore, carne & ſolidis, ut per purgantia redintegrarentur in id, quod fuerunt ante carnis ſtru-
8. cturam, &c. Quæ cuncta cum invenirem pugnantia, cum veritate naturæ, & cum congruentia philoſophica, manifeſtè ſcivi, Theoremata Scholarum eſſe ſcabioſa, atque falſa. Adeoque non potui amplius dubitare, an bilis, vel pituita, cauſa Scabiei eſſent. Idque paulatim cum Dei gratia, certo certius ſic intellexi, quod æqua pariter, per intellectualem certitudinem, ac velut opticam ſcientiam, ſciverim, nullam eſſe in natura bilem, nec tres humores cum cruore unitos. Quod autem pituitæ ac bilis utriuſque larva oſtenditur à Scholis, demonſtravi peculiari libro, eſſe ſordes morboſas præter naturam, atque producta vitioſa functio-
num. Saltem in me, ſolo attactu con- 9.
tracta & nata Scabies, in plena valetudinis fruitione, antequam vel hepar unquam incaleſcere potuiſſet: nam Scabies mea, concepta fuit quadrantis ho-
ræ ſpatio. At puſtulæ ſcabioſæ ſucceſ- 10.
ſu aliquot dierum mora poſt erupta: non tam Scabies ipſa fuere, quam fructus ejuſdem. Si ergo Scabies è Jecoris intemperie oritur, ſaltem in me,
ipſa Scabies, prior fuit ſua cauſa. Ovis 11.
gramine tantum paſcens, ſcabiem ſponte acquirit. Si id ex intemperie calida hepatis: profectò inique gramen præſcribitis, pro hepatis refrigerio. Denique Scabies in me, ove, & cane; ſolis curantis unguentis, ſive ope externa, nec attenditur calor hepatis. Imo pharmaca è ſulfure, baccis lauri, & helleboro albo, nequaquam valent ad fervorem hepatis. Denique Scabies, attactu lintei, repente acquiſita, ejuſdem eſt indolis cum ſpontanea: at ſaltem illa non oritur ex calore hepatis: ergo neque hæc: ſi rei ejuſdem ſint cauſæ eædem in ſpecie, objecto, & ſubjecto. Etenim eo ipſo quo Scabies attactus manus, vel lintei ſcabie infecti concipitur in pelle tangentis: jam adeſt Scabies; cujus ſemen ſive fermentum, eſt in pelle præfata, vel linteo: embryo ejus

dein, conceptus eſt in pelle tangentis. Cujus productum tandem viſibile erumpit.

12. Pariter quoque ulcera fiunt, vel à vulnere malè curato, vel à contuſione, ut Cancer in muliere; vel ab apoſtemate erumpente: vel tandem à veneno intus genito, quod ſui malignitatem plantat in externa parte, ibique fermenti ſui virulenti proprietates figit. Unde quoque, quicquid cruoris alendæ parti in horas diſtribuitur, id totum in virus vertitur, juxta fermenti ſui proſapiam. Non autem humores, iteratò à morte reſurgunt corrupti, qui ab hepate eò mittantur.

13. Scholæ itaque per Galenum creduliter abductæ, ſuis conſignarunt ſomniatis humoribus, è cruore & carne reſurgentibus, propter importunam viſceris cujuſdam intemperiem elementali pugnæ debitam.

14. Galenus enim in Therapeuticis vult, ulcus naturaliter conſtare debere duplici excremento (hanc enim doctrinam poſuiſſe & non probaſſe, ſibi ſat viſum fuit) liquidiore nempe uno Ichore, ſive ſanie, & craſſiore altero. Id eſt, pure. Hinc demum concludit, omne ulcus indicare, exigere & ſanari debere, duplici pharmaco (cujus nimirum peccato, pleraque à Scholis inſperata, ad anus relegantur, in Galeni deſpectum) uno nimirum quod exſiccaret, atque in ſe ſaniem combiberet: altero denique, quod eſſet puris abſterſivum. Quàm ſeriò enim hic vir ſuas texuit

15. fabulas? & quam illibatæ ſervantur hæ næniæ adhuc hodie? Jam enim quadruplicis humoris, & quadruplicis excrementi inde reſultantis à corruptione illorum nimirum non amplius recordantur. Vult quidem Galenus, pus eſſe cruorem putridum, nec meminit ſui, dum ſanguinem, in corruptione, totum in bilem verti docet. Denique ſi purgantia è cruore ſeparent ſigillatim tres humores ad Medentis lubitum, deberet meminiſſe, id contingere per cruoris corruptionem, dum nempe in ſui conſtitutiva antecedentia dehiſcit (aut falſum eſt, quicquid de purgantibus & humoribus commentum eſt) quapropter in ulcere, non duo ſaltem, at quatuor prorſus emergere deberent. Imò apud Galenum erit ulcus abſque pure (puta Cancrum, Cacoethes, vel exedens ſola ſanie fluidum) curatu facilius, quam alioqui purulentum. Quippe quod ſolis exſiccantibus (puta creta, aut combuſtis oſſibus) opus habebit. Quam enim eſt 16.
ſtupidum atque inſanum, docuiſſe, ulcus curandum, per excrementorum fructuum, ſive productorum abſterſionem, & ſequeſtrationem? Non autem per præciſionem radicis, quam nuſquam ac nunquam præter calorem intemperatum, noverunt? Quandoquidem omne excrementum neceſſariam dicit relationem ad digeſtionem & partem, quarum reſpectu eſt excrementum: ita ut verum excrementum ſit ſupervacanea moles, relicta à digeſtione & à parte, cui eſt inutilis, ideoque ſequeſtrata: Quia excrementi no- 17.
men expulſionem continet, impuri à puro. Ideoque ſanies & pus, non ſunt ulceris aut partis excrementa, ut neque digeſtionis naturalis: ſed ſunt producta ſeminum, ſive radicum ulceris. Ideoque plerumque & in pleriſque fruſtra laborat, qui emungit ulcus, juxta præſcriptum Galeni, præſertim in malignioribus. Itemque neceſſum eſt, quod quæ non nutriuntur, etiam excrementis careant. Nam natura nuſquam laborat, ut nutriat ulcus. Dum in ulcere habitat proprius corru- 18.
ptor, qui cruorem alimentarium vitiat, antequam digeri ſit aptus. Fex quoque propriè loquendo, non eſt vini recrementum, ſed reſidentia mera: eo quod vini nulla ſit nutritio, nullaque digeſtio. Ulcus igitur, ut tale, non nutritur, nec natura intendit nutrire illud. Sanies ergo & pus, non ſunt excrementa ulceris, ſed producta Corruptoris: ſuntque cruoris in noxiam materiam depravati indicia, ſigna, producta, effectus, ſive fructus. Ete- 19.
nim ſingulis partibus alendis, quotidie deſtina-

deſtinatus cruor mittitur, diſtribuitur Ju-
ſtitia diſtributiva. Nec ſecus ulceroſæ
parti, quam ſi adhuc rectè valeret. Quò
cum deventum eſt, nec poſſit ibidem in
veram aliti ſubſtantiam commutari, ſubit
aleam, quam ulceroſum fermentum im-
perat: degeneratque ideo, & transmuta-
tur cruor in radice partis, qua corruptor
locatur, reſidetque: non autem in ipſa
ulceris cavitate, ſive alveo. Alioqui nam-
que, neceſſe eſſet, merum atque inno-
cuum cruorem, decidere ſemper in ipſam
ulceris cavitatem, atque ibidem corrum-
pendo degenerare. Quod oculus & quo-
20. tidiana experientia falſum aſſerunt. Ergo
ſi Scholæ ulcus abſtergant, ſive linteo, ſi-
ve demum pharmaco; quanquam idem
faciant ambo: non tamen niſi productum
ultimum auferunt, nequaquam verò cau-
ſam radicalem, vel originem attingunt.
Quod ſi quandoque grumus cruentus, vel
mucilago, alias cruenta in ulcus deci-
dant: Id fit; quia in circumſtantibus (qui-
bus nempe eſt ipſa ulcerum radix) tanta
eſt torturæ procella, quod venula aliqua
propinquior exeſa, proprium cruorem
nequeat comprimere. Adeoque cruor,
qui forte ſic in ulceris cavitatem decidit,
non cernitur in pus mutari. Undè mani-
feſtum evadit, cruorem non in ulceris ca-
vitate, ſed in ejus marginibus degenera-
re: quapropter etiam vanitas Galenicæ
doctrinæ ſpectatur, quæ ſanationem ulce-
21. ris, in ablatione producti collocat. Radix
ergo cujuſque ulceris, eſt in fundo & la-
bris, ſive margine: Id eſt: partibus cavi-
tati finitimis habitat. Quibus nempe ſua
eſt coquina, qua cruor alteratur in corro-
ſivam ſaniem, pus, &c. Sanies verò ipſa,
eſt productum, ſive effectus poſitivus ul-
cerum. Ipſa autem cavitas ejus, quæ vul-
gò medentum ulcus æſtimatur, eſt pro-
ductum privativum, atque deficiens. Sic-
ut enim pagus crematus, aut deſtructus,
non eſt bellum: ſed eſt effectus defe-
ctum, privationem, deſertionem, factam-
22. que deſtructionem accuſans. Sic nec ul-
cus eſt devaſtata carnis cavitas: ſed hæc
eſt ſignum, ab ulcere relictum. In oris ul-
ceris enim circumquaque habitat hoſtilis
corruptor & hoſpes fermentum virulen-
tum, ad quod cernimus oras, atque fun-
dum, diverſimodè alterata. Attendant er- 23.
go Scholæ, quid doceant, dum ulceris ſa-
nationem in ablatione poſteri producti
tradunt. Pus imò non fert indolem ex-
crementi, nec ut excrementum naturæ ab
ulcere prodit: ſed eſt fructus ulceris, ex-
otici ſcilicet Corruptoris cum malignita-
te depravatus fermentaliter. Idcirco de-
generat, exedit, rodit, atque depaſcitur.
Enimverò majora ulcera pure carent, ſa-
niem duntaxat plorant continuam & ſub-
inde decuplo plus, quam juſta alioqui
cruoris diſtributio requirit, atque in a-
quas acres, atque depaſcentes, tranſmu-
tatum ichor diffluit. Quæ Galenici nun-
quam ſuis ſiccantibus, etiamſi inſuper
ſua ſuperaddant cuncta abſtergentia, &
utcunque Catageni & Catatopus ſtento-
riè glorientur de ſuis experimentis. Pus 24.
enim non niſi in carne clauſa, & aperta
procreatur, iiſque nondum prorſus malè
affectis: ubi interim cartilagines, oſſa,
membranæ, venæ, nervi, viſceraque non
niſi ichore madent atque liquantur, ſi ul-
cus tolerent. Itaque horum, quàm carnis
eſſet longè mitior, manſuetiorque corru-
ptela & ulceris tempeſtas, quam quæ a-
liàs in carne tumultuantur. Eò quod re-
medii diverſitas finem, in quem deſtina-
tur, diſtinguat: Ideoque ſiccans medica-
men mitiorem affectum denunciat, quàm
quod & inſuper deberet eſſe adſtricti-
vum. Ergo Galenus & ſequaces ſui, quia 25.
ignorarunt hactenus ulcerum cauſas, fo-
mitem, uterum, ſubjectum, efficiens, mo-
dum fiendi, ſemen atque fermentum:
non niſi ridiculas curationes, remedia,
axiomata atq; doctrinam tradidere. Quo-
circa nec mirum, cacoëthica, phagede-
riacaque ulcera, non ſanari ſolita, reme-
diis Scholarum: quæque ob id potiſſi-
mum ſeſe ab operibus Chirurgiæ, magno
Galeni,

Galeni, ſuorumque coætaneorum Græcorum, atque ſequacium Arabum dedecore, exemerunt; prout de Tumulo Peſtis ex
26. profeſſo tetigi. Mitiora etenim ulcera, quibuſq; ſua eſt ademta malignitas, dumque ad incarnationem & reſtaurationem relictæ cavitatis feſtinant, ſolo ſtillant pure, adeoque difficiliores cenſerentur, juxta Galeni regulas, quam dum ichore fluerent. Ulcera autem jam mitigata, irritantur abſtergentibus: tantum abeſt, quod iiſdem ſanentur. Sanè, ſi exſiccantia & abſtergentia cunctis ſatisfacerent ulceribus, facilis foret quorumcunque ſanatio. Cur enim tàm anxiè Galenica Schola turbatur, circa electionem pharmacorum, ubi ſicca lintea utrique ſatisfaciunt indicationi abundanter? Nimirum unicum linteum exſiccat, & abſtergit unà pariter? Pudeat ergo, atque ſeriò illas pudeat, è Cathedris, è prelis, & ore illarum ejuſmodi nugas, Adoleſcentiæ & Chirurgis, pro axiomate medendi ſuffundere: hoſque proinde ſic inſtructos, in necem mortalium, ſibique fidentium torturam, paratos dimittere, ſpecioſo medentis & doctoris titulo. Non itaque pus & ſaniem abſterſiſſe, atque exſiccaſſe ſat eſt: ſed hoſtilis fabricator, partique inſidens corruptor, delendus: quippe qui nil exſiccando, abſtergendoque remittit, mite-
27. ſcitve. Seminalis videlicet deleterii qualitas, venenoſaque impreſſio Archeopartis exotica, bonum cruorem ſibi diſpenſatum pervertens: ſui dumtaxat ablationem naturaliter indicat. Eſt ergo virus, fermentum quoddam atque contagium, fundo inſitum, cruoris atque carius corrupti-
28. vum. Videant ergo Scholæ, an eidem Catarrhus vaporetenus è ſtomacho in capitis planum ſublatus initium atque fomentum dare queat: & an Cauteria ad lubitum inflecta, eundem ſolitum Catarrhum loco remediorum nedum exſiccantium, & abſtergentium, verumetiam vice revulſionum ſatisdare queant, propter connexionis continuitatem in radice eorundem, proportionem, applicationem, conſonantiam, imo & dependentem ſymphoniam. Equidem quotquot fermentorum activitatem atque varietatem ignorant, neceſſe eſt omnia creduliter cæcutiendo tentent & explorent. Sunt nimirum totidem ulcerum fermenta: quot ul- 29.
cerum diverſæ corruptiones, corruptorumque diſtantiæ. Quorſum unius panis teſtimonium plurimum conferet: quip- 30.
pe qui etiam diſputationis hujus index eſſe poteſt. Qui nimirum in homine, cane, fele, equo, vacca, galina, anſera, anate, ove, &c. totidem determinationes ſuſcepit, quot fermenta ſanguinum, ſtercorumque ſpecificè (imò & genericè) emanant differētiæ. Sic & unicus ſpecie cruor, plura ſpecie ulcera, atque tranſmutatas ſui corruptiones ſuſtinet, pro fermentorum peregrinorum alteritate. Atque quantumvis unicus ad generationem ſatis ſit Archeus: varia tamen media, vitæ, atque modi ſunt corruptionum: quot nempe corrumpentium ſunt familiæ. Eſt ergo plena atque exacta ulcerum ſanatio, fermenti ſui ablatio: non autem hepatis refrigeratio; non bilis ſomniatæ, vel ſaniei abſterſio. Denique nec curantur ulcera, per applicationem abſterſivorum, adeo ut pro illorum malignitate, gradus corrodentium abſterſivorum, ſui augmentum optet. Non enim realgar fixum, per ſa- 31.
lempetræ, atque in adſtringens ſulfur dulcoratum, ſive mitigatum, ſexaginta fortè ulcerum diverſitates extinguit: quia rodit, exeditque, (etenim ſic non ſui dulcorationem cum repetito ſpiritu vini expoſceret) ſed quia venenum mite jam habet, quod ipſum ulceris fabrum, cruoriſque corruptorem, eſt enecando. Quo videlicet ſemel in totum demortuo, non ceſſat deinceps caro ſpontè, è fundo ſuccreſcere: Itaque cavitas ulceris, carnis ſuccretionem, pelliſque cicatricationem indicat, ut ablata ſcilicet fiat reſtitutio. Quæque ideo poſterioris relationem habent, reſpectu necis Corruptoris. Porro quæ

32. quæ in ſeminale, toxicumque fermentum refero, Paracelſus ſuo more, in microcoſmi fodinas minerales, atque ſalinas tranſtulit. Nam ut ulcera, plerumque ſale odioſa: putavit ſecundum ſuum Idiotiſmum, ulcera progenie mineralium, diſtinctiſque eorundem familiis adſcribendo. Non enim in rixas me compono, ut neque me ideo natum ſcio. Quapropter viri inanitatem, & incircumſpectam oblivionem doleo. Ut hominem, quem aliàs etymo, ſive limbo, totius univerſi epitome, deſumtum gloriatur: magiſque illius extracti dignitate, quam Creatoris Imagine glorioſum fingit, calamitoſiſſimum ait monſtrum, ſolis mineralibus undequaque plaſmatum. Is inquam alibi, horum immemor, corpus humanum vocat per totum, Cagaſtricum: non quidem diverſis conſtans amplius ſalium texturis: at unius ſolum ſalis petræ ſtructura ſuperbum. Unde homines nati durum genus, ergo agæ terræ. Voluit nempe cuncta ſalia, lapides, mineralia, herbas, &c. in homine, velut ſeminariis ſuis, delitere. Prorumpere autem in actum, non quidem fotu confuſorum ſeminum, in Chao delitentium. At ſola ſeparatione liquoris vitalis, à ſibi connatis, retroire ſponte, in priſtina mineralia. Non attendens, quod abſonum ſit, cum macrocoſmus non minus Aſtris & plantis conſtare velit quàm mineralibus, quod potius in ſalia, quam in plantas & quadrupedia ſeſe reſolveret. Itaque nedum ſeminum, vegetabilium, Aſtrorum, & animantatorum: ſed ſui ipſius eſt oblitus in hoc Paracelſus? Quod ſeminis proprii, unde cruoris iſta moles, à vitalibus humanis ſeparata initiis, potius in hoc, quam in
33. aliud minerale, retrocederet. Ut enim Galenus caloribus omnia donans, febricitanter delirus, per aliquot ſæcula medendi principatum in ſe traxit. Ita Paracelſus, cuncta in ſubterraneam ſobolem redigens, ſupellectile pretioſa ſuperbiens dementavit aliquantiſper, atque proin in eundem principatum aſpiravit. Sed ſodes quis ille Separator, qui à vitali balſamo, partem ſui adimit, & avellit? Ecquis demum Corruptor ille, qui partem à vitali ſorte avulſam, ſimul in ſalem mineralem (in ſe putrere neſcientem) vel in occultum metallum, ſola fide credibile, mutaſſet? An non de vita longa, mortem vocas balſami dominium? Quomodo ergo nunc mortem vocas balſami ſeparationem? Quiſve in limbo humano diſtinctor ſeminalis, qui unicum & eundem à balſamo vitali liquorem, nunc in alumen, nunc demum in arſenicum torqueat? Profecto, Paracelſe, poſtquam operoſa & ridicula indagine magnas ſtruxiſti fabulas, quia fermenta neſciviſti (ad quæ tamen velut principia activa, & ſeminalia veniendum erat, naturæ initia præteriiſti: ludenſque cum microcoſmi limbo, ad tui beneplacitum, te ridiculum poſteritati exhibuiſti. Fermentorum namque plenaria cognitio facilem invenit viam, ad ulcerum quorumcunque venena cognoſcendum, tollendum, ſuperandum, ſeparandumque. Nam quicquid in naturæ curſu fit, id ſeminum neceſſitate atque ductu fit, moveturq; ad ſui ultimam periodum. Non autem ſorte reſoluti cadaveris, aut procumbentis partis nudo arbitrio. Quæ ſcilicet à privatione, in priſtinum ens reſurgendo, feſtinaret. Apage cum tuis nugis. Non enim nobis ſunt fontes ſalini: non reductiones cruoris, in ficta latentiaque metalla. Nec ſunt in nobis mineralia, laſciviendo ſeſe ſubtrahentia ab initiis vitalibus, aut horum ſubtractionum exſpectantia: ut nempe ab eſſe humano, in priſtina atque deſtinata redeant mineralia, ut ſic fiant ulcerum matrices, fonteſque. Nec etiam in nobis ſunt leges microcoſmicę magis, quam elementorum quatuor in nobis correſpondẽtes humores, horumve pugnæ vel ſimultates. Cum Nazianzeno enim, non poſſum hominem ad microcoſmi regulas ludicras conſtringere.

Malo enim infinities, me imaginem Dei, quam corruptibilis, tortoriſque mundi. Nam licet homo vegetet & creſcat cum beſtiis & plantis: non tamen beſtiæ proin erunt plantarum imago. Sic licet homo ſentiat atque moveatur, imo diſcurrat unà cum belluis; nil tamen niſi homo loquitur. Angelus quippe nec loqui indiget, ut neque ſeminis organis. Sin autem avis loqui videatur: non niſi loquelæ tonum, aut articulationes imitatur. Non ſunt enim in nobis grandines, nives, rupes, ſexa, metalla, marmora, ſilices, gemmæ; ut neque centrum mundi, ad quod cuncta ponderoſa deflectant. Nec eſt in nobis Calculus ex creatione, nec ſunt ſpecies Porphyri, Jaſpidis, &c. diſtatque calculus in homine à vero lapide, non minus quam Pirum à vacca. Pyrum namque mutatur quidem in carnem vaccæ citius, quàm calculus, in petram mineralem deflectat. Poeticum itaque gentile ac metaphoricum nomen microcoſmicum, non autem phyſicum aut verum. Phantaſticum pariter eſt, hypochondriacum, atque demens, omnes univerſi proprietates, atque ſpecies in hominem, artemque medendi intuliſſe. Aſt ſeria nimis eſt vita humana, ejuſque medela, quàm quod Paremiæ & metaphora nobiſcum ſuam lu-
34. dant ſcenam. Poſtremò totus eſt Paracelſus ridiculus, docens ulcus & vulnus ali herbis, balſamo, unguentis: adeo ut vera nutritione, & excrementorum ſecretione, hos defectus per remedia nutriri, deperditamque ſui carmen inde verè, actualiter, & immediatè reſtitui, idque ſeriò ſcripſiſſe viſus. Quod ſanè ſuo lubens in-
35. dulgeo Idiotiſmo. Tandem pro ulcerum medela, eſt uſus Colcotaris, diverſimodè applicatus juxta ulceris differentiam. Sæpe namque vinum macerationis lotione ſua id facit, aliàs pulvis ejus, poſt accuratam ſalis ſeparationem: ac nonnunquam in oleo lini coctus uſque ad nigredinem, qui probaſi eſt unguenti Fælicis Wurtz in vulneribus. Sat enim dico curioſis. Quod nempe Colcotar enecet omnem vulnerum corruptorem. Tandem pro vulnere 36.
ſcias, ipſam continui ſeparationem eſſe quidem immediatam atque ſufficientem cauſam occaſionem, quatenus nempe aperit, contundit, &c. quæque etiam conſolidatione eget, ac per collam in vino ſolutam (eſt quippe è pellibus animantum parata) mox conglutinatur. Præſertim ſi colla è corio hominis violenta morte, id eſt, integris viribus interemti ſit. Aſt alterationes Archei à profuſo cruore, conceptaque vindictæ aut indignationis alterius Idea, genitæ, quas proprio nomine noſtra voco vulnera, & non aliena: ſive quæ forinſecus infliguntur, non ſola indigent diſcontinui cõglutinatione; ſed alterati Archei ſedatione. Huc nẽpe ſpectant olea, balſama, emplaſtra, quæ injuriati Archei inſiti, & localis pacem concilient. Quorſum nata ſunt balſama reſinarum, florum, herbarum: itemque quæ parantur è minio, ceruſſa, vel Colcotare: Huc facit etiam ſal Tartari per ſpiritum vini rectificati, donec adſtringentem guſtum nanciſcatur. Eſt namque balſamus Samech Paracelſi: prout ex Arſenico pro ulceribus, de quo ſupra, eſt ejus balſamus fuliginis: eo quod apud Peritos Realgar habeatur fumus metallorum. Non quidem, quod non ſit ſimplex per ſe natum atque ſubſiſtens; ſed à ſimilitudine: eo quod fumi metallici malignitatem arſenicalem imitentur. Sic claudo doctrinam externorum.

IGNO-

IGNOTA ACTIO REGIMINIS.

1. Impugnatur Axioma: Quod contrariorum ſint remedia contraria. 2. Fundamentum illius axiomatis. 3. Axioma de reactione patientis, ſive ſui defenſione ſub pugna, examinatur. 4. Argumenta in oppoſitum. 5. Idem per robora moventia, per generativa & anomala. 6. Ponderis nulla eſt reactio. 7. Actio reſiliens veteribus neglecta. 8. Ferrum candens agit, & non reagit. 9. Celeritas moventis, non eſt actio: ſed actionis modificatio. 10. Agentia alterantia propriè non repatiuntur. 11. Id probatur per actiones ſpirituum ſalium. 12. Axioma aliud notatur falſitatis. 13. Unde falſitas illius defluxerit. 14. Agentia heteroclita & Anomala quæ. 15. Pergit probare, quod probandum ſuſcepit. 16. In quo poſſit ſalvari dogma Ariſtotelis. 17. Explicatio actionis, in tarditate ignis. 18. Actiones in objectum ſuppoſito ſepoſitum. 19. Actio fermentalis & radialis. 20. Actiones hujuſmodi, non referendæ in vaporum culpam. 21. Ignoratum hactenus Blas regiminis. 22. Falſitas Axiomatis. 23. Nil patitur, ignis ab objecto cremabili. 24. Differunt determinare actionem & reagere. 25. Actiones novæ. 26. Scholarum ſcotomia. 27. Illarum vacillatio. 28. Item earundem neglectus aliquot. 29. Actio regiminis ignota, non eſt quam vocant per conſenſum. 30. Error undè. 31. Anatome cur in tantam curioſitatem ſurrexerit. 32. Quantum ab Anatome requiratur. 33. Neglectus potiſſimæ partis Phyſices. 34. Scholæ putando deluſæ. 35. Multa in nobis contingunt per actionem regiminis, citra canales deferentes. 36. Ad cæcos halitus, cæcitas cæcos deduxit, ignorata actione regiminis. 37. Admiſſiones Authoris. 38. Actio regiminis eſt abſtracta à colligante medio. 39. Actio naturalis Spiritibus incorporeis. 40. Actio præſtigiatoria quæ. 41. Remedium ungulæ equinæ tollit luxuria. 42. Regiminis exemplum. 43. Uteri regimen in totum integrale. 44. Regimen agit in ſuos ſcopos, intactis interſtitiis. 45. Facultates actionis uterinæ. 46. Furores uterini. 47. Modus fiendi, in nativitate morbi, ex actione regiminis. 48. Cur barbata non ſit frons. 49. Morbos capitales, non oriri per fumos è ſtomacho.

1. EX principio, quo Scholæ poſuere contraria in natura, confeſtim univerſaliter ſanxerunt, nil abſque litibus, bello, pugna & diſſidiis, agi in ſublunaribus. Uſque adeo & jurgia, odia, æmulationes, fuere naturæ fundamenta ſive principia æſtimata, non minus quàm Philantia: quinimò & in aſtrorum
Choreas, eadem odio creduli introduxerunt, Aſtronomorum ſuaſu. Saltem ſta- 2.
tuerunt, in toto ſublunari pegmate, nequicquam fieri, aut generari, niſi per relationem ſuperioritatis Agentis, ad patiens. Ita quidem, ut patiens cum violentia cogatur, dometur, alteretur, perdatur, atque in naturam agentis transferatur penitus, per ſolam relationem potentioris in debilius. Dum autem Scholæ Agen- 3.
tia, vel ætate, vel laſſatione agendi, cernerent ſenſim elangueſcere, decreverunt inde ſimiliter, id quidem non tam contingere ſeminum, poteſtatumq; exantlatione: ſed reactione ſolius patientis. Itaque ſtabilivere omne patiens, viciſſim reagere neceſſariò, atque eatenus ſimiliter omne Agens repati, nec etiam aliunde debilitari. Unde per conſequens, mihi omen 4.
feci, quandoque naturaliter rerum ſemina penitus indubiè exſtinctum iri, niſi miraculosè conſerventur. Veruntamen utrobique in doctrinis Scholarum perpetuum rus, & continuatam indagandi pigritiam contemplor uſque. Idque unicum repulit à me priorem formidinem. Enimverò poſtquam è natura ſubmoverim contraria, non potui deinde, ſano judicio, in Patiente ullam reactionem invevenire, ut nec admittere hoſtilitates alibi in natura, niſi inter animantata. Illis nempè ſolis ineſt contrarietas, quibus eſt actualis defenſio in velle Patientis, contra injurias ab Agente illatas & ſenſatas. Quare: Nuſquam eſt reactio patientis in Agens, niſi ubi eſt contrarietas concepta in anima. Hoc autem ordinarium ordinatumque in natura ſic eſſe, demonſtrabo protinus: Inprimis namque permaneret Univerſus, pro ut modò ſubſiſtit, infinita vi verbi, ſi ita juſſus eſſet. Infinita inquam eſſent in ſuis ſucceſſionibus, & duratione, non autem unitatis actuali vi infinita creaturæ. Idque quia eſt fidei, probationis non eget. Nullum eſt igitur ſubluna-

rium, ſui poteſtate **infinitum.** Hinc ſequitur, quod tandem omne agens particulare, ſenſim etiam propria ſponte quandoque fatiſcat, exſolutiſque muniis, defungatur, per virium diſſolutionem, in ſpatio loci, durationis & roboris poteſtate, circumſcriptarum: niſi fortaſſis, anticipatione termini, vel objecti impedimentis, ſtatutus dies, proprii & limitati defluxus,
5. eludatur. Sunt autem agentium naturalium, quædam habentia vim motivam, quam Blas motivum dixi: ipſa verò agentia, voco robora moventia. Reliqua autem moventia, Blas alterativum dico, quæ videlicet operantur per fermenti vim ſeminalem. Atque ejuſmodi agentia, plerumque generant ſui ſimile. Sunt denique tertiò, Agentia quædam anomala, ſive heteroclita. Dicam ex ordine de tribus illis. Equidem robora agentia, agunt in ſua objecta, 1. per pondus prævalens. 2. Per figuram rotundam, angularem, acutam, cavam, &c. 3. Per corporis duritiem, mollitiem, &c. 4. Per Blas impreſſivum, à manu, malleo, acu, &c. 5. Per celeritatem. Etenim niſi aries cum celeritate, ad murum, vel malleus, ad clavum concutiatur: licet vis impreſſiva ſit robuſta: Blas tamen ejus erit ignavum. 6. Per impedimentum vacui. Et 7. tandem, per timorem penetrationis dimenſionum. Quod autem Robora moventia, nequicquam repatiantur à ſuis objectis, patet: nam in primis, in præfatorum 6. & 7. natura univerſi potius operatur ne ſint, quàm ut, dum eſſent, operentur: multò minùs repatiantur. Quia non repatitur Agens ab objecto, quod nondum eſt. Cum id quod nondum eſt, nondum agere, aut ex actione repati poſſit. Quo ad primum autem, quod nempe pondus majus, à minori repati nequeat, per aliquam reactionem minoris, patet. Quia pondus minus, appoſitum ex oppoſito, non arguit ullam reactionem in agens: ſed fit iſtud, propter determinationem, factam, vel à ſpatio loci; uti in elongatione **ab axe: vel** propter modificatam actionem **ponderis** majoris. Quod, non eſſe veram **reactionem**, ſic probo. Pondus minus, ſimpliciter, & abſolutè, nil patitur à mojori, à quo elevatur: ergo neque pondus minus reagit quicquam, quanquam elevetur, & cedat. Siquidem pondus minus tantum determinat actionem & gravitatem præpollentis ponderis, quatenus unumquodque agens eſt finitæ & determinabilis actionis. Quod autem ejuſmodi determinatio, non ſit reactio ponderis minoris, Patet: nam idem pondus 6.
minus, remanens quantum eſt, fit majus dum elongatur ab axe. Itaque ſi qua eſſet actio, aut reactio in ponderibus, in præfato caſu, tribuenda eſſet ſpatio loci, & non gravitati ponderis: Cum unum, atque idem pondus, ſolo ſpatio loci, ſit varium, multiplex, ad lubitum Artificis. Spatium autem loci, vel elongationis, eſt quid externum eſſentiæ ponderis, & plane accidentale per accidens. Adeoque nec poteſt dare veram, & propriam actionem, aut reactionem in ponderibus. Determinatio itaque actionum in ponderibus non eſt eſſentialis atque propria actio, vel reactio ponderis, in pondus. Perinde quoque, ut ſpatium, ſive loci diſtantia, non habet vim aliquam internam, aut eſſentiale Blas motus localis, in globum, à bombarda emiſſum: ſed tantum determinat vim finitam impreſſi motus, ſic ut neceſſariò, per diſtantiam, ſenſim globi Blas acquiſitum, langueſcat. Certum eſt namque, quod globus in medium diſtans operatur: quod intelligo, globo nullam eſſe activitatem, in ipſam loci intercapedinem, licet hæc tamen, Blas globi ſic determinet, ut tandem pereat, quia finitæ eſt potentiæ. Pariter & in ponderibus: pondus majus determinatur quidem ad certam menſuram, & potentiam, per pondus minus: ſed illa determinatio, non eſt actio vera agentis alicujus, ſi motus localis, per locum

eum ipſum (qui totus eſt externus, & accidentalis motui) abſque reactione limitetur: aut ſi per durationem motus ſponte langueat. Sin autem locus, & duratio, non patiantur à motu, qui in illis fit: Id eſt, quod motus reagat in locum, & durationem: ergo nec loci, aut durationis, ulla erit vera actio in motum, etſi motus finitus in loco & tempore ſponte ceſſet. Nil refert ergo ad reactionem, quanquam pondus minus limitet majus ad certum, & definitum ſuum terminum. Igitur hinc luculenter ſat patet, plurima cenſeri agentia, & reagentia in ſe invicem, propter noſtri inteſtinam intelligendi fragilitatem: quæ revera in ſe invicem nec agunt, nec patiuntur, itemq; nec reagunt, nec repatiuntur reciprocè: Siquidem actio, qua pondus majus elevet minus, & hoc cedit majori, itemque, qua majus determinatur, atque minoratur, per oppoſitum minus, quod alias majori oppoſitum, hoc auget. Non eſt vere actio naturalis; aut proprietatum ſeminalium vis: ſed relativi reſpectus Matheſeos juxta locum, durationem, magnitudinem, &c. Quæ agentibus naturalibus ſunt externa planè, & per accidens. Actiones verò, & repaſſiones in natura, conſiderantur in vera & intima virium conſertione: quæ in ſupradictis locum non habent. Ut autem oſtendam, ejuſmodi Matheſeos reſpectus non habere actionem, manantem à poteſtatibus rerum: ſed tantum relationem Matheſeos (cujus omnis mera actio, quanquam per corpora fiat: non eſt tamen ipſius corporis, ut talis) ſufficit oſtendiſſe per præfata, determinationem motuum diſtare procul à motuum activitate interna, juxta quam cenſentur res à veteribus repati & reagere, in omni actione. Sic namque plura ſunt in natura impedimenta, quæ etſi determinent, imò etiam planè tollant, vim agentis; non tamen reagere cenſenda ſunt. Adeoque propriiſſimè loquendum, ubi de rerum proprietatibus & actionibus illarum Philoſopho naturali diſtinguenda eſt eſſentia rerum, potiſſimum ubi de vitæ neceſſitatibus agitatur. Pondus enim minus non reſiſtit, multoque minùs reagit in majus. Sed unumquodque pendet liberè, quantum ponderat, ſine reſpectu unius ad aliud. Sin autem homo unum pondus alteri opponat: Id eſt, humanum: nec actio ponderis reſpicit invicem. Hinc namque, quæ contra contrarietates activorum ſupra demonſtravi, clarius eluceſcunt. Siquidem unumquodque agens, per modum ponderis majoris, agit liberè, & ſine relatione contrarietatis; ſed agit, quod agere eſt juſſum in natura, & quantum ipſi permiſſum eſt agere. Pondus itaque, ſeu potius res ponderoſa, pendet in ſe, quantum librat, abſolutè & abſque reſpectu ad aliud majus, minus, æquale, proportionatum, &c. nam ejuſmodi reſpectus, ſunt humanæ induſtriæ, quæ propter contrectationes, menſuras invenit, tam juxta extenſionem in longo, lato, cavo, &c. quàm in diviſione ponderum. Axes nimirum ſtatuit, & elongationes, ita ut artificialis, ideoque & mutabilis in identitate & unitate unius corporis tota ſit inde conſideratio. Ac proinde pondera, ut talia, nequaquam agunt, aut reagunt in ſe invicem naturaliter, ſive proprietatum ſuarum commiſtione, licet artificialiter aliquid agere videantur. Sic nempe nil patitur lumen, etſi à patiente muro impediatur continuitas luminis. Etenim alioqui ſi minus pondus revera aliquid reageret in proponderans, ipſum pondus, in re ponderante magis, minoraretur pro ſemper, actualiter, & non ſolum reſpective ad ſtateram: ita ut libra deinde non penderet amplius libram, ut priùs. Et cum de ponderibus utrimque nil ſit mutatum, aut ademtum: patet, quod ſint tantum artificiales moventium roborum relationes; non autem vera ponderis levioris reactio. Quamdiu enim libra pendet libram, nil acquiſitum, aut paſſum eſt in illa, per aliud pondus oppoſitum:

ſed utrimque, unum alteri eſt externum,
peregrinum, per accidens, relativoque
fundamento determinabile, ut inſerviat
conſiderationibus humanis. Et quicquid
ſic penes nos agit, aut reagere videtur:
revera nil agit. Ad reliqua autem robo-
ra moventia quod attinet. Si vis impreſſi-
va roboris, agat per ſe quidem: ſed inte-
rim determinetur ſpatio loci, durationis,
vel per impedimenta debilitetur, vel tan-
dem ſi agat modificatè, propter figuram
aut duritiem: nulla ſaltem unquam in
his eſt reactio patientis, aut agentis cre-
7. paſſio. Per exemplum. Si quis pugno fe-
rit incudem, & inde vulnus aut contuſio.
Non eſt in illo verbere, ulla incudis rea-
ctio, vel operatio duritiei, aut anguli in
ferro. Nam licet durities reſiſtat, renitens
percuſſori pugno, videanturque termini
reſiſtentiæ, ſive renitentiæ, aliqualem re-
actionis vim, de neceſſitate includere: at-
tamen impropria eſt locutio, ab errore
populari veterum, promanans. Nam non
eſt reactio iſta incudis, ſed eſt ipſamet
pugni actio, quam voco reſilientem. Nam
ſi incus per duritiem verè reageret: cum
non ſit ratio, cur incus pro parte ageret
in pugnum, & exſpectaret percuſſionem,
ut ageret. Deberet namque tota ſui du-
ritie, & pondere ſimul, in manum etiam
quietam agere, eamque de facto, planè
atterere. Nec eſſet actio incudis limitata, à
fortitudine verberis, ſi eſſet incudis ipſius
reactio. Siquidem idem pugno accideret,
ſive fortiter, ſive demum modeſtè percuſ-
ſiſſet, ſive demum tantum oppoſitus pu-
gnus quieſceret: quia in utroque actu ea-
dem fuit incudis durities. Quare durities
illa ferri nil agit, aut reagit, propria agen-
di vi. Nam incudi eſſet vis, quæ in rea-
gendo per ſui duritiem ſita eſſet, in qua-
libet percuſſione, æqualiter atque juxta
plenariam ſui potentiam ageret: non au-
tem juxta modificationem verberantis
pugni, incudi prorſus alienam. Igitur vè-
re pugnus ſimpliciter agit in incudem, &
incus patitur ſimpliciter, etſi inde nullam
tolleret offenſionem. Pugnus verò pati-
tur per accidens, ſi fortius verberet. Cujus
tamen paſſionis agens, non eſt incus: ſed
ipſe pugnus. Quia verberationis & læ-
ſionis, eſt tantum unica & ſingularis a-
ctio, quam ideo reſilientem voco. Adeo-
que pugnus patitur, læditurque per ſe, à
ſemetipſo: per accidens verò, à fortitudi-
ne verberis & occaſionaliter, à duritie, aut
figura ferri. Quæ tria in unico ictu ſunt
notanda. Siquidem quod per accidens, &
occaſionaliter, externè agit tantum, reve-
ra non agit propria actione. Ideoque nec
incudi eſt aliqua reactio, ut neque actio.
Sed percuſſio & durities, ſunt media oc-
caſionalia vulneris. Quorum unum (nem-
pè durities) eſt occaſionale proprium, &
internum: alterum (nempe percuſſio)
eſt accidentale per accidens. Eſt demum 8.
alia actio roboris moventis, quæ multos
titulo reactionis fefellit. Ut dum manus
apprehendit ferrum candens: manus e-
nim apprehendendo, reverà & per ſe agit,
patiturque in apprehenſione ipſum ap-
prehenſum ferrum: hoc verò viciſſim a-
git, nova quidem; ſed longè alia actione,
cremando manum. Nec enim iſta ambu-
ſtio, eſt ferri, quatenus comprehenſi (licet
ille attactus, ſit occaſio immediata, & cau-
ſa ſine qua non) ſed eſt actio propria fer-
ri, ut candentis. Sic namque attactus &
ambuſtio, ſunt entia prorſus diſtincta &
ſeparabilia in radice. Adeoque & objectis
differunt ambæ illarum actiones, quam-
quam inter agendum ſubinde coincidant.
Ambuſtio ergo non eſt reactio ferri, ut
comprehenſi: ſivè, non eſt reactio com-
prehenſionis. Etſi alterius claſſis actione,
actrix manus fiat patiens, quia concur-
runt duæ actiones prorſus diſparatæ. Una 9.
ſcilicet manus comprehendentis, & altera
comburentis ferri. Denique celeritas,
dum aries ad murum concutitur, non eſt
propria agentis activitas: ſed eſt modifi-
catio roboris impreſſionaliter moventis:
adeoque externa, & per accidens. Nunc 10.
quod attinet agentia per Blas alterans, ea
nequic-

nequicquam reactionis tolerant à ſuis objectis: quia generant per abſolutam potentiam diſpoſitivam objectorum. Quæ poteſtas, cum divinitus ſit collata naturæ, etiam agit ſine reactione. Per exemplum. Si totus globus terræ & aquæ, farinaceus eſſet, tandem tota illa moles fermentaretur à fermento panis ſemel indito. Quod utique non fieret, ſi vel minima corporis fermentabilis reactio eſſet. Pauculum enim fermenti ſtatim ſuffocaretur à majore mole objecti: Perinde quoque ſpiritus ſeminales, molem ſubſtratam, pro facultate ſibi collata & innata, diſponunt, & alterant inſigni prærogativa, & citra ſubjectæ molis reactionem. Nec obſtat, quod ſtomachus, duriores cibos coquens, ſentiatur velut repati, ac tolerare reactionem digeſtibilium. Quia ruſticus nimis, & ille medentum ſermo. Quoniam niſi digeſtibile coquatur perfectè, ſtatoque termino, fruſtra digeſtio ejuſdem ſperatur. Nam diutius in ſtomacho morans, corrumpitur, adeoque tunc ſuboritur agens novum, nec amplius digeſtibile priſtinum, dum corruptum eſt. Nec etiam iſtud agens novum reagit, per modum ferri candentis. Quia ſunt in illo digeſtibili, partes incapaces digeſtionis, reſpectu illius ſtomachi. Neque etiam fermentum panis fermentat pulverem vitri, aut arenam ſilicis; quia eſt objectum alienum, & incapax, ſibique indomitum. Sic namque fermentum ſtomachi digerens, fermentat florem farinæ: non autem furfures. Interim nil patitur fermentum farinæ, à pulvere vitri: ut neque ille pulvis reagit, reſiſtit, aut verè renititur. Siquidem fermenta alterantia nequaquam agunt, niſi in habentia ſymbolum: ſed quieſcunt, ceſſant, dormiuntque, ſi non habeant objectum ſibi proprium. Impedimenta ergo agentium, per Blas alterativum, ſunt incapacitates, durities, impuritates,
XI. inæqualitates, & ſpatii requiſita movĕtia. Itaq; horum actio terminatur in objectum propriũ, illudq; diſponit decretis ſibi periodis & modis. Impedimenta autem intercurrentia, non ſunt reactiones patientis: ſed ejuſdem incapacitates. Neque enim reagit Argentum, dum à Chryſulca tanto fervore ſolvitur: quanquam hæc intereà fatiſcat agendo, vimque ſuam amittat: verùm eſt ſpirituum innata proprietas, atque dos, qui operantur agendo, ut ad deſtinatum ſcopum pertingendo ſeipſos perficiant, deducantque ſua objecta ad fines ſibi naturaliter injunctos. Quod ſat docet acetum diſtillatum, dum ſolvit lapidem cancrorum, limacum, coralla, &c. Acidus enim aceti ſpiritus ſeſe agendo coagulat, quique alias penitus erat volatilis & liquidus, conſtringitur nedum; ſed & ſaporem mutat. Cogit namque & conſtringit ſe, forma tangibili, quaſi magis gauderet ſolidioris corporis, quam liquoris ſpecie permanere. Ejuſmodi autem coagulationem atque ſaporis mutationem contingere, proprio ſpiritus aceti motu, non autem reactione corporum in diſſoluto fieri, ſtantium, patet. Quia corporum illorum non fit, vel unius ſaltem grani, in pondere diminutio. Dum interim aliquot menſuræ ſtillati aceti, mutationem præfatam ſubeunt. Adeoque propter ſolam lapidum comminutionem id fieri, non videtur rationi conſonum: ſed ob propriam ſpirituum dotalem explicationem. Propemodùm idem fit, dum ſpiritus vitrioli cum Mercurio incaleſcit. Mercurius namque manet impermutatus, in Mercurii eſſentia atque materia; niſi quod nivis faciem aſſumat: nil quicquam interim de ſui ſubſtantia amittens, attamen ſpiritus vitrioli tranſit in verum Alumen. Sin autem ſpiritus aquæ fortis (qui pro altera medietate ſui, eſt & ſpiritus vitrioli) Mercurio combinetur, non fit nix iſta Mercurii, ut neque ipſe liquor tranſit in alumen. Adeoque hinc apparet, non eſſe actionem propriam Mercurio: ſed ſpiritui vitrioli, ſeipſum ſponte propria diſponentis diverſimode, juxta innatam propenſionem, ad

ad varia objecta, differenter ſeipſum mutantem. Quapropter ſpiritus vitrioli, qui eſt in aqua forti, forti bullarum excitatarum fervore, atque tempeſtuoſa ebullitione, Mercurium diſſolvit: ac longè ſecùs, quam dum nudus, atque ſimplex, eſt vitrioli ſpiritus. Quæ ſanè varietas in agendo, vires varias ſpiritus agentis, potius quam ipſius Mercurii manifeſtat. In una quippe actione, Mercurius fit inviſibilis, qui in altera, nivis inſtar albeſcit. Etenim ſpiritus ſalis marini, etſi acutiſſimus: attamen nequicquam mutatur à ſocietate Mercurii, ut neque etiam in Mercurium agit. Adeoque videntur effectus actionum, & non reactionum. Sic Chryſulca agit in cuncta metalla, demto auro: Cum ſale autem armeniaco, agit dumtaxat in aurum: non autem amplius in Argentum. Adeoque ſunt proprietates ſingulares ſpirituum; non autem corporis patientis reactiones: quippe quod in ſui ſubſtantia, aut pondere, ſuſtinet, niſi meram unicamque ſui diviſionem. Ergo ſpiritus, diverſis paſſionibus agendo agitati, varias ſubeunt metamorphoſes: ſin autem ſopiti, atque dormientes maneant, nec agant in objectum, etiam in priſtinis manent qualitatibus. Primum enim apparebat, id contingere ob attactum Mercurii: quippe, qui etiam quidam eſt ſpiritus: at poſtmodum, in Argento, & Auro, id totum ſiluit. Quinetiam memini, calcem Argenti imbibiſſe liquorem ſulfuris, quam ſtagma vocant, qui ſtatim in Argento omnem depoſuit auſteritatem & acorem, huncque in felleam amaritudinem diſtillando commutavit. Nam Argentum manſit idem, quod ante, in ſubſtantia, pondere & pulvere: Itaque ille amaror dari non potuit ab Argento. Atque ea propter, nullatenus ex reactione Argenti: ſed ſponte propria factus fuit, à proprietate ſpiritus ſulfuris: nec eſt enim minor ratio, cur idem ſpiritus vitrioli, diverſimode agendo, etiam ſeſe variformiter mutet: quam quod idem argentum, ſub diverſorum ſpirituum ebullitione, in hos diverſimodè reagendo ferociret. Præſertim dum ſpiritu fit varia agendo tranſmutatio: nulla autem argẽti in patiendo fiat ſubſtantiæ alteritas, aut ponderis ſui diminutio. Quæ longè clarius per Adeptos demonſtrari poſſunt. Quibus ſcilicet unicus & idem liquor, Alkaheſt, omnia totius univerſi corpora tangibilia perfectè reducit in vitam eorundem primam, abſque ulla ſui mutatione, viriumque diminutione. A ſolo autem ſuo compari, ſubter jugum trahitur, atque permutatur. Senſus nempe quidam rebus ſingulis ineſſe hinc apparet, quo mediante, circa diverſa objecta, ſeſe aliter atque aliter movent, & explicant: non autem, quod periodus motuum, & explicationum iſtarum, varietaſque agentium, proinde reactioni patientium, ſit tribuenda. Perinde nimirum, dum tepor externus, ova ad pullum perducens: neutrum enim repatitur reciprocè. Neque enim ſpiritus vitalis in ovo, quicquam à tepore, ut neque à ſpiritu vitali ovi, ullatenus repatitur tepor ille. Huc facit, quod ante probavi. Nempe alterantia non agere per contrarietatem. Non ergo patientia, ſe defendendo, pugnant; nec reagunt, per contrarietatem. Falſum eſt quoque axio- 12.
ma, Quod omne agens agat neceſſariò in inſtanti: quodque ejus actio retardetur duntaxat, per reſiſtentiam & reactionem patientis. Quoniam ſeminibus ſingulis, eſſentialiter incluſa eſt durationum & diſpoſitionum ſua atque certa periodus. Fluxit enim falſitas illius axiomatis, 13.
quod Scholæ, per Ariſtotelem deluſæ, ignem putarint comparandum cæteris agentibus: quem cum cernerent alicubi ferè momentaneum; idem credidere, ad alia agentia, pariter retorquendum. Cujus occaſione, nunc de agentibus anomalis & heteroclitis dicendum. Manifeſtum 14.
eſt imprimis, Ignem nil prorſus pati, aut tolerare, per reactionem cremabilis objecti. Puſillus enim ignis alioqui ſufficeret cremen-

cremando toti univerſo, ſi cremabilis eſſet. Quod non fieret, ſi res cremabilis vel tantillum reageret. Equidem nil patitur amnis, ſi eidem baculus innataverit, & minus adhuc patitur ignis, ſi Saguntum cremet, vel accendatur pulvis pyrius. In natura quoque nullum ſeminale initium patitur à materia, in quam operatur. Quia eandem diſponit abſque reactione, pro ut in negatis contrariis incepit eluceſcere. Porrò ut magis cernatur falſitas præfati axiomatis, nota quod ſemina ſingula ſuas habeant periodos, ſtataque à creatore momenta, quibus curſum ad maturitatem provehant. Cuniculi enim, canes, volucres, homines, equi, elephanti ſtatutis terminis ſuos intus fœtus fovent, perficiunt, & pariunt. Non quidem, quod ſeminalis materia in homine crudior, frigidior, rebelliorque ſit, ſemine felis. Aſt Deus terminos ſingulorum, pro ſui beneplacito diſpoſuit, cujus rationem inquirere, non eſt judicii humani. Si enim diſpoſitio materiæ ſeminalis diuturnioris ſit operæ, id non ob ejus renitentiam, vel robur reluctans, ut neque ex agentis debilitate, laſſatione, feriis, aut paſſionum perturbatione provenit. Siquidem omne agens in natura, operatur abſque labore & paſſione; Ideoque & ſine ceſſatione, requie, intermittentia, & moleſtia. Cum nimirum fiant ſingula ob fermenti communicationem, & determinationem deſtinationis. Purè namque operantur ſingula per reflexionem ſuæ deſtinationis, ad deſtinantem voluntatem ſui creato-
16. ris. Sic nempe Chriſtianis philoſophandum erat. In motu autem locali, viribus motricibus, adeoque & in exercitio Matheſeos, axiomata Ariſtotelis inſerviunt quidem, quæ violento Scholæ imperio, atque importunè, in naturam in-
17. troduxere. Nam ſi lignum madidum non tam obedienter comburatur, atque ſiccum. Id proin non fit ligni reactione, aut cum paſſione ignis. Non enim etſi lignum ceſſaret ab omni combuſtione, propterea ignis plus à ligno pateretur, quam ab auro non cremabili. Imò ſi in ligno madido, ut tali, eſſet quædam renitentia operativa, ſcilicet reactionis: certè aqua quoque diutius, & fortius reſiſteret igni, quam reſina ligni, vel carbonis. At conſequens eſt falſum. Nam aqua citiſſimè, atque omnium prima evolat è ligno madido, Antequam ignis reſinam ligni accendat. Tarditas itaque in ligno madido, non arguit materiæ reactionem, vel robur patientis ligni. Sed ignis ſuas ſequitur deſtinationum leges, quibus volatiliora primum, ac dein ex ordine, minus fugacia ſeparat. Sic enim etſi ignis ſubdatur reſinæ madidæ, quæ per ſe alioquin eodem igne mox flagraviſſet; attamen propter prædictas leges patienter exſpectat ignis torturam, & aquæ illius diſceſſum, ferrum quoque, poſitum inter ſtipulam & ignem, impe- 18.
dit quidem conflagrationem ſtipulæ. At non proin ulla eſt ferri reactio in ignem, aut paſſio ignis à ferro. Quod ſanè non ſat fuit à Scholis indagatum. Nam quanquam hæc illarum axiomata locum habent in actionibus corporalibus, quibus agens, de neceſſitate, fovet, & tangit ſuum objectum, atque hactenus ſuam eidem inſpirat vim: Attamen id prorſus eſt impertinens in Agentibus, quæ in ſuppoſita, loco eminus ſepoſita, agunt. Siquidem præter cœlorum actiones (quæ influentia, irradiatione, & motu feruntur citra attactum agentis: ſed ſolo Blas virtutum ſuarum, diſpergunt ſeminaria) ſublunaria non ſunt propriè Blas priva-
ta. Quippè odores fermentales, maxi- 19.
mè activos, atque ſeminales effectus producunt, & objectum ſui ſuffitu, in natura transmutant, atque trahunt poſt ſe in clientelam. Pariter & concurrit in naturam actio radialis: Ungula enim Alcis ſic tactu ſuo, cor & caput à caſu præſervare dicitur. Non tamen in digito ſedes mali, ut neque iter de termino ad terminum. Nec ungula, ideo robore mi-

nuitur agendo: quin potius confirmatur,
ut & magnes alloquio ferri confortatur.
In ſignum liquidum, quod Agens nequic-
quam à reactione patiatur, in actionibus
ſeminalibus, aut radialibus, & per conſe-
quens nec patiens proinde reagat. Peria-
pta itaque, ſive amuleta Blas habent, quo
ſibi parere objecta cogunt, cœlorum in-
ſtar, aguntque in ſuum duntaxat, & non in
alienum viciniuſque objectum. Citraque
omne corporale effluvium, motum, paſ-
ſionem, aut debilitationem, ſua depro-
munt merita. Scio quidem hæc Scholas
non ferre: ſed referre hos effectus, in va-
pores ab utero, vel minimo pedis digito
20. elatos. utpote qui feculentæ Minervæ
luto ſeſe demerſere. Sed ſi virgo hyſteri-
ca perfectè omnia cernat, ſaltem uno late-
re, vel altera tantum medietate, acumque
quam premit digitis, tantum dimidiam
cernat, utut volvat oculos, & caput. Plures
(inquam) in turbam collectos videat, ſed
tantum ad zonam uſque vel ſemilateres.
An forte tum erunt vapores dimidiati,
integra apparente nihilominus pupilla?
Multa, inquam, hi vapores ſimul permit-
tant cernere, atque diſcernere: ſingula
21. autem altera tantum medietate ſui? At
neglectum fuit in Scholis incorporale
Blas regiminis, agens citra effluvium cor-
porale, prout Luna mare tumefacit. In
ſuffocatione enim uterina, queruntur
quamdiu loquelæ ſunt compotes, tenſio-
nis intercoſtalium, ſtrictamque coſtis zo-
nam cinctam arbitrantur, vel baculum ab
22. inferis, ad guttur exporrectum, &c. Atten-
dite quæſo mecum Scholæ, duplicem in
nobis vim motivam, & ab trito veſtro hoc
axiomate declinate. Quod nimirum *ejuſ-
dem ſit poteſtatis actio læſa, qua ſana exercetur.*
Siquidem in nobis eſt Blas voluntarium,
& ipſum Blas partium (ut alibi de con-
vulſionibus) notate ſaltem hoc loco. Si
motus voluntarius ſit naturalis, volunta-
tem quoque nil pati à muſculis à ſe mo-
tis, imò nec à muſculis moveri recuſanti-
bus. Nec demum proin ſit laſſatio facul-
tatis: at ſolius corporis, ſive organorum;
Denique quod muſculis per Blas impor-
tunum partium motis, non ſit laſſatio par-
tium, licet dolor ſit intenſus, laſſatio-
nemque ſui non ſentiant: eo quod mo-
tus convulſivi, à Blas partium exciti, fi-
ant à facultate dementante, & hactenus
vix ſentiantur. Nec etiam arguit, quod 23.
humiditas in ligno, vel interpoſitio car-
bonis, inter flammam, & intrinſeci ligni
reſinam, retardent ignis actionem, ne
lignum ſui voracitate celerius abſumat.
Siquidem impedimenta non agunt pro- 24.
priè, ut nec reagunt: ſed purè, ac ſimpli-
citer patiuntur. Determinant quidem ali-
quatenus ipſam ignis actionem, vel ean-
dem ſecludunt, tanquam interſtitia in ca-
pacia, & nihil amplius. Igni nempe pro-
prium & geniale eſt, aquam, & leviora diſ-
flabilia, primum in vapores abſumere,
antequam oleoſa cremando accendat.
Tandem, poſt oleoſa, pingue quod in
carbone fixius remanſit, conſumere. Nec
enim aqua reagit contra ignem, aut pa-
titur ignis. Nam ſive aqua ſit in ligno, ſi-
ve non, ſemper ignis univocè, & pro in-
ſtituto ſuæ naturæ, agit liberè, & per mo-
dum, quo præfatum axioma falſitatis con-
vincit. Aurum quoque, Talcum, mar-
mor, &c. non reagunt in ignem, quan-
quam non abſumantur ab igne. Obſtat
nempe horum manifeſta incapacitas, pro-
pter quam ignis non agit in illa per ordi-
nariam conflagrationem. Siquidem ignis
intendit illa corpora in ſe opaca illumi-
nare, ſic ut fiant quodammodo pellucida,
quod tandem in candeſcendo conſequi-
tur. Nititur quippe ignis ſua forma, cuncta
penetrare. Quod dum inflammabilia non
ſuſtinent, abſque ſui ruina: ideo creman-
do inflammantur, conſumtaque recedunt.
Nec etiam prætendit ignis, lapides & me-
talla illuſtrare in momento, juxta alioqui
præfatum axioma: ſed ignis in ſua agendi
natura ſe accommodat, juxta determina-
tionem cujuſq; objecti. Adeoq; perpetuò
verum eſt, quod unumquodq; agens natu-

rale

rale agat, & recipiatur, per modum ſui recipientis objecti. Actio ergo primaria ignis, eſt producere in objecto ſuo ignem ſibi ſimilem. In quo, quædam conflagrant ſub ignis intentione: Alia verò perſtant, exſpectantque ultimum ignis intentum. Adeo ut ſi quædam non ſint cremabilia; ſaltem ignis agit in illa, quantum poteſt, ut reddat ignita. Similiter & lumen nil patitur quicquam, etſi à Sole eminus, unico inſtanti, vibret terram, vel, etſi non tranſmittatur, per medium opacum impediens. Nil equidem lumen patitur à corpore opaco, ſive tranſiverit illud, ſive non. Semper enim ſuum intentum aſſequitur, quod eſt illuminare, ſive impedimentum interim intercurrerit, ſive non. Reſiſtentia enim, ſive renitentia objectorum impedimentorum, non ſe habent per modum reactionis, (quippe agentia nil repatiuntur) ſed meræ ſunt incapacitatis. Itaque ſive fixa illuminentur tantum ab igne, & penetrentur à lumine, ſive non, eſt illis agentibus planè indifferens, & per accidens. Perinde enim hæc ſe habent, ut fermentum farinæ, reſpectu pulveris vitri. Nil namque fermentum patitur, tametſi incapacitas vitri obſtet, quo minus fermentum agat. Nam ſaltem nulla eſt reactio, ubi nulla eſt actio. Hæc ſuper negativum reactionis, luctæ, odii, bellique, inter agens & patiens: qualem nimirum ſolam actionem Scholæ agnoverunt. Addam & alia nova. Dixi libro de febribus, excrementum venenoſum in febribus, præcordiis includi, producens ſopores, deliria, &c. ergo virus anodynum eſt, & amens. In caducis pariter eſſe venenum inſenſitivum, & Amens, pro ſpatio affligens, in præcordiis ſtabulatum. In amentiis hypochondriacis, venenum furioſum, vel cum joco delirans. In vertigine, virus rotans. In Apoplexia, tollens ſenſum & motum. In ſyncope tandem venenum anodynum, diſperſivum ſpirituum. Hincque tollens ſtatim ſenſum & motum. At cum Scholæ ſe non ſupra rus extendant, cogitarunt horum morborum materias occaſionales eſſe materiam morborum ex qua, illamque deferri per venas & arterias, infernè ſurſum ad cerebrum. Quod tamen alibi refutavi, ad expoſitionem Aphoriſmi: *Si in continua febri, poſt flavas urinas, confeſtim aquoſæ ſupervenerint, futura deſignant deliria*; *ob raptam* (ut velut Galenus) *bilem in cerebrum.* Alibi verò Scholæ, dum notarent ab heſterna crapula, mane vertigines obortas, maluerunt per anonymos tubos, & gulam, recta è ſtomacho, in cerebrum deferri morborum materiam, ſpecie vaporum. Adeoque atram bilem, juxta Hippocratem, deferri, nunc in corpus cerebri, & parere Epilepſiam: aliàs verò in animam ipſam, & tunc facere paſſionem Amentiæ hypochondriacæ. Idque per incertos ductus, ductores, & ad incertos ſcopos, ſive objecta. At cum unicus humor melancholicus tantis malis impar eſſet, hæſitatum deinceps fuit in Scholis (non quidem, in ſtabilito humorum jam antiquitus quaternario) in humorum malitia, adhuc non explorata: ſed indiſcreta. Etenim ne viarum anguſtiis, & identitatibus, tantæ varietati non ſatiſfacientibus, premerentur, ad fumos & vapores confugerunt, ut unius atræ bilis varii fumi in ſinus cerebri penetrarent, variaſque atrocitates moverent. Tutoque credulis tyronibus has prætexerunt næmias: ſecuri, nunquam ad deſignationem, & conſpectum fumorum iſtorum, ſe compulſum iri. Interim commiſeratione dignæ Scholæ, in tanta hactenus veritatis indagandæ ignavia, ad tam miſeras anguſtias compulſæ: at ſanè commiſeratione ægri digniores, qui tales auxiliatores, magno ære conductos, in vitæ ſuæ perniciem paſſi ſunt. Quia tales patientes, talibus agentibus inferiores & miſeriores ſunto. Neglexerunt itaque Scholæ, materiam tam diverſorum venenorum, capiti, & vitæ inſidiantium.

Note: margin numbers in this passage: 25. beside "dam & alia nova. Dixi libro de febri-"; 26. beside "plexia, tollens ſenſum & motum"; 27. beside "tôs ſcopos, ſive objecta"; 28. beside "res & miſeriores ſunto".

Applicationem autem illius materiæ, ad
vitam, ut nempe morbifica occaſionalis
excitaret morbificam agentem: & imme-
diatam adeoque totam hujus hiſtoriæ
mentionem, non minus quam conſidera-
tionem, incautæ tranſtulerunt. Pariter
quoque poſthabuerunt ideo, modum fi-
endi morbi, deferendæque activitatis vi-
rulentæ, ad objectum vitale. Quia videli-
cet ſentinam, unde venena illa deduce-
rentur, ignorarunt penitùs, & tanquam
rem prorſus inauditam, præterierunt.
Quia neglexerant actionem propriam re-
giminis œconomiæ humanæ. Citra quam
tamen cognitionem, nil planè eorum,
quæ intus in nobis obveniunt, ſciri po-
teſt. Sola enim actio agentis in patiens,
fuit cognita in Scholis, quam ſcilicet vo-
luerunt circumventione quadam, cum lu-
cta & reactione patientis, cumque debi-
29. litatione, & repaſſione agentis, fieri. Sed
eſt actio quædam à priore, longè diverſa,
cujus nunquam meminere Anteriores,
quam voco actionem regiminis. Quæ ſci-
licet, non ſolum fit ſine reactionis ſuſpi-
cione: ſed etiam abſque contactu corpo-
reo, habetque ideo ſuppoſitum diſtans, at-
que ſepoſitum. Magnetica & ſympatheti-
ca dicitur, à modernis Scholis deriſa, ubi
inter objecta loco diſtantia conſiſtit: ſed
ubi in noſtro circumſcribitur corpore, ad
differentiam magnetiſmi, actionem meri
regiminis dico. In qua, Agens diſponit
de proprio patiente, ſive objecto ſuæ
ſphæræ, tanquam de cliente juris hæredi-
tarii, juxta innatam ſibi legum ordinatio-
nem, ex ſymbolo ſubjectam. Agens ni-
mirum tutor hic, & patiens, minorennis
eſto. Eſtque conſimilis in univerſo actio
aſtrorum, tam in ſe invicem, quam in ſub-
lunaria. Quæ cum citra controverſiam ibi
ſit influentialis, in ſublunaribus tamen
fuit ſuſpecta immeritò, adeóque hacte-
30. nus jejuna, & neglecta. Non eſt autem
actio, quam per conſenſum partium, ſive
per conſpirationem officiorum, atque ne-
ceſſitatum, agnovere Scholæ; præſens
noſtra actio regiminis. Siquidem regi-
men, non petit conſenſum. Eſt ergo in-
primis nomen fallax, & ideo vel larvam
continet, vel præter impoſturam, fabu-
lam, id eſt, nihil continet. Nam in reipſa,
volunt hunc conſenſum excitari, peti, &
retorqueri, per fumos, canales, ductus, vel
fibras: quæ ut in natura non ſunt, nec re-
quiruntur; ita quoque cum actione re-
giminis, nil habent commune. Scholæ 31.
enim nuſquam admittunt agentis actio-
nem, niſi medio, velut catena, patienti
applicetur continuato canali. Negant in-
quam continuationem virtutis, per iden-
titatem medii, diſtentam, niſi quodam tu-
bo, ad proprium objectum patiens defe-
ratur. Ac præcipuè in corpore humano,
abſque viarum communicatione nil fieri
decernunt. Hæcque fuit illis revulſionum,
ac derivationum continuata, ridicula ta-
men neceſſitas. In corpore humano equi- 32.
dem, hac inductione, exculta eſt Anato-
me, quaſi morborum omnium indicatrix
indubia, & ſanatrix. Hactenus namque in
ea, tantopere eſt inſudatum, ut verum
Medicum (Galeni ſui oblitæ Scholæ me-
tiantur, qui in cadaverum ſordibus pluri-
mum digitaverit, quique ea, quæ ab An-
terioribus hac in parte, in ſuperſtitionem
uſque evulgata exſtant, propria compere-
rit novacula. Tantæq; curioſitatis ſuper-
fluæ error, ac inſanæ doctrinæ faſtus, ab
ignorantia Scholarum laudatus, per verti-
ginis ſpiritus, & ſcotomiæ Authorem, in-
troductus cenſendus eſt. Quippe cui gra-
tum eſt, quocunque titulo, tempus infru-
giferè perdamus. Sufficiebat namque pro 33.
Anatome, ſitum, colligationem & uſus
partium noviſſe: non autem tota vita ca-
daverum lanienam, ad minimæ venæ du-
ctus inveniendos, exercuiſſe. Siquidem
ad inanem, & ſordidam jactantiam ſpe-
ctant, in qua pretioſiſſimum vitæ ſta-
dium infrugiferè conſumitur. Nam reve- 34.
ra cognitio, & philoſophica præparatio
ſimplicium, totam totius hominis vitam
propemodum ſibi requirunt. Enimverò
cum

cum unus muſculorum moveri deberet, quieſcente interim altero, ſtatuit rerum
35. ſummus Arbiter, organorum alteritates, adeò ut mandatum noſtræ voluntatis, per deputatos dumtaxat nervos, muſculis denunciaretur; per muſculos autem, & oſſa, exſecutioni demandaretur. Hinc Scholæ autumarunt, omnes proinde actiones noſtras, non niſi concatenato filo organorum, per ſequeſtratas atque diremtas membrorum eminus familias fieri. Nec attenderunt, quod inſecta, unico liquore, per longum ſui diſtento, officia expleat promiſcua venarum, arteriarum, nervorum, & viſcerum. Sic ut muſca, abſciſſo adhuc avolet capite, caputque crabronis (quem cervum volantem indigetant) cornuti abſciſſum ſextiduò poſt, vivere & moveri viderim. Non igitur ex neceſſitate poteſtatum atque organorum varietates dependent: at ſolum, quia conditor ſibi complacuit, per organorum cæcam atque mutuam dependentiam, quædam munia, & fines diſtinguere, in perfectioribus animalibus. Interim non propter hanc membrorum dependentiam, atque viciſſitudinem reciprocam, ceſſat in homine actio regiminis: quam in inſecta
36. jam accuſavi: Verum in ejuſdem œconomia, non pauca adminiſtrantur, citra omnem canalium deferentium connexionem. Quod quia ſtetit ambiguum, ideo maximam vitæ & ſtudiorum gloriam, Anatomiæ conſignarunt Scholæ. Atque ubi ſyndeſmon incognitum ipſis eſſet, ad cæcos ideo ſtatim halitus aſcendentes, vel procumbentes ſine ordine humores, cum ſtupore rei inſolitæ, ad ſacram ignorantiæ Anchoram confugerunt. Quandoquidem poſtquam præfocatos ex utero, ſyncopizatos, vel epilepticis inſultibus, vel tremoribus cardiacis exſtinctos, ad libidinem diſſecuiſſent, nullumque vitæ prædonem in viis inveniſſent, cui homicidii reatus imputaretur, ad cæcos vapores, tetroſque halitus in Cor & Caput delatos, ſe retulerunt. Ut ſaltem tunc, nullo viarum continuato commercio, vapores illos funeſtos, quaqua verſus ferri,
admittere debuerunt. Admitto lubens 37.
actiones corporales, qua calor ſibi admotum deinceps calefacit, & viam qua ructus è ſtomacho, per gulam, in guttur ac nares adſcendit, excrementa demum ſuis gliſcunt conductibus, & à quibus exorbitare, vel titubare, luctuoſum: Spiritus vitales quoque, ordinariò ſuorum viſcerum vaſallis canalibus, in corpus diſpergi. Amens ſim, niſi hæc fatear. Admitto denique actionem, qua viſcerum fermenta, in culinas digeſtionum, certis velut radiis defluunt, nec obliquo feruntur motu. Sed non prætereo tertiam, quæ influentialis, ſive regiminis dicitur, in hu-
mano corpore. Quæ quamvis non extra 38.
corpus vagetur ordinariò; eſt tamen abſtracta, à colligante medio. Etenim nec agit ſolo radio directo, ac Solari: ſed etiam altero, inſenſibiliter nempe penetrante, totam partium compaginem, perque modum lunæ, quicquid obliquè etiam adſpicit, id afficiat, pro ut jam ante, in noſtris meteoris novis. Hæc eſt inquam actio regiminis, ſive dependentiæ, quaqua verſus radians, penetranſque, abſque colligationis lenocinio: attamen non niſi ad objectum proprium. Nota hic, quod alibi dixi barbam à teſtibus generari in
viro, quem ab caſtrato diſtinguunt. Præ- 39.
ter hanc enim regiminis actionem, duas adhuc naturales, ſed portentoſas agnoſco. Eſt ergo tertia actio Spiritibus incorporeis propria: qui non requirunt ad agendum, radium directum, nec aſpectum objecti, nec ejuſdem propinquitatem, diſpoſitionem, aut colligantiam: ſed agunt ſolo nutu poteſtativo (carent nempe extremitatibus, quibus tangant tam corpora quæ movere prætendunt, quam etiam ipſa media, quibus corpora moveant) longè vi influentiali efficaciore. Appropinquat actio iſta, qua illi anima arbitrium ſuum, ſive nutum, ſignificat ſuis organis, quibus alligatur. *Minuiſti enim Do-*

mine hominem paulò minùs ab Angelis, per
corporis obligationem: alioqui dignior
eſt ille, quem majoris æſtimas, qui æſti-
mando non deciperis. Incarnatus es pro-
pter hominum redemtionem: non pro-
40. pter Angelorum. Eſt & actio quædam
mendax, nefariis ſpiritibus uſualis: præ-
ſtigiatoria ſcilicet, & effaſcinans. Quæ, li-
cet veram in ſe contineat actionem: non
tamen edit verum effectum. Sed viſum
dementat effaſcinator, dum uni, quæ
non ſunt, vel quæ non alteri, aut non
pariter apparent eadem. Dementat ocu-
los, ut falſa ſibi repræſentent, & nutu lu-
dificat ſuo. Perinde ferè, ut in febri-
bus naturaliter deliria objiciuntur, quæ
non ſunt coram oculis, videturque ſæpè
etiam extra delirium, febrilis materia de-
ferri per ſpinam dorſi, ad loca affecta. Im-
poſturæ enim ſunt, ex contagio ſpiritus
influi, participatio labis, tincturæ alienæ
diſperſio: non autem corporalium vapo-
rum diapnœa. Regimen eſt, qua una pars
paret alteri. In Arthritide id clarè elu-
cet. Quippe præcedit quædam ſtomachi
indiſpoſitio, cum febricula, antequam ul-
lum ſignum in artubus eluceſcat. Sic in
Syncope, morte repentina, Epilepſia, ver-
tigine, Apoplexia, &c. ſcena peragitur
circa orificium ſtomachi, ut hactenus no-
men cordis meruerit, & remediis ſtoma-
chicis repentè oblatis, plerumque reſti-
tuantur. Adeoque præſtigiorum inſtar,
alibi fiunt, & aliò deferri videntur. Quic-
quid nempe de vaporibus è ſtomacho &
utero elatis ſcribitur, tenebras effaſcinan-
tes, tam circa materiam, viarum ductus,
& media, quàm ipſum vitæ regimen ſuf-
fundunt. Alioqui ſunt veræ actiones, &
veri effectus. Prout alibi tractatu de Ca-
tarrhis diſtinxi. Paradoxum actionis re-
giminis altius nunc inquirendum. Enim-
verò inprimis, quod ira, metus, atque
alia animi pathemata, nedum arteriis at-
que nervis, delatum ſpiritum, ipſo ictu
oculi celerius diverſimodè affectent, ut
genua labaſcant, appetitus pereat, ſtent
comæ, vox hæreat, ſpumet ſaliva, ſudo-
res, aliaque excrementa ipſa, perturba-
tionum procella contaminent, vulgo id
pernotum eſt. Jumentum enim ungu- 41.
læ fragmenta dat, quæ frixa & ſum-
ta, ſanant dyſenteriam: ſed ſi beſtia la-
ſciviat, tunc ejus ungula eſt dyſenteri-
cis lethalis. Saliva canis, vulnera lam-
bendo curat: ſi rabie verò ſit corruptus,
lethale amentiæ ſuæ venenum in alias
ſpecies, imò in genera, propagat. Ha-
bemus exempla domeſtica. Eunuchi ſunt 42.
imberbes, ſtrictioris colli, genubus in-
trò retortis, &c. Ergò ſaltem barba,
à maturis teſtibus efficienter dependet.
Imò totus corporis habitus, animæque
propenſiones, in caſtratis, differunt ab
integris individuis. Quod in bove, tau-
ro, capone & gallo eſt evidens, & quo-
tidianum. At tamen teſtes, non in cu-
tem menti, in plumas galli, vel in cornua
tauri, ut neque in animoſitatem, aut cri-
nes, ſuos habent canales, fibras, ſatelli-
tia, vaporeſve. Sed eſt teſtium inſenſi-
lis, velut alter Lunæ influxus, vel ab
Infante, ante pubertatem incipiens, ſub
pubertate quoque vocem mutans. Eſt
ergo teſtium actio regiminis, non ſe-
cùs atque Luna medullas imprægnat.
Sic cerebrum præeſt accretioni, quod
luxatio vertebrarum in gibboſis, aut oſ-
ſium exarthroſis, ſat indicant. Quod et- 43.
iam in utero non ſegniùs occurrit: pro-
pter ſolum uterum, eſt mulier id quod
eſt: barba caret, & licet humidiore ha-
bitu, celerius tamen pubeſcit. Alias per-
turbationes & animoſitates patitur, a-
liamque carnem, & cruorem à viro di-
verſum, facit. Adeoque ut & uteri er-
go, ſexus devotionem ſibi quadam præ-
rogativa aſſumat. Rector harum actio-
num ſedet in utero, qui concuſſus, vel
orbita ſua turbatus, morbos univerſum
omnes, eſt producendo. Ideoque Icte-
rus, Apoplexia, ſtrangulans aſthma, &c.
non ſunt à retentis: Aſt à ſublimiore
monarchatu originem trahunt. Etenim
non

non rarò, unicum in pede, guttureve, tendinem ſtringit uterus, vel gulam totam planè comprimit, tanquam ſi morbus topicus eſſet: cum interim nulla exhalatio ad iſtum nervum, vel locum mittatur, dirigatur, vel recipiatur. Solo enim aſpectu pulmonem contrahit, ut anhelitu in totum privet. Nugæ ſunt, quæ de vapore nocuo huc feruntur. Quippè qui propinquius inteſtina, ſtomachum, & diaphragma convelleret, quam ad pulmonem ſolum perveniret. Alibi quoque guttur, ad menti altitudinem ſurgit, ſiditque iterum, nec eſt vaporum iſta merces. Sed dominium, regimen, adſpectus, influxuſque, & præceptum uteri, ſic habet. Partem enim, quam vult afficit, & totum quandoque perimit: quia ſubeſt. Quamdiu enim à perturbationibus animæ non quatitur, recto ſtat pede, imò dormitat uterus: At ſemel à perturbationibus impetitus, de cætero ſuas parit exundationes per totum corpus, & ſubinde in mortem durabiles.

44. Quoniam ſi uterus, ſua monarchia, totam mulierem à viro diſtinguat, ſitque illius diſtinctionis promiſcuus parens, non mirum quoque, eodem regimine omnes, etiam remotiſſimas partes, non ſecus atque propinquas, exagitare, ubi volet poteſt.

45. Certumque eſt penitùs ſcrutanti, operationes animæ ſenſitivæ, conſimilis ordinis, & progreſſuum in operando, ut ſi uterus ſpiritali regimine feriat ſanitatem, pari privilegio, hoc eſſe indultum animæ, agendo in uterum. Nam ſi prægnans, citata deſiderio (ut alibi repetii) ceraſum aſpiciat, frontemque ſibi attigerit: fœtus confeſtim ceraſum ſuſcipit. Non quidem nudam ceraſi maculam: ſed ceraſum, quod videſcit, albeſcit, flaveſcit, & rutilo colore rubeſcit quotannis, unà cum fructibus arboreis. Imò quod longè eſt mirabilius. Quod enim in Brabantia fœtui accidit, id longè præcocius eidem in Hiſpania accidit, ubi ſcilicet ceraſa citius proveniunt. Ergò cogitatio petit recta via fœtum: non ſanè per fibrarum, aut rectorum radiorum directiones, ductumque pronitatis, proclivitatis, ut neque per conſenſum cerebri & uteri: ſed ſola reciproca actione regiminis. Cæterum ſi non adeſt fœtus, non proindè ceſſant Ideæ imaginationis depingi in parietibus uteri. Quæ cum ſint utero exoticæ, is facilè furit, impatiens exoticarum tabularum. Eſt ergo via pervia, ab anima ſenſitiva, in uterum, & viciſſim. Quod Hippocrates primus annotavit. Nempe totum corpus exſpirabile, & conſpirabile eſſe. Undè fit, quod uterina quædam ſymptomata, ab incantamentis vix diſcernantur. Sic namq; pulmonis tunicam tàm arctè ſtringit, ut nil aeris prorſus tranſmittat in thoracem. Nulla hic vaporis communicatio, via, acceſſus, ſcopus, aut modus, multoque minus Catarrhis hac parte eſt affinitas, cum abſque materiali affluxu, vel effluxu, incipiat, & terminetur. 46.
Sola eſt igitur actio regiminis, qua furens uterus cuncta exagitat. Non autem colligatio, vicinitas, pronitas, aut conſenſus; ſed poteſtatis monarchalis ſuperioritas, & partium dependentia vitalis, ſpectanda ſunt. Agunt enim partes rectrices, poteſtate abſoluta, non locorum vicinitati aut ſupinitatibus obligata, quolibet corporis ſitu, æquè truculenter. Et quod longè anguſtius eſt, abſque mediorum inquinatione, ad terminum, ſive ſcopum, illibata pertingit vis rectrix. Vivit ſæpè uterus, tumultuaturq; à morte muliebri, quam intulit. Adeoque Monarchia ſingulari potitur, quam dualitas explicat; nec corpori obedit, cui tum leges præſcribit. Neque enim aliàs, quàm à perturbationibus animæ, violenter ſuccutitur. Quocircà preter ſenſationes odoratus, guſtus & tactus ſingulares, pollet & quodam brutali intellectu, unde furit, fremitque, ſi cuncta ſuis non reſponderint arbitriis. Furit, inquam, ſurſum, deorſum, ante, poſt, vel ad latera ſe torquendo, indicibili doloris cruciatu.

Quam-

Quamdiu autem is furor ſuo coërcetur hoſpitio, dolores locales quidem excitat. Partes enim quas eminus arripit, vel aſpicit, velut crampo ſtringit & ſtrangulat, non aliàs quàm furore in illas concitatus. Memini, me quondam ſtrangulatas ab utero vidiſſe, quorum cadavera livebant, nigricantia iis partibus, quibus doluerant ante mortem. Neque etiam profluvia profundit, niſi inordinata amentia venas ſuas panderet, ad evertendum inſontem vitæ theſaurum. Sic neque nervos & muſculos contrahit, artus claudos efficit, tendines dislocat, muſculos reſolvit, & membranas criſpat corrugatque, niſi ſola regiminis actione, & niſi furore agitatus, dualitatem cum vita muliebri cuſtodiret alioquin, unumquodque quamdiu unitatem ſervat, permanere in eſſe deſiderat. Cum ergo furor extra uterum agit, ſyncopes, Apoplexias, ſtrangulatus, tremores cordis, mortemque repentinam pro ſuo penè lubitu cauſat. At furor ſolius uteri, minus malum. Aſt cum in animam ſenſitivam (cum qua ipſi ſymbolum eſſe oſtendi) transſvolat, veram ſui furoris maniam, ex hypochondrio transfundit. In juvenculis primùm minore voluptate turgidis, menſtrua detinet, ſupprimit, decolorat, & inordinata parit. Tum demum paralyſes, ſpaſmos, palpitationes, tremores & ſyncopes profert, nervos contrahit. Quæ per Coralli tincturam volatilem, oleum ſuccini, ſalem Chalybis, & his ſimilia indies ſano. Mitiora eadem Narcoticis obediunt. Atrociora quoque, majora Chymiæ arcana requirunt. Quæ de regimine teſtium, & uteri jam dixi, non ſegniori privilegio competere ſtomacho, tractatu de Catarrhis, itemque de Duumviratu, multis demonſtravi argumentis, nec aſcendere fumos, ut neque vapores è ſtomacho, ad caput: adeoque impoſſibilem hac in parte fabulam doceri in Scholis. Tractatu item de febribus, & alibi, oſtendi, quo fumo ebrietas fiat: quaque via, in ſinus anteriores cerebri deferantur fumi. Docebo nunc modum fiendi in Apoplexia, caduco, ſopore, &c. ut cum per colligatam aporrhœarum catenam negaverim fieri: ſaltem ſubaudiantur actioni regiminis ſubeſſe. Quorſum repetendum, quod obiter 47.
anteà dixi. Nimirum à teſtibus barbam naſci, hujuſque diſtinctiones, ætates, varietates & colores inde pendere. Quod cum vulgo notum ſit, ſaltem intelligi debere moneo, non fieri vaporem adductum particularium miniſterio: ſed vim conſiderandam, quæ lucis inſtar, totum corpus, vel objecta ſaltem ſua, afficit & diſponit, juxta donum & fines ſibi à Creatore ſeminaliter implantatos. Diradiat ergo à teſtibus, vis quædam per corpus, in Archeum, adeoque & in animam ſenſitivam, cum fœmineum ſexum devotione naturali commendet Eccleſia. Cur ergo 48.
barba in mento, & non in fronte, aut alibi ſuccreſcat? cum ſit teſtium univerſale iſtud luminis effluvium per totum? Res hæc occultiſſimam Philoſophiæ radicem gerit, Tractatu de mortis introitu in hominem demonſtratam. Nam ſciendum eſt, animas agere in ſuum corpus, poteſtate vitalis ſui cujuſdam luminis, quod cum ſit per vitam (in qua præſens ubique eſt ipſa anima) quoquo versùs extentum, anima depingit in illo ſui lumine, ſui conceptus & mandati ideas, ut deinceps per ſpiritus adminiſtros, exſecutioni demandentur in organa. At lumina illa animata, ſive luminares animæ ipſæ, non directo conceptu à nobis comprehendi poſſunt, cum ſint alterius & intelligibilis mundi, velut immediati clientes, quapropter Altiſſimus ſe Patrem Luminum vocat. Nihil enim ſenſus nobis deforis adportant, quod conceptum animæ depingat in phantaſia. Quare tractatu de formis, hanc materiam pro mea exiguitate, in novitate tanti paradoxi attigi, quàm potui luculentiſſimè, alibi adhuc potentius ruminandam. Itaque ne repetitio tædium pariat, ſufficit hic obiter dixiſſe, animas & formas ſubſtantiales, prout item

& ſub-

& ſubſtantiam formalem (quam diſtinguo alibi à prioribus) eſſe quædam anonyma lumina, à Patre luminum immediate condita. Poteſtates idcirco ab animabus dependentes, & miniſtra quædam lumina ſatellitia, hactenus etiam luminoſa eſſe. Oſtendi idcirco per matheſin, ipſa lumina penetrare ſe invicem, reſervare tamen priorum luminum eſſentiam atque proprietates. In rebus verò inferiobus, quibus formæ inhabitant, & poteſtates formales, has ſuum habere lumen actualiter, vel à noſtro Archeo excitabile, non ſecus atque in ovo poteſtas ſeminis actuatur per fotum. Ineſt ergo radicibus pilorum, in mento, poteſtas accretionis, durationis, aliarumque diſpoſitionum, quarum rectrix vis maſcula, unius licet teſtis. Quæ ſanè teſtium poteſtas, licet abſoluta, non tamen niſi diverſimodè in locis recipitur, pro modo ſcilicet & capacitate cujuslibet recipientis. Quantum autem conducit hæc ſpeculatio, pro re medica, transſumam poteſtates venenoſas, in locum vitalium. Quippe non ſunt minus luminares, quàm quæ ſalubres alioqui, ſi à formis ſuis venena immediate profluant. Sunt enim dona vel exteriorum ſimplicium primæ creationis, vel demum deinceps in nobis errore vivendi genita. Eodem privilegio, & poteſtates naturales (puta uteri, ſtomachi, teſtium, &c. partium, radiant ſua lumina per totum, ac penetrant lumen Archei, Actione etiam regiminis, à ſuo lumine pendentis: undè ſcilicet, hic confortatur, infirmatur, alienatur, diruitur, imò perit. Venena ergo in præcordiis, vel alibi nata, agunt vi poteſtatum ſuarum formalium, & luminoſarum, juxta ideam dotalem ſibi impreſſam, afficiuntque lumen vitale animæ ſenſitivæ, Archeo, adeoque partibus inſitum, atque penetrant ſe mutuò, radicali unione, idque vel, contagio veneni permanente, & transplantante innatum partium, formale, atque vitale lumen: vel tantum pro exiguo ſpatio, ut in caducis: cum libertate redeundi vel non, juxta radicis ſuæ exigentiam. Ergo caput nedum præſidet organis inferis; ſed etiam hæc præſident viciſſim capiti, quod manifeſto alibi exemplo per ſuſpendium declaravi. Siquidem medulla ſpinalis, cincta in medio vertebrarum, ſtringi per funem nequit, ut tranſitum ſpiritui motori anhelitus deneget. Pereunt tamen eodem inſtanti memoria, intellectus, ſenſus & motus, propter arteriarum gutturalium occluſionem, etiam ante omnimodam aëris præcluſionem. Undè ſat liquet, lumen aliquod intellectuale manare continuò ab inferis ad caput, cujus interceptione, ſtatim in ſuſpendio, & ſubmerſione, quanquam cerebrum, medulla ſpinalis, ac nervi non lædantur, perit tamen omnis animæ virtus, poteſtas, ac lumen. Ut & in delirio febrili ab inferis ſuſcitato, perit diſcurſus rationis. Eſt itaque reciprocum regimen inferiorum. Fa- 49.
teor lubens, & ab inferis, Scotomias, Vertigines, Surditates, Apoplexias, Epilepſias, cæteraque id genus mala, oriri: non tamen per vapores ad caput delatos; Etenim ſi per œſophagum adſcenderent, ſaltem non niſi aquam ſtillatitiam, & inſipidam darent. Oſtendi autem alibi, ne aqueos quidem halitus ferri poſſe ad planum cerebri, multóque minùs, in ejuſdem ſinus. Vana ergo vaporum, in præfatis morbis, culpa ac reatus eſto. Deinde, neque vapores feruntur è ſtomacho, ad cor, ac caput, per arterias, & nervos, os ſtomachi cingentes. Cum ipſæ Scholæ fateantur, nervorum officium non eſſe, trahere ab exteris. Arterias quidem trahere aërem volunt, ad cordis refrigerium, & fuliginum expreſſionem. Quorum neutrum verum eſſe oſtendi. At ſaltem non iſta heic locum habet, in arteriis deſinentibus in ſtomachum: cum nec è ſtomacho, nec ex abdomine aërem frigidum,

non fuligine pariter gravatum, inſpirare ſperent unquam, ut nec recentem. Imò neque demum, eò ſuas fuligines explodere conveniret, ubi multò nocentiores eſſent ſtomacho, quam detentæ propriis ſedibus. Nam os ſtomachi non ſibi nomen gratis accepit, ut ſit os cordis. Quia potentiora de ſtomacho indicia, ſigna vitæ, ac procellæ perturbationum horribiliores emergunt, quàm aliunde: ergo nec aer hauriendus erat è ſtomacho, multoque minus vapor, tot malorum fomes, & initium, per arterias, vel fuligines, in ſtomachum explodendæ. Id eſt: Non trahuntur vapores vertiginoſi, epileptici, Apoplectici, &c. neque ſponte adſcendunt per arterias. Siquidem ad neceſſitates, & exigentias uſuum creator ineffabilis, omnes rerum ſcopos direxit. Tandem itaque, ſi præfatæ arundines, non trahant noxios & morbificos vapores; multò ſanè minùs ſtomachus mittet, vel explodet illos, per arterias, vel nervum. Cum citiſſimè aliàs ſe poſſet per ructum liberare. Neque enim ſtomachus follis eſt, ut invitis canalibus ſibi conceptos vapores noxios deferre debeat in arcam vitæ. Quinimò paucæ ſunt ſtomacho venæ; hiſque peregrinum eſt, quicquam è ſtomacho mendicare (ut ſuo probatum loco) quarè vapores non feruntur per venas. Quorſum enim allicerent, & reciperent, quod præter naturæ eſt inſtitutum? quomodo vapores inſufflaret ſuos ſtomachus, in vaſa anguſtiſſima, cruore repleta, præſertim quæ non valent trahendo? Conſidero enim ſtomachum, non quidem per modum Galeni, ut ſit ſaccus, vel ahenum nudum coquendis cibis dicatum: ſed viſcus vitale, quod guſtu pollet, olefacit, ferturque diverſis appetitibus, tanquam ſi animal eſſet: & ſubinde quædam ita adſpernatur, ut homo ſæpè mori mallet, quam unam buccellam invito ſtomacho deglutiat. Toti quidem ſtomachus inſervit neceſſario, & vili famulitio etiam cacabi. Sed hactenus, cætera ipſi obtemperant diverſimodè, & niſi auſcultent ſeriò, vapulant atrociter. Juxta illud, *qui veſtrum maximus fuerit, tanquam minimus eſto.* Humili certè miniſterio, ſtomachus occupatur ſedulò: non eſt tamen ſtomachi proin vile famulitium, non magis quam Judæorum Pontifici, Laneonem egiſſe: ſed ſtomacho collatus, vitæ quidam perſonatus, cum auguſta majeſtate. Si nervus, arteria & vena ſtomacho inſerta videantur: clientelæ nimirum, & retributionum potiùs ſigna, quibus ſe viſcera ſtomacho obſtricta fatentur, quàm quod illi ſint addita in gubernaculum, malum & carbaſa. Imò nec ſanè velim hunc principatum ita ſtomacho deferri, quaſi ipſius membranæ totum competat illius reipublicæ imperium. Ex Splene namque & ſtomacho unicum facio connubium, & thorum unum. In quo, Spleni vices mariti tribuo, primorum motuum, & ſtomacho, primi ſenſus. Eſt ergo ſtomachus, lienis, & lien ſtomachi complementum, ſub unico thoro amborum, eſt principatus unius duumviratus. Non ſat tamen admirabile unquam, quid rerum Dominus in nudis Menyngibus, utero, ſtomacho, pericardio, &c. in membranis inquam prævideris, contemplari ceſſo: niſi quod in abjectis coram homine, conſuaverit Deus, ſua conſtituere mirabilia. Cujus nomen ſanctificetur in æternum.

DUUMVIRATUS.

1. SOmnus Opinio à poteſtate ſomnifera, & non à defectu eſt. 2. Scholarum de ſomno. 3. Oppugnatur opinio veterum. 4. Contradictiones. 5. Opiatorum quidditas. 6. A nervorum ſitu oſtenditur impoſſibilitas Theſeos. 7. Opiato ſtante intra ſtomachum, ſomnum advenire. 8. Ab opii effectu. 9. Sulfur è vitriolo docetur. 10. Aliquot abſurda, theſin Scholarum comitantia. 11. Subterfugium ridiculum. 12. Somniis quando fiat. 13. A crapula cur dolor capitis. 14. Dolor à contractura menyngum, abſque vapore. 15. Theſis pro Duumviratu. 16. Concluſio.

1. POETA ethnicus, moraliter, imò cenſu ruſtico, ſomnum vocat gelidæ mortis imaginem. Aſt ego, cum ſciam ſomnum poteſtatem naturalem, à ſtomachi principatu, in cerebrum dimiſſam, & vi Regiminis demandatam, ut traderetur in executionem, Chriſtianus credo DEUM, ſemper ſanctificabilem, dum intenderet fabricare mulierem è coſta, immiſiſſe in Adam ſomnum. Non quidem tanquam ens privativum: ſed facultatem actualem, realem, ac merè poſitivam. Ideoque poteſtatem dormiendi eſſe vitalem, neceſſariam, & deinceps naturalem. Non credam enim, Deum in homine feciſſe, mortem, ejuſvè imaginem. Nec decebat mortis imaginem præcedere peccatum, mortiſque occaſionem. Equi-
2. dem Scholæ docent, ſomnum cauſari à vaporibus, è ſtomacho ſublatis in Cerebrum, oppilantibus, ſive intercipientibus meatus ſenſuum, motus, loquelæ, judicii, &c. Quæ ſanè adhuc adoleſcens, ridi-
3. cula cenſui. Nam revera, ſic morbus ante peccatū fuiſſet. Quia ſomnus morbus eſſet. Flatulenta nimirum, & vaporaria fuiſſet paralyſis, & temporanea Amentia, in corpore tum adhuc impaſſibili, atque vita immortali. Turpe eſt itaque, adhuc doceri ſeriò in Scholis, Paganiſmi ſtoliditates, præſertim à Chriſtianis, melius inſtructis. Imo Scholæ in propoſita ſua
4. Theſi errant. Nam dormientes ſub ſomno ſeſe movent, revolvunt, deambulant nonnulli, pulicis & cimicis ictus ſentiunt dormiendo; ſic ut indè expergiſcantur: alii etiam loquuntur, atque appoſitè non rarò reſpondent. Tandem ſicut Scholæ malè ſibi conſonant, dum ſomnum, & inſomnes Catarrhos, eadem radice, cauſis, atque fiendi modo confundunt: Ita poſtquam Catarrhi deliramenta exploſi, aſſignatas quoque ſomni cauſas, tanquam inanes fabulas rejeci. Poſtremò, & Scholæ ſibi manus inferunt, dum ab opiatis, rebus (ut ajunt) frigidiſſimis, omnemque potius
evaporationem cohibentibus (plus ſal- 5.
tem quam Coriandrum, vapores pro Catarrhis fingitur compeſcere, &c.) ex ſui natura promtiſſimè, ſomnum, ſoporem, imò & necem, adferri docent: eóque celerius, quò opiatum fuerit profectioris frigoris in qualitate & quantitate. Adeoque quo plus ſincerioris opii fuerit ſumtum, pluſque intus frigefactum: eò copioſiores, magiſque continui vapores à ſtomacho, (etiam clauſo licet œſophago) ferrentur in caput. At ſtupidum ſanè commentum eſt, quod ſomnus à frigore fieret. Nec intelligibile, quomodo unicum opii granum ſat frigoris in ſtomacho cauſet, ſatque vaporis actualiter frigidi in caput egerat? Quomodo item frigoris erit, vapores ciere, potius quam compeſcere? Sed hæc per regulam falſi
donata ſupponamus. Ac vapores ſomni- 6.
feros, à cibis ſurſum deferri: nervos quoque ſenſuum atque motuum authores, his vaporibus oppleri. At utinam prius conſideraſſent, quod nervorum radices, ſive primæ extremitates, ſint cerebro continuæ, & medullæ ſpinali: quodque alteræ nervorum extremitates, deſinant in muſculos exteriores, vel in ipſa ſenſuum organa: atque adeò idcirco vapores ſomnolenti priùs deberent materialiter penetrare, & plane imbibi, in Cerebri, &

ſpinalis medullæ ſubſtantiam, & utramque obſtruere, priuſquam quod ſomnum, ſub Scholarum theſi, patrarent. Et qua via hujuſmodi vapores vergerent à ſtomacho, penetrarentque trans totam Cerebri ſubſtantiam, quo uſque ad ipſam nervorum penitiſſimam atque prorſus continuam radicem, Cerebro inſeparabiliter connexam, pertingerent? Denique quomodo expergefactus, ad excitantis lubitum, ſolvi atque liberari poſſet tam celeriter ab iſtiuſmodi impedimentis? quidve illos vapores ibidem detineat per tot horas, abſque ſui conſtrictione, ſive condenſatione in aquam, ſiquidem ſemel conſtrictis iſtis vaporibus, pateret aditus ſpiritibus qui ſomnum ſtatim excuterent? Quidve demum impediat, ne continuò novi vapores, ad eadem nervorum principia contendant, ibidemque coagulati, pariant neceſſarios Catharros quotidianos, & indubias paralyſes? Certè ſi Anatomicus, aut vir ſanæ mentis hæc ſemel ruditer ſaltem contempletur, debet neceſſariò has ethnicorum fabulas cum ſtupore admirari, præſertim quod nullam cum conſtitutionis noſtræ principiis connexitatem habeant. Contingit etiam quempiam multoties unica nocte expergefieri, ſurgere, & rurſus indormire: adeóque fermè ad lubitum totidem eſſent nervorum unius noctis, imò unius horæ obſtructiones. Tranſeo interim, quod ſomnus excitetur adhuc materialiter exſiſtente opiato intra ſtomachum: pro ut invita ſæpius commonſtravit experientia. Ergo vel tantillus, ſoluſq; odor opii, deberet effumare in Cerebrum: vel ſe ibidem deten-
7. to, tranſmittere vicarios ſomnolentos vapores. Non enim prius. Quia antequam opium, ſenſum guſtus, vel odoratus, feriret, opium in lingua, palato, naribus, atque faucibus perciperetur continuò, & ante ſomnum. Quod non fit. Quin-etiam ſulfur vitrioli, ſummè ſoporiferum, fixum cum ſit, vapores in caput vibrare nequit ſuos, ut neque vicarios à ſe dimittere ſui compotes. Profecto ſuſpicor, Græcos ſomni authores, ſive pergræcatos, dum ſe ebrios, perciperent ſomno deditos, æſtimaſſe, omnem ſomnum non aliundè derivare: nec niſi à cibo & potu, ne quidem ſummo mane, digeſtiſque jam cibis amplius ſomnum obrepere poſſe. Reperio quoque in Scholis, cauſas materiales vertiginis, nequicquam à cauſis ſomni naturalis differre. Quæ cuncta alibi de Catharris, probavi meras inſcitias, inſulſosque conſenſus, indagandi ignaviâ, & ſubſcribendi promtitudine ortos. Sed ſodes, quænam vis tam frigida ineſt opio, quæ me invito, & ſatis calefacto, ſomnum faciat?
Si frigiditas vaporum; cur vina à prandio 8.
ſomnum cient? An ergo frigidi & calidi eſt unica identitas ad conciliandum ſomnum? Cur ergo opio ſingulariter addicitur frigus? Cur calida non æquè cenſentur narcotica, & dormitiva? Cur lethalia papavera ſomno à Poëtis decantata, non aliam præter frigus vim recordari ſuaſere? Cur amaricat opium? & amaror in Scholis prædominans calidus cenſetur? Itaque alterutrum eligant Scholæ, eſt neceſſum. Nempè. Vel, quod frigus opii non ſit excedens, & per conſequens opium ſomnum non faciat per frigus: vel quod amaror ſit fallax caloris indicium in Scholis. Cur enim frigida portulaca, pro ſuo tertio gradu, non eſt ſomnifera? Cur manipulus portulacæ non æquivalet binis opii granis: cum opulentius frigus ſit, ac potentius refrigeret, in tanta particula, quàm in tantillo opii? Quarè Solanum dementat, non autem ſuo frigore ſomnum parit? Ego autem in opio, ſalem acrem ſudoriferum, & amarum oleum invenio, longè ab opii odore recedens, attamen ſoporiferum.
Sulfur vitrioli verò, eſt dulce, mel- 9.
lis inſtar, abſque odore, vapore, & furore opii: quia in ignis cruciatu fixum, excellens calidum, & ſomniferum. Sunt enim qui è Colcotare pulverem ſua ſalſedine privando abluunt. At propemodùm eſt inefficax, utcunque vana promittendo, ſten-

ſtententur Tyrociniorum Scriptores. Fit enim legitimum, & quod philoſophorum vocant, è ſpiritu viridi vitrioli: qui per repetitam cohobationem, ultima ignis tortura expreſſus, & inſigniter volatilis, coagulatur, atque fixatur. Quod præſtat vulgaris ſal armeniacus, qui inde poſtmodum auferri debet, per ſpiritus vini repetitas diſtillationes. Id ſulfur inter Arcana, ad vitam longam, & catervam aliquot morborum fugandam commendabile.

10. Multos itaque adhuc loquentes poſt trium momentorum ſuſurrum, ſomnus occupat. Quomodo ergo in his, tam repente, omnium nervorum conſtipatio præſto erit? quare demum ſomnus citius obrepit jacentibus, quam ſedentibus, cum alioqui motus vaporum ab inferis longè facilior eſſe debeat in corpore erecto, quàm in cubante lateraliter? Quinetiam etſi donetur, omnes æqualiter nervos, & ante ſomnum conſtipari (quod tam eſt inſulſum, quàm ridiculum) atqui undè poteſtates mentales per ſomnum ſopiuntur? niſi animam neceſſariò ſuum hoſpitium in arca Cerebri, ac prope nervos, poſuiſſe mandaveris? Atque ſinus Cerebri, proindè toto ſomni intervallo, non quidem ſpiritu animali: ſed peregrinis, crudis, craſſis, & morboſis vaporibus repletos, ipſoſque diſcurſuum Authores tantiſper feriari, dormire, vel procul evagari? Libertari autem omnia confeſtim inde organa, ad ſonitum, aut lubitum excitantis?

11. At audivi ſomnum excuſari per titulum ordinarii effectus, quique alioqui morboſus eſſet, niſi quotidianus, atque ſolitus. Inventum iſtud anile obriſi. Quod primus ſaltem ſomnus, ſive peccati pœna, ante crapulam, in hominem miſſa eſſet. Dein, quod nuſpiam malum, quod in ſe morbus aut malum eſt, minus malum ſit, quia ordinarium. Eoque dato, nunquam ſomnus viribus languentibus ferret ſolamen, ſed perpetuum laborem.

12. Ego autem, poſtquam ſemel animæ cujuſdam lucem, aliqua repræſentatione viderim, aut ſenſerim: Intellexi ſomnum fieri, dum Splen propriè inſudat nutritioni, cum recreatione ac voluptate. Tum nimirum veniam dans ſeriis ſuis imaginationibus, ſe totum demergit oblectando in plenam fruitionis quietem, ex ſaturitatis nempe ſuæ percepta ſuavitate, & reſtituti ſibi fermenti ſtomachici libertate, incumbit perfruendis deliciis: ideoque & digeſtio in ſtomacho, eſt infelicior inter dormiendum, quia tardior. Quapropter fruitio, & ab opera feriatio, primus in tota natura ſenſitiva optatus ſemper fuit. Vanæ idcirco atque ludibrio plenæ, cogitationes primo ſomno. Dum phantaſia Splenis, ſive ſtomachi abſtrahitur à cogitando, de vegetante neceſſitate. Quæ mox hoc tractatu clariùs elucidabuntur.

Interrogatus humoriſta à crapuloſo, cur manè ſibi caput doleat, ſiniſtro cornu, ſupra frontem, ad majoris thaleri fortaſſis amplitudinem? Promtus ille reſpondet, conſtare per Anatomen, orificium ventriculi, inclinari ad ſiniſtrum latus: doceri quoque per multa jam ſecula, quod vapores doloriferi ferantur è ſtomacho in caput: doleant autem, quia acuti, acres, atque mordaces, è vino relicti: Itemque quod ejuſdem lateris ſervent perpendiculum, nec extravagari permittantur. Quo dicto, Galeniſta attollit ſupercilia, chlamydem ſuccutit, ſuæque animæ gratulatur, quod credulus alter, tam mendoſa fabula, ſibi ſatisfactum autumet. Etenim quod dolor frontis à ſtomacho rectitudinem lateris obtineat, eximium aliquid, pro actione Regiminis & duumviratu, occultat. At nemo cogitavit, iſtud fieri non poſſe, abſque vaporum commercio actuali. Nam inprimis vapor nullus, è ſtomacho ferit caput; ut neque ullus etiam acer eſt, ſalſus, amarus, vel ponticus, prout alibi de Catarrhis. Quoniam dolor, de quo jam, eſt continuus, tam jacenti, quàm ſtanti, aut ſedenti, & citra ructus neceſſitatem. 13.

Sin autem hic quandoque comitetur, nihilo tamen minus, magiſve infeſtat dolor: nec etiam vaporum ulla proinde ſentitur acrimonia, ſalſedo, amaror: niſi quod in orexi ructus ſit acidus, ac tum præcipuè vix dolor adeſt unquam in capite. Quinimo ſuppoſito vapore, juxta Scholas, ſaltem gula tenet medium ubique colli & faucium. Eapropter ergo vapores, ſi qui eſſent, ferirent recta mediam baſim cerebri: non autem frontem, multoque minus ſiniſtrum latus ejus; nec adſcenderent in decumbente, ſed per os, & nares efflarentur vapores. Quia etſi darentur adſcendere uſq; in planum (quod nullum eſt) infra cerebrum, attamen non penetrarent ad ſinus, abſque lethali ſpirituum confuſione. Atque omnium minimè pertingerent vapores indeſinenter ad menynges: quarum tamen ſenſatio dolorifica cenſetur; non autem cerebri. Imò ſentiretur dolor, odorque ferentis vaporis, magis mox ſupra palatum (ubi falsò ſupponitur cerebri planum) quàm in fronte, aut ſub cranio. Quod falſitates tamen arguent, quotquot unquam hoſce
14. dolores ſunt paſſi. Ignorarunt ſcilicet Scholæ, actionem Regiminis, citra vapores contrahere menynges, qua parte placuit animæ Duumviratui (ut libro de Lithiaſi cap. de ſenſatione) itaque nonne potius doleret ſummus vertex, quàm frontis latus? prout in hemicrania? Quippè eſt vertex, gulæ perpendiculum. Unde clarè conſtat, caput non magis à ſtomacho per vapores aqueos lancinari: quam mentum à vaporibus teſtium in barbatis, non autem in caſtratis. Denique doleret potiſſimum cerebri baſis, quam vapor primum attingeret: & non menynges, ſive cerebri membranæ. Dein nervi recurrentes palati, linguæ, &c. afficerentur truculenter, priuſquam ſiniſtrum cornu frontis, ſub cranio. Nec tandem iſti vapores, ſeſe clauderent ſub pericranio, vel ſupra menyngum alteram, unius taleri circino. Nec imo uſpiam hemicranium pro capitis ſemiſſe, multoque minus ſubinde pro dextero latere cauſarent: quin potius recta adſcenderent, æqualiterque ſemper è gula totum pariter caput afficerent: cum deſint porticus, quæ iſtos vapores, tanquam per tubos, nunc hac, nunc iſthac, deducant. Cur enim lac febrienti dolorem capitis adfert juxta Hippocratam, ſi ſeri lactis vapores deberent hi potius lenire dolores? Cur Cephalalgiam pacat novus cibus, cum à recenti cibo (præcipuè comitante vino) deberent acres potius, quam mites, inſtar lactis, exhalare vapores? Ergo conſtituto jam ſemel dolore, paſtus non ſedaret dolorem, ſed potius excitaret, novumque conderet. Quæ cuncta cum refragentur Theſi, & experientiæ; convincunt etiam, præfatum dolorem, citra vapores, per nudam actionem Regiminis, è Duumviratu procedere. Miratus ſum pluries, neminem hæc ante me, ſeriò adhuc meditatum: ſed veterum traditis fabellis, ſubſcriptum continuò per omnes omnino, & per omnia. Verùm tractatu de Catarrhi deliramentis oſtendi, nugaces has vaporum è ſtomacho propagines, ergo etiam ſomno dicatas vaporum cauſas. Probavi denique jam ſuperius, eſſe actionem Regiminis in ſuperiora non minus, quam hactenus putatæ ſunt ſuperiorum actiones in inferiora. Tum quoque obiter dixi, è præcordiis emanare potentiſſimam agendi craſin in morbis, quos vetuſtas hactenus ſoli dicavit capiti.

Nunc pro Theſi ſtatuo Duumviratum actionis Regiminis præſidem, habitare in hypochondrio, Splene ſcilicet atque ſtomacho: partibus, inquam, quas cloacam teterrimi humoris, & ſaccum impuriorum ciborum æſtimarunt Scholæ. Quatuor itaque in tanto paradoxo probanda veniunt, ſcilicet, 15.

1. Quod Duumviratus toti imperet.
2. Quod Spleni & Stomacho, ſit Phantaſia, Venus, &c.
3. Quod ipſi ſit ſomnus, vigilia, &c.

4. Quod

4. Quod ibidem ſit animæ hoſpitium. Quæ quatuor quaſi in unicum punctum concidunt. Philoſophi unà cum Aſtrologis, Splenem dicarunt Saturno, de aſtrorum parenti, ceu vitæ principio inchoativo. Galeniſtæ verò, qui ſibi in pleriſque contradicere ſoliti, Splenem partim fecere cloacam perverſiſſimæ, excrementoſæ, atque mentitæ bilis atræ: partimque receptaculum amentiæ, non quidem ob materiam in ſe melancholicam: quinimò propter conceptualem quandam irrationalem, atque peculiarem concitationem: quandoque ideo hypochondriacam paſſionem nominant. Atqui cum juxta illorum axioma, ejuſdem partis atque poteſtatis, ſit functio ſana, cujus eſt
16. vitiata; ac viciſſim. Concludam inde, etiam invitis Scholis, imaginationem quandam ſanam atque integram deberi Spleni, ſi vitiata atque præcordialis melancholia inde promanet. Intelligunt nempe plures ſe dementare, ac velut incipere, dolentque ſe non poſſe inhibere ejuſmodi phantaſias, noctu diuque importunas. Adeoque velut duplici mentali conceptu æſtuant. Sic nempe, quos rabioſus momordit, atque in aquarum metum (quem morbum hydrophobiam proin dixere) delapſi ſunt, accuſant invitam rabiem, quam præſentiunt, prædicunt, atque monent adſtantes ſibi caveant. Reſpondent id contingere, non quidem, quia ibidem hoſpitetur aliqua vis imaginatrix: ſed quod inde fumus atræ bilis in caput, thecam poteſtatis phantaſticæ, efferatur. Quæ ſanè, cum ingentis ſint momenti, decet peculiari tractatu de anima, ejuſque ſede, throno, ac hoſpitio, examinari.

TRACTATUS DE ANIMA.

1. Commendatur animæ tractatus. 2. Quid Scholares averterit ab hac meditatione. 3. Cognitio animæ non pro epilogo tradenda. 4. Difficultates putaticiæ Scholarum. 5. Cognitio rerum cur poſtponenda. 6. Per exemplum ex aqua petitum. 7. Actiones mentis in corpore. 8. Quid deceperit Anteriores. 9. Deſtitit Author ab incepto. 10. Conſiderabilis circa mentem.

IMperium ergo Duumviratus integrum, cum ex anima vitali vigeat, poterunt profectò tres præfatæ theſes probari abundè per quartam. Modò enim conſtet, ipſam animæ ſedem eſſe in Duumviratu: hujus principatus quoque ſupra reliqua membrorum atque viſcerum ſtationes, obviam venient. Quocirca hic obiter de anima tractabo, quanquam aliis ante me Scriptoribus, animæ tractatus extra Phyſicam ſit relegatus, potiſſimum in ordine, ad cognitionem Theoriæ medendi: Ac tametſi tot undiq; amentiarum acribologiæ nos infeſtent, Enimvero cum nullam opem ex prædeceſſoribus meis ſenſerim: ſed labor & dolor tranſierint intima mei, priuſquam quæ ex gentilitate hauſeram, deponerem: Cenſui, eapropter omninò, me non ſtringi ad methodum eorum, penes quos nondum quicquam reperi, quod in naturæ initia, vel proprietates, rapi poſſit, aut debeat. Meopte ergo libertatis in- 1.
tuitu, conſideravi, quod ſcibilium nil æquè nobile, ac eſt ipſa animæ cognitio, à qua, ut omnis reliqua cognitio, ſuum obtinet fulgorem: ita etiam termini omnes diſtinctam ſuam metam. Quicunque enim ineptus eſt initio, comprehendere mentis immortalis motus, exercitia, effectus, & quidditatem; inhabilis quoque erit, ad intelligendum naturæ arcana, à mente remotiora, quam eſt ipſamet à ſeipſa: Ideoque vix poterit ire ad ea, quæ ſibi intuebitur aptiora. Ille verò, qui prius hauſerit animæ præludia, combibitis poſtmodum naturæ ſuccis, in reditu, majoris erit capacitatis, quàm erat priore obiter lectione.

ne. Ne tamen videar ut exlex, gratis calamum in mentem ante morborum explicationem torſiſſe, dicam quæ me ad hoc moverint. Inprimis namq; (etiam pro conſideratione phyſica) meditatus ſum, quod mens ſit naturæ humanæ apex, & conſtitutæ humanitatis perfectio: quodque ideo eſſet decentius, ſuam cognoſcere animam, id eſt, ſemetipſum ex anima, quam inquirere rapſodiâ proprietatum corporearum, harumque è notione, cognoſcere velle ipſam mentem. Siquidem eſt mihi viſum, quod ſemel cognita tenuiter ſaltem anima, reliqua inferiora, & ſubſtituta pedibus noſtris, adjiciantur nobis. Nulloque quaſi negotio, aut labore ſaltem ſobrio, comprehendantur, quæ antea ad ſingulos paſſus, de vero, licito, ſimili, juſto, proportionato, agente, paſſione, prioritate, appropriato, mutatione, vel alteritate, ſuſpiciones ſuſcitabant, vel deſperationem movebant, vel tandem nimio conſenſu in fallaciam, clauſis oculis
2. ducebant ſuos ſequaces. Unde deterrebantur ab indagandi labore, non tam per ignaviam, quam per metum ſuſpenſi progreſſus: ideoque januæ ſciendi clauſuram ad ulteriora obſerabant. Clarum enim atque indubium eſt, quod homo nequeat ſeipſum cognoſcere, niſi prius animæ cognitionem hauſerit. Quippe ſine anima, eſt homo merum velut cadaver. Itaque & ipſamet cognitio animæ, ut timorem Dei, in anima ſigillat: ita & Sa-
3. pientiæ initium adducit. Si ergo initium Sapientiæ, à cognitione animæ ſuſcitetur, non eſt tradenda animæ aliqualis doctrina, pro Phyſices epilogo, pro more olim ſervato. Nam falſum eſt, quod rerum caducarum cognitio, facilitet nobis mentis noſtræ intelligentiam. Quin potius ſciant experti, quod mentis cognitio, etſi procul abſceſſerit à conceptu corporum ſublunarium: attamen ſe extollat, quoties ſeſe applicuerit ad ſcientias humanas, vel artes quaslibet. Nam qui ſemel, ac obiter tantum, expertus fuit animæ introverſionem, ſive extaſin, novit poſtmodum, ad quæ animam ſuam adpoſuerit cum deſiderio. Non contra. Quoniam etſi quis multarum rerum nactus ſit ſcientiam: non tamen proinde aptus erit introverſionibus mentis. Itaque cum pace cunctorum ante me, dico, meditorque planè neceſſarium, quod homo primum cognoſcat ſeipſum, exin diſcat timorem Domini, qui illum ad veram ſapientiam eriget, ad quam cognitio caducarum rerum harumque defectuum adjicietur, tanquam conſequens ad præmiſſas, vel tanquam adjacens ad principale. Prædeceſ- 4.
ſores, poſt rerum quidditates, reſpexerunt tum prius in animam præpoſtero modo, ob duas præſertim rationes. Quarum prior eſt, quod animæ cognitio ipſis viſa ſit longe difficilior, quàm aliarum rerum quarumcunque. Altera. Quod mentis cognitio ſperari atque haberi poſſet, ab indagine rerum externarum, proprietatumque corporalium examen. Sed tametſi horum prius ſit verum: alterum tamen nullatenus eſſe poteſt. Nam ſi animæ cognitio ſit entis abſtracti, & ſpiritualis: ſaltem ea nequit ulla rerum corporalium ſpeculatione, in nos traduci. Quippe ſolus Deus, immediatus faber, & Princeps mentis, ac vitæ vita ipſa. Ergo aliunde cognitio noſtri ſperari nequit, quàm à ſuo fonte, & Rectore. Siquidem cognitio abſtractorum ſpirituum, toto diſtat cœlo, à caducorum ſpeculatione: cum non participent in ullo principiorum, aut proprietatum communi ſymbolo. Igitur corporum quidditas nequicquam ſcientiæ vel luminis continet, ut anima ſeipſam agnoſcat, aut intueatur, niſi per abnegationem, quæ cognitionis quædam eſt deſperatio & proſcriptio. Undè quoque nullum ſibi lumen acquirit deſurſum, vel è contra ſui, vel etiam tanquam è chalybe & ſilice, ſibi lumen intelligentiæ excutit. Eo quod modus cognitionis animæ ſit mendicandus à Patre luminum, nec aliundè. Quia divinæ voluntatis beneplacitum fuit, quod

quod homo ſui cognitionem non aliunde peteret, quam ab initio & fonte ſui: qui eſt totius Philoſophiæ principium, medium, finis, ſcopus, & ſummus verticalis apex: ad quem omnis cognitio eſt adjectitia. Quinimo ſunt rerum ſublunarium cognitiones eſſentiales, & à priori, æquè tenebroſæ, tectæ, & difficiles; atque eſt ipſa Mentis immortalis conceptio, ſi eſſentiæ rerum à priori, earumque cauſæ ſint ſoli Deo cognitæ. Ergo ſimpliciter falſum, quod cognitio Mentis ſit rerum nuda cognitione difficilior, aut poſtponenda ideo. Quippe omnes ſunt nobis æqualiter ignotæ. Quia entium quorumcunque quidditas, eſt eorum veritas præciſa, clauſa verſus nos,
5. & patens ad Infinitum. Idcirco ad ſtateram dimenſa rerum eſt cognitio. Omnes res corporeæ, ſunt Menti noſtræ primariò extraneæ, ac peregrinæ. Ideoque remotiores à mente, quam mens à ſemetipſa. Quinetiam cætera, non niſi per mentem, & prius in mente, ſunt cognoſcenda. Proinde enim rerum quarumcunque cognitio, eſt tantum quædam obſervatio, unde formamus diſcurſus, pro cujuſque capacitate. Quare etiam omnis ejuſmodi obſervatio, hincque petitus diſcurſus, utcunque politus, eſt tantum à poſteriori, longéque minus illuſtratus, quàm ſit obſervatio habita de mente.
6. Quippe quis unquam mortalium novit, quid ſit aqua? quæ tamen creatorum eſt maximè obvia, aperta, viſibilis, & translucida? Tantum enim de ea ſcit ruſticus, vel Idiota, quantum Philoſophus. Nempè æqualiter illam concipiunt, per obſervationem ſenſuum: quod ſit corpus grave, liquidum, humidum, digito cedens, fluidum, amotoque digito ſe recludens, caloris ſuſceptivum, extenuabile in vapo-
7. rem. Nemo tamen novit internam aquæ quidditatem, vel quare liquida ſit, aut humida. Perinde videlicet ſcimus mentis circumſtantias, vitales, & intellectuales, quæque ſuum hoc ergaſtulum diſponunt in varias alterationes, producuntque non rarò aliquid ſeminaliter extra ſuum concretum. Qualiter dum prægnantis appetitus, producit ceraſum in fœtum ſuum, quotannis effloreſcens. Quod etiam adhuc plus de anima ſcimus, quam de aqua, eſt quod per fidei revelationem ſcitur. Videlicet quod mens ſit ſubſtantia ſpiritualis, incorporaliter etiam per ſe ſubſiſtens, immortalis, vivens, ad imaginem Dei condita, immediatè per ipſum Deum, dans ſenſum organis, ut & motum; quæque ſeparata à corpore, ſentit abſque organis pro nutu, potens etiam movere extra ſe, & coërcita corpore, producere poteſt ens extra ſe (ut de prægnante jam oſtenſum eſt) intelligens, etiam volens, ac memorans, &c. Quarum proprietatum & functionum obſervationes, longè fortiores ſunt, quàm ſit aquæ cognitio. Alioqui res omnes, atque ſingulæ, intrinſeca intellectione, nobis æquè ſunt ignotæ ac imperviæ. Quod autem ſeduxit Anteriores exiſtimando aquæ cognitionem faciliorem eſſe, quàm mentis, proceſſit ab opinione, Quod viſibile neceſſariò ſit notius invi- 8.
ſibili. Sed non diſtinxerunt notionem obſervationis, à cognitione interna quidditatis, juxta quam res cunctæ nobis æqualiter ſunt ignotæ. Neſciverunt inquam, quod cognitio obſervationis non introducat intellectum, in rei quidditatem: ſed tantum erigat ſcientiam putativam. Alioqui namque Intellectus, cauſas anteriores in eſſentia perciperet. Tum etiam à ſimplicitate aquæ ſunt deceptæ. Quam ſimplicitatem cum unitate cognitionis, nobis ignotæ, confuderunt. Dum interim mentis obſervationes ſint numero plures, atque fœcundiores, quarum cujuſque proprietas negat cognitionem à priori: putarunt idcirco, plures impoſſibilitates in mentis cognitione ſubeſſe, quàm in corporis ſimplicis. Adeoque tam ſolus numerus in mente, quam viſualis frequentia corporum, difficulta-

tem illis peperit. Cum tamen alioquin, in entis entitate, tam ſit intellectualiter ignotum
9. viſibile, quàm eſt inviſibile. Intendebam enim mentis doctrinam intellectivam tradere, ut homo primordialiter ſemetipſum agnoſceret, quantum poteſt, ac dein ex ſimulacro divinitatis diſcat contemplari res ſe inferiores. Sed cum id conarer explicare, per actus mentales orationis, id non fuit mihi liberum: quod teſſeram meæ abjectionis, ſuperare cenſerentur, obmiſi illum tractatum lubens. Aliis idcirco me fœcundioribus, ſat eſto digito demonſtraſſe, chriſtianam naturæ Philoſophiam non admittere, velle res caducas, alienas, procul remotas, quarumque cauſæ à priori ſunt abſconditæ, & neſcire interim, quis ſim ego contemplator, qualis ſit intellectus, quomodo formetur atque ſubſiſtat actus intellectua-
10. lis. Præſertim quod res quælibet non concipiatur, qualis in ſe eſt: ſed per modum recipientis. Id eſt, concipientis. Itaq; ante omnia ponderandus mihi videbatur recipiens, affectans rerum intellectionem, quis, qualiſve, qualiterque diſpoſitus, intellectus, in actu comprehenſionis. Quæ demum theca ſit intellectus, ejuſque capacitas, vigor, & modus. Quomodo denique potentia, à ſe quidem indiſtincta, trahatur, atque deſcendat in functiones, & organa ſibi alligata, & ſuppoſita. Poſtremò, priuſquam ſciam an ipſum intellectum ſit verum & bonum: an verò in me, aut propter me, non ſit in ſui entitate mutatum concipiendo, alienatumve à ſuo eſſe, undè ipſa entitatis veritas larvam peregrinam aſſumſiſſet. Cenſui omnino, iſta elucidari debere per actus intellectuales: quos nec alibi promtius, vel felicius mendicari poſſe ſtatui: quam per praxin. Id eſt, ex mentali oratione ſilentii. Illam verò decernent, ac ponderabunt alii juſtius, quàm ego. Atque in hanc proinde arenam nolui lubens deſcendere.

DISTINCTIO MENTIS AB SENSITIVA ANIMA.

1. Commendatur Tractatus de Mortis introitu in naturam humanam, tanquam neceſſarius pro mentis cognitione habenda. 2. Remittitur lector quoque ad tractatum de ortu formarum. 3. Mentis ab Euangelio probatur immortalitas. 4. Orditur telam contra hodiernum Atheiſmum. 5. Leon. Leſſius tantum deſcribens, reſcripſit ex Auguſtino de immortalitate animæ.

1. INprimis Libro de vita longa, ad longum demonſtravi, mortis introitum in naturam humanam ſuas habuiſſe cauſas in natura, per media vetita, & extra intentum Creatoris tergloriosi: ſemelque intrò perreptatam, admiſſamque mortem, licet ea non eſſet ex creatoris intentione, deinceps fuiſſe continuatam, atque inexorabilem, neceſſitate naturæ: atque inde à Creatore nedum permiſſam ac conſentitam, ſed & mutato naturæ ſtylo admiſſam, imò etiam velut mandatam, ſub melioratione introducta, regenerando per divinam baptiſmatis gratiam. In quo tractatu demonſtravi neceſſitatem animæ ſenſitivæ, quæ aliàs ſub immortalitate erat fruſtranea. Undè nimirum introducta eſt lex in membris, contradicens legibus mentis immortalis. Receptaque eſt tota totius naturæ centralis, atque inexcuſabilis corruptio. Quam ideò novam atque inauditam prioribus ſeculis doctrinam, præſuppono inde petendam, ſi modo mentis noſtræ cognitio deſideretur. Etenim ut modò ſic eſt à ſemetipſa, ſuoque eſt initio alienata, quod videatur modò animæ ſenſitivæ imperiis auſcultare, quæ tamen in ſui eſſentia, ſubſtantia, atque realitate, eſt immutabilis; ita ſanè incipientibus, vel

vel reſipiſcentibus, ut addit cognitionem
mediorum, quibus eſt lapſa, atque penitus
degener facta: Ita quoque præſupponit
eandem doctrinam, velut baſim cognitio-
2. nis ipſius. Denique de Ortu formarum
oſtendi pariter, quantum hæc anima ca-
duca, ſenſitiva, atque mortalis, in nobis
diſtet à mente immortali: Quod certè
non minus, quàm infinito modo fieri, eſt
indubium, dum Mens nimirum ſit ſubſtan-
tia, non mortalis: ſenſitiva verò, nec ſub-
ſtantia ſit, ut neque accidens: ſed creatu-
ra neutra mortalis, & in nihilum periens,
3. deque natura luminum. Quæ doctrina
pro parte eſt Euangelii, de vita & morte
æterna animarum loquentis: ſive quę cen-
ſet animam humanam Dei Imaginem,
nec in poſterum interiturum: ad diſtin-
ctionem animæ pecuniæ: quæ ſcilicet
cum vita ipſa, in nihilum revertitur, non
ſecus atque lumen candelæ. Pro altera
autem parte, eſt præſens doctrina planè
paradoxa. In quantum anima ſenſitiva
relegatur extra prædicamentum ſubſtan-
tiæ, & accidentis. Inprimis enim, de-
monſtravi animam ſenſitivam, atque bel-
luinam tam in brutis, quàm quæ in nobis
eſt, non eſſe infinitam, atque immorta-
lem, vix neceſſe eſt, cum nemo ambigat,
quin omnis res naturalis genita, etiam ſit
corruptioni obnoxia, per legem naturæ.
4. Mentem autem humanam eſſe immorta-
lem poſthac, de fide tenemur credere. Ad-
eoque quod mens humana ſit ſubſtantia
permanens, ſive ſpiritus poſt ſeparationem
à corpore, in ſe ſubſiſtens, atque vivens,
non eſſet Chriſtianis inculcandum, aut
demonſtrandum, quibus intellectus eſt in
obſequium fidei ſubactus, niſi in medio
noſtri, & Eccleſiæ hypocritis potentiſſi-
mus nuper Atheiſmus conſurrexiſſet, qui
per fidei omnimodam abnegationem ſe
extricat principiis, quibus inſolens ejuſ-
modi temeritas pacari poſſet. Atque il-
lorum pręcipuè, qui omne Numen negant.
Alioqui nec meum eſt de mentis immor- 5.
talitate tractare, ab Auguſtino conſcri-
pta, demonſtrataque, & à Leſſio verbote-
nus piè deſcripta, atque reſcripta; quippe
qui idem ſat probarunt. At nondum con-
tra negantes omne Numen. Deſiſterem
ergo idem reculcando ruminare, ſi ſat
contra primæ claſſis Atheos ab ipſis de-
monſtratum eſſet. Et niſi ſtatuiſſem in na-
tura, differentiam Mentis, ab omni viven-
tium anima. Niſi inquam ad naturæ co-
gnitionem ſpectaret ejuſdem integritas.
Illaque integritas, differentiam hominis,
ab aliis quibuslibet creatis deſignatam
optaret: idque univocè atque principali-
ter dumtaxat juxta præcipuam vividam-
que ſui partem, citra quam homo nil niſi
fœtidum cadaver eſt, ſilice vilior, atque
quovis vitro citius deſtruitur ac rumpitur.
Alioqui ſtante Chriſtianiſmo, ſtat Mentis
immortalitas, ejuſque ſubſtantis ſubſtan-
tia, pro ut ſimul & aliarum animarum
mortalitas, ſive in nihilum reductio. Quæ
eſt annihilatio proprii nominis. Atque
exin vera, ac propriè dicta differentia
earundem.

DE ANIMÆ NOSTRÆ IMMORTALITATE.

1. Atheiſmus, & Idololatria pejor. 2. Religioſi Athei, omnium peſſimi. 3. Vita novorum religioſorum, ſe cæteris anteponentium, Atheiſmum introduxit de novo, ſub Pelagiani doctrina. 4. Hypocritæ Scriptura abutuntur. 5. Atheorum perfectorum argumentum. 6. Prævisus ab olim Atheiſmus ille modernus. 7. Futilitas argumenti. 8. Qualis fides Atheorum. 9. Ab admiſſis argumenta aliquot, in Atheos. 10. Omne intellectum, mendax eſt, dum intellectis per fidem adæquatur. 11. Ulterius demonſtratur per Scripturæ auctoritatem. 12. Panis, qui de Cœlo deſcendit, prophetatus. 13. Ex B. Auguſtino reliquum. 14. Mens non poteſt generari à diſpoſitione corporum. 15. Neutralitas entium, Scholis ignota.

JUdæi antiquitus, mox atque
ceſſabant miracula, ſtatim
ad Idololatriam, & Idolo-
1. maniam rapiebantur. Sæcu-
lum autem modernum ver-
pis ſceleratius, ſponte ſenſim labitur in
Atheiſmum. Laici enim peccatis quoti-
dianis exſecrabiliter obvoluti, nedum
Deum, omnis boni fontem, inviſibilem
negligunt; ſed & aliquot oppignorati
Eccleſiæ, in medio noſtri peccata populi
comedentes, Deum irrident, nihilque
illi ſe debere proteſtantur. Quia nil cre-
2. dunt. Exiſtimantes merum phantaſma
politicum, ipſam fidem, adeoque omnes
religiones eſſe indifferentes: quippe
quas credunt tantum ad coërcendos po-
pulos ſubter legem civilem vivendi, in-
troductas: illaſque proinde ubivis ferè
locorum eſſe diverſas, & æquè juſtas, ſta-
tutorum Principum, ſive conſuetudinum
receptarum jure, promulgatas. Aliàs
namque fore liberum, quidlibet credere,
ac facere, niſi inde hominum perirent
commercia. Illi enim qui hæc credunt, &
effutiunt, quod ſuis nefariis abuſibus ipſi-
met Sacerdotes & religioſi clam profi-
tentur. Putantes ad fundum veritatis per-
tigiſſe, ſe gloriantur ingenia politiſſima,
ac ſublimata, & ideo reliquos probos ſub
fide, ſpe, & charitate gratiam Dei implo-
rantes, rident ceu ſimplices, ac penè fa-
tuos, ſeque fruſtra ut aſſum piſcem tor-
rentes. Perguntque indies in pejus, exci-
tante eos diabolo, qui circuit tanquam
Leo rugiens, quærens aſſiduè quem de-
3. voret. Potiſſimum autem Atheiſmos fo-
vent mala quorundam exempla, concio-
nantium & jurantium voluntariam pau-
pertatem, obedientiam, humilitatem &
charitatem: qui tamen ſunt penitus extra
humilitatem, charitatem, prorſus ambi-
tioſi, invidi, & avari, opibus effluunt, ſe-
ctantur proprias commoditates, ut nedum
venter, ſed ipſimet toti ſint Deus ſibi. Si-
quidem ſub hypocriſi eleemoſinas paupe-
ribus deſtinatas atque deſtinandas, in ſe
detorquent. Sicut illorum vita, in deri-
ſum religionis detorta, etiam judicioſio-
res, & debiliores ideò in Atheiſmum præ-
cipitarit. Hanc autem erroris utrimque
amentiam, quandoque reformabit S. Spi-
ritus, qui ſolus poteſt inteſtinas ſordes
ab Eccleſia ſua abſtergere, & everrere.
Denique Atheiſmum confirmavit, in- 4.
trans in malevolam iſtam animam ipſa
Scriptura, quæ alias movere deberet ad
filialem erga Deum obedientiam, & amo-
rem debitum, obliquo ſenſu abripitur.
Argumentantur enim primùm disjuncti-
vè; ac mox inde copulativè concludunt
prò Atheiſmo. Ajunt nempe, Biblia pro- 5.
fitentur unicum, atque æternum numen
omnipotens, & immutabile. Igitur vel
Chronica Bibliorum, ſunt meræ Ebræo-
rum fabulæ; vel numen, quod hodiè
Chriſtiani adorant, vel Turcæ, eſt longè
aliud à Judæorum Deo. Nam ſi arborem
à fructibus, & hominem ab operibus, co-
gnoſcere, ſit æquivocum etiam numen,
quod Chriſtiani cum Turcis, unà cum Ju-
dæis unicum, jugiter immortale perſeve-
rans adorant & credunt, à ſuis operibus,
ſeque dignis cognoſcendum, atque cre-
dendum erit. Etenim quotquot hoſtes o-
lim in populum Iſraelis irruiſſe legun-
tur: pauco fuere numero ſtrati, conſter-
natiſque terrore animis, mutuave cæde
ſunt interfecti. Quantumvis eorundem
caſtra, inſtar locuſtarum numeroſa, & Ca-
meli eorundem innumerabiles, tanquam
arena litoris: attamen panico terrore
ululantes aufugiunt à ter centum bucci-
nantibus Ebræis: ſeſeque ſubinde mu-
tuo trucidant gladio, ſic ut non fuerit ſu-
perſtes, qui univerſam illam ſtragem do-
mi denunciaret. Imò citra pugnantium o-
pem, unicus Angelus 180 millia unico-
que gladio morte peremit. Etenim ſi ve-
ra ſint, quæ ibidem leguntur, & coluntur:
ſitque hodie, idem quod olim, & æquè
potens numen: deberet Chriſtianos (jam
ſuos) æquè potenter juvare contra ſuos
hoſtes, quibus obſidentur, & ſubjugantur
indies.

indies. Ceſſat namque hodie publica Idololatria, olim in depreſſionis cauſam accuſata: agiturque hodie cauſa ipſius numinis: ſi ejuſdem ſponſa Eccleſia, & Sacramenta ſui corporis vituperoſe conculcentur, jugeque Sacrificium ſuſpenditur, atque magno opprobrio irridetur. Quorum amborum disjunctivum utut ſumatur, ſaltem convincit, antiquum iſtud numen defeciſſe modo, in eſſe, & poteſtate, novumque, vel quod modo adorant Chriſtiani (quorum tam numinum quàm credentium ſunt toto orbe magna diſſidia, ſe invicem hoſtiliter demolientia) non ſit æquè potens, vel æquè benignum ſuis fidelibus, atque fuit priſtinum ſuo olim Iſraeli: quoniam hodie amplius non apparent Angeli, gladii: nec amplius mutua ſeſe trucidant cæde ingentia caſtra. Ut neque territi ejulando aufugiunt à Chriſtianis armatis, in curribus, equitatu, & machinis igneis: concluduntq; hinc Athei noſtri, deceptos vivere, quotquot immortale, & omnipotens, id eſt, numen credunt. Atque inde ſubſequenter ulterius rectè inferunt. Si numen aliquod tandem intercidat, vel deficiat: multo magis mens hominum, parentibus caducis prognata. Hæc enim ſunt, quæ Chriſti populum primò ad divini cultus negligentiam, ac tandem ad apiſticum Atheiſmum abducunt: poſtquam diabolus animadvertit Idololatriam, atque deaſtrorum multiplicitatem, apud judicioſos, tanquam laxa ac frivola ſperni media, quibus populum in ſuum alliciat hamum: ſubtilius hoc rete Atheiſmi ſparſit, numeroſioremque prædam collegit. Quem Atheiſmum futurum, Deus prædixit per
6. Prophetas ſervos ſuos. *Dixit inſipiens in corde ſuo, Non eſt Deus. Corrupti ſunt* Athei, *& abominabiles facti ſunt in iniquitatibus: non eſt qui faciat bonum. Deus de Cœlo proſpexit ſuper filios hominum, ut videret, ſi eſt intelligens, aut requirens Deum.* Dixit nempe Atheus in corde ſuo. Si viderem Deum, Angelum, vel cacodæmonem, imò, vel ſpiritum hominis: crederem utique illos eſſe. Sed nolo credere, quæ non video, vel audio, quæque mihi inſueta, ideoque incredibilia videntur. Sed ſentio cum Ariſtotele, quod omnis ſcientia, omniſque doctrina intellectiva, tantum è præexſiſtēte ſenſuum cognitione fiat. Cui reſpondet diabolus. Bonum eſt ſe ſic manere. Et dicit Deus. Qui enim videre ad hoc optat, ut credere poſſit, jam eſt peccati reus. In animam autem peccati ream, non intrat Spiritus veritatis; atque idcirco non convenit, quod videas, quæ videre optas, ut credas. Nec eſt enim peccatum medium pro acquiſitione fidei. Blaſphemum atque impium eſt judicium, negaſſe Deum, vel Diabolum: eo quod ipſi non ſit permiſſum vidiſſe alterutrum, quorum neuter eſt viſibilis, niſi in forma arrepta. Carioſum denique, ac puerile eſt 7.
argumentum; Non præſtat Deus Chriſtianis hodie, quæ olim præſtitit quandoque Judæis: ergo non eſt idem qui olim, vel minutus eſt à priſtina poteſtate. Siquidem res, non tam à poſſe, quam à velle divino, mutatur. Cur autem non velit modo, quæ olim voluit, Noſtrum non eſt, à Deo, ſui arbitrii rationem percontari. Stultumque ideo argumentum, Non facit modo Deus, quæ olim: ergo non poteſt. Exiguus erat populus Ebræus, ex quo Chriſtus ſurgere debebat, eratque hoſtibus populus ille undequaque cinctus, quique niſi brachio Dei extento, continuoq; velut ſuffultus miraculo, mox in rapinam victori ceſſiſſet annihilatus. Unde tamen Meſſiam ſurgere decretum erat. Sed Chriſtianorum longè alia ſors eſt, & lex. Populus enim Iſraeliticus in duritia cordis, gratiam Dei ab affluentia opum, prolium, fœcunditate fructuum, eorumque pacifica poſſeſſione metiebatur. Nos autem novimus, neceſſaria fore ſcandala, in Eccleſia, tribulationes quoque utut magnas: non condignas tamen exſpectationibus venturi ſæculi, Itemque Deo ſic placitum, ut pro-

pter injuſtitiam transferantur regna de
gente in gentem. Atqui ad oſtenden-
dum, eundem eſſe Deum Chriſtianorum,
qui fuit olim Ebræorum : nam retrò ad
Chronica ſcripta non eſt recurrendum:
apud quos, nec Biblia ipſa, ſunt alicujus
fidei. Colliſum eſt Atheorum argumen-
tum. Cum eorum intellectus admittat,
quod non per ſenſus exterius ſit introdu-
ctum. Tota illorum fides eſt ex ſcientia;
ſcientia verò fundatur in præſenti ſenſi-
bili, præterita obſervatione, & abnegatio-
ne hiſtoriarum, atque ſucceſſione æta-
tum. Alioqui namque non minor debe-
ret eſſe Sacrorum, quàm profanorum
Scriptorum authoritas. Imò Atheo-
rum omnis ſcientia deſcendit ad oculos,
ad viſum, numeros, lineas, figuras, tonos,
pondera, motus, odores, tactus, attactus,
& guſtus. Id eſt, totum pendet ex initio
brutali, ſuntque inepti ad intelligendum,
quæ ſuperant ſenſum. Id eſt enim, cur ſe
excludant è mundo intelligibili, & calci-
trant contra lapidem Angularem. At ſal-
tem fatentur ſe videre & ſcire, quæ neſci-
8. unt. Quod contingit in Theoricis plane-
tarum. Aſt utinam demetiantur Athei
mundi ambitum, Saturni inquam realem
diſtantiam à nobis. Fatebuntur namque
eo ipſo, etiam nolentes, tot millenorum
milliarium diſtantiam, quod ipſe illorum
intellectus contradicet viſis dimenſioni-
bus. Vel neceſſariò ſe inclinabunt ad fa-
tendum triplicatum Saturni circuitum,
reſpectu ſuæ diametri, non potuiſſe ex ſe,
aut ſua ſponte ſurrexiſſe : quin potius ali-
quem eſſe horum Authorem infinitæ po-
teſtatis, ſapientiæ, magnitudinis, adeoque
etiam durationis, &c. Sin verò putet A-
theus, tam incomprehenſibilis magnitu-
dinis orbes, tamque regularem viciſſitu-
dinum conſtantiam, ſua ſponte, ab æterno
ſic fuiſſe : ſaltem illius æternitatis infini-
tæ perpetuitas, legem quandam, ordinem,
atq; ordinatam gubernationem ſequi de-
bet, quæ aliquod ens præſidens, ſempiter-
num duratione, magnum, atq; potens re-
quirebat. Miſerrimi ergo ſunt, qui per ab-
negationem univerſorum, excludunt fi-
dem, & fidei merita. Etenim conſidere-
mus orbem terræ veſtitum aquis : vel lo-
cum illum, abſque terra & aqua, ut nem-
pe omnia ſuopte impetu cadunt centrum
verſus. Adeò ut ſi duo homines ibidem
eſſent, ab Oriente ſcilicet & Occidente, hi
pedibus ſeſe contingerent, & capitibus
ſurſum adſpicerent, prout hodiè nos &
Antipodes. Hoc inquam credit Atheus,
quanquam non ipſi ſuggeſſerit ſenſus.
Corpora enim gravia docent quidem
propenſionem ſuam decidendi deorſum:
At cœlum undique ſurſum eſſe, reſpectu
unius centri, hancque centri eſſe proprie-
tatem, cui non eſt ſimilis altera, nec tamen
illam Atheus vidit : aſt nihilominus cre-
dit : imò quidcunque unquam fabricet,
contrarium ſemper invenit, & abſque illa
centri proprietate credit inquam unicam
ejuſmodi naturalem proprietatem in uni-
verſo centro: ſed non intuetur uſpiam au-
thricem ejus cauſam, aut illi ſimilem in
minimo, eamq; mavult per infidelitatem
à ſe excludere. Aſt ſaltem ſi Deus non ſit,
nec ubique præſens, & omnia dans omni-
bus, perindè eſſet, ſi cuncta confunderen-
tur, ſurſum deorſum caderent, gravia de-
orſum, vel ſurſum ruerent; perirent plan-
tæ & belluæ, vel non. Ergo conſtantia or-
dinis & perſeverantia ſpecierum, requi-
runt de neceſſitate aliquod ens primiti-
vum fontale, undè incepere, ſunt, ſiloque
continuato propagant, quodque cuncta
ſuo nutu gubernat, datque continuitatis
conſtantiam, ac ſucceſſionem, ne cuncta
corruant, & confuſè commiſceantur. U-
niverſalem nimirum curam gerit, cuſto-
ditque res in ſuo eſſe. Conſideret deni-
que Atheus, fluxum & refluxum aquæ.
Quod nulla ſcilicet aqua adſcendat ſpon-
te: attamen aqua maris, tam in fluxu,
quàm refluxu maris adſcendat ſemper.
Credit hoc quia videt; ſed ejus cauſam
non credit, quia non videt: nec ejus ſcien-
tia intravit per ſenſum, Quippè quæ ſen-
ſibus

ſibus contradicit. At ſaltem credere deberet, iſta contingere per cauſam, quanquam eandem non noverit, per quam tamen res quæque hauſit ejuſmodi proprietatem. Nam etſi ſpecies ſingulæ ab æterno haberent ſeminum, & donorum hujuſmodi poteſtatem. Nihilominus in univerſo non eſt aliqua univerſalis proprietas, quæ ad ſingula reſpiciat, ut ſint ordinata, cognoſcatque ſingula noviter orta, aut oriunda, niſi ſit extra,& præter naturam ſingulorum. Alioquin eſſent innumeræ Deitates, quæ olim: atque inſuper eſſent continuæ diviſiones, atque ſpecierum diſſolutiones. Negat enim Atheus, credere, quæ non cognoſcit per ſenſum. Aquam verò cernit humidam, at non cognoſcit, quid ſit humidum in aqua, aut cur ſit humida. Credit itaque, quod non cognoſcit, quodque non penetrat. Id eſt tanquam beſtia. Nec enim ſcientia humana, ſe eriget unquam ſupra limites, niſi illuminetur à lumine, quod Atheus excludit, ſolaque conceptus ſui contemplatione cuncta definit, quia cuncta ad ſe ubique reflectit. Totus ſcilicet carnalis, & vanus, quamdiu credit intellectum, ſen-
9. ſuali ſubjecto oriundum. Quicquid enim per conſequentias,numeros,figuras, proportiones,& adæquationes percipitur, eſt mendax; quoties eadem intellecta præfert, vel æquat intellectualibus per fidem & revelationem. Quid ſi Matheſis abſtrahat ab objectis realibus, & ſenſatis omnibus, & tamen creduntur. Cur difficilius erit credere non viſa, modo revelata ſint ab Ente, quod actibus tranſſcendentalibus, oſtendit pleniorem me-
10. reri fidem? Si Atheus hiſtoriis profanis aſſentiatur; cur non etiam Sacris? Moſes enim multis claruit miraculis à toto Iſraele cognitis, hiſtoriam ſcribit creati mundi, progeniem hominum ſucceſſivam denique per Abrahamum dilatavit, eductionem Iſrael è ſervitute, Legem denique præſcriptam divinitus tradit, multis miraculis confirmatam, ante populum infidelem. Viſis nimirum in conſpectu populi, centeni mille, coætanei. Scriptis Moſis ſubſignarunt filii & nepotes, dein confirmatis ſcilicet per Avos traditionibus. Idque per cuncta ſæcula ſubſequentia indubiè creditum. Illaque Gentiles traduci ſolicitè curarunt, & miraculosè quidem Septuaginta duo tranſtulerunt, abſque ulla verborum diſſonantia. Hactenus autem tam Judæi & Chriſtiani, quàm hoſtes horum fidem dedere Sacris. Per Pro- 11.
phetas demum leguntur prædicta multis ſæculis, antequam ab hiſtoriis profanis poſtmodum probentur eveniſſe. Abrahamo enim divinitus pollicitum fuit, quod Meſſias è ſtirpe ſua ſurgeret. Idem Melchiſedech ipſi prædixit, & novum ſacrificium panis atque vini illi idcircò obtulit, qui è lumbis ejus quandoque propagando egrederetur. Nuſquam autem offertur Sacrificium, niſi ſoli Deo. Poſtmodum, in diviſione terræ promiſſionis,erat Bethlehem, ſive domus panis. Inde nempe naſciturum ex Virgine Meſſiam prædixerant Prophetæ. Gentiles quoque viderunt, de Cœlo deſcendere panem, qui caſtra Madian deſtrueret; & Deus Gedeon dictus fuit, quem tamen nondum Gedeon pro Deo agnoverat. Hunc quoque Meſſiam David dein, è ſtirpe ſua naſciturum prænovit divinitus, eumque idcirco Dominum ſuum, ſive Deum nominavit, & futurum ſacerdotem juxta ordinem Melchiſedech: in pane ſcilicet, ac vino, divini flammis inſpiratione prædixit. Hunc Deum, ſtellam è Jacob prædixit Balaam, quam poſtmodum didicerunt Magi ab Eoo venientes, naſci debere in Bethlehem, ſive domo panis, ejuſque ſtellam præeuntem viderunt, cujus monitu ab extremo ortu venerant, ut adorarent puerum, qui ſolius eſt adorabilis. Etenim qui illos de ſtellæ ſignificatione prædocuit, potuiſſet locum deſignare,

ſignare, in quo puer eſſet natus, quem tam remoto itinere quærebant: niſi ſtatuiſſet id è ſcriptis Prophetarum eruendum, in honorem Dei, & populi doctrinam. Ergo ſi qua fides ſacræ hiſtoriæ: ea convincit, eſſe Deum unum; Gentium Deos eſſe dæmonia. Hunc Deum Meſſiam, filium ſuum, ex Abrahamo tandem ſuſcitatum iri, abſque voluntate viri, ex ſola Virgine, eſſe panem Angelorum, qui de Cœlo deſcendit, qui ſalvandos ſalvat gratis. Cumque Intellectus humanus hæc myſteria nequeat comprehendere, multóq; minus per ſenſuum adjutorium prævidere: Ideò neceſſum eſt, Intellectum trahere in obſequium fidei, quam ex ſe nullatenus concipere poteſt. Quia cum is ſit limitatæ potentiæ, & fides profundæ ubique obſcuritatis: nequit Intellectus comprehendere infinitum durationis terminum, ſive animæ ſuæ immortalitatem. Itaque tandem conceſſis, creditiſque ſacris, ſaltem per modum Chronicorum, elucet eo ipſo Deus unus, æternus, immutabilis, immortalis, infinitus, omnipotens, Bonus, Verus, Sapiens, Creator, Author, Suſtentator, Gubernator, & vita rerum. Conceſſo demum hoc Numine, concludunt argumenta

12. S. Auguſtini pro immortalitate animæ, & concedenda eſt vita æterna, æternus ignis, gaudium, pax, luctus etiam interminabilis. Suntque Angeli, Cacodæmones, Pythoniſſæ, ſive diaboli mancipia. Horum autem deſunt conceptus intellectui, qui è ſolis tantum ſapit ſenſibus, juxta Ariſtotelem: Deſuntque verba linguæ, deficiunt & Idiomatibus ſermones poſitivi, ut explicarent, quæ auris nondum audivit, nec Intellectus potuit capere, quod in cor hominis nondum deſcendit: quodque in ſe eſt indemonſtrabile per diſciplinam ſenſuum, & intellectualem. Nam fides, fidei meritum, & exſpectatio juſtorum, ſuperant omnem ſenſum, & quicquid per intellectum concipi unquam poteſt. Porrò ſi mens eſt 13
immortalis, & fruitura gaudio æterno, ſeparata per mortem à ſuo corpore mortali exſiſtit, & vivit reverà. Ergo non generatur à corpore, quod in ſe cum omni ſua diſpoſitione, eſt caducum mortale, & cadaver, quotidianis, & quibuslibet viciſſitudinum importunitatibus obnoxium. Ergò mens eſt ſubſtantia immortalis, vita, de natura luminis æterni, inextinguibilis. Ideoque nec generatur, aut provenit ab homine, parente, aut ſemine caduco. Multò minùs ſurgit, aut producitur à ſeipſa: ſed ab initio aliquo æterno, quod in ſe eſt vita lux æterna, infinita, non alterabilis aut extinguibilis. Verba autem hæc ſunt fidei, & revelationes hujus lucis æternæ, ideoque in æternum vera ſunt. Carnalis autem homo non percipit ea, quæ ſunt Dei; ideoque ſapientia ejus eſt ſtultitia apud Deum, qui eſt ordo, integritas, eſſentia, Pater luminum, rerumque omnium cauſa totalis, independens, abſoluta, abſtracta. Cui idcirco debetur omnis honor, ab omni creato. Creavit autem non ſolùm ſubſtantiam Mentis, ut ſit lumen ſubſtantiale, ad ſimilitudinem ſive imaginem ſui: ſed etiam fecit animatorum lumina viventia univerſa. Quæ quidem non ſubſiſterent extra ſuum concretum in abſtracto: ideo & peritura, cum morte eorundem. Ideoque nec ſubſtantiæ, licet ſubſtantiales, ſive per modum ſpirituum ſubſtantialium. Nec proin etiam de numero accidentium, prout alibi tractatu de origine formarum demonſtravi. Vita ergo belluina eſt ex lumine vitali, vivente & creatura inter ſubſtantiam & accidens neutra. Quæ entium neutralitas, Scholis hactenus ignota, data eſt ab etymo Patris luminum. Ita quidem, ut nedum faciat adurentem lucem Solis, ſplendoremque nitedulæ: ſed & omnium omninò animatorum animas, quarum ipſe ſolus vult manere uſque conditor & herus.

NEXUS SENSITIVÆ ET MENTIS.

1. A & ω. 2. Corpus eſt cadaver nihili, citra mentem. 3. Phyſica authoris longè remota ab Ariſtotelis traditis. 4. Oſtendit veritatem hanc Intellectus Adamicus. 5. Per Orationem abſtractionis Mens explicari deberet. 6. Narrat Author ſuas profeſſiones quinque. 7. Ex quinto educit quinque concluſiones. 8. Connexus mentis tanquam nuclei, in ſenſitiva tanquam putamine. 9. Defectus ex anima ſenſitiva. 10. Objectio. Contra peccatum & meritum. 11. Reſponſio ad præfata argumenta. 12. Per exemplum Solis. 13. Corrupta natura, perpetuo gratiæ auxilio eget. 14. Mens quatenus Dei Imago, nititur aliquid velut è nihilo creare. 15. Differentia conceptuum admirandorum in gravida.

1. PRæmiſſis jam quæ ſuperius pro immortalitate animæ ſcripſi, deinceps pro animæ cognitione, ad Dominum meum Jeſum redeo, qui ſolus paternæ ſapientiæ principium, interminans finis α & ω, ſive ſcopus unicus, in quem tota omnium intellectionum claritas eſt, & terminari debet. Cognita namque mentis immortalitate, anima ſibi debet innoteſcere, quantum poteſt. Siquidem cum anima corporis clavo Rectrix aſſideat. Nil ſane in corpore (niſi cum
2. Anatome ſola, ſpectem cadavera) operæ dignum examinari poteſt, abſque vitæ ſive animæ cognitione. Enimvero multoties mecum indignatus ſum, velle concipere res externas & alienas: atque interim neſciri, quis ſim ille, qui extera & ſublimia contemplari audeo. Nondum intellecta enim imagine, quam mens præ ſe fert, nec quis, qualis, quantusve ſit intellectus. Atque tandem, nec quomodo
3. formetur actus intellectualis. Quaproter mecum ſtatui, longè aliam animæ cognitionem tradendam Chriſtianis, quàm quæ hactenus à Gentilium Scholis eſt edocta. Quantum enim verbis explicari poteſt: tantundem quoque Sacra tradunt. Ac reliquum exercitando acquiritur gratis, per ipſam gratiam: Nec alium mens doctorem admittit, quàm illum, qui ſolus Pater atque magiſter vocari præcepit. Quia reverà omnis doctrina, quæ è præexſiſtente ſenſuum cognitione hauritur, procedit ab anima ſenſitiva, carnali, ſive terrena (quamque ideo Apoſtolus Diabolicam vocat) illuminata quidem, at non ab ipſamet Mente: quæ ſcilicet dumtaxat optat illuminari à ſui initio, quod eſt ſupra naturam, & non à ſenſuum obſervatione. Quorſum ſpectat ſtatus intel- 4.
ligendi in Adamo, ante ſuſceptam doctrinam ſenſuum. Noverat quippe eſſentias, & nomina animantum: quia Mens, in divina ſui imagine, hæc intus contemplabatur dum volebat, ipſoque aſpectu eadem memorabat. Sed poſtquam anima ſenſitiva ſubnata eſt, in quam Mens obvoluta immortalis, hujus ſuſcepit vicariatum ſola ſenſitiva, vix autem ab inde ſoporata mens expergiſcitur: ſaltem non apertius, aut vivacius, quam dum mentali orationi incumbit: ſive id ſit, quod interim de ſe disjiciat frenos ſenſitivæ, vel demum quod Deus in ſolo ſpiritu adorari poſtulans, ſuas vocat delicias colloqui cum filiis hominum. Equidem oratio ſilentii, 5.
profundæque humilitatis intellectualis, alium, quàm jam me ſenem, ignarumque Medicum poſtulabat: Sed cum mentis phyſicam explicationem ſuſceperim: ſitque mentis eſſentia, quidditas, & natura phyſica, planè ſpiritualis, atque reſpiciens ſui initium immediatum, & ſupernaturale: debui omnino mentis doctrinam edere, & explicare per ejus exercitia, ut homo ab operibus prodatur. Itaque veniam rogo, & mereor, ſi non pro rei dignitate rem declaravero. Supplebit divina bonitas meos defectus per alium me digniorem. Antequam autem progrediar, ſciat Lector, quod hactenus Scriptorem non invenerim, qui de penitiori mentis vacuo

 fundo,

fundo, & fabrica ſive de creatione idearum entitate, veritate, aut quidditate aliquid cogitaverit: ſed potius hujuſmodi doctrinam, velut anomalam, ignotam, atque deſperatam, ſolaque admiratione in fumum tenebricoſum ſublatam, à tergo ſuſpenderunt, nec amplius retro-, ut neque introſpexere.
6. Primum enim meos errores putando commiſſos, detegam; ac circumſtantias narrabo, quæ me quandoque fefellere. Sciebam enim inprimis ex fide, eſſe nobis Mentem immortalem, excedentem ideo quaslibet naturæ poteſtates. Quippe quæ à DEO immediate Adamo inſpirata fuit: eadem quoque hodie fœtui ab eodem Principe vitæ inſpiratur. Utpote in qua Regnum DEI ſedem ſuam ex beneplacito ſtabilivit, & hactenus *illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, ſuisque Deitatis chariſmatibus locupletavit, præſentiaque ſui, cacodæmonem excluſit. Pro qua nimirum Mente, mori dignatus eſt: non autem pro Angelo lapſo. Sciebam ſecundo, ex naturæ cognitione, Bruta habere animas, plus minuſve prudentes, & ſagaces: caducas tamen omnes, atque in nihilum properantes: eaſque perire, non ſecus atque flatum. Lumen candelæ extinguitur, & in nihilum abit. Ideoque belluarum animas, non eſſe proprii nominis ſubſtantias ſpirituales: ſed lumina tantum viventia vitalia animantatorum. Quæ attamen à ſolo Deo Patre creantur, diſpenſanturque juxta exigentiam ſeminalium diſpoſitionum. Sciebam tertio, quod omnis anima caduca atque ſenſitiva, à ſeminibus occaſionaliter & diſpoſitivè tantum emanaret: Ideoque nil ſimilitudinis aut unitatis ſortiretur cum Mente humana. Nam etſi à Deo creatæ ambæ: non ſecus tamen dirimerentur ambæ, quàm ſicut ens caducum, ab immortali deinceps. Vel ſicut lumen per exſufflationem interiturum, à ſubſtantia quæ eſſet Deitatis lucens imago. Sciebam quarto, Quod in ſemine humano ſubeſſent diſpoſitiones, & ſpes, ad ejuſmodi animam caducam: non minus quàm in ſemine canino, ad viventem catulum. Sciebam quinto, Animam ſenſitivam (prout de vita longa, tractatu de introitu mortis in naturam humanam probavi:) in nobis ſubortam à peccato, atque permanere naturaliter deinceps, per ſucceſſivam ſexuum copulam: nec Mentem immortalem à natura, homine, ulliſve mediis naturalibus fieri poſſe. 1. Eo quod eſſet ſub- 7.
ſtantia. 2. Quodque eſſet permanens, ideoque 3. Quod ab ente perituro nequaquam fieri poſſet. 4. Quod Mens idcirco è nihilo fieri debeat, per modum omnium ſubſtantiarum, abſque auxilio naturæ cooperantis. 5. Quodque propterea ſenſitiva, ante peccatum non fuerit in nobis, ut neque neceſſaria. Scie- 8.
bam denique Sexto, Quod à transgreſſione deinceps, Mens eſſet alligata animæ ſenſitivæ. Eo quod in corpore, morti obnoxio, nil eſſet Menti propinquius, magiſque affine in quo ſederet. Quodque ea propter in lucido illo, vitalique initio, ceu diverſorio ſeſe demerſiſſet Mens, divinituſque annexa fuiſſet uſque in vitæ periodum. Contuitus enim ſum ideo tot Amentias, fallacias, defectus, errores, hominumque perfidias, imo & cunctas inſanias, quæ omnem penitus Mentis uſum denegarent, ejuſque totalem abſentiam potius, quàm præſentiam ſuſpicari facerent. Cognovi ſeptimo, Animam mortalem à lapſu deinceps, ita Mentem ſuo obtenebrare hoſpitio, eamque cooperire deſidem, atque velut ſoporantem detinere: ut nedum actiones regeret corporales: ſed ita plerumque ipſam Mentis præſentiam obfuſcaret, ut nil prorſus expedite hac vita, quaſi non amplius ſui juris eſſet, agere queat. *Lex enim eſt in membris noſtris, repugnans legi Mentis noſtræ.* Tandem controverſam inquietudinem

nem ſubnatam ſenſi: quæ libertatem ac gravamen peccandi nitebatur excuſare.
10. Nam utcunque Mens vitalem continuo radium (utpote quæ nunquam feriatur, laſſatur, dormitve) de ſe ſpiret, in ſui vicariam ſenſitivam: nihilominus videbatur ſuis adeo facultatibus ſerva animæ caducæ, quod impotens ſit ſuo intellectu liberè frui: ſed inſanum ſenſitivæ lubitum concedere. Quapropter facile morborum ſqualloribus ſeductus, pronus deſcendi, quod cernerem ſerpentes, atque ſimplicia quædam, imò etiam domeſtica nobis excrementa, alterare omnimodo uſum Mentis: Poteſtates verò harumque functiones, prorſus conculcatas, & amentes, evadere, fierique beſtiis longè calamitoſiores, nos in tanta majeſtate, ſub imagine divinitatis conſtitutos. Incitabar enim ad hoc, Quod non videretur æquitati, aut poſſibilitati conveniens: Ens aliquod virulentum, caducum, & Mentis immortalitati impar, calcitrare poſſe imaginem Dei: ut omne jus atque prærogativam, pro lubitu rabientis canis, amitteret: eſſetque infimi poteſtas, dilatata ſuper excellentiam entis, deinceps duratione infiniti: Videbatur namque debere eſſe impaſſibile à caduco: quicquid per ſe eſſet immortale. Quinimo Mens Prudentis obſidetur plerumque à ſtultitia: quod quilibet ferè ſuo laboret vertiginis puncto. Irretitur namque quicunque amat, quod non eſt amabile, & qui inter amabilia non ſervat proportionem adæquationis: jam in hoc adſpicit plauſibilia, ut placida, cum affectu dementiæ. Sic enim Eva aſpexit pomum, ut pulchrum, ideoque ut placidum. *Statim tulit illud & com-*
11. *edit.* Idque tam eſt ſolitum, ut Sacra dicant, *Stultorum infinitum eſſe numerum.* In has enim errorum fallacias præceps ivi, quod adhuc neſcirem, quæ eſſet combinationis Mentis, & animæ ſenſitivæ neceſſitudo, atque vinculum. Enimvero, quia Mens connexa erat jam animæ mortali, ſtabat huic, jure hoſpitii, alligata. Adeo, quod etſi Mens ex ſe eſſet impaſſibilis: attamen quia, conjugali unitatis vinculo, atque toro, ambæ ſimul erant combinatæ: ſic ut anima mortalis, Mentis immortalis ſola frueretur vita: neceſſum fuit penitus, quod quoties anima immortalis pateretur quicquam à rebus caducis, noxiis aut ſibi hoſtilibus: idipſum conjugii parilitate, unitate conjugali, & ſociali hoſpitalitatis jure, ipſa quoque Mens etſi immortalis, conſecutivè quoque pateretur. Non quidem quod propterea caduca, vim ſortirentur ſuper ens immortale, ſibi ſupereminens, & fori alieni: Sed voluit Deus ſic mentem pati, quatenus hoſpitii incommoditatibus impeditam, ſuæ amplitudinis libertate orbaretur, auſcultaretque anguſtiis, atque anxietatibus ſui domicilii. Etenim vita immortalis Mentis communicatur animæ caducæ, ſedi, atque hoſpitio. Quæ vita tamen, (ut alioquin omne recipiens per modum, & capacitatem recipientis, recipitur) caduca fit in connexo, ſive in lumine caduco. Quæque ideo & à caducis conculcari poteſt, ut penitus vita exſuffletur. Ac tum Mens ſuo privata hoſpitio, non quidem extinguitur, vel annihilatur: ſed recedere cogitur, propter disligationem & annihilationem ſyndeſmi. Quicquid ergo Mens ſubter vitam pati videtur, ſoſpes quidem ipſa manet: at non liberè ſua munia exercet: quia ſenſatio eſt in
medio vinculi. Siquidem conſtans conſi- 12.
deravi lumen Solis, maritatum ſplendori nitedulæ: ſic ut ex utroque unicum micaret. Ambo enim connexionis lumina, in nobis, non eſſe quidem lucentia lumina: ſed viventia ac planè vitalia. Unum nimirum cœleſte, ac conſtans: alterum verò vermiculare. Tum denique finxi, Nitedulæ lumen maculatum, ſeu tinctum. Sive enim id proprio contingeret errore:

ſive demum, quod cortex illi tinctus obtenderetur: Saltem lumen ſolare, quod perpetuò ſibi conſtat, quatenus tincto jam lumini nupſiſſet, translucens per nitedulæ lumen, ejuſdem labem atque tincturam velut aſſumit, ac velut patitur, non quidem quod Sol patiatur, ſed ipſius dumtaxat lumen: quod actiones vitales edit, juxta deturpatos nitedulæ colores. Extinctoque tandem nitedulæ lumine, ſolare lumen perdit conjugem, & abit in primum ſui fontem, ut de præſtitis muniis rationem det. Sic nempe mens tolerat invita omnes inſanias ſenſitivæ, quas carnis ſordes illi obtendunt: clarumque intellectus jubar, nequiens penetrare ſor-
13. des, peſſumdatur. Etiamſi in ſui radice ſit penitus impaſſibile. Quod autem jam de vita dictum eſt, id ipſum de aliis Mentis functionibus eſt interpretatum. Certum interim ac manifeſtum, Quod ſenſitiva ut mentis ſedes: ita ejuſdem immediata pediſſequa. Cui cum ſit delatum regimen à lapſu deinceps: ideo in ſe transſumit per indebitam aſſuetudinem, omnem mentis energiam. Non ſecus ac quis manu ſiniſtra panem ſcindere aſſuetus, vix poteſt dextera eundem dividere. Itaque mens ordinariò aſſueta conſentit, quæcunque compartrici patino vitæ radio, anima ſenſitiva brutalis, amplitudine ſuæ libertatis & conſuetudinis licentia, patrat. Quapropter in omnibus & per omnia hujus peregrinationis itinera, egemus auxiliis gratiæ divinæ, pro quibus ſæpè indies orandum: Ne inducamur in hoſpitii noſtri tentationes. Quod diſtinctius patet, ubi mens operatur, diſtinctis planè palæſtris, ab anima ſenſitiva procul diſſitis. Quorſum primò conſideratur vis animæ ſenſitivæ imprægnatæ: quomodo nempe ope radii mentalis (nam ut mens eſt imago Dei: ita etiam aliquid ex nihilo ſoloque nutu, quandoque creare ſatagit) creet, ſolo appetitu, verum ceraſum extra li-
14. gnum. Imprimis indubium eſt, quod ejuſmodi cogitatio ſit appetitivà, vel formidans, &c. nondum diſcurſiva, multoque minùs nuditer ſoli menti ſubdicta. Deindè ceraſum ſic productum, eſt verum: non autem ſola ceraſi macula. Siquidem quotannis colores mutat ſtatis circuitibus, quibus arbores ſuos fructus colorant. Inde enim actio imaginantis Gravidæ manifeſtior fit, ſeſeque extra cenſum ſolius maculæ extricat. Dum mulier, cernens Bruxellæ in foro aliquem capite plecti, mox parit fœtum decollatum, cujus caput juxta truncum reperiebatur. Idque alibi recitavi accidiſſe in brachii & manus amputatione: ubi tamen brachium, vel manus, non fuere reperta. Saltem actualiter & verè operatur anima ſenſitiva in homine radio mentis illuſtrata: ideoque illud non uſque adeo in brutis eſt obvium. Quodque ſi non pluries contingeret, facile à criticis in ſuſpicionem pacti impliciti cum cacodæmone conjiceremur. Etenim quia non ſola hæc operatur ſenſitiva; ſed radio mentis immortalis illuſtrata: Idcircò eſt quædam creationis ſimilitudo, quæ ab imagine viva ſui creatoris editur: neque itidem bruta hunc æmulantur ideo effectum. Sola nimirum paſſionis conceptione, ceraſum ex nihilo creatur in fœtu, ea parte, qua prægnans foris manum admovet dexteram, ſi dextera eſt; vel ſiniſtram, ſi ſiniſtra fuerit. Eo quod iſta manus ſolita ſit deferre animæ imperia. Creaturque ſimul totum ens ſeminale Ceraſi, extra ſuum lignum, & quidem perfectum: non autem ſenſim per ætates accreſcens, prout alioquin in arbore. Ubi ceraſus poſt aliquot annos, ſuos edit fructus. Aſt extemplo, ceraſum in utero, vel mus fabricatur, &c. Quæ vis fabricans requirit viſum, & inſuper perturbationem, &c. ut deſignetur vis conceptus animæ: non autem diſcurſuum opus. Nec eſt enim vera iſthæc 15.
creatio. Quia non fit materia nova, vel ex nihilo: ſed eſt creatio tranſmutativa unius in aliud, ac penè inſtantanea. Quæque dum jam in conceptu eſt creata ente ideali,

ideali, & veſtita in ſpiritu vitali matris, mox per manum deſignatur locus, quorſum deferri & depingi debeat. Cujus manus defectu, perit hauſtum ceraſi ſigillum, atque annihilatur creatio. Idque in appetitivis. Alioquin in geſtis formidabilibus: quippe tantò potentioribus, non requiritùr directio manus maternæ. Amputatur ſcilicet manus, vel brachium fœtus, etſi manus matris quieta manſerit, nec reperitur inter involucra, prout caput. Prout & dum fœtus transmutatur in monſtrum. Sed in beſtiis informidabilibus requiritur manus, loci deſignatrix pro fœtu, ut totus immutetur. Eſtque in iſtis formidabilibus diverſa ratio. Eo quod in uno oſtendatur ſolus actus, & in alio ens creatum. In illo enim prætendit ablationem ſolam: in hoc autem æmulari cupit, aliquid creando. Eſt denique in hujuſmodi iſtud univerſale, quod mater efficiens non intendat pro ſuo fœtu id facere: adeoque non in ſe, ſed in ſuo fœtu, has affigit imagines, pro lubitu manus, & non pro velle mulieris concipientis appetibile, vel horribile. Præcedit ſed conceptus aliquis plauſibilis, vel timoroſus, cum appetitu, vel averſione. Sequiturque inde ſtatim appetitus conceptuum, cum deſiderio vel pavore. Quæ hoc loco ſic dilatavi, ut imaginis divinæ poteſtas ſimilitudinariæ creationis, nos deducat in ſimilitudinem creandi amorem divinum in mente. Dum ipſa nempe proprio motu, nec ſolo ſui radio in animam caducam diſperſo, (prout in gravidis jam relatum eſt fieri) proprioque optatu, intus totaliter in Dei amorem fertur. Ah utinam eò ducamur?

ASTHMA ET TUSSIS.

1. Pori Pulmonis, & nervorum patent, quamdiu vivitur. 2. A capite nil ad pulmonem depluit. 3. Capiti in Aſthmate male applicari remedia. 4. Quis Vulcanus Corruptor. 5. Quo errore dulcia remedia, & Illinctus, ſint introducta. 6. Probatur quod dictum eſt. 7. Cenſus medicamentorum uſualium ordinariorumque. 8. Remedia Tuſſis, & Aſthmatis, non diſtinxere. 9. Duplex Aſthma. 10. Calamitas ſexus muliebris. 11. Incogitantiæ Scholarum. 12. Vana tentamina. 13. Activitas uteri, in Aſthmate. 14. Quomodo regat & regatur Uterus. 15. Hoſtis in utero. 16. In diſtinctione erratum. 17. Mulier bis patitur omnem morbum. 18. Subdiviſio Aſthmatis. 19. Ignoratum Aſthma hactenus. 20. Cur medici audiant, quæ audire nollent. 21. Hiſtoria Conſulis Aſthmatici. 22. Hiſtoria juvenis nobilis venatoris. 23. Hiſtoria Canonici. 24. Hiſtoria monachi. 25. Hiſtoria civis. 26. Hiſtoria ſexagenarii. 27. Indagatio nidi in Aſthmate ſicco. 28. Nidus cur in Duumviratu. 29. Aſthma cur Epilepſia pulmonis. 30. Qualitas veneni Aſthmatici. 31. Hiſtoria Comitiſſæ. 32. Locus veneni alius in Conſule, quàm in Venatore. 33. Semen & fructus Aſthmatis, quomodo differant. 34. Cur ſubitò invadat. 35. Cur Aſthma ſiccum ſit extra defluxionis ſuſpicionem. 36. Capiti non applicanda remedia. 37. Remediorum cenſus. 38. Notatur Paracelſi paragraphus de Aſthmate. 39. Remediorum dolus in quo ſit. 40. Propria Aſthmati remedia. 41. Cauſæ uterini Aſthmatis ſunt per accidens. 42. Hiſtoria Præpoſiti. 43. Aſthma inter ſiccum & humidum, ambigens. 44. Artificia Aſthma humidum cauſantia. 45. Aſthma humidum ab hauſtis Endemicis. 46. Hiſtoria Aſthmatici ſtatim ſuffocati. 47. Judicium erroneum adnati Pulmonis. 48. Anatome malis fundata principiis, ſæpè ludicra. 49. Unde mors, & repentina ſuffocatio. 50. Notabilia circa Aſthma ſexagenarii. 51. Probatur ab eſitatis nocuis. 52. Quod iſtud Aſthma ex Splene fuerit. 53. Ratio Scholarum rejicitur de motu acclivi in Aſthmatico. 54. Aporrhoë quadruplex. 55. Examen per Regulam ſuppoſiti falſi. 56. Subterfugium. 57. Conſiderationes aliquot, pro quæſtione propoſita. 58. Ratio per conjecturas ſumta. 59. Signa confirmantia. 60. Aſthma humidum. 61. Differt à comite Tuſſi. 62. Quibus de cauſis ſurgat. 63. Aſthma promiſcuum. 64. Remedium appropriatum tam humido, quam ſicco. 65. De Tuſſi ex gravedine, ſive Coryzza. 66. Cur muccus in decurſu Coryzzæ variet. 67. Obſervationes aliquot. 68. Pro Tuſſi non deſcendere phlegma è capite ad Pulmonem. 69. Remediorum altiorum cenſus. 70. Hiſtoria ſenis ſtertentis. 71. Authoris opinio. 72. Deciſio quæſtionis qualis. 73. Ad probationem accurrunt ambo Cuſtodes, ſimul cum hiſtoria Laticis. 74. Quantum & quouſque Cauterii uſus reſpondeat. 75. Potuum deſiccantium applicatio. 76. Eclegmatum conſideratio. 77. Fumi ſulfurei connexio potui.

AD Catarrhi næniás quia
translatum eſt Aſthma, ſit-
que affectus non cognitus,
& vix ſanatus hactenus. Id-
circo particulatim de Aſth-
mate ſcribere cogor. Quorſum repeten-
1. da ſunt quædam ex prædictis. Nimi-
rum Pulmonem poris pervium, quamdiu
vivitur, non ſecus atque nervos omnes.
Quod inprimis patet in opticis, ſi uno o-
culorum clauſo, ſpectetur pupilla alte-
rius grandeſcere. Aſt in morte claudun-
tur;quæ alioquin in vivis ſunt pervia:per-
itque viſibiliter, lumen ex oculis morien-
tium, quod clauſis opticis ceſſet deſitque
ſpiritus viſivus eo defluere. Hoc ipſum
jam ſua ætate noverat Hippocrates: id-
eoque corpus totum perſpirabile & con-
2. ſpirabile declaravit. Deinde, jam ſat de-
monſtratum reor, à capite nil decidere in
Laryngem, vel Pulmonem, quod frequen-
ter & copioſè tamen, per tuſſim exſcrea-
tur, adeò ut nec locus fictæ diſtillationi,
vel Catarrho, ſit integer. Verum quic-
quid Tuſſis ejicit, id fieri in cannis Pul-
monis, vitio proprio. Itaque hactenus eſ-
ſe erratum, propter ignorantiam partis
mandantis, patrantis, & recipientis, & pro-
pter materiæ, modique fiendi, incogitan-
tias. Nec mirum idcircò, & in ſanando
3. actum nihil. Quippe capiti adhibita re-
media, ne faceret, nevè mitteret, vel ſpon-
te propria, laberetur in pulmonem ma-
teria, quæ nunquam in capitis fuit pote-
ſtate: At penes ipſum pulmonem con-
ſtanter fit. Steteruntque ideo ægroti abſ-
que medela: quod omnis medentum cu-
ra verſaretur partim circa inſons in hoc
morbo caput, partimque circa præcau-
tionem, atque faciliorem ſordium eje-
4. ctionem. Non autem circa emendatio-
nem illius Vulcani Corruptoris, qui fa-
bricat ex bono Pulmonis alimento, præ-
fata phlegmata. Nimirum cauſarum prio-
rum ignorantia, fecit Scholas perpetuo ad
effectum, ac poſterius, ſuas dirigere me-
5. dendi intentiones. Nam dum animad-
verterent, potus & cibos rectà ad ſtoma-
chum deglutiri: nil autem Pulmonem
verſus deflectere, excogitarunt dulcia,
quæ expectorationi inſervirent, quate-
nus faucium glabritiem facerent. Tum 6.
dein ſyrupos craſſiores invenere, utpote
quos putarunt ſenſim illingendo, majori
jure ad Pulmonem pro parte illabi. Atqui
iterum oſcitanter omnia. Nam inprimis
In hoc, capitis, ac dein ſuarum theſion,
oblitæ Scholæ ſunt. Tum denique non
conſiderarunt, quod ſi ejuſmodi eclegma-
ta ad pulmonem intrarent, plus anguſtia-
rum & moleſtiarum cauſatura, quam ipſæ
ſordes ibidem reſtagnantes & fabricatæ
ſenſim. Saltem malum malo accumula-
rent novo. Non enim quicquam profice-
rent ibidem, niſi quod obſtipationem, mul-
ta viarum anguſtia, angerent, anxiamque
redderent de cætero. Eo præſertim titu- 7.
lo, quod roſæ, farfara, pulmo vulpis, ſac-
charum, &c. nequicquam reſpondeant In-
dicationi curativæ. Utpotè quæ oblæſæ fa-
cultatis commutatricis redintegrationem
dumtaxat poſtulat. Quæ verò faciliorem
expectorationem reſpiciunt, morbum à
tergo, ejuſque effectus tantum adoriun-
tur. Cum igitur, qua parte arteriæ aſpe-
ræ extrema deſinunt, ſpirantque in thora-
cem, Pulmo pateat: ſatis liquet, quod in
Aſthmate eorundem pororum ſit ſtrictu-
ra. Inſuper adhuc errant, quod remedia 8.
Tuſſis nequicquam differant à remediis
Aſthmatis: dum tamen ambo immenſum
& omnifariam diſtent in radice, & cauſis.
Eſt itaque duplex Aſthma. Unum quidem 9.
muliebre, ex ſolo uteri regimine pendens:
alterum verò promiſcuum, utrique ſexui
commune. Miſera certè utrobiq; fœmina, 10.
quæ negotiis penè omnibus excluſa, ſim-
plici tamen cujuſque ſpeciei morbo, non
ſat luit. Eſt enim Aſthma hoc tam fre-
quens huic ſexui, quod omnem uteri A-
rithmum (qui permultiplex eſt) Scholæ
dicaverint uteri præfocationibus, unoque
velut capite, ingens volumen morborum
præteriiſſe voluerint. Vidi enim frequen-
tes,

tes, quæ ſuaveolentium odore, præter Ce-
phalalgias, & comminatas ſyncopes con-
feſtim in extremam reſpirandi difficulta-
tem inciderent. Alias quoque obſervavi,
quæ ſpirante Borea, ſtatim, vel in hypo-
cauſtis, Aſthmate plecterentur inſontes.
Denique & alias, quæ ex ira, nuncio triſti,
potu ſacchari, vini Hiſpanici, &c. vel etiam
objurgatæ, luctuoſo mox Aſthmate cor-
11. riperentur. Etenim Scholæ, ſemper tan-
tum circa actiones corporales verſatæ, ſu-
oſque proin venerantur perpetuò hūmo-
res, pituitam utrobique incuſarunt, de-
pluentem ſcilicet in Pulmones. Quod ex
utero tetri adſcenderent vapores, qui tam
de ſe, quam aliundè è ſtomacho, ſuſcita-
rent conſocios halitus, undè exprimerent
omnem muccum expectoratum, Aſth-
matis authorem. Scholæ enim dedere va-
poribus tam noxiis ſalvum conductum,
quaqua verſus penetrandi: quorſum nem-
pè aeri non eſt liber tranſitus. Quod patet
in anhelitus voluntaria compreſſione, ſive
12. detentione. Imò quanquam hæc locum
tantum habeant in Aſthmate humido, ea-
dem tamen ignorantia non deſtiterunt,
fruſtranea quælibet tentare, per enemata,
phlebotomiam, cauteriaq;, & ſolutiva, ut
fictorum vaporum revulſioni ſatisdarent,
13. etiam in Aſthmate ſicco. Neglexerunt ita-
que, quod uterus, actione regiminis, mo-
doq; penè influentiali, ad nutum iræ, tri-
ſtitiæ, pavoris, &c. præfatos pulmonis po-
ros, qua in thoracem deſinunt, obſtipet,
mortis inſtar, perindè atque luna; ſolo ad-
ſpectu, aquis præſidet, eo quod uteri vita
atque poteſtas toti imperet mulieri. Cui
videl. proin, aliud quàm viro, mentum, in-
genium, caro, pilus, ſanguis, &c. Iterumq;
ceſſantibus furiis, & exundationibus præ-
fati regiminis, confeſtim libera reſtituitur
reſpiratio, ac plerumque citra notabilem
exſcreationem. Nec enim uterus vaporibus
14. tenus: ſed mero regiminis imperio, totam
regit mulierem, cum ſit peregrini hoſpitis
inſtar, à corpore non niſi alimentaliter de-
pendens, prout viſcus ab arbore, cui inna-
15. ſcitur, Cæterum uterus quadra vivit pro-
pria, nullumq; ſibi, præter animi pathema-
ta, hoſtem novit. Quapropter non ſervit a-
nimæ: ſed in importunum perturbationi-
bus animum, non ſecus atq; in corpus fu-
riendo, ſævit. Solæ namq; perturbationes
animæ, uterum in diverſos furores agi-
tant: adeò ut nunc in nervos, tum in inte-
ſtina, oſſa, viſcera & membranas crudeliter
ferociat. Cor item caputve, ſenſus ac men-
tem ſuccutiat. Vidi namq; non raro tendi-
nes, magno cruciatu convulſos, ſpontè ex-
tra locum proſilire, miras quoq; muſculo-
rum convulſiones, ingenti ejulatu conci-
taſſe, reſolviſſe: imò & ipſamet oſſa ſeriò
dislocaſſe. Obſervavi ſic quoque Apople-
xias, Paralyſes, Caducos, Icteros, Hydro-
pes, tormina, hemicraniam, amentias, mul-
tamque morborum tyrannidem ex utero
proveniſſe. Quæ prout à Scholis, virilibus 16.
remediis ſunt fruſtrà tentata, neglecta di-
cam, atq; ad ſolam Aſthmatis præfocatio-
nem relata quodammodo: quaſi ſingulari
prærogativa ſolum guttur utero obedi-
ret. Multa profectò commiſeratione di-
gnus ſexus, in adjutorium magnarum ne-
ceſſitatum nobis datus: ac quaſi proindè
multiplici ærumnâ dignus. Siquidē ſemel
omnes propemodum morbos patitur ex u- 17.
tero, iterumque eoſdem quatenus homo,
duplices corruptæ naturæ pœnas, inſons
atq; devotus ſexus, per miſera individua
muliebria, tolerat. At felix ſaltem, quod
tribulationes patienter ferat atq; Dei filio
hactenus propinquior. Eſt ergo Aſthma
alterum, utriq; ſexui promiſcuum. Subdi- 18.
viditur autem iterum Aſthma, in ſiccum
& humidum, ſic ab excretis cenſum. Stete-
runt hactenus cauſæ Aſthmatis, ejuſq; fi-
endi modus, in Scholis ignorata. Ac con-
ſequenter manſit inſolita Aſthmatis ſana- 19.
tio. Sit teſtis atq; judex Deus inter me, &
Humoriſtas, quantum commiſerer ægros
malè exceptos, ſub infauſtis inſcitiæ obſe-
quiis: atque tandem ſpe truncos, num-
moque emunctos miſerè deſeri. Id eſt, ſæ-
pè deludi. Agitati namq; fruſtraneis ten-
taminibus, ſtupuere mecum, tam ignavam
opem, à tot ſeculis & bibliothecis, peti. 20.

Ubi

Ubi interim non raros à vetula, vel agyrta, ſanatos vidimus. Obdormiunt quia Scholæ ad querimoniam ægrorum. Etenim horum ejulatus audiunt quidem; ſed cum Levitis tranſeunt in Jericho: quodque audire nollent, audiunt idcircò inviti. Infauſtas nempè indies ſibi fieri morborum clientelas. At nec proindè vel unguem à prædeceſſoribus recedunt, ut ſemel, de proximi vita ſibi tradita, ſeriò penſitent. Adſtipulari enim veteribus, atque cæcis ductoribus, in ignaviam ceſſit: proindè nec erubeſcunt amplius, incurabiles decernere, quotquot phlebotomo, ſolutivo, ſudore, clyſtere, cauterio, thermis, potu acidulorum, id eſt, vires diminuentibus, non palliaverint. De Aſthmate autem nunc, atque primum hiſtorias aliquot notas deſcribam. Qui autem me ſequentur, eadem ſcrutabuntur melius atque felicius.

21. Conſul magnæ urbis, quinquagenarius, liberalis potator & vir fortis, de ſcala in navi, lapſus in humeros, & occiput dudum ſyncopizavit. rediens in ſe, per menſes octo, benè ſe habuit. Inde febrim leviculam paſſus, per dies aliquot: Compotationes deſerit, quia febri Aſthma illum corripuit. Acceſſus ſinguli, per dies & noctes aliquot, continuò minabantur ſtrangulatum. Finiunt autem, citrà manifeſtam exſcreationem. Aſt nox, inſultum Aſthmatis præcedens, inſomnis, inquieta, cum oris ariditate, febrili admonitione, lotii mira abundantia, ac plerumque tribus ſeceſſibus, importuna. Sequenti dein manè, unico velut inſultu, anhelitus, quaſi præciditur abrupto filo, humeros, reſpirando ut alas attollit, utramque manum ad lecti ſpondam premit, quo humeros facilius altiuſque elevet. Vultus rubet, & oculi prominent. Sicque inſomnes aliquot dies & noctes tranſigit, & cum ſuffocatione inſtanti continuò luctatur. Tandem exacto paroxyſmo, rectè valet, edit, ambulat, ſcandit, venatur, equitat & itinerat. Imò nec meminit ſibi unquam in vita doluiſſe caput, aut tuſſibus obnoxium pectus. Juvenis annorum 24, nullo 22.
ſanitatis aut vitæ errore contaminatus, ſtudioſus, nobilis & venationi quoque incumbens. Hinc nempè pedibus curſuque velox. Hic enim Bruxellas veniens, itinere trium leucarum, à cœna moderata, cum ſorore, primum corripitur Aſthmate, totoque triduo, ſuffocationis metu, laboribus & ſudoribus inter mortem agonizat. Mox dein reſtituitur ſine ſputo, celerque benevalens ſuam repetit domum. Dein toto biennio decumbere non fuit auſus: ſed ſedens juxta focum, totis pernoctat annis. Etenim ſi decumbat, mox ſopitum Aſthma expergiſcitur. Subindè etiam paroxyſmus minatur, imò incipit; at non pergit: una quoque vice crudelius affligit, quàm altera. Exacerbatur lunæ ſtationibus, ut & aëris tempeſtatibus, quas etiam ideò præſentit, atque præſagit. Æſtate ſaltem ſævius atque ſæpius infeſtat acceſſus quàm hyeme. Imò hodiè frequentius atque crudelius urget, quam primo ſui initio. Diebus autem intercalaribus ambulat, currit, equitat, venatur, atque cætera ſanorum munia ritè obit: ſed noctu non audet decumbere. Montanis locis pejus ſe habet, idcircò Bruxellis vix pernoctare audet. Porrò antè paroxyſmum aliquot horas, ſaliva ipſi ſalſa evadit, ſentit dentes, ac gingivas ſibi contrahi, inteſtina quoque magno mugire murmure: Dolere utrimque latera: itemque copioſam, frequentem, & aquoſam reddit urinam: ac liquidior ipſe alvus ſolvitur ter quaterve. Poſtremò, ſtatim velut ſibi injecto laqueo, Aſthma illum apprehendit, vice ſingula, minatur præfocationem toto acceſſu. Sub finem tandem, quatuor aut quinque ſpumoſa ſputa, facilè abſque tuſſi exſcreat, liberaturque mox velut ablato laqueo. Fu- 23.
turam autem paroxyſmi feritatem, ex magnitudine prægreſſorum ſignorum, dimetitur Canonicus quidam, vir conſiſtentis & viridis ætatis, tota æſtate propemodum

dum Aſthmaticus: totaque hyeme liber. Sed qua ſtatione Aſthmate premitur, toto prurit corpore, ſquamas dejicit albas, ac ſpeciem Lepræ exhibet. Matrem pari pruritu laboraſſe, ut & ſororem dicit. Illam quidem ſic occubuiſſe. Hanc verò ſpontè curatam à ſecundo partu.

24. Monachus quidam Ord. S. Franc. de Paula Laicus, occupatur diruendis ædibus. Atque deinceps quotiés locus aliquis verritur, vel aliàs ventus pulverem excitat, mox concidit ferè præfocatus. Mente quidem conſtat: ſed penè præcluſo anhelitu jacet moribundus: tantumque deinceps cubat ſedens. Dumque piſces oleo frixos (pro ordine, & appetitu ſuo) edit, ruit extemplò, anhelitu privus, ſic ut vix à præfocato diſtinguatur. Dicit ſe ſentire ſigna inſtantis Aſthmatis, quæ alter venator refert: Parique ſe ſymptomatum prænuncio certiorem fieri, de futuro acceſſu, ejuſque atrocitate. Id ſcilicet, dum Aſthma ſpontè, & non à cibis aut pulvere irruit.

25. Civis quidam, vir cordatus ac prudens, à Magnate, opprobrio & publica injuria affectus: cui ne verbum reſpondere poterat, abſque timore ultimæ ruinæ: Subticens diſſimulat, atque tolerat contumeliam: ſed mox abindè Aſthma oboritur, quod alioqui benè valenti, magis indies ingraveſcebat toto biennio. Tandem ſub finem Hydrops moderatus, illum paucis diebus extinxit.

26. Puer quidam, mox à cunis cum quartana, toto biennio dimicat; præterq; ſpem omnium, per criſin, multaſque ſedes, convaluit. Licet arduo comitiali; pro mortuo habitus. Adoleſcens & Juvenis, ſat agilis fuit; ſed temeræ valetudinis. Mox à Juventute, ſenſit in curſu, ſe juſto nimium anhelaſſe, quod vitæ, commoditatibus ſaturæ, tribuit. In virilitate, ſenſit moderatum tripudium, anhelitu breviore juſto ſe luere. Circa annum quinquageſimum autem, manifeſtè ſuſpicatus eſt ſe Aſthmaticum: Idque manifeſto auctum ſenſit circa ſexageſimum. Etenim ab infantia, lienem habuit notabiliter offenſum, atque ſubindè dolentem. Ita ut equitatio unius diei moleſta foret, ob ſucuſſionem Splenis: atque potiſſimum defatigabatur, ſi curſu veredarii diem tranſegiſſet. Porrò, comitialis ille, quanquam non niſi gravioribus de cauſis ſe proderet, aliàs per aliquot annos ſopitus: non erat tamen convulſivus, verum inſtar deliquii animi. Sentiebat autem gaudium quoddam, circa orificium ſtomachi, mox corruebat. Rara ipſi quidem tuſſis; ſed imò ab adoleſcente exſcreatio frequens. Sputum autem habebat, guttulas ſubcæruleas, liquato tragacantho ſimiles. Sputa rara, tota æſtate: frequentiora ſub frigoribus, adeò ut ingraveſcente ſenio, tota hyeme ſcreatus plurimus ipſi eſſet. Tandem jam totus Aſthmaticus, uno anhelitu totum pſalmum De profundis perlegit, non citato ſermone, modo ſederet. Deambulat etiam in plano per leucam ſat celeri paſſu: ſed ſi plateam, vel ſenſum acclivem, moderato ſcandat greſſu, confeſtim ſalivat, anhelat, thorax anguſtiatur, cor ſubinde palpitat; inordinato interruptim pulſu. Lingua retro ad fauces areſcit, & circa dentes ſpumeſcit. Cæterum genua penè labant, cum Aſthmate, & juxta menſuram ejus, magis minuſque; cum tamen ante Aſthma, totum crus agile & validum eſſet. Cæterum ſedendo, aut ſtando, imò domi obambulando, nunquam anhelat, ſi non ſcandat. Quoties largiori cœna refectus eſt, noctu anhelat, contrahitur thorax, & ſtertit Larinx murmure quaſi continuo, ſputoque gurgulio tinniret. Quæ cuncta ſedendo, mox ſopiuntur, exſcreatque longè facilius aliquot phlegmata, quibus expeditis, recumbit iterum. Parca autem cœna, ut ſtomacho quietem dat; ita & pulmoni pacem. Percipit autem, ſibi hoc Aſthma nidum habere, ac primitivum fontem, loco inter os ſtomachi & umbilicum medio. Hæc ſic ad longum protraho;

quo ſemina Aſthmatis ſint manifeſtiora.

27. Enimvero tam in Conſule, Cive & Venatore, quàm in Canonico, ſtat Aſthma in ſemine virulento, quod ſpiritum alicujus viſceris, pro radice atque diverſorio, eſt nactum. Seminis autem illius proprietas eſt, contrahere poros pulmonis, quibus anhelitum in thoracem tranſmittit. Cujus conſtrictionis neceſſitas apparet ſtatim in dentibus atq; gingivis. Afficit namq; totum, quia diſpergitur in organum toti comunem Archeum. Renes ideò enim emulgent lotium, alvus ſolvitur, mugiunt inteſtina, ſanguificatio ceſpitat, cor palpitat: atque tandem pulmo contrahitur, non ſecus atque Scrotum, ſub aſſellandi cupidine.

28. Eſt autem nidus Aſthmatis in Duumviratu, (de quo agam tractatu ſingulari) undè videlicet totius moderamen pendet: nam alioqui malum non ſedet immediatè in ſpiritu influo: quod ſcilicet unica acceſſione terminaretur: etenim niſi ſtabilem intus radicem obtinuiſſet, non repeteret, uti nec perſeveraret.

Tum deniq; character mali, qui in ſtabili parte tantiſper dormit, non videtur alibi ſtabulari poſſe, quam undè regimen corporis pendet, adeoq; & cordis prærogativam aſſumſit. Eſt ergo Aſthma, in hoc Epilepſiæ ſimile, quod licet non mentem feriat, non contrahat nervos, aut ſyncopen concitet: dormit tamen in aliqua ſede, unde tandem, contagione quadam Archeum inquinans, ſi non nervos, ſaltem pulmonem contrahat. Reſpicit nimirum ſingulariter illud viſcus: Imò licet pari paſſu, venas, renes, & jecur contrahere videatur: non eſt tamen horum tam manifeſta læſio, qualis in præfocando ſentitur. Quæ cuncta adhuc clarius conſtant in Cive & ſene ſexagenario. Hinc namq; ab infantia, lienem malè affectum, ſimulque epilepticos inſultus, retinuit: pulmonem aliàs ſat liberum. Ille verò, per agoniam pudoris, iræ, vindictæ, & rationis imperantis modeſtiam, oſtendit viſcus ſibi læſum, in quo primi conceptuum motus ſtabulantur.

Licet itaq; libertate philoſophica, Aſthma nominare caducum pulmonis. Eſt quidem nidus ejus in Duumviratu; morbus totius quoque, quatenus membra cuncta commovet, ante acceſſum, adeóq; & ſpiritum, totius rectorem, concutiat. Attamen, in area thoracis fructificat, reſpicitq; ſingulariter ipſum pulmonem, velut ſuę proprietatis ſcopum, & objectum proprium: è veneno fit iſte caducus pulmonis, quod proprietate ſua Pulmonem afficit, non ſecus atq; cantharis lotii organa. 29.

30. Venenum ſcilicet aliquod eſt, quod caput, totumque hominem, in epilepſiam ſternit, multoque inſolentius, atque mirabilius, quàm quod Pulmonem ſtringeret. Affectus tamen raritas, non auſa eſt compellere ad epilepſię cujuſdam poſitionem. Cum tamen interim, quicquid epilepticum adultum ſanat, ſanet etiam Aſthmaticum.

31. Ex utero etiam vidi ſurrexiſſe virus, quod nil præter gulam ſtringeret, ſic ut à trimeſtri vix quicquam deglutiret matrona illuſtris. Acceſſi, malum cognovi, & confeſtim ſanavit illam Dominus. Præ macie enim & fame, continuo caduco infeſtabatur, & à 37 diebus ſeceſſum unicum habuerat ad glandis magnitudinem. In Conſule quidem conſiſtit virus in liene, ideoque cum febri incepit, incipitque ſemper, quod febrilibus initiis fuerit ibidem confermentatum. In venatore verò circa os ſtomachi, cumque eum apprehenderet, fuit à febrilibus initiis immunis. Adeoq; & ſuum paroxyſmum inchoat per modum caduci, eſtque etiam quotidianus ejus inſultus, quod cordis rhithmum exprimenti viſceri, ſit concentricum fermentum ſui Aſthmatis. In hoc ideò confabulatur cum excentricitatibus tempeſtatum, in eo autem non tam promtè illis auſcultat. Utrobiq; enim exſpectare debet ſui maturitatem, & commiſtionem cum ſpiritu totius. Idcoque montana & æſtiva loca maturant,

feſti-

feſtinantque eruptionem illius ſeminis: quod in alio hybernis & paludoſis conditionibus facilius erumpit, aliàs dudum ſilens, utpote requirens ſedem febrilem, quæ impactum venenum feſtinat, maturatque ad ſuæ eruptionis periodum. Qua-
33. re propriè loquendo, ipſum ſemen eſt Aſthma, & caducus pulmonis, licet ſileat dudum. Dum autem ad maturitatem provectum eſt: jam eſt pomum illius arboris, radicis, fructus, acceſſus & productum la-
34. tentis Aſthmatis. Et quia in actum ſurgit vi regiminis vitalis, atque per modum influentiarum, hinc ſubitò, non ſecus ac collo injectus laqueus, invadit. Aſthmaticum namque æſtimo, tam extra paroxyſmum, quàm intra: eò quod ipſi inſit verum Aſthma: Prout pyrus tam pyrus eſt hyeme,
35. quam in autumno, dum pyra habet. Reor interim ſatisfactum unicuique, quod ſaltem præfata Aſthmata, ſuam non debeant originem defluæ pituitæ in pulmonem, aut putatitio Catarrho, cum repentè invadant, & ſolvantur abſque manifeſta exſcreatione, quæ pulmonem ſic potuiſſet exercuiſſe. Imò ſi quid fortè ſub finem exſcreetur, atque tantillum. Id non prioris, aut cauſæ occaſionalis rationem ſubire debet: ſed potius producti vicem habet; ex magna ſcilicet coarctatione, & intem-
36. peſtiva injuria pulmoni illata. Quapropter crudelis ſim, ſi capiti catarrhoſo, vel ſtomacho evaporanti remedium propoſuero. Diſcet hinc ergò, quiſquis vir cordatus & chriſtianus eſſe volet, fruſtraneas in Aſthmate (præſertim ſicco) expectorationum ſollicitationes, per illinctus, loch, ſyrupos, per Phlebotomiam, ac ſolutiva, per Chinæ, Zarzæ aut ſaſſafras potus
37. (quos falſo exſiccantes nominant) perq; diætæ parſimoniam, ſudores, balnea, cauteria, ut ſcilicet antecedentem, aut conjunctam Aſthmatis cauſam, è ſtomacho ſublatam, vel alioquin è capite depluentem materialiter, ſiſtant, revellant, evacuent, conſumant, vel avertant. Fruſtraque ideò indiſtincta remedia quælibet, tuſſibus hactenus pari indiſcretione tributa, atque fortunæ evanidis eventibus explorata, vanas demum in tanto malo, florum ſulfuris mendicationes, utut variè ſublimatorum: hincque extracti lactis, & tincturarum fucata remedia, licet cæteris hæc audentius, & ſpecioſius promittant, ſpemque injiciant, tanto apparatu veriſimiliorem. Intellexi itidem, vini, cum tuſſilaginibus, & pneumonicis remediis, vanas confermentationes, & pollicitationes. Cognitaque 38.
mihi cauſa, tum demum, Paragraphum Paracelſi de Aſthmate, in Authoris jactantiam ſtabilitum, perſpexi, cum ſuis medelis, è tartaro, ſulfure, meliſſo, &c. Sed his inſulſiora inveni, errhina, veterum apophlegmatiſmos, crocuſas, & id genus alia. Immania ſaltem, ſolutiva, & Phlebotomiæ. Quia virium dejectiones. Fateor quidem ejuſmodi technis, 39.
acceſſus leniri ſubindè, vel protelari, & dilatari, idque me olim feſelliſſe. At poſt, mearum ſtoliditatum me ſerio pœnituit, Agnoſco me larvas, & pallia, tum morbis obtendiſſe, ſanaſſe neminem, deluſiſſe verò quotquot ſe meæ ignorantiæ confiſi ſunt. Poſtquam ergo ab ignorantiæ vulgaris procellis, ut inutilis ſpuma ad litus ejectus ſtarem, ſum impenſe demiratus, quod Scholæ, tantorumque ingeniorum acumina, falſis priorum perſuaſionibus, nondum valedicere potuiſſent. Cum Aſthma nullo 40.
unquam remedio circumcidatur, niſi remedio arcani, quod per totum penetret omnes corporis ſemitas, ut nil relinquat intentatum: adeoq; unico medio caducum cum Aſthmate everrat, & quicquid immediatè in corporis latebris alicubi ſedem fixit. Podagram, & ſimiles morbos excipio, immediatè in vitæ ſpiritu diverſoria nactos. Cumq; interim meam vilitatem, coram tam magnis ab olim ingeniis, ſerio ſtupefactus perpenderem, non potui non, quin ſtatim procidens in faciem, laudarem, in oratione ſilentii, Patrem luminum, quod parvulis de-

diſſet ſcientiam, quam Sapientibus hujus mundi occultarat. Cum non ſit volentis, currentis & laborantis: ſed ſolius miſerentis Dei. Cui in æternum ſit omnis honos & gloria.

41. Quod autem odores ſuaves, triſtitiam, item dulcedines, Aſthma facerent; nolim intelligi, quaſi ex illis cauſis per ſe Aſthma fieret. Cum in aliis mulieribus, eadem ſint grata, & innoxia: in aliis verò, loco Aſthmatis, hemicraneam, palpitationes, & ſyncopes pariant. Nam ſingula ejuſmodi proveniunt ex ſingulari amentiæ uterinæ
42. furore. Presbyter quidam dives, & bonæ vitæ, annos juveniles nunquam Venere aut Baccho triverat, anno 38 repentè rauceſcit, ſenſim tonum & vocem amittit: verbaque tantum formata per anhelitum expreſſit. A raucedine, totus anheloſus, poſt annum moritur. Diſſecto pulmone, invenitur ſiniſtri lateris lobus poſterior, durus, & è pumice lapideſcens: intuſque, quaſi grumus per pulmonem occaluiſ-
43. ſet. Ubi autem aſpera arteria, in quatuor lobos diſpergitur, grumi caſeoſi erant, inter cartilaginem, & pumicem medii: pluresque ejuſmodi lapilli, ſparſim per pulmonis regionem, viſi. Perpetuum hic bonus vir Aſthma, non autem recurrens tolerabat. Sputa tamen non excedebant. Ultimæ enim digeſtionis alimentum, à fermento alieno coagulatur, undè Aſthma rarum; inter humidum & ſic-
44. cum, ambigens. Foſſores, fuſores metallici, Separatores, Monetarii, Chymiſtæ, itemque Artifices, Chryſulcæ, Ceruſſæ, Minii, viridis æris, Cinabrii, Deauratores, &c. mox omnes Aſthmate corripiuntur, quia inſpiratum Gas, cum aëre, canales laryngis vitiat in ſexta digeſtione. Undè fit, quod loco aſſimulationis nutrimenti, totum degeneret in excrementum, juxta conditionem fermenti tranſmutantis. Quo detento, atque ſubſiſtente, clauduntur præfati canales. At quia ipſa digeſtio ſexta labem contraxit in ſui poteſtatibus vitalibus, ab endemici impreſſione, vel ejuſdem adhæſione reali, Ideò quotidiè, imò & in horas, novum ejuſmodi excrementum ſubnaſcitur, in mortem uſque. Quæ præ foribus adeſt, ubi excremento nato non ſufficit vis expulſiva, explodendi per tuſſim. Ideóque tum Aſthmate præfocantur. Nam & quorundam mineralium Gas, ex proprietate ſtatim ſuffocat, non ſecus atque crypta ſicula canem. Fumus namque Mercurii (qui utut larvatus, ſemper eſt tamen Mercurius) laryngem ſtatim præcludit & conſtringit. Etenim, quia veneno horridus, ſtatim ſeſe fauces contrahunt, ab hoſtis præſentia. Saltem omne Gas no- 45.
cuum, ſuo inſpiratu, Pulmonis digeſtionem vitiat: ſordeſque iſtæ, teſtes illatæ injuriæ, ſtatim tragœdiam ad Epilogum traducunt, ſi tenacius adhæſerint, quia nova ſordium ſoboles continuò ſubnaſcitur. Hauſto igitur veneno Endemici Gas, ſuccumbens Pulmo, mox Aſthma parit. Sic quoque inſigne frigus, quatenus viribus pulmonis ſuperius humidum Aſthma parit, quia digeſtionem ibidem perdit.

Aſthmaticus alius repentè ſuffocatus, 46.
licet ſputa rectè ejiceret. Quæſita eſt cauſa per Anatomen. In pulmone non reperiebantur excrementa, niſi pauciſſima: ſed lobus dexter ponè, pleuræ adnatus erat. Medentes nodum rei reperiſſe contenti. Ecce, inquiunt, necis repentinæ cauſa. Non enim pulmo ſe movere potuit, ideò & ſuffocatus periit. Obriſi ad- 47.
huc adoleſcens, non credens, quod pulmo, (quem neceſſariò, & continuò moveri, tum adhuc credebam) una fortè horula, tam firmiter pleuræ adnatus fuiſſet retrò: (potiſſimum ſedenti) ipſa verò hernia, intrò compulſa, ſtrictimque compreſſa, tam invito concreſceret ſuo conſocio labro, etiam ſub quiete lecti. Interim continui hæc divulſi accretio, eſſet ab indicatione naturæ: non item pleuræ ad pulmonem, utrumque quorum diſtinguebat ſua membrana, & ſcopus naturæ. Diſpexi has Scholarum temeritates, dein-

ceps magis ; poſtquam milites repentè
cæſos illius ergo diſſecuiſſem. Vidiſſem
nempe pulmonem retro coſtis adnatum,
benevalentibus, quoſque nulla antè preſ-
ſerat difficultas ſpirandi. Cæteros inter,
velociſſimus quidam Hybernus, à pedibus
Marchionis de Wincheſtræ, pugione ene-
ctus, diſſectuſque, utrumque pulmonis lo-
bum coſtis adnatum oſtendit. Sin vitium
formativæ, aut monſtrum incuſaveris.
Saltem avibus conſonum, fateberis. Ana-
tomici enim, dum fictos humores nuſ-
quam offendunt; tamen per novaculam,
omnem mortis cauſam ſubſternere pro-
mittunt; Primo mirantur, tum etiam ſe-
riò indignantur mortem abſque venia il-
lorum adventaſſe. Etenim quaſi in cul-
tro, ſpem & remedium haberent, gaudent
in cadavere partem reperiſſe, cui necem
48. attribuant. Tuncque clamant : Ecce no-
bile viſcus jam dudum putrendo defecit.
Nec eſt in Medico, ſemper relevetur ut
æger. Sicque medentes errorem plerum-
que tegunt, & heredes conſolantur per
nugas. Agnati ſtupent, & ſolamen ex
necis neceſſitate concipiunt. Quaſi vi-
ſceris putredo, multis antè menſibus præ-
extitiſſet, quæ in externis gangræna, pau-
cis diebus interimit. Nidus quidem undè
mors advenit, ſenſim quidem ad interi-
tum diſponitur; ab inſtanti autem, morti
propinquo, putrere incipit ; (citiuſque,
quam alioqui cadavera) putret : quia te-
49. pore fovetur. Conjeci, Aſthmaticum il-
lum obiiſſe, quia dudum anteà palpita-
tionibus, etiam cum pulſu intermittente,
vexatus, virus, Aſthmatis proprietates
tandem acquirens, poros conſtipaverat,
qua pulmo in thoracem ſpirat. Nuſquam
enim actio regiminis in Duumviratu
magis eluceſcit, quam in Aſthmate, Epi-
lepſia, vertigine, ſopore, Apoplexia, &
ſimilibus. Ubi ſcilicet nulla in viſcere la-
bes occurrit, nulla demum viſitur pere-
grini detentio ejus, quod poros effar-
50. ciat. Notavi enim ſenem, qui ſi in lecto
diutius meditaretur, mox difficulter ſpi-
rabat, ſtertor aliquis cum phlegmatum
murmure obaudiebatur, cogebatur rectà
ſedere, ut miteſcerent cuncta. Alioquin
etſi jacens expectoraret plurima, nihi-
lominus alia dein ſtatim ſubnaſcebantur,
Nimirum, ſtatim atque os ſtomachi ve-
xabatur, anguſtia pulmonis aderat, fie-
bantque indeſinenter ſordes illæ à poro-
rum clauſura. Nam erecto thorace, ma-
jor pororum eſt libertas, & proindè or-
thopnœa levamen adfert : Adeoque ea
propter, multa ſputi progenies ſubſti-
tuebatur, quamdiu pororum ſtrictura du-
rabat : Hæc, ſic ſenſus, diſcurſivam facul-
tatem docuit. Porrò quod eſitatis qui- 51.
buſdam nocuis, ſtrictura illa oriatur : ſi-
gnum nobis eſt, non ex pulmone, ſed ali-
undè, pendere excitatricem cauſam il-
lius ſtricturæ, & phlegmatum progeniem.
Ab ore ſtomachi, inquam, (quod jam no-
men cordis poſſidet, quia & ſymptomata
paria infert) primi motus conſurgunt.
Quapropter vigiliæ, cum ſollicita medi-
tatione, ſopitum Aſthma excitant, pro-
pter difficultates partibus in meditando
occupatis, cauſatas. Sic etiam vertigines
ab heſterna crapula, vel è maris conquaſ-
ſatione ſuperſtites, vomitu tolluntur :
non enim quod ipſæ ſordes rotationem
in ſe contineant : ſed quia in ore ſtoma-
chi Duumviratum impediunt. Nunc de
Sexagenario dicam. Hic enim initio nun-
quam patiebatur ſpirandi moleſtiam, niſi
in motu acclivi & celeri. Eſtque alias illi
reſpiratio aperta, libera, & pro optatu.
Quapropter proprii nominis Aſthmate
caret. Pulmonem enim licet tenerum, &
frigoris impatientem, multique excre-
menti feracem habeat, frigoribus ; horum
tamen reſpectu, potius tuſſi, quam Aſth-
mati ſubeſt. Sed cur illi arcta reſpiratio
ſub motu ? An à vomica, vel concluſo
apoſtemate ? Patet autem, quod non ex
horum alterutro : eo quod extra mo-
tum, nec dolorem in pectore ſentiat, nec
coactum ducat aerem in requie. Quod 52.
in ipſo notandum, eſt quartana, à puero

in Splene reſiduum faciens, ſuas quandoque ſyncopes ſuſcitans. In tam tenera valetudine, & Pulmonis conſternatione, quæ ſomno deficiente, cogitationum laborem non fert, quin ſtertoria phlegmata fabricet; eluceſcit enim, quod aliàs dixi: Pulmonem eſſe in homine membrum primò moriens, magiſque in hoc viro, ab adoleſcentia ſputoſo. Quid ſi pulmo, mille poris, aërem in thoracem ſpiret, & 50 eorundem ſint obſtipati; indè verò, nonne frigidis ſtationibus occaſionaliter ſuccreſcent exſcreationes?

53. Aſt ſaltem non ſolvitur dubium, cur celeri paſſu, per declive, aut in plano deambulans, non æque atque lento gradu ſcandendo, anhelet. Curvè tùm ſibi cor palpitet? Scholæ enim cauſam addidere promtam. Quod nempè motus omnis, ſui natura, ſuſcitet fuligines, gravioremque motum proinde comitentur plures fuligines: quibus explodendis, citatior anhelitus requiritur. Sed nil dicunt. Siquidem præter ſuppoſitionem falſi, adhuc idem quod ante; dubium ſupereſt. Nimirum, cur celer motus in plano, celeriorque cum totius corporis ſuccuſſione in deſcenſu, non tantundem fuliginum ſuſcitet, quam tardus motus ſcandendo plateam ſenſim acclivem? Nam moleſtia tardi adſcenſus, non eſt viſcerum, aut pulmonis: ſed tibiarum. Fientnè ergò in muſculis crurum copioſæ iſtæ fuligines, quæ thoracem laceſſant ad anhelandum, & cor ad palpitandum? Repetentque fuligines viam, ab ſuperficie ad centrum, quas natura per poros mallet expellere, quàm intro revocare? Dein explicent, quid ethymo fuliginum ſubaudiant. Illorum enim Ariſtoteles duas tantum recenſet: humidam ſcilicet, quam vocat halitum aqueum: & ſiccam ſive oleoſam, quam nuncupat exhalationem. Chymia quoque tertiam addit, Peripateticis ignotam.

54. Dum ipſum corpus, à connexis fumotenus aſcendit, & vaſorum ſpondis ſe affigit; Sublimatum dicitur. Sic ſulfur, arſenicum, camphora, mercurius, marcaſite, zinetum, ſal armoniacum, &c. ſuas dant aporrhœas, à priſtino corpore indiſtinctas. Ego demum quartam fuliginem adjunxi. Dum ſcilicet corpus ſolidum, vi fermenti, diſponitur in flatum, ſive Gas ſylveſtre. Verùm cum Peripatetici tantum agnoverint duas priores, Scholæ Galenicæ quoque, fuliginum nomine utramque indiſtinctim intellexerunt. Sed inprimis, non poſſe fumi vapores aquoſos, vel hinc colligo. Quod nempe tum ſudores æſtate copioſius effluentes, etiam quieto corpore, neceſſariò plus hunc Aſthmaticum angerent, vel quam aſcenſus ſurſum frigidiore aura. Quod falſum eſt. Quod ſi igitur ſub fuligine, exhalationem intelligant: Certum eſt inprimis, eas non ſuſcitari, niſi prius defecerint aquoſæ. Id cum in vivis non ſic fiat; neceſſario quoq; ob defectum fuliginis, Scholæ ſeipſas non intelligunt, in præfata illarum ratione, ut neque in altera pulſuum columna, cap. Blas pulſuum, demonſtrata. Nec tandem fuliginum nomine intelligi utramque ſimul aporrhœam, Patet. Nam ſi pari gradu caloris, nequeant pariter ſicca cum humidis ſcandere, aut ſeparari, à ſuis totis integralibus, ſequitur; fuligines in cauſam aſſignatas, non dari, neque eſſe. Sed agedum, ſupponantur fuligines impoſſibiles, & anonymæ, quas volunt inſenſili tranſpiratione è nobis exſpirare, nondum tamen examinatas, an ſubter vaporum, an verò exhalationum claſſes militent. Quia ignorarunt Scholæ, ſanguinem totum, in nobis difflari, alia longe ope quàm caloris. At ſaltem per regu- 55.
lam falſi, examinemus, ubinam iſtæ fuligines ſuppoſitæ excitentur per aſcenſum ſurſum, ac moderatum, quæ alias in celeriori greſſu, quieſcunt. An enim in ipſo pulmone? adeò ut hunc ſtimulent ad difflandi neceſſitates? At pulmo nunquam movetur, ſive crura aſcendant, ſive deſcendant. Supponiturque pulmo alio-

alioqui liberè ſpirans, in præfato ſene. Quid ergò aſcenſus pulmonem tangit, ut copioſiores fuligines eructet? Sin autem fuligines, in cruribus, tanquam fortius laborantibus, excitentur: cur ſaltem à paſtu, aſcenſus anheloſior quàm ore jejuno? Ergòne ciborum fuligines intelligunt Scholæ? At cur illæ crura infeſtabunt à paſtu? Quod ſi cenſeantur fuligines fieri copioſiores in corde, vel viſceribus officinis. At hoc eſt confundere ſpiritum vitæ, cum fuligine, viſcus, cum emunctorio, & nihili duxiſſe, rationes capite de Blas humano allegatas. Quod, ſi fuligines ergò cenſeantur odores & vapores è cibis; atqui illos volunt rectà ad caput ferri, adeóque parere catarrhos. Saltem nullatenus feruntur in Cor. Neque enim opportunum eſt, ſed novum eſt inventum, cor laceſſi odoribus ciborum. Nec eſt membrana ſtomachi tam pervia, ut alium exitum præter gulam & Pylorum admittat, pro ructu & flatu, qui ſunt tamen longè tenuiores vaporibus. Cur ergò per adſcenſum, cruribus motis, tot fierent fuligines, quæ Cor petunt? anhelationem poſtulant? quæque celeriori alias motu declivi, non oriuntur? Si enim fortè in venis & arteriis, vel extra eaſdem, formentur: nondum exin tamen conſtat, cur tardior aſcenſus, motuſque, plures in vaſis fuligines pariat, quàm celer motus eorundem muſculorum, deſcendendo. Si verò extra vaſa, fuligo prædicta naſcatur, præter jam antè commemoratam abſurditatem; ſaltem qua via, tam repentè indè, ad cor & Pulmonem pergent fuligines? 55. Cum alias non Aſthmatico, celeriter currenti, ſi quæ eſſent fuligines, unà cum ſudore per cutim citiùs foras exhalent, quam retrogrado motu interna peterent? Quapropter alia eſt cauſa, cujus ergo thorax ſtringitur, cor palpitat, areſcunt fauces, licet clauſo ore tantum per nares anhelent, ſpumeſcit verò lingua circa dentes, & genua labant: eadem nempè cauſâ, diſtinguuntur omnes rectè valentes Pulmone, & ab omni tuſſi atque Aſthmate liberi, quorum tamen unus alteri præfertur, celeriter & longiùs currendo, abſque anhelatione. Noſter ergò ſexagenarius difficilius acclivia ſcandit, & à paſtu difficillimè, & quoties anhelat, flacceſcunt genua. An ergo cibus potuſque facient fuligines, quibus robur genuum labaſcit? Si hoc verum. At tum iſtud accidet etiam non Aſthmaticis, qui ſumto tamen cibo robuſtiores ſunt. Sed dicent; repleto ſtomacho, vacuum in thorace minuitur. Rectè. Sed 56. hoc eſt receſſiſſe à fuligine, & ad loci anxietates confugiſſe. Cur ergo pariter non omnes à cibo anhelant, in aſcenſu moderato, ſi omnibus ex æquo Locus thoracis minuatur ſumto cibo? An forte deſcendendo, vel ambulando in plano, locus thoracis extenditur? Data quidem eſt ratio minoris reſpirationis à cibo, quàm ante: ſed non quadrat quæſtioni, cur videlicet ſcandendo, modeſto greſſu, quis anhelet, qui celeriore quovis motu, per planum iter non eſt ſuſpirioſus? Quod autem à paſtu id magis torqueat, rectè argumentatum eſt, à loci impari anguſtiâ: Sed pulmo non comprimitur à ſtomacho moderatè repleto, ut inde anheloſus fiat. Alias enim, cur lotio & ano ſolutis, flatibus ſimul expeditis, Sexagenarius hic, tamen æquè anhelans, atque ſuſpirioſus in motu acclivi? Sentit nimirum jejunus (& à paſtu fortius) in motu ſurſum, velut zonam in coſtis, pulſum palpitantem, & interruptim incidentem. At nihilominus pro lubitu inſpirat longum anhelitum ſine obſtaculo, id eſt, pulmonem habet apertum liberumque, licet anheloſum, tuncque ſunt ille ſputa frequentia & ſpumoſa: tota verò ſtatione frigida, ſputum multum, cum ex ſcreatione liquato tragacantho, ſimillima: cæterum tuſſit rariſſimè. Equidem ut ex anterioribus ad nitorem non habui, pro morborum cognitione; con-

conſideravi primum ; aliquod omnibus Aſthmaticis ſubeſſe pulmonis vitium. Obſtruens externum, ibidem concretum, vel internum, quod ſcilicet aſperæ arteriæ externis oſculis, quà in thoracem ſpirant, ſit condenſatum. Sed neutrum arriſit deindè, eo quod repentè quoſdam Aſthma invadat, deſeratque abſque ſputo notabili. Præfatus quoque ſexagenarius, celeriter, liberè, & longum ducit flatum, abſque obſtaculo. Imo ſedens, & quidem in fumo, non minùs liberè reſpirat, ac ſanus quilibet. Conſideravi ergo, an fortè muſculi crurum, aſcendendo altius contracti, elevatique, & qui aliàs in plano, vel declivi ambulantes, velut pendent, globoſus interim muſculi venter, in aſcenſu, ſuam arteriam comprimens, cauſam anhelationis propinquiorem continerent. Ergonè in hoc motu, muſculi, arterias, ſimulque pulſum earundem, per vices alternatim impediunt, ut hinc adſcenſus ſit anheloſior? Denique conſideravi, an in adſcenſu anhelitus paulo magis retineatur, quam aliàs in plano, vel declivi motu? quiſque nimirum anhelitum magis comprimit, dum aliquid movere intendit robuſtius. Tertio conſideravi, quod in aſcenſu, anhelitus, ad paſſus ſingulos ferè interrumpatur; non ſecus ac ſi quis ad paſſus ſingulos diceret; Ha, ha, ha: ubi alioquin in declivi vel plano motu eſt unicum ac continuum Ha, non quiete interſectum. Dubitavi quoque, an Pulmo Idiopathia laboret, motuque acclivi intentum ſit viſcus, non ad explodendas fuligines, quantum ut conceptum errorem ſuperet. Inſpexi quoque, quod facilius quis per horas ſeptem ambulet, quam ſtet quinque. Quod ſtando, muſculus utriuſque patellæ, utrimque tendatur continuò, qui gradiendo gaudet alterna quiete. At magis tamen anhelat gradiens quàm ſtans: eò quod plures muſculi eundo alternatim laborent: ſtando verò etſi tendantur, non tamen moventur. Undè didici, quod alacer plurium muſculorum motus, faciat anhelare magis. Denique quanquam ſingulæ harum conſiderationum aliquid haberent ponderis, omnes tamen ſimul connexæ, nondum potuerunt ſatisfacere propoſitæ quæſtioni. Nempè cur motus acclivis tardior anhelet, non autem declivis celerior. Quapropter his addidi, quod in motu ſurſum, utut tardiore, muſculi abdominis recti ſeſe tendant, nec ſinant ventrem ſat elevari. Pectus quidem ac coſtæ, anhelando, latius quidem diducuntur: ſed (ut de catarrhis docui) motus coſtarum, non eſt primarius, ac principalis, pro anhelitu: at tantum auxiliaris, dum principalis non ſat eſt. Ventre itaque non ſatis diſtento, mox anhelitus accurtatur, compenſare nimirum volens errores, & defectus præcedentes. Verumtamen quamvis ex præfatis conſiderationibus, liceat anhelandi neceſſitatem majorem arguere. At ſaltem nil convincunt, cur in noſtro ſexagenario ſit arcta anhelatio: In ſano autem alioqui, nequicquam. Cumque Sexagenario pulmo obſtructione careat, prout ex ſuppoſitis ſignis liquet, Neceſſe eſt, & ſuam labem aliundè peti, præcipuè, cum ſentiat in abdomine, loco ſtomachi, compreſſiones, ſui Aſthmatis cauſas. Eſt ergo ſuum Aſthma ex Splene male affecto, idque ex duumviratu, ſuſcitaturque motu acclivi cauſa (alias dormiens) ob conſiderationes ſuperiores, quæ regiminis actione, debilem alioqui Pulmonem ſtringit, ſolo aſpectu, non ſecus atque de Aſthmate ſicco eſt narratum. Quo faciunt, latens Comitialis, dolor Splenis poſt equitationem, totius corporis concuſſio equitando, &c. Porrò ut ſecurius judicium facerem, an pulmo per Idiopathiam, an vero per Deuteropathiam laboraret, Sciſcitatus ſum, an Venerem ſibi ſentiret moleſtam. Faſſuſque eſt mihi, quod antè manifeſtatum Aſthma ſibi Venerem nocuiſſe, à Venere ſenſiſſe frigus in thorace, laxitatem in muſculis, & comminatam ſibi Lipopſychin. In ſpontaneis

verò

verò pollutionibus, ſe nil ejusmodi expertum. Tandem in ſenio, mox à rara Venere, ſtertorem phlegmatum in aſpera arte-
58. ria, alias ſilentium ſe percipere. Unde certo conjeci, quod cum ab infante lienem à quartana & comitiali infenſum retinuiſſet, ſitque lien Veneris nidus, quod in caſu propoſito, Duumviratus recta feriat Pulmonem, præcipue robore inæquali peſſumdatum; proritantem, & radicalem Aſthmatis cauſam, in Splene eſſe. Sic tamen, ut pulmo non prorſus culpa careat, licet non primario affectu Aſthmatis laboret: Sufficit namque, quod robore inæquali ſit peſſumdatus, ut Duumviratus in illum ſuam exerceat morboſam tyrannidem: Etenim ſi pulmo, primario affectu Aſthmate laboraret, continuo anhelaret, & difficilem ſpiraret auram. Latet nimirum in Duumviratu tenue virus, hujus Aſthmatis ſicci cauſa, ſopita in ſe ordinario, nec niſi per motum nimium expergefacta: adeoque ſcandendo, citius quam deſcendendo, ob conſiderationes muſculorum obliquorum abdominis prætactas. Nec virus iſtud exhalatione, vapore, aut fuligine tenus, cor & pulmonem ferit materialiter: ſed actione regiminis. Cumque cor palpitet, pulſus inordinatus ſit, ſimulque anhelatio magna atque frequens deſideretur, & locus inter umbilicum & os ſtomachi anxietur, unica de cauſa, unicoque motu, parique modo excita: indubium ſit, unicum virus eſſe, quod vitalem cordis poteſtatem, atque pulmonem afficiat. Tum etiam angitur quotannis gravius, manifeſtius, & atrocius, eò quod inſidens Spleni ingratus hoſpes, per ſenium in dies fiat moleſtior. Hæcque concluſi mecum validius, quod iſte Aſthmaticus conqueratur, ſibi à multis annis ſiniſtram manum ſub indè ſtupere, & frigere ſubter auricularem in vola, itemque humerum ſiniſtrum, immenſum dolere, levi licet chlamyde gravatum, ſi
59. longius (etiam modeſtè) obambulet. Obſervavi namque lineares omnes, dum præ ſenio lien defungi incipit, anhelare. Hoc ergo de Sexagenarii Aſthmate dictum ſatis. Unum tantùm hic notabo. Nimirum, manum ſiniſtram, in longitudine volæ, penetranti frigore dolere, itemq; digitos ſubinde ſtupere à Splenis incommodis. Id fieri actione regiminis: Sin autem jubeant Scholæ, id fieri ob cæcos vapores, viam ſaltem ſternant Scholæ, qua eò uſq; vadant. Sagittator ergo hujus Aſthmatis eſt in Duumviratu: Scopus vero ejus eſt
Pulmo. Eſt ergo duplex Aſthma, humi- 60.
dum & ſiccum. Illud quidem à copioſo ſcreatu nomen invenit, & plerumque fit vitio proprio pulmonis, adeóque continuum eſt, magiſque infeſtat ſtationibus frigida, vel humida, ſenio, debilitati, ac morti affinibus. Siccum verò Aſthma plerumque eſt interruptum. Et pro-ut totum corpus (dentes uſque) tumultuosè concutit, cum vitalium confuſione, neceſſariò eſt caducus pulmonis, in quo Pulmo ſolus conſtrictionem ſui, ſive convulſionem patitur, quia facit conſtrictionem pororum. In hoc Aſthmate enim Archeus totalis, in radice eſt inquinatus; pars aliqua (uterus nempe, vel lien, &c.) primario affectat ſpiritum innatum pulmonis, actione regiminis. Ideóque ex inviſibili, & immateriali ſubita procella, totum corpus concutitur, & inſperatæ valetudini rurſus repente reſtituitur. Fruſtra ergo tentantur in Aſthmate ſicco pororum apertiones, neſcitæ hactenus: fruſtraque expectorationes multæ, ac faciles, quia palliativa atque vana ſunt auxilia, quotquot productis, ſive poſterioribus ſunt intenta. Vana ſunt nimirum remedia, quæ tuſſibus adhiberi ſolent, cum tuſſis ab Aſthmate ſicco
differat longiſſimè. Aſthma humidum 61.
autem, etſi plerumque tuſſim pariat, ut productam mucilaginem expectoret, tota tamen ſpecie à tuſſi ſecretum eſt. Quoniam pluribus de cauſis naſci ſolet.
Etenim vel habet vomicam, vel ſecretum 62.

aliquod phlegma obſtruens, in ipſo viſcere, vel alicujus frigoris, alteriusvè injuriæ impreſſum ſtigma, undè plures mucilagines procreet, propriumque ſui alimentum corrumpat: ſæpe etiam non tam viſceris malo, quàm cuſtodis errantis debilitate, ſuſcitantur ejuſmodi mucilagines.
63. Quanquam hoc vitii genus, potius tuſſim quàm Aſthma pariat, facilè tamen coincidunt, in Pulmonis inæquale robur, & obſtructionem ejus. Succumbit facilè debilis cuſtos, ad oblata quælibet adverſa. Qualia ſunt fumi, & Gas mineralium, metallorum, aquarumque Chymicarum fortium, quæ ſcilicet ipſam viſceris poteſtatem ſic lædunt, ut de cætero non ceſſet, parere continua phlegmata, ex propriis alimentis. Quorum præſentia cogit ejuſmodi artifices luctari cum perpetuo Aſthmate, tuſſi, & exſcreatione. Eſt denique Aſthma partim ſiccum, partimque humidum, quod ſcilicet, propter ſuſcepta Endemica, tenui ſorbitione hauſta, tenerum pulmonem affectat. Idque non niſi oblatis quibuſdam endemicis injuriis, aut alias, vitæ ſub inordinatione emergit, & exaſperatur. Tandem Scirrhus, Hydrops, &c. etſi affectus anheloſos pariant, tamen cum graventur alieno pondere, non ſunt Aſthmata. Icterus verò, proprio veneno Aſthma ſiccum profert.
64. Poſtremò, remedia Aſthmati debentur ſicco, quæ Epilepſiæ inveteratæ. Magna autem confortativa, & reſtaurativa tam reſpectu Pulmonis, quàm cuſtodis, requiruntur pro Aſthmate humido.

65. Nunc de tuſſi meas obſervationes addam, ob Aſthmatis propinquitatem, & Catarrhi crudelitates. Soleo namque facilè corripi gravedine, ſive Corizza, quod caput mihi ſit diſtillationum injuriis debilitatum, roburque inæquale patiatur. Corizzam autem deprehendi, quoties cuſtos errans, muccum circa, vel intra os Ethmoides, ſive ſpongioſum, impegiſſet. Oborta ergo Corizza, ſi eodem veſpere, ſternutatorium ex helleboro nigro, & ſaccharo æqualibus, inſpiravero, ſequenti plerumque manè melius habeo. Sin autem inveteratæ Corizzæ id fecero: non ita facile cedit. Imò profeci tantum illo ſternutatorio, quod innocuè nunc veſpertinam auram tollerem, quocirca nec fruſtra à Poetis indiget helleboro fatuus. Nam etſi vomitiva ſint plurima: attamen helleborus videatur capiti peculiariter prodeſſe. Muccus ergo, initio, inſtar aquæ ſalſæ, per nares & fauces, eodem latere (ſi non utrimque) ſtillat, quo os ſpongiæ obſeſſum eſt: fauces verò inſuetum muccum ægrè ferentes, ſolent inde cum adjacentibus, mox phlogoſi rubere, & tumefieri.
Deinde, muccus craſceſcit, & flaveſcit: 66.
quaſi is, qui oſſi ſpongioſo eſt infarctus, fermenti vice, deciduum continuo inficiat. Cuſtos errans nimirum, ſentiens impactum hoſtem; Primo conatur illum, tenui mucco eluere. De tuſſi dicturus, de Corizza incepi, quod hæc, ſi ſit valida, tuſſim proritet, & præcedat: Idque ſic perpetuum obſervavi. Primis itaque diebus Corizzæ, tuſſicula quædam ſicca, cum aſperæ arteriæ prurigine, infeſtat, quandoque raucedinem facit: at non rarò ſolam titillationem in larynge, uno aut altero digito ſubter mentum. Si ſit remedii incuria, flavus muccus, tenax, & multus emungitur, imo & facili tuſſi extunditur. Spes inde fuit, brevi, affectum, ſua ſponte, ſolutum iri. Creſcit negligentia, inſtatque externa injuria. Interim canalis ad organum olfactus, ſive os ſpongioſum, totum alieno hoſpite obturatur. Inde muccus flavus copioſus, & glutinoſus, per nares, alioqui ſat patulas, effunditur. Mox dein muccus ſimilis per tuſſim exploditur. Hunc autem in Pulmone generari, non autem de capite ſtillare in aſperam
arteriam, jam de Catarrhis convici: Et 67.
addo; quod quantumvis per tuſſim, totum quicquid intra laryngem, ejuſque viciniores ramos, detinetur, manè ſit ejectum: ſitque liber dein anhelitus, imò attentus, è regione ſpeculi, pluries ſuppreſ-

ſa lingua contemplatus ſim, an minima mucilago, caſum in fauces minetur, & ſcreatu expediatur: Comperi nihilominus mox inde, quod ſtertor in larynge,& tinnitus è pectore,obaudiantur, ſubſequaturque per intervalla croceus ac tenax muccus. Imò quò plus tuſſivero,eò labor in tuſſim pronior, & tuſſire plus cogor. Comperi namque aſſiduam ejuſdem mucci generationem in Pulmone. Secundò quod Corizza, nedum odoratum; ſed & guſtatum lædat, & tollat, licet peculiari organo, diremtum. Sicut ſubindè non caryophyllum deguſtarem. Didici itaque meo malo, defectum non ſolum verſari circa organum odoratus, ſive in oſſe conſtipato; ſed etiam in vicinum cerebrum, labem ſenſiſſe propagatam, undè nervi guſtativi, contagii conſortes fierent. Quocircà ulterius deprehendi cerebrum, arrepta labe, ſic contaminatum, inficere ſuum cuſtodem, qui alterum vicinum cuſtodem in larynge, ſua debilitate afficit deinceps. Quapropter ſic tuſſis è Corizza ſæpè naſcitur, illaque, pro tenore hujus,extenditur, promovetur,ac continuatur. Sæpè tamen, eadem injuria, tam cuſtodem cerebri,quàm laryngis, pari actione ſimul afficit. Quod autem cerebrum immediatè pulmonem, in hanc labem, actione regiminis infectet, potuit mihi, eo quod præfatus ſexagenarius, ſi mentem ferventiore contemplatione offendiſſet, noctiſque dimidium inſomne feciſſet, mox abſque cuſtodis offenſione, ſtertorem obortum, phlegmataque ſibi nata, compererit; quæ non ſiſterentur ſubnaſcendo, niſi per ſomnum, prius pacatâ animi inquietudine. Juris enim œconomici eſt, ſi duumviratus queat caput, pulmonem, aliaſque partes malè imbuere, quod caput infernas ſibi partes in clientelam ſuam rapiat. Item & hoc obſervavi, quod quoties tuſſis è Corizza prodiret, toties remedia, quæ Corizzam ſanant, medeantur etiam tuſſi. Facileque ejuſmodi tuſſis dignoſcitur, ex febricula lenta,urina coloratiore, & continua magis, mucci eſt tum propagatio. Eſt namque febris iſta, malè diſpoſiti capitis, ſuamque triſtitiam inferis communicantis. Eſt nempe capitis in hoc prærogativa, quod licet tuſſis Corizzæ ſupervenerit, tamen utraque terminatur ſimul; deinde etſi nares omni prorſus mucco mundaveris,oborta tamen tuſſi, extemplo è nare muccus fluit abunde. Capitis ergo, & pulmonis, magnum eſt actionis ſymbolum. Non quidem, ut caput in pulmonem ſuas ſortes deponat: ſed uti ad olfactus læſionem, cerebrum unà,& guſtatum tollit: ita & in ſui unionem, pulmones torquet. Quod ambo viſcera ex uno alimento, conſimilem quoque ambo cuſtodes, eorundem muccum generent, tanquam Principis caſum fleat vaſallus. Tum denique eſt ſtrictior capiti cum pulmone neceſſitudo: quod ambo viſcera conſpirent in regimine cuſtodis inſervientis ad eundem finem. Hæc ſic radicitus ſunt inculcanda, ut ſanatio ad radices, ad Antecedens, id eſt, ad liberationem oſſis ſpongioſi dirigatur. Siquidem tuſſis, actione regiminis prognata, quæque in pulmone eſt per accidens, ceſſat ſublata Corizza. Tuſſiens ſi ſedeat, minus ſtertit muccus in larynge, flatus eſt liberior, faciliorque expectoratio (hinc enim orthnopneæ nomen) cum alioqui ſi muccus ſupernè in laryngem ſtillaret, properaret magis deorſum, ſedendo,quàm cubando. Quod falſum eſt: 68.
ergò & Antecedens. Etenim ſi de capite in pulmonem decumberet, minori moleſtia deſcenderet, & in pulmone reciperetur facilius, quamdiu Corizzæ initio per modum aquæ emungitur: Pulmonem inquam tum facile impleret, & flatum, ſui quantitate interciperet: Atqui initio Corizzæ, nulla eſt adhuc tuſſis, nulla denique ſpirandi difficultas. Ergo non eſt mucci e capite in Pulmonem decubitus, in tuſſi. Cæterum de tuſſi, quæ proprio Pulmonis malo,& non à Corizza fit, jam antè tractavi.

Quod autem remedia attinet. Soporifera inprimis, tuſſim & Coryzzam ſublevant, quatenus utramque ſymptomaticam affectionem ſedant. Tuſſimque ſupero remediis, quibus Pleuritidem. Sunt & aliæ denique tuſſes, nequaquam à Coryzza oriundæ: ſed à Pleuritide à deleteria aëris, etiam ſummi frigoris intempeſtiva impreſſione, quatenus pulmo in ſui vegetatione offenditur, non ſecus atque præ foribus Cuſtos errans. Excrementum autem, quod juſto diutius circa extremitates aſperæ arteriæ reſtagnaverit, induratur, & difficilem porrò anhelitum præbet. Pulmoque hujus hoſpitis pertæſus, dat indicia ſui tædii, per ſcreatum vitiati excrementi. Idque ſi non per tuſſes profligatur, vel intus, in vomicam, atque tabem deſinit. Vita autem ſedentaria hoc malum ſæpè attulit. Quocirca ſuaſi ſemper exercitia anhelitum citantia, quibus excrementa expectorentur, & reſtagnatio, vi aëris, impediatur. Non ſanè alias quàm Maris portus, à retrò fluentes aquas, poſtulant, arenam inde eluentes. Nam alioqui ſorde ſubſiſtente, non poteſt non pulmo læſionem vegetationis ſuſtinere, parere ſputa multa, atque diverſa, juxta indolem ſuſceptæ labis. Tuſſes ejuſmodi adhærentem ſordem, ac peregrinam habent, aliamque ſucceſſivè progiguunt. Quæ deinde in ſpirandi anguſtias Aſthmata, vaſorum exeſiones, & parenchymatis viſceris, finiunt. Plerique horum defectuum, quia vitalis roboris in viſcere debilitatem teſtantur, difficulter reſtaurantur: minusque in ſenio. Aſthma vero inde natum tot cataractas aëris clauſas habet, quot oſcula reſpirationi dicata. Hæcque eſt graduum differentia, in majore atque minore reſpirandi anguſtia. Sordes vero ſive ſputa, quæ his prodeunt affectibus, non tam cauſæ originales tuſſis ſunt, quàm producti rationem habent, ad novas continuo tuſſes. Succreſcunt enim ſemper ſibi de novo, eò quod exoſus internus hoſpes non ceſſet novas ſuſcitare ſordes ex ultima digeſtionum. Tanta nimirum hujus viſceris ſupinitas, & externorum, in Cuſtodem errantem, imperium. 69.

Remedia autem, tam quæ epilepſiam Pulmonis, ſive Aſthma ſiccum, quàm quæ humidum ſanent, debent eſſe renovativa, & ad generis amplitudinem aſſurgere. Quippe quæ reſtaurationem debilitatis contractæ, continere debent. Hæc nempe ſunt Arcana, Paracelſi majora, de quibus alibi. Itemque quæ ſynpatheticè morbum omnem ſuperant. Arcana namque per omnimodam depurationem, morbos quoslibet tollunt: At cum non infundant novum robur parti vitiatæ, ut neque malam impreſſionem ſpiritus inſiti tollant: certè non niſi per ſynpathetica, robur perditum quadantenus eſt reſtaurandum. Ut autem fructus aliquis ex prædictis decerpatur, Exemplum unum ex ordinariis atque domeſticis referam. Senex quidam 70.
ſtertebat mirum in modum; adeò gurgulione canere nunc, nunc quoque ſtertere videbatur, quod non rarò tota nocte erectus, ac ſedendo dormire cogeretur, minuſque murmuris, & parciorum phlegmatum, ederet ſedens, quam jacens. Medentes illum ideo juſculis conſummatis, fortiori copioſiorique alimento reficiebant, ne multa exſcreatione deficeret, aut Phthiſin, quam minari dicebant, pateretur. Melius ſubter jejunia tamen ac ſub quadrageſima ſenſit, quam mox à Paſchate. Medentes autem nunc boream, tum vero pluviam accuſabant: at non alimenta enchyma & potentiora. Ego vero occaſionaliter inviſi virum, 71.
cumque ſingula penes me ſerio computarem, oſtendi ſtatim generationem iſtam phlegmatum, habere domeſticam ſibi cauſam in pulmone; non autem, quod ſuperne in pulmonem delaberetur, aut quod pulmo deuteropathia langueret. Quin-etiam, ut generatio phlegmatis in ipſo fiebat pulmone: ita quoque copia, ſive abundantia ejus, non prodibat ex augmento

augmento cauſæ morbiferæ, quin potius ex affluentia alimenti boni, & enchymi. Sic ut malum proveniret certiſſimè, undè bonum venturum hariolabantur alii, qui me cachinno ſecreto obriſerunt. Cumque meam aſſertionem vino abſtergere, & roborare niterer. Quod ſcilicet moderatus vini potus fortificaret, quem exceſſus ejuſdem vini, alias multo ſputo obnoxium redderet. At cum nec uno icti telo cadere vellent, deſcendi ad experientiam quadrageſimæ, & Paſchatis jam
72. elapſi. Quodque nimirum à Paſchate deinceps copioſius exſcrearet, & moleſtius ſterteret. In jejuniis verò vix, aut ſaltem parum memor fuiſſet horum. Quapropter ad deciſionem quæſtionis, proba opus eſſe dixi, mihique ad minimum tantum deferendum fore, quantum aliis infauſtis hactenus auxiliatoribus. Quare ſub parciore & duriore cibo (qui eſurienti ſtomacho ſatisfaceret quidem in digerendo, quanquam non adeò deſideratæ cruoris plethoræ) ſtatim minuta eſt orthopnœa, quæ dein continuata mediocritate abſtinentiæ, noctis tranquillitates dedit. Nam ut malè affecto pulmone, plus excrementoſi phlegmatis gignitur: Ità quo materia copioſior adeſt, idem excrementum magis abundat. Quia non fit hoc aliquid, niſi ex materia vicinius diſpoſita. Nec enim phlegma illud, ſive tenue & aqueum, ſive demum craſſius vel tenacius fuerit, niſi ex maſſa materiæ magis affinis & diſpoſitæ. Qua nimirum quoque deficiente, ipſe cruor vitalis tranſmutatur, ac tranſmigrat in hujuſmodi excrementa. Eſt nimirum latex aqueus in corpore ac per venas omnes oberrans, varias aquoſi excrementi larvas ſuſcipiens, & induens ideas: non ſecus atque aqua, cui cortex tiliæ, vel radix conſolidæ, immaduerint, mentitur phlegmatis ſpeciem: ipſum quoque ovi albumen, primo die lacteum eſt, quod mox glutinis ſpiſſitudinem ſpontaneo motu arripit. Quod in Corizza clarius ſpectatur; ubi qui latex primis diebus diſtillat inſtar aquæ ſalſus: dein ſequentibus muccoſus evadit. In Phthiſi autem, dum è cruore ſputum incipit muceſcere, primum flavus atque ſpiſſus videtur muccus, qui dein cinereus, ac tandem ad atrum magis vergit. Quia tum ſunt cruoris tranſmutati excrementa, non amplius laticis commiſtiones. Hoc pacto ſcilicet uterque cuſtos, qui primum è latice fabricat ſpiſſum muccum: dein cuſtode errante, ſtatim in aqueam myriam faceſſit, iterumque inſpiſſatur, mox ut error cuſtodis corrigitur. Cuſtos etenim tam Cerebri, quam Pulmonis variis objicitur aeris injuriis ac inclementiis, ideóque laticem undecunque advocat, errore turgidus, ut eum in excrementa, ſuæ paſſioni paria, retroire, vel abſcedere cogat. Ergò ex maſſa laticis, formantur ejuſmodi muccoſa excrementa, cui maſſæ quandoque imprimitur nocua quædam erroris macula, ſic ut liquidior & immaturior cruor, una tranſmutetur in muccum. Violenter nimirum, ab utroque cuſtode errante, tam in Pulmone, quàm in capite, ipſe cruor alienatur in muccum, non aliàs, quam cruor in ulcere, puris aut ſaniei formam aſſumit. Itaque præter cuſtodis utriuſque præfati alterationes: ſingulis partibus inuritur non rara impreſſio, qua cujuſque membri digeſtio potenter læditur, aut intro vertitur. Quo caſu, voco ejuſmodi malam impreſſionem, membri tortorem, digeſtionis impeditorem, atque alimenti ultimi depravatorem. Circa quem nempe totus ſcopus atque cardo medendi verſari debet. Cuſtos ergo laryngis, tam ſuperius laceſſitur injuriis aeris: quam infrà, atque domeſtica indiſpoſitione proprii Pulmonis. Hæc de maſſa, dicata Cuſtodibus, deque maſſa, irrorata pro ultimo artuum alimento, ſic ſunto. In quibus quicquid defectu integritatis eſt

73.

vitiatum: id quoque multarum creſcit in infirmitatum occaſiones. Et quò deterior maſſa ſive materia immediata ex qua, alluerit, eò quoque eſt potentior morborum indè natorum ſtimulus. Et per conſequens, abſtinentia, & ſatietas multi cibi enchymi, fœcunda ſunt, tam ad ſanandum, quàm infirmandum media. Non ergò ruit præceps è capite omnis Latex, qui etiam ſpecie muci, albuminis, ſaniei, puris, meliceriſque nobis imponit. Nam digeſtionum aliarumque impreſſionum errore, contingunt peccata ac vitia in membris diverſis faciebus obvia. Quod ſanè diligenter ac ſtylo chalybeato notandum, ubi infirmitatum intenduntur ſa-
74. nationes, atque medelæ. Confirmatur hinc error Cauteriorum. Fontanellæ enim alicubi juvant, non ſanè, quod deſcendentem Catarrhi materiam evacuent, aliò divertant, diducant, aut trahant: ſed quatenus totalem maſſam minuunt tam Laticis, quàm cruoris alimentarii. Nequicquam interim fontanellæ, de errore membrorum, morboque ibidem characterizato, detrahunt, aut cogitant. Quia deſtructorem domeſticum, ſive morboſam indiſpoſitionem, non ſunt tollendo, aut moderando. Ac proinde nec decidunt Catarrhi deorſum: ſed dumtaxat creantur defectus, à deſtructore, in parte qua hic habitat, ſuumve habet objectum, ac regi-
75. men. Conſiderantur hoc paſſu, ptiſanæ, zarzæ, Chinæ ac ſimilium, quæ præterquam elementalem, potum exhibent, longè alienum à vera nutritione, ciboque enchymo ſubſtantiali, atque ſpermatico. Ideóque non poſſunt non detrahere de maſſa imbibitionis. Hęc namq; eſt ſiccitas, quam Medentes intendunt adducere præfato potu & decoctis. Non quatenus humores deſcendentes, aut pituitam exſiccent (madida namque apud philoſophos, non ſiccant humores) ſed in quantum, maſſam nutritivam cruoris imminuunt, quam plurimo aliundè ingeſto cibo enchymo, rurſus reſtaurant, adeóque ſe reddunt ludicros, per ſubſequentum plerumq; effectum. Poſſent nimirum parcimonia ciborum plus efficere, quam omni pellis laceratione, aut truculenta ignium ambuſtione, vel lignorum, radicumque barbararum potu. Hæc igitur quæ dixi, ſuccenturiantur tractatibus de latice, de Cauteriis, de Cuſtode errante, ac dé Catarrhis. Interim 76.
demiror impenſe, quod dulcibus, & eclegmatis illinctuque putarint pulmoni ſubvenire, hæſeruntque circa pulmonem vulpis, quam indefeſſe currentem ſcirent, & tuſſilagine cocta, macerata, bibita, ac variis modis lambendo illincta ſanationes inſtituerent, per media ſcilicet ad locum affectum nec immediate admiſſa: & mediatè, ſui priſtino valore orbata. Nunquam autem cogitarint Scholæ, quod ſi æger quotidie remedia ipſemet ſibi contuderit obtuſis ſibi naribus, poterit quædam remedia ad ipſum Pulmonem attrahere, inſpirando ſcilicet minutulum contuſorum pulverem. Hacque methodo ſibi queat ad locum affectum immediatè ſibi applicare ſuos balſamos; At fruſtra: ergò adhuc fruſtranea amplius eclegmata, ad pulmonem non delata. Itemque neglexerunt 77.
proficuum hactenus modum, per quem immediatè fumum ſulfuris connectant potui, qui fumus deinceps unà cum potu ſe paulatim explicat in omnes venas: non quidem ſpecie alimenti, ſed ſolius condimenti: non ſecus atque idem fumus cadum vini à corruptione liberat, & præſervat. Nil enim cogitatum hactenus, quo pacto, & viarum ſocio, remedium, quod álioqui per ſe non penitiſſimè intrò admittitur, penetrare faciant. Et quanquam per ſyrupos & éclegmata cernerent in millibus nequicquam profeciſſe, niſi ſuæ crumenæ: attamen abſque ulteriore diſquiſitione, eâdem lutoſa orbita ſemper hactenus perſtitere.

LATEX

LATEX HUMOR NEGLECTUS.

1. DIſpoſitio docendorum. 2. Quid intelligatur ſub Latice. 3. Nomenclaturæ ratio. 4. Effectus introductorum quatuor humorum. 5. Diſtinctio lotii & ſudoris à Latice. 6. Errores hinc orti. 7. Quid Scholas deceperit. 8. Implicat contradictionem. 9. Laticis neſciti abſurditates. 10. Serum cruoris, quod ſic vocant, differre ab urina. 11. Inſipiditas & qualitatum indifferentia in Latice, propter uſuum ſuorum amplitudinem & libertatem. 12. Primus Laticis ſcopus. 13. Alter. 14. Tertius. 15. Sudor eſt è materia Laticis. 16. Quomodo ſudor promanet. 17. Sudor morientium quorſum conferat. 18. Probatur Sudoris exitus in forma aquæ ſalſæ. 19. Quartus ſcopus. 20. Quintus. 21. Excuſatur Latex. 22. Scholarum abuſus. 23. Partus inſcitiæ Laticis. 24. Scholæ ſi non ſoporatæ, potuiſſent ſuum errorem agnoviſſe per numeros, & pondus. 25. Semper Angina deluſit Catarrhos. 26. Concluditur Laticis neceſſitas, etſi neglecta. 27. Sitis quid prodat. 28. Quid in febri nunciant ſiccitas, fiſſura, & conſpurcatio linguæ. 29. Itinera & clientelæ Laticis. 30. Magnes Laticis. 31. Errantis Laticis aliquot incommoda. 32. Error Scholarum circa Laticem, quæ pepererit. 33. Effectus aliquot errantis Laticis. 34. Cur Latex facilè auſcultet peregrino fermento. 35. Author tranſit idiotiſmum Paracelſi de Latice. 36. Sitis in Hydrope unde. 37. Sudor potius vocatur, quàm ſua feratur ſpontè. 38. Balnea & cauteria neſciuntur quorſum applicentur. 39. Catarrhi origo, ex inſcitia Laticis. 40. Error Scholarum de uſu Glandularum. 41. Quorſum tam multiplex glandula in nobis. 42. Undè Anginæ tam facilis muccago, & ſaliva. 43. Morborum curatio hactenus conjecturalis, palliativa, & vada tentans. 44. Author Medentes hortatur. 45. Siccatio Chinæ ex inſcitia Laticis prorupit. 46. Applicatio præcedentis digreſſionis.

1. DE Latice humore unico, & hactenus neglecto, dicturo probanda eſt primum quæſtio, An ſit, ſive quod ſit: dein ejus uſus, atque neceſſitates, ſive fines ac ſcopi, quibus inſervit. Ante hæc tamen omnia, juvat obiter explicuiſſe, quid illo inſolito nomine ſignificatum
2. velim. Enimvero præter unicum liquorem alimentarium apertè & palàm cognitum, quem cruorem vocant, innatat ei liquor quidam aquoſus, nedum ſalivæ, lacrymis, ſudori, tenui mucco, œdemati etiam aliis morbis materialiter ſubſtratus: ſed & variis uſibus illuſtris. Meminerunt Scholæ quidem illius, ſub nomine ſeri ſanguinis; illumque tam urinæ, quàm ſudori communem fecere: At ſane oſtendam, eundem procul materia, & uſibus diverſum: ac per conſequens non inter excrementa, ſed utiles ſuccos referendum. Laticem enim voco, non autem 3.
humorem, ut tollatur abuſus nominum, poſtquam ſat per librum expreſſum demonſtraverim, nunquam in humana natura exſtitiſſe quaternarium humorum, quos Scholæ per repetitas commentariorum centurias dilatarunt, adeoque humores, ceu actores, in omnium morborum tragœdias introduxerunt. Qui liber intitulatur Scholarum Humoriſtarum paſſiva deceptio: ad diſtinctionem activæ, ne ſcilicet in pertinacia reſipiſcentiæ malitiam accuſaſſe videar. Quamobrem præ- 4.
poſtera cruoris eſſentiæ ignorantia, totam medendi tabulam obtenebravit. Itaque cruori partem lotii relictam volunt, poſt ſequeſtratam adhuc urinam, vocantque tam lotium, quàm ejuſmodi reſiduum illius, ipſum ſanguinis ſerum. Illamque indiſtinctionem indolui seriò, eo quod calamitatis humanæ ærumnoſa fotrix eſſet. Lotium namque, ejuſque reſiduum,
quod per ſudores erumpit, uno pariter 5.
nomine vocarunt ſanguinis ſerum. Cujus tamen præcipuos ſcopos præteriere. Etenim mox ab iſta ſua hypotheſi deflectunt, dum quicquid extravenato cruori ſupernatat, non amplius ſerum; at bilem, choleram, ſive fel, unumque ex quatuor cruoris partibus conſtitutivis nominant: rem ſcilicet fictam, amaram, acrem, calidiſſimamque, in nobis nullatenus ſeri, aut lotii qualitatibus conformem dictitarunt. Verum quid ex Scholarum confu- 6.
ſionibus ejuſmodi, adeo fundamentalibus, rebuſque tanti momenti, conjiciendum

dum ſit, preſato libro ex profeſſo, & ad longum, ſum dimenſus. Ante me enim illas expugnavit, tanquam expilatæ hereditatis reas primis Paracelſus: ſed admonitæ, recuſarunt ſapere velle, etſi titionem perniciei humanæ, ad promtius urendum admoviſſe hortatæ ſint, Atq; inprimis ſat demonſtravi, non eſſe utramq; bilem, ut nec pituitam in natura; Nunc porro oſtendere decrevi, non ſat Scholis eſſe, neſciviſſe laticem ejuſque particularem ſcopum: ſed & penitus erraſſe in ejuſdem conſtitutione, utpote quæ à propoſitis laticis terminis procul recedunt, per lactis ſimilitudinem
7. deceptæ. Quoniam ſerum nunquam à lacte ſegregatur niſi poſt ſui lactis corruptionem, adeoque cadaver comparant latici. Deniq; ſerum, quod non niſi à lactis caſeatione fit, & apparet, erat de nativa lactis conſtitutione: non item urina aut ſudor, ſunt de materia ſanguinis. Ergo ſaltem in eo fatentur, ſi quod in cruore extravenato natat, eſt ſerum ejuſdemque ſpeciei cum corpore ſeroſo urinę: ergò jam ſerum à bile formaliter diſtat. Nam quod à re permanente abeſſe poteſt, non eſt de ejus indole
8. eſſentiali. Adeoq; planè implicant, eſſe de interna ſanguinis conſtitutione, & quidditate: itemque non eſſe de intrinſeca conſtitutione ſanguinis. Ergò abſque abſurditate, laticem in cruore fluctu autem vivo, non poſſe jure vocari ſerum cruoris, multoq; minus bilē felleam, partemq; igneam ejus. Mandarunt itaque Scholæ, partem
9. cruoris quam ſerum vocant, ſive urinam, potius ſeparatricis incuria, quam eſſentiæ inexcuſabilis neceſſitatis ergo remanſiſſe in cruore. Quippè non rarus cruor extravenatus cernitur abſq; ſero. Ideoq; nec ſerum, cruore relictum tradunt, quam ob faciliorem tranſitum trans exiguas venarum hepatis fibras, dilutiorem nempè cruori conſiſtentiam dando. Ideoque dicunt; Superatis exilibus iſtis arundinibus, ſtatim natura meditata eſt ſeri ſeparationem, illudque deferri juſſit in ultimam Lotii thecam. Relinquendo ejus reſiduum, cruori conſocium, ut facilius quoque penetret trans exiles venularum extremarum tubulos. Qua ſanè doctrinâ, merè excrementitia, polluunt digeſtionū puritatem: utpote principales Laticis ſcopos ignorarunt, & pueriles uſus ſero cruoris finxerunt. Ego autem pro baſi indubia, faſſus ſum ſemper, naturæ Parentem non poſſe fruſtrari conceptis finibus, nec quicquam lotii, ordinario naturæ errore, cruori reliquiſſe permiſtum. Denique, quod quicquid liquidi in ſubſtantia ſanguinis eſt: id ipſum non eſſe de conſtitutione ſanguinis, nec ejus excrementum: ſed eſſe Laticem, ſuis utilē finibus. Nec enim eſt Latex pars urinæ, ut nec pars ſudoris. Nam inprimis ſal ſudoris diſtinctus eſt ſuis proprietatibus, à ſale urinæ. Eſtque Latex manifeſti adhuc ſalis expers. Idq; non mirum. Quippè urina, jam fermento ſtercoreo renum, quatenus imbuta, etiam ab eodem eſt tranſmutata. Fit enim lotium ſuis officinis, ſuisque completur proprietatibus formalibus, ad ſuas functiones, atque ſcopos utilis. Differt itaque lotium, nedum à ſudore: ſed & à ſeipſo quantiſper nondum renum fermento, atq; ſtercoris liquidi inteſtinorum eſt particeps. Idque ſane nec aliàs, quam ſtercus coli, à cremore ſtomachi differt, vel chylus à cruore. Non ineſt ergo pars urinæ ſanguini, nec alimento jam depurato commiſtum eſt excrementum actu corruptum, & alterius corruptivum. Nam iſte error eſſet nimis quotidianus, & directus: pro cujus averſione, natura ubique non ſegniter ita inſudavit, quod in nullo paſſim laboret operoſius, quàm ut moleſta ſibi recrementa proſcribat ociſſimè. Siquidem excrementa cuncta, & ſingula, jam ſunt fermenti ſtercorei impreſſione à ſeipſis prioribus alienata, ideoq; non poſſent non eadem dote ulterius tabefacere, optima queq; ſibi admiſta. Profecto Latex in cruore oberrat permiſtus, non quidem ut pars cruoris, aut reſiduū lotii excrementum: ſed ad varios ſcopus utilis: Ideoq; & Laticem vocavi, ſive humorem peculiarem

rem à cruore diſtinctum. Eſt nimirum in ſe
pene inſipidus, & pro primo ſcopo, con-
temperat cruoris aciditatem, ut eandem
12. arceat. Potiſſimum namque poſt labores,
æſtus, ſudores, balnea, &c. nam in tanta
perſpirabilitate cruor valde condenſare-
tur, niſi haberet aqueam partem admixtam
13. pro ſudore. Alter laticis ſcopus fuit, ſcili-
cet dum in omni crudiore Chylo, cremo-
re, & cruore, ſit aliquod excrementum, &
cruor ſub digerendo ſalē excrementitium
reſervet, etiam dum in purum alimentum
convertitur: fuit ipſi proin latex opportu-
nus ſocius, qui in ſe reciperet hunc ſalem,
eumque everreret. Tertius laticis acceſſit
14. ſcopus, ut materialiter cauſet, ne ullum
denſioris compaginis reſiduum, in ultima
alimoniæ evaporatione remaneat: ſed ſi-
mul per diapnæam explodatur, ratione
fermenti arterialis, (ut ſupra in Blas hu-
mano, vel ratione ſudoris eluatur. Sudor
namque materialiter nil niſi latex eſt, cui
15. acceſſit ſal ſuperfluus. Quod apparet. Nam
à potu aquæ, aut cereviſiæ tenuioris, mox
ſudor copioſus æſtate profluit: non qui-
dem quod halitu tenus, ſalſus ſudoris la-
tex, per corpus feratur, ut ſubter pellem
ſalem prius induat, ſimulq; oleoſum quid-
16. dam. Sed ſudor expellitur, in forma aquæ
(ut in ſanitate) vel ſponte ut aqua profun-
ditur in meticuloſis, ſyncopizantibus, &
morientibus. Ubi per impertinens obiter
17. annoto. Quod morientium ſudor, non ſit
tam latex in ſui natura, quantum ros ali-
mentarius reſolutus, cui mors imperat.
Quod patet. Nam ſtatim corporis habitus
ſidit, prout & in ſyncope. Habetq; ſudor
ille mirificas vires mortificandi hæmor-
rhoides, & excreſcentias poſſidet. Porro
quod ſudor non feratur per calorem, vapo-
18. ris ſpecie, patet. Nam cum vapor centuplo
majorem locum occupet quàm aqua: tu-
meret ſudando corpus centuplo magis,
quam alioqui proprio eſt ejus extenſio.
Non eſt enim ſubter pellem locus vacuus,
qui vaporem excipiat; ahenum quoq; a-
quæ fervidæ, nullum intra ſe vaporem ha-
bet: & quem emittit, è ſuperficie tantum
exhalat. Non oberrat ergo vapor, ſub pel-
le: ſed liquoris ſola ſpecie propellitur. Su-
dor ergo eſt latex materialiter è culinis par- 16.
tium per quas fertur abradens, vel abluens
ſordes, ideoq; plerumq; olidus, idq; ma-
gis in morbidis, quàm ſanis. Adeoq; & in
Criſi ſæpè terminat morbos, quatenus ſe-
cum effert ſordes pro ſcopo ſuo ordinario.
Cadaverum diſſectiones admiratæ ſunt
Scholæ: ſed ſudoris anatomiam nondum
per digeſtiones, fuligines, electiones, ad
miſtiones, reſolutiones, aut expulſores, in-
troſpexerunt. Quintus Laticis ſcopus fuit
magis intimus. Etenim cum oculus liquo- 20.
re opus haberet ut ejus palpebra innocue
moveretur, & lingua ſalivâ eguit, ut ma-
ſticatos cibos madore temperaret: abſur-
dum autem foret, totum cibum è maſſa
cruoris humectari: Idcirco per venas latex
delatus eſt, unde ſaliva, lacryma, &c. fie-
rent. Nam dum in anginis, & infami Mer-
curii ſalivatione, plus juſto ſaliva profluit,
alvus ſeipſa ſiccior fit. Latex ergo in cruo- 21.
ris maſſa innoxius vagatur, ad loca oppor-
tuna defertur, diſtributive facultati prom-
tè auſcultans. Qui quidē ſicubi ſalem cere-
bri (ut in gravedine) ſecum rapuerit: non
eſt tamen Latex ſui natura noxius, nec illi
piandum in culpam, quod ipſi inſonti, per
accidens, importunè aſſociatur. Pariter li-
cet in morbis obſequioſus abundet, œde-
matoſa crura inflet, id ſorte contingit. Na-
tura namque generali niſu, odioſum ſibi
hoſpitem parit, eumq; excrementis ſarci-
nat, quæ abigere optat. Nocte frigidiſſima
linteamen invenio mane tentum & conge-
latū à nocturno anhelitu, cujus aquæ qua-
druplum adhuc exhalavit, ad minimum.
Eſtq; anhelitus, æſtivis diebus non minus:
ſed multo magis vapidus. Igitur aliquot
unciæ inſipidi liquoris è ſolo pulmone ef-
flantur. Sed non eſt illa aqua, excremen-
tum pulmonis, ut neque cruoris reſoluti
materia. Quapropter è latice petitur, ſive
mittatur à poteſtate diſtributiva Archei,
ſive demum pulmo eundem ad ſe alliciat.
Saltem continuò ſuppeditatur, quod-
que alibi præbent glandulæ miniſterium:

Ccc hoc

hoc idem præſtat pulmonis parenchyma. Adeoq; laticis velut ſcopus eſt, quod ſuo madore compeſcat, ne pulmo dehiſcat,
22. ſiccitate attracti aeris. Abuſus eſt etiam docere, Laticem initio Corizzæ eſſe crudum & incoctum, illumq; dierum numero, per calorem inſpiſſari ſub fine digeſtæ maturitatis. Nam ſemel expulſus, coqui non exſpectat, ut neq; ſui coagulationem, ut concreſcat. Nec latex ab initio Corizzæ, ſui inſpiſſationem, in vacuo cranio
23. unquam potuit exſpectaſſe. Ergo laticis ignorantia multa medendo, ſomnia in catarrhis, & œdematibus, ſuſcitavit. Turgidis nimirum ſerò cruribus, foſſulam prementis digiti retinentibus, & manè evaneſcentibus, pituita eſt putata, nocturna digeſtione in cruorem verſa. Inſcitia ergo obſequioſi laticis, fabulas putati rheuma-
24. tiſmi peperit. Verùm ſi ſemel ſecum in computum deſcendiſſent, vidiſſent nempè ſerò, crus utrumque 4 fortaſſis librarum pondere œdematis gravatum. Quod ſi fuiſſet (ut ajunt) crudior ſanguis, pituitoſus: cum non ſint crura cloacæ pituitæ, à Scholis cognitæ: neque ideò ratio, cur pituita potius in crura decumberet, quam alius ex tribus reſiduis humoribus, vel quam pituita illa in ventrem, femora, lumbos, &c. decideret. Profectò proportionis juſta diſpenſatio expoſceret quotidie 40 fortaſſis libras, in cruoris non maturi diſpendium, in totum conſumi. Sæpè pelves, atque matulæ, unicâ nocte ſalivis replentur, & ſtragula cum induſiis, madore ſtillant: quæ niſi è latice petantur, & non è maſſa vividi cruoris, corruunt quæcunque de cibis, digeſtionibus & ſanguificatione ſunt credita. Ipſa nempè Arithmetica, & ponderis ſtatera, medicaſtros deludunt, in ſuis pituitæ figmentis. Sed quis naſutus credet unquam, ſalivam, lacrymas, ſudores, præterque lotium copioſum, ex ipſa ſanguinis hereditate peti, abſque vitæ inſtantaneo detrimento? præſertim quod idem chronicos terminos uſque perſeveret? fingamus enim parvam cœnam, ſtomachum, ac Pylorum, benè munere ſuo functos, ſalivationem autem 25.
copioſam in anguina feroci, exquiſitiſque amygdalorum gutturis inflammationibus. Certè iſta ſpiſſior continuaque muccago non è cerebro defluit, faucium jam obſtructo meatu, multoque minus è ſtomacho vacuo aſcendit, & ſub faucium obſtipatione: Itaque linguæ & faucibus opificium ordinarium ſalivæ eſto, cujus materia è latice petitur, quem juxta ſui fermenti varietatẽ diverſis larvis commutat. Sunt nempe ſalivæ aqueæ, muccidæ, ſalſæ, acidæ, amaræ, tenaceſque, fili inſtar.
Fuit igitur neceſſaria quotidiana laticis 26.
copia in venis, promtaque ejus obedientia ad vocationem Archei: Nam etſi nutriendo latex ſit ineptus, ſuis tamen uſibus accommodus eſt. Poterant nempe cibi in ſuccum redigi (quod mures & cicadæ docent) citra potum, niſi & latice ad majora obſequia opus fuiſſet. Eſt ergo ſitis, præco 27.
deficientis Laticis, non autem cruoris egeſtas (ut alioqui mandant Scholæ) febrientium quoque ſitis, à ſumto potu perſeverans, laticem alieno contagio ineptum ad ſua munia factum, denunciat. Siqui- 28.
dem quoties amaror, ſalſedo, nidorvè ſalivam inficit, ſtomachus apepſia fatigatur, & lingua (indolens alioquin, & nil mali in ſe habens) ariditate finditur: ſignificatur latex non tranſire ad venas, debito inſtructus viatico: quia in ipſo ſtomachi hoſpitio, ejuſve viciniis, ineptus evaſit, pro ſuo munere. Non eſt ergo linguæ ariditas, cruſtataque ejus ſordes, in febribus, effectus, ſive indicium exhalationis, è ſtomacho (etiam potum non coquente) ſurſum delatæ: ſed eſt defectus laticis deturpati, vel egeſtate penurioſi.
Non ſatis eſt laticem ejuſq; uſus aliquot, 29.
& officia dixiſſe, per neceſſitatum diſtributionem: Juvat & ſua detegere itinera, & exorbitationes commemoraſſe. Lex enim & neceſſitas uſuum totidem quoq; peccata invexere, ſi non quoque utrimq; bina. Cum enim latex non ſit de ſubſtantia

tia cruoris; ſed liquor fatuus, innocuus, concurrenſq; viarum ſocius. Ideo namq; unà cum cruore, per venas fertur: Non tamen eſt ſerum cruoris, nec bilis, nec urina: ſed poſt lotii ſeparationem, ſuam latex recipit determinationem, ſimul atque intra venarum lares aſſumtus eſt. Ac quodammodo extra catalogum excrementi adſcribitur, dum tam facile vocanti, aut mandanti obtemperat Archeo. Deſunt enim latici ſal, tinctura lotii, & bilis fictus amaror. Renes namque emulgent ſalſum lotium, quod jam vel in Meſenterio ſalem ſibi adſcivit. Alioqui ſi quis tenuem & pernoctatam cereviſiam jejunus potet (ut Anglorum eſt mos) mirum quam ſubitò, ſæpe & affatim mejat. Id eſt, per ſtomachum, Meſenterium & jecur
30. transvolet. Habet quoque carnoſa pellis, ſive membrana, proprietatem attrahendi Laticem, ut ſe, ſubjectamq; intra ſe ſupellectilem, eluat: multus idcirco ſudor confeſtim ſitim propagat. Hincq; etiam vulnera, ſynoniæ, ſive aquæ glarealis, incredibilem ſæpe copiam effundunt, quaſi Latex aptaret eluere conceptam in dolente, maléque curato vulnere, noxam. Corporis nimirum extima veſtis, ſua proprietate, ſponteque, ſudorem laticemq; allicit: ut cum loturæ inſtar eſſe debeat, calcar vocationis ſuæ à pelle recipiat. Cujus tractionis lenocinio, ipſa pellis facilè axun-
31. gia repletur. Cum ergo Latex pluribus deſtinetur uſibus, & officiis, ſequitur etiam eundem exorbitantem, totidem & plurium adhuc morborum cauſam fieri occaſionalem. Salſuginem, nempe acredinem, ac putridi commiſtiones ab internarum partium ſordibus infectos, ſuſcipit, multaſq; ideo ulcerum & exiturarum diverſitates tolerat. Prout & in pelle ſuas
32. atq; varias prurigines excitat. Errantitaque Scholæ inſcitia laticis, quæ hos defectus in jecur inſons referunt, ejuſque intemperiem incuſant, ſuiſque ſtoliditatis pharmacis inſons hepar lædunt. Nec advertunt, quod unica ovis totum gregem ſcabie inficet, absque jecoris labe ulla. Quodque abſterſiſſe manum linteo, quo ſcabioſus eſt uſus, ſcabiem propaget, citra jecoris contagium aut defectum ullum. Quapropter iſta Scholarum inſcitia, cruorem & hepar ut rea caloris agitant, imò & innocuum cruorem, ideo cum vitæ occurtatione prodigialiter, ac repetitim; ſed
fruſtrato eventu effundunt. Sin vero La- 33.
tex intus aliquid ponticum, acidula ſalſedinis myria infectum, reperit, vel cum occulto virulenti fermenti contagio obpignoratum: Jam ulcera cacoëthica varia emergunt, ac cauteria ad divertendos catarrhos, falsò invenit. Synonia autem tam largo imbre pluit ſæpe, quod ſi cruor vel humor alimentarius, ſive ſpermaticus ros, eandem cauſarent, paucis certè horis homo cruoris penurioſus intercideret neceſſariò. Adeoque ſtupore abundantiæ illius neglecto, quia Laticem neſcivere, aliò ſuas nenias falſaque auxilia deportarunt. Saniem ergo vel ichor ulceris neſcivit Galenus, an ad pituitam, vel ad bilem referret. Non mirum eſt autem, laticem in alienam imperii ſobolem transſumtum,
varias ulcerum excitare catervas: dum 34.
cruor diverſis ſerpentum ictibus, morborumque transplantationibus laceſſitus, in tam numeroſam varietatem exorbitet.
Relinquo autem Paracelſo ſuos fontes 35.
ſalinos microcoſmicos, ſuæque indulgeo libertati lubens, etſi laticem ignoret cum Scholis. Latex itaq; facile alienam intus qualitatem combibit. Hinc in hydrope, multa ſitis, etiam à potu frequenti. Non enim liquoris penuria, ſed ſalſuginis con-
fectione, ſitis fit. Mali quoq; ſudores ſun- 36.
to, ſi particulares. Nam quod membra ſingulariter Laticem in auxilium vocent, à malo eſt. Duo ergo præcipuè hic adhuc ſpectantur, quod Latex non tam ſua feratur ſponte, quam vocatus à ſuperficie, cui deſtinatus alioqui opitulandæ: tum etiam quod illarum partium ſudores earundem
defectum teſtentur. Quapropter injecta 37.
ſtragula ſudorem promovent, quia exter-

 nè

nè adhibita operâ vocatur. Atque ideò non raro fruſtra propinantur ſudorifera, & tegmina multiplicantur: quia tractrix Laticis foris languet. Quod ſi latex abundet, nec à pelle alliciatur, quia aliena labe eſt inquinatus, ad partes decumbit, & indolentes tumores excitat, ſi non etiam qualitate ſit moleſtus. In quibus tam
38. balnea quam cauteria ſubindè opem dedere: non quod tam cauſam effectricem, quam productum, id eſt, Laticem minuant. Adeoque remedium palliativum & ad poſterius applicatum eſt. Denique tota mali ſcaturigo hujus, in inſons caput humanum, in Catarrhos depluos è capite
39. relegata fuit. Cujus cauſam ſi erraverint, conſequenter debuere & in remediis aberraſſe. Memini namq; incipientem pleuritidem, copioſo ſudore mox deſiiſſe. Quale eſt diaphoreticum, è floribus papaveris erratici, Stercore caballi, ſucco bellidis, ac ſimilum adjutorio prolectus ſu-
40. dor. Poſtremo etiam notavi glandulas inſignes, ſubter axillam, in inguine, & pone aures; Itemque in ductu urinæ prope veſicam, ac circa duodenum inteſtinum, & innumeros pene alias, ad cujuslibet venæ bifurcationem ſuppoſitas. Quarum unicum uſum, Scholæ jubent eſſe: ne vaſa ſcilicet lacerationi ſint obnoxia. At ſane in nominato uſu error manifeſtus adeſt. Nam fruſtrà, poſt aures, glandulæ inſignes eſſent: ubi nullus eſt timor lacerationis, ut neque intus: quin etiam ipſa carnoſa membrana non diſtenditur, adeoque non potuere niſi fruſtra, evanido uſu atque fine, glandulæ ibidem apponi. Id eſt, erravit naturæ Arbiter in uſu gandularum: vel errant Scholæ. Cum nuſquam præfatis locis, quibus glandulæ ſitæ ſunt, vaſa ab invicem abſcedere poſſint. Meliuſque ac commodius rapturam vaſis tenue ligamentum, quam lacerabilis teneraque glandula præſervaſſet. Ego ubique animadverto perpetuam Scholarum in-
41. dagandæ veritatis incuriam. Non enim animadvertunt, glandulas præfatas non eſſe niſi ad emunctionem laticis è venis, ut ſudores in habitum corporis diſpergant. Quod in lingua oculariter eſt manifeſtum. Ubi glandulæ ſalivam efficiunt, at- 42.
que ideò Laticem alliciunt. Subter axillas, & in inguine verò ſudores proferunt. Non autem lacerationi vaſorum prævident. Prius nempe, officium eſt quotidianum. Alterum verò, non niſi inſolens, rarum, atque potius ridiculum. Reſtagnans nempe Latex, venas gravat, oppreſſione, eodemque ſi liberentur, Archeus velut reſpirans, novas ſibi vires inſperato reſumit. Itaque Laticis ignorantia, cauteria invenit, & ſuſtinuit; Catarrhos finxit, atque inconcinna remedia ſive præſidia univerſalia ſomniari fecit. Nil enim ſolidi, adverſus morbos penſitatum. Utpote oſtendam ſuo loco, morborum initia adhuc hodie incognita latere: ideoque & 43.
remedia eſſe vana tentamina, nec certi quicquam continentia, niſi ſpecifica proprietate certis morbis dotata ſint. Alioquin incertitudo conjecturalis, ſibi ſubterfugia parabit, medenteſque credulitas ægrorum munivit. Quod diem remedium, etſi morbo diceretur appropriatum, non quemlibet juvet. Imo nec purgantia, tametſi indubie alvum ſolverent, ſolari ægros propter diverſitatem complexionum humorumque fictorum pertinacium. Supponunt enim talem videlicet ex humoribus, peccare, ſpectantque poſtmodum per ſolutiva eductum: attamen cernunt nil de morbi feritate remiſſum. Ergo cum deberent ignorantiam in humoribus & purgantibus fundatam, agnoſcere, reflectunt ſeſe ad varietatem complexionum, & intemperierum incertam ignotamque differentias. Quæ ſanè ſi æquo ſpectentur animo, non alio terminabuntur fine, quam in plenam principiorum medendi hactenus cognitionem, inſcitiam, & everſionem. Quapropter meden- 44.
tes adhortor, & exoro ſuppliciter, tempeſtivè addiſcant Medicinæ inaudita exordia, themata, & axiomata inſueta. Quapropter

propter hoc loco parum divagari opportunum cenſui. Etenim ut Atrophiam vidi occaſionaliter è latice ſuſtentatam. Ita & pinguedo, ſive obeſitas me ſpectante, unico bimeſtri, per potum diureticum, loco
45. cereviſiæ ſummum abacta eſt. Pharmaca autem peregrina chinę, zarzę, Guajaci, &c. quod laticem per ſudores profunderent, ficto mentitoque titulo, exſiccantium nomen acquiſivere. Enimvero jam antè demonſtravi omne corpus viſibile, quodque elementorum miſtura conflatum creditur, fieri materialiter ex ſolo aquæ elemento, quod primordialiter in rebus conſtitutis cunctis, ſe habet per modum Laticis, quodque & hic ſuppoſuiſſe, tanquam ſemel ſat probatum, ſat eſt. Dein axioma Philoſophiæ habet. Quod corpora non mutentur in invicem, niſi prius reducta ſint in primam ſui & ſequacem materiam. Id enim quantumvis applicari velint metallicis tranſmutationibus: attamen ex ſublunaribus quorumvis notatis tranſmutationibus, eſt deſumtum. Non tamen, quod velint corpora, in primam materiam Ariſtotelis, imo nec etiam in primam elementorum ſeparationem, eſſe reducenda (nec enim cibus in ſua elementa putant remeare debere, ut inde cruor fiat) ſed volunt corpus tranſmutandum in proximam ſui materiam, ſeu prioris vitæ ſubjectum retrocedere debere, antequam de tranſmutationis acquirendæ termino, ſpem fixerit. Quorſum, certum eſto. Cibos atque potum in ſtomacho aſſumere naturam Chyli, cum retentione qualitatum vitæ mediæ ciborum. Deſtrui quidem priſtinam ciborum materiam, & approximari ad materiam Latici, ſive elemento aquæ viciniorem: ſatagente nimirum ad hoc fermento ſpecifico ſtomachi, non ſecus atque fermentum hepatis chylum in cruorem tranſmutat, cujuſque comes ac ſocius, non item pars, eſt latex. Fermentorum autem in natura adeo diſcrepantia atque ſingularia dona exiſtunt: Ut quædam viventia ex ſola aqua ſibi faciant cruorem carnem, &c. imo & oleoſam axungiam. In Sulmonis namque ſtomacho, nunquam repertum edulum ajunt piſcatores. Sunt prætetea animalcula aquatica in aquis ſalſis, quibus vix aliquid innaſcitur, quæ ſemen quoddam potatæ à ſe aquæ communicant, undè ſibi ſuum corpuſculum augent, & ſuſtentant. Adeò ut aliis piſcibus hujuſmodi animalcula edentibus detur, ingeneratum aquis ſemen, ad vitam tranſgreſſum, & ad vitam mediam participatam deductum. Animalcula autem, quæ ex ſola aqua, immediatè ſibi cruorem, totamque ſui ſupellectilem patrant, exemplum habent in omni propemodum vegetabili: præſertim in ſaxoſis, arenoſiſque montibus, procul ab hominum ſtercoratione ſemotis (in quibus forte 60 ſpecies reſinificarum arborum notantur, ex ſola aqua pluvia, niveque, ſive leſſas ſaxoſi odoris, ex pleno nutriuntur, & adoleſcunt in ſummam altitudinem arbores adeò pingues, quod ſuffocarentur, niſi eandem effuderint circumcirca. Fermentum ſtomachi in homine facilius cibos in chylum, quam illorum pinguedines tranſmutat, eo quod pinguedo remotior ſit à Latice, ſive prima materia, quam ſit cibus. Quæ digeſtio 46.
tranſmutationis, in ſuccos aquoſos, eo huc adducta eſt, quò conſtet, Laticem, facile concepto in nobis peregrino ſemine, membrorumque fermento, tranſmutari in alienam prolem. Adeoque è Latice, omnium proxime transplantari in muccum excrementoſum, jam ſupra oſtendi, ubi memini, à potu æſtivo affatim ſumto, ſputum (quod arida ſub ſiti deficiebat) ſtatim poſt ſcreari mucilaginoſum. Hæc eſt nova Laticis hiſtoria, ad tractatum de Catarrhis referenda, eò quod illius ignorantia, Catarrhis conceptis, ſingularem confirmationem dederit, ut & concipiendis dedit temeritates.

CAUTERIUM.

1. C*Auterium nil niſi vulnus permanens.* 2. *Cauterii igne facti nulla prærogativa.* 3. *Nomen fontanellæ, impoſtorium.* 4. *Quæ Deus integra vidit bona, à Scholis laudantur lacera.* 5. *Pollicita Cauterii, puerilia.* 6. *Catarrhi negatio, negat Cauterii uſum.* 7. *Ridicula tutandis Cauteriis neceſſaria.* 8. *Theſis Scholarum oſtenditur abſurda, & impoſſibilis.* 9. *Quid purgetur per Cauteria.* 10. *Concluſiones nomen contra Cauteriorum ſtatuta.* 11. *Stulta in Cauterio deſideria.* 12. *Cauteria quibus noceant.* 13. *Scholarum indiſtinctio.* 14. *Scopus ſive finis Cauterii ceſſat.* 15. *Mundum per cauteria circumvenere.* 16. *Cauterio non eſſe comunionem cum Cerebro.* 17. *Abſurda, ad doctrinam de Cauteriis conſequentia.* 18. *Unicus Scholarum aſylus.* 19. *Reſponſiones.* 20. *Adiguntur Cauteria in ſcopulos.* 21. *Quid reſpondeant Scholæ in difficultatibus poſitæ.* 22. *Multiplicatio, electioque Cauterii, quo auſu ſurrexerit.* 23. *Hiſtrionicæ aliquot Scholarum nugæ.* 24. *Podagra Medentum ludibrium.* 25. *Stulta Cauteria.* 26. *Fruſtranea in ſuis deſperatis.* 27. *Nondum à Scholis ſtatutum, quibus caſibus juvent Cauteria.* 28. *Caſus in quo Cauterium prodeſt.* 29. *Crudele atque putidum Cauterii remedium, ut antevertatur.* 30. *Cauterium Medico indignum.*

CAtarrhi invenerunt Cauteria. Illis ergò de medio ſublatis, horum tractatus videretur fruſtraneus, niſi initiandis hæc ſcriberem, diffidens eruditis quicquam profutura mea ſtudia.
1. Quare Cauterii fines, & effectum declarare ſtatui: Cauteria itaque inprimis fiunt igne, ferro candenti, corroſivo cauſtico, imò ipſa novacula, vel forcipe, aliquid abſcindendo. Sat: modo carnoſa membrana pertundantur vulnere. Alii vero præferunt vulnus igne, vel cauſtico paratum illi, quod ſcindendo patuit. Eo quod actuali calore, & ſiccitate, fluxum
2. humorum melius præpediri, putent. Quaſi unico momento, ignis ureret aliquid, præter ipſam eſcharam, aliudve exſiccaret, quod poſtmodum fluiturum ad vulnus fingunt. Utrobique ſcilicet in Scholis, magni fiunt ſomnia. Quippè fontanella, (ſic enim vulnus cauterizatum vocant, ut quaſi per fontem morbos exhauriri vulgus credat) nil juvat, priusquam demta ſit eſchara, ablatoque prius caloris & ſiccitatis veſtigio. Eo quod Cauterii inſtitutio pro objecto habet excretionem, quæ non ante eſcharæ decidentiam incipit: minuſque ſemper exhalare poſſit trans eſcharam, quam alioqui ſanam per pellem. Perinde ergo poſteriores cenſuerunt, quomodocunque fontanella facta fuerit, modo continuum diviſerint, & diviſum cuſtodiverint. Quod 4.
enim Deus fecit integrum, ut eſſet optimum, Scholis videtur melius fore, ſi vulneratum ſervetur. Vulnerari ergo ſæpe, vulneraque aperta cuſtodiviſſe, ad Scholarum ſanitatem confert. Mirum ſane, quod vulnerari, non tranſtulerint ad præcepta tuendæ ſanitatis, pro-ut nimirum Cauteria, ſive vulnera conſtantia, eo ſunt relata. Inter vulnerari autem, aut uri, tantum intercedit ſanguinis emiſſio: quæ illo titulo præminere in Scholis deberet, niſi phlebotomiæ fraus ſe manifeſtaret. Præſumunt nempe, atque decernunt, 5.
Cauterium eſſe novum emunctorium, per quod Medentes queunt naturam pro lubitu coërcere, ad ſe exonerandum; non quidem qua fingunt aliàs per Catarrhos defluere, ſeque exonerare, aut quaquaverſus: ſed dumtaxat per factum foramen. Id eſt, citant Catarrhos, ut perſonaliter compareant in loco, ad lubitum Medentis. Lepidè ſanè, ſi æque verè. Attamen hæc prodigia intantum profecere, ut pueris etiam ante trimatum jam Cauteria fiant. Aſt ego, inprimis ſemper in Cauterio intuitus ſum inplicitam blaſphemiam, qua Creatorem inſufficientiæ in condendis emunctoriis palàm accuſant. Etenim ſupra mille fontanellas incarnari juſſi, cujus hactenus, quod ſciam, neminem pœnituit. Denique conſideravi, puerilem Medentum præſumtionem, quod naturam ſuis illorum juſſibus auſcultaturam ſibi ſeriò perſuadeant: etiam

etiam ſuppoſito defluxu & procubitu humorum, quem jubent, longè abſurdiſſi-
6. mum. Ad fundamentum autem meum ſat ſit, Quod nempe nulla ſit miſſio, aut ſpontanea defluxio Catarrhi. Quo negativo ſubſiſtente, vanum ſit fundamentum Cauteriorum. Docent namque Scholæ, per fontanellas elici malos, imo exitiales humores, qui alioquin aliò vel mit-
7. terentur, vel ſponte defluerent. Belle ſane, quod natura laxo freno exſpectet arbitrium Medentis, & apertionem Cutis, ut iſthac ſarcinam deponat, quam alias in nobilius membrum declinaret. Quaſi mittens natura minaretur, niſi carnoſam membranam, ubi vobis viſum fuerit, mihi vulnere apertam ſuſtinueritis, ut per revulſionem me à furore placaveritis, & à conceptu dimiſſionis avertatis, væ vobis: Nam quod aliàs ſubter cutim expurgarem, ad nobile membrum, in vindictam retrotraham. Sed ſodes, quo centro, quave fontis ſcaturigine, malus ille humor paratur? An in jecore, humo-
8. rum quatuor (ut volunt) officina? At ſanè difficilis, longa, & ſalebroſa via, ut malus iſte humor à jecore per venam cavam, adeoque per cor, ad extremam brachii, cruris, vel cervicis pellem deferatur, cruorem non incontaminans, ſed ipſe malus humor ſincerus. Crudele ſanè emunctorium, quod trans fontem vitæ malum humorem ducit. Adeoque crudelis Medicus, atque Scholæ crudeliores, quæ noxium humorem per Cor deferri jubent. Quod ſi verò adhuc hodiè ignotus malus humor fontem habeat Cerebrum: Ubi quæſo? An quavis capitis ſentina malus ille humor naſcitur? An in ſinibus? vel in pelvi? non quidem inprimis in uteribus cerebri ſine præſentaneo necis metu, quotidiana maligni humoris illius fiet collectio, & nidus. Sin vero in pelvi fiat malus, qui antea bonus fuerat. Jam per nares, atque palatum, ſponte ſolita defluet, nec egebit Cauterio. Aut quis ille Corruptor, qui aliqua capitis parte, humorem anteà bonum ſtudio vitiet, ut jam inde deferat malignum, ad partem aliquam intercutaneam, quam Medicus feriri juſſit? Quam obediens enim ille, qui malus humor (mortuum nimirum jam excrementum) ſe aliò torqueri & mitti patietur, qui aliàs, non amplius ſollicitus de vitæ œconomia, ſolo ſui pondere, ſituum legi paret! Quod autem malus humor, per cauterium emungendus, non ſit vapor à ſtomacho in caput, per cerebrum, menynges, & cranium translatus, collectusque, & indè dimiſſus inter muſculos externos & cutim: id antè de Catarrhis peremtoriè exploſum eſt. Denique iis conceſſis, etiam careret eſſentia, & etymo humoris, per conſequens etiam mali humoris, pituitæ ſcilicet unius è quatuor. Nam quicquid ſemel vapore tenus à ſtomacho elevatum eſſet, & in guttas concreviſſet, nec ſpiſſum eſt, nec tenax, nec unius amplius de quatuor humoribus factis in hepate: ſed eſſet liquor poſthumus ſtillatitius. Quapropter ſi humor malus, cauterii cauſa finalis, non generetur in hepate, cerebro, aut ſtomacho; quæ tandem erit officina malorum humorum pro catarrhis? quævè pars mittens, & excelſa, unde ad Cauterium declivius ferantur? Etenim in tanta nugarum anguſtia 9.
coguntur Scholæ fateri, non malum aliquem humorem dimitti ad foramen cauterii: ſed cruorem degenerare in ipſo vulnere, labriſque male diſpoſitis. Nam & 10.
hoc vulneribus, quibus deficit balſamus, geniale eſt cunctis. Profectò ſi Scholæ Aphoriſmum examinent, *Dum pus fit, major dolor, labor, & febris, quàm facto pure*: cognoſcerent, pus produci materialiter ex ſanguine, per laborem facultatum, ac conſequenter, in fontanella, iiſdem finibus pus optari. Quo ſtante, labitur theſis, ſupponens, per cauteria deduci malos humores. 2. Puris in vulnere facti eductionem, non eſſe è centro corporis. 3. Non eſſe deflui catarrhi excrementum. 4. Cauteria non purgare malos humores, quæ bonum

cruorem

cruorem in excrementum, cum labore digeſtivæ facultatis, præparant. 5. Cauteria nequicquam facere ad præcautionem maligni humoris, qui topicè fit in ipſis labris vulneris. 6. Pus & ſaniem, foramine ulceris, non poſſe retrocedere, ac labi in partem nobilem, multoque minus, cruorem bonum, unde pus fit. 7. Si cruor ſit humor malus, antequam ad fontanellam deveniat; natura deſtinat ergo de cruoris maſſa, malum aliquem, ad ſauciam dumtaxat partem, ut eam nutriat, vel hoc ipſi eſt ordinarium, in partibus ſingulis. Jam tota natura vitio laborat fatuitatis. 8. Stultum eſſe. Quod multum puris feciſſe: ſit bene Cauterium purgaſſe. Cum iſtud pus, dicat boni cruoris corruptionem. Adeoque dum homo male valet, fontanella, loco puris, plorat ichor. 9. Si ergo Cauterium, faceret ad malorum humorum evacuationem, oporteret melius ſe habere hominem, dum ichor fluit, quam dum pus fit. Quod in theſi eſt falſum. Hinc ergo recte infertur, non ſelectum malum humorem, aut excrementum perniciosum, quod alioquin aliò decideret, evacuari per fontanellam: ſed totum iſtud, ſive pus ſit, ſive tenue virus, nil aliud eſſe, quam merum cruorem alendæ parti cauterizatæ deputatum, ibidemque vitio partis corruptum: adeoque corruptionem ſui, metiri bonitatem, & malignitatem digeſtionis, in loco fontanellæ. Atque proindè dum Archeus totalis, quoquo modo laborat; major quoque infirmitas digeſtionis eſt in fontanella, viciniuſque pus eſt putredini. Et hactenus fontanella, propter potentiorem ſolito digeſtionis læſionem ichor plorat. Scholarum ergò optatus eſt, ut de cruore innocuo, pus fiat plurimum & album.

11. Idque vocant benè purgaſſe, ſi plurimum cruoris corrumpatur in ultima digeſtione. Quod ſi recte conſideretur: jam palam fiet, Cauterium non imprimi ad expurgationem maligni humoris, nec exſiſtere humorem malum: ſed dumtaxat ad abundantiam ſanguinis diminuendam. Adeoque intuitu ſolius Plethoræ. Unde 12.
conſequens, non convenire adoleſcentibus, non remaciatis, non morbo aliquo depreſſis: ut neque ordinatè viventibus, miniméque omnium, abſtemiis religioſis. At nondum diſtinxerunt, An 13.
pus in fontanella ſit ſolius cruoris, ſive unius de quatuor fictis; an verò, ex commiſtione quatuor. Si prius ſit verum, tunc pus non eſſet ex humore malo, ſed ex optimo de quatuor humoribus, adeoque fruſtranea erit fontanella, atque optimum pus, ſive effectus fontanellæ, erit peſſimum, cum non eſſet niſi optimi corruptivum. Quod ſi malint commentari: quod ſcilicet cruor non ſit ante malus, ſed fiat malus, dum à tribus ſociis ſecernitur. Saltem tres reſidui, in iſta ſecretione, erunt cruore adhuc deteriores, & in omnem eventum, non niſi malo fine, fiet fontanella, ut bonum & inſontem cruorem corrumperet. Sin verò velint ex quatuor commiſtis humoribus pus fieri. Ergo Cauterium errat in fine. Cum non 14.
ad expurgandos humores nocuos: ſed ad corrumpendum bonos, ſibi à natura non errante, in alimentum dietim miſſos, Cauterium valeat. Denique, non poterit Cauterium cenſeri inſtitutum, ac Catarrhi præcautionem: vel alias Catarrhi materia non eſſet vapor, non etiam petuita: ſed ipſe cruor, quem fontanella in ſe, corrumpit. Pus namq; non è pituita: ſed de ſolo fit cruore, ut ſat in Scholæ edoctum, eſt. Itaque per eſſentiam puris, benè indagatam, in materia, & efficiente, ceſſant fines Cauteriorum, Catarrhorum, & humorum malorum expurgationes. Enimverò, ſublato quovis ſymptomate vulnerum, in Cauteriis, & ſuppoſita valetudine, neceſſe eſt, quod continui ſolutio in fontanella pus proferat, idque non defluat aliunde: ſed in ipſa ſit parte generatum. Archeus quoq;, proportionaliter tantundem quotidie cruoris partibus diſpenſat, quanto pro ſui nutritione opus habent.

Ergo

Ergò pus, eſt cruor vitiatus in illa parte qua vulnus eſt, effectuſque vitiatæ ibidem digeſtionis. Vitiaſſe ergo partium
15. integritatem, continuitatem, atque digeſtionem, cruorem denique in pus convertiſſe, idipſum eſt in Scholis reputatum, Catarrhis obviam iviſſe: ſive à capite (undè omnes Catarrhos originaliter petunt) humorem excrementoſum (qui alioquin ad partem nobilem comminatus erat decumbere) per foramen cauterii extraxiſſe: ſive interim capiti, cum parte vulnerata, ſit conſenſus, vel non: perindè enim eſt, modo cutis ſaucia detineatur. Sivè humor ille excrementoſus, ſit cruor, ſivè pus fiat, vel ſanies, perindè, modò per trita vocabula Catarrhi, præcautionis, derivationis, revulſionis, & fontanellæ, mundo ſit circumventum. Contueor enim hornotinum infantulum, jam dentientem, ac pati febrim, ſpumam oris, atque indeſinentem ſalivam. Ac tandem adeſſe tormina, & ſeceſſus ex viridi flaventibus. Saltem dens ille eſt capitis pars: quapropter diarrhœa erit Catarrhus capitis. Aſt quis eſt dentis erupturi, vel tumidæ gingivæ conſenſus cum inteſtino? quæve poteſtas ejus gignendi, immittendi Catarrhi, è ſtomacho infantuli ad caput? atque indè in Ileon? quo jure ſtillatus è ſtomacho vapor, fiet æruginoſa bilis in capite? fortenè ab vitæ initio jam biles officina migravit ad caput? An cauterium poſſet (ſi infans eſſet tolerando) diarrhœam porraceam in ſe aſſugere? paucisque puris guttulis compenſare aliquot librarum bilem porraceam? Cur fabricat Infantuli ſtomachus Catarrhum, propter dentis dolorem? Cur mittitur in Inteſtinum, & non ad dentem dolentem? An nondum cernit lector, diarrhœam non eſſe Catarrhum? Sed indignatum Archeum ubilibet, in Inteſtino promtum eſſe, ad tranſmutandum alimentarium cremorem in excrementa, quæ à Scholis putantur bilis, pituita, &c. Si itaque diarrhœa non ſit Catarrhus, poſſitque Archeus indignatus tranſmutare quidlibet in infeſtum liquorem, ſi modo gingiva affligatur; An non poterit quaqua verſus ſe exonerare per ſtatuta emunctoria? nec præſtolari apertam pellem cauſtico? Ah crudelis hebetudo, ferocire Scholas fecit in mortales ſibi agnatos? Neque enim conſide- 16.
rant, quod in mulieribus, & obeſulis, carnoſa membrana ſit circa ordinaria loca cauterii, mera axungia ad duorum ſaltem digitorum ſpiſſitudinem, quibus tamen perſonis frequentiora, magiſque proficua, perſuadentur cauteria. Quare etiam vix in medietate axungiæ fundus fontanellæ erit: Non eſt ergò via, qua è cerebro, vel inter cranium, & cutim, ruat malus, Catarrhi proſcriptus humor fictitius, per medium adipis. Sed quis demum hu- 17.
mor ille ſolitarius, ſuo qui peccato à parte mittente proſcriptus, per axungiæ ſubſtantiam, impermiſtus deſcendens, in pus degenerat? Si ſit exhalatio vaporum è ſtomacho, cur non erit frequentior junioribus, & calidis ſtomachis, quam debilibus, ſenibus & frigidis? Quo pacto aqua iſta, è vapore ſtillatitia, formam puris induet? Quomodo per cerebrum, menynges, & cranium, feſtinabit invenire factum foramen à cauterio, ut iſthac tantum defluat, & purgetur? Cur centies non prius in auras vapor evolat, antequam ad locum cauterio lubenti deſignatum pertingat? Quomodo aqua ſcandens à ſtomacho, jam erit cruor, & puris mater? Quomodo cruor (materia puris, juxta Galenum) erit Catarrhi materia? Quare cruor redigendus in ſeriem malorum humorum, qui nondum contaminatus, à natura diſpenſatur ad locum vulneratum? Quare, facto vulnere, ceſſabit natura damnatam materiam, per & in loca ſibi conſueta, deturbare? An enim aperta, ad medentis lubitum, cute, fiet dein viarum neſcia? An forte laboravit tantum, ut exitum alicubi reperiret? eoque jam facto, deinceps in obſequium vulnerantis veniet? Itaque falſa ſunt hæc quatuor

Ddd nempè,

nempè, pus eſſe materiam Catarrhi; Catarrhum eſſe materialiter è ſtomachi vapore; Per fontanellam excerni materiam catarrhoſam; hancque in partem nobilem diverti, niſi per foramen revellatur aliò. Unum ſaltem Scholæ habent aufu-
18. gium. Nimirum, Quod Cauteria, in morbis chronicis, itemque in pinguioribus, & plethoricis, non raro profuerint. Ergo neceſſe eſt, malum ſaltem humorem, facto
19. vulnere, purgari, corpuſq; exonerari. Cui ſubterfugio, dico. Materiam Catarrhi, eſſentiam, modum, vias derivationis, & affectum, itemque malum humorem, & fines Cauterii, ficta eſſe ſomnia, turpis ignaviæ & ignorantiæ vela. Adeóque eventuum exempla, non ſat eſſe deſtruendis
20. apicibus veritatis. Quid ſi Cauteria juverint quandoque: Id ſaltem non è radice & eſſentia Catarrhi, in ſe nulli penitus: ergo ſi profuerint; fateantur Scholæ, prodeſſe Cauteria à mediis, & finibus, ſibi ignotis: ſeque conjecturale remedium, incertum, & per accidens, tanto encomio extollere. Etenim admiratæ merito ſunt, Cauteria profuiſſe ab eventu: Si enim aliquis affectus, ſponte, vel dierum mox maturitate, ceſſurus perierit; An proin jus ſibi natum autumant, ducentos miſerè torquendi fruſtra, ſi uni per accidens cauterium non fuerit infauſtum? Quid ſi in ad-
21. verſum, hiſtoriæ multorum conferantur, quibus cauteria male ceſſerunt: confeſtim ajunt, non ſumus empyrici, nec exemplis movemur. Rationales enim ſunt Scholæ, nituntur que præterea Veterum authoritatibus. Idque ſic alte intonant, quoties rationibus deſtitutæ, & experientiis convictæ, deſinunt eſſe domini expertiſſimi, nec per contrarias ſuis experientias, flecti volunt. Ad rationes autem anteriorum confugiunt, quas luridas, ignavas, falſas, & primo veſtibulo ceſpitantes, oſtendi.
22. Siquidem cum deprehendiſſent Scholæ, aliquos forte fortuna ſenſiſſe juvamen poſt cauterium, mox ſeton, ſive funis per cervicis pellem traductus utrimque, creditur Ophthalmiæ, lippitudini, imò ipſis catarrhactis, & vitiatæ digeſtionis oculorum remedium. Cauterium in oppoſito crure, creditum eſt dolori Iſchiadico medela. Tentarunt varia Cauteria, fabrique 23.
ferrarii longam fecere ſupellectilem, uſtiones etiam Arabicas (ſtercore nimirum non niſi hircino, frixato in ſartagine) in pollice pedum eminus, Iſchiadicis; & arthriticis inſtituerunt. Hiſtrionicas nimirum medendo ubique nugas, & ſomnia pro veritate venum dedere. Sed admiratæ tandem Scholæ, quod unica Arthritis Catarrhis deputata, riſerit cuncta illarum theoremata, & Cauteria. Videlicet fal- 24.
ſum oſtenderit, quod Podagra defluente fieret Catarrho, quodque Cauterium eſſet irritum commentum, derivationis & revulſionis pro humore decumbente. De- 25.
liria quoque Cauteria in tabe, defectibus pulmonis, capitis, oculorum, renum, Catarrhoſis nempe defectibus inanibus, adeoque lanienam, cum impoſtura magis admiror, quàm vana tentamina æmulor.
Sic namque in epilepticis, citra ſpem ſa- 26.
nationis, Patavini, Hetruſci, & Montiſpeſſulani, candens ferrum uſque ad cranii ſuturam adigunt, promittuntque fumos epilepticos, è cerebro iſthac ceſſuros, non ut paroxyſmi durationem ſaltem minuerent; verum ut ſæpe de cætero ſuſpenderent. Sed hæc ægri tolerant, ſpe ſurda valetudinis: at ſine exemplo. Nec ſemel expendunt, ſomniatos halitus non afficere cerebrum, defectu exitus: ſed vice verſa, morbi tempeſtatem cauſæ concitent, antequam ad comarum cutim pervenire queant. Quapropter luridam & vanam eſſe Cauterii operam & opem, quæ inchoat à poſteriori, ſanandis morbis. Nondum enim à Scholis determina- 27.
tum, quibus affectibus Cauteria conveniant, eò quod raro, & per accidens tantum juvent, adeoque quod impoſſibile ſit, ſtantibus hypotheſibus ſuis, Cauteria fore proficua, idcirco etiam rationes modos, media atque ſcopos Cauteriorum, inve-

invenire. Cæterum poſthabitis Scholarum decretis, de Catarrho & Cauterio, facilè quoque inveniri poteſt caſus, quo cauteria juvent. Enimverò propter innovationes cruoris neceſſarias, ſingulis lunæ ſtationibus (prout de lunari tributo alibi) videlicet quicquid de veteri cruore ſupra præcedentis lunæ periodum, abundanti, fuerit reſiduum; Id totum vel in adipem, vel in excrementum ultimæ digeſtionis,
28. faceſſere debere. Quod quia per Cauterium, ſupra quotidianam Diapheresin diſſipatur, & educitur, idcircò corpora obeſa, edacia, plethorica, & ſedentaria, juvamen ſubinde à Cauterio ſentiunt, & non alia. Eò quod cruoris maſſa, verſus juſtum pondus & proportionem requiſitam dematur: Cujus abundantia alioquin Archeum, partes, harumque digeſtiones, & diſtributiones onerat, & aggra-
29. vat. Hactenus namque præcavetur mali inſtantis formido. Totum ergo Cauterii ſperatum beneficium, ſitum eſt in contemperatione abundantiæ cruoris, per hujus quotidianam atque minutulam diminutionem. Crudele aliàs, & putidum Cauterii remedium, quod exercitio, juſta parcimonia, vitæque temperamento, anteverti facile poteſt. Quicquid parcior victus mederi nequit, non ſperetur per Cauterium levamen adferri. Eadem namque, quæ ad vitæ ſanæ & longæ contemplationem faciunt, excuſant Cauteria.
Palliativa ſaltem, ſemper eſt Cauterii me- 30.
dela, & tantum in aliquibus, hactenus nempe Scholis medicis indigna. Etenim dici ſolet, niſi continuetur fontanella ſemel impreſſa, metus grandioris mali incutitur. Sed mera Scholarum eſto ignorantia, quæ Cauterium, in omnem eventum, non ad prius, ſive ad cauſam, atque radicem morbi: ſed ad poſterius ſive productum applicarunt. Quod nuſquam fuit mederi ex condigno. Neſcitum eſt ergo à Scholis adhuc, quibus theſibus, & morbis, cura hæc Cauteriorum palliativa valeat. Quia fortè fortuna, ac duce ignorantia, tentarunt omnia, tentantque modo. Sic ut alternatim jubeant, ſi non heic, non ibi, nec repetitum Cauterium juverit, nec multum puris & ſaniei effundatur. Conſultò claudantur Fontanellæ.

VOLUPE VIVENTIUM MORBUS ANTIQUITUS PUTATUS.

1. Guttæ falſum hujus morbi nomen. 2. Podagra quotidiè increbreſcit magis. 3. Podagra mox diſtinguet electos Medicos ab aliis. 4. Propria Podagræ. 5. Scholarum inconſtantia. 6. Podagra calida non differt per ſpeciem à frigida. 7. Hæreditaria, non ſaltem eſt à Catarrho. 8. Determinatio ſigilli in ſemine, qualis. 9. Characteris, cum ſemine corporeo diverſa ſodalitia. 10. Catarrhoſi nil, in Podagra. 11. Cur abuſiva Scholarum remedia, & præcautiones. 12. Quantiſper erunt infauſtæ medelæ. 13. Podagram non eſſe in pede, ut neque Chiragram in manu. 14. Modus fiendi in Podagra. 15. Cur perpetuus Podagræ locus ſit, inter oſſium contactus. 16. Cur Podagra infectet parentum ſemen. 17. Cur procul à Corde incipiat. 18. Aciditas Podagræ nondum eſt in ſui ſemine. 19. Quo pacto fermentetur illa aciditas. 20. Synonia quid. 21. Creta podagrica unde formetur. 22. Unde, & quis affluxus, ad loca Podagræ. 23. Juvantia & nocentia quos inſtruant. 24. Objecta in ſanando. 25. Verum Podagræ remedium. 26. Repetitio dictorum. 27. Nomen guttæ, fecit errorem in ſuppoſito ſenſationis. 28. Podagræ definitio. 29. Ortus & progreſſus ejus. 30. Depingitur à prima in vitam ultimam. 31. In quo decipiantur ægri. 32. Cauteria vana in Arthritide. 33. Nil materiale mitti, labi, aut dirigi, in loca Arthritica, quod humoroſum ſit. 33. Vana remedia Scholarum, tam Europæa, quàm barbara. 35. Irridentur potus exſiccantes. 36. Propria temeritate ſuccumbunt Scholæ, in Podagra, Tabe, Catarrhis, & Cauteriis. 37. De humido & ſiccò quædam primò vera. 38. De remediis Heteroclitis Podagræ, alibi.

1. ARthritis, Articularis morbus, Podagrę nomine intellectus, ita Catarrhis tribuitur, quod multis Europæ nationibus vocetur Gutta, per Antonomaſiam. Cui etymo adſtipulantur ægri, operamque ſuam tantæ mortalium cæcitati dedere. Eo quod ſibi videantur alicujus ſtillæ lapſus inter oſſium connexus ſentire. Scholæ enim, quæ univerſum docere præſumunt, ab indiſtincto vulgi ſenſu didiciſſe gaudent, ſimulque ſine indagine euntes, Catarrhoſæ factæ ſunt. At cum jam totam Catarrhi fabulam everterim, detegam etiam errorem ſenſus vulgaris, in Podagra. Quod aliàs fieri non poſſe cenſui, niſi ab ovo, Podagræ ſcenam
2. expoſuero. Podagra primis ſtetit ſeculis incognita, licet genus humanum vel à mundi incunabilis in omnem deflueret luxum. At ſenſim in hominum debilitatem creſcente ærumna, primis ſaltem Scriptoribus tam fuit rara, quod illorum calamo vix digna cenſeretur. Magis verò deinceps invaleſcente mortalium carie, luxu maximè diſſolutos, primum adorſa eſt. Hinc namque Veneri, Bacchoque emancipatorum, lues credita, in noſtros uſque dies. Verumtamen cum jam operarios, & maximè abſtemios Capuccinos, frequenter infeſtet, omen feci, mox paſſim florituram populariter Podagram, niſi noſtri miſertus Deus, hæreditariam partim, partimque acquiſitam cladem ante-
3. verterit. Denique & indè præauguratus ſum, Podagram fore, quæ poſt Quartanam indicium latura ſit, inter electos & putaticios medicos. Nam dum ſemel radices jecit, non ſolum vitæ comes adſiſtit: ſed in ſeros quandoque nepotes transfertur inexorabilis. Adeoque, ut multipliciter propagationis ſuæ fecunditatem in futurum erectura, medicaſtros ſpernendos diſtinguet. Multa enim ſunt, quæ hæc morborum Princeps, ſibi ſervat ſingu-
4. laria. Nam præter pervicaciam, non ſolum per parentum genituram, in aliquot generationes ſuccedit, ſed & inſuper, in patientia exſpectat triginta & amplius annos, antequam prodeat. Quin etiam Generans, nondum podagricus, ſuæ hæredem Podagræ ſæpè conſtituit, eodem fere anno, quo pariens, poſt generationem, prima Podagræ initia paſſurus eſt. In parente ergò ſilens, nondumque lues nata, generat ante ſeminis ſui juſtam maturitatem, quod aliis in natura ſeminibus denegatur: quaſi humanæ naturæ labefactatus ager, ſponte propria, Podagram jam gignat. Tranſeo, quod calculos, cretam calcemve, alienis à Duelech initiis, proferat, & monſtrum petroſum, extra ſolitum locum, & debitum, hominemque ſuis mutilatum membris, & truncum, à tam ſuperba ſtructura in monſtrum deformet. Scho- 5.
læ enim extra controverſiam, Podagram defluxibus donant; at nondum definitum ab illis, an Catarrhus ille à ſtomacho ſublatus ſit more aliorum: an verò à jecore, per anguſta & impeditiſſima venarum receptacula, Catarrhus tam heteroclitus, deducatur per venas, non quidem rectà, quà deſinunt venarum oſcula; ſed inſuetis, ſolique naturæ cognitis viis, inter arthroſim & ligamenta ſiſtatur. Ego verò de fabulis parum ſollicitus, utramque opinionem decertare ſino. Pudendum eſt interim, cauſas morborum tantum problematicè diſſeruiſſe, & diſputabiles reliquiſſe. Interea certò ſcio, Podagram, ſive per parentum ſemina labatur in hæredes, ſive demum proprio vivendi errore contrahatur, unius & ejuſdem ſpeciei eſſe cum omni proprietate illam ſtipante.
Nec referre quicquam, ſive calida infe- 6.
ſtet, doleatque immenſum, ſive denique ſegnior mitiorque frigore cenſeatur. Siquidem iſta ſunt vexilla graduum, quibus materia inſignitur; non autem variant ejus eſſentiam. Scio tum etiam, at- 7.
que didici inprimis: hæreditariam ſaltem Podagram non derivari è Catarrho: ſi in ſemine, hujuſque conſtituto, per triginta annos inſenſilis latuit. Enimverò cum in

ſemine,

ſemine, externi nil contineri queat, quin eò ipſo fœcunditatem prolificationis amittat: certum eſto, nil catarrhoſi in ſemine permanere, nulliſque materiæ hoſtili ibi locum eſſe. Ratum eſt ergo, in ſemine, nil præter characterem ſigillumve rerum in conſtituto agendarum remanere: illudque ſigillum ne quidem eſſe tanti, ut fertilitatem ſeminis excutiat, ſi inde morbus hereditarius in filio aut nepote reſurgere debeat. Denique, nec poteſt iſtud ſigillum in ſemine fœtum monſtroſa deformatione fœdare, quanquam alii ſeminum characteres, pro indole ſua, ſemen figurent. Quocirca, & ſi Podagræ ſigillum revera inſit ſemini, dormit tamen, ſilet, latitatque, in decurſu figurationis, ac tantiſper, dum tandem nacta materiæ maturitatiſque opportunitate

8. ſeſe explicet. Eſt ergo Podagræ character in ſemine, tanquam vita prima, cum determinatione ſilentii, ut dormiat uſque in paroxyſmum primum, velut hirundo tota hyeme. Virtus ergò formativa in ſemine, nondum defectum ſuum ſentit: ob crimen materialis indiſpoſitionis. Character ſiquidem in ſemine, non natus eſt generare ſuam Podagram, ante ſui maturitatem, quæ characteris maturitas ſubinde

9. non niſi in nepote explicatur. Equidem licet arcta ſint humani ſeminis cum ſemine Podagræ connubia, ut velut indiſſolubilem unitatem inpoſterum ſpondeant: attamen certum eſt, morbos non radici ſpeciei adhærere, niſi cui à conditione creati inſunt, (ut Epilepſia Alci, hirundinique) ſed duntaxat initiis individualibus, quibus velut per accidens alligantur. Ideò ſi catarrhoſi nil, in ſemine Podagrico, actu inſit: ergò neque etiam in

10. Podagra indè oriunda. Cum effectus proprii ſuis ſemper cauſis reſpectum referre debeant. Denique ſi Podagra hereditaria careat catarrho; ergò etiam quælibet alia. Cum unius rei in ſpecie ſemper ſint eadem ſpecifica conſtitutiva initia. Porrò ſi labefactans character ille podagricus tam inſigniter domeſticus ſit ſemini, tam intimè ipſi ſocialis, tam patienter ſuſpenſus dormiens, totque annorum circuitibus ac tempeſtatum procellis ineluibilis, omninò neceſſum cenſui, eundem ſpiritui vitali copulari. Unde primum liquet, fruſtraneas 11.
cruoris & fictorum humorum putatas ſubductiones, ut præcautioni Podagræ eatur obviam: Quippe, non eſt cruori character Podagræ ille commiſtus, at benè moderatori partium ſolidarum. Mutatur nimirum multoties cruor, totaque alimenti ſupellex, ante Podagræ hæreditariæ venturum adventum. Pariter indè conſequens eſt, ſi Podagræ Character, vel cum parentum ſemine tranſlatus, in fœtum, vel per inordinatas vitæ procellas adeptus, ſit cauſa connexa, & efficiens Podagræ, adeoque ſit is vera Podagra formalis: fabuloſum eſſe, quicquid de Catarrhis guttiſque commentum eſt. Dato namque abſurdo, quod Catarrhus depluens, faceret acceſſum Podagræ; ſaltem quicquid telorum in hunc morbum eſt retortum: id totum ad effectus productum, poſterius, ſive fructum, directum eſt. Nil 12.
autem ad cauſæ ſucciſionem. Atqui cum cauſæ veræ in Podagra, Scholis fuerint ignotæ, ſtabuntque ignotæ, quantiſper deliria humorum prævaluerint: neceſſe eſt, infauſtas ac crudeles medelas hactenus in non viſum ſcopum delibutas. In digito namque non eſt Podagra: at duntaxat pomum, ſive fructus radicis. Ideoque etſi digitum ab- 13.
ſcideris, non proinde Podagram ſanaveris. Hinc enim duo ſequuntur. Prius quod Podagra immediatè conſiſtat in ſpiritu vitæ, neque ideò fructum Podagræ eſſe Podagram, ſive radicem ejus. Alterum, quod Podagra non defluat materialiter, ſive (ut volunt) humore tenus, Catarrho pons ad juncturas. Quapropter ſi progreſſum Podagræ, in fieri eſſe, explicuero, arbitror, ab ingeniis

liberis, necdum ullo præjudicato contaminatis, aſſenſum iri. Principio etenim,
14. poſtquam character podagricus ſeminalis eſt conſtitutus (perinde nunc eſto, ſive à ſemine parentum inoleverit, ſeu demum vivendi ametria ſit comparatus) neceſſe eſt eum, juxta legem fati, rerumque viciſſitudini parentium, habere præſcriptos durationis ſuæ limites, tam in emergendo, quàm in continuando. Dum itaque inſtat initium hujus motus podagrici, confeſtim ſpiritus vitalis, corruptivo characteri obtemperans cliens, induit aciditatem fermentalem, prorſus ſibi hoſtilem, atque nobis exoticam. Denique, prout aciditas omnis, tam in cruore, quam carne, demonſtrata eſt putrefactionis initium indiciumque continere: hinc fit, quod natura, perſentiens illam aciditatem in ſpiritu, quam concepit ex ſemine, ſive charactere podagrico, confeſtim excitet febrim ephimeram, ante Podagræ acceſſum. Mox quoque loco, ſivè utero proprio (ſcilicet ubi duo ſe ſimul oſſa contingunt) perſentitur dolor: leviuſculus primum, deinde vero quaſi ardentis ſtillæ. Auctus, deinceps dolores, ardores, ac tandem ſæpe tumores excitat. Tum nempe conceptus in ſpiritu acor, ſpirituali fermentatione, activa nimirum alteratione, inquinat gluten ſpermaticum, quod inter ligamenta & oſſium congreſſum eſt. Jam ante demonſtravi, characterem podagricum indole ſua natum eſſe, inficere, & transferri cum ſemine (prout nimirum Mercurius inficit os, atque dentes; ſaliva autem canis rabidi, cerebrum) tanquam hoſpitio, in quo per longam ſæpe annorum
15. ſeriem latitet. Quapropter vi ſymboli, conſonum eſt, characterem podagricum, primordialiter reſpicere ſpermata. Veruntamen, cum natura tota ſit ſexu anxia, & conſervandarum ſpecierum ſedula conſervatrix, atque ſalvatrix, peculiariter, quantum poteſt, proſpicit, ne character ille ſpeciem inficiat, neve in teſtes procumbat. Quocircà, non potuit ſaltem præcavere, ne pro ſua indole infectet immediatè liquorem ſpermati finitimum, quem Paracelſus ſynoniam vocat, ubertim inter ligamentorum capſulas, oſſiumque contactus, effuſum. At ſub illo momento concubi- 16.
tus, Podagræ character alioquin obdormiens in ſpiritu Archeo, ſub tanta libidinis agitatione excitatus, cum ſpiritu, unà ſemini contemperatur, anomalo planè modo, quod natura, tum regendis habenis impotens, non potuit cohibere, quin venenum characteris, libidinoſum ſemen fermentaliter inficiat. Itaque cum regulariter ſemen, ſive character Podagræ, ſpermatica contaminet; Ideo quam promtiſſimè Synoniam, quæ nuſquam ſolitaria occurrit, quam ubi duo oſſa ſe mutuo tangunt. Hinc locus ſive nidus Podagræ in articulis. Quæ, cùm jam conſtitutis cauſis ſuccedere debeant, ſaltem naturæ ſua conſervationis indiga, non ſinit characterizatum ſpiritum, inficere ſynoniam, niſi procul diſſitis à corde oris. Hinc nam- 17.
que Podagræ, & Chiragræ nomen mutuatum. Sed tandem, ubi morbus vires acquiſivit eundo, & natura ſuas amiſit; etiam propinquiora loca infeſtat Podagra. Conceptus itaque Podagræ acor in 18.
ſpiritu, eſt potentialiter, atque in ſemine, abſque actuali acore. Prout nempe ſemen pyri, guſtum fructus non exhibet. Dum verò tempus maturitatis inſtat, actuatur aciditas in ſpiritu, huncque contaminat, qui parvo ſpatio dein contaminat ſuo fermento Synoniam. Non 19.
ſecus atque odor teſtæ acidæ, paulo pòſt, recens lac infuſum, coagulat. Interim autem dum hæc intus contingunt, totus corporis Archeus in ſe alteratur. Norunt namque Podagrici plures, ſibi inſtantem acceſſum prædicere, ex mutato excremento, intra pedis digitos naſcente. Quod ſanè non defluxum tam humoris, quam ipſiſſimam ſudoris laticiſque altera-

alterationem prodit. Synonia ergo, ex
quo ſemel acida devenit, non poteſt non
dolores ciere. Quapropter majoris atque
minoris aciditatis ergo, tantum diſtant
Podagræ dolores, calores, immanitates,
20. proprietatesque. Eſt autem Synonia, mu-
cilago quædam pellucida, qualis vitulo
mactato, amputatis pedibus, è tibiis ſtil-
lat. At mox concepta aciditate, Synonia
grumeſcit; caſeiformis, & opaca fit. Ad-
21. eoque & indè inepta redditur, ut juxta
ſolitum tenorem ſanitatis, tota exhalet,
absque capitis mortui reſidentia. Fit-
que hinc degener morboſus partus, in-
felix nodorum mater. Suffert enim tum
aquoſarum partium difflationem, reten-
tis, ex opaca & indurata Synonia, reſi-
duis. Hinc illa monſtra, calx & creta.
Eſt igitur acor ille, doloris cauſa, do-
lor vero, cauſa effluxus cruoris vicini,
22. boni & inſontis. Non eſt autem afflu-
xus cruoris, defluxus è capite, aut jeci-
nore, eo miſſus per ambages viarum
intellectui impoſſibiles. Ac licet in-
cautos ſenſus decipiat, videanturque
ſentire defluxum ſupernè: ſenſum ta-
men dumtaxat ſunt fallacia judicia, pro-
ut dolente dente, in totum capitis la-
tus, depluere videtur augmentum cau-
ſæ dolenti. Non ſecus atque ad dolo-
rem Paneritii, glans ſub axilla apparet.
Topico enim remedio, Odontalgia ab-
it, vel eradicato ceſſat, & glans eva-
neſcit, ubi digitus dolore levatur. Hæc
eſt origo & radix Podagræ, hicque fi-
endi modus. Qui ſanè per juvantia &
nocentia confirmatur. Non ſanè quod
iſtud axioma approbem, in ſe puden-
dum: aut quod indè judicationes cu-
23. rativas deſumi velim: ſed quandoque
admiſſi errores, errantes inſtruunt, ju-
dicioſos in charitate ſapere volentes,
ſicut bona remedia bene operantes con-
firmant. Ideoque quicquid ſubtilem a-
ciditatem in ſpiritu principiat, matu-
rat, auget, aut promovet; illud etiam,
Podagræ acceſſus ſtimulat. Cujuſmo-
di ſunt vina alba, acidula, parum vini,
multum aceti continentia, largius hau-
ſta; Itemque quæcunque ſunt corru-
ptiva laticis, ut Aſparagus, &c. Pari-
ter quoque, quæcunque acorem, è ſpi-
ritu vitæ, ac latice, ante acceſſum de-
munt, introſumta, vel foris appoſita,
acceſſum amovent, antevertunt, vel
præſervant, ſaltem mitigant dolores,
nodoſque inhibent. Aſt in ſanando Po- 24.
dagram, non eſt ſpectanda aciditas pro-
ducta, (quæ fructus & poſterioris vi-
ces habet) ſed meditandum eſt, quo-
modo è ſpiritu vitæ, character ſemina-
lis Podagræ ſit abolendus. Quo alias
perſtite, nil actum eſt, electo medico di-
gnum. Neque enim ad intima ſpiritus 25.
vitalis ſcrinia, quivis tabellarius acce-
dit, niſi legatus amicus. Ideoque pur-
gatio per Arcanum corallinum, Poda-
gram in ſui ſemine interimit. Non eſt
autem Arcanum iſtud, color ſive tin-
ctura coralli (ut rerum Chymicarum
ignara turba, irridendo interpretatur):
quia appoſita verba Paracelſi, (quod de
eſſentia auri eſt) aliud ſonant. Non et-
iam auri color, ſulfur aut tinctura, al-
vum ſubducunt: ſed Arcanum hoc, eſt
materia, metallicum; colore, corallinum;
ſapore, melleum: & eſſentia aureum.
Non quidem, quod unquam fuerit cor-
pus malleabile: ſed eſt auri horizon, in-
concluſum corpus, & fixum: cujus ſul-
fur dulce eſt, & noſtris conſtitutivis
commiſtibile. In hoc ſulfure enim, o-
mnes vires Solis congregavit omni-
potens, cui ſoli omnis debetur ho-
nos & gloria. Qui me intelligit, ra-
rus eſt: attamen ſcit, quod quæ de
Podagra dixi, ſint vera. Verumtamen
cum non ſat dicatur, quod non ſat in-
telligitur, juverit fortè, Podagræ or-
tum, & progreſſum, in Epitomen repeti-
viſſe. Queruntur inprimis Podagrici, ſe 26.
perſentire humoris ardentis defluxum.

Atqui,

27. Atqui, jam ſat ſuperque docui, nullum
in natura unquam fuiſſe humorem no-
ſtrum, præter cruorem, Laticem, & ſecun-
darium ſive nutritium alimentum: ac præ-
terea degener excrementum: nullumque
horum defluere, multoque minus deflu-
xum ſentiri poſſe: Humorem nuſquam
28. niſi in Galenicis libris exſiſtentem. Ergo
in ſuppoſito ſenſationis, neceſſarius error
eſt. Itaque Podagra, eſt character morbi-
bus, ſeminaliter in ſpiritu vitæ inſertus,
qui ſuæ maturitatis terminis fructum
acidum fermentalem gignit, ſpermaticis
partibus confermentabilem. Non exſiſtit
ergo Podagra, in cruore, multoque mi-
29. nus in excrementis. Verùm podagrici
primum agitantur in præcordiis, & tam
internas potuum atque ciborum, quam
externas aëris viciſſitudines ſentiunt, imò
30. & ſæpè has futuras præſagiunt. Quare pa-
tiuntur febriles motus primum, circa offi-
cinam ſpiritus vitalis, ac quidem paroxyſ-
mi initiis. Etenim primi motus è præcor-
diis aſcendunt, ſedem animæ ſenſitivæ
adoriuntur. Conceptus namque in præ-
cordiis character, Lunæ atque Mercurii
typos explicat: atque deinde in corde
perficitur. Formatus autem ſive matura-
tus character, ſpiritum ibidem febrilem
induit, quatenus inficit. Qui ſimul atque
acorem ſymboli vitæ ſive fermentalem
concepit, motu febrili abigitur ſquallens,
& ad loca deſtinata (crudi videlicet ſper-
matis in Synonia articulorum) febriliter
defertur. Spiritus, inquam, ſic infectus,
& non humor (quod notandum) Syno-
niam in ſe tranſparens, eum aciditate fer-
menti coagulat in grumum opacum. Ad-
eò ut præ ponticitatis conceptæ gradu,
calores, dolores, tumoreſque Podagræ,
diſtinguantur. Laticem vero advocari do-
loris buccina, & per venas dimitti, ad
eluendum, certum eſt, in Scholis confir-
maſſe defluxionum errores, jecur accuſa-
tum, caputque immeritam luiſſe culpam,
& ſuſtuliſſe fruſtraneas mille medelas.
Itaq; non quod dolet, quodque tumet vel
ardet, Podagra eſt: ſed hujus ſunt pro-
ducta. Neque enim per pilam bombardæ
ſublato pede; ablata eſt Podagra, ſive Ar-
thritis; ſiquidem in ſenſatione, per orga-
num ſenſus, fit tantum conſenſus partium. 31.
Quod fefellit ægros, & medentes, illis
credentes. Nec interim deſcenſum tu-
mor arguit. Qui enim dolorem ſequitur,
illum præcedere deberet, ſi humoris de-
ſcenſus, ſive tumor, doloris cauſa eſſet.
Adde, quod ardentiſſima Podagra abſq;
tumore fit. Id enim in Odontalgia, in ſpi-
na parti infixa, ſpectari ſolet, quod localis
dolor mentiatur ſupernarum partium de-
fluxiones. Sed quid hæc cum Catarrhi
fabula commune habent? E contrà, per-
ſiſtunt Scholæ, cauteria infligunt oppoſito
latere, ut humorem defluentem in oppo-
ſitum crus revellant, & per foramen emun- 32.
gant. Sed bona fide, quid cauteria exſu-
gunt? nil niſi pus & ſaniem. Hæc autem
ſunt vulneris fructus, cruoris degenera-
tiones. Ergonè materia Podagræ pus eſt,
aut ſanies? aut ulceris purulenta ſordes?
An pus uſpiam in cretam tranſmutatur?
An pus abſque corroſione quieſcit?
Somnium itaque ſuum Scholæ vendunt
Tyroni: pus inter articulos deſcendere,
aut eſſe aptum in cretam verti: at bene,
corrodendo ſibi aperturam facere. Ma-
giſque puerile eſt, quod purulentum ali-
quid, defluens, in dexterum pedem, à
ſcopo ſibi inſtituto deflecteret, ſi in ſini-
ſtro crure vulnus ſit; Quod ſi defluit,
ſponte propria decumbit, vel à mandante
mittitur, & dirigitur. Tranſeo interim 33.
abſurditates fiendi, & viarum, quas alibi
eventilavi. Itemque humorum è cruore
ſeparatorum decubitum, jam antea cum
ipſis humoribus, extra rerum naturam &
ſpem relegavi, deſtinato libro. Inprimis
nullam eſſe partem mandantem, mitten-
tem, ſagittantem, aut dirigentem, ſat alibi
confectum eſt. Sin autem ſua ſponte de-
cumbat in latus ſibi perpendiculare: certe
dormienti non caſurus humor, ſi totum
corpus dormiat lecto plano, quoniam
deeſt

deeſt linea perpendiculi. Nec humor ſui pondere labens, avocabitur ab inſtituto, 34. licet in oppoſito crure foramen ſit. In Podagra ideo ſanè irriſit natura vanas Medentum purgationes, extenuationes, venæ ſectiones, ſcarificationes, thermas & cauteria, quæ viribus ſaltem detrahunt, vitamque abbreviant. Certum eſt enim, quod ruinam ſibi procuratam præſentiens natura, atque formidans, non raro præfata ſymptomata ejuſmodi remedia mitigent: ſed crudeliori mox dolore, & nodorum atrocitate, perſolvenda eſt pacatio illa. Ergò cuncta, infauſto tentata eventu hactenus. Inſtituunt denique ſudores ſiccos, minore quidem vitæ jactura: at pari ſucceſſuum infelicitate. Tandem, potus ex ultimo terrarum angulo, barbaro fundamento, propinant, dumque noſtratia ſenſerint irrita, ſaltem barbaris remediis humores (nunquam viſos, nominatos, natoſque) exſiccari ſpon-
35. dent. At cur hos potus, & in tabe propinant arida? nonnè ut defluum, & exorbitantem humorem cacochymum arefaciant? At primo ſatisfaciant quæſtioni, an ſit. An decocta aquea ſint exſiccando. Deinde doceant, quod hi potus, certo privilegio non exſiccabunt cruorem, ut neque humores, quos vocant ſecundarios. Sed ſolos tres alios ſomniatos, in cruore: vel demum ſola excrementa pituitoſa: denique quod non vitiabunt requiſitam in cruore compoſitionem, & compoſiti ſymmetriam. Quod ſi hujuſmodi decocta tantum exſiccent viſcida & acria, ſaltem augebunt grumos & nodos, relicto
36. auſteritatis coagulo. Quod ſi hæc faciant in Catarrhis, quare non in Podagra? Aut ſi non in Podagra, quare etiam non in Catarrhis? Si exſiccent pituitam inter articulos? cum in præcautionem Podagræ propinantur, quomodo pituitam labentem in venis, vel in via intercutanea, ad tophum, & nodos, non conſtringent? Si tenax pituita, in tophos exſiccatur per decocta: nonnè noxam in pulmoniacis auctura ſunt? Ideoque cum ſcelere præſcribuntur, & propinantur? Si ſicca imbibant humidum, ſaltem non video, quomodo humida exſiccabunt, potiſſimum ubi decocti potus ſemper perſtet humidus. Denique, ſaltem humor catarrhoſus, 37. non poſſet non excrementum eſſe; At non conſiderarunt Scholæ, excrementoſa non poſſe diſſlari ſine capite mortuo, ut neque exſiccari. Aliàs docui enim deſiccationem eſſe dumtaxat caloris & frigoris. Quorum hoc, in aucto gradu, viventibus vix tolerabili, aquea convertit in Gas; Illud verò, in vaporem ſiccitantem, non eſſe qualitatem operativam, ut neque humiditatem: ſed ſiccum combibere humidum, & vice verſa, humidum humectare, quatenus imbibitur. Exſiccatur verò humidum, non à ſiccitate: ſed abſcedente humido, per calorem, vel frigus, abſorpto. Scholæ in defluxibus, calida vetant, vina prohibent, ptiſanas ſuadent, adeoque mediis in aquis, nunc humectantibus, nuncque deſiccantibus (ut ajunt) exſiccare nituntur; At neſciunt quid, quomodo, & medio, quia hactenus anonymus eſt humor, tantorum malorum author. Ego itaque nec motum, nec modum, nec media novi, quibus hujuſmodi potus queant exſiccare, vera exſiccatione, multoque minus nocua tantum, præſtentque minimum illorum, quæ Medentes pollicentur. Natura itaque ſpernit hæc Medentum ſomnia, irritaque ſemper fecit, facietque illorum promiſſa. Oro opt. Deum, ut ignoſcat delictis, quæ ex ignorantia non pertinaci, ſed humana contraximus fragilitate. Timeo tamen, ne me- 38.
dentibus obveniat, quod cæteris hominibus: quibus ignorantia juris, hæreditatem aufert. Poſtremo, prout Podagra verè eſt morbus primarius: hinc ejus cognitio pendet ex ſcientia morborum primariorum, ſub quorum finem quædam de cura Podagræ annotata ſunt.

1. PLeuritis Scholarum. 2. Errores definitionis & obliviones ſui. 3. Obmiſſiones aliquot ſomnolentæ. 4. An pondus pituitæ decidentis, pleuram à coſtis avellat. 5. Aliquot craſſiores obmiſſiones. 6. Vena azygos, non ſpectat pleuritidis eſſentiam. 7. Revulſionis ac derivationis vana ſpes. 8. Quorſum conducat phlebotomia in Pleuritide. 9. Deceptæ Scholæ per Artificialia. 10. Cauſæ morboſæ ambæ, manent in ſuis effectibus. 11. Paracelſi inadvertentiæ aliquot. 12. Scholarum incuria. 13. Authoris conſideratio in Pleuritide per exemplum explicata. 14. Aciditatis contemplatio in terminis Pleuritidis. 15. Probatio. 16. Phlebotomiæ vanitas. 17. Requiſita in remedio. 18. Acor probatur in pleuritide. 19. Quomodo avellatur Pleura à Coſtis. 20. Undè pulmonia. 21. Evulſa ſpina, locus ſæpe fit ſpinoſus. 22. Undè Pleuritis. 23. Culina Pleuræ, ubi. 24. Naturæ pœnitentia in Pleuritide. 25. Veteres hyſteron proteron aliquid de dolore pleuritidis dixere. 26. Dyſenteria ut ſe ſeparet à Pleuritide. 27. Peripneumonia, & vomica, in quo diſtent à Pleuritide. 28. Quid agat Clyſter in dyſenteria. 29. Notatur Eclegmatum uſus. 30. Scholæ ubique circa curam palliativam morborum occupatæ. 31. Medentum atrox incuria. 32. Remedia torta in Pleuritide. 33. Notabilia circa dyſenteriam abſurda. 34. Cur Clyſter Dyſenteriæ ſit nocuus. 35. Obſervationes Authoris pleuritici. 36. Venæ ſectio tempeſtiva, quomodo à procraſtinata differat.

1. PLeuritis inter defluxiones, ſive Catarrhos à Scholis numeratur, eamque definiunt cruentum apoſtema, in quo pleura, ſive ſuccingens coſtas membrana, à coſtis avellitur, cum febri continua, & dolore loci. Apoſtema, eſt genus definiti. Adeoque, quæ ſemper morbum definiunt diatheſin, &
2. inter qualitates ponunt: jam pleuritidis productum, ſive effectus, ad deflui Catarrhi poſitionem conſequentes, morbum cenſent; interque ſubſtantias locum pa-
3. rant. Non autem amplius inter Intemperiem, diatheſin, & actionis læſionem: verùm jam materiale productum & apoſtema aſſerunt. Incertum denique relinquunt, an phlegmati catarrhone ſalſo, an verò cruori iſthuc expulſo, pleuritidem adſcribant. Ac ne minimum quoque explicant, quæ ſit illa furioſa diſpoſitio, quæ ſua thymoſi divellit pleuram à coſtis. Attamen iſta thymoſis eſt natura & motu prior defluo Catarrho; & Catarrhus, prior iſta divulſione; eaque divulſio præ-
cedit Apoſtema. Effectum itaque defi- 4.
niunt, putant quoque Catarrhum defluum, ſuo pituitæ ſalſæ pondere, actualiter pleuram à coſtis avellere. Delinquunt præterea Scholæ, Quod in pleuritide nequicquam pro pituitoſo Catarrho remedii decernunt, ut etiam laceratæ jam pleuræ obliviſcuntur: quippè ſolis expectorationibus per ſaccharatos illinctus provident. Equidem ſat cernunt Pleuritidem morbum eſſe repentinum, cui pituitæ ſalſedo non potuit eminus corroſionem in loco produxiſſe, vel cavitatem fecisſe, quam cruor eò decumbens impleat, atque ulteriùs diſtendat. Volunt ideò ipſum defluens phlegma, ſolo ſui pondere pleuram à coſtis avellere. Quaſi non deflueret guttatim, ponduſque defluxuræ ſupernè pituitæ, jam perpendiculariter ſuperincumbens, aliquot librarum ſimul, vim faceret! At nondum declararunt cavitatem, in qua iſtud pondus pituitæ accumulatæ reſideret. Nam etſi æger tam cerebro vacuus eſſet, atque eſt inſulſa Scholarum præſens aſſertio, non poſſet tamen tanta pituita in cranio, pleuram à
coſtis lacerare. 2. Nondum docuerunt 5.
vias, quibus è capite continuitas in tranſitu Catarrhi eſſet à Cerebro ad intercoſtalem membranam, multoque minus, qui ſuo eminus pondere id præſtaret. 3. Nec etiam iſtum Avulſorem adhuc denominarunt tamque potentem laceratorem, qui pleuram, coſtis pertinaci, multaque undique fibra adnatam, avellat. Vel qui aquam in ventrem hydropicum, inſtar tympani tendat. Nec tandem oſtendunt, cur iſte Catarrhus depluat, ad deſtina-

tum parvumque locum, qui communi in cerebro factus, aut detentus eſſet. Nonne enim ex tot tantisque incogitantiis Scholarum ſubſecutiva invicem ſubſcriptio ſuſpectæ fidei eſſe meretur? Nam majoris eſt violentiæ opus, quam decumbentis
6. pituitæ, pleuram à coſtis avulſiſſe. Quotquot enim ad nonum Almanſoris ſunt commentati, longè latéque de vena azigos, ſive abſque pari, inter coſtas diſtributa, ſeſe ſcabunt, adeoque deflui catarrhi obliviſcuntur, pro-ut & ponderis ejuſdem, duntaxat ad cruoris depletionem converſi. In hoc enim potius conſiderant remedium, quod unicum habent, & ruſticis æquè notum, per ſolam nempe venæ ſectionem iteratam, quam ipſam morbi naturam, aut ſuppoſitas Scholarum cauſas catarrhi. Quin etiam eò abſurditatis omnes omnino declinaverunt, quod rejecta catarrhi conſideratione inter curandum, putent ea parte primò cauſam appuliſſe, qua cruor velut per accidens, è vena impari illapſus eſt inter pleuram. Tantopere namque ignaviæ ſemper ſuccubuere, quod cauſas plerumque effectum meditatione obumbrent. Nec attenderunt unquam, cruorem à venis non deferri ſponte, ut neque proprio illabi decubitu. Pleuram enim à coſtis lacerare, cruorem eo mittere atque ſimilia, ſunt vitæ munia: non autem labentis liquoris crimina. Sed quid agent Scholæ, quæ tantum Paganis ſubſcribere aſſuetæ, quorum doctrina non naturam, ſed ipſam Matheſin in artificialibus imitari eſt ſolita? Etenim venam azygos, per coſtas utrimque dilatatam, ac deductam cernunt: ergo & hinc omnem mendicant cauſam. Non ſecus ac ſi viator dormiens, circa amnem, & in proximo nemore occiſum cadaver à latronibus reperiatur, proindè dormiens ille, ut Reus omnem, capite ablato, ſanguinem effun-
7. dere debeat. Ergo inſtituunt phlebotomiam, & cruorem educere tentant per revulſionem, è vena azygos rea, tanquam cauſa proxima immediata, & continente,

Aſt ubi jam veſter manet Catarrhus pituitæ, vel bilis, è capite defluus? quiq; ſuo duntaxat pondere pleuram à coſtis lacerat? Cruorem ſaltem retro revellere intendunt à vena impari nedum fluentem: ſed etiam poſſibiliter fluiturum. Eſtque ob id dicta revulſio, pro-ut & pertuſa vena aliqua proximiore, velut mali mediatrice, dicitur derivatio. Ah! quam circumſpectæ ſunt Scholæ in ſermocinalibus, & artificialibus? quæ in natura nil niſi ludicra ſunt? Quoniam etiamſi vena cubiti, uſque in cavam, totum depleat cruorem, & hæc conſecutivè è vena azygos, cruorem extrahat: Scire tamen deberent Scholæ, ſtatim poſt, totum iterum cruorem æqualiter in venas reſtitui: adeo, licet vena cubiti tota poſſet evacuari (quod nunquam) tamen mox iterum totus cruor æquaretur per totum venarum contextum. Unde manifeſtum fit, vanas eſſe Revulſionis & Derivationis nænias: quippe quibus conceſſis, adhuc non niſi pro paucula mora inſervirent intentioni. Quæſo ergo Me- 8.
dentes conſiderent, in Pleuritide phlebotomiam non eſſe uſui, propter Revulſionem & Derivationem: ſed propter meram ſanguinis viriumque extractionem, & diminutionem. Ut ſcilicet natura, evacuationem iſtam exhorreſcens, deſiſtat, ceſſetq; mittere cruoris augmentum circa pleuram. Attendant, inquam, an hoc non ſit, cum virium jactura tam inſigni, & repentina (in morbo, quo totum onus vires ipſæ ſolæ bajulant) à poſteriori mederi, per præcautionem, præventionemq; incrementi? An iſtud inquam ſit itum ad cauſam connexam & foventem, dum non ad faciens, ſed ad factum eſſe, totam convertunt operam? Stulta prorſus miniſte- 9.
ria ab artificialibus depromta. Torrens quippe fluens ad quendam terminum minuitur, ſiſtiturque, ſi ripa ejus ad latus aperiatur, & propinquiore, magiſque prono itinere, ad declivem locum labatur. Sed quid iſtud juverit; ſi tantum ad aliquot uncias cruor depleri queat, & quidem

cum notabili virium jactura? nonnè obſtipata vena, cruor fluet iterum ad locum deputatum, quamdiu motus initium perſeverat? An non convenientius fuerit, fluxus principium ſtitiſſe? cum ex vena ſecta, non aliud bonum, in Pleuritidi queat exſpectari, quam quod enervatis viribus ſperari poſſit? Scilicet, quod natura virium avida, indiga & egena cruoris, ceſſat à ſymptomatico motu verſus pleuram, quamdiu debilitata permanet. Adque ideò, non accreſcente Pleuritide pro mora, natura velut rumoris & procellæ pœnitens, cogitet de maturatione puris ab extravenato cruore fabricandi. Quæ cuncta feliciùs ſequerentur, retento cruore, in quo habitat vita, id eſt, vires. Utpotè vita eſt natura, quæ ſola eſt morborum medicatrix, eaque deficiente, humeros attollit Medicus. Ergò Scholæ hactenus non attenderunt ad cauſam impulſantem, quæ cruorem extra venas profundit in loca indebita, ſupra metam modumque, quæque pleuram à coſtis avellit furiosè, vulnus &

10. cavum parat. Quæ cauſæ ſimul connexæ, ſunt quidem antè effectum, in eodem tamen effectu, perſeverant adeò, ut materialiter & efficienter ſint ipſimet effectus. Ad quem ſcilicet tardus & impotens eſt pituitæ falſæ & ſalſæ è capite (per non exſiſtentes canales, aut viarum continuitates) decurſus, ac ſomniati defluxus Catarrhoſi.

11. Paracelſus autem hanc pleuræ avulſionem meditans, volenſque illi adaptare cauſam, alias adduxit inſulſitates, ut inſanas microcoſmi leges ſuas in nobis tuetur. Fingit namque novum, & aliàs nunquam à ſe nominatum ſalem Ogertinum: utut variè in ulceribus & apoſtematibus, uſque ad excoriationem, de ſalibus ſibi pruriat. Ac inprimis hunc Ogertinum, de proprietate Arſenicalium (ſulfurum) docet: Interim ejus fodinas, venas, proprietatem, hiſtoriam, etymon, & etymi rationem, ſubticet. Quia à ſe ſomniatum. At ſaltem in hoc nil egiſſet ſplendidius: cum eodem luto quo ſordent Scholæ, ipſe non minus impingat. Siquidem nemo 12.
hactenus declaravit, quarè recedat pleura à coſtis, quibus continuato fibrarum filo, adnata eſt, An videlicet ſponte ſua; an verò per alium laceratorem avellatur: ſatisfactum dubio contenti, ſi dixerint à pondere devolventis Catarrhi, avelli à coſtis. In cujus tamen dubii, tanquam radicis, ſedationem, tota conſiſtit Pleuritidis ſanatio, & præcautio. Digna eſt nempe cujuſque morbi radix, Scholarum muto ſilentio (oſtendam nimirum, peculiari tractatu, ipſam morborum quorumcunque eſſentiam hactenus in Scholis neſcitam) ſufficere illis viſum eſt, ſi ad extera, ad artificialia, ad ſymptomata poſteriora, ad conſequentes fructus, ſive producta, doctrinam ſuam contulerint: quaſi ſcena cauſarum, & radicum eſſentialium, eſſet ridicula, vel fruſtranea. Paracelſus quoque ſi aliquid ſolidi ad tanti morbum, ejuſque doctrinam addere ratum cenſuit: ſi non ipſum ogertinum ſalem, è cruore, de potentia ad actum deducere ſtatuit ſaltem inſolitus, anonymus & incognitus ſal ille deberet attuliſſe neceſſitatem ſui inventi, ſuæque generationis, ut aliquis ſaltem præcautioni locus daretur. Hoc nempe poſtulat Monarchæ Arcanorum prætentus titulus. Sed cuncta manſere neglecta, eo quod ſuper inanes ſtipulas Medendi principatus ſtetit fundatus. Corruiturum itaque ſpondeo, quicquid illi fuerit ſuperſtructum. Nam ſive ignis, veritatis explorator ſubſtruatur, ſive demum ſpontanea dierum putredo ſtipulas conſumſerit. Saltem tandem ædificium iſtud corruiturum ſcio. Ego autem in 13.
pleuritide conſidero primum motorem internum ſive calcar: Ac dein Laceratorem pleuræ. Et utrumque unum idemque efficiens ſui, ipſam voco pleuritidem. Cruorem autem eò affluentem, & effuſum, indéque natum apoſtema, tanquam productum conſidero, quorſum communem adducam experientiam in exemplum. Sit ſpina parti alicui infixa. Cui ſucce-

ſuccedit in inſtanti dolor; à dolore, mox pulſus; à pulſu, cruoris affluxus: unde tumor febris apoſtema, &c. Spina ergo poſt ſe movet cætera. Metaphorica ergo ſpina Pleuritidis, & proprie loquendò, ipſa Pleuritis, eſt peregrina aciditas concepta in Archeo, quam ſi fuget, aut deponat in cruorem venæ cavæ: ea certè ad venam azygos, imo vel in ipſam propinquam coſtarum carnem expellitur: undè apoſtema tanquam Pleuritidis productum. Denique ſicut apoſtema, natum ab infixa digito ſpina, non niſi temerè curatur per venæ-ſectionem: ſed propter ſolam ſpinæ evulſionem ſanationem promittit: Ita contingit in
14. Pleuritide. Etenim ut acor in ſtomacho, eſt gratus, & ordinarius ſapor: Sic extra ſtomachum, omnis aciditas eſt præter naturam, & hoſtilis. Quod hactenus neſcitum in Scholis. Sic nempe tormina ab acido inteſtinorum, in lotio ſtranguria, in ulceribus corroſio, in pelle ſcabies, in artubus podagra, &c. Quodque ſi experiri velis ad manum, emictæ noviter abſq; dolore, urinæ, aliquot ſaltem guttas vini aciduli immiſce, & per ſyringam injice. Experieris te invito, quod vera doceam. In latice (de quo poſteà ſuo loco) quoq; pleuritidem notham (quam ventoſam vocant eadem prorſus cum reliquis indagandi incuria) ſuſcitat. Aſt ſi Archeus in cruoris gremium, leviculam ſibi ſiniſtro applicatam aciditatem, depoſuit: ſtatim extravenatur, ejicitur à venis ſpreta, & apoſtema parit, ubicunque id locorum contigerit: Sin vero profundius id in venis eveniat, peſtilens aliquod pathema inſurgit. Quod
15. probo. Quippe cruor aut caro nunquam aceſcunt, abſque actuali putrefactionis conſecutione (quod alibi per carnes belluarum, ſub canicula ociſſime putrefientes, ideò juſculum acidum dantes, probavi ex inſtituto) Cruor etenim aceſcens, mox contra naturam venarum, totiuſque carnis indolem (quamdiu vivit) coagulatur. Nam dudum in cadavere cruor à coagulatione præſervatur à vena, è qua ſi exciderit, ſtatim grumeſcit. Quod alibi latius. Hinc ſequitur, 16
quod facti apoſtematis in Pleuritide, non poteſt ejuſdem cruor per venam ſectam evacuari, utcunque nomen revulſionis aut derivationis, in morbi metum, & ægrorum deluſionem, jactitetur. Itemque nec venæ ſectio impedit, ne quid deinceps amplius aceſcat; Cum phlebotomia privationis tantum vim habeat. Nec poſſit eductus cruor inhibere, ne, qui intus aciditatem hauſit, eandem deponat. Aſt condignum Pleuritidis re- 17.
medium tenetur in Archeo cauſare averſionem ab aceſcendi conceptu. Si itaque acor cruoris ſit ejuſdem putrefientis indicium, certum eſt, quod vena nec putridum, nec putrefientem cruorem in ſe recipiat, nec putrere ſinat, ſi adhuc à morte, eandem à coagulatione defendat. Ergò exorbitans aliqua peſtilensve impreſſio in cruore eſt, ſi aceſcat utut tenuiter. Sin autem ab endimico, in thoracem ſpirato, vel alias intus nato veneno acido, Archeus infectus ſit, iſque venarum cruorem, vel alium, in alimoniam deputatum affecerit; ſtatim eundem cruorem, quævis pars putredinem extimeſcens, à ſe repellit. Hoc inquam eſt calcar efficiens, atque vera Pleuritidis. Idque videtur primus Medentum Hippocratis ſenſiſſe, dum ſcribit: Non calidum, frigidum, humidum, ſiccumvè, morbi ſunt: ſed quod acre, amarum, acidum, & auſterum eſt. Eſſe autem aci- 18.
dum in Pleuritide, ex eo patet: quod in Pleuritide lotium, & cruor vena ſecta elicitus grumeſcant etiam exeundo, ſive ante cruoris condenſationem, quæ grumeſcentia, ſive caſcatio, eſt acoris effectus. Latex autem aceſcens, in intercoſtales carnes incidens, facit dolorem pleuriticum: non autem verum aut conſtantem affectum. Quemq; idcirco flatulẽtam nominant (quamquam flatus eo nunquam attingant, niſi aſſumto toxico, tranſmutante.

 Prout

Pro-ut de flatibus) producit mox levicu-
lo remedio difflabilem: per inſenſiles ni-
19. mirum tranſpirationes. Igitur aciditas
confeſtim dolorem parit: doloris autem
proprium comitem, ac cauſam (lib. de
lithiaſi cap. de ſenſatione) dixi convul-
ſionem. In qua convulſione, pulſus an-
teà latens manifeſtatur, indureſcit arte-
ria, & comitatur dolor. At quia convul-
ſio plerumque per intervalla tenditur ac
remittitur (quod parturientium dolor te-
ſtatur) hinc fit, quod quoties pleura ſpa-
ſmum ſuum, proprio motus Blas intendit;
toties aliquid fibrarum dilaceratur à co-
ſtis: dumque ſe vel tantillum remittit,
accurrit cruor vicinus, in locum ruga-
rum, contrahendo fracturam. Hocque ite-
ratis vicibus, cauſa eſt apoſtematis magni,
juxta frequentiam & aſperitatem con-
tracturarum. Cruor autem extravenatus,
aut alioqui juſtam doſin ſuperans, ob
ſymbolum fermenti acidi conceptum, ho-
20. ſtilis fit, & præſto coagulatur. Quod ſi
verò acor in venam arterialem, vel arte-
riam venalem (quæ ſunt vaſa pulmonis)
diſpergatur ab infecto Archeo, neceſſitata
advenit Peripneumonia pulmonis. Cer-
nant ergo diſcernantque Scholæ, an cauſæ
continenti, ac radici medeatur phleboto-
mon. An vero totus illarum conatus
ſaltem ſeſe extendat, ut cum procurata
virium jactura, incrementum pleuritidis
(quando multum) præcaveant: Sic nam-
que modus fiendi morborum, per cauſas
motivas, atque vitales, explicari debuit,
ſi rectè Tyrones inſtrui ſit neceſſe, Me-
dentibuſque ſic eſt conſulendum, ut dein-
ceps quilibet rite ſuo fungatur munere,
utque æger proximus inde fructum de-
21. ſideratum carpat. Spinâ enim evulsâ, fa-
cilè ceſſat reliquum. Niſi forte diutina
mora, apoſtema ipſum fecerit ſpinoſum.
Nam ſemel formato apoſtemate vel ulce-
re, licet à tergo nec radicem in corpore
ſint nacta, nec aliunde foveantur, per ſe
ſtant deinceps, ſubſiſtuntque abſque alia
ſui tutela. Incumbendum ergo ſpinæ
evellendæ: Eſtque tabidi ulceris pertina-
cia: quod ulcus non ſpinam jam habeat,
ſed ſpinoſum evaſerit. Gignitur itaque 22.
in nobis ſpontè pleuritis, dum primæ di-
geſtionis hoſpes in alienam meſſem per-
egrinus involet: vel aliàs inſpirato en-
dimico virulento. Tumque eſt Pleuritis
populariter frequens. In multo enim 23.
æſtu repentinus, multuſque affatim fri-
gidæ hauſtus, pleuram, non ſecus atque
aliud acidum irruens, contrahit. Non eſt
etiam culina pleuræ, in tenuiſſima, ac in-
diviſibili ejus membranula: ſed in con-
tigua ſibi intercoſtali carne. Nimia nam-
que ejus tenuitas non permittit intra ſe
culinam abſcondi. Mortificatur ideò ci-
tiſſimè, pleuræ ipſius cruor per violen-
tum irruens externum, ſive acidum fue-
rit, ſive repentinum frigus. Eò quod in
externa illa culina, alimentum non ſibi
digeratur, atque præparetur. Vitiato
ergo cruore, dum in fieri eſſe eſt, ad ali-
mentum pleuræ, illicò aceſcit, fitque ve-
ra pleuritis. Pleuritidem autem non qui-
dem advenire: ſed adveniſſe, & adeſſe
ſentiunt, dum ab externo irruente ea ge-
neratur. Nam generationes naturales vel-
ut in inſtanti fiunt. Ideoque degeneratio
cruoris in præfata exteraque pleuræ co-
quina, eſt quaſi inſtantanea. Sed Pleuritis
contingens ab acido cruore, aliunde con-
taminato, morbos plerumque habet alios
prænuncios. Eſt autem Pleuritidi quo- 24.
que proprium, quod mox naturam ſui
peccati pœniteat. Adeóque horrore ad-
miſſi erroris, delictum ſuæ digeſtionis li-
benter corrigat. Ac proinde ad ſanatio-
nem exigitur tantum, ut ſpina & confu-
ſæ digeſtionis productum auferantur, in
ipſo cruore circumſtante, imò & in ipſo
apoſtemate. At Pleuritis, quæ per phle-
botomiam eſt reſtituta, ſæpè poſt annum
recurrit, ſæpiuſque tabem poſt ſe relin-
quit. Quia reſiduæ ſpinæ negotium re-
linquitur ſolius naturæ humeris ſuperan-
dum, abſque adjutorio, reſtaurante cha-
racterem ibidem morantem. Veteres qui-
dem

dem ſenſere, *ubi dolor & calor eò affluere*
25. *cruorem.* Sed ſpinam præcedentemque mo-
tricem aciditatem, ut neque ſpaſmodem
dolorem,nemo (quod ſciam) adhuc atti-
git: unde tamen dumtaxat ſolatium ſpe-
rari debebat. Dubitari jure poſſet, qua-
re pleura, à contractura remittens pau-
liſper, non rurſus repellat contentum
intra ſe cruorem,ad loca unde venit. Sed
jam liquet, cruorem ab acido grumeſcere
ſtatim,& huic quoque conſtanter loco in-
hærere didicit. Alioqui non rarò tumo-
res ſæpè diſparent alibi: eò quod illo-
26. rum cruor non eſt ab acido alienatus. Por-
rò dyſenteria ſe ſeparat à Pleuritide, non
tam acore cauſæ materialis, quàm ſubje-
cti varietate. Neque enim inteſtina à ter-
go carnem habent pro culina. Ideoque in-
teſtinum ſuam habet ſpinam, ſuis infixam
membranis. Etenim præter duplicem in-
teſtini tunicam, tertia obvallatur Meſen-
terii toga. Et quia extra ſe non habet cu-
linam in carne: Idcirco ejus membrana,
Apoſtema non fert: quapropter adveni-
ens cruor ad Torminum ſolamen, non in-
duratur aut grumeſcit, nec fibras cruor
Meſenterii adhuc nactus eſt, quibus coa-
guletur, aut in apoſtema tuberet. Quare
in dyſenteria affluens ille cruor, in ſola-
men pungentis doloris ex acido, effluit
non grumefactus. In pleuritide autem,
pro una parte cruentum ſputum, non coa-
gulatum (quia nondum acidum) velut
ad ſolamen doloris miſſum accurrens:
nec ille, nec tale ſputum, eſt cauſa occa-
ſionalis morbi illius: pro altera autem
parte cruor, intra pleuram & coſtas ſiſti-
tur acidus, grumeſcit,apoſtematur; atque
idcirco pus fit. Plurimus itaque cruor fe-
ſtinans pro ſolamine doloris (ubi dolor,
eo occurrit cruor) trans pleuram, in tho-
racem penetrat, qui moleſtiſſima excrea-
27. tur tuſſi. Quare Pleuritis à Peripneumo-
nia cauſis occaſionalibus, ut neque reme-
dio differt. Suffunditur nempe cruor in
pulmonis parenchyma,juxta ſpinam pleu-
riticam. In vomica namque licet pulmo
cruorem, ac diverſa in ſe contineat hoſti-
lia,defectu tamen acidæ ſpinæ, non eſt pe-
ripneumonia: ſed alii ſunt defectus, pro-
cedentes ab excrementis propriæ dige-
ſtionis. Idcirco plures morbi non diffe-
runt materiâ occaſionali: ſed membro-
rum atque functionum diverſis agenti-
bus ac proprietatibus. Quæ plerumque
non tantum variant remedia, quàm adja-
centia à proprietatum poteſtatibus de-
pendentia. Liquet inde enim, quam irri- 28.
tum in dyſenteria enematum remedium.
Quippe dyſenteria eſt tantum tenuium
inteſtinorum, aliquot ulnis diſtantium, à
craſſioribus, clyſteriorum capacibus. Ita-
que in Pleuritide, & Peripneumonia u-
tuntur phlebotomo,ad neceſſariam cauſa-
rum (ut ajunt) ablationem. Quaſi ſola
plethora ſanguinis (quam tamen dicunt
unicam & adæquatam ſectionis venæ in-
dicatricem) eſſet illarum genetrix. Cæ-
terum illinctus præſcripſere igitur, non 29.
quidem ad cauſæ remotionem; verum ad
faciliorem ſputorum expectorationem.
Illinctus nempe, ex farfara, è pulmone
vulpis,&c. Nam cum hoc animal pæne ſit
indefeſſum,putarunt,quod moriens(nam
extra putationem deficit Scholis authori-
tas valida) ſuo pulmoni, legaſſet reme-
dium ſanandi ſuſpirioſos, licet viſcus, ſpi-
næ in nobis author, remaneat male affe-
ctum perſtite apoſtemate pus comminan-
te. Quodque, niſi ſtato dierum numero
(authore Galeno) integraliter ſanetur,
phthiſis indubia ſit exſpectanda. Quocirca 30.
totum Scholarum ſtudium, non tam col-
limat ad ſanandum, quam ad præcaven-
dum dumtaxat incrementum. Id eſt,non
cauſæ radicalis reſpectu, ſed producti po-
ſterioris obtuitu: ne ſcilicet vergat in de-
terius. Eſt nempe Scholis perpetuum,
onus relinquere ſuum naturæ,in diem cri-
ticum ſperare,& differre. Nam cum præ-
ter purgationem, & cruoris emiſſionem,
vix agnoſcant remedia; tantum ad dimi-
nuentia liquoris & virium procedunt,
ſicque ſolam curam palliativam circa
effectus,

effectus, & producta poſteriora occupatæ. Ut nimirum reſiduum in culinæ mangonia, atque præſcripram diætam relegent, ſive quos beatior diſpoſitio virium cuſtodit, ſive aliter in difficiliores morbos ruerint, ſpeque deſtitutos in incurabilium numerum redegerint. Pariter namque atque de loh è pulmone vulpis dixi, commendant in Paralyſi, cerebrum cuniculi, & leporis, quod veloces ſint curſu. Virgam cervi pro frigidis, eò quod fera ſalaciſſima. An ergò ſi ruſticus manum fidicinis coctam comederit, fortè teſtudinem pulſitet artificiosè. At requirunt Scholæ, ut tractim deglutiantur eclegmata, ideoque illinctus nomine dotata, ut ad locum tuſſis, remedium materialiter deſcendat. Miror interim, cur loh ſanum pariter non paraverint ex cauda equi, tota æſtate verrendis muſcis agitata. At nil à
31. Scholis cogitatum, pro ſpinæ Pleuritidis ablatione: unam tantum ob culpam. Nimirum, quod eandem neſciverint, & indagare neglexerint, invicem ſubſcribendo contentæ. Vires infirmi interim infirmiores reddunt, & poſthabent, tanquam volentes perdere, per iteratas venæ-ſectiones; quaſi ſtratis viribus, aliquid opportuni deinceps ſperandum ſit. Doleo interim mortalium ſortem, qui tam dolenti morbo tales nacti ſunt auxiliatores, qui cauſam neſcientes, quælibet abſurda tentant, modò prius ægrum cruoris & virium penuria debilitaverint, naturam interim ſuis natantem remigiis deſeruerint. Quod ſi interea infirmum juventutis proprium robor juverit: ſibi honorem (id eſt, vi præmium) deberi poſtulant & adſcribunt. Alioſque ducentos trucidandi eodem medio, jus acquiſiiſſe prædicant. Vel ſi robur exantlatum, deplente chirurgo, ſuccumbat, longa tabe, luctuoſoque quotidie ſpectaculo extinguatur: ſaltem ſe excuſetMedicus per morbi ſævam ac inſuetam magnitudinem, quod adhibitis optimis remediis, nihilominus in tabem declinaverit. Quorum nil tale contingeret (ſpondeo enim, atque promitto ad pœnam experimenti) ſi ſpreta maledicta venæ ſectione, balſamo vitæ, ac naturæ viribus ſervatis, radicalis ſpina
evellatur. Sic nempe ſtatim dolor, ſpu- 32.
tum cruentum, atque febris ceſſant placidè, ipſumque divulſum continuum mox incarnatur. Aſt neſcitæ hactenus cauſæ peperere remedii ignorantiam. Sunt nempe mea remedia, quæ neminem in Pleuritide & Peripneumonia derelinquunt. Pulvis de virga cervi, vel tauri, vel cruor hirci, vel ſuccus Cichorii ſylveſtris, flores papaveris ſylveſtris, ac plura talia. Potiſſimum laudo cruorem hirci, non quidem venalem: ſed hircùm ſuſpendo cornibus, alligatiſque pedibus poſtremis ad cornua, abſectis teſtibus caſtratur. Cruor indè emanans, uſque in ejus mortem, excipitur, & ſiccatur. Et à venali cruore (qui nil niſi ovillus eſt) dignoſcitur, quod venalis facilè teratur, ejuſque pulvis ſit puniceus: hircinus autem verus difficillimè atque tædioſiſſimè teritur, eſtque picei coloris, pulvis illius. Contritio autem tam moleſta eſt, non quidem ob ſui lentorem: ſed propter meram & incredibilem duritiem. Hujuſmodi namque præſidia, Archeo amica, atque domeſtica naturæ humanæ, cauſam immediatam in Archeo corrigunt, tolluntque acorem, & ad diaphereſin diſponunt cruorem, dolorem pacant, quia aciditatem extinguunt. Ablato quoque acoris fermento, reſolvunt quantum poſſunt cruoris extravenati, reliquumque, neglecta puris deſtinatione, tempeſtiva dejiciunt per tuſſim. Quapropter eadem remedia propinantur devolutis ab alto, quatenus contuſione grumefactum cruorem diſpergunt, id eſt, ſpinam auferunt, venenum tollunt, & eatenus locum incarnant. Sicque omnibus ſimul indicationibus, unica ſpinæ emendatione ſatisfaciunt. Quibus plura ſimilia condidit divinæ Clementiæ largi-
tas inexhauſta. Non enim dyſenteria po- 33.
ſcit aſtrictiva: nam ſub judicatione ordinaria,

naria: ſive ſub conſtipatione, & adſtrictione, mors mox adeſt. Etenim me præſente, & attonito poſt 426 clyſteres fruſtraneos, tandem emplaſtrum diapompholigos, in oleo cotoneorum diſſolutum, cum enemate injectum ab Archiatris noſtris viro nobili. Inſigni Scholarum ſtupiditate. Siquidem abſque enemate, poſt 18 centenos & amplius receſſus, per me ſanatus eſt, remedio oretenus aſſumto. Itemque Scholæ docere pergunt adhuc modo, dyſenteriam non conſiſtere, niſi cum ulcere inteſtinorum: cui ſanando, proindè præfatum emplaſtrum
34. infundebant medici. Quaſi ulcus inteſtini eſſet ſanabile per emplaſtrum illud! dum ejus vulnus ſimplex cenſetur incurabile. Itemque ſi dyſenteria ſit in gracilibus inteſtinis, quare longa non emplaſtrant? Quis enim Galeniſtarum ſanavit unquam ulcus gulæ, laryngis, vel inteſtini, per clyſteres? cum fiſtulam ani, quam ad manum habent, neſciant ſanare per emplaſtra? Meminerint quæſo Medentes, Quod oculum non mordicet ejus naturalis lacryma, ut neque lotium veſicam. Sic & ſtercus in inteſtino inſenſile eſt, uſque propè exitum. Quia excrementum naturale. Clyſterem verò, quia inteſtino peregrinum, dolere. Idcircò in dyſenteria nocuum. Error iſte fluit à Scholis, definientibus dyſenteriam ulcus inteſtinorum. Quam utut inveteratam, ac pænè deſperatam ſanari vidi ſæpiſſimè, & quidem cum multa ſecuritate. Exhibendo ſcilicet remedia quædam ſpecifica. At certè cruentum Moloh, Cathedris præſidere conſpicio medicis. Retroſpicite ergò confratres. Nam dirus mundo ingruet horror, ad ſonum tubæ, dum quiſque daturus eſt rationem ſuæ villicationis. Finaliter dicam, quid obſervaverim pleu-
35. riticus. Tertio kal. Januarii invaſit me repentè febris cum rigore leviculo, ſic ut dentes quaterent. Dolor punctilis in latere anteriore circa os Sternum, qui inſpirationem præpediret: mox dein ſputum cruentum adfuit: tandem merus cruor prodiit. Sumſi ſtatim cervi genitale carptum (nam ad manum erat) & dolor ſtatim imminutus eſt, mox bibi drachmam cruoris hircini. Quatriduo igitur, ceſſavit ſputum cruoris, perſtite tuſſicula rara, cum aliquot exſcreationibus. Perſeverabat autem febris. Nam ſecunda die, dolor circa zonam, latere ſiniſtro ſeſe pandit, cum reſpiratione difficili, febris augmento, & pulſu intermittente. Abſolveram jam annum 63, exſpectabamque, in ſplene coagulari apoſtema. Quippe lien globatus in molem, pondus faciebat. Si enim genua in ſublime attollerem, vel in latus dextrum decumberem, gravis ponderis cadentem globum ſenſi. Adeoque ſuſpicatus ſum, Pleuritidem è Splene ſuſcitatam, quæ cum juſtis remediis abacta eſſet è coſtis, Lienem demum afflixit. Cui ſtatim obveni, potu vini, bulliti cum lapidibus cancrorum. Et infra paucos dies, omnis dolor ac ponderis moles evanuere. Interim viſitabar à nobili, qui ocreas è corio Prutenico ſuaveolente calcaverat. Quarum odore ſtatim ſenſi dolorem lienis, & febris recruduit. Unde collegi Archeum lienis, Authorem totius tragœdiæ. Denique notavi, in Pleuritide incipiente, ſectam venam ſiſtere quidem internam hæmorrhagiam, & videntur ægri ſe melius habere. Ac quanquam cruoris 36.
emiſſio debilitatem auxerit: eandem tamen non phlebotomo, ſed Pleuritidi adjudicant. Sin verò tardior venæ ſit apertio; coagulatus jam cruor, & indè conceptum apoſtema, deſtinatumque pus, ad ſuum properant terminum. Hinc namque frequens, à ſanatione per venæ ſectionem, Tabes, aut Pleuritis recidivat anniverſaria. Quæ alias remediis præfatis, non ſpectantur obvia.

TRIA PRIMA CHYMICORUM PRINCIPIA, NEQUE EORUNDEM ESSENTIAS DE MORBORUM EXERCITU ESSE.

1. SCholæ cur cedant foro. 2. Cur Paracelſus quæſierit alia morborum initia. 3. Tranſtulit in ſe furtivè Baſilii inventum. 4. Paracelſicorum lapſus facilis. 5. Abuſus ſenſim detectus. 6. Ab chymicis regulis, malè intellectis, deceptus Paracelſus. 7. Aſpiravit ad Medicinæ Principatum. 8. Sub ſarcina defecit. 9. Deceptus quoque ab ulceribus. 10. Aliquot ejus incogitantiæ. 11. Peccato peculatus obruitur. 12. Aliquot incogitantiæ ejus. 13. Doctrina elementorum Archidoxeos notatur. 14. Ad aſtra confugit, ne fugientem ſequantur curioſi. 15. Adeptum Medendi. 16. Jactantia Paracelſi. 17. Diſtillatio perfectiſſima Artis. 18. Mirabilis carbo mellis. 19. Paracelſus de prætento Monarchatu deturbatus. 20. Fabuloſa morborum media. 21. Cruor difflatur abſque capite mortuo. 22. Quæ natura ſemel reſpuit, nunquam denuò reaſſumit. 23. Aqua etſi milleſies diſtilletur: non proin tamen ſubtiliatur. 24. Aliquot abſurda. 25. Figmentum microcoſmi, in modo fiendi morborum. 26. Paracelſi ambitio. 27. Undè ejus auſus ad invadendum Monarchatum. 28. Tria prima non eſſe in nobis. 29. Ignoravit trium primorum vinculum. 30. Ignoravit originem ſalis. 31. Aliquot illius incogitantiæ. 32. Error in febrium cognitione. 33. Exemplum. Quod totus cruor liqueſcat per purgantia. 34. Morbi non produnt illa tria prima. 35. Tria prima quomodo fiant. 36. Galenum & Paracelſum ferè pares audendo, atque errando. 37. Impugnantur tria prima. 38. Error Paracelſi circa morborum eſſentias. 39. Tria prima non eſſe, nec operari in morbis. 40. Paracelſus propinquius acceſſit ad veritatem quam Galenus. 41. Tria prima immediatè non ſubſunt vitæ. 42. Tria prima etiamſi non morbi: ſunt tamen remedia. 43. Modus operandi remediorum, malè perpenſus in Scholis. 44. Quinta eſſentia impugnatur. 45. Inconſiderate ſubſcriptum eſt Antecedentibus: quia ignorata manſit morborum eſſentia. 46. Tria prima eſſe nuperum inventum. 47. Tria prima non præexſtitiſſe ante ſui ſeparationem: ſed de novo naſci. 48. Aquam tranſire in oleum. 49. Tria illa, mutari in invicem, repugnat principiis. 50. Probationes Theſium. 51. Contra Ariſtotelem, quod duo tantum ſint corporum initia, quæ etiam ſunt cauſæ initiantes. 52. Paracelſiſtarum incogitantia. 53. Tria illa non ineſſe quibuslibet corporibus. 54. Aquæ, ut nec Mercurio, ineſſe tria prima. 55. Objectiones quorundam Scriptorum Tyrocinii Chymici. 56. Pergunt ulterius. 57. Adducitur Paracelſus in palæſtram. 58. Reſponſio. 59. Mercurii immortalitas unde. 60. Axiomata Chymiæ principiativa. 61. Baconis veritas. 62. Reſponſio ad objectum Paracelſicum. 63. Quid ſint tria prima in corporibus. 64. Aliæ inſtantiæ in arena, ſilice, &c. 65. Salem in calce, non eſſe contenti extractum, probatur per Mechanicam. 66. Quomodo officjorum neceſſitas, invenerit tria prima. 67. Tria prima, non eſſe corpori vernacula, ut corpus eſſet. 68. Per Mechanicam, quod ignis ſit faber trium primorum. 69. Inſtabilitas trium primorum. 70. In digeſtione ciborum, non contingere Trium ſeparationem. 71. Cur morbus non ſit trium primorum. 72. Tria prima non eſſe corporum principia. 73. Sunt ultima, id eſt, principiata. 74. Paracelſi inconſtantia. 75. Neſcius fuit, undè ſal urinæ. 76. Eſſentia diverſis modis dicitur. 77. Eſſentia chymica. 78. Quædam homogenea non edunt quintam eſſentiam. 79. Vis major quibuſdam eſt ſimplicibus, quam illorum extractæ eſſentiæ. 80. Paracelſi temeritas. 81. Putredo etiam alibi fragrantiam generat. 82. Quid propriè ſit quinta eſſentia. 83. Liquor fecundans plantas. 84. Oleum eſſentiale aromatis, ſive craſis ejuſdem, quomodo fiat Elixir ejus, centuploque potentius.

POſtquam jam elementa, cõplexiones, qualitates primas, & tandem Tartarum, perperam in cauſas eſſentiales morborum, eſſe introducta à Scholis tam Antiquorum, quàm Modernorum demonſtraverim. Pergo docere tria initia Chymicorum, nuperque introducta in artem medicam, falsò in eſſentiales morborum cauſas intruſa. Quid ergò agent emunctiores medici, dum ſat liquidò, nedum remediorum ſuorum miſeram adſpiciunt ſupellectilem: ſed etiam infauſtas ægrotorum ejulantium opitulationes? Adeò ut ſeriò, ſecretóque mihi faſſi ſint pluries, nil amplius ferè ſuis conatibus obedire, omnemque tam acutorum morborum (de Chronicis namque jamdudum animo deſponderunt omnes paſſim) quam minimorum quorumvis ſanationem, revera nil niſi curam palliatricem, ſive meram ægrorum impoſturam 1.

ſturam eſſe, ad quam nimirum niſi ſpontanea ſuccedat, ægrorum naturæ quædam velut reſurrectio, remediorum deſtinatum, certumque ſolamen fruſtra exſpectatur. Quinimò hinc factum, quod multa anus, paſſim curando quoſdam defectus ſit longè felicior, quam ſit tota Schola medica cum cunctis ſuis theorematibus ſermocinalibus, præſcriptionibus theoricis, diætæ culinariis præceptis, longa interitus proximorum experientia, & diſpenſatoriorum ſuorũ multiplicitate confirmatis. Igitur cum jam dudum laſſati ingenioſiores, in correctione intemperierum, humorum expulſione vana, jam aliò vergunt, quærentes à naufragio portum, facile à Theophraſto Paracelſo ſeducti, inclinarunt ſua ſtudia, ut quod apud Græcos, atque Arabes nondum repertum eſt, inveniant alibi felicius. Hinc nempe ad Tartari figmenta, prono caſu devoluti ſunt, at ſanè illorum curioſitas magni habenda eſt. Nam etſi ad optatum non pervenerit. Non eſt volentis, nec currentis: ſed ſolius miſerentis Dei. Itaq; jam Scholæ jure; & foro cedunt, nam quid agent, ſi non ex elementis, qualitatibus, contrarietatibus, humoribus, Aſtris, ventis catarrhiſque, conjuncta radix morborum, &
2. ſanandi methodus, ſit depromenda? At cum moderniores Paracelſi aſſeclas, alii medendi typi poſſederint: ſedulo adhuc inveſtigandum eſt, ſi morborum cauſæ Paracelſo enotuerint. Etenim cum ipſe rejectis veterum documentis, ſatis deprehendiſſet, nil fundamenti aut veritatis eſſe in complexionibus & humoribus, cœpit variè nutando cauſam proximam morborum inquirere, ipſique poſteritas proindè laudem debet. Etſi rem acu non tetigerit, id vitio verti nequit, ſi Altiſſimus donorum Diſpenſator, diebus Paracelſi, nondum veritatem dignatus ſit a-
3. perire mortalibus. Hic vir ergo à Baſileo Valentino didicerat, per diſtillationem à pleriſque corporibus ſeparari aquam, oleum & ſalem, cœpit hæc tria vocare, nedum entium corporalium prima initia univerſalia: verùm etiam intra morbos, & medendi neceſſitates, ſic introduxit, ut omnes morbos immediatè in aliquod è tribus illis primis referret. Idque ſic ſuos penè dementavit, quod abjecta veritatis indagandæ ſpe, cuncta tribus primis conſecraverint. Quæ doctrina ſuas fixius radices egit, quod actualiter è pleriſque 4.
corporibus ſeparentur tria, adeoque non inſtar humorum, fictis initiis ortorum, eſſent indemonſtrabilia. At ſanu abuſus 5.
fuit detectus, dum ad morborum quorumvis primordia, hæc tria initia detorta fuere. Enimverò, quia multa corpora, per ignem diſſoluta, ſalem ſulfur, & liquorem (quem Mercurium indigetant) de ſe darent, putatum eſt, morbos omnes, illis initiis conſtitutivis, ſuam debere nativitatem. Hermes inprimis ante natam Græ- 6.
corum induſtriam; quia in Pymandro, omne trinum perfectum notaverat, conſequenter quoque in Chymicis, metalla duobus conſtare extremis, (corpore nimirum, atque anima) prævidit; quæque non niſi lenocinio cujuſdam tertii, ſive ſpiritus, cohærere voluit. Diſtinctius deinceps ſcripſit Baſilius Valentinus, Monachus Benedictinus, Animam metalli, ſulfur, ſive tincturam nuncupavit, corpus verò ſal, ac tandem ſpiritum dixit Mercurium. Quæ ſic à Baſilio mutuata, deinceps in cuncta corporum principia, mirifica indagine, tranſtulit Theophraſtus Paracelſus, uno plus ſeculo, Baſilio junior. Cujus doctrinam, ſuppreſſo Au- 7.
ctoris nomine, in ſe rapuit, & in ſpeculationes medicas propria introduxit licentia. Ita nimirum, ut poſtquam omnem 8.
morbum in catalogum Tartarorum relegaſſet, nondumque ſuo ſatisfeciſſet ſcrupulo, tandem ſuum Paramirum, de tribus entibus primis, multa audacia adornat. Confingit quidem hæc tria, omnium velut initia, ac multa, in genere, de morbis declamat; At neceſſitate coactus, dum morbos in claſſes primorum

trium, redigeret, ſub ſarcina depreſſus
9. ſiluit. Præterquam in ulcerum familia, ubi ſalem ſibi viſus erat reperiſſe: ſaltem utrobique in duobis aliis initiis, manſit penurioſus, ac penè ridiculus.
10. Juſſerat enim ubique credi quatuor elementa, non niſi matrices incorporeas, ac velut corporum hoſpitia: prima autem initia, ſic vices corporum ſupplere, ut & mundi elementa, ex iſtis tribus, omnem ſubſtantiam & ſubſiſtentiam dumtaxat habeant. Alibi quoque horum immemor, totus elementis inhæſit, horumque complexionibus, aſtrorum denique atque hominum inclinationes, proprietatesque addixit. Singulis quoque elementorum ſuos dicavit fructus, fructuumque gradus, non autem uni elemento omnes: neque amplius ab incorporalibus, tanquam matricibus, prodeuntes fructus: ſed quod hi ſua mutuarent corpora, ab elementis ipſis materialibus. Tandem eadem mutui libertate, & inconſtantia, corpora nunc in
11. quatuor, nunc verò in tria tantum, per Analyſim, fatiſcere docuit. Pyrotechniam equidem ſic in medicinam introducendo, decoravit, æternum ut nomen ſibi anhelans, & futurum ſperans, quod Monarchæ Arcanorum titulo quandoque ſuperbiret. Prævidens Baſilii doctrinam, non vulgo notam, ideo Auctoris tacito nomine, ſuam fecit, hactenuſque ſuos tomos ampliavit. Quapropter ſuus Tartarus, ſubinde dominium univerſale in morbis amittens, ſuppreſſus incurrit, trium primorum legibus ſubactus.
12. Quæ tandem ſua tria prima, auſus incremento, voluit, ut etiam omnium morborum matres, atque matrices, tam mentis quàm entis fierent. Hoc ſcilicet dumtaxat ſuum, & non Baſilii inventum fuit: quodque dum turmatim in morborum ſeries ſpargere niteretur, quandoque confuſe eſt aggreſſus; ſæpius
13. tamen iterum prætergreſſus, latæ ſuæ doctrinæ ubique oblitus. In Archidoxis namque libellum dicavit ſeparationi elementorum, ex flamma, aëre, aqua, & terra, educendi. Atque hactenus ſuam, de tribus primis, deque matricibus elementorum doctrinam impugnavit, quod jam quatuor eſſent initia, non amplius tria prima, & ultima, in quæ longo tandem labore, tria prima, velut elementis poſteriora, nec ſic jure prima amplius, deducerentur. Etenim & ſic uno ditata numero, longè plures, quàm nuper, morbos gignerent, quam dum Monarcha ille prætentus, tantum tria mandabat, tam corporum, quàm morborum eſſe principia. Enimverò ſolum atque tandem unicum tartarum, omnium pæne morborum cauſam, ut reum, accuſat. Alibi verò, peculiari- 14.
bus aliquot tractatibus omnium morborum fabrum, aſſiſtentem, & cooperantem, vocat Cœlum, parentem iratum, atque vindicem. Incognitam enim ſtellam (zedo) immediatam, & continentem hydropis cauſam ait. Sic tabis, podagræ, Apoplexiæ, &c. ſuam peculiarem (anonymam tamen) ſtellam, ſuamque, cuique Epilepſiæ propriam conſtellationem affirmat. In Paramiricis verò, tria prima omnium morborum immediatas cauſas affirmat. Id eſt, Omnia confuſa. Explicet, & excuſet qui volet, Ego enim non dicavi vitam meam interpretandis aliorum ſomniis. Indagavi ita- 15.
que ſeriò naturam, & ſpecies morborum, & contigit mihi non ſecus, quàm aliis ante me omnibus, donec exutis omnium Authorum doctrinis, gratiam divinam ſeriò imploraſſem. Tum enim repente ſcivi, cuilibet morbo ſuam obtigiſſe materiam, quæ proprium ſibi Vulcanum foveat intus, qui etſi ſiderum curſus quandoque imitetur; non tamen ab Aſtris enormontica cauſa ejus dependeret. Poſſident namque ſemina quæque, velut ſuam Remp. lumen præcipuè ſuum vitale, quo, virtute propria, ſiderum analogiam referunt. Ridiculum eſto. Tabem, aut hydropem,

dropem, licet ſub diverſis poſitionibus ſeverius mitiuſque concitentur, ab ſiderum motu atque lumine patrari; quas alioqui tam clara ſordium collegia, manifeſta occaſione generant, quibuſque ſublatis, ſanitas, etiam extra ſiderum veniam, ſequitur. Cujus doctrinæ exegeſim libro de Peſte, atque alibi, apud me leges. Materias autem morborum, cum ſuis ſeminariis Vulcanis, à prima uſque ad ultimam, ſum proſecutus cum omnibus dualitatibus, & alteritatibus, reſpectu vitæ humanæ. Faxit Omnipotens, ut quantum mihi elargitus eſt, in ſui honorem, & proximi utilitatem nudè referam, aliumque me potiorem mun-
16. do donet. Paracelſus enim varios libros de vita longa condidit, ſibi mortem elegiſſe, ex privilegio divino, ſenectutem ſuam ſe ſolaturum, Elixire proprietatis, non autem remediis ad vitam longam à ſe præſcriptis; qui extinctus eſt anno 47 ſuæ ætatis. Tanta ideò hujus viri jactantia, & inconſtantia, me parum ſollicitum habuere
17. hactenus. Interim plures difficultates me dudum anxium tenuere circa tria prima, donec divina ope fretus ſciverim, ligna & herbas ſine omni capi-
18. te mortuo diſtillari. Mirabar enim pridem, quod è carbone mellis nullus cinis, & per conſequens, nec cineris ſal, haberi poſſet. Quæ poſtmodum per univerſalem corporis analyſim, lubens aſpexi. Satis enim fuit Paracelſo, omnia ſub dubio involuta deſeruiſſe, qui tenui hauſtu alterius inventum biberat, ac nondum in alimentum converterat, ſuumque è peculatu faciens, è nido, antè plumas ſufficientes, volare ad Mo-
19. narchatum contendens, lapſus eſt. Inventi enim gloriam ad ſe rapiens, complacuit ſibi, unum idemque pluries ſparſim redixiſſe, licet interim in ſuis
20. parvum progreſſum faceret. Ridiculum eſt quippe, ac fabulæ inſtar, ſulfur in nobis diſtillari, ſublimari, reverberari, calcinari, reſolvi, & hinc varios morbos cauſari, ſolo nempe viri auſu, ſine pignore, aut vade, majoris ſe authoritatis. Non novit enim, nec audet morbos in Eximolegeſim trahere, nondum plene ab Inventore ſuo ad hoc commiſſus. Puerile eſt quoque ſomnium, quod ſal in nobis diſtilletur, ſublimetur, calcinetur, circuletur, aliaque tormenta ſubeat; aut quod Mercurius hæc in nobis examina ſuſtineat, atque pro ſingula variationum alteritate, alios morbos, dolores & defectus, pariat ſingulariter, alioſque rurſus, cum aliis ſodalibus duobus initiis complicatus, vel diverſis gradibus atque doſibus larvatus. Nugæ ſunt item, quod Mercurius, propter eximiam ſubtilitatis circulationem, foret mortis omnis ſubitaneæ cauſa: quam ſuis cauſis conſtitui, curare, & præca-
vere novimus. Inprimis namque, quo- 21
tidie aliquot unciæ cruoris, alendo difflantur, ſine capite mortuo, dolore, & defectu, imò abſque ſenſu, dum tranſeunt, & qua tranſeunt: Quicquid verò ſpecie aquæ, Mercurii, ſudorisve inſtar, ſemel expulſioni dicatum eſt, quicquidve ſemel alendo cenſum fuit ineptum, vel præſtitis jam ſemel alimoniæ muniis, eſt difflationi deputatum: Id nunquam deinceps in nobis diſtillatur, ſublimatur, calcinatur, aut circulatur. Naturæ enim opera, ſunt nimis ſeria, quia DEUM
ultimatè reſpiciunt. Non enim natu- 22
ra pila ludit, ut excrementa, ſemel à vitæ commercio avulſa, iterum in gratiam recipiat. Nunquam in idem punctum redit, quia pergit, & non feriatur.
Denique ſi liquor aliquis centies redi- 23
ſtilletur aqueus, proinde acrior erit, aut ſubtilior, quin potius ſenſim exantlato ſemine vitæ mediæ, magis magiſque ad ſimplicitatem elementi migrat. Non

 enim

enim aqua pluvia, quæ modo decidit ſu-
perne,ſubtilior eſt, quam quæ initio crea-
tionis pluit. Quod ſi aqueum aliquid no-
ſtro exhalaret tepore, & ſomniatis rediti-
bus acrimoniam nanſcisceretur, ea non eſ-
ſet ſubtiliationis Mercurii, ſed adjuncti
24. culpa. Demiror ſanè, quod tantus Chy-
micus ignoraverit, quod cruor non circu-
letur, nec ſubtiliationum circulos ferat in
nobis, quodque non ſupra Lunæ curſum
unicum in nobis perſeveret, quodque id-
eo mulier perſolvat effœti cruoris vecti-
gal. Quippe quæ plurimo cruore abunda-
re debebat, tam ad fœtus augmentum,
25. quam lactis ſuctum. Ut autem Paracel-
ſus figmentum ſuum melius obumbraret,
ſupponit unum ex tribus primis ſepara-
tum, illicò ex natura microcoſmica aſſu-
mere actualitatem in fortuito alicujus, &
unius entis de infinitis, quorum myria-
dum ſemina, in unum collecta, contine-
bat; ideoque propter monſtroſam & per-
egrinam nativitatem, hoſtile nobis eo
ipſo eſſe, & morborum cauſam fieri. Ad-
eoque ad minimum decuplo plures mor-
bos in nobis poſſibiles, quam ſint ſpe-
cies earum in animalibus, plantis, mi-
neralibus atque ſtellis, nimirum totidem,
quot ſunt ſpecies ſalium, ſulfurum, at-
que mercuriorum, illorumque compli-
catorum in natura. Edicto inſuper ca-
vens, ne quis ſe temere ad medendum
ingerat, qui non ſigillatim, certò, pro-
prie, atque diſtinctim, cuncta intime &
extime noverit, per cauſas, eſſentias,
ſpecies, proprietates, proportiones, alteri-
26. tates, atque defectus. Ut quiſque credat,
ſe Paracelſum, qui hæc docet, ſigillatim
hæc quoque univerſa ſic noviſſe. Præter-
eà vult nos microcoſmum ad amuſſim re-
ferre, atque ideò tria corporis noſtri ini-
tia totidem morbis morbos parere, quot
ſunt creatorum entium ſpecies. Præcipi-
tat namque medendi ſcientiam & Tyro-
nes, in millenas confuſiones, obſcurita-
tes, ignorantias, & impoſſibilitates, unam
tantum ob culpam; ut videatur ſcilicet
omnium gnarus, & ſomnia ſua putentur
vera. Cognovit quidem facile, Schola- 27.
rum medicinam inniti falſis fundamentis;
neque enim ideo difficile ſibi fore, ratus
eſt, funditus Scholas evertere. Quocirca
nomen Monarchæ in medendo ſibi medi-
tatus eſt: ſed cum ad deſtructionem faci-
lem viam putaret, ad ædificationem ſal-
tem tanti principatus, ſibi defuere vires
in tanto idiotiſmo. Tria ergo initia pro-
pterea in morbos introduxit. Ita eſt. In-
veniuntur quidem illa tria in multis cor-
poribus: aut (ut diſtinctius loquar) ſal- 28.
tem è multis ſeparantur tria: ſed virum
deluſit abſurditas quædam inconſiderati
auſus, quia non conſideravit rei impoſſi-
bilitatem pro morbis. Eo quod nuſpiam,
ſive in nobis, ſive alibi, ſint ſeparata, vel ſe-
parabilia illa, niſi cum integri corruptio-
ne, & quidem per ignem. Quorum tamen
ſequeſtratam œconomiam morbos parere
nobis cenſuit. Quippe primorum eſſen- 29.
tiæ connectuntur in nobis, per vitam me-
diam eorundem, cujus attamen ſub domi-
nio coërcentur, manentque ſemper, id
quod ſunt. Inprimis enim ſal ipſum fe- 30.
fellit, ut inſulſus fieret, eo quod ſuum
conceptum Paracelſo confirmaret, in lo-
tio, ſudore, & lachrymis. Nil attendens,
iſtum ſalem non eſſe ex tribus primis no-
ſtri corporis: ſed merum excrementum,
tranſmutatorum ciborum ac potuum.
Hinc itaque erectus in credulitatem, pu-
tando eſt abductus in errores. Adverte-
rat enim, vulnus male medicatum funde-
re aquam ſalſam, proprium corporis lati-
cem, ſale alieno imprægnatum, vel ipſum
cruorem per ſui totum degenerare, ut in
ulcere, Hydrope, &c. atque hinc copio-
ſam meſſem ulcerum, & morborum, pro
ſale collegit, quem deceptus exiſtimavit
unum eſſe ex tribus, & non totum ſimul
cruorem, in ſalſam aquam converſum, ci-
tra ſulfuris aut mercurii ſeparationem, per
transmutationes erroneas. Cenſuit ita-
que quot ſalis, totidem vices mercurii, &
pars quoque ſulfuris eſſe, ſibique ſupel-
lectilis

lectilis ſatis fore confidens, prædicamentum morborum lubens deſignaſſet. Sed
31. impar oneri manens occubuit. Atqui errorem ſuum detexiſſet, niſi audendo magna deceptus. Etenim ſive ambitionis ſpe, præoccupationumque præcipitio examinare debuiſſet; ubi ſulfur reſiduum moraretur, ſi ſal in ulceribus, in hydrope; &c. tam copioſa ſeparatione, à toto cæteriſque duobus ſodalibus avelleretur. Suæ quoque doctrinæ (licet erroneæ) oportuiſſet eſſe memorem, qua ſalem è nobis fluidum, & intus præſentem, merum ſalpetræ Cagaſtri vocat. Adeoque nedum carnes, & cruorem: ſed & totum corpus, cum vita eſſe ſalispetræ, & Cagaſtrica, perſuadere conatur. Cruor enim (ut aqua omnes fructus edit) totus ſimularis, venenoſo aut peregrino fermento imbutus, nunc in ſalis, tum verò in varias ſtercorum proles degenerat, ſine ulla mercurii poſthumi, aut ſulfuris memoria.

32. Denique ut Paracelſus ſuam morbis inveniat cauſam. Per exemplum: febrim non raro definit terræ motum microcoſmi, quem tremorem terræ quandoque definit, eſſe caducum noſtrum. Alias autem terræ tremorem, tremoribus ſuffito mercurio natis, attribuit. Alibi iterum febrim definit morbum ſulfuris ac nitri; jactitans cauſam, ſimul ac remedium, ſuæ iſti eſſentiali definitioni ineſſe. Enimverò ſub apoſtemate ulcerato, non rarò totum corpus in ſe obeſum, fit velut ſceleton; nec quicquam præter pus excernit. Sic vi laxativorum, ſæpe totus repente habitus liqueſcit in putrilaginem. Quod per Medentum artem fit, hoc in Diarrhœa per defectum. At ſaltem idem utrobique venenum, aliter tantum applicatum, & con-
33. temperatum. Hydropicus quidem zonam habeat octò pedum, per empiricum autem uno die, & potu ſolvebatur hydrope, pendebatque aqua fortè ℔ 40. perendie autem venter ejus mox rurſus, ad priſtinum tumuit, & poſt paucas horas obiit. Reſiduum nimirum, nil niſi pellem & oſſa præ ſe ferebat. Quia caro & ſanguis confeſtim in aquam ſalſam hydropis ſimul migraverant. Idque mirum in hoc homine vidi, Quod hodiè venter planè detumuiſſet; & cras iterum ad tumoris, tenſionis, & duritiei priſtinum terminum rediret, & tum moriretur. Si itaque ſalis iſta myria unum erat ex tribus initiis, neceſſario ſaltem 40. ℔ ſulfuris ſuperfuiſſent ſpectabiles. Ulceroſa quercus continuam plorat aquam ſalſam, & carie tabeſcit: ſi vero ſal iſte, unum ex tribus initiis quercus eſſet: ſanè inſtar tædæ quercus pingueſceret, nec tabeſceret exſucca, carioſa, & culinis propemodum repudiata. Non itaque deſtructionis morbo-
ſæ teſtantur hæc initia: ſed totum cor- 34.
pus variè affici, liqueſcere, atque putrefieri, pro ductu variorum ſeminum, & fermentorum. Didicerat enim id ex Galeno, putante, quod cruor conſtaret ex totidem ſimplicibus, in quot reſolveretur.
Miror ergò inconſiderationem Paracelſi, 35.
quod non ſciret, tria prima nunquam ſeparari, niſi per ignem, deſtructa eorum vita ultima, retento ſymbolo ſeminis vitæ mediæ. Non autem eſſe tria ideo initia dicenda, nam fiunt, adeoque naſcuntur. Multoque minus initium corporum cenſenda ſunt, dum integrum ductu alieni ſeminis retroit per tranſmutationem in aliam naturam. Neque enim vir ille vidit unquam tria prima, alicujus concreti, ullo caloris gradu, in vivis apparuiſſe, nec alias, niſi per ignem facta, & extorta. Indignor etiam, quod neſciatur, manentibus iiſdem primis, materialiter ſub eodem pondere, eſſe tamen variis tranſmutatio-
nibus ſeminum obnoxia. Relapſus eſt 36.
quodammodo in errores Galeni, putantis eſſentialiter elementa in miſtis permanere. Sic nempè tribus deluſus principiis ſuis. Utriuſque enim idem defectus utrobique in principiis philoſophicis: quæ docent vitam ſolam, operari in corpore vi-
vente, & in corpus. Formas vero ſubor- 37.
dinatas partium integralium, etiam trium

primo-

primorum (ſi hæc inſint, antequam fiant
per extractionẽ) à forma ſive vita ſuperio-
re, coërceri ſub unitate Archei: quod tria
prima nunquam appareant, operenturque,
multo minus peccent diſtemperie, aut
morboſa ſint, niſi prius ſoluta obedientia,
Archeo debita: id eſt, ſeparata fuerint per
ignem, eorumque vita ultima deſtructa,
cum perſeveratione non totalis ſeminis:
ſed tantilli, vitæ mediæ concreti illius,
cujus proprietates æmulantur ſingula il-
lorum quodammodo, dum ſunt facta eis
38. per ſe ſubſiſtens. Hoc enim ignorato, pu-
tavit Paracelſus, omnem poteſtatem, at-
que operationes formales rerum, imme-
diate dependere, ſic ex eſſentia trium pri-
morum, quod vegetabilium proprietates
deſcripſerit, quatenus continerent talem
Mercurium, ſalem, aut ſulfur, eaque cun-
cta pro ſuo lubitu. Quaſi hæc initia, ſub
Archeo formali clauſa, operarentur, fe-
riante vitali Archeo. Galenus enim o-
mnia elementis: cui ſuccenſus proindè
Paracelſus, cuncta tribus adoptivis ſuis
initiis tribuit. Inſtar Agyrtarum, qui o-
leum, vel emplaſtrum unicum nacti, illud
efferunt ad omnes prorſus morbos, atque
alios inſuper plurimos valere. Non in-
quam attendit Paracelſus, plumbum,
quamdiu plumbum eſt, alias vires habe-
re, quam dum in ſulfur atque mercurium
39. mutatum eſt. Etenim aqua, oleum, & ci-
nis, clauſa in lagena, non operantur extra
vas continens. Lagena quidem ut talis, o-
peratur; non autem quatenus tria conti-
net, quæ ex ſe poſſent ſeparari. Sic quo-
que cenſe de tribus, quantiſper ſub vita
40. communi clauſis. Paracelſus itaque, ta-
metſi propinquius Galeno naturam inda-
gaverit, quatenus è corporibus multis
tria quædam actualiter eliciuntur, quod
fictitiis elementis ac humoribus non eve-
nit: uterque tamen in hoc ceſpitavit,
quod ſuas putationes in morbos intro-
duxerit. Cum alioquin in nobis nil ſen-
tiat ægritudines, præter ipſas vitales po-
teſtates. Vita autem per ſuum Blas ſemi-
nale, materias movet, & alterat, nihilque
materialiter nos intus lædit, quod non ſit
hoſtile, alienum, & excrementum reſpe-
ctu vitæ, adeoque nequit eſſe ex ſuis pri-
mis adoptivis. Nec enim tria illa ſubſunt 41.
originaliter ac immediatè vitæ totius:
ſed vitæ mediæ ſeminis illius, cujus fuiſſe
dicuntur tria initia corporalia. Nempe,
tria prima carnis, ſanguinis, cerebri, &c.
non ſubſunt immediatè, imperio totalis
Archei: ſed muniali concretorum balſa-
mo ſeminali. Idque non ante illorum
manifeſtatam nativitatem. Morbi itaque
non debent originem, aut nativitatis ſuæ
cauſam, nativitati trium primorum, aut
alicujus ex iis. Quippe nequeunt eſſe, a-
gere, aut lædere, niſi ſeparata prius ab in-
vicem, deſtructaque integritate totius
(per mortem) in quo continentur po-
tentialiter. Si autem eſſent ſeparata, ut
queant lædere, ac nocere: certè id factum
eſſet ab aliquo morbo & agente interno
præter naturam, & priore. Itaque ſepara-
tio illorum trium ab invicem, nunquam
poſſet eſſe niſi productum, adeoque &
morbo poſterius: nec prius appareret,
niſi ſuppoſito morbo. Ergò non eſſet
morborum cauſa occaſionalis proxima.
Etenim tametſi tria prima non ſint cauſæ 42.
morborum, hoc tamen non arguit, quo
minus ſal, ſulfur, ac mercurius rerum, ſint
morborum pharmaca. Non eſt enim re-
quiſitum, ut remedium, & cauſa externa
morbi, ſymbolum habeant. Utut ſic ta-
men Paracelſus juſſerit, quo oppugnaret
Galeni axioma: Contraria contrariis cu-
rantur. Toxica namque non ſymbolo ve- 43.
neni: ſed vincetoxico ſuperantur. Dona
enim DEI ſunt illæ poteſtates medicæ,
quæ nec in ſe mutuo, neque in morbos,
contrarietatem, aut hoſtilitatis characte-
rem gerunt. Sed unumquodque agit ex
dono, quod agere juſſum eſt. Quinimo
corpora, mole, clauſura, ſordibus, & impe-
dimentis liberata, nobiliſſima dona ex-
plicant, & præſtantiſſimas dynames. Pro- 44.
ut alibi copioſius. Porrò ſat jam, ſuperque
demon-

demonſtratum, naturam non pati quatuor elementa. Nec illorum admittere congreſſum, ad corporum concretorum conſtitutionem, & conſequenter nullam eſſe elementorum contrarietatem, & velitationem, ad morbum vel remedium. Sequitur indè etiam, nullam proprio nomine dici quintam eſſentiam, ſi quintum dicat neceſſariam relationem ad alia quatuor. Eſt ergò inventum quintæ eſſentiæ chymicum quidem: ſed philoſophorum, qui ante me ignorarunt elementorum numerum, eſſentias, & miſtionis nullitatem. Quæ ſi Paracelſus ſciviſſet, haud dubiè eſſentiam, quam quintam vocat, quartam nuncupaſſet, reſpectu trium primorum. Putavit nimirum corpus unumquodlibet conſtitui, pro-ut & reſolvi, tam arte, quam naturâ, in hæc tria, & nil præterea ſupereſſe. In tanta enim novitate inconſtans neſcivit, cuinam lateri ſe præcipitem daret. Subindè namque elementa negat corpora; ſed vocat inanes vacuaſq; matrices, loca & ſedes corporum: corpora autem omnia eſſe nil niſi tria prima, non autem elementa. Alibi verò antecedentium gregem ſecutus, docet elementa in ſingulis corporibus ſupereſſe, reperiri, atque inde ſalva educi. Ita ut illorum eſſentiæ & corpora in miſto permaneant, tantum per miſtionem conglomeratæ.
45. Certè tam in tribus primis quam eſſentia quinta, non minus jejunè Paracelſo hodiè eſt ſubſcriptum, quam fuit hactenus elementorum, miſtionum, & complexionum fabulis. Nupero enim ſæculo cœptum eſt ſine indagatione, novitatibus plauſibilibus invento Paracelſico, fidem atque nomina dari. Quanquam hactenus neminem viderim, legerim, vel audiverim, qui potuerit, multoque minus auſus fuerit, tria prima è corporibus adæquatè ſeparare. Quapropter hanc propoſitionem ſtatuo.

46. Tria prima inventum ſunt nuperum, contra naturæ & rei veritatem.

Theſis prima.

Licet è quibuſdam tria prima, pro parte per ignem eliciantur: non tamen id fit per ſeparationem eorundem præexſiſtentium: 47.
ſed quatenus per tranſmutationem ab igne factam, ibidem generentur, tanquam nova entia, fiatque, quod non erat antè.

Secunda.

Surculus arboris adhuc herbaſcens unius libræ, vix dabit olei drachmam: qui ſub Octobrim ligneſcens dabit circiter drachmas ſeptem olei. Ac tandem in Fe- 48.
bruario poſt, dabit fere binas uncias olei: & quintuplo plus carbonis ac cineris, quàm antè in Auguſto.

Tertia.

Quæ ab initio conſtitutiva non inerant, non poſſunt eſſe prima: ſed ipſamet fiunt, & commutantur in invicem, ut poſteriora, ſeminũ directionibus factitia, atq; oriunda.

Quarta.

Aqua elementalis fit oleum in vegetabilibus, animalibus, & ſulfuribus: item omne oleum cum adjuncto, facile reducitur in aquam. Principia autem cæterorum 49.
prima, non poſſunt commutari in invicem, aut eſſe deſinere, id quod erant antè.

Quinta.

Quędam corpora non continent tria, ſed unico vel duobus tantùm ſunt contenta.

Sexta.

Sunt corpora quædam, undè uſitatis hactenus artificiis nunquam fuerunt ſeparata tria, quæ adæquato pondere, corpori, undè ducuntur, æquilibrent ſemper.

Septima.

Quædam corpora ſunt omnino immu- 50.
tabilia, & inſeparabilia, nec continentia dualitatis. Juvat hæc, in gratiam Tyronum, alienis commentis facile ſubſcribentium, paulo accuratiùs explanare. Inprimis enim ligna continent aquam, & oleum: non carbonem. Qui non inerat, ſed producitur per artem. Nec inerat niſi materialiter, potentialiter, remotè. Nec unquam niſi per ignem indè fieret. Carbo denique, niſi aperto flagret igni, nunquam tantillum mutatur; tantum abeſt, quod in cinerem aut ſalem vertatur. In

carbone, flagrat quidem pingue aliquid, quod immediatè & materialiter reducitur in Gas, nunquam ſpectatum. Hoc Gas tandem migrat in aquam. Sed quamdiu Gas eſt, & ex concreto, ſive carbone eſt ſeparatum, non eſt ſulfur (nam per cremationem abſumtum, & transmutatum) non ſal aut mercurius (nam iſta non in Gas incoagulabile, ſed in mercurium & ſalem redirent, ſi prima & conſtantia eſſent rerum primordia) ergò aliud quiddam, extra tria illa. Cæterum, nec totus cinis è carbone reſiduus, ſal eſt. Quoniam demto ſale lixiviali, id quod remanet, nullo poteſt igne calcinari, ut neque verti in ſalem, ſulfur, aut mercurium. Sin autem per additamenta in ſalem vertatur: ſignum eſt, quod fiat, non autem ſit ſal, adeoque principium naſceretur. Ergo ſal in cinere, non per extractionem, aut ſeparationem, abſumtis per ignem duobus aliis, conſurgit: ſed per transmutationem in novum ens, quod antea non erat. Non enim rei ineſt, quicquid ex ea fabricatur. Sic enim pani ineſſent ſanguines, & oſſa, diverſorum generum, & ſpecierum. Nec enim marmor continet vitrum, licet ex marmore, cum adjuncto, vitrum fiat. Aliud eſt namque diſputare de tribus iſtis, tanquam totali rerum materia, actualiterque rem conſtituentibus; atque longè aliud, quod in ſemine inſit arbor, vel in pane, piſcis, os, vel cartilago. Non enim corium, aut lignum, lapis ſunt, etſi quibuſdam fontibus petrificentur. In transmutatis namque finis, ſpecie ſaltem à ſeipſo, in initio motus, differt. Demonſtravi quoque alias, Alcali fixum in vegetabilibus non præexſtitiſſe: fixari verò cremando. Quapropter doctrina Primorum non ſatisfacit, quod nedum naturam ſubter violentas regulas cogat: ſed quod ſi prima ſint, & initiandi meritum obtineant, debent eſſe ſtabilia (quod nec Ariſtotelem latuit) neque unum in aliud mutari poteſt. Etenim ſi lignum, ſale, oleo, aqua & cinere conſtet, ex cinere, per ſalem ipſum cineris, ſal paretur, oleum etiam omne diſtillatum, in ſalem ſit mutabile, ut & in aquam per adjuncta, ſitque iſtorum trium tanta inconſtantia; ergo potuerunt quoque fieri per ignem in ſeparatione, & concreti deſtructione. Neceſſe eſt in corporibus unum primum, atque ultimum, materiale, reale initium ſtabilire, quod eſt aqua: non autem tria, quippe quæ ſoboles ſunt ſeminum, corporum ex aqua concretorum. Alterum deinde principium motivum, & effectivum, quod eſt ſemen eſſentiale, ſive ſeminis ipſa eſſentia Archealis, differens à forma rei. Quod hæc non habeat initiandi rationem, quippe quæ ipſamet generando generatur, tanquam generationis ſcopus, qui ſenſim per diſpoſitiones pervias perducitur ad perfectionem entis, ſimul cum generationis fine. Hæc ſunt duo corporum omnium principia, ut & cauſæ. Nam ſi res quæque per cauſas eſt, & principiatur, vanum eſt, alias cauſas, atque alia rerum principia, more Ariſtotelis, credere. Principia ergò ſunt, quæ nulla unquam viciſſitudinum rotatione, in ſe invicem labuntur. Prius namque eſt ſtabile, perpetuum, corporum reale initium, ac fulcrum, ſeminariumque. Eſtque ultimum, in quod defunctæ rerum tragœdiæ redeunt. Non autem ficta, ignava, & impoſſibilis hyle quæpiam. Alterum verò, eſt initiandi motus principium, cum omni proprietate rerum, ſub ſcena ſua agendarum. Enimverò cum ſpecies in genera nuſquam ſolitaria exſiſtant, ſintque ſola individua, quæ ſunt, & actu reali ſubſiſtunt. Oportuit principia eſſe realia, & individualiter exſiſtentia. Ita quidem, ut materiæ univerſalitas ab efficientis activitate individualiter determinetur. Quamobrem dato falſo, quod nimirum cuncta corpora in tria illa reducerentur, propriæ diſſolutionis motu: non tamen inde adhuc conſequens, hæc tria eſſe corporum initia. Quia immediata corporum reſolutio non arguit

Margin: 51. (beside "Neceſſe"), 52. (beside "Quamobrem dato falſo")

arguit principia; ſed materiæ ultimatæ heterogeneitatem. Eſtque ultimæ materiæ poſtrema reſolutio, teſtis dumtaxat ſeminum corporis concreti: non autem principiorum. Nec denique ratio ulla eſt, cur tria dicantur prima, ſi tria in duo, ac denique in unicum redire, aut reduci poſſint. Imo, etſi in initio tria ſpectarentur corpora, in ſe mutuo transmutabiliter tranſeuntia, proinde tria cenſenda eſſent, potius quam duo: ſi mox abinde de tribus, duo tantum fieri queant. Tria ergò ubi inveniuntur, non ſunt materialia corporum initia: ſed thori ſeminum. Quibus exantlatis, cuncta ſponte redeunt in primævum aquæ elementum.

53. Cæterum quod non in quibuſvis corporibus contineantur illa tria, adeoque non ſint principia neceſſaria: patet, quod Mercurius è metallo eductus, ſit ita univocus, homogeneus, ſimplex, & indiviſibilis, quod ſit impoſſibile per artem & naturam, ut inde ſal aut ſulfur trahatur. Diviſibilis autem eſt Mercurius nunquam ulla ratione. Ex ſola videlicet aqua elementali, & virtute ſimpliciſſimi ſeminis mercurialis, coaluit in corpus indiviſibile, impenetrabile, & inſeparabile, quod inter generata par non habet.
54. Alioquin aquæ ſimile, quæ in ſe nullo conſpurcata ſemine, conſimilem habet undequaque ſimplicitatem, & ſeparationis impoſſibilitatem. Quod autem quandoque elemento aquæ ſua tria tribuerim, id analogice locutum eſt: quatenus præter ſpiritus abſtractos, nihil in corporibus ita ſimilare eſt, ut non juxta varias diſpoſitiones diverſimode affici intelligatur, illaſque diſpoſitiones reſpicere aliquam heterogeneitatem entis, eſt neceſſarium. Sufficit enim, ibidem quoque monuiſſe, partes heterogeneas aquæ eſſe in ſimpliciſſimo elementi corpore, arte, natura, omnibuſque ſeculis indiviſibiles, atque realiter impoſſibiles, conſtantes ſimplicitate extrema. Itaque, licet ibidem tria prima aquæ vocaverim, non ſunt tamen tria compoſitionis, quaſi anteriora, aquæ initia: ſed tria heterogeneitatis. Quam heterogeneitatem, licet aqua lege, qua corpus eſt, contineat, ad minimum in diverſa mentaliter partibilem: cum tamen actualiter à ſe invicem diſtrahi ſit impoſſibile, tantum conjecturæ locus eſt, ut quamvis iſta non ſint, verum ſulfur, ſal, & Mercurius, ſaltem iis quodammodò reſpondeant. Ergo in aqua non minus quàm in mercurio, adeſt inſtantia, qua tria prima exin haberi ſeparata negantur. Suſurros audire videor, quod plurimos artifi- 55.
cum offenderim, qui mercurii oleum, ſalem vitriolum, & aquam plenis ſtentantur buccis; quodque illos mendacii arguam, vel impoſturæ, dum præfata pollicentur. Reſpondeo, impoſturam activam parere ſuum impoſtorem, vitâ & felicitate indignum: impoſturam autem paſſivam commiſeratione dignam. Sed qui fallaciam, qua circumveniuntur nondum deprehendunt, argumentantur primo. Aurum (in- 56.
quiunt) corpus inter ſublunaria longè cōſtantiſſimum, diſſolvitur in heterogenea: ergo potiori ratione, etiam Mercurius. Stringunt nimirum à Minori ad majus. Iterum urgent. Natura novit ex primis elementis componere mercurium: ergò novit etiam deſtruere. Via autem cōpoſitionis, non eſt immediatè ex aquę elemento facere Mercurium: ſed per diſpoſitiones intermedias materiæ; quæ diſſimilares ſunt: ita quoq; via corruptionis in mercurio procedet per easdē diſpoſitiones retrogrado paſſu, & materiæ heterogeneitate. Quare tertio dicit Paracelſus. Materia rerum, quę 57.
non poſſunt per artem deſtrui, ſaltem deſtruitur per naturam. Quia cūcta ſublunaria, quæ non ſunt morti, ſunt ſaltē termino ſubjecta. Ad primū reſpondeo: Quod 58.
aurum quidem ſit corporum conſtantiſſimum in igne; ſed ſuæ conſtantiam ſeparationis mutuat à mercurio: adeoq; ſi ſulfur ejus includat dualitatem heterogeneam, id mercurium minimè attingit. Mercurius n. purus, diſtinctus à ſulfure combuſtibili

(quod Mercurio vulgari plus minuſve ineſt) reſpuit planè omnem dualitatem. Id eſt dicere. Natura mercurii includit perfectam homogeneitatem. Ad alterum autem dico, quod natura proceſſerit quidem à puritate elementi aquæ, ad compoſitionem mercurii: nequeat tamen, ſemel admiſſo ſemine mercurii, incluſo in penetralibus aquæ redire ad deſtructionem illius compoſiti. Eo quod iſtud ſemen non ſit mortale, nec caducum, nec ſublunaribus legibus obnoxium. ut inquit Paracelſus in vexatione Chymiſtarum.
59. rum. Ratio autem immortalitatis in mercurio eſt, Quod ſemen & fructus ejus, in conſtitutione mercurii, ſint jam unum, & idem Mercurius, in mercurio. Nec novit natura invenire modum deſtructionis, in re tam homogenea, ubi ſemen fructus evaſit, unione perfectiſſima, & anatica. Quandoquidem natura non poteſt penetrare ad dividendum, ubi nullus eſt nodus, aut heterogeneitas. Admitto quidem, quod Mercurius per compoſitionem tranſmutationis, & maritationem ſulfurum metallicorum, fiat metallum; & hoc ſit deſtructibile, ratione dualitatis, ſui ſulfuris: attamen Mercurius illius metalli manet indeſtructibilis. Hinc Paracelſus in vexatione præfata: Etſi metallum deſtruxeris decies millies: attamen à deſtructionibus ſemper reſurget longè perfectius. Et in Archidoxis, lib. de ſeparat. elementorum cap. de metallis. Unumquodque elementorum in ſpecie olei deſtructionis metallicæ, poteſt reduci iterum in metallum album priſtinum, & malleabile, excepto elemento ignis, quod tincturam ſive ſulfur continet. Igitur quanquam pars mercurialis in metallis, adeoque & in ipſo mercurii corpore, propter adjuncta, ſuſcipiat larvas vitrioli, olei, ſalis, vel aquæ: non ſunt niſi oculorum impoſturæ. Quippe ſemper Mercurius inde redit, quia ſecundum naturam, & omnes proprietates, ſemper ineſt. Teneo ergo cum principiis abſtruſioris philoſophiæ:

Si Mercurius eſſet diviſibilis in partes heteroge- 60.
neas, ars Chymica non eſſet vera: ac ipſe Mercurius ineptus operi eſſet. Etenim *niſi mercurium vidiſſem, ita ſubſiſtentem, negarem artem eſſe veram. Natura enim nequit deſtruere ſemen, quod mori non poteſt, nec à materia ſua ſeparari.* Nec mori poteſt per machinamenta ſublunaria hujus ſeculi. *Item facilius eſt aurum conſtruere, quam deſtruere: ſic & facilius naturæ, mercurium conſtruere, quam deſtruere.* Quotquot ergo promittunt auri vel mercurii ſeparationes, nec tamen aurum peculioſa quantitate conſtruere ſciunt, cum neſciant, quod eſt longè facilius, credant etiam ſe neſcire, quod longè eſt
adhuc difficilius. Ideò Bacon, inquirens 61.
primam artis materiam, perque omnia mundi corpora diſcurrens. Negat aurum, & argentum, eſſe materiam artis: eo quod ſit plane impoſſibilis eorundem reductio in ſulfur & argentum vivum, unde fiat filius ignis, tantus in amore philoſo-
phorum. Ad tertium tandem dico. Quod 62.
quæ non morti, ſeparationi, mutationive ſunt ſubjecta, ſaltem ſunt termino obnoxia. Id verum concedo, ſi de diſſolutione mundi & igne Gehennæ in conſummatione ſæculi intelligamus, de quo nil ego. Alioqui præfata adſtructio Idiotiſmum continet. Nam terminus nil naturaliter operatur: ſed peracta eſt operatio ab agente, in ipſo termino ad quem. Deficit autem ejuſmodi agens, circa indiſſolubilia. Denique nec tempus, vel duratio aliquid operatur per ſe: ſed tantum operantur mediæ diſpoſitiones mobilium in tempore contingentes. Ideo quicquid mutabilium diſpoſitionibus non auſcultat, multo minus tempori, aut termino durationis: qui terminus incluſus eſt rebus mutabilibus tantum, non autem immutabilibus. Si jam mercurius metallicus caret omni prorſus ſulfure, nobiliſſimum inquam conſtantiſſimæ unionis corporum, licitum eſt conſiderare hanc trium primorum legem, inſtar catenæ disruptæ, defeciſſe. Cætera proinde corpora, non eſſe tria

prima:

63. prima: ſed unicum prorſus materiale initium, diverſis ſeminum deſtinationibus, finibus, ſcopis, & neceſſitatibus inſerviens, ludenſq; varias ſuppoſitionalitates. Sunt ergò illa tria, ubi reperiuntur, non prima, ſed facta per diſſolutionem ignis, illorumque materia, non juxta ſalis, ſulfuris, & Mercurii principiationem, ſed ſecundùm fines ſeminum deſponſata. Nec quidem initia: ſed media ad vitam ultimam ſubor-
64. dinata. Denique ſcio ex arena, ſilicibus, & ſaxis non calcariis, nunquam ſulfur aut mercurium trahi poſſe. Fuerunt nempe illorum ſemina, contenta aquæ petrifica coagulatione, abſque deſtinatione pingue-
65. dium, aut mercuriorum. Lapides autem qui calcinari poſſunt, ſalis naturam & calcis acrimoniam acquirunt. Sed idipſum eſt tranſmutatio in novam generationem, ab igne promotam: non autem contenti extractio, eductio, aut ſeparatio. Quod Schola chymica ante me ignoravit. Quod probo. Quia novi, ſaxum, & lapides omnes, in merum ſalem, ſuo ſaxo, aut lapidi æquiponderantem, reducere, abſq; omni prorſus ſulfure, aut mercurio, adeoque quicquid urendo ſaxo deperit, unius ſalis potiùs, quam trium eſto. At quia unitas iſta concreti reſpicit viam ad primam reductionem in aquę elementum, nec ſit cuilibet operario obvia: eapropter conſuevimus inter chymicos generatim loquendo, de rebus loqui, ſub nomine trium, ſalis nempe, ſulfuris, & mercurii. Non quidem quod putem illa eſſe rerum principia: ſed quia è pleriſque ſeparantur per ignem, utimur illorum etymo, ad diſtinguendum heterogeneitates corporum concretorum. Idem ſaxo, quod carboni evenit niſi ambo namque aperto igni crementur; in calcem aut cinerem mutantur nunquam. Et licet carbo per flabellum edat flammam, & hactenus quicquid è carbone perit, ſit ſulfuris: attamen cum in ſaxo nil accendatur, aut illuminetur, ſalis potius quam ſulfuris eſto. Igitur dum lapis, gemma, ſaxum, vel arena, in ſalem artificioſe ſunt reducta, non poteſt ſal ille, propter omnimodam ſui homogeneitatem, ab igne relictam, ſulfur edere, vel continere, aut in diverſa trahi. Si denique 66.
vitrum per ignem è cinere & arena fiat, non eſt extractio vitri è cinere: ſed fabrica artificii, novaque generatio. Etenim corpora quælibet, cum immediatè ex aquæ elemento materiam deſumant, ſeminum virtute deſponſatam, ſulfur quidem eſto actus ſeminis: ſal verò, ex aquæ propenſione ſpontanea, in concreto naſcitur, immutatus tamen à diſpoſitione ſeminalis ſulfuris. Itaque duo illa entia proſiliunt immediatè è duobus principiis corporum: Rerum Mercurius autem, non eſt niſi mera aqua, non ſat adhuc à diſpoſitione ſeminis, & propenſione materialis initii, maturata. Idq; è profeſſo, aut ſtudio naturæ ſic eſt deſtinatum, ut ratione principii aquei, adhuc nondum plene immutati, accretio ex ſuo elemento, & collocutio cum ſua matre, per ſymbolum concedantur opportunius. Non admitto itaque tria prima eſſe corporum conſtitutiva, ut neq; univerſalia. Quod ſanè auſteritati meæ eſt 67.
vernaculum, qui non ſoleo è particulari quopiam axiomata univerſalia condere. Id autem faciat, qui volet, malo diſtinctus eſſe, ut diſtinctius intelligam. Reperi enim plerumque, tria illa non prodire è corporibus, quibus trahi putantur, niſi adjuncto tertio, tranſmutativo, vel per compoſitionem: quod potius ſupervenienti ſemini, atque inde natæ tranſmutationi, tribuendum eſt: non autem inexſiſtentibus primis, ut neceſſariis, immediatis, atque univerſalibus naturę principiis, è quibus, & in quę, corpora rurſum reſolvantur. Non enim certam fidem facere queunt, ſe eſſe in corpore, ante ſui ſeparationem, pro-ut per ignem exprimuntur: multoque minus præexſtitiſſe ante corpus, cujus partes videntur fuiſſe. Patet quoque res pleraſque 68.
mutari, diſtillando, nec eſſe in concreta ſui heterogeneitate, quales ac quantas, pro-ut dum per ignem fiunt. Quod unico

exemplo Tartari liquet. Siquidem diſtillando uncias 16 tartari optimi, elicitur vix unica uncia aquæ; ſalis verò, ad ſummum, unciæ duæ cum ſemiſſe. Reſiduum totum, eſt oleum: id eſt, ex 16 ſunt fere tredecim partes oleoſæ. Tartarus tamen crudus non eſt, nec agit ut ens oleoſum, nec ardet ut cortex betulæ: ſed ſalis acidi naturam habet. Quapropter per diſtillationem, ſalis acidi natura mutatur in oleum. Deinde iterum, ſi ſal Tartari ſponte ſua fiat lixivium, eiq; jungatur oleum, conficietur quidem indè ſmegma, quo diſtillato, habebitur pro maxima parte aqua, oleumque priſtinum deſinet eſſe, & mutabitur in aliud. Quid enim clarius hac mechanica, ut eluceſcat, ignem eſſe confectorem primorum: adeoque nec eſſe in ſe prima, neq; præexſiſtere talia in concreto, qualia ſeparantur indè per ignem? Si quidem non eſt nuda ſeparatio diſſimilium: ſed transmutatio concreti per ignem, juxta activitatem, quàm heterogenea inter ſe peragunt.

69. At ſanè ſi ſingulis corporibus ineſſent tria illa, ita ut nullum corpus illorum expers eſſe poſſet: imò ſi ſingula, priſtinam ſervarent indolem, ſal, inquam, nunquam Mercurius fieret, neque hic viciſſim ſulfur, *&c.* Tum quidem apparenter Paracelſus putaſſet, corporum unumquodlibet originaliter componi è ſale, ſulfure, & Mercurio: Sed cum ſit rerum indubia viciſſitudo, per res rerumque partes minimas, pro ut & per triplicis vitæ tranſitum, non poſſunt viciſſitudines illæ denotare identitatem trium, nec conſtantium; quorum ipſemet decurſus eſt omnino inconſtans, & inſtabilis perſeverantia ejus. Etenim à Paracelſo deinceps propemodum quiſque ſuæ ſubſcripſit inventioni, nemo auſus eſt penetrare conditionem trium illorum; ſtupuerunt viſis heterogeneis, quæ per ignem ſæpius extrahantur, undè velut loto paſti, abduci ſe ſiverunt, quorſum illos Paracelſus vocabat. Sed diſcat Paracelſus, dum ex cibo cruor fit, contingere quidem ſeparationē puri ab impuro; ſed nullam trium.
Quoties n. ens per vitam ulti- 70
mam tranſit in vitam novam, mutatur quidem maſſa in ſuccum, cum diviſione heterogeneorum, extinctione formæ, ac proprietatum vitæ mediæ: non tamen in, vel ad tria prima: ſed proceditur ad deſtructionem radicalem, cum ultimata vitæ prioris annihilatione. Sub quam tandē ſemen novam hauriunt, ad novam generationē. Iſta nempè eſt via recurſus, ſive regreſſio noctis Hippocratis, ad Diem Orphei. Saltem perpetuò eſt verum, quod iſta tria nunquam ſeparentur abſque igne, adeoq; ante
excultam Pyrotechniam Veteribus illa 71.
fuere incognita; cumque deſit ignis ille, graduſq; ejus, ſeparator in nobis, & quicquid per caloris noſtri gradum è nobis difflatur, tendat ad caput mortuum, niſi per Blas & fermentum præcautum ſit (pro-ut ſupra de Blas humano docui) non poteſt ſanè morborum origo, ullatenus alicui, aut pluribus ex tribus ejuſmodi, imputari.
Nego denique, ſalem, ſulfur, & 72.
Mercurium corporum principia univerſalia. Quia nec ante corporum compoſitionem exſtiterunt, nec confluxerunt ad miſtionem faciendam, neque tandem per naturalem corporum reſolutionem in vitæ ultimæ terminum, apparuerunt unquam in natura: ſed dumtaxat per artem ignis, & tantum è quibuſdam educuntur; quatenus ſemina rerum materiali principio aquæ veſtiuntur, & proprii efficientis energia roborantur, partim ſalis, & partim olei proprietates aſſumunt. Mercurius autem corporum, non eſt niſi pars aquæ, nondum ſufficienti maturitate efficientis ſeminis, gravida. Nuſquam ergò per ſe exſiſtunt, nuſquam principiandi vires obtinent: Eo quod ſuas naturas, conditiones, proprietates, nōn habent ex alteritate, qua præexſiſterent, ſed partim ex diſpoſitione ſeminum, defluentium in proprietates concreti: partimque ex ignis digeſtione, & uſtione inter ſeparandum nacta. Siquidem manifeſtum eſt, quod mutua tranſmutatione, reciprocè

73. ex ſe invicem fiant. Ultima ergo ſunt,non autem prima,utut ſumantur. Cuncta enim vegetabilia, quamdiu non lignoſa, ſpiritũ vini continent, quatenus ex illis, per fermentum apertis, ſpiritus vini educitur. At ex eadem materia jam lignum facta, non educitur amplius aqua vitæ. Fit inquam in vegetabilibus, per artem ſpiritus vini,qui antea iis non inerat,ex diſpoſitione materiæ ſucci putreſcibilis, & fermenti vinoſi ſymbolo. Non enim proinde ſpiritus vini erit vegetabilium principium, quatenus cuncta in ſe diverſa, in hoc conſentiant ſpiritu,& ex ſingulis educi poſſet: ſed ſpiritus vini habet effectus, & producti rationem : Sunt igitur ſimiliter tria illa principiata; non autem principia. An enim ſanguis ſale carebit in diſtillando, quia ſecrevit lotium, quod Paracelſus ſa-
74. lem cruoris vocat? Et,ſi ſal unum de principiis, certè cruor erit æternus in ſuppoſito,ſi careat initio, vel aliquid,ſine principio ſalis, poterit ſubſiſtere ex mercurio & ſulfure. Quod Paracelſo non viſum eſt alienum, luctanti cum propria trium primorum doctrina. Ubi cruorem & carnem leproſorum omni ſale priva docet. Caditque hinc iterum ulcerum ſua hiſtoria, ſi leproſorum ſint ſpontanea, & non
75. ſpernenda ulcera, ſine ſale. Malè enim ſalem potus, à ſale cruoris diſtinxit. Nec cognovit differentiam ſalis in latice externo, à ſale qui è cruore per diſtillationem emungitur tortura ignis. Totus neſcius, undè ſal in urina eſſet, non eſitato ſale. Quia digeſtionum ignorata claſſe, naturalis ſcientia, in Paracelſo tenebris fuit obfuſcata, & per Medentum inſcitiam, abbreviantur dies mortalium, fiuntque gibboſa cœmiteria.

De quinta eſſentia quoque ſobriè eſt inquiſitum hactenus, quaſi glorioſum per ignaviam ſubſcripſiſſe aliorum commentis, & hæſiſſe in fabuloſis principiis. Eſſentia itaque, diverſis dicitur nomi-
76. nibus. Principaliſſimè enim intelligitur de Deo optimo max. qui omnium eſt vera, immediata, ipſiſſimaque eſſentia,à qua eſſe rerum defluit, & dependet, inſeparabile in natura. Eſſentia autem pro eſſe rerum actuali, in abſtracto, eſt vita in viventibus, ſive animo. Alioquin eſt forma, propter quam unumquodque eſt id, quod eſt. Vita autem ſive forma, à Chy- 77.
micis non eſt in eſſentiam aſſumta, quod defuncta re, in nihilum redeat: proindè conſiderarunt præclariſſimam quandam ſubſtantiam, cui tota craſis, acrei entelechia inhæret, quale eſt in aromatibus oleum leviuſculum, quo abſtracto,remanet corpus aromatis,velut ingratum. Cinnamomum puta,abducto oleo,ſapit corticem quercus ſua adſtrictione. In rebus tinctis verò, eſſentia eſt coloratus liquor à rebus extractus. Quæ ſubſtantiæ, ut ſunt magis activæ: ita ſe habent per modum vitæ, aut formæ,ad maſſam reſiduam. Adeo ut no- 78.
men eſſentiæ ſit planè metaphoricum. Quapropter plurima non habent eſſentiam, pro-ut de mercurio, cryſtallo, ſaxis, rebuſque homogeneis demonſtravi. Tum denique non raro, major poteſtas & energia eſt in re integra, quàm in ſeparata eſſentia. Ut patet in magnete,carabe, &c. Plurima namque ſimplicia, ſpecificam 79.
proprietatem per præparationem, magiſque per ſeparationem, & ignem amittunt. In ungula Alcis, ac bezoardicis, quiddam eſt, quod crudis ſimplicibus proprium eſſe mavult. Herbarum autem formæ, ſive eſſentiæ, artifici ſubeſſe nolunt. Perindè enim multa valent, ſive vis (animam vocant) vegetativa oppetiverit, ſive adhuc inexſtiterit. Poſtquam autem planè exaruerunt, quædam eſſentiam proferunt: multæ verò, (inprimis hydropiper) eandem amittunt. Utut ergò ſumatur eſſentia, nomen improprium, & quinta, epithetum inſipiens eſt. Siquidem quam ſpondent eſſentiam, vel non ineſt æquè omnibus, neque paret Artifici, vel non trahitur undecunque. Sub aliis verò, in cruditate rerum, ridet operoſos labores.

Nec

Nec omne generatim aroma ſedet in vita media, ſed in ultima. Nam flores Jaſmini, Lilii convallium, &c. putrendo amittunt gratum odorem, & vires medicas; aceſcunt, nec priorem fragrantiam reaſſumunt unquam. Alibi verò ſedet aroma, ſub vita media, quæ nempe ſub putredine ſervant odorem, quem diſtillando edunt,
80. ut roſæ. Res hæc fefellit Paracelſum, atque putare fecit, rerum eſſentias ſic putrere; Atque ſic neſcius, ut infimo, ſtercoratiſque agris, in perpetuum ſoſpites manſuras dictaverit. Neſcius, quod exſolutis, ac defunctis ſeminum muniis, cuncta ad quietem ſe dedant, primumque tandem aquæ hoſpitium repetant, vel ſaltem ſupervenienti ſemini robuſtiori parentia, in novas ſe colonias, novaſque ſcenas, ſe iterum duci tolerant. Imò ſunt plura ſimplicia, quæ fragrantiam, quam ante ſua in ſpecie non habebant, inveniant in ſinu pu-
81. tredinum. Qualia ſunt moſchus, zibetta, Ambarum, ſtercora quædam brutorum, atque ligna putrentia. Fracedo quippe varia illis ſuboritur, undè ſemina fragrantiam ſibi hauriunt, transplantantque in novam generationem. Aroma ergo, ſi balſamo vitæ mediæ alligatum, per partium ſeparationem, in putredine non ſuperatur, commodiusque è corruptis ſequeſtratur. Eſſentia ergò chymica, propriè non quinta, cum non ſint quatuor aliæ in concreto, neque eſt extractum è tribus; ſed
82. eſt pars ſeminalis de ſulfure concreti. De ſulfure inquam, quia ſulfur eſt proles efficientis, adeoque magis formalis. Cinnamomum enim, dum ſine aromate eſt, cinnamomum quidem adhuc, pro-ut fœtus, aut fatuus, ſunt homines. Ego itaque optimam rei partem, ejus craſin nuncupo, ſive aroma oleat, ſive non. In herbis non fragrantibus verò, liquorem ſeminalem, illarum craſim dico. Scio nimirum ex qualibet planta, vel ſemine, itemq; ex trunco quarundam, extrahi liquorem, qui contineat ſeminis poteſtatem: qui liquor, licet non ſit ſationibus aptus, eo quod incluſum illi ſemen, moram in terra trahere non valens, exhalet: attamen ſuæ conſimi- 83.
lis plantam, mirifica fecunditate beat, ad radicem affuſus. Craſim namque ad propagationem continet ſeminalis liquor, ideoque & verè eſſentialis eſt: non tamen vulgo notus, imò ne quidem expertiſſimis quibuſque. Proinde progreſſus educendi quintas eſſentias, ceu vanos commiſeror. Non mirum ſanè, ſi omnes vires generati luceant in craſi. Saltem aromatum olea, quatenus olea, digeſtioni noſtræ reluctantia, ac invicta, parum juvaminis adferunt, cum ſcilicet non niſi odoris gratia, intro aſſumta, reficiant nos parvo ſpatio. At quando oleum cinnamo- 84.
mi, &c. ſuo ſali alkali miſcetur, abſque omni aqua trium menſium artificioſa occultaque circulatione, totum in ſalem volatilem commutatum eſt, verè eſſentiam ſui ſimplicis in nobis exprimit, & uſque in prima noſtri conſtitutiva ſeſe ingerit. Alias autem, ubi vis medica in odoribus occultatur (odores quidem fortes ac pertinaces ſuperant vires noſtras, & vix ab Archeo ſuperantur, atque digeruntur, adeoque importunè in nos agunt; multum namque Archeus laborat, ut illos deſtruat, & in ſubſtantiam, cui inſunt, ſuos odores imprimat) & præcipuè ſi fermentantes fuerint, utut ſolamen promiſerint, quia tamen non perſiſtunt, ut in prima conſtitutiva penetrent, conſtans non præbent in medendo ſolamen. Maximè quod facile in ſeipſis concidant, atque degenerent ſponte: ergò magis, ſi à noſtris facultatibus ſubigantur. Sic nempe muſcus & aromata moriuntur, ſi craſis abſceſſerit, licet corpus in ſe ſoſpes manſerit: adeoque craſis rei nequicquam tangit rerum ſomniata initia.

DE FLATIBUS.

1. BLas ſive Flatus quadruplex. 2. Gas vitæ, & ventus mundi, toto diſcrepant elemento. 3. Opinio Galenica de flatibus. 4. Gas quintuplex ignorarunt. 5. Pyrotechnia quid doceat. 6. Deceptæ Scholæ. 7. Sibi contradicunt. 8. Error Paracelſi de limbo Microcoſmi. 9. Ridicula ejus doctrina, de quadruplici colica, & microcoſmica identitate. 10. In nobis non eſſe Gas ventoſum, niſi inſpiretur. 11. Cur Paracelſus neglexerit in utero cardines univerſi. 12. Redarguitur Paracelſus. 13. Error ejus de contractura è colica. 14. Cauſæ præfatæ contracturæ, & Paralyſis. 15. Vita muſculorum concluditur ex Blas illorum. 16. Cur non eſt ultimum moriens. 17. Inſana remedia in Flatibus. 18. Quale eſſet ventos pellens, aut diſcutiens. 19. Ignorantur adhuc proprietates Torminum. 20. Uterus propriis caret flatibus. 21. Flatus non extra metas excitantur. 22. Pleuritis flatulenta figmento ortum debet. 23. Conceptos ventos accuſaſſe pudendum. 24. Morborum quorumcunque initium, à pleriſque accuſatur ventus. 25. Qualiter adhæc occurrat frigus. 26. Quid hac in parte noſcendum. 27. Quid deinceps agendum. 28. A quibus ſint inventa remedia uſualia in flatibus proficua. 29. Ileon non eſt inteſtini averſa contorſio. 30. Iſte affectus, in cauſis & modo, fuit huc uſque ignotus. 31. Hiſtoria fraudem Scholarum detexit. 32. De flatibus doctrina nova. 33. Sextuplex in nobis flatus. 34 Nullus poteſt flatus in nobis eſſe halitus. 35. Quid Gas ſylveſtre. 36. Diſtinguuntur flatus. 37. Quidam flatus inteſtino neceſſarius, de quo nemo hactenus. 38. Probatur per monſtrum. 39. Sequelæ aliquot indè profluæ. 40. Conſideratio circa mediocritatem & affluentiam hujus flatus. 41. E cibis vitiatis, aut excrementis vitioſo fermento imbutis, dolores Torminum. 42. Contracturæ inteſtini. 43. Galenus ignarus uſus partium. 44. Scholæ neglectis aliis flatibus, tantum peditum reſpexere, undè pedantiſmus. 45. Flatus Tympanitidis. 46. Effectus fermenti ſtercorei, reſpectu flatuum. 47. Cura laxantibus flatus fœtidiſſimi. 48. Stercora non ſunt rerum ſpontaneæ putredines. 49. Differentia inter flatum ſtomachi, Ilei, & Coli. 50. Schema flatuum in nobis. 51. Tympanias lethalior aſcite. 52. Duæ conſiderationes de flatibus. 53. Conſideratio flatuum. 54. Flatus vitium, noſtrum eſt, non rerum. 55. Alteritas flatuum quid reſpiciat. 56. Flatus in nobis fieri agente patrante, non autem ſeparante. 57. Impugnatur Galenus de flatibus. 58. Iterato aliquoties. 59. Error circa edulia Venerea. 60. Venus ſpectat ad lienem. 61. Generatio flatuum, undè & quomodo. 62. Paradigma flatuum. 63. Flatus non præexſiſtit in cibo. 64. Notabile de uva. 65. Notabile de fermento. 66. Reſpectus flatuum & ſtomachi. 67. Mechanica flatuum in triplici monarchia. 68. Notabile Gas Tartari. 69. Flatus ciborum. 70. Sulfur docet materiam flatulentam, ſtercoreique fermenti ſuppoſitionem. 71. Tormina unde. 72. Cur venena tumefaciant plerumque habitum corporis. 73. Cur fermentata Judæis vetita. 74. Cadaver ſubmerſum, quando emergat. 75. Notabile de ſeminibus calidis minoribus remedium. 76. Judicium inſpecto cadavere generoſæ matronæ. 77. Vanitas nominis & remedii, pellentis ventos. 78. Diſtinctio Volvuli à Torminibus.

POſtquam Medentum judi- 1.
cioſiores, ab elementis, humoribus, & Aſtris opem fruſtra imploraſſent, Tartarum denique, nec non Chymicorum putata initia, incaſſum ad auxilia ſua invocaſſent, meditati ſunt deinceps, invitis Scholis Galenicis, Quod Cæphalalgia, hemicranii dolor capitis, & qui heſterna crapula relictus eſt, itemque vertigo, deliria, aſthmata, pleuritides nothæ, Spaſmus, Crampus, Satyriaſis, Tympanites, uteri, imò & Epilepſiæ furoris, cum aliquot aliis affectibus, ſpecie diremtis, extra controverſiam ſua debeant initia flatibus, atque vaporibus: Quapropter & catalogum jure pari ampliantes ad librum περὶ φυσῶν Hippocratis, ſuas defluxerunt inveſtigationes. Senex ille omnes omnino morbos ſic flatibus conſecravit, ut ventos promiſcuè confuderit cum vitæ principiis. Cœperunt ergo feliciora Scholarum ingenia non tam inveſtigare flatuum naturam, atque proprietates, quantum datis & conceſſis flatuum hypotheſibus, ulterius ſuperſtruere, atque ædificare omnium fere morborum naturam, atque cauſas, eaſque dicare flatibus, vaporibus, & exhalationibus infernè ſurſum ſcandentibus. Aut præceps deorſum deturbatis. At cum ſe penitus extricare anguſtiis nequirent, nec tanti ædificium firmum ſtare poſſet, quod nullo fundamento ſolidioris diſquiſitionis inniteretur, quaſi filum incœpti abruptum eſt nimia

contorſione. Equidem Hippocrates flatum in prædicamentum conſtrinxit, ſive vitæ, ſive mortis, ſive demum interitus participes eſſent, & cauſas continerent, ſive cœlitus per Blas ſtellarum excitarentur, adeoque orbitæ cœleſtis analogiſmos pollicerentur, ſive demum ſublunari, ſive voluntariæ legi parerent. Totum nempe indeciſum reliquit. Adeoq; diſruptam reliquit methodum. Stetitque, quia nondum tanta erat morborum neceſſitas, experientia, frequentia, atq; perverſitas. Nondum enim ſciebatur, quod ſpiritus vitales lumen vitæ concepiſſent, quod animæ ſenſitivæ, quodq; formarum Animantatorum eſſent proximæ ſedes, adeoque totius eſ-
2. ſentiæ craſim continerent. Nemo enim tum materiam illius Gas, aquam eſſe didicerat, adeoque toto elemento ſpiritum vitalem à vento mundi diſcrepare, nemo adhuc ſomniaverat. Enimvero Scholæ facile in hanc foveam flatuum decidiſſent, & pertinacius permanſiſſent, niſi purgantium & phlebotomiæ vana præſidia in ventis agnoſcerent, ſeſeq; fruſtra futuros, citra amborum ejuſmodi præſidiorum o-
3. pem præviderent. Galenus quidem viderat, olea, & pinguedines, per ignem ſenſim exhalare, putavit idcirco, & ventos in nobis liquata pinguedine, vel digeſtionum inordinatione ſuſcitari, utpote qui diſtingere nequivit aerem, ſive ventum,
4. ab exhalatione, à vapore, & à flatu. Neſcivit inquam Scholæ Galenica hactenus differentiam inter Gas ventoſum (quod merè aër eſt, id eſt, ventus, per ſiderum Blas commotus) Gas pingue, Gas ſiccum, quod ſublimatum dicitur, Gas fuliginoſum, ſive endimicum, & Gas ſylveſtre, ſive incoërcibile, quod in corpus
5. cogi non poteſt viſibile. Quocirca inexcuſabilis manſit tenebrarum naturalium obſcuritas, penes ignaros Pyrotechniæ. Quæ nos inſtruit, quo gradu aquoſa, quove gradu, & ordine, quævis pinguedo evolet, qua demum ſeparatione, quove fermento, corpora ab invicem diſcedant, putreſcant, quid ſecum ſingula per analyſin aſportent, quo denique medio ſeminum craſes, & concreti proprietates ſe referant. Qua tandem opera, totum quicquid in nobis eſt, citra partium ſeparationem, in diaphæreſin diſponantur. Audiverant quidem, ventos in 6.
ventre, borborigmos innocuos & doloroſa tormina dein in ſtomacho, atq; colo animadverterunt, in hyeme verò, ventorum pluralitatem, quocirca ſomniarunt glaciale phlegma in inteſtinis, & calida remedia frigidis morbis apponenda. In quo primum implicant ſibi Scholæ, dum vaporum & ventoſitatũ originem tradunt, & has curare, contrariis (ut vocant) remediis profligare intendunt. Nam principiis, me- 7.
dio, atq; modo ſibi contradicunt. Etenim ſi ventoſitates in nobis ſint vapores, aut exhalationes: certè, major dolorum atq; flatuum excitatio, & partium diſtentio ſequetur, adhibitis contra ventos calidis, eo quod vapores augeri eſt neceſſe, cruciatuſque, tam propter diſtentiones, quàm ventorum acrimoniam, multiplicari. Idq; 8.
per totum probat ars diſtillandi. Paracelſus licet Pyrotechniæ Dynaſta, non fuit immunis à ventorum turbine. Quippe qui ignoravit ventorum, & aëris naturam, materiam vaporum ſive flatuum, Gas eſſe aquoſum, illorum cauſas efficientes, modos, media, ut & materiam, eſſe aquam ſemine imprægnatam. Utpote qui authoritates Philoſophiæ planè ſprevit, & naturam conatus eſt, ſubter ſuum idiotiſmum ligare, à naturæ lumine quoque derelictus eſt, permittente Deo, qui ejuſmodi conatus ubique facit irritos. Nemo quoque ad ſapientiam pervenit unquam, qui ſe per veniſſe putavit. Paracelſus enim conſtanter ubique perſuadet, nos omnium morbos ac defectus ſentire debuiſſe, quod ſimus extractum totius univerſi, hactenus, omnifariam. Univerſum, tanquam parentem filii exprimere debeamus. Ita namq; ventos, eorumq; varietates, nos continere vult, Tormina noſtra quoq; tempeſta-

tibus

tibus aëris reſpondere. At nolim, ab auguſta Dei imagine, vel latum unguem homines diſcedere, ut macrocoſmum potius, quam Deum in imagine referamus. Credo enim, me non eſſe hominem, ut morbis ſubeſſem, & ſic referrem pirke olam, aut holam hapiroud: ſed potius ſcio me morbis ſubeſſe, ut depravatam naturam & mortalem oſtenderem, hominem autem me non alio fine eſſe, quàm ut ad Dei beneplacitum ejus repræſentem vivam ima-
9. ginem. Tormina itaque vir ille quadrifariam partitur, juxta quatuor conſuetos ventorum cardines. Quorum ſeptentrionem inprimis locat in lumbis, cujus ventus in ſua colica flaret contra umbilicum; In umbilico verò Auſtrum ponit, qui diametro ſua in dorſum flaret. Sic & orientem in dextris, ut occidentem in ſiniſtris diſpoſuit, ſingulisque ventorum tandem propria adſcribit remedia, ſub hieroglyphicis ſibi nondum cognitis, involuta. Eheu? quam triſti pignore hæc cuncta, & quam ludicro medio, medendi principatum invaſit, vir ille! ut nimirum microcoſmi ſinguli ſimus! quàm enim caro pretio nobis vendit, hanc macrocoſmi ideam! & quam penurioſo argumento ſua
10. fundat ſomnia! Cum reverà in nobis nulli ſint venti, nec ventorum materia, quam non inſpiramus, & exſpiramus. Aliàs neque Gas flatulentum in nobis eſſe, niſi una via, domo, & itione. Nempe à ſtomacho per inteſtina, in anum uſque. Noverat quidem Paracelſus hæc partim, ventorum denique in utero, Pleura, Capite, & muſculis eſſe aniles fabulas: Verumtamen majores adhuc texuit, ut ridiculos componeret hos ventorum cardines: quos potiori jure in uterum, quàm inteſtina
11. tranſtuliſſet. Qui ingenti cum dolore, ſe nunc in ſiniſtrum abdominis latus, quandoque in dexterum torquet, obſeditque vel umbilicum, vel ſe ponè ad dorſum & lumbos inclinat. Sed dubius manſiſſet, ubinam quintum ventum, in præcipiti utero, & ubinam ſextum reperiſſet, dum rectà ſurſum uterus fertur. Ideoque etſi ad tædium, de uteri aſtro, libro peculiari declamet, cardines mundi tamen in exorbitationibus uterinis dormitans neglexit. Quanquam uterum etiam mundum, ſed Microcoſmo adhuc minorem, ſeriò vocitet. Sed 12.
heus Paracelſe! ſupponendo aliquot ulnas inteſtini, vento diſtentas, illumque ventum, utrimque concluſum, (ſi enim non concluſus eſt, nec dolebit, nec tendet: ſed ſuo emunctorio ſponte evacuabitur) adeóque, neque ſpirare, nec lateraliter more ventorum ferri. Quæſtio mea eſt de nomine, eſſentia, origine, & remedio venti illius? Deinde, forte 40 vicibus, Ileon, tam à tergo antrorſum, quàm laterali, utrimq; ductu, cum extendatur, quânam quotâque inteſtini contorſione, quatuor ventorum cardines ſuum habebunt ſitum, nomen, nominisque proprietatem? Sic enim in ſingulis gyris jam eſſent quadraginta Auſtri, totidemque ſeptemtriones, &c. Si enim in vigeſima, vel in ſingula contorſione inteſtini? rationem addere debuiſſes; cur non in decima, aut 12. ſi fidem, tibi hæc ſomnianti adhiberi optabas.
At ſanè non fuiſti illorum ventorum fidelis Æolus: Quippe advertens colicam, contractos ſępe muſculos manuum, convulſiones inquam, atq; paralyſes dediſſe non erubuiſti dicere, ventos ab inteſtinis per omnes muſculos & tendines ferri. Tantoq; licentioſius id adſtruxiſti; quod pronas Scholas invenias in omnem vaporum atq; ventorum famulatum, pro omnibus fortè morbis. Etenim dum in elementis, complexionibus, & humoribus, dictante intus veritatis teſtimonio, ſibi quietem non reperirent: confuſæ, quæſiverunt modum, quo per vapores, & ventos, cauſam morborum reperirent. Fortè enim dum humores ipſas fefelliſſent, optabant per ventorum inviſibilem poſitionem redargui non poſſe. Inventum ſanæ fuit impoſtoris Satanæ, qui cum Dei ſimius conetur eſſe, per fidem inviſibilium, intellectum credulorum ſibi deberi prætendit. 13.

Ac pro omnibus morbis ſufficere, modo venter ſuos borborignuos auribus obſtrepet. Ideoque & de flatibus agere omnino debui. Miſeror ſanè utrobique tantam Paracelſi inconſtantiam, & credentum inſcitiam, quibus ſibi prætentum Monarchæ Arcanorum titulum præcludit, & amputat. Neſcivit nempe hoc loco, cujuslibet veneni, etiam ſpecie amica, purgantium exhibiti, illam eſſe proprietatem, ut Archeum commoveant, ejuſque Blas concitent, juxta Aphoriſm. *Spa-*
14. *ſmus poſt helleborum lethalis.* Illamq; colicam, quę prȩter conſueta tormina, ex acido provenientia, inſuper veneni labem continere, eſſeq; cõvulſionis authricem. Licet ventus interim non extra Ileon feratur. Sic homo, cum totali virium extinctione moriens, relinquit ſuum cadaver generali Tetano, utrimque tenſum; Aſt ubi violenta abripitur morte, eſt ejus cadaver flaccidum. Unde didici, vitam quandam ſenſationem, & motum, ſive Blas, eſſe in
15. carne, præter voluntarium. Vita illa nimirum, venena & mortem, cum extinctione apprehendens, utrimque tendit tendines. Unde falſum eſt, cor eſſe ulti-
16. mum moriens. Superſtes namque manet adhuc vita muſculorum, quæ inſectis eſt potiſſima, adeoque & avulſo capite, muſcæ adhuc avolant. Et muliere dudum mortua, non raro uterus profligavit ſuum fœtum. Omnis itaque muſculorum convulſio, ſive ex colica, ſive ſumto laxante veneno, vel alio, non eſt ex motu voluntario: ſed ex naturali ſenſatione, motuque muſculorum: non autem quod flatus tendens inteſtina, etiam muſculos efficienter tendat. Prout lib. de Lithiaſi. Tract. de ſenſu ſenſatione abunde firmavi.

17. In ſanum igitur eſt decretum. Hoc eſt carminativum, Iſtud ventos pellit; Illud verò flatus diſcutit. Quaſi per carmina venti abſcederent, Medentibus ejurandi. Etenim ſi ductus & exitus patent, ventus nequaquam forinſeco auxilio eget, ut neque pulſore alieno, ut exeat. Imò quod magis eſt, Non ſemper tormina ceſſant, etſi flatibus egreſſus ſit liber. Alioqui ſi via citra impedimentum eſt, flatus, velit nolit Medicus, illam inveniet: ſiquidem unica tantum, ſibique continua inteſtinorum eſt via. Pellentia verò ejuſmodi de- 18.
berent aliquod medium habere, pro-ut piſtillum protrudit contenta enemata. Illud autem, ut debitè ſit pellendo flatui, deberet adæquatè ductui inteſtinorum reſpondere, tam in gracilibus, quàm groſſioribus: Atque inſuper habere pulſivum Blas. Atqui ventus concluſus minus dolet, quamdiu quieſcit: Ita pulſivum omne remedium, neceſſario torminum dolores augeret, adeoque natura indicat, à pellentibus flatus abſtinendum. Sed meditantur fortè, carminativis vim flagri ineſſe. Flatus verò inſtar pecudum eſſe? An enim piſtillo adæquato, ſe, ſuaque carminativa deſtitui agnoſcunt? vel fortè carminativa, vocis inſtar habere, pecudes abigentis? flatuſque hortatui carminantium auſcultare? Scio equidem hinc Scho- 19.
las ignorare vim, proprietatem, cauſas & modum, tam torminum, quàm remediorum. Non enim venti ſunt pellendi, non denique diſcutiendi. Hoc enim eſt impoſſibile: illud verò puerile figmentum continet. nec etiam à probo flatus ſunt ullo carmine compeſcendi, cujus tamen etymon in Scholis religioſum hactenus manet. Flatus internè, in utero non ſuſci- 20.
tantur, quia uterus materia flatulenta deſtituitur, ejuſque digeſtio non eſt opportuna creandis flatibus: externè autem, vix aër intrat in uterum: utpote qui ne vacuum patiatur, ſua membrana, totus concidit madidâ & flaccidâ: adeoque ſua ſpontè, aëri aditus præcluditur ſpiranti, niſi vi per organum is injiciatur. Denique 21.
nec venti externi ab ore vim mutuant, ut intrent in regiones inſolitas, utque pertundant fortiter adnatam pleuram, inter hanc verò, & muſculos intercoſtales, flatulam concitent pleuritidem, atque dein mox pleuram à coſtis lacerent, veramque

que

que pleuritidis phlegmonem fabricent.
22. Quia aeri nulla iſtuc eſt via: imò ſi eo per-
tingeret, à tergo Blas non habet, quod ali-
cujus noxæ eſſet. Quaque intraſſet, priuſ-
quam nocuiſſet enim, exſpiraſſet ideo. In-
ternè quoque flatus illis partibus nec fi-
unt, obſtante materia ex qua, & efficien-
23. te. Anilis quoque eſt figmenti ſimile,
quod externus ventus, ſive aeris flatus,
pellem, utut poroſam, perforet, pro-ut &
carnoſam membranam, ſimul & muſculos
ſubter eam. Juxta medentum pudendam
rationem, qua dicunt. Contraxit ſerò ven-
tum, undè partes male habent. Hanc nem-
24. pe, omnibus ferè morbis à capite in talum
uſque, cauſam aſſignari, ſæpe cum mea ve-
recundia audivi. Intemperies aeris, in ca-
pitis, oculorum, aurium, dentium, gulæ
vitia incuſatur. In raucedines, tuſſes,
item defluxiones omnes, apepſias, febres,
adeoque pixis Pandoræ, aer putatus eſt.
Idque nedum frigoris attactu, ut cauſa
extera: ſed ut intrò hauſtus flatus, ibi-
demque detentus indebitè. De quibus
alias. Nunc autem de noſtris & internis
flatibus ſermo. Concedo quidem frigus
25. inſuetum, (ut mortis ſatellitem) partem
aliquam nobilem, vel ſervilem afficere
quidem, quatenus ultimam ejus dige-
ſtionem turbat, unde excrementa partium
ſimilarium, dolores, imò & apoſtemata
diverſimode ſequantur. Sed in his eſt fri-
goris facultas tantum externa cauſa occa-
ſionalis; Præcautionem, non item curam,
aut qualitatem remedii, indicans. Vale-
26. ant ergò Scholarum nugæ. Cæterum ut
aliquis Medentis rite fungatur munere,
noverit primum, quid ſit ventus, quid
dein ſit flatus, unde fiat, cur doleat: tum
27. illi facile erit remedium. Cauſa nimirum
flatuum cognita, cavendum, ne illorum
concretum in Gas vertatur. Gas autem,
quod ſemel factum eſt, facilem ſibi viam
parat. Sin minus, & inteſtinũ, qua ſe eſt in-
ferius, ſi ſit duriore obſtaculo obſtipatum,
h. eſt ſolvẽdum. Sed ubi nullum eſt excre-
menti interſtitium, & tamen tormina per-
gunt, nonne fruſtranea erunt, quæ ventos
pellunt? & ſtulta, quæ diſcutiunt? Siquidẽ
non flatus, ſed materia, unde contrahun-
tur, inteſtina, ipſaque inteſtina flatus ge-
nerant, averrucanda eſt? Non inquam ad
productum flatum, ſed ad cauſam produ-
centem, cura convertatur. Video itaque 28.
remedia, anethi, carni, aniſi, cymini, dau-
ci, &c. non à Scholis, torminum cauſas
ignorantibus, eſſe inventa: ſed parvulis
atque pauperculis, commiſeratione divi-
na enotuiſſe, à quibus Scholæ, ut & reli-
qua plura experimenta, iſthinc mendica-
runt. Siquidem flatuum origo, eſſentia,
materia, proprietas, proceſſus & hiſtoria,
Scholas latuere. Denique nec eſt volvu-
lus, Ileon, ſeu barbari nominis, miſerere
mei, minoris inteſtini aliqua contorſio, &
apogæum. Nam præterquam quod eſſet 29.
perpetuum, ac neceſſario recidivum ma-
lum, repugnat Anatomia, quæ inteſtinum
veſtiri meſenterio, amictu ſcilicet exter-
no, veſte tertia, & ſuperpellicea, eoque
meſenterio ad lumbos alligata, propende-
re. Itaque ſemel illo vinculo diſrupto,
ſpretaque ſocietate meſenterii, non eſt de
cætero, ſpes reductionis inteſtinorum, in
priſtinam capſam, à qua, diſrupto carcere,
ſe liberaſſent. Adeoque malum forte for-
tuna reſtitutum, neceſſario mox recurre-
ret, atque in pejus ſemper deinceps rue-
ret. Denique toto inteſtini tractu, nulla
deinceps cum venis eſſet nutritio, nulla-
que in vitam chyli attractio; cum tamen
interim morbus iſte facili cedat remedio.
Etenim ſi præter gyros ſolitos, inteſtinum
contortum eſſet, quis eſſet ille motor?
quisve tortor? Ab extrinſeco enim nul-
lum habet, nullumque timet, quod glabro
omento, & abdominis ſimplici veſica, con-
tegitur inteſtinum. Ab interno quoque, ſi
excremento obſtipetur (hoc enim, neque 30.
aliud, illi accidere poteſt) jam oppilatum
eſt Ileon inteſtinum (in quo nondum ſo-
lent excrementa indurari) per ſtercus in-
ſolitum: non autem contortum, non extra
capſam meſenterii diſſolutum. Adeoque

 ſtupen-

ſtupentibus Scholis, iſte morbus eſt ignoratus in cauſis, & modo. Memini enim Thomam Balbani Antverpiæ, me adoleſcentulo, volvulo, ſive Ileo, extinctum intra hebdomadam, octoginta mille libras flandricas ſanaturo obtuliſſe, dimiſſis veredariis quoquo verſus. Antverpienſes Medici, tum Scholarum decreto, incuſarunt alto ſupercilio involutum inteſtinum, & velut nodo Gordiano intortum, ſuæ ignorantiæ eminus, per excuſationem, remedium, non autem ægro proſpicientes. Sed Anatome fraudem, & craſſam
31. ignorantiam detexit. Repertum namque fuit durum ſtercus in gracili inteſtino, ſedecim digitis, ſupra monoculum hæſitaſſe, multamq; ſolutam ſaburram per Ileon deſuper nataſſe. Rarum eſt enim, ſtercora indureſcere in gracili inteſtino. Quapropter deinceps neminem, (malè vocato) volvulo perire ſivi. Potandos nimirum dedi aliquot globulos plumbeos muſquetarum, ut ſui ſolo pondere durum iſtud excrementum propellant. Quo enim plures hauriuntur & majores, eo tutior & celerior ſequitur ſanatio, modò æger ſtet, ambulet, vel velut ducatur erecto abdomine. Nunc porro flatuum hiſtoriam, licet
32. ſordidam, enarrabo. Eſt nimirum omnis flatus in ſtomacho, & inteſtinis. Pro ut venti tantum ſunt in aëre, non autem infra aquam & terram. Flatus nimirum nativitas præexigit acidum aliquod ſtomachale, & tamen non fermentale ordinarium. Quod quia alibi non reperitur, quam præfatis locis, etiam flatus nuſquam alibi generatur. Pro-ut poſthac patebit. Denique omnis flatus, vel ſuſcitatur à cibis nondum digeſtis, vel à cremore, vel à ſtercore ciborum, vel ab alimento inteſti-
33. norum ſpermatico, degenerante. Eſt ergo quadruplex flatus in nobis internus, quintus externus Tympanias, qui extra inteſtinū clauditur. Unus naturalis ac requiſitus, ſeu ordinarius. Septimus verò venenoſus in corporis habitu. Illorum autem nullus eſt vapor, ſive halitus aquoſus: quippè qui ſponte, atque propria conſiſtentia, ſtatim & facilem in aquam redit. Nullus denique 34.
flatuum eſt aër, aut ventus. Cum ventus, ſive aër, non ſit de compoſitione concretorum, pro ut longè latéq; probavi. Ergò reſtat, quod omnis in nobis flatus ſit Gas ſylveſtre, inter digeſtiones excitatum, è cibis, potibus, & excrementis. Unus ergò 35.
eſt in ſtomacho, & ructus dicitur, eſtq; inſipidus, acidus, ponticus, nidoroſus, fœtens, vel ſpecificus. Specificum voco cibi 36.
incocti: ſic nempe allium, raphanus, atque ſimilia, ſuos præbent ſapores in ructu. Inſipidus verò & acidus, eſt ructus cremoris digeſti quidem, ſed ſtomachi impotentia excitatus. Ponticus autem, qualis in Orexi, nidoroſusque, fiunt è cibis, in ſtercoream propè indolem degeneratis. Eſt ergò & alter flatus, gracilibus inteſtinis ſuſcitatus, vitio fermenti fellei: eſtque vel inſipidus, acerbus, acer, amarus, ſtercoreus, cadaveroſus, vel putidus, juxta materiæ varietatem, & fermenti fellei poteſtatem. Hic flatus dicitur peditus, nec per pylorum adſcendit unquam in ſtomachum. Qui ſi putidus aut nidoroſus ſit, denotat fermentum ſtercoreum præmaturum, & in alienam meſſem ſublatum. Sunt præterea duo adhuc flatus in nobis. Unus planè heteroclitus, tam in inteſtinis, quàm toto corporis habitu detentus, atque natus. Etenim ex fermento venenoſo, & ſtercoreo extrinſeco, oritur quidam flatus in ultima digeſtione partium ſimilarium. Dum nimirum aſſumto veneno, tumeſcunt cadavera, & inflantur: Corruptio enim acida in carnes intrat, modo heteroclito: moriturque pars ſolida, ac extinguitur nimirum ſpiritus inſitus vitalis, & toxici veneno pars afficitur, unde flatus ſtercoreus, cadaveroſus, naturæ noſtræ abominabilis. Atque ſic proximum, ſeu ſpermaticum ſolidarum partium alimentum, mutatur in Gas ſilveſtre, tumetq; totum corpus, vel pars peculiariter affecta.
Eſt & alter, inſipidus flatus in Ileo, naturalis ſcilicet, & productum aliquod utile, 37.
ordina-

ordinarium nempe idcircò, & naturale. Cumque fiat plurimis & multa fame oppreſſis; concluſi mecum, quod ille flatus inſipidus, naſceretur ex ipſomet benè diſpoſito alimento immediato illius inteſtini. Alioquin enim impoſſibile foret, in cœliacis, aliiſque ventris diſſolutionibus, tam repentinas celereſque fieri excretiones, ſi Ileon, in ſui vacuitate clauſum, concidensque continuitate flatus naturalis, quodammodo non hiaret perpetuo. Id inquam Scholæ indagarunt nunquam. Quibus & ego majores anxietates addam, niſi nempe Ileon ſemper, naturaliter, & me-
38. diocriter vento turgeat. Videbantur enim alioquin inprimis aliquarum fibrarum in inteſtinis opere fruſtraneæ, ſi continuo flatu Ileon mediocriter non tumeat. Puer enim, qui herniam monſtroſam in umbilico patiebatur (tenui namq; velut epidermide, umbilicus totus pellucidus erat, ad ſeſquipalmæ extenſionem) hic enim monſtroſus planè puer, quoties tormina patiebatur, nobis Ilei procellam ſpectandam dabat. Adeo ut inteſtinum iſtud, tanquam ſibi obambulando, ebulliiſſet, contorqueri, & convelli videbatur. Idque maximè, quoties nova tormina infeſtarent. Quæ cum ſub doloribus ſic ſe haberent, volui etiam ſubter ſanitatem contemplari, qualis eſſet inteſtinorum œconomia. Atque tum obſervavi alium ſucceſſivum planè motum, quo ſe inteſtina exercebant. Nam quoties aliquid ſupernè ad anum tranſmittebatur (erat autem in conſiſtentia liquidioris ſyrupi & obſcurè flavum) inteſtinum, ſuis ſe tranſverſis fibris contraxit, tanquam penitus iſthac clauderetur, atq; excrementum infra ſe depelleret: fiebat enim hoc, ſucceſſiva fibrarum tranſverſarum contractura, non ſecus atque fidicen digitum poſt digitum aperit, & priorem laxat. Uſque adeo propellebat quidem excrementum ſimul cum flatu, ſed hic retrocedebat illico ad priſtinum locum. Ingenti ſanè admiratione dignum, Dei providentia, partes intus non feriari, ſed ſic ſine ſenſu & indeſinenter operari, etiam

dormientibus nobis. Spectavi denique, quod quantiſper puer dextero incumberet lateri, fibræ transverſæ, in inteſtino ſupino ejuſdem lateris ſeſe comprimerent, ut excrementum pellerent ſurſum, in partem pronam: attamen, tum nequicquam laborantibus, aut compreſſis villis declivis inteſtini. Vidi itaq; flatum non continuò propelli per Ileon, ad anum, cum excrementis: ſed retrorſum reſilire, & retrocedere ad partes Ilei, mox à ſecluſione excrementi reapertas. Undè conjeci, naturalem atq; utilem eſſe ejusmodi flatum, minimèque oneroſum. Eſt namq; exactiſſima Ilei iſthæc ſui clauſura, priusquam tenue,
labileq; ſurſum propelli queat. Quo viſo, 39.
mox collegi, primum quod in cœliaca paſſione, nedum erret digeſtiva, propter corruptelam labentis fermenti; ſed & retentiva Pylori: ac præterea, propulſivam inteſtinorum tum ſymptomatico errore furere. Deinde, quod flatus aliqualis ſit Ileo naturalis, à proprio alimento ſpermatico excitatus; adeoque à ſexta digeſtione illius inteſtini oriundus, ſinè fœtore, acrimonia, & moleſtia. Atque adeo ſeſe dirigit in mediocritatem quanti. Quic-
quid autem hujus flatus, ut ſuperfluum, 40.
quantitatem ſuperat; mox foras expellitur. Vitium itaque in quanto, ſpontè prodit, & facile proſcribitur. Ex ſuperfluo quidem eſt: ſed tamen nec dolet, nec
mordet. At ſi ex cibis vitiatis in ſe, vel vi- 41.
tiato fermento, inter digerendũ imbutis, flatus ſuſcitentur, dolent ſui acrimonia & exotica impreſſione, aſt longè potentius, ſi inteſtina convellantur, præcipuè ubi mucilago tenax, vitiato fermẽto imbuta, torminum mater, pertinaciter uſpiam adhæſerit: ad cujus nimirum (fruſtraneam plerumque) propulſionem inteſtina ſeſe
comprimunt, convellunt, & corrugant. Vo- 42.
co autem contracturam, immanium torminum genitricem, quoties inteſtinum non quidem in tranſverſum, aut obliquum circuli; ſed prorſus in longitudinem ſui: potiſſimum, quod contracturæ per tranſverſas & obliquas fibras

ſint

ſint quotidianæ; naturales, & indolen-
43. tes. Galenus de uſu partium triumphans, magni à Scholis habitus, à Veſalio oſtenditur 116 locis, ſive erroribus nunquam diſſectionem corporis humani vidiſſe. Quas, illius Anatomici, demonſtrationes facti, ut nunquam Scholæ eluent: Ita ſuſtineo præcipuos partium uſus, formatricis ſcopos, ſive delicias intactas, neque attentas; ſed ignoratas hactenus. Equidem poſt Galenum ſat viderunt, rectas, obliquas & tranſverſas inteſtini fibras, valere ad excrementi propulſionem: neſciverunt tamen quorſum, & quomodo illarum ſingulæ in ſuis miniſteriis ſeſe flecterent. Etenim qui in plexu choroide, in ludicris motibus pulmonis, & præteritis pulſuum uſibus, prolixè ſcribendo, erraruntt emerè, ignaviter uſus pulſuum, & inteſtinorum in ſervitiis prætererunt. Hactenus de ructu, & peditu. Itemque de heteroclito flatu, per totum corpus, deque naturali & requiſito flatu Ilei, determinavi. Siquidem nunquam cadaver diſſectum vidi, quod ſpectantibus non offerret Ileum flatu tumidum. Nunc porrò de flatibus torminum morborum, mortiſque authoribus pergam. Tertio loco eſt flatus in craſſioribus, à cæco deinceps inte-
44. ſtinis genitus. Scholæ ſanè non alium attenderunt flatum præter hunc, quaſi non niſi in Recto, & Colo, flatus conciperentur. Ideo & morbum flatuum vocarunt Colicum, diſtinxeruntque ſolidè, in colicam coli, & ſtomachi, in arenoſam, & ventoſam, ſimileſque confuſionum turpitudines. Tertius ergo flatus oritur à fermento ſtercoreo, & putrefactivo: eſtque duplex, à cibo nimirum jam putrefacto, per fermentum ſtercoreum; & ab alimento ſpermatico, degenere, cadaverato, & inſuper ſtercorizato. Hic eſt enim longè omnium fœtidiſſimus. Eſt & tandem peregrinus, qui etſi non in torminibus locum habeat ut cauſa: ſæpe tamen ut eorundem effectus eſt ſubſecutivus, ac plerumque hydrope deterior, vocaturque Tympanias. Stercoreum autem voco fermentum, 45.
ut extra inteſtinum gignitur, ita & cui ſedes eſt in inteſtino cæco, ubi excrementa ciborum incipiunt putrere, ſub ſpecifica animantatorum differentia, adeoque impreſſionem fermenti ſtercorei, juxta ſpeciem propriam, ibidem mutuant. Nec eſt ſanè otioſa, vel ſomniata fermenti hujus fictio, quæ ſpecificam utrobique diverſitatem parit: cum alias non ſit ulla rerum tranſmutatio, abſque peculiari fermento.
In hoc itaque fermento, oleoſitates vola- 46.
tilizantur, excitaturque exhalatio inflammabilis è putrefientibus. Quapropter chymici, cuncta in putrefactionem præmittunt, ut quæ alias ponderoſa, occulta, atque clauſa, in fæce remanerent, unà cum aquoſitate rei attollerentur. Carnes enim, ova, juſcula, & quæcunque ſponte cadaverantur, fœtidiſſima dant excrementa, ut & flatus. Sic Ambarum, Muſcus, Zibetta, & aromata ejuſmodi, quia in ſui origine partim ſunt è carnibus, partimque quia fermentum ſtercoreum illius ſpeciei nacta ſunt ſemel, facile deinde à noſtro fermento iterum ſubacta, fœtidiſſima pariunt excrementa, ac flatus. Hoc titulo 47.
quoque excrementa & flatus, quæ à laxantibus proliciuntur, quia jam è cadavere tranſmutato immediatè ſtillantia, tam fermento putrefactivo laxantis veneni, quàm loci, ſive inteſtini, præter propriam adhuc cadaveratæ materiæ horribilitatem ſunt longè putidiſſima. Adeoque vel hinc pa- 48.
tet, quod ſit aliquod fermentum ſtercoreum in animantatis: quippe quod præter ſpeciei ſuæ proprietatem, adhuc totidem ſervet in ſe, diverſitates, quot objectorum ſunt recipientium. Præcipuè quod ſtercora non ſint rerum ſpontaneæ putredines, aut putrefactiones artificiales: ſed determinatæ, atque ſpecificæ. Cujus energia, cum non procedat dumtaxat ab re ipſa, neceſſe habet authore externo, operante in eodem ſymbolo ſemper, quoque eodem modo, & charactere. Potiſſimum quod impreſſio ſequatur diſpoſitionem

-tionem cum ſanam fermenti ſui, tum etiam ægram. Quod exinde clarius liquet. Quod ructus, ſive flatus originalis in ſtomacho, prout & flatus Ilei, extinguant
49. flammam candelæ. Stercoreus autem flatus, qui in ultimis formatur inteſtinis, atque per anum erumpit, tranſmiſſus per flammam candelæ, tranſvolando accenditur, ac flammam diverſicolorem, Iridis inſtar exprimit. Qui verò in Ileo, ſive inteſtinis gracilibus formatur, nunquam eſt inflammabilis, ſæpe inodorus eſt, niſi alterius miſturam ſecum deferat, non raro acer, acutus, ponticuſque lancinat in ano. Differunt itaque flatus in nobis, materia, forma, loco, fermento, proprietatibus, adeoque & tota ſpecie. Nec minus flatus ſuas habent genericas atque ſpecificas varietates, quàm corpora unde proveniunt. Nam flatus nullatenus ſunt aër. Imò flatus non ſolum diſtinguuntur per materiam ex qua, ſed etiam fermento & flatuum ſemine. Huc ſpectant quæ de ortu Gas, ſive ſpiritus ſylveſtris docui, qui ſanè in priſtino aliàs maneret concreto, niſi adjuncto fermento loci, & ſemine aciditatis hauſto, in flatum ſive Gas conficiatur. Repetam hoc loco genericas diverſitates flatuum in nobis genitorum, ſpecificatas ſuis fermentis, & proprietatibus
50. rerum, unde conſurgunt. En Schema. Sunt enim duo in nobis flatus anomali, quorum unus eſt ordinarius, naturalis & neceſſarius in Ileo. Alter planè peſtiferus & heteroclitus, qui aſſumto, vel intus nato veneno, plerumque totum corporis habitum in tumorem extollit. Sunt deinde quatuor flatus, in ſtomacho, & inteſtinis. Stomachi unus, qui ructus eſt. Hicque vel ſpecificus eſt, ex cibo indigeſto, duro & pertinaci. Alius inſipidus, ex cremore fere digeſto, ſed digeſtionis debilitate natus: tertius verò eſt acidus, ex cremore digeſto; ſed impedito. Quartus ructus, eſt ponticus, à fermento loci exaſperato productus. Secundus flatus eſt Ilei, habetque aliquot in ſe diverſitates. Quarum prima continet peditum, ex abundantia præfati naturalis oriundum. Altera, amarum, qui à fecibus alienis, ac malè digeſtis prorumpit. Habetque præcocis aliquid fermenti ſtercorei. Succedit & flatus coli, ex cibis non planè ſuo acido ſtomachali liberatis, ſed corruptis per anticipationem, accedente præmature ſtercoreo. Eſt & flatus ſtercoreus, cadaveroſus, ex reſolutione, & putrefactione vividi, vitaliſque alimenti, partium ſolidarum. Tandem ex- 51.
tra canales inteſtini, eſt flatus Tympanias, naſcens ex cauſa morbifica, intra convexum inteſtini, & concavum peritonei. Quæ cauſa morbifica proprietatem habet topici, ſed mitiorem. Flatus autem hinc genitus, non eſt de materia morbifica: ſed eſt ejus productum, ex eadem nempe materia eſt, qua naturalis & ordinarius flatus Ilei. Id eſt: Ex ipſo alimento immediato inteſtini. Mortalis autem eſt, tam ex cauſa venenoſa, ſive ex morbo radicali, quam ratione loci, quod productus morbus augeatur absque termino, & ægrum tandem ſuffocet. Inſtar Aſcitis. Abſoluto 52.
jam Schemate, ſpectabis, quod materia, ex qua flatuum ſit concretum illud, circa quod fermentum operatur. Deindè quod qui propulſione, aut diſcuſſione flatus abigere, atque ſic morbum ſuperare contendit, non tollat cauſam: ſed ad ultimum effectum vadat. Quod ut ad oculum clariùs enoteſcat, Supponam tres fratres, iiſdem potu atque cibo nutritos, quorum unus nullum ferè flatum edat. Alter autem ac debilior, multos ructus inſipidos, ac ſubindè acidos pariat. Tertius verò, patiens inteſtinorum ametriam, multos faciat crepitus. Undè inprimis conſpicuum 53.
evadit, flatus non fieri ex cibis flatulentis, quorum proindè uſus tantopere vetitus in Scholarum diætetice. Sed prout ſatietas, plerumq; plures flatus cauſat, quos ſobrietas excuſat: ideo conſequitur, ſarcinam eſſe oneri; onus verò præſupponere laborem, ſive debilitatem digeſtivæ. Sic poma acidula, ſi torreantur, plurimum

flatum afflant, quæ ſi à robuſto ſtomacho
54. edantur, flatus ſunt expertia. Unde ſat liquet, flatum eſſe vitium noſtrum, non autem rerum. Cui nil obſtat, quod quædam aptiora ſint producendis flatibus, atque hinc flatulenta dicantur. Quoniam maximè flatulenta flatus non gignunt, niſi in defectuoſis. Etenim ſi flatus per ſe ac materialiter cibis ineſſet, in omnibus ex æquo flatus prodirent, atque qui minus flatuum emitteret, retentis iiſdem, eſſet
55. debilior. Quorum utrumque falſum eſt. Flatum ergo præfata alteritas, agentem potius, quàm materiam incuſat. Denique ſi motus eſſet à materia principaliter, ſitque pinguedinoſus flatus in nobis: ille verò nullatenus cieri poſſet à tepore noſtro, qui obligatur primum humiditatibus vaporalibus, quam exhalatibus ſiccis, & oleoſis, queat eſſe ſatis. Ita-
56. que vel ex hinc quoque liquet, flatus fieri, agente patrante, non autem ſeparante.
57. Abſurdum denique & illud Galeni, quod quædam ſunt flatulenta in prima digeſtione, alia verò flatum emittant in ſecunda, quam vocat ſanguificationem, adeoque & hinc venerea nominat. Tertia verò flatulenta vocat, in ultima digeſtione, pro-ut de cuſtodibus ficulneorum ait; inflatas carnes, atque flatu tumidas, ex eſu caricarum. Nam omnis flatus, qui quomodolibet ineſſet cibis materialiter, ſaltem dum cibus elixatus eſt, ac deinde in cremorem formaliter reſolutus, cum cremor, liquor, ſive aqua, flatum intra aut infra ſe neutiquam toleret, neceſſario exhalaret ſtatim per ructum. Flatum autem, è ciborum cremore, permanere in ſanguine, ſive peracta ſanguificatione; Id ſi rectè trutinetur, contradicit Scholarum Theſi, per quam ſupponunt, ſanguini innaſci ſpiritum naturalem, ſive hepaticum, non quidem externum, è rebus ſuſcitatum atque retentum, Sed de novo factum poteſtate ordinaria hepatis. Eſſet nempe iſte flatus in cruore, flatus peregrinus, (puta paſtinacæ, piſorum, &c.) exoticus, contra formalem cibi in cruorem transmutationem, rebellis & pervicax. Vel ſi à 58.
robore hepatis ponatur transmutatus in naturalem, quam ſupponunt cruoris ſpiritum, inprimis ſpiritus agentis hepatis, non materiæ cruoris, erit. Cum quoq; flatus, qui alias, non niſi digeſtivæ errore, ubiq; producitur, hoc loco erit privilegiatus, fietq; digeſtivæ vigore. Adeoque erit robuſti hepatis, poſſe plurimum flatum è cremore excitare. Ego ſanè debilitatis notoriæ ſignum autumo, non poſſe reducere maſſam transmutabilem, in ſubſtantiam univocam, & æquabilem: ſed relinqui flatulentiam peregrinam & heterogeneam, à jecore ſuperandam. Contendunt itaque 59.
Scholæ, Veneris robur mendicare ex flatu peregrino? Eritne ergo flatus ex alimentis peregrinis, ſpeciei, & ſpecificæ propagationi aptus? Vel ex phantaſtico jecoris ſpiritu, cruori adhuc immaturo, ingenito, per flatus externi aſſumtionem, in ſpiritum naturalem, aut in ſpermate humanæ generationi aptus? Non credam eo inſaniviſſe Scholas, quaſi ſpermatis atq; teſtium primus motor ſit cruoris ſuppoſita aura. Multoq; minus alimentorum crudior flatus. Tandem nec Scholæ ſibi in hoc ſatisfaciunt. Nam ſi flatus ciborum permanſiſſet in cremore, atq; deinde adhuc in ſanguinis factione ſuperſtes eſſet, non enim actu flatum materialiter perſeverare poſſe putandum, ob rationes præfatas: ergo ſaltem volent, aptitudinē ſive diſpoſitionem materiæ ad flatulentiam permanere. Atqui hoc ipſum ſeriò impugnant, nolētes quod idē accidens ſit in genito, quod prius erat in corrupta. Sed hæc cuncta Scholarum cōmenta dormiunt modo, poſtquam plenè eſt oſtenſum, nullum eſſe in cruore ſpiritum jecoris, multoq; minus piſorum, paſtinacæ, eryngii, aut ſeminis fraxini, retentos flatus. Sat enim oſtendi, Gas, quod in ſanguine vitale oberrat, non flatulentum eſſe, nec flatus, aut odores ciborum, referre: ſed luminoſum, ſed formale ens, animæ ſedes. Quod autem materiam, viſcus, pro- 60.
prie-

prietatem,alteritates & defectus Veneris,
Scholis nondum enotuerit, ſuo loco, de
Splene docebo. Hic ſufficit,materiam,aut
poteſtatem Veneris, à flatibus ſeparaſſe.
Itaq; debilis digeſtio plures parit flatus,
quos fortior non reperit, etiam curioſius
ſingula examinando, ac robuſtius trans-
61. mutando. Aberrans fermentũ namq; tra-
hit è re,quod in ea non eſt materialiter:ſed
tantum poteſtativè. Id eſt, Flatus oritur
errore fermenti,digerẽdo alienati. Enim-
vero flatus non educũtur ex materia, tan-
quam in illa præexſtitiſſent concreti, aut
coagulati: neque ex ipſamet digeſtione,
tanquam cauſa per ſe,pro-ut calor ex aqua
ordinariò elicit vapores:ſed quatenus ſub
digeſtione oritur fermenti quędam dimi-
nuta diſpoſitio, unde ſpiritus digeſtivus
flatum fugat,tanquam ſibi inconveniẽtem
hoſpitem, & tanquam ſi errorem fermenti
corrigeret Archeus. Quocirca ſuborta in-
diſpoſitio rei,eſt nata mutare in Gas ſylve-
62. ſtre. Quod per exemplum cape. Sal arme-
niacus enim,& aqua Chryſulca, quæ ſin-
gula per ſe diſtillari poſſunt,& pati calorẽ:
ſin autem jungantur, & intepeſcant, non
poſſunt non, quin ſtatim in Gas ſylveſtre,
ſive incoërcibilem flatum,transmutentur.
Adeò ut ſi vas ſit optime clauſum, ac licet
fortiſſimum & ampliſſimum, tamen diſſi-
liat,etiam in frigore. Sal petræ ſimiliter
liqueſcit candenti igne,frigidum eſt,& an-
ginarum remedium: adjuncto tamen car-
bone, utrumque ſtatim conſumitur, & in
Gas flammeum evolat. Neq; enim Aſinus
& jumentum vertũtur in mulum: ſed am-
borum initia ſeminalia,ex conjuncto,pro-
ducunt mulum. Sic namque plurima,quæ
materialiter antea non inerant,de novo fi-
unt, per adjuncta, fermenta, digeſtiones,
errores,alteritates. Quæq; ſub primis fer-
mentis, non erant flatulenta materialiter:
quia tamen non ex pleno digeſta erant, ac
proindè ablegata, tanquam excrementa,
ubi aliud fermentum ſubſequẽs tolerant,
63. tranſeunt in flatus inordinatos. Ita quoq;
flatus non præexiſtit in cibis,multoq; mi-
nus in cremore: ſed eſt nova quædam &
monſtruoſa generatio, ex permixtis re-
rum ſeminibus, vel indebitè tranſmutata
materia, ſuppoſita actioni alterius fermẽ-
ti. Quod de digeſtionibus clarius patebit.
Sic namque debilior ſtomachus cibos pu-
trefacit ante, vel in chylo, paritq; frequẽ-
tes ructus,etiam nidoroſos,pro ut in febri-
bus. Ubi ex vacuo ſtomacho ructus fre-
quens proſilit, ſanis inſolitus. Sic nempe
putredo colorem roſarum,ſimul cum aro-
mate & aqua, diſtillando effert, qui aliàs
eodem calore non attollitur. In inteſtinis
ſimiliter ſua eſt fermentorum, ſuaque pu-
trefacti alienatio, & gradus ſub quibus
generantur flatus,& erumpunt. Quamdiu 64.
enim uva in ſua pelle undiq; clauſa eſt,ci-
tius ſiccatur, fraceſcit, vel in paſſam muta-
tur, quam flatum edat; Sin autem uvæ
cutis tantillum lædatur, ſtatim à vulnere,
fermentum putrefactionis aliqualis præ-
vium concidit, ex quo nec deinceps ceſ-
ſat,ſylveſtre Gas eructare,quamdiu fervor
ebullientis fermenti duraverit: ſive,quan-
tiſper ex ſucco uvæ, vinum non ſit perfe-
ctum. Nam ut farina differt à paſta fer- 65.
mentata, & maſſa farinacea à pane: Ita
vinum à ſucco uvarum. Atque ut farina,
ſi coquatur, non parit flatus; fermentata
autem, ſponte flatus eructat: Ita cibi
flatum natura ſui non continent, quem
fermenta eliciunt. Mirum ſanè, quod
Scholæ de his hactenus nil ſenſerint, nil
ſcripſerint: ſed cuncta caloris imperio,
per manus tradiderint. Porrò de Gas
muſti, ac ſpiritus ſylveſtris proprietati-
bus, alibi ſatis. Nec ſunto importuna,
quæ de fermentis, de digeſtionibus, de
tranſgreſſionibus ſubter alienam meſſem,
atque inde natis tranſplantationibus mor-
boſis alibi ſcripſi, ad hunc de flatibus li-
mitem traduxiſſe. Stomachus ergo de- 66.
biliſſimus, ructus dat inſipidos, minus
autem debilis, acidos: vitioſus, nido-
roſos, amaros & acres. Fortior verò
enchymos cibos ritè conficit quidem,
non item cepam, allium, raphanos, &c.

Ructus ergo impotentiam aliquam teſtantur, ideoque ſapores ciborum referunt. Sub ſarcina autem multi cibi enchymi, prodeunt ructus pontici, etiam nidoroſi, præſertim ſi cadaveriſentur cibi. Ponticitas autem, exaſperato fermento con-
67. citata, Orexim variam parit. Quod porrò etiam ex non flatulentis generentur flatus, attende exemplum. Acetum ſtillatitium, dum lapides cancrorum ſolvit, vel chryſulca, argentum: eructatur ſpiritus ſylveſter. Pomum auſterum torrendo, plurimos flatus excitat: non item ſi diutius in arbore per maturitatem dulceſcat. Si igitur in eodem pomo, materialiter fuiſſet flatus: per maturitatem neceſſe eſt, ut maxima pars pomi, quæ flatulenta erat, & merus flatus, converſa ſit in dulcem & homogeneam ſubſtantiam pomi. Id eſt, in non flatum. Ab ſimplici ferè elemento (ut ajunt) corpus miſtum factum eſſe. Quocirca totum pomum, ſive maturum, ſive immaturum ſit, eadem conſtat materia; & quidem non flatuoſa. Pomum acidum vitro Hermeticè clauſo, toſtum, cogit vas præ flatu diſſilire. Pomum verò conſimile, ſimili vitro clauſum, cum tantundem aquæ, ut bulliat, Gas nullum emittit: ſed dumtaxat halitum aquoſum. Chryſulca per ſe diſtillata, tota in vas recipiens tranſit, ſive Gas ſylveſtri: Sin autem metallum ipſi addatur diſſolubile, Gas profert, ſic ut vitrum etiam fortiſſimum, ſi cæmento bene claudatur, diſſiliat: cum interim
68. nil de præfato metallo in Gas cedat. Tartarus vini, ne centeſima quidem, olei ſui diſtillatione, diſtillari poteſt, niſi rima in juncturis relicta. Alioqui Gas ſylveſtre, vas utcunque magnum, ſubitò diffringit. Quod ſi igitur Tartarus materialiter flatum contineret, eundem prima ſui combuſtione, ſaltem altera diſtillatione edidiſſet, qui tamen ſingulis dein diſtillationibus de novo fit, etiam ex ſolo ejus oleo, ſive ſulfure. Eo quod huic inſit occulta vini aciditas, & ſimul Alcali volatile. Unde ex amborum copula, fit Gas ſylveſtre. Cibus enim, non ſat in ſto- 69.
macho ſubactus, putreſcit, & Gas facit. Putreſcit enim corruptione loci, quæ eſt ſtercoris ſtomachalis: ſive actione præter naturam. Minimi enim ciborum atomi, benè maſticati, benè in chylum vertuntur: majores verò in debiliori ſtomacho, tametſi in ſui circumferentia, & apparentia externa, per digeſtionem reſolvuntur in chylum; in centro tamen ſui, cum calorem quidem ſat perſentiant, non tamen æqualiter fermento fruantur, indigeſti manent, corrumpuntur, ſubflavo calore, plerumque negotium faceſſunt inteſtinis: vel ſi cum paucula aciditate priſtinam cibi mucilaginem retineant, in vermes mutantur, (qui ſemper nuncii debilitatis ſunt) mox verò fermentum ſtomachi quædam reperiens ſibi reluctantia, ideoque ſemicocta, ſemiputridaque, exæſtuat, duplat, intenditque acorem. Undè ructus ex pontico rodens, Orexis comes. Quæ maſſa, in inteſtinum decidens, flatus excitat putridos, ac putidos, ex pingui putrefacto. Per mechanicam. Accipe ſulfuris 70.
partem unam, bulliat cum duplo olei lini: mox ſulfur putreſcit, apparetque parenchyma pulmonis avium, odorem humani ſtercoris ſpirans, pro-ut & diſtillando, par Gas eructat. Maſſa ergò malè in ſtoma- 71.
cho digeſta, deſcendens per inteſtinum, flatus concitat acutos, ſi acor intenſus fuerit, undè Tormina. Si verò aliquid ejus muccoſum inteſtino adhæſerit, Tormina pertinaciora, comitante ſubindè diarrhœa, fiunt. Et tantò atrociora, quò aciditas, magis pontica fuerit. Ex flatu enim pontico, colica exigua, & fluxilis: ex cibis verò, pertinacior longè, & loca mutat, migratque. Sin autem ex muccagine pontica adhærente, & affixa: crudeliſſimè affligit, & convellit. Flatus igitur non ex materia propriè: ſed ex operatione fermenti, novam generationem præter naturam, molientis, & Archei irritati errore proveniunt. Hæc de flatibus naturalibus, & mor-

72. & morboſis. Venena autem pota, cur habitum corporis flatu tumidum proferant. Scito, ſub & poſt mortem iſtud fieri. Neque enim cadaver tumeſcit, ob novæ materiæ acquiſitionem: ſed quia vita eſt præcipuè in viſceribus, ideo habitus corporis à veneno primum contaminatur. Corruptio autem carnis, ſemper eſt in ſapore acido (inſigni nempe myſterio fermentata,
73. vetita leguntur Judæis) ſubita ergo & atrox corruptio, in carnes impingens, etiam flatum & tumorem in illis gignit. Sic cadaver ſubmerſum, illico fundum petit, tantiſper dum caro aceſcit, ſub putredine: tum ſcilicet emergit, flatuque eſt tumidum, & vita muſculorum, à morte adhuc
74. reſidua, flatum operatur. Solet namque dici cadaver emerſurum, dum fellis cyſtis rumpitur. Nec enim hoc caret ſuo veritatis vigore. Non quidem, quod literaliter verum ſit, quod ruptâ fellis veſica, ejuſque eruptio, levitatem cadaveri attuliſſet: Sed fel eſt balſamus, cohibens in vivis corruptiones ex acino oriundas. Quocirca dum adeſt corruptio, conjicitur fellis defectus. Alvus recens ſidit: dum verò ſuccus in ea contentus corrumpi-
75. tur, emergit arbor è fundo. Porrò dixi, ſemina minora calida, ex commiſeratione divina mortalibus enotuiſſe, & à bono vulgo, in Scholas uſum eorundem introductum, neſcientes cauſam, & circumſtantiam flatuum. Semina ergò illa, corruptionem ſimul atque aciditatem materiæ inhibent, ſuntque ideo inteſtinorum ſolamina. Solamen autem iſtud hoc exemplo diſce. Hernioſus incurius, cui inteſtinum excidit in ſcrotum, mox ad capitis magnitudinem ſurgit, induratur, ac tandem liveſcit. Etenim vario lactis fotu, & ſtercoris vaccini tepido fomento, fruſtra tentatur. Videturque per foramen ſextuplo minus, quam ſit tuber ſcroti propter duritiem reditus ſui ſpem deponere. Dein ſeminum aniſi nempe, carni, fœniculi, coriandri, &c. potu in vino, mox evaneſcit durities tuberis, finitque ſe intro repelli. Quod clyſter, & fotus exterus, non dedere, ergo per ſe tacens defectus ille loquitur. Quod exorbitata circa teſtem inteſtina, ſtatim duritiem præter naturam induant, flatuſque ſuſcitent. Quæ cuncta per ſolamen inteſtinali Archeo mox diſparent: quæ alias citam atque dolentem mortem cauſarent. Cæterum aliquid de naturali flatu Ilei addam, quod à Scholis eſt neſcitum. Mulier nobilis dolore ventris puſillo tentatur, per cubiculum obambulat, pranſa erat, mox dolor ac dextram mamillam aſcendit, humerum invadit, eamque paulo
pòſt necat. Diſſecto cadavere, nil oculis 76.
luſtratur, quod necem attuliſſe culpari poſſet. At opportunè, Ileum modico flatu diſtentum vident. Ventum, ventum, inquam, tortorem Doctores accuſant. Delatum ad me judicium, cenſui, dolorem ventris uterinum fuiſſe; adſcendiſſe ideo ad ubera, quibuſcum ordinario uterus loquitur: adeoque ſtrangulaſſe fœminam. Ventum verò in Ileo, nedum inſontem dixi, ſed in quovis cadavere naturaliter (etiam repentina morte interemto) ſemper Ileon, vento modico diſtendi, quia is naturalis, inſeparabilis, ac proprius eſt. Abſque vento namque inteſtina conciderent, excrementa difficilius tranſmearent. Etenim niſi à retro pulſa ac liquida, facile retrorſum reciderent, & velut ibidem abſq; progreſſu, nimiam contraherent moram.
Si igitur ventus aliquis Ileo nativus inco- 77.
la; non eſt locus querimoniæ, de flatu in Torminibus, multóque minus carminativis, pellentibus, & diſcutientibus ventos. Tormina ergo eſto mucilaginis ponticæ, plus minuſve acerbæ, ad cujus reſolutionem (ſi adhæſerint) aut expulſionem (ſi fluctuaverint) ſanitatis exſpectatur reſtitutio. Sin interim acerbus flatus ſubnaſcatur, aut Ileon plus juſto ventis turgeat, id facilè ſibi viam invenit. Sublevat quidem à compreſſione, ac diſtentione, flatuum dimiſſio: ſed flatus non facit magni momenti tormina, quin ſibi cito viam pariant.

 Quod

78\. Quod ſi verò infernè, à duriore excremento, flatus ab exitu præpediatur: Jam Volvulus dicitur & à voce Torminum diſceſſum eſt. Sat jam ergo patet, quod flatus non fiant ab aëre: ſed materialiter vel ab ingeſtis, ordinariis, vel à venenis ſimilarem nutritionis liquorem corrumpentibus. Dein non fiant alibi, niſi in prima digeſtionum culina: & ſunt ructus, in ſecunda quoque, quæ in inteſtino Ileo abſolvitur. Nullatenus autem in ſubſequentibus digeſtionum familiis, quibus omne acidum atque ponticum eſt exoticum. Præterquam in aſſumto toxico. Quapropter flatibus pro morbo harum regionum non eſt occaſio, vis aut poteſtas. Quantum autem ſpectat flatum vel halitum à ſtomacho, ab utero, aut aliunde ſublatum, Id ſuo loco frivolum oſtendam. Hæc itaque de flatibus ſufficiant.

CATARRHI DELIRAMENTA.

1. QUis morborum atque naturæ hæres. 2. Suppoſitiones aliquot, loco præmiſſarum. 3. Concluſio. 4. Probatur ab experientiis. 5. Explicatio dati. 6. Pulmo primum moriens. 7. Author cur à Scholis receſſerit. 8. Ærumnarum ſeni præmiſſa. 9. Solutiva cur in his noceant. 10. Miſera medentum ſuæ ignorantiæ teſtimonia. Quia ſerò ſapiunt Phryges. 11. Pudendum axioma, quod à juvantibus & nocentibus deſumitur. 12. Errores Medentum. 13. Paracelſi inconſtantia undè. 14. Modus fiendi catarrhi, anili fabulæ ſimilis. 15. Morbi Catarrhis tributi. 16. Quanta inde mortalium clades. 17. Quo pacto ægros ſibi faciant perpetua mancipia. 18. Ordinarium Scholarum ſubterfugium. 19. Tredecim theſes. 20. Novemdecim concluſiones è theſibus profiuentes. 21. Per ſufficientem partium enumerationem. 22. Dilemma. 23. Abſurda aliquot. 24. Sola matre ignorantia oriuntur Catarrhi in Scholis. 25. Ignorantia eadem fons et abſurditatum in ſanando. 26. Pudor Scholas facit inſtabiles. 27. Negatio principiorum datorum in Scholis. 28. Undè calor hepati. 29. Probatio à remediis irritis. 30. Examinatur iterum Odontalgia. 31. Digeſtio dentis & unguis, ab omnium partium digeſtione differt. 32. Catarrhus ad interna oſtenditur impoſſibilis. 33. Corizza depingitur. 34. Abſurda, ad Catarrhum ſtomachi ſequentia. 35. Catarrhus in pulmonem ventilatur. 36. Quid initio Corizzæ ſtillet, & quid deinceps. 37. Argumentum ab impoſſibili, contra cauſam tuſſis Scholarum. 38. Demonſtràtur origo materiæ in pulmoniacis. 39. Remediorum vanitas ab inſcitia. 40. Potus chinæ, zarzæ, &c. non ſiccare excrementa, ut nec impedire eorundem generationes. 41. Abſurda aliquot hinc patrata. 42. Quid ſit in pulmoniacis attendendum. 43. Doctrina de motu pulmonis falſa. 44. Uſus pulmonis neſcitur in Scholis. 45. Rationes peremtoriæ viginti & una, contra motum pulmonis. 46. Error Scholarum de uſu Diaphragmatis, octo rationibus ſtabilitus. 47. Septem concluſiones inde manantes. 48. Remedia Medentum cur ſint nihili. 49. Præcautiones adhibendos catarrhos, eſſe figmenta anilia. 50. Galenus libris de conſervanda valetudine, totus ridiculus. 51. Ignorantia Scholarum miſeranda ac deploranda. 52. Decepit Scholas vivi canis diſſectio. 53. Novus error, circa Eclegmata. 54. Supponunt falſum. 55. Aliquot probationes. 56. Unde catarrhorum error introductus. 57. Inſanæ perſuaſionis refutatio. 58. Quid ſit, quod ſentitur Catarrhi deſlui larvam facere. 59. Quæ ſit materia poſtera & ſuccedens. 60. Ignorantia laticis Catarrhos confirmavit. 61. Præoccupatio. 62. Tortura noctis. 63. Paracelſi inconſtantia. 64. Liquida, quæ nondum vitalia in nobis, non colloquuntur cum Aſtris. 65. Medulla non eſt inter liquores.

TEmpeſtivum eſt modò oſtendere magnum morborum cumulum, dicatum Catarrho è capite defluo, vel in ſummitatem digitorum pedis uſque abſque obſtaculo, eſſe anile figmentum, non niſi pulſore hoſte humani generis inventum; ne videlicet cognitis morborum cauſis, remedia eorundem ſimul enoteſcant. Utut ſit, ſaltem exin manifeſtum eſt, Scholas etiamnum hodie abduci gentilium erroribus, in generatione Catarrhi, putatione, defluxione, modo, viâ, materiâ, mediis, locis, organis, itemque revulſione atque remediis, falſum nempe atque abſurdum eſt, quicquid uni abſurdo, vel impoſſibili ſuperſtruxeris. Unde pariter ruit vana ſpes in cauteriis collocata, pro-ut ſuo loco demonſtrabo. Naturæ ipſæ ſunt morborum 1. medicatrices: Medicus autem, illarum Miniſter, juxta Hippocr. Sed id de

morbis,

morbis, quos Natura curat ſponte ſua. At ubi ſuccubuit, ut ſuis reſurgere viribus nequeat, Medicus à Domini benignitate electus, & apud quem omnes morbi ferè ejuſdem ſunt pretii, (talis enim eſt, qui aliquam univerſalem Medicinam, inter plures ejuſcemodi, nactus eſt) manet non amplius miniſter: ſed interpres, Rector, & herus præpotens. Sit nomen Domini mei JESU exaltatum in æternum, qui ſuam munificentiam ſemper dat parvulis, in ſua humilitate abjectis. Natura enim ægri, impreſſionum morbificarum præcipua ſuſceptrix, ſenſitivaque in oppoſitum motrix, ſaltem ubi hoſpitati morbi prævalent, homo ſuccumbit, vel ſaltem in poſterum ipſa morte calamitoſus vivit, niſi à Medente in priſtinum reſtauretur. Non cuivis tamen Medico contingit adire Corinthum, niſi vocato, electo, exercitato, & commiſſo. Sæculo enim Hippocratis univerſales medendi apices, quæ naturæ tonum in ſe continent, nondum enotuerant (jejunæ quippe & irriſæ à Medentum vulgo adhuc hodie) veniam ergò Hippocrates meretur, ſi totum morbi negotium per natu-
2. ram, ut Magiſtram, abſolvi putarit. Porrò dixi alias, vel à fœtus initio deinceps, cuique membro præſidere aſſiſtentem rectorem ſpiritum inſitum: alterum verò influum à corde manare, inſiti expergefactorem, & conſolatorem, qui tamen nec determinatur, neque individualiter diſponitur, niſi prius ab inſito ſit ſubactus. Docui etiam alibi, unumquodque membrum vegetari, juxta virtutem inſiti fermenti, adeoque nec ſperari transmutationem, ad novam generationem, niſi mediante fermento. Conſequenter exindè ſubauditur, omnem vegetationem à ſpiritibus fieri, adeoque debilitatam membrorum digeſtionem pendere ex ſpirituum, horumque fermenti diminutione, juxta illud: *Spiritus* (fermenti theca) *meus attenuabitur*, (ergò) & *dies mei breviabuntur*: Sic ut membrum, quod in ſanitate etiam nullum viſibile excrementum profert, multum ejus atque indeſinenter faciat, ſi ſaucium, læſum, diminutum, vel impeditum fuerit in fermenti vigore. Denique & hinc ſequitur, quod pro læſione, & lædentum varietate, difformitas ametriaque excrementorum gignatur. Non ergò 3.
ex uno fonte, capite humano ſcilicet (undè nimirum omnes catarrhos depluere comminiſcuntur Scholæ) ſed ex propria cujuſque partis idiopathia, ſive propria indiſpoſitione, fermentis topicis, ſuperinducta, morbi oriuntur. Ita nempe vulnera ſana- 4.
ta, recidivam patiuntur, ulcera & apoſtemata non rarò pariunt. Et mutato ventorum axe, longo annorum curſu poſt recrudeſcunt, dolentque. Sic nempe tuſſes, pleuritides, ſputa ſanguinis, & Eryſipelata recurrunt. Excellens namque montanum frigus, vel repentinum aliud irruens, nocturnus aer, aura paluſtris, aut eructatum fodinarum Gas, ſæpè cerebri, vel pulmonum fermenta, unico inſultu peſſumdant, ut in vitam deinceps, pro variis excrementis fiant officinæ. Hoc pacto nimirum, in oculis, auribus, dentibus, faucibus, excrementa (non quidem muccoſa à cerebro) proprio errore fiunt. Sic tuſſes & aſthmata primò incipiunt, & continuato fermento perſeverant. Non quidem à ca- 5.
pite defluo mucco, ſed intra pulmonē generato, per violatum loci fermentum. Pulmo enim ab externo irruente facillimè afficitur, præ cæteris membris: eo quod 6.
membrorum ſit primum ſeneſcens, atque moriens. Ut patet per tuſſim ſenum, & ſtertores morientium, licet alio, quam pulmonis vitio, afflictorum. Id enim pulmoni proprium, eo quod crudum ſemper potet aera, cordique vicinus oppreſſo, ſuas vires paratus reddat, citiuſque ob id ſibi deficiant. Enimverò à Scholis inprimis 7.
diſſentio, quod hoc vitii genus ſciam partium continentium, non autem liquorum contentorū. Sunt namq; contenta ejusmodi producta quædam radicis, quæ ab Archeo partium, male imbuto, progignūtur.

Deinde

Deinde & in hoc diſcrepo, quod ſciam eſſe malum topicum, non autem impertitum à deuteropathia capitis. Fiunt nempe
8. tuſſes ſenii, ſub difficili reſtaurationis ſpe, quod extremis cannæ aëreæ ramulis, in pulmone innati, excrementi tantillum reſideat, quod nedum arundines obſtruit: ſed ſimul ſui præſentia, fermentum locale turbat, minuitque, unde in horas nova ſuſcitantur excrementa, tuſſium opulenta ſupellex. Quæ in ſenio vix curantur vulgo notis mediis. Utpotè quæ ad loca affecta non penetrant; imò nec reſtaurandi robur nacta ſunt. Sunt ergò ejuſmodi excrementa, partium defectus topici. Eſtque ſua cujuſque partis debilitas, ſive innata, ſive acquiſita ſit, cum diminutione
9. vegetantis fermenti. Adeoque & hinc ejuſmodi partium excrementa omnia profluunt. Intelligo itaque inprimis fruſtraneas & nocuas eſſe, in his affectibus purgationum repetitiones: quippe quæ dumtaxat circa producta, non autem circa cauſas inſtituantur. Tum etiam atque primariò, quia ejuſmodi excrementa non cedunt per laxantia. Utut eſt, nullatenus in nobis primitivam labem, nocuamque radicem attingunt: verum ſaltem meditantur poſteriora: priora verò, ſive radices, non valent tangere. Adde, quod etſi laxativa quandoque pro biduo ſuccurriſſe videantur, quatenus demta mezaraici cruoris maſſa, parcior diſpenſatio, atque nutritio, ad pulmonem deferatur, atque hinc parcior ſcreatus. Verumtamen laxantia, totius generale robur, magis ma-
10. giſque debilitando oppugnant. Quod utique dum Medentes velut per ſetaceum cernunt, neque ægro profuiſſe per corporis & exhauſtarum virium diminutionem cognoſcunt, tandem infirmos, per diætæ regulas, & per culinæ ſobriæ, unica auxilia tractandos dimittunt, modo cauterii ope, & leviorum laxativorum ſubſidio repetito, pergant medicè, id eſt, miſerè vivere. Qua inprimis hypotheſi, ſaltem culinam, quibuslibet officinarum inſidis pharmacis præferendam, inſinuant, & facta experientia, ab his tanquam nocivis abſtinendum decernunt. Atque utinam poſt tot virium emunctiones, id ſufficeret, neque iteratò ampliùs deinceps iiſdem præſidiis tentarēt exhaurire ſpem, corpus, venas, vires, & loculos ægrorum! Utinam ſaltem ſui axiomatis eſſent memores, qua à juvantibus, ac nocentibus, potiſſimam ſumendam ſuam indicationem curativam. Quæ Regula etſi pudenda ſit, & empyricorum dumtaxat: utinam 11.
ſaltem per eandem jam reſilirent ab erroribus patratis. Nec in tuſſi atque tabe redirent ad remedia, quæ hactenus nemini profuiſſe comperêre. Dormirent enim laxativa, venæ ſectiones, errhina, Apophlegmatiſmi, illinctus, decoctum Chynæ, Zarzæ, Saſſafras, Cauterium in ſutura coronali bregmatis, aliaque id genus inſida auxilia, à Medente adducta, ut aliquatenus videantur non gratis nummum recepiſſe. Utinam ſaltem ex ſua praxi didiciſſent, quod dum poſteriorum effectuum, id eſt, excrementorum, ablationes, revulſiones, derivationes, & præpeditiones meditantur, oſtendant palàm illos cauſarum cognitionem latuiſſe, nec per cauſarum ablationem methodicè ſuos curaſſe ægros. Comperiſſent quoque victus rationem eſſe lautum, languidum, debile, atque deſperatum remedii genus, pro tanto hoſte jam inquilino, imò & patrono. Non mirum itaque, quod vulgus, attendens harum curationum vanitatem, occaſionem dicendi ceperit: *Optimam eſſe medicinam, medicina non uti.* Sæpenumerò enim quadam commiſeratione indolui, centurias conciliorum medicorum perlegendo, ac præcipuè ad novum Almanſo- 12.
ris omnes morbos à vertice capitis, ad pedis calcem dum perſequuntur, quod ab ovo cauſam (ut putant, & ſtentantur) catarcticam indagantes, ubique incuſant naturalem aliquam, vel acquiſitam ſingularem intemperiem, ſub incertitudine tamen dubii, an eandem, tanquam morbum,

bum, an verò tanquam cauſam antecedentem morbi, de quo conſultum eſt, ſtatuerent. At ſaltem ne errarent, in quibusvis morbis, calorem ſimul & frigus accuſarunt. Conqueruntur nimirum in omnibus pænè, de frigiditate ſtomachi ſolitaria, vel cõbinata, cum caliditate hepatis, unde catarrhos oriundos, ac in varias partes delapſos, earundẽ morbos multifariam ariolantur: nedum internos pænè omnes, ſed & uſq; ad cutaneos defectus, proſequuntur. Sic nempe theoricè & practicè Scholæ ſuos imbuunt. Sic enim oculorum, aurium, faucium, linguæ, dentium, thoracis, brachiorum, lumborum, & crurum defectibus, rei ſunt catarrhi. Sic tuſſes, tabes, aſthmata, pleuritides, peripneumoniæ, apoplexiæ, paralyſes, ſubitaneæ mortes, vomicæ, ſputa cruoris, cauſam in catarrhis ſuam jam ratam reperere. Sic denique ſtomachus vomiturit, nauſeat, apepſia laborat, jecur etiam & lien malè valent. Nam prolapſo è capite, mucco non digeſtibili, obſtructiones, durities, hydropes, apoſtemata, ſcirrhi, febres, tormina locum

13. inter clientes catarrhos fecere. Quibus Paracelſus, tametſi in Tartaris, atque tribus primis aliàs triumphans inventione, plerumque tamen catarrhis ſubſcripſit, nomenque defluxionis (flüſſen) ſemper manifeſtè agnovit, nutando ſub domina

14. incertitudine. Hanc enim catarrhorum ſeriò deflendam fabulam ita adornant Scholæ, & de manu in manum invicem tradunt, ut veritatis vicem ſubeat: Imo idiotæ facti Medici paſſivi, de catarrhis ſuis, ad longum usque tædium mecum declamant. Quibus ſane, cum mihi ſit difficile, atque nauſeoſum, ſingulos diſcere inſuetos, è putata doctrina avellere, veramque Theoricæ lucem adferre: præcipuè, cum turba ejus ſit animi, ut inſtar teſtarum recentium, vix primitus hauſtum deponat odorem. Silere ideo ſoleo plerumque apud magnates, non morbum, non cauſas, non ſpecies, nec medicamina declamo: taciturnus, ad facilem iſtam Scholarum Theoriam, videor cunctorum neſcius, abire omnibus conſentiens. Alicubi tamen dico, me aliter inſtructum eſſe: ſed Idiotas non eſſe capaces Medicinæ, cum nec pædagogus ſim illorum. Admiror ſaltem quotidie neminem tantam medentum ignorantiam hactenus animadvertiſſe: ſed orbem Chriſtianum, Græcorum hæc ſomnia poſt ſe traxiſſe, in latriam ridiculam, mendacem, & humanæ ſocietati pernicioſam. Statuunt nimirum primigenium catarrhorum fontem, in frigida ſtomachi, & calida jecoris intemperie, maximamque mortalium infirmorum partem huic ſubeſſe tyrannidi. Modum quippe fiendi, eſſe; Quod ſtomachus inceſſanter, inter coquendum ab hepate calefactus, non poſſit non jugiter vapores ad caput mittere; cerebrum verò, eſſe natura ſua frigidum, & inſtar coperculi, bullienti ollæ, aut fungi alembici vice, in quem vapores adſcendant, & cogantur in aquam. Quæ cum naturaliter defluere debeat, ſuggerit amplam materiam catarrhis, atque generalem. Quæ ſi in oculos, 15.
aures, fauces, dentes, &c. decidat, dolent meritò partes, ſe cerebrum vicinum habere, & tyrannum ſuperiorem: ſin verò in pulmonem pluat, transmutantur in tuſſim, affectus ſuſpirioſos, in tabem denique, palpitationem cordis, adeoque & in inopinam mortem. Quod ſi verò in ſtomachum hi catarrhi depluant; jam ſuæ culpæ is pœnas luit, per apepſiam, cruditates, vomitus, orexes, cardialgias, deliquia, obſtructiones, diarrheas, cœliacas, choleras, colicas, atrophias, hydropes, ſcirrhos, ventriſque defectus omnes. Imò febres, putredines in venis, ſplenis quoque, renum, atque veſicæ calculos, è muccore catarrhi, ſua primordia deſumunt. Quod ſi verò in cerebelli ſinum derivent catarrhi, jam mors inſtantanea, apoplexia, & paralyſes præſtò adſunt. Sin verò per nucham, in nervos, arterias, muſculos, fortè fortuna divertant catarrhi, Arthritides variæ, pleuritides, paralyſes

partium,ac convulſiones, mox adveniunt. Itemque chirurgicos defectus dolorum, apoſtematum, ulcerumque variam prolem,catarrhos gignere volunt. Sin autem non decidant, ſuoque ſe cerebrum levet onere per coryzas, & tuſſes; adeſt ſopor, coma, catochus, lethargus, vertigo, apoplexia,memoriæ & ſenſuũ jactura. Enimvero præter præfatas caloris & frigoris intemperies, atque inde neceſſario natum catarrhum, nil reſonant Medentum libri, ſermones, concilia, converſationes, ca-
16. thedræ,& praxes: adeoque totus medendi cardo, in purgationibus, venæſectionibus, ſcarificationibus, balneis, ſudoribus, cauteriis, & in ſumma, non niſi in corporis atque virium diminutionibus, ſive catarrhorum exſiccationibus, hodiè vertitur. Quorſum nempe ab ultimo Eoo radices Chynæ, & Zarzæ, cum ligno Saſſafras,ad exſiccandum propinarunt. Diæteticem verò & pharmaceuticen,plerumque per caloris & frigoris amuſſim metiuntur: atque hoc pacto ægros nunquam de ma-
17. nu ſua dimittunt; ſed in clientes perpetuos detinent, velut acquiſita mancipia: ſub deſperatione tamen manifeſta. Quod nimirum, cum cauſas & radices ignorent Medici, ſeſeque fruſtra operari cernant, impoſſibilem curam ſive ſanationem fore,eo quod naturale frigus ſtomachi con-
18. tradicat calori hepatis: adeoque quæ ſtomacho profutura eſſent, nocitura ſint jecori; & è converſo. Quæ cuncta cum conſpirent in mortalium perniciem,itemReipub.atque familiarum deſtructiones;mearum fuit partium, exſecrandam hanc doctrinæ Medicæ hæreſin funditus evertere: tantoque potentius id debui, quod omnes Europæorum animos iſta lues, inde à diebus Galeni poſſideat. Diſcunt nempe divites hanc doctrinam proprio didactro, quæque didicere, alios docent: ſicque omnes morbi catarrhis ſonant nati. Dicam ergò per theſes in Scholis conceſſas.
19. Hominis ſtomachus, quamdiu in vi-
1. vis eſt, actualiter calet, & ſua membrana, aliquo madore eſt imbuta.

Impoſſibile eſt autem, aliquam hu- 2.
miditatem aquoſam in nobis actu calere, quin etiam de ſe vaporem ſuſcitet eo ipſo.

Via è ſtomacho ſupera, eſt gula, ſive 3.
œſophagus, membrana cannæ inſtar extenta, à ſtomacho in fauces uſque, membranæ ſtomachi ſimilis.

Gula, per ſe, tota actu madet, eſtque 4.
clauſa (cum obliquitus præ vacuo concidat aliàs) actu & ſemper,non ſecus atque veſica,carens proprio contento: Gula ergo ſeipſam lateraliter attingit, ob neceſſitatem naturæ, quæ non patitur vacuum. Gula nempe, non habens in ſe cibos, potum aut aerem, eſſet neceſſariò vacua, ſi pateret. Quod autem non pateat, aut aërem contineat, liquet ex eo, quod alias unoquoque bolo deglutito, aër qui infra eundem eſſet, & adæquato bolo reniteretur, detruderetur ad ſtomachum deorſum,adeoque totidem ructus eſſent, quot boli deglutiti. Denique cum membrana Gulæ madida ſit,ipſa in ſe neceſſario concideret, niſi vi quadam circumquaq; tenderetur,quod in diſſectionibus neque occurrit,nec ulli ſerviret fini in viventibus.

Os ſtomachi naturali motu clauditur, 5.
non voluntario. Gulæ autem non eſt alia ſcientia Anatomica, quam quod anguſta, inferius clauſa, per Pylorum ſive inferum 6.
orificium ſtomachi, & in collo humano à plurimis vaſis compreſſa.

Gula non haurit aerem, ut neque con- 7.
tinet. Concidit nempe proprio membranæ madidæ motu, & contenti penuria.

Gula per longum ſui non aperitur, niſi 8.
tranſmiſerit alimenta. Quæ ſi ſicciora ſint, hærent in meatu,nec facile deſcendunt,niſi potu ſuperaddito: quod fieri non poſſet, ſi ſubter bolum aërem contineret,niſi ſubſequeretur ructus. Gula autem circa laringem patet initio ſui.

Gula infernè clauditur jure alieno, id- 9.
eoque nec aperitur, niſi intrante externo hoſpite,vel erumpente. Aut ſub fame,etiam pandatur arbitrio alieno.

Aër nullus,multoq; minus vapor,è ſto- 10.
macho

macho ſurſum prorumpit, ſine ſonitu ructus.

11. Si calor ſtomacho neceſſarius, vaporem facit, non tamen proinde eundem protrudit, ſurſum violenter, ita quod valeat ſeratum os ſtomachi & gulam diſtendere, ac aperire. Cum poſito aliquo contradictorio, eſſet unicuique continuus ructus.

12. In ſtomacho, non ſecus atq; in aliis vaſis, tepidè calentibus, omnis vapor aqueus, minima compreſſione, in guttas citius concreſcit denuo, quàm quod compreſſam membranam per ſui longitudinem elevet, & diſtendat. Ideoque nec vaportas faciunt ructus: ſed duntaxat aer, & ſpiritus ſylveſtris, ſive Gas.

13. Quod ſuppoſito ſpiritu cruoris hepatico, venæ omnes per ſui calorem, vel circa partes jecoris, vel in extremis ramulis, parerent catarrhos, à Scholis neglectos.

CONCLUSIO PRIMA.

20. Ex hiſce theſibus plerumq; confeſſis, & per Anatomen claris, Sequitur inprimis.

1. Quod nullus vapor è ſtomacho in caput feratur, putataque materia deficiat catarrhis.

2. Si tanta cæcitas mundũ circumvenerit in manifeſtis; quid non ſuſpicandum de abſtruſioribus?

3. Quod ſtante Scholarum doctrina, ſanus atq; calidus ſtomachus multo majores atque plures catarrhos generaret, quam æger, atq; alioqui frigidior: quod jam adverſatur Scholis.

4. Quod potius refrigerando, quàm calefaciendo ſtomacho, incumbendum foret.

5. Quod omnes mortales neceſſariò eſſent catarrhoſi, atq; continuò infirmi.

6. Eo quod eâdem gula, cerebro, ſtomachoque actu calentibus, madidis æqualiter conſtent omnes, & ejuſdem figuræ.

7. Quod omnis homo, porcorum inſtar, naturaliter, ad ſingulos fere paſſus, ructaret, eo quod indefinens calor & mador continuum vaporẽ ſurſum neceſſario emitteret.

8. Quod tametſi vapor, à ſtomacho excitatus, diſtenderet gulam, imo citra ructum adſcenderet; attamen totus per os ac nares continuo difflaretur, antequam per arctam & concluſam membranæ viam ad cerebrum pergeret. Quod vapor ille, à cibo, è ſtomacho adſcendẽs, neceſſario quoque in quolibet homine, cibos, horumq; transmutationes oleret, ſibi & aſtantibus moleſtus eſſet: adeo ut ſi ructus ſubinde ſint olidi, continenter quoque omnis omnium anhelitus, admiſto ciborum flatu fœteret.

Quod cum ructus ſit Gas ſylveſtre, & 9.
longè ſubtilius vapore, nec tamen cerebrum feriat, niſi clauſo ore per nares elidatur: multo certè minus vapores ad cerebrum deferentur.

Quod ructus nunquam à Gula, recta via 10.
ad cerebrum deferantur, ſed tantum per organum olfactus; Ideoque non niſi ore clauſo, odorem præbeant, multo minus vapor ſpõtè è ſtomacho ad caput deferetur.

Quod, ut vapor, catarrhi materia, aliqua- 11.
tenus adhuc ad caput, ſive odoratus organũ, adſcenderet. Oporteret hoc fieri non poſſe, niſi clauſo ore. Adeoque hianti non fore poſſibilem catarrhi materiam: Eſtq; proin facile catarrhi hocce remedium.

Quod cum duo corpora naturaliter ne- 12.
queant ſe mutuo penetrare, in eodem loco, ſitq; via è faucibus ad cerebrum anguſta, oppleta (non enim datur in organis iſtis vacuum) ſuperius clauſa, nec pervia (anhelitus namq;, etſi compreſſus, non exſpirat ſurſum ad caput) non poteſt ergo vapor, è ſtomacho, ad cerebri baſim pertingere. Per exemplũ. Canna, ſi ſit ſuperius obſtipata, tametſi ſuper vapores calidos teneatur; hoc tamen non admittit adſcendere, ob aeris præſentiam, quo oppleta eſt.

Dato, quod vaporis poſſet ſurſum ſcan-
dere; non offendet tamen planum aut 13.
concavum aliquod, ſuper quod concreſceret in guttas. Multoque minus ejuſmodi, quod Alembicum, aut ollæ operculum referat: ſed in baſi cerebri, quorſum vapor adſcendere donatur gratis, eſt pars anguſta, pelvis, ſive infundibili fundus, qui habet binos tabulos, nares verſus, ac totidem verſus cervicem.

Quæ duo poſteriora oſcula dumtaxat adſcendens vapor reperiret. Suntque continuo ferè mucco oppleta, madent, ac ſtillant, ut cerebri propria emunctoria mucco eliminando deſtinata. Atque ideo, ultrò conceſſo vapore aſcendente: non tamen eſſet locus concretioni catarrhi.

14. Vapor, ſi quis è ſtomacho poſſibiliter factus, etiam eo uſque adſcendiſſet, imò & in guttas concreviſſet tam exili ſpatio, ac, ſimul cum mucco decideret, minus noxæ adferret, quàm ipſe muccus, ordinarium cerebri excrementum. Quæ cuncta per Anatomen Scholæ viderunt, & per Matheſin (ſi penſitent) cognoſcent, inevitabilia: attamen eunt, oculos habent, & non vident; aures habent, ac timendum ne nolint audire.

15. Quod licet ructus ſit ciborum Gas, eorumque odorem præ ſe ferat. Vapor ciborum tamen quilibet cumque, inſipidam & innoxiam aquam dat. Per exemplum. Diſtilletur muccus, vel ſaliva, lento tepore, qualis eſt ſtomachi viventis: certè non niſi inſipidam, miniméque glutinoſam aquam, elicies: multóque minus ſalſum, acidum, acremve catarrhum.

16. Quod licet muccus labatur in fauces, haſque diverſimodè ac malè ſæpè affectet, juxta diverſas mucci indiſpoſitiones; Verumtamen nec iſte muccus, neque ejus ſtillatio, rationem catarrhi habere poſſunt. Non magis quàm lotium è rene in veſicam labens, catarrhus eſt dicendus. Quapropter ſi muccus inſipidus, ſalſus, acer, vel acidus, fluidus, aut craſſus, labens ad partes, quibus naturaliter purgandus deputatur, tanquam emunctorio, non eſt dicendus catarrhus, utut etiam malè afficiat partes, pro ut & urina veſicam ſi afflixerit.

17. Quantò minus cenſeri catarrhus debet, fluxus alicujus humoris ficticii, aut excrementi ſomniati, nati, & delati, per modum, media, loca, & itinera naturaliter

18. impoſſibilia? Si cerebrum in vivis actu non frigeat; ceſſat ratio condenſandi vaporis: Sin, minus caleat reliquis partibus: ergone vapor quærit partem frigidiorem, ſenſu, & electione? quia deſiderat magis coagulari, quàm manere ut eſt? Vel 19. pellitur vaporibus undique ab omnibus partibus calidioribus, ad cerebrum, tanquam frigidius? At ſic continuata in ſanis eſſet tempeſtas inexcuſabilis penitus.

His tamen omnibus poſtergatis (quæ 20. nihilominus neceſſitate naturaliter ſe habere nequeunt) at nihilominus catarrhi defluerent. Non enim inprimis extrorſum inter cranium ac cutim. Siquidem docent 21. ipſæ Scholæ, vapores, ſive antecedentem catarrhi materiam, à ſtomacho ad fundum cerebri ſcandere, atque ibidem planum aliquod (imaginarium, nec per Anatomen adhuc repertum) offendere, in cujus cavo concreſcat illico, ſtatimque à concretione, decidat guttatim. Procul ſanè abinde, quod hoſtis advena, merum excrementum, cerebro peregrinum, ac tantarum infirmitatum cauſa, in infima cerebri planitie, in aquam tranſiens, inde penetraret, trans ipſum cerebri corpus, ſive in forma aquæ, vel demum rurſus, vaporis ſpecie, in præfato plano luſerit. Non enim ſpecie vaporis: quaſi vapor è 22. ſtomacho ad cerebri fundum pertingit, locique frigore concreſcat (ut ajunt) certè eadem frigoris opportunuitate, manebit aqua, neque fiet iterum vapor. Si ergo 23. vapor ille, jam ibidem aqua factus ſit præ loci frigore, non eſt credibile hanc aquam hoſtilem intrò trahi, multóque minus tam ſubtilem evaſiſſe, ut nolentibus recipientibus, cerebrum, menynges, ſuturas, cranium, atque perioſtion pertundat, ut ſubter cutim ſiſtatur, atque decurrat. Præter enim inevitabiles atque plurimas abſurditates, erit aqua iſta, tanquam pluvialis, ineptaque catarrhis viſcidis, muccore perdurantibus. Imo catarrhi hinc oriundi, primo caloris ſenſu evaneſcerent, quovis ſudore citius, Galeniſtæ niſi doceant aquam, è vapore tepidi ſtomachi factam, deinceps fixatam. Salſam & acrem quoque evaſiſſe tactu ſolo plani, quod nondum

nondum novacula advertit. Deindè cutis cranii, calvaria longè poroſior, aquam illam ocius, quàm mala indè credita fiant, per diaphæreſin aut ſudorem exterminaret. Eſt porro cutis, quæ craneo obtenditur, huic tenacius adhærens; neq; ſufficit loci declivitas ſola, diffluendo catarrho, & cuti avellendæ ab oſſe. Quin-imo aqua hæc, è vapore ſtomachi genita, neceſſariò haberet intus Pulſorem, qui illam trans cerebrum menynges, os, & perioſtion duceret. Atqui iſte non eſſet calor aliquis: nam tunc ceſſaret eſſe aqua, & rurſus fieret vapor, qui fingitur frigore cerebri, in aquam condenſatus. Denique catarrhi, ſenibus, debilibus, & ſtationibus frigidioribus dicuntur magis ſoliti: ergo pulſor ille erit frigus, (quod alias ſolet partes conſtringere) jam aquam trans cerebrum & quidem in forma aquæ, everſo rerum ordine, pellet. Eritque pulſus ille in aqua, è meris ſtomachi vaporibus nata, vel in cerebro, quod advenienti aquæ ſe aperiret cum menyngibus & cranio. Denique cum omnis ejuſmodi aqua, è vapore condenſata, dicta ſit pendula è baſi cerebri, nec poſſit ibidem detineri ſupra guttæ magnitudinem, quin neceſſario, ſtatim atque guttatim decidet proclivis, vel cerebrum ſorbebit guttatim hanc aquam excrementitiam, ſui muneris oblitum. Deinde præter Pulſorem, Ductore, aqua opus haberet, qui pellem diſtenderet, & à coſtis avelleret, ut ſibi deorſum properanti, locum (puta in pleuritide) paret. Eſſetque tam ductor, quam Pulſor in aqua, potentior, quam Blas noſtrum.

24. Quocunque pretio tandem, Scholarum ſomnia de catarrhis proſtituam, nemo falſas merces emit, detecta ſimul credulitatis larva. Nec potui hactenus ſat admirari, quod mundus per catarrhos ſit circumventus. In re inquam tam ſtolida, futili, atque penitus impoſſibili, mortales tantam credulitatem poſuerint, unam tantum ob culpam, ſcilicet, ignorantiam. Quod Scholæ, non reperientes cauſam, cui morborum catalogum adſcriberent, hæc ſomnia de catarrhis credi mandaverint. At ſaltem ſudor 25. ſalſus eſt, quocirca latex materiam catarrhi potius tribueret, quam fictus ille vapor, per tot ambages ducendus, ac mille vix abſurditatibus poſſibilis conſiſtens. Tum quoque laticis aſſueta ſalſedo, dolorum cauſas proximiores habet, quàm inſipida aqua, fictis vaporibus furſum delata. Denique ſi aqua trans cerebrum, menynges, cranium, & circum oſſalem membranam vadat: an ergò jam fatigata, cutem perindè penetrare non poterit? vel viarum erit oblita? cur reſiſtet ſudorifera, & poroſa cutis aquæ, quæ cranium penetrare potuit? At ubi ſubter capillos colligeretur, tum vel ibidem in cataractam tumeret, vel ſanè tenui guttularum filo deflueret. Si pauca, ſudore tenus difflaretur; aut ſi collegium faceret, in temporibus, mox digito ſe proderet. Quid ſi inde defluat, ſaltem non poſſet non in termino ad quem motus, tumorem aquæ dulcis diſtillatæ, excitare. At ſaltem, nunquam poſſet in muſculos decidere, vel citius inter muſculos aqua iſta colligi: quippè qui ſinguli ſua veſtiuntur membrana. Quin etiam nec locus, nec via eſt, defluendi inter cutem, & perioſtion cranii, ad muſculos intercoſtales, ut pleuritidem aqua diſtillata faciat. Quæ enim indolens ſub cute & capillis erat, mox tanto furore dolorum, pleuritidem excitaret, ſoloque deſcenſu pleuram coſtis per fibras inſertam & adnatam, nudo ſui pondere avellet. Immanis certè trux, defluendo adveniret. Tandem nequit catarrhus ad dentes, eorumque nervos decidere. Quia nervi, qui utrimque à fundo cerebri intrant ad mandibulam, foris ac intus, tam adæquatè foramen opplent, ut juſtam adeo thecam faciant, & tam æquam, quod locus non ſit intranti decurſuræ aquæ, eòque minus, quod aqua non ſubeat foramen exiguum, infernè clauſum. Multóque minus deſluet ad unicum, ſolitum, & dumtaxat carioſum dentem, quem af-

ſligat. Quin etiam catarrhus, ſubter comas collectus, in genas decurreret, non autem ſubter gingivas, trans harum carnes,& cruorem impermixtus,juxta nervorum ductum, ſubter carnem juxta mandibulæ os, ad unum fortè aliquem decumbet. Quinimò ſi aqua supernè deorſum rueret, deturque in doloris cauſam mandibulæ ſuperioris. At nullatenus nec unquam, aqua non viva non poſſet infeſtare inferiorem mandibulam. Quid ſi catarrhus ad oculos vel aures declinet, ejus ſanè infeſta materia, à plana cerebri, & ficta baſi,in ſinum prius pergeret, conciliabulum ante feciſſet, imò mortem, quàm ophthalmiam, citius peperiſſet. Quin etiam recordor,pleuritidē non eſſe inter cutim, ſive carnoſam membranam externam,atque muſculos intercoſtales,(quorſum tamen à calvariæ pelle rectà defluerent potius, & non introrſum) ſed vel in ipſis obliquis muſculis intercoſtalibus, vel inter hos & pleuram, coſtas ſuccingentem,undè nomen invenit. Qua via ergò catarrhus à capite huc decidet? Dono quidem per ſuppoſitionem, muccum per palatum, etiam in pueris ac ſanis, in ſtomachum decidere. Non hoc tamen ad catarrhum pertinet. Nec muccus à decantato illo ſtomachi vapore oritur: ſed eſt inutile excrementum à cuſtode errante genitum. Ut ſuo loco. Dono inſuper, in Arthritide, atque aliàs, non rarò ſubeſſe ſalſum liquorem excrementoſum: At ſolus latex, horum eſt vulcanus,cæmentum, & fomes: non autem vaporum è ſtomacho in cerebrum aſcenſus, non humores plures, nec ficta pituitæ,bili conjugatæ diſtil-

26. latio. Ipſæmet enim Scholæ pudore correptæ, quod caput undique repletum cerebro, Catarrhorum eſſet collegium, atq; inde omnes fere morbi depluerent,ſtomachum incuſarunt(eheu!)continuis vaporibus fumantem, & materiam ſuppeditantem. At cum in ſanis comperirent ſtomachum inſontem, repente autem ad Arthritidem, in ſanis accuſant defluxus pudoris umbra ſuffuſæ, ſuſurrant, nec clarè loqui è ſcientia audent: Etenim bilem acrem, & pituitam ſalſam, è cruore mutuant,litemque ſub judice relinquunt, an humores iſti è jecore ſint petendi, ſeparenturque in venis à cruore, ut ad articulos expellantur, an verò è capite aqua, vel aliquis muccus, vel anonymum aliquid, inter cutim eo deferatur. Incertæ enim ſunt adhuc, eóque magis confuſæ, quod ignorent, quiſnam ille ſeparator humorum, quiſve delator eſſet, qui hos ſinceros à cruore incontaminatos ad artus tantum deferret, nunc hanc,nuncq; iſtam partem deligeret: debiliorem autem magiſq; ſupinam deſereret, novamq; indies ſibi manciparet, imò nodoſam & oppilavam invaderet. Quicquid ergò Scholæ de vaporibus è ſtomacho ſublatis, pro catarrhi materia garriunt, aniles fabellæ ſunto.
Nunquam enim ſtomachus juſto frigidior 27.
eſt, digeſtivo fermento diminutior quidem,cui coctricem tribui debere, non autem calori,jam ex pleno aliàs docui. Jecur etiam, nunquam propria temperie peccat in calore: cum nullus ſit in nobis calor, quàm ratione vitæ:Ideoq; cadaver omne, extincta vita,friget repente. Moleſtus autem jecoris calor,per accidens ſemper eſt, Per exemplum. Sit frigida ſpina digito infixa (exemplum alibi de febribus adhuc memoratum)mox pulſus à dolore,calorq;
& tumor. Non enim hoc,quia ſpina ſit ca- 28.
lida, nec quia vicinus ſanguis, fervidus eſſet ante ſpinam: at calor propter ſpinam, per accidens adveniat. Sic de jecore cogita; ſi ferveat enim, ſpinam ſuam habet, quæ non indicat refrigerium, ſed ſui ablationem. Refrigerium namque nedum facit curam palliativam: ſed ipſum malum
in deſperationem trahit. Idque ſerio no- 29.
tent Scholæ, vanumque de calore hepatis commentum, multipliceſq; ſanandi errores hinc manatos. Similiter ſerio notent. fruſtraneas & irritas fuiſſe medelas (eheu) capiti, ſtomacho, & jecori pro catarrhis inſtitutas. Catarrhus itaque materiam, locum,

locum, viam, conſuetudinem, admiſſio-
nem penetrandi incerebrum, per menin-
ges, cranium, &c. non habet. Nunquam
enim excremento locus aut jus eſt depo-
ſiti: Tripano enim quotidie opus foret
non minus pro catarrho, quàm pro pure.
30. Sed cur catarrhus defluere ceſſat, mox
eradicato dente? An enim, quia viarum
oblitus? At ſi materia inferne ſuppedita-
tur, quorſum hæc quæſo fluet? vel qua
parte decumbet, quæ antea intrare ſolita
eſt per exilia foramina, quibus nervi, tam
internum quàm externum, tamque ſupe-
rum quam inferum utriuſque mandibulæ
latus ſubintrant? An forte, evulſo dente,
ſtomachus ceſſabit, vel non audebit am-
plius dare vapores,& materiam catarrhis?
An evulſo dente ſimul effluit cum cruore
omnis catarrhorum, etiam futurorum ma-
teria? Vel, an obturata cavea dentis, per
confeſtim ſubnatam carnem, nec dato exi-
tu foras, ceſſabit proin catarrhus? At non
quærebat catarrhus exitum, per duriſſi-
mum dentem. Cur enim in finitimis oris,
non ſuſcitabit neceſſarium apoſtema? Cur
ad alium dentem, ſæpè uno evulſo, de-
ſcendet? An canalis mutatur uno evulſo?
neſcitque amplius defluere in nervum ſal-
tem dentis evulſi, & in carnem ſubnatam?
faciliuſque ſibi iter trans dentem, quàm
ſuccreſcentem ab evulſione carnem, putat?
Quidni viam quam paravit, tenet? & an-
tequam ſuccreſcat caro, iſthac ſibi exitum
ſervat? miſerè ſanè deluditur per chirur-
gum iſte, qui putans in dentem defluere,
illumque ſublatum reperiens, cogeretur
eadem via redire ad partem nobilem, quam
carnificet in Chirurgi vindictam. Deus
ergò non dolet ex catarrho: ſed vel de-
tecta gingiva, nimiùm ſenſilis factus: vel
aliàs, malè digeſta ultimi alimenti ſui ma-
teria, circa radicem dentis putreſcit. Hinc
31. dolor. In hoc nempe differt digeſtio den-
tis, unguiſque à digeſtione aliarum par-
tium: quod hæc fiat in culinis ſibi inter-
nis, illa verò, in culinis radici illorum con-
32. tiguis. Quod autem catarrhus ad interna,
ſtomachum, pulmonem, jecur, renes,
veſicam, venas, arterias, muſculos & ner-
vos non deſcendat, Partim jam in com-
muni, ſublata fictaque Catarrhi mate-
ria, via, à fiendi modo, ſatis conſtat: par-
timque quod è capite, inprimis ad ſto-
machum, nil invitis nobis, decidere poſſit,
quin exſcreatione ejici queat. Muccum
enim è capite deſcendentem, nonniſi in-
cauti deglutiunt. Nec eſt Catarrhus il-
lius intentionis, ut exſpectet ſomnum,
quo incautum opprimat. Fabulæ faceſ-
ſant in medendo.

Quicquid igitur à capite deorſum ad 33.
fauces ruit, eſt muccus naturalis, vel alte-
ratus, juxta Cuſtodis indiſpoſitiones. Sed
is muccus, tota excrementi ſpecie, alienus
eſt ab expectorato per tuſſim ſputo. Quid
enim ſibi vult Scholarum inadvertentia?
qua ſcilicet jubent, inſpicienda ſputa per
tuſſim rejecta, an aquea, ſpumoſa, clara,
liquida, alba, concreta, flava, cinerea-
ve ſint? an rotunda vel decurrentia, &c.
Cur inquam indè augurari jubent pe-
ctoris diſpoſitiones, ſive pulmonis affe-
ctus, ſi ſint ſputa ipſa capitis excremen-
ta deflua, ſive Catarrhi? Sic nimirum
rheuma, oſſis ethmoidis ſive ſpongioſi,
aliqualem conſtipationem à mucco con-
ſequens, crudo & aquoſo madet mucco,
eò quod natura mittat eò capioſum la-
ticem, ad ablutionem illius obſtruentis.
Etenim ſi materia hujus è ſtomacho ad-
ferretur, cur obſtipato oſſe ſpongiæ, ſto-
machus vaporibus inſanit ſanus? quo-
modo vapores iſti, paulò ſupra palatum
condenſati, ad frontem, juxta organum
odoratus, ad eluendum noxam, ab oſ-
ſe ſibi præfixo, in ſpecie aquæ ſalſæ,
devenient? Undenam vapores inſipidi,
atque inſontes, tantum ſuo tranſitu de-
ſument ſalis, quod liquefaciant, ſecum-
que deorſum præcipitent, ut ſua acri-
monia non raras anginas, aliaſque
faucium phlogoſes, ſuſcitent? Cur ma- 34.
teria è ſtomacho ſublata, & ſola in a-
quam condenſatione (quippe quæ per
mecha-

mechanicam probata eſt, neceſſariò inſi-
34. pida) à ſeipſo prius vapore mutata, decidens in ſtomachum, tantas illi faciet moleſtias, quæ paulo ante, cum reliquo chylo, eidem erat grata? Unde iſti hæc hoſtilitas? An enim à cerebro, viſcere principe, vitalibus initiis divite? At ſi vapor tetigerit ſaltem infimam cerebri planitiem (ut ajunt) & mox inde confeſtim, atque ad guttæ completam magnitudinem devenerit, decidat, cumque non poſſit eſſe tertius alter, qui unamquamque guttam detineat: non ergo à paucula illa mora, non à contagio malignæ partis, nec demum à ſuſcepto ibidem ſemine nocuæ illius materiæ erit perverſitas: niſi forte oſtenderint, præter vaporis condenſationem in guttas aquæ, aliquid aliud interceſſiſſe. Quod hactenus neglexerunt
35. probare. At quandoquidem plurima ubique commenta, de catarrhoſis & pulmonariis defectibus, in ingentia volumina, concilia, diſpenſationesque ſurrexerunt. Mei muneris eſt oſtendiſſe, à Scholis nil unquam negligentius, ſtolidius, & perniciosius edoctum. Eò quod nullum peccatum minoris hactenus fecerint, quàm homicidium, incuria patratum, modò terra culpam tegat, & excuſentur per tradita axiomata, homicidæ. Atqui inde conſideravi dæmonium Moloch Cathedris præſidere, & Catarrhis mundum hactenus dementaſſe. Quibus materia, nativitas, locus, efficiens, fiendi modus, capſa continens, iter, & colligationum ſocietas, ſimul deficiunt, & falſo ſunt. Ideoque hæc, non niſi antiquus ſerpens, mendacii pater, docuit hactenus, in mortalium perniciem: Enimvero quicquid è capite manat, muccus eſt, & merum excrementum, non autem è ſtomacho eò deductum.
36. Muccus eſt albus, craſſus, & viſcidus, bene conſtituto Cuſtode cerebri: ſed ejuſdem revolutis, & perperam affectis poteſtatibus; muccus eſt aquoſus, acutus, ſalſus, aſper, flavus, tenax, &c. & decurrit, qua ſibi via magis apta, è pelvi, ſive ſui in fundibulo, patet. Non enim qui Coryzæ 37.
initio ſtillat aquæ formis, merus muccus eſt: ſed ſalſus latex, quo natura conatur eluere, quod oſſi ſpongioſo, cerebri finitimo, inſedit ut hoſtis peregrinus, pro-ut dixi. Deinde, quod declinanti Coryzæ defluit flavum, & viſcidum, non eſt idem, qui prius latex, nec ibidem tantiſper detentus, & inſpiſſatus, (ut tamen Scholæ docent) cum alioqui totum cranium, cerebro licet vacuum, tanto excremento in capſam vix ſufficeret. Creatur nempe in momenta novus ejuſmodi muccus, à ſano longè diverſus colore, fœtore, viſciditate, & acrimonia. Ridiculum porro, hunc putidum muccum, jam coctum, & à priori latice inſpiſſatum, dici: qui denuo ſuccreſcit, vitio alieno. Quod autem initio Coryzæ ſit latex, liquet: nam mox à biduo alvus ſiccior, & parcior urina. Denique latex ille, tepidè evaporatus, vix habet unde muccеſcat, quantumcunque mucci latex ſecum defert, tantundem mucilaginis habet, nec amplius. Ut ut eſt, & quicquid 38.
id eſt, quod è cerebro deorſum ad fauces defluit, ejus nè unica quidem gutta ad pulmonem intrat, quin prius ſuffocationis metum, ad quamlibet guttam ſuſcitarèt. Siquidem ſi unica aquæ gutta, incautè deglutiendo, in laryngem decidens, præfocationis metum potanti incutiat, quid non faceret tanta mucci copia, quæ pelves parvo ſubinde ſpatio implet? Devium enim eſt, quod paucarum horarum ſomnus, integras mucco pelves, in pulmonem ſine ſenſu deferat, citraque præfocationis metum intrent. Pridem enim ſub Tyrocinio deluſus à Scholis, hujuſmodi ægros ſic collocavi, ut inter pulvinaria, in vultum dormirent, ſperans, per nares muccum delapſurum, qui in pulmonem alias laberetur, atque hactenus à catarrhi effectu immunitatem ſperabam. Sed ſubſequens mane, per exſcreationes meam irriſit inſcitiam. Tum enim exploravi orthopnœam, quæ recta cervice ſpirantes collocat, parum morari doctrinam catarrhi,

tarrhi, eamque ut frivolam convincere. Cum ſupino atque horizontali decubitu ſtrangularentur, quo tamen antecedens catarrhi materia præcideretur. Quapropter cœpi animadvertere, quodlibet membrum malè affectum, nedum plurimum excrementi ſui; ſed etiam adverſi, fabricare. Sic namque oculo diverſimode affe-
39. cto, plurima ſanies & lacryma acris emanant: faucibus quoque per anginam præcluſis, è lingua filum viſcidum continuò propendet. Hinc itaque credidi, pulmonem aliorum membrorum legi teneri; adeo, ut quoties irritatus, læſus, punctus, injuria aeris, aut per endimicum Gas oppetitus, oppreſſus, aut affectus eſſet; pareret diverſa tædii ſui teſtimonia, proprio errore; non quod proinde, illa excrementa tam ſontia, à cerebro (plerumque ſano) labantur inſenſiliter, intra aſperæ arteriæ exiles conductus. Tunc demum mirari cœpi, quod Scholæ viderent quidem in Coryza proprium degenerare, & imitari excrementum capitis: nec interim ratæ ſint, id pulmoni, æquè ac cæteris membris, accidere poſſe. Sic quicquid è pulmone effertur, id totum cerebro tribuendum; idque decidere, (ridiculum) in aſperam arteriam ſine ſenſu, & in decurſus exſilio ſenſim decoqui, ut plurimum citra anhelationem, ibidem usque in maturationem detineri. Cum ſubinde uno menſe plus ejiciatur per tuſſim, quàm ſit ampla tota thoracis capacitas. Flava atque cinerea tabidorum ſputa igitur, vegetatricis in pulmone errores ſunt, & cruor degeneratus, quem ideo totius
40. macies ſubſequitur. Quare fruſtranea & deploranda adhibentur remedia cephalica: vani ſunt potus refrigerantis ptiſanæ, loch, ſyrupi, & quicquid deglutiendo deſcendit in ſtomachum. Utpote quod in itinere multoties formaliter mutatur, antequam ad affectam partem deveniat.
41. Quid enim ſtultius, quàm Indicas radices potandas exhibere ad Catarrhorum ſiccationem? quid enim Chyna, Zarza, aut Guajacum ſiccabunt, in forma aquæ pota? quid enim exſiccabunt, quod exſiccatum ſeipſo liquido non eſſet pernicioſius? Cur 42.
ad exſiccationem appellant, quæ remedio, ne fierent, inhibitivo dumtaxat opus habent? quæque cum facta ſint, non exſiccanda, ſed ejicienda poſtulant? Cur ubique Scholæ ad effectus reſpiciunt, & non ad radices? Quid ſi ejuſmodi peregrina ac barbara remedia ſudorem cieant, & laticem cum ægri detrimento minuant, an proinde ad radicem itum? parca ſiquidem nutritione, atque copioſo ſudore, cruorem minuunt primariò, ac ſecundariò maciem cum debilitate cauſant. Quod falſo Scholæ traduxere in ſuperfluorum exſiccationem, Putantes cruoris competentem quantitatem, & excrementi morboſi generationem, ejusque expulſionem, uno exſiccationis ſynonymo comprehendere. An enim propterea indiſpoſitio, & commutator Vulcanus, qui in pulmone de bono cruore ſputa parit tabida, ſuperabitur? dormiet? minuetur? miteſcetq;? deſiſtet? qui Vulcanus interim ſub extrema Maraſmi macie, nequicquam de ſuo furore remittit. Averte Deus bone ſtragẽ, 43.
quam ignara Paganorũ Schola & turba in lucellum inhians, patrat. Tollẽda eſt morboſa duntaxat impreſſio erronea (quam voco Corruptorem pulmoni internum) quæ membranas venarum, aſperæ arteriæ cartilagines, atque pulmonem integrum, ſuo alimento deplet, & in varias ſordes inceſſanter ac continuo filo transmutat. Quod ſi autem ſputum cruentum præceſſit, ulcusque ſit præſens, diſce parare pharmaca, quibus Paracelſus tabem curavit. Oretenus inquam ſumtis, cancrum & eſtiomena quævis ſanantia, quod eſt ulcus pulmonis curaſſe. Quicquid enim ulcus femoris aut pedis ſuo potu ſanat: quidni etiam idem in pulmone faciat! Sed quid agent Scholæ? ignorant cauſas, ignorant remedia, & ſuſpenſo naſo irrident mercurium diaphoreticum, dulcem inſtar mellis, & fixum: & Lili tincturam volatilem.

Itemque lac, ſive elementum perlarum. Etenim, niſi univerſaliter totum corpus tingatur ſuper eminenti balſamo, nunquam interna ſolidantur ulcera. Pulmo enim primò ſeneſcens, primùm moriens, à minitata morte difficillimè recuperat, reſilitivè, atque vulgi proinde ſpernit remedia.

44. Quocirca Scholarum continuatus ſuccedit error, quæ citius, quàm in luridis ſuis pharmacis defectum agnoſcant, naturam defectuum, ejuſque glorioſiſſimum Authorem ſomnolentæ obmiſſionis accuſant. Decernunt nimirum quatuor pulmonis lobos, inſtar follium, quo ad vivitur, inceſſanter diduci, & comprimi, pro uſu anhelitus, adeo ut flatus, ſive inſpiratus aer, dumtaxat intra pulmonem trahatur, neque ad cavum thoracis pertingat ulterius. Quod ſanè in ſanando non inſontem inſcitiam dedit. Pro-ut & Medentis ludicrum ſubterfugium. Conantur namque inceſſata, atque inexcuſabili dilatationis & compreſſionis neceſſitate, ſive pulmonis irrequieto motu, excuſare ſibi impoſſibiles ulcerum, Tabis, ac cæterorum miſerias. Ah! quaſi de cætero cancrum ulceratum, quietamque fiſtulam, ani vel oculorum, pro lubitu curarent!

45. Cui errori ſic vado obviam: In aere obvolitat tenuis pulviſculus atomorum; neceſſitate autem continua, trahimus anhelitum, cum pulverulentis atomis: ideoque & mox totus thorax oppleretur luto, niſi pulmonem haberemus, cujus in anfractibus affigerentur præfati pulveris atomi, atque hactenus pulmo non aliàs ſuis ſe excrementis deſarcinat, niſi per ſcreationem, ut conceptus nimirum pulvis, una cum quotidiano excremento pulmonum, irretitus efferatur. Uſus eſt ſanè, qui à Scholis fuit neglectus, unanimiter pulmonem pervium negantibus. Pilus quidem in naribus, fibram omnem in aere volitantem detinet, arcetque ne intro trahatur: multiplex deinde cannarum aſperæ arteriæ diductio facit, quo minus tenuior alioqui pollen penitus vadat. Porrò A. ut conſtet pulmonem eſſe prorſus immotum, nedum ex uſu jam patefacto, id ſat liquet: ſed inſuper multo magis, quod B. pulmonis ſubſtantia ſit diductionis & compreſſionis prorſus incapax. Itaque eatenus avium pulmo (volucri atque nobis, inſerviens iiſdem uſibus) qua coſtis firmiter annexus, omnem follium dilatationem & compreſſionem reſpuit. Denique pulmo conſtat tribus vaſis adæquatè per totum diſperſis (una nempe arteriali, arteria venali, ac aſpera arteria) circum affuſo cruoris parenchymate, & membrana tanquam toga. Tria autem vaſa ſunt canales, æqualiter per totum diducti, quorum duo priores ſunt ſanguine repleti, adeoque incapaces, ut intra ſe novum aera inſpiratum recondant. Tertius verò canalis ſemper patet, aere repletus, ideoque & incapax alterius novi & inſpirati aeris, niſi contentus aer ceſſerit advenæ, in thoracem intraverit, adeoque tertius ille canalis ſit perforatus, unà cum membrana pulmonem veſtiente. Eſt namque hic tertius canalis, annulis cartilagineis, ſibique invicem contiguis, ſemper diſtentus, & patens, non ſecus atque ipſæmet aſperæ arteriæ truncus. Quarta autem viſceris pars, eſt caro ejus parenchymatica, aeris adventantis æquè incapax. Quinta tandem eſt membranula, ſive tunica pulmonis. Itaque horum nihil capax eſt novi aeris, nihil anhelitus novi ſuſceptivum, nihilque quod dilatationem atque compreſſionem ſuſtinere poſſit, vel motum. Mirum ſanè, quanto nihilominus ſopore ſtertant Scholæ, quod ſingula jam dicta ſciant, & admittant, nondum tamen ceſſent docere adhuc hodie, pulmonem follis inſtar continuò agitari motu. E. Porrò tertium vaſorum, ſive prædictorum canalium, (conceſſo adhuc) quod non aere eſſet plenum, ſed plani omni prorſus aere vacuum: à reſpiratione (cum tamen pateat alioqui, nec in ſe concidere valeat, inſtar veſicæ, annulorum vetante id cartilagine) ſaltem tantundem dumtaxat aeris in.

in ſe conciperet novi, quanta eſſet alioqui viſceris pars. Verumtamen cum ad lubitum, unica vice pars aeris inſpiremus, quam totus pulmo ſit amplus. Neceſſe eſt omninò, aerem non ſaltem inſpirari in canales aſperæ arteriæ, ad concidendum & dilatandum alias impotentes: ſed ab his F. intrò pergere in pectoris cavitatem. Denique, ſi cui muſculi intercoſtales per pugionem terebrentur, mox vulnus penetraſſe proditur: nam flatu extinguit flammam candelæ. Sin autem deindè vulnus claudatur inſpirando, & exſpirandò aperiatur iterato, ſemper candelę lumen efflat. Quod fieri eſt impoſſibile, niſi ductus inſpiratusque aer, trans pulmonem, in thoracem pergat. Et per conſequens, ſit pulmo quietus. Maximè quod in pectore duplex ſit mediaſtinum, ſive membrana interſtititia à ſummo ad imum thoracis, cordis tutandi cauſa, ab aeris injuriis. Quod mediaſtinum, thoracis dexterum à ſiniſtris dirimit. G. Liquet ergò mechanica neceſſitate, anhelitum rectà in thoracem ferri; trans pulmonem, adeóque & hunc quieſcere. Quod æquè manifeſtè per pleuritidis expectorationes eſt obvium. Quippe per tuſſim rejiciuntur, quæ prius in coſtis, & pectoris cavo, erant extravenata, & putrefacta. Oportet itaque membranam pulmonis eſſe valdè patulam; quæ cruori & puri tranſmittendo ſufficiat. Hæc vident, ſciunt, fatentur, & ſcribunt Scholæ: negant tamen, anhelitum extra pulmonem, in thoracem difflari: ſed ipſum pulmonem, neceſſariò follium inſtar agitari. Concedunt equidem pulmonem poros habere, per quos cruor & pus in pleuritide ſorbentur: nolunt tamen aerem per eoſdem poros tranſmitti in thoracem: ſed ipſum pulmonem inſtar follium agitari, æquè pertinaciter jubent. Neque mirum. Eò quod non niſi cadavera (quibus pori illius membranæ per mortem clauduntur) meditentur, tam facta quam facienda. Nam & idem nervis opticis, ſpinali medullæ, interſtitio cordis, & oſculis venarum ad inteſtina, contingit.

Pulmo brutorum ſupernatat aquis, quibus bullitur integer, at fruſtratim diſſectus, ſidit, quia aere eſt impleta aſpera arteria. Quorſum (per impertinens ſit additum) ſi aqua bulliens acceſſum non habeat, dum elixatur: quomodo catarrhus eò aditum nanciſcetur. Per mechanicam idem. Effla H. anhelitum è pectore, quantum potes; metire filo, coſtarum circumferentiam: tum rurſus, quantum potes, inſpira aerem, atq; iterum metire: Reperies per cubum, plus aeris attractum, quàm ad magnitudinem pulmonis humani. Quantò magis, quod I. magna pars anhelitus hanc fallat menſuram. Nimirum quantum diaphragma deorſum tetenderit ſtomachum. Experire ergò iterum. Attrahe anhelitum, quantum potes, & inſpira in veſicam, & reperies idem quod ante: aeremque inſpiratum excedere integri pulmonis magnitudinē. Interim memento, poſt omnem exſpi- K. rationem, adhuc canales aſperæ arteriæ, apertos ſuis annulis manſiſſe, & aere adhuc, ut antè, repletos. Indubium eſt, quin pectus & venter, inſpiratò aere intumeſcat: quod ſi ergo pulmo extendi poſſit, (quod nullatenus) at ſaltem non ad ſubdecuplum, quantum thorax extenditur, eſſet locando aeri inſpirato. Ergo motus thoracis arguit motum pulmonis non neceſſarium. Quod ſi pulmo totum pecto- L. ris cavum impleret (quod manifeſtè non) rationi conſonum eſſet, quod coſtarum elevatio pulmonem dilatare poſſet: ſed cum aer dilatationem & compreſſionem ſuſtineat (ut dici ſolet) ergo coſtarum elevatio non traheret adæquatum aerem. Imò cum iſta attractio adhuc eſſet violenta (timore vacui nimirum) naturali atque vitali motui adverſa; ſequitur etiam motum coſtarum non eſſe inſtitutum ad dilatandum pulmonem. Cumque pulmo nec in ſe, nec aliundè, motus ſui habeat principium ullum, niſi à motu coſtarum (juxta Scholas.) Sequitur etiam, pulmonem nullo motore moveri; ſed planè ſemper quieſcere.

M. Quæ eſt enim major fatuitas, quàm fateri, omnes aſperæ arteriæ ramulos, cartilagineorum annulorum contextu apertos; & tamen docere omnes eoſdem ramulos, attracto inſuper novo aere, ſemper ampliari,
N. diduci & comprimi? Tandem Scholæ docent, diaphragma nobis ad ordinarium ſpirandi uſum ſufficere: attamen ejus officio, muſculos intercoſtales ſubſtituunt. Tum inſuper non rarus eſt ructus è ſtomacho, qui odores in pulmonem hauſtos exprimunt. Ergo pulmo & diaphragma ſunt membra perſpirabilia. Deplorandum ſanè tam noxiis negligentiis, atque ludibriis puerilibus, inſudatum in Scholis. Siquidem ſi ſupino decubitu, unam manum ſuper abdomen, alteram verò ſuper coſtas poſueris; moderatum verò, ſive incoactum anhelitum duxeris: ſenties tum facile, ſolos muſculos abdominis operatos fuiſſe. Ventre nimirum ſublato, diaphragma deorſum trahi, &
O. conſequenter, tantundem Abdominis cavum ampliari, quantum diaphragmatis planum, (in ſe laxum) ſive diameter, minor eſt ſemicirculo ſui, deorſum tracti, ac tanto amplius, quanta & plani diaphragmatis ductilis laxitas. Imò ſi ſtricta zona coſtas cinxeris, atque præfatum anhelitum duxeris: ſenties ventrem attolli, & deprimi, coſtis prorſus immotis. Et per conſequens, pulmonem, etſi alias mobilem (quod non) toto tamen die ſic poſſe
P. quieſcere. Sed in ſuſpirio, oſcitatione, ſternutatione, & forti anhelatione ſentiuntur (nec enim antè) muſculi intercoſtales ſuo quoque vicariatus, & adminiculi fungi officio. Sunt namque coſtæ ſemicirculi deorſum propendentes, quos muſculi intercoſtales ſinguli ſingulos ſur-
Q. ſum attrahunt. Hactenus quoque majores fiunt attollendo, quatenus tum fiunt rotundiores, & ſic pectoris cavitatem am-
R. pliant. Sic nempe recta tantùm cervice reſpirantes, alas & humeros in ſubſidium flatus diducunt, manus utrimque, ad elevandos humeros, ſedilibus premunt, ut pectoris cavum augeatur, ac majori tubere diaphragma deorſum promineat. Uxor Patritii, enitendo prolem, (prodi- S.
bat nempe in lucem natibus ſuis antrorſum) fregit atque laceravit ſibi pleuram, inter 7 & 8 coſtam, abſque ſenſu (major enim dolor obfuſcat minorem) apoſtemate, &c. Mox à diebus puerperii, ſenſit quoties comprimeret anhelitum, canendo, vel aſſellando, ſi thoracem exuiſſet, confeſtim protuberare ingentem tumorem, flatulentum, qui digito prementi cederet, atque intrò dimiſſo anhelitu properabat. Adeoque deinceps, non niſi ſtricto thorace, dormivit. Undè liquido con- T.
ſtat, anhelitum per pulmonem rectà duci in thoracem. Quod & in muliere principe ſimiliter notavi, quæ à partu ſibi retinuerat, quod quoties anhelitum comprimeret, alterum gutteris latus inſtar veſicæ tumidum nobis oſtendit. Tum quoque V.
huc facit, quod Pulmoniacos, itemque difficulter ſpirantes attentè conſideraverim, ac comperi plerumque illos laterum uno cubare felicius, atque altero vix reſpirare poſſe. Etenim indubium eſt, quin iſtud vitium ſit ipſius pulmonis; quodque Pulmonis prono latere (id eſt enim cui tum æger incumbit) quaque parte tum coſtalem membranam tangit, pori ſint conſtipati, quibus aliàs reſpirare ſolet: quod etiam ſupini tum lateris lobus, uterque pulmonis, ſint pori morboſè obſtructi, ſi non omnes, ſaltem pro magna parte, idque metiendum à proportione deficientis anhelitus. Quo argumento manifeſtum eſt, pulmonem non attolli, & concidere inſtar follis: ſed poris pervium, per quos aer ad & extra thoracem perfluus, ejus diducti, vel contracti, amplitudini æquatus reſpondet. Hinc nempe erecti, quàm jacentes reſpirant melius. Eo quod pulmo pendulus, undequaque poros liberos habet, qui non vitio oppilationis ſuccubuere. Error ergò Scholarum 48.
eſt, quod doceant diaphragma eſſe membrum pulmonis motivum unicum, adeoq; pro-

proprium, & principiativum efficiens organum anhelitus. Nimirum, quod dum diaphragma ſe in ſui centrum contrahit, faciat exſpirationem: & quantum hanc contractione laxat, tantundem inſpiremus. 1. Etenim cum omnis motus voluntarius executivè fiat per muſculum, retracta cauda ad ſui caput, jam diaphragma, primus, heteroclitus, & principaliſſimus muſculus erit, ſuique caput erit in medio, ſive centro ſui. 2. Quod ſi ergo diaphragma ſit organum primariò exſecutivum motus, etiam ceſſante abdomine, & coſtis; diaphragma per ſe moliretur motum. Quod falſum. 3. Imo muſculi abdominis, qui ordinarii ſunt muſculi, non movebunt: ſed movebuntur à diaphragmate. 4. Sufficeret ergo huic muneri, ſua ventri carnoſa membrana, ac fruſtra illi muſculi facti eſſent. 5. Denique cum omne organum voluntarii motus, trahat movendo; pectus deberet tractu diaphragmatis intrò trahi, & figuram clepſydræ foris circa diaphragma exhibere. 6. Imo exſpiratio non eſſet quies à motu; ſed ipſe motus diaphragmatis contracti. 7. Adeoque exſpiratio etiam in ſanis, ſemper eſſet difficilior inſpiratione. Cum 8. inſpiratio non eſſet motus: ſed relaxatio, ſive quies contracti diaphragmatis.

49. Undè concludo, 1. Uſum diaphragmatis hactenus ſtetiſſe incognitum. 2. Uſum quoque pulmonis latuiſſe. 3. Modum fiendi anhelitus fuiſſe incognitum. 4. Organa prima & principalia anhelitus fuiſſe incognita. 5. Pro modeſta anhelitus reſpiratione, & exſpiratione, ſufficere ſolos abdominis muſculos. 6. Quod Pulmo non moveatur unquam; quodque pro cribro inſerviat, ut aer purus in thoracem ſubeat. 7. Quod difficultas ſanandorum defectuum pulmonis non conſiſtat, eo quod ſit quietis impatiens, & hactenus remedia reſpuat: ſed quod extremis orificiis obſeſſis, & obſtructis, in poſterum ſpe deſtituantur, à vulgaribus remediis exſpectata. Cum eo, recta nil præter aërem deferatur, & quod aer præ occluſione infera ſit præpeditus, ergo & intercluſus, Itemque tandem magis exſiccat oppilantes mucilagines, juxta quas alia ſuſcitantur producta, quæ dierum tandem numero, ariditatem, acrimoniam ac malignitatem aſſument. Undè affectus ſuſpirioſi, vomica, vaſorum exeſio, ſputum ſanguinis, ulcus, tabes, & mors. Supponamus enim, mille orificiis arteriæ aſperæ, omnem aerem deportari ordinario in thoracem, & totidem ſanitati ſatis eſſe, ſi ergò centum illorum ſint conſtipata, tunc ille homo, celeri motui diuturno, vel adſcenſioni, decima parte erit impar, & ſuſpirioſus. Hinc ergo patet, cur ſyrupi, illinctusque, cum ad loca 50.
affecta non pertingunt, ſint fruſtranea remedia. Imo ſi eo attingerent, malum aggravarent. Deindè cur nullus horum defectuum, ſperet medelam, niſi Pyrotechnia pharmacum, in tonum naturæ, graduarit. Præcautiones verò, à catarrhis, 51.
quæ Coriandrum, atque huic ſimilia, à cœna ſumenda jubent, ad vapores, è ſtomacho inhibendos, quanta ſanè ſunt commiſeratione dignæ! Si enim vaporum ortus, ex ſuis cauſis, (humiditate materiæ nempe, & calore loci) & eorundem adſcenſio, eſſent naturales; quid coriandrum efficeret, quo minus ejuſmodi effectus ſuas ſequantur cauſas? An enim coriandrum, aquæ bullienti injectum, efficiet, ne vapores ex aqua fierent, aut adſcenderent? Similia ſunto, quæ pectendo, fricandoque præſcribuntur, ut nimirum non ſerò, ſed manè, non in ſinciput, ſed verſus occiput, catarrhi ducantur. Nugæ enim aniles utramque clauſere medendi januam, quia cauſæ morborum latuerunt, nec iis inquirendis hactenus magnoperè ſit inſudatum. Quàm frivola eſt enim 52.
Galeni doctrina, quinque libris de tuenda valetudine? quæ tota balneo, frictionibus, atque Apoteraxia celebris! & quamvis in omnibus ac ubique egeſtatem Galeni ſim commiſeratus, in nullo tamen manifeſtius ingenium ejus depræhendi,

quàm ubi diſtinctiones frictionum,in longum,transverſum, obliquum, & circulum tanquam Necromanticorum ceremonias, indictione pœnæ capitalis obſervandas, ſtricta ſub obedientia, ſeriò præſcribit. Sic namque mundus,à Medentum cunis, in catochum actus, ſtupore paganico ob-
53. lectatus, velut titillando obriſit. Pauciores enim primis quinque ſeculis, Romæ morbi erant,& pauciora cadavera, mitiores quoque morbi, quàm poſtquam devicta Græcia,triumphaſſet. Quod omnes Europæi, quibus ratus adhuc aut nullus eſt Medicus, libenter confirmabunt. Seriò enim mirantur Scholæ vaſtam mucci molem, per Colocinthida exploſam, attamen nil minuiſſe pulmoniacorum ſputa : adeoque cum antecedentem catarrhi cauſam ſe inveniſſe gauderent, ſtupefacti tamen in effectu luxantium, noluerunt axiomatum pituitoſorum falſitatem agnoſcere. Plus enim Colocinthis, Scammonea,elaterium,&c. uno die corpus exſiccat:quàm potus Chynæ tribus mẽſibus. Quid ergo ſperandum in Chyna, ubi fruſtra vobis ſunt ſolutiva ? & horridus horum uſus ? Quocirca antecedentium doctrinis inhærentes Scholæ,ſtatuerunt tandem nil altius indagandum ; at curandum, juxta antiqua ac trita artis theoremata, & utrimque aliter res ſemper ceſſerit in praxi, nihilque ſuis regulis cernerent reſpondere, ſub torpore impoſſibilitatis,velum tamen obtenderunt ſuæ ignorantiæ tam atroci, miſeroſque ægros ſuſpenſos manere calamitatibus & evacuationibus maluerunt, quàm quod aliquid ſuper ærumnis proximorum cogitarent. Ac ſanè tot incogitantiarum, abſurditatumque myriades non manſiſſent in Scholis,viris inquam tam acutis, probis, ſagacibus,& exercitatis, (quorum ego me minimum lubens fateor) ſi tantillum ſemel ab axiomatibus paganorum recedere voluiſſent. Obſidentur inquam ab hoſte primitivæ veritatis, qui illos vel arrogantiâ, vel incuriâ, vel atrocitate,vel avaritia, vel pigritiâ, vel ſtupiditate, vel tandem reſipiſcentiæ verecundiâ ſibi devinctos tenet. Bone Jeſu! quando tandem è Scholis,hoc dæmonium tolles ? quando tandem erit malorum iſtorum cumulus & maturitas, ut tantam cæcitatem, & mortalium cladem, tuæ veritatis lumine auferas ? Reſpondes, remedium non eſſe oppugnanti agnitam veritatem. Igitur,

Iuſte Deus, juſtiſſima ſunt quæcunq; probâris.
Tu pietatis fons, immotaque Regula veri.
Sed quia noluimus tua ſancta faceſſere juſſa,
Facti præda ſumus ſtolidi ludibria vulgi.

Sunt enim Anatomici, qui vivum canem diſſecuerunt, & dum ad laryngem eſt deventum, injecerunt oretenus juſculum, 54.
peregrino colore imbutum, ut cernerent, num ejus quicquam ad pulmonem ſubintret. Ac repertum eſt,ejus aliquantillum, aſperæ arteriæ tinxiſſe parietem. Clamarunt ergo,à cerebro in pulmonem,inſenſilem,& ordinarium excrementorum decubitum : ſanxeruntque illinctus,extremum fore Tabis remedium, cum ferantur immediatè ad laryngem, atque inde ad exiles quoſque tubos ejus. Crudele quidem id cani fuit tentamen, at longè crudelius & infelicius mortalibus. Eo quod Scholæ ad ejus ſuaſum, de manu in manum tradiderint,& ſubſcripſerint tam pernicioſis nugis. Nam inprimis quid ſyrupi & illinctus patrarent in ramulis arteriæ aſperæ, præterquam obſtructionum noxam ? quo fine ergò, naturaliter, atque ordinariò eò properarent, aut mitterentur, aut admitterentur ? cum ibidem coqui nequeant, nec in bonum mutari : neque puri,aut muccoribus mederi. Denique ſi hoc fieret ordinariò, ſputa ordinaria ſanorum redolerent putrefacta juſcula, vel ſyrupos illinctos. Et quamquam prima ſubinde ſputa, illinctus referant quandoque : ii non è pulmone, ſed è faucium viciniis veniunt. Neque ideo repetita ſputa amplius illinctus exprimunt, pro ut alioqui repetita ſputa fuligines exſcreant. Tum etiam qui uno veſpere aliquot uncias il-

lingeret, neceſſariò mox abindè nedum Aſthmati, ſed & præfocationi ſuccumberet. Nam pars illinctorum magnam aſperiæ cavitatem impleviſſet. Mirum ſanè Scholas, tam lurido canis experimento ſeductas, non advertiſſe, quod per canis inadvertentiam, in tanto carnificinæ ejulatu, coloratum iſtud juſculum intra laryngem ſit abreptum. Non quod proindè id in ſanis ſit ſolitum, vel in catarrhoſis (ut vocant) obſervatum. Equidem ſi calculoſus reddendo lotium, etiam nolens, anum ſolvat præ dolore, proinde id ſphincteri veſicæ erit proprium, quod ſe laxando, aperiat etiam ordinariò anum? Ob dolorem namque partes ſubinde malè funguntur ſuis muniis, aliasque ſibi vicinas ſecum in errorem abducunt. Potiùs fidendum erat hiſtoriæ, qua quendam ob tenuem plumam, alium verò propter pilum, ſuffocatum fuiſſe ſcribitur. Ut ſciant, pulmonem, rerum peregrinarum nullatenus eſſe ſuſceptivum, ſine notabili noxa & anxietate, quinimo ut ſuſpirioſi, ne quidem tollerent ſuffitus fragrantes (ob rationes, de Blas humano, recitatas) Si itaque ſuffitus opitulantes, pulmoni ſint oneri; quid non erunt illinctus? etſi dentur ad pulmonem poſſe devenire? Idcircò enim quoties quid deglutitur, feriò larynx clauditur epiglottide, formam folii hederæ imitante, ne vel minimum quid ad pulmonem delabatur. Et aliquot ſuffocatos novi, qui uno ſaltem latere epiglottidem non ſat arctè clauſam haberent, ob convulſionem partis unius,

55. vel alterius reſolutionem. Atque in eo Scholarum novus detegitur error. Quod videlicet aſſerant, illinctus ſenſim deglutitos, in pulmonem admitti; non autem illa, quæ affatim citóque deglutiuntur. An ergò canis diſſectus illinxit, & non ſorbuit juſculum herbarum injectum? quorſum enim potandum injecerunt, ſi ſcirent ſolo illinctu viam patere ad pulmonem? At ſtante hypotheſi, quod pulmo omnem omnium rerum peregrinarum ſpernat ſocietatem, præterquam aeris nudi, non fumis ſociati: Sequitur etiam neceſſariò, ſive aliquid illingendo, ſive bibendo ſit deglutitum, eandem ſemper epiglottidis cuſtodis curam agi, eandemque laryngis clauſuram obſervari. Siquidem ibidem non minor quàm vitæ agitatur jactura. Illinctus ergò, & ſyrupi, etſi reddendis ſcreatibus partes glabras faciant, tamen inprimis ſtomacho nocent, & pulmoniacis affectibus ne minimum proſunt abſolutè. At dicunt, ſalivam ſpontaneo lapſu, etiam abſque ſenſu, fluere in laryngem, & illinctus hoc titulo fore opitulatores. At neu- 56.
trum horum ſubſiſtit. Quoniam utut diſponatur cervix, eadem ſemper eſt naturæ cautela, ne quid incautè in laryngem decidat, aut fluat. Viſus eſt nuper Scenicus, manibus inviſus, pedibus atque corpore erectis, bibiſſe vini ſcyphum, habens caput propè terram. Ad Anatomen appello, 57.
& ferulæ manum ſubdo. Sunt enim, quibus dormientibus ingens ex ore ſaliva fluit; qui ſi ſupini dormiant, ſpontè actutum ſe in latus volvunt, vel expergiſcuntur, periculi imminentis pavore territa natura. At ſi quid tum in laryngem ſalivæ per incuriam deciderit, non ceſſat dein tuſſis id ſtatim explodere. Sed quid tandem juverit pulmonem, illinctum ſaccharum, frixo pulmone vulpis cadaveroſo, vel farfaræ ſucco imbutum, ſi pulmo ipſe, peregrinarum omnium rerum horrens, nil niſi per incuriam eadem admiſerit, & confeſtim cum magna anguſtia explodat? An enim iſtud reſtaurandis facultatibus oblæſis ſat erit? An ſic catarrhis radix ſucciditur? Certè quoquò me vertero, non video Scholas oppugnare morbos, niſi fictis gentilium ſomniis in imagine, in effectibus, & à poſteriori. Idq; ob morborum & cauſarum inſcitiam. Sic enim nomen Medici, in comœdorum facetias abiit meritò, quod non cogitent quid agant, quid dicant, quidve ſibi ſit agendum, ut præcepto ſatisfaciant. Eſtote miſericordes, ſicut Pater veſter, qui in cœlis eſt, miſericors eſt. Et, prout S. Bernard. de Clero comedente peccata populi, quate-

quatenus eleemoſynis dumtaxat vivit;non enim Medentes cogitant, an ſatisfaciant mandato, & charitatis exſpectationi, qui comedunt languores & infirmitates populi. Non video autem has Ægypti plagas, in exteriores Scholarum tenebras, eſſe introductas, niſi quod malè imbutæ, non raro affectus offenderint, quibus apparenter, & ſine indagine, Catarrhorum
58. ſcenam attribuerent. Utpote aliquis dolens capite, abindè ſenſit cervicem dolentem, motum difficilem, noctem inſomnem; mox dolor ſe manifeſtavit in lumbis, tradux indè ad femora, dein ſuras, atque pedes deſcendere viſus. Hinc ſurrexit decretum, dolorem, (cum ſit accidens inhærentiæ)non migrare de ſubjecto in aliud, niſi materiale aliquid, è cerebro per vertebrarum muſculos, labentis pronitate, Catarrhi ſordibus locum dederit, etymoque recepto Catarrhi quadret. Hanc Catarrhi perſuaſionem, per Anatomen detecta larva, cognoſci oportet.
59. Enimverò ſi materia dolorifica, è cerebro per cervicem ſucceſſivè ſtillet: ea ſanè vel per ſinus cerebri eò deferetur, vel per cerebrum & meninges, vel inter utramque meningum, vel inter duram meningem, & calvariam, vel tandem inter cranium & cutim. Conſequentia enim valet à ſufficienti enumeratione partium. Atqui non inprimis per utres cerebri, eò quod citra Apoplexiam atque indubiam paralyſin totius id non ſubſiſteret: ſi modo horum morborum ſtet rata Sholarum doctrina. Etenim ſi ſucceſſive, à prioribus, ad quartum ſinum expellatur: Catarrhi materia in medullam ſpinalem,non poteſt non peregrinum iſtud & acre excrementum illam obturare, Apoplexiam dein & paralyſin naſci. Secundò, nequit iſta Catarrhi materia, trans cerebrum ſudando, inter cerebrum & tenuem meningem accumulari, & delabi, ita ut continuam ſervet ſeparationem utraque meninx, ab ipſa medulla ſpinalis nervi: eo quod labens catarrhus divulſionem atque continui ſolutionem pareret, in nervorum radice medullari, per longum ſui. Quod plurimis non caret abſurditatibus. Pariter ſi meningum inter utramque Catarrhus deplueret, eſſet inprimis utraque membranula, quæ loricaret ſpinalem medullam, bina: quod oculus hactenus nondum luſtravit. Eoq; poſito, non poſſet ſaltem muſculorum motum moleſtare, aut dolorem ſcire. Adeoque eſt error in theſi. Eò quod nervus ſit quidem organum delativum imperii voluntatis, at non proindè exſecutivum motus voluntarii. Præcipuè, quod nervulus ſubinde vix excedat groſſitiem duplati fili: inſertusque externe in muſculum, non poſſet ſibi impactus humor catarrhalis, niſi per paralyſin partis inferre, non autem moti muſculi immanes dolores. Denique, ſi inter duram matrem, & calvariam Catarrhus deflueret, docet Anatome, tam adæquatam & anguſtam eſſe nervorum, lateratim per vertebrarum foraminula, egreſſionem, quod nulla ratione detur aditus Catarrho, à ſpinali medulla ad muſculos. Demum ſi concederetur iſti commento locus, ſaltem quæ cauſa eſſet ſucceſſionis, ut humor ſemel lapſus, inter duarum vertebrarum nervulum, remearet ad alios nervos ſucceſſivos? An fortè Catarrhus, tædio unius muſculi affectus, alios deinceps optat deliciarum clientes? Quomodo enim per nervulum exiguum, ſine membri ſtupore, humor catarrhalis defluet? In muſculum inſitione peregrina intrabit uſque ad ejus caudam? inde verò rurſus recedet ad alios muſculos, qui deinceps proniori ſunt loco? Vel ſi novus fingatur Catarrhus ad alias & inferiores partes pari ſucceſſu defluere; quomodo ergo partes ſuperæ videntur à malo immunes? Etenim cum ex eodem fonte cerebro, & per eundem canalem ſpinæ dorſalis medullæ prodiret; cur non potius jam apertam ſemitam ſequitur? ad debilitatam, pronam affectamque partem amplius decumbit, novaque patrat adulteria?

teria? Cur nova quatit,quæritque hoſpitia? An iſte fortè lubitus naturæ, quod meretricio appetitu,novas ſucceſſivè partes infeſtet,& diducat? Tandem quod locus non ſit refugii, pro catarrho decurrenti inter cranium & cautim, & muſculos ſua membrana veſtitos, jam antè diſ-
60. cuſſum eſt. Ergò nulla eſt via,modus,medium, connexio, aut dependentia, quibus catarrhus in veritate ſubſiſtat. Cumque nil materiale decurrat in ejuſmodi affectibus, pro quibus temere catarrhos finxerunt Scholæ: ſciant ergo veritatis amantes, quod quoties in ſpiritum impetus facientem, aura peregrina, odor, fermentum,ſive ſemen exoticum, ſuſcipitur, toties ab Archeo contaminatus ille ſpiritus, à communione vitæ excludatur. Genius autem, ſive indoles ſeminis concepti illius,non minores partes habet, ut etiam ad diſſita potius, quàm ad propinqua loca, mittatur fermento alieno deturpatus ſpiritus. Ut ſuo loco dicetur de Arthritide in duumviratu, & alibi. Sic nempè Mercurius,etiam foris illitus, fauces, linguam,& dentes afficit. Porrò cum hic deturpatus ſpiritus, ad ſuæ miſſionis locum devenerit, confeſtim partis nutrimentum ſuo fermento imbuit, transplantat, atque traducit juxta ideam ſeminis, illudq; ſucceſſivis hauſtis afflatibus, peregrinis diſpoſitionibus, munia digeſtionum ibidem interturbat.Unde copioſam ſupellectilem demum ſuſcitat, ac non rarò impreſſionem ibidem ſpiritui inſito, in vitam ſtigmate durabili characterizat. Hæc in humores fictos primarios,& in defluxionum decubitus, Scholæ ab unico cerebro mendicant. Procul ergo à catarrho ſum, qui materiam, officinas, efficientem, modum fiendi, & defluendi nego; ideoque & cauſas, effectum, ut & ſanationem, longè à
61. catarrhi figmentis ſeparo. Non ergo decumbunt humores ſalſi, acidi,acres,pituitoſi atque bilioſi:ſed quoties deturpatus ſpiritus ad loca tranſiit, primus qui eo accedet, communi eluendi niſu atq; ſtudio, eſt latex: Spiritus enim depravatus exotico contagio, per nervos, arterias, imò & per ipſum corporis habitum fertur: undè cerebrum culpam tulit, ſentiuntque ægri velut decubitum humoris deflui: & quia latex, per venas eo deputatur, non ut cauſa primitiva mali (quamquam per accidens non raro malum foveat diutius) ſed in ſublevamen, & ablutionem:Ideo adhuc dubiæ manſerunt Scholæ, an Catarrhi è capite per nervos vel inter cutim; an verò per venas, è jecore dimitterentur ſaltem in podagricis. Itaque non ex fonte, vel cataracta fluunt pituita & bilis Scholarum, quaſi caput horum unica cloaca eſſet. Deindè nec ob ſitum proniorem procumbunt, vel ob viarum facilitatem. Siquidem ut in cadavere nulli ſunt ejuſmodi defectus, ſed in vivis dumtaxat: Ita quicquid horum fit, ab impetum faciente, & initio vitali, procedit. In cujus œconomia non eſt difficilior adſcenſus ſuperus, quàm deſcenſus inferus. Cum nihil horum in vivis fluat ſuo gravitatis motu: at quidem dirigatur miſſum, ad certos ſui terminos. Fit & non rarò, quod latex, peregrino ſale contaminatus,ſpiritum deinde inficiat,ut proindè ſemper non ab externa aëris injuria, vel à propria intus genita contagii aura,ſpiritus alienetur:quinimo à latice (utpote minùs vivo) thymoſin ſibi aſſumat ſuſcitatus. Comitaturque latex, tam præfata aciditate, quàm quantitate moleſtus, ut miles importunus, invito hoſpite ſubintrat. Quocirca thermæ & balnea plures hujuſmodi defectus reconciliant, & æſtuaria: latice nimirum conſumto, ſanitatem reſtituunt, quam Scholarum ſolutiva & exſiccativa.

Vana ergo Catarrhi è ſtomacho ad caput elati hiſtoria,& materia, vani quoque inter muſculos atque cutim defluxus, decubituſque, deplorandaque ignotis cauſis remedia. Vana quoque cauteria, ad revellendos conſumendoſque humores fictos. Vana tandem potuum exſiccantium pharmaca, cum malum à latice, largioriq;

potu, ſaltem occaſionaliter naſcatur. Patet ergo, quàm ſalubris potus ſobrius, latex namque pro ſui inſtituto inſipidus eſſe debebat; aceſcit vero, multo meracis & acidioris vini potu. Suo autem capite
62. debetur laticis hiſtoria, & neceſſitas. Memineris ab aqua omnes concretorum corporum fructus materialiter naſci. Fingamus ergo & laticem inſipidum, mox parvulo ſeminis auxilio aceſcere. Per exemplum. Sub ver enim, è vite vel betula, copioſus exſtillat liquor. Si cortex prope terram lædatur, inſpidum nempe terræ liquorem fundit. Sin autem in caudice, vel ramis vulnus fiat, idem jam ſuccus acidulus eſt. Sic fit in latice, ſui natura inſipido, recipientium contagio, tandem aceſcit, vel alienæ qualitatis hæres fit. Scholæ enim laticem neglexerunt, quia lotium cum latice confuderunt. Sed argumentum ſtolidum, generatum cum materia ex qua, colliquaſſe, quaſi muccus, ſaliva, Aqua intercus, & urina, potus eſſent. Jecur ideo malè affectum, ſi ad ſe laticem revocet; non enim inde lotium parat, ſed œdemata vel anaſarcam: Itaque non ſum ita homo, quod pleuritidem, Odontalgiam, cæteramque furiarum rabiem, non-
63. entia dicam. Scio enim, doleoque illarum nimis ſeria in nos imperia. Morbos quidem ipſos admitto: at Catarrhi cauſas, modum, media, vias, finem, ſive deſtinationes inficior. Cauſas iſtas nego, & indago illas, in quarum ablatione ſanitas conſiſtit. Agnoſco quidem, rupta pulmonis vomica, quemquam confeſtim mori: nego tamen, vomicam eſſe Catarrhum, aut mortem Catarrho imputandam. Multoque acerbius nego, quod vomica è vapore ſtomachi naſcatur. Sic Tabem, non defluxionem in pulmonem nuncupo; ſed interno pulmonis errore ortam ſcio. Concedo podagram, velut ferventi defluente gutta, præſentiri: non tamen Catarrhum admitto, materia, modo, mediis, terminoque fiendi. Pro-ut ſuo capite planius. Latex quoque everrendis culinis dicatus, in ſe quidem inſons eſt: ſed in via, diſſolutorum ſalium copulam admittens, apoſtematum, ulcerum, atque pruriginum varias conſtituit colonias. Nego igitur vapores in caput ferri, qui trans cerebrum, atque meninges terebrent. Nec patior denique, anhelitum, à thorace ad ſtomachum & viſcera directa via ferri (ut alias Paracelſo placuit) Sed tantillum ejus per poros diaphragmatis ſpirare. Neque enim compreſſo anhelitu, quicquam nota dignum, ſubter diaphragma vadit, nec anhelitus loca, quæ ſubter ſeptum ſunt, olet. Pariter neque à ſtomacho, vapores feruntur in caput, niſi per arterias, ſi inebriativi ſint. Quicquid autem vertiginem, deliquia, & id genus alia facit, alterius quàm vaporum, eſt reipubl. cliens. Sic nec ab utero, vapores in caput traducuntur, utut ferina inde capitis dicantur ſymptomata naſci: non enim ea perſpirabilitatis eſt obligatio, quæ alterius Monarchiæ eſt monomachia, quâque guttur ad menti altitudinem aſſurgit, non eſt dicenda vaporum actio: eſt nimirum actio Scholis incognita, quam Regiminis quandoque exponam, cui partes omnes in corpore clientelam debent. Etenim Uteri in totum corpus, non eſt aliud imperium, quàm illud, quo teſtes, gallum à capone; taurum, à bove; & virum ab eunucho diſtinguuntur, figura, ſanguine, carne, corio & animoſitate. At quia 64.
in catarrhoſis putatis affectibus, contaminatus latex ſuum ſortitur dominium aquæ: hinc quotquot Catarrhis adſcribuntur, plerumque ſub noctem exaſperantur, Lunæ nimirum Blas, viciſſitudinum operationes in nobis molitur. Quæ maximè in cerebrum imbelle, vel defectuoſum, Itemque in nervos, atque membranas, ſeſe oſtentant, hæcque futuras tempeſtates præſentiunt ſæpè, ac præaugurantur, ideoque & Torturam noctis appello. Atque utinam hæc præſagiendi ſcientia, non tam caro nobis eſſet divendita, quod doloribus & anxietatibus perſolvi

perſolvi debent. Sæpè enim podagricus,
ſuſpirioſus, imò qui vel callum ſub pede
gerit, in lecto, vel hypocauſto, ſomno
excitus, futuras præſentit temporumpro-
cellas, cœlo atram ſenſim nubem obten-
di, ventorumque propediem mutandos
65. apes. Paracelſus autem voluit Mercu-
rium liquori præſidere alimentario, per
totum corpus, illumque proinde alibi(de
morbis minerabilibus) nomine atque
66. re confundit cum terreſtri luna. Scio
tamen, quod humor imperia ſequatur
ſeminalis partis, cui eſt proximè aſſimi-
landus: neque enim ideò liquida, aſtro-
rum collocutionibus adhuc gaudent,
quamdiu ſpiritui vitæ non ſunt radica-
liter inſita. Hinc enim patet, quod me- 67.
dulla ſit pars corporis homogenea: non
autem liquor ejus. Lunæ quippe ma-
nifeſtè reſpondet & cerebro, cui oſſa pa-
rent. Sic namque quæcunque defluxio-
num nomine ſæviunt, itemque Lues Ve-
neris, contractura, tormina, ſubter Tor-
turam noctis recidunt, quia latici auſcul-
tant, lunæ noſtræ dominio, ſubnoxia ad
Aſtrorum lationem auſcultantia.

VICTUS RATIO.

1. Diætam pro morbis præſcribunt, qui morbos ignorant. 2. Suſpecta eſt Diætetice. 3. Errores aliquot circa victus regulas. 4. Sanatio non ſubeſt Diæteticæ. 5. Opinio Authoris. 6. Objectum Diætetices. 7. Probatio à communi eventu. 8. Fines obliqui. 9. Ab enumeratione partium. 10. Diæta clam accuſat remedii ignorantiam. 11. Juſta pauperum querimonia. 12. Obſervantiæ Authoris. 13. Ludibria Diætetices. 14. Panis non eſt tam cibus quàm obſonium. 15. Cur panis cibis miſcatur. 16. Cardo præcipuus Diætetices. 17. Regula quædam. 18. Cur inſida Diætetices mandata. 19. Theſes Authoris Decem. 20. Quouſque vis parcimoniæ ſe extendat. 21. Maſticationis neceſſitas. 22. Digeſtorum varietates undè. 23. Ptiſanæ examen. 24. Solitæ Authori præcautiones aliquot. 25. Quæſtio de fermento ſtomachi. 26. Digeſtiones præſcribunt Diætæ regulas.

POſtquam abſolviſſem tractatum de digeſtionibus, lubens Morbos in pegma adduxiſſem: ſed abtruncata adhuc pone relinquebatur Actio regiminis, jejuna nimium in Scholis, ipſiusque Duumviratus majeſtas, & ſpiritualis planè radiatio καθ' ὅλον. Quamobrem intertexui tractatum de Anima, ut plenum duumviratui ſuum jus cedat. At nondum adhuc extra ſtomachum abire potui, quin aliqua de diæta meæ opinionis examina, mox duumviratui ſuperadderem. Equidem demonſtrare promiſi Scholas preteriiſſe illa, quorum profeſſionem maximè jactitant: nondum ſcilicet morbum in genere noviſſe, aut per ſpe-
cies indagaſſe, per cauſas vel per condi-
gna remedia tractaſſe. Atque ideo conſe-
quenter ſi qua medentum auxilio ſucceſ-
ſiſſe per conjecturas, ex propria naturæ
bonitate. Quamprimum enim poſt univer- 1.
ſalia præſidia(ſic enim nominant venæſe-
ctionem & purgationem) ſtatim dimidi-
am ſanationis partem, dedere Regimini
victus, & vitæ, quam plerumq; per calo-
res, frigora, & temperantiam horum, in re-
ſpectum Euchymiæ æſtimarunt. Bellè ſanè
victus rationem præſcribent ad obtinen-
dum finem ſibi ignotum, dum in elemen-
torum caloribus & frigoribus volutantur.
Enimvero præter craſſam ignorantiam vi- 2.
ctus ratio mihi ſaltē ſuſpecta dudum fuit,
& viſa miſera quædam medentum impo-
ſtura, ægrorumq; ſervitus, ſub indictione
pœnæ capitalis præſcripta, in ægris credu-
litatem fiduciamque pariens. Nam inpri- 3.
mis quicquid carò venditur, id confeſtim
maximè ſanum laudatur. Et in medica-
mentis aurum foliatum, gemmæ contuſæ,
coccus baphicus, vermis cuchinillo, ſeri-
cum crudum, &c. (fortè enim araneæ, ſi
procul peregrè deferrentur, magno ve-
nales eſſent, ut ſtercus Crocodilia) in
cibis verò, quicquid mangonii ergo lin-
guæ gratum, nec ſtomacho adeo dif-
ficile, id univerſim, ac ſtatim, prædi-
catur euchymum, ſanum, & ſalubre. Qua-
tenus quæ palato maximè arrident, de-
beant eſſe gratiſſima, ac ſaluberrima.

 Ideo-

Ideoque variant hæc juxta palatum Medentum. Nam quod uni ſanum laudatur, ab altero,cui id minus placet,vituperatur. Hoc pacto enim Phaſiani, perdices, ſturni,merulæ, & capones ſaginati, quadrupedibus præferuntur: quamquam hæc una nobiſcum vivum fœtum proferant, & hactenus familiariora ſint nobiſcum, quàm aves, piſces, & inſecta, id eſt, animalia ovipara. Sic quoque piſces ſaxatiles anteponuntur marinis, & panis ſiligineus furfuraceo. Delicatuli enim,culinæ mangonio ſtudent, utque ægris placeant, qui remediis & ſcientia deſtituti, profeſſioni aliàs ſterili, ſeſe emanciparunt, qui enim coquorum didaſculi evadunt. Quàm impigre luſtrant omnia, ut in culinis & tricliniis ſua exerceant imperia, utque videantur omnibus ſedulo prævidiſſe, in ægros tyrannidem exercere parati ſunt. Tanquam ſi cibi & potus graviorum morborum medelæ forent. Profectò me hu-
4. jus partis ſemper inſigniter puduit. Etenim vel ab adoleſcente jam intus augurabar, ſanationes eſſe medicaminum, non autem ciborum effectus. Quapropter ut languidam ciborum operam ſuſpicabar: ita quoque conjeci, ſtrictam victus obedientiam, tam in mandante, quàm obſequente, favore implicitam ignorantiam veri, & adæquati remedii, vel impoſtu-
5. ram. Econtra verò, qui ignem habet,is urere poteſt; & qui cultrum,is ſcindere valet. Sic & qui aptum habet curandi arcanum, is ſanare poteſt, regulas victus ſpernere, ac ſupervacaneam hac in parte Scholarum induſtriam ſive adulationem præterire. Error enim alioqui, qui à victus electione ſupervenire poteſt, præpotenti bonitate remedii facile anticipatur. Nam ſi Hippocr. aſſueta, licet in ſe minus ſalubria, non aſſuetis præferat, nec facile,nec tuto, nec celeriter ab aſſuetis mutanda ſit diæta: quid ergo non cenſendum de aſſuetis electis, optatis, deſideratisque cibis & potibus? utpote qui dictante ſibi intus naturâ, remedium ſæpius præluxiſſe comperta ſunt, magno Medentum pudore, ubi præſertim eum antea vetuiſſent.
Diæta inprimis non tractat de apertè no- 6.
cuis: Non enim diſputatur, an ſanum ſit comedere toxica, vel taſtas ollarum,&c. Imò nec quidem ſiſalubre ſit, ægrum repleri multo cibo, aut potu, etiamſi enchimis. Vel ſi crapula, ebrietas,& vita inordinata ſint actus ſani, & juvamina ad ſervandam,vel recuperandam ſanitatem idonea: ſed Diæta tota occupatur tantum in delectu ciborum, atque potuum. Qui tamen velut nutrimenta indifferentia,conſiſtunt intra limites bonitatis, differuntque tantum in latitudine neutralitatis. Adeoque idcirco Diæteticem, tanquam proditricem ignorantiæ cauſarum, veræ Medicinæ, ac præpollentis remedii, ſemper aſpexi. Quotuſquiſque nimirum eſt 7.
ille, qui repudiatis regulis ſibi præſcriptis, ſæpè non convaluit? Medicus interim, ridente intra dentes inobediente ægro, laudem ſanationis ſuis arrogat regulis? Hinc nempe Ars iſta Medendi in omnes trahitur ſcenas, quia pauperiem judicii, tam in Medente quàm ægro, teſtantur regulæ Diætetices. Undè non ra- 8.
rò ſperant Medentes nanciſci occaſionem excuſandæ necis, per ægrotorum inobedientiam, circa Diætæ regulas non ſtrictè ſervatas. Quanta proh dolor committuntur hoc dolo abſurda,quæ mundo nondum ſat patent! Quod, dum nil ſciunt, aut habent quo morbum pellant, ſibique obſequi cogant; ſaltem cenſeantur culinæ blandimentis, multaque ſolicitudine, impedimenta augmenti velle tollere? Si uti- 9.
lis Diætæ obſervantia foret, ſerviret in morbo, vel in convaleſcentia. In morbo enim, quàm eſt importuna, moleſta, ac impertinens? Dum plerumque appetitus jacet conſternatus, quique ſui complacentiam, ne totus pereat, ſuadet? cujuſq; conſervatio tanti eſt momenti, quanti eſt vitæ indicatio! Statu enim vacillantis appetitus, natura ſibi plerumque ſuggerit convenientem cibum;idque non raro,tum potiſſi-

potiſſimum, dum maximè opis eſt indiga.
Certant tum Medentes cum hoc naturæ
placito, per regulas ſuas victus: à quibus
abſtineat æger, ſi nolit necis ſuæ cauſam
omnem ab infido auxiliatore imputari.
Tum namque, ſymptomatice furit Ar-
cheus, quod optatum denegatumque for-
tè ſibi familiarem cibum denegari ſen-
tiat, adeoque in lite litem novam ſuſci-
tant. Perinde ut equus per aquam trans-
iens, & non ſat pro lubitu bibens, inde
ſervat ſibi in vitam ſpirandi difficultatem
10. anxiam. Diæta verò, à morbo, aut ſub
convaleſcentia, mirè quoque moleſta eſt,
ſi non etiam irrita, cum jam natura ultro
ſategerit. Siquidem præſcriptum Diætæ
non poteſt non incuſare, ſufficientis re-
medii defectum, adeoque confeſſionem
implicitam infidæ ſanationis. Sanet enim
Medicus ut decet; & natura ſpondet, pro
ſatisdatione reſtaurationis. Profectò vi-
dit, & judicavit Omnipotens, quæcunque
fecerat, erant bona. Id eſt, quicquid in
11. cibum deſtinaverat, erat bonum. Quic-
quidve in venenum ordinaverat, erat bo-
num venenum. Aliàs enim magno jure
conquereretur pauper, quod minus pa-
ternè ſecum partitus Deus eſſet, quod
media denegaſſet, quibus egenus, lautis
Diætæ regulis reſpondendo, ſanitatem
potuiſſet recuperare: Divitibus verò, cum
opibus ſanitatem quoque elargitus eſſet.
Utpote media elargiens, quibus ſibi Diæ-
12. tæ pretia ſolveret. Etenim jam à quin-
quaginta hinc annis mecum experior, me
plures ſanare, etiam non viſos, ſpretiſque
Diætæ regulis, quàm plures ſimul Medici,
qui in noſtra urbe oberrant. Experior, in-
quam, me omnes febres continuatas & in-
termittentes curare paucis diebus, imò &
plerumque paucis horis, non admiſſo
13. phlebotomo: ſed permiſſo vino. Potiſſi-
ma ſiquidem Diætæ pars Medentum opi-
para eſt in adulatione ægri, ad plauſibili-
tatem Medentis comparata. Excepto ple-
rumque vino. Sana quoque quiſque Me-
dentum prædicat, quæ ſibi arrident magis.
Id autem ne deprehendatur eſſe genus
aſſentationis, ſtrictam injungunt obedien-
tiam, ut iſthac legum ſeveritate frenos
vitæ cohibere putentur. Panis inprimis 14.
habetur victus primarius; cætera verò
alimenta ſunt tantum concibi, vel obſonia.
Ego verò ex oppoſito, cætera alimenta ve-
ros cibos voco; panem autem tantum obſo-
nium. Multi namq; ſolo lacte dudum vixiſ-
ſe reperiuntur. Hiberni quoque, celeres &
promtiſſimi roboris viri ſolo Chambroch,
ſive trifolio, pro pane alicubi utuntur. Et
Septemtrionales aliquot, ſolo piſce abſq;
pane vivunt longævi, pertinacesque in fri-
gora & morbos conſtant. Repletio panis
peſſima in Adagio: non ſolum quia pau-
pertatis ſit index; ſed quia revera in de-
bili ſtomacho, eſt oneroſiſſima. Utpote 15.
panis, propter fermentum ſuſceptum
(nec alias enim niſi paſta eſt) liqueſcens
in cremorem, herbas & cibos quibuscum
eſt maſticatus, colliqueſcere cogit (quod
in digeſtione fimi quotidie experimur)
& hoc dumtaxat nomine obſonium po-
tius, quàm cibus eſt. At ne in nominali-
bus dudum verſer, ſufficit enim mihi, quo-
cunque modo vocetur, modò ſciatur pa-
nis uſus, & neceſſitas ad liquefactionem
ciborum valere potiſſimum. Præterea 16.
ſemper ſobrietatem magni feci, tanquam
totius Diætæ cardinem. Tum etiam, ſi ap- 17.
petitus circa aliquod objectum ferretur,
admiſi lubens, attamen cum moderami-
ne mediocritatis. Non tamen is ſum, qui
neſciam unum edulium altero præſtare,
eſſe ægro convenientius: ſed parùm an-
gor, utrum amborum æger ſumeret, modò
ſimul bonum aliquod remedium nactus
eſſet. Ratus, ſi remedium non valeat ob- 18.
venire malo, ex minus conveniente cibo,
longè quoque minus valiturum, ad ſupe-
randum vel expellendum morbos. Infi-
da idcirco & languida duxi remedia, quæ
è Diætæ præſcripto ſperantur. Quippe,
ut dici ſolet, facilius eſt non admittere,
quàm expellere hoſpitem. Et ex corre-
lativo. Quicunque præſumit, virtute re-

medii, ſuperare morbum, certus eſto, ſe ſupervenientia è ciborum incongruitatibus, eodem remedio longè facilius ſuperaturum. Signum ergo debilitatis, atque diffidentiæ, in medico cenſui, quoties pudibunda culinæ cura angitur; Is enim condigno carens pharmaco, ut interim aliquid agere videatur, neve ſtipendium fruſtra capeſſat, ſpem ſuam in criticum diem reponit, & delectum eduliorum præſcribit. Mea enim hac perſuaſione di-
19. dici, primum. Quod natura, in nobis, ſapientior ſit quovis medico, magisque gnara ſuæ utilitatis, atque damni, quàm cuncta Scholarum ingenia. 2. Quod natura proinde ſibi ſeligat, optetque convenientiſſima. 3. Quod pecus nunquam oppetiit, quia ſiti ſuæ ſatisfecerat, niſi fortè venenum deglutiiſſet, nimiaque voracitate ſuccumberet, quod potus in febribus plurima ariditatis incommoda ſubvertat. 4. Quod bibere in ſiti, non eſſet minus naturale, quàm micturientem minxiſſe. 5. Ideoque cum hoc non exigat medentis conſenſum: illud etiam non egeret conſultatione. 6. Quod ſimul cum potu exhiberem aliquot guttas, quibus facilè penetrantibus, præſertim in ſiti, plurimas una cum ſiti febres, jucunda ægrorum voluptate, ſuffocaverim multoties. 7. Quod ingens appetitus erga rem, apparenter in regulis Diætetices, nocuam, plerumque ab ipſa dictitetur natura, cui ſuum enotuit remedium, non autem Scholarum libris. 8. Quod proin parum anxii eſſe debeamus, circa res optatas parum nocuas, minusque ſolitas. 9. Quod ſi remedium debeat morbo prævalere, cibi, & potus, in ſui latitudine nequeant continere robur entis pharmaceutici. 10. Quod cibi, ſi non remedium, ergo etiam vix noxam contineant. Loquendo de cibis, ut talibus, id eſt, indifferentibus. Ego hæc mihi ſic perſuaſi, hæc ſic aliis præſcripſi. Nimirum quod abſtinentia, atque parcimonia, ſint optima in Diætetice media. Magisque, ubi ad lubitum aliquid manditur. Juxta proverbium: Quod ſapit, nutrit. Etenim ſufficit appetitui per qualitatem, non autem per quantitatem. Alioqui ſi ſatietas gravet ſanos, multò magis ægros atque debiles. 2. Comedant ſcilicet, non quidem ad repletionem cavitatis ſtomachi, nec ad voluptatis ſive guſtus dictamen: ſed quantum ad vitam ſanam tuendam facilè ſufficit. Idque ſi aſſueſcenti primum ſit difficile, ſaltem non erit aſſueto. Quàm enim ſtultum eſt, gementi per morbum, ſuas pridem ingurgitationes infectas optare. Nolim tamen 20.
quisquam perſuadeat ſibi, hanc vivendi ſobrietatem, ac levem ſarcinam, quenquam præcavere à Peſte, caſu, vulnere, fulmine vel calculo. Incidentia namque externa, digeſtionum œconomiam ſpernunt, quia ſuperant. Calculum nimirum etiam inter externa rejicio, quia à fermento jam alieno fit. 3. Cum ci- 21.
bus omnis debeat mutari in cremorem, ſitque exquiſita maſticatio, quæ digeſtiones facilitet, hinc perpetuo maſticationem ſeveriſſimè commendo. Siquidem unicus bolus, non ritè maſticatus, plus negotii præbeat in corpore, quàm tres mandendo contriti benè. Aves enim ideo, quia dentibus carent, duplici ſtomacho opus habent, utut digerendo eſſent alioqui potentiſſimæ. Omne quoque pecus ruminans, ut magni in lege habitum; ita non ſpernendam maſticandi neceſſitatem nobis ſeriò inculcat. Imò ea de cauſa in Sacris pro puro brutum deligitur ruminans. 4. Denique.
Quæcunque in crapula ſumuntur, ſupra 22.
fermenti ſtomachici poteſtatem, calefiunt quidem intus: at putreſcunt, nec etiam eatenus digeruntur: ut in febribus eſt luculentiſſimum. Quantum verò de tenerioribus cibis ſub crapula eſt aſſumtum, digeritur quidem, labiturque è ſtomacho; At ſecum magnam indigeſti molem præcipitat, tam propter vaſis tenſionem; quam naturæ onuſtæ, & frenos deſerentis, incuriam. Sin autem digeſtum fuerit,

fuerit, quod eſt longè tenerrimum, idque juſto diutius in ſtomacho moretur, neceſſario quoque iſtud retentum, nimium aceſcit, vel planè putrefit: deducitur in amarum excrementum manè, non raro per vomitus rejectum. Quodque Scholæ falso Choleram dixere. Tinctores enim, unicâ cortinæ tinctura, ſupra centum, diverſos colores mutant, ſi panni prius diverſimodè ſint affecti. Sic quoque unicum aberrans ſtomachi fermentum, univocum cremorem aliàs, ſi adhuc in ſe diverſitates non planè digeſtas contineat, pro partium diverſitate variformiter diſponit atque determinat. Adeo ut licet ordinario, non niſi partem cremoris digeſtam, tingat ſuo fermento: indigeſtam tamen partem, non deſinit afficere, & pro recipientis defectu perperam imbuere. Quapropter plurima ſic in primæ digeſtionis culina exorbitant. 5. Quicquid aſſuetum, non malignum, ſed optatum aſſumitur; id quoque abſente ſatietate faciliùs digeritur, & tutò in morbis admittitur, ſi ſobriè ac moderatè ſumatur. Eò quod fermenta facilè ſubigant, quæ aſſueta ſunt, & præcipuè ſi deſiderata. Etenim tenuiſſimo victu, in acutis morbis utendum ſuadet Hippocrates; donec nimirum reſurgat appetitus. Laudo enim tenuiores cereviſias, quantum dulces potus, & pti-
23. ſanas, ſperno verbis Galeni fretus. Hordeum (inquit) parum coctum, ventoſitates efficit: oppilationes verò, ſi meliuſculè bullierit. Quapropter Avi noſtri, credentes; nullo modo hordeum decoctum eſſe innoxium, illud germinare cogunt (quod tum Maltham vocant) quo opere, tam ventoſitates, quam oppilationes præpediunt. Ex Maltha vero & lupulo cereviſias conficiunt. 6. Neminem quoque urgeo, juſculis conſom-
24. matis colliſiis, ovis, &c. ſi acuta febris adſit, memor præcepti illius: *Corpora impura quo plus nutris, eo magis lædis.* Nam etſi in acutis, abſque cibo, ſoloque vivatur potu, non tamen exinde vitæ diſcrimen ingruit. Imò ſic citius convaleſcunt, multoque minore obſtaculo vires & appetitus reſurgunt. Quoties nimirum putrefactibile, ſive cadaverizabile in ſtomachum ingeritur, carentem ſuo fermento digeſtivo: putrefit digeſtum, & non digeritur. Atque iſta, eſt illius Aphoriſmi juſta explicatio. Nunquam enim optavi, ut ex acutis morbis ægri redirent pingues, aut ſaginati; at bene iſtud unicum intendebam: ſcilicet ut convaleſcerent, & quidem non multum viribus detruncati. Maximam itaque diætæ partem, in morbis ſtomachicis, traxi ex Aphoriſmo: *Quod ructus acidus*, reparati fermenti, *ſuperveniens nidoroſis, ſit bonum.* Ructus namque nidoroſi, nauſeæ ſpontaneæ averſio, carnium, piſcium, & ovorum, imò ſtomachi gravamina, juſſerunt ſolis potabilibus alendum ægrum: nam aliàs per cadaverizabilia didiceram, exſpectanda accidentia peregrina, defectus animi, aliaque id generis incommoda. Quoniam tum potus humectant, ſolantur ſiti, caloríque ſatiſdant, ariditates ac debilitates inde conſequentes arcent. Sub potu autem non hic intelligo ſorbitiones juſculorum, affatim nutrientium, eorum nempe, quæ in ſtomacho calente, citra fermentum digeſtivum, ſponte cadaverizantur: ſed omnino de iis, quæ minimè putreſiunt: qualia ſunt panata, itemque cereviſia vino tincta, cui mica panis ſimul commiſta ſit, ut ſint cibus ſimul & potus. Huc revoco, quæ aliàs prolixè docui. Nempe digeſtionem à fermento proprio; non autem à calore fieri. Quoties ergo averſio carnis, & ructus nidoroſi, ſignificatur calor adeſſe, & deeſſe fermentum acidum. Attende ad hoc, quàm facilè recens caro, pedi, aut capiti calenti alligata, putreat, & confeſtim fœteat. In febriente ſtomacho igitur, calente admodum, ſapiens natura cadaver in ſe fieri timet, ideoque ſtatim carnes averſatur. Sed quorſum 25.

tum

tum abiit fermentum ſtomachi in febriente? Anne migavit aliò? anne extinctum? Quorſum enim abiiſſet fermentum, quod nuſquam niſi in ſuis latibulis gratum? nec periit etiam. Quoniam vitale eſt; quicquid autem vitale ſemel periit, non redit iterum à privatione. Fermentum verò redivivum eſt. Id ergo contingit. Vel enim quandoque non pertingit fermenti dimiſſio è Splene ad ſtomachum ob aliquem defectum alterutrius de Duumviratu: vel ſaltem receptum in ſtomacho fermentum, obtegitur alieno atque febrili odore. Quod ſic intellige. Eſuriens aliquis, atque optimè valens, importunis carbonum fumis diutius immorans, mox ſibi nauſeam oboriri percipit, & ciborum averſionem, dein quoque dolorem ſincipitis, atque tandem vomitum. Fermentum itaque ſtomachi, nocuo carbonum odore ut contegitur: ita pariter virulento febrium motarum odore, & nidoroſo contagio, contingit confeſtim naſci averſionem carnium, quatenus fermentum ſtomacho vernaculum contegitur illo nidore. Hæc ſic de diæta mecum concluſeram, & rationem victus intra paucas ſupradictas regulas communes, juxta naturæ curſum metiebar, antequam reme-
26. diis majoribus potitus eſſem. Sciens attamen, quicquid in ſtomacho convertitur, ſpecie cremoris diaphani, vi fermenti ſui, id initia vitalis ſucci ſuſcepiſſe, licet nondum vitam: atque ob id non ita ſponte putrere. Quicquid verò vel non diſſolvitur, vel ſi in ſe ſit diſſolutum, nec tamen ſuſcepit fermentum, ut latex, ſalis muria: idipſum vel excrementum eſt, vel facile tale fit, atque corruptioni eſt obvium. Igitur in victus ratione potiſſimùm attendendum ad morbos, & cibos, quod ratione morbi, æger aſpernatur, vel appetit. Quippe ancillandum eſt naturæ, nequaquam autem imperandum. Fermentum videlicet, quod cibos conficere debet, illos præſcribat, non autem Medicus pro ſuo appetitu, neque unam ex authoribus formam pro quibusvis calceis ſumat. Quaſi hominum natura varia non ſe haberet per modum relationis ad aliquid. Exercitia demum, labores, opera, quietes, ſomni, aerque pendeant ex regulis, quas nobis aliarum digeſtionum momenta dictitant. Ut ſcilicet ſucci de cremore generati, felicius ad ſuos perveniant fines. Hæc eſt diætæ veritas, quam natura ſpontè indicat & docet. Illudque unum atque perpetuum eſto. Quod quicunque nactus eſt optima arcanorum remedia, uti ægros mox reſtituit, & à morbo quolibetcunque vindicat: ita etiam non aliam ægris, quàm ſanis diætam præſcribit. Sanis namque omnia cenſentur ſana, eo quod fermenta digeſtiva potenter quælibet in ſui ditionem trahant, & coërceant. Adeoq; digeſtiones præſcribant regulas Diætæ.

PHARMACOPOLIUM AC DISPENSATORIUM MODERNUM.

1. ARs *Medendi repſit in fabulas.* 2. *Barbari præcellunt Europæis in re herbaria.* 3. *Conſuetudo Galeni ſuffurandi aliorum inventis.* 4. *Herbarum ſexus ſcenicus.* 5. *Signatum in herbis, ridiculè in Chiromantiam translatum.* 6. *Paracelſi temeritas.* 7. *Inane inventum herbas in zodiacum retuliſſe.* 8. *Quàm parum ſpectatum, quod maximi pendendum.* 9. *Pudendum dotalia dona ſimplicium à gradu caloris metiri.* 10. *Cæſpitationes Herbariorum.* 11. *Vera ſimplicium depuratio, hactenus jejuna.* 12. *Cruor & ſanguis, differunt etiam in plantis.* 13. *Quercetanum decepit glacies.* 14. *Pater luminum ſolus dator cognitionis infuſæ, abſque effectuum obſervantia.* 15. *Vana media ad noſcendum vires ſimplicium.* 16. *Specificus ſapor.* 17. *Deſiderata in ſcientiis ſimplicium.* 18. *Pyrotechnia viam pandit.* 19. *Diverſitas agentium in natura.* 20. *Remediorum Spagyrorum diverſa activitas.* 21. *Balſamus omnes herbarum ſuccos præſervans à putredine, abſque proprietatis alteratione.* 22. *Cenſus extractorum & Magiſteriorum.* 23. *Horrenda ſimplicium confuſio, ac pluralitas.* 24. *Diſpenſatoria valent tantùm ad expeditionem: non autem ad*

appro-

appropriationem. 25. *Authoritate Magiſtratuum parta deceptio clientum.* 26. *Deus quædam componit, quæ homo non ſeparet, nec illis tertium ſuperaddat.* 27. *Quando conjunctio eſt admittenda.* 28. *Sententia de diſpenſatoriorum valore.* 29. *Dulcibus retunduntur multorum vires.* 30. *Reſponſio ad objecta pro dulcibus.* 31. *Syruporum vanitas.* 32. *Chymia præfertur aliis profeſſionibus.* 33. *Uſus transmarinorum.* 34. *Craſis, remediorum nucleus.* 35. *Vitia in decoctis.* 36. *Defectus in electuariis, pillulis & confectionibus.* 37. *Contra confuſiones ſimplicium.* 38. *Solutivorum examen.* 39. *Qualis præparatio ſimplicium ſpernenda.* 40. *Bullitio odoriferorum damnoſa.* 41. *Cornu Cervi uſtura ridicula.* 42. *Multorum correctio fatalis.* 43. *Peccata ſimplicium.* 44. *Abſurda miſcellanea.* 45. *Tota terra venenum habet, & parit.* 46. *Sub venenis latent potentiſſima arcana.* 47. *Error de Aſari caſtratione.* 48. *Error de ejus cruditate.* 49. *Nullum venenum in Ente primo verum.* 50. Nex *Marchionis Spinelli, ex ſtulto hellebori.* 51. *Examen Viperæ.* 52. *Arſenicalia, quo jure ulcerum remedia.* 53. *Ut venena fiant remedia.* 54. *Remedia Chymica officinarum.* 55. *Examen auri, & gemmarum in Medendo.* 56. *Uſus oleoſorum.* 57. *Quid ſacchаro clarificato deceſſerit.* 58. *Modus applicandi externa.* 59. *Collectio ſimplicium.*

PAſſim Ars Medendi in ſcenas, & vulgi ludibrium trahitur. Eò quod Medentes ſapere nolint, niſi ad conſuetum Scholarum. Quæ enim egunt, credunt: quæque credunt, exſequenda tradunt fidei Seplaſiæ, uxoris, &
1. famulitii. Inde enim unguentarius quilibet, & vetula, ſe in Medicinam ingerit, Medicos illudit, quia & non rarò in multis excellit. Solent enim antiquitus olim quædam ſibi reſervare in pignus famæ, atque familiæ. At poſtquam ignavia vicit, & lucrum diſpoſuit Medicinam ut aratrum, juſto Dei judicio, peſſum ivere omnia. Ante limen officinæ non poſſum non indignari ſimplicium deſcriptores. Nam quamvis non ſit campus ſpatioſior, uberior, jucundiorque, in tota terrarum facie, & ubi animus magis oblectetur, quàm in re herbaria: vix tamen alibi mi-
2. nus eſt progreſſum. Siquidem Arabes, Gentiles, Barbari, Silveſtres, atque Indi, multò vigilantius ſua ſimplicia obſervarunt cunctis Europæis. Quippe vel à diebus Platonis (quibus vixit Dioſcorides, vir miles) nil fere rei herbariæ eſt additum: multum verò eſt diminutum. Galenus peculatûs lubitu, hoc alterius ſtudium, ſuppreſſo nomine, Dioſcoridis verba, planè adioſcorus rapuit. Quæ inte- 3.
rim Plinius multis conſperſit nugis. Utpote judicio egenus veriſimile, à vero, & falſo, non potens diſtinguere, multa undecunque corradens deſcripſit, ut tomi magnitudine nomen æquet. Cæterum, in hunc uſque diem, de herbarum dumtaxat faciebus, & nominibus, adhuc eruditior Medentum pars anxiè diſputat. Quaſi cognito vultu, vires non alloquerentur coram; vires inquam primo à Dioſcoride traditæ. Velut in primo Authore, vis medica ad finem pertigiſſet. Interim quæ maximi fuere momenti, neglecta ſtetere hactenus. Moderniores verò, cœperunt 4.
herbas in ſexus diſtinguere, multaque ſe inde deprehendiſſe, rati, conqueſti ſunt hæc obvelata ſtetiſſe. Quaſi natura, joco, & non feriò laboraret, de ſexu ſolicita fuiſſet, ubi promiſcuo, & androgyno contenta fuit. Sexus namque generationem dumtaxat reſpicit, non autem operationem, aut objectorum parium relationem. Itaque ne fruſtra vel punctum jotæ conderet, quæ ad certos fines, ſuo Creatori cognitos, totam ſe retulit, ubicunque ſexuum noris opus non fuit ad generandum: etiam eaſdem poſthabuit in operando. Verùm ſi duorum ſimplicium, unum ſit altero fortius, aut aſperius, id non ſanè ſexum denotat, ſed gradum. Nam dum idem ſimplex putret, & in animalcula mutatur, ſunt hæc non unius quidem, ſed utriuſque ſexus. Quod ſanè nequaquam fieret, ſi iſta ſimplicia jam intus ſexum, aut ſexuales vires haberent. Ex eadem enim numero herba naſcuntur promiſcuè tam maſculi
quàm fœminei ſexus inſectæ. Fuerunt 5.
poſtea & alii, qui ſignaturas, velut Chiromantiam in herbis obſervarent: hancque meditationem Satyrionis radix in-

Nnn ſigni-

ſigniter promovit. Atq; adeò hujus præcipuè merito ſcientiam ſignatam, ſive anatomiam eſſatam, id eſt, nova nomina, & grandiloquos titulos, ſuis prætexta audaciis, introduxere. Ego de fide credo, hominem non naturæ, & ideo viciſſim naturam non hominis eſſe ſimulacrum, icona aut ſculptrum. Deus ex Bonitatis & ſapientiæ ſuæ æterna providentia abundè futuris neceſſitatibus atque ſufficienter providit. Ipſe fecit dotavitq; ſimplicia, ad deſtinatos uſus cunctarum neceſſitatū. Id eſt, compoſuit direxitque ad ſcopos neceſſitatum. Itaque credo ſimplicia in ſui ſimplicitate, eſſe ſufficientia pro ſanatione omnium morborum. Ergo plus ſtudendum circa inquiſitionem virtutum, quàm ad diſputandum quælibet problemata. Cum in ſimplicibus ſit perfecta cura, & ſanatio omnium morborum. Et per conſequens, Diſpenſatoria, volentia componere & nectere plurima, totum perdunt, & occulta blaſphemia, quaſi inſufficientiam divinam ſupplere contendunt. Hinc Paracelſus rectè ſcribit Chirurgis: Quorſum Symphyto, ſive radici conſolidæ majoris ſuperadditis acetum, bolum ac hujusmodi lurida additamenta? Dum Deus hoc ſimplex, contra oſſium rupturas compoſuerit prorſus ſufficiens? quicquid demum illi addideris, id quaſi Deum correctioni tuæ ſupponeres, facis. Erras graviter. Pariter quoque exiſtimo, DEUM perfectè & ſufficienter compoſuiſſe in ſimplicibus completa morborum quorumcunque remedia. Scio denique infallibiliter, vegetabilium Archeo, nullam nobiſcum eſſe cognationem anatomicam, ſive totum ſive demum partes ſpectemus. Quippe ſimplicium dotes, ſunt ex creatione: non autem ex uſurpatione poſſeſſionis: nam proprietates jam ſuis inerant herbis, ante peccatum, mortem, & neceſſitatem. Tandem credo, Deum dare ſcientiam ſimplicium, cui vult; ex gratia ſupernaturali: non autem per ſigna naturæ! Quid enim cum pleuritide cognationis Chiromanticæ habet dens Apri, ſanguis hirci, virga tauri, fimus equi, vel herba bellis? aut quam habent invicem ſignaturam iſta ſimplicia? Laudo equidem Dominum meum, qui omnia, antequam morbi eſſent, ad ſui gloriam primariò creavit: neque ſimplicia notavit, propter futuros à contingente morbos: ſed ad decorem univerſi, undè honos Domino ſcilicet.

6. Obriſi itaq; Paracelſum, quod hujusmodi nugas ſerias, in principia Medicinæ erexerit.

7. Non defuerunt quoq; qui immenſum catalogum morborum in ſigna Zodiaci, cujus numerus, cum nimis anguſtus eſſet, unumquodque ſignorum in triplicem ſectionem ampliarunt. Ut ſcilicet omnes herbarum vires in 36 dividerent, & cogerent arcto ſtabulo. Terra enim ex ſe producendi herbas virtutem habet ſeminalem; quam proin non è Cœlis mendicat. Proprietas enim herbarum tota, à ſemine eſt, & vis ſeminativa à terra deſumitur, ſecundum Sacra: non autem à faciebus luminum Cœli. Ponantur nempe 16 aut 20 ſtellas conficere conſtellationem, ſive unum de 12 manſionibus, atque extendi in 30 gradus. Quo pacto enim poterunt tam paucæ ſtellæ continere eſſentias, ſemina, facies, & proprietates quingentarum fortè plantarum ſpecie, & internis proprietatibus diſcrepantium? Præter adhuc inanes tot rerum tam humanarum, quàm politicarum mille attributiones? Apage cum nugis iſtis! Seminibus herbarum inſunt proprietates, non autem Cœlo, vel ſtellis. Exoletæ ſunt Aſtrorum vires, quæ caloribus, frigoribus & complexionibus, veteri fabula, adfictæ ſteterunt. Multò enim magis differunt ſtellæ, quocunq; ſumantur modo, à plantis, quàm herbæ à nebulis & pruinis, vel piſces à gemmis pretioſis. Elenchus itaq; eſto, effectus cauſis tribuiſſe, quæ nil prorſus cauſæ ſimile in ſe poſſident. Id vel vigilem ſomniare eſt, ſi tale crediderit, vel

pror-

prorſus propria putatione, evagari in
8. dementiam. Mathiolus, Tabernamontanus, Braſavolus, Ruellius, Fuchſius, Tragus, d' Allichampius, cæterique herbarum obſervatores, hactenus occupantur tantùm circa facies & cognitionem viſualem plantarum: virtutes autem earum, è Dioſcoride omnes pariter deſcribunt; ad gradus quoque caloris & frigoris conſtringunt, quaſi aliquid à fundamento demonſtrantes. Pudendum ſanè, ſimplicium Craſim è calore deſumſiſſe,
9. non autem è fontibus ſeminum. Dodonæus Friſo, jam factus Batavus, Tabernamontanus cum paucis aliis, quanquam iiſdem graduum veſtigiis inſiſterent, aliquot tamen additiones ſubjunxerunt è propriis, vel aliunde decerptis experientiis: ſed adhuc confuſa planè, incerta, & perperam diſtincta: utpote quod non è ſcientia, ſed vel è vulgi revelatione annotata, vel caſuali experimento hau-
10. ſta, ſcripſerint. Nemo inter omnes eſt, qui ſcienter proprietates ſimplicium deſcripſit, prout ille, qui ab hyſſopo, uſque ad Cedrum Libani, cuncta deſcripſerat. Certo ſigno, non aliunde petendas eſſe veras ſcientias, quàm à Patre Luminum. Pro-ut alibi de venatione ſcientiarum ob-
11. iter attigi. Animal integrum, & vivum contundi non poteſt abſque ſuo ſtercore. Dolendum idcirco nondum penſatum, herbas multum ſtercoris habere, quæ nullum unquam de ſe ejecerunt: adeoq; majori cautela eſſe depurandas. Denique in homine, ſanguinem à cruore multis notis diſtinguimus. In plantis autem, ſat viſum
12. fuit dixiſſe. Planta iſta, unico in ſubjecto, diverſis & oppoſitis conſtat proprietatibus: acquietum eſt, nec profundius eſt ingreſſum; quàm per aliquot communes ſapores, & incertos eventus. Etenim è ſcapo papaveris læſo, ſtillat opium. Chelidonia plorat aureum, & Tithymallus lacteum ſuccum. Ex Petaſitide gummi, ex Chameleonte, Ixia, &c. quorum ſimplicia ſi contuderis, alium & inferiorem longè ſuccum, ſtercus nimirum, cruoremque, ſanguini permiſta, exhibebunt, utut clarificentur. Sanguinem enim, à cruore, & parenchymate plantarum diſtinguere, & ſeparare diſcant Tyrones, ſi quicquam laude dignum per ſimplicia egiſſe meditentur unquam: fit enim hinc, quod utcunque ſtrenuè, extrahendo ſis operatus, more à Neotericis edocto, plus tamen efficit drachma una Rhabarbari crudi, pulveretenus exhibiti, quàm quicquid è ſeſqui drachma extraxeris. Plus enim ſtomachus ſuo fermento reſolvit, quàm quicquid extractionum mediatores ſucci auferant, quia fæci ſimilem, & aſpernatum liquorem parenchymatis, absque diſtinctione reſolvunt. Querceranus enim, 13.
cum per Chiromantiam, & Anatomiam, quam vocant ſignatam, non ſatis examinari intimas rerum poteſtates animadvertiſſet, Pyromantiam vocat in auxilium, at in via defecit; Scilicet è cinere urticæ debile lixivium traxerat, quod in teſta, forte fortuna, parum conſtrinxerat glacies, (nam ſi lixivium fortius fuiſſet, glaciari non potuiſſet) mane miratus exclamat. Ehem frondium urticæ figuram, in glacie en conſpicio. Gaviſusque axioma fundavit. Quod nempe in cinere, ens ſeminale, figurativum herbarum, ignibus invictum, permaneat. Bonus vir ille ſuam principiorum declarat inſcitiam, neſciens imprimis, quod omnis glacies incipiens, dentatas cuſpides, ad figuram folii urticæ, faciat. Deinde, quod Archeus ſit figurator rei generandæ, qui per ignem conflagretur dudum, antequam carbo
vel cinis fiat. Tertio, ſi Ens ſeminale 14.
herbarum, exprimeret lixivium, non ſanè folia: ſed radicem, caudicem, flores & fructus referre deberet. At ſeminum poteſtas figurativa, deliteſcit in Archeo, herbarum rerumque generabilium Vulcano, qui cum oculis carneis non ſubſit: A DEO ſolo impetran-

 dum

dum eſt, ut oculos animæ aperire dignetur, qui Adamo, quique Salomoni, rerum proprietates primo intuitu demonſtravit. S. Thereſa, mentaliter viſo ſemel Crucifixo, ſenſit animæ ſuæ eſſe oculos, quos in vitam apertos ſervavit deinceps, & caro nobis occluſit, per naturæ corruptionem. Neque enim aliàs, de cætero cognoſcimus naturas à priori, neque Archei alteritates modò ſcimus, niſi per nudam obſervationem. Multa quidem nobis ſimplicium legata ſunt; at falſa plerumque & incongrua. Nec librorum lectio, nos facit cognitores proprietatum, niſi per obſervationem. Non ſecus atque puer, qui canit muſicen, non tamen eam componit, ut neq; Symphoniæ primas rationes novit, ob quas ſic toni diſponendi erant. Hoc ſi accidat in ſenſibilibus ſenſu notis, quorum rationem metitur auditus: quid non fiet in re medica, in qua vires ſimplicium, nullo ſenſu perviæ ſunt? Medicaminum autem quorumcunque deſcriptiones, in officinis traditæ leguntur, cum defectu cognitionis proprietatum, & concordantiarum. Loquor enim de optica notione, qualem anima, ſeparata à corpore, habet, qualemque Deus largitur in hac vita, cui vult, atque hunc hactenus procul diremſit à cœtu illorum, qui libris ethnicis omnem deferunt venerationem. Exorandus itaque eſt Pater luminum, ut dignetur nobis dare cognitionem, qualem olim dedit Bezeliel, & Ooliab, in nominis ſui gloriam, & nudâm proximorum charitatem. Sic enim ſtaret in nobis Ars Medica, recta ſub quolibet pondere. Sed verendum ne is, qui permiſit perire libros Salomonis, reſervet hanc ſimplicium ſci-
15. entiam in ævum Eliæ artiſtæ. Scholæ enim, per ſapores, ſive guſtus, introitum ad ſimplicium ſcientiam promiſerunt. Per acre, amarum, ſalſum, dulce, aſtringens, acidum, & inſipidum, calores & frigora, ſe demetiri, tanquam proprietatum cunctarum opifices. At ſuperbæ oſtentationes, effectu ridiculæ factæ ſunt. Siquidem & opium valde amarum, quod hactenus calidum volunt, ſummè tamen frigidum docent. Sic acrem Camphoram, juxta ſuas regulas, calidam eſſe debere, frigidam tamen abſque controverſia prædicant. Pariter & Chryſulca, oleum vitrioli, ſulfuris, &c. acida, juxta ſaporum regulas, ſummè frigida eſſe deberent. At ſuo quandoque loco oſtenſurus, Scholas, facultates rerum, nondum cortice tenus adſpexiſſe, ideoque ſeminalium proprietatum fontes præteriiſſe. Tandem eſt rebus ſingu- 16.
lis ſpecificus ſapor, qui proprietatem docere deberet, ſi quid aliud externorum ſignatorum. Eſt nempe præter acuitatem Cinnamomo peculiaris gratia in ſapore, quam in ullo vix præterea ſimplici reperias. Sic Gentiana, ænula campana, &c. præter communes amarores, ſpecificum ſaporem habent, qui ſubter regulas, ob ſingularitatem propriam quorumcunque ſimplicium, redigi nequit, ſolusque proprietatum ſingularum, eſt accuſator, ut & diſtinctor. Porrò quod ſimplicia deligenda ſint in ſtatione, quâ in ſui vigore ſunt, hoc ſcholis, ruſticis & mihi, eſt commune. Semina nimirum, dum propemodum ſunt arida: Caules verò & folia, dum ſucculenta pleno cruore madent: radices quoque, dum viribus tument, nondum generando & coquendo exantlatæ ſunt: ſed multa jam quiete ſaturæ, expergefacto Archęo germinaſcere meditantur. Alii ſuadent Autumnum: Ego plerumque amo ver. Quod in Polypodio, Brionia, &c. expertus didici. Etenim ſuccus herbarum eſt cruor, qui magis magiſque maturatus, vel cogitur in ſe, vel in fibrarum naturam deſinit, vel ſaltem defungitur, dum vis vitalis de propagando ſemine meditatur. Ergo indagandis, & deligendis ſimplicibus, nil manſit magis neglectum, quàm quod maximè deſiderabatur, & in quo, vel ab initio hactenus, nullus fuit profectus. Poteſtates nempe ſimplicium, earumque immediata ſubjecta, manſere incognita. Illæ enim præter claram ac velut 17.
opticam

opticam ſui cognitionem, deſideratam expoſtulant præparationem & appropriationem, Cognitio inprimis ſcientiarum: non autem traditiones ad lubitum narratas, & ſibi invicem tranſcriptas, præſupponit. Præparatio verò, non ſolùm ebullitiones officinæ, aut contuſiones exigit: ſed totam Pyrotechniam. Tandem adaptatio, applicatio, ſive appropriatio requirit fundatam in lumine naturæ theoriam, hominis, morborum, & affectuum, deinde dependentias, mutationes, & alteritates. Non mirum itaque, deſertam ſtetiſſe
18. ſimplicium doctrinam. Sub tanta interim mortalium ſocordia, omnipotens dignatus eſt ſuſcitare Spagyros, qui de transmutatione, maturitate, tinctura & promotione virium, velut de ſummè neceſſariis meritò cogitarent. Et ſic ſenſum progreſſi ad Medicinæ unitonum, voti compotes evaſerunt ſequaces. Non enim ad fictorum humorum ametriam, luctam, defluxiones, imò nec quidem ad producta, ſive fructus morborum iverunt (ad quorum nempe averruncationes noverant ſequi duntaxat palliationes morborum recidivales) ſed ad anteriora, ſive priora, ſtudium converterunt: ſcientes, quod poteſtativa baſis multorum defectuum, characterizata eſſet in Archeo vitæ. Quocirca per puritatem, ſimplicitatem, & ſubtilitatem remediorum, ſymbolum habentium, tentaverunt ingreſſum ad vitam mediam. Ut ſi qua illorum, non ad prima noſtri conſtitutiva penetrent: ſaltem in horum limine, dotem ſuam exponant, excitando noſtras poteſtates, grato ſui alloquio.
19. Siquidem natura, nedum agnoſcit actiones agentium, quæ prorſus intrant in ditiones patientium (corporalis nempe dumtaxat eſt actio, ejuſmodi, & nutricis facultatis obedientia) verum, eſt & agentium altera, non ſpernenda authoritas, quæ eſt dotis nativæ explicatio, in ipſam Archei vitam mediam, propter mortalitatis, feculentiæ, & turbulentiæ ſequeſtrationes. Qua ſuperioritate, ejuſmodi agentia, à ſuis patientibus nequicquam tolerant, multóque minus alterantur per renitentiam aut reactionem. Nonnulla 20.
ènim ſic præparata remedia, ſurdo ſui connubio, noſtras ſic recreant facultates, ut certiores nos faciant, ſe ad hoc in mundum veniſſe. Quædam enim ſui fragrantia nos velut reficiunt. Sunt & alia, quæ clauſa, impediuntur ſuam nobis benevolentiam oſtendere. Ut aurum, & gemmæ. Alia demum, ſolutis vinculis, in gradum deducuntur, velut incrementi favore felicia, poteſtatum ſuarum adepta libertate & authoritate, nos erigunt à lapſu, & ſolantur. Non ſanè inertius, quàm alioqui lethalia Aconita noſtras vires peſſumdant. Abigunt nimirum corporale, imò & fermentale virus: Non autem, quod aliquod pharmacum queat extinctas, abolitas, & exantlatas de novo reficere poteſtates, partibus inſitas. Cæterum error ſcholarum fuit, ſuccos herbarum, cum ſuo parenchymate, fermento prius non ſubigere, antequam optimarum partium ſelectio ſit poſſibilis. Tum quoque neglexerunt indagare, quod ſuccus rerum, prelo expreſſus, ſolo odore cujuſdam ignis ſulfurei, maneat deinceps abſque ſaccharo vel alio additamento incorruptus: cujus favore acquirit balſamicum aliquid, hauſtusque æthereos ſibi incorporatos transfert ad magnam entelechiam. Porro deſcendens ad officinarum labores. Inprimis enim, quanquam extracta videantur inertem ſtomachum, à labore ſublevare: illa tamen non magnifacio, ob errores jam ante notatos. Magiſteria verò lubens extractorum vice repono, quibus tota rei ſubſtantia in primitivum ſuccum redacta eſt. Qui præparandi modus Medentum vulgo manebit in ævum incognitus. In qua ſolutionis retroitione, ſponte ſeparantur ſucci heterogenei, diverſis plerumque fundis, ſibi invicem ſupernatantes, ſiditque unus rector, diverſitate inſignis, ens ſeminale continens. Secundò commiſeror in officinis, tot ſimplicium con-

(margin: 21. beside "lectio ſit poſſibilis"; 22. beside "res jam ante notatos")

connexiones, & confuſas miſcellaneas, proditrices ignorantiæ, & incertitudinis.
23. Sperant enim Scholæ, ſi non juvet unum, alterum juvaturum: ſicque multa aſſociant invicem, Herbariorum præconio, exaltata in eundem ſcopum. Adjunctæ ſunt mangonii ſorores, elixatio, & con-
24. dimentum. Diſpenſatoria proinde commendantur à Scholis deſcripta, & à Medentibus uſitata, ad expeditionem, & promtitudinem (huic nempe promtuaria ſuum habent nomen) non autem ad proprietatem, & exigentiam. Habentia videlicet dumtaxat generales ac univerſales intentiones, cum ſubſtitutione, & diſpenſatione unius, pro altero. Unde Diſpenſatoria dicta. In quibus omnibus, atque ſingulis, crudorum ſimplicium concurſus, & confuſio, conjecturalem dant exitum. Undequaque enim pro ſuo nummo decipitur æger, tam ſcilicet fide ac fraude ſeplaſiæ, quàm jurejurando Do-
25. ctoratus. Putans errare, fallere, aut falli non poſſe, qui jurat ſe admiſſum gnarum, & ſufficientem. Ah utinam Magiſtratus tantæ clientum fallaciæ, & fraudi Medentum, eant obviam. Ego inprimis in ſimplicibus compoſitionem ſinceram admiror magnopere, quæ, componente Deo,
26. facta eſt. In conſolida nempe, plenum remedium oſſifragii reperio, habens cuncta, quibus opus habet. Quibus ſi bolum, acetum, aliava aliena admiſcueris: pro-ut ſupra ex Paracelſo admonui: jam mixtu-
27. ram, à Deo ordinatam, corrupiſti. Attamen quoties res ſingulæ non habent intentum, adjunctiones ſubinde admitto, ſi res ſuo congreſſu copulativè acquirant, quod in ſingularitate non habent. Quod deinceps experimento docente confirmandum. Cujus exemplum in atramento & tincturis eſt luculentiſſimum. Enimvero ſub ſtudiorum pœnitentia ſæpe conſiderabam, quod cum in natura eſſet quædam proportio materiæ ad materiam, & formæ ad formam: eandem quoque ſervari proprietatum ad proprietates, ac per conſequens, effectuum ad effectus. Aſt defectum horum, mox me ſimplicium compoſitio docuit. Ubi alteritates ſtatim à commixto ſeminis initio intrant, & ſeſe demoliuntur plerumque, non ſecus atque multorum ſemina ſimul contuſa, & confuſa, ſpem ſeminalem excludunt. Scivi deinceps, multis laboribus, & expenſis, materias remediorum, dumtaxat præparatione ſui ad nobiliorem dignitatem evectas, adſcēdere ad gradum perfectionis, libertatis ſubtilitatis, & puritatis, & longè antecellerent officinarum decoctis, ſyrupis, atque congeſtis ſub melle pulveris. Quiſquis 28.
enim Pyrotechniæ exercitiis bene inſtructus eſt, mecum clarè intuetur, nullum in Diſpenſatoriis pharmacum reperiri, quod non plus nocui, quàm proficui contineat.
Scholæ namque, quæ Hippocratem profi- 29.
tentur, ſi morbos ex acri, amaro, ſalſo, vel acido, proficiſci agnoſcant, quod uno melle, unicoque ſaccharo omnia prorſus larvent, condiant, remediorumq; alias ſat in ſe debilium proprietates retundant: quaſi morborum omnium unica medela, & apex,
in dulci ſtaret. Reſpondent enim, quod 30.
laxativa nihilo infelicius operentur, etſi ſaccarata; tum quod gratiora ſint palato, ac tertiò, quod à carie atque putredine ſic præſerventur. Quod ad primum attinet, Venena quidem admitto, æqualem habere effectum, ſive ſaccharo comitata, ſive ſolitaria deglutiantur. Siquidem laxativorum poteſtas, tota ſigillata eſt in liquefactione corporis, ut & in putrefactione liquefacti; adeoq; veneno infamis eſſe debeat. Impertinens ergo eſt Scholarum reſponſio, per venena, ad quæſtionem de morborum remediis, quatenus amarorum, acrium, &c. Ad ſecundum dico, futilem eſſe reſponſionem, donec ad primum non eſt ſatisfactum. Neſciunt ergo adhuc, vires remediorum, ſaccharo immutari, & retundi. Quod multis guſtus aloës gratior ſit, potu mellis. Deniq; linguæ cupientes blandiri: nequeunt tamen ſtomacho, qui coperta dolo ſacchari pharmaca, ſolo aſpectu hor-

ret. Quod res paucis guttis facilius ſu-
matur in aliquo liquore, intusque confi-
ciatur libentius, quam copioſo ſaccharo
condita: quod denique convenienti li-
quori immiſta, penitius introëant, ami-
cabilius coaleſcant, quàm multo obtecta
ſaccharo. Quod ſaccharum ſanis licet
gratum, mox tamen ægris horridum fiat,
in pleriſque morbis ſtomachi, & uteri,
hoſtile: in aliis verò, adjunctæ medelæ
opem non raro faciat ridiculam. Saccha-
rum enim fermento acido ſtomachi, ad-
verſatur è diametro, ideoque digeſtiones
facit difficiliores. Saccharum enim, lixi-
vio calcis vivæ, & argilla figulina clari-
ficatur. Etenim ſi acuitatem ſpiritus mel-
lis, & ſacchari putidas feculentias no-
viſſent Scholæ, parciori illorum uſu apud
ægros contentæ fuiſſent. Ad Tertium
31. tandem dico. Scholas in hoc fateri
ſuam ignorantiam, quod neſciant medi-
camina à corruptione præſervare, ſine
condimento & virium caſtratione. Syru-
porum ergo ſat eſt fraus detecta, qui non
niſi decoctis ſimplicibus fiunt, addito
melle, aut ſaccharo. Huc demum facit.
Quod vegetabilia dumtaxat ſuccum, &
mucilaginem bulliendo in aquis depo-
nant. Quæ cruda atque impura, ſuas ſto-
macho irrogant moleſtias priuſquam cum
melle digeſta, nos ſuarum virtutum hæ-
redes inſtituant. Præſertim quod her-
barum gummoſitas, melle & ſaccharo
frixentur, ingrata, & moleſta evadat ſto-
macho, fiatque bulliendo inſigne virtu-
32. tum diſpendium. Laudo benignum mihi
Deum, qui me in Pyrotechniam vocavit,
extra aliarum profeſſionum fecem. Siqui-
dem Chymia principia habet non logiſmis
parta: ſed quæ per naturam ſunt cognita,
& per ignem conſpicua: præparatque In-
tellectum ad penetrandum occulta natu-
ræ, ponitq; inveſtigationem in natura ulte-
riorem, quàm aliæ ſcientiæ omnes ſimul;
& penetrat uſque ad ultimas profundita-
tes veritatis realis. Quia operatorem in-
tromittit ad primas radices illarum re-
rum, cum dearticulatione operationum
naturæ, & poteſtatum artis, cumque ma-
turatione virtutum ſeminalium. Lauda-
bilis enim & ſuperglorioſus Excelſus,
qui hanc ſcientiam parvulis dedit gratis.
Raro quoque tranſmarinis, & ab ultimo 33.
Oriente petitis remediis utor: ſciens, quod
Omnipotens fecit ſanabiles omnes natio-
nes terræ, nec advectas Indo de litore
merces, exſpectandas voluerit: ut neque
ante cognitas Indias, minus mortalibus
propitius Deus fuerit. Bonitas ergo di- 34.
vina perſuaſit mihi, inquilinis morbis
ſua domi reperiri remedia. Docuerunt-
que me theoremata Spagyrica, quod pa-
retur liquor exiguus, cuſtodiens craſes
ſimplicium incorruptas, abſque condi-
mento alieno. Herbas igitur aqua, vino, 35.
vel ſtillatitio liquore, decoquunt ad ter-
tias, medias, etiam duplici (ut ajunt)
vaſe, ac ſub diplomate coacervatas. In
quibus vires optimæ, ſi non pereant: ſal-
tem non elicitur, niſi moleſtus & ingra-
tus herbarum muccus, ſtomacho dige-
rendus, utut ovorum albumine depuren-
tur decocta, & ſucci, atque larventur ſac-
charo. Utpote potantur abſque ſepara-
tione puri, ab invalido, abſque reſera-
tione clauſarum virium, ſine vitæ radi-
ce, ac participatione, emendatione de-
fectuum, cruditatum, excrementorum, &
poteſtatum violentarum, quarum acti-
vitates natura noſtra, ſine gravi clade fer-
re nequit. Electuaria deinde, confectio- 36.
nes, vel pillulæ, ſive ad confortandum,
ſive ad ſolvendum, majoribus adhuc
quàm ſyrupi ſcatent miſeriis: nam citra
elixationem, ſola contuſione, ſeu pulve-
ratione, connectuntur ex multis ſimpli-
cibus ridiculè, neſcienter, & incogitan-
ter, quæ ſibi invicem plerumque adver-
ſantur, nocent, impediunturque ipſa-
met, ne mutuam jungant, quam nobis
debent operam. Non eſt enim in natu- 37.
ra, quod Scholæ ſpectarunt in numeris,
in quibus vires ſimul in unum conve-
niunt, quia per unitates conſentiunt.

In natura ſiquidem res quæque ſingularis eſt, propria vivit œconomia, nec conjugio gaudet. Hactenus quoque Medendi operatio, procedit in vitam mediam Archei, quæ per confuſiones, & connexiones, ſi non planè intereat: ſaltem manifeſtè debilitatur. Plurium namque ſeminum complexu, irriti ſucceſſus, Scholas admonuiſſe debuiſſent, à confuſione tot tamque diverſorum ſimplicium, abſtinendum. Quantò magis, quod ſub iſta multitudine multa ſuppoſita, oppoſita, fruſtranea, pleraque cæterum ponderoſa, impertinentia, inepta, impropri, ideoque languida, effeta, mala, mortuaque confluant, aut ſaltem fiant. Etenim quanquam ſimplicium demerita, adulteriaque ſint plus mercatorum, quàm Seplaſiorum: attamen illa non diſcreviſſe, tantum ignavi, ignari, vel avari eſt pharmacopœi. Certum eſt interim plerumque omnia tandem cruda, dura, immatura, clauſa, venenata, impura, vincta, atque inepta ad communicationem ſuarum virium aſſumi, & depravari magis per commiſtionem. Et quia ægrotantium ſtomachus eſt in limine, ideoque & primò offenſus, quia debilis, & ineptus ad extrahendum vitam mediam, tot difficultatibus obſeptam. Laboribus itaque & curâ ſingulari, omnino erat anticipandum, ut languenti ſtomacho, cuncta præparemus, ſi ad conceptos optatosque fines jucundè pertingere ſperemus. Horridus ergò, nauſeoſus, & tædioſus confectionum cunctarum uſus. Adeoq; hinc proverbium: Tolle
38. iſtud. Nam Apothecæ odorem habet. A Solutivis quoque ſi Scammoneam, & Colocinthida demas, ruet totum officinarum in ſolutivis ædificium, ſublatis duabus iſtis columnis, quibus iſtud innititur. Nam ſolutiva præter ſcammoneam, colocinthida, Euforbium, elaterium, eſulam, adeoque manifeſta venena, eaque adhuc adulterata, ſordida, & horrida, diminutionis virium & roboris noſtri capita, continent planè nihil: niſi eadem venena, in aloë, rhabarbaro, ſena, agarico, manna, atque ſimilibus, mitigata, tantóque magis impoſturæ obvia ſupponamus. Odi idcirco ſimplicium præparationes, quoties lotio, ebullitio, aſſatio, aſſociatio, vel calcinatio virium diſpendia facit. Nam Aloë, ablu- 39.
tione ſuccum amittit, meraque reſina manet reſidua, quæ ſui ad inteſtina adhæſione, torminum & hæmorrhoidum eſt concitatrix. Denique cum aromatum vis ge- 40.
nialis, atque præcipua, ſit in odorabili, hoc ſi ultro evaneſcat, & ſponte odoratum feriat, quid tandem bulliendo & aſſando non fiet, præcipuè ubi gradus acceſſerit? quod noſtræ nos docent odoriferorum diſtillationes. Tandem quid in Scholis 41.
inſulſius dici poteſt, quàm Cervi cornu, in inſulſum, & omni privatum virtute, cinerem redegiſſe, ad magnos uſus? & loco præparationis, caſtrationem ſeu potius privationem ſubſtituiſſe? Etenim didici pleraque remedia, odore, atque ſapore, tam intus quàm extra, noſtris auxiliari infirmitatibus: ideoque deteſtatus ſum ſimplicium multorum commiſtiones, eo quod ſi ad odorem ſanativum, alium deſuper adjunxeris, qui priorem ſupprimat, palliet, in ſe convertat, vel ſimul ex utroque neutrum ſuſcitet; ſcivi exin, vim ſpecificam ſanativam, abolitam fore, irritumque effectum ab ægro optatum. Suſpecta igitur mihi aromatum & dulcium aſſociatio.
Porrò odi confectiones cæteras officina- 42.
rum pleraſque, quia futiles: quibus ſupereminentem ac violentam rerum poteſtatem, quibuſdam rebus ridiculis palliare, atque retundere ſtudent. Imò interim innatum hujusmodi medicaminis favorem, tantumdem promoveri prædicant, quantum poteſtatum adnexis viribus detrahunt. Pleriſque enim aliquot grana cinnamomi, aut aliarum futilitatum admiſcent, ut violentiorum furores ſubigant, quaſi furiæ laxantium, aromatum aliquot granis, cicurentur! Quis etiam tenuiter in Chymicis inſtructus, neſcit in confectionibus aromaticis, inprimis peccatum pluralitatis eſſe: dein fruſtra pleraq;

illaque

illaque peccare in cruditate, duritie, clauſura, electione, & ſubſtitutione ſimpli-
43. cium? Denique iſta confluere adhuc incerta doſi? undè nimirum effectus ſperatus prævertitur? Et quidem ex errore ſingulorum? Utque uno exemplo abſolvam. Quid quæſo in Lithontribon, quod
44. etymi promiſſis ſatisfaciat? Quorſum enim cinnamomum, caryophylli, tria pipera, acorus, coſtus, rhaponticum, caſſia, bdellium, maſtiche, amomum, peucedanum, ſpicamen, zinziber, lignum & ſuccus balſami, tragacanthum, chamedrys, euforbium, olea quoque nardi, & moſchelini? Anne ſingula horum, in ſcopum etymo propoſitum conſpirant? vel nunquid ex ſimul commixtis, & intentiones mutuorum fragrantibus, orietur nova virtus, quæ promiſſa compleat? nempe lapidem in rene & veſica confringat potenter? ſtatimque omnes urinæ defectus ſolvat? An non potius opobalſamum in cæteris excrementis atque quiſquiliis perirent? Cæterum in confectionibus opiatis, eadem ſurditas, quæ in Aromaticis, eſt obvia ubique. Quod ut unico quoque exemplo abſolvam. Quorſum enim in Aurea Alexandrina Nicolai, 65 ingredientium confuſio facit? Quorum ſimplicium nulla eſt cognatio cum opio & mandragora, columnis confectionis? Profectò congreſſiones ſimplicium, ad ignari lubitum factæ, Scholas infatuarunt, ægroſque exanimarunt: injecta ſpe fruſtrarunt, occaſionesque Medendi in momenta labiles, incertis conjecturis venum expoſuerunt, atque præterire fecerunt. Compoſitiones itaque officinarum, ſi ſine mentis præjudicato examines, utrobique in ſirupis, electuariis, pillulis, eclegmatibus, trochiſcis, atque aliis, utili admiratione ſtupebis, mundum, garritu Medentum, Scholarum ineptis ſtoliditatibus, & noxiis deluſum præſumtionibus. Chriſtiani enim cum Stoicis credimus, Mundum in humanum uſum coaluiſſe. Idque cum olim mecum impenſe contemplarer, mox viſum mihi fuit, humanum uſum commodè carere potuiſſe tantis venenis. Etenim frigidiora climata noſtra, in hoc ſaltem feliciora eſſe comperi, quod reptilibus monſtris, virulentis, atque lethalibus careant, quibus alioqui calidior zona ſcatet. Certè non multa nobis eſt venenorum neceſſitas, familiaritas, abundantia; nec illorum uſus, ullâ ratione compenſabit tot calamitates inde oriundas. Imò ſi terra proferat tribulos & ſpinas, in peccati maledictionem: profectò majores longè calamitates in dorſo fert, nobis tam in animantum, quàm vegetalium claſſe, importunás vitæ mortalium: Quocirca minimum quid per tribulos & ſpinas, textus minatur, quod jam maximum in calliditate hoſtilis ſerpentis, homo exploraverat. Sanè ſi benè inveſtigetur, vix aliquid immune natura habet, quod ſuum toxicum ſibi clanculum admiſtum non habeat. Non enim roſas aut violas habemus, quæ nobis non imponant; quin ſub tanta odoris fragrantia, non occultent veneni contagia: putrefactionis nimirum inſignia, corporis noſtri colliquationem, ac virium ſuffurationem. Idcircò ſimpli- 45.
cium cenſum ingreſſi, paucula reperiemus inſontia: imò ſi campos aſpexeris, totus terræ globus, non niſi unica atque contigua aranearum tela eſt. Quinetiam penitus attendendo, eadem hodiè videtur eſſe rerum facies, quæ erat ante unicum peccatum. Adeoque fortaſſis ab initio, plura venena, nocua, & ſontia, quàm bona in terris: non tamen Medicamentum exterminii pro homine: Quia Paradiſus venenis carebat ejusmodi, etſi ſerpentes adeſſent: vel fortè immortalitatis ergo, venena homini eſſent nihili futura in Eden. Sed contra; vidit Omnipotens, quod quæcunque (etiam in mundo extra Paradiſum) fecerat, erant bona in ſe, & ad fines ſuos. Quare dudum mecum hallucinatus ſum, exiſtimans venena indigna ut eſſent. Cum quia honos Dei non requirebat illorum exſiſtentiam; tum etiam,

Ooo quod

quod homo lubentius multis venenis indiguiſſet, adeoque venena, nec in DEI gloriam, nec in humanum uſum, condita rebar. Paucula nempe ſunt inſontia, quibus absque cautela uti tutum ſit: pleraque verò horrenda tyrannide nobiscum pugnant. Alia quoque ſua nos acrimonia uſtulando rodunt: plurima ubique alia, ſub amica ſpecie, nos illudunt, occultumque intus hoſtem deleterium gerunt. Univerſim autem, nil non ſcatet ſordibus, ac impuritatibus eſt horridum: cruditatibus deemum, ametria, ac invicta perverſitatis pertinacia conſtans. Nam quanquam homo in Paradiſum delatus eſſet; præſcivit tamen ab æterno rerum laudabilis Opifex, mundum homini domicilium fore; terramque ut dedit filiis hominum, ita & eandem cum cunctis contentis ſuis, pro homine condidit. Tandem per Chymiam univerſa clarius intuens, me prioris temeritatis pœnituit, ac ſtolidæ ignorantiæ meæ.
46. Siquidem utrobique, immenſam Architecti Clementiam, & Sapientiam, cum admiratione, ſupplex adoravi. Nam venena noluit nobis eſſe venena, aut nocua. Nec enim mortem fecit, nec medicamentum exterminii in terra: ſed potius ut parvo noſtri ſtudio, mutarentur in grandia amoris ſui pignora, in uſuram mortalium, contra futurorum morborum ſævitiem. In illis nempe latitat ſubſidium, quod benigniora & familiaria ſimplicia recuſant aliàs. Ad majores & heroicos medentum uſus venena tam horrida ſervantur. Bruta enim vix iis paſcuntur, ſive quod venenum cognoſcant intuitivè, quod odore vel ſapore aliàs non proditur: ſive quod rector brutorum ſpiritus aliquis, ſervet iſta venena in majores uſus, velut maximarum virtutum hæredes. Sufficit ſaltem, quod bruta nobis potiſſima remedia relinquant, velut è mandato Altiſſimi, cui plus curæ eſt de nobis, quàm de belluis. Aſarum enim crudum, quanta cum anxietate vomitum cit, eique præſens venenum teſtatur ſtomachus? & quàm facilè bullitione id recedit, mutaturque virus in deoppilans, diureticum tardarum febrium remedium, quod occultatum in eo aroma prodit? Sic Aaron aceto bullitum miteſcit, magnorumque caſuum medela fit. Quapropter Scholæ correctiones inſtituerunt; atqui utinam illas non ridiculas, non caſtrationes, non virium ablationes potius! Putant nimirum ex Aſaro laxativum evolare, per ebullitiones, non ſecus atque languentibus annis, propria carie, res quæque tabeſcit. At ſaltem 47.
radix Aſari, non perinde vino incocta miteſcit, ſicut ſi in aqua bulliat. In pari tamen ignis gradu, evolaret ſuum laxativum pariter. Alii proinde putant, 48.
cruditatem, in Aſaro, ſolutionis effectricem; ſed hi olera negligunt Aſaro crudiora: helleborum vero coctione non maturari, ſi vomitus à cruditate oriundus ſit. Scammoneum rebus acidis incoquunt, ut mitigent: Sed novit jam medentum vulgus ſic Scammoneam caſtrari, ideo ut ſi acido ſulfuris vapori exponatur, planè orbetur ſua virtute; tantumque Scammoneæ decedere, quantum aciditatis hauſerit. Aſt ego volens paterno animo corrigere furioſam medicaminum vim, intelligo, rerum vires priſtinas manere debere, & in ſui radice introverti, vel ſub ſui ſimplicitate transmutari in dotes alias, ibidem latitantes clanculùm, ſub cuſtode veneno: vel de novo partas, ratione additæ perfectionis. Quo pacto Colocinthis, laxativam atque deleteriam qualitatem introvertit, emergitque ex imo vis reſolutiva, morborum chronicorum curatrix egregia. Id enim Pa- 49.
racelſus in tinctura Lili Antimonii cum laude attentavit; ſiluit tamen, vel neſcivit, fieri idem in omnibus prorſum animantium, & vegetabilium venenis, per ſalem ſuum circulatum. Siquidem

omne

omne venenum iſtorum perit, ſi in entia prima redierint. Hunc cardinem non Scholæ: ſed electi Deo medici, quos omnipotens ex utero matris delegit, ventura ætate noſcent, facietque ovium ab hircis diſcrimen. Non caſtranda ergo, nec mortificanda ſunt, magnarum poteſtatum ſimplicia: ſed melioranda per Artem: propter extractionem latentium, vel per ſuſpenſionem virulentiæ, vel ſubſtitutionem unius pro altera, per adjuncta ſpecifica imperativa. Hæc pro iis, quibus datum non eſt deguſtaſſe potentiam ſalis circulati majoris. Quædam enim depoſita ſui feritate, per adjuncta miteſcunt: neutra fiunt, aſſumtis videlicet utrimque viribus participativè. Nec proin licet adjuncta hujuſmodi mutuare à receptis Diſpenſatoriis officinarum, quæ non meliorationem, aut ſaltem correctiones: ſed internecionem rerum docent, vel prorſus, non niſi ludicra corrigentia perhibent. Per exemplum, Marchio Carolus Spinelli Ligurenſium Imperator nuper, cum ſerò urbem pedes obambulaſſet, & cuncta mœnia perſcrutatus, medicos vocari juſſit, illiſque dixit, ſe quandoque epilepſia laboraſſe, & à me curatum; & ſubinde adhuc vertiginem ſenſiſſe, poſtquam in transfretatione ab Aquitania in
50. Liguriam deſcendiſſet. Corona medentum, ſequenti mane, propinat illi ſcrupulum Hellebori albi, & pro correctione addunt ſeminis aniſi tantundem: mox à ſemihora vomit, ac dein fruſtra meam abſentis opem invocat, homicidas ſuos incuſat, dicens: Helmonte mio, voi me lo diceſti, gli medici t'uccideranno. Siluit, ac poſt binas horas, convulſo ſtomacho primum, dein toto corpore ſpaſmodes moritur: medici excuſationes quæritant, & terra culpam eorum texit. Ita enim Scholarum confectiones, per diſpenſatoria correctiva, ſtulta, multa in ſarcinam ſecum vehunt. Opiata inprimis calida habent adnexa; laxativa autem, plerumque zinziber, macim, aniſum, ac quæcunque torminibus, à poſteriori ſolutivorum effectu, mederi poſſent. Vah quàm impuni licentia furit ignorantia in mortales! quàm parum intelligunt Hippocratem ſuum: *Si ea tollantur quæ convenit*, (id eſt, quæ nocent & onerant) *æger melius ſe habet, & facilè fert.* Etenim cum ea, quæ nocent intus, ſubinde vix pendeant drachmam, oportet omnem purgationem, quæ ad ſanitatem terminatur, eſſe evacuationem, vel imperceptibilem, vel ſaltem valdè moderatam; & cum reſtauratione virium. Hæc eſt namque, quam cum juvamine ægri facile ferunt. Correctoria ergo pharmacorum, ſunt ſarcinæ inutiles, atque ſine rerum cognitione, à Scholis deſcriptum pondus, adeoque deſtructiva ſaltem pharmacorum, ſi non ſimul etiam ægrorum. Hæc medendi pars, ſolertem requirit, ac gnarum Naturæ Secretarium. Quia in illa parte, ampliſſimæ medicaminum opes, & deaurata Glauræ ſupellex invenitur. Scholæ olim à noſtris Philoſophis didicerant, excellentiſſimas virtutes habitare in ſimplicibus, quibus venena deleteria in cuſtodiam præfecta eſſent: ſucceſſit illarum inde temeritas, quæ expreſſa venena, apertaque corroſiva, antidotis commiſcuit: Sperantes, per bonitatem & quantitatem adjunctorum, ſuperatum iri malignitatem veneni, quaſi conveniens eſſet ſanitati, Chirothecam peſtilentem, in cubiculum, ſano aere reple- 51.
tum, deferri ad convivas. Non enim viperam in Theriaca hic accuſo, ſine qua nempe, hæc velut mortua, ſimplicium eſt farrago. Caro viperina enim, in ſe innocua, & absq; veneno eſt. Imò toxicorum antidotus. Paſtilli verò inde parati, elixando, omnes opes in jure derelinquunt, quas cruda caro ſervabat. De arſenicalibus hoc loco conqueror, Alexipharmaco magiſtraliter ut vocant inditis.

Præſumunt enim Scholæ, propter audaciæ raritatem; fidem mereri, & ſtudiorum gloriam in authoritate poſſeſſionis locaſſe. Nec perpetuum eſt, circa deleteria morari, in eodem ſubjecto, etiam virtutes excellentiſſimas, ſic ut hæc coperiantur à
52. venenis. Quippe Arſenicum, Auripigmentum, &c. quantumvis fixentur, ac dulcorentur, nunquam tamen ſunt intrò ſumenda, utut alii ſecus ſuaſerint. Foris tantum valent, aliaque ulcerum venena necant, domantque ſi prius ipſamet ſubacta ſint. Correctiones itaque medicaminum, ſunt absque cognitione proprietatum, partium, & conſonantiarum. Quid enim aroma ponderat reſpectu veneni? ſi totum corpus humanum robuſtum & vita plenum, ictu dentis viperini mox corruat? An miteſcet Napellus admiſtione caryophylli? An colocynthis putrefacere deſinet, cum ſuis torminibus, ſi jungatur Tragacantho? Correctiones ergo in diſpenſatoriis, gravamina ſunt, & ſtupida additamenta, quæ virulentiarum non faciunt moderationes: ſed virium diſpendia.
53. Quemadmodum enim venena, promtitudinem agendi fermentalem habent, laborandum ita erat, ut medicaminum robur atque promtitudinem reſervemus, ſed per inſitiones Artis, illa ad neceſſitates chronicorum, & procul diſſitorum morborum, dirigamus. Hoc unicum reſtabat in hoc negotio, ut ſummam rei violentiam, cum fermentali propagatione, infringamus, atque domemus. Quamob-
54. rem ut compoſitiones & correctiones officinarum in univerſum miſeror: ita magis adhuc deteſtor præcipitationes, vitrificationes, & præparationes Mercurii Antimonii, Tutiæ ſulfuris, &c. Itemque adulterationes ſpirituum, ex aromatibus, ſeminibus calidis, vitrioli, ſulfuris, &c. nam ad lucrum, à fugitivis ſervis noſtris parantur, & apothecis comparantur, in Pyrotechniæ deſpectum potius, quàm
55. ægrorum defectum. Pudendam pariter deploro ſimplicitatem illorum, qui foliatum aurum, gemmasque contuſas, hominibus magna ſpe propinant, magno vendentes ſuam ignorantiam, ſi non dolum. Quaſi ſtomachus, inde vel minimum exſpectet ſubſidium. Subtilior, ideoque magis condolendus eſt error eorum, qui aurum, argentum, coralla, perlas, atque ſimilia, per liquores acidos corrodunt, atque diſſolvere videntur, putantque hoc pacto intra venas admiſſum iri, verè ſuas proprietates nobiſcum communicatura. Neſciunt enim, ah neſciunt, acidum venis hoſtile; ideoque peregrina diſſolventium ſuperata & transmutata aciditate, ejuſmodi metalla, & lapides, pulverem eſſe, ut ante. Qui utcunque in tenuiſſimum pollinem ſit redactus, nihil tamen à ſtomacho conficitur, aut nobis ſuas vires partitur. Quod ut coram videas. Affunde enim ſalem tartari rebus diſſolutis, in liquore aliquo pontico corroſivo, ac ſtatim diſſolutum cadet in fundum, in forma pulveris. Si enim aquæ fortes, metalla non mutent in ſubſtantia, licet facta ſint transparentia, quæ ante erant opaca, quin argentum inde ſoſpes recuperetur. Qua cæcitate ergo propinant lapides, & perlas, quaſi per corroſiva relinquerent priſtinam lapidum aut metalli eſſentiam? Subtilis enim fuit deceptoris inventum, ut ſua magno apud ægros æſtimet. Quia ignari deceptores putant, ſi diſſolvens à diſſoluto per viſum non diſtinguatur, etiam diſſolutum ipſum verè ſubſtantialiter eſſe tranſmutatum. Olea denique & pinguedines non valent pro balſamis, unguentis & emplaſtris, niſi forte ut pharmaco conſiſtentiam dent. Nam primum, hominum magna pars non patitur in pelle unguina, quod pruritus puſtulasque cum tumore excitent. Deinde, quia prædicta olea ple- 56.
rumque ex herbis parantur, quarum virtus in mucilaginoſo & gummoſo ſucco deliteſcit: ſuccus autem iſte per coctuas in jura trahitur, vel prelo exprimitur, qui vere non maritatur oleis, ſed tandem indureſcit fixatus. Ego verò in melle

melle balſamos florum rectiùs cogo. Attamen oleorum ſimplicium ſimplicitates magis admitto, quàm compoſitorum. Unguentorum idcirco & emplaſtrorum inconcinnas & ſurdas compoſitiones officinarum potiſſimum explodo: quod nil ſit ſtolidius, quàm pulverem vegetabilium, ſub pinguedinibus variis, & ignoranter commixtis, fixando exuſtulari, ineptumque ſic fieri. Qui ſi mineralis fuerit, ſe pinguedini non admiſcet: ſed potius ita intra unguina obducitur & incarceratur, ut fiat nihili, & ponderi tantum. Nihil enim oleis, unguentis, vel emplaſtris miſcendum eſt, quod in iis nequeat
57. per totum homogenealiter reſolvi. Cachinno etiam dignum, quod ſaccharum Tabarzet, ſive albiſſimum commendetur, non quia dulcius, & in ſuo vigore ſit dignius: ſed quia carius, ſæpiusque cum lixivio calcis vivæ bullierit. Ubi nomen puritatis fecit impoſturam. Contuſi flores herbæ, &c. admiſto ſaccharo tabarzet quieſcunt, dulciori quæ ſaccharo fermentum arripiunt, & effervendo vires Simplicis enodant. Mox autem deinde per caloris clauſam digeſtionem inhibetur fermentum, fiuntque longè potentiora. Diverſitas autem fermenti pendet ex lixivio, quo ſaccharum unum pollet, alterum verò illo caret. Soleo quoque unguina foris apponere cum dele-
58. ctu. Scilicet in affectibus, quibus à centro foras eſt ſanatio, ut in vulnere, contuſione, combuſtione, &c. tepidè apponenda ſuadeo. Aſt ubi affectus internus externum petit ſubſidium, ut diſenteria, Colica, ſpaſmi nephritici, ſcirrhus, &c. unguina de foris lapide calefacto vel arena calida, foveri jubeo. Idque didici, contuendo paleam, in aheno aquæ tepentis, ſursùm ac deorsùm velut à calore ſubter accenſo, deambulantem: Ideoque potenti calore, appoſita unguenta animari, & ſpiritum ſuum cruori noſtro jungere, ſuſpicabar primùm: deinde comperi, ſic malum foras elici, ſiſti impulſiones ſymptomaticas. Et quæcunque balnea agunt in toto: hoc idem calefacta, fotaque unguina, abſolvunt in parte, ſine totius jactura. Later enim fovens, pellit odorem emplaſtri intrò, attrahitque foras quæ aliàs pigriora hærent: Itemque cum cruore ſpiritus impetus faciens attrahitur, diſpergitur à calore, aliusque ſuccedit ſuo loco, vim medicaminis haurit, & velut ebulliens intro, revolvitur. Circa collectio- 59.
nem ſimplicium quoque, non ſat ubique conſtat. Determinant radices colligendas ſub autumnum. Sed ut plurimùm multa ſub ver potentiores radices dant. Polypodium vernum inprimis viret. In autumno autem canam atque nigram radicem exhibet: effœtam ſcilicet & ſenilem. Ego cenſeo ſingula immediatè ante ſtatum maturitatis decerpenda: nam plena maturitas, declinationis initium eſt. Ideo maturitatum ſua ſingulis fructibus, floribus, radicibus, frondibus, corticibus, &c. ſunto determinata ſpatia. Nam & ſuccus in plantis primùm affluit, qui in multis ſubinde mox areſcit, aut in frondes conſumitur. Varietas ergo maturitatum, collectionum varietatem parit. Sic namque quædam folia à floribus vegetiora, alia verò ante frondes ſuccoſiora. Tum quoque ſunt, quæ ante fructus augmentum validiora. Nonnulla perpetua fronte perſtant. Quocirca rectiùs determinant. Qui demetunt ſimplicia, juxta ſcopi exigentiam.

1. Conſolatio Authoris in ſuis perſecutionibus. 2. Author depingit ſuos Adverſarios. 3. Somnium Authoris. 4. Senſit qualitates Elementales. 5. Senſit coagulationes. 6. Senſit Atrophias. 7. Senſit ſiccationes. 8. Senſit Ariditates. 9. Error Scholarum. 10. Hepatis calor undè, & quomodo ſubſiſtat. 11. Senſit mercatorum adulteria. 12. Senſit duos rerum ſapores. 13. Notabilia de guſtu, & ſapore. 14. Senſit cauſas ſanationis. 15. Itemque duplicem modum. 16. Senſit ablatam immortalitatis ſpem. 17. Senſit bonitatem quandam in natura. 18. Senſit fermenta digeſtiva. 19. Senſit vera diuretica. 20. Senſit proprietates ſalium mutatrices. 21. Senſit ſalium ſpiritus à contactu connexorum commutari. 22. Senſit propinqua & tarda ſalium obſequia. 23. Senſit ſales torminum authores. 24. Apex ſalium viſus eſt in primo ente. 25. Senſit ſpecificos ſapores. 26. Definitio ſaporis. 27. Inſipida guſtantur à ſtomacho, quæ non judicantur à lingua. 28. Senſit proprietatem occultam, & Scholarum jactantias. 29. Venatio occultorum, non propter quid: ſed per quia eſt. Ab effectu ad cauſam juxta Euangelium. 30. Senſit deoppilantia. 31. Senſit ſalium activitates. 32. Mineralium ſenſit ſpiritus. 33. Senſit purgantium laxans virus. 34. Triplex ſignum laxativi laudabilis. 35. Error Paracelſi. 36. Chymus. 37. Non adæquata judicari diſtillata ſuis concretis. 38. Senſit multa tranſmutari ab adjunctis. 39. Senſit Hematinum Metalli. 40. Senſit diſtillationem plumbi, qua Paracelſus ſupra. 40. Diverſos morbos curavit. 41. Senſit vires planetarias Metallorum, altiori Analyſi, quàm præcedenti, educendas. 42. Senſit diverſas auri ſoluti vires. 43. Senſit vires Alkaheſt. 44. Senſit vires Mercurii vitæ in ſynonymo Lili. 45. Senſit actionem renovativorum. 46. Senſit radicem veneficii Sagarii. 47. Senſit venena. 48. Senſit actiones rerum, juxta Recipientis applicationes. 49. Idiotiſmus Paracelſi circa vulneris nutritionem. 50. Salis uſus. 51. Oleorum varietas. 52. Uſus aquæ, & ſalis artificiatorum. 53. Elixir ex Aromate. 54. Laus Magiſteriorum. 55. Cibi conditi cur inſalubres. 56. Cenſura quorundam Mineralium. 57. Senſit ſextuplicem digeſtionem. 58. Senſit quando cruor animantetur. 59. Quid axungia interna & illita patiantur. 60. Senſit actionem Cantharidum & Cauſticorum. 61. Senſit vim amuleticum. 62. Vis lapidum. 63. Senſit undè effectuum diverſitas in agendo. 64. Senſit mortis neceſſitates. 65. Operationum Chymicarum ordo.

1. VExatio parit intellectum, ut nimia preſſura ſuffocat illum. Quanquam in acerbiſſimis adverſitatibus uterer Iobo, & Paulo: tamen Dominus JESUS, DEI filius, ſuis me exemplaribus anguſtiis, præpotentius ſic juvit, ut nedum meos leniret labores: ſed in ſe vel-ut ſuſtulerit. Sit ejus nomen mihi ſemper honorabile præ oculis. Senſi enim exempla Sanctorum, inductiva quidem, at non conferre ullam gratiam Per ſe. Mens mea enim in maximis preſſuris, plerumque doluit, quod humano quodam more, ac velut inſenſilitatis pigritia, conſolarer: Stoiciſmum potius arrogantem referrem, quàm quod cum jubilo concentricitatis, tribulationes meas benigniſſimo JESU, purè reſignarem. Timebam enim animæ ſabbatiſmum iſtum, quem innocentia ſuſcitabat, ne ex deſpectu, & arrogantia proficiſceretur, adeoque tribulationes abſque fructu futuras. Potius inquam prophetizati ſeculi, communi bonorum ſorti, & ſodalitio immiſtus, incidiſſem ipſe malus & inutilis. In horas enim ſingulas formidabam, quod indolens eſſem, nec tantillum ſentirem ipſas perſecutiones, à Clero quodam, & Magnatibus illi Clero adſtipulantibus, ac demum à meliori parte populi, mihi illatas, alioquin in viro, tantillum judicioſo, valde ſenſibiles. Timebam enim, ne mihi cõtingeret iſta animi imperfracta quies ex deſpectu erga inimicos. Rogo itaque, ut clementer judicet Deus, boni omnis fons. Saltẽ ſæpe conſiderabam exſpaciando per anteacta ſecula, & futuras Chriſtianorum perſecutiones: quod prima perſecutio Eccleſiæ fuerit violenta, & Tyrannorum. Altera deinde, ſubſecuta eſſet fraudulenta,
& hæreticorum. Noſtra autem ſurrexit 2.
quidem ab hypocritis; compoſita autem eſſet ex dolo & vi. *Sunt namque* (ut inquit S. Hildegaldis Prophetiſſa) *qui primum prælatos, & ſubditos eorum potentes, decipient ſpecie pietatis: & tandem quotquot ſibi non faverint, per Magnatum potentiam oppriment.* Bone Deus, quid non ſenſi, & quantum teſtari non poſſem? Sed vindictam totam tibi ſoli obtuli: & rogo ex charitate, quod illis

Iis parcas,neve illos damnes mea de cauſa. Quia à manu tua omnia ſuſcipio: & neſciunt quid faciunt. Cogitavi tandem modum, quo omnes tribulationes meas in caput Neronis & Tiberii meditarer trans-
3. latas. Itaque ſemel defeſſus, refectusque, ſubitò magna conſolatione, velut in ſomnum delapſus, vidi me in quadam regia, artificiis humanis ſuperiore. Erat autem ibi excelſus thronus, circumcinctus inacceſſibili ſpirituum lumine. Qui autem in Throni ſolio ſedebat, vocatur *Eſt*. Et ſcabellum pedum ſuorum, *Natura*. Janitor aulæ, dicebatur *Intellectus*. Qui ſine loquela, porrigebat mihi libellum; ex opaco electio, cujus nomen erat: *Gemma roſæ nondum apertæ*. Et quanquam janitor vocem non daret: ſcivi tamen, iſtum libellum mihi devorandum. Extendi manum, comedi illum. Eratque ſaporis auſteri & terreſtris, ut quaſi laryngem mihi præcluderet; ſic ut ingenti tarditate laboris illum deglutirem. Undè dein totum mihi caput viſum fuit velut diaphanum. Tum dein alter ſpiritus, ſuperioris ordinis, dedit mihi lagenam, in qua erat unius verbi, Ignisaqua. Nomen prorſus ſimplex, ſingulare, indeclinabile, inſeparabile, immutabile, & immortale. Neſcivi autem, quid mihi negotii eſſet cum eo. Nec aliquid de eo deſuper audivi, & præ pavore magnitudinis, fauces mihi præcludebantur, ac vox faucibus hæſit. Tandem juſta veneratione, ante thronum peracta, conatus ſum multipliciter experiri, quidnam lagena contineret. Ecce præ foribus aulæ erat Pyrotechnia, anus alacris clavigera, quæ ſeras non aperiebat foris, niſi intus janitor priùs peſſulum ſubduxiſſet. Quod non tentabat, niſi ſigno, à Throni lumine ſibi dato. Pulſaintbus autem ad fores reſpondebat, tacente clavigera, janitor: *Neſcio vos*. Qui verò per cancellos feneſtrarum inſpicere tentabant; à tenebris percuſſi, decidebant dein veſani, plures circum oberrabant, magna pollicentes, ſine baſi. Steti dudum ſilens, mox deduxit me manus (cujus reliquum de corpore non videbam) ad hortum amœnum. Ubi repentè me adoriebantur omnia ſimplicia, tanquam per ſe quodlibet eſſet ſingulare. In quo 4.
inſultu, ſentiebam univerſa mundi ſimplicia, non quidem quaſi qualitates illorum agerent in me (non enim unus ſatisfuiſſem omnibus tolerandis) velut illorum objectum: ſed ſingula in me, tanquam theatro, videbantur ſuas repræſentare ſcenas. Atque utinam illas benè calamo explicem! Senſi inprimis omnia calida, frigida, humida, & ſicca, tanquam qualitates momentaneas, rebus conſtitutis ſupervenientes, inſtar colorum. Quæ autem nos calefaciunt, refrigerant, humectant, vel exſiccant, ſenſi id non quidem contingere ratione exceſſus illarum qualitatum, quarum ſortiebantur nomina: ſed reſpectu appropriationis objecti. Hactenus enim cadaver humanum, languida morte extinctum, etſi juxta ignem violenter intepeſceret, tamen tactui videtur eſſe frigidiſſimum, adeo ut manus vix queat inde dudum poſt recaleſcere. Idque ſanè non fit, generata in nobis qualitate, quæ frigus nominatur: quæ ſcilicet ſui contemplatione, noſtrum calorem totidem punctis ſuperet, ut tanti frigoris exceſſum imprimat: ſed potius, eò quod vitalis ſpiritus, cadaver pertimeſcens, à manu recedat. Pariter namque Camphora, piperis ſaporem gerens, & Opium amarum, refrigerare dicuntur. Quatenus Archeum ſubigunt, aut fugant. Quo pacto etiam Blas febrile, idem numero frigus primò, ac dein calorem, in Archeo ſuſcitat. Senſi itaque, quod calida à primi gradus momento, in Eſcharaticum uſque, non inurant noſtræ temperiei, caloris exceſſum: producendo ſcilicet in nobis ſui caloris ſupereminentiam; ſed ſalium acutorum miniſterio

noſtrum

noſtrum ita accendant Archeum, ut eun-
dem magis magisque exaſperent: atque
tandem igneam violentiam, proprii Blas
motu, exæſtuando aſſumant. Qualis eſt
Prunus, & ignis perſicus. Atque ideo
nil ejuſmodi calidorum, calefacit cadave-
ra. Senſi denique nil nos humectare, niſi
per appropriationem; Ideoque nec aquam
proprie nos humectare, ob defectum ap-
propriationis, quæ approximationis & aſ-
ſimilationis cauſa eſt. Verum illa quæ
obliniunt, infarciunt, reſolvunt, noſtrique
corporis ſubſtantiam, velut per exigua
puncta, ſalinare faciunt, abſque ardoris
& acrimoniæ ſenſu: illa inquam hume-
ctant. Idque tantum occaſionaliter, ac
velut per accidens. Itaque humectare ſen-
ſi, quæcunque diſſolvunt, reſolvunt, &
glutinoſa colliquant. Quatenus ſcilicet
coagulationis, & arefactionis impedimen-
ta ſubmovent. Ideoque malva, Althæa,
& quæ humectantia creduntur, quatenus
poros cutaneos claudunt, ſicq; diaphære-
ſim ſiſtunt: errorem in Scholis peperere.
Siquidem ejuſmodi humectatio, non niſi
excrementorum eſſet detentio morboſa:
non autem humectatio rorida partium.
Senſi quoque non alia ſiccare in nobis,
quàm quæ extenuando diſponunt ad ex-
halationem. Sic enim ſudor, licet hume-
ctet pellem, & habitum turgidum faciat;
5. attamen merè exſiccat nos. Porrò quæ-
cunque coagulant, ſenſi potius indurare,
& grumefacere, quàm exſiccare. Ideo-
que coagulationis oppoſitum eſt reſolu-
6. tio: non autem humectatio. Quæ verò
Atrophiam inducunt, atque tabefaciunt,
ſenſi id non fieri qualitate ſiccativa: ſed
quod liquor, aliàs nutritius, aliò ſubdu-
catur furtim: cujus occaſione fermenta,
calori connexa, veram ſiccationem perfi-
7. ciunt. Senſi itaque non aliam in nobis
exſiccationem, quàm quæ fermentorum
reſolutione, & caloris difflatione fieret.
Senſi inquam ipſam coagulationem, ſeu
indurationem, prodire ex ſuomet coagu-
lo, ſive proprietate ſeminis, liquores in
fructum ſolidiorem promoventis. Senſi 8.
etiam quod arida, quæ liquores in ſe com-
bibunt, licet actu ſint arida: tamen citò
humidis ſatientur, à combibitione ceſſent,
nec demum intrent in radicem miſtionis
aridorum. Ideoque ſenſi ſitim, non eſſe
introductam qualitatem ſiccitatis: ſed ſi-
tim naturalem eſſe ſenſum diminuti lati-
cis, non autem planè deficientis adeo, ut
vel principiantem ſiccitatem accuſet. Sic
ſenſi ſitim præternaturalem, non eſſe are-
factionis indicium. Bibunt namque & ab-
domen diſtendunt, permanente ſiti ſoſpi-
te. Provenit namque iſta ſitis, quatenus
excrementum peregrinum, ſuccum ali-
mentarium ſtomachi liquefacit. Enimve-
rò dum ſenſus meos deſcribo, non tam
amens ſum, quod negavero exceſſum ca-
loris externi urere, vulnus & ulcus effi-
cere, vel excellens frigus mortificare, tan-
quam ſi ureret. Aſt in propoſito ſomno,
ſenſi ſaltem, quatenus ſpeculationi me-
dendi inſerviunt. Igitur caloris & frigo-
ris exceſſivi exempla, ſunt enſis inſtar:
non autem referenda inter occaſionales &
internas cauſas morborum Medico conſi-
derandas. Si nimirum juxta theoremata
per ablationem illarum ſanitas exſpecte-
tur. Quapropter ſpeculatio cauſarum
externarum, & antecedentium, non
eſt curativa: ſed tantum ſubinde dia-
gnoſtica, & directiva. Neque enim in-
flicto vulnere, etſi enſis auferatur, ſanatur
vulnus. Nec ignis è foco auferendus, etſi
quandoque ille, eodem loco aliquem am-
buſſerit. Cauſæ ſiquidem morborum in-
ternæ, quatenus connexæ occaſiones: id-
eo illarum conſideratio, & ablatio, eſt ve-
rè medica. Scholæ verò cum cernerent 9.
ignem comburere ſua objecta, ſimiliter
& frigus mortificare, & perimere, adeo-
eoque corpus humanum per excellentes
iſtas qualitates externas diverſimodè agi-
tari: putarunt propterea effectus, qui ſi-
bi haberent adnexum calorem, ſuſcitari
ab igne. Atque hactenus in febribus, duo
luctari in nobis elementa, quorum aqua
ſemper

ſemper potiretur priore parte victoriæ, ignis verò poſteriore. Ignem videlicet patrare Eryſipelata, prunum, ignem perſicum, cauſum, &c. Indurare pariter exſiccando ſcirrhos, calculos, oſſa, & nodos. Remedia quoque talibus regulis digna, per contrarietates decrevere. Neſcientes, quo pacto ſpiritus vitæ, calores ac frigora excitet, abſque igne & glacie: quia neque ex elementis noſtri corporis, aut ex fictis humoribus. Aſt utrobique τὸ ἔνορμων Hippocratis neglexerunt. Pro-
10. ut quandoque exemplo uno, de ſpina digito infixa, demonſtravi. In quo calor, dolor, phlegmon, febris, non ab igne ſpinæ efficienter procedunt: ſed quia ſpiritus ſenſitivus, peregrinam ſpinam ægrè fert. Sic nempe calor & frigus, ſunt accidentia, impertinentia ad naturam febris, pro-ut & in hepate, ſui ſentiuntur calores, quia ibidem ſuæ ſunt ſpinæ. Eſtque calor non cauſa, ſed effectus ſpinæ illius. Adeoque alterationes, quæ in vitali œconomia contingunt, & in cadaveribus ceſſant, non ex igne, aut glacie corporis, aut humorum: ſed ex vitalibus initiis dependent. Imò ſi Scholærem, ut eſt, attigiſſent, comperiiſſent Thermas, balnea, &c. non areſacere, & comburere nos: ſed potius humectare, niſi calores illorum inordinati ſint, & diuturni. Imò nec tunc quidem aliàs, quàm quia plus conſumitur, quàm aſſu-
11. mitur corpus accidentaliter areſcat. Senſi demum ſtatim, poſt primas qualitates, furtiva adulteria mercatorum, quibus onerant, defœdant, alienant, & ſubſtitutivè mentiuntur, exotica pharmaca. Quibus non eſt opus mea doctrina: quippe
12. qui metu inferni non moventur. Mox abinde ſenſi duos ſaltem rerum ſapores diſtinctos, ſi non ſubinde tres, aut quatuor: unum nempe per quem ſunt acria, amara, ſalſa, &c. Alterum verò, qui dicitur ſpecificus, appropriatus ſemini. Priorem itaque ſenſi, eſſe ſalium dignitates, & officia. Non quidem ſalium ſeparatorum, è tribus primis, ſive (ut ajunt) initiis corporeis hauſtorum: ſed ſalium in concreto gliſcentium. Alterum verò ſaporum, ſenſi eſſe ſeminalem, odorum naturam, in concretis, officio formarum fungentem, vel ſaltem explicantem. Salia namque, ut maximè ſenſibilia, primum ſe offerunt guſtatui, cui proinde Hippocrates tribuit notiones morborum. Amarum nempe, ſalſum, acre, atque ponticum 13.
morbos indigetans. Calores verò atque frigora, potius ſub audivit eſſe pathemata ſubſequentia, quàm morbos. Guſtatui autem judicium aſcribo, propter præfatas qualitates guſtatiles, in quibus plerumque profundior ſedet dynamis, ſeminalem atque efficientem cauſam continens. Non autem quod proin linguæ, & palato judicium de morbis competat: ſed guſtatum nomino, ob qualitates guſtabiles: Alioquin eſt ſenſus, quo cuncta pollent organa, quorum vis ſenſitiva, per attactus approximationem, indicia facit amicitiæ, vel hoſtilitatis, ſuper occulto ſenſibili. Hoc igitur modo ſenſi, præpollentium ſalium eſſe officia, quæ vires ſubordinatarum formarum ſui concreti, explicant, atque deferunt ad Archeum, vel-ut ſuum objectum, in quod agant. Ita- 14.
que ſenſi ſanationes, tam per medicamina, quàm per naturam, fieri per ſedationē agitati Archei & ablationem ſeminalis, & morboſi characteris, ab Archeo producti. Hanc nimirum ſenſi proximam, tutiſſi- 15.
mam, atque ſummam ſanationem. Quæ autem ope Arcanorum ſuccedit, verſatur circa ablationem producti. Ideoque ſenſi Arcana, operari tanquam ſalia. Nimirum ſanationes hujuſmodi contingunt, auferendo noxium, vel addendo defectuoſum. Nam alioqui, quæ impediunt incrementa, vel appropriationes, ſpectant potius ad præcautionem, quàm ipſam ſanationem. Noxia verò tolluntur reſolvendo, abſtergendo, exhalando, vel expellendo. Quæ proprietates ſalibus ſunt congruæ. Non autem debitè fiunt nocui ablationes,

Ppp per

per venenoſa, liquantia, & pùtrefactiva,
ut neque per cruoris & vitæ ſubductio-
16. nes. Additionem autem deficientis, ſenſi
proprio modo non fieri, ideoque nos re-
troire paulatim, penuria arboris vitæ.
Quod de facultibus vitalibus dictum e-
ſto: non autem de cruoris egeſtate, qui
17. per culinas reſtauratur. Cæterum ſenſi
naturam ſponte velut reſurgere, & ali-
quos ſibi defectus reparare, ſi à jacente
ſedens facta fuerit. Quorſum etiam ju-
18. vant balſamica, & tingentia. Senſi quoque
in ſtomacho naſci ſalem acetoſum, vola-
tilem partim, partimque fixum. Utrum-
que verò deinceps commutari, per ſua vi-
ſcerum fermenta, in varios ſales, qui
emancipatus per arrepta fermenta, ſuam
ſæpe ac ſucceſſivè mentitur originem.
19. Mumiali nempe fermento, fit ſal cruoris,
noſtri œconomiam recturus: ſin verò in
Rene diureticus fiat, jam conficitur urina-
rius. Senſi itaque, ſola dumtaxat eſſe at-
que vera diuretica, quæ augendi ſalis uri-
narii habent facultatem, & facilem ſibi fa-
20. ciunt clientelam. Senſi denique, nedum
in organorum fermentis diſpoſitivis: ſed
inſuper propter *Magnum oportet*, in ipſis
ſimplicibus, ſuas eſſe ſalium propagan-
dorum ac immutandorum proprietates.
Quædam namque habent ſales craſſiores,
& ineptos ſuſcipiendo fermento ſtoma-
chi: ideoque permanent invicti. Alii de-
nique ſunt, qui hoſtili adverſantur pro-
prietate, poteſtatibus vitalibus, adeoque
non niſi infeſtis finibus, ad hoſpitia vitæ
21. ſubintrant. Senſi ſalem volatilem ſpiritus
vitrioli, promta obedientia, prima diſſo-
luti actione, in merum alumen migrare.
Etenim ſi corpus Mercurii coagulaverit
in album pulverem, etſi nil de materia aut
viribus mercurii reſervet (id enim decla-
rat pondus mercurii priſtinum) attamen
mox in alumen tranſit. Sin verò acidum
vitrioli, in ſtomacho obviam mucilagi-
nem offenderit, eandem liquat, nec tamen
proinde aluminoſum fit. Ut inde ſenſe-
rim, unum & eundem ſalem transmutari
diverſimodè à connexo. Senſi itaque ſales 22.
quoſdam, qui in ſtomacho ſordes abſter-
gerent, antequam ab ejus fermento ſubi-
gerentur: alios verò, qui tardè ſuas ſalſe-
dines aperirent, ac non niſi poſt alteram
digeſtionem: idque cum jam diureticos,
vel diaphoreticos ſales, manifeſtarent.
Sicque venas ſuis obſtruentibus feliciter
tum liberarent. Senſi inſuper ſales, qui 23.
ſuam indolem, non niſi ſub ſtercorizatio-
ne inveniunt, ſuntque acidi & colici, vel
hisce oppoſiti, inque eſſentiis oleoſis con-
nexi. Summus autem atque feliciſſimus 24.
ſalium eſt, qui ultimam puritatis & ſub-
tilitatis metam in natura attigit, cuncta
pervadit, ſolusque agendo manet immu-
tabilis; quæque alia pro lubitu, promta
reſolvit obedientia, rebellemque omnem
materiam, non ſecus atque aqua calida ni-
vem liquat, & volatizat. Senſi mox ſa- 25.
pores ſpecificos (puta macis, croci, &c.)
tanquam proprietates, ſive officina for-
marum ultimarum, per ſales præpollen-
tes edita. Non quidem, quod hi ſapores
eſſent vis illius formæ propria: ſed po-
tius fracedo illius ſeminis, procedentis ad
ultimam iſtam formam. Sapor ſiquidem 26.
ut talis, eſt qualitas ſolitaria, medendo in-
utilis, fermentalis fracedinis ſuæ teſtis, co-
operatrix ſanationis, quatenus ut nun-
cius Archeum diſponit, ut in latentis pro-
prietatis cognitionem deveniat. Nam ni-
ſi res per ſaporem & odorem Archeo ar-
riſerint, non intrò admittuntur. Imo phar- 27.
maca, in prima ſui facie inſipida, ut ſunt
turbit, hermodactylus, zalappa, mer-
curius, ſtibium, &c. multo larvata ſaccha-
ro, ſi tamen iterato ſumantur, horrorem
atque abominationem faciunt. Alius pro-
inde guſtus eſt linguæ, & alius in ſtoma-
cho, velut Archei extremo. Grati ergo ſa-
pores ſtomachici, benignam vitam, noſtræ
cognatam, rei ineſſe denotant. Quare fe-
lis magis delectatur odore fracidi, ac o-
lentis piſcis, quàm cinnamomi. Perſenti-
mus ſic nempe non rarò, occulta venena,
propter ſaporem, & odorem ſpecificum,
noſtris

noſtris horridum præcordiis. Saltem quoties in veneno eminet guſtus placidus, ſenſi ſub eodem ſimplici latere ingens arcanum, quod depulſo veneno, ad effectus
28. arduos natum & ordinatum eſt. Senſi deinceps præter ſapores ſpecificos, horumque gratitudinem, benevolentiam, vel horrores, proprietatem quandam formalem, emanantem; lingua tamen imperceptibilem, ſoloque archeo comprehenſibilem. Stupent ſcholæ, dum ad qualitates occultas (ut vocant ideo) ventum eſt. Nam dum nequeunt ſuas nugas caloribus, frigoribus, horumq; mendicatis complexionibus adſcribere. Scriptores quidem calamum reponunt, atq; medentes attollunt humerum, ac ſupercilia, quia proprietatem iſtam accuſant, ſibi notam in effectu, at ignotam in cauſa: ſeſeque hujus ignorantiæ tegunt, quod humano intellectui ſit impoſſibilis proprietatum illarum indagatio, quam jam dudum inquiſiviſſent alioqui. Quaſi dicant. Nos ſcholæ valemus determinare, quantum mens humana poteſt inquirere. Decernimus ideo, nullas rerum poteſtates poſſe intelligi, aut indagari humanitus, quàm quæ ſunt primæ elementorum qualitates, aut ex his oriundæ. Fatemur ideo, facultates formales eſſe occultas, quia cognitu impoſſibiles. Certè Scholæ ſunt valde luteæ, aqueæ, aereæ, nebuloſæ & igneæ! quàm ſe oſtendunt ſuorum objectorum inſcias, & exercitii, quod profitentur, impares! Ingenia enim ſua ignaviæ emanciparunt, ut nil ſit ipſis gratius, quàm declinaſſe ad excuſandas excuſationes in ignorantia, & impoſſibilitate naturæ; qua quisq; ſuam in particulari velet. Primum enim, Antiqui dum viderent morbum aliquem, curatum remedio ſpecifico, & appropriato, ſtupebant velut ad inſolitæ rei miraculum: At deinceps Scholæ ſuas ſtupiditates, in generalem ignorantiam relegaſſe, fati datum arbitratæ ſunt. Neq; enim, etſi cauſas diſtinxiſſent à qualitatibus elementariis ſibi notis, proinde aliquid incontaminatum, & absque oculi cataracta dixere. Nam quis unquam humiditatis cauſam in aqua, aut caloris in igne, magis ratione à priori inveſtigavit, quàm trahendi ferrum in magnete? Sunt ergo qualitates elementales, tam occultæ, quàm aliarum ulla. Equidem in hoc cæcutitum eſt à Scholis, quia adverſus doctrinam Euangelicam proceſſerunt. Primitiva enim veri- 29.
tas vult, quod Arborem cognoſcamus ex fructibus: Scholæ autem volunt fructum cognoſci debere ex arbore. Dicam ergo per fructus, quo pacto ad cognitionem arboris deveniendum. Inprimis itaque ad cauſarum occultarum cognitionem, ſupponitur effectus aliquis, itemque cauſa illius, nec dubitatur, quisnam ſit effectus, quæve ejus cauſa: quæritur autem tantummodo nexus amborum: quo pacto ſcilicet effectus à cauſa procedat; vel vice verſa, quo modo atq; medio, cauſa ejuſmodi effectum producat. Præſupponitur inquam cognitio arboris, & fructus ejus. Quæ ſi ad medendum componamus (etenim, ſi totus mundus propter hominem ſit, & tota naturę cognitio phyſica medenti ideo ſubſerviet) præſupponendæ primùm erunt cognitiones ſuiipſius: ſcil. ut verus Medicus ſciat arborem humanæ naturæ integræ, ejusque fructum, ſanitatem ſcilicet. conſimiliter quoq; Arborem vitiatæ ſanitatis, ipſamq; depravatæ ſanitatis claſſem, tanquam fructum illius. Quæ cognitiones requiruntur quidditatis propriæ, cum adjacentibus ſuis. Ut igitur arborem cognoſcamus in ſui radice, & proprietatibus, id ex fructibus fieri oportet: quocirca etiam fructus primum cognoſcendi ſunt. fructus autem tam integræ, quàm vitiatæ ſanitatis, cum ſint ſcopi, ad quos referantur occultorum remediorum proprietates, ſe habent per modum arboris & trunci, in quem inſeri debeant ſurculi gemmæ, & ſemina rerum, tanquam earundem fructus. Hoc nempe requirit Medendi deſtinatio, ut remedia, licet ſe habeant per modum cauſæ, fiant tamen

fructus ſive effectus in nobis: quatenus in noſtra arbore fructificant: adeoque non ſolum ſunt fructus ſuæ nativæ arboris, undè in natura rerum deſumuntur: quin potius fructus ſunt novi, ex inſitione producti, adeóque planè promiſcui, ex ramulo, ſive fructu arboris inſertæ, & ex vitali poteſtate trunci, in quem inſeritur. Ejusmodi nimirum fructus produxit ſuam arborem. Adeoque ut in omni naturæ progreſſu dualitas ſexualis requiratur ad fructus cujuſque productionem. Non mirum fuit ignoratam ſtetiſſe occultorum claſſem, & applicationes, ſi hactenus neglectum ſteterit ſtatum ſanum & morboſum eodem naſci parente: adeoque & morbi eſſentiam totam, in externas, occaſionales, efficientes, bellantes: non autem in veram, atque internam ægritudinum arborem retulerunt. Supponamus ergo Archeum irritatum, ac penè furioſum, qui à cauſis occaſionalibus laceſſitus, proprium profundit cruorem, facitque dyſenteriam: vel item fingamus Archeum in aliqua parte, ultimæ digeſtioni famulante, conceptum doloris ſtigma iniquè ferentem, ac velut furore percitum, Eryſipelas ſuſcitare. Quæſtio eſt inveniendi remedii ex occulta proprietate. Conſiderarunt ergo Scholæ applicare Eryſipelati refrigerantia, quatenus fructui, & non arbori vitiatæ remedium applicare voluerunt. Rerum autem naturaliũ Symmyſtę, attenderunt præfatos furores, per metum coërcendos, adeo ut metus non ſit homini: ſed Archeo incutiendus. Pavidiſſimum ergo animal, leporem videlicet, occiderunt. Non quidem telo, ut in inopina morte occumbat: ſed venando ut per canum morſum intereat: quo vis geminata pavoris, imprimatur in ejus totum. Itaque linteum cruentum in leporis ſanguine tinxerunt, & ſiccatum aſſervarunt. Idque in vino carptim exhibuerunt, & curata eſt dyſenteria. Itemque ſiccum appoſuerunt eryſipelati, & ſanatum eſt. Imò milites Germani, leporem, fumo ſiccatum præbent in potu, & curatur dyſenteria non fallaci eventu. Undè didicerunt fruſtraneas venæ ſectiones & purgationes, ſive fictos humores ſpectes, ſive demum caloris & roboris unà cum ſanguine diminutionem: Ridiculas item refrigerationes: utpote quæ à poſteriori mederi conantur, radices nequaquam attingunt, eoque nomine, naturam in majores plerumque furores concitant. Eryſipelas ergo & dyſenteria, punctum aliquod commune nacta ſunt, in quo convenirent. Idque eſſe venenum aliquod Ideale ab Archeo natum. Siquidem in arbore humana, omnis Archei exorbitans paſſio, tingit ſui Ideam, in cruorem, imò & in excrementa, non minùs quàm in arbore canina, exorbitatione rabiei, naſcuntur fructus in ejus ſaliva, qui producant deinceps in nobis fructum rabiei transplantatæ. Proinde cognitio occultorum, perperam inquiſita eſt ex fructu. Cognovi enim quæcunque in mundo fiunt, neceſſitate ſeminum Archei cujuslibet, adeoque incorporalis atque inviſibilis entis ergo, fieri. Entia autem ſeminalia, vi phantaſtica animantatorum, vel Archei eorundem, conſimili perturbatione oriri, ſcivi. Adeoque ut ex inviſibili quodam principio, viſibilis hic mundus continuetur. In ſubſtratis verò, ſive non animantatis eadem analoga quadam proportione conſimiliter ſeſe habere animadverti. Omnem autem exarthroſim Archei, per ſuas Ideas fabricare ſemina venena ſuo corpori, ſicque arborem integrum ruere in vitiatam. Quarundam rerum, quæ nobis venena naſcuntur conſideravi, ſemina gerere, non quæ exorbitatione ſui Archei; ſed noſtri Archei reſpectu, vitiatas producerent, ſibique naturales Ideas, nobis lethales. Undè videlicet ſi fructus, vel ſurculi inſerantur in arborem integræ valetudinis noſtræ: contingit, ex utroque, velut promiſcuo ſexu, nobis ſuboriri vitiatos ſive venenatos fructus. Venena autem utrobique ſunt inter proprietates occul-

occultas. Juvantia igitur adæquata, Ideas habeant ſummè extinctivas Idearum venenatarum : vel quæ bonitate eminenti, tam productorem veneni Archeum, quàm ipſum venenum productum, transmutent: undè perſpicaciter didici, omne propemodum venenum, ejusque Antidotum, adeoque & totam occultorum, ſive formalium proprietatum proſapiam, depluere ſeminaliter ex luminis vitalis activitate.

29. Sic namque venena animantatorum oriuntur ex perturbationibus : quæ quò atrociores fuerint, eò quoque ſæviora venena proferunt. Sic nempe ſerpentem venena, ex ira, invidia, furore, ſuperbia, metuque variegata naſcuntur. Mineralia verò corroſiva, & putrefactiva, è ſalibus, mercuriis & ſulfure, quibus ſuus furor à ſemine analogo propagatur. At quàm evidens iſtud in turba vegetabili? ubi perturbationes illæ ſeminales, ideoque & connaturales, per ſemina, continuato curſu transplantantur. Venena enim quælibet, per claſſes perturbationum redacta, licet diſtinguendo pernoſcere. Conſequenter quoque per Quia eſt ſpecificarum proprietatum notitia hauritur, ſi ad certos ordines perturbationum & affectionum reducantur. Prout latius de Peſte alibi: ſic nempe multa indagantur, inventaque ſunt: Inde per effectus ad cauſas itum, deque una cognitione in aliam per manus ductis. In terminis, venena Eryſipelatis, & Dyſenteriæ, ex ira Archei, ſanatio eſt in lepore, cui timor, manſuetudo, fuga, & vita innocua. Nec valet argumentum contrarietatis : Nam inprimis contraria in viventibus admiſi, atque inde proprietates illorum, quaſi viventium Ideis ſigillatas, quodammodo contrarias, in prioritate arboris efficientis dico. Quatenus in hanc deſinunt ſigilla pathematum. Adeoque hujus Arboris fructus, non amplius per modum contrariorum pathematum: ſed ex vi accepti, innatique characteris ſeminalis, agunt. In quo unumquodque agit pro talento accepto; pro-ut in ſe eſt: non autem ratione repugnantis dualitatis, ſive diſcordis contrarietatis. Cruor itaque, in quo eſt productum ſeminale, paventis manſuetudinis, & efficiens, mortificat virus, ex incandeſcentia venenoſa natum. Etenim amores, odia, terrores, horumque ſeminalia producta, ſigilla, ideas & characteres, in rebus notavi: Undè plurium occultorum cauſas proximas adinveni; Inventas verò, mihique ſuggeſtas interpretatus ſum, cum veritate conſequentiarum poſſibilium, & apparentium. Hæc de proprietatibus occultis dixi extra ſomnium, ut occulti Philoſophi eſſe deſinamus, & manifeſtam doctrinam mitiorum ſequamur.

30. Nunc autem ſomnium proſequar. Senſi inquam Apium, aſparagum, & quæcunque ad deoppilandum ſumuntur, habere quidem ſalem ſpecifici ſaporis, qui cum vita media, factus ſtomachi cremor, ſuperſtes manet, licet infractus: languida tamen continere, ad deobſtruendum auxilia. Siquidem quæ ſui concreti ſaporem ſervant ſub fermento ſtomachi, ut cæpa, allium, Macis, terebinthina, Aſparagus, &c. ea vel cum recrementis præterlabi ſenſi, eò quod cum ſuo ſapore ſpecifico aceſcant, ſalis naturam dein ſub felle ſumant, atque tandem ſub ſtercoreo fermento renum, facultatem urinariam vel diureticam induant. At quorum ſapores ſpecifici, cum cremoris aciditate fraceſcunt, atque pereunt: illa ſenſi eſſe cibos indifferentes: verùm quorum ſapores non planè concedunt in aciditatem cremoris, manentque in ſui quodammodo mediocritate (cremor namque ſi undequaque pariter fermentum ſuſciperet & aceſceret: quovis aceto facile eſſet acrior) illa ſanè, in Mezaraicis facilè pereunt vi fellis, ut unà, cum tertio, ſive muniali fermento, in cruorem mutentur. Idcirco languida ad diſſolvendum, ſive deoppilandum porrigere ſenſi ſubſidia. Senſi tandem cuncta ſalia ſimplicia (maris, gemmæ, fontium, petræ, &c.) ut talia, recedere

recedere per lotium atque inteſtina, atq; interim reſolvere ſordes, in illis meatibus; ac expulſivam, ſui memorem officii reddere. Salia verò, quæ in ſe mineralem fructum gerunt, ſenſi naturæ noſtræ aliena, ideoque vix intrò admitti. Salia autem, quæ ſunt pars compoſiti, ut lixivia, & alkalia, virtutibus ſeminalibus orbata ſenſi, ſolamque habere abſterſivam, ſaponariam & reſolutivam proprietatem. Niſi ſint volatilia, quibus ſenſi ineſſe initia concreti radicalia, & balſamos ſeminales. Senſi inquam hæc facilè in novum fructum transmutari, quia ſe rebus quibusque ſociant,
32. aguntque juxta innatas ſibi dotes. Mineralium ſpiritus corroſivos denique ſenſi à ſeipſis crudis longè differre, excrementa parietibus vaſorum primorum adhærentia, reſolvere: non tamen prorſus noxa vacare, propter occultam arſenici infectionem ſibi admiſtam ab origine. Senſi itaque occultas quas vocant proprietates, in Archeum, ſeminaliter à generante vel efficiente traductas, explicare objecti ſui præſentiam, & cognitionem ſympateticam, quatenus hoſpitantur immediatè in ſinu formarum. Quædam ſcilicet per Blas motivum locale, ut magnes, ſuccinum, gummi, lacca, heliotropium, Adamas (nam & hic non aliàs quàm Carabe paleas trahit) &c. ſe prodere: alia verò in alterationem terminari. Ut venena, item
33. laxativa, periapta, antidota, &c. Laxativa peculiariter ſenſi operari dumtaxat, propter latens intus ſibi venenum. Quæ ſemel intrò admiſſa ſecus limen, quicquid attingunt, fermentare, reſolvere deinceps fermentata, & reſoluta eò ipſo putrefacere. Senſi ideo laxativa putrefacere vitales ſuccos; rarò autem excrementa, morborum occaſionales cauſas. Etenim cum venena ſint, reſpectu noſtri, & non excrementorum: hinc nos potius, quàm morbos adoriuntur. Ac citiſſimè quidem putrefacere ſuccum crudiorem, ſive nondum vitalem cruorem, ſive heſternum cremorem. Quoniam autem vix excrementa debellant, neque hæc viciſſim illis parent, cum omnis actio ſive Blas nobis proficiſcatur à ſpiritu impetum faciente, quo orbantur excrementa: hinc Medentum nemo, per aſſumta laxativa ſpondere audet ſanationem. Vera autem ſolutiva, nec putrefaciunt, nec ſelectivè humores fictos educunt, neque ideo vitalia reſolvunt; quæque triplici ſigno ſe prodere ſenſi. Primo. Quod nil à 34.
ſano corpore educant, nec moveant, alterent, aut infirment illud. Deinde, quod non exigant quicquam foras, niſi quantum peccat: ideoque non aggravant: ſed ab onere ſublevant: & mox inde æger ſe bene habet. Tertio demum, quod non per ſudorem, vomitum, aut ſedem eliciant morbum: ſed inſenſiliter reſolvant, quacunque parte hoſpitetur morbus, reliquum ſatagente natura. Senſi etiam laxativa ejuſmodi non electivè humores (qui mentiti ſunt in ſe) educere: ſed (cum non niſi unico ſucco ſanguine nutriamur, ideoque non ſanguinis, ſed excrementorum morboſorum propulſionem intendamus) reſolvere quicquid alienum intra vitæ diverſorium eſt inſertum, non autem vitalia: niſi indiſcreta doſi, aut frequentia ſint aſſumta. Alioqui tantum reſpiciunt excrementa; natura intus ad hoc præbente ſuppetias. Maximéque cum ſint à Deo, tam per creationem, quàm ſcientiæ donationem: deſtinationis ſuæ fines, dumtaxat in bonum accepere. Senſi igi- 35.
tur erraſſe Paracelſum, docentem laxativa non aliàs operari, niſi quatenus à calcinatione, ſuperveniente que liquido, laxativum unà cum humoribus reſolveretur inſtar calcis vitæ. Inprimis namque qui humoriſtis bellum indixit, jam iterum humores agnoſcit. Tum etiam totum eſt ridiculum ejus aſſertum. Minus tamen, ſi vel laxativa prius calcinata aſſumerentur, vel intus calcinari potuiſſent, vel ejectiones tantum ad triplum aſſumtorum adſcenderent. Quid enim folia ſenæ, calcinationis in ſe habent? nonne Aſarum bullien-

bulliendo à laxando deficit? & hactenus
36. calcem neſcit? Senſi præterea Chymiam dare operationes potentiores, & abſolutiores, & per eandem parari, quæ antea non erant. Neque enim oleum laterinum inerat formaliter in oleo olivarum, ut nec ſpiritus ſalis, ſali; vitriolive, vitriolo, &c. Nam per ignem, acrimoniam ſumunt, ut mel, ſaccharum, manna, ros, terra, &c. Alia proinde corroſionem ſuam deponunt, ut ſuccus citri, flammula, ranunculus, pi-
37. per aquaticum, &c. Errant ergo, qui adæquatè ſpiritus ex concreto æſtimant. Siquidem etſi Aromata, & odora, ſæpè perſtent in diſtillando: ſeminales tamen concreti vires plerumque per ignem pereunt, & aliud fiunt. Quædam enim ſeparatis volatilibus, fiunt alkali; calx, cinis, vitrumq;, quæ antea non erant in concreto. Senſi enim nil concreto ineſſe, quod non manaret è ſuo ſemine. Ignis enim cum ſit mors rerum; ſemina rerum ſi non totaliter deſtruat: at ſaltem inſigniter transmutat. Itaque alibi præparatio tranſmutat materiam totam, ut in Magiſteriis: alibi verò propter ſequeſtrationem quorundam, relicta tantùm mutat, acuit, perdit, vel conſumit. Tertiò deniq; per adjuncta ſubinde, res ipſæ ſimul cum adjunctis diverſimodè ab igne transmutantur, & neutrum fiunt. Ut vitrum. Quod non amplius cinis & arena eſt. Sæpè etiam citra ignem, adjuncta radicem miſtionis penetrant, idq; præſertim intercedente fermento, ac tum conſtituitur concretum neutrum. Sic namque ex pane ſecalitio & melle, generantur formicæ: ex melle & rore, anguillæ: ex baſilicone & fracedine lapidis, ſcorpiones: ex vitulo ſtrangulato & rore, apes. Quæ vero ſola fuſione miſcentur, ſæpe in priſtinum eſſe reduci patiuntur. Sic enim etſi vitrum non amplius ſit arena. Inde tamen per artem, imò & per ſenium fracedinis, arena eadem repetitur: quia adhuc ſemper materialiter ineſt, impermutata, quia abſq; fermento. Senſi idcirco multa volatilia, ſociata volatilibus, ob mutuam invicem actionem, transmutari in aliquod tertium. Volatilia demum à fixis fixari, & mi- 38.
grare hactenus in novum ens. Alioqui fixa, nexa fixis, permanere in priſtino eſſe.
Senſi quoque, remedia mineralia, in ſalis 39.
naturam mutata (non intelligo, quæ per adjunctum condiuntur ſalem) ſecum geſtare ſua ſemina, in gradum tamen exaltata. Hæc de metallis hematinis Paracelſus ſat docuit. Quibus etſi totum metallum reſolvatur, in alienam diſpoſitionem (quæ eſt magiſterii) attamen, quia exin mox Mercurius currens elicitur: quicquid ſalis reſolubilis naturam verè aſſumſit, non eſt mercurius, ſive metalli interior, & immutabilis nucleus: ſed ſaltem ſulfur ejus. Quapropter ejuſmodi hematina, admirandas in remedica operationes perficiunt. Senſi ergo hematina Solis, & Lunæ, quod etiamſi ex puritate ſui balſami confortarent: tamen aliquid alieni in ſe continere,
reſpectu noſtri. Senſi inquam cruditatem 40.
Saturni, pinguedine fixorum ſalium ſolubilem, ſolo quandoq; igne carptim delebilem, ſicq; dividi compoſiti partes, crudumq; arg. vivum currere permitti. Sulfur figitivum ſuperans in Saturno, trahere ad volatum, fixum, inſeparabiliter junctum. Quodq; expediet inprimis Saturni ſublimatio. Cujus expreſſione nulla eſt elevati ad reſidens, coloris aut ſubſtantiæ differentia. Unde etiam caloris, fuſionis, & mollitiei cauſis, poſt calcinationes & reductiones, reſiduis medullitus, ſine igne fuſionem, ſolitamque mollitiem minimè refutat. Eadem cauſa dulcedinis Saturni. Calcinata enim acerrima, ſi, ut in plumbo, temperantur, concurſu vitriolatorum, cum proprietatibus ſalis armoniaci reſoluti, & tartari putrefacti, dulcorantur. Quorum ſingulorum ſymbola, examinibus univerſis, plumbo maximè diſtillando, ſeparando in partes ſalſas fugitivas, ſulfureas, coloratas, pingues, acredine aluminis roche, à ſagaci & induſtrio Chymico, non ſine ingenti delectatione deprænduntur.

Senſi

41. Senſi inquam Metallis ineſſe vires planetarias, ſi in ſalis, aut ſulfuris naturam reducantur: attamen id fieri debet extra omnis adjuncti reſiduum. In quo non Stentor quiſque potuit adire Corinthum.
42. Etenim poſtquam ſcivi corpora denodare, per conſentanea ſuis principiis radicalibus: tum primùm cœpi, cum ſalutari tœdio, irridere ſtolidas credulitates meas, quibus aurum olim diſſolvi: ejus tamen potabili ſucco minus profeci, quàm ſimplicis alicujus decocto. Deinceps verò potui aurum diſſolvere, butyri, reſinæ, atque vitrioli facie ludere. At nuſquam inveni virtutes auro tributas, eò quod noſtris ſic etiam fermentis reluctaretur. Senſi ergo, aurum abſque corroſivo ſuo proprio eſſe mortuum. Mortuum inquam, niſi radicaliter à ſuo corroſivo penetretur, Non quidem quod tunc Solis naturam referat, viribusque vitalibus quicquam addat: ſed dumtaxat quod totum corpus purgando mundet inſenſibiliter, in tono uniſono. Imò & uniones, in lac ſpermaticum, iſto corroſivo mutantur, primis noſtri conſtituentibus ſociabile, atque hactenus remedium Tabis, Paralyſis, &c. Senſi
43. tandem quod liquor Alkaheſt mundaret naturam virtute ſui ignis. Nam ut ignis omnes perimit inſectas: ita Alkaheſt conſumit morbos. Senſi denique, quod Mer-
44. curius vitæ, à Paracelſo inter quatuor Arcana relatus, præter igneam gehennæ vim, clarificet organa, non ſecus atque ſtibium ab admixtis purificat aurum. Quod idem de tinctura Lili, ſynonymo, cenſeo. Natura interim, optat velut novo vere, reſurgere ſub his pharmacis: attamen extra ſpem reſtitutionis in priſtinum ſumus, cum nobis deſit infuſio novarum virium, immortalitatem arguens. Statutum eſt enim omni viventi, ſemel mori. Quia nil in natura eſt, quod æquipolleat templo
45. imaginis Dei. Senſi itaque cuncta renovativa, operari depurando, & hactenus exhilarando: alioqui non eſſe veram rejuveneſcentiam. Senſi deinde Arcana, quæ reſolvendo & expellendo ſanant, non niſi vires inditas, in nobis expergefacere, quæ ablatis impedimentis, quaſi ſub novo vere regerminant. Poſtremo 46.
ſenſi, ſimplicia, quibus non propria formæ emanatio operatur: ſed ſupervenit alienæ formæ imperium, ac character, ut contagium facerent inter ſymbolizantia: & inde veneficia, ſive incantamenta naſci. Etenim quæcunque per Blas voluntarium præparantur, plerumque propagantur ad functiones motus localis, ad nervos inquam diriguntur, doloribus nempe ciendis, & indolentiis aptiſſima. Nec enim per ſe, venena, aut fermenta habent, niſi cacodæmon illa addat, aut per ſibi devictas copulet. Tum enim cætera venena antecellunt, Peſtis veneno cognata. Imò ſenſi etiam cuncta venena 47.
(præter corroſiva) agere ob proprietatem ſpecificam, phantaſticæ æmulam, ſemini inditam, formaliter innatam, & fermenti æquivocè agentis potentias habentem. Senſi porrò rem unamquamlibet, per mo- 48.
dum recipientis, & applicationis, variè diffundere ſuas activitates. Aliter namque panem intus in nobis, & brutis ſingulis operari: aliterque in ſtomacho, hepate aliiſque culinis. Ob fermentorum diverſitates. Carnem ſic ſenſi externis applicatam, mox putrere, quæ intus à fermentis reſolvitur, ac tandem aſſimilatur noſtris. Polentam nimirum externis oblinire, & emollire ſenſi: quæ intus nutrit, calefacit, alvum obſtipat, & flatus movet. Simplex enim omne, applicatum exterius, ſub ſexta digeſtione noſtri, ſuas explorare nobiſcum vires; quod intus, primis ferè paſſibus plerumque domatur. Homo vivus, diu in aqua detentus putreſceret: caro autem mortua, novo ſemper gurgite diluta, balſami naturam induit. Sic ſtomachus etſi perpetuò madeat, non inde tamen putret. Operationes enim naturæ ignoravit Galenus, quia fermentorum proprietates non olfecit. Paracelſus verò 49.
idiotiſmi ſolœciſmos fecit, aſſeruiſſe, in vulnere,

vulnere, olea, & emplaſtra, non ſecus atque in ſtomacho cibi digeri ac tranſmutari in novam carnem. At neſcit, non iri in digeſtionem ſextam, niſi gradatim per præcedentes. Hactenus non fit cruor in ſtomacho; ut neque ulla fit nutritio, ab enemate, in Colo, vel ilei confiniis, detento, utut ſuſurrent Scholæ in adverſum. Nam jura mox in inteſtinis putrent, nec ibidem eſt factio cremoris. Abſit autem, quod cruor fiat, ſi ante non fuerit cremor. Nec jecur eſt officina cremoris; multò minus incarnatio in ſtomacho. Minimè verò, quod ex emplaſtro, materialiter caro, aut cruor fiant. Aperta enim cute, mox illi introducitur putredo, non ſecus atque læſo ovi cortice, corruptio. Hinc namque Ichor, ſanies, pus, aqua glarea-
50. lis latex vermes, &c. quibus præcavendis tota cura Chirurgi navat, quibusque ſemotis, ſponte ſuccreſcit caro, non autem ex remediis applicatis. Salia quoque nobis domeſtica, ſenſi, condiendis cibis, diſſolvendis quoque & extergendis ſordibus eſſe aptiora, quàm ut in alimentum promoveantur. Olea verò, vix ſanguifica-
51. tioni propria: minimè autem illa, quæ per ignem adſcendunt. Aquas autem ſtillatas, exiguas habere ſortes medicaminis.
52. Eò quod natura gaudeat ubique alimento, è corporibus, ſub ſua ſyntheſi exſiſtentibus patrato. Ideoque ſalia artificioſa altiùs penetrant, quàm olea. Quæ ſanguificationi reſiſtunt, nec permiſcentur. Id-
53. eoque ſalia aromatum, ex oleis illorum facta, primi entis illorum vices ſubeunt.
54. Magni habenda eſſe Magiſteria, quod horum ſit ſubſtantia integra, digeſtibilis, ac
55. fermentis obediens. Ideoque naturam reſpuere cibos eſſentiis conditos, ob fermentationis difficultates. Omnia enim nimis graduata, vitam mediam cruoris poſt ſe trahunt: non autem à fermentis facilè ſubiguntur. In ſumma. Quæ pertinacius vitam ſui mediam conſervant, non facilè ab Archeo ſuperantur. Nec ſolum digerendo contumacia; ſed pervicacia ſunt, & in nos agunt: quatenus non ſubacta. Ærugo autem, crocus æris, 56.
ceruſſa, præcipitatus, ſublimatum, &c. aſcenderunt in virulentiam per additamenta. Hæc autem intra Mercurii radicem cum non admittantur, foris tantum circa ſulfur operantur, ibique per modum recipientis, variè diſponuntur. Senſi tan- 57.
dem ſextuplicem digeſtionum in nobis differentiam, earumque tres priores occupari circa diſpoſitionem materiæ, ad alendum deſtinatæ: quam licet verè transmutent, tamen potius ad præparatoriam diſpoſitionem, quàm ad vitalem ejus deſponſationem præmittuntur. In quarta ſiquidem, vis vitalis cruori communicatur. Sicque dirimitur lis, an ſanguis ſit 58.
animatus. Nam cruor non eſt verè animantatus, donec ſanguis ſit. Qui non alio fine per ſeptum Cordis in Aortam trahitur, niſi ut in illo condo, vitâ dotetur, & Mente informetur. Nutrimur autem utroque, non ſecus, atque ex duplicis ſexus ſemine orimur. Forte enim myſterium Lithurgiæ hinc cognoſcitur, cur paucula aqua, multo vino miſceatur. Ut aqua in cruorem, & vinum in ſanguinem tranſeat. Quintam ergo digeſtionem ſenſi planè occupari, circa vitæ participativam communionem. Sextam verò tandem operari qualitate diſpoſitiva: ſed fermento gaudere aſſimulativo & humanitatem inducente. Alia ergo qualitate excitantur, operanturq; externa quam interna auxilia. Obeſi tendinum doloribus & ſpaſmis corripiuntur: quos tamen humana axungia, foris oblita, lenit. Etenim ſexta digeſtio eſt tota aſſimilativa: nititur ergo illatam axungiam in ſui vitalem auram mutare. 59.
Interna verò pinguium axungia, jam à fermento aſſimilante ſubacta, cuſtoditur abſque actione. Sed digeſtio ſexta, intrat in vitam mediam, illitæ axungiæ, externæ, quam Archeus noſter ideo ſibi appropriat. Quæ vita, ejuſque proprietates, occultantur in vita ultima axungiæ internæ. Quinetiam ſenſi, quomodo 60.

Cantharis veſicet in vivis, non autem in cadavere, ut neque in cadavere cauſticum Eſcharam ſuſcitat, licet cadaver diſſolvat, non ſecus atque calx viva pulveratum caſeum reſolvit. Cantharis enim quamdiu ſicca manet, non agit: ſed inſenſili roris noſtri effluvio humectatur, tum prius prurire incipit, undè Archeus ſub Epidermide furioſè accenditur, non multum ſecus, ac ſub Eryſipelate, pruno vel cauſtico. Adeoque Cantharis incipit in Epidermide; & eſcharoticum in cute, idem quod tandem Gangræna in habitu abſolvit. Cauſtica enim primum criſpant pellem, quam dein in mucilaginem reſolvunt, poſtquam plenè maduerint. Tum enim nedum calorem noſtrum acuunt: ſed & corroſionis propriæ robur aſſumunt. Tum inquam, nedum Eſcharam faciunt, quæ ex Archei accenſione conſurgit: ſed totum
61. liquant. Poſtremo ſenſi, quoque amuleta, periapta, & appenſa, agere vi influentiæ, & directiva, citra evaporationem illorum, quæ in corporibus fixioribus nimirum ſedent. Licet alia appenſa ſint, quæ ſenſim viribus minuuntur, quia aporrhœam ex ſe dimittunt. Sunt autem periapta oſſea, cornea, animalia & plantæ. Alia verò metallica, lapidea, ſalia, transparentia, vel opaca. Metalla autem rarò amuleta ſunt, niſi ſint adhuc aperta, aut ab externo exaltata. Quia ſulfur habent in ſe diviſibile:
62. In lapidibus autem eſt magna virtus. Lapidum autem quidam ſunt ſpecula diaphana, quidam vero opaca. Ut Corallum, Cornalinus, Turcois, Jaſpis. In pellucidis autem, Eveſtrum vitæ, benè vel malè affectæ, reverberat. Gaudet nempe vita ſpeculo lucido reflecti, qua tum aſſimilatur intellectui, qui in ſuiipſius lumine alteratur ad objectorum, more Chamæleontis, aſſimilationem. Nec fruſtra quoque gemmas ſenſi velut ſpecula opaca benè polita. Quia nativa, ſibique naturalis dos, ex natura ſpeculi, potentiùs reflectit radium vitalem illi communicatum. Etenim continuò, ac neceſſariò, aliquid è nobis difflatur, vitæ participatione nondum planè deſtitutum. Idipſum circum nos, ſervat ſphæræ ſuæ activitatem: quam dum reperit in ſpeculo polito, facile reflectit in totum, unde manavit. Inde enim primùm ſympathetica enotuerunt: Sed poſtea ubi notum fuit, quod periapta, vi ſpeculi in operando applicarentur, mox proin excogitatæ ſunt ſpeculorum figuræ convexæ, concavæ, &c. Quibus nexuit Gentilitas hieroglyphica, ut per figuram denotarent ſignum occultæ virtutis. Inde crevit in poſteris ſuperſtitio, qui Gamahen, Taliſmanica, atque id genus ſcurrilia dæmoniaca unxerunt. Putantes quod figuræ, non quidem ſigni; ſed cauſæ vires haberent. Specula autem transparentia, vim eveſtricam recipiunt, quam licet non reflectant, ut alioquin opaca, propius tamen ad naturam vitæ, ſive ſpeculi lucentis, appropinquant. Senſi finaliter 63.
quod effectuum diverſitas, finis, & appropriatio medicaminum, non è complexionum quadripartito figmento prodiret: ſed ex ipſiſmet ſimplicium poteſtatibus; quarum propterea electio, doſis, ac præparatio ſtetere neglecta, quod in radice, ac modo, hactenus non fuerint indagata. Poſt horum omnium ſenſationes. Tandem ſpiritus alter à me abſtulit lagenam, quam mihi dederat: ac magno mœrore tum 64.
ſenſi omnes mortis in me neceſſitates, dictis impares: quibus mox in me redii. Nec ſolamen accipere potui, niſi dum verè ſcirem, omnia dumtaxat per ſomnium acta. Quodque ſi deberem vires rerum recenſere, non melius peragerem, quàm ſi ipſe illa omnia velut intus ſenſiſſem. Hoc unum ſaltem adhuc memorabar, quod Chymica potius artis, quàm naturæ vi nativa, agerent, eò quod illorum initia per ignem parta & immutata eſſent. Separat nimirum Chymia, fixa à non fixis, 65.
quæ prima heterogeneorum, obviaque eſt ſequeſtratio. Non pauca etiam quæ ante volatilia erant, fixat: vel vice verſa. Dein, inter volatilia quædam, ſeparat odora

odora à non odoris. Quæ diſtinctio putata falsò eſt, puri ab impuris. Siquidem actio ignis eſt, urere. Uritque ideo tam purum, quàm impurum. Tertia dein ſeparatio, per digeſtiones & propria fermenta fit. Ut partes, pertinaci continuitate hærentes, fermenti diſcordia invicem discedant. Sic namque ſponte, corpora in plenitudine vitæ ultimæ, fatiſcunt, & hoſpitatæ vires ſub lucem prodeunt. Quin etiam coquendo, ac liquando, partes prius uno freno rectæ, jam in ſe invicem agunt, ſub quo gradu alias vires acquirunt. Profert ergo Chymia, quæ aliàs in Natura fierent, aut haberentur nunquam. Idque nedum in ſeparatis volatilibus: ſed etiam in reſiduis. Quæque ideo calcinantur. Verùm ſi per commiſtionem, & confermentationem compoſiti, novæ ſurgant vires: idipſum in Spagyricis magis eſt ſpectabile, non ſolum, quod omnibus prorſum operationibus, naturam Ars imitetur: ſed etiam peculiari Epyreumatis, & liquationis energia, quæ varias operationes ludunt ſub igne, naturamque mutant. Sic nempe Salispetræ ſpiritus, elevat ſulfur humidum, & embrynatum vitrioli, aquæ venenoſæ unde; quorum tamen amborum ſpiritus ſeparati, erant medendo apti, ac ſtomacho grati. Tandem Chymia, mitiora quædam in gradum adducit, ut venena fiant è melle, manna, &c. Plurima ut violenta, ſub igne etiam manſueſcunt. Adeo ut fixa Alcalia, ſi volatizentur, magnorum pharmacorum poteſtates adæquent. Quippe vi inciſionis, reſolutionis, & abſterſionis, delata usque ad limen quartæ digeſtionis, tenacitatem coagulatorum in vaſis, fundamentaliter tollunt. Duriſſima namque, & compactiſſima, ita Chymia reſolvit, ut nedum oblita prioris coaguli, & conſtantiæ contra ignem, in ſuccum domabilem retroeant, occultaque palàm fiant: verùm in ſuper nobis evadant ſocialia. Imò nedum res ipſas ſic præparat; ſed & media efficit, quibus corpora aperiantur. Sic enim coagulata in familiam reſolutorum abeunt, fixa in violatilia mutantur, ac vice verſa: cruda maturantur; heterogenea in claſſes dividuntur. Torpida denique, virium gradus acquirunt: ac nova multa emergunt, quæ Scholis Gentilium ignorata ſtetere. Tandem, ac tandem Chymeia pro ſui apice, univerſale 66. ſolvens parat, quo cuncta remeant in primum ens, præbentque dotes nativas, abſterguntur labes originales corporum, feritateque inhumana deſerta, magnas & inexplicabiles poteſtates nanciſci eſt opportunum. Quantum autem puritatis acquirat intellectus ſub hac opera, ſolus novit Adeptus. Ah utinam mihi lagena, ſemel poſſeſſa, non ablata! Sed novit Deus, cur capræ caudam tam brevem dederit. Sit nomen ejus in ſecula exaltatum: fiatque ejus ſolius ſola ſanctificans voluntas.

PRÆFATIO.

1. Intentio Authoris. 2. Excuſatio Authoris. 3. Suſpicatur eventus ordinatione divina. 4. Optatus Authoris. 5. Ratio dubitandi de fallacia dæmonis. 6. Quomodo Author ſciverit, ſe non falli. 7. Ratio, docens hoc talentum à Deo eſſe. 8. Trutina Sagacium. 9. Unico momento totum medendi lumen apparuit. 10. Quid inde Author ſuſpicatus ſit. 11. Cur Author contra Cathedras acerbè ſcripſerit. 12. Eventus prævifus intellectualiter. 13. Abſente cauſa occaſionali ſuſcitari febres frequenter. 14. Relatio terminorum cum nonens ſit, non cauſat ens in actu. 15. Quorſum in ſomno rememorata diſſectio Sexagenarii.

1. DEliberavi in beneplacito di-
vino palam facere, quod
hactenus coram mundo, &
potiſſimum in Scholis, oc-
cultæ fuerint morborum
cauſæ, quidditatum illorum cognitio at-
que remedium. Scilicet à tot ſeculis, ho-
minumque iudiciis, nondum penetratam
2. morborum eſſentiam. Dolui quidem ſa-
nè, atque inſigniter, veram hanc eſſe præ-
teritorum, atque præſentis ſeculi inſci-
tiam, adeoque eam per me inutilem ſe-
nem detegi debuiſſe. Piguit me ſeriò,
quod tam pro vita propria, quàm proxi-
morum, fuerint incurii, ſolique lucro vi-
derentur ſtuduiſſe Medici, niſi illa eſſet
3. divini Numinis ordinatio, quod quam-
diu Scholæ adhærerent doctrinis pagani-
cis, etiam perſeverarent in præfatis tene-
bris: donec tandem ſub plenitudine tem-
porum, eſſet aliquis, qui morborum eſſen-
tiam & quidditatem proximis aperiret:
& quidē coram ipſis Medendi Cathedris,
ut nimirum tanquam in fonte, abactis er-
roribus Ethniciſmi, luceat veritas poſt-
hac, & reſipiſcant, quotquot pertinacia o-
4. culos non clauſiſſet. Rem profectò toti
mundo, noſtræque poſteritati propono
novam, atque planè admirandam. Et ah
utinam ſolus ego, qui primus hæc patefa-
cio, proinde contumelias in me contra-
ham, & ſuſtineam, nec patiatur vita & ſa-
nitas proximi. Nam lubens ſubticuiſſem,
nec meum talentum propalaſſem, niſi hoc
unicum ſcirem datum, pro vita proximi.
5. Dumque adhuc rei magnitudinem penes
me contemplor, in tot ſeculorum conſe-
cutione, & fatali ignorantia, ac continuata
corporis ignavia, ſive negligentia, in re in-
quam, tanti momenti, quanti eſt vita hu-
mana: non poſſum non præ ſtupore mul-
toties retroſpicere, calamum reponere, ac
de mea temeritatis fallacia addubitare.
Quod nimirum in ipſis Academiis, qui-
bus recentia, ferventiora, ac nondum lu-
cro deturpata exercitantur ingenia, ad-
huc prorſus ignoretur morbus, adæqua-
tum ſcilicet facultatis medicæ objectum,
objectum inquam tot lectionum à Princi-
pibus fundatarum. Sanè prorſus addubi- 6.
taſſem de mea temeritate, niſi is qui dat
talentum ejusmodi, eſſet intus diſpenſa-
tor ejusdem, daretque claritatem ſupra
omnem demonſtrationem, & erroris for-
midinem. Durum fuiſſet alioqui mihi-
metipſi perſuadere, ac credere, niſi majo-
ris tituli authoritate & ſecuritate com-
pulſus intus, me debuiſſem omnium cen-
ſuris fidenter objicere. Erit enim primùm
incredibile, apud viros ſagaces quod do-
ceo, ſi me ad tribunal tot ſeculorum ſtete-
rint, qui lubens me inidoneum fateor ad 7.
tantum luminis apicem attingere, niſi
mecum vivacius gnari contemplentur di-
vinæ Majeſtatis ſolitam ſuperabundan-
tiam. Nemo namque lucidius cognoſcet
honorem Dei, in hoc caſu, ac præſens do-
num venire gratuito à Patre luminum,
niſi in abjecta parvitate, & ignorantia
mea, cernant conſuetam orbitam Deo eſ-
ſe, quod parvulis revelet, quæ majoribus
mundi denegavit ordinario. Unam ſcili-
cet ob culpam: quod continuato errore,
ſeſe omnes, in placita paganorum demer-
ſerint usque. Sagaces enim hinc diſcer- 8.
nent, primùm, non in me, tanquam in ho-
minem, eundum. Tum demum pondera-
bunt ſuo judicio, rationes ſcholaſticas,
meo ſinu depromtas. Undè tandem ipſi
tanquam ducti per principia, ac theore-
mata naturæ, ad longè ſublimiora, & cla-
riora medendi initia ſponte feſtinabunt,
quorſum judicii mei teneritudo aſcen-
dere non potuit. Enimvero moneo, hor- 9.
torque Sapientes hujus mundi, quod er-
rores & inſcitiæ medentum, non ſe mihi
paulatim aperuerint, ac ſenſim intrarint
in animam meam; ita quod unum ante
aliud conceperim, aut meditatus ſim. Ni-
mirum quod primùm conſiderarem Scho-
las deceptas, circa miſtionum elementa-
riarum congreſſum, temperiem, comple-
xiones, morboſasque diſtemperaturas, in-
de verò provolutus eſſem, circa errores
Catar-

Catarrhorum: ac deinceps demum quæ-
ſiiſſem radices, cauſas, & quidditatem
morborum,atque remediorum. Nil ſanè
10. horum. Nam ſi unum poſt aliud mihi
enotuiſſet, exiſtimaſſem omnem hujuſ-
modi progreſſum, eſſe Rationis & phanta-
ſiæ inductiones, erroribus atque fallaciis
opportunas. Sed poſtquam totum ſimul
(nempe Medentum inſcitiæ, tam in co-
gnitione cauſarum, morborum, quàm re-
mediorum & applicationum) unica lucis
fulguratio,conceptum intellectualem ob-
umbraſſet, indubiè cognovi hoc talentum
ad proximorum utilitates datum, ideo-
que propinandum Cathedris (à quibus
11. correctio expetitur, exſpectaturque) iiſ-
que ſub indictione gravioris pœnæ, ſerio
12. proferendum. Cum ergo jam ſtatuiſſem
demonſtrare quod nondum ſciretur eſ-
ſentia morborum per intimas atque pro-
prias ſui radices, nox erat ante quartam
mane, nona Auguſti, & viſum fuit mihi,
quod ſicut quandoque de cantu galli,for-
mantur ſomnia, me audiviſſe, ex præcon-
cepta ſcribendi cura, quod recordarer
Anatomes, cujus paulò poſt mentionem
faciam, dumque hæc viderer monitorie
intellexiſſe, dubitavi ſemivigil, quorſum
iſta cadaveris diſſectio tangeret tracta-
tum, quem de eſſentia morborum ſcribe-
re ſtatueram. Itaque incurius ſomniavi,
quod viderem virum gravem externum,
menſæ meæ accumbentem, edentemque
Sulmonem recentem in ſalſatura aceti pi-
perati, & tam avidè, quod quaſi ſe ſatura-
ret inde (in patria ſua quippe non repe-
ritur recens) & vidi quod biduo inde,
circa veſperum fabricula illum arriperet,
denteſque illi quaterent: ac deinde ty-
pum ſervaret tertianæ. Id eſt, quatriduo
13. à digeſtione cibi illius. Adeo ut nil de
ejus reſiduo putruiſſet, multoque minus
ſupereſſet, quod febrilem tumultum ſta-
tis proritaret intervallis. Nam quod vul-
go ſonat, elementalem intemperiem reli-
ctam, quæ morboſam impreſſionem para-
ret. Id enim præter intemperierum, at-
que complexionum abſurda, à me alibi
demonſtrata, non niſi merum Ens ratio-
nis ſignificare videtur. Eo quod impri- 14.
mens, & impreſſum, ſint quidem res actu,
& termini relativi: ſed ipſa impreſſio,
cum non ſit niſi relatio, reſultans è termi-
norum coaptatione: tantum entis ratio-
nis vicem continere poteſt. Quapropter
ſaltem impreſſio, vel intemperies, ſuper-
ſtes manere nequit, ubi intemperans,ſive
imprimens ipſum, deſiit eſſe,& per conſe-
quens deſiit nocere. Neceſſe eſſet ergo,
quod ipſum imprimens, produxiſſet extra
ſe qualitatem nocuam: eamque in im-
preſſionis ſubjectum, tanquam ſuum pro-
ductum,depoſuiſſet. Idque cum fieret in
organo vitæ participe, oporteret ſaltem
illud productum, omnino atque imme-
diatè intra ipſius vitæ ſinum demergi ſive
hoſpitari: magiſque ſi recurrere ſtatis de-
beat periodis, ſilentemque ſanitatis quie-
tem interrumpere, imò agendo hoſtiliter,
quodammodo deberet turbatæ vitæ ſi-
gna exhibere. Uſque adeò morborum
quidditatem, hoc ſomnio perfectius con-
firmavi. Nam prout citra & extra vitam,
hæc non contingunt: ita ipſamet vita,eſt
ipſa cauſa enormontica, poſtquam ſemel
loco, pace vel quiete eſt diſturbata. Ecce
eodem die, à præfato ſomnio vir patri-
tius, quem à multis non videram annis,
ad menſam meam hoſpes advenit, cum-
que eſſet vigilia S.Laurentii, contigit et-
iam quod bullitus Salmo recens appoſi-
tus fuerit,comederitque ille,non ſecus at-
que in ſomno videram. Imò biduo inde,
in febrim tertianam lapſus ſit. Diſſectum
autem cadaver, cujus monitionem acce-
peram,ſpectat ad eoſdem fines. Siquidem
Sexagenarius, ab ineunte ætate tenera vi-
xerat valetudine, ac facile febricitabat le-
viculi erroris occaſione. Quem poſt tan-
dem mors repentina abſtulit, & volens
indagare,an cauſam pronitatis febrilis re-
perirem, locis quibus ſe plangebat dole-
re, quoties febricitaret. Erat nempe hy-
pochondrium utroque latere, tam ubi

jecur, quàm ubi lien aſſervantur. At ne minimum, circa has partes præ oculis viſum, quod opportunè accuſari potuiſſet.
15. Quare collata hac diſſectione, cum viſione ſomniali Tertianæ, ex eſu nimii Sulmonis: percepi ſtatim, cur ſimul utrumque in mentem revocatum, dum præſens caput eſſem ſcripturus. Nimirum ut opportunitate utriusque rememorati fortius inſtarem circa veram quidditatem morborum, concentratorum in gremio ſpiritus vitalis: feculentias autem, quas ſcholæ pro immediatis ac continentibus morborum cauſis reputarunt, non eſſe niſi externas occaſionales, utcunque intra venas ipſas intimè eſſent admiſſæ.

IGNOTUS HOSPES
MORBUS.

1. Actorum hactenus exomologeſis. 2. Objectum, & Intentio Autoris. 3. Artem medendi paganorum Cacodæmonis inventum. 4. Oratio pro perſecutoribus. 5. Author ex ſuis perſecutionibus, ſcrutatur Cacodæmonem Inventorem paganicæ doctrinæ. 6. Labores Scholarum hinc vani. 7. Authoris anxietates. 8. Prologomenon quidditatis morbi. 9. Cauſæ morborum proximæ, continentes, & eſſentiales. 10. Colligitur neceſſitas Ideæ ſeminalis. 11. Quàm procul doctrina hæc à Scholis recedat. 12. Veræ cauſæ rerum, & morborum. 13. Morbi antiqua definitio Scholarum. 14. Prima Scholarum contradictio. 15. Altera titubatio. 16. Tertia. 17. Author docet (Tract. de Elementis) non eſſe corpora miſta in natura, ut neque humores, undè tota baſis medendi Scholarum corruit. 18. Quarta ceſpitatio. 19. Quinta. 20. Sexta. 21. Septima. 22. Contra intemperiem qualitatum elementariarum in nobis. 23. Octava vacillatio. 24. Nona. 25. Decima. 26. Undecima. 27. Error Scholarum detegitur. 28. Ceſpitatio duodecima. 29. Abſurdum ad Theſim ſcholarum conſequens. 30. Incertitudo prædicamenti pro Morbis. 31. Argumenta in oppoſitum, & contra fictam Diatheſim. 32. Vera Morborum cauſa efficiens. 33. Materia occaſionalis. 34. Tota Morbi quidditas, in quo ſita ſit. 35. Undè ſint ſeductæ Scholæ. 36. Duo Scholarum axiomata falſa. 37. Alia Scholarum deluſio. 38. Generatio naturalis, quid. 39. Scholæ ab Ariſtotele deceptæ. 40. Aliquot ignorantiæ hinc ortæ. 41. Morbus conſtat materia & efficiente. 42. Quicquid generatur, id fit per Ideas ſeminales. 43. Omnia prædicamenta ſunt in Morbo ſingulo. 44. Lapſus Ethniciſmi in medendo. 45. Ignoratam hactenus fuiſſe Morbi definitionem. 46. Morbus non eſt ens primæ conſtitutionis: attamen in cenſum naturæ intravit. 47. In quo diſtinguuntur Morbi, à cæteris creatis. 48. Error Scholarum ex ſubjecto inhæſionis morborum, & abſurda plurima inde manantia. 49. Chriſtianis non eſſe connivenda ejuſmodi abſurda. 50. Pertinax ignorantia. 51. Fames non eſt morbus. 52. Scholæ diſcedunt ab Hippocrate ſuo. 53. Aliquot neglectus Scholarum. 54. Incogitantiæ ſcholarum. 55. Non ſpectandam actionis læſionem pro eſſentia morbi. 56. Undè manaverit iſtud figmentum. 57. Conſequens ad confuſionem cauſæ cum ſymptomate. 58. Ablatio cauſæ non reſpicit neceſſariò materiæ occaſionalis ſubductionem. 59. Scholæ ab artificiis deluſæ, artificiis deludunt ſuos Tyrones. 60. Quomodo ſemen differat à ſuo conſtituto. 61. Cæſpitatio decima tertia. 62. Scientiæ aliquot primò veræ in Authore. 63. Productio morbi qualis fiat per Blas. 64. Efficiens in morbo. 65. Morbus penetrat vitam lumine formali, in puncto. 66. Efficientium differentiæ quædam. 67. Exemplum in calculo. 68. Calculus non eſt propriè morbus. 69. Dum effectus concluſit occaſionale efficiens, non eſt morbus priſtinus. 70. Attinguntur producta morborum, à Scholis neglecta. 71. Error ſcholarum circa objecta contrarietatum in morbis. 72. Argumenta aliquot in Scholas, ut ipſas pigeat. 73. Reſumuntur morborum Producta, morbi ſecundarii, cum ſymptomatum & fructuum diſtinctione. 74. Debilitas quid. 75. In propria morborum diviſio per partes organicas. 76. Diverſa diverſorum actio, unde. 77. Ex mechanica ignis, piperis, Eſcharotici, & cauſtici tredecim concluſiones paradoxæ Scholis, ac varia illuſtrantur notatu digna. 78. Ignis ſpeculationi ſanandi parum proficuus. 79. Notabilia aliquot de noſtro calore. 80. Occaſionum morboſarum claſſis varia. 81. Explicatur Heppocrates cum conniventia. 82. Quod natura ſemel aſpernatur, id poſt nunquam recipit in gratiam. 83. Morbus, eſt de materia Archei. 84. Productorum explicatio. 85. Natura noſtra regitur ab intelligentia errante, poſtquam eſt corrupta. 86. Scholæ iterum per artificialia deluſæ. 87. Producere differt à generare. 88. Scholæ tantum cogitarunt de ablatione cauſæ occaſionalis. 89. In nobis eſt natura ſtans, ſedens, & jacens. 90. Explicatur decretum Hippocratis, cum moderamine illius ætatis. 91. Anatome, ad excuſandas excuſationes in

peccatis

peccatis frequens. 92. Supina ſcholarum negligentia. 93. Quomodo mors & morbus evaſerint entia naturæ, poſt creationem, ſuſceperintque cauſas ſecundas, ſui productrices. 94. Duæ objectiones Scholarum refutatæ. 95. Omen ex bonitate inſeparabili.

1. JAM conſtituta primùm naturæ integritate, intra materiam Archeum nempe, & vitam, ſive formam lucis vitalis, cum ſeminalibus atque vitalibus initiis: fermentis item tranſmutationum authoribus, noviter detectis: rejectis quoque elementis, qualitatibus, complexionibus, horumque miſcellaneis, pugnis lucta, & alternatis victoriis: humoribus item & Catarrhis defluis, extra naturam relegatis; flatibus demum, tartaris, & tribus Chymicorum principiis extra morborum exercitum proſcriptis: reſtabat nunc ipſos naturæ defectus, &
2. alteritates medullitus conſiderari. Quocirca priuſquam profundius ingrediar, probandum ſuſcepi, morbos, in Scholis hactenus neſciri, non ſolum in particulari: horumque idcirco ſanationem radicitus latuiſſe: ſed inſuper ipſam mor-
3. bi eſſentiam in generali occultam. Dolendum quidem in reliquis profeſſionibus, tam ingenioſè elaboratum, In ſola autem Arte medendi adeo ſurdis principiis ceſpitatum hucuſque. In qua tamen charitas in proximum pœnaliter commendata eſt. Omnia enim obſcuriſſima manſere, pleraque falſiſſima: & intacta quæ maximè ad ſcopum ſanandi conducerent. Nuſquam enim ſubtilitas obvia eſt: utrobique verò ingens hebetudo. Adeo ut ex præfatis nemo non colligat facilè, cacodæmonis inventum eſſe, quicquid juxta doctrinam Paganorum, & contra charitatem mutuam eſt edoctum hactenus. Idcirco nimirum theorematum paganorum permanſit ſtabilitas, diaboli perſuaſu. Quæ tamen theoremata ſola ſui facilitate, primo intuitu, cuique ſanæ mentis, ſuſpecta eſſe debuiſſent. Itaque nil durius, inhumanius, & crudelitate plenius, inter mortalium artes, per tot jam ſecula ſuſceptum, arte illa, quæ per mortes hominum ſub concentrica ſubſcriptione, experimenta de novo facit. Quorum Profeſſores dum claves Scientiæ ſe cuſtodire præſumunt, nec ipſi adyta intrant, nec alios intrare volentes, admittunt: ſed arcent omnes, omnibus technis. *Semper diſcentes, & nunquam ad veritatis ſcientiam pervenientes.* Juxta Apoſtolum. *Lux mea Ieſu,* 4.
mea, vita, mea gloriatio, & adjutor meæ imbecillitatis, ac corruptæ indolis, qui in rebus tuis facilem exitum invenis, apud quem eſt facile, quod apud mortales eſt tanquam impoſſibile. Tu, qui me cuncta adverſa ſubire feciſti: offero tibi meas calamitates, atque depreſſiones Iuſtitiæ. Tu me invicta nihilominus ſemper confortaſti dextera; præbe mihi manum, ut ſi de profundo tot tribulationum barathro me eripere non digneris: ſaltem tua fortitudine, ne peccem tibi, & reſipiſcant, qui me oderunt gratis: quique adorant potentiam tuam, agnoſcant in me, quod tu es ſolus Deus, adjutor oppreſſorum, ſpeſque indubia illorum, qui in te fidunt. Induantur contritione, & apud te inveniant gratiam, & cantem ego miſer laudes tuæ magnitudinis poſt hoc ſeculum. Eſt nempe hujus ſeculi caries, quod occulto tuo judicio, hypocriſis potentum, fidem fraude faciet, & pietatis ſub umbra nefas ſuum legat.

In tanto autem ærumnarum mearum 5.
turbine, ad mortalium miſerias, & errores Medentum ante mentis meæ conſpectum defectos, annotare ſum aggreſſus, ſub tuo mandato. Ut ſicut hypocriſis me, measque peſſumdedit fortunas, cognoſcam pariter, & primariò, quod Mendaciorum pater in paganicas ſcholas poculum inſcitiæ, aconitumque Charitatis, & ſanitatis, lucro ſternente viam, ſub trita Tritonum procelloſa calle. --- Etenim mecum mirabitur omnis Tyro venturus, nil æquè imperitè tractatum, ac ea, quæ vitam mortalium concernunt.

Siqui-

Siquidem juxta Thomam à Kempis, Diabolo perinde eſt, modò te incapacem ad ſerviendum Deo reddat: ſive id ſit per res veras, vel apparentes. Sufficit itaque ipſi, modo hominem ſanitate fruſtraverit, vitamque ejus accurtaverit, in qua DEO potuiſſet ſervire, modo ſe effecerit ſpretorem auxilii divini, per apparentes Paganorum doctrinas.

6. Scholæ namque ſcripſere myriades voluminum, de qualitatum temperatura, & lucta, multum denique, diuque per Galeni poſteros ſuper ejusmodi nugis interpretatum, commentatumque, repetitum denique, atque indies in novas centurias, & rapſodia eſt relapſum. Tandemque iſtis qualitatibus adaptarunt fictos humores atque excrementitios, qui hominem tam ſanum, quam ægrum prorſus ita regerent, ut rebus humanis præeſſent: quaſi mortalium conditiones, mores, ſanitates, appetitus, inſtinctus, propenſiones, lapſus, fortitudines, valores, defectus, eventus fortunæ, imò & merita damni ſupplicia, & vitæ æternæ adoptiones inde dependerent. Horrendum ſanè, atque intolerabile, has nænias tamdudum ſtetiſſe, quodque de rebus non exſiſtentibus, & nunquam futuris, quæq; ab Aſſertoribus ipſis habentur pro excrementis, tam ſeriæ & perniciosæ fabulæ ſint confictæ, & creditæ. Adeoque ab ipſis Scholis, vix unquam eſt indagatum quicquam, quod reipſa ſub talibus principiis, revera ſit verum, aut bonum.

7. Doleo interim (iterum teſtor) non quidem, quod ex longa in proximum commiſeratione lucem veritatis ſim nactus: ſed quod hos errores propalare me oportuerit. Id eſt, doleo quod diabolus Scholas deceperit, & decipiet quamdiu paganicis fabellis ſe ſinent deludi, & à veritatis Scholis ſeparari. Id autem ut conſtet, velut per Prologomenum declarabo obiter, ac velut poſitiva demonſtratione.

8. Enimvero Deus non fecit mortem. Idque eſt fidei. Ergo homo mortalis evaſit aliunde, quàm ex Deo. Cumque morborum plerorumque ſcopus, aut terminus, ſit ipſa mors, (quippe quæ nil aliud eſt, quàm vitæ extinctio) idcirco morbus, & mors, ſunt diametraliter oppoſita vitæ. Unde ſequitur: quòd omnis morbus immediatè agat in vitam. In vitam autem nil agere valet, niſi illi applicetur, permiſceaturque. Non applicatur autem promiſcuè hoſtis morbus ad vitam, niſi partem vitæ obſederit, adeóque in ipſamet vita totaliter, vel partialiter ſederit. Quo facto, pars ipſa vitæ obſeſſa, vel devicta, recedit à vitali aura, quæque ſic devicta, & degener facta, fit hoſtilis, vitæ adhuc reſiduæ, ſive adhuc in ſui integritate conſtitutæ. Sequitur hinc neceſſariò, quod 9. omnis morbus, ut materiam invenit in aura vitæ organica, qua proximè atque penitiſſimè ipſam vitam adoritur, Ita in eadem vitali luce, cauſam efficientem reperit. Adeoque ſic morbus materiâ & efficiente inſtructus, hoſpitatur circa vitam. Nec refert interim ſive illa morbi contagio, ſit hauſta ex cauſis occaſionalibus: ſive demum errore vitæ, intus in Archeo genita. Saltem ſufficit hoc loco, quod vita ipſa utrobique ſit principale objectum hoſtili morbo. At cum ipſa vita ſit ens luminare, non agit. niſi per organum auræ vitalis, ſive per Archeum, tanquam medium, inter lumen vitæ, fluens à Patre luminum, & corpus. Non agit autem hæc 10. aura ſive Archeus, niſi per modum, quo omnis ſpiritus ſeminalis agit in maſſam ſibi ſubſtratam. Id eſt, niſi per impreſſam notam, vel Ideam ſigillarem, quæ novit quid, & quorſum ſibi ſit agendum. Ergo omnis & quilibet morbus, habet notam ſigillarem, ac velut actum ſeminalem, gnarum rerum ſibi agendarum. Procul er- 11. go hæc declaratio recedit ab elementari intemperie, ab humoribus, horumque ametria, à pugna, & contrarietate elementorum noſtræ compoſitionis. Utpote omnis morbus, non niſi eſt vitæ gladius, vulnerans, vel amputans totaliter. Nam ſicut enſis vitam exhaurit, unà cum ſanguine

guine & aura vitali, in quibus, juxta Sacra, ipſa ſedet anima. Ita morbus conſumit eandem auram vitæ, in quam de novo ſigillat hoſtilem characterem, tam à cauſis occaſionalibus depromtum, quàm propriæ indignationis errore partum. Hac data morbi teſſera, En accedo ad morbi explicationem. Ac primùm demonſtrabo ex ipſis Scholarum theorematis, Morbi quidditatem neſcitam hactenus. Unde demum quiſque facilè judicaverit, quid in remediis & morborum expugnatione ſit patratum hucusque.

Promiſi multoties me demonſtraturum, Scholas hactenus neglexiſſe (id eſt, neſciviſſe) eſſentiam, radicem, ſive naturam Morbi, in ſua univerſali quidditate; Idque, cum ab Elementis, in epilogum usque, per omnia ſubterfugia illarum jam ſim proſecutus, jam demum per particularium Anatomen, ſtabo etiam promiſſis, ſi in univerſali idem detexero, ac præſertim ſi non amplius, per figmenta elementorum, temperamentorum, humorumque id oſtendero: ſed per ipſa verba Authorum, quibus ſuos tyrones, tan-
12. quam contagio corrumpunt lethali. In
præmiſſis jam à me demonſtratum eſt, ſecula ante me, Peripateticis nugis deluſa, ignoraſſe rerum naturalium cauſas, materiam ſcilicet, & efficientem. Tum quoque, rem ipſam nil eſſe, præter cauſarum ambarum connexum: hocque idem eſſe in morbis. Præcipuè cum morbus, licet à peccato adveniens, jam pro filio prodigo naturæ, ſit admiſſus. Equidem compulit me adhoc univoca cauſarum homogeneitas, in entibus naturalibus: quâ efficiens denominatur ab efficiendo, non autem ab
13. effectu, qui efficientiâ ſit poſterior. Itaque Scholæ morbum inprimis definiunt Affectum, ſive Diatheſin, quæ primariò actiones facultatum noſtrarum lædit. In quo adhuc plurimum titubant. Siquidem primò, hunc affectum nominant intemperiem unius, aut duarum qualitatum primarum elementariarum. Ita nempe idem recinunt: quod fateantur, morbum eſſe ipſam qualitatem elementalem, quatenus juſtam excedit temperiem. Itaque 14.
morbus non erit amplius iſta diatheſis reſultans ex qualitatibus primis, quam ſupponunt lædere immediatè functiones ipſas. Adeoque fingunt morbum totum, deinceps non niſi in gradu, ſive exceſſu qualitatis elementariæ, conſiſtere. Ite- 15.
rum. Subinde ipſam qualitatum intemperiem vocant, non quidem morbum: at bene, ejusdem cauſam antecedentem. Quatuor inquam ſolitarias illas qualitates, volunt eſſe morbos, ſive proceſſerint à conſimilibus ſibi qualitatibus externis: ſive vero, in corpore, ſuum ortum ex aliena ametria debeant. Porrò illas qualitates, 16.
dein thoro combinant. E quarum congreſſu, tum morbum prolem deducunt. Sic nempe ſuis ſomniis elementa ſubſervire credunt. Ut & elementis totidem, ſociatis ad lubitum qualitatibus, reſpondere juſſerint. Adeo ut nudas iſtas qualitates, vel fictis elementis, ſomniatisque humoribus ſtipatas, finxerint eſſe ipſos morbos. Hoc loco enim narro ſcholarum 17.
intempeſtivas, imò ludicras varietates earumque pauperem, egregiè pugnantes. Alioqui ſanè, à demonſtratione primo vera, alibi ſat probavi, in rerum natura, non eſſe quatuor elementa; ideoque neque miſceri, ut inde corpora, quæ mixta vocarunt, conſtituantur: & per conſequens, nec intemperies accuſari poſſe, in morbos. Ut neque unquam in rerum natura, fuiſſe quatuor humores, noſtri conſtitutivos. Quibus ſat ſuperq; conſtat, cauſas morbificas, imò morbos, & morborum Prædicamentũ, hactenus ignorata in ſcholis. Attamen jam diſſimulanter cum illis, per ſuppoſitas earundem theſes agam. Itaque 18.
quandoque Scholæ dictorum pœnitentes qualitates elementarias, atque non infrequenter, ipſis pares humores volunt eſſe, non quidem morbos: at ſaltem omnium fere morborum cauſas continentes. Aliàs 19.
iterum, quod ex illis qualitatibus, juſto

intenſioribus, oriatur tertia, ſive neutra, quam Diatheſin ſive ipſum morbum dixere. Adeoque utut negotium volvant, hactenus morbum inter qualitates habitare juſſerunt: humores autem, licet intemperatos, plerumque extra claſſem morborum abegerunt. Cataracta ſcilicet in oculo, quanquam ut ſubſtantia, immediatè viſum intercipiat, attamen morbus
20. eſſe non poteſt. Finxerunt ergo quoddam Ens rationis, ac Imaginariam relationem, ſive obſtructionem, quæ morbi omnem proprietatem contineret, veréque
21. morbus eſſet, rejecta cataracta. Atque ita ſenſim morbus, ad non entia & privationes devenit. Jamque ridiculè pro morbi eſſentia, diſtinguunt intemperiem ſimplicem à conjugata; & utramque iterum, ab humoroſa. Cum humor eſſet ſubſtantia graduum expers. Diſtinxerunt nimirum qualitatum primarum ſocietates, ſymmetrias, & ametrias in ſtemmata: dein ſpecioſa inde ſchemata erexere, tandemque integra volumina ejuſmodi fabellis
22. implevere. At nunquam ſaltem malum, aut vitiatum in nobis humorem naſci, admiſerunt, qui non præſupponat intemperiem aliquam elementariam, ſibi matrem. Quocirca Intemperies in Scholis, tantum erit cauſa cauſæ, & cauſati: non autem erit ipſum cauſatum, ſive Morbus, nec demum cauſa connexa, immediata,
23. & connexa morbi. Sæpè iterum mutata animi ſententia, ejusmodi qualitates, extra morborum atque cauſarum cenſum abſtulerunt: atque dumtaxat in ſymptomatum, ſive coincidentium catervam, indiſtinctim relegarunt: dubiæ prorſus, quid Morbus, quid cauſa patrans, quidve
24. ſymptoma foret. De morborum verò occaſionalibus internis (quas libro de febribus, primus in medium adduxi) deque morborum productis æquivocis, nil auditum in Scholis. Etenim præter calores, frigora, dolores, debilitates, ejuſque generis coincidentia, non alium cognovere morbi fermentalem effectum: quibus tandem pro epilogo, mortem attulere. At- 25.
que ita privativa poſitivis confuſè nexuerunt. Interim hæſitarunt, cuinam Prædicamento morbos inſcriberent. Sæpè namque morbum qualitatem denominant: aliàs quoque habitudinem quandam relativam: non rarò quoque qualitatem de numero actionum: ſæpe de Prædicamento quantitatis ajunt, dum ſcilicet non ipſas primas qualitates, ſed dumtaxat illarum intemperiem, ſive gradum, vel exceſſum, morbos ajunt. Dumq; ſextum digitum in 26.
numeros adducunt. Prædictorum autem immemores, volunt reſultantem quandam diſpoſitionem, ab noxia humorum qualitate utramque morbi paginam implere. Sic nempe, ut iſta diſpoſitio ſit filia illius noxiæ qualitatis, velut cauſæ morbificæ. Adeoque tum morbus, potius læſæ actionis, quàm lædentis actiones, vicem haberet. Itemque morbus non eſſet amplius Intemperies, qualitatiſve exceſſus: ſed aliud productum (adhuc anonymum) ab ipſa intemperie (puta noxia humorum qualitas) generabit Diatheſin: quæ ſola, atque unica, tandem verè morbus eſſet. Enimverò Epilepticus, Maniacus, Podagricus, & Quartanarius, præ- 27.
ter & extra paroxiſmum, ſunt morboſi, morbumque intus fovent: non tamen habent ejuſmodi diſpoſitionem, ſive Diatheſin (etenim ſi Scholæ credant morbos eſſe mera accidentia, hæc ſanè dormire neſciunt, nec ſunt dum non agunt) tempore quietis ab invaſione. Ergo ſaltem in ejuſmodi ægris, nullatenus morbus erit ejusmodi diſpoſitiva Diatheſis. Ite- 28.
rum ſui immemores jubent, Si iſta Diatheſis ſit exigua, quod non ſit habitura rationem vel eſſentiam morbi: ſed idcirco tum ſtatum pariat neutrum, ſive ens hermaphroditicum, inter morbum, & non morbum: adeo ut ejus eſſe, medietatem participet de non eſſe. Idque tam in ſtatu decidentiæ, quàm convaleſcentiæ. Quinimo ejusmodi exiguam Diatheſim, non inter morbos; ſed cum debili-

debilitatibus ſtatus neutralitatis, interque ſymptomata referunt. Utque ibi patienter exſpectet, donec gradum nacta, ex ſym-
29. ptomate fiat morbus. Sicque Diatheſis morboſa non eſt morbus, ſi exceſſu ſuo nondum manifeſtè læſerit. Quare etiam, non ipſa Diatheſis, ſed ipſius exceſſus eſt proprii nominis Morbus in Scholis. Cujus correlativum eſt, Quod ſolus qualitatum quarumvis gradus faciat, atque mutet ſuiipſius eſſentiam, & ſpeciem : nec ſpecies proinde, in eſſe ſpecifico, ſuam habebit quidditatem : ſed tantum in puncto
30. exceſſus. Sic tandem morbus migrabit de qualitate, in Prædicamentum relatio-
31. nis. Denique ſi morbus ſit affectus, lædens immediatè actionem : utique exinde ſaltem agnoſcere deberent, quod Archeus ipſe, ſive impetum faciens, dum irregulariter movetur (puta, dum flammula veſicat vivum corpus, non item cadaver) partemque ſui adhoc deponit, & amittit, debeat eſſe univerſalis, & primarius omnium morbus. Prout de febribus demonſtrare minatus ſum. Agnoſcere debebant pariter, ſi cauſæ materiales per ſe & primariò, ſufficiaut ad lædendum immediatè ipſas functiones (ut puta, cataracta ante pupillam, per ſe, ac immediatè parit cæcitatem: prout detruncatio tendinis, motum tollit, abſque interventu Diatheſis, realiter diſtinctæ à vulnere abtruncante) quod non ſit opus, fingere ejuſmodi Diatheſin. Quippe non eſt oppilatio ulla, ſive Diatheſis, quæ intercludit meatum urinæ : ſi ſolus calculus id immediatè faciat, ac materialiter oppilet, totumq; fundamentum relationis ſic in ſe perfectè atque realiter continet, quod Diatheſis, ſive actio oppilativa, procedens ab oppilante calculo, non ſit niſi relatio, ac merum ens rationis, quæ in morbis inter medendum, ut & in entibus veris, veréq; exiſtentibus, Locum non hacet. Quare *Morbi* extrinſeci, quales ſunt vulnera, & quæcunque meatum aliquem intercipiunt, cum non oriantur ſeminali initio, nec cauſam foveant, quæ Archeum concitet, alterius ſunt monarchiæ clientes. At pro
morbis ſeminalibus, propinquius eſt in 32.
natura, ac motu, ſupponere ſpiritum Archeum, quatenus ſenſationis, motuſque initium efficiens, immediatè atque proximè affici à noxiis, cauſamque illam occaſionalem, atque Archeum, ſe mutuò contingere in puncto. Unde Morbus. Materia 33.
namque occaſionalis, ſive intrò allata, ſive intus genita, ſive coagulabilis ſit, ſive putrefactibilis, difflabilis demum, vel indureſcens; ſemper tantum occaſionaliter concitat Archeum, ut inde expaveſcat, ac diverſimodè excandeſcat. Sub cujus ſcilicet 34.
perturbatione naſcitur Idea, informans aliquam partem Archei. Iſtudq; compoſitum ex materia Archei, & præfata Idæa ſeminali, tanqum efficiente initio, eſt verè Morbus omnis ſeminalis. Seductæ ergo 35.
Scholæ, per proprias ſomniorum libertates, autumarunt, quod quia conſideratio cauſarum ac principiorum differt à conſideratione rei, per illa productæ; quod proinde de neceſſitate formaliter cauſante cauſæ omnes deberent in fiendo, eſſendo, operando, ac permanendo, in perpetuum manere ſeparatæ à rebus cauſatis. Non attendentes, quod plerumque conſideratio cauſarum, & principiorum, non differat aliàs à conſideratione cauſati, quàm per relationem entis mentalis, quę etſi recepta ſit in Matheſi, & ſermocinalibus : minimè tamen in curſu naturæ. Itaque Scholæ de- 36.
luſæ per ejuſmodi elenchos, credidere cauſam omnem, efficientem, de neceſſitate externam : nec proinde cum cauſato uniri poſſe. Ideoque nec generans eſſe partem generati. Cum alioqui id natura, ens proximè generans, ſemper ſit moderator internus, vitalis, & aſſiſtens Architectus generationis : adeoq; qui in finem dirigit cuncta ad ſcopos, ſibi omnia patrat, & pro ſe egit univerſa. Idcirco & deceptæ 37.
in morbis, crediderunt cauſam morbificam eſſe externam reſpectu corporis humani, vel ſaltē intuitu œconomiæ vitalis.

 Neſcitum

38. Neſcitum eſt enim, quod generatio nil
dicat aliud, quàm fluxum ſeminis ad per-
fectionem, maturitatem proprietatum, ex-
plicationem occultorum, & conſumma-
39. tionem ordinum, ad ſuos fines. Scholas
ergo decepit primus Ariſtoteles, docens
interruptim corruptionem ac generatio-
nem, ſibi invicem, per totam naturam, &
ſemper ac neceſſariò ſuccedere. Atque
idcirco ens mentale, merum nonens nega-
tivum (nudam privationem) fecit princi-
pium in natura, immediatum inter gene-
40. rationem & corruptionem. Nec unquam
ſcholæ potuerunt intelligere, quod idem
faber, qui è ſemine plantam facit, non de-
fecerit in plantæ generatione, non pro-
ſcriptus abierit, non exoletus obierit, nec
alius denique in ejus vicem ſit ſurrogatus
ob formæ adventum (cujus faber ille ma-
net organum immediatum exſecutivum,
ad fines à DEO præcognitos) aut vitæ
participationem: ſed is-ipſus, in vitæ regi-
mine ſolus & ſemper usque perſtet. Hinc
nimirum, neque intellexerunt, quod ge-
neratum proveniat à cauſis, realiter atque
ſuppoſito, ab eſſe rei non diſtinctis: imò
nec quidem cum aliqua cauſalitatis alte-
ritate. Quia ſcholæ hactenus plus ſpecu-
latæ ſunt, operationes demonſtrabiles,
per ſenſum (matheſim inquam, & artifi-
cialia, à natura aliena) quàm ipſas rerum
naturas, in condo eſſentialitatis ſitas.
Nunquam enim attenderunt, quod artis
organum, ipſus artifex, imò ipſæ menſu-
ræ menſurabilium, nequeant aliquid in
natura ſeminaliter generare, aut introdu-
cere diſpoſitionem ſeminalem, ſubſtan-
tialem, aut eſſentialem, ad transmutan-
dum producta. Conſequenter quoque nec
intellexerunt morbum, ut ens reale, atque
ſubſtantiale, ſed tantum per modum acci-
dentis. Cum alioqui morbus non ſit Dia-
theſis, non accidens actiones lædens;
multóque minus ipſamet actionis læſio,
procedens ex duello cauſarum nocuarum
cum poteſtatibus noſtri rectricibus. Sed
morbus eſt ens reale, habens cauſas ma-
terialem, & efficientem, à cauſis occaſio-
nalibus proritatas. Etenim ſi morbus, &
natura, ſive facultates noſtræ, ſtent in dia-
metro (ſic enim volunt) non poſſunt
morbus & vita ſana, ſimul eſſe in eodem
ſubjecto immediato: Ergo morbus ne-
quit eſſe Diatheſis, quæ ſaltem poteſtati-
bus detrimentum adducit: ſed ejusmodi
Diatheſis, eſſet potius morbi fructus, &
conſequentia morbo poſterior, debilita-
tumque mater, atque nutrix. Hanc ideo
diſtinguo à cauſis occaſionalibus, & mor-
borum productis. Sed fructus morbi, cum
reſpiciant terminum ad quem, morbus
ſua iſthæc producta generat, poſſunt ſi-
mul cum vita coincidere, ideoque aliquot
fructus ſymptomatici, inter Diatheſes
ſunt, quod ſcholæ nondum explicuere.
Defectus nimirum digeſtionum, motu-
um, *&c.* Itemque debilitates Diatheſes
ſunt, quæ à morborum productis prove-
niunt quidem, (prout mox ſuo loco) non
tamen ſunt morbi. Quia incidunt in na-
turam, in quam ſunt introductæ, per alie-
nas ſeminum morboſorum violentias, ho-
ſpitanturque hactenus unialiter in vita.
Nec proinde morbi naturam habere poſ-
ſunt. Eo quod morbus nequeat cum vita,
in eodem ſimul puncto identitatis, com-
morari. Sed recedit morbus è vitali con-
do, non ſecus atque extra ſanitatem ſeſe
ſeparat. Eſt autem vita in ſe quædam lu-
minis integritas, cum qua morbus coha-
bitare nequit: ut neque morbus ſubſiſtit,
niſi in vitio vitæ, ſive vita degenere. Quæ
quidem eſt ſeparata ab ipſa vitali luce, ad-
eoque & à puncto centrali ipſius vitæ.
Sicut enim lux, quæ eſt ipſa Anima, non
eſt ipſa vita: ſic nec ipſa lux vitæ eſt ipſe
morbus. Sed hic ſedet in abſceſſu Archei
vitalis, adeoque & hujus lumen vitiat: &
proinde ob ſymbolum, participat de vita,
eamque ſibi conformem quandoque red-
dit, & integraliter vitiat. Quod in Peſte
ordinarium atque manifeſtum eſt. Neſci- 41.
tum ergo in Scholis, cui Prædicamento
morbum darent. Ego autem dico, quod
morbus

morbus conſtet materia, & efficiente, non ſecus atque reliqua naturæ entia. Efficiens namque Archeus, laborando per ſuas paſſionem exarthroſes, & parturiendo ſuarum perturbationum Ideas (quæcunque nam in natura fiunt, per Ideas ſeminibus incluſas, oriuntur, & propagantur:
42. Aliàs enim fatui eſſent naturæ progreſſus, qui ductore carerent interno) procurat de ſui ſubſtantia, portionem aliquam diſponere, juxta fines, quos in ejusmodi iſta ſui alienatione, propoſuit, ſibi atque toti hoſtiles. Ac eo ipſo, quo materia ad terminum efficienti Ideæ propoſitum devenit, natus eſt morbus. Usque adeo, quod omnis morbus ſeminalis, conſiſtat in actu reali cauſante indiſpoſitionem materiæ ſibi genialis, id eſt, ipſius impetum facientis; nobisque applicatæ.
43. Ego itaque didici, omnem Prædicamentorum ambitum in morbis revera eſſe, per modum verum aliorum entium, in natura per ſe ſubſiſtentium. Hoc pacto enim, non morbos in Prædicamentis: ſed Prædicamenta omnia, in morbis reperi. Siquidem in cunctis morbis ſeminalibus, materiam reperio occaſionalem, quæ inſtar violenti hoſpitis, impetum facientis, hoſpitium atque jus violat, & œconomiam turbat. Indè invenio ipſum Archeum turbari in ſingulis morbis: hinc namque & alteram materiam morbi internam conſidero: partem videlicet Archei, quam deturpavit propria exorbitatione: in quam partem, Ideam finxit ſuæ perturbationis, ſeminalemque cauſam morbi efficientem.
44. Sic nimirum ens verum & reale, omnium Prædicamentorum reſpectus, in ſe colit. Cujus vel ſolius puncti ignorantia, medendi ſcholas, cæcitatis contagio, Ethniciſmus obruit. Creditaque eſt omnis ſanatio, qualitatibus nudis, graduum exceſſibus, reſpectibus relativis, & actionibus ſubeſſe. Hinc etiam contrariorum contraria finxere remedia: nullumque morbum demulceri bonitate naturæ, medicaminum manſuetudine, pacationeque, ac reſipiſcentia Archei, turbati prius. Sola ſed pugna, velitatione atque bello, reduci in medium, ſive temperiem primarum qualitatum. Ita ut cum putent omnem morbum Diatheſim: remedia pariter cuncta debeant eſſe nuda diatheſis, aut theſi falluntur. Unde ſequitur, quod ablatio calculi è veſica, ex ſe nunquam poterit importare ſanationem ægri. Siquidem cum ſit remedium 45.
ſaltem privativum, ad quod conſequitur pacatio Archei: non autem ſit Diatheſis, calculo contraria. Multoque minus prohibitiva materiæ antecedentis, quam ſupponunt, de neceſſitate aliunde ſuppeditari, indeſinenter affluere, nec ceſſare, ablato per cultrum calculo, ſi nempe prius non ceſſaverit Diatheſis, generans materiam ex qua. Itaque juxta ſcholas, cæſus à calculo, pro tantillo temporis tantum ſanaretur, quatenus videlicet auferuntur impedimenta functionum, à calculo alioqui præſente, producta, & fota: ſimulque quatenus Diatheſis mentaliter intercurrens, deletur ſecundario, caſualiter, & per accidens. Sed longè ſecus ſe res habet. Siquidem morbus ſeminalis eſt creatura, quæ in nobis ſuas materias, ſuasq; Ideas, Archei jure hereditario, poſt peccatum fecit, ac invenit: nec originaliter in natura habuit. Ideoque toti ethniciſmo, radix morborum totaliter ignota eſſe debuit. Cumque definitio eſſentialis, non à genere definiti, & differentia conſtitutiva (pro-ut lib. de febribus docui) ſit petenda, ob multiplices errorum anxietates, & theſes ridiculas: ſed prorſus à connexa ambarum cauſarum, entium in natura: morborumque ideo cauſa primitiva, atque idealis, ſteterit hactenus ignota: ſequitur, etiam ignoratam manſiſſe definitionem, cognitionem, eſſentiam, ac radices morbi. Atque demum ſanationes, fuiſſe per accidens inſtitutas: cum ignorantia univerſæ habitudinis internarum proprietatum, efficaciæ, & alteritatis.
Scio equidem, tanquam Chriſtianus, 46.

quod morbus non ſit creatura primæ conſtitutionis; quippe qui ex peccato in naturæ impuritate radices egit: quæ dein ſuo vere, tandem germinarunt in individuis. Nec enim creata venena morbi ſunt, quamdiu extra nos: ſed tum, quando eorundem Archeus, nobis factus domeſticus, per peregrinam vitæ ſuæ mediæ indolem, ſuſcitavit in Archeo noſtro Ideas ſeminales, non ſecus atque è ſilice excutitur ignis: Tum inquam fiunt nobis morbi, mortis præcurſores, ex veneno occaſionali. Perennant ergo nobiſcum morbi, cum habeant occaſiones ſuſcitativas, in natura noſtra ſubſiſtentes, donec vel abſumatur occaſionalis illorum materia, vel ſaltem Archeus defungatur perturbationibus ſuis vel ſuo munere. Etenim morbi ſupervenere quidem ex peccato; atq; dein in natura, jam corrupta à peccato, adoleverunt fermenta, & promta materiæ obſequia: ſicque penetrarunt in cenſum & catalogum naturæ, atque etiamnum hodie, ſingulari modo, penitiſſimè penes

47. nos perſeverant. Diſtincti attamen ſemper à creatis reliquis in hoc, quod primæ conſtitutionis creata habeant in ſe propriam exſiſtentiam: morbi verò nec eſſe, nec ſubſiſtere queant, extra nos. Utpote procedunt quaſi, à lumine formali, & vitali initio, noſtri conſtitutivo. Ideoque naturalis Archeus, & morbus, ſeſe invicem penetrant, quia materiale ſymbolum ha-

48. bent. Scholæ etenim dum attenderent, morbos nusquam extra nos exſiſtere, ratæ ſunt corpus noſtrum eſſe ſubjectum inhæſionis morborum: & conſequenter, morbos, tantum eſſe accidentia: ac idcirco ſuſcitari ab intemperie elementali, eo quod promtiſſimo ruſticoque ſenſu caperent: Etiam ob id ſperarunt ſe ſatis ſuperque ſuperaturas morbos, per calores & frigora. Itemque ideo decreverunt, omne ſolamen, opem, & auxilium, quæ natura informata à medente poſceret, non eſſe ſpecie juvaminis, in pace & tranquillitate, ſubminiſtranda; ſed in hoc valere dumtaxat, & deſtinata fore, bella, luctas, contraria, & diſcordias: quibus confractæ hoſtiles in nobis qualitates elementales, in ſymmetriam coactim retrocederēt. Ut ſic naturæ jam corruptæ injurias, contrariis injuriis compeſcant, vindicandoque ſubigant. Quod ſanè ita cenſuerunt, nec aliter intellexerunt: utpote, quod in natura non aliam actionem ſciverint, quàm quæ ex agentis ſuperioritate, in patiens dominatur. At ſanè, non ſapiunt iſta juvamen, nec eſt lex Chriſti (per quem omnia facta ſunt) conformis legibus iſtis ſcholarum. Adeoque (ut alibi latiùs) vel Chriſtus, non eſt naturæ parens, vel ſibi in natura adverſarius, vel gentilitia ejusmodi medendi theoremata, ſunt carioſa. Non conſiderarunt itaque Scholæ, entium multorum materias non conſiſtere niſi in hoſpitio alieno, ad quod erant deſtinatæ. Quare propter heteroclitum exſiſtendi modum, putarunt morbum eſſe merum accidens: Materiam verò, quam morbus præ ſe ferret, à morbo prædicamentaliter ſegregantes. Quaſi embryo accidens eſſet, quod nusquam niſi in utero. Placuit nimirum peccati vindici, quod morbi, cum materiis, tam occaſionali, quam gemina, ſibique interna, non ſubſiſterent, niſi in illis, quorum morbi & piaculum eſſent: Idque absq; reſpectu eſſendi unius ad alterum. Neq; enim cogitarunt Scholæ ethnicæ unquam, ut neque modernæ, Paganicis initiis ſtabulatæ, hanc exiſtentiæ relationem ſibi veniſſe ex conditione peccati, & procreationem ejus ab Archeo, perturbationibus cōmoto. Quia ejuſmodi cogitationes nunquam ſubintrarunt in ethniciſmum. Nec mirum, Gentiles neſciiſſe transgreſſionis valorem, licet per fabulam Promethei & Pandoræ, prodant ſe aliquid ab Ebræis didiciſſe. Mirum eſt tamen, illos ignoraſſe, morbum, antequam noſter fieret, ex intimo vitæ initio procedere, atq; nobis incorporari debere, nec ideo cauſas occaſionales poſſe eſſe connexas, conſtitutivasq; morborum:

borum: ſiquidem permanent illæ cauſæ adhuc poſt vitam: & tamen ceſſant mor-
49. bi. At Chriſtianis nullatenus indulgendum, edoctis per Sacra, quod etiamnum nunc honori putarint, vinctas tradidiſſe mentes noxiis Gentilium ſtupiditatibus. Animadverterunt quidem, eam quorundam morborum nobiſcum cognationem, quòd occaſionali materia tenus, ſic noſtro eſſent corpori connexæ, ut vix ſuffragio mentis dirimerentur, vel à læſa actione ſepararentur. Ut in vulneribus, morbis inſtrumentariis, ſeminum robore orbatis. Eſt namque unguis ſupra corneam, lædens immediatè viſum: ut & calculus, absq; me-
50. dio, meatum urinæ obturat. Obſtructio autem inde manans, relatio, & ens rationis eſt. Quod ſicut nil agit; ita nec morbi rationem, nec conſiderationem in natura habet. Maluerunt nihilominus Scholæ modernæ, eſſentias morborum, concredere diſcordiis elementalibus; quàm quod faterentur corpora naturæ nil aliud dicere, præter ignotum ſibi connexum ambarum cauſarum conſtitutivarum. Hactenus ob id, miſeri mortales ſub hoc cæcitatis onere gemuerunt, ſanationem exſpectantes ab iis, qui cauſas morborum conſtitu-
51. tivas ex pleno ignorarent. Quocirca, cum morbus debeat continere cauſam ſui efficientem, intra ſe ſuamque materiam. Hinc facilè liquet, quod fames, licet inſtar morbi peracuti paucis diebus jugulet, non ſit morbus: eò quòd non conſtet cauſis morboſis, ſive conſideretur ut ſenſus triſtis, de claſſe ſymptomatum: ſive demum, ut conſtat realibus defectibus. Quippe in quantum fermentum ſtomachi acidum (pro ut Tractatu de digeſtionibus) carens objecto in quod agat, nec tamen proinde feriari poſſit, reſolvendo aggreditur, humorem ſecundarium, & proximum alimentum ſtomachi; eſt nempe Archeus tam in fame, quam in ſaturitate, nedum morbi: ſed ipſiusmet ſanitatis cauſa. Carentia autem materiæ cibalis, privationem; non autem morbum dicit. Quamobrem prorſus accuratè notandum, quod fames, quanquam crudeliter enecet, quaſi morbus eſſet: non ſit tamen morbus, eo titulo, quia videlicet Archeus nullatenus ſit morboſus in fame. Unde luculenter conſtare deberet, quod omnis morbus primariò & eſſentialiter reſpiciat ſui efficientem Archeum. Ob id 52.
ab Hippocrate in ſcholarum incuriam rectè eſt decretum, calidum, frigidum, humidum, aut ſiccum, (nequidem quatenus talia, & concreta) non eſſe morbos, horumve cauſas: ſed acre, amarum, ſalſum, ponticum, &c. Fortaſſis enim ætate Hippocratis, nondum diſtincta erat cauſa occaſionalis à vero morbo. Sciebat quidem in nobis duplex excrementum. Unum quidem naturale ac ordinarium, adeoq; noſtrum; alterum verò matre errore, & propagine hoſtili, morbidum, quodque Chriſtiani à peccati vigore proveniſſe ſcimus. Hoc enim cum Senex per exoticos ſapores diſtinxiſſet, ratus eſt, ut ſi non eſſet ipſe morbus: ſaltem eſſet morborum adæquata occaſio, tum nondum à morbo diſtincta. Cujus ſaltem ablatio utramque medendi valvam aperiret. At ſtupendum, quòd quem ducem ſequi gloriantur Scholæ, hunc textum per ignaviam transſilierint: ut & alterum Antesignanum ejuſdē. *Quo omnem motum, ad morbum, mortem, atque ſanitatem, efficienter fieri ab impetum faciente ſpiritu*, declaravit. Itemque quo dixit: *Ipſas naturas eſſe morborum medicatrices*: & per conſequens, *etiam morborum factrices*, ſi enormon ille ſpiritus, ſui agitatione, omnia quæcunque in vivis fiunt, operetur. Præterierunt nempe Scholæ plura ejuſ- 53.
modi, quæ oraculorū inſtar haberi merebantur: quia fictitiis quatuor humoribus deluſæ, & effaſcinatæ, alto ſoporis, torporis & ignaviæ navigio traductæ, neglexerūt liquores, quos ipſemet nominat ſecūdarios: quaſi in illis non æq; poſſibilis foret morbus, atq; in quatuor fictis primariis Itaq; neglexerūt etiam morbos ex retētis digeſtionum, & transplantationū: quippe & ipſas digeſtiones & fermentationes (pro

(pro-ut ſuo loco docui) funditus neſcivere. Eheu! quàm penurioſa ſcientia hactenus medentes decoravit, quos alioqui, ſi veri eſſent Medici, honorandos præcepit Altiſſimus.
54. Conſiderarunt nempe, morbum diffluere, ut accidens, productum ab Agente, materia morbifica (cui itaque ſuum efficiens ineſſe, ignorarunt in limine) & patiente: quod ajunt corpus humanum. Inprimis, non diſtinguunt Agens à materia, quod huic eſt intimum. Tum morbum negant materialem, quippe quem rentur meram qualitatem. Tertiò, nec diſtinguunt occaſiones irritantes, ab efficiente interno. Quia cum Ariſtotele rentur omne efficiens externum. 4. Secernunt cauſas conſtitutivas à conſtituto. 5. Catenam cauſarum efficientium, cum ſuis productis, neſciunt. 6. Plerumque confundunt cauſas occaſionales, cum ſuis morbis ac ſymptomatibus. 7. Subinde morbum aſpiciunt, tanquam Diatheſin, velitantem, inter cauſarum ſeries, & corpus humanũ. 8. Malunt ipſam diſpoſitionem
55. poſteriorem, ex pugna cauſarum (ut ajunt) ortam, eſſe morbum, quæ nẽpe immediatè (ſic ajunt) læderet actiones, ſive interim actioni vitali ſit contraria, ſive verò effectus illius contrarietatis, quæ functiones offenderit. Aſt ego non attendo functionum læſiones, pro eſſentia morbi: ſed perturbationes operativas in Archeum diſtentas, cõtemplor in morbis. Nam non rarus moritur, ſine ſenſu actionis læſæ, qui repentè quidem concidit, intus interim dudum morboſus, vel qui ſolo naturæ defectu perit. Quare & inter cætera impertinentia reputo, morborum eſſentiam ad functionum læſiones adſtrinxiſſe. Cum id morbis ſit accidentale, poſteriusque: non autem concomitans perpetuò.
56. Enimvero quia ſanitatem conſequitur, debilitatarum virium reſtitutio ſpontanea. Hinc ſcholæ dimenſæ ſunt morborum eſſentiam, reſpectum debere inſeparabilem, ad læſionem & lædentia functionum. Sic nimirum, ut hæc includerentur ipſi eſſentiæ morborum. Utpote totum medendi cardinem volvi circa contraria, putarunt. Cum alioqui totum ſit per accidens, ſi functiones in morbis oblædantur. Alioqui quotusquisque eſt, qui negaverit morbum non realiter adeſſe, in ſilentio quartanæ, Caduci, Maniæ, ac Podagræ? quando tamen nulla ſpectatur functionum læſio? Quis eſt qui non animadvertit in convaleſcente majores ſubinde actionum & debilitatum obices, quàm in morborum flagranti initio? Stupidum itaque mihi ſemper viſum fuit, definiri rem eſſentialiter, per effectus poſteriores, & ſeparabiles. Cumque morbus fiat primario ab impetum faciente Archeo (ab errante tamen) certè multò propinquior erit hujus actio in facultates ipſas, quàm in earundem actiones. Maximè, quòd quamdiu vires ſunt convaleſcenti quaſi adhuc devictæ, & conquaſſatæ; adſunt quidem impedimenta virium, læſio item, atque ſuppreſſio actionum: nullo tamen ſuperſtite morbo. Cumque alibi ſat demonſtraverim, cauſam utramque in naturalibus, non differre ſuppoſito, ab ipſomet conſtituto: ergo ſi morbus eſſet cauſa læſioni actionis, tanquam differentia conſtitutiva ejusdem: neceſſe quoque eſſet, morbum ipſum à læſa actione nequicquam diverſum. Quod jam patet eſſe falſum. Falſumque eſſet, quod cauſa, & morbus, unico titulo lædentis actionem, comprehenderentur indiſtinctim: aut malè decernunt ſcholæ, quod lædens actionem ſit ipſa cauſa molbifica. Læſio autem actionis eſſet morbus; & læſa actio, ipſum ſymptoma. Commentum enim & iſtud nimis puerile. Nam primò eſſet morbus merum ens rationis, conſurgens mentaliter ex habitudine terminorum cauſæ ad effectum. Lædentis nempe, & læſi. Deinde deprehenditur error in definitione morbi, à ſcholis tradita. Nimirum, quod morbus ſit diſpoſitio, primariò lædens actionem. Quippe quæ cauſam, & non ipſum morbum, ſive cauſæ effectum definiret.

niret. Tertiò, Si remedium debeat removere ipſum lædens actionem. Illud vel habebit ſingularem monarchiam,qua evocet,& concutiat ipſum lædens: vel remedium ſe junget naturæ ipſi, idque tam unitiſſimè, quod connexis viribus, & tanquam unitum jam unum, ſe ſtatuat in termino oppoſito,adverſus ipſum lædens. Non enim verum eſt prius horum. Quoniam remedium eſſet tam exoticum naturæ, quàm eſt ipſe alioqui morbus, propter particularem directionem, & arbitrium motuum, ab Archeo noſtro ſpretum: Nam ſi juvare deberet, haberet poteſtatem natura humana ſuperiorem, tali modo,quod nec legibus morbiferis,nec mortiferis pareret. Adeoque cauſam morbiferam, tam è cadavere, quàm languente, expelleret. Nec item locum habet poſterius. Quia ſi remedium uniretur naturæ, radicaliter, ac miſtione unitiva, haberet privilegium ſupra ſortem alimenti. Non cadit ergo in definitionem morbi, ipſa læſio actionis. Peculiariter, quod remedium non tam reſpiciat cauſam occaſionalem, quàm ipſum efficiens morbificum internum. Undè verificatur axioma: *Quod naturæ ipſæ ſint morborum curatrices, ut effe-*
57. *ctrices.* Utrobique ſcilicet morbum cum ſymptomate confundunt, in ſanandorum perniciem. Cum ſanatio in ablatione cauſæ occaſionalis frequenter, nunquam autem in ſymptomatum remotione ſita ſit.
58. Et quia ablatio cauſæ occaſionis exiſtimatur materialis eductio, hactenus non niſi ſolutiva & diminutiva contentorum viguere. Ubi alioquin ablatio cauſæ occaſionalis plus reſpicit correctionem, vel pacationem efficientis proximi, quam materiæ occaſionalis avulſionem: utpote quod à correctione, etiam citra materiæ occaſionalis ablationem, mox ceſſatio, inſperataque quies, imò & ſanatio plerumque obveniant. Quod in cura ſympathetica frequenter occurrit, & manife-
59. ſtò liquet. Scholæ itaque, per artificialia deceptæ,quodque putarint omnem generationem inchoari à puncto privativo corruptionis, neſcivere: quod id, quod jam in materiali quorumcunque initio ſeminali fluit, habeat jam eo ipſo ſuum eſſe reale, licet immaturum, ſicque per hoc, hoc aliquid in ſeipſo,ac diſtinctum à quolibet alio: quodque acquirat per naturalem generationem dumtaxat maturitatem, & illuſtrationem in ſui apice, ob novum agendi lumen formale. Nec equidem ſemen proinde à ſui conſtituto differt, per cauſam efficientem internam, & materiam: ſed dumdaxat per individua- 60.
lem perfectionis alteritatem luminis formalis, prout alibi de ortu formarum. Semen namque, quod prius excitatore opus habebat, adepto hoc lumine formali, eſt deinceps ſeipſum movendo. Scholæ 61.
quoque ſubinde conſiderant morbum, velut ac ſi eſſet productum neutrum, profluens per activitatem cauſæ, & reluctationem naturæ noſtræ. Aſt ego ſcio, tam formale agens, quàm patiens in morbo, eſſe nobis in illo actu peregrina. Scio nimirum Caducum, diebus ſilentii, non minus realiter eſſe in nobis, quam dum in pleno acceſſo fuerit. Scio quoque, mor- 62.
bum eſſe ens reale, ſubſtantivum. Non autem relativum, non nudam habitudinem agentis & luctantis ad patiens, tanquam extremorum ad medium. Nec demum eſſe conformitatem proportionis, aut diſproportionis inter extrema. Licet hic reſpectus formandæ relationis, inter entia rationis, ſit propinquior effectu nato. Scio præterea, omne agens naturale, natum eſſe producere ſui ſimile, excepto eo, quod agit per Blas (vis autem tam localiter motiva, quam alterativa, quia nomine carebat, viſa mihi eſt vocari Blas, in initiis Phyſicorum.) Sic Cœlum meteora, non cœlos generat. Et homo, per Blas voluntarium; itemque Archeus per Blas ideale, atque ſeminale, diverſas ſuſcitat alterationes. Agens verò ſeminale, inor- 63.
dinatum, per Blas peregrinum, abortit monſtrum, quod propriè morbus eſt.

 Nam

Nam etſi morbus,juxta ſui cauſas,ſit natu-
ralis : noſtri tamen reſpectu, non deſinit
eſſe contra naturam, tam quatenus à Blas
exotico incepit, quàm quòd Blas hoſtile
gerat, ac de ſeſe ſuſcitet. Ideoque neque
hoc monſtrum generat fœtum ſui ſimi-
lem,niſi per fermenta transferat ſeminale
ſuum contagium, faciatque) ſic morbos
in aliis per accidens. Quod autem ad effi-
64. cientem morborum cauſam attinet. Eſt
quædam intus partu abortivo, nata cauſa
efficiens (qualis cataracta in oculo, cal-
culus, materia febrilis) quæ licet à ſcho-
lis dicatur cauſa efficiens morbifica, im-
mediata & continens : eſt tamen dumta-
xat occaſionalis morborum, & externa re-
ſpectu vitæ, in qua ſemper omnis morbus
eſt. Ideoque nec poteſt ejusmodi viſibilis
materia, non ſolum veri efficientis ratio-
nem obtinere : ſed nec etiam eſſe de ma-
teria,intrinſeca ipſius morbi, eſſe pars ul-
la. Permanet itaque concicatrix, & occa-
65. ſionalis cauſa morborum. Eò quod effi-
ciens ſeminalisque materia, ſi facultates
vitales, adeoque & vitam immediatè at-
tingere atque penetrare debeat,utique &
in puncto, vitæ ſymbolum continere, eſt
prorſus neceſſarium. Usque adeo & illud
in morbis ſeminalibus perpetuum eſt,
quod morbus, ut nunquam eſt in cadàve-
re : ita non poteſt non eſſe in vivo. Por-
66. rò efficientium cauſarum quædam eſt at-
que manet externa. Ut ferrum vim impul-
ſivam nactum, morbum facit in materia
diviſa, qui vulnus dicitur. Pariformis eſt
attritus veſicæ à calculo factus. Nam
quanquam efficientia quædam externa
ſua habeant initia ſeminalia quibus gene-
rantur (ut calculus) reſpectu tamen mor-
bi, quem pariunt, carent ſeminibus,ideo-
que ſunt ipſi morbo externa, ac peregri-
na. Interna verò occaſionalia ſemen ha-
bent,quo fovent morbum à ſe excitatum,
clauduntúrque etiam ſæpè, in facto eſſe.
Ut patet in febri, apoſtemate, &c. Sunt
demum efficientia occaſionalia, quæ con-
tinua atque fermentali propagatione
contaminant. Ut ulcera, Icterus, &c. Sunt-
que interna occaſionalia, quæ dudum
ſubinde dormiunt. Ut in Caduco, Poda-
gra,Mania,Aſthmate,febribus,&c. Inter-
norum quoque occaſionalium, quædam
inceſſanter laborant, ut materiam noſtri
corporis, à vitæ communione alienent.
Quibus ſi acceſſerit fermentum (quod
Hippocrates in morbis vocat divinum)
fiunt colliquationes. In febri verò, occa-
ſionalis materia efficiens, juxta geminam
ſibi proprietatem concitat Archeum, ad
propulſionem, in conſumtionem ſui.
Quare nec aliud poſt ſe productum relin-
quit : niſi nova Idea,ex Archeo irrito pro-
fluxerit, per accidens. Qualiter Hydrops
febres ſequitur, &c. Dolores autem, ſo-
pores,vigiliæ,debilitates,&c. ſymptoma-
ta atque diatheſes eſto. Sic quoque effi- 67.
ciens ſeminale alienum patrat calculum,
ibique ceſſat, licet deinceps in momenta
moleſtias excitet, novosque motus. Pro-
ductum autem Calculi ſunt excoriatio-
nes, & novi morbi, qui monſtra ſunt pa-
renti ſuo abſimilia. Nam propriè loquen- 68.
do, generatio Calculi, non eſt morbus :
plusquam ipſe calculus,qui in ſe eſt com-
poſitum naturale, noſtri autem reſpectu
morboſum. Quapropter & in matula, &
extra vitam, generatur ſuis cauſis petrifi-
cationis. Adeoque eſt monſtroſus,& ano-
malus morbus : utpote qui per accidens,
& extra vitam,in nobis naſcitur. Denique 69.
ſimulatque effectus,ſive productum in fa-
cto eſſe, amiſit ſuum ocaſionale efficiens,
illud productum non eſt amplius ipſa am-
barum cauſarum connexio, ſive morbus
priſtinus: ſed ſuas ſibi habet cauſas,prima-
rum cauſarum connexione poſteriores.
Sic namque Apoſtema peperit ulcus : hoc 70.
verò plorat virulentum ichor: hoc deniq;
non rarò excoriat,priſtinum ulcus mutat,
vel novum ſuſcitat. Nil autem attingit pa-
trans ulcus, ſive ſuum Ichor deinceps ul-
ceret, ſive non : quia non eſt illi intentio
effectiva,ad producendum ulcus ex Icho-
re. Quia ipſa ſanies,ſive Ichor, eſt produ-
ctum ulceris patrantis, quod ſuam inten-
tionem effectivam, atque ſeminalem,ſuſ-
cepit.

cepit in ſui eſſe : non autem in propagationem novi ulceris, quæ ipſi ideo per accidens eſt. Calculus quoque, eſt productum ſuarum cauſarum conſtituentium, quas in ſe claudit, ac terminat. Quia cauſæ ejus, ad finem effectionis delatæ, ceſſant in producto, & clauduntur tanquam ſepultæ. Licet is calculus ſit occaſionale medium, ad quod novi calculi generatio accreſcendo contingit. Interim calculo per accidens eſt, ſi producat alios morbos, ſe, imò morte ipſa, atrociores. In Hydrope autem, efficiens Archeus renum, in conceptu Ideæ, à perturbatione ſua genitæ, claudit renes, & fit hydrops. Non ceſſat tamen priſtinum efficiens, usque in perſonæ ſuffocationem. In patrato iſto, productaque & miſſa aqua, non eſt ulterior intentio, ad quicquam aliud producendum. Aliqui ſæpè productum morbi; cum ſit monſtrum innatum, vim habet occaſionalem propagativam, ex proprietate efficientis Archei, non clauſi, aut vincti in producto: ſed liberi in organis vitæ. Unde nimirum alia ſubinde producta ſucceſſivè effloreſcunt. Saltem facultatum atque vitæ diſpendia, non tam cenſeri debent morborum producta, quàm illorum deſtinati fructus, atque ſymptomata, horumque periodi. Nec interim minori privilegio morbus eſt, qui à fermento morboſo producitur, quàm fuit morbus, producti illius parens. Scilicet, nec ignavius corrumpit aliquod vitale, per aliena ſuſcepta efficientia, quàm id, in cujus actionis efficiente primario, eſt ipſe morbus.

71. Cæterùm ſupponunt Scholæ contrarietatem morbi, cum ſanitate, cum vita, atque iterum cum ipſo remedio. Itaque uni termino apponunt plures contrarios, contra naturam relativorum, & contra ſuum illarum axioma. Quod unum contrariorum totidem dicatur vicibus, quoties alterum. Etenim ſtante doctrina contrariorum in remediis : deberet ſaltem de Medicina
72. exire ſanitas, tanquam de ovo pullus. Vel cum contraria ſe invicem ad nihilum deberent reducere, deberet de morbo prodire ſanitas, prout alioqui de morbo exit debilitas. Etenim ſi morbo ſit remedium contrarium : utiq; facultates noſtræ vitæ, nequeunt eſſe contrariæ morbo : & per conſequens : morbus non poterit lædere facultates, aut harum actiones. Erraruntque Scholæ, dum in criſi, morbum cum facultatibus monomachiam toto ſui curſu ſuſtinuiſſe, contendunt. Sin morbus contrarius ſit facultatibus, ipſiq; remedio: ſaltē incongruè frigida febri apponent, facultati vitali non minùs quàm morbo appoſita. Imò ſi à contrarietate Diatheſis, naſcatur morbus: actio noſtra, non deberet tota pendere ab impetum faciente ſpiritu, ſed à mera cauſa morbifica: quæque ideo cum motus ſui principiū in ſe haberet, deberet tam in cadavere, quàm in vivo operari : Eſſetq; adeo tota velitatio dumtaxat inter Diatheſes alienorū accidentiū, ſe mutuò debellantium. Cujus luctæ, ipſa vita eſſet tantum ſpectatrix odioſa, abſq; ſui incommodo. Quid hoc aliud, quam inertem ac frigidam finxiſſe Philoſophiam vitalem? frigidosq; eſſe Medentes febrium? Quid ſi morbus ſtet in qualitate, cujus bellatricem contrariam, ſenſu notam volunt, & elementalem: cur ergo tam incerta, languida, tardaque comminiſcuntur morborum remedia? cum manifeſtarum qualitatum contrariarum, tam aperta, atque promta in Scholis jactentur indicia, remedia, & ſimplicia? Itaque penes me morbus eſt 73.
ens ſubſtantiale, cauſis Archealibus, tam materialiter, quàm efficienter genitum. Calorem autem, ac frigus, idque genus concomitantium ſignatorum, voco fructus, atque ſymptomata, à productis morbis longè aliena. Sæpe namque morbus contra nos furioſè movetur, in quo multa intercurrunt ſymptomata: qui tamen non rarò abſq; producto ceſſat. Ut patet in intermittentibus. Nec enim inde conſurgit novus morbus. At ſaltem natura intendit excutere tædioſum hoſpitem: ſub quo niſu producuntur fructus, & ſymptomata,

Sopores,calores,frigora, dolores,vigiliæ, inquietudines, vomitus, debilitates,&c. Aliàs quoque morbus ſepe convertit materiam hoſpitii. Dum ſcilicet Archeus, à fermento occaſionali ſuſcitatus, profert novum productum: Sive interim morbus prior claudatur in termino producti,ſive non,Nec rarò quoque morbus producit occaſionaliter monſtrum ſibi abſimile. Dum febres cauſat hydropem, cataractam, ſcirrhum, &c. quia ſunt producta morborum per accidens: quorum ſcilicet nova Idea ex Archeo, eſt genitrix. Ut in-
74. fra ſuo loco patebit. Eſt autem debilitas fructus univerſalis morborum,horum pediſſequa. Quæ ſcilicet nil aliud eſt,quam diſpoſitio, conſequens virium diminutionem. Eſtq; vel totalis,propter notabilis, vel nobilis partis afflictiones. Contingit etiam,ob adhærentiam morboſæ occaſionis,ad partē aliquam ſolidam. Undè tandem,extincto ibidem Archeo,partis illius ſideratio, & totius mox inde mors, quoque profluunt. Vel eſt debilitas particularis, ob Blas particulare, affectans per ſui thimoſim, aliquod membrum. Sic enim è ſtomacho vertigo, dolor capitis,&c. ut ex utero, partes per aſpectum diverſimodè & miſerè languent. Quæ certè ſymptomata ſunt, & fructus Archei, non autem morbi ejus: qui aliàs naturaliter ſua recondunt in ſe efficientia. Pro-ut alibi de actione regiminis. Diſtat denique morbi productum à ſymptomate in hoc,quatenus hoc eſt fructus, mitigationem quidem ab ipſo Archeo: non autem curationem poſtulat,quantum ex ſe eſt. Quia unà cum morbo evaneſcit pariter. Producti autem morborum, nullam in Scholis invenio mentionem: ſed vel cum ſymptomate confunditur, vel novæ cuidam intemperiei, novoque humorum affluxui
75. tribuitur. Alii quoque ſolent morbos dicare partibus continentibus:cauſas item, partibus contentis: ſymptomata verò, in impetum facientem ſpiritum, relegare. Malè inprimis memores, quod contentis humoribus,primarum calorem, ac frigus adtribuant,tanquam morbos. Denique ſi morbus in Continenti, & cauſa in Con-
tento. Quibus quæſo cauſam,& morbum 76.
movebit, ſi non ſpiritus nobis innatus? Quis patrabit è cauſa morbum, ſi non ſpiritus? Etenim ſicut Ira,verecundia,& agonia,calefaciunt per Blas: ità timor, dolor, & triſtitia refrigerant, citra humorum opem. Piper autem & calefacientia calefaciunt vivos; non autem cadavera: ut neque Cantharides,flammula, vel apium, hæc veſicant. Cauſtica verò etiam abſumunt cadaver: idque non effectu proprii ardoris: ſed ſola vi ſalis cauſtici,qui partes ſolidas reſolvit in ſalem abſque calore. Pro ut nimirum calx viva, reſolvit caſeum in mucilaginem. Cauſtica itaque Eſcharam in vivo generant, non autem in cadavere: ſed hoc reſolvunt, ſimplici reſolutione ſui ſalis. At quia in vivo, intus ſimul accenditur Archeus, Eſchara ab utroque agentium, (Cauſtico nempe, & Archeo) producitur.Tandem Ignis indifferenter, tàm vivum,quàm mortuum cremat: & celerius ipſum vivum. Quia ignis ab extra conſumit ardendo: & intus fit
ſpiritus ipſe cauſticus, ſui accenſione. Ex 77.
quadruplici ergo mechanica, ignis nimirum, Piperis, Veſicatorii,& Cauſtici,Notabilia quæ ſequuntur,ſponte defluunt.

1. Quod calefacientium calor efficiens, ſit noſter.In pipere ideo eſt tantum occaſionalis excitativus.

2. Quod febris non ſit eſſentialiter calor; ſed ex proprietate Blas alterativi,tam frigus, quam calorem genialia habeat. Idque non efficienter: ſed tantum occaſionaliter, incitativè,& accidentaliter.Solus autem Archeus eſt efficiens caloris & frigoris.Nec enim materia febrilis,in corpore aliàs calido, jam fit frigida, tum deinde calida,ut ad ejus alternitatem totum corpus frigeat,& caleat.Sed ſunt opera,& Signaturæ vitæ: non ſeminum in materia morboſorum proprietates: ſed meræ paſſiones corporis, à calore & frigore Archei,

chei, ſic commotæ, per Blas. Ideoque nec amplius contingunt in cadavere, ut neque poſtquam morbus potitur victoria, nec etiam dum morbus ceſſat, remanente interim materia occaſionali.

2. Quod ipſum, quod in nobis efficit calorem, etiam efficienter pariat frigus. Non quidem privativè, reſpectu caloris: quia frigus eſt reale, & actuale Blas Archei.

4. Quod nulla ſanatio, per contraria, ut neque propter ſimilia, fiat: Quia morbus conſiſtit in Idæa ſeminali eſſentialiter, & in materia Archei: At ſaltem ſubſtantiæ non admittunt in eſſe ſui contrarietatem.

5. Quod morbus ſuperetur primitivè, extinctione Ideæ, ſive ablatione materiæ eſſentialis. 2. fontaliter, per ſedationem, & pacationem Archei turbati. Ac 3. à poſteriori. Si nempe auferatur materia occaſionalis, quæ Blas motivum, atque alterativum hoſpitii excitat, ut Idæa, ſive morbus, efficienter fiat.

6. Quod utraque cauſa interna, connexa in Archeo, ſit ipſe ſubſtantialis morbus, habens in ſe propriam radicem. Materia autem occaſionalis, utut in corpore recepta, ſemper ſit externa; quia non eſt de radice interna, & eſſentia morbi.

7. Quod ſymptomata ſint accidentia per accidens, per excitationem proſilientia, juxta varietatem recipientis cujusque. Eſtque potius error avius, aut furor poteſtatum noſtrarum.

8. Quod Archeus, qui nos in utero formavit, cuncta dirigit etiam, moderatur, movet durante vita. Idcirco cauſæ occaſionales percipiuntur dumtaxat in Archeo. Qui dein, juxta conceptam inde perturbationem, parit ſuas Ideas, quæ immediatè Blas habent, quo movent, dirigunt, commutantque, & peragunt, quicquid in ſanitate & morbis contingit. Partes autem corporis, tam continentes, quam contentæ, itemque morborum cauſæ occaſionales per ſe, ſunt mortuæ, atque deſides, nec ſe, aut aliud quicquam, movere poſſunt. Cum nil moveatur à ſeipſo; quod per ſe ac primariò vitale non eſt. Excepto pondere naturaliter decidente deorſum.

9. Quod producta, & morborum effectus, ſint generationes, ſeminales, dependentes ſic à ſeminibus, quod horum proprietates referant.

10. Quod calor, frigus, calores, &c. cum non ſint cauſæ propriæ morbi, neque morborum vera producta: ſed tantum accidentia ſymptomatica, & ſignaturæ morborum, ideo nec per ſe ſubſiſtunt etiam: ſed ita à morbis dependent, ut unà cum illis, umbræ inſtar, recedant. Utpote ſunt errores luminis vitalis, ſive Blas erroneum, è morbis concitatum.

11. Quod morbi ſint entia ſeminalia (exceptis extrinſecis, vulneribus, attritu, combuſtione, &c.) ideoque effectus Archei, reſultantes in vera actione, ab occaſionalibus excitantis, accidentaliter, in noſtrarum poteſtatum Archeali errore obnati.

12. Quod etſi extra velle animale, in natura reperirentur contraria: per hæc tamen, nulla poſſibilis eſſet læſarum virium reſtauratio, ut neque Archei pacatio: & per conſequens nulla ſanatio, ſi verum usque ſit. *Quod naturæ ipſæ ſint morborum Medicatrices, earumque miniſter Medicus.* Probatur id equidem per ignem. Qui præ aeris frigore intenſiſſimo (quod alibi probavi, frigore aquæ longè immanius) fortius flagrat, & urit. Tantum abeſt, quod ignis per frigus (quod falsò ſibi reputatur contrarium) extingueretur. Quinimo nec Scholæ ſciverunt ignem non extingui per aquam, quia frigida, humida, aut contraria ſit: ſed ob ſolam ſuffocationem. Quod in noſtris fornacibus quotidie videmus. Nam ut ignis eſt momentaneus, ſibique filo continuo exhalationum connexus; hinc unico propemodum ſuffocatur momento. Sic namque aqua, quia fluida, intrat in poros rei ardentis,

dentis, obturando ſuffocat ignem. Sic quoque metallum, vel vitrum, ignita & candentia, ſplendent dudum in aquæ frigidiſſimo fundo: & interim carbo ignitus, in inſtanti ſuffocatur ſub aqua. Quia ejus pori ſtatim obſtipantur. Cuprū candens ideo citius extinguitur argento, & argentum auro. Vitrum autem ignitum, quia poris caret, pari auro ſplendet ſub
78. aqua diutius. Imò aqua fervens, celerius ignem ſuffocat, quam frigida, quia citius poros penetrat. In eo quoq; habetes manſere: quod calorem noſtrum ſemper collatione ignis facta, conſiderarent. Nam etſi ignis ſit ens naturæ; attamen quia in uſus mortalium, ab Altiſſimo directus eſt, ut in naturam velut deſtructor intraret, & eſſet velut mors artificialis: ideo ſuos fines artificiales proſequitur: non autem habet quicquam in ſe, quod ſit vitale, aut ſeminale: Nullus eſt ideo in natura ignis, ſi prius in debitum deſtructori gradum non ſurre-
79. xerit. In quo ſpeculationi medicæ, nil, aut parum eſt proficuus. Sanè calor noſter non eſt graduatus, ideoq; nec igneus, nec tanquam refractus ab igne procedit: ſed eſt calor luminis formalis, ideoq; & vitalis: nec proin ultimo ſui gradu, perinde atque ignis ſubſiſtit: latitudinem enim admittit, ejusque gradus diverſificatur pro concitatione Blas. Nam etſi ſit è lumine formali, eoq; vivat: attamen tam in ſanis, quàm in ægris, per Blas ſæpe ultra aſcendit, vel citra premitur. Denique altius exorbitat per furores, tumque confeſtim lumen vitale, tanquam combuſtum, exuit, & Alcali cauſticum aſſumit. Quod cernitur in fœno madido, & compreſſo, ubi ignis conſurgit ſpontaneus. Sic in affectibus eſcharoticis calor noſter, vitæ prioris oblitus, tranſit in gradum ignis. Radiorum namq; luminarium congreſſu, ſpirituumque ſalis degeneratione, prout in fœno, verus ignis naſcitur, noſque conflagraret, ſi Archeus hunc ſcenæ terminum, ante mortem exſpectaret. Calor quidem noſter eſt in igne, quatenus in quadragenario eſt binarius: non tamen ignis eſt in noſtro calore. Adeoque nec calor noſter
dici poteſt igneus. Ut nec binarius eſt 80.
quadragenarius. Cæterum morboſa occaſio, quandoq; ſolo gravat pondere, ſuiq; exoſa præſentia: qualis eſt odioſi hoſpitis. Dein ſæpe è mitioribus cunis, poroſa adoleſcit qualitas, de claſſe guſtuum. Tertio, vel tandem putret. Quarto. Fermentum arripit peregrinum. Ac poſtremò, infamis veneni contagio, nobis minatur exitium. Peregréque vel advenit, vel intus ſuboritur morborum ſeminalis dira occaſio. Sæpe quoque in ultimis degenerat, quas ſcholæ neglexerunt, quia ſuis humoribus primis contentæ ſoporarunt. Separatur inquam à vitalibus inſontibus, aliquid nocuæ zizaniæ, & commiſta occaſio morbi fluctuat inter alimenta proba, iisdemque vel tenacius nupſit, adhæſit, torumque localem elegit. Utrobique autem proprietates hoſtiles morboſorum ſeminum, ſua diverſoria variè ludendo exagitat. Non ergo à calore & frigore: ſed ab excellenti guſtus qualitate, & peregrino ſodalitio afficitur Archeus, & Ideam ſeminalem morbi effingit. Demirorque, quod Scholæ Hellenicæ Anteſignanum profiteantur Hippocratem: hunc tamen medendi cardinem, in illo ſpreverint, ſeſeque in meros calores, ac ſtulta qualitatum connubia, usque demerſerint. Morbus namque Hippocrati fit ex bono,
vel antea damnato liquore, in excremen- 81.
tum verſo. Ergo verò condono hoc, illius ætatis adhuc indiſtinctioni. Ideoque ejuſmodi recrementa, non morbos ipſos: ſed horum cauſas occaſionales dico. Excrementum enim, ſuis digeſtionum, vel ultimis culinis vitiatum, vel alibi diutius hærens, ſuæ tarditatis mora, primùm pigritiæ notatur: ac dein, adſpernantis ſtabuli activitate, ut moleſtus hoſpes corrumpitur. Ex titulo, quatenus deſtitutum balſamo vitali. Faber enim Archeus noſter, cum

cum ferietur nunquam ſine crimine, nec unquam deſtituatur fermento locali commutativo; igitur calore, fotuque continuo, excrementa intus nata, vel aliunde allata magis magisque exagitat, inque fines deſtinatos conturbat. Ideo nec poteſt dudum aliquod excrementum priſtino in ſtatu ſui, permanere. Deſperandum quoque omnino, quin ſemel aſpernatum, iterum unquam natura in verum civem recipiat, initave reconciliatione rurſus ado-
82. ptet (quale eſt figmentum, quod è pituita fiat ſanguis, è cruore torrido, bilis flava: & ex hac porracea, æruginoſa, atque tandem humor melancholicus) Natura namque non poteſt non contentum hoſpitem exoticum, forte ſui alterabilem, alterare, & ad fines ſuos promovere. Idque ſi intra diverſoria propriæ digeſtionis contigerit, erit excrementum longè mitius, quàm ſi ſemel ad alienos lares, & extra ſuos limites, delatum. Tum nempe fructus iſte adulterinus, iſtique parti ſuppoſitus fœtus, recuſatur, ut hoſtis advena, ominoſus, ac tumultuarius, in quem ideo peregrinum alterius meſſis fermentum, de neceſſitate irrequietæ alterationis introducitur. Unde ex Retentis, primùm ſimpliciter moleſtis, fiunt noxia, ac tandem Retenta tranſmutata. Quibus ſi inſignis ſapor non inſit, plerumque ſaltem mox oboritur, ab Hippocrate, loco citato deſignatus, pro morboſa ſignatura. Etenim quamdiu liquor alimentarius, freno balſami naturæ coërcetur, ſaporibus ſanguinis, & aſſimilabilis nutrimenti jure potitur: bene ſe habent ſingula: At ſemel ab Archeo repudiatus, mox quoque ut indolem exoticam: ita & ſaporem aſſumi, dierumque agitatione, malignitatis gradus variat. Eſt nimirum iſtud acre, amarum acerbumque, de quibus Senex per ſua oracula quæritur, omnes propemodum morbos ſcaturire. Hoc enim, licet in quanto, puſillum in pondere, leve, & viſu, vix perceptibile: eſt vera tamen morbi occaſio. Morbus autem penitius ſedet: nempe in initiis vitalibus, magisq; activis, ac imperativis, quàm quæ excrementa vocantur. Omnis namque morbus ſeminalis, cauſaq; occaſionali fotus, ut ab ente, immediatè ſenſitivo, & concupiſcentiæ ſubjecto, paſſionibus, perturbationibus, atque inordinationibus pleno, incepit: ita quoque non in alio ullo ſedet quàm in motuum omnium fonte, principe, ac rectore. Senſim tamen non unico malignitatis telo certat: quin contaminata ſui mora, ipſam quoq; oppleat partem, ſaltemq; vitæ continuitate ac communione orbet: ſi inſuper ſuæ impreſſionis noxa, non gravet: vel ſimilari in parte hauſto fermenti tabo, extinctionem non minetur. Morbus ergo de materia Archei inci- 83.
pit, quatenus per Ideam exoticam in nos furit ex concepta injuria, quam cauſas occaſionales feciſſe ſibi æſtimat. Actio autem concomitans, reſultansque ex efficientis propria exorbitatione (ut Cephalalgia, delirum, *&c.*) ſymptoma eſto. Quicquid verò de morbo patratum manat, ſive ob dolorem; ſpaſmum, partium regimen, vel actionem fermentalem; ſi in ſui radice realiter id ſubſiſtat, eſt id morbi productum. Productorum verò quædam 84.
ſunt ultimati effectus, à morbo relicti, ut ſcirrhus, vel Hydrops à febri. Vel in fieri eſſe, proſiliunt. Ut mictio mucilaginis calculoſis. Quæ nec propagationem alterius mali, ut nec morboſæ materiæ, vel deinceps productorum meditantur. Hæc iterum ſunt ſimilia ſuis patrantibus, quippe quæ à fermenti contagio ulterius ſerpunt: pro ut ſcabiei, lepræ, lui veneris, *&c.* familiare eſt. Alia verò intrò progrediendo, ſe penitus dilatant, generantque modo anomalo. Uti Apnœa, convulſio, *&c.* ex utero, ſtomachove. Sicq; tormina ex acidis facta, diarrhœam, hæmorrhoïdes, dyſenterias, aliaque id genus mala, proferunt. Imò quieſcente morborum ſemine, per intervalla, ex occulto Archei ſeminario, aliquid inſuetum atq; diſcontinuum germinatur.

Quale

Quale Caducus, Podagra, Mania, *&c.*
85. Profectò in his omnibus, eſt manifeſtus Scholarum error, docentium totam naturam regi à rectore, ſive intelligentia creata nonerrante, noſcente omnes fines, & propter hos, agente optimo modo. Siquidem indubium eſt, quin vulnus poſſet ſolidari, absque labiorum tumore, dolore, pure, & inflammatione: quin ſpina queat è digito, majori compendio excuti, quàm quòd digitus proinde in purulentum apoſtema ſurgeret. Nam leporis pinguedo uncta, ſpinam una nocte extrahat, non deſunt Archeo modi, quibus idipſum ſecurè, ac citò peragat (pro-ut in quibusdam facit ſponte) niſi Archeus noſter, quibuslibet ſubjectus paſſionibus, quaſi pueriles indignationes conciperet, de minima corporis læſione. Nec mirum itaque, quod ens naturæ ſublunaris, nullatenus juſtitiæ ſe ſubdens, inordinatis paſſionibus ſuis ſuccumbat: cum & totus homo, cui mens præſidet intellectualis, juſtæ rationis orbitam in multis excedat.
86. Illud demum notabile, quod in artis operibus, efficiens ſit ſemper extra: Illiusque errore deceptæ Scholæ, neſciverunt, in naturalibus ac ſubſtantialibus generationibus, agens eſſe internum. Idcirco enim naturalium cauſarum catalogo, efficientem, ut externam relegarunt. Imò neſcitum eſt, ambas naturalium connexas cauſas (ut ſuo loco demonſtravi) non differre ab ſuo effectu, niſi fluxus prioritate. Quæ res decepit, quotquot per artificia naturam ſimilitudinarie ſunt contemplati. Neque enim alibi cæcutitum amplius, quàm dum iſtam ſuæ ſpeculationis inconcinnitatem, in morbos introduxere. Nam non ſolum artificialia, ſeminalibus fecere paria, theoricè: quin etiam conando ſanare, totam medendi praxim, cõtrarietatibus magna conſpurcarunt falſitatum confuſione.
87. Putatum eſt enim, producere & generare eſſe prorſus eadem. Dum interim generans dicit, aliquid de ſui ſubſtantia proferre: Producit verò is, qui activa ſaltem copulat paſſivis, licet de ſuo contribuat nihil. Facit etiam, qui quomodo libet quicquam agit. Porrò ſæpe etiam admiror, quod dum Scholæ ſanationis beneficium in ablatione cauſarum conſtituant, quo pacto potuerint Intemperies, intra morborum ſeriem collocare; cum calidus, atque notiſſimus morborum repente, atque ſua ſponte in frigus labatur, & valeamus confeſtim caloris intemperantiam, pro lubitu amoliri, abſque febrium ſublevamine. Dein, cum cauſam 88.
vitalem, in morbis enormonticam, nunquam ſuſceperint pro efficiente morborum; Non niſi de cauſa occaſionali auferenda ſtatuerunt. Nam Archeus, licet ſit vera & immediata cauſa, tam ſecundum materiam (quam vitiatam, & de ſinu ſuo profert) quàm etiam ſecundum Idæam ſeminalem, atque efficientem, tamen Archeus ſui ablationem non indicat. Contra verò Scholæ agunt, dum phlebotomo purgativis, omnique demum medio, vitam muniente, ſuas moliuntur ſanationes.
Qua autem id baſi, ipſæ viderint. Porrò in 89.
morbis, eſt natura ſtans, ſedens & jacens. Natura ſtans, ſuis ipſamet medetur morbis, ſpontanea bonitate: ut febres ſalubres. Itemque quartana, quæ proprio naturæ ductu; non autem Scholarum adminiculis ſanatur. Et natura ſtans, mox quoque ambulare poteſt, quod ſolius eſt ſanitatis. Sedens vero natura, etſi ſua ſponte ſtare, atque tandem ambulare poſſit: ſurgere tamen cogitur, antequam ſtet, atque ideo ſurgit difficilius. Quod ſi verò tentetur remediis inordinatis ad ſurgendum, è ſede proſtratur, jacetque humi, nec inde parum conquaſſata dolet, & quandoque ex lapſu ſuccumbit. Imò etiam dum multi, ne malè valeant, utuntur conſiliis, quæ ſenectutem & mortem accelerant plerumque, ac non raro etiam privant vita. Aſt natura jacens, nunquam ex ſe ſurgere poteſt. Ut lepra, Caducus, Aſthma, Calculus, hydrops, &c. Nec imò ſat eſt ſurgere; nam niſi nervi firmentur, facilè recidivant.

90. vant. Porro Hippocrates Medicum vult
naturæ dumtaxat miniſtrum: naturas au-
tem, ſui ſolius medicatrices. Idque ſuo ſic
ſeculo juſſit. Alioqui naturæ jacentis eſt
Medicus patronus, atque herus. Qualem
ſi Senex nondum agnoverat: multò certè
minus ſchola ethnica poſtera, in hunc us-
que diem. Poſtremo cadavera diſſecan-
tur, quod fit ad excuſandum excuſationes
in peccatis. Vix namque poſt mille anno-
rum Anatomen, moderni aut melius
morbos agnoſcunt, aut felicius abigunt.
Gaudent quidem imminentem in parte
cujuſpiam corruptionis notam offendiſſe,
infida illorum ſubſidia, impoſſibilitatis
clypeo tegentem. Mundo ſcilicet ſic im-
ponitur alto ſupercilio. Nec enim iſta cor-
ruptio ante biduum ibidem erat, etſi lo-
cus doleret dudum ante: tantum abeſt,
quod medentem, tempeſtivè accerſitum,
excuſet: quin potius ejuſdem culpam
pandat: qui ſcilicet alligatum excremen-
tum opportunè diſcuſſiſſet. Nihil enim
partium continentium deſtruitur in vivis,
quin vitæ commercio prius ſit orbatum.
Quinetiam, nec poteſt vitæ balſamo du-
dum privari, nec pars demortua multas
exſpectat horas, in corporis tepore, quæ
non pariter feſtinanter putreat, fœteat, at-
que totum in ſui conſpirationem trahat.
Liquet itaque inde, quod corruptio, in
diſſecto cadavere obvia, paucis ſit horis
ante facta, paucisque ante obitum diebus
inceperit. Vomicæ enim, malignis conci-
liabulis excitatæ in pulmone; morborum
quidem continent ſemina; at partium in-
ternarum mortificatio, obitus diem non
92. multis paſſibus anticipat. Admirandum
ſaltem unicè, Scholas quidem agnoviſſe
ſpermaticum alimentum, quo immediatè
nutrimur: utpote, quod in quatuor hu-
mores partiuntur ſecundarios: neſciviſſe
tamen, eosdem non rarò in via digeſtio-
num degeneres fieri, atq; multorum mor-
borum occaſiones. Verùm quod in vitiis
cutis tantum hepar culpam luat immeri-
tam, id ignorantiæ plenum, ac commiſera-
tione dignum. Unico tandem adhuc ar-
gumento Chriſtianos medentes alloquar.
Nimirum fidei eſt: Quod Deus non fecit 93.
mortem pro homine. Quia Adam ex crea-
tione erat immortalis, & morborum ex-
pers. Nam de vita longa expoſui, quomo-
do morbus, ac mors, ad eſum pomum, tan-
quam effectus ad cauſam ſecundam, in-
troierint in naturam. Itaque hoc loco
commonefeciſſe ſat fuit: concupiſcen-
tiam carnis, à transgreſſione ortam, pepe-
riſſeque quoque carnem peccati; ac pro-
inde naturam corruptam, per concupi-
ſcentiam, produxiſſe morbum. Optarem
itaque, ſcholæ aperiant colligantiam &
connexionem cauſalem, inter vetitum po-
mum, & elementa, vel horum complexio-
nes: ſive interim ſpectentur tanquam cau-
ſæ morbiferæ; vel tanquam morbi ipſi.
Doceant nempe. Si corpus humanum, à
prima ſui creatione, conſtabat miſtione
quatuor elementorum: quomodo natura-
liter ipſæ cauſæ ſecundæ, ſive commiſta
elementa, quæ nunquam alias prœliatura
fuiſſent, per ſolum pomi eſum, disruptis
pacis vinculis, & naturæ humanæ repagu-
lis, demum hoſtilitates, omnemque tyran-
nidem exercuerint. Quid inquam pomo
commune intercedit cum elementis con-
ſtitutivis noſtri? Quod ſi hoc miraculosè
ac ſupernaturaliter factum, quod peccati
pœna, mors facta ſit. Ergo Deus feciſſet
mortem efficienter: homo tantum dediſ-
ſet occaſionem ad mortem. Sed hoc eſt
contra Textum: imò & contra rationem.
Utpote mors, cum belluis facta eſt in ini-
tio, prout & hodie cuique ſua obtingit, Id
eſt, Curſu naturali, nexuque cauſarum ad
effectum. Neceſſe eſt ergo juxta fidem,
quod mors irrepſerit naturaliter in natu-
ram. Adeo ut homo factus fuerit morta-
lis, per modum brutorum. Certum eſt
namque ad eſum pomi, introductam eſſe
brutalem carnis concupiſcentiam: nec
aliam demum ſcientiam boni & mali in-
troductam legimus, ſub apertione oculo-
rum deſignatam, quàm quod ſcirent ſe

eſſe nudos, & ſuæ ipſos, tum primùm puderet nuditatis. Quocirca dudum obſtupui, ſcholas præfatum textum examinaſſe nunquam, ut habitudinem cauſæ morbificæ naturalem ad effectum explorarent. In quocunque die comederitis de fructu vetito, morte moriemini. Quod non quidem ſumendum eſt, ac ſi Deus dixiſſet per modum minarum: Si comederitis de ligno vetito, ego vobis creabo aut faciam mortem, morbos, dolores, ærumnas, &c. in pœnam peccati. Sive per condignam maledictionem indignationis meæ, vos & poſteri veſtri moriemini. Iſta ejusmodi interpretatio namque repugnat bonitati divinæ: quod pro peccato duorum parentum maledixiſſet æqualiter omnibus poſteris, irrevocabili maledictione ſuæ indignationis: qui poſt perpetratum peccatum & diluvium ipſum, benedixit promte Noacho, per Creſcite & multiplicamini, &c. quapropter verba illa: Morti moriemini; admonitionem paternam continebant. Quod ſcilicet per eſum pomum contraherent omnimodam naturæ impuritatem, tanquam ex cauſa ſecunda, ſitam videlicet in concupiſcentia carnis peccati. Aſt cum ejusmodi concupiſcentia nequaquam conſiſtat in qualitatibus elementalibus: ſat liquet etiam, quod morbus & mors non connectantur ut effectus elementis, horumque qualitatibus. Sed concupiſcentia carnis ut unicè Archeum infectabat: ita & eundem unicè quoque reſpiciebat. In Archeo igitur omnis morbus ſibi deinceps ſtabilivit, ac invenit hoſpitium unicum, & immediatum. Adeoque & hinc Archeus totus eſt factus irregularis, inordinatus, impetuoſus, & immorigerus. Quippe qui exinde ſibi fabrefecit imagines & ſigilla inordinata, cum deperditione propriæ ſuæ ſubſtantiæ, tanquam illius ſigilli ceræ. Imagines enim primùm quidem, mera entia mentis, incorporalia: ſed mox ubi in corpus Archei ſunt impreſſæ, corpus ejus ſibi induunt: fiuntque entia potentiſſima, ſeminalia, dominæ ſigillares, magiſtræ, & architectrices quarumcumque paſſionum, & inordinationum. Quod tractatu de morbis poſthac clariùs elucidabo. Tandem poterunt adverſarii objicere. Perinde fore, ſive morbus cenſeatur Diatheſis, intemperiesve primarum qualitatum, vel ametria humorum, vel demum ſive vocetur indiſpoſitio, vel confuſio: Itemque quale eſſe, ſive cauſa morbifica, vocetur occaſionalis, vel morborum cauſa materialis, interna atque conjuncta. Siquidem unica utrobique naturæ atque Medentum eſt intentio, circa ablationem illius materiæ, pro ſanitatis conſecutione. Itaque me non moveri niſi inutilem rixam, de nomine. Reſpondeo negativè, & quidem, quia utrumque ſuppoſitorum eſt falſum. Nam quoad prius, id enim manifeſtum nedum continet elenchum non cauſæ ut cauſæ, & nonentis pro ente. Verùm inſuper inde ſequitur clades, & nex mortalium. Nam eo ipſo, quo adhibetur remedium ad corrigendum intemperiem, diſcraſiæ, aut diſproportionis humorum (rerum quippe non exſiſtentium in natura) ſaltem inficiari nequeunt, nobis diſputationem eſſe de rebus: non autem de ſolo nomine. Ubi videlicet morbum pro cauſa, aut viciſſim accuſant, curant, aut ſanare ſuſcipiunt. Res inquam vanas nunquam poſſibiles attrectant, tanquam ſi coram eſſent. Dein & falſum obtrudunt. Quia ſcilicet nusquam dixi, nudam confuſionem vel indiſpoſitionem Archei, eſſe morbum: ſed affirmo materiam immediatam ac internam morbi, deſumi ex mole ipſiusmet Archei. Efficientem verò, impreſſam ideam ſeminalem voco, à perturbationibus Archei natam. Quod autem alterum ſuppoſitorum attingit. Procul quoque invicem diſtant, cauſa occaſionalis, ſive incitativa, à cauſa continente interna, ſive ipſo corpore morbi. Per exemplum: Adeſt cauſa occaſionalis intermittentium, extra paroxiſmum. Quod non eſſet, ſi

cauſa

cauſa occaſionalis eſſet ipſa febrium materia interna. Vidi nempe centenos aliquot curatos, à variis morbis, per appenſa quædam ſimplicia, citra ullam materiæ occaſionalis migrationem. Natura ſcilicet reliquum ſatagente. Tertiò, morborum acceſſus ſæpe terminantur, præſente atque permanente cauſa occaſionali. Id autem præſente continente, & interna morbi materia, eſt prorſus impoſſibile. Sunt demum morbi, quibus nulla eſt materia occaſionalis. Quibus tamen ſub periodum ſua excutitur materia connexa, velut ignis è ſilice: non habentes, inquam, aliam ſibi occaſionem præter impreſſiones ideales. Qualis eſt Podagra, Caducus, Mania, Aſthma, *&c.* Quorum ſcilicet perfecta ſanatio conſiſtit in characteris ſeminalis, & incorporei fermenti ablatione, non item in materiæ cujuſpiam ſequeſtratione. Sic namque odor aliquis per nares hauſtus, multos ſtrangulavit, abſque aporrhœa materiali ad uterum miſſa. Utut ergo luctentur mecum, deprehendent, ſecumque fatebuntur, antehac neminem ad morborum cognitionem perveniſſe: cæcutitumque hactenus in ſanando. Sit veritati venia. Sat fuit ergo mihi, demonſtraſſe morbos in nos ſuum ducere exercitum, per ignorata ſeminaria, & initia inviſibilia, juxta illud antiquum: Quod omnis directio ſublunarium dependeat à mundo inviſibili. Hinc factum eſt, quod tametſi ſub incertis tentaminum curis ſæpe ſiluerint morbi, atque eſſe prorſus deſierint: hactenus tamen nil actum ex præcognitione mediorum, ac finium, in morbis ſtantis, aut ſedentis naturæ. Quia & perſæpe ſua ſponte atque ultro ad terminum metæ decurrunt. At in morbis jacentis naturæ, nil præter deſperationes incurabilium miſerorumque ejulatus, auditum hactenus. Quæ igitur de natura morbi prælibata ſunt, prolegomena eſto ad illa, quæ de morbis mox dicenda reſtant. Ubi ex profeſſo morborum omnium cauſas in puncto unitatis attingam. Obiter hic tantum propinans, in naturam depravatam atque impuram, eodem nunc planè modo morbos defluere, quo olim primùm inceperunt fabricari, atque manare. Atque iſtud ſcholæ non inficiabuntur, ethnicos latuiſſe, ac ſequaces illorum. Poſtremò, nuper ad nos venerunt morbi novi, & antiqui, deinceps vix amplius reſpondent ad nomina, & deſcriptiones Avorum. Quia ſigna & proprietates alienas induerunt, quibus larvati incedunt, ac medentibus, ſub antiquorum præcepto imponunt. Conjicio enim inde ſummam ferè morborum perniciem futuram: atque adeo & hinc tanto propinquiorem fore Dei miſericordiam mortalibus. Placuit nempe Altiſſimo, Paracelſum tranſacto miſiſſe ſeculo, qui medicaminum altiores præparationes, quantum licuit, mundo proponeret. Hodie verò deinde, etiam morborum cognitionem aperire dignatus. Quapropter propediem exſpecto venturum alium, cujus non ſum dignus eſſe diſcipulus. Neque enim ideo ejuſdem adventum me exſpectare permiſit Altiſſimus, qui me ejus ebuccinatorem præmiſit. Siquidem penes ipſum omnis ex æquo morbus ſua inveniet remedia ſub unitatis tono: cum intuitiva morborum ac remediorum ſcientia. Rogo Deum ter optimum maximum, ut eundem præſervet ab arrogantiæ vanitate, & morte repentina, ab oſoribus minitata.

95.

IGNOTUS HYDROPS.

1. *TAndem oſtendit Author eandem inſcitiam Hydropis eſſe, quæ aliorum. 2. Diſtinctiones nominum Scholis uſitatorum. 3. Primùm circa cauſarum occaſionalium differentiam cum Scholis luctandum. 4. Damnoſa ignorantia Laticis. 5. Error Scholarum digito monſtratur. 6. Crudele remedium. 7. Opinio ridicula. 8. Comitantia abſurda aliquot. 9. Hiſtoria. 10. Anatomes abſurda. 11. Hiſtoriæ aliquot notabiles. 12. Examinatur radix graminis. 13. Titubatio Scholarum ut labantur. 14. Octodecim argumentis reſpondet Author. 15. Ruminatur cauſa occaſionalis. 16. Probatur cauſa occaſionalis. 17. Notatur Paracelſus. 18. Remedium è mercurio ſecuriſſimum à Paracelſo deſcriptum. 19. Notabilia aliquot. 20. Deſcribitur Hydrops per cauſas, perque novendecim theſes. 21. Objectio Paracelſi refutatur. 22. Virulentus furor Archei renum. 23. Salvatur axioma. 24. Incuriæ Scholarum admirandæ. 25. Author indagat quædam occulta. 26. Examen rei, quæ Matheſi repugnare videtur. 27. Laticis diſcrimen ab urina. 28. Neglectus uſus renum peperit Hydropis inſcitiam. 29. Quæſtionis novæ dilucidatio. 30. Furor renum, cauſa Hydropis efficiens. 31. Modus fiendi in Hydrope. 32. Probatur, per ſanationem ſpontaneam. 33. Quid efficiat abſtinentia potus in Hydrope. 34. Sitis nullatenus exſiccat hydropem. 35. Quomodo abſtinentia potus ſanaverit Hydropem. 36. Omnis ſitis oritur à rene: non autem ab hepate, ut ab exilibus venis juxta Scholas. 37. Ignorantia cauſarum, Hydropem neglectum reddidit. 38. Vanitas Hydrogogorum. 39. Remedium Hydropis. 40. Notabile de bryonia. 41. Regimen renum hactenus ſtetiſſe ignotum. 42. Definitio Hydropis per cauſas & modum fiendi. 43. Tympaniæ examen. 44. Hiſtoria probavit ad nares, quæ dicta ſunt. 45. Vanitas carminantium. 46. Cur Paracelſus fimos ſuadeat. 47. Commendatur Mercurius. 48. Hydrops ſpurius & novus. 49. Præcipioli præparatio, & Arcanorum Hydropis remediorum. 50. Arcana univerſalia, & pacifica, potentius adhuc operantur.*

1. DE febribus tractatum dedi. Cumque non rarus Hydrops ſit malignarum febrium metamorphoſis, viſum mihi erat, tractatum Hydropis febribus ſubnectere. Tamen dein, cum cernerem, Hydropem ſolvi per renes, dubitavi, an potius poſt tractatum de Lithiaſi conſiderandus Hydrops eſſet: An verò per modum exempli, ſubjungerem tractatui de morbis. Siquidem ſi defectu lotii tumeat venter, itaque ad oblivionem renum, referendus Hydrops videbatur. Sed Calculus expulit tractatum Hydropis: ſingularem ergo ſibi fecit. At minùs de ordine ero ſolicitus, modò propoſitus mihi ſcopus ſanationis, cum fructu attingatur. Palam feci neſciri cauſas febrium, Lithiaſis, Apoplexiæ, Paralyſis, Lethargi, Lepræ, Spaſmi, Peſtis, Icteri, Colicæ, Diarrhœæ, ſimiliumq; aliorum. Tum denique jam abſolvi demonſtrare, eandem inſcitiam circa morbi cognitionem in univerſali. Nunc porrò idem circa Hydropem velut plurium morborum hæredem contingere, oſtendam. In ſcholis triplex obſervatur Hydrops, Anaſarca nimirum, Aqua intercus, quamque Leucophlegmatiam dicunt, quaſi è pituita oriundam, eamque plerumque cum œdemate topico confundunt. Aſcites dein ſequitur, qui proprii eſt etymi Hydrops, in ventre, & cruribus ſubinde manifeſtus. Atq; tertius eſt Tympanias, ſive ventoſus Hydrops, ſolo ventre concluſus. Quia ſcilicet ex flatu ſolitario, vel pauculæ ſeroſitati miſto, utque non ſecus atque aqua, abdomen diſtendat, atque tandem miſerè præfocando trucidet. Rarior atrociorque eſt Tympanites 2.
Aſcite, facileque ab initio, ab Aſcite diſtinguitur. Quod patiens, in latus revolutus, non ſentiat aquam fluctitare, pro ut alioquin id in Aſcite eſt manifeſtum. Enimvero Authores vix diſtinguunt Anaſarcam ab Aſcite, cauſis vel loco, præcipuè dum hic incipit circa malleolos, eodem cum Anaſarca, & œdemate, ſeminario loco. Quæ ſi altius in ventrem ſubeant, tum Aſcitem nominant, ceſſante œdematis & Anaſarcæ appellatione: Sicque ſolus gradus ſpeciem morbi in ſcholis variat. Sin verò totus habitus, velut ſumto veneno, turgidus appareat, ſtatim pituitam crimen feciſſe putant, & Leucophlegmatiam dicunt.

dicunt. Quare Aqua intercus, ſolo videtur gradu ab Aſcite iterum diſtingui, ideoque amborum unicum fontem hepar
3. accuſarunt. Cum ſcholis ergo loquar de cauſis occaſionalibus: quippe cum ignorantia cauſæ efficientis immediatæ, hactenus Hydropem ignotum fecerit in nobis hoſpitem. At nunquam potui capere, quod jecur cauſa foret Hydropis, ſi totus Hydrops ſolvatur per urinam: adeoque non peccat hepar, generando urinam (quippe quæ eſt conſtitutionis naturæ noſtræ productum naturale) quantum renes peccant, non emulgendo eam. Quapropter vitium potius in Rene mihi ſubſiſtere viſum, quàm in hepate. Adeoque totus vel ab initio ſcholis deficio, in ſeminario, atque fonte Hydropis. Nam quod pituitam in Anaſarca, Leucophlegmatia, œdemate, & cacochymia culpent, non videtur id Aſcitem tangere, quem ex accumulata urina, vel ſanguinis quodam ſero, naſci putant. Cum revera totis principiis urinam (quam ſerum cruoris quoque indigetant) à pituita, plenis buccis diſtinguant. Dum ſcilicet urina, ſui origine excrementum ſit: pituita verò dicatur cruor, nondum ad maturitatem coctus. Hæc enim ideo in cruore per totum natat (ſic enim jubent (hujusque pars integralis eſt. Ubi interim urina, ſeroſus latex, & excrementum, nunquam nutritioni aptum aut dedicatum fuit. Non eſt enim jocandum in principiis Medicinæ, in regulis, in cauſis morborum. Siquidem de pelle humana, de evertendis familiis, imò & de damnatione animarum, agitur ſeriò. Non eſt enim perinde, Hydrops ex pituita, vel ex urinali liquore pendet, & utrobique vitium unius hepatis accuſaſſe. Segniter enim atque cæſpitanter progreſſum, in morborum indagationibus, dum unius hepatis intemperiei, fortè ducentos morbos referunt. Interim oblitæ modi fien-
4. di, & mittendæ pituitæ, aut lotii ad abdomen, & non alio peregrè. Autumarunt itaque aquam Hydropis eſſe meram urinam, vel metamorphoſim pituitæ, inaudito hactenus modo, liquatæ in urinam. At ſaltem laticem ignorarunt, inter principia Phyſiologica, ab urina diſtinctum. Perinde enim ut cibus ſtercus non eſt, licet hoc ex cibo poſtmodum fiat. Ita nec latex urina eſt. Porrò, Hydropem univer- 5.
ſaliter tantùm ex errore jecoris oriri, ſic in confeſſo eſt, quod cum quondam ſcripta conſultatione cenſuiſſem Comitem Deſtaires ſive Stegrium, laborare Hydrope pulmonis, à ſiniſtro mediaſtino, in tumidum brachium diſtento, Archiatri paradoxum hoc meum cachinno exploſerunt, quod ſedem Hydropis extra jecur quærerem. Attamen cum à morte pectus ejus aperiretur, fortè binæ ſitulæ aquæ profluxere, quæ inter ſiniſtrum mediaſtinum, & thoracem, in brachium & digitos excurrerat. Anaſarca ergo, cum eſſet velut minor ac incipiens Hydrops, per aperitiva in jecur dilata eſt. Itemq; reſiduum, 6.
album phlegma, crudiorem cruorem, urinam, & ſerum hydropicum (quatuor iſta confundunt hoc loco, unica à potu abſtinentia capitali remedio, exſiccatum iri ſperant. Veſpere enim cernunt tibias tu- 7.
midas, mane, graciles concidiſſe. Ajunt ergo, cruorem dormiendo concoctum, abſumtum autem, vel conſumtum dein in alimoniam, nec audent aſſerere, nec dicunt quò abierit. Neque etiam auſint dicere, tam parvo corporis, & durationis ſpatio, tantundem pituitæ in cruorem verſæ, per inſenſilem cutis tranſpirationem, è tibiis abactum, ſi non pari proportione, unius ac ſingulæ noctis, & totius corporis, duas ſitulas cruoris conſumtas indies adſtruxerint. Adiguntur ergo fin- 8.
gere, cruorem crudiorem, ſive phlegma, jam ſemel in habitu tibiarum extravenatum, circa malleolos recoqui in probum cruorem, extra officinam ſanguificationis, atque jecoris dominium. Id eſt, Exotico agente, atque organo inidoneo, ſemel extravenatum coctumque cruorem demum recipi in gratiam, retrogradi inſpirato mo-

tu in venarum oſcula, & muniis vitalibus parem aſciri. Sed quorſum tantum operæ inſumunt, in exſiccanda Hydropiſi, ut vix poſſibilem unius anni abſtinentiam à liquidis imperent. Si hydrops unius digeſtionis hepaticæ ſit vitium? Cur inter morbos, humiditate ſola peccantes, referunt, quod digeſtioni ſemiplenæ adnu-
9. merandum erat? De jecore enim primùm diſputabo, ac ſub eodem parergo, cauſam occaſionalem hydropis detegam. Vidi ſimplex quoddam inſipidum (nec ullatenus manifeſtandum) à Medente exhibitum in ſuſpicione calculi renum, ſuſpendiſſe urinam per octiduum, & usque in mortem, quæ mox ante obitum ſolveretur, atque tum ſtragula permejeret. Aliud ſimile morbus peperit. Siquidem nec in uretere, aut veſica, ullum obſtaculum apparuit à diſſectione. Habebat autem Renem ſiniſtrum triangularem, ab omni obſtructione & calculo indemnem. Dexter verò Ren, illi planè erat monſtruoſus, & vix avellanæ magnitudinis. Non impedito ergo Rene ſiniſtro minxerat 76 annos. Itaque inſons hepar eſſe in hydrope,
10. meas experientias narrabo. Quia enim ſcholarum placita, minùs mihi ſatisfacerent in hydrope: idcirco ſoleo, adhuc juvenis, etiam non vocatus, accurrere ad hydropicorum diſſectiones, ut hydropis natalitia examinarem. Cogitabam enim. Quorſum jam à bis mille annis Anatome, ſi hodie non ſit felicior hydropis ſanatio, quàm olim? Quare enim cadaverum laniones ſimus, ſi à veterum erroribus non diſcamus? ſi non emendemus præterita? Cum præjudicato enim ad Anatomen confugimus, loculosque hæredum emungimus, ſi cauſas mortis non inſpicimus, ut ſanationes diſcamus. Siquidem diſſectio nil prodeſt mortuo. Hæredes quoque non expendunt pecunias, ut mortuo per Anatomen medeantur; multóque minùs, ut eundem vulnerent, ne fortè reſurgat. Nec etiam ut ſanare alios diſcant, qui mederi noluNt. At ſolum pro medente aperitur cadaver, utque addiſcat, hęres didactron ſolvit. *Sic vos non vobis fertis aratra boves.* Medentes autem cum vix amplius diſcere ſperent, adſtant, nares obtundunt, ſperantque hæredum expenſis, plerumque nécis notam evadere. Juriſperitus, poſt diuturna tormina, 11.
obiit hydropicus. In diſſectione verò vidimus ejus hepar, absque labe. Anglus mihi vicinus, eſu porcelli aſſi ſatur, in diuturnam diarrhœam, mox dein lapſus in hydropem, obiit, diſſectusque, viſum ejus hepar innocuum. Huc ſpectat etiam tragœdia Comitis Stegrii. In autumno anni 1605 ex Anglia Antverpiam rediens, reperi aliquot centenos, poſt malignam atque popularem febrim, hydropicos: multos ſanavi, multique ſub infauſtis aliorum tentaminibus interim perierunt. Populus autem iſte perſuaſum ſibi habet, niſi omnis aqua è cadavere hauriatur, in proximum hæredem, hydropem migraturum: adeoque ſoliciti ſunt, de diſſectione. Et certò affirmo, quod neminis hepar labefactatum reperirem. Civis quidam, dudum inter nothas coſtas doluit, nec citra dolorem reſpirabat, tentatis medentum conjecturis tandem hydropicus obiit: jecur autem absque noxa viſum fuit. Fiſcalis Brabantiæ, à mictu cruoris repentino, dudum per medicos agitatus fruſtra, ideoq; ad fontes ſpadanos à ſuis oblegatus, rediens, cœpit duritiem ſiniſtro abdominis latere ſubter coſtas oſtendere, tumuitq; inde tibia illius lateris. Archiatri verò, atq; Lovanienſes, etſi urinam illius ſanis ſimilem cernerent, indicarentque inde ejus hepar inſons: non deſtiterunt tamen, à continuo uſu ſolutivorum, deoppilantium & diureticorum: imò chalybem contra hepatis obſtructiones, diverſimodè larvatum, propinarunt, tandemque immenſo abdomine, hydrope periit. Nec enim ſe tardè vocatos dicere, excuſationi locus, qui ab hora cruentæ mictionis adfuerunt. Diſſecto autem ejus cadavere, fuit hèpar inventum inſons: ſed Ren ſiniſter

niſter grumo cruoris extravenati (qualis farcimini elixato ineſt) intumuerat,& juſto major. Tribunus militum, à dyſenteria tandem pacata, hydrope extinctus, cujus hepar tamen abſque labe, utut ſcholæ ringantur. Mercator quidam quadrimeſtri Colica, lecto affixus, in hydropem incidit; diſſectus verò, jecur citra culpam habuit. Sexagenaria, noctu audiens fures ad cancellos, ſurgensque, ventrem ſupra os pectinis, in angulum menſæ impegit. Primùm enim doluit, dein menſtruum erupit (ut putabat) quod etſi paucum, non ſtetit tamen, niſi ortu hydropis, & in tympani majoris molem excrevit. Diſſecta autem, hepar incontaminatum præbuit. Alia anus, crudeliore marito vexata, poſt inordinatum menſtruum, periit hydropica, ac hepar inculpatum oſtendit. Ancilla quædam lotas telas, ſupra ſtaturam altius ſuſpendens, lapſa in uteri profluvium, tandem hydrope obiit, nec reum hepar ſpectantibus obtulit. Sacellanus Bruxellenſis ætatis 31 annorum, conqueritur apud me de anguſtia anhelitus: tibias oſtendit inflatas, & ventrem tumidum. Dicitque ſibi ſcrotum ad capitis magnitudinem tumidum. Videbam enim, quod vultum punctis rubeis velut vibicibus maculatum haberet. Miſſam adhuc celebrabat, cum difficultate tamen: mox triduo abinde repente moritur. Diſſectus autem, venter repertus abſque aqua. In pectore verò multus cruor illum præfocaverat. Adeoque venula diſrupta anhelitum difficilem fecerat, ſimulque hydropem mentiebatur. Ubi autem ruptura venæ, lacera magis, cruorem profudiſſet, virum ſuffocavit. Hydropicus quidam & unicus mihi viſus, bullam nigram & fœtidam in cavo hepatis oſtendit. Barth. Cabrollius Anatomicus Montiſpeſſ. ſe plurimos ſanaſſe hydropicos ait, per paracentheſim in ipſo umbilico prominente, idque in utroque ſexu. At ſanè, ſi error in jecore eſſet, non poſſet cum aqua per umbilicum emanaſſe. Vel jecur mortaliter contaminatum, reſtitutionem admitteret. Quod ſcholæ non admittent. Quapropter memini, me ſupra bis mille hydropicos, etiam quorum lotium jam è cruento nigricaret, & tota nocte vix cochlear unum minxerant, in priſtinam ſanitatem reſtituiſſe, quorum hepar, ſi vel mediocrem (& non mortalem) culpam habuiſſet, fateor non illos ſanaſſem. Vidi quoque vulnerato inſigniter hepate, evaſiſſe, qui quanquam deinceps aeris procellas præſentirent, non tamen hydropem: Vidi inſuper, quibus lenta febris ultimum diem clauſerat, in quorum hepate lapilli ſuccreverant, non tamen hydropem monſtraverant. 12.
Boum hepati familiare, ſcatere lapillis, licet continuo paſcantur gramine. Undè ſaltem didici, radices graminis nequaquam tollere obſtructiones hepatis. Dicent ſcholæ ad hæc. Non fit ſanè hy- 13.
drops ex viſibili hepatis corruptione, vel obſtructione; ut neque ex ſale ficti Jameni aluminis (ut alioqui viſum fuit Paracelſo) ſed à mera ejus intemperie frigida & humida. Sic nempe largum cruoris profluvium, quia adducit intemperiem præfatam, hydropem cauſat. Atqui hic totus garritus, aniles fa- 14.
bulæ, & inanes fiſtulæ. Nam inprimis miſtionum ac temperierum nullitates ſat demonſtravi, non amplius repetendas. 2. Plures vidi, quibus tabes omnem cruorem evulſerat, ſic ut vix binæ unciæ ſupereſſent, evulſis corde, pulmone, & hepate: hepar autem ſubflavi caloris, quia exſangue erat. His tamen nulla intemperies frigida & humida, ut neque fictæ matris ſuppoſitus filius hydrops. 3. Si multa Hæmorrhagia generaret intemperiem frigidam & humidam, id ſanè non aſſerunt ſcholæ fieri, niſi ob ablationem ſpiritus vitalis, qui ſolus cauſa eſt caloris noſtri. Cujus autem defectus, cum includat privationem, non poteſt inducere ens poſitivum,

quale

quale eſſet intemperies frigida & humida, & Hydrops. 4. Itemque cum velint contraria ſub eodem genere; non poteſt calor vitalis (quem volunt reſpondere elemento ſtellarum) habere frigus elementale ſibi contrarium. 5. Inſignis hæmorrhagia neceſſariò facit frigus. Ideoque ſi frigida intemperies, orta ab hæmorrhagia, eſſet neceſſaria mater Hydropis, ad quamlibet inſignem hæmorrhagiam neceſſariò adeſſet hydrops: ſed conſequens eſt falſum: ergo & Antecedens. 6. Quinetiam, cum frigus ex hæmorrhagia ſit univerſale, non eſt ratio, cur potius abdomen, quàm pectus, aqua oneretur, quorſum nempe continuus aer inſpiratus frigus auget. 7. Si Hydrops, filius illius intemperiei in hepate; unde ergo ſitis inceſſata? 8. Si expulſio aquæ in abdomen, ſit actio intemperati jecoris; cur ſua non utitur hepar expulſiva eadem, dum venæ lotio turgent, intercluſæ per exitialem calculum? 9. Item cruor hydropicorum, pro ut & urina, eſſent valde aquoſa, ſi Hydrops frigidæ intemperiei jecoris eſſet. Non autem eſſet urina adeo ſubrubens & cruenta. 10. Denique, inter Hydropem, & frigidam intemperiem, ab hæmorrhagia ortam, intercederet neceſſario cauſa poſitiva, tertia à frigore: quam ſcholæ hactenus nominant, quia nonentis nulla eſt indagatio. 11. Neque etiam ejusmodi intemperies, cum aqua ſalſa in abdomine, pariunt ſitim. Cum non ſitiant qui urinam ſalſam per omnes venas confertim detinent, in calculo utrimque renes obturante. 12. Si Hydrops ab intemperie frigida: nunquam ergo à febri, aut torminibus exſpectandus eſſet Hydrops, ſi cauſarum non ſit inuſta confuſio. Fruſtraque ad intemperiem frigidam pro Hydrope confugiunt, qui à cauſis etiam oppoſitis veniret æqualiter. 13. Omnis ſenex & decrepitus, jam neceſſitatem Hydropis foveret. 14. Intemperies frigida, cum ſimilis ſit in radice, morti, extinctioni, ſenio, atque privationi, Hydrops omnis contineret neceſſariam ſanitatis deſperationem; non ſecus, atque ejuſmodi intemperies reſtaurationem negat. 15. Si jecur eſt jecur, & non pulmo, ob ſui elementalem contemperationem (ut ajunt ſcholæ) adeoque ex unico ſemine, confuſa elementa ſingula vadant, vagenturque hinc inde, ut deſtinatorum organorum ſint conſtitutiva! ergo jecur recedente ſua naturali temperie, deſinet eſſe jecur, eritque Ren, pulmo, aut lien. 16. Saltem membrum paralyſi ictum, non abſumeretur; ſed Hydrope quadantenus turgidum eſſet. 17. Tandem, ſi cruor reſolvatur in quatuor, aut tres humores iterum, undè vel naturaliter componitur, vel inſunt appoſiti, & commiſti, in cruoris ſubjecto: nunquam cruor poterit in aquam hydropicam mutari. Cum hæc non ſit humor aliquis, ex conſtitutivis cruoris. Vidi tamen ruſticum, cui omnis aqua 12. horarum ſpatio per Circumforaneum ademta erat; irriſit enim me, mihi factus obvius: ſed ſequenti mane, priſtina ventris mole turgidus, extinctus eſt. Non enim ſenſim ſuccrevit Hydrops, prout initio ſui creverat: ſed ſtatim ad extremam tenſionem properavit, atque devenit. Obſervavi enim, quod caro ejus atque cruor, liquata in aquam, ad abdomen ſeceſſum feciſſent. Nam unica illa die, in extremam maciem devenerat. Ergo caro & cruor jam in humorem hydropicum, ſive quintum, migrabunt, per intemperiem jecoris frigidam. Condonarem fortaſſis, quod jecur refrigeratum deinceps frigidiorem cruorem (orbatus enim ſpiritu vitali, omnis naturaliter cruor friget, quia cadaver eſt) generet: ſed quod carnes, in aquam hydropicam, hepar frigidius liquet, Id nulla ratione ſtabiliri poteſt. 18. Scholæ negare nequeunt, quin Hydrops quandoque ſolvatur per renes: atqui nulla eſt ratio, cur renes tam pertinaciter in mortem usque ſe claudant, quia jecur juſto frigidius eſſet. Hæc argumenta, intemperatis frigore humoriſtis, adhuc modò ſufficiant, ut ſalvetur jecur à

peccato

peccato lethali. Nunc aliqua de cauſa oc-
15. caſionali ſuperaddam; Reſumam ergo factum noſtri fiſcalis, qui nil præter extravenatum, atque induratum, in Rene cruorem, in diſſectione exhibuit memorabile, Hydropis, & mortis cauſam occaſionalem. Dum tamen calculus, Renem confertim opplens, non pariat Hydropem, imò etſi totus Ren occaluerit lapillis, ac præter pellem, nil parenchymatis reſervarit. Ergo obſtructio Renis ut talis, non eſt cauſa occaſionalis Hydropis: ſed cruor extravenatus. Sic namque Sexagenaria, ad menſæ angulum colliſa, Hydropem contraxit. Sic vulnerati in abdomine, & malè ſanati, hydropici fiunt. Sic cruor extravenatus, menyngi incumbens, vultum hydrope tumidum mox reddit. Sic tandem ingentia tormina cruorem extra venas profundunt, in ſpatium convexo inteſtino
16. conterminum. Sic dyſenterici, ſicque potatores, Hydropem induunt, quatenus aliquid cruoris in convexo inteſtini accumulatur. Hoc autem didici in cranei fractura, inque Hydrope pulmonis. Illic enim reſtitans cruor, totum caput & vultum velut Hydrope inflat. Heic verò, circa ductum venæ arterialis conſtitiſſe cruorem animadverti. Nec enim forma puris, cruor degenerat, niſi in cavitate carnis coctus: extra carnem verò in loco libero, cruor ſtatim grumeſcit, mox dein aridior factus induratur, fermentumque virulentum ſtatim concipit, undè Archeus. Hydropem ſuſcitat. Docuit me nimirum noſter fiſcalis, quod cruor extravenatus, & grumefactus, faciat hydropem ventris; atque inſuper, quod Ren ſit adæquatus artifex, patrator, exſecutor, & arbiter veri hydropis. Confirmavit id mihi quod ſubter hydropem, Ren vix lotium faciat: & viciſſim quod excitato Rene, ad reddendum lotium, ipſe è ventre totum depleat Hydropem. Quapropter & aquam in ab-
17. domen relatam, Rene arbitro. Vanum ideo eſt Paracelſi commentum, quod ſtella zedo, unicus ac ſingularis ſit architectus hydropis. Cauſa enim in noſtris penetralibus eſt, ac ipſis vitæ initiis, non autem tam procul petenda, & medenda eſt. Non eſt enim hydrops, ſtellarum opificium, neq; ſtellarum iſta eſt deſtinatio. Nec re- 18.
fert, etſi Mercurius, ſeparatus mortuus à ſua vena, verè & perfectè curet triplicem hydropem. Mercurius enim, nomen analogon eſt fictumque, nec ſtellam deſignat: ſed metallum currens. Quid enim nomen metaphoricè fictum, ad fictum zedonis aſtrum attinet? Mercurius ènim metallicus, nec aſtrum eſt, nec ſtellam necat, nec ejus operationem impedit, nec ſtellæ nobiſcum conjunctionem (ſi qua eſſet) disligat. Stellæ enim meteororum occaſiones ſunt: morborum verò, dumtaxat occaſiones per accidens. Primariæ enim ſunt cauſæ temporum, & Blas meteori: ſecundariò verò atque per accidens corpora noſtra exagitant, morbos cieunt, vel maturant occaſionalem materiam. Cauſæ autem per accidens, non ſpectant ſanationes: ſed præcautiones, potiſſimum ubi cauſæ per ſe penes nos operantur, proprio ſeminum ſuorum motu, ac
deſtinatione. Enimverò Ren ſiniſter fiſci, 19.
cruore aridiore conſtipatur: ſiniſtra pars abdominis tenditur, & indureſcit ſtatim, ſoſpite dextera. Tumet quoque ſtatim crus, & femur deinde, ſiniſtro latere: Ideoque ventris tenſio, non ob aquæ quantitatem ſolum: ſed ab ipſo morbo membranæ tenduntur, non ſecus atque arteria, ſub pulſu duro. Tenduntur autem & contrahuntur membranæ, etiam ante copioſam aquam, ab eodem opifice, qui Hydropem gignit. Contrahit nimirum omnes membranæ poros, ne ventum vel liquorem tranſmittant. Cum alioquin in vivis (id eſt, ſanis) corpus ſit totum perſpirabile, & conſpirabile. Fiſcus ergo, primùm parùm mejit, mox ſenſim Hydrops ingruit, incipitq; illi à latere ſiniſtro. Ideoque ſtatim ab initio crus ſiniſtrum ab œdemate obſidetur, atque dein totum tumeſcit. Sed cur dexter Ren lotium non trahit,

non tranſmittit, quod aliàs Rene uno, per lithiaſin obſeſſo, accidit? Duplex enim propterea Ren à natura, & ſimplex eſt Lien. Ut unus alteri ſubveniat in ſuis moleſtiis, & excrementi proſcriptionibus. Imò & hinc ſat conſtat, lienem non eſſe cloacam, nec emunctorium. Ergo in cruore extravenato, detento, & condenſato, eſt fermentum excitativum, quale calculo deeſt. Dicam ergo totam rei ſeriem, qua-
20. tenus me mea obſervatio docuit. Latex enim, ſcholis ignotus, quamdiu cum cruore in venis vel ad glandulas fertur, communi vita potitur, nec regulis hydraulicis paret. Surſum verò atque deorſum neſcit: quia non habet. Aſt extra vitæ conſortium ſemel rejectus, jam excrementi naturam ſubit, deorſumque properat, proprio gravatus pondere. Vilis itaque pretii latex eſt. Ideoque quoties unumquodque viſcus malè afficitur, ſtatim laticem negligit, eumque à cruoris ſui conſortio excludit: ſatisque ſibi negotii, in ſui tutelam reperit domi. Ergo latex ſemel alibi repudiatus, vitæque ſodalitio ſpoliatus, excrementi ſtatim indolem ſuſcipit: quia ſuam, ſibique nativam. 1. Hæc eſt cauſa Anaſarcæ. Vel, præcisè loquendo, Aqua non eſt hydrops, ut neque ipſa Anaſarca: Nec ventus eſt ipſe Tympanites: ſed aqua in abdomine, & latex in Anaſarca, ſunt producta hydropis. Ut ventus in Tympania. Hydrops ſanè interiore contubernio hoſpes recipitur, magisque nobis intimus eſt, qui vitalia principia, facultatesque vitæ aggreditur, ante natam aquam: adeoque omnis morbus per cauſas occaſionales, immediatè vitalia alloquitur initia, in quibus tandem materiam & efficiens invenit. 2. Notavi dein, quandoquidem omnibus univerſim hydropicis pauca ſit, & ſaturati coloris urina, quod latex eſſet materia, ut urinæ, ita & hydropis: nec enim formaliter urina; ſed hujus materia, antequam inde lotium, per aliorum commiſtionem, & fermenti urinalis ſuſceptionem fieret. 3. Intelligo autem in hydrope triplicem materiam. Primam nempe occaſionalem, qualem dixi cruorem extravenatum. Alteram deinde, quæ eſt ipſa aqua, ipſeque latex in abdomine. Qui eſt productum quoddam. Et tertia demum materia habet ſuum internum efficiëtem, in internis vitalibus principiis Archei Renum, ortum. 4. Sicuti deficiente potu, nihilominus adhuc Renes urinam cruoris eliciunt, licet parcam. 5. Ita & in hydrope, urina eſt cruoris, non potus, non laticis. Renes actualiter hydropem concipiunt, fabricant, & continent. Abdomen verò, per actionem regiminis renum, diverſorium præbet, & Ren laticem, tanquam ſcenæ productum, eò mittit. Non enim, quatenus per aliud viſcus, latex furtim abripiatur: ſed ſolus Ren laticem proſcribat, ad loca ſibi ſubjecta. 6. Latex autem, in œdemate & Anaſarca, minus vitæ conſuetudine primus, quàm in Aſcite: etiam rurſus ſorbetur in venas, & ad Renes labitur, ut ultimam lotii determinationem ſubeat. 7. Aſcites regulariter ſanatur, ſi Ren multum & affatim minxerit ſponte, vel per remedium. Recidivam autem patrat: ſi non penitus ſublatus è Rene morbus. 8. Aqua intercus, retrogrado motu, laticem ducit in oſcula venarum, inde per venas, in Renes ſugitur, & lotio tenus excernitur: cujus tantillum dumtaxat per diaphæreſim exhalat. Ideoque abuſivè docent, laticem eſſe pituitam in œdemate, eamque recoqui in legitimum cruorem. 9. Itaque imperium & actio regiminis Renum, ſe extendit nedum in renes, ureteres, & vaſa urinaria: verùm inſuper in cavitatem ventris, inter peritonæum, & muſculos abdominis: itemque in venæ cavæ divaricationes, ſe inferiores, usque & in pedes ac tibias. 10. Non ergo Renes cadere ſinunt laticem, proprio pondere: ſed verè mittunt, non ſecus atque verè iterum trahunt eundem, trans omnem venarum cruorem, dum ſcilicet ſanatur hydrops per mictiones. 11. Quinimò Ren ſemper cooperatur, & principaliter operatur, in fa-

brica

brica hydropis; de neceſſitate igitur primariò afficitur: ſiquidem devius à finibus agendi. 12. Cumq; Ren ſit principalis effector hydropis, quanquam aliud ſubinde membrum cauſam occaſionalem contineat. 13. Sanatio idcirco incipiens, vel inſtituta per ablationem aquæ, ſemper eſt ſubjecta recidivæ, & plerumq; fruſtra tentatur. Quia nunquam ſanatio condigna inſtituitur ab ultimato agente. 14. Hydrops itaque Aſcites, ſemper eſt effectus immediatus Renum; adeoque exigit ejusdem ſanatio reſtaurationem expulſivè Renum, ſive defectus occaſionaliter ſuſcitetur, ſive demum in ipſo Rene conſiſtat. 15. Quapropter procul recedo à doctrina ſcholarum, quæ præteritis neglectisq; Renibus, continuò jecur adſpicit, eoque vota ſanandi dirigit. 16. Non eſt autem hydrops abuſus devius, ſive Archei exorbitatio in rene, occluſio ejus per calculum aut muccaginem: ſed vis quædam anodyna virulenta, in cruore extravenato, aut ſimili materia, hoſpitata: cujus importunitate, Ren primò ſui muneris obliviſcitur, habenas ſeparandi laticis abjicit: mox inde quoq; furorem arripit, dum laticem in abdomen inordinato motu relegat. 17. Perinde ut dixi ante quod ob lotium ſimplex, Renem clauſiſſe, usq; in obitum excluſivè. 18. Conſimilem ſcilicet meditor in hydrope, deviam qualitatem cruoris extravenati, cujus contagio occaſionali, Ren ſui muneris fit oblivioſus: cujusque veneni tempeſtiva ademtio Renem à ligatura, adeoque abdomen ab aqua liberat. Errorem enim à ſe commiſſum dum cernit Ren, probéque admonitus, per juſtum medicamen, pœnitet ſeriò, ſorbetque iterum dimiſſum ad ſe laticem, & foras expellit. 19. Ergo verus hydrops Aſcites, eſt in Renibus. Sive, ſolvere pertinacem feram Renum, eſt ſolvere hydropem: prout ſolvere cruorem congelatum, eſt ſolvere cauſam occaſionalem ejus. Id eſt, cauſa immediata, tam materialis, quàm efficiens, veri hydropis, eſt Archeus Renum errans, quatenus ſcilicet exorbitat, ac in furorem velut percellitur à cauſa occaſionali, Ideam gignit, ſive ſpeciem, quam ipſe inſitus Renum Archeus contumax fovet, atque alit: per quam ſcilicet non; aut vix ſeparat urinam, aut cura illi incumbit ſui officii, ſuæve deſtinationis. Imò nec ſolum ſua munia præterit atque negligit: quin etiam velut furioſus dimittit laticem ad abdomen, ut ſui velut internecionem procuret. Solvendum eſt itaq; pertinaciæ vitium Archei, ita ut mictio ſequatur, ſi ſperanda ſit ſanitas. Paracelſus fingit in 21.
hydrope, cruorem per ſtellam zedonis verti in mucilaginem; hinc verò in aquam: ſanationem verò conſiſtere in aquæ abductione, & materiæ primæ, ſive illius præfatæ mucilaginis ſubductione. Sed quid hoc eſt aliud, quam à poſteriori mederi? dono quidem lubens, quòd, quoties latex non ſuppetit ad manum, Archeus Renum, ut ſuo furori faciat ſatis, citius cruorem liquefaciat, quàm ab errore incepto deſiſtat. Sed ubi copioſus eſt latex, non eſt operæ pretium, liquefactio carnis & cruoris in laticem. Nam revera quantum poteſt ociſſimè, omnem laticem ad loca hydropis abigit, nec feriatur, quia furit tanquam ſi in laticis abactione ad abdomen ſibi finis utilis exſpectandus eſſet. Nec enim lotium detineret, ſi ſtudium Archei eſſet carnem aut cruorem liquefacere. Quibus uterque Renum obſtipatur 22.
à Calculo, moriunturq; tandem præfocati à lotio, non ſunt tamen proinde hydropici: quia lotium manet in venis, quo nimirum Ren ſe exonerare intendit: ſed non poteſt. In Hydrope verò valet: ſed non intendit ſe exonerare. In Hydrope ergo, furor virulentus eſt Archei: non item in obſtructione à calculo. Ideoque uno Rene, per cauſam occaſionalem virulentam agitato; ſimul ſemelque & alter pariter furit. Quod in occluſione à calculo non item evenit. Requirit autem hydropis eſſentia, ut nedum Ren negligat laticis ſeparationem, claudatque feram urinæ:

verum inſuper neceſſe eſt, ut ſimul etiam laticem ad loca abdominis dimittat, imò & poros membranarum arctè claudat, ne ſcilicet quippiam laticis aut ventorum tranſpiret ac erumpat. Magna profectu ſtultaque ſolicitudine, furit Archeus Renum, ut hydropem faciat. Stultaque pertinacia ejus furor fovetur, quod dum vires naturæ conſternatas ſentiat, nihilominus nequicquam tamen de concepto furore remittat. Si ergo occluſio à calculo, morbum atque mortem inducat, non hydropem. Hydrops quoque morbum atque mortem adferat, ſine totali, imò vel materiali obſtructione Renum: manifeſtum fit, eorundem morborum diverſitatem pendere dumtaxat à luxu, & intentionali furore Archei, veneno cruento ſuſcitati: non item à materiali laticis errore. Axioma eſt, quod omne ens eſſe atque
23. permanere deſideret. Quod ſanè intelligendum eſt de ente gubernato per Deum, per naturam communem, ac ordinatam, ſive regularem: non autem de ente ſtulto, atque per virus furibundo, quale eſt Archeus à corruptione ſui per peccatum, & concitatus per cauſam occaſionalem morbi virulentam. Perinde enim eſt, atque homo furioſus, equus aut bos, qui ſe è ſublimi præcipitat, ſuique finem procurat. Sic namque Archeus, in ſuis furoribus velut ſtudio pertinaci, ſibi exitium procurat. Quod ſcilicet in multis morbis eſt perpetuum, in quibus proinde, licet dementias, atque furores Archei accuſare: furioſas quoque imagines, & dementes effingi, quibus ſeminaliter ſuos furores potenti fermento communicat. Undè quoque dici ſolet, hominem à nemine immediatè potentius lædi, quam à ſemet-
24. ipſo. Porrò quanta incuria, & quàm levi pede, ſcholæ humoriſtarum, conſiderationem morborum tranſilierint, non ſolum ſpectari poteſt ex intemperie frigida hepatis, quam unicam & ſolam ſupponunt in præſenti morbo, adeoque quaſi eo poſito, plenariè ſatisfactum eſſet, altumque dixiſſent oraculum, ſe quieti reponunt: Abſque conſideratione tamen, quod frigida ejusmodi intemperies, reſtaurari nequeat; hydropici autem, paſſim ſanationem admittant. Sed maximopere incuria Scholarum ethnicarum eluceſcit, quod inter tot myriades ſcriptorum adhuc primus deſit, qui cogitare auſus fuerit, qua via, quove modo poſſibili, jecur ſuam aquam inter abdomen & muſculos deponeret. Nemo inquam hactenus novit, laticem differre ab urina. Cumque ſubinde hydrops, per multos menſes, languidos ad feretrum ducat, urina neceſſariò putreret, ſi ſibi ſtercus liquidum ſive ſcoriam (quam de Lithiaſi, de febribus, atque alibi copioſo ſermone explicui) vel pro tantillo comitem aſſociaret: quæ tamen ſcoria ad urinæ integritatem requiritur. Si quam autem Hydropicus ab inteſtino in Mezaraicas aſſumſerit: ſaltem illa cum tantula urina remanet, nec Latici commiſta ad abdomen mittitur. Omnes itaque Scriptores hactenus hunc nodum Gordianum ita formidarunt, quod ne verbum quidem ejus meminerint. Conſideremus 25.
ergo quod alii ante me neglexerunt. Enimvero naturaliter, regulariter, ac ſemper, omnis ſuccus, ſive chylus ſtomachi, per inteſtina delabens, attrahitur, & ſugitur à venis mezaraicis, quarum ſcilicet oſcula, ſive extremitates, deſinunt in inteſtinum. Hactenus quoque jejunum manſit, quomodo tranſeat quotidie, tam copioſus Chylus, trans inteſtinum, in oſcula venarum mezenterii, abſque ullo foramine: itemque quare venti ab inteſtino preſſi, non per eosdem poros, in venas mezenterii pergant, cum chylo tanto ſint rariores, & ſubtiliores, quanto levius eſt corpus, quod nullum pondus habet, chylo ponderoſo. Sed hæc paulatim ſub explicatione ſe manifeſtabunt, quæ quia velut impoſſibilia, ſaltem vel inſcrutabilia naturæ miracula, cenſa, omnem Scriptorum calamum ſuſpenderunt, per excuſationem cauſarum occultarum, cuncta ſuſpendiſſe conten-

contentæ ſunt ſcholæ. Eja ad examen me-
cum. Omnis liquor ab inteſtinis aſſugitur
(id enim absque controverſia dono lu-
bens) rapiturque in venas mezenterii,
tam is ſcilicet, qui in cruorem deſtinatur,
quàm qui quomodolibet excrementis
quandoque deputatur. Deinde verò, non
eſt ulla via venarum mezenterii, niſi ad ve-
nam portæ, quæ ſe in hepar inſinuat. Er-
go materia, ex qua hydrops usque in he-
par fertur, non ſecus atque omnes fibræ
radicum tandem deſinunt in truncum i-
pſum, qui radix dicitur. Sed qui ſunt ca-
nales, quibus hepar materiam ſive aquam
hydropis, tanquam per manum deferat ad
ſpatium abdominis? Si ſunt venæ illæ ſo-
briæ, quibus membrana illa abdominis,
aut Peritonæi nutritur. Cur ſaltem he-
par, has potiùs venas delegit, hæcque lo-
ca affligit, cum longè commodius ejus-
modi ſuperfluam aquam, antequam jecur
ſua importunitate ac pondere gravetur,
per hæmorrhoides abigeret? quippe quæ
ſublevandis oneribus nuncupatæ viden-
tur. Interim certum eſt, laticem, ſive ma-
teriam hydropis, natare in venis, quæ in-
fra jecur ſunt, cum non ritè ſecernatur
26. tum per lotium. Saltem utut ſumatur,
non valet hepar ad abdomen, jam in im-
menſam molem atque duritiem tenſum
(propter aquæ cumulum) vel unicam
guttulam ampliùs ſuperaddere, quin a-
pertis illarum venarum oſculis, velut dif-
fracta cataracta, aqua hydropica toto ex
abdomine retrocederet, regurgitaretque
in hepar. Nam inprimis oſcula venarum,
deſinentium in abdominis membranam,
non habent appoſitas ſingula valvas, in-
ſtar pilarum ventoſarum, inſufflatum ven-
tum, ac laticem, intus cohibentes. Deinde,
ſi ejusmodi valvas haberent, jecur ſaltem
caret vi expulſiva tanti roboris, quin po-
tius ipſum jecur, & venarum canales, ci-
tius dehiſcerent, creparentq;, quàm quod
contentam aquam ſuperaddant abdomini
hydropico, in immenſam duritiem tento.
Denique ſi quæ ejusmodi venæ ad hydro-
pis carcerem deſinunt, pro ſui nutritione,
ſaltem ſunt filiæ, venæ cavæ. Adeoque
omnis hydor eſſet in jecore, & vena cava
antequam in abdomine, eſſentque in im-
menſam duritiem turgida viſcera. Imò
omnis cruor hydropicus, nil niſi mera
aqua eſſet. Quod falſum eſt. Mihique ul-
trò concedent ſcholæ, quod aqua hydro-
pica per renes eſſet emuncta, priusquam
ad abdomen veniret, niſi vitium atque
peccatum potius eſſet Renum, quàm he-
patis. Etenim ſanguificatio eſt jecoris;
ſeparatio autem laticis à cruore, prior eſt,
& alterius opificis, quàm hepatis. Ineſt
quippe ab initio latex cibis ac potibus,
ſeparaturque eſſentialiter per fel, dum ſa-
lis alicujus naturam aſſumit, mutatque
aciditatem ſuam in ſalſedinem, perma-
netque localiter permiſtus cruori, donec
lotii ultimum nactus ſupplementum, à
renibus attractus, expellatur. Sunt ergo
Renes moderatores laticis, ut jecur cruo-
ris. Dein aqua hydropica latex eſt, non 27.
item adhuc urina; cujus fermentum cum
ſit ſtercoreum, & à Renibus imprimatur,
latex ille nondum urina eſt. Expulſio
igitur laticis in abdomen, potius eſt offi-
cium Renum, quàm hepatis. Ideoque Re-
nes velut poſtliminio reſipiſcentes, non
raro quoque depoſitam in abdomine a-
quam repetiverunt, & ſanitatem ab Hy-
drope ſponte reddiderunt. Tum quoque
non oblæditur in Hydrope ſanguificatio,
nec areſcunt hydropici, penuria cruoris,
quantum laticis copia ſuffocantur. Sin
autem in hydrope cruor non abundet,
non fit tamen id, quod jecur cruoris fabri-
cam deneget: ſed quia exotico fure, etiam
cruor minuatur. Imò, nec jecur à ſe fa-
ctum cruorem vitiat: cum ſint oppoſitæ,
& incompatibiles actiones, ſanguificatio,
& cruoris deſtructio. Ren enim aquæ do- 28.
minium ſuſcepit; adeo ut deficiente po-
tu, cruorem vitiet, & in urinam tranſmu-
tet: Quibus ignoratis, infauſtæ ceſſerunt
medelæ jecori intemperato. Quid enim
ſtolidius dictum eſt unquam, quam quia

hepar eſt officina cruoris : ergo & officina aquæ eſt, & venti, pro Tympania ? Aqua frigidior eſt cruore : ergo hepar in hydrope laborat intemperie frigida ? Non enim tam aqua generatur in hydrope, quàm reſervatur, quatenus non expellitur. Sed undè in toto morborum ſyſtemate, tam ſupina cæcitas ſcholarum ? undè tam luridæ experientiæ circa ægrotos ? An non reperiunt ſe à veritate DEI deſertas, quia ſe tradiderunt doctrinis gentilitiis cum pertinaci ignavia ? Equidem in modo fiendi hydropis, quandoque hæſitans, credebam olim Aquam in ipſo abdomine fieri : non autem eo deferri, cum per eoſdem canales alioqui quibus deferretur, regurgitaret, ob nimiam tenſionem : ſcirem autem, omni folle fortius ſpirari aquam, vel ventum, in abdomen, ſi per canales eò duceretur. Præcipuè, quod ſucceſſivè, & frequenter, meatus iſti aperiri deberent, & hiare, quoties guttatim nempe aqua ad tentum abdomen ſecederet. Sed poſtquam vidi ultrò, hydropem ſanari perfectè per lotium, totamque remedio aquam, per Renes expelli : indubitanter quoque credidi, per eaſdem vias, aquam deferri in abdomen, per quas repetita ad Renes pergit, in ſanatione hydropis. Ergo debui alias agnoſcere vias, & deſerere opinionem priorem. Potiſſimum etiam, quod parcas urinas in hydrope ſiticuloſo, & potatore reperirem. Laxatur ſcilicet aqua per eoſdem meatus, quibus delata erat in abdomen. Hæc ſcivi, & credidi, quia vidi : ſed non potui devenire ad cognitionem viarum illarum, ut neque illius violentiæ, quæ folle fortius abdomen tenderet, & nihilominus continua adhuc ſtilla illam adaugeret. Viæ illæ Anatomicis hactenus incognitæ, modusque, quo tumor in tantam tenſionem ſurgit, à nemine tactus, vel leviter perveſtigatus. Magnalia DEI in natura ſupplex veneror, & immenſum admiror. Furores enim Archei ubique excentricos horumq; varietates ſtupeo, quibus jam aquam, aliàs ventum, carcere abdominis claudit, in totius usque ac propriam perniciem.

29. Rem ergo aperiam, quantum me mea induſtria capere permiſit. In natura enim eſt duplex actio, una ſcilicet, qua corpus corpore clauditur, ut vinum in lagena, & Aqua hydropica inter Peritonæum & abdomen. Imò morboſè pori clauduntur harum membranarum. Corpus enim perſpirabile in ſanitate : & ſudor laticem, per totum minuit. Adeo ut potus aqueus in æſtu, mox per ſudorem, trans pellem affluat. Sed ſudor, plerumque inutilis in hydrope, adeo, etſi ſudet venter, non minuat tamen aquam hydropis, multi multa utcunq; vanum circa has nænias tentarint. Eſt & altera actio regularis, & heteroclita in natura : per quam, alibi pluribus oſtendi in nobis, corpus aliquod ſolidum (puta cultrum, ariſtam, acum, ſpicula, oſſa, conchas atque ſimilia) transmitti trans ſtomachum, uterum, venas, absque horum læſione aut vulnere. Adeoque in natura corporum, penetrationem ſolitam, & neceſſariam. Prior enim iſtarum actionum, ut eſt paſſim cognita, fit quatenus corpus ſuis repagulis ſuperficiei, duritiei, ponderis, canalium, &c. omnino obedit, unumque reſpectu alterius velut mortuum eſt. Altera verò actionum tota eſt vitalis, ſpiritusque vitæ, qui non eſt veſtitus corporis craſſioris amictu : ſed is ipſus, eſt ipſiſſima veſtis illius corporis. Quodque ideo traducit per aliud corpus vitale, ſibi ſubjectum. Sic namque Chirurgi, abſceſſus notarunt per ipſiſſima oſſa fieri. Sicque Authores fide digni (quos allegavi, capite de injectis) admittunt penetrationem dimenſionum corporearum, quoties culter per ſtomachum tranſit, & cum apoſtemate purulento per coſtas, absq; ſtomachi vulnere, redditur. In Hydrope igitur duplex præfata actio occurrit, circa eundem laticem. Nam hic, quamdiu vita quodammodo venali potitur, per ſolida ducitur, veſtitus ſpiritu vitali lucido, vias negligit, cum

ſibi

ſibi nulla ſit invia. Deducit autem ad car-
cerem hydropis, ibique tam per ſtrictu-
ram pororum in membranis, quàm ſingu-
lariter atque præcipuè propter veſtientis
ejusdem ſpiritus deſertionem, deponit
tanquam excrementum jam mortuum.
Quodque nec inde ideo reperit, niſi ite-
rum ſpiritus vitalis illud veſtiat, & cir-
cum amiciat. Hæc eſt nimirum vis iſta
ſpiritualis, quolibet folle potentior.
Quam in penetralibus gerimus, cujus po-
tentiam quotidie admiramur, nunquam
ſcivimus, & vix per demonſtrationes ad-
30. mittere adacti, credimus. In Hydrope er-
go furorem Renum, errantesque pote-
ſtates reperi, qui furor claudit, & vix eſt
qui aperiat, & qui aperit & deponit, nec
eſt qui regurgitare faciat. Cum itaque
actiones iſtæ furoris, in propriam perni-
ciem conſpirantis, ſint planè ſpirituales
(etenim ſpiritum ubique ut Medicus con-
templor, ut auram vitalem è ſanguine
ſuſcitatam, non autem mentem immor-
31. talem attingo) nec agant ejusmodi ſpiri-
tus, niſi per imagines, à ſe fabricatas,
compellantur. Ideo ſanè furores voco
Archei, dum Ren ceſſat, ac penè oblivíſci-
tur ſui muneris atque deſtinationis, in ſe-
parando laticem à cruore, proinde ſe
claudit, & velut indignatus exorbitans-
que, laticem aliò deponit. Hunc autem
furoris tenorem, analogicè concipere &
exprimere ſi debeam. Primò conſidero
cruorem extravenatum in Rene detineri,
vel ſuper convexum inteſtini latêre, &c.
qui cruor, dum malignitatem fermenta-
lem induit, mox Ren, laticis moderator,
indignabundus ſuſcipit anodynum vi-
rus illius cruoris. Laticis autem deſtina-
tio eſt, eluere ſordes, ſi quæ alibi in cor-
pore detentæ ſint. Cumque Ren neque-
at per laticem eluere extravenatum
iſtum cruorem, eo quod latex eò non
deveniat, accumulatur hic in venis, fa-
ſtidio ergo, tædioque Ren inde adeò af-
ficitur, quod munus ſibi injunctum ne-
queat obire. Ideoque mox claudit exi-
tum urinæ, ut quod copia regulari lati-
cis nequit, per abundantiam ejus perfi-
ciat. Quaſi cogitet. Tu latex non va-
dis, quò te velim mittere ad eluendum
cruorem extravenatum: ego te non di-
mittam per conſuetos ureteres. Ejus-
modi ergo eſt furor indignati Archei
Renum, qui tandem aſſurgens in gra-
dum veſtit laticem, eumque deducit,
quò vult. Cæterum hunc furorem Ar-
chei confirmat nedum eventus in fien-
do: ſed & in ſiccando, præſertim dum
ſponte propria quandoque hydrops ſa- 32.
natur. Siquidem id fit, quaſi reſipiſceret
Archeus, atque pœniteret actorum. No- 33.
vi Comitiſſam de Falaix, quæ dum ju-
vencula hydrope tumeret, ſuaſu cujus-
dam Medici (quippe à cunctis deſpe-
rata habebatur) abſtinuit ferè per ſo-
lidum annum à potu, ſolidiore cibo, & ju-
ſculis contenta. Et evaſit ſana, vivitque
modò ſeptuagenaria. Inprimis ſitis,
ſive fumatur pro ſenſu deficientis, vel
pro ipſo defectu humidi: ſaltem neu- 34.
tro modo exſiccat aquam hydropicam.
Nam etſi nil potus bibatur, ſaltem ju-
ſcula, quæ cruorem ſufficientem præ-
bent, etiam urinæ tantillum dant, & la-
ticis, quantum ſubſiſtentiæ hydropis ſat
eſt. Denique nec ſitis, nec ipſe potuum
defectus, cauſam occaſionalem hydro-
pis (quæ plerumque eſt cruor extrave-
natus) tollit, quinimo magis arefaci-
unt, & pertinacius ſibi reſervant, ut re-
luctetur reſolutioni, per abſtinentiam
fictæ. Sed ſitis iſta continua, cum ſpe 35.
& perſuaſione ſanitatis, errorem ſive in-
dignationem in Archeo Renum conce-
ptam, pacabant, unde didici, quod ſitis
oriatur à Rene regulariter; non autem ab 36.
hepate: multoque minus à ramis mino-
ribus venarum, ſugentibus majores, do-
nec defectus humidi ad orificium ſto-
machi delatus ſit. Sed ut cruoris defe-
ctus reſtituitur per cibos, potusque me-
raciores: ita laticis defectus compenſatur
per aquoſa; id quod experientia docet.

Sitis

Sitis ergo à moderatore Laticis, & non à viſcere ſanguificante, procedit. Eſt nempe tanta Laticis neceſſitas, quanta fuit hactenus hebetudo in ejus præteritione. Authores aliquot commendant bufones vivos, utrimque renibus alligatos, ſolvere Hydropem per lotium. Saltem vidi ruſticum hydropicum, ſanatum, alligata anguium Senecta per ventrem & Renes. Inducitur nempe Idea metus, renibus, qua indignationem amittant. Eodem videlicet titulo, Sitis Ideam triſtitiæ, ſive denegatæ appetentiæ, ſuſcitat: undè Ren ſuæ
37. indignationis obliviſcitur. Ex præfatis igitur, ſat liquet ignorantia cauſarum in Hydrope, quanta demum obſcuritate, circa intemperiem hepatis, & aquarum depletionem ſit ſudatum. Quàm inaniter cogitatum de diureticis, de veſicatoriis, deque ſolutivis. Eſtque hoc loco adverten-
38. dum, quod impiè Cholagoga cathartica propinarint hydropicis: utpote quæ carnes & cruorem in fœtidam flavamque ſaburram tranſmutant, ſine juvamine Hydropis: ſed cum deſtructione hydropici. Hydragogum autem differt à Cholagogo. Quod illo epoto, venter detumeſcat, nec fœtida excernat: niſi vis Cholagogi
39. adjuncta ſit Hydragogo. Mercurius igitur præcipitatus juxta præſcriptum Paracelſi, curat omnem Hydropem, non quatenus purgat, ſed inquantum materialiter tranſiens per inteſtina, reſolvit extravenatum cruorem. Sin autem unà vomitum, vel alvum cieat, id Hydropi eſt per accidens.
40. Nota hujus ergo. Quod brionia alba, raſa, ſuperpoſita contuſioni, in qua cruor ſubter pellem nigricat, paucis horis cruorem illum reſolvat in aquam, quam pariter per cutim exigit. Quocirca vim Hydragogi in Brionia proficuam attende, ſi virus ſolutivum ab eadem abſtuleris. Obſervavi nimirum, ſi Antimonium in liquorem vertatur, ac poſtmodum in pulverem, qui tantum per ſudorem purget; haberi remedium, quod omnem Hydropem modeſtè tollit, extra metum recidivæ. Siquidem tollit tam cauſam occaſionalem, quàm ipſam furientis Archei ametriam. Ejuſmodi namque remedia, quæ permanente illorum & ſoſpite dote, per inteſtina feruntur, quæque apta ſunt reſolvere ideo cauſam occaſionalem, liberant naturam impedimentis. Undè Archeus Renis propriam præteriti furoris ſui amentiam advertens, venas aperit, aſſugit, ac tranſcolat aquam, pro debito atque ſolito, excentricoque, & oppoſito Laticis motu, pertinaciam præteriti furoris, ſedulitate piat, dolens, quod propriam imper intenderit perni-
ciem. Unde conſpicuum evadit, Renis re- 41.
gimen in abdomen, ac venas, hactenus
ignotum. Eſt ergo Hydrops, morbus ex 42.
cruenta materia depravata, occaſionaliter oriundus, velut initio fermentali: ad cujus incitamenta Archeus Renum, Ideam indignationis format: cujus poteſtate, ureteres venaſque occludit, affluum Laticem corrumpit, ac divertit, huncque in abdominis ſpatium tranſmittit: abdominis interim membranas, harum poros ita ſtringit, ut nihil penitiùs tranſmittant in mortem uſque.

Tympanites autem plurimum ab Hy- 43.
drope differt: nam alia eſt ipſi cauſa occaſionalis, alius modus fiendi, materia demum alia, nec non efficiens: alia itaque diſpoſitio: & productum aliud. Non enim generatur aqua, ſed ventus. Dein, nec arbitro Rene fit Tympanias: ut ſolum præſide fermento toxico alimenti ſpermatici, in convexo inteſtini hærentis, atque deturpati. Neque etiam venas vento turgidas hactenus luſtravit Anatome. Nec propter tormina inteſtini, piare hepar debet, licet tormina ſequantur tam Hydrops, quam tympanites. Si etiam flatus inteſtini fierent ab hepate, remedium Jecori, non autem carminativum inteſtino dandum: vel Scholæ aliter medendo, ſe reas faciunt. Etenim ſi theorematis ſui memores eſſent: Quod ejuſdem ſit facultatis, actio ſana, & infirma: cognoviſſent ructus atque flatus ab inteſtino, & ſto-

macho

macho generari. Adeoque convexum inteſtini, non minus aptum generandis flatibus, quàm ejus concavum. Ex aſſimilandis, ſed degeneribus liquoribus infeſtat Tympanias. Fit enim ventoſitas ſive flatus in inteſtino, à quadam indiſpoſitione localis Archei, qui tum cibos ſubinde nequicquam flatulentos in flatum mutat. Cum ergo in Tympanitide eſt extra, ſive in convexo inteſtini: conſideranda eſt eadem indiſpoſitio flatulenta foris, quæ intus eſt in inteſtino. Fit nempe à ſimilari alimento degenerante, quo fermentum ſtercoreum adveniens, ipſe Archeus loci indignatus, & malè affectus, vertit, non quidem præfatam cauſam occaſionalem: ſed proprium membranarum alimentum in flatus. Ad hoc autem pars fermenti ſtercorei, à Cavo ad convexum inteſtini migrat. Ideoque flatus ille non eſt inſipidus aut acidus ructuum, ut neque ſtercus olet, quia non fit à materia ſtercorea: ſed ab alimento degenerato, & cadaveroſo.

44. Vir quidam, ſuaſu medentum, paracentheſim à latere umbilici ſuſtinens, qui hydropicus cenſebatur, utque aquam elicerent: me juvene ſpectante, extracto Chirurgi phlebotomo, repenta ſidit abdomen, & quamprimum periit: editus autem flatus immensè putidus, & cadaver olebat. Patet ergo: quod materia occaſionalis, denique vera materia, internusque effector, cum omni cognitione medicum honeſtante, ignota ſteterint.

45. Patetque vanitas remediorum, atque inprimis carminantium, quæ convexum inteſtini non reſpiciunt. Fruſtraque fingunt ventos diſcuti per extenuationem. In quam namque vento ſubtiliorem materiam, ventos extenuari ſperant? quidve profuerit, ventum ſe ſubtiliorem donare, ſi majorem tum locum requirat? & moleſtias tenſionis augeat? Vernaculum eſt namque ſtultum remedium, ex fabulis

46. hauſtum. Cabrollius, Anatomicus Montis peſſulanus, narrat, ſe ſanaſſe octuagenarium, qui Rondeletii ſuaſu, non niſi ſalſa ederet, ac ne ſiti obrueretur, ſalſaturas, ſive condimenta, ex aceto & ſaccharo, cibis miſcebat. Fomentabat quoque bis indies lixivio, cui ſal, alumen atque ſulfur incoxerant. Ac inde, fimo vaccino pro cataplaſmate utebatur. Et tandem evaſit & ſupervixit centenarius. Non fruſtra enim dantur, quæ conſumant cauſam occaſionalem, neque ideo fruſtra commendat fimos Paracelſus: cum ſint ſalia ciborum putridorum, quibus datum eſt reſolvere materiam occaſionalem hydropis. Mira certè utrobique Archei actio, tam ubi claves detinet, quam ubi clauſtra reſerat, ſuumque expellit hoſtem. Paracelſus au- 47.
tem ſuum præcipiolum, ſive mercurium, è ſua minera mortuum eductum, præ reliquis approbat remediis: cætera autem ſimplicia, pro gradu affinitatis, quo mercurium hunc metallicum attingunt. Phraſis eſt ſuæ libertatis. Ego ſimplicium dotes, ut à Deo oriundas, non autem quatenus conſanguinea ſint mercurio minerali, veneror atque ſuſpicio. Fateor interim, quod votis meis ille mercurius ſemper obſecundaverit. Difficilis quidem eſt ejus acquiſitio: ſed duorum granorum doſis ſufficit, ter quaterve exhibita. At ſemel nacto mercurio diaphoretico, multis ægrotorum myriadibus ſufficit, tam pro ſe medente, quàm pro poſteris ſuis. Tan- 48.
dem vidi notham Hydropiſim, cujus nemo ante me meminit, quod ſciam. Vidi enim frequenter, ex jecoris inordinata accretione, ventris tenſionem mentiri Hydropiſim. Imò & in tabe extinctis, ſumméque macilentis, vidi jecur ſupra modum excreviſſe, penitus licet exſangue. Vim ergo creſcitivam mercurius ille enecat, non ſecus atque argentum tremulum, in arborem, terebra usque in medullam foraminatam injectum, eandem occidit. De proprietate itaque mercurii eſt, vim 49.
accretricem hepatis extinguere. Id autem ut pro voto ſuccedat, oportet mercurium mori, abſque ullo ſalium externorum ſodalitio, aut ſpirituum alienorum conſor-

tio. Sic tamen mori convenit, ut vivum maneat in plauſtro, quod queat in vita media mercurii deferre ad loca deſtinata. Gratulor illi, quem ignis docuit me intelligere. Huc refero remedium ſtibii ſolutivi. Siquidem remedia ejusmodi, omnem cauſam occaſionalem alibi latentem, detentamque reſolvunt, conſumunt, evertunt. Iſta nempe eſt Arcanorum ſanatio, quæ per ablationem cauſæ occaſionalis acquiritur: ſufficitque unum aliquod ex Arcanis, quod indifferenter, quicquid in corpore (duelech excipio) præter naturam eſt concluſum, reſolvit, abſtergit, diſpergit. Morborum ſiquidem quorumcunque, etſi duæ ſint columnæ, quibus ædificium morboſum innititur (materia nimirum occaſionalis, & materia cum efficiente Archeali) alterutra tamen columnarum ſublata, ruit totum, quod illis ſuperſtructum erat. Arcana itaque Paracelſica omnem morbum à conſequenti tollunt, quatenus cauſam occaſionalem
30. demetunt: Atque deinde occultior via eſt alia alterius arcani: per quod ſcilicet inducitur pax, quies, & ſolatium Archeo, ne ſcilicet indignatus morbum pariat, partumque potius deleat: imò etiam profligationem cauſæ occaſionalis ipſus meditetur. Perinde enim, ut infixa ſpina, pinguedine leporis extrahitur, trito manſuetoq; remedio. Alioquin Archeus mox intranti ſpinæ velut iraſcitur, tumultuatur, tumet locus, ſuſcitaturque varia ſymptomatum exorbitatio, ut ſcilicet facto tandem pure, putrefactoque loco, ſpinam excludat, quam ſi mitiùs aggrederetur, eruiſſet, prout ſub ſuaſu pinguedinis leporinæ. Pariter inquam eſt in natura Arcanum, quod omnem ferè ſanat morbum, quatenus indignationem & confuſiones Archei tollit, pacemque huic imperat De quo Arcano, primus conabor viam aperire. Laxet ergo vias Archeus Renum, & inſurgat in cauſam occaſionalem profligandam, non ſecus atque pertinaci furore ſuiipſius exitum quærit in Hydrope. Et verificabitur axioma Hippocratis. Quod naturæ ipſæ ſint morborum medicatrices: Medicus verò tantùm illarum miniſter. Ergo ex præfatis concludo, Arcani ſedativi, adhuc longè pacatiorem, & optabiliorem fore ſanationem, quàm Arcanorum Paracelſicorum. Magis namque faciunt pro cuſtodia vitæ longæ. De qua peculiari libro.

PUERILIS HUMORISTARUM VINDICTA.

1. Finis paradromi emiſſi. 2. Authori accidit prout æſtimaverat. 3. Clamores eorum qui vapulant. 4. Non propalanda ſecretiora arcana. 5. Reſpondet literis ad ſe ſcriptis. 6. Decem contumeliæ.

Edideram jam aliquot inaudita hactenus opuſcula. Nimirum de heteroclitis fontibus acidulis, ac potiſſimum de Spadacrenis, atque origine fontium. De febribus, de lithiaſi, de deceptorum humoriſtarum ærumnoſa ſtatu,
1. & de Peſte. Ut paradromum totius Phyſices referrent, tutóque inde diſcere mortales ortum, modum, medium progreſſumque medendi poſſent. Inprimis reprehendit liber de febribus ignaras medendi ſcholas, circa cognitionem infirmitatis tam vulgaris, quo reſipiſcerent, hujusque voluminis editionem excuſarent. De lapide autem monſtro in nobis accidentaliter nato, deque Peſte, velut irregulari mentis parergo, ut diſcerem ego, quale judicium eſſet doctiorum, de rebus
hactenus ignotis. At comperi, quod major numerus ſpreverit quæ docui, præſu- 2.
menſque ſcire omne ſcibile, contemſerit diſcere ex alienis laboribus, eò quod acerbius carperem errores, non quidem viri alicujus infamiam: ſed ſcholarum in univerſali inſcitiam, Errores inquam, qui in ipſis

ipſis Cathedris pœnæ infernalis indictione, caſtigari aliquando debebunt, & criminis rei apud Principes gnaros cenſebuntur. Potiſſimum ubi admonitio fruſtranea, conatus charitatis vanos effecerit. Delicatiores itaque judicium tulere juxta ſuam cujusque intenſionem, & extenſionem.
3. Atque illorum plerique offendebantur, quod nova, inaudita nedum adferrem & demonſtrarem, ſupra captum multorum; ſed quod antiqua medendi initia deſtruerem, nec alia meliora edocerem. quaſi tantum laboris onus, unius eſſet diei menſura. Multi autem optarunt, ut clanculum ſemel à me præmaſticata, buccellatim, in fauces intruderem: ut citra laborem meliora dogmata, & remedia addiſcerent. Quapropter aliquot curioſiores ad me ſcripſere, laudantes quidem operam, inſumtosque labores, & ſumtus: ſed non tolerantes, quod arcana remedia ſub denſis tenebris obvoluta reliquiſſem, nec totam Chymiæ, abditamque Philoſophiam propalaſſem contra Euangelii preceptum, quodque margaritas ante porcos, id eſt immeritos, non projeciſſem. At ſanè utrobique præſtiti quantum potui, & fieri lubet.
4. Nam per experientiam ſecurè didiceram, quod anno 1602 in patriam redux, curarem inſperatos aliquot, per ſpiritus ſalis, ſulfuris, vitrioli, perque vomitoria vitriolata, *&c.* quorum nullum apud Belgas fuerat veſtigium memoriæ. Ideo Archiatri, & celebriores alii decipulam meis obtenderunt remediis. Nam ſi cui aliquid dediſſem præfatorum, ſtatim procurabant ad ſe deferri, ut me imitarentur, ac ſuperarent. Ipſe ergo in publicum propoſui medicamina chymica per ſervos meos, jam uxoratos venalia: quippe qui jam ſe meo famulatui ſubduxerant. Hi itaque panem ſuum lucrabantur. At ut cuncta mox ruinis ſunt obnoxia, ſeſe alii interſerunt fugitivi externorum, qui hujusmodi venalia obtruſerunt viliori pretio. Sicque mille fallaciis adulterata ſuppoſuere: optima quæque habita ſunt, quæcunque viliori pretio venderentur. Hinc nil hodie reperitur è factitiis pharmacis, quod non ita ſit adulteratum, quodque majoris lucri ſpes, non adhuc magis labefactet indies. Ideoq; hinc edoctus didici, non amplius hac orbita eundum: ſed quicquid rarioris Philoſophiæ eſt evulgandum, id omnino ſub hieroglyphicis petitiorum eſſe præſtandum.
Ignoſcant ergo mihi, quotquot ad me ſcri- 5.
bunt hæc verba: Sodes explica te, loquere apertius, de Arcanorum præparatione. Quia iſta eſt nova addiſcendæ Philoſophiæ methodus, quam addiſcere oportet, modo quo eam didici. Vendit enim Deus ſudoribus artes. Etenim nil in Spagyricis ſcriptum ea intentione, ut intelligantur promiſcuè ab omnibus, ſed dumtaxat ne intelligantur. Idque Chymia præ cæteris diſciplinis ſemper ſervavit ſingulare, è mandato Domini: ne roſæ ante homines & porcos ſpargantur. Scripta namque noſtra ſunt exhortationum loco, ut quisque propriis proficiat laboribus, quantùm ſupernè ſibi indultum fuerit. Tandem con- 6.
tumaces, & indoctiores, contumeliis agunt, inſultantque in me, dicentes.

1. Quo vultu audet temerarius hic ſenex moroſus, nugator, indoctus, aſtruere unum idemque remedium calidum, valere contra morbos frigidos? frangere etiam antiquorum axioma primò verum? Contrariorum contraria dumtaxat eſſe remedia?

2. Quo auſu dicit, citra purgationem & venæ ſectionem, tolli affluentiam humoris noxii?

3. Si juſtam temperiem elementorum ad pondus, Paracelſi arcana adferre putet, an proinde os fractum dislocatumve reponent? aut herniam ſanaverint?

4. Quid ſi arcana materiam peccantem abſtergant, hoc juverit, ſi non unà efferatur per pharmacum ſolvens.

5. Quidve hoc commune habet cũ morbis Amentium, ut uno Arcani velut cultro, omnem amputari morbum credamus?

 6. Item-

6. Itemque in hæreditariis quibusque nulla reſidet amurca: ſed connata quædam atque incorporata nuda remanſit intemperies, per quam ſtatis intervallis, ſuſcitantur inſperatæ nebulæ, novorum paroxiſmorum authrices, quid ſolaminis ferent Arcana, unum ſemper cuculi tonum unius qualitatis ſonantia?

7. Annè virorum & ſeculorum tot induſtriæ fuerunt nihili, quibus nempe melior tutiorque Minerva placuit?

8. Sanamus & nos morbos quoslibet, absque phlebotomo, quoties volumus. ſed timemus recidivas pejores: dum intus relicto humore nocuo, imponeremus ægris, per ſoporifera & ſedativa. Ideoque non procedimus ex præſcripto jactantiarum fumivendulorum: dum ſalus infirmorum nobis cordi, perque rationalem methodum ab hiſce empyricis nos ſeparamus. Solus enim Helmont cuncta novit, nosque ſtipites fuimus hucusque.

9. Ad ſe enim cunctos convocat, ut creduli autument, Medicinam, quam de terra creavit Altiſſimus, ab igne dimanare. Non enim ſic viri docti ſtudiis Academicis valedicunt, longa annorum ſerie medendo roborati.

10. Melius enim viris Principibus perſuaſum, qui alios præter Academicos non admittunt, quibus vitam fidant ſuam, &c.

RESPONDET AUTHOR.

1. QUod unum aliquid, omnes ſanet morbos. 2. Reſpondet demum appoſitè ad ſingula. 3. Verum laxativum quale. 4. Solutio objectionis. 5. Retorque*tur axioma* Hippocratis *in Scholas. 6. Dictum Scholarum in Scholas reflectitur. 7. Cur laxativa ſtultè exhibita. 8. Satisfacit directè & regulariter, ſuis injurioſis contumeliis. 9. Author provocat Humoriſtas, totius mundi, in certamen actuale. 10. Ad larvas formidinis, per Humoriſtas objectas, reſpondetur. 11. Itur obviam adverſariis. 12. Intentiones Authoris. 13. Vetus abuſus, non dat jus. 14. Principum ærumnas eſſe, vivere cinctos adulatoribus, & ideo extra veritatem. 15. Aulæ carent optimis Medicis.*

PRobabo primò, quod liquor Alkaheſt, ens primum ſalium, lili, primus metallus, Mercurius diaphoreticus, ſive aurum horizontale, unum inquam, qualecunque ex illis (nam cuncta unius diſſolventis conſanguinitate, conſpirant in uniſonum) ſat ſit ad quorumlibet morborum ſanationem, utut momis crepent ilia. Inprimis norunt Adepti mecum, quantum hinc diſtent diſpenſatoria Seplaſiæ, imò & quàm remoti abſint Scriptores, qui Baſilicas, & Tyrocinia chymica ingenti gloriolæ pruritu, adhuc ipſimet Tyrones ediderunt. Probabo autem aſſumto hujus capitis, ſponte inſtar nivis liqueſcent reliquæ in me ſuſcitatæ calumniæ. Quapropter Spagyrorum poſtremus præfatum aſſumtum ſic probo.

Ipſa ſanitas non conſiſtit in temperie justa corporis: ſed in vita integra. Nam 1. temperies corporis alioquin eſt adhuc in cadavere, recens mactato, ubi tamen jam mors: non autem vita, non ſanitas. Eſt autem ſanitas unica, homogenea vitæ integritas, & inculpata diſpoſitio. Requirens illius integri conſervationem in ſanis, & reſtitutionem in ægrotis. Idque Hippocrates ex tunc olfecit, aſſerens ſolam naturam (quæ unica eſt) eſſe morborum medicatricem: Medicum autem miniſtrum, ut & pharmacum medium reducendi naturam exorbitatam. Itaque ſanitatis integritas eſt in uniſono, & unicus tantum eſt vitæ moderator, nec plures. Hic ergo ſolus in morbis malè ſe habet. Is enim ſolus eſt impetum faciens, tam in ſanis quàm in ægris, ejusque ſolius ruptura œconomiam vitalem lacerat. Etenim etſi nil foris laceſſat, nihilque à parentum ſemine nos turbet: ſponte tamen propria, ſubinde Archeus ille fatiſcit, diſſolviturque hinc noſtra integritas: multisque

tisque inde modis, poſtliminio ſubnaſcuntur impuritates Monarchiæ vitæ inſidiantes. Equidem cum natura ipſa, teſte Hippocrate, ſit mediatrix morborum; ergo ejus unitas conſervanda, & reſtituenda integritas. Id autem unico remedio ſat ſuperque fieri poteſt. Eſt namque unitas alteratæ naturæ, unitas ſanitatis læſæ, & unitas ideo ſpiritus, ſubter morbum agitati, dumtaxat conſideranda: non autem multiplicitas varietatum occaſionalium morboſarum. Cumque unum è præfatis Arcanis opulenter habeat in ſe cuncta requiſita, ex dono Dei, perque præparationes Artificis. Ergo unum ex illis Arcanis eſt ſufficiens pro omni, & quolibetcunque morbo. Atque ideo non dicit Textus, quod Omnipotens creaverit de terra medicinas; ſed medicinam: numero ſingulari. Quam alioqui medicinam, jam præparatam, pro Arte medendi non creavit de terra. Medicina ergo iſta penetrat corporis penitiſſima, quæ ſuopte Bonitatis dono, membra quælibet confortat, & confirmat. Ac demum potentiſſimè reſolvit, quicquid alicubi ſordium congeſtum fuerit. Quo ſemel liquato, natura ſatagit per cognitum ſibi iter diſpergere nocuum.

2. Notent hoc loco Tyrones, quod pro conſueta ſtoliditate petant principium, poſtquam jam abundè conſtare fecerim, non eſſe contraria in natura, non temperiem elementorum, multoq; minus qualitatum elementalium intemperiem: nec item humores, quibus ſanitas, & per conſequens infirmitas, juſto titulo patrationem debeant.

3. Similiter etiam de febribus, ſic abſtuli fidem ſolutivis; ut non niſi cum Scholarum tædio, eadem iterum commemorem. Perfecta nimirum purgatio ægros dumtaxat, non autem ſanos, laxare deberet. Eſtque ob id perfectiſſima, quæ primò inſenſibiliter conſopit, pacatque Archeum, qui poſtmodum (cum ſit natura, ſola medicatrix) morbos, horumque cauſas occaſionales, demetit. In tono enim inaudítum, coram diſcere recuſantibus, Tyronum diſcere cupientium impeditoribus. Ac ſoli me capiunt, quotquot prius jam annotata intelligunt.

Objiciunt enim pro ſuis purgantibus. 4.
Nil referre, tametſi laxans pharmacum, laudabilem è venis Chymum ejiciat, potiſſimum quod fortiori jure, & breviori compendio, abiget fæcem morboſam. Nec magnopere curandum, etſi ſolutiva vires cum crudiore cruore parum diminuant. Negant at libri de febribus & humoribus, ſub conſenſu experientiæ, quòd purgativa tollant humores nocuos, aut morbum ullum iiſdem humoribus dicatum. Tum, quia non ſunt in natura ejuſmodi humores, nec itidem morbi ulli reſpondent iiſdem. Tum, quicquid profligant exterminantque cathartica, non eſt unius de tribus humoribus, quos peccare ajunt: ſed eſt cruor, per virus pharmaci mactatus, cujuſque cadaver fœtens per anum ejicitur.

Ideoque nec audent propinare purgan- 5.
tia, ne quidem in acutis febribus, niſi poſtquam materia turget. Quod eſt dicere, poſtquam natura victrix evaſit: quando nimirum fortaſſis, devictus hoſpes morboſus, ſponte ſua mox receſſurus, pro parte, cum aliis ſordibus à pharmaco patratis, excidet: niſi indignatus Archeus ingeſto pharmaco virulento, morbum recidivum ſuſcitet. Quod ſæpiſſimè accidiſſe memini, & ſcriptis catalogis annotavi. Idque non ignorant Scholæ, quæ dudum 6.
jam ſerio charactere aſſerunt, ſolam Aloem eſſe innocuam. Ergo omne laxans, abſolutè nocuum, ſi non etiam ſimul fruſtraneum. Reus ſim itaque coram Deo, ſi non prorſus ſuadeam, omnino à laxativis abſtinendum. Neque enim, ſi non ſtulta 7.
ſit natura, laxans pharmacum, ad venas aſſugitur: nec abſque diſcrimine in diſcrimen ſe præcipitaret, quæ virus intra venas nocuum traheret. Igitur ſolutivum virus adhuc tantiſper ac in ſtomacho de-

tinetur, putrefacit, & contaminat, quicquid in meſenterio eminus, ad meliores uſus, erat depoſitum: trahitque in vicem putrefacti theſauri depuratum cruorem è vena cava, cumq; ſenſim contagio virulento contaminat, & fœtido fermento cadaveris liquat. Hinc nempe virium jactura à laxantibus, & monarchiæ vitalis turbatio, citra ſpem ſanationis inde. Durat autem laxantium furor is non ſolum, quantum illorum præſentia: ſed & quantùm lugubre virus, ſuo contagio ſtomachum & inteſtina aggravat. Sic nempe artificioſa conſurgit Diarrhœa, quæ ſubinde in necem usque perſeverat, ridetque adſtringentium pollicitam opem, tentataque ſubſidia.

8. Ad 2. & 3. *&c.* dico pariter, ſat alibi demonſtratum, nec temperari elementa pro miſtis, falsò creditis: nec ob temperiem ergo eorundem, multóque minus juſtam, & ad pondus adæquatum. Ergo præſupponunt ſcholæ falſa. Imò & ſophiſmate certant. Nam etſi Arcana os fractum curent, tanquam Symphytum, vel lapis oſſifragus: requiritur tamen utrobique reponi oſſis fracturam. Herniam item bene ligatam, ſanatam memini citra exſpectationem, quod ex oſſifragio quis dudum lumbis decubuiſſet. Nec igitur Arcano indiget.

Ad 4. ſimul & 5. ſufficit, quod Arcanum cauſas occaſionales abſtergat, reliquum nempe ſupplente natura juvata.

Ad 6. cohibeant linguam ſcholæ: nam Arcanum ſanat morbos, quos incurabiles ſub blaſphemia adſtruxerunt. Quod pro me teſtantur hoſpitalia incurabilium, ſi cum epitaphio Paracelſi conferantur.

Septima autem contumelia, prorumpit neſciis è faucibus, proprio ſcilicet conſciæ mentis teſtimonio.

Ad 8. & 9. certum eſt, quod clamantes doleant, dum vapulant: ex ſenſu enim doloris, os contumelias loquitur. Sin autem è myriadibus Spagyrorum, vix unus ad optatum finem ſurgat; vitium id non eſt artis. Quia dos non pendet ex arbitrio volentis & currentis: ſed quia nondum eſt dierum plenitudo, qua hæc magis erunt vulgaria. Sat eſto mihi, quod nuſquam appareant ſigna, niſi inter Potitos Arcanis, id eſt Adeptos, quodque Humoriſtarum nullus eò unquam pervenerit, nec etiam perveniet. Itaque locus contumeliis contra ſcientiæ Medendi veritatem, nullus eſt, niſi ubi nullus eſt ordo, & ſempiternus horror inhabitat. Fugiunt enim veritatis lucem noctuæ, & veſpertiliones monſtruoſi. Quia paſcuntur decumano mendacio, nempe quod norint curare febres, citra evacuationem: cum nec quidem utroque tam venæ ſectæ, quàm laxati alvi præſidio, febres ſciant certò atque tutò ſanare. Sanent enim febrim ut adſtruunt: an ſaltem eo ipſo non adferent requiem ægro? tutoque dein, quod reſiduum ajunt, tollent? quod non ita commodè licebat, quamdiu vita cum morte, & morbus cum ſanitate conflictari credunt. Aſt fugiunt lucem veritatis, ſub pallio mendacii: ſic dictante ignorantia, ſicque jubente lucro, ſeſe miſelli tutantur.

Medicina enim non eſt nudum verbum, inanis jactantia, aut ſermo vanus: 9.
poſt ſe namque opus relinquit. Quocirca ſperno contumelias, jactantias ambitionis, & vanitates miſeras. Eja mecum ad rhombum. Si verum dicitis, Scholæ, quod poſſitis ſanare quaslibet febres citra evacuationem: ſed nolle, præ metu deterioris recidivæ. Ad luctam deſcendite, Humoriſtæ, Sumamus è Xenodochiis, è caſtris, vel aliunde 200 aut 500 pauperes febrientes, pleuriticos, &c. partiamur illos per medium: mittamus ſortes, ut mihi illorum una medietas cedat, & altera vobis. Ego illos curabo citra phlebotomiam, & evacuatio-

cuationem ſenſibilem ; vos verò facite ut ſcitis (nec enim vos adſtringo ad jactantiam phlebotomi, vel ſolutivi abſtinentiam) videbimus quot funera uterque noſtrum habiturus : præmium autem certaminis ſint 300 floreni, utrimque depoſiti. Hic veſtrum agitur negotium. O Magiſtratus, quibus cordi eſt ſalus populi ! Pro bono publico certabitur, pro veritatis cognitione, pro vita & anima veſtra, filiorum, viduarum, pupillorum totiusque ſanitate populi. Ac tandem pro methodo curativa, in actuali contradictorio diſputata. Superaddite præmium, honorarii loco, ex officio. Compellite nolentes intrare in certamen, vel palæſtra obmuteſcentes cedere. Oſtendant tum, quod modo oblatrando ſtentantur. Sic namque diplomata oſtendenda ſunt. Cedant verba, & jurgia, agamus amicè, & per experientias mutuas : ſciatur poſthac, utra methodus ſit vera. Siquidem in contradictoriis, non ambæ quidem propoſitiones :
10. at tantum altera, vera eſt. Sed jam Humoriſtæ pavorem incutiunt, dum quis ſe mihi ſanandum committit. Ne nimirum novorum dogmatum authori ſe dedant ; potius autem vias ethnicorum eant, ne cenſeantur novitate dogmatis, vitam in ancipiti poſuiſſe, fretique potiùs veteri abuſu, tritas calles ingrediantur. Ah utinam ex altero ſeculo, mundoque intelligibili redirent, ut teſtarentur quibus ſua debeatur nex. Statim, qui jam naſutuli, vitæ ſuæ conſulere videntur, agnoſcerent ſe incurrere in vitæ perniciem ; & jacturam : dum malunt vitam ſuam credere pluralitati ob ſolam veteris erroris, & abuſus conſtantiam, quàm velle flecti ad monita veritatis. Quaſi adhuc modo ſagittis & fundis bellandum foret : quia iſtud armorum eſt genus antiquiſſimum. Verumtamen ſed nec noſtra adeo ſunt nova, ut milleſima tantum ſint in ſe experiente : quæ centies millies, veritate experientiis ſunt facta conſona. Medentes ergo quotquot hujusmodi objiciunt debiliori animæ, & artis ignaræ, ſunt truculenti impoſtores, hoſtes Chriſtianorum, invidi propter lucellum. Siquidem augent timores in ægris, ægrosque angunt, ut ſe & ſua extollant. Et 11.
dicunt. Libenter enim ignoramus, quæ mala ſunt : quoniam remedia chymica (utimur enim iis, quandoque ubi opus fuerit) nova atrocia, nocua, æſtuantia, & periculoſa. Chymicum autem ſi admiſeris, tu ſolus eris cum tuo Chymico : nos omnes domi manebimus. Quia Idiotæ ſunt, ſtentoresque, qui nobiſcum non conſentiunt. Mementote interim, quod plus cernant oculi, quàm oculus. Ergo in lacera puppe, naufragium quæris, ſi à tuto litore abſceſſeris. Adducunt in confirmationem turbam Chymiæ apoſtaticam, itemque Judæos, ac viros nequam. Quaſi pariformiter omne meretricum & nebulonum ſedimen, & ſpuma, non ſe ingerat ſub nomine Medentum Humoriſtarum. Etenim ſi rixæ apud me valuiſſent, non fuiſſem compulſus ad ſcribendum. Nam ſi vos cha- 12.
ritas, aut veſtrarum animarum cura angit, eamus ad provocatum certamen ! Promitto enim, ſi viceritis, quod lubens meo malo, poſtmodum in veſtram totus ivero doctrinam. Denique dum depurata medicamina præfero veſtris, & vera medendi principia Paganicis nugis : non fit hoc, intentione lucri captandi, aut alliciendi. Nec enim decet me ex avara mente veſtra judicari. Ego enim pura intentione veritatem medicam concionari inſtitui, ut Medentes reſipiſcant, & diſcant quæ neſciunt, tutiorem viam ingrediantur, atque malè vitam proximi tractando ceſſent : ceſſent inquam perdere viduas, orphanos, & proprias animas. Scio namque, quod ſub dierum maturitate

(nil

(*nil enim tam occultum, quod non revelabitur*) manifeſta fiet doctrina, quam modo per hoc volumen evulgavi. Opto ſaltem tempeſtivius id accidat, ob animarum ſalutem, & familiarum cuſtodiam. Ad me autem quod attinet, jam à multis annis ægros non inviſo; nec quenquam invito, ut mea utatur opera, quod noſtratibus ſat cognitum. Quippe qui quæſtum ex alienis miſeriis non paro: ægrorum autem neminem citra conſolationem à me dimitto. Ceſſent quoque ſcholarum ſtentamina, authoritatem à poſſeſſionis vetuſtate implorantia. Siquidem non cadit
13. præſcriptio in naturam. Dono namque paganiſmum Chriſtianismo ſeniorem. Præſuppono quoque ſcholarum errores mox cum paganiſmo incepiſſe. Nova & inaudita quæ doceo, quia Deus noſtri generis miſertus, ſub hac dierum plenitudine, theſaurum veritatis aperuit, quando ſibi placuit. Pro cunctis paganicæ ſcholæ alumnis, ut diſcant deinceps tutiori aſſentiri doctrinæ. Etenim præ veteri abuſu marcida, carioſa, & verminoſa ſunt, quæ veri ſucco demonſtrantur orba. Quia univerſaliter & ſingulariter verum eſt, quod falſum & tenebroſum ſit omne donum, quod non deſcendit à Patre luminum: non eſt autem credibile, Adeptum medendi illuminaſſe Scholas Gentilium, quarum poſteritas tanta theorematum cæcitate adhuc medetur, orbataque eſt medicaminum favore, vigore, ho-
14. nore. Faceſſant & jactantiæ, quod à Poteſtatibus mundi celebrentur, quotcunque ſermocinali doctrina præfulgent. Non enim aulœdi ſunt medici, quos creavit omnipotens: ſed in compaſſione charitatis medentur peculiariter pauperibus, eoque ſymbolo agnoſcuntur. Pater autem pauperum benignis oculis adſpicit, qui obſequiis miſerorum ſuorum vacaverit, in ſui Chriſti memoriam. Subtrahunt ſeſe populi, & magnatum adulationibus ſuo jure vivunt, injurii nemini. Unicoque ſigno à medicaſtris diſtinguuntur, quatenus bene agendo, ab his vilipendium patiuntur, & lubentes tolerant. Imò populus (cui ſunt benefici) obloquitur, & obgannit. Quia iſta eſt ſors, quam ſuis perpetuò reſervat Dator luminum. Etenim abſque ſpe lucri, procurant eſſe miſericordes. Sin autem illis ſponte detur nummus, recipiunt quidem; ſed non niſi in priores uſus reponunt. Sunt autem rariſſimi, nec obvii in aulis principum. In epitaphio Imperatoris olim ſcriptum erat. *Turba medicorum periit*: Adeo hominum ſunt infeliciſſimi Principes, quibus nemo veritatem dicit: ſed adulatoribus ſtipati, nil niſi blandimenta audiunt, ac deceptionibus aluntur. Non ſaltem eſt Princi- 15.
pum, noviſſe eligere optimum medicum, cui vitam fidant: ſed hunc commendatum, vel adſcitum à priore medico, ſuſcipiunt. Sicque in aulis, continuata ſerie perſeverant. Ac proinde Princeps plerumque non eſt numerandus inter vita longa dotatos. Nam etſi honoraverit patrem ſuum: longævitate tamen ſibi promiſſa ſpoliatur ab infidis auxiliatoribus.

TANTUM.

TRA-

TRACTATUS DE MORBIS.

INTRODUCTIO DIAGNOSTICA.

1. *Reſumtio totius operis.* 2. *Cur tanta Authori reprimendo auſteritas.* 3. *Deum invocat, dum ſe humano ſentit privum ſubſidio.* 4. *Pauperies & fucus Logices detegenda erant.* 5. *Nuditas auſcultationis Phyſices Ariſtotelis.* 6. *Inaudita inveſtigandi methodus.* 7. *Cur ſcholæ caruerint morborum cognitione.* 8. *Morbus è prævaricatione fluxit.* 9. *Eiſagoge in Morbi cognitionem.* 10. *Morborum ſchema ex Hippocrate.* 11. *Scholæ Loto paſtæ, deſeruere ſuum Hippocratem.* 12. *Medullaris contemplatio morborum.*

1. NEceſſarium viſum fuit, ab Elementis, qualitatibus, miſturis, complexionibus, contrarietatibus, humoribus, & Catarrhis incepiſſe, ut demonſtrarem ſcholas, morborum naturam attendiſſe nunquam: ideoque ignoraſſe rei medicæ veros ſcopos, ſive morborum principia, theoremata, modos fiendi, cauſas adaptationis, conſanguinitates, conſenſus, alteritates, atque proprietates, remediorum item inventiones, delectus, præparationes, exaltationes, appropriationes: Id eſt, ægrorum ſcientificam ſanationem neſciviſſe. Credidi namque per ejusmodi initia procedendum mihi: eò quod ægritudines omnes (paucis forſitan exceptis) retulerint in qualitates elementales, atque innata naturæ diſſidia. In humores, catarrhos, flatus, fumos: adeò ut in fumum & vapores ablata ſcholarum ſcientia, in fumum evaneſcat. Tandem per Tartari errores, ad Tartaros devenit, ut oſtenderent ſe tenebris
2. involutas, ceſpitaſſe in viis ſuis. Detegere enim impigrè illa debui: ſi reſipiſcendum Tyronibus poſthac. At non ſatis fuit, errores, inſcitiam, ignaviam, & pertinacem conſtantemque ignorantiam oſtendiſſe: niſi doctrinam veram in nugarum vicem rependero. Etenim per plurimos annos ſuſpecti mihi remanſerant axiomatum abuſus (quod lib. de febribus ad vivum depinxi) priusquam ad ſolidam veritatis cognitionem pervenerim: dudumque Theoriæ veritatem perluſtraveram, priusquam juſta aliquot medicamina, quæ initiatis ſat eſſent, quærendo inveniſſem.
Quamobrem cum de morbis, ſub tanto 3.
paradoxo, rerumque pondere, dicturus eſſem; apud veteres, & juniores modernos autem offenderem neminem adjutorem, Deum ſeriò invocavi, ac etiam propitium inveni. Statui itaque antequam ſcribe- 4.
rem invocare Logicen, ut per ſuas mihi definitiones, morborum eſſentias demonſtret: per diviſiones verò, ſpecies, atque alteritates illorum; Ac tandem per Argumentationem cauſas, proprietates, media, atque remedia ſuggereret, cognoſcendi atque ſanandi. Sed ad meas acclamationes, etiam in os ejus factas, ſurda fuit, ſtupuit, nil audivit, muta manſit, nec minimum juvit me miſerum. Quia tota impotens, ſine ſenſu. Dein igitur in ſubſidium 5.
vocavi ſcholarum auſcultationes Phyſicas. Tria nempe illarum jactata principia, cauſas quatuor, fortunam, Caſum, Tempus, infinitum vacuum, motum, imò & monſtrum. Undè tandem detexi totam Phyſicam verè monſtroſam: Habentem initia ficta, falſa, ludicra, non principiantia, multò minus vitalia, in conſpectu *Regis cui omnia vivunt*: Cauſas item non cauſantes. Phantaſtica quoque entia Rationis, milleque abſurditatibus obſepta dogmata obtrudentem. In quibus ne veſtigium ullum naturæ adhuc integræ reperi: multóque minus defectus ejuſdem, alteritatesve facultatum, aut functionum vitalium,

talium. Minimè autem ex tali principiorum ſtrue, notitia cauſarum naturalium, vitalium, morborum, remediorum, ac ſanationum, petenda fuit. Quorſum tamen ſcientiam naturæ, ceu in objectum ſpectare ſcopum, ſum ratus. Quicquid namque à ſcholis peterem, & per Theoriam contrectare aggrederer; Id totum ſtatim natura riſit in Praxi, habitumque eſt pro pedantiſmo. Me inquam ridiculum (diſtinctius loquendo) cum ſcholis riſit. Ac tandem mecum conqueſta eſt tam invictæ ſtupiditatis. Tum Logica ſuam penes me deploravit impotentem nuditatem, vanamque ſcholarum jactantiam. Quippe quæ mediorum, cauſarum, terminorum & ſcientiarum repertrix ac ſcrutatrix hucusque ſalutabatur, doluit fateri debuiſſe, quod in morbis non minus, quàm in tota naturæ compagine, muta eſſet, ſuosque etiam profeſſores in tanta ærumnarum neceſſitate deſerere deberet. Imò riſiſſet ſimul uno cachinno Phyſica Ariſtotelis, ſtolidas mundi & tot ſeculorum credulitates, ſi ipſamet non fuiſſet figmentum non-ens, ſolo ſuperbiæ flatu turgidum.

6. Quapropter, cum natura nusquam, niſi in Individuis exſiſtat, aut cernatur: mihi de morbis ſcripturo, opus eſt particularium cauſas apprimè noviſſe, prout & Medenti neceſſum, illas, ſub reatu pœnæ infernalis, individualiter perſpexiſſe. Viſum itaque fuit mihi, rerum tam integrarum quàm læſarum quidditates inveſtigandas fuiſſe, per modum de venatione ſcientiarum traditum. Atqui cum ſic hauſta cognitio queat explicari. Tyroni ſtatui quod per cauſas, harumque proprietates, definitio eſſentialis ſit exponenda. Quæ nil aliud eſt, præter cauſarum connexum. Non autem genus definiti, & differentia. At inaudita eſt hæc explicandi Methodus, prout mentita eſt Logica ſcientiarum repertrix. Simulque cum ea omnis facultas, ſermocinali Philoſophiæ inſerviens. Fruſtra namque ad genus definiti, & differentias ſpeciei conſtitutivas recurritur pro morbis, quæ nunquam & nuſquam cognita fuere. Itaque cum hactenus 7.
ſit ignoratum, quod res ipſæ nil ſint extra vel præter connexum materiæ, & efficientis. Conſequenter quoque caruerunt ſcholæ verâ definitione: id eſt, juſta morborum cognitione. Si ergo morborum quidditas, ac proprietatum morbidarum conditio, ex cauſis ſuis immediatis eſſentialibus profluant: neceſſariò quoque præfatorum cognitio ex iisdem cauſis eſt deſumenda. Eò quod conſideratio cauſarum prior ſit conſideratione morborum. Itaque rerum naturalium eſſentias, jam ad tædium usque, oſtendi eſſe materiam & efficientem, connexas in agendo: ergo & morbi cujusvis eſſentia, duabus iſtis conſtat cauſis, ex iisdem petenda eſt cognitio, per juſtam definitionem. Inpri- 8.
mis morbus eſt quoddam malum, vitæ reſpectu. Ac quanquam è peccato oriundus, non tamen eſt malum, inſtar peccati, ex cauſa deficientiæ, cui deeſt ſpecies, modus & ordo. Sed morbus eſt ex cauſa efficiente ſeminali, poſitivo, actuali & reali, cum ſemine, modo, ſpecie, & ordine. Et quanquam intuitu vitæ, ſit malum: habet tamen ex ſuo ſimplici eſſe naturam boni. Nam quod in ſe bonum eſt, per accidens producit aliquid, ad cujus poſitionem, facultates partibus innatæ, occaſionaliter læduntur & pereunt per Adaſtriam: Sunt ideo defectus à cauſa exter- 9.
na, facientes impetum ſupra vel præter vires vitales, in partibus celatas: Suntque ab hoſpitibus peregrinis, intro receptis, & valentiore Archeo dotatis. Atque hinc importunitate temporum, quantitatum, roboris, ſuperioribus. Sunt denique defectus occaſionales, qui (cum bonum parturiat malum per accidens, profluatque ſæpius à noſtrismet poteſtatibus vitalibus,) propriis ſunt proprietatibus prædidi, tanquam initiis ſuis ſeminalibus; ideo tendunt immediatè ad expugnationem noſtrarum poteſtatum tanquam finem. Quos ideo morbos poteſtativos vo-

co alibi. Nec eſt autem ens poteſtativum illud, quod ſcholæ vocant morbum per conſenſum, perque vaporum colligantiam fieri putant: ſed ens poteſtativum continet regimen coactæ facultatis, tam ſcilicet reſpectu authoritatis vitalis, quàm ipſius morbifici entis. Quod ſcilicet motu proprio natum eſt, ſuſcitare morbum poteſtativum ſuæ claſſis. Perinde ut Cantaris ſuſcitat ſtranguriam. Idque etiam fit internæ authoritatis poteſtate, & vi partium, in partes. Sic ens Apoplecticum epilepticumve in ſtomacho vel utero adhuc præſens, animam quatit, imò & inde cerebrum, cum pediſſequis potentiis, in ſui famulatum, velit nolitve, traducit. Poteſtativum ens itaque nedum deſignat functionum læſionem: ſed & regimen partis, & entis morbiferi vim occaſionantem, prorogatam in facultates ſubordinatas, tanquam imperii in vaſallos. Perinde etiam ſive partes procul invicem diſtent, ſive prope ſint. Nam ſunt debita proprie-
10. tatum tributa. Enimvero primus Hippocrates, inſinuavit morbos diſtingui per hoſpitia & ſapores. Atque utinam poſteri hunc ſervaſſent tenorem. Sed œſtro velut afflatus Senex ille, futuros præſagivit ſequacis ſcholæ auſus, monuitque præciſè, ne crederent calores, frigora, humiditates, acrimonias vel amaritudines eſſe morbos: ſed ipſum amarum, acre, ſalſum, ponticum, *&c.* Aſt coram ſurdis, vel egre-
11. giè perforatis auribus hæc cecinit. Siquidem ante acta ab olim ſecula, in inquirendi ignaviam & facilem credulitatem prona, arripuere caliditatum & frigiditatum ſcabioſa theoremata, iisque ſubſcripſere ob plauſibilem facilitatem, ſuoque valedixere Magiſtro: qui morbos juxta diverſoria dividendos ratus, corpus noſtrum in tres diviſit claſſes: nimirum in continens ſolidum, ſive vas ipſum; In contentum, ſive liquidum: & in Spiritum, quem dixit impetum facientem. Qui nempe Gas æthereum ac vitale eſt, nobisque concitat omne Blas in utrumlibet finem. Quam morborum diviſionem licet expreſsè non dictaverit: ſat tamen eandem inſinuavit. Etenim paucula tantùm ſcripſit, quæque circumferuntur omnia, penè ipſi ſunt ſuppoſita. Atque ideo uti- 12.
nam poſteritas ſua ingeniorum acumina juxta Senis illius mentem direxiſſent! fortaſſis cauſarum morbidarum intellectum Dei permiſſu hauſiſſent. Sed unius poſtmodum Galeni authoritati ita ſubſcripſere, quod velut in ſoporem obdormivetint, attonitæ dum à me excitantur. Cauſarum autem nomine, in ipſa morborum medullari integritate, materiam, ſuo efficiente proprio inſtructam, intelligo, internam ſcilicet, proximam, vitalique initio oriundam. Quare etiam externas & occaſionales nomino, quotquot non ex ipſa vitæ radice fluunt. Ideoque de cauſis ago, quæ ſunt ipſe morbus. Panis namque maſticatus & deglutitus, adhuc externus eſt, quia rejici poteſt. Sic & chylus inde in ſtomacho coctus, adhuc externus eſt. Quinimo poſtmodum domeſticus factus, atque interior noſtræ œconomiæ licet ſit factus civis: dum tamen à vivo ſeparatur, & in morborum culinam ruit, eo ipſo ut hoſtile factum; ita & externum vitæ reſpectu, cenſendum. Sic & aer peſtilens intrò attractus, licet intus venenum ſparſerit, & internum ſit reſpectu corporis: nondum tamen internum eſt reſpectu vitæ: adeoque nondum eſt morbus ipſe: cujus videlicet dumtaxat occaſionem in ſe continet, nec eandem occaſionalitatem deponet unquam. Sed Peſtis eſt, dum Archeus applicato ſibi contagio, partem ſui infectam à toto ſegregat. Ad cujus proſcriptionem reſiduum Archei collaborat anxietaturque ſeriò, ne ob ſymbolum penetretur, & pereat. Conſimile occurrit propemodum in morbis reliquis. Siquidem vita proximè non læditur niſi à veneno quodam ſuo, ſibique proprio, quod ſibi applicari permiſit.

IN PUNCTO VITÆ SUBJECTUM INHÆSIONIS MORBORUM.

VITA perfectè ſana non habet morbum: quia ſanitas integritatem præſupponit, quam morbus lacerat. Adeoque ſanitas & morbus ſibi contradicunt. Vita quoque extincta, non eſt morbus, nec morbum in ſe admittit. Eò quod propriè loquendo, vita illa eſt merum nihil, nec amplius exſiſtens: Morbus autem eſt hoc aliquid. Tertiò denique, cadaver, utut virulentum, aut tabo infectum, attamen nullatenus capax eſt morborum. Quapropter tametſi corpus dum vivit, ſit domicilium morborum: non tamen eſt verum morborum efficiens internum. Multò etiam ſanè minus ſordes, ſive excrementa (quæ humores noſtri conſtitutivi putantur) jus habent aut proprietatem morborum. Verùm ſi qua pars morbi adſcribenda ſit inordinatis fæculentiis: illa profectò tota vergit ad cauſam occaſionalem. Siquidem morbus eſt ens verà ſubſiſtens in corpore, conſtructumque ex materia & efficiente interno ſeminali, adeoque etjam hactenus ſeſe ſequeſtrat longè à cauſis occaſionalibus. Præſertim quod interna rerum initia conſtituant ipſum ens, ſintque inſeparabiliter de ejus eſſentiali quidditate. Sic nimirum ut ſi loquamur de corpore, vel anima humanis: rectè utrumque dicitur homo, licet non integer.

Sic nempe materia morbi, verè eſt morbus: pro-ut & efficiens ejus ſeminale eſt verè morbus: licet non propriè integer ſit morbus. Itaque quandoquidem morbus ſit dumtaxat in vivo; non autem in mortuo, neceſſe eſt vitam eſſe immediatum morbi domicilium, ſubjectum internum, imò & opificem ejusdem. At cum vita non ſit corporis, nec corpori eſſentialiter propria: ſed corpus citra vitam ſit cadaver, ſitque morbus in vita: neceſſariò quoque omnis materia ſive domicilium & efficiens morbi, non excedit vitæ limites: Id eſt, neceſſariò omnis morbus habitat intrat capſam Archei, qui ſolus eſt immediatus vitæ teſtis, exſecutor, organum, ut & hoſpitium. Apoſtemata autem, ulcera, ſordes, excrementa, &c. ſunt tantùm vel occaſiones mortis ac morborum: vel eorundem producta poſteriora, in novam tragœdiæ ſcenam ſuſcitata. Nec ſanè ideo mirum, quòd unà cum vita, morbi omnes in nihilum abeant, ſi vita ſit immediatum ſubjectum domiciliumque morborum: ſed dudum admiratus ſum, quod hactenus nemo medentum ſciverit, in quo eſſentia morborum gliſceret. Sed circum qualitates elementales, humores, complexiones, contrarietates, & diatheſes vagati ſint. Nec ſemel quidem animadverterint, quod ſicut ſordes non ſunt morbi; ita nec morbi in ſordibus: at tantum in ipſamet vita degant, atque in eadem ſic incluſi oriuntur, adoleſcunt, & pereunt, quòd cum nullibi ſint extra vitam: debeant eſſe vitæ intimi atque domeſtici fures. Hæc de morborum proprio receptaculo. Porrò cum morbus citra controverſiam admittatur ens exſiſtens in nobis tanquam hoſpitio, potiaturque ſuis ac ſingularibus proprietatibus, ac ſymptomatibus diverſis: neceſſariò morbus non eſt de numero accidentium: eò quod accidens non eſt accidentis ſecum combinati, & à ſe tota ſpecie diſtincti: Siquidem aciditas, vel amaror, non eſt proprietas albedinis, nigredinis, levitatis, aut caloris: ſed ſingula quæque ſtant pro ſeipſis. Quapropter ſi morbus eſt ens, & non accidens, ſi denique de ſe proferat, nedum alterationes, varias diſpoſitiones, debilitates, &c. verùm inſuper generet ſubſtantias, degeneres ab ordinario naturæ ſuæ inſtituto: neceſſariò debet conſtare materia,

teria, & efficiente ſuo interno, ſive ſeminali. Denique cum morbus ſit internus ipſi vitæ, de neceſſitate quoque conſequens eſt, quod materia morbi ſit Archealis, & ipſius efficiens ſit vitalis. Ac ut clarius loquar, Morbus neceſſario omnis eſt vitalis poteſtatis actus Idealis efficiens, induens ſibi veſtem ex Archeali materia; atque acquirens formam vitalem & ſubſtantialem juxta differentiam tarditatis, & celeritatis ſeminum idealium. Quæ quidem hactenus fuerunt à mortalibus ignorata, & magis longè adhuc quæ ſequuntur, nituntur theſi huic: DEUS non fecit mortem. Atque tantundem à morte ſemper eſt alienus, quod recuſet vocari DEUS mortuorum. Inprimis etiam licet mors quandoque invadat, absque morbo: plerumque tamen mors morbos ſequitur, quod nemo addubitet, quin mors iſta ſit morborum filia, ſive cauſa ſecunda ex qua, & propter quam vita extinguitur. Id eſt, mors adeſt. Sed cum Deus non eſt ullatenus mortis author, per quem ſcilicet mors in hominem, alioquin immortalem introiverit, idque non magis, aut potiori jure in initio mundi, quam hodie: Inquirendum eſt ſedulo medenti, unde mors ab initio, & etiamnum hodie cauſaliter irruat, ut inde conſtet, unde morbus ſui integritatem hauſerit. Siquidem quanquam ſat obvium ſit, quod mors, velut privationem ſive exſtinctionem vitæ continet; ita nec in ſe, aut pro ſui exſiſtentia non requirit formam ullam ſubſtantialem, multoque minus vitalem. Ac certè morbus non dicit, ut talis, privationem: ſed ens verè ſubſiſtens, agens, actu nocuo vitæ, & vitæ inſidians: ita quoque oportet morbum conſtare formâ ſuæ quidditatis, quam vita in ſe capere queat, illaque informari. Sed cum morbus eodem ſurrexerit initio, quo mors; nec Deus ſit mortis author unquam. Sequitur omnino, quòd DEUS non ſit author vel creator morborum. Neque idcirco licet morbus habeat formam aliquam ſubſtantialem; non habet tamen vitam, nec lumen vitale, niſi quod à vita ipſa mutuavit: quatenus ſcilicet in lumine vitæ noſtræ, vel pecudum gliſcit. Non autem quod morbus pro ſui ſeminis eſſe requirat, aut impetraverit à Patre luminum, lumen vitale: quod in ſe potius lethale nuncupandum eſt, ac prorſus à Dei creatoris bonitate alienum. Itaque tametſi Deus ſolus creet omnes omnium rerum formas, & Pater luminum det omnem formam eſſentialem, ſcilicet vitalem, ſubſtantialem, adeóque & ſubſtantiam formalem, abſque competitore ſecum ullo: Attamen id locum non habet in morbis, quibus videlicet formandis ſolus homo præſidet. Quia hominis vita cauſas ſecundas ſola continet morborum, & mortis. Idcirco quia Creator Deus negat ſe feciſſe mortem: ideoque & morbum. Stat enim morbus in vita hominis, adeoque omnis ejus quidditas è vita hominis dependet; idque nedum ſeminaliter, pro ut alioqui proprium eſt cunctis rerum quarumcunque ſeminibus: verum inſuper & formaliter, adeo ut vita archealis, ſive caro & ſanguis, ſint & maneant morborum totalis cauſa formalis, ſive effectiva formarum morbi. Nam qui ab initio recuſavit mortem, aut morbos effeciſſe, deinceps demum nec mortem nec morbos feciſſe volet unquam. Pater enim luminum ſuum honorem nulli tribuet creaturæ, creandi lumina formalia: exceptis formis lethalibus morborum, quorum, ut neque mortuorum Deus vocari voluit. Itaque homo manet mortis ſuæ (qui pridie immortalis erat) ut, & ſuorum morborum opifex: quaſique mortis creator. Sic quidem ut ubi fecerat DEUS lumina vitalia, homo creet Ideas morboſas, obſcuras & lethales; tantumq; diſtat ejuſmodi Idea, à lumine vitali, quantum calor ater à luce. Actus ergo formalis mortis, atque morborum, ex actione peccati originis manavit, & manabit uſq; in ſeculi conſummationē.

Eadem enim cauſa quæ initio mundi fecit mortem, ſive cauſa eadem ſecunda naturalis, quæ dedit introitum mortis naturalem in humanam naturam: eadem prorſus & hodie facit mortem & morbum. Cum gloria namque Creatoris pugnat, non feciſſe mortem ab initio, eamque factam per hominem, deinde ſibi aſſumſiſſe gloriam ſciendi fabricare eam: quaſi ab homine id didiciſſe debuiſſet. Quod autem jam de morte dictum eſt, id de morbis pari jure intelligendum: quippe cum ex eodem ortus puncto mors & morbus profluxerint. Itaque ſi dicatur Deus dare morbos, vel mortem: non eſt quod jam velit eſſe Creator eorum, quorum antea fabricam penitùs recuſavit: Sed dicitur permiſſivè author, & princeps vitæ & mortis. Quod ſicut eſt verus ac ſolus vitæ Author, eamque ideo moderetur, & tollat pro ſuo lubitu: ita permittit, ut hic cedat, & alter cadat, & quod cauſæ ſecundæ tam directè, quàm irregulariter incidant, undè homo oppetat, vel morbus vigeat. Aſt creatio morbi, ut entis ſubſiſtentis, ex materia & efficiente, ſeminali atque ideali, malo & lethali: nequaquam ex Deo procedit. Nam dum hominis in arbitrium collocaſſet, poſſe citra mortem permanere, vel eadem die morte mori: eodem paſſu quoque in hominis manu poſuit, fabricare mortem & morbum ipſum, tanquam mortis præcurſorem, ac præparatorem. Introitus mortis in naturam hominis conſideratus, pro ut illum alibi paradoxo notabili explicui, probat exquiſitiſſimè, morbum non ſolummodo conſiſtere in parte vitali hominis: ſed & morbum ipſum, naſci ſeminali Idea ex ipſo Archeo. Breviter autem id probabo. Ex concupiſcentia carnis, orta eſt caro peccati: ideoque & mortalis Archeus in illa, & per conſequens quoque inde Archeus, in quantum eſt vitalis, in carne peccati, agit omnem actionem, producitque omnem actum formalem nocuum atque lethalem, quem Deus recuſavit facere, permiſitque hominem ſibi cudere cauſas mortis, & morborum. Non eſt tamen homo proinde creator, licet faciat ſibi actus formales, ſive formas ſubſtantiales morborum, ſive vitæ nocuas: ſiquidem illi id conceſſum fuit vi verbi, quod quacunque die comederet de fructu arboris ſcientiæ boni & mali, morte moreretur, & ſatellites ad mortem deſtinatos ſibi faceret. Idque ex natura ipſamet mortis, in carne peccati neceſſariò partæ. Actus itaque, qui eſt de eſſentia, exſiſtentia & ſubſiſtentia, prout etiam de propagatione, contagionisve fertilitate morborum, pendet omnino in vita, ex vita, per vitam: intra quam etiam clauditur. Miſeri ſanè mortales, atque longè miſerrimi infirmi, qui hactenus Medentes magno caroque pretio ſtipendiarunt, ignorantes, quid ſit morbus, à quo oriatur, in quo conſiſtat atque ſubſiſtat. Admiror autem, hæc ante me non olfeciſſe priores, ut nec Neotericos: utpote quorum Sacra anchora plerumque eſt in ſpe Criſeos, & de Criſibus, ad excuſandum ſuas ignorantias plurima commenti ſunt. Siquidem Criſis in morbis nil præter Archeum probat: ſi credant ſuo Hippocrati, dicenti, Naturas ipſas morborum medicatrices, & auxiliatrices unicas. Luna namque non facit Criſes cauſativè, ſed ſolus Archeus, lunæ inſequens rythmum. Dies namque metitur luna, magiſque in probationem actionum Archei, quàm in cauſalitatem ſpectat. Semper enim Luna 14 die, eſt oppoſito loco, quo erat prima die: ergo & vires oppoſitas Archeus habet, qui lunæ rythmos æmulatur. Sic & de 7. die. *&c.*

Concludo itaque pro notitia morbi, quòd morbus vel habeat fomentum, vel duntaxat excitamentum à cauſa occaſionali: vel ſponte motuque proprio ſurgit, ſuoque ſeminis contagio perſeverat, ut dum epilepſia ſemel concentrata eſt, vel podagra radices egit, propriâ nempe ſponte quoties lubet expergiſcitur. Perinde quoque, biduo triduoque, vel amplius

plius ceſſat morbus, atque iterum ſtatis recurrit periodis, licet cauſa occaſionalis interea perpetuo ſit præſens, ſicque poſt aſſumtum ſolutivum nocuum, licet poſt paucas abinde horas expellatur, inquinato tamen inde archeo furit obeditq; hauſtæ veneni labi. Sic quoque connaſcuntur nubis proclivitates, hæreditariique toti alicui familiæ vernaculi morbi: quia vitæ ipſi concentrati ſunt, ac velut notæ characteriſticæ, impreſſaque noxiorum ſigilla.

PROGREDITUR AD MORBORUM COGNITIONEM.

1. MEdicina ſcientiarum occultiſſima. 2. Præteritorum ſeculorum ignorantiæ ideo excuſabiles. 3. In quo habitent morbi. 4. Ortus morborum. 5. Unde inceperit morbus. 6. Morbus immediatè, cur in ente primorum motuum. 7. Ignorata cur fuerit morborum eſſentia. 8. Morbus nupſit enti vitali. 9. Semina cuncta quomodo profluant è mundo inviſibili. 10. Ortus efficientium, & proprietas Idearum ſeminalium. 11. Ab inviſibili Idea, rerum cunctarum ſeminalia initia. 12. Ens ſeminale quomodo ſuſcipiat ſui complementum. 13. Explicatur vis idealis ſeminum per claſſes. 14. Mors, & morbus quanquam eodem initio orta ſint; differunt tamen, quod morbus Ideas habeat, non autem mors. 15. Ridebunt Scholæ Ideas: ſed ſcholarum ignorantiam carpit Author. 16. Probat inſcitiam earum, uno ſaltem exemplo.

1. IAm aliquoties, nec fruſtra aſſerui, artes & ſcientias in faſtigium properaſſe; ſolam autem medendi artem, ſi non retroiiſſe, ſteriſſe ſaltem, ac circa idem fallax punctum circumiiſſe. Hinc quoque conjeci difficillimam humanitùs fuiſſe morborum cognitionem, atque inde dependentem medelam. In quam tot felicia ingenia per tot ſecula ſuos conatus fruſtra impendere. Idque non hoc à ſolo contingenti, ſive eventibus conjicio: quod nimirum neglecta huc uſque fuerit morborum notitia: ſed quia ex parte cauſarum, tota ſit inviſibilis, & invia. Quapropter etſi ignorantię ſcholas taxem, non id à me factum velim vanæ gloriolæ ergo, ut neq; animo conviciandi totum corpus facultatis: utpote quod in me non peccavit: verum ſolo ſtudio docendi mortales. Non quidem quod mihi perſuadeam, Dei bonitatem humanæ invidere ſanitati hanc doctrinam. Dum vel ab initio per mundi ætates diſperſit ſuum donum per quosdam, medentem quoque ſummopere commendent Sacra. Aſt plerique, per ignaviam indagandi, & credulitatis promtitudinem, in ſe ſuffocarunt lumen iſtud dotale: adeoque ſtruen- 2.
te diabolo ſemper falſis ſuperſtructum fuit Gentilium initiis. Itaque difficillima ſcientiarum medicina, ob morborum inviſibilitatem, & dolum, ab ethnicis theorematibus inoletum, nullo ingeniorum acumine penetrabilis fuit. Quas auxit difficultates inventio, & cognitio tantorum ſimplicium, remediorumque inde petitorum præparationes, appropriationes, & applicationes, juxta labentium occaſionum varietates, & celeritates, in quibus ſingulis, utrobique ſui ſunt ſcenæ Actores inviſibiles. Quos niſi quis perfectè noverit, vel remedium ſuperexcellens ſit adeptus tela ſua profectò ad poſteriora: non autem ad ipſas radices perdet. Stetit ergo medendi janua, ab mundi cunis clauſa, quam mihi aperire mandavit acceptum talentum (hujus enim jactantiæ me inſigniter puduit. Teſtis ſit Deus) quare cardines, & poſtes prius à ferrugine ſolvere debui, ut fores panderem intrare volentibus. Clavem itaque unicam & auream, in Archei archivis hactenus occultatam, ad ignem pyrotechnicum, lumenq; veritatis exponere debui. Ut quisque introeat in aulæ abdita, quantum ſibi deſuper conceſſum fuerit.

Morbum inprimis non appello diatheſim:

theſim: ſed ipſum ens prævaricans, quod ex ipſo Archeo cuditur vitali. Non ergo intueor morbum, velut abſtractam qualitatem. Idque mihi ſic ab olim induxi, ut inſtar vitæ, ſit vitæ ipſi ens vernaculum. Ratio, cur morbus tam celeri paſſu penetret in vitam, propter ſymbolum. Quare Apoplexia, Lepra, Hydrops, vel Amentia, quatenus qualitates in abſtracto, penes me non ſunt morbi: ſed quatenus ens Apoplecticum, leproſum, maniacum, *&c.* ſcopum & cauſas ipſas morborum in ſe complectitur.

4. Morbus quidem à peccato incepit. Non enim in naturæ noſtræ integritate, puritate, & innocentiæ vigore, mors erat, multòque minus morbus. Mors enim comminata erat, non morbus, niſi quod comiter intelligerentur ad futura. Ergo morbus non aliter quàm ipſa mors, ſui natura, vitam oppugnat, ejusque poteſtates, quas ideo vitales dicimus: quod illarum deperditione, lenta vel ſubita mors adveniat.

5. Fide credimus mortem idcirco, omnemque infirmitatem, à peccato intraſſe in hominem, & per concupiſcentiam carnis peccati, propagatas in poſteros omnes. Idcirco neque à Gentilitio morborum ac mortis introitum, diſci non potuiſſe.

6. Utpote rationabile fuit, ægritudinum omnes claſſes radicatas in eadem concupiſcentia carnis, per quam morbus intravit. Etenim ut concupiſcentia in conceptu non peccat ante conſenſum, fingentem plauſibilitatis ideam: Ita neceſſe eſt omnem morbum in carne peccati oriundum, conſiſtere in peregrina imagine, ſive idea ſeminali corruptæ naturæ. Legi inquam erat conſentaneum, ut ens quod ſub voluptate concupiſcibili conſenſit, & peccavit, primariò quoque morbis plecteretur. Ita quidem ut nedum externis ſuccumberet violentiis: ſed ſuis exorbitationibus propriis, vindicias peccati in carne experiretur. Ut ſcilicet ipſe Archeus, rector carnis peccati, paſſionum ſuarum eadem libertate, erroneas ſibi fabricet imagines, quæ ſibi tanquam veneno forent. Nimirum ex concupiſcibilis voluptatibus, paſſionibus iraſcibilis procellis, item turbulentiis etiam ſpontaneis ſubjectus ſtaret propriæ ruinæ, quam ſibi cuderet.

7. Quæ nimirum imagines, ut entium morboſarum ſemina, ſibi prorſus deinceps eſſent intimo vitæ thoro nubiles. Durus hic ſanè ſermo, in auribus non ſupra nugas calores, & lutum audire aſſuetis. Quapropter ſi quis miretur tantam 8.
Archei ideati, idearumque ſeminalium efficaciam, ut morbos, ipſam pariant mortem: is nondum agnoſcit omnium omnino rerum naturale initium ex parte ideali in ſemine quovis pendere. Quare cõſideret, ſicut lumen unitum in ſublunaribus, (ſiquidem vix aliquid eſt lumine ſpiritualius, utpote quod ſolidum vitrum, imo etiam ipſum locum penetrat) accendit ligna & ædes: ſic & idea quævis ſit lumen, tam quatenus à ſpiritu, vitalis luminis participe, cuditur, quàm ex proprietate eſſentiæ ſuæ ſit luminoſa. Alioquin i- 9.
pſæmet ideæ, quatenus conceptæ, nil ſunt, præter lumina vitalis animæ, reflexæ in ſui cogitationes: quæq; ideo nec concipiuntur, niſi in ſpiritu luminoſo, in quo ſuſcipiunt figuram rei conceptæ. Id eſt, fiunt ibidem ipſa intellectualis idea. Itaque quamvis ipſa cogitatio ſit merum nonens: attamen ex ipſo ſuæ nativitatis jure, quælibet res concepta conſtat materiâ conceptâ, & lumine vitali, intelligibiliter in illam reflexo. Cumque imaginatio ſit intellectus ſimia, licet non ſe transformet in rem cõceptam, pro more intellectus; tamen hanc concipiendo, figuraliter in ſe tranſſumit, ſigillatque ejus conceptum, depingitque quandam rei imaginatæ ideam ſeminalem, cum lumine, efficacia, & omni operandi modo. Idque totum ſub unitate atque ſimplicitate ſui maximâ. Adeò ut ſi in ſeminibus prolificantibus,

cantibus, & continuantibus univerſi perpetuitatem, hæc contingere appareant, atque operari per lumen, ingenti efficacia. Quidni hæc eadem non ſecus fieri in morbis cognoſcemus? Præſertim dum fortiori iſthæc apprehenſione ſculpuntur?

10. Nam concepta nos docent, ex paſſionibus, vel perturbationibus, non-entibus, oriri imagines veras, reales, actuales: non ſecus atque prægnantis cogitata, imaginem realem, quantumcunque peregrinam atque exoticam, cudunt. Quamobrem ſic nempe venena parit phantaſia, quæ hominem proprium interimunt, variisque ærumnis affligunt. Uſque adeo ſicut imagines iſtæ primariò procedunt à poteſtate imaginativa, cujus organum immediatum eſt ipſe Archeus: ita prorſus neceſſum eſt, qui picem tangit, inquinetur ab ea. Id-eſt, oportet ipſum Archeum primariò & immediatè concipere, atque novam illam induere imaginem, eâdem affici, & afficere vi ſymboli, cætera à ſe dependentia, juxta ideæ illius nocuæ proprietates. Illudque fermentum ſemel in illo, impetum faciente æthere, depictum, eſt morbus. Qui exinde in cruorem, liquorem proximè aſſimulandum, atque in partes denique ſimilares, atque in ipſa corporis recrementa ſe diffundit, juxta proprietatemve ſuæ illius ideæ. Hinc nempe morbi diſtributionum atque digeſtionum, Quid ſi ſpiritu inſito, cerebri aut lienis hoſpitio, ideæ formentur, imaginando, quæ & in brutis ſint omnium motuum Blas principale & organum: Nil vetat, quin ipſe Archeus, partibus inſitus, ſingulares fabricet & ſubinde exorbitantes ideas, vi imaginativæ non abſimiles. Sic nempe ſaliva Rabidi, Tarantulæ, vel Serpentum, itemque Napelli, Aconiti, vel Solani ſuccus, nobis invitis, ſuam furoris imaginem communicat. Quocirca nil vetat pariter, primarium imaginandi organum, formare ſibi inquilinas imagines, ſeminales, fermentales, venenoſas, &c.

Quicquid natura ſui, per ſe, atque immediatè poteſtates vitales affligit, debet eo ipſo eſſe de proſapia, & conditione illarum poteſtatum. Non enim alioquin haberent ſymbolum, aditum, conſonantiam, vires, aut penetrationem in invicem: ut neque per conſequens applicationem, & activitatem. Etenim cùm poteſtates ſint ſigilla inviſibilia & intangibilia Archei, qui ipſus eſt inviſibilis, & intangibilis, non poſſunt illæ attingi, multoque minùs penetrari, aut ſuperari à corpore. Quia ejusmodi poteſtates, utcunque vitales, carent tamen extremitatibus, quibus tangantur. Undè ſequitur (quod hactenus eſt neſcitum) quod omnis morbus (utpote gliſcens in vita) quia de vitalium poteſtatum indole, debeat immediatè cudi, & oriri ab ente quod natum eſt producere ſeminales ideas. 11.

Cumque nil inter conſtituta fiat à ſeipſo origiualiter, neceſſariò tam morboſarum, quàm vitalium poteſtates, pendent ab ideis, vel ipſius generantis (undè morbi hæreditarii) vel generati Archei. Verùm ut id clariùs conſtet. In ſemine brutorum & hominis eſt poteſtas formativa, ad ſimilitudinem generantis. Utpote quæ cum ſit diſpoſitiva, ac diſtributiva totius regiminis in figurando, ejus activitas à nemine eſt controverſa. Scientiam ergo à generante infuſam habet ſemen, ad fines ſibi agendos accommodata. Alioquin enim ſemen, quod in ſui ſubſtantia eſt ſterile, fecundum fit per imaginem, in libidine concitatam. Nimirum imaginativa generantis, primò parit ideam, quæ ſui exordio prorſus eſt non ens; veſtiendo autem Archei amictum, fit ens reale ac ſeminale. Idque tam in plantis, quàm ſentientibus. In vegetalibus namque ſemen ab initio prodit inviſibili (plantæ ſiquidem data vis eſt prolificandi per ſemen, adeoque conceptum habet analogicum, qui format ideam ſeminalem propagando) ſuam fecunditatem, vitæque primordia mutuat, non autem vitam ipſam, (pro- 12.

ut alibi de formis (itaque ſcientia, dona, radices, diſpoſitionesque materiæ ſibi deſponſatæ ad vitam, ſemen mutuat ab idea ſeminali, omnis nempe fœcunditatis cauſa. Idque olim ſubodorati, dixere omnem generationem à mundo inviſibili ſuam trahere originem.

13. Tergloriosus omnipotens, ſuæ cogitationis nudo puroq; mandato, conceptoque verbo (fiat) totam creaturam ex nihilo fecit: illique vires ſeminales, in ſeculum durabiles, indidit. Creatura autem deinceps receptum propagat donum, non quidem ex nihilo, ut neque proprio mandato: ſed potentiam à Deo recepit creandi imaginem ſui ſeminalem, transferendi, ſive depingendi eandem in ſuiipſius Archeum. Hæc ſcilicet eſt vis ſeminalis, hominis, brutorum, & plantarum. Non autem quod in plantis hic conceptus ſit peculius, nec à libidine ſuſcitetur. Sat eſt namque, quod modo analogo contingat, quo veteres conſenſere omnia in omnibus eſſe. Quem modum, deſumta à nobis ſimilitudine, oſtendunt ſympathia & antipathia rerum. Sentiunt enim mutuam præſentiam; excitantur mox illo ſenſu, in dotium ſuarum explicationem. Quippe quæ aliàs manerent immota. Senſus autem, non poteſt non virtuti imaginativæ quodammodo æquipollere. Quod de Peſte alibi ex profeſſo latiùs. Aſt mihi jam ſcopus, non de plantis philoſophari: ſed dumtaxat de morbis noſtris. Sufficitque ideo, quod ipſa imaginatio, à formatione imaginis dicta, ideam cudat, cujus ergò ſemen omne fertile. Cumque in nobis vis illa phantaſtica ſit quaſi brutalis, terrena, & diabolica, (juxta Apoſtolum) ideo eſt ſuis morbis obnoxia, poteſtque cudere imaginem in ſuiipſius immediato Archeo organo. Hinc nobis materialiter, ac efficienter, omnis in nobis morbus.

14. Etenim quicquid naſcitur, aut fit; id totum contingit cujusdam ſeminis neceſſitate: habetque omne ſemen ſuum hoc aliquid ab idea, ſpiritui indita ſuo: morbus autem eſt ens reale, fitque in vivo dumtaxat. Unde conſequens, quod etſi morbus vitam oppugnet, ut mortis præcurſor, naſcitur tamen à vitali, eodemque in vita initio, nimirum à carne peccati. Verumtamen mors; & mortua quæque, carent radicibus quibus producant. Atque adeò cum mors interitum dicat, ſive privationem, caret imagine ſeminali, in quo à morbis diſtinguitur. Vita quidem eſt ab anima, ideoque & primæ conſtitutionis præmiſſus character: ſed morbus à confuſionibus ac perturbationibus impuri Archei prodiit, ſibique radicaliter inſertus, ſic permanſit deinceps inſeparabilis, nimirum quo ad potentiam formativam idearum infirmarum. Morbus itaque coaleſcens ab ideis, tanquam ſui ſeminali initio efficiente, induit materiam ſibi aptam ab Archeo mutuatam, & in ens reale conſurgit, per modum aliorum entium naturalium. Cumque in Archeo formata jam ſit idea, confeſtim quoque hæc agere incipit, nec feriatur, quin partem Archei contaminet. In qua ſubinde fermentum, tanquam cauſæ efficientis medium, ſuſcitatur per averſionem à vitæ integro: hujusque tandem adjutorio craſſiorem corporis molem vel contaminat, vel ſaltem turbat digeſtionum œconomiam.

Ridebant (ſat ſcio) ſcholæ Platonicam doctrinam, quod ideas ſeminales, poteſtates ideales, & activitates formales morbis aſſignaverim. Mallent namque quatuor qualitates, fictis humoribus ſtipatas, agnoſcere, finguntq; has nugas à me peſſumdatas, neſciæ, cui cauſæ morborum quidditates atque medelæ deberentur. Neſciæ inquam, quod potentius, vicinius, magisque domeſticum ens, exercitum in humanam vitam conſcripſerit, de quo etiam dictum fuit divinitus, quod hominis domeſtici ſint inimici ejus. Etenim obſtructiones, ab injuriis ſpurcitiarum occaſionaliter inductas, tanquam morbos, ubique inſigniter accuſant: quæ non tam ipſum obſtruens, 15.

ſtruens, vel etiam obſtructum, tam notabiliter arguunt, quantum actionis, paſſionis, atque relationis majeſtatem in obſtruente repertam, alto ſemper notarunt ſupercilio. Quaſi ipſa obſtructio, ſive ipſamet relatio, eſſet morbus: fundamentum autem illius relationis, cauſæ morbificæ rationem clauderet. Totus videlicet ſcholarum error, ex ignorantia morbi, conſiſtentis immediate in ipſamet vita: non autem in ſordibus, atque ſpurcitiis erroneis, vitæ peregrinis, & extrinſecis. Bone Jeſu, Sapientia Patris luminum! quanta tenebrarum confuſione ceſpitant humana judicia, niſi tu illa regas! Siquidem dum veſicæ calculum, omnes denique rerum ſordes, miſturas, poteſtates, proprietates, effectus, effectuumque libertates, agilitates, & alteritates, ſolis elementorum congreſſibus & bellis conſecrarunt, eadem methodo ſignificarunt, ſe non ultra ca-
16. lores & frigora ſapere velle, ac poſſe. Sic nempe calculum in medio lotii areſcere, ſiccari, atque indurari per calorem, absque pudore & judicio docuere hactenus, eodemque quidlibet audendi privilegio, totam naturæ hiſtoriam, ac rerum nativitates neglexerunt, ſeque ventura ætate miſerandas, quia ridiculas fecere. Quamobrem tecum ſæpe conqueſtus ſum, Bone Jeſu, ô vitæ Princeps, quàm difficile foret ſcholis, tanto nugarum lenocinio, & nebularum præſtigio, à puero conſtanter nutritis, vera rerum principia aſſumſiſſe. Niſi clavum navis teneas, veliſque ſecundum ventum inſpires, ominor, quod inimicus homo mea ſcripta in chartas Voluſianas ſit traditurus. Aſpira Deus, pro bono imaginis tuæ, ut ipſa ſemina teſtentur ſibi adeſſe Archeum, qui niſi ſola generantis concepta idea fœcundetur, in molam atque informe monſtrum recedunt, cui non minùs figurandi, quàm proprietates explicandi vigor deeſt. Teſtentur inquam, me tacente, morbi, ſe eſſe entia activa, in naturam admiſſa à principiis naturalibus. Fateantur juxta Triſmegiſtum, ſupera & infera ferri eadem proportionis lege, ac principiis conſimilibus. Meditatione unius olim inchoata univerſa, eadem adhuc hodie ſubſiſtere, & perpetuari. Unius illius meditatione atque idea recipere ſuperiorum & inferiorum entelechiam. Verum eſſe quod dixit, eamque veritatem victuram omnem fortitudinem fortem, & penetrare omnia ſolida.

DE IDEIS MORBOSIS.

1. Diviſio dicendorum. 2. Splen ſedet in trunco medio corporis. 3. Formatio realium imaginum phantaſiæ, confirmatur exemplo. 4. Cur idea deſcendat à matre in fœtum. 5. Conſequentia inde deducta. 6. Menſura modicitatis vini. 7. Penetratio idearum. 8. Puer declinat à nativa indole. 9. Quid intelligatur per Agoniam. 10. Ideæ atrociſſimæ. 11. Potiſſima educationum cura. 12. Diſcrimen in motibus Animi. 13. Doctrina deſideriorum. 14. Ortus & progreſſus deſiderii. 15. Diverſitas peccati commiſſionis & obmiſſionis. 16. Cur Deus peculiari favore ſexum muliebrum dotaverit. 17. Donum devotionis ſexualis, quid ex ſe operetur. 18. Cur Author egerit de moralibus. 19. Repetit Author octo ſuppoſitiones de Ideis Archealibus. 20. Vagatur Author circa Ideas peregrinas. 21. Fundamenta Phyſiognomiæ. 22. Ratio, cur ideæ tam potentes in nobis. 23. Quid ſit abolitio cauſæ morbificæ. 24. Cauſa morbifica eſt invisibilis. 25. Locus natalis morborum. 26. Author deducit ad diem, illud Hippocraticum divinum in morbis. 27. Cur morbi æmulentur proprietates & activitates vitæ. 28. Exemplum in calculo. 29. Duabus ſuppoſitionibus opus, ad introductionem notitiæ morborum. 30. Concluſio inde tracta. 31. Probatio mechanica in faba. 32. Eadem in Cancro. 33. Progreſſus Cancri. 34. Entia creationis quomodo differant ab entibus prævaricationis. 35. Quidditas Cancri. 36. Quædam morborum producta, cauſalitatem occaſionalem amittunt. 37. Methodus ſanandi erronea, hactenus ſervata. 38. Cauſæ Cancri erroneæ Scholarum.

1. CUM ergo ad morbi eſſentiam requiratur materia, & efficiens, ſitque idea ipſum efficiens morboſum: utrumque explicandum eſt. Ac primò quidditatem idearum, efficaciam, & fabricam deſcribam, ut morbi efficiendi actio & nativitas eluceſcant. Ac primùm declarabo ideas ab homine conceptas, dein tractabo de ideis Archealibus, atque tandem de ideis peregrinis. Poſtremò atque tradam materiam morbificam, ut ex utriusque cauſæ connexu conſtet quidditas morbi, ejusque immediata eſſentia. Primò nimirum docui alibi,
2. quod vis primorum motuum ſit effrenis quædam imaginativa, in arbitrii poteſtatem non redacta, ſtabulata in ſplene. Quodque omnipotens tanti facultatem, etiam in meris membranis, atque propemodum exſanguibus marſupiis hoſpitaverit, ſic ut tam ſtomachi orificium, quàm ipſe uterus, jure meritoque cordi æquiparentur, ob inſignem videlicet agendi craſim, ſibique viciſſim ab aliis viſceribus præſtitam obedientiam. Cujus poteſtatis prærogativa, ſplen ſituatur ferè medio inter utrumque loco: paulò tamen demiſſius inclinatur, quia radicis integralis vices ſubiit. Attingit nempe ſtomachum, ſui amplitudine, cujus reſpectu duumviratus ſubſiſtit: uterum verò altera ſui extremitate attingit, ſuis nempe ligamentis, annexum lumbis. Dein dixi, quod quanquam in principio imaginatum non ſit niſi merum ens rationis: non tamen tale permaneat. Siquidem Phantaſia eſt virtus ſigillifera, vocaturque hactenus imaginativa, quod formet rerum conceptarum imagines, ſive ideas, easque in ſpiritu
3. ſuo vitali characterizet. Fiatque proinde iſta idea, ens ſpirituale, ſeminale, potensque ad perpetrandum res magni momenti. Quod juvat prægnantis exemplo oſtendiſſe. Prægnans namque, ſi ſua imaginativa concepit magno deſiderio ceraſum, ideam illius in fœtum, (pro-ut de Peſte alibi) ideam inquam ſeminalem, ſigillarem, atque ſponte indelebilem, imprimit. Utpote cujus idea virideſcit, flaveſcit, rubeſcitque quotannis in carne, iisdem anni ſtationibus, quibus alioqui ceraſa hæc dant ſuæ viciſſitudinis indicia in arbore. Cur autem idea ceraſi, aut muris, non in matrem, at in fœtum imprimatur, atque jam ſtatim in alienum ab imaginante migret ſubjectum: quod etiam propria ſæpè quadra vivere incepit: Cauſa eſt in- 4.
deſinens, neque ficta matris affectio, qua naturaliter plus pro fœtu, quàm pro ſeipſa vigilat. Matris itaque interna, naturalis, & inexcuſabilis ſolicitudo, fœtui velut continuò incubans, ideam à paſſionibus genitam, uno radio ad fœtum ſuum dirigit. Et quia manus eſt organum activorum principale: ideo ſolicitudo, deſcendens ad manum, quaſi ad defenſionem ſui fœtus, conceptam ideam recipit, pergitque ulterius in fœtum. Atqui cum ideæ ſint quædam lumina ſeminalia: ideo penetrant ſe mutuò, absque unionis ſtupratione. Ergo concepta ceraſi idea, ſuperveniente idea curæ maternæ, dirigitur ad partem fœtus, qua manus, matris corpus attigerit. Enimverò cura quælibet eſt ſemper propter finem, ad quem manus operatur. Manus ergo, tanquam organum exſecutivum voluntatis, depingit concepti ceraſi ideam, parte ea, qua mater ſibi manum admoverit. Undè ſaltem in limi- 5.
ne conſtat, quomodo cogitatio, quæ merum non-ens eſt, fiat ens reale, & qualificatum. Deinde liquet hinc, quod ſpiritus primariò imbuatur illa imagine, ſemelque aliquapiam idea imbutus, deinceps impar fiat exſequendis aliis muniis; eo quod ſemel concepta idea, ſit ſigillum ad determinatas tantum res agendas. Itaque character ille imaginis ſeminalis, ſemel in parte aliqua Archei, impreſſus: facit, quod ad alia deinceps officia ſit incapax. Nam propter ætheream ſimplicitatem illius ſpiritus, ſe ita iſti ideæ maritant, ut inpoſterum ab invicem non ſeparentur mate-

ria

ria ejusque efficiens, quamdiu ſuppoſiti fuerit identitas. Cum ipſa idea ſit ſemen in illo ſpiritu, qui proinde illa idea ſpoliari nequit absque ſui diſſolutione. Neque enim perinde Archeo, atque metallis contingit, quæ liquando redeunt in priſtinum, ſolamque amittunt artificis operam. Aſſimile eſt, dum prægnans terretur ab Anate. Eo ipſo enim ideam entis à quo terretur, imprimit imaginativa in ſpiritum: ita ut idea iſta fiat ibidem ſeminalis. Atque ita quidem nedum embryonem jam formatum deſtruit: ſed hunc transformat in anatem. Undè ſaltem liquet, nedum poteſtas & authoritas imaginativæ: ſed etiam, quod idea ab imaginatione hauſerit vim figurativam, atque habeat vim ſeminalem & figurativam; imò & potentiam metamorphoſis. Sequiturque ex præfatis, quod vir multæ phantaſiæ, neceſſariò etiam viribus enervetur. Quoniam non ſecus laſſatur, quàm qui operoſo labore diem tranſegit, totusque tam mente quàm corpore deficeret, niſi refectus grato colloquio, ſociali deambulatione, converſatione amœna, & potu
6. meraciore. Juxta illud, Vinum modicè ſumtum acuit ingenium. Nec eſt modicitas illa ſub tetrica medentis criſi per uncias liberanda, dum à Sapiente cuique pro capacitate eſt reſoluta. Vinum, inquit, ad hilaritatem: non autem ad ebrietatem, eſt conditum. Triſtibus ergo defeſſis, exhauſtis, oppreſſisque ſuccurrendum eſt
7. vino, uſque ad hilaritatem. Ergo ideæ, tanquam lumina formalia, ſe invicem penetrant, ſuique ſimulacra imprimunt, in partem Archei, cujus ſunt imago atque ſemen. Itaque ideam ſeminis prolifici primùm penetrant ideæ inclinationum, ad mores ſcilicet, ſcientias, affectiones, morbos atque defectus. Idcirco namque ideis conſtituentibus, connectuntur facilè ideæ gravidarum: quæ bonos alioquin ut mores ſæpè corrumpunt, imò & ſtultos quandoque gignunt: ita non raro alios
8. quoque ab utero emendant. Alioqui plerumque fortes gignuntur fortibus & bonis. Puer enim per educationem rigidam, vel mollem, incipit deflectere à nativis inclinationibus. Tum demum, ubi diſcretione aliquali prædirus eſt, per exercitia & conſortia, in varias incidit affectionum ideas, quibus plerumque in vitam obedire cogitur, quia à teneris unguibus implantantur. Mox deinde in adoleſcentia ideæ æſtimationis vigere incipiunt, quæ licet plerumque ſint adhuc inſontes: ubi tamen his ſe aſſociaverint ideæ paſſionis cujuſpiam, inclinationum manu introductæ: tum priores ideæ penetrantur à fortioribus, puta odii, amoris, vindictæ, luxuriæ, &c. Verùm ſi timor inſignis acceſſerit: inde tam vehemens idea conſurgit, quod ægritudinem violentam cum perpetua puſillanimitate incutiat. Sunt autem idearum mitiſſimæ, amoris, gaudii, & deſiderii, quæ tandem ſua oblectant ſuavitate, totamque ſic irretiunt animam, ut delectationibus ac voluptatibus continuò inhient. Violentiores ſunt ideæ iræ, triſtitiæ, agoniæ, invidiæ, metus, arrogantiæ, deſpectus, terroris, vindictæ, temulentiæ, zelotypiæ, & deſperationis. Ubi & hoc 9.
notandum: Agoniam non eſſe colluctationem ſolius ſpei & timoris: ſed etiam iræ & metus, iræ & diſſimulationis, ſpei & iræ, odii & timoris, ſpei & triſtitiæ, &c. Etenim ut in ſolis conceptibus eſt contrarium; ita & in ideis inde genitis. Quæque non ſunt contrariæ, complicantur, & ſeſe penetrant. Contrariæ autem ſe deſtruunt viciſſim, quod quandoque in ſanatione morborum per hiſtorias palàm fiet. Conſurgunt igitur in unitatem, quotquot ideæ ſe mutuo penetrant, & compatiuntur; retenta potioris ideæ prævalentia. Sunt autem repentinæ omnium 10.
atrociſſimæ, & maximè lethales: quia ex improviſo imaginativam quatiunt, adeóque totalem velut Archeum contaminant. His dein ſuccedunt diuturnæ: quia quadam aſſuetudine fiunt fures domeſtici, noverunt theſauros, horumque clauſtra.

Hinc fortis conſuetudo ligat animam,
quatenus ideæ, in Archeo influo conce-
ptæ, tandem & inſitum partibus ſpiritum,
contaminant. Enimvero ideæ inclinatio-
num, ad virtutem ſupernaturaliter dan-
tur, poſtquam natura tota corrupta eſt à
11. peccato. Ad moralitatem verò, artes &
defectus, nobis ab ideis ſeminalibus pa-
rentum, implantantur: vel à puero, per
educationem inſtillatæ, abeunt in natu-
ram, quatenus nativas penetrant, & iis-
dem coaleſcunt. Sunt autem affectiones,
proprii nominis producta inclinationum,
paſſionum, & affectionum exercitia, &
non absque idearum nova propagatione
contingunt. Quæque ideo vitæ inſtar
vernaculam in nobis parant habitatio-
12. nem & habitudinem. Paſſiones autem,
ſunt internæ animi motiones, circa qua-
rum frenos totus verſatur Stoiciſmus.
Perturbationes tandem ſunt paſſiones,
plerumque à cauſis extrinſecis ſuſcitatæ
ideæ. Paſſionumque cunctarum commu-
13. nis mater deſiderium. Hoc enim in ſe bo-
num vel malum eſt. Nam quod indiffe-
rens, ſive neutrum eſt, facillimè naturæ
corruptionem induit, & pervertitur. De-
ſideriorum autem malorum unicum re-
14. medium, voluntatis reſignatio. Quia na-
ſcitur deſiderium hoc modo. Corrupta
enim natura jam naturaliter in ſe verſa
eſt, ideoque libenter meditatur ſibi plau-
ſibilia. Quatenus continuò verſatur cir-
ca objecta concupiſcentiæ peccati. Et ſic-
ut ignis è ſilice: ita à plauſibilitate obje-
cti, deſiderium. Cui niſi per ſurculum in-
ſeras timorem Domini (qui ideo eſt ini-
tium Sapientiæ) pro freno, ſucciderisve
conceptuum plauſibilitatem, in primo ſui
germine primorum conceptuum: jam fo-
mitem in natura corrupta reperit, accre-
ſcit malitia, nondum præ ſui exiguitate
patens: trahitque ſub ſe mox totam ani-
mam. Adeo ut ſerva adveniat illi appe-
titui; per quem de majeſtatis throno fuit
expulſa. Puta ſi ambitio, vel concupiſcen-
tia major, ferveant in deſiderii ſartagine;
illa vel ſunt ſpe poſſibilia, absque ſpe, vel
contra ſpem. Si homo perſeveret in deſi-
derio, hæc duo poſteriora ipſum demen-
tabunt. Cum omne deſiderium corruptæ
naturæ, ſemper aliquid fatuitatis & anxi-
etatis annexum habeat. Sin verò deſiderii
finis cum ſpe eſt, fertur ſaltem in obje-
ctum nondum præſens, & tum impoſſibi-
le, adeoque habet exſpectationem faſti-
dioſam, atque moleſtam comitem. Deſi-
deramus namque ea, quæ non ſunt. Pœ-
noſum ergo deſiderium, malum plerum-
que quoque ex ſui natura. & ex ſuo af-
fectu longe pejus. Ac tandem ex conſe-
quentia, malum. Quia ſtatim deſideria
ſponte declinant in iram, odium, vindi-
ctam, moroſitates, tetricitates, intoleran-
tiam, arrogantiam, contemptum, *&c.*
Semper enim deſiderium naturale ruit in
pejus, eo quod deſcendat à philautia, for-
metur à corrupta natura, circaque objecta
peccati plerumque verſetur, anxietates,
exſpectationes, & moleſtias comitetur,
atque libertatem volendi incurvet: qua-
tenus autem ſupra ſe & in futurum refle-
ctatur, parit impatientiam, libertatem af-
fectat, mortificationi reſiſtit. Moroſitates,
anguſtias, intolerantiam, & ſubinde de-
ſperationem adfert. Deſiderium bonum
ſemper ex gratia datur ſupernè, cujus pro-
ductum eſt Amor, nitorque animæ pro-
ducens perfectionem. Virtutes ergo, qua-
tenus ex gratia obveniunt, transſcendunt
ab imaginativa, cum ſuis ideis, in intelle-
ctum: adeoque tingunt animam: Pro ut &
vitia paſſionum, exercitia peccati, & ſub-
ductionis à timore Domini, tingunt ani-
mam, ut quaſi belluina fiat. Hinc lupi ra- 15.
paces: Genimina viperarum, dicite vul-
pi, *&c.* Idcirco in anima quandoque
erunt conſpicua, peccata commiſſa, abs-
que indagationis ſcrutinio. Sed peccata
merè negativa, quia non entia nec quic-
quam actualitatis habent, non tingunt
animam (qualia ſunt obmiſſionis) ideo-
que hæc ſola in judicio extremo impro-
perabuntur: cum cætera, ſolo viſu diſtin-

16. guentur. Porrò licet Deus non ſit perſonarum exceptor: quia tamen omnia ex ſui beneplacito diſponit ſuaviter, mulieres peculiariter diligit: nedum quia eas plurimis morbis, (ex utero oriundis) anguſtiis, miſeriis, & tribulationibus circumdedit: (dicit namque Deus mulieri: *Multiplicabo ærumnas tuas*) ſed potiſſimum quia eas, in ſolamen, dono devotionis compenſavit. Hinc namque oriuntur ideæ compaſſionis miſeriarum in proximos, manſuetudinis, contritionis, & compunctionis, quæ pro fundamento, timorem Do-
17. mini & charitatem præcedunt. Eſt nempe devotio iſta (licet ſexualis) donum gratiæ, gratiam lucrans, deſiderium orandi, loquendi ſuo DEO, cum humilitate, amoroſa, fide perfecta, & perjucunda. Hæc enim mundus ignorat. Medicus
18. enim, moralem hic agere debui ex inſtituto, utut rideant alii. Idque non ſolum quatenus indiſpoſitiones animæ, valetudinem inquinant, & labefactant. Sed illo potiſſimùm titulo, quod cum morbus ſit filius peccati, nequeat cognoſci perfectè, ſi ignoretur facultas concupiſcentiæ peccati, undè omnis ad morbum impetus, per ideas, in Archeum derivat. Hactenus autem de ideis, hominis cogitatione conceptis, & genitis, de quibus ſub capite conceptorum adhuc liberalius agetur.
19. Reſtat nunc explicare, unde ideæ humanitus factæ, tantæ ſint fortitudinis, ut ſæpè morbum, imò etiam mortem accerſant imaginanti. Ex præmiſſis ergo reſumendum. 1. Ideas cudi in imaginativa per cogitationem. 2. Imaginem ſui imprimere in ſpiritum vitæ. 3. Eſſe media operativa, quibus anima corpus movet, & gubernat. 4. Eſſe imagines ſeminales. 5. Graduari autem juxta potentiam & fortitudinem imaginativæ. 6. Quapropter embryonem humanum mutari in varia monſtra. 7. Omnem hominem, per imagines triſtitiæ, terroris, &c. formari ſibi ſeminalia venena, quæ peſte tenus, vel violento alias languore, conſumunt. 8. Quod etiam extra corpus imaginantis egrediantur. Quia concepta imago à prægnante regulariter migrat in fœtum, etiam ultima die geſtationis, tum tamen extra controverſiam eſt, quin fœtus propria potiatur vita, anima & quadra vivat propriâ. Conſtat ergo ex præfatis, non tantum de quæſtione, An ſit; nimirum ideis ineſſe vim potentiſſimam, ad operandum: verum etiam, quia ſeminales ſunt, penetrare, & operari naturaliter quælibet. Siquidem ſi materiæ ſeminum non inſit idea aliqua rectrix, & formatrix, à Generante formata, ſemen per ſe ſterile prorſus permanet. Denique ideæ iſtæ debent immediate eſſe non quidem in anima humana: ſed immediatè in Archeo impetum faciente: ſiquidem abſque idea ejuſmodi, planè omnis actionis, operationis, & propagationis exſors Archeus maneret. Ergo & ab ideis, omnis motio na- 20.
turæ, & actio, tam in remediis quàm venenis, omniſq; poteſtas naturalis ſeminaliter à parente quolibetcunq; eſt impreſſa: imò introducuntur ideæ exoticæ, alienæ, aſcendenteſque in jam conſtitutas: quia ideæ, non ſecus atq; lumina, ſe mutuò penetrant, & ſymbolum Archei, cum Archeo perpetuum atque ſyngamicum ſervant. Quæ ideæ, dum materiam capeſſunt, jam morbus natus eſt. Etenim ut ideæ ſeminales, & primitivæ, in ſemine plantatæ à parentibus, figurant hominem, brutum, plantam, &c. ita quoq; ſupervenientes ideæ inclinationum, affectionum, &c. determi- 21.
nant vultum humanum ad Phyſiognomiæ delineamenta: quæ dein quoq; variantur per ideas poſteras morum, conſuetudinum, &c. Bruta enim per ideas moleſtas libidinis non pingueſcunt, prout caſtrata. Eunuchi verò, ſi incurii, pingueſcunt: qui aliàs per ideam tædii etiam maciſeſcunt.
Undè autem ideis tanta ſit potentia: ſcitu 22.
dignum, quod tabula, ſive materia, ſuper vel in aquam, Phantaſia ſuas depingit ideas, ſit ipſamet Archei ſubſtantia; quæ ſemel per ideam conceptam deturpata, & tan-

& tanquam ſeminali principio inſtructa,
deinceps ad alia munia eſt inefficax. Ideo
nimirum incurii tardè caneſcunt : & à
ſenſu contrario, ſolicitudines autem mul-
tæ ſenium præcipitant,ac maturant. Ju-
xta illud : *Spiritus meus attenuabitur, & dies
mei abbreviabuntur*. Rectè ergo ab Anti-
23. quo dictum, Quod morborum perfecta
ſanatio conſiſtat in ablatione cauſæ, ſive
radicis. Quæ ſi eſſet ipſa materia viſibilis
peccans (prout nihilominus ſcholæ eam
indigetant) jam febris, aut conſimiles
morbi, ſanari non poſſent, niſi omnis ma-
teria occaſionalis prius ſublata eſſet.
Quod tam manifeſtè falſum eſt, ac ſilere
febres, perſtite cauſa eadem occaſionali,
eſt longè veriſſimum. Sic nempe non rarò
colicam Cholêram, diarrhœam, dyſente-
riam, aliosque morbos perfectè ſuſtuli,
per verum Laudanum absque opio, reſi-
dua licet maſſa intus adhuc hoſpitaretur.
24. Omnis itaque materia viſibilis,atque per-
egrina, deforis vel adveniens, vel ſponte
ſua intus prognata, quantumvis fuerit de
ipſa ſolidorum nutritione degener, atque
ſeparatus liquor, proprio nomine ſemper
ſe habet per modum occaſionis, & cauſæ
irritantis ; ſive id fuerit pro morbo pri-
mario, ſive vero fuerit productum & con-
ſtitutum à morbo primario, conſequenter
deinceps ſtimulans Archeum ad novæ
25. procellæ ſive morbi erectionem. Adeo-
que omnis morbus, de ſpiritu enormon-
tico, per ideas conceptas, in proprio Ar-
chei ſubjecto,patratur. Cujus ſolius cul-
pa vivum, non autem cadaver, morbos o-
mnes patitur. Quod ſi autem hæc morbi
ſoboles in familias digeſtionum ſparga-
tur, producit materias occaſionales qui-
dem, ad morbos ſecundarios : quæ natæ
ſunt, irritare deinceps eundem Archeum
26. ad nova morborum ſeminaria. Sic nempe
ubicunq; Hippocrates non reperiit viſibi-
lem aliquam materiam, morbi occaſio-
nem, divinum in morbis incuſat initium,
quia inviſibile, ex occulto ſeminum
promtuario, ex mundo inviſibili, ſive ex
orco Plutonis, aut ex chao viciſſitudi-
num. Itaque in omnibus prorſus admiror
hoc divinum (ſit licentia Hippocratica di-
ctum) in morbis initium,ut puritatis dis-
ruptæ judex : ita vindex latentis impuri-
tatis, & concupiſcentiæ, in carne peccati.
Ideoque etiam perſeverantis, in radicali
ataxia, vitalis principii. Quatenus autem 27.
immediatè ſedet, atque ſuſcitatur à prin-
cipio vitali,atque ſeminali : Conſequen-
ter hinc etiam morbi habent proprieta-
tes,directiones,proportiones,durationes,
affectiones, atque reſpectus ad membra
& loca. Quæ certè in bono intellectu ne-
queunt attribui ulceroſis calorum & fri-
goris prædicamentis,ut neque diſtillatio-
nibus, & Catarrhis ſpontaneo ponderum
decubitu fluentibus. Juvat autem hanc
morbi hiſtoriam uno exemplo palàm fe-
ciſſe. In calculo enim,morbo maximè ma- 28.
teriali, manifeſtoque. Non eſt enim cal-
culus morbus : ſed primaria Lithiaſis, &
verus morbus Duelech, eſt ipſamet idea,
in poteſtatibus Archei Renum,vel veſicæ,
radicaliter inſita. Quæ ſcilicet deeſt in ſa-
nis,ideoque neque in ſanis regulariter ex
urina (quæ tamen omnia in ſe materia-
liter continet ad Duelech actu neceſſaria)
fabricat, actuat, aut ſeparat, inexſiſtentem
potentia proxima, calculum vel arenam.
At ſemel fermentis, in renum, partium-
que ſubordinatarum Archeum, introdu-
ctis, ſtabilitur ibidem idea actuans, & ef-
formans ejus, quod propinqua potentia
in materia latebat. Sicque fit calculus,vel
arena. Quæ ſunt productum veræ lithia-
ſis. Idea inquam ejusmodi,in Archeo in-
ſito illarum partium habitans, eſt morbo-
ſus ſeparator, & faber, imperans facultati
inſitæ illius organi, eamque ducit vin-
ctam, ad lubitum ſuum erroneum. Super-
inducitur enim facultati inſitæ, & vitali
renum, eminentior poteſtas, ſeminalis &
fermentalis ideæ. Productum verò,ab hoc
primario morbo procedens, in via gene-
rationis, eſt ipſum monſtrum Duelech.
Idem in aliis æquè manifeſtè, ex duabus 29.
ſaltem

ſaltem ſuppoſitionibus. Una ſcilicet, quod omnis morbus ſit in ente vivo, adeoque in Archeo motore: non autem in ente per ſe mortuo, & immoto. Altera, quod morbus ſit ens ſubſtantiale, per ſe in nobis
30. ſubſiſtens. Undè concludo. Quod morbus, per modum aliorum entium naturalium, procedat de nonente ad ens, & naſcatur ſeminaliter. Quod ſic probo mechanicè. Faba, ut ſeminum notiſſima, ſit
31. demonſtrationis ſubjectum. In hac enim concurrunt ideæ umbratiles, concreatæ mox à mundi initio, & per propagationem ſeminaliter illi connatæ. Quia inter binas ſquammas, quæ fabæ corpus conſtituunt, invenitur germinis præludium, habens bina folia cum radice: In quibus ideæ ſeminalis umbratiliter dormit. Eſtque alligatum utrique fabarum ſquammæ, tanquam utrique ſexuali initio. Non ſecus atque vitello ovi adhæret craſſius albumen, ſeminis entelechiam continens. Faba ergo, terræ commiſſa, ſtatim combibit terræ liquorem vel actualem, vel vaporoſum: atque illo intumeſcit. Terra autem, in ſe, ſuam habet fracedinem, ſive vim imprimendi odorem fermentalem: reſpectu cujus, illi collata eſt poteſtas, motrix, absque viſibili ſemine commiſſo ſibi ſponte germinandi. Per conſequens imbibito terræ ſucco, eadem huic vis fermentalis traditur, quæ eſt aliàs terræ. Qui ſuccus, habens in ſe fermentalem fracedinem, determinatam ab odore ſpecifico fabæ, excitat latentem ſeminis ideam in faba, quæ dein ſponte propria pergit agere. Quapropter non naſcitur germen, quod alioqui terra illius loci ex ſe produxiſſet: ſed ex idea ſeminali intrinſeca, & inviſibili fabæ, naſcitur germen, quod eſt herba faba. Sic tamen ut vis ſpecifica fabæ flectatur juxta indolem fermenti fracedinis terræ. Hinc nimirum vinum variat diverſis locis, licet vitis eodem palmite plantata ſit. Sic nempe fluunt ſemina, in deſtinata munia, fructus, ac fines.
32. Quod in Carcinomate explicabo. Inprimis verus cancer, nusquam niſi in ubere, & utero mulierum oritur. Non autem inſunt, & dormiunt in utero, ideæ cancri: prout alioquin ideæ fabæ, in germine fabæ. Quia morbi naturaliter quidem fiunt: non tamen inſunt. Niſi fortaſſis à ſemine generantis connatæ, ut in morbis hæreditariis. Atque iſta eſt differentia entium creationis, ab entibus morboſis. Suppono igitur pro occaſione cancri, quod ubera mulieris, compreſſionem aut contuſionem patiantur, & glandulæ, lactis effectrices, conquaſſentur. Dein, ſtatim Archeus ſenſitivus, organo iſti inſitus, dolorem, velut ſpinam pungentem, concipit. Ergo conquaſſatio, & dolor, ſe mutuo contingunt in ſenſatione: & tanquam è ſilice & chalybe, anonyma paſſio furioſa, loco fermenti, exſurgit. Hinc ignea idea ſeminalis, furens (atque ideo venenoſa) excutitur, ſuccò loci imbibitur, & confermentatur. Undè tum demum tumor dolens, punctilis, pulſatilis, quia etiam venenoſus, à furore. Excitatus ergo, & indignatus Archeus, pro indole conceptæ indignationis (neque enim omnia paſſim ubivis: ſed heic injuſſa vireſcunt gramina, illic felicius uvæ, arborei fœtus alibi) ſic neque Archeus in digito, prout in oculo, videt. Iſto ergo ſpinoſi doloris tuberculo, conglomerat Archeus venenum, à ſua indignatione partum, quatenus ibidem Archeus ſe mamillis ita nupſit, quod harum pars nulla illo careat. Iſtud autem tuberculum eſt productum cancri, in indignatione ſeminati, tam eſſentialiter cancri, quàm is, qui poſtea ſanie diffluit fœtidus. Neque enim ulcera, aut apoſtemata, in uberibus, cancroſa unquam ſunt, niſi furor ille Archei adfuerit. Imago ergo ſeminalis, ab Archei turbulenta tempeſtate exſurgens, & in loci Archeo depicta, eſt verus cancer; ſive apoſtema adhuc, ſive demum ulcus fuerit. Nam Archeus mamillarum, vitalis motor, illa ſcilicet parte, ſatellitium uteri furioſi agens, agitatus furiis, topicè

cudit ideas virulentas, ſibique imprimit eodem jure, quo imaginativa, imagines ſuis paſſionibus conſentaneas fabricat. Non aliter inquam, quàm uterus, cor, cerebrum, ſtomachus, quàm ipſamet vis ſeminalis vegetabilium propagatrix: imò nec aliter, quàm ipſis in ſimplicium excrementis (puta Rabidi ſaliva) elucet. Sic inquam naſcitur cancer, ſuaſque propagat ideas, proximum in alimentum ſimilare.

33. Primarius enim cancer, in Archeo topico, per contagii dependentem connexionem, ulterius in partem conterminam diſtenditur. Prout autem ab initio, uſque in ultimam maturitatem, unicus tantum eſt idealis ac ſeminalis fabæ rector: Ita ab initio conceptæ ideæ cancri, in mortem uſque, non eſt niſi idem venenum. Atqui cum cancer ſit in ſubjecto ſenſitivo, Archeus proinde quotidie de novo furiat, novas ideas atque venena antiquis ſubſtituat. Non item faba. Quæ ſingulari initio incipit, & per fluxum pergit in continuitatem ſui fili.

34. In creatis ſiquidem primæ conſtitutionis, quamvis idem cum morbis ſit ideale initium, & fiendi progreſſus à non-ente ad ens: In facto tamen eſſe morborum progreſſus diſcrepat. Proinde quoque faba quotidie, exteriori vultu, mutatur creſcendo, licet floreſcens à germinante non differat vitali initio. Pariter & morbi ſigillati in Archeo, vel topico, vel influo, ab hujus varia inſania venenum diverſificatur. Etenim quamvis fundus cancri exulcerati, aeri expoſitus, fuerit objectum primum, ubi conceptus & natus fuit: attamen fundo illo per corroſionem abſumto, ſemper penitior alter ſuccedit, novo contagio infamis, velut ac ſi nova faba indies germinaret: Ideoque morbus, nedum à matheſeos locali centro prodit: ſed à centro phyſico. Quod eſt furialis & ſeminalis idea Archei. Idem judicium & paritas eſt de cunctis aliis venenis, intus genitis, quale eſt jam præfatum in Chirurgicis. In brutis namque (pro ut alibi de Peſte) omne ſpecificum virus non niſi ab imaginis idea profluit. Undè in Adagio: *morta la beſtia, morto il veleno.* Sic nempe procedunt lepra, lues veneris, Caducus, Apoplexia, itemque morbi primarii omnes. Verumtamen aſſumta venena non proin morbi ſunt, aut ſurgunt: donec Archeus mutuato illorum contagii fermento, ſibi injuriam fecerit. Tum quidem non tam ſibi cudit proprio furore peregrinas ideas: quàm eaſdem à ſimplicibus ingeſtis mutuat, iiſdemque tandem ſuccumbit. In quo agone miras ſibi format ideas, quas per ſymptomatum varietatem tragicè explicat. Itaque Cancer non eſt ulcus cavum, quod cernunt oculi, nec cruſtata ejus lividaque labra, quæ tangit manus: non denique eſt ſubnigricans, 35.
putredine olidus ulceris fundus, aut ſanies inde ſtillans, quam nares olfaciunt: abſque his namque, jam cancer erat adhuc ſua pelle veſtitus. At hæc ſunt effectus, ſigna, ſymptomata entis, cujus ſunt fructus. Enimvero cum effectus, ſive productum, dicat inſeparabilem reſpectum, ad cauſam ſui producentem: ideo morbus debet eſſe ens, continens cauſas, & proprietates ſuæ entitatis. Ideoque tam Cancer Apoſtema, Cancer eſt, quam dum jam ulcus factum eſt. Ideo namque plerumque morbi primarii in Archeo gignunt productum æquivocum. Ut eſt calculus reſpectu primariæ lithiaſis. Mo- 36.
leſtum enim Duelech vulnerat, læditque digeſtionem veſicæ, obſtipat urinæ meatum, &c. Eſt etiam ſubinde productum, ſola ſui præſentia moleſtum, ut pus in Apoſtemate, vulnere, &c. Aqua in Hydrope, coagulatum in Scirrho. Atque ejuſmodi producta, magis naturam effectus morboſi, quàm morborum occaſionis habent: niſi fortaſſis veneni compendia in fermento hauſerint. Tunc enim vices aſſumti veneni agunt, in Archeum compellunt occaſionaliter, & novi morbi concilia. Ergo morbus eſt ens verè ſubſiſtens, in principio inviſibili, proprietatibus

bus variis dotatum: non autem intemperies, vel diatheſis, ex contrarietatis pugna, miſtione, gradu, & humorum fictorum comitantia ſurgens. Verùm primarii morbi ignorantia, ut remedium ignorare fecit: ita & ſpem ſanandi ademit. Quia non niſi in mundandis productis erroneis & occaſionalibus cauſis incubuere, potiusque palliativæ præcautioni conſultum eſt, neve morbi increſcerent, aut redirent, ſubſtructo à retro remedio. Nil autem cogitatum fuit, contra ſpontaneas furoris procellas, quibus Archeus à nemine majorem patitur injuriam, quàm à ſemetipſo. Interim nil actum, niſi furor ille Archei ideas germinans ſiluerit, natumque inde perſtans virus ſuffocetur. Neque enim occiditur per corroſiva: imò ne quidem in ulceribus, niſi & corroſivis vis necandi inſit. Utpote quæ furorem aliàs magis accendunt, quàm placant, aut interimunt. Vir quidam, meis diebus, in tractu Juliacenſi, Cancrum unumquemlibet ſanabat, inſperſo pulvere indolente: atque tum demum emplaſtro incarnante ſolidabat.

37. (margin number printed beside the line "comitantia ſurgens.")

38. Cujus ars ſecum ſepulta eſt. Etenim ſcholæ attonitæ, quoties Cancer & phagedena non pacantur ſuo Ægyptiaco, menſtruum accuſant, ſive humorem atrabiliarium. Interrogatæ autem harum utrum cauſæ adhæreant, nutantes, ad utramque ſe tenent. Jam viri à Cancro prorſus immunes, ut & fœminæ menſtruo defunctæ. Fœtus in utero nutrietur mero veneno. Menſtruum peccabit non ſola quantitate. Imò nec inſons erit detentio menſtrui in prægnante, nutrice & emaciatis; longaque infirmitate ſubactæ, nutrientur veneno. Citraque convaleſcentiæ ſpem omnes peribunt. Cæterum ſi Cancer non à menſtruo, ſed atra bile, oritur: Cur ergo ad offenſionem uberum Cancer advenit? Cur non minus Jovialibus advenit fœminis, quàm triſtibus? Quidve lien cum uberum contuſione habet commune? Vel ſi atra bilis ad mammas peregrè adſcendat, cùr lac non atrabilioſum? cur lactentibus ordinariò non eſt cancroſum? Cur aſſumtis purgativis epitymo, lapidibus Lazuli, armeno, &c. ne minimum unquam miteſcit Cancer? Morbos enim per idiopathiam & deuteropathiam quidem olim diſtinxerunt, tantoque infelicius, quanto indiſtinctius. Adeo ut ad colem alliſæ Scholæ, hos affectus, de morbis, ad ſymptomata tranſtulerint. Ut dum ex utero hemicrania, ſtrangulatioque, vel ex dolente apoſtemate pedis, glans in inguine. Conſenſuales ſive ſecundarios affectus quidem nominarunt: ſed non prout è ſuo ſemine prodeunt, agnoverunt unquam. Prout alibi latius de ignorantiæ eſſentiæ morbificæ à me demonſtratum eſt.

DE MORBIS ARCHEALIBUS.

1. IDearum Archealium ultro irruentium neceſſitates. 2. Scholæ utrobique in nobis neglexerunt motorem primum. 3. Ariſtoteles, Galenus & Paracelſus, circa hanc tragœdiam dementarunt. 4. Explicatio dati. 5. Demonſtrationis præparatio. 6. Quæſtionis dilucidatio. 7. Explicatio idearum Archealium. 8. Solvitur objectio. 9. Archei paſſiones, alterius fori excentricitates habent. 10. Ignorantiæ Authoris. 11. Ideas Archeales probat quadruplex morborum caterva. 12. Hæreditarii morbi ideam præſupponunt cum idea prolifica connexam, non tamen à generantis intentione productam. 13. Voluptas reflectit Archeum in ſeipſam. 14. Mors incepit à concupiſcentia carnis. 15. Cur truncus brachio, non generet truncum. 16. Cur non omnes parentum morbi æqualiter transplantentur jure hæreditario. 17. Morbi ſilentes probant ideam Archealem. 18. Idem probant morbi Aſtralis ſyzygiæ. 19. Qui morbi pertineant ad robur inæquale: 20. Robur inæquale, fecit initium figmento Catarrhi.

IAM ſatis dictum erat, Archeum etiam bene diſpoſitum alienari à paſſionibus, atque perturbationibus humanis: itemque ab alieni Archei exotica imagine, illum penetrante, quodque ab aſſumtis pharmacorum & venenorum poteſtatibus deleteriis, cito
1. peſſumdetur. Aſt dum nullum premit aſſumtorum vitium, nec externorum in nos procellæ ruunt, nec demum quatiunt perturbationes; nondum enotuit, quo fœdere, via, modo, quove perſuaſore & ductore, Archeus ſponte declinet, ut bonum in ſe, tanto labore eatenus deductum, humorem inquam alimentarium, atque ſpermaticum, inconcuſſa ſub valetudine, deturpet, quidque quod in vitalem ſocietatem præparatum & aſſumtum erat, confeſtim corrumpat, & ſcoriam tam hoſtilem inde fabricet, ut ſe, cum ſuo hoſpitio, in vitæ detrimentum Archeus ducat. De his nil ſcholæ, niſi quod catarrhos, proprio pondere volubiles & ad ſuum illarum lubitum ductiles, excogitarint: non inquam de humore alimentario; at ſaltem de diſtillatis muccis, mentionem faciunt. Abſq; conſideratione enim, transſilierunt hunc torrentem, ſimulque neglectum manſit medendi negotium, dum horum corruptorem ipſum neglexerint hactenus. Rectè quidem cenſuerunt, nil moveri à ſeipſo: agnoverunt quidem Motorem primum, ſuasque intelligen-
2. tias, cœlorum motrices formas; ſed motores proprios, ſeminibus inhabitantes; qui ſuum Blas, inſtructis ſibi ideis, ſponte propriâ, mobile primum in nobis efficerent, non ſat conſiderarunt. Multoque minus, in morbos & negotium medendi, hanc philoſophiam traxerunt. Nunquam enim cogitatum eſt, quomodo ens feminale, Rector vitæ, perniciem ſui intendat, ac ſibi mortale Blas excitet. Cum unum-
3. quodque, eſſe & permanere optet. Apage Ariſtoteles, cum meretricio appetitu tuo materiæ impoſſibilis. Nugis enim iſtis alibi ad tuum pudorem usque eſt ſatisfactum. Galenus, ad hujus campanæ pulſum, in catochum modò devolutus ſtertit, ita, ut ne quidem de tono hoc unquam ſomniarit. Paracelſus tandem, qui putavit rerum eſſentias, harumque liquores perire nunquam, diſſolutionem vitæ à trium primorum ataxia inchoavit. Vix enim credidit Archeum fatiſcere, qui ne quidem in fimo agrorum, eſſentias herbarum, in pabulo aſſumtas, interire aſſeruit. Imò Archeus (inquit) nunquam diſſolvitur propter ſenectutis deliquia: ſed ſuffocatur tantum, per corruptiones, penes naturam adultas. Adeoque nec tum interire putat Archeum: ſed alienis rebus obvolutum obfuſcari, & ab agendi munere violenter ſuſpenſum abire, ac redire ad primum ens ſacramentale. Riſu ſanè, & commiſeratione magis, quàm reprehenſione hæc digna. Circa enim producta morborum, & occaſionalia intrò allata, tantum verſatum hactenus. Paracelſus enim cum ſequacibus, tartaros, in cujusque morbi efficientem intimum, introduxit, fortè nec ante nocuos, niſi dum ad ultimam ſui lineam perducti, coagularentur. At viri illius errores antehac rejeci, credulamque poſteritatem jam detecto mendacii fuco, meliùs inſtruxi. Quia ſcio, 4.
Archeo ſuum eſſe Blas motivum, & alterativum, naturaliter ſibi datum, & vi ſeminali proprium. Utpote qui vel à primo conceptu, tam animal, quàm vegetabile unumquodque, ad nutum propriæ deſtinationis movet, figurat, alterat, auget, &c. Adeoque Archeum eſſe impetum facientem, apud Hippocr. extraque, vel præter quem, nil moveri, ſentiri, vel alterari in animantatis. Denique ſcio, quod Archeus ſe regulariter moveat, juxta ideam, vel ſibi à generante relictam, vel aliam, aliunde aſcititiam. Undè quoque credidi 5.
ejuſdem entis & facultatis eſſe, qua per ſanitatem omnis motus & alteratio fiunt in regularitate ordinata, & qua hæc eadem irregulariter fiunt. Ergo neceſſum,

ſum, à ſolo Archeo naturaliter non minùs morbum, quàm ſanitatem derivare. Ita ut ſi per imagines ſemini impreſſas ſit vita, ſitque ſanitas: per conſimiles quoque, ſed præpoſteras ideas fiant morbi.
6. Sed undè hoſpites illæ imagines proſiliant, ſi nil externum quatiat, nihilque internum, ne quidem labe hæreditaria turbet.
7. Enimvero de ideis humanis affectionum, inclinationum, paſſionum & perturbationum jam egi: ſed ſat nondum de Archealibus, dum proprio luxu ſponte exorbitat Archeus, & Prothei inſtar, ſeipſum voluptuosè transformat. Etenim ut regulares ideæ (undè Archeus omne ſuum Blas habet) ſemini, à libidine generantis implantantur. Sic quoque ab impuritate naturæ, luxualem voluptuariamque inordinationem omnem reſervavit concupiſcentiæ, quæ planè nunquam deponitur, quamdiu vivitur in carne peccati: quia deturpatæ in paſſionibus naturæ eſt prorſus vernacula. Sic namque Archeus contriſtatur quodammodo, iraſcitur, odit, angitur, deſperat, ſibique ſit tædioſus: tametſi homo nil tale ſibi procurarit, aut in ſe ſenſerit. Fiunt nimirum exundationes in Archeo, hactenus anonymæ, quia ſibi propriæ, & humanis perturbationibus non uſque adeo cognatæ, undè quoque excentricæ atque virulentæ imagines, mera pariunt venena. Spontanei enim veluti mœrores ſunt, qui vitam, ut tinea veſtem, rodit, juxta ſapientem. Hæ ſunt ſcilicet anonymæ ideæ, quæ latentem aliàs morbum, vel hæreditarium characterem, in medium proferunt. Verùm ſi cerebrum, cor, lien, *&c.* ſint aulæ, quibus Princeps Archeus ſua celebrat concilia. Quid ni ipſum principale, originale ens, motivum imaginativæ, ſibi etiam genialem phantaſiam habet? Et in natura, per concupiſcentiam corrupta, dant irregulares exorbitationes in ente, potiſſimum dum ſe animæ imperiis velut ſubtrahit, ſuique juris mavult eſſe!
8. Nec obſtat, quod in homine non ſentiantur Archei propriè ejuſmodi paſſiones: quæ alioqui requiri viderentur, ſi ideas morbificas & ſigillares depromere debeant. At certè, Archei propriæ inconcinnitates, abſque organi & animæ commercio contingentes, nequaquam ſentiuntur in homine. Neque nimirum, cum ſomnia pleraque neſciamus; imò neque ſciamus nos ſomniaſſe, niſi facultatum quædam ſit facta mutualis traductio in hoſpitium. An enim generans ſentit ſe formare ideam, quæ tam ſuperbum ædificium mox ſtruet? An enim ſemel cogitat de formando ſaltem fœtu? de rebus agendis? In libidine enim mens alienatur quodammodo, ſeſeque velut ſubtrahit interim dum Archeus ſui imprimit imaginem, abſque imaginativa. Archeus itaque retractus, abſque ſuæ 9.
aulæ comitiis, penes ſe, intus quodam velut tædio, conflictatur (nec enim irregularitates Archei ſe ſtringunt ad regulas paſſionum, & idearum mentalium, dum præcipuè à ſuis muniis, imò & à mentis imperio, violenter exorbitat.) Undè ideæ, ignaviæ authrices; Hincque digeſtionum tarditas, negligentia, obmiſſio, cum quadam vitæ inappetentia, *&c.* Ejuſmodi ſunt luxus eſſendi, dominandi, ſciendi, habendi, domandi, ulciſcendi, fruendi, *&c.* Adeoq; horum conceptuum ideæ, gignunt diſſolutiones, deſideria, profuſiones, & intollerantias. Unde demum digeſtionum, diſtributionum, & regiminis incuriæ, diſpendia, titillationes, irreſolutiones, gravamina, tetricitates, *&c.* Undè tandem Peſtes, etiam ignota toxicorum monſtra, itemque morbi diſſoluti, & Atrophiæ inopiæ. Sunt quippe ideæ ejuſmodi, conſilii inopes, & extra curias ſolitas formatæ. Ideoque illarum matrimonia, & miniſteria, non magis regularia, quam earundem nativitates. Ergo Archeus in proprias, luxualeſque irregularitates lapſus, totus ſymptomaticus, atque impatiens, velut furit, habenas regiminis (quod alioqui feriari nunquam poteſt) nunc deſerit, nunc iterum interruptas arripit;

ripit, quandoque tardior operatur, tædioque ſui corripitur. Imò media voluptatum ſatietate, tormenta ſibi excitat, ens planè irrationale. Interrupto namque digeſtionum exercitio, humor alimentarius in ſexta, per nimiam detentus moram, exoticum exuberantis digeſtionis concipit fermentum, ſuoque fruſtratur fine. Hinc namque iterum, velut perterritus Archeus ſuæ velut incuriæ pœnitens, prepoſterè cuncta movet.
10. Sed nequeo dignè media explicare, quibus Archeus ſuas ſpontaneas excentricitates facit, neque harum ideas propriò etymo depingere ſi ſint inviſibiles, imperceptibiles, & in abſtractione Archei à muniis corporalibus factæ. Non enim modum novi, quo initia ſeminalia ſuas dotes exprimunt, qui planè ut à priori mihi ignotus eſt. Conjecturis enim tantùm à ſimili aſſecutis, ludo. Equidem per regularia in homine, conjecturas feci, quas alter me judiciocior explicet. Mihique autem viſum, non fore operæ pretium, penitus hæc ſcrutari jam ſecundum individua: ſufficere verò tam in cognoſcendo, quàm medendo, generatis ideis obveniſſe, & ſuſtuliſſe ab Archeo omnem ataxiam, unico fortaſſis Arcano: de quo poſtea latius. Pacem ergo optatam ſtudiis, & infirmorum querelis
11. daturi, quærite, & invenietis. Cæterum doctrinæ jam traditæ, adſtipulantur morbi poteſtativi, quique velut abſque ſordium omnem contactum incrudeſcunt. Atque ejusmodi ſunt inprimis morbi hæreditarii, à generante, cum ſemine infuſi. Quorum videlicet ideæ aliquot annos patienter exſpectant, antequam in prole, imò & quandoque in ſero nepote manifeſtentur. Secundo idem convincunt morbi, per longa dierum ſilentia dormientes, atque ſubinde recidivi. Tertio; Morbi concentrati, quos Torturas noctis alibi voco. Et quarto, Idem explicant morbi virtutis diſproportionatæ, quos inæquale robur voco. Quantum autem hæreditarios & poſthumos morbos concernit: Certum eſt tranſplantari ideam morbificam in ſemine parentum depictam. Non quidem quod Generanti 12.
ſit conceptæ alicujus paſſionis, aut morbi character, generando ſibi propoſitus, ex fine deſtinato: ſed (ut dicere jam ceſſo) Archeus in generationis actu concipit voluptatem, per quam à corpore, in ſuî centrum abſtractus, debet, tanto vicinius, in animam, velut alterum à corpore extremum, ſe reflectere. Undè non poteſt non 13.
vitale lumen ſuſcipiens vigorari, atque ſuſcipere ſui imaginem ſeminalem, fœcunditatis ſcilicet cauſam. Eſt namque voluptatibus univerſis proprium, cum beneplacito, ſeipſum in ſui ſpeculo contemplari, & cum jucunditate plauſibili, quæ philautiam, & quandam arrogantiam, in primis naturæ cunis, uſque peperit, diverſam tamen in ſe, pro voluptatum varietate. Etenim dum Archeus ſe ſubtrahit, abſtrahitque, ut dixi: attamen non poteſt non eſſe in corpore, tanquam loco. Abſtractum ideo voco, non quidem à corpore; ſed ab aula, ſive trono ordinario. Non fit autem abſtracta Archei contemplatio, in corde, quaſi fluctuaret, continuo agitationis & pulſuum motu: ut neque ſinus cordis, ſunt aula conſilii Archei abſtracti. Imò neque in ipſo cordis parenchymate: at penitius ipſa regia eſt. Nimirum in ipſo ſtabili ſpiritu, ſpleni inſito. Concepta nempe iſthæc, ſub libidine, imago ſuiipſius, particulam ſpiritus, à quo patratur, induit: quæ ſub ſynthereſi Chymiæ, eſt 8200 pars totius. Quæque particula minima ejus ſic depicta, tranſit deinceps in ſpiritum influum, cordi domeſticum, unà cum idea libidinis ac deſiderii. Sunt autem ideæ deſiderii, ſolæ directrices motivæ (prout alibi de ſympatheticis) atque proinde concepta Archei humani imago, per iſtam directionem, ſemini materiali inſeritur. Quare mors à 14.
venere ut incepit: ita quotidie acceleratur, prout & defunctio plantæ incipit à concepto ſemine: quatenus inde minuitur

tur potenter vis vitalis. Denique id ſanè veraciter, & non per dolum phantaſticum fit, quo ejusmodi idea nedum ens integrale humanum repræſentat; ſed individuales ſimul propenſiones, proprietates, & defectus. Hinc enim, uno truncus brachio, non proinde mutilum generat.

15. Quia idea formativa non aliunde quam à viſcerum inſito Archeo, in generationem tradux eſt. Ergo morbi hæreditarii inoleſcunt fœtui, ab ente morboſo. Idea nimirum, ſpiritui ſeminali impreſſa (cum ſit ipſe morbus, adhuc in vita prima ſeminis deliteſcens, & ſigillatus) adhuc dormit, & ſui maturitatem exſpectat, donec expergefactus ab Archei agitatione prorumpensque, producta ſua patere ſit apta. Sic nimirum furores innaſcuntur, ac propagantur in proles, cum tota inclinatio-
16. num ſeminalium proſapia. Porrò & inde conſpicuum, non omnes morbos parentum in proles transferri: ſed illos dumtaxat, quorum ideæ contaminarunt Archeum viſcerum in parentibus. Neque enim aliqua podagræ, aut furoris materia occaſionalis, cum ſeminis genialis integritate, transfertur ſocialis. Nam præterquam quod alienigena dualitas ſterilitatem ſeminis continet; etiam ſuppoſita illa morbi translati materia putreret, loci & fermentorum importunitatibus digeſtionumque iterationibus victa, fœteret, putreret, vel dierum ſucceſſiva multiplicitate evaneſceret. Non autem in periodum vitæ comitaretur, ſuasque excita-
17. ret recidivas. Quantum autem morbos ſilentes, licet acquiſitos attinet: etenim id habent vernaculum: quod ſtatis periodis importuni reſurgant. Sic namque Comitialis, per menſes & annos ſubinde dormit, imò & nunquam excitatur, niſi per Venerem, Iram, Mœrorem, partum, &c. Neque eſt enim ulla materia, fomes caduci, alicubi detenta. Quia vel putreret, areſceret, conſumeretur, vel priſtinam veneni labem amitteret; quod cum non fiat, verùm in vitam perennet: aliud proin exordium, atque hoſpitium immediatum, quam recrementa delegit. Sigillatur quippe in idea entis activi, & conſtantis per totam vitam. Itaque ſpiritus vitæ, in organis concluſus, ſuas patitur procellas, ab ideis ſuis morboſis: quas quoties ſpiritus influens inde recipit, earundem toties contagia ſtatim in actum deducit. Etenim ut Comitiale virus inebrians eſt, ſoporiferum, & quodammodo furioſum; primitus circa ſtomachum eluceſcit, ac dein maximè in capite percipitur, ejusque clientes ſingulariter afficit. Ita Archeus capitis cudit imagines virulentas, qui ipſi Archeo inſito ſunt exoſæ, & venenoſo contagio ſuſpectæ, facileque inde totus fit apogeus.
Sunt tertiò, morbi quidam concentrici 18.
in materia, & efficiente: attamen cum ſint fœtus, concepti in irregularitate Archei exorbitati; hinc ſunt excentrici, quo ad ſanitatem, concentrati autem in penitiori Archei fundo. Hactenus namque aſtra reſpiciunt, & ad lunæ præſertim ſyzygiam moventur. Ventorum item apes in futurum prænunciant. Neque enim Archeus ſe Aſtris obligari oſtendit, niſi per morborum importunitates. Quapropter morbi illi vocantur vulgo Ephemerides ægrorum. Rectè ergo valentibus, Archeus non regitur ab Aſtris. Quia verò lunam ſingulariter ſectantur (quæ Aſtrum nocturnum eſt) noctuque ideo magis ferociunt. Ideo Torturam noctis appello, quod per conſimile Blas ferri, & cum Aſtris confabulari videatur. Idq; ſanè non competit niſi Archeo: cùm craſſior corporis compages non ad hoc idonea ſit. Sunt ergo ſigillati, in ſpiritu vitali, organis principalibus inſito. Nil autem ſigillatur ibidem, præter characteres ideales. Archeus eſt ens fontale, quod ſuo Blas omnem in nobis impetum concitat juxta Hippocratem. Permanet autem ens fontale, utcunque nitidè

nitidè ablatis productis morboſis. Nam etſi ſubinde tam contenta, quàm continentia vitiet: attamen Archeus reſervat ſibi ſolitarium vitium, impreſſum, quo omnem procellam ad lubitum concitat. Morbi tandem, quos quarto loco voco ſub robur inæquale, ſunt innati, vel ade-
19. pti. Et quia robur dicunt, palàm quoque ſubter poteſtates ſe ſcripſerunt. Difficile autem ſemper fuit in natura, ſingulis organis deſideratum robur, absque aliquorum querela partiri: quin perpetuò unum alteri prævaleat, debiliusve ſit. Ad
20. quam equidem non defluunt, aut decurrunt, ex inſonte capite humores, vel muccoſa recrementa: prout alioquin in ſcholis, fictitiis humoribus atque Catarrhis tributum eſt. Quin potiùs inſitus debiliori parti Archeus, diſtributionis penuriam advertens, & injuſtitiæ inæqualitatem ſentiens, fit querulus, ac ſeditioſus, velut in novercam. Cujus in paſſionis ideas cum aliò mittere non ſit opportunum, in ſeipſum tetricus torquet, triſtitiæque effectus in ſuis digeſtionibus parit. Ergo ipſamet ſeminalia morborum initia in diverſos fines diſtrahuntur, licet unico ſubjecto immediato inhæſionis gliſcant; quia recipiuntur per modum recipientis. Id eſt, humani corporis, partiumque diverſitate, difformitatem in manſionibus ſuſtinent. Quin-etiam Archeus ipſe pro motuum diverſitate variam concitat ſymptomatum ſupellectilem. *Spiritus* (inquit Hippocrates) *tres in nobis motus fecit, intrò, extra, & in circuitum*: ſecumque movet, & tranſmutat ſingula, etiamdum ordinatus eſt. In ſui autem irregularitate quicquid peregerit, ſuæ ataxiæ quoque memores effectus edet.

ORTUS IMAGINIS MORBOSÆ.

1. Morbi deſcriptio per enumerationem abnegatorum. 2. Quid morbus. 3. Vana Medentum putatio de morbo. 4. Hoſpitium vitæ eſt morbi. 5. Probatur vis ideæ morboſæ per vegetabilia. 6. Per Blas meteoron. 7. Ex præmiſſis probatur ideæ Archealis Blas in nobis. 8. Morborum ſedes ordinaria. 9. Perturbationum imagines citantur. 10. Ex nonente mentali fit hoc aliquid. 11. Duplex idea morbifica Archealis. 12. Ideæ delatæ ad cruorem. 13. Regula Juris in medendo. 14. Cur Author ſervet veterum nomina. 15. Probativa idea ſolo Archeo fabricata.

INauditam doctrinam entis morboſi, à me promiſſam, jam ad longum deſcripſi, ut medentes diſcant, fontaliter morbum introſpicere, & de-
1. ſueſcant ſeduci paganis opinionibus. Quapropter morbus non eſt qualitatum elementalium quæpiam intemperies, horumve è lucta continua promanans victoria, pro-ut hactenus ſomniarunt Galeniſtæ, nec item eſt morbus, unus è quatuor fictis humoribus, craſim ſuam ſuperans, & quatuor elementis æquiparatus. Nec demum morbus eſt materia aliqua degener, ab elementorum impreſſione ſuſcitata. Sed omnis materia excrementitia, vel eſt nuda præcedens morbum materia, morbique ideò cauſa occaſionalis: vel eſt morbi productum, ab errore partium reſultans, adeoque morbi effectus quidam poſterus: licet dein occaſionaliter morbum alium ſuſcitet, vel antecedentem aliam cauſam foveat, augeatve. Nec demùm morbus eſt qualitas noxia, è veneno aut contagio alterius, & nocuæ materiæ, pullulans. Veruntamen iſta ejuſmodi peccata, accuſant dumtaxat ſui præſentiam: non autem effectum inde tantum
occaſionaliter dependentem. Eſt itaque 2.
morbus, ens quoddam natum, poſtquam nocua quædam poteſtas peregrina violaverit vitale initium, hujusque vim penetraverit, ac penetrando excitaverit Archeum, ad indignationem, furorem, metum, &c. quarum ſcilicet perturbationum

num

num anxietates, ac moleſtiæ, ideam ſibi conſimilem, imaginemque imaginando debitam, excitant. Promtè ſcilicet iſta imago cuditur, exprimitur, ſigillaturque in Archeo; eoque veſtita, mox morbus in ſcenam intrat, corpore ſcilicet archeali, & efficiente idea, conſtructus. Archeus nimirum ſibi noxam parit, quam ubi ſemel admiſit, mox dein quoque importunitate illius cedit; fugit, alienaturve, aut deturbatur, vel inquinatur, cogiturque ſubire alienum imperium domeſticéque ſibi excitatum bellum civile, ſuſtinere. Eſt nimirum Icon aliena ejusmodi, materialiter impreſſa, ſurgensque ex Archeo. Verum inquam ens morbificum, quod morbus
3. appellatur. Etenim quanquam Medentes ſolummodo occupentur circa diſſolutionem, abſterſionem, & expulſionem noxiæ materiæ occaſionalis: non valet tamen putatio noſtra variare morbi eſſentiam. Ut nimirum, quia Medicus laborat in proſcriptione nocui occaſionalis, proinde etiam morbus debeat eſſe id, quod præpoſtero ordine deceptus ille medens expellere intendit. Morbus namque eſſentialiter eſt id quod eſt, ſive abſit Medicus, ſive adſit. Nec enim medentis initio magis morbum determinat, quam ipſum terminat. Utpote qui ſe non accommodat ad putationem aliorum: ſed eandem irridet quotidie. Quare ut ſanitas conſiſtit in vita integra: ita morbus,
4. in ipſamet vita oblæſa. Vita autem ſubſiſtit unicè atque proximè in ſede animæ: anima verò non operatur extra ſe, niſi vi organi officialis ſui, quod eſt aura vitalis Archei. Ideoque mirum, quod hactenus ignoratum fuerit, quod morbus ſedeat immediatè eodem hoſpitio vitali, quo vita fruitur. De quo poſt latiùs. Vix etenim credent Oſores, omnem ſublunarium potentiam excitari, & contineri in ideis. Id enim obiter jam ante perſtrinxi,
5. juverit tamen id fortius ligari. Novimus enim, & fide credimus, herbis datam vim propagandi ſibi ſimile. Eſt autem iſta vis proprietaria, ens reale, actu exſiſtens, quod in ſemine jugiter & ſucceſſivè manifeſtatur. Nec eſt ejusmodi vis, quæpiam accidentalis poteſtas, ſive nuda qualitas: ſed eſt vis ſeminalis, qua planta parens in ſuo ſemine depingit ideam, continentem figuræ & proprietatum, juxta quas ipſum ſemen excitabit, delineabit, & creſcere faciet plantam filiam. In ſeminibus namque manifeſta cognoſcitur imago, gnara rerum, in propaginem novam agendarum. Pariter mare non facit, ſed patitur 6.
horridas tempeſtates, quas ventus efficienter concitat. Et ventus quidem non à ſeipſo, ſuaque ſponte movetur: verùm ab inviſibili Aſtrorum influxu, juxta illud. *Erunt vobis ſtellæ, in ſigna, tempora, dies, & annos.* Tanta nempe primariorum elementorum procella prorumpit, ab ente, quod lucis inſtar eſt. Non eſt autem Blas elementorum concitatum, à mera luce Aſtrorum: Etenim quantumvis ſit incorporale, & immateriale Aſtrorum lumen, non eſt tamen lux quædam ſimplex; ſed quæ præter lucis ſolitariæ proprietatem (quæ eſt dumtaxat illuminandi) habet Blas motivum in ſe, itemque durationes directionesque ſecundùm loca, fortitudines, & debilitates, non minus quàm Blas alterativum, ad omnem temporum viciſſitudinem, & periodos. Hæc ſolent antiquitus adſcribi adſpectibus diverſorum luminum, qui tamen ut tales, non ſuperant efficaciam ſuam, quæ eſt luminaſſe. Sed excitare temporum tam diſſimiles ſtationes, & tempeſtates etiam prævìſas, id eſt, ante ſtellarum adventum, ad loca adſpectuum illorum, majoris ſanè ponderis effectus eſt, quàm ſolius luminis ſimplicis. Reor itaque, per adſpectuum diverſitates condi imagines ſpirituales, aſtrales inviſibilis mundi, quas in aerem deponunt, ad excitandum Blas, juxta imaginem illarum proprietatum. Siquidem momentaneus eſt tantum ſtellarum adſpectus, ut & inſtabilis locus, effectus autem perſeverant aliquamdiu. Ergo neceſſe

ceſſe eſt luminares aſpectus, præter lumen momentaneum, depoſuiſſe in aere ideam Blas, operantem, usque in ſui conſumtionem, temporum irregulares regulas, repagula, obices, calcaria & periodum. Eſt ergo ejusmodi imago de natura luminis, ut ſtato tempore operetur: nam alioqui multorum annorum curſu vix ad nos pertingeret, niſi de natura luminis eſſet. Itaque ſicut plantis ineſt vis ſuſcitativa imaginis ſeminalis, ad prolificandum: ſic & Aſtris vis eſt fabricandi ideam motivi luminis, quæ eſt inchoativum motus initium, faciens quicquid ſibi in exſecutionem eſt demandatum. Archeus autem
7. noſter, ſive habeat vim terræ, vel Aſtris ſimilem, perinde eſt, modò intelligamus ipſi proprium eſſe, Blas tempeſtuoſum in nobis excitandi, poſt inobedientiam Protoplaſti. Sive illi ejusmodi proprietas à peccato inoleverit, vel demùm illa, proprio nutu, adſpectuque ſuæ perturbationis de novo ſuſcitet, perinde & ſat eſt. Modo agnoſcamus, quod omnis vis, tam regularis vitæ, quàm inordinati regiminis, non niſi ex initio hoc vitali promanet.
8. Suntque idcirco omnes morbi, hòrumque typi, conceptus quidam depicti, ab inviſibili hoc Rectore, ad perpetrandas noſtrarum calamitatum procellas. In æthere ergo Archei depinguntur ideæ aſpectuales, tam ex profunditate ſtellati Cœli ipſius animæ, quàm ex erronibus ſeptem viſcerum inſitis ſpiritibus formatæ. Sic enim pavor Peſtis, Peſtem creat. Pavor ſubitaneus mortis, ſæpè podagram ne-
9. cuit. Pavor item amiſſi, vel amittendi honoris, ſi per diem unum duraverit, Epilepſiam fecit ſubinde. Triſtitia paupertatis, inſaniam adduxit: aliis verò Scrophulas peperit. Maniaci omnes plerumque è ſuperbia devoluti ſunt. Et ſapiens teſtatur: quod triſtitia vitam hominis, ut vermis veſtes, rodat. Triſtitia autem eſt triſtis cogitatio: hæc autem eſt nonens, quia ens mentale. Quod quia nonens, nullam ideo ex ſe agendi potentiam habet. Ergo cogi- 10.
tatio triſtis, parit ideam activam, ſitq; hoc aliquid ex nihilo, non ſecus atq; in prægnante perturbatio monſtrum parit, & fœtum humanum, in belluinam transmutat. Eo quod imaginativæ poteſtati ſit vernaculum, imagines condere, tam in mentalibus, quàm Archealibus. Triſtitia igitur, quæ eſt lenta perturbatio, parit ideam, quæ vitam conſumit, roditque: eo quod ejusmodi idea, pro ſui materia, habeat auram vitalem Archei degenerem: quæ idcirco prætendit reſiduum Archei, ſui ſimilitudine pervertere. Hæcque aura degener in duumviratu corrumpitur. Ideoque mox à triſtitia, continua ſunt ſuſpiria. Hæcque ſic accidunt viribus phantaſiæ triſtis. Idem quoque contingit in poteſtate phantaſiæ propriæ Archei, ſive influi, ſive inſiti: quorum uterque (pro ut de tumulo Peſtis alibi) phantaſiæ imagines potentiſſimas condit. Quapropter 11.
duplicis Archei, duplex quoque Archealis idea morbifica, morbum tranſientem à Chronico diſtinguit. Quapropter qui poſthac ritè attendent, reperturi ſunt omnem animæ perturbationem, quæ fortis eſt, diuturna, nec deſcendit emanatione extra Archeum viſcerum, dicatorum muniis phantaſticis, ſive extra duumviratum, parere amentiam diverſam, ſive diſtinctam, per idearum varietates. Reperient ſimiliter ſimplicia, tam intus degenerata, quàm forinſecus aſſumta, modò ipſum Archeum forinſecus affectent. Duumviratus parere parem Amentiæ Ideam. Quod manifeſtum fit in Rabidi leviſſimo contagio. Quales etiam morbi concentrati in membris vitalibus, colloquentibus cum Aſtris, unde Robur inæquale, Tortura noctis, hæreditarii, repetentesque periodicè, cernuntur promtuarium inviſibile intus habere, principiumque inchoativum tragœdiæ, undè pro maturitatum, vel apogææ excentricitatis, juſſu, repetuntur Ideæ, tot procel-

larum

12. larum Authrices. Ideæ autem, ſi cruorem informent, vel liquorem proximè aſſimilandum, & alimentarium, naſcuntur tempeſtates, conformes tam Ideis perturbationum, quàm hoſpitali Archeo. Proprio ergo luxu, tædio ſpontaneo, corruptela, defectu, Blas furioſo (nomina enim deficiunt, ubi res à priori incognita latet) intus ſic laſcivit Archeus, quod etſi foris nil quatiat: attamen habenas regiminis, vitiat deſerat, ſuſpendat, ſpernat, averſetur, furiatque neſcio homine. Sic nempe ſurgunt Ideæ, quæ in omnem diſſolutionem, ac morborum effrenem tyrannidem, liberæ prorumpunt. Cumque medenti occulti motus ſint laſcivientis Archei, adeoque nequeamus abjectas ſemel habenas in manum ejuſmodi Archei reponere: à poſteriori, univerſale quoddam Arcanum conſopitivum, & ſedativum Archei, eſt adhibendum. In caſſum
13. ideò plerumque laborat, quicunque deſtitutus Arcano univerſali, non pacato prius Archeo, averruncandis cauſis occaſionalibus, operam locat ſuam. Quod ſanè ſtylo aureo accuratè notandum eſt. Contingit enim ipſi non ſecus, ac qui non obſtipato jugi fonte, exhauriendo aquam, rivum exſiccare præſumit. Interim cum
14. ignoto tramite Archeus procedat in ſuis imaginum fabricis, cogor in morborum explicatione, antiquata ſervare nomina, & nomenclaturas ſequi: ut cauſarum occaſionalium trita via, deveniamus ad cognitionem occultarum quidditatum morbidarum. Sufficit autem mihi hoc parergo oſtendiſſe: quod Ideæ ſeminales, in toto mundi ſyſtemate, ſint inchoativum principium omnis Blas ſeminum, generationum, viciſſitudinum & procellarum. Attamen priuſquam ad morborum ſchema contendam, cum adhuc nimis ſit jejunum, Ideas ab Archeo formari, non minùs quam à vi phantaſtica; juverit id Tyroni uno argumento oſtendere. Etenim cadaver humanum, ſpontaneo 15.
fluxu mortuum, friget ſuper omnem glaciem, non quidem quod revera frigidius ſit cadavere vaccæ, ſpontè demortuæ (id namque per organum qualitatum ac gradus ambientis diſtinguens, clarè demonſtratur) quanquam tamen id noſtro attactu ſic cenſeatur. Contingit id enim, ſolius Archei pavore, qui contactu mortis in cadavere pavet. 1. Sentit mortem, quam fortaſſis phantaſia adhuc ignorat. 2. Pavet. 3. Retrocedit ſpiritus influus. 4. Inſitus autem manui, pavore turbatur & concidit, adeoque initium mortis ſibi è pavore concipit. Non inconcinnè ideo Sacra, ut qui mortuos tangeret, impurus & ſemimortuus cenſeatur. Quam mortis imaginem Archeus, velit nolit, concipit, eamque ſic mordicus aliquamdiu retinet, quamdiu ſuperſtes eſt illa pavoris Idea: quod intra horam vix ad focum recaleſcat. Ergo pavoris Idea realiter ibidem eſt: ſiquidem operatur effectum, eſtque formata ab Archeo, & non ab imaginativa hominis. Igitur, ſi Archeus pavore fugiat tremens: pari quoque ratione triſtabitur, iraſcetur, furore aliiſque paſſionibus concitabitur. Et quarumcunque perturbationum Ideis conflictatur, ſibi fit moleſtus, & noxius, juxta idearum lubitum, quas ſibi finxit propriâ vi & libertate,

ADITUS PRÆCLUSUS AD CONDUM VISCERUM.

1. Concluditur è ſede animæ ipſa ſanandi morbi difficultas. 2. Quartanæ exemplum. 3. Notabile de remediis hactenus contra quartanam uſitatis. 4. Purgantia in quo incautos hactenus fefellerunt. 5. Quandoque per accidens, purgantia ſanarunt. Atque hoc dolo permanſere. 6. Cenſus incurabilium. 7. Diſtillatio parit nova generata. 8. Singularitates in rebus per ignem productis. 9. Decocta differunt à ſtillatis. 10. Scopus authori quis olim. 11. Deceperunt Authorem quædam remedia. 12. Remediorum examen. 13. Digeſtionum examen. 14. Hydro-remediorum examen. 15. Valores ſtomachi. 16. Primæ conditionum varietas unde.

1. Poſtquam deprehendiſſem, ſtomachum radicem arboris, ſive radicem tam digeſtionis univerſalis, quàm particularium quarumcunque: cognoviſſem æquè ſeriò, ibidem habitare animam mortalem ſeu ſenſitivam, actionum in nobis quarumlibet heram, ac vitæ diſpenſatricem per totum. Sitam videlicet quoque ibidem primorum conceptuum fabricatricem; ſomni item, non minùs quàm vigiliarum & amentiarum officinam: Duxi rationi conſonum, nuſquam decentiùs mentem immortalem, ſive Dei ſimulacrum ſtabulari, aut connecti potuiſſe, quàm in præfato formali, atque vitali lumine: principio ſcilicet ſpirituali, ſibi ob id quoque propinquiſſimo: quia agnato. Cumque tandem perveſtigata vitali monarchia cernerem, opticéque cognoſcerem, morbum omnem eſſentialiter in vita conſiſtere, atque ex eadem conſurgere, ſeſe obtulerunt mihi cauſæ difficultatum in ſanando morbos, præcipuè, qui ſponte ſua non ſilent, aut qui ſuopte impetu ad periodi finem non feſtinant; ſed vitam, quam acerbè infe-
2. ſtant, comitantur. Quapropter è morbis diuturnioribus, vidi quartanam, atrophiam, cacochymiam, debilitates item, ac dein tam qui in extremo corporis habitu cubile delegerunt (quales ſunt Lepra, paralyſis, Iſchiadica, ſpaſmus, Podagra, &c.) quàm qui alligantur alicui viſcerum (ut Apoplexia, Epilepſia, Aſthma, Lithiaſis, Hydrops, Amentia, &c.) non ſanari, nón quidem defectu deſiderii ſanandi: verùm ſolius remedii penuriâ. In remedio autem illo dudum laboravi, ac retroſpexi multoties, donec cognoverim, quod ipſum vitæ fontem reſpiceret, ſive animam ſenſitivam. Quapropter primò, ante manus ſumſi ipſam quartanam, utpote obviam, tædioſiſſimam, ac planè cognitam: quæque dum ſperneret Medentum uſitata remedia; irritam redderet eorundem ſpem. Inprimis per eandem certior factus ſum, quod ubicunque lateret aliquod materiale productum morboſum, requireretur pariter remedii convenientis applicatio: vel alioqui ſoſpes formidaretur permanſurus effectus, à cauſa illa occaſionali ſuſcitatus. Atque idcirco ab 3.
hujus enunciationis correlativo comperi nulla hactenus medentum remedia: utcunque fama ſui jactentur deoppilativa, reſolventia, abſtergentia, vel purgantia; eadem tamen tantum devenire, aut deferri, ad ſummum ſolummodo uſque ad limen lienis: qui ſenſibili teſtimonio ſe prodit quartanæ hoſpitium. Itaque hinc certò inſtructus, conjeci, vim illam remedii deoppilativam, *&c.* mox vel in ſtomacho perire, miteſcere, domari, vel per inteſtina proſcribi, ſi prius ſaltem non interierit. Sin verò qualitas aliqua remediorum, ex vita ſui media, ſoſpes perſtiterit, aliquantulum perfracta, penitiúſque aſſumta penetraverit (qualiter macis, vel terebinthina, in lotio, ſaporem ſui, ex neceſſitate magni Oportet, retinent) At ſaltem eadem ſic caſtrata ac delumbata occurrit, ut nequicquam eorum efficiat, quorſum, & propter quæ, deglutiuntur pharmaca. Ova quidem & carnes bellua-

belluarum referunt ſapores alimoniæ, quæ ipſas ſaginarunt. At ſanè, dum in œconomiam vitalem tranſeunt, tametſi guſtus prioris veſtigia retineant: adeóque ſanitatis quædam teſtimonia contineant; ſunt tamen tam ſegnia horum auxilia, ad eradicandum productum aliquod morboſum; quod diuturni lentique morbi, jamdudum, irritam hujusmodi remediorum jactantiam patefecerint, imò & ſpem
4. ſuſtulerint. Sola autem purgativa maximopere fefellerunt, falluntque tam Medentes, quàm incautos Medicatos hactenus,quia cæteris auxiliis ſubtilius impoſuerunt. Etenim ut ſunt de venenorum proſapia, (quod lib. de febrib. ex inſtituto oſtendi) confuſionem ſtatim circa primas radices, digeſtionisque matres, ſuſcitant: atque adeo, quicquid pridie eſt aſſumtum, vel aliàs etiam ritè ſubactum, id ſolutiva ſtatim quoque corruptionis charactere contaminant, totumq; foras confeſtim propellitur,attracto crudiore cruore, è Meſenterio, in vicem ejecti liquoris contaminati. Quod nimirum,ibidem confeſtim pariter corrumpitur, donec virus ſolutivorum agendo ſaturatum & extinctum ſit. Putatum eſt hactenus,quòd hoc putidum liquamen cruoris & carnium, eſſet ipſa morborum materia. Sive, procul per ſolutiva evocatum liquorem, jam cadaveroſum ac fœtidum, eſſe humorem unum de quatuor, præ aliis ſelectum, ac magneticè attractum. Potentiſſimè idcirco hæc perverſa doctrina hucusque mortales decepit: eo quod effectum aliquem
5. ſolutiva ſponderent,& exhiberent, evanidum licet plerumque, ac ſubinde truculentum; non tamen ſanitatis authorem, niſi quandoque per accidens,natura ſuam ſarcinam,primo limine detentam,unà excidere permiſerit. Qui effectus per accidens, etſi rarus, tamen nomen fumoſum ſolutivis dedit purgationis, fecitque jus, ſolutiva, tanquam aſylum implorandi, eorumque opem impendendi, interim intacti manſere morborum plurimi, & atro-
ciores. Nam quotquot ſua ſponte non de- 6.
currunt ſtatim ad terminum, habiti ſunt incurabiles, & ſolutivorum ſpectata vana tyrannide, quieſcere ſunt juſſi. Interim quotquot remedia conabantur inſigni truculentia naturam in ſui lubitum cogere, extemplo ſenſere vitæ noſtræ reſiſtentiam, atque eo ipſo noxia: quia vitæ inſidiantur, dum cruorem in virus cadaveroſum mutant. Nocua inquam evaſere,& periculoſa auxilia. Nam ſi veneni, aut graduum tyrannidis ſuſpecta erant: ſtatim ut aſſumta,rejiciebantur tanquam infamia, eo quod inſignem perturbationis, confuſionis,& lipothymiæ procellam,nilque præter comminatam turbulentiam
aut ſtragem excitare viſa. Sola autem at- 7.
que unica, majora Arcana,quibus vis naturæ dotalis ſupernè eſt inſtillata, vel puritatis atque ſubtilitatis encomio glorioſa, omnem morborum tyrannidem ex æquo ſupplantarunt, uno reſtaurantis vitæ compendio, in univerſalem ſic medicinam ſurrexere. Dixi alibi, omne diſtillatum eſſe novam creaturam, per ignem productam: adeoque non ex primo ſui concreti inſtituto. Perinde ut ignis eſt res quædam pro artificiis facta, naturalis tamen: ita quicquid per ignem prodit,etſi ſit naturale; tamen profluit è principio naturæ obliquo, ſeminalia initia detor-
quente, ad ignis lubitum. Hinc quicquid 8.
per ignem conficitur, vitam primam, mediam, atque ultimam ſimul acquirit, liquanturque ſimul junctim. Quatenus unicum ſeminale principium, quod in materiam confluxit, variis terminis antea ſubjectum, ac diſtinctum, per ignem coadunatur, ſimulque inde fit nova creatura, ſurgens quidem ab initiis, concreto in exſiſtentibus: attamen ſic iſta initia ſeminalia per ignem alterantur, quod quadam colliquatione ens novum inde ſuſcitetur, & tres vitæ proprietates unà conſurgant. Quapropter etiam cuncta diſtillata à corruptione ſunt immunia: quæ alioquin in vitarum trium ſuſcepta ſucceſ-

 ſione,

9. ſione, rebus familiaris eſt. Liquet hinc enim, decocta non eſſe entia, qualia per diſtillationem proliciuntur. Sed tantum tranſlationes unius entis, in medium ſibi peregrinum; atque ideo facilè putrent, & alterantur. Porro inter ſimplicia quædam ſeſe manifeſtarunt, nullo quidem ſignato prodita: quæ tamen proprietatem particularem nacta ſunt ad vitæ exorbitantis reſtringendos in morbis typos. Illa enim, quamvis ad generum amplitudinem non aſcendant: videntur tamen à rerum Datore glorioſo, ſpecificè directa, in morborum quorundam eradicationem. Etenim qui jam dudum deflexeram ab horrore purgantium, & circumquaque perluſtrando, remediorum propemodum nullitates, vel infauſtas applicationes notaveram, ac interum dum arcana Pyrotechniæ, ſuo tenebrarum velamine, tecta forent, ac ſpecifica ſimplicium ejusmodi energia late-
10. ret. Inquiſivi ſedulus, an non poſſem (dum per ignem renaſcuntur ſubnaſcendo, novæ creaturæ) per artem remedia parare, quæ vel profundè penetrarent in venarum propagines: vel ſaltem leviculam ſui proprietatem, unà cum cruore vel urina, ſpargerent, ſigillarentque inter vitæ œconomiam? Quæ quidem levicula qualitas, non intelligitur guſtu prodire: ſed quæ in digeſtionum culinis ſic maneret ſoſpes, & imperfracta, quod absque notabili ſaporis inclementia poſſet ad ſcopum, in Creando Medicinam de terra, ha-
11. bitum pertingere. Arriſit inprimis diureticorum contemplatio: quæ ſcilicet ab ore, per renes, usque in veſicam diſpergi videbantur: Perſuaſit idem potus vulnerarius, uſque in externos artus, ſuos edens fructus. At tandem manifeſta cognovi, ipſa diuretica, non quidem materialiter deſcendere in veſicam; ut nec potus vulnerarios, in vulnus remotum: verùm omnem diureticorum & vulnerario-
12. rum opem, fabricari in ipſo ſtomacho. Per exemplum lapidis Cancrorum, vel fixiſſimi oſſifragi, auxiliaris tam vulnerum, quàm lotii difficultatibus. Hic enim non diſſolvitur à ſtomacho humano, nec proinde etiam penetrat ad procul diſſita, in materia ſui lapidea, aut lactiformi. Verùm ſi non in primum ſui ens reſolvatur, etiam nec in lactis ſubſtantiam remigrat. Sed acor ſtomachi, ejusque nativum fermentum, reſolvit quantum poteſt de ingeſtis lapidibus, non quidem reſolutione retrograda, verſus ens ſui primum: ſed dumtaxat per modum acidorum, diſſolvit lapides iſtos. Id eſt, in pulverem. Pro ut lib. de febribus ex profeſſo mechanicè demonſtravi. Hinc namq; ſi prius diſſolvantur in aceto, potentius præbent auxilium, quàm ſi vino prius ebulliantur. In vino etiam acidulo, quia plus diſſolvuntur, quàm in aqua, aut cereviſia: ideo etiam potentius ſuccurrunt, quàm ſi in jure carnium aut aqua potentur. Eo quod acida comminuant lapides iſtos in ſubtiliſſimū atomum, cúmque cremorem adhuc nativum in ſe habeant à ſtomacho domabilem: Ideo & quò ſubtilius moliuntur, eò etiam ſtomachi fermentum, plus illius cremoris nanciſcitur. Saltem etſi aſſumantur macis, Terebinthina, &c. & odorem lotii mutaverint: non tamen niſi languida ſunt illorum auxilia, in dyſuriâ, & lotii ſuppreſſione. Nam revera cuncta intra ſtomachum annihilantur prioris vitæ ſimplicium teſtimonia: & non niſi flaccida guſtuum remanent veſtigia. Adeo ut nux myriſtica, & terebinthina (quæ plurimum ſaporibus ſuis diſcrepant) unicum tamen ſimilemq; ſpirant in lotio odorem. Quod ſignum patefacit, in prima ſtomachi officina, perire quidem primitivas rerum aſſumtarum craſes, ſed exſurgere novas, coquendo acquiſitas. Nam alioquin ex terebinthina, ejusq; oleo & mace, non poſſet reſultare odoris identitas in lotio, ut neq; violarum inde gratus odor. Sic Aſparagus fœtet in lotio, quatenus putredo aliqua ſibi adnata, eundem in exilium feſtinat. Potus autem vulnerarii non alias ſubveniunt vulneri: niſi quatenus in ſtomacho,

cho, acorem injuſtum ſic minuunt, ut etiam è vulnere, aciditatem (quæ omnis extra ſtomachum, noxia eſt, morboſa, putredinisque comes: ut alibi demonſtravi de digeſtionibus) inhibeant, atque arceant.
13. Siquidem generalis ſtomachi digeſtio præeſt, quibusque ſingularium digeſtionum coquinis. Enimvero aves, toto corpore actualiter & inſigniter calent, adeoque nocturnos hyemis rigores ſubdiu tolerant. Non mejunt autem: quia renibus & veſicâ carent. Ergo, quicquid potatrix columba bibat, totum recedit per inſenſilem diapnœam. Hinc ergo liquet, quod ſoli renes faciant urinam; quæ alias eſſet ſudor: differtque urina in homine, non quidem materia primi laticis; ſed ſolo efficiente renum fermento. Patetque etiam quod aves, citra ſudorem, omne ſupervacaneum excrementum inſenſiliter ejiciant. Lotium itaque differt à ſudore, plusquam ſola materia: non præter propriam lotii eſſentiam formaliter à rene ſuſceptam, recipit in ſe ſtercus liquidum & tingens. Quod ſurſum non attrahitur ad venas in ave, nec ſudant, etſi laſſatæ. Ergo quod ſudor in homine non diffletur inſenſiliter, pro ut alioquin in ſue, Ren humanus culpam habet: pro ut etiam, quòd ſtercus liquidum ſeparetur, & trahatur ab inteſtinis ſurſum, intra venas, Ren culpam habet. Uſus verò illius tractionis, propter duelech, alibi oſtenſus. Non autem tingitur lotium, ut promtius ejiciatur: nam acrius lotium eſt, magisque pungit, quoties eſt absque tingente ſcoria. Ut ergo Ren eſt cauſa lotii, ac præfatorum: ita & eſt cauſa Hydropis, quatenus Ren ſe claudit indignatione proprii Archei. Cujus indignatio, ſi compeſcatur debito remedio ſtomachi, in quantum
14. ſuus duumviratus præſidet Reni: certè ſubvenitur mox Hydropi. Etenim ſeroſitates Hydropis non raró abiguntur è tumido, tenſoque abdomine: per hydrocathartica, ipſis ſolitivis adhuc intra ſtomachum tantiſper morantibus. Sed mox repetit idem Hydrops: quia Ren, ut ante, indignatus perſeverat in clauſura, & lotii diverſione. Aqua enim, quam Ren in abdomen depoſuit, ſtomachus inde repetit, & per album dejicit, adeóque oſtendit ſe renum ineptiis & indignationibus imperare poſſe, ut etiam per ignotas vias, reducere ſeroſitates ad inteſtina. Non ſanè quod ejusmodi ſolutiva, materialiter & præſentialiter adeant, usque in abdomen, ac vi catharctica virulenta, ſecum reducant depoſitam Hydropis ſarcinam: Minimè. Sed unius ſtomachi ſunt hæc facinora, & vitæ vitaliſque duumviratus privilegia. Canales quidem ignoti nobis: 15.
ſed vita, horum directrix & magiſtra, ſeſe ad ſedem, ſive centrum ſui, id eſt, ad animam, reflectit. Ideoque, ab ipſamet vita animæ petendæ ſunt poteſtatum functiones, munia, vigores, valores, horumque defectus ſinguli: Anima quippe officia cuncta partibus diſtribuit, eaque per vitam moderatur. Nec ſolum officia diſcriminat per partes, adeò ut in ipſo vaſe ſtomachi diverſitates tam in orificio, quàm in pyloro ſejunxerit: verumetiam ipſas poteſtates connexuit, homoiomero initio quidem: ſed quæ ſingulæ ſuas præbeant ſcenas. Quod ſanè nuſpiam apertiùs 16.
cernitur, quàm in morbis, adeoque in facultatum defectibus. Utpote quod ſternant viam ad ataxiam, unitatisque diſcerptam diſcordiam. Quandoquidem mens immortalis creditur univocæ identitatis: atque ideo conditiones, inclinationes, ferocitates, *&c.* animæ mortali aſcribendæ veniunt. Quæ nimirum ſequitur materialem diſpoſitionum varietatem. Hinc itaque ſtupiditas, barbaries, furores, amentiæ, ut & ſalacitates, ſagacitates, ac denique ſcientiarum interitus, memoriæque extinctiones, *&c.*

CON-

CONFIRMATUR MORBORUM SEDES IN ANIMA SENSITIVA.

1. Supponuntur decem paragraphi alibi probati. 2. Repetuntur; duodecim ſtomachi proprietates. 3. Aliquot morbos habitare in vita ſtomachi. 4. Solvitur objectio. 5. Vita muſculorum. 6. Apoplexiæ conſideratio. 7. Poteſtatum vitalium incompræhenſibilitas. 8. Somnus eſt poſtrema facultatum. 9. Cur ſomnus ante peccatum immiſſus. 10. Sedes morborum univerſalium. 11. Boulimi, & ſitis inextinguibilis conſideratio. 12. Potiſſimas morborum ideas fabricari in duumviratu. 13. Repetitur idearum poteſtatis amplitudo. 14. Remedia plerumque non ſe dilatare extra ſtomachi lares. 15. Scholæ hæc non attendentes, erraruntin remedii applicatione. 16. Delectus medicaminum. 17. Oſſifragi lapidis notabilia.

UT autem clarius pandantur radices vitæ, aliquot præludia alibi à me fundata, indeque mutuata, in Theſes conſtruam.

1. Mens immortalis, proxima divinitatis imago, poſtquam vitæ regimen delegavit animæ ſenſitivæ, mortali, & caducæ: etſi mortali huic lumini poteſtatem ſuam tradiderit: manſit tamen eidem connexa, per vitæ ſymbolum, tanquam cognitionis proximæ ſyndeſmon, colligata. Quod ſenſitivum lumen vitæ, quia ſedet hoſpitatum in ſtomacho, tanquam radice vitæ mortalis: idcirco & ipſa mens ibidem torum ac thronum ſuum delegit. Quod alibi de anima ex profeſſo fortius confirmavi.

Anima ſeminavit ſuas facultates, pro vita neceſſarias, per organa corporis. Quapropter non videt talus, nec auris ambulat, ut nec hepar aſſumtos cibos in chylum tranſmutat.

Facultas vitalis organorum, in ſanitate, edit actiones ſanas, eademque quoties vitiatur, edit actiones vitiatas.

Non vitiatur autem facultas vitalis, niſi à morbo.

Qui proinde non eſt, niſi facultatis reale & actuale vitium: ens inquam poſitivum, atque ob id conſtans materiâ & efficiente, per modum entium aliorum naturalium.

Cum autem ipſamet facultas vitalis claudat eſſentialiter in ſe, ipſum morbum: ſequitur hinc, quod ipſe morbus in formalitate ſui efficientis ſit facultas, non quidem vitiata, ſed vitioſa: quæ nimirum vitiat ſive lædit facultatem vitalem. Adeoque eſt morbus, facultatibus vitalibus poteſtas perſimilis, atque ſic intima, ut & in quibusdam caſibus, tam lethalibus & hæreditariis, quàm centraliter radicatis, unita ſit.

Vitiata verò ſive oblæſa facultas, vel eſt particularis alicui organo propria, ut cæcitas, ſurditas, paralyſis, &c. vel communi Archei influentis vehiculo quoquo verſus diſpergitur, idiopatheticè, deuteropatheticè, vel ſympatheticè. Ac ſanè utcunque, & quomodocunque facultas lædatur; diſcernitur ſaltem, atque clarè cernitur, ubique ſubeſſe vitium vitale, morbumque omnem proximè hoſpitari in principio vitali, id eſt, Archeo ipſo.

Univerſales nempe ſedent in univerſali vitæ initio, ſive interim Archeus particulatim ab aliquo organo ſit infeſtatus, vel ſive à fonte vitæ, ac animata radice, ſuſcitatus, atque indignatus. Etenim id quanquam morbi ſpeciem variet; non tamen ejusmodi varietas aufert morbificum.

Anima ſenſitiva præfecta eſt omnibus ſuis facultatibus vitalibus, ſive ſint per organa diſtributa, ſive demum communi Archeo fomentatæ. Saltem inde pendet, quod morborum penè omnium ſanatio conſiſtat, & perficiatur, in radicali vitæ diverſorio. Id eſt, Animæ ſede, ac vitæ centro. Niſi quandoque fortaſſis pars organica quæpiam ſibi combiberit genialem

ſem morbum, eidemque facultas vitalis, hoſpes ejus, ſeſe nupſerit.

Undè conſpicuum evadit, omnem propemodum ſanationem morborum, (vulnera, itemque ejusmodi Chirurgicalia non excipio) in ſtomacho, ejusq; Duumviratu ſolicitandam: adeoque nec ibidem incongruè ſolicitari: Nam ſic etiam non rarò defectus exteriores interno ſtomachi remedio tolluntur, alioquin externis pharmacis fruſtra tentati. Non mirandum itaque, quod remedia vix ſuperent ſtomachi imperium, claſſem, aut materialiter longius diſpergantur.

2. Quibus ſic obiter præmiſſis, ſubdam nonnulla ſtomachi privilegia, 1. atque inprimis iſtud ſtomachi jus geniale, & particulare, quod ſibi primariò coquat: pro toto autem, tantum per accidens, indirectè, atque extraordinario jure præ cæteris membris. Quia ſic tulit ordinatio divina. Ut præparet pro aliis omnibus, ex rudi ciborum materia alimentum. Ipſe autem ſtomachus, immediatè alitur chylo, à ſe confecto. Non ſecus atque radix vegetabilium, ſucco terræ Leſſas alitur. Non autem, quod ſtomachus ſanguinem à jecore, pro ſui nutrimento alliciat: ut neque radix vegetabilium, ſuccum à ſe ſemel dimiſſum, ſurſumque diſperſum, repetit à cortice iterum, ut inde nutriatur. Quapropter ſtomachus, paucis venis, pro tantæ molis officio, ac tantæ capacitatis vaſe, fruitur. Quia nempe cruore non nutritur, per conſuetum aliorum membrorum modum. At ſolo chylo paſcitur, quem dein in ſpermaticum liquorem, ſibi congruum, adaptat. 2. Venæ autem ſtomachicæ non diffundunt idcirco cruorem extra ſe, nec læſus vulnere ſtomachus cruorem plorat. Idemque jus ſibi reliquæ membranæ à ſtomacho mutuarunt. 3. Venæ ſtomachicæ nequicquam de ciborum confecto chylo tranſmittunt, vel aſſugunt, ut eundem ad venam portæ deferant, pro conſueto alioqui venarum mezaraicarum. Idque alibi de digeſtionibus fortius confirmavi. 4. Denique nec venæ ſtomachicæ incumbunt nutritioni ſtomachi. 5. Ideoque venæ ſtomachicæ, puro cruore plenæ, vim habent liberam, vitalem, non perturbatam, aut ſuctui chyli, diſpergendove cruori, deſtinatam. Quorum tamen alterutrum, venis cæteris omnibus eſt domeſticum. 6. Non fruſtra tamen venæ & arteriæ, nexæ ad orificium ſtomachi, diſtenduntur: ſed anima hoſpitata in tenuitate membranæ ſtomachi, quaſi ibidem non eſſet, imò vix alligata loco, ſpirat vitæ ſuæ ſpiraculum in organa (cor ſcilicet, lienem, jecur, cerebrum, renes, teſtes, *&c.*) modo inſenſili, atque incredibili canalium anguſtia, & tenuitate. Hinc nimirum repentinæ eclipſes, Apoplexiæ, epilepſiæ, vertigines, ſyncopes, &c. quoties nempe anima ſenſitiva ceſſat radiare ſuum lumen in organa. 7. Ineſt namque arteriæ ſtomachicæ canali, vis vitalis, illius animæ, diradiandis ad cor, quantiſper bene ſe habet At ubi perperam ſe gerit, ſuſcitantur ſtatim quoque palpitationes, deliquia, vertigines, apoplexiæ, epilepſiæ, ſopores, vigiliæ, amentiæ, cephalalgiæ, convulſiones, *&c.* Denique & ſua ſpiratur vis vitalis ab anima, vitalium facultatum moderatrice, per venas ſtomachicas ad jecur, adeoque ab unitate animæ defluunt variæ dotes, ad organa ſingula: ſiquidem ſemper, & utrobique, ab uno puncto, cuncta tam in univerſo, quàm in nobis, manant. Etenim anima iſta mortalis, & ſeminalis, corporis conſtans rectrix, cum ex ſanguinis diſpoſitione occaſionaliter impetretur: Neceſſariò quoque in organis habitat: tam in cruento ſplene, quam exſangui membrana ſtomachi. Perinde ut cerebrum, ſenſationum fons, atque judex, ſenſu potiſſimum caret. Ideoque & in Sacris pluries occurrit, quod anima hominis in ſanguine habitet. 8. Sufficit proinde hoc loco, quòd anima ſenſitiva, hiſce ſedibus locata, vires ſuas ibidem explicet, atque inde diverſimodè emittat. 9. Enimvero ſomnus,

vigilia, appetitus, digeſtio, fermentum, alacritas, *&c.* detegunt ſua functionum pluralitate ſanitatem: pro-ut & eodem ſtabulo, ac centrali fonte, hoſpitari Apoplexiam, Epilepſiam, vertiginem, maniam, furorem, oblivionem, *&c.* Siquidem unica anima ſenſitiva, eſt cauſa immediata, centrum, nidus, fons, & origo, facultatum & actionum vitalium quarumcunque. Cæterum, hoc tramite ſufficit recitaſſe (quod alibi ex profeſſo demonſtravi) in penitiori tunica ſtomachi, velut thalamo, habitare animam mortalem, eamque intra ſinum ſuum obvolvere mentem immortalem. Poteſtates autem ejuſmodi omnes eſſe vitales, in functione quidem diſtinctas, licet non in vitalitate, adeoque animæ ipſi tam proprias atque peculiares, quod etymon proprietatis inde manarit. 10. Quare, extra controverſiam etiam reor, morbos univerſim omnes (utpote in poteſtates animæ inſurgentes, adverſarios atque hoſtiles) adoriri quoque immediatè animam caducam, atque mortalem. In quam videlicet ſua ſpicula vibrare queunt, eandemque penetrare, ob paritatem ſymboli ſublunaris. 11. Quæ lucta nimirum contingit primùm in ipſo Archeo, animæ janitore, atque inde penitius deferuntur, penetrantque uſque ad nucleum ipſius animæ. 12. Morbi quoque, qui forinſecus ac peregrinè intrò adducuntur, ſtant tam clienter obnoxii huic juri, quàm qui intus ſponte propria efferveſcunt, vel Archeali ſilice excutiuntur. Quapropter quanquam remedia jam pleraque accuſaverim impoſſibilitatis penetrandi: ſufficit tamen Medenti, ſi medicamen, in ipſo animæ memorato diverſorio, eandem penes ſeipſam alloquantur. At certè nova, inaudita hæc, atque inſperata eſt medendi Philoſophia. Verùm novitas ipſa parùm deterrere nos debet, modò vera demon-
3. ſtretur. Inprimis difficillimum eſſet perſuadere, amentias omnes è ſtomachi regione manare, niſi ultrò ac ſponte mihi conceſſum eſſet: Maniam aliquam eſſe præcordialem, itemq; ſtomachum ipſum eſſe ſedem concupiſcibilis facultatis: ſomnum item atq; vigilias inde ſuſcitari, &c. Niſi inquam Epilepſia frequentiùs ſentiretur è penu ſtomachi, in Cor & Caput attolli, adeóque ſuperas partes, plerumque deuteropathia inferarum languere. Sin autem Epilepſia quandoque à pedibus ſuſcitari videatur; at ſaltem nunquam abſque ſyncope irruit, nunquamque ſenſus tollit, niſi prius ipſam animam ſenſitivam, ejusque facultates principes conſternarit, ejusque conſternationis proportio, acceſſus proportionem determinaret. Adeo, ut etſi in capite aut pedibus putetur nidus occaſionalis; nunquam tamen recedit paroxiſmus epilepticus, qui poſt ſe non relinquat ſitim, eoque ſigno prodat ſtabulum ſuum fixaſſe in ſtomacho, animamque ſenſitivam feriri, ea potiſſimum parte, qua ſiticuloſam poteſtatem plantavit. Cum autem mentales poteſtates univerſas ſternat epilepſia, cum ancillante ſibi inſenſilitate, ſpaſmo, atque ſubſultu: certò deſignatur, ipſam animam ſenſitivam penetrari loco ſuo nativo, atque ſolito; eamque ibidem & inde eſſe rectricem ſenſuum omniumque facultatum principum. Quinimo cum non contingat ejuſmodi facultatum ſpoliatio, velut per manus: ſed unico ictu, omnium ſimul conſternatio, idcirco regimen illarum facultatum in centro percuſſum denotatur, membraque longius à ſtomacho remota deteguntur per deuteropathiam, ut pati morbi illius inſultum: ita pariter quoque, nec poſſidere ex proprio, ejuſmodi poteſtates vitales, quas amittunt. Nec ſtupeat aliquis, putetve inane doctrinæ genus, quantumvis duumviratus majeſtatem intra tenuitatem membranæ ſtomachicæ locavero. Id nempe animæ proprium eſto, quod in loco, quaſi ſine loco detineatur. Itaque epilepſia doloſè ac improviſè irruens, omnem ſuperioritatem animæ ſenſitivæ, in ſtomacho ſedentis,

ibidem

ibidem arguit ipſam animæ ſedem: non autem à fumis, aut vaporibus lentè ſurſum ſublatis, contingere epilepticos inſultus. Quod de Catharris, atque alibi pluries, opulenter confirmavi. Contingunt namque ejusmodi eclipſes, non ſecus, atque ſi foramen ſubitò claudatur, per quod lumen in locum obſcurum alioqui diradiatur. Repente enim lumen intercluditur, ac ceſſat: adeo quod id ſit tam vernaculum Apoplexiæ, quod apud Germanos, & Belgas, nomen ictus, ſit ſortita, quam tamen recentem multoties procurato vomitu ſuperavi: vel diſtillatis ſtomachicis validioribus rebusque aromaticis.

4. Porrò quod in Epilepticis concidat omnis ſenſus, non item motus: Id enim proinde non arguit, animam ſenſitivam non eſſe fontem utriuſque. Nam etſi intercidant omnes intellectuales poteſtates, ſolaque concuſſivi & ſubſultantis motus permaneant teſtimonia, quantiſper iſta eclipſis durat: attamen deſignantur omnes iſtæ poteſtates, ab anima defluæ in corpus, tanquam ſibi propriæ: ſed quas ipſa plantavit in Archeo, organis inſito, eſſe ſub Eclipſi, & animæ conſternatione tumultuentur; ſubſiſtunt tamen obſcuratæ, quia vita non tollitur, nec pulſus ideo

5. ceſſat. Quod autem motus ſpaſmodes involuntarius etiamdum perſtet, id non tam animæ, quàm vitæ muſculorum ſingulari, tribuendum. Quam nempe alibi oſtendi, adhuc à morte aliquamdiu perſeverare, Tetanumque inchoare dudum à morte: adeo, licet vita muſculorum ab anima ſenſitiva promanet; ſortitur tamen peculiarem quandam energiam, ut & loci ſtationem. Ideo minus mirum, vel abſurdum, proinde proprio motu tumultuari muſculos, ſi citra mortem ſenſerint vitam

6. communem eclipſari. In Apoplexia autem, & ſyncope, etiam motus muſculorum planè intercidit, excepto motu intercoſtalium; quippe totales tenebras ſubit tum anima ſenſitiva. Itaque juxta diverſas ſuarum perturbatiorum ſcenas, directrix vitæ anima multipliciter ſuos ſatellites, in organa ſibi ſuppoſita, dimittit. Vita autem quævis, cum ſit de indole luminum, à Patre luminum deſcendens, ſuperat humanum intellectum. Adeoque inepto vocabulo vocatur Pater luminum à Scholis, Mundus intelligibilis, qui minimè ſub intellectum noſtrum cadit. Nec enim ſolum Pater luminum glorioſiſſimus, ipſiusque Reſpub. tota, nobis eſt incognita prorſus, juxta teſtimonium Veritatis ad Nicodemum: ſed & eſſentia, quidditas, directio, diſtributioque poteſtatum vitalium, captum noſtrum excedunt.

Quàm ſtupenda eſt enim Intellectus, Memoriæ, imò vel ſolius loquelæ privatio, 7.
ſtante præſertim motu, ſenſu, appetitu, imò & ſanitatis integritate? Quámque terribilis eſt horum intercidentia, ad quemlibet epilepſiæ, ſyncopes, vel ſoporis inſultum? Quantumque ſuperat humanam induſtriam, tam diverſas facultates oriri, & habitare uno in ſtomacho? Eo quod adeo diverſa ſymptomata eaſdem facultatum læſiones prodant? Singula enim nos ad ſtuporem miraculi, vel portenti præcipitant. Ideoque tot undique procellis ignorantiæ, atque ineptitudinis noſtræ admoniti, fatemur unicam iſtam ſenſitivam animam, vitæ fontem, vitam quoque, multiplicium poteſtatum ſcaturiginem, & diſtributricem tam in ſanis quàm in ægris. Proinde etiam (ſi ſecurim ad arboris radicem admovere debeamus Medentes) intenti ſumus, pro Arcanis univerſalibus, quæ vitam conſervent, præſervent, plantent, & ædificent, in ipſo vitæ fonte, mortis morborumque non minùs, quàm ſanitatis authore. Spectò enim jam animam caducam; non autem Mentem incorpoream, & immortalem. Quam credimus originaliter æqualem, ac æquè perfectam omnibus inſpirari. Ideóque conditiones, inclinationes, domeſticæ aut ſylveſtres, mites aut feroces, dociles, humiles vel ſu-

perbæ, nobis inſtillantur ab anima mortali. In qua, tanquam ſubjecto locove, localiter diſponente, varietatum inclinationes explicantur: quæ aliàs à mente, ſive imagine DEI, exſulant naturaliter.
8. Somnus itaque non inerat naturaliter homini, ex parte mentis, niſi poſtmodum à Creatore fuiſſet immiſſus. Ante natum verò ſomnum, ſenſus, motus, atque appetitus aderant. Quia mens, quatenus deinceps immortalis: etiam infatigabilis erat, ſomnoque aut quiete opus non habebat.
9. Fuit tamen ſomnus ante lapſum miſſus in Adamum: non tam quod ſomno indigeret, paucis horis, præſertim mox à creatione, quàm potiſſimùm, quòd per ſomnum nondum cognitam mortem expaveſceret, ipſi comminatam propter eſum pomi. Somnus alioquin otia inertia, ſtultaque inſomnia de ſe profert, mediæque propemodum vitæ jacturam cauſat. Undè etiamnum hodie, ex priſtino ſomno, in Adamum miſſo, ſomnia adhuc retinuerunt, *quod Senes ſomniabunt ſomnia, juvenes prophetabunt, & nox nocti indicabit ſcientiam.* Poteſtas enim ſomnifera, quæ ante lapſum menti immiſſa fuit, eandemque quoque, velut à mortalis animæ connubio, quadantenus liberam, in primævam quodammodo prophetandi prærogativam trahere vellet, niſi obnatæ & ſuccenturiatæ animæ, tenebræ eandem obfuſcarent. Dum autem ſtomachum ſenſitivæ animæ hoſpitium declamo, morborumque eatenus ſentinam, ſtomacho nuncupo.
10. Conſideravi quidem occaſionales cauſas ibidem vicinas, ſedere tam in cavo, connexoque ejus, & velut peregrina dumtaxat, ibidem hærere, itemque in duodeni inteſtini (quod eſt fellis, & Pylori ditioni deputatum ergaſtulum) contubernio, vaſorum & glandularum complexui Anatomicis moleſtiſſimo; quàm in Archeali innati non minus, quàm influi thecis. Quorum nempe conſpirante ametria, diverſimodè agitari ſenſitivam animam, hujusque pediſſequas facultates conquaſſari omnes vitales, adeoque iisdem labefactatis conſurgere exercitum morborum, tam radicalium ſive Chronicorum, quàm citò feſtinantium, jam dudum multis experientiis edoctus cognovi, adeò ut Bou- 11.
limon, & ſitim inextinguibilem febrientium, cernerem non tam proprè, ex materiæ acrimoniâ irritante, quàm ex ipſo ſenſitivæ furore, prodire. Alioqui namque thorexis, ſive generoſi vini potus, non ſolveret famem, niſi fames, pacando velut inebriata, obdormiret. Sitisque proinde in febribus, non niſi ſuis ſtationibus affligit, licet eadem materia, imò & atrocior calor, in vigore premat quàm aliàs.

Jam utcunque dilatatum eſt ſtomachi imperium: tum etiam oſtenſum ſenſitivam ibidem morari, tanquam in prima ciborum culina, vitamque ibi habitare. Siquidem potentiſſimæ transmutandi atque digerendi poteſtates, ſua illic exercent officia: Nedumque ergo 12.
ſordes ibi colliguntur culinariæ: ſed & fabrica noxiarum imaginum cuditur: ſiquidem nullibi promtius fabricari queunt, quàm ab anima iſtarum partium inquilina. Nemo enim non ſentit horrores, timores, pavores, iras, excandeſcentias, triſtitias, ſuſpiria, omnemque concupiſcibilium perturbationem, ſibi circa os ſtomachi ſuboriri, & agitari. Etenim ſi inopinè bombarda explodatur, quis non ſentit repentinum alicujus formidinis ſubſultum? quis demum eſt, qui paratus menſæ accumbere, inſigni edendi appetitu inſtructus, non percipit aliquando, triſti nuncio ſibi allato, ſuſpendi actutum omnem edendi aviditatem. Igitur vigent facultates ibidem, quarum effectus ſentiuntur. Vidi enim ſæpius mulieres, quibus metus ſubitaneus, alias quoque quibus inſignis mœror,

mœror, epilepſiam ſuſcitaverat. Alias denique, quibus lenta continuataque triſtitia amentiam hypochondrii moverat, imò & alibi ſcrophulas cauſaverat. Sic peſtis pavor, peſtem ſæpiſſimè creat. Prout & ſubitus mortis pavor, quandoque podagræ characterem enecuit. Superbia quoque frequenter amentes fecit. Novi & alios, ignominiam paſſos, nec vindicare eandem potentes, incidiſſe repentè in apepſiam, in Aſthmatis anguſtias, cordisque palpitationes, anguſtias, & oppreſſiones. Alios, qui repentino contumeliæ ſenſu, ſtatim in Apoplexiam ruerunt. Itemque longo defeſſos mœrore novi, in Hydropem, Icterum, lienaresque tumores proruiſſe. Perplures item utriusque ſexus, qui ex ſubita ira in Apoplexiam; alios verò, qui in varias contra-
13. cturarum ęrumnas præcipites ivere. Quorum morborum fabricæ ſentiuntur manifeſtò, circa ſtomachi orificium. Podagræ enim proinde paroxiſmos præcedit quædam febricula, tanquam diaria, ſub qua character emergit, qui à ſtomacho in artus dimittitur, ut ibidem ferociat. Apoplexia proinde, ſive ex vita inordinata, ſive demum ex ira, vel mœrore erumpat: at ſaltem ſemper è ſtomacho ſurgit, ſagittaturque in caput. Icterus namque nusquam alibi viget magis, quam in atrio ſtomachi, undè ſuas excitat anxietates, & ſuſpiria, deſignans ibidem teſſeram ſuæ ferociæ ver-
14. ſari. Quapropter etiam docui ante, quantumvis potus vulnerarii cohibeant in extremitate pedis, puris fabricam, accidentiumque formidinem: non tamen idcirco ampliori privilegio, potus vulnerarios potiri, quam alioqui reliqua pharmaca. Non enim materialiter ad vulnus properant remotum: ubi interim reliqua viam ad ſplenem pro ſuffragio quartanæ
15. ignorant. Quæ ſchola medica hactenus neſcivit, quanquam ſint artis medicæ fundamenta, Utpotę quæ nedum vim medicaminum, horumque expeditionem, applicationem & appropriationem reſpiciunt: veruntamen præter modum agendi, & ſpem inde reſultantem, principale morborum efficiens declarant. Cujus ideo ſolius ignorantia, deſidiam atque torporem in Medente: in ægro verò deſperationem, cum triſti dolorum & incommoditatum appræhenſione, cauſarunt; tandemque (proh dolor) tot viduas, cum luctuoſis orphanis, peperere, in rei medicæ vilipendium. Quantum au- 16.
tem delectum medicaminum ſpectat, vagari lubuit per mineralium, vegetabilium, & animalium claſſes, illasque ſumere in ſui ſimplici integritate, qualiter à natura promanarunt, easque iterum per ignem diverſimodè agitare, atque adeo in ſalem, ſulfur, ſive pinguedinem atque mercurium, ſive ſuccum ſeminalem dirimere. Ac inprimis vires dotales rerum, quas divina bonitas ex dono pro ægris dedit, plerumque carent guſtuum teſtimonio, adeo quod vel ſolo iſthoc ſigno prodant, ſe dotaliter à DEO inſtillari pro uſu mortalium: nec eluceſcere, niſi quibus DEUS ſua dona S. Spiritus dedit, atque hactenus ab indigna Medentum cognitione ſubtraxit, qui parvulis hujus mundi atque ignaris revelat ea, quę magnatibus occultavit. Sunt quippe in ſimplicium exercitu diſperſa dona, per quæ ad amplitudinem generis adſcendunt: adeo ſanè, ut appropriata atque ſpecifica agnoſcantur à DEO directa ad omnimodam quorundam ſanationem. Eſt enim lapis oſſifragus, nuperæ inventionis, qui oſſifragii ſanationi ſuum nomen debet. Eſt autem ignibus 17.
invictus, nec calcinabilis; ſed guſtu ſuo, inſipido inſignis, ſtomacho indomitus. Mirum tamen, quantùm tam circa viſcera & interna vulnera, quàm in extremis oſſium fracturas victor edat. Ex hinc primò liquet ex digeſtione & cura ſtomachi, pendere curas & regimina digeſtionis

ſextæ, per totum. 2. Non neceſſum eſſe, pharmacum deferri ad locum affectum. 3. Pharmacum, ſolo attactu Archei ſtomachalis, poſſe longinquos ſanare in corpore morbos. 4. Non opus eſſe, quod ad ſanandum agens tangat patiens remotum. 5. Quod ſicut oſſifragus, vel lapis cancrorum, in ſtomacho ſuam perſolvunt curam: eodem modo, & pharmaca purgativa. Atque reliqua quæcunque.

MORBORUM PHALANX SECUNDUM CAUSAS OCCASIONALES.

- **Primarium** — Ens morboſum, in Archeo inordinato. Nam ſive ex idea hominis primariò ſuſcitetur, ſive ex idea Archeali immediatè conſurgat, ſemper tandem in Archei hoſpitium recidit.
  - *Recepta.*
    - Injecta à ſagis.
    - Inſpirata ab Endimicis.
    - Suſcepta ab irruentibus.
- **Secundarium**
  - assumta / Heteroclita:
    - aſſumta: potu, cibo, veneno, pharmaco.
    - Heteroclita: Tortura noctis. Robur inæquale. Sterilitas.
  - *Retenta.*
    - Relicta ſive excrementa in 1. 2. 3. vel 6. digeſtionibus.
    - Tranſmutata in 1. 2. 3. vel 6. digeſtionibus.
    - Tranſmiſſa ab una digeſtionum in alteram.

Horum fit mentio à veteribus ſub nomine qualitatis abſtractæ, vel relationis terminorum; adeoque nomine tenus dumtaxat agnoſcuntur, quatenus cauſam occaſionalem, id eſt, remotam agnoverunt. Cujus ratione hanc diviſionem retentis nomenclaturis manere juſſi.

DIVISIO MORBORUM.

1. Morbi eſſentia repetitum depingitur. 2. Methodus explicando ſervata. 3. Diviſio morbi. 4. Recepta quæ dicantur. 5. Recepta injecta quæ. 6. Quænam retenta.

Hactenus de morbis, velut
procœmii loco, dixi. Nunc
deinceps eorundem ſchema
attingam. Nam & diviſio dat
1. membra, quæ ſigillatim ex-
plicata, lucem adferunt. Morbus quidem omnis (quod ſemel dictum ſufficiat in poſterum) fabricatur quidem ab Archeo in ſemet-ipſo. In parte autem ſui, qua ſigillariter conſtituitur: etiam materialiter ibidem, tanquam hoſpitio proprio, ac ſeminario, conſiſtit. Plerumque autem habet, vel materiam occaſionalem excitantem, vel parit de ſe productum, ſecundarii morbi excitativum occaſionale. Pro cauſa autem efficiente, habet ideam morbificam: cujus ut materia deſumitur, mutaturque ex ipſomet Archeo vitali: ita etiam non ſecus Idea inde prognaſcitur, quippe quæ ab Archeo ipſo cuditur,

& limatur. Sunt itaque inprimis tot morborum ſpecies, quot idearum morboſarum. Non enim plures, uti nec pauciores:
2. eò quod morbus quilibet ſuam hauriat ab idea morboſa quidditatis entitatem. Conſequenter itaque totidem idearum morboſarum ſunt ſpecies, quot ſordium diverſitates in nobis. Sive enim illæ deforis intrarint, vel intus prius explicatæ ſint, digeſtionumq; erroribus ſurrexerint, vel demum ſive ab alimentario, ac vitali ſucco inchoaverint, perinde illud eſt hoc loco. Denique & totidem ſunt ideæ morboſæ in nobis, quot ſunt entium poteſtativorum hæredes. Puta, aſſumto ſolutivo nimis violento: etenim etſi ipſum mox per alvum ſecernatur; non tamen deſinit ejuſdem toxicum, ſtomacho & inteſtinis domeſticum permanere: adeo nempe ut in obitum usque fœtida perſeveret diarrhœa. Sic quoque inſuper venena quævis, amiſſa materia primitiva, lentâ quandoque cæde, longaque in poſteros luge relicta, jugulant. Tamque id ſi extrinſecè ſint aſſumta, quàm ſi intus patrata. Tandem ſic & morbi hæreditarii, eorumque conſortes, ſeminaliter nobis connaſcuntur, è ſuis ideis proflui. Sic nempe Podagra, Epilepſia, *&c.* citra viſibilem ſordium materiam, ſuos explicant rhythmos, & in vitam protelantur. Eo quod ideas firmatas ſunt nacta Archeo, ſive ſpiritui inſito rectori velut intimè cognatas, & adhærentes. Quæque ideo ſuis tantum terminis, ſibique nativis periodis infeſtant. Quibus poſitis, ac ſcitis jam, conſequenter dico, quod in expeditione Diviſionis morborum, varietatem morborum occa-
3. ſionalium ſequar: ne ſcilicet nomina, omnemque morborum determinationem, velut ab ovo invertere vellem, multo lectorum tædio. Qui ejusmodi omnimodam novitatem, vel ægrè ferrent, vel cum nimia moleſtia aſſequi poſſent. Ideoque cauſam occaſionalem etſi pro morbis nominem; nolim tamen id intelligi, quaſi cauſa occaſionalis foret ipſe morbus: ſed potius quod morbus, ut ens inviſibile, ſubaudiatur cudi occaſionaliter à materia externa.

Itaque duo inprimis ſtatuo morborum genera. Recepta ſcilicet, & Retenta. 4.
Sunt autem Recepta, injecta, concepta, inſpirata, vel tandem ſuſcepta. Quæ quatuor prius ſigillatim exponam. Ac tùm prius demum de Retentis agam, tam ex parte corporis, & diſtributionum, quàm digeſtionum, & transmutationum.

Sunt ergo Recepta, quæ proditoriè forinſecus intrant in nos, Archeum com- 5.
movent, vel affectant, ſic ut damnoſo ſibi concilio ideam morboſam intra ſe fabricet, eamque in ſui materiali parte ſigillet, Atque ſic veri morbi verus parens fiat. Recepta enim ante introitum & applicationem ſui, indicabant præcautionem, & præſervationem; non autem ſanationem: quia ſcilicet nondum erat morbus. Nec eſt ſanatio, niſi à morbo ſolo. Sed ex quo ſemel Recepta fecere vel clanculum ſaltem ingreſſum, fuerintque vel obiter admiſſa, totam mox Archei œconomiam & quietem invertunt.

Retenta verò noſtri vitio, & defectu
proveniunt. Sunt namque ut plurimum 6.
recrementa, vel aſſumta, vel intus penes nos prognata: quæ tanquam è Republ. noſtra expulſi cives, ut unitatis & concordiæ hoſtes, non habent partem in hæreditate vitæ nobiscum.

RECE-

1. CVr Scholæ de Injectis nil. 2. Triplex Atheorum turba inter Chriſtianos hic repetitur. 3. Karichteri ſtatera. 4. Perſuaſio diaboli. 5. Quantum diabolus in exercitiis diabolicis agat. 6. Theſes octo huc adductæ. 7. Diabolus non habet liberum: ſed à pravitate ſua coactum arbitrium. 8. Satanas ſuos deludit miſerrimè. 9. Diabolica media ſolius pacti vi operantur: non autem vim operativam in natura habent. 10. Solvitur objectum argumentum. 11. Apex operationis in effectibus Sagariis. 12. Cur diabolus impotens. 13. Diabolus dumtaxat poteſt liberè, malè velle. 14. Probatur actus hominis, in operibus ſagariis. 15. Hominis prærogativa in operando. 16. Quod operetur in hoc, deſiderium. 17. Sepulta, vel ſuſpenſa, quomodo nec eant primo intranti ignoto. 18. Vilibus animalculis ineſt vis directiva ſuæ voluntatis. 19. Quomodo per nudum attactum transferantur incantamenta. 20. Cur repercuſſio attingat conceptum carmen, vel maleficium.

REcepta injecta autem ſic voco, quæ ſunt portenta velut ſpiritualia, cooperatore Satanæ perpetrata. De his ſi-
1. lent Veteres. Quippe qui
& manifeſtiorum tractatus pleroſque neglexere, eo quod nullum ex fundamento noverunt. Malunt ſiquidem ſcelus inhumanitatis & crudelitatis admittere, quàm Injectorum ſcientiam indagare, agnoſcere, vel ejus inſcitiam fateri. Eliguntque citius, aſpicere proximum, extremis ſub ejulatibus deficientem: quàm quod tantillo remedio, tam atroci malo opitulari diſcere vellent. Theologi quidem & Juriſconſulti diſquiſitiones ſuas quidem tractarunt: ſed Scholas medicas, obmiſſionis accuſo. Etenim id factum cenſeo, quod Cacodæmon ſit hujus mundi princeps, qui ideo in Cathedris, Curiis, & Aulis; ſuos ubique nactus eſt patronos, per quos velut ipſus præſidet: totuſque revera mundus in maligno poſitus. Ho-
2. rum enim quidam, in Atheiſmum proniores, diabolos, præſtigias juxta atque incantamenta negant, aſſeruntque ſe non induci poſſe, ut contrarium credant, niſi viderint. Undè tandem immortalitatem Mentis, Deique timorem, tanquam inventa politica, ad coërcendam plebem, penes ſe rident. Alii dein, Sacrorum decreto, diabolos quidem eſſe credunt, & inferni ſatellites: non tamen cacogenios humanæ ſodalitati, quin potiùs ſodales, atque affines amicos. Adeoque præſtigias ſagarias, pro fabellis fallacibus, hypochondriacis nugis, atque anilibus ſomniis, habent. Suntque inter literatos demum alii, qui diabolica opera, Sagarum quoque incantamenta, Sacrorum authoritate admoniti, admittunt quidem: artes meras tamen æſtimant nec alio titulo damnandas, niſi quod Satana edoctæ, & ad malum duntaxat ſint inſtitutæ. Et hi audaciſſimi ſunt in omne ſcelus, fidemq; hodiè hypocriſi velant. Ego itaq; à diebus Platonis, jam tres Sagarũ patronos, conſtanter floruiſſe inter Atheos, conſpicio. Ominorque tam diram labem, non niſi eodem Præſide perſtitiſſe
hactenus. Nemo Medentũ interim, quod 3.
ſciam; unico Karichtero excepto, hanc materiam tractavit. Qui quidem modum fiendi, atque remedia ſanandi aliqua propoſuit, at non parum ſuſpecta vanæ ſuperſtitionis. Theoriam quoque nec attigit: quia ignoraſſe viſus: Trementibus interim Medicis, ne conſcii Magici criminis haberentur, dum opem, (quam neſciunt) ſub tantis ærumnarum ſtricturis, proximo, forte fortuna impendiſſe æſtimarentur. Subterfugium tamen iſtud aſtu Sa- 4.
tanæ, ſic vulgo perſuaſum: ut remedii indaginem, in propriæ famæ & conſcientiæ ſatiſdationem, neglexiſſe viderentur. Proximum verò languentem, tanquam infideles Scribæ, atque Phariſæi tranſeuntes, in ſummis deſerant deſolationibus. Etenim nullus reputatur alioqui morbum procuraſſe, vel ejuſdem ſtructuram noviſſe, pro quo deſcribit remedium. Nemoque creditur venenum propinaſſe, qui inquirit cauſas, atque remedia decernit. Miniméque æſtimatur vulnus inflixiſſe, qui accerſitus, manum auxiliarem, commiſerando,

miſerando ac gratis attulerit. Ut nec fur eſt, qui furum latibula & concilia detegit. Abſit ergo ſubterfugium, pro infami haberi, noviſſe incantamentorum media, progreſſum, fines, atque medelam: Cum aliunde hæc ſciri & haberi debeant, quàm doctore diabolo. Etenim cum diabolus intra aream naturæ coerceatur, non eſt deſperandum, quin benigniſſimus Jeſus remedia ſurrogarit pro tam atrocibus malis, in ſui gloriam. Qui nusquam bonitati, gloriæ & ſapientiæ ſuæ defuit. Vir bonus itaque rectagraditur via, nec ponè ſe reſpicit, quidve mundus de ſe judicet, non curat: cujus nimirum pleraq; judicia, ſtulta ſunt & mendacia. Sufficit namque viro bono, quod impeditor vel
5. deſtructor mali, vacent crimine. Dicam ergo pro mea capacitate, quantum Diabolo competat in actionibus Sagarum. Quodque ut fundamentaliter contingat, repetam per Theſes octo. 1. Quod omnis forma vitalis ſit lumen vitale ſui corporis. 2. Quod quantumvis inanimatorum formæ diſcrepent ab animabus, in gradu, & indole illius luminis: ſaltem omnes conveniant in aliquo eſſentialiter luminoſo. 3. Quod luminis ergo, ſeſe attingunt immediatè, & penetrent. Sicque connexæ formæ in invicem operentur, pro-ut unum lumen aliud interſecat. Nam radii ſolares, collecti per vitrum in conum, licet enim in punctum coierint: Inde tamen rurſus procedentes, qui in vitro erant à dexteris, usque ad conum, transeunt deinde, refracti in vitro ad ſiniſtram: ſervant tamen illibatam prioris luminis identitatem: ut neque proinde ob penetrationem in cono factam, contagio laborent. Quod alibi mechanicè, per figuram demonſtravi. 4. Quod idcirco diverſa in genere aut ſpecie, lumina formalia, ſe mutuo, inſtar luminis, immediatè penetrent, operenturque communicativè, & absque laſſatione. 5. Quod omnes corporum formæ ſint vera lumina, non tamen ſubſtantialia, licet entitata, ob rationes alibi de creaturis neutris allegatas. Sola autem Mens humana, ſit ſubſtantia formalis, immortalis, atque indelebilis. Hactenus etiam operetur cum ſuperioritate, attingat, penetretque omnem aliam formam ſe inferiorem (ut de venatione ſcientiarum alibi.) illo præſertim titulo, in fidem & naturam recepto, quod ſit vera Dei Imago, eique inhabitet Regnum Dei. Quique ideo cuncta ſubſtituit pedibus ejus. 6. Quod ideo Cacodæmon ex ſui creatione non habeat potentiam attingendi aliquam formam, ut in ea, abſoluto ſui nutus imperio, perficiat velle ſuum. Eſt namque ſpiritus abſtractus ab ente corporeo, & ligatus, ac deinceps à peccato, ſcurra miſerrimus. 7. Sola autem poteſtas loco motiva corporum illi remanſit, quorumque motus non cedit in damnum mortalium. Nec enim unicam feneſtram per ſe poteſt diruere, absque adjumento libertatis ſuorum clientum. 8. Nec enim movet elementa per attactum (quandoquidem extremitatibus caret, quibus corpora tangat, ne quidem illa quæ aſſumit) quo aliquid apprehendat aut moveat: ſed ſolo ſuo nutu movet aſpectu intuitivo, qualis eſt Aſtrorum in Meteora, per Ideas, vel noſtri velle in ſua organa. Quæ mutualis poteſtas, ut naturaliter fuit Angelicæ naturæ indita: ita & Diabolo relicta. Blas nimirum natale habet, quo aëris procellas, æſtusque maris, concitat quoties Deus illi permittit. Inpri- 6.
mis namque adeo malus eſt diabolus, noſterque hoſtis, quod nequeat vel tantillum benè velle. Quare nec habet liberum volendi arbitrium in malis. In bonis verò nullum, niſi invitum & coactum. Nam ens, unum, verum, bonum convertuntur. Ideoque à ſenſu contrario apparens, falſum, malum, ac multiplex ſunt proprietates Satanæ. Ac per conſequens, ex ſuo nutu, naturalique poteſtate, ne quidem poteſt liberè, & absque permiſſione divina, operari quicquam, vel absque cooperatione liberâ Mentis humanæ.

Cerberus namque ligatus eſt, nec operari poteſt in formas, harum corpora, vel proprietates, niſi cooperatricem ſibi adſciſcat mentem humanam, cujus pedibus ſubſtituta ſunt ſe inferiora. Hactenus itaque dolo, ſua miſerè circumvenit mancipia, pactoque obſtringit, ſaltem ut ſic magis à Deo recedant. Quaſi in pretium icti fœderis, ſit edocturus Arcana, per quæ, ſub certis ſtatisque formulis, fictis verbis, invocationibus impiis, exſecrationibus, conjurationibus, votisque, lineis demum, figuris, notis, ſigillis, characteribus, numeris, horis, momentis, vegetabilibus, imò & rebus ſpurciſſimis, horumq; omnium litationibus, conſecrationibus, depuramentis, inquinamentis, vanisque & irritis ejusmodi ſuis nugamentis, ſint effecturi incredibilia. Et quidem mala omnia, in Dei deſpectum, atque hominum perniciem. Quibus, poſt fœdus, ſuos facilè infatuat, ſuique crudelitate dementat. Utpote quos ex pleno poſſidet, iisque mandata ſua committit. Perſuadet enim quicquid vult, his, qui gratiæ divinæ renunciarunt, pollicetur que nefaria præſtiturum per vires, quas ſibi mentitur geniales. Etenim ſuas ſcrofas, in hirci adorationem infandam rapit, quaſi omnium moderamen penes ipſum ſtaret, ſolusque operandi miracula donum conferret. Quia ab initio ſemper mendax impoſtor. Interim vituperoſiſſimus ſemper ille, mera tantum operatur ludibria, & præſtigias dumtaxat inanes.

7. Alioquin enim ſe media à ſe præſcripta, ullam operandi vim in ſe haberent, quam apud ſuos jactitat, de neceſſitate quoque naturali, ſemper, ubique in cujusque manu, & æqualiter idem efficerent, absque reflexione in pactum, vanasque circum-

8. ſtantias. Nec valet argumentum. Satan ſuis præſcribit vana verba, ſuperſtitioſa, & in ſe omnino inpotentia; ergo totus illorum effectus, qui incantatis accidunt, ex ſolo ſunt Satana. Siquidem licet media in ſe ſint vana, nulliusque momenti, potentiæ vel efficaciæ (qualia ſunt verba nonſignificativa, figuræ, characteres, numeri, Gamahen, Taliſmannica, adorationes, cum omni vanarum obſervantiarum ſuperſtitioſo exercitu) attamen concurrunt inſuper alia media operativa, quæ non ſunt Satanæ. Quandoquidem dia- 9.
bolus non habet vim idealem, ſeminalem, & ſigillarem, qualem habet homo ex dignitate imaginis divinæ, qua ipſius pedibus ſubſtituta ſunt bruta, &c. Ergo diabolus has mutuat Ideas mentales, & operativas Sagarum, quas poteſt ſigillare in ſordibus, & venenis. Ille ergo maledictus, totusque miſerrimus, & à gratia Dei derelictus, per ſe eſt inefficax eorundem operum, niſi adjutus per animam ſui mancipii. 1. Quia non habet 10.
vim formativam Ideæ operativæ, 2. Nec attactum immediatum, acceſſum, multoque minus introitum ad lumina formalia, (quibus ſcilicet nihilominus, omnes rerum proprietates typica Idea ſunt inſcriptæ) ut per hoc agat. 3. Imò nec habet ullam potentiam liberam agendi, multóque minus, ad damna eorum, qui ſibi non parent. 4. Ipſe enim ſuperbiſſimus totus, nollet petere permiſſionem à Deo, ut homini, ſibi non obedienti, nocere poſſit: Sciens Bonitatem infinitam hoc illi nequaquam conceſſuram. Licet cacodæmone utatur ſubinde, tanquam carnifice, ut in hiſtoria Jobi. Etenim iſtud hoc loco notandum ſeriò. Quod in Inferno, & penes omnes damnatos, non ſit ullus honos, aut ſanctificatio nominis divini: ſed continua maledictio. *Non enim mortui laudabunt te Domine, neque omnes qui deſcendunt in Infernum. Attamen in nomine Ieſu, flectuntur genua inferiorum civium.* Videlicet, quoties DEUS utitur cacodæmone, ut carnifice: toties id illi ſuperno mandato injungitur, in nomine Jeſu tremendo, eoque nimirum audito, totus infer-

nus

nus ſua flectit nolens genua. Alioqui namque quod dici ſolet, permiſſione Dei Diabolum nocere homini: Id eſt intelligendum, vel per præfatum mandatum, tanquam Tortori datum: vel mutua vi operativa naturali, quam Deus contulit
11. Imagini ſuæ. Ipſe autem creaturarum miſerrimus diabolus, ex ſe nil poteſt, niſi malè velle. Quia quicquid à Deo receſſit, id eſt malum, & ideo non poteſt non malè velle. Quia qui per velle à Deo abiit, in ipſa voluntate fontaliter debet eſſe malus. Ergo diabolus ad omnem alteritatum fabricam in natura, per ſe totus impotens, quia incapax eſt. Et per conſequens, neceſſe habet ad operandum mendicare naturalia, habentia in proprietate, poteſtatem liberam, quam optat applicare. Imò nec quidem eandem idcirco abſolutè, ac immediatè, adminiſtrare valet, niſi per devinctorum ſibi animas & manus. Attingentes ſcilicet ex dono Creationis, lumen formarum immediatè ſibi ſubſtratarum. Ideóque prima operatio per Sagas, in armenta & greges ferocit. Utens nimirum Satan poteſtate illa libera, & mutuata, exigit contactum alienum, ut formatas à cliente ſuo, & mendicatas mutuataſque Ideas connectat in medio, atque ſic, vi alienâ, diradiet in formas homini ſubſtraras. Adeoque impoſtor mendax opus ſuum mentitur, ac pro eo adorationem expetit: quod planè eſt humanum, & in quo ipſe Scurra nimimum operatur. Profectò miſerrima alioqui mortalium conditio, ſi mala cognita à
12. Satana exſequi poſſet. *Non eſt enim inferorum regnum in terra.* Per exemplum. 1. Homo poteſt ſuis perturbationibus nocere ſuæ prudentiæ, valetudini, & vitæ. 2. Ejuſmodi tempeſtates, quæ ſunt mentis, non permanent entia rationis: ſed cadentes ſeminaliter in materiam imprimunt ſuarum perturbationum Ideas conſtantes. Quæ probantur à prægnante, murem horridâ, quæ ſi manum alicubi apponit, ſtatim murem hirtum, eadem in fœtu parte, ſigillat. Imò ſi ejuſmodi perturbationes præmaturè fiant, non raro totum embryonem in monſtrum transformant. 3. Quicquid autem prægnanti eſt naturale, & ordinarium, id nemo dubitat, quin ſagæ non gravidæ, naturale eſſe poſſit. Nimirum poſſe formare Ideas quaslibet. Quas ergo impreſſiones, quasve Ideas, & ſemina ſigillaria, cacodæmon ſuſcitat in ſuis, & inde mutuat, eaſdemque imprimit in ſordes, quas ſuis ſubſternit, ut illas inficiant. Adeoque jus, illas Veneficas, ſive factrices venenorum, vocat. Non enim quod venena propinent potanda tantùm: ſed potius, quod ex nonvenenis, venena conficiant. Illa autem applicantur, tam per locomotivam diabolo vernaculam, & liberam: quàm etiam, quòd transferantur ad intentum objectum, ſolo deſiderio motore, & directore. Ut poſtea latiùs. Saga itaque, illas ſordes, à ſe, per ens Ideale contaminatas, ſuſpendit, ſepelit, propinat, imò & manus ſuas ungit, lavatve iſtis ſordibus, dirisque venenis imbuit, ut per contactum illa venena transferat in objectum, cui nocere voluerit. Enimverò Ideæ illæ ſeminales, monſtruoſæ, & venenoſæ, cum jam ſuit alterius, & peregrini Archei cives, introductæ in corpus incantati, adeóque extra locum & ſubjectum proprium, confeſtim per illas contaminatur atque corrumpitur Archeus incantati. Quapropter cum hoſtis naturæ ipſam applicationem complere ex ſe nequeat (aliqui namque miſeri mortales incantati omnes ſuccumberent voto diaboli) ſuſcitat Ideam fortis deſiderii, & odii, in Saga, ut mutatis iſtis mentalibus, & liberis mediis, transferat ſuum velle per quod, quodque afficere intendit. Quorſum inprimis etiam exſecrationes cum Idea deſiderii, & terroris odioſiſſimi, ſuis ſcrofis præſcribit.

13. Eſt namq; homini liberum nocendi arbitrium, per quod hominem homo occidere valet cultro, atque inſontem quemlibet ſic perdere: quod diabolus non item poteſt. Ideoque ut cultri, ita & veneni applicatio, eſt diabolo æquè vetita pro ſuo lubitu. Atque ideo etiam prorſus impoſſibilis: Id eſt, absque homine libero, ſive mancipio ſibi devoto. Etenim nec homo quidem occidit alium cultro, niſi acceſſerit deſiderium, in conſenſu libero, & reſolutæ voluntatis imperio. Undè ſat patet, Quod imprimis diabolus non habeat creationem ideæ ſeminalis, actualiter & poſitivè ſubſiſtentis, qualis imagini divinæ conceſſa eſt. Itemque quod nec diabolus nactus ſit nutualem applicationem ideæ ejusmodi, niſi aliunde ſortitus ſit facultatem liberam, non ligatam, & per deſiderium accenſam, ſive proritatam. Quippe deſiderium iſtud, ut eſt paſſio imaginantis: ita quoque creat ideam, non quidem inanem: ſed exſecutivam atque
14. incantamenti motivam. Idcirco nimirum Scurra ille hoſtilis exigit attactum ad corpus incantandum, vel ſaltem ad aliquid, quod primariò ſit affectum, & corpus incantandi demum, ut in illud vi ſympathetica ac naturali (qualis eſt qua Chalcanthum naturaliter abſens vulnus ſanat) ideæ receptæ agant, atque deinceps in corpus, cujus ſympatheticum commercium, ejusmodi effluvia naturalia tenent,
15. tanquam media. Denique ſepulta ſub limine, vel ſuſpenſa, nocent: imò & in primò intrantem dumtaxat, ſuam explicant virulentam feritatem, absque Sagæ contactu ad corpus incantandi, citraque notionem, odium aut deſiderium nocuum contra intraturum primò. Sed eſt difficilioris reſolutionis negotium; ſubtilioris nempe noxæ, & propagationis, quæ in natura viſum Baſiliſci vel Torpedinis directiones, ſibi pro approbatione adſcivit. Nam perinde ut Baſiliſcus radio viſivo, ſuum virus ſpargit in objectum, non in locum, & non in aliud corpus quodcunque licet ſibi vicinius: ſed in illum dumtaxat, in quem primò oculi acumen direxit ac vibravit: & ſicut Torpedo, non in propinquiorem quempiam, fortè jacit viſus ſui venenum, ſed potius atque ſolummodo in trahentem eminus funes. Sic nempe ideæ ſeminales, connexæ ſordibus ſuſpenſis vel ſepultis, vigorantur ab Idea deſiderii accenſi, tanquam à voluntate Baſiliſci vel Torpedinis, exercentque illam in objectum determinatum dumtaxat. Ac licet ſimilitudo non uſquequa- 16.
que reſpondeat in amborum terminorum identitate. Sufficit ſaltem demonſtraſſe, homini nedum, ſed vilibus animalculis naturaliter ineſſe vim attributivam, & exſecutivam intentionis illorum, quibus ſolo viſu, intentione, deſiderio, vel odio nocere inſtituunt. Quippe dos iſta ſe ex- 17.
tendit etiam ad quæcunque magneticè vel ſympatheticè ſua commovent eminus objecta. Quæ media adhuc excellentiori modo, homini naturaliter tributa inexſiſtere, non eſt abſonum, dum cuncta ſuis ſubſtituta pedibus legimus. Quapropter 18.
pariter attactu, vel ictu ſimplici, ſua incantamenta ſagæ transferunt in objectum: at longè craſſiori modo, quàm præfato. Ideoque & medio ſympathetico, quid ſimile in ſe tegit. Longéque adhuc ſtrictius, dum ad cruorem, pus, vel aliud effluvium obligantur ejusmodi incantamenta: ſed imò etiam ipſum objectum neceſſariò tangunt, aut feriunt. Nec verò ſympathetica huc adduxi, ut eadem infamarem: quatenus modum applicationis ad medium per illa demonſtraverim. Quin potius ut oſtendam, Sagas uti naturalibus modis & mediis, alioquin in Torpedine & Baſiliſco conſuetis: ut omnem fraudis diabolicæ ſpem à ſympatheticis extinguam. Ac per naturalia ſcilicet conſtet, quàm falsò atque mendaciter ſibi ſerpens infernalis, adorationes & Liturgias præſcribat pro iis, quorum penes ſe nulla eſt poteſtas. Cæterum percutientem Sagam 19.
repercutere, ut naturaliter reflectit incan-

tamen-

tamentum in ſui Authorem : ſic fortè poſſet ab indiſcretim ſcrupuloſis , ſperni pro medio ſuperſtitioſo. At ſanè ut naturali jure licitum eſt vim vi repellere, præſertim ſi id non tam ex ira aut odio, quàm ex defenſione ſui , & noxæ averſione contingat : quod moderamen inculpatæ tutelæ ſecernit. Quamobrem pro ut jam demonſtravi, quod vis incantamenti potiſſima pendeat ab idea naturali Sagæ : ita & conſequens eſt præfatam repercuſſionem eſſe prorſus licitam , propter naturalem ideam deſiderii , quo quis ſe eximere optat , ac ſtudet incantamento. Adeoque in repercuſſione nemo ſequitur , aut proritatur vi pacti cum Cacodæmone. Imò ſola iſta repercuſſio, vim incantamenti prorſus naturalem manifeſtat, ſicut & dæmonis impotentiam. Interim infeliciſſimus ille, totusque ſuperbus, pudibundus ſuam fateri impotentiam, ſuos decipit credulos, putantes illum iſtius malignæ atque nocivæ activitatis ſolum herum datorem & rectorem. Quare & eundem ſerio cultu adorant, & in omni ſcurrilitate obediunt. Venena ergo ſic parta, cum Satan nequeat, pro optatu ſuo inficere & conficere, ut neque pro lubitu adaptare, multoque minus applicare! Jubet id totum compleri per ſua mancipia, ut fiant venena emanativa, in proprium deſiderii objectum. Sic namque venena, quæ ante erant vel prorſus materialia, vel res omnino indifferentes, nec niſi aſſumta fortè nocere poterant: jam jactis ideis formaliter, ſeminaliter, atque fermentaliter virulentis.

HÆC QUÆ SEQUUNTUR, RELIQUIT AUTOR IMPERFECTIORA, INDIGESTIORA, ET INCORRECTIORA PRÆCEDENTIBUS.

Poſtquam jam demonſtratum eſt, morbum omnem conſiſtere in vita animæ ſenſitivæ, hujusque organo vitali Archeo, hic autem unitatem atque identitatem in ſe concludat; deinceps hinc quoque docendum eſt in unitate remedii conſiſtere ſanationem, & à morbis cunctis reſtaurationem. Argumentabuntur autem Scholæ humoriſtarum in adverſum, dicentque, *&c.*

Jam ergo probatâ neceſſitate convaleſcentiæ ex pace cauſarum occaſionalium cum vita: adeoq; univerſalia arcana propemodum ſingula valere ad præfatam vitalis Archei ſedationem & pacificationem: jam demum oportet ad ipſamet arcana deſcendere, eaq; non ſolum denominando propinare: ſed etiam quantum charitas in proximum permittit, eadem gnaris Philiatris deſcribere. Non licet autem illa propalare, ut ignari ſolique inhiantes lucello diſponant de iis, Seplaſiæ autem ejuſque uxori committant. Abſit! nam edoctus ſum, *&c.*

Dicam ergo, quantum ordo charitatis permittit circa Arcanorum revelationes. Inprimis itaq; natura produxit ex bonitate Dei remedia ſingularia in monarchia vegetabili, quibus morbi quoq; ſingulariter reſtaurantur & ſanantur: quæ hactenus N.
per indagandi ignaviam, lucri avaram cupidinem & invidiam dęmonis manſere occulta. Sic enim Elixir proprietatis apud Parac. curat Aſthma, Epilepſ. Apop. Paralyſim, Atrophiam, Tabem, &c. At quia non paratur iſtud Elixir, niſi à peritiſſimo Philoſopho: qui nõ putando, ſed ſciendo perfectè, atq; adhuc dupliciter ad hoc ſit electus, adeoque Adepti titulum conſecutus eſt. Hinc ego ex commiſeratione mediam viam exponam. Accipe aloës lucidæ myrrhæ opt. & croci optim. ana. unc. j. ſi enim plus ſumſeris, fruſtra id factum reperies. Duo priora terantur accuratè; crocus verò quia non teritur niſi exſiccatus, potiùs

conglobetur tundendo. Ponantur in vitro capaciſſimo & forti, ſigilleturque liquato collo vitri. Et diſtilletur moderato calore,ne vas diſſiliat,donec videris totam offam in fundo coaluiſſe, & circulari oleum clarum cum aqua in parietibus vitri. Tum aperiatur collum vitri, & infunde ♄ aquæ cinnamomi, & diſtilla per arenam madidam,cui aqua bulliens ſenſim affundatur. Donec non ampliùs è roſtro alembici quicquam ſtillet, & hoc medicamine tam quartanam quàm continuam ſtatim abſolvi. Adeo quod qui noctu ſuſceperat ſacroſanctum viaticum,& olei extremam unctionem, me in prandio convivam circa lectum habuerit.

Natura produxit etiam in Monarchia ſubterranea minerale quoddam, quod ob ſui ſingularitatem vocatur à Parac. Metallus primus ſive maſculus. Qui ab indole metallica neceſſariò veſtitur mercurio & ſulfure metallicis. Mercurio nempe liquido nec digitis adhærente, & ſulfure cremabili in flamma cœrulea. Hoc ſulfur autem cum ſuo corroſivo diſtillatur, totieſque coholatur, donec in forma olei rubei per alembicum tranſcendat. Quod tum demum accuratiſſimè ab omni prorſus corroſivo mundatum eſt oleum, non quidem per ſeparationem ſui ſalis & Mercurii paratum: ſed anaticè totum in formam olei redactum. Id enim quatenus adhuc oleoſum eſt, à tota tamen poteſtate animæ ſenſitivæ non eſt alterabile aut applicabile vitæ. Quapropter debet transmutari in ſuccum mercurialem, quem Parac. docet vocatque vinum vitæ. Eo quod non per modum reliquorum Arcanorum ſanet morbos,per abſterſionem & proſcriptionem noxii cujuslibet: verùm inſuper renovat vires deperditas in univerſali, ac roboris inæqualitates reſtaurat. Ideóque nec fruſtra Paracelſo vocatur membrorum eſſentia, ad vitam longam ſolus apex nimirum,& culmen ſpei. Quantum autem lucis attulerim ſcriptis Paracelſi, ſolus ille novit, qui Paracelſum mecum intelligit. At cum non transfertur ſulfur iſtud, ut poſſit in ſanguinem verti,imò ſpiritum inſitum membrorum ac viſcerum reſtaurare & renovare, licet ſit in ſe mirabilium naturæ culmen; tamen tum tantum velut transeat per duas digeſtionum priores, non ſatisfacit ſuæ vocationi,ob quam tam anguſtis dotibus fulget. Adeóq; vel hinc obvium eſt, vitam longam non eſſe niſi pro electis viris: iisque nec quidem omnibus, non tam quia principum juventus in venere & voluptatibus filum vitæ abbreviant, adeóque remedium vitæ longæ per modum recipientis recipitur, & vitæ applicatur: ſed potiſſimum quia deſunt Adepti, quibus datum eſt ſolis hujusmodi Arcana è ſiliquis enucleare. Suppono nimirum,quod hic metallus maſculus, quia facilè ſinit ſulfur à ſe ſequeſtrari, ſeparatumque hoc ſulfur in oleo cinnamomi nucis myriſticæ liquatur vel in oleo, quod ſtillat è reſina abiegna, dum in optimum colofonium coquendo coagulatur. At ſaltem quanquam inſignes vires ſic ſulfur reſolutum habeat: quia tamen odorem fœtidum haurit, reſervatque liquati ſulfuris reſiſtentiam,nec poteſt ad intima tranſire; ſed tantum agere velut tranſeundo, per ſui attactum obiter ſui doni reminiſcentiam ſuperficialem excitare. Idcirco plus diſtat à vino vitæ, quam carbunculus à ſilice. Attamen ſi liquatum iſtud ſulfur in oleo aromatis ſic uniatur, ut per alembicum utut fœtens tranſierit, ac dein cum alcali debito modo circuletur: atque tandem in elixir ſalis volatile tranſeat, quodammodo æmulatur vires & virtutes vini vitæ, & eſſentiæ membrorum. Siquidem elixir iſtud rectificatum in opt. ſpiritum vini omnem fœtorem amittit,reſumitque aliquid de geniali dote, ut difficiles chronicosque morbos ſaltem adimat: tametſi non ad ſummam entelechiam viſcerum adſcendat, ut ſit renovata membrorum eſſentia.

IN VERBIS, HERBIS, ET LAPIDIBUS EST MAGNA VIRTUS.

LOcus eſt in Sacris, qui Lapides pro corporibus mineralibus ſumit. Verba quidem, quatenus mandantia ex poteſtate ſupernaturali, imperant creaturis; quæ quia ſubſunt, etiam parent. Virtus dein herbarum, eſt pharmacorum, non autem comprehendit cibos herbaceos. Eſt itaq; plantarum vis medica, ſimplex quidem: at plurimùm excellens, ita ut plerumque in gradum virulentiæ aſcendat, quia amplitudinem noſtræ naturæ ſuperat; ideóque & infeſta nobis. Etenim olera, legumina, cerealiaq; debent prorſus ſubigi, & reſolvi in ſtomacho, id eſt, ſede animæ, in quam dum infractis viribus incidunt, eandem quoque recenti ſua hoſpitalitate, legibus comprimunt. Sic nempe ipſa ſedes circa rudia adhuc ſimplicia laborat, ac operando tolerat vegetabilium hoſpitatorum cruditates, noxas, & moleſtias. Hactenus namque quidcunque non ritè ſubigitur in ſtomacho, poſt prefatas ſui moleſtias, foras per inteſtina mandatur, ut excrementū inutile & nócuum. Quamobrem plantæ atrociores, dum non ſpondent alimentum, nec directè in cibos trahuntur, ſi non nocuerint notabiliter, ſaltem totaliter ſequeſtrantur, ac foras cum labore & anguſtiis pelluntur. Quod hactenus patuit in quartana, notabiliter, quæ medentum pollicitam opem ac ſpem medicaminum irriſit. Nam etſi materia occaſionalis quartanæ, tantum circa Splenem, ac in viciniis ſtomachi, hereat: nondum tamen pharmaca vegetantium, ad quartanæ limen pervenere. Interim robuſtiora, cum gradus ſupra vires naturæ noſtræ ſortita ſint, plerumque ob id ſpernuntur, aut caſtrantur: adeoq; per media correctiva planè alienantur atque degenerant, & ſic in peregrinam tranſeunt familiam. Incaſſum quoque plerique tentarunt ſeparare poteſtates virulentas ab appropriatis, ſubter illas latentibus. Ut ut hodiè aſſuetum eſt, ſunt pharmaca ejuſmodi robuſtiora horrida, moleſta, nec admittuntur in penitiora noſtri. Quia adoriuntur & labefactant vitales vires, atque omnifariam anxietates comites adducunt. Nam quantumvis non nobis in alimenta abeant, nec admittantur penitiùs, quàm ipſum limen intrare: ſolo tamen attactu, nudoque ſui tranſitu, imò & velut ſurdo aſpectus inquinamento Archeum alterant, huncque in ſui clientelam ſubjiciunt, & abripiunt. Hæc eſt cauſa, cur vegetabilium remedia robuſtiora, plerumque atrocitatis & virulentiæ, ſuſpecta ſint. Quæ adhuc longè dilucidiùs ſpectantur, in mineralibus arcanis, altioribusque pharmacis. Quippe quæ nulla ſui commiſtione: ſed ſolo velut aſpectu, peragunt munia ſua, & ſcopos dotium ſuarum aſſequuntur. Sic namque matres intingunt laneum fruſtum commiſturæ argenti vivi, idque intra zonam veſtium conſarciunt: ſcientes nimirum, etſi argentum vivum non effumet quicquam extra ſe (eſt namque tam homogeneum, quod non ſit diviſibile in partem heterogeneam, ac à ſe diſſimilarem) per totum tamen corpus impedire pediculorum præſentiam & generationem. Deſcripſi etiam . . . . quomodo argentum vivum vulgare reducatur in offam niveam, ſi ab illo ſpiritus vitrioli diſtilletur. Qui nimirum ſupra Mercurium coagulatur, & in alumen tranſmutatur: ablutione verò ſeparabile ab argento vivo. Quod nempe fit pulvis flavus, qui facilè redit in priſtinum, ſibique æquiponderans argentum vivum. Sic nimirum totus ſpiritus vitrioli, in ſe acidiſſimus, nudo attactu mercurii, & abſque ulla amborum commiſtura radicali, vertitur in ſalem aluminoſum.

Idque

Idque fiet millies, nil namen argento vivo de pondere vel natura deperit. Argentum vivum namque abſque ulla ſui aut de ſuo participatione, imò & citra ullam de ſe commiſturam radicalem, commutat quicquid ſpiritus ſulfurei attigerit. Quæ radialis commiſtio argenti vivi, adhuc magis admiranda eſt. Si nempe argentum vivum maceretur in magna aquæ communis quantitate. hæc namque, etſi ne minimum quid de argento vivo in ſe ſorbeat, aut ad ſui naturam convertere queat: attamen ab argento vivo proprietatem, non item ſubſtantiam mutuat, ſic ut pota aqua ejusmodi necet lumbricos univerſos & aſcarides, exſiſtentes etiam, quo potus iſte nunquam pervenit: quippe qui mox totus in lotium rapitur. Fitque aqua iſta contra lumbricos validior, ſi ſemel cum argento vivo bullierit. Sic unica uncia argenti vivi millies poterit menſuram aquę inficere, attamen permanere in pondere & proprietate priſtinis. Sic nempe Scholę etiam invitę addiſcunt, quod quædam agentia, citra paſſionem, aut reactionem patientium, liberè, ſemper, indefeſſisque viribus agant, & perſtante eodem ſui ſemper pondere. Argentum vivum nempe agit in aquam, eique imprimit ſui characterem; non tamen viciſſim quicquam ab aqua repatitur. Manifeſtum eſt itaque, quod vis quædam medica transferatur, mutetque ſuum ſubjectum naturale, & abeat in objectum peregrinum, ſolo velut radio, vel aſpectu ſui. Ita tamen, aut licet objectum peregrinum acquirat exoticam ſibi vim, agens tamen inſpiransque initium nequicquam de ſuo priſtino robore aut pondere amittat, remittatque. Fit nempe id absque ulla argenti vivi paſſione, diminutione, mutatione, debilitate, aut alteritate. Exemplum ſanè hoc loco adductum inſervit argumento, poſtmodum de virtute propemodum infinita remediorum, celebrando. Quæ res poſtquam in mineralibus ſæpè ac diverſimodè ſubter experientiam tracta fuiſſet, me edocuit tandem, quod antehac nemo mortalium fortaſſis, adhuc opticè atque intus perſpexiſſet, qualiter remedia abſtruſiora operarentur: quodque nimirum citra ſui diſſolutionem aut interitum, citra ſui penetrationem, introadmiſſionem, commiſturam, & commutationem liberè etiam eminus agant in ſopitum, vel ſuccenſum Archeum: ſolo quaſi ſui aſpectu, irradiatione, vel ejaculatione ſuarum virium, in medio productarum, retentis adhuc priſtinis, & non mutatis, pondere & proprietatibus. Adeoque teſtantur ejusmodi arcana, ſe infinitæ bonitati propinqua, dum propemodum ac quaſi infinitas ſenſim vires ſpargant. Quapropter non impunes manebunt Medici, dum pauperes quandoque ſe neglectos ejulabunt in Judicio noviſſimo, qui abſque impenſis ullis facilè atque obiter ſanari potuiſſent. Igitur Arcana nequeunt unquam abire in alimentum: quia ſervant ſuos fines, ut quæ non in cibos, ſed in pharmaca ſunt deſtinata, pharmaca perſeverent etſi intrò aſſumta. Incipiunt namque in ſtomacho (quem animæ ſedem alibi ex profeſſo demonſtravi) radium directum ſuarum virium, ac virtutem dotalem exponere, & quorſum à Deo ſunt deſtinata. Undè demum in totum corpus ſpargitur hauſta in Archeo vis radialis irrorata, & ſanitas inde ſuccedens avidè ſuſcipitur. Sic nimirum oblatis hujusmodi univerſalioribus remediis contingunt ſanationes, quales prodidi in fonte naturæ contingere, ac eidem deberi, qualesque Paracelſus pollicitus eſt, ac dein Butlerus, me ſpectante, minimâ videlicet confermentationis applicatione, eſt exſecutus. Certè poſtquam hæc ſpeculatio penitiori contemplatione me ſub ſe attraxit, clariſſimè ac opticè quaſi cognovi in cauſis occaſionalibus, atque in productis excrementitiis quidem hærere ſordes, peculiarium morborum ſuſcitatrices: attamen ipſum morbum totum, ejusque remedia, conſidero

in

in Archeo ſcilicet alterato,vel pacato: adeoque minimo attactu, vibratione, jaculatione, imò ſola radiatione, ſive illuminatione (modò in ſede animæ, ſenſitivam vitam attigerint) perfici ac compleri ſanationes, non habito cauſarum occaſionalium reſpectu. Idque potentius adſpicio in mineralium remediis ſulfureis, puta in ſulfure Veneris, ſtibii, ac potiſſimùm in ſulfure Glaure Augurelli, quæ Nympha alio nomine proprio caret hactenus. Etenim hujusmodi ſulfura, quia longiùs diſtant ab humana natura, quàm tota vegetabilium cohors, atque interea inſignes dotes à Datore obtinent: ita quoque pleniſſimè & pertinaciter reſiſtunt, ne à digeſtiva in alimentorum rempubl. deflectant, atque ideo ſervent geniales ſui poteſtates liberas, & infractas, manet nimirum mineralium, craſis integra, aptiorque ad diſpergendum radium ſui in duumviratum, ſedem animæ. Sic nempe Mercurius diaphoreticus ultimatum ſuæ entelechiæ ſcopum acquirit, per ruborem ſulfuris adſcendentis, cui ſulfur mercurii, unione indiſſolubili nectitur. Hactenus enim mineralium ſulfura ſub Vulcano adipiſcuntur extremum intentionis Medentum complementum. Hortor itaque Tyrones, addiſcant ſulfura ſpoliare vi peregrina ac virulenta: ſub cujus nimirum cuſtodia abditur ignis vitalis, Archeum in ſcopos deſideratos placidiſſimè deducens. Sunt videlicet ſulfura quædam, quibus correctis atque perfectis tota morborum cohors auſcultat: utpote quorum pluralitas in unitatem Archei, tanquam in pugnantem pugnum contrahitur. Hoc pacto in ipſa animæ ſede combinatoque duumviratu Amentiæ, Apoplexiæ, Caduci, Paralyſes, Vertigines, Aſthmata, Hydropes, Atrophiæ, immanesque defectus annihilari vidimus: ſtupente ſcilicet ipſa natura. In lapidibus ergo magna virtus à Sacris prædicatur, quæ hactenus tam in Academicis quàm Chymicis Scholis occultatur, donec Reges atque Reſpublicæ in Scholarum reformationem proſpexerint. Laboris piget, qui lucrum per abuſum venari ſperant. Laborare neſciunt, nec optant, nec volunt: qui virtutum ſtudioſos derident: Etenim ſi unquam antehac, nunc ſaltem totus mundus in maligno poſitus, deterruit calamum meum, ne margaritas ante ſues ſererem. Dicam filiis noſtris, ut ex ungue Leonem. Extrahe ſulfur antimonii, quod vix à vulgari diſcrepat viſu, niſi quod parùm in viriditatem vergat. Fac Cinnabarim hanc adhuc ſexies, per ſe, ſublimabis, ut ſublimatio inſerviat pro reverberio Lili. Accipe ſemi-unciam tritæ hujus Cinnabaris, ſuspende per horas 24 in dolio vini, cujus unicum cochleare per aliquot dies ſumtum, miraberis effectum. Eſtque eadem Cinnabaris ſufficiens multis centenis doliis, iterum æquivalens, ſi iteratò reſublimetur.

De magna virtute verborum quædam ingenuè dixi, quæ plus admiror, quàm applico. Herbarum quidem notiſſimus uſus, non tamen valor illarum ſat notus, ut nec adæquatè circumciſus. Idque nedum ob poteſtatum ignorantiam: ſed præcipuè propter inconcinnam cauſarum morbidarum adaptationem, defectus ſcientiæ cauſarum ad effectum, complexionum graduumque ridicula, atque fabuloſas dimenſiones, quas alii ante me ſat exſibilarunt. Non enim hic commemoro mille ſimplicium confuſiones, facultatumque devaſtationes, & omnimodas extinctiones. Sed potiſſimùm deploro defectum ſcientiæ applicationis cauſarum ad effectus: ſive adæquationis rei applicabilis & applicandæ. Nam ante omnia ſciendum, rerum ut tardè quarundam ſunt nativitates ac promotiones: ita proportionaliter quoque habent virium exſpectandas magnitudines, æſtimationumque varietates. Nam prout ex proverbio: quod citò fit, etiam citò perit: ita nec res in longam protrahi valet maturitatis

ſpem, quæ ſuæ conſtantiæ non habeat occaſiones intimas. Fruſtra ſiquidem per octingentorum annorum exſpectaretur moram, ut aliquod metallum ritè in uſus humanos maturaretur, ſi aliquot menſium curſu vegetabile aliquod illi ſit æquiparandum. Enimverò ſubter cenſum herbarum, arbores ac frutices quoque intelligo: adderemque lubens animalia, niſi fortè per textum Legis, pleraque animalia, horumque partes, inter impura corpora abdicata legerem & abominata. Inſectarum namque totum genus, ad medicamina magnarumq; poteſtatum commoda directum, quàm pro hominum ſervitiis, extra uſus fuit proſcriptum, abdicatumque quodvis remedium inde mendicatum. Tantumque ideo de verbis, herbis & lapidibus facta fuit commendatio. Certum eſt etenim herbas digeri poſſe, & à noſtro ſtomacho ſubigi, niſi malignitatem comitem habeant. Exiguus ſanè olerum atque cerealium eſt numerus in claſſe herbarum: quæ paucitas ſanè malignitatem aliquam accuſat, qua ritè ſequeſtrata, tum prius, nec antè, proderint poteſtates, tanquam ſcopi ſuæ miſſionis, quos venenoſi cuſtodes ſub ſe tegebant. Profectò agunt in nos vegetabilia dumtaxat tantiſper, atque ſtomachus operatur circa illa. Nec ulteriùs pergunt, quin prius omne deponant fermè remedii robur. Etenim malè aliàs ageretur nobiſcum, ſi ſtomachus, non valens domare aſſumtum vegetabile, illud nequeat ſubigere ſubter Archei ſui regulas. Alioqui namque, ſi vegetabile integris pergeret viribus, excrementorum conſors quoque fieret, vel aliàs turbaret ſanguificandi œconomiam. Alioquin enim quod reſtitiſſet actioni ſtomachi, jam aſſueti crudis ſimplicibus: quomodo poſſet tranſmutari, ac domari, in digeſtione ſecunda, inſueta crudis cibis. Majoris utique difficultatis, atque operoſioris operis effectus talium remediorum eſſet, quàm fructus inde exſpectandus. Denique eo dato, concedenda eſſet indiſtinctio, confuſio, ac perpetua œconomiæ noſtræ turbulentia, ſi quippiam prius non ritè in ſtomacho ſubactum, ſequeſtratoque inde prius excremento, intrò pergeret ad vitalia. Siquidem indifferenter inde quidlibet, absque repulſa, intrò vel ſponte pergeret, vel gratioſè absque delectu admitteretur. Ergo neceſſariò debet vegetabile pati digeſtiones, harumque tranſmutationes formales: ipſæque facultates digeſtivæ, operando etiam patiuntur ordinariò à peregrinis (id eſt, non cibiformis) vegetalium facultatibus. Res ſanè plerumque periculoſa, difficilis experimenti atque judicii. Tum demum inſuper, omnibus ad amuſſim libratis, vis omnis vegetabilium aſtricta eſt determinataque ad ſuum gradum, poſtquam nempe ſub digeſtione ſe flexit proſtratam. Nec iſtos egreditur limites, habetque interim difficultates, virulentarum ſcilicet atque vitioſarum tyrannidum imperia. Quæ certè ſive in ſuarum virium cuſtodiam, vel tegmen, ſive verò in defenſionem, denegationem atque impedimentum ſint addita: ſat eſt ſaltem, quòd illorum pleraque ſuam habeant adnexam crudelitatem, infamiam, immaturitates, ſcabiem, cariem, exantlationes virium, præter adhuc multiplices ſordes, ac impuritates: quippe cum emunctoriis, excrementi vacuationi dicatis, priventur: totum ſuum alimentum excremento plenum eſſe, eſt neceſſum. Longéque eſt crudeliſſimum, nullum in Scholis excogitatum fuiſſe remedium adverſus hos defectus, præter ſimplicem decoctionem. Tandem extra horum cenſum, ſequeſtratisque plantarum injuriis (quarum tamen gravamina, absque ingenti clade natura noſtra ferre nequit) tanta præter inſuetam proterviam, illorum eſt debilitas, quod vix aliquid laude dignum ſperandum ſit è ſinu vegetabilium, Cum nedum ferocitatem in limine ſeponere cogantur, ſi intrò penitius admittenda: verum-

verumetiam prorſus formaliter denudari, ab omni illorum benignitate, antequam cives noſtræ evadant Reipubl. Univocus nempe naturæ noſtræ ſcopus, unicam intendit ex ingeſtis ſanguificationem, ad nutriendum. Quæ cum non ex quolibet promiſcuè; ſed tantum ex verè transmutatis, atque in ſeminalia, ſpeciei noſtræ congruis, procedere debeant: certè fruſtraneum eſt, quicquid pro digeſtionum penitioribus familiis, de vegetabili proſapia propinatur, ſic ut priſtinam ſuorum parentum poteſtatem retinere putetur. Quod inprimis quartana, morbique omnes excrementis occaſionaliter ſollicitati, qui Scholas opprobrio habuere hactenus, confirmant ſatis. Quippè quæ non ſupra lactucas coctasque herbas meditatæ ſunt. Obvia quidem ſunt vegetabilia, primorum ſeculorum morbis reſpondentia. Sed pro Chronicis, vegetalium infami truculentia plerumque auctis, longéque ab ore, ſua corporis atque ſpirituum penetralia nactis, quàm difficiles ſunt per vegetabilia reſolutiones, integra ſpondent hoſpitalia, quibus continui infauſtorum planctus ejulant. Quare hinc quiſque domi ſuæ, protervum ferè ac indeſinentem morbum inter ſuos aſpicit quotidie, medentesque pegmatum fabula facti, quia vix aliquid gratiarum actione dignum egerunt. Fatentur enim illorum aliquot ſuas, ſuorumque Authorum imbecillitates, pluresque clanculùm ad remedia chymica incognita confugiunt inviti, pleraque illorum adulterio, ſtuproque ſcatentia. Ad libros, non item ad fornaces, refugiunt: Tyrocinia enim pollicentur ampliſſimos fructus, ſtentanturque illegitima atque ridicula quæque. Quæ dum non intelligunt Academici, atque ex altero latere, marcidum Galenum tam inopem aſpiciunt, nutabundi ad cauteria, fontes acidulos, atque balnea transfugiunt. Vah quàm infauſtum ægris, ſibique inane refugium, tanta peperit in Scholis tenebrarum offenſio! Dicam ergo. Textum, nomine lapidum, ac magnam illam jactatam virtutem, intelligere omnia penitus mineralia, horumque medullam metalla, præ cæteris. Utpote quæ vix alia imagine quàm lapidum, aut ſaxorum ſe oſtentant. Enimverò ditiſſima hæc eſt, ac conſtantiſſima naturæ proles, & theſaurus præcipuus: adeò ut in eo conditæ ſint Aſtrorum ſyzygiæ. Quinetiam proprius, ac extra Gentilium profundum idiotiſmum loquendo, Aſtra duntaxat meteoris præſunt cauſaliter; metalla verò, ſuis remediorum excellentiis, longè aſtra ſuperant. Docui ſiquidem, juxta Textum ſacrum, Stellas nobis non eſſe in cauſas: ſed dumtaxat in Signa, tempora, dies & Annos. Nec licet homini munia Aſtrorum longiùs protendere. Quapropter nuſquam meo voto, numerum Aſtrorum nupſi erronibus aſtris, & nec utrorumque illorum officia atque dignitates parilitate compeſcui. Quippe ut procul invicem diſtant: ita & diſparata habent munia, ac officiorum fines invicem diremtos. Hoc autem lubens unum admitto: Metalla ſcilicet, longis paraſangis ſuperare plantas atque mineralia medendo. Ideòque metalla eſſe quædam ſpecula lucentia, non quidem ratione nitoris: ſed potiùs, quod quoties aperiuntur, liberanturque eorum virtutes, agant lumine dotali, & contactu vitali. Operantur itaque metalla per modum Aſtris tributum, nempe per aſpectum, atque attactum Blas alterativi. Quæ per mechanicam lucidiora evadent. Nam metalla ipſa ſunt ſpecula, optima inquam proles inferioris globi, ſuper quam videlicet tota vis centralis, per aliquot prius ſecula, prodigaliter ſuum profudit theſaurum, ut hoc terræ liquamen, hoc ſumen, hancque divinæ Providentiæ ſobolem ditiſſimè deſponſaret ad fines quos naturę debilitas requirebat.

Sunt itaque ſpecula Auri, Argenti, Mercurii, Saturni, Veneris, Martis & Jovis, horumq; marcaſitæ, nondum clauſa, &c. Voco autem ſpecula lucentia, quæ ita vim habent penetrandi, illuminandique Archeum, à ſuis erroribus, furoribus, atque defectibus: quod illum reſtituant in nitorem, tinctura dotalis perfectionis. Etenim quanquam hujusmodi mineralia non ſint cibalia, vel de ſorte corporis humani: habent attamen internam vim ſpeculi, maximéque efficacem poteſtatem, Archeo humano integro, ſedatoque contiguam, qualis erat Archeus ante conceptam Mentem, quæ ſcilicet poſtmodum à recto ſui tramite alienata eſt, poſtquam anima ſenſitiva (cui mens inſidebat) in ſe regimen corporis traxit, quæ nempe tota in ſe caduca atque brutalis fuit. In ſpeculis autem lucentibus (ad diſtinctionem vegetabilium, ſcilicet non lucentium) adhuc typus quidam prioris immortalitatis reſiduus manſit, & hactenus modo imperceptibili, nedum communicantur ejusmodi ſpecula: ſed & ſuſcipiuntur libenter ab Archeo. Quinimo diutius perſeveraret Archei reſtauratio, ſi ipſa ſpecula non proſcriberentur actutum. Quod patet in præparatione mechanica Veneris, Martis, &c. Hæc de arbore vitæ, libro de vita longa proſequor, ut ſit remedium ſtabile, in humanam naturam transmutabile, aſſumendum à pueritia, præcipuè quamdiu accretrix viget. Hoc inquam, ſuperat vim ſpeculi lucentis ad vitam longam, non item pro vita ſana. Porrò quicquid de lapidibus ulterius dicendum eſt, id fuit, vel quatenus participant de tinctura aliqua metallica, ſulfurea, vel de ſale minerali. Quatenus autem ens minerale eſt, nec cibale, nec nutritium, nec vitale eſſe potuit: Priusquam autem ad Arcana (quæ hoc loco dicitur lapidum virtus magna) tranſivero, juvat ſanè intrare in ipſam corporis ſedem, ac introſpicere, ibidem quantum remedium quodlibet operetur. Quorſum inprimis ob viam eſt, quod jam ſupra dixi. Stomachum nimirum non coquere quicquam, niſi ut univoco ſcopo inde tandem ſuo toti alimentum fabricet, atque eo ipſo intentionem habet, inde facere liquorem alimentarium, cruorem videlicet, ac dein ſpermaticum humorem primis conſtituentibus alendis aptum. Adeo ut verti queat in ſubſtantiam, alendis atque augendis partibus idoneam: quamdiu nempe apponuntur intra terminum accretioni deputatum. Undè neceſſariò quoque conſequens, non niſi materias aptas, ac cibales, à ſtomacho confectas atque digeſtas, transmitti in ulteriores digeſtionum officinas. Quare inprimis ſemovi plantam omnem, qualicunque truculentia infamem, à Mezenterii limite: eo quod omne ineptum his finibus, eo ipſo per ſtomachum depellatur, excrementisque aſſocietur. Quicquid autem jam in chylum tranſivit, depoſuit actutum omnem peregrinam qualitatem, per quam velut per delectum agat. Si qua verò, ex Magno Oportet, qualitatis ſpecies, priſtini ſui concreti, adhuc perſtiterit, certè ea torpens, languida, ſegnis, laxa, atque vana eſt; ideóque Medentes plerumque fallit in chronicis, longéque per venarum obliquitates latentibus morbis. Quam ut pro me veritatem tueatur, quartana præſto ſe offert. Spagyrica quidem ſchola, languidam admirans, ſperansque remediorum opem, dudum animadvertit quidem, in mineralibus nobilem latere medendi theſaurum: ſed hæſitavit dudum, qua ratione poſſent diducere penitiſſimè, ad internum partium ſimilarium condum. Inprimis vanum atq; irritum priores ſperarunt, ad prima noſtri conſtituentia, per ſua remedia devenire; cumque in vegetabili regno deſperarent, fruſtra quoque mineralium claſſem torſerunt, quippe quæ nequaquam in cibos noſtro arbitrio transmutari poteſt: cum artifex nequeat inducere pro lubitu formam eſſentialem: imò neque natura id unico ſaltu digeſtio-

digeſtionis, ſuoque immediato nutu id unquam aſſequitur. Quidam enim fallaci metallorum ſpe abducti, nedum etiam guſtantes, aut ſcientes, quantum in ſpeculis lucentibus, apertiſque metallorum liquoribus, energiæ ſitum ſit. Ideo quidam è ſuis laboribus quandam propemodum immortalitatem polliciti ſunt, ac Paracelſus ſubinde in annum Aniadim, in annum Ignis; ac dein ſaltem in annum Mathuſalem ridiculus ſe extendit; alii dein ſui ſequaces, ad annos ſexcentos prolapſi ſunt. Ubi deinceps poſteriores ad renovationem virium perveniri poſſe ſpoponderunt: aliis dumtaxat ſanatione morſa contentis. Quieverunt nempe in abſterſione puri ab impuro. Ac quamvis ſubinde corpus juxta ungues, dentes, ac pilos renovari daretur; non tamen intellexerunt appoſitè, haudquaquam pyrium à ſenio ſuo revocari, quantumvis quotannis frondes renovaret. Interim temeritas horum, atque ignorantia œconomiæ noſtræ, vana præfatorum ſtentamina ſuſcitavit, & quiſque in tenebris vanæ ſpei, ad proprium tactum, abſque viſa cognitione progreſſus eſt. Itaque dum quiſque ſua penitiſſimè introducere ſperaret remedia, nec tamen poſtmodum introrſum admitterentur; utpote quæ morbi graviores, & carentia nutritionis, viriumque refocillationis excluderet, cogitarunt deinde Arcana aliquot levioris ponderis, in ſpeciem ſalis larvare mentitam, ut ſaltem non poſſent ſeparari à Latice, imò hactenus licentiam acquirerent vagandi per totam venarum provinciam. Ac quanquam quædam remedia ſic adaptarint, quòd naturæ congruitati non eſſent prorſus aliena, aut deteſtabilia: utut eſt, non potuerunt ſaltem eò devenire, ut introrſum prorſus admitterentur. Sin autem errore ſecretionis tantillum eorum intro penetraſſet; id confeſtim ſtuporem in penitioribus culinis viſcerum induxit, ut & Archei pœnitentiam. Similiter qui arborea remedia tentarunt, abſtinuere confeſtim: utpote quod duriora difficilioraque eſſent herbaceis, minuſque penetrationi opportuna. Caro ſiquidem ac cruor, non ſunt pinguia: arborea verò, ſunt pinguia, reſinoſa, & infracta à noſtris poteſtatibus. Paracelſus inprimis ratus eſt, quod cum fixa igni reſiſterent, etiam eadem operâ, digeſtionum inſumtos illuderent labores; ideoque ſanxit univerſali decreto, ne ullum minerale fixum, oretenus aſſumeretur, eo quod ſalibus, quæ iſtud redderent potabile, abſumtis per digeſtionem, illud idem fixum corpus, membrorum internis parietibus, atque arundinibus, quibus iſta ſalia commutantur, affigeretur tenaciter, atque inſperata deinceps adnexione, in vitam continuaret. Voluit itaque nedum cuncta mineralia remedia, nedum fore potabilia, ſed & inſuper volatilia. Quæ admonitio licet non prorſus vana: exceptis croco martis, plurimiſque lapidum aſſumtorum præparatis pulveribus. Attamen mineralia iſthæc non proinde aſſumunt naturam cibalem, nec etiam è conſequenti digeruntur, aut penitiùs intro ad ſedes morborum intrinſecas adeunt. Nec etiam ſat conſideravit, volatilia mineralia habere in ſe vim prorſus activam, (prout alibi de lithiaſi demonſtravi) ac plerumque adeo peregrinam, ut non promiſcuè queant, abſque inſigni errore, intrò admitti, niſi dixerimus, non eſſe amplius ullam in natura electionem, aut delectum, quo reſpuuntur ab Archeo, quæ ſuis minus conveniunt finibus. At non quodlibet potabile, indiſtinctè intrò admittitur, imò nec quicquam, quod non fuerit cibale, digeſtumque in ſtomacho, atque transmutatum in chylum humanum. Neque per hepar tranſcendit quicquam, quod prius in Mezenterii venis (utpote quæ ſunt ipſius jecoris ſtomachus) non fuerit obſequioſa diſpoſitione ſubactum. Atque idem de viſceribus ulterioribus eſto judicium. At cum ſtatim tam vegetabilia, quàm mineralia aſſumta,

ſuam exerceant tyrannidem(quod ipſa ſolutiva,promta teſtantur obedientia) adeóque & hinc conſtet, venena quævis poteſtativè intrare penitius, ſi nimirum in diſtantia loca ferociant. Proin reconciliandæ ſunt duæ opiniones: ex unâ nimirum parte, Quod nil,non cibale,priusq; per digeſtiones elaboratum,intrò ſcandat. Et ex altera parte: Quod tam ſimplicia, quàm arte elaborata remedia, utcunque exotica, aut ferina,etiam procul ab ore,atque eminus, ſuam exerceant operationem. Ad quam controverſiam ſpectat illuſtris actio regiminis, ſimulq; præpotens duumviratus præpollentia. Neque enim fruſtra antiquitùs Cardiogmus & Cardialgia cor notant, ipſumque ſtomachum, cordis ac vitæ etymo deſignarunt. Nam revera, in membrana ipſa ſtomachi, Anima ſenſitiva, ipſeque Archeus habitant,diſtinguens rerum cunctarum convenientias, proportiones, ſimilitudines, ac adaptationes. Quarum dum ipſa Senſitiva apprehenſiones haurit, eaſdem quoque per totum diſpergendo communicat, cuique nimirum pro neceſſitatis exigentia. Etenim ſolutiva purgant, atrociterque infeſtant, quamdiu in ſtomacho prioribusq; inteſtinis detinentur: ideóque ut citò ac celeriter penſum abſolvant ſuum, propinantur juſcula, quò promtius nimirum eluantur è ſtomacho. Enimvero Arcana mineralia (in Lapidibus namque eſt magna virtus) potentiſſimè quidem operantur: at non proinde materialiter prorſus ad viſcera intrant, ut cives vitæ noſtræ conparticipes fiant. Neque enim itur ad tertiam aut ulteriorem digeſtionum officinam,niſi prius per primam itum ſit. Quocirca inprimis ſedulò conſideravi cuncta remedia operari juxta dotem, quam illis Omnipotens contulit, ſive vegetalia fuerint, ſive mineralia. Atqui cum vires remediorum potentiſſimæ, non ſint de ſubſtantia cibali & cruoris; multóq; minus de ſubſtantia excrementoſa (inteſtina ſiquidem tantum ſaccus & cloaca ſunt) nec detur opportunum mediũ inter cibale & excrementoſum: Idcirco requiritur, ut remedium, quod adeò illuſtres dotes habet, ſit quidem non cibale (quoniam cibale jam ante docui debere eſſe languſdum) attamen remedium, quantiſper inter nonexcrementum & excrementum ambigit. Id eſt,quamdiu in via,ſive in fieri eſſe ad excrementum in ſtomacho detinetur. Ut ſcilicet,cum non detur medium finale, inter ens cibale & excrementum: ſaltem ſit medium mediativum in eſſe remedii. Quantiſper nempe indeciſa eſt determinatio, an aſſumtum remedium ſit profligandum,unà cum excrementis. Hoc enim eſt, quamdiu detinetur in ipſo ſtomacho, in quo diſcretor Archeus potentiſſimè lucet,& imperat. Quinetiam nonnulla in hac taberna acquirunt vires, quas antea non erant in nucleo ſui. Quod alibi oſtendi, per laticem decurrentem è ramo Betulæ,potentiorem ſcilicet, quando jam inter alimentum ſuæ arboris, atque exortæ mox corruptionis initia vagatur. Ergo jam hinc elucet abſtruſa hactenus remediorum veritas. Nimirum omne remedium immediatè atque principaliter dumtaxat agere in Archeum ſtomachi (qui ideo etiam cor dicitur)hunc verò ſucceſſivè deinceps,juxta hauſtam diſpoſitionem, ſibique generatam ex dono dotali remediorum. Ulterius quoque ſequitur,quod remediorum unumquodque, excedens limites cibales, agat ſuo attactu, per modum ſpeculi. Siquidem citra commiſtionem ſui materialem, ſolo attactu ad Archeum agit. Archeus ipſe nimirum hauſtam à remedio dotem primum ſentit. In ſenſatione autem iſta,ſibi fingit Ideam rerum ſibi agendarum, ſequendo dotis illius diſpoſitiones: undè ſibi conſequenter pacem, requiem, aut iram ſuſcitans, harumque partas Ideas aſſumens, eaſdem mox in viſcera, actioni regiminis auſcultantia, ſigillativè diſpergit, peragens munia fauſta vel oppoſita, juxta imperium vitalis Archei. Remedia igitur quæ-

quævis, ſunt ſpecula & quædam lucentia, alia ſuo tantum contactu, odore, guſtu, atque potentia. Cæterum cuncta atq; ſingula remedia manent reſpectu vitæ externa: hactenus quoq; eluunt, abiguntq; innatam, vel conceptam labem ex Archeo. At nunquam proinde valent vitam à continuo defluxu detinere, vel novas vires ſuggerere, novasve ad immortalitatem potentias creare, aut ſuſcitare. Quia remediorum vires nequeunt cum ſui ſubſtantia penetrare, aut transmutari, in materiam noſtri vitalem, ita ut primis conſtituentibus admiſceatur per accretionem. Quicquid namque agunt, id totum occupatur circa Archeum ſtomachi, atq; vitæ principem, clavique gubernatorem. In quem ſcilicet clavi rectorem, centrum vitæ, ac duumviratus nauclerum, omnes quoq; morbi ferociunt primariò, vel per deuteropathiam. Hactenus namq;, nec antiqua medullitus radicata podagra, è ſinubus inſiti ſpiritus vitalis, quibus ſigillata eſt, erumpit, quin ante ſui acceſſum infeſtet circa os ſtomachi, totalemque inde integri diſpoſitionem violet, concitetque: quam adventantem podagram quædam præcedens febricula plerumque prodit. Quocirca hactenus quoq; remedium atq; morbus, ſe invicem contingunt, imò etiam penetrant. Nam quis non obſervavit aromatum odores, dumtaxat guſtatorum, confeſtim Lipothymicos reficere, non quidem quòd iſti odores, aeri commiſti, ſint additamentum auræ vitalis, ut novum de ſe velut ſpiritum vitalem, in locum deperditi, ſubſtituant. Quoniam operoſioris molis eſſet, ipſa ſpiritus vitalis reſtitutio, ex aromate, quam è ſanguine. Nec eſt odor placidus aromatis, quatenus ſimilis ſit ſpiritui vitali, è ſanguine parti: ſed ob dotes remedio innatas. Pariter nec olea Cinnamomi, Cariophyllorum, &c. materiali ſuo nexu reficiunt ſpiritum vitalem partium: (neque enim ſpiritus vitæ, oleo nutritur) ſed quæ odore aut ſapore grata ſunt, totidem ſunt ſpecula, quæ ſuæ attactu adſpirationis, vel reflexionis, tanquam dotali munere, ſpiritum vitæ gravatum reficiunt, ſolanturque. Etenim prout quorundam ſpectra movent nauſeam, vomitum, inappetentiam, iram, indignationem, &c. quatenus ſunt ſpecula viſualia. Ita ſunt dotalia, ſpecula, concitantia Archeum, in pacem, tranquillitatem, ſoporem, gaudium, ceſſationē à mœrore, contracturâ, dolore, *&c.* Sunt ejusmodi dotalia ſpecula, quæ rectam ſuorum officiorum, ac ordinatam ſollicitudinem in Archeo admovent, & occaſionaliter movent. Pro ut vice verſa, ſunt venena, deleteria, ſuntq; exaltatæ rerum poteſtates, quæ labem ac tabem, omnemque in Archeo concuſſionem ſuſcitant. Superantque venena in hoc remedia quævis. Quod hæc nequeant ita connecti vitæ, quod hæc ſcilicet inde reſuſcitetur, aut creſcat in indolem perfectiorem. Ubi venena interim partes necant, privant penitùs innato robore, atque prorſus in ſuam trahant ſimilitudinem, veréq; transmutent ideo partes vitales. Quod remediis nullis eſt datum, ut partium defectus renovent in priſtinam juventutem, & immortalitatem pariant. Quoniam remedia penitiſſima unione non identificatur cum Archeo, vel membro malè affecto. Adeóque nec valet præſtare ſtabilem effectum, ex unione agentis cum paſſo, quod venenis alioquin eſt conceſſum. Sunt igitur ſpecula tangentia, quæ ſolo tactu dotem, quam gloriatur Omnipotens, ſe rebus de terra diſcerptis, ac erutis, elargitum eſſe, diſpergunt, integro manente illius ſpeculi concreto. Etenim ut quædam appenſa, foriſque geſtata, vel ſtrictiùs alligata, plurimos planè tollunt languores, vel ſaltem ſuſpendunt. Ita præclara quædam remedia ſtabilia ſunt, ac ſtabilem de ſe effectum proferunt. Sunt etiam alia, quæ non tam vi ſpeculi tangentis, ac foventis, quàm tranſitorii facilè odoris, magnos proſternunt morbos, ſola ſcilicet Archei indignatione ortos atque fotos.

Sunt

Sunt nempe etiam multa, quæ inſignem aliquem guſtum, per quem licet à ſtomacho non digerantur paſſivâ transmutatione: tamen ſeparant purum ab invalido, licet longiùs à ſe remotum. Quatenus Archeum quaſi vinctum, atq; obligatum ſuis dotibus, trahunt ad tales effectus patrandum. Sunt tamen ſpecula, quæ tangentia nomino, plerumq; fixa abſq; odore ideo, & guſtu, commoventque Archeum, non tam mundando, ac ſequeſtrando impura, quantum ſedando ejus dolores, turbationes, ac continuam Idearum, ſucceſſivamque foventium ſubſtitutionem. Paracelſus enim fixa remedia metallica, ac mineralia univerſa vituperans, commendat tamen ſui immemor mercurium diaphoreticum, apprimè dulcem, fixum tamen, atque in igne non mutabilem. Quique tametſi aſpernetur omnem digeſtionum laborem; facit tamen in morbis, quantum Phyſicus atque Chirurgus optare jure volent. In ſuperficie enim ludit dulcedo ſulfuris ejus; pars autem mercurii, per ſulfur obtecta externum, latet, nec operatur, niſi per ſpeculum, lucens trans ſulfur, & ſic Archeum ſui ad lubitum affectans. Alioquin illa diaphoretici dulcedo eſt ſulfuris, ex igne Veneris hauſti. Qui eſt ejuſdem ſaporis cum diaphoretico. Quapropter ignis ille eſt anodynus, ſoporiferus innocuè, doloris pacator, ſedatque omnem iram, dolorem, motionem, turbationem, tempeſtatemque Archei. Itemque imprimit in Archeum, voluntatem reſolvendi omnia coagulata. Quo reſpectu tollit omnem morbum occaſionaliter, materialiter, & enormonticè, excrementis quibuscunque tributum. Saltem hic obvium eſt, quod iſte mercurius diaphoreticus, permanens quidem in ſtomacho indigeſtus, nec intrò penetrans, quia immutatus perſeverat, fixus & forma pulveris pervicax ac indomitus, cauſet præfatos effectus omnes, non quidem quod ipſemet illa operetur effectivè efficienter. Sed quod Duumviratum cuncta peragentem concitet. Hæc enim ſic fieri debent, non quidem actuali excrementorum contactu, quæ vincta proſcribuntur, & educuntur: ſed impreſſione dotis ſuæ (lapides nempe habent virtutem magnam) in Archeum. Qui omnis ſanationis eſt effector; prout eſt ipſa origo & fons morborum, undè nimirum oſtendi ſuperiùs, quod omnis morbus immediatè promanet à peccato deinceps indies.

Vulneratus curavit ſe ſolano hortenſe, & citra ſtigma.

Nota, quomodo id contingat. Ergo, apponendo circa ſedem animæ.

Quid & qualiter interne ſedet, & pacet. Idem aſarum.

Citra ignem debent iſta fieri.

In lapidibus eſt magna virtus.

Oſſifragus. Lapis fixus ut non calcinabilis. curat os fractum aſſumtus per os. & quomodo id fiat. 2. An non curet Lithiaſin, podagram, &c.

BUTLER.

IAM præcedenti tractatu demonſtravi ſatis, quod morbus non exſiſtat niſi in vivis, ac nedum proprium ſibi ſubjectum elegerit corpus vitale: quinetiam quod intrinſecum vitæ organum ipſum ſit faber morbi, efficiensque internum. Imò demonſtravi, & materiam, ſpiritualemque auram ipſius Archei, nedum eſſe objectum, in quod primùm omnia morborum ſpecula acuuntur: verum etiam eſſe ipſam materiam, ex qua, & circa quam, illius fabri æſtuationes, exundationes, atque exorbitationes, circa propriam perniciem contingunt. Illam nimirum eſſe peccati ſtultam ſobolem, dum ſe homo à Deo avertit, non niſi deinceps omnia ſtolidè in proprium exitium

exitium convertere. At cum res quæque in natura ſubſiſtat, ex materia & efficiente dumtaxat (quod & aliàs proprio tractatu ampliſſimè docui) resque in natura ideo tantùm definiri requirat, per immediatam ac propriam materiam, ejusque efficientem cauſam internam (ſiquidem tota rei eſſentia, atque exſiſtentia, nil præter connexum earundum cauſarum ambarum ſunt) certè jam ſat liquet, morbum eſſe ipſam materiam vitalem Archei, in quam ſeminalis Character, ſive idea malè affecti Archei, natus, aut inſertus eſt. Sive interim Archeus perſeveret in ſua illa abominatione à recto tramite, noxia inquam exarthroſi, ſive demum in aliquod productum, ſparſerit eaſdem iræ ſuæ Ideas, ac deinceps ceſſaverit: id perinde morbo eſt, cum huic ſit per accidens, foveri, aut non, à cauſa enormontica. Siquidem Archeus ſubinde ſigillat ſtatim conceptam à ſe Ideam, in excrementum aliquod ſui corporis, quod parat, ſi illud non invenerit antea ſibi paratum. Unde & in quo morbus deinceps per ſe ſubſiſtere valeat. Alibi verò Archeus, non peregrè, extra deturpatam à ſe materiam vagatur: ideoque vel continuo fotu eandem vegetat, vel in ſpiritum inſitum organorum, conjunctione ſymboli, admittitur, indeque velut ex arce, vel continuò vires membrorum oppugnat, vel ſaltem ſtatis dormit expergiſciturque periodis, eo quòd ſibi inſſerit, in principio vitali, hoſpiti & œconomo vitæ inſito, & non ſolum fluxerit in ſpiritu Archei fluidi. Quicquid porrò ſordium ingeſtum, admiſſum, aut vivendi errore obnatum eſt, ſive id cauſæ procatharticæ, ſive demum producti familiam ſectetur: totum prorſus nil niſi occaſionale eſt: ad cujus ſcilicet importunitates Archeus ipſe commotus, veram morbi repræſentat ſcenam. Undè inprimis perſpicuum eſt, tam eſſe morbos reales, dum ſilent, dormiuntque: quàm quos contingit expergefactos in ſuo meditari paroxiſmo. Debui nimirum hanc morborum tragœdiam ſic inculcare repetitim, ſi fructus è re tam inaudita, tantique momenti, ſit ſperandus poſteris. Arbore ergo & fructibus morbi cognitis, cum connexu & progreſſu cauſarum concurrentium, contemplanda deinceps eſt arbor remediorum, tantopere ſuſpirata atque ignorata hactenus. Inprimis ſanè conſideravi ſextuplicem morbi invaſionem, & capeſſendæ poſſeſſionis ſuæ libertatem: quaſi à Cacodæmone primum proritatus, proinde quoque creationis hebdomadam ſectaretur. Unde continuò ſextuplex etiam remediorum in natura ſupellex conſideranda eſſet, niſi divina ſupereminens bonitas ſuæ unitatis typum, ubique in natura emananter erectæ: intellectui humano maluiſſet communicare. Quippe quæ potentiſſimè, unitate ſimplicitatis, remedia ditiſſima paſſim erexit in morborum ſtragem. Quibus proinde natura intellectus humani imbecillior, per ignaviam ſota, faciléque auſcultans, Paracelſica inquiſivit Arcana, quibus poſſet omnibus naturæ lapſæ erroribus potenter ſubvenire. Hoc jam potiſſimùm fulcro tutiores, poſthac tentabimus morborum expugnationes, poſtquam unicum vitæ fontem, jam à ſcopo aberrantem, conſpexerimus, integrum infirmitatum prædicamentum ex aſſe erexiſſe. Non diffiteor interim, quin diverſimodè morbus quotidie intret in noſtram meſſem: quin inquam diverſis hoſpitiis cauſisque occaſionalibus proditionem molientibus, exceptus ſit indies. Primò nimirum irrumpunt neceſſariò, ſpontaneo naturæ decurſu, per defectum atq; extinctionem virium vitalium, undè demum functionum difficultates, & illarum poſtmodum ſuſcitata recrementa oriuntur. 2. Adveniunt ex robore membrorum inæquali. Undè mox ametria, ſive ataxia, præfatæ perſimilis. 3. Ex vitæ inordinationibus aſſumtis, immodicitate ſua gravantibus facultates, harumque munia. Sub quam vitæ lubricitatem Venus, phlebotomia, viriumque qualiacunque diſ-

pendia militant, præcocemque mortem tandem à morborum exordiis accelerant. 4. Proveniunt morbi à perturbationibus, ſeu paſſionibus animi manifeſtiſſimè. Et longè occultius à perturbationibus ipſius Archei luxualibus, ſpontaneisque, vel proritante materia occaſionali hauſtis, ac ſubnatis. Horum eſt inprimis ampla ſeges, ac numeroſus in nos ductus exercitus; hucusque propriis ſuis non attributus, quia ignotis. 5. Prorumpunt morbi ex Cœli inclementia, injuriis inſtabilium tempeſtatum & endemicorum infauſtis hauſtibus, quibus hoſtis intrò adducitur, admittiturque hoſpes, ut familiarem ſe faciat. 6. Tandem intrat morbus per irruentia externa, vulnera ſcilicet, oſſifragia, lapſus, contuſiones, combuſtiones, glaciationes, aſpidum puncturas, *&c.* At ſaltem cuncta uni inſidiantur vitæ, tutorique Archeo, undè principium deducunt. Itaque ad unitatem perpetuò collimando, Deum contemplabimur, ut vitæ unicam fontem glorioſiſſimum, Præſidem, unicumque morborum quorumcunque permiſſorem: ita & eundem datorem remedii in unitate ſui typi, occaſionaliter, ampliterque magis venerabimur. Quocirca licet obiter aliàs de Arcanis ſcripſerim, quorum unumquodque in ſingulari, omnes penè morbos, unica falce demetit, per ſeparationem ſcilicet, ac mundationem à ſuperfluo: attamen ejusmodi arcana, pro ut difficillimè parantur, imò & in occulto, in ævum, penes ſymmyſtas manere debent: Ita quoque ſanatio, eorundem ope inſtituta, non ita reſpicit immediatè morborum, quantùm inprimis vel ejusdem cauſam occaſionalem antecedentem, vel morbi ſaltem poſterum productum. Itemque parciſſima ſunt ejusmodi remediorum Arcana, quibus pleraque mortalium pars privatur, ac ſpe deſtituitur. Adeoque non mihi videtur, quod infinita Dei Bonitas, tam parco remedio communicari ac emananter notificari voluerit. Quapropter conjicio inſtare tempus, quo omnipotens Bonitas, ſuis fidelibus, morborum hactenus incognitam ſcientiam & eſſentiam manifeſtabit. Sed præfata Arcana, non niſi in gloriam ſuæ potentiæ, pauciſſimis tantum detexit, ne mundi commercia ſecus pereant. Nec enim aliàs credibile eſt, divinam Bonitatem, poſt detectam hanc morborum intimam eſſentiam, deinceps etiam ſuæ unitatis dotalia remedia, fidelibus abſconditura, morborumque medelam in ſola Arcana deberi deſeri. Opportunum itaq; mecum indagare remedium, quod univoco conatu ſpectet arborem vitiati Archei, quomodolibet alterati. Siquidem natura prius eſt quid integrum, quàm corruptum. Ideoque vita, & Archeus, quatenus ſunt ſimpliciter cauſa ipſius eſſe, antiquiora ſunt, quàm vitium in iis conceptum. Etenim ut immediata cauſa quarumvis indiſpoſitionum, eſt vita ipſamet: ita ſanè principalior, magis intima, jure prior, atque nobilior eſt ſpeculatio ſanationis & redintegrationis vitæ alteratæ, vel debilitatæ, absque omni incommoditatè ac gravamine: quàm ſanatio, quæ per Arcana, ſive per excellentiſſima mundificativa, perficitur. Etenim Arcana ejusmodi, quanquam ſæpè occaſionem anteriorem magis ſpectent, ac abſcindant: eſt tamen velut ſecundaria, ad ſanationem, quæ procedit à cauſis internis primariò alteratis, & affectis: quæque ideo primum, atque principaliſſimè, ſui ſedationem requirunt, indicatione naturali, atque omnium capitaliſſima. Siquidem naturæ ipſæ vel ab olim fuerunt cognitæ, morborum medicatrices: prout & ſub tecta nube etymi, ſpiritus impetum facientis, venerata fuit natura vitalis, tanquam quorumlibet morborum factrix ac procreatrix. A diebus tamen Hippocratis, ad Galenum, & poſtea, dein neglecta manſit ſtetitque morborum ſpeculatio. Jejunum ideo, ac impervium eſt hactenus, quicquid dixi de ſanandi modo, pacando atque ſedando Archeum, ſubmovendo ſcilicet ejus alteritates,

ritates. Quapropter de Synarthroſi, pace, quiete, ac docilitate Archei, principaliter contemplando, primùm per hiſtoriolas aliquot me explicabo. Hybernus quidam Butler nomine, magnus olim apud Jacobum Regem Angliæ, detentus in carcere Caſtri Vilvordiæ, miſertusque cujusdam Baillii, monachi Franciſcani, celeberrimi concionatoris Gallobritanni, etiam incarcerati, formidandum Eryſipelas, in brachio habentis, quodam veſpere, cum penè deſperaret æger, in cochleari lactis amygdalini, intinxit celeriter quendam lapillum, ſtatimque inde retraxit. Dixit autem cuſtodi carceris. Porrige iſti monacho hanc ſorbitionem, & quantumcunque inde cœperit, ſaltem infra horulam ſanus erit. Quod etiam ſic evenit, cum ſumma cuſtodis admiratione, ægroque inſcio, unde ſibi tam repentina ſanitas alluxiſſet; cum ſe ignoraret aliquid aſſumſiſſe. Brachium namque ejus ſiniſtrum, immensè antea tumidum, concidit, ſicut ſtatim ab altero vix discerneretur. Sequenti manè, à Magnatibus rogatus, Vilvordiam veni, ut teſtis actorum ſui. Contraxi itaque cum Butlero amicitiam, Vidi dein ſtatim vetulam, lotricem, ab annis ſedecim, aut circiter, intolerabili hemicrania laborantem, ſtatim etiam curatam, me præſente. Nimirum eundem lapillum obiter intinxit cochleari, olei olivarum, atque lapillum ſtatim abſterſit lambendo, atque in thecam thoracis repoſuit. Iſtud autem cochleare olei, infudit in lagenulam olei. Cujus unicam guttam juſſit inungi capiti præfatæ anus. Quæ inde confeſtim ſanata eſt, ac ſana remanſit in annos aliquot, quot atteſtor. Stupui, quaſi alter Mydas factus. At ille me obridens dixit: Chariſſime, niſi eò devenias, quod unico remedio queas curare quemlibet morbum, manebis in tyrocinio, utcunque ſenex evaſeris. Adſtibulabar facilè, quia de Arcanis Paracelſi, jam id viſu ac ſpe certior factus, didiceram. At novum ſanandi illum modum fatebar lubenti animo, mihi inſolitum, & incognitum. Dixi itaque, quod princeps juvenis, aulæ noſtræ, vice comes Gandenſis, frater principis d' Epiſuoy, de domo molum, totus ita podagra decumberet. Quod deinceps jaceret unico tantum latere, multisque nodis miſer, ac deformis. Ille itaque dexteram meam apprehendens, dixit, Vin' ſanem iſtum juvenem. Sanabo in gratiam tui. Aſt ego. Eſt enim ejus pertinaciæ, quod malit mori, quàm pharmacum vel unicum bibere. Eſto, inquit Butlerus, neque enim aliud exigo, quam quod lapillum quem vides, ſingulo mane, attingat apice linguæ. Poſt tres namque inde ſeptimanas, proprio lotio, dolentes, indolentesque nodos lavet quotidie, & videbis ipſum mox deinde ſanatum atque incolumem ambulantem. Vade & gaudens nuncia illi, quod dixi. Lætus itaque Bruxellam redeo, atque nuncio quæ dixerat Butlerus. Dynaſta verò reſpondit. Eja dic Butlero, ſi me reſtituat, ut dixiſti, dabo illi quantum poſcet. Pete pretium, ac lubens depoſitatum ſequeſtrabo in ſui ſecuritatem. Cumque id Butlero ſequenti die denunciarem, excanduit, dixitque: Inſanus & miſer ille princeps. Ideoque nec unquam illum juvero. Nec etenim ſuæ pecuniæ ſum indigus, nec illi cedo, aut inferior ſum. Imò nec unquam potui inducere illum, ut præſtaret quæ antea fuerat pollicitus. Quapropter cœpi dubitare, ne præcedentia, quæ videram velut ſomnia eſſent. Contigit interim, quod amicus, fornacis vitriariæ Antuerpiæ præfectus atq; herus, valde obeſus, à Butlero obnoxiè petiverit liberari à moleſtia pinguedinis, cui Butlerus obtulit fruſtulum illius lapilli, ut lingeret ſemel, ſive celeriter attingeret apice linguæ ſingulo mane. Et infra tres hebdomadas, vidi thoraces

ejus, uno ſpithamo ſtrictiores factos, atq; abinde non minus incolumē vixiſſe. Quapropter rurſus cæpi credere, idem in præfato podagrico evenire potuiſſe, quod ſpoponderat. Interim miſi Vilvolodiam ad Butlerum, pro remedio, in caſu oblati mihi veneni, per occultum hoſtem. Miſerè enim languebam, dolebant artus omnes, atque pulſus dicrotus, tandem intermittens factus, deliquia animi, atque virium extinctionem comitabatur. Confeſtim Butler adhuc carcere detentus, juſſit famulo meo, quem miſeram ut ad ſe deferret lagenulam olei olivarum, intinctoque præfato ſuo lapillo, (ut aliàs) iſtud oleum ad me miſit. Juſſitque, ut unica olei guttulâ ungerem unicum ſaltem doloris locum. Vel ſingula loca, ſi vellem. Quod feci, nil tamen ſubſidii inde ſenſi. Interim hoſtis meus moribundus ſua forte, juſſit peccati ſui veniam peti à me, ſicque quod ſuſpicabar, venenum aſſumtum agnovi. Ideóque etiam omni curâ extinguere procuravi lentum toxicum. Et favente Dei gratia evaſi. Uxor mea, jam ab aliquot menſibus, dolore lacerti dexteri premebatur, ſic ut nec attollere manum poſſet, multóque minus aliquid attollere ſurſum. Quin etiam præ dolore & triſtitia mei, jam ſenſim utroque crure à pede usque in inguina, atroci œdemate languebat, quod intinctum digiti veſtigium, ad ſecundum usque articulum, ſua fovea oſtendebat. Etenim quia præ mearum tribulationum mœſtitia, hæc contraxerat, medicamen aſpernabatur, quamdiu mœror non ceſſaret. Videns ergo operam olei Butleri irritam in me, volensque coram domicellis aliquot meam irridere credulitatem, unicam illius olei guttam unxit in brachio dextero. Et confeſtim ille liber motus, cum robore priſtino eſt reſtitutus præter ſpem. Mirabamur omnes tam repentini eventus prodigio. Quapropter utriusque tibiæ inunxit malleolos, unica utrimque guttula, in orbem malleoli circumducta. Et mox infra horæ quadrantem evanuit omne œdema. Etiam annis 19. poſtmodum adhuc divino favore vivit ſana. Ancilla quædam ut in hera id audivit contigiſſe, popoſcit aliquot illius olei gutta, quia in tibia dextera ter eryſipelas malè curatum paſſa, oſtendit crus plumbeum atque tumidum à genu uſque in digitos pedum. Veſpere ergo, eundo cubitum, quatuor guttas illius olei, parti oblæſæ affricat, ac manè nullum apparuit prioris mali veſtigium. Adeò ut quæ jam antea, vix uno die in forum ire poterat, eodem mane, ad ædem Divæ virginis Deiparæ in Laken profecta ſit, alacrisque redierit, mihique de fonte D. Annæ aquam attulerit, procul inde remoto. Quo audito, domicella quædam vidua, utroque brachio jam à multis menſibus afflicta, quod nunquam manum ſurſum elevare potuiſſet, paucis guttis illius olei, unico mox veſpere, in plenam ſanitatem reſtituta eſt, atque manſit. Dein interrogavi Butlerum, cur tot mulieres confeſtim ſanarentur: ego verò dum atrociſſimè conflictarer cum ipſa morte, omnium artuum atq; organorum doloribus quoque ſtipatus, nequicquam levaminis ſentirem? Petiit autem, quo morbo laboraſſem? Cumque venenum intelligeret morbi ortum dediſſe. Dixit. Quia cauſa, ab intrò foras venerat, debebat oleum aſſumi, vel tingi lapillus. Quod dolor internè fotus, non eſſet topicus, vel externus. Obſervavi quoque, quòd iſtud oleum ſenſim exueret medendi energiam. Quia lapillus, obiter illi intinctus, non medullitus oleum, per totum commutaverat, ſed delebili tantùm odoris aſperſione beaverat. Siquidem lapillus iſte oculis & lingua, ſalem marinum fuſum exhibebat: ſatisque notum eſt, ſalem non permiſceri intimè oleo. Sanavit Butler quoque Abbatiſſam ſatis cognitam, quæ annis 18. brachium dexterum, inſolita motus privatione tumidum habuerat, digitosque extentos, ac immobiles, ſolo attactu linguæ ad lapillum.

Per-

Perplures enim horum prodigiorum teſtes, ſtatim ſuſpicabantur latens aliquod veneficium, pactumque diabolicum. Vulgus namque pro more habet jam ab olim, Quod quicquid ſibi ignorantia ſtatuit pudibundum neſcire, id pro ſubterfugio inſcitiæ, ad præſtigias cacodæmonis referat. Sed non potui eò declinare, quia remedia ſupponebantur naturalia, nec quicquam præter quantitatem inſolitam habentia. Non enim ritus, verba, vel quicquam aliud ſuſpectum requirebatur. Neque enim licet, pro humana intelligendi potentiâ, Gloriam Dei, in natura oſtentatam, referre in cacodæmonem. Nulla enim iſtarum mulierum petiverat à Butlero, tanquam à ſuſpecto ullatenus nigromantia, auxilium. Imò primitus tentata fuerunt obridendo, citraque fidem ac confidentiam. Suſpecta attamen apud plures hujusmodi ſanationis facilitas, atque celeritas permanebit adhuc dudum. Vulgi namque labile & otioſum ingenium, in arduis ac inſolitis, ad judicia, ejuſdem ſemper tenoris promtum, ob facilitatem, ideóque & flaccidum eſt. Diabolicæ enim fraudi, tantam reſtitutionum benignitatem libentiùs conſecrat, quàm divinæ bonitati, humanæ naturæ Conditori, Amatori, Salvatori, Refectori, pauperumque Patri. Idque ſanè nedum vulgo: ſed etiam literatis ſequentibus, perperam medendi initia inveſtigantibus, nondum inſtructis, aut communem ſtolidamque normam obſervantibus. Quia ſapiunt ſemper ut pueri, nunquam limen maternum egreſſi, ad ſingulas fabulas pavidi. Enimverò qui neſcivere hactenus totum morborum ambitum concludi intra impetum facientem ſpiritum vitæ, vel ſi obiter lectis meis ſtudiis poſthac, ſibi hoc momentum medendi impreſſerint, quia nihilominus jam antea, ab ipſis ſtudiorum exordiis aſſuefacti, humoriſtarum præceptis, facilè demum à me recedent, reſilientque ad conſueta & antiqua Scholarum dogmata.

Quo ſemel imbuta eſt recens, ſervabit odorem
Teſta diu. Ad decumbentium humorum importunitates ſe denuo facilè recipient. Ego verò propinquius inveſtigando, nolens beneficia Dei in diabolum referre, comperi inprimis, res omnes in natura conſtare ſemine inviſibili. Oriri inquam, ſuſtentari, atque regi ab ente quod primum ad imaginante libidine, vel traducta potentia, magnus incepit, ac ſtat deinde per totam ſui eſſe durationem. Fieri autem dein viſibilia, ſive hoc aliquid, ſolo veſtitu, & apparatu corporum ſibi deſponſatorum. Morbos autem potiori ratione, inviſibiliori ſemine oriundos, docui. Quapropter Ideam morbificam dumtaxat expugnandam, abolendam, & extinguendam. Quia morbus monſtroſum & æquivocum eſt generatum, & peccati proles, non ſpeciei humanæ ideo, ſed tantum individuis adhærens modo anomalo. Quia cum à prævaricatione, propemodum à nonente inceperit. Penitiùs enim inſpiciendo, inprimis plurima cedunt mala, propter appenſa foris amuleta. Pro ut in Peſte, Caduco, aliisque morbis obvium fit. Denique quotusquisque eſt ille, qui linteolum à peſtilenti ulcere detractum vel ſudore peſtilentis contaminatum, ſibi apponi gaudebit? nec timeat ſibi confeſtim inde ſibi naturaliter communicari peſtem poſſe; atque ſanitatem vidimus reſtitutam uncto olei Butleri? Siquidem nuper patefactum eſt remedium ſympatheticum, quod ſanat eminus. Doctor theologus quidam retulit mihi, quod cum non poſſet aſſequi, ſubeſſe in Chalcantho vim naturalem ſanandi vulnus abſens, ſi linteo cruento adſpergeretur: ideóque reputaſſe opera diaboli, iſtam ſanationem contingere: ex altera autem parte, vidiſſe aliquot experientias, à viris probis factas. Itaque in re dubia, & caſu conſcientiæ, ſe feciſſe experientiam rei, hoc modo. Inſperſit nempe pulverem optimi Chalcanthi linteo cruento, cum proteſtatione ex-

preſſa, ſe nolle quicquam experiri, aut ſanatum iri, ſi vel minima eſſet pacti, aut cacodæmonis cooperatio: ſe vidiſſe tamen, vulnus ſolito citius ſanatum, cruorem quoque ſtatim ſedatum. Adeóque deinde ſe credidiſſe, cauſas naturales, quanquam nobis ignotas, operari in præfata ſympathetica ſanatione. Quæ nihilominus ab aliquibus nondum ſat intellecta, per cauſas, adhuc modo, in Satanæ illecebras rejicitur, hoc argumento. Agens naturale ut agat, debet eſſe applicatum, & approximare ad patiens: ſed remedium ſympatheticum non debet eſſe patienti approximatum. Ergo remedium ſympatheticum non eſt agens naturale. Reſpondeo. Si intelligatur, quod agens naturale debeat immediatè attingere, immediatione ſuppoſiti, patiens, in quod proximè agit: remotè autem, mediantibus aliis corporibus, interjacentibus, per quæ communicatur iſta objecto diſtanti. Conceditur Major. Quia ſat eſt, quod agens tangat patiens, ſive objectum proprium atque diſtans, immediatè, immediatione virtutis: ideóque tunc negatur Minor. Quia remedium ſympatheticum adeſſe debet immediatè, immediatione ſuppoſiti, illi ſubjecto, in quod primùm recipitur actio: non autem parti affectæ, in quam ſecundariò ac ultimatò recipitur, mediantibus organis ſuppoſitis, per intervallum vagantibus, aut diſtentis. Non eſt enim ignis in manu calefacti, nec Sol Cœli, in cubiculo. In hoc autem ſympathetica, influentiis paria eſſe, enotuerunt hodiè. Quod ſcilicet nedum aer, ſed rupes tecta, corporaque opaca, ſint ſubjectum ac organum capax hujus actionis, non minus quàm aſtralis influentiæ: Nec enim quicquam obſtat ſublunaribus, quo minus Deus non potuerit, aut voluerit, illa in hoc, quodammodo paria feciſſe. Cum avi mores, non in filio: ſed quandoque in ſero nepote eluceſcant. Sonus quoque, per clauſa adæquatè corpora, procul penetret, &c. Quare ſi ſphæram activitatis in ſympatheticis ſtupeas, ac in aſtralibus dones. Doleas vel de tua inſcitia illorum, vel de credulitate horum. Siquidem principium actionis ſympatheticæ, eſt facultas influentiis affinis, agens per irradiationem in objectum ſibi appropiatum. Novitque Deus, cur iſta ſic fiant. Qui ſua creata dotavit pro ſuo lubitu. Liberum namque illi fuit, tradere ſuas dotes, etiam rebus abjectiſſimis, nec impunè ejusmodi dona in diabolum traducere poteſt Chriſtianus. Nec enim hoc loco ſympathetica ſpeculor, ut credam Lapillum Butleri agere vi ſympathetica. Siquidem hic demit diſtantiam objecti, donatque applicationem ad objectum. Remedium ſcilicet eſt humano Archeo familiare, eſtque vis ejus graduata in millecuplum ex Dei bonitate. Adeóque reſpicit pacem ac quietem Archei in ſui ſimplicitate. Reſpiciant namque Tyrones, ante judicii ſui terrores, quod ad morſum anguis ſtatim membrum tumeat in immenſum, cum ingenti dolore propter exacerbati Archei procellam, quodque irata apicula, ſuo ictu, ſtatim tumorem excitet durum, dolentem atque conſcriptum. Quid enim ſi lepra, Peſtisve nos ſuo inquinet celeriter contagio, quid impediet, quo minus Archeus noſter contagium tam præpollentis remedii ſuſceperit lubens, ſi invitus venenis contaminetur? Si ad minimum par authoritas remedii & veneni, bonitatis divinæ, & malorum in natura eſſe debeat? Cogitet quæſo, quod fluxus tam ſubitus malorum, oppoſito refluxu ſedatus, pariter ſtatim queat retrocedere. Vidi namque, cui paneritium digitus ſpoponderat, diſtinctus fortè ad brachii amplitudinem, perque noctes aliquot inſomnes torſerat miſerè, cui cruor, & recens pellis talpæ circumducta, mane craſtino digitum, cum nocturna quiete reſtituerant. Ratio namque poſcit, quod Antidotus ſaltem ad minimum æquivalere debeat veneno. Celeberrima namque

Ornic-

Ornietani antidotus, ſumto, & in convulſiones uſque ferociente veneno, ita omnes anxietates, atque inſtantes ſyncopes ſtatim conculcat, ac ſi nullum intro admiſſum virus foret. Quoniam ſicut morbus eſt naturæ, prævaricantisque Archei defectus: ita remedium eſt meræ bonitatis Divinæ, quæ etiam in naturam delapſa, omnem defectum ut compenſare, ita & ſuperare prorſus debet. Igitur ex parte longè potentius atque anguſtius eſt remedium, quàm delictum, ideoq; & quantitate minus, & mora celerius longè eſt. Illaque potentiæ amplitudo atque nobilitas, non tam concernit ſuperioritatem, quæ cum accretione, paulatim per maturitatum conſequentias acquiritur: quàm præſentem & effectivam rerum majeſtatem, per quam res ipſa medica, dotali virtute explicata, impedimentis, atq; furoribus Archeum ſolvit atq; compeſcit: ſimulque imprimit excellentiam eminentem, facultatis opitulativæ, cujus ergo eſt creata. Hæc modo & celeritate operandi. Cæterum quod attinet ad tantæ bonitatis remedia, horumque efficaciam. Inprimis liquet, quod lapillus ille Butleri, utut leviter cochleari unico olei intinctus, ſi cochleare illud olei in cantharum, imò in cadum olei effundatur, totum fiet remedium. Non ſecus atque peſtilens odor, totum vas inficit ſuo contagio. Quid ſi odor ſympathetici remedii, paucis guttis cruoris in linteo aſperſus queat vulneri, oſſifragio, imò & ulceri ſubvenire, totumque Archeum eminus agitatum pacare, quid mirum, ſi remedium ipſi ægro adhibitum id faciat? Quinimo nec remedia Chirurgorum aliter ſanant, quàm ſolo attactu ad partem vulneratam. Quoniam emplaſtra, vel olea, non intrant in compoſitionem vitalem fundi, aut in alimentum partis vulneratæ. In ulceribus autem topicalibus, natis, factisque in loco, qualia ſunt Cancer, Lupus, *&c.* ſolus enim attactus remedii potentis, ſat eſt ad extinguendum virus, ab indignato ibidem Archeo ortum, Idemque atque par eſto judicium de apoſtematibus, excreſcentiis, exituris, & ſigillaris in ipſo loco, licet aliunde prius natis, ſed devolutis, atque tandem depoſitis in loco. Quia externa remedii oblinitio, quædam conſecutione contiguitatis, totum domat Archeum non ſecus atque Dens rabidi, etiamſi optimè in vento deterſus, tamen rabiem quandoq; adfert. Ita & remedia lapilli noſtri internis medentur affectibus. Plus tamen citiusque ſuos vibrant effectus, ſi oretenus aſſumantur. Non ſecus atq; venena quædam ſunt irrita; niſi in apertam cutim deferantur. Sin autem vel obiter linguam attingerint hujusmodi remedia, non mirum, quin ſtatim totum Archeum, potenti ſui benevolentiâ afficiant, deviumq; Archeum, à furore ſedent, leniantque ab omni exacerbatione. Quoniam Lapillus ille eſt de natura ſalis, qui nullatenus oleo illiquatur, nec quicquam illi materialiter decedit, quod oleo cui intingitur excipiatur, præter lenem odorem, qualis eſt odor peſtilentis veſtigii in peſte. Viſumque mihi fuit in Sacris hujus lapilli præludium. *Quod unguentarius conficiet pigmenta ſuavitatis*, nec conſummabuntur opera ejus. Id eſt, Quod etſi lapillus oleo intingatur, vix tamen centrum virtutis medicæ minuitur. Idcirco ſi hoc excellens remedium intrò aſſumatur, tum nedum commutat cruorem in medicamen, balſamo ſimile: ſed ipſamet hominis excrementa (puta lotium) tincta remanent ſupereminenti bonitate ſui. Non ſecus atque ova gallinæ fagopyrum comeſtum ſapiunt, lactantisque infantis lotium, redolet aniſum, ſi nutrix oleum aniſi oretenus ſumſerit. Ac prout lotium redolet eſum aſparagum: ita & lotium, propria lotione vel unctione, ſanat unumquemque morbum in habitu corporis ſedentem. Tanta nimirum eſt Dei bonitas, quod unicus lapillus multis ſufficiat myriadibus, ne ſe Medicus excuſet circa pauperes, ſumtuum impenſas exagitans. Breviter,

Morbi

Morbi omnes ſanantur unico remedio, unctione ſcilicet, vel linguæ attactu, ſive ſolo guſtatu. Eo quòd lingua ſit ſimilis apertæ pelli, potiſſimùm, ſi mox ſuccedens ſaliva deglutiatur. Quod autem tanta hujus remedii ſit poteſtas, non ſolum à venenis, adeóque à ſimilitudine peſtilentis auræ demonſtrandum: ſed quod quia longè potentius debeat eſſe remedium, omni malo, ſi illud ſuperare debeat, & quidem velociter, adeóque ſigillum divinæ Bonitatis aliquatenus exprimere debeat. Quamobrem ex indicatione ipſius Philoſophiæ ſtatim conjeci, iſtud remedium inprimis requirere, ut ſit corpus ſemel reſuſcitatum, ſemelque deſtructum, ac deinde quaſi à reſurrectione quodammodo glorificatum. Adeóque nec ſit amplius deinceps inquinabile à ſublimariis vitiis, atque maleficiis. Hinc ſequitur, quod ideo debeat millecuplo quolibet veneno peſtilenti eſſe potentius, & operativum abſolutiori modo. Cum venenum Peſtis ſit ſimplex, ſedeatque in aura corporali. Venenum enim peſtilens confermentatur quidem familiarius, propter ſymbolum humanum, ſed non eſt proinde potentius virus. Virus namque producit quidem virus, juxta prioris veneni normam, atque fermentum: ſed nequit ſupra ſe exaltare potentiam ſui producti. Aſt in remedio reſurgente à morte, benefica ſui ſimplicis bonitas adaugetur in millecuplum, tenuique contactus odore diffunditur, dilataturque in medium, ſtatimque in objectum Archeum imperat. Ut ſcilicet juxta pacem atque virtutem ſe componat. Sic nempe introducit arcanum, ſuæ poteſtatis alumnum, ſpes atque jubilus Archei, verè exſiſtens, vitæque ſupereminens. Conſideravi denique, hoc remedium non eſſe de monarchia vegetabili, utpote quæ facilè obnaſcitur, labilesque nimium ſortitur propagines, quæque ideo per Artem vix renaſcuntur. Utpote quæ inſtar animalium, facilè ſub artiſta moriuntur; vix tamen à morte reſurgunt, cum ſub ignis tentamine vel prorſus pereant, vireſque priores omittant: vel ſi quaſi reſurgere videantur, nova tamen ſunt potius entia, à priorum ac parentum orbita omnino ſecluſa. Quicquid autem Paracelſus de quatuor ſuis Arcanis Archidoxorum ſpondet, quod vim habeat ſupra elementalem, ac propemodum infinitam; pro primo, quod homunculum ſupponit, infandum, & Sodomiticum eſt, diabolicum, & nullâ ratione commemorandum. Reliqua autem tria Chymica ſunt, quibus non competit promiſſio extendendi ſe in decimam uſque generationem. Aſt loquor hoc loco de pigmento, cujus opera non conſummabuntur; nec erit morbus, aut venenum illi reſiſtens, ſive ut habet Textus: Non erit medicamentum exterminii in terris, fecitque Omnipotens ſanabiles omnes nationes terræ. Penitiùs autem inſpiciendo; morbi omnes, quia ab Archei fonte manant, cedunt vel propter appenſa amuleta, periaptaque, vel propter balnea, unguina, emplaſtra: quorum ne minima fit unitio, cum corpore morboſo: ſed dumtaxat odor offertur, vel ſi intrò aſſumantur, digerantur ut pharmaca; attamen vel mox in ſtomacho transmutantur, alienoſque ſapores ac qualitatum typos ſtatim induunt, ut plenè omnem prioris vitæ ſortem vel exuant, niſi ingrata, vel virulenta malint cenſeri. Imò dein, ita verè transmutantur prorſus, ut prorſus prioris entelechiæ ſimulacrum ponè relinquant, aut vix poſſediſſe reputentur. Hac parte ſcilicet magnâ ob id copia aſſumuntur, ut tantillum aliquid in hominem penitiùs ſpirare videantur. Quantoque id damno fiat, nôrunt, qui quandoque explorârunt, medicè vivere, eſſe vivere miſerrimum. De aſſumtis ergo, vix aliquid priſtinum ens refert, ac ſi referat, væ aſſumenti. Quapropter ſi qua vis pharmaco infuit, fuit ſanè illa, priusquam propriam ſui naturam, atque ens priſtinum deponeret. Defecit nimirum ſtatim atque ſui odorem dun-

duntaxat repræſentavit. Ergo cujuslibet medicaminis vis, propemodum in contactu odoris, ac ſuffitu quodam ferè momentaneo concluditur: nec eſt proinde tanta ratio commoti rumoris, quod ſcilicet per lapillum condita olea, ſuo ſtatim odore ſanent. Sunto ergo murmura Tyronum, circa aſſueta alitorum. Vana prorſus, tametſi mira videbitur ingeniis nondum inſolita meditantibus, verùm ſoli ſubſcriptioni aſſuetis; quomodo ſcilicet Archeus in furorem actus, tam repente vel caduceo attactus obdormiat, vel correctus, abſtineat ab incepto ſui nocumento. At certè minus id mirandum. Cum naturaliter unumquodque eſſe, atque permanere optet, faciléque à ſua ipſius noxa abſtineat, modò docile fiat, aut ſit ad pacationem mœroris aut furoris concepti. Quid ſi hæmorrhagia, ulcus, vulnus, oſſifragium ſtatim compeſcantur, ac tutò ſanentur, ſi extravenatus cruor, pus ſaniesve, remedio abſente obtegantur: an non poterit lapillus, oleum ſuo contactu imbuere, ut queat illitum ſubter ſe ſanare morbum latentem? Siquidem nil aliud his denotatur verbis: *Vnguentarius conficiet pigmenta ſuavitatis, nec conſummabuntur opera ejus.* Cur enim minus ſanaverit lapillus attingens linguam, quàm Aconitum linguam ſuo contactu timefacit? Paria ſeltem in authoritate fecit Deus beneficia reſpectu morborum, ſi non multò anguſtiora atque plura. Tantum abeſt quod diabolo hujusmodi effectus conſecrarem: quod movear potentiùs admirando divinam Bonitatem, ad adorandum Jeſu Chriſti Domini mei paratiſſimas miſericordias, quibus, absque medentum Pharmacopæorum aliorumque opera, qui inſtar pediculorum, alienis dumtaxat ſaginantur ærumnis, quo ſcilicet miſeris ſubventum eſt tutius atque celerius. Patefecit nimirum nuper horum exempla in externis, vulneribus ſcilicet atque ulceribus, ut honorem Deo debitum è medio noſtræ ignorantiæ cauſarum rependamus, ceſſemusque ad nefarias præſtigias, atque ſuperſtitiones incertas, adeoque ad opera Satanæ referre, quæ ſunt amoris divini emanantia pentacula, afflictiſſimis profundæ ignorantiæ medicæ tempeſtatibus divinitus manifeſtata, in miſerorum pauperumque ſolamen, qui nempe Pater pauperum vocari voluit, quia debuit. Prodiit inquam, Deo permittente primum, atque jam noviter, in vulneribus hoc genus ſympathetici remedii, ut ab externis ſcilicet magisque apparentibus, ſenſum manu ducamur, ad internorum abſtruſiorumque morborum ſolamina. Quod autem minimo fere puncto medicaminis, morbi profligarentur, Butlerus ſcilicet vi propemodum infinita aliquot myriades quotannis ſanare poſſet, perſuaſit mihi Textus, quod opera unguentarii illius non conſummabuntur. Atque dein teſte oculo id credere debui, quod attactus ſui lapilli, primò olei cochleare, atque deinceps, lagenulam integram olei, beaverit vi medica. Multa ſanè diuque ſum expertus, ac tentavi circa lapilli illius fabricam. Didici quidem in vegetabili familia eſſe Chamæleontem, itemque Perſicariam, quæ ſolo attactu dolores atroces confeſtim tollunt, vel ſaltem ſublevent: vidi inquam, os brachii Bufonis, ſtatim primo contactu odontalgiam tollere, nonnulla caducum, ſimilesque calamitates auferre. Credidi itaque, & in herbacea familia remedium latere pro omni morbo, at ſanè particularium tantum energiam obtinere; nequaquam autem adſcendere ad univerſalem anguſtamque in omnem morbum gubernationem. Quapropter tranſcurri ad mineralium proſapiam, longo ætatum fluxu ditatam. Inprimis magnam eſſe lapidum virtutem, Sacris admonitus credere debui. Atque inprimis ſcivi, quod omnis gemmarum color atque potentia, è metallicis mendicetur. Quod etſi in gemmis claudantur vires metallicæ, præ cryſtalli duritie, ſint tamen in Sacris commendatæ

pro magnis. Conſideravi itaque, quod in metallicis corporibus eædem vires gemmarum, familiarius confabulentur nobiscum. Picus enim ad uxorem aliquot libris rimatur, cur pretium tantum ſit auro, etiam jubente atque æſtimante Domino? At nequivit ſuam denotare quæſtionem. Certum eſt enim atque indubium ſeptem metallis, nomina planetarum indita, quibus vires cœleſtes tam luculenter collatas credamus. At ſaltem totius globi terreſtris ſumen ſumto: ideoque & rerum pretio, & contrectationum deſideria, atque præmia. Sed Pater pauperum, non Solem & Lunam, aurum inquam & argentum, in uſus morborum diſpoſuit pauperibus, pro quibus tamen eminenter ſollicitus fuit, ideoque aurum & argentum tam firmiter clauſit, quod omnem plerumque illudant artificum operam: adeo ut quando maximè pandita putantur, nil quicquam de priſtinis obicibus remiſerint. Argentum autem etſi videatur quoddam tremulum, adeoque & hactenus pervium, nil attamen in tota naturæ ſerie, æquè eſt concluſum, pro ut alibi longo ſyrmate, in ſervos fugitivos noſtros demonſtravi. Vix ergo centeſimo milleſimus Artificum (nedum ſervorum laborantium) potitur Arcanis è Sole, Luna, atque Mercurio parabilibus. Sunt ergo præterea quatuor metalla, quæ facilius ductui, & optatui Artificum parent. Adeo ut non fruſtra Paracelſus glorietur, ſolo plumbo, fortè ducentas morborum claſſes ſuperari poſſe. Nihilque æquè victorioſè in humidum radicale agere, atque primum ens cupri, vel ad vitam longam ſulfure vitrioli eſſe benignius, utpote quod idcirco Sulfur Philoſophorum indigetat. Mars demum quanquam pretio viliſſimus, numeroſaque prole ſpretus, non poſtremus tamen pugnaci natura à Paracelſo reputatur. Profectò, metallica corpora, juxta ſuos Mercurios clauſa ſunt ſigillo anaticæ homogeneitatis æqualiter: Sed ſulfura illorum nequaquam nobis indignata, colloquia præbent, modò familiaria reddantur. Porrò circa lapillum Butleri diu, anxiéque ita meditatus ſum, quod nil ſecus, ſub ſomnio cogitarem. Sæpè namq; videbam juvenes Chymiæ inſudantes, qui trochiſcos effunderent candentes lapillo Butleri ſimiles. Quapropter dudum deinceps tentavi illius fabricam: ac tandem quanquam intus mihi aliquid adſtrueret, eſſe indubiè eundem, quem videram lapillum penes Butlerum: attamen non ſucceſſit pro voto negotium. Ac tandem cognovi meos errores proceſſiſſe ex ſolito & antiquo Scholarum errore. Nam quotcunque hactenus mederi per cauſæ occaſionalis ablationem intenderunt, hi conſequenter atq; neceſſariò opus habuerunt certa mora, ac remedii quantitate, qua ſcilicet ſuperioritatem acquirerent. Aſt qui deinceps, ſola reſtauratione, & alteritatis Archei reſtitutione, morbum conculcare intendent, fermentum ſcil. placabile inducere contendentes: hi ſanè ſpreta quantitate remedii, ſoloque fermentalis odoris attactu ſcopum attingent. Itaque adhuc ſeductus antiquo errore, eſſentiæ morbificæ neſcio, credebam quod magnus morbus quilibet, non niſi magna remedii quantitate, longaque medendi mora profligandus eſſet. Magnitudinem remedii ſcilicet, non quidem ex poteſtate dotali; ſed ex mera, ſolaq; quantitatis abundantia dimetiens. Pro more Scholarum namq; ex artificialibus exempla deducens, etiam erravi cum earundem doctrina. Seductus putavi enim, ſicut duo equi fortius trahunt unico, potentiusque alit panis integer quam ejus mica, putavi ſimiliter, pro remedio reſtaurativo Archei requiri unciarum & drachmarum quantitatem, quæ viribus ac pondere, morborum producta ſuperaret. Nondum ſcilicet depoſueram contractam antiqui erroris labem, qua metiuntur morbi dumtaxat ex cauſa occaſionali, ejusq; pondere: non autem ex vero morborum efficiente. Nondum enim adhuc ſat confirmatus,

tus,memorabar,quod omnis morbus à vitali Archeo,vita nempe ipſa, fabricaretur, ac regeretur. Multoque minus adhuc perpendebam,errantem vitam vinci atq; ſubigi nolle, per remedii quantitatem. Quapropter mox conſiderabam iterum, quæ ante dixi. Nimirum quod dens rabidi,viperæ, colubri, etſi ſaliva prius in veſte eſſet abſterſa, occideret tamen ſolo attactu, extra omnem ſui quantitatem. Conſiderabam item notum mihi liquorem, quo leniter inuncta manus,& exſiccato,ſi mentum viri attingeret, paulo poſt excidere pilos barbæ, ſuperciliorum, ac totius capitis. Etenim ſi hujusmodi venena, leviculo attactu, vitam, imò & pilorum (qui non rarò in funere accreſcunt) vegetativam extinguant: quod & remedia poteſtativa, quæ ſcilicet ſolo attactu compeſcent vitæ errores,facili compendio,citraque ullam perceptibilem quantitatem, Archeum oblinirent ac pacarent. Serius equidem id potui apprehendere, partim erroribus præfatis Scholarum præventus, partimque quod cernerem, ſi venena unico grano occiderent,id una drachma efficere potentius atque celerius. Nondum enim ſat perpenderam, quod morbi omnes procederent, ab Archeo errante,vel irato, adeoque remedium poteſtativum, habere ſupereminentem,& non vulgarem bonitatem, qua reſtaurat errores irati, ac ſuccenſi Archei. Multoque minus adhuc perpenderam, ideo poteſtativam medelam admitti intro debere, velut inſcio Archeo. Alioqui ſi ſuſpiciat, ſuum indignationis & alterationis turbulentiam, per remedia attentari, ſive peſſumdari tentari, certè mox in furores concidet; non admittet juvantia, qui apagæus jam ipſus proprio errore exorbitat, ac in majorem excandeſcentiam, ac pertinaciæ conceptus,ſuæ morbificæ Ideæ fabricam, exſurget. Quapropter approximavi ad Butleri attactus ſolo linguæ apice, vel dimidii gravi pondere exhibita remedia. Lapillum namque Butleri, atque ejusmodi poteſtativum, fermentaleque remedium, defectu nominis, noſtra vernacula,Drif, vocavi. Quod denotaret arenam, ſive terram virginem; Itemque in ſenſitivis, ſimul propulſantem animoſitatem, non ſecus atque ſabulum bulliens, excutit quicquid peregrini ſibi eſt inſertum. Itaque 1. dicam requiſita, Drif, ac dein compoſitionis modum, quantum Philoſopho permiſſum eſt, declarabo, ne roſas ante porcos proſtravero. 1. Drif igitur inprimis, pro ut dixi, exigit, ut ſit corpus quoddam metallicum. Utpote quod longa ſui mora, conſtantiam, non autem acceleratam corruptionem ſignificat. Cœlique longo favore,ſuam complevit generationis orbitam. Quodque particulari deſtinatione, ab Omnipotente directum videtur, pro miſerorum pauperumque ſublevamine. 2. Non eſt Drif, de arcanis illis inſolitis, à Deo, non niſi pauciſſimis Adeptis, certis tantum ſuis electis diſcipulis elargitis. Siquidem noſtrum Drif, dumtaxat in pauperum ſolamen deſtinatum videtur. 3. Requirit Drif, ut ſit è corpore naturali quidem, metallicæ benignitatis participe, ſed quod antea, prius ſit per mortem obſequens, apertumque. Non quidem cum extinctione ſuarum virium, velut ſpontè defuncti cadaveris inſtar: ſed retentis ſuarum dotium beneficiis, ſit ab Artifice reſeratum, repagulis liberum,ac velut reſuſcitatum: imò ens ditatum ac planè novum, recensque ab igne ſurgens. 4. Adeóque debuit reſurrexiſſe velut à morte omnino volatile, atque ſpirituale, ſive bis terve ſublimari, cum ſibi additis aliis. 5. At quia violatilia cito pereunt, diſſipantur, ac diſſolvuntur, etiam antequam intrò admittantur, penetrent, ſuasque excellentias de ſinu depromant, aut ſic Archeum pacificare queant. Idcirco requirit Drif, ut poſt ſui violatilitatem adeptam, alicui corpori amicabili connectatur, quo detineatur, ſuique toro, ſit corpori humano communicabile,

noſtroque Archeo gratum, ac familiare. Idque proin debet, inter facile, & non facile difflabile, medium velut ſortiri locum. Itemque debet medio connecti, dum jam ejus fervor maximus penè, manſuetus fuerit, ne ſcilicet volatile connectendo, magna ſui parte evolet. 6. Debetque hactenus, nedum ſua corporis conſtantia, ſed virium ſuarum extentione, eſſe planè fermentale: adeò ut minima ſui odoris participatione, queat extendere ſuas vires in Archeum, eundemque ſopire, ac demulcere. Quo ſenario ut deſcribitur Drif: ita pari numero ejus detegitur confectio. Inprimis libro de Lithiaſi, in ferculo Tyronum, expoſui diſtillandi modum, quo ſpiritus ſalis marini, cum terra figulina exſiccata prolicitur. Eſt nempe ſal maris nobis affinis, & deſiderabilis, nec ullo ſui tenore adverſus. Ergo pro Drif, requiritur ſal maris reſiduum, in fece remanens, extractum ſcilicet à fece, quæ caput mortuum dicitur. Sal inquam iſtud, jam ſuorum ſpirituum noxia, appetit alienos, eosque intra ſe recondit: non tamen prorſus pertinaciter fixat. 2. Docui ſimiliter, Veneris ens primum non poſſe ſequeſtrari, niſi per mortem ac ſeparationem Mercurii ſui, à ſulfure. Quinimo, nec haberi iſtud ſulfur, niſi penes Adeptos, quorum numerus ut electus, & rariſſimus: ita & prorſus exilis eſt. 3. Docui inſuper, in vitriolo, utut venere jam depravata, ſæpiusque diſtillata, adhuc tamen ſupereſſe ipſam venerem actualem. 4. Quamobrem ipſum Drif poſtulat ſaltem ſequeſtrationem Veneris à fece vitrioli, quæ nec aliàs, quàm per ſublimationem completur. 5. Quæ ſublimatio neceſſariò quoque fit, & adimpletur per ens peregrinum, fermentale, Archeo tamen omnino amicum. 6. Ergo fuſo ſale marino, è fece extracto, ante omnimodam ejus condenſationem illi commiſceatur ſubtriplum entis Veneris, reſuſcitati ſublimando, & comitati ſuo peregrino fermento: ſtatimque tigillum cooperiatur. Dum autem prorſus refrixerint, contunde in pulverem ſub marmore, illique adjunge Uſnee ſubdecuplum reſpectu entis Veneris. Quem pulverem cum Ichtiocolla ſoluta, in trochiſcos ſuper lapide compinge. Et habes medicamen Nobile.

DE INJECTIS MATERIALIBUS.

1. DE injecta materialia quæ. 2. Aliquot hiſtoriæ. 3. Res facti admittitur; diſputatur tamen de injectionis modo. 4. Penuria indicii in diſquiſitore rerum magicarum. 5. Non ſuperare naturam, quod corpus ſolidum abſque comminutione traducatur per viam ſe longè anguſtiorem. 6. Hiſtoria per Gemmam recitata. 7. Aliquot hiſtoriæ, penetrationis corporum. 8. Probatur penetratio corporum in tranſitu ad locum. 9. Idem in tranſitu è corpore. 10. Humanæ naturæ fuit genialis penetratio dimenſionum. 11. In rerum ſeminibus modò perſtat eadem proprietas. 12. Quomodo illa contingant naturaliter. 13. Exemplo ſimili, in corporibus opacis, quæ deſinunt videri. 14. Ratio per conjecturam. 15. Vis præcipua concurrens incantando, & libera, ideoque & homini naturalis. 16. Homo quatenus Imago Dei, creat quædam entia, quæ aliquid ſunt amplius quam nonentia. 17. In ente imaginato, ſive Idea formata, ineſt jus entitatis. 18. Quomodo excidat Idea ab Imaginatione. 19. Quomodo anima humana creat Imagines. 20. Solvitur objectio. 21. Aliquot paradoxa imaginantis animæ ad Ideæ conſtitutionem.

SUnt deinde etiam Injecta, 1.
quæ materiam ſupponunt viſibilem. Cujusmodi ſunt ſpicula, ſpinæ aciculæ, paleæ, pili, ſerraturæ, lapilli, teſtæ ovorum ollarumque, putamina & ſiliquæ, inſectæ, lintea, acus, artificum organa, quæ inſenſiliter quidem injaculantur, & inviſibili prorſus modo intrant; diris tamen cruciatibus detinentur, & ejiciuntur. Sintque licet non raro majora ſuo foramine, per quod intromitti potuerunt. Nam nuper per poros cutis pelle in- 2.
tegram ſervante, injecta fuit pars corii bubalis, quem Chirurgus forcipe extraxit, ad

ad volæ magnitudinem. Prius tamen maturato apoſtemate. Saga autem Brugis cremata, faſſa eſt, ſe in virum bonum, corium iſtud injeciſſe. Sic olim vidimus Lirę pueros orphanorum, per vomitum rejeciſſe equuleum, manibus aſtantium extractum. Scamnum ſcil. quadrupes, ſua rota atque funiculis inſtructum. Quocunque autem ſitu locaretur equuleus, erat facile duplo major gutture. Vidi Antuerpiæ, anno 1622 puellam, quæ conglomeratim forte, bis mille aciculas, pilos unà & ſordes vomeret. Alteram virginem anno 1631. Mechliniæ, quæ, nobis præſentibus, quisquilias ligneas, dolabra lævigando
3. deraſas, cum multa mucilagine vomebat, ad duorum pugnorum magnitudinem. Res eſt frequens, paſſim viſa, à viris doctis admiſſa. Hærent tamen naſutiores, quod nequeant intelligere, per exiguum ductum exire longè majora. Quidam enim excuſant rem, adeo ut licet per vomitum rejecta videantur: volunt tamen nunquam intrò admiſſa, ludibria inquam æſtimant, ac oculorum effaſcinationes. De novo apparere dum exeunt, atque adportari eminus. Res quidem veras admittunt. Nam inſectæ vivunt, metalla liquantur, & ligna ardent: cuncta ſenſim egrediuntur ſponte, vel manu extrahuntur. Alii verò autumant, revera ejusmodi intro injici, & ſagittari in corpus: ſed neſciunt modum. Delrio cum ſuis, admittunt intrò inferri, & eſſe revera, qualia apparent, ac proin præcedentem opinionem refellunt. Quo ad modum introitus autem & exitus, afferunt, illa prius comminui à diabolo, in tenuiſſimum pulverē, reſtitui intus in corpore, in priſtinam integritatem, figuram & conditiones. Dum autem foras prodeunt, iterum teri aſſerunt in pollinem, eumque in inſtanti egreſſus, & cis angiportum, iterum reduci in priſtinum ens. Bis nimirum ligna, acus, bufones, viva animalia comminui in pulverem, totiesque reduci ad priorem habitum, & reviviſcere. Hi enim negant ſe præcedenti opinione conſentire: dum tamen idem cum illis dicant, pro exitu & introitu. Nimirum non illa revera intrare, aut exire, prout aſtantibus alioqui videntur. Cum non integra intrent, & exeant: ſed prius pulverata. Supponunt eandem oculorum effaſcinationem, putantium integra, quæ tantum ſunt pulveres. Id enim Martino Delrio frequens, 4.
ſua nempe infringere judicia. Etenim de disquiſitionibus magicis, tractatu de Chryſopœa, cum furtim è Gebro, & Bono Ferrarienſi, ad verbum argumenta deſcripſiſſet, 18. contradictoria tandem, ubi ſuum depromit judicium concinnat. Credo equidem cum pietate pugnare, ſi diabolo tribuatur poteſtas naturam ſuperans. Nempe facere, deſtruere, iterum reficere, totiesque à privatione ad habitum reducere eandem rem, cujus ſemen diſpoſitivum, ad finem jam deveniſſet. Verùm naturæ ignari, præſumunt ſe naturæ ſecretarios, per librorum lectionem: quicquid autem ipſos latet, vel adynaton, vel falſum, vel præſtigioſum, atque diabolicum eſto. Quaſi Satanas ſupra naturam eſſet, operareturque naturæ impoſſibilia. Dono quidem, modum operando exoticum: at ſanè adhuc intra naturam coërceri oportet. Itaque oſtendam, non planè opus eſſe auxilio Satanæ, ut corpus 5.
aliquod ſolidum, abſque ſui comminutione, traducatur per viam ſe longè minorem. Quia & hoc conſtans. Quod ſcilicet omnes ejusmodi injectiones, immediatè fiant per hominem, non autem per Satanam. Cacodæmon namque etſi Blas motivum habeat: contra pietatem tamen eſt, quod inſontibus nocere poſſet pro lubitu. Quod ſanè fieret, ſi paſſim ejusmodi injiceret, pro nefario lubitu, puerulis, inquam, inſontibus, virginibus piis, atque Deo ſingulariter dicatis, hæc eveniſſe vidi. Corn. Gemma de Coſmocriticis, me- 6.
minit, fruſtum ℔ 3. ſive unciarum 48. ſe vidiſſe, de bombarda ænea, quod virgo, victoris filia, per anum excreverat, cum

ſuis characteribus ſive literis, ſimul cum anguilla, ſuis ſecundinis obvoluta. Eſt autem naturæ impoſſibile pulveratum in nobis metallum liqueſcere; priſtina figura, tantoque menſium intervallo, in inteſtinis detineri, anguillam cum ſuis involucris toties conteri, & à morte reſurgere. Fruſtaque ligni, & corii, toties comminui, iterumque reſtitui in priſtinum. Bruxellæ enim vidi anno 1599. quod bos ſumtis tribus herbis, evomuerit draconem, cauda anguillari, corpore coreaceo, capite ſerpentino, perdice non minorem. Neſcitur modus, quo id natura faceret. Æquè neſcitur modus, quo id Satanas faceret. Lucrantur ergo nihil, qui opus naturæ in diabolum referunt. An verò peccent, viderint alii. Pigritiæ ſaltem enim immenſæ inventum fuit, omnia in diabolum retuliſſe quæ non capimus. Invenio equidem, naturæ contiguam dimenſionum penetrationem: licet non ordinariam. Nec velim diabolum invocatum, ut noſtris ſatisfaciat quæſtionibus, per temerariam poteſtatum attributio-

7. nem. Eſt hiſtoria ruſtici Poloni, nuper à filio D. Ericii Puteani viſa. Agreſtis homo tentaverat ſibi anguinam in gutture aperire, brevi cultro, quem incantus deglutivit, eundemque tandem dextro abdominis latere, cum multo pure, poſtque multas anxietates reddidit, & incolumis ſupervixit. Item Vilvordiæ anno 1636. ruſticus mihi notus, volens ſaginare vaccam, illi quotidie poculum dedit, cui incoxerat olera cum furfuribus. Tandem emaciatur indies magis, cœpitque dextero crure claudicare: cæſa vacca, inventus eſt brevis culter uxoris ſuæ, in capulum buxeum retortus, inter coſtas & homoplatam abditus: ruſtica enim, concidendo rapa, cultrum inter olera reliquerat, eumque vacca bibendo deglutiverat. Item Ambroſius Paræus refert, de quodam, quem latrones coëgerant deglutire cultrum, quem dein ſoſpes reddidit, per apoſtema lateris. Alex. Benedictus, alterius meminit, cui ſagitta in dorſum penetraverat, cujus uncum dein, latitudinis trium digitorum, per anum excrevit abſque læſione. Idem narrat de puella Veneta, quæ acum deglutiverat, eamque poſt biennium eminxit, calculo incruſtatam. Idem Ant. Benevenius, quod mulier Hetruſca, acum cupream deglutiverat, quam triennio inde, juxta umbilicum ſana excreverat. Valeſius de Taranta, de puella Veneta (fortè eadem) quæ acum trium digitorum, cum urina rejecit. Capucinus quidam Eburo, dictus Bullonius, cognomine Hampteau, araneam ingentem, quam decidiſſe viderat in calicem, ſub jugi Sacrificio, vivam, cum multa animi averſione bibit. Infra paucos dies, illi oborta eſt phlegmone in dextero femore, ac ſub primo pure, inde araneam integram (mortuam tamen) reddidit. Mercator juvenis ejus Antuerpienſis, Venetiis ludens immatura ſpica hordei, in ore, ingenti ſuffocationis metu, eandem deglutivit. Poſt tres inde hebdomadas, ſiniſtro latere ſupra zonam, apoſtema apparuit, ac tandem cum pure eadem ariſta, jam lutei coloris, extracta eſt integra. Ipſe autem ſoſpes evaſit. Apud Fernelium, ſtudioſus ab ipſo legitur reſtitutus, qui ariſtam per coſtas dedit. Commemorant quoque Scriptores, fœtum, quandoque in utero mortuum & conſumtum, ſua oſſa dimiſiſſe, trans uterum & abdomen, per umbilicum, & quandoque per anum. Plura apud Authores paſſim ejuſmodi occurrunt, fide digna. Quibus conſtat corpora ſolida, ſatis magna, penetraſſe ſtomachum, inteſtina, uterum, omentum, abdomen, pleuram, veſicam, membranas inquam, tanti vulneris impatientes. Id eſt, abſque vulnere, cultros per iſtas membranas transmiſſos. Quod æquivalet penetrationi dimenſionum, factæ in natura, abſque ope Diaboli. Quod autem corpus humanum ducatur per exiguum foramen, quo ſaltem felis tranſire

queat, non tamen trans murum. Imò quod diabolus nequeat frangere feneſtram chartaceam, abſque conſenſu heri, videri eſt ex proceſſu, & arreſto, contra Ludov. Goffredi Sagum, pronunciatum Aquisgrani Narbonæ ultima Aprilis 1611. Tandem ubi delituerunt ♄ 3. æris, tormenti bellici, notati per ſua grammata? quomodo tot menſibus gliſcent ſcoriæ, qua parte fruſtum æris, inteſtino majus detinetur? Etenim dum neceſſarium in aere vacuum tractarem, promiſi me declaraturum, quod etſi corporum penetratio, primaria lege naturæ, & vulgari artificum modo, ſit vetita: attamen dum corpus totaliter in ditionem ſpiritus tranſit, ac transſumtum eſt, eóque velut infirmatur, tum corpora ſe mutuo penetrare naturaliter, qua ſaltem parte ſunt poroſa: eo quod ſpiritus tum corpus ſub ſe claudat, adeoque dimenſiones velut adimat. Præmittam aliqua.

8. Prægnantem libido invaſit edendi conchilia nigra. Edit autem aliquot præcipitanter, ut & teſtas crudas, bis terve dente conciſas devoraret. Dein mox infra horam, fœtum parit ſanum & adultum, cum iisdem ſemimanſis teſtis, & vulneratum in abdomine. Ergo teſte, abſque apertura membranarum, ſtatim penetrarunt ſtomachum, uterum, & ſecundinas: vel novæ teſtæ, generatæ ſunt ſuper fœtum. Neque enim hoc poſterius, verum eſſe poteſt. Nam fuerunt vera fragmenta conchiliorum, non autem ad imitationem figuraliter æmulata. Dein, appetitus non fertur in incognitum: ergo appetitus edendi conchilia non erat fœtus: ſed mulieris. Igitur non erat neceſſe, conchilia nova generari circa fœtum. Appetebantur namque à matre, ut ſibi, & non fœtui, nutrimentum fierent. Alioquin eodem identitatis argumento, quæcunque appetuntur, ſemper circa fœtum generantur; à quo cum nequicquam digererentur, ſemper vel circa fœtum reſidua fierent, vel ibidem putrerent. Quod utroque modo eſt falſum: nam ſi putreret, abortum faceret, quod eſt appetitum, vel ibidem conſervatum, reperirietur regulariter. Etenim fœtus dumtaxat nutritur per umbilicum: quapropter illa conchilia externa, nec fœtu optata, nec eidem proficua erant. Et per conſequens, neque à natura de novo ob finem facta ſunt: ſed dimiſſa ad fœtum, quatenus appetitus fuit uterinus. Appetitus à fine ſemper dirigitur; prægnans autem, appetit conchilia, non teſtas, nec etiam ut conchyle animal integrum maneret in priſtino ſtatu, in quo matri eſt inutile, nec ſuo ſatisdat appetitui. Ergo multo minus, occaſionem habuit generandi novas, ac inutiles teſtas circa fœtum. Tandem utut ſumatur, appetitus non erat ad teſtas bis terve confractas. Nam ſi conchylia conchis exciſa fuiſſent, mandiſſet ipſa conchylia, relictis teſtis. Adeoque appetitui fuit accidentalis teſtarum, comitantia, & conciſio. Reor ſanè, quod ſicut deſiderium, terror, *&c.* generant Ideas ſeminales, quas manus prægnantis ad fœtum dimittit, ſtatoque loco depingit: ita gaudium reperti ejus quod fuit appetitum, deducit illud ipſum ad fœtum. Sic nempe deglutiti cultri mœſtitia, horror bibitæ araneæ, ariſtæque devoratæ, repellit eadem, trans membranas vulneris impotentes abſque nece. Hæc de injectis, intrantibus vi ordinaria naturæ, extra ſuſpicionem diabolicæ cooperationis. Simile quid in 9.
ablatis internè foras, quæ unico aut altero exemplo claudam. Sartoris uxor Mechliniæ, præ foribus vidit militem, in conflictu, manum amittere: ſtatim perculſa horrore, peperit filiam una manu, altero autem cruentoque brachio exſtinctam, quod manus ejus non reperirietur, & hæmorrhagia infantem interimeret. Uxor Marci de *Vogeler*, Mercatoris Antuerpienſis anno 1602. videns militem mendicantem,

cui

cui pila ferrea in obſidione Oſtendana dextrum brachium abſtulerat, illudq; adhuc cruentum circumferebat: mox abinde filiam peperit, orbam brachio, & quidem dextero, cujus cruentus adhuc humerus per Chirurgum ſolidari debuit. Nupſit mercatori Amſtelodami, cui nomen Hoochcamer, illa adhuc anno 1638. ſuperſtes. Cæterum nuſpiam reperibile fuit brachium dexterum, nec oſſa, nec ulla apparuit putrilago, in quam brachium contabuiſſet parva horula. Attamen nondum conſpecto milite, fœtus bina habebat brachia. Nec potuit brachium avulſum annihilari. Ergo clauſo utero, ablatum eſt brachium. Quis autem avulſerit naturaliter, & quorſum ablatum ſit, certè non quadrant triviales rationes in tanto portento, aut paradoxo. Non ſum qui hæc dicam. Hæc dicam ſaltem: non fuiſſe brachium ablatum, ut neque avulſum à Satana. Deinde, minoris operæ eſſe, deferri alio brachium avulſum, quam fuit brachium à toto avulſiſſe, abſque nece. Uxor mercatoris cognita nobis, ut audivit quod uno mane decapitarentur 13. (tempore ducis Albani contigit Antuerpiæ) ducunturque mordinatis appetitibus, prægnantes, ſtatuit ſpectare detruncationes. Adſcendit ergo cubiculum familiaris, ſibi viduæ, in foro morantis. Viſoque ſpectaculo, ſtatim illam adorſus eſt dolor parturientis, pepéritque maturum infantem cruento collo, cujus caput nuſquam apparuit. Non invenio ſaltem, humanam naturam abominari penetrationem dimenſionum, cùm ſeminibus rerum ſit frequentiſſima. Pa-

10. ries in dolore filios, pœna eſt peccati. Ante peccatum ergo, naturaliter peperiſſet citra dolorem, fœtus proceros, illius ſaltem magnitudinis, qua modo naſcimur. Non autem, quod mulier ante peccatum fuiſſet inſenſilis: ſed quod utero clauſo exiiſſet. Ergo geniale à creatione fuit humanæ naturæ, dimenſiones ſe invicem penetrare. Quia erat conditus, ut ſecundum ſpiritum in carne viveret. Sed corrupta natura, periit iſta authoritas ſpiritus ſuper corpus. Atque ideo brutorum more, deinceps parit mulier. Imò commemorant Scriptores, trans oſſa fieri abſceſſus, ſuſque deque ferri cuncta abſque vaſorum ductu, vel commercio. Equidem in rerum 11.
ſeminibus adhuc conſiſtet primęva illa penetrandi corporum energia, non autem vi, arte, aut arbitrio humano ſubjecta. Nam multa ſunt corpora pluries ponderoſi, quàm materia, undè conflantur. Neceſſe eſt inquam concidere partes plus quindecim aquæ, in unum, ut unica pars auri inde fiat. Etenim pondus, non fit ex nihilo: ſed arguit ponderantem in æquilibrio materiam. Ergo aqua naturaliter toties penetrat ſuum corpus, quoties aurum aquæ præponderat. Domeſticus ergo, & quotidianus ſeminum progreſſus in generationibus, requirit corpus per condenſationem ſeipſum penetrare. Quod artifici eſt prorſus impoſſibile. Demus aquæ ineſſe poros; hi tamen nequeunt deciesquater tantundem ſui integri continere. Eſt ergo ordinarium in natura, quod aliquod partes aquæ ſe penetrent in unicum locum. Hocque agunt ſemina, 12.
vi ſpiritus cujusdam Archei. Archeus enim tam in præfatis ſeminibus, quàm in nobis, tametſi corporeus ipſemet; dum tamen agit actione regiminis, & materiam in ſe abſorbet, edit plures effectus, incantamentis non abſimiles: quia propriè loquendo Archeus non imitatur incantamenti, ſed incantamenta ſequuntur normam ab Archeo præſcriptam, quatenus, ſcilicet operatur longè aliter, quàm corpora in invicem. Ut in uterinis affectibus, nervi ſponte diſtenduntur, diſſiliunt tendines extra locum, rurſusque reſiliunt. Oſſa item dislocantur nullo motore viſibili, collum ad menti altitudinem, tumidum ſurgit, præcluditur aëre pulmo: venena inauſpicata obnaſcuntur, cruorque inſolitos ſordium vultus ludit. Quantum autem penetrationes corporum

porum ſpectat, Archeus noſter corpora
13. in ſe abſorbet, ut fiant quaſi ſpiritus. Per exemplum aqua fortis ſuo ſpiritu æs, ferrum vel argentum, manantia in ſui natura, opaca, facit ita transparentia, ut videri nequeant, & per chartam emporeticam, quæ aliàs ne tenuiſſimum pulverem transmittit, metallum, adhuc in ſpecie metalli eſſentialiter manens, traducit. Non autem quod ſimilitudo penetrationis dimenſionum, cum propoſito metalli exemplo uniformiter quadret. Quia (ut dixi) non quadrant rationes tanto paradoxo, ubi modum, à priori, indemonſtrabilem, lubens agnoſco. Prout nemo ſcire poteſt, quo pacto impreſſa ſeminibus Idea figuret, dirigat, atque diſponat ſua conſtituta. Ideoque à poſteriori idem venabimur. Inprimis ratum eſto, diabolo nullum in nos invitos jus aut imperium eſſe, niſi peculiariter permittente
14. Domino. Neſcitis enim, quia templum Dei ſumus? ipſumque regnum Dei habitet in nobis? Quæ res eſt ab origine reſulcanda. Primò ergo, de fide eſt, nos eſſe ſanctuarium Spiritus S. Sacroſanctam Trinitatem apud Juſtum, ſuam facere manſionem. Delicias Dei eſſe cum filiis hominum, quibus dedit poteſtatem filios Dei fieri. Sunt autem pueri baptizati, inſontes, juſti, ipſorum eſt regnum Cœlorum, accommodatum templum Dei. Pueri tamen, cæteris facilius, incantamentis necantur. Ergo neceſſe eſt id contingere ex facultate aliqua libera: cum excellentia Chriſtiani (præcipuè juſti) concludat, diabolo nullum jus intrandi, aut in-
15. troducendi ſua media. Cum perinde ipſi ſit, per medium nocuiſſe, aut per ſe. Eſt ergo alia longè poteſtas incantamenti, præter diabolum: atque proinde naturalis & libera. In virum juſtum, non olli eſt imperium. Poteſtas autem, ſi libera eſſet incantandi diabolo, etiam illi æquè liberum eſſet, occidendi per cultrum vel malleum. Etſic nemo immunis. Imò ſi diabolus poſſet, nollet in pellem juſti intrare, ob divinam Regni cœlorum præſentiam. Alio nimirum modo, Deum in juſto præſentem intuetur diabolus, quam ubilibet alibi. Quæ cauſa ſempiterni in nos odii. Nec ergo intrat, etſi poſſet, ſed circuit ut Leo rugiens. Ergo Saga, per ens naturale imaginative format Ideam liberam, naturalem & nocuam. Quam nequit formare Satanas. Eo quod formatio Idearum requirat Imaginem Dei, ac poteſtatem liberam: atque idcirco Sagæ operantur virtute naturali, non minus in juſtos atque inſontes, quam in viros nequam. Imò cum facilius inficiant incantamenta pueros, quàm adultos; mulieres, quàm viros ſtrenuos: ſignificatur quædam naturalis potentia, limitata incantamento, cui per pugnacem, & robuſtum animum, facilè itur contra. Diabolus ergo offert ſuis clientibus ſordes, vel venena, ut Ideas in Imaginativa horum formatas, fermentaliter connectat. Imò iſtud Ideale virus præſervat, ne per ventum diffletur, aut terra coopertum, fracedine deſtruatur. Defert autem iſtud virus localiter juxta objectum incantandum: applicare tamen, aut in hominem ferre, nullatenus valet. Itaq; deinde, homo etiam dimittit mediũ aliud exſecutivũ, emanativum & mandativum, ad incantandum hominem, quod medium eſt Idea fortis deſiderii. Eſt nempe deſiderio inſeparabile, ferri circa optata. Quibus omnibus, diabolus tantum ſpectator, in commeatu aſſiſtit. Quia revera, ipſa media operativa demonſtravi jam eſſe ſolius hominis. Etenim ſolus 16.
Deus eſt creator ſummè glorioſus in infinitum laudabilis, qui univerſum creavit ex nihilo. Homo autem, quatenus eſt ſimulacrum Dei, creat ex nihilo quædam entia rationis, ſive nonentia in ſui initio, idque in propria virtutis phantaſticæ dote. Quæ tamen ſunt aliquid amplius, quàm merè ens privativum aut negativum. Nam inprimis dum ejusmodi conceptæ Ideæ, tandem ſe corpore veſtiunt, ſpecie Imaginis, fabricatæ per imagina-

Hhhh tio-

tionem, fiunt entia jam ſubſiſtentia in medio illius veſtimenti, cui per totum æquabiliter inſunt. Et hactenus fiunt entia ſeminalia, atque operativa: à quibus videlicet ipſa ſuorum aſſumta ſubjecta totaliter mox diriguntur. Hæc autem poteſtas, data eſt ſoli homini. Alioqui virtus ſeminalis, ad propagandum, data eſt Terræ, brutis, plantis, &c. Itemque canis poteſt per rabiem, ſalivam ſuam in venenum transferre, quia ſuæ ſpeciei eſt vernaculum. Quod etiam in diverſis animalium venenis eſt obvium. Sed formare Ideas, abſtractas à ſua ſpecie, & proprietatibus adjacentibus, id nemini præter hominem eſt datum. Penitius id quoque intuendo,
17. videtur, ſi in Idea, per Imaginativam formata, non præeſſet jus alicujus entitatis, quod non poſſet ſe veſtire, aut corpus aſſumere: imò nec poſſet per imaginativam corpori Archei aſſociari. Siquidem quod merè in ſe nihil eſt, nihil efficit, Jus etiam ad nihilum, negativè habet. Adeoque conceptus mox à conceptu periret, nec Ideam patraret: Imò ſi merum nihil eſſet, mox quoque in nihilum migraret. Sed cum Phantaſia à conceptu ad Ideam, ſive Imaginem formatam, procedat, & hinc ad ens ſeminale: ſequitur, conceptum fieri hoc aliquid, in Imaginativa. Id eſt, Imaginativam creare aliquod ens ſeminale, quod ſit initium diſpoſitivum ad formalitatem entis in potentia. Prout ex chalybe & ſilice oritur ſcintilla, undè incendium maximè operativum. Sic ima-
18. ginativa objecto, per conceptum, ſe confricat, undè Idea: Ideoque Imaginationis actus non eſt tam nihili, ut non habeat aliquod in ſe fundamentum, accedens ad realitatem principiantem. Habet enim Imaginativa ad hoc, vel proprias ſibi conformatas imagines cum anima (ut multi credunt) vel ſaltem, quandoque præſentes, per memoriam excitatas, & revocatas
19. iterum reminiſcendo. Ego autem conſidero hæc, non quod præexſiſtant præludia, Idearum in nobis, ante id quod imaginativè concipitur: ut ſint imagines proprii nominis conceptæ: ſed quod fiant per contactum poteſtatis actu Imaginantis (id eſt, formantis imaginem) & objecti imaginati. Adeoque de ſinu ſuo, anima nuditer format imaginem, quam niſi ſtatim liget in Archeo, perit quoque, & ſterilis fit eo ipſo. Nec obſtat, quod in fe- 20.
bribus aut vigiliis morboſis, umbras imaginum inviti experiamur. Quæ ſcilicet fatuæ umbræ imaginum obambulant, absque connexione & diſcurſu, coram imaginativa. Quicquid autem nobis invitis, nec volentibus imaginari, obambulat ſponte, imò & labores adfert, idipſum præexſiſtere eſt neceſſe. Quaſi umbras reconditas, ante reflexam ſuper illas vim phantaſticam. Sed confusè ejusmodi 21.
Ideæ, ſunt è penu memoriæ recurrentes, quandoque impreſſæ: non autem quod ante omnem imaginandi actum præexſtitiſſent. Itemque nec arguit. Quod præfatæ Idearum umbræ ſint confuſæ, ridiculæ ſæpè, & falſæ, adeo nec unquam antea conceptæ, per ſanam imaginativam: Siquidem naturaliter deciſis ſemel imaginibus & conſtitutis ſeriò, ſuperinducitur altera, tertia & ulterior, complicantque & penetrant ſe mutuo: undè confuſio. Alioquin ordinatim ſubſequens imago, deſtruit priorem ſi ipſi eſt oppoſita: ſin minus, ſique priori conſentiat, confortatur: vel ſi aliqua obliquitas inter utramque eſt, utraque confusè indeterminatur, vaganturque umbratiles. Quod ſanè nullatenus opem fert ſuppoſitæ Idearum præexſiſtentiæ. Mihi ſemper id viſum fuit, Ideas de novo cudi, per actum Imaginativæ, inſtar ſcintillæ, per confrictum chalybis & ſilicis de novo factæ. Nec hoc activitati Idearum quicquam derogat, non amplius, quàm ſcintillæ ad magnum incendium. Reſpondeo itaque primæ objectioni. Quod ſicut non præeſt ignis in chalybe & ſilice, ante concuſſionem: Ita neque ullum entitatis præludium, vel imaginis veſtigium ante conceptum,

ceptum, & confricationem imaginativæ ad objectum præexſtitit: Sed oritur omnis primordialis entitas Ideæ, in actu conceptus. Fitque vera Idea, dum ſcintilla (quæ aliàs ſtatim periret) cadit in fomitem, & concepta imago cadit in imaginantem fomitem Archei. Undè ſequuntur potentiſſima incendia morborum. Verumtamen quia Tractatus Idearum tangit proximè Concepta, differo & ſuperſedeo ulterius de Ideis diſſerere.

IN JACULATORUM MODUS INTRANDI.

1. Unicum medium, quo diabolus cooperatur injaculando, eſt oculorum præſtigium, ut inviſibiliter intrent. 2. Blas motivum, & determinatum competit diabolo. 3. Quantum homo ad hoc contribuat. 4. Sanatio injectorum primaria. 5. Sanatio naturalis. 6. Varietas donorum in ſimplicibus. 7. Nominatim procedit Author. 8. Karichterus commendatur. 9. Præcautio in herbis. 10. Modus, quo Injecta ſemel foras expulſa, accelerant rejectiones.

Pergam nunc ſupplere modum, quo Injaculata, Injectave, intrant, vel admittuntur: ſimulque illorum remedia ſubnectam. Injecta
1. inprimis introëunt inviſibiliter. Et hoc unum eſt merè diabolicum. Siquidem miſerrimus ſcurra, cum nihil habeat reale, quod ipſi ſit relictum in libertate, tantum habet vanas apparentias: quippe pater mendacii, res ipſas mentitur, & falsò apparere facit, ab mundi initio. In præſtigiis hujusmodi, nil cooperatur homo diaboli mancipium. Quo autem modo Satanas res in ſe viſibiles faciat non viſibiles, ſive illas involvat ſuo ſpiritu inviſibili, ac res ipſas circum apprehendat, vel demum id agat per oculorum effaſcinationem: vel etiam eo ipſo, quo res aliqua corporaliter aliam penetrat (ut jam ante profuſè per exempla eſt oſtenſum) ſit fortaſſis eatenus inviſibilis (quicquid enim dimenſiones corporis amittit, poteſt etiam viſum fallere) ſaltem curioſus indagator non ſum operum Satanæ, quæ ſibi in proprietate competunt. Sufficitque mihi, quod quæ credita ſunt illius eſſe, oſtenderim homini propria, detexerimque omnimodam Satanæ pauperrimamque miſeriam. Res igitur injiciendas, factas inviſibiles, transfert diabolus ad objectum, dirigente iter Idea deſiderii humani. Etenim quia diabolo non eſt permiſſum ullatenus, introire in hominem, multo minus ut eum lædat, atque omnium minimè, cum onere inviſibili, quod ipſus circumvolveret: Ideo utitur Blas libero hominis ſibi devincti. Homo ergo ſuum Blas motivum liberum imprimit in corpus, inviſibile factum; diabolus autem defert, usque ad hominem in quem injicitur. Et ſicut culter, per deſiderium atque conſenſum vulnerantis, infigitur in carnem vulnerandi: Ita hoc corpus, factum inviſibile, per diabolum; injicitur in corpus incantandi, per Ideam Blas motivi Sagæ: conſpirante ad hoc Satana, propter directionem ferientis hominis.

2.

3.

4. Sanatio injectorum abſolvitur, partim remediis ab ortu Eccleſiæ primitivæ celebribus. Quæ operantur, non niſi miraculosè: Cur autem non regulariter ſemper, ubique & apud omnes ſuum ſortiantur effectum, aliis relinquo. Ego autem inſcrutabilia Dei judicia, non attingo: ut neque remedia, quæ ſunt extra forum naturæ.
5. Partimque etiam habetur ſanatio, per quædam ſimplicia, quibus Omnipotens Bonitas dotem à Creationis initio indidit, reſiſtendi, præcavendi & corrigendi veneficia; itemq; exigendi Injecta. Quale legitur ſuffimigium jecoris apud Tobiam. Qualeq; illud Salomonis, vel Eleazari, apud Joſephum lib. 8. c. 2. Quædam 6.

namque ſimplicia, cacodæmones arcent
(miſera hominum turba, quæ dulomaniam exhibet diis, reſiſtere non potentibus, ſimplicium efficaciæ naturali) Alia
demum tollunt penetrationem luminis
formalis, alligati excrementis. Nonnulla
item ſaltem impediunt attactum, introitum, vel applicationem. Multa tandem,
quæ ejusmodi venena corrigunt, interi-
7. muntque. Inprimis electrum minerale
immaturum Paracelſi, collo appenſum,
liberat, quos ſpiritus immundus perſequitur, quod ipſus vidi. Illius potum verò,
plures à veneficiis ſolviſſe, memini. Nemo autem, qui appenſo illo ſimplici, non
præcaverit, ne Injecta intromittantur: vel
ab importunis ligationibus confeſtim non
8. ſolvatur. Barth. Karichter, Maximil. 2. Archiatrus, inter medentes primus, (quod
ſciam) Germanicum tractatulum, proximum miſeratus, hero ſuo dicavit. In quo
paucis herbis, quoslibet & quomodolibet
incantatos ſanat. Anteſignanum ſuum
Daurant (Phu eſt Dioſcoridis) floribus
purpureis (ultima Valerianæ ſpecies, in
ultima editione Matthioli eſt) omnibus
prætulit. Magnifacio quoque verbenam
flore purpureo, Hypericonem herboſiorem flore minuto, Abrotanum, Adiantum, Rutam, &c. Itemque Corallum rubrum, ejusque eductam tincturam, multum ſolaminis attuliſſe, ſum expertus.
Utendum eſt herbis crudis, conciſis, non 9.
autem coctis. Quoniam poteſtas illarum
integra, conſiſtit in integritate Concreti.
Contuſione ideo perit vis Idealis herbarum. Decerpuntur autem herbæ, & radices effodiuntur, ſtatione, qua magis vegete, ideoque etiam mox oriente Sole. Propelluntur nempe Injecta foras, non ſecus
atque anguis ab igne. Theologi verò, ſolent Injecta, quæ rejiciuntur, igni abſumere, in vituperium cacodæmonis. Rectè 10.
quidem ſic illa pereunt: non ſic tamen
impediuntur illorum recidivæ. Rectius
ergo, expulſa Injecta, involvuntur ſimplicibus, quibusvis expulſiva ineſt, & aſſervantur. Pari eum ratione, qua ſympathetica, abſens vulnus ſanant, hæc ſimplicia
dotalia, arcent Injecta, detinent, cohibentque ne injiciantur, vanamque Magi
operam deludunt. Infirmitas ergo entis
injaculantis, meritò ſuſpecta eſt, quæ Injicienda non poteſt intromittere, quia adeſt, & præeſt herba quædam impediens.
Vis ergo quæ Injecta intro defert, non
eſt Principis hujus mundi, & potentiſſimi ſpiritus: ſed entis cujusdam Idealis,
& infirmioris, quod tam facilè præpedit
omnem introitum deinceps.

DE CONCEPTIS.

1. SPlen primorum conceptuum ſedes. 2. Ideæ tam Imaginationis, quàm Archeales, è fonte Splene manant. 3. Ideo & hypochondriam olent. 4. Peſtis ſemper circa ſtomachum incipit. 5. De conceptis animantatis. 6. Ideæ ex utero. 7. Dementiæ. 8. Irreligio demens. 9. Realitas conceptorum ex parte materiæ & efficientis. 10. Præſumtio omnes ferè occæcat mortales. 11. Occulta inſania. 12. Concepta morboſa. 13. Uterini morbi. 14. Phantaſtica uterina. 15. Inſtructio monarchiæ cujusque. 16. Duplex regimen in muliere. 17. Uterus non malè valet, niſi à conceptis. 18. Miſer ſexus muliebris. 19. Differunt morbi uterini à ſuis productis. 20. Sanatio furoris ultimi. 21. Conceptorum Idea duplex. 22. Ortus & progreſſus delirii febrilis. 23. Progreſſus Idearum in maturitates ſuas. 24. Limen omnis boni in fide. 25. Paſſionum efflorescentia.

INjectis porro ſimile eſt ens morboſum, quod Conceptorum dico. Nam etſi hoc non extrinſecus adventet, nec aliunde foveatur, imò neque illi cooperetur Satanas: attamen quia ſui radice, fiendi modo & effectuum quadam paritate, ab Injectis quibusdam, non multum diſcrepat, non inconſultò retuli Concepta, inter ſpiritualia Recepta. Ad quorum dilucidationem, multa jam

1. jam præmiſi prolegómena. Quamobrem, in Splene, jam alias demonſtravi, Imaginativam primorum conceptuum, eamque inde ad ſtomachum, duumviratus ſocium, etiam & hinc facilè ac primordialiter (in altero ſexu) ad uterum diſ-
2. tendi. Splen ergo, tam fons eſt Idearum conceptarum in Imaginativa hominis, quàm ipſius Archei. Archeus ſuas habet & peculiares Imaginationes, ſibi proprias (ſive enim veri nominis ſint phantaſiæ, vel ſaltem metaphoricæ, mihi perinde hoc loco) quarum ergo antipathias & philautias continuò ſentit,
3. atque inde deductos motus ſuſcitat. Certè concepta Archei, extemplò, præfatis locis potentiſſimas aſſequuntur determinationes. Quia locum natalem olent, hypochondriacæ ſunt; primorum & indiſcretorum motuum monumenta ferunt. Et quanquam Imaginatio animantata, quæ abſque fortitudine impreſſionis, vel alicujus præjudicati inclinatione, ibidem cunctatur, tandem velut ſomnialis, indiſtincta, & penè confuſa fiat, quapropter nimirum raro tempora caneſcunt incuriis: attamen quæ in ipſis primorum motuum officinis ſuſcipiunt alicujus paſſionis deliberationem, etiam ſpiritus in cerebro antiquatos, ad ſe alliciunt, contagium loci ſubeunt, fiuntque, ac cuduntur judicio orbatæ Ideæ, ſeminaliterque pariunt affectus, ſuis cauſis conformes. Hypochondriacæ nimirum amentiæ, confuſionis, ac perturbationis ſuſpectos. Ideo nempe ſuos patimur ſinguli manes. Archealis tamen jam dicta Imaginatio, ut conſenſum animæ nec optat, ita nec exſpectat: contingitque ideo inſenſibiliter, ac no-
4. bis inſciis. Ideo nimirum Peſtis, ſive ex terrore in anima concepto fiat, vel demum proprio Archei vitio, ſemper tamen circa orificium ſtomachi prima tenet conciliabula. Potentiſſimæ namque ſunt Archeales Ideæ, morborum quoque feraciſſimæ, quia irrationales, nobis inſciis, atque invitis contingunt, ideoque & incorrigibiles, atque ex leges plerumque ſunt, noſque ideo inauſpicato modo invadunt. De conceptis 5. animantatis, utpote diſtinctioribus, atque ſenſibilibus, nunc agam: quicunque primorum motuum perturbationibus, harumque conceptis Ideis, ſeipſos velut infirmant, infatuant, atque ſubinde incantant, aleam ſubeunt præfatis cauſis debitam. Ac licet hoc vitii genus, etiam viros doctos & judicioſos ſubinde invadat, moroſitates, atque tetricitates pariat: attamen mulieri eſt magis ſociale, ob uteri conſonantiam, & propinquitatem. Eſt nimirum ute- 6. rus (licet mera membrana) Lien tamen alter. Ideoque proprio velut ſeminis inſtinctu, ſtatim ſecundinis fœtus, velut alterum Lienem externis obducit. Ut ſuo loco alibi. Non quidem quod mulier, hoc naturæ vitio, cudat Ideas hypochondriacas, exſecrabiles in aliorum perniciem, per modum Sagarum: ſibi verum ſunt nocuæ dumtaxat, ſeſeque tanquam incantant, infatuantque ac infirmant. Cudunt nempe ſibi 7. Ideas, quibus ſæpe non ſecus atque deſperationis maligno ſpiritu circumactæ Sagæ, gubernantur, abripiunturve ad ea, quæ aliàs nollent, propriamque & invitam nobis plangunt dementiam. Sic namque teſte Plutarcho, juvenculas omnes arripuit deſiderium mortis per ſuſpendium, in Inſula Chio: nec niſi per verecundiam, poſt mortem, minitando, ſiſti potuit. Cum ergo Conceptorum vitium etiam viros tangat, avertat Lector tædium, ſi diutius in his morari debue- 8. rim, qui primus hunc tonum in medendo tangam. Itaque ſi mortales impegerint in præſumtionem fidei, abſcedant à verbo Dei, & ad proprii placiti explicationes, velut in ſpeculo complacentiæ ſui-ipſius, ſe contueantur: Jam indè ſibi cudunt Ideas vacillantes, & incuriæ religionis, ex uno primùm puncto dubii,

diſputant incerti de pluribus, ad Atheiſmum vadunt, per apiſticam irreligionem. Sin verò in ſuperſtitiones ceciderint, Ideas nigromantiæ conformes cudunt, undè in ſtygias vanitates animam pronam parant. Quibus per facilè (ut dementatis) jam ſe aſſociat hoſtis mortalium. Præſertim ſi ſuperſtitio pertinax, fortique deſiderio odii, vel alterius peccati, eſt ſtipata. Cudunt nempe ſibi Ideas, voluntariæ cæcitatis ſecundas. Cumprimis hoc
9 iterum memorandum: Imagines ideales omnes eſſe ſeminales ex parte entis realis, per Imaginationem parti. Dein ex parte ſpirituum (quatenus vitalium, & concepto ſemini nuptorum) cujus aſſumunt materiam, ſive tabulam, in quam depinguntur, fiunt organum, exſequendis Idearum finibus aptum. Hæc igitur prærogativa utraque penetrant Archeum, eumque alienant, ad peregrinos ſuarum perturbationum ſcopos. Si ergo fides, confidensque ſuperſtitio, peccent ſola credulitate, jam cudunt Ideas, per quas ſe exiſtimant incantatos, incurabiles, & deſperatæ amentiæ ſervi fiunt. Proſternatis enim viribus emaciantur, palleſcuntque dementes. Sin verò ſcrupuloſitas indiſcreta, atque inordinata angat; ipſa ſibi fabricat Ideam anxiam, timore Inferni turbidam, undè ipſis vita horrida, omnium converſatio formidoloſa, penè atque ſi diabolica eſſet. Fatuitatem enim generant, quam agnóſcunt, fatentur, plangunt: quia non ſe ab illa liberare valent. Ac tandem ita ſuccumbunt impotentes, ut Ideam tanquam animam arripiant. Sin autem ſcrupuloſitas, ante totalem victoriam, pro deliberatione recurrat ad mentem, & nihilominus interim novas inor-
10. dinatasque cudat Ideas: migrat inſtabilis facilè in oppoſitum, quaſi jam prioris ſcrupuli horrens, libertatem ſpiritualem, cum præſumtione meriti, & aliorum deſpectu, aſſumit. Quoquo enim ſurgere nititur altius, mergitur eò profundius. Eſt namque præſumtio, nil niſi vana dementia, alienis ſemper ſuſpenſa arbitriis: attamen pleriſque mortalium velut genuina. Nam propter virtutes, ingenium, doctrinam, genus, divitias, formam, robur, audaciam, artes, loquacitatem, aut vocem, cudit quisque Ideas ſibi applaudentes, quæ totum penè mundum dementant. De quibus dicitur: Stultorum infinitus eſt numerus. Nocentiſſima autem præſumtionum dementia, eſt in politicis, eſtque audaciæ, quippe quæ ſuos non raro ſubſternit tortori. Rara ſanè inſania abſque præſumtione eſt, ſi non cognata ſit
ſtupiditas. Enimverò Ideæ fidei, deſpera- 11.
tionis, ſcrupuli, irreligionis, arrogantiæ, æſtimationis, &c. quia potentias magis abſtractas & intellectuales reſpiciunt, gratiamque infuſam magis oppugnant, dementiam plerumque tam occultam patrant, quod à viris ſpiritualibus, multumque exercitatis, non niſi tardè deprehenditur. Quas dementantes Ideas ſubſequuntur ex ordine, quæ turbationum ſunt magis corporearum. Dura enim inprimis ut infernus eſt æmulatio zelotypiæ, quæ hominem in ærumnas quamplures præcipitat. Tum dein libidinis atque fornicationis Ideæ præter dementias, etiam complures excitant ægritudi-
nes. Omnes autem exorbitationes per- 12.
turbationum, ſi ſubitæ, fortes, crebræ, aut diuturnæ, cudunt Ideas & infirmitates ſibi pares, etiam in vitam ideo durabiles. Sunt nimirum qui rectè ſapiunt, in materiam autem, cujus Idea illos dementavit, ſi inciderint, confeſtim occultatam produnt amentiam. Repentinus inquam terror & mœror, ſæpe aliquos morte improviſa extinxere: aliis quoque ſaltem ſyncopem fecere. Pleriſque mulieribus profluvium ſuſcitarunt, in vitam durabile. Sin autem vis Ideæ non ferocierit in cruorem, huncque ideo non, ut exoſum, proſcripſerit: ſed penes ſe, in hypochondrio cuſtodiverit: ſigillat ibidem morbum comitialem. Mœror lentus verò, quique per intervalla, ſolatio tantillo interruptus,

ptus; Ideam cudit, unde melancholia hypochondriaca in mulieribus, in viris autem Icterus: ſi in cruore ſigillentur Ideæ: ſin autem in viſcere Lienis ipſo, Aſthma & præfocationem molitur. Sin mœror cum Idea deſperationis connectitur, Paralyſin, aut Contracturam parat, præſertim virginibus. Sed mœror lentus, cum præmeditata ira, vel odio, jungatur, ſingultum, cordis tremorem, vel menſtrui ſuppreſſionem contumacem edit. Imo ſi ejusmodi paſſiones fortes fuerint, caducum faciunt & abortum, vel præfocant geſtantes uterum. Si ira ſubita eſt, quæque tamen coërceri, aut diſſimulari debuit, Ideam cudit, unde uteri decubitus, vagantiæ ad latera, cum dolore intolerabili; viris autem aſthmata, apneam, atque febrim, quæ demum in Icterum, vel hydropem tranſit. Si violentus terror, vel timor irruat: Cuduntur Ideæ epilepticæ, quæ in vitam perennant. Odium autem, & avaritia, maciem, ſive atrophiam generant; cudunt inquam Ideas ſuis deſideriis reſpondentes: eóque fatuitatis declinant, quod propriam vitam, atque ſuorum fortunas parvi pendant, credentes turpi vindictæ ſatietate, nihil obvenire in vita jucundius. Emaciant enim ejusmodi Ideæ, & quia lentis naſcuntur reſolutisque perturbationibus, increſcunt indies, & in vitam plerumque perſeverant. Nec etiam ſemen corruptum, detentave menſtrua, morbos uterinos ſuſcitant: ſed ſunt hæc producta poſteriora, & defectus ſupervenientes Ideis alterationum. Uterus namque ut particularem habet monar-
13. chiam: ita & morbos. Quippe omnis exorbitans uteri affectus, eſt inſania quædam ſive dementia Archealis in utero. Perinde enim atque ſalivæ canis rabidi, ineſt fermentum furoris dementis, Idea inquam, quæ demorſum paulo poſt dementat: Ita nonnullis ſimplicibus, ineſt facultas ſigillifera dementiæ, ſigillataque, quibusdam excrementis detentis, aut utero furiente genitis, amentia furoris in-
eſt, quæ conceptam maniam vel in proles propagat, vel cum ſterilitate perſeverat,
in radicalis furoris conſummationem. In 14.
utero nimirum, contemplari lubet poteſtatem phantaſticæ primorum motuum parem. Blas, velut ſtellarum, potentiſſimum, vertens, evertens, ſusque deque omnia. Uterus enim ſuum regimen usque habuit, & ſervavit in totum integrale, imò exercuit crudeliter in miſerandi ſemper
ſexus conſternationem. Ad inſtructio- 15.
nem autem monarchiæ cujuslibet, ſemper primariò requiritur rectrix quædam facultas (qualis in malicia, & uterinis affectibus, elucet prodigioſa) & Iraſcibilis altera, quæ per varias affectionum thymoſes, ſub vita muliebri explicatur. Quarum facultatum perturbationes, indèque natæ exundationes, certè nil minus quam uteri furorem præſupponunt. Quid namque dementius fieri poteſt, quam quod uterus collum mulieris ſtringat, & ſuum ſubjectum miſerè perdat? poros pulmonis contrahat? totum cruorem præcipitanter profundat? Siquidem ad ſuæ mulieris internecionem, neceſſariò ſubſequatur propria uteri mors? ergo hoc ipſum eſt ſui excidium, per conſequens, vi deliberata cauſare. Unde ſpectatur ſaltem duplicis monarchiæ argumentum in
fœmina. Ex dualitate nempe uteri cum 16.
corpore mulieris, hoſte unitatis, fomite diſcordiæ. Quanquam autem plerumque, ex animi perturbationibus, & inde ſuſcitatis Ideis, initia ſumat ejusmodi ſuffocatio, quæque funeſta, totius ortum, decus, vitamque, crabronum inſtar excitatorum, delet: ſupervivit tamen uterus mulieri, adeò ut defuncta parturiente, uterus, poſt multas quandoque horas, ſuum fœtum expulerit. Itaque thymoſis, furorque quidam, eſt utero à conceptis Ideis, ab ente quodam vicariatum mentis exercens, eſtque utero pro vita ejus ſingulari. Eſt ergo morbus omnis uteri poteſtativus, ab uteri regimine directus, vel in ſeipſum, vel in corpus mulieris. Unde non ineptè,

ineptè, integræ, à corruptis diſcerni poſſunt. Etenim cum gubernet ſeipſum uterus, vivatque è cruore alieno, proprio orbe: ideo vix malè valet, niſi infirmatus ab ente Conceptorum: Imò ſemper quodammodo inſanit, quoties malè valet. Nam ſive ſteterint menſes, ſive immoderatè fluxerint, decolores ſunt, aquoſi, nigri, grumoſi, paucitate peccent, gonorrhœæ promanent, vel uterus ipſe, loco motus, delcat immenſum excentricus, ſive demum immotus, Blas pariat alterativum, producatve effectus incantamento conſanguineos, ſive tandem ſuſcitet ens apoplecticum, epilepticum, paralyticum, vertiginoſum, hemicranicum, cardialgiacum, Ictericum, hydropicum, ſyncopticum, Aſthmaticum, ſpaſmades, Cardiacum, &c. perinde eſt. Quoniam non niſi per ſcenas, furor ſuus variat, quibus ſua abutitur poteſtate, luditque uterus libertate monarchali in totum integrale. Siquidem absque aporrheis materialibus, claves gerit, quibus pandat venas, hæmorrhagias incredibiles ſuſcitet, citraque ſui motum ullum, poros pulmonis ex voto claudat, imò totius corporis diapnæam tollat ſuo nutu. Etenim lunæ præſidet in corpore, ætatem, naturam, maturitatem, præcocitatemque ſpernit. Itemque abortus facit, & fœcunditatem tollit, atque interim ſuum furorem voluptuarium complet, tyrannide deſpotica. Jectigationes artuum, loquelæ privationes, exarthroſes condylomatum pro furoris luxu perficit. Et licet mulier tantis ſub malis non dementet, inſanit tamen uterus in præfatis omnibus exorbitationibus. Miſera ergo, quæ tali ſubjacet imperio: ſubeſt inquam tot morbis, quatenus homo: & iisdem paret iterum ex ente uteri. Duplex enim & hodie luit piaculum, quaſi in Eva duplicis peccati rea. Non eſt attamen uterus, pars hominis, ut homo eſt. Ineſt quidem homini, vivitque ex ejus cruore, non ſecus atque viſcus ex arbore: totique pars illa ſexualis imperat, multò potentius, quàm teſtes in gallo taurove, qui in ſuis caſtratis, inſignes varietates exprimunt. Siquidem nedum quælibet pars auſcultat utero: ſed inſani uteri violenta imperia, corpus muliebre, unà cum vita, luunt. Paſſiones ſcilicet animæ, dumtaxat uterum, velut dormientem canem excitant, & uterus inde ſævitiam ſumit, ſuæque inſaniæ, mox inſontem mulierem pœnitere cogit. Quinimò & non rarò in ipſas poteſtates mentales, à quibus pridem fuerat irritatus, ſuum reflectit furorem, ut abſolutum in omnia ſibi imperium jactitet. Ideæ namque paſſionum animæ, quoties utero importunæ, ſi in vim iraſcibilem uteri introducantur, eamque penetrent, confeſtim ut peregrinæ & exoſæ, illam turbant. Undè impatiens, in varios furores ſeipſum concitat. Quod & Platonem vel inde non latuit, dum uterum, animal furioſum nuncupavit. Denique quamvis ab 19.
uteri furore, propria tam ejus coquina laboret, quam aliarum partium, à ſe apprehenſarum, atque inde varia ſuſcitentur excrementa, ſeminalibus furiarum Ideis inſignita: ſunt attamen iſthæc dumtaxat producta. Id eſt, Quanquam amentiæ à Conceptis ortæ, pariant ſtultas ſuas Ideas, easque depingant in alienis excrementorum tabulis, ſui inordinatione partis (pro ut rabies canum tranſit in ſalivam) attamen per ablationem occaſionalis producti, licet morbi allevientur, non ſanatur furor uteri. Quia iſtud productum ablatum, poſterius erat, nec priorem in radice inſaniam cauſans: ita nec attingens; ſed tantum aggravans. Etenim ſanatio amentiæ, è Conceptis, in utero conceptæ, requirit Ideæ furoris extinctionem, per arcana appropriata (nam 20.
per oppoſitas Ideas ſuperari nequeunt, cum jam mulier inhabilis eſt, ad formandum Ideas ſibi ſalubres, tantiſper atque à furore uteri, compeſcitur) atque deinde, organi rectificationem: Alioqui namque, perfacilè repetit inſania. Helleborus quidem (qui Amentiæ ſingulariter commen-

mendari antiquitus ſolet) alleviat Conceptorum gravitatem, in quantum aufert aliquid de producto aggravante: at certè non ſanat eam, niſi in natura ſedente, ipſaque ſibi opituletur: ut amens, qui proprio ente deliro, ex propriis ſui excrementi Ideis, dementavit. Verumtamen quæ ex repentina eſt nata perturbatione fatuitas, quanquam ſæpe ejusmodi remedio abeat, ſatagente Natura reliquum ſui bonitate, fomentatis ſcilicet Liene, & Cerebro, ſi pigrius ad convaleſcentiam proceſſerint: ſed quia Conceptorum amentiæ ſurgunt ex Ideis mentalibus, hinc ita profundè penetrant, ut etiam ſemen prolificum, radicaliter in ſpiritu contaminent, traducaturque inſania generantis in

21. poſteros. Concepta erga Idea, in vitæ ſenſitivæ imaginatione, eſt duplex. Quædam enim è morboſis ſeminibus rerum proficiſcitur. Cernimus namque vitulum dementare, canem rabie mori: Lupum ſimiliter quotannis rabidum, incredibili jejunio reſtitui. Quod Paracelſus tardo Orionis aſtro ridiculè adſcribit. Proficiſcitur inquam occaſionaliter introducta potentia ſeminis exotici, in nos, donec Archeus noſter inde mutuet Ideas furoris, quas ſibi ipſe ſuſcitat, & ipſus induit. Sunt quidem in quibusdam ſimplicibus, naturaliter Ideæ infatuantes; non quidem quod Cerebri temperiem deſtruant. Quippe quod absq; temperie clarè intelligit: ſuntque ejusmodi temperamenta, mera ſomnia: ſed quod ſuum characterem Idealem conferant, & in ſpiritum, phantaſiæ organum, occaſionaliter imprimant, & conformes ſuis Ideis ſuſcitent. Sic nempe Tarantulæ, vel canis virus, determinatas, ſuasque tantum, atque proprias fatuitates propagant. Sicque incurii, aſſumtis quibusdam, dementant, juxta illorum innatas Ideas. Altera ergo Conceptorum amentia, ex intus genitis conſurgit. Sic inprimis deliria in febri, non ex aſſumtis: ſed ex degeneratis intus Ideis ſunt excrementalibus. Eſtque intus conceptarum Idearum bipartita adhuc varietas. Una quidem amentia, ex Ideis inſanis prognata, per devium Imaginativæ abuſum: ſe ſigillat in Archeo, adeoque ex ſymbolo altius penetrat, & in vitam ſe diſtendit continuò, vel repetitim: Altera verò naſcitur in excrementis febrilibus, & hoſtilibus, quatenus in iisdem aliquid ſimile occurrit, quod in præfatis ſimplicibus novimus naturaliter inhabitare. Ac proinde hujusmodi amentiæ, quia in ente corporali, exotico, & odioſo hoſpitantur, non tam profundè in Archeum innatum imaginativæ penetrant.

Primò namque, ſordes febriles pariunt 22.
inſomnietates, dein ſomnia interrupta vigiliis, ac tandem magis continua, quorum labor atque tædium ſuas pariunt Ideas in excrementis, undè deliria videntur ſomnia, vigilantibus obverſantia. Etenim ſi ex ſimplicibus, vel excrementis, analoga ſimilitudine ludentibus, furores deliri in febribus naſcerentur: Certè primo acceſſu deliria nobis exorirentur, nec dierum exſpectarent cumulum. Niſi Ideæ tædii, & laboris ſomniorum, manifeſto delirium progignerent. Quid ſi Ideæ ſomniales, Judicii tendines præſcindant, quid non patraverint Ideæ apprehenſionum? affectionum? paſſionum? atq; æſtima- 23.
tionum? maximè quoties in faſtigium delatæ, Archeum defœdant? violenter corrumpendo, vel fermentaliter conſpurcando? Tres enim priores, vix ſponte commoventur: ſed prævia paſſione aliqua, agitantur & commoventur. Etenim perſuaſio abuſiva, & credulitas, ſive æſtimatio falſi, primò hominem ſeducunt, in præſumtionem deſpectivam aliorum, ſive in indignationem Philautiæ, Iræ, odii, vel excandeſcentiæ in proximum. Undè nimirum quoque religio apiſtica, ſuperſtitio, ſcrupuloſitas, impœnitens arrogantia, & temulenta deſperatio, cum incuria. Etenim ut fides eſt janua ad humilitatem, quæ eſt veritas intellectus: Ita credula falſi æſtimatio, eſt præſumtionis &

arrogantiæ introitus, & prima animæ inſania. Vix enim ideo, inter miracula, legitur fatuus ex imaginatis, reſtitutus ſanitati: quippe ex ſuperbia impœnitente, & recuſante redire in veritatem, plerumque tales deſipiunt. Perturbationes verò, ut amor, deſiderium, triſtitia, metus, terror, potiſſimum excitantur ab extrinſecis: ideoque non ſolum in anima: ſed & in corpore, ſuos proferunt effectus. Initio namque paſſiones ſingulæ ſomnum tollunt, deinde appetitum edendi, actum prius infirmant. Tandemque per longam, immodicam, fortem, vel repentinam inordinationem, Ideæ Archeum infatuant. Quarum fortitudo demetienda non eſt aliunde, quàm à penetratione & commiſtione exquiſita, cum multa vel pauca Archei quantitate. Senſim enim anima apprehendens, vel diſcurrens, aſſueſcit ſine lucta ſequi, quò ſæpè atque violenter abducitur, volens cum plauſibilitate, vel nolens, propter ſuperioritatem apprehenſionum. Anima nempe itineris illius, licet avii, conſcia fit: quia aſſueti. Suntque deviationes manifeſtæ, latentesque, vel incognitæ, continuæ, vel interpolatæ. Manifeſtæ quidem ſuam produnt ſtatim amentiæ excentricitatem, in omnibus, ac circa omnia, conſpicuam, occultiores verò, latentesque, non niſi in quibusdam punctis, ac conceptibus apparent: per quos nimirum anima ſemel loco diſcuſſa fuit, conquaſſatumque judicium. Quorum ſcilicet Ideæ in organum fuerunt impreſſæ, propter diuturnitatem, vel plauſibilitatem: Id eſt, propter fortitudinem ac ſuperioritatem. In reliquis verò punctis, videntur rectè ſapere.

Quantum autem ſpectat ſanationem Conceptorum, eandem trado ex profeſſo poſtea ſingulari capite, & themate planè paradoxo. Nunc autem hyſtericas ex directo aſpicio. A poſteriori namque ad credendum inducor, in Incantamentis potentiſſimam totius ſcenæ partem pendere ab Ideis mancipiorum diaboli, adeoque à Conceptis originaliter procedere, pro ut ſuo loco demonſtravi: eò quod naturaliter quæ juvant incantatos, ſanent etiam paſſiones hyſtericas, & vice verſa. Uterum autem aliàs quietum in thymoſim excitari per Iram atque mœrorem, tam eſt extra controverſiam, quod ipſis cognitum ſit mulierculis, & vetulis. Nec lædit quicquam virtutes utero inſitas, quod planè eſt nonens (ut eſt cogitatio) niſi in formam entis approximetur, ad originem omnium motuum in nobis. Hunc autem progreſſum in Ideis multò verborum ſyrmate convincere ſtudui: quapropter etiam in Incantamentis parem nativitatem adſcribere cogor. Enimverò, etſi odora & grata aromata multas infirment mulieres: non tamen idcirco olida ſive putida quævis, illas ſanare debent. Per exemplum non enim Aſſa, aut odor fumantis ſulfuris recreant hyſtericas, quatenus fœtent: neque enim ex æquo omnes pariter fœminas reficiunt ſemper, aut ſimpliciter: ſed quia cohibent ſive interficiunt Ideas, extra utero impreſſas. Sic etſi infirment dulcia; proinde amara, ut talia, illas ſanant. Docui namque inprimis non exſiſtere contraria in Natura. Quare argumentum à contrario ſenſu, etſi in Jure valeat: minimè tamen in natura, quia litigia & jurgia Juris non reperiuntur in natura. Nec putandum interim remedia uterina conſiſtere in temperato, quaſi extremorum medio, qualitatum mutuò confractarum aſylo, ab extremis exemto: ſed prorſus in Arcano libero. Ita quidem, licet nullum ſimplex ſit exors primarum qualitatum, minimè tamen, illarum reſpectu, appropriata ſanant hyſtericas. Eſt autem ejusmodi Arcanum Ignis, ſive dulcedo ſulfuris, è vitriolo Veneris: Itemque tinctura Coralli, volatilis, eſſentia Succini, Gagatis, urtica non pungens flore albo cucullato: Ribes nigrum, Ballote, ruta, Abrotanum, Salvia, Nepetha, grana Sambuci, Ebuli, Aſſa fœtida,

tida, verruca poplitis equini. Corallus rutilans ergo eſt herba lapidea, vel lapis herbaceus in veneficiorum deſtructionem natus. Nam prout veneficia fiunt ab Idea, irregulariter transplantata in ſordibus, quæ videlicet Idea jam ante erat ſeminalis in ſuo ſpiritu: dum tamen ſordibus inſeritur, migrat in virus. Sic nempe vis ſeminalis in Corallo inſeritur in materiam petrificam; Si ſit ergo qui vegetabile ſeparet à lapide Coralli, jam acquiſita eſt dos naturæ, ſive Idea illius ſimplicis vindicans, transplantansque Ideas transplantatas in virus. Obſervavi namque quàm invito hunc lapidem diabolus toleret. Quod noverim nobilem incantatum, cui etſi armillaria è globulis corallinis fortiter alligarentur, ſtatim tamen inde diſſilirent. Cujus ſimile occurrit in eo, quod fœminis malè valentibus, rutilans Corallum mox palleſcat, velut compatiens illis: qui tamen priſtinum ruboris nitorem reſumit, cum muliebris uteri ſanitate. Cæterùm non quævis ſimplicia ex æquo incantatos ſanant, ut neque omnes pariter hyſtericas: Nam ſuas ſingula dotes habent Ideas, tolluntque compares nocuas. Abrotanum ſcilicet, Salvia & Ruta, Ideas timoris abigunt. Artemiſia, urtica, Ballote & Ribes nigrum, valent in caſibus à mœrore contractis. Aſſa autem, Caſtoreum, grana Acitis, Gagatis eſſentia: in caſibus ex Ira patratis.

Nepetha autem, Valeriana & Adiantum: in caſibus ex Idea odii reſultantibus. Prout hypericon, & Phu tertium in Ideis furibundis. ſic Lepus ſiccatus, teſtes quorundam beſtiarum, fumo areſacti, virga Cervi, Agnus caſtus & Succinum in Ideis, per libidinis ſuggeſtiodem natis. Electrum autem minerale, corallus præparatus, & majora Arcana, adſcendunt ad univerſale quodammodo. Quibus approximant ſecundini maſculi primogeniti, fel anguis, &c. Profecto majora Arcana præparata per artem, aut appropriata per dotem naturalem, vix aliquem deſtituunt. Porrò quantùm propoſita Methodus, à Scholis deviet, ipſæ judicent. Morbos namque uterinos agnoſcunt more ruſtico. Nimirum dumtaxat noverunt, menſtrui inordinationes, & gonorrhœas. Quoniam Malaciam, & præfocationes inter ſymptomata referunt. Retenta enim menſtrua, ex oppilatione ponderant, atque aperientibus fruſtra ſanare intendunt. Tam enim aſſueverunt non ſanare ſuos, quod ſanationis nomen in oblivionem iverit, ejusque vicem obtinuerit Curatio. Immodicos enim ſic menſes, per inordinatam venarum apertionem curari volunt, indiſtincta cum plebejis obſervantia. Denique ludibrio plenum: quod per ſolam phlebotomiam, tam retentis, quàm profluentibus ſubveniri nitantur. Modo venam malleoli in retentis; in profluis vero, Jecorariam in brachio tundant. In utroque caſu inquam, cruorem æquabiliter detrahant. Quod compererint quandoque, naturam tam periculi, timorisque plenam, quàm cruoris atque roboris vacuam, ab incepto fluoris furore, ſubinde pro ſpatio deſtitiſſe. Simile fortaſſis fuerit, ſi nimis petulantem æquum, tendinis læſione claudicare fecerint. Deficiente autem menſtruo, oppilationum oblitæ jam Scholæ, ac quaſi ſuppreſſio neceſſariam involveret plethoram, jubent incidi veniam: quod eſt effectum, non autem cauſam oppilantem oppugnaſſe. Neſciunt inquam detenta menſtrua, furore poteſtatis rectricis peccare. Subinde ſolutiva iterato propinant, & quæ calida tertio finguntur gradu. Immemores interim horum, Chalybem, diverſimodè vexatum, propinant. Utinam noviſſet mundus, quàm vanis præſidiis mulieres exagitent, quantùm deoppilationibus toto orbe chriſtiano deſudent,

& quàm occupatæ ſint Scholæ, ut ignorantiæ ſuæ errores, in aliorum obmiſſiones traducant. Strictam enim diætæ obedientiam injungunt, cui mandato, ſi vel odoretenus ſemel non paruerint per omnia, declamant ſe fruſtra laboraſſe, & ſtuduiſſe. Picam interim ſive Malaciam per ſuas purgationes fruſtra tentari etſi deprehenderint: dum tamen melioribus deſtituuntur, purgationes nihilominus ubique uterinis curationibus adhibent. Præfocationibus quoque, diris lethi ſpectaculis obvenire nituntur per fœtida naribus appoſita, alii Theriacam olfactui objiciunt: plerique verò conſervam rutæ, cum caſtoreo per os violenter intrudunt. Neſcii ſaltem quantùm ſacchari dulcedo, ſopitum uteri furorem concitet. Tandem in tanto agone per fœtida & beneolentia, diverſis locis applicata, ſperatur conjecturalis ſanatio. Ah immane ſcelus, furibundum uterum, revulſione phantaſtica pacare velle! Vana Medentum conſilia & auxilia, ignoratis cauſis immediatis adhibita. Ne digitum enim, ſublevando malo apponere ſciunt, totumque humeris mulieribus onus relinquunt, donec vel ſponte deficiant ſtrangulatæ, vel forte fortuna in ſe redeant, circulo furoris emenſo. Crebri interim viſitatores, loculos & vires exhauriunt. Mitiſſime Jeſu, qui vivus tantam viduarum atque virginum curam geſſiſti, jam cœli terræque Monarchatum ſolus adminiſtrans, miſerere medentum, ut inſontioris & ærumnoſioris ſexus poſthac condignam gerant curam, ac remedia inquirant debita; flecte illorum animos, ut diſcere non recuſent, ac ſub beato uniſono, unum meditemur pariter omnes, prorſus neceſſarium, quod eſt, amabiliſſimam voluntatem tuam complere adorando, cum annihilatione noſtræ voluntatis, in empyreum oceanum ſanctificantis voluntatis tuæ, Amen, ah utinam Amen.

VIS MAGNETICA.

PRO actione inlocaliter diſtans, vina nobis demonſtrationem ſuggerunt. Vinum namque quodlibet, licet extra provincias conterminas natum, itemque tempeſtivius alibi floreſcens: attamen turbatur dum floret vitis noſtras, nec ceſſat ejusmodi confuſio, quamdiu flos viti non deciderit. Quod ſanè contingit vel à cauſa motrice communi vitis ac vini: vel à particulari diſpoſitione vitis, quæ vinum ſcilicet turbat, ac velut ſurſum deorſum confuſa tempeſtate commovet. Aut viciſſim, quod ipſum vinum ſua ſponte ſe ita turbet, propter flores vitis. Quorum amborum poſteriorum ſi ſit prætacta conformitas, conſenſus, condolentia, vel congratulatio: ſaltem non poteſt non id fieri, per actionem in diſtans. Puta, ſi vinum turbetur in cellario ſubterraneo, cui fortè per aliquot millaria, nulla vitis vicina eſt, nec ulla collocutio aëris ſubterranei, cum flore abſentis vitis. At ſi cauſam communem, pro tali effectu incuſare velint: Oportet vel ad Aſtra recurrere, quæ à noſtris voluptatibus, & audendi libertatibus nequeunt redargui: vel inquam, recidimus in confeſſionem actionis in diſtans. Videlicet quod unus aliquis idemque atque adhuc ignotus motor ſpiritus, vinum abſens, & vitem longè diſſitam regat, eaque colloqui & compati faciat. Quantum autem ad Aſtrorum potentiam attinet: nolim, uti nec auſim ex mea licentia vires, potentias, aut fines Aſtrorum extendere, ſupra aut præter textus ſacri authoritatem. Qui dicit, elogio divino pronunciatum: Quod Aſtra nobis erunt in ſigna, tempora, dies & annos. Qua regula, nequaquam vis Aſtris tribuitur ut vitis, vinum peregrino ſolo natum, eminusque adve-

advectum, turbet, moveat, ac confuſum reddat. Etenim vitis aliquando receperat potentiam creſcendi & multiplicandi ſe, ante natas ſtellas. Erantque vegetabilia ante ſtellas, harumque putatum influxum. Quocirca etiam in eſſentia nequeunt eſſe conjuncta, quorum unum abſque alio conſiſtere potuit. Imò floret vitis alibi tempeſtivius: annisque pluvialibus aut frigidioribus tardius floret vitis noſtra, cujus tamen florem ac ſcenas efflorescentiæ vinum imitatur, adeoque nec Aſtra reſpicit, ut ad illorum nutum ſe turbet. Denique nec vinum auſcultat efflorescentiæ capparum quorumlibet, ac ſolius vitis. Adeóque non in cauſam univerſalem, mundanæ viciſſitudines œconomicam rectricem auram confugiendum, ut ſcilicet potius ad adynata & abſurda recurramus, quàm ad proxima ſymboli, unitatisque commercia, licet hactenus Scholis impervia. Porrò in Cereviſiis id longè manifeſtius adhuc apparet. Cum olim avi noſtri vidiſſent ex hordeo, quomodolibet ebullito, non niſi inanem ptiſanam, vel pultem etiam coqui; meditati ſunt hordeum, prius germinari debere (quod tum Maltam vocant) nudè demum cereviſias ſuas vinorum æmulas coxerunt. In quo inprimis aliquot notabilia coincidunt. Nimirum excitatur in hordeo germen vegetabile, quod ſiccato deinceps hordeo interit, ſpemque creſcendi amittit, tantoque magis per commutationem in farinam, ac dein per poſteram ebullitionem, deſpondet à virtute creſcitiva: attamen his non obſtantibus retinet ſpiritum vinoſum, aquæ vitæ, ac inebriantem, quem tamen nondum actu poſſidet: ſed tandem dierum numero vi fermenti acquirit. In unico ſcilicet unius grani gremio, unicus ſpiritus diverſis poteſtatibus inſignitur, caſtraturque una, relicta altera. Quod ſanè adhuc longè mirabilius eluceſcit. Ubi cereviſia ex malta, ſeſe, non ſecus atque alias vinum ſolitum eſt, turbat dum hordeum floret. Adeóque hinc conſpicua eſt poteſtas in abſens longè diſſitum. Siquidem ſunt urbes, à quibus amœna prata arcent hordei ſationem per multa milliaria, tantoque potentius probant cereviſiæ conſonantiam ſui, cum abſente hordeo florido: quantum caſtratio potentiæ germinandi, creſcendique ſpes abſtulere: ac demum aqua vitæ, detenta ac recluſa intra cereviſiam, cadum, carceremque cellarii, non poteſt ſoſpite cereviſia divagari per aliquot leucas ad florentem hordei ariſtam, ut inde redux procelloſa, reſiduam cereviſiam multa turbet confuſione. Certè longè tranquillius eſt iter, pro conſenſu magnetico inter quædam agentia procul invicem diſtantia: quàm eſt ſomniare peregrinantem aquam vitæ è cereviſia cellarii ad florens hordeum, indeque redire ad priſtina pennarii & cereviſiæ receptacula. Atqui opportunè æquè lucidè magnetiſmum, ſui operationem in diſtans confirmat, ſignum à prægnantis appetitu fœtui impreſſum. Eſto ſcilicet gravida, quæ ceraſum appetat alienum, digito ſibi frontem ſcalpat. Extra dubium, fœtus in fronte ſignatur ceraſi imagine, quæ deinceps ſingulis annis virideſcit, albeſcit, flaveſcit, ac tandem rubet, juxta tenorem arborum. Et adhuc multo mirabilius eaſdem viciſſitudines maturitatum exprimit: quod idem fœtus, in Hiſpania (ubi ceraſus floret ſub finem Februarii) imitatus ſit præfatas ceraſi ſcenas longè citius, quàm penes nos. Adeóque confirmatur per hoc nedum actio in diſtans: ſed & conformitas eſſentiarum ceraſi, in trunco ligneo & carneo: conſanguinitas entis, parti per imaginationem inſtantaneam, & per nuclei ſucceſſivam annorum ſeriem explicati. Sanè non debent doctiores ad cacodæmonem rejicere, quæ ſua debilitate ignorant: nam ſanè utrobique occurrunt in natura, quæ noſtra tenuitate explicare non valemus. Non enim inſolenti temeritate caret, ad diabolum referre dona DEI in natura, quæcunque noſtra exiguitas non capit.

Præſertim ubi omnis cauſarum demonſtratio à priori exſulat à nobis, ac potiſſimum ab Ariſtotele, qui totius naturæ ignarus fuit, privusque dono bono, quod deſcendit à Patre luminum, cui omnis ſit honos & ſanctificatio.

DE SYNPATHETICIS MEDIIS.

DIſtuli ſuperius claudere tractatum de Injectis, donec de conceptis ſat ſuperque conſtaret. Conjunxi namque Injecta conceptis, quod in Imaginativæ radice connexa ſtarent. Utrumque autem oſtendi, quantùm nos lædat & infirmet; unum quidem tanquam ens peregrinum, aliunde deſumtum, eminus delatum, variam calamitatem accumulans: alterum verò domi penes nos natum. Reſtabat modò ſcrutari, an furfures nihil haberent adhærentis ſiliginis: an ab iisdem initiis peti non poſſet, quod tantis compenſaretur pro malis? Deprehendi itaque inprimis, media ſynpathetica ſimul colligari. Anno 1639 exiit libellus, cui titulus: Ericii Mohy Eburonis pulvis Synpatheticus, quo vulnera ſanantur, absque medicamenti ad partem affectam applicatione, & ſuperſtitione: Galenicarum & Ariſtotelicarum rationum cibro eventilatus. In quo Ariſtotelicè ſat probatum, quæ pollicetur titulus: ſed vim directricem neglexit, quæ ſynpathetici pulveris vires, in cruento linteolo receptas, deferat ad vulnus diſtans. Cruor quidem è vulnere, vel pus, ſaniesve ab ulcere, linteo excepta, recipiunt quidem balſamum, ab ente ſanativo, pulvere inquam vitrioli, poteſtatem medicam, connexam in præfato medio determinatam: ad diriguntur vires accepti balſami, ad objectum vulneratum, non quidem vi Aſtrorum influentiali, & multò minus ſponte evolant ad objectum diſtans. Ergo Ideæ applicantis remedium ſynpatheticum connectuntur in medio, & fiunt directrices balſami, ad objectum ſui deſiderii. Prout ſuperius de Ideis deſiderii, in Injectis adhuc meminimus. Mohyns potentiam ſynpatheticam ex Aſtris dimanare retur, quia influentiarum æmulam. Ego vero ex propinquiori longè ſubjecto deſumo. Nimirum ex Ideis dirigentibus, matre charitate, ſive deſiderio benevolo genitis. Hinc namque felicius operatur iſte pulvis ſynpatheticus per manum unius, quàm alterius applicatus. Optimè idcirco ſemper proceſſum obſervavi, ubi cum amoroſo deſiderio, & cura charitatis inſtituitur remedium: parum autem feliciter ſuccedere, ſi operans incurius ſit, aut ebrius. Adeoque hæc aſtra mentis deinde pluris feci, in ſynpatheticis: quàm Aſtra cœlorum.

Quod autem conceptæ Imagines, in diſtans ferantur, probat prægnans manifeſtò. Quippe quæ ſuorum conceptuum Ideas illico omnes transfert in fœtum, à matre non aliàs dependentem, quam communione univerſalis alimenti. Equidem cum deſiderii directio ejusmodi, ſit planè naturalis, non mirum, quod cacodæmon exigat ſuarum ſcrofarum Ideas, deſiderii in medium à ſe oblatum connexas. Ideæ ſcil. deſiderii per modum influentiarum cœleſtium, jaciuntur in proprium objectum, utcunque localiter remotum. Diriguntur nempe à deſiderio objectum ſibi ſpecificante, non ſecus atque viſus Baſiliſci, vel nutus Torpedinis, reflectitur in objectum volitum. Oſtendi namque jam in prædiductis, ne quidem diabolum aliquid in directionibus Injectorum tribuere: ſed opus habere directrice

&

& operatrice libera. Non enim quod velim infamare remedia ſynpathetica, eo quod diabolus operetur aliquid circa Injecta. Quid enim commune habent ſynpathetica, licet diabolus in Injectis cooperetur per nefaria media naturalia, à ſuis petita mancipiis. Res enim quæque à finibus & intentis rea vel bona cenſebitur. Sufficitque, quod ſynpathetica cum Injectis, conveniant in mediis naturalibus.

DE INSPIRATIS.

Rerum indiſtincta novitas me dudum in mentalibus Receptis detinuit. Nunc demum proſequor tertium Receptorum genus. Inſpirata voco. Forinſecus enim in nos intrant, & plerumque unà cum aëre. Ex antris nimirum, paludibus, fodinis, montibus, ventis provincialibus, ſerpentibus, ſordibus, cadaveribus, vel creſcentibus. Sunt enim rerum exhalationes, quæ proditoriè atque inſenſiliter vitam noſtram ſuffurantur. Etenim Illiricum, Dalmatia, provinciæ olim populoſæ, itemque celeberrimæ olim Alexandria, quanquam fertilis glebæ ſolum habeant: nunc penè deſerta, ob dirum virus, quod confeſtim ad vitæ tendit epilogum. Spagyrus ſic quotidie, ſylveſtre atque pernicioſum Gas, è carbonibus aquis ſtygiis, & fuſionibus mineralium haurit, ſemelque intro attractum, Archeum turbat juxta indolem cuique veneno propriam. Sic aër loci importunis fermentis infectus, Gas profert, quod locis ſolitas ægritudines dat. Quas perperam alii in locorum Tartaros retulere. Enimvero per moram, fuligines quævis ſuos inquinant vaſorum parietes, undè videlicet ſub ſexta digeſtionum, diverſa excrementa cuduntur, putrefaciendis ultimis alimentis, corrumpendisque vaſis aptiſſima. Quoniam ſi fuligines ſalium, nocua miſtura ſtipantur, mox intus liquata, teneritudinem harundinum penetrant atque rodunt. Mitiora tamen, quàm quæ ſicco fumo ibidem collecta ſunt. Nam ſi tenues aſperæ arteriæ ramos obſederint, illos occludunt, ſpem reſolutionis præſcindunt, quibus ſi excrementa loci ſubnaſcantur, ſic ut à retro aërem præcludant, continui hoſpites fiant, partemque ſic ſarcinant, ut & ipſe corrumpantur, & vomica fiat. Quæ verò unà cum vaporibus intrant, conſumtis aqueis, atrociter partibus ſimilaribus ſociantur. Sic nempe plura endemica, provincias fecere inhabitabiles. Quinimo mare utut ſalſum, à tantis malis nondum immune. Quod litora per Scorbutum variamque febrium cladem teſtantur: atque omnium manifeſtiſſimè linea æquinoctii. Miniſtri ægrorum demum, crudelia inſpirant, jam per ſymbolum fermentata. Sic qui deaurant, plumbum, cuprum, marcaſitas &c. liquant, foſſores, item ſeparatores, & coctores mineralium. Nam etſi ſtatim vitam non tollant: breviant ſaltem, eamque variis cladibus ſubjiciunt. Sic qui Cinnabari, Arſenico, Auripigmento ſublimatis, ſtibioque laborant: quive Minium, Ceruſſam, viridi æris, Zaffaris lazurium parant, pictoribusque inſerviunt. Sunt namque ſubterranea longè conſtantiora, quàm quòd noſtro calori auſcultent, domentur, expellanturve: multoque minus, ut in alimentum cedant. Solent enim ideo horum producta, in vitam durare, niſi adſcendente nitore benignioris ſulfuris, ipſimet hoſtes convertantur in amicos, aut tempeſtivè recedant.

Morbi

Morbi minerliaum enim à nemine præter Paracelſum tacti; ſed à Scholis neglecti, quæ ſemper ſuper avorum commentaria novas ſomniarunt Iliadas, ideoque transeuntibus Levitis in Jericho perſimiles: quippe vix extra calores & frigora caput extulere. Enimvero quandoque probavi, quod ſtomachus odores rerum hauriat in ſcypho propinatarum. Contremiſcant nempe hypochondria, ad oblata pocula, utut grato aromate larvata. Ergo & aer, odores ad ſtomachum deferens, per diaphragma tranſit. Hinc enim omne endimicum, natum eſt afficere immediatè convexum ſtomachi, ibidem imprimere odores, fuligines, & fermenta: ſic ut liquori alimentali nupta, digeſtionis miniſteria confundant, & excrementa varia pariant. Sic nempe Peſtis, cum endimicis Inſpiratis, circa ſtomachum primordialiter plerumque furiunt. Ductus Laryngis namque cum aeris inclementiis ſubjectus ſtaret, ſua armamenta, à Dei bonitate ſuſcepiſſe credendum, non minus quàm veſica contra lotium, cyſtisque contra ſuum fel, ſunt loricata. Sed ſtomachi magnæ molis membrana, plurimùm ſuis digeſtionibus occupata, cum endimicis interpellatur, ente endimico turbatur. Tuſſis ergo, Aſthmata, vomicæ, palpitationes, atque plurimæ anxietates, ab endimicis, occaſionaliter pendent, impreſſis ſupra ſtomachi convexum. Eadem eſt ratio febrium malignarum, caſtrenſium, aliorumque morborum populariter infeſtantium. Fernelius non contentus Galeni doctrina ſedem omnium febrium, infra Pylorum quærens, fictitiis humoribus ſe non extricavit; nec quicquam de convexo ſtomachi ſomniavit unquam, quodque leve endimicum inſpiratum, ſufficeret transplantando alimento ſextæ digeſtionis. Cedo, quid aer, tempeſtas temporum, tangat humorum ametriam? An enim calidus aër æſtivæ diei bilem, vel excrementum pariet, quod dies temperatior, in vitalem transmutaſſet cruorem? Sic ergo in pulmone, omni Juris prærogativa, conſtituetur officina humorum primaria? Ego didici, digeſtiones eſſe transmutantis Archei generationes ſubſtantiales, non caloris interni, ac minimè externi aëris. Digeſtionesque turbari hauſto endimicio nocivo, aut ſaltem moleſto: errores quoque digeſtionum vix carere producto morbifico: eo quod digeſtioni proprium, digerendo, aliquid producere. Non nego quidem intenſum frigus, vel calorem, lædere tenerum pulmonem, vel cerebrum: cum & cutim amburant. Sed noxa ejusmodi, tantum in gradu, natura humana ſuperiore conſiſtit? eſtque quædam amplitudo in gradibus ſingulis, quæ infra noxam conſiſtit. Nunc Inſpirata reſpicio. Mineralia autem inſpirata, nullam exſpectant remedii ſpem ab vegetabilibus. Admitto quidem ſuffitus, fuliginum citam adhæſionem in cannis noſtris impedire. Ac ſemel poſſeſſionem intus nacta, illam per vegetabilia non recuſabunt. Vix enim medelam, niſi per arcana ejusdem monarchiæ ſuſcipient. Quapropter nequicquam auxilii, à manna urticæ, itemque à decocto ſempervivi, in coloſtro lactis, &c. reperi. Quod cum venia Paracelſi ſic aſtruo, & qui volent experiri, mihi ſubſcripturos confido.

SUSCEPTA.

Quartum Receptorum genus, Suſcepta voco. Qualia ſunt vulnera punctim, vel cæſim, jaculando, verberando, jaciendo, lacerando, mordendo, contundendo, congelando, amburendo, vel ſtringendo facta. Item oſſifragium, dislocatio, vinculatio, conſtipatio, atque in ſumma, quæcunque Chirurgo proximè ſubjacent. Siquidem ulcera, quæ non à vulnere perperam curato, nata ſunt, cum aluntur à principio interno, ſpectant ſingulariter ad Phyſicum. Eaque evidentius, quod ulcera quævis, & quantumcunque maligna, perfectè ſanentur per Arcana oretenus ſumta. Nactis igitur Arcanis, Chirurgus quandoque penurioſus deſes erit, manuali dumtaxat labore circa Suſcepta occupandus. At quia dierum plenitudo nondum Arcana in uſum traduxit, hinc Chirurgis licentia invadendi in Phyſicum. Interim non moror differentiam inter morbos membrorum ſimilarium, & organicorum, tantopere in Scholis dilatatam. Quia morbū ex cauſis Archealibus & immediatis, non autem ex functionum læſionibus metior. Potiſſimùm quod omnes partes utut organicæ, non egrediantur ſui homogeneitatem. Neque enim referre arbitror, ſive plura in unam partem concurrant officia, ſive ſingularium munium ſit ſingularis defectus. Quia effoſſo oculo, non morbus ſuccedit; ſed mors viſivæ poteſtatis. Ideoque ſuperinducta incarnatio ſanitatem vulneris facit, mortem autem non reſtaurat. Nec item mecum pugno, etſi alibi omnes morbos oriri atque foveri ſeminalibus principiis dixerim. Suſcepta verò hoc loco, vulnera enſe, per modum artificialium operari intrando doceam. Quia morbi Suſceptorum non ſunt, quamdiu ſunt in fieri eſſe: ſed tantum à ſuſcepto eſſe. Habent enim Suſcepta iſtud peculiare, quod per ſe potiùs mortem, quàm morbum introducant. Per accidens enim eſt, quod vulnus partem carnoſam, vel ipſum Cor, arteriamve præſcindat. Adeoque vulnus, ſui initio, minitatur mortem parti, cui infligitur: ſemperque Suſcepta ſapiunt naturam artificialium. Suſcepta enim deceperunt primitus Scholas. Argumentatæ enim ſunt hoc modo. Enſis vulnerat, diviſum continuum vulneratur. Diviſio autem non eſt niſi relatio terminorum: & tamen vulnus eſt morbus. Ergo morbus omnis tantum in relatione conſiſtit, vel ſaltem in Diatheſi, ſive effectu illius relationis. Quod eſt dicere, vel morbum eſſe ens rationis ſive nonens (quale eſt relatio terminorum) vel oriri ens reale ab ente rationis. Ego verò qui cauſas internas connexas, non diſtinguo ab reipſa: Venena, cibos, enſem, &c. voco occaſiones: vulnus dico mortem continui abſolutam, vel minitatam. Dum autem vim ſuam in Archeum intulerunt, adeò ut hic excanduerit per ſibi applicata, inter primarios morbos refero, quod à Suſceptis eſt impreſſum. Statim enim ut enſis diviſit continuum, adeſt actio cauſæ occaſionalis violentæ, in Archeum vibrata, & hic ſuas mox orditur tempeſtates, id eſt, Morbos.

RETENTA.

Receptorum abſoluto tractatu, ad Retenta jam pergo. In Retentis autem hoc ſemel atq; ſeriò monuiſſe ſat eſto. Quod quanquam ſint dumtaxat cauſæ occaſionales morborum, morbos tamen juxta Retenta volui diſtinguere, ut nomina morborum antiquata retineam. Sufficere autem in præcautionem eorum, quæ de Retentis ſunt dicenda, caput, cui tit. Hactenus ignoratam ſtetiſſe cognitionem morbi in ſuo univer-

 ſali.

ſali. Quorſum lectorem remitto. Siquidem Retenta ſingula ſuas in Archeum invaſiones, atque inde morborum quoque differentias ſuſcitant. Sunt autem Retenta, quæ vel forinſecus aſſumuntur, vel intus domeſtica naſcuntur per internam inordinationem. Seminalia namque ſive peregrina fuerint, ſive domeſtica, utrobique ſuæ ataxiæ memorem effectum in Archeum ſuſcitant. Quod vel in ſimplici oculi lacryma eſt obvium. Utpote quæ ſano motu ſpiritus tota difflatur absque ſenſu ac moleſtia, malè diſpoſito ſpiritu oculi, tota denſatur, grumeſcit, vel in ichor rodens mutatur. Retenta denique non ſolum ſui difformitate variant: verumetiam propter corporis diſpoſitiones mutantur. Corpus enim, quatenus perſpirabile plus minusve, morbos variat. Quædam enim retenta difflantur, nec poſt, radicem recidivæ ſuſcitandæ relinquunt. Subinde quoque hujus benignitatis oblivifcuntur, materiam occaſionalem, & cum hac non rarò impreſſiones, fermentales adulteras relinquunt, ut ſoboles, quæ novos de ſe hæredes, ſive producta in Archeo ſuſcitant. Sudant quippe etiam pori interni, quatenus totum corpus perſpirabile eſt, atque in alienam meſſem deportantur liquida. Quæ quia extra proprios lares delata, vita proinde mox communi ſpoliantur, citiſſimè coagulantur, (ut dixi de oculi lacryma) vel in liquidum virus reſoluta permanent. Sic nempe tuſſium materia, Hydrops, Coriza, Diarrhœa, Diabetes, Apoſtemata & ulcera naſcuntur. Quorundam enim Retenta coagula, pertinacius hærent, tardè, aut nunquam reſolvuntur: vel ſponte de reſolutione ac liquatione cogitant. Vel ſymptoma impreſſionale in Archeo deſerunt, ſubſtitutum in recidivarum perpetuam memoriam. Sic namque morborum ſemina aliò ire parata, diſtorta abeunt. Sicque variant demum morbi, ex parte digeſtionis ſextuplæ, impeditæ, inverſæ, ſuspenſæ, extinctæ, vel vitiatæ. Variant quoque morbi Retentorum ex parte diſtributionis digeſti. Proportionata enim diſtributio, vim Juſtitiæ diſtributivæ, cuique parti debitæ, exercet. Sin autem disproportionantur, jam eſt infirma & neceſſitata diſtributio: idque tam reſpectu naturalium functionum nunquam feriantium, quàm continuæ perſpirationis; atque inde indeſinentis neceſſitatis ergo. Ea autem disproportio eſt ſpontanea, ac velut exundans diſtributio, ratione ſymptomaticæ expulſionis, propter conſpirabilem thymoſim agitantis Archei. Vel demum disproportionatur diſtributio, quatenus neceſſitata eſt ex parte penuriæ, undè tandem etiam toti non rarum damnum ingruit. Puta dum in parte aliqua degenerat alimentum, ejiciatur, & ſic abſumatur. Quale eſt ſputum tabidum in pulmoniacis, muccoſum gluten in Calculo, in gonorrhœa, &c. Etenim cum pars, deturpato, degenereque ſemel alimento, nunquam alatur deinceps: ſed illud aſpernetur, atque detrudat, ob penuriæ ſenſum tamen id non ceſſat continuò, novum à diſpenſatrice alimentum efflagitare, atque ſua importunitate obtinere, ut ſuæ neceſſitatis ſiti ſatisfaciat. Ergo novum illi multoties alimentum ſubminiſtratur, aliisque contubernalibus detrahitur, quia deficit ſufficiens pro omnibus. Inde ergo macies, atrophia, tabes, totiusque neceſſarii depauperatio. Sic nimirum Diarrhœa, Dyſenteria, apoſtemata, ulcera & purgativa nos emaciant, & exhauriunt. Partes enim infirmæ ſunt inſtar filii prodigi, quia abſumunt, & inutiliter projiciunt, quæ malè perdiderunt, quicquid illis eſt diſtributum, lugentque iſtam deperditionem partes cæteræ.

Aſſumta Retenta peccant ſola qualitate, vel quantitate, vel Indiſcretione, ſive

ſive Inordinatione. In quanto enim ſi immodica, ſi frequentia, vel nimis rara (nam numeris in quantis eſt) uniuſcuſque error quandoque morbo initium dat, ubi interim aliquamdiu aliàs natura reluctatur. In qualitate autem nocent primariò aſſumta venena, pharmaca ſolutiva, itemque alterantia nimis graduata. Diſcretio etiam in aſſumtis peccat, ſi præpoſtera, extra horam, & modum aſſumantur. Ut ſi menſes proritentur prægnanti, aut profluo utero; Indiſcretio enim inordinationem frequentem parit ubique, ubi ignoratis cauſarum & indicationum ſcopis indebitum aliquid ingeritur, aut poſtulatur. Vitiantur etiam innocua ingeſta, ſola ſui mora, & detentionis diuturnitate; fiuntque hoſtiliora, quo magis familiaria, aut ulterius promota fuerint. Siquidem propter conceptum quandoque ſymbolum, fermentant citius, penitiusque ac potentius ſuas imprimunt inimicitias. Et ut ab aſſumtis tandem ſubinde fiunt Retenta innata: ita ab Inſpiratis fiunt ſæpè morbi Retentis ſimiles. Nam inſpirata quædam retinentur, easdemq; partes, quas Retenta, affectant. Differunt alioqui radice interna, quantum anhelitus à potu, quantumq; cibus à cruore.

Antequam verò ad Retenta innata deveniam, neceſſe eſt primariorum morborum ignotam tragœdiam repræſentare. Quod Retenta innata, plerumque à primariis morbis initientur. Enimvero jam ante diſtinxi morbos omnes, quod vel afficiant Archeum partibus inſitum, vel influum; quanquam utroque caſu procedant morbi per formationem Idearum. Quod de primariis intellectum volo: è quorum ſinu videlicet oriuntur vel degenerationem recrementa anſam facientia novis Ideis ſive morborum inſultibus. Vix enim poſſibile eſt, Archeo inſigniter per Ideam hominis vel Archei ſpontaneam perculſo, non oboriri in inferiore corporis œconomia adraſtiam, undè inprimis ipſæ digeſtiones à ſcopo aberrantes ſibi fabricent perniciosa recrementorum Collegia, quibus foventur primariæ Archei diſcraſiæ (ſi nempe proceſſerint ex eadem radice. Id eſt, ſi radix primarii produxerit ſibi ſimile, perſtite videlicet priore exorbitationis Idea) vel novæ morborum ſuſcitantur propagines. At ſaltem utroque modo, præfata excrementa, producta ſunt primariorum. Primarii autem vel ſunt Ideæ Archeizatæ, ex propria ſcilicet ſubſtantia Archei influi, defluentis in corporis compaginem, quam nimirum pro rabie ſua devaſtat. Atque ejusmodi morbi non rarò per opiata ſedantur; imò etiam funditus evelluntur. Utpote ſunt plerumque ignavioris turbulentiæ proles. Flamma paleæ, vel ſpontaneo motu deficiens, vel ad conſumtionem Archei, vitiata Idea informati, ſilens. At Ideæ ex inſitis vitalium ſpirituum afflictionibus oriundæ, ſive ſimilarium partium, ſive organicarum ſint moderatores ſpiritus, totam plerumque vitæ œconomiam turbant, præſertim ſi in viſcere aliquo principe, Archeus malè commotus, Ideas ſuæ læſionis formaverit. Potentiſſimas enim tum parit afflictiones, imò quandoque in vitam ſoſpites. Etenim ut majoris ſunt nobilitatis, eminentiorisque poteſtatis rectores: ita & efficaciores Ideas depromunt, jacentisque naturæ morbos propagant. Quippe ipſæ partium nobiliorum inquilinæ poteſtates iisdem imaginibus, tanquam ſigillis contaminantur, quas producta inde morboſa, velut ſuſcepto ſigilli in ſe veſtigio, catenatim deinde per claſſes digeſtionum exprimunt. Sic nempe viſcerum morbi primarii ſcaturiunt, nec remediis, niſi penitioris ſyngamiæ, auſcultant, imò & in nepotes hæreditates legant. Cujusmodi Arcana lib. de vita longa recenſui, quæ nimirum univerſalis medicinæ majeſtatem repræſentant ſingula.

Quanquam inficiari nolim defecationibus ſimplicibus quibuſdam ineſſe quæ particularibus morbis primariis medeatur. Rident Galeniſtæ generalitatis ſponſionem: Sed avis quæque juxta ſui roſtri modulamen, vocem edit. Loquiturque quisque de nundinis, juxta atque in iis profecerit. Ex prædiductis jam patet. 1. Fruſtra intendi ſanationem morbi ſecundarii, niſi averruncato, peſſumdatoque prius primario, qui illum foverit. 2. Quod tum ſecundarii ſanatio, in ſola ablatione producti verſetur. 3. Quod primarii perſeverent, etiam à generatione ſecundarii, ſi ex inſitis ſpiritibus Ideæ promanent. 4. Quod primarii etiam ſpontè ceſſent, quorum Ideæ in primis inſultibus deſierunt. 5. Quod neſcita hactenus cauſalitate, ſucceſſione, & propagatione morbi, de morbo, ignorata ſteterit eorundem ſanatio. 6. Quod Scholæ æſtimarint, ſecundarios, imò & morborum producta, eſſe eorundem cauſas: adeoque totam Medendi operam ad poſteriora direxerint. 7. Quodque rectus proceſſiſſent per ablationem producti, quam per qualitatum contrarietates, debitaque exquiſiviſſent remedia, quæ virtute ſoſpite, ad loca affecta penetrare poſſent. 8. Quod quicquid ſub ſanando feliciter ſucceſſit, id conjecturæ & ſoli naturæ bonitati, ſit adſcribendum: quia falſis ſeductæ perſuaſionibus, circa intemperies, humores, catarrhos & tartaros oberrarunt per ſolutiva, non electivè educentia; ſed quidlibet furioſè putrefacientia. 9. Quod quædam remedia à vetulis, vel ruſticis didicerint, quæ præter ſcholarum axiomata ſpecifico dono morboſis Ideis mederentur. 10. Quod incurabiles cenſuerint, quotquot primariorum ex ſui fermento perſiſterent, neque ſuos vigores transplantarent in ſua producta. Etenim plerumque morbi primarii ſpectant transmiſſiones cauſarum ſeminalium in Ideis, turbantque actionem regiminis. Undè nedum morborum fabrica; ſed & eorundem liberationes emanant criticæ, ſponte per inſolitas expulſiones, devias conſpirationes, labores, anxietates, ac impetus convulſivos, præſertim ſi ſemine, efficienteque fermento in materia ſubſiſtant: quibus videlicet ſignis, ſeſe à ſymptomatum familia diſtinguunt. Primariorum autem doctrinam confirmavi ſuperius, per hæreditarios. Robur inæquale, Torturam noctis, & Silentes, qui ſcilicet nedum Idearum neceſſitates: verùm inſuper & primarios præſupponunt. Equidem natura non minus in defectibus, quàm in integro variè luſit: ſed & ubique per Univerſi ſyſtema conformis ſibi, viſa eſt obambulare, ut & in heteroclitis, analoga congruitate ſeipſam ubique repræſentet. Feci jam quantum promiſi initio operis. Demonſtravi errores Scholarum in Phyſicis, quatenus medendi facultatem concernunt: quodque nil ignorarint magis, quam principia, media & fines: quidditatem ſcilicet & cauſas, modum procedendi, ac fiendi, media præparandi & remedia.

De Retentis aſſumtis, utpote per ſe notis, aliquid dixi. Nunc ad innata, morborum producta, domeſtica, intraq; lares degenerata, veniendum. Peccant enimvero retenta noſtra, abundantia, qualitate, intimitate loci, ſive ſui peregrinate, diuturnitate moræ: & quia in alienam meſſem, vitio diſtributivæ perreptarint, quæque ideo Transplantata vel Transmiſſa voco. Reliqua verò Retenta Transmutata dico, ad diſtinctionem Aſſumtorum. Equidem Retenta, ſive ſint Transmutata, ſive verò Transmiſſa, ſemper tamen intrinſeca inſigniuntur Idea, ente inquam morboſo, undè degenerationis hoſtilitatem ſuſceperunt. Quare & radix primarii morbi plerumque ipſis adhæret, eandemque ideo æmulantur, ac repræſentant: quatenus ipſius ſunt producta. At quia Retentis domeſticis, inprimis ſingulæ digeſtiones ſuos contribuunt cives, nimirum liquores alimentarios, ſuis culinis præparatos,

ratos, inque ſolidam noſtri corporis ſubſtantiam alioqui deſtinatos. Ideo Retenta domeſtica degenerarunt à ſcopis naturæ. Retenta autem domeſtica adhuc ſeco, ut quædam ſint aſſumtorum ſtercora, quæ Relicta dico, vel ex bono cive degenerarunt in proditorem. Undè nimirum Transmutata, atque Transmiſſa deſumſi. Quæ nempe deſcendunt digeſtionum ac fermentorum è vitio, ſpiritus videlicet influi peccato univerſali, vel particulari inſiti errore, laſcivientis Ideæ ſpontanea deturpatione, ab humanis vel Archealibus paſſionibus productæ. Ad hoc etiam non infrequenter ſuppetias ferente, Aſſumtorum, Inſpiratorum ſuſceptorumque Relicto. Itaque in palæſtram productorum, primò poſt Aſſumta, ſe offerunt Relicta. Etenim quanquam Aſſumta & Relicta, non ſint primariorum morborum Producta; imò non rarò producant primarios: conſuevi attamen illa ſecundariis & Productis annumerare. Non enim quod neſciam, nullam illorum fore relationem, ad primarium, tanquam parentem: ſed inter Producta refero, propter ſtrictam affinitatem cum illis. Ubi iterum ſeriò monendum, abuſum eſſe, cauſas intimas à morbis diſtinguere. Siquidem cauſalitatis quidditas obſcuratur, ſi tantillum è ſerie morborum proſcribatur. Externæ enim, quamdiu externæ, ſunt tantum occaſiones per accidens: poſtquam autem admiſſæ & digeſtionum vi transmutatæ ſunt, quanquam videantur internæ: attamen non morbi, ſed occaſiones per ſe fiunt, quæ Archeum turbant, Ideam excitant, partemque materialem Archei deturpant ſigillo Ideali. Sic enim Aſſumta in Relicta migrant, ſuique infeſtam memoriam deponunt in Archeum ut confeſtim tumultuetur: morbumque prolem ſuscitet. Non enim ſunt Producta, licet Productorum inſignia mentiantur: ſed Relictorum ſub nomine foras proſiliunt. Etenim ſi proprio malignitatis vitio, jus hoſpitii violaverint, ejiciuntur plerumque cruda, ſemidigeſta, maléque imbuta, per vomitum, ſedem, urinam, imò & ſubinde per abſceſſum, in Transmiſſa migrant. Unde dolores, tormina, apepſiæ, diarrhœæ, lienteriæ, ſtranguriæ, & partium, quibus tranſeunt, miſeriæ. Sin autem vitium in officinis digeſtionum ſubſit, nec ab Aſſumtis prognatum: Jam ſupponitur primarius confuſionis parens, qui Aſſumta neglexit, deturpavit. Non rarò quoque Aſſumta in Relictis vix mutata perſeverant, quæ Cœliaca, ſive ventralis dicitur: ſtante edendi voluptate, non minus, quam dejecta appetentia ingruens. Ut cognoſcamus in lienari fermento, latêre diverſa munia, ac proprietatum diſpenſationes: digeſtionis ſcilicet & appetitus Aſſumta quoque minus grata, vel convenientia, ſi fluctitent, diaria fiunt, nidoroſa, anonyma contenta, orexes item, &c. Sin verò contumacius hæſerint, varias unius ſtomachi & pertinaces clades pariunt. Unde ſingultus, ſyncopes, lipothymiæ, convulſiones, Tormina, alvi diſſolutiones, vomitus, Atrophiæ, &c. quæ ſat manifeſtò apparent in Duumviratus labore. Quod ſi verò fermentum in prima digeſtione fuerit minutum per ætatem, aut progreſſas morborum difficultates: Aſſumta, quantumvis bona, vitiantur. Siquidem fermenta non ſecus regunt Aſſumta atque Relicta, quàm ipſas digeſtiones. Quare Lienteriam, Diarrhœas, Choleram, quia tam Aſſumtorum, & Relictorum, quam Transmutatorum hæredes ſunt, ad digeſtionum vitia refero. Stranguriæ autem tametſi ex Transmiſſis primæ ad Tertiam, contingant ſæpius, quatenus nativæ rerum aciditates, in Aſſumtis permanſerint pertinaces (prout inprimis conſpicuum in potu cereviſiæ novellæ) attamen contingunt defectu fermenti ſecundæ, eſtque proinde ejusmodi Strangurìa, ſenio familiaris. Idcirco Strangurias tam Relictis, quàm Transmutatis in ſecunda, adſcripſi. Obiter quoque monuiſſe ſat

 eſto,

eſto, quod ubique de nitore ac ordine diviſionis, minus accuratus fuerim in tantis paradoxis, quàm de rei quidditate. Nec enim Aſſumta peccant ſola duplici delicto, Relictorum nempe & Topicorum fermentorum errore. Verumetiam ipſa digeſta, dupliciter malè afficiuntur. Etnim ſtomachus, non ſolum pro toto: ſed & pro ſe coquit. Sic etiam de organis pluribus: in quorum diverſis digeſtionum atque functionum officiis, ſui errores Producta alienant. Stomachus tamen manifeſtè duplici calamitati ſubjacet. Propriæ nempe digeſtionis, & Sextæ. Quippe pars quælibet, propria vivit culina, quæ in ſtomacho, irruenti Aſſumto ſubjecta, turbatur facillimè, etiam qualibet animi concuſſione. Itaque in Prima, Secunda, atque Tertia, obviæ, manifeſtæ, atque frequentes digeſtionum ceſpitationes, obmiſſionesque contingunt. In Sexta verò, quanquam propalam utrobique Producta delinquant, Hæc tamen Scholæ ad fictas quatuor heterogeneitates cruoris retulerunt. Imò & longè adhuc abſurdius, vitia Sextæ plerumque dicarunt mucco, per ſtomachi mentitum vaporem ſublato, ac inde diſtillato. Quapropter Catarrhos in Rempubl. Sextæ, decidere commentæ ſunt: ſed & pituitam, quam vitali origine, in Jecore unà cum cruore generatam contendunt, jam caſuali arris diſtillatione Relictam, inverecundè aſſerunt. Aſt in Quarta & Quinta (utpote prorſus vitalibus, ab inquilinis cuncta ſordibus, multa cura prius depurantibus) quanquam tam aperta non ſint Aſſumtorum recrementa: attamen non eſt abſonum ibidem procreari Retenta innata, quod natura mortalium, jam tota corrupta, nusquam omni vacet labe. Authores recitant ulcuſcula in ſinu Cordis reperta: itemque mulierem quadrimeſtri dyſuria exſtinctam, duos calculos in Cordis parenchymate, cum aliquot puſtulis, oſtendiſſe diſſectoribus, &c. Quanquam ſanè hæc potius vitium Sextæ, quàm Quartæ, aut Quintæ, convincant. Sed quotidianæ palpitationes Relicta accuſant, vel Transmutata potius, licet non planè aperta. Sufficit, Ideas veneno tinctas, in ſpiritum vitæ quàm maximè atque ſæpè vigere, inopinæ mortis cauſas. Neque enim canum rabies, aliàs per dentem, ſpiritus diſcurſuum authores corrumpit, quod ſui indole vitiatus, capſas tam Cerebri quàm Lienis infectet, qui relicti virulenti naturam aſſumſit. Simplicia quoque licet ſemel tantum aſſumta, ſæpè in vitam dementant: quatenus viſceris ſpiritum ſic contaminant languido veneno, ut ipſus in Relicti veneni ſortem degeneret. Quinimo & ipſe odaxiſmus, ſive titillationis teneritudo, in nudo ſtabulatur ſpiritu ſenſitivo, ut quoties ſemel emancipatus retrogrado motu in arterias fertur, iſtam ſenſationem cauſet in ſanis, quatenus extra proprium cardinem raptus, peregrino ac infatuante veneno luxuriat. In ægris verò præfata titillationis origo, jam aperto veneno luxuriante ſatur, per arterias in caput traductas, choream S. Viti, ac Tarantulæ tripudia proritat. Idem quoque Spiritus, quia ſalinæ eſt proſapiæ (ut de vita longa alibi) in hoc puncto degener in ſe virulentiam ſuſcipit, propriam in ſe ſuſcitat Ideam, ac proin in cutim fugatus; labem pruritus in ſe ſuſcipit, undè pſoræ, ſcabies, imò eryſipelata, ulcerumque varia caterva emergit. Quorum aliquot proprio dein fermenti veneno ſe ibidem ſuſtentant, & ſubinde propagant. Ergo ſuas quoque labes ſpiritus influus per Quartam & Quintam patitur. Interim occaſione devii ſpiritus, ſi is qui ſemel motui eſt dicatus, iteratò in caput remeet, atque inde in nervos rurſus diſpergatur; quia duplata exercendi motus Idea inſignitur (quas ſe mutuò penetrare ac compati docui)

docui) jectigationes membrorum parit: ac fatui ſeipſis quadruplo fiunt fortiores. Enimvero ſi in Prima, ſi Aſſumtum non reſpondet fermento ſtomachi (multi namque plurima non appetunt, non ferunt, non coquunt) utut bonum in ſe fuerit, degenerat in relicta, ſuique non mediocres ſæpè parit moleſtias, easque in partibus ſigillat. Suntque quorundam delicta, dum minium, nimis durum, fœtens, vel rebelle eſt ingeſtum. Sunt autem rebellia, quorum vita media per fermentum ſtomachi domari ac tolli nequit. Quæ quisque invitus experitur, & agnoſcit. Dixi dein duplex ſtomacho eſſe fermentum. Unum quidem pro Prima, quod ipſi ex Liene affluit. Aliud verò proprium pro Sexta, quod ſibi ex inſito ſpiritu vernaculum, ac ſuæ coquinæ proprium. Utrumque autem minuitur, alteratur, alienaturque per morbos, mœrores, ætatem, &c. Infuſum enim à Splene fermentum peculiariter ſilet, alteraturque in febribus. Pro acido namque ſtatim nidoroſum ſubſtituitur, quo ova, carnes, piſces, & jura averſantur, putrentque citius intus, quàm verè coquantur in chylum. Hæcque vocat Hippocrates corpora impura, quæ quo fortiori refectione recreare ſtudueris, eò magis lædes. Etenim calor fortius tum in ſtomacho æſtuat: ſed fermentum à ſtomacho retrotrahitur: ergo ingeſta non digeruntur, ſed putrefiunt. Sic ſub canina fame duplatur lienis fermentum. Denique ſi non ipſum fermentum, ſed aliena aciditas increſcat, dolores acres ſtomacho, compreſſiones thoraci, orexes, Cephalalgiæ, Cholêræ, &c. Similiter exorbitante fellis fermento, deficiente, vel alioqui vitiato per exoticam virulentiam, mox prodeunt producta illis radicibus conformia. Hinc nempe Vertigines, Syncopes, Apoplexiæ, Diarrhœæ, Cholêræ, itemque amaræ, vel cruentæ vomitiones, Atrophiæ, &c. Ceterum moneo, quod etſi nomina morborum antiqua relinquam: intelligam tamen abſtractis nominibus Ideas patrantes horum. In Prima ergo, Secunda, Tertia, vel Sexta, vitioſas transmutationes fieri intelligo ab Ideis morboſis ibidem genitis, ac transmutatis. Excernuntur autem ejusmodi Relicta vel Transmutata, per ablutionem à ſudore vel lotio factam, vel per alvum, inſenſilemque tranſpiratum excernuntur. Primæ nempe Relicta, per conſueta emunctoria: Secundæ vero atque Tertiæ regulariter cum lotio abiguntur. At quia in plerisque inordinationes obveniunt, ideo Transmutatis, atque Transmiſſis locus eſt. Sunt autem Transmutata, producta primariorum morborum excrementa, vel fructus aſſumtorum. Quæ quia ſemel fuerunt domeſtica, ideo à transmutantis Archei vitio parta. Enimvero Retenta Secundæ, fiunt vel præ debilitate fermenti, vel ejusdem luxuali exorbitatione. Hinc acor Primæ reſiduus, nec ſat correctus, ad inteſtina pergit pro torminibus. In venas porrò tranſiens, febres varias excitat, contracturam abdominis, Hydropes, Meſaraicarum obſtructiones, Paralyſes item artuum, & Stranguriæ. Sin autem fermentum Secundæ nimis increverit, aut vitiata qualitate ſociatum: Hinc Icteri, amara vomitio, deliquia, vertigines, &c. Sin autem digeſtum Tertiæ nimis cunctatur ſub Tertia: quanquam enim cruor in ſe deliquerit nihil; increſcit tamen duplatum officinæ fermentum, & hactenus alienatur per inordinationem. Siquidem intus feriatur nihil; pergunt cuncta ad ſcopos ſibi deſtinatos, non ſecus atque aqua defluentis rivi. Cruor ergo, etſi humanæ vitæ theſaurus, ſupra juſtum terminum detentus, degenerat in menſtruum, hæmorrhoides, &c. Ac generatim quæcunque Scholæ attribuunt atræ bili, non ſunt niſi Retenta Tertiæ in Tertia.

Cæte-

Cæterum cum membra non alantur, niſi ſub quadam proportione, mortalibus incognita, videlicet cruoris venarum, ad ſanguinem arterialem: neceſſe eſt in ſexta inordinationem ſubnaſci, quam Scholæ calori hepatis attribuunt, ac falsò per refrigerantia ſanare intendunt. Jecur enim, in ſe cadaver eſt, & friget, niſi per ſpiritum vitæ foveatur. Adeoque omnis calor, hepati advena, exoticus eſt. Perinde enim ſe habet, pro ut digitus, in ſe ritè temperatus, cui ſi ſpina infigatur, etſi actu & poteſtate ſit frigida; tamen mox tumet, pulſitat, caleſcit, & inflammatur digitus, &c. Ita quoq; nũquam calet hepar, niſi moleſtam ſpinam in ſe conceperit. Quocirca etiam evellendæ ſpinæ, non autem refrigerandæ, ſedulò incumbendum. Duplex ergo ſpina hepati eſt. Una nimirum ex Retento noxio: altera verò ex Retento moleſto, ſcilicet aggravante cruore. Sæpè enim ſic hepar ex Retento noxio Apoſtemata & vitia cutis foras ſagittavit, quæ multipliciter in via ratione Transmiſſi degenerant, pellemque ſic coinquinant, ut quicquid demum ad eam cruoris pro alimonia diſtribuitur, in eadem contagii titulo corrumpatur. Cujusmodi ſunt ulcera, quæ ſi ſolidentur, majorem intus noxam minitantur. Itaque in Retentis Tertiæ, non rarò Cauteria opem præſtiterunt, in Scholis ex fundamento ignoratam, nitentibus conjectura, & ſpe eventuum incertis. Rari namque defectus ſunt ex pluralitate cruoris boni non vitiati (pro ut lib. de febrib.) facileque binorum dierum parcimonia, cruorem abundantia ſuſpectum, in ſymmetriam reducit. Peccat itaque cruor, ſi comitem ſpinam habeat: dein, ſi ſupra debitum intus moratur, ut dixi. Atque tertio, ſi disproportionatur Cruor cum ſanguine. Ingluvies horum trium plerumque mater. Unde dici ſolet: *Plus ferit enſe Gula.* Naſcitur etiam plerumque cruoris pluralitas, non quod plus juſto cruoris gignatur: ſed quod juſto minus conſumatur, ob defectum exercitii, vitam deſidem, axungiæ abundantiam, &c. Podagra enim, & qui Catarrhorum ſpurii partus putantur, ab hac ſerie ſe eximunt. Quippe quod ſemen habeant proprium, adeoque & ſub cruoris penuria non rarò ſæviant. Aſt hoc caſu viget robur inæquale, cum debiliora organa citò ſaturentur, onerentur, nec affatim nutriri optent, juxta atque robuſtiora. Hinc namque debiliorum Archeus contriſtatur, mora & impatientia excandeſcit, variosque ſibi morbos cudit; In quibus dum fontanellæ copioſum pus & Ichor plorant, malleoli ſero tument, muccus è capite copioſior, & inauſpicata è pulmone phlegmata extunduntur, ſub conſenſu Cuſtodis errantis: nimirum totale Archei cataclyſma, juxta cujusque debilitatem prona excrementa ſubnaſcuntur. Lex enim quantitati cruoris præſcribit, terminus lunaris, ut in utroque ſexu abſumatur, nec moram diuturniorem faciat. Hinc namque quia ſub frigore pauca diaphæreſis, ſputa frequentiora. Plus etiam ſub frigore, cibi ingeritur, non tamen proinde plus cruoris conflatur. Summatim in morbis Roboris ſemper adeſt diſtributivæ vitium. Saltem ex præfatis conſtat, vim appetendi, non commenſurari à ſanguificatione, ut neque à cruoris conſumtione.

Cæterum Transmutata ſextæ fuerunt neglecta à Scholis, ſuisque humoribus & catarrhis dicata. Quaſi omnes morbi, ex vitio hepatis, & capitis deflua pituita orirentur. Neglexerunt inſuper Continentium membrorum peccata primaria, Archei inordinatis impulſibus tribuenda. Non autem Retentis. Vidi nempe hepar libras 16. pendiſſe Brabanticas, in duce Cataſractorum abſtemio. Conquerebatur enim de tumore ventris: Acidulos fontes biberat, ac tandem vinum chalybeatum, qui cum à Medicis pro hydropico variè agitaretur, & per plateas pridie obambulaſſet, repente occubuit. Vidi mulierem cælibem, perpetuò ſiticuloſam, mor-

boſaque ſiti preſſam: Putabatur enim hydropica, multisque torta ſolutivis obiit. Sed cum à morte perforatus venter aquam non daret, eviſcerata ſoſpes intus apparuit, niſi quod innoxium viſu hepar penderet libras 21, & paulo amplius. Vidi virum, qui à longo ventris cruciatu, membranas multas excerneret, quæ exſiccatæ, & clavis aſſeri affixæ, pergamenum mentiebantur. Stomacho cujusdam Præſidis adnatum ſacculum lapidibus refertum vidimus. Item ſaccum novum abdomini mulieris accreviſſe, cui inerant aquæ libræ 14. & amplius. Sic perſæpè alterum renum, calculis obſtipatum monſtroſè excreviſſe. Qui morbi primarii, topico ſpiritui partium continentium attribuendi ſunt. Credidi aliquando, ceſſante accretione, poteſtatem creſcitivam extingui, quia ſingula ſiſterent augeri. Sed poſtquam viderem multa per errorem creſcere, quæ eſſent primæ conſtitutionis, putavi accretricem detineri à progreſſu ſuo, ſola materiæ oſſalis inobſequentia. Sed pori fractis oſſibus obnaſcuntur, & coſtæ longiores evadunt, thoracis ampliatione, dudum à ceſſata accretione. Varicoſa hernia de novo naſcitur, ſenſimque nervi inſtar nanciſcitur. Lobus quotannis hepati lupino accreſcens, ætatem ejus prodit. Quare carnis excreſcentias inſignis magnitudinis, dolore moleſtas, & pulſatili motu dotatas, inter morbos continentis, à Scholis neglectos, refero. Sicut & muſculis novas fibras ſubortas, paralyſin attuliſſe, iisque ſublatis, hanc ſanatam obſervavi. In axungia enim non ſola dumtaxat pinguedo naſcitur, ſed ſimul fibræ, ſive favi ejus, qui de ſorte ſolidorum ſunt. Sic cartilaginum & ligamentorum ſupercreſcentiæ ſunt notabiles, quę Chirurgo ſubſunt, non tanquam morborum cauſæ occaſionales: ſed tanquam erronea producta, auferenda, ſuis quandoque morbis primariis annexa. Sæpe etenim ex oſſe injuriato liquor depluit alimentarius, qui oſſis duritiem mentitur (cum carie tamen (quatenus coaguli oſſalis particeps. Continentis ergo morbos ſi inter Retenta recenſuerim, id factum puta, quia radice aluntur propria, nec niſi per mortificationem auferuntur. Ad hos ſpectant quoque ſpontaneæ excreſcentiæ, gibboſitates, luxationes & exarthroſes. Quæ quia innatam roboris inæqualitatem ſequuntur, ſemini parentum plerumque, vel nutricum defectibus acceptum referunt. Hinc nempe integræ familiæ in hecticam, Aſthma, podagram, Lithiaſin, Icterum, Hydropem & amentias propenſæ. Nam ſi non è parentibus, è nutricibus hauriantur. Facilè namque fœtus, defectus aliquot cum lacte bibit, traducitque in partes ſimilares. Etenim cum poteſtates noſtræ operentur indeſinenter, hinc nequeunt Retenta in priſtino ſtatu & loco dudum moram facere, quin ſui peracto motus termino, à priore deſciſcant indole, ac in pejorem alienata declinent. Sic namque Retenta degenerant in Transmiſſa, tam quia peccant inordinatione propriæ materiæ vitiatæ, quàm exorbitatione diſtributionis ab Archeo laceſſito patratæ. Inter Transmiſſa enim, primus ſe offert tabellarius Latex, qui fluctuando multipliciter errat. Etenim cum ad eluendas partium ſordes ſit deſtinatus: peccat primùm vitio alieno, quod ſibi contraxit. Undè aliquot cutis vitia; quæ demum adſcito fermento, frequenter perſeverant. Atqui ſi attractrix laboret, fiunt œdemata, reſtagnatq; latex in hepar & venas. Unde dyſuriæ, diabetes, variaq; morborum ſupellex. Uti & in anginis, Odontalgia, & alibi ſæpe eſt obvium: præcipuè ſi ſingulari lenocinio ad partem quampiam deferatur Latex. Sic quoque Coryzza, Cataractæ, ſuffuſionesque aurium atque dentium defectus, oriuntur, ſi latex vel digeſtionum vitia reperiat, vel aliena ſecum eò deferat. Quippe qui ex inſtituto, alienos partuum defectus combibit. Sic & Latex propria libidine, in Synoniam labitur, undè Tortu-

ram noctis ſuſcitat. Fluctuat enim juxta ſtationum ſubalternas viciſſitudines, lunæque moderamini ſe ſubdit. Quare nervos, tendines, ligamenta, ac membranas affligit, tam ſuæ transmutationis ergo: quam hauſtu ſeminis exotici. Denique ſi ſcoria (quam alibi ſtercus liquidum voco) ab inteſtinis cum latice jungatur ſupra juſtam proportionem, & intra venas fluctuet, jam aderit Duelech. Vel demum ſi putreat, deliria, variasque febrium claſſes adornat. Pro ut alibi de Hiſtoria Laticis, de febribus, itemque de Duelech. In Transmiſſis quoque præſertim ſpectantur Transmutandorum errores, illorumque effectus æſtimantur juxta qualitates, qualitatisve gradus, ſive potentias. Quæ potiſſimum ſcilicet varietates morborum occaſionaliter utrobique determinat.

Porro. Si transmutata Primæ, deferantur ad ſecundam: peregrini hoſpites & exoſi nimium, pariunt febres, Tormina, nauſeas, Lipopſyches, &c. Sin verò pergant usque in Tertiam: ſubſunt Hydropes, Cachexiæ, Icteri, lotii difficultates, dolores hypogaſtrii, &c. Quod ſi verò Primæ defectus delati ſint in ſextam, oriuntur febres repentinæ, Pleuritides, Peripneumoniæ, &c. Quod ſi Transmutata Secundæ, regurgitent in Primam, excitantur Apepſiæ, vomitus amari, Ileon, Cholêra, Lienteria, Cœliaca, diarrhœa, &c. Sed ſi Secundæ pertigerint in Tertiam. Jam præſto ſunt Cachexiæ, febres, Icteri, oppilationes variæ, &c. Denique ſi Transmutata Tertiæ deferantur in Primam, prodeunt vomitus cruenti, dyſenteriæ, hæmorrhoides, &c Sin verò in Secundam; naſcuntur diarrhœæ, febres variæ. Etenim Retenta utrobique ſunt hoſtilia, ac multò magis Transmutata Transmiſſa: adeoque non poteſt non Archeus procellas febriles ſuſcitare. Quod ſi verò Transmutata Tertiæ in Quartam pergant: mox ad palpitationes, Syncopes, ac mortes repentinas ventum erit. Sin autem Transmutata Primæ, in Sextam ſtomachi eant, hinc vertigines, Apoplexiæ, paralyſes, &c. Itemque ſi transmutata Retenta Tertiæ, in ſextam, mox apoſtemata, & mala topica ferè omnia; ſiquidem errore ſextæ culinæ contingunt morbi tam proprii transmutati, & transmiſſi alieni, quàm quidquid falsò defluxionibus è capite eſt attributum. Sunt autem transmiſſa, quandoque mitia, & quæ unico errore, velut facti ſui pœnitentia, reſipiſcunt, unicaque ob id importunitate ceſſant: aliàs verò fontalia ſunt, quæ ſuæ continuitatis ſubſtitutionem debent parti transmittenti; ſi non etiam cum ſpiritu inſito loci, ſint concentrata. Hauſto namque inde ſuæ deturpationis fermento, venenoſa ſunt, partemque permanente quodam contagio contaminant: ſic ut ibidem ſui depoſito fomite, unico velut ictu, ſibi centrum ſtabilierint. Coloniam inquam deinceps lationibus Aſtrorum importunis auſcultantem erigunt. Errant ergo devii, quotquot per venæ ſectiones, ſolutiva, diaphoretica, cauteria, veſicatoria, balnea; corporis viriumque diminutivá, ſperant fontalia tranſmiſſa ſanari. Ejusmodi enim Arcana renovativa deſiderant, per modum Lepræ. Ut de Lepra ſuo loco. In ſexta ergo, vel alimenta, mox ante aſſimilationem degenerant, acceptumque à loco, ſoliditatis ſuæ coagulum, deinceps deponunt in morbum durabilem. (Tartaros cruoris incuſant moderni) vel ſi transmiſſum, loco eſt exoticum, nec dumque venenum adſcivit: ſtatim poteſtates conſpirant in ſui exilium, cum virium plerumque multa conquaſſatione. A Scholis autem, quanquam ſtatuantur quatuor liquoris alimentarii gradus: in nullo tamen errorem, degenerationem, aut morborum cauſam invenere. Et quanquam vomicam in pulmone, atque alibi magnam obſtructionum meſſem advertant, cuncta tamen in quatuor primos atque ficti-

fictitios humores referunt, quaſi neſcirent, humani corporis liquores, in horas eſſe, labiles & corruptioni obnoxios. Ego verò, multam occaſionum morboſarum ſupellectilem, ſtatuo, in liquorum immediatè alentium numeroſa averſione & degeneratione. Itemque numerum non pono, non ſcio, quia ſcio non ſcibilem, ubi unica res continuo decurrit filo, per ſubalternarum diſpoſitionum multitudinem. Demiratus ſaltem, in transmutando, nullum errorem à ſcholis excogitatum creditumve hactenus, dum tamen degenerationes aliquot viſui ſe òfferant, & quælibet degeratio ſuos occaſionet morbos. Sic enim vertigo ſenſum atque motum ceſpitare facit, quia liquor alimentalis degener, vim inebriantem aſſociavit. Sin etiam ſoporiferum fuerit, finitimum evadit Apoplexiæ. Quodque ſi ſtupefactivum quoque fiat, jam Caduci conditiones gerit. Advertant quoque qui amentes per ſoporativa ſanare intendunt. Nam Narcotica vix ſomnum amentibus conciliant quadruplata doſi. Sed amentiam augent; nam dementia non eſt niſi vis ſoporativa errans: quia omnis amens, vigilans ſomniat. Narcotica ergo ſomnia adduntur ſomniis deliris in vigilia. Semper enim character ſigillaris in demente, præſupponit membri reſtaurationem, atque veneni correctionem, ſua antidoto: non autem narcoticum venenum. Interim nil vetat tranſmutata naſci erronea, itemque aberrare digeſtiones importunitate transmiſſorum, ac parere prolem condolentiæ ſuæ impedimento conformem. Unde diarrhœæ dolentes, acido Primæ Chylo commotæ, itemque febres complicatæ, atque duplices. Nec vetat etiam morbum primarium complicari cum ſuo, vel aliunde nato ſecundario. Qualiter febris primaria, pariens productum, undè reſolutio cruoris in putrilaginem malignæ diarrhœæ, fermento febrili adæquatam. Tandem nec eſt neceſſarius tranſitus trium Primarum ad Sextam per Quartam & Quintam. Eò quod maxima cruoris pars nunquam ad cor deveniat, multóque minus in ſiniſtrum ſinum rapiatur. Quia partes ſingulæ aluntur cruore non minus, quàm ſanguine. Hinc contingit nempe vitia trium primarum, non raro immediatè tranſcendere in ſextam. Ideóque transmutata trium primarum, ſi ad ſextam pertigerint, non peccant proprii nominis transmiſſione; ſed ſola transmutatione: eo quod transmiſſio de Tertia in ſextam, ſit regularis, legitima, & ordinaria. Addam de ſplene. Si de Prima aciditas chyli, immediatè deferatur in Splenem, adeſt mox quartana, è coagulato ſcilicet ibidem peregrino. Sin vero ſexta in Splene turbetur, cum ſit conceptuum primorum cubile: excrementa, ſive Transmutata quæ ex proprio alimento fiunt, plerumque vi imaginativa (qualis in multis ſimplicibus, & oculatiſſimè in ſaliva rabidi occurrit) dotantur: quæque ideo voco inebriativa, ſomniativa, vel infatuantia. Ideo nempe unius vini, multiformis eſt ebriorum conditio. Id eſt, unicum vinum diverſas ſuſcitat amentias. Claudicat namque venenum amens, cum vini ſimilitudine. Nam venenum amens præ excellenti poteſtate, non ſequitur conditiones hominis: ſed ipſæ hominis conditiones coguntur obedire veneno. Ut luculenter in veneno demorſi, à cane rabiente. Venena ergo, quæ ex degenere alimento in ſexta naſcuntur, ſequuntur naturam ſuam. Quo enim propinquiora fuerint aſſimilationi, eò infatuant potentius. Nam quo propinquius fermentum viſceris, ſpiritusq; inſiti irradiatio ipſi adfuerint, eò quoq; vicinius cujusdam imaginativæ Ideam ſibi adſcivit, quam demũ transplantat in venenoſum virus, non quidẽ tam exitale vitæ, quàm poteſtati illius viſceris. Poterit autem deinceps ex prædictis, quisq; ſibi morborũ ſcenia erigere.

Mihi autem oſtendiſſe ſat fuit, omnem morbum primarium, objectivè ac ſubjectivè, cadere in Archeum, adeóque in vitam ipſam. A qua videlicet immediatè formatur. Secundarium verò morbum objectivè quidem in Archeum: ſubjectivè verò in materiam: vel ſolidam continentis, vel fluidam contenti. Sicque nimirum morbos, per cauſas, radices atque eſſentiam, juxta hoſpitia, in natura diſtributos oſtendiſſe, calamum repono.

Sterilitas quoque cum inter defectus præter naturam ſit, huc ſuum dilatavit tractatum. Quamobrem non eſt frigiditas, calor, humiditasvè in alterutro ſexu, cauſa ſterilitatis, utut altum hoc vociferentur alii. Siquidem inprimis nulla eſt in vivis ſiccitas poſſibilis: humidumve uteri vitioſum, non eſt complexionis: ſed merum digeſtionis vel transmiſſionis recrementum. Sic denique calor & frigus ſigna ſunt defectuum in natura, non autem cauſæ. Quia hæ qualitates carent ſemine, proprietatibus vitalibus, ac poteſtativis conditionibus. Ideo nimirum ſterilitas & fecunditas in unoquoque mundi climate eſt. Eſt tamen Æthiopiſſa longè calidior calidiſſimâ muliere Moſcovitica. Humiditas autem excrementitia, & ſupervacanea uteri, eſt effectus morborum: imò ſi fuerit comes ſterilitatis: non tamen ejus cauſa continens. Nam cauſa interna non differt ab ente ipſo. Sic nec menſtrui defectus eſt cauſa ſterilitatis: ſi defectus iſte negationem contineat, procedatve ut effectus propinquioris indiſpoſitionis. Impuberes, vel etiam ante menſtrua, non raro concepere, & maturiores ſilente menſtruo. Non rarò quoque hyſtericæ, multis peſſumdatæ anguſtiis, feliciter concipiunt juxta atque pariunt. Interim ſteriles aliquot rectè valent. Inſtanti quoque menſtruo plures concipiunt: ut & ſilente deinceps menſtruo, multas conceptus decepit. Aliquæ toto geſtationis curſu; plures verò aliquot tantum menſibus, ſua notant menſtrua. Enimvero quanquam ſterilitas reſpectum quodammodo dicat privativum: eſt tamen ens merè poſitivum atque morboſum. Nam oritur ex ſingulis poſitivis defectibus. Quia per ſe, & in ſe, eſt malum naturæ. Pro ut fecunditas dicit cauſam integram. In viro enim non caſtrato, non ſpadone, non impedito, non maleficiato, vix locum habet ſterilitas. Hinc namque adhuc ſenex generat. Undè ſequitur, non tantundem perfectionis tribui, ut neque requiri in mare, quantum in matre. Impeditos autem mares voco, qui gonorrhœa laborant, aut inde vitium retinerunt: Itemque qui notabili alicujus viſceris vitio laborant. In femina, menſtruum ſuperans, deficiens, irregulare, aquoſum, flavum nigricans, viſcidum, putidum, dolor in lumbis, ventre, coxis, motusque uteri ſurſum, deorſum, laterales, ſunt quidem languorum uteri teſtes & ſigna, adeóque & conceptum retardant, reſtagnant, abortus movent, & profluvia: attamen prorſus non tollunt conceptus ſpem, nec morbus ſunt qui dicitur ſterilitas. Nam vetulæ ſanè ſine omnibus iſtis ſteriles ſunt. Enti enim poſitivo, quod dicitur ſterilitas unicam adæquatam, & coævam cauſam in Sacris deſcriptam invenio his verbis: *Deus uterum Saræ aperuit.* Etenim eſt donum Dei, in naturam delatum: quo pergamenum uteri, ſuis plicis optimè clauſum, aperitur, & dilatatur congruo congreſſus momento. Blas eſt inquam magneticum, trahens: per quod, metus vacui iſtam apertionem ſequitur attractus ſeminum, & adæquatè repletio apertarum rugarum. Apertio nempe præfata, ſuctum facit metu vacui. Qui ſi indebito momento fiat: jam fruſtra fit. Uterus enim virginis, vix duorum digitorum amplitudinem oſtendit: quippe qui per minimas plicas in ſe rugatur. Sui autem apertio, non conſiſtit in hominis arbitrio, ut neque intitillatione aut luxu:

at:

at prorſus in divino beneplacito; undè dotes in naturam quoque diſperſæ Aperiendi, & claudendi: adeo ut ſimplicia quædam hanc vim obtinuerint. Nec ſat eſt uterum ſtato aperiri momento, niſi adveniens hoſpes loco gratus ſit. Nam ſi labe ſit inquinatus, de cætero irrita cum illo viro generandi eſt ſpes: quia indignatus uterus abhorreſcentiæ furorem vix placabilem concipit.

PRÆFATIO.

Demonſtravi jam alibi, Scholas præteriiſſe cognitionem morborum, rerumque, quarum negligentia, crimen: nec mirum ideo, ſi de inauditis nil hactenus. Etenim à ſcholarum opinionibus recedendo ſapere velle, inſolitum atque difficile fuit, dum deficerent, quæ pro agnitis erroribus in vicem ſubſtituerem. Pauci quoque, qui ſolius proximi charitatis ergo philoſophantur. Plerique provectiorum diſcere recuſant, quaſi cuncta ſciviſſent Græci & Arabes, deſperantque plura ſciri poſſe: Ideóque ignaviam, ut pellem induerunt ſuam; Frequens eſt autem, qui mox à promotione de domo in domum tranſcurrit, ſoli lucro intentus, venalem ſanitatem pro viſitationibus proſtituit. Rariſſimus ideò qui ad penetrale admittitur. Multus interim ad fores Chymiæ ambulans, magna ſtentatur, vanâ deluſus ſpe. Enimverò vitæ ac mortis hiſtoriam primus (nî fallor) ſcripſi, ſperans, quod DEO inde ſuus cedet honos ex dono gratuito arboris vitæ atque uſusfructus illis, quos Ipſe ad vitam longam reſervat poſt me. Nam qui ante me de Vita longa tractavit Paracelſus, titulum quidem dedit, at materiam prorſus ignoravit. Interim niſi Dominus averterit, juſto metu ominor, vitam mortalium indies accurtatum iri, ac tandem in viridi ſpica ad funus tranſituram, peccando venæ ſectione & purgationibus. Niſi inquam Deus nova penè faciat omnia. Eſt quippe acquiſitio arboris vitæ difficillima, multum operoſa, & paucis revelata: Oportet namque ut per Montem Domini adſcendat innocens manibus & corde, qui non accepit in vanum animam ſuam, nec ſtruxit dolum proximo ſuo. Is enim ſolus accipiet hanc benedictionem à Domino. Donec tandem extremis temporum confuſionibus, homo hominem docere audebit, quæ alioquin ob hominum contrectationes conſervandas manent in occultis. Hodiè enim Medentum plerique ſe ſat ſcire rentur, ſi paganicam doctrinam avorum initiati diteſcant ſaltem, ac per regulas Scriptorum excuſentur à nece apud vulgus. Plerique eorum quoque vitam longam irrident, quia neſcii: ſed horum quandoque ſua erit ſatietas, eorumque ludibria in ſuos cadent authores. Quia venturâ ætate tædebit Deum tanti in proximum & pauperes neglectûs. Vitia quoque catenatim per ætates ſibi ſuccedunt invicem. Quandoque jam honori fuit plures hauſiſſe ſcyphos, aliàs Monomachum plures occidiſſe. Fraus & dolus floret hodiè titulo ſagacitatis, & virtus inter paucos rara latitat, licet jugiter nominetenus æſtimetur. Invaleſcet iterum, dum pernicioſorum ingeniorum numerus à lautis ſtudiorum otiis & malis curioſitatibus ad artes & opificia recedet. Temporum nempè naſcetur tranquillitas, abacta vermium ex otio & alieno viventium turba, pietatis pallio tecta. Ventura tandem reſipiſcentia reformationem ſperare jubet. Cui felici ætati de Vita longa ſcribere decrevi, laudans Dominum, quod incolatus meus propediem ad periodum ſit devolutus. Inaudita autem dum pando, anteriorum errores ſicubi detexerim, id coactus egi, ne qui me ſequentur, in ſalebras impingant, & ſcopo veritatis orbentur. Nam

ipſe ab adoleſcentia ſenſim intuens vanas ſiliquas, quibus naturæ initia incruſtabant, apoſtata à Galeno haberi cœpi, ac Medentum vilipendio me lubens expoſui, ratus laudabile meas ſtupiditates rideri, ab ignorantibus: quia totâ vitâ auram vulgarem neglexi. Etenim ab Oſoribus Paracelſiſta vocor, ſcholarumque deſertor, æſtimorque tamen arcanorum aliquot Adeptus. Et quanquam à binis Imperatoribus hoc titulo invitatus in aulam, honores tamen & aulœdam vitam recuſavi, qui totâ vitâ ſprevi odores ambitionis; ac multo jam magis (ad arginem foſſæ per ſenii ripam detentus) devito incurius & negligo, quicquid de me vivo, aut defuncto ſenſerit poſteritas, quia moriendo animæ opto meæ tranquillitatem. Proteſtor itaque ubique, quod ſcholarum errata, neglectus adnotaverim nunquam, niſi ut meæ ſatisfacerem vocationi, ac prodeſſem credulis mortalibus.

DE TEMPORE.

1. CUr primum de tempore agat Authot. 2. Propoſitio Tractatûs. 3. Profeſſio autoris. 4. Tempus nil commune habere cum ullo motu. 5. Negationes temporis. 6. Error Scholarum. 7. Abſurda aliquot inde conſequentia. 8. Quid deceperit Scholas. 9. Differt conſideratio matheſis à naturæ veritate. 10. Error tertius. 11. Quartus. 12. Quintus. 13. Sextus. 14. Emanant inde aliquot abſurda. 15. Concluſio inde deducta verus temporis proprietates contra ſcholarum nutum explicat. 16. Septimus error probatur. 17. Falſa temporis definitio. 18. Motuum duratio eſſentialiter includitur rerum ſeminibus. 19. Tempus nequit eſſe motuum interna menſura. 20. Octavus error. 21. Aliquot abſurdi errores inde ſequentes. 22. Unitatis encomium. 23. Scholæ per ſuam indagandi ignaviam deceptæ. 24. Quid Auguſtinum in tempore decepit? 25. Autoris aliquot conſiderationes circa tempus. 26. Quid ſit in Geneſi dixiſſe, in principio. 27. Error Ariſtotelis de loco. 28. Duratio magis intima rei, quàm ſit locus aut res ſibiipſi. 29. Temporis vera eſſentialiſque proprietas. 30. Cur tempus non ſit de prædicamentis. 31. Malè inſtituti etiam malè aſſueſcunt. 32. Quid Heroës deceperit in temporis conſideratione. 33. Demonſtrationes aliquot, etiam è Sacris pro Autore. 34. Difficulter prioritas abſtrahitur à tempore. 35. Duratio non dicit reſpectum ad res. 36. Probantur ſuâ ſoliditate hypotheſes. 37. Lex fati. 38. Conſentiens ad poſitiones Scholarum. 39. Prioritas in reſpectu fati: non autem temporis. 40. Quid ſit ſucceſſio. 41. Tractatus de ævo, reſpectu temporis. 42. Reſpondetur objectioni è Sacris allatæ. 43. Demonſtratur error per Angelorum operationes. 44. Argumentum Scholis contradicens. 45. Probat autor multipliciter. 46. Profeſsio Autoris de tempore. 47. Hebetudo quædam in vera motuum diviſione & menſura, quoad motum diei. 48. Horologia. 49. Error horologiorum. 50. Menſura ab Autore excogitata. 51. De diebus Criticis. 52. Notatur Paracelſus. 53. Criſis medenti parit inſaniam. 54. Frivolitates. 55. Anni climacterici conſideratio. 56. Aſtrologorum pertinax ſubterfugium. 57. Jam deficiunt pro medietate ab aſſerto numero climacterico. 58. Numeri Sabbatharius, Jubilei, enneaticus, &c. ſpectantur. 59. Hebdomas non tàm ob numerum, quàm ob perfidiam Judaicam introducitur. 60. Concluditur tractatus pro vita longa.

DE Vita longa ſcripturo viſum fuit tractatum de tempore præmittere, eo quod vita longa inſeparabilem debeat reſpectum ad durationem. Nec tamen id à me ſic primo loco ſtatutum, quaſi vellem vitam metiri per tempus, quin potiùs propriè loquendo, Durationem vitæ computo, in relatione ad dies & annos, quos mox demonſtrabo non eſſe tempus. Paradoxa quidem (fateor) at nihilominus vera doctrina. Etenim Ariſtotelem alibi oſtendi initiorum naturæ penitùs ignarum, & materiæ Phyſices penurioſum, ac proin tempus, locum, vacuum, infinitum, fortunam atque ejusmodi abſtractas conſiderationes, planéque peregrinas in ordine naturæ, tanquam Inſtituta Phyſica eſſent, totus ridiculus expoſuit. Ego autem vitæ longæ præmiſi ſpeculationem Temporis hactenus ignoti: Quapropter in ejus elucidationem hanc ſtatuo 1.

PRO-

Propositionem.

2. Tempus non aliter, ab Æterna duratione ſeparatur, quàm lumen diei, non apparente ſole, à lucidiſſima luce corporis ſolaris.

3. Credo enim viam, veritatem, vitam, & rerum omnium eſſentiam eſſe Deum ſummè glorioſum. Item eſſe Principium, in quo univerſa ſunt principiata, vivunt & moventur. Dico itaque, quod etiam non dato corpore vel motu: attamen tempus, locus, ſitualis habitudo invicem, atque diſtantia eſſent eadem, quæ modò ſunt. Siquidem extra cœlos creditur locus interminatus, omni privatus corpore & motu: repletus tamen Spiritu, ſuâ magnitudinis infinitudine illi adæquatus.

4. Pariter tempus intelligo non loco, non corpori, non denique motui alligatum: ſed ens ab iiſdem ſeparatum. Proin nec tempus mendico ex circumſcriptione motus cœli primi mobilis. Nam prout motus cœli fit in loco, ac ſi eſſet loci quædam menſura: tamen ſicut locus non eſt motus, quanquam in loco fiat: ſic neque motus eſt tempus, quanquam in tempore contingat. Neque enim tempus poteſt generari per motum, vel in utero motus, ſi generatum ſit in ſpecie ſimile ſuo generanti.

5. Enimvero Annus, Dies, Menſes & Nox non ſunt tempus: ſed menſuræ & accidentia rerum in tempore contingentium, planè peregrina & externa tempori. Sic nempè dies noſtra, alterius nox eſt. Interim ubique idem Tempus in toto univerſo. Ver, æſtas, autumnus, hyems, non ſunt tempus: ſed alterationes aëris, ordinatæ in alteritatem & viciſſitudines rerum. Pueritia item, adoleſcentia, juventus, vigor & ſenium non ſunt tempus: ſed nomina alteritatum corporis atque vitæ.

6. Etenim Scholæ, præterquam quod doceant Tempus, vel eſſe ipſam menſuram primi mobilis, vel ſub eadem ſaltem concludi (nondum enim id determinatum) volunt inſuper, quod indiviſibile quodlibet punctum temporis phyſicum in ſe haberet actu & realiter infinita puncta mathematica. Quandoquidem poſitivum reale infinitum, prout & indiviſibile actu, quod in ſe non eſt poſitivè intelligibile, quodque ideo Scholæ negant poſſibile: jam in quolibet temporis minimo puncto donant ultro, id eſt, meris ſomniis conſpurcant naturæ cognitionem.

7. Neceſſariò itaque ex datis illarum ſuppoſitionibus ſequitur, unamquamlibet partem temporis non eſſe temporis, ſed punctum aliquod mathematicum, indiviſibile, atque adeo ſine duratione extra & præter tempus. Itaque quod etiam tempus conſtaret vel ex indiviſibilibus partibus, vel tanquam aliquod productum eſſet, ex connexione indiviſibilium & infinitorum punctorum durationis. Ut nec ſic quidem reverâ eſſent indiviſibiles atomi ſive puncta durationis: ſi per ſui connexionem in aliquid diviſibile conſurgerent. Non attendunt, inquam, quod indiviſibile negativum nunquam poſſit per connexionem coaleſcere in eſſe aliquod præſens, actuale, longum, breve, magnum vel parvum, eo quod in ſe comprehendat merum nihil in ente phyſico, id eſt, reali. Itaque ſibi in verbo (indiviſibile) contradicunt.

8. Aſpexerunt quidem longum & breve Tempus: atque hactenus ſubter quantitatem reduxerunt. Demum etiam temporis eſſentiam ac totam circumſcriptionem conſtituerunt in ſucceſſione, quæ actualiter infinitis & infinitè indiviſibilibus durationis punctis, in minimo quoquo inſtantis phyſici puncto connexa ſtaret.

9. Profecto utrobique ſe nimium addixerunt Matheſi, dum naturam inculcâſſe ſibi ſunt viſæ. Matheſis nimirum ſupponit in quoquo continuo infinita ſubdiviſionis poſſibilia puncta, quas ſuppoſitiones interim natura neſcit, negatque phyſica: Quippe quæ attendit res, prout ſunt, & non prout inſerviunt ſpeculationibus menſuræ ſituum.

10. Separarunt dein Scholæ conſiderationem magnitudinis à conſideratione numeri, volunt-

ſuntque Tempus numero ſimilius, quàm continuo; Quaſi ſpecies ſimiarum, quatenus homini ſimiles ſunt, eſſet inter homines referenda, non autem inter belluas. Ridiculum itaque Tempus à
11. numero non ſeparâſſe toto cœlo. Putarunt tandem numeros ejicere unitatem: dum tamen unitatum connexio omnes pariat numeros. In quo & iſtud ſtolidum, quod zero pro unitate habeant, dum mille zero ſubſcripta ne unitatis
12. principium contineant. Poſtremo & hoc frivolum, quod Binarius à ternario, ſpecie differat, ut & hic à quaternio, licet duo binarii quaternarium faciant & fiant: Idque non quidem per generationem novi entis: ſed per colliquationem utriusque Binarii: quare nec ſpecies in numeris agnoſco; ſed tantum ſolas alteritates, commiſcibiles & reductibiles. Non enim patitur natura ſe ad Scholarum lubitum ſubter regulas coërceri: ut ſcilicet nume-
13. ri ex ſe generarent Species ſpecificas, quarum ſingulæ eſſent mera totidem individua. Species itaque ejusmodi atque metaphoras à natura alienas ſcio. Tempus itaque, quod in puncto infinitè indiviſibili conſiſteret, à Scholis pro columna Phyſices reputarunt. Quapropter magis confirmor, quod quicquid Scholæ à Gentilibus deſumunt, ſit inutile Sophiæ labu-
14. men. Etenim ſi alioquin in actu indiviſibilibus & infinitis durationis punctis, aliquod infinitè correſpondens minimum, ligaret proportionata infinitudine puncta Temporis per ſubſecutionem durationis (præter plurimas abſurditates) tempus neceſſariò ſuum actuale eſſe haberet, antequam eſſet, id eſt, eſſet non quidem in eſſe, ſed totum ſimul in fieri: imò nec quidem ſic fieret, eſſet, aut eſſe poſſet, ut eſſet, ſed ut periret antequam eſſet.
15. Igitur Tempus (contra Scholarum præſcriptum) nec longum nec breve, nec ante nec pòſt, nec menſura nec menſurabile eſt. Piguit ſanè detegere debuiſſe, quod in tota Ariſtot. auſcultatione Phyſica nil reperiam, niſi craſſam inſcitiam abſurditatibus atque impoſſibilitatibus ſtipatam. Quare compulſus fui vera ſcribere ex commiſeratione Juventutis per credulitatem abductæ. Inprimis itaque Scholæ 16.
jubent, tempus ſuæ conſiderationis eſſe motuum menſuram, cum jam ex ſuppoſitis falſitatis convictis conſtet, quod tempus nequeat metiri, nec judicare de duobus motibus eadem duratione (ſic loquar) factis, uter alter ſit celerior. Nam ſecundum præfatas ſuppoſitiones tempus neceſſariò ſe ſemper propinquiùs jungeret motui celerrimo: eò quod ſit indiviſibili propinquior ac ſimilior. Denique ſi ſucceſſio temporis concurſu & auxilio indiviſibilis infinitudinis contingeret, & quod omnis motus juxta durationem conſcriberetur termino, & quod nulla ſit adæquatio ſive proportio finiti ad infinitum; miniméque, ubi utrumque ejusdem durationis obtuitu conſideratur; neceſſe eſt ex Scholarum doctrina, Tempus fore Primi motûs aut mobilis menſuram incommenſabilem, vanam, mendacem & incomprehenſibilem. Quip- 17.
pè definiunt Tempus, ut ſit menſura motuum, in relatione ad durationem, ac velut per accidens appropriaretur motui & ſucceſſioni per ſe, nempe propter durationem. Enimvero ſi motus ſit ita, ſuper aliquod immobile, ut hinc Ariſt. conjecerit (licet falsò) Primum Motorem neceſſario immobilem: quidni ſtabilitatem etiam durationi donent? Sub qua nimirum omnes motus & ſucceſſivorum proportiones debeant commenſurari; Semi- 18.
nibus quippè univerſis ab initio ineſt, nedum principium cujusvis motûs, ſed & ſua durationum determinata periodus, cuique motui propria: cum omnis varietas quarumcunque alterationum pendeat ex tarditate vel celeritate motuum. Igitur motuum duratio includitur ſeminibus eſſentialiter, intimè, originaliterque, velut principium formale atque directivum eorundem; Non autem quod tem- 19.
pus

pus ſit extera quæpiam conſideratio men-
ſuræ motuum, reſpectu durationis : cum
ejusmodi conſideratio ſive habitudinis
relatio ſit tantùm externa accidentalis-
que rebus ipſis, adeóque merum ens ra-
tionis : non autem primordialiter eſſen-
tialiterque inſita ipſis ſeminibus, prout
20. eſt duratio. Denique ſcholæ ſupponunt
ſpecies naturales in quantitatibus conti-
nuis : Cum tamen continuum vel diſcre-
tum non ſint res, ſed nudæ conſideratio-
nes rerum ſecundùm menſuram. Res ha-
bent quidem ſuas ſpecies reipsâ, ſed illa-
rum conſideratio tanquam ens rationis
caret eſſentialibus ſpeciebus in Phyſicis.
Pudeat igitur, quod tempus inter men-
ſuras & entia rationis ſive non entia ſta-
21. tuerint. Pudeat, inquam, ſcholas Phyſi-
cas, plus ſe contemplatas Matheſin, quàm
ipſam naturam. Futile eſt itaque, ſpecies
in numeris, per quas in rerum natura di-
ſtinguerentur, agnoviſſe : neſciiſſe ta-
men unitatem eſſe numerum : Utpote
unum, in ſui alteritate non minus eſt di-
ſtinctum per unitatem à quovis alio nu-
mero, quàm eſt denarius. Neque enim
ulla eſt ratio, propter quam duæ unitates
magis conſtituerent numerum, quàm u-
22. nica ; ſiquidem in binario adhuc ambæ
unitates ſunt diſcretæ & diſtinctæ, imò
integræ in ſuo illarum eſſe, nec deſierunt
aut abierunt in aliquod tertium propter
earum connexionem : Nam binarius nil
deſignat præter binas unitates. Ulcero-
ſum eſt itaque, duas res permanere in ſui
priore eſſe connexa, attamen ob ſolam
iſtam connexionem generaſſe ſpeciem, à
ſe utraque diverſam. Quocirca unitas
propriiſſimè eſt omnis numerus, eo quod
ex illa fluat omnis numerus, eſtque omnis
ideò numerus nihil præter unitatum con-
nexionem. Unde ipſa unitas Divinitatis
typus eſt : eo quod exin omnes fiant nu-
meri, atque iterum in eandem reſolvan-
23. tur. Equidem ſcholæ quoties per Mathe-
ſin aliquid concepere, id ſtatim ſubter re-
gularum generalitatem in naturam con-
torſere. Sic namque ex quatuor putatitiis
elementis quatuor qualitates, complexio-
nes, ac humores confusè adæquando, hæ
rixæ translatæ ſunt usque in aſtra, cuncta-
que ſuis figmentis conſentientia ſtatue-
runt. Quâ nimirum methodo continuum 24.
ſpeculatum in Matheſi aptarunt punctis
linealibus, & tandem quoque tempori. B.
Auguſtinus fatetur quidem, tempus ali-
quid eſſe, ſed neſciri temporis quiddita-
tem; quia ſcilicet falſis è Paganiſmo the-
ſibus imbutus. Quare erubeſco etiam at-
que etiam, temporis eſſentiam velle ex-
plicare. Sed hunc oſorem non timeo, qui
jam in cœlis veritatem adſpicit.
Inprimis namque à tempore ſucceſ- 25.
ſionem omnem abſtuli, qui jam magnis
authoritatibus Ethnicarum ſcholarum ju-
gum excuſſeram. Siquidem initiò medita-
bar, ſtetiſſe cœlos, non tamen aliud tem-
pus fuiſſe ſtante ſole, quàm modò. Itaque
cœpi iſtam durationem absque ſucceſſio-
ne motus cœli dimetiri : Et conſequen-
ter ſenſim didici, omnem à tempore ſe-
queſtrari ſucceſſionem : & hanc duntaxat
motui accommodare : Tum dein inſa-
num reputare, Solem quandoque ſtetiſſe,
& nihilominus adhuc hodiè tempus intra
cœlorum motum demergere. Nam etſi
detentio iſta Solis ſit miraculoſa, attamen
duratio proin non fuit miraculoſa. Dein
conſpexi, quod ab initio tempus jam eſ-
ſet, nondum exiſtente die, ſive ante natam
lucem & ſegregationem ejus à tenebris.
Cœlum ergò, Terra, aquarum abyſſus, te-
nebræ, & dies ipſamet erant, antequam
cœli orbita definiret diem, In principio 26.
inquam creaturarum, non autem in prin-
cipio temporis. Quia iſtud rerum ini-
tium includit aliquod Dum, ut ſenſus ſit :
Quanquam Deus ab æterno ſtatuerit res
creare : Dum tamen infinitæ bonitati pla-
cuit emanare in operationem ad extra,
tum *in principio creavit Deus cœlum & ter-
ram.* Atqui ante creaturam erat illud
Dum, quia Deus non habebat opus crea-
râ, vel creatâ duratione, nec res creandæ
 habe-

habebant opus creatâ duratione, impa-ris concurrente dignitatis principio ullo cum Creatore infinitæ poteſtatis. Nam ſi creatura non dependeret originaliter, totaliter, abſolutè ſcilicet & intimè à Deo, tanquam à durationis ſuæ initio & fine, utique nec Deus etiam eſſet immediatum ac totale principium, ut neque immediata vita rerum, id eſt, non foret α & ω illarum; Igitur intellexi inde, ſi natura quandoque ſtetiſſet radicata in duratione profluente citra medium ab ipſamet æternitate: illam & hodiè ſic ſtare debere ob easdem neceſſitatis regulas. Scivi

27. namque mox inde, quod Duratio, quam tempus nominant, ſit ens reale: Itemque ſi tempus ab initio fuerit ante factam creaturam, non poterit utique reputari inter creata. Nec enim eſt facta mentio

28. creati temporis. Perpendi etiam, quod ſicut mobile eſt ita in loco, ut locus nedum exteriùs circumdet mobile (utut interim ſic putet Ariſtoteles) ſed quaquaverſùs locus penetrat ipſum mobile, ita ut intima quæque pars corporis non minus ſit in loco, quàm ejus ſuperficies: non tamen proinde vice verſâ locus à mobili

29. comprehendatur: Ita ſcilicet & adhuc multò abſtractiùs Duratio eſt quidem rebus intima; non tamen à rebus afficitur, clauditur, vel apprehenditur. Locus etiam certam atque determinatam poſitionem quidem, mutabilem à mobili: penitùs tamen ab omni prorſus loco inſeparabilem. Atqui ipſa Duratio ſic eſt à rebus inſeparabilis, ut ab his nullatenus unquam migret aut mutetur. Itaque cum duratio ſit ſupra & intra eſſe rerum, & ab his inſeparabilis: imò magis intima re-

30. bus, quàm ipſæ res ſint ſibimetipſis: Hinc igitur in tempore durationem planè divinam ſum meditatus, adeóque illo reſpectu ab æternitate non diſtinguendam: diſtributam tamen rebus, pro modulo cujusque recipientis. Atque ſic ſat probavi

31. præfatam propoſitionem. Quamobrem tempus nec partes habet, nec admittit diviſionem ſui, & per conſequens neſcit ſucceſſionem. Neque etiam ſomnia probat: quæ ſcilicet puncta actu infinita, copulata vel disrupta in ſe recipiant. Imò nec tempus eſt duratio magna vel parva, magis quàm plana, rotunda, longa, profunda, brevis aut lata. Quia revera non eſt intra prædicamentorum ambitum; eò quod Infinitum actu exſiſtens eſt tantum unicum, Deus nimirum, qui eſt omnia. Etenim ſi bonitas, vita, veritas, eſſentiaque abſtracto modo ſint Deus ipſe in creatis, negari pariter nequit, quin in iisdem ipſa Duratio Deum repræſentet. Credo itaque verum tempus impermiſtum, ſine macula creaturæ, ubique & ſemper immutabile, nec ullo modo ſucceſſivum. Utque hoc propinquius conciperem, abſtrahebam à tempore cùncta corpora, atque omnem ſucceſſivorum alternationem ſive motuum ſuccedentes viciſſitudines; Tumque primùm clarè intellexi, quod Tempus in ſuo eſſe nullam ferat aut debeat reſpectum ad motuum inſtabilitates, varietates aut menſuram. Siquidem tempus eſt id quod eſt, ſive motus atque mutationes fiant, ſive non: quippè non inveni Durationem relativam ad motum aut viciſſim, motum ad durationem niſi per accidens, & propter mentalem menſuram unius ad alterum. Quod prorſus eſt impertinens: Siquidem tempus non habens ſucceſſionem, non poteſt inſervire commenſurationi. At quia ſublunari loco 32.
concluſi, Scholisque Ethnicis perperam imbuti ſoliti ſumus in temporis duratione prioritates & celeritates cum ſuis correlativis indefinitè conſiderare, eo quod frivolo abuſu, motuum atque mobilium determinatio attributionis juxta ſpatium conſueta ſit menſurari. Quæ tamen relationes prioritatis, ſi in trutina veritatis ponderentur, ſunt duntaxat attributa motuum, nequaquam autem Temporis vel durationis; Eò quod prioritas, tarditas, &c. dicant tantum relationem inſeparabilem ad partes motuum inſequẽtes, &

& tarditas comparat motuum celeritates invicem; adeóque prioritas, tarditates, &c. non tàm metiuntur tempus ſive durationem, ſed tantùm in reſpectu motûs diurni. Humana ſiquidem & indiſtincta imbecillitas peculiares omnes motus cum diario ſive diurno, emenſa eſt per quandam ignaviam & hebetudinem. Utpote non reſpiciunt motuum prioritates, non propriè ipſam temporis durationem, ſed potiùs motus generalis univerſalem diſtantiam. Ac quanquam in cunctis inſit & adſit ipſa duratio temporis, hæc tamen eſt prorſus aliena à ſucceſſione motuum: Hinc proinde cœptum eſt, tempus velut ens ſucceſſivum atque caducum per inſtans ſingulum conſiderari. Præſertim quod Scholæ ſtoliditates vulgi imitatæ tempus tandem cum cœli motu confundere conſuevere. Non mirum igitur, ſi talibus initiis magni Heroës, temporis quidditatem conſiderantes, eandem concipere non potuerint. Quippe cum involvat actuale infinitum (quod unicum eſt æternum) ex ſeipſa eſt neceſſariò per

33. finitum incomprehenſibilis. Etenim tempus putatum eſt ſuccedere ac partes habere, quia partes in motibus ſeſe ſubſequerentur. Cum tempus & motus ſint res disparatæ, & tàm procul diſſitæ ab invicem, quantum res caduca & finita ab infinito. Non enim etſi motus fiat in tempore, plus poteſt motus per tempus commenſurari ab homine, quàm poteſt homo metiri per Deum ipſum hominem,

34. qui in Deo eſt, vivit, & movetur. Si enim DEUS vellet inpoſterum omnem cœli curſum inæqualiter ſic inordinatum, ut ad illum nullus motus adæquari poſſet, an proinde & tempus in ſeipſo fieret inæquale? Vel an deſineret eſſe, quod modo eſt? Imò ſi ceſſaret (ut olim ceſſabit) motus cœlorum, an proinde ceſſabit tempus pariter? An ipſum nunc non ampliùs nunc eſſe? quid enim ad tempus attinet, quod in tempore contingit? Siquidem ſuum eſſe habet liberum, ſine reſpectu, reflexu vel reciprocatione ad aliquid aliud. Tempus ſanè non eſt nobis datum in menſuram, vel ut in ſeipſo ſit menſurabile: Sed habet eſſe liberum in eo, unde omnis eſſentia. Per exemplum: Deus ineſt unicuique creaturæ. Etenim bonum quatenus omne bonum, non autem hoc & iſtud eſt Deus: In quantum verò eſt hoc vel iſtud bonum, non eſt omne bonum; atque in tantum habet eſſe in creatis. Equidem ut DEUS eſt unicum in omnibus bonum, ita viciſſim & omne bonum eſt eſſentialiter hoc unum verum bonum: Similiter DEUS omnibus ubique præſens, & ſua duratio eſt duratio omnium ac ſingulorum. Pariter quoque lumen Solis eſt ens & aliquid in ſeipſo (illuminat quippe & calefacit), extra tamen aut citra ſolem eſt nihil; Eodem modo æterna duratio in creatis eſt tempus: quod extra vel præter æternam durationem eſt merum nihil, privativè & negativè. Quapropter *quamdiu* erunt ulla cteata, nunquam deſinet eſſe tempus. Dixit Dominus: *Tu es filius meus; hodiè genui Te.* Quia æternitas non eſt, niſi unicum nunc, unicum hodiè. *Ex utero, ante Luciferum genui Te.* Chriſtus ex utero natus in tempore, & tamen ante Luciferum. Quia in tempore nulla eſt prioritas vel ſucceſſio. Ante ergò deſignat prioritatem ſucceſſionis motuum & excellentiam dignitatis: non autem prioritatem temporis. Quia ab initio in conſumtionem ſeculi non niſi unicum nunc. Sic nempe agnus ab origine mundi immolatus, ejusque mors ſalvat defunctos ante incarnationem Domini; quatenus incarnatio beatifica motum reſpicit. Salvat nimirum anteriores, juxta curſum vitæ præcedentes, ac reſpectu motuum inter ſe invicem collatorum: non autem obtuitu durationis. *Vt non rapiat eas leo, nec infernus devoret.* Preces enim illæ pro defuncto dudum poſt mortem, cum tamen mox ab exſpiratione plerumque ſuum judicium ſubeant animæ. Quare preces ejusmodi fruſtra eſſent, ac ſerò nimis inſtitutæ, ſi tempus eſſet ſucceſſivum.

Eccleſia ductore triumphat Paracleto, novit proin, omnia futura eſſe in eodem temporis nunc, ac ſi antequam oppeteret, contigiſſent preces. Sapiens enim adſtruit, DEUM omnia ſimul feciſſe; Geneſis verò ſextidui hiſtoriam ſcribens totidem quoque dies conſumtos ait. Quæ proin contradicerent, ſi tempori detur ſucceſſio. Sex ergò dierum ſpatio cuncta ſunt creata: Unico tamen temporis permanente puncto. Sic namq; Diabolus futura prænovit, in ſucceſſione motuum: quatenus præſentia in unico temporis nunc. Stellæ quidem ſunt in tempora, id eſt, ad temporum viciſſitudines ſive motuum varietates: non autem ad durationem vitæ noſtræ, cujus eſt ſtatutus terminus ab Omnipotente.

35. Enimverò prioritas difficillimè ſequeſtratur à tempore. Nam quamvis abſtrahamus tempus à loco, motu & corpore: attamen propter oppoſitam conſuetudinem, reique novitatem, perquam difficile eſt à prioritate in tempore deſueſcere, non ſecus atque quis ſiniſtra panem ſcindere, id illi eſt dextra moleſtum, licet plura alia per dextram ritè obeat. Proinde tamen difficultas vel diſſuetudo intelligendi nil quicquam in rebus mutat, aut temporis eſſentiam obligat, ut noſtris ſe accommodet erroribus. Quid enim ad tempus attinet ipſa prioritas motuum in corporibus? Quidve nocet tempori prioritas, quæ ſoli debetur motui? ſi per inſcitiam in tempus ſit translata? Quia autem motuum prioritas in ordine ad durationem dicit immediatum reſpectum ad alium motum (dierum ſcilicet & annorum) per quem omnes alios metimur motus; idcircò prioritas abuſivè eſt traducta in Durationem. Alioqui ſanè prius conſtare deberet, quod ideò iſte diei motus eſſet tempus, eo quod in tempore contingat: quo probato, prioritas tum poſſet referri ad Durationem, & non aliàs: ergò nunquam. Mihi autem in rerum diſtinctionem ſat eſt, quod duratio ex motu in ſui eſſentia nequaquàm dependeat, ſed in ſe ac præ ſe ferat quandam Divinitatis uniformem conſtantiam, per quam nempè ita ſit permanens, quod ab omni viciſſitudine ac prioritatis ſucceſſione maneat prorſus libera, aliena atque à rebus rerumque ſucceſſivis motibus planè independens: Ergo in nullo prædicamento collocanda eſt duratio.

36. Cumque nullo modo in relativorum ſeriem pertineat, ideo per conſequens duratio nullum dicit internum reſpectum ad res, niſi per accidens: idque etiam non niſi juxta miſerum deceptumque rationis diſcurſum, facientem proportiones inter mobilia; & adhuc duntaxat in quantum ſunt mobilia, in ordine ad motum localem vel alterativum: non autem in ordine ad eſſe reale illorum. Spectant nempe ad caduca mobilia, certi fluxus prioritatum & poſterioritatum in ſuis motibus, cum quibus ad deſtinatos periodi fines, adeoque ad interitum ſuum properant. Sed totum iſtud quid refert ad tempus? An enim propterea etiam Tempus currere debet cum omni atque ſingulo motu? Utique ſic tot eſſent tempora ac durationes, quot motus. Vel ſi unicum tempus currat univerſaliter cum omnibus & ſingulis motibus, cumque ipſum ejusmodi tempus celerrimè omnibus aliis motibus præcurreret, tardus curſus vitæ corvi fluet inæquali tempore cum gyro volubilis rotæ. Quapropter non ſub unica duratione ſimul fluere poterunt. Itaque tempus ſuum eſſe vel eſſentiam habet immobilem, immutabilem, impartibilem, ac impermiſtam rebus, non ſucceſſivam, ſed ſimplicem & liberam ab omni reſpectu ſui intrinſeco ad creaturam. Quantumvis tempus ſit magis intimum rebus, quàm ſint res ipſæ ſibiipſis.

37. Suppono itaque tempus in Deo terglorioſo eminenter & eſſentialiter: In creatura verò dependenter, ſubjectivè & ab emanatione ad extra participativè.

38. Lex fati quidem permittit motus vitæ inſequi

juxta

juxta inhærentem mobilibus diſpoſitionem affixam ad certum præſcriptumque deſtinationum ordinem. Sed ejusmodi affixiones & ordines non ſunt ipſius temporis; Conſequuntur videlicet ſuum ante & poſt, ſuum tempeſtivum, opportunum & ſerò ad ſubſecutionem motuum & mutationum eorundem, non autem temporis.
39. Nil namque poteſt cogitari abſurdius, quàm quod unicum tempus ſucceſſione quadam moveretur, ſubſequeretur atque ſeipſum faceret Vaſallum ad infinita puncta, indiviſibiliter quidem, in ſui prioritate & diviſa inter ſe per ſuppoſitionalitatem: quæque tamen in inſtanti minimo ſingulo eſſent conjuncta, & quæ abſque ulla ſui extenſione perirent ſucceſſivè ante ſui connexionem: Et quod talis chymæra eſſet menſura certiſſima cunctorum motuum. Imò quod tempus per ejusmodi indiviſam punctorum copulam mutuamque atque indeſinentem ſucceſſionem cogeretur moveri atque ſubſequi ſucceſſivè: & hunc tandem infinitis indiviſibilis puncti motum eſſe diſtinctam omnium motuum regulam & temperamentum. Hæc tamen adeo ſtolida dogmata propinantur adoleſcentiæ ſub primo ætatis vere pro naturali Ariſtotelis auſcultatione.
40. Prioritas igitur nequaquam terminatur reſpectu temporis, ſed fati, relati in ordine ad motus: ſine reſpectu unius motûs ad alterum. Nam motus localis non tangit eſſentiam loci: ſed res quæ ſucceſſivè movetur per locum, dicit duntaxat reſpectum per accidens ad locorum ſitum; Interim reſpectus ſituum ſive loci ad locum manent ſtabiles, immoti, immutati, nec in minimo tangunt locum, ſive res ſit mota in ſitu, ſive non; Cum ſucceſſio motus localis ex parte motus ſit peregrina loco. Potiori profectò jure hæc intelligo fieri cum tempore; eo quod tempus non ſit relativum ullâ ratione internâ, ſed ſit quid abſtractius æternitatique propinquius in intel-
41. lectu & in re, quàm ſit locus. Tempus igitur neſcit ſucceſſionem nec ex parte motûs nec rei motæ: quippe ſucceſſio nil aliud eſt, quàm proportio ſucceſſivorum in ordine ad motum; & quanquam inſit motui ipſa duratio, non proinde tamen hæc induit naturam ſucceſſionis motuum. Quotquot autem putarunt tempus ens ſucceſſivum partibileque; illud quoque laſſatis habenis cum mundi interitu occaſurum & periturum credidere: ævum verò ceu novam creaturam in ejus vicem, abſque ſucceſſionum medio ſubſtitutum iri. Hoc nempe ſic autumatum, neſcita 42.
temporis quidditate. Etenim dum hoc de tempore dicunt, manifeſtant, ſe non loqui de tempore, & ignorare ſui durationem: quia tantùm loquuntur de motibus, horumque viciſſitudine, in durationis contingentia. Siquidem etſi duratio rebus inſit & adſit, nil tamen habet cum rebus commune, ſive comburantur, ſubmergantur, putreſcant, moveantur, dormiant, incipiant vel eſſe deſinant; quia duratio non retroſpicit ad res, ſed inperfracta, ſemperque ſibi æqualis perſiſtit. Forſitan 43.
enim illos abduxit Textus. Poſt hac non erit tempus amplius, non attendentes tempus ibidem ſumi pro diebus anni, pro meteoron viciſſitudine, & opportunitate pœnitendi. juxta tritam nimirum locutionem. Non autem quod cum mundi interitu ceſſaret duratio, quæ modo eſt, ſemper fuit, & erit. Nam ævum quod Angelis deputatur, nullatenus diverſificatur à duratione, quam temporis vocant. Cogita nempe animam corporis inquilinam, diem, noctem, nec item ſenium experiri, ut neque ſucceſſionem habere: Eſt tamen in unica & eadem duratione, & in eodem nunc, quo altera anima, à corpore ſeparata, exſiſtit. Quippè loci & mutatio conditionis animarum nequicquam tangit, afficit durationem, aut eandem ſibi obligat, ut proin in ſui eſſentiam migret. Sed eadem duratio æternitatis fluit emanativè in omnia, & ſuſtentat ſingula: ſui proinde tamen ſimplicitatem non amittit, quan-

quam res eam participantes eandem ali-
ter atque aliter ſuſcipiant. Res enim in &
ſub duratione ſubſiſtit : à qua ſi exciderit,
44. in nihilum abit. Angelus enim ideò in
ſui ſubſtantia & eſſe fruitur tempore
continuo ſine ſucceſſione & partibus, cu-
jus nihil eſt magnum, parvum, longum,
breve, prius, poſterius, menſura & men-
ſurabile. Cum igitur juxta Scholas ſit
ejusmodi duratio pro Angelis, quam æ-
vum dicunt, & à tempore ſublunarium
diſtinguunt, idque ſive in Cœlis exſi-
ſtant, ſive in terris : admittuntque opera
Angelorum commenſurari tempore ſuc-
ceſſivo & discreto, concludo, cum Ange-
lus nequeat eſſe ſimul in duabus duratio-
nibus, toto cœlo & genere differentibus,
quarum una ſcilicet competat ſibi & alte-
ra ſuis operibus : quorum utrumque in-
terim unicum durationis nunc continet,
neceſſarium fore, quod ambæ iſtæ dura-
tiones in unicam prorſus liqueſcant, di-
verſam tantùm accidente reſpectuum, id
eſt, ficto mentalique non-ente : unicam,
inquam, neceſſario reali actu exſiſtentiæ
numeri. Adeóque tempus eſſe idem pla-
nè reipsâ cum ævo & manere immuta-
tum in æternum. Sat autem mihi, quod
Scholæ agnoſcant aliquod tempus con-
tinuum nec ſucceſſivum, quod ævum vo-
cant. Ego non cogor ob illarum menta-
les diverſitates tempus ab ævo disjunge-
45. re. Nam ſi viciſſitudo rerum motuumque
tempus ab ævo ſeparent, eo ipſo reſpi-
ciunt magis ipſam viciſſitudinem, quàm
durationem; cujus tamen determinatio-
nem ac definitionem attendere ſe putant.
Siquidem id cōvincit, quod, ignorata hac-
tenus temporis quidditate, fruſtrà tem-
pus discretum ſegregaverint à continuo
ſive ævo. Cum nulla uspiam ſit neceſſitas
ſucceſſionis in duratione, eoque magis,
quod aſſignent utrique præfatæ duratio-
ni quosdam reſpectus, qui toto, ut ajunt,
cœlo exulant à natura durationis. Utpote
qui duntaxat pariunt differentiam ratio-
nis ſive non-entis, quod æquivalet, ac ſi
durationum ambarum diverſitas ſit in re
ipſa merum commentum. Id quod ſic 46.
convinco: Tempus eſt ens: Ergò crea-
tor vel creatura: Si ſit ens ſucceſſivum,
ergo non eſt ſubſtantia creatoris vel crea-
turæ. Si autem velint eſſe accidens (nam
de ente neutro inter ſubſtantiam & acci-
dens Scholæ nondum mentionem fece-
re) ſaltem ſubjectum inhærentiæ pro
tempore deſcribere debuiſſent. Conji-
ciam itaque: non ſubjectum temporis
erit cœlum, nam ſic caduca & ſublunaria
non haberent temporis durationem ſibi
propriam: eſſet duratio peregrina adve-
na, præſtitaque caducis. Itemque ſi ſublu-
nare unum de Tempore, ut de accidente
ſibi proprio participaret, non proinde &
aliud ſibi vicinum de tempore gauderet.
At ſi malint caduca ſingula participare de
Tempore cœli: ſaltem creata ſingula non
haberent differentem durationem, ſed ſin-
gula permanerent in eadem cœleſti ex-
terna duratione participativè. Imò ci-
tiùs ſublunaria haberent reliquas omnes
manifeſta cœlorum qualitates atq; pro-
prietates, quam eorundem durationem.
Ergò non participant de mutuata cœlo-
rum permanentia in duratione. Quod ſi
verò ſua competat duratio ſingulis pro-
pria, adeò ut res ipſæ ſint ſubjecta inhæ-
rentiæ, durationis non aliunde petitæ, ac
tanquam eſſentialiter initiis ſeminalibus
incluſa eſſet durationis determinatio, jam
apparet lumen Divinæ providentiæ in
tempore, ut ſit regula creati, non autem
ipſum creatum; in Deo quippe ſumus,
vivimus & movemur. Sic etiam in dura-
tione, quæ nec etiam eſt creata. Alioquin
enim ſi tempus velut accidens aut conco-
mitans inhæreat rebus ſingulis, præter in-
numera enim abſurda, ſaltem tot erunt
diverſa tempora, quod rerum atomi. Et
quicunque nunc ſimul in eadem duratio-
ne ſubſiſtunt, habebunt totidem diverſas
duritionum eſſentias & exſiſtentias, erit-
que tempus actu diviſum in infinitum: Et
omne accidens, naturaliter alicujus ſen-
ſuum

ſuum objectum non erit ullo ſenſu perceptibile in duratione temporis. Quamobrem cogor in tempore agnoſcere univerſalitatem quandam, ſimulque & ſingularitatem ſingulis rebus propriam, & rebus magis intimam, quàm res ſint ſibiipſis. Item fateor regulam atque determinationem propriam, quæ rebus ſingulis largitur durationem præciſam, viciſſim tamen à rebus impaſſibilem, inapprehenſibilem aut coërcibilem. Quapropter agnoſco tempus eſſe ens, quod dat & diſtribuit omnia omnibus, juxta deſtinatam participationem Durationis æternæ, idque in confuſionem atheorum. Conſidero itaq; tempus tanquam æternitatis emanantem ſplendorem, quiq; citra vel extra æternitatem non magis ſubſiſtit, quàm ſplendor lucis citra lucem. Tempus itaq; nobis eſſe debet manuductio ad ſuperintellectuale unum, æternum, infinitum, intimum cuilibet rei, nullatenus tamen permiſtum, concluſum, apprehenſibile, aut detentibile; In quo omnis rerum eſt quidditas, cui ſit laus & gloria in ſui æternitate!

47.

Paganica ergo locutio eſt barbara & abſurda, quod tempus nos conſumat aut devoret, quoniam nulla eſt actio aut paſſio temporis in nos, aut à nobis: Non temporis vitio perimus, nec mors eſt facta à tempore magis quàm à Deo. Motuum enim diſpoſitiones cauſæ ſunt ſecundæ mortis, non autem tempus eſt de natura motuum. Judicia quippè divina diſponunt quælibet ob rationes ſibi notas.

48. Mirandum interim, quod dies ſit menſura motuum, tamen diei nullam præſcripſerint præciſam menſuram. Subdiviſiones quidem fecere horarum, minutorum, ſecundarum, &c. per ſexagenarium. At nemo hactenus oſtendit præciſum ſpacium unius ſexageſimæ minuti; Hæſitatum nempè in praxi. Imò præter meridiem, nullum eſt diei ſtabile momentum. Id etiam ferè ubiq; variat, adeo ut puncti meridionalis certitudo non tam ex ſolis cœlique motu, quàm ex reſpectu ſitus ſphæræ pendeat. Nemo itaque certum definitumve nunc vel conſtans punctum edocuit, quo aliquid contigerit, niſi habito Eclipſium reſpectu. Imitati globum mun- 49.
di, dum Sphæram diviſerunt per punctum meridiei & poli altitudinem: at cum Sol non ſemper nec ubique pro voto conſpicuus, rotas excogitarunt, aliquot vicibus per diem circumvolutas, quæ quia ſeipſas non eſſent movendo, pondus appenſum eſt, ſicq; diem menſi ſunt. In quo mox error obortus, eo quod pondus ob funium longitudinem accreſcens inæqualitatem faceret. Incertior adhuc dierum menſura 50.
per invitam chalybis contorſionem; quia hactenus nondum certo conſtat exquiſita proportio inter robur, cujus intorti chalybis renitentis & intra cochleam ſive funis tendentis elongationem ab axe. Eſt namque flante boreâ, ſeipſo, ſolitoque contumacior. Nondum ergo proportiones minimorum minutorum in motu. Semifuſa Muſices adhuc eſt incerta, eo quod ad pauſam integri reſpiciat, quæ ad lubitum citatior eſt. Ego ex menſura motuum in 51.
duratione primùm dimenſus ſum bombardarum & cujusq; pyrii pulveris robur ac bonitatem. Nam ſi catapulta diſtet à muro demoliendo 200 paſſibus, emittens pilam 22 librarum, cum pulveris notæ, bonitatis libris 10. Notetur autem, quantum pilæ ictus tardet poſt accenſum pulverem; jam verò diſtando per 250 vel 400 paſſus cum ejuſdem ponderis pila non excavata, ejuſdemque pulveris æquo pondere, notetur an ictus ſegnities reſpondeat proportioni diſtantiæ. Idem periculum fiat in bombardis majoribus & minoribus. Itaque ſegnities ſive tarditas ictus deteget, quantum renitentiæ aëris diſtantia pariat, quantumque bonitas pulveris acceleret, quantumque cavitas in pila ferrea demat, vel ſi ponderato plumbo repleatur. Ego autem ejusmodi motuum celeritates, poteſtates atq; proportiones, diei item minuta ingenti quandoq; jucunditate ſum dimenſus. Appendebam ad clavum pondus libræ unius tenui filo, lon-

longitudinis unius pedis, pendebatque pondus liberum in aëre; Movebam autem pondus, ut pulſaret in aëre batilli campanæ inſtar. Dico igitur, quod omnes ac ſinguli pulſus conſequentes ad ultimum uſque erunt ubique locorum primo pulſui æquales. Nam quantum primus pulſus major eſt, tantò conſequentes ſunt minores, atque ideo tanto poſſunt eſſe tardiores in motu, non autem in initio aut eorundem fine. Item ſive filo appendatur unica libra ſive plures, non tamen proinde erunt inæquales. Sed ſi filum ſit bipedale, erunt ſinguli pulſus præcisè duplo tardiores; Igitur juxta fili longitudinem accelerantur aut retardantur pulſus. Sicque mora cujusque motus præcisè notari poteſt. Æqualitatem autem pulſuum iſtorum notabit Muſicus. Denique cum vis motiva ſit utrobique unicum initium motus æquale, moderativum celeritatis juxta loci diſtantiam: idcircò neceſſum eſt, pulſum tàm unius libræ, quàm plurium eſſe æqualem. Suppono itaque pulſum bipedalis longitudinis eſſe mediocris pauſæ, poterit ergo ille pulſus in 16 minores diſtinctos ſubdividi, poteritque in gnomone obſervari, quot pulſus fili pedalis dederit horæ quadrans: ſicque annus præciſe commenſurabitur.

52. Quantum autem ad dies criticos attinet, obſervatio quidem in natura baſin habet, quatenus Archeus noſter cœlorum rhythmum explicat. Equidem Luna ſemper 14 die proceſſit ad locum ſibi oppoſitum, quo ferebatur primâ die. Cenſetur idcirco natura Archei vires oppoſitas nacta: Pariter ſic & ſeptima dimidium oppoſitionis habet, ut & lunæ aſpectum quadratum ad punctum initii. Proinde namque 7 & 14 dies ſunt mali reſpectu morbi: boni autem reſpectu Archei humani. Rara ergo dies critica extra morbos acutos; utcunque aliter ſenſerit Pa-

53. racelſus. Sedulo tamen notavi, quod nuſquam ſit criſis, ubi Medicus artis ſuæ gnarus morbum ante criſis exſpectationem ſuſtulit. Etenim ut natura ordinariis gaudet motibus, iisque aſſueta eſt, & unitate 54.

virtutis motricis gubernatur lubens: ita quando totum morbi negotium ſuis incumbit tantum humeris, ſtatas ipſa cit criſes, quas alioqui medelæ anticipat bonitas pravitasque retardat vel perdit. Sic nempe dies criſeos 14 in quadrageſimum protelata eſt. Boni ergo & fidelis Medici eſt negligere criſes; Præſtaretque ægros Medente caruiſſe, quotquot per criſin evadunt, multo magis, quorum criſis tardior eſt. Glorientur enim Scholæ de criti- 55.

cis, criſin ſtatuant, doceant naturam prœliari cum morbo, ſit ipſis criſis ſine lite & judice. Mihi ſaltem viſa impertinens ſimilitudo prœlii illius & ineptè criſeως transſumtum nomen. Commenta enim hujusmodi de manu in manum tradita, quibus omne agens ob ſolas contrarietates litem ſuſtinere creditur; Uno enim abſurdo dato, plura mox ſubſequuntur catenatim. Docui namque alibi, naturam neſcire contraria, nec morbum prœliari. Naturam ſcilicet plus morbo, ut ovo, incumbere, quàm quod ſit contraria: Si natura ſola ſit morborum medicatrix. Sicque cuncta maturat, ut ad finem perveniat, adeóque ſic etiam morbi finem intendit maturando media. Ita nec morbus repugnat naturæ, dum maturatur, non magis, quàm ovum, dum fovetur, cum fovente gallina pugnat. Morborum namque ſeminibus deſtinata eſt ſua periodus: non quidem quæ myſticis dierum numeris debeatur, ſed ſolis maturitatum exigentiis. Nam ſi cocta & non cruda ſint movenda juxta Hippocratem; Sagax ac mitigatus naturæ Rector ſtatis momentis ſuas novit maturitates, quas ipſe ſolus perficere cogitur, non quidem ob diſtinctam morborum animoſitatem in certamine: ſed, maturatis ſordibus, deſiſtunt adhærere ſolidis partibus. Aſt quorſum tàntus criticorum dierum commentarius (Junior quinque libros de criticis conſcripſi, quos dein Vulcano obtuli) ſi oporteat

ſic

ſic eſſe inſtructum Medentem, ut morbum periculoſum reddat inſontem, & longum abbreviet, id eſt, præcidat, ne in criſin proteletur? Criſis ergò, ut judicium ſonat, eſto judex & accuſatrix medentum, & bajulantis ſolius naturæ teſtimonium: quia tantùm contingit Criſis, ubi viſcidum adhæret vel ſonticum concluditur, & ultimatâ maturitate ſequeſtrari optet.

56. Quantum verò ſpectat ad annum Climactericum tractum ex productione numeri ſeptem in novem, nimirum in annum vitæ 63, ſtolidum eſt inventum: quippe ſeptuaginta anni, dies hominis, &c. ergò impoſturam falſi incuſant Sacra apud Chriſtianos; adeoque Dæmonis eſt inventum, qui hoſtis vitæ noſtræ procurat mortis metū ſenes ante ſtatutam horam percellere. Alioqui namque quid facit numeri in numerum productio ad curſum vitæ? Anni quidem in ſuas meſſes atque maturitates properant & recurrunt. Quare & annorum revolutiones revolutionumque numeri potiùs recurſuum identitatem, quàm numerum aut vitam reſpiciunt directè, nulloque modo ad numerum præteritum ſe referunt, eò quod anni ſinguli deſinant in præciſam ſui ſingularitatem, nec ſe reflectant ſuper præcedentium pluralitatem?

57. Inter reliquos aliquis ſtupidè ad numerum numerantem. Profectò ut pium eſt & Chriſtianum vitam agnoſcere à manu Conditoris, Principis vitæ: ita perditorum eſt vitam à Planetis & numeris mutuaſſe. Etenim quanquam DEUS certo ſpatio cuncta diſpoſuerit ex ſuo lubitu & beneplacito, ſtultum tamen eſto cauſalitatem attribuere numeris. Si plantæ prolificandi vim habuerint ante natas ſtellas, & vi verbi vegetent, eſt pudendum Chriſtiano vitam humanam ſuæque durationis & exſiſtentiæ poteſtates dediſſe numeris numerantibus. Annus ergò climactericus, ſive aſtrorum numeratos recurſus, vel numerum recurſivum, ſive demum numerum numerantem ſpectemus, inanis eſt garritus, Sacris repugnans, quæ vitam à 70 ad 80 annos miſeram vocant, non ob annos præteritos, ut neque ob illorum numerum numerantem, ſed quia inoletæ ſunt ſeminibus neceſſitates à Principe vitæ ſic ſtatutæ.

Sed ſtentantur de numero Sabbatario, 58.
quia ſeptimus eſt. Ad id repugnat quinquageſimo, qui eſt Jubilei totusque ſabbatarius, atque adeo annus ſeptuageſimus, quia ſeptiès decimus plus ſabbatizat, quàm ſexageſimus tertius; quia annus nonus eſt enneaticus, qui nīl ad Sabbatiſmum confert. Si namque dies ſeptimus eſt Criticus propter poſitiones Lunæ, ergò non ob numerum; nec Lunæ cum numero annorum 63 climacterico quicquam intercedit commune. Etenim 59.
Aſtrologi jubent annum 56 in nocturnis nativitatibus propter Saturni (pudibundam ſanè) frigiditatem duplatam: annum verò 63 in diurnis genituris, propter ridiculas ſiccitates Mercurii & Martis, maximè periculoſum: Sed hi præterquam quod pro medietate ſaltem climacterico anno valedicant, contradicunt textui: *Septuaginta anni, dies hominis*, &c. denique deſciſcunt à numeris, dum qualitates elementorum in opem vocant, easque, delirando, in aſtra traducunt. Si mors in valle miſeriarum ſit calamitatum finis, deberet annus Climactericus eſſe quinquagenarius, qui Sabbatarius eſt ac Jubilei. Deus quidem hebdomadem in dies 60.
7 diſtinxit, non ob numeri myſterium aut dignitates; ſed quia prænovit, vix ſibi vacatum iri, niſi mandaſſet quamobrem ſaltem ſeptenum diem ſibi deberi voluit, ut toti vacaremus ſemel ſaltem in ſeptimana; Non enim quod numerus ſacrum 61.
vel myſterium contineret, ſed ſuæ benignitatis teſtabatur indultum, quod de ſeptem ſaltem unicum poſceret: Eia, ſi ſeptimum ſibi conſecravit, cur addis & nonum, non ſibi conſecratum? Cur ſacro numero (ut ais) nubitis profanum, ut inde fabricemini climactericum? An tibi

licitum eſt dies Deo ſacros feciſſe? Quomodo demum ſi ſeptem & novem myſterium in ſe haberent, facies, quod numerus ex producto ſeptem in novem ſacer erit? cum ſpeciebus numerorum juxta vos nil poſſit addi vel demi, quin continuò ipſa mutetur ſpecies? Dies decem pro pane azymo ante & poſt feſtum præcepit Deus; ſed quid authoritatis iſtud dat pro denario? Vacandum ſibi imperabat Dominus diebus, quibus beneficus illis fuerat, nec nobis obſervandi ſunt propterea. Ideóque nec ſacrum numeris addixit. Itaque poſteras Judæorum perfidias continet iſta doctrina, quæ dein ex Aſtrologorum futilitatibus, melancholicisque ſive amentibus putationibus artes atque regulas ad inanem lubitum accommodatas finxere, quorumque aliquot maniacis remediis jam curavi, cum ejusmodi obſtinatio ſuâ non careat amentiâ. Finaliter ergò conſtat, quod vita longa, quam tracto, non ſit reſpectu Durationis ſive temporis: ſed motuum ab initio uſque in finem defluentium, quorum ſcilicet menſura in Durationis conſtantia non ſit ipſa Duratio, ſed motus alter, qualis eſt dies, qui ſolâ ſui pluralitate vitæ metitur longitudines, quare Sacra disjunctim dicunt: In diebus illis. Itemque per dies virorum rerum contingentias deſcribunt, non autem per temporum ſucceſſiones, quas paganiſmus introduxit, locutione penitùs fabulosâ, quia temporis nulla eſt pars, ſucceſſio vel alteritas. 62.

VITA LONGA, ARS BREVIS.

1. Vita abbreviari debuit meritò. 2. Conſideratio vitæ longæ ex dono Dei profluit. 3. Aliquot factiones diſcipulorum Paracelſi circa vitam longam. 4. Objectio pro deſperatione de vita longa. 5. Quanta ſit vitæ longitudo penes autorem. 6. Cur terminus vitæ longæ tàm diverſus? 7. Probatur vita longa. 8. Notatur Galeni inſufficientia.

1. De vitæ brevitate conquerimur ferè omnes, at ſpatium vitæ ſat longum, dierumque pluralitas ſatis magna, ſi tota benè collocetur. Perpende enim, quantum ſomnus, otia, vanæ occupationes, parentes & amici tecum de vitæ ſpatio diviſerint actum discernes, noſtram de vitæ brevitate querimoniam eſſe mendacem. Hæc Seneca quandoque cenſuit. Chriſtiani verò, qui mortem introitum ad vitam ſperant, de vitæ brevitate nequaquam plangere debent. Nam certus eſt Electorum atque reproborum numerus, qui ut citius impleretur, propter multorum iniquitates dies vitalis accurtari debuit, ut & numerus accelerari ob feſtinantiam diei noviſſimæ. Alioquin enim, licet mundus totâ ſui amplitudine eſſet fertilis, non tamen ſufficeret alendis omnibus, ob præfatam feſtinantiam editis & edendis, ſi horum quisque ad vitæ longæ terminum attingeret. Porrò quantumvis Juſti meritò gaudere deberent de vitæ ſuæ brevitate, & à contrario ſenſu injuſti plerique optent vitæ longævitatem (forte namque in ſenio emendabuntur) attamen cum nemini conſtet, an in Dei conſpectu juſtus cenſeatur; Potiſſimùm quod *in conſpectu ejus non juſtificabitur omnis vivens*. Judicavi proinde, incumbendum unicuique ſeriò pro antiquæ benedictionis adeptione, obedienti parentibus pollicita. Vita ergò longa viſa eſt mihi totius Philoſophiæ apex, eò quod jucundam atque utiliſſimam pendat meditationem. Dolenda inprimis ſummoperè mors perſonæ, quæ mortalibus, patriæ ſuæve familiæ columna foret, niſi propter aliquod melius ex mandato vel permiſſione Dei obiret. Quisq; enim idcirco in vitæ longæ amorem, deſideria & optatum ſuâ fertur ſponte, ſolâque valetudinis aut fortunarum ærumnosâ jactura optatum mortis ac vitæ tædia adducit deſperatis. Aſt vitæ

tæ longæ adipiſcendæ ſola deſperatio indagantes terret, eo quod anteactis ante Paracelſum ſeculis Scholas, de vita longa meditatas nihil, docent muta illarum ſi-
2. lentia. Utpote aſtu Satanæ mors irrepſit, ejuſdem proin dolo quoque vitam longam hucusque ſuppreſſam non immeritò auguror, cum generis noſtri ſit juratus hoſtis. Quem tamen vitæ longæ ſcopum Omnipotens nuper in mentem humanam inſtillare eſt dignatus, ut de his tanquam nomini ſuo glorioſis, nobisque neceſſariis, poſt novorum morborum conſcriptum in nos exercitum, ſeriò penſitemus. Licet donum arboris vitæ maneat in manu Domini, quamdiu ejus diſpenſator manere decreverit. Adepti nuperi ſpernentes qualitatum primarum connubia, humorum collegia, prærogativas, decubitusque, ſenſim ad medendi unitonum aſpirarunt, ſub quo remediorum ingreſſum ſe inveniſſe primùm rati, ſe voti compotes factos, gloriati: quibus ſucceſſere, qui reperirent rerum ſubtilitates, ſeu medicinarum puritates nondum ſufficere ad tantum faſtigium, quod nempe ad vitæ longitudinem ingredi poſſent, eo quod peractis accretionis noſtræ muniis ad prima noſtri conſtitutiva non ampliùs penetrarent ſeſeq; commiſcerent. Dotem, inquam, quam accreſcendo res ſunt adeptæ, ſi non intus ad primum limen exuant, ſaltem non procul intro verſus radices homogeneorum deferant: Longè autem adhuc abſunt, ut poteſtates vitales à fluxu
3. ſuo ad interitum detineant. Idcirco enim doctiores à Paracelſo deinceps in varias opinionum factiones atq; in deſperationem vitæ longæ defecere: Alii quoq; majori animo & ſpe allecti per pollicita Paracelſi magis quàm rerum teſte experientiâ ſuffulti, multa promiſerunt, quibus non reſponderunt poſteà eventus: eo quod vitæ longæ radicem una cum paracelſo neſcieverint. In arduis quoque deſponderunt ignaviores dicendo: *Conſtitutus eſt vitæ terminus, quem nemo præteribit.*
4. Fruſtraneum itaque cenſentes, quicquid audaculi de vita longa promiſerint. At non rite perpendunt, quod qui vitæ deſtinavit terminum, eadem opera etiam quælibet media ad iſtum vitæ terminū requiſita ſimul deſtinaverit; Fruſtrà alioquin arbor vitæ in Paradiſo, fruſtráq; de terra Medicinam creaſſet ab initio, niſi rerum termini naturales prolongari medendo poſſent. Etenim ſi non utar remediis, ſtatutus eſt mihi terminus, quem non præteribo; juxta illud: *Hei mihi, quod incolatus meus prolongatus eſt!* Si Adam non edat de ligno vitæ, ſtatutum habebat vitæ terminum: at ſi comidiſſet, utique nec fuiſſet mortuus. Eſt ergo ſpes ad vitam longam, ſola autem defuit cognitio medii. Nec e- 5.
nim loquor de Vita longa è Scaiolis deflua; Ejusmodi fabulas Paracelſo relinquo. Nec denique is ſum, qui annos vitæ longæ ad dies Mathuſalem extendo. At magni facio Neſtoris ætatem, aut Johannis de temporibus. Sed Paracelſus vitam tercentum annorum, deſpecto nomine, brevem, phyſicam & accurtatam vocat, imò ſi non ad annum igniś prorogetur, ſe indignam æſtimat, polliceturque ſuorum arcanorum vi vitam Neſtoream, nullo quaſi negotio ſecuturam. Aſt apud me vita longa terminum habet 120 annorum, ultimum verò trecentorum annorum, utpote quos aliquot animalia quotidiè ſpontè attingunt, homo autem rariſſimè, idque 6.
non niſi inſolitis quibusdam locis. Cur autem vita longa tanta exſpatietur amplitudine. fit, quod utrobiq; recipiatur per modum Recipientis. Non enim arbor vitæ moderna me amplius nunc capacem redderet minimæ dignitatis vel termini, ob depravatam, per multas procellas, vitæ meæ lucem, cujus filum adhuc in lino præſciderunt. *Implebit in bonis deſideriū tuum, & renovabitur ut aquila Iuventus tua.* Nec enim dicitur ut aquilæ. quia aquilæ non redditur juventus priſtina. Sed aquila renovatur non ſecusatq; ſerpens ſenectam & cervus cornua exuunt, licet interim non ceſſent ſub iſtâ renovatione ſeneſcere, adeò ut aquila feſtinet in canas plumas.

Igitur ſic de vita longa loquor, non quidem quæ uſque in noviſſimum diem, juxta Paracelſi temeritatem, extendatur: Ut neque loquor de vita ſana, quæ ſit à morbis planè immunis: Sed de illa, quæ ſub virium aliquali protectione finem vitæ dilatat aliquandiu. Quæ media ſi puero & robuſto infanti exhibeantur, eoſdem ad præfatum terminum ſunt deductura,
7. ſi iiſdem uti pergat. Quid ſi demum climata quædam vitam protrahant, an pharmaco, cui vitæ longæ dos eſt, id denegabitur? Sæpè namque qui anno 50 perſpicillis uti cogitur, ſponte dein propria 80 ætatis ſuæ anno clarè denuò videt. Quidni ergò in toto fiet per artem, quod in oculis contingit ſpontaneo vigore. Ego autem ſemper ratus ſum, quicquid ſemel fuit naturale (puta in Neſtore) poſſibilitati naturæ non repugnare. Nec etiam me movet, quod Archiatri hunc locum intactum mutumque invenerint, id-
8. eóque & reliquerint: Quoniam Scholæ jamdudum deſperant ſapere ſupra Galenum, qui tamen inſtar Seplaſiæ quid pro quo ſubſtituit, & quidem pro vita longa libros. De conſervanda valetudine edidit ridiculos. Hanc enim totam circumſcribit frictionibus rectis, obliquis, transverſis & circularibus, magnum nempè in his, quæ ſuæ ſunt inventionis, agens morionem & circulatorem, prout & ignarum exſcriptorem aliorum. Etenim quoties deficit, unde exſcribat ſeria, miram ſic detegit ingenii pauperiem, ut in figurali frictione per aliquot libros deliràſſe ſit viſus. Atque ideò poſterorum nemo hactenus libros Galeni de tuenda valetudine commentario dignos cenſuit, aut de ſolo elevare eſt aggreſſus: quin potiùs poſtera interpretatione Galeni iſtam doctrinam quisque in culinæ mangonia, atque diætæ obedientiam ligavit. Sic nempè aſtu Diaboli vita longa in ſanitatem tuendam, atque inde in culinas migravit. Ars ergò aliquot annorum, brevis, & vita longa, ſi ad ſpem reſpiciendum vitæ, quam laxa Ethnicorum doctrina neglexit.

MORTIS INTROITUS IN NATURAM HUMANAM DECUS VIRGINUM.

INDEX CONTENTORUM.

1. Cur de morte priùs quàm de vita actum. 2. Cauſa finalis non eſt in naturalibus, ut nec cauſarum prima. 3. Abſurda aliquot Ariſtotelis. 4. Autor ſubſternit hunc tractatum cenſuræ Eccleſiæ. 5. Mortem quidem fecit Deus brutis: non autem pro homine. 6. Quid etymo mortis deſignetur. 7. Diabolus non potuit facere mortem hominis. 8. Homo effectivè ſibi paravit mortem. 9. Qualis Protoplaſtorum immortalitas. 10. Quo medio ſtabat in homine immortalitas. 11. Quare mens ſit impaſſibilis. 12. Animæ ſenſitivæ neceſſitas. 13. Pomi eſus continebat in ſe cauſas ſecundas ad mortis neceſſitatem. 14. Internæ pomi illius proprietates. 15. Homo ante lapſum carebat animâ ſenſitivâ. 16. Mens imprimit ſui imaginem in ſemine. 17. Catena ex eſu pomi fluens. 18. Autor quorſum hunc tractatum ſcripſerit.

1. Vita quidem erat, priusquam mors eſſet: adeoque quanquam naturâ & duratione prior ſit vita morte, attamen pro hoc tractatu mortis introitus in vitam humanam præcedit vitæ, eo quod non de vita immortali (qualis erat ex intentione Creatoris ante peccatum Protoplaſti) ſed de longævitate ſeu de prolonganda vita duntaxat agerem, cujus quia finis morte clauditur, terminatur ac definitur, debuit mors, tanquam transpoſitiva termini vitæ, ſuis primùm cauſis determinari. Equidem non ſtudui imitari 2.
Ariſtotelem in hoc, docentem, finem eſſe cauſarum primam. Nam alibi opulenter demonſtravi, quod Ariſtoteles totius naturæ fuerit planè ignarus: quamobrem iſtud axioma ſuum tàm intra quàm extra naturam eſt falſum. Quoniam ſi de primo motore Deo, omnium Archetypo, deque mundo inviſibili ſit ſermo, certum 3.
eſto,

eſto, quod apud eum non ſit ulla cauſarum prioritas, ſed omnes coincidant in unitatem, apud quem omnia tantùm ſunt unum. In natura pariter, cum, quicquid fit aut generatur, ſeminum neceſſitate fiat aut generatur: adeóque hactenus ſint ſemina rerum primordialia principia & cauſæ naturales, agantque ob fines, non quidem ſibi, ſed ſoli Deo cognitos: neceſſitate Philoſophiæ Chriſtianæ cauſa finalis locum non habet in natura: verùm duntaxat in artificialibus. Adeóque & hinc verificatur (quod alibi ſat probavi) Ariſtotelem nil minùs quàm naturalia intellexiſſe, ſuasque Scholas fefelliſſe per artificialia: Eſtque totus impertinens hoc loco, quòd artificialia ſubter catalogum cauſarum naturalium reduxerit. Imò penitiùs introſpiciendo manet Ariſtoteles æquè ridiculus. Siquidem ædificator, ante finem ſive ædium figuram ex charta factam, præſupponit cognitionem loci, acquiſitionem mediorum, calcis demum, laterum, lapidum, lignorum & ferramentotum: quorum mediorum computatio figuram ædium antecedit. Adeóque nec etiam finalis (ſi qua ſit) cauſa eſt prima cauſarum artificialium in mente autoris. Stultum eſt itaque inter cauſas naturales recenſere ens rationis, ens mentale, ſive non-ens. Porrò lubens ad metam properâſſem, quam de vita longa mihi propoſui, niſi mors intentum filum præſcinderet, prioritatem ſuam velut remoram intercalariter præfigens. Cujus etiam paradoxon lubens inter arcana detinuiſſem, niſi tractatus de vita longa jus ſuum à morte exigeret, per quod naturaliter ingreſſum in hoſpitium humanum ſtabili-
4. vit. Paradoxon certè, inauditum hoc Dei myſterium, quodque iccircò humiliter
5. cenſuræ Eccleſiæ ſubſterno. Loco propoſitionis autem eſto: quod Deus non fecit mortem. Id enim protinùs intelligo negatum pro homine duntaxat: Nam alioqui brutis ante creatum hominẽ jam mors deſtinata erat naturaliter, & quidem ex eadem radice, per quam mors in homi-
nem intravit. Siquidem pleræque belluæ 6.
non niſi mutuâ vivunt cæde. Denique mors hoc loco non ſignificat nudam ſeparationem animæ à corpore, ut meram privationem deſignet, ac ſi ſenſus eſſet; quod DEUS non fecerit non-ens, quod mors dicitur; Nam ejusmodi enunciatio eſſet in Sacris ridicula. Ipſum namque verbum (fecit) ejusque negatio idem eſt, ac reſpicit, quod *ipſe fecit & facta ſunt*. Adeóque ejus negatio dicit entis poſitivi & non privativi abſentiam: & æquivalet huic propoſitioni: Deus condidit hominem absq; inclinatione ad mortem: nec cauſas in eo fecit naturales, qui-
bus mortalis eſſet. Denique nec Cacodæ- 7.
mon fecit mortem: *quia non eſt inferorum regnum in terra*, multóque minùs in Paradiſo. Nec poteſt Satan ullo modo mutare eſſentias à Creatore inſtitutas, eas invertere, abolere, vel occidere, quas Deus feciſſet mortis expertes. Incepit mors in nobis à Cacodæmone quidem ſuggeſtivè & excitativè, modo planè per accidens & externo: Nec potuit producere cauſam mortalitatis in ſubjecto per gratiam
creatoris incapaci. Itaque ſi nec Deus nec 8.
Cacodæmon facere mortem hominis efficienter, ergò à ſufficienti partium enumeratione, ſolus homo ſibi fecit mortem, cauſasque ſibi applicuit tanquam ens poſitivum, unde mortalis evaſit, & mors naturalis facta ſit. Quod namque diabolus non potuit, potuit homo habens moriendi poſſibilitatem, non autem neceſſitatem. Erat enim in poſſeſſione immortali-
tatis, poteratque non mori, ſi voluiſſet, 9.
quia mors erat ipſi contingens liberum; enimverò quia corpus Adami opus habebat arbore vitæ, ideo ex parte corporis non erat abſolutè immortalis, ideóque & alimento indigebat: erat autem futurus immortalis ex gratuita Creatoris bonitate. Et ille qui præſervâſſet Adamum à morte per gratiam, dotemq; ligni vitæ dederat, eundem quoque à quibuslibet inju-

riis defendiſſet: Itaque immortalitas in homine per lignum vitæ continuata fuiſſet, fuitque ideo è Paradiſo proſcriptus, ne etiam poſt eſum pomum *extendat manum ad arborem vitæ, & comedat*, &c. Nam ſicut pomum includebat cauſam mortis: ſic lignum vitæ continebat ſuperioritatem vitæ ſupra cauſas mortis. Non conveniebat enim hominem, qui mortem ſibi ediſſet, non mori, mortemque comminatam illudere, atque iccirco exulari debebat in Paradiſo.
10. Erat autem homo immortalis, quatenus mens ejus immortalis, cuncta munia corporis immediatè præſtabat, dabatque vitam de ſe immortalem. Etenim cum ſit interitus neſcia, nec rerum caducarum ideò importunitatibus ſubjecta, oportet, ſi immediatam corporis œconomiam ſi rectura eſſet, quod ſuo corpori parem quodammodo immortalitatem communicaret, ſaltem quoad præſtantiam poteſtatum rectricium: licet quoad alimenta corporis ſenſim defeciſſet homo, niſi ligno vitæ ſuffultus fuiſſet.
11. Imò diſtinctè loquendo: Omnis poteſtatum pluralitas erat in unitatem mentis abſorpta: Et hodiè mens impaſſibilis eſt duratione & alterationibus rerum caducarum, eo quod his deſit ſymbolum, per quod mentem immediatè attingant aut penetrent. Itaque ut mors acceſſum atque introitum ſuum faceret in hominem, oportuit mentem prius deſtitiſſe ab immediata priſtinaque functione munium corporis, aliamque animam, caducam ſcilicet, ſenſitivam ac ſeminalem velut corporis ſyndeſmon ſubintrâſſe.
12. Quæ ſanè longè à Mente diſpar, per auram vitalem, naturæ curſu, à Patre luminum, vitæ datore impetratur (prout alibi de ortu formarum) peritque cum hominis interitu. Etenim ſi ſemen canis ſpontè defluat uſque in animam viventem, excluſivè, decebat ergò hominem concipi abſque ſemine congreſſuque virili, vel ſaltem ſemen humanum non fore citra vitæ ſeminalis diſpoſitionem: ſed communi creatæ naturæ ductu terminari, in animam viventem, excluſivè, cujus modum explicabo poſteà. Porrò in pomi eſu ſitam fuiſſe 13.
mortem, id eſt, mortis cauſam naturalem, productricem (diſpoſitivo modo) animæ ſenſitivæ (quâ alioqui caruiſſet homo) per ſemen, & quidem brutorum more, & mentem proinde deſeruiſſe corporis regimen, tanquam horrentem contractæ indè belluinæ impuritatis, manifeſtum fiet in ſequentibus. Nam ex quo momento homo fecit intra ſe ſemen ad ſuæ ſpeciei propagationem, adumbravit (ſaltem diſpoſitivè) eâdem operâ, occaſionaliter primordia animæ caducæ, tegumentum & involucrum Mentis, ut totum corporis miniſterium in ſe ſuſciperet. In natura ſiquidem jam Creator ſe obligaverat rerum ſeminibus, ut, quoties ſenſitivorum ſemina ad metam multiplicandi perveniſſent, ipſe quoque vitalium luminum Parens animas ſeminibus ſingulis condignas influeret: quod & alibi de Ortu formarum ex profeſſo proſecutus ſum. Ad- 14.
eóque in pomo erat vis producendi ſemen prolificans, brutalique more ſeminalem Archeum diſpoſitivum fœtus continens, animamque caducam à datore vitæ ſibi impetrans. Eadem enim die, qua de fructu arboris ſcientiæ boni & mali ederent, morte morerentur, quia animæ ſenſitivæ appulſu facta fuit altera novaque generatio, propter quam Mens conſternata ſeſe à vitæ clavo ſubtraxit. In hoc ſcilicet ſtabat mortis & immortalitatis neceſſitas. Caruiſſet enim homo anima mor- 15.
tali, quamdiu immortalis eſſe optâſſet; non ſolùm quia unica mens immortalis ſatis erat regendo corpori, nec conveniret, quod ſimul duobus Dominis corpus inſerviret: ſed inſuper, quia non erat opus ſemine, quod in ſe diſpoſitionem ad animam caducam contineret. Itaque tota diſpoſitio ſeminalis ad propagandum ſemen fuit in Protoplaſto, mox ab eſo pomo, & ante natam ſenſitivam tàm in ſe, quàm in ſuis poſteris. Inde nimirum pa- 16.
tet,

tet, quod Mens, quantumvis à corporis
clavo manum abſtraxerit: nihilominus
non minùs in qualibet ſeminis prolifici
productione ſit rea, quàm fuit olim ab eſo
pomo. Id ſcilicet continent verba textus:
In peccatis concepit me mater mea. Quomodo
autem ſub medio diſſuaſi pomi, caſtiſſima
definiretur innocentia, immunis à carnis
concupiſcentia & à brutalis impuritatis
contágio, poſtmodum ex profeſſo de-
monſtrabo. Sat ſit autem jam obiter di-
17. xiſſe, quod per concupiſcentiæ carnis li-
bidinem ortum ſit atque conceptum ſe-
men vitale, ad animam ſenſitivam impe-
trandam, more brutali, in quod Mens im-
primit ſui ſigillum: ideoque nec cum ſpe-
cificæ brutalitatis ſimilitudine aut deter-
minatione. Abſque quo ſigillo omne ſe-
men ſterile eſt, in molam aut monſtrum
alioqui deſinens. Itaque à concupiſcentia
carnis, ut ſemen, ita & anima caduca, ejuſ-
que vita ac per conſequens cato peccati
ſuum traxere ortum: & per conſequens
18. etiam mors. Enimverò Athei & Libertini
etiamnum hodiè textum diſſuaſi pomi
cum origine pro allegoria ſumunt. Quod
Eccleſia pro hereſi jamdudum proſcripſit,
& ab olim damnavit. Ergo vera eſt facti
hiſtoria, quam Geneſis deſcribit. Sed qua-
re & quomodo ille pomi eſus naturaliter
mortem in poſteros omnes, æqualiter
continuatam patraverit inevitabiliter, ir-
remiſſibiliter & irrevocabiliter, ſic ut uni-
ca monitionis transgreſſio inter nefan-
diſſima peccata commiſerit crimen origi-
nale, ac deinceps cauſæ ſecundæ rationem
propagando in ſe clauderet de mortalita-
tis inexcuſabili neceſſitate: Sive, quomo-
do in unius pomi manducatione vitæ ab-
latio, mortiſque cauſa ſint neceſſitata, o-
ptabam Divini beneplaciti rationem, de-
cretiq; motum à priori vel à conſequen-
ti non indagâſſe, cum mihi abundè ſuffi-
ciat, quod ſciam & credam ſic à Deo eſſe
ſtatutum, niſi profectò ad ejus gloriam,
caſtitatis ſplendorem & Libertinorum in-
ſtructionem fore ſperâſſem, hoc parado-
xon penitiùs trutinâſſe, ideoque & tra-
ctatui meo de vita longa applicuiſſe. Jam
namque hora, quâ ex aquilone pandetur
iſtud malum ſuper omnes habitatores
terræ.

T H E S I S.

1. Subſtantia theſews. 2. Objectio ſummaria ex lege, peccato & maledicto conglobata. 3. 4. 5. 6. 7. argumenta ſunt contra objectionem. 8. Nova objectio. 9. Solvitur objectio. 10. Qualitas peccati in Protoplaſtis. 11. Serpens cur adorſus ſit mulierem. 12. Non maledicitur viro. 13. Non maledicitur mulieri. 14. Textus, qui putatur continere maledictum, confirmat theſin. 15. Paritas conceptus & partus à lapſu, & non ante lapſum, roborat theſin. 16. Textus probat theſin. 17. Octavum argumentum contra maledictum. 18. Nonum. 19. Decimum. 20. Undecimum. 21. Duodecimum. 22. Decimum tertium. 23. Decimum quartum. 24. Oſtenditur, quod peccatum non cauſaverit mortem; multò minùs ſi qua fuiſſet lex. 25. Qualis ſcientia eſſet pomo incluſa. 26. Duo elenchi non-cauſæ ut cauſæ. 27. Quibus cauſis naturæ orta ſit corruptio. 28. Unde originis peccati continuatio. 29. Errores aliquot circa abuſum elenchorum iſtorum. 30. Corruptio naturæ, qua ex cauſa immediata proceſſerit, qua occaſionali, & quâ cauſâ mediatâ. 31. Argumentum decimum quintum contra maledictum. 32. Decimum ſextum. 33. Decimum ſeptimum. 34. Decimum octavum. 35. Decimum nonum. 36. Vigeſimum. 37. Viceſimum primum. 38. Viceſimum ſecundum. 39. Viceſimum tertium. 40. Viceſimum quartum. 41. Quo pacto mors pomo inerat. 42. Conjectura è præcedentibus. 43. Probatur conjectura. 44. Jurgia de lana caprina. 45. Viceſimum quintum. 46. Concluditur ex veritate textus. 47. Mors non exſpectat hæccitatem, ut neque peccatum. 48. Intentio Creatoris in Textu poſita probatur, eò quod nuſpiam admiſerit inceſtum inter præcedentem & ſubſequentem in generatione. 49. Indagatur locus corruptæ naturæ humanæ octo argumentis. 50. Additur & nonum. 51. Caſtitas textus celebratur. 52. Præcellentia Renatorum ſupra felicitates Adami.

Omni-

1\. OMnipotens ex ſui immenſa & ſpontanea amoris bonitate, hominem ad hoc peculiariter dilexit & erexit, ut ſui imaginem intimè & quamproximè exprimeret. Quapropter eandem ſui imaginem tanto divinæ majeſtatis ſuæ decore ornavit, tamque benigno amoris ſui intuitu prævenit, quod ex ſui beneplacito Evam creaverit, deſtinaveritque ut eſſet totius humanitatis futura mater (& vocavit Adam (poſt lapſum) nomen uxoris ſuæ Heva: eo quod mater eſſet cunctorum viventium) ſuas conceptura proles, non quidem ex copula carnali, ac brutorum more, neque ex concupiſcentia carnis aut voluntate viri, ſed ex Deo, ſive ex obumbratione ſolius S. Spiritus, per modum quo concepta eſt & nata humanitas, in qua & per quam regenerari oportet omnes ſalvandos. Id eſt, manente matris virginitate integra, & utero clauſo peperiſſet abſque dolore, eratque Eva conſtituta ſupra virum.

2\. Hoc nimirum eſt magnum at novum paradoxon, quod hoc tractatu ſuſcepi demonſtrandum. Quapropter in limine ſunt removenda obſtacula obvia & devia. Ac inprimis objiciunt textum: *Terra proferet tibi tribulos & ſpinas. In ſudore vultus tui veſceris pane tuo. Multiplicabo ærumnas tuas & conceptus tuos. In dolore paries filios tuos, maritus dominabitur tibi. Morte morieris;* Et per conſequens, morborum ſeniique calamitatibus conflictabimini. Quæ cuncta ex maledicto peccati inobedientiæ profluxere in poſteros, uſque in mundi interitum, cenſu irredimibili, nulloque actu ſanctitatis piabili. Quia Deus legem Adamo ſtatuerat, ne de fructu arboris ſcientiæ boni & mali comederet: cujus transgreſſio uti in peccatum originale defluxit: ita quoque in maledictionis perpetuitatem æqualiter à Protoplaſtis in poſteros omnes ſuſcitavit. Hæc ſic edocta ſunt hactenus: quibus tamen ſub pace & cenſura Eccleſiæ, meos conceptus humiliter ſubjungam.

Primò itaque negativè aſſero contrà. 3.
Quoniam verba textûs non continent præciſè maledicta ulla, niſi in Serpentem, & terram; nequaquam autem in hominem: Cui ſi ſemel maledixiſſet ille, apud quem non eſt viciſſitudo aut mutatio, manſiſſet verè ac ſemper maledictus inſtar Cacodæmonis. Ineptum enim eſt 4.
credere, quod Deus nunc malediceret homini, cui dein mox à peccato, & abſque interventu contritionis aut actu pœnitentiæ benedixit multâ fœcunditate. totam dedit terram, & ſubſtituit pedibus ejus cuncta animantia. Imò in medio maledictionis ſerpenti prolatæ, benedictione ſexum muliebrem replevit, dicens: *Mulier conteret caput tuum. Inimicitias ponam inter te & mulierem, & ſemen tuum, & ſemen illius.* 5.
Quod cum non intelligatur de ſemine viri, ſpondet futurum Meſſiam mundi Salvatorem ex ſemine mulieris. Tantum abeſt, quod homini ibidem maledixiſſet.

Secundo, nego latam legem, & per conſequens, etiam contraventionem legis. 6.
Sequitur enim, ubicunque non eſt lex, non intervenit transgreſſio nec inobedientia: & per conſequens non cadit ibidem maledictio. Probo autem quod non fuerit lex per ipſa verba textus: Præcepitque ei dicens: Ex omni ligno Paradiſi comede; de ligno autem ſcientiæ boni & mali ne comedas. Verbum (præcepit) præceptum, adeoque & legem includere videtur; Attamen unicum iſtud verbum non magis pro affirmativo (ex omni ligno Paradiſi comede) quàm pro negativo (ne comedas) vim legis aut præcepti ſortitur. Non enim peccatum involvebat, etſi non ex omni ligno Paradiſi comediſſent. Adeóq; non legem aut mandatum continebat magis pro inhibitione unius arboris, quàm pro licentia cæterarum omnium. Itaque textus paternam licen-

licentiam pro affirmativo & conceſſione pariter, ſicut & paternam admonitionem cautelæ pro negativo continebat. Non ſecus ac ſi ruſticus viæ gnarus viatori dixerit; Si iſthac iveris, peribis & morte morieris. Sic monitio Creatoris (ne comedas; & quacunque die comederis, morte morieris) non legem, ſed ſuaſum & optatum dicunt. Transgreſſio autem, ſpretæque monitionis actus peccatum quidem continet, ſed non inobedientiæ: tantumque inobedientia à ſpreta monitione diſtat, quantum lex à monitu ipſo. Prohibitio ergò (*ne comedas*) admonitionem ſonat, ne videlicet mortem ſibi comederet & poſteris reatu inextinguibili, eo quod in pomo, non autem in contraventione manducationis mors ſita eſſet: Eſſetque ideò mors iſta ex pomi eſu naturalis, admonita, non autem comminata ex lege maledictio. Minæ enim mortis, quæ Adamo erat incognita, eundem terrere non poterant: adeóque irritæ fuiſſent comminationes, non autem admonitio. Etenim Adam nondum cadaver viderat, & qui antequam videret animantia, ignorabat eorum nomina: multò minùs ſcire poterat, quid mors eſſet: ac longè minimè Eva ſciret, quid eſſet mori in Paradiſo. Itaque apud Protoplaſtos mors adhuc erat non-ens & ignotum; non-entis autem & ignoti nullus reſpondet conceptus, & nulla penitùs eſt formido. Idcirco nec Deus in minas terroris aut legis pœnas prædixit mortem: ſed ex mera ſui bonitate. Ut, dum comediſſent de pomo disſuaſo, ſcirent, quod DEUS non feciſſet
8. mortem: ſed ipſimet ſibi. Nec his obſtat textus cap. 3. *Quia comediſti de ligno, ex quo*
9. *præceperam, ne comederes*, &c. Verba enim bonitatem præcedentis moniti apertè denunciant, non autem legem. Nam idem verbum (*præceperam*) quod ante c. 2. (*præcepitque ei dicens*) monitionem duntaxat & non legem ſignificat. Alioqui ſub æquali peccato originis edere obligati fuiſſent ex omni ligno Paradiſi: quod nemo ſanæ

mentis unquam aſtruet. Peccatum enim 10.
grande fuit in ſuſpicione doli, falſitatis & fallaciæ DEI, quodque plus crederent ſerpenti, quàm Deo, quodque ſpreverint paternam & benevolam monitionem. At non erat inobedientia, quia non erat lata lex. Erat quidem actus contra gratitudinem, amorem erga Deum, debitamque & rationalem obligationem. Non ergò maledixit ipſis DEUS, quoniam ſibi pœnas morborum, mortis & ærumnarum in ſupplicium comedendo contraxerant. Non autem poſt lapſum loquitur DEUS de morbis: quia ſat erat ſemel mortem prædixiſſe futuram, dum admoneret, ne comederent. Denique callidus ſerpens non 11.
adorſus eſt mulierem tanquam fragiliorem; ſed quia admonitio ex ore Dei data fuerat Adamo, mulieri tantùm ſignificata ex viri relatu. Ideóque primo DEUS ab Adamo computum exigit. Inprimis maledictionem viri non continet, *quod terra* 12.
eſſet maledicta in opere ſuo, & pareret zizania, quodque in ſudore ſui vultus panem totâ vitâ ederet: Sed reminiſcentiam continent prægreſſæ ante lapſum monitionis amoroſæ.

Denique nec maledictionem ſonant, 13.
quod *mulier deinceps marito* obediret, ſubeſſetque, quanquam in eo eluceſcat intentio Creatoris, quod mulierem ſcilicet deſtinaverat, ut caput eſſet, apex & ultima creatura, ſupra virum: nunc autem ob geminum peccatum ſubeſſe deberet marito. Id enim potiùs commeritam pœnam, quàm maledictum ſignificat: Prout non maledicitur ſuperiori, qui ob commiſſum errorem deponitur. Aſt ubi dici- 14.
tur: *In dolore paries filios tuos*; textus expreſsè myſterium paradoxæ theſeos confirmat. Nam exin apertè conſtat, 1. quod Eva non eſſet creata, nec deſtinata, ut peperiſſet in dolore. Quapropter hoc nuncium non dicitur illi in maledictionem: ſed ipſi ob oculos ponitur, quantum calamitatis ſibi cauſata fuiſſet; quod conciperet deinceps & pareret more brutorum

in dolore. Indubium enim eſt, quin bruta non ſint peccati rea, pariant tamen in dolore: non quidem quod peccaverint in Adamo, tanquam patre, aut peccati ipſius ſint participia: quia peperiſſent in dolore, ſive Adam peccâſſet, ſive non. Nec etiam Divinæ eſt bonitati conforme, quod immeritam pœnam bruta ferrent, dum vi naturæ & ex creationis ſta-
15. tuto in dolore pariunt. 2. Si pariant bruta in dolore, denotatur paritas conceptus & partus in brutis & muliere poſt lapſum; quæ paritas cum non fuerit ante lapſum, roborat ideò hic textus theſin. 3. Si non comediſſet Eva pomum; & ex pomo conſecutivè concupiſcentiam carnis ex ſeminis corrupti titillatione, uti-
16. que peperiſſet citra dolorem. Ubi textus virginitatem concipiendo & pariendo, adeóque perpetuam propagando virginitatem deſtinatam ſpondet: quod nimirum clauſo utero concepiſſet & peperiſſet. Quid enim hoc aliud eſt, quàm id quod reliqui putant eſſe Evæ maledictionem; ſit reverâ duntaxat commemoratio deperditi boni per copulam viri, ſeminis & concupiſcentiæ carnis in carne peccati brutorum more deinceps? amiſſa, inquam, ſpes concipiendi ex S. Spiritu, poſtquam ex voluntate viri concepiſſet, ut omnis mater in peccatis.

17. Etenim ſi alioqui mors ex pœna infractæ legis eſſet, & non ex concupiſcentia carnis, totidem eſſent mortes novæ quotidiè, quot ſunt prævaricationes: Vel DEUS non tanti faceret ſua Decalogi mandata, quanti admonitionem cautelæ ab arbore ſcientiæ boni & mali. Non enim æquè ſeriò obſervandas leges voluiſſet, quas non æquo ſupplicio caſtigandas voluit. Itaque ſuppoſito adhuc, quod lex fuiſſet de negato pomi eſu, prout lex eſt prohibitæ adorationis idolorum, adulterii, &c. Hæ autem leges non puniuntur continuata in poſteros ineluibili impuritate, qualiter contraventio illius manducationis. Ex hinc ergo facillimè liquet, peccatum originale non fuiſſe tàm ex vi inobedientiæ mandati, quàm ex effectu deturpatæ generationis Divinæ, commutatæ in belluinam. Alioqui namque non eſt juſtitiæ diſtributivæ paritas, nec iccirco in Dei bonitate conformitas, ſive Protoplaſtorum ingratitudinem, ſive demum inobedientiam contra legem ſpectemus: quod prima inobedientia lueret pœnam traductam in omnes, etiam inſontes poſteros potiùs, quàm decima vel centeſima quævis deinceps, quàmque innumera & longè immaniora peccata. Equidem arbitror, quod eadem juſtitiæ regula penes eundem Legislatorem, cujuslibet mandati, præceptivè & defenſivè lati & pronunciati infractio ſemper æqualem poſt ſe trahere deberet culpam, nec proinde poſteris cunctis & inſontibus luendam, ac tum nemo mortalium in pœnas originales ſuorum avorum morteſque centuplatas (ſi nempe mors à contraventione legis originem ſumſiſſet effectivè & immediatè) nec quilibet ſatis unus futurus erat, vel DEUS immutabilis ſua mandata poſtera non æquè atque primum obſervanda ſtatuiſſet, ſi mors ſuam in natura radicem non haberet, cujus radicis applicatio ex ſolo fuiſſet homine.

Itaque ſi mors ex maledicto peccati, 18.
immediatè ex ſolo Deo eſſet; Jam mortem feciſſet DEUS, adeóque ex fide falſum crederemus.

Denique ſi mors ex maledicto prove- 19.
niſſet, eſſetque è radice ſupernaturali, adeóque nec hodiè noſtra mors cauſas naturales in nobis reperiret, vel mors noſtra non eſſet ejuſdem generis cum morte Adami. Imò quod longè abſurdius eſſet, mors noſtra non prodiret ex eodem primitivo initio, quo Protoplaſto-
rum mors incepit. Ac per conſequens, 20.
mors noſtra non eſſet effectus peccati
originis: Adeóque niſi aliunde, quàm 21.
ex pœna legis & peccati maledictio mors obveniat, id eſt, niſi carnis generatio Ada-

Adamica ſive belluina ex carnis concupiſcentia & copula mortem naturaliter in ſe contineat parem belluis, reverâ inſontes poſteri luerent pœnam immeritam.
22. Denique ſi mors ex maledicto vel ex peccato immediata cauſata eſſet; nonnè inappoſitè textus diceret, *eâdem die morte morieris*; dum non diceret: ſtatim, eodem momento morieris. Quippe maledictio non indiget 24. horis ut operetur, ut neque pariter peccatum pro reatu pœnaque ejusdem commerita intervallum expedit. Quod expreſsè viſum fuit, dum homo impurus, conans currum vacillantem, quo Arca fœderis vehebatur, à caſu vindicare, repentinâ morte auſum ſuum piavit. Sed cum mors in procreatione ſeminum vetitorum & concupiſcentiæ carnalis conſiſteret, pomi eſum ejusque digeſtioni præſupponebat. Ideoque verba illa: (*eadem die morte morieris*, ſive, mortalis fies) & morte duplata in te & poſteris lues. Theſis noſtra propoſitam veritatem roborant.

23. At peccatum nullum, à primo deinceps, habitum eſt originale, vel in omnem poſteritatem irremiſſibiliter delatum, niſi quod ab eſo pomo deinceps totam deturpavit naturam; quia propagationem generis humani in carnem peccati tranſtulit, de qua dicit Deus: *Spiritus meus non permanebit cum*
24. *homine, quia caro eſt.* Illud autem peccatum, ſi à Prædeceſſoribus non ſat ſit indagatum, addam liberè, quæ ſentio.

Enimverò in hac Geneſis hiſtoria ſimul concurrunt 1. Peccatum diffidentiæ ſive ſuſpicionis malæ fidei, doli, fallaciæ & falſitatis in Deo. Eva enim inquit Diabolo: *Ne fortè moriamur*; Adeóque dubitavit mortem admonitam, neceſſariò adventuram. Itemque peccatum ſpretæ admonitionis, quodque plus fiderent Serpenti, quàm Deo, nec erat inobedientia, ubi nondum lex. 2. Actus comeſtionis pomi, non tam vetiti, quantum de cavendo admoniti. 3. Effectus comeſti pomi. Nam in medio Paradiſi arbor erat, cujus proprietas dicitur vitæ: *Ne comedat, & vivat in æternum*; eratque arbor altera, cujus proprietas erat ſcientiæ boni & mali, cui non erat par alia: Sed reliquæ, exceptis his duabus, inſerviebant ſoli alimoniæ. Proprietas ergò & effectus hujus poſterioris arboris erat ſuſcitare pruriginoſam concupiſcentiam carnis ſive luxuriæ amentiam. Dicitur autem ſcientiæ bo- 25.
ni amiſſi & mali adepti. Neſciebant enim, ſe nudos eſſe, erantque ſine pudore, id eſt, ſine carnis concupiſcentia inſtar puerorum; quia carebant ſemine. 4. Concurrit copula carnalis: Inde tandem generatio quædam belluina, caduca, mortalis, contra intentum Dei, nolentis hominem concipi in peccatis. (In peccatis concepit me mater mea) non quidem, quod omnes dein matres ederent de illo pomo, ſed quod mox ab eſo pomo omnis conceptus non fieret niſi ex voluntate ſanguinis, carnis & viri: adeóque inde neceſſariò prodiret omnis caro peccati.
Itaq; dum peccato inobedientiæ adſcribi- 26.
tur immediata cauſa corruptæ naturæ & mortis: vel dum peccato, ſuſpecti doli in Deo attribuitur cauſa immediata corruptæ carnis, elenchi ſunt non-cauſæ ut cauſæ. Nam propriè loquendo: Ipſa noſtræ 27.
naturæ totalis corruptio & carnis degeneratio non ex maledicto, ut neq; immediatè ex peccato comitante profluxit: ſed ex his tantum occaſionaliter, & tanquam ex cauſa ſine qua non; At natura noſtra totaliter corrupta & incapax æternæ gloriæ reddita eſt propter concupiſcentiæ & brutalis generationis cauſalitates effectivè & immediatè cauſantes virgineæ ablationem caſtitatis, & ſpem omnem generatum iri ex S. Spiritu deinceps, & ex Eva
virgine. Eſtque ideò originis peccatum 28.
in omnes omnino poſteros defluens, eo quod poſt ablatam Evæ virginitatem hominum propago, non eſt poſſibilis, niſi ex voluntate viri, carnis & ſanguinis,

quos alioqui Deus ſtatuerat ex S. Spiritu generandos. Eſt ergò cauſarum indiſtinctio, ſuaque inepta effectuum ad cauſas proprias applicatio, quæ nondum attendit antehac 1. quare iſtud pomum, tàm alto tono præcautum ſit, ne de illo ederent. 2. Quod maledictum æſtimârint, quod non erat. 3. Quod peccatum originis uni adſcripſerint inobedientiæ tanquam cauſæ proximæ & continenti, immediatæ. 4. Quod inexcuſabilem mortem conjecerint in maledictionem & pœnam infractæ legis. Etenim tametſi peccatum gravè concurrerit cum originali declinatione generationis à Deo intentæ, cum impuritate carnis, naturæ corruptione per carnalem copulam: non tamen corruptio naturæ, degeneratio generationis, ut neque mors ex peccatis originalibus parentum diffidentiæ, &c. tanquam ex cauſa immediata proceſſerunt: verùm ab effectu manducati pomi, tanquam novo producto neceſſariò inde naturaliter dependente; Id eſt, mors proceſſit ex ſuis cauſis ſecundis naturalibus, pomo inexſiſtentibus: Prout & naturæ corruptio totalis inde promanavit; quia ambæ nituntur unicâ & eadem neceſſitatis radice. Cauſæ autem harum cauſarum naturalium per accidens in unitono, comeſtionis colligatæ fuerunt peccatis diffidentiæ, &c. Nam peccato ſuſpicionis malæ fidei, fraudis & fallaciæ Dei ſuus manebat reatus piabilis per Protoplaſtos per modum peccati, per contritionem ſcilicet & actus pœnitentiæ pro more aliorum peccatorum. Non autem quod proinde tota natura depravari debuiſſet, mors & omnis corporis ærumna deberet intrare & perpetuare in omnes poſteros, etiam quantumlibet animas haberent inſontes. Deus enim peccata parentum ſubinde punit in unam aut alteram generationem: at nusquam legitur, in omnem dein poſteritatem caſtigâſſe peccatum avi, qui ante quinies mille annos malè egiſſet. Excedit enim iſta punitionis pœna amorem Dei erga hominem, cui mox à peccato tantopere benedixit: Excedit, inquam, regulas juſtitiæ, ſi ad ejus ſtateram referatur ſupplicium inſontis in illo peccato. Quinimò opinor, ſi Deus ex ſua bonitate non admonuiſſet Protoplaſtum mortis, ſi comederet de ligno ſcientiæ boni & mali: ſin verò Dæmon propriâ atque innata ſibi hoſtilitate tranſtuliſſet pomum de illa arbore ſubter aliam quamlibet, & comediſſet de pomo uterque hominum ſexus; quod æqualiter ſucceſſiſſet concupiſcentia carnis & copula: adeóque, etſi ſine ullo peccato id contigiſſet, attamen generatio inde ſecuta de neceſſitate & proprietate eſi pomi ſuſpendiſſet intentum Creatoris, nolentis de Spiritu Sancto concipi filios Dei & poſteros Evæ poſt corruptam ejus virginitatem. Adeóque mors, morbus, ipſaque naturæ corruptio ac belluina inverſio originalis fuiſſent, & non tamen ex peccato: eo quod pomum continebat cauſam naturalem efficientem luxuriæ. Etenim quàm ineptè concordant ſimul: Mors proceſſit ex peccato infractæ legis, adeoque ex maledicto ſupernaturali: Et illa verba textus poſt eſum pomum & ante proſcriptionem è Paradiſo prolata: *Ne extendat manum ad arborem vitæ, comedat de illa, & vivat in æternum.* Nam contra maledictum Divinum non valet ulla creatura reſiſtere. Hinc ergo conſpicuum evadit, quod pomum contineret cauſam naturalem deturpatæ generationis & ſuæ mortis: quodque arbor vitæ pariter contineret naturaliter vitæ æternæ conſervationem; id eſt, ſuperioritatem ſuper mortis neceſſitates.

Tandem ſi ex lege, peccati ſupplicio & maledicto mors adveniſſet, falſum eſſet, quod Deus non feciſſet mortem; quia reverâ & immediatè mors ex Deo proceſſiſſet, & non ex cauſa naturali, ſive naturæ corruptæ. Ac jure tanto potiore, ubi Nomotheta, juxta & exſecutor ſunt eadem perſona, creator omnipotens. Poſtremò:

ſtremò: Peccatum eſt ens mentale, ſive
non-ens, quod non poteſt producere ens
36. reale & actuale. Atque iccircò non pro-
ceſſiſſet mors ſui initio è cauſis naturali-
bus, prout hodiè in brutis æqualiter at-
que in nobis ſurgit mors, eſſetque proin-
de mors ſui initio, toto genere alia ab ho-
dierna. Ac propterea ridiculum textus
37. diceret: *Deus non fecit mortem*, ſi propter
inobedientiam maledixiſſet naturæ, ut
38. moreretur. Eſt itaque neceſſum, quod
mors hominis, ſui initio inceperit & facta
fuerit, cauſis ſecundis prorſus naturali-
bus, quibus hodiè morimur. Reciprocè
quoque hodiè ingruit mors cauſis natura-
libus deturpatæ naturæ, prout olim in
39. ſui principio. Equidem etſi eſo pomo
Adam mortalis evaſerit, tamen ejus
mors, non niſi poſt aliquot ſecula evenit
naturaliter & ex ſenio velut cauſis ſecun-
dis. Abeſt ergo lex, contraventio, pecca-
tum, maledictio in origine mortis poſt
tot ſecula apparentis ex cauſis ſecundis,
coràm velut loquentibus. Omnem ergò
cauſam atque totalem, qua homo ſibi
mortem immediatè condidit, in theſi vi-
40. dere eſt. Etenim etſi ſimus jam mortales,
non tamen morimur dum volumus, dum-
que optamus: quia non ex voluntate, vel
ex peccato: ſed ex pomo mors prodiit.
41. Nec quidem quod in pomo ipſa eſſet
mors, tanquam in lethali veneno, ſed in-
erat pomo concupiſcentia carnis, incenti-
vum libidinis, inebriativum luxuriæ, ad
generationem belluinam in carne pecca-
ti, quæ caro ſecum vehebat cauſas natu-
rales defectuum, & mortis neceſſitates.
42. Quocirca veriſimile eſt, ſi Serpens non
potuiſſet obtinere ab homine, ut peccan-
do ederet pomum, quod decerptum inde
pomum ad radicem alicujus arboris lici-
tæ projeciſſet, ut hoc medio mortem in-
troduxiſſe gauderet hoſtis vitæ noſtræ.
43. Idque ſatis colligitur ex textu, qui non
dicit, ſi comederis de arbore illa, ſed dicit:
In quacunque die comederis, morte morieris.
Quaſi denunciaret iſtud mortis venturæ
periculum fore prædeſtinatum. Ad hoc
enim creatum mundum, & generationis
organa viro data, eo quod prævisa eſſet
naturæ corruptio, regenerationis neceſſi-
tas in Salvatore, virgineaque ejus puri-
tate. Ceſſent ergò jurgia, an Eva come- 44.
derit pomum, an verò ficum. Textus
enim pomum vocat, viſu placidum; ficus
autem non ita ſui viſu allicit. Fuitque u-
nica illius proprietatis arbor, cujus par
tùm non erat, nec hodiè, inter creata, al-
tera exſiſtere legitur. Finaliter verba te- 45.
xtus: *Multiplicabo ærumnas tuas, & conce-
ptus tuos*; tantùm abeſt, quod DEI indi-
gnationem, multóque minùs illius male-
dictum ſignificent: Denotant imò ejus
amorem erga devotum ſexum. Siquidem
nemo neſcit, quo ærumnoſior vita devoti
ſexûs fuerit, eò etiam vitæ filii hominis
viciniorem eſſe; alioquin enim tribulatio-
nes, quas Deus mittit Sanctis ſuis ipſum-
que martyrium eſſent maledicta pari ju-
re. Addam poſtremo, quod ſicut opera 46.
carnis ſunt Diabolica; ita textus: *Ponam
inimicitias inter ſemen mulieris & ſemen
tuum.* Hanc theſin ex aſſe confirmo. Nam
inprimis mulier, de cujus ſemine DEUS
ibidem loquitur, eſt Deipara Virgo: quæ
ut Virgo nullum aliud ſemen reliquit,
inimicum ſerpenti, niſi filios lucis, filios
Dei & renatos ex S. Spiritu, qui nullas in-
imicitias habent cum ovis reptilis alicu-
jus, ſed tantùm cum filiis Diaboli & te-
nebrarum, in quantum cuſtodiunt ſemina
peccati. Promittit ergo textus ibidem re-
generationem futuram in Deipara virgi-
ne; vocans non-renatos ſemen Diaboli;
quia caro ſunt Adamica. Itaque attentis 47.
quæ ſupra jam demonſtravi, Pecatum o-
riginis non propriè exſpectat empſy-
choſin aut hæccitatis momentum. Etenim
quamvis anima nequeat rea eſſe peccati,
antequam ſit: attamen cum peccatum o-
riginis ſit in contagio carnis, ipſum eſt
ſtatim in ſuppoſito concreti per modum
ſui recipientis, ſimulatque eſt miſtura ſe-
minum ſexualis; juxta illud: *Ecce enim*

in iniquitatibus conceptus ſum (ante animæ adventum, quia) *in peccatis concepit me mater mea*: Eſt nempè peccatum in eodem puncto, quo mors conſiſtit: quod ſanè eſt in ipſa ſeminum miſtione. Mors enim in Archeo immediatè eſt, non autem in anima; quod probat ipſa quandoque Archei indiſpoſitio mortalis, unde conceptus fit irritus; qui antè jam vitalis erat totâ ſpe. Et quanquam impuritas materialis ſuppoſiti ſit ante carnem inde generatam, ideóque & ante animam, non eſt tamen propriè peccatum, niſi anima illud induerit. Eſt proinde alia longè peccati originalis infectio, quàm aliorum quorumcunque, requirentium animæ conſenſum. Cætera namque peccata perpetrat ipſa anima: Originale verò contaminat animam non conſentientem, quia quidditas originalis ejus eſt ipſa caro peccati; Neque enim proinde vocatur anima peccati, ſed caro peccati, quia anima à carne contaminatur. Diabolus autem non aliunde, quàm à ſeipſo. Ideò homo miretur miſericordiam, non autem Diabolus. Itaque ex Creatoris beneplacito pomum in ſe nedum gerebat carnis concupiſcentiam, ſed etiam conſequenter generationem ſeminis: At non proinde pomo vis inerat propagativa animæ ſenſitivæ. Arbiter mundi in creando ſe voluit obligare ad creandam omnem animam viventem in quolibet corpore animantato, dum diſpoſitiones corporeæ deveniſſent ad terminum animationis. Idcirco enim pomum, ſtatim poſtquam manſum eſſet, diſpoſuit ſanguinem ad ſemen, atque inde in animam ſenſitivam. Idque nulli alimento geniale, quod iſti pomo, adeo ut Protoplaſtis paucis abinde horis genuerit nedum ſemen, ſed etiam diſpoſitiones ad impetrandam animam ſenſitivam à creatore. Quodque ſtatis dierum terminis alioquin in fœtu contingit, certiſque digeſtionum gradibus perficitur; id mox in ipſo vitali Archeo parentum primorum completum eſt. Idque peculiare in pomo textus inſinuat, quod eadem die, quâ de pomo comederet, morte moreretur: eo quod pomum, etiamſi terminum anticiparet; aliquem tamen exigeret, ut poſtquam in cruorem verteretur vitalem, etiam ſtatim animâ ſenſitivâ eſſet dotandum. Nam qui ipſo creationis puncto in virum & fœminam formati, fuerunt & non in pueros, brevi quoque ſpatio in maturitatem ſeminum, omnemque mortis neceſſitatem & cauſarum ſecundarum proprietates conſenuerunt eodem die. Rectâ enim viâ hoc totum cadit perpendiculariter in poſtem fundamenti meæ theſeωs, quo rotatur noſtræ mortalitatis huc usque vertiginoſum negotium.

At ſaltem cum Eva facta ſit de coſta 48.
viri, idipſum innuit notam pudicitiæ, vetitamque carnis copulam: quippe quæ inceſtum præter ſtuprum continebat, quod nec Adamum latebat; de quo tamen Omnipotens poſt peccati lapſum diſpenſaſſe viſus eſt, concedens matrimonium. Itaque ſupereſt hujus occaſione indagare, an actus libidinis fuerit in Paradiſo completus. Multi volunt Paradiſum fœditatis immunem, eo quod textus dicat cap. 4. *Adam verò cognovit Hevam uxorem ſuam, quæ concepit & peperit Cain, dicens*: *Poſſedi hominem per Deum.* Sed hi mihi ignoſcant. Nam contrarium ex ipſo textu apparet: Inprimis nil convincit citatus textus, niſi quod ſtuprum veræ virginitatis (quia cruentum) non admittat comitem conceptum. Ideóque non primâ vice conceptus ſit Cain, ſed extra Paradiſum. Alio-
quin enim 1. eadem die morte morieris, 49.
juxta veritatem theſeωs deſignat ibidem commiſſam turpitudinem. 2. Mulier non vocatur ante lapſum Uxor Adami, ſicut immediatè pòſt. Nomen autem uxoris non datur, ne quidem rato matrimonio, ſed

ſed tantùm conſummato. 3. Dictum fuit ſoli viro, *De hoc ligno ne comedas.* Proinde de exilio hominis faciundo legitur in ſingulari, non quidem, quin uterque ſexus peccaverit, ſed quia vir ſingulariter ob ſtuprum exulari meritus erat. 4. Idcirco dicitur: *Ne extendat manum ad arborem vitæ, comedat de ea, & vivat in æternum.* Non autem dicitur: Ne conjuges comedant. 5. Primo beſtiarum conſpectu novit Adam eſſentias & proprietates illarum, iisque juſta quoque indidit nomina. Visâ autem muliere, primùm *vocavit illam viraginem; quia de viro eſſet ſumta.* Poſt lapſum autem *vocavit illam Hevam, ſive matrem omnium viventium.* Quod primo conſpectu nondum neſciebat; ut neque adhuc illam proprietatem ex viro habebat, eamque non niſi à peccato didicit, quia indidit ac ſuſcitavit. Cur enim mulieris eſſentiale nomen mutâſſet, ſi non ſimul totam mutâſſet ejus naturam? 6. Ac demùm illam potiùs ad patrandam ſuam fœditatem ad arbuſta deduxit, quàm ob tegmen pudoris. Poterat ſiquidem ficulneis frondibus pudorem texiſſe, & abſconſionem per arbuſta neglexiſſe, ſi non habuiſſet ſimul corruptæ caſtimoniæ ſigna. 7. Siquidem ſi vera eſt theſis mea, quod ſola carnis luxuria mortem cauſata fuerit, non eſt ſubſecutum exilium niſi poſt turpitudinis actum. 8. Is enim qui jam ſtatim antè neſciebat ſe nudum, quomodo ſciebat mox uxorem, omnium viventium matrem, niſi quid perpetrâſſet?

50. Ac tandem textus dicens ſerpenti: *Ponam inimicitias inter ſemen mulieris & ſemen tuum:* denotat clarè mulierem, quæ antè carebat ſemine, ejusque omni prorſus titillatione, jam habere ſemen.

51. Utut eſt, ſaltem non poſſum non inſigniter admirari excellentiam caſtitatis textus, qui nuſpiam, ſurdam ſaltem aliquam mentionem concupiſcentiæ carnis fecit: verùm ſummo utrobique tegit ſilentio carnis fœditatem per acquiſitam ſcientiam pudoris, & obvolvit ſummo myſterio mortis inductam neceſſitatem & regenerationis exigentiam, Statuens, quod tandem dierum completâ maturitate, *ex aquilone pandetur malum* ſuper omnes habitatores terræ. Quod mox manifeſtabo.

Tandem degenere jam naturâ, complacuit ſibi Omnipotens lapſum Adæ erigere per renaſcentiam: & quanquam non reſtauraverit nobis intellectus claritatem priſtinam, mentisque expeditam cognitionem intuitivam, attamen dignitatem noſtram longè altiùs erexit. Siquidem Intellectus in obſequium fidei reductus per gratiam pergit in humili reſignatione ad bravium amoris, quo innitimur & compellimur. Eſtque minima amoris illius morula longè glorioſior, quàm deſes tota vita Adami in Paradiſo. Ante lapſum enim ignorabatur fides, virtutum proſapia, potiſſimùm quoque amoris Divini ſuperexcellentia, ſolâque vivebatur puritatis innocentiæ felicitate. Ideóque Deus permiſſione ſuæ præſcientiæ & deſtinationis inæqualitatem beatitudinis, à renaſcentia emergentis, cum quadam præpollentia delegit: quia non ſunt condignæ hujus vitæ tribulationes ad immenſa, quæ nobis renatis Divina bonitas præparavit. Malim namque ſcire, quæ DEUS per unigenitum mundi Salvatorem revelavit, quàm noviſſe claro intellectu animantium & herbarum facultates. Abundè mihi ſufficiens habere in DEO humanitatem, quâ nos in filios Dei adoptavit, & ſimiliores ſibi longè fecit, quàm fuiſſet Adam in ſumma ſui felicitate. 52.

DE

1. PRima Theſis probatio. 2. Secunda. 3. Modus generandi Divinus nequit ab homine concipi. 4. Conjectura à pari. 5. Repetitio Demonſtrationum. 6. Argumentum pro theſi. 7. Alterum. 8. Tertium. 9. Quartum. 10. Quintum. 11. Sextum. 12. Mentem non creare animam ſenſitivam, ut nec aliam mentem de lumine mentis ſumi. 13. Septimum. 14. Mens imprimit in ſemen imaginem corporis: non autem Dei, id eſt, ſeipſam. 15. Probatur. 16. Octavum. 17. Quid à peccato per parentes generatum. 18. Uſque ad art. 74. Ratio è Sacris. 75. Repugnare Chriſtianiſmo, quod homo vocetur animal. 76. Patrum aliquot conformitates cum theſi. 77. Dilemma pro theſi ex Auguſtino. 78. Argumentum ſolidum pro theſi. 79. à regula falſi. 80. Progreſſus Satanæ. 81. Faunorum & Nymvharum ortus. 82. Tudesquillos in Canariis. 83. Objectiones contra theſin usque in art. 88. 89. Anomala piſcium propago. 90. Aquæ nulla eſt figura, nec decidit orbiculariter. 91. Trutarum prolificatio. 92. Seminis maris invaliditas. 93. Piſcium felicitas theſin roborat. 94. Vermes reſurrectionis monitores, abſque materiali maris ſemine. 95. Pullus è vitello formatur, & ſemen galli manet materialiter extra. 96. Septima objectio cauſas diluvii explicat. 97. Vulgata textus hujus explicatio confirmat theſin. 98. Interpretatio circa motivum diluvii. 99. Gigantes non de prima creationis intentione. 100. Probatio Prophetiſſâ.

1. SUblatis ergo nunc legis, inobedientiæ & maledicti ſuſpicionibus, ad theſeos demonſtrationem procedo. Pro qua in frontiſpicio præmiſſa eſt glorioſiſſima filii Dei incarnatio, ex puriſſimo ſanguine immaculatæ
2. ſemper Virginis ſuæ genetricis. Dein mihi viam ſtravit textus: *Niſi regenerati fueritis ex aqua & Spiritu S.* id eſt, niſi comparticipes ſitis, in nova regeneratione ſalvandorum, illibatæ & caſtiſſimæ Incarnationis Domini Jeſu, ſitisque tanquam membra illius capitis, & velut filii adoptivi, non eritis palmites illius vitis. *Nam quicquid de carne peccati* & ex carnis concupiſcentia *naſcitur, caro eſt, incapax vitæ æternæ & regni cœlorum. Et qui ſeminat in carne, in corruptione metet.* Et quicquid meſſue-
3. rit, caro eſt, ipſaque corruptio. Etenim quomodo S. Spiritus generaſſet in Eva omnem hominum poſteritatem, id humana mens aſſequi non valet, niſi viam ejus ſacer textus manifeſtâſſet in Deipara virgine; quæ nimirum non concepit ex, ſed de Spiritu S. quem proinde Gabriel prædixerat duntaxat obumbraturum ipſam 4.
virginem perpetuo illibatam. Ideóque Eccleſiæ Patrem æternum, ſacræ Trinitatis perſonam primam vocat Patrem Filii æterni; nec permittit S. Spiritum vocari humanitatis Chriſti Patrem, eo quod materialis generatio Chriſti ex ſola ejus matre ſumta eſt: quare nec ejus conceptus de Spiritu Sancto includit ullam paternitatem. Atqui ut iſta generatio proceſſit abſque patratione S. Spiritus (qui nimirum circa conceptum Chriſti occupatus fuit abſque patratione) ita contemplari nobis integrum eſt eodem prorſus ſupernaturali atque divino modo obumbrationis in Eva ſtabilitam fuiſſe generationem adoptivorum & divinæ Imaginis. Itaque Pater luminum ſolus eſt Creator omnium animarum, ut & ſupereminenter mentis immortalis: Ergo generatio humana ex Patre luminum, datore vitæ, in mentis creatione abſoluta fuiſſet ex ſubſtantia Evæ & de cooperatione S. Spiritus concipiendo. Etenim ut ille hominum conceptus fuiſſet planè ſupernaturalis: ita & caſtimonia matris ſupereminens in ſtatu Innocentiæ, qualis modo in regeneratione ex aqua & Spiritu ſancto.

Quamobrem ſtatutam theſin primùm 5.
ratione phyſicâ conabor ſtabilire, eamque dein ratione & authoritate è Sacris petitâ confirmare, ac tandem per dogmata Patrum fortificare. Inprimis eſt ratio- 6.
ni conſentaneum: Si Deus volebat in carne facere ſui imaginem, eamque per poſteros beare, id debuiſſe fieri in Virgine matre: non autem in muliere per Adamum ſtuprata, ne Deus virum competitorem

torem haberet in intenta ſuæ imaginis
incarnatione. Alioqui ſi hanc ſanctam &
impollutam humani generis productio-
nem (propter quam Univerſum condi-
diſſe eſt viſus) contingentem in obum-
bratione S. Spiritus, vir anteverteret &
præveniendo everteret, etiam dein omnis
hominum ſic producendorum generatio
brutali modo eveniret, quicquidque ex
illa naſceretur, eſſet æternæ gloriæ natu-
raliter incapax. Rationi nempè eſt con-
ſentaneum, quod Mens immortalis ante
eſum pomum nunquam feciſſet prolem
immortalem duratione, eò quod nihil
queat de ſe vel ex ſe producere infinitum
duratione, niſi Deus ſolus, quem proinde
adhuc hodiè in Adamica generatione,
Eccleſia fatetur eſſe animæ immortalis u-
7. nicum creatorem. Alioqui ſi mens, infi-
nitæ deinceps durationis poſſet extra ſe
producere infinitum aliquid & immorta-
le, quodque ideò eſſet ſubſtantia; jam ne-
ceſſariò deſineret eſſe creatura, eſſetque
creator. Ergo mens nunquam potuit aut
8. poterit producere ſubſtantiam immorta-
lem, & per conſequens pugnat cum Divi-
nitate, quod Mens, quæ ante eſum pomi
immediatè totum corporis regimen in ſe
ſuſceperat, de ſe generâſſet imaginem
Dei infiniti; generâſſetque ſubſtantiam
duratione infinitam: quapropter eſt diſ-
par penitùs ratio, qua lumina mortalia
vitæ ſive animæ mortales proſiliunt, &
9. qua ſubſtantia immortalis creatur. Adeò
naturæ toti eſt impoſſibile, quod mens
generaret ſubſtantiam ſibi ſimilem: cum
producere ſubſtantiam ſpiritualem, im-
mortalem ſoli reſervetur Deo, etiam o-
mnium omnino conſenſu. Siquidem ejus-
modi productio præſupponit creationem
ex nihilo. Alioqui ſi mens intendiſſet
ante lapſum producere ex nihilo ſubſtan-
tiam ſibi ſimilem, cum id ſibi ſit penitùs
impoſſibile, ſeipſam debuiſſet partiri, at-
10. que in in partes ſeparare. Denique nec
unquam fuiſſet mentis intentio generare
animam caducam ſeu ſenſitivam, quippe
quæ eſt præter & contrà deſtinatum ſuæ
vitæ regimen. Quarè ex ſufficienti enu- 11.
meratione concludo, quod ante eſum po-
mi nec immortalem mens animam gene-
rare potuerit, nec mortalem generare in-
tenderit, ne quidem diſpoſitionem ullam
ſeminalem aut ſubſtantiam ſeminis: Id-
eóque nec proinde ulla per virum facta
fuiſſet generatio, nec ullam ad generan-
dum in ſe ſenſiſſet proclivitatem. Atque
hactenus neceſſario in pomi eſu latuit
cauſa mortis naturalis per carnalem gene-
rationem explicata: In qua generatione
eſt ſeminalis diſpoſitio cooperans ad ani-
mæ mortalis impetrationem: Eaq; Crea-
toris intentionem circa propagationem
ſuæ imaginis prævertit & pervertit. Sic
nimirum anima mortalis per brutalem
concupiſcentiam carnis ſibi ſemen diſpo-
ſitivum produxit ad animam brutorum
more perituram: quæ ſcilicet brutalem
quoque conditionem mortalitatis ſecum
introduxit. Nam mors brutis indubiè à
creatione fuit connaturalis, quæ ſcilicet
animas duntaxat habent mortales. Atqui 12.
licet per regulam ſuppoſiti falſi confirma-
re, quod ex fide tenemur credere, nimi-
rum Mentem à Deo immediatè creari:
non autem à parentum anima velut lu-
men de lumine ſumtum accendi. Nam ſi
anima generati fiat ab anima generantis,
erit hoc vel à patris anima, vel à matris
anima, vel àb utraque; Sed nullum horum
eſt verum: Ergò nullatenus anima gene-
rati fit aut deducitur à ſpiritu parentum.
Probatur quoad primum: Siquidem cum
de progreſſu naturæ ſit ſermo, qui proin-
de ordinarius eſſe debet, ideóque & in
brutis id conſtanter contingeret: atqui
hoc non contingit: Ergò non à progreſ-
ſu naturæ. Probatur Subſumtum per fœ-
tum ex patre glire & cuniculo matre, qui
ſcilicet, exceptâ cauda glirinâ, totus eſt
cuniculus, tàm intus, quàm extrà, etiam in
pelle & pilis. Sed ſi à patre vis ulla animæ
manaret, in ſe vim neceſſariò haberet pa-
ternam & non maternam. Sed dato ex-

emplo patet contrarium: ergò non à patre; Nec tamen proinde animæ prolium mendicantur ab anima materna. Nam alioquin à quo procedit anima, ab eodem ſaltem & ad minimum procederet quoque vis formativa: Et per conſequens, nedum ſemper fierent proles ſexus materni, ac matri perpetuò ſimiles; ſed etiam nunquam fieret mola, ubi effœta vis ſeminis maris defluit. Ut neque prægnantis imaginatio transmutaret fœtum jam in utero matris formatum, in monſtruoſam, alienam, imò & brutalem figuram: quia ſemen jam habens animam mutuatam à parente, non eſſet ampliùs obnoxium ſtultæ imaginationi maternæ, præſertim dum jam fœtus proprio orbe ac culinâ ſuâ alitur. Idem argumentum quoque valet ſupponendo, quod anima gigneretur ab utriuſque parentis anima: nam quicquid negatur disjunctivè, rectè negari poteſt copulativè. Quorſum etiam ſpectat hæc concluſio; nimirum quòd eo poſito, jam ſemen actualiter eſſet animarum ab initio ſui: Itemque quòd ex duabus animabus quoddam compoſitum atque mixtum lumen animatum atque ſpirituale fieret; quod repugnat ſimplicitati formali propter concretam dualitatem. Itaque univoca animæ homogeneitas adverſatur dualitati & heterogeneali compoſitioni animarum. Unde concludo, ne quidem in brutis deſumi à parentibus, tantoque minùs in homine. Quapropter animæ omnes immediatè creantur ab ipſamet vitâ & Patre luminum, qui ſuum Creatoris honorem nulli tribuet creaturæ: quare hinc obvium eſt, quod homo nequeat producere mentem immortalem, nec ſimulacrum Divinum. Adeóque & hinc patet, quòd prima Creatoris intentio non eſſet, quòd vir ulla ratione ſeſe immiſcuiſſet in generando: Sed quòd omnem fœtum ſola manus Creatoris perfeciſſet, quæ ſola creat omnes animas, potiſſimùm autem atque ſingulariter æternam illam deinceps, quam in ſui imaginem deſtinatione eſſentiali direxerat. Denique naturaliter 13.
neceſſum eſt, quòd vera imago fieri nunquam queat, niſi à ſculptore proprio: nullus eſt autem ſculptor proprius, qui non perfectè cognoverit illum, cujus iconem ſculpere intendit. Sed homo creatus eſt ad imaginem & ſimilitudinem Dei; nequit tamen Deum cognoſcere, ut nec ejus ullam ſimilitudinem mente aut verbo exprimere, quam ignorantiam quisque fateri debet: Ergò nequit eſſe ſculptor proprius imaginis Divinæ; ac ideo quamcunque ejus imaginem fabricaretur, eſſet planè monſtruoſa & durationis finitæ. Et per conſequens in Creatoris intentione homo non fuit conditus, ut generaret hominem. In natura quidem omnis ſpiritus generantis ſeminis comprehendit (quia continet) ideam rei generandæ: homo autem, cùm ſit Dei immediata ac vera imago, non poteſt ullo modò in ſuum ſemen transfundere Divinam imaginem, quam in ſe & extra ſe planè ignorat. Sed cùm in 14.
natura ſimile generet ſui ſimile, poteſt homo in ſemen ſuum imprimere imaginem corporis humani, facti etiam ad imaginem Dei. Poteſt itaque homo generans imprimere in ſemen ſigillum ſive umbram ſui: non autem imaginem Dei, ſubſtantiamque mentis immortalis: quinimo demonſtravi alibi, quod cæteræ animæ univerſæ ſint tantum lumina formalia, non autem ſubſtantiæ. Idcirco ſi mens deberet aut 15.
poſſet imaginem Dei producere, jam vel mens ceſſaret eſſe imago ipſamet Dei, vel Deus non eſſet Creator mentis. Quamobrem eſſentia pura imaginis Dei in conceptu creandi vel generandi requirebat omnifariam ipſum Deum, immediatum ſui Creatorem & Patrem unicum, qui in cœlis eſt, & præter quem nulla eſt paternitas in cœlis. Alioqui paternitas carnalis eſt in homine & brutis, ideóque textus ait: *Honora patrem.* Et alius: *quòd nulla ſit paternitas, niſi in patre cœleſti.* Ergo deſignatur, quod pro homine non ſit paternitas mentis, niſi in ſolo Deo; ejusque proinde primor-

mordialis generatio ac propagatio penes
16. Deum creatorem reſervata fuerit: ac præ-
ſertim, dum menti immortali infinitæque
in duratione deſit ſua ipſius cognitio, qua
ſibi ſeipſam repræſentet, ut videlicet ſi-
gnatam ſimilitudinem ſui in ſemine de-
pingat. Idcirco nempe nec mens immor-
talis poteſt unquam ſemen humanum ad
id deducere, quod ipſamet in ſe habe-
bit nunquam, ut nempè extra ſe depin-
17. gat imaginem Dei. Eſt namque ſic ho-
mo factus ſimulacrum Dei, quod ſit in-
dumentum Deitatis, theca regni Dei, id
eſt, templum S. Spiritus. Homo itaque
eſſentialiter in DEI imaginem creatus,
poſtquam ex ſe imaginem Dei, non qui-
dem per aliquod monſtrum, ſed per ali-
quid ſibi umbraliter ſimile generare, cum
Evæ ſtupro, temerè præſumſit, non ge-
neravit quidem Dei imaginem, ſimilem
illi, quam Deus voluit ideò inimitabi-
lem (quatenus Divinam) ſed in aura
ſeminis vitali generavit diſpoſitiones ſo-
licitaturas quandoque animam ſenſiti-
vam, diſcurſivam & motivam à Patre lu-
minum, fonte omnis paternitatis; morta-
lem tamen ac perituram, cui tamen ex
ſui bonitate inſpirat ordinariò ſpiritum
ſubſtantialem mentis ſui imaginem refe-
rentis. Adeóq; homo hactenus brutorum
non niſi more per ſeminum copulam ge-
nerare eſt annïſus imaginem ſuiipſius, quæ
tandem impetraret à Creatore lumen ani-
matum, quodque animam ſenſitivam vo-
cant. Proceſſit nempe inde generatio alte-
ra, more belluino concepta, mortalis, &
æternæ vitæ incapax, beſtiarum ritu, dolo-
ribus partus, morbis mortique obnoxia,
tantóq; ærumnoſius, quantum iſthæc pro-
pagatio in Protoplaſto intẽtum Divinum
18. invertere auſa fuit. Præmonuit iccircò in-
effabilis bonitas, ne de ligno illo guſta-
rent, prædixitque alioqui eadem die mor-
te morituros, ſenſurosq; omnem calami-
tatum turbam, quæ mortẽ comitatur. Me-
ritò itaq; Dominus parentum utrumque
beneficio ac ſede immortalitatis privavit.

Succeſſit videl. mors ex conjugali brutali- 19.
que copula: nec manſit Spiritus Domini
cum homine, poſtquam caro eſſe cæpit.
Porro quia iſtud Evæ ſtuprum deinceps
continuabitur in propagatione poſtero-
rum in mundi uſq; exitum: hinc peccatum
ſpretæ admonitionis paternæ & naturalis
prævaricationis, jam in impuritatem per
generationem inverſam, carnalem ac pro-
pemodum brutalem, inter cætera pecca-
ta eſt, & appellatur verè originale, id eſt,
proinde homo, ſeminatus in voluptate
concupiſcentiæ carnis, neceſſariam mor-
tem in carne peccati metet ſemper. Sci- 20.
entia autem boni & mali, quam DEUS
in pomo diſſuaſo conſtituit, contine-
bat concupiſcentiam carnis, id eſt, oc-
cultum vetitum congreſſum, diame-
trialiter oppoſitum ſtatui innocentiæ,
qui ſtatus non erat ſtatus ſtupiditatis;
utpote cui ante prævaricationem jam
notæ erant eſſentiæ quorumcunque a-
nimantum, juxta quas ex proprietate
erant nominanda, primoque intuitu eſ-
ſentialiter diſtinguenda. Quinimo S. Hil-
degardis ad Moguntinenſes ait: *Adam
digito Dei (qui Spiritus Sanctus eſt) forma-
tus, in cujus voce ſonus omnis harmoniæ &
totius muſicæ artis, antequam delinqueret, ſua-
vitas erat: Ita ut ſi in illo ſtatu, quo formatus
erat, permanſiſſet, infirmitas mortalis hominis
virtutem & ſonoritatem vocis illius ferre non
poſſet. Cum autem deceptor ejus audiſſet, quòd
homo ex inſpiratione Dei, tam ſonorè cantare
cæpiſſet, & per hoc ad recolendum ſuavitatem
canticorum cæleſtis patriæ imitaretur* (ecce
quàm procul nunc inde vir diſceſſerit
raucâ ſua voce) *machinamenta calliditatis
ſuæ in irritum ire videns, ita exterritus eſt, ut
non minimùm inde torqueretur; & multifa-
riis nequitiæ ſuæ commentis ſemper deinceps
excogitare & exquirere ſatagit, ut non ſolùm de
corde hominis, ſed etiam de ore Eccleſiæ Divi-
nas laudes perturbare non deſiſtat.* Hæc
illa. Myſticorum devota eſt opinio,
quod volucres canant laudes DEO. Ego
ſub humili correctione aliter cenſeo.

 Nam

Nam ſi iſtud verum eſſet, canerent toto anno, nec ceſſarent mox expletâ generandi libidine. Quod argumentum inſervit noſtræ theſi. Siquidem cum mares ſoli cantent, non autem fœmellæ: quod ex natura communi Adam ſalacior atque incontinentior fuerit, & ex ſexu ſuo libidinoſior, quàm Eva, cujus proinde caſtitas, Deo dilecta, videtur ſexui propria. Acquiſivit ergò homo per eſum pomum ſcientiam, quod amiſiſſet innocentiam radicalem, & pro ea cambium feciſſet ſordidæ concupiſcentiæ carnis. Nec enim ante eſum pomi tàm erat hebes aut ſtupidus, quod ſe neſciret aut non ſentiret nudum, ſed cum pudoris & concupiſcentiæ brutalis effectu tum priùs ſe declara-
21. vit nudum. Etenim textus Sacer tàm caſtus ubique eſt, quod Altiſſimus noluerit ipſam carnis concupiſcentiam ſaltem nominare proprio nomine, imò nec etiam accuſare, dum eſum pomi in mortis neceſſitatem præmoneret: ne homini brutalis iſta concupiſcentia vel nomine tenus innoteſceret; ideoque nec concupiſcentiam in Geneſi nominari voluit ob promtam populi illius perfidiam; ſed vocavit amiſſam innocentiam ex acquiſito pudore, quod ſuis circumſtantiis tandem in Eccleſia pendi voluit. Adeóque proinde Adamum mox à creatione de terra in paradiſum tranſtulit, ac mulierem quoque ob id in Paradiſo formavit, ne illa, quam fecerat atque deſtinaverat virginem permanſuram, adſpiceret bru-
22. torum copulam in terra. In initio enim creavit Deus cœlum & terram, omnemquè creaturam in ea contentam. Fecit autem ac formavit materialiter iſta per verbum paſſivum & imperativum (fiat) dixit ni mirum iſtud verbum, & creata ſunt omnia: ſextiduo autem deinde fecit formas rerum conditarum, & facta ſunt ordinatim omnia in vitam & animam animatorum. In eo nempè diſtabant, dicere fiat, & facere. Etenim ſexto die ſive ultimo formatùs eſt Adam. Septimo autem Deus quievit: poſteà demum tranſtulit Adamum de terra in Paradiſum, deliberavitque facere mulierem de coſta viri, non autem de renibus, femore aut ventre ejus. Ergo die octavâ, ut eſſet initium novæ hebdomadis ad novam & ſupernaturalem venturæ prolis generationem. Quapropter colligi poteſt, quod mulier tota exlex adſcenderit in novum electionis cumulum, vas electionis. Qualitatem autem 23.
generationis humanæ ante lapſum in Eva virgine quodammodo conjicere licet ex glorioſiſſima Incarnatione Domini. Enimvero Pater, cui omnis paternitatis nomen ſingulariter ac ſolùm debetur, & quem Filius ſuus ut Patrem ſemper adorat, ab æterno generavit quidem ſemper Filium ſuum, qui tamen non legitur ſuæ incarnationis Pater. Quod pro immenſo myſterio uſque veneror, magisque pòſtquam ejusdem bonitatem infinitam tàm à primo creationis virginali conceptu, quàm in reſtauratione, per hominis regenerationem ſum aſſecutus. Voluit nimirum Pater omnipotens, quod glorioſa incarnatio Chriſti conciperetur de perſona Spiritus S. quæ ſcilicet ipſamet proinde non eſſet generata: ſed ab æterno procederet ex Patre & Filio. Divinus nempè Spiritus in virginis Evæ ſanguine arteriali cordis cauſatus fuiſſet conceptum humanum prolium, ſimulacrum Divinitatis cum cunctis chariſmatibus ſuis absque carnis voluptate. Mens autem ſic in veſte ſanguinis, concepta in utero virginis in ſpecie humana, incrementum ſumſiſſet ac plenariam inde maturitatem. Ille enim, qui clauſo utero, clauſisque januis in mundum venit, & ad ſuos etiam è capſa cordis, in qua conceptus eſt, conſenſu præeunte; virginis ad uterum delatus ſervatusque usque in corporis maturitatem: Omnia nempè membra penetrans delatus eſt in uterum. Ideo namque Dominica incarnatio prorſus præter naturæ ordinem nunc conſuetum contigit. Nam 1. non contigit incarnatio Domini in

in utero, ſed primum in ipſa cordis virginalis theca. 2. Ex ſanguine puriſſimo & & vivaciſſimo cordis: non autem ex ſemine Virginis; Siquidem Deipara virgo illo ſingulari reſpectu non ſolùm mundata fuit à peccato originali, ſed concepta prorſus libera à peccatis, ut ſcilicet tanto amplius expers eſſet omnis ſeminis, quàm puer recenter natus. Etenim ſemen ex miſtura cruoris & ſanguinis, ſive ex commiſtione ſanguinum conficitur, quæ miſtura nullatenus, ne quidem materialiter, fuit in conceptu Filii Dei: *qui non ex ſanguinibus, neque ex voluntate carnis aut viri*: ſed ex ſolo Deo conceptus, & ex virgine natus. 3. Non habuit virum patrem, nec materiam maſculinam, unde fieret; quod ſanè confirmat, materiam fœmininam, excellentiorem præfectam, & ab initio ſolam prælectam. 4. Prælegit caſtiſſimam & illibatam virginitatem matris, quam Divinâ manu plaſmavit. 5. Ex ſolo puriſſimoq; arteriali ſanguine materialiter conceptus eſt: in quem nempe ſigillum S. Spiritus mentem humanam ſuique puriſſimum ſimulacrum à Patre Deo conditum inſpiravit. 6. à corde in uterum Virginis, cum penetratione dimenſionum delatus eſt iſte conceptus. 7. Tandem incrementum ac juſtam nativitatis maturitatem, velut in Sabbatiſmo, exſpectavit. Porrò quod ſcientia boni & mali, nil niſi carnis concupiſcentiam ſignificet, apertè teſtatur Apoſtolus, vocans eam *legem atque de-*
24. *ſiderium peccati*. Unde ſcilicet primum, brutale atque originale peccatum, reliquorum fomes, immediatè profluxit, & duraturum deinceps, in continuatum mortalium ſemen 8. ad Rom. *Deus Filium ſuum mittens in ſimilitudinem carnis peccati, & de peccato damnavit peccatum in carne, ut juſtificatio legis impleretur in nobis*. Originale, inquam, quod ſit originis, humanæ generationis initium, per quod omnis impuritatis lues in poſteros trucidatur, & mors facta fuit homini, prout belluis naturalis. Adeò quanquam eſus pomi contineret notam diffidentiæ & ingratitudinis, quæque etiam cuilibet peccato comes eſt, etiam tamen propterea unumquodlibet deinceps peccatum eodem ſupplicio, neceſſariò quoque ad poſteros deberet deſcendere: niſi inſolita amoroſæ monitionis transgreſſio non tàm conſiſteret in inobedientia comedendi, vel abſtinendi, quantum in horrida dubitationis diffidentia, & fidei Diabolo adhibitæ confidentia. Adeoque generatio carnis peccati (quæ eſt effectus concupiſcentiæ carnis) in mortem neceſſariò defluxit, etiam ad poſteros omnes. Placuit nempe rerum 25.
Domino, inſerere pomo incentivum concupiſcentiæ carnis, à qua ſcilicet tutò abſtinere poterat non edendo pomum, diſſuaſam propterea. Alioqui namque nullo unquam momento tentatus fuiſſet à carne aut membris ſuis genitalibus, quæ ideo Aquilonem vocari in Sacris poſtmodum oſtendam. Itaque paſto pomo mox concepit vir ex naturali pomi proprietate libidinem luxuriandi; atque inde factum eſt ſemen animale, quod in animæ ſenſitivæ diſpoſitiones prævias properans, legemque aliarum cauſarum ſubiens ſe reflexit in vitalem Spiritum Adæ: qui iccirco ſtatim ignis fatui inſtar Archeum ſive Rectorem Spiritum animalemque auram, latronem, inquam, domeſticum ſuſcipiens, poteſtatem propagandi ſeminis animalis & caduci, in vitam deſinentis, concepit: Cujus demum appulſu, Mens immortalis vitæ atque corporei gubernaculi habenas exuens pediſſequam ſibi ſenſitivam ſubſtituit. Hinc igitur belluarum more concipimur, naſcimur & morimur. Pridie enim antè Mens immortalis omnia in omnibus agebat, eratque ipſamet vita immortalis in toto: quia ſola & tota in toto immortalis. Sed ipſa tanta naturæ pulcritudo in Protoplaſto mox vitiata eſt, poſtquam brutalis generationis ſimilitudine induta fuit. Tum enim 26.
Mens immortalis loco mota deſcendit, ut lui ſigillum imprimat in ſemen vetitum.

Tunc, etiamſi Senſitiva nondum nata eſſet; adfuit tamen præſto omnis diſpoſitio naturalis, requiſita ad illam à Creatore impetrandam. Cumque duæ ſimul animæ unico corporis plano præſidere perfectè nequeant absque diſſidio, non magis quàm eſt licitum duobus ſimul heris inſervire: Ceſſit ideo in intima mens immortalis: Sive id fuerit mandato creatoris, vel impuritatis corporeæ tædio pigens, deinceps ſaltem ſui corporis regimen delegavit animæ Senſitivæ, in qua modo ligatur, quia obvolvitur, quamdiu vivitur. Hinc nempe deinceps brutali more plerumque adoleſcimus, ac vivimus.
Mens autem in animæ caducæ hoſpitium
27. ſeſe recepit, ac inde in hanc ſua inſpirat chariſmata, quanquam plerumque alioqui dormiat, (Perinde fortaſſis atque corallus ſubinde colorem amittit, eundemque iterum recuperat) unde corpus omnem impuritatis ataxiam ſubiit. Mortalis autem animæ connubium, deſtinationi mentis peregrinum, occaſioni eſt, cur Mens in abdita ſeſe locaverit, ſic ut ſub judice adhuc lis ſit, ubinam principalem thorum elegerit: Sitque apud Atheos non credita Mens, eo quòd animæ caducæ tàm in profundum penetrando ſe demerſerit; quòd mentales notiones adhuc hodiè ſubeſſe imaginationi appareant, quorundam quoque ſimplicium veneficiis ita obedire, ut ad morborum voluptatem atque imperia Mentis principatus videatur conquaſſari; quod febrium deliria, mania lienariis, rabidi morſus, atque punctura tarantulæ pro Atheiſmo fortiùs perſuaſere; In priora enim vita immortali Mens per ſe ac immediatè condebat immortalitatem, perfectamque dabat quoque animantum & herbarum cognitionem. At poſteà in brutali generationis fœditate, icon Dei in mente quidem remanſit ſoſpes, ejusque figura extera in corpore: ſed tanti corruptio Mentem ad penetrale animæ caducæ coëgit recedere. Itaque ſub Mentis felici imperio degebat immortalitas ejus: atque ideo exſulabant morbi, ætatum declinationes & mortis minæ. Atque ideo ante lapſum homo à beatitate diſtinguebatur per poſſe peccare, cadere & mori: Sed in glorificatione Mens iterum immediatè vivificabit corpus, idque in ſe tranſſumet: quæ nimirum ante lapſum tantùm lucebat ſuper corpus, per immediatum ſui nitorem, mox à reſurrectione per transmutationem abſorbitivè corpus clarificabit. Etenim idcirco ſtatus fidelium, etſi per totam vitam, etiam in ipſa morte, ſit primitivo ſtatu longè ærumnoſior; eſt tamen eo felicior, quanto eſt majeſtate plenius eſſe ſimiliorem Filio Dei, incarnato, mortuo & glorificato: quàm cum Adamo vixiſſe liberum à morbis, & tandem ſublatum absque prœlio: quia *nullatenus ſunt condignæ retributiones vitæ pro gloria aut ex-
ſpectatione futuri ſeculi.* Porro ad perfectam 28.
theſin compulit me paſſim textus ſacer, faciens Evam adjutricem Adamo ſimilem, non quidem ut conjugis nomen vicemque ſuppleret; prout mox à peccato nominatur. Virgo enim erat in Creatoris intentione, & poſtea ærumnis repleta. Necdum enim, quamdiu ſtatus puritatis præſidebat innocentiæ, voluntas viri ſuperabat. nam translatio viri in Paradiſum aliam vivendi ſortem, quàm belluinam præfigebat. Adeóque pomi eſus caſtiſſimo nomine tegit concupiſcentiam carnis, dum ſcientiam boni & mali hoc nomine complectitur, ejusque ignorantiam ſolam ſtatum vocat innocentiæ; Siquidem illius præfatæ ſcientiæ adeptio nocentiſſimam mortem vitæque æternæ privationem irrevocabilem fovebat. Nam ſi homo non deguſtâſſet pomum, vixiſſet expers concupiſcentiæ, & proles prodiiſſent ex Eva virgine de Spiritu Sancto.
Manſo autem pomo, ſtatim aperti ſunt o- 29.
culi eorum, cepitque Adam libidinosè concupiſcere nudam virginem, eamque ſtupravit, quam Deus ipſi in nudum adjutorium deſtinaverat, non ſecus ac Princeps

ceps

ceps in adjutorium eſt ſuis miniſtris. Sic enim vir prævertit intentionem Dei per alienam generationem in carne peccati: Ad quam proinde prioris naturæ eſt inſecuta corruptio, ſive caro peccati comitata eſt concupiſcentiam. Nec ſanè textus aliam inſinuat ſcientiæ boni & mali notam, quàm quod cognoſcerent, ſe eſſe nudos, illosque puderet ſuæ illius nuditatis, ſive (propriè loquendo) corruptæ ſuæ virginitatis. Tota nimirum boni atque mali ſcientia clauditur circa pudorem & intra ſola pudenda. Ideóque Levitici 18. & alibi paſſim ipſa pudenda non alio etymo vocantur, quàm turpitudinis. à copula enim carnis ſtatim oculi illorum aperti, quia noverant bonum amiſſum attuliſſe degenerem naturam, turpitudinem, fœditatem, mortisque inteſtinam atque inevitabilem obligationem, etiam in poſteros relegatam. Ah ſerò nimirum intellexerunt ex concupiſcentiæ illius inſueta novitate & turpitudine, cur Deus tàm amoroſæ eſum pomi vetuerat. Pu-
30. debat videlicet illos magis corruptæ caſtitatis & transgreſſæ monitionis, quàm ſuæ nuditatis. Adam namque qui beſtiarum naturas ſolo adſpectu judicaverat, nec eandem ſcientiam legitur deſeruiſſe, ſuæ quoque corruptæ naturæ fœditatem ignorare non poterat: atque adeò potiùs hujus pudore, quàm nuditatis ergò ſe abſconderant. Fuit nimirum tanta pudoris tàm multiplicis confuſio, ut parùm defuerit, quin in dementiam ruerent: quod ex inappoſitis reſponſis Adæ ſat liquidò eſt notabile. Vocat enim illum Deus, & interrogat, ubi eſſet, & reſpondet accuſando ſociam & adjutorium ſimile ſibi, ut ſe nondum accuſatum excuſaret. Stultoque prorſus niſu, frondibus nuditatem oſtentabant notam Creatori, ſperantes corruptionem caſtitatis tegi poſſe frondibus, modo ſe abſconderent. Nuditatem ſuam accuſat, non audens mentionem amiſſæ caſtitatis facere. Craſſioris namque

ſtupiditatis eſt, credere latitare poſſe à facie Domini, quam neſciiſſe, ſe eſſe nudos: Præſertim apud eum, qui illos creaverat nudos. Itaque velle latere accuſat reatûs, & effectum concupiſcentiæ, delinquendo patratum. Alioqui mera nuditas non pudibunda eſt coram Deo, ſi non corrupiſſet caſtitatem, quam cognovit læſam, & ſub pomo vetitam. Non enim in extremo judicio erit pudor nuditatis: ideoque pudor nuditatis involvebat potiùs commiſſum caſtitatis errorem, irreſtaurabilem, in pomo velatum; Cujus effectum niſi perfectè jam ſentirent & agnoſcerent, potiùs in pœnitentiam comeſtionis, quàm in ſui occultationem & tegmen pudendorum ſe convertiſſent. Pudor ergo nuditatis involvit caſtam textus locutionem coram
populo Iſraëlis. Aliàs enim ex textu 31.
ſat liquet, quod iſta ſcientia boni & mali ſit *carnalis, terrena, & Diabolica*, ſolius concupiſcentiæ carnalis & mera quædam corruptæ naturæ ſtultitia, reſpectu ſcientiæ, quâ paullò ante nomina
propria indebat beſtiis. 2. c. Gen. 17. *So-* 32.
li viro vetatur fructus arboris illius, & 2. c. Geneſ. 25. *Erant ambo nudi ac ſine pudore*, 3. Geneſ. 7. *Manſo pomo, oculi eorum ſunt aperti.* Etenim licet Eva prior de pomo guſtâſſet, virumque ad edendum proritâſſet: attamen Omnipotens virum, nondum caput mulieris, alloquitur, & hic ſe excuſare annititur; quia illam primò concitaverat ad congreſſum, ſenſitque membrorum inobedientiam: quod patet. Nam ſolus accuſatur, nondum caput mulieris, quem diſſuaſum utrique ſignificavit mulieri. Nam Eva ad ſerpentem dicit, utriq; æqualiter injunctam
arboris illius abſtinentiam. Significans 33.
hic locus in textu, quod etſi idem caſus ſpectaret utrumq; ſexum, prænoverat tamen Deus ſalacitatem viri atque pruriginem caſtivam: & quia voluntas carnis non erat propriè in virgine, quam ſibi caſtitatis decorè adornaverat Omnipotens;

Idcirco

Idcirco per antonomaſiam vocatur iſta concupiſcentia à Joanne voluntas viri, quæ eſt carnis & ſanguinis. Unde didici, Evam tenacioris pudicitiæ, imò & perfectiorem fuiſſe creatam in ſuo corpore, & ſtupratam à viro; quia pomum cum eſſet medium ad præfatum finem, & ab Eva prius deguſtatum, in Evam tamen tardius operari potuerit. Sed priorem deliquiſſe Adamum, Evam verò, ut facti pœnitentem, diutiùs reſtituiſſe, & ab Adamo vi ſtupratam dudum reluctatum; quod inde ſat liquet: Siquidem voluntas viri (& non mulieris) pro occaſione æterni damni reputatur, idque Ethnicis non fuit incognitum, qui ſeculo argenteo pudorem mulieribus, ut dotem nativam adſcripſerunt, à viris tùm dudum neglectum. Le-
34. vit. 3. & 4. jubet Dominus *hoſtiam cum cauda offerri*, ut turpitudo tegatur, neve aliquid non tectum pudore offeratur. Ideoque tanti fuit ſemper & ubique oblati agni æſtimatio. Etenim Adam creabatur juvenis, imberbis, floridus, qualis Raphaël foribus Tobię adſtitiſſe legitur. Quamobrem ut primus verecundiæ infractor
35. virginisque ſtuprator enoteſceret, Deus mento, genis atque labris Adami pilos obnaſci voluit, ut multorum quadrupedum compar, ſocius & ſimilis eſſet, eorundem ſignaturam præ ſe ferret, quorum more ut ſalax, ita & vultum pilis hirtum oſtenderet. Etenim ſignavit DEUS primum homicidam in fronte ut conſpecto ſigno ſtatim horridus fieret & infamis fratricida. Sic & primum caſtitatis infractorem fabrumque primum peccati originalis, ſignare voluit caſtitatis Amator, circa os, guttur, buccas, &c. quibus ſcilicet primas illecebrarum voces ac dein minas locutus fuerat: Evam verò pudoris ac pudicitiæ tenaciorem vultu polito decoram retinuit. Sic barba etiam cadaveri
36. inhumato ſuccreſcit, ſi in vita libidinoſus fuerit, & repentinâ morte vivere deſierit, id eſt, retentis adhuc menti ſui viribus ſuccreſcit mortalitatis ſignum, etiam poſt mortem. Sic & vox rauca Adamo oboritur, circa juventutem, qui immediatè ante amiſſam caſtitatem ſuaviſſimè cantabat.
Inter ſigna namque quibus Angeli in ap- 37.
paritionibus diſtinguuntur, unum capitale eſt. Si apparuerit barbatus Angelus, malus eſto. Eudæmon enim nunquam barbatus apparuit, memor caſus, ob quem viro barba ſuccrevit. Barbam igitur, quam horrent Angeli, viri ſibi in ornatum datam credunt, quam tamen non ignorant ſibi cum fœtidiſſimis hircis communem. Nec ideò homini barba naſcitur, niſi circa annos incontinentiæ: ut certò conſtet, non niſi propter carnis concupiſcentiam inſtar larvæ turpitudinis adductam. Adeò ut non niſi pudenda ruptumque pudorem deſignet in vultu. Ideò nimirum Eunuchi quoque barba deſtituti ſunt, ut & pueri ac adoleſcentes; quanquam bruta, quibus congreſſus ſexuum à natura inditus, primis ſtatim diebus ſint barbata.
Denique bruta parturiunt hodiè non ſe- 38.
cùs ac ſi non peccaſſet Adam: in dolore nempe ſuos edunt fœtus, quia cum carnis concupiſcentia eos concipiunt, exceptis piſcibus, qui proinde Monachis caſtitatem amantibus in cibos deliguntur. Et Eva poſt conceptum peperit carnem
peccati in dolore, *Spiritus meus non perma-* 39.
nebit cum homine, quia caro eſt: id eſt, homo jam caro peccati eſt, non autem ampliùs
caro primæ creationis. Plerumque enim 40.
mulier à conceptu nauſeat dudum, variisque circumagitur miſeriis, quibus bruta carent; quod ſanè arguit, mulierem concipere ſeminaliter à viro præter primum
intentum creationis. Quare ſi homo crea- 41.
tus fuit, ut (ſaltem ex præſcientia conſequentis) Cacodæmonum locum in cœlis adimpleret, debuit vel magno ſimul numero creari ab initio, vel ſucceſſivè. Si ergo qui ſalvandi erunt, non poſſint naſci ex voluntate viri, carnis aut ſanguinis: eratque unicus tantùm vir creatus, ergo debebant ex ſolis mulieribus ſucceſſivâ continuatione naſci in paradiſo, loco ſcilicet

licet natalitio mulieris, ac neceſſario concipi à Deo & naſci de muliere virgine omnes poſteri, quibus deinceps dedit poteſtatem filios Dei vocari, & fieri cum excluſione voluntatis ſanguinis, carnis & viri; quæ caſtitas ſemper placuit Deo, placet hodiè, ac placebit ſemper. Et quicquid ita ſemel placuit fonti caſtitatis, nunquam illi denuo diſplicere poteſt.

42. Adeoque *ſoli mundo corde Deum videbunt, & Filii ejus vocabuntur*; quare Propheta canit: *Cor mundum* (quale Adamo ante lapſum) *crea in me Deus, & ſpiritum rectum* (caſtæ & priſtinæ innocentiæ) *innova* (per Sancti Spiritus & aquæ regenerationem) *in viſceribus meis.* Quia viſcera mea jam impura contraxerunt ſpiritum concupiſcentiæ carnis peccati. Enimverò homo quamdiu immortalis & purus erat, vidit faciem tuam, Domine, & allocutus es illum: *quam faciem deinceps non videbit homo, & vivet.* Poſtquam autem homo conſpurcavit ſua viſcera per concupiſcentiam, projeciſti illum à facie tua extra paradiſum. Quæſo itaque, *ne projicias me à facie tua, & Spiritum ſanctum tuum* (caſtitatis) *ne auferas à me. Redde mihi lætitiam* (regenerationis) *ſalutaris tui, & ſpiritu* (Paracleto) *principali confirma me* (contra innatam carnis impuritatem). Siquidem *Docebo iniquos vias tuas* (regenerationis tuæ: quas inter) *occulta ſapientiæ tuæ manifeſtâſti mihi, & impii ad te convertentur.* Saltem *libera me de ſanguinibus* (de ſexuum concupiſcentiis, Tu qui es) *Deus* (caſtitatis) *Deus ſalutis* (ut novæ regenerationis) *& exaltabit lingua mea juſtitiam tuam* (juſtumque judicium, quo damnâſti hominem è ſanguinibus & voluntate viri natum in concupiſcentia & è carne peccati, quatenus ſe fecit incapacem tuæ hæreditatis) *Ecce enim in iniquitatibus* (præfatis) *conceptus ſum, & in peccatis concepit me mater mea* (ſub legitimo licet thoro) fateor itaque quod præter primitivum Creatoris ſcopum generatio Adamica ſurrexerit in mortem naturalem, ſitque in peccatum originale devoluta. Mulier ergo ut more 43.
brutali concepit, etiam in dolore parere incepit. Maſculus etiam in lege ſolus circumcidebatur, tanquam in myſterium ſtupri Evæ. Uterque tamen ſexus piare debebat commiſſum peccatum in pudendis, quibus nempe deliquerat. Quod licet caſtè in textu ſit inſinuatum: attamen tectum id coram Iſraël, in omnem alioqui perfidiam promtiſſimo, ne ſcilicet Deus matrimonii deinceps à lapſu inſtituti ſpretor videri potuiſſet. Mulier itaque non circumcidebatur, & tamen ſalvabatur: Non autem quod dolor partus aut obedientia mariti piâſſent peccatum originale in ea: nam & cælebs virguncula moriens ſalvabatur, uti & uxor ſterilis. Itaque hinc pateſcit myſterium, quod ſcilicet Eva, quantum potuit, reſtiterit inſolentiis Adami, fueritque per vim in Paradiſo ſtuprata.
Adeò & primi parentes fuerant homici- 44.
dæ omnium poſterorum per concupiſcentiam: ita & primus natu fratricida fuit. Etenim ablatum præputium neceſſariò occaleſcentiam glandis cauſabatur, quo ſcilicet minoris voluptatis, concupiſcentiæ & titillationis particeps fieret, quicunque in catalogum populi Deo dilecti adſcribi optaret. Rabbini quoque fatentur circumciſionem inſtitutam propter virtutes immundas, ambulantes in circuitu; quod interpretor, Diabolica concupiſcentiæ ac primitiva ad mortalitatem incitamenta non latuiſſe Hebræos, ſaltemque ſenſu obſcuro inſinuatum peccatum, inde ortum. A templo quoque olim 45.
arcebantur illegitimi, & cœlo, qui eſſent adulterino conceptu nati, quia penitùs generationem Adamicam referebant; qui autem legitimo thoro naſcebantur, impuri adhuc erant, donec ablato præputio, renunciare viderentur concupiſcentiæ carnis: Et hactenus repræſentabant in umbra & à longè renaſcendos Divino Spiritu & lavacro regenerationis. Porrò theſin 46.
ex profeſſo confirmat ipſum veritatis verbum. 1. Joan. 3. *Niſi quis renatus denuò, non*

poteſt videre regnum Dei. 6. *Niſi quis renatus ex aqua & Spiritu S., non poteſt introire in regnum Dei. c. quod natum eſt ex carne, caro eſt: & quod natum eſt ex Spiritu, ſpiritus eſt. d. Spiritus ubi vult, ſpirat: vocem ejus audis, ſed neſcis, unde veniat, aut quò vadat. e. Sic eſt omnis, qui natus eſt ex ſpiritu. f. ſi terrena dixero vobis, & non creditis, quomodo, ſi dixero vobis cœleſtia, credetis? g. Nemo adſcendit in cœlum, niſi qui deſcendit de Cœlo. h. & ſicut Moſes exaltavit ſerpentem in deſerto; ita exaltari oportet Filium hominis.* Chriſtus Jeſus deſcendens de Cœlo non aſſumſit carnem peccati ex generatione Adamica, aut ex voluntate viri: ſed *formam ſervi accipiens* in ſimilitudinem Adamicorum factus, *habitu inventus ut homo.* Adamicus, verus tamen homo, qualiter Adam noviter creatus. In ſimilitudinem autem hominis Adamici factus ſeipſum *exinanivit, formam ſervi accipiens.* Non eſt autem ſervus, aut impurus factus. In hoc Euangelio autem viſionem Dei negat, ſive viſionem regni Dei, & 6. introitum in regnum Dei. Non enim, quod videatur gloria beatifica, non introeundo in cœlum, aut fruſtra idem bis dicatur: aut quod a exigat aliam renaſcentiam, quàm 6. ſed a continet negationem participationis cœlorum ante reſurrectionem pro animabus defunctorum, quam 6. negat etiam corporibus poſt reſurrectionem: oportet ergo renaſci ex aqua & Spiritu S. Etenim ſicut ab initio homo erat creatus, nec proceſſerat regeneratione carnis: Sic quicquid deinde naſcitur ex carne, eſt caro. Aqua vero, ſanguis & ſpiritus ſunt unum & idem in Chriſto, Joan. 5. & tria hæc indifferens & unicum in valore baptiſma denotant. Quapropter ſola ad vitam renaſcentia eſt ex aqua & Spiritu in ſola participatione virginalis corporis Chriſti. Siquidem introire & videre regnum Dei eſt carni æquè impoſſibile atque in cœlum proprio motu adſcendere. Idque nemini permiſſum, niſi Filio Virginis, qui eo fine deſcendit de cœlo, quique erat in cœlo, dum idem hæc loquebatur Nicodemo, quique paulo pòſt adhuc debebat eadem de cauſa exaltari in cruce. Idem ergo, qui de cœlo deſcendit, ut de materia virginis incarnaretur, eſt is, in quo aqua, ſanguis virginalis & S. Spiritus unum ſunt. Spiritus itaq; qui ex aqua hominem corruptum & Adamicum facit renaſci, hominem internum de nova generatione in ſpiritu ſic regenerat, ut fiat verus Spiritus glorificandus reſurgendo, cujus vocem audient Adamici, neſcient tamen, unde veniat, aut quò vadat. quia Spiritus regenerator eſt Deus ipſe glorioſus, qui ſpirat ubi vult, vocemque illius per fidem & Sacramentum audis nunc. Sic omnis, qui renaſcitur ex Spiritu S. fit Spiritus, & unitur illi, qui neſcitur, unde veniat, aut quò vadat. Terrena hæc voco, etſi generationem ſpiritualem atque renaſcentiam attingant: quia habent in natura ſublunari quædam ſibi ſimilia, quæ non quisque paſſim novit, ideóque nec credit. Nam ex aquoſo liquore & Spiritu ſeminali contingunt brutorum generationes. Non ſunt ideo tamen iſta terrena planè atque intelligibilia naturaliter vulgo, quæ Dominus loquitur Nicodemo: quia non magis concipitur ratio amoris Divini in hac renaſcentia, quàm ſuæ bonitatis infinitæ. Impervium ſcilicet permanet, cur voluerit hominem adoptare in filium & cohæredem ſui regni, imò redigere in Spiritum Deiformem, qui materialiter fuerit ex aqua renatus. Nam iſtud amoris myſterium ſuperat omnem Angelorum intellectum. Imo credere ac contemplari actualem perſonam Chriſti in ſene, muliere, juvene, morbido paupere, miſero homuncione atque nudo, intelligere nemo poteſt naturaliter, niſi per fidem compulſus intellectum fidei ſubſtraverit. Sic nec concipere poſſumus nos per iſtam baptiſmi renaſcentiam, in Chriſto, quid unum omnes fieri abſque ſexuum aut nationum diſcrimine, niſi juvemur per fidem. Tandem non ſat fuit amori Chriſti naſci in forma ſervi, & ſic ludibrio exponi:

ni: quin inſuper debuit pati mortem acerbiſſimam & longè ignominioſiſſimam: quam ipſe mortem adeò immanem atque vituperoſam in amoris ſui exuberanti bonitate vocat ſuam exaltationem. Adducit autem in ſimilitudinem exaltationem ſerpentis Nehuſtan. Non quidem quod ſerpens plus repræſentaret formam Filii hominis, quàm furca crucem; ſed duntaxat ſimilitudinem impuri hominis, lapſi in mortem, ſuaſu ſerpentis, cujus ſervi ſimilitudinem Dominus erat aſſumturus. Exaltari itaq; debebat Filius hominis non quidem in furca illæſus, aut tanquam inſenſilis æneus ſerpens, quiq; vivus alioqui ſat erat reperibilis ad ſuſpendendum aptiſſimus. Sed filium hominis exaltari oportuit vivum, amore plenum, ſimulque tandem in cruce illa mori, ut commerita renaſcentia poſſet per ſuam mortem effectuari. Siquidem aliàs absq; morte & exaltatione Crucifixi non ſucceſſiſſet participatio renaſcentiæ ex aqua & Spiritu S. nec mors periiſſet: Adeò ut alto planè myſterio petita ſit furcæ ſimilitudo, crucis & Salvatoris, in ſimilitudinem ſervi incarnati & comparati cum æneo ſerpente. Nec etiam Iſrael adorabat in ſerpente Deum (alioqui Moſes, juſſu Dei, autor idololatriæ fuiſſet) nec furcæ ideo alligatus vivens ſerpens, ut neque ejus ſaltem cadaver: Sed ejus ænea tantùm imago, vitæ incapax; ut hoc myſterio conſtaret, totam ſimilitudinem in exaltatione furcæ & crucis conſtitiſſe, nobisq; luceret, carnem peccati (quam ſimilitudinariè repræſentabat Filius hominis) planè eſſe vitæ incapacem ac regni Dei, non ſecus atque erat ſerpens æneus. Eſt igitur ſimpliciter atque abſolutè verum, niſi homo renaſcatur ex Deo, ac participet de immaculata virginitate, quam Dominus Jeſus traxit in glorioſiſſima Incarnatione de ſubſtantia materiali Virginis matris, in æternum ſucciſa eſt ſpes ſalutis. Quapropter & hinc patet, à creationis intento, non niſi deinceps generationem virginalem requiſitam: Et per conſequens generationem ſeminalem, impuram, belluinam & Adamicam, aſtu Dæmonis è pomo, cui inerat fomes libidinis, hauſtam eſſe, ac depromtam: ergo niſi iterùm caro Adamica moriatur, reſtituaturque pro ea in nobis per favorem Sp.S. (qui ſalvandos ſalvat gratis) immaculata caro Virginea, primi intenti Creatoris noſtri, certum eſt, fruſtra fore, quicquid fiat aut ſperetur ſecus. Etenim in initio ſat erat naſci, quippè & tum ex Deo nati fuiſſent. à lapſu autem deinceps oportet mori atq; interire carnem Adamicam, iterumq; renaſci ex carne Virginea, quam nobis ſuſcitat Sp.S. ex aqua, dum membra illius capitis & palmites vitis illius eſſe optamus. Regeneramur ergo in corpore Dominico per gratiam ad vitam immortalem venturi ſeculi, utq; reſuſcitemur in virginitatis participatione, oportet intervenire mortem, & deleri, quicquid in nobis eſt Adamicum. *Omnes quidem reſurgemus, at non omnes immutabimur.* Soli enim mutati re- 48.
ſurgent, qui in virgineo regenerationis corpore reſurgent glorificati: quam mutationem intellexit Apoſtolus, quod quoniam qui non eſt renatus, non poteſt intrare in regnum Dei. Ideóque qui reſurrexerit non renatus, etiam ex conſequenti non erit mutatus à priſtino ſuo eſſe, ſi reſurrexerit à morte, nec proinde etiam ingreſſum habebit ad regnum Dei; quia per renaſcentiam totus homo fit Spiritus; Ideóque qui à renaſcentia reſurget, reſurget in natura ſpirituali. Alioqui natus ex carne & non renatus ex ſpiritu, audiet quidem vocem renati ex ſpiritu; ſed neſciet, unde veniat, aut quò vadat. Hæc ſcilicet eſt corporum mutatio in Spiritum, & mutatio corporum in reſurrectione, ſive eſt glorificatio ſalvandorum à reſurrectione. Cætera verò peccata per pœnitentiam expiata, ſunt quidem cum victoria & triumpho agni: ſed amiſſio illius virginitatis ac primitivæ puritatis absq; regeneratione æternam reſervat impuritatis & incapacitatis maculam:

49. Non ſecus atque conſervatio integritasque Virginalis fidelium renatorum Aureolam ſive Laureolam dat renatis virginibus, martyrio adæquatam. Chriſtus igitur, ut hujus virginitatis Pater, ita & futuri ſeculi Pater; Salvandi autem ſunt ſua nova creatura, novaque regeneratio. Qui nempe ipſis *dedit poteſtatem, filios Dei fieri, his qui credunt in nomine ejus, qui non ex ſanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri: ſed ex Deo nati ſunt,* modo caſtiſſimo Spiritus Sancti, per quem ante natam brutalem concupiſcentiam carnis omnem prorſus hominem ex matre virgine naſci debere decretum erat. Chriſtus ergò caſtitatis apex & amator, homines tàm hoc ſeculo, quàm in cœlo diſtinguit per caſtitatem, eosque inimitabili atque
50. æterno privilegio decorabit. *Sequebatur enim turba magna agnum, quocunque iret, & cantabat canticum, quod nemo alius cantare poterat.* Hi ſunt autem, *qui cum mulieribus non ſunt inquinati.* Sunt nempè utriusque ſe-
51. xus virgines. *Quia non erit ibi Iudæus, aut Græcus: ſed unum omnes in Chriſto. Delegit* nempè *Omnipotens ſuos caſtratos, qui ſe propter regnum Dei caſtrarunt, quorum eſt regnum Cœlorum.* Idcircò cenſentur conjugati, cum mulieribus inquinati, & matres concepiſſe ſuas proles in peccatis: Ac virginibus in hoc longè inferiores. Enimvero quia Euangelium promittit mortalibus, non ſolùm, quod Dei filius ſit incarnatus, & paſſus pro ſalute illorum: ſed quod inſuper hæc duo myſteria (ne aliàs fruſtra ſint) individuis ſunt applicabilia, ego ſanè hanc applicationem ſic contemplor: quatenus homo per libidinis peccatum non minus fregit intentum, quàm monitum Dei, quodque humana natura ideo deinceps fuerit radicaliter corrupta, ſecutaque ſit inde altera ac propemodùm
52. brutalis degeneratio illius. Ergo lætum nuncium incluſit abolitionem tàm peccati originalis, quàm aliorum inde conſecutivè defluentium. *Qui mortem noſtram* (non ſuam: quippe quam non habebat) *moriendo deſtruxit.* Quod non de morte temporali intelligitur (nam moritur adhuc hodiè Juſtus perinde, ut ante paſſionem Domini) ſed de morte æterna. Igitur cum homo poſt lapſum non ampliùs ex Deo, ſed ex ſanguinibus ſexuum, ex voluntate carnis & viri naſci, creſcere & multiplicari deberet, nec amplius inde ex ſe unquam poſſet reſurgere, amiſſamque ac priſtinam puritatem reaſſumere, nec deſinere, ut iterum aliter atque meliùs eſſe inciperet; Ideò lætum nuncium nobis certificationem attulit, quod Baptiſmus eſſet in remiſſionem peccatorum per renaſcentiam ex aqua & Spiritu ſancto. Ut mens noſtra tanquam nova hoſpitii ſui nativitate ex regeneratione particeps fieret illibatæ virginitatis & humanitatis Dominicæ. Quæ renaſcentia animam quidem in priſtinum ſtatum reponit, tollendo ſcilicet peccatum ſive debitum, ejusque fœtores: ſed ob continuationem Adamicæ carnis, in qua degit mens immortalis, non tollitur antiqua poſſeſſio ſive inclinatio ad peccatum, nec translatio corruptelæ, hauſtæ ab impura ſanguinis Adamici origine. Hoc autem realiter ſic eſſe, perſua-
demur credere. Nam manifeſto Deus 53.
quotidiè permittit, ſenſibiliter traduci in corpus baptizatorum teſtimonium actualis illius gratiæ & puritatis acquiſitæ per veram & ſubſtantialem regenerationem tàm in corpore, quàm in anima. Siquidem hoc ſolo fine atque titulo baptizantur Mahumetani in proprium opprobrium, eo quod de facto baptiſmus, utut illegitimè datus & receptus, tollat ab ipſis impoſterum innatos ipſis fœtores, alioquin in vitam duraturos; quales in Ebræis omnibus, paſſim, cum nauſea, & tædio quotidie obſervamus. Relucet ergò regenerationis verus effectus, ejuſque compromiſſus character, in baptiſmo etiam exteriùs, in defectuoſo corpore. Nobisque ad hoc in invitos teſtes inſerviunt, ipſi nominis Chriſtiani hoſtes. Imò perpetuitas ejusdem effectus confirmat ba-

ptiſmi

ptiſmi indelebilem characterem ac ſcelus repetiti. At nondum renaſcentia ex baptiſmo ob id tollit mortis neceſſitatem. Baptiſmus nempè ſuos deſerit, cum ſarcina inquinati & Adamici corporis, geniti ex voluntate viri. Atque eatenus & animam vitiis corrupti corporis, corruptæque pridem voluntatis, obnoxiam. Quamobrem ob fragilitatem impuræ naturæ, inclinationem quoque, frequentiamque obviam peccandi, vix fuit ſat baptiſmus adultis: Junioribus aliàs abundè ſufficiens. Idcircò Sacramentum Altaris *vinum*
54. *eſt germinans virgines.* Quod ſonat, quaſi finis atque ſcopus Incarnationis Dominicæ, ſive inſtituti Sacramenti Euchariſtiæ eſſet germinare virgines: demonſtrans intentionem Creatoris ab initio ſolam æſtimâſſe virginitatem, quantæque (num. 25.) abhorreſcentiæ ſit luxuria in conſpectu Domini. Nam licet olim bigamus, itemque uxoris dimiſſio multaque laxatio matrimonii diſſimularentur: *Phinees* tamen, non Judex, nec princeps, ſuopte zelo, *occidit fornicatorem Zambri, & Cosbi meretricem*, eoque facinore nedum *avertit iram Domini ab integro populo Iſrael*: ſed etiam quamvis homicida, eſſentque homicidæ repulſi à ſacrificiis: attamen propter ſimplicem iſtam necem datum eſt illi ſacerdotium perſeverans in prolibus ipſius. Theſin denique confirmat ager figuli, akeldama dictus, acheldamah, ſive ager ſanguinis, quamdiu agri nomen retinuit, eo quod nimirum ſupernaturali miralo cadaver inhumatum unico ſic die conſumat, quod præter oſſium ſceleton, nil maneat ſuperſtes. quem effectum eſſe ſupernaturalem probo. Nam alioqui ſi naturaliter contingeret, id extra dubium fieret propter vim corroſivam terræ: quæque proinde tota eſſet ſal corroſivus, vel ſaltem plurimo ſali commixta vena mineralis quæpiam. 1. Atqui inprimis non ſolùm iſta carnis corroſio Hieroſolymis accidit, quamdiu ager fuit, ubi ſuſpicio eſſet ſuccreſcentis alicujus mineralis, ſed etiam delatâ inde terra idem in Cœmiterio Romæ (dicto ob id campus ſanctus) accidit; In quo nimirum ejusmodi terra vix altitudinem unius pedis adæquat. 2. Sive autem ſupponamus ſalem corroſivum, ſive demum terram ipſam ſalſam: cum ſali ſit proprium atque à ſale inſeparabile liqueſcere per aquam affuſam. Ergò dudum à tot ſeculis vis iſta ſalis corroſivi per pluvias, nives & grandines liquata uſque in ſabuli fundum commigrâſſet: magisque Romæ, ubi natalem ſibi locum non reperit: ceſſaret etiam propterea, nec ſoſpes uſque continuaret, vis iſta corroſionis. 3. Eoque magis, quod ſalium corroſio rodendo paulatim ſaturetur, atque deſiſtat. 4. Denique non reperitur uſpiam terrarum ejusmodi corroſivum terræ, ſive venam arſenici, auripigmenti, aliamve quamlibet ſpectaveris. Nam omnis ejusmodi corroſivorum activitas mox ſubdiu miteſcit ac ſaturatur. Igitur à tot ſeculis perennans proprietas illius agri clarè commonſtrat (invito atheiſmo) quod ager comparatus pretio vitæ, ſanguinis & mortis Salvatoris, carnem Adamicæ generationis ſtatim abſumat: Utpote ad cujus abſumtionem & renaſcentiam ex corpore Chriſti, quod venundatum fuit 30 argenteis, in pretium illius agri ſolutis adventus glorioſiſſimæ Incarnationis, tanquam ſcopus unicus divinitùs directus creditur. Incompatibilitas ergo illius terræ cum carne peccati per tot jam ſecula continuò perſeverans (utut rumpantur ilia Atheo) convincit honorem Salvatori ceu Filio Dei debitum in æternum. Denique cada- 55.
ver humanum ſepeliiſſe ſemper fuit honori & merito; in lege tamen cauſabatur impuritatem pro tempore: quia nec labefactabat animam, ſed corpus duntaxat pro facto meritorio. Iſtaque impuritas indifferenter quemlibet affectabat, non quatenus cadaver vermibus deputatum eſſet, (nam vermes ſuo contactu non leguntur impuritatem cauſati eſſe) ſed quia caro

Adamica horrida eſt in conſpectu Domini, qui nimirum promittit ſe reſuſcitaturum in noviſſimo die, quotquot reverenter Euchariſtiam ſumſerint. Etenim omnes quidem reſurgent digito Dei, vi ſcilicet ſupernaturali. Igitur quicunque reſurgendo immutabuntur, cenſentur tantùm reſuſcitati à Domino Jeſu; in quantum nempe corpore, quod ex vino germinante virgines acquiſiverunt, reſurgent participes immaculatæ virginitatis Jeſu: *Reſuſcitabo illos in noviſſimo die.* Quid quæſo aliud deſignat iſta promiſſio, niſi quod electi reſurgent mutati & reſuſcitati à Domino, non quidem in carne peccati, ſed in carne Dominica, quam participarunt per Baptiſmum & Euchariſtiam. Horrida ergò & damnata caro peccati, non immerita impuritatis labe, tangentes ſuos conſpergit. Eſt igitur diſtincta virginalis puritatis diverſitas: Prima obviam venit Adami ante lapſum, quæque ideo quandam ſuffragio arboris vitæ immortalitatem continebat. Secunda autem eſt illorum, qui in utero matris fuerunt ſanctificati: quæ in ſe adhuc duplex eſt. Nam ejusmodi ſanctificatio licet originis peccatum dimitteret, reſtitueretque integritatem ablatæ puritatis; quia tamen ex voluntate viri & ex ſanguinibus ſive ex carne peccati concepti erant, erant adhuc mortales. At ſanctiſſima mater-Virgo mox à miſtione ſeminali parentum præſervata fuit à nexu, noxaque peccati originis, ante hæccitatem ſive animæ adventum. Hieremias verò & Johannes idem obtinuerunt, ſed poſt empſychoſin: In hiſce duobus fuit quidem peccati admiſſi remiſſio; In Deipara autem virgine fuit præventio, antequam peccatum animam ejus tangeret, ideóque in cœlum cum corpore aſſumta eſt: Non autem Joannes, aut Hieremias. Tertia demùm puritas eſt in renaſcentia ex aqua & S. Spiritu; quæ etiam dupliciter advenit: Puerulis nimirum & adultis; In his enim regeneratio remittit nedum originale, ſed etiam quodlibet grave peccatum: In parvulis verò remittit ſolùm originale, quia nondum invenit aliud. Utrobique autem mortem relinquit & carnem in cadaver properantem, quia ex congreſſu Adamico ſuſcitatam. 4. Spectatur puritas illorum, qui ſe caſtraverunt propter regnum Dei: Idque bivio adhuc itinere. Nam vel à puero virginitatem ſuam devoverunt Agno, & obſervarunt eam: Ideóque & eundem ſequuntur, quocunque vadat, canunt hymnum, &c. ſed id totum poſt mortem. Alioquin enim ex carne peccati ſunt, ideóque neceſſario etiam mortis & putredinis rei. Qui verò puritatem amiſerunt proprio errore, ac deinceps reſurgentes voverunt aut obſervarunt caſtitatem; Hi quanquam caſti, tamen inter virgines non ſunt referendi: quinimo poſtquam generatio matrimonialis eſt conſtituta à Domino, regeneratio ex Sancto Spiritu & aqua non præexigit virginitatem. 5. Apex omnis puritatis & caſtitatis eſt ipſe Dominus JESUS, qui non conceptus ex ſexuali congreſſu, verè enim erat immortalis (primusque, qui ideo vi propriâ ſurrexit à mortuis) niſi legatio amoroſa, ob quam venerat, feciſſet ipſum electivè naſci in forma ſervi. Deciſa ergo jam mihi viſa eſt quæſtio, quæ multos circa Deiparæ Virginis immaculatam conceptionem anxios in malas rixas pepulit. Porrò injungitur nedum 56.
regeneratio per Baptiſmum: Sed etiam, *niſi manducaverimus de pane ſuperſubſtantiali, non habituri ſumus vitam in nobis.* Quod puritatis vitalis beneficium, ſupremum eſt *pignus datum pro mundi vita*, ſive pro vita caduca, Adamica, miſera, & mortali: quia panis ille cœleſtis, qui de Cœlo deſcendit (qui eſt vinum germinans virgines, idemque ſuppoſito) de libera ſui proprietate tollit labem ex Adamo & perfracta Evæ virginitate contractam; quia paſſionis merita in iſto pignore participato de illibata virginitate

tate corporis Dominici communicantur.
Communio itaque caſtiſſimi illius cor-
poris, unit nos ſuo myſtico corpori, red-
ditque nos participes incomprehenſibi-
lis & amoroſæ ſuæ Incarnationis, quate-
nus renaſcendo virginitatem ejus (in
qua ſalvari debemus) participativè in-
duimus. Natus eſt enim Chriſtus, ut
pro nobis crucifigeretur. Mors ergo ejus
erat, ut nobis daret vitam, idque in uni-
verſali pro tota hominum ſpecie: In in-
dividuo autem, quoties ex pane fit cor-
pus Domini, quaſi iterum Chriſtus re-
naſcitur, non quidem ut denuo crucifi-
gatur: Verùm ut iſti individuo huma-
no, quod ibidem manducat renatum
Agnum, tribuat ſuæ Incarnationis inten-
tum ſcopum, id eſt, paſſionis ſuæ merita.
Duo nimirùm principales fines ſunt ſa-
cro-ſanctæ Euchariſtiæ, videlicet, ut no-
bis unitivè communicetur natura virgi-
nea Chriſti, & merita ſuæ paſſionis. E-
quidem pueri baptizati reſurgent quidem
in corpore glorificato, tanto tamen minùs
luminoſo, quantum à beatifici corporis
unione fuerunt remoti. Et tametſi non ap-
pareant modò ſigna viſibilia tanti effe-
ctus, qualia ſuperiùs de baptiſmo retuli,
reverâ tamen communicantur menti im-
mortali. Utpote quæ proinde quandoque
ſuum corpus in formam ſpiritus reducet.
Alioqui namque de novo non ſuccreſcit
regeneratio in reſurrectione, quæ in ſecu-
lo non præexſtitit renaſcendo. Nec fides
eſt de fictis non-entibus, ſed de rebus pri-
mo veris, licet non continuo viſibilibus,
eò quod primariò operantur in mentem
immortalem, quæ eſt inviſibilis. Qua-
57. re etſi ſymbolum unionis cum Deo per
Euchariſtiam ſit prorſus inſcrutabile, ejuſ-
demque fructus ſint nobis inviſibiles: at-
tamen myſtica atque realis renaſcentia
cenſetur in ſermone ad Nicodemum ad-
huc terrena ac tanquam naturalis: quo ti-
tulo ſanè inter phyſicas conſiderationes
hanc puritatis dotem gratuitam tranſtuli;
ut ſcilicet ſub doctrina de vita longa et-
iam loquar de immortali, quatenus à ve-
ris Chriſtianis intelligitur, & in verum u-
ſum actualiter deducitur: Contemplor
nempè ſalvandorum regenerationem vi-
tæque participationem in communione
Euchariſtiæ contingere & cenſeri inter
terrena, eo quod alibi in terrenis quip-
piam ſibi ſimile offenditur; Perinde pro-
pemodum ac in projectione lapidis chry-
ſopeji. Etenim illum aliquoties manibus 58.
meis contrectavi, & oculis vidi realem
tranſmutationē argenti vivi venalis, pro-
portione ſuperantis aliquot mille vicibus
in pondere pulverem chryſopeijum. Erat
nempe coloris, qualis croco, in ſuo pulve-
re ponderoſus, & micans inſtar vitri con-
tuſi, ubi minùs accuratè tritus eſſet. Data
autem ſemel mihi fuit quarta pars unius
grani. Voco etiam granum ſexcenteſimam
partem unciæ. Hunc ergò pulverem ceræ
ab Epiſtola quadam abraſæ involvi, ne
projiciendò in crucibulum per fuligines
carbonum diſpergeretur: quem dein ce-
ræ globulum ſuper libram argenti vivi
ferventis & recenter emti, in vas trique-
trum crucibuli projeci: ac confeſtim totus
hydrargyrus cum aliquanto murmure ſte-
tit à fluxu, reſeditque inſtar offæ. Erat
autem fervor illius argenti vivi, quantus
prohiberet ne liquatum plumbum recoa-
gularetur. Mox dein aucto igne ſub folli-
bus liquatum eſt metallum, quod everſo
vaſe fuſorio reperi pendere octo uncias
auri puriſſimi. Facto igitur computo, gra-
nū iſtius pulveris convertit 19200 grana
impuri ac volatilis metalli per ignem de-
lebilis in verum aurum. Pulvis nempe iſte
ſibi uniendo præfatum hydrargyrum, eun-
dē uno inſtanti præſervavit ab æterna ru-
bigine, carie, morte ac tortura ignis, quan-
tumcunq; violentiſſimi, ac quatenus fecit
immortale, contra quemlibet artis ignisq;
vigorē atq; induſtriam, tranſtulitq; in vir-
gineam auri puritatem. Unicus ſaltē in hoc
requiritur prunarum ignis moderatus. Sic
nempe modo juſtus fervor fidelium adfu-
erit, tantillum hujus myſtici & Divini pa-
nis ſupercœleſtis regenerat, reſtaurat, atq;
innovat immenſum electorum numerum.
Qui

Qui ſanè ſcopus fuit unicus tanti Sacramenti. Ideóque dicitur: *Deſiderio deſideravi hoc paſcha manducare vobiscum.* Ignoſcat mihi Theologus de mundi vita ſcripturo, ſi ex terrenis demonſtrationem per ſimilitudinem, ſuaſu Domini ad Nicodemum hauſerim ad confirmandam realem at cœleſtem puritatis regenerationem & humanæ recidentiæ reſtaurationem, argumento quia eſt à terrenis deſumto. Illum autem, qui ſic eſt regeneratus, & contra ignem ac mortem præſervatus, reſuſcitabit idem Dominus in noviſſimo die, qui *vitam ſuam dedit* manducanti juſto, *pro vita mundi* Adamica. Sic nempe amoroſæ Incarnationis Dominicæ unitio nos facit participes ſuæ integritatis, quatenus virginitatem Chriſti, in qua ſalvari debemus, participativè acquirimus per regenerationem. Hæc nempe eſt propriiſſima periphraſis verborum: *Vinum germinans virgines.* Ac citra hoc remedium reſurgent aliquot non mutati in priſtino ac ponderoſo corpore Adami, ſolâ mortis optatâ neceſſitate illis ademtâ. Redeo ad puritatis illius privilegia, ut conſtet, quàm proximè cælibatus accedat ad primitivum innocentiæ ſtatum: adeóque etiam inde diſcamus Creatoris intentio-
59. nem fuiſſe in cœlibatu. Subinde enim mihi in mentem ſubit vox illa veritatis, quæ in ſalvandis ſub indictione pœnæ infernalis exigit parvulorum ſtatum: deſperandumque ſit de ſalute, niſi fiamus illis ſimiles. In quibus tamen reperio ſubitam, celerem, indiſcretam, frequentemque iram, verbera, calcitrationes, mendacia, inobedientias, murmura, convicia, paratum in luſu dolum ac mendacium, gulam inſatiabilem, inverecundiam, moleſtias, faſtidia, inconſtantiam & ſtupidam innocentiam, nullos denique devotionis, attentionis aut contributionis actus. Cæterùm non ſunt autem iſta in parvulis, quæ requiruntur pro ſalvandis, ſub pœna æterna damni. Denique nec carent parvuli ſuâ vitæ ſuperbiâ, deſpectuque aliorum, ac præſertim pauperum odio, vindictæ quoque frequenti cupiditate, atrocitate, acquirendi prurigine, & oculorum concupiſcentiâ, totique ac perpetuò ſunt in autophiliam dediti demerſique. Aſt neque ſunt iſta, quæ in ſalvandis exiguntur ſub DEI indignatione. Solâ ſed carent carnis concupiſcentia. Hæc nimirum nota eſt, quæ tàm altis tonis requiritur pro ſalvandis. Quippe quæ fuit primitivæ intentionis in creando. Atque ideò à ſenſu oppoſito argumentor, præcipuum crimen lapsûs eſitati pomi verſari circa illius caſti pudoris infractionem, id eſt, quòd peccatum originale ſitum ſit in virginitatis fractione, actu concupiſcentiæ, & propagatione ſeminis: non autem in ipſo actu inobedientiæ ac ſpretæ monitionis & diffidentiæ de veritate ſermonis Divini. Nam & B. Hildegardis lib. 3. vitæ ſuæ idem teſtata videtur. *Matronam* (ait autor) *Sybillam de civitate Lauſanenſi trans Alpes, quæ ejus adjutorium per nuncium expoſtulavit, miſſis ei ſubjectis literis, à profluvio diuturno ſanguinis liberavit. Hæc verba inter pectus & umbilicum pones, in nomine ejus, qui omnia rectè diſponit. In ſanguine Adæ orta eſt mors; in ſanguine Chriſti extincta eſt mors. In eodem ſanguine Chriſti, impero tibi, ô ſanguis, ut fluxum tuum contineas. & matrona his ſcriptis verbis eſt ſanata;* quod alii pluries experti ſunt. Ergò mors eſt exſtincta per effuſionem ſanguinis Chriſti, ejusque participationem in renaſcendo, id eſt, per oblationem puræ caſtitatis, Deo Patri, pro renaſcendis in ſuo ſanguine. Quin- 61.
imò ſi benè attendamus, agnoſcitur, quod Deus prædilexerit mulieres, præ viris, in ſuo ſexu, ob innatum pudorem. Cui ſexui ideò devotionem, ut naturæ donum gratis dedit, quo eſſet aliqualis ei vis naturalis atque virtus propria ſexui, mediatrix ad ſalvationem. Prima namque Apoſtola, ante adventum Paracleti, unicâ concione Samariam, caput Iſraëlitici regni (pertinaciſſimum alioqui) convertit. Solæ mulieres à Galilæa in mortem ac ſubter

ter omnem ignominiam conſtanter, licet vituperoſè, inſervientes adhæſerunt Chriſto, derelicto à Diſcipulis, tot miraculorum teſtibus; idque primo adverſitatis flatu. Gaviſæ enim mulierculæ opprobriis, modò Chriſtum crucem bajulantem ſequerentur. Magdalena prima quoque Euangelium reſurrectionis, non credentibus, ſuis concionata eſt, dubitanteſque in fide confirmavit, meruitque eſſe prima adſpectrix Chriſti à morte, quia maximæ devotionis fervore eundem quæreret. Deus, inquam, hunc ſexum plurimis morbis, adverſitatibus ac ſubjectionibus cumulavit, ut filio ſuo eſſet eatenus ſimilior ac vicinior. Mundus autem ſpernit mulieres, & mares præſupponit: ſed in plurimis judicia DEI oppoſita ſunt judiciis mundi; adeò ut & mundus ſpernat pauperes, quorum ſe patrem, non autem divitum, vocat Chriſtus. Tum denique
62. Chriſtus ſe vocat paſſim Filium hominis; cùm autem virum patrem non habuerit, ergò mulierem Virginem per Antonomaſian vocat hominem abſoluto dignitatis nomine, & ſexui muliebri condigno; quaſi ob id nomen (Homo) à peccato deinceps debeat eſſet analogon, ſtetque pro muliere in famoſiore ſignificato. Oſtendens ſaltem in hoc, Matrem-Virginem fuiſſe à peccato Adami, unicum hominem, qualem ſibi Divinitas in univerſi creatione deſponſaverat, ad replenda loca à Cacodæmone deſerta. Quodque Eva deſiit eſſe per caſtitatis infractionem, id Maria, virgo glorioſiſſima, fuit nimirum ſalvandorum mater unica, in regeneratione puritatis. Nec enim ſexus illius panegyrum ſuſcepi. Sat modò oſtendiſſe, quòd Deus dilexerit ſexum muliebrem ob ca-
63. ſtitatis amorem. Nam *virgo quæ Dei ſui ſunt cogitat. Viduas quoque, quæ verè viduæ*
64. *ſunt, honorandas præcepit Apoſtolus.* Et antiqua lege cenſebantur impuri, quotquot (etiam conjugaliter) cognoviſſent ſuas uxores, ſi non ſeriò abluti; erant & templo
65. arcendi, niſi debitè priùs eloti. Morte quoque lapſus ruit ſubitanea, quod impurus ejusmodi (quanquam bono zelo) manum vacillanti currui apponeret, quo Arca fœderis (Deiparæ Virginis imago) vehebatur. Utrobique ſcilicet ſibi conformis veritas deteſtatur atteſtaturque fœditatem impuræ generationis Adamicæ: Etenim impuritas, quæ à menſtrui ac ſeminis quocunque profluvio naturali, ſoloque attactu contagium conceperat, cenſetur æqua illi, quæ à contactu cadaverum ſerperet, ac pianda eodem ritu. Ut textus conformiter denotaret mortem à carnis concupiſcentia in fructu pomi latitante inchoâſſe; Idcircò unica quoque tantæ impuritatis ab attactu contractæ medela in ablutione conſiſtebat, cujus imagine fides ſpeſque, quæ in Baptiſmo affulſere, roborantur. à fratricidio enim, 66.
ut Adam cognoverat, quem generaverat in concupiſcentia carnis, mortalium primogenitum, inſontem fratrem atque juſtum occidiſſe, prævidenſque inde ventúros mortalium errores nefandos, in ſe tum quoque proprias perſentiens ærumnas; ſciens certò ex concupiſcentia carnis hauſta à pomo ſibi adveniſſe has omnes calamitates, in poſteros inevitabiliter defluas: conſultum ſibi putavit, deinceps prorſus ab uxore abſtinere, quam violaverat, luxitque ideò in caſtitate ac mœrore centum annos ſolidos. Sperans ſtultè proprio abſtinentiæ illius merito, tanquam concupiſcentiæ carnis oppoſito in priſtinam ſe denuò rediturum puritatis majeſtatem. Sed peractâ ſeculi unius pœnitentiâ, probabiliter ipſi revelatum fuit Incarnationis Dominicæ myſterium. Nec hominem unquam ſperare poſſe ad priſtinæ puritatis fulgorem vi propriâ retrocedere, multóque minùs ab interitu ſuos ipſum poſſe poſteros reſtaurare. Ideóque beneplacitum eſſe matrimonium, moxque à lapſu divinitùs ſibi indultum. quia nempe ſtatuerat ſuæ juſtitiæ ſic ſatisfacere ſub temporum plenitudine. Quod genus humanum ad nominis ſui gloriam

& Satanæ confuſionem eveheret ad eminentiorem beatitatem. Abinde ergo cœpit Adam cognoſcere uxorem, & terram multiplicando implere, juxta benedictionem ſibi olim datam & injunctam legem. Sic nihilominus, ut quamvis matrimonium ob propagationis penuriam, ac Divinæ generationis primitivæ impoſſibilem alioqui alteritatem ſit admiſſum,
67. tanquam fidelium Sacramentum: attamen quia tandem ob neceſſitatem tanquam diſſimulando, indultum videretur: proinde ab Eccleſia, dictante Paracleto, contra Græcos ſtatutum eſt, quod Sacerdos (cujus opificio corpus Domini in ſacrificio incarnatur) debebat eſſe prorſus alienus ab actu, per quem mors & impuritas naturæ ſunt introducta. Neceſſitas enim propagationis ſic quidem olim excuſavit alteritatis delictum in generando. Nam, teſte Auguſtino, *ſi alio modo hominum propagatio poſſet fieri, actus conjugalis eſſet illicitus.* Quare non immerito bigamus arcetur ab Epiſcopatu: uti conjugium actuale à Subdiaconatu. Nam utut ſit Sacramentum, eſt tamen Sacramento Altaris indecens, per quod nimirùm caſtitas primæ conſtitutionis & intentionis Creatoris compenſantur. Sprevit enim Deus ſibi cruorem offerri, etiam in Holocauſtis, & hominem cruore veſci, memor, quod cruor (in quo anima ſenſitiva) è
68. pomi eſu prodiiſſet. Cæterùm bruta timent quidem, iraſcuntur, blandiuntur, lugent, condolent, inſidiantur, easque paſſiones homo ab anima ſenſitiva cum brutis communi poſſidet. Imò & Elephantos pudet, ſi quid minùs generosè improperetur à ſe factum. Sed nullum animal pudorem ſentit ex ſexuali congreſſu. Hinc manifeſtum fit, quòd concupiſcentia carnis ſoli ſit homini Diabolica: quæ brutis eſt terrena & naturalis. Si igitur utrumque parentum mox eſo pomo puduit, ſola ſibi ideo pudenda cooperuit: ergo pudor iſte præſupponit & accuſat aliquid patratum contra juſtitiam, intentionem Creatoris, adverſusque propriam ſui naturam: ex conſequenti, generationem Adamicam non eſſe de primitiva naturæ ſuæ conſtitutione, ut neque de primordiali intento Creatoris, ergò dum Deus prædicit, quod *terra producet tribulos & ſpinas*, quodque *vir in ſudore vultus veſcetur pane ſuo*, prout jam ſuprà probatum; non erant exſecrationes, ſed monitiones, quod ejusmodi obvia eſſent in terra, quodque bruta in dolore parerent, in ſudore ararent, paſculo ſuo cum labore & metu veſcerentur, terra quoque præter agricolæ intentum produceret plurima, adeòque quod brutorum inſtar ali deberent, qui brutorum more generare cœperant. Dein ſi penitiùs conſideretur textus, 69.
nunciatur Evæ à transgreſſione, quod eſſet paritura proles ſuas in dolore. Indubitatò enim inde ſequitur, quod ante peccatum absque dolore peperiſſet, hoc eſt, clauſo utero ut concepiſſet, ita etiam peperiſſet. Quid ergò dolor partus commune habet cum eſu pomi, niſi pomum operatum fuiſſet circa conceptum ſive concupiſcentiam carnis? Et per conſequens niſi pomum congreſſum incitâſſet? eumque diſſuadere intendiſſet Creator, dehortando eſum pomi? Cur enim plectuntur genitalia membra mulieris doloribus partus, ſi oculus videndo pomum, manus decerpendo, & os edendo peccaverint? Nonne enim ſat erat vitam morte & ſanitatem plurimis morbis caſtigâſſe? Cur inſuper uterus (qui edendo inſons eſt) dolore partus per modum brutalem affligitur, ſi conceptus beſtiis permiſſus, homini non eſſet vetitus? Poſt lapſum ergò oculi eorum ſunt aperti, eosque puduit. Deſignat quod ex fœditate concupiſcentiæ cognoverint vetitam ſibi fuiſſe in naturæ innocentiſſima caſtitate copulam carnis, ipſosque pudore ſuffuſos, dum turpitudinem commiſſam apertis oculis intellectûs cernerent. Aſt in ſer- 70.
pentem & Cacodæmonem tantummodò fuit caput totius maledictionis, prout & mulieris

mulieris privilegium, ac benedictionis prærogativa myſteriosa ſuper terram. Quod nempè mulier (non autem vir, etsi in caput mulieris eſſet jam conſtitutus) caput ſerpentis aliquando contereret. Adeóque non eſt poſſibile, quod parere in dolore eſſet maledictio, ſiquidem eodem ore Domini ſtatim pronunciatur Mulieris benedictio & victoria ſuper infernum. Quinimò ſubeſſe viro non exſecrationis loco fuit mulieri injunctum. Sed humilitatem in nova lege electam, aliamque vivendi methodum à Filio hominis de novo ſtatutam in mente Divina denotabat. Humiliavit nempe ſeipſum Filius hominis uſque in mortem. Ignominiosâ quoque morte extingui, exaltari vocavit. Ergò dum mulierem deprimit ſub viri poteſtatem, eandem coram ſe exaltavit Dominus, ſibique ſimiliorem effecit. Alioqui quod ſerpens in poſterum per terram reperet, id non ex maledicto, ſed ipſi à condito reptili fuiſſe proprium, nomen ſerpentis arguit; idque Adamo ſat conſtabat. Etenim in hoc non tàm ſerpenti, quàm Cacodæmoni ceſſit maledictio, quod in viliſſimo reptili ſe occultâſſet mendax impoſtor; Cujus caput proinde, & non alicujus reptilis, conculcavit mulier.
71. Quod autem bruta quævis, olim pro impuris cenſa, culinis etiam atque humano uſui interdicta ſint, quæ diutino coitu generant (inter quæ non poſtremo loco ſunt reptilia) &c. Theſis noſtra continet & viciſſim confirmat myſterium: Scilicet quod noſtræ naturæ impuritas à concupiſcentia carnis ortum ducat, ideóque in beſtiis congreſſus DEO videtur notatus, diſtinctus & impuritate contaminatus.
72. Demùm etiam in lege menſtrua, mulier, eamque tangens quidlibet impuritatem adferre cenſebantur. Quod alioqui jam in cauſam ſecundam & naturalem verſum deberet eſſe planè inſons; niſi menſtruum naturali curſu derivaret ex iiſdem cauſis, unde mors nobis advenit. Adeóque & hac de cauſa, horridum DEO, cenſebatur in lege planè impurum.
Quod autem ſola mu- 73.
lier præ brutis patiatur menſtrua, nullam ſanè generis noſtri prærogativam, ſed omnimodum potiùs defectum atteſtatur; Nimirum in pœnam caſſæ pudicitiæ & in cauſſas ſecundas eſſe relatum, inſigni planè myſterio noſtræ theſis. Nec his obſtat, quod caſtæ virgines menſtruo pareant, ſitque monſtruoſa, quæ datâ opportunitate, non eſt menſtruoſa; Quia generatio ipſa Adamica cogitur portare non minus importunitates naturæ ſuæ, quàm ipſam mortem.
Imò cùm caſtitas non excuſet virginem 74.
à menſtruo, indicio eſt, menſtruum non ex maledicto, neque à pœna peccati eſſe, ſed profus ex cauſis naturalibus: Non ſecus atque ipſa mors à cauſis ſecundis incepit pomo diſſuaſo inſertis, licet antehac ignotis, neque perpenſis. Menſtruum itaque in ſola duntaxat muliere, non autem in brutis accuſat prævaricationem ſpretæ monitionis paternæ contigiſſe in ipſis pudendis, perpetuo ſigno propterea ſtigmatizatis, tanquam ſigillo ſanguineo immundo. Quæ ſanè non locum haberent, ſi congreſſus ſexualis in hominis propagationem non invertiſſet intentionem Creatoris, magis quàm in
brutis. Hoc loco occurrit paradoxa ac 75.
impertinens conſideratio, velut per parentheſin interjecta, quod Adam cum ſit creatus in poſſeſſione immortalitatis, non intenderit Deus, quòd homo eſſet animal, nec naſceretur, conciperet, viveretve ut animal: ſiquidem creatus eſt in animam viventem, utq; eſſet imago Dei proxima. Diſtabat igitur tam procul à natura animali, quantum immortale à mortali, atq; Deiformis creatura à bruto; Quod ſanè eſt amplius, quàm toto prædicamento. Summéque eſt admirandum, & indignè ferendum merito, quod Scholæ Chriſti hæc credant & fateantur: attamen hominis eſſentiam adhuc modo, ab animali natura,

eſſentialiter deſumunt: quoniam, quantumvis homo mortem ſibi dein conſciverit, ac naturæ animantum proinde vicinior factus videatur, non ſtetit tamen in manu ſua poſſe imaginis Divinæ ſpeciem invertere. Prout nec Cacodæmon de ſpiritu eſt factus animal, etſi odio, vitiisque brutalibus propinquior animanti evaſerit. Itaque homo manſit in ſuæ ſpecie, qua creatus eſt. Etenim quoties homo vocatur animal, & talis ſerio putatur, totidem vicibus falſificatur textus, qui dicit: *Sed & ſerpens erat callidior cunctis animantibus terræ, quæ fecerat Dominus Deus.* Siquidem loquitur de calliditate naturali illius reptilis. Denique ſi vera eſt theſis, homo non fuit directus in ſeminis aut carnis propagationem, nec proinde in animam ſenſitivam adſpirabat. Ideóque generationis Adamicæ anima ſenſitiva non eſt ſpeciei brutalis; quia ſuſcitata per ſemen, carens origine, deſtinatione & determinatione alicujus ſpeciei. Adeóque ut anima ſenſitiva in homine præter intentum Creatoris & naturæ ſurrexit: ita nullius eſt ſpeciei brutalis, nec ſubſiſtere poteſt, niſi continuo ſit alligata menti, unde in vita ſuſtentatur. Quapropter dum homo nullius ſit ſpeciei brutalis, non poteſt eſſe animal ex parte Mentis, multóque minùs ex parte animæ nullius ſpeciei. Prægnans enim dum ob repentinum pavorem mutat fœtum humanum in brutum aliquod, non quidem mens in animam brutalem migrat: ſed mens abit, & ſubſtituitur anima ſenſitiva à creatore impetrata. Cumque ſit ab idea prægnantis promota duntaxat abſque primordiali deſtinatione, ideo hujusmodi generata citiſſimè moriuntur. Et proles Adami pariter ſtatim periiſſent, niſi conſenſiſſet Deus illi matrimonium. Quapropter in nativitate Cain dixit verè: Poſſideo hominem per Deum. Abſit ergo hominem inter animantia locâſſe. Indulgendum profectò eſt paganis illud neſcientibus: At non æquè Chriſtianis paganicam doctrinam nimium adorantibus. Fatentur ſaltem ſcholæ progreſſum naturæ ordinarium, à non ſentiente in animal ſentiens: ſed vitam atque ſenſum hominum immediatè infundi à manu Omnipotentis. Fatentur denique conditiones eſſendi, vivendi & ſentiendi in homine tota diſtare ſorte ab animali natura, eo quod ſequatur vim formæ rationalis ſive Mentis immortalis. At turpiter credunt hominem tam primæ conſtitutionis, quàm modo per Sacramenta divinitus regeneratum eſſe eſſentiale animal. Vah pudeat neſcire, hominem, Cacodæmonem, totamque ſimul naturam non poſſe eſſentiam ab æterna Conditoris præſcientia ſibi datam ullatenus mutare, quin continuo is maneret, qualis fuit creatus: quanquam interim alienas ſibi proprietates induerit, ut naturales ex vitio ſui arbitrii. Ut enim abſurdo non caret, hominem glorificatum inter animalia cenſere, quia non eſt abſque ſenſu: ſic eſſe ſenſitivum, non dicit inſeparabilem eſſentiam animalis. Cumque aliàs cujusvis rei definitio ſit ab ipſa rei eſſentia (ut volunt) homo verò juxta ſui eſſentiam factus ſit in plena poſſeſſione immortalitatis ac æternæ deinceps durationis juxta ſuam animam: non potuerunt Scholæ hominem ob ſolam ſenſitivam credere eſſentialiter animal: præſertim dum ejus eſſentiam crederent pendere ab æterna duratione, & incorruptibili animâ ſive formâ. Quæ abſurda cuncta in Scholas irrepſiſſe & permanſiſſe agnoſco propter ignoratam noſtræ theſeꝰs veritatem.
ſeꝰs veritatem. Theſin hucusque è Sacris 76.
ſtabilivi. Nunc idem iterum per Patrum authoritates. Quam materiam præ cæteris intellexiſſe viſus eſt B. Auguſtinus inquiens: *quomodo ante legis transgreſſionem hominem puduiſſet, cum ipſa membra pudorem non noviſſent?* quaſi diceret, membra concitata ad concupiſcentiam atque actus pudendos mox ab eſu pomi. *Patebant oculi eorum: ſed ad hoc non erant aperti,*

14. de civit. Dei. 17.

lib. 4. cont. ui:

Iul. 10. *ut cognoſcerent, quid eis indumento gra-*
tiæ præſtaretur, quando membra illorum
voluntati repugnare neſciebant. Et non
erubeſcis morbum illum, vel quod tu,
quamvis pudibundus, fateris iſtam libi-
dinem in paradiſum introducere? Et
lib. de nupt. 12. *tribuere conjugibus ante peccatum? Si-*
ne carnis concupiſcentia naſci voluit, qui
futurus erat ſine peccato. Non in carne
peccati: ſed in ſimilitudine carnis pecca-
ti. Quaſi dicat: Quicquid ex concu-
bitu naſcitur, etiamſi in Paradiſo &
ante peccatum natum fuiſſet, fore
atque eſſe carnem peccati. *Cum ſo-*
la, quæ non eſt nata ex concubitu, non ſit
c.24. *caro peccati. Quæcunque proles naſcitur*
ex concupiſcentia, ſive ex carne peccati,
eſt originali peccato obligata, niſi in illo
renaſcatur, quem ſine concupiſcentia
lib. 5. cont. Iul. 15. *Virgo concepit. Caro Chriſti mortalitatem*
de mortalitate corporis materni traxit:
quia concumbentis concupiſcentiam non
invenit. Enimvero ut peccatum ori-
ginale non traducitur in poſteros
alio modo, quàm per carnis concu-
piſcentiam: ita neceſſe eſt in pomo
incluſam fuiſſe concupiſcentiam,
unde ſtirps humana generando de-
l. 5. contr. Iul. 12. generavit ac vitiata eſt. *Siquidem ſi*
proles aliter, quàm per copulam carna-
lem generari poſſent, eſſet actus matri-
77. *monialis illicitus.* Cui ſervit hoc di-
lemma: Actus ille ante eſum po-
mum vel erat illicitus, & non cogitatus;
vel erat licitus. Si illicitus; jam probata eſt
theſis noſtra. Sin autem licitus; ergo fal-
ſum, quicquid ſuperiùs ex Auguſtino de-
ſcripſi. Cùm ergo comeſti pomi effectum
ſive concupiſcentiam carnis actualiter in
Paradiſo jam ſenſiſſent in membris, ſtatim
illos puduit, quod membra, quæ ad nu-
tum ante regere poterant, proprio dein
libidinis incentivo moverentur. Tandem
quantopere ſemper virginitas placuerit
ſponſo animæ, ex variis Sanctorum hiſto-
riis ſat dilucidè apparet. Et quidem in
Cana Galileæ ſponſus ſecutus eſt Domi-
num Jeſum, ſponsâ relictâ, eſtque diſci-
pulus ille, quem tantopere dilexit iccirco
Jeſus. Idem Alexio, Ægidio, pluribus
aliis, præſertim mulierculis Virginibus
familiare. Enimvero infinita bonitas pro- 78.
prio complacentiæ motu ab æterno ho-
minem tanto amore creavit, & prædile-
xit, quod ſtatuerit ſuam Divinitatem il-
li connectere, eumque illuminare luce,
quæ illuminat omnem hominem venien-
tem in hunc mundum; & adoptare in fi-
lium Dei, dans illi poteſtatem filium Dei
fieri per renaſcentiam, quæ renaſcen-
tia ante peccatum non erat neceſſaria.
Cùm itaque requirat ex DEO renatos,
ergo ante peccatum fuiſſent omnes ex
Deo nati: quod cernens Lucifer cum ſuis,
pulchritudinis pridem ſuæ ſuperbia, to-
tusque factus poſt caſum invidus, ratus
eſt, ſe ſapientiorem Deo, qui vilem crea-
turam eo altitudinis evexiſſet. Quapro-
pter adſpiravit, ut Deum (quem nondum
viderat) ſuperaret, ac de Majeſtatis ſede
dejiceret: Mox dein atrocius indignatus,
poſtquam peccatorum ſuorum pœnas lu-
eret, cerneretque Evam virginem abſque
omni merito ex ſola bonitate Dei, gratis-
que jam deſtinatam in adoptionis illius
præfatum organum & hominum matrem.
Conatus itaque eſt impedire amorem
Divinum per manducationem pomi. Ut-
pote cernens, eidem implantatam eſſe la-
ſciviam atque carnis concupiſcentiam,
diametraliter oppoſitam intentioni Divi-
næ. Itaque pomi manducatio non fuit
homini vetita per legem, ſed per pater-
nam admonitionem. Nec eſt peccatum
originale ex transgreſſione Legis, ex co-
meſtione pomi, tanquam cibi vetiti, ſed
propter effectum è pomo ſurgentem &
proprietates pomo inſertas. Alioquin
transgreſſio ſive comeſtio tantùm pecca-
bat in actu voluntario: non autem pro po-
ſteris, niſi naturaliter, & per cauſas ſecun-
das brutalis inde congreſſus. (Alioquin
in Protoplaſtis impoſſibilis) ſecutus in-
tentionem generationis Divinæ invertiſ-

ſet. Imò non tam propriè peccatum originale cecidit in poſteros inſontes, quàm effectus generationis, qui ſcilicet peperit generationem adulteram, belluinam, Diabolicam, ac planè incapacem regni cœlorum, unitionis & fruitionis Divinæ. Propter cujus ſimilitudinem adulterio nati à cœli participatione excludebantur.
79. Fingamus autem oppoſitum, nempè legem pomi vetiti latam, conſciis parentibus, à Deo creatore univerſi, & pro tali habito, mortem ſibi ac poſteris omnibus prædictam, & indubiè adventuram: At ſaltem enorme peccatum tam audax ſcelus, tamque impium atque atrox in omnem poſteritatem dimitti non poterat absque magna contritionis nota. Nec Deus utcunque miſericors atque bonus, mox tam repente tantâ benedictione hominem iſtum fœcundâſſet, ſubſtituiſſetque cætera viventia pedibus ejus: non ignorans, quod neuter eorum doleret, pœniteret, oraret, ſed tantùm ipſos puderet, niterenturque ut ſtulti ſe abdere à Deo & tegere pudenda frondibus.
80. Colligo itaque exin, eadem die nedum mortalitatem intrâſſe per concupiſcentiam: Sed inſuper intrâſſe & in conceptam mox ſtatim genituram: Cujus reſpectu eodem quoque die è Paradiſo abacti ſunt. Igitur peccatum originis effectivè natum ex concupiſcentia carnis: occaſionaliter tantùm in manducato pomo ſpretâque admonitione. Venenum autem concupiſcentiæ ſitum erat in arbore monita (vel potiùs diſſuaſa) eique radicaliter erat inſertum proprium atque implantatum. Dum autem Satan præter ſpem ſuam, non obſtante ſtupro virginis, cerneret hominem de medio non tolli, juxta præmonitionem (neſcius namque, quod Dei filius ſe vadem coram Patre pro homine conſtituerat) corruptam quidem ac degeneratam introſpiciebat naturam humanam, adeóque ſublatam poteſtatem uniendi ſe Deo infinitæ majeſtatis, gaviſus eſt ſummoperè; ſed indoluit, poſtquam ſciret jam matrimonium conceſſum: Divinam ſcilicet bonitatem adhuc in hominem propendere, & ſuas Satanæ ſic illudi fallacias, dolos & putationes: adeóque & hinc conjiceret, Filium Dei reſtauraturum omnem labis defectum, & proinde fortaſſis incarnatum iri. Rimatus eſt, an poſſet ſtirpem è matrimonio ſurrecturam animâ mortali ſic contaminare, ut omnem Dei conceptum redderet vanum. Idcircò ſuſcitavit nedum ſuos fratricidas atque facinoroſos, ut *multum mali eſſet omni tempore*: ſed procuravit, ut ſurgeret atheiſmus, & cum gentilitate coaleſceret ac invaleſceret indies; quo ſcilicet ſi non poſſet impedire mentis immortalis connexum cum anima ſenſitiva, ſaltem hominem ſub lege naturæ interimendo, infernali pœna ſecum abduceret. Sed potiſſimum meditatus eſt, quo pacto mentem immortalem ſenſim è ſtirpe poſtera expungeret. Suſcitavit itaq; concubitus nefarios in ſuis Atheis libertinis. At vidit quod exin non niſi feralia monſtra prodirent, ipſis parentibus horrenda, eſſetq; hominibus congreſſus cum mulieribus, longè plauſibilior, hâcq; methodo æqualiter conſtanterq; perpetuaret hominum generatio. Nec enim ſatis erat hoſti infernali hominem reddidiſſe incapacem cœlorum, ſed inſuper conabatur præpedire, ne unquam ſpes eſſet reſtaurandi reſidua, id eſt, impedire Incarnationem Filii Dei; Intentavit idcircò, num poſſet per applicationem activorum fabricari ſemen virile, juxta nefarium ſuum lubitum. Quod cum reperiſſet irritum atque ſibi impoſſibile, tentavit iterum ân ſcrofa ſaga non eſſet prolifica per Sodomiam; Cumque nec ſic eventus omnifariam ſuæ reſponderet intentioni, cerneretq; aliunde ex aſino & jumento naſci mulum, matri magis, quàm patri affinem: Ex cuniculo pariter & glire patre naſci verum cuniculum, ſolâ caudâ glirinâ à matre diſtinctum, ſuas deflexit technas. Enimvero horum reminiſcentia, lex vetus adhuc perhorreſcens ejusmodi commiſtiones ſpecierum declaravit

ravit

ravit DEO horridas: quanquam hodiè inter Chriſtianos ſic admiſſas, ut Eccleſiæ Primates in monſtris equitent Deo horridis.
81. Inſtituit itaque Satan connexionem ſeminis virilis (priùs aliquantiſper foti) cum ſemine, & in utero junioris ſagæ, ut diſpoſitiones ad mentem immortalem (quam Deus, inſtituto à ſe matrimonio, promiſit ſe creaturam in verbo multiplicamini) ab ejusmodi interpolato conceptu excluderet. Ac dein prodiit adultera quædam generatio Faunorum, Satyrorum, Sylphorum, Gnomonum, Nympharum, Dryadum, Nereidum, aliorumque monſtrorum juxta variam diſpoſitionem, quam ſemen virile ſubibat. Cumque Fauni & Nymphæ ſylvanæ cæteris præferrentur pulchritudine, generarunt deinceps inter ſe ſuas proles, harumque poſteri iterum inter ſe ſuos concubinatus contraxerunt, ac tandem cum viris connubia inſtituerunt, mentientes, ſic ſe animam immortalem nanciſci (teſte Paracelſo credulo) pro ſe atq; prolibus ex illo congreſſu naſcituris. Id autem mentiebantur, ſuaſu Diaboli, ut homines, tanquam opus pium facientes, illa monſtra ad copulam carnalem admitterent. Quod ignaris facile etiam fuit perſuaſum, quaſi creatio animæ immortalis ejusq; nexus ad animam caducam penderet ex libero velle & ſemine humano: quod falſum eſſe infra docebo tàm ex Sacris, quàm ex relatu D. Antonii in vita Pauli, primi Anachoretæ per Hieronymum deſcripta. Ideóque ejusmodi Nymphæ antiquitùs ſuccubæ nuncupatæ ſunt. Quanquam Satan dein ut nefas pejoraret, ſe utroque ſexu, incubi & ſuccubi ſimulatis perſonis frequenter transmutet. At non concepere à maribus verum fœtum, niſi ſolæ Nymphæ, quas ſcilicet cum jam indiſtinctim atque paſſim filii Dei (id eſt homines) ſibi duxiſſent in uxores, coactus fuit Deus totam ſtirpem, hujusmodi nefariis nuptiis genitam, per aquarum diluvium delere, ut Cacodæmonis intentum fruſtraretur.
82. Mercator OEnopola, noſtras, vir probus, aliquoties ad Canarias ſive Fortunatas inſulas navigans à me ſciſcitatus eſt ſerium judicium ſuper creaturas quasdam, quas ibidem pueri è montibus domum, quoties vellent, referebant, easq; *Tudesquillos* ſive Germanulos nominabant. Erant enim cadavera exſiccata, ferè tripedalia, quæ uno palmo facilè quilibet puerorum portabat, erantq; formâ humanâ: ſed totum iſtud cadaver inſtar pergameni pellucidum, oſſaq; erant, tanquam cartilagines, flexilia. Cernebantur quoque Sole adverſo viſcera atque inteſtina. Quæ cum pòſt ab Hiſpanis inde natis ſcirem vera, conſideravi quod hodiè ibidem ſit deleta Pygmeorum proſapia. Voluit nempe Omnipotens vanas atque irritas reddere Cacodæmonis exſpectationes, ſubſtructas generi humano. Etenim ſalvavit nos ideo multipliciter ab aſtu circumeuntis leonis, cui in extrema jugique confuſione debetur æternum ſupplicium ad æternam Divini nominis ſanctificationem.

Nunc autem contra theſin noſtram ali- 83.
quot dubia proponam: Primò itaque, nil obſtat, quod meritiſſimum conjugatorum opus ſit ipſa carnis copula. Quia inde non ſequitur, matrimonium ab initio creationis fuiſſe licitum. Imò nec id alio ſenſu verum eſt, niſi poſtquam nón procreantur liberi citra copulam carnis. Si quis nimirum conjugatorum vixerit, ut decet, & habentes uxores ſint tanquam non habentes, & uxoribus nunquam utentes, niſi ad prolificandum, in honorem Dei. Hi ſanè merentur gratiam peculioſam. At longè adhuc diſſident ab iis, quibus ſolo caſtratorum titulo promittit Deus regnum cœlorum. Conjugatis verò dicitur, quando cuncta hæc feceritis, eritis adhuc ſervi inutiles. Sed abſtinenti à licitis (in patientibus & non agentibus) id nusquam legitur: miniméque id tangit virginitatis florem. Non abſtinẽtes enim, & caſti quadam prælectione videntur ſanctificati, ad ulteriorem gradum perfectionis etiam promoti: Ideoq; ſequuntur agnum, quocũq; vadit.

Etenim

Etenim benè agentes ut ſpem præmii ſupponunt: Ita virgines abſtinentes & tolerantes ſeſe continent intra amorem &
84. humilitatem. Nec arguit in contrarium quòd 1.c.Gen. 27. *Deus creavit virum & fœminam.* & 1.c.Gen. 18. quòd illis benedixerit, *ut creſcerent & multiplicarentur, ac terram implerent.* Quaſi conjugium de inſtituto ac prima intentione Creatoris fuiſſet. Nam cap. 1. Geneſ. totam hiſtoriam creationis ſuccinctè abſolvit. Cap. 2. verò atque 3. proſequitur creationem mulieris in Paradiſo, peccatum item, &c. Ideóque benedictio generationis non fuit deſcripta c. 1. Gen. 28. Non ſiquidem ante creatam mulierem tanquam data fuiſſet benedictio generationis initio creationis, quæ nec data fuit in Paradiſo poſt conditam mulierem: ſed à peccato, & poſt proſcriptionem è Paradiſo in terram. Nam dicitur, quod replerent terram prolibus, non autem Paradiſum. Datumque eſt illis plenum dominium in bruta terræ. In quo manifeſtatur Creatoris bonitas, quod creaturæ reæ nec adhuc pœnitenti benedixerit in prolibus, etiam corruptis ac impuris. Præſcius nimirum reſtaurationis, pro qua filius ſuus ſe vadem ſtatuerat coram juſtitia Patris. Alioquin enim eadem die, quâ de pomo guſtaverant, actualiter ac neceſſariò oppetiviſſent, niſi Pater filii ſui mortem in remiſſionem peccati ſuſce-
85. piſſet. Tertio objici poſſet: Deus nil fecit fruſtra. Parentibus autem ab initio cõdidit ſexualia generationis organa, quæ dum deſtinationis neceſſitatem denotarent, etiam Deus ab initio ſuam intentionem & modum generandi modernum ſat expoſuit in corporibus illorum. Reſpondeo, concedendo, quod creator ipſis membra atque libertatem arbitrii contulerit, fruſtra alioqui peccandi libertas per concupiſcentiam carnis collata eſſet, ſi organis caruiſſent. Ut igitur Dei intentio pro futura regeneratione non rectè vertitur ad arbitrii peccandi libertatem: Ita multò minùs rectè eadem intentio propter organorum fabricam infertur. Argumentum enim hoc ſimile eſt, ac ſi diceretur: DEUS fecit remedia contra morbos & mortem, ergo Deus fecit mortem & morbos. Conſequens eſt falſum, ergo & Antecedens. Ab æterno namque prævidit Omnipotens Adæ lapſum: nec ideo ſolo Paradiſo contentus terram inſuper creavit, & de terra Medicinam contra mortem & morbos. Sic & genitalia fecit primis parentibus. Sat erat Adamo, quod nec à membris, nec à conſpecta mulieris nuditate, ullum unquam ſibi ſenſiſſet ſtimulum; ut neq; viciſſim mulier à viri ſocietate, quæ inſenſibilitas vocata eſt ſtatus innocentiæ. Alioqui pariter concludi poſſet: Deus creavit hominem, ut in Paradiſo viveret felix; ergo fruſtra creavit terram ante prævaricationem; præſertim, ſiquidem peccatum erat ex contingenti libero. Utrumque enim præfatorum argumentorum eſt à non præmeditato contingentium fine; Ideóque implicitam continet blaſphemiam. Non enim DEUS pro ſe & brutis terram creaverat; ſic & organa ſexualia, futurorum quidem præſcientiam, non autem in creando divinam
intentionem denotant. Luctantur demum 86.
Athei, voluntque textum fabuloſum & ridiculum, quod effectus vel inobedientia eſi pomi iret in poſteros omnes. Cui ar-
gumento jam itum ſat eſt obviam. Item- 87.
que argumentatur: Si pudor ſit à peccato originis, etenim ut peccatum omnes æqualiter tangit: ita & pudor pueros, adultos, Atros, Americanos, Ægyptios, Abyſſinos, &c. Atque ne quidem Chriſtianos ſacerdotes Abyſſinos puduit hactenus: Ergo pudor non ab eſo pomo, non ab inobedientiæ peccato, ut neque à generandi inſolitâ novitate vel carnis concupiſcentia. At neſciunt Sophiſtæ, pudorem ſenſim in Barbaris oblitum, obnatamque verecundiæ amiſſionem per ſcurrilem aſſuetudinem, veſtiumque præviam penuriam. Quem pudorem ne ideo amitteret populus Iſraël (pro magna ſui parte

nequam)

nequam) non permiſit DEUS, quod 40. annis veſtes ejus attererentur in deſerto. Illo inquam miraculo continuo Deus avertit pudoris amiſſionem, eoque ſigno oſtendit, nil ſibi æquè exoſum fore atque eſt pudoris amiſſio. Unde conſpicuum evadit acquiſitum pudorem per eſum pomi non fuiſſe DEO moleſtum nec vetitum: ſed ſub pudoris etymo latere caſtum Sacrorum ſermonem, quo tegebat carnis vetitam concupiſcentiam. Denique, quotcunque barbariem deponunt, etiam viciſſim amiſſum prius pudorem reaſſumunt. Imò neque mirum eſt, pudorem populos amiſiſſe, illius ſcurræ monitis, qui pudorem docet, in ſcientia
88. mali eſſe. Oppugnant tandem Athei, quod ridicula ſit fabula, ſi credatur ſerpens humanâ voce locutus, ſuadensque Adamo, qui propria brutis nomina dederat, nec ideò ignorare poterat, ſerpenti loquelam deficere: Nam ſtupere debuerat Adam, non autem credere ejusmodi perſuaſori. At falluntur miſeri. Vultum hominis mentiebatur ſerpens, cujus portento ſi monſtri nomen nondum Adam dederat, non mirum: Idque ſi ex eſſentia (ut cæteris brutis) dare debuiſſet, illum ſerpentem vocâſſet animal rationale ſcholaſticum & loquens: Cui non abſimile B. Antonio in eremo apparuit. Primò enim ei venit obviam monſtrum quadrupes, quod loqui cum incepiſſet, imperfectè locutum eſt & aufugit. Ac dein aliud, quod ſatyri formâ, perfectè loqueretur idioma patrium: Nec enim æſtimandum, monſtrum iſtud fuiſſe Diabolum (quippe qui pro ſe apud Deum preces nunquam expetit) adeóque ab Eccleſia, ejuſdem authoritate, quâ Paulus, Eremitarum primus in Sanctorum numerum relatus, animal: Non autem Diabolus aut Spiritus dicitur; ſuisque depingitur per B. Hieronymum indiciis, à B. Antonio mutuatis. Poterat ergò Adam ſerpenti loqui, non ſecus atque Antonius Satyræ. Textus præſens ideò Geneſeos neminem hactenus, poſt Origenem & Atheos, hæreſiarcham habuit, quia veram ac literalem hiſtoriam refert.
Addam poſtremò quædam, velut per impertinens. Enimverò dixi piſces generare quidem, at non per ſexualem copulam, quanquam genitalia organa habeant. Inprimis exiſtimo generationem piſcium oviparorum eſſe univocam. Unius ergò exemplo ſat dixero: Nec enim mihi opportunum fuit, piſces ſubter aquas per ſpecies indagare. Piſcis quidam ſaxatilis, carnivorus, piſciumque facilè velociſſimus, truta noſtratibus dictus. Prope rivolum enim, qua Tiberis de excelſa rupe perpendiculariter cadit, cernitur rectâ ſcandere lineâ totam rupis altitudinem, ad minimum quingentos pedes: triplo ergò celeriùs natat adverſo gurgite, quàm præceps aqua deorſum decidat. Falſum hîc inprimis Scholarum dogma, aquam ſcilicet ſemper decidere figurâ orbiculari, nam ibidem cernitur quælibet aquæ guttula cum cuſpide ponè, eſtque cuſpis retrò acuminatior, quò altiùs decidit. Idque convincit aëris renitentia. Nam etſi velint aquam orbem imitari, quia ſphæra eſt figurarum capaciſſima: ob eandem ſuæ magnitudinis rationem difficillimè findit aërem, qui proinde impedit feſtinantiam casûs. Porrò fœmella truta, grandeſcentibus intus ovis, ſentit membranam ſecundinam frangi, ſenſimque dehiſcere, quâ ova, ut marſupio hoſpitantur, moxque ova enititur, deponitque fundo arenoſo. Imò ipſa trutæ imaginatio ova perdit. Nam ſi ſolum habeat fundum ſaxeum (ut in noſtris fontibus calce cæmentatis percepi) non prolificant ſua ova; ſin autem fundus ſabulo ſubſternatur, pariunt ova. Mas autem parta ova ſemine adſpergit, idque ovis inſtar telæ aranearum foris incubat. Ac tandem loricata ſic ova in piſciculos migrant. In hac igitur ſpecie non eſt copula carnalis, eſſetque copula fruſtranea, quæ intùs ne milleſimam quidem ovorum partem attin-

89.

90.

91.

 geret.

geret. Denique nec cernitur ovis anne-
92. xum ſemen incubans: adeóque nec ma-
ris ſemen de conſtitutiva piſcium parte.
Quanquam ova deſtituta ſeminis tegmi-
93. ne nunquam fiant vitalia. Videtur nam-
que, quòd piſces in hoc penè ſervaverint
umbratilem imaginem pro generatione
humana ante lapſum deſignatam. Eſt au-
tem oviparorum piſcium ut innumerabi-
lis fertilitas, ſic & vitæ longæ poſſeſſio,
licet adeò facilè acquiſita longævitas, te-
naciſſimè tamen hæret. Quinimò plures
in totam vitam creſcere videntur. Ete-
nim quò longiùs recedunt à carnis copu-
la, eò fœcundiores ſunt & diuturnioris
vitæ. Sic in lacu Lemano truta non rarò
ad libras centum adſcendit. Lucius quo-
que appenſo ſigno ad tercentum annos
vixiſſe notatur & excreviſſe ſtupendam
in magnitudinem, ac tum necdum obi-
iſſe, niſi nece violenta. Anguilla in flu-
vio Lirano prope pagum Rumſt, Brux-
94. ellam ad Cæſarem Carolum V. miſſa ob-
ſervatur longitudinis pedum 17. Vermes
(in bombyce, claro exemplo) poſt mor-
tem aut bimeſtrem ſomnum degenerant
in papiliones. Umbram reſurrectionis fi-
gurant (quia enim nunquam congreſſi
antè, reſurgunt mutati) nec fœmella
præter chaos inſpiratum concepit, dum
mas exſanguis planè totaque fœmella
in ova ſua liquatur. Vermis is ſuo ſe vel-
ut funere claudit in goſſipio contex-
tim, mortis & fidelium reſurrectionis
imaginem exhibet, dum ales inde evo-
lat non anteà volare edoctus, nec ci-
borum poſtmodùm indigus; Abjectis
quippe reptilibus docemur, quanti ſit
95. apud Deum à congreſſu totâ juventute
& virilitate abſtinuiſſe. Quin etiam ſi pe-
nitùs introſpexeris, ipſum volucrum ſe-
men maſculum vitello foris adhæret (pro-
pemodum pro more piſcium) attamen è
ſolo vitello materialiter formatur pullus,
utut ringantur Ariſtotelici contrà: idque
poſt 12. dein, confracto quotidiè ovo,
ſpectare & contra idiotas probare licuit.
Profectò galli coagulum vitello adhæ-
rens ſenſim liqueſcit, ac putrenti albumi-
ni permiſcetur, pullo interim ſe forman-
te de vitello. Inde enim didici, quod
Galli coagulum, ſpiritum quidem, vi-
tæ excitatorem, at non formatorem, ſpi-
ret; Idque nobis cuniculus caudâ glirinâ
planiùs confirmavit. Saltem fœcunda eſt
piſcium multitudo, atque felix benedi-
ctio, minorque requiſitorum ad partum
exigentia, vitæ longæ vitas, frigoris &
famis tolerantia conſtans ac facilis. Agi-
litas quoque & motûs velocitas, pariunt
demum abſque dolore, quod non item
belluæ maris congreſſum admittentes, 96.
adeóque explicant aliquid de primo Dei
intento in homine. Ultimo tandem So-
phiſtæ Athei ſe opponunt per textum
Geneſeos, quod Deus cataclyſmate mun-
dum deleverit: *Quia filii Dei delegerunt
& ceperunt uxores ex filiabus hominum, quæ
pulchræ eſſent: Quodque hæ generâſſent Gi-
gantes fortes & famoſos à ſeculo viros.* Id-
que ibidem recenſetur pro multa mali-
tia, quæ literaliter tamen nulla in verbis
textus ſpectatur, poſtquam jam matri-
monium ſtabilitum eſſet & licitum. Imò
præcipuè quod dudum pòſt concubina-
tus diſſimularetur in lege, quam pro il-
la potiſſimùm impuritate Moſaicam, non
autem Dei Legem nuncupârunt. Siqui-
dem textus non meminit peccati Davi-
dis, niſi in nece Uriæ, Bethſabeæ adul-
terio, & computo populi ſuperbo. Qua-
propter hunc Gen. textum ſolent refer-
re ad filios Dei religioſos ac filias homi-
num liberas. Sed fruſtra viſum eſt mihi
confugiſſe ad cœlibatum ac vota mona-
ſtica, Euangelicaque conſilia, dum ex
mandato requirebatur hominum plura-
litas. *Creſcite & multiplicamini, terram
adimplete*; Quæ verba nempè concubina-
tum excuſabant. Tum demum cum Vir-
gines ſint longè proniores in cœlibatum,
verecundiam, item in pudicitiam ac vo-
ta monaſtica, quàm viri; potiùs inver-
ſo ſexu diluvium eveniſſet, ſcriptum-
que

que fuiſſet, quia filiæ Dei filios hominum in maritos duxiſſent. Quin etiam nec probabiliter doceri poteſt ullus cogitatus ſervandæ caſtitatis, qui Filios Dei tùm à virginibus ſegregâſſet, nec Apoſtaſia ulla, illis ſeculis, quæ Dei in-
97. dignationem ad diluvium provocâſſet. Id tamen ſi ita ſit (quod nullatenus per ſomnium mihi perſuadere poſſum) ſaltem exin probatum eſt pro mea theſi, ſolam pudicitiam diſtinguere filios Dei à filiabus hominum, & Virginitatis ſtuprum ideò procreâſſe originis peccatum.
98. At cum nulla fuerit ante diluvium cœlibatus aut caſtitatis promiſſio, votumque Monaſticum nondum in mentem venerit, quamdiu multiplicatio in mandato & benedictione ſtetit: ſuſpicatus ſum (ſub humili cenſura Eccleſiæ) Filios Dei fuiſſe poſteros, ex viro & fœmina genitos, veram Dei imaginem habentes: filias autem hominum fuiſſe filias, procreatas ex filiis Adæ & Nymphis, quarum ortum Satanicum Deus plurimùm ſemper horruit. Erat autem horum incredibilis multitudo in deſerto, quorum unus ad B. Antonium miſſus eſt. Diebus quoque Conſtantini vivus Satyrus circumlatus, oſtenſus ac dein ſale conditus monſtrabatur. Sic quondam ab Oceano etiam diverſa monſtra hauſta ſunt loquentia, diverſis artibus inſtructa, adeoque rationalia: Inter noſtrates etiam vixere. Animalia nempè rationalia tàm in aquis, quàm deſertis ex nefario coitu concepta. Cum igitur prima monſtra ex filiis Adæ genuiſſent proles ſexu muliebri, diſtinxerunt filios Adæ nomine filiorum Dei, & hujusmodi monſtra nuncuparunt filias hominum: haſque deinceps à diluvio paganiſmus Nymphas, Dryades, Nereides, Najades &c. nominavit. Quæ cùm eſſent pulchræ adſpectu, haſque ſibi in uxores duxiſſent homines, Deus à tanta turpitudine & ſpeciei humanæ devaſtatione (quam textus vocat multam malitiam omni tempore) abhorrens, ſtatuit mundum cataclyſmate abluere. Ex illo monſtrorum atque Nympharum concubitu generârunt Gigantes fortes, atque famoſos à ſeculo viros; Quosque ideò gentilitas dudum adoravit ceu Deos & Heroas. Alioqui namque frivolæ rationes diluvii videntur ſecundùm literam. Nempe quia viri cum mulieribus conjugati eſſent, & hæ generâſſent Gigantes, fortes & famoſos à ſeculo viros. Ergo textus indignationem Dei, & cauſam diluvii adæquatam complecti debuit. Eſt monſtroſitas nedum in figura & corporis formatione, prout initio degenerationum: ſed ſenſim ablata diminutaque deformitate ſtetit monſtroſitas in anima ſenſitiva, quam non comitabatur Mens immortalis, utcunque exteriùs eſſent animalia ratione utentia. Sal-
tem ex præfato textu patet, poſteros Adæ 99
veros non fuiſſe gigantes, ſed de ſtatura ChriſtiDomini, eodemque ſtatuario fabricatos. Exſecrabilis autem in facie Domini ſemper fuit omnis diverſarum ſpecierum copula, ne homo ad imitationem ſequatur. Vetuit ideò lex, ne eodem campo plura ſeminarentur, neve telæ ex lino & lana combinarentur. Ampliſſimæ nempe multæque illius malitiæ memor, ob quam mundum delere debuerat Deus. Fuit autem tàm ſolita ac ordinaria ante diluvium ejusmodi virorum cum nymphis commixtio, itemque Faunorum cum puellis congreſſus, quod paucis tantùm exceptis atq; in Arcam ſalvatis, tota ſtirps Adamica eſſe contaminata, & ideò ſub ſilentio præterita. Omnem ideò viventem creaturam Deus delere ſancivit, ut rationale monſtrum ſons pariter extingueret. Præter paucos enim, quos Arca recluſit, non erat, qui cum Diabolica progenie iſtâ conſanguinita-
tem non contraxiſſet. Scribit namque B. 100
Hildegardis vates (Prophetiſſa enim hujus libri in Synodo Trevirenſi canonizati) ad clerum Trevirorum: *Plurimi etiam populi ex filiis Adæ ſurrexerunt, qui oblivionem Dei habebant, ita quod ſe homines eſſe ſcire nolebant.*

Vnde turpiter peccando ſecundum mores pecorum vivebant, exceptis filiis Dei, qui ab iisdem hominibus & amoribus eorum ſe ſeparabant: De quibus Noah natus eſt. Hæc illa, quæ filios Dei in utroque ſexu agnoſcit, meamque interpretationem hujus textus clarè approbat. Tentaverat nempè Satan hoc medio delere ſpeciem humanam, mentemque immortalem præpedire, ut non eſſet, unde Filius Dei naſceretur. Itaque nedum ad peccatorum correctionem, ſed ad totius ſpeciei ſalvationem diluvio opus fuit. Alioquin enim Cham non erat ſalvandus per Arcam: nam totus ab atheiſmo jam perverſus erat. Quapropter textum (ſub humili tamen Eccleſiæ cenſura) interpretor: Ut ſcilicet filii Dei (qui ſimulacrum Dei in anima immortali & in corpore gerebant) duxerint filias hominum (quæ duntaxat ſimulacrum humanum in animæ ſenſitivæ rationalitate & venuſtâ pulchritudine oſtendebant) in uxores, quia pulchræ erant: Et *ex illis generarunt gigantes, fortes atque famoſos à ſeculo viros. Multa enim fuit malitia omni tempore, ſic ut Deum pœniteret, ſe creâſſe hominem,* juxta illud: *Omnis caro corruperat viam ſuam,* id eſt, omnis homo nedum reliquerat vias Domini; ſed viam, quam ſibi delegerat, adhuc corruperat. Deus enim propoſuerat adumbratione Spiritus S. generare hominem, Deitatis ſuæ proximam imaginem, eique ſe intimè conjungere: Homo autem divinum intentum prævertit. Quare dein Deus totus bonus conjugium permiſit. Dein iterùm homo maculavit generationem Adæ: atque ad interitum ſpeciei penè devenerat, niſi diluvii miraculum acceſſiſſet. Ac tandem Diabolus per paganiſmum Dei intentum prævertiſſet iterum, niſi in plenitudine temporum commiſeratio Dei obſtitiſſet, mittens Filium de corde ſuo, Cui ſit omnis ſanctificatio. Deus utut non eſt exceptor perſonarum, ergò neque ſexuum; complacuit tamen ipſi ſexum muliebrem anguſtiore tribulationum menſurâ ſarcinare ob judicia ſua imperſcrutabilia. Etenim capilli capitis numerati ſunt, & frons de arbore non cadit, niſi permiſſa; Multóque minùs naſcitur muliercula ſive puella, quam digitus Dei non plaſmavit. Ego pluries inquiſivi per Parochias poſt paradoxi hujus cognitionem, & ubique inveni in libris annuè baptizatorum, ad minimum duplo plures filiolas naſci atque baptizari maſculis. Duplo quoque ad minimum plures maſculos extingui morbis, peregrinationibus, bello, duello, naufragiis, &c. quàm puellas; unde ſequitur, Deum plures creare quotannis filias, pluresque adoleſcere; ac hinc demùm patet, adeò completum puellarum numerum non ſtatui à Deo, niſi ob virginum electionem. Quandoquidem qui luxuriam & adulterium vetuit, nihilominus copioſiorem puellam creat & conſervat, parcumque marum catalogum: Deſignatque in eo, gratam ſibi eſſe cœlibatus in muliere conſtantiam: quatenus nempe eò propiùs accedit ad primæ intentionis in creando puritatem atque innocentiam. In concluſionem hujus tractatus adducam, quæ S. Hildegardis ad Griſeos Monachos pag. 186 ſcribit: *Virginitas ſolem ſignificat, qui totum illuminat mundum: quia Deus virginitatem ſibi adjunxit, quæ, viro relicto, illam genuit, quam radius Divinitatis perfudit, qui & omnia regit. Rex namque qui cuncta regit, Deus eſt & virginitas eſt illi conjuncta, qualldo Deus & homo de Virgine natus eſt. Sic adſtitit Regina à dextris ejus, in veſtitu deaurato, circumdatâ varietate: quoniam Diabolo repugnans adſtitit virginitas virtuti Divinitatis in opere fulgente, ubique comprehenſa multitudine diverſarum virtutum. Divinitas quippe virginitatem ſibi deſponſavit, cum primò Angelus ad ſiniſtram partem cecidit, & nunc etiam populum ſalvationis in Adam ſibi elegit, quem dexteram ſuam nominavit: de quo populo virginitatem ſibi adjunxit, quæ maximum opus protulit. Quia ut Deus per verbum ſuum omnia creavit: ita & virginitas per calorem S. Divinitatis, Filium Dei genuit,*

genuit. Sic virginitas abſque fæcunditate non eſt. Quoniam virgo Deum & hominem, per quem omnia facta ſunt, genuit. Sed & hoc modo omnes virtutes Veteris & Novi Teſtamenti, quas Deus in Sanctis ſuis operatus eſt, velut veſtimentum auro decoratum, deauratæ ſunt: Et has Virgo ad ſe liberè colliget: quoniam ligatura viri eam non conſtringet. Rota quoque, quam Ezechiel vidit, virginitatem præſignavit: Quia eadem Virginitas ante Incarnationem Filii Dei in lege præfigurata eſt. Poſt incarnationem autem Ejus illa mirabiliter plurima miracula operatur; Quia Deus per ipſam omnia piacula purgavit, & unamquamque Inſtitutionem rectè ordinavit. Virginitas quippè vetera ſuffert, & nova ſuſtinet, & ipſa radix & fundamentum eſt omnium bonorum; Quia ſemper & ſemper cum illo fuit, qui ſine initio & ſine fine eſt. Nam natura hominis, quæ propter peccata perdita fuit, per Virginitatem in ſalvatione revixit, cum per alienam naturam peccata hominibus abſtraxit. Hęc vates. In quibus ſanè confirmantur, quæ hactenus de mortis introitu in naturam humanam dixi.

SUPPLEMENTUM
DE SPADANIS FONTIBUS.
PARADOXUM PRIMUM.

1. Qui fontes ſint dicendi. 2. Opiniones diverſæ circa expoſitionem hujus. 3. Fundorum in terra diverſitas. 4. Semina incorporea, ſunt Rationes, in elementis hoſpitatæ. 5. Rupium radix metallorum hoſpitium. 6. Vltimus fundus, fontium verorum ſcaturigo. 7. Terra virgo. 8. In ultimo fundo vivunt aquæ. 9. Quando velut mortem aquæ ſubeant. 10. Quomodo ultimus fundus in ſupremis ſit montibus. 11. Ratio vitalis fontium ſimilitudine microcoſmi. 12. Quid mare ſit in Geneſi. 13. Mare externum fructus maris majoris eſt. 14. Bulliens ſabulum milleſies majus eſt ipſo mari. 15. Explicatio paradoxa textus Sacri. 16. Fundus ultimus eſt mare internum. Explicatio paradoxa textus ſacri. 17. Explicatio paradoxa textus Eccleſiaſtis. 18. Regreſſus aquarum à mari interno ad externum, & viciſſim. 19. In hoc regreſſu aquarum & mineralium beneficia nobis dantur. 20. Nox, Tenebræ, Oromaſis, Iliadus, idem. 21. A Simili, vita interno mari ſua attributa.

1. FONTIUM originem ante omnia generatim perſtringere neceſſe eſt. Fontes equidem nomino, non aquarum quoſcunque, cum vulgo, etiam continuos, & indefeſſos prolapſus. Etenim tametſi fatiſcens nix, iterataque
pluvia, manantem aquæ, per cæcos ſcopulorum ductus, ſaxorumque intervenia, vel anfractus declives, aſſiduum
jugemque decubitum dederint, fontes 2.
proinde nomino. Caſualis ſiquidem nimium, & accidentaria, adeoque demortua, aquarum iſta congeries eſt. Itaque quò conſtet, vitale aliquod in fontibus
principium & ſcaturiginem eſſe, conſide- 3.
randum initio venit Iheſu Sirach hactenus obſcurum, veriſsimum attamen elogium. Quò flumina vniverſa (per conſequens etiam fontes) à mari prodire, ac manare, & in mare poſtremò, ſuum finire curſum voluit. Anxiam hactenus profectò Philoſophorum poſteritatem Sirach reliquit, qualiter nempe à mari, aquæ ſurſum contendant. Quandoquidem maritimum terra ubique labrum conſtituens, victoriam retinuit: quia ſuperioritate ſitus compeſcuit. At nondum proinde ſatis conſtat, quînam mare (cùm aquarum congeſtarum in imam terræ vallem proluvies ſit) quiret altiſſimos præterea conſcendere

 ſcopu-

ſcopulos , fonteſque ibidem concitare. Hydraulisis certè hic ſilent regulæ, *ſi ſervanda , ut fieri debet , Scriptura ſit.* Intactum idcircò quidam hunc locum negligunt : alii verò , cum modulamine explicandum ſuſcipiunt. Ut nimirum ex mari flumina , vapore-tenus elicita ſcilicet , pluviis tandem , nivibus , & imbribus, ſcenâ metamorphoſis larvatæ interjecta, mare repeterent. Atqui hoc eſt contendere, fontes omnes ex pluvia ortos eſſe, aut ſaltem ex aëre condenſato. Deinde ex terra nequicquam vaporum , ſed ex ſolo mari , peti , iniquè jubent, aut fruſtra ſacra pagina, ex ſolo mari flumina, & non pariter è vultu terræ non ſpernendo, halitu tenus , mendicata aſſeret. Quæ anguſtiæ, cùm multis inextricabiles viderentur, in ſcopulos quendam Spadanorum Authorem, fortè adegerunt, & colliſerunt. Etenim quanquam humanum quidvis in eodem diſſimulavero; Chriſtiana tamen pietas in viro probo, publicam non patitur blaſphemiam, non admonitam tranſire. Quem idcircò obteſtor, meæ indulgeat libertati. Ariſtoteles (ait) ex aëre in aquam reſoluto naſci ,, omnes fontes , fluminàque voluit. Non ,, legerat, credo , etſi Platonis diſcipulus ,, in Phædone quatuor illa paradiſi flumi- ,, na , juſſu Dei proſiluiſſe. (Quidni ſodes , ſi & hodie ingentia flumina , ſolâ aëris conſtrictione nata ais , etiam Phædone lecto , virgine adhuc natura , eadem à creatione deinceps emanâſſe? eumque, qui mundum ab æterno credidit, Phædonem neglectum reliquiſſe? nec aëris ullam concretionem exſpectaſſe. Niſi fortè ante Goropium Becanum deliravit. ,, Quatuor illa flumina nil aliud fuiſſe, ,, quàm Oceanum in quatuor orbis plagas ,, fluvios emittentem : quo ſenſu etiam ,, Siracides Eccleſiaſtes ait, omnes aquas ,, venire ex mari, rurſumque emenſo cur- ,, ſu ſuo, mari ſe reddere. Quæ ſic ſonant ,, in ſcholis. Goropius deliravit , & Plato ante eum , ſi ſine ulla aëris concretione, Oceanum quatuor fluvios in oras mundi diſpergere dixerit ; quo eodem ſenſu tamen, Eccleſiaſtes id aſſeveravit : ergò eodem ſenſu Eccleſiaſtes deliravit. Atqui nondum ſatis dictum , nondum inquam ſatis obvia ſacrorum interpretatio? Fun- 3.
dorum itaque in terra diverſitatem & ſtrata , ob oculos inprimis ponere neceſſe eſt. Alibi enim terra nigra , fimis & ſordibus ſcatens, lutea, argilloſa, pinguis, ſterilis, paluſtris, metallica, arenoſa , ſaxea, varioque decore ornata , in vultu occurrit, juxta ſoli cœlique temperiem , ſtellarum influxus , imbriumque adaptationem : quia nimirum fructus, non autem elementum ſunt. Quam ſi pertuderis primam naturæ ſoleam, plurimis locis ſaxa, metalla rurſus, aut minerales ſuccos deteges ; nonnuſquam verò arenam, eamque hìc flavam, alibi cineream, ibi cœruleam, inde parum viridem , juxta latentis ſpiritus protheam ac multiformem azygiam (quippe ſolo natura ſubeſt) Archeique hypogei deſtinationem à condente Verbo acceptam. Latent videlicet in elementorum condo, 4.
ac ditiſſimo promtuario , hoſpitatæ ab initio Rationes, in ævum durabiles, ſcientia rerum , ſibi in tempore futurarum , pro uſibus ingrati hominis, inſtructæ, patienterque à condito orbe, rerum completas digeſtiones , temporumque plenitudinem, ſeu maturitatem, exſpectantes, quibusque chaos architectonicum, τὸ ἔνορμον chaos, ſpiritus inquam, noſtris limitatus neceſſitatibus , ideis rerum , in progreſſu ſuo futurarum repletus, aſſiſtit. Porrò fundorum, non par ubique profunditas exſiſtit. Alibi namque multa arenæ , alibi verò terræ plurima occurrit. Mox autem ſub ſabuli fundo, alter plerumque ſaxeus eſt. Is enim noſtris Keybergh / cui rupium propago 5.
innixa, metallorum hìc , denique atque mineralium ditiores claſſes , ſua habent diverſoria. Ac tandem ſub longam multamque

tamque ſabuli difformitatem, ſcopulorum rudimenta ſubter, ſabulum illud, illud ſabulum inquam nitidiſſimum occurrit, metallicæ qualitatis, & inquinamenti peregrini expers. Quod inquam naturæ fundus eſt ultimus, & impenetrabilis, non raro tamen in terræ ſuperficie obvius. Adeò namque natura ſuæ indulgens libertati, noſtras ridet leges; ac prædicamentorum repagula, univoco
6. fundo ſpernit. Ultimum illum naturæ fundum, noſtri Quellem, galli verò *Sable bovillant*, nominant, quem ligo hactenus non tranſivit. Quoniam utut multum arenæ, multumque inde aquæ depleveris, mox alia indeſinenti, celerique curſu advolant, priorem defectum ſuppletura. Hinc itaque concludo.

Fundum prædictum, ut ordine ultimum in natura: ita continuare in centrum uſque, niſi fortè Infernus, aliquot meditullii milliaria teneat. Sequitur dein-
7. de, ſabulum illud materiam terræ eſſe, non viciſſitudini obnoxium: ſed perpetuum & conſtans cribrum, quo natura indeſinentes aquarum theſauros, fonteſque limpidiſſimos, in Univerſi communionem tranſcolat.

8. In hoc inquam, vigorem vitalem ebullientis aquæ eſſe. Quamdiu enim in eodem verſantur fundo, vividæ ſunt aquæ, non reſpectibus ſuperioritatis, aut inferioritatibus locorum obnoxiæ, nec demùm legibus Hydraulicis parentes. Quia enim vivæ ſunt, vitalem proprietatem non minùs quàm centrum ipſum, cuſto-
9. diunt illæſam. Attamen quàm cito inde decurrunt; non aliàs quàm ſanguis extravenatus, aut amputata manus, actutum moriuntur. Tum enim primùm, corporum graviorum legibus, locorum, ſitumque poſitionibus importunis, obedire coguntur. Ut ſcilicet non ceſſent abinde, per declivia, in mare ruere, tanquam priſtinæ hoſpitium quietis repetentes.

10. Quartò notandum. Quod prout fundus hic, aëri expoſitus in ſuperficie terræ, non minùs vernaculas proprietates exprimit, quàm qui inde centenis aliquot ulnis, infra terræ horizontem latitat: ita quoque memineris idem ſabulum, per ſaxorum commiſſuras, lataque intervenia, in ſummam montium altitudinem, ipſumque ſubinde apicem aſcendere, atque inde fontes vertere aſsiduos, caloribus æſtivis nequicquam imminutos. In homine enim, quamdiu ſanguis venis fluctuat, tam in fronte, quàm in pedibus, par reſpectus ſituum eſt; tamque ſuprà, quàm infrà ignorat: extravenatus verò, illicò gravium ſortem induit. Ita quoque in Macrocoſmo, quamdiu aqua priori in hoſpitio communi vita fruitur, ſurſum deorſumque ſine labore properat, quia neſcit. At ſemel vitali diſcuſſa hoſpitio, non ceſſat feſtinare, donec beatos quietis receſſus, in Iliado recuperet. Aquas itaque ſpiritus intus alit, vaſti quoque marmoris æquor, totam diffuſa per artus, mens agitat molem. At hinc nondum ſatis enotuit mare; quod fontes rigat, & flumina evomit, quorſumque eadem tandem indefeſsè properare Scriptura dicit. Quod etenim Scriptura mare vocat, aquarum omnium, in unum ac continuum abacum congregatio eſt. Cujus collectionis, ſpectabile hoc & externum navigabile mare, non niſi eſt fructus, in umbellam diſpoſitus. Quocirca omnium omninò aquarum receptaculum, congregatio, radix, & collegium, bulliens iſtud ſabulum continet, milleſies utique locupletius, majus, & proinde totidem plus aquæ continens, quàm Oceanus. Utpote totum fermè terræ diametrum adimplens, ad cujus duntaxat extimum labrum externum mare, unius aut alterius leucæ ad ſummum, profunditatem adimplet. Separavit namque Archetypus aquas ab aquis. Non quidem mare à fluminibus (vel mare non omnium aquarum eſſet congregatio) aut hæc utraque, à nubibus: ſed mare verum & internum, ab externo hoc navigabili, primis diſjunxit diebus.

Hoc

16. Hoc mare, internum inquam, inviſibi-
le (hactenus abyſſus) & magnum, ſunt
aquæ illæ, quibus Vates mundi funda-
menta inniti cecinit: quæque hactenus et-
17. ſi neglectæ ſteterint, à rerum Conditore
in Geneſi, mare vocantur. Abinde ſcilicet
quoque Eccleſiaſtes pariter fontes & flu-
18. mina petivit, eò reverſura. Decurrunt
itaque ex hoc fundo, metuque vacui, ma-
re externum, rurſus penetrat idem ſabu-
lum velut colando, & ſalſuginem ſuam
19. mox primis ferè paſsibus ſequeſtrat. At
quia fontes & flumina, paulatino decur-
ſu, mineralium omnium (quæ in gremio
antea cuſtodiebant, quorumque com-
mercio humana vita vix carere poteſt) ſe-
mina, ac materiam diſpenſarunt. Cele-
riter proinde ad mare externum prope-
rant, quò rurſus ad mare internum, Or-
20. phei noctem, Plutonis tenebras apud
Hippocratem, Oromaſim Perſarum, Ilia-
dum Paracelſi (ubi Rationes, ac Dona,
mineralium inquam adhuc nondum cor-
poribus ſociata ſemina, jacent) fecunda
repetant hoſpitia, ſeminibus iterum aquæ
impregnandæ. Non eſt itaque otioſus
aquarum in Oceanum delapſus. Intelli-
gentia quippe gubernantur, & tanquam
ſi intellectu pollerent, ſua munia, Bonita-
tis, & Providentiæ infinitæ teſtimonia,
non ceſſant edere. Mirabuntur certè,
hanc primâ fronte quotquot Cabalam aſ-
ſpicient, veriſsimam tamen. Neceſſe eſt
vtpotè, plurima ignorantes admirari plu-
rima. Atqui conſentaneum, quippiam 21.
Oceanus quotidie ante oculos bino flu-
xu & receſſu propinat. Aſcendentem ſci-
licet aquæ umbilicum, contra Hydrauli-
ſim, tumentesque pro ſyzygia lunæ, fluc-
ctus. Vivit namque propemodum ſuo
quodam jure mare: ſilente nimirum ven-
to, ſpontaneos æſtus concitans, lunæ ana-
logum ſitum curioſè obſervans, fluctibus-
que turgidum, eidem obviam vadens, va-
riegata demum temporum, luminis, ac mo-
tuum viciſsitudine, continuataque aqua-
rum mole, nunc hic, nunc alibi, per ſtata
intervalla, ſuas in altum exundationes
attollens. Itaque naturæ portenta, tamet-
ſi quotidiana in Oceano quiſquis vides;
interioris, veri, vividique maris, ac lon-
gè anguſtioris abyſſi, vitales, fontales-
que concitationes, uſibus humanis dica-
tas, mirari deſine.

PARADOXUM ALTERUM.

*1 Fontes nulli ex aëre denſato. 2 Elementa non mu-
tantur, aut pereunt. 3. Quicquid generatur, ex
ſemine generatur; & quicquid fit, ſeminis neceſsitate,
in natura fit. 4. Duo tantum ſunt primitiva elementa,
& duo ſecundaria. 5. Explicatio paradoxa. 6. Pro-
batio mechanica. 7. Cœlum peribit & terra, non a-
qua & aër. 8. Ars diſtillatoria Phyſicam explicat.
9. Quid vapor. 10. Probatio contra Ariſtotel. 11.
Probatio 2. mechanica. 12. Quid ſit magnale, & qua-
le. 13. Cur guttulæ in vapore & nivibus non deci-
dant, & quando cadant. 14. Probat. contra Ariſt.
15. Proba. 16. 17. Mechanica.*

1. DE fontium ſcaturigine, proxi-
mo generationis ortu, ac na-
tivitate breviùs, quàm pa-
radoxon, at tædioſiùs (fa-
teor) quàm Spadanorum do-
ctrina exigeret, egimus (difficilè nimi-
rum in cunctis modum tenuiſſe) quate-
nus ſcilicet, à ditiſſimo aquarum diverſo-
rio, ad ſuas deſtinationes, aquæ pergant.
Etſi interim quam primùm aëra petant,
ſubinde, nonnunquam verò per longa ter-
ræ, ſaxorumque itinera, & tubos, præ-
cipites decurrant, antequam luci ſe de-
dant: eadem tamen fuit utrobique inſti-
tuti Ratio, neceſsitas & finis. Volun-
tas ejus nempe, qui noſtris cuncta uſuris
creavit. Reſtat cæterùm, veniam petere,
noſtræ ut indulgeant libertati Manes Ari- 2.
ſtotelici, ſi fontes ex condenſatione aëris
naſci, æſtimavero ſomnium, naturæ im-
poſſibile. Enim verò & iſtud primò verum
eſt. *Nullis aërem unquam ſeculis, aquam
fuiſſe, aut futurum: prout neque aquam, aëris
formam*

2. *formam aſſumturam.* Elementa nimirum primigenia ſunt, & rerum conſtantes matrices, à condito orbe ſtabiles, & in terminum perſeverantes. Quicquid autem viciſſitudini, per generationum claſſes, ſeſe ſubſcripſit, ſive terreum videatur, ſaxeum, vel liquoroſum, id totum ex maſſa trium principiorum, ſcenæ generationis dicata, derivat, non autem ex elementis primis, non niſi ſtabili perennitate gaudentibus, & quæ demeritos ſuos fœtus, in priſtina receptacula denuò condunt, donec ad novæ ſobolis generationem matura ſint ſemina, quæ, eadem corporum principia, digeſtionibus interim permutata, iterum veſtiant, & reaſſumant. Ex inviſibili nam-
3. que & in corporeo ſemine, in elementorum matricibus hoſpitato, corporúmque principia induente, omnis fit in vniverſo generatio, quæ ſpontanea dicitur. Id alij fluxum de nonente ad ens dixêre. Quæ, quo dilucidiora evadant, notandum ad rei cujuſque productionen, duos tantùm ſexus, ſi non unum ſaltem pro-
4. miſcuum, concurriſſe. *Proinde etiam eadem mundanæ harmoniæ lege, primordialiter duo tantum in vniuerſo eſſe elementa, aërem videlicet, & aquam*, à Textu ſacro ſatis inſinuata, per Spiritum, in mundi incunabulis, aquarum abyſſo ſupernatantem.
5. Terra igitur & ignis ſive cœlum, elementa ſi ſint, ſecundaria duntaxat appellan-
6. da, à prioribus prodeuntia. Quicquid namque terrarum, ſaxorum, gemmarum, ſabuli, &c. exſiſtit, vel in vapidam aporrhœam effluit, vel in cinerem, calcem vel ſocietate ſaltem alicujus additamenti, in ſal primò commutatur, (aquæ ſobolem) mox dein cuncta, ſumma volatili, ſummam fixi ſuperante, *aërea fiunt effluvia, & vaporoſa, in aquam feſtinato impetu ruentia.* Adeóque quicquid terreum, durum, ſolidum, compactumque eſt, id totum ad ſimpliciorem, tenuiorem, puriorem, prioremque ſubſtantiam permanentem reductibile cùm ſit (da veniam novitati, PRINCEPS SERENISSIME) neceſſe eſt, nullam prorſus habere elementi energiam: ſed aëre & aqua aſſe poſteriora. De cœlo itidem dicimus, quod cœli 7.
mutabuntur, veteraſcent, & peribunt: adeóque cœlum & terra tandem peribunt, cujus internecionis ſimile nuncium, de aëre & aqua non reperies. Denique nullis unquam ſeculis, aqua vel aër, in aliud corpus prius potuerunt arte aut naturâ redigi. Hæc itaque elementorum eſt facies, hæc deſtinatio, hoc denique officium, combinatio, fatum atque finis. Ut nimirum immutata duorum ſimplicisſimorum eſſentia, & inpermixta ſubſtantia, ſeminibus, fructibusque, vitalem præbeant uterum, ſive fulcrum, donec tandem generabilium expleto numero, principiorum moles, ſimul cum ſeminibus, familias, & colonias alienas, thoro ſeparato, beatiori ſede conſtituant. Plurima 8.
nempe ſomnia, quibus mundus ſe hactenus circumveniri paſſus eſt, Mechanica ars Vulcani illudit cachinno. Aquam equidem in vaporem facilè mutari, quis negaverit? At vapor ſive halitus, tantum deeſt, ut ſint aër, ut citius pulvis marmoris, aut ſilicis, aqua ſint. Ut oſtendimus.
Etenim vapor reipſa nil aliud eſt materi- 9.
aliter, & formaliter, quàm atomorum aquæ, in altum ſublata congeries. Quod 10.
Schola noſtra, luce meridiana clarius oſtentat. Aër itaque ſive calidis, ſive frigidis vitris exceptus, atque compreſſus, nunquam aquam dabit; niſi quantum in ſe vaporis, id eſt, extenuatæ aquæ continuerit. Separatur verò aqua in guttulas 11.
minutulas, adverſo ſole, trans vitrum, initio diſtillationis, quamdiu parietes frigent, conſpicuas; dum ſcilicet caloris vigore, in halitum extenuata evolat. Idque 12.
nimirum contingit non aliàs, quàm per proprium magnale (quod in rebus mixtis, adeóque etian in aqua ipſa, æther eſt, aëre rarius, & ab eodem diſſociabile, ejusque compreſsionem atque dilatationem ſuſtinens, inter corpus, & non corpus, medium ambigens, externorum ſoli ſui na-

 talitii

talitii aſtrorum, impreſsiones ſuſcipiens, omnibus prorſus rebus intimum, ratione cujus ſolius, & non aëris, anhelitum du-
13. cimus) proprium inquam magnale, & ens ſpirituale in aqua, in altum nimirum aquam ſuſtollit, alleviatam calore, magnalis divulſionem procurante. Quod idem divulſum magnale, proportionatam ſibi aquæ quantitatem, divulſam ſurſum detinet, tam in vitris, quàm in nubibus, & à caſu præſervat, donec ſuccedentium fortè atomorum compreſſione (ut fit in diſtillatione) priores guttatim concreſcant, & priſtinum magnale, ſive ens vitale, in ſe concludant. Vel calore, idem aquæ magnale rarefactum, mox dein, externi frigoris ope condenſatum, intra ſui imperii limites cogat, ſuosque eoſdem coërceat guttularum atomos.
14. Ad te Stagyrita redeo. Si aër frigore in aquam condenſetur, cùm aerem, aquâ in humiditate excellentiorem doceas, cedo, cur frigus aeri geniale, aëris naturam mutaverit, in materiam ſuaptè naturâ nimis humidam? Denique jam frigus, & non amplius calor, 15.
vitale generationis principium habebit. Quocirca etiamſi vapor ſit aër, ex aqua 16.
formaliter tranſmutatâ generatus, atque ex eodem rurſus par aqua concreſcat: jam à temetipſo diſcrepas, qui receſſum tam frequentem, & facilem, à privatione ad habitum admittis. Tandem & hoc me- 17.
chanicum ſuſtine. Aër, in canna ferrea unius ulnæ, comprimi vi poteſt, ut vix quinque digitorum ſpatium oppleat, qui dein, in ſui expanſione, inſtar ſclopeti ignibus acti, ſphærulam explodit. Quod utique non contingeret, ſi ferri frigore, compreſſus aër, aqua fieri poſſet.

PARADOXUM TERTIUM.

1. DE *diæta.* 2. *Semina, à quibus libera.* 3. *Probatio.* 4. *Optimi fontes qui, ubi, & quales.* 5. *Flumina ab acidulis.* 6. *Eudæmon fontium cuſtos.* 7. *Calculum generantes fontes. Vnde rupes in ripis.* 8. *Plures fontes, pluralitatem mineralium faciunt.* 9. *Ab inviſibili, fit viſibile.* 10. *Sal eſurinum hermaphrodita eſt.* 11. *Duplex excrementum in nobis.* 12. *Quid tartarum.* 13. *Multiplex ſal eſurinum.* 14. *Optimum vitriolun ut fiat.* 15. *Alterum vitriolum optimum.* 16. *Ferrum non mutatur in æris fontibus.* 17. *Tertium vitriolum.* 18. *Quartum Vitriolum.* 19. *Aciditas eſurina non eſt vegetabilium.* 20. *Sulfuris ſal fixatur.* 21. *Sal eſurinum eſſe fontium.* 22. *Naturale cur ſit nobilius artificiali. Error quorundam.* 23. *Manna aluminis.* 24. *Vnde materia vitrioli.* 25. *Error neglectionis. Vitriolum in aliis metallis.*

AD Spadanos jam propiùs accedentes, reaſſumere inprimis, quæ dicta ſunt, convenit. Metalla ſcilicet, lapides, ſaxa, ſulfura, ſalia, atque adeò totam mineralium claſſem, in aquarum matrice, ſua reperire ſemina; Rationes, dona, ſcientias, progreſſiones, deſtinationes, officia, & durationes eorundem continentia. Quæ dum ſui ortus exſpectarunt digeſta ſatis tempora, ſub diem erumpunt cum aquis matricibus, quæ in terram, ſuos paulatim fœtus, aëri aſſuetos, deponunt: non ſecus ac terra, ſuam etiam vegetabilium familiam, in alienum aëris uterum, exponit. Ergo jam ex iliado aquæ, emergentia ſemina (quæ in finem durabilia, vox Verbi ibi depoſuit) ſuo prout exordio ſunt proximiora, ideo etiam nobiliora. Natura ſcilicet eſſentia, exſiſtentia, donum, ſcientia, duratio, deſtinatio, primùm in radice ſeminum connexa fuerunt, quæ poſtmodum donorum explicatione, ac functionum neceſſitate, in pluralitatem ſenſim diſtracta, ataxiæ obnoxia evadunt. Hinc admirando elogio Hippocratis ora- 1.
culum continet: auctis numeris videlicet (in generando) diminutas eſſe proportiones, & viciſſim, auctis in decremento proportionibus, imminui numeros. Unde indubiè conſtat, quo corpus

entibus

entibus primis & ſeminalibus ſive in natu-
2. ra , ſive per artem vicinius fuerit ; eò eſſe
potentius, nobilius, & auguſtius. Quocir-
ca ſemina , mundum ingredientia , initio
à colorum, ſaporum, imò & quantitatum
dimenſionibus adhuc libera (verbi gra-
3. tia. Humanum idem ſemen , nunc ſimpli-
cem, nunc multiplicem fœtum patrat, ſola
locorum ſimplicitate, vel numeroſitate re-
ceptum , adeóque numerorum & quanti-
tatum imperio , primis nondum momen-
4. tis ſubnoxium) hinc nempè fit , quod in
ſummis rupibus , longè à fæce, & inter ſa-
xa, ſabulumque, oriantur acidi fontes, cæ-
teris cunctis præſtantiores: ſic autem voca-
ti , non quòd acorem præ ſe ferant (ſunt
namque inſipidi) ſed quòd acidorum in-
ſtar, ſint medicati , ideò acidulis nobilio-
res, quo gratiores & potiores, ſemen ſalis
eſurini , à ſaporum explicatione adhuc li-
berum, amplectentes. Etenim cum natu-
ra noſtra , fœdus amicum fontes illi pe-
pigere , quod palati bibentium cum ſua-
vitate , intimaque ventriculi benevolen-
tia, licet maxima quantitate, hauriantur.
Refocillatione autem naturæ , tam proxi-
mè univerſalem illam medicinam , ſani-
tatem nimirum tutelando , propagando-
que poteſtates vitales æmulantur , *Moly*
Homericum, quòd in apicem quaſi medi-
cinæ , adſcendiſſe viſi ſint. Talem Paracel-
ſus, lib. de morbis tartareis in Veltin, pa-
gulo Helvetiæ , ſcaturire voluit , qualem
totus mundi ambitus , vix alterum con-
tinere in valle (nam in excelſiſſimis ru-
5. pibus plures ſunt) credidit. Danubius
ſiquidem, Rhenus , Rhodanus, Sanus, Pa-
dus , &c. ejusmodi fontem ſcaturigine
6. prima obtinent. Amplius addam. Quid
ſi Gargani antro , exercitûs cœleſtis Præ-
ſes , in cuſtodiam præfectus fuerit non è
re erit credere hujusmodi fontibus Eu-
dæmonem aliquem præfixum ; non ſecus
ac vetuſtas ſuos ſemideos , pocula in ori-
gine fluminis vertentes , apponebant.
Utut ſit, fontes illi , ſunt Iliado proximi,
7. enteque primo eſurinorum referti. Con-
trà, alii ſunt fontes , quibus ſuccus petre-
ſcens commiſtus eſt, qui delabente paula-
tim undâ , tam in fundo , quàm alvei pa-
rietibus, ſaxa, & ſilices , perque cæcos ve-
narum conductus , rupes in ripis diſſemi-
nant. Moſa enim exemplo erit , hic nam-
que ab ortu ſuo, margine , longè latéque
lapideſcentem ſuccum imbibente , colles
ſternit , hinc inde Viſetum uſque. Quo 8.
ſucco jam abſumto , ſuamque deſtinatio-
nem permenſo , Moſa deinceps rupes non
adſpicit. Nec enim lapis ſimplex eſt , ve-
rùm hîc carbones , ibi fodinas ferreas ,
propiúsque adhuc , ſulfureas marcaſitas ,
juxta riparum decurſum diſſeminat : ali-
bi verò plumbi mineras , vel meras , vel
cæteris permixtas androgyno ortu exhi-
bet juxta fontium originem. Quam fo-
dinarum diſpenſationem per Trivalem
lineam , in ſuos Peroledorum fundos , A-
depti diſtinguunt. Porrò hæſitatum eſt, 9.
cur fontes acidi vocentur , & unde acor
iſte petendus. Breviter dicam. Semina
enim ſalium , ut diximus , cuncta in aquis
ſita ſunt : attamen nondum ſaporem in-
duerunt , niſi dum corporum principia
conſentanea , uterosque terræ debitos
repererint. Tunc enim , nec antè , ſalſu-
ginem exprimunt , & ſal veſtiunt. Hîc e-
nim in alumen , ibi in marinum , fontale ,
alibi verò in nitrum , &c. prorumpunt.
Quocirca notandum , ſal quoddam exſi- 10.
ſtere hermaphroditicum metallorum ,
quod defectu nominis eſurinum ſive a-
cetoſum , re & nomine vocari cœpit. Ge-
nerale equidem, & ad omnia metalla ac-
commodabile : adeóque ſi non primam,
velut & remotiſſimam , eorundem mate-
riam , putare placeat , ſaltem eſt metallo-
rum ſecundina , quibuslibet metallis con-
genialis. Sal iſtud itaque alienæ commi-
ſtionis expers, acidum eſt , corporique
noſtro debita quantitate gratum , eò
quod omnem omnino humorem non vi-
talem, tartarumque detergat & conſumat.
Eſt nempè duplex excrementum in no- 11.
bis. Unum noſtrum , quod putredini , &

fœtori ſubjacet : aliud autem rerum,
quod hoſtili cogulatione , ſuam proditor
10. perficit tragœdiam , generali etymo , tar-
tarum dicitur. Sal acetoſum itaque , ſub-
inde embryonis inſtar, in ordine ad me-
11. tallum conſideratur : non rarò quoque
velut individuum ſolitarium , at nondum
12. ſua in deſtinatione completum. Exem-
plo vitrioli ſive chalcanti , rem exponam.
Optimum enim artificialiter , pro me-
dicina , ex cupro fit, ad naturæ imitatio-
nem : eſtque proinde longè optimum,
quod ex ſolo cupro , ſine terrenis ſordi-
bus, & peregrinorum miſtura, confle-
tur : quæ tamen non nequeunt in natu-
ræ uteris confluere. Fit autem hoc modo.
Liquato æri ſulfur injicitur , donec to-
tum flamma abſumſerit : confeſtim verò
æs fuſum , aquæ pluviæ infunditur, un-
de vireſcit : idque toties repetitur, quoad
æs omne in aquam tranſactum migrave-
rit. Exhalata tandem aqua , vitriolum
habes. Etenim quod antea cuprum erat,
nunc inſuper ex ſulfure ſalem acquiſivit.
13. Secundò, vitriolum præſtantiſſimum na-
turaliter creſcit, fodinis , quibus natura
ſal iſtud eſurinum peperit, venam æris
feracem corrodens, & fontis lambentis li-
quore diſſolutum , quem poſtea cortinæ
in chalcantum coquunt. Laudatur Cy-
prium, Hungaricum, Romanum, & om-
nino , quod in ſui examine plurimum
14. æris contribuit. At ſuccus illi vitriolife-
rus, putatus eſt ferrum in æs mutare,
deluſionem ſcilicet viri metallarii vix
agnoſcentes : eò quod ferri abſumit lo-
cum, æris ſuccedentes atomi explerent.
Nec animadvertentes uti æs, argentum
ſolutum , aliàs in chryſulca inviſibile,
reddit ſpectabile, & corporeum : ita fer-
ri proprietatem eſſe, ſolutum in chalcan-
to æs, ad ſe rapiendo manifeſtare, ſimul-
que eodem actu, ferrum ipſum diſſolvi,
atque in fonte evaneſcere. Teſtes ſint
mihi fontes. Siquidem aquæ vitriolatæ
longè ſeipſis pauperiores in cupro fiunt,
poſtquam ferrum, recuperati æris bene-
ficium receperint. Propterea quoque ni-
mirum extra fontem (ubi , quotiesque
continuum novi, è gurgite, æris allu-
vium deficit) putatitia alioqui ferri
tranſmutatio, haud contingit. Tertiò de- 15.
mum, fit arte vitriolum, ex pyrite ſive
marcaſita æroſa, ſulfure imprægnata. E-
quidem abſtracto inde ſulfure, reſiduum
corpus æroſum aëre expoſitum, curren-
te dierum numero, ſal acidum, ſenſim
ſuis medullis reſolvit, quod eàdem re-
ſolutionis acuitate, æroſum quippiam in
ſe diſſolvit ; quodque inde, aquæ juva-
mine depromtum , mox etiam coctum,
vitriolum fit. Adeóque quicquid prima
vice, ſalis eſurini roſioni reſtitit, repeti-
ta ſulfuris crematione , totum tandem
concedit, ac in vitriolum evadit. Quar- 16.
tò denique, ſal eſurinum connaſcitur,
concretum in pyrite, quod concrematio-
ne, & reſolutione , æroſum quippiam,
inde ſecum fert, & vitriolum fit. Unde
manifeſtum fit :

Primò , quod ſal eſurinum , etſi aci- 17.
dum, differre tamen plurimùm à quavis
alia aciditate, quantum differt vitriolum
ab ærugine, quæ per aceti auram, adeó-
que concepto intus ſale aceti, fit.

Secundò, quod etſi ſulfur, totum ſit 18.
pingue, & φλογιστὸν , attamen in æris pe-
netratione , ſal quoddam acidum (quod
aliàs inter comburendum avolat, & per
campanam in ſuccum cogitur) ſemifixum
relinquat.

Tertiò, ſal acidum, & eſurinum fon- 19.
tium, in viſceribus terræ ortum, ſal eſſe
cujuſpiam ſulfuris, embryonatum : ea-
tenus tamen artificiali ſale, è ſulfure pe- 20.
tito nobilius ; quo primo enti, & ſemi-
nibus Iliadi propinquius eſt. Ut ſuprà le-
gitur. Idcirco procul vagari agnoſces,
qui dotes Spadanorum, ex contentorum
mineralium proprietatibus, prout in ul-
timam jam ſunt progreſſa materiam, æſti-
mant. Siquidem patet ex ſuperioribus,
ſalia eſurina ſulfuris, longiſſimè à pro-
prietate ſulfuris diſcrepare : quinimò,
quod

quod magis eſt, artificiale ſal eſurinum ſulfuris, tantum diſtat à naturali, quantum hoc embryonatum, primis ſeminibus eſt propinquius in radice. Toto inquam cœlo errant, qui ſalia eſurina plumbi, cum plumbo comparant, quod inde immenſum diſtinctum eſt. Salium namque perfectorum, puta aluminis, nitri, vitrioli, atque eorundem nondum perfectorum, peregrina admodum eſt ſimilitu-
21. do, Exemplo patet. Sal enim eſurinum aluminis, ſaccharo quovis dulcius (manna dicitur aluminis) aſtrictionem neſcit, primo enti ejus ſimile.

22. Quartò. Cùm itaque præſtantiſſimum vitriolum ſit materialiter nil aliud, quàm ſal eſurinum ſulfuris embryonati, quod æris partem qupmpiam eroſit, vilioris verò vitrioli, ſal è perfecto hauſtum ſit ſulfure; rerum idcirco analogia ducti, idem vitrioli etymon tranſſumſimus, ad omnes metallorum conſimiles diſſolutiones, quod ab aliis, de Spadanis ſcribentibus, nondum annotatum reperio. Siqui- 23.
dem tam in artis, quàm naturæ progreſſu, ex quovis metallo, vitriolum (excepto auro) fit quotidie. Quatenus ſcilicet ex metallo, & cujuſdam ſalis eſurini connubio, liquor metallicus, coagulabile inquam vitriolum efficitur.

PARADOXUM QUARTUM.

1. Contenta in Spadana juxta aliorum opinionem. 2. Probatur poſitionis falſitas. 3. Ingredientia Spadanorum. Quid ſit vitriolum martis. 4. Coagulatio nunquam fit ſine diſſolutione, & vice verſa. 5. Corpora non agunt in invicem. 6. Inter actionem eſt odor ſpiritus diſſolventis. 7. Spiritus diſſolvens coagulatur. 8. Qui ferri vena ſit in aquis inviſibilis. 9. Cur aquæ ſulfur oleant. 10. Cur aciditas in aquis pereat, & quando. 11. Manifeſtum fit occultum, & occultum manifeſtum. 12. Cur non ferrum, ſed vena dicatur in eſſe. 13. Sal fontium non creſcit in vena ferri. 14. Cur unus fons altero ſit fortior. 15. Differentia contentorum in fontibus. 16. Cur non transferatur Savenirius aliò. 17. Cur aqua ſit levior Savenirii. 18. Aliquamdiu ſpiritus ſalis operatur ſuper venam.

1. Continens Spadanorum, aquam fontium, Scriptores univocè aſſerunt. Diſcrepamus verò ab iis duntaxat in origine: utpote quæ non parum momenti, ad nobilitatem eorundem adferat. At contentorum in aquis ratione, procul nobiſcum diſſident. Aſſerunt nimirum Spadanæ ineſſe vitriolum, & deprehendiſſe, calchitim, myſy, ſory, melanteriam, ſal, nitrum (ineſſe inquam nitrum, diſtillationis examine ſibi repertum, quod alibi ſe nunquam vidiſſe, quippe quod inde poſt Hippocratis ævum defeciſſet, teſtantur) bitumen, ſive ſuccinum liquidum, carbonem foſſilem, alumen, bolum, ochram, rubricam, matrem ferri, venam ferri, ferrum, æruginem, calchantum aſſatum, alumen exuſtum, æris etiam florem, & ſulfur. Hæc inquam ab Authoribus Spadano fonti legimus tributa, ſub incertitudine Domina: adeóque nutantes, cuinam Duci tantùm fidant exercitum, concludunt, fontes quoſdam eſſe, in quibus eminens ſubterraneum, ægerrimè dignoſcas. Alibi, chalcanti fervorem, frigore rubricæ, & æris in Spadanis, temperari. Alibi, Spadanos frigidos & humidos actu, poteſtate verò ſeu virtute (quam unam examinant medici) calidos atque ſiccos, ideò potiſſimùm, quod ſitim extinguant. Tandem ajunt, his fontibus, ferri, ſulfuris, chalcanti, aliorumque foſſilium vim ineſſe, qualitatum tamen primarum proportione manente incerta, ſive varietatem ſubterraneorum conſideres, ſive bibentium diſpoſitionem diverſam. Atque illud notandum etiam lego. Quod fons Savenirius, vires foſſilium magis, quàm ſubſtantiam ſibi induat. (id eſt, vires ſupra, extra, vel non ſubſtantiales) Alibi namque ajunt, ſolo vitriolo fontes aceſcere, eſſeque

chalcantum ſaporis acidiſſimi: alibi cum Dioſcoride, in chalcanto plus ingratæ & terreæ adſtrictionis, quàm aciditatis reperiunt. Denique, prout non niſi extrema ignium tortura, oleum è vitriolo (ſale videlicet eſurino & ſulfureo, ſpiritus æroſos elevante) acidiſſimum elicit: ſic fontes hinc, nec aliàs aceſcere rentur: in terra videlicet ejusmodi ardorem, ſpiritus chalcanti acidos, ad terræ ſuperficiem concitare, qui ibidem à frigore coacti, & in acidam mutati, vicino fonti commiſceantur. Quam poſitionem multæ comi-
2. tantur anxietates. Primo, Eo quod nulla ſit ejusmodi ſpontanea diſtillatio in Univerſo. Deinde, quod ſaltem æſtate frigeant intrinſeca terræ juxta Hipp. quando Spadana nimirum optima. Tertio, Quod ſpiritus chalcanti, terram aut ſaxa quæ attingit, nequeat non erodere, atque idcirco aciditatem omnem exuere, fruſtra dicatam fontibus. Quarto, Quod æſtate, terræ frigus non ſit in ſuperficie tantum; quod ſit condenſando ſpiritus magis, quàm interiora, unde caloris vi, fugatos ſpiritus comminiſcuntur. Quinto, Quod ſpiritus vitrioli, aquæ, tametſi negligenter obſeratæ, immiſti, nec aciditatem deponant, nec rufo colore tingantur: quod attamen fontalibus aquis prorſus eſt ſociale. Hactenus aliorum me detorſit opinio. Meam fatebor cæcita-
3. tem. *Diſtillavi aliquando ſeriò, Savenirium, & Pouhontium: & ſanè non tantum mineralium catalogum, imò nil quicquam in iis offendi, præter aquam fontanam, & vitriolum ferri, ab aliis ante me ſcriptoribus neglectum.* Conſtat autem martis vitriolum, ſale eſurino embryonati ſulfuris, & vena (non ferro) ferri, quam ſal eſurinum, adhuc
4. volatile, lambendo corroſit. In quo corroſionis actu, fit aliqualis diſſolutio ipſius venæ, & coagulatio ſive fixatio ſalis volatilis. Sal inquam quamdiu volatile eſt, id eſt, aptum ut ab igne preſſum evo-
5. let, inter ſpiritus recenſetur. Corpora autem non corrodunt corpora, quatenus talia, neque fixa in invicem agunt: ſed duntaxat, quatenus alterum eorum volatile eſt, id eſt, ſpiritus, ſive is concretus ſit, ſive liquidus. In omni denique ſolutio- 6.
ne (uti videre eſt in activitate aquæ fortis, aceti ſtillatitii, &c.) excitantur aliquot exhalationes, antea quietæ, quæ uti ſylveſtres, iterum coagulationi non parent, aquæ ideò evolant neceſſariò, vel vas coërcitæ diffringunt. Cæterum & il- 7.
lud deinceps notabile eſt, quod quantum ſpirituum, corporis ſolutionem complevit, tantundem quoque in corpore ſoluto, corporalitatem aſſumſit. Patet igitur hinc ratio, cur Spadanæ in tanta perſpicuitate, corpus opacum venæ ferreæ, in ſe abſcondant. Denique cur in activitate 8.
ſalis eſurini, ſulfur redoleant, abſente tamen corporali ſulfure. Tandem quo- 9.
que obvium eſt; cur ſub finem activitatis (Illa enim ſolutionis feſtivitas, plus minúsve temporis, in diverſis fontibus perſeverat) aquæ aciditatem amittant, ac vena, antea tranſparens, tum rufa appareat. Fugatis nimirum jam par- 10.
tim ſpiritibus, vel iisdem, ad finem activitatis delumbatis, & coagulatis, imbibita vena ſidit, ac manifeſtatur, quod antea occultum ſteterat: genuinam interim, aquis recuperantibus ſimplicitatem. Porrò non otiosè negatum, fer- 11.
reum, aut ferri ramenta Spadanis ineſſe, ſed ferri venam. In vena ſiquidem, plus virtutis, quàm in ferro occurrit, earum ſcilicet partium ſubtilium, quas fornax inter fuſionem ſuffurata eſt. Quocirca ſuçcus, ſpiritus, ſi- 12.
ve ſal eſurinum (voca ut lubet) non creſcit intra venam ferri, ita ut ſit par amborum colliquatio in aquis; abſit, alios nactum eſt ſal, in terra uteros, unde præterlabens unda, illud liquat, & ſecum rapit, tanquam germanum nepotem, alterius olim filium undæ. Quod ſi itaque inſigni cavitate circa 13.
venam detinetur diutius, plus venæ in ſe ſorbet ut Pouhontius, hocque adhuc amplius

amplius fons Geronſter. Tonneletius
verò, ſale eſurino, præcedentibus duo-
bus ditior, iiſdem tamen in vena pau-
perior eſt. Hinc namque friget, & ſto-
macho moleſtior. Quicunque ergò magis
alvum cit, venæ feracior eſt. Equidem
nec illud Antiquis incognitum, qui
ſquamma ferri, ad ventris ſubductionem
14. utebantur. Virgines quoque, ſtomoma,
ſive aciem ſumentes, primis quoque die
bus vomere aſſolent. Geronſter igitur
plus venæ aſſumſit, quàm Tonneletius:
ſalis autem tantundem, ſed mitigati pro-
pter activitatem venæ in ſe receptæ: ideo-
que ſal iſtud craſſius, & corpulentius
15. evaſit. At Savenirius, aquis longè di-
lutior, venæ, ſaliſque eſurini minimum,
ideóque citius abſolvit actionem ſalis
eſurini & venæ, citiusque medicata unda
emoritur. Atque eâdem de cauſa, fa-
cillimè ſtomachum tranſit, conficitur,
& penetrat citiùs. Spirituum itaque a- 16.
gentium in venam, præſentia, poros in
aqua dilatat, & leviorem ad libellam ef-
ficit fontis aquam. Ampliùs notandum
eſt, Quod prout in vinis & omphacio
ebullitio fermentalis fit: ita ſua ſit
actio ſalis eſurini. Ac nedum ſuper ve- 17.
nam, dum eandem rodit & permeat: ſed
etiam ſuper eandem ſecum raptam, ali-
quandiu operatur. Pouhontius inquam,
longè diutius, quàm Savenirius, &c. do-
nec exantlatis ſpirituum activitatibus,
tam agens, quàm patiens, diſſolvens in-
quam, pariter & diſſolubile, fatiſcant eâ-
dem operâ.

PARADOXUM QVINTUM.

1. Virtutes ſales eſurini. 2. Effectus obſtructionis. 3. Quouſque fontes agant in homine. 4. Quos non juvent. 5. Effectus per ſe & per accidens exemplum. 6. Mulier duplicibus ſubeſt morbis. 7. Vires venæ ferri. 8. Objectio. 9. Solutio. 10. Quomodo ferrum aperiat, & quomodo ſtringat. 11. Probatio per affine exemplum. 12. An calculo conveniant, & quouſque. 13. Palliativa cura tantum quæ pellit calculos. 14. Spadanæ in cauſa, ut facilius recreſcat calculus. 15. Cura calculi vera in quo ſita. 16. Vnde petendum remedium, & quale. 17. Qualitates primæ in fontibus. Aqua, non aër, eſt internè humida. 19. Vires relollei & Cherionii. 20. Objectio. 21. Dilutio.

NVNC de viribus Spadanorum
brevi complexuri methodo,
ſupplementique norma di-
cturi, reſumemus, non alias
inveniri dotes, niſi quæ ex e-
ſurino, & ſoluta ferri vena depromuntur.
1. Quapropter cùm ſal eſurinum diſſolvat
mucilagines, abſtergat, conſumat, foraſque
amendet; Ideò inprimis, obſitis mucore
ſtomachis opitulatur: eandem quoque vi-
ſciditatem præternaturalem (quam coagu-
labile rerum in nobis excrementum voca-
vimus) altiùs atque penitius paulùm, tam
in venarum, quàm viſceris cujuſpiam pe-
netralia proreptam, eadem opera expedit,
ſed tardiùs eo, quò longius ab ore iter in-
ſtituit. Hinc ortis hepatis, lienis & renum
obſtructionibus, atque inde natis febri-
bus, hydropi, ictero non ſegniter ſuccur-
rit. Etenim obſtructio, obſtruente con-
ſumto, ceſſat; quæ aliàs, cùm impediat
quo minùs vitæ ſpiritus, per omnia libe-
rè gliſcat, muniaque ſua obeat: idcirco 2.
partes, quæ poſt ſe ſunt deinceps, vitali
communione privat, ac conſequenter pu-
trefactiones acccerſit. Igitur omnibus
prorſum morbis epotæ Spadanæ conve-
niunt, qui ex hoſte tartaro, præter natu-
ram intus recepto, & coagulato, conſcen-
dunt. Modo conſtante vitæ radice ſuf-
ficiente, id eſt, ſatis tempeſtivè haurian-
tur. Determinatione attamen illa adjun- 3.
cta, quod poteſtas aquarum non tranſcen-
dat hypochondrium. Non enim ſupra
renes, ad cor videlicet, pulmonem, aut
cerebrum aquæ attingunt: quocirca etiam 4.
affectibus illis ex idiopathia genuinis, ni-
ſi per accidens ſuccurrunt Spadanæ. Ratio
eſt. Siquidem cùm minerales ſint, ad a-
lendum prorſus ineptæ, ultimo cum ſa-
lium excremento urina, è corpore pro-
ſcribuntur, cujus nempe commercium,
vividus

vividus amplius ſanguis non patitur. Proinde ſi quicquam capiti, cordi, aut pulmoni juvaminis adferre videantur, id totum, ſublatione affectus, diſcraſiam inibi, per deuteropathiam, & conſenſum cauſantis, evenire putandum eſt. Denique nec potæ Spadanæ in epidemicis, endemicis, & aſtralibus morbis, ut ſunt Peſtis, pleuritis, prunella, &c. ut neque conferunt plurimum, quibus venenum ſubeſt, vel aſſumtum, vel intus genitum, vel contagio participatum. Ut etiam neque in morbis tincturæ, quales ſunt lepra, lues Veneris, morphea, cancer, epilepſia, &c. Quocirca non bene convenimus cum illis, qui ad omnes omninò morbos Spadanam commendant ſine delectu. Adeóque eandem in blaſphemiam uſque extollunt. Scilicet, *Non eſſe, quod jam deinceps, nactis Spadanis, veterum aquarum miracula, vel Siloës piſcinæ, vel Iordani Naamum ſanantis, ſtupeamus: cùm hic, & attonito morbo, convulſione, paralyſique laborantes, leproſoſque curari videamus.* Apa-
5. ge! Miracula inimitabili conſtant digito: præterea effectus per accidens, ab iis, qui per ſe ſuis debentur cauſis, ritè diſtinguere oportet. Qualiter ſi deficiente menſtruo virgo, ſuffocatione, epilepſia, vel paralytico affectu laboret: prodeuntibus autem bibita Spadana menſtruis, ab annexa diatheſi liberetur, non eſt quod proinde apoplexiam, aſthma, epilepſiam, aut veram paralyſim, Spadanis fontibus curandam commendemus. Morbi
6. namque in univerſum, ex utero prodeuntes, alterius ſunt monarchiæ clientes, & aliena conſtant radice, quàm qui ex conditione microcoſmi, tam in uno, quàm in altero ſexu prorumpunt. Quos equidem ſi quis non diſtinxerit, ca-
7. chinnum à diſcretiore ſibi parat. Cæterum jam dictum, quantum ſal eſurinum in fontibus proficiat: deinceps autem quid ferri corroſa, atque ſoluta minera agat, dicendum. Ea itaque manifeſtè adſtringit inprimis; ideoque ſtomachum, ac vicina quæque roborat. Laxis ergo, & diſſolutis morbis, Spadanæ congruunt, puta lienteriæ, diarrhœæ, cœlia-
cæ, atque dyſenteriæ, &c. Quibus obje- 8.
ctum iri exſpecto, quod menſes provocet, quicquid ferreum offertur, jecinoris atque lienis effractus levet, atque adeò hinc potius aperire, quàm adſtringere
Spadanas, conſentaneum. Ob quas fortè 9.
ſalebras, nonnulli ad diſpares, in marte partes potiùs nutantes confugiunt. Reſpondeo ex Adeptis. In nobis, non rarò oberrare ſal quoddam reſolutum, & minerale, planè excrementitium, tartarum inquam reſolutum, vel in prima, vel in materia ultima exſiſtẽs; cujus ſive uterus, hepar, lien, renes, pancreas, meſenterium vel ſtomachus fodina ſit, perinde nunc cenſemus: modo conſtet, inſignes parere
laborantibus moleſtias. Epoto itaque ſto- 10.
momate, id eſt, chalybe, vel ferro, pulvere tenus: quamprimum ſal iſtud nocuum (quod purgantium mandatis non auſcultat) ad ferrum præceps accurrit, eique adhæret, ut illud diſſolvat, & vim exſerat ſuam: adeóque juxta illud coagulatur, ſimulque cum ferro foras vadit. At ſi ferrum vel acies, in liquore acri, nobis tamen non hoſtili, diſſoluta potentur (puta Spadanas) natura abſumtis, & penitiùs intrò admiſſis iiſdem liquoribus, ferrum mox (utpote ad alimoniam ineptum) à commiſto ſeparat, & per inteſtina amandat. Ut videre eſt in ſtercorum Spadano-
rum nigrore. In qua ferri ſequeſtratio- 11.
ne, confeſtim ſalium mineralium confluxus ſpontaneus fit, non ſecus atque argentum in chryſulca, ad æs appoſitum, & æs ſolutum, ad ferrum advolant. Liberat itaque ferrum ſumtum, ab obſtructione, & aperit per accidens, ablato ſcilicet ſecum obſtruente victo: non tamen quod per ſe, proinde deſinat eſſe conſtricti-
vum. Aperit inquam poteſtate ſpecifica 12.
& appropriata, conſtringit verò qualitate ſecunda. Jam porrò, quandoquidem animum & ſpem auxit miſeris, potiſſimum

mùm calculoſis, potus aquæ, meum dicam judicium. Certum eſt Spadanas eluere urinæ regionem, cùm quia facilè tranſeunt, tum quia multæ, affatimque hauſtæ, & minerales, earum ſal eſurinum impedit, quo minus ſpiritus lotii (ſolus calculorum architectus) quicquam ingenitâ ſibi proprietate petrificet. Quippe ſal aliud potentius, jam eundem in
13. ſui ditionem velut vinctum traducit. At quia iſta duntaxat eſt cura palliativa, etſi facti calculi & arenæ expellantur, quaſi labentis aquæ abſterſione: imò quamdiu aquę fuerint ebibitæ, impediant
14. nova calculi collegia, attamen ſiquidem mox abinde recreſcunt, infida cenſemus calculoſis remedia. Etenim eò quidem promtius accreſcere feſtinat calculus, quo uterus ille, alter calculi parens, nitidior fuerit. Nonne enim lotium, facilius calculum, ad nitidam matulam, quam ad oleo inunctam agglutinabit? Hinc namque fortè renes brutorum plurima
15. ſcatent axungia. Curam itaque perfectam calculi, optatamque requiem, longè aliam ſcimus: In qua exturbatis ſuaviter calculis minoribus (quod minimum eſt) majores verò, in ſuccum priſtinum retrograda concretionis analyſi redeant. At neque id ſatis fuerit, niſi tollatur incli-
16. natio petrifica, reſtaurantibus Remediorum nempe paucorum collecta meſſe, quiſque integram, ex calculo non minùs, quàm febre, & optatam, ſperare poteſt valetudinem. De quibus in aliis ſcripſimus, & remedia dedimus. Virtus etenim medendi, ſtat recta ſub quolibet pondere, id eſt, omnes morbi apud illam, unius ſunt pretii, à nullo morbo minui poteſt. Deſiderantur tantum nobiliores remediorum poteſtates, quæ in cœlum ad Conditorem clamant, ſe velut fruſtra veniſſe, nec eſſe pænè quenquam, qui vincula earum ſolvat. Maturè à querelis abſ-
tinendum, ulceroſo ſeculo. Itaque quod 17.
ad primas qualitates Spadanorum attinet: quanquam de iis, utpote momentaneis, & anatomiam vitalem non habentibus, minimùm anxii ſimus, quoties non admodum infeſto gradu infames ſunt; decernimus tamen, ſal eſurinum in primo gradu caliditatis & ſiccitatis eſſe: ſolutam verò ferri venam, frigiditatis & ſic-
citatis ſecundum attigiſſe. Aquam ve- 18.
rò ipſam, humidam ſummè, frigidam verò remiſsè indulgentia Ariſtotelis ſentimus, & ſupradictis deductionibus oſten-
ſum fuit. At quia, tam aquæ, quàm mi- 19.
neralium, illæ qualitates ſunt relolleæ, nequicquam curationis habent: ſed rebus conſtitutis præpoſterè adveniunt, inſtar colorum: idcirco illarum ſpeculationem aliis relinquimus, contenti adeptione
qualitatis cherioniæ. Poſtremò tamen 20.
objectioni reſpondendum eſt. Quamobrem videlicet Tonneletium ſalis eſurini, & calidi copia, frigere magis, &
ſtomacho moleſtum dictum? Satisfaciam. 21.
Sal eſurinum etſi primis qualitatibus ſit calidum; non ſecus atque oleum chalcanthi, ſulfuris, aqua fortis, &c. frigefacere tamen, tertia, & propria qualitate cherionia, quatenus ſcilicet vel nimietate noxium calorem noſtrum debilitat, potiſſimum, quod ſecundarium humorem, ſive alimentum proximum ſtomachi, ſua aciditate diſſolvat, & alendo inidoneum reddit: cujus liquoris vividi penuria, non mirum eſt, ſi influens ſtomachi, & mendicatus calor, patiatur.

PARADOXUM SEXTUM.

1. QValiter cibi non nocituri. 2. Contra diæteticem paradoxum ex textu ſacro. 3. Probatur etiam experimento. 2. ex Iuſtitia diſtributiva Dei. 3. ex indicatione remediorum. 4. ex regula. 4. Unde diætæ venerit neceſſitas. 5. Vnum præceptum 6. Sobrietatis encomium. 7. Vt aquæ celeriter tranſeant per præcordia. 8. Purgatio. 9. Modus & requiſita potandi. Quantum bibendum. 10. Æmulæ campanæ præparatæ commendatio. 11. Celeriter bibendum, & quare. 12. Rediens quomodo. 13. Quando prandendum. 14. An Spadana mero miſcenda. 15. Et quidem à prandio. 16. Tres digeſtiones. 17. Cur non dormiendum ſit à prandio Spadæ. 18. Hora cubitus.

1. DE diæta, & modo utendi Spa-
danis, nunc paucula ſubne-
ctam. Iſtud inprimis in diæ-
tetice, experientia duce, vi-
cimus: *nuſquam qualitatem*
ciborum, quatenus talium, nocumentum ad-
ferre, niſi ubi delumbatum clinicum ac
2. defectuoſum adeſt remedium. (Vidit
namque Deus, quodcunque fecerat bo-
num eſſe, & conſequenter, quodcun-
que in cibum ordinaverat, bonum eſſe
cibum) *ſolam verò quantitatem obeſſe poſſe.*
Ede enim cibos quoſcunque voles, exem-
pli gratia, & ſis vulneratus, modò in
quanto non exceſſeris, ſintque tibi apti
balſami, & potiones vulnerum conſoli-
datrices, nullam preſſuram ſenties ex ci-
bis, nullumque detrimentum, non ſe-
cus ac delicatiſſimo delectu ciborum ali-
3. tus. Cujus rei teſtimonium milites ac
pauperes dabunt: quibus ſeverus viſus
fuiſſet rerum Arbiter, ſi phaſianis, per-
dicibus, ac cætero culinarum mangonio,
in morbis veſci debuiſſent. Spernit enim
curioſitatis regulas natura, eo ſubſidio
tuita, quod fruſtra opem, & præſidia,
contra morbum optatura ſit à remedio,
quod præveniendis defectibus, à cibo-
rum exigua quantitate, non ſit ſatisfa-
ciendo. Quicquid enim morbi monoma-
chiam aggredi debet, potiori jure ſanè,
ſymptomata à cibis oriunda, avertere de-
bet, id inquam, quod averruncandis læ-
4. ſionibus propinatur, vel inſtituitur. Diæ-
tæ igitur neceſſitas, à penuria altiorum
medicaminum, non cibariorum lenoci-
5. nio invecta creditur. Unum iſtud diætæ
præceptum ſervandum, Spadanas biben-
ti conſulo, ut ſobrietati ſtudeat, edat-
6. que parcè inſtar accolarum. Quid enim
juverit, ſanitatem accolarum ex Spada-
nis accuſare, ſi lautiores, & nimis ſatu-
ri, vivamus. Supremum itaque longævæ
vitæ præſidium (etſi inſuetis crudele)
eſto ſobrietas. Quæ ſapiunt aliàs, opti-
mè nutriunt. Et concocturus facilè, quæ
7. ſapiunt maximè, famelicus. Ea ſola diæ-
tæ normâ, aquæ permeabunt tutò, ce-
leriter ac jucundè. Cæterùm juverit, ſor-
dem à ſtomacho, à meſaraicis verò cru-
diorem, & minùs ſincerum chylum, ver-
rere. Quod commodè fiet, Si triduo con- 8.
tinuo ſumatur ante aquas doſis una in
aurora, pillularum rufi, debitè præpa-
ratarum, & non ſuaſu lucri. Vel, ſi non
lubet triduum exſpectare, infundat con-
ſervæ roſarum ſeſcunciæ, Pouhontii un-
cias octo, addito ſcrupulo ſalis tartari.
Bibat colaturam. Spadanam bibiturus, 9.
conetur primùm ventrem exonerare,
diluculo ac ſub crepuſculis, uncias duo-
decim Pouhontii bibat, & montem ſcan-
dat: quo cum deventum erit, viginti, aut
30. primò manè uncias Savenirii bibat.
Etenim ad non conſueta paulatim trans-
eundum. Uti etiam Pouhontius, non
onuſta quantitate, vimarios meatus præ-
meditatim aperiet. Addendum quanti-
tati indies, ad tolerantiam uſque: ut quiſ-
que ſibi ſit judex. Quod exinde facile con-
jicietur. Quoniam ſi quantum oportet
biberint, bene ſe habent, & facile ferunt,
Hippocratis imitatione. Inter bibendum 10.
autem, loco aniſi, myvâ ex ænula cam-
pana aſſumtâ, facile epota aqua per præ-
cordia tranſcolatur. Bibatur autem ſtatu-
ta doſis celeriter, cùm fontis feſtinatus ſit 11.
progreſſus, ideóque prima aqua cocta
(ſi modò verè coqui dicendum, quod
non in alimentum cedit) & expulſa, an-
tequam ultima adveniat. Quod interpo-
latam nativi calidi reddit, fruſtratamque
actionem. Rediens ad pagum à fonte, len- 12.
tè procedat, ut non ſudor, ſed urina,
quæ in votis eſt, cieatur. Sit autem ho- 13.
ra prandii, cùm ſtomachus aquis fuerit
expeditus, ne reſiduum aquæ, penè con-
coctæ, crudum ſuccum præcociter in ve-
nas auferat. An Spadana mero miſta con- 14.
veniat, dubitatum. Dicam. Sic vina fi-
ent facilè meabilia, & meatus ſervabun-
tur meabiles, ideóque cum accolis, cibis
(id eſt, potibus) fontes admiſcere con-
ſulam. Atque adeò quia parcè comeden- 15.
dum, circa decimam aut undecimam,
hora tertia Pouhontius adeundus; quia
non

non ſaginationem, ſed ſanitatem inten-
dimus : ſi cœlum permittat nempe, non
chartis aut aleis, non denique ſomno po-
meridies emancipandus venit : ſed deam-
16. bulationibus. Siquidem tres in homine
complentur concoctiones : prima ſcilicet
in ſtomacho ; altera in hepate : tertia ve-
rò in ſingulis membris. Quandoquidem
17. partes ſingulæ nutriri debeant. Prima &
ſecunda decoctio, feliciùs in vigilia &
motu ſuccedunt, ideóque excremento-
rum omnium uberior expulſio, quàm
Spadæ præcipuè attendimus. Tertia verò
ſub ſomnum, dum nempe vitale lumen,
ſeſe humori cocto, propter aſſimilatio-
nem inſpirare debet, eſto. Qui etiam om-
nem excretionem compeſcit, præterquam
ſuam, quæ eſt ſudoris. Horam autem 18
ſomni, præcedentis auroræ maturatio,
& ſequentis crepuſculi feſtinatio. Per
ſomnum ipſum admonebit.

Benedicite fontes Domino : laudate & ſuperexaltate eum in ſecula.

SUPPLEMENTORUM
PARADOXUM NUMERO CRITICUM.

1. CAuſæ duæ calculi apud veteres. 2. In veſicæ calculo multa prodit mucilago. 3. Curatio antiquorum triplici conſtat præſidio. 4. Sollicita cura veterum. 5. Varia ſupellex ſaxifragorum. 6. Cur ſaxifragia irriſa à plurimis. 7. Abſurdæ objectioni reſpondetur ſub finem. 8. Deſperatio apud Veteres. 9. Qualis curatio Veterum. 10. Moderna opinio paradoxa. 11. Cur à veteribus deflectere quis poſſit. 12. Cur Veteres in cura errârint. 13. Materies lapidum. 14. Tartari, & pituitæ differentia. 15. Tartari hiſtoria. 16. Paradigma mechanicum. 17. Vnde nomen tartari. 18. Ratio eſſentialis in paradigmate. 19. Cur non è viſciditate ſit coagulatio. 20. Generationes ſubſtantiales determinatis abſolvuntur ſeminibus, non caſuali qualitatum primarum congreſſu. 21. Quæ, & ubi ſemina lapidum. 22. Phyſica, pèr Analyſin, optima docetur. 23. Ratio altera contra Veteres. 24. 3. Ratio. 25. 4. Ratio in macrocoſmo. 26. Objectio. 27. Pro nobis. 28. Gemmæ viſcoſitatem neſciunt 29. Contra efficientem Veterum. Prima, Altera ratio. 30. Vnde in rene calculoſo calor. 31. Exemplum. 32. Cur in calculo veſicæ, non conquerantur caloris. 33. Cur mucus in calculo veſicæ. 34. Ratio prior. Altera. 35. Incognitis cauſis removendis incognita fuere remedia. 36. Salutaria remedia coindicationibus opportuna. 37. Remedia exteriora cujus ſint pretii. 38. Paradoxum in diſtinctione effectus per ſe, & per accidens. 39. Quatenus juvantia ſint. 40. Quid ſolum ſit aperitivum pharmacum. 41. Non fieri ureterum dilatationem per potus. 42. Quid dilatet ureterem. 43. Objectio ſyncopizans. 44. Diſtinctio effectuum ſecundùm cauſarum pertinentiam. 45. Ratio. 46. Cenſura remediorum veterum. 47. Methodus curativa. 48. In omni urina calculus. Quis ſit dicendus calculoſus. 49. Quid ſit inclinatio ad calculum in rene, aut veſica. 50. Quid ſpes in curationem dederit. 51. Quomodo auferatur inclinatio. 52. Qualitas remedii, inclinationem tollentis. 53. Aroph medicamen. 54. Oblatratio. 55. Hermetica & Pythagorica Philoſophia congruunt. 56. Remedii qualitas calculum reſolventis. 57. Reſponſio ad objectum abſurdum.

QUandoquidem frequens in
homine monſtrum lithiaſis,
pleroſque ad Spadacrenas
vocet, perfectæ ſanationis
ſpe ; juverit profectò hunc
paragraphum liberaliùs explanare, ne
compendium obſcuritatem pariat. Di-
cendum itaque, quid Antiqui, quidque
Moderniores, Hermeticæ ſcholæ diſcipu-
li, de calculorum ortu & curatione ſen-
tiant. Materiam calculi inprimis, phle- 1.
gma, pituitam, mucilaginem, ſeu excre-
mentum humanum : Efficientem verò
cauſam, calorem actualem, excedentem-
que in membro, incuſavêre. Quid nî, in- 2.
quiunt, cùm è calculoſo rene multum ſe-
dimen, è veſica verò, calculis obſeſſa, con-
tinua muccago, turbetur præceps ? &
quanquam nullus in veſica calor, ſufficit
ſaltem, eundem in lumbis manifeſtum,
calculoſos experiri : Ergo cùm contra
manifeſta, ac ſenſu nota, nemo niſi cæcus
ad ſolem reluctetur, rata calculi perma-
nere debebunt, jam data cauſarum teſti-
monia, authoritatum, & dierum numero
approbata. Cæterum his poſitis, ad cu- 3.
ram itum eſt. Ubi humectantibus, aperi-
entibus, & detergentibus, confiſa ſunt
præſidia. Clyſteribus inquam, balneis, fo-
mentis, unguentis, & potionibus madefa-

 cienti-

cientibus, aperientibus, & abſtergentibus, utrâque ſunt in niſi manu. Quo ſcilicet jam partus calculus exploderetur, atque venienti ſaburræ fortè fortuna coagulandi adimatur conciliabulum. Venturæ autem
4. nil quicquam eſt proviſum. Non ſegniter nimirum amygdalinum, aut huic ſuccenturiata, ad ureterum ampliationem, primo curationis introitu, propinanda arbitratum, ut deinceps ſequentibus abſterſivis expellendo facilius calculo locus ſit.
5. Hiſce nempe hypotheſibus, facilitate artis, non parū ſuſpectis, in tanto naturæ incommodo, ac diſpendio, calamitati noſtræ atque adeo Indicationi curativæ, abundè ſatisfactū, arbitratum eſt: niſi fortaſſis quædam ſaxifragia, tam ex herbis, radicibus, ligno ſeminibus & fructibus, quàm ex certis lapidibus in pulverem contritis, glorioſo titulo, à Primoribus accepto, in lithontribon petita medicamina, prioribus adnexenda videantur. Sic autem dicta, eò quod nonnulli calculum confringere; alii, imminuere; plurimi, neutrum crediderint.
6. rint. Pulcro quidem arrident nomine à Veteribus tradito: at ſic exhibita, hactenus infido eventu, atque promiſſis nequa-
7. quam reſpondente auxilio. Alii proinde longiùs deflectentes, citiùs ſtomachum, venas, renesque pertuſa, ac perforata iri, vel corroſioni inſigni, vel confringendi poteſtati violentæ, ceſſura, quàm quod lapis, illis longè durior, & fodina ſua ab ore ſeparatior, ſiccitatis, & conceptæ duritici, innatum recuſet veſtigium, illisque remediis in clientelam nomen dederit.
8. Ideoque quicquid ſecundis, & tertiis qualitatibus repugnans; pharmaco non paruerit, id velut Alcide indomitum, velut monſtroſum, clavâ durius, ac fatale, in-
9. curabilium catalogo addicatum. Unde intelligere eſt, totam calculos curandi methodum, non ſanationi perfectæ, at palliationi ſaltem, ſtare concreditam. Siquidem non inſudatum hactenus, niſi excludendo calculo, jam facto: fiendo autem, nullatenus obviam itum eſt: ut neque impreſſionis, ſive proclivitatis in calculum, exſtirpationi, quicquam eſt conſultum. Manſit itaque imperfecta, recidivas minantium calculorum curatio: Triumphum quaſi ob id clamantes cæteri morbi, eò quod omnes in fines ſufficiens Providentia, ſecum videretur liberaliùs egiſſe: uni autem inſidiatori calculo, ut hoſtiliter & proditoriè ingreſſo, recuſaſſet remedia.

Nunc autem, per claſſes, Juniorum decreta dabo. Ac primum quidem de ſtatu- 10.
tis deflexiſſe canonibus, vitio non erit, ubi hucuſque, incerta plerumque, advertamus eorum auxilia, languidamque non niſi experiamur opem, deque Proximorum vita & incolumitate propoſitum 11.
ſit. Etenim ſi artes cæteræ proficiant indies, non eſt, quaſi in nobis effœta ſit virtus animi, cur ab ulteriori indagine Veri, nos priorum canones deterreant, inq; deſperationē conturbent. Solo namque Ariſtotelis ſtatuto, quod contra negantem principia non ſit diſputandum, Philoſophia in obſcurum delata manſit. Etenim ſi non imperandum, ſaltem nec ſerviendum, liberrimis judicii muneribus eſt, antecedentium gregem ſequentes, non quia ſic eundum, ſed quia ſic ſit itum. Ar- 12.
tium itaque inventor Ignis, mechanico, ac manifeſto opificio, Hermeticos edocet, calculorum originem non conſtare aſſignatis, materiâ & efficiente. Etenim nec ob id mirum, quod non ſat cognitis cauſis; improviſa, & imparia huic languori, hactenus deſcripta ſint conſilia. Quantum ita- 13.
que materialem cauſam attinet, ea ſuccus quidam petreſcens eſt, (deficiente enim etymo, à me ſic vocatus) permultis liquoribus, ita intimè aſperſus, ut iiſdem propemodum genialis videatur, neque ſecus divortio obnoxius, niſi ea calamitatum de cauſa, ut noſtræ fragilitatis millecuplæ, nos reddat perpetuos memores. Proinde 14.
non muccus, non pituita, non denique excrementum aliquod noſtrum & putrefactibile, materiem calculo ſubrogaſſe putamus: ſed eſt excrementum rerum, hoſtili 15.
coagulatione, ſuam proditor intus perficiens tragœdiam (tartarum diximus) quod

ubi

ubi non ritè ſeparatum, in thecis, ſeparando excremento dicatis, intrò ſanè cum ſuccis genialibus ac vitalibus mixtum ſerpit: Tandem autem ad examen revocatum (quippe ad aſſimilationem, & animæ informationem ineptum planè, & inefficax) vel unà cum lotio foras exit, velut conceptæ proditionis pœnitens: Vel ſi ſubtiliùs, vitali nutrimento nupſerit, penitiùs ſubit, paritque mox digeſto tempore, ſuæ in nobis familiæ, exſortes affectus, & conditiones monſtroſas, ac inſignia planè tyrannica, quibus, peſſundata tandem natu-
16. ra, auſcultare cogitur. Quæ cuncta vel unico patebunt, & non exotico exemplo. Obvium enim eſt, unumquemque noſtrum, etiam optimè conſtitutum, urinam edere ſanam, fulvam, lucidam, ſediminis & muccoſitatis expertem: quam ſi diutius contingat, etiam limpido vitro, aſſervari, aliquot tamen abinde horarum emenſo ſpatio, calculoſam exinde dicimus, eò quod per totam urinæ ditionem, quaquaverſus, ſusque deque, tenui ſabulo, ma-
17. tula ſit infecta, parietibus adhęrente (ehem planiùs quid, vinorum tartaro, coagulabilis excrementi in nobis, ſecus peregrini, nomen dederit? attamen nec ulla proinde erat craſſioris amurcæ viſibilis præſentia, nec caloris ulla aderant teſtimonia, præſertim dum ſabulum iſtud conſpicuum evaderet. Siquidem jam antea dudum deferbuerat lotium, priuſquam coagulan-
18. di iniiſſet conſilium. Atqui tamen par utrobique ratio, eſſentia, cauſa, & proprietas, calculi in nobis orti, cum eo, qui ejusdem identitatis, & ſubjecti materialis, in urina foris circum matulam coagulatur. Addam præterea, nonnullos ſanos detinere urinam honeſtatis ergò, per aliquot horas, ſine ulla arenarum apparentia: quam tamen urinam vitro receptam, ęquali tempore ſuum ſecreviſſe calculum, eſt prorſus
19. indubium. Sequitur hinc ergò ſaltem, viſciditatem materiæ non in materialem cauſam eſſe calculi: occultioris profectò, atque adeò altioris indaginis in natura, propagine conſtat, quam quod limoſitatibus, ſolisque primis qualitatibus, generationẽ naturalem conſcribi putemus. Quęcunque 20.
namque in natura fiunt, ſeminis neceſſitate, & fluxu fieri, putandum eſt. Semina idcirco lapidum in ſuccis latent; quoad tandem, fluxu ſeminum maturato, in a- 21.
ctum erumpat poſtrema deſtinatio, ſeu finis eorundem. Calculum itaque non niſi lapideſcibili ſucco, debere familiam, ſimilitudine fontium in majori mundo ſuprà docuimus. Errantque idcirco, qui in aquis limpidiſſimis & diaphanis, ſuccum, lapideſcente potentiâ inſtructum, ut non cernentes, ſic ignorantes, lutoſitatibus, atque muccoſitatibus pituitoſis, oriri calculum contendunt. Profectò id enim non ſupra ſenſum, non ſupra ruſticos, quicquam ſapere eſt. Quapropter Analyſis per ignem 22.
adeunda eſt, quæ ſanè, ut recluſionem corporum, ita eorundem compagem certam, ante oculos proponit, certiorẽq; ſpondet ſtudio, quàm, quæ de materia prima, privatione, fortuna, caſu, infinito, & vacuo, inſomnia, jejuno adhuc ore, Adoleſcentũ ver, terit doctrina. Cedò amabò, ſi pituito- 23.
ſũ quicquam, calculo, eſſe materiale daret neceſſario, & per ſe, illudque actualis calor & excedens, in lapidem coqueret; iſtud utique fieri putandum, eò quòd calor exſiccaret phlegma in lapidem. Atqui iſtud in homine eſt impoſſibile, qui nuſquam non, nunquam non, (imò adhuc pluſculum in renibus & veſica) ſuo actuali madore, tantam excludit exſiccationẽ. Eoque fortiùs quod in ſubitaneo tranſitu urinæ per renes nequeat inſtantaneò, muccaginem quampiam, urinæ permiſtam, in lapidẽ exſiccare, & quam urina ſuccedens, non à ſiccitate vindicet inſuper. Tæderet profectò, hiſce diutius immorari, niſi uſque iiſdem ſomniis deluſi eſſemus. Reſumam igitur. Expediamus idcirco, num arefacta per ca- 24.
lorem muccago ulla in lapidem, an verò in tophum abeat. Mucco enim narium, omnium videlicet tenaciſſimo, exſiccato, tophus friabilis, at non lapis unquam editur. Vetat inſuper exemplum pridem datum, de urina perſpicua, à viſibili viſcoſi-

tate prorſus expedita, & tamen granula-
25. tim calculum ſpondylibus affigente, e-
jusmodi cauſam agnoſcere materialem,
obſtatque tartarorum in macrocoſmo u-
26. nivoca, itemque lapidum par proge-
nies. Quod ſi verò dicamus, calorem non
exſiccare muccaginem, dum calculum pa-
trat: ſed cogere ſeu coagulare proprieta-
te non quidem ſiccativa, ſed calefacti-
va, ſive pepaſmo: cujus nempe ſolius im-
perio, coërcita materies, poteſtatem coa-
27. guli, ſibi interni per calorem excita, in-
duat. Atqui iſtud, aliquid pro nobis di-
xiſſe, nobisque ultro datum eſt. In ma-
teria videlicet, proprietatem coagula-
tioni ſubſcriptam agnoſcere, ſive viſcida
illa interim fuerit, ſive clara atque diapha-
28. na. Aliàs ſiquidem obſtreperent gemmæ,
viſcoſitate materiæ ſe non indiguiſſe, quo
tantum robur & fulgorem aſſumant. Atta-
29. men nec proinde ſcopulos effugies. Quip-
pe nec propterea calor ullus actualis in
matula calculum concrevit, ſed longè,
poſtquam detepuiſſet lotium. Denique,
cùm in calculo veſicæ, deſit exoſus caloris
ſenſus; ubi tamen calculus plerumque
durior eſt, quàm in renibus: ſequitur om-
nino, efficientem neceſſariam calculi, non
eſſe calorem. Vel aliàs in veſica, fabricæ
30. calculi, potentior præſideret calor. Mo-
derniorum itaque ſtudia decernunt, calo-
rem in renibus, haud calculorum paren-
tem: ſed ſymptoma, ſed effectum, ad po-
ſitionem, odioſi hoſpitis calculi in viſcere,
31. ſubſequentem. Uti enim ſpina digito in-
fixa, nec calida eſt, nec calore indurata,
nec ob calorem carni intruſa, calor tamen
læſionem comes ſequitur: ita quoque læ-
ſioni viſceris, à calculo inexſiſtente factæ,
& continuò fotæ, ſupervenire calorem,
ſeriò animadvertendum. Ubi enim dolor,
ibidem morbus eſt juxta Hipp. atque eò e-
tiam calor, ceu quicquam poſterius, afflu-
32. it. Id autem, quod in renum parenchymate
læſo contingit, non propterea itidem in
veſica fit, ſe habente inſtar receptaculi, &
cloacæ lotii, per renem duntaxat præterla-
bentis, ſine cunctatione. Sin autem tam
renes, quàm veſica, juxta indolem quæque
ſuam, quid muccidum, præſente calculo 33.
excernant, deſine mirari, partem utique ab
hoſte obſeſſam, depreſſam in vegetativa,
quicquam de ſuo alimento amittere con-
tinuò, ac velut plorare (oculi inſtar, ini-
mico pulvere obſeſſi) humorem alimenta-
rium. Perſentiunt quippe ſingula in nobis, 34.
quæ conſentanea, quæque peroſa, & ex-
ſecranda, ejusque ſenſationis, nec obſcura
quidem indicia ubique exprimunt. Alio-
qui namque, exciſo calculo veſicæ, non-
dum ceſſaret continua muccoris emana-
tio, ſi nempe muccus cauſæ, & non effectus
calculorum, rationem haberet. Ad curam 35.
autem quod attinet, advertendum ſedulò,
eam hactenus incompletam eſſe debuiſſe
apud eos, quibus veræ calculi cauſæ non
enotuere: ſi nimirum in cauſarum abla-
tione, nec aliàs, morboſa diatheſis migra-
re debeat. Admitto equidem inprimis, 36.
enematibus exonerata inteſtina, ureteri-
bus incumbentia, calculo egreſſuro, faci-
liorem omninò exitum præbitura. Fo-
menta quoque ſimiliter, inunctiones, &
balnea, plurimum profutura ſpondeo. Ut-
pote corpus noſtrum, ut unicum in conſen-
ſu omnium: ita juxta Hippocratẽ *tam intus,
quàm foris conſpirabile & exſpirabile totum*. I-
tem *intus & extra, ſupra & infra, dies & nox,
ignis & aqua, tres in nobis fecere circuitus, ſic-
que huc hac permeant, & viciſſim*. Verùm e- 37.
nimverò non perpendicularia: verùm ob-
liqua tantùm ſunt ſubſidia exteriora. De- 38.
nique cùm nihil proximè calculum attin-
gat, niſi quod urinatenus renem lambit,
humectantia idcirco, viſcida, atque muci-
laginoſa (puta malvam, altheam, pſillium,
&c.) ejusmodi qualitates corporeas ex-
uiſſe prioribus digeſtionum officinis;
certum eſt, tanquam urinariis qualitatibus
planè difformes. Eatenus interim calculo- 39.
ſos opitulari concedimus, quatenus ſua-
viore ſucco, urinæ acrimoniam demulce-
ant, ac temperent: vel abactis prioris vitæ
mucoſitatibus, intus in radice, deterſivi ali-
quid vel diſſolutivi (*quod unicum ceu aperi-* 40.
tivum admittimus) cuſtodiunt, quod uſui eſ-
ſe

ſequeat. Prout in ſucco limonum, cidoniorum, ciceribus, parietaria, &c. At ſanè utrimque, non niſi languida uſque, horũ, &
41. ignava pro tanto hoſte, poteſtas. Demum nec ſatis conprehendimus pollicita. Qualiter oleum amygdalinum, ampliare, vel distẽdere ureteres valeat, cujus vix unquam guttula, & non niſi per ſecretricis errorem, ureteres attingit. Ita eſt res. Madida ſanè ureteres conſtant membrana, quam ut nihil, quod de ſuo non eſt alimento, penitiùs intrat: ita oleum, tametſi totum, eò allueret, in viva membrana non præſtaret, quod aliàs in arido & mortuo pergameno. Tantum abeſt, quod ureteres proprio alimento & urina præoccupati atque madidi, oleoſum quiddam aſſumant. Olei ſiquidem cum aqua non facilis eſt combinatio, & celer nimium tranſitus olei tardus veniret ad ureterum dilatationem. Miſſa igitur faciamus ſomnia. Ureteres ſiquidem ampliantur aut diſtenduntur nunquam, niſi craſſiore corporis compage non autem olei, aut liquoris, id munus fuit. Laxè nimirum, & molliter ex ſe ureter madet, ſuâque contentus urinâ, alios porrò liquores
42. reſpuit. Dilatatur itaque tantum à calculo, id eſt, à cauſa morboſa; ſemelq; ampliatus, iterũ non concidit. Ut videre eſt, ſenſim auctos calculos facilius explodi
43. quàm pridem minimos. At dicent, epotis laxantibus, id eſt, ureteres diſtendentibus, juvari ſubinde miſeros: quocirca accidere
44. etiam ureterum dilatationes. Careat ſucceſſibus opto, quiſquis ab eventu facta notanda putat in Philoſophia, quæ effectus per ſe nunquam ſolet tribuere cauſis per accidens. Etenim ſuavior quiſquam liquor urinam fortaſſis infecerit, ſuaq; miſtura dilutiorem dederit: oblectamento iſthæc quidem erunt, & ſolamini, in reprimenda ſymptomatum feritate: at non proinde inferre licet, epoto ſuaviore ſucco, ſtomachum, venas, aut ureteres, vel ampliatos eſſe, vel ſaltem amplificationi a-
45. ptiores. Nam ſi quid potum, ureteres in latum diductiliores redderet: id profectò ſtomachum diſſolvet, & ampliabit, eò quod majori ciborum ponderi ſuſtinendo deputatus, quaquaverſum extenſionem patietur: cóque adhuc magis, quod ſub inſtantis calculi præcipitium, multa ſtomachum vomitio nimiopere infeſtet, ac idcirco ad lacerationem uſque divellicaret. Hactenus nil remediorum, in tanta calamitate auditum. Quapropter, ad cenſuram propius accedentes, eorum, quæ levicula abſterſione, etiam quæ proprietate quapiam, calculum exterminare viſa ſunt hactenus: Cum venia dicemus ingenuè.
Tametſi enim pulveres tam herbarum, ſe- 46.
minum, fructuum, liquorum & aquarum, quàm lapidum & foſſilium, ſedatis ſymptomatum crudelitatibus, tandem calculum & arenas extulerint: Quid quæſo inibi actum eſt auguſtius, quàm præſentẽ paroxyſmum curaſſe? Sanè nil ſecus fecimus, quàm qui epilepticum inſultum ſedavit. Morbi inquam utrobique ſingularem duntaxat fructum avulſimus, intacta ſecuri arbore, radiceque manente ſoſpite. Itaque quæcumque calculoſis profutura ſperamus maximè, duobus capitibus edocebi-
mus. Prius. Ut non expulſio calculi inten- 47.
datur (Medicum namque aliquid minus crudele decet, quam quod ipſa ſub pondere fatiſcens ferè natura, ſponte ſatagit, ſymptomatum agitata equuleo) ſed unica reſolutio. Solutis inquam coaguli repagulis, calculus in liquorem, converſione retrograda, in materiam, nempe, unde per ſyntheſim concrevit, per analyſim reducendus eſt. Alterum eſto, & quidem auguſtius. Ut tollatur inclinatio petrifica. Qua etiamnum videlicet perſtite, factum eſt ni-
hil gratiarum actione dignum. Enimvero 48.
conſtat exemplo urinæ ſupradicto, quemvis hominum, potentialem in urina calculum habere (id enim microcoſmi ſors exigebat, ſi undequaque majorem exprimere debebat) at ſolum eum eſſe miſerum, cujus nempe in urina, latens petrificandi poteſtas, in actum, intra pellem ſuam, explica-
tur. Itaque neceſſe eſt prorſus, poteſtati- 49.
bus rerum illius miſeri, impreſſionem aliquam, Gorgonis inquam ſigillarem notam
ineſſe,

ineſſe, ratione cujus & ipſæ poteſtates, ni-
mium exactè, exquiſitè, hæſitanter, atque
perſcrutanter, lotii ſecretioni, & examini
incumbunt: unde tum, in illa officina, illius
tartari fit actuatio, quod antea, per totam
50. urinam, aqueum gliſcebat. At quandoqui-
dem notæ ſigillares, & morborum impreſ-
ſiones, non ſpeciei, ſed individuis tantum
cohæreant, nequaquam deſperandum eſt,
quin allata impreſſione, aſcendentis alicu-
jus fortioris & benignioris loco, ceu victa
cedat, hoſpitium modo tenens, tyrannis.
Inclinatio itaque in calculum penitus tol-
letur, ſi non amplius deinceps inſudet ipſa
poteſtas, actuali ſecretioni tartari, ab urina.
51. Sopienda eſt igitur vis illa ſecretrix, nimiū
exquiſita. Idque nullatenus ſanè, inducto
ſopore opii, aut ſimilium narcoticorum pi-
52. gritia, negligentia, ac quiete. Abſit. Sed
poteſtas eſt in remedio, planetaria, caſtæ
veneris, proprietate ſpecifica, omnem in
renibus elaborationē urinæ ita cohibens,
quod deinceps, ſuavi otio, tanquam ſom-
no occupati renes, ſe dent quieti, ſuæ tan-
tùm indulgentes alimentationi. Hæc ergò
pax aurea in nobis eſt, quæ in Politicis,
quemque ſuis, ſaltem muniis vacare, non
autem alienis intentum eſſe, jubet, ut qui-
etem ſortiatur. Ubi notandum: non corpo-
rum, ſed potentiarum nempe, in poteſtates
expeditam eſſe actionem, & permanentem
operationē, ſi victrix victam ita ſuperârit,
ut in victricis exercitum ea ſe deinceps de-
derit. Sub quo parergo ſatis obvium eſt,
non niſi defæcatiſſimis liquoribus, ſum-
mas medicaminum craſes ineſſe, ſiquidem
ſpermatica, & conſtituentia prima, nil
quicquam commercii cum craſſiore cor-
porum compage, habent. Porrò ad pacem
illam optatam, in renibus capeſſendam, fe-
53. liciter hactenus uſi, & potiti ſumus, medi-
mento *Aroph.* à Paracelſo, libris, *de viribus*
54. *membrorum* deſcripto. Suſurrantes hîc au-
dio, qui non niſi præmaſticata deglutire
ſolent, inauſpicatam verborum tenebrita-
tatem incuſantes. Carbonarii iſti, ajunt, ſua
nobis pharmaca exponant cominus, & de-
monſtrationes nobis, præbeant oculares.
Verùm iſta addiſcendæ Pythagoricę Philo- 55.
phiæ nova norma eſt. Carbones emant, &
vitra, diſcantque priùs, quæ nobis dedere,
vigilatæ ex ordine noctes, atque nummo-
rū diſpendia, dii vendunt ſudoribus, non
lectionibus ſolis, artes. Idcirco nec auſum
quidem, Dianam veſte ſpoliatam propala-
re, exemplum Acteonis abſterret. Qui po-
teſt capere, capiat. Abſcede igitur à temet-
ipſo, & à conſuetis abi, qui facili lectionū
compendio, naturæ penetralia inveſtigare
præſumis. Cæterum, quò priori, plenariæ 56.
curationis capiti, ſatisfactū ſit, reſtabat in-
dagatio pharmaci, ad calculi omnimodam,
tutam, ſecuramque diſſolutionem. 1. Ap-
tum itaque ſit, in urinam mutari, ut ſcilicet
locum affectum tangat. 2. Habeat in ſe po-
teſtatem ſolvendi repagula calculi. Donū
Dei namque eſt, quod ars non parat, at
duntaxat ſequeſtrat, eruitque. 3. Poſſideat
iſtud in propietate ſpecifica, & appropria-
ta; non autem in ſecundis qualitatibus, ca-
duca quippe plerumq; ſunt, inter præpa-
rationem deficientia, vel qualitatum tru-
culentiâ infamia. 4. Sit ſubtile, ut quaqua-
verſus eat, ſuumque eminus objectum de-
moliri queat. 5. Amicum ſit naturæ, ne ſci-
licet cuncta pervertat. Etenim non quili-
bet nuncius, lapidum fodinas accedit: ſed
is tantùm, qui vinculis ſolutus, vias novit,
itineri accinctus, locis amicus, & vires ha-
bet. Errant proinde qui ſolis corroſivis
hanc conſcribunt monomachiam: ſecundis
nempe qualitatibus nimium fidentes, in-
dormiunt malè ſecuri, & proprietatibus
ſpecificis neglectis, poſthabitis quoque
appropriatis, in objectum proprium, tan-
tum diſtentis; in obſcurum ivere. Non e- 57.
nim Struthio ferrum; aut aviculæ ſilices,
uniones, lapillos, corroſionis qualitate æ-
mula conterunt. Virtus eſt ſolvendi repa-
gula obiceſque tartareos. Hanc meditari,
hancque imitari convenit. Dixi.

*Benedictus ſit Deus mirabilium, qui modò a-
quas in rupes, modò rupes in ſtagna
aquarum convertit!*

ADAM juſta nomina indebat cunctis animalibus: horumque ideò intimam, ſive intuitivam, ſcientiam habebat, quæ Adeptum naturæ dicitur. fortè pariter herbarum, mineralium, imò & aſtrorum pleniſſimam cognitionem habebat. Siquidẽ oblato objecto non antea viſo, noverat penitiſſimas ejus proprietates. Concludunt hinc pleriq; eandem nobis datam cognitionem, proprietate vernaculâ: tanquam poſteris, Adami hæredibus: ſed per peccatum obſcuratam. Alij verò, penitùs ſublatam eſſe contendunt, eſu pomi ſcientiæ boni & mali. Hæc dudùm malè perſuaſus, etiam credidi eheu! quid enim intentatum reliqui, ut ad promiſſum laborem Sophiæ, Paradiſum vitæ longæ, per ſcientiam Adamicam pertingerem. Sed tandem multa obſervavi, quæ iſthæc principia ſubverterent. Nam inprimis vix mihi perſuadere potui, quòd Adam in ſtatu innocentiæ ſciret illa; atq; plura, quæ poſtmodum per eſum ſcientiæ boni & mali neſciret. Id quidem, ſi pomũ oblivionis, ſoporis, vel ignorantiæ manducâſſet. Non autem ubi pomũ ſcientiæ ediſſet. At ſi in peccato originali, ipſe originalis tranſgreſſor & naturæ humanæ deturpator, adhuc ſcivit, quę prius ſciebat: quomodo enim per ſuper acquiſitam novam, & alterius indolis ſcientiam, velut in vetito fructu depoſitam, poſteris omnẽ abſtuliſſet ſcientiam? quinimò ipſe, qui ex creatione omnem ſcientiam habebat, præterquam quæ occultâ paraphraſi, ac peronomaſia, à ſpiritu divino vocatur ſciẽtia boni & mali, ſaltem hunc in poſteros non traduxiſſet? ſi enim eſu pomi, oculi ejus ſunt aperti, quod ſaltem innotuit, antea quodammodò clauſos fuiſſe factusque ſciens bonum & malũ, & vidit ſe eſſe nudum: cur ſaltem in ſuo ſemine, non tantundem ſcientiæ fuit, atque in pomo? Cur ſi per ejus ſemen, tranſlatum ſit peccatum, non transferatur & pudor, ut Indos naturaliter puderet ſuæ nuditatis? ut triennem puerum ſaltem puderet ſuæ nuditatis? non ſecus atq; Adamum ſtatim à manſo pomo. deniq; ſi noviſſe animaliũ naturas, ſocietates, ac proprietates, fuerit ipſi à creatione inditum, atque hinc illi medullitus eſſentiale: quomodo Deus, noſtri tantùm amans, ſuſtuliſſet eſsẽtialia, intellectualia, atque vernacula dona, quibus adorari vult in ſpiritu hominis, naturalia verò cacodæmoni, creaturarum viliſſimo, deſpectiſſimo atque peſſimo reliquit? Spiritum noſtrũ tantopere depauperaſſet, faviſſetque diabolo, pluſquam filiis hominum, cum quibus eſſe, vocat ſuas delicias? ego ſanè poſtquam cognitionem vitæ longæ, cauſaſque mortis, in anima concepi, ſcivi, quod quamdiu Adam eſſet immortalis, ejus mens immediatè corpus ſuum vivificaret: & regeret: imò eatenus quoque perfectè intelligeret, quæcunque pedibus ſuis ſubſtituta leguntur. At poſtquam anima ſenſitiva, ſeminaliter introducta eſt media, inter mentem & corpus, Adam deinceps vixerit in anima, vitaque mediâ, id eſt, more moderno. Ac mens ſua, ad ſuſtentationem animæ ſenſitivæ, duntaxat tenebroſum de ſe ſpargebat lumen, per carnis nebulas, ſuper vitam novæ & impuræ generationis. Scientiæ, autem priſtinæ, quas ante lapſum habebat, fuerũt in vita ſenſitiva, depoſitæ per reminiſcentiam; caliginoſo tamen, miſeroq; rationis diſcurſu obtenebratæ. Cum Brutorum more jam generaſſet, vitamque mediam ſeminaliter tranſtuliſſet, tum omnis ſua ſcientia, tam priſtina, quàm poſtera (boni & mali videlicet earundemque recordatio, fuerunt in ſemine obliterata: & homo inde natus, inanis tabula. Surrexit quidem abinde in poſteris vis ſenſitiva, ſive vitæ mediæ eadem quæ in Adamo. quæ, ubi juſta maturitate in ſemine adoleverat, tandem in verum lumen, vita-

lemque formam à creatore perducta eſt. In quam dein Mens humana ſuum tranſmiſit vicariatum. Manſit tamen mens, velut in ſui fundum retracta, horreſcens naturæ impuritates, nec potens ampliùs (niſi per gratiam) in animalem ſenſitivam ſe inmediatè diffundere: Deo ſic diſponente ob ſui beneplacitum; ut poſtea dicetur. In homine itaque actualiter eſt quidam naturalis & formalis actus, qui eſt anima, ſive vita ſenſitiva, à mente plurimùm diſtinctus. Etenum ut ſemen canis tendit in vivum canem, obſcurè ratiocinantem: ſemen humanum, certè non in cadaver, at ſaltem adſpirat in vitalem animam; fluitque nempe in ſenſitivam, & diſcurſivam, longè perfectiori modo quàm in cane, vulpe, &c. Utque firmiùs hanc realem in nobis ſenſitivæ animæ à mente diſtinctionem aſſequerer, finxi juvenem deperditè deperire puellam. Hic namque pleno ſenſu, atque conſenſu animæ, optat poſſe ſolvi faſtidioſo amore: itemque nollet, ſe ſic adamare, & amore liberari. Non quidem quòd per vices nunc unum, nunc verò alterum impensè velit: ſed ſimul, eodemque motu atque impetu, optat, & non optat illo amore liberari: felicem ſe, & infelicem unius amoris ergò prædicat. Atque id genus multa ſimul contradictoria patitur. Quæ cum ſimul ſubjecto, & reſpectu, non hoſpitentur iiſdem; dudum hæſitavi, unde unico in homine ejusmodi paſſim contingerent, donec tandem Apoſtolus hunc mihi nodum ſolveret. Videns aliam legem in membris noſtris, oppoſitam legi mentis. Quas ſanè leges, non ſolùm inclinatione atque deſiderio: verùm etiam diſcurſu atque conſenſu ſtipatas intelligit. Tum clarè intuitus ſum alias eſſe affectiones animæ ſenſitivæ, atque alias mentis: aſt hæ, (quia mentis operatio propemodum eſt obtenebrata à perturbationibus animæ ſenſitivæ) ideò ſunt languidæ. Hoc ſenſu nempe Apoſtolus iram, invidiam, ſimultates, idolorum cultũ, &c. Vocat opera carnis: nam licet videantur conceptus ſpirituales, quia tamen ſunt operationes animæ ſenſitivæ, quæ & ipſa ex voluntate carnis & ſanguinis ſeminaliter in natura ſuſcitatur: idcirco ſunt mera opera carnis. Importunis ergo ſocialis animæ illecebris afficimur indeſinenter: quia deinceps à peccato degeneres facti, immortalitatẽ amiſimus. Quapropter Deus pauca duntaxat nunc à nobis exigit, ut ad vitam ingrediamur. Scilicet ut baptizatus integram credat hiſtoriam Symboli, utque ſervet mandata Dei, mediante ejus gratiâ. Quotusquiſque verò adſpiraverit ad altiorem charitatis gradum, ſtudeat, quantum ex talento ſuo poterit, per actus amoroſos excurrere ad abſtracta per fidem credita, donec per gratiam aſſiduitatis exercitii ſenſerit lumine ſupernaturali mentem ſuperfundi, in omni humilitate & charitate continuando. Quippe formarum naturalium meditatio juvat multum in limine, ad intelligendum animæ ſenſitivæ quidditatem. Formæ enim omnes, præter mentem, cum ſint lumina vitalia, in nihilum reditura, certò didici, mentem longiſſimo intervallo diſtare ab anima ſenſitiva. Quandoquidem mens immortalis, utut in ſe retracta, ne connubio ſocialis animæ caducæ deturpetur; attamen cunctis in actibus præſidet, quatenus aſſidet, ac tota toti animæ ſenſitivæ inhæret: adeóque ſurdo modo cum hac operatur. Hunc autem ordinem Omnipotentis, deinceps à lapſu Adæ, ſic ſe habere, collegi primum, quòd cæcos, itemque veſanos aliquot, non propter proprium, aut parentum peccatum; ſed in ſui beneplacito, pro ſui gloria creaverit. Omnia namque ut voluit fecit, ac longè optimè. Deinde quia in ſpiritu adorari voluit. Atque tandem, quòd in domo ſua multæ ſint manſiones; fruſtraneæ jam, ſi omnis homo, in gratia æqualis in anima, ac vitâ eſſet. Unde collegi diverſitatem ſpirituum inter homines eſſe debere, & diverſos in gradu charitatis, adoratores divinitatis. Siquidem creavit Angelos, ut abſque

abſque corporum turbulentiis, in ſpiritu intelligentiæ ipſum adorent. Hominem verò minuit paulò minus ab Angelis: tamen primario ad gloriam & adorationem ſui, in ſimulacrum divinitatis elegit, atque filios adoptivos, tamen infelici ac calamitoſo vivendi generi ſubnoxios; utpote qui intra corpus nunc demerſus, vix ſe intelligere intelligit, pęnè ſuæ immortalitatis oblitus, morborum tyrannicis clientelis ſubditus: ita ut immortalis intellectus in amentibus, & rabioſis, ferè extinctus appareat. Complacuit ſibi namque Omnipotens, ut tanquam per meritorum ſcalam, diverſæ illæ manſiones habitentur, utque homines, erecti per characterem gratiæ, ad excelſiores intelligendi dignitates perveniant. Ad illud videlicet: fulgebunt docti, ut Sol. Primum itaque eſt, in fidei operativæ ſimplicitate vixiſſe abſtemium à malis, & feciſſe bonum. Deinde ut adorent Deum in nudæ veritatis ſpiritu, & fide operativa pergant per Adeptum paterni amoris, juvantibus meritis in charitate, etiam nobis non intendentibus, in intellectu magis magiſque illuſtrari. Sicque tandem mens in tenebroſo hoc ſanguinum carcere ſolvitur, ſeſeque intellectualiter adſpicit, cum humilitate miratur non antea viſum lumen, graditurque tum ſine difficultate ad abſtractiores oſculi contemplationes, per ignotas ducta ſemitas. Ubi in veritate, juſtitiâ, & virtutum unione, ſub abſtracti ſpiritus lumine, Deum, quaſi è ſopore reſurgens, felix adorat. Neque enim, licet Deus alias recognitiones ab homine, quàm ab Angelo, volet, proin minùs gaudere debet in divino beneplacito: ſed laudando pergere, in humili adoratione, in qua omnis ſapientiæ intellectus, omniumque ſpirituum claritas, velut in Centro vivali, abſorbentur. Hoc itaque graduum merito, poſt lapſum, Ineffabilis coronavit gloriâ & honore hominem, licet degenerem, ſubſtituitque pedibus ejus cætera: neque enim ante lapſum, homo unquam eò adſpiraſſet. Debuit ergo homo, nec omnium quæ ſcivit initio Adam, neque etiam ſuiipſius ſcientiam habere, ſi meritum eſſe debeat. Quia corona præſupponit certamen, meritum, & victoriam. Etenim nonniſi è pugna, gratiæ incrementum, pro victoria reportare poſſumus. Concludo itaque, nos in vita media ac ſenſitiva conſtitutos, nil ſcire, habere, eſſe, aut poſſe: ſed tantùm ex gratia, cooperante merito: quodque, ut Deus ſtabiliret, graduum momenta, in intellectu adorante, præſupponenda erant. Innocens ergo manibus, & mundo corde, Deum in veritate ſpiritûs adoret. Eſtque ſtatus illius hominis mortalis, longè felicior, quàm fuit Adæ immortalis. Paupertas enim iſta ſpiritûs, ſcit in veritate ſapienter, cognoſcit ſcienter, credit confidenter, ſentit verè, & humiliter fatetur, ſe merum omnium defectuum ſubjectum. id eſt, inutilem ſervum & malum. Hoc itinere occurrit homini ineffabile Regnum Dei, oceanus lucis, qui dat intellectûs claritatem non petitam, & auguſtiora multò, quàm vota Angelorum optent. Hæc ſuperant Philoſophiam ethnicam, & Atheorum modernorum. *Sic eſt.* Sic ſe habet Intellectus & Veritas, in qua Philoſophia noſtra ſuum Alpha ponit. Quod niſi fecerit, inutilis vita longa, tot ſeculis ignorata, tot ingeniis neglecta, & uſque in ſeculi finem non niſi ſolis Adeptis nota.

IMAGO DEI.

INitium ſapientiæ timor Domini. Timor autem Domini incipit à meditatione mortis, & vitæ æternæ. Finem verò Sapientiæ, multi cum Stoicis, rentur eſſe cognitionem ſuiipſius. Ego verò finem ultimatum Sapientiæ, & totius curſûs vitæ noſtræ bravium, voco charitatem, quæ nos ſola comitabitur: ubi cætera nos deſeruerint. Et quanquam cognitio ſuiipſius, juxta me, ſit duntaxat medium ad Timorem Domini: Ab hac tamē eſt auſpicandus tractatus de vita longâ. Eò quod cognitio vitæ, cognitionem animæ præſupponat. Cum vita & anima (ut iterum dixi) ſint ſynonyma. De fide eſt. Hominem ad imaginem Dei creatum, ex nihilo, in creaturam viventem, ejusque Mentem nunquam perituram. Ubi interim animæ brutorum, in nihilum pereunt, cùm vivere deſinunt. Cujus differentiæ pondera, de ortu formarum, docui. At hactenus non ſat conſtat, in quo iſta ſimilitudo cum Deo, noſtri Archetypo, ſita ſit. In anima enim ſola, plerique hanc excelſam Iconem ſtatuunt. Dicam quæ ſentio, ſub humili tamen proteſtatione & ſubjectione cenſuræ Eccleſiæ. Ita eſt. Cognitâ jam aliqualiter formarum origine, & mentem humanam apprimè inquirere æquum eſt. At certè nulla cognitio eſt oneroſior eâ, quâ anima ſeipſam comprehendit: Imò & vix ulla eſt utilior. Eò quòd fides baſim ſtabiliat, ſuper animæ non perituram ac non delebilem ſubſtantiam. Reperi quidem plures demonſtrationes circa hanc veritatem, libris divulgatas: At nullam prorſus earum propter quid, reſpectu Atheorum, unicum, & conſtans ab æterno numen negantium. Plato equidem tres Atheorum ſtatuit claſſes. Primam quidem, quæ nullos credit Deos. Alteram quoque, quæ quidem admittit Deos; noſtri tamen incurios, reſumque parvarum ſpretores neſcios. Tertiam tandem, quæ quanquam Deos, rerumque minimarum gnaros credat: putat tamen minimâ precatiunculâ flexiles. Creberrimum hoc genus inter Chriſtianos, etiam qui ſe profitentur perfectiſſimos hodie; atq; ideò audent quidlibet, creduntque religionem duntaxat ad coërcendum populum, timore legum, obligationis fidei, & inferni mulcta. Hi enim onera humeris aliorum gravatim imponunt, quæ ne digito quidem attingunt, loculos ſuorum emungunt, morientibus cœlum venale proſtituunt, rebusque ſecularibus ubique ſeſe ingerunt, quatenus religionem non citra ſtatum ſubſiſtere ederent. Supremus meus optatus eſſet, unico ſaltem momento deguſtarent, quid ſit intellectualiter intelligere, ut mentis inmortalitatem velut tangendo ſentiant. Equidem non inveni regulas, aut modum, quibus poſſem alterius intellectum illuſtrare. Conteſtor itaque meritò, quod qui ſemper ſtudent, de veritate velut inquirentes, nunquam tamen ad ejus ſcientiam perveniant: quia literâ inflati nullam habent charitatem, Atheiſmum occultum fovent. Hoc unum autem didici, quòd Mens jam nequicquam intelligat per Imaginationem, neque per figuras & imagines, niſi miſer & ærumnoſus rationis diſcurſus acceſſerit. Aſt ubi anima ſeipſam comprehendit, deficit ipſi ratio, & ſuiipſius imago, quâ ſibi ſeipſam repræſentet. Ergo anima ſe per diſcurſum rationis nequaquam poteſt apprehendere, ut neque per imagines. Etenim poſtquam cognoviſſem, quòd veritas eſſentiæ, & veritas Intellectûs ſint unum atque idem: ſcivi intellectum eſſe rem quandam immortalem, procul à caducis ſeparatam. Anima quidem non ſentitur: credimus tamen eam eſſe intus, non feriari, nec fatigari, nec morbis agitari. Somnus ergo, furor, ebrietasque, non ſunt immortalis animæ læſæ ſymptomata:

ta: ſed aſſeclæ vitæ, & animæ ſenſitivæ paſſiones duntaxat. Cùm bruta ejusmodi paſſiones tolerent etiam. Hæc enim æquum eſt, rem immortalem pati à caducis. Etenim ut Mens in nobis, nec tamen à nobis ſentitur: ita neque ejus continuæ & inconcuſſæ operationes, ſunt ſenſibiles. Quia ſi eſſent ſenſibiles: utique non eſſent ſpirituales ac merè abſtractæ, enimverò etſi videatur nobis, nos nil intelligere per totalẽ diſcurſuũ ſequeſtrationẽ, & abſtractionẽ ab omnibus, quæ ſub ſenſum, ſub mentem intellectumq; cadere poſſunt; idque ſubter initia contemplationum: agit tamen anima interim ſuo modo inſenſili, & efficaciâ ſpirituali: quod ſic intellexi. Confitens enim ſæpe non ſentit contritionis effectus, doletque apprimè illius ſuæ inſenſilitatis. Interrogatus tamen, an peccare vellet? Reſponderet fortè, ſe malle mori. Inſenſilis eſt ergo confitendo, animæ operatio, ſupernaturalis fidei effectus. Quia actiones intellectuales, alterius ſunt, & indeſinentis Magiſtratûs clientes. Proinde namque docent myſtici, in ſola fide, abſque diſcurſu & cogitatione, animam plus operari, & operando etiam plus proficere, quàm is, qui multis verbis orat, & diſcurſibus ſibi excitat compunctiones. At felix ille, cui permiſſum, iſtas inſenſiles operationes animæ percipere, atque emanativè eaſdem reflectere, ſuper operationes aut poteſtates animæ ſenſitivæ. Utpote plerumque ſui veſtigia relinquunt in vitam deinceps, excitantque memoriam, in fide de cætero operantem cum gratia Libertini Chriſtianorum & Athei primi, rident in nobis, ceu fictam Dei ſimilitudinem, aut nos ad Dei imaginem fabricatos. Alii verò ſecundæ & tertiæ claſſis Athei credunt, nedum nos ad Dei imaginem creatos: ſed in nobis identitatem cum immenſo increato Numine fingunt: neque hominem in ſubſtantia aliàs differre, quàm partem à toto. Vel id quod initium habuit, cum non principiato: non autem in eſſentia, & proprietate internâ. Quod præter blaſphemiam, ſtoliditates habet plurimas. Siquidem quicquid incepit, eo ipſo eſt creatura. Involvit autem imperfectionem in Deo, poſſe extra ſe aliquid creare, in ſubſtantia ſibi compar. Siquidem ex Philoſophia conſtat, ſingulas partes Infiniti neceſſariò eſſe infinitas. Non poteſt ergo creatura in ſubſtantia magis eſſe infinita, quàm fuit in duratione compar æterno. Multóque minùs anima eſt pars ſubſtantiæ divinæ, aut illi eſſentialiter ſimilis, quæ poteſtate, magnitudine, duratione, gloriâ, ſapientiâ, &c. in ſe & ex ſe eſt merum nihil. Si ergò non ex Deo facta, multò minùs ex ſe: ſed ex nihilo. Immenſum ergo errant, qui credunt quidditatem imaginis divinæ ſitam in anima, per ſubſtantiæ identitatem. Cùm diſtent invicem per infinitum. Imò ſponte propriâ, in nihilum, unde incepit, denuo diſſolveretur, niſi divinâ bonitate in eſſe conſervaretur. Profectò animæ damnatæ optarent, in priſtinum nihil reſolvi, quas ſervat Juſtitia divina in eſſe. Habet quidem anima permanentiam æternam deinceps, ab interna ſibi æternitate gratis donata, & conſervata. Sat ergo ſit, quòd Mens ſit ſubſtantia ſpiritualis, vitalis, & luminoſa. Cumque luminum vitalium ſint plura genera, atque ſpecies: lumen iſtud mentis in eo à cæteris vitalibus diſcrepat: quòd ſit ſubſtantia ſpiritualis: reliqua autem lumina vitalia non ſint ſubſtantiæ formales, quanquam ſint formæ ſubſtantiales, ideóque & in nihilum per mortem rediguntur, non ſecus atque flamma candelæ. Mens verò ab Angelis differt, quòd ſit ad Imaginem & ſimilitudinem Dei æterni. Habet ergò anima iſtud lumen ſubſtantiamque luminis, ex dono creationis: cùm ipſamet ſit lumen iſtud vitale. Aſt Angelus non eſt ipſum lumen, neque habet lumen geniale atque internum: ſed eſt ſpeculum luminis increati: adeóque in eo deficit à veræ imaginis divinæ perfectione. Alioquin Angelus, cum ſit ſpiritus incorporeus: ſi ex ſe luminoſus eſſet, perfe-

 ctiùs

ctiùs Dei imaginem exprimeret homine. Porrò quicquid Deus plus diligit, id eſt nobilius: Sed Deus dilexit plus hominem, quàm Angelum. Neque enim ad redimendum naturam Angelicam, factus eſt figura cacodæmonis, prout Agnus ter-glorioſus, mundi Salvator, aſſumſit naturam ſervi. Neque enim his obſtat, quòd minimus in regno cœlorum ſit major Joanne. Nam filius hominis non eſt minor Angelo: etſi paulò minus ab Angelo ſit minutus: Sorte enim vivendi, dum homo factus eſt, minutus eſt paulò minor ab Angelo. Ideò namque Angelus ſemper manet ſpiritus miniſtrans: nuſquam autem legitur amicus, aut filius patris, deliciæ filii, templum Spiritus ſancti, in quo ter-glorioſa Trinitas ſuam manſionem facit. Iſta nempe eſt prærogativa imaginis divinæ, quam Lux æterna imprimit in omnem hominem venientem in hunc mundum. Enimverò anno 1610. poſt longam contemplationis laſſationem, ut aliquam mentis meæ cognitionem adipiſcerer, in ſomnum fortè lapſus, extra rationis uſum raptus, videbar eſſe in aula ſat obſcura. A manu lævâ menſa erat, in qua lagena, cui parum liquoris inerat, dixitque vox liquoris ad me: Vis honores, & opes? obſtupui ad vocem inſolitam. Obambulavi, mecum deliberans, quid iſtud deſignaret. Mox ad dexteram, rima in pariete erat, per quam lux quædam oculos perſtrinxit, quæ me liquoris, vocis, & prioris conſilii, fecit immemorem. Quia vidi, quòd ſuperaret cogitationem verbo exprimibilem. Actutum rima illa diſparuit. Inde ad lagenam mœſtus rediens, hanc mecum abſtuli. Conabar autem liquorem deguſtare, multoque labore phialam aperui, & horrore perculſus ſomno excidi. Remanſit autem ingens deſiderium cognoſcendi animam, in quo deſiderio per 23. ſolidos annos anhelavi. Tandem anno 1633. in anxiis fortunarum afflictionibus, in viſione vidi animam meam. Erat autem plusquam lux in figura humana, cujus totum erat homogeneum activè cernens, ſubſtantia ſpiritualis, cryſtallina, & lucens. Continebatur autem in altera nubiloſa parte tanquam ſui ſiliqua, quæ an ſplendorem ex ſe faceret, vix potui diſcernere, propter fulgorem ſuperlativum Spiritûs cryſtallini, intus contenti. Iſtud tamen adverti, quòd nota ſexualis non eſſet niſi in ſiliqua, non autem in cryſtallo. Cujus ſigillum erat Lux ineffabilis, ſic reflexa in cryſtallo, ut cryſtallus ipſa fieret incompræhenſibilis. Idq; non quidem per negationem aut privationem (quippe quæ reſpectu noſtræ imbecillitatis ſic vocantur) ſed ens auguſtum repræſentabat, quod per verbum nequit exprimi. Et dictum fuit mihi: Hoc eſt, quod per rimam vidiſti quondam. Vidi autem iſta intellectualiter in anima: quæ ſi oculus videret, dein videre ceſſaret. Somnium itaque oſtendit mihi, animæ humanæ pulcritudinem ſuperare omnem conceptum. Saltem comprehendi vanitatem longi deſiderii mei: deſtiti itaque ab optatu videndi animam. Nam utut pulcra eſſet Spiritualis iſta cryſtallus: attamen anima mea nil perfectionis ab ejusmodi viſione ſibi retinuit, prout alioqui poſt viſionem intellectualem mens adornatur multâ ſcientiæ perfectione. Cognovi itaque, quod mens in illa ſomniali viſione egiſſet perſonam tertii; adeóque non eſſet tanto optatui operæ pretium. Cęterum quòd ad imaginem Dei in mente ſpectat, fateor juxta meam exiguitatem, me nil unquam concipere potuiſſe, ſive id ſpiritus eſſet, ſive corpus, ſive in intellectu, vel demum in phantaſia, aut in mera intellectuali viſione, quod non eâdem operâ aliquam ſui repræſentet figuram, ſub qua ſtaret in conſiderante. Quoniam ſanè rem concipiam per ſui imaginem: vel ſive Intellectus ſeſe tranſmutet in rem intellectam: ſaltem nequivi conſiderare hoc fieri, niſi migraret de ſe, in rem intellectam cum alteritate ſui, quæ cùm eſſe aliquod habeat actuale, ſemper mecum ſtetit

ſub

ſub aliqua figurâ. Enimverò quamvis mentem incorporalem, & immortalem ſubſtantiam conceperim : non potui tamen, ſimulatque individuam ejus exſiſtentiam cogitarem, eandem conſiderare omni orbatam figurâ : imò nec quidem, quin reſponderet figuræ humanæ. Nam quoties anima ſeparata videt aliam animam, Angelum, vel cacodæmonem, oportet quòd illa ſciat, hæc ſibi adeſſe, ut animam ab Angelo diſtinguat, itemque animam Petri ab anima Judæ. Quæ diſtinctio non poteſt guſtu, odore, auditu, tactuque fieri: ſed ſolâ viſione animæ propriâ : quæ viſio figuræ alteritatem neceſſariò includit. Nam cum Angelus ita ſit in loco, ut ſimul non ſit alibi. In eo quoque includitur neceſſariò quædam circumſcriptio figuralis, non minùs quàm localis. Deinde conſideravi mentem humanam figuratam hoc modo. Etenim corpus humanam, ut tale, nequit ſibi dare figuram humanam: ideò enim ſculptore externo opus habuit, qui intra materiam ſeminis clauderetur, atque in eam deſcendiſſet aliunde. Is tamen in quantum materialis ſortis eſſet, nec ex ſe, neque ex maſſa corporis, figurandi virtutem, ut neque imaginem haurire poterat : oportet igitur aliquid præcedat, quod planè immateriale, reale tamen, & effectivum initium eſſet, cui deberetur poteſtas figurandi, per impreſſionem ſigillarem, in ſeminis Archeum. Patrantis anima ergo, dum deorſum labitur, luſtratque corpus ſeminis per libidinem, ſigilli ſui figuram, atque figuræ ſuæ ſigillum, ibidem adumbrat (quæ unica fecunditatis ſeminum cauſa) unde tam ſuperba ſtatura fœtus. Nam ſi anima ipſamet in ſe non eſſet figurata : ſed figura corporis velut ſponte oriretur, truncus aliquo membro non poſſet niſi truncum generare. Eò quòd generantis corpus non integrum, ſaltem in Spiritu inſito, illius membri deficiat. Si itaque ſemini figura inſeritur : certè à vitali magis, prioreque initio, iſtam ſuſcipiet imaginem. Si verò anima quandam figuram ſemini imprimat, non mentietur exoticam, vel alienam faciem : ſed ſuiipſius depinget ſimilitudinem. Sic namque & brutorum animæ faciunt. Ac licet noſtra, ſuæ originis ergo, ſit ſupra naturæ leges : quo pede tamen ſemel eſt ingreſſa naturæ limen, illique eſt incorporata, deinceps ſuis quoque legibus ſtare cogitur. Eò quòd generationum vitalium univocus ſit progreſſus, atque finis. Nec enim alioquin abſurditatibus caret, quod tanti operatio (qualis eſt humana generatio) citra conſenſum & cooperationem mentis contingeret. Quod ſi ita eſt, neceſſe quoque eſt, ſemini fecunditatem dari ab anima, per figuræ ſuæ, aliarumque vitalium determinationum participationem, Unaquæque nimirum anima, adhoc ſui imaginem, in ſpiritu ſeminis ſigillat, ut materia ad requiſitam reducta maturitatem, adumbratam pulcritudinem oſtendens, ſimulque patrantis ſimilitudinem, queat à Creatore formalem lucem impetrare, ſive animam illius ſpeciei, cujus ſimilitudo in figura exprimitur. Credimus etenim de fide, mentem noſtram eſſe veram ſubſtantiam, non interituram : Subſtantiæ autem novam ex nihilo creationem, ſoli competere Deo. Unde non plures : ſed unicus omnium eſt Pater ſpiritualis, qui in cœlis eſt. Qui ſi ſibi complacuit, quod ſolam mentem adoptârit in ſui imaginem : videtur & conſequens, immenſum atque ineffabilem Deum etiam eſſe figuræ humanæ : idque argumento, à poſteriori. Cum corpus ceræ inſtar ſit, cui ſigillum imaginis mentis eſt impreſſum : mens autem habeat ſuam imaginem, eſſentialemque perfectionem, ab eo, cujus ſimulacrum præ ſe fert. At quia corpus ſubinde defectuoſum, ac monſtro ſimile eſt : putârunt plerique glorioſam Dei imaginem totam conſiſtere in poteſtate rationali. Non conſiderantes Dei imaginem proximo, ac perfectiori modo conſiſtere in anima, atque

inde

inde quoque in corpore, ad animæ exemplarem characterem formato. In qua figurandi operatione ſi error, is non imagini, ſed aliis cauſis aliundè irruentibus, tribuendus ſit. Porrò quantum facultati rationali, ad denominandum Dei ſimulacrum ſit concedendum, ſuo limite de Ratione docui. Doctior tamen Chriſtianorum pars, tenet animam, unius & trini Dei imaginem proximè exprimere, per ſuæ ſubſtantiæ ſimplicitatem univocam, & ſuarum poteſtatum ternionem. Intellectus nempe, voluntatis, & memoriæ. Quæ ſimilitudo ſemper mihi viſa eſt impropria, ut mens excellenti, propinquo, & ſingulari valore ſit Dei imago. Siquidem imago, figuræ ſimilitudinem: non autem numerorum paritatem involvit. Quinimò ſi anima in ſui ſubſtantia repræſentet ſacroſanctam Trinitatē; intellectus verò, voluntas & memoria, ternionem perſonarum: neceſſe eſt, tres poteſtates animæ non eſſe proprietates, vel accidentia animæ, imò eſſe ſubſtantiam unicam ipſamet mentis: vel malè quadrare ejuſmodi imaginem typo, cujus creditur imago. Conſiderabam itaque, quod non quidem ſola mens hominis: at totus homo conditus ſit in imaginem Dei. Quapropter anima licet hoc ſenſu aliquem ternarium exprimat in ſuis potentiis: nullatenus tamen perſonalitates. Deinde, quòd nulla perſona Sacroſ. Trinitatis repræſentet ſolam voluntatem, aut voluntas perſonam: nulla memoriam, ut neque ulla intellectum ſeparata ab aliis duabus proprietate referat. Tum etiam, quòd tres mentis poteſtates conſiderentur plerumque tanquam accidentia animæ: hæc ſanè nequeunt ullatenus imaginem, vel propinquius aliquod ſuppoſitum exprimere, præterquam nudum ternionem accidentium, in ſubſtantiam animæ congeſtum. Quo ſenſu anima minùs Dei imaginem denotat, quàm quodvis fruſtum ligni. Quod per ſui analyſin, ſalem, ſulfur, & mercurium tantum exhibet: non autem (inſtar mentis in præfata vulgi ſimilitudine) tres duntaxat poteſtates. Tres inquam ſubſtantias ſub cōcreti unitate concluſas, atque diverſas, quæ tamen in ſui connexione unicam tantum ligni ſubſtantiam faciebant. Præterea Taulerus animam dividit in duas partes: inferiorem ſcilicet, ſive exteriorem, quam vocat animam: & alteram ſuperiorem ac fundum, quem ſpiritum vocat. Qua parte ſpecialiter Dei imaginem repræſentare & continere ait: eo quòd ad illam diabolo non ſit acceſſus: quia Regnum Dei ibi eſſet. Utrique autem parti longè diverſos actus atq; proprietates aſſignat, quibus utramq; diſtinguit. At ſaltem bonus ille vir ab anima delet homogeneitatem, quâ potiſſimùm tamen Dei ſimilitudinem exprimere debet. Imò hactenus Dei imaginem nedum negat propagatam in toto homine: verùm etiam in tota anima. Certè, non facilè credam dualitatē in anima, nec alteritatem binarii admittere, ſi in ſui eſſentia, ſimpliciſſimæ naturæ divinæ imaginem exprimere debeat. Quin potiùs oportet ſtet in ſimpliciſſima unitate, & indiviſibili homogeneitate immortalitatis & indiſſolutionis ſymbolo, extra omnem connexionem vel alteritatem. Dico ergo, quòd glorioſa imago nedum eſt in anima: ſed ipſamet mens eſt eſſentialiter glorioſa Dei imago. Ideóque tam intima animæ eſt Dei imago, quàm ipſamet anima ſibi: conſidero nempe mentem, ſpiritum homogeneum, ſimplicem, immortalem, impartibilem, ens unicum videlicet, cui mors nihil addit, aut ab eo aufert, quod ſibi in ſua ſimplicitatis eſſentia eſt geniale. Dein verò, ut beatitudinis participem: eò quòd damnatio ſit illi per accidens, præter inſtitutum, ac propter defectum poſterum. Ejuſmodi ergo anima ſeparata à corpore, non plus utitur memoria, neque reminiſcentiâ, intuitu loci, ubi fuit, aut durationis. Sed unicum nunc, continet ibi omnia. Idcirco ſi qua illi ſuperſtes eſſet memoria, fruſtranea in æternum, imò oneroſa eſſet.

Idem

Idem de Reminiſcentia: quippe quæ non niſi per rationis diſcurſum, in actum proſilit: adeóque in æternitate non ampliùs locum habet. Ubi nudæ Veritatis aſpectu, ſine occaſu, defatigatione, atque defectu, anima ſtat extra memorandi neceſſitates. Staret ergo anima beata extra præfatum ternarium poteſtatum: ideóque nec ampliùs Dei Imaginem repræſentaret, cujus ergò duntaxat eſt condita. Imò penitiùs inſpiciendo, non reperio memoriam ſingularem atque ſeparatam animæ poteſtatem: ſed nudum reminiſcendi modum. Etenim immemores, ideò ope imaginationis (quæ eſt intellectus vicaria) ſibi memoriam artificialem concinnant, diſcuntque longè fortiorem, quàm illorum aliàs eſſet memoria naturalis. Quinetiam recedit voluntas ab anima, ſimul cum vita, eo quòd accidentaliter animæ advenerit. Cùm Deus poſt creationē conſtituerit hominem in manu arbitrii ſui. Quod ſanè denotat, voluntatem proprio modo non eſſe menti eſſentialem: ſed ex conceſſione, ut ſit inſtar talenti, ſequaturque viam, quam eligere ſibi malit. Alioqui cum nulla res ſit perniciosior liberâ voluntate: quippe quæ ſola omne diſſidium inter Deum & hominem patrat: certè ejusmodi facultas locum in æternitatis beatitudine habere nequit. Quippe ſublatâ volendi libertate, perit ipſamet voluntas. Quid enim alioqui conducet volendi poteſtas, ubi nullum eſt liberum ampliùs poſſe velle? Sed (ajunt) in cœlis eſt voluntas confirmata. Id eſt, cœlites non poſſe velle, niſi quod vult Deus. Qui enim in charitate ſunt, non poſſunt non velle quæ ſunt charitatis. Quod ſonat: Cœlites non ampliùs poſſe velle: ſolum autem Deum ibidem velle ac nolle. Ceſſat ergo voluntas, dum volendi libertas eſt liquata. Siquidem voluntas animæ beatæ in æternum inſervire, aut prodeſſe nequit, dum nec in actum deferri poteſt. Eſſetque ejusmodi voluntas duntaxat optatio. Quæ ſanè in cœlis non eſt, ubi omnium optabilium eſt plena ſatietas cum omni abundantia. Eſſet ergo voluntas onerosa potiùs animæ beatæ appendentia. Sat eſto igitur poteſtate volendi in hac vita eſſe bene promeritum, & in lucrum ſua theſaurizâſſe talenta. Notanter quidem loquor de poteſtate volendi: nam poſt hanc vitam aſſurgit atque manifeſtat ſe voluntas ſubſtantialis, à poteſtate & accidente illo volendi libero diſtinctam habens eſſentiam. Nam ſicut vis phantaſtica cum vita interit: ita etiam ceſſat illa volendi poteſtas libera. Itaque credidi ipſam animæ ſpiritualē ſubſtantiam, referre imaginem Dei, non autem in poteſtatibus. Nominatim in hoc proximè. Deus eſt ens increatum, unum incomprehenſibile, æternum, infinitum, omnipotens, bonū, ſuperſubſtantiale lumen, & ſpiritus. Anima verò eſt creatura, una, indiviſa, dependens, immortalis, ſimplex, & deinceps æterna, ſubſtantia ſpiritualis, lucida. In Deo denique nulla ſunt accidentia: ſed ſingula attributa ſunt ipſamet indiſtincta, divini ſpiritûs eſſentia ſimpliciſſima: quod & Platonis Parmenides aliquo uſque intellexit. Sic anima, ſi Dei imaginem referat, nullum admittet in ſe accidens: ſed tota ejus ſubſtantia erit lumen ſimplex & ipſus Intellectus. Perinde enim ut fumus, per flammam accenſus, in figura & materia, eſt idem cum flamma: pariter ſic & anima eſt nudus, purus, atque ſimplex Intellectus, lumen & imago increati luminis. Adeò ut ſicut oculus nil verius aut propinquius adſpicit, quàm Solem: cætera verò omnia propter ipſum. Sic anima beata non intelligit quicquam propiùs, quàm ipſum lumen, unde totaliter ac immediatè dependet. Et ſicut oculus noſter non fert Solis obtutum: ſic anima nequit intelligere Deum, multóque minùs, quantiſper poteſtatum mediis alligata, utitur. Alioquin Intellectus liber acquirit intelligendo rei intellectæ figuram, ſeſe transformat commigratione ad unitatem (ut de ratione docui) Sicque nimi-

rum, anima principaliter atque primariò Deum contemplatur intelligendo, in veram Dei imaginem eſt formata. Sunt tamen & alii, qui Dei imaginem in anima hoc pacto concipiũt. Ut cùm lex ſit imago Dei: ſex autem ſit inſculpta animabus noſtris per rationem: hinc volunt, animam eſſe Dei Imaginem, quatenus eſt rationalis. At iſtud planè eſt improprium, imò & impertinens. Nam ſic anima continens legem, contineret quidem ImaginemDei: ſed ipſamet ejus ſubſtantia, non proinde eſſet condita in ipſam imaginemDei. Non magis enim, quàm lex & ipſa anima differunt eſſentiâ, & ſuppoſitionalitate. Odi ſanè metaphoricas locutiones, in ſeriis. Ut, Deus creavit hominem in ſui imaginem, denotaret, quòdDeus dediſſet homini rationis uſum. Et veſanum natum atque deformem, nòn in ſui imaginem proinde feciſſet. Quin etiam dum anima crearetur, nondum erat lex. Præterea, tribuere rationi imaginem Dei, eſt eſſe Deo injuriũ ac blaſphemum. Prout de ratione aliàs docui. Nulla eſt enim ſimilitudo vel adæquatio rationis cumDeo, facultatis caducæ, & incertæ cum ſubſtantia æterna. Relictis ergo aliorum opinionibus, meam dicam. Intellectus habet ſibi coæqualem voluntatem, non quidem quæ ſit poteſtas, vel accidens: ſed ipſum lumen intellectuale, ſubſtantia ſpiritualis, eſſentia ſimplex, atque indiviſa, ab Intellectu duntaxat ſeparata, per ſuppoſitionalitatem ſui eſſe; nequaquam autem in eſſentia. Reperio inſuper in anima & tertium, quod defectu etymi, amorem, ſive deſiderium non quidem habendi, poſſidendi, aut fruendi; ſed complacendi, nuncupo. Duobus aliis æquale, æqualiter ſimplex in unitate ſubſtantiæ: ſuntque tria ſuppoſita, ſub unica animæ & indiviſibili ſubſtantiâ. Non eſt autē is amor, actus alicuis voluntatis: ſed procedit ab intellectu atque voluntate ſubſtantiali tanquam diſtinctus actus. Nam & in hac vita contingit, quod amemus, quæ intelligimus non amanda, & quæ vellemus non amare. Amamus quoque, quæ Intellectum & voluntatem ſuperant. In ecſtaſi namque Intellectus & voluntas pereunt, ac ſoporantur, trantiſper atque ſuum regnum amori tradunt. Etenim nec amor ille eſt paſſio: ſed eſſentia dominans, & actus glorificans. Ergo voluntas & amor hoc loco excedunt potentiarum ambitum, nec commune quicquam habent cum voluntate carnis, aut viri: ſed ſunt tituli eſſentiales, quibus (ſub egeſtate nominum) Imaginem Dei repræſentat Mens. Eò quòd Intellectus Deum tunc intelligit, intendit, & omni penitùs mente amat, unico & indiviſo amoris actu, propter omnimodam ſimplicitatem ſuæ ſubſtantiæ. Quamdiu verò in carne degimus, vix ſubſtantiali, ac purè intellectuali Intellectu utimur: ſed potius poteſtate phantaſticâ, qualitate ſcilicet ejus vicariâ. In ecſtaſi enim ſæpe obdormiunt Intellectus, voluntas & memoria, ſolo ſuperſtite amoris actu, ſic autem à tribus illis diſtincto, ut tamen non ſtet ſine Intellectu, & voluntate ſubſtantialibus, ſibique adæquatis. Siquidem cum anima ſit tota homogenea in ſui ſubſtantia: ſimplicitatem iſtam planè amitteret, ſi unum trium eſſet extra vel præter alia duo. Amor ergo, ſopitis aliis duobus, eſt velut tum in ſuperficie, aut potiùs, duo alia imbibuntur, abſorbenturque in amore. In hoc mundo, amor eſt deſiderio prior: quia eſt paſſio facultatis amativæ, quæ ab illa animæ ſuppoſitionalitate (quæ verè verus amor eſt), procedit, & corporeæ facultatis iconem, in hac vita repræſentat, non ſecus atque Intellectus & memoria modo, quamdiu corporis conjugium, in quod Mens immortalis demergitur, tertium quoddam conſtituit. At poſt mortem, amor prioritatem, ut neque diſtinctionem à deſiderio facit: nec poteſtatis naturam habet, neque habitus aut actus volendi eſt, nec ſubſiſtit extra Intellectum: neque memoria, diſtincto habitu ab Intellectu, ſuperma-

permanet. Itaque Intellectus eſt lumen formale, & ſubſtantia animæ, quæ intuitivè cognoſcit, diſcernit, vult & deſiderat in ſui unitate, quicquid in ſeipſo comprehendit, & volendo judicat. Etenim non ampliùs tum recordatur per repetitionem ſpecierum, rei ſemel ſcitæ, nec per circumſtantias ampliùs inducitur ad cognoſcendum; ſed tum eſt omnium intellectorum unica cognitio, & adſpectus intuitivus intra ſe. Ita tamen, ut unum cognoſcat magis præſentialiter quàm aliud, dum Intellectus ſe reflectit ſuper Intellecta; quia videlicet eſt in ipſa Veritate, & diſtinctâ Unitate. Quid ſi idem nunc ſat quotidianum in memoria artificiali, quod recordativa illa memoria non ſit diſtinctus actus, ab inductivo judicio Intellectûs. An hoc ergo non magis erit geniale Menti, à turbulentiis phantaſticis intelligendi, ſemel expeditæ? Neque enim his obſtat, quod in vinis memoria pereat, ſoſpite judicio, vel contrà. Ebrius namque, vel inſanus, non rarò recordatur omnium ante ebrietatem patratorum, omniumque ſub amentia geſtorum perendie rediens in ſe memorat. Sunt nempe iſta heterogenealiter diſtincta in corpore, per modum recipientis. Non animatis quoque quandam ſurdam cognitionem competere annoto: ſenſum item & objecti affectionem, quæ ſympathetica dici cœperunt. Surda verò ejusmodi objectorum perceptio, illis viſus, & intellectus inſtar eſt. Ineſt præterea illis virtus, dos ſcilicet quædam vitalis, alicujus bonitatis ac valoris, ad fines à creatore deſtinatos. Eſt & tertia poteſtas, ex utraq; præcedentiũ reſultans: quæ eſt jubili ad occurſum juvantiũ, & averſionis à nocivis. In quibus ſpectatur quædam affectio erga objecta. Item metûs fuga, &c. Qui triplex ſcalæ gradus manifeſtior eſt in ſtupidioribus inſectis, prout & in hominibus veſanis, quibus nullùs præſidet Intellectus, ſolaque viſualis luminis poteſtas gubernatrix, elucet.

His tamen præterea adeſt actus virtutum, & functionum vitalium, propter quas, & per quas inſectæ ſunt. Tertiò, ineſt illis longè manifeſtior actus formalis jubili, & averſionis. Quæ denuo in aliis ſenſitivis adhuc longè clariùs explicantur. His nimirum competit ſenſitiva quædam Imaginatio, cum rationis aliquali diſcurſu, quæ illis loco Intellectus eſt, plus minusve in ſingulis eluceſcens. Adeò ut ſagacitas, voluntas, memoria, atque reminiſcentia, illis tanquam ſub apprehenſionem Intellectûs cadant: Mutatis tamen continuò objectis, & functionibus, juxta materiem, in diremtiones & ſingularitates pronam. Eſt & illis poteſtas bonitatis, atque virtutum emanativa, qua animæ plus minusve propendent in ſuarum virtutum, aut feritatum exercitia. Eſtque tandem & illis ſua complacentia, tædiumque ac thymoſis in objectorum conſiderationes: ita animabus ſenſitivis counita, quin vix ſit poſſibile, duas contueri perſonas, quin mox uni magis, quàm alteri addicamur. Hæcque in corporalibus per modum recipientis, erunt ob id in homine magis clarificata. Nolim tamen Dei Imaginem conſiderari in homine eſſe ob ternarium facultatum aliquem, qui aliis rebus in mundi ſyſtemate hactenus reperiantur, competere. Certè dignitas Imaginis divinæ non participatur ullatenus ab aliis creatis. Siquidem Imago divina eſt duntaxat animæ intima, & tam propria, quàm eſt ipſi ſua eſſentia. Proprietates tamen animæ qualeſcunque, non ſunt mentis ipſa eſſentia: ſed eſſentiarum producta, poſterioraque. Neque enim condignum eſt majeſtati Imaginis divinæ, ex qualitatibus deſumi. Nam proprietates aliarum rerum colliqueſcunt in animæ eſſentiam, ex vi imaginis divinæ. Sin autem tanquam attributa cenſeantur, id propter miſerium vulgo intelligendi

modum. Siquidem mens eſt unus actus, purus, ſimplex, formalis, homogeneus, & indiviſus, in quo proximè Imago Dei, eſſentialiterque ſubſiſtit. Adeò ut in iſta Imagine, etiam omnes poteſtates nedum deponant naturam attributorum; verùm etiam ſuas ſuppoſitionalitates colligunt in unitatem indiſtinctam. Eò quòd anima in ſe ſit lux quædam ſubſtantialis, atque ſubſtantia ita lucida, quod non ſit diſtincta ſuppoſitis ab ipſa luce: ejusque intellectus ita eſt lux animæ, ut ipſa anima, quæ nil niſi lux eſt, ſit tantum merus intellectus. In qua ſuiipſius luce, anima ſeparata à corpore tota per totam ſe videt, intelligit: nec cerebro, aut corde, opus inbet: in quibus organis, ſcilicet ſua ſubſtantia, proprietatum proſapiam tantùm aſſumere videtur. In corpore nimirum ipſe intellectus abſtractus, corporalibus organis demerſus, iisdemque cum utitur, vim qualitativam repræſentat ac aſſumit, quæ dicitur Imaginatio, quæ ex ſocietate poteſtatis phantaſticæ, ipſius animæ ſenſitivæ, & intellectûs ſplendore, in organis degenerato, conſurgit quadam combinatione, in poteſtatem qualitativam. Proinde namque, imaginando laſſatur iſta facultas, & ſuccumbit, ſic ut demens fiat, & pili caneſcant: mens autem ſemel ſeparata, nunquam intelligendo fatigatur. Quinimò in vivis nedum laſſatur imaginatio: ſed etiam à ſeipſa non habet ſpecies intellectivas, niſi quas ab objectis haurit: adeóq; vis intellectualis, quæ imaginando cum animæ ſenſitivæ functione phantaſtica concurrit, ſequitur indolem organi, atque vitæ ſenſitivæ arbitrium. Juxta atque regulariter in natura, effectus ſequitur debiliorem partem ſuarum cauſarum. Sed anima, quicquid ad noſcendum, memorandum, volendumque, ſive pro ſemel, aut pro ſæpius requirit, id totum à ſeipſo, & non ab alieno habet. Neque enim in anima abſtracta, oritur voluntas à re intellecta: imò nec ineſt animæ voluntas ad rem intellectam: ſed eſt bonitas amoris formalis. Quæ quidem non eſt propria paſſio animæ, non habitus, non propenſio, neque ulla qualitas: ſed ſubſtantialis actus bonitatis, per quem anima beata ſubſtantialiter, univocè, & homogenealiter eſt bona: non autem qualitativè. Hancque prærogativam habet, ex quo eſt imago typica divinitatis. Corpora verò tam quæ creduntur compoſita, quàm merè ſimplicia, perpetuâ labuntur ſponte in formarum attributa, in heterogeneitatum viciſſitudines demum atq; diſſolutionem prona. Conſtat jam ergo, unde animæ ſtatus, dignitas, conditio, atque imaginis divinæ prærogativa in vivis obnubilentur. Cæterum deſiderium, ſive amor, de quo hîc loquor: non eſt functio poteſtatis appetitivæ, nec ipſamet deſiderandi poteſtas qualitativa; ſed eſt pars ſubſtantialis mentis, vel potiùs ipſamet mens, fluens ex intellectu & voluntate. Quia illa tria, ſub unitatem à Creatore ſunt indiviſibiliter conjuncta, ſimplicitate quàm maxima; In vivis tamen ſive mortalibus, eſt ab intellectu & voluntate in functionibus ſeparata, propter organi conditionem, & animæ ſenſitivæ naturam. Siquidem nunc ſæpe deſideramus, quæ intellectus judicat non deſiderabilia, & voluntas optaret non deſiderari. Neceſſe eſt autem res, quarum operationes ſunt diſcretæ, easdem in radice ſui eſſe diſcretas, per modum quo ſingula ſeparantur. In anima quidem, ſola ſuppoſitionalitate relativa. In corpore verò, juxta corpoream & qualitativam naturam. Ideóque ſubſtantiale iſtud deſiderium ſive amor, eſt animæ intima eſſentia, eidem conſubſtantialis & coæva. Adeò licet in cœlis ſit deſiderabilium plena ſatietas, & fruitio perpetua: non ceſſat tamen proinde iſtud deſiderium in anima, quod eſt ſtudium complacentiæ: nec paſſionem propterea infert animæ, plusquam ipſa charitas: quippe in radice ſunt conjuncta ut unum & idem.

Nam

Nam ceſſante deſiderio amoroſo, neceſſariò vel mox ſatietas, vel inſenſilitas fruitionis oboriretur; quod in cœleſtibus turpe foret. Eſt itaque iſtud deſiderium amoris, fomes delectationis interminabilis. quâ conſideratione mens refert Spiritum Paracletum. Creator enim ineffabilis hominem poſuit in libertate ſui deſiderii, ut in ſpiritu vivat ad Imaginem Dei, in deſiderio ſancto, & charitate perfecta. Patet ergo, operationes eſſe diſtinctas à radice facultatum, dum intelligimus quæ non deſideramus; deſideramus verò, quæ non planè noſcimus, & quæ nollemus. Volumus denique (dum volens vadit adſupplicium) quæ non deſideramus: & deſideramus, quæ nollemus (dum quis ſibi crus amputari jubet) Itemq; deſiderium exin quandoque ſuperat voluntatem, vel voluntas deſiderium non rarò cogit, & viciſſim ſe trahunt ſubter mutua imperia: ſed totum in mortalibus, eo quòd anima ſenſitiva intellectum: & corpus animam ſenſitivam trahat in multiplicem diviſionis ataxiam. Sic namque contingit deſiderari impoſſibilia, & præterita optantur præſentia. Etenim niſi iſtud deſiderium eſſet de radice mentis, non peccaret qui videret mulierem ante concupiſcendum eam, ante plenæ voluntatis conſenſum. Deſiderantur ergo plurima, quorum cauſæ non ſunt volitæ; multaque, quorum effectus à voluntate atque judicio recuſantur. In modo etiam aliter operatur deſiderium, atque aliter voluntas. In motu quoque diei, ſive in duratione, deſiderium ſæpe præcedit, & ſubinde ſequitur voluntatem, ſuperatq; viciſſim unum alterum, ut quid à ſe diſtinctum coërceat. Idque totum in caducis. In æternitate verò, ubi conſurgit amor, ſive deſiderium amoroſum, tanquam ſubſtantia animæ, nil eſt deſideratum, quod non volitum: idque tam quoad actum, quàm ſubſtantiam & eſſentiam. Quia ob ſubſtantiæ ſimplicitatem, collecta ſunt in unitatem: quanquam in radice habeant ſuppoſita diverſa, quod planè modum intelligendi in mortalibus ſuperat. In homine denique eſt Regnum Dei ineffabile, id eſt, Deus ipſe, cujus perpetuo ſplendore cuncta in veritatem colliguntur. Ergo Imago Dei primaria eſt in ejus anima immortali; utpote cujus ipſamet eſſentia, & ipſiſſima Dei Imago. Quæ Imago nec verbis exprimi poteſt, ut nec corde cogitari in hac vita, quia Dei ſimilitudinem aliquam refert. In ſiliqua verò mentis, ſive in ſenſitiva, atque vitali formâ, eſt Imago eadem relucens: attamen per modum inferioris naturæ recepta, deturpataque per transgreſſionem ſive mortem. Unde tandem corpus etiam non quidem Dei Imaginem, ſed figuram illius mutuat. Aſt anima, devoluta in exteriores tenebras, prout à lumine increato, & à virtute Imaginis ſeſe ſeparavit, ideóque nativum lumen, propter appropriationem, tanquam ſibi ex condigno proprium eſſet, ita amiſit; quod deinceps nil intelligat, velit, aut amet præter ſe, & propter ſe. Damnati enim reſurgent non mutati. Quia corpus illorum reſurgens, recipiet determinationes ab anima. Quæ cum modo ſit cum omnibus depravatis affectionibus, in ſe duntaxat reflexis, per modum corporeum: Imaginem Dei velut in ſe ſuffocatam, in corpore reſurgendo non adumbrabit, niſi corporeo modo: id eſt, figuratenus. Denique privata per mortis catarractam, ab Imaginationis, memoriæ, & voluntatis liberæ adjumentis: cuncta deinceps intelligit, vult, amat, cæcâ apprehenſione, ſibi duntaxat addicta. Scit enim ſuam immortalitatem, damnationem verò ſentit, eamque queritur ut injuſtitiam ſibi factam. Eò quòd ſuus amor ſit tantùm ad excuſandas excuſationes in peccatis, tanquam patratis inſcitiæ & innocentiæ diebus, cum multa naturæ fragilitate, hoſtium inſidiis, & ſufficientis gratiæ defectu. Nec deberi ex condigno æternum ſupplicium, pro momentaneâ transgreſſione. Tum enim furere incipit, & odiſſe Deum perſeverat. Maximè quod

ſciat damni arreſtum inviolabile, & evadendi impoſſibilitatem æternam. Spe ergo truncatâ in ultimam deſperationem, vel ab ipſo introitus initio tranſit, in loco, ubi nulla pietas, compaſſio, relaxatio, aut retractatio hoſpitatur. Accedit etiam, quod cum intellectus naturaliter ſe transformat in ideam rei intellectæ, & ideò in objectorum cacodæmonum ſimilitudinem. Ideò ſemper eſt intus præſens odium Dei, deſperatio, maledictio, damnatio, & furiales inferni cruciatus. Omnipotens, ſuâ bonitate, dignetur conterere laqueos, nobis in via extentos! Amen.

EXTERNORUM PROPRIETAS.

ABſoluto jam ſpirituali vitæ initio, priusquam ad corporea & ſenſibilia organa, atque alia vitæ ſuſtentacula deveniam, de locis aliquid proponam. Inprimis itaque cœlum poſt transgreſſionem, non aliam legem ſuſcepiſſe, certum eſt, quòd ſola terra maledictionem omnem in ſe ſuſtulerit. Hinc namque, cœlum à noſtris peccatis eſſe immune, nec vindicem iniquitatum agere, ſat alibi demonſtravi. Sin verò loca quædam morti, certisque morbis ſunt opportuna: id non cœlorum rotationi, aſtrorumque cæcis influxibus tribuendum; ſed omnino terræ diſpoſitionibus eſt vernaculum. Non enim etſi provinciæ orientales videantur feliciores, id cœlo tribuendum. Cum in orbita, quæque pars ſubjecta, ſub eodem circulo, ſit æquè orientalis. Alioqui circulus non careret initio, fine, & extremitatibus. Ergo ſolo innata eſt bonitas, glebæque fertilitas, adjuvatur ſiderum continuata fomentatione, & viſitationis perpetuâ familiaritate. Equidem ſub orbita Solis, climata calorem habent ordinarium & æqualem: adeóque quotquot fructus per maturitatem, ad perfectionis gradum adſcendunt: propter calorem, ibidem ſunt feliciores, qui alibi ob caloris defectum non æquè perfecti. Sed Solis calor reſpicit fructus, non autem vitam longam, quæ non minùs longæva in frigidis, montanis, & borealibus locis, quàm alioqui ſub zona fervente. Certè Soli favores non ex aſtris pendent, ut neque vitæ protelationes. Aſtra rotantur in dies, & ſub ſe quotidie terræ climata æqualiter propemodum afficiunt: hyemem autem & æſtatem per Solis acceſſum & receſſum quotannis recipiunt. Interim tractus terrarum propinquiorum, longè à ſe invicem variant. Sunt ergo ſingularia Soli, non autem cœli dona, quæ idcirco ſtabilem bonitatem iisdem tractibus velut provincialem ſervant. In Sacris quidem terra promiſſionis melle & lacte fluit, vino fertilis, Cerere, legúmine, & fructibus arboreis dives: itemque ſtercorationem, laborisque tædia vix requirens. Video dein, cæteras mundi plagas, tributum debere & ſolvere promiſſionis, terræ. A polis namque utrimque continuæ pluviæ terras macerant, ut promiſſum Solum, absque pluviarum moleſtia, aquam ſibi debitam aſſumat, rependatque Ægyptus, duplici frugum fenore, ſoli cœlique favores. Maria enim & flumina certatim feſtinato curſu ad loca iſta properant. Imò & ab ultra capricorni tropicum, Nilus ſuas liquatas nives, per Ægyptum ad Mediteraneum, tanquam annuum tributum naturæ, defert, ut tractus feliciores ſi non pluviâ, ſaltem rore, ac nubilibus Nili aquis nitreis irriget, ſublatisque per ſolum vaporibus à mari, rorem copioſum circumcirca copioſiſſimè rependat. Adeóque totus mundus inſervire videtur felicioribus iſtis regionibus. Sub linea æquinoctii, quotidie pluit pluries, eò quod aquæ tributales non eò pertingant: ſed abſorbeantur in tractibus, quos Deus olim ſuo populo, nunc autem Barbaris deſtinavit, ob prævaricationes à prophetis

præ-

præmonitas. Non igitur terram promiſſionis ob populum Iſraëliticum ab initio beavit: ſed ob rationes ſibi ab æterno præcognitas, quaſque in naturam fixit ſtabiles. Imò non ſolùm totius mundi tributum ad has terras deſtinavit: ſed plerisque addidit rationes, ideas, ſemina, atque dona, quibus intemperantiora deſtituuntur climata. Nec id totum ob alios fines, quàm quod ſibi ſic ſit beneplacitum propter occulta judicia. Sed hæc non ad vitæ longæ conſiderationem faciunt: in Iſlandia namque longævioris vitæ reperiuntur, quàm in Palæſtina, Phœnicia, Ægypto, &c. Sæpe etiam in montanis, aſperisque collibus ſeniores occurrunt, quàm in amœno agro. Ut ſcilicet cognoſcamus vitæ Principem, vitæ longævitatem dediſſe, tam miſeris locis, & tractui ſingulari, quam denegavit amœniſſimis opulentiſſimisque quibuscunque. Solo ergo natura ſubeſt, etiam ad ſtabilitatem vitæ. Etenim ex Eudemicis dimetimur vitam morboſam, brevemque. An fortè eudemicum ens exſpirat è terris, quibus vita prorogatur? non ſanè. Sufficitque quod malignitate locus careat, ut vitæ diuturnitas acquiratur, quantum eſt ex natura loci. Deniq; fontes ſunt inſipidi, vel minerales, non qui vitæ longævitatem poſitivè habeant: ſed qui quotidianas amurcæ ſuccreſcentias inſenſiliter demetunt, atq; hactenus vita non ex obliquo, præcox tollitur. Neq; etiam ad hoc valet aeris multa ſuavisq; tẽperies: ſiquidem in aſperis Arduennæ, Scotiæ, & Cantabriæ collibus in Campinia noſtra, vita longior plerũq; occurrit, quàm in Aquitania. Hieres enim, vallis eſt prope Marſiliam, præcluſa montibus, fructuũ ſuaviſſimorum ferax. Ubi continuatur ferè veris ſtatio ſuaviſſima. Brevioris tamen vitę habẽs incolas, pallido vultu deformes, adeò ut in proverbiũ ægrotis, & convaleſcentibus irrepſerit. Videris nobis ab Hieres advena. Fructuum enim amœnitas, eudemici mineralis ſuſpicionem tollit. Nedum etiam frigora montana vitam extendunt: ſed inter Abyſſinos ſenium frequens. Loca ergo ad vitam longam opportuna ſunto, quæ nullâ labe eudemiorum polluta, cæterùm aquas non inſalubres habent, neque vento procelloſo infamia.

HUMIDUM RADICALE.

UNo oris tono, Scholæ humidum radicale vitæ proficiunt. Ex eo enim, & in eo nos vivere, illoque nonniſi abſumto, nos mori declamant. Etenim qui una cum Ariſtot. cuncta calori, velut principio activo tribuunt: humidum radicale non ferunt initium vitæ, ut neque hoſpitium, niſi primatum calori, in humido deferant. Aliis verò magis placuit humidum. Unde perterriti indagandi ignavia, ne errarent, indiſtinctè, tam ab humore quàm calore, vitam noſtram pendere, & protelari volunt. Adeóque non quidem calorem: ſed concretim calidum radicale, ſive humidum primigenium denominant. Ut ſcilicet primigenium humidum in nobis, & calidum radicale, pro ſynonymis ſint. Cæterùm univocè omnes vitalem calorem, defuturam nunquam augurantur, ſi humidi, illiusque pabuli ſat, ſemper, ſuperque foret. Quod humidum, quia neceſſariâ caloris actione depopulatum iri credunt, vitæ longæ ſpem, & tractatum, per negationem abſolvunt. Sed eheu! quam pernicioſa cæcitate Scholæ Medica putando ceſpitavit in omnibus! etiam viderat flammam lampadîs, oleo nutriri, hujusque defectu & illam deficere, continuari verò affuſo oleo: quocirca arriſit plauſibile inventum, atque illud proinde in vitæ hiſtoriam traxêre. Præſertim quod in quadrupede, & ave, non minùs quàm in homine, calorem ſenſu notarent. Calorem uſque adeò ſub vitæ etymo confuderunt, cum Ariſtotelis patrocinio,

nio. Dein mox è calore, indicium veri & præſentialis ignis hauſerunt. Sub lite tamen manſit quæſtio. Ariſtotelici quidem hunc ignem elemento ſtellarum attribuunt, ac contra ſublunare ignis elementum ſpecie diſtinguunt. Alii verò elemento ignis ſublunaris adtribuunt. Habentque hinc inde ſua rixarum argumenta. Interim de mutis ac frigidis piſcibus tota obmutuit Schola. Et quanquam piſces non infeliciùs, quàm quadrupedia vivere, moveri, & ali fateretur: imò longè fecundiori propagine prolium ditari, ſaniori vitâ demum vivere ſciret, atque deficere tamen ſubter pelagus (præſertim glaciale) ignes, ac calores, ubi interim maxima & populoſiſſima eſſet respubl. nihilominus hauſtas à teneris annis igniculi vitalis favillas deſerere noluit, etſi veri patrocinio ſe deluſam animadverteret. Quocirca ad Jura confugiunt miſeræ Scholæ. Voluerunt itaque hominem, aves, ſimul & quadrupes, terno videlicet numero, quartum & conſocium piſcem involvi poſſe, ac ſubter latam doctrinam cogi. Ut de piſce, tanquam abſente, æquale jus ſtatuerent, in participatione calidi radicalis. At quia anima ut ſerva ſancitis voluptatibus advenit, & rationes etiam non-enti ad lubitum ſubminiſtrat: ſubterfugium commentæ ſunt. Statuuntque ſcilicet calida animantia, actu calere igne palpabili: piſces verò duntaxat potentialiter calere. Quaſi proinde piſces duntaxat potentialiter viverent, ſi cauſis datis non malè quadret effectus. Calorem inquam fingunt Scholæ, actualis vitæ cauſam totalem, qualitatem nimirum æquivocam ſubſtituunt, calori parem: ſed anomalam, anonymam, quia incognitam, fictam ac mentitam, ſub nomine potentialis caloris receptibilem. Subire namque in profundum æquoris imaginando, horruerunt Scholæ. Quapropter piſcium ſpeculatione ut ſteruli, derelicta (quod plauſibili commento refragaretur) calentibus animalibus, velut ſomnio palantes, ſibi complacuere, cum applicatione lampadum & vitæ. Itane humidum radicale, non ampliùs cum Ariſtotele ſpermaticum, ſpumoſum, & mucilaginoſum erit; ſed oleoſum nunc, pingue, atque conflagrabile in Scholis eſto? Siccine ergo pinguis venter, qui multa axungia humido radicali fomentum dederit, ſolus neceſſariò longævus erit? Capuccinus, noſtris tractibus, toto anno ferè frigidus, ſaltem utroque crure & brachio, quia minus humidi amittet, diutius ſuum oleum in lampade retinebit neceſſariò. At ſaltem ſubeſt hîc lurida quędam Scholarum ſtupiditas, alibi à me demonſtrata. Nimirum quòd actio caloris (præſertim ſi viva flamma non fuerit accenſus) univerſim omnia quidem humida exſiccet in tophum, & carbonem: nequaquam autem conſumat abſque reſidui remanentia, prout in nobis eſt obvium: usque adeò conſumtionem in nobis non à calore ſolo fieri, mirum quod hactenus non animadverterint. At ſaltem lychnio (quod etiam nondum Scholæ conſiderârunt) opus eſſet in corde: ne alioqui ficta humidi, & halituoſa pinguedo, (utpote quæ in corde tota ſpiritualis eſſet) inſtar aquæ vitæ, parvo momento, magnoque compendio, ſimul tota conflagraret, ac eſſe deſineret. Aliàs namque ſine lychnio (à Scholis neglecto) malè quadrabit ficta vitæ hiſtoria, ſtructis ex primigenio liquore ignibus, ſimul undequaque accenſis. Utut dixerint, Saltem unico è vitæ latice abſurdo, anxietates plurimæ. At fingamus gratis, Hoc Scholarum otioſum commentum ſtare poſſe. Vitam nempe eſſe ignem aliquem, depopulantem radicale humidum, quod pingue ſit, & inde vivat, ſoloſque macros, brevioris vitæ. Sed unde iſtud humidum in nobis? An non ex alimento materialiter, & à vitali Archeo efficienter? Certè nunquam exſtinguetur lampas, ſi caloris conflagrantis poteſtas (ut volunt) ſit conficiendi olei è pane & potu, nihilque reſidentiæ remaneat in lychnio à pinguedine, quod lychnium obſtipet aut ſuffo-

ſuffocet. Prout nempe è cruore nil remanet tandem in adultis, quod ſuperflui carbonis inſtar habeat. Enimverò epulo nonne ſua abunde habet alimenta? & intus inde reſultantem calorem fabricatorem humidi illius pinguis? cùm lumen de lumine, & ignis de igne procedat inconflagrabilis nullo negotio? cur ergo moritur? etenim reperio ex poſitis Scholarum, motum perpetuum in Theoria; non autem in praxi. Ergo fraus atq; dolus ſubſiſtunt in Theſibus, vel ſaltem pudibunda incogitantia. At dicent, poſt accretionem, nil ampliùs de humido radicali, apponi ad partes ſolidas: proinde neceſſe verum humidum radicale cùm jam ampliùs radici non cohæreat, ideóq; ſolida ſenſim areſcere; atque ſic deficiente caloris pabulo, eundem interire. Inprimis enim hinc elicitur, mortem ſenii non evenire, niſi ob ariditatem ſimilarium. Cum cervus unius anni ſiccior ſit viro octuagenario, & facile tamen in unum atque aliud ſeculum vitam extendit. Denique ſi humidum deſinat eſſe radicale, eò quod attingat finem, ſive applicationem ad radicem. Id enim humido eſt per accidens, ideoque ejus eſſentiam non immutat. Neque enim calor ignis definit propagari in ligno vicino, tametſi ardens lignum non ſuſceperit fomentum pinguedinis ab extra. Denique nec ſubſiſtit præfata excuſatio. Siquidem in omnem eventum ſolida ſe habebunt inſtar lychnii: quod ſufficit ardere, quâ parte oleum ſibi ſuppeditatur, adeóque ſuppeditato oleo forinſecus, ignis victurus eſſet in perpetuum. Docent namque, calorem ſolidorum eſſe ex elemento ignis, quod in miſtionem corporũ eſſe putant & accendi in pinguedine humoris radicalis. Inprimis humidum iſtud eſt ſpermaticum mucilaginoſumque, non autem unguinoſum. Deinde ſi ignis è ſolidis tranſeat ad humidum, quod accendit: ſufficiet humidum conſumi, & ſemper deforis apponi, nec radici per totum incorporari. Siquidem ſi è ſolidis tranſeat ad non ſolida appoſita, durante totâ vitâ: poterit ſemper ad non ſolida ſibi appoſita tranſire: nec valet excuſatio, quod deſinat eſſe radicale, dum intimæ radici non ampliùs unitur. Quoniam tunc ab accretione deinceps ſtatim vigor vitalis extingueretur, eo quod humidum tum non ampliùs unionem cum ſolidis non ſuſcipiat. At cur diutiùs refellendis abſurditatibus immoror? tam ſatis ſuperque oſtenſum eſt, ignem non eſſe elementum, falſam eſſe ejusdem miſtionem ad corporum quorumcunque ſubſiſtentiam: quia corporum miſtorũ meræ ſunt & antiquæ fabulæ. Ignis ergo, ſi quis in nobis eſſet, primariò in vitali ſpiritu eſſet, cui ſemper humidi ſatis è cruore ſuppetit. Quamobrem ſanè doleo, in ſubjecto vitæ, atque integri doctrinâ, tam ſegniter ceſpitatum hactenus. Etenim exinde conjeci ab adoleſcentia, turpiter omnino erratum, commiſſum, & omiſſum eſſe in conſideratione defectuũ & morborum. Quia nemo obliquum rectè cognoſcit, qui rectum prius non noverit. Hæc igitur eſt ficta Scholarum de vita doctrina, quam ſuppoſitâ Hippocr. ficti libelli de natura humana, authoritate ſtabilire nituntur, Dicentis, nos primâ die ortûs noſtri eſſe calidiſſimos, ac viciſſim ultimâ tandem frigidiſſimos. Quaſi caloris noſtri, quàm aliarum quarumvis rerum, diverſa ſors foret! etenim quæcunque aliàs oriuntur, mox dein incrementum aſſumunt, & ſtatim, tandemque declinant atque deficiunt. Quare ſi ex mente Senis primâ die abundaret maximè calor: nec ſit tamen vita calori alligata. Siquidem calorem potiùs vitæ effectum in animantibus calidis demonſtravi, quàm vitam ipſam, aut vitæ cauſam: atque idcirco piſces calore tutiſſimè carcere poſſunt, jam eo ipſo elenchũ non cauſæ ut cauſæ committit. Equidem ſoleo ſemper calorem ut calorem, utque qualitatem aſpicere, indagare, credere, & metiri, nec alios adhuc teſtes vel judices implorare, præter ſenſum tactûs, & organum vitreum, quod an-

te docui, ad explorandos gradus atque momenta caloris in ambiente. Quo ſenſu, reperi virum triginta annorum, quovis puero calidiorem: utut interim inſaniat de ſpeciebus calorum diverſis. Diſputent enim de qualitatibus ſenſu notis, tanquam de fabulis, ac ſub conſiderationibus potentialibus: ego autem aſſuevi, res prout in ſe ſunt, diſſecare, aperire, inſpicere & æſtimare. Cæterum Paracelſus humidi radicalis Scholarum ignarus, illud ſubinde cum Mumia noſtri corporis confundit: alias verò reputat velut corporis noſtri umbram internam, unde Phlagas umbratiles circumluceſcere voluit. Nimirum humidum radicale eſſe hominis ſimulacrum, per totum hominem extenſum, & vitam deferens. Alibi quoq; mercurium, ſive unum è tribus ſuis initiis (non diviſibile in vivis) humidum radicale, per totum æqualiter participatum, æſtimat. Etenim extincta per peſtem vita (mors enim mumialem bonitatem tollit) mumia quidem deſiit, perſcitè eodem humido in corpore. Tandem quanquam Scholæ fateantur, juniores non rarò extingui, nondum abſumto humido radicali, ut neque caloris penuriâ: atque hactenus pro ſua theſi non admodùm ſint ſollicitæ, quâ vitam calore, & humido radicali, adæquatæ metiantur: manent tamen in terminis avorum, propter aſſentiendi conſuetudinem, indagandi ignaviam, & diſcendi deſperationem. Siquidem ignorârunt vitalia lumina luminoſa quidem: ſed indifferentia eſſe, propter binorum luminarium majorum diſtinctionem. Calida enim juxta atque frigida eſſe poſſe. Id eſt, non didicerunt formas & vitas eſſe ſynonyma. Ego verò ſemper confuſam hujus humidi traditionem tanti momenti, inſigniter miſeratus (licet in humido radicis fateantur volvi utrumque medendi cardinem) multum laboris impendi junioribus annis, per corporum analyſes, ut certùm radicalis humidi nuncium aliquem offenderem. Ac tandem divino favore, tandem certior factus ſum, nil quicquam eorum eſſe in natura, quæ à Scholis hac in parte elato ſupercilio promittuntur. Agnoſco quidem humidum ſeminale primigenium, noſtri conſtitutivum: ſed ejusdem prorſus ſpeciei, proprietatis & identitatis, cum eo quo creſcimus, & inceſſanter alimur deinceps. Adeóque oſſa, viſcera, nervi, tendines puerorum, indifferenti humido conſtant, creſcuntque ſimili, quo juvenes, abſoluto jam incremento aluntur. Juxta axioma Scholarum. Nutrimur iisdem, quibus conſtamus. Conſtamus autem primigenio: ergo & eo nutrimur. Deprehendi tamen humidum alimentarium, quamdiu is intra radicem miſtionis, homogenialiter pro incremento admittitur: eſſe prorſus idem cum radicali. Sin verò poſtmodum per accidens, in conſortium inſeparabile, non ampliùs admittatur: quia ceſſat accretio: hoc tamen ne minimum mutare, vitiare, alterare, aut alienare naturam prioris humidi. Utpote quod quavis præclare, per ſomnia abundans ejicitur, ejuſdem ſpeciei, cum primigenio ac radicali. Quæ duo nomina in hoc ſaltem diſtinguuntur, quod è primigenio formetur fœtus. Radicale verò ſit illud idem, & inſuper illud, unde creſcimus atque nutrimur. Etenim quantiſper augemur, fit nedum humidi, at ſolida appoſitio, appoſitiq; aſſimilatio (Id namq; ſub quavis nutritione contingit indies) ſed inſuper fit radicalis unio aliti cum alimento: quæ mox dein per ſpiritum vitæ ſigillatur, & vitaliter illuſtratur à forma. Itaq; ſigillatio characterem continet, qui iſtud humidum fixat, ſolidatq; in partis ſimilaris (à cujus nempe Archeo ipſum nutrimentū eſt converſum & aſſimilatum) homogeneam ſubſtantiam: adeóque transmutando abit in familiam continentis, quod antea contentum duntaxat erat. Sub quo fluxu, contingit vera animæ informatio. Sorte igitur tantum atque felicitate, diſtinguitur humidum radicale, à rore ſecundariorum humorum: non autem in natura. Nimirum quòd ros, velut recens atque novellus hu-

humor, pro magna ſui parte, ſub accretione,& pro toto,poſt accretionẽ abſumatur: nec unquam in radicẽ miſtionis uniatur, ut fiat prædictę ſigillationis particeps, dignitatemq; continentis aſſequatur. Per exemplum. Calx viva, ubi reſtinguitur, fit puls, quæ aquam calci penitiſſimè copulat. Sin autem plus juſto aquæ affundatur, eadem mox abundans reſpuitur, ac ſupernatat. Interim tamen dierum numero, etiam mediis ſub undis, calx iſta ſiccatur atque lapideſcit. Semel verò acquiſita illâ duritie, licet dein exquiſitiſſimè teratur in tenuiſſimum pollinem: attamen in poſterum, pulveris ſpeciem ſervat, & intima aquæ connubia aſpernatur, priſtinæ pultis indolem non aſſumit, nec aqua radicaliter ipſi deinceps commiſcetur. Eſt attamen ipſius aquæ humidum individualiter idem, ſive à calcis commiſtione ſecludatur, ſive admittatur. Idq; quia eſt aquæ per accidens, contingens contingenter non tam aquæ, quàm calcis, ſive radicis defectu. Cæterum tardiùs præfata puls calcis planè ſiccatur, quàm deforis madoris pulvis, aquis undequaq; alluitur. Conſideravi itaque, utut Scholæ multa de radicali humido reſonent; humorẽ tamen alimentarium nequaquam à ſeipſo differre radicali, quamdiu intra radicem miſſionis pulteſcit, & ſolidatur, radicali unione primis conſtituentibus conjunctus. Quippe quod uterque liquor materiâ, virtute, ſubſtantiâ, puritate, formali identitate, & vitæ participatione, idem eſt: qui, cum ſolida noſtri non ampliùs pulteſcũt, admittuntq; intimam connexionem radicis, ſaltem deinceps impedit, quantum poteſt, retardatque continentium ſolidorum ariditatem, propter continuam ſui irrorationem. Nam cum iſta ſolidorum puls juſtam ſoliditatem nacta eſt: ſcilicet quia poteſtas creſcendi, è cerebro defluens, eſt exhauſta. Tum alimentale duntaxat humidum fit, quod antea radicale fiebat. Etenim utcunq; ſenectus faciat ariditatem: mors tamen non ex ſicciore habitu eſt. Siquidem conjicere licet potiùs ex defectu poteſtatum vitalium ariditatem, quàm ex ariditate præfatum defectum. Nam humidum ſolidorum, utcumque in atrophia & morbis diuturnis ex æquo ac per totum integrale conſumtum: facile tamen debito alimento reſtituitur, ac magnificentius aſſumto elemẽto perlarum lacteo. Sic & pulmonum ulcera ſolidantur per corallatum dulce mercurii diaphoretici: cujus virtute nempe Paracelſi epitaphium ſonat, tabem ſæpius reſtitutam fuiſſe. Memini enim, me ſub ingenti æſtu menſis Julii, acuto baculo caput bufonis terebraſſe, alteraq; extremitate baculum fixiſſe in terram, ut ſuſpenſus bufo exſiccaretur. Contigit autem, quod toto quadriduo poſt, rediens ad eundem locum, invenerim bufonem vivum, femora contrahentem, tanquam ſi pridie tantum ibi fuiſſet: eò quod foramen non recta in medio capitis, ſed parùm ad latus ſiniſtrũ magis vergeret. Quare baculum in medium capitis adegi, & circa veſperum rediens reperi bufonem nedum mortuum; ſed penitus exaruiſſe. Unde firmiùs mihi perſuaſi, non quidem vitalium defectum ex ariditate ſolidorum: ſed potiùs ariditatem eſſe, & increſcere in nobis, juxta proportionẽ paulativæ exſtinctionis poteſtatum vitalium. Faceſſat itaq; radicalis Scholarum ignorantia, quâ per irreparabilem (ut volunt) radicalis humidi penuriam, ſuam tegunt culpam ſub humo cœmiterii. Sola namque donorum, ſive poteſtatum vitalium, in ſpiritus inſiti œconomia ſigillatarum diminutio ſenium, ut & extinctio mortis inteſtinas calamitates advehit. Quod eſt dicere: Spiritus meus attenuabitur, & dies mei abbreviabuntur. Faceſſat itaq; humidi radicalis conſideratio, pro vitæ longæ ſtudio. Siquidem Hippocr. naturas ipſas, ſive poteſtates vitales, morborum medicatrices dicit, quibusq; ideò languentibus, quotidianæ infirmitatum ærumnæ invaleſcunt, & recedentes, elatis humeris de vita deſperatum conclamant,

quoties vires ſive poteſtates deficiunt: ſive interim copia humidi radicalis adſit, vel ejusdem parcitas. Corvum enim & cervum, quovis edentulo ſene ſicciores, non deſinunt in aliquot ſecula exſpatiari, & operoſo venerationis quæſtui incumbere. Etenim quia ſiccitas incipit ab oſſibus, huic ſagax atque provida natura, largiori alimento medullæ eidem ariditati obviam venit, voluitque eſſe pingue, ac minùs per calores difflabile, ut unctuoſo humido ab ariditate oſſium ſenectutem vindicet. Eſt namque ideò annoſis quadrupedibus copioſior medulla, quàm juvenculis: quia ejus neceſſitas major. Ego itaque humidum radicale irreparabile, pro vitæ fundamento, non magnifacio ampliùs, ut neq; ariditate ſtupefactus in quantum tali, nec etiam vitam ad placitum primarum qualitatem dimetiri ſoleo. Quia novi vitam non ſicceſcere, ut neque à gremio elementorum hauriendam, poſtquam vitæ longæ & brevis alteritates, in centro vitæ conſpexerim.

AURA VITALIS.

NOn ſat egerunt Scholæ docuiſſe, alimenta primo in chylum, hinc dein in cruoris chymum tranſmutari, adeóq; in hepate ſpiritū naturalem fieri, qui repetitâ in corde digeſtione, in vitalem formetur, ac tandem in cerebro animalis fiat. Sic ut ſpiritus naturalis eſſet utendis partibus aptus; vitalis verò, vivificandis atq; conſervandis iiſdem: ut & animalis tandem, ſenſus motus, mentiſque functionibus deſtinatus. Quin meo judicio quidditatem, & facti hiſtoriam ampliùs detegere debuiſſent in tam longa ſtudiorum ſerie, & ſcriptorum repetitione. Equidē ſciunt ſpiritum eſſe aliquem, illud impetum faciens Hippocratis, vitæ clavum manu ſuâ tenens. Quærendum & pronunciandum erat, quibus ſpiritus iſte organis fieret, quidve ageret, ſimulq; omnem ejus indolē, ſubſtantiam, atq; ſubſtantiæ proprietates, ſimul & fiendi modum explicuiſſe: dicam igitur, quid mihi hac in parte occurrat. Ut igitur in ſpiritus vitalis cognitionem ducamur, primo Blas humanum hoc loco repetendum eſſet; ſed hic, ne tædio ſim, omittam, ac lectorē aliò remittam ad volumen de ortu medicinæ. Modū quoq; alibi tradidi, quo ex quacunq; planta, fructuq;, per indita fermenta, fiat aqua vitæ. Quem modū vulgus novit, exercetq;, dum è granis, fructibus, cerevisia, hydromelite, aquam vitæ non minùs quàm è vitis ſucco, fabricat. Eſt autem aqua vitæ, liquor volatilis, oleoſus quidem (quatenus totus inflammatur,) totusque pariter ſalſus, in quantum aër mordicat, imò & paululum in ore detentus, comburit ac veſicat gingivarū epidermida. Obiter hoc loco annotans, unicū ac indiviſibile ſimplex, duo eſſe initia chymica. Oſtendi quoq; alias, quomodo ℔ una aqua vitæ, combibita in ſale tartari ſiccato, vix fiat ſemuncia ſalis, cæterum totum corpus fiat aqua elementalis, ut prius erat. Adeóq; & hinc obviū, aquam eſſe corpus per naturam prius atq; ſimplicius ipſis initiis chymicis. Dum aqua, quæ priùs non inerat actu, in aqua vitæ deflegmatiſſima, fiat tamen per ſui reductionem inde primum aquæ elementum. Quam porrò mechanicam traducendo ad vitæ ſpeculationem, reperio quòd vinum, parte ſui vinoſâ, aquam vitæ contineat. Ideóq; facilè, citò, & abſque hepatis atq; fellis digeſtis maturitatibus, rapi per arterias ſtomachi, ad cor; ſive, advocari immediatè in ſupplementum, & defectum ſpiritûs vitalis, atq; hactenus eludere Scholarū opinionē, quæ præſupponit jecoris ſpiritum præcedere debere. Etenim ſi juſto plus ſpiritus vini inſit ſtomacho, ſequitur ebrietas, quanus ſcilicet ſpiritus vini largiùs attrahitur, quàm queat commodo intervallo in ſpiritum

ritum vitalem commutari. Quod ſanè inprimis ſui commutationē arguit, ſimulq; digeſtionis & fermenti operationes. Denique & illud notabile. In vino nimirum eſſe ſpiritum quendam mitiorem, alterius ac nobilioris qualitatis participem, quam qui immediatè per diſtillationem elicitur, diciturque aqua vitæ de phlegmatā. Quod facilè in ſimplici olivarum oleo ad oculum ſpectatur. Quippe diſtillatum oleum abſque laterum aut tegularum additamento, quodque oleum philoſophorum dicitur, multum differt ab ejus oleitate, quæ elicitur priùs reducto oleo ſimplici, in partes diſſimilares, ſolâ digeſtione & ſalis circulati Paracelſici appoſitione. Siquidem ſal circulatum, idem in pondere, & qualitatibus priſtinis, ab oleo ſegregatur, poſtquam oleum olivarum in ſui heterogeneitates eſt diſpoſitum. Dulce enim tunc oleum olivarum ex oleo, prout & ſuaviſſimus vini ſpiritus à vino, hoc pacto ſeparantur, longéque ab aquæ vitæ acrimoniâ diſtinctus. In nobis autem, etſi cibus cum potu quadantenus putreſcant (nimirum iſta putredo, eſt modus atque medium tranſmutandæ rei in rem) attamen in digeſtionibus noſtris, per ejusmodi putrefactionem, actionemque fermēti lienaris, non educitur ex oleribus leguminibus, frumentalibus aut pomis, ſpiritus aquæ vitæ. Siquidem naturæ noſtræ intentio, non eſt ſibi procreare aquam vitæ: verùm longè aliud in nobis eſt fermentum, quo res reſolvuntur in chylum. Atque aliud, quo res putreſcunt, atque ſeparantur in aquam vitæ. Hoc namque pluribus mediis fermentum introducitur: illud verò, non niſi ſpecifica cujusvis ſpeciei proprietate fermentali acquiritur. Etenim dum herbæ in aqua per macerationem longam, fermento ſuo, aut vicario, putrefiunt pro extractione aquæ vitæ, manent caudex, rami, ac folia integra, in figura & duritie: quæ tamen manſa, deglutita, & bene intus confecta, paucis horis in chylum abeunt, primamque herbarum naturam amittunt. Quocirca alias adhuc inculcavi, tot nempe eſſe fermenta digeſtiva ſpecifica, tot putrefactionum varietates, & totidem ſtercora unius panis, quot ſpecies animalium pane alitorum. Imò & adhuc plura ſunt fermenta in corruptionem panis: ſiquidem adhuc pluribus modis tam ſponte, quàm odore locorum, & agentium impreſſionibus, panis putreſcit. Quodque de pane eſt dictū: idem de cibis aliis intelligatur. Scholæ quoq; animadvertentes, nil nobis profuturum, quin in ſui radice contineat vitæ præludium, atque ideo voluerunt in cruore, hepatis ſpiritum, naturalem actu, auræ inſtar gliſcere. Putâruntque eſſe vaporem, adeóque & cum halitu confuderunt. Neſciæ, quòd vapor ſit aqua: non autem ſit Gas, ſpiritus ſilveſter, incoagulabilis aura, ætherque. Putârunt itaque, quòd vapor è cruore extra venato exhalans, prout aliàs è quolibet tepente liquore ſpirat, eſſet ille cruoris ſpiritus, unde materialiter ſpiritus vitalis deinde fabricaretur. De quibus alibi ex profeſſo. Enimverò quicquid in ſanum ſtomachum deſcendit, ſi conficiatur à Splenis fermento, aceſcit fermentali ac ſpecificâ aciditatē noſtræ ſpeciei. Ac tandem in cruorem vertitur, prius abinde ſequeſtratis ſuperfluitatibus. Qui cruor poſt metam ſuæ digeſtionis in cor transfertur, & ſanguis fit, qui in Sacris dicitur ſpiritus rubeus, cui anima inhabitat. Aptus enim fit in ſpiritum vitalem tranſmigrare, ejusque reſiduum pati ultimam ſolidorum digeſtionem, atque tandem abſque illa ſui reſidentia, in auras exhalare. Itaque & eo ipſo oportet eſſe volatilem, & ſpiritus indolem aſſumſiſſe in corde. Porrò iſtud acidum ſtomachi, totum vi fermenti fellei convertitur in ſalem, prout alibi de digeſtionibus. Separaturque actualis ſalſedo, cum urina & ſudoribus, quia evaſit excrementitia. Cruoris verò ipſa maſſa, cum nequeat in ſpiritum tranſire, niſi fermento vitali

cordis. Cruoris inquam in ſanguinem,& ſanguinis in ſpiritum traductio ſubſtantialis,fit tota per totum, ſine ulla reſidentia, & ſeparatione heterogeneorum: eo quòd excrementa priùs inde ſint abducta. Eſtque cordis irrequieta ſubſtantia, continuò circa hoc transmutationis munus occupata; ut indeſinenter è cruore ſanguinem arterialem, & ex hoc ſpiritum vitalem efficiat.Uſq; adeò non præexſtitit aliquis ſpiritus naturalis in cruore,unde velut è materia ex qua, ſpiritus vitalis fiat. Sed ipſe totus cruor,ſi opus fuerit,fit ſanguis arterialis, atque inde ſpiritus vitalis. Differunt ergo cruorificatio in hepate, & ſanguificatio in corde. Nam unum, eſt chyli in cruorem vera tranſmutatio,& generatio novi entis. Aliud verò eſt cruoris in ſanguinem volatilem, & in auram vitalem extenuatio. Cruor enim fit cum ſui inſpiſſatione, & liquidi excrementi, ſine lotii ſeparatione. Spiritus verò vitalis fit cum inſpiſſati liquatione, & aërea extenuatione, ad quam ſanguis ſcilicet præbet gradum ſive medium. Fateor equidem, ſpiritum vini, rapi, ut ſpiritum, in arterias, tanquam aliquod ſimplex ſymbolizans, atque prævіè diſpoſitum, ut facilè in ſpiritum vitalem tranſcendat: ſed ex hinc Scholæ nil pro ſuo hepatico conficiunt. Cruor ergo ipſus eſto ſpiritus hepaticus coagulatus, & vitalium ſpirituum præexſiſtens materia. Qui ſanè ſpiritus, corporis naturam habet, cum potentia ut ſpiritualizetur. Itaque prout à cordis fermento, cruor fit ſanguis arterialis ac ſpiritus volatilis: ita in arteriis tanquam cordis ſtomacho, deſumtoque fermento cordis, ipſe ſanguis in rempubl. ſpirituum tranſit. Imò & ſecundarii humores, ſive proxima ſolidorum nutrimenta, fiunt ſenſim volatilia, ne poſt ſe reſiduam reſidentiam relinquant: ſed totali ſui tranſpiratione egreſſum faciant. Cor ergo fabricat ſuo fermento, è cruore ſanguinem, quem eâdem operâ aptat extenuatque ſic, ut porrò in arteriis tanquam ſuo ſtomacho, tantundem vitalium ſpirituum è ſanguine fiat arteriali, quantum ſanguinis groſſities, renitensq; ſubſtantia permittit, tantulo ſpatio, quo in arteriis agitatur, fieri. Eſtque univoca propemodum actio, dum cruor in ſanguinem, & ſanguis in ſpiritum tranſit. Quia non differunt officinis itemque digeſtionis, extenuationis & ſubtiliationis gradibus. Tantundem namque ſanguinis naſcitur è cruore, tantundemque è ſanguine ſpirituum vivalium eodem cordis fermento conficitur, quantum ſibi cuique opus eſt. Et vires conficiendi valent. Nec ſufficit adhuc noviſſe, cruorem in ſanguinem arterialem adſcendere; ſanguinem verò partim in ſpiritum vitalem transmigrare, partimque abire in ſolidorum nutritionem. E ſpiritu vitali quoque tandem fieri animalem, quique in ſuis nervis ultimatam recipiat determinationem. Ita quidem, ut ſpiritus viſivus fiat in nervis opticis, inde autem exorbitans, & in linguam delatus, guſtatui eſſet planè inutilis: prout & ſpiritus animales tactuum authores, metui ſunt impares, & viciſſim. Quin inſuper ſpiritus vitalis medullam noviſſe oportet. Enimvero ex acido chylo partim fit cruor, partimque urina & ſudor. Salſedo verò illa urinæ excrementoſa eſt ſpiritus volatilis & ſalſus, qui terræ confermentatus, tandem ſal petræ formatur: quapropter ſpiritus ille ſalſus eſt excrementoſus. Cruor verò per diſtillationem nobis monſtrat etiam ſpiritum ſalinum, planè volatilem, odore nequicquam, ut neque guſtu diſtinguibilem à ſpiritu urinæ. In eo tamen eſſentialiter diverſam, quod ſpiritus ſalis cruoris, curet epilepſiam: non autem ſpiritus ſalis lotii. Hinc ſaltem conſtat, in cruore eſſe ſpiritum ſalſum, & volatilem. At quo modo totus cruor homogenealiter à fermento cordis transmutetur, verbis explicari nequit. Eò quòd naturæ

ipſæ

ipſæ à priori non ſunt demonſtrabiles. Fermentorum namque ſunt eſſentiales operationes, in rerum tranſmutationem: non autem accidentariæ accidentium propagationes, ad diſpoſitiones faciendas duntaxat. Eſt ergo ſpiritus vitalis planè ſalſus; ideò balſamicus, & cuſtos à corruptione. Ut quanquam aqua vitæ facilè in ſpiritum vitalem migret; non eſt tamen hic oleoſus, aut combuſtibilis inſtar aquæ vitæ: ſed ſpiritus vini, ſolo fermenti attactu, facilè totus in ſpiritum ſalſum mutatur, & indolem inflammabilem extemplò amittit. Prout docui libro de Duelech, quomodo per ſpiritum urinæ, aqua vitæ unico inſtanti in offam ſubtilem coaguletur. Quod de ſale ſanguinis volatili, multò evidentiùs fermento cordis effectivo licet argumentari. Quapropter, qui cordis palpitationem aliquantiſper tolerant, licet affatim tum multumque vini meracioris hauſerint: attamen non facilè inebriantur. Eò quòd propter urgentem neceſſitatem, citiſſimè ſpiritus vini in cor, & arterias, ſpirituum penurioſas, attrahatur, ſubitóque in ſpiritum vitalem formetur. Reſtaurat inquam vires, nec tamen tum inebriat: eò quòd non ampliùs peregrinus: ſed facilè domeſticus factus, in cor tractus, dein per arterias quòquo verſus diſpenſetur. Non arguit enim in adverſum, quod ſpiritus ſalis petræ, ſit acidus, ac quod proinde vitalis ſpiritus, acidus eſſe debeat. Neque enim ſpiritus, unde ſal petræ in terra fiebat, acidus tum erat. Eſtque ideo ſpiritus vitalis ſalſus, viciniorque ſpiritui lotii, quàm ſalis petræ, qui propter aduſtionem & extractionem, ſemper nova ſui concreti eſt creatura. Quod ergo per fermentum fellis jactum eſt fundamentum, volatilizando & ſalſum faciendo: hoc deinceps in cordis officina perficitur. Etenim præviæ digeſtiones, ſunt totidem diſpoſitiones ad vitales functiones & neceſſitates. Membro enim ſemel ſtupefacto, ſi ſenſus redierit, id ſanè cum ſenſibilibus ſtimulis & punctionibus fit, quæ veræ ſalſedinis ſunt indicia. Quod autem totus cruor ſit merus ſal, non aliunde clariùs deduci poteſt: quàm quod homogenealiter totus in aſcite, & in ulceribus, in ſalſum ichor mutetur per facillimam degenerationem. Condecens autem fuit ſpiritui vitali qualitas ſalſa, acuta, & materia ſubtilis, ſi conſervandis membris ſufficere debebat. Rubedo quoque cruoris, flavedinem aſſumit, dum ſanguis fit arterialis, eo quòd rubrum per ſalis acredinem flaveſcit in ſui diſſolutione. Nec tamen ſanguis omnem rubedinē amiſit, ſiquidem pars ejus permanere debebat in ſolidorum membrorum nutrimentum. Mortuum eſt quicquid hactenus dixi, ſpiritū vitę eſſe ſalſam aporrhœam, acutam, & è ſanguine factam per ſua membrorom vitaliū fermenta. De vita ergo ſpiritûs dicam. Etenim cum vitæ muniis fungi debebat, non requirebatur ut eſſet in ſpecie liquoris ſalſi, aut ſanguinis, vel ut illudat ſub imagine ſalſæ exhalationis: at quia vivere primariò, vitamque ſuſcipere debebat, illuminari, ipſi fuit opportunum. Non ſanè lumine urente, inflammante, aut igneo: ſed lumine ſimplici, vitali, de natura formarum animantatorum, vitæ & animæ ſenſitivæ: & quidem de ſpecie humana. Finge enim ad illius intelligentiam, vermes nitedulas nominatos, lucem noctu in ventre habere, quæ nedum ſplendeat inſtar oculorum felis: ſed & circumcirca tenue lumen effundat. Lux iſta exſtinguitur cum vita nitedulæ. Par lumen, finge, quod ſpiritum vitalem illuminat, quoad vivit lucet, & propagatur in recenter factum ſpiritum, debitè elaboratum. Et quò impurior, minusque elaboratus fuerit, eò lumen iſtud eſſe tenebroſius. Exſtinguitur autem in nobis lumen iſtud, perſtite ſpiritûs materia in peſte, venenis, &c. prout per ſyncopen & palpitationem lumen exſtinguitur, & ſpiritus evaneſcit. Sub mortem

tem quoque, oculi membrana, manifeſtâ luce deſtituitur, planè viſibili. Non eſt tamen par lucis illius eſſentia in nitedulis, quæ in nobis, ut ſolo videlicet gradu à nobis diſcrepent. Sed ſunt tot luminum horum ſpecies, quot vitalium creaturarum. Divinæ id nobis largitatis indicium, quòd luminum, quæ nobis unica ſub notione comprehenduntur, tot ſint ſpecies, & vitales differentiæ. Utpotè quòd illæ luces ſint ipſæmet vitæ ac formæ vitalium. Adeò patrem luminum ter glorioſiſſimum ludere abundantia genericorũ luminum, non minori prodigalitate, quàm in vultu humanò unico, tot propemodum varietates effinxit, quot homines. Eſt quippe penes ipſum quædam luminum vitalium reſpubl. & innumerabilium civium cohors: cujus ſimilitudinem quandam in vitalibus animantatis exprimit per vitam, formam, id eſt, per lucem vitalem. Eſt ergo ſpiritus vitalis, ſanguis per vim fermenti & motus cordis, reſolutus in auram ſalſam, illuminatam vitaliter. Quod lumen in nobis eſt calidum; In piſce verò friget actualiter ſic, ut nunquam quamdiu vivit ac ſubſiſtit, queat ad caloris potentiam adſpirare. Non eſt igitur calor noſter, humidi primigenii conſumtivus: ut neque proinde, defectu caloris, piſces, mortem effugiunt hactenus: licet humidum illorum non efferatur in exhalationem: atque omnium minimè, in mari glaciali. Neque enim Capuccinus noſtras, maximâ parte anni, à pedibus in ventrem uſque frigens, nec ſentiens ſe pedes habere, proinde humidi alimentarii non tolerabit quotidie transſpirationem, aut recuſat alimentorum refectionem, aut Capuccinus illis partibus mutatus eſt in piſcem: quod alioquin eſſet neceſſarium, ſi calor eſſet fundamentum vitæ primarium, non autem adjacens, & comitans. Abſit, neſcire aliam eſſe conſumtionem humidi à calore: aliam verò quæ à fermento extenuante promovetur. Hæc ſiquidem nullam fecem, aut reſiduum aliquod poſt ſe relinquit. Illa verò tophum, vel carbonem. Adeóq; prior tendit in inſpiſſationem: poſterior autem in extenuationem. Sin autem in nobis ingens quandoque calor inſurgat, qui membra pruno, & igne perſico adurat, gangrænetq;, eſcharam moverat, & ſubinde gliris inſtar carnes erodat. Ita nempe ſunt opera corroſivorum ſalium, actus degenerationum exlegum à Republ. vitali proſcriptorum. Perinde enim per laxativa venena totus cruor in putrilaginem reſolvitur. Errores enim alienigenorum ſeminum violentiis adſcribendi, ſub quibus vitale lumen degenerat, non ſecus, atque compreſſio fœni, ignem excitat. Porrò ſpiritus vitalis, per aortas arterias, in caput ſcandit. In cerebri meditullio autem eſt unicus ſinus, qui ſupernè inſpectus, duplex videtur, ſed elevatâ ſurſum camerâ, unitatem oſtendit. In hoc autem ſinu, deſinit arteria in vas rugoſum, & alterius texturæ, quam cætera arteriarum compago. Hac ergo diffluit ſpiritus vitalis, in ſinum cerebri, pro miniſterio Imaginationis, memoriæ, & pediſſequarum facultatum ſpiritualium: quæ omnes pariter fundatæ ſunt in ſpiritu inſito, cerebri incolâ. Hinc autem, ſi ſpiritus influens pergat in oſcula nervorum incipientium à cerebro, vel cerebello, proprietates acquirit ibidẽ deſtinatis partium functionibus aptas. Hunc alibi dixi à ſpiritu vitali eſſentialiter non differre: ſed in eſſentiæ ſuæ latitudine plurimarum proprietatum eſſe capacem, juxta Idearum ſibi impreſſarum latitudinem. Qui namque ad linguam defluit, guſtatum efficit; qui tamen in digito non guſtat. Quia particularem organi determinationem induit, absque naturæ ſuæ transmutatione; ne tot eſſent ſpiritus animalis ſubdiviſiones, quot officiorum pluralitatibus diremta miniſteria. Interim rem voca, ut lubet.

VITA

VITA MULTIPLEX IN HOMINE.

Oſtendi alibi in utero monarchatum, adeóque & vitam ſingularem: qua ſcilicet poſt mulieris mortem, prolem adhuc enititur. Vidi & mulierem, quæ nunquam caduco corripiebatur, niſi inſtante partus dolore; nec ceſſabat etiam niſi poſt partum. Oſtendi quoque vivere quidem lieniformem quandam carnem inter ſecundinas & acetabula uteri obnatam: ejusque vitam ſibi propriam, ſic ut non vivat vita matris aut fœtus: ſed quadam promiſcua, non quidem vita ſenſitiva, quanquam vegetetur vi quadam vitali: non autem animæ cujusdam herbaceæ, aut vegetantis favore. Tandem quoque venis ſuam à morte hominis adhuc permanere vitam, quâ multos dies ab obitu perſonæ, cruorem in ſe detentum à coagulatione præſervat, & hactenus vitâ quâdam illuſtrat. Quapropter venarum eſſe aliam vitam, qua nedum vivant: ſed & in vita ipſum cruorem conſervent. Poſtremò & demonſtravi, vitam quandam peculiarem muſculis ineſſe, cum facultatibus ſenſitiva & motiva, per quam ſe tendunt pavido ſpaſmo omnes ad ſenſationem mortis. Ut patet in tetano, rigoribus & convulſionibus, in quibus tam in vivis, quàm à morte, muſculi moventur invitâ voluntate, etiam poſt vitæ extinctionem. Et quanquam hæ vitæ variis ſubjectis diſtinguantur, & munium diverſitate manifeſtentur, omnes tamen originaliter à ſemine oriuntur, veſanæ ſunt, ſubjectis ſuis implantantur, & vitæ integrali ut partium formæ inſunt totali. Quare nec conſiderandæ ſunt in tractatu de vita longa. Utpote quæ ſine ſpe fomitis pereunt, ſaltem mox à morte hominis. Memorabiles tamen in morborum alteritatibus & indicatione curativa.

FLUXUS AD GENERATIONEM.

Generationis noſtræ initia ſomnio-tenus vidi, & calamo deſcribam, quantũ verbis poteſt. Inprimis vidi uterum plicis, inimitabili artificio contractum, ſeſeque ſub conceptum pandere, per proprium Blas magneticum: idque adæquatè ad ſeminis extenſionem. Quæ ſcilicet plicarum diductio, vel apertio, cauſat ſuctum, & attractionem ſeminis, ratione vacui. Atque in eo rhombus cõceptionis jacet pro ſexu femineo. Siquidem continet cauſam immediatam complacentiæ, & attractionis ſeminis in uterum. Neque enim alias in congreſſibus, utut voluptuoſis, fit ulla unquam plicati uteri expanſio, niſi in ipſo conceptus inſtanti: hinc namque brutorum ferè infallibilis conceptus. Siquidem non eſt ulla uteri diductio voluntaria, ut neque artificiis ſubjecta. Quin potius quodammodo ſuperans naturam, oſtentat Deum humanæ generationis Præſidem, continuatæ in poſterum juxta verbum benedictæ propagationis. Creſcite, & multiplicamini. Eſt quippe Dei digitus, qui hos diducit loculos, ſine medio organico. Quod in Sacris dicitur: Deus aperuit uterũ Sarai. Profectò tota generationis hiſtoria naturam excedere videretur, niſi acquiſitę propagationis jure & cõtinuata ſui frequentia intra naturam eſſet recepta. Quiſquis ergo prolium exſpectationem meditatur, non venerem ſalacem, non ſeminis abundantiam, imò nec ſanitatem exſpectet: ſed omnino atq; primariò pręfatum uteri magnetiſmum. Et ex parte virilis ſexus, ſemen nullo infame contagio. Alioqui namque, uterus ſemen malè imbutum ſemel recipiens, illud rejicit, nec

deinceps ſe aperit, ut intrò ſugat in vitam iſtius viri ſemen. Sæpe namque in ſecundis nuptiis concipit uterus, qui primo thoro fuit ſterilis. Debet autem idcirco extenſio uteri, ſemini adæquata eſſe ratione vacui vitandi. Deinde, omne alienum eſt generationi hoſtile impedimentum. Tum demum, poſtquam virile fœminino ſemini ſociatum eſt, in præfato concavo uteri confeſtim ceſſat illius magnetis ſuctus, clauditurque uteri oſtium prope ejus cervicem. Uterus verò, contentum undequaque & adæquatè, excluſo omni aëre, benevolo favore amplectitur, incipitque amborum exactior commiſtio, propter occultam ſyngamiam, utrimque in ſeminibus explicatam. Mox dein, tametſi conceptum ſemen initio turbidum ſit, atque opacus liquor: attamen biduo abinde, tranſparentis albuminis ſimilitudinem aſſumit. Sexto autem die (neque enim prius) aparuit mihi ſeminum incola Archeus, tanquam vapor nubilus, qui poſt, decimo tertio die, hominis figurâ umbratiliter dotatus fuit, cum aliqua clarificatione ſuæ ſpiſſitudinis. Tum enim ſemen decimâ forte ſui parte accreverat, ſibique primigenio nupſerat liquorem alimentarium. Mirabar interim egoitatis inceptam philautiam, quæ vel in ſeminibus inciperet meditari mox ſui incrementum. Etenim ut tepens lac, ſeſe ſtatim incruſtat pellicula: ita & ſemen mox à triduo ſeſe pelle loricat, quæ tamen ſenſim evadit manifeſtior. In eo tamen utraque toga differt, quod lac pellem, ſaltem contra aërem obducat: ſemen verò, undequaque. Quia lacti non obtenditur pellicula à ſpiritu formatore: ſed à calore, ſeparante lactis alteritates. Hinc namque fit, quòd è lacte viſcidiores, pinguioresque & viciniores ſemper partes, ad pellificationem deligantur, per ſeparationem à reliquis: quibuſque abſumtis, ceſſat lactis pellificatio. In lacte igitur in corruptionem tendente, fiunt materiæ diſparitates. Quod in ſeminibus ad generationem collectis ac diſpoſitis, non accidit. Porrò quamvis aura ſub hominis figurâ cerneretur: nondum tamen character ſexualis notari à me potuit. (Poſt aliquot dies à viſione incidi in locum Apoſtoli, non erit Græcus aut Ebræus, non mas aut femina: ſed unum omnes in Chriſto.) Circa diem 17. vidi, quod hæc aura figurata ſeſe demergeret, atq; planè deſponſaret intra albumen, ac quaſi dormiret toto triduo, & horis circiter 12. eratque in ſemine rurſus quoddam chaos opacum. Quo intervallo ſibi ſecundinam viſibilem obduxit: atque duritiem membranæ, quam in materia non reperiebat, ſibi fecerat, per vim formativam & tranſmutativam. Aura nimirum hæc formatrix, dum ſculpit corpus, non utitur ſeparatione, nec ideo opus habet materiæ diverſitate, quâ ſibi in typo propoſitas organorum alteritates fabricet. Quo triduo exacto, tum priùs apparuit ſpiritus ille formator, ſexuum ſignaturâ inſignitus, non tamen ampliùs per totam ſeminis molem obambulans indiſtinctè: ſed quadam ſub confuſione, illi triduo propria, tota iſthæc aura, ſingulis in partibus (licet nondum apparentibus) coaluerat. Neque enim tam adhuc alter erat vagus, & fluctuans in iſta maſſa. Sed unicus inſitus, ſibi per partium rudimenta continuus, totam generationis repartitionem abſolvebat. Fuitque ſuus iſte labor, indefeſſus, ſine labore tamen atque tædio. Et quanquam in opera non laſſaretur, vicarium tamen ſibi adſcivit. Etenim magis magiſque partium diſtinctio explicatur, & totius fit accretio, ex materno & puriori ſanguine, ſibique format humidum radicale, ſolidarum partium conſtitutivum: quapropter & à materni ſanguinis ſpiritu vitali, ſibi incrementum atque fomentum haurit, quod nimirum ſibi mox aſſimilat unione perfectiſſima. Alitur nempe, & creſcit ſpiritus in ſeminis

nis adumbratione, non ſecus atque ipſa embryonis corporea moles. Influens tamen ſpiritus, non mihi viſus ante diem 32. à conceptu. Tenuis quidem tum adhuc; & ſanguine materno deſumtus, in vicinam ſpeciem traductus. Hic verò circa 41. diem lucem aliqualem ſive ſplendorem vitalem adeptus erat, ſimul & ſtaturam humanam: ſed conglobatam expreſſit. Deformem tamen, ob capitis disproportionatam magnitudinem. Quæ lux erat tanquam fulgor, è flamma, quam aqua vitæ ardendo exhibet. Ac non multò poſt aliquot momenta, ſubitò, hæc lux ſeipſa eſt facta lucidior. Senſitiva anima, quanquam in brutis ſpeciem faciat, ideóque per ſe ſubſiſtat: In homine tamen, non ſpeciem: ſed luminis tantam ſubordinatam alteritatem, ſive gradum ad mentem, continet. Ideo vix ſubſiſtentem abſque mente. Ac licet in homine ſit vita ſenſitiva: ac non eſt ens ſpecificum à creatione: ſed ſeminale, per libidinem Protoplaſti occaſionatum, cujus character à mente totus coërcetur. Vita ergo ſenſitiva ſub ſplendore cœruleo & obſcuro, informat ſtatim ſpiritum ſeminis: informaturque à mente, & luce clariore. Intercedunt tamen 4. 5. 6. aut 7. puncta funis pedalis. Quia ſemina diſtant diſpoſitionum perfectione: diſtantque ideò ſeminum formatores ſpiritûs perfectione, & agendi alacritate. Hinc namque quod uni conceptui una ſit quadragenaria, id alteri ſecunda obvenit, vel tertia, nec tamen propterea empſychoſes tardiores vel ſegniores, imperfectiores velocibus, non ſecus atque præcocia ingenia, ſunt non rarò tardioribus poſtponenda. Tota ſaltem generationis noſtræ ſeries ſpirat auguſtum aliquid. Etenim quantumvis opifex formator Archeus humanam in ſe figuram contineat, & corpus ad ſui ſimilitudinem figuret; non eſt tamen fabrica humana, ab initio, in ſtatura erecta, ut neque confusè globata: ſed curvata, quomodo caret fetus in utero. Falſum eſt ergo, quod natura ubiq; ſit circularis. Quippe quæ ubique ſuis voluit ſatisdare finibus, qui ab Opifice glorioſo naturæ, & non à natura induatur. Neque enim alioquin à generante, recurvata reflexio inditur ſpiritui ſeminali erecto: ſed procedit à digito ejus, qui à fine usque in finem diſponit omnia ſuaviter. Confeſtim itaque concepto ſemine, uterus clauſit oſtium infernum, ne quid irruat peregrini, quod conceptum conturbet. Denique, vaſa uterina imperio ſubjecta, ſupernè etiam, velut addito hoſtiario, clauduntur: quia tum nova oritur in utero reſpubl. nova futuri fœtus œconomia: ideóque & in confinibus vaſis ſingularis culina erigitur. Uſque adeò ut embryo, non è cruore hepatis: ſed puro putoque ſanguine arteriali, dudum alatur; & creſcat. Mox verò dein, atque hæc coquina, pro embryone (qui victurus eſt proprio orbe) eſt inſtructa, uterus cruorem præparat, quem embryoni propinet, everriturque proinde, quicquid minùs utile occurrit. Adeò ut toto illo motu, plerumq; mater ſe malè habeat. Siquidem cum non ampliùs per emunctorium uteri expurgari poſſint ſordes, quæq; nec partus maturitatem queant exſpectare: ſordes, in bonas retro eunt, conditionem excrementi nanciſcuntur, & foras, per vomitum, aliasque ſentinas extruduntur. Id quod in brutis non æquè ſit, cùm menſtruo careant, & importunum congreſſum non admittant. Denique conceptus hominum, non ex prima Creatoris intentione erat, per modum, quo in peccatis concipimur. Tandem etiam, quia pro brutis, non æquè purus in alimentum ſanguis requireretur. Sola itaque prægnans mulier, dira, multarum pœnarum piatione unius congreſſus puritum, præ brutis pendet. Embryo ergo, ſanguine arteriali, in culinis utero vicinis præparato, primum alitur, donec poſt primam quadragenariam, vivente potitus animâ, ſui ſit juris. Culina verò præparatoria, in carne lieniformi, qua utero adhæret ſecundina, exerce-

ercetur. Tarda ideò & ſæpe irrita ſunt fœtui auxilia, & oretenus matri exhibita: eò quod ante introitum ad embryonem, recoquantur ſingula. Iterumque in ipſo fœtu, antequam eundem augeant. Infans autem editus, antequam duriores cibos ſit ferendo, blandioribus aſſueſcit. Ita namque dudum paſcitur ſanguine arteriali, qui nulla poſt ſe ſtercora deponit. Nam quæ nato infantulo, mox primo vagitu excidunt, ſunt cruoris jecorarii reliquiæ, qui non niſi plerumque poſt tertiam quadragenariam, primum in præfatas culinas admittitur. Suntque hæc nimirum excrementa, quæ partûs neceſſitatem maturant, & ſolicitant. Enimverò inſitus ſemel ſemini ſpiritus, in ſemina demerſus, ſtatim corporis neceſſitates, ſi non prænoſcat, ſaltem addiſcit, & dein conſanguineum ſibi ſpiritum, quadam cognationis ſymphonia, in alimoniam trahit. Uterus tandem, fœtus maturitatem ſentiens, ſeſe corrugando contrahit, quod eniti prolem veteres dixerunt. Sæpe etenim abortum detinui comminatum atque inceptum: quandoque verò, non potui. Detinuiſſe verò me agnovi, quoties abortus cauſaret ex ſymptomatica thymoſi ſine præmatura expulſiva, aberrante ſcilicet utero. Remediumque operabatur cohibendo, ſopiendo, ſedando, & placando præfatos uteri furores. Sed abortum præcavere non potui, quoties caſus matris ex alto, multaque perturbatio terroris, mœroris, iræ, &c. inordinatorum. Itemque ſi fœtus monſtroſitatem inſignem haberet, quæ non ſegne ad expulſionem calcar addit. Vel ſi fœtus moriatur, aut inſigni debilitate tabeſcat, aut deficiat. Itemque ſi mater perculſa validè, antequam propria viveret quadra, ad ſe retraxit ſpiritum arterialem. Qui ſi abinde mox redierit, tamen eundem velut ſyncopizatum invenit, cui ita tenellæ, vix vita reconnectitur. Hoc pacto ſemivitalis conceptus ſubinde molam, aut fatuum germen abortire aſſolet. At id vix paterni ſeminis defectu evenit: eò quòd ſemen ſterile aut fatuum, vel non attrahatur, adeóque nec concipitur. Vel ſi attrahitur, iterum mox ſtultâ uteri libidine excidit, irritatque conceptum. Degenerat autem ſemen in molam, propter externas incidentias, ſemini ſupervenientes: quibus Hippocrates ait ſemina abduci, quo nolunt. Mola ergo fit, dum ſpiritus in corpus ſeminis demergitur, ſpoliaturque figurâ humanâ, retinens tamen vegetationem priſtinam. Demerſio itaq; ſola poteſt figuram è ſpiritu formatore præcipere, ſi nimis dudum ſopitus intus ſoporatur. Viſio autem ſomnialis quanquam vix ſemiquadrantem horæ expleret, omnes tamen generationis ſucceſſivas periodos, ſimul velut in ſpeculo rei repræſentabat. Momenta nimirum, fluxus, motus, aſpectus, alteritates, ſimulque errores in unitatem collecta ſtabant. Expergefactus autem, eheu quantum ingemui ſimilitudinem noſtræ propagationis modernæ, cum brutali! Adeóque non immeritò Adam planxit per ſeculum mortem Abel. Exoſam tantiſper dolens brutalem generationem, totoque illo ſeculo uxorem non cognovit. Perpendens, quod natura in ſui radice jam deturpata, ærumnas originales, & neceſſariò durabiles paſſura eſſet.

LUNARE TRIBUTUM.

Cum ſola mulier inter animalia (demtâ fortè ſimiâ) patiatur menſtruũ, videaturq; ob hoc ſideris lunaris operationes experiri: garriant autem Scholæ plurima de mẽſtruo, tanquam fœtus ordinario alimento: oportuit ſanè illarum jactantias, in tractatu de vita longa detegere. Inprimis namque Luna, non accumulat vel expellit hunc cruorem: licet

uteri purgatio coincidat cum curſu lunæ. Nam iſtud coincidere utrique termino eſt per accidens. Etenim alioqui ſi iſta muliebris purgatio, à Luna ipſa eſſet, omnes feminæ utique eodem die, ſaltemque in eodem habitarent climate, eſſent menſtruæ. Vel ſaltem juvenculæ omnes cum novilunio idem pariter paterentur. Quod falſum eſt. Etenim ſi aliquot naves prætoriam aut tribunitiam unam ſequantur, obſcura nocte laternam pro fanali habentem: laterna quidem ſignum duntaxat ſequelæ præbet; ſed ventus, clavus, claviq; rectores, erunt cauſa immediata efficiens inſecutionis. Sic luna inſtar facis ſeptimanis quatuor & horis ſex abſolvit penſum circuli: ſic etiam mulier ob rationes mox addendas. Mulier enim conceptam genituram, de ſuo augere atque alere debebat, in juſtam fœtûs proceritatem, editumque infantem ſuo cruore in lac verſo paſcere: ergo neceſſe habuit copioſiore cruore, idcóque, dum in ejusmodi fines non abſorberetur, ſuperfluus quoque fieret, & per conſequens excerni. Imò quanquam mulier multò minùs edat, bibatque, quàm vir: pluri tamen cruore ſcatet. Id eſt, officina cruoris plus ſanguinis efficit in muliere, quàm in viris, etiam è parciori edulio atque potu. Unde neceſſariò demum conſequitur, Plus in muliere in alimentum utile verti: & plus in viro in excrementa mutari. At ut conſtet, quis qualisvè ſit cruor ille ſuperfluus, ſciant omnes, Quòd cruor humanus renovari debeat dierum ſpatio, quo luna per zodiacum ſingulos metitur curſus. Iſtud nempe eſt ſpatium, quo cruor ſuo cuſtoditur balſamo, & diutius reſervatus, corrumpitur. Siquidem qui cruore abundat, neceſſe eſt, ut in vitæ familiam eundem alendo abſumat, vel in pinguedinem, phlegmata laticis, ſcoriasvè alias, ſudorem vel excrementa morboſa tranſmutet. Mulier enim poros habet exiguos, carnoſa membrana, ſuprer epidermida, ipſi multo adipe dives eſt, neque ideo poteſt in alimoniam conſumere, quantum ſuperabundantis in ſe cruoris indies conficit. Nacta ergo meta curſus cruoris, effetus fit omnis ſuperfluus, quē proinde ejicere ſatagit natura, eumque ad venas uteri tanquam deſtinata emunctoria ſequeſtrat. Ad loca quippe illa propria, nec item aliena, cruor recedit, eò quòd ob fines jam narratos menſtruum, ſolius ſit muliebris cruoris ſuperfluitas. Fitque oneroſus ipſo titulo, quo ſuperfluus: eóque adhuc magis, quod tum exuat ſpiritum vitalem. Non ſecus atque vina quædam, exacto anno, vappa fiunt. His igitur finibus & modis, cruor fit excrementum, dein virus, viresque in pejus acquirit eundo. Tandem autem recentis cadaveris proprietates horridas aſſumit. Propterea nempe menſtruum primorum dierum, magis eſt infectum, quàm quòd ſubſecutivis diebus effluit. Nam tametſi expulſio menſtrui, ſit venarum proprium munus: attamen ejuſdem collectio, prout & renovatio, ac ſequeſtratio, pertinent ad monarchalem uteri Archeum. Ideò nempe exoſum maximè, celerius foras ejicitur, quo prius à bono cruore ſecreverit, & hactenus diutius circa uteri venas detentus, atque ob id virulentior magis. Denique etſi hoc virus ſpecie cruoris ludat, depoſito vitalis balſami favore tamen, per gradus, ad liquaminis cadaveroſi malignitatem adſcendens, aſſumit veneni indolem, & à priſtinis cruoris natura & proprietatibus degeneravit. Quod probat mechanica. Siquidem linteum menſtruo tinctum, ſi demergatur in aquam bullientem, maculam contrahit in poſterum indelebilem: quæque tertia ſaltem elotione, excidit è linteo foraminato, non ſecus ac ſi ſpiritu ſulfuris acido corroſum foret. Id quod cruori humano aliàs eſt exoticum, ſive per nares, vulnera, hæmorrhoides vel dyſenteriam profluxerit, vel demum ſi lividioris grumi inſtar ab ulceribus exciderit. Unde quoque conſtat, menſtruum habere proprietatem aluminoſam tinctoriam,

ac præterea cadaveroſum virus acutum, eroſioni aptum. Quatenus autem ſemel ſigillo vitalis Archei potiebatur, quo dein privatum, vim fermentalem, potenti contagio plenam, hoſtilesque acerbitates nanciſcitur. Cruor enim iſte, diverſis malitiæ gradibus, varia intus miſeræ mulieri pathemata concitat. Nam ubi ſemel ad venarum uteri hoſpitia, à cætero cruore ſequeſtratus, malignitatis præfatam acrimoniam ſuſcepit, atq; inde retrogrado revulſionis motu (qui fit vel per largas venæſectiones, vel uteri ſymptomaticas excandeſcētias profluviorū concitatrices) intra venæ cavæ caudices reſorbetur: ſyncopes, palpitationes, convulſiones, & non rarò ſtrangulationes horribiles efficit. At ſi cruor menſtruus, nondū ad uteri venas deductus, aut planè à reliquo ſecretus, adeóque necdum ultimam perniciem habuerit: Inordinatione quapiam detinetur, variaque ſymtomata paſſim conſpicua excitat. Ex præfatis igitur liquet, prægnantes, nutrices, infirmas, exſangues, emaciatas, impuberes, & Rotulas, carere menſtruis, quia & ſuperfluis. Falſum quoque eſt, Omnem cruorem menſtruum, abſque diſtinctione eſſe venenoſum, vel innocuum. Itemque, quod in utero nutrimur, grandeſcimus ex menſtruo. Siquidem cruor muliebris non ante conditionem habet menſtrui, quam dum nutritioni ineptus, vita effetus, vinctusque ducitur ad cloacam. Neque enim qui vinum potat, bibit acetum, licet hoc ex illo fiat. Ut neque excrementis veſcitur, qui cibos edit. Imò quod amplius eſt. Cruor qui in vel mox à partu excernitur, non eſt menſtruus, defectu conditionis, eò quòd non ſit à præcedenti lunæ curſu ſuperfluus. Dein etiam, quia non coacervatus, carnoſus, non aluminoſus, non tingens lintea, nec à toto ſegregatus, nec ad loca Uteri proſcriptus in expulſionem. Ille enim, qui copioſus ſub & poſt partum excernitur, quoque retento, mox dein febris delira interitum minatur, cruor quidem eſt; non tamen matris menſtruum: relictus enim eſt à fetu, qui cum ab empſychoſi proprio victitaret orbe, culinam habuit extra ſe, in vaſis uteri. Quapropter aliam ſibi adſcivit proprietatem, quàm matris, & quàm menſtrui. Hoſpes enim ille, cruoris menſtrui quidem habet ſpeciem: alienæ tamen familiæ adoptivus, & matri factus exoticus, ſeriò eſt expellendus, non alias ſanè quàm ipſæmet ſecundinæ. Omiſſus verò atque derelictus, corrumpitur, & mortem infert. Cæterùm cùm in prægnante nullum prorſus ſit menſtruum, per conſequens nec fœtus ille alitur: ſed puro ſanguine matris, putoque cruore dein, prius adhuc ſuis culinis depurato: falluntur ergo Scholæ, docentes exanthemata, morbillos, ſeu variolos, unicuique propemodum mortalium deberi, propter tributum alimenti menſtrui. Etenim obſervabant, rarò aliquem bis feriri iſto morbo, rariúsque fortè ab illo excuſari: quapropter communem indagantes cauſam, effectum, unde fetus nutriretur initio, in menſtruum retulere. Aſt in omnibus citra rerum cognitionem, ſibi mutuo ſubſcripſere, in fabulas & conjecturas lapſæ ſunt. Inprimis namque non conſiderârunt, impoſſibile fere iſto morbo immunem fieri quempiam, ſi pariter menſtruo nutriantur indifferēter omnes. Deinde quod certo, uno, ac ſtatuto velut criſeos termino affligerentur. Fateor quidem, variolos è veneno ſcaturire, viruſq; ſecum ducere, ſuo fermento cruorem inficere, aliosq; adſtantes (præcipuè verò pueros) contaminare, quodque venenorū interna eſſentia, non ſit demonſtrabilis à priori: adeóq; per effectus, proprietatē veneni metiamur. Prout à fructibus arborem. 1. ergo venenū variolorū eſſe duntaxat humanæ ſpeciori propriū. 2. Naturam facile pronam, ad fabricandum illud. 3. accendi autem circa ſtomachum, adeóque in centro corporis. 4. Partes ſemel hoc veneno obſeſſas, illud à ſe repellere ociſſimè verſus ſuperficiem. 5. Officinas illius vene-

veneni, poſtquam ſemel ejus tyrannidem ſenſerunt, hoſtili deinde averſione & horrore edoctas; magna præcautione illius generationem vel ab ipſo initio præpedire, ne, uti prius, incautè in illud incidant. Ergo venenum fit in homine, non autem illi connatum ex menſtruo. Quale autem iſtud ſit, deſcribi nomine nequit, quia proprium nomen extra effectus non habet. Sufficit hoc loco, non poſſe menſtruum in cauſam trahi, ob antedicta. Igitur primum menſtruum peccat in materia, propter ſolam abundantiam. Dein gradum ſubit. Ut primus ſit, quo cruor ille, à præcedenti lunæ curſu, eſt ſuperfluus. Alter verò ſimulatque ſeparatur à reliquo. Tertius autem, dum circa uteri vaſa deputatus reſedit. Quartus, qui aliquantiſper ibidem hæſerit, & viam mortis intraverit. Ultimus tandem, dum jam ut cadaver, & in auras elapſus eſt. Peccatur ergo à Scholis, per venæ ſectiones, dum virgines ex parte menſtrui, palpitationem ſentientes, ſuccurrere ſatagunt, ſine diſtinctione. Nam quanquam menſtruum primi gradus, per phlebotomiam revulſam, palpitationes ſedet: In tertio tamen menſtrui gradu, exitiale remedium prædixi archiatris noſtris. Eò quòd inanitis brachii aut poplitum venis, retro tractum menſtruum à viciniis uteri, in venas obſervaverim. Siquidem, quæ non manent inanitæ; ſed communione continuitatis replentur iterum: ſicque poſt ingentes palpitationes, pulſuumque intermiſſorum pauſas, vel poſt ſubſequentes laterum dolores acutiſſimos ex utero (propter nimirum virus aluminoſum tertii gradus) virgines repente extinctas propter phlebotomiam me invito inſtitutam. In primo quidem gradu, demitur abundantia cruoris. At minus malum, licet pars effeti cruoris ſuperſtes relinquatur. Malim equidem naturam in ſequeſtratione & expulſione juvare: quàm indiſtinctum cruorem hauriendo, naturam debilitâſſe. Iſtud adhuc notabile: quòd licet morbos, per digeſtionum claſſes diſtinxerim: Menſtrui tamen mentionem vix fecerim. Eò quòd menſtruum nec digeratur, neque digeſtionis ſit recrementum, adeóque alterius eſt conditionis. Nam primò peccat abundantiâ bona, dein ſuperfluitate oneroſa; mox privatur vitâ, & virus evadit. Porcos tamen ſanat in lepram vergentes: prout & confeſtim equos, ex potu intempeſtivo contractos, ſi tantillum menſtrui potitent. Itemque menſtruum alterius mulieris virulentum atque verum, paucis guttis exhibitum, confeſtim ſtrangulavit mulierem profluvio laborantem. Cruor autem qui tandem in profluviis copioſus excernitur, paucis guttis potus, profluvia ſiſtit. Porrò quod ſola mulier (demtâ forte ſimiâ) menſtrua patiatur: ac licet menſtrua ſolam accuſent abundantiam. Vacca tamen ubere areſacto, non patiatur menſtruum, aliàs plurimo diffluat lacte: denotat, quòd cruoris abundantia ſit quidem cauſa materialis: at non proinde finalis, quamq; ideò inter naturales non redegi: eò quod ſolus Omnipotens omnes omnium fines cauſales intra ſe claudat, qui cuncta ſuaviter diſponit pro inſcrutabili judiciorum ſuorum abyſſo. At ſi lubeat cauſam hujus inquirere, certum eſt, Evam poſt eſum vetiti pomi, prurigini libidinis ſe ſubnoxiam feciſſe, virum in congreſſus excitâſſe & admiſiſſe: hincq; conceptam naturam humanam corruptam, atque degenerem deinceps perſeverantem. Cujus corruptionis ergo, poſteri incomparabili puritate orbi ſunt. Unde conjecturæ locus: quod Eva per membrum, quo multis ærumnis ſubnoxia evaſit, teſtari apud poſteros, lapſus ſui ſucceſſivam culpam, & cruentam deturpationem in natura. Etenim pars qua imago Dei, ex ſancto ſpiritu concipi debebat, cloaca ſordium evaſit, teſtaturque abuſum, & culpam peccati indelebilis: ideóque & tolerat. Quia in dolore paries filios brutorum inſtar, quia deinceps brutorum more concipies. Sic namque iſta maledictio introivit in naturam

ram, & permanebit. Atque eâdem lege etiam menſtrui neceſſitas. Ante peccatum enim clauſo utero egreſſus fetus, dolorem non cauſâſſet. Quocirca ex præmiſſis argumentari licet. Incomparabilem Dei Genitricem virginem, Arcam federis, corruptionem nullam in ſe unquam admiſiſſe, & per conſequens, nunquam menſtruo obnoxiam, ut neque muliebres incommoditates paſſam. Quippe quæ meritò lunam, lunæque proprietates, divino nutu pedibus ſubſtratam habet. Cui poſt Deum, honor & laus.

V I T A.

SI de vita longâ tandem mihi philoſophandum, intuendum primò, quid vita; dein, quæ vita hominis, quæ immortalis & Adamica, quæ deinceps ſenſitiva & brevis, quæ morboſa, quæ ſana, quæ mundi vita, & quæ vita æterna. Quorſum ex meis præmiſſis repetere convenit aliquot documenta. Inprimis ergo vita eſt lumen & initium formale, quo res agit, quod agere juſſa eſt. Hoc autem lumen à Creatore rebus infuſum datur unico inſtanti, prout à ſilice ignis excutitur, ſub formæ identitate ac unitate clauditur, perque genera & ſpecies eſt diſtinctum. Non eſt autem lumen igneum, combuſtivum, humidi radicalis conſumtivum. Tam in piſce eſt vitale, quàm in leone; tamque in papavere, quàm pipere. Nec etiam in nobis calor deficit, ob humidi radicalis conſumtionem: nec viciſſim humidum deficit, caloris defectu: ſed ſola duntaxat poteſtatum vitalium, adeóque & luminis diminutione, & extinctione. Ignis, lumen, vita, formæ, magnale, locus, &c. ſunt creaturæ neutræ, non ſubſtantiæ, ut neque accidentium catalogo comprehenſæ. Nec formam ideo in vitalibus à vita diſtinguo, exceptâ utrobiq; mente humanâ. Quædam ſcilicet vita muta eſt, & vix apparet, qualis occurrit in mineralibus; quæ tamen vivere ac defungi ſe, per ſuas declarant notas, & virium vitalium inſignia. Altera deinde paulò eſt explicatior. Qualis in rerum ſeminibus, ad periodum ſuæ ſpeciei tendentibus. Tertia demum viſitur in plantis, ſeipſas augentibus, & ſucceſſiva multiplicatione prolificantibus. Quarta denique per motum, ſenſum, arbitralemque electionem manifeſta in brutis, cum aliquali imaginationis diſcurſu. Poſtrema tandem, in mente immortalique ſubſtantiâ nunc obſcuratur, & per animam ſenſitivam ſui vicariam, quadantenus explicatur. Non eſt igitur vita balſamus, non mumia, non denique ſpiritus ſanguinis, licet hic ſit corporis conſervator. Eò quòd vita non ſit materia, imò nec ſubſtantia: ſed ipſiſſima rei forma.

Porrò de vita hominum immortali dicturus, textum ſequar. Enimverò quia infracti præcepti pœna, mors erat: Mors enim non ex Deo, ſed ex conditione legis advenit. Mortem inquam non fecit Omnipotens, ut neque medicamentum exterminii in terra. Idque duntaxat reſpectu hominum eſt intelligendum. Neque enim univerſi tota natura & conditio, ob peccatum Adæ conſpurcari debuit: adeò ut bruta, noſtri generis prævaricatione ſint morti facta obnoxia. Siquidē vel ante peccatum bruta mori debebant, quorū nempe quædam, aliis in eſcam & pabulū ſubſtituerat rerum Dominus. Naturaliter enim mori debebant. Cuncta quorum ſaltem annihilabilis vita atque forma unum quid erant. Perire ſcilicet formas illas fuit neceſſe, quæcunque corporali ſeminum connubio, primas ſui antecedentes, & ſubſequentes diſpoſitiones nanciſcuntur. Mors ergo brutorum, digna non fuit vocabulo mortis, quæ extinctionem & annihilationem luminis, non autem ejuſdem ſeparationem cum ſeparati conſervatione includebat. Complacuit itaq; ſibi immenſus, quòd hominem conderet

in proximum divinæ majeſtatis ſimulacrum vivens, nec morti obnoxium. Ideò nec mortem feciſſe dicitur. Creditum eſt itaque Adamum, ante transgreſſionem, fuiſſe immortalem, ex creatoris bonitate: ergo cognovi, Adamum quidem fuiſſe immortalem, ante legis prævaricationem: attamen illi non fuiſſe naturalem ex radice vitæ: ſed arboris vitæ ergò. Fruſtranea namque alioquin hujus arboris plantatio in Paradiſo, ſi ætatum alteritates, & calamitates, homo pati non potuiſſet. Fuit ergo arbor creata. In renovationis, rejuveneſcentiæ, imò in præcautionis ſenii poteſtates atque neceſſitates. Nam etſi corpus ex creatione non eſſet vulnerabile, nec morbis obnoxium: attamen paulatim ætatum viciſſitudines ſenſiſſet, niſi ex arbore vitæ continuatus vigor fuiſſet. Neque enim credibile rerum Dominum mundi Salvatorem deterioris conſtitutionis fuiſſe Protoplaſto. Quod autem mundi Redemtor ſit mortuus, ætatumque calamitates ita ſenſerit, ut 32 anno, cenſus ſit quinquagenarius. Id non ex ſui natura, neque ex radice vitæ ſuæ contigit: Mors namque, ut & annorum caries, nil juris in ipſum habebant: Sed ex infinita ſuâ bonitate, quâ ſe vadem conſtituerat pro peccatis noſtris, voluit ærumnis, adeóque & morti ſe ſubjicere in glorioſiſſima ſui nativitate, in qua formam ſervi aſſumſit Dominus. Quantum verò receſſerit ab humanæ naturæ ſuæ priſtinâ, ac genuinâ illi dignitate, qua in utero erat conceptus: ipſus oſtendit. Quippe qui clauſo virginis utero ſpretisque dimenſionum repagulis, in mundum prodiit, ſtatim ſe deſtinatæ mortis conditioni ſubſtravit, ſenſitque lubens, omnem ſervilis naturę neceſſitatem. Uterque nimirum Adam, initio ſui fuit immortalis. Prior enim ex ligno vitæ conſervari debebat. Alter verò arborem vitæ prorſus in ſe continebat. Uterque nimirum elegit mori, præ vivere poſſe. Prior enim ex vitio: alter verò ex charitate. Arbor vitæ itaque, & loci Eden ſalubritas, Adamum in priſtino vigore, à morte vindicâſſent; donec exacto annorum numero, felix ad patriam gloriæ, abſq; morte tranſlatus abiiſſet. Inſuper de fide eſt, Adamum de arbore vitæ nunquam deguſtâſſe: & ne de illa ederet, fuiſſe ejectum è paradiſo, qui mortem jam oppetere debebat. Imò tam perfectæ erat conſtitutionis, jam horto voluptatis proſcriptus, quòd ad aliquot mille annos vixiſſet (qui immediatè à manu Omnipotentis plaſmatus citra naturæ commercium) atque longè ætatem Mathuſalem ſuperâſſet, ſuæ naturæ ſponte, niſi unius continuato ſeculi luctu, ac mœrore, filum longiſſimæ vitæ ſibi præſcidiſſet. Non eſt igitur deploranda mors Adæ (ut alioqui ſibi malè perſuaſit Paracelſus) eo quòd vitalis ſpiritus, atque ſcientia vitæ longæ unà ſimul cum eo corruiſſent. Contradicunt nempe, vita longa potiri ex ſcientia: itemque ex plaſmatione manuum Dei, arboriſq; vitæ ſuffragio eſſe immortalèm, etiam à peccato, retinuiſſe donum vitæ longæ ob perfectiſſimam ac nobiliſſimam vitæ atque corporis conſtitutionem. Unde tandem ſpiritus floridæ & exuberantis vitæ, in poſteros translatus, declinante ſenſim vigore, per generationum traductionem, vitæ atque morborum injurias, perque annorum cariem, cooperante maledicto, ſeſe manifeſtavit ut magni oportet: quæ ſemel viſcera mortalium ingreſſa, mox eorundem poſſeſſionem cepit. Etenim quorum vita, priùs per arborem erat citra interitum, mox quoque citra illam, brevi conſcripta termino languit, augmentum, ſtatum, declinationem & occaſum, aliarum rerum more, ſubivit. Sic nempe mors, ſuadente diabolo, in ſuum imperium ſtabilivit. Venena enim ſub arbore vitæ innocua, dein in medicamentum exterminii ſuffulta ſunt. Opinor enim, Adamo occultatas fuiſſe arboris vitæ conditiones, ac præſentiam. Alioquin ad hanc citiùs, quàm ad arborem ſcientiæ boni & mali, extendiſſet manum. Et licet arbor

vitæ, quam nuper detexit Creatoris munificentia, præparari queat ita, ut ad prima noſtri conſtitutiva pergat, cum facultatum veteraſcentium refocillatione; non tamen illam intelligo, quæ Paradiſo voluptatis implantata legitur, ad quam mortalium nemo extendet unquam. Sed noſtra eſt umbratilis, & vicaria alterius. Quæ ſcilicet nil habet eximium & auguſtum, niſi ſub retentione proprietatum per artem reducta ſit in ſuccum ejusmodi, qui poſſit ſe commiſcere ſolidis per minima. Nec quidem noſtra (de qua primus ago) impaſſibilitatem, morborum indolentiam, mortisque incapacitatem, ut altera, continet. Quinimo etiamſi arbor vitæ è Paradiſo hodie nobis adeſſet, non tamen immortalitatem cauſaret. Quia mutata eſt recipientis conditio. Factus eſt nimirum homo alterius generationis, corruptæ naturæ, & longæ alterius vitæ ſyndeſmo conſtructus. In quo non ampliùs mens immortalis immediatè omnes vitæ actiones in ſe ſuſtulit: ſed ſucceſſit caduca anima ſenſitiva, obiens vicariatum mentis, vitæque neceſſitatibus providens: ipſamet, inſtar flammæ, in horas labilis, & extinguibilis.

VITA BREVIS.

AUra formatrix, in ſemine, ſenſim ad ſui maturitatem adſcendens, tandem lumen ſuę ſpeciei concipit ſive formam eſſentialem, quæ à Patre luminum immediatè fit, & eſt proprii nominis vita. Quot enim ſpeciebus res differunt, quæ tenebris obvolvuntur: totidem quoq; ſubluminis ſpeciebus formas eſſe oportet. Si enim propter formam res eſt id, quod eſt, in alteritate ab aliis quibuſcunque. Forma autem viventium (exceptâ mente) & vita ſunt ſynonyma: neceſſe eſt totidẽ vitas eſſe, quot vitales formas. Lumen ergo vitæ, per ſe ubique ſimplex eſt, & ſpecificum: non autem igneum: quia vitale, formale, & eſſentiale. Quod autem lumen vitæ calidum vel frigidum ſit, denotat vitam, non niſi accidentaliter calori, aut frigori nupſiſſe. Sic ut calor, vel frigus è vita: non autem vita è calore vel frigore proveniat. Vita ergo aliter intelligi nequit, quam ſub luminis conceptu. Neutrumque magis à priori eſt demonſtrabile, quàm ipſæ rerum formæ, & quicquid immediatè profluit è ſinu Omnipotentis. Lumen ergo vitale per ſpecies, proprio caret nomine. Poſſumus quidem facere lumen igneum, nobis ad magnas neceſſitates datum: ſed non eſt artificis, producere de ſe, vel immediatè lumen vitale. Quod Chymici ajunt Artifex nequit introducere formam ſubſtantialem. Generans quidem patrans, atque auræ vitalis productor eſt, in quantum ad ſibi ſimile, materiam contribuit, ejusque diſpoſitiones in ordine ad vitam: nullatenus autem vitam, ſive ultimatam entelechiam producere poteſt. In morbis etiam quandoque lumen vitæ ad gradum ignis adſcendit: quia comminata diſtinctione Archeus excutit lumen igneum: non quod ille hoc, ut generans ſui ſimile, producat: ſed per furorem Archeus fœnum madidum comprimit, & accenditur: quod ſiccum non item fit. Alio quoque modo ligna confrictione, & ferrum attritu, ignem, quem non habent, concipiant. Siquidem non poſſunt à rebus toto genere differentibus, iidem in ſpecie effectus prodire, niſi per accidens, ſive actionem æquivocam. Sic nimirum ſpiritus ſenſitivus propter dolorem, ſive archeus per venena, propria ire excandeſcentia per accidens igneſcit præter ſui naturam. Nam Blas habet, quo recedens à vitali lumine, ad deſtructionis alterum extremum reclinat: in quo radii ſui luminis, velut à ſilice, ignem excutiunt, de materia corruptibili, ubi lumina ambo, Archei & rei corrupti-

ptibilis, ſeſe penetrant, uniuntur, & in lumen igneum promoventur. Quippe ignis utrobique mors rei eſt, ex proprio deficientiæ effectu, ſuſcitabilis in rebus, aliquo pingui inflammabili conſtantibus. Enimverò quamvis unicus ſit in ſemine ſpiritus, planè uniformis, ac ſingularis, embryonis Architectus in ſcenę exitum durabilis: attamen id naturæ materialis vitium & exitium fuit, ut officiorum pluralitate diſcerptus ſpiritus, ſenſim ad ſingularitatum heterogeneitates multiplices deflectat. Vitiumque revera eſt, quatenus in ataxiam, viam ſternit. Alias namque cum finium neceſſitatibus ſpiritus ſervire debeat, certè in munium numerum diſtrahi, ſibi fuit nobile. Servilia quippe organa ipſa ſibi fecit neceſſitas, quæ ideò plura atque diverſa condidit ſibi, & hactenus ſe ipſam ad eandē neceſſitatis legē traduxit. Imitata nempe ſtatum monarchicum, in quo eſt princeps aliquis independens, legum & regiminis moderator: quapropter & Cordi, ſolarem quandam vitam, emanativam, at velut aliunde in dependentē effingens, radicalis vitæ fontem ibidem ſtatuit. At quia reſpubl. dudum ſubſiſtere nequit, niſi alatur: ideò poſt Reges, primi ſunt Agricolæ, & Piſcatores, qui grana, armenta, greges, piſces, lanas, lina, vina, ligna, mella, olea, & coria nobis proferunt. Quia & ante cogitatos Reges, jam greges ſuos habebant paſtores & agricolas felices. Ea propter enim fingitur Saturnus, deaſtrorum parens, cui in nobis, nutritionis neceſſitatem à Splene, commutativo labente fermento ſplendidam vegetationis vitam, ethnici tradidere. Agricolis demum ſuffragantur, qui grana in panificium, lanas quoque, linum, & coria, in veſtes ornarent: mox Jupiter patris loco ſuffectus, aſtu & vi ſucceſſit; Ideóque & alter nutrimenti diſpoſitor, in hepate domicilium fundans, vitæ nutritivæ adjunctus eſt, è loco in monarchiam neceſſario, adæquatè reſpondet. Mars denique diffidentes in prioribus digeſtionibus reliquias amovens, in felle ſuccenturiatus, militi conformis eſt. Tribus his tantum opus atque ſatis viſum fuit, Sole nempe, Saturno, & Jove, quamdiu in concentu conſonarent ſingula. Sed martialis deinde vita ſubjuncta fuit, non quidem ut reſpubl. & ſtatus ſimpliciter eſſet: ſed ut pacem, mutuaq; officia ſervent ſingula invicem, neve ut ſuccreſcente impuritatum turba, deſtinatur unitas. Porrò creſcere, ſequitur adeſſe. Priùs namque res eſt, antequam creſcat. Imò cum altile eſſe nequeat, niſi nutriatur, ali pręcedit creſcere. Luna enim erronum ultima, reſpectu altilium, telluri proxima. Immediata ergo & inexcuſabilis ejus neceſſitas, hanc cerebro œconomiam dicavit, Judici in monarchia ſacram. Vivitur nimirum ex Corde, Alimonia autem ex Splene, & hepate: Correctio digeſtionis è fellę: ſed accretrix à cerebro eſt. Differunt itaque initiis juxta atque organis, vegetari & creſcere. Idque ſanè non per accidens, vel ob partiū contumaciam, creſcere deinceps recuſantium. Sed propter ſingulares Viſcerum dotes. Enimverò quod dixi, vel in ortu embryonis ſpectatur. Siquidem quia creſcitiva (quod nemo ante hac putavit) è cerebro fluit, caput embryonis, ipſiusque fœtus, cæteris membris proportione longè majus eſt. Etenim ſi dislocetur manus, ea non ſolum creſcere ceſſat, quin inſuper decreſcit etiam in adultis. Gibboſi quoque creſcere ſiſtunt, licet vertebræ ſenſim diſtortæ, tantùm protuberent extrorſum, vel ad latus: non ſanè quod gibboſis ſenſus ſit ſublatus, aut minutus: qui non minus aliis quibuſque ſentiunt. Quocirca defectus accretionis, non pendet ex ulla diſlocatione nervorum, venarum aut arteriarum: ſed ſolius obliquitatis intuitu, in medulla, per quam rectus influxus cerebri, eſt parùm incarnatus. Nec eſt fluxus iſte humoralis, per venas ſcilicet & arterias (ſiquidem in retortis arborum ramis, prout & in tibiis curvis, non cernitur accrementi defectus)

ſed eſt fluxus lucis cerebri. Prout de actione regiminis alibi. Caro in cavo ulcere ſuccreſcit, creſcuntque menſtruatim medullæ, quanquam cæteræ partes creſcendo ſiſtant. Adultis quoque creſcunt cum thoracis amplitudine coſtæ, fracturis ſupercreſcunt pori; hepar per morbum ſuccrevit mirum in modum. Senibus non rarò obnaſcuntur dentes. Idque totum, quia vis accretrix paret cerebro. Aſtrologi vim creſcitivam lunæ tribuunt: nemo tamen cerebro. Oſſa veterum animalium (ut dixi) ſingulari arcano, plus medullæ continent, quàm juniorum. Eò quòd luna ad transmutationem, quietem, interitum, & reductionem in primam materiam facit. Præpotens idcirco luna in veteribus, medullam augeri non impedit. Porrò cum unumquodq; eſſe accreſcere deſideret, ſuique propagationem vel ab initio meditetur, deque nullo alio plus ſolicita ſit natura, quàm de ſexu: adeò ut inſectas, quas corruptis ab excrementis ſuſcitat, ſexuum diſcrimine notaverit. Venere quoque opus fuit. Quorſum renes ſervire putant Scholæ. Diſſentio autem, quia utroq; rene calculoſos, plus juſto petulcos obſervârim. Nec enim alioqui credere poſſim, parte fundamentali Veneris oblæſa, ſalacitatem ſubſiſtere poſſe. Eò quòd hoc ſit partium neceſſitas, ut læſæ organo proprio, ejus functio quoque neceſſariò intercepta ſit. De Venere Splenis quandoque dixi. Saltem hic ſat ſit, muliebre genus, in Reipubl. ſubſiſtentiam apprime neceſſarium, ac ſummè utile, divino elogio, eſſe. Sed tandem cùm non omnis ferat omnia tellus, hactenus ad bene commodéque vivendum, mortalium conſuetudo, colligatas provincias, & mercaturæ conſpirationes introduxit. Pulmonem itaque Mercurium, & mercaturæ, cum exteris conformem, fecit ſibi utilitas. Ut poſtquam jam fetus auctus eſſet, haberet reſpirationis, vocisque vitalem vigorem. Vitam inquam participativam, & diſtributivam per totum, æquabili aurâ diffla-bilem. Sine qua nempe, cruor omnis in tophum nutritione denſaretur, creſceretque corpus mox vel in immane monſtrum, vel mox ab initio ſuffocaretur. Prout alibi de Blas humano. Ait hanc rempubl. & harmoniam ſic erronibus aſtris comparatam, nolim tamen peregre à cœli ſideribus aliunde ſibi ſeminis Architectus mendicet. Analoga enim ſyzygia æmulatur aſtra, quia ens cœlicum Archeus in ſe habet. Is enim, qui verbulo aſtra fecit de nihilo: conſimilem Verbi poteſtatem (creſcite, & multiplicamini) in ſecula durabilem, intra ſeminum penetralia conſtituit. Itaque ex dono gratuito hauſit ſemen ſibi, poſſe ſiderum analogiſmos in ſuo Blas ciere, atque imitari. Quare contingit, ut ſtatis periodis feliciores innatis ſubſequantur aſtrorum æmulationes, quia potentiores, clarioresque ſigillationes. Neque interim ea aſtris poteſtas eſt, quod mortalium formationi moribus, valetudini, vocationi, atque fortunis præſint. Qui enim omnia in omnibus eſt, cunctaque immediato fine ad ſui gloriam creavit, noluit ſui imaginem aſtris ſubditam, ne ſe per ſiderum importunas revolutiones criminis excuſent. At bene. Ineſſe enti ſeminali analogon, quod aſtris, totique univerſo, quadantenus reſpondeat. Quapropter primum in homine, ſemen ſe veſtit ſecundinis, mox dein propriæ inſudat œconomiæ, denique Rempubl. Præfatam meditatur, variè ſingula diſponit, legibusque coërcet municipalibus. Tum verò regnum quoque, & imperia cogitat. Tandem totam terram, ac cœlos poſtremò. Adeóque vi verbi, totum univerſum in ſe adumbrat, quatenus Imago Dei. Subſtituit enim pedibus ejus volatilia cœli, piſces maris, oves, boves, & pecora campi. Quia conſtituit illum ſuper opera manuum ſuarum. Cœli autē ſunt opera manuum Dei. Quæ certè conſtitutionis dignitas, cum alioqui juſſum contineat, non fictam quidem aut remotam, & allegoricam poteſtatem quandam: neceſſe eſt ergo nos

quo-

quodammodo referre cœlos in imagine Archetypi. Juſſus autē ille, cum jam ſit in naturam plantatus, erit homini ſua amplitudo ab ovo genialis: non autem ab Aſtris ſibi ſubſtitutis. Cùm autē Scholis & ruſticis, plus conſiderati ſunt defectus, qui in deformitatibus, vitiataque formatione erūt, quàm qui erroneis facultatibus eſſent oriundi: hinc dedere occaſionem ut Aſtrologi pro lubitu cuncta ad ſuas aſtrorum choreas traherent. Sed poſtquam officiorum diverſitas cognita fuit ab emunctioribus, implicare heterogeneitatem facultatum & organorum, ceperint ii proinde alteritatem, numerum diſformitatemq; ab aſtris repetere, & in ſeminum directiones referre. Etenim nec poterant ſub natura jam ſemel corrupta radicitus, dudum ſemina cuſtodiri felicia ſubter unitatem, neque per hanc compleri tot organorum diſtincta officia, quin penè ab exordio roboris diſparitas in viſceribus; imò & in ſingulis, fortitudinis inæqualitas ſubreperet, & ſigillaretur in locis. Unde tandem diſruptio fili, diſſolutio, infirmitatū ſoboles, atq; lues multa. Quæ cūcta cœli augures, non reluctantibus, at ſtupētibus Scholis, impune ad ſua ſiderum tripudia tranſtulêre. Quare velut anteſignano hirco per barbam arrepto, tota admirata eſt ſubſequens poſterorum caterva. Eſt tanta quippe in ſinu materiæ heterogeneitas, ut vix filum aureū fiat, quod non aliqua ſui parte ſit infirmius, citiusq; diſſiliat. Itaq; neq; mirum, in tanta membrorū ac functionum diſtractione, robur membris inæquale inoleſcere. Quocirca integræ familiæ tabe vel hydrope pereunt. Aliquibus greſſus à quinquageſimo deficit, quibus viſus in octogeſimum perſiſtit. Aliis verò à quadrageſimo viſus hebes, quibus greſſus longævitatem promittit. Quippe ex ſimplici univerſaliq; ſeminis ſpiritu, ſui inoleſcūt ſingulorum organorum rectores. Qui ſanè ibidem, vel vitio recipientium, vel errore diſpenſationis, non rarò recedunt à ſcopo alienati. Spiritus enim, qui partes ab invicē diſtinxit & formavit, mox & in ipſis partibus determinationes omnes ſuſcepit. In oculo enim opticus ſpiritus videt, & in lingua guſtat: quia influens ſpiritus, ab inſito ibidem determinatur. Ut præterea quædam vita principians in Splene, alia in muſculis, atque alia demum in utero muliebri, prout ſæpe alias demonſtravi. Quæ ſingulæ in tantum à vita communi hominis ſunt diremtæ, quantum illa quæ diverſas habent exſiſtentias. Cum ergo pluralitas dualitatem aliquam includat, non mirum vitam, multis diverſis rectoribus agitatam, facilè in diſſolutionem ruere, poſtquam mens immortalis habenas regendæ vitæ, in collum ſenſitivæ labi ſiverit.

VITA ÆTERNA.

EUangelium promittit mortalibus, non ſolum, quòd Filius Dei ſit incarnatus & paſſus pro ſalute humana: ſed quòd hæc duo myſteria ſint applicabilia individuis, quæ alias velut fruſtra eſſent. Conſideravi autem iſtam applicationem hoc modo. Enimvero per peccatum, non minùs fregit homo intentum, quàm decretum Dei; unde natura humana in ſui radice fuit corrupta, quia inſecuta eſt generatio altera, penè belluina, vitæ æternę ex ſe incapax. Quapropter Euangelium debebat includere abolitionē peccati originalis, aliorumque omnium, ex naturæ corruptione defluentium. Itaq; cum homo deinceps non ampliùs ex Deo: ſed ex ſanguinibus ſexuum, ex voluntate carnis, & ex voluntate viri tantùm naturaliter naſci deberet: nec tamen ejus corpus poſſet reſurgere ulla ſui potentia, in priſtinam dignitatem, multóq; minus, deſinere eſſe, ut iterum aliterq; eſſe inciperet. Idcirco lætū nunciū nobis allatum fuit, quod unum baptiſma datum eſſet in remiſſionē peccatorū, per quod homo ita

renaſceretur ex aqua & Spiritu ſancto, quod ejus anima, tanquam novâ nativitate renaſceretur, & fieret particeps illibatæ humanitatis Chriſti Salvatoris, fabricatæ per Spiritum ſanctum. Quæ renaſcentia animam in priſtinum ſtatum innocentiæ reponit, tollens peccatum ſimul. Idq; ſic omninò realiter ſe habere credimus: non autem quaſi allegorias aut metaphoras, pro vero amplecteremur: ſed revera & actualiter hæc in baptizatis ſic contingunt, ut ſenſibiliter permittat Deus traduci in corpus teſtimonium actualis illius gratiæ, quæ per baptiſma confertur. Quo nimirum reſpectu Mahumetani, baptiſmum recipiunt, quatenus tollit innatum fœtorē illis alioquin in vitam durabilem, quemque in Ebreis omnibus alioquin obſervamus hodie. Adeòque baptiſmi effectus interior, etiam extra relucet. Imò & id confirmat unici baptiſmatis eſſe perpetuum, atque indelebilem. At iſta renaſcentia non tollit mortem, ſed Chriſtianos deſerit cum ſarcina corrupti corporis, ex voluntate viri, generati: atque hactenus animam nihilominus relinquit vitiis corrupti corporis ſubnoxiam. Quapropter adultis non ſatis fuit baptiſmus, quanquam junioribus, quamdiu inſontes ſunt, abunde ſufficiat. Privilegium itaq; aliud promulgatum, per quod adulti vitam æternam habere poſſunt, Quod qui non indignè manducaverit corpus Dominicum, Chriſtus illum reſuſcitabit ad vitam in noviſſimo die, Si vero non manducaverit, non habiturus ſit vitam in ſe. Nam hoc myſterium nobis datum eſt pro mundi vita. Eſt nimirum mundi vita Adamica, caduca, & propemodùm brutalis. In cujus permutationem datur nobis pignus, itemque actualis & realis participatio vitæ æternæ. Merita igitur paſſionis dominicæ nobis communicantur per participationem illibatæ virginitatis Chriſti Domini. Communio enim puriſſimi & caſtiſſimi corporis ſui, unit nos ſibi, & nos in ſe regenerat actualiter: ſicque nobis dat vitam ſibi conformem. Datur corpus Domini pro mundi vita. Et quanquam non ſtatim pereat corpus hominis, conceptum ex ſanguinibus: eo ipſo tamen, quo cum corpore Domini, ejusque humanitate unimur, nos reddit participes incomprehenſibilis ſuæ incarnationis, reſtituitque in priſtinam naturæ humanæ integritatem: quatenus virginitatem puriſſimam Chriſti, in qua ſalvari debemus, acquirimus participativè. Adeóque propter amoroſam unionem ſui, tribuitur nobis participatio meritorum paſſionis ejus. Eſt ergo principaliſſimus effectus ſacroſanctę euchariſtiæ, participatio puritatis, & naturæ virgineæ incorruptæ, Domini Jeſu. Adeóque ob hoc propriâ periphraſi prædicatur, vinum germinans virgines. Porrò ineffabilis divini amoris hocce myſterium, operari præfatos reales effectus regenerationis, in natura humana. Docet Apoſtolus. Omnes quidem reſurgemus: ſed non omnes immutabimur. Quaſi dicat: Mortales omnes quandoque à morte reſurgent. Damnati quidem reſurgent, nequicquam immutati: ſed in priſtino corpore Adamico, ponderoſo, non penetrante, &c. ſola videlicet mortis optatâ neceſſitate illis ademtâ. Pueri verò, ſolo baptiſmi lavacro regenerati, reſurgent, in corpore aliquatenus glorificato: ſed tanto minùs perfecti, quanto à tanta felicitate fuerunt remoti. Qui autem in communione corporis Dominici fuerunt uniti, reſurgent planè glorioſi, per totam ſui naturam: quia perfectiſſimè fuerunt in vita regenerati. Cujus regenerationis, quanquam non apparuerint viſibilia ſigna: revera tamen inerant; neque enim de novo fiunt in reſurrectione, niſi prius in ſeculo, per omnimodam regenerationem præexſtitiſſent. Fides noſtra non eſt de nonentibus: ſed de rebus veris, nō viſibilibus, quia vult nos promereri per fidem. Quapropter quantumvis amoris, & unionis cum Deo, ſit hoc ſymbolum prorſus inſcrutabile, prout & effectus inviſibiles modo:

attamen præfata myſtica, & realis renaſcentia, cenſetur adhuc terrena apud Nicodemum, atque eo titulo huc tranſtuli. Ego itaque, renaſcentiam ſalvandorum contemplor in natura ſublunari, & terrena fieri, perinde atque in projectione lapidis Chryſopœi. Enimverò vidi illum aliquoties, meiſque contrectavi manibus. Erat enim coloris, qualis croco in ſuo pulvere, ponderoſus tamen, & micans, inſtar vitri pulverati. Datum mihi ſemel ejus fuerat $\frac{1}{4}$ unius grani. Granum autem voco ſexcenteſimam partem unius unciæ. Hunc ergo quadrantem unius grani, chartæ involutum, projeci ſuper uncias octo argenti vivi fervidi in crucibulo. Et confeſtim totus hydrargyrus cum aliquanto rumore, ſtetit à fluxu, congelatumque reſedit, inſtar offæ flavæ: poſt fuſionem verò ejus, flante folle, repertæ fuerunt unciæ octo auri puriſſimi, granis undecim minus. Itaque unicum granum illius pulveris transmutaſſet in aurum optimum partes argenti vivi, ſibi æquales 19186. Inter terrena ergo reperitur præfatus pulvis, quodammodo ſimilis, qui ferè infinitum metallum impurum tranſmutat in aurum optimum, ſibique uniendo, ab ærugine, rubigine, carie, & morte defendit, ac velut immortale facit, contra omnem ignis & artis torturam, transfertque in puritatem virgineam auri: requirit ſaltem fervorem. Anima ergo, & corpus ſic regenerantur per baptiſmum, & communionem illibati corporis Dominici, modò juſtus devotionis fervor fidelium adfuerit. Ignoſcat Theologus mihi, ſi ultra crepidam de vita æterna per parentheſin dixerim. Fateor enim lubens; non eſt corpus regeneratum mei fori. Tantùm de vita mundi prorogandа ago. Hoc ſaltem dixi, Baptiſmum realem effectum ſenſu perceptibilem, puritatis adferre, & ſacroſanctam euchariſtiæ communionem in terrenis habere aliquid ſimile, quo faciliùs credamus regenerationem.

MORTIS OCCASIONES.

IGnem lucemque, vitæ comparavi, quia aliquid præ ſe fert, quod vitale videtur. Etenim formæ vitales, ſive rerũ vitæ, ſive ſunt luces. Ergo totidem mortis erunt ſaltem occaſiones, quot lucis ablationes. Primò ergo lux exſufflatur, itemque compreſſione, flamma perit, quod vocant defectu aëris. Ego verò demonſtravi, id contingere, defectu novi Magnatis: non autem, quòd ignis aëre nutriatur. Sic & conſtrictione fumi alieni. Sic nimirum in cryptis, & cuniculis lampades extinguuntur, exſufflatur autem Lux vento, vel alia flamma. Sæpe enim candelæ, flamma, pulvere colophoniæ, vel pyrio, ſuſcitata informe, extinguuntur. Tandem alimenti defectu ignis interit. Mors ſimiliter multifariam irruit. Vel enim corpus vivens, ſubitò colliditur, conquaſſaturque à pondere. Cita etiam profuſio cruoris, ex amplo vulnere, vitam profundit, vitæque lumen efflant. Sic puris, aquæ, vel venti affatim facta prodigalitas inordinata: balnea item, fames, ſolutiva, intempeſtivam mortem introducunt. Item per compreſſiones anhelitus in cuniculis, aſthmatis, laquei, ſubmerſionis, fumi, & uteri ſymptomata, reſolutiones item & paralyſes nervorum, anhelitui ſubſtratorum. Item per combuſtiones, deſtructiones, carbonizationes, gangrænas, & conglaciationes frigoris. Item per venena, alcalia, rodentia, eſcharotica, putrefacientia, vel fermentali contagio peſſumdantia; Item per retenta excrementa, obſtructiones, & abnegata partium commercia. Item per defectum digeſtionis alicujus, atrophiam & conſumtiones, partis aut totius. Item per ſuffuſiones cruoris intra cranium, thoracem, abdomen, vomicas, pleuritides, pulmo-

nias, &c. Item per dislocationes vertebrarum, contracturas partium expurgandis ſordibus deſtinatarum. Tandem propter effetam ſeminum, poteſtatumque defunctionem, decrepitam, exantlatamque. Itemque propter pathemata animi graviora, & incantamenta. Mors ergo tot modis quotidie furatur mortales, quorum vita tamen ſemper ſimplex & univoca eſt. Nam eſt ideo vitæ atque mortis aliena, & diſcrepans conſideratio. Etenim enſis vitam tollit: eſt tamen longè alia vitæ ſpeculatio conſervandæ, quam ſanandorum morborum, per cauſæ ablationes, & præpeditiones. Siquidem cauſæ partim ſunt externæ, ut vulnus, peſtis, ambuſtio, &c. quorum proinde ſanatio, à cauſarum ablatione non pendet. Neque enim ideo Ignis à foco delendus, qui aliquem combuſſiſſet, ut ſanetur: prout nec enſis eſt frangendus, ut vulnus ſolidetur. Sed in vitæ longæ conſervationem, non minus externarum cauſarum contemplationes, & ablationes, quàm fomenti vitalis occurrunt. Enimvero tametſi nullo infeſtarent infirmitates, non tamẽ ob id mors deſineret in dies, viam ad ſuum introitum ſternere. Nam etſi ſanitas vitam, ut baſin reſpiciat: non tamen vita ſanitatem includit. Cæcus enim, claudus, podagricus, &c. non minùs vivit, quàm ſanus. Quid ſi vita per morbum deſinat, id vitę eſt peregrinum ac per accidens. Sicut gladius mortem continet: at non niſi per applicationem. Alioqui mors per ſe reſpicit vitam: cauſæ verò morbificæ, tantùm per accidens, ſive per applicationem ad ſpiritum vitæ, evadunt mortales. Hinc namq; impedimenta vitæ longæ, ſunt ſeriò attendenda, avertendaque, ſi longævitatem exſpectemus. Initio itaque vitæ meditatio conſiſtit, non extra: ſed in vita ipſa. Qualiter nimirum vita in corpore conſervetur. Etenim anima ſenſitiva, jam deinceps à peccato (ut dixi) proprietatem vitæ totam ad ſe traxit, & vitæ vinculum cum corpore evaſit. At cum ipſamet anima ſit in ſe mortalis: neceſſe eſt inprimis omnes poteſtates vitales, vitæ coævas, labiles eſſe & caducas. Hinc tandem mors. Ad vitæ igitur longævitatem, primùm requiritur morborum ſanatio; tam illorum qui vitam totius attingunt, quàm qui partis & functionum damna, vel conſervationẽ ſpectant, & hactenus inſidiantur vitæ. Siquidẽ cùm membrorum ſit univoca conſpiratio, principales certæ poteſtates, non poſſunt non tandem labaſcere, etiam diminutis tantum ſubalternis. In quo à Paracelſo diſcedo, quòd putaverit morbum omnem, per pharmacum ad vitam longam, neceſſariò tolli. Quoniam bonus vir ille, medicamen ad vitam longam, uſumq; non minùs ignoravit, quàm ipſam vitæ longæ eſſentiam, proprietatesque. Ideóque ſua arcana plurimum conferunt ad vitam ſanam, ſive ad impuritatum ablationem: directè tamen atque primariò, ad vitam longam, tanquam ad finem ultimam, nequicquam facere. Eò quòd ut vita: ita & arbor vitæ, concernit primariò conſervationem, & redintegrationem, ſive rejuveneſcentiam facultatum vitalium, partibus inſitarum. In hoc itaque, arcana ſuperfluorum ablativa, ab arbore vitæ diſtant. Quod illa quidem morbos ſanent, etiam quos natura parens, per ſe nunquam curat. Puta lepram, calculum, paralyſin, tabem, hydropem, &c. ſed arbor vitæ hos morbos jam admiſſos non ſanet. Etenim ſi Hippocr. dictitaverit, quòd naturæ ipſæ ſint morborum medicatrices: id ſuæ ætati, & arti incipienti condonandum. Alioquin arcana (quæ tum nondum enotuerant, & hodie penè latent) naturæ vires ſuperant, prout perſæpe ars naturam vincit. Idq; nedum in arcanis morbos ſanantibus: ſed & in arbore vitæ, naturam deficientem reſtaurante, verum eſt. Arboris ergo deſtinatio, eſt vitæ conſervatio, cum aliquali rejuveneſcentia: ſed cum remedio arboris perſeverat lepra, calculus, &c. Eſt ergo planè alia conſideratio arcanorum Paracelſi, & alia arboris

vitæ.

Quod ſic confirmo. Conſideretur Juvenis cum aliquo morbo prædictorum : non enim florida atque vivida ejus juventus ſanat hos morbos : ergo neque etiam arbor vitæ. Eò quòd hæc tantùm ſpectet fomentum floridæ illius vitæ. Quæ ſanè adhuc recipitur per modum recipientis. Ergo in parte recipiente morboſa manet ſemper roboris diſproportio, reſpectu partiũ benevalentium, quæ erat ante aſſumtum pharmacum ex arbore vitæ. Nam etſi ſingula participarent æqualiter de illo pharmaco: non tamen æquo robore reſarcirentur. Primum ergo impedimenta vitæ longæ, in univerſum ſunt removenda. Inter impedimenta autem, quædam vitam abbreviant activè, ut ſunt morbi, vitæ inordinationes, &c. Alia verò arborem vitæ in ſuâ bonitate determinant, accurtantque, ne ſuæ deſtinationis ultimatum finem aſſequatur. Hoc quidem de arbore vitæ noſtra, non autem de Paradiſi; deque vita corrupta, non de vita Adamica ante lapſum. Morbi itaque aliquot, itemque multa profunda ſpeculatio fortis, & non jucunda, & perturbationes, imò & incantatio. Prout ſuo loco. Felices ergo & plerumque longævi, qui procul à curis, uſuris, negotiis, atque ſeculi ſui tempeſtatibus, paterna bona bobus poteſt arare ſuis, in pace & hilariter vivere. Quicquid ergo pro vitæ longæ conſecutione cogitandum, cogitandum in pace incuriâ, cum plena reſignatione in placidiſſimam Dei voluntatem. Cogitandum ejus ergò, quantum ridiculæ cogitationes laſſent in febribus, quantum ſeria ſtudia enervent, quantumque anxietates dierum numerum peſſundent. Quia ſic ſpiritus attenuatur, & dies abbreviantur. Porrò Venus ſuum primatum inter impedimenta vitæ longæ obtinet. Quia vitam affatim exhaurit. Sequitur Venerem crapula multa, intempeſtiva: magiſque ſi potus ſit noxius. Nocent quoque Tabacum, fungi, & quæ propter occultum virus, latè ſerpens, vires vitales conſternant. Non enim Nicotiana famem ſedat, quaſi ſatisfaceret defectui: ſed in quantum defectus ſenſum tollit, ſimulque functionum exercitia. Impedimenta denique vitæ ſunt frequentes thermæ, phlebotomiæ, vulnera, ſolutivorum quoque uſus frequens. Quæ ſcilicet patrantis generationem faciunt minùs floridam, ideóque & ſenium accelerant. Denique ut climata faciunt ad vitam longam: ita & quædam officiunt. Sunt enim, quibus rarus eſt ſenex: alia, quibus ſenectus in honore eſt. Endemica enim arſenicalia, ſubterranea vitam adhuc viridem in floſculo demetunt. Sunt &, quibus tractuum inundatorum eſt vicinitas. Etenim debet quicquid ſponte à putredine in aqua efferbuit, & reſolutum eſt, ſimul cum vapore offerri, & à nobis ſorberi. Pernicioſi ergò paludum halitus putridum ſpirantes: dein qui ſalem ſemiputrefactum cùm ſordibus, ac reſoluto luto efflant. Vidi enim Antuerpiæ, poſtquam ager Auſterweelius undas concepit, tiliarum folia in mœnibus ab Auguſto ſiccata, & velut carie eroſa. Quæ ante inundationem, in Octobrim uſque viridia in arbore ſervabantur. Idem Amſtelrodami viſitur. Quando Lugduni Batavorum, folia arborum adhuc Majum mentiuntur. Hanc enim cladem frondes patiuntur à vapore ſemiſalſo: quid tandem non in teneram pulmonis tunicam; atque ſui parenchymatis ſpongiam factum iri putandum? Profectò tot undique noſtræ vitæ hoſtes inſidiantur, ut niſi longè à nocuo aëris contagio receſſerimus: vix erit ſub arboris vitæ plena conceſſione, optata vitæ longæ participatio. Nam originalis arbor vitæ in Eden, erat pro habitantibus ſuis: non autem pro vallis miſeriarum indigenis. Itaque quicunque volet bonitate arboris vitæ potiri, & ex labore Sophiæ proficere, deligat tractũ, qui paſſim multos alit ſenes. Et in quo rari ferociunt paſſim morbi. Tum denique à puero (rectiùs ſi puer in utroque primum parente, mox dein & in nutrice) arbore vitæ

uti incipiat, dum alimentum, in augmentum ſolidorum ſtaminum abripitur. Quæ verò medicamen arboris vitæ impediunt, & diminuunt, ne ad apicem adſcendat, ſunt hæreditariæ, atque innatæ debilitates, totales vel partiales; quibuſque acquiſitæ ſuccedunt per inordinationem hauſtæ, quæque per indebita dolorum morborum atq; laborum tormenta advenêre. Etenim quicunque injuriam notabilem vitæ paſſus eſt, deſperet per arborem vitæ plenè redintegrari. Qui verò puer, medelam vitæ primis admiſcuit conſtitutivis, ſicque adolevit; ſiquidem arbor vitæ non eſt pluſquam perfecta, ut queat decrepita in priſtinum reſtituere: ſperet ſe acquiſiturum, quod regum medentes aulici vix credant.

DE MAGNETICA VULNERUM CURATIONE.

Diſputatio de Magnetica vulnerum naturali, & legitima curatione, contra R. P. Ioannem Roberti Theologiæ Doctorem Societatis Ieſu, presbyterum non minùs, quàm etiam Rodolſum Goclenium profeſſorem Medicinæ.

1. FAſcinus, ſympathia, & magnetiſmus differunt. 2. Unum unguentum ſympatheticum, aliud magneticum dictum. 3. Quid mumia. 4. Philoſophia rationibus tantum immediatè redarguitur. 5. Differentia Juris & Philoſophiæ. 6. Ex ignorantia cauſæ magnetiſmus putatur diabolus. 7. Qui ſint interpretes naturæ. 8. Cur ſoli ſpagyri naturam interpretentur. 9. Superbit, qui ex ignorantia cauſæ rem credit diabolicam eſſe. 10 Qui ſint dæmonis adulatores. 11. Magnetiſmus non eſt novum inventum. 12. Unguentum armarium. 13. Intentio, ſcopus, remedia, & modus in unguento ſunt bona. 14. Cur unguentum non illegitimum. 15. Cur non ſit ſuperſtitioſum. 16. Quid ſuperſtitio. 17. Cur modus unguenti incognitus Cenſori nil improbet. 18. Quid Magnetiſmus. 19. Aliquot effectus magnetis. 20. Magnetica cura morborum incurabilium perfecta. 21. Lac combuſtum mammas ſiccat. 22. Vitriolum per magnetiſmum moritur. 23. Mumia ab Italia Bruxellam usq; operatur. 24. Carlina ſub umbra trahit mirificè. 25. Item numero morbus ſubjecta mutat. 26. Flores ſoliſſequos ex magnetiſmo eſſe. 27. Filtra mumialia quomodo ſint magnetica. 28. Arcanum ſanguinis ſpagyrorum magnetem eſſe. 29. Herbæ cur & quinam magneticæ. 30. Aſarum & ſambucus magnetica. 31. Pactum implicitum anchora ignarorum. 32. Sympathia præſupponit ſenſum. 33. Fratris mortui mumia olim impreſſa ſedi, adhuc magnetica. 34. Sapphirus in magnetiſmo unguenti æmulus. 35. Sapphirus tactu unius carbunculi cæteros ſanat. 36. Cur Eccleſiæ antiſtites annulos cæruleos geſtent. 37. Eſt magnes homini. 38. Zenexton peſtis. 39. Neceſſe eſt accidens migrare idem de ſubjecto in ſubjectum. 40. Magnetiſmus qualitas cœleſtis. 41. Fur, latro, & vir aut mulier proba eandem dant uſneam. 42. Unde & quid uſneæ ſemen. 43. Fructus aëris. 44. Uſnea fructus ex igne. 45. In uſnea dorſum etiam magnetis, mutato ſcopo. 46. Deus in miraculis ſequitur naturam. 47. Deus per reliquias magnetiſmum unguenti approbat. 48. Magnetiſmus ſupernaturalis probat naturalem. 49. Uſneæ flocculus in fronte contra enſ. m, ſtolæ verò contra dentem. 50. Flocculus in fronte in totam vitam præſervat, à dente impreſſio ſanguinis eadem in zinzilla. 51. Piper degenerat in hederam. 52. Quomodo de perſonis judicandum. 53. Paracelſus monarcha arcanorum. 54. Res quæque habet ſuum cœlum particulare. 56. Unde inclinatio. 57. Unde morbus aſtralis in nobis. 58. Unde ægroti præſentiant temporum procellas. 59. Quid in mari fluxum & refluxum cauſet. 60. Unde venti concitentur. 61. Cœlum non cauſat, ſed enunciat futura. 62. Ens ſeminis cujusque habet firmamentum & virtutem influentiæ ſuæ. 63. Vitis turbat vina, non cœlum. 64. Antimonium obſervat influentiam. 65. Magnes ſe dirigit, non autem trahitur. 66. Vitrum magneticum. 67. Reſina magnetica. 68. Allium contra magnetem quid agat, & cur idemque de Mercurio. 69. Virtus ad diſſitum objectum eſt naturalis etiam in ſublunaribus, & eſt magnetica. 70. Omnis creatura vivit ſuo modo. 71. Quid unguentum trahat è vulnere abſente. 72. Effectus ſatanicus omnis eſt imperfectus. 73. Cur ſatanas non cooperetur cum unguento noſtro. 74. Quæ dicatur voluntas & fantaſia carnis & exterioris hominis. 75. Duplex ecſtaſis. 76. Vis ecſtatica ſanguinis. 77. Corruptio potentia lætantem manifeſtat. 78. Eſſentiæ rerum non putreſcunt. 79. Ad quid putrefactio ſpagirica. 80. Cauſa magnetiſmi in unguento. 81. Cor à theſauro trahitur magneticè. 82. Nectromantia unde. 83. Quid ſit homo animal, & quid homo imago. 84. Quomodo aquila per magnetiſmum cadaveris alcitur.

tur. 85. Quomodo cruor in unguento trahatur ad theſaurum ſuum. Cur aquilæ ad cadaver magnetice. 86. Senſatio naturalis & ſenſatio animalis differunt. 87. Sagarum effectus nefarii. 88. Poteſtas ſagæ eſt naturalis, & qualis ea ſit. 89. Ubi ſita ſit poteſtas magica in homine. 90. An homo cæteris corporibus imperet. 91. Cur homo agat per nutum. 92. Quæ ſit facultas magica. 93. Poteſtas magica diverſimodè latet in homine. 94. Homo internus cum externo fundamentaliter unum, materialiter autem diverſa. 95. Quid ſit ſpiritus vitalis, ejus ſcientia & donum. 96. In cadavere ſponte mortuo non eſt ſpiritus inſitus. 97. Diviſio ſpirituum juxta medicos. 98. Anima in corpore ſolo nutu agit magicè. 99. In corpore ſolo nutu ſomnolento, extra verò nutu excitato agit anima. Impedit ſcientia pomi ſcientiam magicam. 100. Initium cabalæ in ſomniis hauritur divinitus. 101. Defectus intellectus in homine exteriore. 102. Quid faciat Satan in Sagis. 103. Quæ ſint vera ſolius ſatanæ opera. 104. Peccatum dona gratiæ abſtulit, dona naturæ obſcuravit. 105. Quorſum exercitia pia catholicorum. 106. Effectus potiſſimus Cabalæ. 107. Duo ſubjecta rerum quarumlibet. 108. Homo tam ſpiritu quàm corpore agit. 109. Quinam radius à Saga in brutum. 110. Quomodo Saga prodatur. 111. Quomodo alligetur Saga in corde equi. 112. Intentio opus bonum depravat. 113. Virtus ſeminalis eſt magica naturalis. 114. Cur cruor præſente homicida effluat. 115. Cur peſtis in obſidionibus frequens. 116. Opera miſericordiæ ſaltem reſpectu peſtis evitandæ exercenda. 117. Peſtes vindictæ & exſecrationum ſunt exſecrabiles. 118. Cur corpora à patibulo eſſent tollenda. 119. Cur excrementa non cauſent peſtem. 120. Cur ſanguis tauri ſit deleterius. 121 Cur pinguedo tauri ſit in ung. ſympathetico, ut fiat nempe unguentum armorum. 122. Cur Satan non concurrat ad unguentum. 123. Baſis magiæ. 124. Unde vanitates pro magia habeantur. 125. Magia bona in ſacris. 126. Quæ dicatur magia vera. 127. Cauſa *idololatriæ ſagarum. 128. Excitatores magiæ. 129. Satan excitat imperfectè. 130. Unde belluæ quoque magicæ. 131. Regnum ſpirituum litem alit, & amorem. 132. Cur microcoſmus homo. 133: Mens generat entitates reales. 134. Entitas iſta inter corpus & ſpiritum media. 135. Deſcenſio animæ velle conformatum patrat. 136. Cauſa fecunditatis ſeminum. 137. Cur libido mente velut alienet. 138. Pater per ſpiritum ſeminis generat extra ſe, in objecto mox abſente. 139. Quis ſit ſpiritus patronus magnetiſmi. 140. Voluntas mittit ſpiritum ad objectum niſi voluntas aliquid reale produceret, dæmon eam non agnoſceret; & niſi extra ſe dimitteret, dæmon abſens eo non concitaretur. Ubi ergo theſaurus, eò tendit ſpiritus hominis magicus. 141. Magnetiſmus fit per ſenſationem. 142. Plures eſſe ſenſationes in ſubjecto unico. 143. Ex phantaſia ſuperiore ipſi imperante. 144. Cur vitrarii utantur magnete. 145. Mutatur trahentium phantaſia. 146. Inanimata habent ſuam phantaſiam. 147. Cur aliqua eſu amentiam inducant. 148. Cur morſu canis rabiem introducat. 149. Tarantula ictu amentiam facit. 150. Cur contra catellum rabidum bruta reliqua ſe non tueantur. 151. Sympathia inter diſſita medio ſpiritus cujusdam mundani fit, qui etiam ſolem titaniaque aſtra gubernans, ſenſu pollet. 152. Phantaſia in electivis eſt varia ad lubitum; in aliis verò eſt determinatæ ſemper identitatis. 153. Primus gradus poteſtatis magicè habitat in formis trium principiorum. 154. Alter gradus eſt per phantaſias formarum mixti, quâ deſtructâ nempe adhuc manent principia. 155. Tertius gradus ex phantaſia animæ oritur. 156. Quæ bruta ſint magica, & agunt extra ſe ſolo nutu. 157. Quartus gradus magicæ poteſtatis eſt excitato intellectu hominum. 158. Vox magiæ analogon multorum ad unum tertium. 159. Omnis magica vis excitatione gaudet. 160. Quod dicatur ſubjectum capax magnetiſmi. 161. Quomodo differat magnetiſmus ab aliis formalibus proprietatibus. 162. Humores & ſordes ſuam habent phantaſiam. 163. Cur ſcriptura ſanguine potius, quàm alios ſuccos animatum dicat. 164. Semen habet traducem patris phantaſiam. Unde nobilitas orta. 165 Pelles lupi & ovis phantaſiam inimicam vitæ prioris impreſſione retinuerunt. 166. Phantaſia ſanguinis recenter allati in unguento quid efficiat. Modus magnetiſmi in unguento. 167. Differentia inter curationem magneticam, quæ per unguentum, & illam quæ per ovum putridum fit. 168. Notabile myſterium humanæ imaginationis fundamentum magiæ naturalis. 169. Intellectus procreatam entitatem imprimit in objectum externum, & ibi realiter perſeverat. 170. Quomodo parentur ſigilla efficacia. 171. Phantaſia per clavum ceu medium ſpiritum Sagæ nectit. 172. Si ſatan naturaliter movet corpus ſine extremitate, cur non & homo interior? & cur non potiùs adhuc ſpiritum Sagæ. 173. Virtus unguenti non ab imaginatione componentis: ſed à ſimplicibus in unum coalitis eſt. 174. Author profeſſionem fidei dat.*

ANNO octavo hujus ſeculi, allata eſt mihi oratio declamatoria habita Marpurgi Cattorum, qua Rodolf. Goclenius (cui noviter demandata erat profeſſio Philoſophica) primitias exſolvens, conatur vulnerum ſanationem, per unguentum Sympatheticum & Armarium à Paracelſo inventam, oſtendere eſſe merè naturalem. Quam orationem legi totam, & ingemui, naturalium rerum hiſtoriæ tam debilem patronum obtigiſ-

ſe. Complacuit ſibi nihilominus author eo ſcriptionis argumento, & continuata probationis ſterilitate, idem opus anno 1613. non nihil auctius edidit: nuperrimè oblata eſt prædicti libri ſuccincta anatome, à Theologo quodam in ſpeciem lepidæ cenſuræ potiùs, quàm diſputationis concinnata; petitum ergo meum utcumque fuit judicium, eo ſaltem nomine, quod res Paracelſo inventa, eundem ſpectaret, & me ſuum ſequacem. Dicam ergo, quid de Medico Goclenio, & quid de cenſore Theologo ſentiam.

Medicus inprimis proponit, & oſtentat ſe probaturum, magneticam curam vulnerum eſſe naturalem: ſed promiſſorem ad tantum munus imparem inveni: utpote quod nuſpiam vel tenuiter ſaltem titulo aut pollicitis ſatisfaciat. Multa hinc inde rapſodia colligens, quibus vires quaſdam formales, quas ſympathiam & antipathiam vocant, eſſe in rerum natura: atque ex earum poſitione, magneticam curam naturalem probaſſe ſat ſe putat. Multa inquam ex Ægyptiis, Chaldaicis, Perſis, conjuratoribus, & præſtigiatoribus in unum cogit, quo ignotum ſibi magnetiſmum comprobet. Partim ut rerum novitatis avidos animos oblectando ex ſcopo ſeducat, partimque ut authorem admirentur, nedum triviales ſcriptores, ſed & quoſvis rariores alios triviſſe.

Quocirca perperam Medicus ſympathiam (quam diverſimodè, & fabuloſè ſæpius adfert) cum magnetiſmo confundit; & hunc naturalē eſſe, ex illa cōcludit: nam & unguentum illud vulnerarium, nedum homines, ſed & equos curare vidi: quibus certè non tanta eſt affinitas nobiſcum (niſi aſini ſimus) ut proinde ſympatheticum unguentum nobis & equis commune dici mereatur.

Malè itidem confundit Medicus ſympathiam cum faſcino & ligatione, & utrumque cum magnetiſmo. Abſtruſiores ſcilicet quoſque effectus indiſtinctim adfert anxius, quò rationibus deſtitutus, ſuum magnetiſmum comprobet. Exemplo faſcinum à ſympathia, & utrumque à magnetiſmo diſtinguam. Canis antipathiam 1.
(ſunt namque ſympath. & antipathia ejuſdem generis filiæ) cum gallina habet: hanc nempe vorat ille, & hęc canem fugit. At ubi noviter pullos excluſit, hæc canem fugat, quamvis generoſum: faſcino nempe anima gallinæ, canis animam ligante; non obſtante antipathia priore, diſparili armorum præſidio & robore inæquali: nuſquam tamen in his magnetiſmus eſt.

Quæ porrò Medicus adfert de ſigillis, characteribus gamaheu, ceremoniis, vanisque ut plurimum obſervantiis: ſunt prorſus huc impertinentia, & potiùs magnetiſmum ceu ſuſpectum, deſtruunt quàm aſtruunt: meum non fert ingenium, de his quicquam decernere.

Errat deinceps Goclenius, & quidem temere juxta ac ignarè: ſomnians ex præſcripto Paracelſi, telum quod ſauciavit, ſi unguento armario obligetur, vulnus curari. Fruſtra namque telum aut mucro præſcripto à ſe unguento inungentur, niſi cruentum, idemque cruor prius in dicto enſe exſiccatus fuerit. Aliud namque 2.
unguentum Paracelſo eſt ſympatheticum, ratione cruoris habiti è vulnere; atque aliud certè unguentum, quo arma nullo ſanguine tincta emplaſtrari debeant: vocatque idcirco prius unguentum magneticum & ſympatheticum, poſteriùs verò magneticum armarium: quod inſuper mel & pinguedinem taurinam idcirco (nec fruſtra quidem) recipit.

Poſtremò, quò ſuo genio ſatisfaciat, deſcriptum Paracelſi immutavit Goclenius, aſſeverans uſneam è ſolis craniis ſuſpenſorum deligendam eſſe, cujus ſui & falſi inventi cauſam quærens, non veretur ſomniare, ſpiritus vitales ſtrangulatu in calvariam intraſſe, & ibi tantiſper manere, donec ſexennio abinde revoluto, ſub diu uſnea ſuccreverit. Paracelſus contrarium expreſſè docuit, & uſu comprobatum eſt, uſneam è cranio rota interem-

torum

torum non minùs laudabilem eſſe, quàm laqueo ſuſpenſorum. Ex animalibus ſiquidem non quintum eſſe (quod ſimul
3. cum ſpiritu influente & vita, pereat eſſentia principalis,) ſed ſola virtus mumialis, id eſt, ſpiritus inſitus & confermentatus, in vi enectis corporibus ſuperſtes educitur.

Quæ de memoriæ inſtaurandæ remediis prodidit Goclenius, ut fini concepto nequaquam congruentia agnoſcimus, ſic & impertinentia oſtentacula eſſe, probare nequicquam diffidimus.

Inter Theologum & Medicum non eſt quæſtio facti: concedit nimirum uterque ſanationem vulnerato accidere: in eo tantùm lis eſt, quòd Medicus ejuſmodi ſanationem adſtruat naturalem; Theologus verò velit eſſe ſatanicam, idque ex pacto primi inventoris. Cujus cenſuræ non aliquam in ſua anatome poſitivam adfert rationem: ſatisfactum arbitrans, ſi penes ſe reſciderit, etſi reſectionis rudimenta nulla coràm attulerit, in eo videlicet quieſcens, quòd aſſerentis elumbes rationes ſubmoverit: quod nullius eſt operæ, nullius eſt artis, nec ullius etiam eſt authoritatis. Nam quorſum facit, ex futilitate rationum alicujus imperiti, de re ipſa judicare? eamq; impiam declarare, ſi ſuæ ſententiæ ne unam quidem ratiunculam ſomniârit? Quid ſi presbyterium laicus incomtis laudem rationibus, easque aliquis velut immeritas rejiciat, an propterea ipſum ſacerdotium rejiciendum erit? quid quæſo res ipſas attingit imperi-
4. tia aut temeritas alterutrius; Certè non ſe cenſuris Philoſophia ſubſtituit, niſi cenſorum adſit pondus rationibus ſtabilitum.

Ego itaque, qui contra Theologum curam magneticam velut naturalem ſuſcepi probandam: inprimis Goclenium excuſandum ratus ſum, ſi fruſtra laboraverit in inventione cauſæ proximæ hujus inſoliti effectus. Quid mirum, cùm Theologus eandem ſe neſcire fateatur, atque idcirco ſatanam authorem conjiciat? ea namq; eſt infirmitas noſtra, quòd plurimarum & præſtantiſſimarum rerum notitiâ deſtituti ſimus. Idcirco etenim plurimas res ad ſacram ignorantiæ anchoram, inviti deflectimus, & catalogo cauſarum occultarum referimus. Quis enim Theologorum unquam cauſam riſibilitatis, vel alterius proprietatis formalis, puta caloris in igne, demonſtrationem ad plenam ſcivit? An non committitur petitio principii, ſi dixeris: Calor ſummus igni competit, quia de ejus eſt natura? equidem formarum eſſentiæ; quia ignotæ ſunt nobis à priori, ideo & formalium proprietatum proſapia tota jejuna eſt, & incognita: atque ubi advertimus, aliquam paſſionem formalem ſubeſſe, mox ab indagine ejus, mens velut fatigata fruſtra, ceſſat, ſeſeque reponit, contenta nomine occultarum proprietatum: eia ſodes, an forte anatomicus cenſor cauſam novit, cur canis lætus caudam vertat? leo verò itidem, quando iratus? felis quoque applaudens eandem erigat? Quid itaque, ſi ipſus ne caudæ motus rationem novit, mirabitur Goclenium magnetiſmi rationem dediſſe inſolidam? ejusque refutatione, præſumet curam ſatanicam, quæ magnetiſmi eſt, ſe ſat ſuperque demonſtraſſe? abſit tanta judicii temeritas.

Agedum, cur diabolicam dicis curam? debueras equidem rationem cenſuræ addidiſſe, niſi eâdem facilitate, quâ diabolicam prædicas, negatum ab aliis exſpectes.
Juriſtæ ſolam affirmativam confirmatam 5.
expetunt: at philoſophi utramque, ne negantium quàm aſſerentium major videatur aut ignorantia, aut etiam protervia. An fortè diabolicam aſtruis, quia non poteſt intelligi (à te) ſubeſſe rationem naturalem? non credam ex infirmitate tua de virtute, tam inertem ferres ſententiam. Scis etenim, quòd vitium noſtrum, infirmitas intelligendi ſit, non rerum.

Satage ergo unde ſcis, Deum ejusmodi virtutem magneticam non direxiſſe in

uſum vulneratorum? Oſtende literas: an-
6. te Deus ſui conſilii ſecretarium elegerit! ſanè utcunque vageris vario, tandem reperies non aliâ ratione, apud vos eſſe curam diabolicam, niſi quia tenuitas & vocatio veſtra eam non capit. Quid mirum,
7. ſi Theologus nullus hæc ſuboleverit? Poſtquam enim Sacerdos & Levita tranſiiſſent in Jericho, ſucceſſit Samaritanus laïcus, qui omne jus Sacerdotibus inquirendi rerum cauſas eripuit: natura idcirco abinde, non Theologos in ſui interpretes vocavit; ſed ſolos Medicos in filios optavit, &
8. quidem tales duntaxat, qui pyrotechnia inſtructi, rerum proprietates examinant; ſeparando poteſtatum delitentium impedimenta, cruditatem ſcilicet, venenoſitates, & feces, id eſt, tribulos & ſpinas è maledictione, naturæ virgini paſſim inſertas. Nam cùm natura quotidiè diſtillet, ſublimet, calcinet, fermentet, ſolvat, coagulet, fixet, &c. nos certè iiſdem adminiculis rerum proprietates ab occulto eruimus in lucem, naturæ ſoli interpretes fideles.

Theologus autē, quo judicet preſtigioſum à naturali; à nobis prius definitionem hauriat neceſſum eſt: ne ſutor nempe ultra crepidam labatur turpiter. De Deo Theologus, naturalis verò de natura inquirat.

Multa certè ubique Conditoris bonitas fuit, qui omnia creata in ingratum homi-
9. num uſum condidit: nec Theologorum quenquam aſſeſſorem admiſit: quot quantaſque rebus virtutes inderet; neſcio ſanè interim, quomodo à ſuperbiæ peccato excuſari poſſit, qui quia non percipit rationem naturalem, tanquam univerſa Dei opera ſuo metiens acumine: idcirco audacter negat Deum ejuſmodi rebus virtutem dediſſe; quaſi homo vermis, Dei & conſilii ejus compos eſſet: omnium animos ex ſuo æſtimat, qui putat fieri non poſſe, quod intelligere non poteſt.

Mihi profectò nullatenus mirum videtur, ſi extra magnetis corpus conſimile, & ſolo magnetiſmi nomine explicabilem virtutem, rebus Deus dederit. Nonne ad magnetiſmi poſitionem ſufficere deberet, unicum ſaltem dari exemplum (per plura & appoſita mox adferam) naturale iſtius lapidis, ad cujus normam, cætera quoque diverſimodè diſtributa intelligantur in creaturis? An proinde quia novum paradoxum & tibi incognitum, idcirco & ſatanicum eſſe debebit? Abſit tam demerite de divina Conditoris majeſtate ſentire: neque certè, iſto honore deferendo, Satanæ blandiri debemus: quid enim ip- 10.
ſum uſpiam ſuavius afficit, quàm ſi bonorum operum gloria ita deferatur ei, quaſi ipſe eorundem author exſtitiſſet?

Naturam materialem quotidie magne- 11.
tiſmo ſuo, à ſuperis formas trahere, cœleſtiumque favorem expetere, conceditis, & cœlos quippiam ab inferis viciſſim allicere inviſibiliter, ut ſit liber & reciprocus aditus, & in unicum totum membrorum concinna chelys, Magnetiſmus itaque, quia paſſim viget, præter nomen, nil novi continet, nec paradoxus, niſi iis, qui cuncta derident, & in Satanæ dominium ablegant, quæcumque non intelligunt. Profectò quærenti deriſori ſapientiam ea non exſtat.

At quæſo, quid ſuperſtitionis habet un- 12.
guentum armarium? an quia uſnea ſanguine mumia, & adipe humanis conflatum? atqui innoxiè his utitur Medicus, & ad hoc impune venundat ſeplaſia. An fortè quia modus utendi tibi novus, vulgo inſuetus, utrique verò admirabilis, idcirco effectus erit ſatanicus? Subde te, nec æſtua; mox melius habebis.

Etenim modus utendi, nil mali conti- 13.
net. Intentio inprimis bona ac ſancta eſt, & tantum in bonum cedit finem: nempe ſanare dolentem, proximum ſine dolore, periculo, & ſumtuum emaciatione? Hoccine diabolicum dicis? Denique ipſa quoque remedia, res naturales ſunt, quibus eam facultatem à Deo conceſſam mox argumen-
tabi-

tabimur. Utinam tu quoque tuam nobis negativam ſic firmaſſes: Deum nempe ſummum bonum, non dediſſe unguento ſympathetico vim naturalem, & mumialem magnetiſmum.

14. Hoc remedium magneticum nullatenus ſuſpectum reddi poteſt: cùm nullos ritus habeat, nulla verba, nullos characteres aut ſigilla poſcat, ceremonias nullas admiſtas, aut vanas obſervantias: non
15. præſupponat horas, non profanet res ſacras; imò quòd amplius eſt, ne quidem præexigat imaginationem, confidentiam aut fidem, neque veniam à vulnerato petendam: quæ cuncta curis ſuperſtitioſis annexa ſunt.

16. Superſtitio quippe dicitur, quoties ſtatur fide, aut imaginatione aut utraque, ſuper virtutem aliquam, quæ talis non eſt, aut non eò à Creatore directa. Nihil igitur cura Magnetica, ſuperſtitionis habet: Quocirca Theologe Cenſor, ſaltem deridendi ſatanam ergò periculum unguenti, ſacraſmo plenus, facito, quò pactum illud implicitum eruas: effectum nihilominus eundem planè nobiſcum, velis nolis, reperies: quòd ſuperſtitioſis cauſis nequaquam evenit.

17. Quicumque magneticam vulnerum curam diabolicam putat, non quia ſine & mediis illicitis conſtet: ſed quod modo ipſi incognito procedat. Is etiam eodem convictus argumento, omnium quæ de magnete dicturi ſumus, cauſas quiddita-
18. tivas dabit: vel fatebitur, magnetis operationes præſtigias eſſe Satanæ: vel ſaltem (quod tutius erit) magnetiſmum, iſt eſt, proprietatem quandam occultam, hac appellatione propter manifeſtam illius lapidis prærogativam à cæteris abſtruſis, & vulgo ignotis qualitatibus diremtam, nobiſcum cogetur agnoſcere.

19. Magnes dapi impoſitus ligneæ, atque innatanti, confeſtim uno & certo latere ad auſtrum, altero ad Aquilonem vertitur. Pars ejus auſtralis, ſi ferrum tetigerit, illud ad Aquilonem vertit, & borealis magnetis pars, ferrum attactum, ad auſtrum inclinabit. Boreali parte, id eſt, ventre ſuo, ferrum allicit, & dorſo, illud ante ſe propellit: aquilonare latus, à dextra in ſiniſtram, fricando acus compaſſi cuſpidem, eandem ad auſtrum diriget: ſin vero frictio, à ſiniſtra in dexteram inſtituatur, contraria cuſpidis directio erit.

Similiter auſtrale magnetis latus variatur. Imò quod magis eſt, ſi magnes affrictu ſuo ferrum magneticũ efficiat, id eſt, ferri alterius attractivum, idem ferrum jam magneticum, ſurſum deorſum inverſum, rurſum ad magnetem fricetur, tractoriam poteſtatem confeſtim exuet. Quæ ſi ſapiant, inquire Guilielmum Guilbertum, Londinenſem Medicum, de magnete, quo nemo melius de hac materia ſcripſit; & cujus operâ, variatio pyxidis reſtaurari poteſt. Acus quæ nunc ad Aquilonem vergit, ſub æquinoctiali ambigit; ultra eam verò ad alterum polum tendit. Hoc medicum addam: dorſum magnetis ſicut ferrum; ita & inteſtinum pellit, curat herniam, omnemque catarrhum de natura Martis; omnes nempe magnetiſmi, ad uſum hominis ordinantur: vis trahendi ferrum, ſi mumiæ muliebri maritata fuerit, tunc dorſum magnetis, in femore, & ejus venter in lumbis emplaſtrata, abortum jam minitantem tutò præcavet: venter verò magnetis, in femore, & dorſum lumbis appoſitum, partum mirificè facilitat. Quæ cuncta de magnete, noſter Anatomicus rationibus à priori illuſtrabit, modumque velut ipſi cognitum nobis exponet: vel pariter Satanæ eſſe illuſiones, & non naturales effectus, parili ignorantiæ argumento, decrevero.

Exempla aliquot conſimilis magnetiſmi jam proferam, ut tandem ad rationem poſitivam, omniumq; oppoſitionũ refutationẽ, animo imbutiore accedamus. Quid agam amplius? quas non attuliſti rationes pro te, ipſe comminiſcar. Omnis, inquies, effectus, vel immediatè à Deo opifice

pro-

procedit, & miraculum eſt : vel à ſatana, & prodigioſus eſt; vel à cauſis naturalibus & ordinariis, & tunc naturalis eſt : atqui magnetiſmus non eſt miraculum, neque effectus naturalis : Ergo ſatanicus. Reſpondeo: Quanquam hanc dictam enumeratione͂ inſufficiente͂ queam oſtendere, quatenus homo interior etiam agit, nullo dictorum modorum (quod poſtea ſatis luculenter dicturi ſumus) nihilominus ſicco pede aſſumtum nunc tranſimus, ſubſumtum negaturi, qua nimirum parte, effectum non naturalem, aſſeritur. Id enim prius probandum erat, ne petitio principii committeretur: verùm in hoc fuit, & erit defectuoſus noſter Cenſor, dicere non eſſe naturalem, niſi dicere, putaverit idem eſſe & probare, & authoritatem ſuam vice rationis locâſſe. Multi namque effectus naturales ſunt, qui non ordinariò contingunt: rariùs nempe incidentes. Itaque in gratiam Anatomiſtæ, ubique partem affirmativam nedum tuebor: ſed & declarabo rationibus, & exemplis conſolidabo. Sic nempe propriâ ruet mole argumentum jam allatum.

20. Eſt liber impreſſus Franekeræ anno 1611. apud Uldericum Dominicum Balck, de lampade vitæ. Ubi reperies ex Paracelſo, veram magneticam curam plurium morborum, puta hydropis, podagræ, icteri, &c. ſanguinem calentem ægri, includendo teſte, ovique putamini, quod fovendum exponitur, & carnibus admiſtum ſanguinem hunc, cani eſurienti vel ſui dabis, mox ægritudo abs te in canem trahitur, & abit: non ſecus atque in Gehaſin lepra Naamani, exſecratione transmigravit. An & hoc diabolicum cenſebis, ſic proximum, ſolius ſanguinis mumialis magnetiſmo, reſtituiſſe? reſtituitur autem prorſus, & indubitatò.

21. Mulier ablactans infantem, quò citiùs ubera ſibi ſterileſcant, in prunas lac emulget, & mox ubera flacceſunt. An fortè ſatanas exſuget ea?

Si quis ad oſtium tuum cacaverit, idque prohibere intendas, ignem ferri recenti excremento ſuperſtruito; mox per magnetiſmum natibus ſcabioſus cacator fiet: igne videlicet torrente excrementum & toſturæ acrimoniam quaſi dorſo magnetico, in anum impudentem propellendo. Forte hoc ſatanicum dices, quia finis læſio. At certè abuſus poteſtatum in libertate hominis eſt: attamen uſu non minùs naturalis.

Fac tabulam ex bismuto, & una extremitate, pone ſuccini fruſtum, tribus inde ſpithamis, colloca vitriolum viride: mox hoc colorem & acredinem viſibiliter amittet. Quæ ambo in ſuccini præparatione reperiuntur. 22.

Saltem hocce omni ſatanæ illuſione carebit. Bruxellenſis quidam in pugna naſum amiſit, adivit Chirurgum Tagliacozzum Bononiæ degentem, ut naſum præſtolaretur: & cum inciſionem brachii ſui timeret, bajulum ad hoc conduxit, è cujus brachio naſum tandem dato pretio eruit. Mox tredecim circiter menſes, à reditu in patriam, repente naſus inſititius friguit, & abinde aliquot diebus, putrilagine cecidit. Cujus rei inopinum caſum inveſtigantibus inventum fuit, eodem forte momento, quo naſus friguit, exſpiraſſe bajulum. Superſtites ſunt horum teſtes oculati Bruxellæ. An non eſt mumiæ magnetiſmus ille planè conſimilis, quo naſus vita communi, ſenſu & facultate vegetativa tot menſibus, inſitionum jure gaudens, repente trans Alpes mortuus eſt? Cedo quid ſubeſt ſuperſtitioſi? quid phantaſtici? 23. 24.

Radix Carlina (quæ Chamæleontis eſt) plena ſucco & viribus evulſa mumiæ humanæ contemperata, tanquam fermento ex homine, cujus umbram premis, vires & robur naturale in te trahit. Sed hoc præſtigioſum dices, quia paradoxum: quaſi non eadem lepra è Naaman in Gehaſin eſſet traducta, & icterus idem numero, in canem transplantatus: non enim morbus in prædicamento qualitatis eſt; ſed omnia ſunt prædicamenta, in morbis ſingulis. Si- 25.

qui-

quidem licuerit non res nominibus, ſed nomina rebus accommodare.

26. Solisſequi flores magnetiſmo quodam, feruntur ad ſolem: non ſanè propter ejus calorem quem optent (nubilo namque & frigidiore die, ſolis quoque rhythmum imitantur) nec etiam propter ejus lucem, ſolis ſunt pediſſequi: nam nocte opacâ, ab occaſu, ubi ſolem reliquerant, ad ortum tendunt; Non hoc diabolicum cenſebis, quia aliud ſubterfugium paratum eſt: nempe eſſe harmoniam ſuperorum cum inferis, & facultatem tractricē planè cœleſtem, nullatenus ſublunaribus communicandam. Quaſi verò microcoſmus, cœleſtis ſortis indignis, nullam in ſuo ſanguine & uſnea notaret aſtrorum revolutionem.

27. De philtris dicerem, quæ mumialem confermentationem requirunt, ut ad certum objectum trahatur dilectio. At conſultius eſt præterire, ubi hoc unum ſaltem prius dixere. Novi herbam paſſim obviam, quæ ſi teratur, & foveatur manu, donec intepuerit, mox alterius manum detinueris, quoad & illa tepeſcat amore tui, ille totus continuò ardet, ad aliquot dies. Detinui pedum cujusdam catuli, hic confeſtim peregrinum me ſecutus adeo, quod noctu ante cubiculum ejularet, quo eidem aperirem renunciata herâ ſuâ. Adſunt Bruxellæ mihi hujus facti teſtes. Calor etenim prius herbam calefaciens, calor inquam non ſolitarius, ſed effluvio quodam ſpirituum naturalium concitatus, herbam ad ſe determinat, individuatque ſibi: & aſſumto hoc fermento, per magnetiſmum alterius ſpiritum trahit & ſubigit in amorem.

28. Relinquo curas multarum ægritudinum, quas arcanum ſanguinis humani magneticè perficit: niſi etenim ſanguis, imò pus, urina & perſpirabile effluvium, continuò aliquid ſecum de ſpiritu vitali demerent, hisque ineſſet participatio quædam totius, extra concretum naturale: ſanè non adeò brevis dies hominis foret. Hæc nempe inteſtinæ fuit calamitatis cauſa.

Perſicaria ſive piper aquaticum, conſolida, ſophia, ſerpentina, braſſatella, atq; plures aliæ, iſtud habent peculiare, ut ſi frigidæ, demergantur in aquam (flante enim Borea, exciſa quercus verminoſa erit, niſi confeſtim ſubter aquas demergatur) & ſuper vulnus aut ulcus, aliquantiſper intepeſcant, mox defodiantur cœnoſo loco: ubi putrere incipiunt, etiam attrahere ſatagunt ex ægro, quicquid nocuum eſt. 29.

Idque peragunt herbæ, non quamdiu in terra creſcebant, neque etiam quamdiu in forma manent priſtina (oportet namque granum emori, ut fructum ferat) ſed in corporis putrefactione, virtutes jam quaſi corporis repagulo ſolutæ, liberè magnetiſmum, ſecus dormientem & impeditum, exſerunt, & juxta contagionem, impreſſionemque à vulnerato aut ulceroſo loco acceptam, reliquum mali, vel eminus multum exſugunt.

Si quiſquam folia Aſari decerpendo, ſurſum vellicaverit, purgabunt aliam, id 30.
eſt, tertiam perſonam tractionis neſciam, per vomitum tantum: ſin verò deorſum carpendo torqueantur, ſolam dejicient alvum. Hic ſaltem nulla ſubeſt ſuperſtitio. Nam quid hic imaginationis commemorem: cum illa in tertium objectum nil operari concedatis, maximè ubi iſtud ignarum ſit modi, quo decerpens fuerit uſus? An forte pactum implicitum 31.
rurſus, & ſacram ignorantiæ anchoram, incuſaveris? Atqui hic nulla latet vana obſervantia, præſertim ubi inſcio aſſumēte decerptor, ſurſum vel deorſum folia vellicaverit. Profectò præter aſarum & ſambuci extremitates, id cætera non habent purgantia, quæ quomodolibet decepta, univocè operantur continuò. Sed in aſaro, plantâ integrali, proprietas eluceſcit magnetica, adeóque ad carptionis ſenſum variè ſua dotat folia. Habere autem nedum plantas, ſed & creata fere ſin-

 gula

32. gula ſenſus quandam adumbrationem tam antipathia, quàm ſympathia (quæ ſine ſenſu conſiſtere nequeant) latius comprobant,quod mox docebimus.

33. Matronam nobilem mihi notam, abeunte podagræ paroxyſmo uno,novus ſubinde alius excepit, ac per multos menſes podagra ſine remiſſione, inſolito infeſtavit recurſu. Neſciens verò, unde tanta ſibi, inauſpicataque morbi recidiva; tandem quoties remiſſo acceſſus fervore è cubili jam ſurgens, ſederet ſede, qua frater ejus olim, & in alia urbe, podagricus ſedere ſolitus erat, extemplò nimirum abinde morbum repullulare reperit. Effectus utique nullatenus imaginationi aut ſcrupulo adſcribendus: utpote quæ duo effectu longè fuerunt poſteriora. Qua autem ſede, ſi contingeret alium ſediſſe podagricum, nulla ei accidit morbi reincrudatio. Itaque jam fratris mortui, mumia, ſedem contagio ſuſpectam meritò reddidit,quę ſorori & non alteri podagrico,fluxus illos ſecus quieturos moveret, trans omnes veſtes penetrans. Magnetiſmus fuit ad uterinam ſororis ſcilicet mumiam: idq; longo poſt funera luſtro. Cedò, quid hic eſt pacti impliciti cum hoſte Satana?

34. Sapphirus cœruleo colore ſatur, ſi anthracem quo peſtis ſeſe prodit, attigerit, & aliquamdiu affrictus fuerit, mox vero auferatur, non ceſſat magneticè jam abſens gemma, virus totum è contaminato attrahere: modo id viribus nondum debellatis fiat. Solent idcircò (nobis in majorem magnetiſmi fidem) locum apoſtematis ſapphiro in circinum paulatim aucto conſcribere: ne ſcilicet exiens virus, qua inſenſiliter evolat, latius exſpatietur, & nobilem aliquam vicinam partem latius proinde infectet. Qua enim virus magneticè è corpore tabido, tanquam per tubum attractum, exhalat, totus circinus mox nigreſcit, & tandem in eſcharam combuſtus, excidit: corde interim,à mortifera contagione præſervato. Nec locus eſt ſubterfugio, dicere virus attractum eo momento, quo locus à ſapphiro tangitur, vel etiam tum temporis intus edomatum figurare, & non magnetiſmo abſentis gemmæ id tribuere. Verumtamen ægri fidem dabunt, ſe non confeſtim percipere ſublevamen, ſed multò poſt; abſcedente paulatim ſcilicet, per tractum magneticum veneno. Imò locus ipſe pro magnetiſmo certius teſtimonium dabit: qui non nigreſcit ſub ductu, vel per ductum ſapphiri: ſed mox abinde atreſcit, combuſtus immediatè per aurum peſtiferam, id eſt, arſenicalem, iſthac, & non alia egredientem. Qua etenim virus continuò exhalat, nimirum in conum reſumtis radiis venenoſis ibidem neceſſum eſt locum impetum pati,atreſcere & comburi,quæ prout ſucceſſu temporis contingunt: virus quoq; ſucceſſivè effluere, ad tractum abſentis gemmæ, edocent.

Reſpondebis fortè,unumquodq; agens requirere impreſſionis ſuæ certam durationem: huic ſapphirum non inſtanti juviſſe, ſed impreſſionem reliquiſſe, quæ paulatim reliquum mali evictura eſſet, non autem abſentem gemmam quippiam deinceps trahere. Ubi notabis, omne agens naturæ in inſtanti agere, niſi ſit in patiente obſtaculum. In corpore verò contaminato non eſſe impedimentum, utpote quod citiſſimè auxilium expoſcit, & omnibus ad id venis anhelat.

Aliud prorſus eſſet, ſi ſapphirus in loco dolente præparandus, concoquendus aut alterandus eſſet, ut ex illo educeretur obſeratum agens, quod deinceps in corpus ſpargeretur. At cùm is maneat integer & incorruptus, certum tempus duntaxat exigit ad hoc, ut radium ſuum influentialem, per attactum mumiæ copulet radio aurę peſtiferę, quò eam mox abſens exigat. Ad dictam inquam copulationem, ut fiat alligatio virtutis ſapphiricæ, ad venenũ, requiritur certum tempus (puta unius octavæ horæ) quo circumdatur anthraci circinus: nam ſi eſſet aliqua ſapphiri impreſſio,quæ paulatim intus venenum

num edomaret, & non tractio magnetica gemmæ abſentis; nulla eſſet ratio, cur atreſceret & cōbureretur certus iſte locus circini, neque etiam quò minus virus latius ambularet, quam dicto circulo. Quod amplius eſt, ſi anthrax recenter pluribus in locis ſe ſimul oſtentet: ſolus tamen il-
35. le, qui ſapphiro circumſcriptus fuerit, amburitur, ſidentibus & pereuntibus cæteris. Itaque quam obſecro impreſſionem attractivam poſt ſe ſapphirus relinquet abſens, ſi non magneticam? maximè quod attractum, dicat inſeparabilem reſpectum ad attrahens, & viciſſim?

Imò ſi ſapphirus de ſe, virtutem in corpus ægrum dediſſet, una aut altera vice, ſeipſo imbellior eſſet (ſic nempe ungula alcis, epilepticos arcens inſultus paulatim, effeta redditur) amiſſa facultate, quam impreſſit, quod planè in ſapphiro, verè exſors eſt: eò namque potentior laudatur, quò ſæpius venenum exſuxerit. Dices fortè, ſapphirum generaſſe qualitatem in ægro, ratione cujus incepit attrahere, & virus iſthac evellere: & quamquam ſapphirus tunc removeatur, naturam nihilominus ſemel commotam perſeverare in expulſione, idque qua virus expelli cœpit. Primo quæritur, an ſapphirus trahat prima ſua qualitate (puta calore) vel formali & magnetica proprietate? atqui hæc non deſiderat præviam generationem, novæ qualitatis intus: ſed tantum copulam virtutis tractricis ad trahendum. Tractionem itaque fieri, per abſentem gemmam. Probatur ſubſumtum: quia omne trahens naturale trahit ad ſe. Etenim ad hoc ſcilicet duntaxat trahit: quocirca nova qualitas intus generata, ad ſe virus intrò traheret & neutiquam foràs, per tractum educeretur. Secundò, An fortè ſapphirus genuerit virtutem de ſe, eamque in pellem tantum impreſſerit? enimverò neque illud conſtare poteſt: quoniam tunc non eſſet neceſſe, circum anthracem duci circulum per gemmam; ſed ſufficeret qualemcunque remotam & commodiorem pellis partem attingi: quod falſum eſt. Tertiò, An ſapphirus fortè aperiat poros? & an natura non potuiſſet eadem ſua expultrice uti, citra attactum ſapphiri? quod ſi non: tunc ſapphirus non attrahet; ſed tantum expultricem in ægro roboraverit. Huic contrarium eſt, quod non ultra, neque citra circinum, locus amburatur; quodque incipientes, etiam non attacti, anthraces ſidant & pereant. Siquidem roborata expultrice tantum, ipſa quaquaverſus expelleret, & non ad certum & electum vinceretur locum. Quartò, Natūra ante tactum ſapphiri, jam denotaverat ſuum robur validum in expellendo anthracem. Unde quoque falſum eſt, naturam ſemel in expellendo commotam, deinceps per ſe perſeverare, cùm ad expulſionis initia tardus alioqui ſapphirus venerit. Igitur utut dixeris abſente gemma virus attrahi magneticè neceſſum eſt.

Visne ergo clariùs oſtenſum tibi unguenti armarii magnetiſmum naturalem? vel an tractum gemmæ calumniabis, & calumniatori quoque ſcribes? Judicabis (reor) præſtare & longè præſtare, nobiſcum ſentire, quod ſicuti mors, vulnera, morbus, cædes, per diabolum irrépſerunt, unde nil niſi malum: ita omne donum bonum deſurſum eſſe à patre luminum. Bonum univerſim cenſentes iſtud, quod neque ſubjectum, neque objectum, neque media, neq; intentus finis, inculpare pravitatis auſint. Solent proinde pridem, Ec- 36.
cleſiæ proceres annulos ſapphiro ditatos geſtare, ignorato apud illos penè illius gemmæ uſu. Etenim quibuscunque data eſt animarum cura, iiſdem quoq; incumbit ex lege & officio, contaminatis peſte adſiſtere: caligine nimirum ignorantiæ, præclariſſimam rerum naturalium ſcientiam, hodie inumbrante: in cujus vicem, dicendi lepor inflantis & mortuæ literæ nitor, & præſumens garrulitas, ſucceſſere: quod dolendum ſummopere, atque admirandum magis, artes mechanicas proficere quotidie: ſolum verò natura-

lium ſtudium, cenſuris iniquis terreri & retroire: prolixior de ſapphiro fui, quia ſimilem cum armorum unguento, paremque caſum prorſus continet.

37. Eſt igitur hac in parte, ſuus quoque homini magnes, quo tempore peſtis, per inſenſibilem tranſpiratum à contaminatis venenum forinſecus haurit. Natura etenim, quæ ſolet alias benignum ſuccum duntaxat admittere, eumq; ab excrementis ſolerter ſecernere, hoc ſuo nunc magneti ſuccumbens, nocuam auram allicit, mortemque intro vocat. Contra quem magnetem, ſuus eſt magnes contrarius (ne videlicet diſputatio, ulla ſui parte, cedat ſterilis) ipſe nempe ſapphirus, vel etiam fruſtum ſuccini lucidum, prius per ſeptem planetarios pulſus confricta (ſunt autem ii in gutture, carpis manuum, prope pedum malleolos, & ad cordis thronum) & collo, periapti vice appenſa, humanum magnetem præcellunt, impediunt, adeóque diræ luis amuleta certiſſima; alioqui planè inefficacia, ſi pulſuum confrictio non præceſſerit. Quæ enim prius ſapphirus & ſuccinum erant, ab affrictu, mutatâ familiâ, nomen prius amit-
38. tunt, & zenexton deinceps appellantur. Hæccine quoque diabolica cenſebit, & inito pacto attribuet aliquis?

Sat eſt paucula; ſufficientia tamen exempla, & unguenti armarii parem caſum continentia, attuliſſe: nunc tempeſtivè nos ad tua argumenta volvemus.

Arguis Goclenium de inſcitia Ariſtotelicæ doctrinæ, eo quòd idem accidens migrare de ſubjecto in ſubjectum, inſinuet (utinam tam præſto eſſes probando, ac es refellendo) utpote & hoc pertinacitatis eſt ingentis, putare, cicatricem in cadavere non eandem eſſe, quæ in homine heſterno fuit. Fruſtra etenim nos ſanctorum reliquias veneramur, ſi ſola materia im-
39. poſſibilis Ariſtotelicorum ſuperſit, & non accidentia quædam in corrupto remanſerint, quæ olim erant in vino. Ecce, quò Paganicus error præcipitet improvidè carpentes. Putare inquam impoſſibile, quod prorſus eſt neceſſariũ, denſiſſimæ eſt ignorantiæ officium, lumen ſcilicet, à ſole usq; in terram, vel ictu oculi celerius per minimos quosq; atomos aëris, producere novas ſpecies, & ſpecierum ſpecies luminis: Cæcutire nẽpe hoc eſt ad ſolẽ; nam ſi non haberemus lumen, & virtutem ſolis apud nos, ſed milleſimam, millenorum millium ſpeciem luminis & virtutis duntaxat; ne quicquam creſceret, & refractione vel unione radiorum, nunquam ignis produceretur. Etenim ſpecies ſpecierum luminis, cùm lumen non ſint magis, quàm colorum ſpecies, colores ignem nunquam cauſarent. Ego certè mihi gratulor de ignorantia talis doctrinæ, de qua Goclenius, velut rudis accuſatur. Nonne trans vitrum, candenti fluxu ſigillatum (in quo nullus invenitur porus) ligula compaſſi ad polum ſeſe flectit? & ad ferrum vicinum trahitur, polo interim neglecto? Igitur idem accidens, trans vitrum migrat, de magnete in aërem, & ad polum ipſum, fortaſſis attingit. Et magneti- 40.
ſmus quoque, qualitas cœleſtis eſt, aſtralibus influentiis perſimilis, nec loci diſtantiis coërcita, prout neque unguentum magneticum, de quo diſputo.

Rides, quod uſneæ herbulam, ex cranio hominis trium literarum, legat Goclenius. Nec eſt ſanè, quod hic putaveris an- 41.
guem in herba, ſuperſtitionis vanitatem latere: nam etſi Jeſuita, ſuſpendio, alioque martyrio enectus, ad ſiderum influxum & obedientiam exſiccari relinquatur, ejus caput, conſimile furis cranio, uſneam oriundam, peræquè utilem, & ſimul corradendam exhibebit: ſiquidem uſneæ ſemen de cœlo cadit in agrum calvariæ, interdum enim ſpumâ pluit, quæ aurora dicitur: ſubinde mucilago tenacior, quæ ſperma ſiderum vocatur, decidit. Nonnunquam ranis, araneis, &c. pluit cœlum, quæ decidendo ſubſtantia fiunt tangibilis & vitalis. Alicubi in montanis, lacte pluit, non minùs quàm

42. quàm ſanguine: non rarò quoque in lapides & oſſa, incumbit alba & bituminoſa ſubſtantia, cœlitus demiſſa, quæ uſ-
43. nea fit. Hæc alibi cruſtam lapidibus inducit, ubi lapideſcit; & alibi in muſcum degenerat. Huc ſpectant ros, manna, throni, thereniabin, noſtoch, nebulgea, laudanum, & his ſimilia. Quanquam hæc aëris ſubſtantiam magis participent: ubi
44. interim ſiderum excretiones uſneæ altioris ſunt proſapiæ, & flores cœleſtes nuncupatæ; multa moliti ſunt per eas; utpote cum cœlorum favore, & influentia continua ſint ditatæ, fundamento egregiarum virtutum non carent. Uſnea igitur cranii, cum cœlitus ſemen acceperit, uterum autem & ſuum incrementum ex medullis mumialibus cranii humani, & arcis microcoſmi: non mirum, ſi inſignes, & ſupra vulgarem vegetabilium ſortem, poteſtates obtinuerit aſtrales & magneticas, quanquam non deſint herbis, quà herbæ ſunt, ſui magnetiſmi. Dicam quæ vidi, Miles quidam, & nobilis, fruſtulum aliquod uſneæ cranii humani, intra cutem & carnem capitis, conſolida-
45. tum gerebat; qui amicè intercedens, inter duos fratres, invicem de vita dimicantes, gladio in capite cæſus in terram cecidit, quo ictu pileus & coma, ad cutim uſque, velut novaculâ, diſciſſa fuerunt, pelle tamen illæſâ evaſit. Vos conjicite, cuinam cauſæ, pellis tutela dedicanda ſit. Ego conjecturis non aſſuevi animum incertis torquere: fulgur ſiquidem enſe potentius, ſi laurum, non ſaltem vitulum marinum quatit, nec equum attingit, cujus chamus, vituli marini pinguedine inunctus ſit; nec ſtabulum ferit, cujus poſtes tali adipe pingues ſunt. Experientia eſt trivialis. Tranſeo attamen, & aliis hanc arenam relinquo, ubi ſimile paradigma prius monuero. In Arduenna D. Hubertus colitur, quò omnes à cane rabido demorſi tendunt (prout ad ſancti Domiri, & Bellini ſacella alii confluunt) flocculus ibidem de ſtola D. Huberti, intra frontis cutem, demorſi à rabido, ſolidatur, & in poſterum, à nulla fera rabida feriri poteſt, denteſque arcet flocculus. 46.
Reſpondebis, id miraculum eſſe Dei, per reliquias: eſto miraculum. Deum tamen in miraculis, ut plurimum ad latus naturæ ire, hujuſque morem obſervare, ipſi ſuo flocculo oſtendunt. Nam qui ſolo verbo poteſt omnia, etiam mediis ſubinde utitur. Sic ſudor in ſudario D. Pauli, eſto unguentum magneticum: ſudor verò ægrorum, vel etiam inſenſibile effluvium, ab iis effluens, eſto ſanguis vulnerati, intra unguenti pyxidem, bacillo poſitus, è veſtigio tota undique noxa ex ægro magneticè trahitur. Idque eo fit 47.
potentius, quo magnes ille ſupernaturalis majoris eſt efficaciæ: par eſt ſcilicet utrobique ratio, & par modus; niſi quòd in mundo materiali, ſanguine & unguento, ſeu mediis corporalibus contingat: in ſupernaturali verò, per amicorum Dei reliquias, multùm ſaltem hoc nomine venerandas: quæ ut unguento magnetico proximiores evadant, è quibusdam fontem olei, liquoris balſami indeſinenter ſtillantem excitavit noſtri miſertus Deus; quo 48.
ſcilicet magnetico remedio utrobique ſuffulti, certò ſciamus, curationem magneticam Deo acceptam & in utroque mundo, conſimili ordine, pari paſſu, unoque ductore ire. Hinc nempe reliquiæ recentes, plura & anguſtiora edunt miracula, vel ubi transferuntur, tanguntur, &c. quia neceſſe eſt magnetem fricari, moveri, ſi ipſum trahere oporteat.

Ad te uſnea cœlo ſata redeo: qui enim 49.
à rabie per flocculũ, & alios pios ritus convaluerit, nedũ liber à cane furente in poſterũ relinquitur; ſed quod magis eſt regiũ, alteri poteſt demorſo à cane rabioſo, tempus differre ad multas quadragenarias, donec queat D. Hubertum ſuo commodo adire, ſilente interim & ſuſpenſo veneno rabidi. Conſanguineum natura quoq; dedit Zinzilla (quę eſt excrementũ diaphragmatis in phlegmonē abiens) occidit, ubi Jonę 50.

 inſtar

inſtar circumierit; Curatur autem tutò & celeriter, ſi ſanguine cujuſdam, qui ſemel illo morbo laboraverit, foris vel tenuiter locus inungatur. Nempe qui ſemel à morbo illo convaluerit, ſanguinem nedum balſamicum obtinuit, unde in poſterum ab eodem morbo tutus ſit; verumetiam eundem affectum curat in proximo, ejusque ſanguinẽ cutaneo attactu, vi magnetiſmi, in balſamum ſimilem tranſplantat.

Dices, ſi magnetiſmus ſit in uſnea, fruſtra erunt reliqua. Reſpondent Medici, quædam eſſe principalia, alia verò minus, aliqua eſſe contrarietates impedientia, non nulla verò excitantia, quædam quoque augendo promoventia. Hanc ſcilicet fuiſſe compoſitionis neceſſitatem. Quamobrem prout fuit impertinens dicere. Si uſnea magnetiſmum habet, ergo pro reliquis fruſtra exenteratur homo: Ita quoque abſurdum eſſet inculcare. Si uſnea per ſe non habeat ſufficientem magnetiſmum, neque adeps, neque ſanguis, &c. Ergo neque toti compoſito inerit, is magnes unguento attributus. Cùm ſingula nequeant adferre in compoſitionem, quod antea in ſimplicitate non habebant: cogar ſubinde tuas explere vices, & pro te cavillationes ſomniare; verumtamen debueras prius ex ruſticis experimentis didiciſſe, in compoſitione ſæpius novam atque inſolitam qualitatem emergere, quæ in ſingulis antea ſimplicibus latebat minimè: noviſſe nempe conveniebat, nec vitriolum, nec gallas eſſe nigra: juncta tamen atramentum efficere.

Objicies rurſus: ſi uſnea in ſe magnetiſmum cuſtodiat, ex virtute mumiali oſſium, & cœleſtiũ orbita: ergo eadem non ex ſolis craniis, ſed ex oſſibus quoque cæteris ſceleti, colligenda erit; ridiculum & illud: quippe ſolo natura quoque ſubeſt; & piper recens in Italia plantatum,
51. idcirco hederam patrat. Veratrum in Tridentino tractu, vi purgante orbum eſt. Et papavera apud nos lethali qualitate privata, utcunque patria noſtra decuplo gelidior quàm ipſe Thebe. Ideo varia eſt uſnea, vario oſſium ſolo ſuccreſcens. Si etenim fulgur in tactis loculis nummos liquefaciat, & ex decem ſodalibus compreſſim aſſidentibus, unum de medio tollat & collidat; idque inquam non caſualiter; ſed permiſſu ejus, qui ne frondem de arbore injuſſam decidere voluit, contingat, & cujus ſolius ope, virtutes omnes ſtabilitæ ſunt: non mirum quoque fuerit, aliud uſneæ ſemen magneticum ſuper cranium, & alterius claſſis ſuper oſſa cœlitus depluere cætera. Saltem os capitis valet ad epilepſiam; non item oſſa reliqua: tum demum, cerebrum totum in cranio conſumitur & liqueſcit, cujus liquoris (viſceris inquam) irroratione continua; vires cranium acquirit alias, quas aliis abeſſe oſſibus animadvertimus.

Novi ſatis contradicentium mores. Cùm enim nil in rem ipſam momenti habent amplius, contumelioſiores fiunt, & in hominem impingunt: quocirca dicet fortaſſè aliquis. Magnetiſmum eſſe quid novum, à Paracelſo ſolo inventum: eum autem fuiſſe hominem improbum & ignarum. Tum quod ſi fuiſſet uſpiam talis virtus naturalis, illam non tot ſæculis occultam ſtetiſſe, & exſpectaſſe in adventum Paracelſi.

Reſpondeo quoad ſcommata, & multorum ſubſannationes, in virum Germaniæ decus inſtillata, ne nuce quidem digna eſſe, & aſſerentem eo ipſo reddere indigniorem: utpotè qui nedum vivos, ſed & mortuos judicare annititur. Nam quæ de literis, ſapientia, adeptisque donis perhibent ejus monumenta, non eſt quod impar laudem ego, qui neminis encomium ſuſcepi: ſed res ipſas trutino. Eſt itaque objectio ſuperbia ſua ſterilis, quæ nimirum præter vivos & mortuos, etiam DEUM ipſum judicandum aſſumit: non debuiſſe nempe in Paracelſum; ſed in aliquem alium (Jeſuitam fortè) infudiſſe, nec ſeculo Theophraſti, ſed citius multò, aperuiſſe tantam naturæ conſonantiam: atqui

atqui cedò cur Ignatius tam ſerò venit, ut
ſocietatem toti orbi tam proficuam ſtabi-
liret? Cur non multis antea ſeculis ea e-
merſit? Eheu quò te præcipitas præſumen-
52. do miſer homo. An non Deus, ſui bene-
ficii liber dator? & in immerita donatione
ſibi complacet? cotem, juxta quem de per-
ſonis judicemus, præbuit: nempe quod
ex operibus cognoſcemus eos. Quæ au-
tem ſint Paracelſi opera, & quam omni ex-
ſpectatione naturæ & linguarum morda-
citate majora, ipſius Epitaphium ab Illu-
ſtriſs. & Reverendiſs. Antiſtite Principe
Salisburgenſe, illi benemerito funeri ap-
penſum ſatis invita invidia declarat.

EPITAPHIUM PARACELSI,
quod Salisburgi in Noſocomio apud S. Se-
baſtianum ad templi murum erectum
ſpectatur lapidi inſcul-
ptum.

*Conditur hîc Philippus Theophraſtus
inſignis Medicinæ Doctor, qui dira illa vul-
nera, lepram, podagram, hydropiſim, aliaq; in-
ſanabilia corporis contagia, mirificâ arte ſus-
tulit: ac bona ſua in pauperes diſtribuenda
collocandaque honoravit. Anno 1541. die
24. Septembr. vitam cum morte mutavit.*

53. Paracelſus igitur, tantum abeſt, quòd
malè ſit meritus, quia antiquitati ignotum
magnetiſmum, & loco naturalis ſtudii,
quod paſſim in ſcholis ſterile docetur; re-
ale aliud, corporum analyſi & ſyntheſi, ad
manus probabile, & longè uberrimum at-
tulerit, quin proinde potius denomina-
tionem Monarchæ arcanorum, juſto titu-
lo, præcedentibus cunctis eripuerit, niſi
cum oſoribus, bene geſta, & in bonos u-
ſus congeſta, ignari judices vituperemus
omnia. Ita ſum homo: ſordent apud me,
quæcumque ſola conſuetudine fidem
merentur? Cum nil ſit, quod majori nos
implicet caligini, quam quod ad conſue-
tudinem componimur, rumori ſomnio-
que aſſentientes creduli. Eundum eſt ita-
que ad libertatem, fruendum, non ſer-
viendum judicii muneribus.

Objicies; In ſublunaribus non eſſe
vim influentialem, cœleſtibus impreſſio-
nibus parem: atqui ſi hac impegeris, om-
nes rectè philoſophantes unà reprehēdes,
qui ſuperam lationem in inferis eſſe, mo-
do inferiore, & inferiorum analogiam in
ſuperis rectè adnotarunt. An non herbæ,
animalia, & æger homo, mutationes tem-
porum futuras, præſentiunt & præſagi-
unt? An non rana, quò profundius ſibi in-
ſtantis brumæ hoſpitium excavarit, eò
immanior hyems exſpectanda eſt? Hinc
etenim auſpicia meteorica: non quidem,
quòd iſta contingant motu cœleſtium
præcoci, & adhuc futuro, quippe priuſ-
quam adſit, cauſet eam ſenſationem præſa-
gam in ſublunaribus. Abſit. futura enim
tantum nunciat firmamentum; non au-
tem cauſat. Verumenimverò creatis ſin- 54.
gulis ſuum ineſt cœlum, cœlique rotatio,
dependens ex ente ſeminis, in cujus ſpiri-
tu (utpote qui univerſi celaturam conti-
net) ſuum eſt cœlum, & ſua ſunt inſuper
adſcendentia: nec eſt quod nos Aſtrolo-
giam peſſundare putes: at elucidamus;
res ſiquidem unaquæque ſuum cœlum,
cœlorumq; ob id ſyzygiam continet: cœ-
lorum tamen motus, quia notiſſimus, quia
communiſſimus particularium cœlos (ſic
dicam verbi defectu) dirigit juxta ſe. Hæc 56.
nimirum cauſa eſt, cujusq; naturalis incli-
nationis: atque ubi creatura à motu illo
cœli, tamquam norma communiſſima,
proprii cœli perſuaſu exorbitat, confe-
ſtim adeſt ægritudo & defectus. Nam 57.
ovis ſine ductore, incerta oberrat; pro- 58.
pterea nempe ægroti præſentiunt tempe-
ſtates, temporum futuras mutationes,
non itidem ſani: mare namq; ſi flueret & 59.
reflueret, ductu Lunæ cœleſtis, id eſt, py-
romantiæ ſolius, & non Lunæ ſuæ hydro-
manticæ: venti quoq; ſi concitarentur du- 60.
ctu Mercurii cœleſtis, & non aſtri chao-
mantici ſui, profectò nec eſſent uſpiam
venti ulli provinciales, & per totum or-
bem (quia unicus eſt tantum Mercurius,
& ſimplex Luna in cœlis) conſimilis flaret
ven-

ventus, & mare flueret ubique, ſi non eodem tempore: ſaltem rhythmo eodem, quod neoterica navigatio improbat. Sat eſt itaque, hic obiter oſtendiſſe, naturam cœleſtem & enormonticam rebus ipſis ineſſe, quæ tamen ad rhythmũ ſuperioris lationis ſeſe cõcitet ac moderetur, quamdiu non refractaria haberi velit. Firmamentum quoque non cauſare futura, niſi
61. remotè, idq; primis tantum qualitatibus, vice cujuſpiam coqui: alioquin opulenter
62. enunciare opera manuum Dei. Res ipſas autem continere in ente ſeminali firmamentum particulare, ratione cujus ſymbolizant ſupera cum inferis, lege amicitiæ & philautiæ: ex quibus ſaltem nunc colligere eſt magnetiſmum & vires influentiales paſſim rebus inſitas atque proprias: quas qui à ſublunaribus arcet, ſubterfugium inane quærit.

Inſtabis propius accedendum eſſe, nec ſatis adhuc conſtare, in ſublunaribus cœlorum qualitatem æmulam, & quidem talem, quæ ad longè diſſitum & abſens objectum influat; quod tamen in unguento armorum præſupponitur: adeóque magnetiſmum eſſe quidem virtutem cœleſtem, nullatenus tamen ſublunaribus tribuendam, multòque minus confiсто unguento armorum. At quid eſt aliud (quæſo quam negare magnetiſmum, extra vel præter magnetiſmum? nam ſi univerſim omnem ſublunarium influentiam ad invicem, vocitemus magnetiſmum, eamque occultam coaptationem, qua abſens in abſens per influxum agit, ſive trahendo vel impellendo fiat, etymi defectu magnetiſmum nuncupemus; profectò quicumque negat extra magnetiſmum, influentialem vim ſublunarium ad invicem, & dari ſibi inſtantiam ex adverſo poſcit: is abſurdum requirit magnetiſmum nimirum extra magnetiſmum, neſcitque quid neget aut petat.

Siquidem in ſublunaribus exempla facti attuli, & inſtantias plurimas, appoſitasque de naſo nempe inſititio, de ſapphiro, de perſicaria, aſaro, & herbis plurimis. Sed negatis (ſat ſcio, quia neſcis) vel ea non ſic accidere, vel ope diaboli (quod paratius eſt) evenire aſſeres. Moris non eſt, nudis authoritatibus diſputare phyſicos: ad manus, experientiam ſcilicet, eundum eſt nobiſcum certantibus. Explora igitur, & nos mendacii arguas; ſi nequis, ſaltem credas: idcirco inſolentis eſt petulantiæ, negare facti eſſe, quod paſſim triviale, quia nimirum non exploravit, nec explorare anniſus ſit: multóque inſolentius, dæmoni indifferenter aſcribere, quod naturæ ubique conſonum eſt, ut mox docebitur: idque unam tantùm ob culpam ſcilicet: quia nimirum à noſtro Cenſore modus per cauſam intelligi nequit: à Cenſore, qui intelligendi ſuo acumine, & phyſices Ariſtotelicæ ſtudio, ambitum totius naturæ undequaque ſe luſtraſſe præſumit. à Cenſore inquam, qui etſi in unguento nil deprehendat ſuperſtitioſi, nihilque illiciti; propter applicationis tamen modum ſibi paradoxum, illud ceu improbum damnat, exſecratur, & diabolicum neſcio quid continere aſſerit. At cujus obſecro? quia nempe enſis vel paxillus cruentus, unguento mumiali & magnetico emplaſtratur: quia ſanguinem ſemel extravenatum cum eo, qui adhuc venis fovetur, concordantiam ſervare neſcit: Et quia ad longè diſſitum objectum, extendi actionem unguenti non credit. Sed redi ad te: quia mox ea intelliges, & credes, niſi pertinax nunc in gratiam tui, magnetiſmi actionem in ſublunaribus ad lucem revocabimus.

Enimverò extra immerito ſuſpectam tibi, rerum & herbarum claſſem, influentiam rerum quarundam, ad invicem eſſe, & ſervari inter objecta diſtantia, nunc oſtendam. Vitis quæ in flore eſt, turbat vi- 63.
na procul. Excuſabis eandem motationem fieri impetu cœlorum: probatur, quod non: ſi etenim cœlum cauſaret flores in vite, & vinorum in cadis turbulentiam, neceſſe eſſet, utrumque annis ſingu-
lis,

lis, ſtato fieri & definito quaſi momento: quod falſum eſt. Nam ſubinde vitis floreſcit, & turbatur vinum ante ſolſtitium, atque in eadem regione, alio anno, longè poſt: ſed paucis minutis exceptis, ſol & ſtellæ fixæ, ſingulis annis ad idem punctum redeunt: ergo vitis floreret, & vina turbarentur, eodem ſemper tempore. At ſi diverticulum quæras, & alios, præter ſolem, planetas, hujus rei cauſam dixeris, qui non ſingulis annis in ſolſtitio parem habent ſitum, ſaltem uti communiſſimus eſt cœlorum motus, vineæ florerent eodem anno omnes ferè ubique ſimul: quod falſum eſt. Nam ſicuti ſolò natura aſtralis ſubeſt: ita & viti eadem natura particularis ineſt: quæ & ipſa per ſe (non ſecus ac terræ data eſt vis germinandi per ſe) florem, fructum, & ſemen profert, ſeſeque ad rhythmum generaliſſimi motus cœlorum componit & movet: Aſſerunt adhæc, vina neutiquam turbari regionibus, quibus nulla vitis naſcitur; ergo vitis flos, & non cœlorum motus, vina turbat, idque multis inde milliaribus; cæterùm eò quidem potentiùs, quo vina viti ſunt propinquiora.

64. Studiis publicis gratulor, illique benè faveo, qui novit, quodammodo antimonium vulgare, inter præparandum, ad influentiam ſe continuò dirigat.

Menſuram confectam metiri volo: itaque poteſtatem quandam influentialem,
65. loci diſtantiis non obnoxiam, ſublunaribus familiarem ſatis probavero, atque eò violentiùs in favorē magnetiſmi, ſi ipſum magnetem ſua ſe ſponte ad polum dirigere, nullatenus autem à polo trahi, docuero. Etenim magnes unus, ad tres, alter ad ſex, ſeptem & undecim gradus à polo declinat: nullus autem (quod ſciam) rectâ polum ſignat; igitur ſi traheretur magnes, vel à polo, vel ab aliquo poli vicino, velleretur: non enim à polo ipſo: quia quicquid trahit, ad ſe per lineam rectam, & non per obliquam trahit. Quocirca ſi magnes traheretur à polo, rectà quoque polum oſtenderet; igitur magnetes, ſaltem quod vidi hactenus, non à polo trahuntur: neque etiam ab aliquo vicino circa, nam cum illud ipſum quieſcat nunquam, ſed indeſinenter in orbem feratur: igitur ſi traheret, etiam magnetem inquietum redderet, trahendo ipſum nunc aliquot gradibus ad ortum verſus, mox totidem gradibus ad occaſum, nunc verò ad zenith ſurſum, aut deorſum velleret: quod falſum eſt. Ergo non trahitur, ſed ſua fertur ſponte magnes. Quod autem alioqui magnes per ſe ſurſum feratur ad zenith, inſtrumentum eſt quoddam à Guilielmo Guilberto inventum, cujus inventi gloriam Ludovicus Fonſeca, nuper apud majeſtatem Catholicam ad ſe rapere anniſus eſt: hoc inquam poli altitudinem, ubique locorum ſpontanea elevatione in annulo æneo ſuſpenſo oſtendit, nedum latus poli.

Pro polo certabis, viam fugæ luſtrans: polum quidem trahere magnetem, ſed juxta variam certamq; magnetum diſpoſitionem materialem, eoſdem non rectà ad ſe (ea nempe eſt trahentis conditio & voluntas) ſed ad locum vicinum vellere. hoc eſt dicere. Polus trahit quidem rectà magnetem ad ſe, non tamen magnes trahitur recta ad polum, propter impedimentum aliquod ignotum (quod vocas certam ejus diſpoſitionem) inexſiſtens magneti, quod poli tractioni reſiſtit, eaque potentius & ſuperius eſt: quanquam ſoſpes à tot millenis militaribus, eadem ad magnetem pertingat. Vides, quantum veri ſubterfugio ſis deditus? & quam recuſas ineſſe magneti, diſpoſitionem tamen certam quandam motricem, invitus magneti inhabitare aſſeris (certam dicis, fictam tibi, & omnibus in toto incertam) præter, & ſupra tractum poli? quod idem eſt, ac ſi dixeris, magneti ineſſe directricem virtutem ad aliquem diſtinctum locum; non autem trahi à polo.

Recalcitrabis pro vicino poli, dicendo magnetem trahi, non ſemetipſum dirigere:

gere: trahi non ab aliquo puncto, aut aſtro, ſed à toto circulo quodam, prope polum. Reſpondeo, longè petitum eſſe ſubterfugium; nam iſte circulus ſaltem latitudinem habebit ad minimum octo graduum. à tribus nimirum ad undecim gradus. Quia tantæ variationis magnetes vidi. Ergo ſi toti circulo ineſſet poteſtas trahendi, idem magnes continuò variaret, nunc ad tres, tandem ad octo vel undecim gradus à polo deflecteret eadem hora. quod falſum eſt. Ergo ſaltem in tantæ latitudinis circulo, erunt diverſæ orbitæ, quarum ſua quæque ſuum magnetem alliciet. Quo conceſſo, recides in idem barathrum: eſſe nempe diſpoſitionem quandam in magnete, cur potius ab hac, quam ab alia ſolicitetur orbita; & per conſequens, figmentis ad lubitum deductis, erit virtus nihilominus motrix in ipſo magnete.

66. Nondum ſatis eſt, ſi polus traheret magnetem; hoc fieret vel ob elementalem & materialem temperiem lapidis, vel propter ejus formam: atqui vitrum optimè elotum, utcumque multis frictionibus mundatum, in quo fuit magiſterium magnetis præparatū, in poſterum ſuos etiam obſervat polos: ob impreſſionem ſcilicet, vitro citra reliquias corporeas communicatum. Chalybs quoque poſt magnetis attactum, probè elotus & abſterſus, polum notat nihilominus: quæ duo, cùm neque parem invicem, neque cum magnete contemperationem vel formam habeant; commonſtrant ob neutrum finem, polum magnetes trahere. Dices affrictu,

67. participationem magnetis factam in poris chalybis, aut ſpondilibus vitri. miſera excuſatio! nam reſina abiegna, per ſe coagulatur in lapidis duritiem, quæ tum ferrum non aliàs, quàm magnes allicit. Hic ſaltem fictitia magnetis participatio ſubſidit.

68. Magnes ſolo allii affrictu polum negligit, ſervata ſibi interim forma, materia, & proprietatibus: quia nempe per alium obdormiſcit, ſpiritualis illa ſenſatio in magnete: quam ſenſationem, cauſam unicam actus proprietatum formalium, jam antea perhibuimus, debilis utique poli tractus foret, qui per tot cœlorum orbes, vaſtamque aëris regionem, per tecta, per muros tranſiret, ſolum verò allii ſuccum (aut mercurii fuliginem) penetrare neſciret, conſtante radice materiali eâdem, & forma lapidis unica.

Natans magnes, parte certa ad Boream, altera ad auſtrum fertur. Igitur ſi iſtud à trahente polo fieret, totum latus boreale lapidis, ſemper à polo boreali duceretur. quod falſum eſt. Nam boreali latere, ſi ferrum tetigerit, non illud ſecundum ſuam proprietatem ad Boream, ſed ad auſtrum inclinabit, etſi lapidis pollen ferro adheſerit: ſin vero auſtrali, ferrum tetigerit, illud ad boream vertet. Item magnes qua ad boream parte, ſe ſemper inclinavit, ultra lineam æquinoctii ad auſtrum tendit.

Adhuc pauliſper. Magnes ſcutellæ innatans, ſtagno quieto, ſi boreali parte verſus fuerit ad auſtrum violenter: ſtatim boreale latus Aquilonem repetit, velut impete ductu: igitur ſi à polo ipſo magnes velleretur ad polum, & non eſſet ſpontanea lapidis directio, neceſſariò eodem tractu, tota ſcutella fluctitaret & traheretur ad ripam aquilonarem. quod falſum eſt; directione namque borealis lateris acquiſita, ſtant ſuper aquam, magnes & ſcutella immobiles. Eſt igitur in magnete virtus influentialis, quę citra reſpectum propinquitatis objecti, cœleſtium more, liberè ad polum uſque fertur, cum ſit ſpontanea magnetis ad polum eradiatio: itaque ſi unica naturalis eſt jam reperta virtus in ſublunaribus, ad objectū longiſſimè diſtans, diradians (puta in magnete) ſatanæ nequaquam adſcribenda: ſufficienter quoque probatum erit, & pares plures eſſe poſſe prorſus naturales, ut in exemplis allatis & unguento armario. 69.

Magnes itaque, vel ferrum à magnete contactum, cum ſponte ſe ad polum con-

convertant, neceſſariò extenditur qualitas quædam à magnete ad polum : quam quia novimus fieri citra effluvium aliquod corporeum, idcirco eandem ſpiritualem denominamus, in hoc à Theologo noſtro diſſentientes, qui ſpiritum contra omnem naturam corporeum, velut quid præter naturam diſtinguit. Medici verò, duntaxat contra craſſiorem corporis compaginem; hoc pacto dicimus, ſolis lucem, & cœlorum influxum, torpedinis jaculationem, baſiliſci viſum, &c. eſſe qualitates planè ſpirituales: quod ſcilicet non communione ſubſtantialis evaporationis in diſtans diſpergantur: ſed tanquam imperceptibilis lucis medio, diradientur à ſubjecto in objectum debitum.

Quibus ſic ſuppoſitis & probatis, ſatis liquet, quod nondum intellecto Goclenio, ipſum Theologus nihilominus carpſerit, multoties immeritum. Primò, quia qualitatem ſpiritualem in unguento corporeo ſtabularet Goclenius. Secundò, quòd radialis lucis inſtar, ſeu medio ac vehiculo tractus feratur in objectum appropriatum. Tertiò, quòd ſpiritus mundani ſenſatione quadam (omnis ſympathiæ cauſatrice) deferantur ejusmodi qualitates, ad longinquum & deſtinatum objectum. Hunc ſpiritum Theologus cacodæmonem interpretatur ſuo, at neſcio quo jure; cùm ſit aura ætheris purior & vitalis, qui ſolem, titaniaque aſtra, ſpiritus intus alit, totamque diffuſa per artus mens agitat molem: adeoque mundum communione quadam, partium ac virium conſpiratione, moderatur, juxta conſenſum omniũ rectè philoſophantiũ: verbi
70. gratia, Soliſſequi flores ſentiunt ſolis iter, mare lunæſtitium utrumque notat. In ſumma omnis creatura, per vitam (Regem cui omnia vivunt adoremus) eſſentiam, exſiſtentiam, & ſenſationem, Creatoris majeſtatem, liberalitatem, & præſentiam atteſtantur. Quocirca Cenſor noſter meritò redarguendus eſt, quod antequam medicum philoſophico ſtilo ſcribentem intellexerit, carpſerit auſu plane intolerando. Adeo namque fuit difficile, modum tenuiſſe in cunctis.

Rogas, quid trahatur è vulnerato? & quomodo fiat tractio per unguentum abſens? At ſane non injurius reſponderem: quando ipſe nobis oſtenderis, quapropter magnes ferrum traxerit, ſeſeque ad polum converterit: tunc tibi quinam mumia tactam mumiam per mumiam ſanet, indicavero: at quia inſufficientię Goclenii hac in parte reparandæ, ſubſtituti fuimus, mox quoque quînam tractio magnetica unguenti contingat, didactico analogiſmo oſtenſuri ſumus, ſi tamen quid trahatur tibi ſatis fecero. Notandum igitur in vulne- 71.
re, non ſolam continui fieri ſolutionem; ſed ſimul introduci exoticam qualitatem, unde labra vulneris indignata, mox æſtuant, apoſtemantur, imo totum abinde corpus febribus, ac varia ſymptomatum ſyndrome, conflictatur: ſic namque ovum, cujus putamen vel tenuiter ſaltem læſum eſt, putreſcit, ubi alias potuiſſet conſervari. Magnetiſmus igitur hujus unguenti, trahit peregrinam illam diſpoſitionem ex vulnere, unde labra, nullo demum accidente prægravata, ſine dolore ſunt, & mox accreſcere feſtinant, nullatenus impedita: Naturæ ipſæ, vulneris medicatrices ſunt; medicus, illius tantum miniſter; nec pharmacum in vulnere carnem gignit, ſatagit ſi obſtacula removerit: quæ aliàs unicum armorum unguentum, arcet ſatis ſecurè, & opulenter.

Objicies, unguentum armorum non debere potiùs allicere, alienam jam dictam Qualitatem; quam naturale robur; & venarum vires: quodque ſanguis, in unguento cum ſit ſanus, adſciſcere deberet ſanitatem vulnerari, non autem indiſpoſitionem; prout nempe de Carlina ſcriptum eſt. Reſpondeo, diverſos eſſe magnetiſmos: quidam enim trahunt ferrum, quidam paleas, plumbum; quidam carnem, pus &c. nonnullorum vero ea eſt gratia, ut peſtiferam duntaxat auram extrahant, &c.

imò ſi effectum ſanationis, in unguento noſtro, cum tuo argumento copulaveris, telum te ſauciabit proprium. Exinde etenim, quod effectus unguenti ſit ſanare perfectè, breviter, abſque dolore, ſumtibus, periculo, & virium jactura: hinc inquam liquet, virtutem magneticam unguento, à Deo naturaliter, & non à ſatana
72. ineſſe. Quoniam ſi hic cooperator eſſet dictæ ſanationis (quod aſſeris) eadem eſſet imperfecta, cum roboris amiſſione, debilitate, vitæ jactura, difficili convaleſcentia, vel animali alicujus majoris, & infortunii recidiva. Quæ ſingula prout diabolicis curis ſunt annexa: ita procul à cura noſtri unguenti abſunt. Pro nobis fidem facient, quotquot unquam hoc unguento curati ſunt. Satanas nunquam veridicus eſt, nunquam boniſuadus, niſi ut decipiat, imò nec dudum in vero perſeverat: ſemper namque, ſi quippiam boni attulerit, pluſculum mali ſubmiſcet hoſtis. Eandem ſanè legem, & in hoc unguento pro ſua conſuetudine ſervaret, ſi author aut fautor eſſet: ſaltem tunc deficeret hoc remedium, quum velut ab inferis revocatur vul-
73. neratus, qui ſecus mortali peccati labe, vitam mox cum ſanguine, periculoſo vulnere eliſurus eſſet: niſi Satanam tunc noſtri miſertum fortè dixeris; & quòd jus in talem vulneratum jam ſibi acquiſivit, ipſe in ancipiti ponat, curando nempe per unguentum magneticum, quem perire mallet; fortaſſis quia anguſtus verbi & pacti obſervator, jam apud vos eſt ſatanas, nec ampliùs verſipellis, fraudulentus, impoſtor, mendax totus. Præterea negamus ſuppoſitionem, & ſanguinem extravenatum perfectè ſanum: ſed potiùs vita communi jam privatum, & initia alicujus corruptionis ingreſſum eſſe. Obtinere ſaltem vitam mumialem. Huc facit cruor putridus, & tamen magneticus in ovo. Tranſeo itaque objectionis abſurditatem, quod magnetem unguenti, ad placitum torquere auſit, non quorſum à DEO datus eſt.

Rationes poſitivæ magnetiſmi propinquiùs per metaphyſicam & magicam deductæ.

Tempeſtivum eſt nunc, prodere cauſam proximam magnetiſmi in unguento. Conſenſu inprimis Theologorum myſticorum, hominem dividimus in externum & internum, utrique aſſignantes mentis cujuſdam poteſtates: ſic nempe 74.
carni & ſanguini voluntas competit, quæ non ſit voluntas viri, nec voluntas Dei; & pater quoque cœleſtis quædam revelat homini interiori; quædam revelat caro & ſanguis, id eſt, homo externus & animalis. Quomodo enim idolorum ſervitus, invidia, &c. inter opera carnis rite numerarentur (cùm in imaginatione tantum conſiſtant) ſi & carni ſua non eſſet imaginatio, & voluntas electiva?

Porrò eſſe ecſtaſes miraculoſas, homini interiori competentes, in confeſſo eſt. Eſſe quoque ecſtaſes in homine animali, propter intenſam imaginationem, extra dubium eſt: imò Martinus Delrio, Societatis Jeſu presbyter, admittit in ſuis diſquiſitionibus puerum quendam, tam violenta cogitatione, in civitate Inſulenſi ductum, quod flagranti eodem deſiderio, videndi parentem, quaſi per ecſtaſin ra- 75.
ptus, eam multis inde milliaribus abſentem inviſerit, & ad ſe rediens, omnium quæ viderat memor, multa quoque ſigna, apud parentem veræ præſentiæ ſuæ dederit.

Plura occurrunt quotidie ſimilia, quæ brevitatis ergò omitto. Iſtud autem fuiſſe deſiderium exterioris hominis, ſanguinis ſcilicet & animalis, certum eſt: nam anima, alioqui disligata ſemel à corpore, nunquam niſi miraculo reunitur. Igitur in ſanguine eſt quędam poteſtas ecſtatica, 76.
quæ ſi quando ardenti deſiderio excitata fuerit, etiam ad abſens aliquod objectum, exterioris hominis ſpiritum, deducendo ſit: ea autem poteſtas, in exteriori homine latet, velut in potentia; nec ducitur ad actum, niſi excitetur, accenſa imaginatio-

ne ferventi deſiderio, vel arte aliqua pari.
Porrò uti ſanguis quodammodo corrum-
77. pitur, tunc ſe ejus poteſtates omnes, ſine
prævia imaginationis excitatione, quæ
antea in potentia erant, ſponte in actum
deducuntur; corruptione namque grani,
virtus ſeminalis, aliàs torpens & ſterilis,
78. in actum erumpit: utpote cum eſſentiæ
rerum, earumque ſpiritus vitales, putrere
neſciant, diſſolutione inferioris harmo-
niæ, ſoſpites emergunt. Proinde nempe
omnis occulta proprietas, corporum com-
79. pagine, digeſtionibus præviis (quas pu-
trefactiones vocamus) jam diſſoluta, ad
manum venit libera, expedita, & in actum
manifeſta. Igitur cùm vulnus, aëris ingreſ-
ſu, qualitatem adverſam admiſerit, unde
mox ſanguis in labris æſtuat, & aliàs pu-
80. rulentus evadit; contingit ſanguinem in
vulnere recenti, propter dictam qualita-
tem exoticam, aliqualis corruptionis jam
initia ingredi (qui etiam in paxillum tunc
aſſumtus, unguento magnetico oblinitur)
quo mediante corruptionis initio, pote-
ſtas ecſtatica in ſanguine, latens potentia-
liter in actum ducitur, quæ quia ad corpus
ſuum redux eſt, ratione latentis ecſtaſis,
hinc ſanguis iſte ad ſanguinem totius ſui
individuum reſpectum gerit. Tunc nimi-
rum magnes, in unguento operari ſatagit:
& mediante potentia ecſtatica (ſic voco e-
tymi penuria) exſugit noxam è labris vul-
neris, & tandem virtute mumiali, balſa-
mica & attractiva in unguento acquiſita,
magnetiſmus perficitur.

En habes nunc rationem poſitivam ma-
gnetiſmi in unguento naturalis, ex magia
naturali depromtam; cui aſſentitur lux
81. veritatis. Ubi theſaurus, ibidem cor; in-
quiens. Si etenim theſaurus in cœlis ſit,
tunc cor, id eſt, hominis interni ſpiritus, in
DEO (qui paradiſus, qui ſolus vita eſt
æterna) eſt. Sin verò in caducis theſaurus
configitur; tunc quoque exterioris homi-
nis cor & ſpiritus, in caducis eſt. Nec eſt
quod myſticum ſenſum adferas: ſumen-
do non ſpiritum, ſed cogitationem & deſi-
derium nudum pro corde; frivolum et-
enim contineret, quod ubicumque homo
ſua cogitatione theſaurum collocaret, ibi-
dem ſua eſſet cogitatio: ipſa quoque ve-
ritas textum præſentem non myſticè in-
terpretatur, adjunctoque exemplo oſten-
dit realem & localem præſentiam aquila-
rum ad cadaver. Sic etiam hominis inter-
ni ſpiritum eſſe localiter in regno Dei in
nobis, quod Deus ipſe eſt; & hominis ani-
malis cor, ſive ſpiritum, localiter circa
theſaurum eſſe. Quid mirum? aut homi-
num animalium ſpiritus aſtrales, poſt fu- 82.
nera, circa theſaurum defoſſum adhuc ſeſe
oſtentent oberrantes: quibus nectioman-
tia veterum tota ſeſe emancipavit. Dico 83.
itaque, hominem externum eſſe animal,
ratione & voluntate ſanguinis utens: In-
terim verò, non animal; ſed imaginem
Dei vero. Videant ergo logici, quàm de-
fectuosè hominem à ratiocinii poteſtate
definiant. De his plura alibi.

Adjungam ergo magnetiſmum aquila-
rum ad cadavera: nec etenim volatilia
tam acuto ſunt odoratu, ut ab Italia in
Africam ad cadavera concedant. Nec e-
nim odor tam largè latéque ſpargitur;
obſtat namque maris ampla latitudo in-
terjecti, & quædam conſumtionis pro-
prietas elementalis: nec eſt quod viſu ar-
bitreris, has aves percipere cadavera tam
eminus, maximè ſi ponè montem, ad me-
ridiem ea jacuerint. At quid opus eſt,
avium magnetiſmum inculcare pluribus:
ſi Deus ipſe, philoſophiæ initium & finis,
eundem proceſſum cordis & theſauri,
cum avibus & cadavere, atque viciſſim ex-
preſsè ſtatuat? Si enim aquilæ ad eſcam 84.
cadavera, ducerentur eodem appetitu,
quo quadrupedes ad paſcua feruntur, cer-
tè dixiſſet uno verbo, quòd animalia ad
eſcam confluant, ſicuti hominis cor ad ſu-
um theſaurum. quod falſum contineret.
Neque etenim cor hominis ad theſaurum
pergit, ut ſaturetur eo, ſicut animalia ad
eſcam. Itaque non eſt comparatio cordis
humani, & aquilæ in fine, propter quem

ad deſiderium tendunt: ſed in tenſionis modo, nempe quod alliciantur & ferantur per magnetiſmum realiter & localiter.
85. Igitur ſpiritus & voluntas ſanguinis è vulnere habiti, & in unguentum paxillo intruſi, tendunt ad theſaurum ſuum, id eſt, reliquum ſanguinem, adhuc vita interioris hominis potientem. Aſt aquilam peculiari elogio trahi dicit ad cadaver: quia à ſpiritu inſito & mumiali cadaveris vocatur, non autem ab odore corporis putreſcentis. Iſtud nempe animal, ſolum ſpiritum mumialem, in aſſimilando, ſibi appropriat. Hinc nempe peculiariter de aquila dicitur: *Iuventus mea ut aquila renovabitur.* Si quidem juventutis renovatio, ab elixire ſpiritus, probè depurato, per quandam digeſtionem ſingularem, iſti volucri propriam, & non ab eſu carnium, prodit. Alioquin etiam canes, & picæ renovarentur. quod falſum eſt.

Dices, longè petitam eſſe rationem, pro magnetiſmo. Quid tum poſtea? ſi quod longè ab intelligendi capacitate tua remotum fateris, illud tibi è longinquo deducendum fuerit? profectò, in ſanguine omnium animalium, animam ineſſe perhibet geneſis. Inſunt nempe ſanguini vires quædam vitales, tanquam ſi animatæ eſſent, è cœlis vindictam, imò & à judicibus terrenis, in homicidam, animadverſionem poſtulantes: quæ cum ſanguini ineſſe naturaliter negari nequeant, non video, cur ſanguinis magnetiſmum in ſatanæ ridiculos actus rejiciant. Ampliùs hoc dicam; ambulantes nempe in ſomno, non niſi ductore ſpiritu ſanguinis, id eſt, exterioris hominis, ire, peragere, ſcandere, vigilibusque alioqui impoſſibilia, tractare: virtute inquam magica, exteriori homini naturali. Divum Ambroſium, exſequiis divi Martini, viſibiliter tamen adfuiſſe, etſi corpore longe abeſſet. Spiritualiter tamen exſequiis interfuit, ſpiritu externi hominis viſibili, & non aliàs: nam quod in ecſtaſi illa, quæ eſt interioris hominis, ſanctorum plerique, multa & abſentia viderint, hoc fit extra tempus & locum, in unitate collectis viribus ſupernis, & viſione intellectuali; non autem præſentia viſibili. Alioquin anima non ſeparatur à corpore, niſi ſeriò, nec reconnectitur: quæ tamen reconnexio, exterioris hominis ſpiritui eſt alias vernacula.

Non ſatis eſt in tanto paradoxo, rem ſemel attigiſſe: ulterius propaganda eſt, & explicandum, quomodo tractus magneticus, inter res etiam inanimes, per ſenſationem, non quidem animalem, ſed naturalem quandam contingat. Quod quo magis ſeriò fiat, dici prius oportet, quid ſui ſatan adferat, & quomodo cooperetur in actionibus merè nefariis & impiis ſagarum; exinde namque apparebit, cui cauſæ quis effectus tribuendus veniat. Denique quæ ſit illa vis ſpiritualis, ad longè remotum objectum tendens: quæve actio, paſſio, & velitatio ſit, inter ſpiritus naturales: quæve ſit ſuperioritas hominis, ad alia inferiora: Et per conſequens, cur videlicet unguentum noſtrum, mumiis humanis compoſitum, etiam equos perſanet, exemplo rem explanabimus. 86.

Ponatur itaque ſaga, quæ abſentem, per figuram ceream, imprecationem, incantationem, vel etiam ſolo attactu prævio, validè excruciet (nam de veneficiis, utpote quæ ſolo veneno necant, nihil hic: quod hæc imitari quilibet poſſit ſeplaſia) hunc actum eſſe diabolicum, nemo addubitat. Juvat tamen, quantum huc ſatan, & ſaga quantum, adferant, diſcernere. 87.

Suppoſitio prima.

INprimis notabis, Satanam, juratum & inconciliabilem hominum hoſtem, apud omnes æſtimari, niſi eundem ſibi quis amicum malit eſſe: idcirco quantum mali cauſare, vel optare nobis poſſit, id ſine dubio & negligentia, procurat paratiſſimè.

Altera Suppoſitio.

DEinde, quanquam ſit ſagis inimicus, in quantum toti humano quoque generi infenſiſſimus hoſtis eſt: ſaltem quatenus

tenus ſua ſunt mancipia, & de ſuo regno, eas nunquam prodit, aut detegit judicibus, cæteriſque hominibus, non niſi invitus, ludibrio exponit, ob tres rationes. Prima, cum ſit ſuperbiæ parens, multum ſuæ famæ, ditioni & dominio, per hoc decedere non ignorat. Secunda, cum ſit ipſe inſatiabilis animarum perſecutor, per animadverſiones & ignes quoſdam, aliàs in ſuam tutelam labi promtos & paratos, terreri novit, & plane averti. Tertia, quam obtorto collo, aut clauſis faucibus, optaret tortor perimere ſagam, ſubinde vel ante ignes pœnitentem, adeoque ſuis unguibus ereptam, vidit multoties.

Ex priore ſuppoſitionum concludo, hominem peccati mortalis reum, ſi ſatan per ſe poſſet occidere, nequaquam procraſtinaret: atqui non occidit: ergò non poteſt. Verumtamen, eundem ſaga ſæpius occidit; hinc etiam, eundem occidere poteſt: non ſecus ac ſicarius enſe quempiam, libertate ſui arbitrii, interficit: eſt itaq; Sagæ quædam poteſtas in hoc actu, quæ non eſt ſatanæ; & conſequenter, non eſt ſatanas principalis efficiens, & exſecutor iſtius homicidii; alioquin enim, ſi exſecutor eſſet, nullatenus egeret coadjutrice ſaga: ſed maximam hominum partem, de medio, ſolus mox abſtuliſſet. Miſerrima certè mortalium conditio, quæ tali tyranno ſubeſſet, & ſuo ſubnoxia ſtaret imperio: Fidelem nimis habemus Deum, quam quod opus manuum ſuarum, arbitrio ſatanæ ſubpoſuiſſet? ergo in hoc eſt
88. aliqua vis ſagæ plane propria, & naturalis, quæ non eſt ſatanæ. Porrò quænam, quanta, & qualis ea ſit, trutinandum eſt exactius: conſtat inprimis, non eſſe corporale maſculorum robur; nec etenim concurrit attactus extremorum validus, ſuntque enerves, & effectæ. Ut plurimum anus maleficæ; idcirco aliam vim eſſe oportet, corporea mole longe ſuperiorem,
89. homini naturalem. Hæc igitur in illa parte, qua Dei imaginem proxime referimus, collocanda fuit. Et quanquam; univerſa quoque, quadamtenus venerandum illud ſimulacrum referunt: verum quia homo elegantiſſimè, propriiſſimè, atque proximè, ideo imago Dei in homine, præpol- 90.
let, dominatur, & imperat ſimulacris Dei aliarum creaturarum. Fortaſſis etenim, hac prærogativa, pedibus ejus ſubſtituta ſunt omnia. Quocirca ſi Deus agat per 91.
nutum, per verbum: ſic oportuit hominem, ſi verum debeat dici ejus ſimulacrū, agere nonnulla ſolo nutu: nec etenim id novum, id parum tranquillum, id ſoli Deo vernaculum: Satan namque creaturarum abjectiſſimus, ſolo quoque nutu, corpora loco movet, cùm non habeat extremitates, quibus tangat, moveat, vel etiam novum corpus ſibi arripiat. Privilegium iſtud itaque non minus homini interno, quà ſpiritus eſt, competere debuit, ſi Dei re- 92.
præſentare debeat, & quidem non otioſum ſimulacrum; hanc facultatem ſi magicam appellemus, hocq; vocabulo malè inſtructus terrearis, ſpirituale robur vocitaveris, per me licet: de nominibus ſiquidem nil ſoliciti ſumus, rem ipſam, quam 93.
proximè poſſum, ſemper aſpicio; vis igitur iſta magica eſt in homine interno, ſi- 94.
ve hoc etymo animam intelligas, ſive ejus ſpiritum vitalem, nunc nobis perinde eſt: cum hominis interni ad externum ſit quędam proportio in omnia, ſuo gliſcens modo, diſpoſitio appropriata, & proprietas proportionata. Quapropter neceſſe eſt hanc vim, per totum hominem diſperſam eſſe: in anima quidem vegetiorem, at in carne & ſanguine longe demiſſiorem. Spi- 95.
ritus vitalis in carne & ſanguine, animæ vice fungitur, id eſt, in exteriori homine, is idem eſt, qui in ſemine totam hominis figuram, ſuperbam illam conſtructionem, & perfectam adumbrationem, fineſque rerum agendarum novit, quia continet: & qui jam conſtitutum fœtum, uſq; in vitæ periodum comitatur præſul; 96.
quiq; tametſi cum ea abſcedat, ejus ſaltem tantillum, in cadavere vi interemto, tanquam

quam eidem confermentatum optimè, remanet. De cadavere autem ſponte, & fatiſcente natura mortuo, tam inſitus quàm
97. influens ſpiritus, migrarunt ſimul. Hunc ſpiritum propterea medici, in inſitum ſive mumialem, & influentem, cum vita ſcilicet priore, abeuntem, dividunt. Et hunc deinceps in naturalem, vitalem, & animalem ſubdividunt, nos uno pariter vocabulo, omnes hic ſimul comprehendimus: Anima igitur prorſum ſpiritus, nequaquam poſſet ſpiritum vitalem (corpore-
98. um equidem) multò minus carnem & oſſa movere aut concitare, niſi vis illi quæpiam naturalis, magica tamen & ſpiritualis, ex anima in ſpiritum, & corpus, deſcenderet. Cedo, quo pacto obediret ſpiritus corporeus juſſui animæ, niſi juſſus ſpiritum, & deinceps corpus, movendo foret? at extemplo, contra hanc magicam motricem objicies, iſtam eſſe intra concretum ſibi, ſuumque hoſpitium naturale, idcirco hanc etſi magam vocitemus, tantum erit nominis detorſio, & abuſus, ſi quidem vera & ſuperſtitioſa magica, non ex anima, baſin deſumit: cùm eadem hæc nil quicquam valeat, extra corpus ſuum movere, alterare, aut ciere. Reſpondeo: vim, & magicam naturalem illam animæ, quæ extra ſe agat, virtute imaginis Dei, latere jam obſcuram in homine, velut obdormire poſt prævaricationem, excitationiſque indigam (quæ cuncta mox ſuo loco probabimus) quæ eadem, utut ſomnolenta, ac velut ebria, alioqui ſit in nobis quotidie; ſufficit tamen,
99. ad obeunda munia in corpore ſuo: dormit itaque ſcientia & poteſtas magica & ſolo nutu actrix in homine, poſtquam ſcientia pomi manducata fuit, & quamdiu hæc (quæ eſt carnis, ſanguis, exterioris hominis, & tenebrarum) viget, peſſundata eſt, nobilior poteſtas magica. At quia in ſomno ſubinde tota pomi ſcientia dormit: hinc etiam quandoque in ſomnia prophetica ſunt, & Deus ipſe, in ſomniis, ſæpius homini, per effectum propinquior idcirco eſt. Ubi videlicet interior magica, jam per ſcientiam pomi, non interpellata, usquequaque ſeſe exſerit intelligendo. prout nempe, quando ſeſe in poteſtates inferiores demergit, movendo euntes in ſomno, tuto ducit. Qua vigiles ſcan- 100
dere non poſſent. Igitur principum cabalæ, inter dormiendum hauriri aſſerunt, conſopita ſcilicet pomi ſcientia. Intellectualis animæ actus, clarus ſemper & inconcuſſus eſt, ac quodammodo perpetuus; attamen, quamdiu principale agens 101
vim ſuam uſque ad ſenſus limites non traduxit, nondum per totum hominem, iſtiusmodi actio propagata eſt. Etenim qui unà cum ſentiendi virtute, cum carnali intelligentia ſumus, perpetuò per eandem, à ſcientia & magica ſuperiore, proh dolor, diſtrahimur, in umbra cognitionis potius, quàm in veritatis luce, retinemur. Nec enim advertimus nos intelligere tenebrarum incolæ, niſi quando facta eſt facultatum mutua quædam traductio, ac velut actionum anguli, diverſis agentibus prorogati, circa medium complicantur.

Satan itaque, vim magicam hanc exci- 102
tat (ſecus dormientem, & ſcientia exterioris hominis impeditam) in ſuis mancipiis: & inſeruit eadem illis, enſis vice, in manu potentis, id eſt, ſagæ. Nec aliud prorſum ſatan ad homicidium adfert, præter excitationem dictæ poteſtatis ſomnolentæ, & compulſæ, ut plurimum, voluntatis in ſagis conſenſum: propter quæ duo, tanquam ſibi totum deberetur officium, ſcurra poſtulat ſibi per pactum, jugem, tenacem, & irrevocabilem oppignorationem, ſervitutem perpetuam, & devotam adorationem, ſi nihil adhuc am- 103
plius. Cum alioquin ejusmodi poteſtas ſit collata gratis à DEO opifice, homini planè naturalis. Enimvero præſtigia, oculorum effaſcinationes, utque falsè appareant larvæ, ac his ſimilia, ex ſolo ſunt ſatana, ejusq; ſolius ſunt actus proprii: adeo namque, duntaxat ridicula ſunt ſua opera, & falſæ tantùm apparitiones: quia miſericors

ſericors Deus, eundem, latius quippiam poſſe, non permittit, ſed vinctum tenet: cum alioqui reales, & nefarios actus, ſaga de ſua facultate naturali exſerat: ſiqui-
104 dem per peccatum Adamo non dona naturæ, ſed gratiæ, obliterata eſſe, nemo ambigit: eademque adhuc dona naturalia quanquam non ſublata fuerint, ſtetiſſe tamen velut ſomno coërcita, ac ſopita. Sicuti enim ex tunc mortalitati obnoxius evaſit more ſociorum animalium: ita obſcuratæ fuerunt antiſtites poteſtates in homine, quæ proinde excitatione, & è
105 tenebris eductione, opus habent. Huc nempe ſpectant contemplationes, continuatæ orationes, vigiliæ, jejunia, & mortificationis actus, ut devicta nempe carnis ſomnolentia, poteſtatem illam agilem, cœleſtem & expeditam in Deum nanciſcantur, eumque coram alloquantur ſuaviter, qui non niſi in ſpiritu, id eſt, interioris hominis fundo, adorari efflagitat.

106 Huc inquam ſpectat ars Cabalæ, quæ poteſtatem illam naturalem, & magicam, velut excuſſo ſomno, animæ reſtituat.

Per exempla more mathematico, me ulterius explicabo, & aſſumam ipſa ſagarum opera: quæ quanquam nefaria & horrenda ſint; eadem tamen radice, indifferente ad bonum & ad malum, poteſtate nempe magica, nitantur. Nec enim maculat arbitrii majeſtatem, vel ejuſdem tractatum, tametſi de fure, latrone, ſcorto, apoſtata, & ſaga, ſubinde diſſeratur. Eſto ergo ſaga, in ſtabulo abſente, occidit equum: virtus quædam naturalis, à ſpiritu ſagæ, & non à ſatana, derivatur, quæ opprimat vel ſtranguletſpiritum vitalem equi: puta duo eſſe ſubjecta morborum & mortis, unum nempe corpus, in quo
107 morbus habitat. Et quia in hoc omnia entia agunt, tanquam paſſivum maxime; putatum eſt reliquum ſpirituale dominium fuiſſe ſatanæ. Aliud verò eſt ſpiritus impalpabilis & inviſibilis, qui per ſe ipſum omnes morbos pati poteſt. Patiente ſpiritu, etiam corpus patitur; quia actio in corpus terminatur (mens namque poſtquam alligata eſt corpori, fluit ſemper inferiùs, prout dolente palato, iſthuc continuò tendit lingua) ſed non contra. Sunt namque morbi materiales aliquot, qui tantum tinguntur materialiter. Adeò namque multiplex interitus occaſio, ut non ſit unde ſuperbire queamus. Actus igitur ſagæ prætactus, planè naturalis eſt: quanquam virtutis excitatio ſit facta ſatanæ auxilio: non minùs quam ſi porrecto per ſatanam enſe, ſaga equum trucidaret: actus iſte ſagæ, naturalis eſt & corporeus; prout alter præcedens, eſt actus naturalis, & ſpiritualis. Siquidem homo non minùs naturaliter conſtat ſpiritu, quàm corpore; nec eſt ratio ideo, 108
cur unus actus dicatur naturalior, aut cur ſolum corpus agere dicatur, ſpiritus verò feriari ſaltem actione ſibi propria (quatenus imago Dei eſt) omnino deſtitui: imò ſpiritus vitales, propriiſſimè loquendo, ſunt qui ſentiunt, monent, memorantur &c. nequaquam verò corpus, ipſumque cadaver: omnis idcirco actus magis propriè ſuum agens reſpicit, quàm agentis hoſpitium corpus. Radius itaque aliquis ſpiritualis à Saga abit in hominem, 109
aut brutum, quod interimendum ſtatuit, juxta axioma: non fieri actionem; niſi debita fiat approximatio agentis ad patiens, & copula virtutum invicem, ſive eadem approximatio fiat corporaliter, ſive etiam ſpiritualiter, quod ad manum viſibili teſtimonio probatur: Nam ſi recens cor equi, per Sagam mactati (eſt enim ſedes ſpiritus vitalis) clavo transfigatur: aſſetur veru, vel crate torreatur: mox 110
ſpiritus vitalis ſagæ, citra alterius medii interventionem, & inde ſaga tota ipſa (ſiquidem non corpus, ſed ſolus ſentit ſpiritus) immanes patitur ignis cruciatus & dolores: quod ſanè nullo pacto contingeret, niſi facta fuiſſet copulatio ſpiritus ſagæ, cum ſpiritu equi: equus namq; ſtrangulatus retinet quandam vim mumialem: (ſic voco quandocumque carni adhuc

confermentata eſt virtus liquoris vitalis,
id eſt ſpiritus inſitus, qualis in ſponte præ
ægritudine, aliaque inferioris ordinis diſ-
ruptione, morientibus, non invenitur,
cui comes eſt ſpiritus Sagæ, ipſi copula-
tus. In corde itaque recenti, priuſquam ad
ſagam, diſſolutione ſuus retromeet ſpiri-
tus, fit alligatio ſpirtius Sagæ, qui retine-
tur per infixum clavum, & toſtura utri-
uſque ſpiritus ſimul, unde per magneti-
111 ſmum, extremo ignis termino, ſagam in
ſpiritu ſenſitivo agitari contingit. Effe-
ctus iſte ab intentione mutatur: ſi namque
vindicta experimentatorem concitaverit,
112 tunc effectus reprobus eſt. At ſi pericu-
lum fiat, ut Saga eo ſeſe prodere cogatur,
judicibus ſubſterni, & proximo, ſibique
hactenus beneficentia procuretur, quate-
nus ſublato tam impio blaſphemo, & no-
cuo ſatanæ mancipio, Dei gloria, pax &
requies, major inter vicinos oriatur, tum
certè effectus reprobari nequit. Non eſt
cogitandum, totum ſpiritum Sagæ abiiſſe
in cor equi (ipſa namqe ſic è vivis diſceſ-
ſiſſet) verum eſſe univocam quandam ſpi-
ritus lucisque vitalis participationem,
prout nempe in ſemine qualibet vice, toti-
us hominis architectus ſpiritus, etiam ad
multos fœtus ſufficiens, propagatur, ma-
113 nente tamen integro patris ſpiritu. Iſta
nempe ſpiritualis lucis participatio eſt
magica, virtute verbi (animalia & herbæ
producant ſemen) locuples communica-
tio, & unum producit decem myriades ſe-
minum æquivalentium, & ſpiritus ſemi-
nales integrales totidem, tanquam de lu-
mine lumen accenditur. Quid autem ſit
propriè ſpiritus magneticus, & entitas
phantaſia parente genita, poſtea ſcribam
latiùs: nunc ad propoſitos revertor ter-
minos.

Nec eſt quod quiſquam autumet hanc
cordis in ſagam reactionem, putaticiam
eſſe, aut præſtigium ac ludibrium ſatanæ
planè ſuperſtitioſum & damnabile; cùm
illa infallibiliter hoc ſigno prodatur, & in
apertum prodire cogatur, velit, nolit, quod
intentioni ſatanæ oppoſitum eſſe, altera
ſuppoſitionum, ſuperiùs ſatis oſtenſum
eſt: effectus namque eſt perpetuus, nun-
quam fallens, fundamentum in ratione &
natura ſpirituali habens, minimè verò ſu-
perſtitionibus niſum. An non ſimilter con-
foſſum quoque cadaver ante judices, præ-
ſente homicida, ſeſe cruentavit, certum-
que ſæpius delicti judicium exhibuit? ta-
metſi jam ante cruor reſtrictus ſtetiſſet? ſci- 114
licet moriente præ vulnere homini, virtu-
tes inferiores quæ mumiales ſunt (effre-
nes enim eæ, non ſunt in noſtra poteſtate)
vindictæ faciundæ veſtigium, ſibi impreſ-
ſerunt hinc præſente homicida, ebullit
cruor, & effluit, quaſi & in ira, impreſſo ul-
tionis ſimulacro agitatus, in ſanguine ni-
mirum, etiam poſt mortem ineſt ſuus præ-
ſentis homicidæ ſenſus, ſua vindicta, quia
ſua quoque phantaſia: ideo non ipſius A- 115
bel, ſed innocens ſanguis ejus, clamat ta-
men in cœlum vindictam, propterea in
obſidionibus, peſtis plerumque comes
incedit: quia nempe ſpiritus magicus ex-
terioris hominis concepit in conflictibus,
arrham vindictæ impreſſam, nonnunquam
verò ad deſperationem, præ paupertate,
milites, eorumque conjuges, moriendo
pene adjunguntur, & multa ditioribus 116
imprecantur infortunia, unde fortiſſi-
mæ impreſſiones, in ſpiritum ſidereum
morientis (gravidæ præſertim) relin-
quuntur poſthumæ: qui mox ab obitu,
in aëre oberrans, ſuæ claſſis, id eſt, ſpi-
rituales nocendi ac ulciſcendi modos
comminiſcitur, & promtus patrat. Peſtes 117
autem ejuſmodi ſunt ferinæ, nemini
parcentes, ac velut divinitus immiſſæ:
& quia ſpirituales remediis corporeis
operam implorant fruſtraneam, ſileo: nec
etenim tutum eſt ſatis, mumiarum ad in-
vicem connexum, & concordantiam ex-
primere: inde nempe tota dimanavit ne-
ctromantia veterum. ob id quoque Deus in 118
lege vetuit, corpora ſuſpenſorum (etiam
ethnicorum) relinquenda in patibulo, ne-
ve ſol ſuper ea occidat; reſpondebis pe-
ſtem

ſtem obſidionum oriri, propter multipli-
191 ces excrementorum ſordes. Sed contra
inſtant coriarii, coproſori, & qui collæ
putrefaciendæ navant operam: omnes
enim (tantum abeſt, quod peſti eſſent ob-
noxii) ut plurimum ſunt longævi, mira-
120 bilis Deus in ſpiritu microcoſmi. An ſci-
re fortè aves, cur ſanguis taurinus toxicus
ſit non autem fratris ſui bovis? occiden-
do ſcilicet obmurmurat taurus, & ſuo ſan-
guini, vindictæ notam ac potens ſigillum
imprimit: ſin etiam contingat, mactan-
do bovem, uno ictu evaſiſſe furioſum, &
diutius in eodem perſeveraſſe furore:
carnes malè ſanas relinquit, niſi prius ſo-
pita perturbatione, deſes & ſecluſus relin-
121 quatur jejunio in ſe redire. Taurus igitur
moritur, præ cæteris animantibus, vindex
excellentius: atque idcirco ejus pinguedo
(non autem ſanguis, ne ſanguis humanus
in unguento exotico taurini ſanguinis tin-
ctura ſuperetur) pro unguento armorum,
prorſus eſt neceſſaria, ſi arma vulnerũ au-
thores incruenta adfuerint, iiſdemq; obli-
tis, ſecura ſanitas exſpectanda ſit, profecto
non ſatis ſunt, uſnea cũ ſociis ingredienti-
bus, ut ſine ſanguine recenti è vulnere ha-
bito, ſanatio inſtituatur, violentior nempe
taurina impreſſio exigitur, & floridi mel-
122 lis aërea communicatio. Hinc itaq; ſatis
liquet, non concurſu Satanæ (qui etiam ſi-
ne melle & tauri cruore ſanaret) ſed com-
munione qualitatum naturalium, cum
vindicta poſthuma traduce, in concreto
relicta, conſcribi unguenti efficaciam.

Obgannient contrarii, gaudentes, vix
potuiſſe probatam evadere magnetici un-
guenti poteſtatẽ, niſi per ſagam, Satanam,
& ſpiritualem mundi inviſibilis magiam,
ſcientiam putatitiam, plane nihili, & da-
mnabilẽ errorem. verumtamen, non iſtud
rei tractandę, ſiniſtra quæpiam obliquitas,
ſed aliorum craſſa ignorantia, & fragilita-
tis humanæ conditio miſera, poſtulavit:
quæ promtiùs in malum tendit, malum
cognoſcit, & malo paratiùs docetur, quàm
bono: at certè quæcunq; de ſatana & ſa-
gis huc attulimus, non eſt quod inde con-
formitatem unguenti cum Sagis ſperent
alij: neque etenim doctore aut impulſore
ſatana, ſpiritualis virtus unguenti, & ſan-
guinis phantaſia, excitantur. Sed iſtud vo-
lebam: habitare videlicet in anima virtu-
tem quandam magam, à Deo datam, ipſi
naturaliter propriam, & competentem, in
quantum imago & ſculptrum ejus ſumus;
hactenus quoque agere peculiari modo,
id eſt ſpiritualiter in diſtans, idque multo
potentiùs, quàm corporeis ullis admini-
culis. quia cum anima ſit pars corpore prin-
cipalior: idcirco actio ei competens, eſt ſpi-
ritualis, magica, & validiſſima. Animam
virtute eadem, velut ſomnolenta, per ſci-
entiam pomi eſu acquiſitam, redditâ, rege-
re ac agitare corpus ſuum: eadem vero ma-
gicâ nonnihil expergefactâ, etiam extra
ſuum ergaſtulum, in aliud diſtans obje-
ctum, ſolo nutu agere poſſe per media de-
portato: in eo nempe ſitam eſſe totam ba- 123
ſim magiæ naturalis: nullatenus autem in
benedictionibus, ceremoniis, vaniſque ſu- 124
perſtitionibus; ſed has omnes obſervan-
tias nefarias invectas fuiſſe per eum, cujus
ſemper ſtudium fuit, bona paſſim omnia
ſuis conſpurcare zizaniis, nomen magiæ
non expaventes, ſed cum ſcriptura benè 125
interpretantes, in bonum tamen & malum
apicem, indifferenter uſurpari poſſe, per
uſum nimirum illius poteſtatis, vel abu-
ſum, conceſſimus. Adeóque ſub eo voca- 126
bulo, altiſſimam rerum cognitionem in-
genitam, & potentiſſimam ad agendum
poteſtatem, ſubaudimus, nobiſque cum
Adamæ æquè naturalem, peccato non ex-
ſtinctam, non obliteratam, ſed velut ſom-
nolentam, idcirco excitamenti indigam.
Ideo oſtendimus magnetiſmum, non qui- 127
dem per Satanam: ſed per id quod Satanæ
non eſt, exerceri, adeóque abuſivè pote-
ſtatem nobis connaturalem, Satanæ tan-
quam ſi is patronus foret dedicatam ſtetiſ-
ſe: poteſtatem magicam in nobis, à pec-
cato velut dormire; ideoque excitatore 128
opus habere; ſive is ſit ſpiritus ſanctus per

 illu-

illuminationem, ut in eoicis magis contigiſſe commemorat Eccleſia, & hodie in aliis ſubinde contingit: ſive etiam ſatanas propter præviam oppignorationem, eandem ſuſcitet: eſtque in hiſce ejusmodi excitatio tanquam per ſoporem vigilantem, catochum, ideóque imperfecta,
129 propter modum, mala propter finem, obſcura propter media, & nefaria propter authorem: nec patitur verſipellis, quod ſaga hanc vim cognoſceret ſibi eſſe naturalem; quo eam ſtrictius devictam ſibi detineat, neve tam nobilis poteſtatis excitæ exercitium, aliò, quàm ad nefas propendat, frenum itaque is imperat, nec Saga novit excitare ad lubitum ſuum, quæ alterius tyranni voluntati ſe totam proſtravit, poteſt & ipſe homo ſibi, per artem cabalæ, excitamentum tantæ poteſtatis, ad ſuum lubitum cauſare, vocantur hi adepti, quorum etiam rector ſpiritus DEI eſt. Hanc eandem virtutem magicam, eſſe quoque in homine exteriori, in
130 carne & ſanguine videlicet: ſuo tamen & longè effetiori modo; imò nedum in homine externo: ſed etiam proportionaliter in brutis (ſic nempe Geneſis, animam brutorum, ſanguini ineſſe commemorat, eundemque hoc merito, extra cibum noſtrum conſcribit) & aliis fortè rebus omnibus; cùm ſingula, totius univerſi adumbrationem in ſe contineant, eoque nomine ſaltem Deum, id eſt omnia, in omnibus eſſe, veteres ſeriò adnotarunt: exterioris hominis magiam, non minus quàm interioris, excitationis eſſe indigam; nec ſatanam, aliam in ſuis ſcrophis excitare magiam, quàm quæ exterioris eſt hominis: in interiore nempe animæ fundo, regnum DEI eſt, ad quod nulla
131 creatura acceſſum habet. Docuimus præterea, eſſe connexum inter res ſpiritualiter agentes, & ſpiritus cum ſpiritibus, uti dimicare, exemplo Sagæ, ita & amicari oſtendimus, exemplis magneticis, & rationibus propriis, pro faſcino & ligationibus animarum, prout de Davide & Jonatha, &c. poſtremò oſtendere anniſi ſumus, hominem cæteris creaturis corporalibus prædominari, & magiâ ſua naturali domare poſſe aliarum rerum virtutes magicas: quam prædominationem alii in jus carminum & incantationum tranſtulerunt falsè & abuſivè. Qua hierarchia ſatis ſuperque elucidavimus, quæcunque hactenus in Satanæ dominium, non niſi ruſticè, corporaliterque nimis philoſophantes retulerunt.

Univerſa quæ dicta ſunt ignorantes, de multis adhuc dubitare neceſſe eſt: igitur cuncta repetere ſtatuimus; inprimis quo lucidiora evadant, quæ ſupra, de ſpirituum duello, vel amica invicem conſpiratione, diximus: operæ pretium eſt ſpirituum arma, & eorumdem rempublicam definire: Quocirca ſeriò notandum eſt, exemplum prægnantis, quæ ſi ceraſum violenter animo conceperit, mox ejus veſtigium fœtui imprimitur, parte ea, qua ſibi prægnans manum admoverit. Nec eſt quidem otioſum duntaxat ceraſi ſimulacrum, ac macula; ſed quod ſuo tempore, cum cæteris arboribus floreſcit & matureſcit, mutatis nimirum colorum & figurarum ſignaturis: ardua ac ſacra profectò, vis microcoſmici ſpiritus, qui extra truncum arboreum, verum ceraſum, id eſt, interioris ceraſi proprietatibus, & dynami, inſignitam carnem ſolo conceptu profert, unde duo neceſſariò conſequentia intelli- 132
gimus. Prius, omnes omnium rerum ſpiritus, ac velut eſſentias, in nobis latere, & microcoſmicratrice phantaſia duntaxat naſci & educi. Alterum, animam conci- 133
piendo generare quandam ideam rei conceptæ: quæ quidem prout antea latebat ignota, & velut ignis in ſilice: ita concitatione phantaſiæ, produci quandam ideam realem, & eſſentialem determinationem quidditativam ceraſi: quæ non ſit qualitas nuda; verùm aliquid ſubſtantiæ 134
ſimile, inter corpus & ſpiritum, id eſt animam, ambigens. Id eſt ita ſpirituale, ut non ſit planè corporeæ conditionis exſors: cùm

cùm actiones animæ, in corpus, & inferiores ſibi ordines, propendentis, terminentur: neque ita corporale tamen, ut dimenſionibus claudi poſſit, quod & enti ſeminali proprium, quoque recenſuimus. Hæc igitur entitas idealis cùm ex mundo inviſibili, & intellectuali, microcoſmi excidit, corpus induit: & tum prius loci & numerorum determinationibus clauditur. Objectum intellectus, nuda ac pura, in ſeipſa, eſſentia eſt, non accidens, conſenſu Theologorum practicorum, id eſt myſticorum. Protheus itaque intellectus, hanc conceptam eſſentiam velut induit ac veſtit. At quia quodvis opus, ſive externum, ſive internum, in ſua propria imagine fieri habet: intellectus agnoſcit, voluntas diligit & vult, & memoria recogitat, non niſi per imagines: hanc itaque eandem imaginem objecti ſui, intellectus induit; & quia anima, ſimplex eſt corporis forma, quæ quoquò ſe avertit, idcirco nec duas intellectus agens ſimul imagines habere nequit, ſed priùs unam, mox alteram, ſuper intellectum itaque, & com-
135 prehenſam imaginem adhuc lenem, tota deſcendit anima, & hanc eſſentiæ cognitionem format in imaginem perſiſtentem, ſive idealem entitatem: conſpurcata mens prolapſa fuit in indignationem Dei; & quia ſimul deturpata eadem, prioris ſortis exuta nobilitate, mors introitum invenit, non quidem creatoris mandato, ſed hominis degeneratione, propter eandem entitatem idealem jam indutam, in turpitudinem delapſi, & à ſeipſo degeneris, quam ſeriò ac ſedulò turpitudinem etiam in ſingulis peccatis emergentem, pœnitentia emaciare convenit hìc, vel in futuro ſeculo. Entitas igitur, in intellectu adhuc levis eſt, nec alibi quàm in prægnante, conſiſtentiam reperit, quam in nobis non niſi per voluntatem nanciſcitur, id eſt, intellectus ſemper procreat entitatem, ſed eam non induit niſi per voluntatem, exceptis prægnantibus. Sive igitur peccatum, nihilum dicamus, ſive aliquid, ſaltem conſenſus in malum, nunquam fit ſine reali procreatione, hujusmodi cujusdam entitatis, ejusque aſſumtione ac in- 136
dutione, hæc fuit cauſa fecunditatis feminum: phantaſia nempe, libidine commota, entitatem lenem patrat: quam ſi anima per voluntatem induat (uti ſemper actio incarceratæ mentis deorſum & extrorſum tergit) hanc eandem entitatem in liquorem ſeminis diſpergit, qui aliàs non niſi ſterilis foret: quæ actio velut per 137
mentis alienationem fit: abeunte ſcilicet voluntate, per veram magicam exterioris hominis, in ecſtaſin quandam, in qua fit communicatio cujusdam lucis mentalis, ſuper entitatem, deſcendentem in corpus ſeminis. Quotiescunque igitur cogitatio ſenſum, & velle, in conſenſum trahit; turpis toties naſcitur & induitur pellis, idealis entitas ſpuria: quo partu, voluntas dicitur confirmata: illa quoque idealis entitas, quoquoverſus à voluntate dirigitur, eò vadit: hoc pacto, voluntas movet nunc brachium, mox pedem &c. porrò quando ſpargitur dicta entitas in ſpiritum vitalem, ad aliquid amandum, juvandum, nocendum; levi tantùm indiget excitamento ſive Dei, artis vel Satanæ operâ, facto, ut nimirum peregrè abeat portiuncula ſpiritus, quæ entitatem jam induit, obeatque munus ſuum, ipſi à voluntate injunctum. Sic maſculus, ſemen 138
extra ſe deponit, quod per entitatem quam hauſit fecundum eſt longè, & extra ſuum truncum, ſuo fungitur munere. Corpora profectò, vix mundi medietatem faciunt: ſpiritus etiam per ſe, ſuam habent medietatem, & quidem totum mundum:
Itaque toto hoc contextu, Spiritus voco 139
magnetiſmi patronos, non qui ex cœlo dimittuntur, multóque minus de infernalibus ſermò eſt: ſed de iis qui fiunt in ipſo homine, ſicut ex ſilice ignis, ex voluntate hominis nempe, aliquantillum ſpiritus vitalis influentis deſumitur, & idipſum aſſumit idealem entitatem, tanquam formam ac complementum. Qua

140 nacta perfectione, ſpiritus qui antea au-
ra æthere erat purior, inſtar lucis ſubtilia-
tur, mediamque ſortem inter corpora &
non corpora aſſumit. Mittitur autem eò,
quò voluntas ipſum dirigit, vel ſaltem,
quo innata ſpirituum ſcientia infallibilis,
juxta ſcopos rerum agendarum, eundem
mittit: idealis igitur entitas, itineri jam
accincta, quodammodo lux, & quaſi non
ampliùs corpus nullis ſtringitur locorum,
temporum, aut dimenſionum imperiis, ea
nec dæmon eſt, nec ejus ullus effectus, nec
ulla ejus eſt conſpiratio, ſed ſpiritualis
quædam eſt actio illius, nobis planè natu-
ralis & vernacula. Hanc qui benè capit
ſophiam, facile intelliget, materialem
mundum utrobique ab immateriali, & in-
viſibili, regi & coërceri: hominum autem
pedibus ſubſtituta eſſe creata cætera cor-
poralia, hæc eſt nimirum cauſa, cur etiam
mumia, adeps, uſnea, & ſanguis huma-
nus, phantaſia nempe eis inexſiſtens in
unguento, imperet ſanguini canino, equi-
no &c. in pyxidem per bacillum adpor-
tato.

141 Nondum de magnetiſmo unguenti ſa-
tis dictum. Reſumam ergo. Magnetis nem-
pe, & rerum inanimatarum magnetiſmos,
fieri per naturalem ſenſationem ſympa-
thiæ omnis authricem, certum eſt. Si nam-
que magnes ſe ad polum dirigat, eundem
noviſſe oportet, ſi in directione ſua erro-
142 rem non ſit facturus: & quomodo quæſo
noverit, ſi non ſentiat ubi ſit? ſimiliter ſi
ad ferrum eminus poſitum, ſe torqueat
polo neglecto, ferrum ſenſiſſe prius, ne-
ceſſarium eſt. Varios igitur ſenſus, ima-
gines habet unicus: neque etiam ſenſiſſe
ſatis erit, niſi amoris & philautiæ ſtimu-
los addamus, adeoque phantaſia quadam
naturali dotatum eſſe, & cujus impreſ-
ſionis ergo, univerſi magnetiſmi conflati
ſint. Alia nempe phantaſia dirigitur in
ferrum, quam in polum: tunc enim per vi-
cinum duntaxat ſpatium, virtus ſua ſpar-
143 gitur: mutata eſt ejus phantaſia, quando
fetum, catarrhos aut inteſtinum cohibet;
alia quoq; phantaſia, magnes trahit quip-
piam è vitro ignibus excocto: minutulum
enim ejus fragmentum, in maſſam vitre-
am injectum, dum coquitur, è viridi vel
luteo candidum efficit. Quanquam enim 144
ipſe magnes rubeo colore ſit ſaturatus, &
igne conſumatur vitrario: interim atta-
men dum vivit, etiam è candenti vitro, li-
quorem tinctum attrahit, conſumit: ad-
eoq; ejus attractio nedum ad ferrum eſt:
ſed inſuper ad partem illam aëream, quæ 145
difficulter è vitro abiret, hactenus vitrariis
in uſu communi eſt. Succini phantaſia,
paleas ac feſtucas trahit, tractione quidem
ſatis otioſa, ſed tractionis ſignatura per-
fectili: nam mumiæ noſtræ maritatum,
noſtro quoque magnete fortius, trahit in
adverſum & zenexton evadit; gummis
verò immiſtum ſuccinum, virus & plum-
bum, ſua imaginatione transplantata jam,
è vulnere trahit, variata nimirum utrobiq;
trahendi voluptate, & voto. At quid mi-
rum fuerit (niſi apud eos qui omnia igno-
rantes, omnia quoque admirantur (res 146
inanimes phantaſia pollere? cum is, qui
totus vita eſt, res omnes creet, nullamq;
ideò è manu ſua mortuam exſpectandam
promiſit? nulla quoque adveniet peni-
tus, in qua & ipſe non eluceſcat præ-
ſens, Spiritus domini totum replevit or-
bem terrarum: imò hoc quod continet o-
mnia, vim vocis habet. Nonne multam ſci-
entiam in pomo fuiſſe credimus? ejuſque
eſu, protoplaſtos ſcientiam unà eſitaſſe,
& intus concepiſſe? & an non ſcientia
phantaſiam ſui generis præſupponit! ſic
etenim aliquot ſimplicia amentiam, non-
nulla inſaniam, aut furorem maniacum
alia inducunt: non quidem cerebri deſtru- 147
ctione, aut ſpirituum ejus diſſipatione
(tunc ſaltem non conſtaret robur furioſi,
& vires validiſſimæ) ſed introductâ illo-
rum ſimpliciũ alienigenâ ac furioſâ phan-
taſiâ, quæ victrix noſtram ſubigit, atque
eandem pro tempore (ut in delirio freni-
tide &c. nonnunquam & perpetuò, ſibi
ſervam effecit, ut in lunaticis & veſanis.
Non-

148 Nonne ſic canum rabies in hominem tranſit? phantaſiâ nempe furoris maniacâ in ſalivam transplantata, quæ victrix mox triumphet de ſanguine illius animalis, quem aperta cute, utut tenuiter attigerit? Tunc ſcilicet phantaſia totius ſanguinis priſca loco cedit, & peregrinæ tincturæ phantaſiam hydrophorbicam, velit nolit, aſſumit. Unde tandem mors binſica, id eſt, ex ſola ægritudine mentali, exaltata nempe, & excitata virtute magica canis, ſuper phantaſiam animalium non excitatam,
149 ſed ſomnolentam. Eodem planè modò phantaſia Tarantulæ, ictu exili imprimitur, & mente ſtatim alienati tripudiant, ſaliuntque immenſum, in eò tamen differt tarantulæ venenum à rabidi, quod hoc agat poteſtate magicâ excitata; adeoque per magicam veri nomi-
150 nis: at illud, per facultatem magicam ſomnolentam, prout & in napello & cæteris deleteriis, exili quantitate necantibus, patet differentia: quia contra canem rabidum, nullum animal ſe tuetur aut defendit, quoniam eſt poteſtas magica ligans, contra quem non valent dentes aut cornua: quod de tarantulæ veneno dici nequit. In homine igitur externo, prout & in ſociis animalibus, vis magica velut conſopita eſt, nec in ſolo homine excitari poteſt (etſi quidem multò facilius) ſed in conſortibus animantibus quibusdam, imò
151 nec ſatis eſt ſpiritus, cùm ſpiritus hanc ſervare concordiæ & monomachiæ legem, quinetiam in toto univerſo latet ſpiritus quidam, quem magnale magnum dicimus, qui ſympathiæ & diſpathiæ leno confabulator & actionum promotor exſiſtit; & ratione cujus, magnetiſmus, tanquam per vehiculum, ad diſtans objectum extenditur. Probatur id ad oculum, etenim ſi ſuper teſtudinis chordam ſive fidem lenem paleam, ancipiti extremitate in aëre, inſtar ſtateræ pendentem, poſueris, & alterius teſtudinis ſimilem fidem pulſaveris eminus, ubi toni in octavo conſonant, videbis paleam trementem: at ubi in uniſono concordant, tunc alioqui quietæ teſtudinis fides, moræ impatiens, ſubſilit, præ lætitia geſtit, & inviſam paleam ſubſultu excutit. An & hic Satanas vobis fidicen erit? quam paleam non contingit ſubſilire, etſi omnes fides alterius teſtudinis unanimiter, fortiter & cominus pulſentur; nec etiam nudus tonus, alteram & quietam chordam ſubſilire cogit: id nempe tunc quilibet tonus efficeret: ſed ſolus leno ſpiritus, in medio habitans, actionum naturalium fidus exſecutor, & adjutor, ſympathiam defert, promovet & concauſat. 152

Cur nomen magiæ perhorreſcimus? ſiquidem tota maga eſt, nec ullam habet agendi potentiam, quæ non à formæ ſuæ phantaſia, & quidem magicè proferatur. At quia hæc phantaſia, in corporibus electione carentibus determinatæ eſt identitatis, idcirco ignoranter & ruſticè nimirum, non phantaſiæ illius rei; ſed proprietati naturali adſcriptum ſtetit; loco cauſæ, effectum videlicet cauſarum ignorantiâ adferentes: cùm alioqui omne agens agat in objectum proprium, præſentiendo nempe illud, quò ſuam non temerè, ſed in objectum duntaxat, ſpargat activitatem: poſt ſenſum nempe objecti; commotâ phantaſiâ, diſpergendo idealem entitatem, & copulando eam radio entitatis paſſivæ. hæc nempe fuit magica actio rerum naturalium, proprii tamen nominis magica & phantaſia, eſt in electio- 153
nis poteſtate dilatis creaturis. Per claſſes ibo. Proprietates itaque formales, manantes à formis trium principiorum, ſalis, ſulphuris & mercurii: ſive ſalis, pinguedinis, & liquoris, unde corpus unumquodque conflatur; & iterum reſolvitur in eadem: eſtque Mercurius ſive liquor toties diverſus, quot rerum ſunt ſpecies: idem eſto de ſale & ſulphure judicium, proprietates inquam ejusmodi manant à phantaſiis harum formarum, quæ quia corporales valde, & in ſinu elementorum adhuc hærent: idcirco vocantur proprietates formales & occultæ, propter formarum ignorantiam,

quæ

quæ alioqui ſunt effectus magici, à phantaſia dictarum formarum propagati: ſed ignobiliores ac maximè corporales; finibus tamen quos reſpiciunt, abunde ſatisfacientes. Hujus generis ſunt virtus ſub-
154 ductiva alvi, ſomnifera &c. Sunt præterea nobiliores aliæ proprietates, ex phantaſia formarum mixti, oriundæ, ſuntque ejusmodi in toto, ratione formæ, ut magnetiſmus magnetis, virtus tincturarum, item ſpecifica & appropriata omnia, quæ ratione vel totius homogenei, vel formæ alicujus partis integralis, non autem ſolius alicujus principii accidunt: qualia ſunt quæ in carne, radice, foliis, fructu ſita ſunt, & non in trium ſeparatorum inde ullo. Item antimonium quamdiu manet in ſua forma, ſummas obtinet: quas in ſuis principiis nunquam aſſequitur, & hæ ſunt quoque de gremio corporali: ideóque magica ſpiritualis in hiſce adhuc occulta eſt, & tota deberi putata eſt naturæ, hanc contra magiam ineptè diſtinguendo. Sic roſæ folium aliam habet virtutem, quam non habet caudex vel anthra: eſtque ea vis folio non ex tribus primis, ſed ex vita ejus natalis: quæ quando deſtruitur, tunc alias virtutes habet, ut puta granum in vita prima nutrit, quam ſi amittit,
155 tunc prolificet. Tertiò deinceps eſt virtus magica, quæ profluit ex phantaſia vitæ, totius integralis, ea eſt in brutis & homine externo: quæ magis abſoluta eſt jam ſpiritualis, nondum tamen ad ſummum deducta apicem, ſubindè tamen multa excitatione, forti phantaſia, per entitatem introducta, ad magnum culmen adſcendit, & hominis interni magiam ve-
156 ram æmulatur quàm proximè. Cæterum cujuscunque bruti anima vim habet creandi entitatem realem, & per voluntatem, dimittendi eandem longiùs; ejusmodi brutum eſt magicum, ut baſiliſcus, canis, piſces multi, apud Olaum, &c. talis quoque eſt virtus habitans in ſanguine multorum animalium: hinc nempe ſacra pagina dicit animam eſſe in ſanguine extravenato, etiamnum per ignem cocto, fortaſſis & per fotum planè putrido. Poſtremo 157
eſt virtus magica à corpore quaſi abſtracta, quæ fit excitamento interioris poteſtatis animæ, unde fiunt potentiſſimæ procreationes, impreſſiones auguſtiſſimę, & validiſſimi effectus, utrobique ſcilicet 158
natura maga eſt, & per phantaſiam ſuam agit: & quia quò ſpiritualior, eò potentior eſt, ideo quoque (magica) etymon eſt analogon.

Omnis propemodum virtus magica excitatione eget, infima nempe per teporem 159
prævium; excitatur ſcilicet vapor quidam, ſive aura ſpiritualis, cujus ratione, densè dormiens phantaſia expergeſcit, incipitque velitatio corporeorum ſpirituum media, quæ eſt magnetiſmi, per attactum prævium excitatur. Summa autem, quæ eſt brutorum & hominum, conceptu intellectuali excitatur, & hominis quidem interni, non niſi per Spiritum ſanctum, & per donum ejus, cabalam, excitatur: externi verò, per fortem imaginationem, aſſiduam & intenſam ſpeculationem, imò & in ſagis per ſatanam excitatur. Sanguinis autem extravenati, in quo anima habitat, excitatur magica, quæ in potentia adhuc eſt adactum; vel per aſcendentem imaginationem fortiorem, puta magi, ſanguine tanquam medio utentis, & in illud entitatem ſuam accenſam ſtabulantis; vel puta, unguenti armarii phantaſia aſcendente, latentis in ſanguine proprietatis excitatrice: vel per præviam deſtinationem ſanguinis ad corruptionem, per quam ſcilicet elementa ad ſeparationem diſponuntur, & eſſentiæ (quæ putrere neſciunt) eſſentialesque phantaſiæ, quæ in potentia proprietatum latebant, in actum deveniunt.

Cujuscunque igitur ſubjecti phantaſia 160
validum obtinuit appetitum, ad alterius rei ſpiritum, ad aliquid inquam loco movendum, trahendum, expellendum vel 161
repulſandum: ibidem, & non alibi, magnetiſmum velut naturale ejus rei donum

magi-

magicum, à Deo illi inſtabulatum, agnoſcimus. Eſt igitur formalis quædam proprietas in eo, à ſympatheticis & abſtruſis qualitatibus, ſegregata: quod harum motrix phantaſia, non ad motum localē; ſed tantùm ad alterativum directè fluat. Eſto itaque omnis magnetiſmus, ſympatheticus vel antipatheticus: non tamen omnis ſympathia, magnetica erit.

Ad propoſitum nobis ſcopum revertentes: jam probè (opinor) intellectum eſt, ineſſe nedum ſanguini phantaſiam & appetitum magicum, ſed & humoribus, cibis, & excrementis: cùm varia quoque id morborum proles patefaciat: prægnantes peregrina enim appetunt, & virgines,
162 naturali uteri exorbitantis œſtro, pallidè, ac celeriter, quod appetunt, digerunt; non quidem ex ratione, nec conſanguinitate naturæ humanæ, id poſcentis; ſed exotica humorum phantaſiâ, ſic ſtultè imperante, ſeductæ, quibus ſordibus expulſis, ſubitam læſorum appetituum ſanitatem ſæpenumero reſtituimus: vel etiam ſaturata eorumdem humorum amente
163 phantaſiâ, cōpeſcuimus. Igitur in ſanguine ſua eſt phantaſia, quæ quia potentius ibidem viget, quàm in rebus cæteris, ideo ſcriptura alto elogio, ſanguinem adhuc coctum, & edi promtum, animatum vocat.
164 Et quia eadē phantaſia tradux ineſt, ob id nempe in poſthumo, mores, geſtus & conditiones avi emicant. Nobilitas ex bene merita virtute, ortum ſumſit: hinc nobilitas, immeritò continua ſtirpis propagatione, augeri ſuſpicaretur, niſi avorum mores ac virtutes in ſeris nepotibus, elu-
165 ceſcere ſperarentur probabiliter. Nonnè etiam concepta lupi cum ovibus inimicitia, in eorum pellibus remanet? quocirca nedum fantaſia animalis in cruorem imprimitur poſt obitum pervicax: verum etiam quicumque ſtragulis, è pelle gulonis (animal eſt in Suecia frequens & voraciſſimum) contegitur, ſomniare cogitur continuò de epulis voracitate, & inſidioſa animalium venatione: pro indole ſcilicet vivētis illius animalis; adeóq; ſolo tegmine externo, traducitur phantaſia animantis, quondam vivi, pellibus hoſpitata, in hominem ſubter dormientem. Itaque miniſterio phantaſiæ ſanguinum fit, quod extravenatus, in paxillum aſſumtus, unguento magnetico introducitur. Tunc 166
namque phantaſia ſanguinis, aliàs adhuc ſomnolenta, lentaque ad actum, virtute unguenti magnetici excitata, ibidemque reperiens balſamicam & medicam unguenti virtutem, optat ſibi inductam qualitatem, impertiri ſuo toti, atque exinde elicere ſpirituali magnetiſmo omnem peregrinam tincturam: quod cum per ſe, non aptè ſatis queat efficere opem uſneæ, ſanguinis, adipis & mumiæ implorat, quæ ſimul in balſamum coalita talem, qui non niſi ſua phantaſia quoq; medicus, magneticus ſimulque omnis alienæ qualitatis è corpore tractivus eſt, cujus inquam recens ſanguis, ſpiritu abundans, apportatus eſt; ſive hominis fuerit, ſive alterius animantis. eſt igitur phantaſia redux & exſtatica ex parte ſanguinis recenter & noviſſimè apportati: tractus verò magneticus, in ſanguine inceptus, medicâ unguenti virtute perficitur. Non trahit autem unguentum, vulneris infirmitatem ad ſe, ut fiat pyxis Pandoræ: ſed ſanguinem noviter allatum, in ſpiritu alterat, medicum reddit, ejusque poteſtatem excitat: inde illi virtus quædam medica, & magnetica, quæ redit ad ſuum totum, curatura germanum ſpiritum ſanguinis, per totum hominem: exſugit ſcilicet, triſtem impreſſionem è vulnerato, eamque, medica poteſtate, perituram expellit, foras exigit, quæ virtus medica, domatrix mali, eſt partim in ſanguine excita, partim etiam eidē ingenerata, per unguentum; ſpiritu nempe hujus, in ſpiritum ſanguinis, ſic imperante ex ſua phantaſia, id eſt, dono creato. Alioqui ſanguis, integris putreſcens viribus, ſub teſta ovi, & jam quaſi compedibus, per præviam putredinem liberatus ſpiritus, trahit mediante canis, mumiâ, rea-

 liter-

literque transfert ægritudinem, quæ ſe-
167 det in phantaſia & aſtro ſordium, in ipſum canem, non aliam ſcilicet ob cauſam, quàm quia ſine balſamo unguenti interveniente, magnetiſmus perficitur. Notavimus etiam, ſi vulneratum contingat plura ſimul recepiſſe vulnera, ſufficere ſanguinem, ex unico ejus ſaltem vulnere haberi, & curari una nimirum opera quoque cætera: quia ſanguis ille concordem cum ſpiritu totius ſervat harmoniam, & ab eodem educit qualitatem infeſtam, nedum labiis vulneris, ſed & toti homini
168 communicatam: ex uno nempe vulnere ſolet totus homo quoque febricitare. Ingens myſterium propalare hactenus diſtuli, oſtendere videlicet ad manum, in homine ſitam eſſe energiam, qua ſolo nutu & phantaſia ſua queat agere extra ſe, & imprimere virtutem, aliquam influentiam, deinceps per ſe perſeverantem, & agentem in objectum longiſſimè abſens; quo ſolo myſterio, quæ dicta ſunt hactenus de ideali entitate in fomite ſpirituali aſportata, & peregrè ad munia ſua abeunte, de magnetiſmo rerum omnium, tam phantaſia humana, quàm cujuſque rei propria genito, nec non de hominum magica, ſuper corporibus reliquis ſuperioritate, ad lu-
169 cem venient. Clarum eſt, conſtatque ſine controverſia, ex chalybe acum fieri, quæ magnetis attactu, polum oſtendit navigantibus: chalybem verò irrito in acum cudi, & pixidi nautoriæ, ad deſignandum polum imponi, ſi magnetis affrictus debitus non præceſſerit. Quæ cum ſint extra dubium, nunc ſolo nutu, acum nauticam fabricare convenit: in cude igitur, qua cuditur acus ex chalybe, notatus ſit ſeptemtrio, idque linea recta; ſtes faber, dorſo verſus ſeptemtrionem, ut cum ducitur ſub malleo chalybs, ad faciendam acum, eam verſus te & Boream trahas: dico igitur, quod talis acus, ſic facta, ſine ullo auxilio alio, polum notabit; & quidem ſine variatione ſolita, quod ingens eſt myſterium. Inſuper acus, quæ fit ſuper lineam dictam, caſualiter, & inſcio fabro, eſt inanis, nec polum notat. Conſequitur hinc, quod imaginatio hominis fabricantis, illo momento quaſi nativitatis, cùm jam maximus fervor ignis deſierit nempe, & ſub obſcura adhuc rubedine, imprimat hujuſmodi facultatem magneticam, & quidem in chalybem, ſive ſubjectum appropriatum. Non autem, quod cœlum tunc imprimat: quia tunc etiam influeret non intendente fabro, quod falſum eſt? ſi namque cœlum influeret ad certam horam & poſitionem: jam triumpharet characteriſtica, & ſigillaria ſiderum, quam tranſimus. Sed conſtellatio, quæ influit in chalybem (& omne fortaſſis ſigillum) ex 170
cœlo microcoſmico, id eſt, ex olympo noſtro fluit: irrita fuerunt idcirco ſigilla, quæ non à mago, in phantaſia ſua exaltato cuderentur: interiores nempe entitates & phantaſiæ, cedere coguntur noſtræ; per quam ſapiens dominabitur aſtris: imperio cujus ſubjecit rerum parens, quidquid cœlo concluſum eſt. Quæ de phantaſia imprimente in acum nauticam allata ſunt, multorum teſtimonio, mea quoque experientia, & uniuſcujuſque experiri volentis, decies millies vera eſſe comprobabuntur. Sic aſarum nempe, & ſambuci extremitates, auſcultant imperanti phantaſiæ decerptoris, qui imprimit in plantam; hæc magneticè verò in folium abſens: cum alioqui cocto folio (ut recocta acu) & in potione exhibito, periret virtus phantaſiæ impreſſa, ſi à planta integrali magnetiſmus non foveretur, coctus ſanguis & edi paratus, animam adhuc continet; verum eſt. At vis iſta non ab impreſſione phantaſiæ humanæ & externæ, ſed à proprio ſuæ phantaſiæ dono conſiſtere. Hoc pacto quoque 171
clavus cordi equino infixus, ſpiritum Sagæ detinet, & nectit cum ſpiritu mumiali equi, quò ſimul torreantur, ut tormine illo, ceu equuleo, ipſa prodatur; utque tandem per judicem, Deo infeſta, mortalibus pernicioſa, de cœtu horum tollatur, juxta legem Dei. Etenim ſi opus

pus ad aliquod objectum externum terminatur, id anima maga ſine medio nequaquam aggreditur: ideo clavo utitur jam dicto.

Probato nunc eo, quòd homo habeat vim per nutum agendi, aut movendi aliquod objectum diſſitum: ſatis quoque confirmatum eſt, eodem naturali exem-
172 plo, & homini iſtam energiam Deo datam, & naturaliter ipſi competere. Abſurdum fuit hactenus putaſſe, Satanam moviſſe, alteraſſe, aſportaſſe quicquam, & applicuiſſe activa paſſivis motu locali per ſolum nutum; cum nempe non dubitent, ipſum in dictis motibus fuiſſe primum movens, extremitatibus quibus tangat, arripiat, aut transferat, vel aëreum (quod fingunt) corpus ſaltem, ullatenus moveat, attamen animâ carentem. Abſurdum inquam Satanam poſt lapſum, retinuiſſe magicam dignitatem, qua ſolo nutu agit quælibet, quia ejus donum erat naturale: eandem verò naturalem homini, ablatam eſſe, negatam & dæmoni datam creaturarum deſpectiſſimo: ſi qui verò ſint effectus tales ab homine prodeuntes, pactoque cum eo ſupplicio ſaltem, attribuere. Aperi oculos, gloriatus opimè in tanta veſtri ignorantia hactenus eſt Satan, tanquam ſi ipſi thymiama gloriæ & dignitatis ſubſumigares, tibique dignitatem naturalem, ceu oculos erueres, ipſique offerres.

Diximus, omnem fortaſſis vim magicam dormire, & excitatione opus habere: quod perpetuo verum eſt, ſi objectum in quod agendum eſt, non ſit proximè diſpoſitum, ſi ejus interna phantaſia non prorſus annuat agentis impreſſioni, vel etiam ſi robore patiens ſit par, vel ſuperior agente. At contra, ubi objectum eſt planè ac proximè diſpoſitum, ut chalybs ad recipiendum magnetiſmum: vel planè debile, & ſibi conſcium (ut homicida, adulter, fur, Saga) tunc patiens ſine multa excitatione, ſola exterioris hominis phantaſia in opus deducta, & in medium aliquod alligata, ſuccumbit magnetiſmo. Medio inquam utitur ſemper magus: ſic etenim, niſi prægnans manum ad crus, frontem vel ſuos nates extenderit, fœtus non ſignabitur in crure, fronte, vel natibus. Sic enim verba ſive formæ ſacramentorum ſemper operantur: quia ex opere operato. at quia exorciſmi non ſemper operantur, defectus non eſt in Deo: ſed tantum, quia mens inexcita Exorciſtæ verba reddit torpida. Itaque nemo felix exorciſta, niſi qui virtutem magicam excitare ſuæ mentis novit: vel ſine ſcientia, poteſt.

Dices fortaſſis, unguento armario non aliam, quàm componentis phantaſiâ genitam, virtutem magneticam obtinuiſſe: erras. Attamen ſi iſtud daretur, nec inde melius haberes: ſiquidem non proinde ſatanæ veniret aſcribenda. Sic enim unguentũ non ingenita ſibi phantaſiâ, ſed exterius à componente impreſſa magneticum eſſet: cum non ſit propinquius dicti magnetiſmi medium, quàm ſanguis humanus cum ſanguine humano: profectò ſolus ſanguis, tanquam ſubjectum diſpoſitiſſimum, pro unguento ſufficeret, & reliqua ſimplicia eſſent fruſtranea, quod falſum eſt; præſertim ſanguis taurinus, & mel ubi per arma incruenta, unguento intrudentis, ſufficere ſine ſanguine taurino, quod falſum eſt. Denique magnetiſmus 173
unguenti, eſſet planè generalis, quòd componens, ad omnia cunctorum etiam brutorum vulnera, impreſſionem nimis liberalem, vagam, incertam & inſolidam, ſua phantaſiâ intendiſſet efficere. Quid ſi canem non intenderit: an unguentum propterea canis vulnus non eſſet ſanando? Apage. Quid Bolus Armenus, quid oleum lini, quid mel, quid denique ſanguis tauri, diſpoſitionis ad vulnus equinum aut humanum habet, ut in iſta tanquam medium proprium, & non in alia, componentis phantaſia imprimatur? quæ tamen ſi exulaverint, unguentum ſterile & irritum dabunt. Eſt igitur naturalis phantaſia unguenti, cauſa magnetiſmi, &

cauſa curationis propria, non imaginatio componentis.

En habes noſtram, id eſt, Chriſtianam
174 philoſophiam, non ethnicorum deliria, aut otioſa ſomnia. Cave, quæſo, ne & me propterea in cenſuram injicias, qui in cenſuris promtior fuiſti. Tuus ſum & catholicus Romanus, cui nil quod Deo, quodque Eccleſiæ contrarium, penſitare fuit animus: non in rixas, non in alterius commentaria aut patrocinia natum me ſcio. Idcirco quæ ſcivi, libertate philoſophica vulgi facere volui: unum illud adhuc ſubnectam. Quicumque effectum naturalem à Deo ſic creatum, ſic datum creaturis, tribuit dæmoni; is alienat honorem Creatori debitum, & in Satanam eumdem ignominioſè vertit: quod (pace tua dixero) ſi bene ſub tuam revocaveris anatomen, idololatriam expreſſam reperies. Rogo clementiſſimum parentem Deum, ipſe parcat delictis, quæ ex ignorantia non pertinaci, & humanâ fragilitate contraximus. Amen.

Tres ſunt qui teſtimonium dant in cœlis, Pater, Verbum & Spiritus ſanctus; & hi tres tantùm unum ſunt (mox de humanitate Chriſti loquens) Tres ſunt, qui teſtimonium dant in terris: ſanguis, ſpiritus, & aqua; & hi tres tantùm unum ſunt. Nos igitur qui parem humanitatem habemus, mirũ non eſt, ſi ſanguinẽ & ſpiritum conſimilis unitatis contineamus: ſitq; ſanguinis actio merè ſpiritualis. Imò in Geneſi propterea non ſanguinis etymo ſit vocatus, ſed ſpiritus rubei nomine inſignitus. Abſcede igitur quiſquis es, à pertinacia, & alium præter cacodæmonem in ſanguine ſpiritum agnoſce; niſi ſcripturæ ex adverſum eas.

IN SOLE TABERNACULUM.

Solem Scholæ negant fervidum. Sibi enim & hoc credi volunt, abſque demonſtratione. Quia putant hominem generari ab homine, & à Sole. Ideóque naturam decere. Ne ſi Sol ferveret, ſe, ſuum hoſpitium, & vicina quæque, in favillam abſumeret. Etenim cum immenſus ſit, procul etiam calefaciat, quid non immane patraret, ſi in ſe ferveret? quomodo enim generaret hominem, ſimulque omnia ſublunaria? Quaſi inprimis Sole fervente immenſum, cœlorum ſubſtantia ideo eſſet cremabilis! Atque non eſſet decẽtius, Solem calidum citra alimentum admittere, quàm negare ſenſus omnes; effectum nempe exſiſtere, nulla productum cauſa propria! negare inquam calorem in re, quæ tanto robore, & tam procul calefacit! maximè quòd juxta proportionem, qua propinquatur magis ad Solis radios directos, eò majores occurrant ardores. Ego credo vanam hanc Scholarum formidinem. Quod facta ſit lux per Verbum, quòd totam lucem in duos contraxerit globos. Ut lux diei eſſet Sol; & Luna, noctis. Globus luminoſus Solis, diametrum terræ & aquæ ſuperare dicitur 160 vicibus. Extra quem globum Solis, luminis radii diſperguntur, tam ſupra quàm infra ſe in univerſum. Cunctaque diaphana illuminant penitiſſimè; opaca verò, ſaltem in ſuperficie. Cæterùm oſtendi Solares radios per vitrum unitos, eſſe verum ignem, proprietatibus ſuis fulgentem. Etenim ſive radii uniantur, ſive non, id Soli eſt per accidens. Ideóque ſi radii luminares connexi ſint verus ignis, & ardeant,

deant, Sol quoque neceſſariò tanquam connexorum radiorum centrum ipſum, erit longè ferventiſſimus. Perſtat enim Solis ignis abſque alimento, ex juſſu Dei. Cum etiam ignis in medio coni, quo radii ſolares uniuntur, ſubſiſtat ſine nutrimento. Solus ignis culinarius præ ſe fert ſubſiſtentem per ſe lucem, abſque Solis interventu. In eo tamen à Sole ſeparatus, quod ali debeat, ut ſubſiſtat. Sol autem quia cœleſtis naturæ eſt, cibis non eget; quia vacuus ab uſuris, & ut ardeat ſic, à Deo conſtitutus. Sol igitur ignis fervidiſſimus, luminum creatorum centrum principale in natura. Fortaſſis, dum quandoque ſua dierum erit plenitudo, & rerum meſſis matura, Aquaſter cœlorum, aquæ inquam quæ ſupra cœlos ſunt, virtute divinâ, aſſument fermentum, & ſemen rei combuſtibilis, & pluet ignis de cœlo, cadent ſidera. Sol enim ſui globi cataractas & repagula diffringens, mandato divino, tam quæ juxta ſunt, quàm quæ procul eminus, ardebit cœlos, & conſumet ſeculum in favillam. Cœli enim mutabuntur, veteraſcent, & ut cera, quandoque liqueſcent. Decidentque aſtra in terram, non quidem integra (quia plerumque globo terræ majora) ſed combuſtorum partes abyſſum ignis facient ſuper centrum. Itaque Sol ignis eſt in ſe & prope. Quò autem longiùs diſperguntur, radii per univerſum, rerum ſeminibus aptiora fomenta dabunt; quia generale atque commune lumen duntaxat ſuggerit Sol, excitandis ac promovendis ſeminibus aptum, atque hactenus vitale. Non autem, quod vitam quodque eſſentiam ſeminibus rerum conferat. In Cairo Ægypti ova per ignem clibani foventur, & nulla fovente gallinâ, affatim pulli naſcuntur. Non tamen aut ignis clibani vim ſeminalem dat vel habet, aut ova adurit; aut quia fovet, deſinit eſſe ardenter calidus in ſui fonte. Sic radii ſolares diſperſi per univerſum, non ſunt ignis ampliùs; ſed ſimplex lumen. Culinarius ergo ignis quodammodo ad Solis æmulationem ſe diſponit. Flagrat nempe, ardet & conſumit vicina. A longe autem tantum calefacit, & procul eminus tantùm ſplendet. Imò neque verus cenſetur ignis, niſi ſummo gradu ferveat, connexis radiis in cono luminis centraliter hæreat. Nobilitate autem à Solis lumine differt, quod non ſit de creatis primis, non cœleſtis indolis, non citra fomenta ſubſiſtens, neque ideò ſit univerſalis. Solem ergo ut ſingularem creavit Omnipotens: ita in ſingula ſenſitivorum ſpecie unicum velut Solem creavit, qui in finem mundi uſque ſufficeret, ſeſeque propagaret deinceps, non quidem ſummè fervidum: ſed per puncta radiorum diſperſorum ſubſiſtens, non aveat ad ulteriora graduum momenta adſcendere. In minutulis ergo luminum ſpecificorum minutis, formale ſpecierum lumen cohibetur virtute divinâ, quæ unamquamque ſpeciem conſtrinxit ad particulare luminum momentum, generale quidem ex parte Solis: individuatum tamen ex coordinatione Domini mei. Etenim Sol ſpecierum, non ſecus atque ſpecies ipſæ durabunt in ſeculum. At quia non ſubſiſtit niſi in individuis; Ideo Sol ſpecierum eſt indies labilis in individuis, etiam per ſingula momenta, niſi continuato velut fomento alatur. Habet ergo lumen vitale aliquam cum Sole ſimilitudinem, partemque igni culinario conformem. In hoc ſcilicet, quod Sol noſter debeat habere pro indeſinenti fomento ſpiritus vitales, luminis ſubſecutivi dependentisque capaces, & adminiſtros. Non quidem, quod ſpiritus in ſe, & ex ſe, caleant magis quàm radii Solares; qui ablato Solis lumine, confeſtim calore & lumine intercidunt. Cum Sole tamen ſymbolizant, quòd videantur accenſionem propagare, ſubſiſtantque centraliter in corde. Etenim cum Scholæ animadverterent, cor ſponte & ex ſe feſtinare in frigidum cadaver, exſolutisque ſpiritibus confeſtim ſcilicet frigere, putârunt ſpiritus iſtos inflatos eſſe exordium, centrum, ac punctum

ctum primitivum Solare, & caloris, non retroſpicientes, quod ipſimet ſpiritus ex ſe ſint frigidi, pereatque in inſtanti illorum calor, ſimulatque à cordis radio & ſubſidio dirimuntur. Mirum admodum, quòd quibus tota vitalium & non vitalium tragœdia caloribus adſcribitur, neſcitum & indeterminatũ ſit hactenus. Utrum alteri prævaleat in origine, & ſuſtentaculo caloris. Etenim cum nec Cor, nec ejusdem ſpiritus vitalis, ex ſui natura & ſubſtantia caleant originaliter; hactenus ne ſemel quidem cogitatum eſt, unde nobis calor adveniat, vel inſit ab origine uniuscujusque. Cum enim cognitio ſuiipſius ſit ſcientiarum potiſſima, tam in moralibus, quàm naturalibus: ſaltem nũquam Scholas pudere debuiſſet, inquiſiviſſe caloris & vitæ fontem in rebus. Quantæ inde tenebræ remanſerint in ſanando, in cuſtodiendo vitam, novit Deus. Hanc proinde teſſeram, à juventute mecum diſcuſſi, hoc modo. Primum cognovi ignem prout limite de formis, non eſſe accidens neque ſubſtantiam. Multóque minus elementum. Quod alibi pleno philoſophiæ velo demonſtravi. Dein quod Sol propria caleret dote: & Ignis culinæ ſimiliter datus licet, pro fabro, ac morte artificum manibus ſubſtrata. Ubi verò uterque nos deſerit, eſſe nobis ſilicem & chalybem, unde nobis Ignem ſtruimus. Ex duobus nimirum frigidis & mortuis ignem excutimus. Sic & aquas thermarum ſub terra, ex ſale & ſulfure volatilibus accenduntur. unde didici, quòd ſpiritus ſalis ideo debeat eſſe ſalſus & volatilis, & ſanguis arterialis ſit partim ſalſus, partimque pinguis atque ſulfureus: tum demum, quòd deberet eſſe pulſuum concuſſio, non quidem ad refrigerium (ut alioqui ſomniant Scholæ) ſed ſcilicet, ut ſicut butyrum ex lacte fit per concuſſionem: ita ex ſanguine ſulfur vitale. Quod deinde per ejusdem operæ concuſſionem, in ſpiritu volatili lumen concipit, propagaturque formale ſive vitale lumen: tanquam lumen de lumine ſumtum. Spiritus ſalſi nimirum, & ſulfur ſanguineum, in theca cordis per pulſum ſeſe confricant, & accenditur lumen formale cum calore, in ſpiritu vitali: à lumine inquam ſolaris ſpiritus intimi, & inſiti, in quo eſt tabernaculum Solis ſpecifici, uſque in mundi finem. In hoc Sole humano poſuit Omnipotens tabernaculum ſuum, ſuasque delicias, regnum ſuum, cum omnibus chariſmatibus ſuis. Lumen autem quod concutiendo concipitur, non fit quidem de novo, ut à ſilice & ferro: ſed propagatur per adeptionem materiæ, ex lumine Solari ſpecifico & humano, ſive accenditur & dilatatur. Univerſale quidem ibi, & vitale eſt, conſiſtens in punctis luminis temperati: eſtque ex parte productionis in natura quidem ſpecificum, ac determinatum pro vita humana: ſed individuatur omnifariam ab eo, qui poſuit tabernaculum vitale in ſpecierum Sole. Ex quo tabernaculo inde illuminat omnẽ hominem venientem in hunc mundum. Quia Dominus Jeſus eſt incomprehenſibili modo lux, vita, initium, via, veritas, & totum omnium. Sicut enim non poteſt vita per momentum ſubſiſtere absque luminoſo ſpiritu, à quo illuminatur & animatur in habitatione Solis: Ita nec anima, nec vita ullatenus unico momento, abſque gratia ejusdem æterni luminis ſubſiſtere queunt. Concepi autem qualitatem & intenſionem caloris, reſultantis ex iſto lumine: quatenus totum corpus humanum, pendens forte libras 200, calet actuali tepore, quodque ſine iſto vitæ lumine mox frigeret, eſſetque cadaver. Eſt ergo tantum caloris in corde, quantum ſufficit diffundendo tepori per libras totidem aquæ alias frigidæ. Vita ergo ſpecierum, ut in ſimplici, & non unito lumine conſiſtit. Myſterium providentiæ Divinæ continet. Etenim igneum lumen utcumque propter diſtantiam ſit mitigatum, inque teporem foventem reductum: naturaliter tamen nequit ſiſtere, quin ad culmen luminis connexi non conſpiret, adeóque ad

ad ſui ruinam ſive interitum contendat. Providit ergo Pater & diſpenſator luminum, qui in Solis tabernaculo ſedens, lumina per ſpecies, & repagula conſtrinxit. Hic ſufficit oſtendiſſe paganici erroris reliquias eſſe, ac planè blaſphemas, dixiſſe: Homo hominem generat, & Sol. Cum vita non ſit Solis: ſed ſolarum actionum ſublunarium fomenta, excitamenta, ut & impedimenta, vitæ inſervientia.

INFANTIS NUTRITIO AD VITAM LONGAM.

Liquet jam, vitam non ex aſtris eſſe: ſed ex vi ſeminaria parētum, vitam eſſe brevem, morboſam, ſanam, vegetamque. Determinatur nempe pro indole ſeminis, & truncorum, non minùs quoque ſecundùm alimentorum & climatum bonitates. Inter vitæ longæ impedimenta eſt infirma fœtus cōſtitutio, infantis mala nutritio. Generato ergo & parto fœtu, ſpectanda eſt alimenti quantitas qualitasque: cum ejus corpuſculum ali, & grandeſcere, adeóque conſtitui debeat: ſitque præcipuè jam notum, quòd ſuccus alimentarius in puero, adoptetur in hæreditatem radicalis. Natura enim deſtinavit lac in uberibus pro cibo & potu infantuli, quod ipſi alimentum cum brutis commune ceſſit. Putatum eſſet à quibusdam, injurioſum Deo fore, ſi de alio alimento cogitemus: quaſi è mediis non ſemper elegiſſet, quod eſſet longè optimum. At ſanè eritne Deus naturæ vitricus, & natura ipſa noverca, quòd non panem nec vinum, ſed grana & uvas duntaxat fecerit? Natura regitur digito Dei. Ita eſt. Lac ergo, ut alimentum ordinarium, ad vivendum ſufficienter præbuit: non autem ut vitæ longæ inſerviret. Non enim natura amplius de vita longa eſt meditata, poſtquam cognovit authorem ſuum vitam accurtaſſe, nec velle unumquemque longævum. Lac autem unicuique ex æquo in cibum dederit. Etenim morborum exercitum in naturam miſit, ut mille mortis præcocitates, ad vitę fundamenta vergerent in ruinam. Natura ergo per lac ſatisdat finibus ſui authoris, deditque alimentum belluinum. Sed doctrina vitæ longæ valde eſt heteroclita: ſcioque illam inter divinitus electos filios artis uſq; in occultis permanſuram. Doctrina ergo præſens non ſpectat curſum naturæ ordinarium: ſed novam metam. Non itaq; me naturæ injurium autumo, ſi inſolitum alimentum lacti prætulero. In lacte ſiquidem plurima ingruunt incommoda. Inprimis lac grumeſcens vomitiones frequentes, vermes, termina, febres, diarrhœas, epilepſias, convulſiones perſæpe profert, multasque necis inopinas occaſiones continet. Lac enim in ſtomacho, proprio loci fermento obediens, neceſſariò aceſcit, antequam in alimentum vertatur; cui ſi novus ſuccedat lactis ſuctus, durus tenello ſtomacho lactis grumus incūbit, qui in glebas occaleſcens caſeum mentitur tenacem, non ſecus multo atque lac intra ubera non raro concreſcit, & non niſi cum apoſtemate erumpit. Quod cùm digeſtioni pertinaciter reſiſtat, ſi non etiam valdè nocuum fuerit, mox ſaltem putreſcit, amaricat, flaveſcit, virideſcit, nidorem contrahit, & pylorum alienat: unde præfato morborum clades ſæpe excitantur. Infans enim dudum ſugit, frequenter repetit. Lac primum eſt coagulatum, aliud recens intromittitur tertio ſextoque, fitq; commiſtio omnium, acidumque præter naturam alienum concitatur ejulatibus, fitque coagulum commune ex omnibus. In quo heterogeneitatis manifeſta, ſequiturque recens ſuctum, ſymbolum caſeati, nidoroſi, & putrefacti. Hæc vitia fere ſunt inevitabilia, ſuntque peccata lactis materialia, quæ recens fœtus editus ex origine piare incipit, quaſi ab ortu mater inſidias, mortisque comminationes ſuo infantulo ſtruat. Sunt inſuper alia lactis crimina, occulto-

cultiori tabo pernicioſa. Nimirum nedum lues veneris, lepra, peſtes, febresque contagio infames ſuguntur à nutricibus: verùm etiam inuritur puero à cunis propenſio morboſa nutricum, non ſecus ac ſi hæreditaria eſſet. Certè character in vitam deplorabilis. Novi quendam Præſidem ſextâ ſanaque prole beatum, cui ſeptima (quod nutrice aleretur renũ calculo ſubnoxia) luctuoſa lithiaſi anno ætatis ſuæ 13. tertiâ ſectione ſub lithotomo finivit. Deniq; non ſat eſt morbos materiales lactis, occultas tabes morborum, radicesq; hæreditarias per lac in ſugentem transplantari, & pertinaciſſimè in vitam incorporari: verùm etiam vitiorum quorumcunq; ſementa moralia, cum lacte intrò penetrant, ac in vitam perſeverant. Obſervavi ſic, nutricem ſalacem, furtivam, avaram iracundamque ſuam fragilitatem tranſtuliſſe in pueros. Sic inſolita in familias ſtupiditas, ira, dementia, multaque animi pathemata (etiam præter defectus morales) dudum ſomniantia, ac tandem dierum ſub maturitate explicata prodeunt, à nutricibus mendicata, & per lac propagāta. Tum demum lac in nutrice adhuc obnoxium eſt, ut cadaveréſcat, ſi nutrix clanculum imprægnata eſt, participat de febribus, & malis, quæ nata ſunt lac quomodolibet inficere. Tandem in horas, lac varias impreſſiones ſubit, ex omnibus animi perturbationibus, unde nedum grumeſcit, putrètque: ſed & non ſenſili qualitate, induit difformitates, quas inſons infans bibit, atque piare tenetur. Non enim nutrix uno ſemper tenore animum frenat: mille ſed apprehenſionibus, iræ, triſtitiæ, agoniæ, invidiæ, laſciviæ, furti, avaritiæ &c. perculſa ſuccumbit, quarum ſingulæ, eſt indubiũ, quin lac malè diſponant tam quoad corpus, quàm animam. Inevitabiles enim ſunt pleræq;, periculoſæ tamen. Quicunque ergo à nativitate, vitæ longæ ſtudere voluerit, ne exponat ſuos hujusmodi voluntariis, inopinatis, & certis periculis. Quanto magis, quod medicamen ad vitam longam ut à cunis quotidie guttatim porrigitur, ad vitam longam & ſanam, non poteſt digeri, ut neque penetrare, ſi intra craſſos lactis grumos ſepeliatur. Utpote ſic etiam venena in lacte propemodum innocua evadunt, & velut caſtrata ſterileſcunt. Odi ergo infantis nutritionem per lac intentatam. Hactenus non ſoleo lac edere niſi merum, ſolum, absque alio cibo potuque, donec plenè digeſtum è ſtomacho prolapſum ſit. Laudo pro puero noſtro alimenta, quæ pane, tantiſper in tenui cereviſia bullito, cum melle deſpumato, ſin minus, cum ſaccharo, inſtituitur: donec ſimul in mucilaginis, aut collæ ſpeciem, ſive gelatinam devenerint. Huic tum tantundem tenuis cereviſiæ miſcetur ac diluitur, quantum ſatis ut potus loco inſerviat. à pane tamen ſecalitio abſtinendum, ſi melle nutriatur, quia lumbricos gignit. Imò injecto in vas mellis fruſto illius panis, tranſit in formicas. Hoc pacto filium Comitis, inter cæteros nutriri juſſi à nativitate, qui tres fratres robore, ſanitate, ſtaturâ, ingenio, omnique valore longè ſuperavit, adeóque niſi in bello pugnaci manu glande transfoſſus occubuiſſet, magnæ ſpei erat. Enimverò ut præfatus cibus potusq;, eſt innocuus, non putreſcens, non coagulabilis, non contumax digeſtioni (putreſcunt enim facile, quæcunque ab animalibus petuntur, tenerioribus ſtomachis) ut neque malignitatis particeps, vel alienæ perturbationis inſtabilis, aut inductæ vitioſæ impreſſionis heres: ita ſemper ſibi æqualis, par & conſtans, naturæ fit familiariſſimus, non vermiculoſus, non acer, putidus aut nidoroſus, non denique acer, acutus febriculoſus, imò nec unquam nocuus, licet quantitatem exceſſerit, nam plus minusve dilui poteſt. Adeóque & ſine morbis creſcit, adoleſcitque infans, & fit capax remedii ad vitam longævam. Non ergo etiam malè juxta literam de Meſſia ter-glorioſo incarnato legitur, quòd mel & butyrum comedet. Unum ſiquidem continet gloriam roris cum extracto flo-

ɛ̃to florum: alterum verò omnium pæne herbarum eſt magiſterium. Butyrum ergo, non autem lac comedet. Unde diſcretio boni à malo, & judicii acumen promittitur. Succreſcente autem dierum robore, paulatim puer noſter aſſueſcat vegetioribus atque durioribus cibis: apprime tamen mediocritatem laudo. Quotidie autem bis ſumat guttas quatuor de arbore vitæ.

ARCANA PARACELSI.

ENimvero de fide credimus, vitam hominum abbreviatam, ex voluntate divina; peccata autem mortalium, occaſionem ad hoc dediſſe. Voluntas ſive juſſus Domini intravit in naturam, atque rationes mortis, quas non inveniebat, fecit ante diluvium quaſi ſucceſſivo ordine, vita continuo per proles immutata eſt, tandem ad centeſimum & vigeſimum annum fuit extenta. Atq; poſtremo ſeptuaginta anni dies hominis: quod ſupra, eſt miſeria: præterquam in poteſtatibus, quas ad 80 pervenire voluit. Hæc eſt ergo vita brevis, vita ordinaria, ad quam homo ſponte naturæ, allatis impedimentis, fluit & pervenit: quam ex Sacris fuiſſe divino elogio ſtatutam. Radices ergo vitæ brevis locum in natura deinceps habent. Inprimis mens quæ mori neſcit, non ſeneſcit. Senſitiva autem anima licet tandem inſtar lucis exſtinguatur: non tamen ipſa lux ſeneſcit, eò quod per partes aut gradus non adveniat. Si namque anima ſenſitiva, ſive ipſa lux vitalis ſeneſceret, cum pereunti huic nil addi poſſit, quod de ejus indole ſit, fruſtra de vita longa cogitarem. Seneſcunt ergo tantum poteſtates vitales, ſub generationis initiis, cuilibet organo inſitæ. Quas non contemplor ut nudas qualitates: ſed rectores adſpicio, deficientes ſenſim in corpore aëreo: ideóque & ſpirituum poteſtates, ſequi naturam illius corporis, quod paulatim atteritur. Triſtitia enim, non ſecus atque tinea veſtem, vitam rodit; ſic & vitæ inordinationes vitam præcipitant. Homo denique homini lupus. Quæ ſanè vitam adhuc viridem multis demetunt. Hæ tamen non ſunt rationes naturales vitę brevis, ut neq; ſpeciei connexæ, vel innatæ brevitatis neceſſitates. Certè præter accidentarias contingentias, mediis in deliciis, circumferimus vitæ brevis cauſam. Prima namq; omnium labaſcit memoria; viſus dein, guſtus, auditus & greſſus hebeſcunt. Sapere enim, non immerito tam guſtum, quàm judicium mentale, indiſtinctim ſignificat, quod ſimul ſæpe intercidant: Guſtus autem primum deficit in ſtomacho, ob lienem. Quocirca alibi guſtum linguæ, & guſtum ſtomachi ſat diſtinxi. Mox propter inæquale partium robur, hinc inde ſenſim deficiunt officinarum innata fermenta: ſtupeſcente autem fermento lienis, conceptuum primorum poteſtas labaſcit, & pueraſcere ſenes dicuntur. Scholæ etenim memoriam pueris vividam concedunt, propter cerebri teneritudinē, facilè ſuſcipientis quælibet ſigilla: ſed cerebro per ariditatem duriore ſigillorum impreſſiones, tantò magis arduas fore, quanto ad retinenda conceptuum ſtigmata ſunt ex ariditate pertinaciores. At frivola eſt Scholarum æquiparatio, quod cerebrum ſe haberet per modum ceræ, ut neque cogitationes ſigilli vices exprimunt. Nam inprimis vix decem ſigillis aptus locus eſſet. Etenim ſi ſigilla ejusmodi tam corporalia eſſent, ut deberent ſequi diſpoſitiones & alterationes cerebri, neceſſariò ſe ad extenſionem loci quadrabunt, eò quod locus à corpore difficilius ſequeſtretur, quàm eſſe durum aut molle: dicantque ergo Scholæ, quantam extenſionem ſingula conceptuū ſigilla in cerebro requirant? an memoria pro ſigillo concepti equi majorem locum in cerebro exigat, quàm

quæ eſt muris aut muſcæ? ergo & conſequenter extenſio loci in cerebro pro equo quoque decies millies major eſſet, quàm pro mure, adeóq; cerebrum totum vix memorandis duobus ſufficeret equis. Ut cum locus deficeret, potiùs recordarer medii bonis, quàm integri. Imò longè meliùs recordarer rerum hinc ab uno anno præteritorum, quàm quæ quandoque in pueritia mihi obvenerint. Vidi enim puerum, qui ſecundum Æneidos memoriter didicerit, qui vix centeſimum verſum intelligeret. Adeóque ſingula verba requirebant totidem ſigilla, & horum locos. Sin verò nullum locum ſigilla conceptuum requirerent, nec extenſionem ſui, in cerebro occupent. Ergo nil ſigillatur, nullumque eſt ſigillatum, & hebes & Scholarum comparatio. Nimis enim lutoſæ ſunt Scholæ, quæ munia vitalium aut principum poteſtatum, qualitatibus primis aut ſecundis adſcribunt. Sed quid agent miſeræ, ſi vix digitum ab hiſce corporum accidentibus ſe offerre auſint? neglectis igitur duritiei, ariditatis & teneritudinis reſpectibus Scholaribus ad cauſam brevis vitæ devenio. Dixi nimirum ex labaſcente poteſtatum vitalium vigore, vitam neceſſariò ac proportionaliter diminui. Unde verò ipſæ poteſtates velut obducta ferrugine ſeneſcant, ac paulatim deſinant, repetam. Quod ſanguis atque cruor tandem ſucceſſivè transmutentur in nutrimentum alendarum partium, abſolutaque accretione adoleſcentię irroretur quidem ſuccus inde paratus in ſingulas partes ſolidas, iisque agglutinetur mucilaginoſus aliquis atque ſpermaticus liquor: ſed non ampliùs dudum cum iis permanet: Sed conſumtus, confectusque partium fermento non ampliùs coagulante (prout alias ſub accretione fieri ſolitum erat) exhalat totus absq; reſidentia, fece, aut reſiduitate reliquiarum. Iſte ergò eſt cruoris epilogus. Quod tandem in ſuæ tragœdiæ finem, exhalatione tenus totus expellatur, per inſenſilem tranſpirationem, poſtquam functiones humectationis obierit. Itaque dum jam liquor ille per intima commiſtus, perfunctaque digeſtione, effluviotenus exhalat, non poteſt non indolem excrementi aſſumſiſſe. Unde æquè inevitabiliter conſequitur, Vitalem inhærentem, & viſceribus conjugatum ſpiritum, ſimulque ejusdem poteſtates inſitas, continuo neceſſitatoque ſuffitu hebetari, alienari, atq; tandem exſtingui. Hæc eſt igitur vitæ brevis cauſa continens ac naturalis. Conſideratio ergo vitæ longæ tota, circa conſervationem poteſtatum vitalium verſatur. Non eſt enim ſat, cunctis membris cruorem adeſſe, volupe ſuo cruore deſiderato ali. Neque iterum ſufficit ſpiritum inſitum hactenus ab influo ſat recreari, continuata nutritionis ſubſtitutione. Nil enim in vitæ palæſtra actum, niſi poteſtates ſeminales, characteres inquam vitales, ab exitio præſerventur jam commemorato. Alioquin enim ſpiritus ad nuditatem reducuntur, & attenuantur, unde dies noſtri neceſſariò abbreviantur. Siquidem ſenſim characterem poteſtatũ, ſive dona ſeminis amittit, fit ſpiritus non animantati, ſiveGas inſtar. Non enim etſi in figuris & machinis deficiat motus perpetuus, eò quòd non ſit in viribus moventibus proportio ſubſecutiva majoris ad minus requiſita, ut aliquid moveat aliud: at ſanè hoc locum habet in rebus, quæ ſeipſum non moverit, neque movendo accreſcere aut roborari valent. Ideóque conſideratu indigna in rebus ſeminalibus. Siquidem generationes naturales in mundi uſque finem conſtantes ſufficient, ut nimirum ſpecies, harumque robora perſeverent integra, ſemenque nequaquam imminutum de ſe gignant. Per conſequens etiam, ſi quadragenarius generet ſibi pridem ſimilem: poterit vita quadragenaria continuari in vigore ſibi adoleſcenti coæquata, niſi virium rupti fili aliunde irruat, ut dixi. Studioſè itaque indagandum, an in natura ſint ſperandæ reliquiæ arboris vitæ, vel ſuccenturiatæ ſubſtitutiones: per quas ſcilicet, quicquid demum

demum è nobis evaneſcit, illis poteſtatibus ſit vice fomenti, nec ampliùs ſortem excrementi, triſti ſuo ſuffitu, præ ſe ferat. Qualitatem autem præfati noſtri ſuffitûs, nedum in odoribus ſudorum quorundam agnoſcere lubet; ſed præſertim, quod cimices, pediculi, pulices, ſimilesque inſectæ inde procedant: mera nempe ſpurcitiæ & fœtoris proles. Mihi inprimis inutilis quæſtio viſa eſt. An hortus Eden, ejusque arbor vitæ deſierint, an verò etiamnum hodie perſiſtant? & ubinam locorum? An Enoch, Elias, & Joannes, ibidem ſub angelorum conſortio etiamnum vivant felices, extra ſenii & infirmitatum incommoda. Sat mihi. Arborem vitæ à creatione incepiſſe; In natura fuiſſe: non autem fabuloſam, aut parabolicam. Sufficit illam mortalibus ignotam fuiſſe atque fore, adeóq; & impoſſibilem ejus adeptionem nos ſpe privare. Interim ſuccedaneam plantam inveſtigo, licet multis numeris inferiorem. Imò dubium non eſt, quin, ſi aliqua ſit in hac valle miſeriarum, quæ vires primitivæ illius arboris vires refert, locus ad vitam longam ſuas contribuat partes, tam reſpectu plantæ, quàm hominis illa utentis. Eandem namque plantam pro varietate natalitii ſoli, nobilitari, vitamque noſtram per loca melioris ſucci alimentarii, ſuavioriſque aëris potu prorogari, ipſa pro me climata fidem faciunt. Nec enim credendum, id favore cœli prorſus contingere, eò quod eodem gradu diſtantiæ ab æquatore, atque eadem prorſus ſub orbita cœli, partes ortui ſuppoſitæ, nobiliores fructus proferant, quàm quæ ad occaſum magis declinant. Quinimò ſub eodem circulo multa ſæpe varietas propè conſita eſt. Quas ambas tamen partes idem cœli adſpectus eodem motus nunc, quotidie afficit. Pro monente Paracelſo etenim erecta eſt medentum quorundam ſpes ad vitam longam. Quisque enim ſibi pollicetur Adeptum vitæ longæ ex ejus ſcriptis, ſi non tanta tenebricoſitate verborum ſua deſcripſiſſet. Quapropter plurimi indagant nominum novitates obſcuras ſibi ſignificari: alii etiam operandi ſimplicem ejus ubique & accurtatam merito ſuſpicantes deſcriptionem, apertiorem methodum operandi exoptant. Nemo autem detecta larva ad fundum rei, promiſſæque veritatis baſin fodere eſt aggreſſus. Quisque enim vel irridet, vel deſperat, vel nimium credulus ſuſpenſo naſo cuncta admiratur. Si tamen meliores illis, quod ſibi non præciderint viam ſpei. Nemo tamen mediam viam elegit: nempe dubitandi & indagandi, quantum veritatis pollicita contineant. Enimverò Paracelſus, ſe extremuum ſenium, per elixir proprietatis aſſecuturum promittit, datumque cœlitus ſibi mortis deligere ſortem atque horam jactitat. Sed vana ſunt ejus vitæ longæ oſtentamina, cognitio, & mortis electio, qui interim anno ætatis ſuæ 47. exſtinguitur. Stupent ſui interim, miranturq;, quo morbo, caſuve, adhuc floridus ætate ſit abreptus, lapidis illius chryſopœi verus compos, quique graviorum morborum myriades paſſim, velut falce demetẽdo, Herculis clava trucidavit? equidem neminis apologum ago. Fateor lubens, me ex ejus ſcriptis profeciſſe multum: illumque potuiſſe per remedia ad unitatis ſymbolum adſcendentia, ſanare lepram, Aſthma, Tabem, Paralyſin, Epilepſiam, Calculum, hydropem, podagram, cancrum, atque ejusmodi vulgo incurabiles morbos: attamen Paracelſum fuiſſe ignarum radicis vitæ longæ, tam ex ejus ſcriptis & medicaminibus, quàm ex obitu, collegi. Siquidem renovationes atque reſtaurationes, quibus paſſim, multoque ſæpe gloriatur merito, duntaxat ſunt purgationes partium continentium, cum contentarum correctione, & proſcriptione. Atque hactenus fuit morborum ferè omnium vindex, & ſanator. Attamen medicamina ejus arcana, non tam reſpiciunt vitam longam, quàm ſanam, hujusque commoditates. Etenim pili, ungues, ac dentes renovantur, hi etſi duriſſimi, primi tamen carnem ſentiunt,

tiunt. Adeóque non fruſtra ſcriptum, Moſen omnes dentes habuiſſe anno 120 ſuæ ætatis. Etenim quatenus obſcurè vivunt, ſuam extra ſe culinam habent, facillimè quoq; putrent. Forte enim Ægyptus, & loca vicina id ſibi ex proprietate habent. Memini ſiquidem de Mumia Memphitica principem Radzivilium Polonum ſic ſcripſiſſe. A tribus annorum millibus, absque minima alicujus membri putrefactione, ejusmodi corpora in hanc uſque diem conſervantur integra. Tanta autem eſt horum cadaverum multitudo, ut pauci ſint, qui faſtidium omnia videndi perferre valeant. Aromatum & unguentorum pinguedine adeò condenſantur, ut in modum picis indurata reſplendeant. Cerebrum præſertim, muſculi, & ſcapulæ carnoſiores: nam pectus, manus & pedes, cum modicum carnis habeant, & in modum membranæ extendantur, mumiæ non deſerviunt. Quantum narium judicio colligi poteſt, Myrrhæ multum hiſce unguentis admiſceri debuit. Saltem unguenta iſta oſſibus mirum candorem conſervant. Circa antra extrinſecus magna vis oſſium projecta jacet, à quibus mumia ablata. Inter quæ non obiter, nec brevi tempore contemplabamur calvarias, & inferiores maxillas, ubi dentes fixi: nullam omnino invenimus, quæ vel unum dentem carioſum, aut aliquam evulſionis notam haberet. Ita in omnibus maxillis erant pleni, ſinceri, & candiduli. Inter tot enim centurias maxillarum, erant & ſeniles, quibus dentes breves & attriti (quales in ſenibus videntur) at quæ dentem ullum putridum, cavum, foraminoſum, aut ſignum elapſi haberet, erat nulla. Unde colligo primum: Moſen potuiſſe naturaliter omnes dentes habere. 2. Quod ut frigida nocet dentibus: ita & aër frigidus noſtras, dentibus ſit hoſtilis. 3. Quòd ideo Æthiops & Hiſpanus candidos habeant dentes. 4. Conſolationem capio pro Belgis, ex ejusdem Principis verbis. In Cairo, ex vulgo recenſitis ad ſeptem milliones feruntur, ex Judæis ad unum millionem & ſexcentos mille, numerum adſcendiſſe: mulieribus & pueris computatis. In tanta autem hominum multitudine, vix tertia pars viſum integrum habet. Omnes oculis paſſim laborant ex eſu fructuum, & aquæ potu ſuperaddito. Cæterum 5. non prorſus fruſtra Paracelſus de elixire proprietatis, ex croco, myrrha, atque aloë, præparato, ſibi fiſus eſt, modò non erraſſet in ejusdem præparatione: ſed per modum arboris vitæ illud medicamen confeciſſet. Nam ut myrrha mumiam cuſtodit à putrefiendi aptitudine, ſi myrrhæ aditus ad noſtri conſtitutiva detur, non erit caſſa myrrhæ ad vitam longam authoritas. Quoad renovationem verò tantopere à Paracelſo laudatam, quæ pilos, ungues, denteſque renovat cum omnium morborum excluſione. Pili ſanè & ungues, ut ſponte quandoque decidunt: ita & quavis ætate facilè ſuccreſcunt, eſtque illorum renovatio parvi momenti. Vidi quoque anno 63 ætatis ſenem, & vetulam, quibus quondam amiſſi dentes ſponte renaſcebantur, etiam cum doloribus puerilibus. Nullam tamen denotabat vitæ longævitatem: eo quòd uterq; eodem anno oppetierit. Multos enim in ſpem vitæ longæ erexit promiſſio Paracelſi, de renovationis repueraſcentia. Putarunt nimirum, ex dentium & unguium renaſcentia, repueraſcentiam neceſſariam: potiſſimum quòd canitiem ſenii indicium exuerent, priſtinusque capillitii color rediret. Sed ſuus error ex indiſtinctione fuit. Meminit nempe Alexander, ſe vidiſſe octogenarium, cui novelli dentes quotquot deficerent, ſuccreſcerent: at non proinde ejus longævitatem commemorat. Et quanquam potuiſſet per accidens ſimul longævus fuiſſe: cum tamen unum non contineat aliud in radice, ſive cauſis neceſſariis: elenchus fuit, ex uno aliud per ſequelam deducere. Natura quippe, non rarò ſponte molita eſt ejusmodi renovationes, ſub quibus interim filum vitæ longæ abſcidit. Non abſimile eſt enim, quod pirus quotannis renovetur frondibus: non tamen, quod proinde

inde ſit iſta arbor longæva: terebinthus aut cedrus, aut abies, brevioris vitæ. Imò nec pirum mutuatur ullam vim vitæ longæ, quod ſua arbor quotannis renovetur. Renovatio itaque medicaminum, Paracelſum decepit. Quippe quæ tantùm ſanitatem, propter intimam ſimilarium atque ſupremam mundificationem arguit: non autem radicem vitæ renovatam, aut vitæ inde prolongationem. Decepti enim ſunt, quod cervus cornua, & anguis ſenectam exuant, ſintque bruta longæva. Ideóque renovationem iſtam in cauſam longævæ vitę retulerũt abuſivè. Nam cancri, araneę, cicadæ, & inſectæ brevioris vitæ ſæpius contingit pellem exuere. Ex oppoſito autem cervus caſtratus cornua non mutat; quia nec facit nova: non deſinit tamen propterea eſſe æquè longævus. Cervus etenim non abjicit cornua ſub autumnum aut hyemem, dum ad majorem quietem ſe componunt belluæ: ſed dum novo ſurculorum germine paſcitur, cui renovativa ſui germinis ineſt: ut & in cervos, non autem in boves transfertur. Eò quòd ſtomachus cervi proprio ac ſpecifico fermento, conſervat germinativam ſurculorum vim, traducitque in vitam mediam cervi. Quod caſtrato cornubus carente non accidit, ut eunuchis barba negatur. Renovatio itaque hujusmodi, eſt quidem effectus vegetioris vitæ: non tamen inſeparabile vitæ longæ indicium, ut neque cauſa conjuncta. Nam nec renovatio neceſſariam vitam longam habet adjunctam: nec viciſſim vitæ longæ eſt adnexa renovatio. Ut patet in cervo, anſere, &c. Eſto ergo, quòd Paracelſi arcana ſingula univerſas propemodũ tollant ægritudines; ungues, pilos atque dentes renovent: nequeunt tamen inprimis robur inæquale deficientis alicujus partis adæquare: multò minus poteſtates deficientes ab interitu vindicare, atque omnium minimè easdem reſtituere in vigorem juvenilem. Ergo ejusmodi arcana non reſpiciunt poteſtates organorum, ut neque vitam longam inde dependentem: ſed tantùm ſummam membrorum omnium depurationem: atque hinc natam ſanitatem. Morbi nimirum univerſi, qui vel è ſordibus emergunt, in ipſis ſordibus latent, vel demum ſordes ſuo contagio ulteriùs propagant, ſanantur per præfata arcana: non autem, qui primariò poteſtates vitales concernũt. Non inquam qui debilitatem innatam vel acquiſitam, è morbo vel ſenio continent cum poteſtatum diminutione. Hujusmodi namq; non niſi per remedia vitæ longæ in priſtinum redeunt. Neque tamen perfecta & impleta redintegratione in priſtinum. Nam hoc immortalitatem abſolutam alioqui concluderet. Etenim quæ à crapula, Venere &c. debilitates ingruunt, per arcana Paracelſi tantillum reſtaurantur; at non niſi comite infirma naturâ. Inſanie enim ex mala conformatione nequicquam reſtaurantur: Illæ autem, quæ ex inſigni ſuperbiæ thymoſi exortæ ſunt, continuo de recidiva metuunt. Alioqui verò phrenitis, delirium, caducus, uterina veſania, hypochondrii mania, & quæcunque ex impuritatis aliqua ſobole fit, perfectè & completè ſanantur remediis Paracelſicis. Maniæ ergo, quæ ab inſigni arrogantia prodeunt, ſanantur quidem cònfeſtim; ſed cum metu minoris alicujus recidivæ: quia iſtæ arguunt poteſtatis Imaginativæ merum defectum: ideóq; ita ſemen contaminant, quod in aliquot generationes deinceps translatæ non rarò eluceſcant. Sic etiam ebriorum filii ſæpe vitiatarum poteſtatum retinent indicia, quaſi filii, paterni criminis hæredes, pœnas luere debeant. Hoc eſt, fortes generantur fortibus & bonis. Et viciſſim mali corvi malum ovum. Sunt namque ebriorum filii plerumq; ſtupidi, indagandis rebus ſomnolenti, conceptuum tenaces, temulenti in agendis, & facile in vitia abductiles. Saltem non dubito, Paracelſum ſuis arcanis uſum, utpote qui videret nedum felices ſanationes ſuccedere: verùm etiam aliquot diutiùs uſos, fuiſſe renovatos pilis, unguibus & dentibus.

Veruntamen cum illi non fuerit vita longa, teſtimonio nobis erunt ſua præfata arcana, de lato judicio meo. Enimvero circumfertur Teſtamentum Paracelſi; quod quia contradicit publicæ authoritati, ex ipſius epitaphio deſumtæ, quod ſpectatur in noſocomio Salisburgenſi, in muro ad S. Sebaſtiani aram, quodque bona ſua in pauperes diſtribuenda, honorandaque collocâſſe memorat: ideo illud Teſtamentum à Paracelſi oſoribus fictum credo. Alii proinde iſtius farinæ aſſerunt Paracelſum, pacto cum Satana termino, plena in ſanitate obiiſſe. Quod contradicit præfato Teſtamento, ex ore hoſtium publicato. Quo videlicet dicitur, ipſum aliquot dies ante mortem morbidum fuiſſe. Actusque ille tanti reatus contradicit, quòd pauperibus tam fuerit benivolus. Sunt & alii quoque, qui illam toxico ſublatum ajunt. Cui cum remedia non minùs quàm ad alios morbos cognita, & in promtu eſſent, ſupponunt illum adamantis pulvere, pereſis inteſtinis interemtum. Ego verò nullatenus admiror immaturam mortem viri, ab adoleſcentia ſolliciti, circa arcana chymica. Maximè ſi quos vitæ ſuæ incurios indagandarum ſcientiarum nimia curioſitas, diu noctuque anxit. Quem enim mortalium non inficiant carbonum ſuffitus? aquarum fortium, gradantium, & arſenicalium? Itemque antimonialium nova indies examinatio? quæ per longa annorum tædia experiundi, nondum experti haurimus, de malignitate illorum, non niſi per experientiam feram admoniti. Quid enim ſecus agat curioſulus, nec trepidus tyro; in arte tam abſtruſa, aliumque recuſante didaſcalum præter torturam ignis? Ubi ſcilicet artis theoremata ex voto obſcurantur: non quidem ut ſciantur abrupta: ſed potiùs ut neſciantur? Intellectus enim datur electis tantùm per longam dierum & operum præparationem, ſufficiente ſanitate & pecuniâ inſtructis, neq; criminum gravamine indignitatem meritis. Concedo univerſales aliquot medicinas, quæ ſub uniſono naturæ longæ gratiſſimo, inſenſiliter poſt ſe vinctum educunt hoſtem, cum egregia organorum depuratione. Concedo pariter appropriatas aliquot, quo univerſalis amplitudinem, in ſpecificis morborum directionibus æmulantur, peregrinam impuritatum ſocietatem demunt, contractoq; jam vitio planè dominantur, non ſecus atque ſecuris ſecure arborem vellit. Index arcanorum Paracelſi eſt.

Inprimis tinctura lili, ab electro minerali immaturo in vinum vitæ redacta, cujus una pars eſt metallus primus: altera verò, membrorum eſſentia.

Sequitur dein mercurius vitæ, ſtibii proles integri, quæ omnem morbi nervum penitùs abſorbet.

Tertio loco eſt tinctura lili, etiam antimonialis, ejusdem penè efficaciæ cum præcedenti, quanquam minoris efficaciæ.

Quarto loco eſt mercurius diaphoreticus, melle dulcior, & ad ignem fixus Solis horizontis omnes proprietates habet. Perficit enim, quicquid medicus & chirurgus poſſint optare ſanando: non tamen tam potenter renovat, ut præcedentia.

Eminentior eſt ejus liquor Alkaheſt immortalis, immutabilis aqua ſolvens, & ſal circulatus ejus, qui reducit omne corpus tangibile, in liquorem ſui concreti.

Succedit elementum ignis è cupro, elementum ſive lac margaritarum. Eſſentiæ autem gemmarum & herbarum, ſunt præfatis longè minora. Tandem ſalia volatilia, herbarum & lapidum præciſam particularitatem referunt, neque univerſalium efficaciam attingunt.

Corallatus verò, qui unicum eſt purgativum per ſedem, ulcera pulmonis, veſicæ, laryngis renum purgando ſanat, adeò ut & podagram funditus evellat. Eſt nimirũ mercurius vulgi, à quo liquor Alkaheſt ſemel diſtillatus eſt, reſidetque in fundo coagulatus & pulverabilis, nequicquam in pondere auctus aut diminutus. à quo pulvere cohobanda eſt aqua albuminum ovorum, donec coralli colorẽ acquiſiverit.

In

In ſpiritu abjecto laudo Dominum rerũ, quod parvulis hujus mundi ſua arcana revelet, clavumque perpetuo regat, ne in indignorum manus hæc ſua beneficia incidant. Deprehendi itaque arcana Paracelſi morbos tollere:ſed ad radicem vitæ longę non attingere. Deprehendi quoque remedia mineralia, utcumque ad ſummum gradum deducta, inepta tamen eſſe, ut conſtitutivis primis cedant in alimentum, eò quòd reſervent vitam mediam concretorum, unde educta ſunt. Eatenus namque non deponunt unquam prorſus indolem mineralem: imò & propterea recedunt à tenore vitæ longę. Imò neq; unquam facilè inducar ut credam, lapidẽ philoſophorum nobis vitaliter uniri poſſe, propter ſui ſummè immutabilem ſubſtantiam, incredibiliter fixam contra ignis torturas, indiſſolubiliter homogeneam. Id eſt, propter ſeparationis, deſtructionis, & digeſtionis omnimodam impoſſibilitatem. Tantum abeſt, quod ad vitam longam faciat. Subſcribunt mihi hiſtoriæ, Neminem qui lapide illo ſit potitus, vitâ longâ fruitum: ſed multos, ob pericula laborando perpeſſa, vitam brevem manſiſſe. Cæterum neque ſperent mangones, cibos potenter nutrientes, vitam longam præſtituros. Etenim quamvis convaleſcentibus robur præbeant: nutritos tamen dein enervant. Quod Cæſar etiam teſtatur. Etenim teneriores cibi facilè abſumuntur, carnes teneras efficiunt, & majori nidore poteſtates vitales ſuffumigant. Medentum ſtudia autem circa culinæ delicias, quas partem diæteticen nominant, verſantur, in errorem putando abducti enim ſunt. Ut ſi victus euchymus atque tener debita doſi convaleſcentibus proficiat. Putarunt & robuſtiores eodem cibo multipliciter alitos, in ſummam roboris auctionem elatum iri. Non enim in cibando proceditur, ut in arithmetica, ubi 10 libræ elevant novem; & per conſequens, 100 libræ nonaginta. At nonproinde, qui plurimum edit, bibitque affatim, potentior fiet, quàm qui moderatior vixerit. Siquidem natura non tam ſervat proportiones numerorum, atq; proportiones poteſtatum rerum alterabilium, ad poteſtatem ſui Blas. Utut eſt, ſaltem Medentibus ad vota ſuccedit. Quoniam copia cruoris, excrementa parit, advocantur Medentes adeóque regulas victûs ſibi ſaltem profuturas imperant, vitamque abbreviant, in medicè atque miſerè viventibus.

MONS DOMINI.

QUis adſcendet in montem Domini? aut quis ſtabit in loco ſancto ejus? Innocens manibus, & mundo corde, qui non accepit in vano animam ſuam, nec juravit in dolo proximo ſuo. Hic accipiet benedictionem à Domino, & miſericordiam à Deo ſalutari ſuo. Verba ſonant æternam beatitudinem. Sic eſt. Attamen nil impedit, quin iſta figuralis atque typica locutio, ſecundùm literam etiam ſui veritatem explicet. Cum neceſſe ſit, typum correſpondere rei per typum ſignificatæ. Equidem ſemper obſervavi, omnia Dei myſteria fere in montibus celebrata. Juſſus eſt enim Abraham ſcandere montem, & ibidem ſuum unigenitum ſacrificare, in typum ſacrificii oblati in monte calvariæ. Juſſit Deus Moſi ad montem adſcendere, ut illum alloqueretur. Deditq; illi Legem. Et collocutus Moſes facie ad faciem, per dies & noctes quadraginta. In Oreb transfiguratus eſt Dominus, &c. Quę cuncta in deſerto fieri poterant, poteratq; Deus exercituum circumdare Moſen fulgure & ignibus, tam in plano, quàm in monte, ne quiſquam mortalium appropinquâſſet: ſed mons ſemper electus ex privilegio. Et benedictio à Domino promittitur in adſcenſu ad montem Domini. Etenim

enim poterat Dominus breviori morâ Moſi ſignificare ſua placita: nec opus erat diebus & noctibus quadraginta continuis, niſi etiam mora ſuo pondere (etenim mora in naturalibus requiritur ad juſtam rerum maturitatum efficaciam) aliquod occultum myſterium deſignaret. Naturaliter enim, intelligo in montibus malignitate endemica carētibus eſſe nedum aërem puriſſimum, procul à fece & corruptione remotum, à vulgo, erroribus, & defectibus ſegregatum, & propter frigora depuratiſſimum ab omni inquinamento: verùm etiam ibidem eſſe locum, quorſum per magnalis continuitatem, expeditiſſima cœleſtium irradiatio eſt: quia ætheris puriſſimi potatio. Memini enim, uno mane me jejunum ſenſiſſe in Alpibus ſuavitatem inſpirati aëris, quem antè vel pòſt, totâ vitâ nunquam. Certum eſt etenim, quod Omnipotens tantum Gibbum in natura non fruſtra condiderit. Certumq; eſt, omnes mundi divitias è montibus erui. Deinde optimi fontes atque celeberrima flumina nobis è montibus ratione declivitatis verſantur. Denique omnes nationes monticolæ, durioris ſunt corporis, vitæque vegetioris, aliis qui campos amœnos colunt. Qui effectus ſuis cauſis conſtant, quippe ſuavior puriorq; aër ibidē inſpiratur, & Gas omne ſuis privatum ſordibus, redit in materiam puram aquæ. Sed quod Deus in cumulum attollat tantam, vel ipſam terræ faciem, vel ſuper eandem conſtruxerit tot ſaxa, vel in unum ſaxum conjunxerit, nec tamen aliquo minerali ditaverit, cujus reſpectu videretur tantam molem congeſſiſſe, nec fontes depluat, nec fructus deniq; tantis finibus dignos refuderit: ſed ſupra omnem aëris atque nubium turbulentias, turbines ventorum atque fulminum portenta exaltaverit, in placidiſſimam aëris quietē. Certè id mihi inſigni myſterio dicatū videtur. Benedictio enim antiquitus promiſſa ſpectabat plerumque vitam longam, ejusque commoditates, & prolium fecunditatem (ut ſis longævus ſuper terram &c.) Benedictio ergo adſcendentibus in montem Domini, juxta literam, in natura ad vitæ longę dotes ſpectare videtur. Ille enim, qui ſolus totusq; vita eſt, ac Princeps vitæ, nemini ſaltem dat vitam longam, ne quidem per media naturalia, qui in vano animam ſuam acceperit. Ergo benedictio adſcenſionis in montem Domini, vitæ longævitatem continere videtur. Singularem itaque Montis Domini imaginē atq; vitæ longæ promittere videntur illi montes excelſiſſimi, qui nullius fructus ergo, naturæ donati leguntur, quiq; ad ſuavitatem imperterriti aeris pertingunt. Idq; ſingulari aliqua præ cæteris montibus prærogativa, utq; illo quaſi jure, montis Domini nomenclaturam habeant. Etenim ſi ſupra omnes incidentias inferiorū pertingat, ſingulariter mihi promittit, Deum ibidem eſſe peculiari modo. Qui enim non erat in turbine venti; ſed in aura ſuavi, ab Elia eſt perceptus: ille, ille (inquam) ibidem ſuum habet domicilium. Id eſt, Princeps vitæ ibidem ſuam benedictionem dat. Non quidem quæ paucis horis communicetur: ſed revolutione quadragenarii (per duo ſcilicet plenilunia) Moſi in monte Sinai ſignificata. Etenim qui ſingulis annis, circa feſtum Scenopegiæ in monte quietis, continuo morari per quadraginta dies poſſet, accerſitis ſibi aliunde vivēdi commoditatibus, multum auguror ipſi profuturum in vitam longam, ſi ibidem præſertim, medicamento ex arbore vitæ parato, quotidie refocilletur: eò quod tali monte, ob inſignē aëris puritatem, major ſit commiſtio alimenti ad alitum, & penitior ad prima conſtitutiva acceſſus. Deniq;, quanquam excelſiſſimi montes privilegium vitæ longæ præ ſe ferant: minùs tamen alti, aliquid ſingulare promittunt, ex ſenſu in Alpibus percepto. Semper tamen rejicio montes, qui minerale aliquod ſpirant. Etenim in Chymicis, propterea arſenicum, nomen fumi metallorum eſt ſortitum. Quibus autem daretur commoditas vivendi in monte ſano, & non fructibus mineralium gravido, illi certè gauderent beneficio vitæ longæ, quantum loci natura tribuit.

ARBOR

COgor credere lapidem aurificum, & argentificum eſſe: quia diſtinctis vicibus manu mea unius grani pulveris ſuper aliquot mille grana argenti vivi ferventis, projectionem feci, adſtanteque multorum corona, noſtri omnium cum titillante admiratione, negotium in igni ſucceſſit, prout libri promittunt. Non erat autem extractum ex auro, quod totidem argenti vivi pondera commutaret, quot erant auri, unde extractum fuiſſet. Inprimis eo dato, adhuc ſaltem ſtaret vera unius in aliud tranſmutatio, ac quidem multiplex. Secundò, norunt aurifabri, & monetarii, quod nihil, quod non eſt mercuriale, poſſit per fluxum ingredi in metalla, aut colliquari cum illis: ſed ſupernatet in fluxu. Igitur Tertiò, eſſet iſtud extractum pinguius, quàm ſit ullum metallum, ſi tot millenas partes debeat tingere. Quartò. Non eſſet illud extractum ampliùs metallum, cum tot mille vicibus ſuperaret perfectionem puriſſimi metalli. Non etenim metallum patitur totidem gradus amplitudinis in ſui perfectione, quot vicibus pulvis chryſopejus convertit inferius metallum, in verum aurum. Quintò. Ille qui mihi primum dabat pulverem aurificum, habebat ſaltem & ad minimum ejus tantundem, quantū ad ducenta millena librarum auri commutanda ſat forent. Nemo autē eſt, qui decuplo plus auri habeat; ac ſi haberet, deſtrueret ut inde demum auri tantundem conſtrueret. Sextò. Dabat enim mihi forte ſemigranum illius pulveris, & inde unciæ 9 atque $\frac{3}{4}$ argenti vivi, tranſmutatæ ſunt. Iſtud autem aurum dedit mihi vir peregrinus, unius veſperi amicus. Utcunque ergo lapis Philoſophorum ſit revera in natura: attamen ob rationes ante dictas, ſemper ratus nullum remedium metallicum continere benedictionem arboris vitæ. Fateor interim lubens, quòd lapis ille vitæ zoophytæ in ſuis initiis ſit particeps, eamque habeat diſtinctam à vegetante & ſenſitiva, quæ ſit vita hactenus anonyma. Nam juxta Sapientum univoca ſcripta, Principiis lapidis, ſemel ovo vitreo conjunctis, ſi vitio interrupti fotus, ſemel contingat vel pauliſper planè refrigerari: ita emoriuntur, ut non ſit ſpes reſidua futuri lapidis: quod & in ovorum fotu ſimiliter evenit. Adeóque hæc tum pari vitâ, cùm initiis lapidis vivere credendum cenſui. Eſtque vita vera, quam mors vera teſtatur. Quippe quod nullis unquam laboribus is error ſit corrigibilis, ſemel ſic mortuo, de cætero nulla reſtitutionis ſpes relinquitur. Scio denique arborem vitæ fruſtra ex animalibus utcunque longævis quæri. In quibus omnibus ſpontaneam mortem, corpus caducum, atque in horas labile, ſive viam omnis carnis inveni. Quomodo enim dabunt, quam non in ſe continent vitam longam? Cùm ſi ſint longæva, vitam ſaltem ſuam exuerunt, dum in uſum aſſumuntur? Aliquando intuitus lapides, quod intra ſe quandoque viva animalia continerent, per luſtra vivant, cuſtodianturque abſque alimentis, ab interitu. Paracelſus totum lapidum acervum, Mundumque univerſum, quandoque unicum fuiſſe autumat lapidem, aut univocum ſaltem liquorem petroſum, qui in metalla, pyritem, ſaxa, lapides, & ſales ſenſim diſtinctus, vitalitatis initia, per multa reptilia dederit. Adeóque ſi bufones & ſalamandras per ſeculum forte detineant viva, abſque cibo, ac velut alto ſopore ſtertentia, dubitavi an lapides animantum iſtorum thecæ, & matrices, eſſent vitæ longæ participes. Sed ſuaſit Scriptura, reptilium vitam nobis horridam & odibilem. Quapropter ad pretioſiores gemmas reſpexi. Veruntamen nec in illis vitæ longæ veſtigia reperi, ſive eſſentiæ eſſent, ſive demum illarum magiſteria, quia immediatè primis noſtri conſtitutivis nequeunt aſſimilari,

ſimilari, vel adjungi : vel ſi tandem adjunganturquadantenus, & quantiſper creſcimus : ſaltem ſpoliantur longævitate priſtinâ, more aliorum alimentorum, naturam à lite carnis induunt, & ſequi coguntur. Didici itaque gemmas, utut medicâ poteſtate dotatæ eſſent, ad vitam ſanam facere : nunquam tamen prorſus exuere mineralem indolem:adeóque nec commiſcibiles primis conſtituentibus. Imò tametſi commiſcerentur, tamen vitæ longæ non inſervirent. Quia quicquid non reficit poteſtates vitales,non obviat etiam inteſtinis mortis neceſſitatibus, multóque minus ſi reluctetur conjugio ſolidorum noſtri. Aſt herbæ aromaticæ, ſuis conſociis hanc palmam eriperent, ſi arbor vitæ herbacea eſſet : quatenus gratiores & ſpiritualiores. Defecatiſſimus àutem liquor, & quicunque totam herbæ craſin continet: attamen ſingularitates,& ſanationem duntaxat reſpicit, eò quòd concretum unde manavit,ipſum in ſe non ſit vitæ longæ particeps. Liquor enim,qui ſuum concretum,cui ab initio per minima nupſit,ab interitu præſervare neſcit,quo pacto vicibus ſuis ſpoliatus poterit carnem noſtram, mox feſtinanti putredine diffluam,à morte cuſtodire? Atque adeò hinc cœpit mihi arbor vitæ haberi immortalis, non ſenio, non ætatum incommodis obnoxia, quodque nulla contineret admitteretve excrementa, multóque minùs progigneret eadem. Verum potiùs excellentia quadam averruncaret, ſi qua ſemel quandoque incidiſſent, propter propellendi & repulſandi virtutem. Atqui cum veneno ſit geniale, bonum in malum convertere corrumpendo; viſum fuit mihi arborem vitæ indagare, in qua ipſamet venena morerentur,ſuperata per bonitatem arboris: quare etiam reſpueret nondum admiſſa. Quæq; ſemel admiſſa eſſent, corrigeret atque ſuperaret. Etenim ſi non deberet admittere excrementa, quæ infimi gradus quædam ſunt venena:multò magis avertet,retundet, & debellabit, quæ altioris ſunt & manifeſtioris hoſtilitatis. Id enim niſi fecerit, vanum ſibi nomen arboris vitæ aſſumet. Obſervavi, pullos jumento, & caballo vetere generatos, citò effetos, in vitæ vigore languidos,puteoſque ſupra oculos profundiores habere, quàm qui caballo juniore prognatus eſſet : Salicem verò veterum,nova dare vimina,nihilo ſteriliora ſi plantentur, viminibus novi trunci. Itaque reperi, unà cum animantium ſemine ire ſenectutem in proles, non autem id tam facile manifeſtum in fœtu arboreo. Imò ſi vita longa quibusdam beſtiis ineſt, ſic eſt concluſa, ut ſingularitatem non exeat, & non extra ſpeciem ſit communicabilis. Rorem denique per analyſim partium examinavi : ſalem enim ſaccharinum dabat,magnis morbis opitulantem,at ſanè ad vitam longam nequicquam proficuum; Propter indeterminatam enim ſuæ bonitatis generalitatem, non tàm vitam, quàm alimenti proprietates continebat. Concluſi mecum tandem; arboreum eſſe fœtum, quisquis ille, qui arboris vitæ vicem gereret. Dein è ſaluberrimo, odoro, balſamico, ac penè immortali frutice, hoc medicamen petendum. Quodque ſubtiliſſimarum atque puriſſimarum eſſet partium, è propriâ ſui concreti dote,& conſtitutione nativa : quodque reſiſteret omnifariam quibuslibet corruptionibus, artis vel naturæ errore partis, aut conquiſitis. Tandem quod arte atque labore, ultimam perfectionis metam, & commiſtionis nobiſcum licentiam eſſet adeptum. Quocirca erat apprime neceſſarium, ut naturalis dos iſta multiplex, nequicquam inter præparandam frangeretur, aut mutaretur per ignem. Adeóque opus eſſe igne non urente ad virium exaltationem, impedimentorumque ſequeſtrationem. Ut ſcilicet ad incorruptibilitatis complementum,ſive ad vitæ longævitatem nobis manutenendam, quantum naturæ corruptæ recipienti poſſibile foret, per communicationem ſuarum virium participes reddat quoſdam mortales. Certè non poteſt

proinde

proinde ſingularem aliquam membri Idiopathiam ſentire, aut partialitatibus obedire. Sed neceſſum eſt, ſit vitæ balſamus integralis, ad ens ſeminale reductus, in dotibus ſuis permanens, odore gratus, per cuncta vitæ mediæ, atque magni Oportet examina. Adeò ut cum tandem alimenta illi permiſta, ſint ſuo munere defuncta: ſaltem fuligo eorundem, ſuo ſuffitu, ſpiritus inſitos non ampliùs conterat & extenuet; ſed potiùs recreet: atq; hactenùs incorruptibilitatis aliquam permanentiam æmuletur, cuſtodiatque ſub vita noſtri media, in nutritio humore continuata atque propagata. Gratia ergo dotis nativæ, conciliet ſibi amorem cum ſpirituum inſitorum poteſtatibus ſigillatis: præparatio igitur recuſet alterationem nativæ virtutis, ac præſtet penitiorem ingreſſum, virtutisque applicationem. Adeò ut velut exlex, præterque conſuetum, admittatur ut conſcius intra ſecreta vitæ penetralia, ut informationem ibidem ſubeat. Quibuſdam enim climatibus, cuncta robuſtiora & præſtantiora producuntur, ob ſucci alimentarii nobilitates: quæq; ideò certum eſt, ad vitam longam præſtare plurimum. Quorundam ſic enim ſudor olet hircum: aliorum verò à fragrantia non longè diſtat. Iſtud inquam unicè in vita longa procurandum, ne humor alimentarius, poſtquam ſuis eſt defunctus muniis, delatus per diaphæreſin, amittat gratiam, cujus defectu vitam brevem deſcripſi. Docui enim aliàs, ſuem vel anſerem ſolis piſcibus alita, carnes præbere, quæ piſcium axungiam deteſtabilem guſtanti referant. Quapropter arboris vitæ medicamen eſto balſamus odorus, aromaticus, naturæ gratus, condiens præpollenti bonitate cruorem, & alimentum jam roris modo appoſitum. Uſque adeò incorruptibilitatis ſuæ vigore, continuetur vis balſamica in extremos uſque limites ſuæ exhalationis è corpore. Quapropter unicè cavendum, ne ignis hunc fructum ſeparante diſtillatione alteret: ſed inſtituatur propria heterogenei diviſio, in ſuos fundos ſequeſtrata, ad majorem puritatis & ſimplicitatis ſubtiliationem, viriumque ſuarum ſigillationem. Etenim in Eden, ſtomachus vigore proprio cibum ſubigebat; ſine vitæ mediæ lucta enim, ſtomacho parebant cuncta libenter: id quod deinceps uſque ad aquarum cataclisma, ſtomachi per decidentiam ſervarunt quadantenus incolume: donec annorum & propagationum ſucceſſione, univerſa ſenſim ruerent. Tum non ampliùs, ens ſeminale è cibis eſt erutum, poſtquam vitæ terminus ad 120 annos, atque deinde ad 80 reſtrictus fuit. Etenim ens eſſentiæ, quod antea è cibis petebatur, non prodiit amplius: quia ſtomachus ſaltem ens nutrimenti educere ſategit. Hinc namque patet, tametſi arbor vitæ ex Eden nobis adeſſet, non tamen uti primis patrum profuturam. Conſequenter etiam balſamum noſtræ arboris vitalis, non tam proficuam adultis, quàm pueris. Qui namque vitæ ſtadium penè decurrit, quiſque pro modulo juvamen ſentit. Cum omnia in natura recipiantur per modum recipientis perſonæ, loci, ac circumſtantiarum. Fleverunt namque amici Iobi cum eo ſeptem dies & noctes, abſque eſu, potu, & ſanitatis diſcrimine. Quod cuiquam mortalium hodie vix nunc eſt poſſibile. Ergo robora vitæ ejusmodi, plus proficerent ex noſtra arbore, quàm ſenex ego mille offenſionibus, laboribus Chymiæ, tribulationum perſecutionumque injuriis penè attritus. Sic nos nobis mella paramus apes. Cui accedit, quòd Eden ſalubritate loci, eſſet vitæ longæ cuſtos ex ſe: paucis vero abinde paſſibus mortis corruptionis atque infirmitatum imperium. Etenim ſi hiſtoriis fides eſt, Sunt & hodie loca, quibus tercentum annorum vita eſt ordinaria. Nam ubi longævi naſcuntur, etiam foventur. In propinquo autem ſunt loca alia, ubi viciſſitudinum interpolata tyrannis vitam abbreviat. Sic enim Provinciales aliquot morbi aſſueti ſunt. Montana idcirco, quæ

Gas mineralium non habent (ut Arduenna, Aſturias, &c.) nec uligini lacuum ſubjecta: quia ſiderum collocutiones beneficæ reflectunt, aëremque purum ſpirant, ad vitam longam faciant. Prout & ager planus, gulæ irritamenta neſciens, tantum vitæ longæ addit, quantum ſaturitas, vitæ longæ inimica. Fatigant nempe ciborum ſarcinæ miſeras poteſtates, ut videlicet tanquam exantlatæ labore ante diem concidant. Quibus ſic mecum revolutis toto triduo undenam medicamen ad vitam longam petendum eſſet, Arriſit mihi inſigniter opobalſamus, non quidem Peruanus, aut Copaiba Braſilianum gummi: ſed verus Ægyptiacus, Sacris notatus atque primitivus, pumilis fruticis regina lacrima, vix Regibus venalis. Etenim plurimum perfectionis huic enti attribui merito, fateor. Ac licet ſat eſſet reperibile: attamen adhuc ab arboris vitæ perfectione deflectit, quod frutex ille ſit adeò caducus. Dumque variè in natura vagarer, ut arborem vitæ luſtrarem: tandem extra diem, & ſupra fecem in ſomnio vidi totam terræ faciem, prout ſtetit deſerta & inanis initio creationis; tum deinde ut fuit, dum plantis undequaque ſuis vireſceret recens. Iterum quoque ſicut latebat ſub diluvio. Vidi namque omnes plantarum ſpecies ſubter aquas ſervari. Mox tamen à diluvio, cunctas ingredi viam viciſſitudinum ſibi injunctam, per ſpecies & ſemina continuandam. Vidi inquam in apice Libani, Cedros Verbo Dei glorioſiſſimi ſubter diluvium integras permanſiſſe, certoque numero adhuc ibidem ſupereſſe. Et ſtatim deinde ad me redii. Per moram verò deinceps conſideravi, quod Arca, quæ genus humanum ab interitu ſalvare debebat, juſſa fuerit fabricari ex ligno Cetim incorruptibili. Duraverat enim mundus fortè 1652 annis. Noah autem pigre in fabrica proceſſit per centum ſolares annos. Adeóque ligna & tigna ſumebat, quæ toto ſeculo nequicquam damni eſſent latura. Leproſus è populo ſegregatus ad Sacerdotem accedens, in manu geſtabat lignum Cetim, ut mundaretur. In feſto Scenopegiæ, quilibet Ebreus Cedrum & ramos myrrhæ portabat, ut Deus memor eſſet in pluvia totius terræ, ut conſtitueret modos temporum, & Aſtra. Intellexi itaque per cedrum vitam longam, benedictiones item temporum & Aſtrorum, itemque mundationem myſtico ſenſu deſignari: in hoc ſeculo verò, etiam obtineri. Nam vitalia cætera, mox contabeſcunt ſenio: unica verò numero cedrus, inſigni myſterio, incorrupta ligni ſubſtantia, & ſoſpite vegetatrice vitam longam promittit, quia continet. Valvæ enim templi Salomonis ex ligno Cetim per aurum, tanquam tegumentum vel vilius involucrum juſſæ ſunt fabricari. Porro extra controverſiam eſt in Eccleſia Dei Cedrum in Libano, in Templo, in figura Arcæ, in mundatione lepræ, & feſto Scenopegiæ repræſentare DEI matrem, Reginam cœlorum Virginem, Vas incorruptibile, arborem quæ nobis vitam æternam in carne protulit. Patronam inquam pauperum, & meam. Locus autem Cedri in Libano frigidiſſimam aëris valvam, nivibus contectam ſuperans, illibatam Deiparæ Virginis integritatem deſignat. Adeóque ſi arbor Divam Virginem, præſertim tot myſteriis conjunctim deſignet, non mirum, & Cedrum, arborem hujus vitæ etiam in ſeculo ſignificare. Enimverò diebus Davidis annoſa cedrus erat in Libano, quippe quæ propter excellentem proceritatem myſtico ſenſu digna fuit ex tunc. Quare vel à diluvio ibidem plantata hactenus adhuc eadem numero ſoſpes perſeverat: vel dudum ante, & fortè à mundi cunis juxta ſomnii viſionem. Quod ſaltem quomodocunque ſumatur, oſtendit Cedrum ſenii incommoda ſpernere. Non eſt autem à parente Cedro, poſt diluvium plantata: quoniam & iſta cedri parens ſub diluvio conſervata fuiſſet, atque multò facilius deinceps, quàm quæ à diebus Davidis hucuſque perennat. Rideant

deant qui volent iſtam Cedri ætatem in Libano, dicantque modernas novo germine, vel deciduo ſemine ſuſcitatas. At eo poſito, hodie & novæ indies in ſilvam magnam prodiiſſent. Ubi tamen nova nulla Cedrus ſuccreſcit. Quinimò exin colligo, eandem numero cedrum modò perſiſtere, quæ vel ante diluvium fuit, imò vel à condito mundo, Quippe B. virgini in ſymbolum datam. Cæterum pro noſtro magiſterio non eſt ſumendus fructus Cedri: eò quòd ejus finis non eſt ad ſimpliciter eſſe in deſtinatione proprietatum Cedri: ſed tantùm ad ſpeciei propagationem, quæ contradicit vitæ longæ ex fundamento. Sumendum eſt ergo ipſum lignum Cetim tam exaltatum in Sacris. Non ergo cortex, non fructus, non radix, neque frondes ſunt finis ultimus, quorſum natura reſpexit ad vitam longam. Adeóque Cedrus, ab arbore vitæ Eden forte & in hoc diſtincta eſt. Eſt ergo reperta materia arboris mori neſcientis, cujus lignum imputrefactibile, & ob multas ejus proprietates, myſtico ſenſu Divæ Virgini deſtinata, vitam proferens Mundo, ut mortem redimat. Sed ejus præparatio, omnium illorum, quæ ſubter laborem Sophiæ cadunt, eſt longè difficillima. Hac nempe de cauſa Monarchæ carent vitâ longâ: quia nullus eſt, qui eam præparare noverit. Nam nemo verè Philoſophus, aulædus eſt, nec Principes ſequitur, iiſque adulatur. quippe quia nullius rei indigus, ſpernit quæcunque Princeps dare poteſt. Sola ergo arbor vitæ, vires lapſas recreat, detinetq; aliquouſque vitam in fluxu. Difficultas autem præparandi conſiſtit in eo, quod lignum, abſque virium reſolutione, debeat reſolvi, per teporem, qualis ſolis martii, uſque ad primum ens ſui. In quo ente duntaxat, conceditur illi fermentalis conſervandi, & condiendi poteſtas, cũ ingreſſa ad prima noſtri conſtitutiva, ſeſeque inſinuandi in familiaritatem ſpirituũ inſitorũ per organa ſingula. Eſt autẽ in ſucco hujuſmodi reſolutionis, vis integra Cedri: vitalis ſcilicet, cum omni proprietate ſeminali, atque formali vitæ longæ. Nam tota ligni moles reſolvitur in ſuccum: quæ alioqui diſtillata, tranſmutatur, fitque nova quædam creatura: quod comprobat aqua vitæ, è granis aut cereviſiis diſtillata, item oleum diſtillatũ è lignis, imò ex ipſomet olivarum oleo. Praxis ejus eſt iſta. Reſolve fragmenta ligni Cetim, cum pari pondere liquoris Alkaheſt, in vitro ſigillato, ſub tepore fovente. Et infra ſeptimanam videbis totum lignum in liquorem lacteum migrâſſe. Mox verò circa quindenam ſupernatat diſtinctim duplex oleum, quod in menſem uſque augetur, & ſeparatur dilucidius. Oleum verò tum ſeparetur ab aqua per operationem manualem. Tum diſtilla aquam in balneo, & liquor Alkaheſt primævo ſui pondere manet in fundo. Oleum verò cum aqua toto trimeſtri, lento tepore foveatur, & totum oleum aſſumit naturam ſalis, & ſeſe permiſcebit aquæ. Eſtque ens primum Cedri. De vitæ autem longitudine pauca adhuc: quia ſenex hæc aſſequor, & ipſe moribundus. Mens inauditum aliquid ſpirabat intus: ſed inutilis huic vitæ ſepeliar. Quia Spiritus janitor lagenam abſtulit mandato ejus, coram quo totus mundus tanquam fungus eſt. Sit ipſi laus, qui dedit, quique abſtulit, quod ſuum erat. Meritò ergo impropetent mihi Scholæ. Tu miſer, parvæ notæ homo, magnæ ambitionis vir, ſenex paradoxe tardus veniſti, ut cum tuo Cedri encomio, mundo obtendas nebulas. Herbariis noſtris notæ ſunt ſtirpium hiſtoriæ ac vires. Tu verò ut inauditum commentum de vita longa oſtentes, inſanire cum Cedro paradoxus pergis. Eja ſi Cedro tanta ad vitam ſit poteſtas, cur Reges omnes non longævi? Unde novus hoſpes advenis? profer literas & experientias, quibus credi vis. Ut enim Juriſconſultus rubeſcit ſine lege loqui; ſic Medicus, citra experientiam. Negare enim nõ potes, quin decocta frondium, nucleorum, ligni, corticis, radi-

cis, vel reſinæ cedri, vitam continuatam jamdudum prodidiſſent. At nihil horum liquet per noſtros herbarios. Tu ergò occulto modo præparationis deterres, ſtyloque tetrico artis fumivendulæ, mentitum myſterium cedri involvere optas. Quod, depoſita larva Alkaheſtica (aſſumta duntaxat ad occultandum tuam inprovidam temeritatem) ridebunt literati penè omnes, qui non patiuntur ſe abduci in nova placita per ſomnia, aut fictas ecſtaſes. Argumentum hoc partim ex inveterato in nos odio, partimque ex antiqua ſimplicitate emanat. Quantum enim attinet meam perſonam temeritates ſcribendi inſuetas. Novit Deus, quòd ſcribam quæ ſcio vera. Ago illi gratias, quod cum contuliſſet in me quinque talenta, feciſſemque me indignum, & hactenus repudium coram eo factus eſſem, placuit divinæ bonitati, auferre à me tria, & relinquere adhuc bina. Ut me ſic ad meliorem frugem exſpectaret. Maluit inquam me depauperare & tolerare, ut non eſſem utilis plurimis, modò me ſalvaret ab hujus mundi periculis. Sit ipſi æterna ſanctificatio. Quatenus autem argumentum Scholarum nititur apparentiis decoctionum & juſculorum, Id ſanè ex ſimplici ruditate profectum eſt. Siquidem hactenus nemo facultates rerum in agendo exaravit. Ratum ergo, quod quamvis multa diſtillando fiant acutiora, adeóque magis activa: tamen eo ipſo recedant & alienentur à genuina ſeminum proprietate. Quia Ignis eſt mors artificialis, quæ ſi aperta flamma fiat, contingit per ſeminum & Archei exſtinctionem. Mors autem naturalis rerum præſupponit laſſationem ſeminum. Mors autem artificialis, quæ non fit per flammæ conſumtionem: ſeparat quidem volatilia à fixis, cum diſſolutione & morte vitæ ultimæ concreti. Sed & ideò alterantur & alienantur per ignem vires priſtinæ, & nova creatura reſurgit ex igne, ex materiali diſpoſitione, priſtinis entis proprietatibus, per inverſionem in morte artificiali obviam. Sic nimirum pleraque ſalia volatilia, per colliquationem facientia congreſſum cum oleo rei fixantur in carbonem, qui tandem exuſtâ pinguedine redit in cineres. Sunt & ſalia fugitiva, quæ intra oleorum pinguedines latitando agunt, novum moliuntur productum: ita ut olea alioqui ſat fluxa, combinatione ſalium commutentur. Quædam idcirco ſaponaria fiunt, nonnulla fuligines recondunt. Saltem aduſta omnia contrahunt empyreuma, & in aliud permutantur. Nil enim permanet antiqui. Eò quod illa ſit ignis proprietas, non quidem ſimpliciter ſeparare: ſed propriâ authoritate ſub ſe alterare, atque commutare. Proinde non licet diſtillatorum vires ponderare è concreto, unde dimanant; nec credere licet, quod etſi vires rerum non ſint abolitæ, non exſtinctæ, aut per ignem planè defunctæ, ideo rerum priſtinas virtutes per aduſtionem non innovatas. Quæ autem nova fiunt per ignem, ſæpè deteriora fiunt, at etiam non raro ita à ſeipſis prioribus diſtincta, ut centuplo meliora fiant. Simplicia denique, quæ elixando ſuam mucilaginem vel gummi liquant, & hactenus in decocti jus ſuas vires tranſmittunt. Inprimis non proin tamen eandem facultatem, quam integro concreto habebant, retinent: ſed languida ſæpe illorum actio eſt. Inprimis namque debent ciborum more in ſtomacho confici. Quorum etſi pleraque, ex proprietate magni Oportet, aliquid priſtinarum virium ſapore referant, Attamen hæ vel una cum excrementis foras ejiciuntur; vel perperam confecta, appropriataque, non niſi heterogeneitatis inaſſuetæ rixas movent, loco remedii. Vel ſaltem ſi ſanguinem atque carnem ſuo odore afficiant, non niſi languidam opem pollicentur, adeò ut & hinc quartana Splenis incola, hactenus in ludibrium Medentum intacta maneat. At, ut aliquid in œconomiam ſpirituum, & ſolidorum conſtituentium familiam admittatur, non eſt quod per decocta id ſperetur ullatenus.

Ut neque per diſtillationem; quæ omnem prorſus vitę longæ entelechiam, quam lignum in ſe claudit, exuit per mortis artificialis interventum. Succus autem, pulvis, aut condita, è Cedro petita, nobis adeò ſunt peregrina, quod niſi ſubigatur, per methodum primi entis, nequicquam familiaritatis nobiſcum ſpondeat. Procul ſanè, quod noſtram naturam ſuperet, ſuique incorruptibilitate donet. Nil ergo diſtillata, nihilque ſimplicia cruda, utut nobili facultate fulgeant, ad vitam longam momenti habent. Oportet namque ut ſervata ad amuſſim Cedri incorruptibilitate, mortis neſcia, nec tantillum deteriorata ejus in nos beneficientia, ſeparetur ab ea omne impedimentum peregrinum, quod alias per multam noſtri archei luctam in ens nutrimenti, non autem in ens ęſſentiæ reflectitur. Sic tamen, ut inſuper illi ſuperaddatur penetratio, communicatio, & conſpiratio cum primis noſtri conſtituentibus, & facultatum inexſiſtentium recreatione. Stupeant interim Galenicæ Scholæ, inſuetum præparandi & deſcribendi modum, measque pollicitationes rideant, mera credant ſomnia, cantet avis ſingula juxta ſuum roſtrum, per me licet ab illis vilipendi. Siquidem ad annoſas lucri ſolius ergò effictas oblocutiones, jamdudum auribus callum obduxi. De Vita longa ſcripſi, quæ ſcio vera: non quidem tyronibus, ut neque lectionibus amplectenda: novit enim Deus, cur capræ curtam caudam dederit. Sua quandoque dierum maturitate erit, qui me verum dixiſſe intelliget, Adeptus. Quod verò attinet ad ſententiam ſomnio acquiſitam. Is legat ſomnium Nabuchdonoſoris, ſoli Danieli notum. Attamen juſſerat omnes ſuos Sophos igni conterminari, niſi ſomnii explicationem indubiam referrent. Certè ejusmodi ſomnia, certitudinem quandam intus pollicentur, nec vana eſſe. Sæpe is qui dat ſomnia, eodem quoque mox referat, cum tanta ſui certitudine, ut mors nec inferius dubium queant invehere. Quanquam autem Cedrum omnibus præferam lignis: forte tamen Indica ab Palæſtini littoris Cedro nequicquam inferiora prębet. Ego tamen Sacrorum authoritati ſemper primatum dedi. Non tamen, quod ob id manus Domini ſe Cedro alligaverit. Quæ autem de Cedro ſcripſi, in memoriale honoris erga Deum mihi propitium obtuli. Cætera autem quæ de Cedro ſunt, mecum ſepelientur. Nam mundus capax non eſt. Quod autem moderni de elixire proprietatis jactitant, id juxta deſcriptum Paracelſi non ſuccedit. Nam tria ſimplicia ampliſſimo vaſe vitreo, ſigillatoq; concluſa, paucas ſaltem guttulas liquoris lactei & aliquot olei ſubpallidi dant poſt biduum, totidemque, nec amplius, poſt bimeſtre; vix autem tertia pars materiæ patitur ab igne, quin empyreuma comminetur. Sin verò fortius paululum urgeatur: vas, utcumque ampliſſimum, diſſilit. Sin verò ingredientia cum liquore medio connectantur: res ipſa tandem eſt nihili. Subticuit ſcilicet Paracelſus (prout in plurimis aliis) additamentum liquoris Alkaheſt, cum quo tota materia mox ſolvitur per totum, & ſuccedit medicamen juxta illius deſcriptionem. Ineſt enim elixiri huic ſubtilis fragrantia. Ob quam præſervat materiam liquidam noſtri corporis à corruptione, tanquam balſamus. Sæpe namque febri contagioſa deploratos, unica guttula in vino propinata ſic recreavi, quod adhuc in meridie mecum pranſi ſint, qui mediâ nocte unctionem poſtremam ſacri olei ſuſceperant. Profectò defectu Cedrini entis, ſubvenit elixir proprietatis. Sed quid? Requiritur Alkaheſt. Quod non datur putantibus: ſed ſolis ſcientibus, & quidem duplatis. Quocirca aliquid triviale in uſum vulgi pro conſervatione vitę longę edifferam. Anno 1600. Vir quidam annonæ militari inſerviens à computis, numeroſa autem & parva prole gravatus, conqueritur quòd annum ageret 58, ſi autem deficeret,

ceret, contingeret liberos ſuos oſtiatim ſtipem petituros. Rogavit aliquod vitæ præſidium à me. Ego adhuc juvenis, ejus ſortem condolens, cogitavi, quod odor lychnii ſulfuroſi accenſi vina à corruptione præſervaret. Idcirco in animum induxi, quod acidum ſulfuris ſtagma, hunc fumum ſulfuris atque omnem planè odorem neceſſariò ſic contineret, ut ipſum eſſet nil, niſi ipſus Sulfuris fumus, in ejus ſalem mercurialem combibitus. Tum denique ratus ſum, quod cruor noſter eſſet vinum vitæ noſtræ, illoque præſervato, ſi non vitam daret longam, ſaltem à multis morbis corruptionum tutaretur, cujus efficientia, vita ſana, à morbis immunis, & à doloribus tranquilla, ſaltem protelaretur quodammodo. Quapropter dedi illi lagenam diſtillato liquore ſulfuris plenam, & pariter docui artem parandi iſtud oleum è ſulfure accenſo. Juſſi porrò, ut ſingulo paſtu binas ſaltem guttulas illius liquoris, primo cereviſiæ hauſtu ſumeret, neque facile doſin iſtam petulans excederet. Ratus, binas guttulas multum fumum ſulfuris continere. Paruit vir ille monitis, & adhuc per plateas Bruxellæ Anno 1641. ambulat. Quodque auguſtius eſt, toto quadragenario illo, nullo penitùs morbo unquam decubuit, etſi ſemel caſu ſuper glaciem, tibiam prope poplitem fregerit; immunis tamen ſemper à febri, gracilis atque macilentus manſit, licet in penuria commoditatum ſenex vixerit. Nomen ſenis, eſt Joannes Maſs. qui ſervivit à cubiculis Epiſcopo Yprenſi Rythovio, dum Comites Egmondanus & Hornius capite plecterentur: eratque tunc ætatis viginti quinque annorum.

FINIS.

JOANNIS BAPTISTÆ
VAN HELMONT,
Toparchæ in Royenborch, Pellines, &c.

OPVSCVLA MEDICA INAVDITA.

I. DE LITHIASI.
II. DE FEBRIBUS.
III. DE HUMORIBUS GALENI.
IV. DE PESTE.

Editio ſecunda multò emendatior.

AMSTERODAMI,
Apud Ludovicum Elzevirium,
cIↄ Iↄc XLVIII.

In Nobilis & præclariſſ. D.
J. B. HELMONTII
OPERA
Contra Galeniſtas,
CARMEN
Nob. & Ampliſſ. Domini
IANI WALHORNII D.
Majeſtatis ſuæ Conſiliarii.

Claude Scholas, Galene, tuas: ſatis occiſorum eſt,
Ohe jam ſatis eſt: plena ſepulcra ſonant!
Namque cruor clyſterque tibi ſunt pharmaca: ſæpe
Das nihil: In Critico *ſpes tibi ſola die.*
Interea in tactu venæ, linguæque peruſtæ,
Totus & urinâ, ſtercoribusque ſtupes.
Non Ægrum juvat hoc: illi Medicina paranda.
Nil opus eſt morbi teſtibus: at Medico.
Attamen exſpectas pretium poſt funera magnum:
Sic canis ægrotum ſpectat, amatque pecus.
Vnus Apollineâ potis eſt Helmontius *arte,*
Quos alter morti liquerat, eripere!

WELLCOME HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

DOCTRINA INAVDITA,

De cauſis, modo fiendi, contentis, radice, & reſolutione

LITHIASIS.

ITEMQUE

De ſenſu, ſenſatione, dolore, inſenſibilitate, ſtupore, motu, immobilitate.

PROUT

De morbis hujus claſſis, Lepra, Caduco, Apoplexia, Paralyſi, Spaſmo, Comate, &c.

Nova & paradoxa hactenus omnia.

Tractatus tam Phyſico, & Medico, quàm Spagyro utilis: miſeris autem utiliſſimus.

AUTORE

JOHAN. BAPTISTA van HELMONT, BRVXELLENSE.

AMSTERODAMI,

Apud Ludovicum Elzevirium,

cIↃ IↃC XLVIII.

Illuſtri Viro,

D O M I N O
CASPARO ULDARICO,

Sacr. Rom. Imper. Baroni de Hoenſbroeck, Teutonici ord. Commendatori in Gemert;

Bonarum artium fautori,

Amico atque Patrono ſuo ſingulari.

MEminiſti, quòd Illuſtris Dominus, D. Wernerus Spies de Bullesheim, Teuton. ordinis, Baillivæ Confluentiæ Commendator Provincialis, ac domûs Pitzenburgi Mechliniæ Commendator, Dominus in Elſen, & Herrn-Mulheim, &c. pridem Avunculus tuus, amicorum meorum faventiſſimus, triduo ante mortem, mihi lecticam ſuam mitteret, quia atroci Tertianâ decumberet; cumque adveniſſem, me adhuc capite ſalutaret, & amplexum utrâque ulnâ minaretur: eundem volucrim ſtatim ſuccurrere, cò quòd pulſus intermittens feſtinari juberet: ſed ſuos diſtuliſſe pollicitam opem, in pomeridiem, ut Medentes adeſſent. qui dum expoſuiſſent ſuam operam, quodque 13. jam diebus, ſecuiſſent venam bis, totiesque purgâſſent, aluiſſent autem juſculis, ac ſero lactis: confectionibus demum Alckermes, & Hyacinthorum corroborâſſent: ideóque eadem orbitâ procedendum, niſi quòd demum crura, atque brachia, Cantharidibus ulceranda eſſent. Me autem reſpondiſſe: Cernitis viri amici, quantum ſpei iſthæc remedia dederint, auxerint, reliquerint. Quare ſi pergatis eâdem viâ; dies craſtina horrores, & agonem mortis, pro Tragœdiæ Epilogo dabit. Quæſo, dentur mihi ſaltem horæ 5, & adhuc hodie apparebit, an vir ille Illuſtris, me ſui amiciſſimum, fruſtra acccerſiri, heſternâ die juſſerit. Conſenſere facilè, præter unum Fonſecam, forte quia Luſitanus eſſet. qui remedia chymica ſprevit, quatenus ignea, oleumque igni affunderent. Adeóque unius voto, eques ille necem ſubiit. Nam etſi aſtarent ſacerdotes amici, etiam nobiles domeſtici: plus tamen ſperabant ex ſolitis & plurium votis, quàm nondum

cognitis medelis. A bonis itaque deſiderari cœpit: quia aberas, dum hæc contingerent. Etenim ut juſta parit indignatio verſum: Ita ab ignaris concitatus, decrevi, libellum inauditæ doctrinæ de febribus edere. Et opportunè Card. Ferdinandus, Regis noſtri frater, à ſuis Archiatris Luſitanis, immodicâ cruoris exhauſtione, atque immodeſtâ refrigeratione, extinguitur. Id autem ſic futurum, Carmelitæ confeſſario ſuo, prædixeram ſcriptis. Deinceps autem à nece, id controverſo jure disputatum. Certamen vicit Fortunatus Vopiſcus Plempius, Batavus apprime doctus, ac Profeſſor Lovanii. Ego autem carmen libro meo præfixi, quo conſtaret, non tam malitia: quàm brutalis medentum illorum, atque impunis ſtupiditas. Addidi eapropter, *neminem unquam à febri, Galeni ſtylo immunem factum, ut neque graviùs aliàs ægrotantem, evaderet niſi quem robur naturæ tempeſtiviùs è manibus illorum eriperet.* Eò quòd in Scholis, hactenus tam febres eſſentialiter, quàm earumdem remedia neſcirentur. Edidi ergo librum, qui iſtud ſolidaret: at tot undique mendis conſperſum, quod erubuerim pro meo illum agnoſcere. Ac utut talis: tamen ob rei novitatem, mox ab ortu, deſiderari cœpit: quia defecerat. Oſtendo namque febrim ignorari, neſciri remedia: itemque quaternarium humorum, eſſe aniles nugas, quibus creduli mortales cœmiteria ſaginant adhuc hodie. Itaque eſto Problema: Nimirum *ipſe vel in eo erravi penitùs: vel non quidem ego*; *at Humoriſtæ errârunt. Totaque Schola Humoriſtica peſſum ivit: quia modò jacet cardo, cui innituntur medendi poſtes.* Res iſta cum tangat vitam, Rempubl. ac plerasque familias: rogo Chriſtianum orbem, ut ex charitate invigilet deciſioni tam inopini, magnique momenti Problematis. Addo pariter librum, quo demonſtravi cauſas, remedia, itemque modum fiendi calculi, ignorari conſtanter hucuſque. Peſtem quoque, Apoplexiam, Paralyſin, Lepram, Lethargum, Spaſmum, idque genus morborum, à Scholis æquè adhuc neſciri. Conſcripſi autem hæc Paradoxa, in arrham polliciti majoris Tomi, quo Initia phyſica, atque nova medendi axiomata, pandam pro bono publico. Scilicet ut diſcant, ac reſipiſcant Scholæ. Diſcant quidem, non à me; (qui omnem alioqui gloriolam ſprevi ſemper) ſed à Datore omnis boni. Conatus autem ſum, acceptum talentum, in proximi utilitatem ſic manifeſtare, ut poſthac quilibet ſanæ mentis, velit nolit, fateri debeat, ipſasmet tenebras, è Scholis Gentilium, Veritatem proſcripſiſſe hactenus. Cumque meos labores toti mundo loqui optem: idcirco eoſdem Tibi dicare decrevi, in

pignus

pignus amicitiæ: quòd Muſarum Patronus, & Pyrotechniæ fautor eſſes. Non enim libros meos Principibus Viris unquam dicavi, ut geſta illorum, atque avorum imagines, ac ſtemmata referrem. Nolim equidem videri, aſſentando corrumpere voluiſſe illorum integritatem. Scio quoque, tibi non minùs, quàm mihi diſplicere quidquid adulatorum eſt. Denique nec offero ſcripta mea, ut tuâ ſub authoritate muniantur. Abſit & iſta ſtupiditas, quæ neſciat, ipſos Reges eſſe impares ad ejusmodi tutamen. nec quicquam ſubſiſtere, quòd à DEO patrocinium non eſt nactum. Do ergo, Vir Illuſtris, dicoque tibi, hoſce labores meos, nudo titulo, ut me amare pergas tui amantiſſimum;

Qui Deum rogat,

ut te in valetudine protegat!

Tu interim fruere, gaude & vale, ut optat tuus

J. BAPTISTA van HELMONT.

Bruxellæ, 6 Kal. Octobr. 1643.

EXPLICATIO ALIQUOT
verborum artis.

1. L*Iquor Altaheſt* Paracelſi, omne corpus viſibile reſolvit in primam ſui materiam, ſervatâ ſeminum poteſtate. De hoc ajunt Chymici: Vulgus cremat per ignem, nos per aquam.

2. *Archeus* Paracelſi, eſt aura vitalis, ſeminum, & vitæ directrix, & τὸ ἐνορμων Hippocratis.

3. *Blas*, Etymi defectu voco, vim motûs, tam alterativi, quàm localis.

4. *Duelech* Paracelſi, nomen proprium calculi humani. Calculus namque eſt metaphora.

5. *Gas*, eſt ſpiritus non coagulabilis, qualis è fermentante vino; itemque ruber ille, qui chryſulcâ operante, eructatur, &c.

6. *Magnale*, eſt theca in aëre, creatura, inter corpus, & non corpus, media.

7. *Magnum oportet*. Eſt tribulus & ſpina terræ, in vita mediâ hominis: de quo in ſingulari tractatu.

8. *Leſſas* Paracelſi, eſt ſuccus terræ, recens in radicem, tanquam culinam vegetabilis, tractus.

9. *Zenexton* Paracelſi, Amuletum contra peſtem.

10. *Pulvis Vigonis*, notus tonſoribus.

11. *Elementum ignis Veneris*, oleum è ſulfure cupri.

12. *Aqua chryſulca*, & regis, eſt aqua fortis, & hæc eadem maritata cum ſubquadruplo ſalis armoniaci.

13. *Aurum horizontale*, eſt aurum in pondere, at nondum ſat fulvum.

14. *Diaceltateſſon* Paracelſi, eſt argentum vivum vulgi, coagulatum in Altaheſt, & tinctum cum aquâ ovorum. Fitque arcanum corallinum, de eſſentia, & conditione aureitatis: quia eſt etiam horizontale.

15. *Relolleum* Paracelſi, eſt qualitas, non habens in ſe ens ſeminale; uti ſunt qualitates elementales, item color, & ſignatura rerum ſimplicium.

Reliqua autem vocabula minùs uſualia, vel ſunt Medica, vel ſaltem in Autoris præſenti Textu deſcripta, ac elucidata, adeóque Lectori obvia.

PHI-

PHILIATRO LECTORI

Pacem, Gaudium, Scientiam

Optat Philoſophus per Ignem,

JOANNES BAPTISTA VAN HELMONT,

BRUXELLENSIS,

TOPARCHA IN ROYENBORCH, PELLINES, &c.

NUPER *emiſi doctrinam novam de febribus. In qua oſtendi febrim, in eſſentia, radice, proprietatibus, atque remedio, eſſe Scholis incognitam. Res iſta Medentes diverſimode affecit, ac potiſſimum anxit diſcere recuſantes. Qui namque ſibi ſat ſapere perſuadent, dixerunt:* Ergone Academiæ hanc impune ſuſtinebunt calumniam? totque virorum præclara ingenia, & nos ipſi, fuimus ſtipites? Soluſne Helmont ad menſam Solis accumbit, ut ex epulis iſtis, Adeptum Medendi ſibi arrogare auſit? *Intentionem at meam quamvis pauperrime comitetur mea ignorantia, hujuſque confeſſio non deleat ignorantiæ labem: veniam tamen meretur integritas, atque ſinceritas intentionis meæ. Siquidem, in Medendo, cujusque veritas ab opere, quod poſt ſe relinquit, æſtimanda venit. Nec enim calumniæ cenſeri debent, ſi errores antecedentium detegantur, ſuppreſſis eorum nominibus. Tractatur per me res humana, publica, ſolius charitatis ergo. Si dixero itaque, quod adhuc primus eorum, qui ab Ethnicis medendi fundamenta petunt, deſideretur, qui nedum febrium; ſed & quorumcunque morborum radicem, agnoverit, ac juſta remedia; idque demonſtravero: culpa careo, nec injurius videbor. Sin minus, ignorantiæ meæ miſerti, quaſo, me inſtruant: prout ego reor, me ſola generis humani commiſeratione motum, ne quisquam poſthac ſuam fidat vitam infidis auxiliatoribus, qui neminem à morbo, ex certa ſcientia immunem fecere hactenus; ſed, quotquot evaſerunt, convaluiſſe, ſolius Dei munificentia, ac naturæ ſuæ bonitate. Hoc eſt namque illud paradoxum, quod me demonſtraturum polliceor, & ſtaturum promiſſis. Dixeram autem, præfato de febribus libro, me, calculo etiam ſuum tractatum debere: quia Lithiaſis, monſtro ſimilis, ideoque ſingulari ſtabulo ſegreganda. Etenim reliqui morbi nuſquam, niſi penes nos, naſcuntur: ſolus autem calculus, etiam in matula concreſcit. Lapideſcit quidem, tanquam productum naturæ univerſalis, ſed, in quantum modificatæ, creſcit: utque fiat calculus, non autem petra; requirit materiam ab homine diſpoſitam. Hoc ergo limite, videbunt Academiæ, ſe ne extimis quidem oris, Lithiaſis cauſas attigiſſe: quique ſe inſcitiæ febrium culpatos dolent, agnoſcent, ſe calamitatis ſuæ plures habere ſocios. Nunquam enim volui omnibus ante me injurioſus eſſe: ſufficitque, me proteſtatum carere animo injuriandi. Abſit*

enim, quod neſciam, rem ignotam, in uſus proximi demonſtratam, carere calumnia: dum præſertim Medentis inſcitia ſe habet per modum criminis, pellemque pro pelle quandoque daturus ſit homo. Non ſecus atque Prætor, aliquem criminis accuſans, excuſatur à calumnia. Dolui ſemper magnopere, in ſola Medendi religione, tam ſurdis, pigris, atque frivolis principiis ſubſcriptum: in cæteris vero profeſſionibus, tam ingenioſe elaboratum. Enimvero quid ſubtilitatis non eſt machinatum, circa quinque voces Porphyrii, quas prædicabilia nominant? quasque verſutias non moverunt, circa res vanas? garritus, inquam, ſermocinalis induſtriæ teſtes? Raymundus tamen, his non contentus, alias novem voces invenit univerſaliſſimas: ac dein hiſce alias 28 minus univerſales: atque demum tandem 72 alias univerſales ſubdidit, quibus res qualibet decies ſepties millies, quadringenties, quadragies ſex vicibus deſcribi, prædicari, atque diſtingui poſſit. Inutilis ille garritus, ſcientiarum immenſæ ſiliquæ, ſine nucleo. Certe humana ubique ingenia, absque calcaribus, ultro in ſubtilitates prona, ſi inanes illarum fines. In rebus autem, vitam & ſanitatem ſpectantibus, continuo ſtertuerunt veterno. Ius quoque ita ſubtilitatibus incumbit, circa placitorum explicationes, ut acumina, quibus humanum ingenium tam mirifica admiratione rapitur, ſeſeque propria intuetur oblectatione, ut ſingulari prærogativa, vocentur Iuris ſubtilitates. Sermocinalibus hæ quidem minus vanæ: utpote, quod ad acquirendum defendendumque Ius ſunt comparatæ. In Theologicis verò, quid non auguſtum, per quæſtionum acribologias, ſperant cathedræ? Vtinam his cunctis careat humana neceſſitas. Meum atque tuum, cuique absque fuco cedat! fides etiam (ut in Mahumetiſmo) ſtaret citra diſceptationem. Cedat quæque ſubtilitas, cujus in die noviſſimo non habebitur ratio: Rediret ſic enim Apoſtolica ſinceritas; Sic accepi, ſicque tradidi vobis. *Saltem mitius judicium ſubituri, qui in vita, ab ejusmodi ſubtilitatibus fuerunt alieniſſimi. Aſt in re medica, (proh dolor!) ubi indagatio eſt maximè neceſſaria, utilis, & ob charitatem commendata, omnia propemodum manſere intacta: quia utrobique ſupina ignavia, ad ſubſcribendum ignorantûm avitis ſtoliditatibus, prona; damnoſior quoque inter eos, qui per plateas vagantur, deque domo in domum tranſcurrunt, ut ſanitatem venalem proſtibulent, & ignotum ſibi morbum fugent. Non enim ſemel obiter apud Academias dubitatum eſt hactenus, ſuper theorematum fide, à Gentilibus traditorum: quæ aliàs vel ſola facilitate futilitatem velant, primoque intuitu, ſui ſuſpicionem excitare deberent: quoniam in rebus humanis nil durius pudore, ſtupiditate, nil mendacio atque fraude plenius, crudelitate item atque credulitate nil admirabilius, per tot jam ſuſceptum ſecula, quàm profeſſio, quæ indies per mortes hominum, ſub concentrica ſubſcriptione, ad vota Gentilium, experimenta facit. Fatentur enim id mecum nationes, absque Medico viventes, quantam vitam ducant. Fatentur id, inquam, & emunctiores Medici. Etenim non ita pridem interrogatus à me vir pius, ac modeſtus, Medicus autem celeberrimus, Doctor Iohannes van der Wegen, cur (ſiquidem Lovanii habitaret, haberetque in aula amicos, atque dynaſtas quos curaret, eſſetque Cathedræ aptiſſimus) lectionem aliquam non appeteret? reſpondit ingenuè, non eſſe licitum, aliud doctrinæ genus adoleſcentiæ prælibare, præter Galenum; adeóque (inquit) ſcienter damnarem animam meam, ſciens meliora, atque docens pejora. Ergo, quod ego me ſcire detego, ſciunt, at non audent, alii. Bone Ieſu, quousque durabit Medentûm torpor? tantaque truculentia contra opus manuum tuarum? Permitte, permitte, ô infinita Bonitas, ut agnoſcat genus mortalium, quod dæmonium Moloch nullis invideat ſubtili-*

tatibus, quam quæ circa charitatem ventilantur, quæque vitam tuæ imaginis ſpectant, & conſervant. Initio enim dolui, tam immenſam credulitatem principiorum, tantamque mortalium ignaviam, circa res tanti momenti; hujusque rei crevit indies miſeratio mecum. Hinc tandem lucem tantillam nactus, cum ingenti dolore cognovi, Scholarum errores, per me, eluceſcere debere. Enimvero in limine id viſum fuit mihi, indomitæ arrogantiæ plenum, quod omnium minimus, omnibus ante me, Philoſophicæ Veritatis ignorantiam inurerem: mihi autem ſoli Adeptum Medendi tribuerem. Rogavi ideo ſæpe Dominum, ut à me iſtud talentum ſuum repeteret, penitúsque auferre dignaretur, atque alteri digniori tribueret. Sciebam namque, quod, qui bene latuerat, bene vixiſſet, ſaltem moraliter, & hoc ulceroſo ſeculo præſertim. Reſtiti itaque, ac dilatavi dudum hanc principiorum Medendi ignorantiam ſuo mundo proponere, donec jam ſenex, ultima cogente neceſſitate, mortisque in agone conſtitutus, pollicitus ſum Domino, me ſuum talentum candide propalaturum: ne fruſtra ſcilicet in mundum veniſſe, atque inutilis hinc diſceſſiſſe, quandoque in ſtricto Dei judicio cenſear. Etenim per viſionem ſomnialem intellexi, quod plus formidarem oblocutiones, quàm Dei indignationem. Callidam eſſe naturam, quamdiu prætexeret ſuperbiam, in pure obſequendo Deo, ob fallaces reſpectus humanos. Arrogantiam item meam non cernerem, ſitam potius in timore, minus generoſe effecturum me, quod requirebatur contra viros judicioſos, à tot ſeculis in me inſurrecturos, quam in pure parendo Veritatis Datori glorioſiſſimo. Imo, nec commiſerarer proximi, talentumque humi tegerem, retroſpiciens ad incerta, de me, mundi arbitria. Fores Medicinæ à tot ſeculis ſeratos, clauſtraque, atque obices, rubigine obductos, ſcirem quidem, at pandere dubitarem: quaſi Ianitoris munus præſumerem merè meum, nec aliunde datum. Reſolvi itaque mecum, agere, quæ charitas, agenda ſuaſit, non arrogantia: ſciens, quod non injurius, qui bonum publicum intuetur, quanquam verecundum iis, qui temere Gentilium nugis ſubſcripſere, in damnum generis humani. Tandem itaque inter pudorem, & rei magnitudinis terrorem, medius conſtiti, multotiesque calamum repoſui. Iterumque ſeriò rogavi Dominum, dignaretur alium me digniorem deligere. Quapropter meritò indignatus Dominus, hunc malum atque inutilem ſervum permiſit cribrari à Satana. Nam Ordo, cujus zenith eſt domus Poteſtatum, & Nadir, cæteri Ordines, me cœpit gratis perſequi, indignis technis. Cognovi ſtatim, quod manus Domini tetigiſſet me. Ideóque in plena perſecutionum tempeſtate, volumen conſcripſi; cujus titulus, Ortus Medicinæ. Id eſt, initia Phyſica inaudita. *In quo detexi errores Scholarum, medendo ſolitos. Nova, inquam, morborum principia, ut & hactenus inaudita theoremata dedi, ac demonſtravi; ut relictis Gentilium vanitatibus, Academiæ deinceps aſſueſcant Veritati. Inde enim inveni in anima ſabbatiſmum, qualem nunquam in meis proſperitatibus; adeo ut ſuſpicionis plenus dolerem, quod tantæ procellæ quietem animæ, aut corporis ſomnum, nequicquam turbarent. In quo non ſat laudare poſſum, Deus, protector mi, largitatis tuæ abundantiam, quæ non permiſit animam meam vel tantillum excidere; ſub tantis undique anguſtiis, è plena pacis fruitione: formidans hoc unicum, ne inutilis ſervus ſepelirer cum tantillo talento. Quisquis ergo zelum meum interpretaris ſuperbam jactantiam, per me licet, modo te ipſum non læſeris. Gaudebo namque reportare omnem confuſionem pro bono proximi, & poſterorum, fruarque optatu meo; ſive interim auſus mihi in temeritatem ceſſerit, ſive non. Irrorabit namque Deus ſator, quæ voluit creſcitura. Enimvero libro* de febribus, *narravi pœnitentiæ meæ exordia, qualiter-*

 que

que à Galeno, & Avicenna deſciverim, ob deprehenſas nimirum, columnarum Medendi falſitates. Vnde deinceps crevit in me adhuc Iuvene ſingularis fiducia, qua me lubens omnium injurioſis cenſuris, propter proximum expoſui: ſenſimque dierum currente numero, Dominus candorem zeli mei aſpexit, & me, jam virum, permiſit videre, ærumnarum & ruinæ plenum eſſe, quicquid in Scholis Medicis docetur, & fore poſteris ludibrium. Bone Ieſu! quantum tunc expavi clementiæ tuæ magnitudinem, quæ parvulis revelat, viris alioqui religioſiſſimis & ingenioſiſſimis negata à tot ſeculis. Porrò, quantumvis inde certior factus, quod accepti Veritatis talenti manifeſtatio mihi incumberet: attamen eſt natura inveniendis excuſationibus facilis, fallitque ſe, & ſuas triſtitias, per rationis pediſſequæ, adminicula. Mox ideo (vah pudet me meæ inconſtantiæ) ſuſceptum onus meis iterum excuſſi humeris, & dixi; Quis ſum ego, Domine? deficiunt enim mihi ſolidiora, quæ in locum deprimendorum ſurrogarem. Quæ enim ante credebam mihi imperata, ſuſpicabar iterum, aſtu Satanæ ſuggeſta: eo quod deficiebant arcana remediæ; diplomata nimirum, ſive ſigna meæ miſſionis. Quapropter in juventute dudum mihi perſuaſeram, ipſam Medendi artem nil eſſe præter meram impoſturam, ab otioſulis excogitatam Græcis, in perniciem Romanorum domitorum primitus exſtructam, deinceps in hominum calamitates confirmatam; cui humana credulitas, ob conceptam ſpem, facile ſubſcripſiſſet, ſicque ſibi authoritatem peperiſſet iſta religio Medica; quia plerumque nimis facile credimus, quæ nimis avide optamus. Sciebam quidem ex tum, Medicinam Academiarum eſſe rem nihili. Quorſum præbebant mihi ſuffragia, tum morbi incurabiles, tum inſuper experimentorum vanitas: ac tandem, ſuppetiæ affluebant undecunque; quia Medentes paſſim ludibrio expoſitos viderem. Tum huic meo errori adſtipulabatur ipſa Philoſophia, adoleſcentiæ prælecta. Nimirum quod Logica, Phyſica, & Metaphyſica Scholarum, non ſint illa Philoſophia, propter quam Pythagoras paucos duntaxat, melioris ſucci diſcipulos, inſtruendos aſſumſit olim ſibi, plurium annorum ſilentio, ſecretoque ſacramento, devinctos, ſe neminem unquam quicquam illorum, quæ ibi audierant, declaraturos. Suſpicabar enim, potius ibidem Pyrotechniæ tradita præludia, quam ſcientiæ illius, quam Galenus hellenico multiloquio pandit. Siquidem & dudum ante Pythagoram, quiſque conſueverat per Hieroglyphica, in templis fideliter adnotare, quæcunque ſuis profuerant. Id namque tanta neceſſitas, tamque inteſtina calamitas, convicerant, ut absque invidia ſic poſteris traderentur. Cum igitur ars Medendi, apud me, in vilipendium rueret, incidi in textum ſacrum, ſæpius lectum, nunquam tamen intellectum. Videlicet, quod Altiſſimus creaſſet Medicum, eumque honorari mandaſſet, propter ſui neceſſitatem. In quo ſtatim deprehendi: 1. Quod ille, qui omnia creavit, ſe tamen ſingulariter glorietur Medici Creatorem. 2. Quod propter ſui gloriam, bonitatis emanationem, ad infirmorum neceſſitates, ſubventionem, & auxilia, adeóque per Medicum, Altiſſimus placari velit, reſtituendo ablatam ſanitatem. 3 Quod is, cui debetur omnis honos & gloria, præceperit, ſolos parentes, & à ſe creatos Medicos, honorari: quaſi Medicus aliquid patrizantis haberet. 4. Dein, in mea virilitate, non parum, diu noctuque anxius inquiſivi, quiſnam ille felix eſſet, quem Altiſſimus ab æterno deſtinavit, elegit, & creavit in Medicum, atque hinc quoque honorari præcepit? An forte eſſet is ille, qui, perlectis Inſtitutionibus, & aliquot claſſicis authoribus, emenſusque in Academia ſolidum triennium, tandem per diſputationes, & examina, à Profeſſoribus, candidatus emitteretur, tam ſeculari, quam Eccleſiaſtico jure admiſ-

admiſſus? Num verò ille, qui eodem jam Medici titulo, conſenuiſſet ſub luge alienâ, plenus interim annorum, experimentorum, & nummorum? Tum ſtatim reſpexi, quòd infirmus egeret Medico, quem Altiſſimus creavit, plenis inſtructo numeris: *quodque ſanus non indigeret Medico adſtante, qui culinæ præeſſet, numeraret buccellas, & diætæ regulas præſcriberet. (Plura de honore Medicis debito, poſthac invenies ſub hiſtoria Duelech.) Conſideravi ex altera parte:* Quod unguentarius conficeret pigmenta ſuavitatis: nec conſummarentur opera ejus: nec eſſet medicamentum exterminii in terris. *Quod ſonat, verum Medicum omnes morbos æquâ falce demetere, nec eſſe morbos penes ipſum incurabiles. Inſigne ſane diſcrimen inter Medicum, quem creavit Altiſſimus, & illum, quem crearunt Academiæ, per doctrinam Gentilium. Actutum mihi ſe obtulit immenſus incurabilium catalogus: quaſi pro his nil eſſet ſolicitus Altiſſimus; aut tales ægri non eſſent morbidi. Vtpote, pro quorum neceſſitate nec Medicum, nec Medicinam, in Academiis creaſſet. Siquidem iſti, nedum hujusmodi infirmos conjiciunt in deſperationem: verum etiam, quotquot ſponte non ſilent morbi, deſperatis adnumerant: Imo quartanam, quæque in annos, radices ſtabiles ſervant, ſpontaneoque plerumque naturæ tædio terminantur, reputant incurabiles. Ac niſi morbi reliqui ultimo ad metam decurrant, omnes profectò ex æquo adderentur incurabilibus. Plerique namque, dentis dolorem auferre neſciunt, niſi per evulſionem ejus. Sic fortaſſis, idem in veteri Cephalalgia, capitis ablationem, pro ſanitate, imperarent, ſi ſoſpes vita perſtaret. Poſt inſignes ergo aliquot annorum labores, me piguit, quod nihil aliud ſcirem, aut didiciſſem quam quod nihili. Nam tametſi crederem, Medicum à Deo creatum, pro-ut & medicamina ſimplicia: totus tamen hæſi in cognitione illius Medici, rerumque ſibi ſubſervientium. Optabam enim multoties, Ah utinam talis Medici tandem aliquando fiam diſcipulus. Interim cognovi clare, Artem Medendi, tam Græcis, quam Arabibus excultam, quamque Iudæi mentiuntur ſibi à ſuis Rabbinis, ſub Kabala, per manus traditam, longiſſimè diſtare ab ea, quam Sacer textus depingit. Tandem itaque in animum induxi. Medendi ſcientiam à medio, intentione, & fine, habere initium bonum:* Eſſe nimirum donum bonum, deſcendens à Patre luminum: *quodque hoc ideo nunquam deſcendiſſet, pridem in Ethnicos, & Iudæos, utcunque noſtra credulitate inflatos; utpote quos Dominus non creavit Medicos, nec in noſtri neceſſitatem; ut neque honorandos, ſed ſerio vitandos, præcepit. Non eſt enim Medicus à Deo creatus, defectuoſus, lucro deditus, hoſtiſque Chriſtianorum: ſed charitatis plenus. Hanc namque illius doni boni raritatem primum notavi ex Dioſcoride. Qui à diebus Platonis, (quibus vixit) hiſtorias herbarum quidem deſcripſit; In hunc attamen diem, vix illi aliquid eſt additum, detractum autem plurimum. Adeoque bis mille & tercentum annis, vix aliquid luminis, in rem Herbariam, ſuperne illuxit, licet maxime obviam, atque neceſſariam. Quapropter in alios cognitionum abſtruſiorum ordines, ſobrie ſatis, ſupernum iſtud lumen delapſum, conjeci. Minimè tamen in Gentiles, Atheos, perfidosque Iudæos, extra Veritatem, & charitatem ſecluſos, ac ob id à Deo derelictos. Et rerum nativitates, ut ſunt relegatæ in temporum plenitudinem, nobis tectam, Ita veritatis Medendi donum non deſcendere, niſi ſtatuta apud Deum maturitate. Nec enim lumen gratuitum lucebit ad lubitum noſtrum. Nam qui omnia fecit ut voluit, facit eadem quando volet, perficitque in quibus voluerit. Conſenui enim, jam à quadraginta, & amplius, annis, in Medentûm turba; tandemque ſenex cognovi, Theoremata Scholarum per me ſubverti debere, ut quæque, ventu-*

ra mox ætate, cadant in rudera, quatenus veritatis calce deſtituta non cohærent. Fuit apud me Adepti illius doni tanta certitudo, ac veneranda authoritas, ut ſentirem, datorem unà ſui doni quoque fore interpretem; utque hactenus quodlibetcunque excluderem dubium. Eſtque ejusmodi cognitio longè certior, quam quæ per demonſtrationem formatur. Quia non eſt verbis facultas, hanc certitudinem aliis facere communem. Scio quoque, non omnes, qui Medendi initia mea ſunt lecturi, æqualem inde fructum reportaturos: quippe Deus ſui doni diſpenſator uſque manſurus eſt. Dixi hæc, ut etiam ſciatis, quod mea indignitas donum tenebris offundet, ut capiat naturæ curſum qui poteſt. Speravi enim, cum jam numerum & atrocitatem morborum auxerit, in parvulos, & abjectos hujus mundi, donum Medendi inſpiraturum. Et, cum anteacto ſeculo Paracelſum, ſcientia analytica corporum, ac remediorum fulgore, divitem præmiſerit præcurſorem, fore, ut vellet jam ſcientiam Adepti (qua alter ille caruit) ſuperaddere. Porrò, ſi absque ſcelere, lubet placiti illius divini decreti rationem inquirere, ob quam Adeptum Medendi, donum minus ad Chriſtianos deſcenderit: reor, Scholas reſiſtere, quatenus principiis Gentilium pertinaciter inſiſtunt. Tum item, quia Medicina tota in lucrum exercetur, mox à ſui initio: quæ ſola artium, ex compaſſione miſericorditer expendenda eſt; Non autem, quaſi ex ærumnis miſerorum, hilariter pomposeque vivendum vel diteſcendum ſit. Quare lucrum hominibus præripuit diſpoſitionem neceſſariam, falſitasque doctrinæ paganicæ, Adeptum medendi donum avertit. Cujus venatio mihi ideo viſa eſt conſiſtere in compaſſione erga ægros, dediſcendo falſa theoremata, & induendo profundam ſpiritus humilitatem. Quæ, ut tum non eſt inflata per literam, nec depreſſa per inordinationem: ita in humili intuitiva cognitione ſui nihili, mens ſe evacuat omni ſcientia, per rationis inductiones introducta. Tum deinceps, tum, inquam, Altiſſimus vix ſinit vacuam mentem, quin fœcundo ſui luminis radio eandem repleat. Offendi jam forte nonnullos, eò quod adeptum Medendi deſurſum deſcendere dicam: qui Medicinam addiſci volunt, per modum aliarum artium. Intellectus (ajunt) eſt poteſtas naturalis; quælibet autem poteſtas naturalis, nata eſt operari effectum proprium: proprius autem effectus ipſius Intellectus, eſt Intellectio. Ergo homo naturaliter intelligit omnia intelligibilia, tanquam proprium Intellectus objectum. Porro, facultas Medendi eſt intelligibilis, ac proinde non deſcendit de ſurſum. Reſpondeo: Anima, ejusque intellectus, non ſunt opera immediata naturæ, quippe quæ oriuntur à fonte ſupernaturali. Adeoque, quoad ſui initium, licet Intellectus ſit facultas naturalis animæ, non eſt tamen omnino inter facultates naturales computandus. De fide eſt, Quod Deus creavit Medicum, *adeóque ars Medendi dicat aliquid ſuprà communem regulam creatorum, ſic ut ejus adeptio non contingat per modum aliarum artium. Nabuchodonoſor enim ablationem & reſtitutionem Intellectus teſtabitur. Item,* Nolite fieri ſicut equus & mulus, quibus non eſt intellectus, *Quod fruſtra dictum eſſet, ſi Intellectus æqualiter à Natura daretur. Porrò datus Intellectus (de quo hic prædicant) actum ſuum naturalem, ſive intellectualem, non exercet, niſi quatenus notiones aliquas discurrendo trahit ab obſervationibus, quas à ſenſuum perceptione accepit, cum cauſas à priori penitus ignoret. Ad ſcientiam autem medicam requiritur quædam luminis claritas, quæ ſuperat illam cognitionem per ſenſus, imò & per conſequentias cauſarum ad effectus, juxta putationes (plerumque fallaces) à ratione, ſibi inductas. Nam de fide eſt, quod intellectus, unà cum totalitate naturæ humanæ, atque ita deinceps, utcunque clarus, non percipit propoſitiones*

primò

primò veras, ſenſum ſuperantes, niſi cum affluxu luminis ſuperni. Puta, locum libri ſæpius lego attentè; & , licet verba intelligam, ſemel tantum ſenſum illius inſperatò haurio, cum admiratione præteritarum lectionum. Ejusmodi autem cognitionem, voco gratiæ. Sic nempe Intellectus, utcunque clarus, non ſemper aſſentitur vero: quia naturaliter nec hoc percipit. (Hic namque factiones in ſcientiis, & religione.) Sic in dona medendi, eſt aliquid nobilius, & ſuperius, quam quod è cognitione praexſiſtente ſenſuum formatur in imaginante: Quod eſt verum, ſolidum, bonum, ſuperans authoritatem conſequentiarum: imo quod nec propriè doceri, vel demonſtrari poteſt. Nolim tamen intelligi, quod adeptum medendi ſit ſcientia infuſa, qualis olim illuxit Bezeliel, & Ooliab: multóque minus, qualis die Pentecoſtes, in Apoſtolos, largo imbre pluit, ut variis confeſtim loquerentur idiomatibus: nec eſt item proinde Adeptum medendi de planè ſublunaribus. Nam Sapientia æterna creavit ſingulariter Medicum ſuum, præ cæteris creatis: adeóque aliquid auguſtius requiri pro ipſo videtur, quam pro aliis profeſſionibus; quas ideo nec mandavit honorari. Alioquin omnis quidem intellectio noſtra, in natura, ſurgit tantum per modum diſcurſus, obſervationis ſuppoſiti, & conſecutionis, indagationisque; idque totum à poſteriori. Quocirca ejusmodi omnis cognitio ſtipatur incertitudine, Ergo inter ordinarium intelligendi modum, & ſcientias infuſas primorum graduum, ſunt amplitudines quædam, ſingulari quaque gradu diſtincta in Intellectu, ſupernaturaliter oriundo. Quod ſic probo. Omne donum bonum deſcendit à Patre luminum. Adeptum Medendi eſt donum bonum: ergo deſcendit à Patre luminum. Major eſt fidei. Minor verò conſtat, quatenus Medicus, ut talis, eſt creatus à Patre luminum. Replicant per quandam ſimilitudinem, & nil ad ſyllogiſmum, hoc modo. Difficilior eſt cognitio Dei, quàm Medicinæ. Sed Gentiles naturaliter invenerunt, per Intellectus operationes, Deitatis exſiſtentiam. Ergo longe facilius adepti ſunt naturalem ſcientiam Medendi. Reſpondeo, totum concedendo, ſi non adduxerint quatuor terminos. Itaque, pro-ut per naturam nemo poteſt haurire lumen fidei: ſed tantum umbratilem aliquam cognitionem: ita & in dono Medendi concedo, naturaliter, per obſervationes juvantis ac nocentis acquiri cognitionem aliquam Medendi: at ſane, eſt iſta cognitio tam umbratilis, & cæca, ut plane repugnet textui; qui fruſtra diceret, Deum creaſſe Medicum ut talem, eumque honorandum, niſi aliquod lumen in hoc creato Medico eluceſceret, ſupra vulgarem, ordinariam, atque naturalem poteſtatem animæ intellectualem. Tandem, quod nec Athei, nec Gentiles, ut neque Iudæi, donum iſtud Medendi unquam receperint, non aliunde, nec longius deducendum eſt, quam quod de facto morbus, remedia, horumque omnis appropriatio, adhuc hodie ſint mortalibus ignota. Eſt namque argumentum ineluctabile: Hactenus Adeptum Medendi fuit ignoratum: ergo non dedit Deus illud paganiſmo anteactis ſeculis, ut neque Scholis, cæcos ductores ſequentibus. Cujus correlativum eſt, quod, quicumque aſſentitur Scholarum paganicarum doctrinis, ſecluſus ſit à principiis veris Medendi. Aſſumtum enim demonſtrabo, Deo favente, amplo volumine. Manſiſſe nimirum ignorata principia cognitionis cauſarum ac radicum, in morbis, remediis, & appropriationibus. Conſequentia per ſe clara eſt: niſi oſtenderint, aliunde, quam à Deo, derivari omne donum bonum. Nam pro ſtabilimento doni Medendi ſat eſſe deberet, quod, licet Adeptum medendi tam prope naturam Intellectus ſit, ut propter objectorum naturalium propinquitatem, & neceſſitates, conſuetum ſit, tribui naturalibus ſcientiis, per ſimplicem Intellectum

appre-

apprehenſis : attamen, quatenus ſaltem includit dona prudentiæ, conſilii, &c. quæ ſunt chariſmata Spiritus ſancti, debet profectò donum Medendi ferri, & exſpectari, ab initio tali, quod plane fertur ſupra naturæ orbitam. Etenim non raro quis, mediis demerſus ſomniis, extemplo cognitionem concipit, quam nunquam vigil erat aſſecutus. Nox nocti enim indicat ſcientiam. Sæpe ſic quis legit locum, multoties lectum, absque fructu, unde demum vitam emendatiorem inſtituit. Nonne enim iſta deſcendunt à Patre luminum? Sunt ergo ejusmodi ſcientiæ, infuſæ quidem, licet non de ordine excellentiori. Sunt, inquam, talenta, ſuper quæ Intellectus bene formatus poſtmodum ſtruit doctrinas utiles. Docti enim (ut tales) fulgebunt (præ indoctis) in regno cœlorum, ſi doctrinæ ergo, animæ ſe habilitaverint ad majora chariſmata. Placuit nempe ſibi Omnipotens in diverſitate manſionum, chororum, claritatis, & Intellectus Angelorum, hominumque hos comitantium. In favorem ſaltem Adepti medendi facit, quod inter ſeptem ſpiritus, proximos throno Dei, unius nomen eſt, Medicina Dei. Eſt enim ſupra Principatus, thronos, Proteſtates, & Dominationes. Attamen Cœlites non ægrotant, nec Medicina indigent. Nec eſt ejusmodi Medicina Dei, Metaphorice ſumenda, quæ callebat proprietates, etiam in felle piſcis. Hoc loco autem ſuſcepi Lithiaſis ortum, quem promiſi, quatenus calculus metamorphoſin continet, quæ nullatenus ab humoribus ortum ducere poteſt, ſed à mero lotii excremento. Ideóque hic tractatus facile carere potuit tractatu, De figmento complexionum & humorum.

TRA-

TRACTATUS DE LITHIASI.

Petrificatio.

CAPUT I.

1. ANte Paracelſum jam nutabant Scholæ Medicæ. 2. Veterum opinio de cauſis petrificationis. 3. Sanior doctrina Paracelſi. 4. Fluxus ſeminum ad petram. 5. Diſpoſitio mineralium à condito mundo. 6. Quæ linea Trivalis. 7. Quid mons ſiliceus. 8. Unde petrarum diverſitas. 9. Pulvis adamantis ſemper flavus. 10. Saxa & lapides, ut differunt. 11. Semen petræ, in quo excedit ſemen vegetabile. 12. Petrificatio Humana, & cur denti petra adnaſcatur. 13. Notabilia aliquot. 14. Inſecta quædam cur non petreſcant: perfectiora autem animalia, quandoque prorſus. 15. Formam non introduci ex potentia materiæ. 16. Quomodo homo petrificatur. 17. Petræ nil commune cum calculo. 18. Duelech Paracelſi. 19. Encomium Dauci, &c.

1 EMUNCTIORES Medici exacti pridem ſeculi, ſtupuere ſilentes, tam infauſtam ac inobſequentem ſuis theſibus, doctrinam Scholarum, de Elementis, Temperamentis, & humoribus. Neque enim ſibi ſatisfacere potuere, quaternario humorum, pro omnibus morbis. Quamobrem Paracelſo longè fuit facillimum (qui præpollenti medicaminum teſtimonio, totam Germaniam, in ſui admirationem traxerat) jam nutantibus perſuadere figmentum ſui tartari, è cibis, ac potibus, proditoriè intrantem tartarum, morborum quorumcumque veram eſſe cauſam. Quæ ſua putatio fidem fecit, ſicque modo radicem ſtabilem fixit, ut non ſit fere quisquam, qui ad tartarum Paracelſi non confugiat. Debebam quidem Tartaro tractatum ſingularem, qui ad hiſtoriam calculi accinctus eram, niſi inter initia phyſica, de illo abunde ſcripſiſſem. Ideóque volumen iſtud truncatum deſeruiſſem, ſi inde tractatum de Tartaro huc tranſtuliſſem. Siquidem conſtituta ibidem, primæva naturæ integritate, intra materiam, Archeum, & vitam, ſive formam, cum ſeminalibus initiis, inauditis hactenus, fermentis quoque, tranſmutationum quarumcumque authoribus, noviter detectis, rejectis verò elementis, qualitatibus, complexionibus, horumque pugna, lucta, contrarietatibus, & victoria. Humorum item, & Catarrhorum figmentis, extra naturam, & Medicam conſiderationem, relegatis: Flatibus demum, Tartaris, & tribus primis Chymicorum principiis, extra morborum palæſtram præſcriptis: ſenſim dein à theoricis, ad pathologica deflectens, naturæ defectus, & alteritates explicui: atque medullitus veram morborum cauſam, antehac inauditam, mundo manifeſtavi. Igitur Calculo, ut monſtro domi nato, hunc librum, velut exlegem, nuncupavi, deſertoque nunc tartari errore, à Paracelſo mutuato, ad ignotam Scholis petrificationem jam venio. Enimvero Veteres, ſua Ariſto- 2
teli nomina dantes, juxta principia hujus adhuc arbitrantur, lapides, atque mineralia univerſa, abſque diſcrimine, fieri ex terra potiſſimum, mediante calore, & frigore, opificibus externis, cum additamento tamen trium aliorum elementorum. Attamen pondus ſaxi, cum aquæ pondus excederet: conjecere inde, terram fore omnium mineralium materiam propriam. Et quanquam hæſitarent in pondere auri, ſcirent-

que tamen, ex pondere peti demonſtrationem Mathematicam, quovis Syllogiſmo fortiorem: nec interim crederent, aurum eſſe terram, neglectis ſui dimenſionibus, multoties ſeipſam penetrantem. Multoque jam magis, ſuis diffidebant theſibus: cum aurum non ex ſola terra, cæteris tribus ponderoſiore; verùm ex levioribus aliis, juſta, ſive æqua lance, atque proportione miſtis, componi ſtatuerent. Idcirco conſilii inopes, indaginem ponderis ſuſpenderunt ad clavum, ac poſthabitis litibus, velut ſopore preſſi, contenti fuerunt dixiſſe, metalla, velut frigore glaciata (eo quod ignis tortura fluerent denuo) exſiccatoque aquæ ſuperfluo, aëre verò & igne propemodum excluſis, manſiſſe quaſi arefacta. Hoc ſic tulit arida Ariſtotelis Philoſophia. Theſin autem ſuam probarunt, ut dixi. Nam metalla contrario (ut putant) calore diffluunt. Quaſi verò glaciatum opus, non niſi follium miniſterio liqueſceret! vel terra eſſet liquabilis per ignem, rurſusque pro lubitu, terræ faciem repeteret, quoties frigus ſentiret. Itane ſui tam immemores Scholæ, quod non ita pridem, aquæ elemento ex ſe intenſe frigere dixere, & remiſſe madere? adeóque metalla non ex terra, ſed ex aqua glaciari debere? Terram vero ex ſe, intenſe ſiccam eſſe, atque remiſſe frigidam? adeóque glaciari neſciam? Adeo ut hinc ſequatur: Si metalla, potiſſima ſui parte, ſint terra: nunquam fluere, aut deglaciari poterunt: cum tantum poterunt, ad ſummum, eſſe remiſſe frigida. Nec per intenſum calorem, terra poterit unquam converti in aquam, aut aqueam ſubſtantiam, dum liqueſceret in metallo. Siquidem dant terræ intenſam ſiccitatem, quæ ab igne non poteſt non fortificari; non autem deſtrui. Similiter nec poſſit remiſſum frigus præpollentis terræ, hanc, dum vi ignis in aquam eſſet liquata, convertere denuo in terram. Quia credunt remiſſas elementorum qualitates, non tantum activitatis habere, quod alterius elementi frangant intenſas qualitates. Etenim eodem ſtupiditatis pede, quo cœperunt, pergunt dicere, ſaxa, atque lapides, eſſe terram, calore induratam, ac velut arefactam. Quod per terram figuli probant, quæ calore ſolo lapideſcit, ut volunt. Etenim, quia lapis non liqueſcit per ignem, prout alioqui metalla: ideò à negativo naturam conjicientes, ſe nodum omnem diſſolviſſe ſunt ratæ. Atque hæc craſſa Minerva unicuique ſuſpecta eſſe debuiſſet jamdudum, ſi unum veternum non dormirent omnes. Quid enim de ſulfure dicent, quod igne fluit? An aqua, vel terra glaciata, ſulfuri dedit initium, quia liqueſcit? Quidve de vitri condenſatione, quod calore iterum liquatur eodem, quo fit? Quid denique de ſale, quod uno caloris gradu coagulatur, & areſcit, atque altero liquatur, liquaturque rurſus ab humidis? Pudet ſanè, in Ariſtotelicis nugis, qualitatumque elementariarum fabellis, diutius immorari, dum de rerum cauſis atque origine indagandum. Quapropter avos primus docuit 3
Paracelſus, omnia mineralia (quæ credidit ex quatuor elementorum congreſſu fieri, atque alibi, ex tribus ſuis tantum initiis, materialiter) ex aqua potiſſimum, adeóque eſſe fructus elementi aquæ, non ſecus atque vegetabilia, eſſe fructus terræ. Aſt ad me uſque neſcitum fuit, cuncta corpora, quæ miſta creduntur, materialiter duntaxat ex ſola aqua eſſe, nullo excepto. Corpus autem illorum cogi, cujusdam proprii atque ſpecifici ſeminis neceſſitate, ad fines ſoli Creatori cognitos à priore. Quam propoſitionem ex pleno probavi, in initiis Phyſicis. Neglectum quoq; fuit hactenus, quomodo hæc rerum ſemina ſub lucem veniant, ſe corporum involucris tegant, eademque diſponant, ac qualiter ipſa ſemina, corporum importunitatibus tandem neceſſario auſcultent. Quapropter nec erit ingratum, ex doctrina, à me alibi

fuſius tradita , ſeminum progreſſum , fluxumque ad formam, ſuique maturitates in mineralibus , hoc loco ſuccinctè repetere. Enimvero ſi non petra fit petra,neceſſe eſt, petrificationem , entis alicujus novi generationem includere : omnis autem generatio præſupponit aliquale ſemen , quod materiam , ad ens in potentia , diſponat. Cum nihil, quod non eſt vitale, ſeipſum ad perfectionem promovere queat . Eſſetque ideo ſtulta ac fortuita perfectio,quæ à corpore , abſque ductore interno , & ſtatuto ſibi fine , procederet. Itaque ſi corpus diſtinguatur diſpoſitivè , ab efficiente interno, profluatque in productione ad fines ſibi in natura propoſitos : ergo & ſeminis etymon , ipſi jure competit : quia ex initio prorſus incorporali procedit. Hoc autem initium ab imagine, ſive juxta Ideam,à generantis conceptu, ſive cogitatione , fabricatam (quæ proinde vis imaginativa vocatur) in vitalibus profluere, facilè mihi concedetur. Sed quod inanimata , in ſuis primis entibus, inſita habeant dona ſeminalia, quæ per modum recipientis , etiam analogicè , quadantenus imaginationi reſpondeant, docent antipathia,& inanimatarum ſympathia. Oportet namque non ſenſitiva (puta Magnetem) ſentire quodammodo poli ſitum , ſi ad eum ſua ſponte ſe dirigat,non autem à polo trahatur(prout libro de Peſte,manifeſtis argumentis doceo) ſentire item ferrum, ſi polo neglecto, per electionem,ad ferrum ſe inclinet. Quæ ne tædioſè à me hic repetantur , ſufficit obiter
5 ſic ſuppoſuiſſe. Porrò,ſeminis iſthæc Idea, & entelechia entis novi , ſeminalis nempe cauſa efficiens,etiam in non ſenſitivis , ſuo fungitur munere , non ſecus atque ſi vita & ſenſu polleret. Quæ Idea auram ſui Archei veſtit, ejuſque medio deinceps diſpoſitiones corporis & organa perficit , completque tandem , quæ in adumbratione ſeminalis ſuæ imaginis ſunt deſignata ad fines ſoli Deo cognitos. Atq; hactenus etiam omnis creatura originaliter à Deo dependet. Hic namque animalibus , ac plantis, ſeminalem fabricandæ ejuſmodi Ideæ , id eſt : multiplicandæ , ſuſcitandæque ſobolis fœcunditatem,gratis indidit , vi vocis (*creſcite & multiplicamini*) in ſeculum duratura. Quæ ſub Eccleſiæ correctione , ſic à Sacris mutuo. *Terra initio erat inanis , & vacua.* Duplici nimirum inanitate,erat obſepta.Quod tamen de elemento aquæ non item dicitur. Terra namque in ſui condo, nondum habebat mineralia, ſi vacua. Erat nempe terra , merum putumque ſabulum, nondum numeroſa varietate , atque mineralium claſſibus diſtinctum. Sed *Spiritus Domini ferebatur ſuper abyſſum aquarum.* Non quidem quod iſta latio eſſet inane otium myſterio carens,aut voluptuoſum natandi ſolamen : Sed continebat myſterium benedictionis , per quod aqua repleret terræ vacuitatem fructibus, una inanitate : ex altera verò parte,per vegetabilia,& animantia,terræ vacuitati ſatisfaceret,inanitatemque ſaturaret. Ergo ante natam lucem , in fluctitatione divini Spiritus, metalla atque mineralia univerſa ſimul incepêre. Quod mihi inprimis perſuadent occulta metallorum lumina,aſtrorum æmula, & prægreſſa teſtimonia , quæ noctu in fodiniferis montibus ſplendere ſolent . Saltem Spiritus Domini,qui replevit orbem terrarum, jam creandi avidus , in ſpondo abyſſi aquarum, ſuo verbo ſigillavit fœcundam deſiderii ſui Ideam , quæ in inſtanti , univerſam terrarum , lapidum, mineralium , atque metallorum opulentam diverſitatem protulit, quibus terræ vacuitatem multo replevit fœnore , quam ſcilicet non ſat animantia & plantæ, ut neque adæquatæ implere poterant. Stratum autem , ſive ſolea ter- 6
ræ , quæ hæc aquarum ditiſſima proles in vacuitatis impletionem eſt concredita, dicitur à Paracelſo Linea Trivalis,matrix, ſeminibus mineralium gravida , quibus Dominus implantavit rationes , dona , atque

ſemina, in ſeculum ſat futura. Ita nempe
ſaxorum, atque mineralium ſemen opulen-
tum, eſt aquæ implantatum, ut determi-
nationem ſuam, atque fermentum, in ter-
ræ matrice ſuſcipiat. Quid autem ſit terrra
virgo, extra & præter mineralia, in Phyſi-
cis demonſtravi. Per Moſen autem, ditiſ-
ſimum hujus promtuarii theſaurique ſe-
men, ex profeſſo neglectum videtur: ne
Iſraël, fontibus atque montibus divinas
ac immortales poteſtates tribuendo, iis
immolaret. Cæterum ſabulum, ſive terra,
ſibi undequaque continua, ſuſcepto ſemi-
ne, in colles, rupeſque ſurrexit, ſaxorum-
que ſtrata diviſit. Etenim ut rerum ortus
à miraculo incepit: ſic modo ſuis ſecun-
dis cauſis adhæret, ut rerum inviſibiles Ar-
chei, horumque abſcondita ſemina, teſten-
tur, ſaltem ſe ab mundo intelligibili regi.
Hinc enim aquæ, deſiderio ſeminum im-
prægnatæ manſere, ſuique placiti Ideas,
per aquam diſpoſuit Omnipotens. Atta-
men hæc aquæ ſeminalia deſideria, non
fructificant, per ſucceſſivam unius ex alte-
ro propagationem, more plantarum: ſed
vis ſeminalis, in theſauris aquæ delite-
ſcens, ſuas de ſe proles ſigillatim ſuſcitat,
eaſque ſucceſſivè perficit. Includitur nem-
pe ſemen, ſive Idea ſeminalis, atque mine-
ralis, aquæ, quam nec egreditur unquam:
ſed ſeipſum in iſta materia obſerat, inclu-
ditque, donec tandem ſub dierum maturi-
tate, inde fiat, quod natum eſt ex ea fieri.
Icon ergo operativa in aquis, ſenſibilem
mox atq; fermentaceum odorem, ex mon-
7 te Siliceo ſuſcipit. Eſt autem mons Sili-
ceus, ſolea, ſtratum, ſive terræ intercapedo,
in qua ſaxa, lapides, ac mineralia univerſa,
ortum ſuum ex aqua deſumunt. Prout ali-
bi, de origine fontium. Eſtque porrò ille
odor, fermentum, unde tandem comple-
tum ſemen minerale profluit. Hinc quoque
omnis petra. Non eſt autem hoc ſemen in
mineralibus, per Metaphoram, aliquod æ-
quivocum, aut analogon, ſub licentioſa ſi-
militudinis alluſione. Nam ſuccreſcunt no-
vi ſilices, ac lapides in fontibus & rivis.
Quicquid autem fit, & tantiſper dum fit,
neque adhuc eſt in perfectione, intenta ab
Archeo: ſemen in ſe habet, ut naturam, in
ſuis conſtitutis univocam, intelligam. Et- 8
enim aqua purè pellucida, habens in ſe ſe-
men atque fermentum lapidis, evadit cun-
ctarum gemmarum cryſtallus. Sin inſuper
purus cujuſdam metalli, vel pyritidis co-
lor, concurrerit, gemma fit, duritiem & pro-
prietates ſui coaguli ſequens. Perinde enim
ut ſtannum (quod pictoribus flavum colo-
rem, quem Maſticot vocant, præbet) omne
metallum (plumbo demto) friabile facit:
ſic & gemmarum duriſſimam tingit. Solus
proin Adamas, dat pollinem flavum: alia-
rumque gemmarum eſt albus. Sin autem
aqua, non purè diaphana, ſe incorporat co-
lori metallico, fit lapis opacus, Iaſpis, A-
chates, Silex, Porphyrus, Marmor: & juxta
mixti ſeminis exigentiam. Interim ſaxa fa- 10
cilius diſſolvuntur, quàm lapides, iterum-
que ſponte, vel per artem, in aquam rede-
unt *(qui convertit rupes, in ſtagna aqua-
rum.)* Saxa autem dico, convertibilia in
calcem: pereuntque ſubinde ſponte, in a-
grorum ſumen, & cerealia. In lapidicinis
etiam, ſæpe ſponte ſtillat ſal nitroſum, per-
petuo ſtagmate. Quod nempè ſaxa redeant
in primam ſui materiam. Perinde ut verſa
ſerie, petroſo odore fermenti, aqua tota mi-
grat in petram, vel ſaltem pro parte, qua
ſibi odor ille coaluit radicitus. Idque tam
inter fluendum, quàm ſtagnandum. At
nondum largitari Divinæ ſat fuit, rupes ab
initio, ſaxa & lapides feciſſe, ſemenque pro-
pagandæ novæ ſobolis contuliſſe: quo ex
aquis lapides, ac petræ deinceps fierent:
quin inſuper voluit, ut ſemen petrificum, 11
in multis, excederet ſua vegetabilia, hisque
illa potiora ſe teſtarentur: nec enim ſe-
men, cum aqua ſibi ſubdita, ſolum petre-
ſcit: quin inſuper corpus ſibi contiguum,
odore ſeminis petrifici, ſolo attactu, petrifi-

cat. Sic namque Friderici Imperatoris chirotheca fuit una ſui parte petrificata, quâ ſcilicet intra fontem aliquantiſper maduerat: alterâ autem medietate, ſigillo munita, corium permanſit. Adeo, ut nedum herbæ, ligna, panes, ferrum, ova, piſces, aves, & quadrupedia, miranda metamorphoſi, ſint petrificata. Verumetiam Ambroſio Pareo teſte, Pariſiis fœtus humanus eſt exciſus, adultæ magnitudinis, in petram verſus. Fractus eſt illi pedis digitus, intusque tendines & oſſium articuli apparuerunt. Itemque confracta gingiva (erat nempe hiante, ac velut ejulante ore) dentem ſubtus oſtendit, in maxillæ theca. Quod mihi teſtatus eſt amicus, qui acuendis inſtrumentis, parando organa Matheſi dicata, ſolet ſæpe in hujus fœtus dorſo, cotem facere. Sic pariter hiſtoriæ commemorant in Cry-
12 ptis prope Pergamum, aliquot cadavera petrificata, illorum ſcilicet, quos belli pavor in abdita compulerat. fuiſſe inquam à ſuperficie, in centrum usque petrificata. Unde ſurgunt plura notatu digna. 1. Quod petræ ſuo generentur, ac proprio ſemine: quodque dein etiam alio conſtent petrificativo. Id eſt, nedum aquam, velut objectum proprium, & proximum, naturaliter tranſmutent ejusmodi ſemina: ſed & aliena quoque corpora, quæ præfatum ſemen odore tenus ſaltem hauſerint. 2. Quodque ideo, aliena illa corpora debeant ad minimum ſymbolizare in aliquo, ſaltem in materia remota. Cùm nil prorſus commune habeant, præter illam materiam principiantem, quæ in petris eſt mera aqua. Neque enim alias, poſſent diverſorum elementorum fructus, toto genere ad minus diſcrepantes, in unum coincidere. 3. Quòd autem petræ non componantur ex Tartaro coagulabili, tanquam materia
13 propria, ac vicina: ſed ex proprio ſurgant ſemine, quod natum eſt, etiam ex materia, non diſpoſita ad petram, petrificare quid libet. 4. Quòd ſemen petrificum, unde herbæ, aves, nidus, corium, &c. petreſcunt: potentioris ſit efficaciæ, quàm alioqui ſemina vegetabilium, præexigentia diſpoſitam à generante materiam. Ideo non omnis fert omnia tellus. Semen autem petroſum arripit quælibet, etiam procul à ſe aliena. Dein, reliqua ſemina requirunt, ut ſubſtrata ſibi materia reducatur in liquorem ſequacem, & ſeminis ſuſceptivum, quem primam generationis materiam dixere, poſtulantque, ut deſtruatur quoque omnis figura, & decor præcedentis concreti. At ſemen petrificum, reſervata figura humana, absque intermedia putredine, aut materiæ diſſolutione, totum per totum petrificat, tam oſſa ſcilicet, quàm cutim. 5. Quòd ſemen petrificum conſiſtat in ſolo odore ſaxeo, qui eſt incorporale, atque inviſibile fermentum. 6. Quòd materia dentis non ſit merè oſſea: ſed inter os, & petram media ſive neutra. Ideóque & dens, ſuo contactu, tandem petrificat, quicquid ſibi pertinacius adhæſerit, ſive ex panificio, carne, olere, piſce, pomo, aut legumine, puls iſta fuerit. Id eſt, quanquam in ſe, neque ex ſe, ullam habeat diſpoſitionem, ad petrificationem. Hoc ſemen inquam, Paracelſum, & ſuos ſequaces, nomine tartari, inſigniter fefellit. Nam lapis dentalis non liquatur in aqua bulliente, inſtar tartari: nec eſt ejus generatio tartaro vini finitima: ſed eſt petrificatio animalis, neutra: ex odore videlicet, & ſemine petriformi, quem puls denti adhærens, per attactum haurit. Huc ſpectat ſpeculatio cornuum. Cornu nempe vaccinum, ut & ſoleæ, ſive calcei, armentorum & gregis, ſunt proprio & ſimplici nomine, de materia cornea. Cornu autem cervinum, partim eſt de materia oſſea; partimque de materia lignea: adeóque & propterea ſpinas atque ramos æmulatur, deciditque annuè, ob proprietatem frondium, & partis ligneæ, retentam. Ebur etiam, magnam partem oſſis habet, alteramque lapidis, ſeu dentiformem. 8. Quod licet plura in fonti-

bus petreſcant, id tamen non fieri, non in-
ſigni odore petrifico. Ideo enim quotquot
res petrificantur, odore loci tranſmutan-
tur: non autem, quod petra de ſe, inſtar ge-
nerantis, ſemen edat. 9. Quodque ob id,
petræ originale ſemen, immediatè ſatum
ſit à Creatore, conſtitutumque in locis, ad
ſufficientiam, in terminum mundi, ſuffici-
ens. 10. Quod ſi petrificatio non indigeat
commento Tartari, multo certè minus
14 morborum generationes. 11. Quod quæ-
dam inſectæ (inprimis bufo) licet inna-
ſcantur ipſis ſaxis: attamen non petreſcant,
prout alioquin alia fere quælibet: eo quod
vitalem Archeum, per ſeparationem, rece-
perint à petris ipſis: non ſecus atque ſepa-
ratur pyrites, vel metallum, à venis ſaxeis,
quibus innaſcuntur, ſervantque illibatam
materiam liquabilem. Itaque ſeparatus ille
Archeus manet inſuperabilis à ſemine pe-
15 troſo. 12. Quod falſum ſit axioma, nul-
lius formæ fieri introductionem, niſi è
præexſiſtente materiæ diſpoſitione. Siqui-
dem ex ſubjectis, genere etiam diverſis,
absque materiæ colliquatione, fit petra im-
mediatè. Enimvero Magi Pharaonis, dum
Cyniphes vidiſſent immediatè ex pulvere
terræ, quos noverant immediatas aquæ ſo-
boles, exclamarunt: *Digitus Dei eſt hic.*
Quia non poterant hunc effectum imitari.
Nam cum terræ in aquam regreſſus ſit dif-
ficillimus, cognoverunt eſſe longè augu-
ſtius, Cyniphes factos è pulvere terræ:
quam ex virga ſerpentem, & viciſſim: vel
ex aqua ranas, & cruorem. Quam difficul-
tatem agnoſcens Satan, non dixit: Dic ut
panis iſte petreſcat (nam hoc contingit in
natura immediate) *ſed ut lapides iſti, panes
fiant.* Unde nimirum Chriſti omnipoten-
tiam ariolatus fuiſſet. Etenim ut à fundi
fracedine, oborto ſemine petrifico, conchi-
lia, cruſta lapidea loricantur: quorum ſe-
men non tam ſexuali conjugio, quàm per
ipſam fundi fracedinem, propagatur, &
conchis ideo foris adnaſcitur poſteritas. Ita
ſunt & aliæ inſectæ, quarum Archeus in-
cruſtari non potuit, nec ſuperari à ſemine
petroſo. Pari cauſa atque bufo, omnem pe-
trificationem forinſecus moleſtam à ſe ar-
cet. Non ſufficiunt tamen ejusmodi ver-
mes, medendo calculo. Eo quod horum vi-
ta ultima (ſub qua latet reſiſtentia adver-
ſus ſemen petroſum) evanuerit, antequam
in medendi uſum aſſumatur. Fracidus quo- 16
que odor ſaxeus, ſi in ſuccum vegetalem
terræ (quem Leſſas Paracelſus vocat) inci-
derit, oriuntur ſtrata lapidea ſubter terram.
Homo quoque, concluſus loco fracido, pri-
mùm odore petroſo ſuffocatus, qui odor
dein arterias & ſolida pervadens, tranſmu-
tat cadaver, priusquam putreat, in petram.
Sic namque terra ſuccum vegetalem odo-
re petroſo penetrat, ſurgitque planta lapi-
dea, quaſi è ſemine vegetabili transplanta-
to. Ut patet in corallo, ac Muſco ejus. Sed
unde fœtus apud Pareum, hauſiſſet odo-
rem ſeminis petroſi? At non id accidit pri-
mùm vi ſeminis petroſi: ſed transplanta-
tio facta eſt vi prægnantis, attentius admi-
rantis ſculptrum ſaxeum. Alioqui conſtitu-
to fœtu, transmutatoque in ſaxum, dein-
ceps inde odor ſaxeus dimanavit. Quo fa-
ctum eſt, quod matris uterus, ferè totus,
una cum fœtu illo, petrificatus fuerit. Et-
enim ut fumus, carnes ſale madentes, com-
pactasque, à circumferentia, ad centrum
uſque, penetrat, ac tingit: ſic & odor pe-
troſus, carnes. Ut nempe è cadavere, fiat 17
vera petra mineralis, nil quicquam habens
commune cum Calculo: quemque ideo
cum Paracelſo poſthac, Duelech nuncupa-
bo. propter ſingularem ab aliis petris na-
turam, atque proprietates. At fumus, etſi
carnes tingat: non tamen tranſmutat. Qua-
propter inde ſat patet, quod non omnis o-
dor ſit ad rei tranſmutationem: ſed is dun-
taxat, cui accedit fermentum, unde odor
fiat totus ſemine gravidus. Petrificantur id- 18
eo naturaliter quidem ſuo ſemine, at mon-
ſtroſè planè, ſuppoſita genere aliena, quia
à ſe-

à ſemine peregrino loci. Stagnantes aquæ ſic conchilia incruſtant, fundo contigua, ob fracidum fundi odorem. Non item infectas aquæ innatantes. Idcirco aquæ decurrentes plerumque carent ejusmodi beſtiolis. Cancri etiam, non niſi locis ſaxatilibus reperiuntur: eò quod alia loca, petræ fermento deſtituantur. Circa annum 1320 intra Ruſſiam & Tartariam, in altitudine graduum 64, non procul à palude Kitaya, Horda Baſchirdorum, penitus in petras tranſmutata legitur cum toto armento, curribus, & armamento. Dicunturque etiamnum hodie homines, cameli, equi, greges, atque omne concomitans curruum & armamentorum genus, ſub dio concretum, horrendo ſpectaculo, adhuc inſaxata ſtare. Quod ſi inde abſit miraculum, certè totus ille tractus, non niſi petra eſt continua, rimis pervia, quam ſilente per multos dies vento, depreſſaque ſupernè aura, fortis odor ſaxatilis fracidus (qualis in cuniculis, ſive fodinis aliquot, ſpectatur enecans odor) ſpiraſſe potuit, ſuosque inambulones una necuiſſe nocte, quæ tandem præ loci frigore, putredinem inhibente, tranſmutavit, creaturas quas pridem ante necuerat. Non ſecus atque Pergameni illi, in Cryptis, & chirotheca, in fonte. Eſtque ideo potus talium fontium valde inſalubris. Quia Archeum diſponit, in ſaxeam indolem, torminibus infeſtat, vitam abbreviat, enecatque ideo præcordia, antequam bibendo tranſmutentur in ſaxum. In Monaſterio rubeo, Zoniæ, prope Bruxellam, ac templi ſacrario, ſpirant fontes aliquot, ſaxa qui parieti apponunt, contra adagium.

19 Gutta cavat lapides ſæpe cadendo. Unco namque, & ſecuri, frequenter ſaxa adnata decutiunt. Monachi autem queruntur, ſe Strophos ſive tormina pati, niſi ſemine Dauci, cereviſiis incocto, utantur quotidie. Quatenus odor ſeminis Dauci, odorem ſaxatilem domat, & comprimit. Diſcant ergo Tyrones, non minus petræ ſemina ſua eſſe, quàm rerum aliarum, in vita media, ſub pallio odoris fermentalis: non autem in materiæ coagulo Tartareo.

Cauſæ Duelech Veterum.

CAPUT II.

1. Scholarum incogitantia. 2. Materia Duelech putata, ejuſdemque effectus. 3. Cauſæ illæ Veterum rejiciuntur. 4. Decepit Scholas putatio, quæ ratæ ſunt, effectum eſſe ipſam cauſam. 5. Similis eſt ubique humana naturæ progreſſus. 6. Probatur error Scholarum in cauſis Duelech. 7. Aliquot incogitantiæ, inclementiæ, & ignaviæ Scholarum. 8. Elenchus Scholarum, in efficiente ipſius Duelech. 9. Argumenta ſenſu deducta. 10. Duelech fieri ex ipſo lotio: non autem à contentis, contra lotium diſtinctis. 11. Conſequentia ad cauſarum ignorantiam. 12. Tædium Authoris. 13. Mechanica Authoris, rejiciens Scholarum cauſas, aſſignatas Duelech. 14. Axioma Scholis oppoſitum. 15. Vanitas tartari in calculo. 16. Orate, & dabitur.

EXPUGNATA jam pridem alibi, ac repurgata Tartarorum Hordâ, quæ duce Paracelſo, morbos invaſerat, hoc jam loco bellandum cum Galeni placitis, in cauſis Duelech. Enimvero Scholæ, quaternario cauſarum naturalium oblitæ, duarum tantum meminere, pro generatione Duelech. Adeóque mecum ſaltem conveniunt in nomine & numero cauſarum duntaxat: non autem in reipſa. Siquidem docent, materiam & efficientem eſſe parentes Calculi. Adeóque urgente propria conſcientia, formam atque finem, vel cauſas negant; vel inſufficienter de Calculo tractant, vel tandem, Duelech è ſerie naturalium excludunt. Imò cum cauſam efficientem omnem velint externam, relinquunt ſuis Tyronibus concludendum. Quod Duelech tantum à cauſa externa efficienti naturaliter conſtituatur, & dependeat. Mate- 2
riem Calculi itaque, Scholæ vocant quandam mucilaginem, quam vocant viſcidam, ſive mucoſam pituitam. Efficientem verò Calculi, volunt eſſe calorem, tam externum lecti, &c. quam ipſius malè affecti viſce-

viſceris. In quo, ſub limine, ſuum deſerunt
patronum: qui efficientem negat inter-
nûm, in Phyſicis. Duelech itaque, à ſolo pa-
3 trabitur calore. Contra ego. Per mechani-
cam oſtendi, nullam mucilaginem, ut ta-
lem, unquam eſſe, fuiſſe, ac fore materiam
ex qua, calculi. Sin autem ipſa mucago, à
vera quandoque calculi materia apprehen-
datur, & ſub eadem claudatur: petreſcit
quidem à ſemine Duelech, una cum pro-
pria alioqui materia Duelech, at non ra-
tione mucilaginis, vel, quatenus tenax, aut
4 viſcida eſt. Decepit enim inprimis Scho-
las indiſtincta illarum experientiæ obſer-
vantia. Quippe cernebant urinam muco-
ſam eorum, qui jam in veſica lapidem ge-
ſtabant: ſtatimque inde ſuſpendentes ul-
teriorem indaginem, victoriam clamarunt,
ſeque proximam atque continentem cal-
culi cauſam inveniſſe geſtiebant. Miſeræ
profectò primùm Scholæ: at multo miſe-
riores infirmi. Nam ſi ſemel poſt ſe reſpe-
xiſſent, facile vidiſſent, ritè exſecto calculo,
ceſſare quoque mox in lotio ejus infirmi,
illam mucaginis, & ſolitam antea ſaburram.
Hinc namque Scholæ certo ſcire pote-
rant, quod ſi illa mucago, quæ præſente
antea calculo excernitur, eſſet aliqualis
cauſa, vel materia ejuſdem; ipſa fieret ſa-
nè, vel ab ipſa veſica, vel à calculo, vel ali-
unde ad veſicam mitteretur. Si itaque miſ-
ſa fuit aliunde, utique exſecto Duelech, ad-
huc patrari, mitti, atque indies excerni de-
beret: cum ſectio, & ablatio calculi, ſal-
tem ſpectent veſicam: nullatenus autem
partem diſſitam, parientem, & mittentem
continuas alioqui mucagines. Sin verò à
calculo, vel à veſica demum, ejuſmodi mu-
cago proceſſit, non erit ullatenus cauſa:
ſed potius effectus calculi, præſupponens
præſentem calculum. Oblæditur nempe ve-
ſica in ſui digeſtione, à tam crudeli & mo-
leſto hoſpite calculo: quapropter impa-
tiens, partem ſui alimenti indigeſtam con-
tinuò plorat, quia perficere, atque promo-
vere eam nequit: novamque ideo accerſit
ſucceſſivè. Non eſt ergo iſta mucago, ma-
teria calculi ex qua: ſed hujus lugubris ef-
fectus. Atque ideo malè iſtam mucilagi-
nem, in materiam calculi accuſant. Vident
namque, nec ſciunt, quid viderint. Pituitam
vocant, unum ſeparatumque videlicet, de
quatuor primis humoribus, in ſanguifica-
tione ortis: qui eſt alimentum ultimum in
digeſtione, & proximum ſolidorum, ſper-
maticumque nutrimentum, è cruore tota-
liter digeſto, in via degeneratum, ob indiſ-
poſitionem partis alendæ. Nam calculus
in ſe nil vitale habet, neque extra ſe habet,
quam det, aut de ſui ſemine ſuſcitet, muci-
laginem. Multóque minus natura ſolicitat,
intenditve calculi augmentum, ut de con-
tinuo ſui fomento, de procreando cogitet,
quo ſuum intendat confirmetque intus
hoſtem propriamque perniciem: ſi ab non
errante præſertim intelligentia, ejuſdem
pendeat directio. Etenim Scholæ, ſi ulla 5
unquam tentarentur proximi charitate,
aut cura ſciendi, ſaltem ad aliquot ſimilia
tranſcurriſſe debuiſſent. Quod nimirum fe-
ſtuca in oculo, continuas proritet invito
lacrymas. Os ethmoides oppilatum muco,
continuum in coryza provocet laticem,
mucumque profundat. Angina quoque,
ſic in deſinentem & mucidam ſalivam ſpu-
met: pro-ut & dyſenteria proprium ſtil-
let, cum ſanguine, Inteſtini mucum. Vi-
diſſent enim facile tum, à veſica ſic per
Duelech obſeſſa mucum fieri, & continuò
promanare: non autem, quod lacryma
ſit cauſa feſtucæ, in oculo, vel profuſus la-
tex aquoſus, os ſpongioſum, in fronte op-
pilet; vel ſaliva mucoſa Anginam pro-
creet. Perpetuum eſt namque totius com-
mercium, quod læſo membro, aut pote-
ſtate ejus incola, aberrent ejuſdem functio-
nes, vitieturque è veſtigio ejus digeſtio,
ac alimentum illius, aliâs vividum, ple-
rumque degeneret, ut dum non in ſperma-
ticam; ſaltem in mucoſam, deflectat in-
dolem.

dolem. Etenim ſic veſica continuum de-
turpati ſui alimenti plorat mucum, præ-
ſente calculo: ceſſatque, illo abſente. Er-
go per datum ejusmodi mucum, probare
nimis frivole nituntur, cauſam nimirum
calculi materialem, eſſe id, quod poſito
calculo, per accidens, atque occaſionaliter
6 conficitur effectualiter. Denique, ſi ejus-
modi mucago, in lotio obnata, eſſet ma-
teria ex qua, calculi, calorque eſſet ejus ef-
ficiens proprium: quodque ambæ hæ cau-
ſæ ſufficientes, eſſent præſentes: profectò
cum poſitis cauſis ſufficientibus, inexcu-
ſabiliter ſuccedat effectus de neceſſitate:
ergo neceſſario tota ejuſmodi mucago,
mox in veſica, calculus foret. Non ſecus
ac totum univocè lac, ſimul coagulatur à
coagulo. Sicque veſica, unico ſtatim cal-
culo repleretur. Vel falſum eſſet, quod po-
ſitis cauſis, ad rei conſtitutionem requiſi-
tis, neceſſarium ſit, rem ipſam fieri, vel eſ-
ſe. Attamen in terminis propoſitis iſta mu-
cago, continuo præſens (ſaltem ſucceſſi-
vè) ſub calore veſicæ, non tranſit (uti alias
requireretur) tota in calculum, juxta ſimi-
larem, univocam, homogeneamque ſui u-
nitatem: ſed tota excernitur. Ergo duæ
cauſæ calculi conſtitutivæ, à Scholis aſſi-
gnatæ, nec veræ, nec ſufficientes, eſſe poſ-
7 ſunt. Quapropter demiror impensè tan-
tam indagandi ignaviam, nec aliquem tot
elapſis ſeculis fuiſſe, illius curioſitatis, qui
excretum illum, è veſica mucum, ſemel
quoquo caloris gradu hactenus exſiccarit.
Didiciſſet enim, certoque ſciviſſet, an in-
de unquam calculus fieret, an verò to-
phus aliquis friabilis, perinde atque ſi na-
rium mucus areſceret in lamina. Intole-
randum itaque, quod Profeſſorum hacte-
nus nemo, lotium, ſimul cum mucilagine
præfata, debito foverit tepore, ut didiciſ-
ſet, calculum, non muco: at bene, ex
parte lotii, in matulis concreviſſe. Indi-
gnor merito, quod in rebus tanti momenti,
unde penè infernalis indictio tamen Scho-
lis imminet; charitatis exſtinctio, imò ipſa
ſcientiæ denegatio, convincuntur: nun-
quam tamen antehac conſideraverint,
quamdiu vivitur, nil unquam in veſica poſ-
ſe exſiccari, aut areſcere: vel unquam a-
ctionem caloris, ad calculi indurationem
requiri, ut partes aquæ abſumerentur;
craſſiores verò, eâdem ſimul opera, tena-
cius condenſarentur. Nam alioqui, ſi ſup-
ponant caloris efficientis neceſſitatem, ut
inſtar calcis, ſui maturitate, concreſcat cal-
culus, à calore fotus. Jam ſeipſas confun-
dunt Academiæ, dum in frigore, & matu-
lis, urinam claram, & diaphanam, ſuas cru-
ſtas deponere vident. Maturari inquam
cernunt calculos, citra calorem, etiam &
ſanorum lotium, arenas, atque ſquammas
matulis affigere. Nec item hoc ipſum ſic
fieri, ſi concluſo vaſe, lotium fomentetur
toto die craſſiſſime: itaque eſt ignorantiæ,
quod tota Medentum perſpicuitate, non-
dum deprehenſa ſit differentia, inter coa-
gulationem ſilicis, in fonte, vel fluvio, &
arefactionem luti, à calore inſtitutam. Di-
ſcite ergo Scholæ ab inutili, ac minimo me 8
tyrone, lumborum calorem eſſe occaſio-
ne: non autem occaſionem calculi, vel ad-
hærentis arenæ. Id eſt, non eſſe calculum
à calore, ſed calorem à calculo, pro-ut in
digito calor à ſpina infixa obòritur, non
autem ſpina ibidem à calore fit. Audiviſtis
enim planctus ſtranguriæ, non autem ca-
loris, in calculo veſicæ: pro-ut alias que-
relas caloris in Lithiaſi renum. Quare ſi
calor eſſet efficiens calculi: longè majo- 9
res eſſent querimoniæ, in calculo veſicæ.
Eo quod hîc, propter majorem ſui duri-
tiem, majoris quoque caloris, & arefactio-
nis, fœtus eſſet, quàm renum. Magisque,
quod ille continuo ferè latice natet: ubi
ren tranſlabentem urinam nequicquam
detinet. Violento ſanè calore calculus ve-
ſicæ opus haberet. Conqueruntur etenim
acrimoniæ, ardoris, & doloris. Sed hæc
non ſentiuntur in nido calculi, pro-ut in

colis glande. Itaque acrimoniæ , & doloris ſenſum , ac locum diſtinguere norunt pueri : non autem Scholæ. Quinimo etſi videatur urina mordax , & acris, tanquam ignis urere , ut in ſtranguria : excreta tamen, nequicquam ſolito, juſtoque eſt calidior , acriorve ad guſtum , aut mage ſalſa Apparens eſt uſtio , & acrimonia lotii : non quidem à vero calore , aut ob acrimoniam aliquam lotii : ſed unice , ob peregrinum aciditatis cujuſpiam tantillæ , fermentum ipſi commiſtum. Quod docet ſtranguria , à novellis cereviſiis , & adhuc ex acido fermentantibus , contracta. Ideò namque aſſumto Mace, vel croco (acribus nempe & calidis, imò ad locum ipſum pertingentibus, ſi juvare debeant, ſuique ideo odore , præſentiam in lotio teſtantibus)
10 ceſſet plerumque præfatus ardor. Etenim Philoſophicum eſt , quod calculus increſcat iiſdem cauſis , quibus oritur , & viciſſim. Sed noſtris matulis appoſiti calculi , confirmant calculum naturaliter fieri , ſaltem abſque actuali matulæ aut ambientis calore : ſive , non requiri calorem, ad ſui conſtitutionem : fit ergo, & augetur calculus,ex urina materialiter : non autem ex mucilagine vitali : nec pro efficiente, requirit calorem : multóque minus , ejusdem exceſſum. Etenim non apparet mucago rejecta , niſi prius præſente in veſica calculo : & ſic cauſa , poſt effectum ſuum, veniſſet tarda. Obſervavi namque , ſi quis per denſum linteum mejeret, neque in hoc reperiret mucilaginem: quod attamen poſt paucas inde horas , urina tranſcolata , vel filtrata , in vitro mundo , dederat tenue & rubens ſabulum , æqualiter adhærens, nec etiam copioſius circa fundum decidiſſet, quam circum lateratim adhæreret. Idque in frigido ambiente ſic contigerat. Quapropter , vel inde quilibet certior eſſe deberet,quod iſtud ſabulum non initio mictionis,cum lotio egreſſum eſſet(quia nondum natum) neque actualiter ineſſet lotio. Nam alioquin in linteo ſtetiſſet detentum, utut , tenue inſtar atomorum terræ figulinæ. Vel ſi linteum non ſat denſum , feſelliſſet : ſaltem mox ruiſſet ad fundum ſpecie arenæ , vel ſediminis, neque tanto grano, in fiendo, tantaque æquabilitatis diſtantia, ſe lateribus vaſis affixiſſet. Quia caruiſſet glutine,quo ſe agglutinare potuiſſet. Denique cum iſtud ſabulum careat glutine , per totam ſui ſuperficiem , excepta parte , qua matulæ adhæret : patet ſatis , quod unico inſtanti, quo ſabulum iſtud fieret , pariter etiam agglutinaretur. Inde enim, quilibet certior eſſe deberet (ſi unquam indagandæ veritati inſudaſſet) cum iſtud ſabulum ſeipſum vitro , ſuapte ſponte appoſuerit , etiam longè poſt emictionem fuiſſe generatum , immediato ſcilicet inſtanti , ante ſui affixionem : affixum autem , utut in ſe minimum, poſtea per additiones , accreviſſe. Quæ quidem ut fiunt à communi natura, in lotio gliſcente , & non à particulari atomo ſabuli , quod ſeipſum affigeret vaſi . Hinc etiam receſſit æquabiliter,& ſimul ex toto lotio. Ex hac enim tam ordinaria & quotidiana mechanica , ſi ſanitas Scholis cordi eſſet, jam ante aliquot ſecula noſcere debuiſſent (nec quidem argumento à ſimili , longéque petito : ſed prorſus ab urinæ identitate, & calculoſæ arenæ)quod quandoquidem iſtud ſabulum concreviſſet ex materia lotii , eâdem ſcilicet , unde & calculus , & quidem abſente materiæ mucilagine,ac calore loci(ſtat enim ſtanneum urinale , in ambiente frigido) itemque extra ſuſpicionem Lithiaſis , ſive infirmitatem mejentis (nam & ſanorum inculpata urina quælibet , hoc ſabulum generat , & urinali apponit) ergo cauſis , ſabulum & calculum in nobis provenire , calculoſis, iiſdem ſcilicet, quibus extra nos , etiam ſanos , urina granuleſcit in vitro. Quo me- 11
cum viſo , ſuſpiravi ſerio , & certo cognovi , Scholas erraſſe in cauſarum cognitione , & ceſpitare in hunc uſque diem, in ſanatio-

natione calculi, quam tamen temere aſſumunt, & præſumunt. Indolui ingens, tot ſeculorum ſtupores, falſaque commenta, magisque infauſtas ægrorum obedientias, ſtrictas clientelas, dolores, mortes, familiarum præcoces deſtructiones, viduarum tandem & pupillorum ſpolia, ſub infidis & ignaris auxiliatoribus, medentûm nomine decipientibus, contigiſſe. Tum enim

12 ſerio cognovi, me nil ſcire, qui ex nil ſcientibus, mea didiceram. Faſtiditus itaque cæca præſumtionis pridem meæ ignorantia, libros abjeci, ac ducentos forte aureos in libris, dono tranſtuli in ſtudioſos (utinam combuſſiſſem) omnino mecum reſolutus, profeſſionem tam ignaram deſerere, ſi non doli quoque plenam. Tandem quadam nocte ſomno excitus, cogitavi, Quod nullus diſcipulus ſupra ſuum Magiſtrum eſſet: animo tamen revolvebam, plures ex meis condiſcipulis, ſuperaſſe ſuos didaſcalos: ſed illius textus veritas mihi oblata. Quod nempe fruſtra vigilaret, & ædificaret, niſi Dominus cooperaretur. Scivi itaque pariter, nos fruſtra docere quemquam, niſi ſimul intus docuerit omnis veritatis Magiſter, quem diſcipulorum nemo unquam ſuperaverit. Inquiſivi ergo dudum, atque ſeriò, quomodo ab hoc Magiſtro, calculi cognitionem acquirerem. Siquidem Authores, ne tantillum luminis habere, agnovi perfectiſſimè: ac proinde neque ſcientiam mihi dare poſ-

13 ſe. Me autem, mare magnum ignorantiæ, & tenebrarum multiplicium abyſſum, fatebar, & quaſi carere omni luce, niſi unica ſcintilla, ut mecum penetrans nihil agnoſcerem, mihi eſſet relicta. Adeóque etſi orarem frequenter, attamen mox ſtatim animo deſpondebam. Tandem meipſius trutinam faciens, comperi, me fore liberum à calculo. Nunquam enim renum dolorem ſenſeram, vel unicam arenam notaveram: attamen, ſubinde iſtud adhærens ſabulum in matula conſpexeram, abſque tamen viſcoſitate ulla, aut moleſtia caloris, vel doloris topici. Mirabar namque, effuſo lotio, adhærere per matulam, ſabulum, adeóque affixum, tanta æquabilitatis diſtantia, quod denegaret omnem præexiſtentiam materiæ decidentis. Contigit ſemel, quod cum heroinis, dynaſtarum uxoribus, adeóque & cum Regina ipſa, à tertia poſt meridiem, uſque in tertiam poſt mediam noctem Londini in aula Withal converſarer. Erant enim profeſta bacchanalium in Epiphaniis. Micturiebam autem, dum iſtæ mulieres me ſecum primùm ad regiam deducerent; quare honeſtatis cauſa, ad minimum horis 12, lotium detinui. Dein reverſus domum, non potui, etiam inſpectione accuratiſſima, vel atomum arenæ in lotio meo offendere. Nam timebam, ne ſupra modum diutius detenta, coctaque, foret jam granuloſa. Quare curioſus, minxi per ſudarium. At urina erat immunis ab omni ſabulo. Ergo poſtridie manè, novam urinam trans linteum minxi: eamque in vitrea matula, totidem horis (12 ſcilicet) detinui. Ac tandem vidi palàm, adhærentem arenam æquabiliter diſperſam, quaquaverſus ſteterat urina: effuſo denique lotio, tetigi digito arenam iſtam. Ac propria edoctus experientia, concluſi mecum, Quod quia urina, à me micturiente, detenta per horas 12, non tamen ſabulum contineret, nec ipſe ejeciſſem: quodque aliàs, minore diei ſpatio, ſabulum in lotio meo, ambiente menſis Januarii, condenſatum, atque vitreæ conchæ affixum fuerat. Scivi certo certius, quod nequaquam ad iſtud ſabulum requireretur materiæ viſcoſitas: quodque calor membri nullatenus efficeret coagulationem calculi. Inde domum progreſſus, disjeci à me doctrinam Scholarum, ac ſtatim apprehendit me veritas. Confirmatus namque & non amplius pro dubio vacillans, certè confirmatus credidi, quod interna, ſeminalis cauſa calculorum, mortalibus eſſet ignota.

Magno itaque animo, ſcribentum omnes libros faſtiditus iterum abjeci, & procul abdicavi. Nec aliunde, quàm à Patre Luminum, Magiſtro veritatis unico, vocationis meæ auxilium exſpectare decrevi. Statimque repudiavi omnes occaſiones accidentales, & tartari ludibria: itemque, quæcunque plus artificia, quàm naturæ
14 curſum referunt. Utpote ſciebam, quòd natura nuſquam primariò per calorem, aut frigus operatur, ut talia, transmutationes ſeminales: licet iis, ad excitamenta, vel impedimenta, agentium internorum, non
15 tarò uti cogatur. Cognovi itaque, vana de Tartaro, commenta Paracelſi, ad hoc ſaltem à ſe inventa, ut generationem calculi, per fictam lapidum hiſtoriam, ſimilitudine Tartari vini, in univerſam corporum atque morborum naturam, intruſiſſe primus cenſeatur. Nam is etſi Duelech ſanaverit perfectè (ut cavet ejus Epitaphium) non tamen cognitionem theoricam, æquè atque arcani præpollentem uſum, nactus fuit. Nam ſic plurima experimenta oberrant inter idiotas, quorum tamen cauſas neſciunt. Defuerunt ergo auxilia librorum, defuitque vox viventis, quæ me coràm docerent: ſcirem tamen, quod væ homini, qui in homine confidit. Deus bone, conſolator pauperum ſpiritu, nemini propinquior, quàm qui plena libertate, ſe ſuaque reſignat in placidiſſimam tuam voluntatem, cumque neminem benignius illumines, o Pater Luminum, quàm qui agnoſcens humilitatem ſui nihili, confidit ſoli clementiæ tuæ beneplacito. Da profunde Magiſter ſcientiarum, ut potius pauper ſpiritu fiam, quàm multâ ſcientia gravidus. Da mihi gratis, intellectum te purè quærentem, ac voluntatem tibi adhærentem. Illumina meas nihili tenebras, quantum volueris; nec amplius: quàm quod ſinam me dirigi juxta longum, latum, & profundum, ad bravium mihi à te propoſitum, nec in ullo unquam declinem ad me. Quia revera malus ſum. Nec aliud ex me habeo, ſum, poſſum, ſcio, aut valeo. Sit tibi gloria, quæ me docuit agnoſcere meum nihil.

Caput III.

Contentum urinæ.

1. Commendatur Pyrotechnia. 2. Analyſis lotii. 3. Author ſpe fruſtratus. 4. Altera Mechanica. 5. Tertia, qua coagulum calculi, & aliquot alia docuit notabilia. 6. Modi aliquot condenſationum. 7. In calce ſaxorum, duo diverſa ſalia: neque enim unquam alias petreſceret. 8. Error Galeni, de cinere. 9. Author cum nil didiciſſet à coagulatis, diverſos demum ſpiritus examinavit. 10. Error Paracelſi de Tartaro. 11. Examen ſalium. 12. Summa virtus vegetabilium. 13. Vnde oriatur ſal in urina. 14. Duelech non petreſcit per modum calcis. 15. Synovia quid. 16. Examen ſaporum fermentalium. 17. Notatur Paracelſus de Mercuriis. 18. Abuſus, vetando uſum ſalis. 19. Mechanica ſalis urinæ. 20. Vanitas uronomantiæ Turnheiſſeri. 21. Duo ſalia fixiora in lotio. 22. Vtriusque illius ſalis differentiæ. 23. Differentia ſalis volatilis, à fixo urinæ. 24. Fermentum ſtomachi, non eſt qualiscunque aciditas. 25. Vrina cremata, non dedit Authori Alcali. 26. Potus vulnerarius cujuſdam ruſtici. 27. Alcali, non præexſiſtere: ſed fieri cremando. 28. Digreſſio ad aliquot claſſes ſimplicium. 29. Notabilis ſtupiditatis eſt, calcinatio cornu cervini. 30. Sal marinus, an noceat calculoſis. 31. Salem non eſſe pro ſe vetitum, ut neque propter ſui ſpiritum. 32. Sal eſui aptiſſimus. 33. Mechanica mirabilis, in lotii diſtillatione. 34. Iudiciaria ex urinis, cur hactenus falſa. 35. Quid doceat calculus diſtillatus. 36. Nunquam terra, cum ſpiritu urinæ, facit Duelech. 37. Conſtituentia Duelech. 38. Quomodo arenæ fiant in matula. 39. Fabuloſa eſt calculi confirmatio. 40. Calculus miræ magnitudinis. 41. Ridiculus Paracelſus in calculo fulminis. 42. Duelech fit ex meris volatilibus. 43. Tres ſpiritus concurrunt in lotio, ad nativitatem Duelech. 44. Volatilia, non raro per concurſum, ſtatim ſimul fixantur.

IN noſtris furnis legimus, non eſſe in na- 1
tura certius ſciendi genus, ad cognoſcendum per cauſas radicales, ac conſtitutivas rerum; quàm dum ſcitur quid, quantumque in re quaque, ſit contentum. Ita quidem

quidem ut cognitio, & connexio cauſarum, non conſtent clarius, quàm cum res ipſas ita recluſeris, ut coram prodeant, ac velut tecum loquantur. Siquidem entia realia, duntaxat ſtantia in ſuis primordialibus, & ſuccedentibus ſeminum principiis, adeóque in vera entitate ſubſtantiali, dant notitiam, & proferunt cauſam cognoſcendi naturam corporum, mediorum, & extremitatum. Quippe ſunt cauſa generationis, exſiſtentiæ, & permutationis ſecundum ipſorum radicem. Quoniam (teſte Raymundo) * *utcunque Logicus habeat profundum ingenium, argumentabile, aut naturale, de rebus extrinſecis: tamen nunquam per aliquam rationem, quæ venit ad ſenſum, poterit directè cognoſcere, nec judicare, cum quali natura, aut virtute, per fortitudinem intrinſecus, habeat multiplicatio grani, creſcere ſuper terram, niſi pro ſimilitudinario ab obſervatione deſumto. Nec ſciet unquam, quomodo ſemen in terra pullulet, creſcat, & colligat fructus: niſi cum doctrina experimentali prius intraverit in noſtram Philoſophiam naturalem, & non ſophiſticam, ſermocinalem illam, quæ naſcitur Logicis, per diverſas præſumtiones phantaſticas: qui cum prognoſticationibus ſequelarum, contra vim naturæ, faciunt multos pertinaciter errare, in ſophiſticatione mentis. Quia per noſtram mechanicam ſcientiam, intellectus eſt rectificatus, vi experientiæ, reſpectu oculi, & veræ notitiæ mentalis. Imò experientiæ noſtræ, ſtant ſupra probationes phantaſticas concluſionum, ideóque nec eas tolerant: Sed omnes alias ſcientias oſtendunt vivaciter intrare in intellectum. Vnde deinceps intelligimus per naturam, intus illud, quod eſt, & quale eſt. Quia per talem ſcientiam, Intellectus ſtat denudatus ſuperfluitatibus. & erroribus, qui ipſum ordinario removent à veritate, propter præſumtiones, & præjudicata, credita in concluſionibus. Hinc enim noſtri ſe direxerunt ad intrandum, per quamlibet*

*Teſtamenti c.26.

ſcientiam, in omnem experientiam, per artem, juxta naturæ curſum, in ſuis univocis principiis. Spagyria enim ſola, eſt ſpeculum veri Intellectus: monſtratque tangere, & videre veritates earum, in claro lumine. Nec fert argumenta logicalia; quia nimis remota, & longinqua, de claro lumine. Ideóque habet tabula Smaragdina: *Per hoc genus demonſtrandi, fugiet à te omnis obſcuritas, & acquiretur tibi omnis fortitudinis fortitudo fortis, vincens omnia ſubtilia, & ſolida penetrans. Propterea vocor Hermes Triſmegiſtus, habens tres* (id eſt, omnes) *partes Philoſophiæ, atque totius mundi teleſmon.* Hæc ille. Inter orare ergo & pulſare, ſupponitur medium in na-
turalibus, quærendi per ignem. Ego qui- 2
dem ſperabam urinæ contenta inveſtigando, opticè noſcere, non alias ſanè, quàm per veram lotii analyſin. Itaque primùm meam urinam, vaſe ligneo aſſervatam, donec tandem fermentum ſponte conciperet, ebulliretque non ſecus atque vina: adeò ut auris perciperet ebullitionem. Sub cujus finem, ſtillabatur inde parum aquæ ardentis. De reſiduo autem, collegi ſalem albiſſimum, acuti, & urinacei odoris fœtulenti. Neſcio autem, an in tota re-
rum natura ſit aliquid ſubtilius. Nobi- 3
le ad Icterum, aliosque morbos remedium. Conatus ſum per hunc ſalem, diſ-
ſolvere Duelech in vitro: ſed non reſpon-
dit eventus. Iterum per dies 13. putre- 4
fieri urinam propriam de novo, in fimo equi. Ut partes diſſimilares, in ſeparationem vitæ ultimæ tenderent. Diſtillavi tum, cohobando quater juxta præſcriptum Paracelſi: & reperi frequentes cryſtallos flavas, & acuminatas. Quæ quanquam ad veteres excrementorum oppilationes conferrent, nil tamen adverſus Lithia-
ſin. Tertio, miſcui ſpiritum urinæ, aquæ 5
vitæ deflegmatæ; atque in momento, ambo ſimul in offam albam coagulata ſunt: mirè tamen fugacem, atque ſubtilem.

Oculus inprimis ibi me docuit. Quod ſpiritus urinæ, impar & ingens eſſet coagulum: quippe quod aquam vitæ eſſet coagulando. 2. Quod in coagulando ſeparaſſet partem ſegnem, & aqueam, quæ ſupernataret præfatæ offæ albæ non ſecus forte, atque in coagulatione Duelech, à reliquo lotii corpore, adeóque in mediis undis ſuam perficeret coagulationem. 3. Quod coagulum, ſive ſpiritus urinæ, indiſſolubiliter ſe nexuiſſet ſpiritui vini. 4. Non eſſe perpetuum (quod tamen loco axiomatis Chymicæ propinant ſcholæ) videlicet; quod omne acutum coagulans, eadem opera, ſuum compar diſſolveret. 5. Quod ſpiritus urinæ non ſe coagulaſſet in vitro, juxta pulverem contriti Duelech: ſed duntaxat ſe miſcuiſſet, & concoagulaſſet, cum altero, vini nempe, ſpiritu. 6. Quod ſi igitur obviaſſet ſpiritui terreſtri, etiam cum eodem conjugium contraxiſſet, ut ex ambobus ſpiritibus feciſſet corpus lapideum. 7. Didici ſaltem, quomodo ſpiritus urinæ coagularet alium ſpiritum intra urinam. 8. Quod ejuſmodi aſſociatio, non ſit nuda partium quædam commiſtio: ſed unitatis indiſſolubilis connubium, ſubſtantialis quædam tranſmutatio, entis novi productio, ab agente & patiente, in corpus neutrum. Hoc experimentum, introitum dedit ad indagandum

6 Lithiaſin. Vagus tamen adhuc manſi. Etenim poſt gratiarum actionem me transtuli in meditationem, quot modis res in univerſo condenſarentur. Prima enim ſtatim ſe mihi obtulit glacies. Qua aqua, frigoris formidine, & actione primitiva, ſe incruſtat: non autem à frigore activè congelatur. Prout alibi de Elementis. Cætera verò corpora, quæ miſta creduntur, ut ſe prodant veros aquæ fructus, eodem zelo atque tenore conglaciantur à frigore occaſionaliter. Etenim ſic oſſa, & enſis, facilius franguntur ſub frigoribus, quàm æſtate. 2. Salia, dum illorum myria non ſat exſiccata, relinquitur in frigore, ſeparantur ab aqua, & granulantur, quæque juxta ſpeciem & proprietatem ingenitam. 3. Si ſalia quippiam rodendo ſubegerint, à nativa conditione tranſeunt in neutrum, & coagulantur. Sic nempe tartarus vini, ſapo, borax, &c. coagulantur. 4. Mucilagines dein, ſeminum connubio inſpiſſatæ, & è corpore ſuo reſolutæ, fiunt glutina, gummi, colla, &c. 5. Sin autem mucilago, pingue commiſtum gerat, coagulatur utraque ratione. Sic aloe, cepola, pix, reſina, ammoniacum, Thus, Myrrha, Maſtix, opopanax, ſarcocolla, aſſa, elemi, &c. 6. Terra ſalem & mucilaginem convertens, ſi arefiat, condenſatur, & indureſcit. 7. Sal minerale terræ innatum, uſtulando lapideſcit in lapides, teſtas, ollas. 8. Quæ ſi fortiori gradu urgeantur, tandem vitreſcunt. 9. Leffas aqueum terræ, virtute ſeminum induratur, in ligna, herbas, &c. 10. Sic aqua, vi ſeminis, petrificatur. 11. Mucilago aſſociata pulveri, tophos facit: cum pulvere autem & calce, jam varia mentitur marmora. 12. Quicquid calx diſſoluta comprehendit, id ſecum coagulat. Quia ſunt in calce, duo ſalia, unum lixiviale alcali, & alterum, acidum: quæ duo, dum ſe invicem demoliuntur, ſimul coagulantur. 13. Metalla, marcaſitæ, ſulphura, &c. vi ſeminum ſuas nanciſcuntur, & proprias coagulationes. 14. Innato quoque glutine, ſponte concreſcunt plurima, quæ poſtmodum areſcendo dureſcunt. Ut ſanguis, caſeus, albumen, vernifium, &c. 15. Vitrum eſt lapis fictilis, conſtans ſale alcali. Quod dum ignitum liquatur, corrodendo liquefacit arenam, vel pulverem lapidis non calcinabilis, nec aliàs fuſibilis: ſimulque in maſſam diaphanam vertuntur. Ergo lapis calcarius, ſive ſaxum, propter ſal acidum, ineptus eſt vitro. Quia calx ejus deſtruit alcali vitrificans, fitque neutrum quoddam opacum. Calx ergo invito Galeno plurimum à cinere diſtat. Quod hic ſcilicet, lixivium 8

à ſe

à ſe ſeparet : illa verò aciditatem contineat
non ſeparabilem à toto. Qua tandem ni-
mio igne concremata, per partem lixivia-
lem ſui vitrificatur, ædificando inepta. Jux-
9 ta Gebrum. Quod omnia fixa tandem cum
vitrificantibus vitrificentur. Caſeus quo-
que, ut acido moderato coagulatus, cum
eminenti acido reſolvitur. Raſura enim ca-
ſei, cùm arida calce viva, liqueſcit: non au-
tem cum alcali cinerum. Ex omnibus præ-
fatis collegi, quod coagulatio Duelech, ſit
ſingularis & anomala. Calx etiam in me-
diis aquis ſenſim petreſcit, quatenus præ-
fata ſua ſalia ſe invicem coagulant. Sed
corpus humanum, ut nec petram coagu-
lat, ita nec calcem in veſica tolerat. Enim-
vero mihi ſemper præ oculis hæſit coagu-
lum admirandum, quo ictu oculi celerius,
ſpiritus urinæ condenſaverat in offam, ſpi-
ritum vini. Ergo coagulationes omnes cæ-
teras, nil commune cum Duelech habere
deprehendi. Quapropter decrevi exami-
nare ſpiritus. Diſtillavi igitur primum uri-
nam equinam. At ſanè ejus ſpiritus care-
bat illo coagulo. Quare ſingularitatem lo-
tii humani, cum ſumma admiratione no-
10 tavi. Obſervavi dein, quod ſpiritus ſul-
furum, vel ſalium, acidus, cum corpore
alcalizato, fieret terreus. Sic nempe cum
ferro fit ſcoria, ferrugo, ærugo, ceruſſa, &c.
Hæcque perperam æſtimat Paracelſus tar-
taros, ſive rerum ſeparatas impuritates,
coagulo proprio, ſibique interno obductas.
Cum alioqui non ſint, niſi duorum mu-
tuo agentium conſternationes, viribus
11 ſcilicet utrimque exantlatis. Deinde, du-
dum examinavi ſalia, per omnem analy-
ſin : ac deprehendi, omnium ſalium ſpiri-
tus eſſe acidos, exceptis alcalizatis, & ſul-
furum eſſentialium in vegetabilibus. Quo-
rum nempe acrimoniæ ſalinæ, ſunt pingues
atque ſulfureæ, neque in ſalem præſto re-
ductibiles, niſi per principiorum tædioſam
12 inverſionem. Quæ ſalia, tum velut elixira-
ta, referunt ſeminum concretorum veram
ſummamque craſim. Spiritus autem lotii
humani, nec eſt acidus, nec alcalizatus :
ſed merè ſalſus, prout & jumentorum. Id-
que ideo, quod volatile acidum chyli ſto- 13
machici transmutetur vi alterius fermen-
ti, in volatile ſalſum. Prout alibi de dige-
ſtionibus animalium. Obiter hic adnoto,
quòd in transmutatis non ſit regreſſus im-
mediatus ad id, unde transmutatum eſt :
non magis quàm à privatione ad habitum.
Eo quod in transmutando, pereat vita ul-
tima rei : quia ſimul fere tota diſpoſitio,
vitæ mediæ prioris entis aufertur, propter
extinctionem prioris ſeminis. Idcirco enim
transmutata ſervant propriam novi entis
eſſentiam, cum prioris concreti neglectu.
Inutile ergo reperi qualecunque reme-
dium, quod veriſimiliter alioqui, à priore
concreto, credideram diſſolutivum calcu-
li. Iſtud tamen verum, quod ſpiritus uri-
næ, fundamentali nativitatis ſuæ puncto,
ſit ſalſus : quodque ratione illius ſalis,
promtiùs alios coagulet ſpiritus, quàm a-
cidus quilibet, lac. Non tamen ſpiritus uri-
næ coagulat lac, aut cruorem: eo quod ſpi-
ritus cruoris, imò & vitalis noſter, ſit ſal-
ſus, per modum urinarum. Hinc nempe
ſpiritus lotii ſe habet per modum ſpiritus
excrementitii, deciſi à cruore, adeóque pro-
per ſymbolum ſibi ſit contubernalis, nec
agant in invicem. Dein obſervavi quoque,
quod ſpiritus urinæ non coagulet fortius,
quæ jam ante ſunt coagulata. Nam bolus,
lutum, ſaxumve, per urinæ ſpiritum, de-
generant ſenſim in ſal nitroſum, ac potius
diſſolvuntur. Cum ergo ſpiritus urinæ non
coagulet jam coagulata : qualia ſunt bolus,
lutum, &c. neque coagulabilia, ut ſunt lac,
& cruor: ſed coagulet ſpiritum vini, aut ſi-
mile, quod ſecum in urina hoſpitatur (nam
ut ſupra : poſt fermentationem urinæ, lo-
tium continet, etiam ſpiritum vini, ſive a-
quam vitæ) non deſtiti feriò inquirere,
quomodo in nobis, & in lotio noſtro, cal-
culus coaguletur. 1. Inprimis indubium

eſt,

eſt, Duelech non eſſe ſortis calcineæ, utcunque in contrarium Paracelſus feratur. 1. Quia nobis deeſt gradus caloris calcinans. 2. Dein, quia omne alcali potiùs petræ deſtructivum, quàm coagulativum eſt. 3. Quia calx præſupponit ſaxum, ideóque Duelech eſſet calcinatum, antequam ſaxum foret. 4. Ex partibus componentibus Duelech, mox conſtabit, non eſſe poſſibilem calcem in eo: imò nec ipſum Duelech calcinari, aut edere lixivium. Item nec eſt Duelech de natura cretæ podagricæ: quia concreſcit in medio liquoris urinæ: creta autem iſta coagulatur ex ſynovia. Eſt au-
15 tem Synovia, mucilago vivens, & ſpermatica, quæ in itinere veri alimenti degeneravit, & ex diaphana cryſtallinaque, migravit in opacam, albam, viſcidamque materiam (ut de podagricis alibi) ex inſipida inquam, in acidam eſt transplantata, cujus acore nempe, opacitatem acquiſivit. Etenim & tum inepta eſt, ad ſui integralem difflationem: qua nempe liquor nutritius, abſque omni penitùs reſiduo, conſumitur: Sed Synovia, ſemel acore infecta, partes aqueæ ſuæ difflantur; reſiduum autem ſenſim areſcit, in ultimam tophi ſiccitatem, ac duritiem. At Duelech in ultimam ſui duritiem unico venit inſtanti. Diſtat ergo creta podagrica, à Duelech; tota materiâ, & efficiente. Ideo enim creta ejusmodi induratur extra aquam, quia ſcilicet per arefactionem. Neque ob id petræ duritiem æmulatur: ſed tantùm tophi. Hæc eò dixi, ut conſtet Duelech, agente, & materia heteroclitis, differre ab aliis quibuslibet coagulatis. Cumque tamen nondum ſcirem modum, aut proceſſum ortus Duelech; ſcirem verò interim, corpora, indurationis determinationem non ſuſcipere, niſi per ſeminum ſuorum actiones, deſtinationes, at-
16 que proprietates. Scirem denique, quæcunque agunt corporaliter, eſſe ſegnia, inertia atque ignava prorſus, pro coagulatione Duelech: inquiſivi ideo ſapores & odores fermentales, tanquam plurium ſeminum authores. Salium itaque ſapores, atque illuſtres actiones quidem offendi: at nequicquam attingentes vim ſalis urinæ.
Dein quoque, ſalia languidiora aſpexi, quæ 17
ſulfurum proſapiam ſequerentur. Aſt Mercurium, quanquam ſolus apud Paracelſum contineret totam rei perfectionem: deſidem tamen atque languidum inveni. Quoties namque à Mercuriis ſales & ſulfura diſtinxi, admiratus ſum illorum ignaviam, horumque verò principiorum duorum dignitates. Quapropter in ſalibus hæſi, pro indagatione nativitatis Duelech. Fateor equidem Mercurium, fluens metallum, in ſui natura, ac proprietatibus, nunquam ſat cognitum. At iſtud Paracelſum ſimilitudine analogi decepit: putans, quia ſibi placuiſſet commentum, quod rerum aqueam materiam donaſſet nomine Mercurii, quod proin proprietates argenti vivi, naturæ ſine pari, nunquam ſat indagatæ convenirent adæquatæ cunctis liquoribus, qui è ſimplicibus erui poſſunt. fatentur namque omnes priorum ſeculorum Philoſophi, nil in univerſo, ne eminus quidem, aſſimilari vivo argento: nondum tamen antehac ſatis explicatum ſit, quod argentum vivum ſit ſimplex actualiter exſiſtens: non autem rerum pars conſtitutiva. Adeóque non eſſe niſi meram transſumtionem abuſivam nominis, Hactenus adhuc mihi perſuadebam: quod cum ex non Duelech fieret Duelech, id fieri debere per agentis actionem, in materiam diſpoſitam. Ac quamvis hæc atque ſimilia plura ſcirem: deprehendi tamen proinde me nil plus ſcire. Quocirca magis adhuc deteſtatus ſum Philoſophiam ſermocinalem, utpote quæ me ſiſteret ante limen naturæ, & cum ipſamet ductrice mea, claudebar foris: Redii iterum ad me, & ruſtico more conſideravi primum, quòd Duelech non naſceretur, niſi è prin-

è principiis urinæ : cumque lotium ſalſum
eſſe ſcirem , recurri rurſus ad ſalium varie-
18 tates. Atque obſtupui , quod paſſim tam à
Scholis, quam à Medentibus , abſque con-
troverſia , ſalis uſus interdiceretur calculo-
ſis. Neſcitum tamen deprehendi penes il-
los , illius prohibitionis fundamentum.
Præſertim , quod ſalis marini uſus , multus
ac frequens , reali experientia nulli calcu-
loſo unquam obfuerit. Quin potius accu-
ratè notavi plures , qui copioſo ſalis uſu,
ſibi calculi recentis & ſuccreſcentis reci-
divam amputarint. Videram namque ma-
ris ſcopulos , ut ſaxa, in portu exedi. Inte-
rim ſemper cum admiratione , in mentem
recurrit , quod unico inſtanti ſpiritus uri-
næ coagulaſſet ſpiritum vini , cum ſecre-
19 tione partis aquoſæ. Deliberavi itaque
primùm , ſalem urinæ , ad extremas ejus
venas , anatomizare. Quare in olido uri-
næ meæ corpore , poſt putrefactionem
ſub fimo , diſſectionem iſtam incepi : ac
ſtatim diſtillando offendi , præter præfa-
tum urinæ ſpiritum, bina adhuc ſalia fixio-
20 ra, nec plura : utcunque Turnheiſer varia
nugetur pro lubitu , de repertis à ſe tot in
lotio ſpeciebus , quot penè ſunt ſimpli-
cium in univerſo. Volens , nedum homi-
nem eſſe microcoſmum : ſed ejus etiam lo-
tium , eadem prærogativa gaudere. Nam
ad hoc vas ſtillatorium ; pro auſu ſuo , in
partes 24 diſtinguit , & foris , ſuis annotat
lineis , corpusque humanum in totidem
ſoleas dividit. Vult tandem vapores , ab
urina diſtillando elevatos , debere ferire
præcipuè regionem vitri , eaque parte in
guttas concreſcere , qua in homine , cujus
eſt urina, morbi negotium peragitur. Fin-
git item tot vaporum diverſitates ſurgere
ex urina , quot morbi in univerſum eſſe
poſſunt. Ut inde nedum loca affecta : ſed &
materiam morbificam ediſcamus optice :
etenim ſic ſuas uronoſcopias , nequitiæ ac
vanitatis magices ſuſpectas, ut excuſat,per
diſtillatoria hydromantica , mundo impo-
nere ſategit. Id eſt. In ludicris , ſerius o-
mnino videri voluit : aſt ego nunquam di-
ſtillavi , ut mecum alios dementarem. Va-
leat igitur inutile Turnheiſeri inventum,
nugaciter ſaltem , ſi non & impie in Medi-
cinam introductum. In fece urinæ itaque, 21
diſtinxi duo ſalia,unum quidem marinum:
non ita pridem aſſumtum, & adhuc ſoſpes,
atque immutatum (ut alibi, de coctione ſa-
lispetræ, oſtendi.) Alterum verò,eſt ipſius
lotii, in noſtra digeſtione natum, & ex non
ſale transmutatum. Differt autem à Ma-
rino. 1. Si per aliquot dies , nullius ſalis 22
marini uſus fuerit : non tamen ſuum uri-
næ , ſal deficit. 2. Sal maris coagulat ſe
in grana , punctalis acuminis : Sal verò uri-
næ in talos , ac cubos gemmeos concreſcit.
3. Sal maris priſtinum ſemper guſtum re-
fert etiam è latrinis , cum ſale petræ con-
fectum. Urinæ autem ſal ſemper ſapit u-
rinam. 4. Sal márinum adhæret vaſi li-
gneo in ſui refrigeratione , prout dum ſepa-
ratur à ſale petræ. Sal urinæ verò, concre-
ſcit in liquoris fundo. Porro diſcernit ſe ſal 23
urinæ fixus à volatili. 1. per ignem & fu-
gam. Unus namque evolat,altero perſtite.
2. fixus ſeparatur à fæcibus , per extractio-
nem,in liquido : volatilis verò,ſequeſtratur
per ignem. Etenim quanquam cibi atque
potus univerſim aceſcant in ſtomacho æ-
qualiter : attamen non æquè volatiles
ſunt ſales inde nati. Quia iſtud ſtomachi
fermentum recipitur per modum recipien-
tis , & ſic variat. Prout nec chryſulca,
diſſolvens totum ac homogeneum metal-
lum , proinde totum æqualiter fit volatile.
Hæcque diverſitas non prorumpit ex eſſen-
tialibus : ſed pro participatione , proprie-
tatum vitæ mediæ rerum. Nec demum 24
iſtud fermentum ſtomachi, eſt nuda acidi-
tas : ſed dos vitalis , atque ſpecifica : cujus
nempe finis eſt, transmutare cibum in chy-
lum humanæ digeſtionis. Siquidem plu-
ra aſſumuntur fixiora cum cibis , quæ de-
bent tamen parem ſubire cum volatilibus

ſuccis conditionem, ſi penitus ad vitæ ra-
dicem migrare debeant. In quo puncto
præcipue elucet naturæ energia: quæ ex
maſſa prorſus ſimilari, oſſa, & fibras carnis,
fabricat, &c. Oſſa denique, in canino ſto-
macho, ad chylum reducit, ut inde iterum
25 cruor fiat. Sunt ergo præfati duo ſales fi-
xiores. Unus autem ſumme volatilis, in lo-
tio. At nunquam ex urina mihi apparuit
alcali, aut lixivio ſimile. Etenim ſin aliquid
lixiviale intro aſſumtum fuerit: id ſtatim
acidis ſaturatur, ut lixivialem indolem de-
26 ponat. Vidi nempe ruſticum, qui vulnera
ingentia curaret, potu lixivii, è Tilia parati.
Illorum tamen lotium nil prorſus lixivia-
le oſtendebat. Docui proinde alibi, omne
alcali fieri per ignis expreſſionem liquefa-
ctivam: concretis nec ante infuiſſe, ut ne-
27 que fixum. Quod ſi vero ſpiritus aliquis
volatilis proprietatem alcali referat (pro-
ut eſt herbarum quarumcunque vulnera-
rium) is quidem abſterſivus, ac diureticus
eſt: propria tamen vi, ſub altera digeſtio-
num, naturam ſalis urinæ induit, cohibet
corruptiones acidas, quæ ſponte alioqui
deinceps vulneratis orirentur. Cum igitur
non ſit alcali in lotio, errorem duxi, alcali
potare pro ſaxifragio; cum non perveniat
ad loca urinæ. Neque enim Ludus Paracel-
ſi parat lixivium; ſed ſalem ex acido, ama-
28 rum. Quapropter ſuum Ludum, fel terræ
vocat. Eſt enim lapis ſiliceus, tenerior ta-
men, & qui fere totus, per diuturnum bidui
ignem avolat. Cum ſale petræ vero, multo
celerius. Porrò lapides, gemmæ, arenæ,
marmora, ſilices, &c. adjuncto alcali vi-
trificantur: ſin autem plure alcali co-
quantur, reſolvuntur in humido quidem:
ac reſoluta, facili negotio acidorum ſpiri-
tuum, ſeparantur ab alcali, pondere pri-
ſtini pulveris lapidum. At hæc nunquam
ad urinam veniunt, ut nec ſaxifragio uti-
lia. Saxa autem, quæ ſulfur phlogiſton
habent, calcinantur quidem, verum non
vitrificantur facile, eò quod ſal ſulfuris re-
ſiduum, & acidum, conſumat alcali vitri-
ficans. Metalla quoque, propter omnimo-
dam & invictam mercurii ſimplicitatem,
atque impoſſibilem penetrationem, vel
immutata, ludunt operam ignis, vel tota
aufugiunt: Sic tamen, ut quanquam fu-
mo tenus avolent: fumus tamen iſte de-
nuo, in priſtini metalli naturam reduci
poteſt. Quapropter nullum unquam me-
talla dedere alcali: multóque minùs ad
urinæ diverſoria pertingunt. Marcaſitæ
autem, cum ſulfur habeant cremabile, al-
calium vorax: illorum tamen Mercurii
reſiſtunt, quo minus ad lotii hoſpitia ve-
niant. Sanguis quoque, licet ad meden-
dum habeat ſalem mirabilem, tam fugiti-
vum, quam fixum, non tamen proficuum
in Lithiaſi animadverti. Cæterum teſtæ
limacum; terreſtrium, vel conchiliorum
aquatilium, pro parte, qua acidum, & cal-
carium ſalem gerunt, proſunt quidem cal-
culoſis abſterſione indigentibus: ſed lu-
ctam continent, pro parte ſui lixivii, qua-
tenus ſcilicet ad lotium nunquam perve-
niunt. Oſſa animalium combuſta, nullum 29
ſibi ſalem fixum retinent: at tantum inſi-
pidam terram reſiduam. Notabilis ergo
ſtupiditatis eſt, ebur, & cornu cervinum,
calcinari in morborum præſidia, quia mer-
cari jubent pulverem, viribus orbatum:
adeóque & crumenæ, & ſpei ægrotorum
imponunt, occaſionem benè agendi præ-
tereunt, ac ſeipſos ridiculos faciunt. Pro
me autem ſpondent Monetarii. Siquidem
teſtæ probatrices, (quas vocant capellas)
conſtare debent cinere, orbato omni ſale.
Quare optime, è cinere oſſium, longéque
excellunt ex ebore & cornu cervino. Enim- 30
vero primis annis, traditiones Scholarum
totidem erant oracula penes me: At per
ignem me edocto, univerſa Scholarum
theoremata igne deleta ſunt. Perſuaſerant
inter cætera, quod ſal maris calculoſis
nocivus eſſet, tam quatenus ſali urinario
præberet materiam, quam quod mucoſam

pituitam pro Duelech præcipitaret. Examen ſalis per ignem, ſecus me docuit. Inprimis ſexagenarium (mihi à diſtillationibus) immunem à renum calculo, ſervavi annos ſedecim (cui alioqui obnoxius erat) largo ſalis marini uſu. Quod deinceps in multis confirmavi. Etenim Scholæ, dum viderent, in acri myria ſalis refrigerata, ſalem quemque ſuo more coagulari, illamque myriam non fieri meracam, niſi per exhalationem partis aquoſæ: ſtatim ſuſpicatæ ſunt, calculum coagulari à ſale, & calore exſiccante: adeóque putarunt, nec ſalia quidem in dicta myria granulari, niſi per ſalis innati calorem: qui proinde ſeſe in effectum explicare non valet, quamdiu plurima eſt aqua illi præſens. Itaque dum proprium mucum, deguſtarent ſalſum: & quidem ſapore ſalis marini, non autem ſalſedine lotii: vellentque connectere efficientem in materia: ratæ ſunt, in eodem muco eſſe viſcoſam ac tenacem materiam, junctam ſali, ſalem quoque eſſe per ſe ſalſum: tandem decreto perpetuo ſanxerunt, calculum generari è phlegmate ſalſo, ideóque etiam calente actualiter: & per conſequens, ſalſa calculoſis nocua. Imò & phlegma manens tale, mutatis qualitatibus, propriiſque paſſionibus, migrare in calculum, per calorem, viſcoſamque ſiccitatem, perinde ut glutina, ac colla, ſenſim abeunte parte aquea, ſpiſſam ſui tenacitatem inducunt. Bone Deus, quam inſulſæ Scholæ, & quam inſulſos nos jubent eſſe? quaſi ubique mortalium curam gerens, atque ſalibus providens, finxiſſes ſtudio tuo, ut calculoſi fierent. Quanta eſt illarum ignavia, quod nunquam tentarint unicum ſalis pugillum, calculoſorum urinali inſpergere, ut explorarent, num ſal marinus arenas futuras coagularet, alioqui matulis adhæſuras: num inquam lotii tanta ſit ſalſedo, ut ne quicquam ſalis amplius in illo liqueſcat. Nam lotium ſi ſit reſolvendo ſalem: jam ſal iſte non poterit eſſe cauſa granulationis. Denique reperiſſent facile, ſalem maris, urinæ injectum, impedire coagulationem: non item eam cauſare. Salem marinum inquam reſolvere paratam materiam coaguli, nec coagulum ſuſcipere. Quicquid autem deſtructionem meditatur illius coaguli, neceſſario quoque coagulationem inde provenientem turbabit. Etenim ut Scholæ noſtra rident coagula in rebus: ita viciſſim rideo illarum inſulſitates, quod calculum, vel ſilicem, in fundo aquoſo, per calorem concreſcere, ſive areſcere exiſtiment. Pro coagulo enim petroſo, certant fontes & flumina, quorum fundus, calorem, atque ſiccitatum regulas explodit. Denique pro coagulo liquorum, ſpondet caro noſtra, itemque cruor, lac, & mucus. Etenim ſi ratum ſit, quod pituita ſit materia ex qua calculi, ſaliſque myriam recoctam, abraſiſſe, & ſecum diſſolviſſe, carnium ſalitarum mucoſitates, eaſque demum per ebullitionem inſpiſſatas in ſpumam rejeciſſe. Cognoviſſent utique ſalis uſum nullatenus vitandum, ac vetandum. Sed tanta Scholas obſedit explorandi ignavia, quod lucello infami contentæ, cuncta neglexerint, quibus proximo prodeſſent, ſi non etiam ſibi. Etenim ſi calculus, in urina (etiam coctus) reſolveretur, vel quod urina non eſſe reſolvendo ſali ſibi injecto: potuiſſent nimirum eo viſo, ſalem penitus extra uſum hominum proſcripſiſſe? At ridet Scholas vulgus, ſaliſque uſus, in deſpectum regularum, increbuit. Adeò ut deſpecta Scholarum authoritate, nedum inſuavis: ſed etiam inſalubris ſit victus, abſque ſale. Sin autem ſalis conditura palato arrideat: non id aliunde favetur, quam quatenus ſal reſolvit excrementa, ſtomachum ſuo mucore gravantia. Etenim ſi ſal catechumenis, in ſymbolum Sapientiæ, primis à nativitate horis, oretenus indatur: Scholæ autem multo conamine omnem ſalis eſum interdixerint. Quid enim aliud inde ominandum,

dum, niſi quod Sapientiam non admittant Scholæ ethnicæ, cujus videlicet ſymbolum excludi cavent? quod Eccleſia à primo intendat perditionem infantum? Sal enim è latrinis, per ſaliſpetræ coctores ſequeſtratur, quale olim una cum cibis aſſumtum fuit. Itaque deberet pariter manere in ipſo Duelech. At ne minimum ſalis marini reperitur à Duelech per artem. Idque Scholæ nullo diſpendio didiciſſent, ſi aliqua diſcendi aviditas, aut proximi charitas, illas ageret. Saltem ſaliſpetræ coctores curioſiores fuerunt, tot Medentum myriadibus. Reſultat ergo ipſis opprobrium, ut quisque è vulgo jam ſciat, quàm impolita ſint Scholarum decreta: cum neſciant in Diætetica,
31 quorſum ſalita vetent. Nec ſanè timendum erat, ſi non ſal, ſaltem ſpiritus ejus, noceret calculoſis. 1. Quia ſal, per Scholas vetitus; ſeculis, & Scholis adhuc ignorantibus, an ſpiritus ullus in ſale reperibilis, cujusve eſſet conditionis. 2. fruſtra eſt potentia in agendo, quæ in actum deducitur nunquam. Satis namque conſtat, quod è ſale, maris aſſumto, nunquam in nobis ſit poſſibilis eductio ſui ſpiritus. 3. Eſt namque acidiſſimus, nec ſibi par habet remedium, extinguendis ardoribus urinæ, etiam præſente in veſica calculo, etiam in ſenum ſtranguriis: putrefactiones impedit, diſſolvit mucagines, arenas pellit. Ergo ſal eſt utile calculoſis, tam in ſui corpore, quàm ſuo ſpiritu. Enimvero ſal fontale, Divinæ largitatis providentia, datum in neceſſitates mortalium. Ut ubi longo tractu, à mari recedit continens, fontes ſalini, maris defectum ſuppleant. Scholæ autem, tantum abeſt, quod Deo gratias pro beneficio rependant: accuſant Deum, nedum fruſtra, ſed & in hominum perniciem, dediſſe ſalem. Notabile interim, quod multis & copioſis fontibus, ſal in mare defluat, non tamen maris ſalſedo intendatur, eo quod vapore tenus, aliquid ſalis ſenſim ab æquore adſcendat: & utut in primam aquæ materiam convertatur, in nubibus ſaltem conſtantiam in ſe aliqualem habet. Unde nec mirum, aquam pluviam per ſe nullis ſeculis corrumpi. Quod autem zona calidiore, ſal etiam à pelago exhalet, patet: nam nemo non olefacit, an in olla carnes decoquantur cum ſale, vel abſque illo. Marinus enim, cum in conſervationem elementi faciat, exhalat difficulter. Idcirco 32
Hiſpanicus propemodùm halituoſo ſale caret, validior eſt, magisque arcet putredinem, & Duelech. Contra, Lotharingicus ſale halituoſo abundat, partimque aceſcit in ſtomacho. Differt quoque ſpiritus iſte halituoſus ſalis (qui tanquam flos ſalis ſublimatus eſt) à ſpiritu ſalis ſtillatitio: perinde ut oleum olivarum, à Laterino. Spiritus enim olei olivarum, oleoſus, qui prima medietate exit, apud me argenteum filum tandem in lagena diſſolvit. Oleum autem olivarum, ferrum à rubigine præſervat. Longéque potentius, arma à ferrugine cuſtodit, iſtud olei reſiduum, unde præfata medietas eſt ablata. Idcircò notandum, non eſſe puriorem, aut defecatiorem ſalem, quam qui à myria ſuilla recoctus eſt. Siquidem ſaliendo, ſive operando in objectam ſuillam, amiſit halituoſiorem ſpiritum, per coagulationem. Adeóque ſal reſiduus, penè fixus, ſua terreſtritate liberatus, reperitur clarus, condimentis aptiſſimus. In cadum quoque aceſcentis cereviſiæ injectus, eandem præſervat, quod non item alius. Quapropter in nobis ſupervacaneos ſpiritus acidos (omnis corruptionis authores, ſi extra primæ digeſtionis officinas fuerint) in ſe combibit, & transmutat. Sali Hiſpalenſi ſic rebullitus, bonitate par ferè eſt, qui candente olla primùm liquatus fuit. Cum ergo ſal maris non ſit de urinæ compoſitione, ſed prorſus extraneus ſit, ac permaneat: Imò ſal maris, in urina detentus, ſervet inpermiſtam ſui, immutatamque naturam, uſque in ultimam rerum deductionem, & ſaliſpetræ ſeparationem:

nem: certum eſt, quod ne quicquam ſibi ſit negotii cum Duelech. Ideóque nec in compoſitione hujus, vel minimum ſalis marini reperitur unquam, cum magis nativitatem Duelech deſtruat, quàm promoveat. Ergo abſque fundamento, ſal maris, per Scholas, calculoſis vetitus. Hæc de ſalibus. Didiceram autem hactenus, Duelech eſſe coagulatum anomàlum, à ſale urinario natum, qui ſibi parem in toto univerſo non haberet: eo quod extra hominem, nuſpiam reperiatur urina humana.

32 Idcircò enim non piguit, multoties urinam diſtillare. Decrevi itaque meam urinam, 40 ſolidos dies ventre equino putrefacere, ut prævio putredinis fermento, partes diſſimilares fatiſcerent. Tum diſtillavi circiter medietatem ejus. Verum ab opere avocatus, propter negotia familiæ, ac dein per Pentecoſtes feſta impeditus, ceſſavi per quindenam. Fuerat autem vas recipiens, ingens valde, clarum, cryſtallinum, ac pretioſum: quod jam à proboſcide alembici, toto illo intervallo ſequeſtraveram. Cùm ergo ad opus redirem, primum effudi, quod erat diſtillatum, in aliam lagenam: quia videbam vas recipiens (trium alioqui facile congiorum capax) quaqua verſus ſtillatitius urinæ liquor contigerat, fuſca albedine obductum. Indolui vitrum tam pretioſum, in rem adeò ſordidam maculatum. Dein indignabar amplius, dum cernerem nullo cinere contractum nævum deponi. Pœnituit enim me damnoſæ, totiesque repetitæ curioſitatis. Stillatum ergo effudi foràs. Sed ſtatim hunc ignaviæ, atque inſolitæ indignationis ſtimulum, ſuſpectum habui. Virum, antè, laboribus, ac ſumtibus minimè parcentem, jam indignari unius vaſis perditione, mecum mirabar. Vas ergo recipiens, perpendo, an nævus eſſet exoticæ tincturæ, aut num corroſa ſuperficie concava aliquid periiſſet. Tandem certò cognovi, verum Duelech fuſcum, ex clariſſimo ſtagmate aqueo, vaſi adpoſitum. Tum enim admirationis plenus, laudavi Dominum, quod mei curam geſſiſſet: etenim quæ meâ cenſebam incuriâ commiſiſſe, divinâ ſic bonitate diſponente, eveniſſe cognovi. Nempe quibus vult, omnia convertit in bonum. Equidem jam pridem conſpexeram in lotio meo, habitare tanti coagulatorem. Nunc demum quoque didiceram: quod clariſſimus liquor ab urina ſeparatus, mage putrefacta, verum contineret Duelech, quem appoſuerat. Unde inprimis mihi evaſit indubium, quod ad compoſitionem Duelech nullatenus concurreret materia viſcida. Vas iſtud itaque, etſi pretioſum, ſuaque jam labe condemnatum, charum fuit, quia minervale ſolverat. Iterum ergo pro recipiente ſuppoſui, cogitans, quod quandóque per chryſulcam iſtud Duelech abraderem. Perrexi ergo diſtillando, quod mihi à quindena reſiduum manſerat. Ecce tum novo divinæ largitatis favore perculſus, vidi ſtillas ſingulas diſſolvere adhærens fuſcum Duelech, quæ decurrerent, ac vas mox priſtino nitori reſtitutum. Etiam, quod ſecundus hic liquor, tametſi prioris odorem haberet, aquæ vitæ affuſus, hanc item non coagularet amplius. Sicque divino ductus nutu (quem alii eventum fortuitum rentur) inveni partem ejus, quod jamdudum multis ſumtibus anxius quæſiveram. Laudavi itaque Dominum, quod parvulo, atque pauperi, dediſſet intellectum. Nam ſi me non avocari juſſiſſet ab opere, nec feſta me detinuiſſent, quoad Duelech in recipiente concreviſſet, & niſi vas tam clarum atque pretioſum fuiſſet. Quinimo ſi totam uno filo operationem abſolviſſem: fruſtra ſanè operabar, ac tentabam omnia. Reſpexit ergo Dominus in mortalium neceſſitates, nec ſprevit preces abjectorum. Quare dedit mihi cognitionem, diverſarum partium lotii ſani. Id eſt mei. Una quidem erat quodammodo

levior, atque citatior, habens occultum Duelech, ſub claro liquore ſtillatitio, abſque fæce, muco, & ſedimine. Verùm in clariſſimo ſtagmate, & ambientis frigore. Altera vero æquè admiranda, quæ ortum in frigore Duelech, in frigore quoque iterum diſſolveret, & in ſe abſorberet. In unico namque ſale volatili lotii, tam oppoſitas facultates admirabar ſerio, conſideravi quidem exinde, quod cujus urina plus haberet de priore ſpiritu, is calculo eſſet obnoxius: ac immunis alter, cujus lotium plus de altero contineret: primusque ille conceptus mihi arridebat: Sed ſermocinalis illa ſcientia vana fuit, rebusque inprimis gerendis inutilis. Siquidem lotium non ſubit in nobis prævias illas putredinis teſſeras: ſine quibus tamen entia illa æternum dormirent. Dein, nec ex illa ſpeculatione conſtabat medium, quo plus de poſteriore illo ſpiritu ſemper fieret, quave methodo inhiberetur prioris ſpiritus confectio. Multo minus, quomodo confecto jam Duelech, ſubveniri daretur. Attamen ne abſque fruge cederet ſpeculatio, cogitavi, an poſterior ille ſpiritus, per ſyringam (prius evacuato lotio) injici calculoſæ veſicæ permitteretur. Sterilis itaque mihi occurrit mortalium cognitio, quæ ſola gaudens ſpeculatione, manum à Pyrotechnia ſubmovet. Nam lotium debitè putrefactum, coagulatorem edit ſpiritum, qui aquam vitæ coagulat. Itemque poſt, qui totus diaphanus & volatilis, potentiale Duelech continet, quia parit ac tandem, qui Duelech ſemel natum in ſe ſtatim abſorbet, mox tamen dehortante Diabolo, dubius vacillare cœpi, atque conſideravi, vana eſſe, quæ tanti faciebam à me reperta. Præſertim cum in nobis non putrefiat urina ad illum terminum, quo hos dederat ſpiritus. Deteſtatus itaque ſum meas curioſitates. Nam etſi quodammodo remedium ſuggererint, relinquebant tamen priorem ignorantiam, circa cauſas, & modum fiendi Duelech. Quapropter cœpi cuncta pridem viſa, quaſi non facta negligere, ſenſique torporem mihi incuti. Unde confirmabar (quæ in præfatione multis expoſui) nullum laborem tædioſiorem, nullumque ſciendi genus, hortante cacodæmone, poſttergari magis, quam illud, unde genus humanum quandoque frugem capiat. Chriſtianum ergo decet, conſtantis eſſe animi, in opere bono. Tandem itaque repetitis diſtillationibus, & exactiore cunctatione, per orationem aſſecutus ſum cauſas, modum fiendi atque diſſolvendi Duelech, Deus bone, tuam admiror magnificentiam, quæ Medicorum ineptiſſimum, ad tantæ rei recluſionem perduxit, tot ſeculis, magnisque ingeniis neglectam. Gratiarum ergo actiones refero nomini tuo abyſſaliter glorioſo, non quia me, præ aliis, ad arcana deduxeris (numquid terra gloriari poteſt, dicetque aliis vaſculis vah? quod in electioris formæ vaſculum, ſub figuli torno deducta ſit?) Sed quia feciſti voluntatem tuam, quæ ſola bona eſt; refero ergo in te omnem gloriam, qui hoc ævo, cognitionem hanc recluſiſti, per abjectiſſimos & parvulos hujus mundi. Id namque pro ſolito tuo eſt, & ad majorem nominis tui gloriam. Cognovi enim obſtitiſſe veteribus, & Modernioribus unicam ignaviam, aſpernantium diſtillare rem adeo fœtidam, atque ſordidam: ſuavitate odoris lucri deceptorum. Spernit enim eos Sapientia, qui materiam ex qua, diſpoſitiones, contenta, proprietates, progreſſum, & ſignificationes lotii, addiſcere recuſarunt per ignem.
Neque etenim ceſpitatum eſt minus in 34
materia, contento atque judiciis urinarum, quam fuit hactenus in petrificatione ejuſdem. Quare occulta manſit diagnoſtica, ſimul & prognoſis judicialis urinarum: prout in noſtra uronoſcopia, ex fundamento demonſtravimus: quam opto utinam ferventiora judicia poſthac excolerent. Ego ſiquidem me ad tumulum præparo, ſub ſpe,

ſpe, labores meos ærumnis humanis non
35 ineptos fore. Pergam nunc, ſtoliditates
meas & experientiarum tædia recenſere.
Inprimis namque, ex Duelech diſſecto, ac
ſolitariè per ſe diſtillato: Itemq; ex raſuris
matulæ: Tertio item, ex urina, ad ſpiſſitu-
dinem eclegmatis diſtillata, idem prorſus
oleum, eædemque cryſtalli, ſtercoris liqui-
di aſſurgunt. Etenim ex Duelech relinqui-
tur fæx terrea, nigra, friabilis, & comſtu-
ſta, non amplius petroſa, vixque aliquid
ſalis urinæ fixioris, reſervans. Utpote ſpi-
ritus volatilis, totus in toto, in Duelech,
ac tandem in terram eſt mutatus, cum ſibi
adjunctis aliis compoſitionis partibus. Cer-
to utique ſigno, quod ſal fixus urinæ non
habeat vim activi coaguli: ſed paſſive coa-
36 guletur duntaxat. Porrò terra illa, è diſtil-
lato Duelech relicta, nunquam pridem de-
ſcendit ad veſicam, ſpecie pulveris, aut lu-
ti: ſed liquor fuit dum in urina eſſet, qui
ibidem dein ſic induruit per ſpiritum lotii.
Meditatus enim dudum eram, quod terra,
aut pulvis, utut artificioſiſſime connecte-
retur ſpiritui urinæ; nunquam tamen con-
creſceret in Duelech, & per conſequens
vanum etiam eſſet, pro Duelech, Tartari
inventum. Siquidem jam conſpexeram in
vitro, Duelech è ſpiritibus (liquoribus
nempe ſtillatis & claris) materia, & effi-
ciente iiſdem, quibus in nobis Duelech ori-
tur, fieri. Concluſi ergo ex jam mechanice
37 probatis. Si lotium, cum ſuo ſalis ſpiritu,
habeat ſpiritum terræ volatilis: neceſſariò
ex illis duobus generabitur Duelech, niſi
per ſcoriam (quam libro de febribus voco
ſtercus liquidum) ſaturetur ſal urinæ, at-
que eatenus à coagulando turbetur. Non
rarò namque obſervavi, calculoſum ali-
quem, poſtea ictero afflictum, à calculo
immunem fuiſſe, quamdiu Icterus impera-
38 verat. Adeóque nec gratis à me, de febri-
bus, aſſertum fuit, quod præfata ſcoria uri-
nis advena miſceatur, tanquam excremen-
tum utile. Granulantur autem arenæ, tam
in nobis, quam in matulis ipſo granulatio-
nis momento, ſemelque granulata, ulti-
mam quoque ſui nanciſcuntur ſimul duri-
tiem: non autem quod ſenſim, magis ma- 39
giſque indurantur: fabuloſum eſt ideo,
quicquid de calculo confirmato, & non-
dum confirmato, ad ignorantiæ & igna-
viæ confirmatarum excuſationes, commi-
niſcuntur Scholæ. Tam enim dura eſt re-
cens arena, excreta è nobis, vel à matulis
abſterſa, quàm erit poſt decennium inde.
Idem quoque de Duelech eſto judicium.
Dixi quoque ſuperius; niſi arena, quæ ma-
tulæ affigitur, coagularetur in inſtanti;
ad fundum præceps cecidiſſet tota, nec la-
teraliter, tamque proportionaliter diſtin-
cta, affigeretur. Prædicator enim hæreti- 40
cus, prope Barclayam in Anglia, anno
1629 ſanus atque ſoſpes, contendens à
prandio, librum è ſublimi ad ſe trahere,
in imo ventre magno perculſus pondere
atque dolore, certis inde à quatriduo ſi-
gnis, ſcivit ſe calculo gravatum. Inde poſt
octiduum, Londini ſub novacula Lithoto-
mi extinctus. Pendebat autem libram An-
glicanam, & binas inſuper dragmas. Nec
memini me parem unquam vidiſſe calcu-
lum. Pendent autem libræ centum Ant-
verpiæ, Londini 104. Paracelſus enim ſub- 41
itam hanc calculi apparentiam admirans,
ne figmentum ſuo deſit Microcoſmo, cal-
culum fulminis vocat, putatque cadendo
concreviſſe. Sed multiplex ejus error eſt.
1. Nam non datur locus pro caſu. Siqui-
dem veſica continet urinam, vel nullam.
ſi nullam, inſtar lintei madidi complica-
tur: ſin vero lotio diſtendatur, cum hoc
ſit infra, non poteſt Duelech formari ex-
tra lotium, aut ſine lotio, ut fiat abſque
materia, decidatque in lotium deorſum,
ut decidendo fiat. 2. Errat, credens lapi-
dem, in tonitru dejectum, ordinariis at-
que ſolitis cauſis generari: non autem por-
tentoſis. Alioqui ſi materia tonitrui natu-
ralis, in inſtanti coagularetur naturaliter,

deberent ejusmodi lapides ſingulis tonitruis eſſe aſſueti. Nec eſſet cauſa, cur lapillus trium circiter librarum, ad pedum novem altitudinem, terram terebraret, ſolo nudóque caſu ſui: niſi robuſtiore vi deturbatus, prout de meteoro anomalo alibi. 3. Denique, Duelech ſubita tyrannide ſe prodens, non arguit momentaneam ſui generationem. Nil vetat namque, veſicæ adhæſiſſe pede ſuo, abruptoque ſtolo, cecidiſſe in amplitudinem veſicæ. 4. Quicquid in verum Duelech condenſatur unquam, ſive id ſit nucleus centralis, à rene deſcendens, vel demum cortice tenus accreſcens: ſemper ejus quælibet generatio,
42 fit in inſtanti. Enimvero ex meis mechanicis didici, quod totum Duelech, quantumque in ſe eſt, conſtituatur ex meris volatilibus: non tamen ex trium quatuorve unciarum lotio, (quanta eſſet micturientis) generari poſſe Duelech unius libræ. Porro tametſi urinam humanam in ſola ſpecie noſtra ſcirem, ſolumque ſpiritum urinæ humanæ penes hominem eſſe: urinam tamen equinam, nomine armentorum examinavi, curioſus, an forte alter ſimilis coagulator ſpiritus eſſet, qui propter connata impedimenta, non ubique ſortiretur coagulandi imperium. At utut laboravi, non reperi coagulatorem illum ſpiritum, in urina equina. Ut neque ſpi-
43 ritum fermenti, vel aquæ vitæ. Itaque reperi potentialem aquam vitæ humano lotio intimam, eamque lenam, inter ſpiritum coagulatorem, & ſpiritum putrefactum, coaguli præfati ſuſceptorem. Summéque notandum, quod ſpiritus urinæ non coagulat, niſi per connubium aquæ vitæ: quod ſæpius comprobavi, diſtillando. Ergo tria inſunt lotio humano, quæ concurrere eſt neceſſum: tantóque potentius, quo omnis calculoſus, jam non leve principium corruptionis, in ſuo lotio gerit (ut ſuo mox loco) unde videlicet fermentum in urina actuatur, ad præfatam aquam vitæ coagulabilem. Nec enim his obſtat, quod tam ſpiritus vitæ, quàm ipſa aqua vitæ, ſint ſummè fugaces, adeóque vix ad Duelech pertinaciam apta: nam certum eſt, ſpiritum vitrioli fugaciſſimum, à ſibi conſocio volatili, imò ſtatim fixari, per ſalem armeniacum fugacem: adeo ut fuſionem ſuſtineat. Quibus edocti noſtri, mirari mox deſinunt, quæ aliàs ignaros ſtupore afficiunt.

CAPUT IV.

Proceſſus Duelech.

1. *Modus fiendi Duelech.* 2. *Ens ſingulare nec ſibi par habens.* 3. *Mechanicum Spadanorum fontium exemplum.* 4. *Ocra in ſpadanis, Paracelſum à comment. Tartari deterruiſſet.* 5. *Anatome in actionibus ſpirituum.* 6. *Ignis aqua, ens homogeneum, ſibi par non habens.* 7. *Differentia præfati diſſolventis, cum aliis omnibus totius univerſi.* 8. *Duæ Maximæ Spagyricæ.* 9 *Oleum auri quoddam punicei coloris.* 10. *Quid dicat generatio Duelech.* 11. *Actio corporum in corpora, qualis.* 12. *Doctrina de actione corporum, & ſpirituum.* 13. *Participationes virium è metallis, abſque materia metallica.* 14. *Spagyri deluſio.* 15. *Deſtinantur morbi in pœnam, & meritum.* 16. *Exercitationes aliquot, incipientes à ſalibus.* 17. *Spiritus ſalis fit terreſtris.* 18. *Quæſtio trivialis.* 19. *Tartari pruinoſi commentum.* 20. *Senilis ſtranguria unde.* 21. *Quatuor notabilia inde deflua.* 22. *Quæſtio ſecunda.* 23. *Tertia.* 24. *Quarta.* 25. *Catarrhi veſicales, ridiculi.* 26. *Quinta.* 27. *Sexta.* 28. *Notantur Aſtrologi.* 29. *Notatur Paracelſus, juxta atque Galenus.* 30. *Propoſitæ quæſtionis ſolutio.* 31. *Galeni inadvertentia.*

SPIRITUS urinæ apprehendens terram 1
volatilem, procreatam ſemine, ac fermento fracido, & putreſcente, ſuſcitat occultum adhuc in potentia, vini ſpiritum, urinæ incolam: quibus, tanquam duobus ſexubus, concurrentibus, terreus quidam præfatus ſpiritus imbibit prædictum unicum coagulatorem: cujus reciprocationis ergo, oritur in agendo, amborum connexio penitiſſima: quia congrediuntur ſpiritu tenus, per illorum minima. Adeóque 2
coagulator coagulat unico inſtanti ſpiritum

ritum vini, potentialiter excitum, in putreſcente fermento, cui cum fracida maſſa ſuam tribuit materiam, ſimul condenſantur in verum Duelech, monſtrum ſane, novum hoc aliquid, coagulatum in media aqua: nec iterum ideò in aquam reſolu-
3 bile. Ens nempe petroſum, animale, nulli alteri ſimile, quodque ideò Duelech Paracelſus nominat. Idque faciliùs per exemplum in mentem intrabit, quod Spadani fontes quotidianum nobis exhibent. Habent namque ſpiritum ſulfureum, manifeſtè acidum (unde fontes acidi dicuntur) & venam ferri. Utrumque nempe embryonatum, immaturumque, continetur liquatum, in aqua ſimplici. Mox itaque incipiunt ambo vires reciprocas in ſe mutuo conſerere. Atque tandem, cum laſſatis viribus, ſtiterint actionem ſuam, condenſantur in corpus lapideum, lagenis ſe affigens, in forma ocræ: ſicque aqua redit in priſtinum elementum, omni exu-
4 tum qualitate aliena. Quos ſi fontes acidulos ſat contemplatus fuiſſet Paracelſus, Tartari vini hiſtoriam, à Baſilio Valentino mutuatam, neglexiſſet; ſciviſſet namque ocræ & vini tartari non parem ortum. Saltem difficilius redargui potuiſſet. Quippe tartarus in aquam reſolvitur: non autem ocra, ut neque calculus. Neque enim unquam negare tentavi, è liquoribus corpora ſolida conſtitui: Sed tartareos liquores reſpuo, in cauſas morborum violenter adductos (ùt tractatu de Tartaris) ex oppoſito autem, activitates ſpirituum in ſpiritus, reverenter admiratus ſum. Profecto, cum è Spadanis ſuccreſcat ocra, ſi ve cruſta lapidea lagenis obducatur, per totum concavum, nefas inprimis eſto, propinare Spadanam, ſi credamus tartaros perinde fieri, atque ocram in Spadana. Id eſt, ſi credamus aquæ Spadanæ ineſſe tartarum, mox in bibente coagulabilem: nefas facit, qui Spadanam propinat. Etenim dum ſal acidus vini, corroſit

fæcem. Sal quidem antea acidus, & non- 5
dum coagulatus, manet acidus, ac coagulatur, nec ſalis eſſentiam mutat, etſi conſtringatur, qui ante erat fluidus. Viciſſim quoque, etſi fæx acidos ſorbuerit ſpiritus, ac in ſe coagulaverit: manet attamen corpus ſolidum, dum ſpiritus ſalis acidi coagulatur in corpus ſolidum tartari vini. Imo priuſquam ex pleno coaguletur, vaſi ſe affigit. In generatione enim Tartari vini, ſpiritus agit in corpus: eſtque longe alia prorſus actio, dum duo ſpiritus in ſe invicem agunt. Nam in hac (prout in Spadana, in Duelech, &c.) conſtituitur novum ac neutrum ens, qualis eſt ocra, ex ſpiritu ſulfuris, & venæ volatilis. Sed in tartaro vini, tantum acidus ſpiritus, ſive acetoſus liquor vini, mutatur in ſalem, manétque fæx, qualis ante. Ideóque conſtitutum inde, iterum eſt reſolubile. Non enim metallum, lapis, vel corpus ſolidum diſcorporatur, mutatur, aut volatilizatur, propter ſpirituum corroſionem. Patet id. Nam argentum, perlæ, coralla, lapides ſpongiæ, cancrorum, limacum, &c. quanquam per Chryſulcam, aliosve liquores acidos, ab oculis noſtris evaneſcant: ſunt tamen lapides, qui ante (prout de febribus) Spiritus nempe, quantum potuit, fecit: incaſſum velut operatus eſt, ſuper corpus, dum ſeipſum, corrodendo corpus, coagulavit. Eſt nimirum 6
in tota natura univerſi tantum unicus ignis, Vulcanus ardens; ita quoque non eſt niſi unicus liquor, diſſolvens cuncta ſolida in primam illorum materiam, abſque ſui ullà immutatione, aut virium diminutione (quod norunt, teſtabunturque Adepti) In aliis verò liquorum activitatibus, corpus nunquam poteſt ſe radicaliter commiſcere liquori ſolventi. Ideóque cor- 7
roditur quidem, at non ſolvitur intime, uti ad transmutationem formalem alioqui requiritur. Nam omnis ſpiritus acidus rodens, rodendo aliud corpus, coagulatur, & propemodum fixatur, migratque

in formam ſalis denſati: nequicquam tamen corpus, quod arbitrium rodentis ſpiritus toleravit, agit in illum ſpiritum, qui ſeipſum rodendo, & actione propria, coagulavit. Quod ſane non ita fit, dum duo ſpiritus activi concurrunt in invicem. Nam tunc eſt duplex actio, qua uterque in utrumque invicem agit. Ideo namque ejusmodi illorum actio, fit cum permiſtione radicali, eſtque conſtitutum ex ambobus, inſeparabilis miſtionis proles, & hoc transmutatum, eſt productum, neutrum ab utroque. Quod ſi id Paracelſus maturè contemplatus fuiſſet, pro ſuo Tartaro vini, ocram aquæ Spadanæ ſumſiſſet, dixiſſétque aliquid probabilius, quam quod ineſſent liquores omnibus rebus, qui coagularentur per modum Tartari in vino, eſſentque morborum quorumcunque communis mater atque materia. Ocra quidem Spadanæ filia, non iterum reſolvitur, quaſi tartarus vini: & tamen differt à Duelech: quantum petrificatio mineralis, à calculo. In hoc enim ſpiritus coagulator, in lotio exſiſtens, operatur vi proprii ſalis, ac imparis, ſuper ſpiritum fracidum, & putreſcentem terræ, abſque ebullitione, aut Gas ſilveſtris eructatione: adeóque in momento, ſuam peragit operationem, & coagulat ſe, cum ſpiritu vini, urinæ proprio. prout ſuperius narravi, in Mechanica ſpiritus urinæ & vini, ſive aquæ ardentis. Verum Spadanæ ſpiritus acidi, ex embryonato ſulfure enati, longo operantur prius tractu, bullas atque ſilveſtre Gas excitant, ac tandem ſe vaſi affigunt. Alioquin enim, ſi iſtud Gas nequeat eructari, aquæ Spadanæ manent ſoſpites, medendo aptæ. Nam ſi Gas egredi prohibeatur, impedit, quo minus ſubſequens ſequatur, ſpiritusque reddantur effœti agendo. At vini fæx, cum ſuam habeat ſibique propriam coagulationem, non opus habet eam aliunde acquirere. Cum vero acidulus vini ſpiritus fæcem roſerit, non eſt quod rodendo det,
quod ipſus in ſe non habet. Ergo in Tarta-
ri vini generatione, acidulus ille ſalinus
ſpiritus coagulabitur quidem propter ter-
ram: ſed manebit in ſpecie ſalis ſolubilis, &
non in forma petræ. Propter regulam, 8
quod transmutatio eſſentiæ præſuppo-
nat transmutationem materiæ. Itaque ter-
reum corpus, ſive diſſolvatur per corroſi-
vum, ſive non, priſtinum ſuum eſſe ſer-
vat. Eo quod iſtud diſſolvens non penetret
diſſolutum, in radicali vinculo connexio-
nis. Quod tamen in transmutandis eſſen-
tialibus, eſt perneceſſarium. Diſcant ergo
Chymiæ tyrones, quod corpora non re-
ſolvantur per corroſivorum calcinationes.
Licet etiam ſæpe repetitas: niſi intercur-
rat fermentalis impreſſio, per putrefactio-
nem, quæ præcedit quamlibet radicalem
ſolutionem. Camphora quidem, in aqua
forti, naturam natantis olei aſſumit: ſed
abluto per aquam communem corroſivo,
ſtatim camphora eſt, ea quæ ante, ſive
id ſemel, ſive demum millies fiat. In ty- 9
rociniis enim gaudebam, quod aurum
ſpecie olei punicei, per retortam ſeptima
vice transegiſſem. Memor, quod qui no-
vit aurum deſtruere, noverit itidem con-
ſtruere. Sed ablato corroſivo comite, au-
rum in ſe rediit, ceſſavitque inane gau-
dium. Incaſſum eruere laborante eo, quod
in ea non eſt. Incaſſum quoque laborant,
qui non operantur per media debita. Ita- 10
que generatio Duelech, non eſt coctæ mu-
cilaginis, vel fictæ pituitæ imaginaria pe-
trificatio, calore loci arefacta, aut areſcen-
do firmata, vel indurata: (nam ſic, tan-
tum bolus eſſet reſolubilis, non autem
Duelech) ſed eſt trium ſimul ſpirituum 11
transmigratio in Duelech, vera eſſentia-
lique transmutatione. Profectò, corpora
non agunt in corpora, per naturalem com-
poſitionis actionem: ſed quicquid corpo-
ra in invicem peragunt, id fit ratione pon-
deris, magnitudinis, duritiei, figurarum &
motuum. Inſerviuntque enim Matheſi, 12

vix

vix Phyſicæ. Sin autem corporei ſales o-
parentur, fit, vel quia ſpiritum volatilem
quodammodo continent, vel illum in cor-
pore inveniunt. Meminerint ſaltem Ty-
rones, corpora, quocunque ſemel modo
fuerint colliquando permiſta, manere ta-
men in priſtino ſui eſſe, niſi per ignem
vel fermentum transmutentur. Corpora
denique, nil operari in ſpiritus: ſed deter-
minare tantum hoſce, patiendo. Quæ pro-
inde corporum operatio, non eſt vera re-
actio: ſed potius merus ſpirituum effe-
ctus, ex propria eorundem activitate reſul-
tans. Idcirco enim ſpiritus, exantlatis, ex-
hauſtisque facultatibus, ſponte fatiſcunt in
termino ſui motus. Et licet iſta actio ſpi-
rituum fiat cum paſſione, & amiſſione ſua-
rum virium: non tamen transmutant id-
eo corpora in ſui naturam. Rodunt enim
tantum, atque in pulverem comminuunt,
quod & calcinationem, per aquam, inter-
13 pretantur. Per exemplum. Libram croci
Martis necte ſextuplo olei vitrioli, tum
diſtilla, quicquid fuerit aqueum. Repe-
ries vitriolum ferri. Aufer inde ferrum: &
habes vitriolum ferri. Salem inquam, in
ſtar vitrioli, cui eſt guſtus ferri. Nil reti-
nens tamen de Marte. Determinationem
namque habes à Marte, quoad efficaciam:
non autem materiam. Eritque prior vi-
trioli ſpiritus, ſive oleum è vitriolo ve-
neris, fixatum in ſalem quendam, ſolo o-
dore ferri. Iterum idem ac clarius. Li-
bram currentis Mercurii, conjunge qua-
druplo olei vitrioli, aufer phlegma diſtil-
lando, & in fundo manebit præcipitatus
albus, nivis inſtar. Item ſi plus olei juſto
affuderis, Mercurius inſenſibiliter cum
oleo tranſcendet. Porro, ſi à præfata ni-
ve, per lavacrum, abſtuleris acrimoniam,
erit in fundo pulvis citrinus, qui revivica-
tus, æquiponderabit priori Mercurio. A-
qua verò, quæ in abluendo ſalem in ſe
combibit, dat verum alumen. Sic nempe
ſolo attactu, unica libra argenti vivi, abſ-
que ulla ſuæ ſubſtantiæ deperditione, poſ-
ſet multa librarum millia acidiſſimi olei
vitrioli, ſenſim mutare in alumen. Quod
idem oleum attactu ferri, pariter muta-
tur in vitriolatum ſalem Martis medendo
nobile. Notetur actio Mercurii abſque re- 14
paſſione eſſentiali ſubſtantiæ ſuæ. Eſtque
contemplatio magni momenti. Siqui-
dem magna Spagyrorum turba, ſpe pro-
pria deluditur, putans corpora fixa, in
corroſivis ſoluta, hiſce dediſſe ſuas pro-
prietates, ſi ſaltem diſſolventia, ſponta-
neo activitatis motu, penes ſe coagulave-
rint. Neſciunt inquam, ſpiritus, agendo
defeſſos, degenerare in novum ens. Dum
ſcilicet deveniunt ad terminum poteſta-
tis, in agendo. Deinde ſciendum, quod
omnis operatio, tendens ad transmuta-
tionem utriusque (agentis ſcilicet & pa-
tientis) conſiſtat tantum inter meros ſpi-
ritus. Operatio autem corporis cum ſpi-
ritu, non viventium, incipiat à ſpirituali
alicujus fracedinis odore: quia ſemina, ac
fermentales diſpoſitiones, inde pendent,
ſuoque arbitrio imperant liquoribus ad ge-
nerandum deſtinatis. Quocirca non in-
epte adnotarunt veteres, mundi viſibilis
ortum, & continuationem, ex inviſibili
& incorporeo eſſe (qualia ſunt odores, &
fermenta) atque in noſtris terminis, Due-
lech, incredibili coagulatore ſpiritu, invi-
ſibilique initio, concreſcit. Neque enim
externè allati tartari, interioris filii muca-
ginis, in ſui nativitatem indiguit, fictiſ-
ve arefactionis coagulis. Calamitoſius eſt
longè, quod ipſum calculi Vulcanum no-
biſcum in lotio geramus, cujus importu-
no imperio auſcultant proprietates vo-
lubilis ſpiritus. Etenim Deus, bruta præ 15
nobis dilexiſſe viſus, ſi morbos non in me-
ritum, adeòque non in bonum direxiſſet,
cujus non eſt condigna pœna temporalis.
Cæterùm ubi pœnæ præviſus adeſt finis,
ex dono munificentiæ, medicaminum po-
teſtates erexit. In belluis quoque, ſui ob-

naſcuntur calculi, at non in pœnam, nec in
meritum dati, qui nobis in medicamina
16 ſuccreſcunt. Ideóque & longè alia ſurgunt
radice. Porrò antequam ad calculi hiſto-
riam pergam, aliquot exercitationes præ-
mittam. Primo itaque Salinis in Burgun-
dia, hodie non plures duobus ſunt putei,
myriæ, & puteus Gray. Quod ſi verò men-
ſuræ centum utriusque putei ſeparatim
coquantur, longè minus ſalis dant: quam
ſi eadem quantitate, connexæ coquantur.
Incolæ experimentum admirantur, utram-
que ideo myriam deinceps confundunt.
Enimvero altera illarum, plus ſalis hali-
tuoſi, ſive volatilis, continet, qui ſingula-
riter coctus igne flammeo, ante ſui coagu-
lationem evolat. Verumtamen alteri fixio-
ri obvians, imbibitur ſtringiturque in ſalem
ſolidum. Exemplum hoc docet, corpora
ſalium ſuos combibere ſpiritus, & ſpiritus
viciſſim rodere corpora. Myria ſiquidem
Burgundica, cryſtallo clarior, halituoſo ta-
men ſui ſpiritu magnam ſaxi rupei partem
in ſe combibit. quæ ideo inter coquen-
dum, dum ſcilicet ſpiritus coagulantur in
ſolidiore ſalis corpore, ſidit, ac cum diffi-
cultate deſpumatur. Itaque ſalis ille ſpiri-
tus, etſi ſaxum ſolveret, non proin cum
terra connubium traxit, ut vel hic lapide-
ſceret, vel illa ſal fieret. Imò vel inde pa-
tet, etſi ſal marinus partes halituoſas ha-
beret; non tamen calculo accederet, ut
neque ſpiritui urinæ, in augmentum. Ut-
pote qui aliis longè principiis conſtat,
(prout alibi de digeſtionibus) ſed ſal maris
quantum cum lotio peregrinatur, tantun-
dem concilia diſſolutionis Duelech ſuſci-
tabit. Quicquid enim diſſolvit ſaxum ru-
pis, & in ſe inviſibiliter occultat: id ſal-
tem non ſuadebit originem calculi. Hac-
tenus de terra fixa, per ſalis ſpiritum diſſo-
luta, deque ſpiritu ſalis halituoſo, ac co-
agulato. Nunc de ſpiritu volatili, in cor-
17 pus ſolidum fatiſcente. Sublima ſtibium
cum æqua parte ſalis armoniaci, modeſto
igne, videbis ſalem, diverſis coloribus tin-
ctum ſurgere. Separa colorem à ſale, per
aquam; & habebis pulverem, qui cum ſale
petræ fere totus in flammam avolat. Sin
verò cum ſale armoniaco relictus, adhuc
bis per ſe ſublimetur, & à ſale liberetur,
habebis pulverem ſtibii, ſalis expertem:
cui ſi tum ſalempetræ miſcueris, non in-
flammabitur ampliùs: ſed quantum ſalis-
petræ miſcueris, in terram commutatur,
& ſalis naturam negligit. Nam ſulfuris o-
dor ſalempetræ penetrat. Ita ſalis urinæ
odor, ſpiritusque volatilis, terreum ſpiri-
tum in urina, per aliqualem putredinem
ſuſcitatum, confeſtim commutat in cal-
culum. Ideóque non ſtatim à mictu, uri- 18
na granulatur: ſed poſtquam putredinis
initia aſſumſerit. Huc facit quæſtio: Cur
pueri & ſenes, ſint ipſis viris calculoſio-
res? an quia calidiores? Quid ſi Scholæ,
abſque rubore, frigus puerorum & ſenum
hoc loco incuſant, oblitæ pudoris, quod
illarum voto, Lithiaſis ſolo calore con-
creſcat; quid juverit copioſius phlegma
invocaſſe, ſi calor, efficiens unicum deſit?
Si inquam phlegma (quod ut tale, petre-
ſcat) in natura deſit? Nec eandem tempe-
riem, complexionemve in pueris, & ſeni-
bus, comminiſci poſſunt, abſque dede-
core & confuſione dogmatum ſuorum.
Ut neque paritatem in urina amborum in-
venient. Sunt namque urinæ impube-
rum craſſiores; ſenum verò, aquoſæ ac
dilutæ. calculoſorum quoque aquoſæ. Se-
nes olim vidi, continua ſtranguria in mor-
tem uſque infeſtatos, quibus diuretica re-
media (id eſt, mictoria) ex croco, mace, &c.
Itemque lenitiva, ex malva, althea, &c.
erant caſſa, atque evanida, quosque jam
Medici, calculo obſeſſos, pronunciave-
rant: ſectio verò, à calculo immunes teſta-
batur (Michael des Montaignes Epiſco-
pum Pariſienſem, avunculum, ſectum fru-
ſtra, ait) adeóque non ex urina, calculi
præſentiam ariolari adhuc didicerunt. Pro 19
hiſce

hiſce ſtranguriis, Paracelſus ſuum pruino-
ſum figmentum Tartari commentus eſt,
nondum in diſſectis hactenus repertum.
Equidem poſtmodum cognovi, quoties fel
juſto debilius eſſet (ut in ſenibus) non
poſſit acidum ſtomachi chylum in ſalem
ſalſum commutare: quocirca ex acidi tan-
tillo relicto, & quotidiano, perſeverare
ſenum ſtranguriam, etiam non dato cal-
20 culo. Sic cereviſiæ novellæ pluribus con-
citant ſtranguriam, propter reſiduum in-
hærentemque recentioris fermenti aco-
rem. Hoc titulo, defectu nempe fermenti
fellei, minus tinctæ urinæ ſenum, ac pue-
rorum. Unde ſequuntur hæc notabilia.
21 1. Quod penuria ſcoriæ, ſive ſtercoris li-
quidi, in urinis, facilius concreſcat Lithiaſis.
2. Quod remedium à priori ſit, confortaſſe
fermentum fellis. 3. Acriores videantur
urinæ in ſtranguria, ac ſtillicidiis, quatenus
22 acidi aliquid continent. 4. Eluceſcit ſco-
riæ uſus, ejusque connexio in urina utilis.
Dein quæſitum eſt. Quare calculus in re-
nibus frequens, rarior autem veſicæ? Re-
ſpondi alibi. Quod, quamdiu urina eſt in
venis, nondum ſit perfecta. Neque enim
adhuc olet urinam, aut proprietates lotii
habet: quatenus neque convenit, cruorem,
excrementi odore imbui. Eſt itaque lotii
determinatio, à Rene: odor verò, eſt fer-
menti putrefactivi. Quia excrementi. At-
que ideo terram lotii volatilizat. Cæte-
rum, quamvis fracida urinæ putredo red-
dat ejus terram olidam, ac putreſcentem:
attamen non moratur in homine, quan-
tiſper putreat. Ergo ſpiritu urinæ, terra
ejus fracida opus habet, ut petreſcat. In
Rene enim (ubi urinæ fracedo fermentalis
oboritur) terra recens ac volatilis facile ſe
aſſociat ſpiritui urinæ, granulaturque, dum
præſertim ſcoria, calculi præſervativa, non-
dum advenerit. Citrineſcit autem, etiam
non minus à loco, quam à præfata ſcoria.
Ren itaque pœnas luit, quarum primus au
thor. Alibi de utero Duelech docebo, ante
renem præcedere diſpoſitionem ad Due-
lech; quæ quia vitalis eſt, & non mera ex-
crementitia, prout in veſica, etiam ſatius
coagulatur in rene, quàm in veſica. Hoc
namque, quia mera cloaca omni prorſus de-
ſtituitur fermento. Sed inteſtina, quatenus
ſtomachus fellis (prout de digeſtionibus a-
libi) ſunt receptaculum vitale, & coquens.
Veſica verò, merum ſolius excrementi reti-
naculum. Quæritur demum. Cur calculus 23
renum, plerumque fulvus, & veſicæ albi-
cans? Ren enim fermentum habet, ad ex-
crementi factionem: opus habet ideò ſco-
ria, liquida, ac tingente. Tum etiam cruo-
rem habet ren, ſibi vicinum, proprium-
que parenchyma tinctum. Veſica autem,
de ſui alimenti proximi glutine, copulat
terræ fracidæ, & ſpiritui coagulatori, in
corpore urinæ. Conſequenter hinc patet, 24
cur Duelech, in veſica natum, durius. Ma-
gna quippe alimenti veſicæ pars abſcedit
in mucum, qui una cum petroſis coagula-
tionis initiis, durius tenaciusque Duelech
parat. Pro-ut calx cum farina, cæmentum
dat longe tenacius. Renes etiam, tandem
uſque in fibras ſolidas læſi; per ſocium
Duelech: deinceps albos, ſatisque duros
calculos, ejiciunt. Docui alibi, alimentum
veſicæ, ante plenam ſui digeſtionem, pro-
pter calculum aliamve importunitatem, ſe-
parari à ſolido, & inſtar mucoſæ lacrymæ
plorari, uriniſque commiſceri. Eſſe inquam
excrementum ultimæ digeſtionis, aberran-
tis, & impeditæ in veſica: occaſionatum
nempe quandoque effectum calculi: non
autem cauſam per ſe, quanquam ſubinde
occaſionaliter atque per accidens aſſuma-
tur. Medentes enim aliquot, tantam mi- 25
cti muci, & tam continuatam admirantes
copiam, ſcientesque, non eſſe purulen-
tam, cum neſcirent è quanto ulcere tanta
puris copia ſtillaret, tandem velut per ſuf-
ficientem cauſarum enumerationem coa-
cti, catarrhos (ridiculum!) in veſicam in-
tulerunt, miſerandis ſanè ſtupiditatibus.

Alii autem, dum vanas, cerebro ſano, non
audent implorare accuſationes, deque pu-
re metuunt, ulcera renis, tantæ ingluviei
fontes, denunciant. Adeò, ut licet abſque
prægreſſo apoſtemate, dimidiam in matula
partem, cum urina, ille mucus non raro di-
vidat: rentur tamen ex rene indolente, tan-
tundem puris quotidie depluere. Inpri-
mis, Spadæ complures curatos notavi,
quos Medentum pudibundæ diſceptatio-
nes, ſuper pure, ulcere, renum tabe, & ca-
tarrhis, eo ad moriendum proſcripſerant.
Qui, ubi præter Medentum ſpem ſani re-
dierant, adhuc à ſe ſanatos, proficuo è per-
26 egrinandi conſilio, gloriabantur. Cur au-
tem ſana urina mea, in frigore, ſabulum ad-
poſuerit matulæ: non autem in calore, in-
tus tantiſper detenta? Dixi, innato balſa-
mo urinam præſervari, ne petreſcat, & pu-
treſcat, æquè facile. Dein, matulam eſſe
vas, affixioni aptum: non autem veſicam.
Ac tandem, quod terra volatilizetur per
27 putredinem. Dubium etiam, cur gemello-
rum, eodem lacte nutritorum, alter ſubin-
de tantum ſit calculoſus? Cui dubio Scho-
læ, mulieres, Idiotæ, & agreſtes, una pari-
ter reſponſione ſe ſatisfeciſſe autumant: ſi
indiſpoſitionis malam intemperiem, vel in-
clinationem, nominarint, & humores attu-
28 lerint. Quam Inclinationem Aſtrologi, li-
cet haud diſtinguant conceptu, vel empſy-
choſi: partu tamen diſcriminant: atque
hactenus in varias ſortes, conturbant ge-
29 mellos. At ſaltem, etymon inclinationis
ad calculum, vel in limine, Paracelſum red-
dit ſuſpectum, de ſuo tartaro. Imò & Ga-
lenum, ſuæ hactenus, abſque lumine, deſe-
ruere Scholæ. Qui contentus inæquali in-
temperie, in ſeminalibus conſtituentibus
(licet homogeneis) attamen, modo verſa
ſit in naturam, putat, ſe abunde ſatisfeciſſe
quæſito: proſequiturque cum deſperatio-
ne, hactenus illam eſſe à nato inſeparabi-
lem. Nomen quidem vulgare, Inclinatio-
nis tollit; at remanent priores, ſi non den-
ſiores tenebræ: dum litem lite reſolvit, &
cum deſperatione, ſtudium inquirendi ab-
truncat. Certum eſt interim quæſtionis 30
dualitatem non niſi à materiæ ataxia, deſu-
mendam. Quæ cum ſub ſpermatis homo-
geneitate tam ſimplici non inveniatur: ne-
ceſſe eſt, in loci, ſive climatis uterini magno
oportet, determinari. Sic nempe mulie-
rum latera differunt, ut velut bini homi-
nes, lateraliter diſtincti, ſimus ſinguli: ad-
jacentque utero, lateratim alia intus viſce-
ra. A primis namque conſtituentibus, de-
ſumuntur quidem hæreditariæ labes, in to-
tum conceptum æquabiliter diſtempera-
tæ, ſi à parente genitore ſint dilapſæ: ſed
quæ in loco ſunt repertæ, locis adjacent, &
proximiores invadunt. Mirum! quam fa-
cile auſcultent tenerrima noſtri initia, per-
egrinis impreſſionibus, quámque facile, ſe-
mel ſuſcepta, adoleſcant, atque quam per-
tinaciter demum perſeverent. Etiam, quæ
mox proprio vivendi errore, acquiruntur
morborum ſeminaria, quam amice iiſdem,
quibus hæreditaria, poteſtatibus hoſpiten-
tur, & dominentur. Eoque ingrediuntur
potentius, atque inſolentius inuruntur,
quo illorum conjugium, nobis adhuc ju-
nioribus, Archeum defœdat. Quantiſper
namque incrementum aſſumimus, morbo-
rum hauſta licet odore tenus ſemina, quo-
que incorporantur radicalibus initiis, ac in
unum quid, nobiſcum adoleſcunt petroſæ
ſeminum entelechiæ. Quas etiam vel hau-
ſto odore, fermenta ſeminum conſtituere
alibi latius. Nam è natura integra, omnis
homo ſanus, & unius inclinationis eſſe de-
beret, niſi propter proprietates vitæ me-
diæ, alimentorum, perturbationum, atque
climatum, ataxiæ in filios Adæ irrepſiſſent.
Quæ autem cum ſanguine materno, & lacte
nutricum ſubintrant, ut fures domeſtici,
theſauros vitæ poſſident, nec facile rece-
dunt, niſi ſub renovationis auxiliis. Pro-
pinquius autem ad nodum veniens, dico,
quod in rene ſit fermentum ſtercorarium,
lotii

lotii putrefactivum, quo devio, ſemelque aberrantis nota impreſſa, lotium pergere, deinceps ſpontaneo fluxu, ac ſenſim in ultimatam tendere ſui putredinem, ſub qua latet poteſtas volatilizandi terram. Cum ergo Reni inſit hæc fermentandi poteſtas, quæſtio, cur gemellorum alter renes habeat in fermento ſtercoreo fortiores, reſoluta eſt, per caput de Robore inæquali partium. Quatenus ſcilicet, ſic alterius ſtomachum averſatur, & robuſtior alter non item. Ren nimirum putrente fermento ditior, in fabricam calculi pronior. Patrans quoque, ſi veſicam urina repletam, ſub generando habeat, ſolet ſobolem calamitati Duelech pronam ſuſcitare. Quippe fracedo detentæ diutius urinæ, fermentaliter inoleſcit vicino ſemini translabenti. Tanto nempe ridiculoſius errat Galenus, volens aliquid lotii naturaliter cuilibet ſemini,
31 ſemperque additum, ob titillationem. Ignorans ſcilicet, ne pilum extraneum initiis generationis permiſceri, abſque totali ejus internecione. Ut autem prælibata inſerviunt intentioni, nota robur inæquale partium, eſſe velut naturæ intimæ neceſſarium. Etenim nec filum, ex auro homogeneo trahes, quod non citius una parte ſui, quam altera, frangatur. Adeóque ſit debilius ſeipſo. Ataxia, diſparitas, & heterogeneitas, ſunt modo de intima rerum eſſentia, licet eſſentiis prorſus peregrina. Hinc nempe gemelli, unico ſingularique ſemine prognati, heterogeneitatem evadere nequeunt, præſertim quæ tam facili contagio inducitur in rerum initiis.

Caput V.

Continuatur hiſtoria Duelech.

1. Spes calculoſis unde. 2. Quis Medicus Theodatus. 3. Honor Medico qualis. 4. Quadruplex Medentum inſcitia. 5. Hiſtoria philoſophica calculi. 6. Error Paracelſi, & Galeniſtarum, de materia antecedente tartari, & calculi. 7. Error Paracelſi. 8. Terra in urina, & cruore. 9. Quid inveniatur in Duelech diſtillato. 10. Simplicitas Medentum. 11. Miſeranda Galeni ſimplicitas. 12. Argumentum, in primam materiam calculi. 13. Diureticorum examen. 14. Miſerrima aliquot hiſtoria. 15. Reſolutio quæſtionis Diureticorum. 16. Unde periculum in Diureticis, & hujus felix præcautio. 17. Cenſus Diureticorum. 18. Intemperiem verſam in naturam, corrigibilem. 19. An laterum decubitus Lithiaſin promoveat. 20. Varia actio ſpiritus urinæ. 21. Vanæ Scholarum præcautiones. 22. Elenchus Scholarum. 23. Inadvertentia Scholarum. 24. Cur tactus fallat Nephriticum.

DEus non fecit mortem, nec eſt medicamentum exterminii, nec inferorum regnum in terra. 1
Quapropter credidi, nullum defectum, in ſanando obvium, profluxiſſe ex theſauris ejus, qui non mortem, ſed remedia fecit: ut neque ex præſcientiæ errore: ut quem elegiſſet, ac creaſſet in Medicum, multis ubique numeris penurioſum deſtituiſſet. Non eſt ergo Medicus, ut duntaxat palliativum remedium, ac fruſtraneum, calculoſis, ceu impoſtor obtrudat. Indiguit namque infirmus Medico, qui teſtaretur bonis operibus, ſe à Deo creatum. At poſtquam Medicina in profeſſionem erecta eſt, lucri prurigine, ſceleratum quodvis genus hominum ſe ad medendum intruſit, cui errori obviando Magiſtratus, jure in hos ſævire deberet. Scholæ itaque ad ſe Medentum electionem traxere, dignoſque cenſuerunt, quotquot Ethnicorum inſcitiis ſubſcriberent, ut Cathedræ atque vita humana ipſis concrederentur. Hoc jam in poſſeſſionem, in Europæis, ab aliquot jam ſeculis, per manus transmigravit, refrixit charitas, & introducta ſub ſigillo tutiore ignavia, partamque inſcitiam confirmavit longus uſus, prætendens præſcriptionis jus. Quare Deus dona ſua retraxit, & quæ alias dediſſet, continuit. Equidem D. Paulus vult honorandas viduas, quæ verè viduæ eſſent in bonis operibus: ad imitationem mandati, quod Medicum ſtatuit honorandum, qui vere eſſet Medicus, in bonis operibus, ſicque ſe

à Deo

à Deo creatum , & electum teſtaretur.
Quemque ſcilicet ſuæ vocationis digna ſe-
quuntur opera, diplomata, ſigna, & merita
3 ſui honoris. Quem locum mecum rumi
nans,invenio honorem Medico indici,pro
pter neceſſitatem : quæ neceſſitas præſup-
ponit provenientem fructum. Aliàs fruſtra.
Non quidem , quod vis præcepti influat in
neceſſitatem : ut quando ſanus non indiget
medico,nec hic tum ſit honorandus. Nam
Judex. Prætor, Cauſidicus, Miles, Lictor,
Tortor, Figulus, Textor, &c. præſcriberen
tur honorandi,eodem neceſſitatis jure. Ve-
runtamen in mentalibus,totus ſemper ver-
borum contextus , non niſi tanquam unius
rei conceptus eſt. Teſtabuntur autem id,
qui quandoque intellectualiter , abſtracto-
que modo , aliquid forte deguſtarunt. Id-
que quodammodo demonſtrari poteſt. Eo-
dem namque conceptu , quo enſem conſi
dero , concipio inprimis figuram longam,
planam, terſam, acutam,materiam quoque
duram, metallicam, non flexilem in filo re-
ctitudinis , finem denique , non ad panem
ſcindendum , aut ligna , &c. ſed ad vulne-
randum. Iſta nempe cuncta, in unico men-
tali enſis conceptu , ſimul mihi repræſen-
tantur. Sed in abſtractis mentalibus, ne-
dum conditiones concomitantes , verum
inſuper quicquid multis horis dici (imò
nec exprimi) poteſt,unico,velut unius ver-
bi conceptu, in intellectuali raptu infundi-
tur. Honos autem præſcribitur Medico ,
creato ex bonitate Altiſſimi,propter neceſ-
ſitatem ægrorum,ad ſanandum eos. Quod
ſane in mentalibus habet ſignificationem
ſimplicem. Neceſſitates autem Militis, Ju-
dicis, Tortoris, Textoris, &c. non perpen-
duntur tanquam electorum ab Altiſſimo :
ſed tanquam promotorum ab hominibus,
ad fungendum officiis , ex malitia homi-
4 num requiſitis. Alibi ergo demonſtravi,
quod quadruplex ignorantiæ caligo,ſub ha-
bendi cupidine, unà intraverit in profeſſio-
nem Medicam , eamque ſine honore de-
ſtituerint. Nimirum inſcitia cauſarum,mo-
di fiendi, remedii , & coaptationis. Profe-
cto ut Pyrotechnia , corpora referat coram
oculis : ita januam pandit ad Philoſophiam
naturalem. Sub ignorantia , & ignavia
Scholarum itaque depreſſa delituit vera
Pharmacia, quæque lumen Medico adferre
debebat , tota mechanica habita eſt : inque
Pharmacopæum , ſuamque uxorem delata.
Libertati meæ indulge Lector , quoties de
Deo , de vita , de morbis , de Republ. de
proximo , de vocatione mea de vero, bo-
no, de nocuo, deque rebus adeò ſeriis, tan-
tique momenti , in favorem mortalium ,
à me diſputatur. Nam nullius hominis
gratiæ aucupium mihi propono. Oſtendi
hactenus cæcas deſcriptiones è cauſarum
& remediorum ignorantia, ſive diſquiſitio-
num pigritia , & facilitate aſſentiendi falſis
principiis : quare & conſequenter augura-
mur , infauſtas calculi curationes , fallaces
ſanationes, deſperataque auxilia , ut & mi-
ſeras ægrotorum obedientias. Pergam mo-
do. Enimvero , quicquid de novo in na- 5
tura ſurgit , id ex aliquo , adeóque ex alio,
fit. Ut nempe mutatis materiis proximis,
neceſſe ſit , illarum quidditates mutari.
Ideóque hoc aliquid deſivit eſſe, ut novum
hoc aliquid inde conſurgat. Idque non fit
ſpontaneâ reſignatione, aut prioris habenæ
laſſatione : ſed ſuperinducta neceſſitate no-
vi ſeminis , maturataque impreſſione , ſive
actuali diſpoſitione Archei , novi entis in
potentia. Atqui cum id , quod nondum
eſt , agere adhuc nequeat : oportebat,
quod iſtud ens in potentia quodammodo
præexiſtat, ut prioris entis ſubſtratam mo-
lem ſibi in ens poſterum adaptet. Sub-
ſiſtit vero ejuſmodi entis præexſiſtentia,
in quodam ſpiritu ſeminali , cui rerum ſua
tragœdia agendarum typi , atque umbra-
tiles prænotiones inſunt. Hunc autem ſpi-
ritum , archeum nomino ; vocatu, ut vo-
les. Sat eſto , ſcire , nil de novo in natura
oriri, citra ſemen ; Operatur demum omne

ſemen, per ancillantes ſibi diſpoſitiones, quas in materia ad intenta vota propagat. Media autem organa, quibus ſemina materias diſponunt, fermenta voco. Nam prout acidus odor teſtæ, lac cogit; odor fermenti, farinam inficit; odorque cadi fracidus, vinum in vappam convertit, &c. Sic in lotio, ſuum eſt ſemen ad Duelech (Calculum enim ab arena, ſola quantitate diſtinguo, unicoque Duelech nomine ſignifico) ſuum quoque fermentum diſpoſitivum, ſubinde nudo in odore ſitum. Siquidem in veteri olidaque matula citius petreſcit lotium, quàm alias in nitida. Non eſt tamen odor ille fermentalis lotio proprius: ſed advena peregrinus, qui quandoque ſic reni quoque inoleſcit: ut Gorgonis inſtar, fabricando Duelech, jugiter atque inceſſanter inſudet; tanquam ad ſui perfectionem laboraret. Ita nempe invitus partium archeus trahitur ad ſcopum alienum, & quo nollet, abducitur per alieni fermen-
6 ti importunitates. Errat itaque Paracelſus, qui mucilaginem quandam tartaream velut calculi materiam primam, atque deſponſatam, per venas diſperſam, annotat: illamque per laxativa quædam ſubduci hortatur. At hiſce nugis, tam de cauſis Duelech veterum, quàm tractatu de Tartaro ſatisfeci. Sat namque conſtat, quod in lotio humano (etiam ſanorum) ſemper ſit proxima materia, inviſibilis, & ſemen ad Duelech; ſive interim erumpat Duelech in actum, quantiſper penes nos urina maturatur, ſive poſtquam extra nos fluxerit. Lotium quidem eſſentialia initia ad Duelech continet; ipſi verò eſt per accidens, quod maturentur, vel non. & quanquam lotium in ſe habeat ſemen atque materiam calculi: non eſt tamen uterus calculi; ſed matrix tantum calculoſi ſeminis: quod ſibi vel foris, vel intus, uterum quærit, & invenit. Etenim ut perire debet ens in actu, ſi inde ens, quod eſt in potentia, ac quodammodo ſeminaliter præexſiſtens, conſurgere debeat: Neceſſe eſt eſſentiam atque materiam lotii, ex qua fit Duelech, prius fatiſcere, ſi inde Duelech fiat. In quo tamen exigua intercedit mora. In lotio quidem ineſt apta materia, ineſtque ſemen pro Duelech: indiget ſaltem actuante & excitante fermento, quod ſemen germinare procuret. Eo quod rei transmigratio arguat ſui decidentiam, per ſtatum neutrum, mediante fermento proprio. Lotii igitur fermentum corruptivum, eſt excitativum ſeminis. Diutius ideò ſervari incontaminatam urinam, ſub balſamo noſtræ œconomiæ, & ſub calore vapido, per mechanicam oſtendi, quam quæ aliàs paucis inde horis, frigido in urinali corruptione auſcultat, ac proin etiam ſabulo matulam conſpurcat. Renes enim quoquo modo polluti, jam fermentum corruptivum urinæ conceperunt. Reni quidem ſuum à natura excrementoſum fermentum ineſt; ſed id nondum ſat eſt, ad propagandum calculum. Eſt itaque in lotio Duelech, ut ens in potentia, quod prorumpit in actum, dum lotii, ſive prioris entis corruptio imminet. Interim verum eſt, quod quædam Provinciæ, ad crebritatem calculi, non ignavam ferant opem. Illyricum enim olim populoſum, hodie autem penè deſertum; quia 7
tetro halitu vitam præſcindit. Sunt namque loca Scorbuto, Aſthmati, caducove velut ſubnoxia. Non quidem, (ut Paracelſus retur) quod ejusmodi tartarorum ſint fœcunda. Utpote cum eadem vecti nave Europæi, noſtratibusque cibis uſi, affligantur peregrinis morbis, atque topicis. Semina ſiquidem morborum aliquot, inſunt locis, cuduntque aptas ſibi materias, ſi eaſdem non reperiant ſibi obſequentes, aut deſponſatas, faceſſant nugæ, quæ nudam præexſiſtentis materiæ tartaroſæ alluſionem, adeóque mucaginem, pro Duelech ſupponunt, ac requirunt, fictaque artificiorum allegoria fundant. Quaſi non alia calculi, quam quæ ſiccatæ mucilagini reſpon-

deret conſiſtentia? quaſi ex non mucido potu, non generetur mucida ſaliva. Quaſi omnis petræ generatio, atque induratio, conſcriberetur muco, & calore? Etenim ſi cor, oſſibus ut calidius, ita & durius eſſet, fortaſſis fidem mererentur illorum theſes. Sed aſpernatur natura ſimilitudines, longè ab artificiis petitas. Itaque ſtercoreum fermentum renis, nimis exaltatum, deinceps diſponere coagulatorem urinæ ſpiritum, atque terræ volatilis materiam intelligo, ut in ſemen Duelech concreſcant. Etenim non eſt in natura, principium transmutativum, extra fermenta innata, vel conquiſita (prout alibi de fermentis) exceptis artifi-
8 cialibus, per ignem conſtitutis. Unde quoque ab iiſdem, inappoſita eſt omnis deducta ſimilitudo. Aliter namque terra figuli crematur in lapidem, abſque ſemine; aliterque omnis contingit petrificatio, ſeminali deducta initio. Ineſſe autem urinæ terram, probat primum mechanica lotii diſtillatio. Dein è cruore ſtillati cruoris, multa tandem remanet terra, quæ aliàs inter nutriendum tota volatilis exhalat, conſumitur, nec fæcem ullam ſui relinquit. Terra autem volatilis in lotio, ex putrefacto eſt. Succreſcente ergo ſtercorea putredine in lotio, adducta ſcilicet ſcoria, ſive ſtercore liquido, ſubinde ſpiritui coagulatori obedit: quoties nimirum amborum reciproca actio
9 à fermento putredinis concitatur. Exſectum Duelech diſtillavi, per ſe, nec quicquam elicui, præter ſpiritum fœtidum urinæ, & flavam cryſtallum, ſimulque oleum, quale ex deſiccata urina trahitur. Quod autem in fundo mihi remanſit, terra erat nigra, ambuſta, friabilis, & inſipida. Lectores ergo decipiunt, Tyrocinii chymiatri ſcriptores, quotquot calculi humani diſtillationibus, atque ſuis præparationibus, ſtentantur Ludum Paracelſi, ſive ſaxifragorum principem. Etenim mera ſcripturiunt & decumana mendacia. Nec horum impudentiam, temeritatemque ſatis indignor, in re tam facilis experimenti, præſertim, ubi quisque, ex raſuris matulæ, id commodè noviſſe poteſt. Ne minimum ſanè, ex calculo humano elicitur, eorum quæ temere Pædotribæ illi ſcribunt. Certum eſt interim, medio putrefactionis, non pauca fieri volatilia, quæ prius, non reſolutis clauſtris, arctius ligabantur: etenim & ſic vegetantia, meraciores aquas ſtillanti dant, ſeipſis nondum putrefactis. Non unico igitur percuſſi telo, perimus, cum ſingula, quæ mitia, ſi parumper exorbitent, novas fingant nobis calamitates. Etenim parenchyma renum, viſcerum omnium duriſſimum, nervis atque arteriis deſtitutum, aptiſſimum fuit fermento ſtercoreo lotii: cui ſi acceſſerit vel minitatæ putredinis urinalis fermentum, præterlabenti lotio, feſtina imprimitur inclinatio in Lithiaſin. Siquidem odor ſolus nominatæ putredinis in lotio, heterogeneitatem ſuſcitat, prius occultatam. Statim namque urina graveolet, quæ in ſordidam matulam inciderit, longéque citius occultatam in ſe arenam prodit, quam quæ alias nitido vitro excepta ſit. Nam experimento indubio oſtendi, etiam ſanorum urinam, in matulis Duelech affigere, granorum, vel ſquammarum forma. Idque non ſtatim à mictu, ut ſidant, protinus: ſed aliquot horis abinde, affiguntur. Dum jam ſcilicet lotium, conceptum à rene fermentum explicans, viam corruptionis ſubit. In Nephriticis quidem, urina ſuſcipit fermentum putrefactivum, quod alioqui ſanorum lotio non communicatur, fermento ſtercoreo alioqui ſibi ſatis. Porrò neceſſarium non eſt, actualem putredinem reni ineſſe, ut arenam intus ſuſcitet. Prout nec urina in matulis adhuc fœtet, dum jam ſe ſabulo liberavit: ſed ſufficit minitata, ſive incipiens putredo, ut ſpiritus jure ſuo libere potiantur, agantque viciſſim in ſe invicem abjectis repagulis. Minitatam autem puto, quæ tantum ſeminaliter Archeo renum ineſt, licet

non explicata. nam alioqui,ſi actualis eſſet,
vel tantilla putredo in rene , febris lenta il-
lam comitaretur ; quantulacunque autem
fuerit, facile in lotium radices agit, in quod
videlicet jam fermentum urinaceum pe-
netravit , quod in ſe ut ſtercoreum ; ita &
putrilaginoſum eſt. Facilis eſt nempe pu-
tredinis , & excrementi, aſſociatio,in ſym-
bolo fermentali. Quiſquis ergo ſtuduerit,
ne lotium ſibi intus petreſcat : opportunè
proſpiciat , ne ſibi intus petreſcat impor-
tunè. Sunt enim ideò , quæ grato odo-
re , urinam reneſque tingunt , organiſque
hactenus blandiuntur. Quatenus namque
Diuretica ſunt, ſive mictoria , ad renes adi-
tum ſortiuntur , ſeſeque lotio immiſcent.
Etenim quæcunque occulta , vel manifeſta
qualitate,ſaxifragi nomenclaturam merue-
re ; mundant quidem,ac abſtergunt,& hac-
tenus renes putredine comminatos ſolan-
tur: at ſanè nequicquam arenarum liquant,
aut reſolvunt. Quales ſunt aciduli fontes,
lapides,atque herbæ diureticæ,quæ eluen-
do , detergendoque , arenas , & tenuiores
grumos proſcribunt : non autem liquant,
multóque minus inhibent nova calculi ex-
ordia. Quia balſamo, gratique odoris con-
dimento deſtituta , ſqualores fermenti pu-
trefactivi , ut-ut adhuc ſurdos , attamen
non placant. Prout enim plantæ regermi-
natio non tollitur ramorum abtruncatio-
ne , ſed eradicatione : Ita nec ſanatur ne-
phritis , deturbando calculum. Nil quic-
quam actum præmio dignum , ſi epilepti-
cus à lapſu erigatur , ſi non à recidiva
etiam in poſterum. Hunc tamen medendi
apicem Scholæ nequicquam tetigerunt :
imo potiùs deſperarunt : quia contractam
Lithiaſis labem, non rarò in poſteros , jure
hæreditario tranſlatam , ferocire viderent.
10 Etenim cum diſſectum à calculo veſicæ ;
ſæpe deinceps tota vita immunem vidiſ-
ſent : idem ſibi promittentes futurum , in
calculo renum , de recidiva , nil quicquam
ſoliciti Medentes de craſtino , benè ſpe-
randum ægrotis perſuaſerunt , benè ſpe-
rantes ſe ſaltem pecuniam recepturos, pro-
ximis recidivæ nundinis. Stolidis nempe
principiis innitentes , laxativa mitiora tan-
tum ſubinde utendum , ut antecedentem
calculi everrant molem. E ſtomacho nimi-
rum omnem calculi materiam ſe emunge-
re arbitrantur, ſerióque loquendo, ſtentan-
tur per ſua benedicta laxativa , ſanationi
palliativæ ſe proſpexiſſe , ſi repetita caca-
tione æger obſequioſus fuerit , regulaſque
victus ſervarit. Sed hiſce nugis abundè ſa-
tisfeci libro de febribus. Nutrimur namque
iiſdem , quibus conſtamus. Nec partes ſo- 11
lidæ nutriuntur, niſi affini liquore,ſperma-
tico , viſcido. Ridenda ideò magis eſt Ga-
leni ſimplicitas, quæ membranas , nervos,
tendines , adeóque partes primæ conſtitu-
tionis, in cibis vetuit , ne mucilago ſive pi-
tuita inde ſuccreſceret ; immemor ſane ,
quod ſola vitali iſta mucilagine ,partes ſimi-
lares in nobis immediatè nutriantur. Nec 12
interim attendunt Scholæ, quod renum al-
ter , unoque tantum latere , ſæpe calculos
pariat,totuſque ſubinde occaleſcat : ubi al-
ter ſuo interea rite fungitur tota vita mu-
nere. Unde ſaltem fatendum : quod urina,
non ſui vitio , aut mucilaginis ergo , in ſua
baſi petreſcat (quod jam ante ſat eſto con-
culcatum) quod denique non ex diæta, ci-
borum potuumque imaginato tartaro : ſed
quod renes, proprio defectu , vitioſum ſuſ-
citent fermentum , ac tandem inſolens hoc
monſtrum pariant. Sæpe namque renum
unus dudum multo fluxit ſabulo , ac dein
totus calculo obturatur. Dolorem quidem
obtuſum perſentit illius lateris: ſed nullum
deinceps per vitam ſabulum. Tandem id
Scholæ per Anatomen advertunt quidem :
nondum tamen proinde ceſſant inſontem
damnare ſtomachum , parturientem phle-
gma petroſum , pro uno, & non pro altero
renum. Partæque ideò Lithiaſis crimine
vapulet, ſcopis everratur ; triduanas patia-
tur evacuationes minorativas , & familia-

res : rudiores verò toleret ſolutivorum
animadverſiones, per ſtatas anni viciſſitu-
dines. Imò toleret ſtomachus ſupplicium,
quod ſubter humeros, & poplites cauteria,
ad pituitæ defluæ præcautiones, detorſio-
nes, revulſiones, aliaque id genus anilia
figmenta, imprimantur. Tantóque crude-
liores in ſtomachi non patratum crimen
ſæviunt tortores, quòd hic ſuum cauterium
ſtigmate obduci ſinat; medentes verò, aper-
tum detineant. Quaſi ficta pituita, è capi-
tis plano diruens, in ſtomacho immutata
permanens, per inteſtina laberetur, à Me-
zaraicis iterum ſorberetur abſque nocui
diſcrimine; inde verò, ad jecur & renes ite-
rum ferretur, niſi aperta infra humerum,
vel genu, cute, revellatur à deſtinato itine-
re, foras. Bone Jeſu! Sapientia Patris!
ſuntne hæ tuæ Scholæ, quæ hujusmodi
deliramenta credulo popello proponunt?
ſuosque meris nugis circumveniunt? Tot
lanienis mortales cruciant? Abſit! Abſit
credere hanc doctrinam veritatis: id eſt,
tuam. Sed hoſtis primæ veritatis, inimi-
cus hominum, iſtas nænias protulit, & uſ-
13 que tuetur. Cæterum, aliqui Diuretica
præſcribunt, aliisque interim timentibus,
arcentur, ne videlicet propulſus è rene cal-
14 culus in via ſteterit. Sic enim Abbatiſſa, cal-
culo deſcendente oppreſſa, ſub Canicula,
ſuadente Medentum corona, à remedio di-
uretico abſtinuit, ne forte calore ſtationis,
& diuretici, calculus grandeſceret, & indu-
reſceret. Exſpectavit itaque inſomne qua-
triduum, immani ejulatu, donec ſua ſpon-
te lapillus in veſicam appuliſſet. Tum ex-
ſultatum à Medicis conſilium: & niſi regu-
lam ſervaſſet, ſanè vitam non ſervaſſet. No-
bilis quædam, infeſtata calculo, & febri;
poſt quater repetitam phlebotomiam, ene-
mata, minorativa, laxantia, veſicatoria,
idque genus alia, totos dies decem cum
clamoribus ſupervixit, in Medentum ſpe-
ctaculum: eo quod non reperirent horam à
febri immunem, qua pharmacum contra
calculum propinare potuiſſent, nec vires,
ad novam alioqui carnificinam ſuffecturas:
etenim quæ vidi, inter curandum, à Me-
dentibus, titulo caloris perpetrata, vix toto
volumine, cum horrore & commiſeratio-
ne deſcriberem. Jeſuitam enim Antver-
piæ anno 1606, cui uterque ren calculo
obſeſſus, lotium negabat, tandem ſub bidui
Medentum certamine, animam efflaſſe me-
mini. Diſceptabatur enim de Aſini Apu-
lei umbra: Num videlicet illi glans ſuppo-
ſitoria, an verò clyſter adhibendus. Diure-
tica; ſive calculi propulſiva, horrentibus
omnibus. Interim Mercator quidam Jo-
annes Vermierden, ab octiduo ſtagnantem
urinam paſſus, jam morti vicinus, diure-
ticum ſumſit è ſucco millepedum, & ſuc-
co conchiliorum nigrorum, cui granum
unum cantharidum incoxerat integro hau-
ſtu bibitum. Hæc miſſa facio. Diuretico- 15
rum autem litem ſic dirimo. Omnis calcu-
lus vel major eſt ſuo uretere, vel minor,
vel æqualis. Si minor; opportuna, nec me-
tuenda erunt Diuretica. Si autem juſto
major: Diuretica erunt planè evanida, ac
fruſtranea. At ſi æqualis ureteri reſpon-
derit; præſtat eundem ociſſimè expelli,
ne per moram augeatur. Veruntamen quia 16
tranſeunte calculo, ureter contractus præ
dolore, plerumque criſpatur, Diuretica, in
paroxyſmo danda, cum præcautione. Ni-
mirum propinanda ſunt doloris, & contra-
cturæ inde natæ, inhibitiva. Cujus ſolius
puncti incuria, vel inſcitia, ſubinde con-
tigit, calculos media ſtetiſſe via, & miſeran-
dis ejulatibus necuiſſe. Idque non tam Diu-
reticorum inſolentia, quàm Medentum er-
rore. Nec enim putandum, canalem urete-
ris eſſe inæqualis ſtricturæ, ut calculus,
qui per ureterem primo impulſu deſcen-
dit, tandem anguſtia itineris preſſus, hære-
at. Sed compreſſiones poſteræ, ſunt criſpa-
turæ morboſæ, ac ſpaſmodes, à dolore, pro-
ut de Senſu & Senſatione alibi. Adeó-
que tam externa fomenta, quàm interna,

quæ convulſivos illos motus placant, ſummopere adhortor, & neceſſaria judico. Quidni ergo diſtinguam Diuretica, quorum tam deſtinationes, quàm electiones, vix antea cognitæ. 1. Siquidem quædam urinam corroſivo veneno acuunt: ut Cantharides. 2. Alia aciditatem provocant, ac relinquunt in lotio, & ſtranguriam excitant. Quales ſunt cereviſiæ recentes. 3. Sunt quæ urinam reddunt abſterſivam, ut fontes aciduli, vitriolum Martis, lapis cancrorum: itemque herbæ paſſim gaudentes etymo Diureticorum. Continentque ſingulæ alcali volatile, vel ſaltem iſtud, ſubter digerendum acquirunt. Etenim hactenus Diuretica, plerumque potui vulnerario conducunt. Eo quod in quovis vulnere mox aciditas, omnis in carne putredinis index, atque ſocia, oboriatur: quam alcalia facile in ſe abſorbent, & abſumunt. Quocirca ruſticus erat, qui vulneratos ſanabat lixivio tiliæ. Sic lapis cancrorum, vino incoctus, vel maceratus, inſigniter ſaporem lixivii præſentat. 4. Sunt & quædam, quæ lotium provocant, ſtimulantque expultricem, quatenus putrilaginem urinæ generant. Cujusmodi ſunt Raphanus, Aſparagus, &c. Vidi namque Juriſperitum, non ante afflictum Lithiaſi, niſi poſtquam à largiore Aſparagi eſu, domum rediiſſet: ac deinceps non tam calculis, quam ſubtiliſſimis arenis, per reditus, aliquot annos, ſingulis forte quindenis, ſub atroci dolore decumberet. Unde didici, quod unius veſperi error malum habitum renibus induxerit, qui vix in poſterum tolleretur. Cognovi hinc etiam naturæ noſtræ pronitatem, quæ tam cito in ſui ruinam auſcultat, ſemelque lapſa, tardè, ac difficulter, etiam medicaminum favore, re-
18 ſurgit. Denique, ejusmodi habitum, in aliquot jam annos perſeverantem, nihilominus correctum, adeóque inclinationes, quas vocant, Intemperies verſas in naturam, eſſe mobiles, ac ſeparabiles, contra Scholarum deſperationes. 5. Sunt quoque Diuretica, quæ grato odore lotium renesque reficiunt. Ut macis, nux myriſtica, terebinthina, maſtix, juniperus, &c. quaſi renes odore conſolati, ſui memores officii fierent. 6. Sunt dein etiam, quæ ex alcali lixiviali, ſub digeſtione, migrant in acredinem, vias urinæ abſtergentem, inſtar ſaponis, excretricem ſtimulant, incidunt adnatas ſordes. Cujusmodi ſunt, quæ teſtis, & lapidibus, cineribusque appropriatorum colliguntur; quæque ſola, ſaxifragorum nomine digna videntur, præcipuè ſi in gradum volatilitatis ſint deducta. 7. Eſt demum Diureticorum genus, quod parva quantitate, lotii copiam è toto corpore profundit, ut millepedes, ſpecies de Becapunga, Item ſuccus conchiliorum marinorum, nigrorum, oblongorum: & quæcunque nitrum volatile continent, quæque renes torpidos ex proprietate excitant. 8. Eſt & genus, quod ſedandis renum doloribus utile, hæſitantes confortat. Quale eſt in croco, rhabarbara, & caſſia inverſis, id eſt, vi ſolutiva priùs orbatis. 9. Spiritus ſalis marini, nedum Diureticus eſt, ſimulq; ſtranguriam lenit, quibus calculus in veſica volvitur: verum inſuper calculos renum minuit. Si ultimo igne diſtilletur reverberii. Non ſat eſt ergo dicere, diuretica urinam creant: quin inſuper etiam eſt determinandum, an excitatione attractricis, an urinæ liquatione, an exaſperatione, an putredinis citatione, vel alio demum titulo id agant. Nec ſat eſt, ſerum lactis continere aliquid nitroſi: quin etiam aliquid habet prioris cruoris reſiduum, unde cadaveroſum eſt, adeóque Aſparagi tenorem ſervat. Multa ſiquidem, renum conſolatione, urinam cient, gratóque alia odore lotium ſuffundunt, aliaque ſunt per acrimoniam moleſtiora, ut &, quæ fermentum putidum urinale accelerant, quæ tota radice calculoſis nocua: magnoque Medentum ideo errore, A- 19
ſparagus quibuslibet ferè apozematibus

incoquitur. Porrò formidavi quandoque
unius lateris decubitum ordinarium: quod
ſupinus ren præcluderetur ab inteſtino-
rum incumbente pondere, inque eo reſta-
gnans urina fieret arenoſa: ſi quotidie, per
plures horas recluderetur ibidem. Præci-
pue, quod ſupinus ren diſtet ſaltem di-
gitis decem, à vena cava: ſitque veſica, me-
dio ſitu inter utrumque renem. perſuade-
bam itaque mihi, quod ren ſupinus non
poſſet ſe exonerare ſurſum, in veſicam.
Sed poſtmodum cognovi vanum hunc
meum timorem, quodque nil, reſpectu
Archei, eſſet inferum. Nec ſatis id fuit,
theoricè inquiſiviſſe. Igitur oportune mihi
notus, qui à puero nunquam in latus ſini-
ſtrum decubuerat. Etiam adhuc ſenex,
nondum Lithiaſim paſſus. Obſervavi & al-
terum, qui nunquam, niſi lumbis, & dex-
tro lateri indormierat: ſiniſtro tamen ac
prono rene, evaſit calculoſus. Repeto hic:
quod clarus ac ſtillatitius urinæ meæ li-
quor ſecum aſportaverit ſurſum per alem-
bicum, ſuam terram, quam ad latera vaſis
in verum Duelech conformavit, & affixit:
quodque illa induratio ſit facta à ſpiritu
urinæ, qui quidlibet, atque diverſimodè
20 plura coagulat. Nam ſpiritum vini con-
denſabat in offam volatilem. Sin vero re-
perit objectum fixum, de natura ſalis, ver-
titur in ſalem, prout contingit ſpiritui vi-
ni, à ſale tartari. Aut dum ſpiritus ſalis
fontani, combibitus à cognato ſale, fit ſal.
Sin autem ſpiritus urinæ reperiat terram
fixam, quam rodat; cum illi deficiat obje-
ctum coagulabile, imbibitur à terra, & ab
hac ſubigitur: & coagulationis alioquin
author, ibidem coagulatur paſſive. Sed ubi
ſpiritus urinæ invenit volatile non coagu-
latum, coagulabile tamen (quia terreæ in-
dolis) ſuum exſerens coagulum, conſtringit
eandem aporrhœam, in terram: conſertis-
que viribus utrimque, fit nova creatura,
21 quæ eſt nativitas Duelech. Cæterum Scho-
læ, ſuis calorum inſiſtentes principiis, præ-
ſcribunt, non incubandum dorſo, lumbos
quoque inungendos refrigerantibus, imò
lamellam plumbi geſtandam topice. Impe-
rant culcitram lanæ loco lecti plumoſi, ne
renes incaleſcant. Quinetiam inter ſtragu-
la & culcitram, corium ſubſternunt. Ni-
mirum circa effectus debellationem Scho-
læ tantùm occupantur, reſpiciuntque dun-
taxat productum, ſive poſterius; nequa-
quam autem ad cauſam, ne quidem occa-
ſionalem. Nugis invigilando enim, ſucceſ-
ſive ſibi invicem ſubſcribunt, ſine nota ju-
vaminis. Adeóque ſeriò ſomniant vigiles,
ut ægris adulentur. Neque enim naſcun-
tur calculi, quia lumbi calent: ſed calent
lumbi, quia naſcuntur calculi. Lanam er- 22
go præ plumis deligunt, ob harum (in-
quiunt) calorem. Neſciæ, quòd plumæ mi-
nus calefaciant, quàm lana: ob minùs ac-
curatam aëris excluſionem. Quod judicet
ſenſus tactus. Denique dato, quòd pluma 23
magis calefaceret ſuperincumbens corpus,
plumiſque involutum, quàm lana: Atta-
men id totum ceſſat, ſi linteum intercedat
inter plumas, vel lanam. Siquidem calor,
qui è plumis vel è lana emergit, non eſt
ipſe horum ſimplicium calor: ſed incum-
bentis calor reflexus, receptuſque in plu-
mis, vel lanâ. Inde namque depoſitus in
medio (linteamine) redit, non quidem ſe-
ipſo priore robuſtior, ſed ferè adæquatè
contemperatus, eodem momento caloris,
quo pollet ipſum corpus. Determinat au-
tem ocular iter hanc litem, ipſum organum
vitreum, ad menſuram temperiei ambientis
aëris conſtructum. De quo in principiis
noſtris elementalibus. Nec arguit in ad-
verſum, quòd calculoſus nephriticus ſe ſen-
tiat calidiorem lecto plumeo, quàm laneâ
culcitrâ. Nam id non contingit, ob majo-
rem plumarum calorem: At bene, quia
patiens demergitur profundiùs lecto plu-
meo: culcitrâ verum laneâ tantum ſuper-
jacet, afflatque à lateribus aër refrigerans.
Adeónc Scholæ nunquam aliquid ex fun-
damen-

damento, cauſa, atque radice diſtinguent? Semperque ex dogmate gentilitio caloris, & frigoris, cum ruſticis ſapient? Oro vos, propter amorem Dei, quo quisque exacto ſecum ſeculo proſpectum optet ſibi, abjicite pertinaciam, præſumtionem, & ignaviam; ac nolite aſpernari meliorem doctrinam.

CAPUT VII.

Vterus Duelech.

1. Cur ſit inquirendus uterus Calculi. 2. Veſica etiam, alterius ſortis calculum generat, quam ren. 3. Prognoſes. 4. Calor in urinis, non coagulat quicquam. 5. Altera uteri neceſſitas. 6. Situs hujus uteri. 7. Mechanica. 8. Obſervationes inde habitæ. 9. Conjicitur hujus uteri extenſio. 10 Ratio mirabilium in Nephriticis. 11. Unde recidiva in nephritide. 12. Nephritis auſcultat Meteoris. 13. Modus in fiendo. 14. Lotium cur turbidum. 15. Dolor Nephriticus à contractura. 16. Falluntur in cauſa, qui ſtricturam ureteris, pro doloris atrocitate adferunt. 17. Inſcitia uteri, ſanationem negligere fecit. 18. Fabuloſa Scholarum perſuaſio. 19. Recidivarum altera neceſſitas. 20. Dubii cujusdam elucidatio. 21. Hiſtoria amentis. 22. Separatio lotii à cruore. 23. Inordinata peregrini calculi generatio.

1 SEMINE, materia, ac proceſſu fiendi calculi, jam patefactis: cognitaque urina in ſui contentis, quatenus eſt vas ſeminarium, deferens ſemen calculi: nondum ſatis tamen dictum. Siquidem ſoſpite unico rene, ſæpe alter duntaxat calculoſus eſt. Non ſufficit ergo accuſaſſe urinæ commune initium, eoque potentius imaginandum hoc, quod omne genitum præſupponat quendam uterum, unde nimirum ſubinde non ignavam indolem ſortitur ipſum productum. Neceſſe eſt enim loca eſſe, quibus res fiant, antequam naſcantur, idque tam prioritate locorum, quam motuum. In hepate quippe, eſt jam urina materialiter, imò & in mezenterio, antequam ſit in renibus. Neque renes per ſeparationem ſequeſtrarent lotium à cruore, niſi jamdum urina & cruor realiter diſtincta eſſent. Si vero urina ſit, priusquam ad renem, vel ad emulgentes venas, deveniat, neceſſe eſt & calculum quodammodo ante renum hoſpitia præparari. Etenim ſi ſtercus, vel ab initio duodeni inteſtini, præparari incipiat; quidni idem lotio continget? Quapropter viſum fuit mihi, urinam nec etiam poſſe uteri calculoſi rationem complere, multóque minus renes ipſos, tanquam per ſyringas, feſtinus tantum eſt lotii tranſitus. Quare primus debui, uterum monſtroſæ hujus prolis attendere: præſertim, quod hunc cognitionis apicem Scholæ hucuſque tranſilierint, vulgi judicio contentæ, nec ultra rus ſapientes, quod renes atque veſicam tantum intuetur. At certè fodina, ſive uterus, magnam utrobique gignendæ rei diverſitatem cauſat, ſi generationis fertilitates ac ſterilitates plerumque contineat. Solo namque ſi natura ſubeſt: certè utero natura non poteſt non ineſſe, Si præcipuè renum uno, petreſcat, altero incolumi. Idque potiſſimum contemplandum ex eadem & in eadem materia, uniuſque ſeminis urina. Ex utero itaque, nec aliunde 2
acceſſitæ infirmitatis cauſa petenda. Nam & veſica, & eadem numero urina, alterius ſortis Duelech procreat, quam quod in rene fit, vel ſaltem nuſpiam fiebat ante. Enimvero, non ſoleo ſubſcribere nudis antecedentium voluptatibus, ut neque arbitriis, quia ipſam Medendi poteſtatem languere, ſub illorum torpore, certior factus. Uterum ergo Duelech explorare debui.
Inprimis exploravi Nephriticos, plerum- 3
que ante futuros ſibi dolores, præſagire ſibi inſtans malum ſolitos, ex urina aquoſa, non tincta. Præſente autem dein dolore, eandem urinam affatim multam, atque turbidam, inſtar cereviſiæ flavæ, nondum defæcatæ. Cumque dein ſubtilior urina, arenæ permiſta, profluit, dolorem ſibi manifeſte remiſſum, aut penè nullum, teſtatos. Imo, tametſi per dies aliquot, contra-

nua maneret urina , ambobus renibus ſub-
inde major. Spectavi tum quoque, bolum
continuum,& copioſum,cum urinis quoti-
die ejici,ſpecie inpalpabilis pollinis. Quen-
dam etiam,qui ſolo calore liqueſceret (tan-
tum abeſt,quod calor, coaguli eſſet author)
ſæpe tamen bolus iſte,ab lotio ſeparatus,de-
nuo in aqua calida non fundebatur poſtea;
ſed ad fundum tandem per quietem ſidebat,
qui ante,in ſale urinæ, ſolvebatur. Etenim
ſemper credidi, generationes ſeminales fie-
ri è diſpoſitione materiæ, hujusque perfe-
ctionem paulatim introduci, opera Ar-
5 chei.Sciebam ideo,generationem Duelech,
cæterorum naturalium leges ſequi : adeó-
que etiam eſſe inſtantaneam : atque per
conſequens, illius diſpoſitionem præpara-
tivam , ſive præparationem diſpoſitivam,
ſenſim quidem introduci. Concluſi ergo
mecum, totam hanc monſtri nativitatem,
ejusque præparationem, non abſolvi tam
feſtinato per renes tranſitu : præſertim ſic-
ubi bolus ille tertiam quandoque matulæ
partem oppleat : imò arena unico mictu
ejecta, ſubinde medietatem renis adæquet:
ne interim exilitatis ſinuum renis remini-
6 ſcar. Itaque merito ſuſpicatus ſum, arena-
rum, boli, & calculorum uterum, non eſſe
ſolos renes: ſed hos,per vaſa anteriora, qui-
bus lotium diſponitur, ſua præparare pro-
ducta, plenamque quidditatem Duelech
ibidem nanciſci. Fundamenta nimirum
cuduntur eorum, quæ mox futura appa-
rent. Atqui ut omnem à me abdicarem
ſcrupulum, neve crederem, momentaneo
per renes tranſitu, urinam, velut ictu oculi
celerius, in bolum, arenam, grandioresve
calculos faceſſere, ac tum deinde per ure-
7 teres præcipitari : Collegi urinam ejus, qui
unico duntaxat dolebat rene, ſabulum ſi-
mul atque bolum excreverat, dein urinam
per linteum à ſabulo colavi : attamen de-
prehendi, quod ex eadem arena deinceps
nil minus ſabuli, & ſquammarum, adhæ-
ſiſſet matulæ, quàm, ſi ſine bolo & arena
prodiiſſet. Ex oppoſito quoque compe- 8
ri, urinam, quæ ſemel matulæ ſuam ap-
poſuerat arenam : nullam triginta inde ho-
ris, amplius in nova matula arenam : at
duntaxat ſedimen abluibile depoſuiſſe. Cer-
tus itaque factus ſum, totum iſtud ſabu-
lum, cum lotio calculoſi ejectum, nec
fuiſſe illius atque ejuſdem lotii, cujus jam
fundum petiverat. Conſequenter quoque
arenam, ſucceſſivis ac continuis poſt vici-
bus mictam, non fuiſſe productum illius
ſolius lotii, neque collectionis mora, illius
lotii factam, aut patratam. Imò cum alio-
qui ren, ſeipſo quadruplo major, ſubinde
non eſſet hoſpitando ſabulo, per iſtum
paroxyſmum defluo. Igitur didici, aquo-
ſam & non tinctam urinam, futurarum are-
narum, & paroxyſmi prænunciam, futuri-
que doloris præſagam : vel ex tunc, diſpo-
ſitionum fundamenta depoſuiſſe, in aliqua
cavitate, majore ſinubus unius forte renis.
Quapropter capaciorem arenarum, boli, 9
ac lapilli, uterum conjeci, quàm eſſent am-
bo renum ſinus. Centralis nempe unus,
ureteri conterminus, & alter anfractuo-
ſus, per corpus renis circumflexus. Demi- 10
rabar enim valde, quod primis diebus non
flaveret urina, abundans tamen flueret :
nec ſcoria, lotii tinctura, tum, pro ſolito
uſu, attraheretur : quaſi tota illius tinctu-
ra, in fabricam lotii, abſumeretur: vel qua-
ſi arenæ ex mera tinctura ſcoriæ fierent:
adeóque ſtercoris liquidi miſturam cum
urina, eſſe morboſam præter naturam, li-
cet ordinariam. Quæ ſanè meditatio, pri-
mis me paſſibus afflixit. Saltem inde cla-
riùs cognovi, quod cauſa materialis Due-
lech, à Scholis aſſignata, ſit prorſus in-
anis, & ſtupida : Cum albicans, & pitui-
toſa mucago, ſi qua eſſet à renum calore
cocta, in calculum : Jam arena renum non
eſſet citrinior calculo veſicæ, ſed æque pa-
riter pallerent ambo calculi. Utpote coctio
arefactioque mucaginis, nequeunt ejuſdem
pallidum calorem citrinare : vel in veſica,
ſub

ſub longiore mora, tota ruſa eſſet. Niſi for-
te Scholæ demonſtraverint, mucilaginem
renum eſſe flavam; & veſicæ, albam. A-
liàs ſanè, anilia figmenta docent de muci-
laginoſa calculi materia. Porrò urina clara,
copioſa, aquoſa, nec tincta ante paroxy-
ſmum: turbida cum dolore, & arenoſa poſt
dolores, viſa mihi eſt, eo quod dum are-
na eſt in fieri, id contingat in vena cava,
ipſiſque emulgentibus: non quidem ad-
huc in forma arenæ, vel calculi: ſed boli, te-
nuioris luti, atque ſediminis inſtar. Adeó-
que in iſta culina, non rite conficitur tum
lotium. Quare aquoſa eſt, & Archeus il-
larum partium eſt primariò malè affectus.
Coctionem verò, ſive digeſtionem lotii,
intelligo promotionem ejus ad urinalem
perfectionem. Nondum enim ibidem eſt
arena: ſed minutiſſimus boli atomus. Quia
ibidem eſt corruptivum fermentum, præ-
ter naturam, & loci requiſitum, ſtabili-
tum. Quo autem longiùs inde recedit, re-
nem verſus, vel ad ultimam lotii cloacam,
ſuo quoque fermento urinario magis ma-
giſque gravatur: Duelech, in momenta pro-
pemodum ſingula, argumentum capit, ac
ſenſim in majora grana firmatur. Argu-
mentabar enim: Si vena cruorem, etiam
poſt mortem, à coagulo, contra corru-
ptionem præſervet: non fore indecens, in
uteris, ſive venis urinariis, aliquam exſiſte-
re pariter præſervationem, à coagulo cal-
culoſo: niſi hæc, vitioſo fermento, vicini
renis, præpollenter peſſumdetur. Quod
ubi ſemel ſerio contigit, ſic ut venæ, à na-
tiva ſui bonitate, paululum receſſerint, eve-
nit his, quod quibusque vaſis impuris, oli-
dóque fermento vicino infeſtatis, quibus
aliquid ſemper, de reſiduo impuri contra-
11 gio, pertinaciter adhæret. Iſta quippe reci-
divarum in Nephriticis, continuata eſt ſuc-
ceſſio: quod non de pleno, omnis adhæ-
rens amurca abſtergatur: ſitque idem ma-
læ indolis character vicinus, qui priores
concinnavit calamitates. Per modum, quo
gallina, matura ova, minusque matura, alia-
que inſtar granorum, in lumbis gerit, ſuc-
ceſſivè in menſes aliquot, ſubſecuturi par-
tus pignora. Hæc nimirum fuit neceſſitas, 12
quà Nephritici, meteori importunitati-
bus plerumque parent, futuras etiam tem-
peſtates præſagiunt, horumque dolores
à lumbis in dorſum aſcendunt. Quoniam
dum illis venis, ſive uteris, jam illarum
ſordium pluſculum eſt affixum, triſtantur,
contrahunturque, ſaltem illo latere, quo in-
feſtantur: vel utrimque per lumbos pari-
formiter. Sub qua venarum contractura, 13
rugataque criſpatione, dolor punctilis,
lancinans, & quaſi divulſivus, emergit. De-
ciduntque in iſta criſpatione groſſiores a-
tomi, in emulgentibus collecti, ad renes:
remanente interim in pignus bolo, tan-
quam proximi acceſſus ſeminario, uſque
in ſui maturam adoleſcentiam. In qua de- 14
mum, dolente venarum contractura, la-
tex eminùs è venis in ſubſidium, ad re-
nes celeriter accurrit, trahiturve, atque
confluit obediens. Unde lotium turbidum.
Quis autem latex ille, qui cum non ſit u-
rina, huic tamen miſcetur, ſuo tractatu à
me copioſè ſat dictum. Poſtquam autem
arenæ & calculorum ſegmina ejiciuntur,
ceſſat dolor: quia ceſſat venarum contra-
ctura. Nephriticus ergo immanis dolor 15
ille, à contractura: non autem à boli, vel
ſabuli tranſitu. Sæpe namque magnus
calculus, poſtmodum minus dolet, qui 16
minutulus primùm, ſummè dolorificus.
Non quidem quod ureter ſeipſo amplior
factus (prout alioquin opinantur Scholæ)
ſed inſueto malo, contractura major fue-
rit. Aliàs namque, ſi ureter tantam ſuſti-
neret ampliationem, ſibi contradicunt,
dum diuretica vaſorum ſtricturam vetant.
Dein porrò conſideravi, quòd ſub ini-
tium, clara, aquoſa, & affatim, urina ex-
cernatur. Etenim cum urina tingatur per
ſcoriam, ſive ſtercus liquidum; iſta autem
ſcoria, non eliciatur, niſi prope finem

 Ilei,

Ilei, ac juxta fomitem fermenti ſtercorarii: fit inde, quod illa ſcoria non tam eminus alliciatur, ſub confuſionem inſtantis paroxyſmi: eo quod illius culinæ œconomia, ſit confuſè turbida, & interpolata. Quippe ſtomachus cum toto abdomine turbatur, præſentitque in omine, atque metu, inſtantem procellam, non minus, quàm eandem compatitur, toleratque præſentem. Præſentire enim videtur arenam, nondum viſam: at ſanè, adeſt tum in utero ſuo, dumque præſentitur, ex tunc adeſt contracturæ illius exordium. Volens itaque Archeus hoſtem eluere, & excuſare inſtantem paroxyſmum, accerſit undecunque omnem laticem, & ad eluendum renes, demittit. Contrahuntur ergo venæ in calculoſis renibus, conſentiuntque inteſtina, atque dolorem colicum ideò mentiuntur, ob conſenſum. Qua de cauſa nephriticus dolor, à colico nondum per Scholas ſatis diſtinguitur. Nec mirum, ad ſpaſmum venarum, ipſa inteſtina quoque convelli: cum contracturæ artuum ſequantur, propter conſenſus conſanguinitatem, tam dolores immanes colicos, quàm nephriticos. Procul ergo à vero deviant Scholæ, quod Scoria trahatur, aut mittatur, ad calculi fabricam: quin potius ſupervenit ejus tinctura, per accidens, dum ſpiritus coagulator ſuam exſerit potentiam, in terram volatilem. Quia cæteris paribus, calculus tinctus ſemper eſt pallidis friabilior. Idque clarè arguit, quod lotii tinctura, ſi poſſet, confectionem Duelech præpediret totaliter. Adeóque Icterici, licet calculo ſubjecti aliàs, vix calculoſi ſub Ictero viſuntur. Idcirco enim ſub generatione Lithiaſis, flavet urina primo arenarum conceptu, palletque ſub initium acceſſus. Quia tum adhuc latex eſt, nondum mera urina. Certo itaque ſcivi, ſi in ſolo renis ſinu omnis arena fieret, quæ excernitur, dolor major eſſet, dum excernitur, quàm dum nondum arena apparet. Quod tamen con-
tradicit experientiæ. Porrò, quòd pa-
rato ſabulo, urina plus ſolito turbetur,
ſpiſſiorque evadat, cum alioqui plus pul-
verulenti continere, turbida confuſio per-
ſuadeat (in craſſiore nempe conſiſtentia, 17
plus pulveris, quam prius in clara, & a-
quoſa) Id planè convincit, uterum Lithia-
ſis jam eſſe oppletum, nec poſſe craſſio-
rem illam ſaburram hoſpitare. Ergo, inco-
gnita uteri varietas nedum neglexit Ne-
phritidis ſanationem, ſed & cauſarum, &
ſanandi alteritates introduxit. Scilicet aliud
eſt, fluctuantem à rene arenam, ſucceden-
te lotii ſtilla, deturbari: atque longè aliud,
non quidem eluente unda; ſed partium
conſpirata contractura, ac criſpatione, ad-
hærentem excutere arenam. Althea enim 18
Malva, Amygdalino, ſimilibusque, dolo-
res demulcere, vias humectare, dilatare,
& oblinire perſuadent: adeóque in hoc,
ut & in omnbus ubique, vel Scholæ dun-
taxat ſunt intentæ ad poſterius, vel ridicu-
lum proponunt. Dum vi deterſiva, totum
arenarum bolique uterum everrere debe-
bant, laxandis viis, humectandisque mem-
branis in ſe ſemper madidiſſimis, totæ in-
cumbunt. Siquidem expulſo ſabulo, non 19
proin ſoſpes eſt uterus illius: quin ſaltem
in futuram calculi pœnam, remaneat vena-
rum conſpurcatus bolo paries. Quorſum
nulla Scholarum hactenus fuit reflexio.
Demirabar namque ſubinde, quod dudum 20
antea Nephriticus, poſtquam calculum in
veſicam demiſit, rarius novos in rene la-
pillos ſuſcitet, quamdiu alter veſicam in-
feſtat: Nephriticus tamen, ſi ſimul etiam
podagricus, podagram tamen ſociam, cum
Nephritidis ſive calculi acceſſu, admit-
tat. Etenim inde didici, quod ſicut do-
lor in vulnere ſuſcitat aquam glarealem:
ita & ipſam mutet urinam, quæ petrifica-
tionem in priſtino lumborum utero im-
pediat. Quare etiam lotium turbidum,
citraque arenas, viſitur in calculoſis. Dolor
enim claſſica eſt, quæ laticem undecunque
advocat

advocat occaſionaliter, urinam peregrino hoſpite admiſto, accendit, imò & turbat. In tanta autem officiorum confuſione, de ipſa confuſione cogitatur nihil. Etenim dolor mihi fervoris imaginem ſæpe ob oculos poſuit. Aqua namque, poſt fervoris ebullitionem, turbida plerumque, ac confuſa eſt. Sic enim quia bolus fit, ex terra urinæ volatili, nondum ſale condíta ſufficienter, ob defectum fermenti urinarii, in rene ſtabulati: Ideo quoque bolus iſte igne liqueſcit, neque in arenas duriores majoresque cogitur, quamdiu vim fermenti renum non experitur. Tingitur autem ſaturatè bolus non quidem à ſeriùs ſuperveniente ſcoria, arenas tingente (quippe bolus ille rubet, ſupra flavedinem ſcoriæ) ſed à cruore diluto, qui in venis (boli utero) transſumitur erroneè ad uſus, turbulentiæ fines. Atque hactenus in Uronomantia, bolus de hepate & cruore teſta-
21 tur: nil autem horum arena. Conſtat ergo urinam, per ſe, ſalſam, etſi ſale homo non veſcatur: ejusque cauſam, de Digeſtionibus, offendes. Curatus quidam, in urbe noſtra, totos dies 17 amens, abſque omni potu & cibo tranſegit ante mortem. Nunquam autem illi prorſus quotidiana defuit urina, parcior quanquam, & ſenſim rubicundior exiret. Unde conjicio, in rene vim eſſe commutativam cruoris in lotium (quamque alibi in tractatu de hydrope, ſtudio proſequor) non ſecus atque vulnus, ex cruore celerem copioſamque parat Synoniam, ſive glarealem aquam. Itaque urina, ad poſtremam ſui determinationem, poſtulat, mutuatque vim, à fermento, quam renes in uterum lotii inſpirant. Non aliàs, quam hepar in venas portæ, nexusque Meſenterii, vim ſanguificandi. Quapropter ibidem ſtatim totus ſtomachi chylus, cruorem ſuo colore mentitur. Vim autem renum in venas, planè deſpoticam, alibi de hydrope proſequor. At quamvis fermentum renis, inſerviens miniſterio totius integralis, ſit viſceris cujuſdam tanquam digeſtio: non eſt tamen in numerum digeſtionum relata, eo quod coctionem recrementi, non autem alimenti concernat. Etenim cum omnis transmu- 22
tatio, quæ per digeſtiones procedit, ſua habeat media, ſive fermenta propria, ad novam generationem opportuna; ita ren, ſuum incipit inprimere fermentum in cremorem, mox dum ad portas jecoris ſiſtitur. Cujus fermenti vigore, lotium ſe à cruore ſequeſtrat, nativis proprietatibus. Et quanquam cruor ille nondum ſit coagulabilis: attamen ſe ibidem ſeparant liquidum à liquido. Myſterium ſanguificationis eſt quidem homogeneum, ſimplex, ac prorſus univocum, ſoláque adeo ſanguificatione conſcriptum: oportuit tamen, ſtatim in venæ portæ limine, ſeparabilem difformitatem cremori innaſci. Aliàs namque cruor, dum vitalem conditionem in hepate acquiſivit, indecenter ſpiraculo fermenti renum pollueretur. Quod autem urina naturaliter ſit ſalſa, & unde ipſi iſta ſalſedo, alibi de digeſtionibus invenies. Hic autem adnotaſſe ſat eſto, quod quantum ſalis acidi naſcitur in chylo, ſub prima digeſtione, tantundem in altera transmutatione ſubſtantiali migret in ſalem ſalſum. Deſignavi jam uterum incipientis urinæ, & calculi. Declaravi quoque mirificam 23
proprietatem ſpiritus urinæ, in coagulando, ac petrificando. Inde etiam jam ſat conſtat, ſi contingat ſpiritum lotii retrogrado motu fluere per jecur, in venam portæ, atque inde expelli, ut peregrinum inſolitum, per meſenterium, in inteſtina: quod ibidem facile coagulaverit etiam inſolitos calculos, quosque Paracelſus congelata, non autem coagulata vocat, eo quod non ad duritiem Duelech urinarum aſcendant, quæ à mucilagine matre materia ſolidantur. Quod ſi verò urinæ ſpiritus per venam cavam ſurſum, vel deorſum feratur: alienat, vi ſibi propria, ſimilarium

H 2 alimen-

alimentum ſpermaticum, ac mucilaginoſum, in duriorem compaginem: unde demum Scirrhi, quartanæ febres, nec non variæ oppilationes oriuntur: quas fruſtra ſanè per Julapia, aut Apozemata averruncare ſtudent. Denique nutritur fel cruore ſibi vicino, in quem ſi ſpiritus urinæ è ſuo deviarit utero, confeſtim quoque lapides in felle obnaſcuntur. Peregrinum nempe ac hoſtile evadit, quicquid in alienam meſſem ſubintrat. Adeóque extraordinarii effectus cauſis conſimilibus oriuntur. Neque enim inappoſitè docui, feroſum iſtud, quod cruori permiſtum defertur, perque ſudorem, vel aliàs inſenſiliter, diſperditur: non eſſe urinam, ut neque ejuſdem proprietates habere, nec eſſe ſerum, lactis æmulum, multóque minus eſſe fel, aut bilem flavam: ſed partem Laticis, de quo ſuo tractatu.

CAPUT VII.

Duelech reſolutum.

1. Accuſatur incogitantia Scholarum. 2. Cenſus nebulonum, in quos Magiſtratus animadvertere deberet. 3. Excuſat ſe Author. 4. Omnis morbus ſua in ſpecie eſt curabilis. 5. Quantum ſperandum ſit ab officinis. 6. Quidve ibidem reperiatur pro Lithiaſi. 7. Duplex indicatio. 8. Surdaſtra Scholarum intentio. 9. Vanitas hujuſmodi intentionis. 10. Cur Althea, malva, ſuccus citri, &c. juvent. 11. Frivola objectio contra Diuretica. 12. Adynata Scholarum. 13. Rationes Scholarum pro impoſſibili remedio. 13. Rationes Spagyrorum. 15. Teſtimonium Cardani. 16. Diploma Principis Salisburgenſis. 17. Deluſio Scholarum, ex ridicula remediorum inquiſitione. 18. Ridicula ſubterfugia. 19. Calculum non confirmari. 20. Lapides animales, & vegetabiles, quo pacto nobis ſint utiles. 21. Modus præparandi. 22. Unde Ludo nomen, ejusque præparatio. 23. Ludus ubi reperibilis. 24. Stolidum ſtentamen. 25. Error Paracelſi. 26. Scholarum temeritas. 27. Paracelſus non minus inſulſe, quam Humoriſtæ de materia calculi, garrit. 28. Exomologeſis rerum examinatarum: & balſami ſalis. 29. Modus adhibendi remedii. 30. Veſica tauri embryonis. 31. Obſervationes circa lapidem cancrorum. 32. Error Paracelſi. 33. Mira antipathia. 34. Novus catheter.

UTERUM Lithiaſis dixi: nunc autem de 1
remediis cogitandum ſeriò. Enimvero ridet vulgus Scholas, in opprobrium actas, quod nequicquam hactenus de veris cauſis, vel ſanatione ſit indagatum. Originem Medicinæ quidem alibi recitavi, eamque adhuc adoleſcentem, in hodiernum uſque diem, effœta velut vis animi, egit in circulum, abſque progreſſu ullo: quia peregrinis, Græcis, Barbaris, Ethniciſque inventis ſtare maluerunt, & aliena excoluiſſe, honori duxerunt. Dum interim novi oriuntur morbi, quondam etiam exoleti, reſurgunt larvati: ideóque illegitimi apparent, nec amplius reſpondentes deſcriptionibus primorum. Statur nimirum abſque progreſſu, dum noſtra valetudo indiget maximopere medendi accretionis. Quatenus pigrum, atque ingeneroſum obſtat Medentum genus, quod ex alieno commentario tantum ſapere voluit, artemque ſupra quàm noverint, increſcere negant. Ideóque & quicquid ignorant, in catalogum incurabilium, deſperatione quadam adigunt. Quaſi avorum inventa, noſtræ viam præcluſiſſent induſtriæ, Sapientiæ theſauros occluſiſſent, ſteriliſque ſit omnis moderna vis animi, & exhauſta divinæ Sapientiæ potentia, nihil eſſet amplius, quod inſuper nobis veritatem demonſtret. Profectò ſocordiæ poculum, veterno ſeculum dementavit vel ab ipſo initio: ideo nempe quiſque aſſentiri, quam indagare mavult. Tanta nempe eſt lucri dulcedo, quod ſuas quiſque Medicaminum ſocietates, ſive confuſiones, & miſcellaneas (receptas magiſtrales vocant) cum amore admiretur: quæque ſecretiora olim, Medicos laboris amantes, reddidere illuſtres, præ torpore medentum, in Pharmacopœorum manus, anus dimanarunt hodie. Unde Tonſor quiſque, Balneator, Monialis, Tortor, vel ex ambubajarum fornicibus fugata Lena, Medicinam jactitat: quorum cenſum hic deſcribam. Primi namque occur-

occurrunt, qui mederi volunt, non quidem ad hoc inſtructi: ſed natura promti, quidlibet audentes, quæ aliis profuiſſe audiverunt, ſine cauſarum cognitione, atque diſcrimine, ægris propinat: eosque ſic in diſcrimen præcipitant. Inde namque omnia penè Scholarum experimenta profluxerunt. Quod & Galenus, Quintii præceptoris ſui exemplo, confirmavit. Etenim per mortes hominum, experimenta facientes, ſuos graduatos, Scholæ vocant ſtatim expertiſſimos. Alii vulgares, vulgaribus tantum mederi malunt, hisque ſua dant conſilia: nonnulli quoque, favore ſolo, atque rogati. Plerique etiam ob honoris ambitionem, utque tanquam ſapientes æſtimentur, hoc vitii genus innatum habent. Ejusmodi enim deceptores, divites videri volunt, & gratis ideò cuncta præſtant ad necem vel fortuitam ſanitatem miniſteria. Hujusmodi inprimis ſunt, qui Romæ Theriacam Cardinalibus & Magnatibus obtrudunt, è melioribus ſimplicibus confectam, quàm Deus in natura creaverit. Sic enim populo in Urbe impoſuimus, & ſancti pharmacopœi viſi ſumus. Succedunt his, qui munera quidem, ſed nequaquam nummos expetunt, ne nobilium conditionem, itemque promiſſam paupertatem exuiſſe, ſciantur. Suntque idcirco, qui pro ſe nihil, at ſolum pro paupere communitate, ſe promereri ajunt. Similes his apoſtatæ, qui fatentur quidem ſe non eſſe medicos: ſed ſua ſecreta ſe habere à Regina, vel Imperatore. Medias namque hi ſolent interponere perſonas, quæ pretium medicaminis extollunt. Sequuntur dein hos, qui veſtes, atque marſupium, ut cribrum foraminatas gerunt, nec interim ſuum impoſtorem exercere tardi. Aliquando ſe ditiſſimos fuiſſe, nunc verò depauperatos (in dolio vini) per artem chymicam, per bella, & religionis conſtantiam. Sunt &, qui quandoque militum caterva viguerunt: at in bello (pro pecuniarum conflictu) cunctas opes impenderunt. cicatrices oſtentant, forte condigno præmio receptas. Nonnulli quoque uxores ac liberos, focos & aras, dulciaque patriæ liquerunt arva, religionis ob cultum. Multi quoque, ultrò pauperes, quòd nemo eis quicquam dare velit. Nec deſunt, qui religiones fingunt, veſtem mutant, ſoccis ligneis ambulant, Eremitam latente hypocriſi mentiuntur, quibus Deus virtutes ſimplicium inſpiravit. Sunt etiam, qui Aſtronomiam & Chiromantiam ubique intromiſcent. Alii demum campivagi, qui in monte Veneris artem ſuſceperunt: hinc bruta non minùs, quàm homines, à morbis curare noverunt. Item qui ſimul futura prædicere, atque theſauros effodere ſciunt. Suntque qui libris deſtituti, chartæ inſcribunt non innoxia verba Salomonis, quibus morbi non ſecus atque dæmones fugantur, antè & pòſt cruces ducunt, ne diabolus ſcribentem potentia verba auferat. Sunt qui varia callent idiomata, apud Belgas, Chaldæam, Arabicam, vel Dalmaticam ſe loqui fingunt, multisque onuſti artibus, tandem Matheſin, vel hiſtorias jactitant; plerique horum nil minus, quàm lapidem Chryſopejum conſtruere norunt, minas circumgerunt perpetuo fermento propagabiles. Sunt etiam Saraceni, ſuntque Judæi baptizati (plerumque non baptizatis nequiores) qui ex Kabala didicere, Mercurium variis modis mortificare, itemque venena diverſimodè præparare, quæ ad omnes morbos, & plures alios, valere tradunt. Linguam Ebræam, ſcientiarum omnium fundamenta, & grandia rerumpubl. ſecreta, continere, & ſe futurorum prænotione gravidos jactitant. Sæpe ſuos citant Rabbinos, librum Nebolohu, cum clavicula Salomonis: unde tam præterita, quàm futura, legere poſſunt. Alii quoque artem medicam, in ſua tantum progenie, hæreditari affeċtunt: etſi fatui, vel nequam ſint omnes. Sin autem apud viros non ſuſcipiantur, ſaltem apud mulieres, Coſmeticen jactitant.

tant. Eodem enim corio cum Græcis, & Judæis, ſunt obducti; licet viciſſim unus alterum derideat. Etenim natura promti, ex ſeipſis mentiri addiſcunt. Eſt & genus fugitivum, è famulitio chymicorum, quod dum ſelectiora jactitat, non niſi venena Seplaſiis venumdat. Mentiendi namque libertatem omnem uſurpant apud ignaros, accedente per aſſiduum uſum mendacio. Idiotæ enim ſunt, è chymicis furnis fugitivi apoſtatæ. Scholæ autem, majori ſecuritate, atque omnium liberrima authoritate, imponunt mortalibus : nam cum demonſtrem veritatis decreto inevitabili, quod hactenus morborum eſſentias, cauſas, atque remedia prorſus ignorent, magnoque volumine, atque rationibus à priori id ſtabiliam; interim ſuos promovent ſcholares, hunc, quia Latinus, patremque habet chirurgum, vel Pharmacopolam; aliumve, quia artium magiſter factus, lectiones aliquot profeſſorum audivit; alium denique, quod Euclidem pro parte jactitet, vel ab Ariſtotele diſputare didicerit. At miſeror genus humanum, tot internis calamitatibus obnoxium, tantiſque externis exploratoribus expoſitum : qui cum ſub infauſtis Scholarum regulis trucidarunt è primatibus quemquam, jus aſſumunt appellandi ad morbi incurabilitatem, ſuoſque ubique habent patronos, & complices. Adeóque ſoli graſſantur impunè in vitas principum, prout libro de febribus oſtendi. Tanto autem miſerabilius ſe fidunt illis mortales, quod promotione, ac jurejurando, ignorantiam apud vulgus tegant. Quippe jurant, ſe fideliter ſanaturos infirmitates, quas oſtendi, ipſos neſcire penitùs. Imò ne unum medicamen monſtravit illorum princeps Galenus, ab empyricis non mutuatum, utcunque complexionum, graduumque ludicra theoria, tam ſecundum genera, quàm
3 loca, triumphet. Quintius namque, Galeni præceptor, totuſque empyricus, ubique à diſcipulo imploratur. Principes atque Magiſtratus hanc impunem necandi licentiam avertere à ſubditis deberent, & ex conſcientia tenentur. Non putem autem neglectum incuriâ : ſed poſtpoſitum, præ remedii inſcitia hactenus. Ego verò, remedium cenſeo. Si ſtatuant, omnem Medicum teneri, ter ad minimum, inviſere debere quemlibet ægrum, à quo fuerit requiſitus : ſub pœna exilii, & privationis officii ſui. Nam aliàs, numerus Medentum ſatis increvit. Deinde, quòd ſolutio nulla ſit debita Medico, ſi non ſanaverit ægrum. Hoc duplici videlicet ſtatuto, Medentes vigilantiores fierent, atque ægrotis rectius negotium cederet, ſervaret Princeps ſubditos. Sed ſtatuta, ſervanda ſeriò. Nam Legi Corneliæ de ſicariis æquiparantur. Nunc unde digreſſus, redeo. Sunt etiam, qui dum librum meum de febribus legiſſe fingunt, objiciunt, me duntaxat remedia chymica, & inſueta oſtentare arcana, ut ad me, unumquemlibet ægrorum convocarem, ſpretis antiquorum tutiſſimis doctrinis. Abſit! Quia nec inviſo ægros, nec medeor ſpe lucri. Quod omnes totius patriæ viri boni teſtantur. Neminem ſanè voco, ad mea medicamina proſtituenda, aut venumdanda. Libenter vivo latens, à ſolis pauperibus ſolicitatus. Hoc unicum palàm atque liberè profiteor : difficilium nempe morborum victorias poſtulare alios medicos, quàm Humoriſtas, & alia longè remedia, quàm quæ venditat Seplaſia. Quoniam deſideratiſſimè perfectiſſimorum corporum dotales optantur poteſtates, ut venena, à balſamis, in nobis ſeparentur. Imò ubi venena non ſunt aperta, ſuperentur Archei confuſiones, abigantur impuritates clanculùm, invertantur remediorum dimenſiones, ut prodeant proprietates, quarum operâ opus habet Archeus. Quinimo introvertantur impreſſiones remediorum, quarum tyrannidem natura noſtra abſque clade ferre nequit. In hoc enim peccato, inque hac penuria, plura jam ſecu-

la

la infeliciter transacta abierunt,quod ignoratis cauſis morbificis, neſcitis remediorum potentiis,deſpectisque altioribus præparationibus,quicunque morbus ſub initiis ethnicis non migrabat, deſperatis dicatus ſteterit. Profectò,nullus in ſpecie morbus,
4 eſt incurabilis. *Deus namque, ut non fecit mortem, ita nec lætatur in perditione vivorum. Sanabiles fecit nationes orbis terrarum, nec eſt medicamentum exterminii, nec inferorum regnum in terra.* Quapropter ignavum genus hominum, in ſubſcribendo ignaris promtum, ex animo, coram Deo ubique præſide, hortor, mecum contempletur, officinarum remediis morbos aliquot alimentarios quandoque per accidens ſanari,qui nempe ſpontaneas conſumtiones, & faciles admittunt reſolutiones. At in gravioribus, in quibus ſunt fixæ, aut radices chronicæ, illorum uſum plus obfuiſſe, quam profuiſſe. Hippocrates quidem, ſine invidiâ, altiorum remediorum inquiſitiones, poſteris reliquit: quia felicioribus ſeculis vixere primores. Scholæ verò, ad majores mortalium neceſſitates, ſedentis & jacentis naturæ, non reſpexerunt; ſed Galeno, atque ſuo Quintio contentæ, non ſenſêre mortalium defectus, cum lucrum ſe reportare, quocunque eventu conſpexiſſent. Etenim ne ſemel excogitarunt, Nephriticos impedire recurſus, multóque minus calculum reſolvere, quòd deceptis authoribus, falſisque cauſis, ſua dediſſent nomina. Idcirco enim de verâ lapidum cauſa, deque vera ſanatione, atque remediis ideo auditum eſt hactenus nihil.
6 Deſiderabatur ſiquidem ejusmodi remedium, quod impediret venturam ſuccreſcentis Duelech ſobolem, per ipſiusmet lotii præparationem. Tum etiam, quod reſtauraret uteri ſaxipari decidentiam Gorgonicam, fermenti petrifici poteſtatem: ac tandem quoque reſolveret, quicquid coagulator ſpiritus patraſſet. De quibus ſingulis auditum eſt hactenus nihil. Duntaxat propellendo calculo,laxandisque meatibus urinariis, intentæ fuêre Scholæ. Itaque in ſanatione Lithiaſis, duplex obvia ſolicitudo eſt. Una nimirum, quæ inclinationem tollit, ac metum recidivæ. Altera 7
verò, quæ generatum demoliatur Duelech. De neutrâ ſomniatum fuiſſe in Scholis, oſtendam: At ſaltem propulſionem arenarum, & lapillorum, machinatas fuiſſe: non autem pacationem tam atrocis doloris, à radice, cogitaſſe. Laudant quidem, atque in apicem attollunt, Malvas, Altheam, Amygdalinum, & quæcunque mollificando humectantia nominant: dein varia fomenta, tam humectantia, quàm abſterſiva, itemque refrigerantia connectunt, ne dolores intendantur, vel lapides excreſcant. Imò & Scorpionum oleum commendant, quaſi inunctum lapillos confringeret foriſecus! quaſi inquam axungiam, carnoſam membranam,ac peritonæum laxarent; ad quorum dilatationem ſcilicet, mox ureter neceſſariò mollificaretur, extenderetur que in latum. Vulgus equidem has ſibi opitulationes, ſuadente primum anu,invenit, & extulit. Has dein admiratæ initio, ac dein mox amplexæ ſunt Scholæ. Ne 8
ſcilicet (cum ſecus nil habeant) inutiles fierent ſpernendo. At non doloris ſolius ergò, hæc ſuſcepta: ſed juvaminis cauſam leviter indagantes, de ſolo itinere lapilli ſolicitæ, ultimo decrevere arreſto: non niſi per humectantia,ureteres eſſe ampliandos, nec aliam medendi fore ſpem. Ampliationem verò,non quidem in longum ureteris: ſed duntaxat, qua ſperarent, in latum ſcilicet: quaſi natura obligaretur,ſe ad Medentum conatus conformare. Adeóque remedia dolorum cenſuerunt eſſe per accidens: quibus adjunxêre enemata, ne incumbente ſtercore, compreſſus ureter, labenti calculo cataractam ſterneret, & ſic viam clauderet. Adeóque capitale Scholarum remedium, circa ſtercora effectum, & poſteriora; nequaquam autem ad cauſas, radices,

ac fontes, intentum fuit. Unde Satyra: *Stercus & urina, Medicorum fercula prima.* At quam vana, atque puerilia, ſint hæc Scholarum ſubſidia, teſtantur ipſimet afflicti, horumque viduæ & proles. Inprimis mucilagines Malvæ, non tranſeunt ab ore, ad ureterem in forma lenientis, laxantis, & mollificantis, quin in via aliquot ſuſcipiant prius transmutationes formales. Nec enim eo quicquam devenit, niſi prius lotii naturam aſſumſerit. Imò enim jam ureter, calculo obturatus (nam quamdiu non obturatur, nondum totam ureteris amplitudinem implevit, fruſtraque ergo ejusdem exigeretur ampliatio) à tergo, incumbens ſuſtineat lotium, quo pacto, quæſo, hocce excrementum, in tam anguſto meatu, cedet loco, ut advenienti lotio, è Malva parato, aſſurgat, locumque paret? ego ſaltem fateor, me non intelligere quicquam harum promiſſionum. Denique poſito caſu anilis illius figmenti, & quod mucilago illa humectans, ad anguſtum lotii angiportum, ſoſpes deveniret: attamen non proinde diducet madidum jam ante ureterum canalem, qui præter jam actualem ſui humectationem, ab aliena mucoſitate ampliari, aut dilatari non expetit, aut exſpectat: ut neque ſemel unquam dilatatus, deinceps amplius ſui iteratam diductionem optaret, vel admitteret in recidivis. Adeóque iſtud Scholarum ſuppoſitum, & diſſimulatum remedium, unica ſolùm vice, foret utile. Niſi malint, ureterem dilatari, lapſu, adventuque mucilaginum præfatarum, earumque caſuali abſentia, in priſtinum ſtatum denuò anguſtiari. Quod eſt, dare potentiam ampliandi, juxta Medentis votum, præter ſolitum, & naturam meatus ſolidi, atque primæ conſtitutionis. Siquidem naturaliter, poſtmodum rurſus redirent in priſtinam atque natalem anguſtiam. Etenim Scholæ, ſi ſeriò in his loquantur, dementant, vel rident ægros, ac ſibi applaudendo laſciviunt. Sodes, ſi vera hæc autument, cur vetant diuretica, ſi propellendo calculo valeant, adhibitisque humectantibus, anguſtos dilatent meatus? Quidni humectantia diureticis copulant, ut utrique ſimul ſatisfaciant indicationi? Etenim jam ante docui, ſi mors ab hæſitante calculo in via ſupervenerit, id non accidere diureticorum reatu, ut neque, quod ureter (niſi fortaſſis fuerit monſtroſus) ſit alibi ſeipſo in exordio anguſtior: atque idcirco ſemel diſcedens ex rene calculus, ſi ſiſtatur in delapſu, præ viarum ſtrictura: id accidere ex doloris atrocitate, quæ ureterem ſpaſmodes contraxit. Idque igitur, Diureticorum piaculo non fit: ſed Medentis, qui ſpaſmum hunc nunquam in Scholis obaudivit, ideóque neque remedium pro illo inquiſivit. Ubi ſanè notandus venit Scholarum ſolœciſmus, atque elenchus non cauſæ, ut in cauſam. Quoniam juvant præfata 10
humectantia, Althea, Malva, Amygdalinum, &c. non quatenus amplificent ureteres (quod in ſe ridiculum) ſed inquantum ſpaſmum criſpationis demulcent, prout aliquot fotus externi. Itemque ſuccus citri non juvat abſterſiva, & inciſiva vi ſuæ aciditatis (aliàs namque idem præſtaret acetum, & acida reliqua) quia ſuccus citri, prima digeſtione caloris, deponit ſuum acorem, ideóque nec obſoniis adhuc efferveſcendis admiſcetur: ſed reſidua manet ipſi vis, demulcendo ſpaſmo conveniens. Dum ſcilicet in lotium converſus, prioris vitæ mediæ aliqualem notam adhuc retinet.
Quid ſi Scholæ, diureticorum uſum vere- 11
antur, ne forte plures lapilli deſcendendo coincidant intra ureterem, & qui à tergo groſſior eſſet, velut cuneus, tranſitum oppleat. At nec ſic quidem, caſuale vitium diuretico dandum. Quia inſuper etiam figmentum pro vero venumdatur. Nam quicquid ſemel, initio, in ureterem incidit (niſi uncus aliquis fuerit) id ita deorſum pergit, & effertur. Non enim in tam augusto tranſitu ludunt, laſciviuntque lapilli. Non

unus,

unus aut ſimul plures exitu majores, è rene migrant: ut neque ſemel inde decidui, qui à tergo, lotii pondus ſuſtinent. Rectè id quidem ſuſpicabile, ſi ureter, non mollis ac laxa membrana, ſed harundo ſicca & inflexilis eſſet. Madida quippe membrana, metu vacui, neceſſariò ſemper concidit, niſi à tergo dilatetur, cadente lotio. At nondum proinde ſonticum diureticum. Nam incidentia plurium & malè formatorum lapillorum, non hauſit ſuam culpam à diuretico: ſed à fatali irruente, quod citra diureticum æqualiter cecidiſſet. Quapropter nec timendum, aut avertendum diureticum, præ formidine caſus irregularis, & monſtroſi: ut ſcilicet, quod ordinario utile per ſe, vetetur ex timore caſus inſoliti, atque rariſſimi. Quod ſi dicant, plures lapillos viſco conglutinatos excidere. Id inprimis deſtruit cauſam materialem Duelech, à Scholis edoctam. Siquidem pituitoſum iſtud gluten jam petrificari debuiſſet: At lapilli ejusmodi illam collam nec invenerunt, nec aſſumſerunt in uretere. Quapropter ſi unicus, vel plures conglutinati, è rene labantur, perinde eſt: ſiquidem elabendo, non erant majores renis exitu. Ergo ſi diuretica iſtam collam non ſolvant, nec lapillos disjungant: ſaltem perutile fuerit, copioſiore citatóque lotio incumbente, infeſtam calculi ſarcinam, quantocius, ſuo lotii pondere propulſaſſe. Naturaliter enim ureter, nulla intus mucilagine madet. Quod urinæ ſanorum teſtantur. Ergo ſiqua medicaminum mucilago eò deveniret, non poſſet non ureteri eſſe præter naturam, & ſui ſolitum. Quid ſi ureter, calculo impacto obſeſſus, dicatur mucilaginem patrare. Inprimis caſui contradicunt urinæ Nephriticorum. Tum quoque, Scholæ inadvertentes erunt, quæ pituitam, ſive cauſam calculi materialem, ſupernè, imò ex ſtomacho, deducunt pro calculis: quippe quæ ad manum, & in uretere ægroto, reperiretur. Stultæque propinantur ſimplicium peregrinorum mucilagines, ſi mucilago, mali nativa cauſa eſſet. Dein loquuntur Scholæ, tanquam ſi diuretica malleo calculum, imò & urinam propellerent, vel à tergo per baculum protruderent: ita nempe per artificialia, more vulgi, ſeſe in ſpectaculum demergunt. Non conſiderantes, in diureticis, proprietatem ſpecificam relictam, à vita media ſimplicis, vel partam in transmutatione digeſtionis, à qua, diuretica lotium emungunt. Nulla autem diuretica, per ſe, calculi progeniem reſpiciunt. Ut neque probus Medicus attendit effectus, accidentaliter per accidens irruentes, ut proin effectus per ſe negligat. Quod fit attamen alioqui, prohibendo diureticum. Utpote ſanativa indicatio mandat promtiſſimam nocui ablationem, magisque ejus, quod per moram deinceps mage grandeſcit. Ergo diuretica laudo in Nephritide, modò ſimul ſpaſmum ureterum leniant, & conſopiant. Comes quædam, itemque altera monialis, ingenti dolore, diem clauſêre ſuum. Utraque enim, velut uncum, uno trianguli acumine, in rene, altero verò, intra ureterem deſinente, exhibebat: atque ſpaſmo crudeli obierunt ambæ. Non quidem moriuntur præ urinæ ſuppreſſione, ubi alter renum lotio ſatisdat: atroci ſed ſolo ſpaſmo oppetunt, qui ſpaſmus iterum circa mortem laxatur. Quapropter diſſectio, præter lapillum unciformem, exhibuit nihil, quod mortem attulerit. Initio dixi, ſanationem Duelech I
conſiſtere tam in abolitione inclinationis, quàm in calculi liquatione ſeu diſſolutione: quorum utrumque negant Scholæ poſſibile: aadeóque ſtamus in terminis oppoſitis. Ergo veniendum ad rationes, ad teſtes, ſive facta, atque ad diplomata, probatoque jure meo, aperianturque Scholarum ignorantiæ. Inprimis, cum non entis, ſive impoſſibilis, non ſit conceptus ullus poſitivus, adeóque non ſit ulla ejus ſcientia. Fatentur ergo Scholæ, nullum fore ſibi

ſcientiam, & ſe negare ea poſſibilia, quæ
13 fatentur ſe neſcire. Rationes autem, quæ
Scholis ad impoſſibile colliſere, ſunt hæ,ac
ſatis futiles: experientia noſtra rerum Magiſtra, nondum nobis patefecit, malam inclinationem tolli poſſe. Cum juxta Galenum, intemperies verſa in naturam, curari nequeat, juxta proverbium: Naturam expellas furca,tamen uſque recurret. Potiſſimùm autem, in parte, continuo excremento referta confirmatam tolli intemperiem, eſt prorſus impoſſibile. Quoad calculum confirmatum autem, utcunque ſaxifragorum ſpecioſa gloriatio perſtrepet, non niſi vanum eſt empyricorum ſtentamen. Jactantiæ idiotismi, nec aliud quippiam. Solum enim poteſt Medicus citare ac propellere calculum, per diuretica, viasque laxare, per humectantia emollitiva. Imò cum diuretica ſint periculi plena, Medenti nil opportunius in Lithiaſi, quam ureteres humectando ampliare,ac ſordes incumbentes, per enemata, ab inteſtinis demere: fumivenduli verò chymiſtæ, lapidem confirmatum, in veſica, retrograda reſolutione, diſſolvere ſtentantur,proprioque ore ſibi non niſi opprobrium ſolicitant. Sed noſtra Philoſophia ſupra vires naturæ pollicetur nihil, ideóque permanet inter doctos venerata, fixasque jam à tot ſeculis radices egit. Quis enim non videt, ipſum ſtomachum neceſſariò confringi, atque liquari debere citius, quam ſtomacho centies duriorem calculum ab ore longe remotum? Sed quia chymicus plerumque ignarus eſt Philoſophiæ, audenter quidlibet promittit, ut à miſeris, & credulis, nummos emungat, quos per chryſopœian parare neſcit. Etenim ſi quippiam in natura foret, quod Duelech confirmatum reſolveret, tot Principes, atque Magnates, totque rara Medentum ingenia, non caruiſſent hactenus tam felici remedio.
14 Hæc ſunt Scholarum ſupercilia, decreta, &
calumniæ: quibus tamen benè perpenſis, reperiuntur oppoſitorum vera privilegia. Nam inprimis ſi quis peccando contrahat morbum, quidni benè medendo, eundem radicitùs tollat? & characteres parti ſemel impreſſos, penitus exſtirpet? Plures namque liberavi à Lithiaſi, cui per aliquot annos obediverant, ſic ut in poſterum planè vixerint liberi. Quorum remedia ſub pœna meæ infamiæ mox offendes. Scholis namque facile indulgeo, quod juxta ſuas experientias, & ignorantias cauſarum, loquantur, negentque auferri impreſſionem, translatam in membrorum poteſtates: cum videlicet non niſi cruda & ignava remedia hactenus agnoſcant. Sed interim inexcuſabili voluntantur errore, quæ deſperant aliquem ſupra ſe ſapere. Cum interim ceſſent indagare, totumque vitæ ſpatium ſoli addicant lucro. Judicia Scholarum retroſpiciunt in ſcripta avorum gentilitati ſubſcriptorum: noſtra autem ſpectant entia prima corporum, expedita ab involucris, quibus impediuntur progredi ad prima noſtri conſtitutiva: in quibus queant noxias impreſſiones, in vitam mediam introductas ſuffocare, atque eatenus tollere inclinationes,quæ in naturam verſæ videntur. Quoad ablationem inclinationis ergo, inprimis medicamentum Aroph Paracelſi (quod ſonat Aroma philoſophorum, ſic dictum propter tincturam aueream) præparatum ſub fimo, cum mixtura panis ſecalini,ac poſtmodum ſpiritu vini extractum, curat inclinationem veterem ad calculum renum. Baro quidam noſtràs, dum per aliquot annos, in ſua Angliæ legatione, pluries calculis renum ſummo dolore infeſtatus fuiſſet, meque ſuadente uteretur bis hebdomatim præfato liquore Aroph, per octodecim deinceps annos à Lithiaſi liber, tandem anno 83, vitâ defungitur, ejusque cadaver diſſectum, ne arenulam quidem aut lapillum oſtendit: qui antea dum calculoſus erat, ſive rhedâ vectus,ſive modeſtè obambulans, cruentum ſemper lotium

tium minxerat Superſunt modo adhuc ejus hæredes teſtes. Memini quoque conſiliarii, cujus antè, de eſu aſparagi, mentionem feci. Is enim cum per quindenas ſingulas ſoleret miſerè decumbere, uſus deinceps cerevifia, cui ſemen Dauci incoctum eſt, liber à Lithiaſi, vixit modò per annos aliquot. Quorum experimenta, atque teſtimonia, ruborem Scholis ſuffundunt. Cum in ore illorum, ſit veritas. Paracelſus quoque entia gemmarum, & ſaxifragorum, in opem advocavit, unicoque tandem Ludi remedio, utrumque ſanationis finem pollicetur, eſtque aſſecutus. Negent Scholæ poſſibile, quod facere non poſſint: Arrogantiæ plenum, & ſtupiditatis, eſt illarum teſtimonium. Siquidem languidam ſaxifragorum opem, ſuis crudis remediis tentatam, & evanidum quoties admirantur effectum, arcuant ſupercilia, attonitæ humeros attollunt, rogatæ ſilent; coactæ autem, ad impoſſibile refugiunt, maluntque Deum miſericordiæ ac bonitatis oblitum accuſare, quam calculo (ut ajunt) confirmato, morbiſque plurimis in natura dediſſet remedia: imò Deum oblivifcentiæ libentius accuſant, quàm ipſimet alicujus ignorantiæ notam admittant in doctrina ſua paganica. Principes autem, à Scholis circumventi, ſubſcripsêre harum impoſturis, ac pietatis illorum liberalitas, Xenodochia incurabilium erexit, ſeducti Scholarum impoſturis, quæ mendacii arguerunt textum Sapientiæ: *Sanabiles fecit Deus omnes nationes terræ, nec eſt medicamentum exterminii.* Scholæ enim propriam & craſſam nimis ignorantiam, reciprocam atque convertibilem fecère cum naturæ impotentia, quaſi ſcirent omne poſſibile, ſolumque ignorarent impoſſibile: Idque non ſolum negativè; ſed prorſus privativè. Tanquam neſcire illarum non penderet ex defectu Academiarum: ſed potius bonitatis, vel providentiæ divinæ penuriâ. Quapropter cum negatio poſſibilitatis in ſanando, mihi videretur continere occultum ſcelus, ſemper, vel ab adoleſcente, benè ſperans, argumentabar contra, hoc modo. Si de fide, omnis morbus à prævaricatione inceperit; peccatum autem quodlibet remittatur penitus: ſperandum omnino, morbum quemlibet in ſua ſpecie tolli poſſe, ſi punitio peccato adæquata, in remiſſione. Præſertim quod idem qui peccata remittit, etiam morbos ſanet, remedia dederit, & Medicum creaverit, pro bonitatis ſuæ abundantia, quæ omnes ſuas actiones ſuperat, infinitieſque major eſt ſua indulgentia omnibus hominum peccatis. An enim fortè non potuiſſet, creare adæquatum & victorioſum remedium morbo cuilibet? vel neſcivit? vel noluit? qui mortis æternæ remedium dedit. Non enim lætatur in perditione vivorum, qui ſanabiles fecit omnes nationes terrarum. Quoad autoritates autem ſcriptorum. Cardanus enim ſcribit, ſua ætate, virum per Longobardos oberraſſe, qui paucis diebus, quodam poculo paſſim, ſecurè, certò, atque breviter ſanabat, quotquot calculum in veſica habebant: additque judicium, ſe non dubitare, hunc virum in inferis eſſe, quod moriens artem ſuam mortalibus inviſerit. In tanto contra clamores Scholarum paradoxo, non ſat eſt unicus teſtis. Epitaphium Theophraſti Paracelſi, quod in muro prope S. Sebaſtianum, in noſocomio ſpectatur, ab Antiſtite Salisburgenſe erectum, idem prodigium multoties eveniſſe perſonat, utut crepent ilia Momo. Habent autem verba ejus: *Conditur hic Philippus Aureolus Paracelſus, inſignis Medicinæ Doctor, qui dira illa vulnera Lepram, Podagram, Hydropiſim, aliaque inſanabilia corporis contagia, mirificâ arte ſuſtulit, & bona ſua in pauperes eroganda collocandaque honoravit. Anno Domini 1541. die 24 Septembris vitam cum morte mutavit.* Sub inſanabilibus autem, Tabem, Aſthma, Calculum atque ejuſmodi univerſa, à Principe

cipe Salisburgenſe intellecta eſſe, docent ipſæ Scholæ. Quippe quæ ejusmodi morbos, paſſim inter incurabiles, primariò ſemper intonant. Dein indefinita epitaphii phraſis reſpicit libros, à Paracelſo de Calculo evulgatos, longéque accuratiore calamo, quàm de morbis cæteris. Saltem ergo quicquid ſemel & ſæpius in naturâ eſt factum, hoc iterum fieri, non eſt impoſſibile. Ac per conſequens, quicunque affirmat impoſſibile, quod ex bonitate divina, in natura quandoque factum, juxta Medici votum, is mentitur coram Deo, naturæ opifice. Etenim in Jure, quod facti eſt, ipſi indicant teſtes, cenſenturque inutilia jurgia, quæ contra teſtes adferuntur. Scholæ ergo, quæ nos deceptores vocant, genus humanum elencho illudunt. Dicentes. Calculus procul ab ore remotus, longè durior eſt ſtomachi membrana: quicquid ergo calculum longè diſſitum corroderet, vel minueret, jam dudum ante, ipſum abſumſiſſet ſtomachum, in quem recenter cecidiſſet. Ergo calculus eſt neceſſariò malum incurabile. Si autem Sacra aliter ſcribant, quærenda eſt via, per quam cum moderamine excuſentur falſitatis. At ſanè, claves ſapientiæ ita vi quadam detinentur in Scholis, quòd cum ipſæ non intrent, alios, intrare volentes, adhuc arcere ſtudeant. Nam Chymico, cordi non eſt, Duelech per corroſiva tollere: ſed per reſolutiva propria, & ſpecifica. Neque enim ſtomachus columbæ reſolvit margaritas, vel ſtruthiocameli, ferrum, vel ſilices, per corroſiva: ſed per appropriatum digeſtionis fermentum. Vel ſi ſtomacho animalium, corroſiva dederis: ſaltem talia ſunt, quæ nequicquam damni ſtomacho adferant. Quinimo ſi ſuprema corroſiva ſpectes, aqua chryſulcâ, ferrum, æs, & argentum quidem diſſolvit, ceram autem ne quidem penetrat. Cujus rei incogitantia, Scholæ ſuos tyrones, indoctum vulgus, imò & magnates, ab rerum indagine abſterruerunt, ſuadente ad hoc propria ignorantia, indagandi torpore, & lucri ſpe. Itaque pro calculo, & morbis in veſica, quaſi derivationem intenderent Medentes, ridiculosè ad anum converſi, clyſteribus rem aggreſſi ſunt, quaſi anum exoneraſſe, calculum excreviſſe ſit. Etenim cernebant, quod 17
ſuccus citri, humanum Duelech in vitro minueret, ſperârunt idem debere fieri in nobis. Sin minus, ſe poſſe gloriari, exhibito ſucco citri, præſtitiſſe quantum naturæ eſſet poſſibile. Neſcii inprimis, citri aciditatem ſub calore dulceſcere, inſtar pomi immaturi, in ſe prius acidi, ac dulcis dein, per Solem maturati. Denique ſi unica acidioris vini gutta intrò ad veſicam mittatur, plus doloris adfert, quàm ingens calculus. Ridiculum itaque imaginantur, qui acido citri oretenùs exhibito, ſe aliquid proficui, ad diminutionem calculi, feciſſe ſtentantur. Errant pariter, qui & ſalibus ſtillatos liquores propinant, ad reſolvendum calculum in veſica. Nam non poteſt acidum, ut tale, citra inſignem noxam, in venas tranſire. Et quanquam in ſucco citri, multóque magis in ſpiritu ſalis marini, ſolamina ſint calculoſis: hæc tamen non obveniunt, niſi valedicto prius acore. Quoniam revera ſanatio, aut reſolutio Duelech, non perficitur acidis, ut neque corroſivis. Neque pocula acida ad veſicam unquam penetrant, nec deduci ſinuntur. Dum autem Scholæ animadverterunt, capitulum Saxifragorum, ſtupentes quamquam de exitu promiſſi formidarent primum, atque deinde certiores factæ, cernerent, ſe fruſtratas ſpe; attamen ludentes cum humano corio, dederunt contuſos fructuum & lapidum pulveres. Cognoverunt, inquam, ſe remedio deſtitutas; non deſtiterunt tamen propinare, quæ fruſtranea ſcirent, in quo ægris imponebant, dum occaſionem medendi, vanis ludicriſque remediis tranſilirent, ut ſe necis, apud poſteros, excuſent: quaſi quicquid poſſibile in natura, & quæ

& quæ extolluntur à veris Medicis, fideliter exhibuiſſent. Semina duriora, ut dum Lithoſpermon audirent, ſic ridiculo nomine à Scholis nominatur, confeſtim è nomine omen ſibi fecêre. Junxêre dein lapides cancrorum, limacum, piſcium, conchiliorum quoque crematas teſtes, imò tritas in aurichalco gemmas duriſſimas. Tandem ignitam, extinctam, tritamque Cryſtallum propinarunt, ludicro invento, atque eventu. Poſtremò, ut ſe conſpexêre in riſum atque deſpectum veniſſe, neve mercedem, viſitationumque iteratas frequentias ſolutas, gratis exſpectare viderentur, ſed aliquid feciſſe, quanquam intùs penes ſe deſperarent, multiplici experientia edocti; quod Europa, atque Aſia, denegare dicebant, ex Indiis eſt petitum ſubſidium, ſaltem ut Medentis conſilium, tam peregrinorum ſimplicium cognitione, ab adſtantibus in admirationem trahatur. Quaſi Deus non foret remediorum creator, ægrorum miſericors opitulator, tot mille annos remedia ægris Europæis atque Aſiaticis recuſaſſet? Quod ſi interim ſua ſponte, Calculus è rene præceps ruat (nam de veſicali jamdudum deſperarunt) ehem quanti tam fiunt exhibita Saxifraga? Mentiunturque audaculi, pulveres renibus non ſecus atque mancipiis imperare, & lapides conterere,
18 quaſi ſub malleo. Sin autem negotium, minùs felix, dolent ſe tardè vocatos, meatus, balneo & clyſtere, potuiſſe laxari tempeſtiviùs. In paucitate enematum, vel ſimplicium peccatum deplorant, cognatoſque medentes accuſant. Dolent potiſſimum ſe vocatos calculo jam confirmato, quanquam hactenus ob miſſum à Scholis diploma, quod tempus inter confirmatum & non confirmatum calculum prodiret, fortaſſis non quidem Scholarum negligentia: ſed quia iſtud diploma, pergameno inſcriptum, à muribus devora-
19 tum eſſet. Subterfugium Scholarum æquè profectò ridiculum! Siquidem Duelech, per gradus ſuam nanciſcitur duritiem; quippe proprio induratur coagulo, in mediis undis. Deluſæque ideo Scholæ, quod putaverint, ſenſim calculum indurari, atque ſiccari. Sanè tam durus eſt hodiernæ diei cortice, quàm intimo ejus nucleo: tamque durus, recens exciſus & madidus, quàm erit hinc à ſeculo aſſervatus. Tamque dura eſt arena, matulæ novititer adhærens, quàm abraſa infra annum erit. Tam durus inquam ſilex, in fundo fluvii, quàm erit infra annos centum. Quis eſt ergo, qui non admiretur mecum craſſam ubique Scholarum ignorantiam? Non ſolum deceperint ſeipſas, propriâ putatione, quòd calculum in veſicâ dixerint per calorem generari, ſiccari, atque ſenſim magis indurari, ſive confirmari? ſed ne obiter ſaltem cogitârint, urinam in vitro, & frigore ambientis, apponere arenas, abſque caloris, ſiccitatis, aut cocturæ juvamine, tam duram hodie, atque erit poſtquam in charta ſit ſiccata? Hæc nimirum ſunt ſtudia, decreta, & Scholarum remedia, quorum demeritis, negant in natura poſſibile auxilium calculoſis. Ideóque decernunt, quod calculus in veſica, ſuo exitu major, non habeat in natura remedium, à bonitate divina, præter novaculam. Mulierum enim veſica poteſt per dioptriſmum ampliari, ſuumque emittere calculum: ſed de virili, nunc agimus. Horat. Augenius primarius Patavinus, gaudet etiam ſuo cerebro auctam novaculæ crudelitatem, nempe quod cultro ignito, id facinus primus dictaſſet. Paracelſus verò junior, quanquam totam Duelech ſpem in cultrum etiam retuliſſet: attamen deinde tacitus errorem ſuum, per Ludum reparavit marmoreos ſiliceosq; tartaros, ex æquo cum aliis teſtaceis, unico illo remedio reſolvens. Scio equidem, quod divina Bonitas, in vegetali & animali familia, lapides creaverit, ſuis ſpeciebus inutiles, atque fruſtraneos, penè monſtroſos, imò ſuis individuis aliàs oneroſos,

niſi nobis alicui bono eſſent conditi. Ita-
20 que cum univerſa in ingrati hominis uſum
ſint creata, multaque ſuis vix proſint indi-
viduis; mortalibus quoque nunquam pro-
fuerint, niſi in ſuccum lacteum, ſive ens
primum, reſoluta: deſtinationem ſuam cer-
te ab uſu, peregrinæ ſuæ petrificationi, pe-
triformi ſuſcepere. Neque enim in pœnam
animali, aut plantæ, innaſcitur lapis: ſed
ſignaturam ſui doni oſtendit, etiam in co-
agulationis ſuæ duritie. Quamvis autem
lapis mineralis, ſaxifragus, ſit aptus reſol-
vendo Duelech, ſi ita præparetur, ut ad
renes, illæſis viribus ſuis, perveniat: ani-
malis tamen, & vegetabilis rupeſtri natu-
ra, plerumque civiliores ſunt, adeóque vel-
ut cives domeſtici, facilius in noſtri rem-
publ. admittuntur. Vultus enim illorum,
ſpem ſignati faciunt: ut quoties à ſua la-
pidoſa indole recedunt, etiam exſequendi
dotes, in ſuo ſignato pollicitas, poteſtatem
obtineant, conjugium nobiſcum ineant,
ſuaſque intimè deſponſatas vires promiſ-
21 ſas nobis communicent. Quod accidere
nequit, niſi per plenam ſui reſolutionem in
ens primum. Lapides enim fructuum, pu-
ta meſpilorum, palmitum, perſicorum, &c.
volatiles feci, abſque omni capite mortuo,
poſtquam in ſuccum lacteum rediiſſent.
Idque nimirum abſque diſtillatione ſepa-
rativa. Reperi enim, quod hoc remedii ge-
nus reſtaurat, non ſecus atque Aroph præ-
ſervat. Quorum amborum hanc facio dif-
ferentiam: quod reſtauratio ſit inclina-
tionis ſuſceptæ abtruncatio, præſervatio
autem, futuri præcautio, per impedimen-
22 tum materiæ diſponibilis. In verâ autem
ſanatione includitur utrumque. Porrò ad
veram generati Duelech reſolutionem, li
quationemque, primatum obtinet Ludus
Paracelſi, ſic dictus, non quod ſilex ſit, &
pueri cum illo laudant; prout aliqui inter-
pretati ſunt ipſius etymon. Sed quia Lu-
dus ſemper tali, teſſeræ, aut cubi forma
eruitur, cujus præparationis hæc eſt deſcri-
ptio apud Authorem. Ludus optimè con-
tuſus, calcinatus, & uſque in olei formam
bullitus, quod unico ferè verbo, vocat fel
terræ, & Altholizoi correctum. Quod ſo-
nat *al. tho. oli. geſotten*, ſive, totum con-
verſum in oleum, per ebullitionem. Quæ
Ludi eminentiſſima præparatio, paucis
mortalium, ſub brevi iſto ſyrmate, enotuit
hactenus. Et quanquam mundus commiſe-
ratione ſit dignus, utque apertiori ſenſu
præparatio deſcribatur: Indigni tamen ſunt
rerum ſecretarum contemtores multipli-
ces, ut manifeſtentur nunc, quæ Deus ob
ponderoſiſſimas rationes, inter paucos, at-
que parvulos hujus ſeculi, manere penes
theſauros ſuæ diſpenſationis voluit, donec
nil tam occultum, quod non revelabitur,
in ſuâ dierum plenitudine: In qua, væ
mundo, & confuſioni ſuæ! Dicam tamen
parùm apertius, ut Philoſophiæ pyrotech-
nicæ gnari ſoli me capiant. Teratur Ludus
in pulverem, in mortario, & ſub piſtillo.
Dein ſub cote, in ſilice, iterum. Tum dein
calcinetur. Non quidem igne torrido: ſed
addatur illi ſal circulatum, de quo Paracel-
ſus, libro de renovatione & reſtauratione:
& diſtillato inde ſale, dicitur Ludus calci-
natus. Quia pauco binarum horarum la-
bore, totus erit converſus in ſalem. Ludus
ergo ſic calcinatus, & in ſalem redactus,
ſibique æquiponderans, decurrat ſuâ ſpon-
te, in humido loco. Iſtud autem ſal reſolu- 23
tum claudatur hermetico ſigillo, in ovo
longi colli, & in arena, bulliat continuo
igne ſecundi gradus, donec totus Ludus, in
pari ſui pondere, ſteterit inſtar olei craſſio-
ris, ſuper aquam, quam ex aere cellarii hau-
ſit. Tunc namque totus Ludus eſt ſal vo-
latile, in formâ ſalis oleoſi reſoluti, habet-
que aliqualem urinæ guſtum. Ideóque per
urinam, cum potu vadit integris viribus,
atque diſſolvit omnem calculum, ubicun-
que in corpore delituerit. Quia eſt ſal vo-
latile, reſolvitur in humido, nec ſeparatur
in digeſtionum officinis: ſed quia guſtum
lotii

lotii aliquatenus repræſentat, habetque interim amicas proprietates naturæ noſtræ, lubenter recipitur, ſimulque ad renes dimittitur. Doſis ejus eſt, granorum 14. uſque ad viginti, cum aquæ ſimplicis diſtillatæ tantillo. Et calculus mediocris magnitudinis in veſica, reſolvitur in pineoli magnitudinem, potiſſimùm duabus hebdomadibus. Liquor Ludi, ſic præparatus, vocatur à Paracelſo, fel terræ: quia ſi in charta extendatur, citrinus obſcurius eſt, non parùm ad viridem declinans. Lapis eſt enim valde mirus, deſcriptionibus Paracelſi unicè reſpondens, nempe ex ſale urinæ liquorum terræ partus. In fundo terræ, ad altitudinem veſicæ in corpore humano. Reperi autem illum ad ripam Scaldis, prope Antverpiam, ubi lateres coquuntur, ſitusque eſt plus minusve 40 pedes ſubter horizontem, ſecundùm profunditatem fluvii. Fundum enim fluvii, fundo veſicæ comparo. Non eſt autem in fundo fluminis; ſed extenditur unicâ ſimplicique camera, ſubter fundum marginis, in agro vicino, ad latera juxta ripas, idque per aliquot milliaria. Ac Ludi camera iſta, vix pedis craſſitudinem ſuperat. Neque etiam ſupra, aut infra præfatam cameram, extenditur ampliùs, nec alibi circiter reperibilis. Eſt & prædicto agro Pyrites frequens, ſulfure dives atque vitriolo. Qui etſi ſub terrâ prædurus ſit, mox tamen ſub aura fit friabilis, fatiſcente ſcilicet ſenſim vitriolo. Sed Ludus, lapis eſt palleſcens, ſubinde cruſtâ perſpicuâ per commiſſuras obductus, magnâ ſui parte, in clibano figulino volatilis. Hic nempe eſt lapis, ſaxifragorum apex, & calculoſorum deſiderium. Felix ille, qui eundem calcinare poteſt, ut jam monui. At labor ejus requirit, nedum lectionem, & putationem, ſed plenam ſcientiam, adhuc dupliciter obfirmatam. Quia eſt labor Sophiæ, Adeptorum ſpes. Rariſſimus idcirco ille, hoc ærumnoſo ſeculo, quem ad hunc ſcopum Deus perduxerit. Non ſat eſt, noviſſe ludum, ſive Cevillam Paracelſi, ejusque natalem ortum, quodque debeat reduci in ſalem oleoſum volatilem, abſque deperditione ſuarum dotium. Sed cum non ſit operoſior pars, in tota Chemeia (quòd Paracelſus ſæpius declarat, in præparatione tincturæ ſulfuris, quæ gemmarum nativos colores graduat, utrobique ſcilicet requiritur idem ſal circulatum, utrobique tacitè ſuppreſſum) ſuperaddam paucula, quantum frater fratri communicare poteſt. Nam etſi remedium contra Duelech, ex commiſeratione & charitate humana, propalari deberet coram univerſo, per tubas: attamen ob rationes Deo cognitas, ſervari debet in arcanis, quorum ipſemet diſpenſator manere voluit. Accipe Ludi pulverati libram unam, ac tantundem liquoris Albaheſt diſtilla hunc inde: & primâ vice; totus Ludus mutatus erit in ſalem, qui in patina vitrea, loco humido decurrit, abſque ulla terreſtreitate reſiduâ, & liquor defluens fulvi eſt coloris, hermeticóque ſigillo clauſus, bulliendo, velut ſpuma, ſupernatat totus, in forma axungiæ viridis liquatæ. Eſtque Paracelſi Altholizoim correctum, ac fel terræ. Qui verò putat additamento ſalis petræ, vel ſimilium, artificium hoc aſſequi: is ſciat ejusmodi ſalia, utut exquiſitè, iteratóque Ludo commiſta, ſola tamen ſalia defluxura, relictâ terrâ, tanquam fæce, in patinâ. Ludus verò debet totus transmutari in ſalem volatilem tinctum, nil quicquam reſervantem, de adjuncto Albaheſt. Utpote tam liquor hic, quàm Ludus, ſervant priſtinum pondus. Et ipſe Ludus ſervat dotes minerales, quas omnipotens Bonitas illi dedit. Eſt autem hoc opus longè difficillimum, non quidem quoad præparationem Ludi: ſed ipſius Albaheſt. Scio, quia vera dico: eſtque in noſtris Adeptis probatio, ſuperans omnem demonſtrationem. Ariſtoteles enim non aliam agnovit ſcientiam, quàm quæ è præexiſtente ſenſuum cognitione

tione pulſulat. Sed eſt alia indemonſtrabilis, in qua ipſe Dator, ſui luminis manet interpres, ſupra omnem Syllogiſmi ambitum: adeò tamen certa; quod totus mundus, ne minimam in ſciente dubitationem moveat. Quod in tractatu, de Venatione ſcientiarum, ex profeſſo confirmavi, & palàm feci. Patefeci interim, quo pacto ex putrido lotio eliciatur ſpiritus, qui immiſſus in veſicam, per indolentem cathetera, ſolvit Duelech. Scholæ interim ſuos commendant Herbarios, & hi ſua ſaxifragia: hæſitant tamen, & abſque ſpe digladiantur invicem. Ut ſi non pro ſoluto calculo, ſaltem pro injectâ ſpe miſeris, ſibi
24 ſolutum optent præmium. Sunt interim qui promittunt compoſita magiſtralia, quibus calculus, velut ſub malleo vel molâ contritus, in arenam, vel farinam comminuitur. quod ſi interim arena fortaſſis aliqua appareat, id totum poſtulant donandum ſuo ſaxifrago. Sed eventus hactenus illuſit illorum temeritates, quos radicis cognitio fefellit hucuſque. Duelech ſiquidem conſtat materiâ penitùs ſimilari, ex unico conſtantique urinæ liquore petitâ. Calculus nimirum ubique, ac qualibet ſui parte, eſt calculus; nec differt arena à calculo, per materiam: nec eſt calculus, arena multiplex, per collam aut mucilaginem connexa: adeò ut requiratur ſolius collæ reſolutio, arenis interim ab invicem diſſilientibus. Frivolum itaque, quod calculus in arenas, ad diſſolvendum contuma-
25 ciores, diſſiliat. Paracelſus enim, etſi potito remedio fuerit ſanando felix: in hoc tamen, naturam Duelech, cum Humoriſtis, ſe ignoraſſe manifeſtat: quod aſſumto Ludi remedio, Duelech, arenarum forma ejectum iri ſpondeat. Tum iterum, quod magnitudinem Duelech, per omnium urinarum conſervatarum, toto ſanationis intervallo, ebullitionem & exſiccationem ariolari, atque ponderari doceat. Quorum tamen utrumque, eſt merum temeritatis inſomnium. Siquidem quodcunque remedium diſſolvit Duelech, id primum, atque longè facilius, arenas, & parvula fragmenta, ſi quæ deciderent, eſſet liquando. Etenim quicquid ex ſimilari urinâ coagulatur, id etiam in ſe ſimilare eſt neceſſariò. Deinde, ſoluto Duelech per Ludum, ſi urinæ omnes, toto ſanationis intervallo collectæ, aſſervatæque exſiccarentur, fortaſſis quadragies ſuperarent pondus calculi. Nam quis neſcit, quòd etiam ſanorum urinæ exſiccatæ, caput mortuum relinquant. Itaque deprehendi, Paracelſum quidem ſæpius calculum veſicæ, oblato Ludo liquâſſe: ſed nec olidas urinas aſſervaſſe, neque itidem exſiccaſſe. Quia ipſi nimis fuiſſet tædioſum. Etenim placuit Altiſſimo, præcurſorem, ante Heliam artium, præmittere, docentem medicaminum craſin, & præparationes: cui ut fideret mundus, data ſunt ſigna, ſuam doctrinam ſtabilientia. Illuſtris nempe eſt illi magnorum arcanorum præparatio, quæ non niſi adeptione erat confirmanda. Dein ſubſecuti ſunt, qui Paracelſi inventis addentes, eſſent reper-
tæ veritatis theoricæ illuſtratores, Ut tan- 26
dem ſubſequatur, adeptum Medendi conſecutus, docens verbo, & opere, quæ Deus per priores denunciavit. Poſtremò, Scholæ ſibi diffidentes, fraude novâ fidem apud credulos fecêre, jactitaruntque per Diætæ regulas, ſe noviſſe corpus calculoſi ita diſponere, ut omnis pituitoſa, antecedens calculi moles: quæque aliàs citra ejusmodi ſua inſtituta, ſtatim atque ſponte, in calculi racemos faceſſeret, continuâ ac ſucceſſiva repetitione tollatur. Id eſt. Spondent omnem pituitam ſe poſſe præripere, quæ quomodolibet calculum format. Imò pituitam, quæ ad neceſſariam cruoris elementalem compoſitionem (juxta Ethnicos) requiritur, fore tam parcam & exiguam, ut vix ſufficiat, pro iſta ſui neceſſitudine, multóque minus, pro exuberantia, ad creandum

dum calculum. Quorſum videlicet pollicentur magiſtrales quaſdam, iteratasque purgatiunculas, familiares ideo, atque minorativas nominant. Promittunt inſuper, ſe ad oculum oſtenſuras, verè dejectam pituitam illam (aſſumtis ad hoc ſcilicet ſuis phlegmagogis) hinc etiam ægris propediem imprecaturas fauſtam ſanitatem (palliativam ſaltem) ob ejectam calculi præviam materiam. Sic tamen infirmi magis ſenſim infirmantur; Medicè atque miſerè vivere pergunt, quamdiu talibus auxiliatoribus ſe obſequentes ſubſternunt.

27 At ejusmodi jam nugis ſat ante reſponſum, ubi pituitam, & mucilaginem, è cenſu cauſarum Duelech removi. Paracelsus itidem, de primâ tartari calculique materiâ, æquè inſulsè nugatur, ſuæque pridem doctrinæ immemor, transfugit ad pituitoſam mucilaginem humoriſtarum, quos primus, ludibrioſo attamen, ſic nomine vocavit. Ego verò recepto jam iſthoc paſſim nomine, illos ex commiſeratione, non autem ironiâ, ſic nuncupo. Alibi autem, incautus, hæc iterum oppugnat Paracelſus, ſpondens, intra quindenam ſanationis Duelech cerni poſſe, quantæ magnitudinis fuerit, ſi omnis quotidie urina exſiccetur. Quod clarè implicat cum præcedente Tartari materia: eſſetque ejusmodi lotii arefactio, mera fraus, ac impoſtura, ſi ſimul cum reſoluto Duelech, excerneretur antecedens tartari calculoſi materia. Siquidem promittit, quod quicquid diſſolvit Duelech, idipſum multò compendioſius ſolvat præviam ad calculum Tartari materiam, indies ſuccreſcentem. Ego ſanè odi ignaviam, ac ſtupiditatem in Medendo, pertinaciam in Docto, ignorantiam in Profeſſore, mendacium in Scriptore, ut & contradictionem, in principatum ambiente. Siquidem cuncta dolum includunt, & imperitiam in docente, ſi non malitiam inſuper, atque ignaram temeritatem, in tali principe: adeóque totam illam religionem, multâ labe ſuſpectam reddant. Ego ſaltem vel ab adoleſcente, uſque ad lacrymas, indolui ſortem infirmorum, qui ſub incerta ſpe, creduli, confidebant vitam, familiam, uxorem & liberos, imò fortunam, & facultates gubernandas, per audentem quidlibet, jactantioſum. Itaque primum trans- 28
curri per vegetabilium monarchiam; ſed non inveni, quod in veſica Duelech reſolvere poſſet. Quicquid autem illorum, in vitro, Duelech liquefaceret, vel hoſtile erat, vel ſaltem iſtis qualitatibus non perveniebat ad veſicam: ſin autem per ſyringam injiciendum videretur, non erat à veſica tolerabile. Itaque diſtillata, àc decocta vegetabilia, itemque cineres, calces, pulveres, & extracta univerſa, didici caſſa, & exigua, adversùs tantum hoſtem. Acidiora quidem minuebant Duelech in ſui integritate: ſed oretenùs ſumta, non ingrediebantur ſub iſta potentia ad veſicam: deforis autem injecta, utut inſtar vini viderentur mitia, attamen in doloris ſenſu, ferrum candens æmulabantur. Mirabar itaque Paracelſum atque alios, quòd è melle, ſaccharo, rore, &c. commendarent liquores ſtillatos; cum nemo mortalium illa per ſyringam injecta toleraverit unquam. Experimento quidem obſervavi, quòd columba, exciſum Duelech, ſuo ſtomachi fermento acido, reſolveret in ſuccum, prout etiam fragmenta laterum. Propinata eſſet proin à ſenioribus, columbarum, atque gallinarum membra ſtomachi interior: at ſanè ſpe multùm fallaci. Tam quia cum vitâ bruti, vis fermentalis viſcerum, unà exſtinguitur: quàm etiam, dato quod ille pulvis primitivam ac priſtinam vim, quam in vita ſortiebatur, à morte ſervaret: attamen in culinis noſtrarum digeſtionum, prorſus ſpoliatus virtutibus iſtis, ad veſicam perveniret: quanquam revera, pulveres vix in laticem urinalem vertantur, Licèt conſtanti utrobique inſcitiâ, ejus-

K modi

modi multa præſcribantur ægrotis. Hoc attamen didici, quòd ſpiritus ſalis Hiſpalenſis, extremo reverberii igne, unà cum terra figuli diſtillatus, manè ſingulo bibitus, cum vino albo, pridie è vaſe depromto, nedum ſenum tollat mortales ſtrangurias, totusque diureticus aliquot ſanaverit: verùm inſuper, quibus decidens juſto major calculus è rene, per aliquot menſes in veſica moratus erat, tandem minutus, mejendóque excretus fuerit; quem tamen anteà, multoties repetito introitu, in collum veſicæ, toties per cathetera repelli retrorſum neceſſum fuerat. Paratur autem è ſale primùm fuſo, & per ignem liberato ab extravaganti ſorde, mox fuſo ſale, & inter nummulos raphani reſoluto, rurſusque tandem exſiccato, cum pari terræ figulinæ diſtillato, acri igne reverberii tandem, debitóque modo, ne quid exſpiret, prout de vitriolo infrà docebo. Habes enim ſalis balſamum, quem nunquam ſatis expendes. In tyrocinio meo autem, videram domorum rudera, ſalem petræ fundere; quodque laterum pulvis, ſemel à ſale petræ liberatus, ac dein per aliquot annos ſub tecto aſſervatus, fraceſceret, atque de novo ſalem petræ daret, ſicque totul pulvis, ſabulo excepto, tandem verti poſſet in ſalem. Videram quoque laterem nitroſum, in medio latioris muri incluſum, trans omnes, utrimque ſibi vicinos lapides, ſuum foris prodere ſalem petræ, adeóque eſſe ſaxorum, atque laterum vicinorum, deſtructorem. Memor itaque nominis (ſalpetræ) cognovi illum ſalem eſſe ipſum laterem, vel ſaxum reſolutum. Potiſſimùm, quia in antris rupium, ſponte ſtillet, alibi verò longis propendeat ſtiriis. Quocirca ſalem petræ diverſimodè pro Lithiaſi præparavi: at fruſtra. Quia tum adhuc ignorabam, quod Duelech aliis longè conſtaret principiis, quàm ſaxa mineralia. Vidi pariter millepedes, ac inſectas, locis nitroſis natas, ac morantes, in uſum applicari contra calculum veſicæ, At fruſtra. Sed poſtquam cognovi, tot ſecula ſomniâſſe, in cognitione cauſarum Lithiaſis; credidi confidenter, quòd omnis error ſtaret penes noſtram ignaviam. Tandem anxietatum querentis miſertus Deus, dedit mihi cognoſcere Ludum, cum præparatione Paracelſi: qui me intelligunt, gratulantur mihi ſtudiis publicis; quia nôrunt, me vera ſcribere. Quærite fratres, & diligenti animæ obviabit gaudium immenſum. Primum enim diſcite diſſolvere Duelech in vitro, liquore tepido, non ſtomacho, non demum veſicæ, moleſto: ſic ut Duelech ſenſim minuatur abſque bullis, & agitatione: gaudete, quia prope eſtis. Tum diſce, Ludum vertere in ſalem, abſque ullo transmu-
tatoris reſiduo. Remedia autem adverſus 29
Duelech, potentur jejuno ſtomacho, abſque heſternâ cœna. Quod ſi felici remedio interno ſis fruſtratus, per catheteram, qualibet horâ injiciatur externum, dimiſſâ tamen priùs urinâ. Dum autem iſtud 30
urinæ ſtalagma examino, in mentem recurrit hiſtoria filiæ vicini piſtoris. Habebat nàmque filiolam, quæ ſæpius cruentum mejeret, medióque filo ſuſpendebatur lotium. Erat autem pallidum, cum multo ſedimine, ac glutinoſo. ſicque ſeptimum vixerat annum. Villica quædam narrat piſtori, idem ſibi olim contigiſſe. Juſſi tandem adferri veſicam tauri, embryonis, nondum nati; (vaccæ enim non imprægnatæ, vix ſaginantur) veſicula iſta plerumque repleta eſt liquore ſaporis, non quidem urinalis: ſed alieni. Cujus ſingulo manè, bibit uncias circiter binas, cum totidem vini albi. Nupta eſt dein anno ætatis 19, & anno 1643 ſuperſtes ac ſana eſt, calculi neſcia. Idem dein remedium juvit aliquot puellas pauperes. Cumque hoc jam tentatum eſſet aliquoties, Idem ex embryone hirco tentatum, ac felicius adhuc ſucceſſit. Subnectam hoc loco meas 31
obſervationes, de lapidibus cancrorum,

quas

quas nunquam ab alio adnotatas vidi. In-
primis ineptè vocantur oculi, cum non
32 fungantur oculorum munere, nec extra
emineant, nec toto durent anno. Nec de-
mum hi lapides ſunt extracta eſſentia, à
tota bruti teſta (licet ſic juſſerit Paracel-
ſus) ſiquidem per plurimas atque uni-
formes cancrorum diſſectiones, comperi
quæ ſequuntur. Inprimis ſtomachum can-
cri eſſe in capite, prope verticem. Mares
enim quotannis ægrotare incipiunt, à
menſis Junii medio: femellæ dein, in Ju-
lio, ante teſtarum exuvium. Sunt enim per
dies novem, & ampliùs, velut ſemiexani-
mes ac immoti. Qua tempeſtate, ſtoma-
cho illorum exterius obducitur membra-
nula nova, inter quam & ſtomachum vete-
rem, eſt liquor quidam lacteus, qui ſen-
ſim exterius in globum ſtomachi conve-
xum, quâ parte attingit, obducitque ſto-
machum veterem, contrahitur utroque
latere, in concavum, ſtatimque lapideſcit.
Interim nec tunc, nec multò pòſt, cancer
eſitat quicquam. Ideóque (penè incredi-
bile) vetus, ſive interior ſtomachus, ſen-
ſim in mucilaginem alimentariam abſumi-
tur, exteriorque, ac novus alter ſtomachus,
in vicem abſumti, ſuccedit. Siquidem iſti
lacti, ad ſtomachi veteris convexum ſub-
nato, obtenditur ſtatim pellicula, per mo-
dum lacti tepenti ſolitum: creſcitque lac
iſtud inter utramque præfatam membra-
nam, utriuſque ſcilicet ſtomachi. Quæ cun-
cta ducentis forte cancris diſſectis, dietim
obſervavi, jucundâ admiratione. Tandem
reſidua pars lactis, cancro cedit in alimen-
tum. Poſtremò etiam, uterque lapis ite-
ratò ſenſim diſſolvitur, & in nutrimen-
tum paulatim abit. Nihil autem cancer e-
dit, aut in ejus ſtomacho reperitur, quan-
tisper iſti lapides ſunt in ſtomacho ejus,
vivitque circiter 27 dies tam ex veteri ſuo
ſtomacho, ſenſim abſumto, quàm ex uſu
reſolutorum poſtea lapidum. Addo, rariſ-
ſimum diureticum ex hoc lapide colligi,
etiam vulnerarium, ac febrifugium, mo-
do reſolvatur in formam priſtini lactis.
Quod quàm ſit excellens, atque potens,
vix cuiquam, quàm perito, perſuaderi po-
teſt. Nihilque eſt vulneratis, vel poſt par-
tum matribus, aptius, quàm remedium
horum lapillorum. Habet namque reme-
dium, contra inclementias multorum ve-
getabilium, vi laxante infamium, modò
ita reſolvatur, ut per minima, ambo mi-
ſceantur. Denique in Marca Brandenbur- 33
gica, locupletiſſima eſt cancrorum piſca-
tio. Vectores autem, coguntur noctu ex-
cubias agere, ne fortè porcus aliquis, vel le-
viter, ſubter currum tranſcurrat. Nam id
ſi contigerit, manè quotquot cancri, in cur-
ru fuerint, inveniuntur mortui. Tam exitia- 34
lis eſt porcus cancro. Ut autem in veſicam
quodlibet injiciatur abſque dolore, Cathe-
tera novum inveni. Quia corniculum ar-
genteum, quo Chirurgi ſummis crucia-
tibus urinam exigunt, atrox atque cruen-
tum eſt, ideóque prorſus diſplicuit. In-
ter plures autem, quos tentavi, aptiſſi-
mus atque innocuus occurrit, qui è tenui
corio fieret. Nimirum ad hoc corium, ſive
alutam, intus depinxi colore albo, ex ce-
ruſſa, & oleo lini: cumque fere jam exaruit,
fiſtulam exinde ſuendo componi juſſi, cui
filum æneum per longitudinem inductum
eſſet, eratque ſutura ejus plana, ut nequic-
quam protuberaret. Uno autem hujus fi-
ſtulæ extremo, fiſtula ipſa ſatis ampla, ut
ipſi ſypho ſyringæ indatur quoties lubue-
rit, ambóque aptè reſpondeant, ut hac viâ
liquor in veſicam injici queat. Porrò to-
ta coriacea fiſtula dilutâ collâ firmetur,
ut hac dein exſiccatâ, colore aliquo, at-
que oleo lini, pingatur. Idque videlicet
tam ob majorem fiſtulæ firmitudinem,
quàm etiam, ne per liquorem injicien-
dum permadeat, & flacceſcat. Educto igi-
tur filo æneo, alter ejus vicarius in locum
ſubintret, ex gingiva Balænæ paratus. Ergo
habes ſic fiſtulam tenuem flexibilem, quæ

nequicquam dolet immittendo, etſi quadragies unico die, in veſicam protrudatur. Primis quidem vicibus circa ſphincterem inſuetum, dolet, at mox ceſſat pavor illius contractionis. Abſtrahitur autem lotium, quoties lubet. Evacuatâque veſicâ, injicitur per ſyringam demùm, retro ad fiſtulam, adaptatam, uſque in veſicam quicquid lubet. Modò intromittendus liquor ſit indolens, nec ingratus. Eſt autem Syringa, ad cujus Syphonem, Catheteris eminens extremum adaptari dixi. Sit laus æterna Deo in excelſis, placeatque illi irrorare, & fœcundare mea ſervitia atque deſideria, in opem mortalium oblata!

CAPUT VIII.

Tyronibus ferculum offert Author.

1. Quæſtiones doctiſſimorum virorum. 2. Reſponſa Authoris. 3. Author ſpernit judicia de ſe habita ac habenda. 4. Satisfactio de Auro horizontali. 5. Heteroclita de ſulfure Veneris. 6. Sulfur Veneris, non eſſe de intima eſſentia metalli perfecti. 7. Probatio permanentis ſulfuris externi. 8. Dignitas ſulfuris Veneris. 9. Indiſtinctio Authorum Tyrocinii Chymici. 10. Reſponſio Authoris ad objecta. 11. Incognita quædam hactenus de vitriolo. 12. Vitrioli nomen unde. 13. Nativitas vitrioli. 14. Differentia bonitatis vitrioli. 15. Græci cedunt palmam Germanis, de mineralibus. 16. Error Paracelſi circa æſtimationem vitrioli. 17. Demonſtratio erroris præfati. 18. Quale vitriolum ſit medendo optimum. 19. Modus diſtillandi vitriolum optimus, & inuſitatus. 20. Miræ proprietates hujus ſpiritus vitrioli. 21. Notabilia aliquot, inde reſultantia. 22. Diſtillatio ſalium. 23. Commendatio Dauci. 24. Lignum Nephriticum noſtras, ejusque delectus, ac præparatio. 25. Uſus Betulæ.

1 OCCASIONE libri mei de febribus, ad me è diverſis Europæ ſinubus, ſcripſerunt magnæ notæ viri, petentes elucidationem, circa remedia ibidem tradita. Fatentur quidem, ſe agnoſcere, in audaciâ meæ promiſſionis, vera ſubeſſe febrium quarumcunque remedia: ſed dolere nimiam ſcripti mei obſcuritatem. Primò itaque inquirunt, quid ſit Aurum horizontale. Secundò petunt, confectionem elementi ignis Veneris. Tertiò, Nunquid fortaſſis ſit ſpiritus Vitrioli rectificatus? Quidam etiam minas addunt, niſi publicè optatui eorum ſatisfecero, librum meum de febribus fore prohibendum: ut alterum principem Macchiavelli. Utpote quod ſtante meo libro, neceſſario alioqui, mox conſiderent Academiæ Medicæ in rudera, Galenusque mox oſtiatim ſtipem petiturus exularet. Boni quidem conſulunt, quæ de febrium inauditâ doctrina, deq; phlebotomiæ, purgationum, remediorumque deteſtandis abuſibus, in proximorum commiſerationem, in medium attuli: ſed explicationes deeſſe, apertiúsque loquendum: ut me tacente, ſub ſigillato velut diplomate, cuncta confirmentur in poſterum, per quorumlibet experientias, & miſerorum acclamationes.
Primò reſpondi, obſtare arcanum Liquoris 2
Albaheſt Paracelſi, cujus nimirum doctor Omnipotens etiam diſpenſator manere decrevit, in mundi uſque confuſionem, ob rationes, pro parte, notas Adeptis. Itaque me deſerturum illius Arcani manifeſtationem,
theſauris beneplaciti divini. Quoad autem 3
judicia, interim de me habenda, parum moror. Nec enim primus eorum, ut neque poſtremus vituperator ero, qui nunquam reſpexi ad mundi cenſuras, de me factas: nec æſtimo (quòd alii tamen multi) cum electione, mei æſtimatores. Utpote in Deo amo æqualiter: neminem autem prorſus ideo, quòd mihi blandiatur. Scio namque, quia Deum protectorem habeo, qui deſerit neminem ſe invocantem. Etenim plueruñt laquei tribulationum ſupèr caput meum. Conſtiti, nec enim ullatenus preſſerunt animam meam. Deciderunt in terram, calcavi illos cum deſpectu; & ſtatim tanquam fimus, putruerunt ſponte. Conturbati autem horum authores, erubuerunt. Utinam Deus illis agnoſcat! Scio denique, quod Deus, rore ſuperno, fovebit ſemina, quæ plantavit, quæque creſcitura voluit.

Neque me ſolicitum permiſit, pro nutu mundi, conſenſu Scholarum, aut vulgi acclamatione. Ipſe namque univerſa quæ vult, poteſt, facietque pro lubitu, dum Mundus merebitur per veram Medicinam in ſuis languoribus conſolari. Ah, quàm tumida bulla, quæ ſemper alienis ſuſpenſa arbitriis, pendet ambitio? Quàm malè denique, ſemper judicant aliena arbitria? quæ præſertim præjudicato continuo reguntur? ad propo-
4 ſitas autem quæſtiones dico. Quod ſicut Sol cenſetur naſci in hemiſphærii horizonte: ita Mercurius, dum factus eſt Diaphoreticus, dulcis ut mel, & inſtar auri fixus, eſt aurum in ſui horizonte: tantoque eſt in re medicâ, auro nobilior, quantum perla orientalis Scoticâ. Mercuriùs namque quamdiu eſt metallicus Mercurius, eſt primo enti metallorum ſimilis, & vicinus valde. Dum autem auro colliquatur, concluditur ejus omnis vis medica, ſigillaturque: imò introvertitur ſic, ut dotem, quam humanæ naturæ debet, pro ſuis languoribus deneget. Sulfur namque Veneris poſt ſeparationem ſui, à ſuo corpore, ac reſurgens, fit ſulfur quaſi glorioſum, tingitque ideò ſulfur Mercurii (quod in pulvere Johannis de Virgo, per ſulfura mineralia corroſiva, eſt extraverſum) immediatè, ſeſeque toto inſeparabili mutuo amplexantur: ſtatque tum ideò vis amborum ſulfurum extimè: Hinc nempe virium conſertione, Mercurius diaphoreticus, inde reſultans, perficit uniſonum medendi, in cunctis quæ tàm Phyſicus, quàm Chirurgus, optare queunt: ſive reſpectu morborum acutorum, ſive demum chronicorum relatione adhibitus ſit. Non eſt ergo ignis Veneris, ſpiritus vitrioli, utcunque exquiſitè rectificatus: ſed ignis ille eſt ſulfur cupri volatile, in forma olei viridis, melle dulcius, & à corpore mercuriali ſui cupri planè ſeparatum. Reſiduum autem cuprum manet album, nec unquam virideſcens per æruginem, ut neque amplius de numero ſeptem metallorum. Quia evaſit novum. atque anonymum metallum. Non poteſt autem haberi ignis Veneris, niſi cum plenaria cupri deſtructione, corporiſque mercurialis ipſius Veneris volatilizatione. Quod quantumcunque ſit volatile, in forma olei: facili tamen negotio, poſtmodùm iterum reducitur in metallum album ignotum, atque ſub malleo extenſibile. Sed Ignis, ſive ſulfur Veneris, non item amplius reducitur in metallum, per ſe. Qnia, prout nullum ſulfur eſt metallum: ita omnis Mercurius metallicus, eſt verum metallum. Docent autem Ade- 6
pti, quod pars metalli ſulfurea nequeat ſeparari à ſuo corpore mercuriali, ac metallico, niſi per ejusdem totalem deſtructionem, quamque ideò (licèt abuſivè) elementalem vocant. Quia nimirum in metallis, ſint duo ſulfura. Unumque ideo meritò vocant externum: atque aliud internum. In propoſitis autem cupri terminis, contemplare internum iſtud, quod in albo, anonymo, ac mercuriali metallo, corpus fixat, ſive coagulat, efficitque ſub malleo ductile: cum aliâs, Mercurius abſque ſulfure nunquam in metallum coagulari poſſit. Externum verò Veneris ſulfur, eſto oleum illud viride dulce, quodque iterum in metallum, in ſe abſtractum, cogi nequit. Proin univocè teſtantur hujus Philoſophiæ Symmyſtæ, externum ſulfur à ſuo corpore ſeparari non poſſe, ne quidem per ignem, in metallis imperfectis, quin unà pariter pereat pars Mercurialis ejus. Vidi namque 7
plumbum, ter ſublimatum, rediiſſe in idem numero, quod antè, plumbum. Itaque cum ſulfur iſtud externum (quale è cupro trahitur) non ſit neceſſarium metallo perfecto: Cupro autem iſtud ſulfur, Veneri ſit 8
à Deo additum: ergo neceſſe eſt iſtud ſulfur Veneris habere ſuos fines, ad neceſſitates ingrati hominis conducentes, pro infirmitatibus ſcilicet humanis, ſupra omnem metallicæ perfectionis dignitatem. In cujus uſum videlicet, Stoici ipſi, cuncta mundi creata,

9 directa eſſe, conjecerunt. Errant proinde Tyrocinii chymici Scriptores, quotquot variis mentiuntur fabellis, Mercurii metamorphoſin in ſalem, aquam, oleum, ad varios Medicaminum uſus, audentque ſua inventa hoc ſtabiliri argumento: Si enim aurum, corporum conſtantiſſimum, queat in vitriolum, adeóque & in fumum evolare; quidni idem faciet multò licentioſiùs
10 Mercurius? At ego, reſpondendo, proponam in limine duas Philoſophorum ſententias, longè veriſſimas, pudibundas tamen hiſce argumentatoribus: ut hinc etiam Chymiæ expertes queant digito notare vanitatem illius argumenti, utque pudore ſuffuſi, reſipiſcant Tyrociniorum Authores. Quarum prima eſt. Quòd ſit longè facilius, aurum ex non auro conſtruere, quàm aurum naturale deſtruere. Pudeat ergo inprimis eos, docere auri deſtructionem, qui ejus conſtructionem ſe neſcire, inopes teſtantur! Itaque vel mentiuntur, ac decipiuntur Adepti Philoſophi, vel ipſi Scriptores Tyrocinii. Altera eſt. Si non vidiſſem argentum vivum eludere quamcunque artificum operam, adeò, quod aut totum avolet adhuc integrum, aut totum in igne permaneat, atque utrolibet modo, ſervet impermutabilem ſui ac primitivam identitatem, identitatiſque homogeneitatem anaticam: dicerem artem non eſſe veram, quæ vera eſt, ſine mendacio, atque longè veriſſima. Adeò, ut quod ſupra eſt, eſt ſicut quod eſt infra; & viciſſim. Ignaros ergo ſe rei metallicæ produnt, quotquot docent præfatas Mercurii aurique metamorphoſes. Nam utcunque iſta metalla, per quædam mineralia ſibi adjuncta, nunc ſpecie olei, ſalis, vel ſulfuris, per retortam pellantur, horumque larvam mentiantur: ablatis tamen ejuſmodi adjunctis, ſemper idem manet aurum, idemque qui ante Mercurius, redeuntque in priſtina corpora. Imò licèt aurum radicaliter in partes heterogeneas, ſalem ſcilicet, ſulfur, ac Mercurium ſe pateretur ſequeſtrari. (quod nullatenus naturæ, niſi per unicum liquorem conſtructivum, eſt poſſibile.) Iſtud tamen in Mercurii homogeneitate, eſt naturæ & arti impoſſibile. Quippe qui auro eſt ſimplicior, majori anaticaque idenditate conſtructus. Quia in Mercurio non eſt reperibilis diverſitas, qualis alioqui in tincturâ auri, hujusque albedine. Quod jam antè in ſulfure, atque Mercurio Cupri diſtinxi. Nam etſi Mercurius Cupri totus factus ſit volatilis: quia tamen non ſpoliatur propterea ſulfure interno ſui, Ideò iterum reducitur in album, ac malleabile metallum. Porrò ad quæſtionem, quâ petunt, num 11
ignis Veneris ſit ſpiritus vitrioli rectificatus? quædam de naturâ vitrioli, ejusque diſtillatione, per neminem ante me traditta, propalabo. Enimverò natura produxit ſal quoddam minerale, acidum, quod Græci Chalcanthum, ineptóque nomine, Latini, Atramentum ſutorium, nominant. Chy- 12
mici verò vocant vitriolum, quia tranſlucidum vitri inſtar. Eſt autem ſal iſtud embryonati ſulfuris immaturus partus, qui dum lambit venam cupri, eam erodit, diciturque ideò cuperoſum, ſive cuprum eroſum. Sin autem venam ferri, vel aliorum mineralium, roſerit, fontes parit acidos, ac diverſos, juxta venæ eroſæ indolem. Quæ ex profeſſo, libello de fontibus Spadanis, ad longum ſum proſecutus. Porrò, ſive aqua 13
iſta, quæ ſalem embryonati ſulfuris in ſe continet, cuprique venam eroſam ſecum ſervat, per ſe ſtillet, coquaturque per ignem in vitrioli conſiſtentiam: ſive demum ſuâ ſponte alibi coaguletur: id nequaquam ejus ſpeciem aut bonitatem diſtinguit. Siquidem nil ei deperit coquendo. Etenim dum aquoſus liquor ſat exhalaverit coquendo, ſponte dein tandem in frigore coagulatur reſiduum. Solum at pretium vitrioli variat venarum diverſitas. Etenim prope Antverpiam, dum è Pyrite ſulfur liquatum eſt, reliquum ſub dio exponitur, ac pro majori

majori parte,liqueſcit paulatim. Nam per
ambuſtionem , ſulfuriſque fuligines , æru-
ginem concipit,quæ à ſale reſiduo roditur,
atque in ſcrobes per pluviam diffluit. Sic
etiam vicini Eburones, ditiori venâ , ſuum
parant vitriolum. Alibi ſanè , eſt vena i-
pſiusmet cupri, coagulato ſale ſulfuris, di-
ves; ac ſponte ſtillat, diffluit , coagulatur-
que , quæ alioqui fontis vicini madore di-
14 luitur. Differentia itaque bonitatis, conſi-
ſtit in ſalis puritate : non autem in opulen-
tiâ ac ſaturitate cupri (loquor enim non ut
mercator , aſt tanquam Medicus) differt
quoque, propter commiſtionem cujusdam
peregrini. Si videlicet in Pyrite , aut venâ
cupri , commiſceatur vena plumbi (quod
frequenter eſt obvium) vel fortè adeſt ma-
ligna Arſenici participatio (Arſenicum e-
nim , quia plerumque metallis inſidiatur,
atque comitatur , uſitato hinc nomine vo-
catur, fumus metallorum) Adeóque,quod
aliàs eſſet legitimum vitriolum,fit nocuum
medendo. Color autem lazureus vitrioli,
plerumque præfertur viridi : fortè , quod
ille oculis arrideat magis. Saltem facillimo
negotio, ſimplicium impoſtores , ex viridi
15 vitriolo, lazureum mentiuntur. Cæterùm
Chalcitis, Myſy, Sory, Melanteria Græco-
rum , hodie periêre , tanquam venarum cu-
pri, diſtinctiones inutiles : nam Græci tan-
tùm Alphabetarii , reſpectuque Germano-
rum, ignavum, quicquid veteres de re me-
16 tallicâ poſteris edidêre. Sunt autem , qui
cum Paracelſo , vitriolum commendant ,
extolluntque in Medendo , quod ex cupri
copia cenſetur ditiſſimum : adeóque cun-
ctis præferunt , quod ex ipſomet cupro
conflatur. Quidam ideo candenti aut li
quato cupro ſulfur inſpergunt , magnoque
ſic labore , ejus æruginem ſolicitant , &c.
Paracelſus verò , optimum in medendo vi-
triolum, per laminas cupri , ſale communi,
atque ſulfure ſtratificatas,cæmentando pa-
rat. Recentiores hinc ſeducti,bracteas cu-
pri, per ſpiritum ſulfuris aut vitrioli vulga
ris , iteratò diſtillant , donec planè nigræ
ſint , atque friabiles , quæ demum lique-
ſcunt in aqua, fitque cœrulea, quæ coquen-
do inſpiſſatur , ac in frigore concreſcit vi-
triolum. Sic nimirum adulteratur hodie,
quod pro Cyprio venumdatur. Sub pace
Paracelſi , ſcio atque comperio , vitriolum
è Venere factum , longè in medendo eſſe
ignavius vulgari , quod caret ſuſpicione
miſcellaneorum. Adeóque ſpiritum ejus
non eſſe niſi merum acetum minerale, pri-
vatum aporrheâ cuprei ſulfuris. Comperi
nempe, vitriolum è Venere factum , longè
pauperius eſſe foſſili. Item foſſile, cui plu-
rimum cupri ineſt,in medendo,ac diſtillan-
do, pigrius eſſe vulgari. Nam diſtillavi vi- 17
triolum arte paratum , colore lazureum,
neutiquam viſu à Cyprio diſtinguibile : de-
ditque parum ignavi ſpiritûs acidi : ceſſa-
vitque mox infra paucas horas omnis ſpiri-
tus : atque reſiduum corpus totum in fæ-
cem nigram condenſatum ſubſtitit , ſuum-
que mihi cuprum ad vota reddidit. Siqui-
dem cuprum jam eſt metallum comple-
tum , non facilè deſtructibile , aut retroce-
dens ad ſui principia. Adeò,licet ignis atro-
citate minuatur : attamen quicquid ejus
avolaverit , verè adhuc metallum eſt , ob
rationes ſuperiùs allatas. Equidem inter
venas metallicas , nulla æquè difficulter ad
perfectionem metallicam adducitur , ipſo
cupro (quod teſtatur Georgius Agricola)
ſiquidem, ad minimum novies recoqui po-
ſtulat,antequam inde cuprum emanet. Ubi
interim aliorum metallorum venæ , primâ
liquatione ſuum fundunt theſaurum. Per-
fectionem itaque cupri Vena acquirit , per
ſequeſtrationem partium , ſibi à nativitate
miſtarum. Sunt autem hæ , quæ primo
enti ſuo adhuc alligatæ ſunt : unde proinde
cuprum jam perfectum reſpuit , reſiſtitque
quàm pertinaciter diſſolutioni ſui corpo-
ris : ac per coſequens , nec poteſt inde ha-
beri perfectum vitriolum Medicum , quod
virtutem habeat de ſulfure Veneris. Quip-
pe

pe hoc non eſt è cupro ſeparabile, niſi per omnimodam corporis metallici deſtructio-
18 nem, pro-ut antè docui. Partes ergo venæ cupreæ, à naturâ metallicâ procul remotæ, ac primo enti viciniores, tribuunt vitriolo vim medicam, factitio chalcantho denegatam. Nam vitriolum vulgare, ac vile, ad minimum toto octiduo, ſuam ſpirat exhalationem, utcunque flagrantiſſimis reverberii flammis urgeatur. Quò ergo vena liberior eſt ab aliena malignitate, viciniorque fuerit primo enti Veneris, remotior nempe à metallicâ cupri conſtitutione: eò ſal ejus, propriâ ſponte innatum, illique colliquatum, vitriolum profert inculpatius, ſpiritusque ditiores ſuppeditat, medendoque
19 aptiores. Modus etiam diſtillandi inuſitatus hic eſt. Recipe vitriolum commune, non ſuſpectum peregrinæ malignitatis, bulliendo in ollâ amplâ liqueſcat, & coquatur, in ſiccitatem uſque. Fractâ ollâ, vitriolum, inſtar lapidis induratum, teratur in pulverem. Fiat autem diſtillatio ad minimum 6 retortis ſimul. Sintque Retortæ vitreæ. Nam lapideæ omnes, poroſæ ſunt: quia omnis terra poros retinet; eò quod poſt exſiccationem, neceſſariò aliquid non fixi efflat. Porrò retortæ, loricentur cruſtâ, quæ nec dehiſcat, nec rimas contrahat, vel ſponte decidat, vel vitrificetur nimium. Optimè quoque, collum retortæ eminens, amplo vaſi recipienti connectatur, ne vel tantillum reſpiret. Recipiens autem, locetur in arenâ madidâ; item convexa ejus pars integatur ſacco ad dimidium repleto arenâ madidâ: qui ſaccus renovetur aliquoties, intinctus aquæ frigidiſſimæ. Dimidium autem retortæ pulverato vitriolo impleatur. Diſtilla autem per gradus, ac tandem urgeatur carbone, quantum poſſibile eſt furno venti, qui propriâ crate flatur. Cum autem furnus venti ceſſaverit ſpiritum in vas recipiens dimittere, aperiatur à latere porticus, quâ viâ reverberium flammæ lignorum, ſubter retortam penetret, perſeveretque per 5 aut 6 noctes, ſummo igne, naturæ poſſibili. Retorta videbitur tibi forſan liquari, in tantâ ignis procellâ: at nihilominus conſtans perdurabit: eò quòd exterior lorica terrea, vitrum detineat, combibatque: atque ita invitrietur, quantum operi ſat fuerit. Memineris tandem, vas recipiens à collo retortæ ſequeſtrare, flagrantiſſimo adhuc igne. Alioqui videbis in frigidiore ſtatione, redire ſpiritus in fæcem, quæ illos exſpuit. Tum demum accipe Colcotar, ſive fæcem, è diſtillatione reſiduam, quam à vitriolo Cyprico vero, Hungarico, vel ſaltem Goſlarico, reſervâſti. Sulfuri commiſta fæx iſta reſidua iterum comburatur, uſque in ſulfuris omnimodam abſumtionem. Hanc autem dein irrorabis, & madefacies præfato ſpiritu. Is enim, uti ſtatim imbibitur; in patinâ, vel cucurbitâ vitreâ: ita inde repetitus, nil niſi phlegma aquoſum, atque inutile reddit, remanſo ſpiritu imbibito, in colcotare. Idque repetitim renova ſexies, aut ſepties, donec tandem ſpiritus affuſus rubeſcat, qui ſupernatabit Colcotari. Quod ſignum eſt, ceſſandum à ſaturitate imbibitionis. Adeóque hoc dives Colcotar, benè exſiccatum, indatur Retortæ, diſtilleturque hoc dives Colcotar uſque in ultimos ſpiritus, jam flaveſcentes, olentes mellis grati odorem. Memento tamen, abſtrahendum 20
vas recipiens à retortâ adhuc candente, obturatoque per ceram ore lagenæ fortioris, ſervandum hunc ſpiritum. Cui demum ſi aquam injeceris, vas ipſum diſſilit ſtatim. Ergo, ſolo ſpiritu prioris diſtillationis compeſcitur hic ſecundus ſpiritus. Cujus vix unica libra transfunditur de lagenâ in lagenam, quin unicæ ſaltem unciæ fiat amiſſio. Itemque niſi recipiens ab retortâ tempeſtivè, ut dixi, tollatur: videbis potiſſimum ſpiritum, refrigerato furno, rediiſſe in Colcotar, unde per ignem fuit excuſſus. Porrò fæx Colcotaris, è ſecundâ diſtillatio-

ne reſidui, tota adhuc eſt cuprea, ac virideſcit multifariam. Unde 1. conſtat, quod antè monui. Nempe, ignem Veneris, non niſi per omnimodam metalli deſtructionem, ſeparationemque, depromi, atque haberi. 2. Hoc ergo faciendum, viâ longè occultiore. 3. Quòd vitriolum cupro dives, minùs aptum ſit diſtillationi, quàm aliàs commune. 4. Quòd vitriolum cupreum, fundat ſpiritum aceti mineralis ſalis: at non cupri liquamen volatile. 5. Ideóque ſulfur Veneris, rectè vocetur ſulfur Philoſophorum, ad vitam longam aptum. Dulce inquam guſtu; non autem acidum, aut acutum. 6. Quòd ſpiritus vitrioli, ſuprà edocti, ſanet morbos aliquot chronicos. 7. Quódque ideo ſpiritus vitrioli, hactenus venales ac uſitati, non ſint niſi acetum minerale, adhuc in ſe adulteratum. 8. Quòd reſiduum Colcotar, ſit vi medicâ ditiſſimum. 9. Quòd præparatio vitrioli, ab Iſaac Hollando, aliiſque modernis præſcripta, non miſerit ſagittas ad verum ſcopum. 10. Quòd noſter ſpiritus, ſuprà deſcriptus, atque ſic rectificatus, quatenus volatilis, ac ſalſus, pergat uſque in quartam digeſtionem, reſolvatque excrementa morboſa, in itinere obvia: & per conſequens etiam, tollat cauſam occaſionalem plurium morbo-
22 rum chronicorum. Jam itaque tradidi pariformem modum diſtillandi ſpiritus ſalis marini, Salispetræ, atque ſimilium. Memineris tamen, vitriolum in ſe habere terram Colcotaris: quapropter, cætera ſalia optare terram figuli exſiccatam, ſibique exqui-
23 ſitæ admiſtam. Cæterùm jam antè tradidi, modum præſervandi à Lithiaſi, per Aroph, itemque per cereviſiam cum ſemine Dauci, vel flavæ paſtinacæ ſylveſtris, coctam: deſiſterem ergo, calamumque reponerem, atque relinquerem aliis me felicioribus, optando, ut quisque deinceps addat, quæ longè meliora invenerit. Nam cùm Duelech ſolam obſideat ſpeciem humanam, anomaloque modo producatur ab excrementis ipſis, non autem oriatur per modum aliis infirmitatibus conſuetum: videtur ideo etiam præ aliis morbis, in peccati vindictam, ſingulariter obnaſci, puerisque adhuc innocentibus, ad majoris mali averſionem, à Deo permitti. Etenim quanquam bruta quædam lapillos in ſe generent: tamen iſti lapides non ſunt ex cauſis Duelech natales, neque in pœnam, aut tribulationes illis deſtinati: ſed magis in commodum humanum producti. Quòd ſi ergò Duelech, peccati culpam referat; peccatum verò, è ligno ortum traxerit: viſum quoque fuit mihi, quòd ſanitatis præſervatio in Lithiaſi, non ſolùm è ſemine Dauci, parilique aliquâ herbâ, ſit exſpectanda: ſed ex ligno aliquo. Quapropter, verum quidem eſt, quòd lignum Nephriticum nobis nuper ex Indiâ ſit allatum: ſed non proinde unquam mihi perſuaſi, divinam bonitatem Europæis tantiſper denegâſſe, ut etiam pauperi calculoſo ſubveniret, donec multis expenſis, tandem remedium poſt ter mille annos, ab Indis advolaret, ſatis in ſe pigrum alioqui. Daucus præſervat quidem, ſub continuâ ac ſtricta obligatione, prout Aroph confortat renes multo ſumtu. Seriò itaque inquiſivi, an non eſſet lignum aliquod noſtratibus familiare, quod vicem expleret Nephritici tandem nobis à Barbaris miſſi? Siquidem lignum peccati, lignumque vitæ, arbores erant; non autem frutices, multóque minùs herbæ. Quam- 24
obrem olim obſervavi, principibus Germaniæ fuiſſe vernaculum, quòd contra Lithiaſin, quotannis in Majo, biberent quotidie hauſtum liquoris è cortice vulneratæ Betulæ. Quem liquorem præſervabant à corruptione aëris, illi affundendo óleum olivarum. Vulneratur. Arbor Germanis Birckenbaum: noſtratibus verò *Berckenboom* dicitur. Vulneratur enim cortex Betulæ, prope terram, in trunco, menſe Martio, circa tempus, quo ſolet vulnerata vitex plorare novellum liquorem, è terrâ

hauſtum. Sed is liquor Betulæ, eſt totus aqueus, ac penè inſipidus. Sin autem ramus aliquis, ſpiſſitudinis trium digitorum, ad ſemidiametrum vulneretur, inditâque lanâ repleatur, ſtatim fiet liquorem non ingratum, at ſubacidulum, qui etiam in ipſo Lithiaſis tormento ſolatur afflictos, tribus quatuorve cochlearibus aſſumtus. Meracior ergò eſt, qui ſupernè à ramis, quàm qui infernè è trunco fluit. Aquoſus autem planè, qui prope terram effluit. Conſiderabam enim ſtatim, id accidere, quatenus adſcendendo tranſiret per corticem ſubrubeum, qui eſſet tanquam jecur arboris. Sed cum ille cortex, toto anno, eſſet abſque notabili guſtu: cortex autem extimus, albus & tanquam membranaceus, haberet ſaporem, atque ſuffitum, tanquam optimæ terebinthinæ, divulſi per ſemipedem, exteriorem corticem circumquaque abs trunco, ac obſervavi, quòd nihilominus liquor, qui è ramis ſtillabat, eſſet ejusdem guſtûs, quo antè. Mirabar ergò, unde diverſitas iſta liquorum, unius atque ejusdem arboris, manaret. Denique mirabar, quòd ramulus aliquis, unico die, facilè ploraret liquoris libras 8, vel 10, qui aliàs totâ æſtate, non tanto alimento opus habet, nec locum, quo tantus liquor aſſervari poſſet, multóque minùs radix, aliis ramis ſingulis, ſub decuplum tantundem liquoris largitur: nec tamen proinde, aliis ramis deeſſet ſufficiens alimentum: quanquam alioqui radix, multam illam quantitatem illius liquoris attraxiſſet, atque profudiſſet per alios aliquot ramos. Conſiderabam itaque, quòd liquor iſte ſimilis eſſet ſynoviæ, profluentis è vulnere; imò cœpi deteſtari illum, quaſi contagium mortis aut putredinis in ſe contineret, nec ſanitatem dare poſſet, ſi in ſe jam integritatis culpam gereret. Attamen comperi, tam ipſum Betulæ lignum, quàm ejus corticem rubrum, ſpoliata eſſe vi medendi; corticem autem album inſtar pergameni, foris ramis junioribus adnaſcentem, facilè inflammabilem, atque ſapore terebinthinæ inſignitum, vix de ſe virtutem in decoctum ſpargere. Cogitavi itaque, vim liquoris præfatam non prodire à radice, non à ligno, non denique à cortice ſubrubro, ut neque tandem à cortice albo, quippe qui ſibi in caudice non paſſim eſſet continuus. Tentavi ergo corticem iſtum diſtillare, cùm per ſe, tum cum additamento lixivii tartari: at ſanè liquor è vulnere rami ſtillatus, longè antecellebat oleum, atque ſtalagma corticum. Redactus ergò ſum agnoſcere liquorem illum, ſponte è ramis vulneratis fluentem, tam abunde, eſſe merum Lithiaſis balſamum; neque illi obſtare, quòd mea petulantia illum effluenti aquæ de vulnere, aut ulcere compararem. Siquidem vulnus atque ulcus, quod nobis mortem, Betulæ nil tale adfert, aut promittit. Eſt ergo liquor ille Betulæ, medicamen à naturâ promiſſum, per vulnera ſolicitatum: adeóque eſt urgere naturam, ad proferendum balſamum ſibi naturalem, quem aliàs nuſpiam proferret. Quapropter tenellos, ſubnigricanteſque ramulos (unde ſcopæ atque virgæ noſtratium fiunt) qui tumentes gemmas nondum frondoſas haberent, malleo ſuper lapidem vel incudem conquaſſatos, juſſi concoqui aquæ, ad cereviſiam fabricandam deſtinatæ: cui cereviſiæ, ſi poſtmodùm Dauci ſemen, aut becapungam aſſociaverim, fortitus ſum effectus, ad Lithiaſis præcautionem optabiles, potentioresque adhuc, ſi iſti cereviſiæ liquor ille Martialis, è ſuperioribus ramis collectus, infuſus fuiſſet, poſt ſedationem maximam ebullitionis ſuæ, quàm vina, atque cereviſiæ in cadis ſponte tolerant. Comperi 25
namque inprimis, quòd ejusmodi potus è Betulâ, diureticorum metum tolleret. Eò quòd dolores Lithiaſis, atque contracturas, laxet, tam in lumbis, quàm inteſtinis (hinc namque unica Lithiaſis etiam colicos dolores ſuſcitat, non minùs ac ſi fomes

mes

mes ejus inteſtinis ineſſet) itemque dyſuriis, atque ſtranguriis, etiam ſenilibus, idcircò medetur. Calorem item jecoris, velut ex adactâ ſpinâ oriundum, mitigat primùm, ac dein tollit. Denique ſponſus quidam, ligatus per menſes quinque, ne ſponſam ſuam attingeret, pediſſequam interea imprægnavit. Poſtmodùm, exortis inter deſponſatos jurgiis, dixit ſponſa, ſe nefas cum pediſſequâ diſſimulâſſe, ut exploraret, an frigidus, an verò maleficiatus eſſet, & quo titulo divortium tentaret. Tandem, ſoluta eſt Ligationis incantatio, per potum præfatæ cereviſiæ, repertusque fuit maleficiatus, non autem frigidus. Denique, quidam in angulo areæ, ex conſuetudine, lotium ſolvens, mox ſtranguriâ cruentâ ac crudeli afflictus, decubuit. Medentum autem quælibet remedia fuêre fruſtra: præterquam, quòd quoties biberet de præfatâ cereviſiâ, levamen inſigne perciperet: ſed quoties ſurgens è ſtragulis, obambularet, mejeretque loco ſolito, ſtatim recidivas patiebatur. Tandem viſus eſt clavus è veteri atroque ligno querno, infixus loco, quo ſolitum ſolvebatur lotium. Evulſo itaque, & cremato illo clavo, prorſus à potu illius cereviſiæ, liber remanſit à cruentâ ſtranguriâ. Memini tum, quòd Karichterus hujusmodi incantamenta ſcribat ſe ſolviſſe, ſolo mictu per ſcopas Betulæ.

CAPUT IX.

Senſatio, inſenſilitas, dolor, indolentia, motus, & immobilitas per morbos ſuæ claſſis, Lepram, Caducum, Apoplexiam, Paralyſin, ſpaſmum, Coma, &c.

1. Solus attritus reputatur cauſa doloris Nephritici. 2. Probatur oppoſitum. 3. Ureter enim ſic ſenſu careret. 4. Definitio doloris, juxta Scholas. 5. Opinio veterum ac Modernorum, de organo primario ſenſuum. 6. Quin docet nil, præter verba inania. 7. Implicita Scholarum blaſphemia. 8. Cerebrum non eſſe organum immediatum ſenſûs & motûs. 9. Quid Scholas circa hæc deceperit. 10. Melior quorundam attentio. 11. Unde ſic ſibi perſuaſerint. 12. Meditatio Authoris circa ſenſum & motum. 13. Speculatio circa ſolutionem continui in Vulnere. 14. Pars ſolida non ſentit ex ſe. 15. Tria motui ſubordinata organa. 16. Recedunt Scholæ à priori ſuppoſitione. 17. Nervum non eſſe organum proprium omnis ſenſûs. 18. Conſideratio Lepræ. 19. Omnes nervi, motui dicati, ſentiunt etiam. 20. Errores Scholarum circa Lepram. 21. Error Paracelſi. 22. Inconſtantia Paracelſi. 23. Inſenſilitas Lepræ unde. 24. Pſora, & lues Veneris, quî differant à Lepra. 25. Scabies non poſtulat remedia interna. 26. Admonetur Lector. 27. In quo ſita ſit difficultas ſanandæ Lepræ. 28. Hippocrates nondum noverat ſubjectum immediatum ſenſûs. 29. Vita quid. 30. Propinquior doctrina de ſenſu. 31. Immediatum ſubjectum ſenſûs. 32. Surda definitio de anima ſenſitiva. 33. Quomodo contingat ſenſatio. 34. Cur pro ſenſatione non ſit opus recurſu ad cerebrum. 35. Sedes mentis. 36. Quid dolor. 37. Quo ſenſu dolor ſit actio & paſſio. 38. Dolor, & morbus, quo initio fiant. 39. Qualis Ira, & furor, hoc loco. 40. Dolor, quale pathema. 41. De Apoplexia. 42. Modus traditus fiendæ Apoplexiæ ridiculus. 43. Paracelſus, circa hunc locum, æquè frivolus ac inconſtans ſibi. 44. Meditatio Authoris. 45. Abſurda aliquot Scholas comitantia. 46. Cauſarum nova diſtinctio. 47. Præcluſio arteriarum in gutture, quid arguat. 48. Apoplexiam poſitivam hactenus ignorari à Scholis, & practicantibus. 49. Apoplexiam & Paralyſin non fieri ex affluxu pituitæ in ſinum cerebri. 50. Ridiculus Galenus in plexu retiformi cerebri. 51. Examen aliquot remediorum. 52. Apoplexiam non eſſe primarium Cerebri affectum. 53. Præcordiis ineſſe guſtum. 54. Probatur deuteropathia ab imo. 55. Proprietates capitis quousque adſcendant in ſe. 56. Apoplexia vera, eſt poſitiva, non privativa; illamque Scholæ ignorant. 57. Scholarum ſtupor ſtupore digitorum notatur. 58. Multiplex adynaton Scholarum, Apoplexiam privativam conſequens. 59. Stupeſcunt Scholæ in ſtupore tactûs. 60. Hiſtoria ſtuporis manuum à Quartana. 61. Ortus Apoplexiæ poſitivæ. 62. Paralyſis eſt contractura Medullæ nervalis. 63. Paralyſis ſæpe abſque Apoplexiâ. 64. Colli brevitas quid arguat. 65. Frictiones in Apoplexia unde inſtituta. 66. Cur ſint ridiculæ. 67. Anxietates Scholarum. 68. Frictio cutis, contradicit pituitæ cerebelli. 69. Generatio anodyni Apoplectici. 70. Cur Apoplexia à Germanis dicatur ictus.

71. Probatur locus Apoplexiæ in Duumviratu. 72. Ceſpitatio Scholarum circa examen proprietatis ſimplicium. 73. Contra theſin Scholarum, de pituita quarti ſinûs Cerebri. 74. Anxietates Scholarum de læſione ſenſûs, ſoſpite motu, ac viciſſim. 75. Per theſes aliquot explicatur, cur ſenſus lædatur, ſoſpite motu. 76. Apoplexia per modum hæreditariorum, latet in formatrice ſeminis. 77. Contra cauſam Apoplexiæ Scholarum. 78. Contrà cauſam Paralyſi Scholarum. 79. Cauſa Apoplexiæ. 80. Apoplexiam non conſtare causâ privativâ. 81. Apoplexiæ definitio. 82. Quid Paralyſis vera. 83. Varia narcotica. 84. Soporifera, ut talia, non ſanare dementias. 85. Quid in hoc deceperit Scholas. 86. Anodynum dulce innocuum. 87. Cur anodyna, ut talia, non præſupponant frigus. 88. Quid ſomniferum. 89. Anodynum epilepticum differt ab apoplectico. 90. Reditus ad dolorem. 91. Conſenſus eſt peregrinus dolori. 92. Unde dolores concentrales aſtris. 93. An cruor infirmetur ab anima. 94. Senſus, ac dolor, in quo ſubſiſtant. 95. Quid faciat dolorem, & quo pacto. 96. An ſenſus fiat paſſivè. 97. Primaria cauſa doloris, ac ſenſus. 98. Scholæ ponè manent. 99. Spectat huc conſideratio vitæ. 100. Vanum Scholarum ſubterſugium. 101. Demonſtratio ignis, ut inde dolor & ſenſatio eluceſcant. 102. Hæc Scholas latuere. 103. Ad inveſtigandum agens proprium doloris, quid conſiderandum. 104. Regula Scholarum, de activitate ſimplicium, arguitur obiter. 105. Unde deluſæ Scholæ. 106. Probatur paradoxon contra Scholas. 107. Senſibilia agunt in ſenſum duntaxat occaſionaliter, ſive ſint pharmaca, ſive non, excepto igne. 108. Explicatio virium, quibus fiat Mediis. 109. Senſatio conſiſtit in judicio vitali, ideóque & animæ. 110. Quædam conſequentia ad præteritorum demonſtrationes. 111. Unde vires pharmacorum in Scholis alienatæ ſint. 112. Quàm differenter ignis agat. 113. Scholarum inadvertentia. 114. Sequelæ aliquot è præcedentibus deductæ. 115. Dolorum differentiæ. 116. Dolorum comes contractura. 117. Dolor Lithiaſis. 118. Opinio Scholarum de Spaſmo vel Crampo, ſtolida. 119. Manifeſtatur falſitas. 120. Errores obvenientes. 121. Aliquot negligentiæ Galeni. 122. Galenus propriâ oris cenſurâ, nomen medici amittit. 123. Galenus commenta puerilia tantùm docuit. 124. Argumenta in contrarium. 125. Concluditur Scholarum error de Spaſmo. 126. Ridicula ſimilitudines à Scholis uſitatæ. 127. Aliquot notabilia. 128. Quomodo fiat Spaſmus. 129. Probatur duplex muſculorum motus. 130. Spaſmus propriè non eſt affectus capitis. 131. Exempla contractorum. 132. Viſio colica contracta in puero. 133. Arteria unde induréſcat. 134. Variæ contracturæ. 135. Crampi cauſſas latuiſſe. 136. Scholarum neglectus. 137. Gradus dolorum.

DOLOR nephriticus, è primariis ac mo- 1
leſtiſſimis unus, immanis, & atrox
plurimùm. Scholæ enim, tanti doloris cau-
ſam, attritum, ab arenâ vel calculo factum,
accusâſſe quieſcunt. Mihi autem perſuaſi, 2
illâ reſponſione nil prorſus ſatisfactum.
Ideóque ulteriùs inquiſivi. Eò quòd minu-
tulus calculus aliquis, è rene labens, pri-
mis vicibus immaniùs doleat, quàm gran-
dior poſtmodum aliquis: quem tamen in-
dubium eſt plus ſuo attritu ureterem tor-
quere, excoriare, atque diſtendere. Siqui-
dem adultis non ampliùs indies accreſcunt
partes ſpermaticæ primæ conſtitutionis,
adeóque nec ureter ampliatur pòſt per tot
calculorum deſcenſum. Denique, exile ſa-
bulum ſuo ſæpe dolore permoleſtum fuit,
ſuumque hominem in cubile dejecit eju-
lantem, antequam è rene prodiret, quod-
que ideo nunquam adhuc affrictu vel attri-
tu ſuo injurium fuit. Nec etiam ſat eſt,
pro tam acerbi doloris causâ propriâ, ac
totali, dixiſſe attritum. Nam ureter toto 3
ſuo ductu, non habet commercium inſerti
ſibi nervi; qui ideo deberet etiam ſenſu
carere, ac per conſequens, etiam dolo-
re. Siquidem Scholæ dolorem definiunt, 4
triſtem ſenſationem, ab irruente nocuo fa-
ctam. Si ergo tenue, inſipidumque, omnis
acrimoniæ & attritûs expers ſabulum,
parvusve grumus, non ſit inſons, quia nec
indolens: certè, de cauſis, proſapia ſenſûs,
atque doloris, cum ſuis circumſtantiis, at-
tigiſſe, non erit tractatui Lithiaſis incon-
gruum. Primò itaque, & in limine ſenſûs
Tactûs, dolor æſtimandus venit. Etenim 5
proinde Scholæ docent, cerebrum eſſe
ſenſuum omnium, motuum, ac per con-
ſequens quoque doloris ac inſenſationis
primarium, ac principale organum. Quod
ſcilicet diſcerneret ſenſuum objecta, per
ſpiritus animales, quaqua verſus ex ſe di-

miſſos in omnes nervorum propagines,ſen-
ſationem ideo cunctarum ut patronos, ita
& internuncios,atque diſcretores. Magnum
aliquid in hoc dixiſſe, ſibi præſumunt. Diſ-
tinctiùs dicam. Et adhuc nil dixero. Vel
rem ſaltem dicam, quæ nihili. Fatentur ni-
mirum Scholæ, cerebrum nil aut vix, in ſe
ſentire: atque in eo eſſe inſtar Primi Moto-
ris univerſalis, quem moderni, (etiam Ca-
7 tholici,) cum Ariſtotele, jubent debere eſſe
immobilem, ſi cætera cuncta movere de-
beat (quaſi primus Motor ineffabilis ne-
queat ſe movere, aut debeat eſſe immotus
totusque immobilis, imò agat,ac perficiat,
per ſui attactum motus localis, in momen-
8 to univerſa.) Qui revera non movet quic-
quam, niſi abſoluto & abſtractiſſimo nutu
Omnipotentiæ (ſitque hoc Scholarum ab-
ſurdum, apud probos pro blaſphemiâ, per
9 parentheſin, heic annotatum.) Non eſt ta-
men cerebrum, primarium, ſive adæqua-
tum ſenſûs, motusque organum: cùm in ſe
ſit immotum, & ſenſu orbatum. Scholæ
etenim, cernentes, quod, vertebra disloca-
ta, eo ipſo quoque abſque ſenſu & motu
eſſet, quicquid nervis, illâ vertebrâ infe-
rioribus, ſubjiceretur: ſtatuerunt ideo con-
feſtim,ipſum cerebrum, hujusque vicariam
ſpinæ dorſalis medullam, adæquatum or-
10 ganum ſenſûs, ac motus. Alii verò Scripto-
res, propiùs attendere volentes, cum cere-
bri ſubſtantiam agnoſcerent, & faterentur
ſenſu tactûs orbam, nec moveri arbitrali-
ter: Membranam verò duplicem, Menin-
gis nomine dotatam, acutiſſimi eſſe tactûs,
licet immotam: decrevêre omnem nervum,
utcunque exilem, duplici ejusmodi mem-
branâ obtegi, eamque ab utraque menin-
gum cerebri mutuari: nervorum iſthanc
membranam (conſecutivè ſcilicet) formari
ſub unicâ plaſmationis operâ, & ſeminis
fabricationis labore. Uſque adeò & hi vo-
luere, nervum omnem, ſuum ſenſum ab in-
tegente membranulâ deſumere: nequa-
quam à ſui ſubſtantiâ, medullari cerebri re-
ſpondente. Notabant fortè, quòd in ſto- 11
macho, & utero, tantæ in nudis membra-
nis tamque excellentes virtutes inquilinæ
eſſent: ideò nec mirum, Meningibus per-
ſimile quid contigiſſe, ex ejuſdem juris
prærogativâ. Ego quid aliter prorſus pro- 12
ceſſi, ad ſenſûs & doloris inveſtigatio-
nem, motûs ſenſusque organum, obje-
cta, & cauſas. Conſiderabam primò,
dum vulnus adhuc recens eſt, vix dole-
re: mox autem, dum vulneris labra tu-
ment, æſtuantque; vulnus dolere acutè.
Atque iterum, dum ſua labra flacceſcunt,
ſiduntque, vulnus adhuc apertum, atta- 13
men eſſe penè indolens. Unde collegi,quòd
continui ſolutio doleat quidem in fieri
eſſe: in facto eſſe autem, ſi non acceſſe-
rit inconveniens, vix dolere ſolutum.
Ratus ſum itaque mecum; Non dolet ſo-
lutio, tanquam continui ſeparatio: mul-
tóque minùs dolet calor, perendie in vul-
nere ſubortus; cujus nempe proprium eſt,
duntaxat calefacere, non autem dolere.
Sin autem calor aliquis externus, aut per-
egrinus, in gradum delatus, cremet: dolet
quidem, at non ut calor: ſed ut ſolutiones
continui, atque inſuper indiſpoſitiones a-
crimoniæ ſuſcitans, ac fovens ſaltem, pro-
diensque ex alia radice, noſtri œconomiam 14
vitiante. Profectò, quia corpus, ſive pars
ſolida, ex ſe non ſentit. Quia potiùs eſt ca-
daver. Senſatio ideò nimirum ad ſolam
vitam ſpectat. Cumque Scholæ ſcirent,
cerebrum nullam, aut ſaltem obſcuram
vix ſenſationem habere: maluere ideo
nervum ſubjectum primarium credere ſen-
ſûs, motûs, atque doloris. Cerebrum vi-
delicet, fontale quidem ſenſûs motusque
initium: attamen nervum immediatum
doloris ſenſusque ſubjectum fecere. Mo-
tum autem, licèt aliquid magis mate-
riale, tamen voluere ex altiori voluntatis 15
arbitrio dependere, illique ſubjici. Sic
nempe, ut voluntas ſit principium impera-
tivum motûs: nervus autem organum dele-

tivum imperii arbitralis: & tandem muſculus inſtrumentum exſecutivum voluntatis.

16 Sed ſenſationem intelligunt in nervo, tanquam ſubjecto, fieri mediante ſpiritu animali. Quem vocant animalem, ab arteriis quidem hauſtum, at in cerebro ad ſuos uſus recoctum. Agnoverunt ideò, nervum per ſe quidem eſſe abſque ſenſu, perinde ut cerebrum, ac cætera membra ſolida: quamobrem ſpiritus animales volunt eſſe ipſius ſensûs, atque motûs, primitivos ſentien-

17 tes, atque moventes effectivos. Quibuscum nondum convenio: ut neque in hoc, quòd nervus ſit organum, atque primarium ſubjectum, omnis ſenſationis. Nam quis neſcit, quòd in ſano quælibet pars pellis ſentiat, non tamen ſubter ſe nervum gerat? Non enim concedo, quòd concepto ſenſibili, in partibus extra nervum, ſpiritus retrogradò motu recurrat in nervum, ut conceptum ſenſibile communicet cerebro, tanquam ſenſuum origini; ut inde remeando, tum demum in parte læſa, vel attactâ, doloris, aut complacentiæ ſenſus efficiatur. In terminis namque, ureter ſummè dolet, abſque nervi alicujus inſertione. Sic & ulcera cava, ſæpè carne ſenſitivâ replentur: nec tamen in illa, nervi de novo ſuccreſcunt: cum partes primæ conſtitutionis, ſemel ablatæ, non recreſcant: uti nec, quæ ſunt primæ conſtitutionis, per cariem exeſa, ampliùs reſtituuntur.

18 Sed opportunè lepræ ſtupiditas, inſenſilitasve, huc occurrunt. Siquidem in carnem adactum ſtylum, vel acum, penitùs non ſentiant. An igitur credendum, leproſos nervis orbatos? Vel an illis ſint à carnoſa membranâ nervi abtruncati? ſpiritu animali privi, vitáve orbati? oppilatique, prout paralyticis dicuntur? Ergone nervi tactûs, per totum corpus illorum, erunt obturati, ſolique libero motui nervi illorum inſervient? erunt, inquam, motivi

19 nervi, ſolo jam ſenſu deſtituti? Fateor equidem, ex anteriori parte cerebri, ad oculos, aures, palatum, linguam, nervos diſpergi, ſoli inſervientes ſenſui, nec ad muſculos, velut propria motûs organa, deflectere: ſed nemo quoque inficiatur, quin nervi, motui dicati, & qui utrimque per vertebras egrediuntur, etiam ſenſum largiantur. Quid enim, ſi in Leprâ nervus, motus effector, per ſpiritum animalem, jam motus ſit, nec tamen ſenſus facultatem habeat? Cur ergo in Paralyſi, ſub læſione ejuſdem nervi, tollitur tam motus, quàm ſenſus; in Lepra autem ſolus tollitur ſenſus. Inprimis Scholæ 20
tenent Lepram incurabilem, & cancrum univerſalem corporis. Nam, dum putant, cancrum particularem eſſe incurabilem; multò magis univerſalem. Qui Galeni garritus ad hoc compoſitus eſt, ut per ſanandi impoſſibilitates, ſuas excuſet ignorantias, inſumendique laboris pigritiam, ac inclementiam. Cancer enim in carne eſt acutiſſimi doloris, & continuæ exeſionis. Lepra verò eſt in carne indolens. Non video ergo, qualiter Lepra apud Galenicos cancer erit. Denique errat Paracelſus, qui 21
Lepram exiſtimat privatam omni ſale, atque hactenus illi ſit proprius ſtupor inſenſilis. Quaſi ipſe ſenſus tactus, in ſale ſolo eſſet. Nam Lepra ſua habet ulcera: &, juxta eundem Paracelſum, totidem ſunt ulcerum ſpecies, quot ſalium. Ergò, ſecundùm ſuam ipſius doctrinam, Lepra fluit à ſale abundanti. Donemus Paracelſo, (abſque veri tamen indagine,) excrementum alvi in leproſo, ſcatere granulis ſalis, ejuſdemque lotium nil quicquam ſalis marini ampliùs liquefacere: (quorum tamen utrumque à Paracelſo eſt ſomniatum:) non tamen iſtud argueret, carni, aut ſanguini Leproſi, ſuum deficere ſalem; multò etiam minus, ideo carni ſenſum tactûs deficere. Nam primò, hæc de Lepra illius ſententia, propriam doctrinam de tribus primis corporum principiis funditùs evertit. Dein, prout in nobis, quotidie ex inſipidis, & non ſalſis manifeſta conficiuntur ſalia, lege digeſtionis humanæ:

humanæ : Sic, quanquam digeſtionum excrementa non eſſent niſi merum ſal, non tamen proinde cruor ſuo ſale orbatus eſſet. Quippe qui ſuum ſalem, ſuæque conſtitutionis neceſſaria, non mutuat ab excrementis. Imò ſequeretur potiùs, cum Lepra ſit tam abundans ſalis productrix in excrementis, non defuturum etiam cruori ſuum ſalem. Perinde, dum ex ulceribus fluit ſynovia continua, ac planè ſalſa, propterea reſiduus cruor ſuo ſale non caret, aut ſenſus in carne non minuitur: ſed potiùs, dolorem & acrimoniam auget. Sic etſi in Hydrope aqua ſalſa confeſtim quandoque abdomen diſtendat: non tamen ſen-
22 ſu tractûs carent Hydropici. Paracelſus enim alibi cruorem definit merum Mercurium humanum, à quo ejusmodi excrementa, ſpecie ſulfuris putridi, itemque ſeroſi, inutilis, ac ſuperflui ſalis, ſint ſequeſtrata. Aliàs iterum, ſui immemor, ſanguinem definit ſalem rubini. Quaſi ſal eſſet tinctura rubini, aut tinctura cruoris è ſale foret. Etenim tria prima facit ad lubitum volubilia, non ſecus atque Humoriſtæ ſuos humores & calores ad lubitum accuſant: eoſdemque quòd magis eſt, cauſas ajunt morborum & mortis: ſed & ſenſationis, ac motûs authores. Phy! ſiccine ludendum ad lubitum cum naturâ, morbis, cruore, & morte proximi? Medicina namque res planè ſeria eſt; & quandoque pellem pro pelle daturus homo. Etenim ſal in cruore, carne, ſolidis, &c. non apparet, niſi in poſtremâ ac artificioſâ initiorum illorum ſeparatione, poſt mortem, & quidem per ignem. Nimirum poſtquam ſenſus tactûs, dudum eſt extinctus. Non inſerviunt ejusmodi principiorum ſomnia, ſpeculationi de motu, ac ſenſu. Stigma, à Diabolo ſagis impreſſum, has prodere ſolet, quia locus ſtigmatis, per totam vitam, ſenſu caret, ſuasque ſemel impreſſum cauſas inſenſibilitatis habet naturales, per modum Lepræ, certo tamen exilique centro conſcriptas. Nam, velatis ſagæ oculis, ſi acicula, iſto ſtigmatis loco, ad finem uſque intrudatur, punctura illa fit abſque ſenſu. Saltem is locus, abſque ſale ac putredine, miro conſervaretur privilegio, per totam vitam, cum alioqui vita Paracelſica ſit mumia, cum liquoris ſalium commiſturâ: longè igitur ſanior eſt Hippocratis doctrina, quæ ſpiritum ſive flatum æthereum, & animalem, decernit immediatum organum ſenſûs, doloris, motûs, voluptatum, convenientiæ, ſymboli, attractionis, repulſionis, contracturarum, relaxationis, alteritatum etiam quarumcunque. Adeò ut ſibi approprièt objecta ſenſibilia, atque inde ſibi fabricet ipſas ſenſationes. Contingit namque, ſi forſitan ſpiritus iſte, ob profundas ſpeculationes vel inſaniam, occupetur, quòd corpus dolores non ſentiat, famem, frigora, ſitim, &c. Memini namque prædonem, torturæ cruciatus eluſiſſe, hauſtu aquæ vitæ, & allii fruſto: quibus tandem carens, faſſus eſt ſua crimi-
na. Sed Lepræ ſtupor, ac inſenſilitas, eſt 23
in carnis habitu ac nervis ſubjectivè: non autem in imaginationis orbitâ; effectivè autem, ac occaſionaliter, in quodam veneno. Eſt autem iſtud venenum, cruentum anodynum, glaciale, ac propemodùm mortificans, horrendo ac fœtido contagio communicabile, ac emanans. Quorſum Sacra, Lepram è cœtu hominum ſequeſtrandam jubent. Incipit autem hoc venenum glaciale ab extra, ſentiuntque ideo internos dolores: itemque frigus externum, & ca-
lorem. Non tamen vulnera, aut ictum. Eſt 24
Pſora, ac ſcabies multiplex; atque lues Veneris, veneno inquinante infamis: Sed differunt ſpecie, tam naturâ veneni, quàm ſubjectorum diverſitate. Scabies nimirum, pellem duntaxat inficit. Sic ut cutis nequeat alimentum ſibi deputatum in propriam vertere alimoniam: ſed pleramque ejus partem, in ſalſum contagioſumque ichor traducat. Quod ſcilicet eſt de proprietate pruritivi, atque urticalis ſalis, &c.

Idcirco

25 Idcirco ſcabies non poſtulat interna remedia : ſed ſola topica , quæ iſtud pruritivum ſal ſunt enecando. Lues Veneris verò, cruorem præcipuè affectat veneno mordaci, purulento, ac putrefaciente. At Lepra reſpicit ſpiritum influum maximè, veneno
26 anodyno glaciali. Indulge, Lector, quòd verborum penurioſâ ſupellectile , cogar uti paronomaſiâ. Quia ut rerum eſſentiæ nobis ſunt ignotæ à priori , iisque ideo deficiant nomina propria , cogimur à proprietatum ſimilitudine, venenorum conditiones in morbis mutuare , atque deſcribere : ut ſi non *Propter quid*, ſaltem *quia eſt*, definitio procedat à conſanguineis. Sic dico, venenum Caduci eſſe cum adſtrictione inebriativum, ſoporativum, ſimulque ſyncopizans ; nec ideo contagioſum : quia intrinſecum, nec fermentale. Sic Lepra, venenum habet anodynum , non quidem ſoporativum : ſed glaciale , propemodùm mortificans , cum infectione ſpiritûs ſenſitivi, ideóque potenter contagioſum , præcipuè in regione fervidâ, ac ſudoriferâ. Prout enim frigus tollit ſenſum tactûs , conglaciando, & abigendo vires introrſum: ſic quoque Lepra ſibi elegit , atque paravit anodynum , non frigefactivum ac ſoparativum: ſed alio titulo glaciale. Non ſecus atque perniones ulceribus forantur, tanquam ſi igne ambuſti : qui tamen ſæpe ante vel poſt hyemem obveniunt iis , qui totâ hyeme , in hypocauſtis nullum ſenſere frigus. Venenum Lepræ itaque , hac in parte frigori effectualiter correſpondet , licèt non in qualitate primâ elementali. Neque ideo Lepra etiam totaliter mortificat , per modum Gangrænæ: ſed tantùm partem, quam ulcere ſigillat. Imò nec etiam inde ſe procul dilatat confeſtim , quia eſt ex veneno glaciali conſtringente, inſenſilitatis autho-
27 re. Eſt autem difficilis ſanationis , propter contagium glaciale , ac ferme mortificans, ſpiritusque ſenſitivi oppreſſivum . Quoniam, quatenus intimè conſermentatur ſpiritui ſenſitivo , dum ad extrema emanaverit : ideò tollitur difficulter , niſi per remedia acceſſum habentia , ad prima noſtri penetralia : ut nimirum ita ſpiritum vitæ confirment, quo poſſit ſuperare præfatum venenum , ſimulque novo vere, ſuffundere glaciem præcedentis hyemis. Ac quanquam iſtud venenum ſit fermentale , ratione veneni : ideóque etiam exiguâ ſui quantitate , conetur ſerpere in omnia deinceps: non eſt tamen aptum , ut adæquatè ſpiritui confirmentetur , propter vim atque nobilitatem pugnacem ſubjecti , in quod recipitur , conſtringentemque , ac torpidam ſegnitiem glacialis indolis. Iſta eſt nempe in contagioſis differentia : quòd quorundam venena recedant , ac ſeparentur ſponte vel arte , deſerantque corpora à ſe infecta : aliorum verò , nulla ſpontanea ſperetur diviſio. Lepræ etiam glacies, magis obſidet exteriora , quia glaciale malum eſt , & à calore innato foràs protruditur : idcirco namque, magis aſtantes extrorſum contaminat, quàm interiora viſcera, ſecum contigua radici, in unitate vitæ. Nemo autem medentum curavit unquam Lepram, qui non fuerit potitus liquore Altaheſt. Qui cum ſit tædioſiſſimæ præparationis, nemo, etſi artis gnarus fuerit, ad ejus conſecutionem perveniet , quem Altiſſimus , ſpeciali dono, non eò deduxerit. Particulari etenim privilegio ſit oportet electus , ac dotatus , ſi potiri illo medio debeat. Per quod ſcilicet , tam ſenſitiva , quàm inſenſitiva ſublunaria , æqualiter penetrantur , uſque in radicem ſeminalem , atque intrinſecam primi entis : idcircò etiam cuncta ſub ſe domat , & commutat , abſque reactione patientis, agentiſque depauperatione . Etenim fruſtra eſt alioqui , quicquid ſpei aliunde ſibi perſuaſerit Lepra. Olim proin Leproſorum , ſoli Meſſiæ in ſignum data ſanatio. Primogenita mea adhuc quinquennis , leproſa evaſit, magis magiſque : ac tandem ulcera livida,

corneæ-

corneæque ſquammæ albæ, per totum corpus ſubnatæ ſunt. Recenter autem tum emerſit imago D. virginis, multis miraculis in noſtrâ urbe, hoſpitali D. Jacobi, celebris. Puella ergo, jam ſeptennis, optabat adire locum, & avia cum ſuâ nepte, eò properant, reditq; poſt horam ſana, deciduntque confeſtim ſqammæ. Mox poſt annum, rediit repentè eadem Lepra. Ac faſſus ſum me reum, quòd honorem D. Virginis ſubticuiſſem. Redit itaque filiola cum aviâ ad ſacram imaginem, iterumque ſanata rediit, & ſic deinceps manſit. Ego autem reditum Lepræ timens, miraculum propalavi, ſcriptóque publico faſſus ſum favorem, atque clementiam divinam. Cui ſit omnis laus & gloria, cum nominis ſui ſanctificatione

28 in æternum! Dixi jam ex mente Hippocratis, ſenſationem tam effectivè, quàm ſuſceptivè, conſiſtere in ſpiritu animali. Sed quia ſpiritus ejusmodi omnis mortuus eſt, ac cadaver, niſi à vitâ ipſa illuſtretur: & quia ipſa vita, in illo ſpiritu, non eſt illi propria, atque inſeparabilis: ſed vita eſt à ſpiritu vitali, ſive animali, (utrumque nunc confundo in nomine,) toto ſubjecto diſtincta; (quod alibi de vita longâ, manifeſtius:) ideò inprimis liquet, quòd ſpiritus ille vitalis non ſentiat immediatè; ſed ſit ipſamet vita, quæ propinquiùs & immediatiùs ſentit, ac dolet in illo ſpiritu.

29 Enimverò demonſtravi in tractatu *De formis rerum*, quòd vita, ſive forma rerum, ſit quædam lux, ſpecialis creatura, lucens in ſuo hoſpitio, per omnes partium ſatellites; non ſit tamen ſubſtantia, neque accidens, utcunque præ tantâ rei novitate, crepet Schola Peripatetica. Quod paradoxon, per Matheſin demonſtravi, & Mechanicè, libro *Elementorum*. Adeóque hîc aſſumto, ut ſat alibi probatum. De ſenſatione ergo, atque ſenſu, loquar multò propinquiùs, quàm Hippocrates: ut, ſi ſenſatio olim fieri dicta ſit, cum paſſione corporis, in quâ ſpiritus impetum faciens, recipit impreſſionem rei ſenſibilis, quæque ideo abuſivè dicitur ipſamet ſpecies ſenſibilis: intelligamus modò, hanc impreſſionem unico momento, eodemque puncto, inſinuari vitæ, ſibi inexſiſtenti. Sub quâ nempe inſinuatione, applicatione, ac adaptatione, tum primùm oritur ſenſatio, facta in ipſa vitâ, & per vitam. Cujus videlicet vitæ proprietas inſeparabilis, ſit ſenſus ipſe. Cumque vita non ſit corporis, nec corpori propria, nec corporearum denique proprietatum ſoboles: ſed ex dono Creatoris, lux adveniens, ſupra ſortem elementorum, & cœlorum: hinc quoque ſenſatio non eſt corporum, nec materiæ, nec ſolutionis continui, &c. ſed proprietas planè vitalis, de ipſo vitæ trunco. Sicut etiam non ſat eſt, eſſe oculum, medium, ſpiritumque vitalem, ut fiat viſio: ſed inſuper exigitur applicatio ſpiritûs viſualis ad vitam. Ideóque effectus videndi, utut prorſus ordinarius, ſuperat totam naturam elementalem: quia vitæ ipſius continet iconem, ac ſymbolum: eò quòd viſio, guſtatio, odoratio, tactio, &c. ſint effectus immediati vitæ, ludentis per ſua organa: nam in omni ſenſu neceſſe eſt, ſpirituum lenocinia, & perceptas rerum ſpecies, adaptari immediatè ad vitam, ſi ſenſationes contingant unquam. Enimve- 30
rò in re tam arduâ, ſemotâque tam procul à communi doctrinâ, concede, Lector, ut adhuc viciniùs tecum loquar. Percepiſti enim, non ſufficere ad ſenſum ac ſenſationem, dixiſſe, Cerebrum, itemque nervum, eſſe immediatum ſenſûs organum: nec etiam ſat eſſe, ad hoc imploràſſe ſpiritum influum, imò vel ipſum ſpiritum, partibus inſitum, quatenus ab influa cerebri aut nervorum vi fotum; niſi ad cuncta hæc, vita concurrerit. Tantæ nempe eſt molis ipſa ſenſatio, ut omnium ſublunarium ambitum, cum tota cœlorum ac elementorum poteſtate, facilè excedat. Itaque cum iſtud jam perceperis, dicam ulteriùs. Quæ enim de vitâ jam dixi, toto libro

De vita longa (ad quem propediem emerſurum te remitto) dixi, quàm variè gliſcat vita in natura, videlicet quaſi ſeminaliter in ipſis ſpiritibus vitalibus; in ipſa verò a-
31 nimâ ſenſitiva, velut fontaliter. Idcirco propriè loquendo de ſenſu & ſenſatione, ipſa anima ſenſitiva eſt primarium, nec non immediatum ens, quod ſenſationes omnes agit, & agendo in ſe tolerat. Ideóque ſpiritus cerebri eſt duntaxat organum mediatum: vita verò eſt organum, ſive medium, quo ſenſitiva anima perſentit externa irruentia. Senſatio namque, non eſt immediatè in contento, nec in continentibus, nec etiam in ſpiritu, per nervos in partes vitales diffuſo: quia differt ille ſpiritus, impetum faciens, ab anima ſenſitivâ, non ſecus ac materialis fumus pinguis à flamma, per quam accenditur. Aſt anima, mens immortalis, tota eſt humanis conceptibus inpervia: quatenus eſt ſimulacrum ipſiusmet incomprehenſibilis Dei. Anima autem ſenſitiva, quanquam ſemine occaſionali incipiat in natura, id eſt, diſpoſitivè: attamen, cum ſit illius imaginis proxima imago, tota quoque eſt humanitus incognita, & prorſus jejuna. Idcirco nimirum, nec poteſt per cauſas definiri: ſed tantùm abſurdo reflexionum circulo, ad ſuas actio-
32 nes, & proprietates deſcribitur. Ut ſcilicet ſenſiva anima ſit lux formalis, cui primariò vitæ ſenſitivæ proprietates conveniunt: in homine autem, ſubſterniculum atque hoſpitium ſit animæ immortalis, atque immediatum ſyndeſmon, cum creatis corporeis præter ſe. Iſti ergo animæ eſt adhuc remotior aſpectus, relativus ad vitam: cum vita & anima ſint diſtincta, tanquam abſtractum, & concretum: vel potiùs tanquam entis proprietas, & ens ipſum. Ani-
33 ma ergo iſthæc per vitam ſentit, in ſpiritibus animalibus, videtque immediatè in ſpiritu optico, qui in pupilla habitat, conceptas ſpecies viſibiles. Spiritus enim opticus ibidem, eſt ſpeculum diaphanum, cujus lux eſt ipſamet ibidem præſens anima ſenſitiva, ſedes, atque pediſſequa mentis immortalis. Idcirco non eſt opus recurſu 34
ſuſceptarum ſpecierum ſenſibilium, per nervos, ad cerebrum: ſed anima immediatè præſens, vim omnem ſpiritui optico de ſe elargiens, ipſa cernit, atque diſcernit. Cerebrum verò, eſt tantùm officina, & condus iſtorum ſpirituum. Quare nervi non deſerviunt deferendis ſpeciebus, in ſenſatione hauſtis, ad cerebrum: ſed irrorandis ſpiritibus, in cerebro illuſtratis, ad partes refocillandas, & confirmandas, quibus ipſi inſeruntur. Nec eſt etiam ſenſuum externorum par ratio, prorſus cum potentiâ phantaſtica, & ſuis ſororibus. Nam ſpecies ſenſibiles, exteriùs perceptæ ab animâ, abſtrahuntur à ſenſibilitate; atque tum demum tanquam de materia ex quâ, cuduntur inde ſpecies in imaginem rei ſenſibilis. Alioqui ſenſitiva externè intrantia, concipiuntur concreto modo, in organis ſenſuum. ac proinde non tantùm diſplicent; ſed jam nunc etiam dolent. De ſede animæ 35
autem, variè pro corde & cerebro eſt diſputatum. Ego autem putem, animam ſenſitivam, ſeminibus ſuis conformem, actuque reali, diſtingui à mente immortali, ſimulacro divinitatis: Senſitivam tamen (quæ eſt homo carnalis vetus, Adamicus, & lex carnis) utrobique non diſtingui à luce formali, ac vitali, nec ſedere immediatè in ſpiritu influente, qui totus nimirum labilis, atque fluxus. Spiritus autem, qui organis mox à primâ conſtitutione inolevit, etſi vivat vita ultima ſeminum: nondum tamen verè vivit vitâ mediâ animali, (quæ ſenſitiva eſt) donec lumen vitale, ſuperveniens, actualiter luxerit. Cujus diſpoſitiones gradatim quidem præmittuntur: ſed tamen inſtanti unico, à divina bonitate Creatoris illuminantur. Prout libro *de vita longa*. Non ſecus namque id contingit, atque in confrictu ſilicis ad chalybem. Lux ergo indicibilis à Creatore rerum omnium, accen-

accenditur, in ſpiritu viſcerum nobiliorum: ac primò quidem, in Corde. Quæ lux, ut ſenſim vires acquirit, potentiùs dilatatur; non aliter quàm candelæ fumus inferioris, flammam viſibiliter, de ſuperiore dimiſſam, ſuſcipit. Adeò, quanquam organa officiorum diverſitatibus diremta ſint, inſerviunt tamen mutuâ conſpiratione neceſſitatibus, & finibus, Domino Creatori, præfixis. Eſt attamen omnium viſcerum, & membrorum, unica tantum chelys, continuata homogeneáque vita, ac anima ſenſitiva; quæ in ſingulis quaſdam determinationes, ſive proprietates, quas per ſemina ſibi præparaverat, ſuſcipit, & mox dein induit. Etenim, ut flamma candelæ non extenditur ſupra, vel extra ſuam ſphæram; nec perit, quamdiu intra ſphæram iſtam degit, licèt inde exortæ fuligines longiùs avolarent extra ſphæram, flammæ expertes: Ita ſimiliter, ſpiritus influi, licèt participatione vitæ illuſtrati difflentur, peregrè vadant, atque idcirco materialiter in condo minuantur; imò & hactenus, luminis vitalis flacceſcat vivacitas; nil tamen de animæ ſenſitivæ eſſentiâ perit. Quoniam vita non acquiritur per partes, & gradus, ut neque ſubſiſtit, accidentium inſtar: ſed ſemper eſt vita; quanquam in iſtâ luce, plus minusve vivacitatis appareat. Non ſecus enim atque ignis, ubi aliquantillus, tam eſt ignis, quàm intenſus alter: Pariter & quicquid exhalat de corpore, vitæ participatione antea gaudens, vitam tamen amittit, ſimulatque extra ſui limites egreditur. Servant ſic quoque excrementa, non quidem vitam, ſed ſpirituum vitalium conparticipationem. Quapropter etiam inde, inferioris harmoniæ ordo in ataxian labitur. Juxta illud: *Spiritus meus attenuabitur*, ideóque *dies mei abbreviabuntur*. Immoderatior itaque puris evacuatio, ac ſimilium, feſtinam necem adfert. Quatenus quidem non animam continent: ſed duntaxat vitam ultimam ſeminalem ſpirituum vitalium. Etenim de proxima inexſiſtentiâ mentis immortalis, ſive divini ſculptri, ſub Judice adhuc lis eſt, inter cor, & cerebrum. Ego enim, qui ſcio, etiam empſychoſin fieri, eo ipſo inſtanti, quo ſenſitiva adeſt; id eſt, dum accenditur iſtud formale, animale, & ſenſitivum lumen: (prout alibi *De ortu formarum:*) credo etiam, adeſſe mentem immortalem, eamque totam ſedere immediatè in anima ſenſitiva, tanquam aſſociatâ. Non quidem ſedere in aliquo corporis angulo, viſcere, ergaſtulo, aut ſpirituum officinâ. Sed puto, Mentem eſſe per totam animam ſenſitivam, hancque penetrare, neque ejus ſphæram, quamdiu vivitur, excedere: atque hactenus multis ſubjacere circumſtantiarum importunitatibus. In morte autem ſeparatur Mens: quia ipſa ſenſitiva, tanquam lumen candelæ, in nihilum abit. Quæ hic ſanè præ- 36
guſtanda erant, ante ſenſationis explicationem. Dolor itaque, ut maximè ſenſibilis, nobis viam aperiet. Eſt enim noxia atque triſtis ſenſatio, in ſpiritu vitali concepta, per vitam inſerta animæ ſenſitivæ. Ac proximè loquendo, Senſus eſt animæ ſenſitivæ paſſio, in ſpiritu vitæ concepta. Nihil namque lætari, triſtari, vel dolere poteſt, præter animam ipſam. Adeóque ſenſus, cum ſit doloris vel complacentiæ prima conceptio, omninò fit in anima primariò. Ideóque ſenſus nil, præter illam animæ poteſtatem, concipiendi, & judicandi paſſivè, de externis irruentibus, mihi repræſentat. Itaque, quandoquidem hæc pendent ex anima, cujus tota hiſtoria nobis cæca eſt: non mirum, hactenus à Scholis, non niſi oſcitanter, de anima & ſenſatione actum. Quippe quæ longè manifeſtiorum inquiſitiones transſilierunt intactas; imò, ſubſcribendo Ethnicorum ſomniis, per ignaviam neglexêre. In dolore ergo, anima irrationalis ſenſitiva triſtatur, furit, iraſcitur, anxiatur, prurit, timetve primariò: atque, ut eſt radix fontalis actionum omnium

vitalium, muſculos non tantùm, ſed & partes quasvis, naturaliter movet, ac contrahit ad ſuarum paſſionum tonum.
37 Senſus itaque, eſt externorum ſenſibilium actio; quæ dum concipiuntur in anima, patitur ipſa quoque non minùs quàm ſocia vita, ſpiritus animalis, ac reliquum ſatellitium. Mens autem immortalis nil quicquam, in ſui ſubſtantiâ, horum patitur: ſed tantùm in ſubjecto, ſede, hoſpitio, animâ nempe ſenſitivâ. Alioqui cuncta ſimul ſublunaria, invalida ſunt nimium, quàm ut immortale ens, deinceps duratione æternum, queant afficere.
38 Atqui minutulum eſt adhuc, quod ſenſitiva anima à ſenſibilibus patitur; niſi ipſa ſibi velut hoſtilis fiat, dum impatiens exorbitat. Inchoat nempe agere, dum per ſenſibilia irritatur, patiturque. Siquidem ſpiritum vitalem, totumque corpus concutit, ac demum vitalem ſupellectilem prodiga diſſipat, ſibique morbos parit, ac necem accelerat. Ut etiam hinc verificetur proverbium, quòd nemo magis lædatur, quàm à ſemet ipſo. Adeóque à conceptis ſenſibilibus, (uti anima ſenſitiva merus actus eſt, ſemel ſtimulata, (eſt namque tota irrationalis, brutalis, iraſcibilis, ac concupiſcens) in furias transſilit, & ſymptomaticè, ſive furioſè, cuncta concutit. Senſibilia ergo, læſionum atque morborum occaſiones ſunt: Anima verò ſenſitiva, eaſdem occaſiones perſentiens, nec ferre volens, ſuos variè concitat miniſtros, impreſſiſque ideis à ſcopo alienat. Unde dein varia morborum ſemina, ac proles. Anima ergo tolerat, patiturque præfata, ab objecto ſenſibili; unde per ſenſationum ſtimulos agitata, agit, patiturque demum, quatenus prodiga, ſuam furens diſſipat œconomiam, Dumque ſentit ſuavia, plauſibilia, juvantia, & ſibi grata, non eſt in hac ſui ſenſatione differens à judicio, quo ſentit noxia corroſiva, pungentia, lacerantia, contundentia, non niſi per accidens, planè externum ipſi vitæ. Unde facilè dignoſcitur, quòd ſenſus fiat per judicium animæ ſenſitivæ, delatæ ſuper conceptum ſenſibile, alterantis primùm per ſe, juxta conceptam ſenſationem deinde deportat ulteriùs ad aliud judicium phantaſticum, à ſenſitivo judicio ſemotum non aliàs, quàm ſenſus ac phantaſia, facultatibus diſſident, non autem ſubjecto. Parcite, Lectores, ſi perturbationes, & affectiones materiales omnes, immediatè tribuam animæ ſenſitivæ, ſuisque ſatellitibus ſpiritibus: non autem ipſorum organis. Sunt quippe quædam titillantia; quæ pruritu, ac odaxiſmo, riſum, atque ſubſultum concitant in aliquibus, quæ in aliis ne minimum horum commovent. Nam non rarò, intus obtenebratur anima, naturali ſenſatione, contriſtaturque, vix agnito ſubjecto: imò alibi delirat: atque alibi anima ſenſitiva fit inſenſitiva, ut in caducis pro tempore, in paralyſi autem, ſæpe ad vitam, ſaltem in læſis organis, etiam adhuc viventibus. In multis autem abſque ſenſu, judicio, ac ratione, licèt ſpiritus animales emanent, ac, in habitum diffuſi, moveant, & noxias alioquin impreſſiones interim hauriant. Sic ſuus eſt vitæ, atque illius ſenſitivæ animæ torpor; amentia, atque moleſtia intus, etſi nil extra quatiat, aggravetque. Quippe cum & in ſomno ſtulta ſua ſit libido, fames, ſitis, metus, agonia, miraque inſomniorum irrationalium diſſoluta libertas. Quinimò mutantur ſtatim amica, in mixta, neutra, vel hoſtilia: quatenus Archeus, nunquam ferians, aut otioſus, è ſuavibus, amara, vel exedentia facit. Concipit namque (ut dixi) anima, res ſenſibiles, medio ſatellitii, & clientum, quibus ipſamet præſens adſiſtit, ac per applicationem ſibi iram concitat, triſtitiam, amorem, metum, &c. quarum nempe idearum characteres format ſigillariter in Archeo ſuo, per quem ſingula commutat, juxta imaginem ſeminaliter ſibi propoſitam. Qui characteres, animæ ſenſitivæ irroratione, vitæ, atque

atque ſensûs participes, veſtiunt primò corpus ſeminale, ex Archeo, unde tandem promtiſſimæ ad agendum vires ſubnaſcuntur. Fitque in his quandóque adeo prompta & pertinax affectionis perſeverantia, quod ſpecimen admirationis ſpeculanti exhibeat, præſertim, ſi vitæ, ac ſpiritualis ſeminis attributa quis examinet. Etenim quàm citiſſimè pueri, mulieres, & inprovidi, iraſcuntur, flent, ridentque? Nam illorum ſenſitivæ animæ recenter, ac velut immediatè, rebus ſenſibilibus quaſi adhærent. Naturale itaque eſt, quod ſpiritus ſenſitivus ſponte, atque facile, in hujusmodi exundationes feratur: quia anima illa, facile à ſenſuali ſuo judicio recepta, labitur in paſſiones ſpontaneas ſpirituum materialium; Ac, ut vel à puero, iſthæc inoleverunt: ita deinde iracunda, furioſa, & tota ſymptomatica, anima iſta adoleſcit, quæ aliàs longè tutius, ſub manſuetudine cuncta perageret, quàm quod præ furiis, in morbos, propriamque ſubinde internecionem, adſpiret. Quod frequens ac manifeſtiſſimum eſt, in uterinis exorbitationibus, aut ſymptómatibus quorundam vulnerum,
39 aliorumque morborum. Ira igitur, furorque hoc loco, non ſunt hominis; ſed animæ illius ſenſitivæ, in vitam delatæ, naturalis ſenſationis thymoſes patrantis, quæque proin non rarò, in tantum culmen adſcendit, ut eſcharam urat, partemque, inſtar ignis, ſphacelo ſideret. Dolor itaque, indubium ſenſûs tactus pathema, in quo anima ſenſitiva exprimit objecti diſplicentiam, juxta injuriæ conceptæ differentias parti-
40 busillatæ. Porrò an iſtud pathema ſit judicialis poteſtatis functio, unde anima proprio etymo, ſenſitiva nuncupatur: non ſecus atque facultas motiva, ſolo animæ nutu, movet, abſque excitatore externo, aut peregrino. An verò dolor ſit pathema, productum immediatè à cauſa dolente ſenſibili, Scholæ indagare potuiſſent, ſi illas, tanta veritatis indagandæ, quàm recipiendi ab ægrotis ſalarii, cura tetigiſſet unquam. Penes me autem res iſta dudum dubio caruit. Siquidem cum doloris ſenſus ſit judicium animæ, per ſenſationem, in facultate ſenſibili expreſſum, quo anima plangit de objecto ſenſibili, nocuo, ac dolente: Idcirco utrobique ferè concurrunt ambo ſimul connexa: & utrumque etiam ſuo ſe habet modo, ad dolorem. Nimirum cauſa ſenſibilis injuria, eſt motiva doloris: ipſa verò anima ſenſitiva, judicium fert de objecto dolorifico, cum quadam pathematis excandeſcentia, ac impatientia. Quod quidem in vulnere, contuſione, tenſione, ambuſtione ac frigore, quatenus cauſis externis eſt prorſus obvium. Dum autem jam, vel ab præfata externorum impreſſione, vel propriâ intus exorbitatione, motrices cauſſæ dolorum applicatæ ſunt, fitque inde ſpiritus ſenſitivus, totus acer, rodens, mordax, degener, formatque cruorem ſibi parem: Tum ſcilicet, anima ſenſitiva, nedum judicium ſimplex de dolore fert, dolendo: ſed inſuper, ipſa in ſe tota conturbata, de ſe novum parit productum dolorificum, non ſecus, ac ſi illud è cauſa externa occaſionali prodiret. Et quanquam hæc ambo, in majori pathemate, ac graviori ſenſatione, plerumque concurrant: attamen propriè loquendo, dolor magis intimè reſpicit cenſuram, ab anima ſenſitiva patiente latam: ſive, propinquiùs ſe reflectit dolor ad proprietatem animæ, quàm ad cauſam dolentem. Multi quippe graviter vulnerantur, citra manifeſtum dolorem: prout & furioſus, dolores ſe vix ſentire, ex cauſis noxiis, oſtendit. Quædam etiam ſæpe torturæ dolores eludunt, & inuncta etiam dolores fallunt, licet partes injuriâ vapulent. Quare ſenſus, magis intimè, ac propriè, reſpicit cenſuram poteſtatis animæ ſenſitivæ, quàm injuriam cauſæ dolorificæ. Enimvero præfatæ indolentiæ ergò, in Lepra, & immobilitatis in Apoplexia, &c. divertor aliò. Equidem Scholæ, 41

pro ſenſationis ac doloris primario orga-
no cerebro certantes, notant ideo cere-
brum, propriâ idiopathiâ, immediatè,uno-
que velut ictu tactum, perdere etiam ſen-
ſum ſimul, & motum: imò alterum latus
contrahere. Fiendi autem modum ſic ex-
primunt. Quartus cerebri ſinus (ſinulus
perquam exiguus) initio ſpinalis medullæ,
à cerebello incipiens, obſtipatur per pitui-
42 tam; unde inſtantanea apoplexia. Natura
enim nolens, aut non valens retrotrahere,
aut reducere ejusmodi pituitam eo ſemel
delapſam, ſedula ſaltem ſatagit,illam pitui-
tam in alterutrum latus illius canalis de-
ponere. Unde conſequenter illius lateris
paralyſis orditur. Hæc quidem lego de A-
poplexia, ac Paralyſi: nil tamen de contra-
ctura, per ictum capitis oriundâ. Paracel-
ſus quoque non contentus hac ſomnolen-
tâ trium morborum doctrina, inconſtans
43 etiam volvitur. Nunc enim ait Apople-
xiam, atque inde ſubſequentem Paralyſin,
naſci, eò quod ſenſitivus ſpiritus in nervis,
aquæ vitæ inſtar, flammam ab igne Ætnæ
contraxerit, fodinarum ſulfurearum more,
lege microſmicâ. Quâ dein phlogoſi, ner-
vi atque tendines, velut aduſti, cremati,
ac velut ſemimortui, exſiccantur cum mu-
ſculis, manentque ideo deinceps ſenſu at-
que motu privi. Conſtituit nimirum hos
duos morbos (de contractura ex ictu nil
cogitans interim) non quidem in capſa ce-
rebri: ſed in extremis nervorum ramis,tan-
quam ſi eſſent affectus, ab externo intror-
ſum properantes. Alibi verò, non ſulfuro-
ſum quippiam, aut phlogiſton, cenſet A-
poplexiæ cauſam: ſed accuſat duntaxat
Mercurium (unum nempe de tribus, quæ
ſua vocat naturæ initia) nimis exquiſitè cir-
culatum, ſuâ exuberanti ſubtilitate, inſtan-
taneæ cujusque mortis cauſam continen-
tem aſſerit. Alibi, ad cœlorum ſtellas Apo-
plexiam revocat. Atque alibi rurſus varians,
docet omnem Apoplexiam fieri è craſſis
vaporibus, arterias gutturis, & irrequietos
pulſantes canales, obſtipantibus: eſſe quo-
que eclipſin lunarum cerebri in nobis, ne-
ceſſitate microcoſmicâ. Vertiginis ideo pa- 44
riter cauſas ad incerta circumrotavit, to-
tus nempe ipſe vertiginoſus. Ego autem ali-
ter proceſſi. Quicquid primariò ſentit, id-
ipſum eſt doloris primum ſuſceptivum, at-
que efficienter efficiens. Sed gladius, ictus,
contuſio, corroſiva,&c. ſunt quidem occa-
ſionalia, vel inſtrumentalia effectiva: non
autem efficientia primaria doloris. Dein,
cum dolor plerumque in inſtanti naſcatur,
etiam is, qui per externa excitatur. Ergo
ad dolorem, non eſt opus recurſu ad cere-
brum, ut per reflexionem, velut conſulto,
opus habeat. Quapropter Scholæ, parùm
à cerebro recedentes, maluerunt nervum
accipere, pro primario organo, perceptivo
objectorum ſenſus, quatenus vel radio lu-
minis, vel materiali ſpirituum irroratione
(nondum enim ſe determinârunt in pleris-
que) à cerebro, continuò dimiſsâ, adſper-
guntur. Adeóque cerebrum denegare ſen-
ſum atque motum inferioribus, niſi per
mediatores ſpiritus ſuum favorem inceſ-
ſanter inſpiret. Aſt & in hoc multas repe-
rio anxietates. Inprimis exploro diverſos 45
tactus in homine. Nimirum ſingulares pe-
nè,in membris ſingulis: imò in inteſtinis, a-
liisque partibus, omni fermè nervorum
conſortio deſtitutis. Quales ſunt ipſi den-
tes, quorum etſi radicem nervulus tangat,
non tamen ipſos exteriùs dentes; quos ta-
men ſentire, inviti multi teſtabuntur. Sic
ureteres carent nervo, ipſumque cranium,
ſub terebrâ trepani, ſenſum mirificum, in
pedum uſque digitos, reſonat. Credidi ita-
que, non poſſe ab unico & communi fonte
cerebro, vel univocæ texturæ nervo, tan-
tam diſtribui unius tactûs latitudinem.
Suppoſui itaque, quod antè jam probavi,
ſenſum primariò,in animâ ſenſitivâ, ubique
præſente, atque eatenus etiam proximè in
ſpiritu inſito partium, reſidere. Idque eò
audaciùs aſſerui, quòd cerebrum ipſum,
influi

influi ſpiritûs officina, tam ſurdo atque anomalo tactu polleat, quod ſine ſenſu putatum ſit. Ergo vel ruit axioma: *Propter quod unumquodque eſt tale, illud ipſum eſt magis tale:* vel cerebrum non eſt primaria ſedes & fons tactûs. Denique, dolor omnis fit in loco, & quaſi ex tempore ſentitur. Ergo & tactus fit in loco, & non poſt factam denunciationem ad caput. Quinetiam in naturâ, vel in rotundo ſaltem, non eſt dexterum & ſiniſtrum: atque adeò nec poteſt per lapſum, pituitæ ſervari latus in Paralyſi, niſi in unicâ medullâ ſpinali, maximè in ejus initio, per longum ſint duo canales, lateris neceſſitatem continentes. Quod eſt ridiculum cogitâſſe ſaltem, præſertim in exili illâ quarti ſinûs cavitate. Siquidem motus & ſenſus, ſunt in unico & eodem muſculo, ſimplicem ac exilem nervum ſuſcipiente. In digitis tamen ſtupore affectis, ſuſpenditur ſæpe ſolus ſenſus, motu ſoſpite interim, atque libero. Itaque vel eſt neceſſe, ſenſum & motum non pendere ab eodem nervo, ſpiritu influo, horumque communi principio: vel neceſſe eſt, ab eodem unico nervulo pendere motum duntaxat, & non ſenſum: vel ſolum ſenſum, & non motum: vel eſſe alia peregrina hactenus ignota, quæ tollunt aut lædunt ſolum ſenſum, & non motum: alia verò, quæ ſolum ſiſtunt motum; ac nonnulla, quæ utrumque
46 afficiant. Quapropter penitiùs attendendo, aſpexi ſtuporem tactûs, inſenſilitatem, carentiam, vel defectum in motu, aliquando eſſe paſſiones, ex medio privativo ortas: easque tum quoque de neceſſitate eſſe privativas. Ut in luxatione vertebræ, ſtrangulatione, &c. Novi enim honeſtum civem, ter à prædonibus ſuſpenſum, emungendæ pecuniæ ergò, mihique dixiſſe, quòd eo ipſo, quo tripes è pedibus ſubtraheretur, amiſiſſet motum, ſenſum, omnemque mentis operationem. Saltem, non illi tum erat repletus quartus ſinulus cerebri, neque medulla ſpinalis compreſſa, quæ intra vertebras degebat ſoſpes: Laqueóque diſrupto, ut iſtæ functiones animæ, & corporis, redirent in priſtinum ſtatum, non tollebatur iterum è quarto illo ſinu pituita obſtipans. Aſtrologus quidam, volens tentare, an mors ſuſpenſionis doloroſa eſſet: laqueum collo circumduxit, juſſitque adoleſcentulum filium, ut attenderet, dum pollicem moveret poſt ſubtractum ſubter pedes ſcabellum, ut ſtatim funem amputaret. Puer itaque fixis oculis in digitos patris, nec cernens motum in iis, ſurſumque reſpiciens, vidit patrem lividum, exſertáque linguâ. Ergo abſciſſo laqueo, Aſtrologus decidit in terram, & vix poſt menſem convaluit. Eodem ferè modo procedit demerſio. In qua ſimulatque primo tractu, hauſta eſt aqua in pulmonem, per os, amittitur uſus facultatum mentalium, iteratóque aquæ hauſtu priora confirmantur. Nec attamen tam citò moriuntur, quin, ſi proni jaceant, ut aqua effluat, etiam qui dudum mortui apparent, plerumque reviviſcant. Repletis ergo pulmonum cannis, hoſpite peregrino, intercipitur radius vitalis, à præcordiis, in caput perpetuò lucens. Unde conſequenter, velut Apoplexia privativa, confeſtim oboritur. Mirum ſanè, utrobique tam citò labaſcere mentales functiones. Adeóque & hinc neceſſitatis continuata conjicitur importunitas, atque dependentia, ab inferiorum aſpiratione, & favore vitali, nondum in Scholis agnito. Quapropter tractatum *de Duumviratu* adornavi. Conſideravi itaque, ſi cerebrum ſit fons, ac ſedes primaria, animæ immortalis, intellectûs, & memoriæ: ſaltem quamdiu anima inerat cerebro, debebant iſtæ facultates manere illibatæ: cùm ad cogitandum nec crure, nec brachio, nec ipſo anhelitu, ſit opus. Attamen ſuſpenſio, unico velut ictu, facultates mentis tollit totaliter. Etenim dum arte- 47
riæ jugulares communitatem cum inferioribus denegarent, vel pulmo, aquâ repletus

tus eſſet, ſtatim, nedum facultates collabuntur: verùm etiam ejusmodi interclusio agebat per modum apoplexiæ univerſalis, & non uno tantùm latere motum ſuſpendebat, prout in Paralyſi. Inde enim mihi confirmavi, influxus viſcerum inferiorum, ac communionem tolli à cerebro, per vinculi aut obſtaculi interceptionem. Unde conſequenter quoque ſuſpicatus ſum, conceptus primos formari alibi, quàm in capite. Juxta illud veritatis; *Ex corde ma-*
48 *nant adulteria, homicidia*, &c. Reperi inſuper Apoplexiam, ſtuporem, Paralyſin, Vertigines, Caducum, Spaſmum, &c. eſſe paſſiones, poſitivâ cauſa occaſionali oriundas, multumque diſtantes, à privativis, conſtrictivis nervorum, meatuum, ac ſpirituum. Quæ cauſæ hactenus à Scholis ſunt neglectæ, in præfatis morbis ſubſcribendo ſcilicet ethnicis deliriis, pituitam in quarto ſinulo cerebri ſtabulantibus. Cum interim ſimiles ac poſitivæ facultates, ubique in opiatis, itemque in morbis ſoporoſis, ac epilepticis occurrant. Memini quoque, aliquando in meis Tyrociniis, virulenta quædam diſtillâſſe, quæ ſi quando non ritè obturatis juncturis, odorem de ſe ſpirarent, vel poſtmodùm, ſeparando vaſa ab invicem, incautum me ferirent, unico inſtanti, in lapſum paratus eram, cum vertigine, & dextri lateris ſtupore. Adeó ut ſi iterum, ſemel tantùm, me odor perculſiſſet, absque dubio, cecidiſſem Apoplecticus. In tantam ſcilicet me olim temeritatem compulit ardor ſciendi, quòd millies vitæ non pepercerim meæ. In propoſitis itaque terminis. Non enim odor iſte excitabat pituitam, labi minitantem, eamque è ſinu cerebri iterum removit aëris novus ac recens afflatus. Ergo ſi quædam ſimplicia torporem, vertigines, motûs ceſſationem, & ſenſûs obfuſcationem adferant, non eſt abſonum, his ſimilia intus, etiam repentè obnaſci. Nec decens eſt, unius pituitæ privanti obſtipationi, hæc cuncta perpetuò

dedicare. Memini namque, apoplecticum 49
binis horis extinctum, cumque ſuſpicio eſſet oblati veneni, inſtituta fuit diſſectio. Ablato ergo cranio, tredecim ſtudioſi abſtulerunt ſuaviter Menynges, cerebello dein modeſtè diducto, ne quicquam pituitæ in quarto ſinu repertum, ut neque deorſum decidiſſe in medullam ſpinalem, ſtudioſè indagantibus fuit compertum. Igitur nunquam inducar, ut cum Scholis credam, Apoplexiam eſſe obſtipationem pituitoſam quarti ſinûs cerebri: ut neque credam, Paralyſin obſtructionem alterius lateris medullæ ſpinalis. Inprimis in fauſtæ medelæ horum morborum produnt ignavas cauſarum diſquiſitiones. Dein, eſt Apoplexia tam negligenter, atque ignoranter hactenus tractata: quòd in Scholis adhuc hodie
ſit proprio deſtituta vocabulo. Siquidem à 50
plexu, ſive arteriarum reticulâ, Galeno ſomniatâ, vel aliunde ipſi credulo traditâ, nomen retinuit; quam reticulam hactenus Anatome nondum vidit. Sed Galenum, ut temerarium nugarum aſſertorem, ac ridiculum diſſectorem, ſua mentita reticula deſtituit. Ita ut, Andreâ Veſalio authore, jam liquidò conſtet, Galenum, cadaver humanum diſſectum vidiſſe nunquam: ſuamque anatomiæ doctrinam aliunde verbotenus deſcripſiſſe, non ſecus atque rem
herbariam è Dioſcoride. Facilè ergo didi- 51
ci, nedum locum, & fiendi modum, ſed & totam Apoplexiæ tragœdiam, atque remedia debita, in Scholis Galenicis, neceſſariò ignorari penitùs. Confirmavit id mihi namque ſanandi methodus. Sæpe namque recentem Apoplexiam, per vomitiva, aliàs verò additis deinceps confortantibus, loquelam, ſenſum atque motum reſtitui. Omnes verò, quorum alterutrum latus defecerat, exhibito Diaphoretico Paracelſi, à me alibi deſcripto, ſanatos vidi. Mercurius enim iſte ſudorifer, ut abſque ullâ evacuatione ſanat: ita & citra pituitæ revulſionem, è quarto ſinu cerebri, deſideratam

opem

opem tulit. Secutus enim Sacrorum doctrinam. (*E fructibus eorum, cognoſcetis eos.*) A poſteriori ſcilicet, atque ab effectu didici, originem Apoplexiæ eſſe poſitivam: non autem privativam, vel oppilationem ſinûs cerebelli, factam per phlegma iſthuc repentè decidens. Potiſſimùm, quòd ex uterinis affectibus non raro oriantur Apoplexiæ, atque Paralyſes. Adhibitis ceſſantes utero remediis, iisque neglectis, vel præfocantur verè apoplecticæ, vel para-
52 lyſi, in vitam quoque languent. Cognovi finaliter Apoplexiæ limen eſſe in præcordiis; in cerebro autem, non niſi per deuteropathiam, quâ cerebrum viciſſim auſcultat inferiorum regimini. Neque enim vomitiva, ut nec etiam præfatum ſudoriferum, quicquam ſubmovent è poſtico ſinulo cerebri, multóque minùs à medullæ ſpinalis exili cavitate. Idque nôrunt, quotquot unquam illarum partium diſſectioni adfuêre. Itemque odoriferæ & auxiliares eſſentiæ, potæ, ad caput, ſi conſtipatum foret, nunquam deferrentur: attamen mox ſenſibiliter opitulantur: quia in præcordiis ſuus eſt guſtus, ſuusque odoratus proprius. Quinimò & ſuus tactus hinc corpori communicatur, medio animæ ſenſitivæ, ubique præſentis. Quod licèt alibi de vitâ longa ſat probaverim: hîc unico ſaltem exemplo con-
53 fortâſſe, juverit. Itaque ſi quis Scammoneatum, ſaccharo ac aromate larvatum virus, biberit, commendant quidem id lingua atque palatum, pro prima vice: ſed iterata, errorem larvati guſtus, deteget hypochondrii horror, & bibendi averſio. Quodque alioqui linguæ ſuave eſt, horridum fit præcordiis. Non mirum igitur, ſingularem ibidem guſtum atque tactum eſſe, ac inde in membra diffundi, illosque præcordiorum ſenſus ſtatim refici, odoris eſſentiis: tardè verò ac nunquam, ſi naribus, palato, atque cranii ſuturis applicen-
54 tur. Etenim notavi quædam, quæ nedum ſoporem, vel catalepſin: ſed etiam amentiam faciunt, ſternuntque mentis dignitates potiſſimas, ſenſu tamen motuque illibatis. Poſtmodùm verò intellectus redit, abolentur verò tam ſenſus, quàm motus. Quædam etiam, foris inuncta, ſenſum tollunt, ſic ut chirurgo libertas ſit ſcindendo, ablatisque pòſt unctionibus, redit abactus ſenſus. Credidi hinc ſanè, Apoplexiam, Sopores, Caducum, itemque hyſtericas ſtrangulationes, ac ſyncopas quaslibet, eſſe morbos ex deuteropathia, & actione regiminis: non autem corporali humorum ac vaporum confluentiâ, in utribus cerebri natos. Equidem uterus nunquam ſupra Diaphragma aſcendit, aſt apoplecticos patrat. Non eſt ergo materialis attactus uteri, & capitis. Suffitum enim novi, quo mulier repente corruit Apoplectica, cum lateris paralyſi, talisque perſeverat, niſi ſuffitu è ficu equino, per infundibulum tranſmiſſo, reſtituatur. Vidi namque, & colli circulum, in muliere, repentè ſupra menti altitudinem aſcendiſſe, quod nec humoribus, nec vaporibus eſt opportunum. Eſt nimirum uteri aſpectus, tanquam baſiliſci ſui, quo partes affluxu laticis (quis autem iſte latex, alibi docebitur) tument: prout multis alioqui venenis eſt vernaculum. Perinde, quaſi aquæ aſcendunt, ac intumeſcunt, utraque lunæ ſtatione, ex ſolius aſtri illius aſpectu. Meipſum hac in parte depingam. Dum 65 annum agerem, eſſemque circa Apoplexiæ conſiderationem diſtentus: diſcrevi poſitivam nempe, quæ à veneno glaciali fieret, ab alterâ, quæ per obſtipationem nervi affligit, perinde ſe habere, ac dignoſci poſſe. Perinde ut qui retorto crure ſedens ſenſum in crure amittit, propter nervi compreſſionem, dumque illi ſenſus reſtituitur, ſentiri lancinationes à ſpiritu vitali vel animali (qui ſalſus eſt, ut oſtendi libro *de vitâ longâ*) Sed à ſtupore, qui à veneno glaciali progreditur, ſi ſenſus redierit, nullus occurrit lancinationis aut puncturæ dolor. Contemplabar enim

in muſeo, ſub frigore kalendarum Januarii, & teſta prunis paucis onuſta, eminus ſtabat, quo ſaltem algidiſſima hyemis tempeſtas mitigaretur tantillum. Unus opportunè ex meis adveniens, demutiavit fuliginis fœtorem, & actutum teſtam abſtulit. Senſi autem ſtatim circa orificium ſtomachi, minitatum deliquium. Surgens ergo, egrediensque uno inſtanti, lapſus ſum recto corpore in fundum lapideum, Itaque tam ratione ſyncopes, quàm occipitis ictus, ablatus ſum pro cadavere. Redii quidem poſt horæ quadrantem ad ſigna vitæ: ſed cum tumore occipitis, ſenſi ſuturas cranii inſigniter, magis magiſque dolere. Guſtum quoque atque odoratum totaliter ablatos, aureſque tinnire continuò. Ad ſingulos porrò conceptus, ſtatim caput vertigine rotabat, etiam clauſis oculis. Mox abinde nervi omnes, uſque in ſuras, doluerunt, ſic ut unica ſternutatio totum corpus lancinaret crudeliter, edendi quidem appetitus rediit, ſed rotatio ad menſes aliquot me exercuit. Didici autem primùm, quòd veſpere, ante cœnam vertigo creſceret, nempe circa digeſtionis terminum. 2. quod ſtante judicio, vertigo tamen invaleſceret. 3. quod oleribus quibuslibet, & piſcibus non ſalſis, rotatio crudeliùs inſurgeret. 4. Notavi Turcoidem gemmam manſiſſe integram lapſo mihi, nec præſervâſſe à periculo caſûs. Quodque Turcois non juvet, niſi quos ſubitaneus cadendo metus corripit. Quod non evenit, quibus ſyncope caſum præcedit ac fabricat. 5. Quod vertigo eſſet à cibis corruptelæ obnoxiis. 6. Ac ſeriò notavi, quod Apoplexia, vertigo, &c. pendeant ab hypochondrio, quanquam caput mihi ab ictûs concuſſione unicè videretur affectum, ac vertigo ſenſibiliter in capite rotaret. Attamen cum vertigo cibos, ciborumque copiam reſpiceret, notabiliter percepi, mox à præfata ſyncope remanſiſſe circa ſtomachum, hoſpitem præter naturam, præfatæ vertiginis cauſam occaſionalem. Idque validiùs confirmavi, quod quoties olim mare transfretâſſem, nauſeabam quidem initiô ſub procellis, at nunquam vomui, aut manducare deſivi: ſed poſtquam in terris liber oberrarem, percipiebam ſemper oberrantem vertiginem, noctu diéque motum ſurſum ac deorſum navigii referentem. Donec ſemper tandem per vomitum vitrioli albi liberarer. Etenim ſaltem navigando, nulla erat oblata offenſio capiti: attamen, quaſi ebrius eſſem, continuâ vertigine caſum minabar, conſtante tamen atque illæſa judicii operatione. Semper autem illâ vertigine liberabar, unico vomitu. Sed jam in præfato lapſu, ictus quidem tumorem in occipite ac ſuturis, ſuos prodebat effectus, in organis ſenſuum, & nervis. At hæc cuncta minimè cauſabant rotationem capitis, quam à ciborum delectu potiſſimùm obſervabam proritari, ſive exaſperari. Maximopere quòd unico vomitu, pro more, ejusmodi rotatio compeſceretur. Unde in meipſo experiebar, vertiginem, etiam læſo capite à ſtomacho, adeóque à duûmviratu ſuſcitari atque foveri. Ipſam autem ſyncopen, dediſſe ictûs cauſam, ſimulque reliquiſſe notam ſigillarem in hoſpite peregrino, ibidem detento. Denique iſtam rotationem non à vapore, infernè ſurſum lato: ſed à corporeâ occaſione excrementi ſigillati, quoties aliquid, quod iſtis officinis infernis minùs arrideret, occurreret; vis eorundem impreſſivaque Idea, in cerebrum redundaret. Inde itaque diſtinxi inebriativa, à ſtomacho in arterias traducta, vitalique ſpiritui commiſta, œconomiam ſpiritûs, in cellulis cerebri, confundere, ſimulque imaginativam turbare, quia exotica peregrinaque actualiter per arterias ſurſum pergebant: A vertiginoſis videlicet, quibus nempe ſuperſtite incolumi intellectu, rotationes duntaxat, utcunque atroces obverſarentur. Nam & harum rotationum cauſæ occaſionales perſtant in hypochondriis: unde vi regiminis, ipſum cere-

cerebrum: non autem mentis abſtractas
facultates in ſpiritibus immediatè ſigillatas,
vitiant. Perinde quaſi ungula Alcis digito
alligata, eundem duumviratûs rigorem
compeſcit in epilepticis. Perpendi etiam
quaſi opticâ inſpectione, qualiter in præ-
cordiis primi conceptus formarentur, at-
que inde ad cerebrum miſſi, polirentur. Ac
tandem quo pacto in deliris, atque inſanis
hypochondriacis, hæc diverſimodè agita-
rentur, citra ullam capitis rotationem. At-
que in ebriis, rotatio comitaretur illorum
amentiam. Alibi verò rotatio nullam in-
duceret mentis ceſpitationem. Prout aliàs
memoria ceſpitaret, ſoſpite homine inte-
gro. Profectò ut hæc ſeriò, multóque otio
mecum ponderabam, reperi, qualitates in
ipſis excrementis ſuas ſequi Ideas, ac ſigil-
latim ſuas ludere ſcenas; quas nimirum qua-
litatum diverſas proprietates, tanquam do-
na ſeminalia, verasque formales Ideas, tum
prius dilucidè comprehendi: à quibus ſci-
licet immediatè robur animæ ſenſitivæ (ut-
pote ejuſdem formalis claſſis conſortes) vi-
tiaretur, variéque ſubigeretur, atque cede-
ret importunitatibus activarum idearum.
Proh dolor! tum ſeſe mihi manifeſtavit fun-
dus animæ, apud Taulerum ſic dictus. Qui
nil aliud, quàm ipſa mens immortalis erat,
quantis videlicet tenebris exterioribus, vel-
ut tunicis pelliceis, obvolveretur, quatenus
alligata eſt, hoſpitaturque, durante termi-
no vitæ, in ipſius animæ ſenſitivæ diverſo-
rio. Adeóque hinc dilucidè cognovi, quem
55 & ideo, libro *De vita longa*, inaudito ſer-
mone explicui in honorem Dei, Satanæ
contemtum, totiusque peregrinationis hu-
manæ magnificentiam. Docui etiam de Vi-
ta longâ, caput fontem accretionis, partium
ſub ſe ſitarum (quod gibboſi etiam confir-
mant) adeóque à capite, limitari ſtatum
atque durationem accretionis: terminos
quoque deſcribi pilis, & capita ideo incu-
ria, vix caneſcere. Profiteor itaque cum
Scholis, à cerebro, ut fonte, lumen vitale
diffundi quidem, ac per novos diſpergi, eó-
que abſente, facultates diverſoriis propriis
ſilentes, etiam confeſtim ſilere occaſione
privativâ. Nam licèt ſenſus ac motus, à
ſpiritu inſito partium, tam perceptivè,
quàm exſecutivè quodammodo pendeant:
quia tamen partes ſingulæ, vitaliter foven-
tur ab irrorato cerebri lumine, hujusque
luminis intercepto filo, ſive radio, quam-
primùm etiam intercipiuntur ſenſus & mo-
tus. Aſt hæc tantùm commonſtrant Apo-
plexiam privativam, non ita quidem verè
morboſam, quantum accidentalem, pro-
ut ſuperiùs in luxatione vertebrarum quo-
que oſtendi. Non autem, quod proin ſen-
ſuum ac motuum cauſa fontalis in ſpiritu
commoriatur, licèt ejus functio ſuſpenda-
tur, dum ſupernum iſtud lumen ſuſpendi-
tur. Nam ſublato capite, muſca aliquandiu
volitat. Truncato etiam hominis capite,
artus dudum ſæpe ſubſiliunt, contrahun-
tur, innatique motus adhuc ſigna præbent.
At Apoplexiæ poſitivæ ac morboſæ, lon- 56
gè alia cauſa atque proprietas eſt. Subinde
nàmque in volam, vel in unicum digitum
incidit confeſtim ſenſûs orbatio, ſtupor-
que, ſoſpite tamen motu. An ergo proin-
de pituita, iſti digito exotica, cadit in nervi
meditullium? per canalem ſcilicet, quo
nervulus perforatus, & conſpirabilis cere-
bro cogitatur? Vel forſitan vapor pituitæ
inſolitus, eò decurrit? quique ſurſum alio-
qui ſcandere ſolebat, vel debebat, naturâ
vaporum ſic ſtatuente? & vitali vi enor-
montica obtemperante? At ſaltem unicus 57
nervus, in tendinem volæ, quatuor pari-
ter digitis ſenſum atque motum largitur:
cur ergo unico tantum digito, ſolus ſtupet
ſenſus? Denique quis unquam vapor, vel è
tenaciſſimo muco elatus, craſſior erit, &
non æqualis illi, qui ab aqua aſcendit? Re-
ſpondeant, quotquot in univerſo fuerint
diſtillatores. Cur ergo ad ſtuporem, requi-
retur craſſus vapor pituitæ (quæ non ens,
demonſtravi ſat alibi) & non aquæ ſimpli-

cis, vel cruoris? Sin verò vapor laticis aut cruoris id effecerit, tum quoque neceſſarius, ordinarius, atque continuus erit omnium ſtupor generalis, abſque intermiſſione. Deinde ſi aliquis humor, vaporve peregrinus, aut excrementoſus, ſit cauſa occaſionalis hujuſmodi ſtuporis, privativa ſcilicet ac oppilativa nervi: is certè mittitur, vel propria eò decurrit ſponte. Si mittatur, at ſaltem non à cerebro, vel medullâ ejus vicaria. Nam ſic non confeſtim, ut neque ad unicum ſaltem digitum, digitique extremum, mox anteà ſanum, afficeret. Nec mittitur vapor ille à ſpiritu vitæ œconomo, quippe qui libentiùs, ac promtiùs, per diaphæreſin proſcriptus exiret. Providentiæ itaque, & naturali ſolicitudini, cuncta ſemper in optimum finem diſpenſanti, id manifeſtò contradicit. Quòd nimis ſibi injurioſa natura in nervos impingeret, quæ faciliùs, meliùs, ac propinquiùs, pro ſolito, ad naturale ac ordinarium cutis emuncto-
58 rium amandâſſet. Adeóque iſta Scholarum vaporalis vapulanda fabula, multiplex adynaton continet. Nam nervorum canalis, recto filo, continuatóque ductu, deſinit in medullam ſpinalem, nec ullos habet transverſos tubos, per quos vaporem illum pituitoſum lateraliter transmitteret (alioqui namque fieret ſpirituum totalis jactura, antequam ad exſecutorem motûs muſculum devenirent) tantum abeſt, quod eundem iſthac vaporem aſſugeret. Non poteſt itaque is humor, aut vapor, ad unicum digitum transmitti, vel deſcendere (multóque minùs, repentè inſilire) niſi per nervorum meatum, cum medul-
59 lâ ſpinali communem. Atqui ſomnio ſimile eſt, quod in corpore ſano, non autem querulo, confeſtim digiti ſenſus deficiat, per pituitam, non antè in nervis alterioribus perceptam: aut alióqui per vaporem, heteroclito modo natum non dimiſſum, aut deſcendentem eò, ut neque in parte ſtatim generatum. Cùm alioqui omnis peregrini hoſpitalitas, vel ab ipſo initio, ſit naturæ manifeſtò moleſta. Sed fortè an lateraliter, in extremum digiti nervum, ea pituita, vel is vapor irrepſit? At tum periret axioma Scholarum, quod Imperum facienti, humorum quorumvis diſpenſationes adſcribit. Etenim non ſunt in nobis, aut in naturâ rerum, iſti humores: ac ſi qui eſſent, non proinde illis competeret vis ambulatoria: multóque minùs, in illis jam excrementitiis: eò quòd vitalium facultatibus, motus naturales omnes, in nobis auſcultent. Etenim, ſi pituita, ejusque vapor craſſus, eſſent in naturâ, ſaltem à Scholis hoc loco (quatenus morboſa) reputantur excrementa, quorum non eſt itio, non ſpontaneus motus, aut progreſſus: ergo neceſſariò ab alio pellerentur. Non quidem ab Archeo, qui cum omnia proinde, atque bene agit, non pelleret ad nervos, quod aliàs ad cutim regulariter aſſuevit deducere. Forſitan ergo à calore, pituita in vaporem extenuata, ſurſum pergit? At tunc, non deorſum, in digitum declivem. Saltem juxta theorema Scholarum de catarrhis, rurſus ſtatim in guttas concreſceret vapor ille: non autem vaporis oberraret ſpecie, ad extrema nervorum, ut neque ad unicum duntaxat digitum per volam properaret. Sed cur rueret repentè, inſtar ponderis, in nervulum filo tenuiorem? Unum inquam, & non alterum? Si verò vapor lateraliter ſubintret; cur unico inſtanti, ſine præviâ moleſtiâ imbibitur? Cur non potiùs in carnem, quàm in nervuli extremum, ſuâ membranâ cincti, impingitur? quare cauſa, quæ unicum atomum pituitæ, vel halitûs craſſi, genuit, continuò non alium, præter unicum illum, producit? Nam ſæpe ſtupor ille repentinus, à parvulo digito incipit, deſinitque tandem in illo, dum tertium, aut quartum pertigerit. Subinde quoque repentè omnes digiti, mortis pallorem, ad medietatem longitudinis, vel ultrà, aſſumunt, cum vel ſine ſtupore,

re,

re, torpente motu, &c. Si itaque id ex vaporoſâ materiâ, ſaltem non fiet iſta in cerebro, aut Nucha. Siquidem tum neceſſariò portenderet univerſalem tunc paſſionem. Ergo iſte vapor naſcetur in nervo, vel tendine: atqui tum omnes ſimul ſtupeſcerent, non autem ſucceſſivè. Nec perſuadeor, cur in tranquillo ſanitatis, vapor ille, exſiſtens extra nervum, intrò ad nervum vel tendinem premeretur, ubi in nobis alioqui eſt indeſinens diaphæreſis extrorſum. Saltem cur hæc non perſeveraret, cùm intra ſe, eundem opificem, materiam, ac officinam habeat? Quare ſtupor ille mox ceſſat, ſi ſubeſſet materia, qualis eſſet unus de quatuor humoribus, ubique cruori connatans? Si à communi volæ nervo, cauſa jam defluat, in unum jam victum: quare ergo deinceps ad alium defluit digitum ſanum, nec ſiſtit in primo? Cur, ſi ab unico nervulo in omnes propagetur, non ſimul etiam omnes infeſtat; ſed ſubſequenter, atque dudum pòſt? Quare læditur ſenſus, & non motus, ſi ab unicâ & pari causâ, ſi per unicum, tam motus, quàm ſenſus authorem nervulum, delata? Solum manuum frigus cauſat ſtuporem ab extra, & dolorem intus, ſine ullâ vaporum aut humorum incidentiâ. Tandem, nervi non ſunt in digitos, ſed in tendines inſerti: cur ergo ſenſus læditur, & non motus? Cur non ſimul ſtupor extenditur per totam volam, uno tendine tectam? Si tendines patiuntur hanc comminatam paralyſin: jam eſt receſſiſſe à nervorum communione, ad denſos, non perforatos, nec
60 canalitios tubos tendinum. Non pervios inquam, ſi idcirco non pituitæ incidentiis obnoxios. Quidam à Quartanâ, Splenem affectum retinuerat, itemque manus ſiniſtræ ſtuporem, cum mortali pallore frequenter recurrentem. Atqui quid viarum commune, Splen cum nervis digitorum ſervat? Ut ſcilicet pituitam, & halitus craſſos, ad ſolos transmittat digitos? An enim Lien mittit vapores in cerebrum, quos inde cum juris & actionis ſubſtitutione, delegatos vult ad digitos ſui lateris, vel ad oppoſitos? An ergo oppilatus Lien, plus ad cerebrum & Nucham evaporabit, quàm ſanus, non impeditus, continuaque bile a- 61
trâ gravatus? Certè particularium inſenſilitates ac ſtupores proſecutus ſum, ut totalem Apoplexiam rectiùs intelligeremus. Miſeror interim Scholas, non accuratiùs examinaſſe ſua figmenta humorum, & vaporum, horumque tam feſtinatum ac ridiculum decubitum. Nec ſemel æſtimaſſe, quod ſicut ambientis aëris frigus eſt narcoticum: ita naturam paralyſis, nervorumque conſimiles paſſiones poſitivas, non diſtinxiſſe à conſimilibus privativis. Ut inde didiciſſent, poſitivos affectus nequaquam conſiſtere poſſe abſque narcotica, mortua materia, & qualitate. Quæ ſi ſatis ſit creando ſtupori, ubi extrinſecùs attigerit partes ſenſitivas, quid non ſit effectura, ſi ipſum localiter feriat nervum. Equidem ſi vapore tenus attingens (juxta Scholas) mox periturum ſenſûs effectum, dederit: quidni ſemel ſaltem cogitarunt, quòd poterit tenaciori materiâ, contumacem atque durabilem paralyſin ſuſcitare? Porrò, ubicunque ejusmodi anodynum concludatur, in Duumviratu corporis (ſtomachum atque lie- 62
nem intelligo) ſyncopen movebit ſubitaneam, & apoplexiam poſitivam. Paralyſis verò eſt plerumque unius duntaxat lateris, unicóque velut ſagittæ ictu, defectus irruit. Velocitas autem inſperati caſûs, terrorem in cerebro ac medullis parit. Id eſt, in ſpiritu, horum incola, & ſenſationis illius authore. Itaque ob ſuum terrorem, contrahitur medullæ debilius latus. Eſt nimirum Paralyſis, productum illius contracturæ. Eſtque in omnibus, ſemper unum latus altero debilius. Idcirco mulieres, quæ ut ti- 63
midi plerumque ſunt animi, per terrorem corruunt frequenter in Paralyſin, abſque Apoplexiâ. Id enim proprietatis terror habet, ut poros confeſtim claudat, ſi ſubitaneus

taneus fuerit. Steteruntque comæ, vox faucibus hæſit. Quia naturale eſt, ut venienti hoſti janua claudatur. Etenim in ictu calvariæ, reſolvitur latus ſuppoſitum, oppoſitumque contrahitur. Suppoſitum nempe, quia magis terrefactum: contrahiturque

64 oppoſitum, quia irritatum. Enimverò ſolet vulgus præaugurari Apoplexiam ex brevitate colli. Nam brevitas colli, non arguit pauciores vertebras: ſed ſingularum minorem profunditatem. At quid iſtud habet commune cum pituitâ? vel cum quandoque futurâ oppilatione quarti ſinûs cerebri? ut ſcilicet unum ex altero cauſaliter præſagiri debeat? Nam brevitas colli, non continet nudum ſignum, aut prædictionem Phyſiognomiæ: ſed inſuper, cauſam aliquam occaſionalem. Sæpe namque poſt heſternam crapulam, vertigo, ſcotomia, vomitus, digitorum ſtupor, &c. obveniunt, quæ Apoplexiam minantur, & præcinunt, non quidem occaſione organi idonei (ut de colli brevitate) ſed quia præludium habent ab Apoplexia, ſolo gradu, atque intenſione diſtans. Si ergo à præcordiis, vertigo illa, & ſtupor poſt crapulam, quatenus materia occaſionalis, inferiore adhuc gradu, fovetur ab Archeo. Ergo ubicunque iſtud venenum anodynum, in gradum evehitur, Apoplexiam facit, ex iiſdem ſedibus natalem. Qua per ſextæ digeſtionis errorem fit anodynum iſtud, ex alimento; unde tandem etiam Paralyſis occaſionaliter. Brevitas ergo colli, brevitatem viæ, ac promtitudinem, à præcordiis in caput, pro Apoplexiâ requiſitam, ſubminiſtrat. Id eſt,

65 faciliorem organi promtitudinem. Etenim Scholæ, in parvis, aut comminatis Apoplexiis, inſtitutas frictiones extremorum, aſſerunt proficuas fuiſſe quandoque, & inde revulſionem pituitæ, atque vaporum è capite, conjicientes, præcipiunt frictiones, uſque in pellis atrocem decorticationem, & clyſteres acres. Pellem nimirum

66 excoriant, ne ſenſus ibidem deficiat. Oblitæ interim ſuæ regulæ, quòd ſenſus è cerebro totus pendeat: fruſtraque ſit crura decorticari, ut pituitam è quarto ſinu cerebri revellant. Neſciunt enim, quorſum eam revellant. An in anum è cerebelli ſinu elicere debeant per enemata; an verò eandem è ſinu cerebelli, per cutim, fricando exigant. Ridiculum totum, quia & ipſæ ridiculæ! Interim an potiùs cutim, quàm vapores detrahant, teſtentur mecum adſtantes. Scio tamen certò, & ſi quis totus excorietur, nequaquam tamen Apoplexiam, aut veram Paralyſin, ſublatum iri ullatenus. Nec video, quomodo tueantur ſuum 67

theorema. Quòd ſcilicet pituita in quarto ſinu cerebri, ſit amborum horum malorum cauſa continens & adæquata. Etenim concredo, frictiones parum juviſſe, ubi venenum iſtud anodynum ac cadaveroſum, in ſolo eſt corporis habitu: Sed quid agent crudeles illæ frictiones, ſi iſtud anodynum primariò in præcordiis ſit ſitum? & quomodo probant per frictiones, pituitam è cerebelli ſinu trahi? Scio itaque frictiones, ut ſine diſcretione & cognitione cauſarum, atque locorum diſtinctione inſtitutas: ita quoque irritas fuiſſe, & futuras ſemper. Ridiculum nempe, & crudele, cutim ad excoriationem fricuiſſe, & oppilationem in meditullio medullæ ſpinalis, cauſam affectus aſſignâſſe. Quia quantulacunque frictio, ſi qua foret pituita in mundo, eaque in præfatum cerebelli ſinum illapſa, illam unico grano tollet nunquam. Quin potiùs, datis hypotheſibus, eandem continuò augeret. Quia materiam (ſi revulſio 68

alicujus ſit veritatis) magis deorſum trahet, & impinget in canalem ſpinalis medullæ, quâ parte ſemper ſe fit anguſtior, eóque magis, quòd ordinariò majorum vaſorum, in inferiores & minores ſui ramos, ſit diſpenſatio. Tum etiam, quòd ejusmodi pituita, ſequeſtrata à reliquo cruore, efficit merum excrementum, nec ideò difflabile abſque capite mortuo, ſive reſiduo longè duriore.

duriore. Ideóque frictio, ſi trahat, & revellat quoquo modo, ſentiet etiam ordinarium illum naturæ niſum, ut non à ſinu poſteriore, ac inferiore, ſurſum ad cerebrum retrogrado motu: ſed ad ſtrictiores ac inferiores tubos Nuchæ, oppilans iſta pituita traheretur. Præſertim dum in Paralyſi, ſpiritus ſenſitivi parcè, aut planè nihil, defluant, qui pituitam iſtam propellere poſſent alioqui. Frictio igitur, quatenus exhaurit, ſpirituum ſenſitivorum egeſta-
69 tem potiùs accumulabit. Generatur autem anodynum apoplecticum, per modum cæterorum naturalium. Nimirum, occaſionaliter excrementum aliquod obnaſcitur, ductû materiæ proprio: Archeus verò, illud excrementum ſentiens, atque horreſcens, fugit, atque ideam cadaveroſam excrementi concipiens, illam ſibi inpertinenter inprimit. Unde confeſtim, tanquam ictu jaculi ſuſcitatur Apoplexia. Hujus autem anodyni nativitatem, plerumque aliquot
70 diſpoſitiones præviæ præcedunt. Quæ itaque ſi incerebro contingeret, ceſſarent querimoniæ locus, quòd nempe Apoplexia fiat in inſtanti, quapropter den ſchlag/ ſive ictum vocamus, quòd nimirum, per modum ictûs, improviſa ſuperveniat. Locus ergo nativitatis Apoplexiæ, in præcordiis eſt; Ideóque & ſigna habet prænuncia, vertiginis, ſtuporis, nauſeæ, &c. Locus ergo Apoplexiæ, in Archeo præcordiorum eſt: in partibus verò ſingulis, pro ſtupore particulari. Quia errore digeſtionis, liquor proximè aſſimilandus, ob defectum Archei, degenerat in venenum anodynum, fitque occaſionalis materia tanti mali, excrementum (inquam) ſigillatum, ab Ideâ Archei horreſcentis, in fæcem ſigillatur, hoſtilitatis ſuæ coævam memoriam referendi. Quod autem inde non recedat, nec obſequatur cognitis à Seplaſiâ remediis, doceat ipſa Quartana, quæ hactenus in Medentum opprobrium, ſuam iterat ſcenam pro lubitu. Si quartana Scholis incurabilis: multo magis Apoplexia. Anodynum etenim Apoplecticum, mitius quidem in ſe eſt, quàm Epilepticum: ſed longè atrocius infeſtat. Etenim præter ſtupores, mentem ferit, ſoporem ac catochum patrat. Quod ſi præterea, & acrimoniam acquirat, ulcera parit maligna juxta anodyni mortificationem. Quia autem virus iſtud ponticum eſt, ideo atrophias minatur. Obſervavi etenim Chymicum, qui du- 71
dum circa aquas regias fuerat commoratus, incidiſſe in palpitationes cordis terribiles, tandem in dolores brachiorum, fuitque illi os, in latus dexterum, convulſum, patiebatur quoque noctes inſomnes, & brachiorum dolores profundos; qui tamen non exaſperabantur ad tactum. Inſigni quoque macie contabuerat propter aquarum conceptas ponticitates, fruſtra interim quælibet tentabantur exteriora remedia, (neque enim ſumtibus, aut famulitio pro illo parcebam) ſolo autem laudano, per dies tredecim exhibito, plenè reſtitutus, habitum dein mox, atque priſtinum robur recuperavit. Quia enim auſtera ponticitas liquorum ſpiritum ſenſitivum contaminaverat, cujus productum, lancinabat Archeum, os convulſum ad latus, ac digiti lateraliter detorti, Apoplecticum quiddam referebant. At quia non aſcendebat è præcordiorum gubernatore: ſed duntaxat odores aquarum ſpiritui ſenſitivo influo, ſeſe immiſcuerant, perfecta non fuit viri illius Apoplexia, licèt alioqui ſat vertiginoſa. Quod autem di- 72
cam anodynum ponticum, quod in Opio eſt amarum, non autem in Hyoſcyamo, aut Mandragorâ: ac prædulce, in vitriolo, & ſulfure. Hoc inprimis detegit errorem Scholarum, dum è ſaporibus vulgatis, vires ariolantur ſimplicium. Enimverò ſcio nondum ſat digeſtas rerum viciſſitudines, aut maturitates; nec item verum pro falſo cuique placiturum: ſubjiciam ergo anxietates aliquot, quas mihi regulæ Scholarum Apoplecticæ peperêre. Dum enim 73

mine-

mineralium examini plus juſtò inſiſterem, ſenſi ex quorundam illorum ſuffitu, inſtantaneam Apoplexiam, cum defectu ſiniſtri lateris, adeóque cecidiſſem præceps, ſi unicâ adhuc vice, illius loci aërem inſpiraſſem. Quapropter inprimis didici, Paralyſin non eſſe Apoplexiâ poſteriorem, in duratione. Tum denique, in ſinubus Cerebri nullam eſſe oppilationem. Etenim jam penè corruebam: & niſi caput à vaſe, unde teter ſpirabat flatus, divertiſſem, apoplecticus fuiſſem, & cadere paratus eram. Jamque tum mihi brachium decidebat, & crus ſtupidum, ſenſu motuque deficiebat. At nunquam Scholæ ad hæc reſpondebunt, Si pituitæ nil, in quartum cerebri ſinum ceciderat unquam, quomodo effectus in me erat ſuâ cauſâ prior? Sin verò ejus aliquid deciderat, quod ſaltem ſinûs medietatem opplêſſet, quorſum iſta pituita tam celeriter retroceſſit? Cúrve pariter omnis Apoplexia, eadem operâ, non ſponte ſanatur, evaneſcente ejus effectrice pituitâ? Sin autem malint ſubterfugere à tetro vapore, & non à pituita meam Apoplexiam veniſſe: Saltem cur teter ille fumus citiùs ad quartum ſinum, quàm ad priores, naribusque viciniores ac obedientiores delatus eſt? niſi fortè priores leproſi, & ignavi, ac ſine ſenſu? Imò nervi omnes, ſolis ſenſibus deputati, à prioribus accipiunt ſinubus ſpiritus ſenſitivos. In prioribus verò cerebri ventriculis nullum ſenſi oblæſionis ſignum: non venitur tamen deforis ad quartum, niſi per anteriores omnes. Senſus item, præterquam uno latere obtuſior, & motus conſtabant, ſimulque judicium ſuadens receſſum. Itaque an pituita aliquot jam annos exſpectaverat, ad oram quarti ſinûs: ut ſemel repetito illius fumi odore, velut dato
74 claſſici ſigno, rueret præceps in caveam? Cur ergo ſalienti profugo mihi, pituita non cecidit? etenim in caduco ruunt principes animæ poteſtates, & ſenſus utroque latere, ſuperſtite ſolo moto: cum tamen omnis nervus, etiam motui dicatus, ſentiat. Debet ergo cerebrum, ejusque ſinus omnes, utróque latere affici, ubi ſenſus interiores, cum exterioribus, velut extincti, ſopiuntur. Quomodo igitur ſolus perſeverat? Quomodo in epilepſiâ, Apoplexiâ, & Paralyſi, ſopiuntur ſenſus, cum in Apoplexiâ & Paralyſi ſolum obſideatur pro medietate organũ motûs? Dicent, In epilepſiâ, pati cerebri anteriora, poſteriora ſalva manere. Inprimis cur ergo artus contrahuntur, ſi organa motûs ſint libera? Memoria potiſſimùm læditur in Caduco: ergo & ipſa erit tantùm in ſincipite? Sed conceſſo quod petitur: cur ergo omnis nervus motui dicatus, per medullam ſpinæ, à tergo cerebri ſaliens, ſenſum amiſit; non autem motum? Ergo cerebrum tam retro, quàm ante, in Caduco percellitur, à cauſis præcordialibus. Sæpe enim moribundus aliquis adhuc ſentit, loquitur, auditq;, ablato dudum anteà motu in inferioribus, per nervos ſpinalis medullæ explicatus. Bene valente cerebro, ſæpe ab inferis, inopina ſyncope irruit, labiturq; tam ſenſus, quàm motus, unico inſtanti. Si id à fumis fiat; deberet primò ſenſus, ac dein ſenſim motus, deficere: eò quòd anteriores ſinus cerebri, viciniores ſint ori ſtomachi, quàm perexilis ille poſtremus. Idque tardiſſimè prorſus contingeret, ſi Apoplexia ex oppilatione eſſet. Denique in acerrimis torminibus, cum integritate functionum mentalium, imò & abſq; capitis dolore, contrahuntur artus, qui mox dein paralyſi plerumq; feriuntur. An ergo ventris dolor, oppilat ſpinalis medullæ initium ſine Apoplexiâ? Sic nimirum, ut ſæpe ambæ manus atque pedes reſolvantur, ac motu priventur. Ergóne jam utroque latere, oppilatus eſt quartus cerebri ſinus? Cur ſoli artus orbantur motu, atque ſenſu, non item organa intermedia, eodem itinere, medio, atque interſtitio, motum ſuum ſenſumque mendicantia? Quæ eſt enim cognatio inteſtini, cum illo poſtremo ſinu cerebelli? quisve

conſenſus hujus ſinûs, cum artubus extremis? ut hi ſcilicet pœnam aliunde promeritam luant? Necdum enim ſat conſtat, cum ſenſus & motus unico fiant nervo, in pleriſque tamen quomodo alterutrum læda-
75 tur, ſoſpite altero. Quapropter hanc quæſtionem per theſes primus elucidare debui. 1. Cerebrum non ſentit per ſe, vix in ſe. Duabus autem tegitur membranis, ſenſûs acutiſſimi. Adeò quod ſenſus peracutus, magnæque authoritatis ſit majeſtas ubique, in ſtomacho, utero, menyngibus, inteſtinis, nudis ſcilicet membranis, &c. 2. Correlativum illius eſt Spiritus animalis, quamdiu intra ſinus cerebri formatur, aut vagatur, non ſentit, neque ſenſus particeps, inde fit cerebrum. 3. Spiritus ille non recipit ſenſum à Cerebro, cum ſenſu careat ipſum cerebrum. Ac per conſequens, nec ſuſcipit ſpiritus iſte ultimam ſuæ perfectionis ac ſenſationis manum, in ſinubus cerebri. 4. Medulla ſpinalis, interno ſui nucleo, eſt continuata cerebri ſubſtantia, veſtiturque ideò membrana, menyngibus continua. 5. Omnis nervus, intus ideò eſt medullaris; extra verò, ſuâ tegitur membranulâ. 6. Creditur ſpinalis medulla, per medium ſui, quoad vivitur, pervia, quâ ſpiritus motivus diſpenſatur, æquabiliterque per longum illius medullæ, ac nervorum, extenditur. Etenim ſuum iſtud vitale lumen, diradians, defert imperium voluntatis, ſive nutum, ad muſculos, organum exſecutivum motûs illius, quem anima ſibi arbitraliter propoſuit. 7. Mandatum animæ, inſtantaneum eſt. Non quidem quòd ad ſingula motuum momenta (puta in Cytharœdo) ſpiritus decurrant, mandati characteribus inſigniti. Nam quamvis motus contingant adminiſtris ſpiritibus: tarda tamen nimis horum eſſent obſequia. Quapropter ſolo luminis radio, in inſtanti, mandatum, ſive nutus animæ, defertur. Perinde ut objecta viſus, in momento, etiam eminùs, percipiuntur. 8. Senſus cum nullus, vel ſaltem ſurdus, ſit cerebro: acutiſſimus verò menyngibus; Ergò lumen ſenſus non defluit per ſubſtantiam medullarem, ac centralem nervi, ejusque tubum: ſed anima ſenſitiva diradiat ſenſum, ac præcipuè à menyngibus, per membranas nervorum tegmina, communicatur partibus nervo contiguis, annexiſque clientibus. 9. Ergo ſubſtantia duplici, duplicique nutu ſenſitivè, formatur lumen, diradians ad ſatellites ſenſus, ac motus. Fit hinc, quòd ſenſus lædatur, ſoſpite motu, vel contrà, ob diverſitatem participati luminis, per diverſa organa delati. Quare nunquam ſatis laudabilis Altiſſimus, qui tam nobiles facultates in membranis cerebri, ſtomachi, atque uteri locavit, vitam, animam, totumque in ſe hominis regimen, in ſe continen-
tibus! Etenim ſi Chiromantiæ, aut Phy- 76
ſiognomiæ eſt fundamentalis veritas, ſunt lineæ, tam in fronte, quàm in manu, quæ futuram quandoque Apoplexiam portendunt. Eſt autem ejusmodi ſignatum, à Signante, naturaliter nos conſtituente. Archeus autem ſeminis, nequit prænoſcere ejusmodi effectus: potiſſimùm à caſu contingente orituros (puta ſi ira, vita inordinata, nimiusque Tabaci uſus, Apoplexiæ initia attulerit) ergo ſaltem neceſſum eſt, quod principia Apoplexiæ, non ſint à cauſâ privativâ, ſi in ipſis initiis ſeminalibus celata, & quandóque ſub ſui maturitate erumpant... ruptura. Quod eſt dicere: Apoplexiam latere actualiter in Archeo, ſive ſemine, per modum morborum hæreditalium, adeóque & graſſari ſic, per integras familias.
Saltem notum eſto, Apoplexiam non eſſe 77
oppilationem ſinuli, à pituitâ factam, ut neque effectum privativum: ſed veris, ac ſeminalibus conſtare principiis. Obſtruens autem pituita, (ſi qua eſſet in homine) ſive inde dependens oppilatio, non præexſiſtit in ſemine, multóque minùs apta eſſet, delineare in fœtu, portentos effectus tam ſerotinos. Adeóque pituitam, libentem

in quartum ſinum Cerebri, longiſſimè ex-
cludunt. Ac per conſequens etiam Acade-
mias, hactenus cauſam morbi ejusque re-
78 medium ignorantes. Denique nec intelli-
gibile eſt, quo medio, aut interſtitio natu-
ra poſſet pituitam (inobediens, ac non vi-
tale excrementum) ad alterum duntaxat
latus, illius exigui anguſtiſſimique ſinûs,
ita detinere, ut nunquam ad oppoſitum la-
tus deflueret, propriâ mole, ac liquiditatis
fluiditate. Imò, cum Paralyſis ſit in latere
dextero, decubitus ſemper tum eſt in ſini-
ſtro: Impoſſibile itaque eſſet, quin iſta pi-
tuita mox non decideret in ſiniſtrum latus,
extinguerétque ipſum ægrum, vel ſaltem
ambulatoriam gigneret Paralyſin. Cur de-
mum, ſemper ad dexterum vel ſiniſtrum
latus, nunquam autem antrorſum aut re-
trorſum, pituitam iſtam ſinulus iſte abi-
geret? Præcipuè quod in naturâ non ſit
dexterum aut ſiniſtrum: ſed cuncta, reſpe-
ctu integri, ſint rotunda. Unde patet, in
ipſis organis, Archeo ſcilicet vitali, non
autem in pituitâ fictâ illius ſinûs, occultari
rationem effectivam, cur Archeus Apople-
cticus ſemper ſuam pediſſequam Paraly-
ſin ad latus flectat: Ludicrum verò, quic-
quid de quarto ſinulo Cerebri Scholæ ſo-
79 mniârunt. Tota ergo ratio veritatis in hiſ-
ce morbis pendet, quatenus Archeus for-
mat perficitque ideam ſeminalem, quam
plerumque reperit nonnihil cadaveroſam
in cibis, horumque transmutationibus.
Tunc nempe facit vertigines, magisque te-
naces, ſi idem contingat in excrementis,
in itinere à cibo in alimentum; longéque
promtiſſima eſt Apoplexia, quæ in ipſo
Archeo Duumviratus ſuam ſigillarem for-
mat ideam. Quippe totus in viſceribus Ar-
80 cheus confeſtim velut cadaveratur. Ex di-
ductis demum concludo, Apoplexiam
nullatenus eſſe morbum privativum, lon-
géque ab hac diſtare præcluſiones nervo-
rum, ut in vertebrarum detorſione, ſuſpen-
dio, &c. Neutrum quoque oriri ex obſtru-
ctione quarti ſinûs in cerebello, ad initium
ſpinalis medullæ. Sed Apoplexia genera- 81
tur occaſionaliter ex præludio virulento a-
nodyno, & cadaveroſo, in præcordiis præ-
concepto. Quod, dum ſuam ibidem acqui-
ſivit perfectionem, maturitatemque requi-
ſitam, inficit Archeum loci, qui ſtatim eô
ipſo vires cerebri ſuperat, & conſternat.
Non autem, quod cerebrum primariò la-
boret, ſubditasque partes in conſpiratio-
nem ſuæ necis trahat. Paralyſin verò, eſſe 82
partium ſenſitivarum contracturam, à ter-
rore ſolo cauſatam. In particularibus verò
membrorum reſolutionibus id liquet: qui-
bus nimirum fiunt topicæ generationes
præfati veneni Apoplectici. Porrò Scholæ 83
unius tantùm anodyni meminêre, quod ſo-
poriferum, narcoticum, ſolóque gradu,
inter opium, Mandragoram, atque Hyo-
ſcyamum, diſtinctum, non quod proinde
negent, etſi prætereant, plura alia in ſim-
plicibus. Sunt namque, quæ pauculo ſpa-
tio durationis, ſenſum tollunt, ac mentis
valetudinem, relicto motu, prout in epile-
pticis. Quædam ſolum obumbrant mo-
tum, alia utrumque, ac plurima quoque
dementant, relicto ſenſu, atque motu. Nec
ideò nominanda: prout nec alia, quæ ine-
briativa ſunt. Cæterùm humor nobis aſſi-
milandus, facilè in præcordiis, ab Archei
inficitur conceptâ anodyni cadaverantis i-
magine, cui varia veneni ſors in ſodalitium
connaſcitur, frequensque in Peſte aſpici-
tur. Alibi verò, non ferit caput; ſed in ha-
bitu ſigillatur: ubi etiam ſubinde, eodem
degenerandi privilegio, glaciale Lepræ vi-
rus naſcitur. Sed Anodynum in Duumvi-
ratu, præcipitat cerebrum, ac pro ſui diffe-
rentiâ, vertigines, caducum, palpitatio-
nes, ſyncopas, catochos, Apoplexiamque
generat, & hanc, ut partium metus, ita &
paralyſes comitantur. Extra Duumviratum
verò, ſedem ſuam ſtupore, gangrænáque
frigida mortificat, &c. Errant igitur inſi- 84
gniter, qui maniam opiatis compeſcere ſat-
agunt.

agunt. Cum omne opiatum, ſit in ſe amens. Quia amentia, nil præter ſomnium vigilans. Siquidem vix decupla opii doſis, ſomnum amenti conciliat, minori autem doſi efficitur nihil. Sin verò aucta doſi, ſomnus amenti obrepat, jam dementiam & ſomnum vigili augebit, ac diſparatas inſomniorum vanitates. Decepit autem Scholas ſomnus, ſponte propriâ amenti adve-
85 niens. Nam is, ut ex causâ bonâ provenit, ita & ſanitatis præcurſor index, amentiam ſolutam iri, ſpondet. Adde, quòd in opio, præter ſoporiferum, ſit connexum virus a-
86 liud. Unde Lethalia papavera ſomno, decantantur à Poëtis. Sed in ſulfure Vitrioli, eſt ſomniferum ſaccharinum, quod ſuavem adportat ſomnum, cum principalium facultatum reſtauratione. Simile eſt in ſulfure, cujus ergo, pulmoniacis affectibus commendatur, ſi ita præparetur, ut nobiscum colludere queat. Somnus laborem adferens, (qualis ex opiatis) malum. Quod virus conturbationes atque tempeſtates deſignat. Itaque ſuavis obrepens ſomnus, cauſis dicandus propitiis. Ergò (iterùm dicam) Apoplexia, Epilepſia, coma, Vertigo, Tremor cordis, &c. ſua habent ſingularia venena, atque anodyna. Vertigo quidem ſubinde inſtar Apoplexiæ ſternit hominem: ſed citra Paralyſin. Quia non anodynum cadaverale: ſed inebriativum habet, quale in Tabaco. Quod ſi in gradu, numero, aut quanto, nocentius evaſerit; efficitur & Apoplecticum. Cæterùm de allio, & aquâ vitæ, dixi, ejusque inſenſilitate: non eſt tamen apoplecticum, quia virus abeſt, & conſtans radix. Saltem per impertinens huc
87 adfero. Quod anodyna, licèt ſtupefaciant, inſtar frigoris: erroneè tamen à Scholis, inter ſummè frigida locari. Quinimò nec ſoporiferum, in opio friget ſulfur: ſed valde amaricat, ejusque ſal acre eſt, ac ſudoriferum. Amara autem, in Scholis, notabiliter
88 calent. Somniferum ergo, tam in opio, quàm alibi, poteſtas eſt, donumque Creatoris ſpecificum: non autem effectus frigoris. Prout ex profeſſo, alibi de ſomno manifeſtavi. Anodynum autem in epilepſiâ, ab Apoplectico variat: quia præcipuâ ſui parte, inebriativum eſt. Parce Lector, quòd vires rerum à ſimplicium ſimilitudine denominem, ſiquidem nomina deſunt propria: ut & proprietatum cognitio à priore, quæ nomina dictare deberet. 89

Poſt tractatus inſenſilitatis, anodynorum, ac quorundam venenorum, dolor reſumendus mihi. Repeto itaque, quod dolor, ac ſenſus, fiant immediatè in loco, ſive centro injuriato, nec petito cerebri conſenſu. Sufficit namque, lumen vitale ipſius animæ ſenſitivæ, in omnes quoquoverſum partes, pro neceſſitatis exigentiâ, diffuſum. Nam quilibet partium rector, etiam objectorum notator, ac diſcretor eſſe debuit. Quia animam ſibi utrobique præſentem atque præſidem habeat. Quo pacto namque manifeſtabit anima, ſe ſentire noxia, niſi dolorem in centro injuriato inde conceptum, ſive averſionem, concitaverit? Debuêre ergo membrorum neceſſitatibus inſervire artubus inſerti ſpiritus, abſque conſultatione, ac recurſu ad cerebrum: cum non cerebrum; ſed ipſa immediatè ſentiat anima ubique præſens. Nimiâ enim celeritate opus fuit, ad avertendum ac præcavendum noxia, ideo nuncium ad cerebrum mittere, importunum fuiſſet. Admitto quidem, quòd inteſtini dolor in conſenſum trahat alias partes, easque vel pertinaci paralyſi reſolvat, vel contrahat partes, motui arbitrali ſervientes, dolente rene, ſtomachus nauſeet, vomituriatque, torqueantur ilia, ſtupeatque ſuppoſitum femur; dolens unguis, glandem ſuſcitet remotam. Siquidem animæ præſentia confirmat, non autem tollit partium conſenſum. Itaque con- 90
ſenſus ille in doloribus, dolori eſt peregrinus, & per accidens: nec ideo doloris eſſentiam vel cauſam attingit, aut alienat. Eò quòd conſenſus iſte ſit poſterus ad dolorem, 91

rem, ideóque etiam ab eo ſeparabilis. Sentiunt proin ſpiritus partium ſingulares, abſque ſpiritûs influi commercio. Ut in dentibus, ac novâ carne ulceri cavo reſtituta.
92 Etenim quia partes utrobique propriâ vivunt quadrâ, ſenſus eſt juxta organi diverſitates. Sunt & idcirco dolores multi, tempeſtatibus concentrati. Lunæque inæqualitatibus reſpondent, eò quòd in ſpiritu nobis aſtrali, centraliter ſuſcipiantur. Deni-
93 que nec cruor, nec ipſe ſanguis arteriarum, ſenſu tactúque animali pollent, licèt ſympatheticè ſentiant, etiam extravenati. Quia vigent tantùm ſpiritu influo. Quæſitum ergo hactenus à Theologis, an cruor ab animâ informetur? Putem ego, ſub correctione melioris judicii, nil informari ab animâ animantis, quod non participet de animâ ſenſitivâ. Id eſt, nil informari ab animâ, quòd non per ſpiritum, inſitum partibus, atque animatum, ſentiat. Eò quòd informatio arguat neceſſariò, vitam in animante, ut & vita, ſenſum, obtuſum ſaltem, qualis eſt in oſſibus, & cerebro. Sin verò edulia in ſtomacho, affluentia in paraſtatis, fames, imò & lotium, ſua pariant in animâ ſomnia, animamque ſubter ſomnum, pro nutu concitent. Non tamen inde, vice versâ ſequitur: quod proinde anima edulium, vel lotium informet. Nam licèt anima ſenſerit lotium abundans, premensque: hoc tamen non ſentit ſua objecta. Nam & anima ſentit pungentem cultrum, quem tamen non informat. Ut ergo aliquid ſit ab animâ informatum, neceſſe eſt, ut vivat, & ſentiat, tanquam vitæ
94 ipſius ſubjectum. Senſus ergo ac dolor, ſunt in continentibus ſubjectivè: in contentis autem, tantùm objectivè. Imò quanquam contenta ſint nobis intima, & proximo modo vitalia: ſunt tamen contentorum reſpectu, & animæ ſenſitivæ, tanquam
95 externa. Veruntamen non ſat eſt, dixiſſe cum vulgo, cauſam noxiam eſſe dolorificam: imò nec ſcire ſufficit, vitam ſenſitivam primariò ſentire, atque inde ſpiritum partibus inſitum, ac tandem organa ſtabilia: ſicque nimirum ſenſum teſtari præſentiam noxii. Cum hæc Scholæ ac vulgus quodammodo nôrint. At liquere debet manifeſtiùs, quid faciat immediatè dolorem, & quo pacto dolor fiat ſentiendo. Quoad prius, pungit acus, & inde dolor. Apicula pungit, & vulnerat inſtàr acûs: at longè aliter dolet utrumque. Ergo non ipſa continui ſolutio aut diviſio (in utraque punctura alioqui communis) primariò dolet. Siquidem diviſio continui, nil aliud præ ſe, aut citra ſolutionem, efficit. Quæ in Leproſis, & Paralyſi, eſt ſine ſenſu, ac dolore. Sin verò ſolutio continui doleat, ſive non, id cultro eſt per accidens, nec hoc ſolutionem attingit primariò, niſi in conditione occaſionis ſine quâ non: ergo quòd punctura apis aliter doleat, quàm ſolutio æqualis per acum facta, pendet ſanè ex penitiori ſenſûs judicio. Adeóque vel exinde li- 96
quet ſtatim, ipſam animam ſenſitivam immediatè ſentire, cenſere, ac judicare objectum doloris. Senſus autem in Scholis, dicitur paſſivè fieri, prout motus activè. Ego verò jam oſtendi, ſenſum à poteſtate, ſive primario ente ſenſitivo, fieri per actionem: quanquam membra ſubjectivè patiantur, per objectorum ſenſibilium applicationem. Ergo ſenſus fit activè, quia ſenſa- 97
tio ipſa eſt activa animæ cenſura. Quòd autem interim membra patiantur, id cùm ſit ſenſationi per accidens, non poteſt impedire, quin ſenſus fiat ſenſitivè. Eſt quidem idem agens proprium, in iſtâ actione ſenſitivâ, ſenſûs & doloris: quia ipſum agens, eſt anima. Differtque ſenſus à dolore per judicium animæ, de objectis ſenſibilibus. Adeóque ſenſus, ipſius animæ eſt judicium; actio nempe, non autem paſſio. Scholæ quidem cum plebe nôrunt, quòd cauſæ violentæ inferant dolorem, prout etiam quòd aqua ſit liquida: ſed oſtendiſſe internam thymoſin facultatis ſenſi-

ſenſitivæ , & dolorem manifeſtâſſe in radice, id nondum hactenus intentârunt. Quor-
99 ſum conducit conſideratio ſequens. Viva caro amburitur facillimè , excoriaturque ab aquâ bulliente. Mortua autem caro tardiùs crematur. Eſtque alia ambuſtio, ſi viva manus , quàm ſi cadaveris uratur. Prior ſiquidem aduſtio veſicas minimo ardore excitat , ſic ut idem , etiam ſub Sole contingat. Poſterior verò combuſtio carnem torret , non ſecus ac ſi aſſaretur : nempe
100 abſque veſiculis , & excoriatione. Scholæ etiam differentiam nondum iſtam annotârunt, quia neque attenderunt. Dicentque fortaſſis, quod faciliùs ſit excalefacta calefacere ; quodque ideo caro viva promtiùs comburatur. Sed ſupponamus carnem mortuam , prius tepefactam , eodemque gradu caloris, nec ſecus, ac ſi viveret : non tamen proinde facilè amburitur, nec eodem modo , quo viva. Non ergo locum habet præfatum ſubterfugium. Quapropter, cum ab univoci caloris gradûs agente , diverſæ contingant operationes , in eodem carnis ſubjecto , ſolâ vitâ diſtincto : ergo neceſſum eſt , vitam duntaxat eſſe illius diver-
101 ſitatis cauſam. Quod eſt dicere , vitam eſſe agens proprium ſenſationis in ſenſitivis : & vitam eſſe ejuſmodi cauſam , quæ inſuper vim habeat ambuſtiones faciendi in vivis , & in materia medica , imò etiam reſiſtendi , vel non. Quamobrem reperio vitam , primarium efficiens , ac immediatum ſenſûs, ac doloris. Siquidem vis ignis, recepta ac introducta in cadaver , non eſt ſenſibilis; imò nec propriè ambuſtiva, qualis in vivis : ſed potiùs aſſativa, vel toſtativa. In vivis namque , liquor carnis , per indignationem animæ ſenſitivæ , celerrimè in acre liquamen convertitur , ac ſubſtantialiter transmutatur : qui in mortuis non eſt vitali transmutationi obnoxius. Adeóque inter fibras , bulliendo & frixando, carnes torret & aſſat. Caro enim mortua patitur per gradus , quos alia corpora non ſenſitiva , univoco modo patiuntur ab igne. Verùm in vivis , etiam aqua bulliens ſtatim veſicas parat : pars ſolida dein velociter contrahitur , & crematur. Idcirco iſta ambuſtionis actio, in vivis ac ſenſitivis, fit efficienter ab ipſâ vitâ : ab igne autem effectivè , per modum medii activi , occaſionalis, & externi. Vita nimirum ipſa, ſentiens ignis rigorem , acuit ſuum liquorem, transmutatque in veſicans , ac dein in eſcharoticum liquamen. Et quantum ſcilicet ab igne corripitur, tantundem poſtmodùm , per diſpoſitionem relictam , corrumpitur , quia mortuum eſt. Sed quia de 102
ſenſibilibus ſenſu notis, tactus eſt primarius judex: idcirco vix locum habet demonſtratio , manſitque doloris hiſtoria ac radix, per cauſas hactenus neglecta. Repetam ergo quædam , quæ anteà in tanto paradoxo , verbo contractiore ſcripſi. Quamobrem, ad inveſtigandum agens proprium, in dolore, conſideravi , quòd Ranunculus, apium, flammula , &c. non veſicent in cadavere. Veſicant tamen carnem vivam. 103
Cenſui itaque , quòd in ipſâ animâ ſenſitiva conſiſteret differentia hujus actûs , & non primariò in flammulâ. Quippe quæ tantum veſicat , quatenus mordicatione , juſto acriore , infeſtat ſic ſpiritus ſenſitivos, qui ut ſenſatam acrimoniam mitigent, retundant, aut exſtinguant , furit anima in illis , reſolvitque ideo propriam membrorum ſubſtantiam vitalem , in labumen corroſivum (prout alibi *de peſte*) quapropter ipſamet anima ſenſitiva , ut immediata ſubſtantia ſenſitiva : ita eſt cauſa efficienter effectiva veſicæ ; flammula verò , quæ in cadavere operatur nihil , eſt cauſa effectiva occaſionalis , externa , & excitativa. Cujus ergo ſtupefactæ Scholæ , do- 104
cuerunt , pharmaca eſſe penitùs inertia , ac velut demortua , niſi priùs à calore noſtro, velut coquo , præparentur, & excitata acuentur. Quod ſanè ſuis haud caret anguſtiis. Statuerunt namque idipſum, quatenus

tenus aſſumta vel applicata pharmaca non extemplò ſuas in nos facultates explodérent, inſtar ignis: ſed ſpatio aliquo opus haberent, quo effectus ſuos, per prævias diſpoſitiones producerent. Veruntamen ſi requiratur ſpatium, ut fiat alteratio, quæ ſit effectus pharmaci; id ſanè neutiquam arguit actionem pharmaci, à noſtro calore, alioqui neceſſariam, ut pharmacum donum ſuæ nativitatis nanciſcatur, ſive agendi licentiam, quam à creatione ſibi obtinuit incolumem, plenam, atque liberam. Verùm (ut dixi) aliter, imò frequenter longè aliud operatur in vivis, quàm alioquin in mortuis, aut non ſenſitivis. Adeóque effectus pharmacorum non fiunt, niſi priùs debitè applicentur, atque dein appropriatione exquiſitiore, ſuam in nos imprimant poteſtatem: ut videlicet inde oriatur diſpoſitio, quam anima ſenſitiva ſuo judicio ſuſcitat, & poſtmodùm etiam explicat, atque per-
105 ficit. Errarunt namque Scholæ in re medicâ, quòd aſpexerint cauſas externas, & occaſionales, pro principalibus ac vitalibus. Idcirco neglexerunt in vivis, ipſiſque ſanationibus, res effectas, efficientibus propriis, per graduum debita itinera connectere. Inſulſum quapropter eſto, quod piper, acetum, &c. deberent mutuare ſuas activitates, & dona, ad agendum ſuſcepta, à noſtro calore. Quaſi unicus calor, tam multiformium effectuum cauſa foret primaria. Quoniam reverà, ut res in nos agat, ad hoc non alio extra ſe extrinſeco opus habet: ſed ut primariò: ita abſque morâ, ſuas vires, per diſpoſitionum momenta, ſtatim exſerit, ſi debitè ſit applicata (prout tam de actione regiminis, quàm tractatu, quòd calor non digerat in ſenſitivis, ad longum demonſtravi.) Sed quia anima ſenſitiva (quam Scholæ cum calore turpiter confundunt) ſuſceptas vires applicat, atque inde novam ſibi quandam actionem propriam, ac prorſus
106 ſus vitalem fabricat. Ideo vires, quas anima ſenſitiva à pharmaco ſuſcipit, ſunt cauſæ effectivæ occaſionales duntaxat, poſſetque ſi vellet, eaſdem præterire, ac negligere. Quod patet in robuſtioribus, qui laxativa, etiam violenta, abſque moleſtiâ, irritóque potu digerunt, tanquam cibos. Itemque in morientibus: quibus eſt quidem pharmacorum applicatio, ſed non appropriatio; ob neglectum ſcilicet atque defectum poteſtatis ſenſitivæ. In robuſtioribus enim, non deficit calor excitans, & tamen effectus nullus. Etenim ſuſcipiuntur aliàs ſta- 107
tim vires pharmaci, ſenſimque magis magisque procedunt: dein ſuſceptis illis viribus animam ſenſitivam; hæc, mox bene, aut malè, ſe gerit ad illas. Si bene: tunc ſuis utitur objectis in fomentum ſuarum virium, vel in expugnationem noxii. Sin autem perperam, jam ſe habet vita ſenſitiva morosè, furiosè, iracundè, anxiè, &c. horumque pathematum Ideas ſeminales ſpargit in ſpiritum enormon, in cruorem, inque organa à pharmacis affecta, remanent effectus ideis præfatis conformes. Quod tractatu *de morbis*, itemque *de peſte*, luculenter demonſtravi. Adeóque ſi mora in- 108
tercedat inter applicatum pharmacum, ejuſdemque effectum: id nequaquam propter defectum, aut exigentiam activitatis rerum; ſed contingit propter neceſſitatem activitatis vitalis, emergentis, ac ſubſequentis ex impreſſione, factâ per pharmacum. Non enim vis virulenta deeſt in ictu ſerpentis, licèt quandóque ob impedimentum non operetur. Nam agens, ut in nos agat, indiget applicatione, impreſſione appropriatâ, & vi ſenſitiva, velut receptrice poteſtatis agentis alterius. Idque, ut pariat productum, quod revera ac immediatè eſt fructus novus, ſeu vitalis, tanquam teſtimonium ſenſationis animæ. Etenim ſic multi ita aſſueſcunt laxativis, quòd nequicquam tandem operentur. Non quidem, quòd calor in homine defecerit, aut quòd laxativa vires priſtinas amiſerint: ſed anima contraxerit familiaritatem, ex frequenti il-

lorum

lorum uſu, adeò ut mitiùs excandeſcat tan-
dem iſtis venenis, quàm primis vicibus.
109 Hactenus ſiquidem verum atque perpe-
tuum eſt, omnem ſenſationem in actione
& judicio vitali conſiſtere potiùs, quàm in
paſſione. Sive interim iſta ſenſatio conti-
gerit in ſenſu exteriore, ſive in aliquo ani-
mi pathemate: ſive demum, in naturali, aut
ſympathetico rerum inanimatarum ſen-
110 ſu. Saltem liquet, quòd pharmaca non ege-
ant prægreſſo calore noſtro, ut agant ſim-
pliciter: ſed vis ſenſitiva, quæ eſt actrix
principalis, opus habet agentibus, & obje-
ctis ſenſibilibus, ut ſentiat, ſentiendóque
agat. Ideóque actio rerum ſenſibilium, u-
trobique ſe habet per modum cauſæ occa-
ſionalis, reſpectu animæ ſenſitivæ, nec
pharmaca proinde operantur in cadavere.
Propter defectum principalis ac immedia-
111 ti agentis, quod eſt vita, ſive anima. Unde
quoque ſat liquet, quàm præpoſterè phar-
macorum vires ſint hactenus tributæ agen-
ti, ſive efficienti vitali, atque principali; &
quàm neglectum ſteterit agens principale,
tam in medendo, quàm efficiendo morbos.
Equidem ſi pharmacum alioqui deberet
actuari à noſtro calore, ut tali, pharmacum
quodlibet ſemper, & ubique, in omne ob-
jectum humanum, actu calidum, æqualiter
ageret: non aliter atque pondus aliquod
ſemper ſibi uniformiter æquiponderat. At
laxativum, eâdem doſi exhibitum, ſolvit in
uno terribiliter; in alio autem, nequic-
quam: utrobique tamen à calore ſufficien-
ter excitatum. Imò in debiliores plerum-
que atrocius furit, idem quod in robuſtio-
ribus eſt citra effectum. Quod autem de
colocinthide, flammulâ, ranunculo, &c.
dixi, ad alia agentia quoque promiſcuè tra-
112 hendum. Imò ferrum candens cremat ca-
daver, licèt nec æquò modo atque vivum.
In vivis enim, primariò lædit ſenſitivam
animam, quæ ideò mirum in modum inpa-
tiens furit, reſolvit, & exaſperat, ſenſim
proprios atque vitales liquores, in virus
acutum, dein carnis fibras contrahit, ac in
eſcharam vertit, imò in viam carbonis. Ca-
daver verò crematur à ferro candenti, non
ſecus ac ſi lignum, vel aliud inſenſitivum
foret. Id eſt, propriâ urit actione ignis, non
autem vitæ. Hanc enim prærogativam 113
Scholæ non attenderunt, quæ tamen uni-
ca, in limine medendi conſiderabilis. Actio-
nem autem ignis propriam ſuo more, pro-
ut & pharmacorum poteſtates abſtractas,
duntaxat conſiderârunt. Calx viva, quam-
diu ſicca manet, non rodit cadaver: vivam
autem carnem mox radit, & eſcharam mo-
vet. Cadaver, à calce, totum reſolvitur in
liquamen, combibiturque, exceptis oſſe &
cartilagine. Sed carnem vivam non conſu-
mit in liquamen: verùm transfert in eſcha-
ram. In univerſum itaque, vis ſenſitiva vi-
talis primùm afficitur ab objecto ſenſibili:
atque inde demum fabricat effectum, ſive
ens novum, id eſt, proprium. Juxta conce-
ptum pathema, pro modo læſionis aut in-
juriæ ſibi figuratæ. Eſtque hic effectus ani-
mæ ſenſitivæ proprius: mediatus autem,
in reſpectu occaſionis excitantis. Con- 114
ſequenter quoque, cum dolor conſiſtat
ſubjectivè in parte injuriatâ & laceſſitâ; in
vitâ verò, velut primùm ſentiente, com-
moto, judicante, & indignato, tanquam a-
gente primario; cenſui eſſentialem diverſi-
tatem dolorum conſiſtere immediatè in
affectu motûs animæ. Scilicet dolores pun- 115
ctiles, lancinantes, & ambulantes, naſci ex
affectibus miſtis, ab indignatione & metu:
ſive ex agoniâ, profectis. Animadverti ni-
mirum ſedulò, contracturam in unoquo-
que propemodùm dolore. Adeò ut oblato
lædente occaſionali, ſtatim pars læſa, velut
per crampum contracta, corrugataque, do-
lorem manifeſtet ſuum. Eſt nimirum natu-
ra ubique tam prona in crampum, ut ne-
mo virorum cacaturiat, cui confeſtim ſcro-
tum, utut laxum, ſtatim non criſpetur, &
corrugetur. Ob inſiti enim ſpiritus natu-
ralem averſionem, ab objecto dolente, do-
lor

lor perpetim, quaſi comitem habet, ſui membri criſpationem. Eſt & præterea dolor, in parte ſtabilis, prout in ulcere, vulnere, apoſtemate, &c. Hic enim, ex ſolâ merâque indignatione æſtuat. Hic enim, non ſe ita propriè contrahit, prout in doloribus convulſivis; ſed liquorem ſui nutritium liquat, commutatque in acrem, ſalſum, virulentum, ac tandem in veſicantem, vel eſcharoticum, inducta transfert nequitia. Sunt inſuper dolores aliquot obtuſi, profundi, modeſtè rodentes, ac ſtupidiores, quique errore digeſtionum exorbitant, moroſam potiùs iracundiam, quàm furorem vitæ, ſecuti. Itaque dolor omnis, è triſti affectione objectorum, cauſatur occaſionaliter, Ab ipſa autem vitâ immediatè procedit, tanquam teſtimonium ſensûs. Imò pathemata animæ ſenſitivæ, in propriam organorum perniciem, dolor non rarò denotat. Eò quod iſta anima apprehendat illas partes malè affectas, tanquam ſui proprio vitio inſurgentes, ac quaſi murmurantes, has nititur corrigere, caſtigare, &
117 ſæpè etiam perdere. In propoſitis itaque terminis de Lithiaſi, uterus Duelech, ſolâ ſui convulſione, ingentes primitùs movet dolores: qui aſſuetis tandem mitiores evadunt, ob minorem ſcilicet animæ indignationem. Hinc enim pueri mejunt procul, ſenes verò propè. Quia puerorum veſica, doloris impatiens, ex retenta urina concepti, ſeſe contrahit, atque comprimit naturaliter. Senum verò veſica, caſu jam aſſueto minùs perculſa, lotium ſua ſponte elabi ſinit. Alioqui laxato ſphinctere veſicæ, non eſt ratio, cur pueri procul mejant, & ſenes propè, niſi jam dicta veſicæ puerilis contractura, indolensque, atque ſpontanea, à tergo compreſſio, adhuc inſueta.

118 Doloris occaſione Spaſmus non eſt negligendus. Inprimis (non repetam, quæ de torminibus tractatu *de ventis* docui) non dolet contractum, ob contracturam (ut patet de ſcroto indolenter contracto) ſed ob offenſionem ſpiritui ac vitæ illatam. Eſt nempe contractura, ſenſationis ſive doloris effectus, quanquam contingat accedente contracturâ, etiam dolorem augeri. Ætas mea, quia perverſorum ingeniorum ferax, paradoxum hoc cum aliis multis ridebit. Quod tamen ſequens poſteritas lubens amplexabitur. Scholæ equidem autumârunt ſpaſmum, per organa exſecutiva motûs voluntarii, fieri eatenus, quod dicant, ejuſdem eſſe facultatis, functiones ſanas & morbidas, quanquam alienis cauſis occaſionalibus excitatas. Muſculus ergo, cum ſolus ſit membrum exſecutivum motûs voluntarii, & nervus, organum delativum imperii voluntatis: ſequitur (ut docent) muſculum, tametſi in ſpaſmo, invitis nobis actum: attamen nequaquam contrahi, niſi ab ipſamet arbitrali facultate motrice eadem, quæ illum, dum eſt ſanus, movet. In quo, hallucinanter Scholæ ſibi contradicunt: dum ſpaſmum definiunt motûs arbitralis quidem ſymptoma: attamen oriri à plethora, vel inanitione, velut cauſis proximis, atque continentibus. Attamen ſat eſt cognitum, quod repletio, & inanitio, ſint cauſæ naturales; non autem arbitrales: quæ cauſæ naturales, ſi nervum abbrevient, aut contrahant, (ut apertè docent) non fient ſaltem nervorum attractio, per motum arbitralem. Admiror quoque hâc in parte, Scholarum hactenus celebratas ſtupiditates. Nam inprimis nervus, non aliàs quàm vena, differt à muſculo. Hæc quidem cruorem defert ad muſculum; & ille, motum. Dein, præter binas ſpaſmi cauſas, ad Hippocrate fortè inventas, Galenus tertiam inſuper addidit, in Scholis admiſſam, nempe virulentam qualitatem. Etenim viderat Galenus, ab ictu ſerpentum, ſpaſmum conſequi; nec tamen, ictum etſi intumeſceret membrum, adhuc potuit credere, repletionem ſpaſmum effeciſſe. Defectuoſus inprimis quod neſciat, an nervus ici debeat ut convellatur, an verò muſculus.

119 120 121

ſculus. Tum, quòd fiant mortales convulſiones, in torminibus, ſumtoque helleboro, abſque ullâ nervorum læſione, inanitione, repletione, vel veneno colico. Tertiò, defectuoſus etiam, quòd cum in ſpaſmo fiat membri retractio, & muſculi accurtatio, non diſtinxerit (ut Principem Medicinæ alioqui decebat) cur venenum, muſculum contrahat aut abbreviet, relinquendo ſic obſcuritatem priorem. Siquidem Galenus dicit nomen Medici, eſſe inventorem occaſionis. Quod nomen hoc
122 loco amiſit. Quartò denique, Si ſpaſmus contingat ab inanito, repletóque nervo: id eſt, propriâ nervi paſſione: an ergo venenoſa qualitas imprimi debeat in nervum, vel in muſculum, ut inde ſpaſmus eveniat? Quintò, defectuoſus manſit Galenus, & cum eo ſequaces Scholæ, cur ictus ſerpentis, venenoſa pharmaci qualitas, &c. fiant propria paſſio motûs voluntarii, ſuorumque organorum. Si venenum enim debeat inprimi in muſculum, ergo nervus deſinet eſſe ſubjectum proprium ſpaſmi, & per conſequens, fruſtra ſupponitur, atque requiritur ejus inanitio, vel plethora. Sin verò venenum impingat in nervum ipſum, quomodo helleborus, per inteſtina oberrans, nervum primariò afficiet? quomodo pharmacum, adhuc in ſtomacho detentum, contracturam efficiet, & à vomitu ejus, libertatem dabit? Ridiculum ſaltem, quòd affectorum muſculorum alteritas, ſpeciem mali efficiet, ſi ab effectis nervis, eſſentia mali dependeat. Stultumque eſt, Emproſtotonum, Tetanum, opiſtotonumque, ſpecificè mutari, propter mutationem muſculi. Nam Muſculus, ſemper eodem modo, caudam
123 ſcilicet verſus caput trahit. Profectò ejusmodi puerilitates ex ignorantiâ morbi, & temeritate puerilis judicii, neceſſariò defluunt. Quocirca natura, ſpecies morborum, juxta cauſarum occaſionalium ſpeciem, non autem propter differentiam ſituum, diſtinxit. Atque adeò, cum Inani- 124
tio, atque Repletio, ſint termini planè oppoſiti, non poſſent unicam Spaſmi ſpeciem producere. Durumque eſt credere, quod nervi inanitio, tota privativa, ſit æquè Spaſmo occaſionalis, quantum ejuſdem nervi repletio. Prout æquè eſt ſtupidum, quòd repleatur nervus, in tantum, donec nervum abbreviet, & quod ex nervulo, in latum diſtento per repletionem, abbrevietur muſculus. Quaſi nervi omnes poſſent ſubitò inaniri, itemque repleri, & in immenſum tendi, in ſingulo epilepſiæ acceſſu, fictis nimirum humoribus? Quaſi ſpaſmus eſſet muſculi duntaxat accuratio, ſubſequens ad nervi arefacti, vel humectati abbreviationem? & quidem quatenus inſueta nervi repletio nervum accurtaret, prout & altera, quæ ſuâ nervorum ariditate, nervos non minus in longum, quàm in latum, minueret, eſſe retractionis convulſivæ, & non potiùs utriusque ſuppoſitæ cauſæ errore, nervi paterentur inexcuſabilem paralyſin? Scilicet tam per obſtipationem nervi, à replente (ut ajunt) pituitâ, quàm per exſiccati nervi compreſſionem? & quaſi eſſet tanta exſiccatio nervi repentina, credibilis, aut in vivente poſſibilis? Imò, quomodo jam ſemel arefactus nervus (puta per nimiam, ut ajunt, laxantis hellebori inſolentiam) iterum mox reſtaurationem, arefacti humidi ſui radicalis, admittat? Cur fuit neceſſe, fingere, & admittere, nervi repletionem, vel inanitionem, ſi citra utramque, venenoſa qualitas donet ſpaſmum?
Ridiculum ergo Scholarum dogma de Spa- 125
ſmi cauſis, inanitione, & repletione nervorum conſcriptis. Nam etſi cum Galeno, etiam agnoſcant tertiam, quæ ſit malignæ qualitatis: nihilominus in duabus prioribus convictæ hærent. Hallucinantur namque in materiâ, objecto, efficiente, & modo fiendi. Id eſt, in toto. Quaſi nervulus, ad muſculum extentus, ſæpè vix triplicis

fili groſſitiem adæquans, juſtô amplius humectatus, debitóque aridior, tanto brevior ſeipſo fieret, quantum muſculus, ſorte ad ſpithamum, membra contrahit! Imò quaſi tam impactio hoſtilis humoris, quàm ner-
126 vi inanitio, dolores ſpaſmi cauſaret! Ridiculum huc luti ſiccati exemplum adferunt: cum in vivis ſint impoſſibiles arditates, atque etiam impoſſibiles ceſſent reſtaurationes; dum tamen Spaſmi ejusmodi, non rarò, etiam ſponte eſſent. Putârunt Scholæ, fictas illas humectationes, & nervuli ariditates (quæ vix ſtraminis latitudinem efficerent) muſculum contrahere, vel in pedalem convulſionem. Nec item valet exemplum, quod fides teſtudinis, pluvio cœlo madida, diſſiliat rupta, quatenus imbibito liquore accurtata ſit. Nam inprimis duplô longius extendi potuiſſet, quàm ejus ficta in latum extenſio eandem accurtâſſet: non advertunt Scholæ, membranam madidam eſſe fragilem, ut & ſiccam: ideóque & fides ſervari, in oleo pingues, ne madefiant, aut areſcant. Apage cum exemplis, quæ in vivo locum non habent!
127 1. Nam in vivo, nervi non ita ſiccari poſſunt, ut eorum ariditas ullam cauſet abbreviationem. 2. Semel exſiccati, nunquam humectationem deinceps recipiunt magis, quàm ipſa ſenectus arida. 3. Spaſmum à laxativo ortum, negant à veneno factum: nam ſi in ſolutivo toxicum agnoſcerent, ſibi marſupium abſcinderent. Ergo Spaſmus à ſolutivo, quatenus inaniente tantum, non autem tanquam à virulento pharmaco; eſſet ab inanitione ſcilicet, & ariditate nervorum. At reſtituitur non rarò ſpaſmus à ſolutivo ortus. Ergo non à ſiccitate nervorum natus. 4. Omnis ſenex macilentus perpetuo ſpaſmo, ac univerſali, retractus eſſet. 5. Cum nervus non ſit membrum exſecutivum motûs, ergo nervi abbreviatio non arguit artuum convulſionem, quaſi ad accurtationem nervuli, brachium, aut crus, ſequi deberet. 6. Humectato nervo, (ita ut tantò eſſet brevior factus, quantum imbibito humore peregrino, in latum eſſet extentus) cum ejusmodi humor eſſet planè contra naturam, paralyſin potiùs, quàm Spaſmum efficeret. Eſt autem paralyſis è diametro oppoſita, tam in ſenſu, quàm in motu, ipſi ſpaſmo. 7. Quî poſſet ictus calvariæ, uno momento, omnes ſtatim unius lateris nervos areſacere, alios verò ſibi oppoſitos, humectando, in latum confeſtim deducere, ut Spaſmum ſimul & Paralyſin efficiant? Cumque tam inanitio quàm repletio Spaſmi in cauſam fingantur, deberet ictus calvariæ utrimque ſpaſmum producere. 8. Non mirum itaque, Spaſmo tam infauſta applicata remedia, ſi cuncta morborum requiſita ignorent hactenus Academiæ. Noviſſe e- 128
nim debebant, omnem Spaſmum eſſe Blas vitale muſculorum, ex Archeo innato ſuſcitatum: cujus occaſio eſt, malignum aliquod irruens in Archeum, muſculorum vitæ inſidians. Quid ſi Hippocrates cauſam Spaſmi, ad inanitionem & repletionem retulerit, reſpexit ad occaſiones vitæ præcedentis. Nimirum quod pergræcantibus, itemque multâ venarum depletione, convulſio frequens eſſet. Mentemque Senis non capiens Galenus, ad nervorum repletionem & inanitionem humoralem, poſtero, ac ſuo commento tabefecit. Spretis itaque ejusmodi anilibus figmentis, juventuti credulæ per Scholas perſuaſis, dico. Mu- 129
ſculis ineſſe duplicem motum, unum nimirum, quatenus eſt organum motûs arbitralis: atque alterum, ſibi proprium. Per quem, etſi ſeſe retrahat verſus ſuum caput: attamen nil obſtat, quin ſpiritus, partibus illis motivis inſitus, illas retrahat ac moveat: prout jam ante, de ſcroto, dictum eſt. Nec enim naturæ repugnat, partes proprio motu locali ſubſilire, abſente animâ: triſti ſcilicet ſenſatione, partes alio imperatore mobiles, furioſè contrahi. Cùm muſculis ſingulariter deſit alius conſpicuus motus,

motus, quo deſignet ſibi illatam noxam, præter eum, quo exſequitur arbitralem animæ motum. Quinimò naturale eſt penitus omnibus membris, & communi partium niſui proprium, illas contrahi ob triſtem illatæ injuriæ ſenſum. Quem locum
130 Scholæ deſeruêre intactum. Quare erroneum cenſui, cum Scholis, Spaſmum credere affectionem capitis. Nam jam in hoc recedunt à theſibus ſuis, quibus ſupponunt, Spaſmum eſſe ex repletione, inanitione, vel qualitate venenoſâ nervorum: niſi malint jam mutatis vicibus, Spaſmum oriri ex repletione vel evacuatione capitis. Spaſmus autem eſt accidens ſpiritûs ſenſitivi, quod manifeſtant inprimis nervorum puncturæ, vel tendinum, itemque febres, ſumta venena laxantia, ictus ſerpentum,
131 atque alia his paria. Nec interim contra arguit, quòd ictus capitis etiam ſpaſmum inferat: cum non minor capiti, quàm inteſtino, in torminibus, ſit authoritas pro fabricâ Spaſmi. Tam ſcilicet Spaſmus à capite orundus, quàm à vitâ ſenſitivâ, virus perhorreſcente natus, eſt clientum muſculorum. In ictu capitis, quid ſtatim veneno, latus contractum contaminavit? quidve confeſtim omnes illius lateris nervos inanivit, aut replevit? nonne cerebrum ſternutando quatit? membrana pulmonem ambiens, in aſthmate contrahitur ſicco? Corrugatur, contrahiturq; pleura, in pleuritide, atque hactenus ſponte à coſtis ſe avellit? Contrahiturque non infrequenter Mediaſtinum? etiam Diaphragma notabili preſſuræ anxietate anguſtiatur? Cui hactenus nomen deeſt, licèt affectus is palpitationi cordis frequens. Splenis quoque obtuſi quandóque dolores, contracti viſceris ſunt indices. Contrahitur quoque ſtomachus ſingultu, vomitu,& doloribus ſtomachicis. Sunt nimirum in his membranis contracturæ interpolatæ, quoties infeſtans cauſa occaſionalis movetur, recurritvè. Incipiente quoque Hydrope, vel Ictero, imò vel ante natam aquam, aut ventum, ſæpè contrahitur, indureſcitque abdomen uno latere. Inteſtina demum, non ſolâ ventorum diſtentione (quæ nullos parit dolores, non conſtipata alvo) ſed potiùs contractura ſui, oſtentant tormina intermittentia. Quod alibi, trans umbilicum infantis, me
contemplatum fuiſſe, ſcripſi. Cernebam 132
nempè quoties tormina maximè urgerent, quòd inſultus epileptici concitarentur: inteſtina autem, pro doloris menſurâ, variè velut ambulando convoluta, & contracta: inteſtinis aliàs ſedatis, ac planè quieſcentibus. Acidum enim atque ponticum excrementum in colicis, pungit animam ſenſitivam; hæcque dolorem parit, ac quaſi per intervalla, contrahit inteſtinum, ventusque tum inibi concluſus, fortè fortunâ, inteſtinum tendit. Non igitur colica ventoſa (ad diſtinctionem deſcendentis Duelech, ſic dicta) à cauſâ: ſed à ſymptomate poſteriore, & accidentali, nomen habet. Sic pariter à laxativis ſæpè recurrit dolor torminum cum contracturâ, curaturque contracturam mitigantibus. Vix namque diſcernuntur ventoſa, à calculoſâ colica: quia idem doloris ſymptoma, criſpatis contractiſque inteſtinis, in utrâque pariter apparet. Sic enim amygdalinum epotum, dolores lenit, quia contracta inteſtina obliniendo pacat. Itaque cum dolor contracturam pariat, & hæc viciſſim dolorem novum; cernimus, quòd dolor dolorem gignat ſæpe, ac ſui ſimile. Dein, quoties cuti, venis, arteriis,vel nervis accidit injuria, in rugas ſe contrahunt per vim animæ ſenſitivæ. Quam inſigniter namque ſtatim arteria, ſub dolore quolibet indureſcit? Cujus durities non (ut Scholæ arbitrantur) ariditatem arteriæ: ſed ejus tenſionem, ſive ſpaſmum ſingularem arguit: quæque ob id, inſtante rurſus ſudore, contractionis relaxationem, cum mollitudine, prodit. Alioqui ſiccatæ induratæque arteriæ æqua eſt poſſibilitas rehumectandi,

di, quam eſt ſenii, ſpes auferendi. Nonne etiam contracta veſica, expertes ſæpè fefellit Lithotomos? Contrahuntur ſic paraſtata vaſa, in gonorrhœâ, ſpermatis ſti-
134 mulo excitata. Pudendum quoque contractum intrò, ſic ſubinde evaneſcit, ut abſque præputio exſtet nihil. Sic & ſui ſunt muſculorum crampi. Sicque parturiens, per intervalla ſuas ac immanes contracturas patitur, quoties uterus à tergo ſe corrugat, ut latentem expellat ſarcinam. Os pectinis quoque, ad pubem, ſpontaneâ ſui contracturâ, exitum venienti pandit fœtui, atroci dolore. Vidi, & hyſtericis, tendines, loco natali ligamenti, ſponte diſſiliiſſe, contractosque immani dolore, itemque ad priſtinum locum rediiſſe, quæque dum id ſæpiùs eſſent perpeſſæ, mitioris doloris conqueſtas notavi (an fortè in iſto nervorum ſubſultu, & vagâ digreſſione, Scholæ agnoſcent ſubitam inanitionem, repletionem, aut qualitatis virulentæ hoſpitium? horumque ſubitanea exilia?) Nephritidi quoque familiare, & ureteres contrahi ferociſſimo dolore, nil urgente fortaſſis præterquam teneriore ſabulo. Inſo-
135 lentis ſemper ratus ſum ignorantiæ, ventos (juxta Scholas) in nervis, ac tendinibus oriri, vel deforis, in nervis concipi; crampi (ob id enim flatulenti) autores, imò & inde tolli ferè ad arbitrium. Spiritus enim ſenſitivus, doloris horrens, venas, arterias, tendines, atque membranas, furiosè contrahit. Dumque ſubter ejusmodi furores, ſperatum auxilium non reperit, ejus incrementum ſuſcitat. Sic nempe ſpina digito impacta, quatenus dolet, criſpat & indurat arteriam, ejusque pulſum, qui antea ibidem non erat obvius, obdurat, ob ſolam arteriæ contractæ tenſionem. Doloris namque proprium eſt convellere, ac contrahere. Ita quidem, ut os ſupra pubem, & in lumbis, contrahatur ſponte, in parturiente, quanquam nullo ductore aut motore muſculo. Quippe dolor, propriâ ſui naturâ, eſt contractivus membrorum, idque motu naturali, & nequaquam arbitrali. quod potiſſimùm in labris vulnerum ſpectatur. quippe quæ indolentia ſunt, quamdiu flaccida labra habent, nec contracta. Scholæ autem in naturâ doloris, 136
contracturas, ut etiam animam ſenſitivam præteriêre, transcurrendo ad ventos, decubitum humorum excrementitiorum, acrimoniam, conſonantiam, & deuteropathiam partium, quæ tamen ſcopo doloris ſunt prorſus aliena. quia ſunt tantùm nomina abſtracta, ac plerumque, ne in minimo puncto, cauſam continentia. prout tractatu de cauſis morbificis, tanquam in certaminis palæſtrâ, demonſtravi. Etenim ureteribus (pro exemplo in terminis Lithiaſis) nulla eſt neceſſitudo, dependentia dominii, clientelæ, uſurpationis, poſſeſſionis, conſuetudinis, communitasque canalium, aut excrementorum, cum inteſtinis, aut ſtomacho. Etenim ſi dolente ſiniſtra gutturis parte, ne dextera quidem in tanto angiportu, ſubinde afflicta ſit: quare vicinitatem, ac dependentiam partium, in officiorum deſtinatione, atque ſitu, diſparatarum, & diſcrepantium, meritò non ſuſpicabimur? Sufficit ergo hactenus, quòd omnis dolor, contracturæ autor, præſupponat exoſum hoſpitem. Sunt nempe contracturæ etiam indolentes (ut antè de ſcroto) quæque non tam à dolore, quàm à merâ moleſtiâ, ortum trahunt. Verùm contracturæ dolentes fiunt à cauſis hoſtilibus. Sic nempe dolent, quæ 137
ſpiritum, dictum (propter animam) ſenſitivum, acredine, ponticitate, aut gradibus caloris, vel frigoris iciunt. Eſt autem dolor intenſiſſimus ab igne: ab alcalibus ac corrodentibus, deinde, quia igni proximis. deinceps, ab auſteris, ponticis, & acidis, quia contracturæ finitimis. Mox dein à ſalſis: tum demum ab acribus, atque tandem ab aliquibus amaris. A venenis autem, ut talibus, immanis conſurgit dolor,

lor, quod in peſte ordinarium,& quia à venenis, ſæpe abſque acrimoniâ,tantus ſurgit dolor; deſignatur veritas. Nimirum quòd à Judicio, animæ ſenſitivæ dolor emanet. Corroſiva enim, cùm ipſam ſenſitivam erodant, ignis inſtar, ipſas partes abſumunt. Alumen autem, vitriolum, aquæ fortes, omphacium denique, atque acuta quælibet etiam, quatenus per ſe fibras organorum criſpant, & convellunt. Proinde excrementa ejusmodi ſunt convulſoria, atque dolorifica. Sunt etiam Alcalia, quæ ſopiunt dolores, in caſibus nimirum, ubi maximas frangunt putredinum aciditates. Etenim ſub caniculâ, dum carnes inſtantem minantur corruptionem, fiunt carnium juſcula ingrato ſapore acida. Unde in podagrâ, colicâ, & ulceribus rodentibus, ac putreſcentibus, primùm concepi dolores prodire ex acido. Dolet item anima ſenſitiva primùm, quæ tandem aſſueta, minùs excandeſcit. perinde ut inſuetus equus, calcaria recuſat. Eſt namque natura in ſe, tota furioſa ac ſymptomatica, ſenſimque doloribus aſſueta, miteſcit. Quare Philautia, & ultio, ſenſu priora, ſive antiquiora ſunt: quòd in naturæ gremio, ante ſenſum, intimè ſeminibus inſint. Iræ enim, agoniæ, ultionis, triſtitiæ, ac metûs characteres, ſive imagines, contracturas, ſuis iſtis Ideis pares, pariunt. Nam cognitione quâ mus non anteà viſam felem horret. ſpiritus laceſſitus concitatur in iram, pavorem,&c. qui ſuâ Ideâ,veluti ſtigmate, in membra, ſuum exſerit furorem. Frigeſcit 1. manus, quia calor ibidem à vita fotus, per frigus exſtinguitur: non autem, quòd ſpiritus vitalis intrò refugiat, relicto ſanguine, cui nupſerat. multóque minus, quòd calor, ut nuda qualitas, intrò migret, abeat, redeatque, tanquam in comœdia. 2. Minuto jam calore, perſiſtente quoque frigore, frigus invaleſcit: ac tum ſtupet ſenſus in manu. Comprimuntur nempe ſpiritus ſenſitivi abſtracti: ſcilicet qui ſunt in nervis, non autem in arteriis. quia ſpiritus nupſit ſanguini arteriali firmius, ac venarum proprium eſt, etiam à morte, cruorem à concretione præſervare. Spiritus namque vitalis, fomento cordis, à retrò ſuſtinetur, quantum poteſt. Ideóque in illo ſtupore, adhuc detinetur vita. 3. In manu languet motus: quia ſpiritus in carne concreti, cùm à tergo per cor non ſat foveantur, ſenſim pereunt, ſenſimque alterantur. 4. Dein perit motus unà, & ſenſus extinguitur, dum videlicet extravenatus cruor grumeſcere minatur: manente adhuc vitâ. 5. Adeóque tandem artus à frigore totaliter privantur vitâ, dum nempe cruor in grumos jam abiit, obiit. In tertiò itaque ac quarto gradu prædicto, calefactâ manu, dolor emergit. Etenim quatenus cor à retrò inſpirat novum ſpiritum ſenſitivum, qui dum mortem in procinctu adfuturam notat, velut ibidem iratus, ſuæ indignationis Ideam ſtatim fabricat, adeóque nativam dulcedinem ſive complacentiam exuit. Prout in tractatu de morboſis ideis, in opere de ortu medicinæ, luculentiùs demonſtrabo. Sic ſpiritus ſenſitivus, qui non à frigore peſſundatus, ſed à compreſſione repulſus eſt: in ſui reditu aliam ſuæ indignationis Ideam, aliumque dolorem velut acicularem concitat. Ignoſcat interim Lector, quòd veneni glacialis nomen mutuare debuerim, abſque frigoris præeuntis neceſſitate: Non enim glaciale venenum iſtud voco: quaſi ſit infrigidatum, uti jam de manuum ſtupore dixi: ſed infrigidans, ſimulque ſtupefaciens, ac ſenſum motumque tollens. Itaque nominis ſimilitudo, non à radice, ſed ab effectu ortum ducit. Ac poſtremò, in hoc parergo, pro operis hujus, & ſenſationis epilogo, ruminemus ſaltem remedia Medentum in Apoplexiâ, ſtupore, vertigine, catalepſi, catocho, comate, contracturis, vellicatione, palpebrarum, oculorum, linguæ, & labrorum. Reperies namque

que ſtatim præſcribi venæ-ſectionem ac enema : Dubitantes nimirum , an ſtercus ani , in ore linguam & labra vellicet , ſopores item , ac ſtupores cudat in ægro , ut in Medente peperit ſtupiditates atque neglectum ; an verò hæc à cruore oriantur : Itaque utrumque mox intentant ſimul. Sequenti die dein purgantia exhibent. Ac tertio, ſudores, poſt frictiones promovent,incertitudine repleti . Præſidia eorum nempe, ſunt univerſalia: quia deſunt alia , & ignorant talia. Ideóque totalia, uſualia,ſunt generalia . Defectu cognitionis cauſarum efficientium , duntaxat circa producta vagantur: non ſoliciti de fabricatore radicali, ac priore , ad ſubmovendum effectum tantùm occupantur . Non quòd ſperent reditum, relinquendo radicem,ut inde ſibi fructum carpant ; (Id namque de probo viro ſuſpicari nolo) ſed lucro nimis anhelanter intenti , de fabricatore morborum nil cogitarunt hactenus à Scholis. Nec mirum ſanè ! Quippe Medicina (ut ab initio dixi, ſic iterùm finio) eſt donum Dei . Hic autem dona ſua ſubtrahit lucro intentis , nec ſemel cogitantibus de mandato:Eſtote miſericordes, ſicut Pater veſter,qui eſt in cœlis, eſt miſericors : à quo omne donum bonum & luminoſum deſcendit . Hæc eſt ergo, quam dixi,luctuoſa inſenſilitatis & doloris tragœdia moderna , eventu ægrorum prorſus tragico.

FEBRIUM DOCTRINA INAUDITA.

Authore

JOANNE BAPTISTA VAN HELMONT
Toparcha in Royenborgh,
Pellines, &c.

EDITIO SECVNDA,

Acceſſit Tractatus contra quatuor humores Scholarum.

AMSTELODAMI,
Apud Ludovicum Elzevirium,
cIↄ Iↄc XLVIII.

LECTORI
SCIENTIAM,

Sanitatem, gaudium,

JOANNES BAPTISTA
VAN HELMONT
TOPARCHA
IN ROYENBORGH,
PELLINES, &c.

P. L. optat.

INDEX CONTENTORUM PRÆFATIONIS.

1 HIc tractatus laceratus è magno volumine, quod inſcribitur, Initia Phyſica nova & inaudita. 2. Elogia Authoris contra Medentes diſcere recuſantes.

VIDI *ducentos fortè Authores de febribus, puduit idcirco tituli: ſed cùm penitius rem ipſam conſideravi, vidi, quòd alii ad unum omnes, cantum cuculi cecinerint, idemque ſemper aliis verbis ſibi ſubſcripſerint. Inde enim deprehendi, quòd à diebus Hippocratis, Medicina ſteterit, ſi non retroiverit; ſaltem non profecerit, quia per novas indies centurias, ivit in circulum. Itum eſt, non quà eundum, ſed quà ſecuti ſunt cæcos ductores, quos Altiſſimus non creavit, elegitve in Medicos: ſed qui per laceras Ethniciſmi, & Atheiſmi feneſtras, intrarunt in naturam. Puduit ſanè, imò & doluit notiſſimam morborum febrim, hodie totâ ſuæ tragœdiæ viâ, adhuc ignorari penitus. Quocirca videor primus eſſe, qui de febris cognitione, & remedio, aliquid certi ſtatuat. Magnum enim volumen de morborum cognitionibus & ſanationibus, ingens certè atque inauditum conſcripſi, ab ipſis veræ Philoſophiæ incunabilis, inſueta nempe principia, vera demonſtravi, quolibet demonſtrationum genere. Ex hoc opere, laceravi hunc tractatum de febribus, cum indies viderem abuſus creſcere curando, atque inde non parvam mortalium cladem augurarer. Edidi ergo hunc tractatum, abſque cognatis morborum doctrinis, quia ſcio, plurimos offendent paradoxa principia, qui plus aſſentiendo, quàm indagando ſtuduere: etſi hoc ſtudii genus quandam*

pigritiam, & penuriam judicii, atteſtetur. Interim ſpero, non defuturos veri amantes, qui in ſanitatem proximi inhiantes, volent etiam à Belgarum jam antiquiſſimo Medico audire, quæ aliàs nunquam. Nemini enim oneroſum eſſe deberet, poſſe diſcere aliorum laboribus; licet tædioſum ſit veteribus, hoc elogium deglutire. Nemo hactenus febres ex eſſentiâ novit, nemo illarum ſanationem ex arte inſtituit, quòd omnes prætereundo veram cognitionem cauſarum, & modi fiendi, remedia quærere neglexerint. In calores, ſuas ſagittas exploſerunt, verumque ſcopum rei præterierunt. At cum hujus ævi tanta ſit judiciorum protervia, & ſingularis quædam inſolentia, metui ſanè, ne opus meum, ulceroſum hoc ſeculum admiſerit. Indicabit hic tractatulus velut jacta teſſera, quid Dominus de meis laboribus ſtatuerit. Interea qui jam conſenuerunt in ſuis venarum ac virium diminutionibus, durum erit forſitan ab aſſuetis receſſiſſe. Rogo ſaltem, viderint, qualiter animas ſuas, cauſamque viduarum, & pupillorum, omnibus commendatam, cuſtodiverint. Vale.

TRA-

TRACTATUS DE FEBRIBUS.

Definitio febris veterum examinatur.

CAPUT I.

1. Febris hactenus radicaliter incognita. 2. Definitio febris juxta Scholas. 3. Prima Clauſula omiſſa etiam de requiſitis Veterum. 4. Alter defectus definitionis. 5. Vanum Scholarum ſubterfugium. 6. Aliquot anxietates inde conſequentes. 7. Alia latibula. 8. Alii contradicunt ſenſu notis. 9. Luridum argumentum horum. 10. Examinatur ſitis febrientium. 11. Argumentum à remedio ſitis. 12. Argumentum à pari de ſopore ſumtum. 13. Aliud à ſiti in vigore febrium. 14. Febrim malè definire, lethalis eſt ignorantia. 15. Argumentum contra Scholas de calore febrili. 16. Alterum. 17. Tertium. 18. Quartum. 19. Quintum. 20. Calor febrilis non ex materiâ peccante. 21. Alterum argumentum. 22. Tertium. 23. Quartum. 24. Quintum. 25. Calorem febrilem non eſſe materiæ peccantis. 26. Materia febrilis tantùm occaſionaliter calefacit. 27. Opifex caloris febrilis quis. 28. Origo caloris præter naturam. 29. Calefacere & calere ut differant. 30. Calor eſt accidens poſterius, ad eſſentiam febris. 31. Vnde calor febrilis. 32. Febris non eſt eſſentialiter calor.

FEBRIS plerôſque morbos antecedit, comitatur, vel ſequitur. Febri itaque non minùs quàm lithiaſi, peculiarem tractatum debui. Quippe quæ licet familiariſſima, potiſſimum tamen noſtra ſaginat cœmiteria, & caſtra depopula-
1 tur. Morbus vel à limine, ſive ſui initio,
notus quidem; at ne quidquam à Medentibus cognitus hactenus, in cauſis, modo fiendi, ſedibus, ut nec in remediis, prout lecto hoc libello, cuivis philoſophiæ ſtu-
2 diis imbuto, luculenter patebit. Enimverò Scholæ febrim definiunt, quòd ſit calor præter naturam, acceſus primùm in corde, dein delatus per totum corpus. (addam
ex mente illarum, Actiones pleraſque læ- 3
dens.) Apex rei eſt, quòd genus definiti, ſive eſſentiam febris, vocant calorem non qualemcunque: ſed eum, qui præter na-
turam fuerit, & gradu ſuo læſerit. Adeó- 4
que cùm calor ille ſit eſſentialis febri, deberet inprimis ita eſſe à febri inſeparabilis, ut febris mentaliter concipi nequeat, quin individuus ſit illi comes calor iſte. Inprimis ſe noviter objecêre Caſtrenſes febres, quæ citra ſitim, ac manifeſtum calorem, accidunt. Id eſt, ab initio in finem vitæ
uſque, absque calore ſuam peragunt tragœ- 5
diam. Si dicant has febres Veteribus igno-
tas, nec ideò ſub definitione comprehen- 6
ſas; concludo ſaltem inde, has febres nec ideo eſſe poſſe febres, vel febrium eſſentiam non alligari neceſſariò, ſed tantùm per accidens, calori. Dein iterum, quòd definitio febrium ab olim tradita, & hodie etiamnum in Scholis ſervata, non ſit adæquata naturæ febrili. Ac tertiò, quicumque frigus penetrabile medullitus per horas aliquot ſenſerit, febrium principiis, non perſuadeat tamen febrim ſibi inchoatam vel adeſſe, ſed alium affectum hactenus anonymum. Etenim quanquam concutiatur rigore, dentibus quatiat, labriſque præ frigore liveat, perſuadeat tamen ſibi per ejuſmodi ſqualores, febrium initia illa, non eſſe febrium initia: Neque enim, qui talibus initiis moritur (quod plerumque in Intermittentibus fit) verâ febri extinctum, credat qui volet: etenim non ſoleo de contingentibus ſenſu notis, alium advocare Judicem præter tactum. Ita enim ſtupidus ſum, quòd de ſenſibilibus, non niſi ſenſuum

7 judicio ſto. Medici verò, opinionis Vete-
rum tenaciores, ſubterfugiunt in latibula,
ut Galeni ſenſa tueantur: nam quidam vo-
lunt, quòd frigus, aut rigor, non ſint fe-
brium initia: ſed principia acceſſionis. Sed
hos Galenus ipſe dejicit, dicens: Intelligi-
mus primum nomine paroxiſmi, totius ac-
ceſſionis partem peſſimam. Quod ſonat:
acceſſionem, & febrim, eſſe ſynonyma. Sed
agedum, ſi frigus dicat initium acceſſionis,
& non febris, ſaltem acceſſio adventantem
febrim dicit; adeóque neceſſariò initium
acceſſionis erit initium febris. Alii proin-
8 de, maluêre apertis oculis non videre, nón
ſentire. Quare dicunt, revera in principio
febrili, nullum ſentiri frigus verum, ſed
mendax, atque doloſum ſenſuum lenoci-
nium: dumque exteriùs frigent, volunt,
quòd internè æſtuent, crementurque vero
calore, quamvis aliter ſentiant. Atqui ejus-
modi deliria quilibet è medio rure facilè ex-
plodet. Nam per aliquot horas, intenſiſſi-
mum frigus penetralia obſidet. Etenim in
tam apertâ, & indubiâ frigoris hiſtoriâ,
(quæ facti & ſenſus eſt) argumentum ſat
9 luridum proferunt: Intus eſt magnus ca-
lor (inquiunt) licet non ſenſibilis: quia ſiti
continuâ premuntur, quæ ut eſt ſiccitatis
index primariò, hæc tamen in vivis præ-
ſupponit æqualem ſibi calorem. Adeóque
plus authoritatis meretur ſitis, quàm ſen-
10 ſus. At neſciunt hanc ſitim, non à calore,
ut neque à ſiccitate manare, prout aliàs
contingit in ſiti naturali. Ideo enim nec
exhibito potu ſedari. Quod regulariter
fieri deberet, ſi à ſicco vel calido ſitis iſta
oriretur. Fallax ergo ſitis, non autem fri-
gus. Oritur namque ſitis ab excremento,
quod facultatem iſtam ſenſitivam, ejusque
organum, malè affectat, illuditque non ſe-
cus, atque ſi repentè magna ſiccitas adve-
11 niſſet. Nam ſolet acidum ſulfuris (quod in
ſe ſicciſſimum & corroſivum) ejusmodi
fallacem ſitim delinire, non ſecus atque a-
qua ignem extinguit. Atqui ſaltem non
concedent Adverſarii, ſiccitatem tolli per
ſicciſſima remedia: non autem humido-
rum, & frigidorum potatione potiùs. Sed
cur non licet pari ratione ariolari, frigus in
febrium initio, ex ſopore invicto? cùm non
minùs Scholæ ſtatuant, ſoporem ab invi-
cto frigore provenire, quàm ſitim à ſicci-
tate. Nec obeſt, quòd ſopor non omnibus 12
adſit febrientibus. Sufficit namque, ac ma-
jorem confuſionem adfert, quòd aliquibus
ſit frequens ſopor. Sed tandem quò eva- 13
dent, ſi in vigore febrium (quæ ſtatio eſt
febrium æſtuoſiſſima) concedant non tan-
tam ſitim, quantam initio: attamen inte-
riora, tum ad ſenſum, multâ anxietate æ-
ſtuant maximè. Quare ſi calorem prodat
ſitis, hujusque indicium ſit à calore inſe-
parabile, ſic ut trementes præ frigore di-
cantur nihilominus ardere, deberet maxi-
ma ſitis premere, ſub calidiſſimâ febrium
ætate. Atqui iſtud negant, quid agent ergo
propriâ reti capti? Longè itaque errant,
quotquot ab accidentibus, per accidens
ſubſequentibus, de rerum nativis radicibus
ferunt ſua judicia. Eſt ergo lethalis igno- 14
rantiæ, febrim malè definiviſſe, ſi juxta de-
finitionem febrim curaverint. Imò per le-
gem Corneliam de Sicariis, in illos agen-
dum, qui malè curant pertinaciter eos, qui
ſuam vitam ipſis concredidêre: Utpote
quorum reatu, tot millionum myriades
tam infauſtè necantur. Enimverò ſi febris, 15
ſive calor febrilis (ſunt enim hæc duo ſyn-
onyma in Scholis) debeat primùm accen-
di in corde, neque tamen febrium materia
(quam ajunt de uno ex quatuor humoribus
putrefactis prodire) conſiſtat in ſinubus
cordis: ergo calor, ſive febris, non accen-
ditur primùm in materiâ febrili, fruſtra-
que inquiritur putredo, ut intimam at-
que immediatam cauſam caloris præter
naturam inveniant. Ac per conſequens,
exin ruit definitio febris. Imò inde ſequi- 16
tur, quòd febris primariò, intimè, & imme-
diatè, non exſiſtat in ſuâ materiâ unde cau-
ſatur

ſatur (ut volunt) materialiter, & originali-
ter: ſed alibi, puta in ſolo corde. Iterum ex
eadem theſi ſequitur, quòd ut ſit febris,
non requiratur accendi materiam peccan-
tem & febrilem: ſed aliud accenſibile, pri-
mariò reſidens in corde, & inde labile per
totum corpus. Hoc enim accenſibile cor-
pus, unà cum Hippocrate, voco ſpiritum
17 impetum facientem. Sed hoc ultimum,
non ex mente Veterum huc attuli: ſed ex-
tortum eſt, atque per vim, mihi concedi
juſſi; de quo ſuò loco, ubi de cauſâ effi-
ciente febrium differam. Saltem eo nunc
violenter impetrato, ſequitur, quòd mate-
ria peccans febrium, non propriè accenda-
tur, neque in ſe primariò, vel efficienter
caleat, nec quidem calefaciat præter natu-
ram, ſi primum accenſibile accendi debeat
in corde. Ergo nec materia peccans in fe-
bri, calet ſupra, aut præter gradum natu-
ræ. Sed illud quod in corde accenditur,
non erat accenſum, ante acceſſum febris:
adeóque omni modo differt à materiâ pec-
18 cante in febribus. Tandem & hinc aptè
concluditur, quòd cuicumque intendunt
perimere febrim per refrigerantia, ut talia,
non intendant ſanare per cauſarum ablatio-
nem, per radicum ſucciſionem, evulſio-
nemque fontis, atque fomitis febrilis: ſed
dumtaxat intendunt auferre, & corrigere
calorem, qui eſt quoddam productum po-
ſterius, hoſpitatum extra materiam febri-
lem. Applicant nempe ſua remedia ad po-
19 ſterius, non autem ad prius. Siquidem ca-
lor febrium, eſt accenſus in impetum fa-
ciente Archeo: & radix febrium, eſt ipſa
materia peccans. Reſpiciunt ergo tantùm
ad ablationem effectus conſequentis, & re-
ſultantis ex poſitione radicis illius, cujus
ergo Archeus non quidem à radice accen-
ditur; ſed à calore aliunde hauſto. Dum ni-
mirum ſeipſum accendit propriâ thymoſi,
& calore ſuo ad gradum, ſupra exigentiam
deducto, in quo totus eſt moleſtus, quate-
nus ſupra ſuæ exigentiæ amplitudinem eſt
delatus. Nec enim putandum, quòd exo- 20
ſæ materiæ febrili, quam peccantem, me-
cum nominant, ſic inſit aliquis calor, ut
deinceps is febriliter calefaciat totum in-
tegrale. Siquidem propter quod unum-
quodque eſt tale, illud ipſum volunt eſſe
magis tale. Deinde etiam, quia omne a- 21
gens calefactivum, per ſui ſpecies, fortiùs
agat in propinquum, quàm in diſtans. Qua-
propter ſi materia febrilis ſuo calore reli-
qua calefaceret, neceſſe eſſet, quòd cen-
trum, ſive nidus quo recipitur iſta materia
febrilis peccans, priùs torreretur in cre-
mium, quàm quòd inde aliquod diſtans ca-
lefieret. Imò, ſi materia peccans propriâ 22
ſponte caleret, & febris eſſet, is merus ca-
lor præter naturam, omnis febris ut talis,
deberet eſſe continua, nec intermitteret,
donec omnis materia peccans penitus eſſet
conſumta in cinerem. Neque ideo ulla 23
eſſet ratio repetitionis, vel recidivæ, cùm
materia peccans, ad ſui conſumtionem
uſque ex generali proprietate ſemper cale-
faceret. Quinimo & cadaver tam caleret 24
poſt mortem, & febri torqueretur arden-
tius quàm dum viveret, eò quòd eadem
numero materia, cujus obſequio mors ad-
venit, etiamnum perſtet in cadavere: cum-
que eam ſupponunt calidam, proprio pu-
tredinis calore, magisque ſit putrida poſt
mortem, ut & potentius à morte putre-
faciens, pluresque afficiat partes ſibi con-
terminas, quàm dum viveret. Idcirco et-
iam plus actualiter caleret poſt mortem,
quàm in vitâ. At ſanè hic error proditur.
Nam febris quæ vivum calefecit, ſtatim à
morte ceſſat, omnisque calor cum vitâ ex-
ſpirat. Quod nos inſtruere deberet, calo- 25
rem febrilem non eſſe materiæ peccanti
proprium, vel inquilinum: quodque ca-
lor materiæ peccantis, non efficienter &
effectivè calefaciat in febribus. Ergo per-
petuò verum eſt, quod materia peccans
tantùm occaſionaliter calefaciat: Archeus 26
verò ſit omnis alterationis opifex, adeó-
que

que hoc titulo impetum faciens, efficien-
ter, primariò, immediatè, ſemper, ubi-
que, & ſolus non calefaciat, juxta axioma.
27 Quidquid in ſanis edit actiones ſanas, id-
ipſum in morbis edit actiones vitiatas.
Spiritus enim iſte calefacit hominem na-
turaliter in ſanitate, idem qui in febribus
28 æſtuat. Per exemplum. Spina querna di-
gito infixa, actu & potentialiter frigida,
mox in digito excitat calorem præter na-
turam. Non quidem, quod calidi humores
affluant, quaſi per ſpinam eò convocati,
exſpectaſſent ſpinæ vulnus, & qui aliàs ſuis
ſedibus temperati reſediſſent. Siquidem
cruor vulneri proximus, primus accurrit,
aditum venienti cruori præripit. Et ipſe
per ſe quoque non calet: ſed ex gratiâ vi-
talis ſpiritus. Itaque inflammatio, & tu-
mor cum pulſu duro, dolore, & à calore, à
ſolo ſpiritu cauſaliter: ab infixâ verò ſpi-
nâ, occaſionaliter dumtaxat, procedunt.
29 Paradigma certè ad febris poſitionem, mo-
dum, cognitionem & ſanationem ſuffi-
ciens. Nimirum cauſa peccans in febri, non
calet ex ſe: calefacit autem tantum occa-
ſionaliter, & ad ſpinæ ſive cauſæ occaſio-
nalis evulſionem ſequitur ſanitas. Solus
ubique Archeus effectivè febrim concitat,
& quo abeunte per mortem, ceſſat cum eo
30 febris. Ergo calor eſt accidens poſterius,
31 & ſubſequens ad febris eſſentiam. Accendit
nimirum ſeipſum Archeus, in niſu, quo
cuperet expellere materiam occaſiona-
lem, tanquam ſibi impactam ſpinam. Hanc
autem quicunque aufert, ſive id fiat per
calida media, ſive per temperata, ſive de-
mum per frigida, is morbum à radice tol-
lit, & eſt naturæ quaſi indifferens. Quia
eo ipſo ſedatur, ceſſatque thymoſis Ar-
32 chei. Quamobrem calor, utcumque præ-
ter naturam auctus, indicium poſſit eſſe fe-
brium; non eſt tamen ipſe febris, nec illi
ideo inter medendum, magnopere eſt in-
ſudandum. Hinc nempe Hippocrates ſeriò
monuit, calorem & frigus, non eſſe mor-
bos, ut neque horum cauſas: ſed cauſas (nimirum occaſionales) morborum, eſſe amarum, acre, ſalſum, ponticum, &c. Spiritum verò eſſe eum, qui impetus omnes facit. Galenus dein quingentis facilè annis Hippocrate junior, multum chartæ maculavit, ſuaque dicacitate, ſequaces ad ſe allexit. Poſteritas verò admirata hunc garritum, eundem ſecuta eſt: maximi ſemper fecit, quod fuit minimi. Dein mundus in judiciis frivolis ubique inſenuit, magni æſtimans ſemper ponderis, quod ſuæ eſſet inconſtantiæ ſimillimum.

Nutantes Scholæ introduxêre putredinem.

CAPUT II.

1. Scholæ coactæ ſunt præter calorem aliud in febribus comminiſci. 2. Alter defectus in definitione febris. 3. Contradicunt Scholæ poſitis à ſe principiis. 4. Quod febrium eſſentia non ſit à calore. 5. Senſim obliviſcuntur ſuarum theſium. 6. Aroma roſarum calidiſſimum. 7. An calor febrilis rectè à Scholis cenſeatur oriri à putredine. 8. Febris maligna in quo differat à reliquis. 9. Criſis febrium à ſudore ſit ſaluberrima. 10. Cur Scholæ refugerint ad putredinem. 11. Stolida comparatio caloris in fimo equino. 12. Cur fimus equi caleat. 13. Gradus caloris putreſcentis rei non ſufficienter totum hominem in febri eſt calefaciendo. 14. Putrefactio nuſpiam eſt cauſa caloris. 15. Fimus non caleſcit à putredine. 16. Cur calorem febrilem non à thermis deſumſerint. 17. Ignorantia radicum Scholas detorſit ad effectuum conſiderationes & remedia. 18. Fimus calorem perdit, dum incipit putrere. 19. Cæcitas ingens Scholarum. 20. Galenus erroris convictus. 21. Cruorem in venis nunquam putrefieri, adeóque erroneum eſt quod de Synocho nugantur. 22. Probantur præcedentia. 23. Dos venarum. 24. Vel ruit natura, vel Scholarum doctrina. 25. Paradigma ex varietate cruoris. 26. Ridicula tabula cruoris emiſſi. 27. Argumentum à Peſte contra uſum Scholarum. 28. Iterum à Pleuritide. 29. Calores & turbulentiæ cruoris non teſtantur ejus vitia. 30. Lurida Scholarum deceptio. 31. Humores in febribus ſupponere putridos, ridiculum. 32. Contra definitionem febrium præcedentis capitis, aliquot allegantur abſurda. 33. Frivola excuſatio per Diariam. 34. Impugnatur iterum præcedens febrium definitio.

nitio. 35. Scholarum inconſtantia. 36. Cruorem non putrere in venis. 37. Corruptio unde. 38. Cruorem hæmorrhoidum non eſſe putridum. 39. Remedium mirabile contra hæmorrhoides, per annulum. Itemque pro aliis morbis.

1 MEditabantur Scholæ, quod non rarò
calor per exercitia effloreſceret, fe-
brientium calori non abſimilis; qui cùm
tamen febrilis non eſſet, calorem quidem
febribus neceſſarium cenſuerunt: non in-
differenter quemlibet, ſed illum qui è pu-
tredine ſuſcitaretur. Jam non amplius de
calore anxiæ, ut neque de gradu, aut in-
temperie ejus: ſed potius de causâ conti-
nente illius. Neque enim ſufficere viſus eſt
calor graduatus præter naturam pro febri,
2 niſi & is emergat è putredine. Quæ certè
particula, torpidè omiſſa eſt in præfata
febrium definitione. Ergo jam febris eſſen-
tia, non ampliùs eſt nudus calor, nec hic
diſtinguet febres ex diverſitate caloris (li-
3 cet ſpecies inde reſultet, unde eſſentia) ſed
humorum putridorum, vel ſaltem putre-
ſcentium varietatibus. Bellè ſanè ince-
ptum, ſic eſt à poſitis terminis vagari, ut
cum antea non reſpicerent niſi calorem,
qui ſuperaret conſuetam naturæ tempe-
riem, deinde exigant calorem, & ſubjectum
putredinis, quem volunt accenſum in ma-
teriâ peccante putridâ: non autem ampliùs
4 primum in corde. At cum caloris, non
niſi unica ſit ſpecies in gradu, momenta
verò ejuſdem plurima: ſintque ſpecies fe-
brium plurimæ, nec poſſit multitudo fe-
brium ſpecifica prodire ex unica ſpecie ca-
loris præter naturam. Ergo in eſſe caloris
aliud ſpectatur præter gradum ejuſdem.
Non ergo calor conſtituet eſſentiam febri-
lem: ſed iſtud aliud, ratione cujus pro-
rumpit febrium diverſitas. Si ergo putredo
diverſorum, ſit cauſa efficiens diverſitatis
febrium, tam erit calor cauſatum putre-
dinis, quàm ipſamet febris: adeóque cum
actio cauſalitatis putridi, aliud quid in-
volvat præter calorem ipſum, non pote-
rit febris eſſe calor. Jam Scholæ confusè, 5
plurima utrobique adſtruunt, ut ſi ipſas
non juvet unum, juvet ſaltem aliud. Ita ut
quamvis præfatam definitionem ſervent
mordicus, eamque adorent: ſenſim tamen
ab intemperie nudâ caloris deflectunt, ad
humorum putredinem. Nec ſiſtunt in his
nugis, quin inſuper ad remedia calida refu-
giant, oblitæ ſuarum theſium. Idque ſive
attentent purgationes, ſive demum ad pro-
pria febrium ſpecifica ſeſe converterint.
Quid namque in medendo eſt modo ſo- 6
lennius, quam pro febri dediſſe apoze-
mata ex lupulo, aſparago, &c. eadem-
que ſaccharo condidiſſe? Quid enim aro-
mate roſis incluſo eſt ardentius, ſive ſa-
porem ſpectes, ſive applicationem; ſi-
ne quo tamen ipſa roſa merum eſt cada-
ver? Quid enim ubique crebrius occurrit,
quàm ſulfuris aut vitrioli corroſivum (mul-
tipliciter ſuadente lucro adulteratum) jula-
piis febrilibus immiſcuiſſe? Rhabarbaro
denique & ſcammoneatis, fontes quos fin-
gunt humores elicuiſſe? Ergo ante omnia 7
ex profeſſo examinandum, an febrilis ca-
lor ſuum debeat ortum putredini. Quam-
obrem inprimis docui palàm, calorem fe-
brilem nullatenus pendere cauſaliter ex
materiâ peccante. Deinde didici, quod ſola 8
febris maligna in hoc à cæteris diſcrepet,
quod ſua materia peccans adjunctam ha-
beat putredinem incipientem. Quæ ſi dein
in ſui faſtigium perreptârit, donec putredo
ſit in facto eſſe, intusque manſerit, neceſſa-
riam mox mortem adferat. Sin verò in fieri
eſſe, foras propulſetur (ut in variolis, ery-
ſipelate &c.) plerumque ſanatur. Eò quòd
motum ad extra, plerumque comitetur ſa-
nitas. Hinc namque febres cieunt ſub finem 9
ſudores ſpontaneos. Eſtque Criſis, quæ 10
per ſudores terminatur, longè ſaluberrima,
& per conſequens etiam remedia ſudori-
fera. Confugerunt autem ad putredinem, 11
ut reperirent cauſam; unde primum frigus,
mox dein calorem ſtabilirent. Aſſumunt

ideo fimum equinum, actu frigidum, ſponte incaleſcere, propter putredinem; At quàm ſtolidè utrobique, credulo mundo imponunt! Nam vaccinus, ex iiſdem alimentis, meliùs putruit & digeſtus eſt, quàm equinus; tamen non incaleſcit. Fimus etiam equi, qui gramine paſcitur, aut viciis, non incaleſcit, prout dum granis veſcitur; non minus tamen ille, quàm hic, putruit.

12 Neſcivêre ergo, quod calor ſequatur manſa grana, non autem naturam putredinis. Ergò inſulſe traducunt calorem febrilem, ad humores in febri putridos, ab calore fimi nondum putrentis. Neſcivere ergo Scholæ, quòd quo fimus equinus propinquior eſt incipienti putredini, tanto magis orbetur omni calore. Idemque nec unquam proinde putrebit, ſi ſpargatur. At ſolùm dum in cumulum contrahitur madidus, non ſecus ac fœnum & flores, ſi comprimuntur madida, accenduntur ante putredinem. Neſcivêre, inquam, fimum incaleſcere per proprios ſpiritus ſalium compreſſorum. Denique etſi fimus caleſcat in fieri eſſe putredinis, ceſſat tamen omnis calor, ante inceptam putrefactionem in facto eſſe. Adeóque calor fimi, non quadrat materiæ febrili, ſi multò antè latitet putrida (ut ajunt) in receptaculis, & quidem in quartana continuò, & diutiſſimè.

13 Imò nec eſt gradus caloris fimi adæquatus, ut à putrido centro diſpergatur uſque in plantas pedum: quin prius corporis centrum exurat, ubi putridus is humor reſtagnaret. Eſt ergo exemplum fimi planè impertinens febribus, eoque magis, quod non docent frigus, tempore prius, calore. Quinimo in naturâ, nuſpiam putrefactio cauſat calorem, multóque minus in vitalibus.

14 Nam in putrefiente, eſt neceſſarium frigus, ſi vita ſpoliatur, quæ nobis fons caloris eſt. Etenim diebus intercalaribus Intermittentium, non querimur de æſtu, aut nos moleſtat frigus: quando tamen ſupponunt humores putrefieri. Itaque ſi calor & frigus cauſaliter ſuccedant in putrefacto, ſitque in febrium acceſſu frigus ſemper ante calorem, frigus eſt magis nativum putrido, quàm calor. Idcirco enim à duratione frigoris in febri metimur morbi diuturnitatem, non autem à calore. Tandem oſtendi omnem calorem febrilem eſſe prorſus ab Archeo, ideóque ceſſare ante mortem: quando attamen frigus & putredo invaleſcunt magis. Implicat etiam, quòd calor febrilis eſſet à putrido, & primum ſuccenderetur in ipſo corde, unde putredo exulat. Denique non accenditur calor in 15
fimo à putredine ſui, Nam ſi quotidie novâ equi urinâ irroretur, ne quidem in annum incaleſcet. Certum eſt autem, quod 16
urina non præſervet à putredine, quam verius augeret. Verius enim calores è thermis, vel calce deſumſiſſent: ſed horum calorum cauſas magis ignorabant: quaproter facilius æſtimarunt, unius fimi equini putredinem accuſaſſe. Nec erat cur potius à calore, quàm à frigore, aliiſque ſymptomatibus febrilem eſſentiam mutuarent, cum ſint paria ac ſocia febrium accidentia. Itaque ſemper ſtuduerunt debellare accidentia producti: quia radices ignorarunt. Sed cum jam conſtet res materiales eſſe ipſam materiam, quo modo ſanabunt, qui duntaxat ad calores totum ſanandi cardinem vertunt? Saltem cecidit fimi equini ſimilitudo, & caloris febrilis, putredini adſcripta. Nam fimus, dum tantillum putrere incipit, calorem exuit. Ac quamdiu ca- 18
lere poteſt, artifices ſalem petræ ex in eliciunt: ſin autem incaluerit, ut ſibi inutilem, ruſticis relinquunt. At Scholæ, hu- 19
morum putredinem accuſant: & quidem unius ac ejuſdem humoris, tam pro frigore, quàm pro calore, & utroque intenſo. Atque per conſequens, unum & idem, duo oppoſita immediatè ex ſe efficeret. Ergo neceſſe eſſet, alterutrum horum, ut ſit per ſe, alterum verò per accidens. Si itaque frigus eſt proles putredinis per ſe, non poteſt

poteſt ullatenus eſſentialiter includere ca-
lorem: ſed tantùm per accidens. Sin autem
calor eſt filius putredinis per ſe, nec uti-
que febris tum inciperet à frigore. Sat lu-
cet attamen ex præfatis, quod Scholæ pu-
tent, putredinem, febrium eſſentiam: ca-
lorem verò atque frigus, accidentia comi-
tantia putredinem. Quare Galenus ait:
20 Cum ſanguis putreſcit, fit bilis. Quem tex-
tum ſi admiſerint, iſta bilis erit putrida in
ſui ortu, vel non. Si putrida, faceret Ter-
tianam: non autem Synochum vel cauſum
21 putridam. Sciant igitur Scholæ, cruorem
in venis putrefieri nunquam, quin ſimul
ipſamet vena putreat, ut in Gangrænâ, &
mortificationibus. Adeóque petunt prin-
cipium, qui cruorem emittunt, ne putreat
in venis. Item qui Synochum è cruore pu-
trido venarum oriri aſſerunt. Itemque qui
cruorem dum putreſcit, in bilem verti a-
22 junt. Quæ ſic probo. Venæ ſuum cruo-
rem, etiam in cadavere, retinent fluidum
conſenſu totius Anatomiæ; cruor autem
extravenatus, mox in grumum concreſcit.
Eſt autem cruoris coagulatio, corruptio-
nis dumtaxat initium, & via ſeparationis
integri. Ergo ſi vena cuſtodiat cruorem, à
corruptione in cadavere: multò id magis
in vivis. Argumento à minori ad majus.
Putrent quidem excrementa peregrina in
venis: tam propriæ nimirum, quàm alie-
næ digeſtionis retenta (ut de digeſtioni-
bus alibi) at nunquam ſanguis. Quippe qui
juxta Sacra, eſt ſedes, & theſaurus vitæ. Si
ipſa ergo vita nequeat à corruptione præ-
ſervare ſuam ſedem & theſaurum quantiſ-
per eſt in venis, quando ergo ſervabit eum?
& quomodo unquam erit immunis à cor-
ruptelâ? Itemque ſi vita, non ſervet à pu-
tredine ſanguinem in quo gliſcit, quomo-
23 do præſervabuntur oſſa? Venæ ergo à
Creatore ſunt ordinatæ, ut ſanguinem ſer-
vent à corruptione, quia vita confermen-
24 tata eſt ſanguini venarum. Itaque ſub hac
quæſtione ruit decus, & deſtinatio naturæ:
vel ruit totus ordo medendi hactenus ado-
ratus à medentibus. Sed eſto, quonam ſi-
gno judicant Scholæ ſanguinem putridum?
nonne ex colore albiore, nigriore, flavo,
ſubviridi, fuſcove? nonne ex materiâ viſco-
sâ, craſsâ, aqueâ, tenui? & tandem an non
ex conſiſtentiâ, non fibrosâ, vix cohæren-
te, &c. Aſt declaro, ſub pœnâ convicti 25
mendacii, ſi quis velit experiri, quod du-
centorum petulantium ruſticorum, & ſa-
norum cruores, unico die examinaverim:
erantque multi illorum, aſpectu valde diſ-
ſimilares, colore, materiâ, & conſiſtentiâ,
quorum plures diſtillavi, & reperi, me-
dendo æquè utiles. Solent namque noſtra-
tes ruſtici, altera Pentecoſtes mittere ſan-
guinem, quo largius potitarent. Etenim
quanquam plures viderentur putridi, alii
æruginoſi, vel atrabiliarii: inprimis tamen
ruſtici unde effluxerant, erant admodum
ſani. Ergo per cauſam confirmabant, ſe non
obſtantibus corruptionis indiciis, cruores
à balſami naturâ nequicquam alienos. Qua-
re obriſi tabulam judiciorum ex aſpectu 26
emiſſi cruoris, adeóque confirmavi me-
cum, à medicis cruorem ſervari juſſum, ut
ſaltem hac ratione, unam viſitationem æ-
grotis adnumerent. Etenim ſi corruptio 27
cruoris uſpiam locum habet, indicétque ſui
emiſſionem eo titulo, id ſanè oporteret eſſe
in Peſte; Atqui in Peſte eſt venæ ſectio 28
exitialis: ergo nuſquam in cruore eſt pu-
tredo, metuſque ne putredo cruoris inva-
leſcat, & per conſequens ſcopus cruoris
mittendi hac ex parte erroneus. Suppono
quoque viros 30. æqua Pleuritide depreſ-
ſos; decem autem illorum, effundere cruo-
rem è venâ apparenter vitiatum (eſt nam-
que cruor pleuriticorum inſtar vini rubri,
cui grumi lactis confluunt) reſiduos autem
20. curabo citra cruoris emiſſionem. Cer-
tum eſt interim, quod iſti 20. cruorem non
aliter affectum habeant, quàm decem qui-
bus ſecta vena fuit. Iterumque, quod ſa-
natis illis 20. ſi vena pandatur, reperietur

illorum cruor rectificatus, in priſtinum re-
ſtitutus, & longè à pleuritico cruore alie-
nus. Ergo Pleuritici cruor non eſt corru-
ptus, quanquam talis videatur. Quod pro-
bo; quia à corrupto, ſive privato, non da-
tur regreſſus ad vitam, ſanitatem ſive habi-
tum. Non igitur cruor ater, lividus, viri-
dis, &c. teſtantur ſui corruptionem: ſed ſo-
lius effervefcentiæ, aut turbulentiæ fer-
mentalis ſigna præbent. Inprimis namque
ſi aquoſior & flavus ſanguis vitium indica-
ret, arterialis ſanguis, venarum cruore eſ-
ſet longè deterior; quod eſt erroneum: et-
enim non aliter cruor præfatis ſignis di-
ſtinguitur, quàm ſicut vinum turbatur, dum
vitis floret, non enim corrumpitur ideo:
quippe ſublato turbine, ſponte reclareſcit
29 iterum. Sic pariter febris, cruorem varifor-
miter turbat, alienisque faciebus decolo-
rat. Sed hæ larvæ ceſſant, febre ſublatâ.
Equidem inſpectores cruoris, ſoleo æqui-
parare ferentibus judicium de vino Hiſpa-
30 nico, putantibusque aſpicere lotium. Sed
dicent: ſi putredo non inſit cruori, cur er-
go tertiâ, & non primâ, vel primâ, & non
tertiâ vice ſalit purè rubicundus è venâ? At
iſtud argumentum, ſaltem convincit, u-
nam partem cruoris plus, citiúsque turba-
31 ri alterâ, nec totum, aut omnem ſimul. Cer-
tum eſt namque, naturam ſenſim lineari
viâ, ad ſtatutam ſibi perfectionem tende-
re. Cruorem ideo prope cor, puriorem
eſſe, quàm qui circa primam ejus offici-
nam eſt. Ergo Tertianam, tam Continuam,
quàm Interpolatam, ex bile flavâ. Quarta-
nam ex atrâ, ut & quotidianam, ex pituitâ,
ſed putridis, conſtare ajunt: errántque. Nam
cur neceſſe fuit hos humores (quos alibi fi-
ctitios demonſtravi) ſupponere putridos,
cùm fateantur Synochum non putridam,
continuam, & tribus præfatis atrociorem?
Quæ ſanè ſi conferantur, cum propoſitâ
febrium definitione, jam neceſſariò, ſanguis
in Synocho omni, & ſpiritus vitalis, in
32 Diariâ, conſtante vitâ putrebunt, termi-
num ſcilicet putredinis aſſecuti erunt. Dein
cùm fateantur Scholæ ejusmodi putridos
humores, non conſiſtere in thecâ cordis, &
quòd proinde non accendantur primariò in
febri, adeóque per conſequens, fruſtra exi-
gatur putredo, ad calorem febrilem accen-
ſum in corde. Si ergo putridi humores, ac-
cendant à longè ſpiritum in corde: Id om-
ni lege naturæ, prius fiet cominus, quàm
eminus, ſatiúsque omnem cruorem inter-
medium putredinis calore accendent, da-
búntque ſic omnes febres neceſſariam Syn-
ochum putridam. Quare nec Quarta-
na ſiſtet curſum, repetétque recurſum, ſi
eadem ejus materia putrida, in Splene ſo-
ſpes ad annum exſpectet. Gangrænæ certè
me docent, nihil putridi (nam putridum
omne eſt mortuum) poſſe dudum perſi-
ſtere abſque ulteriori ſui contagio. Nec ca- 33
pio, quomodò putrebit ipſæ vitæ Archeus,
ut Galeno pro Diariâ ſatisfaciat? Quod ſi
intelligant Diariam filiam illius putredinis,
quæ tandem ſpiritui vitæ inſeritur. At ſic
omnes febres, in Scholis, eſſent Diariæ.
Denique ſi Diaria, filia putredinis: præ-
ſupponitur ergo putredo fermentata ſpi-
ritui vitæ. Unde relapſus ad eaſdem angu- 34
ſtias. Sin autem intelligant incipientem
dumtaxat putredinem, ſive diſpoſitionem
ad putredinem, ſitque calor effectus pu-
tredinis: ergo ſequitur, quod Diaria habe-
bit tantùm diſpoſitionem ad calorem; non
autem calorem verum, uti nec proinde
vera erit febris. At Scholæ requirunt for-
malem & abſolutam putredinem, ut ca-
loris febrilis cauſam inveniant. Oblitæ, 35
quod tunc calor erit effectus putredinis,
& non febris: adeóque diſtinguent coa-
ctè calorem à febri. Quippe cùm Syno-
chus non putrida, ſit vera febris abſque
putredine, & per conſequens, debebit eſſe
abſque calore. Interim paulatim deponunt
caloris formidinem, nec illi incumbendum
in medendo, dum metuenda ſit major
noxa à contagio putredinis in habenti-
bus

bus ſymbolum. Præſtarétque ideò putredinem avertere, quàm refrigeriis fruſtra febrim deliniviſſe. At ſanè quæcumque putredini reſiſtunt, ſunt calida. Myrrha enim, jam à bis mille annis, cadavera Memphytica præſervat; quæ aliàs cum Cichoreo, Plantagine, & veſtris refrigerantibus, dudum putruiſſent. Sunt igitur putridorum humorum, ſanguinis item, atque ſpiritus putrefactiones, adeò fabellis ſimiles, quod vix crederem Scholas ſeriò locutas; niſi iſtas theſes, per therapeuticem fataliter etiamnum hodie confirmarent. Pro colopho-
36 ne adhuc unum addam. Quidquid in corpore ſemel corruptum eſt, nunquam iterum redit in gratiam: ſed ſanguis venarum utut videatur corruptus, redit iterum in gratiam. Ergo non fuit ſemel corruptus. Probatur major, quia in nobis corruptio eſt effectus ſequeſtrationis diſpoſitionum vitalium: adeóque præſupponit privationem ac mortem ipſius corrupti. Probatur mi-
37 nor per eos qui curantur à Peſte, Pleuritide, & febri abſque eductione cruoris. I-
38 temque: Si ſanguis unquam cenſendus eſt putridus, vel corruptus, exſiſtens in venis, is maximè erit hæmorrhoidalis: ſed hic non eſt corruptus, quanquam penè velut extravenatus: ergo nunquam cruor cenſendus
39 eſt putridus in venis. Majorem probat tota Chirurgia, de ulceribus, contingentia hæmorrhoidum natis. Probo autem minorem. Quia metallum compono: unde ſi geſtetur annulus, ipſo ſpatio orationis Dominicæ tollitur hæmorrhoidum dolor, & 24. horis evaneſcunt hæmorrhoides tam internæ, quàm externæ, utut maximè protuberent. Ergo ille cruor recipitur in gra-
tiam, & bene ſe habent. Valet etiam iſte annulus in ſuffocatione, & motibus uteri, & morbis plurimis. Cujus deſcriptionem atque componendi modum trado in tractatu ſuper illa verba: In verbis, herbis, & lapidibus eſt magna virtus. Ubi de virtute magnâ rerum loquor.

Doctrina Veterum de Circuitibus examinatur.

CAPUT III.

1. Cauſa circuituum febrilium in Scholis. 2. Primus error. 3. Galenus inſimulatur erroris. 4. Quaternarius humorum cur ſuſpectus. 5. Ingens Scholarum & pertinax cæcitas. 6. Exploditur Galenus de loco Intermittentium, multis anxietatibus inde profluí. 7. Computus bilis neceſſaria pro acceſſu Tertianæ juxta Scholas. 8. Perarithmeticon refellitur. 9. Ex ſuppoſitis concluditur, non poſſe in febri eſſe plethoram altero die. 10. Petitio principii in Galenicis. 11. Galenus Anatomiæ ignarus, multos libros de Anatomia exſcripſit. 12. Infauſta medendi theoremata in cladem mortalium à diabolo inventa. 13. Argumentum contra, à capſis deſumtum. 14. Flavam & atram bilem non hoſpitari in Splene, & folliculo fellis. 15. Contra Aſtrologos circulum febrilem in aſtra deferentes. 16. Similitudines in Scholis prælecta, non quadrant. 17. Aliquot argumenta contra doctrinam Scholarum. 18. Meritum Fernelii. 19. Paracelſi temeritas & inconſtantia. 20. Hominem non eſſe Microcoſmum, ſi Sacris obtemperandum. 21. Paracelſus deceptus.

STatorum circuituum cauſas Scholæ a- 1
junt; quòd ſcilicet tantundem pituitæ generetur indies, quantum bilis alterna die, & quantum atræ, triduo. Gratulor lin- 2
guæ noſtrati, quæ hiſce nominibus ab helleniſmo deſumtis, lubens carere voluit. At non ſic cauſam effectricem docent Scholæ, ſed tantùm cauſam remotam, quam ſine qua non, vocant. Itaque indignor meritò, quòd Scholæ quintum humorem pro quintana non finxerint, nec dimidiatum, & ſeſquialterum pro Hepiala, & Hemitriteis. Duplatam item bilem neglexiſſe, pro Tertiana duplici, nec meminiſſe duplatæ bilis atræ, pro duplici Quartana: Non inveniſſe humorem erraticum, ac incertum, pro febri erraticâ: vel humores continuos, & inceſſanter ſurrogatos, pro continuis, ſingulo, alterno, vel terno die exaſperantibus. Ac tandem humorem pigrum, pro febri lentâ. Saltem debebant expo- 3
ſuiſſe, ſi putreſcens ſanguis mutetur in bilem, quare convertatur totus in pus. Cur cruor purulentus in tabe non efficiat cau-

ſum, & expectorationes flavæ non pariant Tertianam: ſed febrim hecticam, idque mox à cibo. Quapropter humorum quaternarius, pro tanto febrium, aliorúmque morborum catalogo, adhuc indies aucto,
4 nemini non ſuſpectus eſſe debet. Quantum verò ad ſedem humorum putridorum febrilium attinet, jam ſtupidus æquè in hoc Galenus eſt, quòd ſuum errorem patefacere me puduiſſet, niſi Scholæ in mortalium perniciem eundem mordicus tuerentur adhuc hodie, reſpectum ab antiquitate potiorem venerantes, quàm à veritate; quaſi fontes Sapientiæ in Galeno exhauſti eſſent. Qui ut ſtati tremoris in febribus cauſas reperiret, non niſi fabulas aniles ſcripſit: quarum quoties recordor, admiror ingenuè, quod tot ingenia, jam inde à diebus Galeni, illis potuerint ſubſcribere. In quo ſanè magnam ſtupeo ingeniorum ignaviam indagandi: aſſentientium falſis principiis, ne jus diſputandi erga negantes præripiatur illis. Non itaque amplius Galenum, ſed
6 Scholas alloquar. Utinam ergo mihi exponant, quo ductore, modo, viáque, humor putridus, ſingulis acceſſibus, veniat ab officinis humorum, ad venarum extrema, quæ terminantur in habitum corporis, ſive in carnem & pellem? Nam ſi erat putridus, antequam ad venarum exiles & ultimas extremitates veniret, cur unicus (nimirum bilis vel pituita) à tribus ſeparatur ſociis, ut putreſcat exul, longè à ſuis laribus? Quisve ille tam ineptus Separator, qui innocuum humorem à ſuo compoſito avellit, ad tam abſurdos fines? Cur ergo perſtite eodem ſeparatore in vitam, febris eadem non perſeverat in vitam? Quis pædagogus hunc Separatorem admonet ſui erroris, ut reſipiſcat tempeſtivè? Saltem ſi venarum extrema, non putridum illum humorem corrumpunt; ipſæ venæ erunt magis putridæ, adeóque Gangrænâ laborabunt inexcuſabili. Sin autem in ipſis venarum extremis, ſubſit cauſa ad ſe vocans humorem inſontem, ut eundem penes ſe putrefaciat. At majori compendio, iſtud exſequeretur in cruore ſibi propinquo, in quem jus potiùs habet, & unde, ipſi tam eſt liberum ſeparare bilem aut pituitam, quam idem alias eſt vernaculum pharmaco ſolutivo. Denique ſi lubet è propinquo cruore, paraſſe humorem putridum, fruſtra quantitatem congruam bilis exſpectabit toto biduo. At ſi humor iſte putruerit, priusquam ad venarum extrema attingeret: tum contradicunt ſibi Scholæ, eritque ſedes Intermittentium, non in habitu corporis: ſed in primis humorum officinis. Denique ſi è venis, totus unica acceſſionis vice putridus humor diſpergatur in habitum corporis, uſque in ſui conſumtionem: ſaltem cur ille Separator, aut propulſor (cùm nil moveatur à ſeipſo, quod non ſit vitale) minus erit generoſus in viſceribus, quàm qui in venarum extremis locatur? Tandem, quo delirii fine, hæc humoris putridi erit transmigratio à Meſenterio per Hepar, & Cor, uſque ad extrema venarum? Res periculi plena; metuendúmque quin mox totum ſanguinem frequenti tranſitu inquinet ſuâ putredine, ac tabo lethali. Etenim vel decumanum eſto Galeni mendacium: vel natura humana ſponte propriam meditatur ruinam. Cadítque hoc modo revulſionis neceſſitas, per venæ ſectionem oſtentata. Siquidem ſpontanea Intermittentium vi, ſtatis horis, à nido generationis, humor putridus revellitur, imò ſponte profluit, uſque ad extrema venarum: niſi fortè periculoſa cenſeatur iſta revulſio, quæ tota per Cor, trans venam cavam fieri debet, tam in Intermittentibus, quàm per venæ ſectiones. Deinde vel tota materia febrilis per ſingulos acceſſus, trahitur è nido nativitatis, vel non tota. Si tota, non erit cauſa reditus: ſi non tota, exhauritur. Quare novus humor, qui ad ſingulos futuros acceſſus putreſcit, non magis febrilem acceſſum movebit ſui putrefactione, quàm ſui expul-

expulſione? Siquidem major labor & dolor dum pus fit, quàm facto pure. Cur iſto caſu, ſedes febrium non erit potiùs in loco putrefactionis, quàm in locis per quæ tranſit dum expellitur? Cur, inquam, redeunte appetitu, abſenti ſiti, ac vigiliis (puta diebus quietis Intermittentium) putreſcet bilis, vel pituita in viſceribus? Ejúſque putrefactio, non turbat œconomiam officinarum humoralium? Quare atra bilis, quæ fieret die Lunæ, biduo putreſcet in maturam putredinem; & quæ ſequenti die fieret, unico tantùm die putret, quantum prior binis putruit diebus? ſi junctum utraque die Mercurii acceſſum Quartanæ faciat? Quare quæ fit die Lunæ, ſuum non movet paroxyſmum die Mercurii; & quæ fit die Martis, ſimiliter ſuum tumultum non excitat die Jovis? ac conſequenter ſi qua facta eſt die Mercurii, acceſſum formet die Veneris? Attolluntur Medentum humeri, inarcantur ſupercilia, & incuſantur proprietates occultæ, dum per creditas ac ſuppoſitas inſanias reſpondere coguntur ad ſenſu nota. Cur tandem in rigoribus Tertianæ, volunt eſſe fel, id quod ſub initiis evomitur, & naturam iſthac vergere ajunt, ſi ductus naturæ, eodem intervallo, ex oppoſito, à centro procedat ad extrema venarum? quoniam natura non movet unico inſtanti duos motus oppoſitos, intro & extra, præcipuè cauſa unius excrementi, quod fel putatur. Cur iſta vomitio non tantundem demit de atrocitate acceſſus, quantum eſt copioſa illius excrementi expulſio, quod putant ipſam Tertianæ materiam? Si autem in Tertiana ſuperſit bilis reſidua ab acceſſu, in ſuis officinis, cur potiùs putrefacit bilem novam, quàm ſibi radicaliter annexos humores? quomodo vomitus amarus, ſitis, & tam grandia læſionum indicia, infeſtant ſtomachum, dum pleraque mali ſaburra, ad extrema venarum transmigraverit, ut rigores concutiat. At qui Cauterii notas gerunt, cernunt biduo à febribus, parca, aut nulla emungi excrementa: quæ certè multa eſſent, ſi ad venarum extrema, & corporis habitum, tot febriles ſordes per acceſſus ſingulos laberentur. Scholæ geſtiunt rigoris cauſas tam lepidè fictas, & ſtolidè creditas. Sed cur Galenus magis attendit humoris quantitatem, quàm promtam ejuſdem obedientiam? Nónne bilis ob calorem, & fluxum, licet paucior, ſequacior eſſet ad putrefactivi clientelam, quàm erat alióqui pituita? Sed cur bilis non movet acceſſum quotidie, ſi minor medietas ejus ſufficiat pro Tertiana? dum ſcilicet major medietas ejus per vomitum rejicitur? Denique dixiſſe debuiſſet, quot unciæ requirerentur putridi
humoris, pro ſingulo acceſſu. An ſex? vel 7
ſeptem? Equidem ſæpe, duplum ejus rejicitur per vomitum, ſub initium Tertianæ, & paroxyſmus eſt nihilo minor. Ergo ſi ſeptem adhuc unciæ, ad ora venarum profectæ ſint, & duodecim per vomitum excretæ, ſint unciæ 19. requiſitæ ergo, pro
Tertiana. Cujus ſi dimidium acceperis 8
nempe 8. bilis flavæ quotidie, & per conſequens, duplum pituitæ, erunt ejus unciæ 17. & ad minimum 4. unciæ bilis atræ quotidie: & ad minimum tantumdem ſanguinis quotidie, quantum pituitæ: id eſt unciæ 17. quæ ſimul juncta, conficientur quotidie unciæ 46. in febriente etiam abſtemio, his fabellis qui volet, fidem det, & ex his fiſtulis Muſicus concentum faciat,
qui poteſt. Concludo ſaltem ex ſuppoſitis 9
Scholarum ſomniis, Nullatenus deberi venæ ſectionem, ut neque laxativum febrientibus, ſi humorum in ipſo naſcatur tantundem, cùm tantundem conſumatur in febrienti abſtemio, quia deficiente appetitu, digeſtione, & cibo, attamen neceſſe eſt, hoc pondus compenſari ex maſſa cruoris. Ergo non eſt inſtituenda inanitio in febrienti abſtemio per biduum. At quæſo, unde ſcivit Galenus, tantundem bilis flavæ, alterno die fieri, quantum pituitæ in dies, & atræ triduo.

triduo. Præſertim qui nunquam cadaver humanum inſpexiſſe probatur 106. locis, ab Andrea Veſalio Bruxellenſe, & Anatomicorum principe? Nam ſi Galenus hoc ſcribat abſque probatione, ſaltem Scholæ ſuo delirio ſubſcribere non tenebantur. Sin autem hoc didicit ab ipſis edoctus febribus, Non poterat utique hoc idem in effectum, ſimul & in cauſam unius rei referre. Abſurdam namque atque ſtolidam principii petitionem continere neceſſe eſt, Idem pro ſeipſo in cauſam, & effectum producere. Puta, Quod Tertiana contingat à bile flavâ putridâ, alterno die, & Quartana die tertio, à bile nigrâ, eò quòd alternis diebus tantundem bilis flavæ conficiatur, quantum atræ toto triduo. Iterúmque hujus rei veritatem probet, quod Tertiana adoriatur alternis diebus, & Quartana tridui intervallo, eò quòd tantumdem bilis flavæ fiat alterno die, quantum atræ triduo. Mi-
12 ſeranda certè medendi theoremata in vere Adoleſcentum propinata, ægris obedire juſſa, & à Scholis hactenus adorata. Unde videlicet ſuccedunt indies morborum infauſtæ curationes in perniciem Chriſtiani
13 orbis, & ſalutis animarum. At ſaltem ſi bilis, ſeſquialtera proportione excederet melancholiam, Splen ad minimum ſuperat ſexies folliculum fellis. Si ergo ratum ſit, quod Scholæ cum Galeno docent, quod alternâ die tantundem fellis, aut bilis flavæ fiat, quântum atræ bilis triduo; ſitque Splen capſa atræ bilis, & folliculus fellis ſit theca bilis, aut Creator erravit in ſuis finibus, aliter fabricando ipſa illorum receptacula, quàm Galenus ſtatuit: aut fel
14 & Splen non erant condi fabularum Scho-
15 læ Medicæ. Proinde alii, quibus non ſatisfaciebant commenta Galeni de febrium circuitu, Aſtrologiam orarunt in ſuppetias, eò quòd febris ſtatutis horis ſubinde repetat. Sed & hi alliduntur ad alias anguſtias, dum omnibus horis incipiant febres; itemque aliquot horis retardent, aut anticipent, imò per aliquot vices ſileant, & obdormiant. Unde non ſat ratum fecere, humanam naturam ad lubitum Aſtrorum cogi, ut neque materiæ febrili ſyngamiam cum Aſtris eſſe. Quiſquiliæ, & vani tinnitus ſunt, auribus credulis effuſa. Alii quoque 16
tandem per ſimilitudines quæſtioni ſe ſatisfeciſſe rentur, ſi dixerint, febres ſe habere per modum aliorum ſeminum: quorum quædam nempe citò germinant, ut Naſturtium; Petroſelinum verò longè ſegnius. Sed non valet exemplum, quod litem lite reſolvit. Nam ſemina, quæ tardius reſolvuntur in humido, propter gummoſam oleitatem, etiam pigriùs germinant, ut & alia promtiùs, quæ mucilaginem, ſucco terræ viciniorem obtinent. Quocirca ejuſmodi ſimilitudo nullatenus ſpectat febres, quibus nolunt fieri paroxyſmos, ob reſolutionem facilem, aut difficilem: ſed ob humorum putridorum affluxum parcum, aut copioſum. Alioqui ſanè pituita à putredi- 17
ne alieniſſima, vix ſeptimo die affligeret, ubi interim atra bilis (quæ cadaveri cenſetur, vel carni ſimillima) longè citiùs putreret. At ſaltem ſtante doctrina Scholarum, de rigore & circuitu febrium, neceſſum eſt Tertianam ſanari, per exhauſtionem materiæ in acceſſu, & defectum novæ bilis, pro futuro paroxyſmo requiſitæ, ſi patiens toto biduo, à cibo & potu abſtinuerit. Sed conſequens eſt falſum, ergo & theſis Galenica. Sin verò Scholæ doceant, dicantque, tum novam liquari bilem è cruore. At hoc eſt naturam plus ſolicitam fingere, ut febrim conſervet, quàm aliàs vitam, vitæque theſaurum ſanguinem. Denique iſta bilis è cruore ſeparata, vel patrata, ſi putrida eſt: cur non unà cum bile præcedentis acceſſus, eſt ablegata per venas, quæ jam antea in venis cum cruore detinebatur? vel an fortè iſta reſidua atque putrida bilis, prænovit contingentem fore bidui abſtinentiam, ut ſcilicet in hunc defectum ſe reſervaret, ad continuandam febrim, alioqui

qui præ bilis penuriâ perituram? Vel an natura ſibi complacuit in cuſtodia bilis putridæ? Quòd ſi verò iſta bilis è venis affluens, non ſit putrida; profectò jam inſanit, atque furit natura, quòd cruorem diſſolvat potiùs, ut habeat quod putrefaciat, in continuationem futuræ febris. Sed Scholæ Galenicæ fatentur illam putridam, ſingulíſque acceſſibus effundi per venas humorem putridum, ac deferri in exiles venarum extremitates: illúdque eſſe cauſam tremoris, acceſſus, & frigoris immenſi. Cujus videlicet humoris putredo, dum ibidem magis intenditur, mox dein cauſet tantum æſtum. Has ego cenſui aridas ſtipulas, indignas fabulas, miſeranda figmenta anilia, & generi humano pernicioſiſſimas igno-
18 rantias. Ac ſanè Fernelius hanc Scholarum inſcitiam detexit primus. Quare Rondeletius, & aſſeclæ Galeni, in Fernelium, tanquam Scholæ deſertorem, atque Apoſtatam invehuntur. Fernelius itaque nidum Intermittentium, circa Stomachum, Duodenum, & Pancreas, primum ſubodoratus eſt, & Continuarum ſedem, circa Cor fixit quidem: ſed à veteri curandarum febrium normâ non auſus fuit deflectere. Cæperat enim apertè contra præcedentes Scholas diſputare, pro febrium nido: ſed poſtmodum inter abdita ſe occultavit; ſtramineis nempe vinculis humorum putridorum ſe extricare non valens, paſſus eſt ſibi eripi febrium eſſentiam, & cognitionem.
19 Paracelſus verò febrium rigore terrefactus, febrilem cognitionem auribus tenere ſibi perſuadens, ſuo ſibi Microcoſmi invento allegorico titillans, febrim definit morbum ſulfuris ac nitri: atque alibi iterum, terræ motum Microcoſmi. Quaſi ſulfur & nitrum, ſeipſis fierent longè frigidiora, dum è limo (vel limbo, ut ait) Microcoſmi ſeparantur, & ultro poſt horas aliquot, ſponte accenderentur igne Ætnæ. Etenim ut Galenus inveſtigandis cauſis ubique cæſpitavit, adeóque in eo ſe prodidit non eſſe medicum, (cujus nomen ait, Inventor occaſionis:) Ita Paracelſus, mirâ licentiâ lapſus eſt in Microcoſmi parœmias Medico
indignas. Dura quippe lex eſſet, quæ ho- 20
minem, nuditer ut Macrocoſmum referret, præcipitaſſet in omnium morborum
ærumnoſas neceſſitates. Ego certè gratu- 21
lor animæ meæ, quod figuram Dei vivi referam; non autem mundi. Deceptus fuit bonus hic vir, quod neſciret ignem nuſquam accendere, niſi ſuccendatur priùs, nec utut finxerit, eſſe in nobis ſilicem & chalybem, ſimúlque concuſſorem in puncto attritionis ſilicis. Non ſanè opus fuit his, ut neque pulvere pyrio, pro calore febrili, niſi primo appulſu crememur, & dehiſcamus medii. Deeſt ergo in nobis materia actualis ſulfuris, & ſalis petræ: deeſt connexio amborum, deeſt ignis actualis. Ac tandem deeſt corpus, quod iſtam accenſionem unico toleret momento. Næniæ ergo, & fabulæ ſunto, febrium cauſæ & origines in Scholis.

Phlebotomia in febribus examinatur.

C A P U T IV.

1. Ratio unica contra humores; cæteræ alibi. 2. Propoſitio univerſalis pro Phlebotomia Galeno authore. 3. Syllogiſmus contra eundem. 4. Probatio logiſtica. 5. Quod Plethora boni cruoris ſit impoſſibilis. 6. In venis non ſubſiſtere unquam cruorem corruptum. 7. Non poſſe dici plethoram in ſtatu neutro cruoris. 8. Ex theſibus Scholarum, nunquam indicari venæſectionem. 9. Quid ſit propriè cacochymia in venis. 10. Coindicationes loco Indicationis propriæ, & oppoſitas contraindicationi, perperam quadrare. 11. Propoſitio Authoris contra venæſectionem in febri. 12. Scholæ infamant ſua laxativa per probationes venæ ſectionis. 13. Fines coindicationum. 14. Præmonitio Authoris. 15. Quomodo refrigerat ſanguinis miſſio. 16. Miſeranda hiſtoria Infantis Cardinalis. 17. Summè notandum contra Medicos cruoris avidos. 18. Conſcia mens mille teſtes. 19. Argumentum inde ſumtum. 20. Eſſentialis ſtatus febrium. 21. Explanatio præcedentis Argumenti de refrigerio, & ſubterfugia Scholarum. 22. Non iri ab uno extremorum ad aliud, malè à Matheſi duci in Medicinam. 23. Elenchus eſt in medendo.

24. Argumeptum ex theſi Scholarum opponitur. 25. Fucus Scholarum ex pertinaci inſcitia. 26. Vires obtinent primatum indicandi. 27. Opponitur Hippocrates de Athletis: ſed malè intellectus. 28. Depletionum differentiæ. 29. Minus nocet febris, quàm venæſectio. 30. Obligatio Medentum. 31. Intentio generalis in febribus, & huic oppoſita venæſectio. 32. Semper venæſectionem obeſſe probat Matheſis. 33. Incertitudo medentum, principiorum defectum arguit. 34. Venæſectio nequit minuere cauſam febrium. 35. Argumentum à ſufficienti enumeratione. 36. Aliud à cruoris qualitate. 37. Quorſum cogantur Scholæ. 38. Spes vana in emiſſi cruoris mutationibus. 39. Vanam coindicationem Phlebotomiæ pro revulſione, tam in febri, quàm menſtruo. 40. Derivatio in morbis topicis quandoque utilis: ſed in febribus impertinens. 41. Venæſectio nocua in Pleuritide. 42. Diſcant ſcholæ à ruſticis ſua axiomata eſſe falſa. 43. Revulſio in febribus norma. 44. Quid Medici ex hoc capite diſcere debeant.

ANtequam ad ulteriores ſcopos pergam, debebam repetere, quæ alibi
longo tractatu demonſtravi. In natura videlicet non eſſe duas biles, & pituitam, tanquam partes conſtitutivas cruoris, niſi tractatus febrium ſuccinctiorem me poſtularet, præcipuè quòd iſthæc per ſe hoc loco ruant: ubi non humorum, niſi putridorum fit mentio, cùm animal putridum non ſit
1 ampliùs animal. Duo igitur præſidia univerſalia medendi tantùm examinabo, Phlebotomiam nimirum & Purgationem, tanquam binas Medicinæ columnas, quibúſque colliſis, totum ædificium, ſponte velut in rudera concidit, ablatíſque his præſidiis, Medentes deſerant infirmos, non habentes remedia, præter corporis atque virium diminutiva, quæ ſigillatim attingam
2 univerſa. Enimverò ex conſenſu Galeni, in omni febre (hecticâ exceptâ) requiritur Venæ ſectio. Scholis itaque, & exitioſæ hujus ſeculi conſuetudini hunc ego Syllogiſmum ſtatuo.

3 Phlebotomia eſt inutilis, ubicumque non indicatur neceſſaria: ſive, ubi Indicatio illi propria deeſt: Sed in febribus non indicatur neceſſaria. Ergo Phlebotomia in febribus eſt inutilis. Probatur major. Quia finis eſt cauſarum directrix prima, & diſpoſitrix mediorum ad ſe. Ubicumque ergo finis non indicat neceſſitatem mediorum, fruſtra comparantur ad finem non requiſita. Præſertim ubi ex contraindicatione conſtat, cruorem non emitti abſque virium jactura. Perperam ergo inſtituuntur ejusmodi media, quæ finis indicat fruſtra, inutilia, & cum virium diminutione fieri. Minorem autem probat Horatius Augenius de Monte ſancto, tribus libris ex profeſſo. Docens Academiarum conſenſu, quod ſola plethora, ſive venarum nimia plenitudo, id eſt, nimia cruoris abundantia, ſit indicatrix phlebotomiæ. Neque id quidem directè ad ſanationem febrium: ſed ob plethoræ evacuationem. Atqui in febribus nunquam ſubſiſtit plethora: ergo nunquam in febribus indicatur phlebotomia, & per conſequens, eſt hæc omnino inutilis. Concluſio eſt quidem nova & paradoxa, attamen vera. Quod igitur pluribus erit probandum. Ipſe Galenus probat ſubſumtum. Docens ſingulo febrium acceſſu plus bilis diſſlari, quàm biduo generetur. Interim cætera membra non ceſſant nutriri conſueto ſanguine. Id eſt, adhuc præter conſumtionem à febri cauſatam, ſuam taxam cruoris ſoliti conſumunt. Quæ præ- 4
cedenti capite, ex humore per vomitum rejecto, in computum redegi. Jam verò illud ipſum majori conniventiâ inculcandum eſt. Quocirca ſi bene valenti, quotidie fiant unciæ octo cruoris, neceſſum eſt, totidem quoque indies in alimentum abſumi, aut aliàs, mox in immenſam molem homo protuberaret. Quid ſi ergo benevalenti quotidie decedant unciæ octo cruoris: certè non minùs conſumet febris. Ergo cùm nulla, aut pauca ſit ciborum appetentia, digeſtio, & ſanguificatio, neceſſariò quoque mox binis diebus, plethora, ſi qua ſit initio, deficiet, ceſſabítque ejus indicatio, pro cruoris miſſione in febriente. Quod autem

autem mox in febribus non ſit ampliùs
plethora; hoc vident, quotquot ulcera è
cauterio patiuntur. Quæ ſcilicet mox à fe-
bribus ſiccantur, nec ſolitum pus dant. In-
primis autem notandum, ut nunquam vi-
res peccare poſſunt abundantiâ, nequidem
in Mathuſalem: ita nec bonus ſanguis, pec-
5 cat nimietate, eò quòd vires vitales, & ſan-
guis, ſint correlativa. Quia juxta Scriptu-
ram, anima, ſive robur vitale, eſt in ſangui-
6 ne. Ex conſequenti ergo, nunquam poteſt
7 eſſe plethora in bono ſanguine. Ab altera
autem extremitate, præcedenti capite de-
monſtravi, non contineri unquam in ve-
nis, ſanguinem corruptum: ergo, ſi qua
ſit unquam poſſibilis plethora venarum,
illa deberet conſiſtere in medio ſtatu cruo-
ris, inter corruptum & optimè ſanum: ſive
conſideremus eundem ſtatum decidentiæ
& neutralitatis, vel demum, quatenus ex
utroque miſtum, ſaltem meminerint Ga-
leniſtæ, bonum provenire ex integrâ cau-
sâ, malum verò è ſingulis defectibus: adeó-
que hunc ſtatum non dici plethoricum:
ſed cacochymicum. Nec optare venæſe-
ctionem: ſed potiùs purgationem, quæ ſe-
lectivè malum educat, bonum autem re-
8 linquat. Adeóque ex ſuis theſibus, non-
dum probari venæſectionem ullatenus in-
dicari. Nam juxta rei veritatem, jam ante
oſtendi, non conſiſtere cacochymiam in
venis, quæ ſcilicet eſt dumtaxat cruoris
turbatio: ad quam ſublevandam, non in-
dicari turbati cruoris exhauſtionem, quan-
tum turbatoris affectus ablationem. Potiſ-
9 ſimùm quòd ſit purior ſanguis, qui per
cordis centrum tranſiens, ſuam depuratio-
nem eſt ſortitus: ideóque qui è cubito tra-
hitur, primúſque educitur, purior erit, re-
linquetur autem intus impurior. Porrò
cùm jam conſtet deeſſe plethoram in fe-
bribus, quæ ſanguinis emiſſionem requi-
rat, idque quadamtenus Scholæ olfece-
rint; ſubſtituerunt loco Indicationis ali-
quot coindicationes, quaſi æquiponderan-
tes Indicationi adæquatæ in natura, &
præponderantes contraindicationi, quæ 10
alioqui ſanè, cùm à virium conſervatione
deſumitur, tota primatum obtinere debet,
eo prorſus nomine, quòd omnis febris ci- 11
tò, tutè, & perfectè ſit curabilis abſque ve-
næſectione. Enimverò pro omnibus tam 12
diverſis clientum humorum putrefactioni-
bus, & febribus inde manantibus, unico ve-
næſectionis præſidio ſtatim utuntur: quia
affatim (ut ajunt) ſuccurrit, & ad lubitum
ſiſtitur. qua ſaltem diſtinctione, ſua laxati-
va quodammodo infamant. Ajunt namque 13
licet venæſectio naturali, atque unica ſui
indicatione, propter plethoram requiri vi-
deatur; imò nec illa humores putrefactos
propriè auferat: attamen refrigerat, vena-
rum ſarcinam exonerat, vires recreat, par-
tem mali humoris unà cum bono demit;
fluxúmque humorum ad nidum putredi-
nis, per derivationem ac revulſionem ſi-
ſtit, pacat, avocátque. Quapropter natura
ſolamen ſentiens, cætera felicius, faciliúſ-
que ſatagit. Bona ſunt verba, ait ſus, come-
dens pſalmos pœnitentiales: at non pro-
ſunt famelicæ. Hæ ſunt videlicet coindica-
tiones, quibus continuandam mortalium
perniciem perſuadent, quibúſque ſigilla-
tim ſatisfaciam. Atqui ante omnia præmo-
nitum volo, Quod quamquam in robuſtio- 14
ri & pleniori corpore, notabilis læſio per
cruoris emiſſionem non ſit, imò non raro
mox ſublevari, etiam ægri ſanari videan-
tur: non poteſt tamen non improbari ve-
næſectio, cum citra eandem felicius ſa-
nentur febrientes. nam utut ad primam vel
iteratas venæſectiones, ſæpe febrium atro-
citas remiſerit: id ſanè non aliàs contingit,
quàm quod Archeus ſubitam virium de-
pletionem, ac indebitam refrigerationem
perhorreſcat, adeóque expellere materiam
febrilem, & fungi officio, negligat. Qui ve-
rò per phlebotomum curari videntur: cer-
tè recidivant, ſaltem tardiorem, minúſque
firmam conſequuntur valetudinem. Quam

aſſertionem Turcæ probant, magnáque or-
bis pars mecum venæ apertionem igno-
rans,quippe quàm Deus in natura nuſquam
inſtituiſſe legitur, aut approbaſſe, imò ne
quidem ejus mentionem feciſſe. Quod au-
tem ad primum coindicationis ſcopum,
qui refrigeratio dicitur, attinet. Profe-
15 ctò, ſanguinis miſſio non alio titulo refri-
gerat, quàm quatenus de calido vitali fu-
ratur. Non autem, quòd vim frigefacti-
vam & poſitivam obtineat. Quo ſaltem
nomine, debet ejusmodi refrigeratio eſſe
nocua. Cur quæſo, in hectica non ape-
riunt venam? an non indiget febris refri-
geratione? vel deſinit eſſe febris? At de-
16 ficit cruor hecticis, quare defectu cruo-
ris, & virium, facilis eſt noxæ animad-
verſio per phlebotomiam allatæ, quam
alioqui vires robuſtiores tegunt. Anno
1641. 8. Novembris diſſectum fuit cor-
pus Principis Ferdinandi, Hiſpaniarum
Regis Fratris, Cardin. Toletani, qui 89.
diebus Tertianâ febri agitatus obiit æta-
tis 32. annorum. Etenim ſublatis corde,
hepate, & pulmone, adeóque diſſectis
venis & arteriis, vix cochlear cruoris in
cavum thoracis confluxit: planè nimi-
rum hepar oſtendit exſangue, cor verò in-
ſtar crumenæ flaccidum. Biduo enim an-
te mortem, plus ediſſet, ſi ipſi conceſſum
fuiſſet. Fuit nempe per venæſectiones,
purgationes hirudinésque ita exhauſtus,
ut dixi, non deſinebat tamen Tertiana
17 ſuum typum ſervare. Quid ergo tanta ſan-
guinis evacuatio profuit? Quidve refrige-
ratio iſta palàm fecit, niſi quod vana eſſent
ejusmodi evacuantia, quæ ne punctum
18 quidem febrium tollerent. Eſtne iſta me-
dendi methodus quæ facit Medicum,quem
creavit & honorandum præcepit, ob ſui
neceſſitatem, Altiſſimus? Si neſciat in
viro juvene curare Tertianam; quorſum
conferet iſta methodus? Eſtne illa ars, cu-
jus eget infirmus, & non ſanus? Utinam
atque utinam Princeps bonus ille, non
fuiſſet uſus? Qui cum Cortraco redux à
Senatu Bruxellenſi ſalutaretur, convale-
ſcens ab agone mortis præ cruoris & vi-
rium minutionibus, tum firmus obambu-
labat in cubiculo. Horrent itaque meden-
tes, ſuos febriculoſos exponere ad occur-
ſum frigidorum, quibus ſcilicet ſtatim,
atque affatim, experirentur refrigerantium
virtutem indicio manifeſto,quod non mul-
tum fidant ſuis calorum, & refrigerantium
regulis. Nam cùm jam conſtet, totum ca-
lorem in febri eſſe ipſiusmet ſpiritus vita-
lis: ſequitur etiam, quòd refrigeratio per
venæſectionem, ſit mera ſpiritus vitalis,
unà & ſanguinis exhauſtio, & depaupera-
tio. Nam ſi febris ſit curanda ut intempe-
ries, per venæſectionem, tanquam reme-
dium refrigerans (contrarium heu conſtat!
per exhauſtionem omnis ſanguinis è Prin-
cipe Infante Hiſpaniarum. In quo adhuc 19
pridie ante mortem febris Tertiana, non
obſtante tanto refrigerio, ſuos acceſſus ſer-
vabat,) ſolóque frigore, ſanationem inten-
dant alii etiam in quotidiana (quam è pi-
tuita putrida accendi ſcribunt) ſaltem re-
frigerium iſtud longè facilius obtinerent,
exponendo ægrum ſemi-nudum, ad bo-
reæ, vel zephyri flatum, vel ſuſpendendo
in aqua, aut profundo puteo, donec ſe
ſat refrigeratum teſtaretur. Statim enim
ſic & affatim ſanationem abſolverent, ſi
intus conſcia inſcitia, ſuam caloris eſſen-
tiam febrilem non damnaret. Itaque fe- 20
bris non eſt nuda caloris tempeſtas: ſed ad-
eſt occaſionalis vitiata materia, ad cujus
expulſionem Archeus per accidens ſe ac-
cendit, velut indignatus. Quod quamdiu
in Scholis fuerit neglectum, præpoſteræ,
pernicioſæ, & conjecturales erunt febrium
ſanationes, eóque omnes nequicquam gra-
tiarum actione dignum, debebunt me-
denti, cum ſpontanea naturæ bonitate cu-
rentur, atque utinam per medicos non po-
ſtergarentur. Ad argumentum verò ſana- 21
tionis per frigus ſubitum reſpondebunt
Scholæ

Scholæ periculoſam eſſe itionem, ab uno extremo ad aliud. Qua ſuæ ignorantiæ excuſatione, os populi obturant, velut aliquid fide dignum dicerent. Non advertentes, quòd in eo ſibi contradicant, dum venæſectionem, eo potiſſimùm ſcopo laudant, & præferunt laxativis, quod ſtatim, atque affatim, per refrigerium ſuccurrat, ideóque velocis, & præſidii univerſalis nomenclaturam dedêre. Suam enim impotentiam, in inſcitia fundatam, cogunt ad arbitrium axiomatis malè intellecti, & pe-
22 jus applicati: Siquidem indubium eſt, quod liceat confeſtim abſcindere laqueum ſuſpenſi, ut privatus aëre, illo quantocius potiatur. Item quod liceat ſubmerſum, ſtatim prono ſitu deponere, ut aquam è pulmone rejiciat. Liceat, inquam, aliquem ſtatim ad ripam extrahere: liceátque ſtatim vulnus ab indiſpoſitione liberare, & cicatrice claudere. Plurima enim ſic vulnera unico die ſigillantur: quod ſolutio continui, nil indiget præter ſui reunitionem, liceat ſtatim os fractum vel diſlocatum reponere. Liceat ſimiliter in Caduco, Syncope, lipothymiâ, crampo, quanto citius infirmos revocare, excrementorum detentiones ſolvere ſtatim, ſtatímque profluvium muliebre ſiſtere. Neque enim autumandum, quòd natura in propria deſtructione gaudeat, quodque è ſtatu ſano, repentinam quidem mortem intromittat, remedium autem recuſet, quod repente morbum repellat. Alioqui non faceret, quod in poſſibilibus eſt longè optimum, uti nec unumquodque deſideraret eſſe, & conſervari. In Matheſi quidem ſtatuitur impoſſibile, ab extremo ad extremum pergere abſque medio, negátque iſtud medium omnem penitus interjacentiam: quam ſi in naturalibus, cum quadam latitudine dederimus, adhuc confeſtim, atque optimè egiſſe cenſebimur. Adeóque nec licet illud Matheſeos ad ſanationes torquere. Fateor equidem, non licere hydropem, per paracentheſin, unica affatim vice educere: ut neque pus, è grandi apoſtemate totum elicere; nec conglaciatum præ frigore, immediatè ad hypocauſtum deferre, neque fame pænè extinctum affatim alere. At ſanè, iſtud non cogit mediocritatis tardus, & neceſſarius inceſſus, ut talis, aut ab uno extremorum ad aliud progreſſio, quaſi natura celerem opitulationem averſaretur. Cùm hæc ipſi ſit indicatio ver- 23
nacula, cognata, medullaris, & intimè propria. Sed vetantur iſta, quia virium inde dependens exſolutio non ferret celeres iſtos motus. Per elenchum ergo cauſæ non ut cauſæ, Scholæ ægros arcent, à ſubitaneo auxilio, quod non habent: ut ignorantiam aliquo apud vulgus velent axiomate, malè directo. Nam quoties ſine virium amiſſione (vires namque ſemper primatum obtinent in Indicationibus) ſanatio haberi poteſt, quo citiùs id fit, majori quoque jubilo naturæ arripitur. Prout & in febribus, multa jucunditate, utili admiratione obſer-
vavi. Ergo (in terminis) ſi febris ſit merus 24
calor præter naturam, debeátque per contraria debellativa omnis ſanatio perfici: ergo requirit frigefactionem præter naturam, ut ſcilicet contraria ſtent ſub eodem genere. Id eſt, Neceſſario febris omnis ſanaretur ab ambientis multo frigore; ac potiſſimum, quia ambientis frigus vires colligit, non autem diſſipat. Sed conſequens eſt falſum: ergo & antecedens. Ergo Scholæ non intendunt per venæſectionem, caloris refrigerium: ſed primariò ablationem ipſius cruoris, & mitigationem accidentium, quæ vires debilitatas conſequitur. Sive primariò intendunt virium & ſanguinis diminutionem. Id quod pleno fuco appellant liberiorem arteriarum reſpi-
rationem. Ego verò Indicationem, quæ 25
virium conſervationem concernit, eſtque oppoſita venarum depletioni cuicumque, ſemper maximi pendo, quia diminutis, ſtratiſque viribus, nec morbus pro-

profligari poteſt, nec aliquid ſupereſt me-
26 denti agendum. Idcirco Hippocrates decernit naturas ipſas eſſe morborum medicatrices, quod Indicatio, quæ à viribus conſervandis ſumitur, totum ſanationis ſcopum moderetur. Ut ergo ratio vires cuſtodiendas ſuadet: ita & cruorem, quòd
27 hic illas contineat. Hippocrates quidem in plethora Athletarum, ſtatim, & cumulatim, cruorem juſſit mittendum. Idque Scholæ pro venæſectione ubique intonant. Sed ridiculè iſtud pro morborum, febriúmque ſanatione allegatur. Non enim id juſſit propter metum plethoræ, utcunque venæ illorum ſanguine ſat abundent: ſed ſolùm, ne vaſa repleta, in roboris exercitiis diſſiliant, ac dehiſcant. Alioqui quid Athletis ſanis, cum ſanatione febrium intercedit commune? non enim febrienti metus eſt plethoræ, nec ut vena exercitiis rumpatur, notandum porrò, depletiones
28 cruoris ſic ſe habere. Quod quæ à Venere facta eſt, ſit irreparabilis virium exhauſtio, quia demit de innato cordis ſpiritu. Huic autem propinqua eſt exhauſtio per venæſectiones facta, eò quòd promtè ſuffuretur Archeum influum, & affatim. Morbus verò, etſi vires directè quoque oppugnet: quia tamen id non efficit affatim, ſed ſenſim, ideo vires potiùs concutit & atterit, quàm
29 quod verè exhauriat. Facilior itaque eſt virium reſtitutio, à morbo attritarum, quàm exhauſtarum à venæſectione. Nam qui à venæſectione debilitantur in morbis, plerumque deſtituuntur criſi, & ſi à morbo reſurgant, paulatim, multiſque anxietatibus valetudinarii convaleſcunt, longâ dierum ſerie, & non ſine metu recidivarum. Qui verò morbo decumbunt abſque venæſectione, reſtituuntur de facili, & convaleſcentes, mox priſtinum attingunt ſtatum. Sin verò remediis deſtituti, etiam nonnunquam ad extremum devenerint; criſin tamen natura molitur, eóſque reficit, eò quòd illorum vires, etſi à morbo conquaſſatæ quidem ſint, non tamen perierint, exhau-
ſtæ affatim per cruoris emiſſiones. Qua- 30
propter medicus ex conſcientia, & in charitate tenetur mederi, non per diſpendium ſubitaneum virium, ut neque per pericula inde conſequentia, nec etiam per vitæ abbreviationem neceſſariam, juxta pſalmum. Spiritus meus attenuabitur (ergo) dies mei abbreviabuntur. Cúmque juxta Sacra, vita gliſcat in ſanguine, utut hunc affatim dimiſeris, non niſi cum vitæ præjudicio emiſeris. Intentio enim perpetua naturæ, ſanan-
dis febribus, eſt per ſudores. Ideóque ac- 31
ceſſus plerumque terminantur per ſudores. Sed huic intentioni diametraliter opponitur venæſectio. Siquidem hæc vellit cruorem introrſum, ad replendum vaſa cruore depleta: motus verò naturæ, ad ſanationem febrium requiſitus, procedit à centro foras, à nobilibus, & viſceribus, ad pellem. Quod autem venæſectio debilitet neceſſariò, licet fortiores, & plethorici, id ſecus experiri & teſtari videantur: ſi textus ſacer, qui vitam in ſanguine habitare admonet, non ſatis ponderis habeat; ſaltem id manifeſtum fiet, ſi liberaliori ſanguinis miſſione peccaveris: ſtatim enim vires, & æger concidunt. Ergo in matheſi ſi ſex notabiliter lædant: tria non poſſunt non læde-
re, quanquam non ita ſenſibiliter. Lædere 32
autem non naturam, qui eandem ſanare & reſtituere debet, non eſt permiſſum, ſi ipſa ſibi natura debeat eſſe medicatrix, tantóque felicior, quò fortior. Satis enim ſit medico, quod æger alioquin inexcuſabili debilitate labaſcat per morbum, inedias, inappetentias, inquietudines, dolores, anxietates, vigilias, ſudores &c. neque idcirco fidus Auxiliator debet debilitatem addere debilitatibus. Fraudulentum eſt ſublevamen, quod venæſectio adfert, ejúſque tam incertum eſt remedium, quod nemo medentum hactenus auſit polliceri ſanationem inde futuram. Quiſque artificum fa-
cit, quod promittit. Statuarius nempe ſta- 33
tuam,

tuam, calcearius calceos indubiè parat. So-
lus autem Medicus nil audet ex arte ſpon-
dere ſuâ: quia nititur fundamentis incertis,
per accidens dumtaxat, ſubinde, atque do-
losè proficuus. Quia utcunque rem verte-
ris, ignorantiæ plenum eſt, procuratâ de-
bilitate, ſanare velle. Per repentinam nem-
pe cruoris depletionem, cumulatè factam,
plerumque natura negligit expulſionem ſui
hoſtis. Quam attamen expulſionem de-
monſtravi continere totam febrium, & na-
turæ ſcenam. In confeſſo eſt præterea,
quòd materia febrilis non conſiſtat in vena
ſupra Cor: & per conſequens, neque ve-
34 næſectio materiam occaſionalem ullatenus
exhauriat, aut directa medendi intentione,
effectivè ſanet. Denique, ſi mittendus
cruor, ob perſpirationem facilem arteria-
35 rum. Id ſaltem fruſtraneum in initiis & in-
crementis febrium, cùm calor nondum vi-
get. Cúmque in ſtatu, ut neque in declina-
tione ſit mittendus cruor. Ergo nunquam.
Quod autem non in ſtatu, probatur: quia
præpeditur criſis, cùm natura (ut ſcribunt)
maximè impedita luctatur, & plerumque
victrix, minimè tum toleret virium jactu-
ram, & avocationem à duello. Sin verò in
ſtatu natura victa ſit; quid erit venæſectio
tum aliud, quàm merum homicidium? Si
ergo in ſtatu non convenit venam pande-
re, dum maximus calor, anxietas, & po-
tiſſima arteriarum exigitur reſpiratio: mul-
tò certè minus conveniet in initiis, & au-
gmentis. Præſertim quod primis ſtatim
diebus, metus plethoræ abeat, adeóque ſat
facilis ſit arteriarum perſpiratio. Quod au-
tem morbi, in ſua declinatione, venæſe-
ctionem nec petant, nec tolerent, tam eſt
clarum, & omnium voce teſtatum: quod
nemo venæſectionem unquam, per decli-
36 nationem morbi, intentet. Conſideremus
præterea, quod in febribus, cruor in venis,
vel bonus ſit, vel malus, vel neuter. Si bo-
nus: bonum erit, bonum detinuiſſe, eò
quòd viribus addat. Nam (ut alibi oſtendi)
plethoræ metus, vel mox ab initio, ſi quis
eſſet, ceſſavit. Quod autem volunt bonum
cruorem dimitti, ob refrigerium, & putre-
dinis difflationem. Jam enim utrumque ſat
ſublatum eſt, & imaginarium bonum, quod
ſupponunt, realem, & neceſſariam virium
jacturam adfert. Cæterùm docent Scholæ
venæſectionem in febri non mandari, pro-
pter bonitatem cruoris, quæ nempe ſup-
ponunt malum & putredinem. Ego autem
ſat docui, non dari corruptum in venis
quamdiu vivitur; & per conſequens, ruere
hunc Scholarum ſcopum in vena ſecanda.
Oportet ergo mihi demonſtrent malitiam 37
cruoris, quæ ſit citra ejuſdem corruptio-
nem. Deinde, malum iſtum cruorem de-
tineri in venâ, à corde uſque ad manum, ſi
ratam velint venæſectionem, in quantum
talem, vel quatenus revulſionem. Doceant,
inquam, quòd malus cruor non ſit in pri-
mis officinis, eductóque per cubiti venam
cruore non trahatur deterior ad cor, qua
vena cava dexterum cordis ſinum facit. In-
ſtruant pariter, quòd depletis ſuperioribus
venis, non ſit major libertas, & impunitas,
quâ noxia & febrilia ad cor pertingant,
quàm ante. Adeò quòd loco difflandi pu-
tredinem (quam in rei veritate probavi nul-
lam) non occaſionetur potiùs liber aditus
auræ putridæ ad cor. Quorſum nempe de-
pletarum venarum vacuitas attrahit cruo-
rem infernè. Oſtendant, inquam, quâ ra-
tione effluvium cruoris, & diminutio vi-
rium per cubitum, impediat putredinem,
ſive importet correctionem, & redintegra-
tionem putridi. Item explicent ſe, quid
velint dici, quod venæſectio fieret, quo ar-
teriæ liberiùs reſpirent, cùm putredo (ſi
qua eſſet in venis poſſibilis) non affectet
ſanguinem arterialem totius naturæ con-
dum. Probéntque inſuper, quòd imminu-
to bono ſanguine, & viribus, proportiona-
liter, ſit major poteſtas reſiduo impuro,
inquinatóque per putredinem (ut ſuppo-
nunt) ſeipſum præſervandi à putrefactione
immi-

imminente. Doceant item contra Textum
ſacrum, quod vita atque anima ſint po-
tiùs & libentiùs in contaminato ſanguine
reſiduo, quàm in puriore per venæſectio-
nem ablato. Alioqui regulariter boni edu-
ctio includit reſidui mali auctam propor-
tionem, effrenémque licentiam. Quid ſi
demum in febri, ac venis, cruor ſit malus,
bonúmque ajunt (tanquam ſignum & effe-
ctum) quod in miſſione cruoris, malus ef-
fluat: puténtque, tantumdem ſaltem ma-
li cruoris abreptum. Primò probent cruo-
rem, quem cenſent noxium, verè noxium,
prout antè jam probavi inſontem: Ac dein
doceant, per ejusmodi mali cruoris feſti-
nam & plenam emiſſionem, nil præjudicii
viribus eſſe ablatum: quódque ſuperſtite
cruore inquinato, minutis jam viribus, ſan-
guinis facta depletio, erit in cauſa, cur pu-
tredo reſidui cruoris, pergere minus valeat?
& an ſperent quandoque in venis ſemel pu-
trefacto cruore quomodolibet, ab ejusmo-
di videlicet privatione, dari in natura re-
greſſum? Etenim oſtendant, non contra-
dicere, quod febri proprium ſit, cruorem
38 ipſum inquinare, & hanc proprietatem tol-
li à poſteriori, à putrefacti ſcilicet remo-
tione? etenim ſi primum impurior ſanguis
è vena depromatur, iteratò venam pandunt,
interim vires conſternunt, turbantque,
hinc & criſis ſpem tollunt, quid ſi tum ru-
bicundior effluxerit. Certè exclamant.
Quaſi totum mali agmen ablatum primâ
vice, fuiſſétque febrium ſedes, à corde ad
cubitum dumtaxat extenſa: bonus autem,
circa hepar reſideret. Aſt deprehendi ſem-
per in Hydrope ultimorum excremento-
rum formidoloſas evacuationes, multóque
ideo magis, in nuda ſanguinis abreptione,
quæ recta via à corde per vulnus, vitales
ſpiritus abducit, ſive is malus, ſive bonus,
vel neuter cenſeatur. Inprimis probavi,
quòd peccent petitione principii, tam quæ
de Synocho, cauſoque putridis, quàm
quæ de ſanguinis putridi emiſſionibus ſup-
ponuntur. Quapropter loquendo ad nu-
meros, ſublevamina facta propter virium
ereptionem, ſemper inveni fraude plena,
ut pro tantillo ſublevaminis, vires morbo-
rum bajulæ, enerventur. Perinde enim at-
que potus febrium initio, ſitim pro tan-
tillo ſolari videtur: ſed quis tam demens,
quod tum potaret, ſi ſciret potum ſibi vi-
res neceſſarias ſuffurari? Inſidum eſt ita-
que, doloſum, & momentaneum refrige-
rationis auxilium per venæſectionem. De
neutro tandem cruore, qui nec bonus nec
malus ſit reſpectu venæſectionis, nil dici
eſt operæpretium: cum negatum ſub dis-
junctione, negari etiam poſſit copulativè.
Nam ſive neuter ſit is, qui commiſtione
boni cum depravato conſtat (ſupponendo
depravatum, qui non eſt) vel is, cui eſt in-
troducta alteratio neutra, in utrumque e-
ventum prædicta ſatisfaciunt. Tandem ut
ſpem, quæ in revulſione eſt, abſcindam, &
ſic omnes ex æquo tollam coindicationes,
tanquam miſera pertinaciæ ſubterfugia.
Inſanum eſt ſubſidium, venæſectionem 39
(copioſam enim plerumque hoc fine exi-
gunt) feciſſe, ſive in febribus, ſive demum
in menſtruis, propter revulſionem: eò
quòd materia febrilis non natet in cruore,
aut fluctuet in venis, tanquam piſcis in a-
qua: ſed vaſi intus adhæret, prout ſuo lo-
co de materia occaſionali ediſſeram. Pro
menſtruo autem ſimiliter: eò quòd ejus
ſeparatio fiat è toto, & non niſi ſeparatri-
ce manu Archei. Phlebotomia verò nil ſe-
parat ſeparabilium: quia ſine præcogni-
tione finis, adeóque absque electione agit.
Sed perpetuò effluit vicinior, mox vaſe a-
perto, & inſons cruor: quem, quia dein
continuo filo alius ſubſequitur metu va-
cui: idcirco menſtrua circa uterum, ſtudio
naturæ alioqui collecta, per venæſectio-
nem inde diſtrahuntur, ac in totum retro-
gradiuntur. Si autem Phlebotomia quan-
doque in plethora & euchyma muliere be-
ne ſucceſſerit, at certè in aliis multis, mi-
ſeran-

ferandam cataſtrophen dedit. Etenim ſi
menſtruum, ſola ſui quantitate (dum jam
collectum, & in venis circa uterum ſegre-
gatum eſt) peccaret, Indicationem Phle-
botomi individuam, & in ſolo caſu ſup-
poſito lubens admiſero. At menſtruum,
bene conſtituto utero ſi fluxerit, abundè
ſuis ſatisfacit finibus, & hactenus revulſio
fruſtranea, quanquam etiam impoſſibile
hypotheſis ſupponat. Phlebotomia nam-
que, non niſi mera eſt cruoris, & indiſtin-
cta depletio. Depletæ autem venæ, ex tem-
pore, undecunque, qualemcumq; cruorem
ad ſe revocant. Quia ut cruoris ſunt avidæ
thecæ; ita & vacuitatis impatientes. Atque
proinde menſtruum, in exitum dicatum, id
eſt, hactenus catalogo excrementorum ſe-
mel inſcriptum à natura, venæ depletæ al-
40 liciunt. Derivatio autem, quia parca eſt
cruoris effuſio, modò congruis è venis
fiat, ſæpe profuit multis morbis topicis,
adeóque in febribus eſt impertinens. Sed
41 inſtant venæſectionem in Pleuritide eſſe ita
neceſſariam, ut ſub pœna capitali ſit in-
juncta. Siquidem ajunt, niſi ad coſtas af-
fluens cruor, multi cruoris effuſione revel-
latur, periculum eſt, ne mox Pleuritis ho-
minem interimat ſuffocando. Ego ſanè,
nemini Pleuritico ſanguinem mitto, eſt-
que curatio ejusmodi tuta, certa, commo-
da & ſolida. Nemo illorum perit: ubi in-
terim ſub phlebotomo, plures longa tan-
dem tabe pereunt, & quotannis recidivam
experiuntur. Juxta Galenum enim, Qui-
cumque die quadrageſimo non ſunt perfe-
ctè ſanati, tabidi fiunt. Ego verò, intra
paucos dies, perfectè ſano; nec recidivam
42 ſentiunt. Nec quidem ſolus mea ad hoc
arcana habeo. Quinimo vidi ruſticum o-
mnes pleuriticos tertio potu ſanantem.
Utebatur enim ſtercore jumenti pro viro,
& caballi pro muliere, quod diluebat in ce-
reviſia, ac colaturam expreſſam propina-
bat. Tanta ſcilicet eſt medentum ignoran-
tia, tantáque Scholarum pertinacia, quod
Deus ruſticis & parvulis det ſcientiam,
quam Ethnica littera inflatis denegat.
Jam ſpectandum, ſi aliquis revulſionis uſus 43
in febribus. Enimverò cùm opus revulſio-
nis non ſit primariò aliud quàm venæſe-
ctio, ad quam per accidens, ſperatur ſuc-
cedens cruor venturus, ejúsque rei benefi-
cio, non fluxurum fore ad locum affectum.
Ad quam theſim ſequitur, quòd per ejus-
modi evacuationem, trahetur cruor pec-
cans febrilis, (ſic loquor connivens) in ve-
nas diſperſus, qui alias ſuo nido, procul à
corde latitans, ſuæ noxæ fermentum, non
tam ferociter cordi communicaret. Quod
eſt dicere: Per ejusmodi revulſionem fo-
re, quod humor peccans, à parte ignobili,
ad nobiliorem traheretur. Crudior nam-
que, ac feculentior ſanguis, eſt in Meſa-
raicis venis: defecatior autem, qui pro-
piùs ad cordis aulam acceſſerit. Aliàs nam-
que indiſcreta natura, juxta vitæ fontem
prima parricidii tela ſtatuiſſet. Cum igitur
non fluctuet in venis materia febrilis, nec
ſedeat prope cor: Abſit credere, illam per
venæſectiones exigi, aut loco moveri, ut-
ut alioqui ſubinde diverſicolor ſanguis, per
iteratas ſanguinis emiſſiones, emungatur.
Atrox itaque remedium, ſi ad locum emiſ-
ſi cruoris, alter à remotis acceſſerit. Nam
ſic in totum, & ad nobiliora, unius loci
labes diſpergeretur, eſtque alioqui facilis
coinquinatio in habentibus ſymbolum.
Tandem, ſi ſemel abdicatis Ethnicorum 44
erroribus, Moderni in vitam proximi re-
ſpicerent, ſcirent utique, vana eſſe revul-
ſionum commenta; perniciosam theſauri
ſanguinis & virium deperditionem: Nul-
lam noxam à ſanguine intra venas: ſed tan-
tùm ab hoſtilibus, & peregrinis excremen-
tis inſultare: Deum quoque ſufficientia fe-
ciſſe ſordium quarumcunque emunctoria,
nec laceratione venarum opus, pro fe-
brium victoria.

Purgatio examinatur.

CAPUT V.

1. Prima confeſſio Scholarum de ſuis purgantibus. 2. Fraudes correctionum. 3. Altera confeſſio. 4. Tertia. 5. Excuſationes turpes. 6. Quarta confeſſio. 7. Hiſtoria frequens. 8. Dolus in nomine. 9. Explicatur, quid ſit dari laxativum dum turgent humores, & quàm fraude plenum. 10. Hiſtoria pœnitentiæ Authoris. 11. Concluſio inde tracta. 12. Novem notabilia in Scholarum perniciem. 13. Hiſtoria cujuſdam Principis viri. 14. Quinta confeſſio. 15. Examen prædictorum. 16. Sexta confeſſio. 17. Subterfugia vana, & fœda. 18. Retorta tela ex confeſſione ſeptima. 19. Argumentum veneni à fœtore. 20. Probatio mechanica. 21. Idem ex Galeno. 22. Probatio ab effectu. 23. Scholæ impugnant ſua theoremata. 24. Poſitis hypotheſibus Scholarum, nemo mori poſſet à febri, & falſum eſſet, quod non danda purgantia initio febrium. 25. Quod hic Aphoriſmus dolum includat, & Hippocratis inadvertentiam. 26. Coctio in morbis nominis abuſus.

1 AGnoſcunt Scholæ ſua purgantia, ad
Agaricum uſque correctione opus ha-
bere, cò quòd vim inferant naturæ. Atque
utinam correctiones illæ, non ignavæ, non
ſtolidæ eſſent, potiúſque inſervirent ad
comparandam innocentiam medelæ, quàm
2 ad ejus caſtrationem. Siquidem caſtratio
virium in pharmaco, dolum concludit, ne
videlicet æger venenum ſubeſſe intelligat.
Cicutata etiam officinarum remedia, ſunt
inſtar lupi domeſtici, qui datâ occaſione,
dum ſibi confiditur, ad ſolitam naturæ ſuæ
ferociam redit. Hinc enim nec correcta
pharmaca, proprio etymo appellare au-
dent. Puta, Diagridii nomine Scammo-
næam velant, ut & Alahandal, Colocyn-
thidem larvat. Compoſita demum laxati-
va, in Diſpenſatoriis militant ſub mentito
3 ducis titulo. Interim nequeunt negare,
quin in ſingulis ſolutivis Scammonæa &
Colocynthis, non ſint binæ columnæ, qui-
bus totum purgandi ædificium innititur,
quibúſque colliſis, totum quidquid ſuper-
ſtructum eſt ruit. Mitiora demum ſoluti-
va, ut manna, caſſia, ſena, rhabarbarum, &c.
duobus illis ducibus anteſignanis, ſua de-
dêre nomina. Fatentur, inquam, Scholæ, 4
exhibito laxante, non eſſe ampliùs in pote-
ſtate Medentis; adeóque per hoc infamant
laxativa, eáque phlebotomiæ proinde poſt-
ponunt. Etenim ſi quid crudelius patra- 5
verit laxativum, vel doſim, vel correctio-
nem, vel ægri naturam fluidam, vel Sepla-
ſtam, vel ejus uxorem accuſant, ne ſoluti-
vo alioqui pharmaco nomen pereat. Inter-
ea tamen fatentur, velint nolint, ſolutiva 6
univerſa, tabidum virus in ſe claudere: ſo-
lamque Aloëm in proverbio innocuam vo-
cant. Cætera verò cum additamento, cor-
rectione, & circumſpectione exhibenda, ut
neque præpoſterè, aut præmaturè. Nuper 7
enim vir judicioſus, à Secretis Senatus Bra-
bantici, ut ſanitatem cuſtodiret, pillulam
uſualem ex aloë lotâ (caſtrata ſcilicet) ſum-
ſerat, cujus dum non reperiret effectum,
tranſeunti id Medico denunciat. Qui cul-
pat ignaviam aloës, adeóque picron, ſive
amarum, in pigrum vertit. Præſcribam (in-
quit) majales pillulas. Quibus aſſumtis
miſerè periit, quia totâ hebdomadâ fruſtra
laboratum, ut laxantis remedii effrenem
effectum compeſceret. Is enim ut ſe à mor-
bo futuro liberaret, dolo medentis periit,
& reliquit proles undecim. Unde primariò
liquet, tam eſſe laxanti liberum ferocire in
bene valentem, quàm aliàs in ægrum. Im-
punè nempe, etiam in vitam principum,
graſſari licet, ſub nomine Medentis, doló-
que pharmaci. Quia terra tegit crudelem 8
Medentum inſcitiam. Specioſus ſanè titu-
lus purgatio, ſive depuratio: ſed doli ple-
nus. Atque utinam medentis purgatorium
queat piare morbos! utinam quoad hoc
non fit, ægri non exſpectarent purgatorium
à manu Medentum! Luctu ſanè eſt di- 9
gniſſimum, quod ajunt, exhibito laxante,
ante morbi coctionem, educi quidem eoſ-
dem humores (nam laxantia volunt per ſe-
lectionem educere unum humorum, &
non alium) quos alioqui poſt præfatam
morbi

morbi concoctionem : eſſe tamen inutilem, imò & nocuam. Nec tamen inde hactenus diſcant, humores, per laxantia eductos, non eſſe humores, nec peccantes; (alias namque utraque ſtatione morbi, & unico laxante ſuppoſitis, neceſſariò deberent juvare æqualiter, ſi materiæ eidem peccanti detrahant) ſed meram putrilaginem, & merum liquamen tabefactum, per virus laxativorum. Tantóque infelicius bibitur hoſtis, ut hanc ferinam exerceat
10 intus lanienam, in carne & ſanguine. Etenim per facti hiſtoriam, narrabo pœnitentiæ & ſcientiæ meæ in medendo exordia. Enimvero vix ex ephebis eram, quod chirothecam domicellæ, aridâ ſcabie infectæ, indueram: Unde primum illâ, ac dein alterâ manu ſcabiem contraxi, cum pure & puſtulis infamem. Medici noſtræ Urbis Seniores advocati. Venæſectionem primum ad hepatis refrigerium mandârunt. Dein triduano Apozemate, bilem flavam torridam, & pituitam ſalſam, ad eductionem præpararunt. Ac tandem per pillulas de fumaria, purgationem præfatorum humorum inſtituerunt, multóſque affatim ſeceſſus provocârunt. Gaviſus ego, quod acervum fœtidi liquoris excreviſſem. Monuerunt ergo, idem pharmacum perendie aſſumendum, itémque iterum poſt triduum, pari ſucceſſu: ac meo judicio, ſi totum junctum fuiſſet, facile duas ſitulas impleviſſet putridum, putidúmque, quod humores putabam. Qui enim antea ſanús, alacer, integris viribus, levis in ſaltu & curſu: jam redactus eram in maciem, tremebant genua, genæ collapſæ, & vox mihi rauca. Dixi itaque, & ſerò, ubinam hoſpitati fuêre iſti humores in me? Nec enim in capite, thorace, vel in ventre locum tantæ farragini reperiebam. Nam etſi privus omnibus viſceribus, dimidium ejus tamen vix tota cavitas continere potuiſſet. Concluſi ergo mecum,
11 Quod iſti humores non præexſtiterant in me: ſed in me facti erant. Ac cognovi liquido iſtud putridum liquamen factum fuiſſe ab aſſumto laxativo: quod idem eſſet facturum, quoties aſſumerem! Interim eadem me tentabat ſcabies, quæ antè. Unde 1. cognovi, quod ſcabies ſit contagium 12
pellis, non autem hepatis intemperies. 2. Quod mentitum eſſet vitium iſtorum humorum in ſcabie. Quæ ſolo contactu chirothecæ, parata erat. 3. Quod pharmaca purgantia non purgarent, aut mundarent: ſed putrefacerent. Quod vividam corporis mei ſubſtantiam liquaſſent, & in putrilaginem reſolviſſent. 5. Quod indifferenter contaminarent, quidquid quoquo modo attingerent, ſive cruor eſſet, ſive demum ipſamet caro vivens: non autem ſelectivè unum pro alio elicerent, & ſepararent. 6. Quod contaminatum denotaret ſuum contaminans eſſe merum venenum, corporis liquefactivum, & putrefactivum. 7. Quod contaminatum, propulſante naturâ efflueret, donec vis pharmaci exantlata eſſet. 8. Quod hoc fieret non ſecus in ſano, atque in ægro. 9. Quodque ideo periculoſum eſſet pharmacum ſolutivum, antequam natura victrix eſſet in morbis, poſtmodum verò noxa ejus non ita manifeſta appareret. Quibus dudum, atque ſeriò mecum penſitatis, deſcivi à Galeno, qui totus circa humores iſtos ita implicitus, ut omnes morbos inde conſtare aſſerat. At cùm mihi adhuc deeſſent meliora, quæ in vicem humorum, & laxativorum ſubſtituerem, cum admiratione, & commiſeratione generis humani, tandem ſtudium Medendi ſuſpendere volui, donec Altiſſimus, ex ſui beneplacito, quærenti mihi, poſt multa nummorum & annorum diſpendia, dignatus eſt donare Intellectum, quem utinam ex meis operibus mundus ſibi in commodum applicaret. Crevit in me auſus eundo, ac indies magis confirmatus ſum, quotidianis errorum Medentum obſervationibus. Inter cætera memini, quod Archiatri 13
Principi exhibuerant ſcammoneatum

pharmacum, unde unico die, quadraginta
& unum ſeceſſus ſucceſſerant. Qui unà cum
lotio illius diei, me jubente, ponderati,
pendebant libras octodecim & uncias ſe-
ptem liquaminis flavi, & putridi. Dixi er-
go illi, & ſuis Medicis. Enimvero ſi iſtud
liquamen ſit bilis, unúsque de quatuor.
Jam phlegma in corpore inde reſiduum
(una tertiâ bilem ſuperans, juxta Gale-
num) pendebit libras viginti ſeptem & un-
cias decem, & eodem computo, ſupererunt
meracæ atræ bilis libræ novem & unciæ
tres. Id eſt, pituitæ & melancholiæ non
permiſtarum bili flavæ, libræ triginta ſex
14 & unciæ tredecim. Purgationem itaque de-
bebant fateri, non eſſe corporis purificatio-
nem: quin potiùs relictorum humorum (ſi
qui ejusmodi eſſent) diſtemperationem.
Dein quod præfata ſolutio non eſſet bilis
electiva mundatio, aut corporis à ſuper-
fluâ bile liberatio: ſed mera cruoris liqua-
tio putrefactiva. Siquidem dum cruor eſ-
ſet in venis, non fœtebat ante, mox putet
in inteſtino, eodem inſtanti, quo extra ve-
15 nas excidit. Sed ſodes, quo vaſe jam conti-
nebuntur triginta ſeptem libræ pituitæ &
atræ bilis reſiduarum? præſertim dum à
purgatione venæ, quæ antea tumebant,
nunc conciderunt, nec apparent ampliùs?
Sequenti manè namque miſer ille, qui ſe
veſtris arbitriis concredidit, ac ſe purifica-
tum rebatur, caſsâ, acutâ, & raucâ voce
loquitur, tremit manibus, vacillat genubus,
oculis concavis, exhauſtis venis, conſter-
nato vultu, ſitíque preſſus importuna, &
dejecta appetentia, ſe pridie multa paſſum
affirmat, per tam doloſam & anxiam depu-
rationis experientiam, dubitátque iterum
16 redire eandem viam. Certus tamen credit,
ſi doſis laxativi auctior fuiſſet, malè ſibi
ceſſiſſet negotium. Ex iſta enim forti pur-
gatione in Principe, ſtatim deberet elu-
ceſcere ſolutivorum virulenta proprietas.
17 Reſponderunt Medentes, Principis natu-
ram facilem, nimium auſcultaſſe phar-
maco, & ad evitandam relictorum humo-
rum colluviem præfatam, ſimúlque diſ-
proportionem eorundem. Quam Scam-
monæa, ex proprietate nedum eliciat bi-
lem: ſed ex ipſo cruore, ſive compoſito
ex quatuor confecerit unicum liquamen
per ſedem rejectum: Unde rurſus conclu- 18
ſi, impoſturam atque dolum, quæ chole-
ram vel pituitam educi ſupponit, quæ-
que ſelectivè unum præ alio excerni per-
hibet, dum jam fatentur, eſſe omnes ſi-
mul liquatos. Et juxta Galenum, dum ſan-
guis putreſcit, fit bilis: & falſum eſſe, quod
Cholagogon (verbi gratia) curet morbos
bilioſos; quódque deceptio ſit, qui bilem
educi ajunt, ſi & cæteri tres priùs corrupti,
ſimul ejiciantur. Nemo certè eſt veritatis
ſtudioſus, qui non hinc ſtatim intelligat,
corruere Veterum Medendi baſim; tam
reſpectu humorum quàm ſelectionis ſolu-
tivorum Medicaminum. Profectò admiror
in ſtuporem uſque, quòd Mundus perni-
ciem laxativorum nondum animadverterit,
qui alioqui tam repente perſentit quasli-
bet technas marſupio ſuo prætextas. Indu-
bium eſt ſiquidem, quin laxativa occultum
gerant toxicum, quod tot viduarum ac pu-
pillorum millena fecit. Neque enim edu-
cunt ſingularem poſt ſe humorem, quem
ſingulari tractatu demonſtravi, nunquam
in natura fuiſſe, niſi in libris Medentum.
Etenim doſim laxativi auge, atque illico
ſe prodet lethale venenum. Agedum, 19
cur iſta veſtra bilis, tam celeri effluxu ſub-
ſequens, fœtet tam horrendè, quæ uno
quadrante priùs non fœtebat? Celeritas
enim effluxus, putrefactioni anſam adimit,
ut & fœtoris. Olet namque cadaver, &
non ſtercus. Neque etiam ab inteſtinis,
tam repente, tam olidi ſtercoris odorem
mutuaret. Itaque fœtor indicat toxicum
efficiens, & materiam cadaveroſam, è vivo
deſumtam. Quod probo Mechanicè. Si 20
quis hauſerit drachmam vitrioli albi in vi-
no ſoluti, mox vomitum cit. At ſi ſtatim à

potu ſuperbibat hauſtum cereviſiæ, aquæ,
&c. is quidem plurimos patietur ſeceſſus:
attamen prorſus abſque fœtore. Scammo-
næa igitur & vitriolum, pariter liquant
cruorem meſaraicum. Hoc quidem, vio-
lenta ponticitate ſui. Illud verò putrefa-
ctivo, olidóque laxativorum veneno. Cu-
jus ſolius conſideratione, purgatio, ut cru-
dele & ſtupidum inventum, nemini non
21 ſuſpecta eſſe debet. Etenim ſi juxta Gale-
num, ſanguis dum putreſcit, fit bilis: ergo
liquamen fœtidum, atque flavum, per laxa-
tiva dejectum, mentiénſque bilem, ex pu-
trefacto cruore eſt generatum. Atque per
conſequens, ipſa laxativa ſunt putrefacti-
va cruoris. Quod ex Galeno, Scholis invi-
tis, facilè colligitur. Etenim potiſſimùm
commendat Theriacam, eò quòd potiſſimè
venenis reſiſtat. Signum quoque optimæ
Theriaces diagnoſticum aſſerit, quòd ſi una
cum laxativis ſumatur Theriaca, indubiè
non ſubſequentur ſeceſſus. An non hæc
Galeni verba convincunt, laxativa eſſe me-
ra venena? quorum ſcilicet univerſa ope-
ratio eluditur, per Theriacam venenorum
domitricem? cui ſuſpicioni conſonant ef-
22 fectus. Quippe ſumto purgante, æqua-
liter dejiciunt æger & ſanus, liquamina e-
juſdem coloris, odoris, & conditionis: qua-
propter non exigit humorem peccantem,
præ non peccante: ſed indifferenter con-
23 taminat quidquid attingit. Porrò & Scho-
læ impugnant libertatem ſelectivam, quam
ſolutivis tribuunt. Nam ſi humor aliquis
è quatuor, ſit putridus in febribus, indi-
cétque naturaliter ſui ablationem: laxati-
va verò educant ſelectivè humorem è cruo-
re, in ſanis (uti volunt) imò carnem ſanam
liquefaciant, ut inde ſcopum ſuum nanci-
ſcantur, qui eſt, liquamen putridum fun-
dere, quod alvus dejicit. Saltem laxativa
non habebunt parem licentiam in febribus,
ad eliciendum excrementum peccans, &
putridum. Nam putridum non habet am-
pliùs priſtinam eſſentiam & proprietates,
quas habebat ante ſui putrefactionem. Et-
enim ſi magnes attrahat ferrum: non tra-
het etiam proinde ferruginem. Ideóque ſi
purgans reſolvat carnes & cruorem, ut inde
bilem educat, quam proprietate ſpecificâ
vinctam ad ſe trahit: non proinde trahit
pariter putrida & putrefacta, venis inclu-
ſa, quæ cauſa eſſent febrium. Nemo ſanè 24
per febres oppeteret unquam, ſi duo Scho-
larum axiomata veritate niterentur. Nem-
pe ſi humores putridi ſint cauſa febrium,
Itémque ſi cedant ſelectivè, per purgantia.
Inſuper veſana cautio eſſet, ne purgantia
dentur in principiis febrium antequam
materia turgeat; nimirum non ante matu-
ritatem, ac coctionem materiæ peccantis.
Unde ſat liquet, laxantia fore ſecus nocua.
Sin autem dentur, poſtquam morbi mate-
ria jam ritè eſt ſubacta: impoſturam præ-
fata cautio continet. Quippe effectum ſpon- 25
te ac beneficio naturæ procuratum, attri-
buit pharmaco ſolventi. A quo ſanè etiam
tum, juſtius probus Medicus abſtinet. Quo-
niam tum perturbat criſim, periculum con-
fuſionis inducit, & recidivæ. Pharmacum
enim ſolvens, ſemper atque per ſe, non ſe-
cus educit non cocta, ac ea quæ poſtmo-
dum cocta vocantur: quia utrobique æquè
atrox ac virulentum. Sed poſtquam natu-
ra morbum ſuperavit, minùs noxæ infert,
neque tam apertè laxativi dolus tum mani-
feſtatur. Adeóque ſi tum laxans detur, vi-
debitur Medicus, ſuâ arte morbum vicíſ-
ſe. Cæterùm ſi laxativa educerent ſingu-
la, humores ſuos per electionem: neceſſa-
riò etiam qualibet ſtatione morbi condu-
cerent, quippe quæ ſemper eundem li-
quorem & æquè fœtentem educunt: tur-
bant autem quam maximè, quoad natura
non evaſerit ſuperior. Quam illius victo- 26
riam morbi concoctionem dixere Scholæ.
Non ſanè quòd natura digerere, aut coque-
re aggrediatur quidquam, quod vitioſum
eſt, aut ſibi in uſum non cadit: quippe
quæ intelligentia non errante gubernatur.

Hæc de utroque univerſali præſidio in febribus admonita ſufficiant. Concludens cum Hippocrate ad Democritum, omne ſolutivum deprædari de viribus,& ſubſtantia noſtri corporis.

Conſideratio Quartanæ.

Caput VI.

1. Quartana illuſit Scholarum regulas. 2. Quare neſciant curare quartanam. 3. Deficere ſolitas in aliis morborum eventibus excuſationes. 4. Omen ex quartana in cæteris febribus. 5. Quartanæ examen ad Scholarum calculum. 6. Debilitates ipſius Galeni. 7. Deliquia in medentibus notata. 8. Coacta verba in confeſſione Medentum. 9. Argumenta contra atram bilem in Splene, & ſubterfugia Medentum. 10. Vera ratio, unde Splen indureſcit ſub finem quartanæ, errórque Scholarum detegitur. 11. Notabilia aliquot in quartana. 12. Modus inebriandi, organáque. 13. Notabile de ſpiritu vini vetagabili, è baccis Iuniperi. 14. Cur vina ordinariò grata mortalibus. 15. Quomodo arteriæ trahant remedia ſua. 16. Impedimentum in oleis eſſatis, quod in eorundem ſalibus non eſt. 17. Modus fiendi cardiacæ paſſionis, quam etiam vocant regiam. 18. A ſtomachò varii morbi chronici. 19. Ruditas ſeculi Hippocratici, & ſinceritas. 20. Quartanæ nulla ſedes relinquitur in Scholis. 21. Paucula dicuntur notabilia de Inſaniis. 22. Sedes amentiarum.

INtegro ſanè tractatu demonſtravi, nunquam in rerum natura fuiſſe humores, quos Scholæ Medicæ in artis ſuæ baſim præſupponunt, ſpectarétque ex profeſſo huc ille tractatus, niſi propediem in opere aliorum morborum repetendus eſſet. Eò quòd omnes morbos paſſim iſtis humori-
1 busnuncupârint. Hoc loco autem ſufficiet obiter demonſtraſſe, febres ortum ſuum nullatenus debere ejusmodi humoribus, ſive integris, ſive putrefactis. Nunc de Quartana quædam dicam: non enim quod materia aut efficiente differat à cognatis febribus, aut aliàs curetur, quam unico eodémque modo, & medio, quo ſuperantur cæteræ: ſed quia Quartana colliſis Scholarum viribus nunquam devicta fuerit: atque adeò ludibria fecerit Medentum commentaria, vanosque ſermones de bile atra, de Splene, nigræ, atque retorridæ bilis cloaca, déque ſolutivis, atram bilem per electionem educentibus. Quartana itaque doctrinam Academiarum, harúmque promiſſa, riſui jamdudum expoſuit tanquam vanas ſine viribus nugas, atque luridas fabellas. Deſperata nimirum per artes ſanatio, enervem medicaminum opem, diſpenſatoriorum vana pollicita, atque indubiam cauſarum febrilium ignorantiam patefecit. Bone Deus! Jam patet, quòd Medici non ſolùm nequeant ſanare Lepram, Podagram, Paralyſin, Aſthma, calculum, caducum, reliquósque contentos ſub ingenti incurabilium catalogo, nunquam ſua ſponte ſanatorum: ſed nec quidem Quartanam, quæ patienter omnem exſpectat, illudítque Medentum operam; quam tamen natura, ſuapte vi, in Scholarum ignominiam ſanat, demere norunt! Etenim qui per venæſectiones, ſcarificationes, hirudines, veſicatoria, & alvi purgationes, adeóque per diminutiones corporis, & virium, dumtaxat ſuas ſanationes moliuntur, Ethnicíſque doctrinis toti inhærent, etiam per naturam, à vera cauſarum, & remediorum cognitione excluduntur. Quia inprimis nullum illorum 2
medicamen, ad ſedem Quartanæ pertingit, quin priùs per ſingularium digeſtionum telonia, tributum perſolvens, omni non ſit exutum facultate, ad tantum malum requiſita. Nec enim id aliunde deducere, aut multis probare debeo, ſat eſto, quod hactenus infauſta fuerint Medentum ſubſidia. Purgant nimirum atque venam incidunt, reliquum deinde deſinunt naturæ bajulandum: ſciúntque interim certò, ſe, nil iſtiusmodi remediis profuturos, aut unquam profuiſſe: Utinam ſaltem non nocuiſſent: Fateri itaque debent remedia, ſimúlque artis hypotheſes omnes, in hoc morbo ſibi deficere, imò nec ſolitum in aliis morbis ſibi valere incurabilitatis ſubterfugium. Nam omnes Academiarum po- 3
teſtates

teſtates connexæ, tantundem non poſſunt, quantum natura absque illis, ſua ſponte poteſt, & facit.
4 Cæterùm eundem inſcitiæ pudorem, atque omnimodam impotentiam, quam Quartana in Scholis detexit, in cæteris quoque febrium curationibus, fateri cogerentur: niſi illæ ultro ad terminum properarent. Quapropter jamdudum ominor, quod exlex Quartana, ventura mox ætate, diſtinguet pſeudomedicos à veris, quos elegit, creavit, & honorandos præcepit Altiſſimus.
5 Scholæ ergo Quartanam, ad calculum aliarum febrium definiunt, per calorem præter naturam accenſum primum in corde ab humore atrabiliario putrido, è ramulis extremis venarum, diffuſo in habitum corporis: cujus atræ bilis putridæ ſedem, nihilominus in Liene agnoſcunt. Efflagito? ſodes, dicat mihi profeſſio Medica, quem concentum ex tanta aphonia edant unquam? & an non ſit, garrulitate, tam ægrorum, quàm Tyronum mentes offudiſſe? exponant, inquam, cur ille calor non primò accendatur in Liene, qua ſedet cauſa, ſive humor, qui ſua putredine (ut ajunt) eſt caloris innaturalis cauſa? prout dum ſpina, digito infixa hærens, ipſe digitus primariò æſtuat longéque ante phlegmonis putredinem? Cur Quartana adeò pertinax, ſi ſingulo acceſſu, natura ſibi viam reperit, quâ putridam bilem atram, per venas, in habitum (etiam ipſo frigoris rigore, & venarum anguſtiâ) diſpergat? Quomodo poſt ſeſquiannum, ſæpe eadem numero atra bilis adhuc putrida erit, durúmque Splenem dabit, ſi ſingulo acceſſu, diſpergatur in corporis habitum? Quomodo ſi ab initio in Splene fuit, cum tam diuturno putridi concubinatu, Splenem jamdudum non putrefecit? qui præſertim nil niſi cloaca peſſimi excrementi à Scholis cenſetur? Quomodo poſt tot menſes, Quartana melius ſponte recedit, in Medentum opprobrium, dum tamen neceſſariò aridior, craſſior, magísque putruerit, quàm primis acceſſibus? Denique, quî poteſt humor ab ortu malus, atque putridus, tandem digeri? Stulteſcitne natura, ut humorem, quem in principio digerere recuſaſſet, poſt repudium, & ſeſquiannum tandem digerere incipiat, jam ante neceſſariò planè putrefactum? Quæ ratio mutati arbitrii? An naturam tum priùs facti pœnituit? Quomodo non tædebit ipſam, quæ tot menſes luctando cum putrido peſſimóque humore, ſe pænè exantlavit: ut tandem excludat, quod penes eam jam induruit, totque nominibus offenſum fuit? Si enim triduo, tantum atræ bilis aſſervetur, quantum acceſſui ſatis, quid hoc ad lienem? quidve ad digeſtionem primitivæ, & putridæ atræ bilis faciet? Si quotidie atra bilis de novo neceſſariò fiat, deponatur in Splenem, atque inde deferatur in ſtomachum ſui emunctorium? quomodo per tot menſes, natura erit oblita illius emunctorii, viarum, expulſionum, & ritus? horúmque non recordabitur; niſi prope finem, tam tædioſum? Quid ſi Sena, Epithymus, quodque in Armeno, & laſuli lapidibus, hoſpitatur arſenicum atram bilem undecunque (præſertim è naturali ſuo diverſorio) exigant, hæcque ſit Quartanæ cauſa totalis, indubia, tótque regulis, Authoribus, & ſeculorum conſenſu accuſata: cur ergo Quartanam non tollunt, imminuunt, aut ullatenus abbreviant? Sed Medentes, poſt tot carnificinas, ſuos ægros deſerunt debilitatos ſub deſperationis cuſtodiâ, culinæque regimine commendatos. Quid tandem ſibi vult multa iſta, putidáque liquaminis ſaburra, quàm his epotis, æger credulus, ſine profectu ejicit, virésque ſibi inde imminui percipit? nonne verum eſt iſtud Hippocratis, Si educantur quæ convenit, melius ſe habent ægri, & facilè ejusmodi ſubductiones ferunt? Cur enim tametſi immediocriter ſumta ejusmodi ſolutiva, in ultimum uſque vitæ flatum, Quartana attamen, de

jure ſuo remittit nihil? Diſcite ergo juniores Medici à me Sene, quod veſtri humores, remediáque laxantia, non ſunt niſi mera deliria, quibus invicem ſubſcribendo deluſum eſt vobis per Ethnicos, quibus do-
6 num medendi non fuit datum. Utpote ne Galenus quidem unquam Anatomiam vidit, utcunque de ea, & uſu partium magnificè triumphet; nunquam argentum vivum vidit, cunctáque ſimplicia verbotenus è Dioſcoride eſt mutuatus, ſuppreſſo hujus viri nomine. Nunquam, inquam, vel
7 aquam roſaceam novit. Nonne pudendum, ut aliquid nummorum emungatis, venæſectiones, & leviora ſubinde cathartica, propinatis, ſine ſpe ullâ emendationis? Multáque ad nauſeam uſque de digeſtione putridæ melancholiæ, de nubecula, ſive eneoremate lotii, muſſitatis inter vos, cùm tamen diffidentiæ pleni, fatendum eſt vobis, hæc verba, ab initio in pectore latuiſſe.
8 Contra Quartanam habemus nihil, ſanguinem mittimus, & purgamus, atque deinceps nil ſcimus. Oportet exſpectare terminum cum patientiâ. Quia contra Quartanam, non eſt remedium in noſtris thecis.
9 Natura ſeipſam juvare debet. Interim intumeſcit durior lien, & non rarò unà quoque malleoli. Si itaque atra bilis eſſet continens Quartanæ cauſa, darétque durum Splenem: quomodo tandem ceſſat febris, permanente ejus cauſa totali in Splene? Quomodo jam in Splene indurata, meliùs evacuabitur, quàm dum natura, per febrim, illius proſcriptionem moliebatur. Quo pacto tandem, melius recedet indurata, quàm fluxilis in initio? An ceſſante febre, putredinem amiſit? dum ſcilicet hydropem minatur, tumétque durus lien? quæ tamen ſunt indicia priſtinæ ſuæ pravitatis. Sed an ſola atra bilis inter naturalia, à ſui putredine redibit in priſtinum ſtatum? Si verò ceſſet febris, quod atra bilis ſit abſumta per tot circuitus: Cur jam plus Medenti obtemperat, quàm dum nulla eſſet viſceris tenſio? Quare nunc demum ſperatis auxilia à Capparibus, Tamariſco, & Ammoniaco, quæ durante febri, erant ignava? Si eadem atra bilis ſupereſt, cur ceſſat illa, ſoſpite febri? Sin autem atra bilis cum febri abiit, cur præſcribitis remedia ad fluidlorem atram bilem? Quid ſi per abſceſſum, fingatis atram bilem ad Splenem delatam: quodnam eſt iſtud viſcus Splene nobilius, quod abſque ſenſu, querimoniâ, & labe, atram bilem, præter naturam tantisper toleravit? febriúmque tot inſultus paſſum eſt? Cur abſceſſus iſte non fiebat viribus adhuc integris, ad propulſandum hoſtem, magis idoneis? Cur non, dum fluidior eſſet materia? Quomodo ſalvabitis, quod Splen ſit emunctorium atræ bilis, ſi hanc tandem, aliunde ad Splenem deferri oportuit, poſt tot labores & anguſtias? Quare ergo durities & tumor Lienis, tandem cum laboribus crevêre ad proportionem? Mirum ſanè hactenus ignotum eſſe, quòd Splen ſub Quartanæ torturis toleravit plurima, cujus digeſtionum ſingularium, ſine topicalium errore, ſaburra iſta ſit reſidua, pro tumore Lienis. Quódque idcirco du- 10
rities Splenis ſit ex iſtiuſmodi transmutatis erroneis, majorque ideo, quò Splenis præcedens afflictio, gravior. Quòd nimirum Lien tumeſcit, ex producto per Quartanam: non autem ſit ipſa Quartanæ materia occaſionalis, multóque minùs aliqua atra bilis. Utpote quæ in natura fuit nunquam. Quapropter etiam contingit, quod ejuſmodi durities, è Splene evaneſcat ſponte, poſtquam reſumtis viribus, ſuas natura digeſtiones perficit. Propterea cura duri Splenis, non ſita eſt in humectando, emolliendo, & purgando atram bilem: quantum in recreandis viribus digeſtionis. Pro cu- 11
jus confirmatione ſciendum: Splenem, quadringentis forte arteriis conſperſum eſſe, nec ullum omnino viſcus, tam frequenti arteriarum propagine ditari, atque Lienem. Dein ſciendum, ſedem Quartanæ, nedum

nedum eſſe in ipſo Lienis corpore, verùm in ipſiſmet ejus arteriis, ſi non omnibus, ſaltem in aliquibus. Quod punctum unicum, fecit ſanationem Quartanæ difficilem. Tertiò demum ſciendum, quòd arteria nullum è ſtomacho, inteſtinis, vel aliunde, ſuccum trahat ſibi; nam quorſum ſibi iſtum traheret, cum exin nil ſibi unquam boni paret? Ille enim chylus attractus, adhuc caret mediis præviis, quibus unquam queat ad perfectionem ſanguinis arterialis deduci. Alioquin arteriæ ſibi plus anxietatis ex tantillo peregrini liquoris ſuctu attraxiſſent, quàm longis poſt labori-
12 bus exantlare valeant. Concedo quidem, arterias ordinariò, & immediatè, attrahere ſpiritum inebriantem è ſtomacho, qui omni propemodum vegetabili innaſcitur, per artem, ſola fermenti vi, à concreto disligatur, ac tandem per ignem educitur. Per
13 exemplum. Si baccæ Juniperi, in aqua bulliantur, ſubter alembicum, mox inde aſſurgunt, & colliguntur, aqua & oleum eſſentiale. Tandem, ſi baccæ tum demum per fermentum macerentur, iteratâ dein diſtillatione, elicitur aqua ardens leniſſima, ſive aqua vitæ. Minus tamen, quàm ſi ab iiſdem baccis, oleum non foret priùs ablatum. Tertio demum, ſi reſiduæ baccæ, per ſetaceum transcolatæ, coquantur in Electuarium, jam nactus es ſolutivum, omnibus officinarum compoſitis prælucens. Spiritum ergo vitæ ardentem, vegetabilis naturæ contubernalem, (quem Helleniſmus Scholarum vidit, aut ſcivit nunquam) arteria, ad ſe lubens è ſtomacho rapit, quem aliàs primaria ſui inſtructione natura parat, è digeſto chylo: Gaudet ſanè, ſe multo compendio reperiſſe liquorem, unde ſpiritum vitalem
14 ſibi efficiat. Hactenus nempe vina mortalibus regulariter placent, Cor exhilarant, & inebriant, ſi plus juſto potentur. Nam ſpiritus vini nondum eſt vitalis noſter: quia adhuc determinationis individualis indigus, ut inde Archeus vitalis influens, functionum noſtrarum exſecutor, conſtruatur. Quapropter cùm nec Meſenterium, nec hepar, ſint deſtinata in fabricam ſpiritus vitalis, gaudet Cor, illum immediatè, atque promtè, per arterias jam ante paratum, è ſtomacho aſſugere. Unde
ſequitur, ſi arteriæ attrahant ſibi ſpiritum 15
vini, vaporum inſtar, etiam trahent odores eſſentiarum. Hinc namque deliquia, imò & reſtaurationes, vice verſa. Arteriæ verò non trahunt olea, licet eſſentialia, & grata; eò quòd non ſugant ſubſtantiam liquoris, multo minùs olea. Ut ergo medicamen acceptum ſit cordi, & ab hoc attrahatur intro, debet eſſe odorum, & inſeparabiliter nuptum ſpiritui vini. Quare vina odora cæteris faciliùs inebriant, quia maritati odores ſpiritui vini, facillimè admittuntur ad Cor, Caput, Uterum, &c. Odo-
res autem oleoſi, abſtracti à ſuis concretis, 16
inquinando potiùs afficiunt, quàm materialiter in arterias ſubeant. Ideo nempe per vini immodicitates, vitæque errores, ſæpe non merus allicitur in arterias vini ſpiritus: ſed & aliquid ſuccorum ſimul.
Unde demum vini heluonibus, difficiles 17
Cordis palpitationes ſuccreſcunt, merúſque vini ſpiritus, importunâ aſſiduitate, arteriæ arundinem intus ferit, ejus topicas ac proprias digeſtiones turbat, quapropter etiam pars alimenti arterialis degenerans, varias ſuſcitat clades, etiam in vitam dura-
biles. Contingit enim in arteria ſtomachi, 18
quòd vini ſpiritus, ſuâ ſe ſocians importunitate, alimento arteriæ ſpermatico, dierum curſu, ſuſcitet indelebiles vertigines, cephalalgias perennes, caducum inquam, ſyncopes, ſopores, Apoplexias, &c. In hujus nempe membri, tanquam Cordis œconomiâ, ſuas nanciſcitur thymoſes, in vitam durabiles, non niſi majoribus arcanis delebiles. Eadem quoque via, mors inopina ſibi non raro fecit introitum. Quia inde ſua ſponte nunquam educitur ejus-

modi vitiata materia. Nam etſi Archeus
ſit aptus ſua tandem alimenta conſumere:
non tamen hoc juris obtinet, in excremen-
ta peregrino coagulo degenerata, adeóque
ob id virtuti vitali non auſcultantia. Ideo
nempe, pars iſta cordis titulum aſſumſit,
ſyncopes de facili ſuſcitat: Comitiales et-
iam poſt 24. annum, itemque affectus e-
jusmodi Cordi tributi habentur illis incu-
rabiles, qui potioribus, medendi eruendis
facultatibus, non multum inſudarunt. Se-
19 dem hanc caduci Hippocrates (pace tanti
viri, & talis ſeculi dico) ignoravit. Quip-
pe qui in limine medendi conſtitutus, ſuas
ſaltem obſervationes, hisque natas me-
dicationes, fideliter poſteritati tradidit.
Dixit namque, ſi Melancholia tranſit in
corpus, generat caducum: amentiam ve-
20 rò, ſi in animam penetret. Si ergo in cor-
pus, & animam, atra bilis tranſcendens, fa-
ciat caducum & amentiam: quorſum ergo
perget, ut generet quartanam? Scholæ
inprimis gaudent tanto Authore pro hu-
more atrabiliario: ſed obliviſcuntur Quar-
tanæ, longè recedentis à caduco & amen-
tia. Nam quocunque reſpexerint, quarta-
na vel non fiet ab atra bile: vel hæc non
erit in corpore nec in anima, dum quarta-
21 nam condit. Quantum autem ad maniam
& caducum attinet, quaſi viarum ſola di-
verſitate ſeparentur. Sive, quod idem hu-
mor nunc evaporaret, aut materialiter ho-
ſpitaretur in diverſoriis facultatum princi-
pum. Ridiculum ſanè, licet pigrum ac
plauſibile commentum in tam anguſto hu-
morum quaternario, omnibus morbis cau-
ſam inveniſſe. Nam inprimis caducus, mul-
to ſtrictius conſopit, & alienat animæ po-
teſtates, licet inſaniæ longè pertinaciùs.
Quocirca longè aliter (parcant mihi manes
Hippocratis) præfati morbi, quàm viarum,
ac terminorum, metatheſi diſtinguuntur.
Quinimò genus amentiæ, per ſpecies, pro-
pria materia, proprióque efficiente, diffe-
ret: ut videre eſt in rabie ex morſu canis,
& ictu Tarantulæ. Nondum enim Hippo-
cratis ſæculo, cauſæ rerum enotuerant,
quarum notitiam garrula Græcia hactenus
ſuppreſſit. Nec etiam deliria iracunda, à
bile flava, ferina ab atra, & jocoſa à ſangui-
ne fiunt. Certè aliàs quotidie jocosè deliri
eſſemus omnes, aut ſanguine privi: febrilia
enim deliria, inprimis ex materia febrili, in
officinas ſomniorum irreptante, petuntur,
nec aliunde. Non autem, quod corpus de-
ſerat, ut in mentem ſubintret. Itémque
nunquam in Cauſo, Synocho, aut febribus
continuis, delirium obveniret: ſed ſemper
in quartanis, atrabiliariíſque morbis. Pro-
fectò, jam delirium eſt ab ipſo febrium ini-
tio, ubi ſcilicet febris, & delirii cauſa, ſunt
in radice junctim. Paulatim nempe aucta
nequitia, debilitatíſque organis, aſcendit
delirium in ſuæ perfectionis maturitatem.
Sic in vino, itemque in quibuſdam ſimpli-
cibus, imò & pariter in febrilibus excre-
mentis, tegitur occultum delirium, nec
prodit, niſi vis ejus in craſim aſcenderit.
Saltem ſingula per eandem viam regiam,
pro nequitiæ ſuæ genio, furiunt in organa
phantaſiæ, prout alibi de Amentiis. Semen
ergo delirii ab initio, in materia febrili la-
tuit, quod tandem ad juſtam ſui maligni-
tatem promovetur. Si ergo Amentiæ dif-
ferant materiâ & efficiente, id eſt, tota ſpe-
cie, & ente: multò ſanè longiùs diſtant in-
vicem, atque peregrino magis ſemine di-
ſtant caducus, & Amentia, quàm quòd
unica atra bilis, ſedibus exorbitans, utrúm-
que pareret. Prout alibi de duumviratu. A-
mentiæ (uno verbo dicam) omnes arteriis
foventur, hoſpitióque Hypochondrii. Jux-
ta illud, Quibus vena fortiter in præcor- 22
diis pulſitat, ii mox mente alienantur.
Proinde etiam non rari, perturbatione ex-
citatrice egent, antequam in maniam reci-
divent. Quippe perſimili perturbatione
partam.

Auxilia

Auxilia Medentum æſtimantur.

CAPUT VII.

1. Qualia ſint auxilia Medentum. 2. Vanitas eorumdem. 3. Topicorum noxa, & derivatio fictilis. 4. Aqua in veſicatoriis, fuit merus cruor. 5. Objectio ſoluta. 6. Veſicatorium crudelius quàm cruoris emiſſio. 7. Quorſum excogitata veſicatoria. 8. Clyſter quare hoſtilis inteſtino. 9. Clyſter nunquam ad Ileon Inteſtinum attingit. 10. Laxativa in Clyſtere, acriora ſunt, nocua ut purgantia: ſed minus. 11. Quocumque titulo & introitu nocet venenum intro ſumſiſſe. 12. Nunquam febres extrahi Clyſteribus. 13. Obſunt ideo vitæ longæ. 14. Clyſter ut Medentes nominat. 15. Prognoſis è clyſterum uſu. 16. Per clyſteres nutrire, ſtupidum. 17. Omen. 18. Vulgus medentum notatur.

1 AUxilia vulgaria examinare ſtatui, antequam febrium naturam determinem. Sunt autem illa ſcarificationes, hæmorrhoidum apertiones, veſicatoria, & id genus alia; cunctáque concurrunt in cruoris, virium, & corporis diminutiones. Quæque ideò jam ſat condemnata ſunt, ſub
2 præſidiis univerſalibus. Stulta nimirum ſubſidia, circo corporis ſuperficiem, ubi centralia laborant, & obſeſſa ſunt, quibusque non expeditis ab hoſte, fruſtra eſt, & nocuum, quidquid per ejusmodi ſimiarum geſticulationes eſt intentatum. Vanum certè ſpei rudimentum eſt, velle per conſequens, radicem loco dimovere, auferendo inſontem cruorem è pelle. Quod ſatis miſer Princeps Infans Cardinalis exhauſtis venis, nihilominus perſtite typo Tertianæ Anatomicis confirmavit luctuoſo ſpecta-
3 culo. Itemque paracentheſis, ſive apertio prope umbilicum in hydrope, hujusmodi ſpem extinguere dudum debuiſſet. Nam ibi obvium eſt, è propinquo centro, aquas depromere quotidie, de fructu parte aquæ pro lubitu in dies haurire. At fruſtra, quia nequidquam de radice decedit. Adeóque Paracentheſis, vitam ad paucos tantum dies dilatat. Veſicatoria autem ſummè ſemper nocua ſunto, & à ſpiritu nequam Moloch excogitata. Nam aqua inde continuò ſtillans, nil niſi cruor transmutatus eſt.
Dum enim quis manum vel crus amburit, 4
ignis non vocat ſerum ſanguinis ad locum combuſtum. Nec aqua ejusmodi, alibi deliteſcit, laxóque freno exſpectans accurſura, dum pellis quandóque ambureretur. Surda eſſet aqua ad ignis vocationem, nec
parêret natura extrinſeco imperanti. Quid 5
ſi cruori innatet aqua, quam bilem vocant. Sanè non fluctuat illa, ſeparata à cruore, niſi poſt ejus coagulationem, ſive corruptionem. Hanc itaque intendunt veſicatores, non autem conſervationem, & ſanationem. Non eſt ergo: ſed fit, aqua iſta ſalſa; non ſeparatur, inquam, à cruore, ſed ipſius cruor transmutatur in aquam, perſimilem Hydropi, diarrhœæ, ſimilibúsque defecti-
bus. Tantò ergo veſicatoria ſunt periculi 6
pleniora, quàm venæſectio. Quòd hæc ſiſtatur ad arbitrium: illa verò non, quæ poſt venæſectiones, vanásque corporis lanienas, tandem propter impedimenta comatis febrilis, adeóque ad effectus poſte-
rioris adulterationem, ſit ſomniata. Sopo- 7
roſos enim præ dolore tot ulcerum excitatare gaudent: atque utut rem volvas, crudelis eſt lanionum carnificina. Nec enim ſoporoſus, quia dormit, malè ſe habet: ſed dormit, quia malè ſe habet. Adeóque impedire ſomnum, non eſt utile: ſed dumtaxat valet, tollere radicem ſoporis. Qui ergo per dolores, ſomnum ſuſpendunt tantum, crudeliter ægrum in mortem præcipitant. Blandiuntur nempe populo, ſæviendo in ægrum: interim perſeverant in officio crudelis, & infidi auxiliatoris ſtipendiarii. Etenim ſi febriens ſoporoſus dormiat, ſive vellicatus excitetur aſſiduè, ejusmodi ſtupida lenocinia, ne minimum præſtant febribus. Quapropter ſoleo dare oretenus mea remedia, & cibos ſtatis horis, nec reſpicere, utrum dormiverit necne. Dico cum Apoſtolis illud Antiquum. Si Lazarus dormiat, ergo ſanabitur. Tortunæ

enim febrienti illatæ, nemini profuere un-
8 quam. Quod autem ad Clyſteres attinet, frequens ac pudendum medentum ſubſidium. Ego ſaltem olim, enemata nunquam, niſi cum pudore ſuaſi, & deſcripſi. Poſtquam autem fida remedia nactus ſum, clyſteres prorſus abhorrui, velut belluinum remedium ab ave (ut ajunt) edoctum. Etenim quod clyſter quilibet, naturaliter ſit inteſtino hoſtilis, exin facilè liquet, Quod ſingula recipiantur per modum, & reſpectum recipientis. Quod ſic latiùs explico. Oculi lacryma, etſi ſalſa, tamen indolens eſt, quia oculo familiaris, & cognata. Aqua verò ſimplex, in oculo dolet; & aliud quidlibet. Urina quoque, etſi ſalſa, non mordicat veſicam. Decoctum autem qualecumque per Cathætera intromiſſum, etiam ſuaviſſimum, dolet intus. Si verò lotium, vel tantillum aciditatis hauſerit, è novellis cereviſiis, aut aliunde, ingens mox ſtranguria, & lotii eſt ſtillicidium. Stercus ergo, cùm cognatum ſit inteſtinorum contentum, & domeſticum, non mordicat, nec ſentitur, donec ad carnoſas recti inteſtini partes devenerit, tanquam janitoris munere fungentes, ſentiúntque & urgent ideo. Unde concludo, quòd Clyſter quilibet, cùm ſit peregrinus Inteſtino, non poſſit non illi eſſe moleſtus atque ingratus. Deni-
9 que Clyſter nunquam adſcendit ad Ileon Inteſtinum. Etenim ſi uncias 18. injicias, jam magna ejus pars in tubo ſupereſt, vel foras elabitur injiciendo, adeóque tantum ad principia Coli Inteſtini pertingit. Deni-
10 que ſi Clyſteri inſint laxantia (plerumque namque decipitur ſic æger, laxativa perhorreſcens) ut purgativorum virus jam exploſi; ita & laxantis Clyſteris uſum, pari jure. Fateor, minoris eſt noxæ Clyſter, quatenus os ſtomachi ſemper nobiliſſimo munere vitæ fungitur, vitaque oblæditur veneno
11 laxante. At ſaltem nemo inficiari poteſt, quin ſit odioſum, intro venena admiſiſſe, quocumque titulo, & introitu. Quippe reſolvunt enemata purgativa, cruorem in Meſenterio. Saltémque in terminis febrium loquendo. Nemo unquam per Clyſteres 12
febres eduxit: quia loca, materia febrili obſeſſa, non adiverunt, neque illa ſolantur unquam. Nec interim deſinunt contaminare, & emungere cruorem è venis, conterminis inteſtino. Illud enim à ſenibus didici, 13
quod quicumque amat vitam longam & ſanam, abſtineat à purgantibus quacunque impoſturâ aſſumtis. Clyſter hodie laſcivioribus populis tam familiaris eſt, quòd elotio & adjumentum vocetur. Quaſi excrementum naturale velint eluere. Certè 14
utut iſtas Medentum inſidias ſpectes, non niſi à malo ſunt, à dolo, & mendacio: ac piis auribus pudorem ſuſcitant. Adeóque jam ſunt ſtercorum correctores, ablutores, id eſt, malarum artium inventores. At ſunt, qui ignaviam Inteſtino, per Clyſterem introduxêre, vel alio vitio contraxere, ideóque deinceps ſibi Clyſteribus aſſueſcendum perſuadent. Sanè vitium ſtipticitatis, ut alia radice ſcaturit ac pendet, facile proprio ſanationis termino ſuccurritur. Etenim ut qui minùs laxam alvum habet, ægrotat: ita & qui pigram patitur, laborat. Sanandum eſt malum, non autem pal- 15
liando, per Clyſterem quotidie alvus proritanda & laxanda eſt. Facilis nempe eſt prognoſis, quod ſic pergendo, noviſſima ſemper erunt deteriora, vitáque concredita ejusmodi auxiliatoribus, neceſſariò accurtetur. Subſcribent his nationes, quotquot laxantia in horrore habent. Ut Campinienſes, Arduennenſes, itémque Aſcuriani, &c. quibus ut Clyſter eſt inſolitus, inauditúſque: ita ſenium robuſtum & frequentiſſimum. Eſt cæterùm Clyſteri ulti- 16
mus ſcopus, quod juſcula carnium liquatarum, ſpe alendi injiciant, Quod profectò intolerandæ ſtupiditatis eſt argumentum. Nam injecti liquores primùm ſe miſcent ſtercori ibidem reperto, deinde infunduntur partibus, quibus proprium eſt cuncta

in ſtercus mutare; ac tertiò, conſtat per experientiam, quòd ejusmodi juſcula, ſi binis horis abinde rejiciantur, oleant non ſolùm ſtercus: ſed quodammodo cadaver. Etenim cùm non eatur ad ſecundum aut tertium, niſi per primum: non poſſit autem, è cibis in ſtomacho indigeſtis, & in verum ac laudabilem chylum non commutatis, fieri cruor ullatenus: ſequitur etiam, quod injecta juſcula cadaverentur, nunquam autem poſſint in alimentum tranſire. Nec arguit quidquam, quod ejusmodi juſcula carnem liquatam gerant, per modum Chyli; Nam actum eſt nihil, niſi priùs ſuſceperint fermentales proprietates primæ digeſtionis, præparatorias ad vitam, alibi extra ſtomachum non reperibiles. Quidquid enim indigeſtum è ſtomacho labitur, moleſtum eſt, diarrhœas, tormina, itémque ructus nidoroſos movet, & Aſcarides gignit. Quæ autem infernè injiciuntur, quia nequidquam beneficii primæ digeſtionis habent, neceſſariò cadaverantur.

17 Quia calorem loci quidem experiuntur: ſed orbantur vero fermento vitalis digeſtionis. Miſeror ſanè Medicaſtros, enemata in ejusmodi abuſus detorſiſſe, nec ſemel ad præfatas rationes reſpexiſſe: & metuo, ne qui magnatibus tantopere aſſentantur, poſthac aliquem epulari jubeant, eúmque ad vomitum, poſt tres horas cogant, ut quod evomuit, per anum injiciant iis, qui multâ macie & atrophiâ con-

18 fecti ſunt. Sanè ſervum pecus adulator ignarus, medicum agens, nec quidquam habens, præter corporis & virium diminutiones, diſcere recuſans, quia malè agendo conſenuit, nec unquam aliquid laude dignum indagavit totus lucro intentus, ſimulátque è Scholis dimiſſus, ſuis ſemper veſtigiis inſiſtens, neces hominum excuſans, quia ſecundùm artem curavit, antecedentium gregem inſecutus. His inquit Seneca, Multi ad ſapientiam non pervenerunt: quia putabant ſe perveniſſe. Opprobrio æſtimant plenum, ipſum ſemel Doctorem ab aliis adhuc diſcere debere, Anile ergo inventum, enema nutriens. Vidi namque in fortioribus, juſcula cadaveris fœtore horrentia rejecta: in tenerioribus verò, ſyncopes moviſſe. Ubi interim Clyſteres ex malva, & furfuribus, minus incommodi fovebant. Caſſa ergo juvamina vulgaria, à Medentibus ad febrium intentiones, ſive indicationes inſtructa. Quia nequicquam de radice febrium demunt, ſubigunt, aut attingunt.

Remedia uſualia ponderantur.

CAPUT VIII.

1. Cenſura aquarum ſtillatarum. 2. Quales ſint aquæ eſſentiales. 3. Cenſura decoctionum. 4. Confortantia ex auro & gemmis examinantur. 5. Demonſtratio abuſuum mechanica. 6. Gemmæ nil quidquam diſſolvuntur in nobis, utut pulveratæ. 7. Perlæ tritæ, & acido ſpiritu diſſolutæ examinantur obiter. 8. Propriam verecundiam teſtatur Author. 9. Perlæ quæ in officinis diſſolvuntur, non ſunt perlæ. 10. Diſſoluta perlæ aut corallia in acido aliquo, manent quod pridem erant. 11. Quinque notabilia inde ſumta. 12. Auxilium galli veteris, anile inventum. 13. Examinatur Alkermes. 14. Fruſtra confortantia, ubi hoſtis intus, vel fortiſſimos calcat.

REmedia interna à Medicis uſurpata in febribus ſi ſpectentur, reperientur ejuſdem farinæ, cum reliquis illorum auxiliis. Nam præterquam quod in unum calorem, tanquam ſcopum & rei cardinem ferantur, in ſe adhuc nauci ſunt, neque ullatenus reſpondent materiæ putridæ. Inprimis enim aquæ diſtillatæ tam quæ refri- 1
gerantes dicuntur, ut de Cichorio, lactuca, portulaca, & plantagine, quàm quæ de claſſe alterantium majorum, quales de gramine, cuſcuta, capillis Veneris, Carduo benedicto, ſcorcionera, &c. vel etiam de cordialibus ſunt petitæ, non ſunt revera niſi herbarum ſudores, non autem ſanguis illarum: atque utinam non ad lucri ſuaſum adulteratæ. Sunt nempe aquæ pluviæ viridium & recentium: non autem liquores

 herbarum

herbarum eſſentiales, quæ totam rei craſim
2 referant & ſaporem. Ergo impoſturam te-
gunt ſuo nomine, atque interim bene a-
3 gendi occaſio elabitur. Porrò decocta ſtir-
pium, cum contineant gummata, & muci-
lagines ſimplicium, negotium febrili ſto-
macho, nauſeas, everſiones, aliasque mole-
ſtias parant: idcirco etiam cum excremen-
tis ſe jungunt, & ſequeſtrantur, poſtquam
exhibuerint omnes anxietates. Nec ſaltem
quidquam eorum ad loca affecta, vitalesque
4 agros, intro defertur. Solent quoque Me-
dici oſtentare ſua exhilarantia, cordialia &
reſtaurantia ex auro & gemmis parata, pari
ſanè cum cæteris ſtupiditate. Nam etſi ſint
in tenuem pollinem comminuta, nequid-
quam ab igne tolerant, multóque minus, à
virtute digeſtivâ. Levigantur enim pri-
mum in mortario æneo, partémque æris
ſecum gemmæ abradunt, quia lima quavis
5 duriores. Idque officinis quandoque de-
monſtravi, dum pulverem iſtum gemma-
rum in aqua forti macerarem. Etenim ſe
ſtatim color viridis prodidit, faſſusque eſt
Pharmacopola, quod ſua fortificantia potiſ-
ſimum agerent, communicando ægris vi-
ride æris, ſive æruginem. Deinde ſi gemmæ,
poſtmodum curioſius triturentur in cote,
ſive marmore, ſe longè teneriore, accre-
ſcunt in pondere, & evadunt confortantia
marmora & ſaxa, præter originales gem-
6 mas. Nam tandem non plus proficiunt le-
vigatæ gemmæ, quàm ſi ſilices aut vitrum
pulverata aſſumantur. Idque mecum ſub-
ſcribent, quotquot unquam examinandæ
corporum, analyſi vacaverint, mecumque
miſerabuntur inanes Medentum ſtolidita-
7 tes, & infauſtas ægrorum clientelas. Imò
perlas vel coralla exhibent triturata; vel
aceto ſtillatitio, ſuccove limonum ſoluta,
iterúmque exſiccata, & ſolubilia in quovis
potabili. Atqui perlæ non ſunt ejuſdem
duritiei cum gemmis cryſtallinis, ſed de re-
gno animali, continéntque dotes pretioſiſ-
ſimas, non poterunt non egregiam largiri
opem. Etenim Margaritæ ſponte in colum-
bino ſtomacho reſolvuntur quidem, at in
noſtro nequidquam tolerant, ſive com-
minutæ pulvere tenus, ſive ſolutæ ut ante
bibantur. Inprimis namque notandum, me 8
ante reſipiſcentiam didiciſſe, per aliquot
perlarum ſic præparatarum libras, vanam
tantùm eſſe jactantiam, quidquid ſpon-
deant de illis Medentes. Deinde veram
Margaritam, non habere intus farinaceum
atque diſſimilarem à ſuo cortice pulverem:
ſed totum perlæ corpus, ad centrum uſ-
que, eſſe meras pelliculas invicem incum-
bentes, tanquam ſubſtratos cæparum cor-
tices. Quod mecum ſciunt, quotquot per-
las ovalis figuræ, norunt ad orbicularem
perlam redigere. Atqui præfati perlarum
cortices nullatenus reſolvuntur per acida
antedicta: ergo tantùm falſarum perlarum 9
farinam diſſolvent. Imò etſi præfati corti-
ces diſſolverentur, (quod non) adhuc
eſſent idem perlæ pulvis qui ante. Cui ſci-
licet jam acidi diſſolventis ſal combinatus
ſit, adeóque contingat, illo ſale diſſolven-
tis ſoluto, unà quoque cum eo, ſolvi per-
larum, aut corallorum pulverem, quem
ſal iſte combibit. Qui pulvis utut oculo- 10
rum judicio cenſeatur ſolutus, mutatáque
Margaritæ ſubſtantia: attamen non niſi
mera fraus eſt, & oculorum faſcinum. Nam
perlæ aut coralla non ſecus in priſtinâ ſui
naturâ adhuc perſtant, quàm alioquin ar-
gentum in Chryſulca diſſolutum ſoſpes
perſtat, cunctis ſuis priſtinis qualitatibus
planè immutatum. Nam aliàs idem argen-
tum, inde iterum non poſſet repeti, cùm
à privatione ad habitum non detur regreſ-
ſus. Qui ergo perlas ſic ſolutas bibunt, tan-
tum abeſt quod perlarum ſubſtantia lactea
fruantur, non bibunt ſibi niſi ſalem aceti
ſolutum. Quod Mechanicè ſic probo. Si
diſſolutis perlis, aut corallis, aliquot guttas
ſalis tartari infuderis, ſtatim occultus per-
larum pulvis ad fundum decidit. Quod fa-
cti eſt. Primò ergo, perlæ officinarum, non
ſunt

ſunt veræ: ſed earum abortus quidam, per
mediam conchæ ſubſtantiam intus ſeminatus. Secundò, pulvis perlarum aut corallorum diſſolutus quanquam illudat oculos: non tamen verè eſt ſolutus, manens pulvis qui ante. Tertiò, pro confortativis non ſubſtituunt niſi acidum ſalem diſſolventium. Quartò, pulvis ille ſic ſolutus, non poteſt fieri cruor, ideóque neque ſubire in venas. Quintò, quid ſi introiſſet ad hepar, venam cavam, adeóque digeſtionis vi, ſal acetoſus illi adhærens, tandem in transmutationem abſumtus eſſet. Quid aliud præſtarent hujusmodi confortativa, quàm quòd venas intus exotico pulvere oblinirent? & peregrino tandem hoſpite indelebile malum ſarcinarent? Hæc meſſis
12 de gemmis exſpectanda. Æquè anile oſtentum eſt, quod de galli veteris jure herbis ſociato pollicentur. Nam inprimis plus vitæ, viriúmque eſt in junioribus avibus, quàm in decrepitis. Judicium deferatur ad Gallinas. Suntque juſcula medicata, ſtomacho ingrata, ac moleſta, adeóque facilè dimittuntur ad excrementa. Itaq; hoc modo, ſub mutata larva, iterum ſua apozema
ta mentiuntur, ſub jure galli veteris. Po-
13 ſtremò eſt antidotus Alkermes, quæ licet, quatenus conſtat ſyrupo è cocco baphico (utinam non per roſas adulterato) ſit laudabilis: nihilominus in quantum toſta, aſſatáque, crudiore byſſo, donec pulverari queat, imprægnatur, tota grani tinctorii poteſtas vitiatur. Quod ſericum ſic toſtum nil aliud ſit, quàm lana bombycina vermium, caumate depravata. Tulit enim id avari cujuſdam ſenis Inventum, putantis, naturam exhilarari rebus, ſuos oculos oblectantibus. Abſit, nam intus, naturam nec aurum, gemmæ, nec pretioſa, ut talia, ſpiritus vitales reficient multóque minùs, aſſata crude byſſus, & ſi eſſet purpureo colore tincta: niſi vitales ſpiritus ſibi per additamenta virium, reſtaurationes perſenſerint. Cæterùm, fruſtranea ſunt confortantia, & cordialia, quæ perſtite febrium fomite, diminutóque cruore & viribus, ex-
ſpectantur. Nam ſi febris, robuſtum, ac be- 14
ne valentem conſternat, quomodo fortificari permittet jam conſternatum? præcipuè per res toto genere exoticas, nec unione ſymboli cum ſpiritibus convenientes? Quomodo civis ſe fortificabit, qui hoſtem domeſticum, ſe potiorem, penes recepit? Lurida ergo, atque vana, Medentum de fortificantibus ac roborantibus promiſſa, fraude plena. Etenim qui vires cum ſanguine exhaurit, ſubtrahítque per evacuantia, vinum verò atque immediata virium reſtaurantia vetat: refrigerantia quoque, ut calori vitali inimica, continuò proſequitur, quomodo robur per electuaria ejusmodi conciliabit.

Vera cauſa rigoris.

CAPUT IX.

1. Rigor & tremor ab impetum faciente ſpiritu, non autem efficienter à cauſa morbifica. 2. Quare intendat rigores. 3. Cur frigus & calorem excitet. 4. Cur incipiat cum frigore. 5. Author non recurrit ad leges Microcoſmi. 6. Intermittentiæ ſunt in omnibus agentibus fere. 7. Modus fiendi frigoris. 8. Modus & cauſa rigoris. 9. Nota ignorantiæ in Galeno, de membri jectigatione. 10. Cauſa ardens febrilis. 11. Omnem motum tam ſanum quàm ægrum efficienter fieri ab Archeo. 12. Quomodo Author id didicerit. 13. Turbulentia Archei turbat urinam. 14. Ordinarium fellis officium turbatur, & facit amarum chylum. 15. Quare etiam vomitus amari illius, nihil de febri minuit. 16. Unde æſtus & ſudor in febri. 17. Quid ſudor indicet. 18. Acor auget frigus, quod probat eryſipelas. 19. Gangræna ut ſiſtatur indubiè. 20. Cur initium continuæ febris ab horrore. 21. Paracelſus notatur. 22. Galeni errores, præſertim de putredine cruoris, & ſpiritus. 23. Vera ſedes Diariæ, & hecticæ. 24. Fabuloſa Galeni ſimilitudo, pro æſtu hecticæ febris. 25. Quare calx per aquam accendatur. 26. Probatio mechanica. 27. Stolida cauſa oſcitationis. 28. Vera cauſa, & organum ejuſdem. 29. Somnus, ſopor, vertigo, apoplexia, &c. ab ore ſtomachi. 30. Oſcitatio non eſt in muſculis genarum, aut mandibulæ.

Hippo-

1 HIppocrates ſpiritui vitæ primus no-
men indidit, ut ſcilicet ſit impetum
faciens, ductórque omnium quæ in nobis
contingunt. Quam certè prærogativam
demum nemo vocavit in controverſiam.
Interim poſteræ Scholæ, velut rotationis
vitio vertiginoſæ, cauſas tremoris in ani-
lia figmenta detorſerunt. Spiritus ergo co-
ſmocrator in nobis, initium motivum in
nobis ſolus obtinuit, tam locale, quàm al-
terativum: Rigoris videlicet cauſam, tam
quoad motum localem quàm frigoris, at-
que ſubſequentis caloris alterationes con-
2 tinens. Intendit namque Archeus, per tre-
mulos rigores excutere adhærens parti ſi-
milari excrementum. Perinde quaſi atque
aranea ſuos quatit caſſes, atque rigore ſuc-
cutit, ut excutiat peregrinum, quod in il-
3 los incidit. Sed Archeus advertens ſe per
rigores parùm proficere, Blas alterativum
excitat. Quod totum alibi docui naturali-
ter conſiſtere in hyeme & æſtate, frigore,
inquam, & calore: Quorum nempe alter-
nâ viciſſitudine, tandem cuncta ſubluna-
ria, dierum currente numero fatiſcunt. Ab
4 hyeme ideo, in ipſomet Univerſo, anni
initium procedit, per ver & æſtatem, in
autumnum, in quo fructus tandem matu-
rantur. Quæcumque enim ex natura fiunt,
hoc principium, incrementum, ſtatum, &
declinationem ſubeunt. Sic ipſe Archeus,
(quatenus ſemina atque vitalia univerſa,
generalium naturam imitantur) cit rigores
febriles, frigora & calores. Non autem ma-
teria febrilis peccans: prout jam ſat ſupér-
que probatum eſt initio. Sic namque & in
oſſium exarthroſi, ſtatim dentes quatiunt,
& rigores ſubnaſcuntur, itémque dum præ-
gnans abortum non vitalem præcociter
5 expellit. Neque enim hæc dico, quaſi con-
fugiens ad commentum Microcoſmi Para-
celſi, etſi naturam Univerſi, modum in ſin-
gulis univocum obſervare animadvertam.
Natura ſiquidem ſibi ùtrobique compar
ac ſimilaris eſt, quod ſenſus febrientium
conqueritur, in hyeme ſibi, atque æſtate
obvenientibus. Etenim qui in lucta ſuſpi- 6
rioſus ſuccubuit, aliquantiſper quieſcit, &
anhelitum recuperat, pérque moram vires
reſarcit, quibus incumbentem victorem
excutiat. Sic naturali ductu univoco, Ar-
cheus in febribus ſibi quietes per interval-
la imperat, ac dein reſumtis viribus &
vicibus, hoſtem febrim nititur excutere. In 7
quo ſanè pars, cui inſidet materia febrilis,
primum ſe contrahit in rugas. Quod ſen-
titur facilè in præcordiis. Parti verò ob-
ſeſſæ, totum genus venoſum quodam con-
ſenſu collaborat, ſtrictímque ſe arctat con-
tractis fibris obliquis. Inde namque rarus,
durus, atque minutus pulſus, frigoris index
ac opifex. Hanc enim corrugantem ſtrictu-
ram venarum, quisque febriens, ſi in ſe
animadvertat, facile dignoſcet, ac penitùs
naturalem etiam benevalenti. Nam etſi
ſcrotum laxum propendeat, ſtatim tamen
atque ſcoria humana ad ſphinctera delabi-
tur, corrugatur ſcrotum ſuapte ſponte. Na-
turale eſt itaque venis, & partibus prima-
riò affectis, ſeſe in rugas contraxiſſe. Cùm
igitur venis paſſim aſſocientur plerumque
arteriæ, neceſſe eſt has pariter obliqua
cum venis convulſione contrahi. Quod ſa-
nè facilè percipient febricitantes, ſi horum
memores, ſeriò attendant ad ea, quæ ſen-
tiunt. Hæc igitur eſt frigoris cauſa in febri-
bus. Tremor is autem cùm ſit in ipſis mu- 8
ſculis, notandum eſt, muſculos habere
duos motus. Unum quidem, quatenus
ſunt clientes voluntatis, ut edant volunta-
rium motum: Alterum verò, in quantum
invitâ voluntate, proprio feruntur motu:
eſtque hic iterum duplex, prior ſcilicet,
qui unico tractu violento contrahitur,
prout in Spaſmo, Crampo, &c. Alter ve-
rò, qui intervalla patitur, qualis eſt tremor
febrilis, jectigatio, & tremor membri ali-
cujus (puta capitis, aut manuum, &c.) ſe-
nio, ac potatoribus familiaris. Profectò 9
non ſine nota Galenus tranſeat, quin riſu
exci-

excipiatur. Docet enim ejusmodi ſenilem tremorem fieri ex lucta ponderis cum facultate motiva arbitrali. Quodque hæc nimirum conetur membrum attollere, ſed ob debilitatem, inchoatum motum ſiſtat præ pondere membri impeditum. Quaſi verò facultas motrix voluntaria, niteretur invitâ voluntate attollere jacens atque quietum membrum, ut continuò ſubſiliret? Redeo ad terminos de febribus. Cùm itaque nedum pellis (ut in ſcroto) verùm etiam membranæ ſingulæ motu proprio ſibique naturali criſpentur, rugentur, contrahantúrque, non eſt abſonum, & muſculo ſuum dare motum. Etenim ſic & à morte in Tetano utrimque tenduntur muſculi, dudum ab interitu omnis voluntatis. Sic nempe purgantium venenoſa qualitas, non rarò partes muſculoſas convellit, & in febribus lethalibus, invitæ ſunt convulſiones, cum intercalari remiſſione. De quibus cùm tractatu de Spaſmo diffusè egerim, hoc loco monuiſſe ſat fuerit, quòd duæ iſtæ facultates motrices naturaliter competant muſculo. Quarum una feriatur, quieſcítque quamdiu muſculi bene ſe habent: ſed movetur velut auxiliaris in oc-
10 curſu rerum ſibi moleſtarum. Tandem igitur cùm Archeus per venarum & arteriarum obliquam contracturam, pérque muſculorum trepidationes, ſe nil proficere adverterit; indignatus, quidlibet motitat, ut peregrinum hoſtem à ſe excutiat. Quocirca repeto, quod jam aliquoties dixi; Nimirum omnem motum, tam in ſanis, quàm in ægris, immediatè proficiſci conſtitutivè, & efficienter, ab Impetum faciente Archeo: occaſionaliter verò
11 à cauſis occaſionalibus. Quod mechanicè primum deprehendi per quædam febrium remedia. Quippe ſi ipſo die acceſſus, & horâ opportunâ propinentur, ſæpe unicâ vice multas febres tollant. Eſt iſta nempe opportunitas, in ſpatio horulæ, ante paroxyſmum, quantum ſcilicet exigit actuatio medicaminis, & ſtomacho vacuo. Nam ſi detur diebus quietis Intermittentium, vel dudum ab incepto paroxyſmo, dum medicamen non præſentit naturam ſibi auxiliatricem, tam ad actuandum ſive animandum, quàm ad expellendum materiam occaſionalem febris, incaſſum propinatur. Imò tum angit medicamen magis quàm juvat, quatenus naturam, dum quieſcere mallet, ad proſcriptionem ſtimulat. In Peſte verò, malignis, aliisque continuis, ſi porrigatur jejuno ſtomacho, nec per potum ejus actio interturbetur, plerúmque unicâ vice totum ſanationis adimplet officium. Alioqui ſanè dum ſtringuntur & anxiantur venæ vel aliàs, natura ab incepto avocatur opere; vel intermediâ quiete expergeſit: Indignationes Archei irritantur magis. Nec ſat fuit hîc nuditer dixiſſe, quòd Archeus in febribus primo Blas frigoris, atque dein caloris ſuſcitet, quatenus ſemina, mundi typum in ſe æmulentur & deferant. Siquidem nihil à ſeipſo movetur naturaliter, excepto Archeo, qui primus motor animantis eſt. Unicuique enim ſemini datum vigorem ſcio, ut ſemel hic excitatus, deinceps propriâ virtute ſeipſum ſit movendo, omniáque alia deinceps præter ſe, quæ ſub ſphærâ ſuæ activitatis continentur. Turbidæ ideo atque confuſæ excer- 13
nuntur urinæ, vapores acidi & indigeſti, etiam & nidoroſi ſuſcitantur, euntes in loca impropria, frigoris cauſam augentes. Fel autem, quod regulariter chylum ſto- 14
machi acidum commutat in ſalſum, (ut videre eſt in urinâ) præpoſtero negotio, inſertum in duodeno inteſtino, ſuccum jam convertit in amarum. Archeus interim 15
totus tum expulſioni intentus, hoc amarum recrementum, aliàs doloſæ ſiticuloſum, ſub frigore febrili: non rarò excutit, nec tamen inde quidquam febriens proficit, quod noviter contaminatum, præſtò dejiciat. Quia eſt productum in febribus excrementum: non autem mali radix occaſio-

16 caſionalis. Tandem itaque velut iratus Ar-
cheus, ſeipſum accendit propriâ thymoſi
(non autem à putredine depromto calo-
re) hoſtémque adoritur, æſtuat, olidúm-
17 que tandem ſudorem profundit. Non alio
fine, quàm ut expellat hoſtem, ſub qua ex-
cretione patefacit, quod iſthac materia fe-
brilis naturaliter pellenda ſit, & Medico
indicet naturam ducendam, quà ſponte
18 vergit. Id eſt, Diaphoretica ſola, eſſe fe-
brium appropriata atque ſpecifica reme-
dia. Etenim eryſipelatis initio, frigus in-
ſolitum, modicum, non tamen rigor, quia
acor halituoſus adhuc modicus: qui dum
ad corporis ſuperficiem pertigerit, extra
proprium ſui diverſorium ibidem aceſcere,
atque putrere pergit. Ideóque ſaponaria
& lixivialis medela, extinguit eryſipelas.
19 Ut & lixivium forte, gangrænas profundè
ſcarificatas potenter ſiſtit: eò quòd in lixi-
20 vialibus omne acidum commoritur. Fe-
bres continuæ ab intus detentâ acidita-
te, ſimiliter primum rigent, & in finem
ſive conſumtionem uſque poſtmodum æ-
ſtuant. Palpitatio cordis quoque otioſos,
atque vini heluones exercet, prout & Arti-
ſtas diu multúmque circa aquas fortes oc-
21 cupatos. Utpote ubique aciditas vapora-
lis pervadit noſtri penitiſſima, attamen
ſine febri: nam deeſt materia occaſiona-
lis. Paracelſus enim, ex unico Æthnæ igne
ſulfuris & nitri, ſupra ſexaginta febrium
ſpecies hariolatur. Nec ullam febribus ſe-
dem detegit, utrobique methodi expers.
Galenus verò ut intermittentium ſedem in
oſculis ſive extremis venarum diſponit:
ita Continuarum nidum, citra vel ultra
22 hepar ſtatuit. Synochum autem tam pu-
tridam, quàm non, per venam cavam cir-
ca cor collocat. Diariam quoque in ipſo
ſpiritu vitali, adeóque in ipſo etiam corde
conſtituit. Quo nil hebetius cogitari po-
tuit unquam, quàm decernere, ſpiritum
vitalem putrere conſtante vitâ. Nam cùm
ille ſit balſamus ſolus, qui nos à putredine
vindicat, quid tandem erit reſiduum, quod
balſamet ipſum balſamum, ſi putruerit hic?
quidve ſaliet ſalem ſi corrumpatur? etenim
ſi levicula ſui portione putrefieret, totum
mox neceſſariò contaminabitur: cùm ſpi-
rituum in ſpiritus ſit craſis potentiſſima,
& vernaculum ſymbolum. Vita namque
vix horæ quadrante protrahitur in Peſte,
dum contagium invadit ſpiritum. Pariter
ſi putredo cruorem apprehendat, mox
velut continuata in cruore Gangræna, ne-
ceſſitata mors oboritur. Dicam igitur &
ſedem & materiam febrilem, qualiter ex-
perientia, longáque rerum indago mihi
patefecere. Sermo mihi eſt de febribus
per ſe atque ſolitariis: non autem alienâ
paſſione genitis. Inprimis itaque Diaria, 23
quæque ephemera dicitur, ab unius diei
duratione, ſedet in ſtomachi cavo, & ple-
rumque ex vitiato cibo. Quare & à vomi-
tu, vel peracta digeſtione, ſponte ceſſat.
Similiter febris tabida, ſive hectica, quæ-
dam eſt quotidiana Diaria, à corruptâ cibi
parte, mox ſumtis cibis repetens. Nam
etſi appetitus perſtet ſoſpes, edántque ut
lubet, ſaltem Corruptor in pulmone non
ceſſat aut feriatur, quin continuò trans-
mutet cruorem in flava, dura, ſpiſſa, &
quandoque cinerea phlegmata. Sub quo
corruptionis labore avocat ſpiritum à mu-
niis digeſtionis, fitque aliqualis corruptio
ſemidigeſti. Pudendáque eſt hujus loci 24
Scholarum fabula, quam pro lenta hac
febri ſibi comminiſcuntur: ubi enim po-
tiſſimum putredinem pro calore accuſa-
re poſſet, non fuit auſus eam impendere.
Quod ſcilicet calx accendatur adſperſione
aquæ, eodem pariter modo contingat in
febri tabida. Quòd nempe poſt unam aut
ſeſquialteram horam, iſta febris invaleſcat,
& adoriri videatur poſt cibum, quatenus
tum adſpergantur partes ſolidæ, alimento
è cibis aſſumtis parato. Inprimis his ob-
ſtat, quod infra binas horas, in ſtomacho
ſano, nondum ſit peracta concoctio Chyli,
multò

multò minùs completa ſanguificatio: mi-
niméque cruoris in ſecundarium, & ſper-
maticum alimentum transmutatio, utpote
quod roris modo ajunt diſpergi in peni-
tiſſima ſolidorum: longiſſiméque ac tar-
diſſimè, pulmo hoc novum alimentum
ab hepate mutuat. Ergo nequeunt ſolida
inſtar calcis aſpergi & inde accendi, quan-
tisper in ſtomacho negotium eſt cum chy-
lo. Deinde iſta calcis ſimilitudo, eſt meræ
25 inſcitiæ. Utpote quæ non accenditur pro-
pter aſperſionem per ſe: ſed per accidens.
Quatenus nulla ſalia ſaliunt, vel agunt,
quamdiu ſicca, id eſt, niſi reſolvantur. In
calce vivâ autem eſt duplex ſal alcalizatum.
Unum quidem lixiviale, & alterum aci-
dum, & utrumque per ſenſum guſtus diſ-
tinguibile. Quæ duo ſalia; reſoluta per a-
quam, dum in ſe invicem agunt, accendun-
tur, quod idem accidit in Thermis, ſale
acido fontium, in marcaſitarum lixivialem
materiam primam agente. Idipſum per
mechanicam, & à poſteriori, non quidem
propter quid; ſed quia eſt, ſic probo. Et-
26 enim ſi ſali tartari, ſpiritum vitrioli aci-
dum ſuperfuderis, confeſtim ambo, actu
frigida, æſtuant. Ideóque ex calcinato
plumbo in ſpiritu aceti, ſi hunc totum abs-
traxeris, quamprimum atque alcali ejus,
combiberit humidum ex aëre, realiter i-
gnem concipit, etiam in pera. Quamobrem
neſciverunt Scholæ, ſi calx non accendere-
tur mutua ſpirituum ſalium agitatione,
quod nunquam lapideſceret. Denique quid
eſt in vivis, quod calcis ſiccitatem referat?
Quid, inquam, quod actu ſiccum? calci-
neum? & non quotidiano rore, continuó-
que permadeat? An non digeſtio ſolido-
rum eſt continua ac interrupta? Sanè utut
conſiderem, propinant nænias pro elemen-
tis naturæ, ſtolidæque ignorantiæ plena eſt
ſimilitudo calcis, cum febri hectica. Atque
ut oſcitatio febres multas comitatur: ita
ſanè oſcitanter atque febriliter cuncta tra-
27 didêre. Cujus ergo etiam notandum, inſul-
ſam cauſam oſcitationi dari à Galeno. Sci-
licet quod fuligines congeſtæ muſculos
mandibulæ ſuſcitant ut explodantur. In-
primis plurimæ fuligines inflarent illos
muſculos, quibus multa eſt oſcitandi ne-
ceſſitas & frequentia. Deinde cùm ejusmo-
di fuligines eſſent ultimæ digeſtionis inſen-
ſilia recrementa; cur illa potiùs, quàm alia-
rum partium ſui expulſionem moverent?
cur non quotidie id ſollicitarent? & ſubin-
de per quadragenariam non oſcitatur? Cur
in febribus illæ fuligines magis obviæ, 28
quàm in Podagrâ, & Apoplexiâ? Certè nul-
la eſt functionum noſtri corporis, quæ ma-
gis ad exemplum movetur, ut oſcitatio.
Oſcitantem namque facilè ſequimur, etiam
nolentes ac inviti. Non igitur oſcitatio à fu-
ligine, ſed ab illa facultate & parte, quæ ima-
ginationi paret. Etenim Scholæ mecum
admittunt os ſtomachi à conſpectu facilli-
mè moveri. Quoniam plurimi nauſeant, &
vomunt proniſſimè, conſpectis aut ima-
ginatis ſordibus: viſóque acerbi pomi eſu,
os multis ſaliva liqueſcit. Os ſtomachi er-
go potiſſimùm ad imaginationem move- 29
tur. Somnus verò, item ſopor, Coma, Ca-
tochus, Catalepſis, Vertigo ejúsque gene-
ris accidentia ab ore ſtomachi promanant
(prout alibi de duumviratu:) Oſcitatio verò
eſt ſomni prænuncia, vel pediſſequa, idcirco
eidem parti oſcitationem tribuo. Nam inco-
la phantaſia primorum impetuum ibidem
habitat, cordisq; nomenclaturam ideo ſuſce-
pit. Sic & à mœſto frequentia ducuntur ſu-
ſpiria, ut os ſtomachi ſenſibiliter aggrava-
tum allevient. Ita ergo à ſegni ſtomacho dor-
mitionem poſtulante, libido oſcitandi mu-
ſculos ſubter dormiendum irrequietos ex-
cutit, tendítque, in quo muſculos bucca-
rum, & Tracheæ in clientelam vocat: non
ſecus atque os ethmoides circa organum ol-
factus, pro ſternutatione in ſubſidium vo-
cat muſculos thoracis. Prout enim cauſa
ſternutationis non eſt quærenda in muſcu-
lis, quibus fit: multo certè minus oſcitatio

30 eſt muſculorum mandibulæ. Cum alioqui compreſſis dentibus, id eſt, motu contrario mandibulæ, etiam oſcitari poſſit. Rectiùs enim Scholæ ad aſperam arteriam oſcitando reſpexiſſent, quæ trahitur binis digitis deorſum motu heteroclito. Interim de fuligine illius arteriæ, nequidquam ſonuerunt unquam: quippe quæ ſat ſemper patet, & aëri pervia, alioquin oſcitare non deberet. Iſta nempe eſt corporis compago, quod etiam in non neceſſariis mutuas membra manus tradant; ac quaſi pro jure proprio certent aliena organa.

Sedes Febrium.

Caput X.

1. Unica ſedes continuarum & intermittentium. 2. Variant febres, ex ſolâ materiâ occaſionali. 3. Nidus febrium quibus claudatur terminis. 4. Cauſus & Synochi prope os ventriculi. 5. Probatur à læsâ actione. 6. Quartana, exlex in ſede ſua. 7. Materia & ſedes malignarum. 8. Peſtis qui à cæteris febribus ſeparetur.

1 SEdes continuarum febrium non differt
ab intermittentium. Hactenus proinde
occurrunt continuæ, quæ in Intermitten-
tes deſinunt, & contrà. Variant itaque fe-
bres illæ, non commigratione locorum,
aut ex natura diverſorii: ſed ſolius materiæ
2 occaſionalis ergo. Hactenus quoque re-
pugno nedum Galeno, ſed & Fernelio de
locorum febrilium eſſentiali differentia.
3 Nidus ergo febrium, in primis eſt officinis:
extenditur ſcilicet à Pyloro, per duode-
num, & vaſa ibidem multiplicia, Inteſtina
item, venas Meſenterii, Lienem, uſque ad
4 hepar. Proximiores autem ori ventriculi,
ſunt eò moleſtiores, ſuíſque anxietatibus
5 magis formidandæ. Meam de ſede febrium
doctrinam confirmant nauſea, præcipuè
carnium, piſcium, & quæ facilè cadaveris
inſtar olent, perhorreſcentia, mox à fe-
brium introitu; ſitis item, inappetentia,
cephalalgia ſyncipitis, hemicrania ſiniſtri
lateris, deliria, ſopor, vigilia, anxietates
topicæ circa os ſtomachi, ructus nidoroſi,
conſternata digeſtio, vomitus, linguæ
quoque amaror, ſiccitas, fiſſuræ, nigre-
do, &c. Quæ ſanè ſunt indicia oblæſi duum-
viratus in actione regiminis: huc accedunt
ſuperveniens ructus acidus, nubecula uri-
næ, quæque coctionem ſtomachi rediiſſe
arguunt, prout in tractatu de Uronomantia 6
alibi. Sola autem quartana in Splene ipſo,
veníſque ſibi contiguis, hoſpitium delegit.
Maligna verò ſola, aliquid putridi pecu-
liariter ſibi vendicat circa orificium ventri-
culi. Sunt autem tantò pejores, quæ non 7
in ejus concavo, ſed in convexo ſederint:
eò quòd non niſi extraordinarium arca-
num ad iſta attingat loca. Ideo námque
Caſtrenſes, & Endemicæ omnes, cæteris
ſunt pervicaciores, ac plerúmque citra ſi-
tim. Quibus vix perceptibilis calor eſt, ſo-
láque ægros continua anxietas ad feretrum
ducit. Hujusmodi námque febres, deforis
tantùm contaminant, ultimum ſtomachi
nutrimentum afficiunt. Quia revera quam-
diu vivitur, perſpirabile atque exſpirabile
eſt totum corpus, juxta Hippocratem. Et-
enim alibi demonſtravi, pulmonem, & dia-
phragma undequaque poris pervia in vivis,
qua dum endemica tranſeunt, ac ſtomachi
convexum percutiunt, non rarò ſtomachi
ultimum alimentum inficiunt. Diariam di-
xi cum hectica in ſtomacho ſedere. Peſtis 8
autem in hoc à cæteris malignis diſtat,
quòd cùm non ſedeat in ſordibus febrili-
bus, ut neque in cruore; afficiat tantùm
ipſum ſpiritum vitalem ſui odore, ob id
quoque intret & exeat neceſſariò cum aëre
per poros diaphragmatis, adeóque tendit
ſic primariò ad ſtomachum, nec potens
pergere ulteriùs motu locali, ſuam ibidem
ſiſtit impreſſionem in nutrimento ſtoma-
chi. Unde mox vomitus, cephalalgia, ſo-
pores, deliria, ſyncopes, & quæ vitiati oris
ſtomachi conſequuntur dominium.

Cauſa occaſionalis febrium.

CAPUT XI.

1. Cauſa occaſionalis febrium, non eſt vera continens. 2. Cur cauſa occaſionalis ſit diverſa in ſe. 3. Duplex cauſa occaſionalis. 4. Cruor eſt compoſitum naturale & ſimplex: ideòque non appoſitum ex diſſimilaribus. 5. Prior cauſa occaſionalis & materialis febrium. 6. Altera materia. 7. Scholarum ignorantia de tincturâ urinæ. 8. Cur urina tingatur tardiùs. 9. Falſa judicia Scholarum de urinis. 10. Fabula Scholarum de tincturâ felleâ urinæ. 11. Argumentum Scholarum ex inſcitiâ Galeni. 12. Quid rectius exinde colligendum eſſet. 13. Sagittator delirii ubi habitet. 14. Cur in delirio non ſit adhibendum remedium capiti. 15. Unde naſcantur apoſtemata univerſa. 16. Injuria ſcholarum. 17. Unde eneorema. 18. Bonus medicus cur criſim negligat. 19. Quid ſit coctio in febribus.

FOEdum, ac miſerandum, imò & luctuoſum, Scholæ exhibent ſpectaculum, paſſim obvium. Ut cùm febris nos palàm alloquatur, nihilo magis à tot ſæculis cognoverint eam ut neque pellere ſciant radicitus. Quod jam nequidquam feliciùs ſanentur febres, poſt bis mille annorum experimenta, & diſſectiones, quàm olim ab
1 initio. Enimverò quidquid eſt cauſa cauſæ, idipſum eſt etiam cauſa cauſati: Quapropter cauſa occaſionalis indeſinenter præſens, & intus hoſpitata (quam continentem vocant alii) eſt cauſa cauſæ internæ febrium (quam mox declarabo) ipſius febris, & accidentium inde natorum. Si enim cauſa occaſionalis eſſet vera cauſa continens, ipſiusque febris materia; profectò nulla eſſet unquam Intermittens. Nam poſitis cauſis eſſentialibus, ad febrim requiſitis: neceſſariò quoque febris adeſt: ſed cauſa occaſionalis adeſt ab initio uſque ad finem, quæ ſi continens eſſet, & eſſentiam febris in ſui gremio effectivè contineret, etiam febris adeſſet, quamdiu iſta continens ſui cauſa. Sed conſequens eſt falſum; ergo & Antecedens. Id eſt: cauſa iſta non eſt continens, & intima de febrium eſſentia: ſed externa illi, & ideo occaſionalis. Cùmque in varietate cauſæ occaſionalis conſiſtat ratio, qua vel eſt continua, vel intermittens: cur etiam plus minúsve moleſta ſit, citatior, aut tardior pro ſui expulſione. Neceſſe eſt, nec unicam unius putredinis dari occaſionem ſeminalem. Cùm igitur rerum definitio aptiſſimè à cauſis conſtituentibus & eſſentialibus petatur (prout alibi de logicis) duplicem ideo ſtatui cauſæ occaſionalis materiam: novam quidem, atque hactenus inauditam utramque. Inauditam, inquam, quippe qui utramque bilem, pituitam, & cruorem velut ſanguinis conſtitutiva, non agnoſcam, nec admittam in natura (prout pluribus, peculiari de humoribus tractatu, demonſtravi) nec inprimis cruorem, appoſitum è pluribus diſſimilaribus, concedo. Ut neque ſi inde conſtitutus eſſet, unquam immediatè in ſui conſtitutiva retrocedere poſſet, neque illos in extravenato cruore oſtendere, errorísque anſam Scholis dare poſſet. Cùm à privatione non detur immediatus regreſſus ad priſtinum habitum. Quare frivolum eſt, arguere quatuor eſſe in ſanguine humores, quod quandoque tria, & quandoque quatuor exin, per ſui corruptionem ſecernantur. Quam quæſtionem, ut alibi ſat ventilatam deſcripſi, hîc obiter attigiſſe ſat eſt. Siquidem hoc loco nullam ex iſtis humoribus opem petendam duxerim. Sed in ultima alimenti digeſtione, dum partes ſolidæ ſibi è ſanguine ſtudent aſſimilare nutrimentum, contingit perſæpe degeneres fieri alterationes, & velut abortus præpoſteros. Hoc ergo degener alimentum, varias ſubiens ſuæ mutationis abuſivas teſſeras, diverſas quoque febres gignit. Longéque diſtant primi illi, ſuppoſitíque humores ex chylo & chymo parati, à vero ſolidorum alimento, per ſanguinis transmutationem degenerante. Itaque febres non ex utraque bile, pituitâ, cruore & ſpiritu putridis, ſed ex ſecundariis, non quidem

putrentibus: at inter aſſimilandum dege-
neratis, oriuntur. Degenerant verò admi-
ſtione rei extraneæ, vel impreſſione pere-
grinâ, vel demum errore indignati, vel
6 avocati Archei. Alteram porrò cauſam oc-
caſionalem febrium deduco aliunde. Quod
ſcilicet, quia indubiè per Anatomen credi-
mus, venas Meſaraicas, per totum inteſti-
norum ductum conſperſas, ſugere quid-
quid liquidi, & Archeus ſibi familiare fore
noverit. Trahunt itaque præfatæ venæ ex
Ilei inteſtini extremis, hisque cognatis
groſſioribus inteſtinis, ſuccum quendam:
Sed cùm ibidem non ſit ampliùs aliquod
alimentum, at potiùs ſtercus aliquod, aſ-
ſugunt ens hactenus anonymum, quapro-
pter illi novum nomen dare debui. Sco-
riam ergo voco, ſive ſtercus liquidum, ad
ſuos fines in natura utile. Quippe urinæ
incommodis reſiſtens, adeóque urinæ tin-
ctæ, non tam citò lapideſcunt, atque aquo-
7 ſiores. Quidquid ergo urinam tinxit hac-
tenus, eſt Scoria, non autem fel: prout
alioqui Galeniſtæ deluſi, tyrones ſeduxe-
runt, (quod alibi latiùs in uronoſcopia) ad-
eóque ſua, de urinarum tinctura, judicia,
ad felleos & bilioſos humores delata, non
niſi ſcoriam, ſive ſtercus liquidum ſpectant.
Nam quantumque vel minima fellis gut-
tula in lotio eſſet, (quanto minùs tanta, at-
que exigitur pro totius ſaturata tinctura)
tota amaricaret: ſed non amaricat: ergo,
non ineſt ei fel. Major conſtat ex ruptura
fellis in piſce, utcunque piſcem exquiſitè
abluas à felle, tamen guſtu amarus eſt. Mi-
nor obvia eſt guſtu. Quod autem lotii tin-
ctura ſit Scoria, patet per diſtillationem.
Hujúsque demonſtrationes in tractatu de
Duelech, cuíque experiri volenti obtuli
8 obvias. Ultimò ergo, tinctura ad lotium
tranſit: quod chyli in Scoriam mutati ad-
ventus, ad Colon Inteſtinum ſit tardior,
9 quia hoc colon, eſt ſitu poſterius. Falſa er-
go hactenus fuerunt judicia Scholarum, de
coloribus, & contento urinarum, & inde
deſumtæ hariolationes. Lepida ergo igno-
rantiæ fabella eſt Galeni, dicentis: Manè 10
video urinam meam aqueam, quare me
repono ad quietem, & poſt aliquod ſpa-
tium tinctam video, quia bilis ultimò ad-
venit, & ſic urina ultimam ſui digeſtionis
maturitatem recipit. Quaſi urina in veſica,
ſi non emittatur, coqueretur maturitate
ſui, vel additamento tingentis fellis? Bilis
ſanè, ſi qua eſſet, cognatim oriretur cum
aliis humoribus, & ſanguinis ſero urina,
eodem ſcilicet jecoris ſanguificantis labo-
re, quo lotium tranſit per jecur, bilis affuſa
illud tingeret, & non aliquot horas poſt,
niſi oſtendant, utile fore iſtam bilem excre-
mentalem aliquantiſper, & ſeparatam, aſ-
ſervari extra lotium. In oppoſitum autem
ſic argumentantur ab eventuali conjecturâ,
& cauſis malè intellectis. Ajunt enim ex- 11
perientiæ eſſe, quòd in febribus continuis,
ſi poſt flavas urinas, repente aqueæ appa-
reant ſignificari futura deliria, ob obre-
ptam in caput bilem, juxta Galenum. Sed
hic vir oſtendere debuiſſet. Quis miſſor il-
lius bilis eſſet, quis ductor per venas, &
quodnam receptaculum iſtius bilis. An ſi-
nus cerebri (nulla eſt enim alia in capite ca-
vitas) ſine morte præſentaneâ, bilem iſtam
ferret? & quo fine hæc faceret natura, ut à
cloacis humorum, emunctorio vicinis, di-
rectè in oppoſitum, bilem febrilem, & to-
taliter excrementitiam, ad nobiliſſimum vi-
ſcus deferret? Ego verò, in mea urono- 12
mantia, ex iiſdem lotii ſignis collegi, ſco-
riam non ferri per venas more debito ad
lotium: ergo præter naturam detineri ali-
bi, certum eſt: non ferri autem ad caput:
ſed ad præcordiales venas, id eſt, ad ſedem
febrilem, ipſum alterum excrementum fe-
brile, unde auguror, febrim auctum iri; &
inde delirium. Quod autem ſagittator de- 13
lirii, & amentiarum, habitet in præcordiis,
patet tam ex Hippocr. Cui vena in hypo-
chondrio fortiter pulſat, is mox mente alie-
natur: quam ex proprietate nominis, in
Scholis

Scholis recepti, quo paſſionem hypochon-
driacam à ſede denominant. Quod autem
ſagittatoris ſcopus ſit cerebrum, ut deliria
& ſopores excitet, non debet movere Me-
dicum, ut proinde capiti remedium adhi-
beat. Siquidem id ſemper eſt ad poſterius
ad tela vibrata: non autem ad ſagittatorem,
14 medelam applicuiſſe. Quare quamdiu Sco-
ria rectà fertur ad lotium, velut naturale
ſibi emunctorium, bene eſt: at ſi obliquè
aliò feratur, fit febris continua. Tam quia
natura ſui eſt excrementum, quàm quia ho-
ſpitio indebito recedit. Alioquin alimen-
tum, in viâ digeſtionis ultimæ degener, ple-
rumque mitius eſt atque inſipidum, ideó-
que Intermittentes dat, & longiores, qua-
tenus glutinoſior eſt illarum materia. Atro-
cior verò eſt Scoria: atque ideo crudelio-
res febres continuas ſuſcitat, citiúſque ad
periodum aſpirantes. Duo autem hæc ex-
crementa, ſive ambæ cauſæ occaſionales,
ubi conſpiraverint, ſpurias, hepialas, he-
mitritæas, ſeſquialteras, & erraticas febres
proferunt. Potentioribus ergo inciſivis e-
gent intermittentes, quàm continuæ, quia
pertinaciorem, magiſque glutinoſam ma-
teriam occaſionalem habent, vaſis quæ in-
15 tus adnaſcitur. Sin autem alimentum iſtud
ſupra hepar degenerat, apoſtemata varia
ſuſcitat, non autem febres primarias. Et-
enim quia & in Phlegmone cruor, vel ali-
mentum ſolidorum, in pus degenerat, fe-
brim quoque neceſſariam advehit. Cúm-
que ad ultimum devenerit, minor labor &
dolor. Prout & per continuas, tum criſis
16 vel abſceſſus inſtat. Etenim cur Scholæ
non concludunt, potiùs ex nubecula uri-
næ pituitam, quàm perfectæ concoctio-
nis ſignum, ſi unica bilis lotium tingat?
Sanè nubecula iſta denotat primariò, quòd
ſtomachus acidi ſui fermentum recupera-
17 rit. Unde Senex, ructus acidos nidoroſis
ſupervenientes bonum ait, adeóque decli-
nationem febrium adeſſe deſignat, aut Cri-
ſim. Bonus autem Medicus, negligere cri-
ſes debet, quia anticipare. Nam natura cri- 18
ſim non facit, niſi dum ſola totum onus
bajulat, ſtatis diebus. Verus ergo Medicus,
ante criſim, morbum ſuperare debet; id-
eóque nec criſim exſpectat, nec optat: In-
fidus autem, poſttergata naturæ intentio-
ne, Criſim vel impedit, vel dilatat. Coctio
verò, quæ in febribus exſpectatur, eſt te-
nacis materiæ inciſio, & abſterſio: Non 19
autem, quod alioqui natura moliatur di-
geſtionem rei præter naturam, nec coquat
quicquam, niſi ſimilari ſemper, & univocâ
digeſtione, ſibi prætendat aſſimilare. Sæpè
namque ideo in quartana nubecula appa-
rens evaneſcit, eò quòd coctio, quam nu-
becula deſignat, non ſit vera materiæ ſub-
actio primaria intentione; ſed ſtomachi
ſaltem fermentum digeſtivum. Alioqui
materia febrili ſemel facta fluidiore, non
ſupervenit illi nova cruditas.

Diæta Febrium.

CAPUT XII.

1. Quis victus tenuiſſimus acutorum. 2. Cibis non ſunt miſcenda medicamina herbacea. 3. Potent febrientes. 4. A carnoſis abſtinendum. 5. Medentum veſania. 6. Qualis cibus & potus febrientibus aptus. 7. De vini uſu in febribus diſceptatio. 8. Febrim & calorem radicaliter diſtingui. 9. An remedium ſit calidum vel temperatum pro febri, parum refert. 10. Objectio refutatur. 11. Archei accenſio quanta.

UNico Hippocratis præcepto iſto, 1
Quod in morbis acutis ſtatim tenuiſ-
ſimo victu utendum præcepit. Victum au-
tem tenuiſſimum non interpretor arctum
jejunium, ſive abſtinentiam ſeveram; nec
item juſcula carnium, quocumque herba-
rum favore alterata. Profectò non ſunt 2
medicamina iſta cibis miſcenda: ſed ſingu-
la, per ſuas ſcenas ſunt introducenda. In-
primis deteſtor in febribus, abſtinentiam
à potu. Nam ſi febris ſit calida & ſiticulo- 3
ſa, privetur autem potu humectante, de-
populatur cruorem, & ſolidarum par-
tium alimenta, cum viribus. Etenim, uti
licet

licet veſicam exonerare, quoties urget et-
iam importuna neceſſitas, ad hoc non pe-
tit à Medico venia: pariter quoque eſt bi-
bendum, quoties monet neceſſitas: cùm
unum non ſit magis naturæ conſonum
quàm aliud: Sitis alioqui ſtricta lex, & ru-
pta mandati obedientia, jam millies Me-
4 denti opprobrium attulit. Abhorreo et-
iam in febri jura carnium: nam extemplo
natura deteſtatur eadem; & quò meracio-
ra, eò quoque damnoſiora, ex mente Hip-
pocratis. Corpora impura (ſic vocat fe-
brientium, quibus ſtomachi nidoroſi) quò
plus nutris, eò magis lædis. Lædunt nam-
que febrientes: quia caro, ova, piſces, &
juſcula, facilè tum cadaverantur, ac mini-
mè nutriunt. Veſaniæ enim ſimile eſt, ſæ-
pe deplere venas, iterumque velle nutrire
eos, quibus vis digeſtiva peſſumdata eſt.
5 Confortare, inquam, velle, ubi hoſtis in-
6 tus eſt. Satisfaciunt enim tum potiſſimùm
cereviſiæ tenues, vino nuptæ, quibus pa-
nis admiſcetur, priùs in aqua ſeparatim co-
ctus, uſque in collam, ſive mucilaginem.
Et frigidè hæc ſumta, cruda, & non co-
cta. Siquidem coquendo deperit potibus,
non autem accreſcit illorum virtus. Sic
namque ea vis inſenſibiliter miſta potui,
utrique indicationi ſatisfacit: nec timen-
dum, ne æger ſub hac Diæta, per inediam
pereat. Maximè, cum Medici nomine ſit
indignus, qui febrientem non reſtituit ante
7 quatriduum. Cæterùm contra vini uſum
increpant Galeniſtæ omnes (quanquam ſe-
creto hauſta vina toti arti Galenicæ contu-
meliam millies attulerint) eò quòd febris
non ſit niſi merus calor, ab Hippocrate
Ignis vocata, erítque vinum febrienti, qua-
le eſt oleum ad extinguendum ignem. Sed
hoc argumentum, ut anilis fabula, jam antè
ſub febris definitione periit. Eóque magis,
quòd ſit quotidianæ experientiæ adverſa-
rium. Nam quotquot modicè vino utun-
tur in febribus, faciliùs convaleſcunt, vires
conſervant, & in priſtinum ocius reſti-
tuuntur. Qui verò poſt corporis diminu-
tiones, & vini abſtinentiam, fortaſſis eva-
dunt, naturæ ſolius beneficio: Illi per lon-
gam hebdomadum ſeriem, perſtant valetu-
dinarii. Siquidem nemo dubitat, quin Pe-
ſtis ſit febris atrociſſima, acutiſſima, &
celerrima: quin abſque venæſectione, &
purgatione, ſoliſque ſudoribus, & vini me-
racioris potu, ſolvatur. Nemo quoque
ambigit, quin Theriaca, aliáque ſudorifera,
ſint calida, propinentur in vino, imò & in
aqua vitæ. Cúmque hæc, ut talia non ob-
ſint; ſed proſint in febrium acutiſſima:
multò minùs erit vinum auferendum in
mitioribus. Præſertim quòd conſtet, calo-
rem non eſſe conſtitutivum febrium: ſed
per accidens conſequens. Nec eſt quod ar-
guant diſcrimen Peſtis ab aliis febribus.
Nam revera Peſtis fluctuat in Archeo, ut
venenum. Febres verò pertinacem, & ad-
hærentem venis materiam occaſionalem
habent. Utrobiqué ideo exigi diaphoreti-
ca: In Peſte quidem ſudorifera cum alexi-
pharmaco contra labem veneni. In cæteris
verò febribus, diaphoretica quæ incídunt,
diſſolvunt & abſtergunt. Et utrobíque qui-
dem hoc negotium per calida completur.
Vinum autem peculiarem habet indica-
tionem: non ſolùm quia vires addit, qui-
bus natura exoſam materiam domat: verùm
inſuper, quòd ſit plauſtrum medicaminum
conveniens. Eſt nimirum nuncius, qui vias
novit, itineri accinctus, charus intimis, &
admiſſus in penetralia. Etenim in Juvene,
ac viro forti, cum febri minuta, eſt calor
ingens: ubi interim ſenibus eſt febris le-
thalis, ac ardua, vix tamen calorem habet
moleſtum. Si ergo calor, exhibito vino au-
geatur: non proinde augetur febrilis mali-
gnitas. Quippe febris & calor, ſunt radica- 8
liter diſtincta (quod jam oſtendi per febres
juvenum & ſenum.) Nil refert; etſi caloris
moleſtia parùm increverit potu vini: nam
cum fœnore id compenſatur. Eò quòd vi-
res (morborum unicæ medicatrices) mo-
derato

derato vino augeantur. Hoc ipſum ſi penitiùs ac radicaliter trutinetur, reperies, quòd calor non propriè comitetur febrim: ſed virium valorem. Itaque quod Scholæ in vino tantopere perhorreſcunt, boni eſt indicii nota. Lethales namque ac peſſimæ febres vix calent: omníſque febris circa mortem abſque calore eſt. Si ergo motus caloris ſit ipſius Archei, ad expulſionem hoſtis, & vinum calorem addat: ergo qui per vinum procedit, juxta conformitatem naturæ medetur. Verumtamen demus, calorem exhibito vino majorem, imò etiam febrim acriorem. Quid enim inde aliud ſequitur, niſi quod vinum conſtitutionem vitalem adauxerit? Quódque Juvenum conſtitutioni ſit ſtatus iſte propinquior, quam qui per refrigerantia incedit, vel non dato vino? Sunt namque media refrigerantia, morti ſimiliora, ceſſationi à motu, & defectui: calor vero à moderato vino, eſt medium ſimile vitæ, & medio, quo ipſe Archeus utitur. Etenim vigori, ſtatui, & criſi, propinquior eſt conſtitutio caloris aucti à vino, quam ſi flacceſcentibus viribus, languidior calor abſtemio fuerit. Hæc de vini potu. De aquæ potu autem deciſio eſto calidam febrientes non appetunt, nec ſitiunt tepidam: frigida autem in gradu remiſſo admittenda, in ſtatus ſummo calore nec metuendum ut dixi de commixtione extremorum. Quippe experientia jam dudum feliciter hunc timorem excuſſit. Aliis autem febrium ſtationibus nec frigida, ut nec affatim potanda, nunquam tamen ſitis toleranda, nec quidem ſubter ſudorem; ſed tum potus calidus eſto. Si ſitis urgeat, nec pabulum potus febris habeat, depopulatur humidum innatum. Cæterùm quod de aquæ cruditate incuſant, ſic ſumito. Aqua ſcaturiens è ſabulo ſimplex & optima eſt, & ſumenda de fonte ipſo. Quæ autem per canales decurrit, vel è lutoſo fonte ſcaturit, jam mixtæ malignitatis eſt particeps. Hanc autem non tam crudam voco, quàm infectam. Aqua enim per ſe nec cruda nec cocta dici meretur ut neque per calorem maturatur, nec aliquid acquirit: ſufficit enim modò illi ſummum frigus retundatur, infectis autem aquis utatur nemo, ut neque ullo potu frigido in peſte & malignis. At ſpatio- 9
ſior eſt ratio, pro remedio calido. Neque enim ſuadeo unquam remedium, quod ſolo calore moderetur febribus: ſed ſicut vinum juvat confortando, & penitiùs introducendo copulata ſibi juvamina: ita remedia incidendo, reſolvendo, abſtergendóque, eóque nomine felicius, quod Archeum, operando, ſibi conſonum habeant. Hactenus enim vires ſuas commiſcet remediorum poteſtatibus, ut cauſa occaſionalis profligatur, utque non conſternatas vires mox excipiat firmior valetudo. His 10
tandem fortè objicient: Quod cùm calor in febri, ſit effectus indignati Impetum facientis: ſequatur etiam ex menſurâ caloris, indignationem Archei eſſe metiendam, & per conſequens, quidquid calorem febrilem auget, augere etiam febrim. Reſpondi ante unius radicis eſſe plures ſurculos, effectus, ſive ſymptomata varia. Sæpéque ſub mitiori calore, advenire deliria, comata, pulſuum intermittentias, deſignantia nimirum auctam febrim. Prout è tenero germine glandis, major frons quàm è quercu veteri. Elenchus itaque in argumento eſt, in homine (febris major) ego enim febrim adauctam horreo, quam ſymptomata lethalia adaucta ſequuntur. Increviſſe autem febrim, eò quòd Archeus fortiùs inſurgat, ad expulſionem radicis febrilis, nequaquam formido. Atque id ſi febrim auctam vocent in concluſione, parum moror. Nam & ſic Scholæ ſuadent, non ma- 11
gnopere timendum ab accidentibus præter rationem ſupervenientibus. Notandum eſt ergo, Archeum nunquam accendi in toto ſui: Alioquin enim ſub finem acceſſus, totus Archeus exſolutus, cauſa eſſet

deliquii: Accenditur ergo Archeus in multa vel pauca portione ſui. Ideóque aucto per vinum Archeo, ſi plus ejus accendatur, non plus ei deperit (& tamen fortiùs ſtrinxit cauſam occaſionalem) quam non roborato auctóque Archeo, & minor ejus pars accendatur.

Febris eſſentia.

Caput XIII.

1. Qualis definitio eſſentialis & phyſica. 2. Morbi ſunt entia per ſe ſubſiſtentia, & non accidentia. 3. Quare morbi habitent in alieno hoſpitio. 4. Morbus non eſt ſolus niſus, nec motus, nec intemperies, nec diatheſis. 5. Eſſentia febris, quam ſcholæ ignorant hactenus. 6. Alius ergo ſcopus medendi, quàm qui hactenus. 7. Cauſa occaſionalis ſola, ut febres diſtinguat. 8. Facilitatur cura Medici.

1 Definitio rei, non ex genere definiti, & differentia conſtitutiva ſpecierum, fabricanda eſt, prout in logicis alibi demonſtravi. Eò quòd præter rationale, & irrationale (ſi modò adhuc ſint differentiæ conſtitutivæ animalium) ejusmodi differentiæ nullæ in Scholis appareant. Sed definitio phyſica conſtare debet cauſis, materiali, & efficiente internâ, ſive ſeminali. Utpote quæ duæ rem ipſam totámque conſtituunt, & in ea manent inſeparabiliter eſſentiales, quamdiu ipſa eſt. Adeóque rem per cauſas, harúmque proprieta-
2 tes explicant. Febres profectò materiam habent, & efficientem internam, per modum aliorum entium in ſe ſubſiſtentium, licet morbi omnes habitent in corpore vi-
3 vente. Eò quòd non ſint entia primæ creationis: ſed à prævaricationis maledicto inchoati. Ideóque nec habent propriè ſuum ens ſeminale, quod ipſos conſtituit, & fovet: ſed loco ſeminis, ipſis eſt ens occaſionale, unde excitantur. Quo ceſſante, ceſſat quoque morbus. Quoties ergo non vitale, in agrum vitalem eſt inſertum, indignatur Archeus, & excandeſcit, ut iſtud peregrinum è ſui anatomiâ excludat. Quod 4
in limine hujus tractatus, per Spinam digito infixam edocui. Itaque febris non eſt ſolus niſus expulſivus, ſive motus alterativus (multóque minus ipſa alteratio, & diatheſis, ut alioqui putarunt Scholæ) ſed febris eſt ipſa pars materialis, indignatione deturpati Archei. Defœdatur nempe pars 5
Archei per iram, ſuſcipítque iconem, ſive ideam indignationis (quod in prægnante metuente, aut appetente quippiam, clarè exprimitur, dum deſideratæ rei ſigillum, in fœtum deportat) & quidquid de Archeo defœdatum eſt, peregrina iſta Idea, hoc debet per acceſſum exterminari: uſque adeo iſta eſt laſſitudinis cauſa in febribus, quod ſpiritus, peregrinâ Icone, ſive imagine odioſa inſignitus, tanquam ineptus, ad obeunda ſolita munia ſui regiminis, totus evaneſcat. Sic nempe profundè ſpeculantes, multâ laſſitudine fatigantur. Nam Archeus ſi imaginem in ſe inductam habet, inutilis fit regendo corpori. Ideo namque incurii, ſaniores, fortiores atque longioris vitæ, tardè caneſcunt. Studium itaque Medentis, non eſt dirigendum ad poſterius, ſive ad alterationes in Archeo naturaliter ſuſceptas. Nam (ut dixi) in morbis cuncta pendent à cauſa occaſionali, in agrum vitalem inſerta. Quia morbi non habent in ſe radicem eſſentialem permanentiæ & ſtabilitatis, ſicut habent cætera entia, quæ ſeminibus ſuis conſtant atque ſubſiſtunt. Quia revera omnes immediatè conſiſtunt in vita. (In cadavere ideo non eſt morbus) horúmque ideo interitus omnis, & ceſſatio pendet in ablatione cauſæ occaſionalis. Scopus ergo medendi non ſe vertat ad ca- 6
loris refrigerium, aut ad motus alterativos conſopiendos, ut neque ad accidentium comitantium, & effectuum productorum exſpectationem: Incaſſum nempe laboraverit medicus, operam, dies, & occaſiones perdet, quamdiu ad cauſæ occaſionalis ſublationem non intenderit. Imò quantocius

id

id fecerit, eò jucundius & gratius auxilium
7 erit. In febribus univerſis, eſt unica Archei accenſio, ſive indignatio, unde & in eſſentia & nomine febrili conveniunt: ſolùm autem per cauſam occaſionalem diſtinctæ.
8 Materia nimirum & hoſpitium febres diſtinguunt. Imò, probo Medico, magni non eſt momenti, diverſitates febrium, juxta materiæ proprietates, & loca, curioſè indagaſſe, cùm nec præcaviſſe ſit datum: neque dici poſſit remedio: vade tu ad talem venam, vel ad iſtum locum. Sufficit enim noviſſe, quæ jam ante generaliter determinavi. Totúmque medentis ſtudium ſit, inveniſſe remedia, apud quæ omnes febres ejuſdem ſunt pretii & ponderis, ut mox declarabo.

Perfecta febrium omnium ſanatio.

CAPUT XIV.

1. Proprietas cauſæ occaſionalis. 2. Quare non ſit putrida. 3. Vomitiva & laxativa tantùm ſanant per accidens. 4. Scholæ cur condigna non habuerint remedia. 5. Nemo curatus à febribus per Medentes. 6. Excuſatio Authoris. 7. Remedium febrile quale. 8. Notantur Paracelſi felicitas, & inadvertentia. 9. Deſcriptio remedii univerſalis. 10. Remedium purgans febres & ægros: non autem ſanos, deſcribitur. 11. Rariſſima proprietas liquoris Alkaheſt. 12. Particularia remedia febrium.

1 Ergo jam manifeſtum, & ſat eſto, febrilem materiam occaſionalem expugnandam, eámque ſi non edulium corruptum (ut in Diaria) ſaltem eſſe excrementum, non quidem putridum (niſi in malignis, quibus adhuc putredo eſt in fieri eſſe) ſed peregrinum exoticum non vitale, detentum contra naturam, adeóque in alienam meſſem delatum. Hocque titulo penitùs hoſtile Archeo. Etenim ſi putridum
2 non eſſet tenax, nec adhæreret contumax (per putredinem namque fibræ tenaces fatiſcunt) adeóque nec diuturnas febres daret, quin confeſtim vas continens ſecum putrefaceret, & mortificaret. Unde mors neceſſitata. Detinetur ergo febrium materia occaſionalis, præter vota naturæ, locis indebitis, quibus non eſt ulla ſentina corporis. Vomitiva ergo & laxativa, ſi quid 3
proficui unquam præſtiterint, id totum per accidens eſt; quatenus ſcilicet, ad ſtimulationem unius, alterum, pronum, ac vicinum, unà exturbatur. Nam alioqui febrium occaſionalis materia, ordinariò non in ſtomachi aut Inteſtinorum cavo reſidet, quia ſunt ſentinæ, & loca expulſioni appropriata? Niſi fortaſſis in Diariâ, cholerâ, diarrhœâ, dyſenteriâ, aliíſque horum canalium febribus, ab adhærente materiâ proritatis. Ego enim de febribus primariis lo- 4
quor præcipuè. Inprimis non potuerunt Scholæ condigna febribus quærere remedia, malis ac falſis imbutæ principiis. Non quærentes autem remedia, nec ea etiam potuerunt inveniſſe. Ergo Medentes, hactenus deſtituti vero remedio, febres conati ſunt curare, euntes in circulum. Siqui autem ſub illis ſunt curati, per accidens id fuit. Agant Deo gratias, qui vires ægris 5
largitus eſt; quibus febri & auxiliis illorum reſtiterunt. Medici igitur febres poſtergarunt, loco ſanationis, per virium & cruoris exhauſtiones. Abſit invidia dictis, 6
non enim jactantia, aut vana gloriolæ cupido (Deum judicem teſtor) ſed hæc, me dicere, & palàm ſcribere coëgit humana neceſſitas, & mortalium commiſeratio. Meum ergo expendi talentum. Credat, & ſequatur qui volet. Per me non ſtat ampliùs, ſi mortales creduli febribus pereant. Unica nimirum falce amputatur omnium febrium cauſa occaſionalis. Id remedium 7
eſt ſudoriferum, quod incidit, extenuat, reſolvit, liquat, abradit, & ſimul abſtergit cauſam occaſionalem, ubicumque locorum ea demum exſtiterit. Eſtque univerſalis febrium medicina, diaphoretica quidem, inſenſibiliter, & citra ſudorem, præfatos effectus patrans. Enim verò Paracelſus quan- 8
quam arcana haberet, quibus unico hauſtu

quartanam omnésque ex æquo febres feliciter ſanaret : non fuit tamen illi data cauſarum cognitio. Contentus Macrocoſmi ſingulas creaturas, in nos introduxiſſe, ſicque ſimplicium omnium, & ſtellarum ſpecies, numeros, atque proprietates, arti medicæ applicuiſſe ſub credulitate : idque non quidem per ſimilitudines, ſed per univocam identitatem tam præcisè ſcienda voluit, ſub pœna Idiotiſmi convicti. Itaque febrim non diſtinguo, ſi remedii ſit ſumma bonitas. Etenim iſtud remedium eſt Præ-
9 cipitatus diaphoreticus Paracelſi. Qui omnem ſanat febrim unicâ potione. Hecticam autem, intra lunæ curſum. Oretenus enim aſſumtus, curat carcinoma, lupum, & quodlibet æſthiomenum cacoëthes ulcus, ſive externum, ſive internum, itémque hydropem, Aſthma, & morbum quemcumque chronicum. Complet enim ſolus deſideria Medentum, tam in Phyſicis, quàm Chirurgicis defectibus. Ejus deſcriptio, eſt tam in libro de morte rerum, quàm Chirurgiâ Magnâ, illamque nonnihil manifeſtiùs declarabo, Accipe pulverem Joannis de Vigo propriâ manu paratum : Nam alioquin admiſto minio, eſt adulteratus, prout & qualecumque Medicamen Chymicum, quod venale exſtat, fraude plenum eſt. Hic pulvis, affuſo elemento ignis, de Vitriolo Veneris extracti, cum aqua Regis cohobandus eſt quinies, ſub finem augendo ignem : nam fixatur planè. Et eſt pulvis valde corroſivus. Qui dein cohobetur decies cum aqua vitæ optimè deflegmata, & vicibus ſingulis renovata, donec omnem corroſionem ſecum abſtulerit. Et tum iſte pulvis, inſtar ſacchari, dulcis eſt. Ideóque ſpiritus vini ibidem appellatur Saltaberi, ſive Tabarzet, quod ſaccharum ſonat. Non quòd in ſe dulcis ſit, ſed auferat corroſivos ſecum ſpiritus. Adeo ut reſiduus pulvis, propriâ nec aliunde mutuatâ dulcedine, fulgeat. Nam præterquam quòd ignis Vitrioli ſit dulcis, ipſum ſulfur mercurii, tunc extra inverſum, eſt ſummæ dulcedinis. Fixus eſt pulvis iſte, & dicitur aurum horizontale. Etenim paucis abſolvi ſecretum, quod Medicum nobilitat. At iſtud paraſſe, pro prima vice, eſt ingentis operæ, pendétque ejus directio à manu ejus, cui debetur omnis honos: quia parvulis revelat ejusmodi arcana, quæ mundus neſcit, & idcirco vilipendit. Eſt & purgatio 10
Diuceltateſſon, quæ Podagram non minùs, quàm febres radicitus curat. Ejúsque arcanum corallinum vocatur, quod paratur ex eſſentia auri horizontalis, hoc modo. A Mercurio vulgo venali, abſtrahe liquorem Alkaheſt, cujus meminit 2. de viribus membrorum c. de hepate. Quod fit unius horæ quadrante. Nam, inquit Raymundus, aſtantibus amicis & præſente Rege, coagulavi argentum vivum, & nemo præter Regem, ſcivit modum. In quo coagulatione iſtud eſt ſingulare. Quod liquor Alkaheſt, idem in numero, pondere & activitate tantum valet milleſimâ actione, quantum primâ. Quia agit ſine reactione patientis. Mer- 11
curio igitur ſic coagulato, abſque ullâ coagulantis remanentiâ, fac inde pulverem minutum. Et diſtilla ab illo quinies, aquam ab albuminibus ovorum diſtillatam, atque ſulfur Mercurii, quod per ſui præfatam coagulationem foras deductum eſt, fiet rubicundum inſtar coralli : & quanquam fœteat aqua albuminum, tamen iſte pulvis dulcis eſt, fixus, ferens omnem follium ignem, nec perit in plumbi examine. Spoliatur tamen virtute Medicâ, dum in album metallum reducitur. Datur autem granis octo plerumque. Quia purgat corpus humanum, quamdiu ſordidum eſt, & non perfectè ſanum. Sanat quoque ulcera veſicæ, laryngis, & œſophagi. At cum non cuique Medico contingat adire Corinthum, nec liceat profanare Arcana Dei, qui horum diſpenſator manere voluit : ſat fuit Theoriam medicam manifeſtâſſe. Ut orando, quærendo, & pulſando, ſcientiam acqui-

acquirant, unde omne donum bonum deſcendit.
12 Attamen ſunt quædam febrium particularia remedia, quæ licet ad Generum amplitudinem univerſalem non adſcendant: febribus tamen plerumque ſatisfaciunt. Cujusmodi ſunt ſalia à Cephalicis, itémque à majorana, roremarino, ſalvia, ruta, atque ſimilibus. Non exiſtimans hæc ſalia eſſe alcalia cinerum, ſed volatilia, & quæ ſimplicium totam craſim continent. Etenim ſunt diaphoretica inſignia, atque nonnihil temperata. Quæ ſi debitâ ſtatione, nimirum jejuno ſtomacho, & ante paroxyſmum Intermittentium vel quovis tempore continuatum, potentur in vino, vel aceto, ſudórque proliciatur, nunquam Medentem fidelem ludibrio exponent. Ceſſa quoque mirari, quod abſque omni evacuatione febres curandas proponam, ſi diaphæreſim atq; ſudores ſuadeam. Nam & alligatis ſimplicibus, magno Medentum dedecore, frequenter febres curatas vidi. Denique & iſtud dicam, quòd per emplaſtrum centenas quartanas tutò ſanaverim, abſque recidivâ, licet autumnales. In ſpecierum febrilium igitur familiâ, non rarò particularia ejusmodi, univerſalis remedii apicem attingunt. Quærite, & invenietis; modò Medicina non in quæſtum ſolum ſit. Nam ſi vobis intentio eſt, Miſericordia ex charitate, obviabit vobis in itinere, Veritas, & lux à Patre luminum deſcendens, cui ſit honoris retributio in æternum.

Reſponſio ad contumelias.

CAPUT XV.

1. Argumentum in contemtores ſcientiarum. 2. Reſponſiones ad convicia Galenicorum. 3. Adulterata ſunt Chymica officinarum. 4. Per ignem miteſcunt corroſiva. 5. Objectio de parvitate doſis. 6. Dignitas Mercurii & ſtibii. 7. Rariſſimum arcanum ſalis volatilis. 8. Res omnes clamant pro vindictâ in Galeniſtam ſpretorem Chymiæ. 9. Origo Tharmaciæ. 10. Objectio de ſolutione perlarum & corallorum. 11. Quomodo ſeparantur in ſtomacho diſſolventia à diſſolutis. 12. Quid ſignificet præcipitare in chymicis. 13. Cenſura de quibuſdam ſcriptoribus chymicis. 14. Iterata objectio, ſubterfugia ad molliores animantum tophos, ſive lapides. 15. Qualis ſit actio gemmarum in nos. 16. Quid ſit in teneriori lapide, quod operatur pulvere ſuo ſoſpite permanente. 17. Proba mechanica. 18. Proba ex armis propriis. 19. Patientis mira quædam ac propemodum infinita reactio, ſine paſſione transmutativâ eſſentiæ ſuæ. 20. Explicatio per mechanicam. 21. Quid corpora apparenter diſſoluta, in nobis patiantur. 22. Periculum ignotum ſcholis. 23. Arcanum involutum, primo per ingrata diſſoluta: atque deinde ſuperlativum per diſſolventia grata. 24. Medicamen genericum. 25. Peroratio ad Medentes. 26. Laus ſalis volatilis è tartaro.

ULceroſum hoc ſeculum perverſiſſimorum ingeniorum, non patietur admonitos reſipiſcere. Tantum enim adhuc abeſt, quod plerique practicantium detrectentur hujusmodi arcana majora inquirere, quod paſſim in ſcientias quas ignorant invehantur. Quod autem eaſdem ignorent penitùs, & pænè geſtiant, ſibique invicem gratulentur de illarum inſcitiâ, nec tempus in illis inutiliter abſumſiſſe, patet, quia non pudet illos ſcientiam Chymicam velut fumi vendulam atque illuſoriam ſive falſam, ſcriptis, & ſarcaſmis vilipendere. At neſciunt, quod cum non entis non ſit ſcientia, nullúsque conceptus in mente illi reſpondens. Adeóque in eo, quo negant veritatem ſcientiæ, manifeſtant ſe 1
eandem ignorare. Id eſt vilipendere id, quod penitùs ignorant. Súntque alii, qui mitius, ſed æquè ſtolidè, dicunt. 1. Iſta non ſunt noſtri fori, rem medicam nequaquam attingunt: ſequimur namque ab antiquo approbata. 2. Medicamina Chymica, empyreuma redolent, calida, violenta, & minimè trita. 3. Servos habemus, qui nobis, quæ uſui ſunt, fideliter præparant. Eſtque indecorum viro docto, Pharmaceuticen exercere. 4. Fumivenduli experimentatores, omnes evacuationes horridas inſtituunt, terrore plenas, quia Mercurio & Antimonio, venenis apertis, tantum innituntur,

nituntur. Adeóque circumforaneos inter ſunt reputandi. Hæc ſunt, quæ pro ſua in-
2 ſcitia incauto obtrudunt vulgo. Quibus ex ordine ſic ſatisdo. Agitur de medicamentis, non autem de rebus, quæ coriarium aut figulum concernunt. Pudendum ergo ſupponunt ſubterfugium, quod ignorent, quæ diſcere debuiſſent. Nec etiam fidum eſt fundamentum ab antiquitate ſemper ruinoſum, euntes quà itum, non quà eundum erat, ſemper antecedentium gregem ſequentes, cæciſque mentis judiciis ſibi mutuo ſubſcribentes. Reſpondent etiam me ſilente ſervi noſtri fugitivi, à quibus corroſivum pulverem præcipitati, & dulcioris alterius, ſive minùs virulenti, itémque vitrum antimonii, ac flores, cinabrium, & in ſumma, non niſi venena mutuant, ad ma-
3 gnorum morborum transplantationes & palliationes. Cæterùm inſigniter adulterata omnia, pro libidine lucri. Nam facile eſt ignaros decipere, in rebus, quas profitentur ſe ignorare. Sunt nempe olea eſſentialia venalia, quæque magno ære penduntur, adulterata omnia atque ſingula: ſi novem partes olei Amygdalini, ad unam eſſentialis commiſtas eſſe, facilis ſit experimenti. Injice nempe in cochlear aquæ vitæ quidquid ſupernataverit, eſto de oleo eſſentiali; reliquum verò, Amygdalinum. Idque tutiùs ſciveris, ſi in balneo experimentum feceris. Oleum ſulfuris, ex dimidio aqua eſt pluvia, Vitrioli autem ſtagma, totum in impoſturam delatum eſt: & quotidie magis futile. Quod ſimplici examine per balneum mox conſtabit. Vix ſextam partem ejus eſſe merum, eámque adhuc tinctura ex cortice querno gravatam. Ad ſecundum denique reſpondebo mox. Nunc ſat eſt dixiſſe, ſelectiores hodie Medicos, non ſpernere chymica remedia, quod eorum libri noviter teſtantur. Adeóque vulpes vituperat uvas, & gallinas, in arbore ſequeſtratas. Quantum autem præſtent, ſilentibus nobis, loquuntur ægri experti. Ad tertium. Non eſt indecorum, manu propriâ præparaſſe quædam ſelectiora, & illa ſuis poſteris legaſſe, ac tradidiſſe per manus. Nec enim indecorum erat Pontifici Ebræo, ſtraviſſe armenta, & lanionem egiſſe, pro ſalute populi. An fortè ſtercus olidum inſpexiſſe, & baculo agitaſſe, glorioſius eſt Galenicæ turbæ, quàm nobis furnos, vaſa & carbones tractaſſe? Sanè ſi momentum veritatis haberent, cognoſcerent, quod opera charitatis non infament quemquam. At qui charitatem non habent, cuncta præter quæſtum ac lucrum cenſent indecora. Abſcedite ab hoc faſtu, & eſtote miſericordes, ſicut Pater veſter, qui in cœlis eſt, eſt miſericors. Aliàs namque dicet: Neſcio vos in lucrum, & impoſturam viventes. At ſanè hos ambitioſulos non moratur dedecus: ſed ignorantia, & cupido lucri. Pluris enim faciunt viſitationum numerum, quàm ſanationis gloriam, quæ in bene feciſſe tota ſe ſepelit. Etenim tam citò, atque à Scholis, Doctoris titulo dimiſſi ſunt, lampetrinis oculis per plateas, & diverſoria inquirunt, an non ſint ægri, qui ſibi vitam ſuam credant. Sed ſiſte gradum, non eſt medicina, per modum mechanicarum exercenda. Et quia in hoc puncto Medentes errant, Pater luminum ſua dona ſubtrahit, poſtquam Medicina ut aratrum eſt exculta. Habetote charitatem; & lucrum vos ſponte ſequetur, cum honore & gloriâ, quæ fugientem arripiunt medicum, quem Altiſſimus honorandum præcepit. Ad quartum.
Concedo, in Chymiam non minùs, quàm 4
in rem medicam, licentioſiſſimè ſe intruſiſſe omne nebulonum genus, variámque inde cladem generi humano emergere quotidie, in quos ſanè Magiſtratus jure ſævire deberet. Sed hæc non infamant viros probos. Certum eſt, quod ſemper lucro annexa fuerint fraus, & adulteratio medicaminum. Quantum autem ad opprobrium remediorum & Chymicorum ſpectat, id largiori periodo trutinandum. Inprimis hic quadrat,

quadrat, quòd ſcientia non habeat hoſtem,
niſi ignorantem; non quemlibet, ſed ſuper-
bum, & diſcere recuſantem. Quod patet
per jam dicta corroſiva nempe atque mani-
feſta venena, evadere ſaccharo dulciora.
Facilius, & ad manum idem patet ſiqui-
dem flammula, Ranunculus, apium riſus,
&c. vim veſicatoriam, mox diſtillando de-
ponant, prout ſuccus citri ſuam acidita-
5 tem, hydropiper acrimoniam, &c. Nec
refert, quòd Pharmaca Chymica ſint par-
va doſi exhibenda. Id enim non accuſat
virulentiam: ſed ſummam agendi entele-
chiam. Sic nempe alia doſis eſt ciborum,
& alia Scammoneæ, eſulæ, & colocyn-
thidis. Ideò medicus indiſcretus, tortoris
inſtar eſt. Vires remedii Chymici arctan-
tur in parva quantitate, ſub qua placent,
dum quæque ſuis proportionibus reſpiciant
vim, & neceſſitates ægrorum. Huc fortè
6 non ineptè quadrat illud Hieremiæ 15. Si
ſeparaveris pretioſum è vili, tanquam os
meum eris. Quod autem de argento vivo
& Antimonio improperant, meram conti-
net rerum inſcitiam, & ſtupidam contu-
meliam. Nam Antimonium, quamdiu vo-
mitum aut ſedes movet, & Mercurius revi-
vificari poteſt, venena ſunt, nec boni viri
remedia. Sed dum ad apicem venerunt, in
quem à Deo deſtinantur, nemo mortalium;
illorum virtutes indagare, vel encomiis
condignis illuſtrare poteſt, utut crepant
ilia momo: neque enim gloriamur, Mer-
curii & Stibii vim purgativam noviſſe, æ-
gríſque propinaſſe, qui purgantia deteſta-
mur, præſertim quæ ſanum æquè atque in-
firmum diſſolvunt putrefaciendo. Bilem
deponite, & mementote, quòd in thecis
veſtris nil reſonent diſpenſatoria, præter
Scammoneam, colocynthidem, elaterium,
eſulam, id eſt, mera toxica. Deinde, etſi
vegetabilium & aromatum eſſentiæ ſint
calidæ: illorum tamen ſalia volatilia (quæ
7 nunquam vidiſtis) ſunt temperata. Adeò,
ut ſi oleum cinnamomi, caryophyllorum,
lavendulæ, &c, noveris tranſmutare in ſa-
lem volatilem, nactus es medicamen tem-
peratum, efficiens quantum de iſtis ſimpli-
cibus ſperari poteſt, in veteri vertigine,
palpitatione, Apoplexiâ, ſimilibúſque. Er-
go qui claves Medicinæ tenent hodie, cum
nec adyta intrent, mortales arcent ab uſu-
fructu donorum, quæ Altiſſimus in naturâ
diſpoſuit. Clamant ergo in cœlum præſtan- 8
tiſſimarum rerum poteſtates, ſe velut fru-
ſtra veniſſe, vix quemquam eſſe, qui vin-
cula earum ſolvat, ut benevolentiam, quam
mortalibus debent, perſolvant: ſed potiùs
evaſiſſe ſtuprorum, & adulteriorum præ-
mia. Illa ergo ſcientia, quæ docet inſpice-
re corpora occluſa, per ſui analyſin, ac vir-
tutes illorum abſconditas eruere, famula
Pharmaceutices non eſt (ut ſonant igno-
rantium convicia) ſed potiſſima hiſtoriæ
naturalis tecmarſis eſt. Incepit namque
Pharmacia, primum à mercatoribus ſim-
plicium & herbarum collectoribus; dein
verò, cùm cernerent Medici, non unicui-
que opportunum eſſe, ſimplicia elixare,
condire & præparare, negotium iſtud ſi-
mul fuit ſimplicium venditoribus commiſ-
ſum. Interim Medici ſelectiora, & ſecreta
ſibi ſervabant, quibus honorem poſteris
ſuis compararent. Sed tandem, creſcente
Medentum ignaviâ, contenti fuerunt, diſ-
currere per plateas, de domo in domum,
ex frequentiâ viſitationum quæſtum fe-
ciſſe: ſucceſſerunt demum inde diſpenſato-
ria, ſelectas formulas hinc inde, pro nutu
ignorantiæ compilaſſe, ut in officinis ſerva-
rentur, & oſtentarentur venalia, magis ad
expeditionem, quàm ad proprietatem. Un-
de tandem Medici, compoſita compoſitis
nectentes, mille quandóque ſimplicium
farraginem ægris propinant, ut ſi unum
non juvet, juvet ſaltem aliud. Vel ad mi-
nimum, ſe excuſent, quòd juxta tritam
normam, curam ægrorum geſſerint. Hæc
eſt Pharmacia hodierna, à qua quantum
diſtet Philoſophia Chymica, nôrunt qui-
dem

dem qui eandem vel à limine ſalutarunt, ignorant verò, ſoli ignari oſores. Ægrè ſanè ferent Galeniſtæ, quod ſuis ignominiis & contumeliis, per meram lucem reſponderim, quódque ſuam potiſſimorum remediorum ſupellectilem vellicaverim, quare
10 inſtabunt (ſat ſcio) hoc modo. Urges, perlas, coralla, &c. in liquoribus acidulis non diſſolvi: ſed tantum à ſalibus diſſolventium velut calcinari, ac pulverari, abſcondi quoque, ac fieri inviſibilia oculis. Idque probas per argentum in Chryſulca diſſolutum: quod inde ſoſpes reducitur: ergo non amiſerit priſtinam eſſentiam: & iſtud detorques ad præfatos lapides, & probas; quia per ſalem alcali de tartaro, præcipitatur rurſus idem lapis ad fundum, qui antea erat inviſibilis pulvis, quatenus ſal alcali combibit ſalem acetoſum, qui continebat in ſe lapidum pulverem. Sed non cernis, quod inprimis veſtra tyrocinia, hujuſmodi diſſolutiones doceant, & magni faciant. Tum etiam, quod ſtomachus careat ſale tartari, ut diſſolutos pulveres præcipitet, ſeparétque à diſſolvente ſuo, ideóque proponas ludibrium. Ac per conſequens materia Perlarum, Corallorum, &c. ſemel hoc modo diſſoluta, ſoluta maneat, & intro ad venas admittatur, cum liquoribus chymi, adeóque in urinam vel cruorem transmutetur, præſtétque quantum pollicemur: Reſpon-
11 deo. Naturam non opus habere ſale tartari, ad ſeparandum iſtum pulverem, à diſſolvente ſuo. Quoniam edocta eſt tam à parte ciborum, quàm digeſtionis propriæ, hunc pulverem ſequeſtrare. Sunt namque quamplurima inter cibos, quæ hunc effectum proferunt. Qualia ſunt olera, itémque herbæ vulnerariæ, &c. quibus plerúmque ſal volatile lixiviale ineſt. Itémque vina cum albumine ovorum, nedum ſeparant ejusmodi diſſolventia coagulata à pulveribus diſſolutis: ſed & Mercurium præcipitatum revivificant. Denique ipſamet ſtomachi digeſtio, ordinario ſpiritus vegetabiles acidos, ſubſtantialiter transmutat in ſalem urinæ ſalſum, atque volatilem: qui cùm ampliùs non habeat priſtinas vires diſſolvendi, quas in aciditate priùs habebat: illico derelinquit (id eſt, præcipitat) 12
pulverem, quem ante occultabat diſſolutum in ſua aciditate: Ideóque ante fores mezaraicarum venarum, præfatum pulverem præcipitat, & exuit. Adeóque ſciant 13
Galeniſtæ, quòd ſcriptores tyrocinii Chymici adhuc Tyrones ſint, geſtiant aliis proponere, quæ ſummis labris deguſtarunt: adeóque nondum Philoſophiæ penetralia adiverint. Sed iterum inſtabunt Galeniſtæ. 14
Dicentes, quòd notabiliter lapides Bezoar, cancrorum, limacum, &c. tam pulvere tenus ſumti, quàm ſoluti in diſſolvente acido proſint, in Peſte, febribus, lithiaſi, vulneratis, devolutis ab alto. Quapropter per me ſtolidè idem negari perlis, corallo, &c. Quibus reſpondeo. Gemmas, lapides, & ſaxa, multam habere latitudinem, & differre plurimum inter ſe. Inprimis namque 15
gemmæ, ſilices, marmora, & quæcumque cryſtallinam habent duritiem, nequidquam agunt, aut patiuntur in nos aut à nobis, niſi per modum appenſi & periapti, idque tantisper dum ab ore, per recrementa transeunt. Vis horum ideo languida, quia corpore nimis denſo, clauſa latet. Perlæ verò & coralla, quæcumque conchiliorum ſaxatilem duritiem habent, gemmis quidem in duritie cedunt, attamen proinde nondum conficiuntur in humano ſtomacho, ut bene in quibuſdam avibus. Lapides autem Bezoar, cancrorum, &c. adhuc perlis minùs duri, non ſunt de natura ſaxatili: ſed potiùs fiunt ex ſucco lacteo ſemicaſeato, & ſemipetrificato, habéntque tophi naturam, inter cartilaginem & lapidem neutram. Prout putamina lapidum, in meſpilis, perſicis, &c. Neutrum genus, atque medium ſervant, inter ligna, & lapidem tophicum. His ita pro veritate rei, & melio- 16
ri intellectu ſuppoſitis, dico, quod quanquam

quam lapis Bezoar, cancrorum, &c. quoad ſolidam pulveris ſui materiam, nullatenus digerantur à ſtomacho humano; attamen illis ineſt ſuccus quidam lacteus, & mucilagineus, magnæ virtutis, exiguæ tamen quantitatis. Qualem contingit etiam è li-
17 matura cornu cervini elixando extrahi. Si itaque præfatorum lapidum pulverem in aqua pluvia, vel diſtillata dudum bullias, per filtrum colando decoctum à pulvere ſepares, hoc verò per balneum diſtillando elicias, reperies tandem aliquantulum prædictæ mucilaginis. Cæterùm pulvis reliquus, ut elixando invictus, ita & ſtomacho noſtro indigeſtus permanet. Adeóque ex præfati liquoris quantitate puſillâ, pendet ratio, cur dragma unica illius lapidis pulverati, ſumta in aliquo liquore, plus efficiat, quàm alioqui unus ſcrupulus ejuſdem. Cùm interim vinum, vel acetum, eodem hauſtu combibita, cum præfatis pulveribus, ne ſextantem pulveris diſſolvant: reliquum verò, integrum, non mutatum deſerant. Quod patet, ſi lapidem cancrorum, non in pulverem, ſed fruſtatim comminutum biberis, & poſt excretionem ablueris, reperies idem pondus ejus, quod ante, adeóque nihil ejus à ſtomacho ſubactum. Nec quidquam illorum lapidum per digeſtionem
18 participari. Agedum, premámque Galeniſtas proprio telo. Etenim ſi lapides præfati, vel perlæ, pulveretenus aſſumta, in nobis liqueſcerent, fruſtra tentatis diſſolvere illa. Jam ergo conſtat per demonſtrationem mechanicam, teneriores animalium lapides, continere mucilaginem, quâ perlæ, coralla, & ſaxatilia carent: Attamen corpora quarumdam rerum, permanentium in ſui pulvere, & ſoliditate homogeneâ, & inſeparabili, ut patiuntur in ſui diſſolutione actionem à diſſolvente: ita quoque viciſſim, diſſolvens patiatur à diſſoluto, ſine ulla interim corporis immutabilis participatione. Nam ex axiomate Chymico, diſſolvens eadem opera coagulatur, per quam diſſolutum diſſolvitur. Ideóque ſi auferatur diſſolvens à diſſoluto, ordinario nil præter inſipidam aquam inde recuperatur, ſine acrimonia & aciditate: quæ ſanè ut ſunt ſalium clientes, coagulantur in diſſoluto, eíque comites aſtant. Clariùs idem 20
cognoſces: Si oleum vitrioli diſtilles à Mercurio currente, oleum coagulatur cum Mercurio, manéntque ambo in fundo, forma nivis. Et quidquid inde ſtillatur, eſt mera aqua. Nix iſta autem, ſi lavetur, fit citrinus pulvis, qui facilè in priſtinum mercurium currentem reducitur, eodem prorſus pondere, quo ante. Si verò aquam ablutionis diſtillaveris, habes in fundo merum alumen, ex acido ſale vitrioli. Sic nempe diſſolventia mutantur, tametſi diſſoluta, nequidquam de ſui materia, aut ſubſtantia perdiderint. Agúntque ejusmodi diſſolventia in nos, per modum alterationis acquiſitæ, in ſui paſſibilitate: non autem ex proprietate participata, à diſſolutis immutatis.
Ad propoſitum ergo Argumentum. Salia 21
aceti, vini, ſucci limonum, vel è quercu, itémq; chyli ſtomachici acidi, quatenus ſunt vegetabilia, & à noſtrâ digeſtione alterabilia, digerendo quidem mutantur in nobis, in ſalem urinarium: attamen pro diverſitate rei diſſolutæ, illa diſſolutiva patiuntur aliquid ex aptitudine ſuæ convertibilitatis: attamen nequidquam in nos transferunt de diſſoluto non digeſtibili, niſi partem ſui digeſtibilem contineat; prout dixi de mucilagine lacteâ lapidum animantatorum. Quod ſi verò alioquin, intrò in ve- 22
nas, ejusmodi diſſolutum pergeret (quod nunquam) ut ſuas nobis dotes communicet (puta perlas, aut lapides præfatos) plurimæ inde conſequerentur anxietates, loco ſubſidiorum. Nam primo, cùm non ſint digeſta in ſtomacho (prout jam antè probavi) neque in ſecundâ demum digeſtione coqui poterunt. Quia non itur ad ſecundum, niſi per primum. 2. Ergo nunquam convertentur in cruorem, ſed in

aliud venarum recrementum. Tertiò, Na-
ſcentur pulveres in venis & renibus, con-
ſtipabuntúrque exotico hoſpite pulvere,
per nullum deinceps remedium eductibili.
Hæc dicta ſunt de diſſolutis, à diſſolvente
vegetabili, ac proinde in nobis digeſtibili.
23 Verumtamen ſi diſſolvantur res per diſſol-
ventia non digeſtibilia: ea vel erunt ingra-
ta naturæ ſtomachi. Ideóque vomitum &
ſedes movent. Adeo ut ſola incongruitas,
malignitas & ingratitudo ſumtorum, ſint
cauſa cur vomitum & ſedem moveant, ex-
pellantúrque confeſtim, cum iis, quæ in
ſui factionem deturbarunt. Idcirco anxie-
tates & moleſtias exhibent. Si verò diſſol-
ventia ſint naturæ grata, intrò lubenter
admittuntur. Nequidquam tamen patitur
compoſitum inde, tam ex parte diſſolven-
tis, quàm diſſoluti. Siquidem utrumque
eſt indigeſtibile. Ergo iſtud compoſitum
manet ſoſpes ut pridem, tranſit omnes ve-
narum officinas: ac tandem (ſiquidem non
poteſt mutari, nec per conſequens tranſire
in familiam vitalem) expellitur ſudore, per
24 diaphæreſim. In quo itinere, quidquid præ-
clara ejusmodi arcana attingunt ſordium,
diſſolvunt, ſecúmque rapiunt, ſicque me-
dentur febribus, & morbis chronicis ple-
25 rı́sque. Quicumque ergo medendo chari-
tatem proximi cordi habetis, diſcite diſſol-
vens aliquod, quod ſit homogeneum, im-
mutabile, diſſolvens ſua objecta in mate-
riam primam liquidam: & nactus eris inti-
mas rerum eſſentias, harúmque dotes poſſe
26 inſpicere. Quod ſi autem ad iſtud ignis ar-
canum non pertingatis, diſcite ſaltem, ſa-
lem tartari reddere volatilem, ut hujus me-
dio veſtras diſſolutiones perficiatis. Qui
etſi ſua ſoluta, anaticè homogenea deſerat,
digeſtus in nobis: illorum tamen aliquot
vires mutuatus eſt, quas intrò defert, plu-
rimorum morborum domitrices. Ad hæc
autem non ſufficit libros terere: ſed inſu-
per oportet carbones atque vaſa emere, &
vigilatas ex ordine noctes impendere. Sic
feci, ſic dixi, Laus Deo.

Quod Academiæ Theſi 8. venæſectionem nempe inhibeant niſi in cruoris plenitudine, in hac autem ſolùm admittant, eò quòd tum phlebotomiæ vitium non ſatis apertum eſſe poſſit; quodque theſi decimâ jam implicitè concedant febrim non eſſe merum calorem, ſed per calefacientia & corroborantia (calida omnia) curandam. Eſt nimirum alterutrum neceſſarium: vel ſcilicet febrim non eſſe calorem in ſui radice, vel non medicandum per contraria amplius.

Ex theſibus Lovanienſibus ſub Conſultiſſimo Domino D. Vopiſco Fortunato Plempio diſputatis Lovanii 26. Novembris Anno 1641.

Detegitur eſſentia Febrium.

Caput XVI.

1. *Vita mortalium, eſt morborum cauſa efficiens.* 2. *In hoc eſt vitæ error furialis.* 3. *Probatio præcedentium.* 4. *Author, in quo diſſentiat à Veteribus.* 5. *Efficiens internum, ejusque materia, probantur.* 6. *Qualiter formetur quidditas febrium.* 7. *Propoſitio.* 8. *Quod ex cauſa naturali, olim conſiſtebat immortalitas.* 9. *Idearum morboſarum origo.* 10. *Quid Veteres deceperit.* 11. *Archeum ſuis perturbationum Ideis, imitari imaginationem.* 12. *Probatur præfata propoſitio.* 13. *Originis Idearum fons duplex.* 14. *Probatur neceſſitas Idearum in febri.* 15. *Idem per enumerationem partium.* 16. *Cauſa occaſionalis examen.*

HActenus quaſi contra Scholas diſputavi, non auſus docere febrium eſſentiam. Itaque dum arborem prodat ſuus fructus, compulſus ſum pro Philiatris, ſupplementum addere, quò febrium incognita hactenus eſſentia, mage illuſtretur, deturque Tyroni modus interſtinguendi judicii à judicio, & remedii à remedio. Oſtendi inprimis ſat potenter, definitionem febrium hactenus neſcitam; ideo eſſentiam, eſſentialéſque cauſas illarum, adhuc ignorari: Cumque nobis non ſit licita cognitio rerum, à priori: ſaltem mirandum fortiter,

titer, quòd præter calorem, pro eſſentiâ
febrili, excogitatum ſit nihil: dum tamen
hiſtoria ipſa febrium ſat potuiſſet pandiſſe
cauſarum neceſſitates, conſonantiam, &
conſtantiam: ſaltémque à caloris ridiculo
errore, mortales reduxiſſe: niſi ipſa Mor
talium ignavia, per indagandi tædium, &
ſubſcribendi facilitates, fuiſſet allecta. Lo-
1 quor inprimis de natura hominis corru-
ptâ, qualis à transgreſſione deinceps per-
ſeverat. Etenim morbus adhuc exul erat,
quamdiu mors aberat: ſic quidem, ut mor-
bo nondum ulla ſui eſſet ſpes in potentiâ.
Sed poſtquam mors intravit in vitam, ſte-
tit morbus omnis, in potentiali exercitu in
2 vitam ipſam directo. Sic ut morbus nidum
ſuum ſtabulare intenderit in vitali initio:
non quidem ut externum aliquod, in, &
adverſus vitam, pugnando: ſed in ipſamet
vita, ſoſpes externus enſem ſuum ſtringe-
ret, quo vitam, (hoſpitium ſuum, ſuæque
quidditatis patronum) detruncaret. Iſta
nempe fuit humanæ immortalitatis corru-
ptela, quòd ex ipſamet vita mortem ſibi
deinceps deſumſerit. Nec enim joco lo-
quor. Abſit, ubi de conſervanda morta-
lium vitâ ſcribo. Enimverò ſtatim ſimul
3 cum vita, perit omnis morbus. Nec enim
materiæ, utcunque fingantur hoſtiles, am-
pliùs à morte dimicant, aut fervent. Qua-
propter omnis directio efficientis interni,
debet ab ipſa vitâ dependere. Etenim quod
Veteres hucuſque ante me, naturæ duel-
lum vocârunt, complexionis item elemen-
talis, cum ſolitariis qualitatibus, aut cum
ipſa invicem putatitiorum humorum pec-
4 cante adraſtiam: Id totum, aſſevero à prin-
cipio vitali effectivè, efficienter, & imme-
diatè procedere. Id eſt, ab inordinatione,
indignatione, tumultu, terrore, abhorre-
ſcentiáque ſpirituum vitalium: Materiam
autem excrementoſam, quámque peccan-
tem, ſive morbidam putârunt, & vocâ-
runt: Voco præter naturam, à cauſa occa-
ſionali errante, vel alienâ, productam, de-
tentam, vel introductam. Adeóque ejuſ-
modi materiam omnem, duntaxat occa-
ſionalem voco: Incitatricem quidem; at
planè externam morbo: utpote cujus ad-
huc materiæ perſtite præſentia, non rarò
tota febris ceſſat, & perit funditus. Ergo 5
febrile efficiens internum, atque immedia-
tum ens formale, eſt ipſamet vita; ejusque
immediata materia ab aura vitali (in quâ
hoſpitatur, & ſedet ipſa vita) pro parte de-
ſumitur, & abſcedit. Sicque eſt ipſi imme-
diata, ac plenipotentiaria poteſtas in vi-
tam, ſibi ſymbolo uniformitatis connexam.
Etenim alioquin importunum eſſet, furenti
vitæ, extra ſe, morborum parere: ſive, for-
male atque eſſentiale initium, fundamen-
tum, atque ſemen concipere, efficere, &
fovere. Non enim valet vita, morbum, ſe-
minale, in alieno excrementorum externó-
que ſubjecto, ſtabilire. Nam ſi vita à mor-
bo tolerari debebat, anguſtiari, atque ne-
cari: debebat certè à ſemet ipsâ jam detur-
patâ, omnem pati injuriam. Juxta Ada-
gium, *Nemo niſi à ſeipſo læditur*. Ruditer 6
id olim quoque Hippocrates ſenſit, qui
ſpiritum illum vitalem, impetum faciens
(tam ad vitam, quàm ad internecionem)
primus vocavit. Deus enim mortem non
fecit pro homine: quæ à peccato incepit.
Non enim nego, vitam ſtimulari in pro-
priam injuriam, à cauſis occaſionalibus:
At ſaltem optarem, Veteres diremſiſſent
cauſam eſſentialiter internam, ab externis
occaſionalibus, uti decet. Internum au-
tem, & externum, non ſumo pro corporis
reſpectu: ſed quod radicaliter eſſentialiter-
que eſt morbo proprium, id voco inter-
num, atque inſeparabile: ſecus verò, ſi
tantùm accidentaliter adjaceat. Itaque an-
te omnia, ſeriò & unicè notandum, quali-
ter ipſa febrium quidditas formetur, à quid-
ditate efficientis vitæ. Ut non ſolùm per
hoc concipiatur ipſa principiandi morbi
hæccitas: verùm ut inſuper cognoſcatur
determinatio eſſentialis emanans quiddita-

tivè à vita ipſâ. Quæ ideo ſunt altiùs in-
culcanda. Quare ſit loco propoſitionis,
Quòd mortalitas, mors, & morbus, cum
peccato intraverint, vitam corruperint,
totamque humanitatem, impuritate con-
taminaverint. Non quidem, quòd introi-
tus ſingularum febrium, ſit proin ex no-
vo peccato, ut neque immediatè ex pec-
cato originis, licèt originaliter inde deflu-
xerint. Sed in ſtatu puritatis erat immor-
8 talitas, non mors, non morbus. Quia tum,
Mens immortalis immediatè regebat cor-
pus, ideóque à caducis, ſe prorſus inferio-
ribus, nequicquam patiebatur, ſuum id-
circo domicilium, ſibi unitum, ab interi-
tu, & corruptelâ meritò liberabat. At poſt
prævaricationem, Mens ſuum regimen,
animæ ſenſitivæ tradidit, unde vita mille
mortis importunis neceſſitatibus evaſit
obnoxia. Senſitiva itaque, deinceps auram
vitalem concitavit, quæ exin τὸ ἔνορμον, ac
primarius morborum faber, ab Hippocrate
appellari cœpit. At malè à ſuis ſequaci-
bus poteſtas ejuſdem fuit intellecta: ne-
glectumque illud manſit apud poſteros,
Impetum faciens, neſcitum etiam, quòd
morborum diſcrimina à vita immediatè
manarent. Ideóque falsò, occaſionalibus,
nunquamque exſiſtentibus humoribus, to-
tum concreditum fuit morborum nego-
tium. Etenim, de origine, & principiis
medendi, tradidi modum, quo illud im-
petum faciens, producit ens Ideale; unde
febres, morbique univerſi, ortum ſuum
mutuant. Quam idearum generationem,
ibidem ex profeſſo tractatam, nunc tan-
9 tùm obiter attingam. Primò itaque, In con-
feſſo eſt, rabiem canis excitari, à, vel in con-
ceptu ejus, per Ideam effectricem illius ra-
bidi veneni. Quod in ſano cane non eſt,
prout in amente. Pateтque inde, iſtud vi-
rus (quod noſtram à morſu ferit imagina-
tionem) fabricari ab Idea, per conceptum
rabidi, patratâ. Idem etiam occurrit in Ta-
rantula, ſerpentibus, & furore percitis. Sic
in Tumulo Peſtis, hanc Ideam, nedum ex
pavore hominis; ſed & auræ vitalis, con-
ſtrui, demonſtravi. Quare etiam peræquè
neceſſarium, quod pro febri (quæ ab Impe-
tum faciente, vitalique initio ſuſcitatur,
nec ſponte, aut ex nihilo oritur, movetur,
aut increſcit) ſuccreſcat in eodem vitali
initio, Idea motrix, ſive cauſa effectrix, vi-
rulenta quidem in ſe, ac varians, juxta ſi-
gnaturas, quas hæc arbor Ideæ febrilis, pro
fructibus exhibet. Etenim ut ex nihilo, ni- 10
hil fit: ex aliquo autem ſemper aliquid: pu-
târunt tam Veteres quàm moderni, febres
quaſcunque, neceſſariò oriri ex lucta ele-
mentorum, vel ſaltem fictitiorum humo-
rum. Nec liquidò etiamnum definivêre,
cujus de ambobus hiſce, febrium eſſet tex-
tura. Ac cum non ſint niſi elementa nu-
mero tria, nec hæc confluant ad corporum
conſtitutionem (quia alibi oſtendam im-
poſſibilem horum connexionem) non poſ-
ſunt aliquod ens à ſe alienum producere.
Humores verò cum nunquam uſpiam ad-
huc fuerint: ſintque febres ex aëreo, ac ma-
gis abſtracto corpore, quàm quod liquidum
excrementum putatur: deprehendi, à nihi-
lo nil quidem fieri materialiter: ſed effi-
cienter effectivè, atque formaliter pleraque
ab Ideâ concepta fieri, quæ demum mox
ſe corporibus veſtiunt. Per conceptum
ſcilicet, fiunt Ideæ activæ, ſeminumque
formalia initia, quæ ſe ſtatim veſtiunt tu-
nicâ ſpiritûs vitalis, cum qua tum denique
in ſcenam prodeunt, fiuntque illud Impe-
tum faciens, ſolo duntaxat nomine, à Scho-
lis cognitum, ac proin à Practicis negle-
ctum. Etenim, quòd febres ſubinde à per-
turbationibus animi oriantur, id lippis
ac tonſoribus peræquè notum. Sed Ar- 11
cheum, ſive impetum facientem ſpiri-
tum, ſuas pati perturbationes, harumque
ſoboles, ſuſcitatas Ideas in ſe concipere,
inopinum, atque hucuſque inauditum eſt
quidem Scholis. Attamen certius nil, quàm
quòd ſaliva rabidi, dudum poſt mortem
canis,

canis, in eo quem momordit, producat ſuam rabiem, planè ſuo cani perſimilem,
12 unde manavit. Quare in ſalivâ fuit Idea formatrix ſeminalis, illius rabiei productæ par illi, unde prima fluxit infectio. Nam ejusmodi infectio poteſtatem præſupponit actricem, vitalem, potentemque propagatricem ſui ſeminis, licèt nobis mortem & amentiam cauſet. Potentia autem iſta nequaquam agit, ut nudum accidens: ſed quatenus formali ſubjecto inhæſionis inhabitat. Nec etiam quòd materia viſibilis, ſive diverſorium inhæſionis, ſit ipſamet potentia, nec excitatrix, vel ſtimulus ſuiipſius, aut quòd iſta potentia ſubſiſtat ſolitaria extra radicem, quæ illam ſuſcitavit: Sed omnis potentia habet ens fovens, patrans, ac dirigens ſui, longè ſpiritualius, & abſtractius, quàm ſit ſua capſa inhæſionis. Abſtractius inquam quàm ſit ipſum medium, in quod potentia motrix eſt recepta: imò formalius, quàm ſit ipſamet qualitas potentiæ. Eſt nimirum architectonica imago mali, aut boni, effectrix effectuum, tam in morbis, quàm in cæteris entibus ſeminalibus. Sumit autem iſta imago, primordiale ſui initium, ex cogitatione hominis, vel ſuccenturiato conceptu ſpiritûs Archealis (de morbis nunc loquor.) Sic nempe anima ſenſitiva, eſt per modum recipientis, in ſpiritu, ſive aurâ Archeali. Et quanquam Archeus non anxietur per modum animæ uſualem, atque humanum: attamen diverſorium animæ ſenſitivæ (quod eſt ipſe Archeus) fruitur per modum ſuæ receptioni proprium, Ideis oriundis, tam à ſuis conceptibus, quàm à conceptuum exorbitationibus.
13 Nec enim Archeus iſtas paſſiones ſemper è proprio conceptu piſcatur; ſed & ab ingeſtis, malè digeſtis, & tranſmutatis. Uſque adeò & ab excrementis non rite ſubactis, aut ſegregatis. Adeóque & nedum à facultatibus noſtris alienatis, aut errantibus: verùm inſuper, ex dote rerum innatâ. Pro-ut in ſalivâ rabidi dentis, eſt proprietas Idealis virulenta, quæ animæ ſenſitivæ imaginationes in nobis alienat, ad ſui lubitum. Ergo in rebus eſt quædam po- 14
tentia accidentalis, quæ ſi contagium aut ſui propagationem perficiat, indiget vi formali, & ſeminali, quæ rectrix ſit actionis. Semina namque, ut figuram, vel ſui ſimilitudinem, edant in productis, neceſſariò hanc imaginem ſibi inſculptam habent, ſi debeant extra ſe agere, aliudve ſibi ſimile erigere in producto: cùm ejusmodi ſimilitudo Ideam præſupponat formatricem. Denique materia febrium occaſionalis, ſi eſſet de febrium eſſentiâ, vel non præcederet, ſaltem ſemper comitaretur effectum ſibi proprium. Quàre dum quaternarius 15
humorum, horumque exiſtentia, ſint ficta: neceſſum eſt, quòd ficta cauſa humoralis nec præexſiſtat, nec ſubſequatur eſſentiam febris, nec ſit reſpectus humorum ad febrim; nec viciſſim febris, ad fictos humores. Denique nec cruor (theſaurus vitæ) poteſt ullo modo, eſſe febrium cauſa conſtitutiva: imò nec quidem cauſa occaſionalis; niſi ſit extravenatus, priusque corruptus: id eſt, niſi prius deſinat eſſe cruor. Siquidem extravenati cruoris non eſt alia reflexio, quàm quòd in vivente thecâ ſit cadaver, variasque interim ſubeat transmutationes, pro varietate Ideæ Archei, in proximis culinis, clavo œconomiæ præfecti. Eſt nempe vitiatus hic cruor, cadaveroſum jam excrementum, & cauſa occaſionalis, quâ excitus Archeus Ideam furoris fabricat. Denique aliud quodcun- 16
que excrementum, à ſubſequente digeſtione defœdatum, cauſæ occaſionalis jus in ſe transfert, febrimque occaſionaliter parit, non ſecus ac jam de cruore dixi. Eſtque ejusmodi excrementum, à vitio digeſtivè, ac diſtributivè, vel ſenſim accumulatum, vel demum à febri, aut inſpiratis peregrinis, productum. Utut fuerit, ſaltem reſpectu febrium, ſemper remanet exter-

num, nec harum eſſentiam ſubintrat unquam. Sunt quidem duntaxat accidentales conſiderationes,quæ gradum febrium proximè reſpiciunt. Etenim ſi actio morborum procedat immediatè in vitam, & à vita exordium ſumat: utique eſt neceſſarium, quòd eſſentia morborum quoque penetret penitùs, ipſam medullam eſſentialem vitæ. Cætera verò externa, qualia, ac quantacunque, tantum reſpiciunt. an materia occaſionalis ſit in quanto, major, minorve; An efficiens in Juvene ſit potentius, quàm in ſene; in initio morbi, quàm in fine; in malignâ, quàm in mitiore, &c. Sed ejusmodi poteſtatum gradus, ſunt correlativa efficientis, ad vires collati. Docéntque quidem, quantum ſit verendum, ab accidente occaſionaliter irruente. Ego autem hîc ſpecto formalem febris eſſentiam. Itaque ſemper adeſt, ac permanet eſſentialis poteſtas interni efficientis, ſive ipſius vitæ: & denominatio, deſumta ex termino relationis, etſi ſpem Medentis mutet, ſuperioritatem vitæ, ac proportionem Agentis variet: Attamen ipſa vita ſemper eſt intimum principale, formale, atque eſſentiale febrium efficiens; mauétque ubivis materia occaſionalis, extra veram & internam cauſam materialem. Nam ſæpe aufertur, ceſſátve febris, reſtante reſiduâ adhuc ejus materiâ, & efficiente occaſionalibus. Etenim ſæpe quartana ceſſat ſuâ ſponte, poſtque menſem fortè repetit iterum: adeóque materiam occaſionalem ſervabat ſibi interim intactam, ac citra actionem, velut dormientem. Idemque ens occaſionale alibi, pacatâ priùs procellâ Archei, totum ſponte conſumitur. Sæpe quoque febres, poſt ſe, relinquunt debilitates, viriumque topicas diminutiones, in vitam durabiles: quatenus vita inſiti Archei extruncata, ſuasque paſſa eſt tribulationes nimias.

Quidditatis febrilis indago.

Caput XVII.

1. Erronea Scholarum ſpeculatio. 2. Differt Author à Scholis. 3. Modus fiendi febrium, ad Indicationes propagatur. 4. Centrum febrile. 5. Sitis, & frigoris examen. 6. Confirmatur Centri doctrina. 7. Cur febris quandoque terminetur per appetitum inſolitorum. 8. OEconomia febrilis in pyloro. 9. Exlex quartana, & exoticarum febrium ſedes inaudita. 10. Cur vomitus non ſolvat has febres peregrinas. 11. Definitio febris lacera. 12. Remediorum examen. 13. Spei vanitas unde ſit introducta.

ANtehac tam Moderni, quàm Priores, 1
conſiderârunt febrium naturam, ac quidditatem, ex ſpeculatione caloris, tam interni, quàm æſtivi ambientis. Itémque eſſentiam illam dimenſi ſunt, ex acrimonia, atrocitate, multiplicitate materiæ occaſionalis, vel ex malignitate unius, vel plurium, de quatuor fictitiis humoribus. Sic enim, quâ ingredi debuiſſent, januam ſibi ante nares occluſerunt. Siquidem modus fiendi in febribus, itémque ejus internum efficiens, atque materia ſeminalis, manſere neglecta. contemplati ſunt febrim duntaxat in facto eſſe: adeoque ſic ſibi cognitionem eſſentiæ abſtulerunt: ubi aliàs, modus fiendi, ſuprà diſtinctus, enucleat internam febris quidditatem, quam facta febris claudit: non potens Intellectus humanus ſuâ vi, penetrare res, quas ſibi ex inſtituto occluſit. Docui itaque ſuperiùs, quo initio activo & vitali, febris in nobis oriatur ſeminaliter, & materialiter, id eſt, integraliter. Etenim quidditas febrium, per modum fiendi, edocta, patefacit quidditatem efficientis, à quo formatur. Siquidem omnem ſui determinationem mendicat à 2
vita. Ideo enim vera quidditas entalis, atque eſſentialis differt toto cœlo, à Veterum putatitiâ quidditate (accidentali nempe) febrium. Ipſum namque ens accidentale (quod eſt ipſa Veterum putata febris) differt toto prædicamento, ab ente ſubſtantiali,

tiali, vitalique febrium, atque à ſeminali initio, progreſſu, coaptatione, actione, ſequeſtratione, deturpatione, & proprietate immediatâ, hauſtâ ſcilicet, tam ex parte maternâ materiæ internæ, atque vitalis; quàm paternâ: nimirum, vitalis efficientis principii quidditate. Siquidem Medentes hactenus omnem morbum, inter nudas qualitates collocant. Cæterùm demonſtravi, quòd calor non ſit eſſentia, aut de eſſentia febrium: ſed merum accidens, ſeparabile à febri, febríque accidentaliter, & per
3 intervalla, adjacens. Reſtat modò ad cognitionem febris, ac remediorum, contemplari modum fiendi, in fieri eſſe, ut arbor à fructibus prodatur. Itaque omnis propemodùm febris ſtatim ab ſui initio, horret, aſpernatúrque, carnes, piſces, juſcula, ova, & quæcunque intra ſtomachum mox corrumpi queunt. Nam carnes & piſces ſolo tepore, ſponte vadunt in corruptiones ſibi proprias, atque fœtores, tanquam ad terminum cadaveris feſtinarent. Hæcque, ubi in ſtomachum delabuntur, fermento ſolito, debito, ac digerente orbatum, ſolo illius loci tepore, feſtinant in ſui corruptionem. Ructus enim febriles, hinc fiunt olidi, ideóque nidoroſis ructus acidos ſupervenire, bonum omen portendere vult Hippocrates: eò quòd fermentum digeſtivum ſtomachi (quod cuncta aceſcere cogit) ſe rediiſſe, ructu acido, teſtetur. Quo aliàs abſente, dormiente, impedito, vel ſuppreſſo, carnes, & quæ facilè putrere parata ſunt, mox corrumpuntur. Unde dein vomitus flavus, porraceus, & amarus, à corrupto œconomi jure, ſuſcitatur. Hæc eſt cauſa, cur ſtatim, quæcunque facilè pu-
4 trent, fiant exoſa in febribus. At ſaltem hinc patet, ſtomachum eſſe palæſtram certaminis febrilis. Tum, huic conceptui ſtatim ſuffragatur ſitis, pleraſque febres comi-
5 tans. Imò & immani intermittentium, diuturnoque frigore, atrocior ſitis, vomitúſque affluentior flavæ illius amurcæ, quàm alioqui in acutiſſimis continuarum caloribus. Nec etenim proinde ad ſolita latibula ſubterfugiendum: quaſi frigerent duntaxat externa: at interna ferverent viſcera, æſtuarentque potentiſſimè. Unde nimirum ſub frigore, tanta infeſtaret ſitis importunitas. Abſit, tam apertis nugis, veritati velle imponere! Siquidem intermittentium initiis, horrores, atque frigora, ſentiuntur non minora intus, quàm in artubus. Propterea ſcilicet quatiuntur præ frigore interna latibula, uſque adeo, quòd dentes & artus, non niſi internum prodant frigus. Sedantur autem rigores febriles, ſimulatque interni frigoris furor evaſit mitior. Eſt autem iſta ſitis fraudulenta. Utpote quam non ſolùm potus non reſtinguit, potantemque miſerè deludit: ſed etiam docet, ſe non à defectu humidi cauſari. At ſi ſupponatur (riſu dignus alioqui) fervens intus calor, tantisper ac dirum frigus, è penetrali, rigores ſuſcitat. An ſaltem dum fervor ille, do- 6
meſticus febrium hoſpes (licèt nondum querulus, aut ſenſatus hactenus) foràs ſpargitur, friguſque abactum eſt; An inquam non acquirat ſibi vires eundo? ſeſeque explicet? non quidem per modum ſubſtantiæ, extenuatæ dilatando, ſed per modum caloris excreſcentis agendo. Perinde ut manus, per nivem frigefacta, ſi calorem repetat, magis magiſque incaleſcit, ac longè potentiùs, quàm quæ juxta ignem calefacta eſt. Cur itaque, ſi ſitis à calore fiat interno, ſaltem non reſtinguitur potu: Cur etiam calore jam aucto, & per febrile argumentum, ad ſtatum ampliato, non increſcit pariter ſitis; ſed potiùs plerumque mitigatur. An non hinc conſtat, ſitim, non à calore: ſed alienâ longè radice, ſcaturire? præſertim ubi non rarò, ſtagma acidum ſulfuris, ſitim vel reſtinguit, vel ſaltem potenter ſedat? Appetitus ergo ſubitanea averſio, horrorque ciborum, potuumque faſtidioſus delectus in febribus, ſitis penè inſatiabilis, vomitus, nauſea, anxietas cum ſuſpiriis,

ſpiriis, vigilia ſubinde continua, non rarus
denique ſopor, vel deliria, locum, ſive ſen-
tinam febrilem, detegunt, accuſantque ſto-
7 machum, ejusve vicina. Ideò enim lenta,
pertinaciorque febris, ſolvitur frequenter
per appetitum rerum inſolitarum (puta
halecis, rerumque fumatarum) ſperans,
per rem ejusmodi inauſpicatam, ſubigere
hoſpitem hoſtem. Arrident nempe ejus-
modi inſolita, non quidem quòd digeſtioni
(quippe quæ tum nulla ibidem eſt) ſint,
aut alimento apta; ſed quia impreſſiona-
lem Ideam Archei, atque ſigillum febrile,
obliterant, non ſecus, atque aliàs cibi in-
ordinati exoticas, ſilentesvè in Archeo
Ideas paroxyſmales, occaſionaliter exci-
tant. Etenim ſi procul inde ſuum nidum
febris delegiſſet, debeatque omnis cibus
priùs in ſtomacho transmutari. Ideóque
quoquò inde longiùs deviat, eò ciborum
vigor, ac prioris vitæ qualitas mage ſterni-
tur. Quare ſi appetitu, & fruitione inſoli-
ti illius cibi, ſuperetur diuturna alioqui fe-
bris: deſignat, quòd febris non procul à
8 membro appetente, ſit remota. Redit ni-
mirum quoque cum appetitu aliàs, ructus
acidus. At ſaltem ex diductis patet, quòd
venæ ſtomachales non trahant ad jecur,
ſicut meſaraicæ, ſed potiùs nutriendo ſto-
macho ſint dicatæ. Quòd alibi de digeſtio-
nibus ſtudio explanavi. Siquidem ſæpè à
biduo aſſumta, non obſtante ſiti, per vo-
mitum rejiciuntur. Ergo Pylorus (inferus
ſtomachi janitor) quamdiu febris imperat,
non rite ſuo fungitur munere; ſitisque, quæ
ſub iſto biduo ſuboritur, aliquoties repetit,
torquet, iterumque miteſcit. Neſcitque
Pylorus, quo fine, ſe tam pertinaciter clau-
dat, ac tantopere potum illum detineat, in-
tra febrium ſentinam ſtomachum. In qua
præcipuè tum non ſperatur digeſtionis bo-
nitas: ſed potiùs ingeſti longa mora, &
conſequens corruptio. Neſcit inquam,
quorſum tam amentes effectus edat, dum
ex ejusmodi detentis, procreat flava & a-
mata excrementa, quæ hactenus fellis ima-
gine incautos deluſere, illaque elidat abun-
dè, fruſtra, ac citra ſublevamen. Exin nam-
que conjicio, facultatem appetitricem ci-
borum ac potuum, orificio ſtomachi inſer-
tam, declinâſſe in Pylorum, ſuſque deque
confuſa omnia: ſitimque ideo amentem
æquè infeſtare: quia totum febrilis confu-
ſionis chaos, agitatur immediatè ſtabulo
exotico Pylori. Nec enim iſta ſitis potu
ſedatur, quæ non eſt ſuo loco, in ſtoma-
chi nempe orificio. Cujus ſolius munus eſt,
denunciare alimoniæ defectus. Febris ita-
que habet virus, eſtque ſerpens multiceps,
quod circa Pylorum, & paullò infrà, hoſpi-
tatur, vel inſidet convexo ſtomachi. Ete-
nim non rara ſunt deliria ridicula, aliàs
quoque ferocia, juxta veneni illius ſortem.
Sitim autem ſuſcitat ſerpens ille, ſæpe quo-
que anguſtias, lipothymias, & ſyncopes,
vel vomitus frequentes, amaros, vel etiam
ſolius alimoniæ inpatientes & intoleran-
tes. Vigiliasvè continuas, harumque vi-
cem, ſopores compenſant alibi. Primo ſal-
tem introitu, fermentum ſtomachi, cum
edendi deſiderio, intercidunt ſtatim. Ne-
que ideò fruſtra conqueritur Anatome, diſ-
ſectionum difficultates mox ſub Pyloro, ſu-
perare quasvis alias totius corporis, pro-
pter vaſorum multitudinem, glandulis in-
tortam. Hinc namque exorbitationes ali-
menti, malè digeſti, maléque diſtributi,
itemque ſcoriæ, ſive ſtercoris liquidi, extra
orbitam alienati, vel humoris alimenta-
rii, ac ſpermatici degeneratio, ſimul con-
currunt. unde ſtomachi œconomia ever-
titur. Cuncta ſiquidem concurrunt in va-
ſorum multiplicata texturâ, excremento-
rumque adhuc commiſtione. Quibus de
cauſis, virus ſurgit, alienanturque ali-
menta à ſcopo, variasque per moram
ſubeuntia alterationes. Quas dum topicus
ibidem Archeus, ſuâ perſentit ditione,
anguſtiatus, turbatus, ac veluti demens,
diverſimodè illa adhuc alterat magis, ac

pro

pro venenorum illorum ſuaſu, varias confingit ſuarum perturbationum Ideas, ut Protheum Poetarum exprimat, variamque febrium ſcenam effingat. Non proin tamen virulenti hujus contagii metamorphoſes, finesque, ſunt Medentum objecta. Nec enim tam venenorum, ſymptomatumve eſt ſpectanda varietas, quantum loci dignitas, & perturbatio Archei, & dein quo medio compeſcatur virus, reducaturque averſio, concitataque confuſio Archei. Nam his ſedatis, ceſſat mox ipſa febris, quæque materialiter ibidem peccant, facilè à natura domantur, atque recedunt directè ſubacta. Hac ſcilicet viâ, ſtatim febres cedunt, ad appulſum alicujus Arcani: reſiduum autem expulſionis, committitur humeris naturæ. ut ſua ſervetur Hippocrati dignitas. Quod *ipſa natura, ſint morborum medicatrices*. Hæc de Continuis, juxta atque interpolatis febribus, & locò natalitio illarum.

9 Sola autem quartana exlex, penitiùs ſubiiſſe viſa, ſive extra contubernia ſtomachi, ad Splenem ſe porrexiſſe. Parem attamen ſervat ſibi progreſſum, & explicationem, ſuper Archeum loci: dum intra proprios lares, errorem digeſtionis committens, ſtatis periodis ſuos excitat furores. Eſt denique malignarum, caſtrenſium, purpurearum, &c. aliena prorſus, atque inſolita admodùm ſedes, propagatio, ac inſueta medendi anxietas. Dum ſcilicet, per inſpirata endemata locorum, paludum, mineralium, fumorum, hoſpitalium, infirmorum, putídorumque odorum, hauriuntur fœtores, &c: Qui, dum per pulmonem, in thoracem penetrant, trans diaphragma, connexam ſtomachi ſuperficiem feriunt, ac ſuæ virulentiæ Ideam depingunt, in alimento proximè aſſimilando. Quod proinde degener ibidem ſe ſiſtit, & Archeum loci invitat in ſuos furores: unde inſolitæ ſubſiliunt febrium tragœdiæ atroces nempe, pertinaces, ac fallaces admodùm. Quia ſopores, vigilias, amentiasque & anxietates periculoſiores excitant; Juxta çujusque veneni, obnati ibidem ſtimulum, diverſimodè Archei vitalis perturbationes ſuſcitantem. Sic modo ſurrexêre febres, abſque ſiti, calore, & turbine, in Medentum confuſiones: quia nimirum nihilo ſecuriores febres concitant. Quædam enim cum tantillo frigoris primordio, citóque finiente, necant citò, vel languidè; non minùs tamen truculenter, quàm quæ magnâ ſymptomatum feritate infeſtant. 10

Patet ſaltem nunc, cur vomitiva febrim iſtam ſtomachi, ibidemque ſuæ manſionis ſigna edentem, nequicquam ſublevent. Nam etſi productum febrile, vomitiva domare videantur: non tollunt tamen occaſionale producens, in convexo, externoque ſtomachi plantatum. Manuducamur itaque ab ipſa febri, & ſtatim indicationes inde petitæ, docebunt, omnes anxietates iſtas incipere, & agitari circa ſtomachum. Mirum ſanè, quòd Scholæ nihilominus Hepar, & bilem, vel pituitam, putrida nimirum, adhuc incuſent, poſtquam dejectiones, arte vel naturæ impetu promotas, nil juviſſe attenderint! Somnus etenim laborem adfert in febri; non autem in ſanis: eò quòd à ſtomacho, non autem à jecinore, ſomnus ſurgat (quod alibi latiùs.) Vitium autem originale febris, & occaſionale, eſt permutati: Ideóque etiam permutantis, horumque permutativa actio, manifeſta ſentitur circa ſtomachum. Eſtque ideo ſolemnis definitio Scholarum ruinoſa: Quæ decernit febrim, à corde primùm accendi, & inchoari. Quòd autem febrium occaſionalis materia, ſit permutatum alimentum, proximè aſſimilandum, fortè id pro ſtomacho admittetur: At non æquè obvium erit concipere ſcoriam, ſive ſtercus liquidum, à meſenterio retrogradum. At certè quanquam id in ſanis regulariter occurrat: non tamen in febribus, quibus ſingularis ideò, & propria eſt quævis

vis exorbitatio. Etenim ſic ſcoria ab utero lotii, & calculi ſedibus migrat per abſceſſum indirectum, ad pleuram, ad venas ſtomachi, & vaſa Duodeni inteſtini. Cujus deviationis nulla eſt ratio, niſi ipſa confuſionis Archei licentia. Denique (repetam) nec ſemper à cauſa occaſionali priore, ipſa febris profluit, dirigitúrque. Siquidem ipſe Archeus, etſi ab externo non ſolicitetur errore; tamen incontinentiæ ſuæ peccato, ſubinde ſua ſponte, furores aſſumit, propriâque luxuriat libertatis inſolentiâ. Tumultuatur enim, ac leviculo errore, ſuæ indignationis ideas fabricat, non ſecus, atque ridiculâ ſæpe de cauſa ſuſcitatur. Quodque minùs mirum in Archeo univerſali, ſi titubet, cum unicus, tam diverſis facultatum functionibus regendis, præſit.

12 Etenim quia centrum mali, circa ſtomachum, palæſtram locavit, vanæ ſunt venarum depletiones, viriumque furta. Siquidem cruor culpâ caret. Quod ſuprà ſat demonſtravi. Eſtque æquè ridiculum, velle corroborare, per Alchermes, gemmas, & perlas contritas. corroborare inquam velle, ubi hoſtis intus dominatur, ipſamque vitam in omnem diſſolutionis ataxian atque confuſionem præcipitat. Hoſtis namque, qui potuit integram ſanitatem, roburque validum ſternere, ſpernet quicquid ſe præſente ad confortandum objicietur. Fruſtra ideò ſymptomatum ſublevamen intenditur, ſi non adſit victrix medela, quæque compeſcat vitalis Archei confuſionem. Quæ nimirum eſſentialis, & principalis ſanationum eſt effectrix. Ac dolendùm eſt, corroborationem virium, unâ manu intendere, quam altera manus per ſolutiva & phlebotomum dejicit. Remedium itaque plauſibile menſuratur ab effectu, ſi tumultum Archei ſedet, & Ideam febrilem extinguat. Pacato namque loco febrili, ſive aperto carcere, Archeus, qui antea diruebat cuncta, quia confuſus: jam tranquillus expellit hoſtem, & materiæ occaſionales, aperto carcere repentè effluunt. Idque in difficillimo inſperatóque caſu contemplamur. Siquidem ablato luis venereæ contagio, tubercula oſſea, atque dura, evaneſcunt ſponte. Alibi quoque abſceſſus deſperati contingunt, ſolius ſæpe naturæ ductu. Sic inſolitæ declinationes, diſſolutiones, reſolutiones, atque receſſus, etiam ab Humoriſtis agnoſcuntur. Ideóque proniores ſpero fore, circa occaſionalis febrilis materiæ ſpontaneam expulſionem: Saltem, non eſſe petendam à ſolutivis pharmacis opem, nec ut à virium vitalium furtivis remediis. Sedato nimirum priùs Archei furore, formante Ideas febriles: ſequeſtrantur facilè deinceps, quæ, & qualia oportet. Idque facilè ferunt infirmi, ac meliùs ſe inde habent, quatenus à gravante pondere, & obnatâ perturbationum confuſione, ſublevantur. Itaque cognitio quidditatis febrilis, exterminat ſpem, quam à venæ ſectione, ſolutivis, ſcarificatione, & cantharidibus, movent Medentes, unam ſcilicet ob culpam. Ne ſuas fruſtra viſitationes feciſſe, præmiumque de impoſtura petere, videantur. Cum autem ſuperatâ 13
propemodùm febri, Archeus ſe ad tranquillitatem componit, ut per criſes, ſudores, vel hæmorrhagiam, vel etiam per hæmorrhoides, tanquam furiarum reſiduam luctam, quietem & ſanitatem ſæpe adduxerit. Id ſanè Medentes fefellit, omnemque ſpem in hirudine, & phlebotomo collocârunt, nec conſiderârunt, quòd adhibito remedio juſto, ſtatim, etiam turgentiſſimæ hæmorrhoides, citra cruoris effuſionem diſpareant, nec ſanitatis acquiſitionem, aut conſervationem impediant. Quod aliàs foret impoſſibile, ſi cruor hæmorrhoidalis, tam fœdo charactere, quali depingitur, infamis eſſet. Delectus itaque remediorum, in febribus, deſumendus eſt ab Arcanis, quorum ut inſignis eſt varietas: ita & occulta præparatio. Primaria enim ſunt, quæ placant tumultum in vitâ excitatum.

Sequun-

Sequuntur, quæ ſuperant virus febrile. Auguſtiora autem ſunt, quæ utrumque ſimul continent. Sunt denique, quæ famulantur expulſivè, plauſibili nempe abſterſione, & reſolutione. In quo mira eſt Omnipotentis prodigalitas, quæ ſimplicia cruda pro febribus direxit, ac modicè præparata, inſtar falcis, febrim demetunt. Gauderem ſanè hæc propalare: ſed me abſterruerunt eventus, malo meo experti: etenim circa finem elapſi ſeculi, inceperam per ſtagma ſulfuris, & vitrioli mederi: dicebam etiam, quænam eſſent inſueta illa, ignotaque remedia. Primum enim, Medentes chirothecam ſuam præfatis remediis oſtendebant corroſam, ac reſolutam, ut ægros terrerent, ne ſuus ſtomachus idem toleraret. at cùm poſtmodùm, non obſtante medentum detrectationis fuco, cernerent, à me ſanatos, bene valere, à ſervis fugitivis meis, juſſerunt diſtillari quædam, quæ viderant, & didicerant. Hinc in mercatores, & Seplaſias migrârunt chymica. Nec ſanè inviderem: niſi adulterata venundarentur univerſa, quamdiu lucrum & avaritia prævalebunt. Dolendum ſanè, nil horum mortalibus propinari: quod non miſerrimè ſit adulteratum. Dicam ſaltem pro ingenuis, quòd ſpiritus ſalis tartari, ſi unicornu, argentum, hydrargyrum, lapides cancrorum, vel aliquod è ſimplicibus diſſolverit, nedum febrim: ſed & plures affatim morbos ſanet. Non enim, quòd ſperem, argentum, hydrargyrum, vel alia hujusmodi, in venas tranſitura. Sufficit mihi, quòd ille ſpiritus alcali, ab hiſce corporibus, in ſalem redactus volatilem, & coagulabilem, in officinâ ſtomachi ad normam ciborum redactùs, tranſeat in Meſaraicas, ſaltem per lotium iſthac deportatus; & tranſeundo lambat, reſolvátque ſordes ibidem ſubnatas, vi exoticâ ſibi aſſumtâ. Certè hujusmodi plura, magisque obvia, lubens communicarem, niſi abſterruiſſet calamum torpor, ignaviaque medentum, ſoli lucro inhiantium, vitamque mortalium exponentium ſub Seplaſiæ, ſuæque uxoris bonâ fide, & appetitu lucri. Quantum autem ad Quartanam, ſolitus ſum illam depellere emplaſtro, ex paucis reſolventibus & abſtergentibus compoſito. Nec unquam me fefellit, niſi quòd in obeſis tardiora ſint ejus obſequia.

IMPERTINENS.

Autor optat videre Humoriſtam, qui aërem aquæ adæquâſſet librando, ut Galeniſtarum temperiem æqualem ad pondus connectat. Quantum aëris videlicet, pro libra aquæ, ſumendum, ut in pondere adæquentur?

ALIUD.

Aër nec levis eſt, nec gravis. quia eſt ſine pondere. Ideóque nec ponderari, nec adæquari poteſt. Ergo ſummâ ac optima complexionum ſpe deſtituta eſt doctrina Galeni: quia mentita ſtentoria ipſi eſt libertas.

SCHOLARUM HUMORISTARUM PASSIVA DECEPTIO

atque

IGNORANTIA.

Quam ſi deinceps defenderint, pertinaci malitia tegent, atque eandem Deus indignatus deteget, jam imminente ætate, in orbis Chriſtiani utilitatem, & pertinacium confuſionem.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

SCripſeram inſolito calamo de febribus, dumque libellus ad me rediret, vix eundem intellexi, propter craſſa atque innumera menda. Mox abinde, utut vitioſus planè idcirco: attamen infra paucas hebdomadas deſiderari cepit. Vnde cenſui, ſi mendoſus, prelo dignus, & expetitus fuiſſet, quod alteram editionem potiori jure expeteret. Nedum, ut emendatus prodiret, qui aliorum nævos, & ignorantias ante me commiſſas, proderet, adeóque vitam mortalium quam proximè atque intimè ponderaret, doctrina ſingulari, ad quam reſpondere tentaſſet adhuc nemo hactenus: verum peculiarius, ut inaudita illius doctrina primariò vera, quamvis inexſpectata, ſtabiliretur fortius. Itaque coactus fui, mei numiſmatis diplomæ ſuperaddere: quò ab Humoriſtis, Galenicæ Scholæ aſſeclis, meisque oſoribus, firmiter circumquaq; tutaretur, traditamque veritatem conculcari non ſineret. Quapropter rationes addidi, quibus oſtendi vanitatem, & falſitatem commenti humorum, quibus Medentes, pernicioſo fundamento, mundum univerſum circumvenêre, cœmeteria ſaginârunt, familias deſtruxerunt, viduas atque orphanos multis myriadibus fecerunt: adeóque ſe, in culinarum & comediarum facetias introduxerunt. Paracelſus quidem exorſus eſt humorum fallacias explodere, habetque hodie ubivis ferè ſuos ſequaces, inter doctiſſimos viros: attamen hunc nodum nunquam quis ante me (quod ſciam) ex profeſſo explicare attentavit. Itaque ſi quis antehac minatus fuerit, in librum meum de febribus calamum ſtringere, eò quod iniquè ferret, me duo præſidia medendi univerſalia, nedum evertiſſe: ſed potiſſimum demonſtraſſe, nullum laxativorum, electivè hunc præ illo, humorem ſubduxiſſe unquam hactenus, imò quod eſſent ſingula & cuncta purgativa, merum virus hoſtile vitæ: fortaſſis jam ſuum deponet calamum, dum potentiùs, confirmatum idem dogma cernet. Quod ſcilicet impoſſibilis ſit in natura utriuſque bilis, & pituitæ exſiſtentia, nugaces inde complexiones, & morbos oriri edoctos, creditosque, falſis inniti principiis. Et per conſequens, medendi methodum, juxta humorum ametrias inſtitutam, eſſe fallacem, mera ſomnia, aniles fabulas, & nugaces nænias. Debui namque rotundè, ſincerè, ac candidè agere, quoties de Deo, veritate, vita, bonoque publico mortalium, ſcribendum decrevi. Teſtem in hoc, ut & judicem, imploro, qui Via, Veritas, ac ipſiſſima eſt Vita mortalium. Hanc itaque veri indaginem, & aſſecutum bravium, ſua ſub tutela, & irroratione, lubens expoſui. Valete mortales conſocii. Fauſta vobis imprecor omnia. Quia vera edoceo.

S. C H. O-

SCHOLARUM HUMORISTARUM PASSIVA DECEPTIO *atque* IGNORANTIA.

Quatuor humores Galeniſtarum, eſſe fictitios.

CAPUT I.

1. Reſpondetur obviando iis, qui contra librum de febribus ſcripturire volent. 2. Supponitur dogma Scholarum. 3. Falſum eſſe, quicquid de elementis, gradibus, miſtionibus, diſſidiis, & morbis edoctum hactenus. 4. Nuſpiam eſſe calorem, niſi ex lumine, motu, vita, & Blas alterante. 5. Humiditatum atque ſiccitatum determinationes. 6. Relatio morbi ad ſanitatem, qualis. 7. Remedia morborum, unde. 8. Paracelſi inconſtantia, prout & Galeni. 9. A privatione non dari regreſſum, juxta Scholas: quæ tamen ubique in hanc regulam impingunt. 10. Deficiunt in probando quaternionem humorum. 11. Franguntur duæ columnæ humorum. 12. Multa in ſimplicibus, duas tantum habent alteritates. 13. Miſer logiſmus à ſimilitudine pro humorum numero. 14. In lumine ceſpitant Scholæ. 15. Larva detegitur argumenti ſophiſtici. 16. Similitudini ex lacte, opponitur ſimilitudo ab herbis. 17. Pariter lotium pro quinto humore poni deberet. 18. Scholarum anxietas. 19. Dilemma contra humores. 20. A theſi ſuppoſita, argumentum. 21. A ſufficienti enumeratione officinarum. 22. Ab impoſſibili. 23. Ab abſurdo. 24. Rationes 16 numero. 25. Contra theſin de pituita. 26. Ab implicita blaſphemia. 27. Ab officina. 28. Ab impertinentia ſuppoſitæ theſis. 29. A convenienti. 30. A podagra & torminibus. 31. Ab eryſipelate. 32. A cauſticis. 33. A verbo Euangelico. 34. A defectu Separatoris. 35. A nutritione ſimilarium. 36. Ab impertinenti. 37. Deformitas argumenti Scholarum formati. 38. A Simili. 39. A natura elementali. 40. A ſimplicitate ſui finis. 41. Negatio theſis. 42. Ab axiomate Philoſophico. 43. A guſtu, & proprietatibus. 44. Quis inventor humorum. 45. Quid fundorum diverſitas arguat. 46. A cruore Æthiopis. 47. Unde cruor rubeat magis in ſuperficie. 48. A ſimili. 49 Unde colorum mutatio in rebus. 50. A ſpecie facti, in pluribus. 51. Ludicra hæmorrhoſcopia Scholarum. 52. Impoſtura miſera. 53. Omiſſio Scholarum ridicula. 54. Iudicium Medentum contra ſe pugnat. 55. Subterfugia invitis buccis elabentia. 56. Immanis libellus de natura humana. 57. Ab effectibus, & timore. 58. A confeſſione Medentum. 59. Stercorarii non diſtinguunt homines, niſi per ſtercora. 60. Argumentum Scholarum ridiculum. 61. Contra. Ab Axiomate Phyſices. 62. Dilemma. 63. Galenus ridiculus, circa cauſam varietatis humorum. 64. Anxietates Galeni. 65. Refutationes per initia Phyſica. 66. Paracelſi error. 67. Scholæ cruorem neſciunt. 68. Argumentum contra Theſin. 69. Falſum ac ridiculum Scholarum ſuppoſitum de Splenis ſuccenturiatu. 70. Abſurda. 71. Mechanica demonſtratio. 72. Contra Theſin de atra bile. 73. Multa abſurda ſequuntur. 74. Miſerrimè probant Scholæ Theſin ſuam pro atra bile. 75. Defectus aliquot conſequentes. 76. Dilemma. 77. Paracelſi Idiotiſmus. 78. Acidum non fermentat terram. 79. Ab impertinenti. 80. Dilemma. 81. Ab impoſſibili. 82. Suppoſitum ridiculum Scholarum, ejuſque quatuor abſurda. 83. Aliquot abſurda, comitantia opinionem de melle Galeni. 84. Ab implicantibus. 85. Ex ſuppoſitione falſi de elementis per Dilemma. 86. A numero elementorum vero. 87. Objectio brutalis. 88. Si non eundum per humores; quomodo ergo ſanandum? 89. Laus ſalis tartari volatilis.

INAUDITAM de febribus doctrinam emiſi, ut audirem, quid me docerent feliciora ingenia. Erant namque, qui ſe promiſerant arbitros, quos tamen ſilere tantisper conjicio, donec tractatum de humoribus, quem promiſeram, me ex magno opere meo excerpturum edidiſſem. Siquidem non poterant ignorare: Si humores (præter cruorem) ſolitos in Scholis, in natura nunquam fuiſſe, aut futuros, ſat ſuperque demonſtrarem: quod nullam quoque mecum litem de febribus ſint habituri, Idque jam me ingenuè factu-

rum

rum ſpondeo: non quidem quatenus Para-
doxi nomine glorioſus ſim: ſed omnino, ex
commiſeratione erga Tyrones male inſtru-
ctos, & ægros, malè ſub humorum com-
2 mento tractatos. Itaque rei ſpeciem pri-
mo conſtituam. Enimvero abſorpto in Me-
ſenterii venas chylo, aſſerunt eundem de-
portari ad portam hepatis, venam nimirum
caudicem, ex ramulis, per meſenterium
in Inteſtina diſtributis, ſurgentem: Atque
ſub tranſitum, per exiles venarum tumu-
los, in hepar extentos, chylum illum vi
hepatis, converti in cruorem, ſimulque in
pituitam, ac duplicem bilem. Hancque
deinceps ſeparari partim in Lienem, par-
timque in fellis folliculum. Ut ſcilicet u-
triusque bilis ſupervacaneæ, ſint ſui cuſto-
des: Naturales verò biles duas, tanquam
ſanguinis partes integrales, ac conſtituti-
vas, commiſceri ſimul ſanguini, ad nu-
triendarum partium neceſſitates. In quo-
rum humorum quaternarii ſymmetria, uti
ſanitatem conſiſtere: Ita viceverſa, in ame-
tria morbos omnes hoſpitari. Ametriam
autem, tam ex repugnantium elemento-
rum quatuor, perpetua lucta, atque hoſti-
li indefeſſaque contrarietate, quàm ex aſ-
ſumtorum intemperie ſpontanea, & con-
3 cita pugna innata, provenire. Equidem jam
cauſam antecedentem tanti figmenti, ſat
ſubmovi in Phyſicis initiis, & ortu Meden-
di. Ubi nimirum demonſtravi ſufficienter,
non eſſe quatuor elementa in natura, &
per conſequens. Si tantum ſint tria, non
poſſe congredi quatuor. Diſruptum itaque
quaternionem, non poſſe quatuor elemen-
tales impares cauſare congreſſus, tempe-
ries, miſtiones, contrarietates, odia, lites,
&c. Docui nempe ſat clarè, fructus, quos
Vetuſtas credidit corpora miſta, conflata-
que ex congreſſu quatuor elementorum:
materialiter ex unico elemento eſſe. Deni-
4 que etiam illa tria elementa naturaliter
frigere, nec uſquam in rebus eſſe calorem
nativum, niſi ex lumine, vita, motu, &
Blas alterante. Adeóque calorem in ele-
mentis eſſe merum Relolleum. Item a- 5
ctualem quoque humiditatem omnem eſſe
Aquæ: virtualem verò, ex ſeminum pro-
prietate. Siccitatem ſimiliter, eſſe per ſe
in aere, & terra: In fructibus verò, ratione
ſeminum, & coagulationum. Falſam ergo
hactenus doctrinam, celebratam de ele-
mentis, miſtionibus, qualitatibus, tempe-
ramentis, diſſidiis, gradibus in ordine ad
morbos, horumque ſanationes. Demon- 6
ſtravi quoque ex profeſſo, in natura non
eſſe contraria. Sanitatem opponi morbo, 7
relatione integri ad defectuoſum. Reme-
dia ſcilicet morbum tollere, non vi con-
trarietatis, ut neque propter nudam ſimi-
litudinem: ſed propter merum Bonitatis
donum reſtaurans naturam adjuvando, quæ
alioqui ſuiipſius eſt medicatrix. Hæc ſanè
ſat erant, poterantq; humores è medio tol-
lere, niſi conſuetudo oppoſita mentem
velut ligaſſet, ne ad Veritatis cognitionem
properaret. Eſt namque perdifficile diſſue-
ſcere, qui jamdudum iſtis humoribus, com-
pendioſe omnem morbi catalogum inſpe-
xiſſe, ſibi confidunt. Quapropter diſcendi 8
cupidis, lubens manum porrigam. Paracel-
ſus enim, primus, humores ita riſit, Helve-
tico more, ut Galenicos ſimul & Arabes
Medicos, Humoriſtarum cognomine delu-
ſerit: Attamen ipſe ſæpè inconſtans, ad hu-
mores labitur, & complexiones, nondum
ſat in ſuis theſibus fundatus. Interim Scho-
læ Galenicæ ſubinde quatuor elemento-
rum datas qualitates, ut ſolitarias intem-
peries, voluerunt oppugnandas: & ple-
rumque iterum, cum parium humorum
abundantia, finxerunt proſcribendas in-
temperies. Cumque leporem ſe auribus te-
nuiſſe gloriatæ, facilitate commenti delu-
ſæ, primò in ludibrium venere: quod me-
dendi facultatem deturparint abſurditati-
bus. Immemores ſuæ inprimis diſciplinæ, 9
quod à formæ privatione non detur im-
mediatus regreſſus ad habitum. Attamen

ex quatuor humoribus carnem conſtitui,
hancque rurſus in eoſdem quatuor reſol-
vi, præcipiti ſuaſu aſſeruerunt. Decernunt
nempe, è cibis fabricari chylum, homoge-
neum quidem in ſtomacho: qui tamen ſe-
paratis alvi excrementis, ſemper quatuor
humores, præter urinam, unica ſanguifi-
cationis actione: nunquam verò unicus,
duo, tres, quinque, aut plures fierent. Id-
que ſic ſtatuerunt, per elementorum qua-
ternarium creduliter abductæ. Unde con-
ſequens ſaltem, hanc quadrifariam reparti-
tionem unius chyli, non quidem è diverſis
ciborum varietatibus derivare: ſed prorſus
eſſentialiter dependere, ex ipſa ſanguifica-
tionis entelechia propria. Quod non caret
ſua abſurditate. Quod ſcilicet unius actus
naturalis eſſet quadruplex ſcopus, eſſen-
10 tialiter differens. Sed exploſo jam alibi ele-
mentorum quaternione, ejuſdem congreſ-
ſu, iſta humorum quadruplicitas ſuppoſi-
ta ac ſubſcripta quidem fuit, at nondum
hactenus probata. Etenim pro tantarum,
tamque pernicioſarum fabularum appara-
tu, duobus turgidis argumentis abreptæ
ſunt Scholæ: quæ ſi paululum preſſeris,
fœtidum halitum: non autem veritatis ſuc-
11 cum effundent. Quorum prius, ex quatuor
eſt elementis petitum: ut invitum ſangui-
nem ſub numerum quaternarium cogant,
ad obedientiam trium elementorum, tan-
tum exſiſtentium: licet ex unico duntaxat
12 illorum, ipſe ſanguis materialiter fiat. Qua-
ſi ſingula, quæ ex elementorum connubio
oriri credunt, quatuor heterogeneas par-
tes, neceſſariò proinde habere deberent,
elementis ſuis totidem conformes. (Certè
alibi omnifariam oſtendi, quædam corpo-
ra nil habere alteritatis, ne quidem in ſale,
ſulfure, & mercurio: alia autem tantum
duas tandem proferre heterogeneitates)
nec enim potior ratio, cur ſilex in unicum,
& ſimilarem ſaltem ſalem reducatur: quam
cruor neceſſariò ſeparetur in quatuor hu-
mores. Hinc namque manifeſtum fit, quòd
ratio ficti quaternarii elementorum ſit à
priori, reſpectu quaternarii humorum in
cruore, & nuſquam alibi. Alterum autem, 13
& potiſſimum Scholarum argumentum,
pro humorum quaternario, non eſt aliquis
formalis logiſmus: ſed nuda ac miſera in-
ductio, à ſimili ſtabilita. Ajunt nempe. In
lacte reperitur ſerum, caſeus, & butyrum.
Id eſt, tria diſtincta. Ergo in cruore neceſ-
ſariò ſemper & conſtitutivè erunt quatuor,
eò quod in aliquorum cruore notent qua-
tuor diverſa: quæ ſcilicet anima, appeti-
tuum pediſſequa, multo labore, & figmen-
ti adjumentis, diremſit in quatuor diverſi-
tates. Sæpe namque aquam ſupernatantem
notant, quia flava & ſubpallida eſt, eam
ideò bilem flavam, ſive fel, nominant (li-
cet non amaricet, careatque eſſentiali fellis
proprietate.) Sedimen verò circa fundum,
ponderoſius, ac nigrius quandoque, vo-
cant bilem atram: medio autem interſtitio,
rubrum notant ſanguinem, in quo, dum
fibras albidas animadvertunt, coagulationis
gelatinæ matres, eas pituitam dixere. In-
ciſa enim vena poplitis puellarum, in tepi-
da, telis araneæ ſimiles apparent ejusmodi
fibræ, quas pituitam dixere. At primum 14
annotare debuiſſent, inappoſitam lactis &
cruoris ſimilitudinem, nil docere, aut ur-
gere. Eò quod aqua ſupernatans cruori,
non ſit pinguedo coloſtri, ſupernatans la-
cti: quare vel diſpar eſt agens, vel materia,
vel utrumque. Ac proinde in tanta ambo-
rum difformitate, non rite fundari humo-
rum neceſſitatem, in cruore. Incuriæ enim 15
Scholæ non advertunt, in cruore naſci par-
tium heterogeneitatem, poſtquam ſe diſpo-
ſuerit, ad mox adfuturam corruptionem.
Idcirco heterogeneitas iſta accuſat quidem
contentorum factam in morte diſparita-
tem: at nullatenus proinde vividorum hu-
morum neceſſariam connexionem. Quid
namque dicent de illo cruore, qui omni ca-
ret prorſus ſero? vel qui per totum unifor-
miter coagulatus rubet? Quod frequens
eſt,

eſt,à multis ſudoribus,& potus abſtinentia. Ergone ſerum ſupernatans, urina, & ſudor, relicta in cruore, erunt ſynonyma cum bile & felle? & unum quid cum ipſa ſanguinis
16 eſſentia? Ego quidem in herbis unicum ſaltem ſuccum clarificatum vidi hactenus: ut pariter unicum cruorem noſtri conſtitutivum agnoſco. Sanguificationem videlicet ſimplicem, & unicam unius hepatis actionem, univocumque, ex indiſtincto cremore, unicoque ſtomachi fermento, factum chymum profiteor. Quam ſanguificationem ſcio meram transmutationem alimentorum formalem,nequaquam autem ſolam duntaxat heterogeneorum appoſitionem.
17 Neque enim etſi pars chyli vertatur in lotium, proinde culpanda eſt difformitas agentis hepatis: ſed recipientis ſola incapacitas. Neque enim ideo lotium,pro quinto humore,amplecti ſunt auſæ. Nam etſi pars lotii materialiter remaneat in cruore; non eſt tamen de natura cruoris, prout ſerum in lacte: alioquin eſt eſſentialis pars lactis.
18 Aquam ergo ſupranatantem (quam ſudorem, ſerum, & urinæ reſiduum fatentur, adeò totam credunt excrementoſam) turpiter æquiparant nunc butyroſæ parti, lactique ſupernatanti, elemento ignis adæquatæ: atque aliàs, ſero lactis. Et longè turpius, utrúmque harum, indiſtinctè aſſimi-
19 lant felli. Fient ergo ſub uno ſanguificationis actu, eademque officina, quatuor pariter humores, è quolibet cibo, quia ab hepatis deſtinatione immediatè principaliter, ſimpliciter, atque ſemper intenti: vel fiunt locis & momentis imparibus. Non equidem imparibus: quia ſic non eſſent unius, & ejuſdem cruoris partes conſtitutivæ. Sin autem paribus: cur, dum lotium & bilis fiunt ſimul, unum non miſcetur individuè alteri: cum alioqui in natura, aqua miſceatur aquæ inſeparabiliter; prout & fel urinæ. Cur denique lotium nunquam amaricat, ſi ſemper ipſi fel ſit commiſtum, à quo tingitur, ut ajunt? Cum diſruptio fellis in piſce, nulla, utcumque exquiſitior elotio, amaritudinem iſtam tollat? Unicaque fel-
lis guttula, totam urinæ ſitulam, amarore 20
alioqui pollueret? Quis denique ille tam exquiſitus Separator, qui potuit aquoſam bilem à lotio ſeparare; non potuit autem lotium omne à cruore materialiter ſegregare? Quare demum bilis iſta, ſive fel cruoris, non ad renes, unà cùm lotio rapitur (quod probat amaroris totalis abſentia) ſi ſupra hepar credatur bilis cruori permiſta?
Conſideremus ergo, quomodo à Jecore bi- 21
lis facta in hepate, deveniet ad folliculum fellis. Ubinam fit ſanguificatio? An circa portam, & cavum hepatis? An verò in ipſomet corpore Jecinoris? An demum in ipſa vena cava ſupra hepar? Atqui quocumque horum locorum fiat iſta bilis: ſaltem non eſt inde vena regreſſus, pro bile, ad fel-
lis veſiculam. Deberet enim à Jecore, motu 22
retrogrado, incertisq; ductibus, pergere ad fel. Cur ſaltem bilis iſta utraque, permanens in cruoris maſſa, ſua habet excrementa, & ſeparata diverſoria? Pituita verò, & cruor,
excrementis carent? Si enim infra hepar, 23
utraque fit; quis ergo Separator, illam ſeparat? & quorſum? cum ibidem ſimul generata, perfectè miſceantur lotio. Sin autem in celerrimo tranſitu, per exiguos venarum, exileſque ramulos, in hepar diſtentos, fel ſimul cum ſanguificationis actu fiat, ſimulque bilis atra; meminerint quæſo Tyrones, exilitatis ramulorum, ſive venularum, quæ vix urinæ transmittendæ ſatis ſit, adeóque requirerent momentaneam urinæ, cruoris, triumque reliquorum humorum, transmu-
tationem, à cremore factam. Hoc alibi ex 24
profeſſo, de ſextuplici digeſtione, toto tractatu explanavi. Et paragrapho 16. ſingulariter. Quòd è cibis non fiat bilis, ac 17. quòd fel ſit viſcus in forma liquoris, atque neceſſarius balſamus vitæ: nullatenus autem excrementum. 25. Explicatur curioſa opinio Scholarum, de uſu fellis. 26. Quod natura plus pro felle, quàm pro phle-

phlegmate fuiſſet ſolicita. 27. Quod ſeparatio urinæ, & ſeroſitatis cruoris, tota eſſentia differat à ſeroſitatis ſeparatione è lacte. 30. Quantum fel importet, ſupra omnem excrementi indolem. 31. Quare aves lotio & rene carere potuerint, non autem felle. 35. Quod excrementa renum, & alvi, colorem fellis quidem habeant; non autem felle proinde tingantur, multóque minus bile. 36. Quomodo ſtercus excludat fellis commiſtionem. 37. Fellea videantur, quæ neutiquam fellea ſint, ideóque perperam à Scholis hæc fuiſſe præterita. Item liquorem porraceum non eſſe fellis, probat galli hiſtoria, & aliquot experimenta ſubſequentia cap. de Pyloro §. 24. Quæ ne cum tædio hic repetam, inquiret curioſus lector, citatisque locis reperiet. Etenim ſi Jecur utramq; bilem, & pituitam, unà cum cruore generet, cur magnam illarum partem pro excremento deſpicit & deponit? reliquam verò in cruore reſervet? cum alioqui ſimplicis & homogenei cruoris, vel nulla deberet eſſe partium ſingularum dualitas, vel non minus pituitæ & cruoris, quam utriusque bilis, eadem eſſet neceſſaria dualitas. Nec ratio alioqui patitur, quod idem ſingularis ciborum cremor, quotidie, atque ſemper æqualiterq; in ſex partes ſecetur: cruorem nempe, utramque bilem in ſanguine retentam, & utramque iterum excrementitiam & ſua in hoſpitia recluſam, ac tandem pituitam. Præſertim ubi fel, tota proprietate, differt à liquore, ſanguini extravenato ſupernatante. Quibus ſex humoribus, ſi lotium addideris: jam ordinario conſtituentur ex unico cremore ſeptem humores, peritque ſuppoſitum, quaternarii elementalis commentum, figmentique neceſſitas.
25 Itaque ſi unico actu unius hepatis, hæc ſimul directo ordinarioque deſtinationis curſu fiant, cur ex homogeneo cremoris liquore generat illa tanquam neceſſaria, quibus ad eſſe, ut neque ad bene eſſe, nullatenus opus eſt? Sin autem ſint alendo, cur potiùs bilem utramque ſequeſtrat in ſuas thecas, & primaria conſtitutionis domicilia, quam pituitam? quam videlicet non erubeſcunt fateri liquorem defectuoſum, frigidum, adeóque mortis, erroris, & indigentiæ vitalis participem? Atqui volunt pituitam in venis recondi, ac recoqui in cruorem. Ergo nondum eſt hoc aliquid, crudum, indigeſtum, & incoctum adhuc, nondum humor verus, ſingularis, nondumque conſtitutivus cruoris: cum ſit adhuc deficiens, non ſecus atque omphacium, vinum dici nequit. Etenim ſi aquæ pituita reſpondeat, prout & cruorem aëri aſſimilant: tam perfectus in ſe unus eſſe deberet, quam alter, tamque neceſſarius æqualiter, ſi ſint elementales humores quatuor, ad compoſitionem & viciſſitudinem noſtri, æquè neceſſarii. Ludicrum ſanè id continet, quod humor, à ſui deſtinatione deficiens, in alium ordinariò mutaretur. Quaſi aquæ non eſſet ſua perfectio, deſtinatio, ordo, & conſtitutio: ſed in aërem naturaliter à ſcopo Creatori propoſito ferretur. Atqui alibi, in noſtris Phyſicis oſtendi, arte aut naturâ, nunquam aquam in aërem, nec viciſſim hunc in aquam, mutari poſſe. Si ergo pituita aquam referat, quia continet & cruor aërem. Nunquam poterit ſubſiſtere pituitæ ullius in cruorem adoptio. Ac per conſequens, fictum eſt quidquid de humorum atque elementorum unione, ſimilitudine, commiſtione, complexione, atque neceſſitate eſt edoctum hactenus. Imò ſi nondum pituita ſit matura, temporisque celeritate præcoci, ſit tantum in viâ ad cruorem: ideóque in venis relicta, miſtáque cruori, ut perficiatur, ac tandem alat: Jam non ſolum hepar erit cruoris officina; ſed canalis quilibet venarum, viſceris naturam: quia proprietates, atque officio continet, hepati præfertur in ſanguificando, & cruoris perfectione. Imò nec pituita eſſentialiter eſſet ſeparatus humor à cruore: non aliàs, quam

uva acerba non differt eſſentialiter à matu-
26 ra. Eodem ergo titulo totus Chylus ſto-
machi, erit pituita. Denique, cum pituita
ſit ſenio, defectui, & imperfectioni tribu-
ta, morti quoque idcirco propinquior
quàm bilis, hinc etiam naturæ magis ini-
mica: viſus eſſet rerum Opifex ſeverior,
qui ejusmodi hoſtem, per omnes venas,
cruori adæquatè permiſtum reliquiſſet, nec
illi receptaculum dicaſſet. Is inquam qui
mortem non fecit, defectus neceſſitates ab
27 origine copulaſſet naturæ humanæ. De-
nique cum eo dato, proprium jecoris mu-
nus non eſſet ſanguificatio; perfectius
& plus poterit jecur operari eminus, in ve-
næ cavæ anfractibus, quàm cominus in
propria domo: niſi malint Scholæ, ſan-
guificationem independenter venis tribue-
re. Finaliter, ſi pituita non niſi ſola diffe-
rat maturitate, à cruore non eſt eſſentia-
liter diſtinctus humor: ac per conſequens,
quaternarius humorum in ternarium mi-
28 grat. Deinde, teſte Galeno, fit in dies du-
plo plus pituitæ (quod probat per tertia-
nam febrim) quàm bilis. Quantum ergo
pituitæ, non fiet in ſanis, ac perfectè dige-
rentibus? Quantumque pituitæ quotidie
non generabitur in frigidioribus, ſi humo-
mores fiant juxta complexionum diſpoſi-
tiones? Imò exin ſequitur: ſemper neceſ-
ſariò, ac naturaliter, omnem digeſtionem
eſſe defectuoſam, & vitioſam. Quia nun-
quam finem, atque naturæ propoſitum aſ-
ſequetur natura: ſi naturaliter pituita,
ut quartus humor cruoris, generetur. In
temperatis alioqui deficere deberent pitui-
29 ta, cum utraque bile. Cur quæſo, cruor
abundans vertitur in axungiam, cum longè
facilius (ut ajunt de cholagogis) in bilem
mutetur, & minori pondere naturam ag-
gravet, quàm bilis, quæ tam obedienter
paret vocanti ſolutivo? Cur enim ſobriè vi-
vens, in temperata (quam vocant) comple-
xione, quotidie utramque bilem, in ſua re-
ponet receptacula? An non inde potius li-

quet, fel & lienem nutriri alio, vitalique
liquore, quam qui è ſanguine proſcriptus,
excrementi conditiones acquiſivit? Sed a- 30
gedum, quis ille humor in Podagra, tam
immani dolore moleſtus? Ego quidem alibi
ex inſtituto, probavi eſſe acidum, quare &
juxta Scholarum inſtituta frigere, ideóque
longè à bile, & igne diverſum: attamen in
Podagra, quam vocant calidam (quò nem-
pe eſt acidior, eò quoque atrocior) con-
queruntur acutiſſimi doloris, & caloris. Er-
go vel bilis erit acida, nec amplius amara:
vel quinti humoris oblitæ ſunt Scholæ. I-
dem eſto, ac par judicium, in Colica, & tor- 31
minibus. In Eryſipelate quoque acidus eſt
humor: quippe qui ſaponariis miteſcit re-
mediis. Itaque non eſt bilis, amarumve fel.
Dein, in cauſticis, eſcharoticíſque (puta in 32
pruno, Igne perſico, &c.) eſt ſal cauſticus,
de ſorte alcalium: non autem amarus. Prout
nec in Cancro, Lupo, Phagedænicis cun-
ctis, ac ſummè dolentibus. Sal enim qui ro-
dit, nullatenus amarus eſt. Quapropter ef-
fectus, maximè ignei in nobis, rident fru-
ſtraneum bilis commentum. Cùm præſer-
tim, qui ignis naturam imitantur, minimè
ſint humoris bilioſi clientes. Itaque ſi è fru- 33
ctibus arbor, ex operibus autem, atque pro-
prietatibus, res quæque æſtimanda ſit,
monente Verbo Veritatis; non video, quo
uſu, fine, neceſſitate, aut temeritate finxe-
rint bilem flavam, igneam. Non enim ne-
ceſſe fuit fabulæ inſtar, tres fingere humo-
res quotidianos, ac domeſticos noſtri con-
ſtitutivos, id eſt, ſine quibus non vivatur.
Qui nunquam in rei natura fuerunt, aut
ullam ſui neceſſitatem ſuggerunt. At quod- 34
nam aut quale viſcus ſeparabit utramque
bilem ſuperfluam, ab electo venarum cruo-
re? Renes quidem ſeparant lotium pro ve-
ſica. An ergo deerit utrique bili ſuus ſepa-
rator? Vel ſponte, excrementoſa bilis, va-
det ad cloacas ſuas? Etenim non eſt lotii
tanta neceſſitas tam in eſſe, quàm in ſepa-
ratore, quanta utriusque bilis: ſi bilis utra-
que,

que ſit neceſſaria ad eſſe ſimpliciter. Si-
quidem aves commodè carere potuerunt
lotio. Cur ergo natura fuit minus ſolicita,
ut viſcus faceret expurgandæ bili, quàm
fuit ejiciendo lotio? Ergone cyſtis fellis, &
Lien attrahent fortè utramque bilem ad ſe,
abſque ſeparatoris ſubſidio? Imo cum ſan-
guificatio ſit actio ſimplex, univoca, & ſco-
pi naturalis, non potuit ſane unicum he-
par, producere ſimul, ex homogeneo li-
quore, quatuor humores, toto elemento
invicem diverſos, ac ſeparare procul à ſe
invicem, duos tantùm, velut nocuos. Alió-
qui, ſi hepar ſat foret, ſeparandis ſuis li-
quoribus, potiori jure ſegregaſſet lotium,
feciſſetque neceſſitatem rerum prorſus fru-
ſtraneam. Denique, ſi non omnem è cruo-
re bilem ſequeſtret, ne quidem in tempe-
ratiſſimo robore, peccabit neceſſariò ſem-
per natura, vel in abundantia utriuſque
bilis, in exceſſu caloris pro formanda bile,
& frigoris ſimul pro pituita: itemque pec-
cabit continuò, in ſeparando. Adeóque
cum exceſſum neceſſarium, in juſto (ut vo-
cant) temperamento, accuſet utraque bi-
lis: non potuit hæc unquam fieri apta nu-
35 tritioni. Cum adhuc quotidie nutriamur
36 iiſdem, quibus conſtamus. Semine vide-
licet temperato, vividóque, bilem utram-
que reſpuente. Eritque par ratio bili utri-
que, quæ eſt pituitæ. Ut ſi hæc perficia-
tur in cruorem intra venas: bilis non mi-
nus fiet cruor in arteriis. Nam ſi extra
officinam naturalem, propriam, & requiſi-
tam, pituita in cruorem mutetur: multo
magis bilis flava apta erit, ut in corde de-
generet in ſanguinem flaviorem arteriæ, at-
que in ſpiritum vitæ, eritque cor offici-
37 na reſtaurativa excrementi fellei. Sed vah
quam miſerum eſt argumentum! dum ſan-
guis extravenatus ſe diſponit ad corruptio-
nem, cernuntur quandoque duo, tres, vel
plures liquores: ergo totidem ſunt noſtri
38 conſtitutivi. Sanguinis enim totus muta-
tur in lac, & tum poſt ſui corruptionem
ſubordinatas tantùm habet tres partes, ſe-
rum videlicet, caſeum, & butyrum: nec
unquam plures. Quandoque enim totus
in ubere coagulatur in durum tumorem, ca-
ſei forma: ſubinde totus in pus album,
flavum, ſubviride, &c. quandoque in li-
quorem pungentem, rodentem, aquoſum
migrat: ut in Cholera, ulceribus, &c. aliàs
quoque in ſeroſum liquorem ſalſum, totus
recedit, ut in Hydrope, multiſque Hydra-
gogis. Non raró quoque picis inſtar, totus
nigreſcit, ut in cruore extravenato, gan-
græna, &c. frequenter autem in cinereum
atque putidum lutum, ut in Diarrhœis. A-
libi quoque totus in flavum virus, Icterum
præfert, qualiter & demorſis à ſerpente oſ-
tentatur. Alibi quoque totus cruor, ci-
tra ſeparationem heterogenei, mutatur in
Melicerides, atheromata, &c. Atque in
Diabete, totus cruor mutatur in lotium
lacteum. Prout ſub tabe, totus migrat in
ſputum ſubflavum. Fortene ergo, in cruo-
re totidem conſtituendi ſunt humores,
quot cernuntur ejus degenerationes? Tot-
que erunt liquores in aqua pluvia, quot
ſunt creſcentia è terra? Eſt namque cruor, 39
nobis aquæ inſtar: nec opus habuit diverſis
ſeminibus in hepate, ut ſit unicus æqua-
lis humor nutrititius. Sed in culinis ulti-
mis, ſuas aſſequitur requiſitas diverſitates,
quibus fungitur nutritionis officio. Adeó- 40
que fruſtra in ſui initio, variis polleret ſe-
minibus, ac heterogeneitatibus, qui totus
homogenealiter tandem debet in unicum
glutinoſum, album, ac tranſparens ſperma
nutritivum, pro partium ſimilarium ſuſ-
tentaculo, reduci, vel manere ruber pro
carne muſculorum, ac viſcerum paren-
chymate. Quocirca conſtanter nego, cruo- 41
rem, quamdiu vivit, aut in venis (etiam à
morte hominis) detinetur, coagulari: ac per
conſequens, habere partes integrales diſ-
paratas, ulla ſui heterogeneitate; ſed diver-
ſitatem omnem in cruore, fieri per ejuſ-
dem duntaxat interitum. Ergo, humorum

diverſitas, eſt filia tantum mortis, non au-
42 tem vitæ. Nec refert, quod ſubinde in cor-
pore occurrant excrementa, vultum cruo-
ris mentientia, unde ſcilicet per degenera-
tionem facta ſunt. Non enim urina, vi-
num eſt amplius; prout nec pus, aut muc-
cus, aut ſputa, ſunt adhuc partes cruoris.
Quia excrementa non ſunt ampliùs, quod
erant ante ſui corruptionem. Eo quod res
quæque eſſentiam, & nomen aſſumat à ter-
mino transmutationis. Quid enim arguit,
ſi cruor per phlebotomum, aquam, vel
alios fundos, ſub ſui corruptione ſegreget,
ſi ejusmodi aqua proinde nec fel ſit, nec
bilis, nec amara, careatque proprietatibus
fellis? Quæve eſt iſta credulitas? Super-
natat aqua cruori mortuo: ergo eſt bilis
fellea, quæ ſub falſo guſtu, amarorem fel-
43 lis mentitur? Non eſt enim iſta ſuperna-
tans aqua, pars integralis cruoris, nec de
ejus eſſentia, aut contentis, magisve co-
gnata cruori, quam currus reſpectu homi-
nis inſidentis. Dolendum eſt itaque, tot
ſeculis, neminem unquam deguſtaſſe iſtam
aquam: ſed avorum nugis ſua inſcripſiſſe
nomina omnes: ſpecie inquam medendi,
deſtructiones ægrorum, ſub falſis princi-
44 piis tradidiſſe Scholas. Siquidem humo-
res ſunt exitiales ignorantiæ, ignaviæ,
turpitudinesque, à mendaciorum patre in-
troductæ, & à ſequentium laxa credulita-
te celebratæ. Non enim etſi fundus cruo-
ris ſubinde minùs rubeat, erit proinde atra
bilis: prout nec ſedimentum lotii, eſt pi-
tuita. Sed dum vita cruoris receſſit, non
mirum ſingula, quæ in vitæ unitate cuſto-
diebantur, repetant conditiones materia-
45 les, quibus obligantur. Fundorum enim
varietas, à ponderum præeminentia in li-
quidis pendet. Latitudinem quippe in pon-
dere habent, quæ poſt mortem heteroge-
nea evadunt, & ſenſim in ataxiam confu-
ſionis properant. An enim ſani judicii vir,
credat vinum, cereviſiam, herbarumque
ſuccos, ſuam melancholiam ad fundum
cum ſedimine deponere? Quid enim com-
mune habet melancholia, cum heteroge-
nea ſediminis ſubſtantia? Quoad colorem
verò. Omnis Æthiops cruorem habet fere 46
atrum, plerumque autem abſque ſero. Nul-
lus tamen illorum melancholicus. Omnes
verò iracundi. Cruor enim, qui ab am- 47
biente refrigeratur in pelvi ſtatim, rubeſcit
magis illo, qui ad fundum demerſus diu-
tius tepuit. Nam & hoc ordinarium, Quod
extravenatus cruor quilibet, ſtatim in cor-
pore nigreſcat. Quæcunque enim facile pu-
trent, facile etiam admittunt putredinis co-
mites, citiúsq; putreſcit pars cruoris, quæ
diutius poſt ſui mortem tepuit. Nec mi-
rum itaque, quod pars fundi inferioris in-
tenſius nigreſcat. Quod autem ater cruor
non ſit ſeparatio ponderis in cruore, mul-
tóque minùs atra bilis: novem circiter un-
cias cruoris recentis, & adhuc liquidi, in
duas ſeparavi ſcutellas: quarum unam in
aqua frigida natandum expoſui: alteram
verò, priori æqualem tepore lento diutius
detinui. Hæcque plurimum atri cruoris
oſtendebat: illa verò nequicquam. Hete-
rogeneitas ergo, in liquore mortuo, putre-
ſcente, ac putreſcibili ſtatim, eſt corruptio-
nis adæquatum indicium. Quodque ideo
nec habet vitale, aut ſeminale initium, ſi-
gnum, ut nec ſuæ primitivæ compoſitio-
nis argumentum. Etenim originaliter com-
ponimur ex vitali ſemine: & reſolvimur
in putridum, atque cadaveroſum liqua-
men aqueum: quod & ſæpè in viventibus,
pro parte accidit. Quid ſi cruor ex palli- 48
do rubeat, An id proin pituitæ erit aſcri-
bendum? An poma rubea erunt pallidio-
ribus magis ſanguinea? pruna ſubnigra, al-
bicantibus magis melancholica? Etenim 49
colores non deſignant fictos humores, aut
elementa: ſed imitantur proprietates vi-
tæ mediæ, atque ſeminum deſtinationes.
Ita eſt: Colores atque ſpiſſitudines, in ma-
teria, ſunt opera Archei ſeminalis: non au-
tem appoſitorum humorum confuſa teſti-
monia.

50 monia. Recurre ad librum de inaudita fe-
brium doctrina. Quod ducentorum ruſti-
corum, ſanorum ſanguines, unico mane
inſpexerim, adſpectu colorum ac fundo-
rum diverſitatibus inſignes. Quidam enim
gelatinam ſubnigram & coactam refere-
bant: ſæpè etiam ſubviridi liquore permi-
ſtam, ſubinde tantum conſperſam leviter.
Cruor item alius per totum aquoſus, alius
mucoſus erat, alius in fundo rubebat, a-
lius in ſummitate magis. Alteri aqua ſu-
pernatabat, clara, pallida, ſubflava, quæ
alibi in medio cruoris interclusa latebat.
Alius cruor punctatim maculoſus, alter-
que per totum ex rubente pallidus, alter
in puniceum, atrumve colorem alius pro-
pendulus: pro-ut demum alius per ſtrata
51 ſubviridis erat. Quapropter commiſera-
tus ſum deceptoriam hæmorrhoſcopiam,
judiciaque emiſſo cruore ſolita, humorum
commenta, ac faciles ægrorum creduli-
tates. Ariolator namque cruoris inſpector,
mox peccantis atque ſuperabundantis no-
men, proprietates, itemque hominis il-
lius mores, complexionem, inclinatio-
nem, morbi latentis ſpeciem, magnitudi-
nem, exitum, atque inſuper mortis genus,
imò & fortunarum dependentiam prædi-
52 cere ex humoris conjectura ſatagit. Quiſ-
quis autem humorum peccaverit in tabula
hæmorrhoſcopiæ, capitis diminutione
proſcriptus ſit illico, & niſi mox illico pa-
ruerit, per infamem ſeceſſum profligandus
eſt. Quia Medicus ad manum habet ſuo-
rum humorum peculiares ſatellites, qui
vinctos ſingulos & putrefactos educant.
Sic enim ludificant ignaros, & interim ſic
quoque viſitationum crebritas ſtabilitur.
Quippe ex præjudicato norunt, quale erit
albumen, quod aſſumto ſuo ſolutivo, pu-
trefactum recedet. Etenim etiam maximè
phlegmaticus apud illos, ſi rhabarbaro u-
ſus ſit, flavum excernet, minuſque tin-
ctum, ſi ſcammoneata ſumſerit, non au-
tem mucidum liquamen, quale ab aſſumtis
colocynthidis magiſtralibus (ſunt namque
cuncta compoſita officinarum, ſcammo-
nea, vel colocynthide, vel utraque tan-
quam binis ſuffulta columnis.) Sæpè et-
iam, quem hic judicat bilioſum, alter vo-
cat ſanguineum, ſin autem pituitoſum
quem putant, viderint ſemel iratum, mox
etiam bile æſtuare contendent alii: Potata-
que ſcammonea, unus alterum deridet, ſi
ſeparatim vocentur, quod bilem à ſangui-
neo adeo copioſam eduxerit, ſibique ut
artis gnaro, mercedem intenſiorem deberi,
occultè eo ipſo inſinuat. Nam in rei veri-
tate, fraus, & fructus dolo connexus, vi-
gent, quoties neglectis vanis complexioni-
bus, humoribus, poſthabitoque ſpecioſo
cruoris emiſſi indicio, & adſpectu, præſci-
tur ex aſſumti ſolutivi proprietate venefica,
qualem amurcam quiſque ſit dejecturus.
Solutivum ſcilicet, obit functionem hepa-
tis apud eos. Quia humores quos volunt,
fabricat, eductoſque oſtentat ad lubitum,
& juxta prognoſin impoſturæ: gloriantur-
que velut è tripode, ægris prædixiſſe, pec-
cantium humorum educendorum colores,
ac proprietates, illoſque cacatos, reſpon-
diſſe in haruſpicio, ad præſcita auguria.
Miſera ſanè doctrina, inſcitiaque pianda:
quia miſerrimus ille, qui aſſumto tabefacti-
vo, ſuum cruorem permiſit putrilaginis lar-
va exhauriri. At mirum ſaltem, quod Scho- 53
læ ſordes aurium prætererint. Nam quæ
flavæ, & amaræ, bilis recentiorem darent
memoriam, fidemque firmiorem, quàm quæ
cruori aqua ſupernatat. Jam ergo in cere-
bro, alter eſt bilis cuſtos, ac folliculus. At hæ
ſordes, non niſi ſanguine abſumto, in ali-
moniam cerebri, apparent: fel autem in eſſe
priſtino, permanere nequit, abſumto cruo-
re, cujus fuiſſet pars integralis: eſſet ergo au-
xilium pro bile, ab excremento formaliter
transmutato petitum. Præſertim, quod ſo-
lum fuliginis ſpecie, per aures exhalat.
Nam quo profundiùs ſcalprum in aurem
mittitur, minus iſtarum ſordium deraditur.

Sunt ergo ridicula & languida argumenta, quotquot pro humoribus ſpem faciunt. Colores etiam dejecti excrementi, effectus ſunt potati pharmaci : non autem teſtimonia abundantiæ, aut humoris electi, rejectique conformitas. Hæc de doctrina febrium, cap. de ſolutivis ad longum ſunt
54 deſcripta. Sufficit mihi teſtimonium ex ore Scholarum, quod inter cuncta ſolutiva, ſola aloes innocua. Non ergo innocui, qui hoc profitentur, interim aliis noxiis quotidie uti non deſinunt : non quia ſana ægris,quæ noxia docent, ſed ſibi reperiunt
55 proficua. Quid agimus, agemusque, inquient aliqui, niſi enim venam ſubinde pandamus, & alvum ſubducamus, domi manemus, vulgi riſus, & ſcenarum fabula
56 facti? In Scholis enim prælegitur libellus de natura humana, Hippocrati calumnioſè adſcriptus. Docens, quod unum & pari quantitate ſolutivum exhibitum, diverſis anni ſtationibus, diverſos humores emunxerit, ac ſemper poſt ſpaſmos, unà cum ſic larvato cruore, vitam abſtulerit. Quod ſonat, ſub ſpecioſo purgationis titulo, jus factum, putrefaciendi cruorem, colliquandi carnem, ſub impoſtura, & ad lubitum medentis, alicujus coloris humorum, tandemque niſi doſis dolum venenumque tegat, quod profluxurus ſanguis ſic mutatus, ægro necem ſit allaturus,ut quanquam præfato libello dicatur, unum idemque laxativum, aliis atque aliis anni ſtationibus, alios atque alios primò educturum humores : eſt tamen conſtanter verum,omne ſolutivum, ſupra debitam doſim,ſuum enecare ſumentem. Adeò ut frequenter tabida illius vis tam pertinaciter venis intincta maneat,quòd reſtringi nequeat,& mors colliquando ſubſequatur. Quanquam ipſe potus ſolutivus, necisque patronus, ferè primus exciderit. Fruſtraque hoc caſu adhibentur reſtringentia : ubi non eſt læſa retentrix : ſed venenum impreſſum continuò tabefacit. Quare requiritur potius antidotus, quàm aſtringens pharmacum. Quod nempe peccando facit lethalis diarrhœa : idipſum laxativa, ſub Medentum artificio, involuto falſa humorum theſi. Tandem educto humore reo, & accuſato inſonte, nequicquam tamen inde plerumque mitior morbus. An ergo inde non ſunt conjicienda ludibria? & quicquid de humoribus, illorum exceſſu, delectu, & ſegregatione, eſt garritum? etenim quotidianum eſt, quòd eventus fruſtrent ægrorum ſpem, ac Medentum pollicita. Ideó- 57
que nec audent certò ſpondere ſanationem, per abductionem humorum, ſuis laxativis, quos ſolos,in cauſam continentem morborum, attamen accuſant ſeriò. Quia nimirum male edocti, & nimis ad falſorum axiomatum perſuaſiones. Attamen ait Hippocrates,ſi illa educantur,quæ educi oportet,meliùs ſe habent, atque facile tolerant. Quinimò nec audent, corpora ſeriò ſolicitare purgantibus, antequam morbus ſuæ digeſtionis : natura autem victoriæ ſuæ ſpem, fecerit, (idque abſque Medentum opera) futuræ criſeos. Hoc autem, ne ſolutiva, ſimulque ſua Scholarum axiomata, apud vulgus infamentur, ſi præcociter, antequam corpora turgeant, id eſt, ante morbi peſſumdationem, epotis laxativis, ſanatio non ſubſequatur. Itaque cum præter venæſectionem, & purgationes, parum ſuperſit apud Medentes, remedii; ne tamen Medentes nauci fiant, minora laxativa ſubinde propinant, ut aliquid feciſſe videantur. Fatentur quidem proteſtanturque,illa minorativa, morbum à radice non detruncatura (quaſi aliàs majora laxativa, morbos, falcis inſtar demeterent) ſed humoris peccantis diminutiva, atque hactenus auxiliatura : Puta, ſi non ad ſanitatem; ſaltem ad mortem ægri, vel Medentis culinam. Clam enim Medici fatentur, parum 58
auxilii è pulſu, urinæ inſpectione, & cruore hauſtum : Inſpexiſſe verò lotium, & cruorem ſub Gordonii regulis, ſive impoſturis,

ſturis, ne ſcilicet prædeceſſoribus ſapere viderentur minus. Quæ ſanè dolum, atque ſuperbiam fraude velatam, continent. Impuri ſaltem Medici inventum tulit, hominem, ſtercorum nomine vocari, & diſtin-
59 gui. Bilioſum nempe, Melancholicum, Phlegmaticum, quæ mera credunt excrementa. Certum eſt enim, per laxativa pharmaca, cruorem, & carnem, ſine ſeparatione heterogeneitatis, in putrilaginem iſtam flavam, ac putidam, reſolvi. Eſtque argu-
60 mentum hebes, inde intuliſſe. Si ſanguis & caro, liquata per anum recedant, fiantque flavus liquor, aut mucidum excrementum: ergo caro & ſanguis conſtant, & componuntur iiſdem materiis: quæ ſunt
61 vera bilis & pituita. Siquidem, præterquam quod cruor non eſſet verum compoſitum naturale: ſed appoſitum è pluribus difformibus eſſentialiter: etiam non poſſet retrogradi iterum in bilem, unde compoſitum ajunt cruorem. Vel alioquin eſſet immediatus receſſus, à privatione ad habitum. Ergo vel ex bile, nunquam factus fuit cruor, multóque minus caro, quæ ſpecie
62 differrent à bile. Et per conſequens, ſi tota caro & ſanguis, quandoque in iſtam putredinem (quam bilem nominant) tranſmutentur, & ejiciantur, adeóque tam arte, quàm morbo, tota caro liqueſcat: neceſſe eſt alterutrum: vel iſtam bilem putridam, formaliter, & actu adhuc cruorem & carnem eſſe: vel bilem, ſemel in cruoris ortu, mortuam & tranſmutatam, iterum immediato regreſſu, revixiſſe, tam à liquatione carnis, quàm cruoris. Neceſſe eſt inquam, vel quatuor iſtos humores perſiſtere ſemper in propriis ſuis formis, ſub ſpecie tamen ac velamine, tam carnis, quàm cruoris: vel demum quatuor iſtos humores, ſuum eſſe, ac formas, exuiſſe, ſub introitum formæ cruoris, & carnis. Si priùs dixeris: Jam cruor non eſt compoſitum naturale: ſed appoſitum ex pluribus. Sin verò poſterius velis; eſt impoſſibilis immediatus regreſſus cruoris & carnis, in bilem, aut alios humores conſtitutivos ſui. Unde rurſus ſequitur: Quæ per poculum laxativum ejiciuntur, non eſſe bilem; ſed cadaveroſum liquamen putidum, vi pharmaci ſic deturpatum. Galenus enim vide- 63
tur bilem utramque aut pituitam, rejicere in complexiones naturales hominis, uſque adeò & in meram intemperiem referre. Siquidem ait unicum mel, in ſanguineis, totum verti in ſanguinem, quod in cholericis totum mutatur in bilem. Quapropter non tam in propenſionem materiæ, quàm in vitioſam hepatis intemperiem, hujusmodi humorum nativitates, tanquam indifferentes relegat. Unde conſequens: tres ad mi- 64
nimum Intemperies ſemper ac ſimul confluere, quæ ſingulæ ſingulos pariant humores. Imò verendum, ne Galenus allidatur ad ſcopulos, & ſubmerſus pereat, dum docet, totum ſanguinem putridum verti in bilem. Nam inde cogetur concedere, quotidie partem cruoris, in ſui conſtitutione putridam: imò & mel, in bilioſis, totum, intra paucas horas, putrere: non autem in ſanguineis. Adeóque tam complexionem bilioſam, quàm ejus bilem, eſſe meras corruptiones. Saltem quantum bilis quotidie in ſangvificatione fit: tantundem, ex placito iſto Galeni, putreſcit. Ac per conſequens, non eſt bilis, humor conſtitutivus cruoris ſani, ac benevalentis: ſed adjacens vitioſum. Etenim dum cruor putridus, teſte Galeno, vertitur in bilem: intelligitur iſta bilis, vera bilis; non autem ens putridum, cum putrida bilis alioqui non magis cenſenda ſit bilis, quàm homo putridus, homo. At poſtquam opticè ſcivi, quòd 65
nullum ens, exſiſtens in ſui perfectione, atteſtetur partes diſſimilares ſuæ radicis ſeminalis, ſi quæ ſupereſſent: Sed quod ſemen diſponat ſuam materiam, ut ex ea hoc unum quid fiat, & non per appoſitionem; ſed per veram formalem tranſmutationem: ſcivi perfectè deinceps, etiam quod

diverſi-

diverſitas , in cruoris corruptione ſubinde
eluceſcens, nunquam poſſit attreſtari, mul-
tóque minus oſtentare , partes conſtituti-
vas materiæ ex qua. Non magis quàm vi-
tulus ſtrangulatus , etſi in apes mutetur,
proinde eſt compoſitus ex apibus. Vel mel,
ſi cum rore majali , una in gramine nocte,
plenilunium tulerit ; mutetur in anguillas :
cum pane autem ſecalitio,in formicas trans-
eat. Induſium verò muliebre , occluſum
cum frumento, abeat in mures , infra pau-
cos dies. Non tamen mel proinde ex an-
guillis aut formicis, vitulus ex apibus , vel
mures è lino & menſtruo , ſuam deſumunt
materiam. Eritque compoſita anguilla,for-
mica , &c. è melle , ſic ut iterum anguilla
mortua iterum ex ſui corpore , mel exclu-
66 dat. Errat proinde Paracelſus , qui cico-
niam aſſam in ſerpentem , & anates in ra-
nas,ſpatio quindenæ, ait recedere : quod a-
ves ejusmodi cibis veſci ſolitæ eſſent , illas-
que beſtias ideò in ſe ſeminaliter continere
debeant. Id enim experientiæ facti , & Phi-
loſophiæ repugnat penitùs. Non equidem
origo rerum eſt ex iis , in quæ reſoluta mu-
tantur. Eo quod in generatione naturali,
oporteat partes conſtitutivas ſic fieri u-
num quid , ut ab unica generati forma a-
ctuentur plenariè. Ideóque quicquid ſub
generationis relatione,non eſt immutatum
ab eſſe priſtino , id planè manet excluſum,
atque deſes. Cuncta enim naturalia , uni-
voco fere modo ac ſemine , conſtituuntur.
Adeò etſi conſentur partes integrales,qua-
les ſunt oſſa & nervi : illa tamen,non ſolum
connexionis methodo ; ſed ſpecificæ unio-
nis vitali vinculo colligata , tranſeunt in a-
lienam familiam : fiuntque ens ipſum,unde
partes ſeminis prioris repeti , eſt naturæ
prorſus impoſſibile. Non eſt itaque cruor,
pars contexta ex quatuor humoribus,ſpecie
elementali differentibus : multóque minus
eſt cruor reſolubilis in humores illos, unde
creditur ortus. Sed per conſequens , quic-
quid è cruore,aut per alvum corrumpendo,
producitur,ut non eſt humor unus de qua-
tuor illis fictis : ſed putridum cruoris ex-
crementum. Multò minus eſt baſis fun-
dandi argumenti , pro humorum poſſibili
exſiſtentia. Liquidò proinde conſtat,Scho- 67
las cruorem non intellexiſſe , ut ens natu-
rale , unum , & compoſitum naturæ : ſed
pro ente artificiali, ex pluribus conſarcina-
to,atque connexo. Sub qua ignorantia,cer-
tum eſt, proprietates, requiſita, ſanitatem,
morbos , remedia quoque , unà hactenus
manſiſſe incognita,falſisque medendi prin-
cipiis per conjecturam tantùm fuiſſe me-
dicatum. Sed agedum unica vis Jecoris, in
ſanguificatione regulariter , directè, atque
ordinariò producet quatuor ſimul humo-
res , horumque varietas (exemplo Mellis
per Galenum memorato) pendet ex qua-
druplici varietate unius efficientis. Itaque 68
neceſſe eſt,regulariter, ac quotidie præpol-
lere in unico hepate , quadripartitam , ex-
preſſam intemperiem complexionalem :
quarum ſcilicet quælibet,invita ſocia,ſuum
apta ſit fabricare humorem. Cumque plus
ordinario pituitæ generari ſcribat,ideóque
& quotidianæ febris cauſam abundantio-
rem ſtatuat.Sequitur,quod intemperatiſſi-
mi etiam cholerici complexio pituitoſa e-
rit adhuc præpotentior. At cum jamdu-
dum ceſſent, conculcataque ſint elemento-
rum figmenta , unde qualitatum & humo-
rum ſperanda eſſet reflexio quaternarii :
Nulla jam porrò ratio ſupererit, cur magis
ad quatuor humores , quàm ad tres , vel ad
decem vergeret, cujuscumque demum diſ-
poſitionis , heres illa materia exſtiterit.
Quia ſublato trunco fundamentali , quod
ſcilicet non ſint , nec fuerint unquam qua-
tuor elementa in Univerſo,neque ex iiſdem
corpus noſtrum ullatenus conſtituatur ma-
terialiter , aut efficienter. Simul ruit etiam
tota humorum generatio quadruplex,in Je-
core. Quippe, quæ ad elementa , horum-
que ſuppoſitas fictasque qualitates, conne-
xasque luctas , ſemper reſpexit. Quam eſt
denique

denique inconſideratum hoc Scholarum commentum, quod velint Splenem', cloacam eſſe atræ ac peſſimæ bilis.; attamen Splenem in Jecoris adjutorium cedere: ut nempe Splen ſanguificando, Jecoris ſuccenturiatum adminiſtret, dum ſcilicet malè ſe habet Jecur. Quaſi in nobis jure ſubſtitutionis, vis Jecoris vitalis alio gliſceret, & præcipuè in ſordidam, quam ajunt peſſimarum calamitatum thecam. Bone ac piiſſime Jeſu, tanti confuſiones in medendo admittes, adhuc dudum? Reſpice populum tuum, ſub tam denſis falſitatibus ingemiſcentem, & recordare genuinæ beni-
70 gnitatis tuæ. Cernunt namque Scholæ in artificialibus, arcam variis fruſtis compactam, diſſolvi iterum in ſuas partes: putaruntque ludicra ſtupiditate, idem in natura, per tuam humanitatem contigiſſe, bilem nempe repeti è cruore, imò & è carne quoque; ſemperque ideò perſtitiſſe bilem, ſub transmutatis formalibus initiis: & ex bile ideò cruorem iterum materialiter ſurgere, ac reſurgere. Alius verò vidit, ſalem in aquam reſolvi, nec videri tum amplius, moxque per aquæ ebullitionem, rurſus ſalem apparere. Idem idcirco in ſuis humoribus fictis, contingere autumarunt. Quaſi bilis immutata eſſentialiter, nunc in cruorem, ac tandem in carnem, mutaretur, & ad lubitum Medentis, per ſolutiva ſua, inde
71 ſoſpes rediret. Sed eamus ad manum. Sumatur putata flava bilis, cruori extravenato ſupernatans, coquatur quocumque gradu teporis, aut caloris: nunquam tamen inde retorrida fiet, æruginoſa, vel porracea, multóque minus atra illa acida, quam a-
72 junt, terram fermentare. Quæ ſi fiat in Liene: ergo non eſt ſanguificationis pars aut cruoris. Sin verò fiat in Jecore, cum aliis tribus, ex eadem ſimilari chyli materia: ſed à diverſis agentibus: etenim cum in hepate ſint exiles ac tenuiſſimi venarum rami, continuo lotio transmittendo occupati, nec venæ hepatis directè in Splenem reſpiciant: non video, quomodo atra bilis, ab hepate ſeparata, ad Splenem deferatur. Potiſſimum ubi magna lotii affluentia, & 73
cruoris abundantia ſurſum deferatur. Utraque autem bilis deorſum, ad ſua ſeparatim collegia, oppoſita confuſione, in tam exilibus venis, officinæ ſanguificationis, ferri deberent. Non ergo à Jecore deferri poteſt atra bilis, quam dicunt excrementitiam: quin potius Lien alitur ex venis, & arteriis lienaribus, juxta conſuetum aliorum membrorum. Nec Lien vivit ex proſcripto excremento, neque eſt cloaca corporis, peſſimique humoris. Si namque Lien à Jecore, atram bilem deſumere debebat: quare non eſt vicinus hepati? Quare ſolus Splen, inter viſcera, nutrietur excremento horrido? Et quà tandem depellet ſupervacaneum hoc pernicioſum recrementum? An per ſtomachum, ejusque orificium, tam nobile ac ſenſile, jam latrina ultimi erit excrementi? Adeóne malignum hoc labumen, appetentiam ſuggeret ſtomacho? Quorſum enim recoquetur ſcoria, jam toto genere, proſcriptione, & proprietatibus rejecta? Stomachus vicem cordis æmulari conceditur: ergone conveniens fuit, quod ſtomachus, conceptusque ejus cibus, totaque totius inde œconomia, contagio maligni recrementi quotidie contaminarentur? An enim id non fuit naturam, ejusque creatorem, à creationis initio inexcuſabilis incogitantiæ inſimulaſſe? Nonne folliculus aliquis ſeparandis fæcibus fuiſſet aptior, ſi ulla eſſet atra bilis, quàm quod nobile viſcus Splenis, tot arteriis prægnans, & nobile viſcus ſtomachi, peſſimi excrementi fierent refugia? Sed quo telo, tanta defen- 74
dunt Scholæ deliria? Ajunt enim. Aliquando viſum, atrum ſuccum, acidum, vomitu rejectum, qui in terram decidens, eandem fermenti modo attolleret. Unde multa conſequenter collegerunt abſurda. 1. Quod iſtud acidum excrementum, à colore vocari deberet melancholia, ſive atra bilis.

2. Quod fiat quandoque à propria ſua ma-
teria: ſæpè tamen à flava bile recocta. 3. At
non ſcitur adhuc ex utra materia, ut neque
75 coquina illius ferculi. Cum flava bilis alio-
qui, citra confuſionem, non poſſet deferri
ad alienum Lienis hoſpitium. 4. Bilem,
humorum quam volunt calidiſſimam, &
igneam, ajunt, per cocturam redigi in ter-
reum humorem frigidum, & ſiccum. 5. In
atrum, ab aqueo, & flavo. 6. In acidum,
& fermentantem, ab amariſſimo felle.
7. Cur igitur bilis flava (fel inquam) pro-
prio folliculo, nunquam recoquitur in a-
tram? Cur ad hanc coctionem, alienum li-
men mendicat? Quotidie opus fuit reco-
ctione bilis flavæ, ſi recoquendo in pejus
feſtinet? Quare natura, quæ ſemper facit è
poſſibilibus, quod eſt optimum, non expel-
lit cum ſordibus alvi bilem, quam commu-
tat in deterius per recoctionem? Sin Lien
ſit atræ bilis officina: non eſt illi tantus
quotidie calor, qui ſit retorrendæ bili ſatis.
Aut ſi caleat, quomodo è bile flava, cali-
da, fiet humor frigidus? Cùm potiſſimum
Galenus velit mel, diverſis auſcultans in-
temperiebus, mutari in diverſos humores,
intemperiebus illis conformes? Quaſi de-
coctum liquidum, vires ſacchari amitteret,
oppoſitaſque indueret, eo quòd in ſyru-
pum vel illinctum inſpiſſetur. Quare fel
hactenus, quocumque artificio recoctum,
nunquam aciditatem aſſumſit? Qua enim
via, quove ductore, vel impulſore, flava bi-
lis in Jecoris officina, cruori exquiſitè per-
miſta, & homogenealiter coorta, ducetur
ad Lienis vas peregrinum, ut ibidem, tor-
rendo, fiat atra bilis, ſi Lieni ſit proprium
condere atrum ſpiſſumque liquorem frigi-
dum terreſtrem? An enim hoc fine, Lien
tot arteriis dives, quòd ſibi non habeat vi-
ſcus par, in tanta pulſuum vitalitate, ut vi-
delicet bilem flavam, in atram deturpando
coquat? Quomodo atra differet à flava, ſi
uno caloris puncto fiat hoc aliquid? Non-
ne id eſt calori coquenti, totum naturæ
negotium concredere, abſterritis proprie-
tatibus formalibus? An locus erit in Lie-
ne, allabenti peregrinæ bili, ſi aliunde, è ve-
nis & arteriis, ſuis neceſſitatibus ſit ſatis-
factum? Ubi ergo in limine, ac foribus lie-
nis præſtolabitur adventans bilis, ſi gratus
hoſpes jam domum obſederit? An Lien,
innato venarum & arteriarum ſanguini va-
ledicet, ut adventantem bilem in ſe reci-
piat, ad excoquendum, in atram ſordem?
Quid ſi bilis torreri dicatur, in ipſis venis:
cum omnium venarum calor ſit dumtaxat
moderatus tepor, non fiet ex igneo liquo-
re bilis, frigidus alter? Nec eſt ratio, cur ve-
næ à Jecore furentur miniſteria ſanguifi-
candi. Neque etiam, cur in venis, prius de-
coctâ atrâ, dein ferretur ad Lienem, quæ-
rens ſibi novum hoſpitium. Nec demum
hactenus comprehendi poſſunt venæ, co-
ctrices flavæ bilis, in atram. Quis demum
fomes ille, qui bilem flavam abſque neceſſi-
tate torreat, in aliud, & pejus excremen-
tum? Etenim dum de officinis naturæ lo-
quor, ſcio nil moveri à ſeipſo, nec ſtultos
eſſe calores, nulli fini intentos bono: ut nec
digeſtiones, ab ipſa natura propoſitas in ob-
jecta ridicula. Etenim ſi venula ſit, qua
Lien, in ſtomachum, inſpiret digeſtivum
fermentum, ac vigorem vitalem, non video,
cur idcirco tot atræ bilis figmenta conve-
niant: unde catenatim tot calamitatum
turmæ ſunt ſecutæ. Quam ineptum enim, 76
finxiſſe teterrimam naturæ ſcoriam (ut fa-
tentur) repudiatumque, ac horridum excre-
mentum, ſtomacho in deliciis eſſe? appeti-
tum ejus curare? Adeò nobilem partem, in-
quinandis tam ciborum, quàm functionum
vitalium poteſtatibus, ſubjectam reddere?
Etenim bilis atra, quæ primordialiter para-
retur è chylo, eſt ejuſdem ſpeciei cum illa,
quæ gignitur è bile retorrida (niſi malint
jam & quintum admittere humorem) vel
eſt diverſa. Si ejuſdem ſpeciei. Jam idem
hoc aliquid, erit acidum frigidum & ter-
reum, eritque igneum amarum, fietque pro-
ximè

ximè è diverſis materiis, diſpoſitis ad ſuos fines diverſos, Idque per unicum agens elementarium, ſimplex, & non ſeminale. Eritque Galenus cum ſuo melle, in bivio. Itemque bilis flava erit ſubordinata, ex ſui indole, ad bilem atram, tanquam ens perfectius, per elaborationem: adeóque flava bilis non erit unus de quatuor: ſed ſemihumor. At ſaltem non percipio, cur ſcoria ſupervacanea fiat quotidie, debeatque eſſe, de noſtri conſtitutivis. Quæve ſit hebetudo, quæ coëgerit fingere tot fabulas? Profectò, utut iſta Medendi pagina volvatur, tota, abſque neceſſitate, volutatur inter ſtercora. Eſt quidem fermentum acidum, vitale, ac ſpiritale, in Splene, quo ſtomachus coquit: quo ſcilicet deficiente, etiam corruit appetitus. Ideóque Senex ait. In febribus ructus acidos, nidoroſis ſupervenientes, bonum. Eſt nempe fermentum, à Liene inſpiratum, magni tituli & uſus totalis ſubjectum: nequaquam atræ ſaburræ, melancholicoque
77 excremento dicandum. Paracelſus ſcribit, hominem commodius carere potuiſſe renibus & Splene. Quod præter ſuum idiotiſmum, implicitam continet blaſphemiam. Nam quicquid fecit Deus, fuit, erit-
78 que longè ſemper optimum. Si enim Scholæ effudiſſent unquam Chryſulcam, facile comperiſſent, quod acor terram diſſolvat: non autem fermentet. 2. Quod fermentorum ſit actio, in habentia ſymbolum. 3. Terram non eſſe fermentabilem, quia à fermentis fructuum, elementum non eſt fermentabile ob conſtantiam, ſimplicitatemque ſui. Etenim ſi fermentum panificii non fermentet ligna, aut lapides, quodnam ergo reperietur terræ fermentum? Siquidem iſta eſt fermentorum conditio (non conſiderata à Scholis) quod fermentum, ex quo ſemel eſt ſuſceptum, ulterius continuo fermentet, nec ceſſet, quamdiu conſimile ſibi objectum reperit. Quare elementa concipiunt quidem aliena fructuum fermenta: ſed nullatenus iiſdem proinde fermentantur. Quia omnia fermenta ſunt elementis inadæquata. Quia carent transmutatione, ſeminibusque ſibi adæquatis. Alioqui ſi terra eſſet fermentabilis, cadavera inhumari non poſſent, quin totus mox terræ globus, lethifero tabo, nobis fieret deleterius. 4. Ergo Galenus hæc nunquam ſcivit, nunquam chryſulcam, imò nequidem roſaceam cognovit, nunquam fermenta formalia olfecit. 5. Nec atra bilis terram ullatenus fermentat, ſi nuſquam, ac nunquam fuit. Licet fimi, per diſſolutionem ab acidis ebulliant. Porrò, ex unico pane & aqua, fit chylus. Si ergo 79
in pane & aqua, quadruplex lateret humor in natura, eodem jure, omnis herbarum ſuccus ſemper quadruplex eſſe deberet. Quod ſomnium eſto. Donemus itaque, quòd ex ſolo pane, & aqua ſimplici, fiant quatuor ficti humores. Hi inprimis non fiunt ſeminaliter, atque diſpoſitivè, ex aqua ſimplici elementali: ergo ex pane reſoluto, & ſolo, fiet chylus; & hic deinceps mutabitur in quatuor humores, ex titulo agentis hepatis. Ideóque jam exorbitans, ac 80
anomalum jecur. Siquidem cujuslibet agentis naturalis, univoca tantum, atque ſimplex eſt actio. Neceſſe eſt ergo, vel in hepate eſſe quatuor ſimul agentia ſanguificationis, vel ruere quaternarium humorum, in ficta rudera. Nam ſi è ſimplicitate præfati chyli non fiant quatuor humores, ſponte naturæ, neque ex vi quadruplicis agentis, in Jecore collaborantis. Sive, ſi non fiat ſuppoſita fictorum humorum quadruplicitas, ex vi agentis, aut patientis. Rectè, quicquid negatur ſub disjunctione, negari poteſt copulativè, ob negativi amplitudinem. Igitur concludo: Si ex 81
connexione agentis ſimplicis, & materiæ univocæ, procedat actio ſanguificationis vitalis: ea certè, ut erit ſimplex; ita & non niſi unici humoris mater eſſe poterit. Sin verò propter eduliorum diverſitatem, varietates humorum in cruore fingamus:

Jam ex tot eduliis ſimul ſumtis centum humores ad minimum, concedendi erunt in
82 cruore. Sed volunt Scholæ, ſub unici caloris digerentis gradu, plures cibos mutari in chylum, ejusdemque caloris moderamine produci in hepate ſemper quatuor humores. Idque tam in Sueco, quàm Æthiope. Fatentur demum ſanguificationem, proprium Jecoris opificium. Lienis verò, tantum per inordinationem, atque ſuppetias, licet interim, circa coctionem bilis flavæ, in atram, ſit impeditus, & ſtercoribus Lien involutus. 1. Inprimis ruit Galenus, cum ſuo melle, quod totum vel in cruorem, vel in bilem verti ſcribit. 2. Non procedit generatio humorum, ex vi elementali. 3. Non ad caſſum quaternarium elementorum, eſt recurrendum. 4. Alioqui tam hepati eſſet naturalis ſua bilificatio, &c. quàm eſt ſanguificatio. 5. Cruor erit, non niſi confuſa humorum connexio, generatum anomalum; non autem compoſitum naturale, ſed neceſſitatibus agentium, atque finium, orbatum. Profectò utrobique magnæ nugæ magnas involvunt curas, & magna abſurda. Quæ ſi pertinaciam induant: jam amentiam, ſi non & malitiam fovent. Nugæ igitur humorum, à cacodæmone inventæ, in paganos diremtæ ſunt, & à Scholis hactenes ſubſcriptæ. Etenim diabolo aptæ, quia confuſiones Medendo, fallacias & mendacia continent; ideóque neces quotidianas pariunt, lumen naturæ obſcurant, figmenta plauſibilia præſupponunt, omnibusque exemplis à pari deſtituuntur: tantóque illæ fabulæ aridiores, ſtupidiores, pernicioſiores, ac temerariæ magis, quò in cladem mortalium creduntur tenacius.
83 Vertiginoſus itaque totus Galenus, qui totum mel, nunc in ſanguinem, nunc in bilem, verti aſſerit. 1. Primo defuit huic temerario aſſertori nuncius, qui certiorem redderet, quid, quantumque de mellis totalitate eſſet factum. Adeóque temeritatis & figmenti totus eſt ſuſpectus. 2. Deeſt affirmanti veritas. Siquidem in natura deficit bilis, ideóque & complexio cholerica. 3. Ille enim, qui membrorum proprietates per ingentia volumina ſolis attribuit elementariis qualitatibus: ex ſolo actuali calore hepatis unius, quaternarium humorum, in unica ſanguificationis actione, conſtitui ſcribit conſtanter. Cum tamen actualis calor, in unico membro, nequeat non eſſe ſimplex, uno eodemque tempore. Diſcat ergo Galenus, verius ſomniare de melle, & ſanguificatione. Nec abſcedat ad 84
puerilia, credendo quatuor victrices & contrarias complexiones elementales ſimul in hepate ſtare, quarum ſingulæ, ex univoco chylo, ſuum ſibi effingant humorem, in unicum cruoris ſubjectum connectibilem, indeque deciduum, ad pharmaci ſolutivi placitum. Deſiſtat inquam credere; quod ob ſolum ſimplicemque calorem diverſificentur humores, unico ex melle, vel chylo. Cum non attendat miſer ille Medicinæ Princeps, per hoc requiri in temperato Jecoris calore, ſimul totidem calores, ſuppoſito entis diverſos in tepefaciendo, pro totidem humoribus. Advertite ſodales, quod nullatenus cogamur, ad commentum quatuor humorum. Etenim quæ diarrhœa, cholera, & vomituum fæculentiis excernuntur, non ſunt humores Scholis jactati, ſed ſunt excrementa, quæ morbus vindex fabricat, & expellit: prout & quos laxativa ejiciunt, ſunt integri cruoris corruptelæ. Quodque illic morbus vindex agit, Id heic, laxativum, multo ſcilicet compendio, exſequitur. Neque enim morborum janua, fictis humorum perſuaſionibus clauditur. Cum juxta Philoſophiam, Nunquam ex ente transmutato eliciantur illa, unde in fieri eſſe, naturaliter conſtituitur. Porrò quamtumvis ſat alibi probaverim, non eſſe elementa quatuor, nec eorundem congreſſum, ad fabricam corporum, quæ miſta creduntur. Indeque conſequens, non eſſe diſparem Jecoris actionem, in procreatione

tione ſemper quatuor humorum. Attamen quò ſcholæ cernant, quali fulcro nitatur tota illarum in Medendo baſis, agam ex mera illarum conceſſa & tradita doctri-
85 na. Enimvero, ſi non permaneant elementa cum ſuis formis in miſto: nec etiam poterunt permanere illorum proprietates: cum ipſæ formæ ſint immediata ſubjecta inhæſionis ſuarum proprietatum. Sin vero malint, elementa permanere cum ſuis formis in miſto: jam vel formæ iſtorum non erunt actus ſubſtantiales, at ſolum vincula elementorum. Redibunt namque ſemper integra, è ſingula ſuppoſiti conquaſſatione. Obdormient ſcilicet tantiſper formæ elementorum, dum præſidebunt formæ miſti: ergo cum forma miſti ſit neceſſariò purus & ſimplex actus ultimatus: non poteſt eſſe quadruplex (imò quantumvis materialia, ac remota materiæ illius principia, eſſent ipſa actualia elementa) & per conſequens, non eſt ratio fingendi quaternarii humorum, ex parte agentis. Eo quod actio ſanguificationis, neutiquam ſit elementalis: ſed vitalis & fermenti jecorarii: cujus omnimoda ſimplicitas non potuit reſpicere finaliter humorum quaternionem, ex uniformi optiméque unito chylo oriundum. Adeo, etſi in miſto eſſent 20 elementa, non proin totidem humorum neceſſariæ
86 eſſent productiones. Stupida ergo, & diabolicæ perſuaſionis, eſt ſpeculatio, quæ ex tribus elementis, nequaquam ad miſturam corporum concurrentibus, quatuor numero humores ſemper, ac ordinario prodire debere, atque inde unicum tantummodo cruorem regulariter conſtitui.
87 Inde nimirum ſanationis atque morborum neceſſitates dictari. Objicient forte. Admittis cauſam ſonticam depellendam, vetas laxativa, quia venenoſa, cruorem autem, atque vires vitales, ſubtrahunt. Sed ab equo Hungariæ didicere venæſectiones; ab ave, clyſteres, &c. Ergo. Verum dicam cum Propheta. Nolite fieri ſicut equus & mulus, quibus non eſt Intellectus. Nolite diſcere à magiſtris talibus. Subſcribet enim meo voto pars dimidia Continentis. Quippe ſub Imperiis Ottomannico, Abyſſino, Indiarum parte potiſſimâ, eſt venæſectio inuſitata. Harum tamen nationum robora, agilitates, promtitudinem, vigilantiam, & laborum conſtantiam, tam ad agendum, quàm tolerandum, diſcite ex Hiſtoriis. Meritóque mecum lugebitis nationes, olim bello formidabiles, hodie, ſenſim, ſub Medentibus, evaſiſſe ad quemvis ventorum axem moribundas. Etenim Septemtrio, & Occidens, quæ in totum mundum ſolent ſpargere ſuos bellatores, deinceps, propter has Scholarum ineptias occidunt, ſimulatque phalanx peregre
proficiſcitur. Objicient demum. Si præ- 88
ſidia univerſalia demas, nec ad humorum ablationem te dirigas; quo ergo medio, ſuperabis morbos? Reſpondeo cum præfatis nationibus, Naturam eſſe morborum Medicatricem, eam confortandam ideo, non conſternandam. Finium promotione opus eſſe. Si enim ſordes primis adhæſerint latebris: inſiſtendum reſolutivis, & abſterſivis, natura tuto ſatagente reliquum. Sin verò penitiori receſſu aliquid pertinacius occultiusque reſtiterit:
aſſumenda ſunt alcalia volatilia, quæ inſtar ſaponis, cuncta abſtergunt. Mirum 89
ſanè, quantum ſal tartari, vel unici, volatile factum, non præſtiterit. Nam omnem è venis amurcam detergit, & obſtruentium contumaciam, diſpergitque apoſtematum ſuſcepta conciliabula. De hoc ſalis (& non olei) ſpiritu, verum eſt illud Paracelſi, quod quocumque non attigerit, vix alius potentior perveniet. Externa autem, tam topicis, quam internis vitalium poteſtatum ſuppetiis curantur: modo per diaphæreſim, cruoris clarificationem, balſamique novi tincturas, ac redintegrationes intendatis. Majora autem arcana, ad

remedii univerſalis faſtigium quodammodo aſcendunt. Diſcite. Nam vendit Deus ſudoribus artes.

Superfetatio ſupplementaria, ad humorum fallaciam.

CAPUT II.

1. Medentum incuria plangenda. 2. Miſtio elementòrum obiter rejicitur. 3. Non, Chriſtianis connivendæ ignorantiæ paganicæ. 4. Catarrhi deliria ex humoribus prognata. 5. Ignoratis cuſtodibus errantibus, fuere Catarrhi tandem ſtabiliti. 6. Infringitur quaternarius humorum per contuſionem membri. 7. Ariete concutitur bilis flava. 8. Probatur uſus fellis incognitus. 9. Bilem, non eſſe fel. 10. Abſurditas Scholarum. 11. Error Galenicus. 12. Conſequentia argumenti Scholarum ludicra. 13. Scholas præ ignavia indagandi, ignoraſſe contenta urinæ; & neglexiſſe uronomantiam. 14. Errores multiplices Veterum. 15. Argumentum ex regula falſi. 16. Defectus Scholarum. 17. Bilis, à Scholis oſtenſa, eſt cruori per accidens, non autem de eſſentia. 18. Iterum per ſuppoſitionem falſi. 19. Scholæ debebunt, velint nolint, deglutire duo Authoris axiomata. 20. Iterum conniventer ſupponitur error Scholarum. 21. Iterum ſupponitur. 22. Abſurda aliquot, atque pudenda, proponuntur. 23. Scholarum tecta blaſphemia. 24. Fel, viſcus vitale. 25. Paganos non fuiſſe illuminatos dono Medendi. 26. Muccum, nec pituitam, ut neque cerebri eſſe excrementum.

ENIMVERO tantopere radicatus eſt humorum numerus, quod ſemel eoſdem refutaſſe non ſit ſatis. Adeóque cum non ſatis doceatur, quod non ſatis diſcitur, cogor repetere per ſuperfetationem, quæ jam ſuperiùs ad longum demonſtrare attentavi. Siquidem in hoc cardine, totus
1 medendi verſatur rhombus. Etenim miratus ſum ſæpiſſime, quod pugna elementorum, miſtionum, & complexionum figmenta, per tot ſæcula, orbem chriſtianum dementârint hactenus. quodque horum falſitatem adverterit nemo. Ubi tamen res tua tunc agitur, paries dum intimus ardet, cuique ſuus. Tantóque pernicioſius perpetuarit hæc cæcitas, poſtquam Medici ſua omnia in rem Medendi introduxerunt. Etenim per hæc commenta, univerſam morborum familiam, horúmque ſanationes, in ſuas nugas, aſtipulante mortalium credulitate, tranſtulere. In ſe quidem planè erant ridicula, ac ſcenica, niſi lacrymis, luctu, planctu, ac Miſerorum commiſeratione, totum, per vices vicóſque, populum Chriſti replerent quotidie, familias deſtruerent, viduas, & orphanos proferrent impunè. Denique ad præfatas, cæcaſque Medentum temeritates has, ficti ſunt humores totidem, ad numerum ſcilicet quaternarium elementorum. Horum nempe ametria, morbos forte univerſos conſtare, ut & conſequenter ſanitatem, ex ſequeſtratorum putaticiorum abundantia: Sanitatis tandem redintegrationem, ac conſervationem (utut vitæ brevitatem cauſaret præfata humorum cruoriſque ſequeſtratio) recuperari. Vah crudele Medentum Scholarum dogma, atque facinus ſceleſtum! Itaq; non ſat ſemper, credulorum fallacias paſſivas, pernicioſaſque Scholarum inventiones, & continuatas demum ſubſcribendo ignavias, in ſtuporem uſque, & gemitus frequentes, ſum ſeriò deteſtatus, & apud Dominum Jeſum meum conqueſtus, quòd genus humanum, ſub dæmonii fraudulentis technis, tanta credulitate, ſeſe ſubſtraverit tam pertinaci & atroci crudelitati, ſubſternatque æquè conſtanter etiamnum hodie. Præſertim ubi in exterioribus, nullum hujuſmodi nugæ reperirent fomentum. Rogavi itaque clementem Naturæ parentem, dignaretur aliquem ſuſcitare, cui dos eſſet, refellendæ tantæ mortalium atque Scholarum hebetudini. Certè enim inprimis conſtitit mihi ex tanta, tamque conſtanti cæcitate, nos mortales planè nihili, nec quicquam ſapere, ne quidem in naturalibus, niſi ſupernè manus Omnipotentis, per columnam
ignis, in tanta nocte illuminet. Siquidem 2
inprimis exſiſtentia ignis elementalis, prope

pe globum Lunæ, ſuperantis ſua ſphæra, regionem aëris multoties, prorſus in ſe ludicrum commentum continet, tantóque magis adynaton, quod inde per tot centena milliaria, & trans aëris frigidiſſimum clima, penetraret inceſſanter, vocatus ſcilicet accerſitusve, vel ſponte deſcendens ignis, contra propriam ſuppoſitæ ſuæ levitatis regulam, adeóque violenter aëri commiſcetur, ſimulque inita pace, pactisque fæderibus, unà violenter deſcenderent eminus deorſum, Ignis & aër, ad ſingulorum ſeminum imperia, miſtionumque conſtitutiones, ſingulis momentis novas, etiam
3 inſolitas. Dolendum ſanè, atque ſummè miſerandum, quòd diabolica hujusmodi mendacia, quæ in Ariſtotele ridenda & connivenda erant, etiamnum hodie, à tot ſeculis, perſeverent, nondum deſtiterint, nondumque ſurrexerit aliquis, qui tantæ cæcitati non ſit patronus. Quæ tamen nullo conceptu, nulla fide, nec ulla veritatis chlamyde, obvolvi poteſt. Potiſſimum, quod ab hiſce ſcholaſticis fabellis ductoribus, humores quatuor excogitati, imò etiam obedire coacti, ſui natura viderentur, & conſentirentur officiis, itemque proprietatibus miſtionum, ac velitationum, inteſtinam mortis, morborum, ut quoque ſanitatis ſpem, atque regulas continere. Quæ tamen non niſi innato Cacodæmonis odio, ac ſuggeſtione, perque continuatam Scholarum ſubſcribendi ignaviam ſtetere credita, velut naturæ principia, Deo Conditore ſic permittente, ordinata. Adverſus quæ cuncta, unicum ſufficere deberet, Quod nimirum Ignem, extra numerum elementorum, imò & ſubſtantiarum cenſum, ſubmoverim, impoſſibilemque elementorum commiſtionem, pro corporum (quæ mixta creduntur) conſtitutione requiſitam, demonſtraverim. Sic ut nemo ſanæ mentis deinceps, neceſſitatam paritatem humorum, cum elementis poſſit, aut debeat admittere. Etenim fuit humorum, quam elementorum fallacia, abtruſior in populo, minúsque pervia: ſed quod à Doctis, ac judicioſis, conſenſa fuerit, habendum pro commiſeratione, proximo debita: quæ ut populi credulitates deflet; ita hebetudinem Scholarum, atque conſtantem indagandi ignaviam, ſive incuriam, incuſat. Quod autem Catarrhi demens deli- 4
ramentum, pariter mundum mirè afflixerit, ac mecum ſæpius occaſiones rimatus, quo nimirum fonte, tanta ſcholarum hæreditaria cæcitas, & in aſſerendo, tam inveterata pertinacia prodirent: Tandem 5
cognovi, utriusque Cuſtodis errantis ignorantiam, feciſſe occaſionem labendi, in miſeram, ſubſcriptamque decidentium humorum confeſſionem. Nimirum ſæpè quis per auram frigidiorem, mox gutture, cervice, dentibus, vel humeris perculſus, credulusque, putat, juxta Medentum aſſertiones, defluere creditos humores ad loca, frigore percuſſa. Cum alioqui frigus, ut eſt natura ſui repercuſſivum, potiùs procul à ſe averteret decubitum humorum, Catarrho ſubſervire putatorum. At multa hodie phlebotomia, frequensque ſolutivum, ſicut robur partium minuunt, minutumque in poſteros dimittunt: ita non mirum ſanè, ab iniqui aëris endemate, vel alioqui frigoris excellenti injuria; partes percuſſas, atque ante debilitatas, facile pati in propriis officiorum ac digeſtionum functionibus. Ut nimirum producta degenera, cauſam mali ibidem nati, non autem aliunde iſthuc deflui, patefaciant. Licet interim iſta producta aliena nil commune habeant cum quatuor ſuppoſitis humoribus: multóque minus horum convincant defluentiam poſteram. Quorum tamen falſitas, tanti eſt momenti: quod aſſertorum humorum theſis nequeat non hebetudinem, & incogitantiam Scholarum, in ſuis medendi principiis, neceſſario abuſu pernicioſiſſimo, mortalibus involvere. Quippe, quod inde ars medendi, morbus, ſanitas,

ſanitas, vitæ, atque tandem mortis neceſſi-
tas conſequantur. Quod proin hoc loco
lucidius, in beneficium proximorum de-
ceptorum, iterum explicabo. Atqui prin-
cipio reſumam Scholarum theſin, qua fin-
gunt cruorem è quatuor diverſis & con-
6 nexis humoribus componi. Videmus nem-
pe, quod poſt contuſionem membri, pri-
mo ſequatur tumor, qui ſtatim plerumque
rubet, ac dein lazureo colore mutatur, mox
ab inde livet, poſtea nigricat, ac poſtremo
flaveſcit, longéque in circulos diſpergitur.
Itaque juxta humoriſtas, cruor iſte pri-
mò in atram bilem migrat, & hæc tandem
in bilem flavam. Sicque humor liquidior
pertinaciſſime reſiſteret, eſſétque atra lon-
gè facilioris diſſipationis, quàm flava. Sic-
que non atra ex flava: ſed retrogrado pla-
nè modo, hæc in flavam mutaretur. Quod
eſt invito Galeno, qui nunquam atram no-
vit reverti in bilem flavam. Quin potius
cruorem omnem immediate, ac naturali-
ter in bilem flavam, per ſui alienationes,
contendere ſcribit. Huc ſpectat doctrina
inaudita de febribus. cap. de ſolutivis. Ubi
nempe oſtendi, quod juxta virus ſoluti-
vorum, diverſimodè cruor transmutetur
per ſui corruptionem. Id nimirum in con-
tuſionibus contingit, cruorque extravena-
tus, ac vitæ ſodalitio ſenſim deſtitutus,
paulatim quoque tam partium affectibus,
quàm cruoris corruptelis variis, auſcultat.
Non autem quod excrementorum demor-
tuorum varietas, aut corruptelæ difformi-
tas, compoſitionem cruoris teſtari poſſit,
7 aut debeat. Enimvero Scholæ ſupponunt
pro Medicinæ inſtitutionibus: Quod fla-
va bilis ſit unus de quatuor conſtitutivis
cruoris, felleus nempe, & amarus: ideóque,
quod qui quandoque per vomitum rejici-
tur flavus, & amaricans, ſit ipſamet bilis,
imò fel ipſum, eſſentialiterque coindicens
in identitate, cum præfata bile, & felle ori-
ginali, quæ ambo è cibis quotidie, ad cruo-
ris conſtitutionem, fabricari contendunt.
Bilem nempe ad cruoris compoſitionem:
fel verò, tanquam excrementum, in the-
cam ſuam ſubter jecur relegari, ut inde per
alvi ſordes foras vadat. Quod autem per
vomitum rejicitur flavum, amarum, ſub-
inde porraceum, & æruginoſum colore:
hinc nempe probant ipſam originalem, quæ
cruori extravenato ſupernatat, debere, ve-
lit nolit, naturaliter eſſe amaram, ac fel-
leam: ac iterum vice verſa, veritatis penu-
ria, bilem, cruoris conſtitutivam, debere
eſſe neceſſariò amaram, eò quòd hoc recre-
mentum eſt ordinario amarum. Quinet-
iam quamvis amarum rejectumque vomi-
tu excrementum, à bile, in cruore relicta,
prorſus diſcrepet, poſt ſui inde ſeparatio-
nem: propter (ut ajunt) abundantiam ſui,
nimietatem, ac meracitatem, ſeparando
acquiſitam: attamen volunt eſſe eſſentiali,
reique actuali veritate, eadem: tam ſcili-
cèt, quod rejicitur per vomitum, quodque
adhuc relinquitur pro compoſitione, &
requiſita cruoris integritate, quam iſtud
tertium, quod ad folliculum fellis, quo-
tidiano è paſtu reſultans, defertur, indéque
efferri ajunt, ad tingenda excrementa tam
alvi, quàm veſicæ. Quæ ſcilicet unam,
eandemque, ac univocam meram bilem
flavam, choleram, unicumque in ſui radice
humorem, de quatuor noſtri conſtitutivis,
ſeriò aſſerunt. In quo Scholarum dogma-
te, contineri pernicioſam mortalium dece-
ptionem, ſic probo. Nam primò, patet: 8
quod contentum in cyſtide fellis, non ſit
excrementum humanum, ab errore jecino-
ris partum, & loco calcaris, ad ſtimulum
inteſtinorum deſtinatum: ſed viſcus nobi-
le, balſami-conditionem referens, ac ſum-
mè tam neceſſarium, ut ne quidem piſci-
bus abſque felle vivere ſit licitum, ex me-
ra aqua etiam parcè viventibus: ubi atta-
men potantes aves, citra renes, veſicam, &
lotii emunctoria, felices vivunt. Quod in
tractatu de digeſtionibus, itemque de Sple-
nis, & fellis imperiis, alibi ſufficienter, &
ad

ad repugnantium ſaturitatem, ex profeſſo
9 demonſtravi. Quorſum Lector recurret. Denique quod ſtomachus per vomitum regurgitat, non eſſe fel, alibi ex profeſſo demonſtrabitur. Sat eſto, hic quod ſtomachus ſit hoſpitium, fellis ſequeſtrationi inſolens, & impoſſibile. Cum fel, non à jecore, multóque minus à cyſtide ſua, non revocetur ad ſtomachum. Quod nempe pugnat cum Scholis, volentibus, quod fel, directo deſtinatóque motu, ac canali, per inteſtina, ſui exorbitantiam dimittat, atque
10 inde ſcoria eorundem tingatur. Dein non eſt via, per quam fel in ſtomachum trahatur retrogrado motu, ab hepate. Si ab hepate factum, naturaliter deferatur ad cyſtida fellis, jam ſeparatum, ac tanquam inutile rejiciatur: & inde tandem, per inteſtina, ſtercoribus miſtum propellatur. Nam ſtomachus ad ſe non trahit excrementa ab inteſtinis. Itaque, ſi quod per ſtomachum vomitus rejicit amarum atque flavum, fel eſſet; poſtquam in hepate (juxta Scholarum traditiones ſuppono) generatum eſſet, dimiſſumque ad folliculum fellis, atque inde in Inteſtinum exul factum, rurſus attraheretur ſurſum ad ſtomachum. Errarétque ſtomachus ſine naturali, debito atque ſolito. Quæ alibi ex profeſſo latius. Nunc
11 aliud æquè impertinens trutinabo. Volunt Scholæ, fel ordinario velut excrementum inutile, quodque cruori, ut pars integralis, non commiſcetur, ab hepate non ſtatim quidem: ſed per aliquot horas, poſtquam fel ſuo folliculo immiſtum ſit, in Inteſtinis, quoque ſtercori admiſtum, trahi rurſus per venas Meſenterii, ut urinæ miſceatur. Inquit ſiquidem Galenus, corpus lotii mei reſpicio multo manè, planè aquoſum nec tinctum: quapropter ſuper dormio, & video urinam tum tinctam. Ergo vel ſolo tepore continuato, tingitur ſponte ſua lotium: vel (prout Scholæ docent) commiſcetur tandem poſt aliquot horas fel tingens. Ergo hinc patet: quod velint fel, à ſuo folliculo, per inteſtina deponi, mox iterum ſub finem digeſtionum, & circa ultimum Ilei deveniens, attrahi in venas Meſenterii, per portam Jecoris aſſugi, intromitti in hepar, venam cavam, & per emulgentes, labi in renes cum lotio. Qui circulus fellis, à Jecore in Jecur, tam eſt infamis ignorantiæ plenus, quod nihil æquè. Siquidem 1. conſtat. Quod flavedo urinæ 12
non ſit ex felle, nec amara. 2. Quod promtius, ſi fel fieret in hepate, & non ipſo viſcere folliculi ſui, à Jecore in renes ſecederet, quam quod contra omne naturæ decus, à ſtercoribus repeteretur, quod prius ſemel eſſet rejectum atque proſcriptum. Nam in rerum natura, aut in renum diverſorio, nunquam fuit fel, aut bilis. Quodque ſtomacho aberrante fit, & rejicitur amarum, nunquam fuit fel, aut bilis: ſed merum ejus recrementum. Ideóque bilis 13
amaror, nullatenus rectè infertur, ex amaritudine peregrinarum ſordium. 3. Non ſat probatus eſt bilis amaror in lotio, cujus ne minimum unquam fuit verum. Nemo hactenus ex tot ſæculorum Medicis, urinam amaram guſtu invenit: vel aſſerere auſus fuit, niſi figmentis paganicis ſubſcribendo: nec guttam liquoris, cruori extravenato ſupernatantis, ullam ullus unquam deguſtare auſus fuit: ſed omnes univerſum maluere paganicis fabellis ſubſcribere. Nec minimum dubitarunt, quin ille ſupernatans liquor eſſet mera bilis fellea, flava, & amara. Nec tentarunt cognoſcere, ullum fellis, aut fictæ bilis amarorem urinæ ineſſe, ne quidem urinis Ictericis. Quod tamen ſummè eſſet verum, & inexcuſabile, ſi vel unica fellis gutta, tribus libris urinæ permiſceretur. Sin autem aliquis unquam urinam, vel præfatum, ſupernatantem liquorem cruori, caſu, aut volenter deguſtarit, nec reſipuerit à bilis permiſtione, neceſſitatéq; fellis: Jam dedit teſtimonium ſuæ pertinaciæ, & ignorantiæ. Nam omnis humor felleus, naturaliter ſemper amaricat: ſed nec

nec ſupernatans liquor iſte, ut neque urina amaricant. Ergo non ſunt humores fellei. Itaque ex tentandi incuria, maluerunt fabulis ſubſcribere, falſaque pro veris credere, atque tutari pertinaciter, quam indutam opinionem iſtam deſerant. Aſt effectus inde prodeuntes, luxit omnis poſteritas, totusque adhuc hodie orbis Chriſtianus mecum plangit. Itaque unus ſaltem experiatur quæ dixi, quæque ſine incommodo,aut periculo ſtatim experiri poterit, & dolebit vir probus omnis, tantam tot ſæculorum ignorantiam, ignaviam,& atrocem populi Chriſti deceptionem paſſivam.

14 Ergo quam Scholæ dicunt bilem flavam, tam in lotio, quàm in cruoris compoſito, nec bilis eſt, nec amara, nec fel, nec unus de fictis idcirco quatuor humoribus elementalibus; nec elemento ignis reſpondens, cum ignis nullatenus ſit elementum. Neſcitumque hactenus, quem guſtum haberet unus ex iſtis quatuor ſuppoſitis humoribus. Imò quoties morbos accuſant bilioſos, dyſenteriam, Eryſipelas, &c. etſi os amaricaret ſubinde. Liquor tamen ex eryſipelate emanans, non eſt amarus: ſed planè ex acido ſalſus. Is inquam humor, de cujus ardore conqueruntur Scholæ in eryſipelate, vocatur acerrimus: cum interim nec acrimoniam, neque amaritudinem ullam præ ſe ferat. Suntque inconſtantes in hoc; cum acrimonia tamen humorum tantundem ab amarore diſtare deberet, quantum piper à colocynthide, vel cucumere aſinino. Adeóque tam oſcitanter, & inconſtanter, de proprietatibus ſuæ bilis Scholæ egerunt. Quod in Jure, teſtis varians, ſit omni fide indignus, habeatur pro inſipido, vel falſario, ſitque ad reſtitutionem cogendus, quantum alteri, ſuo teſti-
15 monio, læſionis attulerit. Sed agedum,
ſupponamus (non autem credamus) ſupernatantem cruori liquorem eſſe bilem felleam, & de naturali compoſitione ejus. Saltem iſte cruor, cui jam bilis iſta ſupernatat, non eſſet amplius cruor, ſi unum de quatuor ſui conſtitutivis defecerit, factáque ſit ſegregatio thori, componentium ſcilicet ſeparatio realis: Non enim caſeus, à quo ſeroſitas ablata eſt, lac eſt amplius. Neque enim inficior totum integrale ſubſiſtere ex partium heterogenearum unione: ſed ceſſat priſtini concreti integritas, ſimulatque partium conſtitutivarum una re-
ceſſit. Supponunt nimirum Scholæ, qua- 16
tuor humorum permanentiam, & connexionem, pro cruoris conſtitutione. Imò præter hanc ſimplicem & vanam ſuppoſitionem, nil à Scholis probatum hactenus, quod non magis commiſeratione, quàm fide ſit dignum. Nego itaque ſtolidum ſuppoſitum, nec licet proin, à non probata theſi, ad falſas deductiones bilioſas, harumque legationes in diverſas corporis partes, atque paſſiones, procedere: ſi priùs non fecerint conſtare de quæſtione, an ſit bilis ulla, pro compoſitione cruoris requiſita.
Ergo bilis locum non habet in cruoris 17
compoſitione, licet extravenato cruori ſupernatet ſeroſitas urinacea. Nam iſta ſeroſitas eſt cruori per accidens. Quod ſat probat illorum cruor, qui parum biberunt, multumque laborarunt, & ſudarunt. Sæpe namque talium cruor, per phlebotomiam ablatus, caret omni prorſus ſeroſitate. Ac per conſequens, eſſet orbatus bile. Itemque nec deſinit iſte cruor eſſe cruor: Qui non niſi per accidens ſeroſitatem admittit. Quod alibi capite de Latice (hactenus Scholis incognito) de Ortu Medicinæ, demonſtravi. Latex enim, ad ſuos fines, cruori relinquitur, cujus ideo ignorantia, Medentes hactenus, ab Uronomantia, pluriumque morborum cognitione, ſecluſit.
Reſumam iterum ſupponendo, Quod bilis 18
flava naturaliter ſit liquor aquoſus, cruori ſupernatans. Saltem ergo doceant Scholæ, ſi bilis ſit humor maximè igneus, ignem repræſentans, & continens, in ſubſtantia, & proprietatibus, quomodo ignis gliſcat

gliſcat in mera aqua ſalſa? Quomodo non ſuffocetur in aqua? Quomodo ſub unitatis identitate, ignis & aqua ſe invicem compatiantur, ut & aër immediatè, ſub phlegmate? Quid uſpiam repererint in natura, quod cogat ignem connectere in aqua ſalſa? Reperient tandem, ſe adactas ad credendum has nugas, propter quaternarium elementorum & corporum miſtorum neceſſitatem. Quam poſtquam demonſtrationibus propter quid, utramque conculcatam, mundus meis ſcriptis aſſecutus fuerit. Ridebunt ipſæmet Scholæ, omniſque poſteritas, avorum ſtoliditates hactenus tam pertinaciter tutatas, in Medendo tam pernicioſas,& inſtruendo falſas. Quod velint nolint, deglutire debebunt, duo mea axiomata alibi demonſtrata. Quorum u-
19 num eſt. Nullum eſſe ignis elementum, ignemque culinarium,ſive artificialem,non eſſe ſubſtantiam. Ac conſequenter, ſi concurrerent plura ad cruoris compoſitionem: ſaltem non poſſe confluere quatuor elementa.Ac malè quadrare ideo fictionem quatuor humorum, pro cruore noſtro, pro miſtione, temperie, lucta, itemque pro morborum ac ſanationum veritate, exſiſtentia, actualitate, alteritate,& ſanatione. Alterum autem meorum axiomatum, alibi ſat probatum eſt, Quòd omne ſublunare viſibile, materialiter non componatur ex quatuor, ut neque ex tribus elementis commixtis. Pœnitendum ergo ſeriò. Quoniam ignis nec elementum eſt, ut neque ſubſtantia, nec in noſtri compoſitionem advocandus, pro ficta Microcoſmi æquiparatione, aquoſus liquor ſalſus ut formam
20 ignis referat. Iterum conniventer ſuppono. Naturam quotidie ex omni cibo, vix conficere cruoris ſatis (prout libro de febrium inaudita doctrina.) Saltem id comprobat natura, cum pro cruore ſuperabundanti, nullum hactenus ſtatuerit diverſorium: attamen ſemper abundanter, ac ſuperfluè, ex omni cibo, utramque bilem parat (quod probant Scholæ per tincturam urinæ, & ſordium alvi) ergo ſaltem quotidie natura jecoris errat, fundataque eſt in errore, peccatque etiam in abſtemiis, piſcibus, & nationibus, ſolius aquæ potatione ſaturatis. Quod ſcilicet minimum ſuperabundantis humoris ignei, & terrei generet, pluſque quàm pro ſuis alimentis, ſibi ſit opus. Cur ergo non peccat natura potiùs in qualitate, prout indies in diſtinctim peccat in quantitate? Cur etiam loco cruoris (quarti ſcilicet humoris ordinarii) non pariter peccando parit cruorem quendam abortivum, excrementitium, proſcribendum in exilium, ſicut duas biles quotidie nimias exſulat de facto, è compoſitione cruoris, vitæque ſodalitio? Cur etiam è bonis, & euchymis cibis, temperatè ſumtis, quotidie plus malignorum, & expellendorum, quàm optimi cruoris parit? Cùm Galeno teſte, in calidis naturis, totum mel, quod alias in temperatis, atque ideo ſanguineis, vertitur totaliter in ſanguinem, vertatur in bilem flavam? excluſis videlicet aliis tribus conſociis humoribus? Unde ſequitur. Quod fabrica humorum, non ex complexione cibi; ſed prorſus ex hepatis adraſtia proveniat. Unde conſequenter, ſi quotidie bilis utriusque plus juſto conficiatur, id totum peccato, ac vitio naturæ, tantum eſſe tribuendum Omniſq; ideo hepatis naturalis complexio, vitioſa eſt, ac erronea, in omnibus atque ſingulis. In abſtemiis, itemque in torridis, ut & in exſanguibus,& febrientibus quotidie peccatur in utriuſq; bilis nimietate, ut etiam in ſanguinis penuria. Unde ſequitur, primarium ac principalem naturæ ſcopum verſari circa fabricam præfatæ utriuſq; bilis excrementoſæ. Quis ergo ex tot abſurditatibus, non cernet, & diſcernet, ſuppoſitæ theſis falſitatem? Suppono itaque ulterius, Quod 21
Scholæ doceant, bilem atram eſſe acidam. Id autem probant, quia cadens in terram, per vomitum rejecta, fermentat eam, ſi

terra cooperiatur. Fundamentum hujus ſtolidi argumenti, jam ſupra conculcavi. Secundo docent, atram bilem fieri ſubinde ex flava recocta, ſive abundanter cocta, quaſi ſua ſponte tandem flava deflueret in atram, tanquam finem ſui ultimatum. Quas Scholarum theſes comitantur
22 multa abſurda. Nam inprimis ſibi contradicunt Scholæ in hoc, quod ſtatuant quatuor humores, ſimulque eodem digeſtionis motu naſci, ſive fieri, ſi nempe cruoris compoſitio ex quatuor conjunctis contingat. Secundo ſecum luctantur, dum bilem flavam, coquendo, in porraceam & æruginoſam terminari docent. Id eſt, induere viridem colorem, & interim increſcere in amarore. Ergo atra bilis non eſt acida, ex ſupercoctione flavæ, nec illa ex hac oritur: vel alioqui naturæ coctio non eſt univoca, in eodem corpore, eodemque digeſtionis rectore promota. Vel ſanè id quod rejicitur quandoque acidum atque nigrum, non eſt bilis atra. Niſi forte utrumque æquè merito negetur. Dein ubi, & quomodo ſupercoquetur flava bilis? non enim in Jecore, ubi exiles venulæ moram coquendi non tolerant, continuo nempe cruore, & lotio tranſeunte, repletæ. Nec demum atra fiet, ex recocta flava in venis Meſenterii: cum hæ continuo diſtendantur ciborum ſuctu, & potuum tranſitu: eſſetq; flavæ bilis recoctio, ne dum impedimento: Verum inſuper contagioni, novello chylo, tendenti ad officinam ſanguificationis. Quod ſi vero flava bilis, nec infra nec ſupra hepar, nec demum in ipſis ramulis jecoris recoquatur, ut inde fiat atra: Sed flava deferatur ad Lienem, ut in illo viſcere transmutatio flavæ in atram, & amaræ in acidam, contingat: Tum ſaltem meminiſſe deberent, quod eo conceſſo, jam atra bilis, ſive quartus humor, deficeret pro compoſitione ſanguinis, & cruor ex aliis tribus tantum eſſet compoſitus. Quod theſim ſanguificationis Scholarum funditus evertit. Tandem quorſum inſerviet recoctio bilis flavæ in atram, ſi inde hoſtile & terreum elementum, in cruore deficiens, poſtero ſpatio conſurgeret? eſtne tantopere ſolicita natura, ut paret mox exulandos humores? quosque paulo infra, non entia oſtendam? mera figmenta nulli fini dicata? Demum undenam flava bilis, iſtam ſibi aciditatem, ex amarore hauriet, cunctis viſceribus extra ſtomachum hoſtilibus? ſi in humorem ordinarium, ac naturalem, directè tranſeat? Quomodo igneus humor, per coctionis moram, æruginis colorem aſſumet, præſertim ſub eodem lento vitalique tepore? fietque ater, acidus, & fex terreſtris? An ergo, forte terra naſcitur materialiter, ex recocta aqua ignea? Ubinam quoque terrarum provenit acidum, ex inſpiſſato amaro? Ac unde Scholæ fictam hanc didicere Metamorphoſin? Eſtne forte humor iſte acidus, ater, atque terreſtris, humor quidam ſingularis, unus de quatuor elementalibus trium elementorum? at eſt ergo falſum, quod ex recocta, retorridáque flava, eundem fieri aſſeruere. Imò timendum inſuper, ne quintus dicendus ſit, qui ſibi parem alterum nondum habuit, eritque non minus neceſſarius hic, quàm alii quatuor, ſi adhuc auſint quatuor alios comminiſci. Eſt nimirum hic acidus, bilis familia indignus. Qui hujus omni proprietate penitus eſt ſpoliatus, nempe qui acidus eſt, craſſus, niger, inſpiſſatus, recoctus, frigidus, terreus, & ſaturnius. Aſt ubinam didicere Scholæ, terram vocare ignem atrum acidum, frigidum ſiccum, ut atram bilem fingant, quartum elementalemque humorem, pro integritate & conſiſtentia ſanguinis requiſitum? Reſpice Lector, quorſum figmenti complicata abſurditas, Scholas adegerit, quod nominum atque veritatis penuria, duo elementa, fictosque inde fecerint humores, terram frigidam, ſimulque liquorem amarum, acrem, acidum & igneum? Bilemque

flavam,

flavam, ſimulque mox eandem atram acrem, amaram, & acidam vocaverint? Vah! timeant ſibi funeſtum caſum, poſtquam à tot ſæculis jam cefpitando itum, & profugiendo tam miſerè mentitum eſt. At ſaltem conjicio, novum hoc atræ bilis germen, in conſtanti Scholarum hebetudine, non habere certam aſſertionem (quod demonſtravi primum fuiſſe cruorem alimentarium Splenis, quandoque ſiniſtro eventu degenerem) nec ab initio, & pro cruoris conſtitutione requiſitum: Dici autem à degenere bile, recoctione productum, ſubterfugii loco, ut nempe à tot abſurditatum anxietatibus quodammodo ſe liberent. Coguntur ſaltem potius concedere, quod ater ille liquor acidus, ſubinde, vitio lienis rejectus, ſit amurca excrementoſa, inutilis, nec intendente natura factus humor. Utut ſit alioqui, ſi proſilire dicant, ex naturæ intento (etſi rarius conſpiciatur) nec item ex priùs recocta bile flava: ſaltem immeritum nomen, & proprietatem acquiſivit (nec enim ſe ſat explicant Scholæ, vagantes in ſui dogmatis inconſtantia) bilis, igneæ & felleæ proprietatis. Jam terra quandoque nil erit, præter ignem inſpiſſatum, ſi appoſitè quadrent ficti humores, attributis elementis. Flava item & atra, fient ſimul, eodemque teporis agente, ut uni ambæ biles reſpondeant terræ. Præſertim cum jam conſtet, Ignem non magis poſſe, quàm eſſe, de numero elementali. Sin vero tribus tantum elementis tres ſufficiant humores, cur quatuor excogitarunt? Id namque juxta putatos ſomniorum errores, eſt naturam cogere voluiſſe: perque temeritates jam aſſuetas, gentiles futilitates confirmaſſe abſque dono luminis Medendi. Sed quomodo quatuor quadrabunt tribus? Quæ ſi non quadrent, non pergant ſaltem Scholæ deinceps, pertinaciter Veterum paganiſmum tutari. Siquidem per ejusmodi paganorum mendacia ſanare velle, eſt introduxiſſe pernicioſam & erroneam praxim, in propriam damnationem, & proximi calamitates. Si ergo atra bilis non in Jecore appareat, ſuis inſignita proprietatibus, nec in Liene ex recocta flava, aut felle toſto: imò neque ex propria naturæ intentione, nec item humor ſecundarius alimentalis: nulla certè eſt flava bilis, ut nec ulla atra. Imò ſi utraque bilis ſit humor quotidianus, partesque conſtitutivæ cruoris: ſitque item bilis utraque quotidianum recrementum, delegatum ad ſuas cloacas. Ergo & ſtercus pari jure erit excrementum, non quidem ciborum; ſed cruoris: quia tinctum à bile flava. At profecto ſtupida nimis ſunt utriusque bilis officia, à Scholis deſtinata. Quod nimirum oportuerit naturam continuò ſolicitam fore, pro generatione bilis flavæ, pro tinctura, & amarore ſtercoris, & lotii (licet utrique hic guſtus deſit) ut etiam pro excretricis calcare. Denique quorſum oportuit ſtomachum ſtimulari ab atra bile heſterna, prius açore contaminata? Siquidem ſtomachus non minus geniali excretrice dotatus eſt, quàm attractrice, vel retentrice? Cur item atra (quæ ex condo ſui, nedum amara & acris: ſed & pernicioſe acida fingitur) degenerat in acidam, ut ſtomacho calcar injiciat? cum acidum, juxta Scholas, potius reſtringat. Pudeat ergo viros judicioſos, bilem flavam atque felleam dicere, eamque ad urinæ tincturam requiri amaram: Cum in lotio nullus ſit unquam repertus amaror. Pudeatque in re tanti momenti, qualis eſt templum Spiritus ſancti, has biles pro cruoris partibus componentibus aſſerere. Adeóque non entium regimen, & doctrinam, in fines impoſſibiliter veros direxiſſe. Nam ſi tam fel, quàm Splen, ſint receptacula, ſolis dicata ſordibus: erubeſcant, dum cernunt ſolum Splenem plures habere arterias, quàm omnia ſimul viſcera. Conſiderentque, cur tot arteriis opus fuerit, pro cloaca vituperoſiſſimi recrementi. Et an id non ſit vitæ Authorem glorioſiſſimum, erroris inſimulaſſe, 23

 qui

qui plus vitæ internæ dediſſet uni ſordium latrinæ , quàm omnibus ſimul vitæ aulis. Quique cor continenter, & abſque feria laborare juſſit , ut ſufficientes vitæ ſpiritus ad Splenem tranſmittat quadringentis forte arteriis. Nonne alioqui ſatius naturæ Arbiter , vitam in digniores uſus locaſſet ? Parumque ideo atræ bilis naſci, ac fieri juſſiſſet (dum non ex ciborum complexione, & bonitate: ſed ſolo hepatis niſu, humores hi, vel iſti, multi , aut pauci fiant, juxta Galenum de melle) pernicioſisque ſordibus, ampliorem longè exitum donaſſet , & procul à nobili viſcere remotum. (Videtur namque Creator , velut finium obliviosus , à Scholis accuſari.) Ut ſicut inteſtina , totam heſternam ſarcinam , ſimul , ac ſemel : ita & Lien , ſuam unica vice depleat , corpusque noſtrum à tanto hoſte ſervet immune. Nam ſi atra bilis ſit excrementum : etenim quo citius ac limpidius evacuatur, eo quoque melius. Pro ut Veſica retento lotio , non voluptuatur , ut nec longanon retentis ſibi ſordibus in theſaurum , delectatur. Sed gaudent deſtitui ſarcina vice unica, ac feſtinanter. Ergo Scholæ, ex conſequenti, impiè accuſant reum Creatorem, quod fines præfatos vel neſciverit, aut præteriens , illorum non meminiſſet. Quippe qui nocuum quotidie excrementum abundanter ſuccreſcere voluiſſet , per venas exiles , motu retrogrado , eminus ad Lienem oppoſitum , copioſe deferri , ſtrictoque canali, in ſtomachum exonerari, & ne cloaca forſitan ab hoſpite lædatur , præfeciſſet illi tot arterias, ut totus Lien, nil præter arte-
24 riarum complexum referat. Vah ! apage tanta hominum temeritas. Enimvero par de felle delirant. Dum neſciunt , ipſum liquorem fellis non minus eſſe viſcus vitale, quàm ſit membrana ſtomachi , ipſum cordis parenchyma , aut cerebri medullaris ſubſtantia. Idque ſaltem ex Tobia didiciſſe debuiſſent, jam ob olim edoctæ. Nam Raphael (quod Spiritus nomen ſonat Medicinam Dei) juſſit aſportari fel ; non piſcem, qui aliàs facile putruiſſet. Non autem balſamicum fel. Ergo fel , ſupra ſortem cruoris, carnis, cadaveris, oſſium , viſceris ordinarii , vices balſami explebat. Quia in nobis vitæ clavum detinet. Prout alibi de digeſtionibus , & uſu fellis. Puerile denique aſſerunt. Quod cum quotidie ſat , imò nimium, ad ſuos uſus generetur fellis, nihilominùs jubeant, ipſum fellis folliculum manere condum theſauralem excrementi , ac jugiter repletum proſcripta fæce. Ubi alioqui ſi iſtud veri apparentiam haberet , debuiſſet fel quotidie, ac feſtinanter exonerari , per modum veſicæ , quia excernendo gauderet, non autem detinendo ſemper turgere : niſi viſcus eſſet. Quæ alioqui debita 25
excretionis & exonerationis feſtinantia, cum nec in felle, ut nec in Splene, viſatur : indubitato eſt ſigno , Gentiles ſua commenta venum expoſuiſſe credulis : nec à Datore Luminum illuminatos. Itemque Scholas Gentilium, nocuas fabellas, etiamnum hodie, per ſuos, pro Inſtitutis Medendi , docere , credere , ac proinde in praxi, juxta fallaces ſæculorum conſenſus , atrociter labi, eodem atque olim tenore. Quatuor videlicet humores , meraque non entia, nunquam futura, vera eſſe, neceſſaria & exſiſtentia. Avorum nempe ſomnia, atque figmenta edocta, ex indagandi incuria ſubſcripta ſtetiſſe. Eo quod in doctrina de humoribus Scholæ deficiant cauſis , ortu, guſtu, effectu, fine, ſequeſtratione, appropriatione ad elementa , temperamento, commiſtione , qualitatibus elementalibus, proprietatibus genuinis , totisque neceſſitatibus naturæ , & Philoſophiæ . Falſam nimirum docendo artem Medendi, damnoſiſſima hebetudine ambularunt , & hodie æquè turpiter cæci ambulant. Parum de 26
pituita dixi , nam ſi de illa dicam , quam ſcribunt, copioſiſſimè fieri quotidie, cruori permiſtam , ac tandem mutari in cruorem. Sufficit primò , quod eandem demonſtra-

verim, eſſe fibras cruoris, ſive cruorem ipſum, feſtinanter ad terminum digeſtionis ſolidorum properantem, adeóque Limen ſecundarii alimenti jam ſubintraſſe. Tum demum, quod oſtenderim, ſua mole nugas ſponte ruere. Dum jam eo ipſo, quaternarium ſuum humorum tollunt, ſi pituita ſit cruor incipiens, aut nondum ſat digeſtus. Sed quia Scholæ plerumque pituitam per muccum probant: hic aliquid de hoc excremento dicam. Oſtendam nimirum, Scholas penitùs neſcire, quid ſit muccus, dum definiunt eundem eſſe cerebri pituitoſum, ac naturæ excrementum ſuperfluum: ac quaſi recrementum reſiduum, tot forte unciarum unico die, ab aſſumto cruore in digeſtionem cerebri neceſſarium. Quæ, ut alibi, tractatu de Latice, itemque de cuſtode errante, ex profeſſo attigi: Hic ſaltem obiter demonſtrabo. Enimvero aſtiti, ubi Helleborus, turbith, necotiana, &c. tunderentur, & ſtatim, aliquoties ſternutavi, ſtillabantque nares copioſum muccum, nedum aquoſum: ſed etiam mucaginoſum. Statim quælibet anus cenſeret, quod ille muccus non prodiiſſet, ſi rerum iſtarum pollinem evolantem non hauſiſſem. Ergo non erat in capite antea: ſed fiebat. Si nimirum apertus erat canalis, & tamen non efflueret. Si ergo iſte ſalſus muccus ſit cerebri proprium excrementum, eſt reſiduum alimenti ſui ſecundarii, ibidem relictum, à finita ejus partis digeſtione. At nec iſtud: nam profluxiſſet ſponte ſua, & abſque odore rerum. Quod non. Igitur factum fuit, non ex ſuperfluitate alimenti: ſed ab alimento degenerante, ſive degenerato. Cerebrum alioquin excrementum habet, per modum aliarum partium ſolidarum, quod ſcilicet inſenſili diapnœa diſpergitur in ambientem. Eſt autem muccus, per Tabacum aut alia ſternutatoria prolectus, planè ſimilis ordinario: ſed muccus ille violenter excitatus, non eſt excrementum digeſtionis cerebri: ergo neque muccus ordinarius. Fit autem celeriter, & plurimus; imò & abſque manifeſta ſtatim cerebri læſione. Alioqui, ſi defectu digeſtivæ degeneraret, neceſſario caput quoque malè valeret. Sed conſequens eſt falſum: ergo & ſuppoſitum antecedens. Ergo eſt alia quædam facultas, præter ordinariam & principalem nutritivam cerebri, quæ ejusmodi muccum parit, ad occurſum peregrini, infeſtique odoris, pulveris, aëris, vel obſtructionis ſibi internæ. Qui ſanè differt plurimum, juxta peregrini illius occurrentis varietates. In ſignum, quod ejusmodi facultas (quam cuſtodem nomino, tam Laryngi, quam naribus præfixam) diverſimodè ab occurſantibus affecta, diverſos ſtatim pariat ſuis capſulis muccos, ex maſſa Laticis. Admiror autem, quod hactenus nemo has facultates tam in Larynge, quàm in via, uſque ad organum odoratus extentas, adverterit: ſed ruditer totum, tranſeundo, in cerebri pituitam ſit relatum. Excrementum itaque nocuum oſtentant Scholæ, inſciis ſibi parentibus genitum quidem: at nondum conſtare fecerunt, eſſentiam, exſiſtentiam, aut quidditatem apparentem pituitæ, quartique humoris, quem pro columna rei Medicæ una erexerunt. Utinam ſit alter Samſon, qui duas bilis, unamque pituitæ, collidat columnas, evertaturque palatium apparens, quod Cacodæmon in fraudem mortalium hucusque detinuit.

Bilis mencius vomitus.

CAPUT III.

1. *Inventio quatuor humorum, lauta.* 2. *Falſam oſtendunt pituitam.* 3. *Bilis manſit indiſtincta.* 4. *Abſurdum in atra bile.* 5. *Quomodo probent bilem flavam.* 6. *Quid ſit amarum ac flavum, quod per vomitum ejicitur.* 7. *A Mechanica vituli.* 8. *Non eſſe fel, quod ejicitur.* 9. *Quadruplici errore naſcitur hoc amarum recrementum.* 10. *Elenchus Scholarum.* 11. *Objectio, cum petitione principii.* 12. *Probatur non eſſe fel, quod Tertiana rejicit ſub initio, argumento multiplici.* 13. *Stomachum famelicum, non trahere bilem è felle.*

ſelle. 14. Cyſtis ſellis , caret ſuperno introitu. 15. Fel non ſufficeret cunctis Scholarum commentis. 16. Rationem bilis non petendam ab Igne. 17. Figmentum abſurdum , ad quod compelluntur. 18. Non poſſe ignem ſubſiſtere abſque actuali conflagratione. 19. Pro aëre fingitur humor privilegiatus. 20. Abſurda aliquot , utramque bilem ſequentia. 21. Abſurda aliquot comitantia pituitam. 22. Quid ſit, quod putant pituitam in cruore. 23. Qualiter Author in hoc à Scholis recedat.

AVita,& nimis radicata doctrina humo-
rum , quam quæ arietibus leviter ad-
motis concidat. Quoniam ab aſſuetis diffi-
cile receditur. Semel avulſa mali radix ver-
ruca eſt , timendum ne repullulet : quæ
præcipuè jam ubique germen obtinuit.
Erunt quippe qui meliora neſcientes , ſe
velut à Medendo excluſos cernent , & præ
indignatione, veritati pulſanti , occludent
fores. Alii , qui in ignavia conſenuerunt,
meliora diſcere torpentes , cæteros præ ſe
1 ſpernent. Ibo illis obviam. Enimvero cum
Medentes cruorem in grumos denſari vi-
diſſent , conſiderarunt liquorem aliquem
rubrum, & currentem,ſimulque alium,qui
initio quidem cum rubro flueret , ſed mox
ſponte ſtaret,& grumeſceret in gelatinum.
Fuit enim iſta cruoris primitiva inſpectio
& anatome. Creditum quoque eſt hacte-
nus , cruorem eſſe ſaltem illum rubicun-
dum , fluxilemque liquorem . Neſcitum-
que , quod in Meſaraicis , nondum nactis
fibris , ſpermatiſque initiis, ac rudimentis,
etiam ibidem eſſet verus cruor nondum fi-
broſus : eo quòd non viderent colore te-
nus,cruorem in venis, ſub hepate , differre
2 à cruore venæ cavæ ſupra hepar. Ut itaque
in aquam dimiſſo poplite , à virgine cruo-
rem emitterent : obſervârunt cum gaudio,
cruorem tinxiſſe immediatè aquam , & in-
ſuper fibras quaſdam , telarum araneæ vel-
ut iconem referentes. Unde incunctanter
Scholæ pronunciarunt pituitam , jam viſu
manifeſtam . Et noſtra quoque doctrina,
rixa de nomine cenſeri poſſet,niſi fibra poſt
mortem cruoris appareret tantum. Nam
& in cadavere , dudum à mortis frigoribus,
inconcretus tamen cruor manet in venis,
vivitque ideò tantiſper. Non enim lac
hanc pituitam habet : quia in ſeparatione
heterogeneorum, caſeum & grumos habet,
quibus conſtringitur. De lacte namque &
cruore loquor , prout ſunt entia, actu exſi-
ſtentia integra , nondum ſeparata per cor-
ruptionem.Scholæ verò cruorem aſpiciunt,
dum jam cadaver eſt, concretum , nec pro-
priè illud amplius, cujus etymon habet,
quoad fluit. Non magis quàm homo mor-
tuus , homo eſt cum particula alienante.
Addiderunt mox etiam, tertium humorem 3
cruori, qui fel eſſet, necdum à ſeroſis,lotio,
ſudore , & aqua cruori accidentaliter inna-
tantibus diſcretus ; nec attenderunt an a-
marus eſſet, meritoque titulo proprieta-
tes fellis poſſideret, nec ne. Sat illis ac vo-
lupe , quod eſſet liquor aqueus , vel tenui-
tèr lutei coloris. Nam lex fundandi fel,
erat in placito principis Medicorum : non
autem amplius naturæ. Incidit in quatuor
elementorum meditationem , deerat ta-
men quartus humor. Quocirca , ut nume-
rus reſponderet elementis , quæ putaban-
tur quatuor , atque ad ſingulas corporis
propemodum conſtitutiones confluere,ex-
cogitatus opportunè fuit humor quartus,
terræ ſimilis ideo & ater,quem dum dudum
fruſtra inquirerent , tandem proprio ac te-
merario auſu , à recocto igneo , & felleo,
prodire eſt juſſus, ſic ut bilis retento nomi-
ne, à flava, in atram degenerare ſit juſſa , &
ab igneo liquore excogitato , prodiit ter-
reus. Torridusque amaror (In vivis quip- 4
pe, mox ad lubitum, torreri, aſſari, frixari,
æquâ importunitate fuit mandatum) in fel
aduſtum , ſub tepore vitæ, aciditatem aſſu-
mere volitum eſt. Adeóque ex materia
ignea, per actum ignis,& teporis , fieri fri-
gidum, atque terreum productum, imme-
diatè. Invitæ recalcitrant Scholæ moder-
næ interim,dum diſtillata quævis accuſant
mutua-

mutuatæ caliditatis ab empyreumate. Etenim ut atram bilem finxere priores, quæ numerum elementorum impleret, eam omnibus conjecturis, licet ridiculis, tandem
5 ſunt aſſecuti. Ita nempe flavam, per Icterum, & vomitus amaros, pro fundamento naturæ & artis, introduxere. Quippe innatans cruori extravenato liquor, cum nullum prorſus amarorem referret, potuiſſent tyrones, vel ex tunc, de fellis natura dubitaſſe, ſi ſaltem digitum ſemel intinctum leviter deguſtaſſent. Quare dum Scholæ animadverterent, per vomitum, flava ſimul & amara frequenter dejici, imò ſubinde porri ſuccum, diſſolutæ æruginis, vel lazurii infuſum, mentirentur: bilem certo certius ſtatuerunt. Nec de ea amplius diſputandum, ut neque contra negantem ejusmodi principia (de lotii autem bile, mox ſub uronoſcopia dicam) eamque deinde quoque lotio, ac ſtercoribus quibuslibet, etiam ſordibus aurium, & oculorum, ineſſe, audacter affirmarunt. Sed plenius hanc doctrinam confirmavit Icterus, quippe qui os & ſalivam amarore ſuffundit, cutis pruritum excitat citrinæ. Creditum eſt facile itaque, ex felle iſthæc univerſa mutari. Imò ex felle aduſto, & peccánte, tam quantitate, quàm qualitate, omnes ejusmodi morbos cutaneos, vitioque hepatis, plus juſto fellis pariendo, affirmarunt. Quibus nempe circumſtantiis ſat ſuperque bilis exſiſtentiam, ac neceſſariam aſſociationem, ſe probaſſe ſunt ratæ. Hinc deinceps ortum eſt ſomnium, quod illos quatuor ſimul humores, in eſſentia permanentes connexuit, atque inde unicum ſanguinem ex illorum conglomeratione prodire, rurſusque ſingulos humores à connexo, concretoque cruoris reſilire, quoties luctæ elementali, intemperiei videlicet, vel laxativorum votis placeret.
6 ceret. Ego jam meas & quotidianas obſervationes vulgo lubens narrabo. Inprimis namque ſi copioſior, durior, vixque ſat maſticatus cibus in cœna ſit ſumtus: manè proin frequenter vomitus flavus, amarus, ſpecie vitelli ovorum, vel alias inſtar olei, è ſemine raporum expreſſi, ſuccedit: Inde itaque primus conjeci, iſtud fieri digeſtionis ſtomachalis errore: non autem vitio hepatis, defectu ſanguificationis, aut bilificationis abundantia. Siquidem non rarò, eodem vomitu, malè digeſti & maſticati cibi, partim in flavam ſaburram converſi, ſimul ejici conſpiciuntur. Dein conjeci, ſtantibus regulis ſanguificationis, ejusmodi flava & amara recrementa, nec bilem, nec fel, multóque minus partem cruoris conſtitutivam eſſe, Quod necdum è ſtomacho eſſent elapſa, neque ideo Jecoris ſanguificationem experta. Cum ſcirem, nil à ſtomacho ad Jecur, niſi per longam moram, & venarum Mezaraicarum venulas. Quapropter pariter, neque à Jecore, iter eſſe ad ſtomachum, niſi per eaſdem vias admodum remotas, & credendo impoſſibiles. Præſertim dum integri, malè ſubducti cibi, unà cum flavo atque amaro vomitu prodire cernantur.
tur. Didici prætereà vituli exemplo, & o- 7
culari inſpectione, hanc flavam ſaburram generari in ſtomacho malè diſpoſito: atque in duodeno magis regulariter temperatis brutis. Cùm etiam naturaliter, in Ileo, flaveſcant aſſumta lacticinia. Vitulus namque, dumtaxat lac maternum bibens, oſtendit mox à nece, quod lac ſtatim grumeſcat in coagulum aceſcens, & liquorem aqueum acidum: utrumque caſeis parandis expetitum. Hoc inquam coagulum, ſtatim dein in ſtomacho, lactis albedinem deponit. fit fuſcum, ac in duodeno, & ilei initio, flaveſcit; dein in progreſſu, magis ſaturate flavet: ulterius vero, plane citrinatur; circa monoculum inteſtinum autem, virideſcit. Poſtremo ſtercoreſcit. Dicant ergo Scholæ, an colores iſti à flava & porracea bile fiant? dum interim ita mutentur, ante adventum in hepar? An verò hi colo-
res fiant à proprietate inteſtinorum? Infan- 8
tes pariter, ſucto lacte, ſtatim citrinum ca-

cant merumque diceres fel, & infantulos omnes, primo ſui initio bilioſiores, viris ſeipſis, fateri coguntur Scholæ; quos tamen ætas, cibus lactis, puſillus calor, continua dormitio, & exercitii carentia, à bilis ſuſpicione excuſant. Sin autem tormina patitur infans, ſive acidorum ſymptomata, præſto idem ſtercus citrinum mox virideſcit, tantoque magis, quantum longius à ſanitate receſſerit. Unde manifeſtum fit, tam in nobis, quàm in brutis, lac, propria digeſtione, citrinum fieri, omnem videlicet cremorem ſpontaneo naturæ, & corruptionis filo, labendo ad excrementum, ac ſuopte motu flaveſcere propria ſtomachi & inteſtinorum opera. Ac ſub errante vi digeſtiva, facillime alienari, flavere, virere, & diverſos ſortiri ſapores. Non autem quod propterea fel ſit, aut fiat. Fiunt namque hæc in inteſtinis, extra officinam hepatis, & à facultatibus alienis, nec in ſtabulo, ſanguificationi demandato. Siquidem ſi fel ſit pars conſtitutiva cruoris, eo ipſo fit etiam in loco, & materia, qua cruor generatur: non autem in inteſtino. Eſſet namque prima lactis mutatio, in fel flavum, vel viride, idque naturaliter: atque inde in cruorem. Flavus ergo cremor iſte, mox in duodeno, ſponte proficit, iſtosque colores, non humorum fictorum: ſed naturalis excrementi, induit. Quocirca nec mirum, idem ſtomacho evenire, ſub quocumque culpæ reatu, diſtricto. Nimirum totum cremorem contentum, ſtatim in vitioſum, amarum atque flavum chylum traduci, quod in Ictero ſtatim occurrit. Interim in decurſu chyli, per Ileon inteſtinum, ſugitur in venas, quicquid nedum naturæ finitimum, parandoque cruori conveniens, Archeus cenſuerit: verumetiam, totum ſi-
9 mul ſerum, una verſus hepar adſcendit. Sin
itaque chylus, circum ſtomachi ſepta, excrementi vultum præmaturè aſſumat, errore digeſtivæ præventus: ſignificatur vel Pylori offenſio, vel digeſtivæ error, cibi aut cremoris vitium, vel mora nimia. Ideóque ſenſiſſe fermentum vitale fellis, præpoſterum, ac malè applicatum. Sæpe ſic namque contingit benevalenti, quod oblatus cremor probus, riteque in ſtomacho ſubactus, à ſcopo naturæ alienetur, oblato poculo laxante, totuſque per iſtam tyrannidem, in Inteſtinis, fiat amara & flava putrilago. Quæque licet cadaveroſa ſit, recens è cruore parta, propter tamen ſui amarorem, ac virus ſolutivi, haud deguſtatur à canibus, ut neque à ſue, aliàs à ſtercoribus minus abhorrente. Sentiunt nempe, amarum ſubeſſe virus pharmaci, longè à ciborum, cruoris, atque carnis bonitate alie-
num. Elenchus ergo ſit. Venenatum phar- 10
macum de cibis, potu, & cruore, patravit amarum laticem: ergo fel eſt, & bilis. Itemque ſtomacho malè ſe habente, patravit excrementum amarum: ergo eſt fel, & bilis in hepate procreata, & in ſtomachum indirectis tubis, transfuſa. Indiſcretum planè figmentum, quod bilis ſit pars intenta per naturam, & à Jecore fabricaretur, quæ paſſim à corruptione ſolutivi pharmaci, vitioque digeſtivæ, in cholera, dyſenteria, &c. naſcitur cauſis propriis. Quaſi proles, effectus, fructus, & producta errorum, ſint pars conſtitutiva cruoris noſtri. Igitur quod Scholæ nominant partem cruoris nativam, comparem cum putrente chylo, ac bilem ſive fel. Id totum eſt merum excrementum, ab agente naturali, malè diſpoſito, alienatum, & degener. Sic etiam aurium ſordes, fel erunt, ſi flavedo & amaror ſufficiant, ut fel dicatur. Quo dato, jam flavum, quod per vomitum, ut ſtercus, rejicitur, conſangui-
neum & de familia cruoris erit. At ſaltem 11
volunt Scholæ flavum, & amarum, ſubter tertianæ initia rejectum, fel denunciare infallibiliter. Probant nempe fel, ex Tertiana: & hanc iterum probant à felle rejecto, eſſe felleam. Inprimis non conſiderant. Sive ejuſmodi vomitus ſucceſſerit à paroxyſmo febrili, ſive demum benevalenti,

ab

ab inordinata cœna, &c. Quod tamen proinde non mutetur proprietas,aut natura illius excrementi. Alioqui tanta meracæ bilis ejectio, importaret Tertianæ peſſundationem, ſi hæc à bile cauſaretur. Quare nec bilis eſt, neque fel: ſed merum ſtoma-
12 chi, & jejuni, excrementum. Quia quod initio Tertianæ ejicitur flavum, non venit de Jecore aut felle, adeóque de officina bilis: ſed venit non eminus ab orificio ſtomachi, ubi ſcilicet ejus eſt nativitas. Non autem de hepate: cum febrim nec tollat, nec diminuat ſaltem. Itemque deberet per ignota compita, deduci ab hepate ad ſtomachum. Quare nec facile, nec præſto (pro ut alioqui præſto adeſt in ſimili vomitu, & cholera) nec tuto, nec impermiſtum poſſet eò pervenire, longéque tutius à felle, in Inteſtina: & ab hepate, retrorſum per venas Mezenterii, quam ad ſenſibile ſtomachi orificium transfretaret. Procul nimirum, tam bilis officina mentita, quam ipſamet Tertianæ ſedes collocantur à ſtomacho, ut hic ſit ordinarium, in hiſce malis emunctorium. Cur ergo fel ad ſtomachum potius, quàm ad inteſtina, longè proniora, & aptiora defertur. Nam ſi alibi quàm in ſtomacho, ſit generatum illud amarum excrementum, impertinenter prorſus, reoque ductu defertur ad ſtomachum. Itemque ſextuplo plus, ſæpè unico vomitu rejicitur hujus flavæ & amaræ ſaburræ, quam ferat capacitas folliculi fellis. Qui proinde hoſpitium illius fellis eſſe non potuit, ut nec capacitatem in hepate, pro ſui generatione obtinere, nec hoſpitari inter hepar & ſtomachum, abſque lethali noxa, confuſione plena. Sin verò ſit fel, & productum ipſius ſtomachi: jam ſtomachus fellificationem ab hepate furatus eſt. Jamque alio hoſpitio, ductore, & æquivalente fabro, fiet bilis, ac fel extra hepar, quam quo univocus ſecum cruor paratur. Aut certè nulla bilis eſt de eſſentiali compoſito cruoris. Fortaſſis ergo hæc bilis, hocque fel, quod rejicitur per vomitum, anomalo loco, & errante fabro fit? Atque ideo neceſſario, nec bilis erit, nec fel. Atqui nondum de alia bile cruoris conſtat. Injurium eſt ergo cruori, hujusque innatæ bili, ſi qua eſſet, fundari, ac probari, per excrementum, quod nunquam principiis, aut officinis bilioſis, eſt paratum. Imò exin par Jus, & licentia eſt, quicquid bilioſum ſuſpicatur, comparari in eſſentia, colore, ſapore, & efficiente, huic excremento virulento, per vomitum excreto, in Tertiana, aliisque nauſeis, itemque illi, quod in cholera tam ſurſum, quam deorſum, atque in ſolutivis, continua fabrica expellitur. Adeóque jam exhinc liquet, anteſignanos bilis Inventores, temerario & inconſulto auſu, introduxiſſe bilem, pro cruoris elementali appoſitione (quam compoſitionem vocant) falſóque aſſeruere illum flavum & amarum evomitum, eſſe fel, & bilem, de efficientia Jecoris, & conſtitutione cruoris. Etenim quam incertus & ſtupidus eſt finis, genitor, ſeparator, miſſor, ductor, via, & canalis, quibus iſta bilis ab hepate ad ſtomachum, retrogrado motu delegaretur? Niſi malint ſtulta horum eſſe obſequia, & neceſſitates. At nunquam hæc examinarunt Scholæ: verum celeri trans pontem lutumque pede præterierunt, unde anxietates ab abſurdis formidabant, quaſi ſoli lucro inhiantes: quæ tamen majori emolumento indagaſſent, quàm quod quotidie ad ſcripta Galeni ſuas centurias ſuperaddidiſſent. Neque enim minus differt excrementum à cruore, quàm cadaver ſuis, ab homine. Nam cadaver vixit quandoque: excrementum autem iſtud, nunquam. In Jecore autem nullam formari bilem, jam probatum. Sin bilis quoque alibi, quàm in Jecore fiat, ex ſuppoſito Scholarum quoque, non erat vera bilis: multóque minus, ab illius (excrementi ſcilicet) eſſentia, probabilis erit bilis eſſentia. Quod ſi verò bilis, aliquo pede, in familiam excrementi originaliter intraverit, jam eo

ipſo, erit humor alienus à bile; quam nihilominus ſeriâ intentione, per naturam noſtram intendi, patrari, & optari Scholæ jubent, tanquam per elementalem neceſſitatem commonitæ. Saltem intelligere nemo ſanæ mentis poteſt, cur venæ ſtomachi (quas nullum prorſus unquam chylum ſorbere poſſe, demonſtravi alibi) allicient ad ſe, velut amicum, quod hepar, quodque venæ, ac tota corporis œconomia, exilio dignum, ſerio ſemel averſata ſunt. Cur videlicet tam flagitioſa ſarcina, aliunde genita, notha, atque peregrina, duceretur ad ſtomachum; qui cordis ſenſum, nobilitates, paſſiones, atque teneritudinem poſſidet. Inverſo ſanè, confuſoque rerum ordine, ſordes, ad cordis rhythmos exprimens viſcus, detruderentur, ſi aliunde, ut exotici adoptarentur. Quis ille amens ac devius ductor, qui talia ad ſtomachum detrudat? Ceſſat enim jam terminus bilis, dum reliquiæ heſternæ cœnæ ſupponuntur malè digeſtæ, & non maſticante dente rejectæ adhuc integræ, flavæ tamen, & amaræ. Neque enim correlativa ſunt, quod multa bilis efflueret in ſtomachum, quoties hujus aliquod notabile adeſt vitium. Poſt liberalem enim turgidamque cœnam, pro-ut & febrilem acceſſum, adſunt paria inappetentia, famis tolerantia, ructus amarus, nidoroſus, nauſea, pondus, vertigo, &c. Quapropter iſta, & à ſimili orta matre, facilè credendum. Adeò (quod in titulo promiſi) non ſit niſi mentitus bilis vomitus, quo bilem creduliter perſuaſerunt primi humorum inventores. A-
13 junt quoque, & bilem ideo, è folliculo fellis, ad ſtomachum trahi famelicum. At quam ignavo judicio id ſtabilitum, quodque ſordes retrogrado pulſu repetantur ad ſtomachum, dicant Philoſophi. Non enim fames appetit ferrum, aut glaciem: ſed tantum fertur ad objecta comeſtibilia, unde alimentum ſibi ſperat natura. Non autem fertur promiſcuè in quælibet. Sic nec appetit natura, quod ſemel ut reprobum excreviſſet. Sciens, non quidlibet è quolibet fieri poſſe. Nec ideo ſperat, vel ſpectat ab excremento alimentum. Quod nec ideo appetit, nec allicit ad ſe. Atque utinam id Scholæ conſideraſſent, ante bilis temerariam doctrinam. Concedo quidem, per inordinationes ſubinde ſequi inordinata, confuſaque obſequia. At non proin admittam, è parvo fellis folliculo, ſextuplum depromi pro vomitu, ut neque temere quicquam ad ſtomachum trahi: cum ipſummet fel ſit viſcus nobile, & vitale; prout alibi. Quapro- 14
pter ſubinde curioſius tentando, inſpexi cyſtidem fellis: nullumque tamen meatum ſupernè patere, è Jecore ad fel, comperi: Idque pro facto, ſuppono in Jure. Quare etiam cenſui, fel non fieri ab hepate: ſed in propria capſa, de puro ſanguine Jecoris, parari materialiter, & efficienter, à proprio fellis Archeo. Saltem ſi inſenſilis aliquis porus ſit, qui ab hepate bilem inſpiraret (quod non) in capſam fellis. Quare ergo os, ad exitum fellis, quinquagies ad minimum, plus patet ejiciendo, quàm intrando felli? Siquidem nullus à tot ſeculis introitus adhuc, per oculum, luſtrari potuit. Nonne & hinc pervia eſt confirmatio, quod fellis orificium, in inteſtinum jejunum, tendat duntaxat ad inſpirationem ſui fermenti, vitalis, & neceſſarii? Fel namque in Tertia- 15
na, nunquam ſufficeret tingendæ urinæ, alvi ſcoriis, alimoniæ quoque quotidianæ quamque pro cruoris ſubſiſtentia requirunt. Inſuper ut nec pro abundantia, quam alternis diebus, ſubter initia acceſſuum evomunt, etiam ſobrii. Nonne enim ex hinc didiciſſe debuiſſent, quod quicquid bilem vocant, ſit merum excrementum, ex conſtitutione morboſa procreatum? & quod ſic eſt procreatum, non poſſe ſtabilire quidditatem cruoris, bilis, aut fellis? Quippe cui jus nullum judicandi quaternarii neceſſitates, pro cruoris integritate, & appoſitione, loco compoſitionis? Simulatque enim ructus acidi redduntur ſtomacho, ceſſat

ceſſat infauſti illius, & amari recrementi præſentia in ſtomacho, ex chylo deturpato. Abeuntque ex tum idcirco ructus nidoroſi. Bilis ergo ficta eſt in ſtomacho, per quam, bilem hepatis, æquè fictam, ſtabilire originaliter contendunt Scholæ, oritur ab inordinatione ſtomachi: non autem ab intentione naturæ, pro cruoris conſtitutione. Tota ergo eſt excrementum, maléque quadrat alteri bili, fictæ in cruoris compoſitione. Quippe quæ nunquam probabitur intra naturæ limites, cum ejus nulla præſentiæ premat neceſſitudo. Fel enim, viſcus eſt vitale, ac ſummè neceſſarium. Quapropter nec temere ſynonymum humori, aut excremento eſt annumerandum,
16 ut neque pro parte cruoris cenſendum. Etenim elementa ſe invicem deſtruere & vorare repetitim, ajunt. In probatione autem defecere hactenus. Solum autem allegant ignem artificialem, quem putant aquam & aërem in ſe convertere, quoties non cernuntur ea ampliùs. Sed deficiunt in theſi propria. Nam docent ignem, aquam in ſe, & non in aërem convertere. Stultaque eſſet ignis actio, quæ non pro ſe, ſed pro aëre laboraret. Imò licet aqua ignem extinguat: nunquam viſum tamen, quod è converſo ignis fieret aqua. Sat enim putarunt, ſtatuiſſe, nec probaſſe ſuas theſes. Inter humores autem, quem igni aſſimilatum volunt, aquam oſtendunt, non acrem, mordacem, ut neque ſalem amaram ſed modeſtè ſalſam: Quamque alibi vocant cruoris ſerum: deſumto ab aquea parte, lactis etymo. Vocant inquam bilem, Igni reſpondentem. Jubent nempe, elementa ſuis parere debere ſomniis. Etenim Scholæ, interrogatæ ſeriò, ajunt bilem eſſe humorem merè igneum, ac felleum; eo quod componatur actualiter à prædominante igne. Ego verò ſilens ad has nugas, ſtupeo, dum innatans cruori aqueum ſe-
17 rum aſpicio. Addunt quoque, Ignem verum in bile ſupprimi, tanquam à forma mixti larvatum, ac frenatum. At credat qui volet, quod forma bilis, ex mero ignis dominio ſuſcepta, ut igneos elementi effectus in nobis proferret, coërceret ita ſui productum, in quo actualiter lateret, ut actu prorſus frigeret, & ſeroſum ſit ens, ac merè aqueum. Reor ideo, atque ſcio, ſi tantil- 18
lus ignis actualis eſſet in miſto, quod ſtatim ab adjunctis ſuppreſſus periret. Imò ſi nihilominus vi heteroclita, perſiſteret ſoſpes ignis: ſaltem nequicquam veneraret formam, aut corpus illius miſti, quin abſque reflexione, aut conniventia, totum cremaret & abſumeret pro ſui indole. Itaque vel ignis ceſſaret, vel miſtum neceſſariò periret, nec poſſet forma bilis alterutrum impedire. Etenim hactenus viſum non fuit, quod artifex, qui vitrum, teſtas, lateres, aurichalcum, &c. per ignem parat, queat uſquam aut unquam ignem, terræ, aquæ, & aëri copulare, ut inde ens aliquod miſtum conſtituat, multóque minùs, quod ignem cœlo defluum alliciat, aëri connexerit, aquæ & terræ. Mirum itaque, quod in adynato, tota vis Medica baſin ſtabiliat hactenus. Tantóque mirabilius, quod ad ſurda hujuſmodi ſomnia, totus mundus velut ſopore ſtertuerit, cunctosq; credulitate dementarit. Tantóque mirabilius; quod crediderint ignem ſub aliis elementis in miſtionibus ſuppreſſum, adhuc nihilominus perſiſtere incolumem. Ubi tamen ſat norunt, & animadverterunt, omnem mox ignem, quoties à comburendo ceſſat, vel aquæ jungitur, ſtatim perire, & in nihilum redigi. Etenim ſi ſpiritum vitalem, ſive auram æthereum, loco ignis attuliſſent, veniâ dignæ videri poſſent Scholæ: Sed maluerunt in Epimenidis ſomnio dementare, quàm humorem, igni parem, non reperiſſe. Ut juxta concepta mendacia, humorum exſurgeret quaternarius.
19 Pro aëre enim, privilegiatum finxere humorem, qui non eſſet excrementitius, more duorum ſociorum. Ideóque hos

ſubinde nutrientes, plerumque tamen ſuperfluos, ſi non etiam ſcorias appellant.
20 Utiles verò, potiſſimum eo nomine: non quidem quaſi alant partes ſpermaticas, præter thecas cyſtidis fellis, & Splenis. (at miſerrima ſaltem membra, quæ ſolis paſci excrementis cogantur, & cedere renum privilegio) Utilitatem autem bilis notant ridiculam, quod anum ſtimulet, atque urinam. Cùm interim pallidæ urinæ, ſint incontinentiores tinctis. Imò alvus Ictericorum (quam bile privari ajunt propter cinereas ſordes) ſat eſt laxa ordinario. Atqui cum tres humores, qui cruori ineſſe finguntur, non differant à ſeipſis rejectis, niſi ſola ſuperfluitatis infamia: non poſſet non ipſum humidum radicale nutriri per excrementa: ſi utraque bilis, & pituita, eſſent alendo. Ut autem copia bilis (quam ajunt quotidianam) ſupputetur quodammodo. Alterno ſaltem die in Tertiana, per vomitum rejicitur larga quantitas, præter adhuc ejus quotidianam conſumtionem, quam dicunt alendo neceſſariam. Imò clarius elucet copia hujus bilis fictæ, in Ictero, quem definiunt ſola cyſtidis fellis obſtructione. Adeo ut tum lotium ſit nil, niſi merum fel, totúſque habitus, & internæ partes, intimæ, & extimæ, fellea. Quæ cum nil putentur, præter bilem non ampliùs per alvum ejectam. Cernitur hinc, plus triplo ſaltem bilis generari quotidie, quam cruoris ex tribus ſimul aliis connexi. Malè memores, quod ſextuplo plus tincturæ, per urinam ſolam Icteritiam recedat, quam alioqui in ſano, alvus & urina edunt ſimul. Unde ſaltem ſequitur, Icterum non ſolam eſſe fellis obſtructionem, quam putant. Clauſo enim fellis orificio, ſtatim fel totum cruorem (ajunt) quantitate ſuperat. Nec enim porracea aut æruginoſa (qualis è ſtomacho frequens prodit) in Ictero, valde crebra
21 eſt. Pituitam porrò, cum cruore, per venas ferri ajunt, & tandem in cruorem mutari. Adeo, ut tam in venis, quàm in hepate, conſtituant propriam cruoris officinam, atque efficiens promiſcuum. At ſaltem humorum deficit quaternarius, ſi flava bilis non differat ab atra, niſi ſola inſpiſſatione recoctionis, & pituita non differat à cruore, niſi tepore ac fotu. Non enim caro toſta, à cruda ſolet diſtingui ſpecie: Quare nec pituita à cruore diſſentiret, niſi ſola maturitate, ut poma immatura à maturis. At nunquam potuere pituitam in venis oſtendere, niſi fibras, quæ ſe à venæſectione, in aqua tepida, ſecernunt: Adeóque nec ante mortem cruoris eſſe, aut videri incipiunt. Quamdiu enim ſanguis eſt alendis partibus utilis, ejus pars ſolidior à reliquo corpore ſui erat indiſtincta. Quia erat compoſitum verum & integrale. Id enim in natu- 22
ræ ſyſtemate utrobique obvium. Nam cum natura agat ob fines, Authori ſuo notos: ſemper una pars ſuſcipit promtius Archei impreſſiones, quàm altera. Finis enim cruori fuit, ſolidorum nutritio. Ideóque ſoliditatis gradus paulatim anhelat, & acquirit. Itaque cruor, mox atque in Jecore perficitur, parte ſui maturiore, magiſque ſpermatica, albas fibras, atque deſiderati coaguli homogenei initia aſſumit, quas prius in Meſenterii venis non habebat, ut patet in dyſentericis. Eſt nimirum cruoris pars optima, & per- 23
fectiſſima ideo, quam Scholæ pituitam vocant, quamque ſolidiori ac ſpermaticæ conſtitutioni affinem, ſcio. Scholæ inquam, pituitam, cruditatis, ſenii, atque defectuum filiam nominant, etiam in puero, juvene, ac viro. Diſſentio nempe & in hoc, à Scholis: utpote pro pituitæ probatione nil niſi mucum, meras ſordes, & ſcorias, ſpectanda offerunt: qualis ſæpè per vomitum & ſedem ejicitur, deficiente ventris culina. Etenim ſæpè abraſum à poculo truculento, ut & narium mucum, quique pulmonum quocunque vitio exſcreatur,

ſcreatur, pituita ſunt mera Scholarum. Quæ ſcilicet, per ultimæ digeſtionis errores, parantur ſordes, à cauſis morbificis. Eſtque tanta Scholarum hebetudo, ut cum ſuo Galeno damnent cibum nervorum, membranarum, tendinum, &c. eo quòd putent pituitæ eſſe matres. Nec attendant, quòd partes ſimilares, ac primæ conſtitutionis, ſint ſpermaticæ naturæ: easque indiſtincta prorſus confuſione, vocant pituitoſas. Neſciæ, aut ſaltem immemores, quod proximè nutriamur iiſdem, quibus conſtamus. Adeóque ſi partes homogeneæ, ſimilares, ac primæ conſtitutionis, damnentur ab humoriſtis, tanquam pituitoſæ. Alterutrum ſanè neceſſe eſt. Vel Scholas neſcire, pituitam ab humore ſecundario atque ſpermatico diſtinguere: vel planè, nullam eſſe in cruore penitùs pituitam. Idque quod in cruore pituitam ratæ ſunt, eſſe initium, ac fundamentum ſecundarii, & proximi alimenti ſolidorum. Nunc de bile flava, quæ in urinis ſupponitur, dicendum cum præteritorum ſæculorum admiratione, & craſſa ignorantia.

Vronomantia Veterum.

Caput IV.

1. Vrinarum diviſio. 2. Paracelſi non inepta obſervatio. 3. Authoris ſcopus. 4. Erratum hactenus in judicio, de lotii circulo. 5. Unde circulus in urina. 6. Sententia Galeni ludicra. 7. Probatur non ineſſe fel lotio. 8. Scholarum incogitantia. 9. Quid urinæ flavedo indicet. 10. Nil bilis, aut fellis ineſſe lotio. 11. Triplex in hoc error. 12. Petitio principii. 13. Non rapi bilem è lotio, ad cerebrum. 14. Aliquot abſurda comitantia. 15. Ab Anatome. 16. Ab Ictero. 17. Quid fundamentaliter deſignent urinæ aqueæ, repentè poſt tinctas, in febribus. 18. Urinæ prognoſes hactenus fuiſſe mera ſomnia. 19. Deficit canalis. 20. Sub motuum diviſione. 21. Nubecula urinæ, an deſignet pituitam. 22. Cuncta in nobis coquuntur unico fine, nempe ut alant. 23. Cur Spleni duplex fermentum. 24. Quid ſit illud, quod Splen quandoque in ſtomachum eructat. 25. Sublata cauſa, non tolli quemlibet effectum. 26. Quid dicat urina confuſa. 27. Unde cruditas in lotio. 28. Cur ſtranguria vix ſanetur in ſenibus. 29. Unde ſedimen bolare. 30. Errores circa contenta, tam propria, quàm aliena, alibi de Duelech. 31. Nova adhuc methodus judicandi lotium ex pondere.

Enimvero Scholæ, pro lotii ariola- 1
tione præſupponunt materiam dilutam, ſive aqueam: Ex hujus oppoſito, craſſam, ac dein mediocrem. Itemque confuſas, turbulentas, opacas, prout etiam claras, atque perſpicuas. Confuſarum autem quædam, per calefactionem redeunt in priſtinam diaphaneitatem: aliæ, permanent turbidæ. Quædam denique ſemel clarificatæ, turbantur mox iterum: aliæ verò difficulter. Secundo, conſiderant colores fere omnes, ab aqueo, albo, lacteo, & craſſo: itemque ab aqueo pellucido, in ſubnigrum uſque. Tertio, ſpeculantur contenta propria, & aliena. Aliena nimirum voco, ramenta viſcida, cruenta, arenas, calculos. Eaque vel matulis mox affixa, vel ſidentia libera. Propria verò ſunt, quæ fere ordinariò, ex confuſis præcipitantur, vel perſpicuis innatant, in ſuperficie, paulo ſubter eam, in medio, circa fundum, vel ipſi fundo incumbentia: illaque vel cohærentia, vel divulſa. Quarto, conſiderant ſpumam, & bullas. Quinto tandem, atten-
dunt circulum. At Paracelſus, urinæ cor- 2
pus inſuper diſtinguit in urinam cruoris, potus, & miſtam. Cruoris, dicit, ſi pridie veſperi, & noctu, micturiens mane, nondum biberit. Urina autem potus ſit, quæ à multo & holigophoro potu eſt collecta. Miſtam quoque vocat, ſobriorum, ſive temperatorum. Porrò quod de urina Alcolita, & tartarea, fingit, tractatu de tartaris manifeſtabitur. Inprimis proteſtor, me non contendere uſpiam, quæ bene ab avis ſcripta ſunt, recenſere, multóque minùs caſtigare, nec præcepta de urinæ judiciis tractare, nec aliorum inventa explicare, nec Apologum agere. Sed tantum detegere cupio Scholarum antiquatos errores, ex fictis humoribus

moribus oriundos, ne juniores poſthac abducantur, juxta ſomniorum credulitates.
3 Primò ergo, recenſebo errores de circulo urinæ; dein, commiſſos in coloribus; tertio, qui in eneoremate contingunt. Ac quarto, tandem illos propalabo, qui in coagulationum, ſive contentorum judiciis obvenere. Unde quilibet facile intelliget, judicia, & prognoſes urinæ, hactenus ſtetiſſe abſque judicio, & fundamento. Miras ſcilicet Gordonii impoſturas, ignaro popello, ſub falſo
4 haruſpicis titulo, venundatas. Inprimis ergo, in circulo urinæ ceſpitatum eſt, cum hactenus neſcitum ſit, quare ſæpius circulus ſit alterius coloris, quàm corpus lotii reſiduum. Putatum nimirum, circulum à reliquo urinæ corpore ſeparari, velut pinguius ab aquoſo, vel tanquam coloſtrum à lacte, cui innatat. Interim quanquam agitata urina, extemplo tamen idem circulus, qui erat ante, apparet, nequicquam de circulo ulterius, extra ſuppoſitos terminos, indagatum eſt. Vident quidem, ſæpè rubicundiorem circulum, magisque ſaturatum, quàm color ſit in reſiduo urinæ corpore: imò rubicundiorem, magisque intenſam flavedinem, plerumque carere circulo, diſtincto ab urinæ colore: Ne-
5 quicquam tamen indagârunt, unde circuli & urinæ iſta eſſet varietas. Attamen nec proinde circulus eſt color, falſo quidam apparens, falſâque ſui ſpecie oculos illudens. Neque enim alioqui poſſet ſubflava urina rubicundiorem, magisque intenſum colorem edere, per nudam ſui reflexionem: ſed potiùs ſubflavo pallidiorem pingeret, ſi circuli colos tantum eſſet apparens à reflexione. Itaque ratio alterati coloris, in circulo lotii, pendet revera ex ipſomet corpore lotii. Adeóque circulus ſolus totam conſiſtentiam, colorem, & lotii transparentiam indicat, quia continet. Quod lignum nephriticum docet inſigni exemplo. Hoc lignum enim, aqua pluvia maceratum, ſi dein ejus infuſionem lateraliter inſpexeris, rubeum totum in ſui corpore eſt: ſed habet circulum lazureum, utcumque decoctum, vel infuſum iſtud maceratum, pro lubitu commoveris turbidè. Apparet nempe ſic rubeus color cruoris, lazureus trans venam inſpectus. Ita quoque cœruleus color, in circulo decocti Nephritici, lazureus eſt quidem: ſed multiplicatus nigricat magis, & ex obſcuro rubeſcit, quia tam cœruleus, quàm flavus, magis ad album tendunt, quàm rubeus, trans vitrum vel venam, è diametro viſus. Eodem modo, in corpore lotii, rubeus color, ſimpliciter talis, qualis in circulo apparet: qui refractus, ex transverſo urinæ, non ita in circulo citrinus eſt. Circulus itaque eſt coloris verus index, in transparentibus: In opacis autem, vel turbidis, circulus non apparet. Quantum verò ad lotii colorem attinet, Scholæ ajunt urinam aqueam, tenuem, pallidam, eſſe ſignum deficientis digeſtionis, prout flavedine manifeſta tinctam, bonæ digeſtionis indicem. Galeni eſt. A media nocte reddo lotium, 6
quod dum cerno nondum debita flavedine tinctum, ad ſomnum redeo. Ac poſt duas treſve horas abinde experrectus, iterum mejo, & urinam debito ſaturatam colore reperio. Unde conjicio, abſolutam digeſtionem, & flavam bilem felleam, lotio jam affuſam. Hæc, Scholarum moderna etiam doctrina eſt. Ego tamen adhuc dubito, an lotii flavedo uni ſemper tribuatur cauſæ: cum inconſtanter, nunc digeſtioni peractæ, nunc verò miſtæ tribuant flavæ bili. At ne 7
errent, utrumque junxere. Ego itaque cum neminem reperirem, qui ſe in hoc diſtinxerit, utrumque explicare cogor. Etenim urina febricitantis flavior, quàm bene valentis: hujus tamen digeſtio, longè eſt vegetior. Quod extra controverſiam eſt. Ergo ſola urinæ flavedo, abſque eneoremate laudabili, fallax digeſtionis bonæ ſignum eſto. Deinde, ſi unica ſaltem fellis gutta in duabus libris lotii fuerit, tota amaricat:

cat : atqui urina etiam citrinans , & crocea , nunquam eſt amara : ergo non recipit fel ſibi admiſtum , nec ejus tinctura eſt ex felle. Equidem ſi Scholæ, per ſapores , de rebus judicant ; cur tam parùm ſolicitæ, quod nunquam id de urinis tentarint ? An enim ſola ſufficit flavedo,ut fel in urina judicetur ? Vel an Medico decentius eſt,falſa docere, & aſſerere mendacia , in perniciem ægri , quàm propriam urinam ſemel deguſtaſſe ? cum nec quidem ſaturatiſſima urina Icteri , quicquam amaroris præferat. Faſtus ergo detegit juſtum Scholarum errorem. Saltem ex verbis harum indubium eſt , quin lotio tinctura ſub finem digeſtionis addatur. Quod ſi ita ſit , cur exin ſaltem non agnoverunt ; flavedinem lotii non à bile,aut felle : ſed aliunde,advenire ? Quia ſi bilis in ſanguificando fieret , unà cum cruore,& urina, & ab initio ſimul urinæ connata, & inſperſa , urinam tingeret : nec bilis eſſet ultimum conſtitutum in Jecore, ſi eſſet pars cruoris conſtitutiva,ejusque ſuperfluum confeſtim emungeretur cum urina , nec ſeparatum ſibi ad tempus faceret hoſpitium. Aut, ſi id ratum ſit,deberet ſaltem iſtud hoſpitium nominari , & per anatomen occurrere , ac inveniri. Sed cum flavedo, in lotio Galeni , ſit poſterior lotii corpore , denotatur locus ultimi Ilei, ubi cum jam cremor incipit ſtercoreſcere, aliquid ſtercoris liquidi inde trahitur , per venas Meſenterii , in fine Ilei , quod lotio inſpergitur ad ſuos fines (prout ante de febribus, & alibi de Lithiaſi) utile. Quod autem flavedo lotii ſit ſtercoris illius liquidi, & nullatenus fellis ; nedum guſtus lotii:ſed & diſtillatio , manifeſtè comprobant. Siquidem fœtor illius emergit diſtillando. Quorſum autem ſtercus liquidum conveniat lotio , locis citatis docetur. Sufficit modo,quod vel tenuiter diſrupto felle,avis, aut piſcis , utcunque optimè eluatur : attamen amaror remaneat. Itaque ſi tantillum fellis ineſſet urinæ , vel latici,qui cruori innatat extravenato , inexcuſabilis eſſent amaroris. Sed conſequens eſt falſum : ergo 11
& Antecedens. Itaque tripliciter in hoc errarunt Scholæ. Primo , dum flavum & liquidum ſtercus , lotio miſtum ignorantes,bilem putant. 2. Quia ex flavedine ſola, & ſubſcribendi aſſuetudine , bilem conjecere. Quaſi nil croceum, quod non etiam in nobis eſſe debeat felleum. Probant ni- 12
mirum idem per ſeipſum. Bilem nempe in natura , eo quod ſit manifeſta in lotio. Et iterum , Quod flavet in lotio , id debere eſſe bilem. Eo quod nil ſecus , quam flava bilis , flavi eſſet coloris penes nos. Tertio tandem. Nam errante judicio , de colore ordinario , adeóque de ipſo urinæ contento , neceſſe eſt , ruant prognoſes de urina, quotquot coloribus & contentis innisæ ſunt hactenus. At ſaltem,cum jam conſtet, urinæ flavedinem non eſſe bilem , ſed excrementum ſtercoreum : non mirum , & in ſtomacho aliud flavum , quod etiam ſit amarum excrementum , alio longè , & proprio ſibi errore fermenti gigni , quod proinde non debeat eſſe de familia fellis. Por- 13
rò , cum in febribus flavæ urinæ repente palleſcant , deſigneturque delirium futurum : idque à Scholis ſit interpretatum fieri , quatenus bilis rapitur in cerebrum. Elenchus eſt non cauſæ in cauſam. Sufficit namque demonſtratum jam , iſtud delirium non naſci ex bile, rapta in cerebrum : ſed quia ſtercus liquidum , quod cum urina ire erat ſolitum , jam detinetur in Hypochondrio ; nec lotio,pro ſolito,admiſcetur. Ideo delirium ex illa ſede , unde amentiæ omnes originem deſumunt : ut ſuo tractatu doceo. Etenim & hoc ſolo titulo, quædam dementiæ nuncupantur ideo Hypochondriacæ. Alioquin enim, quis eſſet ille 14
raptor bilis , qui hanc in cerebrum meram, & à cruore venarum , per quas deferretur, vel à lotio ſeparatam duceret ? Quorſum enim raperet illam , cum nil abſque objecto, ſaltem apparenter bono, fiat ? quomo-

do per cruorem, citra contagium, ad cere-
brum deferret? Quomodo rite à cruore ſe-
pararetur: ſiquidem cruori extravenato,
non ſupernatat putata bilis, niſi mortuo, &
coagulato prius cruore? qui tamen nun-
quam in venis, (ne quidem cadaveris) coa-
gulationem cogitat? In quem denique ce-
rebri ſinum tandem, iſta bilis urinacea ef-
funderetur, in quo feſtinam mortem non
efficeret? Quis denique ille Separator fue-
rit, qui bilem, ad urinam tendere ſolitam,
è folliculo fellis nunc ad caput detorque-
ret? Et qua via id fieret? An ipſamet ma-
teria morboſa ſponte adſcendet ad cere-
brum, eritque motrix ſuiipſius? Tunc ſal-
tem præter immenſas abſurditates, neceſſe
foret, febrim ejusmodi omnem conſiſtere
non extra fellis folliculum, quod nemo ad-
huc hactenus eſt ſuſpicatus. At cujus finis
ergo, febris(quam putant merum accidens)
bilem ad caput citaret? An optimum fue-
rit in natura judicatum, materiam morbi,
dudum in præcordiis latitantem, nunc tan-
dem in caput relegaſſe? Quidve, ſi vaga in
venis fluctitet, à cruore ſeparata, ſurſum-
que ſponte ſcanderit, cur potiùs non pro-
ſcribitur foras, via ſolita? An jam natura
humana, contra univerſalem niſum rerum,
ſui internecionem procurabit? An ejusmo-
di demum furor aptus erit ſequeſtrandæ
bili, quæ non niſi ſedato vigore eſſet ſepa-
rabilis? An forte fel, peregrinationis avi-
dum, ultrò ac ſponte ſeſe ſeparet, & ad ca-
put conſcendet? Quo tandem utre, latitat
fel in capite, ut amentiam febrilem conci-
tet? An in ſinubus cerebri? an in arteriali
mentito plexu Galeni? At utrobique ſtatim
eſſet lethalis; felque deliris naribus ſtilla-
15 ret. Denique ſi poſt flavas urinæ aquoſæ,
in febribus, deliria tuta, cum riſu edant.
At certè juxta Hippocratem, tum hujus-
modi deliria non ex felle erunt. Adeóque
nec urina, colore flavo jam ſpoliata, habe-
bit, cur bile privetur, nec quo raptam bi-
lem deponat. Siquidem deliria cum riſu,
bilem omnem excludunt. In Ictero, ipſum 16
tandem cerebrum flavet. Quid ſi ex bile
eſt Icterus, cur eſt ſine delirio? ſine viſce-
rum cunctorum eryſipelate? Sin verò non
fel ipſum: ſed ejus (inconſideratum ſubter-
fugium) vapor in cerebrum, deliria hæc fe-
brium concitet: cur igitur Scholæ volunt
fel, in urina materialiter, & juxta tinctu-
ram, deficere? Ergo aquoſa urina poſt fla- 17
vas, in febribus denotat tincturam urinæ,
ſive ſtercus liquidum, (liquor eſt ciborum
in Inteſtinis, immediatè, antequam ſterco-
reſcant) detineri in præcordiis meracum.
Vena namque, fortiter in hypochondrio
pulſans, denotat amentiam futuram juxta
Hippocratem. Quatenus ſtercus liquidum, 18
non rite purgatum, tumultuatur in hypo-
chondriis. Mera ergo ſunt ſomnia, quæ de
urinæ colore hactenus, tanquam è tripode
prophetantur Scholæ. Effectu quidem, &
obſervantia didicere, quæ ſe ſolent mutuo
conſequi. Delirium nempe in febri, à lo-
tio claro, poſt flavum. Rectè quidem, ſi in
nuda hæſiſſent obſervantia: ſed cum ad
cauſas deventum, illasque juxta ritum the-
orematum, fictorumque principiorum juſ-
ſum, diſpoſuerunt, temere ſibi invicem hac-
tenus ſubſcripſerunt omnes. Nulla eſt
namque in natura bilis, nullum unquam
fel in urina: multoque minus, quod inde
ſeparetur, atque feratur ad caput. Nulla
bilis in toto corpore, quia nulla fuit un-
quam in natura. Nec fel bilis eſt: ſed ipſe
liquor fellis, viſcus eſt vitale, magni mo-
menti, cui cum rene & cerebro nil com-
mune intercedit. Nec eſt via ulla, nec apta
ſocietas fellis cum lotio. Nec ad fel atti-
net, ſive urina ſit aquoſa, ſive flava & ſpiſſa.
Cyſtis fellis venam non habet ad caput.
Sin velint per cavam venam fel ferri, quo- 19
modo fel non permiſceret ſe cruori? cruor
febrientium totus non eſſet amarus? quo
canali ergo, ad caput feſtinabit? Quis du-
ctor, fel ad caput ducet? quis ſeparabit à
cruore, ut in itinere non detineatur? Quor-
ſum

ſum natura moliretur ejusmodi imperti-
nentias? quomodo cruor manebit ab exo-
20 tico felle citra contagium? Aſcenſus iſte,
aut erit motus ſpontaneus, aut miſſio, aut
tractus. Somnians ſic olim anus, dixit ante,
& Scholæ eam ſunt ſecutæ. Nam ſi bilis
fellea ſcandat proprio motu, Jam erit cui-
vis homini delirium continuum. Sed quor-
ſum vena cava, fel ad cerebrum miſerit? An
ſic febrim curaverit? An ardorem minuet?
At certè, concluſa manet materia febrilis,
ſive ex lotio bilis, ſive è folliculo fel rapia-
tur in cerebrum, ſive non. Quorſum etiam
cerebrum bilem ad ſe alliceret, ſucco vivi-
do, & longè meliori, ac propinquiore ma-
dens? Idque etiam cum deſtinatione hepatis
pugnat. Nihil namque mittitur, trahiturve,
ſaltem citra electionem, finem atque deſti-
nationem Archei. An ergo bilis, à reli-
quorum trium conjugio, fertur in cere-
brum, vel ab hoc trahitur? Sanè, cerebrum
ſic jam ante, & non poſt bilis adventum
dementabat, nec opus habebat bile, ad de-
lirandum. Demum cur urina aquoſa po-
tiùs delirium arguit, in febri continua,
quam in interpolata? quam in potatore?
quam in lithiaſi? quam in vitiata ſtomachi
coctione? niſi quia mors eſt in hypochon-
21 drio, ubi febris etiam tum? Vanum eſt er-
go, Scholarum de flava bile in urina, & ad
cerebrum, itineris commentum. Cæterum,
cum jam nubecula in urinis apparet, con-
feſtim Medicus conclamat, & quaſi ipſe vi-
ciſſet, inquit, Scholarum ſuffragio, & obſer-
vantia, quod humor morbificus ſit conco-
ctus; quodque tum tuto ſit purgandum
deinceps. Dicam primùm, quid iſta ſit nu-
becula. Exin demum judicabit quilibet, in
præfatis, nil præter mera ludibria contine-
ri. Eſt nimirum iſta nubecula, ſignum dige-
ſtionis ſtomachi: non autem materiæ mor-
22 bificæ. Digeſtionis autem ſignum eſto;
quod fermenta ſtomachi, fellis, & hepatis
redierint, quæ antea erant præpedita, con-
cluſa, &c. Unde vires recuperatum iri, eſt in
ſpe. Alioqui materia, quam dicunt mor-
bificam, non intentatur coqui unquam.
Quia natura non intendit coquere, nec co-
quit quicquam, niſi univoco fine & modo,
ut ſcilicet in ſuum alimentum redigat, &
non alio fine: ſed fermenta (quorum inter-
eſt, res transmutare duntaxat) jam reſtitu-
ta, digeſtionis hoſpitiis, ſubigent materiam
morbi, ſubter ferulam, illamque ad placi-
tum exterminabunt. Etenim docui de dige-
ſtionibus, aciditatem in ſtomacho non eſſe
ex ponticitate aſſumtorum: ſed ex ipſo,
ſpecifico ſtomachi fermento acido. Atqui,
prout acido eſt proprium, coagulare lactea:
idcirco de eremore ſtomachi, non poteſt
tam exactè, quidquid in ſe eſt lacteum, ſe-
parari in Jecore, quin ejus tantillum non
rapiatur cum lotio, ibique nubeculam fa-
ciat. Ergo nubecula, ſignum eſt fermenti
reducis in ſtomachum. Nec enim iſtud
eneorema eſt de natura, aut materia febri-
li; neque eandem accuſat, vel excuſat. Nec
demum iſta nubecula ſignum eſt fermenti
proprii fellis (hoc nempe non eſt acidum:
ſed ſalſum, ac de guſtu ſpiritus vitalis, pro-
ut alibi de vita longa) ſed lienaris fermenti:
quod nimirum Lien ſpirat in ſtomachum,
cujus tutelam ſuſcepit. Ideo namque in
quartana ſæpè iſta nubecula apparet, ite-
rumque ſæpè diſparet. Dum appetitus, ac
digeſtio, reſtituuntur, iterumque ſecedunt,
perſtite interim ſemper eadem quartana.
Alioqui ſi iſta nubecula ſignificaret mate-
riam morbi, velut objectum, aut efficien-
tem: certè, conſtans perſeveraret ſemel
nata; cum materia ſemel cocta, regulariter
iterum non reincrudetur. Ergo pro ſuo œ- 23
conomia, propriaque viſceris digeſtione,
Splen, vitale fermentum, ex inſito ſibi, ge-
nialique ſpiritu, obtinuit. Ideò namque de
proprietate, odore, guſtuque ſpiritus vita-
lis eſt. Qui cum ſit ſalinus & balſamicus
(prout de vita longa) debent etiam quarta-
næ materiam ſubigere & vincere. Sed vi-
ſceri huic data eſt cura ſtomachi, digeſtio-

nique ejus hactenus præſidet: ideóque ad hoc,jure obtinuit aliud fermentum acidum, quod niſi in ſtomachum debita inſpiretur doſi,oriuntur inappetentiæ,cruditates,imò
24 & ipſe boulimus. Itaque ſi hoc tutelæ ſtomachicæ decus fermentum, in Splene exorbitet: fiunt cruentæ, & atræ exſcreationes in ſtomachum,quas Scholæ cenſuerunt atram bilem. Cum alioqui non ſit niſi expurgatio, ac renovatio cruoris alimentarii, ab ipſo Splene. Ergo acidum ſtomachi, etſi ſit cauſa nubeculæ, totusque cremor acidus: in ſalſum ordinario, ſubter fellis dominium convertatur (ut de digeſtionibus alibi) perſtat tamen nubecula, ab aci-
25 do genita. Cujus ergo notandum, Quod ablata cauſa, tollatur effectus de futuro; non autem de præterito. Quia effectus de præterito, eſt productum, jam per ſe ſubſtans: ſæpè quoque, non ampliùs comitantia priorum cauſarum opus habens. Id quod nunquam hactenus in Scholis fuit
26 conſideratum, ut neque diſtinctum. Sæpè ergo urina confuſa mejitur à calculoſis, itemque in cordis palpitatione, & alibi. Alia verò, etſi clara, mox ſponte tamen, turbatur in aëre. Ac quidem omnis turbida urina, latens acidum continet, ejusque minus, ſi ſemel ad ignem claruerit, nec turbetur deinceps. Saltem fermenti fellei defectum indicat. Quippe deſignatur, quod tantillus tepor acidum relictum coxerit, & vicerit. Sic nempe poma,nondum matura,
27 ſole dulceſcunt. Quoties etiam fermentum folliculi, ſive viſceris fellis, peſſundat ſtomachi fermentum, atque pylorum vitiat, toties digeſtionis cruditas,adeóque & lotium, abſque nubecula eſt. In ſtomacho etiam eſt ſubinde amaror, ab errante digeſtione, ejusmodi recrementum partu-
28 riente. Sin autem illius viſceris fermentum ſubplantatur, eſt urinæ ſedimen craſſum, & album, nec unquam abſque ſtranguria: quæ ideo in ſenibus difficilis curatu. Aciditas autem iſta lotii, in ſtranguriis, quamquam non ſit guſtui manifeſta; quantulacumque tamen, ſufficit ad præfatos effectus doloris. Quod patet in urina novellæ cereviſiæ, ponticitatem ſuæ cereviſiæ imperceptibiliter adhuc perticipante. Dum autem hepatis fermentum nimium ſuperat ſtomachi, & fellis activitates: ſedimen bolare, in urina turbida, & fulva. Quaſi o- 29
ptaret ſanguificari, quod iſti deſtinationi eſt ineptum. Rubeum autem ſedimen in urina flava, quodque per ignis calorem facile liqueſcit, denotat fermentum hepatis peregrino impedimento exaſperari. Quæ 30
fermentorum hiſtoria, tractatu de digeſtionibus conſcribitur. Sunt & poſtremo errores, & pigritiæ multiplices, circa ortum contentorum;quos tractatu de Lithiaſi ex profeſſo expendi. Tuta eſt interim methodus,examinandi urinas per pondus.Uncia nimirum, pendeat 600 grana. Vas au- 31
tem vitreum habui, anguſti colli, pendens grana 1354.Repletum autem aqua pluvia, pendente inſuper grana 4670. Inventa eſt urina ſenis, pendere eodem vaſe, 4720 grana. Sive ſuperare pondus aquæ pluviæ, 50 granis. Urina autem mulieris ſanæ, ætatis annorum 55, pependit 4745 grana. Urina juvenis ſani, annorum 19, pependit grana 4766. Alterius autem juvenis paris, abſtemii à potu, pependit 4800 grana. Juvenis 36 annorum, tertianam tolerantis cum tuſſi, pependit 4763 grana. Præfatus autem juvenis 19 annorum, cum tertiana duplici, nocte præcedente, parum biberat: pependit autem urina ejus, 4848 grana. Quod fuit 82 granis amplius, quàm dum ſanus eſſet. Virgo, cordis palpitationem paſſa, minxit inſtar aquæ pluviæ, quæque ideo æquiponderabat aquæ pluviæ. Urina tepens, ſemper ſeipſa frigida, paucis granis levior, ut & extenſior. Sitque idcirco vas colli brevis, & acuminati, ut fere in puncto urinam dimetiatur. Plura alius addet, & meditabitur. Eſtque longè facilior methodus,quàm quæ ponde-

ponderando integrum hominem, in Aphoriſmos eſt redacta. Ego ſemper circa morbi eſſentias, remedia, & applicationes, ſive in ſanationem, anhelavi: quique auram vulgarem odi; odi etiam prognoſin, quæ prædictionem & præſcientiam divinationibus eſſet familiaris. Mage gaviſus ægrum ſanare, quàm multa amphibologicè prædixiſſe.

Icterum, non à bile flava.

Caput V.

1. Suppoſitio Scholarum hoc caſu. 2. Reſponſio appoſita. 3. Subterfugium ordinarium atque ridiculum. 4. Aliud ſubterfugium. 5. Per Anatomen docetur Icteri cauſa. 6. Implicant ſibi Scholæ. 7. Ab impertinenti. 8. Duplex in Ictero vitium. 9. Oblivio Scholarum. 10. Abſurda, ad cauſas Icteri humoriſtarum. 11. Quatuor Abſurda. 12. Quod oris amaror non arguat bilem. 13. Icterum, non ab obſtructo felle. 14. In Ictero ſemper aliquod virus. 15. Colores, ſi inordinati, in excremento, non fieri à cauſis ordinatis in natura. 16. Probatur, à remediis propriis. 17. A Iuvantibus & nocentibus, non deſumi indicationes curativas. 18. Cauſa adæquata Icteri. 19. Icterum non naſci, niſi à cauſis univocis. 20. Non ſanari Icterum per flava remedia, ut talia. 21. Hiſtoria in ſtranguria ſenili. 22. Bos illudit cauſas Icteri, traditas ab Humoriſtis, & uſum radicum graminis. 23. Bilem non mitti ad tingenda alvi recrementa. 24. Pallens ſcoria inteſtini non tam accuſat fellis abſentiam: quàm transmutandi errorem. 25. Contra poſſibilitatem obſtructi fellis, in Ictero: Propter ignoratam morbi quidditatem. 26. Aliud argumentum. 27. Tertium. 28. Ab impertinenti. 29. Ab impoſſibilitate tincturæ. 30. Ab amarore. 31. A diſproportione tingentis, & tincti. 32. Generatio anonymi veneni in Ictero. 33. Abſurda aliquot proponuntur, Humoriſtis conſideranda ſerio. 34. Concluſio è præmiſſis. 35. Nidus Icteri. 36. Error Medentum, circa bilis tranſitum in piſcem.

1 Antesignanum argumentum, quo Humoriſtæ credunt, ſe ex plena neceſſitate confirmaſſe bilis flavæ exſiſtentiam & generationem, quodque anchoræ vicem ſupplet; eſt Icterus. Cujus favore, contendunt cyſtim fellis, in ſui exitu verſus jejunum Inteſtinum, obſtipatam. Bilem
ideo quotidie generatam, moxque à ſui nativitate regurgitari, atque diſpergi in totum corpus. Quapropter uti ordinariam: ſic & neceſſariam bilis, ſive fellis generationem, quotidianam proſcriptionem, & ſeparationem ſupponunt. Meatum autem fellis inferum, conſtipatum probant. Quia alvi excrementa ſunt felle deſtituta, ideo & cinerei coloris, nec flava. Quapropter lotium viceſies plus juſto tinctum occurrit: atque indies meracius. Ergo tam veſicæ, quàm alvi excrementa, ſuam deſumunt
tincturam à felle. Primo. Nondum proba- 2
runt ſuperum aliquem introitum fellis, ad folliculum: ut neque is hactenus per exquiſitam anatomen eſt repertus. Ergo, vel per inferiorem, fel excrementoſum quotidie intraret, vel inſenſibiliter. Non hoc modo, ubi tanta eſſet quotidiani fellis abundantia. Nec etiam priore modo, Cum iſthac fruſtra intraret, qua ſtatim egredi deberet. Itemque ſi iſthac ingrederetur, deberet per inteſtinum ſurſum intrare, nec ſic unquam deficeret tinctura ſtercorum, fellea, etſi aditus inferior eſſet occluſus. In limine itaque hærent Humoriſtæ, in probanda quæſtione, an ſit. Ac deinde deficiunt in ductu, & ſeparatione fellis è Jecore. Tertio. Saltem ex diſproportione, facile colligere poſſent, ſe deceptos. Nam ſi Ictericus biberit libras octo uno die, tantundem flaviſſimi lotii propemodum eſt redditurus, cujus ſaltem libræ quatuor eſſent meri fellis, & quò infirmiores ægri fuerint, mortique viciniores: eò urinæ, in flavedine, erunt quoque intenſiores; nequicquam tamen amaræ. Dimetiendum ergo erat, quantum flavi quotidie per lotium, & per cutim expellatur Ictericis: an videlicet tantundem fellis quotidie per alvum pellatur ſanis, præcipuè quibus rarus eſt ſeceſſus. Quod ſi non: ergo non eſt fel, non bilis, aut de naturalibus humoribus, qui fit in Ictero: ſed planè virus excrementoſum. Et per conſequens, Icterus non pro-

probat ſe è felle oriri. .Tandem, Humoriſtarum argumento, per ſuppoſitionem conceſſo, Saltem eo ipſo fatentur, nullam in natura bilem, ne quidem quæ unà cum cruore in virus fluctuare creditur, ex naturæ ſcopo, ſive ob nutritionem, fieri: ſed ſemper utcumque ſumatur, eſſe excrementitiam, & productum aliquod, quod tam ſui quantitate, quàm qualitate, ſit præter naturam, & ſanguificandi ſcopum. Per conſequens quoque, bilem nec eſſe de cruoris compoſitione, ut neque de naturæ intentione, quam habet in generando cruorem. Id eſt, Bilem non eſſe humorem noſtri conſtitutivum, vel partem cruoris integra-
3 lem. Quod ſi autem reſponderint: Bilem in Ictero quidem eſſe humorem morboſum, ideóque & excrementoſum: non autem proinde & ordinariam bilem. Atqui, ut illis fiderem, priùs probare debuiſſent utriusq; bilis radicalem differentiam. Cum alioqui ſola fellis obſtructio ſit cauſa icteri in Scholis. Quæ ſpeciem bilis mutare nequit: cum ipſa obſtructio meatum; non autem bilem, aut fel reſpiciat. Denique, ſi Icteri cauſa ſit excrementum morboſum, atque aliud longè à bile, cruoris conſtitutiva. Nec ordinaria, ac naturalis alioqui bilis: ergo ad minimum, eſt impertinens argumentum Scholarum: per fictum atque excrementoſum, velle naturalis humoris neceſſitatem intrudere, atque neceſſariam confirmare. Quemadmodum glarealis aqua etiam non probat nutritionem oſſis, aut oſſificationem in poro, fracturis increſcente. Uti nec pus probat carnis gene-
4 rationem. Quid ſi dicant, fel non qualitate: at ſola quantitate moleſtum, in Ictero, quæſo reſpiciant: Quoniam vel prima die, imò & ante manifeſtum Icterum, malè ſe habent Icterici. Denique non ſola moleſtat tum quantitas, ac impedit: ſed & longè arctiùs nocet ipſa qualitas. Sunt nempe Icterici anguſtioſi, & ſuſpirioſi; à prima die, in ſtomachi orificio queruntur anxietatis, dejectæ quam primum appetentiæ, anxii, velut perpetua febricula conquaſſati, & verè morbidi, cum pulſu duro, inæquali. Quibus qualitas potius nocua, quàm quantitas deſignatur. Equidem duo cadavera icterica diſſecta, memini me præſente. Neutrius tamen orificium felleum erat obſtipatum (curioſe namque totum perluſtrabam) Sed venæ Meſenterii (infra Jecur nempe, ac procul remotæ à felle) cruore flavo, ac ſtercoreo, ſcatebant. Fel nem- 5
pe adeſſe putabatur, antequam à Jecore fieri potuerat. Atque excrementa alvi, inde abundanter tingi potuiſſent, niſi ordine inverſo, ſtercus liquidum atque flavum, quod infernè deſcendere debuiſſet, in Meſenterio detentum eſſet: atque aliud virus, à cauſis peregrinis, supernè natum fuiſſet. Eſt namque iſtud ſtercus liquidum, ſecundæ digeſtionis proles, rapiturque frequenter ſurſum: & quanquam Ictericis ſubinde ſit oris amaror; non tamen illorum urina amaricat. Sed jam, de bilis mentito vomitu, ſat explicatum, eſſe peregrinum efficiens, quod virus peregrinum, cum multa anxietate in ſtomacho primordialiter, & non è Jecore, repetitum fel generat. Nec eſt inquam ſtercori flavo, & liquido, amaror ullus. Cum nec lotium, inde flavum, amarorem agnoſcat. Triſtitia non raro ortum dedit Ictero. Triſtitiam ve- 6
rò, Spleni nuncupant Humoriſtæ non ergo triſtitia, erit cauſa antecedens, immediata, atque continens oppilationis fellis. Stercus quoque liquidum nedum digeſtivæ errore multiplicat Icterum: ſed & vitio diſpenſativæ, ordine retrogrado, rapitur in venas: quodque infernè purgari debebat, ſurſum vocatur mittiturve. Ex altera inſuper parte, ipſum Icteri efficiens, virus parit, domeſtico vitio, non ſecus atque obſoleta ſtomachi digeſtione, demonſtravi virus naſci, quod per vomitum ex-
pellitur. Etenim frequenter in Ictero, ani 7
ſordes pallent, ac penè albicant, gras deinde

de rurſus flavent, iterumque mox inde
pallent cinereè, ut pridem. Quod fellis
obſtructionibus ſic alternatim minimè
contingit: nam ſemel ſolutis, & apertis,
non eſt recluſio, aut clauſura tam facilis,
8 vel imminens atque interpolata. Duo ita-
que in Ictero ſimul concurrunt. Unum
eſt, alienatio ſecundæ digeſtionis, quo chy-
lus pervertitur, tam qui regulariter bonus
eſſet, & in cruorem mutandus, quàm qui
aliàs naturaliter, in ſtercus liquidum, intra
Inteſtina faceſſit. Alterum autem eſt alie-
natio diſtributivæ ac digeſtivæ ſtomachi.
Sæpè nempe à crapula eſt copioſus vomitus
flavus, prout & dejectio talis à poculo ſolu-
tivo. Jam namq; ſuperiori capite oſtenſum
eſt, in ſtomacho, errante digeſtione, tale a-
marum gigni, itémq; & in Inteſtino puero-
rum, vitulorum, &c. Nam ſtomachi & inte-
ſtini propria eſt flavedo, quæ ſubinde etiam
à digeſtiva errante, amaricat. Ubi autem
cum errore digeſtivæ adeſt vitium diſtribu-
tivæ, Icterus jam confluit: eo quod præter
naturam, quod naſcitur præter naturam,
in venas & corpus diſpergitur: quod alias
nec naſci, nec iſthac deferri debebat, ſed
9 per ſua emunctoria urgeri. Quæ diſtributi-
va à Scholis hactenus eſt neglecta. Cujus
tamen errore, varii fiunt morbi: nimirum
fluxus ſymptomatici, apoſtemata, aridiuræ
partium, œdemata, &c. Præſertim in ter-
minis Icterus. Stercus enim liquidum,
quod naturaliter poſt ſeparationem purio-
ris chyli, alioqui circa finem Ilei genera-
tur, poſtremo, & ante merum ſtercus in
Colo inteſtino. Jam præcociter, à Jejuno
Inteſtino incipit, ac præter naturam verti-
tur in flavum iſtud excrementum (non ta-
men amarum, quale in ſtomacho naſcitur)
unde illi fas, ſcandendi in venas Meſente-
rii, naſcitur. Sunt ideo excrementa Alvi,
coloris cinerei, orbata ſtercore liquido ſibi
naturali, & tingente flavedine. 1. Scholæ
etenim intelligunt fel, & bilem, eſſe ſyno-
10 nyma. 2. Cyſtidem fellis, in Ictero clau-
ſam, qua ad duodenum Inteſtinum tendit.
3. Idcirco alvi ſordes, debita fellis portio-
ne privatas, palleſcere. 4. Fel ergo, quod
per anum ſecedere debebat, urinæ ſu-
praproportionaliter & immoderatè com-
miſceri, ſolius itineris errore. Quæ credu-
litatis ſtupiditates, Medendi fundamenta
transverti fecere, magnamque mortalibus
cladem attulere, non minus quàm inconſi-
deratas manifeſtarunt temeritates. Nam in- 11
primis conſtat (quod alibi probavi de di-
geſtionibus) quod ſtercus humanum, etſi
flaveat parum, aut multum, non ſit ama-
rum tamen proinde, ut neque urina icteri-
cia. Canes enim edunt flavum ſtercus in-
fantium, quaſi adhuc lactis ſaporem illis
referat. Sin tamen guttulas alicujus fellis
huic flavo ſtercori commiſceatur, à cane
nequicquam lambitur. Ergo Scholæ faten-
tur bilem, ordinarium, atque neceſſarium,
cruoris excrementum naturale. Cujus atta-
men generatio, non intenditur à natura,
ſed præter vitalis naturæ inſtinctus, ac per
accidens, morboſa eſt. Quid ſi os Icteri- 12
co amaricet, an proinde bilem arguit? In
Ictero urina flaviſſima, non amaricat: ergo
felle & bile orbata eſt. Os in timore mox
amaricat, cum ſalſedine. Timor autem nil
quicquam imperii ſuper fel obtinuit, ut
concepto pavore, effundatur in os. Etenim
ſi in Ictero, cyſtis fellis ſit infernè ſic clau-
ſa, ut nil bilis in duodenum fluat: ergo nec
os in Ictero amarum eſt à felle, ab duodeno
ſive jejuno inteſtino, ſurſum tracto: cum
non ſit alia alioqui via, qua fel in os aſcen-
dere poſſet. Sæpe etiam in Ictero, poſt ci- 13
neritia alvi excrementa, redeunt flava: cur
ergo Icterus non deſinit, ſi ejus cauſa jam
deſiſtat? Quid ſi in Ictero, aſſumto rha-
barbaro, vel cholagogo alio, quicquid de-
jicitur, flavæ bilis teſtimonia dederit: cur
ergo ſumto cholagogo, non terminatur
Icterus; ſi bilis per inteſtina, ad Medentis
nutum, delabatur? Quid ſi exoticum fer-
mentum, aut virus, non rarò totum cruo-
rem,

rem, & carnes ipſas, per diarrhœam, in fœ-
tidum atque flavum liquamen transmu-
tet, & dejiciat, quodque Scholæ bilem
14 abſque controverſia dicunt; Si inquam et-
iam à ſerpentis cujusdam morſu repente
quis Ictero ſuccumbat, an proin confeſtim
fellis folliculus claudetur? Quis potiùs
exin non cenſuerit, In omni Ictero ali-
quod conſimile virus patrans latere: quod
digeſtivam & diſtributivam alienet? Adeó-
que bilem naturaliter non ab igne, ut ne-
que à recta digeſtione, multóque minus à
nativi caloris fœcunditate: ſed vituperoſo
15 planè titulo, in natura fieri. Ideóque ex-
crementa palleſcere, flavere, rubere, & ni-
gricare, non aliunde, quàm ex vitio, tam
digeſtivæ, quàm diſtributivæ? Infantum
nempe ſtercus, flavius eſt adultorum; non
tamen cenſentur in Scholis propterea bi-
lioſiores. Eſt itaque flavedo excrementi,
ex propriæ putrefactionis vitio oboriens.
16 Quid ſi ergo Icterus non ſit ex oppilatio-
ne fellis: nonne conſequenter, fellis deop-
pilativa erunt fruſtranea? Sic nempe, ut
ſerpentes aliquot ex proprietate faciunt
Icterum: ita & inſecta aliquot Icterum ſa-
nant viciſſim, ut & quædam ſimplicia, fo-
ris alligata dumtaxat. Quatenus nempe vi-
rus tollunt, quod præfatas facultates alie-
nat: non autem, quod ejusmodi vermes,
aut ſimplicia, ſtatim cyſtim fellis ob-
17 ſtruant, aut deoppilent. Meminerint ergo,
à juvantibus ac nocentibus, non aptè ſumi
indicationes curativas: ſed aptiùs, diagno-
18 ſticas. Quodque alibi ex profeſſo plenius
patefeci. Itaque efficiens Icteri, eſt fermen-
tum præter naturam virulentum: quod
pylorum ſic malè affectat, ut digeſtiva, ſi-
mulque diſtributiva, alienentur. Sedetque
virus iſtud vel in duodeno, vel longiùs ab
Ileo communicatur. Sic ſubinde à ſerpen-
te demorſus, confeſtim Ictero affligitur.
Non autem quod ictus ille in pelle, ſtatim
occluſerit meatum fellis in Jejunum inte-
19 ſtinum. Proinde Icterus, per appoſitos flo-
res chryſanthemi, dentis leonis, aliorum-
que multorum ſimilium, non rarò quoque
per antidota quædam, pyloro congrua, ſa-
natur. Quales ſunt millepedæ, lumbrici ter-
ræ, flavi vermes inter aſſeres, & quæ valen-
ter abſtergunt primam corporis regionem.
Nec etenim rhabarbarum, crocus, curcu- 20
ma, lapathum acutum, &c. curant icterum
quatenus flava: ſed illorum flavedo potius
indicat deſtinationem ſibi eſſe, ad deterſio-
nem veneni. Signaturæ enim produnt cra-
ſim internam rei: non autem ipſa craſis
rem detegit. Octogenarius quidam, & ſo- 21
cer Medici Bruxellenſis, per biennium
continua ſtillabat ſtranguriâ. Cenſus ideo,
habere calculum in veſica. Diſſecto tandem
ejus cadavere, fuit repertum à calculo im-
mune. Mox Medicus iſte, ſe calculum ſo-
ceri confregiſſe, oblatis ſaxifragis, jactita-
bat. At non à ſtranguria ſtillante. Fuit au-
tem ejus fel, grumis aliquot refertum, abſ-
que ictero: defectus autem Splenis ſtran-
guriam ſenum cauſat. Ut alibi probavi de 22
digeſtionibus. Judæi enim conqueruntur
plurimum de atra bile, atque mœrore. U-
tuntur autem lapide, qui quandóque in fe-
le bovis reperitur: ſubflavus eſt, & natat in
aqua ſubinde, quanquam ſubinde durior
& ater. At bos, non Ictero; ſed malleo per-
it, nec malè valet à flava bile, licet cyſtis
fellis, calculo ſatis amplo ſit occluſa. De-
nique bos continuo paſtus gramine, felle
oppilatur. Ergo tantus radicum graminis
uſus, in apozematibus ſingulis, totus eſt
ridiculus. 1. Antequam ergo concedam, 23
fel ad tingenda alvi excrementa quotidie
demitti, prius conſtare debet, quod eſſet
bilis in rerum natura. 2. Dein, quod hu-
manæ ſordes inſigni amaritudine ſint præ-
ditæ. Quod tamen alibi de digeſtionibus
falſum probatur. 3. Conſtare deberet, quod
idem pigmentum, tingens urinam, & al-
vi ſordes, non generetur naturaliter in ipſo
membranarum ductu, qui Inteſtinum di-
citur: prout ſupra de vitulo conſtare feci.

4. Si

4. Si ergo lotium, & ſtercora, ordinariò atque naturaliter flaveant, non tamen ſint amara: ergo non à felle, aut bile. Ergo nec mirum, ſi errante ejuſmodi efficiente naturæ, copioſior fiat ejuſmodi tinctura, adeóque intenſiore Ictero, intenſius quoque flaveſcere quotidie lotium, in Icteritio. Nec mirum quoque, ſi ab errante cauſa efficiente, & diſtribuente, per totum corpus, ejuſmodi excrementa flava deferantur, Icterum, atque tandem & mortem ſubnaſci. Etenim ſi in crapuloſo ſtomacho flavedo amara fiat, ab errante digeſtione: idque tam extra, quam intra Icterum, tam in ſano, quam febriente; tamque in obſtructo, quam patulo felle. Denique ſi in obſtructo felle appareant lapides grumi, &c. abſque Ictero. Si in Ictero, urina ſit intenſiſſime flava, & tingens, abſque amarore, & felle: Hæcque cuncta ſub ſolius digeſtivæ errore, & diſtributiva peccante. Non eſt mirum excrementa alvi, utriuſque facultatis vitio pallere. Siquidem ejuſdem facultatis, eſt bene valentis, patrare hoc aliquid: & male valen-
24 tis, hoc aliquid facere vitiatum. Tandem, pallens alvi excrementum, & urina rufo rubea, in Ictero, non quidem fellis, ut neque bilis commiſtionem accuſant: ſed errores transmutando, & diſtribuendo commiſſos. Nam remedia ſpecifica Icteri, exigua præſertim quantitate (ut aſſolent) data, non juvarent, ſi ſit (quod ſupponitur) infernum (id eſt unicum) fellis orificium adæquatè, atque totaliter clauſum (nam quicquid non eſt totaliter clauſum, ſat patet
25 transfluenti felli) nam emunctorium ſic clauſum, ut nullatenus ſit expulſivum ſuarum ſuperfluitatum: multo certe minus erit remedii peregrini, priusque in ſtomacho transmutati, attractivum, vel admiſſivum. Ideóque ergo planè fruſtraneum. De-
26 nique ſi aliquod cyſtidi ſit os ſuperum (quod nullum: nam non reperitur tranſitus niſi inferne) illud ſane aptum minimè eſſet, ad trahendum bilem: multóque minus in tanta copia bilis, quanta ſupponitur in Ictero. Deberet ergo bilis trahi per Jecur, nec tantæ dimitterentur ſordes, trans ipſum fellis folliculum, qui poris expers cenſetur ſuperne, Adeóque non eſſet, unde inferus canalis obſtrui poſſet. Tum denuo 27
hinc ſequitur: Si bilis ulla eſſet, eaque non transmitteretur supernè, trans cyſtim fellis: remedium quoque contra Icterum, ſupernè in cyſtim labi nequeat: neque infernè pariter admitti (quippe exactè ſupponitur occluſum) neceſſariò quilibet Icterus ſemper erit, abſque ſpe ſanandi, quia citra remedium. Tum demum aliunde patet, 28
quod liquor fellis ſit merum viſcus vitale: non autem bilis, aut quotidianæ hepatis ſordes. Itaque ſi nondum conſpicuus, necdumque probatus meatus à Jecore trans cyſtim ſit inventus: quare ergo occluſo inferno meatu, folliculi, mox totum corpus, felle regurgitaret? Siquidem hoc præſupponat tantundem fellis, prius ab hepate parati. Porrò ſi bilis flava, quam cruori ex- 29
travenato putant ſupernatare, tam tingat excrementa alvi, quam veſicæ, eaque, bilis vix ſubpallide flaveſcat: certe illa nunquam poterit urinam Ictericiam tingere, in tam ſpiſſam atque ſaturatam coloris flavedinem. Cum id, propter quod unum quodque eſt tale, debeat eſſe magis adhuc tale. Longéque abeſt, quod mera bilis, quam ſimul cum cruore ſibi cognato ordinatim generari dicitis, eſſet coloratior, quam lotium Icterici, quod nedum non eſt bilis: ſed vix quinquaginta ſeri partibus, una bilis cenſetur adjecta. Nec interim vix lotium Icterici, in quinquageſima parte ideo aſcendit, ad meræ bilis tincturam. Itaque ſi urina (quæ materialiter potum, ſui corpore ubique, & ſemper repræſentat) adhuc ſuum colorem à felle & bile mutuet. Ipſa urinæ Icteritiæ tinctura, debet ad minimum trigecuplo, ſuo corpore tincturam fellis, imò & croci, ſuperare, eſſétque fel ſpiſſum, inſtar vitelli ovorum. Quod cum non ſit de

P natura

natura bilis, aut fellis, ergo nec poterit urinæ Ictericiæ tinctura unquam eſſe à felle. Eſtque hæc argumentatio à numero, extenſione, menſura, & ſpiſſitudine. Itaque deberent Scholæ retroſpicere ad ſuas theſes, de obſtructione fellis: ac facile reperirent, non eſſe ſub centeſimam fellis aut bilis proportionem (etſi ponatur folliculus fellis obſtructus, & fel non ad ani excrementa detrudi) quotidie ortæ, ad eam quæ ſola urina excernitur. Deinde, non eſſe cur ingraveſcente Ictero, quotidie lotium & habitus colos ingraveſcant, & augeantur, cum minor alioqui ſanguificatio, felliſque contingat indies inſtante morte ge-
30 neratio. Quodque magis eſt. Urina Icteri non eſt amara (quod unica ſaltem guttula, in apice linguæ ſat lucide notari poteſt) eſſet autem felle longè amarior, ſi ab hoc ſuam deſumeret tincturam: aut deberet fel in omni lotio naturalem ſuum perdere amarorem. Quorum utrumque æquè eſt abſurdum. Cumque aliàs omnis amaror, à cæteris omnibus urinis exulet (Abſurdiſſimum autem omnem totius urinæ flavedinem, à ſolo felle, ſive bile, mendicare, nec lotium tamen interim ullum ſit amarum) eſſet ſaltem amaror in urina Ictericia, peregrina admodum qualitas, nec à bile oriunda. Quod eſt dicere. Ab exotico excremento, in ſe amaro (quale eſt ſubinde per vomitum, quod rejicitur tam ſanis, quàm ægris) non autem à bile naturali.

31 At menſuram cogendo Scholas. Cor flavus, quo unica ſaltem die lotium in Ictero tingitur, poſſet tantundem ſtercoris ſaturato colore inficere, quantum quadraginta diebus per alvum ejicitur. Sufficeret autem tantundem coloris exuberare in lotio indies, quantum ſingulo die, bilis, ſtercoris inficiat. Ergo obſtructio fellis nequit in cauſa eſſe, cur quadragecuplo plus tincturæ & fellis generetur, ſi urinæ tinctura, totiusque flavities corporis, ſpectentur
32 ſimul. Imò, quando cætera abſurditatum caterva excuſari poſſet, per Icterum, quotidie plus rufæ bilis (ſic fæcem iſtam nunc per licentiam voco) trans habitum corporis diſpergitur, & ſimul per urinam, & decuplo plus fellis quotidie ſic expellitur, quam gignatur cruoris. Ergo ſaltem Scholæ docere debuiſſent, cur fellis detentio & obſtructio multiplicet fellis generationem, ſi nolint unà concedere, iſtam ejusmodi fellis, & omnis fictæ bilis alioqui generationem eſſe excrementoſam. Adeóque fictam eſſe bilem humorumque quaternarium. Sed quicquid horum generatur, eſſe 33
partim anonymi veneni, quod bilem falſo credidere, deluſæ per Icterum, ac præcedentium capitum caſus. Indaginem itaque Icterici veneni fruſtraneam cenſuere, cum bilem iſtam putarent ſola quantitate abundantem, & naturalem alioqui cruoris conpartem. Ah utinam examinaſſent prius, quod bilis flava (qualem cruori extravenato ſupernatare oſtendunt) nequeat altius tingere urinam (aqueam alioqui ex ſui ſeri natura) quam ipſamet bilis eſt ac longe adhuc minus. Quodque urina ordinaria, mediocris flavedinis, atque temperata, ſit tamen altius tincta, quam ſit ipſa ſupernatans præfata bilis. Quod in Ictero ſit color quadragies plus ſaturatus, & tinctus, quam qui à præfata bile tingi ſperetur. Quodq; quò morboſior, mortique vicinior Icterus, eò urina eſt quoque rufa flavedine ſaturatior. Nec tamen ſit ratio, cur plus bilis generaretur quotidie, dum ejus eſt minor neceſſitas, minorque calor naturalis in hepate. Plus eſſet inquam ignis elementalis, quo mors eſt propinquior, & ignis, ſi quis foret, ſuæ præfocationi vicinior. Quodque dum dicant temere, totum mel in bilem ac fel verti, in conſtitutione bilioſa, forti, ignea, virili, ac forti, quod alias in ſanguineo, totum ſit ſanguis. Adeóque & propria, invitáque confeſſione coactæ, non cernant, quod ſuæ fictæ bilis generatio procedat utrobique ab

aliqua corporis virulenta indiſpoſitione, quæque tandem aucta , multo fœcundius ejusmodi ſordes profert,quàm cruoris,imò

34 quam ſolet paulo ante. Cum interim nulla ſit ejusmodi bilis neceſſitas : plurima autem cruoris , in Ictero. Non videant inde concludi. 1. Quod natura in ſumma ſui ſanitate ſemper erraret in ſuis finibus. 2. Adeóque & creator ejus erraſſet. 3. Quodque non ceſſaret , fel copioſiſſimum facere, dum illud maximè horret, eoque minimè opus haberet. Quod bilificatio in Scholis ſit ex cauſa morbifica : non autem ex integritate naturæ. Quod quicquid vocant bilem, nec bilis ſit, nec fel, nec unus de quatuor fictis humoribus , noſtri conſtitutivis : ſed excepto felle , bilem eſſe merum ſemper excrementum,ſtercoreum : ſi non ſimul etiam defectuoſum , atque virulentum. Non ergo unquam bilis exſtitit in natura. Fel verò eſt viſcus præpotens, in natura liquoris primigenii , apprime vitale , & ſummè neceſſarium. Deeſt itaque bilis in natura univerſa, ergo & pro Ictero. Cholera autem quicquid ſuo attingit fermento virulento,inquinat,& in virus transmutat , abſque ceſſatione. Eſt tota itaque bilis inventio futilis, mendoſa, & pernicio-

35 ſa. Nidus autem ſive officina Icteri , eſt à pyloro , uſque ad finem duodeni. Memini enim Lucium piſcem , quandoque vivum , in dorſo , à capite in caudam apertum , ſuperligatum tranſverſim in regione ſtomachi , infra paucas horas , fœtuiſſe putidum cadaver , totamque ejus carnem, quæ ante erat albiſſima,flavam evaſiſſe. Vulgus Medentum rebatur , ſe traxiſſe bilem ab Icterico. Ego verò ratus ſum , vivum piſcem calore Icterici putruiſſe , ſuamque flavedinem à corruptione mutuaſſe. Excrementum pelli intinctum in Icterico , non ſecus, atque carnem piſcis , cadaveroſum virus eſſe. Erat namque tam putidus piſcis,quod à fele ſperneretur. Ego itaque virum ſanavi per quædam calcinata alcalia. Hæc de falſitate humorum,& humoriſtarum miſera decipula , dixiſſe ſat eſto. Reliqua autem , quæ de humorum decubitu huc ſpectantia occurrere poſſent , alibi particulari tractatu de catarrhi deliramentis ad unguem explanabo. Poſtremò autem quod pro Atra bile,hæmorrhoides, menſtrua denique , atque carcinoma uberum incuſare ſolent. Id ſanè ſub ſilentio , velut reſponſione indignum,& tanquam inutiles nænias ſperno, in magna credulitatis proximorum commiſeratione , nec non cæcitatis Scholarum. Siquidem recedunt in hoc à terminis ſibi propoſitis, tam in ſanguificando, & ad Lienem delabendo , quàm in commigrando à bile flava in atram. Quoniam hæmorrhoides , & venæ uteri , non ſemper, quotidie aut ubivis : ſed duntaxat circa venarum exitum , cruor bonus alioqui malignatur, deturpaturque iis locis , & non antea : non autem quod in Splene jam antea degener eſſet , ac in ultimum ani mittatur. Perinde etiam quicquid de Coryza , Tuſſi, Aſthmate, Apnœa , Pleuritide , Odontalgia, &c. commentantur Scholæ pro Pituitæ ſtabilimento ; Id totum pro ridiculo ſomno paganiſmi demonſtrabo , tractatu de Catarrhi deliramentis , ſuo loco. Mihi autem nunc ſat viſum oſtendiſſe , pituitam nullam in conſortio quatuor humorum contineri : idque, quod à cauſis morboſis eliditur, quod muccoſum , atque hactenus pituitæ inſtar perſuaſerunt , ejici : ſufficit oſtendiſſe nunc , titulum excrementi illud ipſum ſubiiſſe , nec ullatenus familiæ humoris vitalis adſcribendum. Sit Dominus Jeſus inter me,& horum Interpretes.

IN ARGUMENTUM

Libri ſic luſit Poëta contra humoriſtas Chriſtiani ſanguinis ſitibundos.

QVid multis fidis Medicis, Dux optime? multum eſt
Si fidas uni: cætera turba nocet.
Nonne vides toto vacuari corpore venas?
Hic ſecat, hic urit; creſcit ab arte malum:
Quisque aliquid gipſi Galleni conſulit: omnes
Oppugnant unum corpus, & arte necant.
Induperatorem medicorum turba peremit;
An medicos medicam credis habere manum?
Sanguine Belga fuit Princeps, medicatur Ibero
Turba modo: Belgas non juvat iſte modus.
Pauca dabo tumulo: Iacet hic dux optimus; in quem
Nil potuit Mars, dum corpore ſanguis erat.
Quod Mars non potuit, Medici potuêre ſecando:
Sic Mavors ipſo fit minor Hippocrate.

TUMULUS PESTIS.

AVTHORE

JOANNE BAPTISTA VAN HELMONT,

Toparcha in Royenborch, Pellines, &c.

Editio altera, priori multò emendatior.

AMSTELODAMI,

Apud Ludovicum Elzevirium,

CIↃ IↃC XLVIII.

P E S T I S.

Lector, titulus quem legis, terror lugubris, foribus affixus, intus mortem, mortis genus, & hominum nunciat flagrum. Sta: & inquire, quid hoc? Mirare. Quid ſibi vult

TUMULI EPIGRAPHE PESTIS.

Sub anatome abii, non obii: quamdiu maleſuada invidia Momi, & hominum ignara cupido, me fovebunt.

E R G O H E I C

Non funus, non cadaver, non mors, non ſceleton, non luctus, non contagium.

ÆTERNO DA GLORIAM,

Quòd Peſtis jam deſiit, ſub Anatomes proprio ſupplicio.

JOAN. BAPTISTA VAN HELMONT BRUXELLENSIS.

PHILOSOPHUS PER IGNEM, TOPARCHA IN ROYENBORGH, PELLINES, &c.

Salutem & gaudium Chriſtianis.

CHARE LECTOR.

SEMPER, *vel à puero, inquiſivi veritatem, ſuper omne delectabile; quia paſſim inveniebam omnem hominem mendacem: adeóque ex ſeculi impietate, cuncta mendoſa, ignara, commenta, fallacia, & impoſturis plena, inventa. Cumque omnes ſtatus, religiones, & conditiones, opportunè inveſtigarem per individua: vidi quidem in numeris, atque menſuris, veritatem certam, ac immutabilem. In rebus creatis denique, eſſentiam quidem, & proprietates rerum veras, atque bonas: ſed ipſam veritatem, utut apud homines inquirerem, nuſquam inveni. Dolui magnopere, quòd veritas ſe abſcondiſſet à captu meo; neſciens, vitium iſtud meum eſſe, non autem rerum. Tandem, cum conſideraſſem, quòd Deus ipſe eſſet nuda veritas, Evangelium ſumſi ad manus. In quo etſi ſingularem veritatem ubique notarem; attamen interpretationes offendi, ad carnis lubitum. Imò hodie, ſtudioſos ſedulos aliquot notavi, ad excuſandas excuſationes in peccatis, præcipuè Magnatum. Adeóque Evangelii veritas cenſetur eſſe profeſſa: at non acconſentita, ut decebat. Nam nemo eſt, habens duas tunicas, qui unam exuit; ut pauperem, tanquam Chriſtum præſentem, illâ induat, ex mero amore. Nemo genam alteram, verberanti offert. Adeóque Evangelica veritas, ſtudio quorundam, hodie obſoleta eſt inter Chriſtianos. In qua conſideratione, dum ſemel ferè pernoctaſſem, poſt annorum aliquot ſtudia & anxietates plurimas, reſolvebam mecum, quòd Peſtem, quæ tum noſtrates invaſerat, quamque omnes fugiebant, gratis ubique adorirer. Et quanquam ex libris undecunque remedia ſelectiſſima in compendium contraxiſſem, ſimulque remedia, ab aliis deſcripta, ad manum haberem: irrita tamen cuncta, languida, atque vana expertus ſum. Derelicti namque, atque pauperes, ſæpe ſuos vomitus ac ructus ſuper me offerebant, animamque inter brachia efflabant, me anxio: ſed Deus ignarum atque inutilem hunc ſervum præſervavit. Atque tandem, comprehendi Peſtis naturam, progreſſum, & proprietates, longè alias, quàm hactenus Scholæ intellexerant. Quoniam ipſimet Doctores, & ſcribentes, primi aufugiunt; & quæ hinc inde è variis authoribus compilârunt, æquè ignaris extollunt, atque commendant, tanquam longè optima, quæque ex ſua inſcitia ſic æſtimant. Adeóque omnis illorum doctrina fundamento putationis innititur. Interim tamen cognitio veneni peſtilentis deſideratur, hactenus jejuna: ac remedia expoſcuntur, quæ immutato in prioribus officinis ſui dono, ſuperare queant veneni labem. De quibus nil per Scholas ſomniatum hactenus.*

Cujus

Cujus generis ſit Peſtis.

OBVENIT mihi ſomnium, poſt anxiam pernoctationem atque dum nox nocti indicat ſcientiam, exiſtimavi ſomnium continere ſcientiam. Itaque ſomnia mea, Lectoris judicio lubens ſubſtituo. Conſiderabam enim me in Cryptis extra Urbem (Grottas vocant): vidi labyrinthos Dædalicos, fornices alicubi rimam ruinamque minantes. Porticus Plutonis dixiſſem, quibus tenebræ inveteratæ, aër ſpiſſus, longâ quiete feſſus, lumen candelæ eminus lucere, non permittit. Etenim aëris denſitudo, Gas terræ, obviabat ſic, quod paucis abinde paſſibus, vix flamma cerei micaret. Vox namque, offuſcato ſonitu obmuteſcit ſic, quòd non procul inde clamor non audiatur: videaturque obtuſior tonus, non vocem, ſed vocis umbram referre. Nil enim ibi vitale, excepta veſpertilionum turbâ, attextis nidis in fornice conglomeratorum. Heu triſte ſpectaculum, æternæ mortis imago, ubi tenebrionum ſedes. In qua ſi incolarum unum fortè læſeris importunum: candelis privaris, & mox vitâ, niſi extincto lumine, te ſternas humilem, ac velut mortuum finxeris. Tenebriones enim, obſcuritatum indigenæ, à nemine peti, aut corrigi ſuſtinent; multóque minus à ſede abigi. Injuriam vocant, allatum contra ipſos lumen: quia penes ſe, lumen nec habent, nec amant. Sub doctrina & correctione, non ex ipſorum nidis emanante, clamant vindictam: in eamque conjunctis votis inhiant. Quam fortes enim, quia, & quando plurimi? Quam audaces, in tenebrarum ſeculo, & regno? quamque immites, ubi votis & volatibus ſuorum favent omnia? Anhelitus enim noſter tantam ibidem olet fracedinem, ut mox nos pallore, mora tingat. Enimverò metallicis cuniculis eſt familiare, ut niſi frequenter ſolium pertundatur, novusque de æthere aër adſpiret, certè Montani, cæco Gas pereunt: ſin autem non pernoctaverint, ſaltem morbum contrahunt, in vitam uſque deplorabilem. Solent enim proinde, ut vitæ montanorum conſulant, per machinas, novum aëra inflare, noxiumque exſufflare. At in cryptis Romanis non quæruntur mineralia, Ideo & Arſenici Gas carent. Inveniuntur nempe ibidem frequentia ſepulcra, quæ Chriſtianorum martyrum glorioſe mortuorum putantur. Dubitare itaque ſomnians cœpi, an profuga, nec reperibilis hodie veritas, ibidem ſibi tumulum feciſſet cum martyribus? arriſit dormienti quæſtio. Etenim de terra Medicum, ut Medicinam, creavit Altiſſimus. Exiſtimavi itaque Medicinæ veritatem, ac Medici ſcientiam, in naturæ fundamento ſtabili, abditioreque ſepulcro, ſe occultaſſe, ab indigno contaminatoque mortalium contuitu, noſtrumque refugiſſe commercia, multis ſe labyrinthis & anxietatibus obruiſſe. Ita ut pro luminis exiguitate, quod nobis ex natura ſociale eſt, maneat veritas tenebris obtecta, & obſepta difficultatibus. Ac peſſimum hic tandem occurrit: quod hoc veritatis ſepulcrum, non à bono genio; at infauſtis nocturnis avibus, cuſtodiatur. Ideo ſpiritibus tenebrarum ſit ſupplantatum. Quiſquis autem ille eſt, qui molitur, quod iſtis cuſtodibus minùs applaudit, violentum mox experitur imperium illorum, qui ſpecie pietatis ac quietis, hæc regna Plutonis cuſtodiunt, quaſi ſua. Ac cum ipſi in lumen Veritatis non veniant, etiam alios intrare non ſinunt, niſi ſe ſibi ſternant humiles. Circumcingitur enim mox alius quilibet, à poteſtatibus tenebrarum, hoſtibus primæ Veritatis, qui ſpecie pietatis, legata ſuorum ſepulcrorum ſibi vendicant: quia penes ſe regnum Veritatis jactitant. Ideóque ſibi delegatum imperium literarum, ſcientiarum, & Magnatum poteſtates. Hi enim nec aves, nec mures, ſortiti medium ac hermaphroditicum genus, inceduntque ut eſt Lucæ 20. Penetrant domos, atque poſſeſſiones vi-

duarum, abducunt poſt ſe mulierculas oneratas peccatis, &c. Certè ejusmodi ômne negotium perambulat in tenebris, & cum dæmonio Meridiano, omnis eorum conatus. Equidem non cernebam medium aperiendi ſepulcri Veritatis, niſi longo cum otio: hoc autem oſores ſpiritus, vel à diebus Ariæ Montani, non permiſerunt probis. Quapropter ut opportunè, & cum utilitate proximi, id factitarem, decrevi me vulgo ſubducere, & fornices naturæ, frequenti foramine, ſubter lucem pertundere. Ac ne fruſtra laborarem, ſub luce pelves vitreas diſpoſui, ut mutô ſonitu, naturæ cameram ſubtus deprehenderem. Securi, unco, igni, & liquore acri, ſaxa diffringere, quadraginta annorum indefeſſis laboribus, & impenſis, ſtudui, ut lumen cœlitus influat, utque nocturnæ volucres, quæ ſe claves ſcientiarum & Veritatis angiportum cuſtodire præſumunt, evaneſcant, vel ad angulum ſe recipiant, extra auliciſmum, & urbanitatum venationes: Vel ſaltem mortales, Veritatis indagatores, poſthac non impediant ampliùs. Hoc enim mixtum monſtri genus obſtrepit, ſe omnibus avibus præſtantius: quia non ex ovo, aliarum avium ritu, incipiunt: ſed fœtus, longiori ad mammas ſuctu enutriunt, ejiciuntque è nido, quos ſibi non ſat proficuos putant. Se inquam avium proinde perſpicaciſſimas gloriantur: hoc quia etiam ſub tenebris clariſſimè cernunt. Eheu ſic ſeculo imponitur per tenebras! Veritatem autem in umbra, intra ſuas cryptas mentiuntur, & perſuadent vulgo. Qui interim ſemper diſcentes, nunquam ad charitatis ſcientiam perveniunt. Quia lumen à ſola ac nuda charitate edoctum, non tolerant. Ideóque technas tenebrarum, telasque ſibi ſemper texunt.

Profectò fuit mihi neceſſarium, terræ viſcera lacerare, ejusque cranium pertundere. Siquidem viſus eſt mihi Galenus intraſſe in cryptas, tenui lampade; qui mox in veſtibulo terrefactus ceſpitavit, ad primum ferè limen cecidit. Itaque effuſo oleo, rediit ad ſuos, multaque confusè de ſepulcris narravit, quæ non viderat, neç noverat; nec crediđiſſet, etſi vidiſſet. Omnes exin, multa temere apud ſuos ſtentantur ſe ſcire, qui nec quidem limen naturæ, niſi Galeni relatu, eminus ſalutârunt. Avicenna denique cum ſua cohorte, luſtratu Galeni, etſi cautior factus; non tamen multò profundiùs intravit: quin retro, circum, ac furſum aſpiciens, vertigine captus, offenſo ad ſilicem pede, præceps ruerit: rediens autem, ſe prædeceſſoribus longè ampliora vidiſſe, jactitat idiomate peregrino. Quod cum ſequaces intelligerent, hærerentque, quemnam pro Anteſignano eligerent, pugnare pro Principis jurati gloria ſinguli maluêre, quàm ipſimet adyta intrarent. Quaſi humana mens libera, clientum inſtar prona, libertatem abjurâſſet. Itaque nulli deinceps intrare conati, primisque ſtentoribus contenti, ſeſe in pugnam, pro gloria, & tropæo, nondum cognitæ rei, ſuis centuriis præfixere. Quotquot autem ad limen venere, velut primario patrono factioſe addicti, veſtigiis priorum inſiſtentes, illicò corruerunt. Somniârunt ſe ingreſſos. Saltem lumine & ope privati, ad tantæ molis removendas tenebras. Alii quoque dein verſus cryptas properârunt; ſed lumen ſecum non attulerant, extinctum atque abreptum ſenſere oleum, per hoſtes primæ Veritatis & humanæ ſanitatis, ac tenebrarum incolas. Tandem Paracelſus, magna face ingreſſus, funiculum circa primos paſſus parieti affixit, quem ſequeretur comitem, ac viarum reducem, adſpirans penetrare, quo nondum veſtigia mortalium iter fecerant. Ad tantam mox lucem ſtupet volucrum turba, Prometheum intraſſe autumat: extinguere faculam non audet, non valet: tentat tamen clanculum. Plurima monumenta hic homo videt, diutius & liberè exſpatiatur, porticus fumo replet, & dum Veritatis ſarcophago intentus, vires

deficiunt, fax cadit, lumen medio curſu extinguitur, & fumis velut ſuffocatus eſt. Ego miſellus, tandem intravi minimo laternæ lumine, & nequid obeſſet, quodque manum ab opere detineret, funem quidem recuſavi, & laternam ad zonam ſuſpendi: ſed à tergo uncus ſequebatur, orbitam faciens, reditus normam. Itaque meis tantum inſiſtens veſtigiis, vidi ibidem longè alia, quàm præcedens avorum cœtus deſcripſerat. At quia ſolus eram, ad tam ardua pondera vires deerant, multaque conatus, adverſante veſpertilionum turba, tandem priorum more, abſque fructu exivi. Imò longè deterius. Quia diutina mora lumen mihi offuſcatum erat, & oculi deinceps aliam porrò lucem omnem ferre recuſabant, utpote quia jam tenebris nimis aſſueverant. Uſque adeò niſi à pertinaci intento penitùs abſtinuiſſem, cœleſte mihi diei lumen nil omnino proficuiſſet. Hoc ſaltem unicum atque veriſſimum didiceram: quod omnes, humanis duntaxat freti auxiliis, ambularemus in denſis tenebris, per vias ignotas, difficillimas ambages, & ſemitas noctis, paucorum maléque fidorum induſtriam imitantes: nec quicquam tandem inde fructuum ferremus, præterquam malè conſumtum lumen, offuſcatos oculos, pallentes canitie genas, confuſiones mentis, præſumtiones vanitatis, noctiſque inſtantis imaginem terrore, ac deſperatione plenam. Deprehendi inſuper omne nebulonum & meretricum genus, deceptores, Judæos, & carnifices, ubi ſemel propriâ temeritate ſe intruſiſſent, mox audendo graduatos. In nullo enim majorem licentiam, temeritates ampliores, credulitates crudeliores, tenebras denſiores, ac confuſiones frequentiores offendi, quàm in munerum nobiliſſimo: in quo cuique eſt liberum occidere, ſi homicidium ſubſidii pallio ſit involutum, & occiſus terra tegatur. Rogavi itaque Deum, limitem in nequitiis tam ſceleratis, quæ contra divinum majeſtatis ſuæ ſimulacrum faciebant, dignaretur ſtatuere. Verùm mox inde vanitatem deſiderii mei deprehendi. Siquidem quamdiu proprium commodum ſuperioritatem tenet, & Medicina ut aratrum exercetur, fruſtra contendunt, qui Chriſtum meum, patrem pauperum, cum Mammona componere ſtudent. Laudabam olim civitates, quibus non erat licitum, inconſulto Medentûm collegio, in ſanitatem proximi debacchari. At dein meam riſi ſtoliditatem, quia excipiebantur, qui gratis curarent. Unde didici, quod lucrum Medentûm iſtam ſibi caverat legem, & proprium lucrum ubique leges charitatis vitiaret, ſpe certâ, neminem inventum iri, cui iſta exceptio quadret. Vidi itaque in legum conſuetudine, ſupercreviſſe defectus, legesque reddidiſſe ſucco effœtas. Ac fuit certè mea ſtupiditas tantò major in hoc, quod nuſquam admittantur in curando errores craſſiores, quàm quos Medentes, etiam Cathedralici, piabili ignorantiâ committunt: prout toto opere annisus ac paratus ſum oſtendere, Mechanicè per ignem, practicè, omnique genere demonſtrationum. Enimvero ante pauca ſecula, Chirurgum à Medico ſequeſtrarunt arrogantia, ignavia, & charitatis extinctio. Quare dein miniſtri tractarunt manualia: quaſi Chriſtianum dedeceret, proximum manibus juvare. Interim nobiles matronæ aliquot, propriis manibus plures defectus ſanabant, à Medentibus deſperatos. Profectò, poſtquam ambitionis & lucri ſtudia exculta ſunt, refrixit charitas, miſericordia extincta, ars periit, datorque luminum ſubtraxit dona, calamitatum noſtrarum numerus crevit, & Medentes fabula vulgi facti ſunt. Veritas in ſepulcro ſcientiæ ſepulta manſit, & ejus vice ſurrexit confuſum rixarum genus, ſermocinale, pro doctrina reputatum. Etenim Medici deſcripſerunt, & ad ſe traxerunt totum morborum exercitum, dolentes propemodum, exiguum adhuc illorum

eſſe

eſſe catalogum. Artis namq; Galenicæ facilitate allecti, promiſerunt geometricis demonſtrationibus graduum, caloris & frigoris, metiri omnes, ac mederi omnibus. Chirurgi quoque horum imitatione, ac æmulatione, tam moderni, quàm veteres, largè latéque tractarunt promiſcuè de omnibus, ſub ſe rapientes omnium ſanationes, in aſpectu, ac deſpectum ſuorum pridem herorum. Quoniam initio, ac radice deſtinationis Medicæ, omnia ſolis duntaxat phyſicis curanda competebant: Chirurgis verò dein, ſolo permiſſu, & ex gratia. Ambo ſub lite manſere confuſa, quam nec terminare poſſum, nec intendo, certior factus. * *Quod electum divinitus Medicum ſua ſequentur ſigna, & prodigia pro Scholis. Is enim ad honorem Domini præparabit dona ejus, ad ſolamen proximi: ideoque commiſeratio erit dux ejus. In corde enim poſſidebit veritatem, & ſcientiam in Intellectu. Charitas erit ſoror ejus, & miſericordia Domini illuminabit vias ſuas. Ille enim erogabit gratiam Domini, & non erit ſpes lucri in cogitationibus ſuis. Dominus enim eſt dives, & liberalis, dabitque centuplum in menſura cumulata. Sua opera fecundabit, manus ſuas unget benedictione. Replebit os ſuum conſolationibus, & tuba verbum ejus, à qua fugient morbi. Longitudine dierum implebit vitam, domum ſuam divitiis, & filios ſuos timore Domini. Veſtigia ſua adferent felicitatem, & morbi in conſpectu ejus, tanquam nix in meridie æſtatis, valle apertâ. Maledictio & punitio fugient, & ſanitas ſequetur eum à tergo. Hæc ſunt promiſſa Domini, Medentibus quos elegit: hæ ſunt benedictiones eorum, qui ambulant in ſemita miſericordiæ. Quia Dominus amat miſericordiam facientes; & propterea illuminabit illos, per conſolatorem ſpiritum. Quis enim eſt liberalis ut Dominus, qui gratis dat multa, & pro aliquanto dat omnia. Benedictus eſt Dominus, qui ſolum miſericordem ſalvat, & ſalvandum ſalvat gratis. Conſolatio autem in via ſpei, obviabit miſericordi: quia fidelem elegit Dominum.* Enimverò Græci, mox dein Arabes, inſtituerunt ſanationes infirmitatum, ſine diſtinctione perſonæ Chirurgi à Phyſico. Ac Gentiles iſti, à morte reſurgentes, Chriſtianos Medicos quandoque ſocordiæ, avaritiæ, & arrogantiæ confundent. Etenim Deus electionem Medici ſibi reſervat. Scholæ verò hac operâ, Deum ſublevare volentes, diſcipulos aſſumſere inſtruendos, quoslibet ac ſine diſcrimine, propoſueruntque illis artem, in librorum lectione aſſidua & diſputationibus ſitam. Quapropter legerunt libros Galeni, Avicennæ, & Interpretum: deinde Herbarios evolverunt, depictis ad vivum iconibus Herbarum. Quaſque inde ſi nondum proin noverint, dimittuntur Studioſi ad officinas, & ſimplicium collectores. Cum mandato, quod dum probè effigies ſimplicium cognoverint, redeant ad ſuas lectiones, quas ex variis Authoribus multo longoque ſtudio collegerunt, ut ſimplicium & compoſitorum poteſtates, ſimul & applicationes diſcant. Videbitis interim forte cadaverum diſſectiones, audietisque (ut ajunt) methodum medendi Galenicam, uſum partium, differentias pulſuum. Item noſtra commentaria ad nonum Almanſoris, juxta tritam practicantium normam. Interim diſcite, argutè ſuper qualibet propoſitione, problematicè diſputare. Sicque intra triennium, in viros doctos tranſmutabimini. Scholæ interim velut pudibundæ, nomen Medici deponentes, altius aliud, exacto triennio, ſuis ſpondent tyronibus. Quod eſt Doctoris. Itaque poſtquam Ars eſt erecta in facultatem, religionem, ac profeſſionem, faſtus irrepſit, avaritia intruſit lucrum, unde & mutuum Medentûm odium: quæ omnem in ægros inclementiam ſecum adduxêre. Litera porrò, & lucro inflantibus, tandem faſtus ſupereminuit plerumque avaritiæ. Quapropter

* *Signa veri Medici.*

pter Medicus famulum, qui barbam pectere ac tondere noviſſet, in Chirurgum promovit; ſibi turpe cenſens, qui tot libros evolviſſet, ulcus deligare, aut fractum os reponere. Id namque habent vitia cuncta, ut pudore ac metu ſe aſſocient, & crimen decentiæ umbrâ tegant. Ideóque & faſtus ſenſim ignaviam comitem ſibi delegit, quorum copula inſcitiam mox generavit. Ita nimirum Doctor, ad externos Eryſipelatis ſqualores vocatus, genus & nomen affectus ignoravit: Quæ dum cautè à Chirurgo reſciviſſet, ſerò aliquot libros evolvit, ut ſequenti manè multa de affectu declamet. Itaque venam aperiri jubet, ſerum cum aceto roſaceo, vel ſaponem, ad deliniendos ardores adponi jubet, ac in ſequentem diem poculum cholagogum deſcribit. Obridet Chirurgus, quoties eventus non reſpondet pollicitis: & Doctor, externos morbos ſenſim exuens (quia neſciens contentus præeminente titulo, quod plurima in ſcriptis Chirurgicis legiſſet, & longè ampliſſima apud plebem declamare poſſet, connivente Chirurgo. Qui interim, inconſulto Medico, ſuos aſſumit diſcipulos, qui modò dentem evellant, venam pandere nôrint, baſilicum ac diapalma extendere, ac vulnus deligare triennio didicerint, cenſentur liberi Chirurgiæ Magiſtri, invitis Scholis. Doctores autem ſerò didicerunt fabulam ejus, qui ſerpentem frigore congelatum ſinu ſuo donaverat, & ab eodem perforatus, miſerè periit. Idque hodie eò eſt protractum, ut Chirurgi deinceps, inter ſe, ſuos habeant Doctores, Profeſſores, & ſcriptores vernacula lingua. Tunc inquam, ac ſerò reſpexerunt Scholæ, adeò ut qui prius os fractum aut diſlocatum reponere erubeſcerent, ac poſtmodùm neſcirent, jam gaudeant urinam refundere, atque olidum ſtercus baculo agitare, ut ſuo ſariolentur ibidem fugatos humores. Idque ni fecerint, ſciant utique, ſe domi deſides, juxta libros fraceſcere debere. Interea namque aucta eſt penes Medentes, Chirurgiæ inſcitia. Faſtum equidem ubique punivit Deus, per ignorantiam, aut dementiam. Galenus quidem libros Therapeutices ſcripſit, quod Methodum Medendi interpretantur. Sed quis eſt, qui neſcit, quòd Therapeuta famulum ſonet? Adeóque humili famulitii titulo, naturæ & ægris ſerviendum fore? Ac gloriabimur in Domino, qui ſervi naturam aſſumens, voluit, quod ſui Medici, in hac humili vocatione, nobiliſſimæ totius Univerſi ſcientiæ participes eſſent. Enimverò quandoque interrogavi Canonicum, cur horas non concineret, qui ab inſtituto erant laudum divinarum cantores, angelorum æmuli; non autem capituli, aut Hierarchiæ eccleſiaſticæ directores? Reſpondit, Cantare magnis Canonicis indecens fore; ſe habere minores beneficiatos, ac ſacellanos. Unus enim poſſeſſione largioris eleemoſynæ, denegat Deo ſuas laudes, tanquam rem ſibi vituperoſam: Alter verò ſibi reputat fore indecorum, membra Chriſti lacerata contrectare, mundare, deligare. Ego autem certus ſum, Dominum infra paucos dies ambulos dicturum, Niſi fiatis tanquam unus ex hiſce parvulis, vos lampigeros ſine oleo neſcio. Quapropter vos fratres adhortor, Tollite lucrum, ejusque loco, imbibite charitatem: & ſentietis omne opus bonum, quod vobis nunc videtur vile, eſſe nedum laudabile, honeſtum ac nobile; ſed etiam ſanctificare, & nobilitare ſuum operatorem. Nonne magnus Judæorum Pontifex, princeps erat? lanio armentorum? gregisque occiſor? manus cruentas habens? At longè decentius eſt, ulcera pauperum deligare, quàm fuit olim victimas cedere. Nullum enim opus bonum, in charitate, poterit unquam reputationi quicquam detrahere. Lucrum ergo & faſtus, per Satanam introducta ſunt. At dices, Operarius eſt dignus mercede.

cede. Si operarius es; te ergo tuæ non pudeat operæ. Sapiens ait, Medicus à Rege (non à paupere) donum accipiet (non ſtipendium, aut mercedem) Itaque ſi pura operantis ſit intentio, providebit Deus juxta promiſſum, qui neminem decipit, promittens centuplum hoc ſeculo, & vitam alterius. Quare hiſtoriam vitæ meæ, & Domini magnificentias, obiter deſcribam: imitemini, ſi quid fortè boni in ea occurrerit. Equidem heluo librorum eram: notabilia cuncta in locos communes collegeram, ſic ut pauci me ſuperarent diligentiâ; plerique autem judicio. Anno 17. meæ adoleſcentiæ prælegebam lectiones Chirurgicas in collegio Medicorum Lovanii, à Profeſſoribus Thoma Fyeno, Gerardo de Villeers, & Stornio conſtitutus. Eheu præſumſi docere, quæ ipſe neſciebam. Holerium, Tagautium, Guidonem, Vigonem, Æginetam, totamque Arabum turmam adaptabam. Qui ſanè omnes ſimul, apicem Chirurgiæ non intellexerunt. Poſtea deſtiti, demiratus temeritates & incogitantias meas, quod ſola librorum lectione docere præſumerem, quæ non niſi viſu, atque manuum contrectatione, longo uſu & acri judicio addiſcuntur. Inflabat enim me inconſiderata præſumtio, quod ad hoc ſponte delectus eſſem, meoſque profeſſores, etiam auditores, lectionumque mearum cenſores, haberem. Fidebam enim ſcriptis, ut pueris contingit, de Bajardo, & Malegigio legentibus. Tandem ſtupefactus mecum comperi, quòd eventus non reſponderet doctrinæ, quódque Profeſſores mihi non plus lucis darent practicando, quàm antiquorum ſcripta. Sæpe interim in mentem veniebat, quod Scholæ ex Avicenna intonant. Nimirum ægris confidentiam in Medicum majoris eſſe ponderis, quàm ſit Medicus cum cunctis ſuis inſtrumentis. Suſpicabar itaque, debile eſſe Medentis ſubſidium, cui imaginarium confidentiæ auxilium anteferretur. Nam ſi quis lætus per riſum ſanetur. Ridicula ſaltem eſto medela, ubi Medicus ridendo, vel confidendo, ſanaverit ægrum. Non eſt enim iſta medela, quam Omnipotens de terra creavit. Ridiculum quoque tum axioma Scholarum apparuit, perhibens; A juvantibus, atque nocentibus, ſumi capitalem curandi indicationem. Eò quod iſtud axioma præſupponat ordinariò, pharmaca incerta & nocua plerumque præmitti ſolere. Juvantia quoque, ſi qua data fuerint, caſu, abſque cognitione data eſſe: quæ ſanè, invitis Scholis, Medicinam definiunt, artem conjecturalem, morborumque cognitiones atque ſanationes, incipi à poſteriori, ab erroribus, ab incerti tentamine, & conjectura. Imò id quod deinceps exploraretur, æquè fore incertum. Axioma iſtud Medicum meritò Poëta maledixit.

——— *Careat ſucceſſibus opto,*
quiſquis ab eventu facta notanda putat.

Dolui ergo me iſtam artem didiciſſe. Indignatusque mecum dolui, qui nobilis eſſem, quòd invitâ matre, & inſciis agnatis, primus in noſtra familia, Medicinæ me nuncupaſſem. Deflevi dudum peccatum inobædientiæ, tæduitque annorum atque laborum in electa profeſſione impenſorum. Ac mœſto corde ſæpe ſupplex oravi Dominum, dignaretur me ducere ad vocationem, non qua meâ ſponte ferebar; ſed in qua illi complacerem potiſſimùm. Votumque feci, me ſecuturum, & obſecuturum pro poſſibili, quócumque me vocaret. Tum priùs, ut pomo vetito paſtus, meam agnovi nuditatem. Quia nec veritatem, nec ſcientiam, in putaticia doctrina mea reperi. Ratus inprimis crudele, ex alienis miſeriis nummos accumulare. Indecens quoque, artem in charitate fundatam, & ſub conditione miſericordiæ exercendæ elargitam, tranſſumere in lucrum. Cùm nobilitas charitatis, ſtipendio alienetur, quæ precio extra ſe caret, quia omni precio eſt major. Quapropter ſtatim hæreditatem

meam viduæ ſorori inſcripſi, & dono inter vivos tranſtuli: eò quòd opportunè illa carere vix poterat. Juvenis ego, rebus cunctis prorſus inutilis, homo non frugi, & qui ſe perperam ſtudiis applicuerat, Deo me commendavi, cum intentione proficiſcendi peregrè, Medicinam deſerendi, atque in patriam redeundi nunquam. Quia clarè inſpexi tum penitiſſima mei; vanitates prioris præſumtionis, & literalis Doctrinæ detexi, atque repudiavi. Ad exteros itaque incertus pergo, ſub ſpe, quòd Dominus curſum meum clementer dirigeret ad finem ſui beneplaciti. Sed quò magis Medicinam deteſtarer, ac velut impoſturam procul à me abjicerem, eò nempe major me invaſit medendi occaſio. Idiota namque ſe mihi aſſociabat, qui pyrotechniæ, manualia ſaltem, noverat. Mox ego, ut penetrale quorundam corporum per ignem inſpexi; comprehendi multorum ſeparationes, tum libris nondum traditas, ac hodie aliquot incognitas. Dein indies crevit ſciendi ac operandi aviditas. Non enim multò poſt biennium, ejuſmodi mihi ſupellectilem comparaveram, qua apud infirmos, etiam juxta Electorem Colonienſem Erneſtum Bavarum, abſens magni fierem, & me ad ſe evocaret. Tunc enim adhuc magis me puduit nuperæ, & doctæ meæ ignorantiæ. Quapropter ſtatim abdicavi omnes libros, & ſenſi me per ignem plus proficere in conceptibus orando acquiſitis, quàm libris quibuslibet, cantum ſemper eundem cuculi canentibus. Tuncque dilucidè cognovi, me veræ Philoſophiæ aditum vitiâſſe. Undique obſtacula, difficultatumque obſcuritates apparuerunt; quæ non labor, non ætas, non vigilia, non denique nummorum diſpendia, diſpergere potuerunt ex condigno: Sed duntaxat unica & mera Dei bonitas. Etenim nec Venus, nec ſympoſia, vel unicam mihi horam ſubtrahebant: ſed labor continuus, & vigilia, fures mei temporis. Sanabam namque lubens pauperes, & mediocris fortunæ, concitus plus humanâ commiſeratione, & affectu morali erogationis: quàm ex pura reflexaque univerſali charitate, in fontem vitæ. Contigit enim, quòd Conſul, aut vir patritius, meâ quandoque operâ libenter uſurus, eam denegaverim præſentialiter exhibere, nolens deſerere plures pauperiores; ne cenſerer plures, propter unum, neglexiſſe. Attamen Deus hanc ſuperbiam, ex ſui beneplaciti chariſmate, in bonum vertit. Pudebat enim me nummos, niſi à ditioribus, recipere. Adeò ut me Confeſſarius coëgerit cujuſvis offerentis pecuniam admittere, ne ſecus faciendo fores præcluderem, qui pudore præpediti, non auderent ſubſidia ulteriora petere. Dicebat enim, Quæ recuſas munera, da indigo: quæque ſi non receperis, per ſuperbiam detrahis pauperi, quod ſuum erat futurum. Dabam quoque libenter medicamina à me præparata. At quia majus gaudium ſentiebam, dum à primate aut divite advocarer: indignatus mecum, ac confuſus, reſtiti dudum, & laboris inſumſi plurimum, ut ſucceſcentem natæ in me avaritiæ ſurculum evellerem. Itaque in me plus ubique arrogantiæ, & elationis, quàm pii affectûs, exploravi. Finaliter. Deus præſcidit mihi media, tam in Eccleſia, quàm apud Magnates; adeóque & apud Rodolphum Imperatorem amplæ fortunæ mihi videbantur promitti, animæ verò periculum incurriſſem. In quorum commutationem, uxorem piam atque nobilem mihi dedit, cum qua Vilvordiam me ſubduxi, per ſeptennium Pyrotechniæ me immolavi, ac pauperum calamitatibus ſubveni. Reperi, ac ſanè comperi, neminem à Deo deſertum iri, qui pio affectu, firmâque fide, Medentis munere fungitur. Etenim omnium quanquam ineptiſſimus, oculariter deprehendi, Deum, ipſam eſſe in miſeros charitatem, ideóque ex ſuamet charitatis effluenti bonitate, ſemper mei curam geſſiſſe. Auctæ

ſunt namque uxoris hæreditates, & ampla meæ familiæ devenere patrimonia: nam etſi litibus ſuccumberem ex hominum livore; attamen victor evaſi per aliquot reviſiones: ſic ut miſericordiæ Dei palàm circa indignum apparuerint. Quinimò depreſſit præpotentes, qui me ad infamiam, & occultam necem, ſub pietatis involucro, perſequebantur. Et ſagittæ in ſuos percuſſores ſunt reflexæ, adeò ut modò ipſos plus pudeat, quàm pœniteat, manifeſtatorum criminum. Interim quotannis aliquot myriades infirmorum ſanare meis remediis non deſiſto, nec proinde minuuntur mea pharmaca. Didici ergo, inexhauſtum eſſe Sapientiæ theſaurum; ac quotidie experior heſternam ignorantiam hodie illuſtrari. Redeundo autem, unde digreſſus ſum, Reperio Scholas nondum diſcernere potuiſſe, qui defectus medicum, & quinam Chirurgum reſpiciunt. Quæ ſi licet mihi determinare, declaro ſola Suſcepta tangere Chirurgiam. Quæ tomo de novo ortu Medendi ſat explicui. Sunt autem Suſcepta, vulnus fodicatum, cæſum caſu, morſu, contuſione, ambuſtione, aut congelatione factum. Item omnis tumor, à caſu, ictu, &c. proveniens. Item laceratio, divulſio, hernia, oſſifragium, & diſlocatio. Ut etiam externè hauſta contagia ſcabiei, herpetis, &c. & nil ampliùs. Medicos verò, præter internos Retentorum defectus, curare artinet ulcera quævis, apoſtemata, & quæcumque externa, ab interno procedunt initio. Qualia ſunt Cancer, Lupus, Lepra, Podagra, Paneritium, Iſchiatica. At hodie rixa mitior inter utramque profeſſionem, quia Medicorum pleriquè methodum, medelam, & auxilia ignorant, non ſecus atque Chirurgi. Ideóque etſi manus conſerant, & ægri ſic loculos exhauriant; tamen tandem ad metam deſperationis feſtinant. Suntque in propoſita quæſtione de Peſte ſatis unanimes. Medicus nimirum recuſat peſtem, eſſe de ſibi ſuppoſitis; quia Anthracem, glandes, bubones, eſcharam, ampullas, & ſtigmata præ ſe fert. Saltemque cum Chirurgo condeſcendit, quòd promittat undecumque ex claſſicis & anteſignanis authoribus, ſe corraſurum optima quæque Alexiteria, ſi non curativa externorum; ſaltem præſervativa contra atrox venenum. Imò ſi Theriaca Galeni non ſufficiat, quæ duntaxat juxta Andromachum 66. ſimplicia (id eſt, finalem partem nominis Antichriſti) continet, ſpondet herbariis, ſe ſuperadditurum plurima, quæ Peſti profligandæ ſunt ſatis: utque ſi non vi ſufficiente pollent, ſaltem in multitudine, per numerum, cum Peſte certare queant. Si autem Doctor à civitate conductus ſtipendio fuerit, ne aliis infirmis ſuis metum (ſic metum ſuum alieno pavore cooperit) cauſando obſit, aut deſit, ſpondet ingenuè, ſe calamo oſtenſurum, rem ægrotantium ſibi eſſe cordi. Adeò ut & librum concinnet ex præclariſſimis undique authoribsu, quem Communitati nuncupare promittit, ſub ſpe ſcilicet inſumti laboris vani, præmium rependendi ſcriptori. Etenim in illo tractatu, victum, exercitia, facienda, cavenda, everrendaque media, præter remedia, ac præſervativa, ita ſe pollicetur diſtincturum, ex omnibus authoribus, quòd ipſamet Peſtis eo viſo, de neceſſitate, morbida fiet. Chirurgus denique ait, Quòd Peſtis, quatenus febri ſociatur, ſuis non ſtet regenda arbitriis. Atqui, utut res quandoque feliciter ceſſerit ſibi: ſex ſaltem ſeptimanis abinde, ſe forcipe, ſcalpro, novaculâ, vel phlebotomo, nemini fore utilem. Quid aget ergo Peſte correptus, utroque deſertore deſtitutus? quidve aget Magiſtratus, per ſuos ſtipendiatos deluſus? utpote qui nil præter lucrum, unicum totius vitæ ſcopum, reſpiciunt? Medicus ergo remittet ægrum ad impavidas moniales, quibus ut Medico, & tortori, & militi, occidere lubido eſt. Chirurgus verò ſpondet ſibi notum imperterritum ſocium,

post-

poſtquam inſigniter potaverit: qui quamvis nec venam pandere nôrit (hoc enim apex exiſtimatur inter eos) nec dignus ſit ipſius famulitio: attamen ſæpe è ſilva, vel montibus, ſimplicia attulit, atque ideò gnarus eſt cujuſdam ſimplicis, quod an herba, frutex, vel arbor ſit, vel animal, hactenus dicere detrectavit. Indubiè tamen aſſerit, valere contra Peſtem; ſuadetque lubens, illi committendum contaminatorum negotium. Geſtiens conſentit Dominus Doctor, laudatque tonſoris ſubtile inventum, & curam pro republ. Adeóque convocato ſocio iſto, datur illi eſcharoticum lixiviale, baſilicon, & diachylon gummatum, ſimulque magiſtralis confectio præſervativa, à Medente deſcripta. Quibus jam inſtructus, evadit Civitatis ſtipendiarius, ipſique committitur calamitoſæ plebis vita, ac reipubl. antenna: hac tamen ſub conditione, ut ſi ſinat ſe ab Alexianis & ſororculis gubernari, tanquam ſuperintendentibus, longâ poſſeſſione in ægros debacchantibus, annuam mercedem ſit recepturus. Miſeri ſanè ægri, miſerior Magiſtratus, longéque miſerrimus Doctor, quibus oves ſuas commiſit Magiſtratus, quas lupis tradunt. Quia hac in parte, homo homini pauperi, & contagioſo, verè lupus eſt. Quandoque autem ſtrictus Judex ab illis vitas, animas, pupilloſque deſertos exiget. Quid enim Rex facturus, ſi timoratus Dux multum æris à ſe & populo emunxerit, magnamque ruſticorum cohortem ſuo albo inſcripſerit, ſe verò cum ſignifero in arcem munitiſſimam receperit, ſcripſerit autem ad Tympaniſtam, & aliquot annonæ venditrices, ut alacriter cum tyronibus hoſtem adoriantur? Rex enim nonne à Ducibus ſuis exiget perperam cæſum militem? deſtructumque ab hoſte opidum? Reſpicite ergo Patricii, & Medentes, quid non immane vobis imminet. Quia morte, & Judicio, nihil eſt certius, Ex commiſeratione enim veſtri, & ægrorum, hæc ſcripſi: à vobis auſpicor. ſit mihi Deus propitius! Saltem hactenus Magiſtratus neſcivit, cujus generis eſſet Peſtis.

Infans Peſtis.

ARTAXERXES per epiſtolam mandabat Peto, ad ſe veniret, ad curandum morbum (adhuc anonymum) qui ſuos cives & milites interimebat, eò quòd acceptis muneribus in hoc devinctus eſſet. Reſpondit illi Petus, more hodierno Medentum. Naturalia auxilia popularem graſſationem non ſolvunt. Qui enim ex natura fiunt morbi, eos natura judicans ſanat. Sed Hippocrates curat malum, ex populari graſſatione. Quia divinâ naturâ hic præditus eſt, & ex parvis ad magna Medicinam evexit. Eſt igitur divinus Hippocrates, nonus quidem à Chryſamide Rege; decimus autem & octavus ab Æſculapio: vigeſimus verò à Jove. Ex matre verò Praxithea, ex familia Heraclidarum. Quare ex utroque ſemine, à Diis ortum habet. In re Medica initiatus eſt à proavis, quantum credibile eſt hos noviſſe. Univerſam verò Artem, ipſe ſeipſum docuit, divinâ naturâ uſus. Et in tantum animi induſtriâ progenitores tranſgreſſus, quantum etiam artis præſtantiâ ipſos ſuperavit. Tollit autem nedum beſtiarum genus; ſed ferorum atque agreſtium morborum per magnam terræ ac Maris partem, Æſculapii auxilia (quemadmodum Triptolemus, Cereris ſemina) diſpergens. Proinde juſtiſſimè in multis terræ locis divinos honores conſecutus, & iiſdem donariis cum Hercule & Æſculapio, ab Athenienſibus factus dignus. Hunc accerſe, & quantum auri voluerit, dari jube. Hic enim non unum modum curationis hujus morbi novit. Hic eſt ſanitatis Pater, ſervator, & dolorum curator. In ſumma. Hic divinæ ſcientiæ Princeps eſt. Artaxeres itaque ſcribit Hyſtanidi, Helleſponti præfecto. Hippocratis Coi, ab Æſculapio originem ducentis gloria,

ad me pervenit: Ipſique da quantum auri voluerit, & reliqua abunde: nihil divitiis parcens. Nam optimatibus Perſarum fiet æqualis. Viros enim, qui conſilio præſtent, invenire, non eſt facile. Hyſtanes porrò ad Hippocratem ſic ſcribit. Magnus Rex Artaxerxes te opus habet. Jubens aurum, argentum, & quæcunque voles, dari. fore te optimatibus Perſarum æqualem. Tu itaque citò adſis.

Hippocrates Medicus, Hyſtani Helleſponti præfecto, gaudium.

REMITTE Regi, quæ dico. Quod victu, veſtitu, domo, & omni ad vitam ſufficienti opulentiâ, fruimur. Perſarum autem divitiis uti, fas mihi non eſſe: neque Barbaros à morbis liberare, Græcorum hoſtes. Vale.

Hippocrates Demetrio, ſanitatem.

PERSARUM Rex me accerſivit. Ignarus, quòd apud me major eſt ſapientiæ ratio, quàm auri. Vale.

Regi Regum, meo magno Domino Artaxerxi. Hyſtanis præfectus, gaudium. Quam miſiſti epiſtolam, ad Coum Hippocratem, ab Æſculapio oriundum, demiſi: ſed ab ipſo reſponſum tuli, quod ad te tranſmitto, cum ejus latore Gymnasbe. Dieutyche. Vale. Rex Regum Magnus Artaxerxes, Cois hæc dicit. Date meis nunciis Hippocratem, malis moribus præditum, in Me & Perſas petulantem. Sin minùs; cognoſcetis vos peccati pœnam daturos. Urbem enim veſtram devaſtatam, & in Inſulam diſtractam, in pelagus convertam: ut in poſterum nemo ſciat, an in hoc loco inſula fuerit, aut urbs Cos.

Coorum reſponſum.

VISUM eſt populo, reſpondere nunciis Artaxerxis. Coï, nil Merope, neque Hercule, neque Æſculapio indignum facient. Omnes cives, non dabunt Hippocratem: etiamſi peſſimâ morte ſint interituri. Quam Darius & Xerxes, terram & aquam à patribus petiverint, populus non dedit, cùm eos ipſos ſe impotentes, velut alios homines, mortales eſſe videret. Nunc idem reſpondet. A Cois diſcedite, & renunciate, quòd Dii ipſi, noſtri negligentes non erunt. Quoniam Hippocratem in manus veſtras non dant.

Hæc ſic ad longum deſcripſi, quo conſtet veritas famæ Hippocratis, quódque popularem Peſtem, per Græciam, curaſſet. Enimverò morbus iſte, adhuc embryo, vix cognitus, vix nominatus, jam perfectè curabatur: Nunc verò ſat ſuperque cognitus, relinquitur infimæ ſortis impoſtoribus. Refrixit charitas: itaque ereptum nobis eſt lumen ſcientiæ, ac Intellectus, & cum Hippocrate certitudo curandi ſepulta eſt. Quanquam ingens volumen ſuo nomine circumferatur: hanc tamen curandi ſecuritatem ſuppreſſit (permittente Deo) metu Barbarorum, vel zelo ſervandæ vanitatis, quod ſtemmate deaſtrorum oriundus: vel quod dierum viciſſitudine, ſua perierint monumenta, relictis ſuppoſititiis. Utut eſt, Dei permiſſu, hactenus præfata ſcientiæ amplitudo, & ſecuritas curandi Peſtem, evanuit. Legi centum fortaſſis Authores de Peſte, tranſſcriptores ſanè omnes, eminus ſcribentes, metuque mortis inexpertos ac conjecturales. Id ſaltem ſcitum: Diebus Hippocratis, nondum remedia optima morborum enotuiſſe. Tum enim ſolis ſimplicibus, & crudis, ſanationes inſtituebantur, præparationibus illorum nondum excogitatis. Galenus verò, plus quinque ſeculis junior, commentaria ad Hippocratem ſcribere annisus, & ad lubitum abduxit. Nunquam quippe argentum vivum, nunquam roſaceam, vel aquam vitæ viderat. Et quanquam rude eſſet Hippocratis ſeculum; tamen ſanationes ipſi parebant,

rebant, quæ nec Galeno hodie, nec ſuis ullatenus obediunt. Hippocrates minus garrulitatis, plus candoris autem, ſcientiæ, ac cœleſtis luminis habebat: ita ut cum ruditate, viſa ſint ſecula exuiſſe puritatem, ac donum Dei. Quare noſtra perverſiſſimorum morum & ingeniorum fuit feraciſſima. Placuit igitur Deo, veram & exquiſitam Peſtis ſanationem, & præcautionem, unà cum Hippocrate, obdormiviſſe. Saltem ab ætate Noæ, ad piaculum Davidis, nil de populari Peſte inter Judæos legitur. David tamen Peſtem fami, ac bello, non prætulit, niſi præcognitam. Inter Perſas verò & Græcos, præter commemoratam tabem, ætate Hippocratis, hoſtis humani generis, ac princeps mundi, Peſtes aliquot ferocire fecit, permiſſu divino, quas humanis victimis piari ſibi Satan juſſit. Forte, quod iſtud non eſſet conceſſum, ut principi tenebrarum: quantum quod futuræ Peſtis præcognitionem haberet, ſimulque & termini ſedationis ſuæ: unde ortum, occaſum, & poteſtatem ſedandi, ſibi violenter, fabuloſe, & deceptoriè, vendicaret. Apud Romanos rara Peſtis legitur. Et ante pauca ſecula, Peſtis obſoleta ferè memoria. Demum per ſecula rediit, ſæviitque per ſeptuageſimum, mox dein per annum quinquageſimum graſſavit. Ita ut annus Jubili, nubilus fieret, & atrox. Jam Peſtis, trima eſt Bizantii. Turcæ, à peſtifera contagione, ſibi non ſolent præcavere. Ideoque Chriſtianos irrident, tanquam divinæ ordinationi reſiſtentes, luemque declinantes, irrito plerumque conatu. Vindictæ divinæ gerendum morem, quæ cuicunque deſtinato, ex neceſſitate eveniat. Septenis quibuſque annis, Peſtis in Ægypto variat. In tertium plerumque annum durat hoc modo, ut teſtatur Polonus Princeps Radzivilius. Primo anno leviter inchoatur, cùm Sol libram ingreditur, ſævitque maximè in Decembri uſque in Martium. Quo tempore calores ſunt mitiores; ubi verò invaluerint, cùm Sol, anno ſequenti, Leonem ingreditur, ſtatim ceſſat Peſtis; & quidem ita: ut ſi quis apoſtema peſtiferum intus habuerit; & ad horam prædictam præfati ſigni cœleſtis ſupervixerit: omne periculum evadat. Quemadmodum apud nos frigora: ita hic, calores Peſtem profligant; & duobus menſibus ſecurè vivitur. Poſtquam verò Sol libram fuerit ingreſſus, rurſus ſenſim Peſtis inchoatur, & durat ad Solis ingreſſum in Leonem. Tertio anno, eandem ſervat rationem, niſi quòd de acerbitate magis remittit. Poſtea, ſi contagio aliunde non fuerit illata, quatuor anni ſequentes à Peſte ſunt immunes. Quandoque longiores etiam fiunt induciæ. Sed plerumque malum ſeptennio recurrit. Meſſis ſub finem Martii inchoatur. Ante extremos Aprilis dies perficitur. Nam per Majum venti meridionales ſpirant, qui cremando redigerent fruges ad nihilum. Hæc Princeps ille, ibidem ſic edoctus, omniaque credens, ſcripſit. Quibus ſuo ſatisfaciam loco. Saltem hæc non commemorat ſacra Scriptura, olim accidiſſe Ægypto, etſi Sol ac cœlum volvantur nunc eadem orbitâ, quâ olim. Parentum enim meorum memoria, de Peſte, velut de rariſſimo monſtro, ſermo. Apud nos nuper per quindecim annos viguit. Ceſſat modò. Bruxellæ tum extructæ ædes, pro contaminatis pauperibus, ipſaque mœnia fuere pertuſa ad foſſam Aquilonis. Quibus ædibus dudum patria carere potuit. Culpam autem in nos refero. Præceptum charitatis erat: Bovem aut aſinum proximi, luto extrahe, ad herum deducito; nec ſecus tranſibis per viam. Nunc autem pecus proximi non ſolùm non liberatur: ſed ipſi deprimimus, Imò fratrem (Templum Dei) in maximis neceſſitatibus, & letalibus morbis, ipſi deſerimus, aufugimus, aureſque ad ejus ejulatus obturamus. Quiſque, inſtar Sacerdotis & Levitæ tranſeuntium, ſe excuſat ab opere charitatis: tanquam ſi bene operari, ſuæ non

eſſet

eſſet profeſſionis; mendaxque textus, Quodcunque minimo ex hiſce feceris, Mihi factum reputabo. Non mirum igitur, ulceroſis hiſce dierum quiſquiliis, Deum minitari perverſiſſimi populi internecionem: & urbes, tanquam ager, arabuntur. Sæpe enim mecum horrui, illud anteſignanum futuri excidii Univerſi ſignum. Erunt Peſtes. Deſperabam enim exinde, neminem ab Hippocrate venturum, qui ampliùs popularem Peſtem ſanaret. Sed aliunde ſperavi quod ſicut quæ optamus, ſperemus facile; & ſperando, etiam credamus: ita quoque fore deſperamus, quæ plurimùm formidamus. Credidi itaque, & ſperavi, hanc ſecuritatem ſanandæ Peſtis detectam iri, iterumque ante extremam mundi ſcenam occultatum iri omne auxilium. Saltem autumo, alias fore Peſtes longè horribiliores, quàm antehac unquam, quibusque cuncta alexiteria erunt vana. Siquidem Peſtis noſtra hodie bruta non affectat. In extrema verò dierum amurcâ Peſtes, nedum homines; ſed & feras, imò piſces & arbores, delebunt. Eruntque Peſtes; non autem Peſtis ordinaria. Alioque hoc ſignum futuri interitus eſſet incertum. Erunt nempe Peſtes à manu Dei, ab inverſione ampullarum, ut habet Apocalypſis; contra illas autem, non eſt clypeus in natura futurus. Pollicebar ergo mihi, priusquam hæc ſcribere attentarem, Peſtem ſanabilem uſque ad illam temporum faciem, verumque remedium illius, ex Hippocratis ſepulcro, ſeu potiùs à Patre luminum, deſurſum petendum eſſe. Dicam, quæ didici in poſterorum utilitatem.

A labe noſtra immune, ut & innocuum cœlum.

AB Antiquorum ſcriptis, ne minima animæ, ſciendi avidæ, conſolatio, aut ærumnoſis, deſertisque apparuit ægris, Inprimis fidei eſt, Stellas eſſe in ſigna, tempora, dies & annos; nec hominem poſſe ullatenus officia ſtellarum alienare, aut ad alios ſcopos declinare. Quòd opera manuum Domini, ſint cœli; Quòd Deus non creavit mortem. Ideóque nec cœlum contineat mortem, morbum, venenum, diſcordias, corruptiones, aut cauſam effectivam horum. Siquidem non ad cauſam; ſed ad ſigna futurorum: ac duntaxat in temporum, ſive meteororum mutationem, dierum & annorum ſucceſſionem deſtinantur. Officium ergo cœlorum, non eſt malum generare, cauſare venena, ſpargere, aut influere, bella ferere, ac mortes ſuſcitare. Quia cœlum nequit excedere limites ſuæ deſtinationis, cœli enarrant gloriam Dei, In cujus honorem, & humanitatis ingratæ uſus, creatum eſt. Ideóque in ſe potiùs continet vitam, lumen, gaudium, pacem, ſanitatemque, cum ordinato continuatoque motu, Cœlo nulla, à tranſgreſſu Adami, legitur communicata maledictio, nec infuſa exſecratio, ut nec labes inſperſa. Terra quidem profert tribulos, & ſpinas. Quia ſubter Lunam, eſt cacodæmonis, mortisque (quia peccatorum) feudum, imperium diſcordiarum, atque viciſſitudinum. Terra nobis evaſit noverca; vallis ideò miſeriarum, peccatorum labe & ſarcinâ prægnans. Quia Deo placuit, non aliam fore ad quietem viam, niſi per tribulationes. Imò oportuit Chriſtum pati, & ita intrare in gloriam, non quidem alienam, ſed propriam; eo quòd formam ſervi aſſumere voluerit. Credo verbo Dei, nequaquam autem vanitatibus Augurum cœli: reorque, qui Peſtem à cœlo oriundam ſcribunt, adhuc deceptos, gentilium erroribus ceſpitare. Cœli enarrant gloriam Dei; & opera manuum Domini, annunciat firmamentum. Cœli ergo annunciant dulce, ac amarum venturum; non autem cauſant illud. Imò nec amara nobis licet vocare mala: nam Deus omnia ad bonum finem direxit. Ergo cœlum futura annunciat; non autem cauſat: & ſtellæ ſunt

nobis ad ſigna futurorum duntaxat, eruntque ideo ſigna in Sole, Luna, ac ſtellis. Cauſant etiam duntaxat ſtellæ, per nativum Blas, viciſſitudines temporum, in aëre, aquis, terrâ. Unde conſequenter pendent mutationes, ac maturationes, tam in fructibus, quàm in corpore humano, potiſſimùm ægrotante. Intelligo quoque aſtra hactenus nobis eſſe in tempora, per Blas motivum, & alterativum illorum. Neque enim cœli proin ſunt venefici, aut venenorum coctores, bellorum incenſores, &c. Recognoſco omnino illos, tanquam viciſſitudinum alteratores, in qualitatibus elementalibus, quo ad ſtationum alteritates. Quocirca ægros variè alterari contingit, in promotione & maturitate conceptorum in ſe ſeminum: eo quòd noſtræ vires vitales ſuum omne Blas concitent ad normam generaliſſimi motus aſtrorum: non quidem velut ductorum violentium; ſed præcedentium, aut comitantium. Etenim liber Apocal. non tribuit cœlis, vel minimam ullam vim punitivam; ſed eandem in Angelos divinitus diſtributam. Quique proin percutientes, & miniſtri ſpiritus, dicuntur, Judicis imperia facientes. Peſtem itaque, non credam facilè, temporum importunis mutationibus ſuum debere ortum. Quod & Eudoxus apud Fernelium ſenſit. Nullâque ratione inducar, ut credam, cœlos dare accretionem, formam, figuram, vires, aut quidvis aliud, quod ex ente ſeminum proficiſcitur. Nam & ante ſtellas natas, herba pollebat ſemine virenti. Adeò, tametſi aſtra nulla eſſent; attamen vi Verbi, naturaliter omne ſemen, ex ſe, eſt producendo ſuum conſtitutum: Invitiſque ſtellis, ac anni ſtationibus, imò & climatibus, per artem producuntur multa ſemina atque fructus peregrini. Quapropter Hippocratis epidemica, commentario Galeni illuſtrata, nomineque Authoris indigna, continent plurima. Non tantùm quia anni ſtationibus morbos, & non ſuis quoſque ſeminibus variasque infirmitates uni radici (id eſt, qualitatibus primis aëris) attribuit, adeóque effectus diverſos injuſtis cauſis copulet: quàm, quòd contineant plurimas nugarum abſurditates. Soleo enim in hoc judiciarios Aſtrologos Empiricis comparare, qui nacto unguento, pulvere, aut alio quopiam, eadem extollunt ad omnes propemodum morbos, pluresque adhuc alios, valere. Sic multi ex illis, non contenti aſtrorum annunciatione, cogunt, illa eſſe fabros, deaſtros, ac patronos abſolutos omnis fortunæ, & infortunii, vitæ ac mortis futuræ conſcios, fabricatores, conſiliarios denique, & Judices cogitationum, quæſtionumque interrogatarum. Si itaque non contineant mortem, bella, venena, Peſtem: utique nec ejusmodi flagra ſuper nos poterunt depluere. cùm dare nequeant, quæ non habent, non continent, non cauſant, neque generant. Non enim nuncius, bellorum præco, horum imperator eſt, vel cauſa. Si enim Jeſuita Trigantius vera narrat, Sinarum latiſſimo totoque imperio Peſtis eſt inſolita, & viſa nunquam: cui tamen idem Saturnus, idemque Mars, & æquè potenter qui nobis, præeſt. Denique ſi quibuſdam terris certo Peſtis ſæviat termino, recurratque præcognitis ſtationibus, quibus tamen olim Peſtis admodum erat peregrina: Conſequens eſſet ſanè, vel illas provincias non ſubjacere ſtellarum influentiis, vel non iiſdem quibus olim; vel illas Peſtes eſſe adulteras, vel ſaltem (ut opinor ego) non provenire cœlitus. Cùm nimirum ibidem non ſint conciliabula ſtellarum, quæ annuatim dies ſervent ſtatutos comitiorum. Quid ſi enim Peſtis, in una civitate, maximam mortalium partem deleat; fruſtra profectò erit omnis Magiſtratûs providentia, ſi vicina loca ſubter eundem Meridianum vel angulum cœli ſita, nequeant præſervari intacta. Cúmque ſtellarum influxus, vel irradiatio, ſit univerſaliſſima, utcunque inſa-

niant alii; non eſt tamen credendum, poſſe cœlitus Peſtes ab aſtris influere ad deputata loca, urbes, & pagos. Nam ſi ſtellarum influxus eſſet peſtiferus, aut erit aër, vel Gas supernè ad nos dimiſſum ipſa Peſtis, aut mera nuda qualitas per aërem deſcendens, quæ ad nos pervenit abſque illo corpore; eritque vel concepta in ſtellis, vel generata in aëre nobis vicino. Si primum horum; neceſſe foret ſimul omnes mundi angulos infici, Niſi in aëre, & per aëra, canalem vel tubum, à cœlo ad nos uſque directum, & immotum ſupponamus: per quem etiam, nec ſecus, aër peſtiferus ad nos deferatur, ſtellarum fuligines ac inquinamenta deducens. Etenim cum diſtantia ſtellarum à terra ſit multarum millenarum diametrorum terræ: non eſt cogitabile, quòd aliqua ſtellæ fuligo ad hoc centrum pertingat ſoſpes (minusque ad aliquam provinciam ejus) quin univerſali ſimul tabo inficiat totum terræ marisque ambitum, unius centri minimi ſpatium vicemque ſubientem. Itaque ſi terra ſit minimi puncti inſtar, huc ſpectant quæ alibi dixi, de aëris regione, qua nec venti, nec ros unquam, aut pluvia decurrunt, nec meteora ſuas ludunt tragœdias. Multóque minus è profundo cœli quicquam perpendiculariter defluit, aut ſi deplueret, non ſufficerent decades aliquot ætatis Neſtoreæ, priusquam nobis advenæ eſſent. Sin autem aſtra ſaltem dimittant meram nudamque qualitatem, Illa, vel tanto loci & diætarum intervallo, aliquoties, & aliquot annorum itinerario degenerabit, atque deficiet, adeóque antequam ad nos perveniat, nil priſtini habebit ſibi ſimile: nec poſſet ejusmodi peregre adveniens qualitas locum certum inficere, niſi velut in pyxide, per Angelum deferatur. Si autem per Angelum; jam ceſſat quæſtio naturalis, fruſtraque cœlos facimus peſtiferos, veneficos, ſi Angelus ſit ipſe peſtifer. Qui alioqui longè promtiùs, venenum peſtilens, prope terram, aut in nobis, quàm quod à puris atque inſontibus cœlis id ſecum ferat. Qualitas denique peſtifera, cœlitus delabens, ſi nón in aëre incluſa ſimul deſcenderit, aut migrabit de ſubjecto in ſubjectum (quod Peripathetici recuſant, & Scholæ modernæ) vel per millenas ſpecies ſui, totiesque degeneratas, velut peregrina tota, ab ortu ſuo ad nos deveniet, adeóque fruſtraneum erit cœlorum venenum. Sin autem putetur in nubibus prope terram generari: ergo cœlum immune, atque inſons, falsò accuſatur. Oſtendi ſiquidem alibi, cœlos duntaxat operari per Blas motivum locale, & alterativum caloris atque frigoris, Nequaquam autem per venena. Utpote quæ ſunt ſublunarium duntaxat proprietates formales, ac fermentales ſeminis alicujus. Admitto quidem lubens, telum igneum ſubinde viſum, telum igneum ex aëre, ad locum aliquem vibratum, cecidiſſe: quodque Peſtis ſubinde ſit inſecuta. Atqui iſtud prodigium inprimis, non ex profundo cœli ſinu delabitur: ſed è propinquiori nube. Forte Satan, tonitrui comes, telum ejusmodi dimittit, quo Peſtem ſcit minitatam: (unde antiquitus Dei honores ad ſe rapuit) at non proinde telum iſtud, eſt cauſa Peſtis. Alioqui ſanè ad unamquamlibet Peſtem, telum æquè neceſſarium vibraretur. Præſertim quod Ignis proprium ſit, conſumere Peſtem, atque venena: non autem generare. Itaque Ignis naturaliter nunquam ſignificat Peſtem, cujus deſtructionem continet. Eſtque ideò ejusmodi igneum telum, portentum rariſſimum, à ſpiritibus ad terrorem dimiſſum: illi, qui ad vitæ ſuæ emendationem illud retorſerit, eſtque profectò ſcopo noſtro impertinens, ac longè magis frivolum, ſi exinde cœlum notemus peſtiferum. Sunt nempe portenta quævis incerta, ac fundamento Medico inepta. Sed ſeculum ſi hanc peſtilentem mercem protruderet (creditum enim ſic eſt hactenus, maléque gentiles

les noſtras Scholas deceperunt nomine epidemico) quorſum ergo tot Scriptores? quæve hactenus fuere excogitata media contra ſtellarum importunos iſtos influxus? Quis enim impedivit hactenus, ne medulla menſtruatim creſcat in oſſibus? Itaque falsò accuſarunt cœlum. Sat Scholis viſum eſto, cœlum, authorem Peſtis feciſſe, & remedia, ſuamque ſcientiam, ſub deſperationis ſilentio ſepeliiſſe, ſolius ſuaſu ignorantiæ, metûsque terrore. Ergo cœli accuſatio, ubique manifeſtam ac neceſſariam involvit inſcitiam. At tandem poſtquam ſtudiorum omnem contraxêre nervum, ſuadent vitanda loca, quibus plagæ vigent, utendum cibis euchymis, bonum ignem ſtruendum, cavendum à ſordibus quibuslibet. Utendumque frequenter Theriaca, cui, cùm nondum ſat ſimplicium ſit ingeſtum, quiſque pro lubitu novas cumulatim centurias addat, adeóque præſtantiſſima cenſetur antidotus, quæ mille ſimplicium congeſtum continent acervum; utque unum de mille forte juvet, ſaltem non nociturum ſperant. Iſta nempe ſunt Alexipharmaca magiſtralia, ut ſi interim pro voto, res minùs fauſtè ſucceſſerit: culpâ ſaltem careat, qui tot ſimul ſelectiſſima, multiſque claſſicis Authoribus commendata, compilavit. Præſcribunt quoque grata ſuffumigia aceti, aromatumque odores, malè mendaciorum ſuorum memores: quaſi languida ejusmodi remedia contra ſua illorum principia facerent: id eſt, contra cœlitus per totum aërem, diffuſa venena. Etenim ſi propter ejusmodi odores, vel barba, vel unguis, vel denique medulla, ceſſat accreſcere, aliquam poſſet ſpei fiduciam ingerere, quod ſemen peſtilens lurido remedio ſuperari poſſet. Itaque ſi ulla eſſet ratio cauſativa Peſtis, in cœlis, ea potiori jure homini competeret in cœlos, Si ſapiens dominabitur aſtris; non autem aſtra, ſapienti. Nam poteſt Sapiens ſignificationes aſtrorum aliqua in parte mutare, quanquam non ſtellarum motum. Sed iſtud hoc loco, eſt impertinens tantopere, quantum eſt falſa cœlorum accuſatio. Siquidem ſi ſtellæ cauſativè in nos agerent effectum ſuum, utique ſapiens mitigare poſſet, falſóque per cœli accuſationem ſe Medentes excuſare nituntur, propter adynaton. Non eſt inquam ulla in nos ſtellarum actio præter meteoricam. Aſtrologi enim multa fingunt, quæ nôrunt eſſe falſa, imò & impoſſibilia. Quæ in theoricis planetarum utrobique ſunt obvia. Verumtamen nec natura, nec proinde Medicina, regulam falſi admittit, ut neque ſuppoſitiones Algebræ. Itaque finaliter, ſi popularis Peſtis è cœlo laberetur, foret neceſſe cœlum impugnare, & impedire, ſi ad radicem eundem, & non ad productum poſterius: adeóque tota Medendi ars, non niſi fruſtranea prorſus, præſcriberet pro præcautione Peſtis. Atqui, tantum facinus non ſibi Scholæ fidunt, ruuntque libentiùs ad adynata, ut ſuæ clypeum faciant inſcitiæ, queantque in Peſtem mittere quoslibet ignaros, potatores, temulentosque mortalium tortores. Patet ſaltem hinc, quod cauſas Peſtis hactenus non à fronte adoriantur: ſed à tergo, & ad effectus tantùm reſpexerint. Adeóque quicquid de præcautione dictum eſt, meras habere proximorum impoſturas. Imitantur enim ruſticum, conantem exhaurire rivum, qua prope litus in mare feſtinat, non autem fontem obturando. Itaque vel non credunt Peſtem, cœlo oriundam: vel eorum remedia ſunt deſperatione ac deceptione plena. Porrò ſi cœlum, tanquam parens iratus (ut Paracelſo ſomniare placuit) noſtra notet crimina, contamineturque noſtris impietatibus, nosque ſuis ideò jaculis vulneret vindex, tamque calamitoſe nos interimat: certè, vel deaſter aliquis erit, vel animal ſenſitivum, ſibi Dei officium arrogans, & Angelorum percutientium muneri invidens, docet nos, invidiam rem cœleſtem eſſe, ut & vindictam

creaturæ, in hominem. Sed cur notet noſtra crimina, ſi notando polluatur? & quomodo polluetur, ſi peccatum ſit merum non ens? Quomodo iſte ſagittarius perſentiet merum non ens? quomodo abſceſſum voluntatis humanæ, à Deo judicaverit? etenim ſi nobis iraſcatur, & in ultionem accendatur, propter illud nihil: quomodo non magis nobis indignabitur, ubi ſenſerit nos ſuas imitari actiones, & præpedire? dum ſcilicet placato cœlo Peſtem nobis formamus noſtris terroribus? longéque acerbiùs ferret, quod homo, invito cœlo, mederetur Peſti, ſuperet ſua vulnera, ſuaque munia in cœli deſpectum antevertat, aut impediat. Peſtis denique, ſi ordinato Aſtrorum motu, annunciativè, ac velut annuatim prædici poſſet (prout de Ægypto aliorum informationes jam antè narravi) piacula autem noſtra, ordinato die, numero, & menſurâ, careant. Peccata namque pendent ex corde hominis, liberoque arbitrio: ergo iſta cauſa non eſt ſuo effectui condigna, ejusque ſigno. Negant autem Theologi effectus futuros liberi arbitrii præſciri à ſtellis, adeóque nec ſcientiam, nec intellectum, habitare in cœlis, corporibusque inanimatis. Ergo nec quidem denunciant Peſtem, bella, &c. ventura, à peccatis ſibi præcognitis. Sat eſto, Peſtem denunciari, non tanquam ob cauſam incitatricem: ſed quia Æterno placuit. Conſcius ut quiſque ſeipſum examinet, ac emendet. Nec opus eſt mentitas pravitates, & malevolentias, fingere in Saturno, vel Marte: ſi peccata noſtra ſint cauſa effectualis contagii. Adeóque ſibi contradicunt Aſtrologi, atque ariolatores Medici. Nec enim alioquin eſſet neceſſe tortorem reo iratum fingere, etſi eundem interimat. Sodes, cur noſtræ iniquitates potiùs Saturnum ac Martem quàm Lunam millenis aliquot milliaribus viciniorem inſtigaverint? Cur remotiſſimus Saturnus, criminum noſtrorum potior vindex eſſet, quàm Luna? Nam ſi aliquod aſtrum eſſet peſtilens, certè eſſet potiſſimùm illud, quod præeſt nocti, quieti, & reductioni in primam materiam. Denique ſi Peſtis, tanquam punitio, nos invadat, aut per Angelos nuncios, orbium motores, mittatur: Sanè nulla erit naturalis, ſidentque ſponte Scholarum præſcriptiones ac regulæ, tam ad præcautionem, quàm curationem. Cœlum prænunciandi ergò futuri præſagum eſt, datque ſigna Peſtis, quæ ſuis revelat Deus. Non autem cœlum præſentis Peſtis effectivum, ut neque præſciens. Errarent ſiquidem alioqui tam cœlum, quàm directrix Intelligentia Angelica, quoties puerum inſontem Peſte piaret, pro peccatore, nec piorum habitacula Peſti unquam ſubeſſent. Ac Deus prætorem injuſtum conſtitueret, qui bonos Peſte necaret crudeliter, quæ nefarios non apprehenderet. Bonos inquam, pro delictis non cogitatis, necaret. Vel hinc ſaltem liquet, Peſtem ſuam habere cauſam in natura. Demum, ſi Peſtis, cœleſtis lucis proles, ea certè in inſtanti ſemper exſurgeret: cum aſtrorum aſpectus ſint per minuta momentanei. Quare Peſtis, antequam veneno aliunde nato ad nos deveniret, primo vento diſpergeretur, primâ pluviæ irroratione ablueretur, noctisque ac nubium frigoribus pacaretur, priusquam ad nos deveniret: & punirentur urbes, quæ minimè peccâſſent. Tum eſt & in Paracelſo ridiculum, quòd ſagittarius Peſtis, ac notator noſtrorum criminum, habitaret in Sole (in quo Deus poſuit ſuum tabernaculum) tanquam iratus ac vindex parens, propter impuritatis contagium ſuſceptum. Saturnus tamen ac Mars (alibi ſic inconſtans ait) eſſent criminum ultores. Itaque quocunque modo ſumatur, providèntia punientis cœli patitur injuriam; & Deus, blaſphemiam. Adeóque dolus Paganiſmi includitur, ſive dixerint peſtilens venenum à ſtellis cudi, vel in vindictam criminum mitti: ſive etiam naturali aſtro-

rum

rum curſu fabricari, per qualitates elementales annuas, vel extraordinarias, aut indirectas, ac portentoſas; à Satana directas: Utrobique in Atheiſmum paganorum impingunt. Nam nec cacodæmon illam, quam gentiles putant, poteſtatem in nos habet; nec legitur in Peſte Deali alius ſatelles, præter Angelos Lucis; adeóque à Sacrorum veritate eſt abſceſſiſſe, ſtellis, aut diabolo, vim Peſtis generandæ tribuiſſe. Præcipuè ubi de Peſte naturali, & non Deali diſputatio occurrit, deque remediis, cauſis, & obſtaculis eſt inquirendum. Nam in primis, non raro, Peſtis unico ab individuo incipit, puero nempe inſonte, adeóque cœli, piaculo hujus pueri, integram familiam, opidum, & provinciam tandem, innocuum nempe pro facinoroſo, feriiſſent, per modum Seplaſiæ, quid pro quo ſubſtituentis. Denique dum Peſtis ſerpit ſuo contagio ab uno in alium, ſaltem in ſecundo, tertio, ac decimo, non erit ampliùs venenum à cœlo propinatum, aut vulnus à cœlo inflictum: quaſi tota ira, aut vindicta cœli, concitaretur culpâ primi inſontis. denique Peſtis, ſolo terrore pavidi concepta, cum in ſpecie ſpecialiſſima (etenim nulla alia exſiſtit actu in individuis) non differat à qualibet alia, quæ è cœlo mitteretur veneno aſtrorum. Ergo neque ulla prorſus erit naturalis è cœlo, ſi aliunde nuda terroris imagine concipiatur, nec cœli ſit indiga ſui origo. Nam alioquin unum individuum non conſtituitur à parentibus, toto prædicamento diverſis. Etenim ſi Medicum, & Medicinam de terra creaverit Altiſſimus; & Peſtis ab aſtris formetur: vereor ſaltem, ne tanto veneno impar omnis ſit futura Medicina. At ſaltem Dominus non potuit erraſſe, quod Medicinam de terra, & non de cœlo miſerit. Enimverò libri Regum, & Apocalypſeos, ſanctis Angelis Peſtem attribuunt, quæ divinæ ſit ultionis pentaculum. Nec licet à Sacris recedere ad cacodæmones, & aſtra, venenorum peſtilentium exordia. Denique Paracelſus Peſtem cœlitus, velut à ſagittario, duntaxat in tria loca, nimirum ponè aures, ſubter axillas, & in Inguina diradiari ſcribit. Quapropter aliis membris oborta Peſtis, vel Peſtis non erit, vel alterius generis, & cauſarum diſparatarum, quàm quæ Vulnus cœleſte eſſet. Vel denique cœlum ſagittando erravit, vel ſaltem Paracelſus audendo temere erravit. Itaque ſi alienæ cauſæ Peſtem fabricent, abſque cœlorum ope; neceſſe eſt, hos ſuâ poſſeſſione & putatione privandos, cœlumque poſthac petitoriè, litem aggredi debere. Si denique Peſtis vulnus eſt; ergo eſt de ſuſceptis externis: non febris, aut morbus, conſtans ſtatuto ſemine. & per conſequens, quicquid diaphoreticorum in Peſtis ſubſidium hactenus decrevere, falſum atque deceptorium eſto. Magiſque opportuna erunt incarnativa, & vulneraria. Et longè eſt vaniſſimum diaphoreticum pro præcautione, ne quis à ſagittario cœleſti vulneretur. Eſſet enim ſudoriferi ignavus clypeus, contra ſagittam tam virulentam, tam potenter, procul, rectâ, tantoque otio vibratam, ſecuriſſiméque ductam per tot millena millia ſtadiorum pergente telo. Decebat enim Paracelſum, ſciviſſe carbunculum, glandulas, bubones, atque parotides: non quidem ipſam eſſe Peſtem, imò nec ullatenus eſſe vulnera: ſed ſigna, productum, & effectus peſtilentes. Quippe nam & Peſtis aliquot ſignata, frequenter non non niſi à morte, viſuntur. Quapropter cœleſtis ille fundarius, non Peſtem; ſed Peſtis effectum, quoties vulneraret, immitteret. Seróque nimis veniſſet, ut Peſtem, ſive vulnus, illis partibus infligat ei, qui jam antea per Peſtem obiiſſet. Quidam nempe continuò vomituriens, cum cephalalgia, moritur ſub continuis deliquiis, infra horas ſeptem, ab invaſione ægritudinis. Mox autem circa obitum tingitur ſupra umbilicum, uſque ad claviculas, frequenti ſtigmate, ſeu vibice nigro. Curioſitatis ergò, cùm

Anatomicus deficeret, diſſecui eum, ac inveni os ſtomachi, eſchara nigra jam cauterizatum. Denique vibices non ſunt vulnera, prout nec glandulæ, veſiculæ, bubones, &c. ergo ſaltem cœlum non vulnerat in Peſte. Quæ ſi aperiantur, ulcera vocas Paracelſe, & diſtinguis contra vulnera, ac temetipſum. Fabuloſe ergo nimis cœlum noſtrâ labe inquinatur, harumque eſt injuriarum vindex, prout & criminum noſtrorum Graphiarius & vulnerator. Paganiſmi id fuit olim inventum, ut cœlos, atque deaſtros, in cultum blaſphemè attolleret. Blaſphemè quoque atque ſtultè, à Paracelſo quatuor elementa ingeruntur, qui eorum Relolleum ridere aſſolet. Potiſſimum quod in ortu Medicinæ noſtræ, quaternarius elementorum ſit ſublatus, tam in natura Univerſi, quàm miſtorum conſtitutione. Etenim quam inſcienter adæquatur quaternarius elementorum, ternario emunctoriorum præfato? Paracelſus enim, arcanis potitus, planè heroicis, pro morborum ſupplantatione, deſtitutusque ſcientiâ Medicâ, à Patre luminum deſcendente, titulumque Monarchæ arcanorum, ſibi ultro aſſumens, hocque auſu principatum Medendi invadens, de Peſte, tanquam ſibi ignoto hoſte, tractavit. Proinde Peſtem quandoque cœlo, aliàs Soli, Solisque quandoque elementis, ac non rarò ſolis Pythoniſſis, Sagis, ac ſpiritibus tam infernalibus, quàm elementalibus Deaſtris adſcribit, plerumque oblitus doctrinæ ſui Paramiri: ubi Peſtes entis naturæ, entis veneni (quaſi aliqua exſtaret veneni expers, aut venenum aliquod non eſſet naturale) entis aſtrorum, (quaſi Aſtra ſupra naturam, aut extra eam eſſent) entis ſagarum (has Incubis, Lemuribus, ſylphis, &c. tribuit, contra ens etiam aſtrorum diſtinguit, ne Sagæ ſint fortaſſis ſapientes, qui dominari dicuntur aſtris) & entis Dealis proponit, ſuique ibidem oblitus, & entis imaginativi, cujus tamen præ cæteris memoriam habuiſſe debuiſſet. Niſi fortaſſis malit, ens imaginativum non poſſe cauſare morbos, aut nuſquam vigere, niſi penes ſagas. Enimverò, ut Peſtem divinam arbitror ſpernere remedia naturæ: ita quoque, ſi qua dæmonibus aut Sagis propria (quod non eſt credibile) at ſaltem ſuam cœlo originem neutiquam deberet. Etenim alias ſi Peſtis ſagaria eſſet, ſolitis eſſet longè immanior, propter adjunctum virus externum, & agendi promtitudinem, ira cacodæmonis acceleratam & ampliatam. Frater P. Boucher, Minorita, in ſuis orientalibus peregrinationibus, ut teſtis ocularis, narrat. Quod quantumvis Ægyptus, ſit alioqui Peſti valde obnoxia: pridie tamen inundationis Nili, quotannis decidere rorem ſingularem, quem Elthalim vocant, cujus adventu promtè & univerſaliter ſanantur, quotquot Peſte decumbunt, ac ſani præſervantur ab ea, eodem rore. Etenim ſi hoc verum, nec ſat à principe Radzivilio inveſtigatum: nil quicquam tamen exin deduci poteſt, quo Peſtem cœlitus cauſari naturaliter ſciamus. Cum exin ſaltem ſequatur, meteororum quædam eſſe ſana, alia verò quibuſdam noxia. Quod hactenus nemo negavit. Etenim quamvis Sol, pridie inundationis Nili, ferè ad locum eundem quotannis redeat: non tamen ſimul eædem ſtellæ comites recurrunt. Dein, Ros ille non eſt cœlorum aut ſtellarum proles, neque ex Blas cœleſti meteorico: ſed pridie inundationis, jamdudum inundata eſt terra altior Abyſſina, calida, & auſtralis magis, quæ magnum de ſe vaporem nitro refertum emittit (eſt namque tota Nili aqua nitroſa) qui vapor in rorem nedum reſolvitur (Ros, alibi mella, tereniabin, manna, entali, ac laudanum velut gummata, plorat: atque apud nos, quotidie ros majalis ſale ſaccharino ſcatet) currentemque comitatur Nilum: ſed totum aërem Ægypti, etiam humectando abluit, ægrorumque corpora reficit, non multò ſecus, ac imber terram,

poſt

poſt longas ariditates. Saltem ego, Sacris admonitus, ſperno Augures cœli. Itaque ſi cœlum ſit Peſtis graſſantis cauſa: deberet eſſe pariter cauſa alterius cujuſque Peſtis. Quia idem ſpecie ens, eaſdem ſortitur cauſas conſtitutivas, à quibus ipſa ſpecies ſuam recipit identitatem. Itaque conſtanter nego; virus peſtilens cœlo naſci, aut à ſtellis dimitti: Peſtes verò omnes, quæ non ſingulariter pro flagro divinitus mittuntur, ſunt vel endemicæ, vel terrore quodam fabricatæ. Quæ autem contagio hauſtæ mutuantur; ſequuntur ſemen atque fermentum ſuum. Peſtis autem endemica, licet hauriatur forinſecus occaſionaliter, non eſt tamen Peſti adſcribenda, niſi Archei noſtri terror, Ideam virulentam pavoris, ab ente endemico concepti, prius fabricet; uti mox conſtabit. Nego inſuper, ullam Peſtem eſſe epidemicam. Nam tametſi aër, multorum corpora ad varias putredinis confuſiones invitet: nullatenus tamen eſt Peſtilentis veneni cauſa primordialis. Nam ſicut omnis putredo à Peſte differt: ita viciſſim quoque venenum Peſtis, à quavis corruptione, filiâ meteori. Quod niſi rite atque perfectè ſit cognitum; nullatenus quoque poterit intelligi natura Peſtis: multóque minùs ejuſdem radicalis ſanatio promoveri.

Ad hujus capitis calcem addam argumentum, quod à ripa fluminum deſumitur. Vidi nempe, qui ut Peſte infectas vitarent ædes, Antverpiâ diſceſſerunt; alios, qui fugerent ab variolis, quibus ante biennium, adhuc vultum cicatricibus maculatum circumferebant, in Scaldi ipſo percuſſi ſunt morbis, quos vitâſſet præſumebant; ſeque ut ſanos ſubduxerant. Memini quoque me quondam puellam leproſam curâſſe Vilvordiæ, quæ dum jam per 7. hebdomadas ſanata putaretur, & Antverpiam rediret, confeſtim per totum corpus in ipſo fluvio, ſibi lepram repullulare ſenſit. Quæ demum ad me rediens, ſanataque, per ſemeſtre, Vilvordiæ eſt morata, Attamen eodem die, quo domum rediret, in Scaldi rurſus repullulavit occultata Lepra. Mulieres quoque in abortum proclives, etſi rhedâ rus pergerent, feliciterque ceſſiſſet iter; attamen in fluvio, ſeditionem in utero ſenſere, domumque à ripa per rhedam vectæ, illas in cruentum profluvium lapſas, ſcivi. Adeóque fluvius, cœli æmulus, planetis creditum honorem ſuffuratur. De æſtate loquor; adeóque nec frigus in fluvio, tum aliquod ſuſpectum, incuſandum. Frigus etiam autumni, rus pergendo, non obſtitit, quantum menſe Auguſto; fluvius, nec concuſſio rhedæ, quantum quieta navigatio, noxæ attulit. Non demum vapor aqueus, in fluvio oberrans. Siquidem diebus pluviis, rus itinerando, calamitates narratæ non obvenere. Ut neque degendo circa paluſtria loca: ſed in fluviis, fluxui ac refluxui opportunis, pauculæ horæ, has moleſtias Peſtis, ectymatum, lepræ, & exanthematum, invexere, quæ in terris non oboriebantur. Argines enim, ac ripas, bis quotidie aqua deſerit, fœtetque olidus fracedine fundus. Quapropter fluvius tacendo loquitur, probatque fracidi odoris nocumenta, quæ mox dicam. Idque enim proin non tam litori maris, quàm ripis eſt vernaculum. Nam ad ſalſum mare, arenamque fundi, nulla eſt fracedo, qualis in ſemidulcibus fluviis; quare aquæ vix unquam prorſus nitidæ ſunt, carentque odore ſibi proprio. Cœlum ergo à labe noſtra eſt immune, ut ab accuſationibus ignorantum inſons, culpâ caret vindictæ. Reliquiæ ſunt paganiſmi, quas niſi Schola Medica devitârit, ſciat Datorem luminum, beneficia ſua non illis porrecturum.

Peregrina Lues nova.

NON omnes morbi venêre ſimul in palæſtram. Felicia ſanè Atavorum ſecula, quibus paucæ infirmitates ſtrinxerant gladium in humanam imbecillitatem. Productum-

ductumque deinceps tranſgreſſionis Adamicæ, ſenſim nobiscum naturæ primordia aſſociavit. Aſtrologi enim adhuc hodie confugiunt ad determinatas ſiderum poſitiones, iras, incompatibilitates oppoſitionum ac luminum malignorum congreſſus. Quibus prima febris, prima Apoplexia, primave Peſtis, nata ſit. Etenim quanquam non ſoleam indagare præterita, quæ non proficere, ſed obeſſe poſſunt: multóque minùs aſſueverim inquirere, quorum adipiſci, dare, facere, aut ſperare non poſſem demonſtrationes: attamen non potui non irridere paganiſmi futilitatem in Aſtra relatam. Aſſentirer namque faciliùs Aſtrologis, ſi nata ſemel febris, obortaque apoplexia, ceſſaſſent, ceſſante illâ conſtellatione. Demonſtrare quoque ſi poſſent, quonam interim hoſpitio febris habitaret, diſtracta ſemel ſtellarum febrilium dislocatione. Quapropter libro de vita longa, morborum omnium, mortisque introitum in naturam humanam, primus, ex ſua origine deſcribere, coactus fui. Adeóque dilucidè intelligo, ac opticè cerno, reliquias eſſe ex paganiſmo, quicunque auſus eſt, ſtellarum officia & deſtinationes extendere ſupra textum Sacrorum, qui dicit, quòd Aſtra ſint nobis in ſigna duntaxat, tempora, dies, & annos. Etenim ſi Aſtrologis aſſentirer judiciariis, arbitrarer febrile, aut Peſtilens ſemen, ſemel natum, deinceps intrâſſe in naturam: nec quidem, ut maledictionis cujuſpiam, ſed creationis deinceps prolem, continuare ſuam generationem. Sed cum morborum plerique tandem in ſanitatem deſinant, ſi ſaltem non cum ægris ipſis oppetant, ac plerumque citra novæ prolis ſuſcitationem: neceſſum eſſet, ſi propter infauſta (ridiculum, aut blaſphemum Chriſtiano verbum) quandoque lumina incepiſſent: nec hodie ſine illis incipere poſſe, ſi lumina illa, ſic congreſſa, æſtimanda ſint cauſæ morborum efficientes. Credidi itaque, poſtquam penitiùs abditorum corporum analyſes per Ignem explicuiſſem, quod eadem morborum ab initio fuerint, quæ & hodie principia, atque radices. Quod ſatis clarè demonſtravi in tomo de origine Medicinæ, tractatu De morbis in genere. Crediderim quoque, aliquot morbos initio fuiſſe, velut in ſui infantia, leniores, celerioresque habuiſſe progreſſus, & faciliores quoque extinctiones, ob priſtinum naturæ humanæ robur. Aliquot tamen morbos, ſui initio ferociores fuiſſe, qui nempe non ita adhærent radici humanæ fragilitatis; ſed lui ut peregrinæ conſocii acquiruntur. Etenim ut olim naturæ erant robuſtiores, quæ ut ſuſceptrices, ita & medicatrices ſunt morborum: ſic modò, experior ſemina morborum indies proficere, robuſtius incidere, ac incaleſcere, noſtramque naturam, quò it longius, proceditque intempeſtiviùs, eò quoque negligentiùs remediis auſcultare. Enimverò patrum noſtrorum diebus, ſurrexit eatenus incognita lues Veneris, cum pediſſequis & aſſeclis. Notatur autem annus 1424. & Parthenoplica obſidio, ætas luis, ejusque prima nativitas. Quicquid demum ſemel penes nos adolevit, quanquam in illis individuis pereat: ſpeciem tamen deinceps ſervat, & vix interire ſcit, quamdiu perennat mandatum ejus, qui labem in carnem mittit. Ut Scorbutum, Peſtis Hungariæ, &c. noſtris abavis ignota. Noſtræ autem plagæ creſcunt indies, quia & impietates multiplicantur. Mutantur quidem morbi, larvantur, augentur, degenerantque per ſui copulam. Itaque animo majore, deinceps de remediis altioribus penſitandum. Ex morborum deterioratione autem, conjeci ſecuriorem Medendi artem, quam quæ hactenus per frequentem phlebotomiam, & venenoſam reſolutionem laxantium, conſertis vinculis, mortales in cœmiterium præcociter trahit, ſurgere debere. Ominor enim, quia cerno luem Veneris, cæteras ægritudines, mutaturam in ſui obſequium: & Peſtem quoque

hactenus

hactenus fore degenerem. Enimverò legi quandoque in revelationibus S. Brigittæ, item in vitis S. Dominici, Vincentii Farrerii, Colettæ, &c. unanimi apparitione illos vidiſſe, ſuccenſum velut Mundi Salvatorem ſuper mortalium impietatibus, minatumque exitium generis humani, tribus jaculis. Cujus apparitionis ergo, B. Vincentius, ordinis S. Claræ reformatricem Colettam, ut Valentiis Hiſpaniarum, ſuperintellectuali raptu, viderat genubus proſtratam, ante ſacroſanctam Trinitatem, quod exoraret auxilium Deiparæ virginis. Ut Chriſtus Dominus averteret piaculum, comminatum pro commerito ſupplicio. Deſertaque patria Valentia, Gandavum venit Colettam inviſurus: quam ſtatim agnovit eandem, quam in raptu præfato viderat, & quærebat. Pro Avaritia enim, erat ſagitta bellorum, quibus malè parta maléque reſervata auferuntur. Pro Superbia, erat in manu omnipotentis jaculum inediæ, famis. Eccleſiaſticos autem, quos hujusmodi peccata ut plurimum tangunt, minatur fugare utraque lancea, à poſſeſſionibus, contra vota accumulatis, maléque uſurpatis. Ac tandem contra luxuriam, ſagittam contagii in manu gerebat. Non equidem David caſu; ſed altiori ductu, Peſtem pro bello & fame elegit. Quia totus populus, Regis ad exemplum, fornicator erat. Singulare id ſaltem in præfata viſione, quòd diverſis ſanctis, & annis apparuerit, & quidem ante luis adventum. Quoniam non eſt verbum, quod Dominus non revelaverit ſuis Propheris. Poſtremo, ſub dierum plenitudine, ſub maturitate, & completo peccatorum numero, immiſit longanimis Deus unam trium ſagittarum in medium carnis, ac confeſtim apparuit Lues Veneris, planè atrox, virulenta ac feſtinanti putredine necans. Deinceps autem aliæ ægritudines, imò & ipſa Peſtis, labem ejus contrahit. Nec veteres morbi reſpondent amplius deſcriptionibus avorum, nec conſuetam feudi obædientiam remediis exhibent. Nam olim ingentes exercitus, citra ultraque Europam in Aſiam, & Africam ducebantur, abſque notabili contagio, idemque utrobique ferè militum cenſus inveniebatur. Aſt jam, mox ab incepta obſidione, moriuntur intus præſidia; & ſimul obſidentia caſtra, acceleratamque expugnationem, confeſtim popularis Peſtis ſubſequitur. Vix enim unica præſidii cohors foras proficiſcitur, quam non ſequantur currus, ægrotis onuſti, etſi poſt ſe noſocomia oneraverit. Præcipui Chirurgorum cum admiratione plangunt, quod non ita pridem, minora quævis vulnera vix ſolitis obædiant amplius medelis. Porrò lues iſta primum viſa legitur in obſidione Neapolis, anno 1494. Medentes quoque ortum ejus per conjecturas attentant. Aliis enim placuit luis nativitatem, Indiis occiduis tribuere, quodque ibidem eſſet vernacula atque ſolita. Aliis verò placuit orientalem plagam accuſare. Veruntamen occaſus Indias immunes fuiſſe, teſtatur ipſe Ferdinandus Corteſius, earundem expugnator, quodque poſt adventum ſuum nondum ibidem enotuiſſet; ſed eò advectam luem, cum Æthiope, mancipio Pamphili de Narvaez, Fortè enim ille recens ab obſeſſu Neapolis eò appulerat, ſecumque attulerat. Etenim cum ibidem primum lues videri cæperit, diſputatum inter nationes, an Gallo, an Hiſpano, an verò Neapolitano, cedere debeat in triumphum. Interim nemo unquam Luſitanum accuſavit, ac per conſequens, Indiæ Orientales immunes erant. Nam Luſitanus in obſidione Neapolitana non erat, qui veteri odio bella Caſtellanica lubens promovebat. Solus tamen Luſitanus cum excluſione Hiſpanorum, eoum luſtraverat, ſibique ſubegerat. Nec his obſtat, quod ab olim Lues Sinenſibus ſit aſſueta. Nam inde nemo ad bellum Neapolim advenit. Ergo ſi verum ſit, quod Lues in Sina, antiquitate vincat: potuit

ibidem iiſdem initiis incepiſſe: prout cata-pultas & typographiam ante nos habuerunt. Saltem Lues nuſquam ab Endemicis, nec ab aëris infectione. Hinc etiam non paſſim popularis. Quod autem non à Sinenſibus ad nos ſit delata Lues, patet ex guajaco, cujus uſus apud Europæos 80. annis ſenior, quàm radicis Chinæ. Dein, quia introitus in Chinam ſub pœna capitis omnibus externis vetitus. Nunquam Lues tum viſa in oris extra Chinam, quorſum tamen Sinenſes propter commercia quotannis excurrebant. At guajacum ab occiduis terris venit. Alii forte proinde contendunt, hanc Luxuriæ luem incepiſſe, eo quod annonæ caritas, mactatorum carnes cadaverum ſuffurari, & clanculum coctas divendi, ſuaſiſſet. Sed cum anthropophagis Indis hæc lues, ante adventum Pamphili, fuiſſet ignota, non recipitur horum allegatum. Aſtrologi quoque, quibus omnium contingentium cauſæ referuntur in ſiderum aſpectus, & rotationes: ne quid citra cooperationem aſtrorum fieri concederent: peregrinum tum ſtellarum ſitum, duntaxat ſuper Neapolim influxiſſe ajunt, quem multâ anxietate quærentes, nondum invenerunt. Quaſi idem aſtrorum ſitus nunquam fuiſſet antea. Refragantur enim Sacra Aſtrologorum huic opinioni; ut ſuprà jam probavi. Paracelſus tandem Luem, multis libris & additamentis inconſtanter indagans, copulam leproſæ meretricis cum ſcabioſo milite Gallo incuſat, ac deteſtatur. Quaſi vero antea nulla leproſa, Gallo ſordido commiſta fuiſſet? Ad refellendum autem ſufficit: quod Paracelſus etiam in hoc ſibi ſit inconſtans. Negans pluribus libris luem veneris, per ſe, eſſe morbum, ſed aliis morbis permittit duntaxat aſſeclam. Attamen omnis contagio, ſive ex Lepra, ſive ex Peſte, vel aliunde contracta, verè & actualiter in ſe eſt morbus. Nec mirum quoque, cauſam Luis hactenus neſciri ab iis, qui ad naturæ ſolius contingentias reſpexerunt. Credo potiùs, tot apparitiones Sanctis non fuiſſe fruſtra, ac ſine ſcopo oſtenſas. Credo itaque, initia luis, ex vibrato jaculo Iræ divinæ, hauſta fuiſſe, & in naturam inſita, non ſecus, atque lagenarum inverſione, tertia quandoque peribit mortalium perſona. Non quidem, quod velim luem libidinis reputari, ſui principio miraculoſam penitùs, quia à piaculo incepiſſet. Scio namque, ut in natura habet modo: ita & ſui initio fermentum, atque radicem reperiſſe. Enimverò Laicus quidam, & vir ſanctus, ad quæſtiones arduas aliquot, ſolitus viſiones ſomniales, ac non raró quoque per Mentis abstractionem, notiones intellectuales ſuſcipere: nimiâ forte curioſitate has indagavit quæſtiones. 1. Cur iſta Lues præterito ſeculo, & non antea erupiſſet: cum anteactis paganorum diebus, ſcelerata quælibet ſcurrilitas nunquam defuerit? 2. Unde, ſi non ab Indis, in Europam venerit? 3 Quæ cauſa ſit continuitatis, & mitigationis, ac mutationis, ſi divinitus immiſſa? Nam miracula raró per contagium tranſeunt, ac niſi tradito mandato, ſuam in natura cauſam nanciſcuntur. Sed neque Deus inſontes punire ſolet, prout innocentes ſæpe Lues Veneris inficit. Dixit itaque laicus, ſibi in viſione intellectuali viſum jumentum, quod penè diffiueret ulcere fœtido. Qui morbus equinæ ſpeciei proprius, noſtrates den Worm: Galli vero *le Farcin*, vocant. Unde ſenſim equi purulentâ carie pereunt. Hoc autem jumentum vidit, velut canibus in eſcam deputatum, totum tergus vitiatum habens, etiam circa vas naturæ. Nec præter iſtam viſionem, aliud reſponſum habuit. Quapropter ſe ſuſpicari dixit; Quod in obſidione Neapolitana, (qua primùm dira hæc lues emerſit) nefando aliquis peccato, congreſſum cum ejusmodi jumento habuiſſet. Saltem inde conjicio, non antea viſam raritatem morbi, quippe non credam facilè unquam ejusmodi peccatum in talibus

bus terminis ab origine mundi commiſſum; eſtque morbus, lui venereæ ſimilis, & equinæ naturæ affinis ac familiaris. Potuitque ideo ſuum fermentum (permittente Deo vindice) in humanam familiam naturaliter transplantaſſe, divinitus quanquam antea comminatum. Miſcuiſſe inquam contagium equinum, infandæ libidinis actu tum (perinde atque hodie à meretrice ſordida uſque in teſtes maris, attrahitur ipſa Lues) gonorrhœam, carcinoma, atque bubones venereos, &c. propagans. At curioſus eſſe deſino, quoties res ſcita nulli eſt uſui. Niſi forte mavis hinc meditari, equos ſic ulceros curari remedio Luis; & vice verſa, per Hydrargyrum optimè præparatum. Servit ſaltem conſideratio Luis degeneri ac multiplicatæ Peſti hodiernæ, & quæ plures ſub adventum Antichriſti, minatæ ſunt in Sacris. Addo. Quod ſit infamis, infeceritque omnem mundi angulum: effectu quoque palàm oſtenderit: quod ſit commune carnis piaculum, ſerpensque ad ulteriorem, & vulgo adhuc incognitum ſcopum. Enimvero primo exordio nedum dudum ignota ſtetit: ſed & ſui medela infeliciter tentata, & adhuc hodie vulgo ignorata. Unde conſequens, quod incertis & ferocibus pharmacis, mortalium vita indignata, humiliata modo ſit, vel ante cujusque juventutem. Quæ debilitas, perpetuitatis quandam ſpondet perennitatem, ac in abſtemiis, ad quartam ſaltem generationis periodum. Imò licet ampla hominum caterva nunquam luem contraxerit: nihilominus, cum vix unquam Lues ſit bene curata, manſerintque reliquiæ: ſuperſunt ſanè, qui Medentum temeritates experti, ſeipſis ſunt longè facti infirmiores. Pars namque veneni, quæ permanſit penes illos radicalis, præter horridas unctionum, ſuffituum, & ſalivationum torturas: neceſſe eſt eo titulo, illorum ſucceſſores, notabili debilitate diminutos. Eſt nimirum Lues, non quidem morbus, conſtans materia ex qua: ſed fermentum duntaxat venenoſum, ſolidis, vel liquidis noſtri partibus, odoris inſtar, affixum. Adeóque (quod Lui eſt ſingulare) nedum partibus conſtitutivis; ſed & excrementis, ſive aliorum morborum materiis, quas attingit, ſe incorporat; quia afficit, & commiſcetur. Cumque faciliùs ſit veneno contaminare materiam, jam recenter deſtinatam in excrementum, quam partem adhuc vivam, adeóque & hactenus reſiſtentem. Hinc fit, quod quicumque manifeſta, vel occulta habent quorumcumque morborum initia, Luem facilè contrahant; proinde ſe etiam in varias morborum larvas aſſociatione tranſmigrat. In multis namque ulcera, puſtulasque; in aliis, oſſium caries erodit, dura excitat tubera, Bubones item, phlegmones, & purulenta apoſtemata facit, ut & vulnera curando pertinacia. Alibi quoque peperit paralyſes, podagricos inſultus, Icterum, Hydropemve, &c. Id enim Paracelſum decepit, putantem, quòd Lues non ſit in ſe morbus, quia aliis morbis adhæreret. Nam maledictio jam naturæ, ab origine ſua impuræ, ſuperveniens, non procedit generatione conſuetâ: ſed ſuum corpus in corpore aliorum morborum reperit prædiſpoſitum. Ita ut paritas conceptus, nativitatis, ſubſiſtentiæ, & effectuum in alieno corpore (humano nimirum) prodant paritatem ortus Luis, & aliorum morborum, eo quòd pariter à prævaricatione emanent. Morbi itaque, à Luis ortu deinceps degeneres facti, veneni alicujus ritum imitantur plerumque: nec ullus ſat horum cauſas inveſtigavit, quare nimirum plerique morborum, evaſerint contagioſi, atrociores, frequentiores, tardius difficiliusque fugaces, quam olim. Indubie namque, Peſtis eſt ſolito frequentior, minimâ nos occaſione arripit, crudeliter inſectatur, faciliusque diſpergitur, quia aſſociata novo toxico. Etenim plures, velut deſperantes, putârunt naturæ noſtræ vires,

ſic ad ſui finem brevi decurrere. Sed Verbo Dei eſt ſtabile imperium. Non eſt ullus horum defectus, ſpeciei humanæ incorporatus: ſed per accidens, individuis tantùm adhærens; cumque omne peregrinum adhærens ſeparationi ſit obnoxium, nullumque alienum ſit idoneum, ut ſimulacro Dei medullitus conjungatur in conſtitutivis principis; Idcirco omne peregrinum, ſui ortum, augmentum, aſcenſum, ſtatum, declinationem, ac interitum neceſſariò ſuſcipit, ac tandem etiam ſponte, per ulteriores propagationes, reſtaurationem exſpectat. Sunt namque Verbi, ſemina ac ſpecies, in ævum durabilia. Hinc conſequens, hoſpitem exoticum tandem cedere deberet è ſtabulo, in quod clanculario errore furtivè irrepſit. Eo quòd Verbi poteſtas, nullis tempeſtatibus, longitudine motuum, aut dierum, ut nec hoſtis technis, præſcriptionem patitur. Diluvium quidem, terram cooperuit, quia homo viam ſuam corruperat: Ideóque & hodie ob peccata, penes nos infirmitas locum ſibi fecit, accreſcit indies nova, & comminatura lia inſuper. Anno 1540. ſub Paulo III. circa autumnum in Apulia prope Tarentum, prima apparuit Tarantula, monſtrum ab urbe ſic dictum Araneæ ſimile: ſed duplo majus. Quod deinceps manſit in ſpecie, & à Tarentino, in Agrum jam Romanum quoque transplantatum eſt. Etenim apud Danielem omne monſtrum, in rempubl. excreſcens, à mari venit. Confirmantur hoc monſtro novi adulatores, qui homines à ſe demorſos dementant, & exſultando tripudiant, tanquam bene egiſſent, credendo adulatoribus. Anno 1550. in Auguſto, Galli primum viderunt Triticum, quod vocant roratum, ſive mellitum: in ariſta adhuc viridi, halecem fumatam odore referens: in matura verò, nil niſi fœtidum pulverem atrum: popularium utinam, non morborum plurium cauſam. Plaga eſt, quæ nobis magnam furatur annonæ partem: ſata nempe eſt zizania contra potentiores Prælatos. Quam utinam noſcerent ac prævidèrent! Anno 1556. noſtris oris maritimis primum apparuit Scorbutum, Veteribus ignotum. Quod gingivas & anhelitum inficit, ac crura: quia & interiora obſidet. Deſignantur homines eodem anno in Belgio admiſſi, dulci contagio, intus & extra ſubvertentes, ſibi credulos. Non ita pridem febris caſtrenſis adorſa eſt noſtrates, contagio profundo; abſque ſiti, & calore enecans; denotanturque, qui, ſpecie pietatis, nova ſpárgunt & ſuſpecta dogmata inter domeſticos. At ſaltem nil, quod hoſtile eſt ſemel, deinceps in ſua ſpecie intercidit, quia ad flagrum immittitur, ac cæci non indagamus cauſam occaſionalem, medium letiferum, finem, atque remedium. Hodie enim Caſtrorum impuritates, paludum, domorum, cum pauperie militum, velut inſolitarum ægritudinum cauſas incuſant, ac inter Medentes ſuper hanc aleam, tota vertitur præſervativa. Quaſi verò olim caſtra puriora, dum Peſtes, atque inſolitæ febres, nondum erant. Scio etenim, quoties febris de ſtemmate antiquarum cadit in corpus, quod actu Luem veneris patitur, aut quandoque habuit, maléque ſublatam, confeſtim iſta febris ſe aſſociet, venenoſis Luis quisquiliis, unde venena mutuat, quæ maligna & caſtrenſis dici cœpit; ſeſeque propaget contagio, etiam in inſontes à Lue. Eſtque videlicet ex febri mare, & Lue matre, tertium, ab utroque genitorum diverſum monſtrum, ex morbis ſpecie diſtinctis. Hinc nimirum tam febris, quàm Peſtis, larvata evaſerint, atque incognita. Sic namque Lues in chao febrili pergit diſpergi, fitque juris communis. Infelix nempe Luis monſtrum, utrique parentum diſſimile, proditorium venenum, Peſtis æmulum evadit, Peſtemque ipſam, novo putredinis fermento, truculentiorem parit ſolito. Non abſonum ergo hodierna caſtra, plures ægros, frequentiores mortes, & contagio

tagio malігniores ſuſcitare. Nec immeritò, caſtra faciliores ſequuntur infectiones, quàm alioqui populoſiores urbes: quippe miles civibus, Luis eſt objectum propinquius. Peſtis itaque, fomitem pro favilla reperiens, facilè recurrit.

Opiniones Veterum.

PESTIS, omni ſeculo, in ſupplicium, ab iratis Diis miſſum reputatur. Ideo Hippocrates omnem penitùs contagii labem, divinum in morbis nominat. Gentiles adhuc hodie ad ſua transfugiunt Idola. Gentium Dii, dæmonia. Chriſtiani verò, ad unicum æternum Numen recurrimus, ſubſidiaque Sanctorum imploramus, Quia glorioſus ac mirabilis Deus in ſanctis ſuis, qui impetrant, quæ nobis noſtra denegant demerita. Urbes enim ſunt in Belgio, quibus ſodalitas Sanctorum, in Peſte patronorum, hactenus immunes ſervavit cives ab olim, quotquot miſſi in auxilium & ſervitium Peſte contaminatorum. Nemo enim, miſſus à decano concive, ac ſodali, etſi infectiſſimo à Peſte inſerviret, unquam à Peſte apprehenſus fuit. Sic eſt. Capilli capitis cujusque ſunt numerati. Non cadit frons de arbore, abſque permiſſu Dei. Multo minùs nobis aliquid accidit, præter permiſſum & præſcientiam Domini. Sic verum eſt. Peſtis quædam à manibus Domini venit, quam evitare eſt impoſſibile: quia venit ab eo, qui ſagittando errare nequit. Idcirco de hac Peſte nequicquam ſcribere decrevi: ut neque de ſanatione miraculoſæ. Nam ſi naturalis Peſtis per miraculum ſanetur, ea ad Medicum non ſpectat. Plurimi quoque noſtrum opinantur, Peſtem non niſi divinitus mitti, abſque concurſu cauſæ ſecundæ. Mahumetani quoque, cum Calviniſtis, credunt Peſtem inevitabilis prædeſtinationis ſortem. Nec ideò loca vitant aut infecta corpora, ut neque nocua quælibet. Malè ſibi conſtantes. Siquidem fera nocere nequit, non conſentiente Domino, adeóque hac ex parte non ſit Peſte nocentior: à feris tamen cavent, ac ſe tutantur. Anglia quoque hactenus proprio Peſtis nomine caruit, quamque ab olim Plagam nominat. Quantum ad cauſas ejus attinet, Græci primum, ac dein Arabes, ac quicumque alterutris horum ſeſe dicarunt, Peſtem in duas cauſas convocant. Quarum priores catharticas, ſive præcedentes; poſteriores verò, connexas, conjunctas, continentes, comitanteſque proximè, appellant. Enimvero cum cernerent, humanum corpus, ſua per individua, & habitationum loca, magna differre varietate; excogitarunt univerſalem cauſam pro Peſte. Cœlum nempe, per Aſtrologos ſeducti, culpârunt: quod noxio lumine, motuque ſuo, aëra diro tabo conſpergat, cujus proinde virus, epidemicum nominârunt. Ac tametſi viderent morbos, contagio infames, oriri occaſione ſtagnorum, antrorum, fundorum venenoſorum, mineralium, ſordium, montium, uliginum, vallis, aut ſentinæ, unde variæ putrilagines ſcaturirent: non tamen unquam horum morborum indolem, Peſtem æſtimarunt: ſed ſeparato nomine, endemicos vocârunt. Quæ diſtinctio mox dubium omne ſopivit, ac ipſimet in hoc ſopore ſtertuerunt. gaviſi, in univerſalem culpam, ad cœlos relegaſſe ſuam inſcitiam: ſeque ſecuros autumârunt, nequicquam diffidentes, quod ſe culpa, illos verò ignorantia, cœlum vindicaret. Separabant item mortuos, atque moribundos, ſuas obedientias deteſtando, non exauditum iri, neque accuſaturos Medentum incuriam, ac ignorantiam. Præſertim ubi primus ſemper Medicus aufugit, ſuum deferens ægrotum in vitæ deſperatione. Quocirca Aſtrorum ariolatores in ſubſidium convocant, ut ſi horum errores mundus tueatur, conjunctâ criminatione cœlum infament, quòd abſtracti luminis tabido veneno, aërem & aquas inquinet. Aſt prædeceſſoribus

multò audacior Paracelſus voluit, labe noſtrâ cœlum infici realiter, peccata noſtra ſtilo notare, & invito ſe recipere, ideò ultorem eſſe, ac neces proritatum. Peſtem autem eſſe merum vulnus, ſagittari cœlitus; vulnerando aſtra, currendoque lædere. Quodque hæc vulnera, tribus duntaxat, neque pluribus locis, (neſciens hæc eſſe emunctoria noſtra) ponè aures ſcilicet, ſubter axillas, & in inguine. Alibi quoque non tres: ſed 4. Peſtes ſtatuit, juxta elementorum numerum; Quadruplici, multumque diverſo remedio, ſuperandas ſingulas. Alibi verò & quintam Peſtem excogitat, à Gnomis, Sylphis, Nymphis, Satyris, lemuribus, Gigantibus, Faunisve immiſſam, quod hos forte quintum autumaret elementum. Porrò à civitate Stertzinga rogatus, pro ſelecto alexiterio: ſtellata atque elementata remedia priora deferens, finaliter potui ex Theriaca, Myrrha petaſitide, terra ſigillata, ſpermate ceti, Aſclepiade pimpinella, Valeriana, & Caphura, cum optima aqua vitæ totus fiſus eſt. Per inadvertentiam ſcilicet, immemor abreptus in centum ſimplicium confuſiones, à ſe multoties, ac ſerio, mox ante deteſtatas. Denique nec ſimul conveniunt, quod alias elementum Ignis, nequicquam à cœlo diſtinxerit ſæpius, & nihilominus quatuor Peſtes, ortu, cauſa, ac remediis diſtinctas tradiderit: quas uni dicaverat cœlo, quod alibi ſolum Peſtis authorem voluit. Vult etiam quod cryſtallus, Arles, itemque gemmæ, in aëre gignantur, ac cœlitus decidant, quæ alibi ſui immemor fructus aquæ nominat, volens cryſtallum niſi meram eſſe glaciem, frigore conſtrictam. Tandem peſtis cum ſit malum cœli, & ex quarto gradu; tincturam autem gemmarum dicat optima iſtius vulneris ſolidativa: adeóque & remedium 2. gradus curare Peſtem quarti gradus. Inanem quoque defatigationem miſeror, circa remedia, quæ inter millenos Spagyros vix unus præparet. Frivolum eſt enim tot condere libros, ac tandem recurriſſe ad vix parabilia, in morbo populari, ubique obvio. Frivolum eſt enim, vagante Peſte, totam regionem alere carnibus ciconiæ aufugæ ſub autumnum, aut lingua leonina appenſa. Cuncta enim ejusmodi ignaram detegunt jactantiam; non autem communem charitatem, in tam ærumnoſa ægritudine. Nec enim Hippocrates ejusmodi remediis, Peſtem è Græcia fugavit. Alioquin enim pauper (ſi remediis, ac obſoniis pretioſis, Peſtis profligaretur) vitæ deſperatione, fortunæ inæqualitate, multo planctu, juſtóque dolore, Deum, perſonarum exceptorem, ſibique denegata remedia, penſitaret. Nunquam itaque credidero, Deum, in natura, minùs ſolicitum, ſanando pauperem, quàm divitem. Hſtoria Lazari enim, & epulonis divitis, mirificè pauperes confortat. Tandem Paracelſus libros Peſtis edidit à Pythoniſſis ac lemuribus generatæ: Lemures inquam, ſatyras, &c. quos cacodæmones negat, in generanda Peſte, Sagis coæquat: remedia tamen, tantæ Peſti addere, neglexit. Quaſi titulo Monarchæ arcanorum ſibi præſumto, ſat eſſet, non calcâſſe priorum veſtigia, ac plurimum fumi: ac parum ignis ſuſcitaſſe, ſuique memoriam riſui expoſuiſſe. Nam libri de Peſte, de Tartaris, de mineralibus, &c. multum garritum, parùm fidi auxilii continent.

Diviſa Peſtis.

PARAMIRUM Paracelſi, totum incumbit, ut perſuadeat omnem, abſque exceptione, morbum, ac nominatim quoque peſtem, totâ ſpecie, eſſe quintuplicem. Cauſis nimirum, ortu, proprietatibus, atque remediis diſtinctam. Primam autem ſpeciem vocat ens naturale, originaliter ex fructibus elementatis procedens, hancque Peſtem, libris de Peſte ac peſtilitate deſcripſit, quibus ſit ibi ſibi interpres. Aſt cum conſtet, fructus, quos Scholæ hactenus credi-

credidere miſtorum elementorum, eſſe ſolius aquæ: (prout de ortu Medicinæ alibi clarè demonſtravi) neceſſariò quoque ruit jam doctrina elementorum, pro Peſte ſaltem. Aliud dein morborum prædicamentum vocat ens aſtrale, tanquam è cœlo ſtellato depluens. Proſequiturque multis libris de Peſte, hoc duntaxat entis genus, omiſſis aliis. Adeóque cum alibi cœlum, cœlorumque fructus, cum elemento ignis confundat; etiam rurſus coincidet Peſtis aſtralis, cum naturali, & elementali ignea. Tertium dein morborum genus generaliſſimum, vocat ens Veneni. Quaſi Peſtis alicubi eſſet quæpiam veneni expers: & quaſi ſuum venenum, extra, ſupra, aut præter ens naturale, Peſtis haberet: Sic itaque Aſtra, contra ens naturæ diſtinguit Idiotiſmo præpeditus. At ſaltem, quaſi naturalis, & Aſtralis Peſtis, non eſſent venenoſæ? Quartum tandem morborum genus, vocat Ens ſpiritale, cooperante ſcilicet cacodæmone, cum ſuis mancipiis. Revocat huc quoque exſecrationes, & deſperationes hominum; omitit verò inprimis ſuos faunos, lemures, nymphas, ſatyras, &c. niſi hos forte velit cacodæmonum ſocios. Saltem præcipuum negligit cardinem, propriam nimirum phantaſiam: cum non raram Peſtem ſolus terror generet. Putatque quinimò ens ſpiritale externum, eſſentialem Peſtis cauſam, per quam ſpecies duntaxat dirimendæ ſunt. Adeóque effectus duos, diverſos ſpecie, ſolis cauſis diſtinguit, externis occaſionalibus, & accidentalibus. Etenim certum eſt, ſive Saga, tanquam venefica, peſtiferam labem alicui connecteret, ſive alio medio id fiat, ac proprio naturæ vitio, ſaltem Peſtis inde ſcaturiens, utrobique una & eadem eſt. Quintum poſtremò genus Morborum vocat, Ens deale, ſive fidelium, ſatis ſtupidè, Deum à morbis ipſis non diſtinguendo, prout alioqui liberum eſt, naturam ab effectu ſuo nequaquam ſeparâſſe. Peſtis autem Dealis nuſquam, vel ampliſſimis ſuis ſcriptis mentionem fecit. Ad me autem quantum attinet, ens aſtrale non admitto. Licet id Paracelſus non uni tantum ex quinque; ſed ſibi inconſtans, omnibus univerſim peſtilentiis commune fecit. Similiter denique confundo Ens Veneni, cum Ente naturæ. Nam ſi non venenum: nec etiam ob id Peſtem continet. At cum Peſtis ſeparatum habeat ortum atque progreſſum, à reliquis morbis diſtinctum: Imaginationibus atque terroribus non parùm alligatum. Hactenus omnem Peſtem facio ſpiritualem. Non quidem ſagariam ob id; verùm perturbationibus Archealibus tributariam, ac merè naturalem. Quod ſi verò cacodæmon collaboret pro excidio humano: tranſplantabitur quidem & incrudeſcet ferociùs: non tamen ad hoc ſuperſtitione (licet aliter Paramirum ſentiat) opus, aut à naturæ devia eſt Peſtis; quippe ſubter naturam, ens ſpiritale evidenter, velit nolit, ſemper militat. Duas igitur ſpecie diverſas Peſtes agnoſco ſolum. Unam nempe quæ immediatè ex manu Omnipotentis, per Angelum percutientem mittitur, ad exſecutionem occulti Judicij ſuæ Deitatis. Hanc etenim quanquam Peſtem etſi agnoſcam: eandem tamen Domino meo integraliter committo, dicoque reſignatâ mente: Fiat voluntas tua, Domine. Siquidem nec remedium opto, niſi pro tuo beneplacito. Finaliter itaque Peſtem naturæ tantum ubique attingam, ut Philoſophus. Eamque voco alteram.

Conjuncta cauſa Veterum.

IN morbis univerſim, citraque exceptionem, cauſam efficientem & externam, nullam, præter occaſionalem, quandoque de morbo in genere, differendo, duntaxat agnovi. Nunc porrò cœlum, aditum dare ad Peſtem, juſtè me negare oſtendi: licet interim Blas meteori, occaſionaliter queat diſponere ſubjectum patiens, ad faciliorem impre-

impreſſionem ſuſceptionis. Itaque ad connexas Peſtis cauſas attendam primum: quas à Veteribus, relatas in humorum corruptionem, & caloris accenſionem legimus, ideóque conſcripta præſervamina, per ſola humorum putredini reſiſtendæ deputata putata. At nondum Scholæ explicuere, quiſnam, quove nomine donandus ſit ille humor vitiatus, calore accenſus, qui in venis, viſceribus, vel habitu, ſit titio Peſtis. Nondumque noverunt, in Ægypto graſſantem Peſtem caloribus magnis, potiùs extingui, quàm excitari. Prout apud nos, Peſtem plerumque magis autumnalem, quàm æſtivalem eſſe. Quandoque enim Scholæ ad endemica recurrunt, tam domeſtica, quàm forinſeca, quæ quoquomodo putredinum incitare vel accumulare creduntur. Denique pro præſervativis, quævis corradunt ſimplicia, etiam calida, modò fide Herbariorum commendentur. Hæſitatio verò Scholarum, ut & remediorum infauſta incertitudo, tegitur ubique diverſarum ridiculo complexionum eventu. Quæ ſanè fuit hactenus communis ac trita aptitudo, ad excuſandas excuſationes in nece. Tandemque Doctorum, ingenti Peſtis formidine, detegitur diffidentia Scholarum, ſuper legibus, & librorum pollicitationibus. Saltem infauſtas ægrorum obedientias demulcent, per unicum: *Sic ſtabat in fatis*. Ergo patienter ferendum, quod miſer ille, vel iſte, eſſet relatus in oppetiturorum catalogum. Interim opus Peſtis truculentum, truculentior verò, qui opem jactitat, nec adfert: Celer progreſſus Peſtis pro ignavia tanta Medentum. Toxicum in Peſte, unico ſaltem non feriatur momento, nec pacem admittit, quod inducias ſpernit. Siqui ergo eſſent humores, in facto eſſe, putredine in Peſte corrupti, cum nequeant retrocedere, ac reduci in priſtinum integritatis nitorem: ſitque naturalis morborum in Scholis indicatio prima, atque potiſſima, nocuum citiſſimè evellere, vanaque eſſe cuncta auxilia, niſi quæ promtè penituſque peccantem colluviem ſequeſtrent. Sequeretur, quod univerſalia præſidia (purgationes ſcilicet, ac venæſectiones) ſint potiſſima Peſtis auxilia. Quæ tamen multoties jam ſunt reperta mortem accelerare. Neceſſariò quoque corruit hypotheſis, quæ humores corruptos, in Peſtis cauſam proximam introducit. Nam revera Peſtis potiùs humores alimentaris inficit, quàm quod hi Peſtis cauſa ſint. Alioquin alibi ſat conſtare feci, naturam, humores in cruoris conſtitutione, non agnoſcere, nec habuiſſe unquam. Quocirca nec hi quicquam cauſare valent; quia ſunt non entia. Denique ſi humores, in fieri eſſe putredinis, eſſent Peſtis connexa cauſa, Saltem debuiſſent Scholæ nomen illius humoris edidiſſe, itemque modum ac proceſſum expoſuiſſe, quo iſti humores corrumpuntur, jamque corrupti ſint cauſa conjuncta Peſtis. Itemque, quo pacto celeriter ſequeſtrentur, cum impedimento ſuæ impreſſionis, in partes vitales. Debuiſſent denique locum deſignare, in quo, tanquam nido, prægreſſæ corruptionis peſtilentis conciliabulum eſſet, Nam ſi hoc centrum, ſint venæ vel viſcera (ubi prima excrementorum nempe contingit ſequeſtratio) prorſus damnoſus eſſet omnis ſudor: quippe qui à ſtomacho vel hepate, trans vitalia viſcera virus duceret, & non per conſuetas ſentinas propiùs effunderet. Sic namque Lues veneris, ſola gonorrhœa, in teſtibus domicilium eligens, ſi per ſolutiva, à lotii officinis retrotrahatur, ut per venas in Alvum recidat: neceſſariam Luem in totum ſpargit ſole iſto tranſitu. Multo itaque magis Peſtis, ſi humores in propriis officinis inquinâſſet, tranſeundo per ſudores efferretur, infallibiliter totum quicquid vitale intus eſt, contaminaret. Sin verò habitus corporis, locus ſit putrefactionis humorum peſtilentium: Jam ridicula erit Medentum diæta, quæ humorum putrefactibilium genera-

generationem creditur præpedire. Denique à quo, & unde putredo in cruore euchymo ante Peſtem in corporis habitu, vel etiam centro, oriretur: nequicquam de his omnibus eſt determinatum per Scholas. Satis putantes, obiter dixiſſe, humorum corruptionem, Peſtis eſſe cauſam conjunctam, eò quod Doctores profugi, hanc non niſi ex obliquo ſemper adſpexerint. Cum enim adverterent, epoto laxativo, carnes & cruorem, illo toxico tabefactas, & humorem flavum, vel pallidum mucum, obſcurioremve cruorem, nondum plenè transmutatum effluere: aſſeruerunt, nedum cruorem, ſed univerſum corpus, conſtare quatuor ſpecie diverſis humoribus, in eosque iterum reſolvi. Uſque adeò Peſtem in bile flava, igni comparata, vel in atra, ideóque melancholia dicta, terræ, Saturno, atque malignitati propinquiore, hanc putredinem pro Peſte inchoari autumârunt. Equidem licet alibi quatuor humores, ceu futile atque nocuum commentum, abunde demonſtraverim: donemus tamen jam per ſuppoſitionem falſi, quod cruor conſtaret ex illorum quatuor commixtione: attamen dum cruor jam eſſe deſiit, mutatusque eſt formali transmutatione in alimentarium ac vitalem liquorem, qui ſingula membra immediatè nutrit, auget, & fovet; Saltem cum veritate Philoſophiæ pugnat, quod liquor is alimentarius, per formalem transmutationem, degener à ſanguine, nondum obliviofus eſſet prioris ſortis ſuæ, ac compaginis. Puta ſi vinum, cerevifia, liquamen carnis, cum ſucco olerum, uno paſtu ſint bibita, mutataque in cruorem. Certè iſtud cruoris conſtitutum, non eſt unum, quandiu ex quatuor illis diverſis, adhuc commiſtis, conſtat; verùm quatuor duntaxat unum fiunt, dum per formalem transmutationem facta ſunt productum novum, qui eſt cruor. Pariter itaque, etſi cruor ex quatuor humorum connexione conſtaret: attamen cum jam ſint unum, & non amplius quatuor, non erit iſtud unum, amplius iſtud connexum, ex quatuor primævis liquoribus datis. Nec morbi inde reſultantes, queunt aut ineſſe, aut in ſanando reputari humoroſi, non magis potentes retrogradi, in quatuor illos fictitios humores (etſi dentur fuiſſe reales) quam ſemel factus ſanguis poteſt retrocedere in priſtinum vinum, cerevifiam, jus carnium, & ſuccum olerum. Patet ergo, quod Scholæ contra omnem Philoſophiam ignorent, formalem eſſe transmutationem, dum ex cibis cruor; & ex cruore fit liquor alimentarius. Patetque ex præfatis cæcitatibus, maximam morborum partem, inſcitiæ principiorum concreditam in Scholis. Ego autem ingenuè proteſtor, me in nullis avorum libris vel minimum unquam ſubſidii auxiliaris punctum reperiſſe. Nam quamvis plures, velut opitulati, convaleſcerent: vidi nihilominus decuplo plures, qui ab initio invaſæ Peſtis, iiſdem remediis uſi fuerant, infeliciter periiſſe. Theriaca enim ab olim, ſemper juvamen pollicita, ejusque aqua modo excellentior paſſim habetur, vanam quanquam opem continere ſciant, qui Peſtis nôrunt proprietates. Nam Alexiteria, quæ venena cohibent, nil certi habent contra Peſtem. Ideoque Medentes Academici, ſub infida Theriaces tutela, non audent ſe contagio Peſtis exponere. Eſt quippe venenum Peſtis, longè ſecretum à quovis alio. Religioſi autem quidam in Urbe, nil intentatum relinquentes, quo nummos vel æſtimationem comparent, ſelectiſſimam Theriacam magno profitentur vendere. Sed cum nemo militans Chriſto, implicet ſe negotiis ſecularibus, à pompoſis ejusmodi ſtentoribus cuique apprimè cavendum hortor: quippe non per oſtium, ſed ſupernè per tectum intrant, non vocati, in Medicinam ſeſe intrudunt. Hi enim cum Tullio penè dicent; Populo impoſuimus, & famoſiſſimi pharmacopolæ viſi ſumus.

mus. Etenim Theriaca Hippocrati, Peſtis domitori, adhuc ignota, triplum mellis, ad pulverum cunctorum copiam, recipit. Simplicia quoque ſexaginta, diſcordia, arida, dura, concluſa, cruda, excrementoſa, & plerumque à bimatu inveterata. Hæc inquam ſub coсti miſtione mellis, multum effœta redduntur. Mixtionem quoque, & digeſtionem, à debili febriente exigunt, præcipuè veneno vitiato ſtomacho, & ab Archeo intus conſternato, ac confusè tumultuante. Quapropter parùm auxilii, & conſolationis minimum præſtant. Nam Trochiſci de Vipera cocti, monitu Galeni, cùm ſint capitale ſimplex Theriaces, facilè docent, aquam theriacalem eſſe plane ridiculam. Nam ſi vipera, diſtillando, aquam theriacalem virtute ſtatueret: quid ni Trochiſci de vipera, prima ſui, ac Galenica coctura, omnem iſtam exuerunt medendi prærogativam? Quid igitur agam cum ſemper diſcentibus, & nunquam ad ſcientiam, quam docere profitentur, pervenientibus? Plurimi enim (teſte Seneca) ad ſcientiam iſtam non pervenerunt: quia putabant ſe perveniſſe. Tandem nec ſat fuit, tacuiſſe nomina humorum, quos putarunt putrere ante Peſtem, eſſeque hujus comitem cauſam: quinetiam transſiliendo tranſeunt ipſam corruptionis quidditatem, quæ paucis ſubinde horis ſuam abſolvit tragœdiam. Videntur enim Medentes ſuavi pulvinari cubuiſſe, paries dum proximus ardet, & elevato ſemel ſuper cubitum capite, dixiſſe arreſtum. Peſtis eſt morbus contagioſus, ex putrefactis humoribus, febri connexus, acutiſſimus, & valde periculoſus: quo dicto, caput rurſus reclinâſſe in ſomnum pomeridianum, opimè paſtos, qui ſomnus, ſub tantâ luce, oculos illorum iterum clauſit. Mundus interim ejulat, videns effectus, hoc judicio notatos, non cauſas, ut nec denique remedia. Quare ruſtici comam in temporibus, utraque manu ſcabentes aliud arreſtum pronunciant. Non (ajunt) opus eſt multo ſtudio, nec tot libris, ut quis dicat Peſtem lethalem, & contagioſum, quod quiſque ſuo didicit malo. Præſtabit itaque fidos auxiliatores conſulere, non ampliùs ſomnolentos, à Peſte fugitivos, atque remediorum ignaros.

Præparata ſedes.

NON ſufficit, Peſtis cauſas Scholis incognitas demonſtrâſſe, niſi meas dicam experientias. Peſtis cauſam, diverſos ejus proceſſus, in fieri, peregrinas proprietates in facto eſſe, præſervationes, & ſanationem. Initio itaque repetam, quæ alibi demonſtravi. Scilicet, in natura, duas ſaltem eſſe, nec plures cauſas. Materiam nimirum, & efficientem, quàm in Peſte Archeum, Vulcanum, ſive ſemen appello. Pro materia ſaltem, non ſit aliqua indiſcreta Hyle, quæ nunquam extitit, nec erit in natura; ſervitque Matheſi, & non ſpeculatori naturæ. Materiam itaque peſtilentem ſpecto, in relatione ad efficiens ſibi internum. Materia ergo Peſtis, eſt ſilveſter ſpiritus, veneno tinctus. Materia autem iſta, tripliciter ad finem ſibi propoſitum tendit. Quoniam vel forinſecus adventat, totaliterque ac perfectè peſtifera, à peſtilenti ægroto, vel cadavere, locoque, vel utenſili, inquinata, exhalans: Vel cruda adhuc à fracido Gas terræ intrò trahitur, quæ dein intus recipit fermentum appropriativum, ac gradatim tandem venenum peſtilens in nobis acquirit. Vel etiam totum intus noſtri exitium, materialiter & formaliter, abſque externo adjutorio ſubinde conficitur. Quod autem non ſint plures modi, quibus Peſtis fiat, patet ex diviſione. Nam vel tota intus generatur, ſine exotico auxilio: vel ab extra, incidit. Eaque eſt perfecta, in materia & forma veneni, ſolius appropriationis; & applicationis indiga: vel eſt adhuc cruda, imperfecta, ac velut embryo. Unde ſaltem in-

primis

primis obvium evadit, quod Peſtis non primariò ſemper cor invadat. Nam vidi, qui tangendo peſtiferas chartas, eo ipſo ſenſerit dolorem velut pungentis acus, moxque peſtilentem Anthracem in Indice digito oſtendit, & poſt biduum occubuit. Porrò triplex præfata materia, utut prima ſit planè venenoſa: utrobique tamen ſe tenet intra numerum cauſæ antecedentis. Non ſecus enim atque toxicum, oretenus aſſumtum, non eſt ipſe morbus, aut mors: ſed tantùm cauſa occaſionalis ejus. Non enim quicquam corporeum, agit immediatè in vitam aut poteſtates vitales (utpote quæ ſunt de natura luminum cœleſtium) quin prius ſit receptum, redditumque velut domeſticum. Cumque venenum aliquod jam ſit factum civis noſtri diverſorii, deglutitum nempe, vel attractum: nondum tamen adhuc poteſt ad occulta vitalium ſeminaria ingredi, vel admitti (quia eſt toto ſui eſſe, externum) quin priùs venenoſa qualitas, agendo in vitam, ſuſcitet Archeum (omnium alioquin agendorum ſub ſuo imperio, author atque opifex) in ſui defenſionem. Etenim alioqui non agit Peſtilens venenum, inſtar enſis, qui omnes in eodem attactus, ſui momento, vulnerat æqualiter: Peſtilens autem virus quoſdam ferire non valet. Archeus itaque, cum ex ſui indole habeat animales perturbationes, paſſiones, confuſiones, atque alteritates, ſubitò de ſe profert imaginem ſuæ alterationis conceptæ: illamque Ideam, in particula propriæ ſuæ ſubſtantiæ, in qua concipitur, depingit. Quæ ſic inſtructa mortis imago, eſt ipſamet Peſtis. Siquidem Peſtem non aliquam nudam qualitatem exiſtimo, tametſi non alibi, quàm in corpore, tanquam accidentia in ſubjecto inhærentiæ, exſiſtat: ſed Peſtis eſt ens, naturæ virus per ſe ſubſiſtens in nobis, conſtansque materia, forma ac proprietatibus ſuis. Quod alibi tractatu de morbis penitiſſimè demonſtravi. Hic monuiſſe autem ſat eſt. Quod vita nil operetur vincendo, aut perdendo, niſi per motus vitales animæ ſenſitivæ. quæ non eſt ſolita, niſi per Ideas operari in Archeum, motuum quorumcunque exſecutorem: prout nec Archeus aliter operatur in corpus. Quocirca hoc loco obiter notandum eſt, quod materialis atque immediata cauſa morbi interna, ſit ipſe morbus, non aliter quàm cauſa materialis, in homine, eſt ipſum ejus corpus, à ſemine in ſenectutem uſque perſeverans: non autem quod aliqua ſit hominis cauſa materialis conjuncta præter ipſum ipſius corpus. Quod eſt ipſum generationis productum, ex cauſa materiali nempe, & ſeminali efficiente interno. Quæ hactenus Scholis fuerunt obtecta, adeóque cauſas morborum occaſionales reputârunt internas, immediatas atque conjunctas, planè adhuc diſtinctas à producto. Quapropter hoc loco deníque repetendum eſt etiam, quod in Phyſiologicis docui. Nimirum ſex in nobis eſſe digeſtiones. Etenim in tribus prioribus, ſua Retenta, ſuaque eſſe excrementa. Quæ cum ſingula in ſe, ſuisque regionibus ſint moleſta, imò per complicationem atque extravagationem odioſa evaſerint, in Tranſmiſſa ac Tranſmutata degenerant, variosque inde inducunt morbos occaſionaliter. In quarta verò, ac quintâ digeſtione, oſtendi, non admitti ullum perceptibile excrementum. At in Sexta, quæ eſt Transmutatorum, plurima occurrere ſtercora ſpontanea, errore vegetativæ: aliqua inſuper aliunde tranſmitti, ut etiam non pauca violento Suſceptorum imperio, degenerare. Quæ hactenus à Scholis neſcita, ideóque & neglecta fuere. Quæque ideò nomine proprio caruere, horumque effectus morboſi, ridiculè in quatuor fictos humores hepatis fuêre tranſlati, & adjudicati. Quocirca primus ego, quanquam Tartari cauſas morbificas expulerim, ne

tamen videar cuncta, ex animoſitate, velle innovare, has ſordes, Tartarum cruoris hic vocabo: licet etymo improprio, quia veri nominis defectu. Excrementa ergo ejusmodi, ſive aliunde, in habitum corporis ſint delata: ſeu demum proprio facultatum errore, ſub transmutando facta, ſeu denique externorum violento imperio, ibidem degenerata: tartarum cruoris nuncupo. Non quod revera ſint tartari, in materia, ac modo, tartari, vini: ſed quia ex bono alimento, jam deturpato, quod antea fecundum erat, atque vitale, poſtea hoſtile evaſerit. Hæcque ideò præmonui, ut ſciatis Tartarum cruoris eſſe productum Peſtis, illumque facilè fieri à cauſis efficientibus peſtiferis. Quinimò nondum ſat eſt, dixiſſe tartarum cruoris, productum Peſtis eſſe; ſed inſuper oportet locum præfigere. Docebo enim mox, Peſtem eſſe venenum terroris: ideóque notavi, ſedem ejus, ſive nidum primitivum, eſſe in Hypochondrio; ubi videlicet prima terroris humani eſt conceptio, ſive perturbationibus externis, ſeu demum ſponte conceptorum motibus, contingat. Quamobrem adſunt in Peſte, vomitus, delirium, dolor capitis, &c. quæ ſuo loco in Republ. Splenis depinxi. Itaque ſi Scholæ, tartarum hunc cruoris, pro cauſa conjuncta poſuiſſent, adhuc tamen ab invicem diverſi eſſemus. Quatenus quod penes illas cauſa connexa eſſet, Peſtis productum apud me eſt. Nam Peſtis, heteroclito modo, nos invadit. Nec ejus materia conjuncta, eſt aliquod ſolidum corpus, vel liquor viſibilis, ut neque idcirco conſpicua aliqua putredo: ſed ſolum Gas, ſeparatum, ac degeneratum ab Archei ſubſtantia. Quicquid autem viſibile, vitiatum in Peſte occurrit, non eſt de ipſa materia Peſtis, ſive non materia ex qua. ſed eſt, vel materia occaſionalis, de qua ante, vel eſt productum, ſive fœtus, in quo Peſtis ſedet tanquam in nido. Quapropter Anthrax, bubo, aut eſchara, non ſunt materia primitiva Peſtis; ſed effectus ac productum, quod Peſtis ſibi paravit. Nam plerumque eſt Peſtis tam atrox, ac velox: ut ſimulatque in Archeum eſt introducta, nequeat obmittere, quin de humore alimentario partem aliquam non ſubjiciat ſuæ tyrannidi, habitetque in ea. Quocirca ſi putridus humor, cauſa immediata Peſtis eſſet, profectò putridus fuiſſet, antequam putruiſſet. Cum nempe ipſa Peſtis, ſibi paret vitioſum illud productum, quod Scholæ vocant humores, adhuc indefinitos. Fernelius enim, Scholis paulò ſagacior eſſe voluit, novitque ideò, Peſtem non naſci, vel conſiſtere è putredine quatuor fictorum humorum, ut neque ex aëris calore, aut frigore: ſed ex veneno aliquo, abditarum cauſarum alumno. Denique advertendum: quod cum tartarus cruoris, ſive ultimæ digeſtionis vitiatæ ſcoria, ſuſceperit fermentum Peſtilens, non minus, quàm cætera transmutata, privilegium habeat exhalandi per poros, ſine ulla poſt ſe reſidentia, ſive reſiduo capite mortuo (ſic Chimici vocant reſiduam à diſtillatione fæcem) ſi nempe humores fuerint alimentarii: non autem ſi ipſa ſolidorum ſubſtantia, in eſcharam, aut Anthracem, ſit ambuſta. Sic nempe, multò duriora Luis Venereæ tubera, oſſibus, velut æqualia, arrepto reſolutionis concilio, penitùs evaneſcunt. Quanquam autem tartarus cruoris, præfata quoque gaudeat prærogativa, quoties extra vitæ œconomiam, ut infamis, eſt proſcriptus: attamen dum in pus, aut virus ſanioſum transmutatus eſt, pellem prius erodit in eſcharæ ſpeciem, quam quod vaporetenus tranſſudet. Idque ſcilicet ob impreſſam peregrini fermenti labem, qua degeneravit in transmutatum formale. At ſi odorem fermenti quidem hauſerit tartarus cruoris: ſed nondum ſit transmutatus: fiunt glandulæ, bubones, &c. quæ ſudoris profluvio, citra cutis apertionem non rarò terminantur: ubi præfata alia id nequeunt.

Hæcque

Hæcque omnia ferè à Scholis in Catarrhos ſunt relegata. Totus ergo tartarus cruoris, domeſticus quidem partus eſt: ſed nothus, qui vi, deſtructione, & errore intruſus eſt. At cum remedia naturæ, ſint ſubnoxia tantis digeſtionum aulis: & corpora, præſtantiæ tam eminentis, poſſideant violentiam atque agendi robur, itemque ſordes admiſtas, aut feras difficiles habeant, non ſat profecto æſtimata eſt Pyrotechnia, quæ unum ſubinde ſimplex eo altitudinis graduat, ut omnes digeſtionum ſordes, in extimas uſque oras, perſequatur cum vindicta. Alioquin in ultima digeſtione, plurimi occurrunt languores, inter incurabilia à Scholis relata, ob unicam ſolius remedii culpam, quæ defectum comitatur, & accuſat. Non ſecus atque Sagarum opera ſanatione deſtituuntur, quod negligantur remedia, quæ in mali radicem eant. Siquidem diabolica ejusmodi incommoda non tam corpus, ejusve ſordes apprehendunt, quàm Archeum ipſum: qui cum ſit velut hominis lucida imago; ſequitur, quod dum ille ſpiritus, in aliquo ſui corporis organo, detorquetur; idem membrum patiatur Archei ſymptomata. Adeóque quicquid patitur ſpiritus, vitæ ſenſusque rector; neceſſe eſt, patiatur corpus: non autem contra. Neque enim uno crure mutilus, proinde mutilum generat. Quia ſpiritus non eſt defectuoſus. Nam quicquid corpus patitur, licet hoc idem ſentiat ſpiritus: non tamen hic contrahitur, niſi paſſio ad extremum vergat. Id eſt, intra vitæ radicem, ſive ſpiritum inſitum confermentetur; prout de colica ſpaſmode alibi oſtendi. Tartarus ergo cruoris, non eſt mirum, ſi ab Iſtea Archeali concitetur. Quotusquiſque enim eſt, qui neſcit, quòd indignatio, confuſio, triſte nuncium, terror, &c. ſtatim appetitum edendi tollant: ſuſpiria, vel lacrymas concitent? & inſolitam ſarcinam præcordiis ſubtendant? quatenus nempe alimentum ſextæ digeſtionis, in ſtomacho degenerat, ubi videlicet ejusmodi paſſiones, proximè fabricantur? Hic ergo cruoris tartarus, ſemel degener factus, hoſtis mox more infeſtat. Ac prout canis ſemel rabidus, rabiem ſua morte luit: Ita tartarus ille, ſemel proſcriptus, inque ſordium numerum relatus, nunquam deinceps in gratiam redit. Quia quicquid Archeus ſemel deſerit, confeſtim moritur, quodque mortuum eſt, non ampliùs reviviſcit, nec pacem cum hoſte init. Itaque vindictæ cupido, & philautiæ indignatio, in primo naturæ fonte, radicitus connata ſunt, manifeſtiùs quoque inſurgunt in ſubjecto perfectiore: adeóque in ſenſitivis, poteſtatis iraſcibilis thymoſin, ac gloriam ſibi vindicant. Quare tartarus ille cruoris, Peſte ſubactus, non paret ampliùs vitæ legibus, ſed priſtinæ obædientiæ ſuæ pœnitens, furoris libertatem effrenem ſibi arrogat, eoque nos truculentiùs infeſtat, quo fidentiùs ſemel abdita intus Archei conſilia receperit. Quod ſymbolizare nominant Scholæ. Tum enim eſt fur domeſticus, cui viæ ad theſaurum, promique inteſtini, ſunt cogniti. Quam enim celeriter necant, paucæ puris guttæ, ſub cranio? quamque atrocitatem non minatur cruor extravenatus? quam crudelis, vel unica ſpina in apoſtemate? non mirum itaque, morborum ferociſſimam Peſtem mox parere ſuum productum, ſedemque ſi non repererit, ſibi ſtatim faciat. Reſtat tamen ſanandæ Peſtis ſpes, quod tartarus ille, ſuumque Peſtis diverſorium, difflentur debito ſudoris exterminio. Quod intellige, quamdiu manſerit in ſpecie liquabilis tartari. Alioqui namque ſi partem ſolidam arripuerit, ſpes vitæ intercidit, niſi ipſa pars arrepta ſtatim ſequeſtrari queat. Ectymata autem, ſtrigibilines nigræ, aut vibices, Archeum denotant affectum. Pellis namque ſunt tincturæ ſuperficiales; quam ſi profundiùs apprehenderint, etiam cauterizant. Cumque Archeum immediatè penetrent, præ cæ-

teris celerrimo indigent remedio. Notatu quoque dignum, inſenſilem diapnœam, in Peſte, differre à ſudore. Eo quod diaphæreſis, ſive inſenſilis transſpiratio, ſit materia alimenti, adeóque etiam tartari cruoris contaminati: ſudor verò eſt de ſubſtantia Laticis. Tranſpiratio autem, cùm ſit continua, etiam citra ſudorem: Hinc fit, quod ſudor potiſſimum abluat, & ſicca tranſpiratio ob id rarò ad Peſtis ſanationem ſufficiat. Abluensque ſudor copioſus, ideò ciendus. Ut dum peſtilens tartarus transſpirat ſua veneni nequitia, ſudore partim eluatur, partimque diſceſſus mora acceleretur. Hic liquet difficultas à Scholis notata, & non diremta. Nimirum, cur aliquot defectus ſtomachici, non vomitu, aut ſeceſſu; ſed ſolo curentur ſudore. Eo quod conſiſtant in Retentis ſtomachi tranſmutatis in Sexta digeſtione; non autem in cremoris reſiduis. Peſtis itaque plerumque in ſtomacho incipit, ibique tartarum patrat ac inficit: in quem perturbationes Archei ſuos fecere mox impetus. Nam omnis imaginatio concupiſcibilis ibi ſuam ſedem habet, atque Ideam fabricat. Maximéque circa ſtomachi orificium, vitales vires celatæ ſunt. Ut alibi multoties ex profeſſo demonſtravi. Quia autem tartarus cruoris, forma eſt mucaginis; Hinc Peſtis idea, lubens in glandulas protuberat. Stomachus namque ejusque Archeus, quia continuam imaginandi ſocietatem in cerebrum mittit, hinc parotides ponè aures. Per diaphragma verò in pulmones atque axillas penetrat, oriturque ſpirandi anxietas. Peſtiferi autem odores in ſtomacho parati (quod nos, odoribus carbonum ſæpe experti, vomuimus cum cephalalgia, ac dejecta appetentia) vomitus frequentes cum dolore capitis comitantur. Sin autem pergant ad hepar. Jam bubo in Inguine.

Imaginantur Mineralia & Herbæ, ſuo modo anomalo.

QUICQUID per eſſe reale ſubſiſtit, quodammodo ſeipſum amat: quapropter etiam ſenſum amici, vel hoſtium; id eſt, ſuarum commoditatum, ac moleſtiarum habet. Quare Philautia cubat in gremio naturæ. Res autem, vix unquam eodem ſtatu, abſque viciſſitudine permanent. Ergo aliquid tolerant. Sin ergo patiantur, viamque deſtructionis ambulent, neceſſe eſt utique, cauſam habeant, unde dolent. Quare ſympathia, & antipathia, etiam in Lapidibus (In Magnete autem manifeſtiſſimè) notantur. Quæ tamen abſque ſenſu conſiſtere nequeunt. Ubicunque autem iſte ſenſus eſt, licet obtuſus; contingit etiam ſpeciem imaginationis aliquam, ſubjecto ſuo conformem, comitari. Aliàs namque eſt penitùs impoſſibile, aliquid ſibi conſonum diligere, appetere, attrahere, & applicare, vel aliquod adverſum fugere, niſi reciprocè ſenſus aliquis, cognitio, deſiderium, averſioque objecti adſint. Quæ cuncta claudunt in ſe obſcuram ſenſationem, imaginationem, ac ſelectionis aliquam imaginem. Alioquin enim, quo modo res movebitur, aut alterabitur ad objecti ſui præſentiam, niſi ipſum ſentiat ſibi adeſſe? Si ſentiat, quomodo alterabitur, niſi ſub conceptu paſſionis ſibi ſenſatæ? ac niſi ſenſatus ille conceptus aliqualem in ſe includat imaginationem? In hoc angulo (nota Lector) abſtruſa jacet omnis occultarum proprietatum cognitio, quam Scholæ à ſua indagine proſcripſere: deſiſtentes unde incipiendum erat, juxta axioma; Philoſopho auſpicandum, ubi natura deſinit. Deliberavi itaque exquiſitiùs demonſtrare, quòd inanimatis inhabitet ſpecies ſenſus, phantaſiæ, imò & electionis: analogâ tamen ratione, juxta capacitatem & gradum cujuſque. Non interim heic zoophyta commemoro,

ro, quæ probandi longinqua abſentia, viderentur multis ridicula. Noſtrum autem paradoxum offendet neminem, modificatè intelligentem. Inprimis indubitatum eſt, quin flores aliquot ſolem comitentur, tam diebus lucidis, quibus Sol non ſplendet, quàm ipſis noctibus: Atteſtantes ſibi motum, ſenſum, & dilectionem Solis eſſe. utpote ſine quibus impoſſibile eſt, occultatum Solem comitari. Etenim prout ſerò Solem in occaſu amittunt (qui dum feſtinat ad ortum, non operatur apud nos, in umbra terræ morantes) attamen ſive interea nox caleat, frigeat, ſerena ſit, aut pluvia, non ceſſant tamen flores æqualiter ſeſe ad ortum flectere. Quod inprimis deſignat notionem ortus, & circuitus ſolaris ſibi eſſe. quâ parte ſit occaſurus, & oriturus. Voca inſtinctum naturæ, vel ut lubet. Nomina namque, rem non mutabunt. Res ipſa eſt facti; factum autem cauſam ſuam in flore habet. Hæc autem in plantis, vegetanter animatis ſic contingere, minùs mirum. Sed quod etiam locum in mineralibus habeant, ſic probo. Nihil fere in natura fit, abſque motu proprio: nihilque ſponte, aut à ſeipſo movetur, niſi ob proprietatem, à creatore ſibi inditam, quam Veteres amorem proprium nominant, voluntque hactenus Philautiam, naturæ eſſe primogenitam, pro ſui cuſtodia datam, atque innatam. Hæcque ubi adeſt, neceſſaria quoque eſt Sympathia, ac Antipathia, reſpectu diverſitatis objectorum. Sic nempe avium cæterarum plumæ, à pennis aquilæ cariem ſubire dicuntur: & pannus, è ſponte mortuarum ovium lanis, mox ſponte foraminibus, quibus pertunditur, velut carie reſolutus, quibus locis, fila mortuæ lanæ decurrunt. Quod non fit, ſi totus pannus pariter ex mortuarum ſponte pecudum lanis conſtruatur. Sic tympanum ex pelle ovina & aſinina muteſcit, ſi vicinum pulſetur ex corio lupino. Pellis Gulonis (animal voraciſſimum in Suevia eſt) homini quantumvis ſobrio, nec venatori, ſomnia ordinaria excitat de venatione, ac comeſtione: ſi dormiens eadem tegatur. Sed quid hæc ad mineralia? Vado equidem à vegetabili regno, per res mortuas, ſenſim ad Lapides, quibus Sacra magnam virtutem tribuunt. Enimverò lapides nec movere, nec alterare poſſent, ſi ſenſationem ſui objecti non haberent. Nec enim corallus rubens palleſceret, ſi carnem mulieris hyſtericæ geſtatus tetigerit, niſi ejus defectus ipſe ſentiret. Lapidum manifeſtiſſimus enim Magnes ſe prodit, qui ſe proprio motu locali vertit ad aquilonem, quaſi vitalis eſſet. Non autem, quod à Borea trahatur. Quoniam ſi Magnes, averſa ſui parte, ponatur ad Septentrionem in pyxide lignea, ſuper vultum ſtagnantis aquæ, quam citiſſimè pyxis ſe volvit, altero, atque oppoſito Lapidis angulo, ad aquilonem. Ergo ſi id fieret per tractum Boreæ, & non ſpontaneo impulſivo motu ipſius Magnetis: mox pariter quoque pyxis, eodem tractu, ad ripam borealem concederet. Quod tamen non fit: ſed manet pyxis cum ſuo lapide immota, poſtquam lapis ſe cum pyxide retorſerit, requiſito latere, & motu. Clarum eſt ergo, quod Magnes ſponte propriâ ſe volvat ad Boream. Unde deinceps ſequitur, ſibi eſſe ſenſum, notionem & deſiderium ad Boream, ſimulque conformis motus initium. Porrò, ſi quis prope præfatam pyxidem, fruſtum politum chalybis teneat, ad latus auſtrale, confeſtim tunc Magnes Boream negligit, ac ſe ad aciem vertit. Sic ut nedum pyxis ſe vertat ad chalybem; ſed tota etiam natet aquilonem verſus. Unde quoque obvium eſt, quod Magnes fortiori appetitu feratur ad ferrum, quàm ad Aquilonem: ſitque illi chalybs minoris alteritatis, quàm Septemtrio. Conſequenter etiam patet, quòd manifeſta polleat objectorum ele-

ctione

ctione. Nonnulli circa hanc rem futile moverunt dubium. An videlicet Magnes ferrum trahat, an verò ferrum trahat ipſum Magnetem? Neſcientes utrimque eſſe reciprocum tractum. Qui non venit paulatim, ob multam familiaritatem, nec ſervat reſpectus, nec obſervat fines lucri proprii, fruitionis, circumſtantiarum, aut conſequentiæ. Nec iſte tractus eſt obnoxius adulatori, aut detrectatori: ſed eſt donum in Archeis, utriuſque partis; à natura primordialiter ingenitus & charactere proprietario ſignatus, ab eo, qui fecit omnia, ita quidem ut ſi chalybs ſit magnete levior, trahatur ad magnetem: ſecus verò, ſi lapis chalybe ſit levior. Eo quod tractus non ſit in uno, & obedientia tractus in altero: ſed unicus tractus mutuus inclinativus, & non trahentis, cum renitentis velitatione. Adeóque exhinc manifeſtatur, quod deſiderium ſit naturâ prius tractu, tractusque, ut aliquid poſterius ſequatur deſiderium: tanquam effectus, ſuam cauſam. Si ergo teſtante Veritate, cuncta ex operibus ſint dignoſcenda, fructusque ſuam prodant arborem: profectò ejusmodi attractivæ inclinationes ſubſiſtere nequeunt, abſque teſtimonio alicujus vitæ conparticipatæ, ſenſationis, notionis & electionis. Porrò nec minus mineralium vita, quam vita vegetabilium, ſuam per vitam diſtinguitur à vita animali, atque eorum generationes invicem. Eo quod vegetabile, ac minerale, non operantur niſi unum, aut pauca propria: eademque adhuc cum præciſitate, alteritate, proprietate, inclinatione atque neceſſitate, quoties objectum proprium illis eſt præſens: Sed animal operatur plura, eaque nec coactè, ut neque per accidens objecti: verum prorſus per deſiderium, complacentiam, appetitum, voluntatem, & electionem cujuſpiam deliberationis. Cum eorundem prima operatio ſit vita: ſecunda autem appetitus, deſiderium, vel amor proprius, vel oblectamentum. Tertio tandem ſelectio deliberativa, & objectorum diſtinctiva. Sic vidi taurum libidine ſaturatum, veterem vaccam ſpreviſſe; oblatâ autem juvencâ, laſciviſſe mox ſtatim denuo. Obſcurè autem viventium prima operatio, eſt poteſtas ad eſſentialitatem ſeminalem. Altera demum, exercitium poteſtatum, & proprietatum. Tertia tandem, major minorque inclinatio, motus, & notio. Quæ quidem non fluunt ex electione deliberativâ: ſed ex poteſtativa alteritate, peregrinitate, ſimilitudine, appropriatione, puritate, aut objectorum ineptitudine. Quocirca fuit Veterum juſta opinio, omnia eſſe in omnibus, per modum recipientis. At poteſtates ejusmodi, propter obſcuritatem ſui indiſcretam, & Indagatorum ſocordiam, vix creditæ fuerunt: à præcedentibus verò, atque modernis, non conſideratæ. Ac propter acceſſus difficultates, mundum vaga deſperatione, & nomine occultarum proprietatum circumvenere: ac ſeipſos ſua occæcârunt ignavia. Scopus autem meus hoc loco fuit, Quod ſi herbis ac mineralibus, hujusmodi notiones, proprietatum occultarum authrices, atque moderatrices inſint: eaſdem potiori longè ratione, & luculentiori modo inhabitare carni & ſanguini. Nimirum excellenter, cum particulari & affectatâ notione, motu, inclinatione, appetitu, amore, alteritate, hoſtilitate, & repugnantia: quam illa, quæ in nobis quinque ſenſuum miniſterio occurrunt. Uſque adeò in carne & ſanguine, eſſe quandam ſeminalem notionem, diſtinctionem, imaginationem, amoris, convenientiæ, ſimilitudinis; itemque timoris, terroris, triſtitiæ, repugnantiæ, &c. cum intuitu lucri & damni, noxæ & complacentiæ, ſuperioritatis inquam & inferioritatis, adeóque agentis ac patientis. Quippe quæ dependentia neceſſaria, neceſſitatis conſequentis, fluunt, & comitantur prædictas ſenſationes. Quæ ſanè in vitali ſanguine, altiori

gradu

gradu ſunt characterizatæ propter innatum Archeum harum paſſionum quarumcunq; authorem, ac fabrum: quam alioquin in toto genere non animantato. Deus namque à cadavere, extinctis viribus defuncto, quemlibet dentem hominis vivi, ſolo attactu, marceſcere, excidereque, quia ſperni à vita cogit. Quod non item præſtat dens è cadavere, violentâ nece interemto, vel acuto mox morbo extincto. Capillus pariter cadaveris, ſpontanea ſenſim morte ſublati, ſolo attactu, calvos facit. Verrucæ atque ſtigmata, à perturbatione prægnantis, fœtui inducta, attactu cadaveris, ſenſim ac ſpōnte mortui, donec pars ſtigmatis intimè refrixerit: ſponte etiam ſtigma ſenſim evaneſcit. Attende mecum, an hæc non ſint alterius ſenſationis teſtimonia, quàm ſolius frigoris. An inſuper in iſthac ſenſatione, non ſit connexa cognitio naturalis, atque mortis formido. Quæ adhuc cadaveri inſunt quoque. Siquidem Tetanus ad cadaveris, ſive rigiditas ejus, non eſt frigoris aliqua congelatio: ſed mera convulſio muſculorum, mortem horrentium, viventiumque etiam poſt animæ diſceſſum. Hinc nempe cadavera eorum, qui violentâ morte oppetunt: quia non omnino extinctis viribus carnis intereunt, Tetanum præfatum non niſi dudum poſt ſentiunt.

Animal phantaſticum.

HERBAS & mineralia, inſtinctu quodam naturæ, id eſt, ſuo modo imaginari, Sic demum cruorem ac Mumiam, conceptus quoſdam nativos, habere dixi, in ordine, ac ſimilitudine ad hominem. Quæ ut ad ſcopum noſtrum de Peſte dirigantur. Memineris, quo pacto perturbationes prægnantis, appoſita manu ad aliquod membrum, licet inadvertenter, incogitanter, citraque voluntatis concurſum, depingant in fœtu, membrum contacto correſpondens, imagine objecti illius perturbationis. Imagine inquam: non autem ſignatura otioſa. Sed, puta appetitum fuiſſe ad ceraſum: depingitur utique in fœtu, & in membrò conſimili, quale prægnans ſibi manu tetigit, ceraſum, quod vireſcit, flaveſcit atque rubeſcit quotannis, iiſdem ſtationibus, quibus arboris ceraſa, has colorum viciſſitudines acquirunt. Et quod eſt longè mirabilius, contigit fœtum ſic ſignatum, Majo, atque Junio has ſignaturas colorum, in Belgio paſſum: qui poſtea, in Hiſpania Martio & Aprili, eaſdem exprimeret. Ac tandem rediens in patriam, rurſus in Majo ac Junio illas oſtentaret. Sub valida quoque prægnantis impreſſione, nedum nova ſuperinducitur ceraſi generatio: ſed etiam contingit, vetus eſſe immutari, cogitque loco cedere generationem ſeminalem: imò & Dei imaginem, jam vividam, vel in procinctu ſui adventus, non venire, ſubſtituique creaturam alienigenam, atque monſtrum. Quorum contingentiis ſunt plenæ, quotidianæ, atque invitæ experientiæ. Quæ poteſtas prægnanti data conceditur. Non tamen quod proin aliis mulieribus, imagines conceptuum non deferantur pariter ad uterum, cui non inhabitat embryo. Docui namque ſingulari tractatu, hominum perturbationes, in præcordiis, circa os ſtomachi, fabricari. Viris nempe inde ad cor adſcendere, mulieribus autem proclivius mitti ad uterum. Eo quòd mulier deſtinet naturaliter inſpirationes vitales ad fœtum. Adeóque omnis præcordiorum commotio muliebris continuò reſpicit uterum, ſive adſit fœtus, ſive non. Quicunque ergo mulierem deliberato animo perturbat mœrore, &c. is illi morbum volens immittit. Et qui gravidam infeſtat: matri, ac proli officere, ſe ſciat. Hinc puellæ circa maturitatis annos, ſi difficultatum conceptibus anxientur, ſolent vanis conceptuum Ideis uteri parietes continuò depingere, ut plurimum ac variorum ſymptomatum, ſibi in malaciam authrices fiant. Quoniam uterus non impune fert,

ſibi tranquillitatem auferri, per peregrinas imagines. Vir autem ſuas in præcordiis format imagines, tam concupiſcibilis facultatis, quàm iraſcibilis, ut non immeritò proinde amentia dicatur Hypochondriaca, idque non ſecus atque in muliere contingit: ſed conceptuum ideas ad Cor & cerebrum tranſmittit liberius. Quidam enim exſpectans manè, prætorem in ſuam ſupellectilem miſſum iri, totâ nocte ſedens mœſtus, capite in palmam manus inclinato, manè latus capitis canum habuit, qua parte manum tetigerant tempora. Adeóque manus prægnantis ſuas exorbitationes ad uterum, & viri manus, ſuos pavores uſque in pellem capitis traducit. Saltem hinc patet, pilorum eſſe veram accretionem, nutritionem, atque non inanem colorum ſignaturam, non autem innaſci per appoſitionem, à retro expellentem. Dein, quod perturbatio in viris, multum affinis ſit muliebri, licet longè infirmior. Docui quoque aliàs, perturbationum energiam in Splene conſiſtere. Quapropter vetuſtas Saturnum, principium atque parentem deaſtrorum, errantium quoque Aſtrorum ſummum, qui nempe deorſum in reliquos influeret: nequaquam reliqui ſurſum reflecterent, utpote ſtellæ ad ſublunarium commoditates conſpirare creduntur, non autem ſurſum. Saturnum itaque originem vitæ, & conceptionum, ſive generationum initium dixere: imò & devoratorem recentis pueri nominarunt, deſignantes per hoc, quod imagines à facultate concupiſcibili fabricatæ fecundent ſemina, & digeſtionum in nobis hoſpitia: prout quando exorbitant, novellum ſanguinem conſumant, morboſque plurimos incutiant. Imaginatio igitur ſplenetica, primos habet impetus, qui conceduntur non eſſe in poteſtate noſtra. Saturnus ideo, velut citra initium fictus: Jupiter verò præcipua ejus proles, ſede parentem dejiciens, rationis fulgorem ſignificabat, primos imaginationis impetus ſubigentem. Imago verò, per imaginationem formata, mox in Splene veſtitur ſpiritu vitali, eumque aſſumit, unde Idea fortificatur ad operum exſecutionem. Quotusquiſque enim eſt, qui non ſenſit ſubinde circa ſtomachi orificium (qua parte Splen maximè ſenſitivus, ſicut & tactus in extremis digitorum) perturbationes, anxietates, & ſuſpirandi occaſiones? Nonne eſurienti mox tollitur appetitus, per triſte nuncium? Notabile heic eſto: quod licet prægnanti ſit plane ignota eſſentialis diſpoſitio rerum, ſub perturbatione apprehenſarum, eaſdem tamen penitus formet, atque figuret in fœtu, dum extra truncum arborum, in carne, ceraſum fabricat in inſtanti, continens internum eſſe, & ſeminalis ceraſi ſcientias. Non mirum eſt igitur, terrorem à Peſte fabricare Ideam Peſtis; unde Peſtis ipſa mox pullulat. Quamvis anima ſenſitiva hominis, Peſtis eſſentiam ignoret. Hic patet campus apricus, ad probandum cunctarum rerum notiones ſive Ideas, in nobis formari vi animæ ſenſitivæ: jacere tamen obtenebratas in mente immortali, quas Adamo præſentes fuiſſe credimus, dum brutis juſta inderet nomina. Etenim ſi muliebris conceptus, exundatione perturbationis cujuſpiam illectus, internas plantarum animaliumve diſpoſitiones depingat (imò quandoque cum tota ſui fœtus tranſmutatione) neceſſe eſt in ipſa mente, tanquam divinæ imaginis ſculptro eſſentiali, rerum ſublunarium ſaltem notionem eſſentialem habitare, modo in naturæ impuritate & peccati originalis macula, depreſſam ac deformatam. Alioquin anima ſenſitiva res alienas facere non poteſt, quas neſcit & non habet: adeóque opus eſt, ad hoc confluere mentem immortalem, perturbationibus excitam. Obſcura atque difficilis admodum via, per quam Adepti, nulla librorum ope, priſtinam ſcientiarum lucem aliquam venari contendunt. Ideóque & Laborem Sophiæ appellant, Eamque

que Paracelſus æſtimat decuplo faciliorem, quàm didiciſſe Grammaticen. Opinatur tamen Picus, niſi operator utatur medio, ipſum mox oppetiturum Binſica, ſive ariditate cerebri. Propter aſſiduitatem ſpeculationum, ſpiritum vitæ attenuatum iri. Quicquid id ſit, ſaltem cauſarum inſcitia neglexit plurima, fueruntque ægrorum opitulationes fruſtra exſpectatæ. Diſcuſſi autem hoc loco imagines, phantaſia genitas, quo conſtet, qualiter omne corporeum proveniat ex inviſibili ac incorporeo initio (quod antiquitus à mundo intelligibili peti affirmabant) per imaginationem. Anteceſſoris parentis, imitando quadam ſimilitudine, mundi creationem juſſu incomprehenſibilis Verbi (*fiat*) ex infinitudine Nihili, ſemel factam. Quæ deinceps ſuam nacta eſt continuationem ex dono Verbi. *Producantur ſemina.* Per prædiductam imaginationem ſcilicet, tam plantarum, quàm animalium. Natura itaque, ſequendo inſuſam ſibi poteſtatem, profert omne ſemen, ex imagine cujuſdam conceptus. Eſt nimirum tam in animantibus, quàm in plantis, imò & in ipſis mineralibus, ſua cujuſque imaginatio, ſuo modo improprio, productrix tamen, utrobique fecunditatis ſeminum, tam ad eſſe naturale, quàm ſuper incidentium, & monſtroſorum. Imaginatio quippe condit rei conceptæ imaginem, quam ſuis à Deo datis donis convertit in medio, quod ſemen dicitur. Sine qua videlicet imagine, omne ſemen eſt duntaxat inanis ſiliqua. Non ſecus atque flos peponis, à tergo non habens promiſſum peponem, inane eſt oſtentum. Imago atque ſeminalis illa, prout in ſe gerit perfectam ſimilitudinem ſuæ iconis concipiendæ: ſic etiam liberam incorruptamque cognitionem rerum ſibi agendarum ſubter generationis decurſum. Hoc tamen notabile in generationibus. Quod ſicut prægnans non operatur propoſita mirabilia, niſi ſit perturbatione perculſa, ſilexque ſit concuſſus ad chalybem: Ita ſemina animalium deſinunt eſſe fecunda, niſi conjuncta ſit libidinis perturbatio, faciens animam deſcendere in ſemen, ut illud illuminet. Quapropter herbæ mox à producto languent, completo ſuæ imaginationis ſive proprietatis ſcopo. At mineralia, quia non ſunt deſtinata, ut propaginem è ſuis corporibus excitent, eo quoque ſuos imaginationis fines longè obſcuriores habent: Cum ergo omnis generatio imaginem præſupponat, juxta quam ſuas diſpoſitiones exſequatur. Hinc fieri nequit, quod imaginatio terroris generet Ideam amoris. Nec phantaſia metus ab hoſte, phantaſma producat terroris à Peſte. Non immeritò quoque loca, infecta Peſte, vitanda ſunt, ac nedum propter vitiatum jam atque contaminatum aërem: verumetiam, ut objecta vitentur, quæ ad terroris imaginationem conducunt. Jam eminus apparet litus, quorſum navigamus, & quo pacto terror ſit pater Peſtis. Pueros etiam contingit celerrimè imaginari, atque commoveri: illorum tamen perturbationes non gerunt ſemina in ſuis imaginibus, aut Peſtem ex terrore ſibi faciunt. Perinde namque his eſt, atque novello fidicini, qui primis lectionibus conceptam cogitationem, non niſi difficulter ad digitos tranſmittit. At poſtquam artis gnarus eſt, digitique jam aſſuefacti imaginibus tonorum, ac motuum: peragunt inhæſitanter mandatum phantaſiæ, totumque perſonant Hymnum, licet ſubinde attento colloquio mentem à muſica averterit. Neque enim ceſſant digiti ad finem percepti Hymni pergere.

Imaginata Peſtis requiſita ad Ideam.

SÆPE fidem experientia fecit, quod quis terrore ſolo, Peſtem abſentem ſibi atque ſuis paraverit. Quæ veritas oſtendit, quòd imago phantaſiæ, ab incorporeo ſuæ nuditatis eſſe, & cogitationis ſimplicitate, ſe paulatim veſtiat, induatque vitæ ſpiritum, & in eo ſui productum ſeminale relinquat:

linquat: ens ſanè, ad magna atque terribilia facinora promtiſſimum. Verum enimvero, ut ad exſecutionem ſuæ deſtinationis nondum eſt ſatis (Reperitur nempe, quod imago, ad viſcera perveniens, nihilominus non raro flacceſcat) Idcirco declaravi in prægnante, manum inſuper requiri, organum organorum, ut externum & ſignum determinati membri, in quod eſt ſculpenda imago. Etenim perpetuo anima mediis utitur, ſuper quæ imago fertur ad eſſe, & operari. Delineare autem idcirco debui, qualiter anima operativas ſuorum conceptuum imagines, ad manum, nequaquam autem ad pedem dimittat exemplo fidicinis: & quo pacto, per conſuetudinem, ſuas ſtatim imagines transmittat, quæ alioqui præter conſuetum, moleſtiſſimè eo pertingerent. Quocirca notandum, ſi prægnans fuerit dextera (ſiniſtra tamen manu aliquod ſui membrum ſub perturbationis inſultu attigerit, nihil inde ſuper fœtum ſignatum iri. Unde apparet, manum illam, quæ communis, ordinaria, & quotidiana eſt cogitatuum exſecutrix: ſit etiam directrix imaginum ad loca, & operationes. Vir ideo non perinde fortiter per phantaſiam operatur, atque mulier: nec alia quævis fœmina, perinde atque prægnans. Neque etiam terror quivis Peſtem generat. Terror enim à lupo, colubro, aut cane rabido, non parit in nobis imagines operativas lupi, aut colubri: Imò nec quidem ubi lupus viſibiliter adſit: prout tamen Peſtis, per terroris imaginem, nobis naſcitur. Dubium itaque ſubeſt, An territa imaginatio animæ, à Peſte, ejuſque imago, ſit ſufficiens, & adæquata cauſa Peſtis? Seriò inprimis attendendum, Imaginationem per ſe ſufficientem ad operandum, niſi alia inſuper concurrant. Inprimis namque in ordinariis prorſus omnibus, ſolitiſque operibus, ex deliberatione electivæ animæ provenientibus, oportet adſit voluntas. Piſtor namque fruſtra multa, de panificio, intentéque imaginabitur, niſi manum voluntas, non quidem ad aliquod membrum, ſed ad paſtam, admoverit. Ego pariter de Peſte ſcribens abſque terrore, in pleno velle, & conceptu cogitantis animæ, multa de Peſte meditor: non tamen ob id hanc mihi contraho. Nemo etiam, niſi forte deſperans fatuus, Peſtis generationem in conſenſu voluntatis intendit. Requiritur ergo voluntas explicata, in quotidiano ac naturali curſu actionum operativarum, in quibus velle deducit conceptas in deliberatione imagines, ad exſecutionem operis. At nullatenus exigitur conſenſus voluntatis, ad generationem entis, aut transmutationem unius in aliud. Siquidem omnis transmutatio, licet monſtroſa, nititur tamen privilegiis veræ generationis: cum ſit reideatio in Archeo, ex victoria novæ imaginis, traducta ſuper ſeminalem, quæ prius erat concepta in Archeo. Ergo conſideratio transmutationis, non expendit conſenſum voluntatis. Denique, neque nuda imaginatio, ſive imaginis productio, neque manuum attactus, ſufficiunt ſimul ad transmutandum: Sed (attende bene) omne opus imaginationis, quod in nobis novam generationem, vel transmutationem unius in aliud, producit neceſſariò, requirit alicujus fidei concurſum, colligatæ in eodem ſubjecti puncto, ipſius phantaſiæ. Nimirum, terror ab animali nocuo, non producit in nobis iſtud nocivum animal, neque ejus ſaltem venenum. Perinde etiam, uti mea attenta imaginatio, meditans mirabile virus Peſtis, non generat proinde Peſtem in me. Ratio itaque quare terror à Peſte magis Peſtem faciat, quam terror ab animalibus, venenum eorundem; in eo conſiſtit: Quod venenum Peſtis non ſolum fiat ex apprehenſione, & conceptu terribilium effectuum: Sed quod ſimul concurrat cum illis inſeparabilis quædam fides, per quam territus, ac pavidus quiſque, timendo imaginatur, creditque

ditque tenuiter, ſe jam aliquid peſtiferi veneni contraxiſſe. Unde (nec enim prius) Peſtis imago, per hujusmodi terorem concepta, operans & fecunda evaſit. Nam is terror, cum ſuſpicione credula, applicat animam ſic territam Archeo, ut hunc veſtiat imagine terroris concepti. Cujus quoque fidei defectu, etſi animalia ingentem terrorem conciperent, non tamen Peſtem humanam arripiunt unquam: licet ſuam tabem, ut naturale venenum, quandoque hauriant, unde etiam oppetunt. Eſt namque venenum fermentale, quod utut celerrimè cum iis tranſigat: vera tamen Peſtis non eſt. Quisquis autem rabientem, in ſe inſilientem viderit, & quantumcunque exinde territus fuerit, imò febrim concipiat, atque moriatur: nemo tamen unquam vel tenuiter credit, ſe rabidi venenum hauſiſſe, abſque morſu. Quare etiam totus ſuus terror eſt ſaltem, ne mordeatur. Quod potiùs includit præcautionem futuri, quàm fidem nati veneni. Terror igitur, occaſio Peſtis, vehit in imaginatione aliqualem fidem, timoremque, ſe aliquid contagionis, actu hauſiſſe, ſub incertitudine, & agonia ejusmodi. Eo quod venenum Peſtis ſit inviſibile, non autem rabidi morſus. Quæ particula fidei, cum perturbatione terroris, perficit actualem imaginem in Archeo, generandæ Peſtis ſemen. Eo quod imaginatum, apprehenſum cum perturbatione, & creditum, ſtent actualiter in eodem puncto phantaſiæ, proferentis imaginem, in Archeum, tanquam ens ſeminale. Alioquin etiam, nec quævis fides, ad hoc eſt ſufficiens. Quippe nemo eſt, qui non credat firmiter, quod Peſtis poſſit occidere, contaminare, advenire, &c. Sed talis iſta fides eſt languida, & velut mortua, nec proinde operativa. id eſt, non nocua. Niſi eſſentialiter in eodem identitatis puncto, ſit connexa terrori, apprehenſo cum perturbatione, ex hauſtu actualis veneni. Caſtra enim & arces, perſæpe pavorem panicum, ac lethalem terrorem arripiunt, ſimulatque cum timore perturbationum credunt, hoſtem proditoriè, aut clanculum irrepſiſſe, aut inſperatam opem nactum, &c. Quæ cuncta ſub nocte opaca magis invaleſcunt, qua fiunt inviſibilia, magisque horrenda, ac timenda univerſa. Somniales pollutiones, quanquam fortem habeant imaginationem, abſque motu aut fornicationis illecebris, ſufficientem expulſioni; fidei tamen illius defectu, ſemen tantum ſterile ejiciunt. Etenim etſi imaginatio operetur dormiendo: non tamen fides operatur ſomniando. Quippe quæ non imaginationis, at ſolius eſt filia voluntatis. Somnus nimirum ad hoc conducit peculiariter, ut transmutatus liquor alimentarius, per appoſitionem, mentisque informationem, omnino aſſimiletur. Quapropter adoleſcentibus annis, plus, atque profundius dormitur, quàm ſubſequentibus. Cumque materiæ vitales ſuas habeant imaginationes naturales, etiam quæ non ſunt imaginationes intellectuales: certè, ipſa ſanguinis imaginatio, ſubter ſomnum, potentiſſimè operabitur. Sed fides, cum ſit vis ſeparata, animæ ac voluntati allegata, neceſſario quoque ſub ſomno ſopitur. Eſt itaque imaginationis Spleneticæ actus propemodum inconcuſſus, ac indeſinens. Sed anima, ſemel credens unum aliquid, ceſſat dein, quieſcitque à credendi aut confidendi conſideratione, donec de novo objectum illi refricetur. Nec hoc loco loquor de fide Chriſtiana, ac dono Dei ſupernaturali; ſed intueor confidentiam: tam ſcilicet deluſionem credendo, quàm rei veræ putationem. Catula enim quædam juvenis, & nondum laſciva, catellum quindecim dierum nacta, lambit, amat, & mammis apponit: dein infatuata, credidit ſuum eſſe fœtum, quæ adhuc erat incorrupta, mox illi mammæ tuberant, & vidi copioſum lac profudiſſe. Item mediâ Hyeme ſi optes pullos, tepefac ova linteo

 calente,

calente, atque interim depluma pectus caponis, pone ſuper ova, ut foveat, eumque ibidem conclude. Qui teporem ovorum, ac frigus pectoris inſuetum, ſurgendo ſentiens, incipit ova fovere. Incubando autem concipit falſam fidem, creditque ſe ovorum matrem, pullos omnes, ad extremum uſque educit, & crocitatu foventis gallinæ ſimili, convocat, pugnaxque pro pullis, gallum fugat: atque tandem ingens triſtatur, à pullis derelictus. Si itaque falſa fides, operetur tanta, quid non fundatior quælibet, terrori Peſtis conjuncta? Ineſt ergo imaginatio quædam, ſanguini nativa, partibus animalis, imò & morboſis excrementis: adeò ut cruori extravenato, jam remedia magnetica, applicari cum fructu inceperint. Conſideremus etiam, ſextæ digeſtionis mucilaginem excrementitiam, adhærere intra harundines (unico ſic etymo. voco venas, arterias, inteſtina, & canales quoslibet) ſua primùm qualitate inſontem: ſed hoſpitii jus, quatenus indirectè advena eſt, violantem. Ideoque per ſe, parti inſidiantem. Mox dein, ab Archeo, parti inſito, concipitur deſiderium expellendi illam: cujus conceptus Idea, in exoſam mucilaginem imprimitur. Quæ cum ſit ſeminalis, formam, aliqualem vitam, itemque & hinc poteſtatem agendi, nanciſcitur: ac ſuam deinceps materiam moderatur, ad propoſitos ſibi, nactosque fines. Membrum autem, non valens ſubigere hoſpitem, ſibi invito connexum, majori flagrat niſu, appetituque expellendi. Nec enim appetitus iſte eſt amplius ens rationis, ſive imaginatum: ſed ſurrexit in ens quoddam ſeminale, propter conceptam ab Archeo Ideam, ſibi impreſſam, induitque materiam exoticam, in omnem morboſi ſeminis perfectionem. Non ſecus atque in ſaliva rabientis, ipſamet rabies ſeminalis, & in picto fœtus ceraſo, conceptus gravidæ. Sic namque poteſtate agendi, ditata materies, juxta imaginem indutæ paſſionis, incipit agere in membrum hoſpitale. Ineſt nimirum illi jam ipſe morbus, ſemine efficiente potitus. Qui tandem pertinacius connexus, ſæpe victor, vitalem facultatem illius membri in ſui clientelam ſubigit. Mortificat nimirum, ſuoque contagio conformem partem, cui inſidet, reddit. Pars autem, cum ſit laſſationi, hujusque termino, obnoxia; è contra vero character, ſive idea ſeminalis jam concepta, ſit indefeſſa: neceſſe eſt, velut convocatis viribus Archei, morbus ille proſcribatur per criſin, vel robore morbi ſponte exantlato, orbetur vi agendi, fiantque oppilationes, ac ſcirrhi: vel loco, victa pellatur, fiatque abſceſſus: vel medicaminis præpollenti vi pellatur. Alias namque, natura habenas deſerens, manus vinctas morbo tradit. Quatenus ſcilicet pars continens, à contento hoſte victa, reliquum totum, ſibi ſimile reddit, non ſecus atque Gangrena minutula, totum mox mortificat; ita & materia morboſa adhærens, partem cui adhæret infectans, totum integrale mox inficit. Neque enim ſemper ſunt ab initio, innata ſemina morboſæ materiæ: quid ideo tantiſper tantum eſt materia occaſionalis. Quinimo ut plurimum fatua, atque innoxia qualitatum proſapia, innocentiam ſimulant ſpinæ morboſæ. Noxia nunquam alioquin intro admitterentur, quia intimè ante admiſſionem, atque ſagaciter, ab Archeo examinari ſolent. Sternuntur enim in limine mox, quæcumque incapacia ſunt neceſſitudinis vitæ. Si ergo ſordes, proditorio errore intro admiſſæ, aut per degenerationem ſubortæ, intus hoſtilitates recipiant, easque in nos exerceant, dum agendi robore fuerint qualificatæ ab Idea recepta: nec mirum etiam, ſi fermentum veneni ſubinde acquirant, eoque nacto, paratas in nos manus injiciant. Hæc eſt ſuccincta tartari cruoris, imaginumque morboſarum origo, progreſſus, atque hiſtoria. Porrò imagines venenorum ſic ſe habent: In beſtiis enim

vene-

venenoſis, venenum fieri ex imagine iræ, proverbio docemur. *Morta la beſtia, morta il veneno.* Quod locum duntaxat habet in venenis propriis ſpeciei. Non autem in cadaveribus, Peſte extinctorum, quod tam in hominibus, quàm falcone, quotidiè experimur. Eo quod Peſtis non ex ira, pro more ſerpentum venenoſorum, naſcatur. Canis namque ludens, ſi dente icerit, vulnus cito medicabile infligit: ſin autem irato dente, non tamen quam præcedens, profundius momorderit, jam vulnus fecit, veneni iræ particeps. Sin autem rabidus fuerit, jam non tranſiens venenum iræ: ſed rabiei ſuæ mortiferæ, atque amentis compar, communicat. Accenſa nimirum voluntate nocendi, per iram, imaginem, bellua, alias inſons, parit venenoſam, ac per dentem eandem tranſmittit. Multo id luculentius in feris ſontibus. Sunt ideo venefici, curioſi, ut prius iratis atque irritatis ſerpentibus, lethale virus mutuent. Catula luxurians, ſi manum pueri lambat, eandem veſicat. Equa verò luxurians, ſua pedum cornua, ſive ungulas, veneno imbuit: ſic nimirum, ut dyſentericis ſint præſenti toxico: quæ aliàs, à non luxuriante, ſi butyro frixentur pulveratæ, confeſtim dyſenteriam ſanant. Plantarum autem veneno propria, non ab ira aut pavore ſunt: ſed fermentum corruptivum ſeminali imaginationi nativæ, illarum continuandis ſeminibus à mundi creatore eſt inditum. Nec eſt enim plantis hoſtilitas, aut voluntas nocendi nobis. Adeòque nec venenum, ex ſiccatis plantis commoritur. Eſt namque fermentum venenatum, plantis ab exordio mundi confermentatum, ad ſeminaliter propagandum, ob fines Creatori tergloriosſo ſoli cognitos. Rabidus autem, venenum per ſalivam, adeoque per dentem communicat. Dens namque rabido inſervit, quantum manus prægnanti. Denique Imaginatio plantarum, quanquam ſeminum ſuorum ſit formatrix: ipſa tamen non libera, aut arbitraria: ſed potiùs dos ſeminalis, propagativa ſui ſimilis, idque cum totali ſui proprietate. In quo quieſcit, non alienis perturbationibus, aut illecebris, alterabilis. Quapropter in ſe, monſtrum non concipit, nec facit unquam ſponte, niſi ab externo laceſſita. eſt itaque venenorum iſta differentia, origo, progreſſus, productum, & nocendi modus. Hæcque eo deduxi, ut intelligatur ſcilicet, ſi ex ira virulentarum ferarum fiat extemplo lethale venenum, poſſe etiam per terrorem, in hominis Archeo, fieri terrificum Peſtis venenum. Si namque triſtitia, amentiam, hydropem, aut caducum: Ira verò colicam, Apoplexiam, ſpaſmum: denſaque anxietas, vel intenſa minùs cogitatio, furioſum vel Lunaticum gignant: nec à ratione devium eſt, Imaginem Peſtis intus fabricari, ex perturbatione illius Vulcani, in quo fabricantur primi impetus. Cujus paroxyſmi, ſæpe ut amentium tolluntur per Spleneti-ca auxilia. Animal exiguum, araneæ ſimile, Solifuga Solino dicitur, quod diem fugiat, Sardineæ fodinis argentariis frequens, reptatque occultim, & per imprudentiam ſuperſedentibus, Peſtem facit. Quod venenum quidem non eſt vera Peſtis: ſed puſtula venenoſa. Nam ſubjungit, Calidos fontes vicinos eſſe, qui abolent ſtatim, inſertum à Solifuga venenum. Sic nimirum lethales fodinarum halitus, non rarò peſtilentes vocantur, quia foſſores diutius morantes enecant. Experimentum autem hujus periculi facere ſolent: ſi dimiſſa ardens lucerna in cuniculos, confeſtim extinguatur. Nec mirum, ſi præter virus, etiam præfocent lumen vitale, ſi lumen igneum candelæ extinguant.

Fermentum Peſtilens.

CONSIDERA, qualiter canis mœſtus ambulat, cibum recuſat, porumque horret, quantos odii ſtimulos, ac invidiæ conceptus alat, ante rabiem. Denique, ut conce-

conceptus ſui, vis plenaria, non in ſalivam tantùm: ſed in dentem (qui trans veſtes nitidè abſtergitur) translata, ſolo velut odore, ſimplicique unius odoratus ſuffitu, ſufficit, ad excitandam feram ſeriamque rabiem, in demorſo. Minimus nempe tactus dentis, qua parte cutis patet, ſolaque epidermide hiat, utut ſaliente foras cruore, abluatur: nihilominus imaginem ſuæ rabiei ſic traducit, ut ſicut manus prægnantis depingit membrum fœtus: ita canis, per dentis ſui attactum, infra quadrageſimum diem, rabiem adferet. Neque enim duntaxat ad mortem, utut vulnus in ſola ſit epidermide, pergit; ſed pereunt ante mortem, principes mentis facultates, ſequunturque ut pediſſequæ mox, quo per venenum phantaſticum abducuntur. Etenim is dentis odor quaſi merum nihil eſt, ens incorporeum, non ſecus atque fracidi dolii odor, vel odor pedis, novo calceo induti, facientis veſtigium. Canis etenim, dudum ab impreſſo veſtigio, herum novit, diſtinguitque iſthac tranſiiſſe. Sic odor veſtis, aut chartæ, peſtilenti tabe infamis, ſubtiliſſimo, imperceptibili, ac tenuiſſimo veneno, nos contaminat. Ac nedum lethali nos veneno imbuit, necatque: ſed & mentem loco dejicit, non ſecus atque rabidi dentis attactus ſubter pellem, rationem à ſua majeſtate deturbat, cogitque ſequi ad determinatam ſuæ rabiei normam. Pavet namque demorſus, ſtata periodo, ad liquidorum cunctorum conſpectum, concipit caninam invidiam, optatque viventes omnes poſſe perdere, ſuamque multiplicare rabiem. Narrant Scriptores, in vulnere ſuccreſcere vermes capite canino. Saltem non diffiteor ſuſpicandum, huic veneno ineſſe fermentum, ſpiritus imaginationum reſpiciens, & affectans: In quos, minima odoris conparticipatio, ſuæ imaginis introducit Ideam: cui phantaſia noſtra cedere cogatur, imò potius, plenè transmutetur in horridum iſtud phantaſma. Mirum nempe, quod canis venaticus, omnium ſuæ matris primogenitus, ſolus canem rabidum adoritur, & ſuperat. Dos ipſi eſt invictæ imaginationis, etiam, ut ſi à rabido demorſus, minimè tamen rabioſus fiat. Ubi interim reliqui omnes, per morſum, rabiem contrahunt, à rabido fugiunt, nec ſe contra hunc defendere audent. Eſt ergo iſtud venenum, rabiei diverſorium, imaginationis etiam peregrinus hoſpes, qui ab imaginatione pugnantis animæ ſuperatur. Ergo hinc novimus, omnia venena in ſe eſſe fermentalia. Quædam namque ſolam deſtruunt materiam, & ſpiritum ſimul imaginativum, unde morbi, amentiam connexam habentes. Alia verò duntaxat ſpiritum affectant. Qualia ſunt, quæ rabiem, quæque amentias & catalepſes adferunt. Quæ videlicet corpus non liquefaciunt, aut notabiliter alterant: ſolum autem ſpiritum ſenſitivum trahunt in perniciem. Tarantula nimirum vix unquam quieſcit, ideoque & hominem, quem pupugit, irrequieta turbat moleſtia. Aſpice enim, quam horrida effigie ſuas in hominem, cujus pellem vel tenui punctura pertuderit, imaginationes traducat. Vile enim, parvum, atque imbelle reptile, inperceptibili quantitate ſui veneni, totum inficit, ejusque mentales poteſtates, ſubter ſui clientelam ſtatim rapit. Bellè ſanè etiam quadrat odor veſtigii, ſimulatus Peſti. Nam licet edito, ventiſque perflato loco, ædes aperiantur, & ventis cedat infecta domus aura: non tamen proinde ceſſat perendie Peſtis, quin ſufficiat tollendo totam plebem. Nec enim ceſſat odor veſtigii (quantitatis nihili) in via, ventis expoſiti, niſi pluvia lavetur, aut terra tegatur: ſuum ſemper cani refert herum. Memini etiam, quod in Peſte Oſtendana, ipſamet fracedo peſtilens, ſolet crematas ſoleas parum olere, ſolebamque Peſte infectum odore illo prodere. Porrò ante prævaricationem, omne animans ſubjectum erat homini, tanquam hero: ſuaque vita media liqueſcebat,

&

& peribat edendo, ante conſpectum noſtri Archei. Aſt jam, vel catulus, prædominatur vitæ noſtræ, & liberas animæ mortalium poteſtates, ſubter ſuas infirmitates rabiei, cogit. Calamitoſum nempe eſt, imaginem Dei deinceps ſubjacere morſui inſectarum, variaſque ſectari debuiſſe imagines fermenti veneni cujuslibet. Deviumque eſt, ſervilia bruta, morſum ſuum, imagine iræ, veneno amenti, atque mortifero imbuere. Ah quàm penitiſſime, atque fortiter iræ imago ſigillatur? Quamque rapida celeritate ad ſalivam transmigrat? quantis infirmitatibus opportuna eſt mulier, ex occulto odore uteri? quam infandis enim intellectus exorbitationibus vexatur? Siquidem non raro fracidus odor, communicatus è plantis pedum, ſuperbam noſtri ſtaturam dejicit, privatque ſenſu, memoriâ & intellectu epilepticos? Quam promtè enim contagium excrementi hypochondriaci, ſubter ſeptum, mentem alienat, ſeducitque mœſtitia, horrore, furore, amentia, febrilibus deliriis, & lethargi differentiis, dum juxta imaginem, fermento ſuo innatam, nos alienant? Quam enim terribile terroris venenum momento unico, fulminis ictu imprimitur? in belluam quam icerit, adeo ut ejus carnium eſu, Peſtis deglutiatur? quod ſaltem in ſignum eſt, fulmen à portentoſo initio, terroris pleno ſagittari, unde nimirum Archeus, in momento extinctus, ſui terroris imaginem detegendo, perit fere in momento. Sæpe namque ſomnus, imò ſopor, eſt in homine: ubi in Archeo eſt ingens Peſtis perturbatio. Sæpe è converſo, Archeus perturbationibus expeditus, atque ſecurus vivit: ubi homo miſerè ſuis conflictatur perturbationibus. In bellis & è bellis, nunc atrociores Peſtes, quàm præteritis ſeculis: quia bella pavore ſæviora, plusque pavoris, & irarum minus habent, cum homo, in hominem impetu iræ motus, vindictæ ſtuderet. Nec mirum idcirco, quod propria urinæ potatio, Peſtem cohiberet ante acceſſum: non quatenus alexiterium: ſed quia perſuaſionem ac ſpem continebat, antequam ſumeretur. Memini namque, quod anno 1635. dum Gallus Lovanium vicinum obſediſſet, plurima inde Peſtis, Bruxellenſes pavidos, terrefactusque timore mulierculas, mox dein invaderet, quæque in pagos omnes diſperſa, magnam ubique ſtragem attulerit. Etenim & conparticipatio vitæ in eduliis facit, ut citò vitalia fiant, arripiantque mox Archeum noſtrum, Indignatione, furore, & multiplici alioqui ſymptomatum claude ſubnoxium: Ita in *Magno Oportet*, clauditur nobis multæ luis neceſſitas, ac transplantatio. Atqui, ſi eſculentorum proprietates vitæ mediæ, aliquatenus in ſanguine remanere debeant, eatenus & carnes comedentium, varient ſaporem, pro ciborum diverſitate: neceſſe eſt, nos affici ab iis, quæ in nobis ſuum relinquunt ſymbolum. Equidem ſapores, proprietatum teſtes, tam cum externis, quàm internis putrilaginum conſortiis, fœdus pepigere, quæ ideo in nobis facile fiunt participes injuriarum. Vita nempe media ciborum, noſtris remanet in carnibus: piſcivoræ hinc nationes, ac Carthuſiani, cimicibus non infeſtantur. Carnes enim minus bene ſervatæ, ex ſymbolo vitæ mediæ nobis reſiduo, quamlibet facile putredinem nobis inurunt. Unde etiam formales corruptelæ in nobis inauſpicato ſurgunt initio. Dein carnes & piſces, etſi mactentur tempeſtivè; ſæpe tamen in ſe, morborum tabes continebant, quibus ubi veſcimur (præſertim ſi nidorem antea contraxerint) in ſui ſymboli conſortia, facile concedimus, nobisque ſtatim nidores, ac fracedines mumiales ſuſcitant. Neque enim boves aut oves veſcuntur hominibus, nec noſtram in ſe contrahunt Peſtem: ſed nos bobus veſcimur, brutalemque haurimus Peſtem, juxta & noſtram. In ſolo quia homine, multorum brutorum Peſtes, ſuam ludunt ſcenam. Quare, nec inſontes ſunt cibi, non rite con-

fecti, dum fermentum ſtomachi illudunt, quia in alienas ſuæ luis colonias, & putredines varias, facile tranſeunt. Hæc equidem novarum calamitatum alteritati in Peſte, quandoque futura cauſa erit noviſſimorum temporum indicatrix. Saltem nunquam in Scholis perpenſa ſunt, venenorum ac toxicorum fermenta. Sed horum actio æquivoca ideo rata fuit, cœleſtique impreſſioni comparata. Semper enim, ubi in inſcitiam labuntur, ſurdorum cœlorum opem, procul nimis diſſitam, implorant, ac Saturnum inſontem culpant. Vocant enim actionem æquivocam, dum agens non generat ſibi ſimile. Ut in cœleſtibus, ac meteoris occurrit. At quam impropriè ad cœlos & actiones illorum æquivocas ſit recurſum, propter venena, facile quiſque noverit, qui venena, ut agentia merè naturalia, atque domeſtica, nedum alterativa per modum meteororum: ſed tranſmutantia, & ſpermatica, aſpexerit. Quid namque ſeminali generationi ſimilius eſſe poteſt, quam ſi exile ſcorpionis virus, totum hominem interficiat, ſuique ſeminis proprietatem in totum propaget? Nec enim fermenta uſpiam æquivocè: ſed planè univocè operantur. Quoniam ſi Peſtis æquivoca actione pullularet, non eſſet utique contagioſa, cum ſibi ſimile non produceret. Patet itaque neglecta fermentorum indagatione (quorum tamen commercio, omnis rerum generandarum tranſmutatio conſcribitur) venena hactenus, tam in fieri, quàm in eſſe, ac operari, ſint ignota. Maximè, quod proprietas veneni ſit, per deſtructionem Archei humani, ſuam imprimere imaginem ſeminalem, in vicem alterius. Quapropter etiam hujus veneni organum, eſt ipſum fermentum. Hoc autem de venenis intellige, quæ imagine ſeminali tenus, transmutationem moliuntur: non autem de meris corroſivis: utpote quæ non fermentaliter Archeum, ejusve imaginem corrumpunt: ſed eundem in furorem concitant, qui propriam dein materiam, ſive hoſpitium, devaſtat: ſub cujus alterationem, aut interitum, ipſe Archeus quoque loco cedit, cum integritate atque retentione ſuæ imaginis. Magnitudo enim, vehementia, robur, & celeritas venenorum, deceperunt Scholas, quæ neglecta fermentorum conſideratione, prætererunt unicum generationum organum diſpoſitivum præcedens introductionem imaginis ſeminalis. Sunt namque Scholæ ſolitæ opera naturæ metiri ad pedem artificialium: & ſicubi quid eſſet, quod minus huic pedi quadrare ſibi videretur, verboſâ excuſatione, ad cœlos & occultas cauſas recurſum eſt, ut ignaviam, atque inſcitias, indagandi impoſſibilitate velent.

Forma atque materia Peſtis.

CUM morbus in nobis proprium perficere nomen & omen debeat, tanquam in ſuo domicilio, ſuique propriæ eſſentiales cauſæ maneant in producto, neceſſe eſt, quamdiu aliquid in aëre, aqua aut terra vagatur: id neque morbus in ſe eſſe poſſit, neque ejus cauſa continens. Imò quicquid antecedentium cauſarum nomine eſt inſignitum, non ſit niſi occaſionalis, nil per ſe: ſed per accidens, cauſans, nil citra appropriationem in nobis acceptam. Quapropter nec indicant, nec optant, nec præſcribunt curationem: ſed duntaxat cautionem ſive fugam. Occaſiones ergo Peſtis, conſiderandæ ſunt, quatenus quandoque hoſpitatæ morborum occaſiones, in cauſarum ſeriem migrant. Jam itaque ſatis inprimis docui, Peſtem non dimitti cœlitùs. Cumque omnis effectus ſit fructus, ſive productum ſuæ, & non alienæ arboris. Idcirco quævis cauſa ſuum, & non alienum producit effectum. Peſtis igitur ſpecificam, propriam, & non alienam cauſam habet. Nec enim Peſtes diſtinguere per accidentia ſua, comitantia vel ſignata licet: quippe quæ fluunt immediatè à diverſitate

verſitate ſubjectorum, eo quod per modum ac naturam recipientis, diverſimodè varient juxta conſuetum entium naturæ. Quapropter etiam Peſtis, conſtans materia, forma, eſſentia, ſemine & proprietatibus, ſuam quoque poſtulat habere, unicamque ſpeciem, cum ipſamet rerum aut defectuum eſſentia ſit individuis proxima. Sin autem vel externè adveniat, vel intus generetur, perinde id eſt, cum inde Peſtis jam conſtituta. Denique ſi citius tardiusve contaminet, violentior ſit, celeriorque ejus exitus, varias partes invadat, aut diverſimodè corpus exagitet: id tamen proinde non mutat veneni ſpeciem. Sunt namque duntaxat ſigna quantitatis, commiſtionis fermenti, appropriationis, & incidentiæ, in partes recipientes. Alioqui venenum peſtis, internum atque formale, quodque ejus quidditatem continet, eſt ſingulare ſemper, in omni individuo. Quoniam eſſe rerum conſiſtit in ſimplicitate ſuæ ſpeciei. Sicut utrobique eadem eſt ignis eſſentia, ſive magnus, ſive parvus, ſive quietus, ſive follibus agitatus, ſive denique flamma rubra, flava, viridis, vel cœrulea fuerit. Peſtilens itaque remota, cruda, ac prima materia occaſionalis, eſt aër fracidus, vel potiùs fracidum Gas, Quæ aëris fracedo, juxta ignis experientiam, quam Adepti promittunt, nondum habet 8200. partem corporis ſui ſeminalis. Quod facilius comprehendes, ſi conſideres, vas vini fracidum, doliumque jam exhauſtum, abſque ullo ſui pondere, corrumpere nova & vetera vina, cado infuſa. Tractavi nempe in meis phyſicis, de fermenti fracidi natura, & quo pacto ex incorporeo fracidoque ſemine oriantur vetegabilia, ut hinc Peſtis proſapia diſtinctius eluceſcat. Terram inſuper, oſtendi fracedinis matrem: ut ſciamus Peſtes populares, à terræ motu caſtrorum, obſidionumque ſequelis, primam ſui occaſionalem haurire materiam. Ideo enim quantum terra diſtat à cœlo, tantundem quoque materia occaſionalis Peſtis à cœlo eſt remota. Voco autem materiam hanc primam, incorporale illud venenum fracidum, exſiſtens in Gas terræ. Adeóque hoc venenum, tanquam materiam remotam ſubſterno, ſub alio viciniore veneno, diſponente materiam Archei, quo facilius aſſentiatur, terroremque peſtilentem in ſe concipiat: Ut tandem ad horum diſpoſitiones prævias ſuperveniat quidditas peſtilens formalis. Cæterum, ſi de aëris infectionibus debitè philoſophandum, neceſſe eſſet, ipſius anatomiam repetere ex prælibata, in phyſicis meis, elementorum doctrina. Aër itaque in ſe, eſt alterum ex elementis primigeniis, transparens, tamque levitatis, quàm ponderis expers, impermutabile, ac perpetuum, frigore præditum naturali, niſi ſituum & commiſtorum robore impediatur: Poris autem ubivis refertum, & hactenus extenſionem, aut compreſſionem ſui tolerans. Cujus poroſitates, vel replentur vaporibus, alieniſque exhalatibus; vel planè hiant, expertes corporis, in ſui integritate manentes (quod alibi tractatu de vacuo neceſſario demonſtravi) Enimvero namque ſi aër eſſet abſque poris, omni corpore vacuis, non poſſent halitus elevari, abſque corporum penetratione. Cum autem detur aëris dilatatio, & compreſſio manifeſtiſſima (ut alias plenè demonſtravi) neceſſario datur & vacuitas. Sunt namque ejusmodi poroſitates in aëre, velut uteri, quibus aporrhœæ fructuum aquæ, reſolvuntur denuo in ultimam aquæ ſimplicitatem, unde provenerunt, ſpolianturque quibuſcunque priorum ſeminum ſignaturis. Sunt autem ejusmodi effluvia in aëre, peregrina, per accidens & varia, juxta indolem concreti, unde exhalarunt. Inprimis ſunt vapores aquæ puræ atque ſimplicis: dein aquæ maris ſalſæ, qui pluviam condiunt vaporoſa ſui myria, & eatenus à corruptione præſervant. Secus namque, ob ad-

ob admiſtas variorum exhalatuum ſocietates, de neceſſitate, putrerent, ac fœterent aquæ pluviæ, non minus quàm nubes in montibus, & nebulæ pleræque. Partim ergo aëris hauſta venena, vaporetenus hoſpitantur in poroſitatibus ſuis: partimque ipſum aëris corpus conſpurcant, ſine corporea commiſtione, prout vitrum odores concipit. Quæ contaminatio jure, impreſſionis nomen habuit. Eſt mihi domus campeſtris, à meridie ſilva querna dives: ab aquilone verò amœna reſpicit prata: ad utramque porrò Solis domum, colles Cerere fecundos habet. Lintea autem ibidinem lota, & fonte diluta, tabulato ſuſpenſa, nitidiſſimè albicant flante Borea,& hinc inde etiam, ab ortu in occaſum, vel viciſſim, ab occaſu in ortum. Solo autem ſpirante Auſtro, feneſtriſque auſtralibus apertis, inſigniter flavent luteo colore. è numeroſa nimirum quercu, eructatur halitus tingens in aërem, huncque à nobis inſpirari, ut & à linteis combibi, didici. Itemque ſic à quercetis, poſt ſolſtitium æſtivum, exhalat occulta aporrhœa, quæ inſuetum vultum,atque collum, pruriginoſa puſtula frequenti inficit, ac dein in cruribus,& alibi evadunt conſpicua. Sunt namque in aëre quædam, quæ odore narium percipiuntur: alia denique, quæ per canes ſolos diſtinguuntur. Suntque & alia demum, omnis odoris expertia, licet non contagii. Siquidem veneni, ut talis, fermentum ab odore liberum eſſe poteſt. Proinde quævis patria ſuos parit patiturque languores. Solo quippe natura ſubeſt, nec omnis fert omnia tellus. Quia varii patiuntur in aëre vapores, pro ſoli varietate. Quæ penitius mecum trutinans, ſæpe ſum miratus, vitam noſtram ad tot extendi annos: cum tam multiplici ſtipemur undequaque hoſtium potentiſſimorum ſatellite, tam profundè eundem admittamus,imò & inviti attrahere cogamur. Nec ſolo id anhelitu; ſed etiam per magnetem, qui per habitum carnis, ſuo more ludit. Etenim qui carbonum fumis, aliarumque rerum odoribus ſæpe dudumque impavidus interfui, realiter ſenſi odores iſtos, atque fumos, nedum in thoracem: ſed & inde ad ſtomachum recta deferri,ructusque noſtros ideo exprimere conceptas fuligines. Sic namque anhelitus, è pulmone efflatus, refert odores allii, & ceparum comeſtarum, etiam per nares collectus. Peſtis autem utrinque hauritur. Quæ autem non deforis: ſed intus ſpontanea Peſtis gignitur, in axillis, & inguine, rara autem pone aures ſe prodit. Nam hæc plerumque ab hauſtis odoribus Peſtis proſilit. Quæ verò maculis eſt infamis: ex interno veneno, intus prius ſuffocato, atque ideo peſſimo, provenit. Quatenus fracedine ſuffocationis plerumque intenditur. Quæ vero Anthraces exhibet, vel eſt fortis expulſio, quæ longius,quàm in proximum emunctorium jacit, vel ab attactu rei contagioſæ,vel inſpirato Peſtis veneno, oritur. Etenim quæ ex contactu invaſit, etſi lentior ſit,quàm quæ alias univerſali de cauſa inſultat: plerumque tamen eſt lethalior. Quia inſitus membro archeus hac Peſte interimitur. Et inde pars gangrænam peſtilentem trahit. Cui ſubveniendæ totalis Archeus eſt negligentior, de tutandis viſceribus cogitans, ſe intro fugiens, recipit, pergitque ſerpere mortalis iſta gangræna. Remedia quoque plerumque ſunt ignavia, eorumque intentio, ut exteriora eſcharentur, & poſtmodum eſchara citò excidat. Huc nempe cuncta emplaſtra, & attrahentia adhibentur: rara autem ſunt adhibita,ut virus ipſum ſuperent. Peſtis autem ab extra, ut potiſſimum in artubus eſt formidanda: ita vice verſa,quæ ab intrò foras ſagittatur, minus involvit diſcriminis. Enimvero intus nata, primariò Archeum terret, ideóque ſubitanea ac præpotens. Venenum autem Peſtis,tactu arreptum, poſtquam Archeo ſe inſinuavit, (Quippe qui primum vivens,ultimum moriens, rerumque intus agendarum ſolus rector

ctor

ctor eſt) rato demum venenorum more reliquum facile inficit. Siquidem ipſe Archeus ſemel infectus, ſtatim terroris peſtiferam imaginem concipit, eamque deſertis habenis regendi corporis, communicat conſociis. Denique etſi ſudor in omni Peſte conducat: minus tamen in illa, quæ externo contactu ſubintravit, nullatenus ſaltem propterea negligendus. Porrò in Peſte, ſingularis individui (à quo ſubinde tota communitas affligitur) illic fracedo plerumque intus incipit: qua ſemel arrepta, facilius inde terroris Archealis virulenta imago creditur. Celerior eſt Peſtis, quæ ab externa odoris fracedine intro trahitur, quia duos gradus (fracedinem nempe atque mumiale ſyngamicumque fermentum) ſtatim aſſociat: non eſt autem neceſſum, ut fracedo ſit naribus ſenſibilis cum averſione. Nam ſi canes, qui olfactu nos excellunt, fracedinem, aut veſtigium heri, in via ſentiant: ipſe Archeus noſter, longè facilius adhuc, quæ intus ſunt, olefacit, nequitque ideo fracidus odor nocere, niſi fermentum mumiale intus invenerit, cui ſe copulet. Jam tunc quidem eſt præſtò exotica materia, nihilominus adhuc contagii indiga. Idcirco oportet, ut materia ſit plenis numeris inſtructa, ac formalitate agendi. Nam ſunt hæc duo adhuc tanquam cauſæ occaſionales atque irritativæ. Denique de Tartaro cruoris ſat dictum eſt, quod ſit productum Peſtis, quodque hanc præſtolatur, vel fit extemplò, adventu Peſtis. Terminus itaque fiendæ Peſtis primus, eſt Gas fracidum, quod cum nequeat inficere, ſine appropriationis ſymbolo, requirit alium terminum correlativum, qui eſt fermentum mumiale (ſine quo non eſt appropriatio) nimirum Archeus, Peſtis ſuſceptor. Siquidem virulenta Peſtis materia, per contagium in nos traducta, non contaminat quenquam, niſi Archeus illam apprehenderit, & appropriaverit. In quo ſanè Archeus laborat improvidè. Nam exin Peſtis terrorem concipit propria phantaſia, non autem ex pavore humano. In qua nimirum terroris Archealis phantaſia, Archeus, venenum peſtilens parit. Quod eſt ipſa terroris concepti Idea, veſtita propriâ Archei chlamide. Eheu tunc Peſtis intus adeſt, totumque facile mox conturbat hominem. Imago ergo Peſtilens conſtat aura Archeali, ut materia continente, cui impreſſum eſt venenum terroris Archei, tanquam efficiens immediatum. Neque enim ideo virus Peſtis quemcumque ſemper inquinat, etſi odorem ſibi conformem mox in nobis invenerit: eo quod fermentum mumiale, quanquam internum: at nihilominus eſt tantum medium occaſionale, reſpectu contagioſæ applicationis ſive infectionis applicatæ. Quæ appropriatio proximè conſiſtit in reali & actuali congreſſu imaginis, per terrorem genitæ, quam Archeus concipit, ex præfata applicatione; exiſtimans hujus reſpectu, jam domi ſuæ eſſe potentem hoſtem, intra lares hoſpitatum. Qui panicus Archei terror, eſt cauſa immediata, imaginatione genitæ imaginis: (imaginationem proinde probavi, eſſe in Archeo, præter illam, quæ mentis conceptibus, tam in præcordiis, quàm in corde ac cerebro pingitur) Quæ imago eſt cauſa adæquata Peſtis. Ipſiſſima inquam Peſtis, non ſecus atque pullus, nihil eſt, præter ipſum ovum, fotu maturatum. Purpureæ febres enim, venenum quidem atque contagium idcirco habent, præter putredinem, & fermentum appropriationis (unde nimirum ſolos homines, non item belluas inquinant) carent tamen Ideâ terroris, quo Archeus, confuſione ac deſperatione plenus, regimen negligit, funeſtamque ac ſeminalem iconem peſtilentis veneni fabricat. Hanc denique ſui confuſionem facile ſuis transmutatis liquoribus alimentariis inſinuat, quibus ante invigilabat, jam in hoſtilem tartarum cruoris degenerat. Archeus enim, gubernaculum deferens, inſtar hominis pavidi, præpoſtere ſur-

ſum atque deorſum invertit omnia, & ipſemet profugus, hoſtem intus receptum conclamat. Fiunt tenebræ, appetitus ſternitur, incepta ceſſat omnis officinarum digeſtio. Quodque penè vel ſemidigeſtum erat, corrumpitur: quia triſtem mortalis veneni imaginem horret. Seditio itaque, murmurque eſt intus per membra, quia horum ſpiritus inſiti, confuſionem influi Archei perſentiunt: ſed compeſcere nequeunt. Etenim ſi nutrimentum ſemidigeſtum, in ſtomacho recens ac mite erat, ſopor oritur, itemque vomitus ac nauſea: ſin autem jam digerendo aridum, cephalalgia occupat hominem. Sin autem propemodum digeſtum, cum nidore putreſcit. Unde vomitus continui. Aberrant enim cuncta, putrentque ſub imagine veneni, & in terram mucaginem degenerat alimentum ipſius ſtomachi, quod & cauſticam acredinem non rarò induit. Eſtque circa ſtomachum potiſſimum murmur. Utpote ubi primi & inordinati ſunt hominum conceptus, atque impetus: ibidem quoque de neceſſitate, prima Archei confuſio terroris, ſuboritur, fitque imago teterrima Peſtis. Etenim plerumque notavi Peſtem circa ſtomachum prima ſedilia locaſſe. Quidam enim continuo vomitu dejectus, dolorem capitis ingentem ſenſit, ac mox delirium, deinde & ſoporem per intervalla paſſus, ſedecim horarum ſpatio obiit, multis deliquiis præviis. Optabam autem ſcire, unde tam celeriter, tantoque ſynptomatum furore oppetiviſſet, nec Chirurgus adeſſe cuperet, tandem cultro diſſectionem inſtitui, ac inveni ſtomachum illius triplici eſchara jam perfecta pertuſum. Qualiter olim videram ſtomachum ancillæ perforatum, quæ volens biberat arſenicum. Interim in quavis Peſte, ſurgit febris ab exordio: quia & minitata corruptio, in Archeo incepit. Vitalia ſanè cuncta terrentur, in naturalibus imaginum directionibus, pavida diſcordia, confuſione & deſperatione diſgregatis. Tartarus cruoris quoque, jam legibus ſolutus, in tanta totius confuſione, furorem arripit, conceptis finibus ſuæ partis, cui adhærebat, reluctatur, & terroris confuſione omnem adauget tumultum. Hæc eſt ſcena Peſtis, quam aliquando per divinam clementiam vidi ſomnio intellectuali. Non eſt autem Archei pavor, fuga, deſperatio &c. ipſum venenum: prout neque ira animantis, ejus eſt venenum. Sed venenum Peſtilens, eſt ens productum ex imagine pavoris, & veſtitum ſubſtantia Archei. ſicut ira ſerpentis, iræ imaginem in parte Archei deponit, illamque ad organa exſecutiva iræ, deponit in ſaliva, &c. eſt autem virus peſtilens in ſe horridum, ac mortali contagio ſerpentum longè crudelius, quod ſcilicet per vitalem perturbationem (qualis eſt ira ſerpentis) in beſtiis producitur. Contagio enim Peſtis ſerpit in adſtantes, nec cum vita animalis perit, ut ſolent alias beſtiarum venena. Eò, quod venenum Peſtis non inhæreat vitæ: ſed effumanti inde auræ inſit imago, & quidem Archeo infecto veſtita. Ut ſanies, cruor, & pus, adſperſo vitriolo, adhuc vitam vitaleſque actiones, in totum unde fluxerunt, retinuiſſe, hodierna docuit magnetica curatio vulnerum, ulcerum, & oſſifragii. Quinimo Peſtis propulſat potius à ſe fugitivam vitam, pavidum fugacemque Archeum. Et ſicut Rabies canis, productum aſſumit ſuum, in ſaliva: ſic venenum terroris, in tartaro cruoris ſigillatur, prout etiam in auram atque odorem diſpergitur, peregrè abeuntem. Idcirco enim belluæ ſunt immunes ſpectatrices noſtræ calamitatis, quia univoci Archei defectu, ideoque & appropriatione carent. Quodcunque tamen ſubjectum, ſive aura fuerit, veſtis, vel aliud ſolidius, etiam pavoris neſciens, quod odore imbui poteſt, poteſt itidem eſſe ſubjectum, in quod productum pavidæ imaginis poſſit imprimi: non aliter quam terra odorem celeris veſtigii refert. Porrò tametſi Peſtis

ſit

ſit unica ſpecie : diverſimodè tamen invadit. Semel namque adoritur popularis, quæ vulgatâ fracedine exſurgit, poſt terræ motum, ex antris, rimis, ſtagnis, fodinis, & cadaveribus tam belluinis, quàm humanis, virus fracidum eructantibus. Quod tamen nondum peſtilens eſt, donec intrò receptum, tum demum fermento appropriatum fuerit. Unde nimirum terrefactus Archeus, atrocem illam imaginem creat ſuæ confuſionis, atque terroris. Invadit quoque ſolo odore peſtilenti, ex infirmo, vel cadavere, vel loco, aut re inquinata hauſto. Qui quo ſubtilius ſubjectum inhæſionis ſuæ habuerit, eo quoque velociùs contaminat, celeriúſque Archeo approximat, ob ſymbolum. Neque enim ideo ſudoris halitus, tam præſto inquinat, atque Gas peſtilens, odore non perceptibile. Perinde enim atque carbonum Gas, ſtomachum commovet, vomitum cit, dolores capitis, imò etiam ſyncopen : ſic Peſtes notavi, quæ ſubtili halitu alimentum ſtomachi proximum infectant, vomitus continuos, ſingultus, ſyncopes frequentes, atque deliria, & mortem citiſſimam adferrent. Vomitusque ille remedia deglutienda recuſat : ſyncopæ vires dejicit, ut delirium; cibos atque remedia aſpernatur. Materia autem infecta jam, ſi per ſudorem auferenda, totam domum à ſtomacho ad pellem uſque tranſeundo contaminat, niſi per remedia cohibeatur malignitas ejus. Nam etſi remedium, illam materiam infectam, promtè attingat, non tamen facile educit non libenter ſequacem. Siquidem nunquam antidotus aliqua, ſemel infectum, in priſtinum reſtaurat. Eſtque ideo omnis antidoti cura, duntaxat circa præſervationem nondum infectorum, horumque mitigationem atque celerem expulſionem. Eſt & ardua popularis Peſtis occaſio, quod non vitentur loca, & corpora infecta. Quod in caſtris, & obſeſſis civitatibus, luculenter apparet. Legimus namque in Oriente, Peſtem à tribus militibus, ſepulcrum violantibus, incepiſſe, caſtra Romana contaminaſſe, & tertium mortalium partem, per cognitas mundi oras, interemiſſe. Eſt namque ejusmodi Peſtis celerrima, ac ferociſſima : quæ nimirum cuncta ferè ſibi neceſſaria, ſecum intro adducit. Etenim cum venenoſa materia, jam nacta ſit fermentum, non debet paciſci cum Archeo, de ſui receptione, quam facile à turbato hoſpite impetrat : ſiquidem jam in ſe, Ideam à priore ſecum adducit, novamque intus conſimilem, in ſociam, ab Archeo acquirit. Peſtis vero, quæ citra externam opem, in nobis, totam ſui generationem orditur, ac perficit, fit ex præexſiſtente tartaro cruoris fracido, qui mox ſponte cadaveris odorem induit facillimè. Unde perterritus Archeus, Ideam concepti terroris ſuſcitat : ſicque venenum Peſtilens ſuſcitatur : hujusque ſeminalis, atque infeſta imago illi excremento incorporatur : quod igitur ſæviendo, pergitque contaminando. Inſenſili enim aura nobis communicatur Peſtis, quam muſcæ, picæ, corvi, cornices, aquilæ, canes, lupi, &c. plerumque diſtinguunt. Notiſſimum nempe eſt, domeſticum animal canem, unumquemque odore dignoſcere, cujusve veſtigia, utcunque leviter impreſſa, dudum etiam poſtea diſtinguere. Eſtque Gas peſtilens, æquè ſubtile, ac odorabile. Acquirendæ ergo Peſtis differentes ſunt modi. Quorſum repetere oportet, Peſtilens venenum duntaxat unius ſpeciei eſſe, nec ejuſdem rei plures poſſe eſſe parentes, ſpecie atque ſemine diſtinctos. Id eſt, ſemina non poſſe eſſe diverſa. Adeo ut ſcorpio, ab ocymo, & à parente genitus, non differat ſpecie : ut neque pediculus à lendibus proveniens, & ab homine prognatus immediatè, identitatem ſpecificam projicit. Lendes enim, ſive pediculorum ova, ſunt in identitate Archei, cum materia, unde homo pediculos immediatè generat. Quoniam

niam ſi duo ſemina, ſpecie diviſa, unicum idem in ſpecie conſtituerent, fruſtra ad rerum generationem, diſpoſitiones ſpecificæ in materia: ſed promiſcuè omnia ex omnibus, atque ſingula ex ſingulis, prodirent. Agentia igitùr ſpecie diverſa, etſi aliquid ſub identitate ſpecifica conſtituant: Intelligendum tamen idem, ac ejuſdem Archei ſemen, ab utroque formari. Sic homo facit excrementum vitale, unde lumbricus, pediculus &c. fotuque ſuo illam ſic diſponit, ut Archeum acquirat conſimilem, quem pediculus generans, ſuis ovis originaliter implantavit. Adeóque pediculus generans, eſt agens univocum, quod de ſe porrigit ſufficientem materiam generationi. Homo autem eſt agens æquivocum, quod materiam excrementitiam de ſe dedit, quæ labens, tandem in fotu, Archeum acquirit conſimilem. Sic cadaver in vermes, & hi ſexualiter iterum generant. Sicque mures è ſordibus, iterumque è parentibus. Idque totum in inſectis, quorum ſemina velut ſponte putreſcentibus corporibus eruuntur. Proxima ſaltem horum materia, & agens harum generationum, utrobique eſt ſimplex, uniformis, ac ſpecificæ identitatis. Ideo & ambo conſtituta, ſunt ejuſdem ſpeciei, generantia poſtmodum ſibi ſimile, abſque delectu: adeò ut pediculi, noſtris ex halatibus procedentes, congreſſus admittant cum iis, qui è lendibus per fotum egreſſi ſunt. Proxima ergo materia, proximumque agens, in Peſte, ſunt utrobique ejuſdem Archei ſeminalis, atque identitatis ſpecificæ. Nam ſive materia intus gradatim fiat, vel repente; ſive externè hauſta, actuetur in nobis: ſalem nunquam venenum Peſtis fit, quin Archei terror imaginem iſtam virulentam pepererit. Terrorem autem voco, tam hominis primo impetu perculſi: quàm ipſius Archei humani, ſanguiniſque, ex antipathia ſuſcepti. Hoc pacto, vir audax ac ſtrenuus, ſæpe coram Peſte eſt pavidus: Imò qui Peſtem vix timet, Archeum intus habet, terriculamentis obnoxium. Sic namque infans timoris incapax, apprehenſionis neſcius, non tardius Peſte corripitur, quàm timida muliercula. Nam etſi animoſitas valeat ad præcautionem: non tamen interimit venenum jam conceptum. Suntque diverſæ magnanimitatis audaciæ. Quidam enim intrepidus in monomachia, qui in conflictibus belli timidus. Alius imperterritus pugnando, qui lemures inſigniter metuit. Tertius denique non timet hoſtes, armatos autem ruſticos formidat, &c. Galenus putat bonam complexionem, ad pondus ſive æquilibrium elementorum, dare robur ad reſiſtendum Peſti. Is inquam, qui ſingulas partes atque viſcera in homine, differre ſola inæqualitate temperamenti elementorum, jam æqualitatem confluentium elementorum, ad pondus, concedit in una ſpecie humana. Cum alioqui, ſi cor eſſet pars temperatiſſima, jam totus homo juxta quasvis ſui partes deberet neceſſariò habere conſiſtentiam atque duritiem cordis. Sed elementorum, commiſtionum, ac temperamentorum opinionem ut ſtultam ac totaliter falſam, firmis demonſtrationibus primus rejeci, in volumine, de origine Medicinæ edito. Hanc igitur elementorum commiſtionem lubenter Galenicis cedo, lubenterque ignoro, quomodo ponderari queat aër, aut ignis, ut ad pondus aquæ ac terræ, collibrata ſimul, carnem, nervos, oſſa, cerebrum, cor, medullas &c. de ſe conficiant. Ah inane commentum, crudele facinus, in proximos explodens! Animoſitas porrò, quam laudo, non terretur morte aut Peſte, Archeum adornat, ut veneno reſiſtat, receptumque per accidens expellat (vincere autem aut interimere alioqui non poteſt) non ſecus ac terror poros claudit, naturæ motu ſibi obedientis. Quare, qui à Peſte ſurrexerunt, eodem anno, vix æquè facile à Peſte inquinantur. Contrarium in aliis morbis, atque venenis. Siquidem hæc, nedum

dum poſt ſe relinquunt debilitates, unde facilior eſt tecidiva: verum etiam alia venena operantur, commutando partes, quibus hoſpitantur. Peſtilens autem venenum terrificum, ſolum primario invadit Archeum, eumque perterret. Qui dum ſemel hoſtem cognoverit, ac ſuperaverit, præſumit deinceps, audacior factus, non tam facile ſe ſuccubiturum, nec occaſione allati veneni, tam facile deinde terretur. Nec obeſt debilitas, quam Peſtis illi reliquit: quia ſufficit, quòd non æquè facile terreatur, imaginemque terroris peſtilentem, in propria ſui ſubſtantia depingat. Suntque ideo reliqua venena morborum longè craſſiora, quàm imago hauſti terroris. Quædam namque non nocent, niſi ſub cute aperta: alia verò edi, aut bibi poſtulant. Baſiliſci autem, aut catoblepæ rariſſimum virus, per imaginationem, viſum dirigentem emittitur. Sed Peſtilens toxicum, proprio Archei conceptu, intus fabricatur. Venena cætera, ſenſibili aliquo ſigno produntur. Sola vero Peſtis, inſenſili contagio communicatur, perinde atque humani pedis veſtigium, ſui odorem ſervat. Ecce ut Imago triſtitiæ repentinæ, appetitum ſternat: rei nauſeoſæ imago creat vomitum; Imago condolentiæ, pariat lacrymas: Imago lentæ triſtitiæ ſuſpiria ſuſcitet: Imago pavoris, generet epilepſiam, atque ſubinde Paralyſim: Itaque non fruſtra alibi de morbis ſcribens, demonſtravi, lætitiam, metum, iram, odium, cæteraſque paſſiones, atque perturbationes, non ſecus atque terror Peſtem, actualem ſui imaginem propriam, atque ſingularem in nobis generare. Sed harum generationes ſunt nobis domeſticæ, magiſque ordinariæ proles: Aſt terroris peſtilentis imago, venenum parit immediatè Archeo inexſiſtens, atque ab eodem deſumit ſui materiam. Ideoque ſenſus illam nequeunt concipere. Archeus igitur conſpecto cominus hoſte lethali, intus genito, vel peregrè allato, ſuo hunc terrore, pictaque de novo imagine, admittit, ſuique charactere atque ſubſtantia confirmat. Manus enim noſtra, cadaveri ſponte extincto admota, mox ita propter fugam Archei, friget, ut longo demum igni, vix recaleſcat. Attamen canes non ſentiunt iſtud frigus, dum cadaver vorant, prout non multum friget nobis, cadaver pecuinum. Fraudulentum itaque, & accidentale cadaveris humani frigus eſt, pluſque frigefacit, quàm frigoris habeat. Pluſque cadaver ſenſim extinctum friget nobis, quàm cadaver podagrici, aut acuta febre mortui. Cum tamen per machinam, qua metimur ambientis auræ gradus, utrumque horum cadaverum par frigus ſit. Scilicet Archeus extimeſcens mortem, quam appoſita manus, cadaveri, diutina infirmitate extincto, percipit, fugit, manum deſerit, nec facilè (quia memor) redit. Patet ergo, Archeum mortem ſentire, fugere, etiam illam, quæ ante & extra ſe eſt. Magis adhuc fermenta putrilaginis (ut in rigore febrili) intus concepta genitave. Et quam maximè illa, quæ imagine tenus, intra ſui œconomiam recepta, tendunt in tranſmutationem formalem ſui eſſe. Quippe virus, per ideam terroris, ſummæ eſt poteſtatis actualis. Differtque imago timoris, etiam pavoris, ab imagine terroris: propter formalem activitatem concurrentis fidei, prout antea notavi. Quinimo, etſi Archeus mortem, atque venena perſentiat: terroris tamen virus non perſentit, quia putat ſuum eſſe terrorem, atque inanem paſſionem, donec prægreſſo fermento appropriationis cognoverit, virus iſtud ſibi eſſe peregrinum, quod in parte ſui reconderat, dum exoticam iſtam formaret ideam, adeóque cum ſui aliquali perditione virus ſtatim à ſe explodit. Atque utinam jam vis ſibi innata, non communicaretur per totum, qua via pergit. Sic namque venenum rabidi, nullatenus perſentitur ab homine, ut neque à ſuo Archeo, niſi poſtquam fermentum, in Ar-

cheo ſibi ſtabulaverit. In qua tum rabiei imagine, cum ſit ſtatim mentis alienatio connexa. Hinc Archeus nullum ſibi concipit terrorem in furore. Ceſpitans enim in imaginatione, terrorem potius excutit, temerarius inſanit, & à rabido veneno dirigitur, ad Hydrophobiam. Finaliter itaque unicum peſtilens virus, unicum quoque habet terroris intuitum, unamque viam ad tumulum, vel ad convaleſcentiam, per bona, vel inepta remedia. Quæcunque autem hactenus de terroris peſtilenti Idea dixi, nolo interpretata licenter. Nam timor ab hoſtibus, à fure, à morbo, ab animali nocuo, à gladio, generant quidem pavoris imaginem, at non peſtilentem. Quam ideò terroris nomine deſignavi diſtinctam, à qualibet imagine formidinis conceptæ, qua pavet animans. Terror itaque peſtilens, non quemlibet, aut cujusvis calamitatis pavorem, hic deſignat: ſed ſolum virus peſtilens horridum, in terrore conceptum tam ab homine, quam ejuſdem Archeo. In hac ergo Idea ſita eſt Peſtis eſſentia, omnisque hujus libri quidditas. Fateor quidem, quod imagines cujusvis metus facilè permutentur in Ideam terroris peſtilentis. Perinde ut gravida, in carnem illibatam ſui fœtus traducit imaginem muris, imò totum embryonem in horridum quandoque animal vel monſtrum transplantavit. Quia ut alibi de formis docui: imagines formales ſeſe mutuo penetrant, poſteriorque priorem facilè in ſui obſequium trahit, quod Hippocrates vocat, ſemina duci, quo nolunt. Equidem elementorum diverſitatem, & congreſſum pro mixto, itemque complexionum, humorum, indeque natarum conditionum, inclinationum, ac ſtudiorum, climatum denique, angulorum, ætatum, proportionum, fortitudinum, magnitudinis, & alteritatum diviſiones, in ſubſidium ignorantiæ convocare, ut per hoc calamitates plures, majores, difficilioresque efficiamus, incertitudines augeamus, inſcitias tegamus, dubia patremus, impoſturas patrocinemur, & vitæ deſperationes promoveamus, non niſi eſt in vanum laboraſſe. Eſt namque lux perfecta ſcientiarum, Ignis inſtar, qui ſine delectu cremat omne combuſtibile. Talem olim Hippocrates nactus erat ſcientiam.

Proprietas Peſtis.

DEMONSTRAVI pathemata animi, appetitum demoliri, ut & digeſtionem ſternere, Primos denique cogitationum motus, in præcordiis ſua ſortiri conciliabula. Idcircò & os ſtomachi Mercurio dicavi, cui Ethnici tribuerunt ingenii acumen, ut & ſomniferum caduceum. Dixi quoque Peſtem originaliter ab hominis terrore concipi, & quæ adducta è corpore peſtifero in nos vehitur aura, primo ſui impetu, in Lienem ruere; qui eandem mox excutit, ac veluti per manum, orificio ſtomachi tradit. Hinc appetitus dejectio, vomitus, dolor capitis, deliria, deliquia, ſitis, ſopor, &c. Peſtis autem quæ in nobis fit, prout & quæ extrinſecus hauritur: ſua habent diverſoria, quibus ſingulæ furere incipiunt. Quamdiu autem Idea triſtitiæ ac metus obſident tartarum cruoris, in ſtomacho, ac quantisper abeſt imago terroris Archei, nondum Peſtis adeſt. Fit quidem interim, ſi minus accuratè ſe cuſtodiverint, quod tartarus cruoris, magis magisque infeſtus, Archeum tandem terreat: ſibique cudat peſtilens virus. Sunt etenim Peſtes, ſolo terrore natæ, velociores, ac terribiliores multò, quàm quæ ex contaminata proveniunt aura. Multos etenim hic fortaſſis percellit; Quod ſtomachus, cum ſaltem membrana ſit: perturbationes tamen, primosque impetus, vel in ejus orificio collocaverim, vel in Splene, illa ſaltem parte extrema ſui, quæ orificio ſtomachi incubat, hincque fermentum impertitur, ad digeſtionis neceſſitates requiſitum. Sed Scholæ ipſæ, os ſtomachi, cordis etymo appellant. Etenim vulnus illius

loci,

loci, ac vulnus cordis, iiſdem ſymptomatibus, ac æquè celeriter interficiunt. Nam vidi plures, quibus apoplexia fortis, caput planè inſenſile ac mortuum fecerat: multas tamen horas poſt, calerent in præcordiis. Sponſa enim in rheda propè Scaldim, à ruranis moſquetariis ſalutatur, ejusque tempora, glans moſquetti trajicit, cerebri non parum effunditur, & caput illicò moritur. Vilvordiam autem, quatuor inde leucis diſtantem, allata, pulſus adhuc vitæ teſtimonia dabat. Nonne & vitalis, totius quidam rector ſpiritus, in utero eſt? quique duntaxat membrana eſt, per modum ſtomachi? & longè majorum perturbationum ſedes, quam ſint jecur, pulmo & renes? Profectò membra in ſe, non niſi cadavera ſunt: ſpiritus autem eſt rector, qui vivificat illa, quem & qualem Deus plantavit, ubi voluit. Memini equidem ſæpius me vidiſſe, qui tartarum cruoris aliquali timore Peſtis: ſed ſine fide, aut præſumtione contractæ infectionis corruptum haberent, indeſinentem anxietatem, atque pugnam, diu noctúque ſuſtinerent, imò quamvis ſaperent, ſuasque riderent anxietates: non poterant non tamen, quin conceptam timoris imaginem, diu noctúque, inſomnes ob oculos vaſerent. Erant namque ſimiles demorſis à rabido, qui velint nolint, ſequacem præbent imaginationem ſuam, ad veneni lubitum. Demum in ipſo cruoris tartaro, circa præcordia hærente, inveni propriam phantaſiam naturalem, quam imago concepti, in Splene timoris, ſibi finxerat. Sic non ſempel laſciva ſomnia, ex prægreſſæ diei imaginatione, ſequuntur: ſed plerumque etiam ab ipſa prædominante paraſtatis materia: non ſecus etiam atque micturiens ſe continuo mejere ſomniat. Terror ergo hominis, eſt occaſio Peſtis: terrorque Archei, efficiens eſt imaginis, & veneni peſtiferi. Eſt enim velut pater Peſtis, qui patrata virulenta imagine, licet ceſſet, ſaltem Peſtis concepta eſt in ſui imagine. Nam ſi terror hominis eſſet ſufficiens cauſa Peſtis: neceſſariò quoque ſemper terrorem peſtilentem Peſtis ſequeretur. Quod falſum. Prout etiam, in infante, omnis terroris experte, Peſtis pro lubitu recipitur. Unde ſat conſtat, Ipſum Archeum conterritum, eſſe primitivam cauſam efficientem imaginis peſtilentis. Peſtis itaque conſtat inquinatione, contagio ſcilicet, celeritate curſus, ſingularitate veneni, concomitantium terribilitate, præſervationis demum, ac curationis difficultate. Enimverò pone relinquo Peſtis inquiſitionem, quæ in ſupplicium propter occulta Dei judicia mittitur. Quæ licet planè ſit ſupra naturam: interim tamen ejus materia non eſt creatura nuper è nihilo facta: quia quodammodo fines naturæ ingreditur. Non enim Angelus percutiens ſtabat in monte, quem aëris præterfluens unda continua lambendo abluit. Neque ſtabat etiam in excelſa turri: quaque tamen peccatum Davidis, concupiſcendo, ortum ſuſceperat: ſed ſtabat in fracido atrio Auraunæ. Sic Angeli in Apocalypſi, ſuas effundunt lagenas, unde tertia mortalium pars quandoque peribit. Verbum, imò nutus Domini, cuncta facere poteſt, absque atrio, vagina, gladio, lagenis, effuſione veneni, &c. Sed pietatis ejus tanta eſt ubertas, ut ejusmodi ſupplicia non det nuda per Verbum: fonte propter perpetuam Verbi ſui conſtantiam, & irrevocabilem firmitudinem. Nec etiam per cacodæmones, Peſtem ſupernaturalem mittit, ne vivos tradat in manus hoſtium. Peſtis demum, ſi qua per incantationes parta ſit, ſequitur naturam. Siquidem non valet diabolus ex ſe, vel unum culicem facere, niſi ejus aſſumat initia ſeminalia. Prout magi ſui non potuerunt, ex pulvere facere cyniphes, proles aquarum: quapropter & diaboli impotentiam confitentes, tum exclamârunt: Verè Dei digitus hic eſt! Si ergo diabolo quandoque permiſſum fuerit, formare Peſtem. Id ſane ex

naturæ principiis deſumſit. Differretque Peſtis diabolica à naturali ordinaria, applicatione, & appropriatione. Applicaret nempe tenacius actuationem, & impreſſionem veneni, non ſecus, atque follis, ignem quem non fecit, ſaltem promovet atque intendit: Appropriaret verò cum præparatione prævia per imaginem terroris, à ſuis mancipiis hauſtam, ac mutuatam. Et licet ejusmodi Peſtes, eſſent ferociores: iiſdem tamen cederent remediis naturalibus. Atrociores autem voco, ob celeritatem, ſuperaddita ſcilicet invidiæ truculentæ imagine, à Sagis habita. Attamen ejusmodi permiſſiones, adhuc eſſent determinatæ ad perſonas, ac numerum: imò facilius expiarentur per orationem & eleemoſynam, quàm Peſtes ordinariæ. Quo ſcilicet Deus, humani generis miſertus, magis oderit diabolicas artes, diabolumque tædere faciat divinæ mox miſericordiæ. Aſt eudæmones, Peſtis ſtructores, magna certè id compaſſione, ut non niſi ſub mandato obedientiæ, virga Domini & non Angelorum, vapulemus. Decorum nempe ſervat ubique Deus. Prætores, ac ſatellites ſumit, qui nativam bonitatem habent, amicitiam ſervant, nec indolem diabolicam aſſumere poſſunt, cui ſciunt nullum in cœlis locum eſſe. Sodomam autem, antequam Diabolo traderet, privavit prius paucis inſontibus. Eſt autem Peſtis, quæ exſecratione oritur propter extremam paupertatis amentis anxietatem, derelictam exſecrantem parturientem, vulneratum, &c. Peſtis punitionis divinæ, quæ ſanè vix initiis naturæ innititur, facileque dignoſcitur: quia ſola loca exſecrata, ac perſonas tales invadit: Itemque divites, qui ſedent in cubilibus eburneis, bibunt ex vaſis deauratis, edunt vitulum de armento, & pinguem ovem de grege, nec fratris Joſephi incarcerati recordantur. Quoniam horum exterminationem adjurat Dominus, ut reliqui, velut ex ſpeculo intueantur, quid ſit Deo placuiſſe, & diſplicuiſſe. Peſtes autem, quæ caſtra ſequuntur, ac plerumque aliquot ab obſidione menſes ſæviunt, non ſunt militum immundiciis aſcribendæ: potiſſimum ſi dudum poſt captam civitatem (ut plerumque fit) inceperint. Nam & caſtra olim ſuas, & eaſdem militum impuritates habebant: ſed occaſiò fracidi odoris cadaverum, mumiali fermento infecti: quippe quod hodie, non ut olim, nec ſat profundè ſepeliantur occiſi. Denique potiſſimum, quod lædantur ab inviſibili glande eminus, terrorem Archeo quæ majorem movet, quam dum haſta haſtæ, & gladius gladio animosè opponerentur. Neque enim fruſtra in Lege erat præceptum. Quod quicumque tangeret cadaver, impurus eſſet, & abluendus ſimul cum ſua veſte. Quodque Sol, ſuper corpora ſuſpenſorum non occideret, Quæ ſanè literali ſenſu, pro reipubl. bono, ſic ſunt à Deo præſcripta, ne fermentum mumiale fraceſcat, Deplorandæ itaque eſt cæcitatis, & temeritatis, corpora ſuſpenſorum oſtentari ad ſpectaculum, donec ſponte decidant (parvum nempe inde commodum, pro tantis malis) & perinde eſt ac ſi dixerit Judex. Deus quidem ſic inſtituit: ſed magiſtratus correxit propter melius. Quaſi Deo ignotum fuiſſet, quod ſpectaculum ſuſpenſi, malis foret horridum. Ergo ſi hoc ſcivit Deus, & nihilominus expreſſum mandatum ſepeliendi dedit: non eſt mirum, quod tranſgreſſionem comes ſequatur punitio. Ac ſequitur ſontes, ultor à tergo Deus. Atque utinam ſolos in tranſgreſſores, converſum ſupplicium: Etenim ſepelire, opus eſt miſericordiæ. Oſtentare autem ſontes ſuſpenſos, non eſt opus, ad quod æternum ite, aut venite, quandoque pronunciabitur. Siquidem non minoris eſt miſericordiæ, condemnati cadaver ſepeliiſſe, quam principis. Hæcque miſericordia, non tam exercetur in mortuum: quam in proximos, ne fœtor inſequens eos inficiat. Nec enim

ſepul-

ſepulto prodeſt ſepeliri: ſed vivis. Scopus itaque divinæ bonitatis, non ſolum in ſepeliendo, at in ſat profundè inhumando, conſiſtit. Quæ clariora, per exemplum fient. Etenim falco mortuus, pone ſentes abjectus, ac ſemiputridus, à vivo devoratur: at mox Peſte contagioſiſſima ſuæ ſpeciei corripitur. Quia virus terroris intrò aſſumtum Archeo ſuo incutit, propter ſymbolum mumiale, putrida fracedine infectum. Eſtque tanta falconis Peſtis: quod peſtilens falco, per plateam delatus, inficiat alios omnes, qui triduò abinde iſthac deferuntur. Unde conjicies, quid humana cadavera, tam ſuſpenſorum, quàm incuriè ſepultorum, ſui odore faciant. Canis enim canem non edit, niſi infumatum, dum videlicet mortis mumia, horrorem, guſtus alienatione, præſervando à putredine, amiſit. Lupus autem, lupum noviter mactatum, non autem putridum, edit. Unde ſuſpicio eſt, in lupo aliquid eſſe, appropriatione mumiali ſuperius. Putavit forte Paracelſus, id eſſe, in quo ſedet prima objecti applicati ſenſatio. Fortè & ob id linguam Lupi ſuſpenſam, Peſti adverſam putarunt. Quinimò militum cadavera, profundius hodie, quam olim ſepelienda ſunt. Quia glans bombardæ, ſive muſquetti, facit contuſionem, dein ſecum partem aufert, quare foramen parit patulum, ac tandem ſimul venenoſam fuliginis impreſſionem patrat; unde mox, caro circumcirca, gangræna quadam nigricat. Facileque venenum in ſe aſſumit: ſi non in vita, ſaltem mox à morte; dum nempe carnis feſtina putrilagine, in terram combibita, fracedo cadaveroſa oboritur. Quibus omnibus juncta eſt in morientis Archeo, Idea ultionis, ad putrefactionem prona. Inde in aërem, Gas monſtroſum, effunditur in aëra, quod Archeos viventium, terrore percutit. Eſt enim cum cadavere, perinde atque cum fimo equino. Qui non fraceſcit quamdiu calet: Sed dum areſcit, & ſalpetræ inde migravit, tenditque fimus ad tranſmutatum iri, in liquorum terræ. Alioqui namque ſi fimus, urinæ equi aſperſione atque agitatione frequenti, à fracedine cohibeatur: multum ſalis petræ profert. Etenim aſpice quàm potens nutrimentum, eſt fungus unius noctis (eſt fungus nimirum, fructus è ſucco Leſſas, coagulatus, primò enti vicinus: quod alibi oſtendi) ſed poſtquam fracedinem terræ aſſumſit, quam dirum ſuffocationi venenum profeſat. Advigilandum itaque, ne fracedo ſurgat, in ultimæ digeſtionis reliquiis. Enimvero Peſtis, per pediſſequam, domum meam ſubintravit. Illa ſtatim convaluit. Uterque filius meus, major natu, animo conſternatus, inconcuſſum oſtentat animum, tacuitque, ſe continuo ſuſpirii bello, ad os ſtomachi, angi: cumque præpotentum hoſtium meorum technis, ſtructiſque dolis, domi meæ, ſub cautione fidejuſſoria detinerer, noluitque uterque, me deſerendo, rus adire. Cumque alias obſervaſſent, natando ſe recreari, æſtate media, me inſcio ter natarunt: unde obſerata tranſpiratione, illicò in febrim devolutus uterque, cum dejecta appetentia, dolore capitis, & catocho, obiit apud moniales, jurantes, ſe mea remedia admiſſuras: ſed poſtquam filios meos recepiſſent, recuſarunt remedia aliena. Maximus quidem, absque ſtigmate, aut ſigno, etiam poſt mortem, periit. Utpote refrigerata pelle natando, nil extrorſum apparuit. Alter verò, parvam duntaxat lividam puſtulam in lumbis oſtendit. Horumque jacturam, velut præſentem, frequenter intueor, hujusque tractatus initium dediſſe putaveris. Relinquo Domino meo vindictam, quem ſupplex obteſtor, hoſtibus meis parcat, & lumen pœnitentiæ largiatur.

Signa.

SCRIPSI hactenus paradoxa inſueta. Intellectus meus abſque Luna, erat tribula-

tionibus immerſus, materia aderat terroris, horroris, atque difficultatum pleniſſima. Lector multus, optimorum incapax, brevitas initii tenebroſa, novitasque odioſa, licet pernecesſaria. Quod autem potiſſimum nos in Peſte occæcat, eſt defectus ſigni exquiſiti, & inſeparabilis, cujus monitu nimirum, ſat tempeſtivè queamus per remedia occurrere. Nihilominus quicquid creati ubivis eſt, ſua habet diagnoſtica ſigna, per quæ à reliquis commodè diſtinguatur: quæque Peſtem præcedunt, comitantur, vel mox ſubſequuntur. Quæ enim præcedunt, in præcautionem faciunt: at quæcunque dein ſequuntur, aliis plus inſerviunt, quàm miſero ægroto. Sola autem ſigna comitantia ſanationem decernunt. Enimvero ſigna venturæ Peſtis, in cœlis depicta ſunt, ſi firmamentum annunciat opera manuum Domini, in terra. Signa ejusmodi malè ab Aſtrologis, in dodecatemorion cauſarum relata eſſe, jam ante ſat manifeſtavi. Gafarel autem nuper Alphabetum Ebraicum, ex ſtellarum ſitu, & Rabbinorum authoritate, deſcripſit ſatis ridiculo argumento, quo Ebræi ejusmodi lurida comminiſcitur. Quaſi Deus modo ſolos haberet ſervos ſuos Rabbinos, quibus ſecreta conſilia communicet. Non etenim conſiderant poſitionum iſtarum turpitudinem Chriſtiani, qui hujusmodi libros imprimi permittunt. Neque enim ſtellæ fixæ loca ſua mutant, ut nunc hæc, nunc alia ventura, deſcribant. Quod inprimis adverſatur toti Aſtrologiæ. Cometæ quoque, trabes, dracones, ſagittæ, cæteraque id genus portenta, non rarò populares prænunciarunt Peſtes populares: ſed non per logiſticem, aut theoricas planetarum, multoque minus per Alphabetum Ebræorum. Ex leges namque luces, regulis ſtatis haud obediunt. Etenim Aſtrologi Hieroſolymitani, artis ſuæ licet gnariſſimi; attamen ſignificationem, ut & apparitionem, Aſtri Bethlemici, penitus ignorarunt. *Non enim faciet Dominus verbum, quod non revelarit ſervis, & Prophetis ſuis.* Amos 3. Sed horum nulla eſt artificum ſcientia. Nova quippe lumina ſæpe fuere funeſta, ſæpe è directo fauſta ſignificarunt. Portenta quippe, in manu Domini, ſecreta ejus judicia propalant, nec illa, niſi quibus vult, manifeſtat. Siquidem conjunctiones, oppoſitiones, quadrataque ſtellarum: Item eclypſes, retrogradationes, exilia, combuſtiones, receptiones, aliaque impedimenta: ſuppoſita ſunt ita regularia, quod ephemerides quandoque pro ſeculo ſint deſcriptæ. Peſtis verò eſt de creſcentibus extraordinariis, & non neceſſariis. Non eſt autem regulare medium, ex condigno adæquatum ſignum, pro effectu ab contingenti fortuito. Neque ideò ephemerides Brahæ, prædicere potuere Peſtem Longobardicam anni 1632. ex iniquo bello, metuque horroris conceptam. Quocirca contingentia extraordinaria, cauſis contingentibus extraordinariis tribuo. Credo equidem prænuncia eorundem ſigna, in firmamento eſſe depicta: at non in directionibus curſuum planetarium. Quare autumo ſigna eſſe irregularia, nec Aſtrologiæ ſubjecta: quippe illorum ſignificationes dantur privilegio extraordinario. Idcirco ſigna ejusmodi Peſtis, plerumque ſolis declarantur ſervis Dei. Ut legitur de Jona. Sed ſigna, præcedentia excidium Hieruſalem, erant nuncia verbi dudum antea prophetati, adeóque nec prænunciatum excidium impediri poterat, tantumque ad meram gloriam Dei, monitionem piorum, horumque fugam dirigebantur. Enimvero Iſraël mori, atque renovari per generationem in deſerto debebat, exceptis Joſua & Caleb. Nec ullatenus id præpediri poterat. Stat enim Verbum Domini immutabile, apud quem nulla eſt viciſſitudo; quia non eſt homini in hoc ſimilis. Portenta igitur, ſi conditionem in declarando non præſcribant (*niſi Ninive convertatur*) inevitabilem effectum

ctum à natura ſpondent. Aliis quoque placuit, monſtrorum nativitates trahere in prænuncia ſigna Peſtis. Prout Corn Gemma de Coſmocriticis, ſeu divinis characteriſmis, nugando rapſodiat ſine baſi. Sed quis ille, qui monſtrorum prænuncia deſignata ſciet, vel interpretabitur? Peſte enim præſente, tunc nimirum, atque ſerò, quisque ſignificata ad lubitum trahit ſuum. Sunt &, qui ideo inſolitarum avium adventum horreant. Sed iſtud ſignum, vel deſinit eſſe naturale; vel coturnicum, Peſtem Iſraëliticam in deſerto præcedens, deſinet eſſe miraculum. Hocque impium & blaſphemum eſto: illud verò, impertinens ſcopo meo. Alii hoc ſignum interpretantur pro carnivoris avibus, in Peſtem futuram: quaſi miſſæ eſſent ad devoranda cadavera, futura inhumanda: Juxta illud, Ubi cadavera, eò congregantur aquilæ. At non legitur textus pro cadaveribus futuris; nec aquilæ leguntur ad cadavera peſtifera volaſſe, eaque deguſtaſſe: cum præ cæteris, curioſiſſimè ſolita ſint ſepeliri. Rhodanus enim quandoque Lugdunenſis Peſtis abſtulit cadavera: ſed civitates inferiores contaminavit. Saltem Clerus Lugdunenſis per hoc declaravit, ſepulturam mortuorum, non tam ad animæ ſalutem, quam ad crumenam cuſtodiri. Adventus itaque avium, præda viventium, potiùs futurum defectum predæ ſuæ, in natalibus provinciis deſignat, potiusque belli ſtragem portento denunciarent, quàm Peſtem imminentem. Alii autem, Peſtem occurſu inſolitorum piſcium ariolantur. Aquas tabo ſcilicet infectas, autumant, & hactenus monſtra marina, in fluctus aſcendere. Ridiculum ſanè. Nam ſi mare, in ſua ſalſedine fraceſcat, quænam tandem aqua, maris labem eluet? Curve unica balæna extra orbitam errans, infeſtum virus maris ſenſerit? nec gregatim omnes aut plures ſimul? Equidem ſcio, mare non ſubeſſe contagio naturali Peſtis, quodque portenta cœli, atque màris, eodem digito dirigantur, cujus judicii imperſcrutabilis ſint præcones, ſuis tantum ſervis explicata. Nam idem Dominus tam in centro terræ, fundo maris, quàm in cœlorum apice, eſt præſens. Equidem illi æqualiter auſcultant omnia, excepto in gratiſſimo peccatore. At certè magis vereor, inſolitas pluvias cruoris, macularum, aut ſcintillarum: Itemque funera per nubes delata, tonos lugubres in aëre auditos, ut & ſonitus in cœmiteriis, &c. Quæ cum ſint divinæ bonitatis admonita, ideo extra naturam referenda ſunt, ut tempeſtivè quisque ſuis lampadibus oleum proſpiciat. Neque idcirco enim illa portenta, cacodæmonis (niſi inviti) opera autumo. Equidem gratuita ſunt, & nupra naturam: neque ideo mei ſunt ſcopi. Paracelſus enim, ut in bufone atque ranis, ſingulare Peſtis remedium noverat: ita & hanc præſagiri ſcribit, quoties magnus ranarum acervus in cumulum aſſurgit, infirmum aliquem ſuffocaturus. Quo enecto, dein alium adoritur, donec ſenſim ſic diminuto numero, quæque ranarum tandem ſingulariter effugiat. Quæ ſi ſic naturaliter accidant: ut remedium, pro futura Peſte præparant: ita & deſignant. Etenim ex Galla, prout & pomo, quernis frondibus educto, ſcribunt tria plerumque erui animalcula. Nimirum ſi araneam contineat, volunt portendere Peſtem: ſi muſcam, bellum: ſin verò reptile, famem prænunciare. Sed cum quotannis unum ſaltem è tribus incluſum reperiatur, ſi non bina, vel omnia: non ſequatur tamen continuo unum ex illis ſuppliciis. Quapropter ejusmodi prædictiones inter aniles refero. Cenſeo itaque hujusmodi infectas denunciare differentiam Leſſas in quercu (Leſſas eſt ſuccus alimentarius plantarum) ſic ut vermis denotet præfatum alimentum fracidum: aranea autem, inſuper adjunctum venenum fracedini. Ideóque toto fere terræ globo connexa quaſi, ac contigua eſt ubivis aranea: quæ in quercu, non extra arbo-

arborem aliquid portendit: maximè quod in vicinis, conſitisque arboribus, nec etiam raro in ejuſdem quercus fructibus, diverſæ illæ ſimul inſectæ, eadem æſtate conſpiciuntur. Non tamen memini in eadem quercu inveniſſe araneam ſimul & muſcam. Quanquam muſcam quidem & vermem, vermem quoque & araneam. At abſit à Chriſtiano prophetare, ex quercu & therebintho: diris namque id minis, à Domino prohibitum legitur. At quoties terræ motum, novus antrorum, rarusque comitatur, inſuetusve fœtor ſtagnis advenit: tunc ſigna endemica, vires habent occaſionales. Hæc de futura Peſte. Quod autem præſentem attinet, nunquam enim potui ex pulſu, vel urina, quantumvis etiam diſtillata, Peſtem noviſſe præſentem. Paracelſus equidem, eam inter morbos hepatis, ac tartareos, ſatque ridiculè numerat, prout alibi tractatu; & figmento de tartaris expugnando, ex profeſſo proſecutus ſum. Hic vir, Peſti anonymum pulſum tribuit, quem quartum vocat. Ego autem quamvis ſerio, ſæpiusque attenderim: meam tamen ineptitudinem agnoſco, quod ejusmodi pulſum offenderim nunquam. At bene circa vitæ finem inæqualiter inordinatum, formicantem, ac tandem intermittentem notavi. Quartum autem, ſextumve, à reliquis diverſum, ex peculiari Peſtis proditione, nunquam inveni: Sed pulſus peſtilens, nequaquam mihi diverſus occurrit à febribus continuis malignis. Urina ergo, & pulſus, nunquam apud meam ruditatem, detexerunt Peſtem. Imo dum penitiùs Paracelſi ſcripta evolverem, cognovi illum, nunquam Peſte infecto, aut moribundo adſtitiſſe. Interim Peſtis judicium, gravat conſcientiam, tam reſpectu afflicti, quàm familiæ ejuſdem: eo quod Peſtis, Prætorem in crimine, quadam ſimilitudine referat, petentem vitæ, atque bonorum jacturam. Adeòque temerarium de Peſte judicium crimen continet. Etenim cognoviſſe Peſtem, ex ſpecie inſolitæ febris, alteri ſit facile: mihi ſanè perquam difficile fuit. Peſtis (dices) eſt cum febri, & dolore capitis: atqui iſtud familiare aliis febribus. Peſtem ſæpe comitatur vomitus, & ſopor. At alibi id non prorſus inſolens eſt. Sunt in Peſte bubones, parotides, vel veſiculæ: ea non infrequenter innoxiis à Peſte febribus, ſunt vernacula. Sunt & Peſti maculæ nigræ, quas in mulieribus ex utero ſuffocatis vidi. Eſtque febris purpurea, itemque ectymata plumbea, citra Peſtem. Ut & Anthrax, ſæpe extra Peſtem obvenit. At quoties plura ejusmodi ſigna concurrunt, non eſt difficile de Peſte judicium. Bubo namque, veſiculæ, aut maculæ, ab initio ante multam Peſtis truculentiam, Peſtem denunciant. Sic & anthrax, aut bubo, tumorque tantillus, in Peſte eſt longè dolentior, quam alibi uſpiam, ac fere ante augmentum febris adſunt, anticipantque ſuſpicionem, ſe ex febri manaſſe. Adeò quod ejusmodi pellis miſeriæ, in Peſte præcedant, quæ aliis febribus ſerius, tanquam producta adveniunt. Bubo peſtilens, adhuc minutulus, ſtatim, & ex tempore, abſque membri dolore, febrisque comminutione atrox exſiſtit, doletque immenſum. At ſi bubo, poſt prævium membri dolorem emergat, inepti remedii vehit judicium. Ordinaria igitur jam hoſpitatæ Peſtis ſigna ſunt: ſi ante, vel mox ab initio febris, glandula, parotis, anthrax, veſica, puſtula, aut macula repente, ſummoque dolore invaſerint. In aliis namque febribus, non tam inſigniter dolent: rubet quidem locus, tumetque ante natum malum: Quod non ſic ſe habet in Peſte. Confirmaturque Peſtis vomitu, dolere capitis excellenti, ſopore, delirio, dejecta appetentia, ſi repente invaſerint. Peſtis enim peregre adventans à contractu veneni hauſta, tanquam dolor pungentis ſtyli intrat, partemque quam ferit, ſtatim tumore, puſtula, veſicula, aut macula, ſummo dolore ſignat. Prout & quæ per odorem intrat, ſtomachum, atque caput

put vibrat, dolore repentino, vel anxietate ſoporifera: vel ipſum ſtomachum tanquam calcar ad vomitum incitat. Sin autem ab interno ſcaturiat, ea præviam habet febrim, ad quam confeſtim præfatorum ſignorum aliquod ſubſequitur. Quæ autem correpto terrore irruit, feſtina eſt, ægrique teſtimonio dignoſcitur. Quæ verò aliquali Archei (non autem hominis) terrore, orta eſt, inque cruoris tartaro latet, in gradu quidem ad Peſtem eſt, tardiorque ſolito erumpit, facileque ſuperatur, niſi ægri obſtiterit negligentia: attamen longior in itinere ipſi mora eſt. Etenim plerumque ſat tempeſtivè, ſigna Peſtem comitantia, cognoſcuntur, ut remedium quod promtum, quodque peremtorium fuerit, rite ſuo fungatur munere. Optatus attamen meus eſſet, Peſtem in fieri eſſe, agnoſcere. Nam quæ duntaxat à morte, ſua profert ſignata, magnum de medio tollit exercitum, multaſque depopulatur familias. Quippe lethalis jam evaſit, priuſquam ſe patefaciat, aut cognoſcatur. Eo quod penſum prius abſolverit cum ſingultu, deliquio, eſcharaque in loco nobili. Hanc nempe unius diei vocant tragœdiam; diariam ideo, ſive ephemeram. Non quod Peſtis propriam ſedem habeat, vitæ ſpiritum, quanquam nulla unquam Peſtis fuerit, quæ Archeum etiam non infectaverit: adeóque & illo titulo, quælibet Peſtis, continuo diaria eſſe deberet. Sed quicquid de Archeo victum eſt à Peſte, id conſequenter illico à vitali illo Archeo ſeparatur. Tandem & citiſſimam mortem adfert, quæ Archeum alicujus viſceris obſedit: quia continuo inde volucres mortis evolant, quæ reliquum peſſumdant Archeum. Utinam enim atque utinam, non ſerò, neque ex eventu, Peſtem agnoſcamus, Nam velox interitus, etſi ſigna proferat ſua: prodeſt tamen magis in futurum, nil autem præteritis. Aliqui enim ad hoc, plantas pedum lardo inſulſo inungunt, apponunt catulum, qui ſi lambat, perſuadent ſibi, caſum à Peſte immunem. Alii vero fruſtum lardi calefaciunt, ad pedes infirmi, ſubterve axillas aliquandiu fovent, vel in inguine. Hocque ajunt à cane non vorari, ſi Peſtis adſit. Quod nullam meretur fidem. Nam humana Peſtis non quatit canes, nec nauſeoſos facit. Siquidem tam canes, quàm lupi, non ſat bene ſepulta cadavera impune devorant, ut & picæ, atque corvi ſimiliter. Forte quidem eſuriens canis non edet iſtud lardum, ad heri ſui pedes affrictum: quia herum olet, quem mordere non audet. Germani enim Petaſiten, ſive majorem tuſſilaginem, radicem Peſtilentiæ vocant, eo quod ſicut Peſtis ſeſe pandit ante prænuncium ſignum: ſic petaſitis ſuos edat flores, ante folia. Peſtis quoque, non tam ſemine, quam radice Archeali, ſe propagat. Referunt etiam, Sapphirum ſaturare lazureum, vel Hyacinthum citrinum, ſi per horæ quadrantem, ſuper membro dolente moretur, ſic ut lumen, ex oppoſito gemmæ, locum infectum feriat, ibidemque radios colligat, locum attactum infra horam liveſcere, eſſeque infallibile Peſtis ſignaculum. Sin vero locus nequaquam colorem lividiorem aſſumſerit, infirmum à Peſte abſolvi. Ego autem ſemper in dubiis, bufone pulverato ſum uſus, pultiſque forma, in aquæ ſimplicis tantillo, decocto. Quo ſi mox abinde dolor in eſchara anthrace, vel bubone, miteſceret, ſecurè Peſtem adeſſe conjeci. Aliquando enim aſpiciens miſſam antiſtitum, & abbatum, illorumque digitos gemmis ornatos, conjeci illos olim obligatos, ad viſitandum infectos Peſte: nunc verò adhuc gemmas geſtari gemmarum neglecto, atque neſcito uſu quem ego conjicio.

Præſervatio.

PRÆSERVATIVA apud Veteres, duplicia. Nam quædam debent impedire futuram Peſtem: alia quoque præſentem,

tem, ne progrediatur, ſuccidere. Pro priore enim, tam foris amuleta, quàm intus alexiteria excogitarunt. Sed cum Scholæ ignoraverint ipſam veneni quidditatem: quodque ſcilicet omnis Peſtis, ſive deforis allata, ſive demum intus genita fuerit, præſupponat imaginem terroris venefici: Idcirco nunquam propria præſervativa, ex fundamento cognita fuere. Itaque inter præſervativa 1. conſidero, ne ſpiritus Archei in nobis terrorem concipiat, neve ex terrore ſibi pariat, vel aliunde intrò allatum, virus terrificum. 2. Ne fermentalis ſymbolizansque mumia, forinſecus allata, noſtræ mumiæ internum rectorem Archeum infectet. 3. Ut interimatur, & abscedat, quicquid jam in contagio, mumiæ particeps evaſerit. Minus proinde ſymbolum, quod nobiscum commune habet, eſt tollendum. Quapropter cuilibet antidoto, ſemper leve aliquod venenum ſolet admiſcere: ut ſcilicet hactenus applicatio, ſive approximatio tollatur: Archeus, à contagio ſervetur immunis, neve in alimentum mumiale decidat, ſibique inde tartarum cruoris fabricet. In hoc poſtremo tutelæ patrocinio tota antiquitas vigilavit, aliis verò non incubuit, quia ignotis. Licet hæc ultima præſervatio idcirco ceſſerit incerta, & abſque fruge: quia potius productum poſterius, ſive ſedem ſpectaverit, quam radicem, ſive cauſam præcipuam. Cum interim præſervatio à poſteriori: poſitis antecedentibus, prævertatur tanquam fruſtranea. Itaque ſi de præſervantibus, atque alexiteriis ex condigno ſit tractandum, In animo firmiter hærere debent, quæ jam de cauſis, proceſſu, ac modo fiendæ Peſtis expoſui. Itaque Peſtis, vel deforis intrat, locumque ſui introitus deforis ſignat: quia afficit primario: vel cum anhelitu attrahitur, ibique per diaphragma, ſive ſeptum transverſum, tranſit, preſſuramque facit & anxietates ſuper ipſum ſtomachi convexum: ibidem veſtit materiam. Quæ inde mox exhalat, & contagio fit infamis. Cumque in natura, omne agens initium habeat, augmentum, ſtatum, declinationem, ac tandem interitum: Neceſſe eſt pariter, quod quo corruptio diuturnior potiorque fuerit, eo quoque pernicioſior efficiatur. Nam Peſtis incipiens augetur, cum diminutione, atque hominis interitu. Etenim dudum credidi, quòd omne Peſtis remedium ſanativum, ejuſdem quoque eſſet neceſſario præſervativum. Eo quod præſervari facilius cenſeatur, quàm ſanari. Quicquidve in eodem genere præſtat, quod eſt difficilius, faceret libenter, & id quod eſt facilius. Quapropter olim diſtentus fui, cura alexipharmacis indagandis, quibus videlicet tum tota mei penderet voti ſatisfactio. At poſtmodum alio diverti, & cogitavi, remedia ſanativa potius extractionem, ſive expulſionem mali ſpectare. Quodque ejusmodi non haberent locum, in præſervativis de futuro. Quod nimirum cum nondum ſit, etiam nondum expelli, aut extrahi queat; imò nequidem extingui. Siquidem inprimis, remedium contra terrorem imaginantis hominis, vel Archei: non tam in ſe eſt poſitivum, quàm negativum. Adeóque potus meracus ad hilaritatem uſque, præſervat de futuro. Quia nedum hominis: ſed & Archei imaginationem ſic regit, quod pereat vis formandi imagines. Sic enim nemo pauper eſt, aut defectuoſus, quamdiu ex potu hilaris eſt. Ideoque Sacra dictant vinum ad hilaritatem, non autem ad ebrietatem conditum eſſe. Quia potens eſt præſidium præſervativum. Adeo quamvis animoſitas viri excludat terrores ex imaginatione hominis: nequit tamen virilis animoſitas tollere terrorem Archei imaginantis. Nam præfata animoſitas admittit pugnam ex opinione contraria Archei: Hilaritas verò, per potum introducta, nec hoſtem admittit, nec agnoſcit, ut nec luctam ſuſcipit: ſed excludit. Eſt autem potus exhilarans, magis

Peſti

Peſti futuræ,quàm præſenti aptus. Admitto idcirco etiam præſervativa Peſtis, de præſenti, & ſanativa, eſſe ejuſdem cohortis, ac intentionis: non autem de futuro. Ita tamen, ut præſervativa Peſtis de præſenti, non ſerviant niſi in fieri eſſe augmenti: non autem in facto eſſe producti. Eo quod corrupti, non ſint amplius præſervativa; ſed duntaxat ſanativa per exſtirpationem. Non credendum itaque, cacoalexiteria, etſi venena eſſent potentiſſima, poſſe arcere terrorem, ut neque terroris effectum peſtilentem. Siquidem virus peſtilens, eſt heteroclitum, ſecretumque ab reliquis venenis, in hoc, quod ex terrore Archei, velut ignis è ſilice, proſiliat. Nam ſi Archeus terrefactus, campo cedat, utique non poteſt corpus (quod in ſe conſiderando, merum eſt cadaver) confortationem ſuſcipere. Porrò, ſi ita Archeus recedere conſideretur, ut ejus loco virus intret, ipſumque Archeum hactenus ſupplantaverit: quomodo odoramenta, ac thymiamata virus præpedient: præſertim ſi ipſa aromatum præſtantiſſima, ſint peſtilentis contagii adhuc ſuſceptiva? Chriſtianæ ergo pietatis atque compaſſionis eſto, ſtudioſe contemplari mecum, quàm ſtolidè, atque inaccuratè, tot ſimplicia in acervum, præſervando, & curando ſint congeſta: quantumque illorum infida auxilia deluſerint hominum myriades, & exſpectationes. Quippe in vero remedio, ubique generi humano eſt ludificatum, ob denſam cauſarum inſcitiam. Enimvero curativum præſentis veneni præſupponit id, quod præſervativum de futuro anticipat. Curativum itaque proprium convenit dumtaxat, quatenus productum (quod eſt ipſum virus peſtilens) in ipſa materia, cui inſidet, trucidando annihilat. Denique & aliud curativum, ſibi conjunctum, incumbit expellendo ſubjecto ipſius veneni. Quod per ſudorem eſt intentandum. Tertium porro, quod coadaptationem cauſarum ad producta tollit, minuitque: quod etiam in ſe naturam præſervativi habet. Peſtis itaque, quæ extrinſecus ab infecto corpore, veſte, aut loco, hauritur: habet quidem in ſe abſolutum, & formale peſtilens venenum, quod nec præſupponit fracedinem præexſiſtentem, atque ideo nullis præcedentibus querelis repente invadit, & ſigna edit poſtera: ſed tantum appropriatione opus habet. Quale præſervativum in fieri, continet aëris rectificatio Hippocrati familiaris (de qua ſuo loco) non ſecus quàm in Peſte populari. Ut ſcilicet enecetur ipſum virus in aëre, aërque ſimul originaliter ſic diſponatur, ut humorem alimentarium non ſinat mumialiter corrumpi, aut fracedinem arripere. Hæc de futuro. Alioquin ubi jam peſtilens virus intro receptum eſt, latitat, neſciturque, quin ſimul ſit aptatum & ſigillatum in Archeo: Idque propter ſingularem celeritatem ſui veneni. Atqui tum defenſiva ſolitaria tardè veniunt, niſi ſimul ſanativa ſint. Primo itaque cura omnis verſetur præſervandi, ut corpus caleat actu ſemper, ſerveturque in diaphæreſi: utque animus ad hilaritatem, terrori oppoſitam, ſit diſpoſitus. Prout de vino è Sacris, jam antè citavi. Quod autem de aëris infecti rectificatione legis, non tam aërem, quàm poros ejus ſpectat, in quorum vacuitatibus nempe ſedet fluctuative aporrhœa contagii. Porrò quæ ex aëre fracedinem, virusque; è mente verò, terrorem, & demum è corpore mumiales coadaptationes tollunt, ſunt hæc præſervativa. Suffitus namque Hippocratis nedum ambientem: ſed & intro attractum, imò & coagulatum halitum, à veneno, ſimulque & à fracedine liberat, non minus, quàm quod mumiale fermentum applicari præpediat. Quorſum quoque faciunt alexiteria, zenexton, ſive amuleta externa, quæ poſſunt terroris imaginem, ac peſtilens virus, in proprio halitus, aut tartari cruoris ſubjecto, interimere. Atque hactenus quoque Archei terro-

rem avertere, atque præpedire. Sin verò Peſtis proprio intus errore concipitur, alia præſervativa requiruntur quam ubi circa loca, aut perſonas infectàs, eſt degendum. Peſtis autem formata, retrogrado ordine, à veneno formato, ad corruptivam aporrhœam, feſtinanti curſu eundum ſuadet. Proinde quoque nec amuleta circa inferiorem, ac remotam materiæ peſtilentis præparationem avertendam, occupantur: ſed ad ſuperandum formale ac ultimatum venenum, & adaptationem Archei, cum tartaro cruoris, in uno extremo, & in altero, cum veneno hauſto. Adeoque zenexton, indicationem curativam in præſervando cuſtodit: attamen à ſanativo ſuperatur in hoc. Quod ſanativa non ſolum debeant interimere venenum: ſed etiam per ſudorem protrudere, Utramque nimirum indicationum, oportet concurrere in curativis. Fruſtra namque alias multo ſudoris madore corpus diffluit, ſi tartarus cruoris non reſolvitur: ſed potius continuato Archei terrore continuetur. Cognitis nimirum cauſis, tam conſtitutiva, quàm occaſionali: ſolo dein rationis ductu, indicatio rerum agendarum conſurgit. Si namque fracedo initium dederit, primamque materiæ diſpoſitionem fecerit, fracida loca, ut & alimenta facile putreſcentia vitanda. Aër apertus, ſanis ſanus, eo quod habeat conſumtionis elementalis poteſtatem: ſed aër quatenus talis, non minus contagio obedit, quàm cætera corpora, ſuſceptumque contagium in ſuo aëris Magnali, quatenus cavitates habet, continet integrum. Quod tandem, non niſi ſponte plerumque, ſpatio 40 dierum ibidem tabeſcendo, emoritur, ac vi elementali, venenato fermenti ſemine, ſpoliatur. Nam ſemina rerum conceptarum, in aëre paulatim deficiunt, quatenus concluſam aëris cavitatibus, tanquam uteris, ad ultimam corruptionis diſpoſitionem, primamque materiæ aqueæ generationem, retrocedunt. Triſtia quoque univerſa, ſunt amolienda: nedum quia timori atque terrori vicina: ſed potiſſimum, quia circa os ſtomachi, extemplò ſenſibilem pariunt fracedinem, ſuſpiriorum matrem. Loca ergo & objecta triſtis recordationis, ut etiam ejusmodi ſodalitia, vitanda non minus, quàm nuncia, atque hiſtoriæ confabulamenta dolorifica. Bibenda ſunt vina exhilarantia, & cereviſiæ fortiores: quia incurias, ac animoſitates cauſando, mœſtitiam & terrores excutiunt. Contaminatis autem, quoquo modo, imò meticuloſis, ac mœſtis, aër ac venti frigidi nocent, quicquidque exhalationi atque ſudori opponitur. Domus elota ſubinde fracedinem quidem atque contagium tollit: & nocet infectis halitus aqueus. Ergo prius exſiccanda eſſet. Dies 40. clauſuræ, licet fracedinem augeant: tamen virus peſtilens tollunt, quatenus ſponte illo intervallo perit. Quarentenas, ſive quadragenarias, ad quancunque renovationem conſuetudo, forte ideo traduxit. Etenim licet natatio, aut venæſectio, fracedinem minuere videantur: attamen cum ſanguinem, natura in theſaurum repoſuerit, ſequitur, ut quoties ſibi cruorem demi ſenſerit: Archeus ad terrorem, tanquam proditionem timens, disponatur, trahatque reſiduum ſanguinem intro ad ſe: ac per conſequens, etiam venenum peſtilens, una in penetrale vocat. Qui motus, cum ſudore, eſt diametralis. Ideoque tam venæſectio, quàm notatio, funeſta ſunto. Omnis quoque ſolutio alvi laxa, vitanda: eo quod ſic crudior è mezaraicis cruor putreſit, per fermentum pharmaci ſolutivi (prout alibi libro de febribus) ad cujus nempe evacuationem, mezaraicæ à vena cava, & hæc à minoribus ramulis, cruorem repetunt. Qui motus ſanandæ Peſti eſt diametraliter oppoſitus. Quæ hactenus dixi, de numero ſunt præſervationum negativarum, ſive admonitoriæ regulæ vitandorum, nondum continentes ſanationem. Inter præſervativa autem poſitiva, pri-

primum locum vendicant ſibi amuleta, quod vim propriam ſortiantur, ſive ad enecandum virus, ſive etiam ad appropriationem mumialem Archei præpediendam. Utrumque ſcilicet eſt curativum in fieri. Denique ſequitur ſudoriferum. Quod eſt exſtirpativum Peſtis, & ſedis ſuæ per ablutionem. Denique Archeus mœſtus, atque terrefactus, confeſtim ſe intro recipit, velut ad arcem fugit, gignit triſtitiam ſuſpiriaque, & anxietates venenoſas, hoſte intus recepto, adauget. Foras ergo ad oblectamenta, ac per ſudorifera, evocandus. Sunt namque ſudorifera, cuncta ejuſdem intentionis, ac penè ponderis: at ſaltem in gradu bonitatis diſcrepant. Denique in adjuncto alexiterio, laudo potionem Hippocratis, cui addo gingiber, & baccas nigras hæderæ; quia diaphæretica, ſtomacho grata. Sunt etiam Alexiteria, vino generoſo, & mox à paſtu danda, non quidem ut ſudet æger, quantum ut corpus ſervetur in diaphæreſi. Paſtus autem levis, ac paucus ſit. Nam in omni febre, magiſque in Peſte, digeſtio deficit; proinde cibi largioris vices, potus meracior ſubeat. Nam metum, curas, triſtitiam, atque terrores excludit. Ideoque & ſummum præſervativum, in confidentia ſtabilitur. Non equidem de fide Chriſtiana hic loquor (quanquam magni ubivis in ſpiritualibus ſit momenti) nam & qui animam pro ovibus ponunt, ſubinde Peſte oppetunt, aliis incuriis, ſalvis permanentibus. Nam illorum confidentia, vel cariem intus habet, vel aliud obſtaculum. Non operante Domino miracula, niſi pro occultis judiciis ſuis. Fides ſive confidentia ergo, de qua hoc loco, eſt medium animoſitatis naturale, pugnax, ac validè reſiſtens terrori. Nec eſt iſta fideles poſitiva. Credo: ſed prorſus negativa, non horrens, non timens, imò nec ideo credens ſe infectum iri. Etenim ut terror peſtiferus, adnexam fidem putativam ac timidam habet, ſe aliquid contagionis jamdum concepiſſe, aut fremitum ſentire: ſic ejus præſervatio eſt fides, ſe nil concepturos. Neque ideo ſufficit, quod confidentia ſit non terrifica (quod eſt medium inter terrorem, & animoſitatem) ſed requiritur ut ſit operativa, per non credere ſe infectum iri. Idque non rationis inductione: at prorſus per animoſitatis poteſtatem liberam, ac meram confidentiæ matrem. Pueri alioqui, & amentes, quanquam nullum conceperunt terrorem: frequentius tamen Peſte pereunt, defectu operantis confidentiæ, quæ præſervativum ſibi fabricat. Non credere enim, ſe infectum iri, longè fortius operatur, præſumtione timoris. Non ſolum quia negativum fortius deſtruit, quàm affirmativum adſtruat: ſed quia privationem unà complectitur, omni poſitivo fortiorem. Etenim qui procedimus ex infinito nihilo, idcirco natura noſtra fortius apprehendit nihil, quàm ipſum aliquid, unde & quietem ſibi adipiſcitur. Prout videre eſt in ſyllogiſmis negativis, in quibus concluſio negativum ſequitur, deſeritque etiam particulare affirmativum ſibi connexum, ut ſe, per negationem, in quietem dedat. Intellectus ſi quidem jam degener, naturaliter ſibi diffidens, intelligendo hoc aliquid rerum, ſemper mavult recubare in non ſcire, aut non poſſe. Iſtaque eſt ignaviæ cauſa in ſcientiis. Fides ergo requiſita in terrore, poſitiva, pro præſervando, debet ideo effectivè, actualiter, & efficienter ſtare: etſi cum ſpe, negativè concludat à debiliori parte. Vir bonus, inſerviendo affectis contagio, ſi propter pietatem operis ſperet, fidatque plus in bonitate operis, aut meriti, quàm libera animoſitate in Deum, fidem habet conjunctam ſpei, includitque agoniam timoris, atque terroris. Itaque naturaliter infectionem ſubit, niſi præſervetur aliunde. Confidentia autem hujus loci, non tam croco, aut ſtentorum exhilarantibus: quàm vini meracioris potu hilari, depromitur. Prægnantes etiam, puerperæ aut menſtruoſæ,

quia tum plus coërcentur ſub uteri imperio, quam ductu Archei univerſalis, ideò periculoſius Peſte opprimuntur. Siquidem Archeus uteri, nequaquam rationi aut confidentiæ paret, qui totus confuſione, ac mœſta perturbationum turba, anxiatur. Conſolandus eſt itaque uterus oleo ſuccini, ſuccinoque in optimo vini ſpiritu ſoluto, ac ſuffitu ex verrucis crurium caballi, per tritorium adacto.

Zenexton.

QUAM confidentiam, velut principale animoſitatis pignus, atque præſervationis Medium, ut excitarent Scholæ, excogitata fuere antiquitus Idolorum auxilia, expiationes, & Idolomaniæ immanes. Appenſa quoque, geſtataque fuere extrinſecus, quæ dein in omni religione, pro ſacris reputabantur, quæque vel falſo credebantur abſtruſa (quia incognita) bonitate, terrorem atque mœſtitiam repellere. Zenexton igitur, cum plerumque in Peſtis præcautionem excogitatum ſit, partemque curationis etiam compleat: Idcirco ſingularem conſiderationem meretur. Etenim Medici, pro cujusque voto, deſcripſerunt varia, ut inſervirent conſolationi ægrotis, dum auxiliatores fugitivi eſſent. Amuleta quoque ſuſpendenda decernunt: quæ etſi plerumque nil virium haberent; ſaltem aliis, ruinoſo fundamento, animoſitatem perſuadeant: fidem nempe, ſpem, aut aliqualem confidentiam. Pagani enim primum imagines, ac ſtatuas deaſtrorum, portari circa ægros juſſerunt: dein itum eſt ad characteres, verba, ſigilla, & Taliſmanica Gamaheu. Chriſtianorum dein primi monachi, contra Peſtem, appendicula, colloque periapta dedere: illoque fundamento, perſuaſum eſt vulgo, ut Peſtem, plagam à Deo immediatè miſſam, credat. Meditor ego omne opus naturale, in natura debere ſequi ſua media, quoties adſunt cuncta ad operandum requiſita. Inquiro itaque hoc loco, fixas, firmas radices, neceſſarias atque ordinarias cauſas, ad conſequendum ejusmodi cauſis correlativos effectus. Alii proinde Peſtem, interpretantes ſupplicium, geſtando nomina Ineffabilia, ſcripta, ſignata, meris ſtipata vanitatibus, verbis quoque non ſignificativis polluta, propoſuerunt. Quibus forſitan verſiculum Davidis, Salomonis, vel alicujus Prophetæ nexuerunt. At Paracelſus has ridens vanitates, alias majores commentus, duobus præcipuè characteriſmis, imò & mendacibus ſigillis ornatas; conſentitque rurſus iis, quos alibi irriſit multo ſarcaſmo. Ego enim ex hujusmodi ſuperſtitionibus, nonnunquam facilem lapſum in hypochondriacam inſaniam, frequenter notavi. Præter hos, ſunt qui nomina divina deſerentes, figuras, lineas, characteres, verba, numerorum typos, & ad lubitum Aſtronomorum, ficta ſigilla planetarum (erronum nimirum errores) ſub Pythagoræ, Salomonis Judæi, alteriusve nomine commendant, plus gentilium deliramentis adhuc, quàm ſacris quibusvis imprecationibus, tribuentes. Etenim ſi forte aliquis, qui peſtilentem eminus ſalutaſſet, liberque à contagio manſiſſet, jam nugarum author, jus ſibi fecerat, bis mille deinceps ſuis næniis imponendi. Docui ſiquidem nil aſtrale in Peſte, tam in modo fiendi, quàm ſanandi. Rejicio namque ſemper media infida, nugacia, ac potiſſimum quæ ſunt illicita. Nemo ſiquidem ſemifracto innitens baculo, à caſu, niſi caſualiter, ſervatur. Nam etſi vanis remediis terror humanus exuatur (quo infantes alioqui carent) non tamen ob id, terrore Archei privantur. Excludunt nimirum ſolum effectum privativè fidei quando plurimum: idque duntaxat pro parvo ſpatio, ſæpeque ſuos fidentes deſerunt, utpote, cum nullius poteſtatis eſſe ſciuntur. Paracelſus etenim, magni ſemper fecit accenſam imaginationem, atque fortem confidentiam. Quæ ubi ſuper ſabulum fluctuans,

ctuans, laxum, & fatuum, fundata reperi, nequivi approbare, quodque fatuitates opem præſervandi à Peſte contineant. Tandem Paracelſus vix fidens mentalibus nugis, ſe ad zenexton convertit, quod geſtantem indubiè à Peſte præſervaret. Aſt cum ad Stertzingum civitatem ſibi beneficam, illud non deſcripſerit, nobis fas voluit conjicere, an ingratus impoſuerit iſti civitati; an verò zenexton iſtud ignoraverit. Mortalibus ſanè neutiquam eſt remedium occultandum in tanta clade: præſertim unde ſibi apud præſentes, atque poſteros omnes, honorem mereri ſperaret. Inſanitum eſt variè ſuper hac re. Quisque enim ſibi perſuaſit ſtentatum Paracelſi zenexton, auribus arripuiſſe. Idque tantopere placuit mortalibus, quod abinde Græcorum Amuleta, cum barbaro zenexton nomine, nomina commutarint. Permultis enim arſenicum, Auripigmentum, argentum currens; imò & ſublimatum, atque ejusmodi venarum venena, ad collum, venarumve pulſus portarunt: non ſecus ac ſi Peſtis, & pediculi, uno fugarentur remedio. Hujusmodi autem inventa, ex Italia, præſumtione, impoſturis, & calliditatibus fertili, ad nos delata, adoramus, ſequimurque exteri. Etenim ut lubens poſteritas à Græcis, prima ſcientiarum ſermocinalium rudimenta, hauſiſſe gloriatur: Ita quoque à nemine ſperavit diſcere promtius venenorum proprietates, ad necis varietates, dilationes, & larvationes, quàm à natione venenorum implorante frequenter opem. Credidit nempe, falſoque ſibi perſuaſit: quod porrigere venena, & ſanare Peſtem, cognationem haberent. Ergo Medentes noſtri, à Patavinis redeuntes, cumque cultu ac reverentia in ſuos ibidem profeſſores, ſentientes de ingenti horum doctrina, quidam argentum vivum, teſtæ avellanæ incluſum, collo ſuſpenderunt, ſeque ſalvos rati ſunt. Quos cum alii oppetere cernerent, hydrargyrum priorem Arſenico nupſerunt, addita aranea, vel ſcorpione, quorum nonnulli verba ſacra, trochiſcis inde paratis inſcripſere. Ut ſi unum minus feliciter proſit, alterum ſaltem juvet. Vidi autem in Caſtris Oſtendanis, ad litus, multa virorum millia, cum ejusmodi zenexton, Peſte ſublata. Imò & qui per quindenas ſingulas, ſibi côſtas veſicarent, per arſenici trochiſcos, byſſinis peris incluſos. Atque illæ ſunt tragœdiæ Medicæ, Italicæ impoſturæ, finales periodi. Judæi porrò, atque Ethnici: hi nimirum ex inſcitia, illi verò ex jurata in nos hoſtilitate radices, nobis credulis geſtandas, ſpe deluſis, carè vendunt: mentiunturque Moſen primo, ac dein Salomonem, ejusmodi arcana, per traditam Cabalam, patribus Rabbinis, ſucceſſivè tradidiſſe. Ut ipſe nequam Joſephus, de incantamentorum tot millibus libris, (*Lib. 8. antiq. Iud. c. 2.*) à Salomone deſcriptis, inſigniter mentitur, non ſecus atque malignè ſubticet necem parvulorum innocentium ſub Herode. Denique noſtri poſtmodum eventuum, atque promiſſionum diſproportionem intuentes, ſuffitus ſuaves, ac odores gratos deſcripſere, in pomis, pulveribus, pulvinariisque, & ſpongiis, continuò ante nares olfactis, ſperarunt ſe, velut per cribum colaturos Peſtis auram, ab aromatum exhalatione, ſicque venenum interemturos, correcturosve plauſibili ſibi odore. Quaſi venenum desineret eſſe, aromate ſaturatum! & non intraret penitius, comite grati odoris! ac quaſi ipſa aromata, non contagio eſſent ſubnoxia! Quaſi arſenicum, napellusve, ambari griſeo maritata, ceſſarent nocere! quaſi odoratiſſimum vinum, non ſtatim contaminaretur fracido cado! Meæ ſaltem animæ gratulor, quod ejusmodi puerilibus deluſionibus nunquam inviſcata fuerit. Quamobrem zenexton fundatur, non quidem in excitata imaginatione, aut fide; quippe quæ alterius ſunt Monarchiæ velites: ſed omnino in actuali dote, per conditorem,

rebus collata. Inprimis itaque ex præmiſſis patet, aromata, aurum, gemmas, cryſtallum, & quæcunque odorem haurire queunt: poſſe eadem quoque lege Peſte contaminari. Non quidem, quod eorumdem nondum infectorum pharmaca prorſus ſpernam. Abſit. Aliud namque eſt diſceptare, an aliquid ſuſceptibile ſit contagii: & aliud longè, an aliquid contaminatos juvet. Docui enim vinum à contagio futuro præſervare, quod aliàs ita in ſe eſt contaminabile, ut & Peſtem, ſolo ſui attactu potuque adferat. Sed in zenexto, alia prorſus methodus eſt, requiſita conditio, ac proprietas. Requirit namque zenexton, ut ſit in ſe prorſus incontaminabile, ſi præſervare de futuro debeat. Eaque conditione à reliquis præſervativis diſtinguitur: unde nimirum cognoſcitur, quale zenexton ſit eligendum, & quale ſit infidum. Quæ ſic intelligas opto. Peſtis boum, non eſt canum, aut falconum: & nulla harum, eſt hominum. Poſſunt tamen pelles vel carnes brutorum, noſtrâ Peſte contaminari, ut nobis ſint peſtifera contagia, quanquam non illis. Quia Peſtis contaminat in appropriatione, ſive ſymbolo mumiali. Quanquam Peſtes ultimorum temporum nedum homines, quadrupedes, aves atque piſces: ſed & arbores de medio tollent, eruntque ideo alterius & atrocioris indolis, quàm Peſtes modernæ, naturæ è gremio defluentes. Itemque per præfata inſtruimur: quod Archeus humanus & brutorum ſingulorum, pares habeant ſubinde pavores, quodque horum characteres in peſtilens venenum, ſive Ideam virulentam formentur. Unde ſat manifeſtè apparet, Peſtem non eſſe venenum, cæteris par. Siquidem Napellus, vipera &c. tam boves quàm homines enecant. A lapidibus itaque incipiendo zenexton. Sapphirus ſaturato colore cœruleus, & Hyacinthus fulvo colore prægnans, ſi circum bubonem, peſtilentemque eſcharam, in gyrum volvatur per moram, è regione Solis, vel luminis, tractim circumducendo, facit, ut idem circulus dein ater fiat, & iſthac reliquum virus, tanquam per caminum, foras exhalet. Etiam plures alibi ſi ſint glandulæ, hæ tamen ſimul ſidant, pereant, ſequanturque ad exitum tracti veneni. Ego autem Sapphirum præfero Hyacintho. Nec enim in ſacerdotis pectorali Sapphirus legitur fruſtra, excluſusque Hyacinthus. Antiquitus enim ſemper zenexton gemmis fuit tributus, iisque mox gentilitas figuras, numeros ac characteres inſculpſit. Sed cum gemmæ non eſſent pro pauperibus, quibus immenſa Bonitas præ divitibus, largo imbre tamen prævidit, ſeque patrem pauperum gratis obtulit, non facile inducor, has gemmas, verum Peſtis zenexton credere, Chirurgus Hiſpanus, cognomento Guardiola, xenodochii infectorum in obſidione Oſtendana præfectus, oſtendit mihi fruſtum ſuccini rubentis, quod ſibi toto triennio dixit unicum fuiſſe zenexton. Cujus arcanum erat. Quod ſcilicet ad ſeptem pulſus principales fuiſſet confrictum, uſque ad calorem. Nimirum utrimque ad tempora, ad carpos, malleolos, & ad ſiniſtram mammam. Ego ſaltem vidi, illum ſemper præſervatum, cæteris coadjutoribus è medio ſublatis. Erat autem Peſtis arenoſo litore, ventoſoque plerumque cœlo, ac frigoribus infeſto, trux & atrox valde. Quod autem in ſuccino reperio, non prorſus ſpernendum, eſt inprimis vis tractoria, affrictu manifeſta, & excitata. Dein, eſt ſuccinum, licet in ſe transparens atque gummoſum, minus arctè tamen clauſum, faciliusque ideo noſtro calore movetur, & alteratur. Denique nec habet ſuccinum vim trahendi limitatam, qualem Magnes, ferrum, & non cuprum, alliciens: ſed generalem, & abſque electione, modo leve id fuerit: Scilicet, ut peſtilentem auram, atque virus trahat, ſufficit, ſi levia quæcumque ad ſe traxerit. Signatum ergo hujusmodi

modi tractionis,denotat zenexton in natura fundatum: eoque fortius, ſi mumiali fermento appropriationem ſit adeptum. Vidi ſic namque frequenter venenatorum vulnerum, diſſoluto in ſpiritu vini ſuccino, factas ſanationes, alioqui penitus deſperatas. Imò prout ſuccinum non liqueſcit, aliis reſinis, pinguedineve colliquatum (quod ſingulare aliquid ſibi domeſticum denotat) certè peregrinam Phaëtontis fabulam, & tumultum, nomenque electri, non fruſtra coincidiſſe demonſtrat. Rideat qui volet frictiones ſuccini, ad pulſus noſtros; recurrat ad Magnum oportet: & pomorum frictiones, ad verrucarum abolitiones, non ſine fructu ſaltem admirabitur. Siquidem ſi linteum, peſtilenti buboni affrictum, contagium arripit atque propagat: quidni & in bonum finem, frictiones mumialem adferant diſpoſitionis coadaptationem! Quis quæſo ſuccinum Peſtilenti emunctorio affrictum, non ſuſpicetur: ſique venenum, cur pari etiam greſſu, etiam mumiale ſymbolum contraxiſſe, ſaltem non addubitet? Memini namque caſeo ſub axilla geſtato, & per canem deguſtato, in decipulam ſerviiſſe, herumque ſuum ita deſerviſſe, ut ſe crediderit, extero, per claſſem avehi. Equidem ſi bruta hanc mumiæ determinationem, velint nolint ſentiant, eique pareant, multóque tamen liberiore electione fruuntur, quàm quæ Archeali conceptu, in zenexton cadunt; non video, cur eandem determinationem ſuccino tribuiſſe, nefas fuerit. Eſt etenim admirandum creſcens, olim in reſinam arboream delatum: aliis demum minerale creditum: Dantiſco tamen mari ſudatum. Nil ſaltem ſtomacho, inteſtinis, nervis, imò & cerebro eſt gratius, ſuccino in vini ſpiritu reſoluto. Mirari ergo ceſſa, tam ſingulare creſcens, tam ſingulari quoque vi confortativa ac præſervativa dotatum, tamque ſingulari tractrice ſignatum, Peſtem queat exſtirpare è locis membriſque noſtris, quibus conſolandis, ſingulari divinæ providentiæ bonitate, naſcitur. Nec enim hyperbolen ſapit, quod frictione ſuccinum trahat odorem: cujus ergo magis illi appropriatur individuo, quàm alteri. Eſt namque gummi poroſum, ac planè volatile: Ideoque ſuſceptivum odoris mumialis, quem frictione ſuſcepit. Novi namque methodum, qua gemmis, vis herbæ, animaliſque, characterizatur: Ita, utcunque poſtmodum exactè abluantur: reſidua tamen atque ſoſpes, vis impreſſa perſtet. Etenim Topazius flavus, modeſto calore cinerum, ut flavedinem amittit: ita Solis ardore flavedinem recuperat, quam in cinere, ejuſdem caloris gradu, perdiderat. Corallum rubeum, frictione ad mulierem, ex utero ægrotantem, pallorem contrahit permanentem: verum ad carnes ſanæ mulieris affricetur, priſtinum recuperat fulgoris ruborem. Denique vitra (ſolidorum corporum maximè clauſa) quibus eſſentiæ, vel magiſtera zibethæ &c. inerant, vidi repetitis tædioſiſque ablutionibus, odores illos peregrinos ſervaſſe: Imò & vitrum, magnetis vim tractoriam ſic ſervaſſe, eò quod magiſterium Magnetis in illo fabricatum fuerat. Si igitur hujuſmodi fiant in vitro, quidni etiam in ſuccino? Quod ſe habet, ob poroſam & volatilem materiam inſtar teſtæ, quæ recens ſemel imbutum reſervat odorem. Non igitur mirum, ſi carabe imbutos odores retineat, præſertim ſi geſtetur ab eodem, cujus mumiales exhalationes per frictionem ſuſcepit. Nec etiam multum refert, ſi narium teſtimonia repudiet. Nam & per veſtigium non dignoſcimus, cujus ſit. Etenim ſi Sacra, in lapidibus, magnam virtutem commendent. Id non intelligunt de lapidibus reſolutis (nam tunc nondum ars reſolvendi vulgo enotuerat) neque de pulveribus lapidum bibitis. Quorum virtus, non niſi parva mora, ſtercoribus commiſta, transeundo labitur. Ergo de lapidibus integris ſermo

mo eſt. Quæ tam attractiva, quàm expulſiva mali eſſe debet: ideoque ad zenexton commendabilis illorum vis. Si igitur lapis magnam habeat virtutem in uſum humanum, ipſæque duriſſimæ gemmæ, Sapientis teſtimonio, virtute ſint fertiles: neceſſe id eſt contingere, irradiando in corpus quod attingunt, propemodum inſtar aſtrorum. Ideoque & ſuccinum, per irradiantem ſui tranſparentiam, effluendique proniorem obedientiam, nullatenus erit gemmis ſegnius: ejusque vis quæ alias velut ſopita dormit, non mirum ſi frictionibus & caloribus excitetur: præſertim quod adamas, etſi de ſe nil amittat, attamen fricando etiam paleas alliciat. Neque enim ſuccinum paleas aut feſtucas trahit, niſi prius fricetur. Eſt nempe ſignatum, docens, frictiones præcedere debere, ſi ſopita vis ejus, excuſſo ſomno excitari debeat, deſtinatumque auxilii munus, in nos influere. Teſtor ſaltem fruſtum ſuccini, ut gemmam refert, multo tamen facilius à paupere acquiri poſſe, pretioſis lapidibus. Enimvero Paracelſus excelſum gloriatur, invento magnetis humani, quo inceſſanter, putat auram peſtiferam introduci. Adeoque potiores vires pollicetur, in ſuo zenexto trahendi foras, quam ſint ficti magnetis noſtri, trahendi intro. At ſane vir ille viſus mihi, ſuæ doctrinæ de Peſte, tot libris evulgatæ, parum conſtans, parumque expertus. Dum ſcilicet cœlum, ſagittarium Peſtis, hancque, non niſi vulnus cœli, irati parentis fabricat. Quæ ſi vera autumat: ſaltem virus iſtud non à magnete trahitur, quod à tot millenis milliaribus in nos ſagittatur. Magnesque vel immerito accuſatur, dum culpa caret, ac zenexton, fruſtra contra magnetis ficti tractum, dirigitur & appenditur foris: aut cauſas appropriationis zenexton, minimè intellexit, aut ſaltem ſurdas Peſtis cauſas, ſe dictaſſe exiſtimet. Quorſum ergo hoc loco conducit illius magnetis recordatio? laus inventi iſtius? Si quidem zenexton, nil habet commune cum illo magnete, neque adverſus eundem? eſto, ſit enim Magnes (donemus ſupponendo falſum) in corde, & arteriis, qui citra diſcretionem, commiſtum aëri peſtiferum ſimul virus intra combibat. At hunc, ſi zenexton tollat, vel impediat, jam homo neceſſariò ſuffocatur, aſſueta exſpiratione privus, ad cujus neceſſitates cor & arterias volunt indeſinenter fatigari. Quod ſi vero malimus, zenexton, ſeparatorem auræ Peſtilentis, à pura: aliquid fabula dignum, vox iſta continet. Quia zenexton ſaltem cribri, ac ſeparatoris, vicesque Archei ſubiret. Sin autem zenexton efficiat, ut Magnes noſter non niſi licita trahat: eſſet tum zenexton Archei pædagogus, atque ludimagiſter, ut ſcilicet ſuo rite fungatur munere, niſi forte mavis, zenexton ab Archeo, niſi ſolius officii nomine, diſtinctum. adeóque æqualiter cum Archeo inficeretur, Peſtisque contagium ſentiret. imò res externa, peregrina vitæ, virusque fortſſis continens, jam Archei ritalis e tymo aſſumitur. Eheu Paracelſe, longè aliter ſe res habet. Tædet namque Archeum ſuæ gubernationis: nec enim eſt pugnæ intentus, aut ſeparationi in Peſte. Qui ipſuſmet eſt unicum veneni objectum unicusque faber. Sed accingit ſe fugæ habenas disjicit, panico terrore plenus, memorque ſuæ imbecillitatis, quod à venenis, vel minima odoris infectione, totus ſubigatur morſu viperæ, aut ictu ſcorpionis in digiti extremo. Delectum ideo recuſat, conſpectuque hoſtis, territus, fores aperit, claves poſt ſe abjicit, ac quemlibet mox gubernare admittit. Adeóque, quæcunque poſt mortem in cadavere obveniunt, in Peſtis acceſſu, ſunt in fieri eſſe. Zenexton igitur inſervit duntaxat, non quidem ut Archeum admoneat ſui officii, atque deſtinationis, neque ut virus, ab innocuo, in objectis dividat: multo minus ut naturalem refocillationis attractum inhibeat;

beat: Sed ut necet, & annihilet ſpecificum virus, quod tam in aëre externo, quam intus in Archeo, eſt conceptum. At ſanè nil horum magnete opus habet, nec magnetem ullatenus reſpicit. Ignotum eſt magnetis inventum, finisque, in zenexto, apud Paracelſum. Nam zenexton, in omnem eventum, ſi magnetem reſpiceret, non valeret, niſi caſu quo aura peſtilens intro per arterias trahitur quod alibi ſat demonſtravi frivolum tractatu de Blas humano) non autem ſicubi per anhelitum adducitur, ut neque ubi intus venenum oritur peſtilens. Igitur ignotum Paracelſi zenexton nequaquam neceſſitatibus naturæ, aut medendi finibus ſatisfacit. Hippocrates autem, propinquius viſus eſt cauſas neceſſitatis ad zenexton aſpexiſſe. Volens, cœlum in nobis tres motus locales facere, intro ſcilicet, extra, & in orbem, cœlum, indiſtincto tum adhuc helleniſmo: pro vi vitali, nominans. Unde poſteri cogitarunt, cœlum in nobis continendum in motu extrorſum, per diaphæreſin, ut impediatur Peſtis peregrina per inſpiratum. Etenim aliquid dicunt, & ab immemoriali, ſervantur infectorum corpora, in diaphæreſi. At manet idem dubium & anxietas vetuſta, circa anhelitum, Peſtisque internæ, fabricam. Meoque judicio, zenexton nec debet ſerare poros, nec claudere fores anhelitus, ne hoſtis intret, nec luctari cum Archeo. Sunt namque luctæ, diſſidia, atque rixæ, ſi unquam antea, ſaltem Peſte flagrante, importuna. Dum præcipue Archeus ſua, deſpondens, abjicit arma. Denique neque zenexton, ſeparando, coquendo, aut præparando exterius puro ab impuro, intentum ſit oportet. Sed prorſus per modum antidoti, ſit contra venenum jam receptum. Non quidem propriè contra venenum ipſum. Sed quandoquidem uſus ejus præcipuus ſit in præſervando magis, quàm in ſanando: Idcirco vis requiſita in zenexto propriiſſimè conſiſtit, quod tollat appropriationem adaptationemque mumialem: extra quam nullum fit contagium. Nec tamen alienum eſſet, ſi inſuper alixiterii poteſtates ſit nactum. Enimvero Paracelſus multa de ranis & bufonibus pro Peſte refert, confuſa tamen quælibet. Multorum interim aviditates, atque oculos aperuit. Etenim bufones mulieribus, prout & ranas, viris convenire aſſerit, & quidem baculo per caput transfoſſo, ſuſpendi atque ſiccari voluit. Menſem ad hoc nullum elegit. Promittit tandem bufonem ſic ſiccatum (de ranis autem, nil proſecutus) buboni appoſitum, ita in ſe, totum virus Peſtis tracturum, ut ſucceſſivè in quartum quintumve bufonem uſque, omnes mirabiliter intumeſcant. Adeóque veneni quantitatem, per bufonem numerum conjicit. Vult & ſiccatum bufonem, prius macerari atque emolliri in aqua roſacea. Attamen vel eſt ſibi Paracelſus inconſtans, vel aliud ſibi, præter bufonem, zenexton delegit. Si quidem ſcribit bufonem valere ſolum in Peſte inguinum & mulierum. Ad alias autem Peſtes, aliis utitur atrahentibus: ſummumque incarnativum vulneris cœleſtis (ſic nempe Peſtem vocat) ait aurum & gemmas. Inprimis fateor, me bufones applicuiſſe bubonibus, & eſcharis, tam in pectore, capite, mammillis, quam alibi tam in viris, quàm mulieribus: ac ubique, non ſine promto juvamine, & doloris mitigatione. At inprimis nunquam vidi, applicatum bufonem intumuiſſe tantillum. Quod & idcircò ridiculum deinceps duxi. Dein, æquè frivolum eſt illud Paracelſi. Quod ſcilicet Peſtis nuſquam alibi occurrat quàm pone aures, ſub axillis, & in inguine: eò quòd ſagittarius cœleſtes non feriat alias. Siquidem vidi veram ac lethalem Peſtem ubivis toto corpore ſe oſtendiſſe, nedum eſcharis, veſiculis, puſtulis, & tumoribus: ſed etiam vibicibus, atque ſtigmatibus. Itaque putavit Paracelſus idem accidere bufoni exſiccato, quod vivo animali venenis

aſſumtis, punctoque à ſerpentibus contingit, vel per venena plantarum & animalium interemto. Quaſi Peſtis humana venenum bufoni foret; hocque ſi contingeret, non bufo Peſti, ſed Peſtis bufoni imperaret. Nec etiam cadaver ſiccatum ſentit, quæ ſibi viventi erant venena. Nec tumet cadaver, ictum à ſerpente. Cadaver namque, ſi non ſenſerit, nec tumefaciendi energiam retinuit. Ignoraverit itaque Paracelſus, quod intumeſcere, ſit proprietas Archei vitalis, quodque non niſi occaſionaliter tumor à venenis procedat. Mirabar inſolentem Paracelſi hoc ſcribentis audaciam. Nam bufo exſiccatus utut ſex horis maceretur, ſemper tamen tumefactionis incapax. Mora enim macerationis, in celeri morbo, periculi atque jacturæ plenum eſt. Ego itaque maceravi tepida aqua paucula: qui loco dolenti appoſitus, mox dolorem lenivit. Equidem ſi quicquam è nobis, in cadaver bufonis exſpiraret, quod ibidem detineretur materialiter, eadem via qua intraſſet in bufonem, exſpiraſſet. Ergo tumeſcentia eſt actio vitalis Archei, efficienter & effectivè: veneni autem eſt actio occaſionalis, quæque ideo in Archeum mortui ſiccatique bufonis nulla eſſe poteſt. Archeus itaque, cum deſit exſiccato bufoni: non poteſt eſſe cauſa tumeſcentiæ in bufone. Nam venenum ceſſat eſſe venenum, in reſpectu rei mortuæ. Cum venenum dicat relationem ad aliquid vitale. Cognoſco, Paracelſum nullam habuiſſe actualem praxim Peſtis; multa quidem parumque conformia ſcripſiſſe, pollicitus plurima, ex relatu aliorum hauſta, credulitate. Hybernus Butlerus, me conſcio, Londini aliquot millia Peſte curaverat, hoſtium accuſationibus poſtmodum in arce Vilvordiæ detentus, me adjutore libertatem nactus eſt. Juſſerat enim bufonem magnum, menſe Junio poſt meridiem captum, tibiis ſuſpenderem prope focum, illique ſubtenderem patinam è cera flava. Tandem à triduo ſuſpenſionis, bufo evomuit terram, & aliquot inſectas, ambulantes nimirum muſcas, nitentibus alis ſubviridi colore quaſi deauratis. Mox autem à vomitu, bufo obiit: nec ante triduum evomuit, licet pronus penderet. Dixit autem mihi, quod ſat remedii haberem curandis 40. millibus Peſte correptorum, promiſitque ſe mihi oſtenſurum rei cardinem. Sed repente in exſilium proſcriptus abiit. Saltem ego has ſordes vomitu rejectas, itemque exſiccatum bufonis cadaver, ſeparatim in pulverem tundi juſſi, & cum tragacantho trochiſcos formavi; quibus feliciter ſum uſus tam ad præcautionem Peſtis, quàm ejuſdem ſanationem. Dein Julio menſe, decreſcente Luna, veteres Bufones cepi, quorum oculi ſcatebant albis vermibus: nigriſque capitibus prominentes, adeò ut uterque oculus totus in vermes transformatus eſſet, fortaſſis 50. numero, in ſingulo oculorum foramine vermes erant densè compacti, quorum capita foris eminebant; & quoties aliquis egredi vel prominere conaretur, ſtatim bufo, appoſita manu, egreſſum vetabat. Hos autem bufones ad vomendum coactos (ut dixi) per ſuſpenſionem, reperi dare excellentiſſimum zenexton. Vermes autem in patinam ceream deciduos, ſimulque cum eo quod per vomitum rejecit, in trochiſcos parvulos redegi, addito cadavere bufonis, & cerea patina. Geſtati autem trochiſci ad mammam ſiniſtram, arcebant contagium, & loco infecto alligati, ſtatim virus extrahebant. Erantque trochiſci promtiores, ac validiores, ſi in uſum aliquoties recidiſſent, quàm recentiores. Reperi autem amuletum pro Peſte, longè validiſſimum. Nam ſi ſerpens comedat terram, omnibus diebus vitæ ſuæ, quia fuerat peccandi organum. Bufo comedit terram, quam evomit, omnibus diebus vitæ ſuæ. Teſtimonio autem Adeptæ Philoſophiæ, gerit Bufo odium in hominem, adeò ut aliquot herbas ſuo

tabo

tabo inficiat, homini uſuales:idque in ſpem necis. In eo autem differt à ſerpente, quod viſo homine,terrorem immenſum concipiat naturali dono. Qui terror ab homine, naturalem energiam ſibi acquirit & imprimit, cõtra imagines territi Archei in homine. Siquidem terror bufonis interimit, & annihilat ideas territi Archei humani. eo quod terror in bufone eſt naturalis, & ideo radicaliter ac per totum illi, etiam mortuo incorporatus: Idea autem terroris in Peſte, eſt tantum accidentalis,& fluxa. Ergo bufo naturâ ſua timidus ab homine,odii ſui imagines auget,vireſque intendit,ut ſaltem clanculum, ac Peſtis inſtar noceat. Hanc autem proprietatem ſigillarem odii ſimul & terroris,geſtat in capite,oculis,& loco concupiſcibilis poteſtatis. Caput itaque & oculi, adhuc vivo animali, in vivos ac veros vermes (quales caſeo innaſcuntur niſi, quod extremum capitis nigricet nonnihil) tranſmutantnr. Tandem namque cum vita,vermium tanta multitudo excidit, quod vivo adhuc animali tota cerebri theca,verminoſa fuiſſe videatur. Terribile ſanè atque ſigillare ſignatum, terribiliſſimo morborum dicatum. *Salutem ex inimicis noſtris, & de manu eorum, qui oderunt nos* (remedium nempe.) Siquidem odium in nos, terrorque bufonis, præparant nobis ſanitatis medelam. Eſt namque noſtri odium bufoni ideo vernaculum, ac naturaliter incorporatum: quod totus per totum, odii Ideam gerat: perinde ut ſaliva rabidi, per accidens Hydrophobiæ metum. Cæterum quo terror noſtri, odiumque innatum in bufone, aſcendant altius, fortiuſque ſui imagines imprimant, ſuſpenditur bufo eminus prope focum, in adſpectu noſtri. Creſcitque odium & terror ideo, in mortem uſque. Quod autem bufo per conceptus ſuos, Ideas generet, mox oſtendam, per ipſius mortem repentinam. Nunc ſaltem dico, quod projecerim bufonem in lacunam, muro cinctam, qui ſequenti mane perierat aquæ innatans turgidus. Habebat autem dorſum, frequenti nigro ſtigmate conſperſum. Quibus ſignaculis conjeci, quod remedium gerat adverſus Peſtem etiam ferociſſimam, quæ nempe poſt celerem mortem ſua edit ſigna. Spemque addit, ſi pro ferociſſima, morteque velociſſima, remedium promittat, multò præſtantius pro quavis ignaviore dederit. Ut autem mecum tyrones agnoſcant, quantum imago odii in hoc arcano operetur. Notandum ante omnia, quod Peſtis humana non attingat bruta, ut neque vice verſa. Eo quod virus nullum operetur citra fermentum humanæ mumiæ; ſive ſymboli conſonantiam. Etenim ſive fermentum iſtud fluxerit ex corpore infecto, veſte, charta, auraque peſtilenti: ſive demum è nobis oriatur, claudaturque ſub tartaro cruoris, Saltem utut ſumatur, Peſtis nequit inficere quemquam, abſque communione fermenti. Hæc igitur Icon virulenta odii, & operans imago, hoc denique terroris ſeminale ſimulacrum in bufone, enecat fermentum mumiale; ſine quo ſcilicet venenum Peſtilens conſiſtere, ingredi, ut nec appropriari, nobis poteſt. Hic inquam modus eſt operandi in zenexto, quo ſcilicet impeditur peſtilentis auræ communio. Quatenus tartarum cruoris excrementoſum, ac evaporantem, privat fermento mumiali. Atque in vicem ejus adfert fermentum ablativum veneni Peſtilentis, ſive Iconem necantem fermentum Peſtilens. Eo quod quaſi in momento interimat fermentum mumiale, contagii fontem, vel ſaltem fomitem, nimirum ſi jam ſit præſens; impeditque futurum,quo minus invaleſcat: ſicque interimit immediatum inhæſionis ſubjectum, ne coaptetur. Fermentum itaque facile intercidit, ſi inhabilitetur, ne ſuccreſcat ſedes Peſtis. Cum alioquin omne fermentum ſit mera cujuſdam odoris tinctura. Neque enim Peſtilens virus atteritur à veneno bufo-

bufonis, actione primaria deſtructiva aut debellativa: ſed actione ſecundaria, quatenus Idea odii aut terroris Peſtilens, extinguit fermentum; quo mediante, venenum Peſtis ſubſiſtit, atque pergit inficere. Etenim cum venenum Peſtis, ſit productum imaginis, terroris Archei, in odore fracido, auraque mumiali ſtabulatum: tollitur etiam hoc fermentum copulans, medium appropriativum & immediatum ſubjectum veneni, manetque deinceps duntaxat ſubjectum fracidum, ut ante, ſudore tenus profligabile. Unde conſtat, quod zenexton ſaltem præcaveat appropriationem primario, ſimulque tollat ſigillum, ſive quidditatem eſſentialem Ideæ virulentæ terroris. Enimvero Domina de Rommerſvvale, Toparcha in Eechove, nobilis, affinis & proba matrona, mihi in candore retulit, ſe quondam toto pomeridie ſpectaſſe duellum araneæ, & bufonis. Hic enim, dum ſe ſupernè ab aranea deſcendente ictum ſentiret, & capite, confeſtim ſe intumeſcere: confugit ad herbam, quam lambebat: ac celerrimè curatus, detumuit, unde iteratam pugnam aggreſſus, iterato quoque ictus fuit in capite, & ad eandem herbam properavit. Idque dum jam tertiò accidiſſet, Spectatrix, tædio affecta, plantam cultro excidit (erat autem plantago anguſtifolia) dumque eò quarta vice bufo rediret, nec iſtam herbam reperiret, celerrimè totus intumuit, & terrore percuſſus, mox obiit. Non autem ſe contulit, ad plantaginis ejusdem plantas vicinas, ac frequentes (etenim imago conceptus, metus atque triſtitiæ, mortem acceleratam parit, ſpes perit remedii celerrimi, in morbo furioſiſſimo) dum namque ſuam non reperit plantaginem, qui antea ſpe ſtatim convaleſcendi dimicabat: ſtatim metu, atque terroris Idea, deſperans, obiit. Patet enim hinc, hujus beſtiolæ pavor immenſus, magnitudo & violentia Ideæ pavoris, ex celeritate mortis conjicitur. Etenim confeſtim ſanari, intumeſcere, ac ſtatim perire, aperiunt, in hac inſecta fore momentaneum, ac præſentaneum in Peſte remedium, ut & toxico, fore ſuum cuique terroris conceptum, in Ideam formatum. Quippe Idea ejusmodi dualitatem cum vita ſervat, ideóque etiam illa hanc ſupplantat. Neque etiam bufo vivens, magni momenti zenexton, experienti mihi præbuit. Oportet namque granum emori, ſi ejus fructum exſpectemus: terroremque in bufone augeri convenit noſtri, nam ut noſtra Peſtis non eſt bufoni lethalis, aut contagioſa: ita terror bufonis, terrorem Peſtis Archei noſtri, nequicquam auget. Ac niſi terror, deſinat eſſe conceptus aliquis, ſitque redactus in Ideam activam, ut in Archeo non parit toxicum Peſtis: ita neque in bufone, efficit remedium. Ad hoc namque requiritur, nedum ut bufo præ timore toxici, aut deficientis plantaginis, moriatur, occidaturque à proprii conceptus terrifica Idea: verùm neceſſe eſt, ut bufo præ noſtri terrore, languendo pereat ſuſpenſus prope focum, &c. Nam tunc terror ille lethalis, noſtro Archeo inferior, & confermentabilis, parit Ideam lethalem bufoni: nobis autem proficuam. Symbolizat nempe cum terrore noſtri Archei, inquantum participant terrores, in imagine terrifica. Sed quia terror bufonis, non eſt noſtras; Ideo toxicum fabricat, contra toxicum peſtilentis terroris, ab Archeo formati, in Ideam virulentam Peſtis. Eſt nempe zenexton in bufone optimum, à Patre pauperum homini ordinatum. Conſidera quæſo bufonem mecum, qualiter è fracido mucco oriatur, inter rimas lapidum, ibidemque citra cibum vivat, adoleſcatque per annos plurimos: è ſaxis nempe confractis, non ratus bufo Pariſiis eruitur, qui forte per ſeculum ibidem detentus fuit. Nec enim edit, antequam reſpiret. Bibitaque ſemel aura, mortis demum ac diminutionis leges ſubit. Vixit etiam ſolo, ſuoque

que Archeo, antequam reſpiraret. Cætera creata fere omnia, in petra, putreſcunt. Bufo verò, in liquore fracido, nutritur, ac adoleſcit intra petram. Hinc conjicitur etiam, quod ſit animans deſtinatum divinitus, ut Idea ſui terroris, virulenta quidem ſibi, nobis, noſtræque Peſti, ſit toxicum in terrore. Nam ut ex præfatis ſat patet, quod bufo noſtræ contemperationi & adaptationi ſit maximè incongruus, ita terroris Idea in bufone, eſt ipſi terrori peſtifero, in nobis, valde peſtilens. Cum igitur bufo ſit infecta, hominis aſpectu pavidiſſima, quæ in ſe tamen, terrorem ab homine, ſimulque odium in hominem, format in Imaginem, ſive ens activum reale, & non ſola confuſaque apprehenſione ſubſiſtens (prout jam ante de Ideis prægnantis, itemque canis rabidi, &c. nudè eſt demonſtratum.) Hinc contingit oriri venenum ex bufone, interimens virus terroris peſtilens in homine, unde nimirum Archeus invaleſcit, nedum ſentiens, extinctam in ſe Ideam peſtilentem: ſed inſuper quia agnoſcit aliquid terrefieri, paveſcere, atque fugere, ſe longè inferius. Sic namque in omni bello, atque duello, è pavore hoſtis conſpicuo, animus hoſtilis roboratur. Eſt autem bufo tantæ formidinis, ut ſi poſitus directo aſpectu, ante te, ipſum aliquandiu intuearis intentis oculis, per horæ quadrantem, nec aufugere queat, moriatur præ terrore. Bufo itaque occiſus, modo Paracelſico, abſque terrore mortuus, eſt zenexton indignus. Reſumto ergo animo, Archeus pavorem abjicit, maximopere ubi natum ſui terroris virus interimi perſentit. Etenim non agit zenexton, per modum aliorum agentium. Non ſecus atque virus Peſtis, eſt prorſus inſolens. Nec agit zenexton materialiter: ſed actio ejuſdem eſt ſpiritualis, ac prorſus ſympathetica. Si quidem ſymbolum activitatis, in quo conſiſtit ratio fundandæ ſympathiæ, eſt in concepto veneno terroris, tam in Peſte, quàm bufone. Ac prout virus Peſtis, anomalum eſt, cum aliis nil habens commune: ita quoque zenexton, activitate terroris alieni, atque peregrini exorbitans; noſtri terroris imagini peſtilenti, fit manifeſtum toxicum, cum refocillatione, confirmatione, robore ac reſurrectione Archei. Quam ſanè zenexton activitatem, Scholæ contemplari non potuêre, eò quod contemplari nequiverint iſtud Ariſtotelicum, nedum in Peſte: ſed & in venenis cæteris, eſſe mendoſum. Eſt nimirum actio zenextonis, à victoria patientis ſuper agens. Memineris namque quod terror atque odium in bufone, ab agente homine, ſuperante quidem, at nullatenus operante, impreſſa actuata proprio bufonis conceptu, & in gradum deducta, fiant agentia: quæ in præfata Idea, ſunt tanquam fugitiva animantia, ideóque terrefactum hominis Archeum reſtaurant, ac terroris virulenti imaginem enecant. Equidem in monomachiis ſpiritualibus, prorſus, atque longè ſecus certatur, quàm per appropriata agentia corporalia eſt ſolitum. Quod alibi demonſtravi, removendo activitates contrarietatum à proprietatibus naturæ. Zenexton ideò eſt de natura magnetica, agens ſcilicet duntaxat in objectum proprium, dum intra limites ſphæræ, ſuæ activitatis, occurrit. Dubium videri poſſet aliquibus, cur Imago odii, in bufone, ſit remedium: imago autem odii in rabido ſit toxicum. Ratio eſt in adjuncta terroris Idea, in bufone. Quæ inferioritatem veneni parit. Nam unum ſuperat aliud, in animoſitate conceptuum. Ideoque & imaginum. Rabidus enim canis, audax, temerarius, ejuſque ſigillata imago, obedientiam ſuam injicit. Nec enim rabibus, in quantum timet: ſed timet aquas, quia rabidus. Prout nec timet aquas, quatenus odit animalia. bufo autem eſt animans noſtri timidiſſimum, utque ex odio ſibi innato in nos, eſt ſibi malè conſcius (ſic diſponente divina clementia) Ita imagines illorum conceptuum penetrantes ſe mutuo, & co-

mite,

mite, conferunt notam maximæ puſillanimitatis, intinctæ veneno odii. Hinc nempe necatur imago terroris peſtilentis, ab imagine lethalis odii, & Archeus noſter ab Imagine puſillanimis terroris, tanquam in ſpeculo, per applicationem zenexton intuetur; ac ſuperioritatem, quam ante amiſerat, propemodum reaſſumit. Ideóque Idea terroris, in bufone, odit, ſimulque imago odii terret bufonem, unde venenum noſtro terrori ſuperinducit. Utroque ſcilicet medio, imaginem terroris peſtilentis, in Archeo perimit. Eſt nimirum in ſpiritualibus primitiva autophilautia. Cum originalis omnis monomachia ſenſitivorum, non niſi ex præmeditatis conceptibus profluat: Uniuscujuſque autem conceptus Idea formetur in phantaſia, ac entitatem induat ad aliquid deinceps agendum. Etenim ut imagines motuum faciendorum, deſinunt in motus: ſic & ſenſuum imagines deferuntur primum intro, ad ulteriores conſiliorum deliberationes: moxque ibidem degenerant, in imagines apprehenſionum, paſſionum, vel perturbationum: atque inde feruntur ad aliquid agendum in corpore, vel extra ſe, labunturque ac gliſcunt juxta directiones atque inclinationes paſſionum. Hactenus nimirum ejusmodi imagines determinant ſpiritus vitales, vel ipſas partes operativas viſcerum, juxta impreſſionem ſibi propriam. Quod clariſſimè enoteſcit in veneno rabidi. Qui, ſi nos formidaret, ut timet aquas, nos non impeteret, nec ejus morſus nobis venenoſus eſſet. Aranea namque, ſcorpio &c. ſint animalcula iracunda, quæque ſi nos feriant, ſui veneni iram in nos deponunt: vel potius, iræ venenum. Ancilla quædam ſubinde veſcebatur araneis, nedum verſicoloribus vineæ: ſed & nigris illis, è ſpecubus, & locis uliginoſis, & inde vivebat ſoſpes. Quapropter conſideravi, araneam animal timidum dum manu apprehenditur; nec ideo venenum parere, prout aliàs, dum iratum nos pungit. Hinc nimirum apprehenſus timidusque ſcorpio, medetur inflicto à ſe vulneri. Duo igitur in bufone occurrunt in ſummo gradu. Odii nimirum imago, virulenta ſui qualitate, extinguit, retunditque fermentum appropriativum, ne Archeus induat combibatque partam terroris Ideam: Terroris autem imago in bufone, perterritum Archeum noſtrum revocat, additque animoſitatem, ut à fugiente fugans reddatur. Sunt, præter zenexton, quædam attractiva. Quale eſt naſturtium aquaticum, cum ſucco foliorum raphani majoris. Itemque ceraſorum halicacabi, & ficuum ana. Quæ contuſa apponuntur, & aperitur cutis circulariter. Item Napellus, uva inverſa, Aconitum, prius aceto cocta, tum cum ficu contuſa, loco appoſita, attrahunt potenter, & cutim aperiunt. Cujusmodi plures claſſes ſunt.

Hippocrates redivivus.

HOMO quidam, cuſtodi angelo eudæmoni familiaris, oravit, ut à Deo impetraret remedium, per quod Hippocrates Græcorum Peſtem popularem curavit. Sperans miſeris Chriſtianis non denegatum iri, quod Gentilibus olim conceſſit Omnipotens. Dixit eudæmon: Hippocrates uſus eſt ſulfure, ſale & pice. Quod reſponſum, poſt ſe relinquit obſcuritates priores. Hinc factum, quod homo ille poſtmodum dixerit, his temporibus, ſat dictum eſſe. Quare poſt anxiam indagationem, tandem mecum reſolvi. Quod ſulfur Hippocratis ætate, phlogiſton vocatum. Quo etymo, mox deinde Dioſcorides, optimum deſignari dixit, à ſua proprietate, quod ſcilicet integrum igni abſumeretur. Sed quia Hippocrates, quorumcunque morborum occultum virus, nuncupabat divinum in morbis, quodque per ſulfur, virus peſtilens (quod eſt venenorum, morborumque contagioſorum, ſummum

ſummum, atque anteſignanum) ſanaret, cœpit ideò vocare ſulfur τὸ θεῖον. Adeò ut hinc, in hodiernum uſque diem, ſulfur non aliter ſcribatur, aut nominetur, quàm nomine Divini. Eò quòd medeatur Peſti; quæ uti à Diis tantum immitti credita ſit, ſic & divinum auxilium in ſe continere putetur antiquitùs. Etenim cuncta univerſim corpora, etiam alexiteriorum, aërque ipſus, ſubjacent fracedini, & veneno Peſtis: ſuntque idcirco materia idonea occaſionalis ad Peſtem. Equidem Authores tædioſa diſputatione ſeſe verberant, an ſal ſit capax veneni peſtilentis? An epiſtola filo lineo clauſa, ſit contagionis particeps; non autem quæ ſtringitur filo metallico? Indolui ridiculum Italorum apologum, & rixandi ſtudium. Siquidem charta, non eſt minus capax contagii, quàm linum, undè fit. Argentum quoque, aurum, terſiſſimumque vitrum, atque ipſa antidotus, alienum virus peſtilens combibere poſſunt. Solum autem ſulfur, inter creata corpora reſiſtit fracedini, & Peſtis contagio. Quia ſolum ſulfur, inſtar ignis, omnem fracedinem, tam in doliis, quàm locis ipſis arcet, deletque cujusvis attactus, & odoris veſtigia. Sulfur enim ſic quoque tollit omnem propemodum pellis ſcabiem; quia contagii inimicum. Quocirca neque mirum, ſi Peſtis, in pellem derivata ab interno initio, per ſulfur quoque extrahatur. Etenim cum in Univerſo, nil promtiùs ignem concipiat ſulfure, quia merus velut ignis eſt; non mirum, quod ſulfur demonſtret proprietates ignis, quæ ſunt omnia comburere, nec contagio infici. Equidem vidi in cataracta Gandavenſi, integram legionem Neapolitanam Peſte periiſſe: erat autem ibidem cohors Germanorum, quæ pulvere pyrio ſua tinxerat induſia, ut lotrices, ſimulque pediculos excuſarent. Horum ſi qui perirent, id præ dyſenteria, non autem Peſte. Itaque Hippocrates τὸ θεῖον ἄπυρον (id ſonat ſulfur ſive divinum ignem non expertum) quod vivum nuncupatur in officinis, ſola fuſione, à ſuperflua terra ſequeſtrabat. Eſt autem flavum, quod ſemel accenſum, ardet porrò in finem uſque, nec pellem in ſuperficie contrahit, ut neque fecem notatu dignam poſt ſe relinquit: ſed totum avolat, ſemel accenſum, idcirco φλογιστὸν nominatum. Nondum enim ætate Hippocratis, modus enotuerat, ex pyrite, & marcaſitis, extrahendi ſulfuris Quapropter ſulfur Italicum præſtat noſtrate, Leodii nato. Nám pyrites, arſenicale aliquid exſpirat coquendo, quippe arſenicum ideo vulgo fumus metallorum dicitur. Juſſit itaque Hippocrates primum, domos Peſte infectas ſulfure ſuffiri. Enimvero ſulfur dum uritur, ſeparanturque ejus heterogenea, dat nigram fuliginem, eructatque aquoſum, & acidum ſalem: qui in liquorem cogitur, diciturque ſtagma, ſive oleum ſulfuris. Denique ex accenſo ſulfure, exhalat pars ſulfuris homogenea, aſſurgens quidem propter calorem: ſed nondum accenſa. ideóque cum fumo evolat, priusquam flamma corripiatur. Sic nempe è lignis, olea nondum accenſa adſcendunt cum fuligine, & parietibus camini, fuliginem adhuc combuſtibilem affigunt. Sulfur autem ſic, cum fumo unà evolans, ut eſt in indole ſui priſtina: ita nec hoc loco alicujus valoris. At ſulfuris combuſti, cum omne ſemen per flammam deſtruatur, eo ipſo in Gas, ſive ſpiritum ſilveſtrem transmutatur. Quod ob proprietates ſui concreti, eſt Peſti antidotus. Nam cùm pharmacum debeat morbo adæquatè reſpondere, nequeunt aqua, ſal, fuligo, aut evolans flos ſulfuris, verum Peſtis eſſe remedium: ſed duntaxat Gas iſtud ſubtile, ac penè incorporeum, noſtro Archeo proinde confeſtim commiſcibile. Proinde Gas iſtud hyſtericas olfactu recreat; non autem oleum, non tinctura, lac, aut flores ſulfuris. Quo pacto autem Gas iſtud ſulfuris, ab ejus aporrhœa diſtinctum, agno-

ſcas, lychnium ſulfuratum accende in lagena vitrea: videbis confeſtim, totam albo impleri fumo, ac tandem flammam à fumo ſuffocari. Dein ſerva lagenam ſubere optimè obturatam; & videbis ad vaſis parietes, affixum ſulfur, & in ſuperficie aquæ, ſi qua in fundo ſit. Quod ſi verò poſt aliquot dies, lychneum idem accenſum collo lagenæ impoſueris, è veſtigio flamma extinguitur, propter Gas ſulfuris condenſabile. Non ſecus atque odor fracidus dolii, ſuffocat flammam lychnii ſulfurati. Hippocrates autem, omne vinum, quod in Peſte dabat, ſuffiebat hoc modo. Poculum ſtricti colli lychnio ardentis ſulfuris ſuffiebat, vinum ad tertiam partem affundebat, ac poculum arctè concluſum agitabat, dudum conquaſſando ſurſum atque deorſum. Donec vinum, omne Gas ſulfuris in ſe combibiſſet. Nondum enim Periapta, Amuletaque enotuerant. Myracopa autem ſupplebat, ungendo corpus vino græco, cui tenuiſſimum pollinem ſulfuris incoxerat. Sudantibus verò, eundem pollinem exſiccatum Sole, adſpergebat, & frictionibus juſſit applicari. Peſtis autem, cum nunquam careat febri, cernerentque Græci remedia Hippocratis, cœperunt primò Peſtem, dein omnem febrim, πῦρ ſive Ignem vocare. Non quidem ob febrium inſignem, atque neceſſarium calorem cauſticum: (licet ſic placuerit Galeno) Siquidem initium, frigus, rigores horroreſque, tam Pyr vocarunt, quàm ardentem cauſum. Hippocrates enim ſulfur in cote lævigabat cum aqua. & rurſus exſiccatum, ſervabat ad uſus. Dabat autem cum vino ſalito, & calente, grana ſulfuris 24. ut ſudores proliceret. Salem autem olla vitriata primum decrepitabat, mox dein aucto igne liquabat. Nam aliàs ſal ſordes in ſe continet, quæ primo crepitu evolant, dehiſcente, ac ſubſiliente ſale. Hi ſpiritus fraceſcunt facile, ac ſalem, contagionis metui ſubſternunt. Sunt namque ſali admodum peregrini. Qui licet dudum ante ſalis fuſionem fugerint, inſtituit tamen ſalis liquationem, ut per ignem abſumatur, quicquid exotici in ſale contineretur. Enimvero cernebat mox à Peſtis invaſione, conſternatum appetitum, dein & impuritates in ſtomacho ſuccreſcere fracidas, ac nidoroſas: unde cephalalgia, vomitus, nauſea, delirium, ſopor, &c. orirentur quæ ſanationem Peſtis impedirent. Sumſit itaque carnium communem balſamum ſalis: qui fracidum virus, atque putredines everteret abſtergendo, cum virium conſervatione: dabatque vinum ſalſum fervidum, non autem tepidum, ut nauſeas compeſceret, & ſudores potenter cieret: addebatque ſulfur, ut ſuo velut odore Peſtem interimeret. Quia ſal abſtergit, à putredine conſervat, & ſulfur, venenum cohibet. Hunc autem ſudorem, præſcribebat triduo ad minimum, ſæpe tamen in hebdomadam dilatabat. Quotidie autem ſudabant bis, & vice ſingula, per diei ſextantem, ſi poterant. Primis diebus plus, ac deinceps conſequenter minus. Inter ſudandum enim, tollebat omnem potum: peracto autem ſudoris termino, hordei cremore cibabat, & pro potu, vinum græcum picatum, cui inerant pauca grana ſalis præfati, & ſulfuris. Folia autem Aſari, aceto macerata, calida ſuperponebat buboni, plantis pedum, atque manuum, quæ poſt horas 12 ſingulas, ſepeliri juſſit. Quoniam immenſum fœtent. Factum eſt deinceps, quod Græcia uvas conſperſerit muria maris aliquoties, priuſquam ad torcular deferrentur. Suaſit nempe id Hippocrates, ut unà ſic inſectæ ab uvis pellerentur. Hinc vina græca, etiamnum ſalſa hodie, neſcita uſus hujuſmodi ratione. Ad grandes bubones, & ſtigmata, applicabat lintea calida, generoſo vino intincta, cui ſulfur, ut dixit, incoxerat. Præterea ſibi reſervabat arcanum, cujus obtuitu, ſibi divinos honores acquiſivit. Erat autem caro viperina, vel colubri-

na, quas mundabat. Abſciſſis nempe caudæ extremo, & capite, pellem excoriabat, Inteſtina cum felle abjiciens: ſolum Cor & Jecur reſervabat: omnem verò cruorem, cum verſa per ſpinam decurrente, extraxit. Carnem verò non bullivit more, quo Theriacæ inditur; ſed eandem, cum oſſibus, & præfatis viſceribus exactè contuſit & tepido furno exſiccavit, donec pulverari poſſent: quem pulverem deſpumato, coctoque ſatis melle, inſpergebat, dum ſciret carnes, coquendo, virtutem, tam in Jure, quàm vaporibus, deponere. Huic autem electuario aroma patrium addebat, ad palliandum ſecretum: ideoque nec ab Angelo patefactum. Myſterium autem, ſanatio continet. Quod ſicut mors per ſerpentem irrepſit: ipſa quoque per ſerpentis mortem vindicari debuerit. Adam enim gnarus proprietatum omnium beſtiarum, non ignoravit quoque, quod ſerpens callidior eſſet cæteris animantibus, quodque in ſerpente, balſamus præfatus lateret, remedium mortis. Quare Spiritus tenebrarum, protoplaſtis imponere non potuit tutius, quàm ſub pelle ſerpentis. Forte namque ſperarunt mortem à Deo minitatam, auxilio ſerpentis ſe evaſuros. Uſus quoque eſt Hippocrates vino picato. Quocirca conſideratione dignum, quod Hiſpania raro Peſte affligatur. Non quod deſint peccata aut ſordes, ubi nullæ propemodum latrinæ ſunt. Regio inquam caloribus æſtuans, Africæ æmula, atque contermina eſt. Nec etiam quia magnates, potum nive refrigerant. Quia ſaltem rurales, atque cives, Peſte ſua peccata piarent. Sed Ægyptus utitur aquis, & fructibus, unde in carne fracedo. Hiſpania verò utitur vino, & quidem picato: quia cùm plerumque doliis careant, vina coriis picatis conſervant. Italia habet; vaſa lignea ideo nec pice utitur, coacta, frequentiusque Peſte corripitur. Pix enim, anthracibus appoſita, ſolamini eſt, citoque aperiuntur. Pix namque, eſcharæ nigredinem æmulatur. Inter arbores notas, ſola Picea, Tæda fit, & præ pinguedine ſtatim moritur, ſi trunco parum terræ adjicitur. Deus namque liberalis eſt ſuis remediis: idque ſuæ Bonitati eſt vernaculum. Mors enim, arbori ſuperveniens, mortem homini, facto, per arborem mortali, remedio deſtinari viſa eſt. Odor picis, ſuffumigio plurimis provinciis Peſte contaminatis, familiaris. Sic namque non unicum Hippocrati remedium, contra Peſtem, Petus aſſerit: & ab Athenienſibus velut deaſtro tutelari, litatum. Cum ergo Græci cernerent Hippocratem uti remedio, ſibi duntaxat cognito, cui ideo vitam, ſanationem, & totam tribuebant præſervationem: ſenſim deſperantes, magis magisque uſus ſalis atque ſulfuris, in oblivionem abiit, præſertim ſi aliquot anni, à Peſte liberi, intercurrerent. Ac deinde quisque medentûm cœpit varia ſeligere, ſperans ſuum, Hippocratis eſſe antidotum. Unde poſtmodum ſeges remediorum abſque numero collecta eſt, vacuis plerumque ariſtis. Tandem ex tenui olfactu viperinæ laudis ſurrexit Theriaces compoſitio, partim confuſione ſimplicium gravata, partimque inter præparandum diſſipatis odoribus, & in Juſculis, abjecere meliores proprietates viperæ. Hodiè magni fit antidotus Orvietani pro Peſte: quia is primus auſus fuit publico foro, deglutire ignotum ſibi quodlibet toxicum. Quod hodie Germani præſtant ſolo uſu colubri. Parùm enim diſtinguunt Peſtem, à toxicis cæteris, parumque adnotarunt, invito Orvietani electuario, Peſtem nihilominus ſæviiſſe nuper per totam Longobardiam: Omitto namque, quod radicitus Peſtis à cæteris venenis differat. Quercetanus, hujusque farinæ ſcriptores, in cacoalexiteriis, ac tyrociniis plurima (audacter, an temulenter. judicent alii ex ſuppoſitis Peſtis radicibus) dictant remedia: quorum unumquodque, non quidem ex ſcientia: ſed ex ſola

putatione, concinnatum eſt, eorumque author commiſeratione, ſi non ſupplicio, dignus eſt. Ranzovius namque, de ſanitate tuenda, ad filium Saxonicam antidotum deſcribit, per me tentatam aliquoties: at fruſtra ſemper. Quia virus, ſpirituali terroris imagine conſiſtens, nil habet in præfata antidoto, quod radicitus eandem ſuperet imaginem. Ideóque præ inſcitia cauſarum Peſtis, excogitavit quilibet multa, pluraque adhuc inconcinnè connexuit, contra virus peregrinè intrans. Univerſa nimirum confuſa, citra methodum, experientiam, rationem, & cauſarũ notitiam. Nilque omnino contra Peſtem, ſtultâ terroris imagine, atque perſuaſione timiditatis ortam, excogitatum, deinceps ab ævo Hippocratis, quisque Medentûm cœpit pro lubitu varia ſeligere, & connectere multa, ac multo plura, ſperans ſuum, eſſe Hippocratis inventum. Interim numerus compoſitionum excrevit, ſenſimque incertitudo veritatem priſtinam ſupplantavit. Et quanquam antidotus, operans circa effectus producti veneni in corpore, magni pendenda ſit; dum tamen non operetur in Archei terrores, imaginemque inde productam: profectò, nec opem Peſtilenti contagio adferre poteſt. Vel ſi cum iis quis reſurgat à Peſte, id non niſi infido fit auxilio. Nam in Peſte, ipſe Archeus terrore atque mœrore propemodum faſcinatus eſt, ac pernicioſam imaginem in ſe cudit, quæ vera eſt Peſtis: à qua nec ſponte reſurgit, niſi vi naturæ ſingulari, ac gratiâ divinâ. Porrò, ut tractatu ſingulari demonſtravi alibi, primos conceptuum impetus non ſtare in libera voluntatis diſpoſitione; ſed fabricari in Hypochondriis: ita ex in deductis argumentis, apprime ſpectavi, terroris imaginem, Peſtemque videlicet ipſam formari circa ſtomachi ac Splenis ditionem. Id enim ſerio, longoque otio deprehendi, ac plurimis hiſtoriis obſervatione accuratè confirmavi, quarum unam aut alteram retuliſſe, non erit extra ſcopum. Adoleſcens quidam, cernens ſororculam ſtigmate nigro adſperſam, & extinctam, terrore perculſus, ſtatim ſarcinam circa os ſtomachi ſenſit, continuæ ſuſpirationis monitricem. Utebatur quotidie Theriaca, adjuncta Myrrha, & petaſitidis radice, edebat ac bibebat uſque in hilaritatem. Tandem 12. die ab obitu ſororis, febris, ac ſopor, ipſum apprehendit, & triduo inde obiit. Nobilis virgo conſimilem ſarcinam, atque terroris anxietatem paſſa, tandem dejecta appetentia, ſuſpiriis, compreſſionibuſque ſtomachi, inſomnes noctes, ac palpitante corde transegit, febris illam lenta atque continua apprehendit, cum lucta timoris & ſpei indeſinente. Fruſtraneæ erant enim, quotquot ſecum deliberationes animoſitatis, ac reſignationis liberæ, faceret. Spretis etiam cibis, vino tandem forti locus ſuperfuit. Idque etiam mox faſtidivit. Nec etiam tantopere mortem expavit, quantum futura deliria. Ridebat interim ſtultas anxietates, ſive luctæ vanitates, ſuæque ſtultitiæ piguit ipſam. Medentes autem miſerant ſua ad illam Alexiteria. Sub quibus crevit animi duellum, non ſecus ac demorſis à rabido ſua Hydrophobia. Ac tandem lethali mœſtitia terroris peſtiferi, jam planè deſpondebat animo. Quippe quæ à tribus hebdomadibus, ſomnum nullum admiſerat, ſub agonia perpetua, vitæ deſperatione, & plena tamen luctæ ſuæ ſtultæ recognitione ſecum anxiebatur: Adhibitisque opiatis, pejus ſe habuit. Tandem inter metum, ac optatum mortis, remedio Hippocratis, 6 horarum ſpatio planè convaluit. Interim fateor atque moneo proteſtando, quòd condum Hippocratici remedii manifeſtaverim ſatis apertè, ut ſolis artis filiis, veriſque Medicis ſit ſat patulum: ſoliſque pigriis Medentibus lucro emancipatis, & invidis veritatis oſoribus, tectum futurum. Narravi autem. 1. Hiſtorias præfatas, ut eluceſcant incipientes Peſtes, nondum veneno

nено peſtilenti imbutas, nondumque ſufficienti imagine terroris comitatas. 2. Utque exin conſtet virtus remedii Hippocratici. 3. Quòd impetus primi, confuſionis, terroris, atque imaginationis circa os ſtomachi, in Hypochondrio contingant. In liene nimirum, cujus emunctorium eſt prope os ſtomachi, adeóque ſcopus illius ſagittarii. Nam in juvene ſano, quem Peſtis ſeptem horarum abripuerat, inſtituta anatomia, reperi eſcharam oblongam jam conſtitutam, ut prius vomitus motricem, ac dein ſyncopum continuarum authricem: ita & mortis repentinæ occaſionem dediſſe, prout in aliis, 16 horarum ſpatio, triplicem in ſtomacho eſcharam notavi patratam. 4. Quòd animalis verſutiæ herus, cum caduceo ſomni, ſoporis atque vigiliarum ibidem diverſorium elegerit. 5. Quódque omnis amentiæ atque delirii ſedes, ſit ibidem. Idque longâ demonſtratione alibi fundavi ex profeſſo. 6. Purgationes item, ut & myrrhatas antidotos peſtilentiales, non ſat tutas, aut confidentiâ dignas eſſe. 7. Quódque omnis ratio, deliberatio, animoſitas, reſignatio, conſolatio, argumentatio, omniſque verſutia humana, in contrarium, non niſi Æthyopem lavent in Peſte, prout & in Hydrophobia. 8. Quòd opera præſervativorum, ſit ignava, quoties & quamdiu perſtat ſigillum imaginis, à terrore fabricatæ. 9. Quòd ejusmodi imago continuos de ſe luctus excitet, phantaſiamque ipſam conculcet, nec minus ad ſe captivam trahat, quàm rabidi morſus nolentem hydrophobum parit. aut Tarantulæ ictus, delirium tripudiatorium. 10. Quòd laxa ſit ſolius ſudoris conſolatio, in ejusmodi terroribus. 11. Quòd non devicta timoris Idea in viſcere, nec exulata fece, cui iſta imago inſedit, irritum eſt, quicquid magiſtrales, aut officinarum compoſitiones, moliantur. Hydrophobi namque, licet ſubinde per intervalla diſcretè loquantur, præſentiant, prædicentque advenam inſaniam, non poſſunt tamen non adigi in inſaniam ſuæ imaginis. 12. Quòd perniciosa ſit natatio, & quicquid ſudorem cohibet. 13. Ptiſanæ, pultes, ſyrupos, atque Julapia, laxa ac frivola eſſe remedia tanto malo. 14. A Peſte notha perveniri tandem ad legitimam: ſæpius tamen ægros deficere ſub incipiente, antequam ſua edat ſigna. Quæ tamen mox ab obitu, proditoria emergunt. 15. Quòd odores grati, ſuffitus aromatum, plumarum, aut calceamentorum, nullam Peſti adferant præſidium, aut ſubſidium. Per exemplum enim, Si fracidum cadum vini, aromatum, vel quovis alio odore, præterquam ſulfuris, imbuas: manet fracidum, novumque vinum, quod infuderis, mox contaminat, ut prius. Quare aromata, à ſemel terrefacto Archeo terrorem, terroriſque Ideam virulentam, nequaquam auferunt. Quia materiam veneni non tollunt, multo minus illud enecant, vel terrorem ab Archeo amovent; ut nec ſedem reficiunt, vel partem affectam ſolantur. Etenim Paracelſus, ad civitatem Stertzingam ſibi beneficam, commendat præ cæteris quibusvis remediis, ſub lingua ſenſim liquatam myrrham: ac junioribus in præſervationem, pro 24 horarum ſpatio promittit audacter. Quam attamen doctrinam expertus ſum mendacem. Vidi namque adoleſcentes, myrrhæ uſu multo, Peſte interfectos. Myrrha quidem, etſi cadavera, balſami loco præſervet à putredine; procul tamen diſtat Peſtis à putredine. Non ſecus ac candentis ferri eſchara, à putrefacto cruore diſcrepat. Et licet jam demortuum ſubſequatur putredo, terroris tamen virulenta imago propriè non putrefacit: ſicut propriiſſimè Archeum vitalem occidit, ac in virus ſecum transmutat. Jubet enim myrrham ore detineri. Quaſi Peſtis neſciret intrare, niſi oretenus. Longè ergo conſultius, os clauſiſſe ſilentio. Equidem Peſtis horrebit myrrham, nec per nares intrare audebit,

ſi myrrha ore detenta, liqueſcat. An odor forte myrrhæ impediet, quominus imago venenoſa, non ſit venenoſa? ſit nocua? An enim myrrha in ore, repellet Peſtem ex Archeo? Eadem ratio æquè frivola ac inſulſa eſt, pro Theriaca, aceto &c. odoratis. Tandem ſciant mortales, in medendo, nil æquè damnoſum, ac credulitas, data abſque pignore, & veritate. Profectò accuſationes ægrorum, quandoque tonitruent contra negligentiam, falſitates, impôſturas, temeritates, falſasque medentûm merces, quibus vitâ ſpoliati fuere. Ego autem ex libris, Paracelſum virum deprehendi, temerarium promittendo, inexpertum in Peſte, inconſtantem in remediis, Ignarum in cauſis, ut & ingratum, erga beneficam Stertzingam. Parcant mihi ejus cultores, quod in re tanti momenti, pro veritate candidè loqui cogar, ne quis ſe ſuis fidat in Peſte auxiliis.

Imago terroris ventilata.

HACTENUS inauditum virus Peſtis produxi. Scilicet animam, ejusque vitalem Archeum pollere imaginatione ſibi vernacula. Imaginationis autem præfatæ poteſtatem eſſe, formare Ideas: non quidem quæ amplius ſint nudum ens rationis, ſive non ens: ſed veram prorſus imaginis ſubſiſtentis entitatem actualiter habeant. Quæ nimirum imaginatio, cum ſit opus carnis, brutis etiam nobiscum commune; hinc nempe fabricatur in externo homine, à quo nil niſi hoc aliquid, longè à ſpirituali conceptu diverſum, progreditur. Ad quam autem entitatem ſubſiſtentem, conſequendum, ipſe Archeus veſtit ſuum conceptum (qui mera & abſtracta adhùc eſt mentalis Idea) ſui involucro, ſive particula auræ ſuæ adeo, ut quod in ſe concepit abſtracto imaginationis conceptu, idipſum Archeus mox veſtiat, induatque vitali aura. Sic ut deinceps ſit ſubſiſtens ens, imago ſcilicet ab imaginatione fabricata. Porrò ut conceptuum, ac paſſionum variæ ſunt difformitates, juxta Prothei illius libertatem: ita haud dubie ſunt & iſtiusmodi imaginum multiplices varietates, procul ab invicem ſegregatæ. Etenim ſic lætitia, atque triſtitia, è diametro ab invicem recedunt, harumque Ideæ, ſpiritibus vitalibus indutæ, ſculptæ, ac uſæ, diametraliter in nobis diſſimiles operationes edunt. Suntque ideò Imagines terroris plurimum virulentæ, atque potentes ad contaminandum, ſymbolizantem ſecum ſpiritum vitalem, tam in corde, ac arteriis, quàm in ipſamet ſolidorum œconomia habitantem. Quam ſcilicet imaginem, ejusque efficaciam potentiſſimam, jam ante, ac pluries alibi, manifeſtavi, quantum potui. Dixi etiam, ac demonſtravi, eandem imaginem eſſe Peſtis eſſentialem, formalem, atque immediatam quidditatem. Quippe quod non infrequenter ex ſolo terrore, à Peſte Peſtis ſit fabricata, licet non præexſiſteret cauſa materialis, unde hauriri poſſet. Tractavi deinceps obiter de præſervatione ac ſanatione Peſtis per zenexton, & remedia olim temporibus Hippocratis uſitata. Attamen nondum pro præſenti ſeculo ſat dictum in ordine ad ſanandum. Siquidem plurimæ occurrunt difficultates, nondum ſat elucidatæ. Inprimis imago terroris unica eſt quidem ſua in ſpecie, ac proinde difficulter poteſt intelligi, quod Peſtis ex unica uniformique Idea terriculamenti, quiret tam diverſa, tam diſtinctis nedum emunctoriis: ſed per totum corpus tam diſtinctas partes æqualiter, pro ſuo lubitu affligere. 2. Deinde, quod eadem terroris imago quiret ſolo nutu ſuo tam diverſa à ſe invicem producta, cudere. Qualia ſunt Anthraces, Bubones, eſcharæ, veſiculæ, puſtulæ, tumores, vibices, &c. 3. Quod unica terroris Idea, nedum partes externas, ſed & ſtomachum invaderet, & obſideret, itemque caput, &c. 4. Quod unitas illius Ideæ, nunc acutiſſimum morbem,

aliàs lentum ſenſimque nictantem, alibi ſenſim ſponte fatiſcentem produceret: cum ejusmodi effectus potius veneni diverſitatem, quàm identitatem accuſare videantur. 5. Quod Archeus humanus, terroris venenoſa Idea pavidus, ac velut profugus, vires, atque animum haberet, eſcharam in pelle producendi inſtar ferri candentis. Imò & ſtomachum, ſive viſcus principale, eſchara perforet. 6. Quod inquam delirium, ſive vigilia, non ex eodem cum ſopore initio pullulare videantur. At omnem hujusmodi anxietatem unica facile reſponſio delet. Nimirum omnis primus conceptus, primique conceptuum impetus, contingunt infra ſeptum transverſum, qui ideò negantur ſubeſſe rationi, aut eſſe in noſtra poteſtate. Quapropter Hypochondriacas paſſiones ibidem vigere, omnis jam ætas conceſſit. Deinde Peſtem, immediate à peſtilenti terrore frequenter introductam, nemo ambigit. Qui terror imaginatione illius loci ut fabricatur: ita & cuditur terroris imago, unde ſibi Imaginatio etymon deſumſit. Non eſt autem ejusmodi imago deſes, aut citra operandi facultatem: cum plurimi morbi à perturbationibus nudis, incepiſſe nemo neſciat. Denique terror, nedum eſt animæ humanæ, ac ſolius rationis pavor: ſed & Archeus ipſe terretur, iraſciturque naturali quodam fervore, ac paſſionum illecebris. Porrò terror cudit quidem imaginem Peſtis effectricem, confuſionis atque horroris genitricem: ſed v[illegible]enum, imago iſta non aſſumit, ab indiſtincta confuſione terroris, terrore confuſo, metuque aut fuga deſertoris Archei: ſed ſicut omnis ſerpens, canisque rabidus, venenum parit per conceptum iræ furibundæ: ita quoque Archei terror non ſufficit, ad productionem peſtilentis imaginis: niſi furor Archei, imaginem virulentam pepererit, quæ ſimul penetret, & nubatur imagini terroris. Hinc nempe fit, quod Peſtis plerumque circa ſtomachum naſcatur, ſeſeque manifeſtet per nauſeas, vomitum, inappetentiam, dolorem capitis, febrim, ſopores, ac tandem deliria. Siquidem hanc ſupellectilem verſari circa ſtomachum, alibi de febribus, ac tractatu Duumviratus, ſatis amplè demonſtravi. Eſchara enim non fit in mortuo: ſed tantum in vivis, adeóque à vita, & Archeo ipſo (prout de ſenſationibus alibi) qui excandeſcens parit furoris imaginem, quæ nata eſt ſe ipſam, totumque ſpiritum Archei, ipſumque influum ſpiritum ſanguinis arterialis, commutare in corrodens alcali. Vitalis enim ſpiritus, qui primo ortu materialiter in digeſtione ſtomachi acidus fuit; ac digeſtionibus ſubſequentibus ſalſus fit, atque volatilis; formaliter degenerat, fitque ſal corroſivum, atque alcali volatile, efficiens cauſa corroſionis, & eſcharæ. Nam ad tranſmutationis tam peregrinæ, & exoticæ (à peregrina ſcilicet & exotica imagine productæ) rabiem, quicquid eſt vitale, in ipſamet ſolida partium ſubſtantia, id totum excandeſcente principio vitali irato, ac ſuccenſo, accenditur, variosque morbos (qui in pruno, igne Perſico, gangræna, eryſipelate, &c. obvii veniunt) parit. Patet ergo, ab eodem terrefacti, & in rabiem ſuccenſi Archei, initio, contingere nunc in ſtomacho, nunc in pelle, glandulis, emunctoriis, tum etiam ſubinde in ipſamet ſolida ſimiliarium, aut viſcerum œconomia ſuſcitari peſtem diverſimodè; unde lethales ſphaceli, eſcharæ, atque combuſtiones, contingunt, pro diverſitate partium, ad quas Archeus furibundus, ac terrore plenus, diverterit. Quod autem terrefactus, profugus Archeus, rediensque ac ſemifurens tam hoſtilis fiat partibus clientibus, quibus ſolus præſidet, non aliunde petenda eſt confirmatio; quàm quod ſpina infixa, quæ axungia leporina, tutò abſque incommoditatibus expellitur, quatenus furorem Archei lenit iſtud remedium: quæ ſpina alioquin ingentem furoris tragœdiam

diam ſuſcitat. Parit nempe Archeus, ſuis clientibus venenum, ſuo furore, quod alioqui ſimplex vulnuſculum lubens ignoraret, Puta; quam diſſimile eſt vulnus phlebotomi, & ictus apis. Itemque ictus phlebotomi, mundi; quantum diſtat à punctura immundi phlebotomi. Non mirum ergo, quod ſedes, qua primum imago concepti terroris, & combinatæ imaginis furoris penetratio, contigerint, hoſtiliter agitetur, furibundè exuratur: ſæpe tamen ab inſito vitæ ſpiritu, tranſmittuntur atque fugantur venenati turbines, ad habitum exteriorem; ad loca inquam, quorſum latex propria ſponte ſubter valetudinem gliſcit, ſive ad habitum externum corporis dimittantur. Ideóque quicquid in Peſte agendum eſt, id feſtinanter curandum eſt. Etenim quandoque imago Peſtis tantùm veſtitur ſpiritu influo: tum facile ſudorifera ſubveniunt. Sed ubi ſolidis inhærens, innatusque Archeus Imaginem ſui terroris & furoris concipit, niſi ſtatim alimento ſuo ſpermatico reſignet, ac deponat conceptam imaginem (tartarum cruoris iſtud corruptum alimentum vocavi) tumoremque prodat, periculum eſt, ne in ipſam ſolidorum mox ſubſtantiam tranſmigret: quod inexcuſabile mortis detrimentum continet. Ideóque ne tenax intus hoſpitium, Peſtis ſibi ſumat, procurandum, ut imago non dudum intus fluctuet peſtilens: ſed tota ſupellex, foras per ſudorem proliciatur, & excidat. Carlina enim Imperatori olim ab Angelo oſtenſa dicitur, pro Peſte exercitus (fortè ideo carduus dicitur angelicus) quod primus ortus imaginis peſtilentis, circa ſtomachum ſopores, nauſeas, febrim, vomitum, & cephalalgias ſuſcitet; Ixia verò ſomnum arceat, multóque magis ſopores contra naturam. Ideóque extractum Carlinæ recentis, non fore infecundum recenti Peſti ſperant.

2 T 9